transit iordanem hostium regna subuertit. Et diuidit terram victori populo et per singulas urbes viculos montes atque confinia ecclesie celestisque ierusalem spiritualia regna describit. In iudicum libro quot principes populi tot figure sunt. Ruth moabitidis ysaie explet vaticinium dicentis. Emitte agnum domine dominatorem terre de petra deserti ad montem filie syon. Samuel in hely mortem et in occisione saul veterem legem abolitam. Porro in sadoch atque in dauid noui sacerdotii nouique imperii sacramenta testatur. Malachim id est tertius et quartus regum liber a salomone usque ad ieconiam et a ieroboam filio nabath usque ad osee qui ductus est in assirios regnum iuda et regnum describit israel. Si historiam respicias verba simplicia sunt. si in litteris sensum latentem ecclesie paucitas et hereticorum contra ecclesiam bella narrantur. Duodecim prophete in unius voluminis angustias coartati multo aliud quam sonant prefigurant. Osee crebro nominat effraym samariam ioseph israel. Accipit uxorem fornicariam et fornicationis filios. et adulteram cubiculo clausam maritus multo tempore sedere viduam et sub veste lugubri viri ad se redditum prestolari. Iohel filius fatuel describit terram duodecim tribuum eruca brucho locusta rubigine vastante corruptam. et post euersionem prioris populi effusum iri spiritum sanctum super seruos et ancillas id est super c. xx. credentium nomina que effusum iri in cenaculo syon. que c. xx. ab uno usque ad xv. paulatim et per incrementa surgentes. xv. graduum numerum efficiunt qui in psalterio mistice continentur. Amos pastor et rusticus et ruborum mora distringens paucis verbis explicari non potest. Quis enim digne exprimat tria et quatuor scelera damasci gaze et tiri idumee et filiorum amon et moab et septimo octauoque gradu iude et israel. Hic loquitur ad vaccas pingues que sunt in monte samarie et ruituram domum maiorem minoremque testatur. Ipse cernit fictorem locuste et stantem dominum super murum litum vel adamantinum et uncinum pomorum attrahentem supplicia peccatoribus et famem in terram non famem panis neque sitim aque sed audiendi verbum dei. Abdias qui interpretatur seruus domini personat contra edom et sanguineum terrenumque hominem fratris quoque iacob semper emulum hasta percutit spirituali. Ionas columba pulcherrima naufragio suo passionem domini prefigurans mundum ad penitentiam reuocat et sub nomine niniue salutem gentibus nunciat. Micheas de morasthi coheres christi vastationem annunciat filie latronis et obsidionem ponit contra eam quia maxillam percusserit iudicis israel. Naum consolator orbis increpat ciuitatem sanguinum et post euersionem illius loquitur. Ecce super montes pedes euangelizantis et annunciantis pacem. Abacuc luctator fortis et rigidus stat super custodiam suam et figit gradum super munitionem ut christum in cruce contempletur et dicat. Operuit celos gloria eius et laudis eius plena est terra. Splendor eius ut lux erit cornua in manibus eius ibi abscondita est fortitudo eius. Sophonias speculator et archanorum domini cognitor audit clamorem a porta piscium et eiulatum a secunda et contritionem a collibus. Indicit quoque ululatum habitatoribus pile quia conticuit omnis populus chanaan. Disperierunt uniuersi qui inuoluti erant argento. Aggeus festiuus et letus qui seminauit in lacrimis ut in gaudio meteret destructum templum edificat. Dominumque patrem inducit loquentem. Adhuc unum modicumque et ego commouebo celum et terram mare et aridam et mouebo omnes gentes et veniet desideratus cunctis gentibus. Zacharias memor domini sui multiplex in prophetia ihesum vestibus sordidis et lapidem oculorum vii. candelabrumque aureum cum totidem lucernis quot oculis. Duas quoque oliuas a sinistris lampadis cernit et dextris ut post equos rufos et varios et albos et dissipatas quadrigas ex effraym et equum de ierusalem pauperem regem vaticinetur et predicet sedentem super pullum filium asine subiugalis. Malachias aperte et in fine omnium prophetarum de abiectione israel et vocatione gentium. non est michi ait voluntas in vobis dicit dominus exercituum et munus non suscipiam de manu vestra. Ab ortu enim solis usque ad occasum magnum est nomen meum in gentibus et in omni loco sacrificatur et offertur nomini meo oblatio munda. Ysaiam ezechiel daniel quis possit vel intelligere vel exponere. quorum primus non prophetiam michi videtur texere sed euangelium. Secundus virgam nuceam et ollam succensam a facie aquilonis et pardum spoliatum suis coloribus et quadruplici diuersis metris nectit alfabetum. Tertius principia et finem tantis habet obscuritatibus inuoluta ut apud hebreos iste partes cum exordio geneseos ante annos xxx. non legantur. Quartus vero qui et extremus inter iiii. prophetas temporum conscius et totius mundi philostoricus lapidem precisum de monte sine manibus et regna omnia subuertentem claro sermone pronuntiat. Dauid symonides noster pindarus et alcheus flaccus quoque catullus et serenus christum lira personat et in decacordo psalterio ab inferis excitat resurgentem. Salomon pacificus et amabilis domini mores corrigit naturam docet ecclesiam iungit et christum sanctarumque nuptiarum dulce canit epitalamium. Hester in ecclesie typo populum liberat de periculo et interfecto aman qui interpretatur iniquitas partes conuiuii mittit in posteros et diem celebrem. Paralipomenon liber id est instrumenti veteris epitome tantus ac talis est ut absque illo si quis scientiam scripturarum sibi voluerit arrogare se ipsum irrideat. Per singula quippe nomina iuncturasque verborum et pretermisse in regum libris tanguntur historie et innumerabiles explicantur euangelii questiones. Esdras et neemias adiutor videlicet et consolator a domino in uno volumine arctantur instaurant templum muros extruunt ciuitatis. omnisque illa turba populi redeuntis in patriam et descriptio sacerdotum leuitarum israelitarum proselitorum ac per singulas familias murorum et turrium opera diuisa aliud in cortice preferunt aliud retinent in medulla. Cernis me scripturarum amore raptum excessisse modum epistole et tamen non implesse quod volui. Audiuimus tantum quid nos nosse quid cupere debeamus ut et nos quoque possimus dicere. Concupiuit anima mea desiderare iustificationes tuas in omni tempore. Ceterum socraticum illud impletur in nobis. hoc tantum scio quod nescio. Tangam et nouum breuiter testamentum. Ma-

Tabula eu[angeliorum] et epistolarum

Dominica in ... ab ... 13
... 22

Dominica 2

erat index ... Ro 10
cum ... lu. 21

Dominica 3 ...
cum audisset iohannes ... m. 11.
... e. ... 
... 10. 1

Dominica infra octavam
... lu. 2

In ...
apparuit ... 
... lu. 2

In epiphania
Surge illuminare ... 60
Cum natus esset m. 2

Dominica infra octavam
obsecro vos
Cum factus esset ... lu. 2

Dominica 1
... 10. 12
... 10. 2

Dominica ...
nolite esse prudentes Ro. 12
cum descendisset ihesus de monte m. 8

Dominica 2
plenitudo legis ... Ro. 13
ascendente ihesu in navicula m. 8

Dominica ...
induite vos ... ad. 3
simile factum est regnum celorum m. 13

Dominica in lxx
... cor. 9
simile est regnum celorum m. 20

Dominica in lx
libenter suffertis ... cor. 11
exiit qui seminat lu. 8

Dominica in lx
videmus ... ro. 13
assumpsit ihesus ... lu. 18

In die cinerum.
... ad me ... 2
Cum ieiunatis m. 6

... ihesus ... m. ...
f. ... m. ...
Sicio ... m. ...

Dominica in xl
Ecce nunc ... cor. 6
Ductus est ihesus m. 4
f. 2 cum venerit m. 25
f. 3 cum intrasset m. 21
f. 4 accesserunt ad ihesum m. 12
f. 5 ... m. 15
f. 6 ... dicebat ihesus ... io. 5
f. 6 erat dies festus iudeorum io. 5
Sabbato assumpsit ihesus m. 17

[T]ricus. Marchus. Lucas. et Iohannes. quadriga domini et verum cherubin quod interpretatur scientie multitudo per totum corpus oculati sunt. scintille micant. discurrunt fulgura. pedes habent rectos et in sublime tendentes. terga pennata et ubique volitantia. tenent se mutuo sibique perplexi sunt et quasi rota in rota volvuntur et pergunt quocumque eos flatus sancti spiritus perduxerit. Paulus apostolus septem scribit epistolas ecclesiis. octava ad hebreos a plerisque extra numerum ponitur. Timotheum instruit ac Titum. Philemonem pro fugitivo famulo deprecatur. super quo tacere melius puto quam pauca scribere. Actus apostolorum nudam quidem sonare videntur historiam et nascentis ecclesie infantiam texere. sed si noverimus scriptorem eorum Lucam esse medicum cuius laus est in evangelio. animadvertemus omnia verba illius anime languentis esse medicinam. Iacobus. Petrus. Iudas. Iohannes. septem epistolas ediderunt tam misticas quam succinctas. et breves pariter et longas. breves in verbis longas in sententiis. ut rarus sit qui non in earum lectione caligat. Apocalipsis Iohannis tot habet sacramenta quot verba. Parum dixi pro merito voluminis. laus omnis inferior est. in verbis singulis multiplices latent intelligentie. Oro te frater karissime inter hec vivere. ista meditari. nichil aliud nosse. nil querere. Nonne tibi videtur iam hic in terris regni celestis habitaculum. Nolo offendaris in scripturis sanctis simplicitate et quasi vilitate verborum. que vel vitio interpretum vel de industria sic prolate sunt. ut rusticam contionem facilius instruerent. et in una eademque sententia aliter doctus aliter audiret indoctus. Non sum tam petulans et hebes ut hec me nosse pollicear et eorum fructus capere quorum radices in celo fixe sunt. sed velle fateor. Sedenti me prefero magistrum. comitem spondeo. Petenti datur. pulsanti aperitur. querens invenit. Discamus in terris quorum nobis scientia perseveret in celo. Obviis te manibus accipiam et ut inepte aliquid ac de [illegible] tumiditate fuctuam quidquid quesieris tecum scire conabor. Habes hic amantissimum fratrem Eusebium qui litterarum tuarum mihi gratiam duplicavit. referens honestatem morum tuorum. contemptum seculi. fidem amicicie. amorem Christi. Nam prudentiam et eloquii venustatem etiam absque illo epistola preferebat. Festina queso te et herenti in salo navicule funem magis precide quam solve. Nemo renuntiaturus seculo bene potest vendere que contempsit ut venderet. Quidquid in sumptus de tuo tulis pro lucro computa. Antiquum dictum est. avaro tam deest quod habet quam quod non habet. Credenti totus mundus divitiarum est. infidelis autem etiam obolo indiget. Sic vivamus quasi nichil habentes et omnia possidentes. Victus atque vestitus divitie christianorum. Si habes in potestate rem tuam vende. si non habes proice. Tollenti tunicam et pallium relinquendum est. Scilicet nisi tu semper retractans et diem de die trahens caute et pedetentim tuas possessiunculas vendideris non habet Christus unde alat pauperes suos. Totum deo dedit qui se obtulit. Apostoli navem tantum et rete reliquerunt. Vidua duo era mittit in gazophilacium et prefertur Cresi divitiis. Facile contempnit omnia qui se semper cogitat esse moriturum.

CVIII

Desiderii mei desideratas accepi epistolas qui quodam presagio futurorum cum Daniele sortitus est nomen. obsecrantis ut translatum in latinam linguam de hebreo sermone pentateucum nostrorum auribus traderem. Periculosum opus certe et obtrectatorum latratibus patens. qui me asserunt in septuaginta interpretum suggillatione nova pro veteribus cudere. ita ingenium quasi vinum probantes. cum ego sepissime testatus sim me pro virili portione in tabernaculum dei offerre que possim. nec opes alterius aliorum paupertate fedari. Quod ut auderem Origenis me studium provocavit. qui editioni antique translationem Theodotionis miscuit. asterisco et obelo id est stella et veru opus omne distinguens. dum aut illucescere facit que minus ante fuerant. aut superflua queque iugulat et confodit. maximeque que evangelistarum et apostolorum auctoritas promulgavit. in quibus multa de veteri testamento legimus que in nostris codicibus non habentur. ut est illud. Ex Egypto vocavi filium meum. et quoniam Nazareus vocabitur. et videbunt in quem compunxerunt. et flumina de ventre eius fluent aque vive. et que nec oculus vidit nec auris audivit nec in cor hominis ascenderunt que preparavit deus diligentibus se. et multa alia que proprium syntagma desiderant. Interrogemus ergo eos ubi hec scripta sint. et cum dicere non potuerint de libris hebraicis proferamus. Primum testimonium est in Osee. secundum in Isaia. tertium in Zacharia. quartum in Proverbiis. quintum eque in Isaia. quod multi ignorantes apocriforum deliramenta sectantur et hyberas nenias libris autenticis preferunt. Causas erroris non est meum exponere. Iudei prudenti factum dicunt esse consilio. ne Ptolomeus unius dei cultor etiam apud hebreos duplicem divinitatem deprehenderet. quod maxime idcirco faciebant quia in Platonis dogma cadere videbatur. Denique ubicumque sacratum aliquid scriptura testatur de patre et filio et spiritu sancto. aut aliter interpretati sunt aut omnino tacuerunt. ut et regi satisfacerent et archanum fidei non vulgarent. Et nescio quis primus auctor septuaginta cellulas Alexandrie mendacio suo extruxerit quibus divisi eadem scriptitarent. cum Aristeus eiusdem Ptolomei yperaspistes et non post multo tempore Iosephus nichil tale retulerint. sed in una basilica congregatos contulisse scribant non prophetasse. Aliud est enim vatem. aliud esse interpretem. Ibi spiritus ventura predicit. hic eruditio et verborum copia ea que intelligit transfert. Nisi forte putandus est Tullius Economicum Xenophontis et Platonis Pitagoram et Demosthenis pro Thesiphonte afflatus rethorico spiritu transtulisse. aut aliter de eisdem libris per septuaginta interpretes. aliter per apostolos spiritus sanctus testimonia texuit. ut quod illi tacuerunt hic scriptum esse mentitus sit. Quid igitur. Dampnamus veteres. Minime. Sed post priorum studia in domo domini quod possumus laboramus. Illi interpretati sunt ante adventum Christi et quod nesciebant dubiis protulere sententiis. nos post passionem et resurrectionem eius non tam prophetiam quam historiam scribimus. Aliter enim audita. aliter visa narrantur. Quod melius intelligimus melius et proferimus. Audi igitur emule. obtrectator ausculta. Non dampno non reprehendo septuaginta. sed confidenter cunctis apostolos prefero. Per istorum os michi Christus sonat.

quos, ante passionem spiritalia carismata positos lego, in quibus ultimum pene gradum interpretes tenent. Quo livore torqueris? Quid imperitorum animos contra me concitas? Sicubi tibi in translatione videor errare, interroga Hebreos, diversarum urbium magistros consule. Quod illi habent de Christo, tui codices non habent. Aliud est si contra se postea ab apostolis usurpata testimonia probaverunt, et emendatiora sunt exemplaria latina quam greca, quam hebrea. Verum hec contra invidos. Nunc te deprecor, Desideri carissime, ut qui tantum opus me subire fecisti et a Genesi exordium capere, orationibus iuves, quo possim eodem spiritu quo scripti sunt libri in latinum eos transferre sermonem. Explicit prologus.

# IN PRINCIPIO CREAVIT

deus celum et terram. Terra autem erat inanis et vacua, et tenebre erant super faciem abyssi, et spiritus dei ferebatur super aquas. Dixitque deus: Fiat lux. Et facta est lux. Et vidit deus lucem quod esset bona, et divisit lucem a tenebris. Appellavitque lucem diem et tenebras noctem. Factumque est vespere et mane dies unus. Dixit quoque deus: Fiat firmamentum in medio aquarum, et dividat aquas ab aquis. Et fecit deus firmamentum, divisitque aquas que erant sub firmamento ab his que erant super firmamentum. Et factum est ita. Vocavitque deus firmamentum celum. Et factum est vespere et mane dies secundus. Dixit vero deus: Congregentur aque que sub celo sunt in locum unum, et appareat arida. Et factum est ita. Et vocavit deus aridam terram, congregationesque aquarum appellavit maria. Et vidit deus quod esset bonum, et ait: Germinet terra herbam virentem et facientem semen, et lignum pomiferum faciens fructum iuxta genus suum, cuius semen in semetipso sit super terram. Et factum est ita. Et protulit terra herbam virentem et afferentem semen iuxta genus suum, lignumque faciens fructum et habens unumquodque sementem secundum speciem suam. Et vidit deus quod esset bonum. Factumque est vespere et mane dies tertius. Dixit autem deus: Fiant luminaria in firmamento celi, et dividant diem ac noctem, et sint in signa et tempora et dies et annos, ut luceant in firmamento celi et illuminent terram. Et factum est ita. Fecitque deus duo magna luminaria: luminare maius ut preesset diei, et luminare minus ut preesset nocti, et stellas. Et posuit eas in firmamento celi ut lucerent super terram, et preessent diei ac nocti, et dividerent lucem ac tenebras. Et vidit deus quod esset bonum. Et factum est vespere et mane dies quartus. Dixit etiam deus: Producant aque reptile anime viventis, et volatile super terram sub firmamento celi. Creavitque deus cete grandia, et omnem animam viventem atque motabilem quam produxerant aque in species suas, et omne volatile secundum genus suum. Et vidit deus quod esset bonum. Benedixitque eis dicens: Crescite et multiplicamini, et replete aquas maris, avesque multiplicentur super terram. Et factum est vespere et mane dies quintus. Dixit quoque deus: Producat terra animam viventem in genere suo, iumenta et reptilia et bestias terre secundum species suas. Factumque est ita. Et fecit deus bestias terre iuxta species suas, et iumenta et omne reptile terre in genere suo. Et vidit deus quod esset bonum, et ait: Faciamus hominem ad imaginem et similitudinem nostram, et presit piscibus maris et volatilibus celi et bestiis universeque terre, omnique reptili quod movetur in terra. Et creavit deus hominem ad imaginem et similitudinem suam; ad imaginem dei creavit illum, masculum et feminam creavit eos. Benedixitque illis deus, et ait: Crescite et multiplicamini, et replete terram et subicite eam, et dominamini piscibus maris et volatilibus celi et universis animantibus que moventur super terram. Dixitque deus: Ecce dedi vobis omnem herbam afferentem semen super terram, et universa ligna que habent in semetipsis sementem generis sui, ut sint vobis in escam, et cunctis animantibus terre omnique volucri celi et universis que moventur in terra, in quibus est anima vivens, ut habeant ad vescendum. Et factum est ita. Viditque deus cuncta que fecerat, et erant valde bona. Et factum est vespere et mane dies sextus.

II

Igitur perfecti sunt celi et terra, et omnis ornatus eorum. Complevitque deus die septimo opus suum quod fecerat, et requievit die septimo ab universo opere quod patrarat. Et benedixit deus diei septimo et sanctificavit illum, quia in ipso cessaverat ab omni opere suo quod creavit deus ut faceret. Iste generationes celi et terre, quando create sunt, in die quo fecit dominus deus celum et terram, et omne virgultum agri antequam oreretur in terra, omnemque herbam regionis priusquam germinaret. Non enim pluerat dominus deus super terram, et homo non erat qui operaretur terram; sed fons ascendebat e terra, irrigans universam superficiem terre. Formavit igitur dominus deus hominem de limo terre, et inspiravit in faciem eius spiraculum vite, et factus est homo in animam viventem. Plantaverat autem dominus deus paradisum voluptatis a principio, in quo posuit hominem quem formaverat. Produxitque dominus deus de humo omne lignum pulcrum visu et ad vescendum suave, lignum etiam vite in medio paradisi, lignumque scientie boni et mali. Et fluvius egrediebatur de loco voluptatis ad irrigandum paradisum, qui inde dividitur in quatuor capita. Nomen uni Phison: ipse est qui circuit omnem terram Evilath, ubi nascitur aurum, et aurum terre illius optimum est; ibique invenitur bdellium et lapis onichinus. Et nomen fluvii secundi Gyon: ipse est qui circuit omnem terram Ethiopie. Nomen vero fluminis tertii Tygris: ipse vadit contra Assyrios. Fluvius autem quartus ipse est Eufrates. Tulit ergo dominus deus hominem et posuit eum

in paradiso voluptatis ut operaretur et custodiret illum. Precepitque ei dicens. Ex omni ligno paradisi comede. de ligno autem scientie boni et mali ne comedas. In quocumque enim die comederis ex eo morte morieris. Dixit quoque dominus deus. Non est bonum esse hominem solum faciamus ei adiutorium simile sibi. Formatis igitur dominus deus de humo cunctis animantibus terre. et universis volatilibus celi adduxit ea ad adam ut videret quid vocaret ea. Omne enim quod vocavit adam anime viventis ipsum est nomen eius. Appellavitque adam nominibus suis cuncta animantia et universa volatilia celi et omnes bestias terre. Adam vero non inveniebatur adiutor similis eius. Inmisit ergo dominus deus soporem in adam. Cumque obdormisset tulit unam de costis eius et replevit carnem pro ea. Et edificavit dominus deus costam quam tulerat de adam in mulierem et adduxit eam ad adam. Dixitque adam. Hoc nunc os ex ossibus meis et caro de carne mea. Hec vocabitur virago quoniam de viro sumpta est. Quam ob rem relinquet homo patrem suum et matrem et adherebit uxori sue et erunt duo in carne una. Erat autem uterque nudus adam scilicet et uxor eius et non erubescebant.

III

Sed et serpens erat callidior cunctis animantibus terre que fecerat dominus deus. Qui dixit ad mulierem. Cur precepit vobis deus ut non comederetis de omni ligno paradisi. Cui respondit mulier. De fructu lignorum que sunt in paradiso vescimur. De fructu vero ligni quod est in medio paradisi. precepit nobis deus ne comederemus et ne tangeremus illud. ne forte moriamur. Dixit autem serpens ad mulierem. Nequaquam morte moriemini. Scit enim deus quod in quocumque die comederitis ex eo aperientur oculi vestri et eritis sicut dii scientes bonum et malum. Vidit igitur mulier quod bonum esset lignum ad vescendum et pulchrum oculis aspectuque delectabile. et tulit de fructu illius et comedit. dedit que viro suo qui comedit. Et aperti sunt oculi amborum. Cumque cognovissent esse se nudos. consuerunt folia ficus. et fecerunt sibi perizomata. Et cum audissent vocem domini dei deambulantis in paradiso ad auram post meridiem. abscondit se adam et uxor eius a facie domini dei in medio ligni paradisi. Vocavitque dominus deus adam. et dixit ei. Adam ubi es. Qui ait. Vocem tuam audivi in paradiso et timui eo quod nudus essem et abscondi me. Cui dixit deus. Quis enim indicavit tibi quod nudus esses nisi quod ex ligno de quo tibi preceperam ne comederes comedisti. Dixitque adam. Mulier quam dedisti mihi sociam dedit mihi de ligno et comedi. Et dixit dominus ad mulierem. Quare hoc fecisti. Que respondit. Serpens decepit me et comedi. Et ait dominus deus ad serpentem. Quia fecisti hoc maledictus es inter omnia animantia et bestias terre. super pectus tuum gradieris et terram comedes cunctis diebus vite tue. Inimicitias ponam inter te et mulierem et semen tuum et semen illius. Ipsa conteret caput tuum et tu insidiaberis calcaneo illius. Mulieri quoque dixit. Multiplicabo erumpnas tuas et conceptus tuos. In dolore paries filios et sub viri potestate eris et ipse dominabitur tibi. Ade vero dixit. Quia audisti vocem uxoris tue et comedisti de ligno ex quo preceperam tibi ne comederes. maledicta terra in opere tuo. In laboribus comedes ex ea cunctis diebus vite tue. Spinas et tribulos germinabit tibi et comedes herbas terre. In sudore vultus tui vesceris pane tuo donec revertaris in terram de qua sumptus es. quia pulvis es et in pulverem reverteris. Et vocavit adam nomen uxoris sue eva eo quod mater esset cunctorum viventium. Fecit quoque dominus deus ade et uxori eius tunicas pelliceas et induit eos et ait. Ecce adam factus est quasi unus ex nobis sciens bonum et malum. Nunc ergo ne forte mittat manum suam et sumat etiam de ligno vite et comedat et vivat in eternum. Et emisit eum dominus deus de paradiso voluptatis ut operaretur terram de qua sumptus est. Eiecitque adam et collocavit ante paradisum voluptatis cherubin et flammeum gladium atque versatilem ad custodiendam viam ligni vite.

IIII

Adam vero cognovit evam uxorem suam. Que concepit et peperit cain dicens. Possedi hominem per deum. Rursumque peperit fratrem eius abel. Fuit autem abel pastor ovium et cain agricola. Factum est autem post multos dies ut offerret cain de fructibus terre munera domino. Abel quoque obtulit de primogenitis gregis sui et de adipibus eorum. Et respexit dominus ad abel et ad munera eius. Ad cain vero et ad munera eius non respexit. Iratusque est cain vehementer et concidit vultus eius. Dixitque dominus ad eum. Quare iratus es et cur concidit facies tua. Nonne si bene egeris recipies. si autem male statim in foribus peccatum aderit. sed sub te erit appetitus eius et tu dominaberis illius. Dixitque cain ad abel fratrem suum. Egrediamur foras. Cumque essent in agro consurrexit cain adversus abel fratrem suum et interfecit eum. Et ait dominus ad cain. Ubi est abel frater tuus. Qui respondit. Nescio. Num custos fratris mei sum ego. Dixitque ad eum. Quid fecisti. Vox sanguinis fratris tui clamat ad me de terra. Nunc igitur maledictus eris super terram que aperuit os suum et suscepit sanguinem fratris tui de manu tua. Cum operatus fueris eam non dabit tibi fructus suos. Vagus et profugus eris super terram. Dixitque cain ad dominum. Maior est iniquitas mea quam ut veniam merear. Ecce eicis me hodie a facie terre et a facie tua abscondar. et ero vagus et profugus super terram. Omnis igitur qui invenerit me occidet me. Dixitque ei dominus. Nequaquam ita fiet. sed omnis qui occiderit cain septuplum punietur. Posuitque dominus cain signum ut non eum interficeret omnis qui invenisset eum. Egressusque cain a facie domini habitavit in terra profugus ad orientalem plagam eden. Cognovit autem cain uxorem suam que concepit et peperit filium nomine enoch. Et edificavit civitatem vocavitque nomen eius ex nomine filii sui enoch. Porro enoch genuit irad. et irad genuit maviahel et maviahel genuit mathusahel. et mathusahel genuit lamech. Qui accepit uxores duas nomen uni ada et nomen alteri sella. Genuitque ada iabel qui fuit pater habitantium in tentoriis atque pastorum. Et nomen fratris eius iubal ipse fuit pater canentium cithara et organo. Sella quoque genuit tubalcain qui fuit malleator et faber in cuncta opera eris et ferri. Soror vero tubalcain noema.

Dixitque Lamech uxoribus suis Ade et Selle. Audite vocem meam uxores Lamech, auscultate sermonem meum: quoniam occidi virum in vulnus meum et adolescentulum in livorem meum. Septuplum ultio dabitur de Cain, de Lamech vero septuagies septies. Cognovit quoque adhuc Adam uxorem suam et peperit filium, vocavitque nomen illius Seth dicens: Posuit mihi Deus semen aliud pro Abel quem occidit Cain. Sed et Seth natus est filius quem vocavit Enos. Iste coepit invocare nomen Domini.

V

Hic est liber generationis Adam. In die qua creavit Deus hominem ad similitudinem Dei fecit illum. Masculum et feminam creavit eos et benedixit illis et vocavit nomen eorum Adam in die quo creati sunt. Vixit autem Adam centum triginta annis et genuit filium ad similitudinem et imaginem suam vocavitque nomen eius Seth. Et facti sunt dies Adam postquam genuit Seth octingenti anni, et genuit filios et filias. Et factum est omne tempus quod vixit Adam anni nongenti triginta, et mortuus est. Vixit quoque Seth centum quinque annos et genuit Enos. Vixitque Seth postquam genuit Enos octingentis septem annis genuitque filios et filias. Et facti sunt omnes dies Seth nongentorum duodecim annorum et mortuus est. Vixit vero Enos nonaginta annis et genuit Cainan. Post cuius ortum vixit octingentis quindecim annis et genuit filios et filias. Factique sunt omnes dies Enos nongenti quinque annorum et mortuus est. Vixit quoque Cainan septuaginta annis et genuit Malaleel. Et vixit Cainan postquam genuit Malaleel octingentis quadraginta annis genuitque filios et filias. Et facti sunt omnes dies Cainan nongenti decem anni et mortuus est. Vixit autem Malaleel sexaginta quinque annos et genuit Iared. Et vixit Malaleel postquam genuit Iared octingentis triginta annis et genuit filios et filias. Et facti sunt omnes dies Malaleel octingenti nonaginta quinque anni et mortuus est. Vixitque Iared centum sexaginta duobus annis et genuit Enoch. Et vixit Iared postquam genuit Enoch octingentos annos et genuit filios et filias. Et facti sunt omnes dies Iared nongenti sexaginta duo anni et mortuus est. Porro Enoch vixit sexaginta quinque annis et genuit Mathusalam. Et ambulavit Enoch cum Deo. Et vixit Enoch postquam genuit Mathusalam trecentis annis et genuit filios et filias. Et facti sunt omnes dies Enoch trecenti sexaginta quinque anni. Ambulavitque cum Deo et non apparuit quia tulit eum Deus. Vixit quoque Mathusalam centum octoginta septem annos et genuit Lamech. Et vixit Mathusalam postquam genuit Lamech septingentos octoginta duos annos et genuit filios et filias. Et facti sunt omnes dies Mathusale nongenti sexaginta novem anni et mortuus est. Vixit autem Lamech centum octoginta duobus annis et genuit filium vocavitque nomen eius Noe dicens: Iste consolabitur nos ab operibus et laboribus manuum nostrarum in terra cui maledixit Dominus. Vixitque Lamech postquam genuit Noe quingentis nonaginta quinque annis et genuit filios et filias. Et facti sunt omnes dies Lamech septingenti septuaginta septem anni et mortuus est. Noe vero cum quingentorum esset annorum genuit Sem, Cham et Iapheth.

VI

Cumque coepissent homines multiplicari super terram et filias procreassent, videntes filii Dei filias hominum quod essent pulchre acceperunt uxores sibi ex omnibus quas elegerant. Dixitque Deus: Non permanebit spiritus meus in homine in eternum quia caro est. Eruntque dies illius centum viginti annorum. Gigantes autem erant super terram in diebus illis. Postquam enim ingressi sunt filii Dei ad filias hominum illeque genuerunt, isti sunt potentes a seculo viri famosi. Videns autem Deus quod multa malitia hominum esset in terra et cuncta cogitatio cordis intenta esset ad malum omni tempore, penituit eum quod hominem fecisset in terra. Et precavens in futurum et tactus dolore cordis intrinsecus: Delebo, inquit, hominem quem creavi a facie terre, ab homine usque ad animantia, a reptili usque ad volucres celi; penitet enim me fecisse eos. Noe vero invenit gratiam coram Deo. Hee generationes Noe. Noe vir iustus atque perfectus fuit in generationibus suis; cum Deo ambulavit, et genuit tres filios Sem, Cham et Iapheth. Corrupta est autem omnis terra coram Deo et repleta est iniquitate. Cumque vidisset Deus terram esse corruptam, omnis quippe caro corruperat viam suam super terram, dixit ad Noe: Finis universe carnis venit coram me; repleta est terra iniquitate a facie eorum, et ego disperdam eos cum terra. Fac tibi archam de lignis levigatis; mansiunculas in archa facies et bitumine linies intrinsecus et extrinsecus. Et sic facies eam. Trecentorum cubitorum erit longitudo arche, quinquaginta cubitorum latitudo et triginta cubitorum altitudo illius. Fenestram in archa facies et in cubito consummabis summitatem. Ostium autem arche pones ex latere deorsum; cenacula et tristega facies in ea. Ecce ego adducam diluvii aquas super terram et interficiam omnem carnem in qua spiritus vite est subter celum; universa que in terra sunt consumentur. Ponamque fedus meum tecum, et ingredieris archam tu et filii tui, uxor tua et uxores filiorum tuorum tecum. Et ex cunctis animantibus universe carnis bina induces in archam ut vivant tecum, masculini sexus et feminini. De volucribus iuxta genus suum et de iumentis in genere suo et ex omni reptili terre secundum genus suum: bina de omnibus ingredientur tecum ut possint vivere. Tolles igitur tecum ex omnibus escis que mandi possunt et comportabis apud te, et erunt tam tibi quam illis in cibum. Fecit ergo Noe omnia que preceperat illi Deus.

VII

Dixitque Dominus ad eum: Ingredere tu et omnis domus tua archam; te enim vidi iustum coram me in generatione hac. Ex omnibus animantibus mundis tolle septena et septena masculum et feminam; de animantibus vero non mundis duo et duo masculum et feminam. Sed et de volatilibus celi septena et septena masculum et feminam, ut salvetur semen super faciem universe terre. Adhuc enim et post dies septem ego pluam super terram quadraginta diebus et quadraginta noctibus, et delebo omnem substantiam quam feci de superficie terre. Fecit ergo Noe omnia que mandaverat ei Dominus. Eratque sescentorum annorum quando diluvii aque inundaverunt super terram. Et ingressus est Noe et filii eius, uxor eius et uxores filiorum eius cum eo in archam propter aquas diluvii. De animantibus quoque mundis et inmundis et de volucribus et ex omni quod movetur super terram duo et duo ingressa sunt ad Noe in archam, masculus et femina, sicut preceperat Deus Noe. Cumque transissent septem dies, aque diluvii inundaverunt terram. Anno sescentesimo vite Noe, mense secundo, septimo decimo die mensis, rupti sunt omnes fontes abyssi magne et cataracte celi aperte sunt, et facta est pluvia super terram quadraginta diebus et quadraginta noctibus. In articulo

diei illius ingressus est Noe et Sem et Cham et Iafeth filii eius, uxor illius et tres uxores filiorum eius cum eo in arcam; ipsi et omne animal secundum genus suum universaque iumenta in genus suum et omne quod movetur super terram in genere suo, cunctumque volatile secundum genus suum, universae aves omnesque volucres ingressae sunt ad Noe in arcam, bina et bina ex omni carne in qua erat spiritus vitae. Et quae ingressa sunt masculus et femina ex omni carne introierunt sicut praeceperat ei Deus; et inclusit eum Dominus de foris. Factumque est diluvium quadraginta diebus super terram, et multiplicatae sunt aquae et elevaverunt arcam in sublime a terra. Vehementer enim inundaverunt et omnia repleverunt in superficie terrae. Porro arca ferebatur super aquas, et aquae praevaluerunt nimis super terram. Opertique sunt omnes montes excelsi sub universo caelo. Quindecim cubitis altior fuit aqua super omnes montes quos operuerat. Consumptaque est omnis caro quae movebatur super terram, volucrum, animantium, bestiarum, omniumque reptilium quae reptant super terram, universi homines, et cuncta in quibus spiraculum vitae est in terra mortua sunt. Et delevit omnem substantiam quae erat super terram ab homine usque ad pecus, tam reptile quam volucres caeli, et deleta sunt de terra. Remansit autem solus Noe et qui cum eo erant in arca. Obtinueruntque aquae terram centum quinquaginta diebus.

## VIII

Recordatus autem Deus Noe cunctorumque animantium et omnium iumentorum quae erant cum eo in arca, adduxit spiritum super terram, et imminutae sunt aquae. Et clausi sunt fontes abyssi et cataractae caeli, et prohibitae sunt pluviae de caelo. Reversaeque aquae de terra euntes et redeuntes, et coeperunt minui post centum quinquaginta dies. Requievitque arca mense septimo vicesima septima die mensis super montes Armeniae. At vero aquae ibant et decrescebant usque ad decimum mensem; decimo enim mense, prima die mensis, apparuerunt cacumina montium. Cumque transissent quadraginta dies, aperiens Noe fenestram arcae quam fecerat, dimisit corvum, qui egrediebatur et revertebatur donec siccarentur aquae super terram. Emisit quoque columbam post eum, ut videret si iam cessassent aquae super faciem terrae. Quae cum non invenisset ubi requiesceret pes eius, reversa est ad eum in arcam; aquae enim erant super universam terram. Extenditque manum et apprehensam intulit in arcam. Expectatis autem ultra septem diebus aliis, rursum dimisit columbam ex arca. At illa venit ad eum ad vesperam portans ramum olivae virentibus foliis in ore suo. Intellexit ergo Noe quod cessassent aquae super terram. Expectavitque nihilominus septem alios dies et emisit columbam, quae non est reversa ultra ad eum. Igitur sescentesimo primo anno, primo mense, prima die mensis, imminutae sunt aquae super terram; et aperiens Noe tectum arcae aspexit viditque quod exsiccata esset superficies terrae. Mense secundo, septima et vicesima die mensis, arefacta est terra. Locutus est autem Dominus ad Noe dicens: Egredere de arca, tu et uxor tua, filii tui et uxores filiorum tuorum tecum. Cuncta animantia quae sunt apud te ex omni carne, tam in volatilibus quam in bestiis et universis reptilibus quae reptant super terram, educ tecum, et ingredimini super terram. Crescite et multiplicamini super eam. Egressus est ergo Noe et filii eius, uxor illius et uxores filiorum eius cum eo. Sed et omnia animantia, iumenta et reptilia quae reptant super terram, secundum genus suum egressa sunt de arca. Aedificavit autem Noe altare Domino, et tollens de cunctis pecoribus et volucribus mundis obtulit holocausta super altare. Odoratusque est Dominus odorem suavitatis et ait ad eum: Nequaquam ultra maledicam terrae propter homines; sensus enim et cogitatio humani cordis in malum prona sunt ab adolescentia sua. Non igitur ultra percutiam omnem animam viventem sicut feci. Cunctis diebus terrae, sementis et messis, frigus et aestus, aestas et hiems, nox et dies non requiescent.

## IX

Benedixitque Deus Noe et filiis eius et dixit ad eos: Crescite et multiplicamini et replete terram. Et terror vester ac tremor sit super cuncta animalia terrae et super omnes volucres caeli cum universis quae moventur in terra; omnes pisces maris manui vestrae traditi sunt. Et omne quod movetur et vivit erit vobis in cibum; quasi olera virentia tradidi vobis omnia, excepto quod carnem cum sanguine non comedetis. Sanguinem enim animarum vestrarum requiram de manu cunctarum bestiarum, et de manu hominis, de manu viri et fratris eius requiram animam hominis. Quicumque effuderit humanum sanguinem, fundetur sanguis illius; ad imaginem quippe Dei factus est homo. Vos autem crescite et multiplicamini, et ingredimini super terram et implete eam. Haec quoque dixit Deus ad Noe et ad filios eius cum eo: Ecce ego statuam pactum meum vobiscum et cum semine vestro post vos, et ad omnem animam viventem quae est vobiscum, tam in volucribus quam in iumentis et pecudibus terrae cunctisque quae egressa sunt de arca et universis bestiis terrae. Statuam pactum meum vobiscum, et nequaquam ultra interficietur omnis caro aquis diluvii, neque erit deinceps diluvium dissipans terram. Dixitque Deus: Hoc signum foederis quod do inter me et vos et ad omnem animam viventem quae est vobiscum in generationes sempiternas: arcum meum ponam in nubibus, et erit signum foederis inter me et inter terram. Cumque obduxero nubibus caelum, apparebit arcus meus in nubibus, et recordabor foederis mei vobiscum et cum omni anima vivente quae carnem vegetat; et non erunt ultra aquae diluvii ad delendum universam carnem. Eritque arcus meus in nubibus, et videbo illum, et recordabor foederis sempiterni quod factum est inter Deum et inter omnem animam viventem universae carnis quae est super terram. Dixitque Deus Noe: Hoc erit signum foederis quod constitui inter me et omnem carnem super terram. Erant igitur filii Noe qui egressi sunt de arca Sem, Cham et Iafeth; porro Cham ipse est pater Chanaan. Tres isti sunt filii Noe, et ab his disseminatum est omne genus hominum super universam terram. Coepitque Noe vir agricola exercere terram et plantavit vineam. Bibensque vinum inebriatus est et nudatus in tabernaculo suo. Quod cum vidisset Cham pater Chanaan, verenda scilicet patris sui esse nudata, nuntiavit duobus fratribus suis foras. At vero Sem et Iafeth pallium imposuerunt humeris suis et incede-

tes verecunda sua operuerunt, faciesque eorum aversae erant, et patris virilia non viderunt. Evigilans autem Noe ex vino, cum didicisset quae fecerat ei filius suus minor, ait: Maledictus Chanaan, servus servorum erit fratribus suis. Dixitque: Benedictus Dominus Deus Sem, sit Chanaan servus eius. Dilatet Deus Iapheth, et habitet in tabernaculis Sem, sitque Chanaan servus eius. Vixit autem Noe post diluvium trecentis quinquaginta annis, et impleti sunt omnes dies eius nongentorum quinquaginta annorum, et mortuus est.

X

Hae generationes filiorum Noe, Sem, Cham et Iapheth: natique sunt eis filii post diluvium. Filii Iapheth: Gomer, et Magog, et Madai, et Iavan, et Thubal, et Mosoch, et Thiras. Porro filii Gomer: Ascenez, et Riphath, et Thogorma. Filii autem Iavan: Elisa, et Tharsis, Cethim, et Dodanim. Ab his divisae sunt insulae gentium in regionibus suis, unusquisque secundum linguas et familias in nationibus suis. Filii autem Cham: Chus, et Mesraim, et Phuth, et Chanaan. Filii Chus: Saba, et Hevila, et Sabatha, et Regma, et Sabatacha. Filii Regma: Saba et Dadan. Porro Chus genuit Nemrod: ipse coepit potens esse in terra, et erat robustus venator coram Domino. Ab hoc exivit proverbium: Quasi Nemrod robustus venator coram Domino. Fuit autem principium regni eius Babylon, et Arach, et Achad, et Chalanne, in terra Sennaar. De terra illa egressus est Assur, et aedificavit Niniven, et plateas civitatis, et Chale. Resen quoque inter Niniven et Chale: haec est civitas magna. At vero Mesraim genuit Ludim, et Anamim, et Laabim, et Nephthuim, et Phetrusim, et Casluim: de quibus egressi sunt Philisthiim, et Caphthorim. Chanaan autem genuit Sidonem primogenitum suum, Hethaeum, et Iebusaeum, et Amorrhaeum, Gergesaeum, Hevaeum, et Aracaeum, Sinaeum, et Aradium, Samaraeum, et Amathaeum: et post haec disseminati sunt populi Chananaeorum. Factique sunt termini Chanaan venientibus a Sidone Geraram usque ad Gazam, donec ingrediaris Sodomam et Gomorrham, et Adamam et Seboim usque Lesa. Hi filii Cham in cognationibus et linguis et generationibus terrisque et gentibus suis. De Sem quoque nati sunt, patre omnium filiorum Heber, fratre Iapheth maiore. Filii Sem: Elam, et Assur, et Arphaxad, et Lud, et Aram. Filii Aram: Us, et Hul, et Gether, et Mes. At vero Arphaxad genuit Sale, de quo ortus est Heber. Natique sunt Heber filii duo: nomen uni Phaleg, eo quod in diebus eius divisa sit terra: et nomen fratris eius Iectan. Qui Iectan genuit Elmodad, et Saleph, et Asarmoth, Iare, et Aduram, et Uzal, et Decla, et Ebal, et Abimael, Saba, et Ophir, et Hevila, et Iobab. Omnes isti filii Iectan. Et facta est habitatio eorum de Messa pergentibus usque Sephar montem orientalem. Isti filii Sem secundum cognationes et linguas et regiones in gentibus suis. Hae familiae Noe iuxta populos et nationes suas. Ab his divisae sunt gentes in terra post diluvium.

XI

Erat autem terra labii unius, et sermonum eorundem. Cumque proficiscerentur de oriente, invenerunt campum in terra Sennaar, et habitaverunt in eo. Dixitque alter ad proximum suum: Venite, faciamus lateres, et coquamus eos igni. Habueruntque lateres pro saxis, et bitumen pro caemento: et dixerunt: Venite, faciamus nobis civitatem et turrim, cuius culmen pertingat usque ad caelum: et celebremus nomen nostrum antequam dividamur in universas terras. Descendit autem Dominus ut videret civitatem et turrim, quam aedificabant filii Adam, et dixit: Ecce, unus est populus, et unum labium omnibus: coeperuntque hoc facere, nec desistent a cogitationibus suis, donec eas opere compleant. Venite igitur, descendamus, et confundamus ibi linguam eorum, ut non audiat unusquisque vocem proximi sui. Atque ita divisit eos Dominus ex illo loco in universas terras, et cessaverunt aedificare civitatem. Et idcirco vocatum est nomen eius Babel, quia ibi confusum est labium universae terrae: et inde dispersit eos Dominus super faciem cunctarum regionum. Hae generationes Sem: Sem centum erat annorum quando genuit Arphaxad, biennio post diluvium. Vixitque Sem postquam genuit Arphaxad, quingentis annis, et genuit filios et filias. Porro Arphaxad vixit triginta quinque annis, et genuit Sale. Vixitque Arphaxad postquam genuit Sale, trecentis tribus annis, et genuit filios et filias. Sale quoque vixit triginta annis, et genuit Heber. Vixitque Sale postquam genuit Heber, quadringentis tribus annis, et genuit filios et filias. Vixit autem Heber triginta quattuor annis, et genuit Phaleg. Et vixit Heber postquam genuit Phaleg, quadringentis triginta annis, et genuit filios et filias. Vixit quoque Phaleg triginta annis, et genuit Reu. Vixitque Phaleg postquam genuit Reu, ducentis novem annis, et genuit filios et filias. Vixit autem Reu triginta duobus annis, et genuit Sarug. Vixitque Reu postquam genuit Sarug, ducentis septem annis, et genuit filios et filias. Vixit vero Sarug triginta annis, et genuit Nachor. Vixitque Sarug postquam genuit Nachor, ducentos annos, et genuit filios et filias. Vixit autem Nachor viginti novem annis, et genuit Thare. Vixitque Nachor postquam genuit Thare, centum decem et novem annos, et genuit filios et filias. Vixitque Thare septuaginta annis, et genuit Abram, et Nachor, et Aran. Hae sunt generationes Thare. Thare genuit Abram, Nachor, et Aran. Porro Aran genuit Lot. Mortuusque est Aran ante Thare patrem suum, in terra nativitatis suae in Ur Chaldaeorum. Duxerunt autem Abram et Nachor uxores: nomen uxoris Abram, Sarai: et nomen uxoris Nachor, Melcha filia Aran patris Melchae, et patris Ieschae. Erat autem Sarai sterilis, nec habebat liberos. Tulit itaque Thare Abram filium suum, et Lot filium Aran, filium filii sui, et Sarai nurum suam, uxorem Abram filii sui, et eduxit eos de Ur Chaldaeorum, ut irent in terram Chanaan: veneruntque usque Haran, et habitaverunt ibi. Et facti sunt dies Thare ducentorum quinque annorum, et mortuus est in Haran.

XII

Dixit autem Dominus ad Abram: Egredere de terra tua, et de cognatione tua, et de domo patris tui, et veni in terram quam monstravero tibi. Faciamque te in gentem magnam, et benedicam tibi, et magnificabo nomen tuum, erisque benedictus. Benedicam benedicentibus tibi, et maledicam maledicentibus tibi, atque in te benedicentur universae cognationes terrae. Egressus est itaque Abram sicut praeceperat ei Dominus, et ivit cum eo Lot: septuaginta quinque annorum erat Abram cum egrederetur de Haran. Tulitque Sarai uxorem suam, et Lot filium fratris sui, universamque substantiam quam possederant, et animas quas fecerant in Haran,

et egressi sunt ut irent in terram chanaan. Cumque
uenissent in eam pertransiuit abram terram usque ad
locum sichem et usque ad conuallem illustrem.
Chananeus autem tunc erat in terra. Apparuitque
dominus abram et dixit ei. Semini tuo dabo terram h-
anc. Qui edificauit ibi altare domino qui apparuerat
ei. Et inde transgrediens ad montem qui erat contra
orientem bethel. tetendit ibi tabernaculum suum
ab occidente habens bethel et ab oriente ahi. Edifica-
uit quoque ibi altare domino et inuocauit ibi nomen
eius. Reuersusque abram uadens et ultra progrediens
ad meridiem. Facta est autem fames in terra. Des-
cenditque abram in egyptum ut peregrinaretur ib-
i. preualuerat enim fames in terra. Cumque prope esset
ut ingrederetur egyptum dixit sarai uxori sue.
Noui quod pulcra sis mulier et quod cum uiderint te
egyptii dicturi sunt uxor ipsius est et interficient
me et te reseruabunt. Dic ergo obsecro te quod soror
mea sis ut bene sit michi propter te et uiuat anima
mea ob gratiam tui. Cum itaque ingressus esset abram
egyptum uiderunt egyptii mulierem quod esset pul-
cra nimis et nuntiauerunt principes pharao-
ni et laudauerunt eam apud illum et sublata est
mulier in domum pharaonis. Abram uero bene u-
si sunt propter illam. Fueruntque ei oues et boues
et asini et serui et famule et asine et cameli. F-
lagellauit autem dominus pharaonem plagis maxim-
is et domum eius propter sarai uxorem abram. Vo-
cauitque pharao abram et dixit ei. Quid est hoc
quod fecisti mihi. Quare non indicasti michi quod uxor
tua esset. Quam ob causam dixisti michi sororem
tuam esse ut tollerem eam michi in uxorem. Nunc
igitur ecce coniux tua accipe eam et uade. Pre-
cepitque pharao super abram uiris et deduxerunt
eum et uxorem illius et omnia que habebat.

C XIII

Ascendit ergo abram de egypto ipse et uxor eius
et omnia que habebat et loth cum eo ad australem
plagam. Erat autem diues ualde in posses-
sione argenti et auri. Reuersusque est per iter quo
uenerat a meridie in bethel usque ad locum ubi
prius fixerat tabernaculum inter bethel et ahi in
loco altaris quod fecerat prius et inuocauit ibi nomen
domini. Sed et loth qui erat cum abram fuerunt greges
ouium et armenta et tabernacula. Nec poterat e-
os capere terra ut habitarent simul. Erat quippe
substantia eorum multa et non quibant habitare
communiter. Vnde et facta est rixa inter pastores g-
regum abram et loth. Eo autem tempore chananeus
et pherezeus habitabant in illa terra. Dixit erg-
o abram ad loth. Ne queso sit iurgium inter me et
te et inter pastores tuos. fratres enim sumus. Ec-
ce uniuersa terra coram te est. recede a me obsecro. Si
ad sinistram ieris ego dexteram tenebo. Si ad
dexteram elegeris ego ad sinistram pergam. Eleu-
atis itaque loth oculis uidit omnem circa region-
em iordanis que uniuersa irrigabatur antequam
subuerteret dominus sodomam et gomorram.
sicut paradisus domini et sicut egyptus uenienti-
bus in segor. Elegitque sibi loth regionem circa i-
ordanem et recessit ab oriente. Diuisique sunt
alterutrum a fratre suo. Abram habitauit in terra
chanaan loth moratus est in oppidis que erant cir-
ca iordanem et habitauit in sodomis. Homines
autem sodomite pessimi erant et peccatores coram
domino nimis. Dixitque dominus ad abram postquam di-
uisus est ab eo loth. Leua oculos tuos et uide a loco
in quo nunc es ad aquilonem et ad meridiem
et ad orientem et ad occidentem. Omnem terram
quam conspicis tibi dabo et semini tuo usque in
sempiternum. Faciamque semen tuum sicut pu-
luerem terre. Si quis potest hominum numerare
puluerem semen quoque tuum numerare poterit.
Surge et perambula terram in longitudine et lat-
itudine sua quia tibi daturus sum eam. Mou-
ens igitur abram tabernaculum suum uenit et
habitauit iuxta conuallem mambre que est in e-
bron edificauitque ibi altare domino.

C XIIII

Factum est
autem in illo tempore ut amrafel rex sennaar et arioch
rex ponti et chodorlagomer rex elamitarum et
thadal rex gentium inirent bellum contra bara re-
gem sodomorum et contra bersa regem gomorre
et contra sennaab regem adame et contra se-
meber regem seboim contraque regem bale ipsa
est segor. Omnes hii conuenerunt in uallem silu-
estrem que nunc est mare salis. Duodecim en-
im annis seruierant chodorlagomor et tercio
decimo anno recesserant ab eo. Igitur anno quar-
to decimo uenit chodorlagomor et reges qui
erant cum eo. percusseruntque raphaim in astaro-
th carnaim et zuzim cum eis et emim in sa-
ue cariathaim et chorreos in montibus seir us-
que ad campestria pharan que est in solitudine. Re-
uersique sunt et uenerunt ad fontem misphat.
ipsa est cades. et percusserunt omnem regionem
amalechitarum et amorreum qui habitabat in
asason thamar. Et egressi sunt rex sodomorum
et rex gomorre rexque adame et rex seboim nec
non et rex bale que est segor et direxerunt con-
tra eos aciem in ualle siluestri scilicet aduersus c-
hodorlagomor regem elamitarum et thadal regem
gentium et amrafel regem sennaar et arioch re-
gem ponti quatuor reges aduersus quinque. Vallis
autem siluestris habebat puteos multos bitu-
minis. Itaque rex sodomorum et gomorre terga uer-
terunt ceciderruntque ibi et qui remanserunt f-
ugerunt ad montem. Tulerunt autem omnem substa-
ntiam sodomorum et gomorre et uniuersa que ad ci-
bum pertinent et abierunt. nec non et loth et s-
ubstantiam eius filium fratris abram qui habitab-
at in sodomis. et ecce unus qui euaserat nunciau-
it abram ebreo qui habitabat in conualle mam-
bre amorrei fratris escol et fratris aner. Hii enim
pepigerant fedus cum abram. Quod cum audis-
set abram captum uidelicet loth fratrem suum
numerauit expeditos uernaculos suos. CCC.
XVIII. et persecutus est eos usque dan. Et diuisis
sociis irruit super eos nocte percussitque eos et per-
secutus est eos usque hobam que est ad leuam damas-
ci. Reduxitque omnem substantiam et loth fratrem
suum cum substantia illius mulieres quoque et
populum. Egressus est autem rex sodomorum in occur-
sum eius postquam reuersus est a cede chodor-
lagomor et regum qui cum eo erant in ualle s-
aue que est uallis regis. At uero melchisedech rex
salem proferens panem et uinum. Erat autem sacer-
dos dei altissimi benedixit ei et ait. Benedictus
abram deo excelso qui creauit celum et terram et b-
enedictus deus excelsus quo protegente hostes

in manibus tuis sunt. Et dedit ei decimas ex omnibus. Dixit autem rex Sodomorum ad Abram: Da mihi animas, cetera tolle tibi. Qui respondit: Levo manum meam ad Dominum Deum excelsum possessorem caeli ac terrae, quod a filo subteminis usque ad corrigiam caligae non accipiam ex omnibus quae tua sunt, ne dicas: Ego ditavi Abram; exceptis his quae comederunt iuvenes, et partibus virorum qui venerunt mecum, Aner, Escol et Mambre: isti accipient partes suas.

XV

His itaque transactis, factus est sermo Domini ad Abram per visionem dicens: Noli timere Abram, ego protector tuus sum, et merces tua magna nimis. Dixitque Abram: Domine Deus, quid dabis mihi? Ego vadam absque liberis, et filius procuratoris domus meae iste Damascus Eliezer. Addiditque Abram: Mihi autem non dedisti semen, et ecce vernaculus meus heres meus erit. Statimque sermo Domini factus est ad eum dicens: Non erit hic heres tuus, sed qui egredietur de utero tuo, ipsum habebis heredem. Eduxitque eum foras, et ait illi: Suspice caelum, et numera stellas, si potes. Et dixit ei: Sic erit semen tuum. Credidit Abram Deo, et reputatum est ei ad iustitiam. Dixitque ad eum: Ego Dominus qui eduxi te de Ur Chaldaeorum, ut darem tibi terram istam, et possideres eam. At ille ait: Domine Deus, unde scire possum quod possessurus sim eam? Respondens autem Dominus ait illi: Sume inquit mihi vaccam triennem et capram trimam, et arietem annorum trium, turturem quoque et columbam. Qui tollens universa haec, divisit per medium, et utrasque partes contra se altrinsecus posuit; aves autem non divisit. Descendebantque volucres super cadavera, et abigebat eas Abram. Cumque sol occumberet, sopor irruit super Abram, et horror magnus et tenebrosus invasit eum. Dictumque est ad eum: Scito praenoscens quod peregrinum futurum sit semen tuum in terra non sua, et subicient eos servituti, et affligent quadringentis annis. Verumtamen gentem cui servituri sunt ego iudicabo, et post haec egredientur cum magna substantia. Tu autem ibis ad patres tuos in pace, sepultus in senectute bona. Generatione autem quarta revertentur huc: necdum enim completae sunt iniquitates Amorrhaeorum usque ad praesens tempus. Cum ergo occubuisset sol, facta est caligo tenebrosa, et apparuit clibanus fumans, et lampas ignis transiens inter divisiones illas. In die illo pepigit Dominus cum Abram foedus, dicens: Semini tuo dabo terram hanc a fluvio Aegypti usque ad flumen magnum Eufraten, Cineos et Cenezeos, Cedmoneos, et Hetheos, et Ferezeos, Rafaim quoque, et Amorreos, et Chananeos, et Gergeseos, et Iebuseos.

XVI

Igitur Sarai uxor Abram non genuerat liberos: sed habens ancillam Aegyptiam nomine Agar, dixit marito suo: Ecce conclusit me Dominus, ne parerem; ingredere ad ancillam meam, si forte saltem ex illa suscipiam filios. Cumque ille acquiesceret deprecanti, tulit Agar Aegyptiam ancillam suam post annos decem quam habitare coeperant in terra Chanaan, et dedit eam viro suo uxorem. Qui ingressus est ad eam. At illa concepisse se videns, despexit dominam suam. Dixitque Sarai ad Abram: Inique agis contra me. Ego dedi ancillam meam in sinum tuum, quae videns quod conceperit, despectui me habet: iudicet Dominus inter me et te. Cui respondens Abram: Ecce inquit ancilla tua in manu tua est, utere ea ut libet. Affligente igitur eam Sarai, fugam iniit. Cumque invenisset illam angelus Domini iuxta fontem aquae in solitudine, quae est in via Sur in deserto, dixit ad eam: Agar ancilla Sarai, unde venis, et quo vadis? Quae respondit: A facie Sarai dominae meae ego fugio. Dixitque ei angelus Domini: Revertere ad dominam tuam, et humiliare sub manu eius. Et rursum: Multiplicans inquit multiplicabo semen tuum, et non numerabitur prae multitudine. Ac deinceps: Ecce ait concepisti, et paries filium, vocabisque nomen eius Ismahel, eo quod audierit Dominus afflictionem tuam. Hic erit ferus homo: manus eius contra omnes, et manus omnium contra eum. Et e regione universorum fratrum suorum figet tabernacula. Vocavit autem nomen Domini qui loquebatur ad eam: Tu Deus qui vidisti me. Dixit enim: Profecto hic vidi posteriora videntis me. Propterea appellavit puteum illum, puteum viventis et videntis me. Ipse est inter Cades et Barad. Peperitque Agar Abrae filium, qui vocavit nomen eius Ismahel. Octoginta et sex annorum erat Abram quando peperit ei Agar Ismahelem.

XVII

Postquam vero nonaginta et novem annorum esse coeperat, apparuit ei Dominus, dixitque ad eum: Ego Deus omnipotens: ambula coram me et esto perfectus. Ponamque foedus meum inter me et te, et multiplicabo te vehementer nimis. Cecidit Abram pronus in faciem. Dixitque ei Deus: Ego sum, et pactum meum tecum, erisque pater multarum gentium. Nec ultra vocabitur nomen tuum Abram, sed appellaberis Abraham, quia patrem multarum gentium constitui te. Faciamque te crescere vehementissime, et ponam te in gentibus, regesque ex te egredientur. Et statuam pactum meum inter me et te, et inter semen tuum post te in generationibus suis, foedere sempiterno: ut sim Deus tuus et seminis tui post te. Daboque tibi et semini tuo terram peregrinationis tuae, omnem terram Chanaan in possessionem aeternam, eroque Deus eorum. Dixit iterum Deus ad Abraam: Et tu ergo custodies pactum meum, et semen tuum post te in generationibus suis. Hoc est pactum quod observabitis inter me et vos, et semen tuum post te: Circumcidetur ex vobis omne masculinum, et circumcidetis carnem praeputii vestri, ut sit in signum foederis inter me et vos. Infans octo dierum circumcidetur in vobis, omne masculinum in generationibus vestris: tam vernaculus quam emptitius circumcidetur, et quicumque non fuerit de stirpe vestra. Eritque pactum meum in carne vestra in foedus aeternum. Masculus, cuius praeputii caro circumcisa non fuerit, delebitur anima illa de populo suo, quia pactum meum irritum fecit. Dixit quoque Deus ad Abraam: Sarai uxorem tuam non vocabis Sarai, sed Saram. Et benedicam ei, et ex illa dabo tibi filium cui benedicturus sum, eritque in nationes, et reges populorum orientur ex eo. Cecidit Abraam in faciem suam et risit, dicens in corde suo: Putasne centenario nascetur filius? et Sara nonagenaria pariet? Dixitque ad Deum: Utinam Ismahel vivat coram te. Et ait Deus ad Abraam: Sara uxor tua pariet tibi filium

tum vocabis nomen eius Isaac et constituam pactum meum illi in foedus sempiternum et semini eius post eum. Super Ismahel quoque exaudivi te et ecce benedicam ei et augebo et multiplicabo eum valde. Duodecim duces generabit et faciam illum in gentem magnam. Pactum vero meum statuam ad Isaac quem pariet tibi Sarra tempore isto in anno altero. Cumque finitus esset sermo loquentis cum eo, ascendit Deus ab Abraham. Tulit autem Abraham Ismahelem filium suum et omnes vernaculos domus suae universosque quos emerat, cunctos mares ex omnibus viris domus suae, et circumcidit carnem praeputii eorum statim in ipsa die sicut praeceperat ei Deus. Abraham nonaginta novem annorum erat quando circumcidit carnem praeputii sui, et Ismahel filius eius tredecim annos impleverat tempore circumcisionis suae. Eadem die circumcisus est Abraham et Ismahel filius eius, et omnes viri domus illius tam vernaculi quam emptitii et alienigenae pariter circumcisi sunt.

XVIII

Apparuit autem ei Dominus in convalle Mambre sedenti in ostio tabernaculi sui in ipso fervore diei. Cumque levasset oculos, apparuerunt ei tres viri stantes prope eum. Quos cum vidisset, cucurrit in occursum eorum de ostio tabernaculi et adoravit in terra et dixit: Domine, si inveni gratiam in oculis tuis, ne transeas servum tuum, sed afferam pauxillum aquae et laventur pedes vestri et requiescite sub arbore. Ponamque buccellam panis et confortate cor vestrum, postea transibitis; idcirco enim declinastis ad servum vestrum. Qui dixerunt: Fac ut locutus es. Festinavit Abraham in tabernaculum ad Sarram dixitque ei: Accelera, tria sata similae commisce et fac subcinericios panes. Ipse vero ad armentum cucurrit et tulit inde vitulum tenerrimum et optimum deditque puero, qui festinavit et coxit illum. Tulit quoque butyrum et lac et vitulum quem coxerat, et posuit coram eis. Ipse vero stabat iuxta eos sub arbore. Qui cum comedissent, dixerunt ad eum: Ubi est Sarra uxor tua? Ille respondit: Ecce in tabernaculo est. Cui dixit: Revertens veniam ad te tempore isto, vita comite, et habebit Sarra uxor tua filium. Quo audito Sarra risit post ostium tabernaculi. Erant enim ambo senes provectaeque aetatis et desierant Sarrae fieri muliebria. Quae risit occulte dicens: Postquam senui et dominus meus vetulus est, voluptati operam dabo? Dixit autem Dominus ad Abraham: Quare risit Sarra dicens: Num vere paritura sum anus? Numquid Deo est quicquam difficile? Iuxta condictum revertar ad te hoc eodem tempore, vita comite, et habebit Sarra filium. Negavit Sarra dicens: Non risi, timore perterrita. Dominus autem: Non est, inquit, ita, sed risisti. Cum ergo surrexissent inde viri, direxerunt oculos suos contra Sodomam, et Abraham simul gradiebatur deducens eos. Dixitque Dominus: Num celare potero Abraham quae gesturus sum, cum futurus sit in gentem magnam ac robustissimam et benedicendae sint in illo omnes nationes terrae? Scio enim quod praecepturus sit filiis suis et domui suae post se ut custodiant viam Domini et faciant iustitiam et iudicium, ut adducat Dominus propter Abraham omnia quae locutus est ad eum. Dixit itaque Dominus: Clamor Sodomorum et Gomorrae multiplicatus est et peccatum eorum adgravatum est nimis. Descendam et videbo utrum clamorem qui venit ad me opere compleverint an non est ita ut sciam. Converteruntque se inde et abierunt Sodomam; Abraham vero adhuc stabat coram Domino. Et appropinquans ait: Numquid perdes iustum cum impio? Si fuerint quinquaginta iusti in civitate, peribunt simul et non parces loco illi propter quinquaginta iustos si fuerint in eo? Absit a te ut rem hanc facias et occidas iustum cum impio fiatque iustus sicut impius. Non est hoc tuum qui iudicas omnem terram; nequaquam facies iudicium. Dixitque Dominus ad eum: Si invenero Sodomis quinquaginta iustos in medio civitatis, dimittam omni loco propter eos. Respondens Abraham ait: Quia semel coepi loquar ad dominum meum, cum sim pulvis et cinis. Quid si minus quinquaginta iustis quinque fuerint, delebis propter quadraginta quinque universam urbem? Et ait: Non delebo si invenero ibi quadraginta quinque. Rursumque locutus est ad eum: Sin autem quadraginta inventi fuerint, quid facies? Ait: Non percutiam propter quadraginta. Ne quaeso, inquit, indigneris, Domine, si loquar. Quid si inventi fuerint ibi triginta? Respondit: Non faciam si invenero ibi triginta. Quia semel, ait, coepi loquar ad dominum meum: Quid si inventi fuerint ibi viginti? Dixit: Non interficiam propter viginti. Obsecro, inquit, ne irascaris, Domine, si loquar adhuc semel: Quid si inventi fuerint ibi decem? Dixit: Non delebo propter decem. Abiit Dominus postquam cessavit loqui ad Abraham, et ille reversus est in locum suum.

XIX

Veneruntque duo angeli Sodomam vespere sedente Loth in foribus civitatis. Qui cum vidisset eos, surrexit et ivit obviam eis, adoravitque pronus in terram et dixit: Obsecro, domini, declinate in domum pueri vestri et manete ibi. Lavate pedes vestros et mane proficiscemini in viam vestram. Qui dixerunt: Minime, sed in platea manebimus. Compulit eos oppido ut diverterent ad eum; ingressisque domum illius fecit convivium et coxit azyma et comederunt. Prius autem quam irent cubitum, viri civitatis vallaverunt domum a puero usque ad senem, omnis populus simul. Vocaveruntque Loth et dixerunt ei: Ubi sunt viri qui introierunt ad te nocte? Educ illos huc ut cognoscamus eos. Egressus ad eos Loth post tergum adcludens ostium ait: Nolite quaeso, fratres mei, nolite malum hoc facere. Habeo duas filias quae necdum cognoverunt virum; educam eas ad vos et abutimini eis sicut placuerit vobis, dummodo viris istis nihil faciatis mali, quia ingressi sunt sub umbra culminis mei. At illi dixerunt: Recede illuc. Et rursum: Ingressus es, inquiunt, ut advena, numquid ut iudices? Te ergo ipsum magis quam hos affligemus. Vimque faciebant Loth vehementissime, iamque prope erat ut effringerent fores. Et ecce miserunt manum viri et introduxerunt ad se Loth clauseruntque ostium, et eos qui foris erant percusserunt caecitate a minimo usque ad maximum, ita ut ostium invenire non possent. Dixerunt autem ad Loth: Habes hic tuorum

quem propinquum generum aut filios aut filias. Omnes qui tui sunt educ de urbe hac. delebimus enim locum istum eo quod increverit clamor eorum coram domino qui misit nos ut perdamus illos. Egressus itaque loth locutus est ad generos suos qui accepturi erant filias eius et dixit. Surgite egredimini de loco isto quia delebit dominus civitatem hanc. Et visus est eis quasi ludens loqui. Cumque esset mane cogebant eum angeli dicentes. Surge tolle uxorem tuam et duas filias quas habes ne et tu pariter pereas in scelere civitatis. Dissimulante illo apprehenderunt manum eius et manum uxoris eius ac duarum filiarum eius eo quod parceret dominus illi et eduxerunt eum posueruntque extra civitatem ibique locuti sunt ad eum. Salva animam tuam. Noli respicere post tergum nec stes in omni circa regione sed in monte salvum te fac. ne et tu simul pereas. Dixitque ad eos loth. Queso domine mi quia invenit servus tuus gratiam coram te et magnificasti misericordiam tuam quam fecisti mecum ut salvares animam meam nec possum in monte salvari ne forte apprehendat me malum et moriar. Est civitas hec iuxta ad quam possum fugere parva et salvabor in ea. Numquid non modica est et vivet anima mea. Dixitque ad eum. Ecce etiam in hoc suscepi preces tuas ut non subvertam urbem pro qua locutus es. Festina et salvare ibi quia non potero facere quicquam donec ingrediaris illuc. Iccirco vocatum est nomen urbis illius segor. Sol egressus est super terram et loth ingressus est segor. Igitur pluit dominus super sodomam et gomorram sulphur et ignem a domino de celo et subvertit civitates has et omnem circa regionem universos habitatores urbium et cuncta terre virentia. Respiciensque uxor eius post se versa est in statuam salis. Abraham autem consurgens mane ubi steterat prius coram domino intuitus est sodomam et gomorram et universam terram regionis illius viditque ascendentem favillam de terra quasi fornacis fumum. Cum enim subverteret deus civitates illius regionis recordatus abraham liberavit loth de subversione urbium in quibus habitaverat. Ascenditque loth de segor et mansit in monte. Due quoque filie eius cum eo. Timuerat enim manere in segor et mansit in spelunca ipse et due filie eius. Dixitque maior ad minorem. Pater noster senex est et nullus virorum remansit in terra qui possit ingredi ad nos iuxta morem universe terre. Veni inebriemus eum vino dormiamusque cum eo ut servare possimus ex patre nostro semen. Dederunt itaque patri suo bibere vinum nocte illa. Et ingressa est maior dormivitque cum patre. At ille non sensit nec quando accubuit filia nec quando surrexit. Altera quoque die dixit maior ad minorem. Ecce dormivi heri cum patre meo. demus ei bibere vinum etiam nocte hac. et dormies cum eo et salvemus semen de patre nostro. Dederunt et illa nocte patri vinum. Ingressaque minor filia dormivit cum eo. Et nec tunc quidem sensit quando concubuerit vel quando surrexerit. Conceperunt ergo due filie loth de patre suo. Peperitque maior filium et vocavit nomen eius moab. Ipse est pater moabitarum usque in presentem diem. Minor quoque peperit filium et vocavit nomen eius ammon. id est filius populi mei. Ipse est pater ammonitarum usque hodie.

CXX

Profectus inde abraham in terram australem habitavit inter cades et sur et peregrinatus est in geraris. Dixitque de sara uxore sua soror mea est. Misit ergo abimelech rex gerare et tulit eam. Venit autem deus ad abimelech per somnium nocte et ait illi. En morieris propter mulierem quam tulisti habet enim virum. Abimelech vero non tetigerat eam. Et ait. Domine. num gentem ignorantem et iustam interficies. Nonne ipse dixit michi soror mea est et ipsa ait frater meus est. In simplicitate cordis mei et munditia manuum mearum feci hoc. Dixitque ad eum deus. Et ego scio quod simplici corde feceris. et ideo custodivi te ne peccares in me et non dimisi ut tangeres ei. Nunc igitur redde uxorem viro suo quia propheta est et orabit pro te et vives. Si autem nolueris reddere scito quod morte morieris tu et omnia que tua sunt. Statimque de nocte consurgens abimelech vocavit omnes servos suos et locutus est universa verba hec in auribus eorum. Timueruntque omnes viri valde. Vocavit autem abimelech etiam abraham et dixit ei. Quid fecisti nobis. Quid peccavimus in te quia induxisti super me et super regnum meum peccatum grande. Que non debuisti facere fecisti nobis. Rursumque expostulans ait. Quid vidisti ut hoc faceres. Respondit abraham. Cogitavi mecum dicens. Forsitan non est timor dei in loco isto et interficient me propter uxorem meam. Alias autem vere soror mea est. filia patris mei et non filia matris mee. et accepi eam uxorem. Postquam autem eduxit me deus de domo patris mei dixi ad eam. Hanc misericordiam facies mecum. in omni loco ad quem ingrediemur dices quod frater tuus sim. Tulit igitur abimelech oves et boves et servos et ancillas et dedit abrahe. Reddiditque illi saram uxorem suam et ait. Terra coram vobis est ubicumque placuerit tibi habita. Sare autem dixit. Ecce mille argenteos dedi fratri tuo. hoc erit tibi in velamentum oculorum ad omnes qui tecum sunt et quocumque perrexeris. mementoque te deprehensam. Orante autem abraham sanavit deus abimelech et uxorem ancillasque eius et pepererunt. Concluserat enim dominus omnem vulvam domus abimelech propter saram uxorem abraham.

CXXI

Visitavit autem dominus saram sicut promiserat et implevit que locutus est. Concepitque et peperit filium in senectute sua tempore quo predixerat ei deus. Vocavitque abraham nomen filii sui quem genuit ei sara ysaac et circumcidit eum octavo die sicut preceperat ei deus. Cum centum esset annorum. hac quippe etate patris natus est ysaac. Dixitque sara. Risum michi fecit deus. quicumque audierit corridebit michi. Rursumque ait. Quis auditurum crederet abraham quod sara lactaret filium quem peperit ei iam seni. Crevit igitur puer et ablactatus est. Fecitque abraham grande convivium in die ablactationis eius. Cumque vidisset sara filium agar egyptie ludentem cum ysaac filio suo dixit ad abraham. Eice ancillam hanc et filium eius. Non enim heres erit filius ancille cum filio meo ysaac. Dure accepit hoc abraham pro filio

suo. Cui dixit deus. Non tibi videatur asperum super puero et super ancilla tua. Omnia que dixerit tibi Sara audi vocem eius quia in Isaac vocabitur tibi semen. Sed et filium ancille faciam in gentem magnam. quia semen tuum est. Surrexit itaque Abraham mane et tollens panem et utrem aque imposuit scapule eius. tradiditque puerum et dimisit eam. Que cum abisset errabat in solitudine Bersabee. Cumque consumpta esset aqua in utre. abiecit puerum subter unam arborem que ibi erat et abiit seditque e regione procul quantum potest arcus iacere. Dixit enim. Non videbo morientem puerum. et sedens contra levavit vocem suam et flevit. Exaudivit autem deus vocem pueri. vocavitque angelus domini Agar de celo dicens. Quid agis Agar? Noli timere. Exaudivit enim dominus vocem pueri. de loco in quo est. Surge tolle puerum et tene manum eius quia in gentem magnam faciam eum. Aperuitque oculos eius deus. Que videns puteum aque abiit et implevit utrem deditque puero bibere et fuit cum eo. Qui crevit et moratus est in solitudine factusque est iuvenis sagittarius. Habitavitque in deserto Pharan et accepit illi mater eius uxorem de terra Egypti. Eodem tempore dixit Abimelech et Phicol princeps exercitus eius ad Abraham. Deus tecum est in universis que agis. Iura ergo per dominum ne noceas michi et posteris meis. stirpique mee. sed iuxta misericordiam quam feci tibi facies michi et terre in qua versatus es advena. Dixitque Abraham. Ego iurabo. Et increpavit Abimelech propter puteum aque quem vi abstulerant servi eius. Respondit Abimelech. Nescivi quis fecerit hanc rem sed et tu non indicasti michi et ego non novi preter hodie. Tulit itaque Abraham oves et boves et dedit Abimelech. percusseruntque ambo fedus. Et statuit Abraham septem agnas gregis seorsum. Cui Abimelech. Quid sibi volunt septem agne iste quas stare fecisti seorsum? At ille. Septem inquit agnas accipies de manu mea ut sint in testimonium michi quoniam ego fodi puteum istum. Iccirco vocatus est locus ille Bersabee quia ibi uterque iuraverunt et inierunt fedus pro puteo iuramenti. Surrexit autem Abimelech et Phicol princeps militie eius reversique sunt in terram Palestinorum. Abraam vero plantavit nemus in Bersabee et invocavit ibi nomen domini dei eterni et fuit colonus terre Philistinorum diebus multis.

XXII

Que postquam gesta sunt temptavit deus Abraham et dixit ad eum. Abraham Abraam. Ille respondit. Adsum. Ait ei. Tolle filium tuum unigenitum quem diligis Isaac. et vade in terram visionis atque offer eum ibi holocaustum super unum montium quem monstravero tibi. Igitur Abraam de nocte consurgens stravit asinum suum ducens secum duos iuvenes et Isaac filium suum. Cumque concidisset ligna in holocaustum abiit ad locum quem preceperat ei deus. Die autem tercio elevatis oculis vidit locum procul. dixitque ad pueros suos. Expectate hic cum asino ego et puer illuc properantes postquam adoraverimus revertemur ad vos. Tulit quoque ligna holocausti et imposuit super Isaac filium suum. Ipse vero portabat in manibus ignem et gladium. Cumque duo pergerent simul dixit Isaac patri suo. Pater mi. At ille respondit. Quid vis fili mi. Ecce inquit ignis et ligna. ubi est victima holocausti. Dixit Abraham. Deus providebit sibi victimam holocausti fili mi. Pergebant ergo pariter. Veneruntque ad locum quem ostenderat ei deus in quo edificavit altare et desuper ligna composuit. Cumque colligasset Isaac filium suum posuit eum in altare super struem lignorum. Extenditque manum et arripuit gladium ut immolaret filium. Et ecce angelus domini de celo clamavit dicens. Abraam Abraam. Qui respondit. Adsum. Dixitque ei. Non extendas manum tuam super puerum neque facias illi quicquam. Nunc cognovi quod timeas deum et non pepercisti filio tuo unigenito propter me. Levavit Abraham oculos suos viditque post tergum arietem inter vepres herentem cornibus. Quem assumens obtulit holocaustum pro filio. Appellavitque nomen loci illius. Dominus videt. Unde usque hodie dicitur in monte dominus videbit. Vocavit autem angelus domini Abraham secundo de celo dicens. Per memet ipsum iuravi dicit dominus. quia fecisti rem hanc et non pepercisti filio tuo unigenito benedicam tibi et multiplicabo semen tuum sicut stellas celi et velut arenam que est in littore maris. Possidebit semen tuum portas inimicorum suorum et benedicentur in semine tuo omnes gentes terre quia obedisti voci mee. Reversus est Abraam ad pueros suos. abieruntque Bersabee simul et habitavit ibi. His ita gestis nunciatum est Abraham quod Melcha quoque genuisset filios Nachor fratri suo. Hus primogenitum et Buz fratrem eius. Chamuel patrem Syrorum et Cazed et Azau. Pheldas quoque et Iedlaph ac Bathuel de quo nata est Rebecca. Octo istos genuit Melcha Nachor fratri Abraam. Concubina vero illius nomine Roma peperit Tabee et Gaom. et Thaas et Maacha.

XXIII

Vixit autem Sara. c. xx. vii. annis. et mortua est in civitate Arbee que est Hebron in terra Chanaan. Venitque Abraham ut plangeret et fleret eam. Cumque surrexisset ab officio funeris locutus est ad filios Heth. dicens. Advena sum et peregrinus apud vos. Date michi ius sepulcri vobiscum ut sepeliam mortuum meum. Responderuntque filii Heth. Audi nos domine princeps dei es apud nos. In electis sepulcris nostris sepeli mortuum tuum nullusque te prohibere poterit quin in monumento eius sepelias mortuum tuum. Surrexit Abraham et adoravit populum terre filios videlicet Heth dixitque ad eos. Si placet anime vestre ut sepeliam mortuum meum audite me et intercedite apud Ephron filium Seor ut det michi speluncam duplicem. quam habet in extrema parte agri sui pecunia digna tradat michi eam coram vobis in possessionem sepulcri. Habitabat autem Ephron in medio filiorum Heth. Responditque ad Abraam cunctis audientibus qui ingrediebantur portam civitatis illius dicens. Nequaquam ita fiet domine mi sed magis ausculta quod loquor. Agrum trado tibi et speluncam que in eo est presentibus filiis populi mei sepeli mortuum tuum. Adoravit Abraham cora

ipso terre et locutus est ad Ephron circumstante plebe. Queso ut audias me. Dabo pecuniam pro agro; suscipe eam et sic sepeliam mortuum meum in eo. Respondit Ephron: Domine mi, audi. Terram quam postulas quadringentis argenti siclis valet; istud est precium inter me et te. Sed quantum est hoc? Sepeli mortuum tuum. Quod cum audisset Abraham, appendit pecuniam quam Ephron postulaverat audientibus filiis Heth, quadringentos argenti siclos probate monete publice. Confirmatusque est ager quondam Ephronis in quo erat spelunca duplex respiciens Mambre, tam ipse quam spelunca et omnes arbores eius in cunctis terminis per circuitum, Abrahe in possessionem, videntibus filiis Heth et cunctis qui intrabant portam civitatis illius. Atque ita sepelivit Abraham Saram uxorem suam in spelunca agri duplici que respiciebat Mambre. Hec est Ebron in terra Chanaan. Et confirmatus est ager et antrum quod erat in eo Abrahe in possessionem monumenti a filiis Heth.

XXIIII

Erat autem Abraham senex dierumque multorum, et Dominus in cunctis benedixerat ei. Dixitque ad servum seniorem domus sue qui preerat omnibus que habebat: Pone manum tuam subter femur meum, ut adiurem te per Dominum Deum celi et terre, ut non accipias uxorem filio meo de filiabus Chananeorum inter quos habito, sed ad terram et ad cognationem meam proficiscaris, et inde accipies uxorem filio meo Isaach. Respondit servus: Si noluerit mulier venire mecum in terram hanc, numquid reducere debeo filium tuum ad locum de quo egressus es? Dixit Abraham: Cave nequando reducas illuc filium meum. Dominus Deus celi qui tulit me de domo patris mei et de terra nativitatis mee, qui locutus est mihi et iuravit dicens: Semini tuo dabo terram hanc, ipse mittet angelum suum coram te, et accipies inde uxorem filio meo. Sin autem noluerit mulier sequi te, non teneberis iuramento. Filium tamen meum ne reducas illuc. Posuit ergo servus manum sub femore Abraham domini sui et iuravit illi super sermone hoc. Tulitque decem camelos de grege domini sui et abiit, ex omnibus bonis eius portans secum. Profectusque perrexit Mesopotamiam ad urbem Nachor. Cumque fecisset camelos accumbere extra oppidum iuxta puteum aque vespere eo tempore quo solent mulieres egredi ad hauriendam aquam, dixit: Domine Deus domini mei Abraham, occurre obsecro hodie mihi et fac misericordiam cum domino meo Abraham. Ecce ego sto prope fontem aque, et filie habitatorum huius civitatis egredientur ad hauriendam aquam. Igitur puella cui ego dixero: Inclina ydriam tuam ut bibam, et illa responderit: Bibe, quin et camelis tuis dabo potum, ipsa est quam preparasti servo tuo Isaach; et per hoc intelligam quod feceris misericordiam cum domino meo. Necdum intra se verba compleverat, et ecce Rebecca egrediebatur, filia Bathuelis filii Melche uxoris Nachor fratris Abraham, habens ydriam in scapula, puella decora nimis virgoque pulcherrima et incognita viro. Descenderat autem ad fontem et impleverat ydriam ac revertebatur. Occurritque ei servus et ait: Pauxillum

michi ad sorbendum prebe aque de ydria tua. Que respondit: Bibe, domine mi. Celeriterque deposuit ydriam super ulnam suam et dedit ei potum. Cumque ille bibisset, adiecit: Quin et camelis tuis hauriam aquam donec cuncti bibant. Effundensque ydriam in canalibus, recucurrit ad puteum ut hauriret aquam, et haustam omnibus camelis dedit. Ille autem contemplabatur eam tacitus, scire volens utrum prosperum fecisset iter suum Dominus an non. Postquam ergo biberunt cameli, protulit vir inaures aureas appendentes siclos duos et armillas totidem pondo siclorum decem. Dixitque ad eam: Cuius es filia? Indica michi. Est in domo patris tui locus ad manendum? Que respondit: Filia Bathuelis sum, filii Nachor, quem peperit ei Melcha. Et addidit dicens: Palearum quoque et feni plurimum est apud nos, et locus spaciosus ad manendum. Inclinavit se homo et adoravit Dominum dicens: Benedictus Dominus Deus domini mei Abraam, qui non abstulit misericordiam et veritatem suam a domino meo, et recto itinere me perduxit in domum fratris domini mei. Cucurrit itaque puella et nuntiavit in domum matris sue omnia que audierat. Habebat autem Rebecca fratrem nomine Laban, qui festinus egressus est ad hominem ubi erat fons. Cumque vidisset inaures et armillas in manibus sororis sue, et audisset cuncta verba referentis: Hec locutus est mihi homo, venit ad virum qui stabat iuxta camelos et prope fontem aque, dixitque ad eum: Ingredere, benedicte Domini; cur foras stas? Preparavi domum et locum camelis. Et introduxit eum in hospitium, ac destravit camelos, deditque paleas et fenum et aquam ad lavandos pedes camelorum et virorum qui venerant cum eo. Et appositus est in conspectu eius panis. Qui ait: Non comedam donec loquar sermones meos. Respondit ei: Loquere. At ille: Servus, inquit, Abraham sum, et Dominus benedixit domino meo valde, magnificatusque est; et dedit ei oves et boves, argentum et aurum, servos et ancillas, camelos et asinos. Et peperit Sara uxor domini mei filium domino meo in senectute sua, deditque illi omnia que habuerat. Et adiuravit me dominus meus dicens: Non accipies uxorem filio meo de filiabus Chananeorum in quorum terra habito, sed ad domum patris mei perges et de cognatione mea accipies uxorem filio meo. Ego vero respondi domino meo: Quid si noluerit venire mecum mulier? Dominus, ait, in cuius conspectu ambulo, mittet angelum suum tecum et diriget viam tuam, accipiesque uxorem filio meo de cognatione mea et de domo patris mei. Innocens eris a maledictione mea cum veneris ad propinquos meos et non dederint tibi. Veni ergo hodie ad fontem et dixi: Domine Deus domini mei Abraham, si direxisti viam meam in qua nunc ambulo, ecce sto iuxta fontem aque, et virgo que egredietur ad hauriendam aquam audierit a me: Da michi pauxillum aque ad bibendum ex ydria tua, et dixerit mihi: Et tu bibe et camelis tuis hauriam, ipsa est mulier quam preparavit Dominus filio domini mei. Dum hec mecum tacitus volverem, apparuit Rebecca

venientem cum ydria quam portabat in scapula. Descenditque ad fontem et hausit aquam. Et aio ad eam: Da michi paululum bibere. Que festinans deposuit ydriam de humero et dixit michi: Et tu bibe et camelis tuis potum tribuam. Bibi et adaquavit camelos. Interrogavique eam et dixi: Cuius es filia? Que respondit: Filia Bathuelis sum filii Nachor quem peperit illi Melcha. Suspendi itaque inaures ad ornandam faciem eius et armillas posui in manibus. Pronusque adoravi dominum benedicens domino deo domini mei Abraham qui perduxit me recto itinere ut sumerem filiam fratris domini mei filio eius. Quam ob rem si facitis misericordiam et veritatem cum domino meo indicate michi. Sin autem aliud placet et hoc dicite ut vadam ad dextram sive ad sinistram. Responderuntque Laban et Bathuel: A domino egressus est sermo, non possumus extra placitum eius quicquam aliud tecum loqui. En Rebecca coram te est, tolle eam et proficiscere et sit uxor filii domini tui sicut locutus est dominus. Quod cum audisset puer Abrahe, adoravit in terram dominum. Prolatisque vasis argenteis et aureis ac vestibus dedit ea Rebecce pro munere. Fratribus quoque eius et matri dona obtulit. Inito convivio vescentes pariter et bibentes manserunt ibi. Surgens autem mane locutus est puer: Dimittite me ut vadam ad dominum meum. Responderuntque fratres eius et mater: Maneat saltem puella decem dies apud nos et postea proficiscetur. Nolite ait me retinere quia dominus direxit viam meam. Dimittite me ut vadam ad dominum meum. Dixerunt: Vocemus puellam et queramus eius voluntatem. Cumque vocata venisset sciscitati sunt: Vis ire cum homine isto? Que ait: Vadam. Dimiserunt ergo eam et nutricem illius

noie dbora

servumque Abraham et comites eius imprecantes prospera sorori sue atque dicentes: Soror nostra es, crescas in mille milia et possideat semen tuum portas inimicorum suorum. Igitur Rebecca et puelle illius ascensis camelis secute sunt virum. Qui festinus revertebatur ad dominum suum. Eo tempore Ysaac deambulabat per viam que ducit ad puteum cuius nomen est Viventis et videntis. Habitabat enim in terra australi et egressus fuerat ad meditandum in agro inclinata iam die. Cumque levasset oculos vidit camelos venientes procul. Rebecca quoque conspecto Ysaac descendit de camelo et ait ad puerum: Quis est ille homo qui venit per agrum in occursum nobis? Dixit ei: Ipse est dominus meus. At illa tollens cito pallium operuit se. Servus autem cuncta que gesserat narravit Ysaac. Qui introduxit eam in tabernaculum Sare matris sue et accepit uxorem et in tantum dilexit ut dolorem qui ex morte matris acciderat temperaret.

XXV

Abraham vero aliam duxit uxorem nomine Cethuram. Que peperit Zamram et Iexan et Madan et Madian et Iesboc et Sue. Iexan quoque genuit Saba et Dadan. Filii Dadan fuerunt Assurim et Lathusim et Loomim. At vero ex Madian ortus est Epha et Ofer et Enoch et Abida et Eldaa. Omnes hii filii Cethure. Deditque Abraham cuncta que possederat Ysaac. Filiis autem concubinarum largitus est munera et separavit eos ab Ysaac filio suo dum adhuc ipse viveret ad plagam orientalem. Fuerunt autem dies vite eius centum septuaginta quinque anni. Et deficiens mortuus est in senectute bona provecteque etatis et plenus dierum. Congregatusque est ad populum suum et sepelierunt eum Ysaac et Ismahel filii sui in spelunca duplici que sita est in agro Efron filii Seor Ethei e regione Mambre quem emerat a filiis Heth. Ibi sepultus est ipse et Sara uxor eius. Et post obitum illius benedixit deus Ysaac filio eius qui habitabat iuxta puteum nomine Viventis et videntis. Hee sunt generationes Ismahel filii Abrahe quem peperit ei Agar egyptia famula Sare. Et hec nomina filiorum eius in vocabulis et generationibus suis. Primogenitus Ismahelis Nabaioth, deinde Cedar et Abdeel et Mabsam, Masma quoque et Duma et Massa, Adad et Thema, Iethur et Naphis et Cedma. Isti sunt filii Ismahel et hec nomina per castella et oppida eorum duodecim principes tribuum suarum. Anni vite Ismahelis .c.xxx. et vii. Et deficiens mortuus est et appositus est ad populum suum. Habitavit autem ab Evila usque Sur que respicit Egyptum introeuntibus Assirios. Coram cunctis fratribus suis obiit. Hee quoque sunt generationes Ysaac filii Abraham. Abraham genuit Ysaac. Qui cum quadraginta esset annorum duxit uxorem Rebeccam filiam Bathuelis Syri de Mesopotamia sororem Laban. Deprecatusque est Ysaac dominum pro uxore sua eo quod esset sterilis. Qui exaudivit eum et dedit conceptum Rebecce. Sed collidebantur in utero eius parvuli. Que ait: Si sic michi futurum erat quid necesse fuit concipere? Perrexitque ut consuleret dominum. Qui respondens ait: Due gentes in utero tuo sunt et duo populi ex ventre tuo dividentur. Populusque populum superabit et maior minori serviet. Iam tempus pariendi advenerat et ecce gemini in utero eius reperti sunt. Qui prior egressus est rufus erat et totus in morem pellis hispidus. Vocatumque est nomen eius Esau. Protinus alter egrediens plantam fratris tenebat manu. Et ideo appellavit eum Iacob. Sexagenarius erat Ysaac quando nati sunt ei parvuli. Quibus adultis factus est Esau vir gnarus venandi et homo agricola. Iacob autem vir simplex habitabat in tabernaculis. Ysaac amabat Esau eo quod de venationibus illius vesceretur. Et Rebecca diligebat Iacob. Coxit autem Iacob pulmentum. Ad quem cum venisset Esau de agro lassus ait: Da michi de coctione hac rufa quia oppido lassus sum. Quam ob causam vocatum est nomen eius Edom. Cui dixit Iacob: Vende michi primogenita tua. Ille respondit: En morior, quid michi proderunt primogenita? Ait Iacob: Iura ergo michi. Iuravit Esau et vendidit primogenita. Et sic accepto pane et lentis edulio comedit et bibit et abiit parvi pendens quod primogenita vendidisset.

XXVI

Orta autem fame super terram post eam sterilitatem que acciderat in diebus Abraham abiit Ysaac ad Abimelech regem Palestinorum in Gerara. Apparuitque ei dominus et ait: Ne descendas in Egyptum sed quiesce in terra quam dixero tibi et peregrinare in ea. Eroque tecum et benedicam tibi. Tibi enim et semini tuo dabo universas regiones has complens iuramentum quod spopondi Abraham patri tuo et multiplicabo semen tuum sicut stellas celi daboque posteris

tuo universas regiones has et benedicentur in semine tuo omnes gentes terrae eo quod obedierit Abraham voci meae et custodierit praecepta et mandata mea et caerimonias legesque servaverit. Mansit itaque Isaac in Geraris. Qui cum interrogaretur a viris loci illius super uxore sua respondit soror mea est. Timuerat enim confiteri quod sibi esset sociata coniugio reputans ne forte interficerent eum propter illius pulchritudinem. Cumque pertransissent dies plurimi et ibidem moraretur prospiciens Abimelech rex Palestinorum per fenestram vidit eum iocantem cum Rebecca uxore sua et accersito illo ait: Perspicuum est quod uxor tua sit. Cur mentitus es sororem tuam esse? Respondit: Timui ne morerer propter eam. Dixitque Abimelech: Quare imposuisti nobis? Potuit coire quispiam de populo cum uxore tua et induxeras super nos grande peccatum. Praecepitque omni populo dicens: Qui tetigerit hominis huius uxorem morte morietur. Sevit autem Isaac in terra illa et invenit in ipso anno centuplum. Benedixitque ei Dominus et locupletatus est homo et ibat proficiens atque succrescens donec magnus vehementer effectus est. Habuit quoque possessionem ovium et armentorum et familiae plurimum. Ob hoc invidentes ei Palestini omnes puteos quos foderant servi patris illius Abraham illo tempore obstruxerunt implentes humo intantum ut ipse Abimelech diceret ad Isaac: Recede a nobis quoniam potentior nobis factus es valde. Et ille discedens ut veniret ad torrentem Gerarae habitaretque ibi rursum fodit alios puteos quos foderant servi patris sui Abraham et quos illo mortuo olim obstruxerant Philisthim. Appellavitque eos isdem nominibus quibus ante pater vocaverat. Foderuntque in torrente et repperunt ibi aquam vivam. Sed et ibi iurgium fuit pastorum Gerarae adversum pastores Isaac dicentium nostra est aqua. Quam ob rem nomen putei ex eo quod acciderat vocavit Calumniam. Foderunt et alium et pro illo quoque rixati sunt appellavitque eum Inimicitias. Profectus inde fodit alium puteum pro quo non contenderunt. Itaque vocavit nomen illius Latitudo dicens: Nunc dilatavit nos Dominus et fecit crescere super terram. Ascendit autem ex illo loco in Bersabee ubi apparuit ei Dominus in ipsa nocte dicens: Ego sum Deus Abraham patris tui noli metuere quia tecum sum. Benedicam tibi et multiplicabo semen tuum propter servum meum Abraham. Itaque aedificavit ibi altare et invocato nomine Domini extendit ibi tabernaculum praecepitque servis suis ut foderent puteum. Ad quem locum cum venissent de Geraris Abimelech et Ochozath amicus illius et Phicol dux militum locutus est eis Isaac: Quid venistis ad me hominem quem odistis et expulistis a vobis? Qui responderunt: Vidimus tecum esse Dominum et idcirco nos diximus: Sit iuramentum inter nos et ineamus foedus ut non facias nobis quicquam mali sicut et nos nihil tuorum attigimus nec fecimus quod te laederet sed cum pace dimisimus auctum benedictione Domini. Fecit ergo eis convivium et post cibum et potum surgentes mane iuraverunt sibi mutuo. Dimisitque eos Isaac pacifice in locum suum. Ecce autem venerunt in ipso die servi Isaac annuntiantes ei de puteo quem foderant atque dicentes: Invenimus aquam. Unde appellavit eum Abundantiam. Et nomen urbi impositum est Bersabee usque in praesentem diem. Esau vero quadragenarius duxit uxores Iudith filiam Beeri Hethei et Basemath filiam Helon eiusdem loci. Quae ambae offenderant animum Isaac et Rebeccae.

XXVII

Senuit autem Isaac et caligaverunt oculi eius et videre non poterat. Vocavitque Esau filium suum maiorem et dixit ei: Fili mi. Qui respondit: Adsum. Cui pater: Vides inquit quod senuerim et ignorem diem mortis meae. Sume arma tua faretram et arcum et egredere foras. Cumque venatu aliquid apprehenderis fac mihi inde pulmentum sicut velle me nosti et affer ut comedam et benedicat tibi anima mea antequam moriar. Quod cum audisset Rebecca et ille abisset in agrum ut iussionem patris impleret dixit filio suo Iacob: Audivi patrem tuum loquentem cum Esau fratre tuo et dicentem ei: Affer mihi de venatione tua et fac cibos ut comedam et benedicam tibi coram Domino antequam moriar. Nunc ergo fili mi adquiesce consiliis meis et pergens ad gregem affer mihi duos haedos optimos ut faciam ex eis cibos patri tuo quibus libenter vescitur. Quos cum intuleris et comederit benedicat tibi priusquam moriatur. Cui ille respondit: Nosti quod Esau frater meus homo pilosus sit et ego lenis. Si attrectaverit me pater meus et senserit timeo ne putet sibi me voluisse illudere et inducam super me maledictionem pro benedictione. Ad quem mater: In me sit ait ista maledictio fili mi. Tantum audi vocem meam et pergens affer quae dixi. Abiit et attulit deditque matri. Paravit illa cibos sicut noverat velle patrem illius et vestibus Esau valde bonis quas apud se habebat domi induit eum. Pelliculasque haedorum circumdedit manibus et colli nuda protexit. Deditque pulmentum et panes quos coxerat tradidit. Quibus illatis dixit: Pater mi. At ille respondit: Audio. Quis es tu fili mi? Dixitque Iacob: Ego sum Esau primogenitus tuus. Feci sicut praecepisti mihi. Surge sede et comede de venatione mea ut benedicat mihi anima tua. Rursumque Isaac ad filium suum: Quomodo inquit tam cito invenire potuisti fili mi? Qui respondit: Voluntas Dei fuit ut cito mihi occurreret quod volebam. Dixitque Isaac: Accede huc ut tangam te fili mi et probem utrum tu sis filius meus Esau an non. Accessit ille ad patrem et palpato eo dixit Isaac: Vox quidem vox Iacob est sed manus manus sunt Esau. Et non cognovit eum quia pilosae manus similitudinem maioris expresserant. Benedicens ergo illi ait: Tu es filius meus Esau? Respondit: Ego sum. At ille: Offer inquit mihi cibos de venatione tua fili mi ut benedicat tibi anima mea. Quos cum oblatos comedisset obtulit ei etiam vinum. Quo hausto dixit ad eum: Accede ad me et da mihi osculum fili mi. Accessit et osculatus est eum. Statimque ut sensit vestimentorum illius fragrantiam benedicens ait: Ecce odor filii mei sicut odor agri pleni cui benedixit Dominus. Det tibi Deus de rore caeli et de pinguedine terrae abundantiam frumenti et vini et olei. Et serviant tibi

XXVII

tent te tribus. Esto dominus fratrum tuorum et incurventur ante te filii matris tue. Qui maledixerit tibi sit ille maledictus et qui benedixerit benedictionibus repleatur. Vix Ysaac sermonem impleverat et egresso Iacob foras venit Esau. Coctosque de venatione cibos intulit patri dicens. Surge pater mi et comede de venatione filii tui ut benedicat michi anima tua. Dixitque illi Ysaac. Quis enim es tu? Qui respondit. Ego sum filius tuus primogenitus Esau. Expavit Ysaac stupore vehementi et ultra quam credi potest admirans ait. Quis igitur ille est qui dudum captam venationem attulit michi et comedi ex omnibus priusquam tu venires? Benedixique ei et erit benedictus. Auditis Esau sermonibus patris irrugiit clamore magno et consternatus ait. Benedic etiam et michi pater mi. Qui ait. Venit germanus tuus fraudulenter et accepit benedictionem tuam. At ille subiunxit. Iuste vocatum est nomen eius Iacob. Supplantavit enim me en altera vice. Primogenita mea ante tulit et nunc secundo surripuit benedictionem meam. Rursumque ad patrem. Numquid non reservasti, ait, et michi benedictionem? Respondit Ysaac. Dominum tuum illum constitui et omnes fratres eius servituti illius subiugavi. Frumento et vino et oleo stabilivi eum. Tibi fili mi post hec quid ultra faciam? Cui dixit Esau. Num unam tantum benedictionem habes pater? Michi quoque obsecro ut benedicas. Cumque eiulatu magno fleret motus Ysaac dixit ad eum. In pinguedine terre et in rore celi desuper erit benedictio tua. Vives gladio et fratri tuo servies. Tempusque veniet cum excuties et solvas iugum eius de cervicibus tuis. Oderat ergo semper Esau Iacob pro benedictione qua benedixerat ei pater. Dixitque in corde suo. Venient dies luctus patris mei et occidam Iacob fratrem meum. Nunciata sunt hec Rebecce. Que mittens et vocans Iacob filium suum dixit ad eum. Ecce Esau frater tuus minatur ut occidat te. Nunc ergo fili mi audi vocem meam et consurgens fuge ad Laban fratrem meum in Aran. Habitabisque cum eo dies paucos donec requiescat furor fratris tui et cesset indignatio eius obliviscaturque eorum que fecisti in eum. Postea mittam et adducam te inde huc. Cur utroque orbabor filio una die? Dixitque Rebecca ad Ysaac. Tedet me vite mee propter filias Heth. Si acceperit Iacob uxorem de stirpe huius terre nolo vivere.

XXVIII

Vocavit itaque Ysaac Iacob et benedixit precepitque ei dicens. Noli accipere coniugem de genere Chanaan sed vade et proficiscere in Mesopotamiam Syrie ad domum Bathuel patris matris tue et accipe tibi inde uxorem de filiabus Laban avunculi tui. Deus autem omnipotens benedicat tibi et crescere te faciat atque multiplicet ut sis in turbas populorum et det tibi benedictiones Abraham et semini tuo post te ut possideas terram peregrinationis tue quam pollicitus est avo tuo. Cumque dimisisset eum Ysaac profectus venit in Mesopotamiam Syrie ad Laban filium Bathuel Syri fratrem Rebecce matris sue. Videns autem Esau quod benedixisset pater suus Iacob et misisset eum in Mesopotamiam Syrie ut inde uxorem duceret et quod post benedictionem precepisset ei dicens. Non accipies coniugem de filiabus Chanaan, quodque obediens Iacob parentibus isset in Syriam, probans quoque quod non libenter aspiceret filias Chanaan pater suus, ivit ad Ismaelem et duxit uxorem absque his quas prius habebat Maheleth filiam Ismael filii Abraham sororem Nabaioth. Igitur egressus Iacob de Bersabee pergebat Aran. Cumque venisset ad quendam locum et vellet in eo requiescere post solis occubitum, tulit de lapidibus qui iacebant et supponens capiti suo dormivit in eodem loco. Viditque in somnis scalam stantem super terram et cacumen illius tangens celum. Angelos quoque Dei ascendentes et descendentes per eam et Dominum innixum scale dicentem sibi. Ego sum Dominus Deus Abraham patris tui et Deus Ysaac. Terram in qua dormis tibi dabo et semini tuo. Eritque germen tuum quasi pulvis terre. Dilataberis ad occidentem et orientem, septentrionem et meridiem, et benedicentur in te et in semine tuo cuncte tribus terre. Et ero custos tuus quocumque perrexeris et reducam te in terram hanc nec dimittam nisi complevero universa que dixi. Cumque evigilasset Iacob de sompno ait. Vere Dominus est in loco isto et ego nesciebam. Pavensque, Quam terribilis est, inquit, locus iste. Non est hic aliud nisi domus Dei et porta celi. Surgens ergo mane tulit lapidem quem supposuerat capiti suo et erexit in titulum fundens oleum desuper. Appellavitque nomen urbis Bethel que prius Luza vocabatur. Vovit etiam votum dicens. Si fuerit Deus mecum et custodierit me in via per quam ambulo et dederit michi panem ad vescendum et vestem ad induendum, reversusque fuero prospere ad domum patris mei, erit michi Dominus in Deum et lapis iste quem erexi in titulum vocabitur domus Dei. Cunctorumque que dederis michi decimas offeram tibi.

XXIX

Profectus ergo Iacob venit ad terram orientalem et vidit puteum in agro, tres quoque greges ovium accubantes iuxta eum. Nam ex illo adaquabantur pecora et os eius grandi lapide claudebatur. Morisque erat ut cunctis ovibus congregatis devolverent lapidem et refectis gregibus rursum super os putei ponerent. Dixitque ad pastores. Fratres unde estis? Qui responderunt. De Aran. Quos interrogans numquid, ait, nostis Laban filium Nachor? Dixerunt. Novimus. Sanusne est, inquid? Valet, inquiunt. Et ecce Rachel filia eius venit cum grege suo. Dixitque Iacob. Adhuc multum diei superest nec est tempus ut reducantur ad caulas greges. Date ante potum ovibus et sic eas ad pastum reducite. Qui responderunt. Non possumus donec omnia pecora congregentur et amoveamus lapidem de ore putei ut adaquemus greges. Adhuc loquebantur et ecce Rachel veniebat cum ovibus patris sui. Nam gregem ipsa pascebat. Quam cum vidisset Iacob et sciret consobrinam suam oves que Laban avunculi sui, amovit lapidem quo puteus claudebatur et adaquato grege osculatus est eam. Elevataque voce flevit et indicavit ei quod frater esset patris eius

et filius Rebecce. At illa festinans nuntiavit patri suo. Qui cum audisset venisse Iacob filium sororis sue, cucurrit obviam ei, complexusque eum et in oscula ruens duxit in domum suam. Auditis autem causis itineris respondit: Os meum es et caro mea. Et postquam impleti sunt dies mensis unius, dixit ei: Num quia frater meus es, gratis servies michi? Dic quid mercedis accipies. Habebat vero filias duas, nomen maioris Lia, minor appellabatur Rachel. Sed Lia lippis erat oculis, Rachel decora facie et venusto aspectu. Quam diligens Iacob ait: Serviam tibi pro Rachel filia tua minore septem annis. Respondit Laban: Melius est ut eam tibi dem quam alteri viro; mane apud me. Servivit igitur Iacob pro Rachel septem annis, et videbantur illi pauci dies pre amoris magnitudine. Dixitque ad Laban: Da michi uxorem meam, quia iam tempus impletum est ut ingrediar ad eam. Qui vocatis multis amicorum turbis ad convivium fecit nuptias. Et vespere filiam suam Liam introduxit ad eum, dans ancillam filie Zelfam nomine. Ad quam cum ex more Iacob fuisset ingressus, facto mane vidit Liam, et dixit ad socerum: Quid est quod facere voluisti? Nonne pro Rachel servivi tibi? Quare imposuisti michi? Respondit Laban: Non est in loco nostro consuetudinis ut minores ante tradamus ad nuptias. Imple ebdomadam dierum huius copule, et hanc quoque dabo tibi pro opere quo serviturus es michi septem annis aliis. Adquievit placito, et ebdomada transacta Rachel duxit uxorem. Cui pater servam Balam dederat. Tandemque potitus optatis nuptiis, amorem sequentis priori pretulit, serviens apud eum septem annis aliis. Videns autem Dominus quod despiceret Liam, aperuit vulvam eius, sorore sterili permanente. Que conceptum genuit filium vocavitque nomen eius Ruben, dicens: Vidit Dominus humilitatem meam; nunc amabit me vir meus. Rursumque concepit et peperit filium et ait: Quoniam audivit Dominus haberi me contemptui, dedit etiam istum michi. Vocavitque nomen eius Symeon. Concepit tertio et genuit alium, dixitque: Nunc quoque copulabitur michi maritus meus, eo quod pepererim illi tres filios. Et idcirco appellavit nomen eius Levi. Quarto concepit et peperit filium et ait: Modo confitebor Domino. Et ob hoc vocavit eum Iudam. Cessavitque parere.

XXX

Cernens autem Rachel quod infecunda esset, invidit sorori et ait marito suo: Da michi liberos, alioquin moriar. Cui iratus respondit Iacob: Num pro Deo ego sum qui privavit te fructu ventris tui? At illa: Habeo, inquit, famulam Balam; ingredere ad eam ut pariat super genua mea et habeam ex ea filios. Deditque illi Balam in coniugium. Que ingresso ad se viro concepit et peperit filium. Dixitque Rachel: Iudicavit michi Dominus et exaudivit vocem meam, dans michi filium. Et idcirco appellavit nomen illius Dan. Rursumque Bala concipiens peperit alterum, pro quo ait Rachel: Comparavit me Deus cum sorore mea et invalui. Vocavitque eum Neptalim. Sentiens Lia quod parere desisset, Zelfam ancillam suam marito tradidit. Qua post conceptum edente filium dixit: Feliciter. Et idcirco vocavit nomen eius Gad. Peperit quoque Zelfa alterum. Dixitque Lia: Hoc pro beatitudine mea; beatam quippe me dicent mulieres. Propterea appellavit eum Aser. Egressus autem Ruben tempore messis triticee in agrum repperit mandragoras, quas matri Lie detulit. Dixitque Rachel: Da michi partem de mandragoris filii tui. Illa respondit: Parumne tibi videtur quod preripueris maritum michi, nisi etiam mandragoras filii mei tuleris? Ait Rachel: Dormiat tecum hac nocte pro mandragoris filii tui. Redeuntique ad vesperum Iacob de agro egressa est Lia in occursum eius et ait: Ad me, inquit, intrabis, quia mercede conduxi te pro mandragoris filii mei. Dormivitque cum ea nocte illa. Et exaudivit Dominus preces eius. Concepitque et peperit filium quintum et ait: Dedit Deus mercedem michi quod dederim ancillam meam viro meo. Appellavitque nomen illius Isachar. Rursum Lia concipiens peperit sextum filium et ait: Ditavit me Deus dote bona; etiam hac vice mecum erit maritus meus, eo quod genuerim ei sex filios. Et idcirco appellavit nomen eius Zabulon. Post quem peperit filiam nomine Dinam. Recordatus quoque est Dominus Rachelis, et audivit eam, et aperuit vulvam eius. Que concepit et peperit filium dicens: Abstulit Deus obprobrium meum. Et vocavit nomen eius Ioseph, dicens: Addat michi Dominus filium alterum. Nato autem Ioseph dixit Iacob socero suo: Dimitte me ut revertar ad patriam et ad terram meam. Da michi uxores et liberos meos, pro quibus servivi tibi, ut habeam. Tu nosti servitutem qua servivi tibi. Ait ei Laban: Inveniam gratiam in conspectu tuo. Experimento didici quod benedixerit michi Deus propter te. Constitue mercedem tuam quam dem tibi. At ille respondit: Tu nosti quomodo servierim tibi et quanta in manibus meis fuerit possessio tua. Modicum habuisti antequam venirem et nunc dives effectus es. Benedixitque tibi Dominus ad introitum meum. Iustum est igitur ut aliquando provideam etiam domui mee. Dixitque Laban: Quid dabo tibi? At ille ait: Nichil volo. Sed si feceris quod postulo, iterum pascam et custodiam pecora tua. Gyra omnes greges tuos et separa cunctas oves varias et sparso vellere, et quodcumque furvum et maculosum variumque fuerit tam in ovibus quam in capris, erit merces mea. Respondebitque michi cras iustitia mea, quando placiti tempus advenerit coram te. Et omnia que non fuerint varia et maculosa et furva tam in ovibus quam in capris, furti me arguent. Dixit Laban: Gratum habeo quod petis. Et separavit in die illo capras et oves et hircos et arietes varios et maculosos. Cunctum autem gregem unicolorem, id est albi et nigri velleris, tradidit in manibus filiorum suorum. Et posuit spatium itineris dierum trium inter se et generum, qui pascebat reliquos greges eius. Tollens ergo Iacob virgas populeas virides et amigdalinas et ex platanis ex parte decorticavit eas, detractisque corticibus in his que exspoliata fuerant candor apparuit. Ille vero que integre erant viri

dia permanserunt atque in hunc modum color effectus est varius. Posuitque eas in canalibus ubi effundebatur aqua ut cum venissent greges ad bibendum ante oculos haberent virgas et in aspectu earum conciperent. Factumque est ut in ipso calore coitus oves intuerentur virgas et parerent maculosa et varia et diverso colore respersa. Divisitque gregem Iacob et posuit virgas ante oculos arietum. Erant autem alba quaeque et nigra Laban, cetera vero Iacob, separatis inter se gregibus. Igitur quando primo tempore ascendebantur oves ponebat Iacob virgas in canalibus aquarum ante oculos arietum et ovium ut in earum [contemplatione] conciperent. Quando vero serotina admissura erant et conceptus extremus non ponebat eas. Factaque sunt ea que erant serotina Laban et que primi temporis Iacob. Ditatusque est homo supra modum et habuit greges multos, ancillas et servos, camelos et asinos.

XXXI

Postquam autem audivit verba filiorum Laban dicentium: Tulit Iacob omnia que fuerunt patris nostri et de illius facultate ditatus factus est inclitus, animadvertit quoque faciem Laban quod non esset erga se sicut heri et nudius tertius, maxime dicente sibi Domino: Revertere in terram patrum tuorum et ad generationem tuam eroque tecum. Misit et vocavit Rachel et Liam in agrum ubi pascebat greges dixitque eis: Video faciem patris vestri quod non sit erga me sicut heri et nudius tertius. Deus autem patris mei fuit mecum et ipse nostis quod totis viribus meis servierim patri vestro. Sed et pater vester circumvenit me et mutavit mercedem meam decem vicibus et tamen non dimisit eum Deus ut noceret michi. Si quando dixit: Varie erunt mercedes tue, pariebant omnes oves varios fetus. Quando vero e contrario ait: Alba quaeque accipies pro mercede, omnes greges alba pepererunt. Tulitque Deus substantiam patris vestri et dedit michi. Postquam enim conceptus ovium tempus advenerat, levavi oculos meos et vidi in somnis ascendentes mares super feminas varios et maculosos et diversorum colorum. Dixitque angelus Domini ad me in somnis: Iacob. Et ego respondi: Adsum. Qui ait: Leva oculos tuos et vide universos masculos ascendentes super feminas varios respersos atque maculosos. Vidi enim omnia que fecit tibi Laban. Ego sum Deus Bethel ubi unxisti lapidem et votum vovisti michi. Nunc ergo surge et egredere de terra hac revertens in terram nativitatis tue. Responderunt Rachel et Lia: Numquid habemus residui quicquam in facultatibus et hereditate domus patris nostri? Nonne quasi alienas reputavit nos et vendidit comeditque pretium nostrum? Sed Deus tulit opes patris nostri et nobis eas tradidit ac filiis nostris. Unde omnia que precepit tibi Deus fac. Surrexit itaque Iacob et inpositis liberis et coniugibus suis super camelos abiit. Tulitque omnem substantiam et greges et quicquid in Mesopotamia acquisierat pergens ad Ysaac patrem suum in terram Chanaan. Eo tempore Laban ierat ad tondendas oves, et Rachel furata est idola patris sui. Noluitque Iacob confiteri socero suo quod fugeret. Cumque abisset tam ipse quam omnia que iuris eius erant et amne transmisso pergeret contra montem Galaad, nunciatum est Laban die tertio quod fugeret Iacob. Qui adsumptis fratribus suis persecutus est eum diebus septem et conprehendit in monte Galaad. Viditque in somnis dicentem sibi Deum: Cave ne quicquam aspere loquaris contra Iacob. Iamque Iacob extenderat in monte tabernaculum; cum ille consecutus eum cum fratribus suis in eodem monte Galaad fixit tentorium. Et dixit ad Iacob: Quare ita egisti ut clam me abigeres filias meas quasi captivas gladio? Cur ignorante me fugere voluisti nec indicare michi ut prosequerer te cum gaudio et canticis et tympanis et citharis? Non es passus ut oscularer filios meos ac filias. Stulte operatus es. Et nunc valet quidem manus mea reddere tibi malum. Sed Deus patris vestri heri dixit michi: Cave ne loquaris contra Iacob quicquam durius. Esto ad tuos ire cupiebas et desiderio tibi erat domus patris tui; cur furatus es deos meos? Respondit Iacob: Quod inscio te profectus sum, timui ne violenter auferres filias tuas. Quod autem furti me arguis, apud quemcumque inveneris deos tuos necetur coram fratribus nostris. Scrutare quicquid tuorum apud me inveneris et aufer. Hec dicens ignorabat quod Rachel furata esset idola. Ingressus itaque Laban tabernaculum Iacob et Lie et utriusque famule non invenit. Cumque intrasset tentorium Rachelis, illa festinans abscondit idola subter stramenta cameli et sedit desuper. Scrutantique omne tentorium et nichil invenienti ait: Ne irascatur dominus meus quod coram te adsurgere nequeo quia iuxta consuetudinem feminarum nunc accidit michi. Sic delusa sollicitudo querentis est. Iratusque Iacob cum iurgio ait: Quam ob culpam meam et ob quod peccatum meum sic exarsisti post me et scrutatus es omnem supellectilem meam? Quid invenisti de cuncta substantia domus tue? Pone hic coram fratribus meis et fratribus tuis et iudicent inter me et te. Idcirco viginti annos fui tecum? Oves tue et capre non fuerunt steriles, arietes gregis tui non comedi, nec captum a bestia ostendi tibi. Ego omne dampnum reddebam; quicquid furto peribat a me exigebas. Die noctuque estu urebar et gelu, fugiebatque sompnus ab oculis meis. Sic per viginti annos in domo tua servivi tibi, quatuordecim pro filiabus et sex pro gregibus tuis. Inmutasti quoque mercedem meam decem vicibus. Et nisi Deus patris mei Abraham et timor Ysaac adfuisset michi, forsitan modo nudum me dimisisses. Afflictionem meam et laborem manuum mearum respexit Deus et arguit te heri. Respondit ei Laban: Filie et filii et greges tui et omnia que cernis mea sunt. Quid possum facere filiis et nepotibus meis? Veni ergo et ineamus fedus ut sit in testimonium inter me et te. Tulit itaque Iacob lapidem et erexit illum in titulum dixitque fratribus suis: Afferte lapides. Qui congregantes fecerunt tumulum comederuntque super eum. Quem vocavit Laban Tumulus testis et Iacob Acervum testimonii, uterque iuxta proprietatem lingue sue. Dixitque Laban: Tumulus iste testis erit inter me et te hodie. Et idcirco appellatum est nomen eius Galaad, id est Tumulus testis. Intueatur Dominus et iudicet inter nos quando recesserimus

a nobis. Si afflixeris filias meas et si introduxeris uxores alias super eas, nullus sermonis nostri testis est absque deo qui presens respicit. Dixitque rursus Iacob. En tumulus hic et lapis quem erexi inter me et te testis erit. Tumulus inquam iste et lapis sint in testimonium. Si autem ego transiero illum pergens ad te aut tu preterieris malum mihi cogitans. Deus Abraham et deus Nachor iudicet inter nos deus patris eorum. Iuravit Iacob per timorem patris sui Isaac. Immolatisque victimis in montem vocavit fratres suos ut ederent panem. Qui cum comedissent manserunt ibi. Laban vero de nocte consurgens osculatus est filios ac filias suas et benedixit illis reversus in locum suum.

XXXII

Iacob quoque abiit itinere quo ceperat. Fueruntque ei obviam angeli dei quos cum vidisset ait. Castra dei sunt hec. Et appellavit nomen loci illius Manaim id est castra. Misit autem et nuntios ante se ad Esau fratrem suum in terram Seir in regionem Edom. Precepitque eis dicens. Sic loquimini domino meo Esau. Hec dicit frater tuus Iacob. Apud Laban peregrinatus sum et fui usque in presentem diem. Habeo oves boves et asinos et servos atque ancillas mittoque nunc legationem ad dominum meum ut inveniam gratiam in conspectu tuo. Reversique sunt nuntii ad Iacob dicentes. Venimus ad Esau fratrem tuum et ecce properat in occursum tibi cum quadringentis viris. Timuit Iacob valde et perterritus divisit populum qui secum erat. Greges quoque et oves et boves et camelos in duas turmas, [dicens] Si venerit Esau ad unam turmam et percusserit eam alia turma que reliqua est salvabitur. Dixitque Iacob. Deus patris mei Abraham et deus patris mei Isaac domine qui dixisti mihi revertere in terram tuam et in locum nativitatis tue et benefaciam tibi. Minor sum cunctis miserationibus tuis et veritate tua quam explesti servo tuo. In baculo meo transivi Iordanem istum et nunc cum duabus turmis regredior. Erue me de manu fratris mei Esau quia valde eum timeo ne forte veniens percutiat matrem cum filiis. Tu locutus es quod bene mihi faceres et dilatares semen meum sicut arenam maris que pre multitudine numerari non potest. Cumque dormisset ibi nocte illa separavit de his que habebat munera Esau fratri suo capras ducentas hircos xx. oves cc. arietes xx. camelos fetas cum pullis suis triginta vaccas xl. et tauros xx. asinas xx. et pullos earum decem. Et misit per manus servorum suorum singulos greges seorsum dixitque pueris suis. Antecedite me et sit spatium inter gregem et gregem. Et precepit priori dicens. Si obvium habueris Esau fratrem meum et interrogaverit te cuius es et quo vadis aut cuius sunt ista que sequeris, respondebis. Servi tui Iacob munera misit domino meo Esau. Ipse quoque post nos venit. Similiter mandata dedit secundo ac tertio et cunctis qui sequebantur greges dicens. Hisdem verbis loquimini ad Esau cum inveneritis eum et addetis. Ipse quoque famulus tuus Iacob iter nostrum insequitur. Dixit enim. Placabo eum muneribus que precedunt et postea videbo forsitan propitiabitur mihi. Precesserunt itaque munera ante eum. Ipse quoque mansit in castris. Cumque mane surrexisset tulit duas uxores suas et totidem famulas cum undecim filiis et transivit vadum Iaboc. Traductisque omnibus que ad se pertinebant remansit solus. Et ecce vir luctabatur cum eo usque mane. Qui cum videret quod eum superare non posset tetigit nervum femoris eius et statim emarcuit. Dixitque ad eum. Dimitte me iam enim ascendit aurora. Respondit. Non dimittam te nisi benedixeris mihi. Ait ergo. Quod nomen est tibi? Respondit. Iacob. At ille ait. Nequaquam inquit appellabitur Iacob nomen tuum sed Israel quoniam si contra deum fortis fuisti quanto magis contra homines prevalebis. Interrogavit eum Iacob. Dic mihi quo appellaris nomine. Respondit. Cur queris nomen meum. Et benedixit ei in eodem loco. Vocavitque Iacob nomen loci illius Phanuel dicens. Vidi deum facie ad faciem et salva facta est anima mea. Ortusque est ei statim sol postquam transgressus est Phanuel. Ipse vero claudicabat pede. Quam ob causam non comedunt filii Israel nervum qui emarcuit in femore Iacob usque in presentem diem eo quod tetigerit nervum femoris eius et obstupuerit.

XXXIII

Elevans ergo Iacob oculos suos vidit venientem Esau et cum eo quadringentos viros. Divisitque filios Lie et Rachel ambarumque famularum et posuit utramque ancillam et liberos earum in principio. Liam vero et filios eius in secundo loco. Rachel autem et Ioseph novissimos. Et ipse progrediens adoravit pronus in terram septies donec appropinquaret frater eius. Currens itaque Esau obviam fratri suo amplexatus est eum stringensque collum eius et osculans flevit. Levatisque oculis vidit mulieres et parvulos earum et ait. Quid sibi volunt isti et si ad te pertinent? Respondit. Parvuli sunt quos donavit mihi deus servo tuo. Et appropinquantes ancille et filii earum incurvati sunt. Accessitque Lia cum pueris suis et cum similiter adorassent extremi Ioseph et Rachel adoraverunt. Ait Esau. Quenam sunt iste turme quas obviam habui? Respondit. Ut invenirem gratiam coram domino meo. At ille ait. Habeo plurima frater mi. Sint tua tibi. Dixitque Iacob. Noli ita obsecro sed si inveni gratiam in oculis tuis accipe munusculum de manibus meis. Sic enim vidi faciem tuam quasi viderim vultum dei. Esto mihi propitius et suscipe benedictionem quam attuli tibi et quam donavit mihi deus tribuens omnia. Vix fratre compellente suscipiens ait. Gradiamur simul eroque socius itineris tui. Dixitque Iacob. Nosti domine mi quod parvulos habeam teneros et oves ac boves fetas mecum quas si plus in ambulando fecero laborare morientur una die cuncti greges. Precedat dominus meus ante servum suum et ego sequar paulatim vestigia eius sicut videro posse parvulos meos donec veniam ad dominum meum in Seir. Respondit Esau. Oro te ut de populo qui mecum est saltem socii remaneant vie tue. Non est inquit necesse. Hoc uno indigeo ut inveniam gratiam in conspectu tuo domine mi. Reversus est itaque illo die Esau itinere quo venerat in Seir. Et Iacob venit in Socoth ubi edificata domo et fixis tentoriis appellavit nomen loci illius Socoth id est tabernacula. Transivitque in Salem urbem Sichimorum que est in terra Chanaan postquam reversus est de Mesopotamia Syrie et habitavit iuxta oppidum. Emitque partem agri in qua fixerat tabernacula a filiis

Emor patris Sichem centum agnis. Et erecto ibi altari invocavit super illud fortissimum deum Israhel.

XXXIIII

Egressa est autem Dina filia Lie ut videret mulieres regionis illius. Quam cum vidisset Sichem filius Emor Evei princeps terre illius, adamavit et rapuit et dormivit cum illa vi opprimens virginem. Et conglutinata est anima eius cum ea tristemque blanditiis delinivit. Et pergens ad Emor patrem suum, Accipe mihi inquid puellam hanc coniugem. Quod cum audisset Iacob absentibus filiis et in pastu pecorum occupatis, siluit donec redirent. Egresso autem Emor patre Sichem ut loqueretur ad Iacob, ecce filii eius veniebant de agro. Auditoque quod acciderat irati sunt valde eo quod fedam rem esset operatus in Israhel et violata filia Iacob rem inlicitam perpetrasset. Locutus est itaque Emor ad eos: Sichem filii mei adhesit anima filie vestre. Date eam illi uxorem et iungamus vicissim conubia. Filias vestras tradite nobis et filias nostras accipite et habitate nobiscum. Terra in potestate vestra est, exercete, negotiamini et possidete eam. Sed et Sichem ad patrem et ad fratres eius ait: Inveniam gratiam coram vobis et quecumque statueritis dabo. Augete dotem munera postulate libens tribuam quod petieritis, tantum date mihi puellam hanc uxorem. Responderunt filii Iacob Sichem et patri eius in dolo sevientes ob stuprum sororis: Non possumus facere quod petitis nec dare sororem nostram homini incircumciso, quod inlicitum et nefarium est apud nos. Sed in hoc valebimus federari si esse volueritis similes nostri et circumcidatur in vobis omne masculini sexus. Tunc dabimus et accipiemus mutuo filias vestras ac nostras et habitabimus vobiscum eritmusque unus populus. Si autem circumcidi nolueritis, tollemus filiam nostram et recedemus. Placuit oblatio eorum Emor et Sichem filio eius. Nec distulit adolescens quin statim quod petebatur expleret, amabat enim puellam valde et ipse erat inclitus in omni domo patris sui. Ingressique portam urbis locuti sunt populo: Viri isti pacifici sunt et volunt habitare nobiscum. Negotientur in terra et exerceant eam, que spatiosa et lata cultoribus indiget. Filias eorum accipiemus uxores et nostras illis dabimus. Unum est quod differtur tantum bonum, si circumcidamus masculos nostros ritum gentis imitantes. Et substantia eorum et pecora et cuncta que possident nostra erunt. Tantum in hoc adquiescamus et habitantes simul unum efficiemus populum. Adsensi sunt omnes circumcisis cunctis maribus. Et ecce die tertio quando gravissimus vulnerum dolor est, arreptis duo Iacob filii Simeon et Levi fratres Dine gladiis ingressi sunt urbem confidenter interfectisque omnibus masculis Emor et Sichem pariter necaverunt, tollentes Dinam de domo Sichem sororem suam. Quibus egressis irruerunt super occisos ceteri filii Iacob et depopulati sunt urbem in ultionem stupri. Oves eorum et armenta et asinos cunctaque vastantes que in domibus et in agris erant, parvulos quoque et uxores eorum duxerunt captivos. Quibus patratis audacter Iacob dixit ad Simeon et Levi: Turbastis me et odiosum me fecistis Chananeis et Ferezeis habitatoribus terre huius. Nos pauci sumus, illi congregati percutient me et delebor ego et domus mea. Responderunt: Numquid ut scorto abuti debuere sorore nostra?

XXXV

Interea locutus est deus ad Iacob: Surge et ascende Bethel et habita ibi, facque altare deo qui apparuit tibi quando fugiebas Esau fratrem tuum. Iacob vero convocata omni domo sua ait: Abicite deos alienos qui in medio vestri sunt et mundamini ac mutate vestimenta vestra. Surgite et ascendamus in Bethel ut faciamus ibi altare deo qui exaudivit me in die tribulationis mee et fuit socius itineris mei. Dederunt ergo ei omnes deos alienos quos habebant et inaures que erant in auribus eorum. At ille infodit ea subter terebinthum que est post urbem Sichem. Cumque profecti essent, terror dei invasit omnes per circuitum civitates et non sunt ausi persequi fugientes. Venit igitur Iacob Luzam que est in terra Chanaan cognomento Bethel, ipse et omnis populus cum eo. Edificavitque ibi altare et appellavit nomen loci domus dei, ibi enim apparuit ei deus cum fugeret fratrem suum. Eodem tempore mortua est Delbora nutrix Rebecce et sepulta est ad radices Bethel subter quercum vocatumque est nomen loci quercus fletus. Apparuit autem iterum deus Iacob postquam reversus est de Mesopotamia Syrie benedixitque ei dicens: Non vocaberis ultra Iacob, sed Israhel erit nomen tuum. Et appellavit eum Israhel, dixitque ei: Ego deus omnipotens, cresce et multiplicare. Gentes et populi nationum erunt ex te, reges de lumbis tuis egredientur. Terramque quam dedi Abraham et Isaach dabo tibi et semini tuo post te. Et recessit ab eo. Ille vero erexit titulum lapideum in loco quo locutus ei fuerat deus, libans super eum libamina et effundens oleum, vocansque nomen loci illius Bethel. Egressus autem inde venit verno tempore ad terram que ducit Eufratam, in qua cum parturiret Rachel ob difficultatem partus periclitari cepit. Dixitque ei obstetrix: Noli timere, quia et hunc habebis filium. Egrediente autem anima pre dolore et imminente iam morte vocavit nomen filii sui Benoni, id est filius doloris mei. Pater vero appellavit eum Beniamin, id est filius dextere. Mortua est ergo Rachel et sepulta in via que ducit Eufrata, hec est que dicitur Bethlehem. Erexitque Iacob titulum super sepulchrum eius, hic est titulus monumenti Rachel usque in presentem diem. Egressus inde fixit tabernaculum trans turrem gregis. Cumque habitaret in illa regione, abiit Ruben et dormivit cum Bala concubina patris sui, quod illum minime latuit. Erant autem filii Iacob duodecim. Filii Lie: primogenitus Ruben et Simeon et Levi et Iudas et Isachar et Zabulon. Filii Rachel: Ioseph et Beniamin. Filii Bale ancille Rachelis: Dan et Nepthalim. Filii Zelfe ancille Lie: Gath et Aser. Hii filii Iacob qui nati sunt ei in Mesopotamia Syrie. Venit etiam ad Isaach patrem suum in Mambre civitatem Arbee, hec est Hebron, in qua peregrinatus est Abraham et Isaach. Et completi sunt dies Isaach centum octoginta annorum. Consumptusque etate mortuus est et appositus est populo suo senex et plenus dierum, et sepelierunt eum Esau et Iacob filii sui.

XXXVI

Hec sunt autem generationes Esau, ipse est

edom. Esau accepit uxores de filiabus chanaan. Ada filiam elom hethei et oolibama filiam ane filie sebeon evei. Besemath quoque filiam ismahel sororem nabaioth. Peperit autem ada eliphaz. Basemath genuit rahuel. Oolibama genuit iehus et ihelom et core. Hii filii esau qui nati sunt ei in terra chanaan. Tulit autem esau uxores suas et filios et filias et omnem animam domus sue et substantiam et pecora et cuncta que habere poterat in terra chanaan et abiit in alteram regionem recessitque a fratre suo iacob. Divites enim erant valde et simul habitare non poterant nec sustinebat eos terra peregrinationis eorum pre multitudine gregum. Habitavitque esau in monte seir. ipse est edom. Hee sunt generationes esau patris edom in monte seir et hec nomina filiorum eius. Eliphaz filius ada uxoris esau. Rahuel filius basemath uxoris eius. Fueruntque filii eliphaz theman omar sepho et gatham et cenez et chore. Erat autem thamna concubina eliphaz filii esau que peperit ei amalech. Hii sunt filii ade uxoris esau. Filii autem rahuel nahath et zara semma et meza. Hii filii basemath uxoris esau. Isti quoque erant filii oolibama filie ane filie sebeon uxoris esau. Quos genuit ei iehus et ihelon et chore. Hii duces filiorum esau. Filii eliphaz primogeniti esau. Dux theman. dux omar. dux sepho. dux cenez. dux chore. dux gatham. dux amalech. Hii filii eliphaz in terra edom et hii filii ade. Hii quoque filii rahuel filii esau. Dux nahath. dux zara. dux semma. dux meza. Hii duces rahuel in terra edom. Isti filii basemath uxoris esau. Dux iehus. dux ihelom. dux chore. Hii duces oolibama filie ane uxoris esau. Isti filii esau et hii duces eorum. ipse est edom. Isti filii seir horrei habitatores terre lotan et sobal et sebeon et anam et dison et eser et disan. Hii duces horrei filii seir in terra edom. Facti sunt autem filii lotan horri et theman. Erat autem soror lothan thamna. Et isti filii sobal alvan et manaath et ebal et sepho et onam. Et hii filii sebeon aia et ana. Iste est ana qui invenit aquas calidas in solitudine cum pasceret asinos sebeon patris sui. Habuitque filium disan et filiam oolibama. Et isti filii disan amdan et esban et iethran et charan. Hii quoque filii eser balaan et zavan et acham. Habuit autem filios disan us et aram. Isti duces horreorum. Dux lotan. dux sobal. dux sebeon. dux ana. dux dison. dux eser. dux disan. Isti duces horreorum qui imperaverunt in terra seir. Reges autem qui regnaverunt in terra edom antequam haberent regem filii israhel fuerunt hii. Bale filius beor nomenque urbis eius denaba. Mortuus est autem bale et regnavit pro eo iobab filius zare de bosra. Cumque mortuus esset iobab regnavit pro eo husan de terra themanorum. Hoc quoque mortuo regnavit pro eo adad filius badad qui percussit madian in regione moab et nomen urbis eius avith. Cumque mortuus esset adad regnavit pro eo semla de masreca. Hoc quoque mortuo regnavit pro eo saul de fluvio rooboth. Cumque et hic obisset successit in regnum balanan filius achobor. Isto quoque mortuo regnavit pro eo adad nomenque urbis eius phau et appellabatur uxor eius meetabel filia matred filie mezaab. Hec ergo nomina ducum esau in cognationibus et locis et vocabulis suis. Dux thamna. dux alva. dux ietheth. dux oolibama. dux ela. dux phinon. dux cenez. dux theman. dux mabsar. dux magdiel. dux iram. Hii duces edom habitantes in terra imperii sui. Ipse est esau pater idumeorum. Habitavit autem iacob in terra chanaan in qua peregrinatus est pater suus. Et hee sunt generationes eius.

XXXVII

Ioseph cum sedecim esset annorum pascebat gregem cum fratribus suis adhuc puer et erat cum filiis bale et zelfe uxorum patris sui. Accusavitque fratres suos apud patrem crimine pessimo. Israhel autem diligebat ioseph super omnes filios suos eo quod in senectute genuisset eum. Fecitque ei tunicam polimitam. Videntes autem fratres eius quod a patre plus cunctis filiis amaretur oderant eum nec poterant ei quicquam pacifice loqui. Accidit quoque ut visum somnium referret fratribus. Que causa maioris odii seminarium fuit. Dixitque ad eos. Audite somnium meum quod vidi. Putabam ligare nos manipulos in agro et quasi consurgere manipulum meum et stare vestrosque manipulos circumstantes adorare manipulum meum. Responderunt autem fratres eius. Numquid rex noster eris aut subiciemur dicioni tue. Hec ergo causa somniorum atque sermonum invidie et odii fomitem ministravit. Aliud quoque vidit somnium quod narrans fratribus ait. Vidi per somnium quasi solem et lunam et stellas undecim adorare me. Quod cum patri suo et fratribus retulisset increpavit eum pater et dixit. Quid sibi vult hoc somnium quod vidisti. Num ego et mater tua et fratres tui adorabimus te super terram. Invidebant igitur ei fratres sui. Pater vero rem tacitus considerabat. Cumque fratres illius in pascendis gregibus patris morarentur in sichem dixit ad eum israhel. Fratres tui pascunt oves in sichimis. Veni mittam te ad eos. Quo respondente presto sum ait ei. Vade et vide si cuncta prospera sint erga fratres tuos et pecora et renuntia mihi quid agatur. Missus de valle ebron venit in sichem. Invenitque eum vir errantem in agro et interrogavit quid quereret. At ille respondit. Fratres meos quero indica mihi ubi pascant greges. Dixitque ei vir. Recesserunt de loco isto. Audivi autem eos dicentes eamus in dothaim. Perrexit ergo ioseph post fratres suos et invenit eos in dothaim. Qui cum vidissent eum procul antequam accederet ad eos cogitaverunt illum occidere et mutuo loquebantur. Ecce somniator venit. Venite occidamus eum et mittamus in cisternam veterem dicemusque fera pessima devoravit eum et tunc apparebit quid illi prosint somnia sua. Audiens hoc ruben nitebatur liberare eum de manibus eorum et dicebat. Non interficiatis animam eius nec effundatis sanguinem sed proicite eum in cisternam hanc que est in solitudine manusque vestras servate innoxias. Hoc autem dicebat volens eripere eum de manibus eorum et reddere patri suo. Confestim igitur ut pervenit ad fratres nudaverunt eum tunica talari et polimita miseruntque in cisternam veterem que non habebat aquam. Et sedentes ut comederent panem viderunt ismahelitas venire de galaad et camelos eorum portantes aromata et resinam et stacten in egyptum

Dixit ergo Iudas fratribus suis. Quid nobis prodest si occiderimus fratrem nostrum et celaverimus sanguinem ipsius. Melius est ut venundetur Ismaelitis et manus nostre non polluantur. Frater enim et caro nostra est. Adquieverunt fratres sermonibus eius et pretereuntibus Ismaelitis negociatoribus extrahentes eum de cisterna vendiderunt Ismaelitis viginti argenteis. Qui duxerunt eum in Egyptum. Reversusque Ruben ad cisternam non invenit puerum et scissis vestibus pergens ad fratres ait. Puer non comparet et ego quo ibo? Tulerunt autem tunicam eius et in sanguine edi quem occiderant tinxerunt mittentes qui ferrent ad patrem et dicerent. Hanc invenimus vide utrum tunica filii tui sit an non. Quam cum cognovisset pater ait. Tunica filii mei est. Fera pessima comedit eum bestia devoravit Ioseph. Scissisque vestibus indutus est cilicio lugens filium multo tempore. Congregatis autem cunctis liberis eius ut lenirent dolorem patris noluit consolationem accipere et ait. Descendam ad filium meum lugens in infernum. Et illo perseverante in fletu Madianei vendiderunt Ioseph in Egypto Phutiphar eunucho Pharaonis magistro militie.

# XXXVIII

Eo tempore descendens Iudas a fratribus suis divertit ad virum Odollamitem nomine Iram. Viditque ibi filiam hominis Chananei vocabulo Sue et uxore accepta ingressus est ad eam. Que concepit et peperit filium et vocavit nomen eius Her. Rursum concepto fetu natum filium vocavit Onan. Tertium quoque peperit quem appellavit Sela quo nato ultra parere cessavit. Dedit autem Iudas uxorem primogenito suo Her nomine Thamar. Fuitque Her primogenitus Iude nequam in conspectu Domini et ab eo occisus est. Dixit ergo Iudas ad Onan filium suum. Ingredere ad uxorem fratris tui et sociare illi ut suscites semen fratri tuo. Ille autem sciens non sibi nasci filios introiens ad uxorem fratris sui semen fundebat in terram ne liberi fratris nomine nascerentur. Et idcirco percussit eum Dominus quod rem detestabilem faceret. Quam ob rem dixit Iudas Thamar nurui sue. Esto vidua in domo patris tui donec crescat Sela filius meus. Timebat enim ne et ipse moreretur sicut et fratres eius. Que abiit et habitavit in domo patris sui. Evolutis autem multis diebus mortua est filia Sue uxor Iude. Qui post luctum consolatione suscepta ascendebat ad tonsores ovium suarum ipse et Iras opilio gregis Odollamites in Thamnas. Nunciatumque est Thamar quod socer illius ascenderet in Thamnas ad tondendas oves que depositis viduitatis vestibus adsumpsit theristrum et mutato habitu sedit in bivio itineris quod ducit Thamnam eo quod crevisset Sela et non eum accepisset maritum. Quam cum vidisset Iudas suspicatus est meretricem esse. Operuerat enim vultum suum ne cognosceretur. Ingrediensque ad eam ait. Dimitte me ut coeam tecum. Nesciebat enim quod nurus sua esset. Qua respondente. Quid mihi dabis ut fruaris concubitu meo? Dixit. Mittam tibi edum de gregibus. Rursumque illa dicente. Patiar quod vis si dederis mihi arrabonem donec mittas quod polliceris. Ait Iudas. Quid tibi pro arrabone dari vis? Respondit. Anulum tuum et armillam et baculum quem in manu tenes. Ad unum igitur coitum concepit mulier. Et surgens abiit. Depositoque habitu quem adsumpserat induta est viduitatis vestibus. Misit autem Iudas edum per pastorem suum Odollamitem ut reciperet pignus quod dederat mulieri. Qui cum non invenisset eam interrogavit homines loci illius. Ubi est mulier que sedebat in bivio? Respondentibus cunctis non fuit in loco isto meretrix. Reversus est ad Iudam et dixit ei. Non inveni eam sed et homines loci illius dixerunt mihi nunquam ibi sedisse scortum. Ait Iudas. Habeat sibi certe mendacii nos arguere non potest. Ego misi edum quem promiseram et tu non invenisti eam. Ecce autem post tres menses nunciaverunt Iude dicentes. Fornicata est Thamar nurus tua et videtur uterus illius intumescere. Dixit Iudas. Producite eam ut comburatur. Que cum educeretur ad penam misit ad socerum suum dicens. De viro cuius hec sunt concepi. Cognosce cuius sit et anulus et armilla et baculus. Qui agnitis muneribus ait. Iustior me est quia non tradidi eam Sela filio meo. Attamen ultra non cognovit eam. Instante autem partu apparuerunt gemini in utero. Atque in ipsa effusione infantium unus protulit manum in qua obstetrix ligavit coccinum dicens. Iste egredietur prior. Illo vero retrahente manum egressus est alter. Dixitque mulier. Quare divisa est propter te maceria? Et ob hanc causam vocavit nomen eius Phares. Postea egressus est frater eius in cuius manu erat coccinum quem appellavit Zara.

# XXXIX

Igitur Ioseph ductus est in Egyptum. Emitque eum Phutiphar eunuchus Pharaonis princeps exercitus vir egyptius de manu Ismaelitarum a quibus perductus erat. Fuitque Dominus cum eo et erat vir in cunctis prospere agens. Habitavitque in domo domini sui qui optime noverat Dominum esse cum eo et omnia que gereret ab eo dirigi in manu illius. Invenitque Ioseph gratiam coram domino suo et ministrabat ei. A quo prepositus omnibus gubernabat sibi creditam domum et universa que ei tradita fuerant. Benedixitque Dominus domum Egyptii propter Ioseph et multiplicavit tam in edibus quam in agris cunctam eius substantiam nec quicquam aliud noverat nisi panem quo vescebatur. Erat autem Ioseph pulcra facie et decorus aspectu. Post multos itaque dies iecit domina oculos in Ioseph et ait. Dormi mecum. Qui nequaquam adquiescens operi nefario dixit ad eam. Ecce dominus meus omnibus mihi traditis ignorat quid habeat in domo sua nec quicquam est quod non in mea sit potestate vel non tradiderit mihi preter te que uxor eius es. Quomodo ergo possum malum hoc facere et peccare in dominum meum? Cumque huiuscemodi verbis per singulos dies et mulier molesta erat adolescenti et ille recusabat stuprum. Accidit autem ut quadam die intraret Ioseph domum et operis quippiam absque arbitris faceret et illa apprehensa lacinia vestimenti eius diceret. Dormi mecum. Qui relicto in manu eius pallio fugit et egressus est foras. Cumque vidisset mulier vestem in manibus suis et se esse contemptam vocavit homines domus sue et dixit ad eos. En introduxit virum hebreum ut illuderet nobis. Ingressus est ad me ut coiret mecum. Cumque ego subclamassem et

audisset vocem meam reliquit pallium quod tenebat et fugit foras. In argumentum ergo fidei retentum pallium ostendit marito revertenti domum et ait: Ingressus est ad me servus hebraeus quem adduxisti ut illuderet mihi. Cumque audisset me clamare reliquit pallium et fugit foras. His auditis dominus nimium credulus verbis coniugis iratus est valde. Tradiditque Ioseph in carcerem ubi vincti regis custodiebantur et erat ibi clausus. Fuit autem Dominus cum Ioseph et misertus illius dedit ei gratiam in conspectu principis carceris qui tradidit in manu illius universos vinctos qui in custodia tenebantur et quicquid fiebat sub ipso erat. Nec noverat aliquid cunctis ei creditis. Dominus enim erat cum illo et omnia opera eius dirigebat.

CXL

His ita gestis accidit ut peccarent duo eunuchi pincerna regis Aegypti et pistor domino suo. Iratusque Pharao contra eos nam alter pincernis praeerat alter pistoribus et misit eos in carcerem principis militum in quo erat vinctus et Ioseph. At custos carceris tradidit eos Ioseph qui et ministrabat eis. Aliquantulum temporis fluxerat et illi in custodia tenebantur. Videruntque ambo somnium nocte una iuxta interpretationem congruam sibi. Ad quos cum introisset Ioseph mane et vidisset eos tristes sciscitatus est dicens: Cur tristior est hodie solito facies vestra? Qui responderunt: Somnium vidimus et non est qui interpretetur nobis. Dixitque ad eos Ioseph: Numquid non Dei est interpretatio? Referte mihi quid videritis. Narravit prior praepositus pincernarum somnium. Videbam coram me vitem in qua erant tres propagines crescere paulatim in gemmas et post flores uvas maturescere calicemque Pharaonis in manu mea. Tuli ergo uvas et expressi in calicem quem tenebam et tradidi poculum Pharaoni. Respondit Ioseph: Haec est interpretatio somnii. Tres propagines tres adhuc dies sunt post quos recordabitur Pharao magisterii tui et restituet te in gradum pristinum dabisque ei calicem iuxta officium tuum sicut facere ante consueveras. Tantum memento mei cum bene tibi fuerit et facias mecum misericordiam ut suggeras Pharaoni et educat me de isto carcere quia furto sublatus sum de terra Hebraeorum et hic innocens in lacum missus sum. Videns pistorum magister quod prudenter somnium dissolvisset ait: Et ego vidi somnium quod haberem tria canistra farinae super caput meum et in uno canistro quod erat excelsius portare me omnes cibos qui fiunt arte pistoria avesque comedere ex eo. Respondit Ioseph: Haec est interpretatio somnii. Tria canistra tres adhuc dies sunt post quos auferet Pharao caput tuum ac suspendet te in cruce et lacerabunt volucres carnes tuas. Exin dies tertius natalicius Pharaonis erat. Qui faciens grande convivium pueris suis recordatus est inter epulas magistri pincernarum et pistorum principis. Restituitque alterum in locum suum ut porrigeret regi poculum. Alterum suspendit in patibulo ut coniectoris veritas probaretur. Et tamen succedentibus prosperis praepositus pincernarum oblitus est interpretis sui.

CXLI

Post duos annos vidit Pharao somnium. Putabat se stare super fluvium de quo ascendebant septem boves pulchrae et crassae nimis et pascebantur in locis palustribus. Aliae quoque septem emergebant de flumine foedae confectaeque macie et pascebantur in ipsa amnis ripa in locis virentibus devoraveruntque eas quarum mira species et habitudo corporum erat. Expergefactus Pharao rursum dormivit et vidit alterum somnium. Septem spicae pullulabant in culmine uno plenae atque formosae. Aliae quoque totidem spicae tenues et percussae uredine oriebantur devorantes omnem priorum pulchritudinem. Evigilans post quietem Pharao et facto mane pavore perterritus misit ad coniectores Aegypti cunctosque sapientes et accersitis narravit somnium nec erat qui interpretaretur. Tunc demum reminiscens pincernarum magister ait: Confiteor peccatum meum. Iratus rex servis suis me et magistrum pistorum retrudi iussit in carcerem principis militum ubi una nocte uterque vidimus somnium praesagum futurorum. Erat ibi puer hebraeus eiusdem ducis militum famulus. Cui narrantes somnia audivimus quicquid postea rei probavit eventus. Ego enim redditus sum officio meo et ille suspensus est in cruce. Protinus ad regis imperium eductum de carcere Ioseph totonderunt ac veste mutata obtulerunt ei. Cui ille ait: Vidi somnia nec est qui edisserat quae audivi te prudentissime conicere. Respondit Ioseph: Absque me Deus respondebit prospera Pharaoni. Narravit ergo Pharao quod viderat. Putabam me stare super ripam fluminis et septem boves de amne conscendere pulchras nimis et obesis carnibus quae in pastu paludis virecta carpebant. Et ecce has sequebantur aliae septem boves in tantum deformes et macilentae ut numquam tales in terra Aegypti viderim. Quae devoratis et consumptis prioribus nullum saturitatis dedere vestigium sed simili macie et squalore torpebant. Evigilans rursus sopore depressus vidi somnium. Septem spicae pullulabant in culmo uno plenae atque pulcherrimae. Aliae quoque septem tenues et percussae uredine oriebantur e stipula quae priorum pulchritudinem devoraverunt. Narravi coniectoribus somnium et nemo est qui edisserat. Respondit Ioseph: Somnium regis unum est. Quae facturus est Deus ostendit Pharaoni. Septem boves pulchrae et septem spicae plenae septem ubertatis anni sunt eandemque vim somnii comprehendunt. Septem quoque boves tenues atque macilentae quae ascenderunt post eas et septem spicae tenues et vento urente percussae septem anni sunt venturae famis. Qui hoc ordine complebuntur. Ecce septem anni venient fertilitatis magnae in universa terra Aegypti quos sequentur septem anni alii tantae sterilitatis ut oblivioni tradatur cuncta retro abundantia. Consumptura est enim fames omnem terram et ubertatis magnitudinem perditura inopiae magnitudo. Quod autem vidisti secundo ad eandem rem pertinens somnium firmitatis indicium est eo quod fiat sermo Dei et velocius impleatur. Nunc ergo provideat rex virum sapientem et industrium et praeficiat eum terrae Aegypti. Qui constituat praepositos per singulas regiones et quintam partem fructuum per septem annos.

fertilitatis qui iam nunc futuri sunt congreget in horrea et omne frumentum sub pharaonis potestate condatur. Serveturque in urbibus et praeparetur futurae septem annorum fami quae pressura est Aegyptum et non consumetur terra inopia. Placuit pharaoni consilium et cunctis ministris eius. Locutusque est ad eos: Num invenire poterimus talem virum qui spiritu Dei plenus sit? Dixit ergo ad Ioseph: Quia ostendit tibi Deus omnia quae locutus es numquid sapientiorem et similem tui invenire potero? Tu eris super domum meam et ad tui oris imperium cunctus populus oboediet. Uno tantum regni solio te praecedam. Dixitque rursum pharao ad Ioseph: Ecce constitui te super universam terram Aegypti. Tulitque anulum de manu sua et dedit in manu eius. Vestivitque eum stola byssina et collo torquem auream circumposuit. Fecitque eum ascendere super currum suum secundum clamante praecone ut omnes coram eo genu flecterent et praepositum esse scirent universae terrae Aegypti. Dixit quoque rex ad Ioseph: Ego sum pharao absque tuo imperio non movebit quisquam manum aut pedem in omni terra Aegypti. Vertitque nomen illius et vocavit eum lingua aegyptiaca Salvatorem mundi. Deditque illi uxorem Aseneth filiam Putiphare sacerdotis Heliopoleos. Egressus itaque Ioseph ad terram Aegypti triginta autem erat annorum quando stetit in conspectu regis pharaonis. Et circuivit omnes regiones Aegypti. Venitque fertilitas septem annorum et in manipulos redactae segetes congregatae sunt in horrea Aegypti. Omnis etiam frugum abundantia in singulis urbibus condita est. Tantaque fuit multitudo tritici ut harenae maris coaequaretur et copia mensuram excederet. Nati sunt autem Ioseph filii duo antequam veniret fames quos ei peperit Aseneth filia Putiphare sacerdotis Heliopoleos. Vocavitque nomen primogeniti Manasse dicens: Oblivisci me fecit Deus omnium laborum meorum et domus patris mei. Nomen quoque secundi appellavit Ephraim dicens: Crescere me fecit Deus in terra paupertatis meae. Igitur transactis septem annis ubertatis qui fuerant in Aegypto coeperunt venire septem anni inopiae quos praedixerat Ioseph et in universo orbe fames praevaluit. In cuncta autem terra Aegypti panis erat. Qua esuriente clamavit populus ad pharaonem alimenta petens. Quibus ille respondit: Ite ad Ioseph et quicquid vobis dixerit facite. Crescebat autem cotidie fames in omni terra. Aperuitque Ioseph universa horrea et vendebat Aegyptiis nam et illos oppresserat fames. Omnesque provinciae veniebant in Aegyptum ut emerent escas et malum inopiae temperarent.

XLII

Audiens autem Iacob quod alimenta venderentur in Aegypto dixit filiis suis: Quare neglegitis? Audivi quod triticum venundetur in Aegypto. Descendite et emite nobis necessaria ut possimus vivere et non consumamur inopia. Descendentes igitur fratres Ioseph decem ut emerent frumenta in Aegypto, Beniamin domi retento ab Iacob qui dixerat fratribus eius: Ne forte in itinere quicquam patiatur mali. Ingressi sunt autem terram Aegypti cum aliis qui pergebant ad emendum. Erat autem fames in terra Chanaan et Ioseph princeps Aegypti atque ad illius nutum frumenta populis vendebantur. Cumque adorassent eum fratres sui et agnovisset eos quasi ad alienos durius loquebatur interrogans eos: Unde venistis? Qui dixerunt: De terra Chanaan ut emamus victui necessaria. Et tamen fratres ipse cognoscens non est agnitus ab eis. Recordatusque somniorum quae aliquando viderat ait ad eos: Exploratores estis ut videatis infirmiora terrae venistis. Qui dixerunt: Non est ita domine. Sed servi tui venerunt ut emerent cibos. Omnes filii unius viri sumus. Pacifici venimus nec quicquam famuli tui machinantur mali. Quibus ille respondit: Aliter est. Immunita terrae huius considerare venistis. At illi: Duodecim inquiunt servi tui fratres sumus filii viri unius in terra Chanaan. Minimus cum patre nostro est, alius non est super. Hoc est ait quod locutus sum: Exploratores estis. Iam nunc experimentum vestri capiam. Per salutem pharaonis non egrediemini hinc donec veniat frater vester minimus. Mittite ex vobis unum et adducat eum. Vos autem eritis in vinculis donec probentur quae dixistis utrum vera an falsa sint. Alioquin per salutem pharaonis exploratores estis. Tradidit ergo eos custodiae tribus diebus. Die autem tertio eductis de carcere ait: Facite quod dixi et vivetis. Deum enim timeo. Si pacifici estis frater vester unus ligetur in carcere. Vos autem abite et ferte frumenta quae emistis in domos vestras. Et fratrem vestrum minimum ad me adducite ut possim vestros probare sermones et non moriamini. Fecerunt ut dixerat et locuti sunt invicem: Merito haec patimur quia peccavimus in fratrem nostrum videntes angustiam animae illius cum deprecaretur nos et non audivimus. Idcirco venit super nos ista tribulatio. E quibus unus Ruben ait: Numquid non dixi vobis: Nolite peccare in puerum; et non audistis me. En sanguis eius exquiritur. Nesciebant autem quod intellegeret Ioseph eo quod per interpretem loquebatur ad eos. Avertitque se parumper et flevit. Et reversus locutus est ad eos. Tollensque Symeon et ligans illis praesentibus iussit ministris ut implerent saccos eorum tritico et reponerent pecunias singulorum in sacculis suis datis supra cibariis in via. Qui fecerunt ita. At illi portantes frumenta in asinis profecti sunt. Apertoque unus sacco ut daret iumento pabulum in diversorio contemplatus pecuniam in ore sacculi dixit fratribus suis: Reddita est mihi pecunia. En habetur in sacco. Et obstupefacti turbatique dixerunt mutuo: Quidnam est hoc quod fecit nobis Deus? Veneruntque ad Iacob patrem suum in terram Chanaan et narraverunt ei omnia quae accidissent sibi dicentes: Locutus est nobis dominus terrae dure et putavit nos exploratores provinciae. Cui respondimus: Pacifici sumus nec ullas molimur insidias. Duodecim fratres uno patre geniti sumus. Unus non est super, minimus cum patre nostro versatur in terra Chanaan. Qui ait nobis: Sic probabo quod pacifici sitis. Fratrem vestrum unum dimittite apud me et cibaria domibus vestris necessaria sumite et abite. Fratremque vestrum minimum adducite ad me ut sciam quod non sitis exploratores et istum qui tenetur in vinculis recipere possitis ac deinceps emendi

que vultis habeatis licentiam. His dictis cum frumenta effunderent singuli reppererunt in ore saccorum ligatas pecunias. Exterritisque simul omnibus dixit pater Iacob: Absque liberis me esse fecistis. Ioseph non est super, Symeon tenetur in vinculis, Beniamin auferetis. In me hec mala omnia acciderunt. Cui respondit Ruben: Duos filios meos interfice si non reduxero illum tibi. Trade illum in manu mea et ego eum tibi restituam. At ille: Non descendet inquit filius meus vobiscum. Frater eius mortuus est. Ipse solus remansit. Si quid ei adversi acciderit in terra ad quam pergitis, deducetis canos meos cum dolore ad inferos.

C XLIII

Interim fames omnem terram vehementer premebat. Consumptisque cibis quos ex Egypto detulerant dixit Iacob ad filios suos: Revertimini et emite nobis pauxillum escarum. Respondit Iudas: Denuntiavit nobis vir ille sub testificatione iurandi dicens: Non videbitis faciem meam nisi fratrem vestrum minimum adduxeritis vobiscum. Si ergo vis mittere eum nobiscum, pergemus pariter et ememus tibi necessaria. Si autem non vis, non ibimus. Vir enim ut sepe diximus denuntiavit nobis dicens: Non videbitis faciem meam absque fratre vestro minimo. Dixit eis Israel: In meam fecistis miseriam hoc, ut indicaretis ei et alium habere vos fratrem. At illi responderunt: Interrogavit nos homo per ordinem nostram progeniem, si pater viveret, si haberemus fratrem. Et nos respondimus ei consequenter iuxta id quod fuerat sciscitatus. Numquid scire poteramus quod dicturus esset: Adducite fratrem vestrum vobiscum? Iudas quoque dixit patri suo: Mitte puerum mecum ut proficiscamur et possimus vivere, ne moriamur nos et parvuli nostri. Ego suscipio puerum, de manu mea require illum. Nisi reduxero et tradidero eum tibi, ero peccati reus omni tempore. Si non intercessisset dilatio, iam vice altera venissemus. Igitur Israel pater eorum dixit ad eos: Si sic necesse est, facite quod vultis. Sumite de optimis terre frugibus in vasis vestris et deferte viro munera, modicum resine et mellis et storacis et stactes, terebinti et amigdalarum. Pecuniam quoque duplicem ferte vobiscum, et illam quam invenistis in sacculis reportate, ne forte errore factum sit. Sed et fratrem vestrum tollite et ite ad virum. Deus autem omnipotens faciat eum vobis placabilem, et remittat vobiscum fratrem vestrum quem tenet, et hunc Beniamin. Ego autem quasi orbatus absque liberis ero. Tulerunt ergo viri munera et pecuniam duplicem et Beniamin, descenderuntque in Egyptum et steterunt coram Ioseph. Quos cum ille vidisset et Beniamin simul, precepit dispensatori domus sue dicens: Introduc viros domum, et occide victimas et instrue convivium, quoniam mecum sunt comesturi meridie. Fecit ille sicut fuerat imperatum, et introduxit viros domum. Ibique exterriti dixerunt mutuo: Propter pecuniam quam rettulimus prius in saccis nostris introducti sumus, ut devolvat in nos calumpniam et violenter subiciat servituti et nos et asinos nostros. Quam ob rem in ipsis foribus accedentes ad dispensatorem locuti sunt: Oramus domine ut audias. Iam ante descendimus ut emeremus escas. Quibus emptis cum venissemus ad diversorium aperuimus saccos nostros et invenimus pecuniam in ore saccorum, quam nunc eodem pondere reportavimus. Sed et aliud attulimus argentum ut emamus que necessaria sunt. Non est in nostra conscientia quis eam posuerit in marsupiis nostris. At ille respondit: Pax vobiscum, nolite timere. Deus vester et Deus patris vestri dedit vobis thesauros in sacculis vestris. Nam pecuniam quam dedistis michi probatam ego habeo. Eduxitque ad eos Symeon. Et introductis domum attulit aquam, et laverunt pedes suos, deditque pabula asinis eorum. Illi vero parabant munera donec ingrederetur Ioseph meridie. Audierant enim quod ibi comesturi essent panem. Igitur ingressus est Ioseph domum suam, obtuleruntque ei munera tenentes in manibus, et adoraverunt proni in terram. At ille clementer resalutatis eis interrogavit dicens: Salvusne est pater vester senex de quo dixeratis michi? Adhuc vivit? Qui responderunt: Sospes est servus tuus pater noster, adhuc vivit. Et incurvati adoraverunt eum. Attollens autem Ioseph oculos vidit Beniamin fratrem suum uterinum et ait: Iste est frater vester parvulus de quo dixeratis michi? Et rursum: Deus, inquit, misereatur tui fili mi. Festinavitque quia commota fuerant viscera eius super fratre suo, et erumpebant lacrime. Et introiens cubiculum flevit. Rursumque lota facie egressus continuit se et ait: Ponite panes. Quibus appositis seorsum Ioseph, et seorsum fratribus, Egyptiis quoque qui vescebantur simul seorsum (illicitum est enim Egyptiis comedere cum Hebreis, et profanum putant huiuscemodi convivium), sederunt coram eo, primogenitus iuxta primogenita sua, et minimus iuxta etatem suam. Et mirabantur nimis, sumptis partibus quas ab eo acceperant; maiorque pars venit Beniamin ita ut quinque partibus excederet. Biberuntque et inebriati sunt cum eo.

C XLIIII

Precepit autem Ioseph dispensatori domus sue dicens: Imple saccos eorum frumento quantum possunt capere, et pone pecuniam singulorum in summitate sacci. Scyphum autem meum argenteum et pretium quod dedit tritici pone in ore sacci iunioris. Factumque est ita. Et orto mane dimissi sunt cum asinis suis. Iamque urbem exierant et processerant paululum; tunc Ioseph accersito dispensatore domus sue: Surge, inquit, persequere viros, et apprehensis dicito: Quare reddidistis malum pro bono? Scyphus quem furati estis ipse est in quo bibit dominus meus, et in quo augurari solet. Pessimam rem fecistis. Fecit ille ut iusserat, et apprehensis per ordinem locutus est. Qui responderunt: Quare sic loquitur dominus noster, ut servi tui tantum flagitii commiserint? Pecuniam quam invenimus in summitate saccorum reportavimus ad te de terra Chanaan, et quomodo consequens est ut furati simus de domo domini tui aurum vel argentum? Apud quemcumque inventum fuerit servorum tuorum quod queris, moriatur, et nos servi erimus domini nostri. Qui dixit eis: Fiat iuxta vestram sententiam. Apud quem fuerit inventum ipse sit servus meus, vos autem eritis innoxii. Itaque festinato deponentes in terra sac

cos aperuerunt singuli. Quos scrutatus incipiens a maiore usque ad minimum invenit ciphum in sacco beniamin. At illi scissis vestibus oneratisque rursum asinis reversi sunt in oppidum. Primusque iudas cum fratribus suis ingressus est ad ioseph. nec dum enim de loco abierat. omnesque ante eum in terram pariter corruerunt. Quibus ille ait. Cur sic agere voluistis? An ignoratis quod non sit similis mei in augurandi scientia? Cui iudas. Quid respondebimus inquit domino meo? vel quid loquemur aut iuste poterimus obtendere? Deus invenit iniquitatem servorum tuorum. En omnes servi sumus domini mei et nos et apud quem inventus est ciphus. Respondit ioseph. Absit a me ut sic agam. Qui furatus est ciphum. ipse sit servus meus. Vos autem abite liberi ad patrem vestrum. Accedens autem propius iudas confidenter ait. Oro domine mi loquatur servus tuus verbum in auribus tuis et ne irascaris famulo tuo. Tu es enim post pharaonem dominus meus. Interrogasti prius servos tuos. Habetis patrem aut fratrem? Et nos respondimus tibi domino meo. Est nobis pater senex et puer parvulus qui in senectute illius natus est. cuius uterinus frater est mortuus et ipsum solum habet mater sua. Pater vero tenere diligit eum. Dixistique servis tuis. Adducite eum ad me et ponam oculos meos super illum. Suggessimus domino meo non potest puer relinquere patrem suum. Si enim illum dimiserit morietur. Et dixisti servis tuis. Nisi venerit frater vester minimus vobiscum non videbitis amplius faciem meam. Cum ergo ascendissemus ad famulum tuum patrem nostrum narravimus ei omnia quae locutus est dominus meus. Et dixit pater noster. Revertimini et emite nobis parum tritici. Cui diximus. Ire non possumus. Si frater noster minimus descenderit nobiscum proficiscemur simul. Alioquin illo absente non audemus videre faciem viri. Ad quae ille respondit. Vos scitis quod duos genuerit mihi uxor mea. Egressus est unus et dixistis. Bestia devoravit eum et huc usque non comparet. Si tuleritis et istum et aliquid ei in via contigerit. deducetis canos meos cum merore ad inferos. Igitur si intravero ad servum tuum patrem nostrum et puer defuerit cum anima illius ex huius anima pendeat videritque eum non esse nobiscum morietur et deducent famuli tui canos eius cum dolore ad inferos. Ego proprie servus tuus qui in meam hunc recepi fidem et spopondi dicens. Nisi reduxero eum peccati reus ero in patrem meum omni tempore. Manebo itaque servus tuus pro puero in ministerium domini mei et puer ascendat cum fratribus suis. Non enim possum redire ad patrem absente puero ne calamitatis quae oppressura est patrem meum testis assistam.

CXLV

Non se poterat ultra cohibere ioseph multis coram astantibus. Unde praecepit ut egrederentur cuncti foras et nullus interesset alienus agnitioni mutuae. Elevavitque vocem cum fletu quam audierunt egyptii omnisque domus pharaonis et dixit fratribus suis. Ego sum ioseph. Adhuc pater meus vivit? Nec poterant respondere fratres nimio timore perterriti. Ad quos ille clementer ait. Accedite ad me. Et cum accessissent prope. Ego sum ait ioseph frater vester quem vendidistis in egyptum. Nolite pavere neque vobis durum esse videatur quod vendidistis me in his regionibus. Pro salute enim vestra misit me deus ante vos in egyptum. Biennium est quod fames esse coepit in terra et adhuc quinque anni restant quibus nec arari poterit nec meti. Praemisitque me deus ut reservemini super terram et escas ad vivendum habere possitis. Non vestro consilio sed dei huc voluntate missus sum. qui fecit me quasi patrem pharaonis et dominum universae domus eius ac principem in omni terra egypti. Festinate et ascendite ad patrem meum et dicetis ei. Haec mandat filius tuus ioseph. Deus me fecit dominum universae terrae egypti. Descende ad me ne moreris et habitabis in terra gessen. eritisque iuxta me tu et filii tui et filii filiorum tuorum. Oves tuae et armenta tua et universa quae possides. ibique te pascam. Adhuc enim quinque anni residui sunt famis. ne et tu pereas et domus tua et omnia quae possides. En oculi vestri et oculi fratris mei beniamin vident quod os meum loquatur ad vos. Nuntiate patri meo universam gloriam meam et cuncta quae vidistis in egypto. Festinate et adducite eum ad me. Cumque amplexatus recidisset in collum fratris sui beniamin flevit. illo quoque flente similiter super collum eius. Osculatusque est ioseph omnes fratres suos et ploravit super singulos. Post quae ausi sunt loqui ad eum. Auditumque est et celebri sermone vulgatum in aula regis. Venerunt fratres ioseph. Et gavisus est pharao atque omnis familia eius. Dixitque ad ioseph ut imperaret fratribus suis dicens. Onerantes iumenta ite in terram chanaan et tollite inde patrem vestrum et cognationem et venite ad me et ego dabo vobis omnia bona egypti ut comedatis medullam terrae. Praecipe etiam ut tollant plaustra de terra egypti ad subvectionem parvulorum suorum et coniugum. ac dicito. Tollite patrem vestrum et properate quantocius venientes. Nec dimittatis quicquam de supellectili vestra quia omnes opes egypti vestrae erunt. Feceruntque filii israel ut eis mandatum fuerat. quibus dedit ioseph plaustra secundum pharaonis imperium et cibaria in itinere. Singulis quoque proferri iussit binas stolas. Beniamin vero dedit trecentos argenteos cum quinque stolis optimis. Tantundem pecuniae et vestium mittens patri suo addens et asinos decem qui subveherent ex omnibus divitiis egypti. et totidem asinas triticum in itinere panesque portantes. Dimisit ergo fratres suos et proficiscentibus ait. Ne irascamini in via. Qui ascendentes ex egypto venerunt in terram chanaan ad patrem suum iacob. et nuntiaverunt ei dicentes. Ioseph vivit et ipse dominatur in omni terra egypti. Quo audito iacob quasi de gravi somno evigilans tamen non credebat eis. Illi contra referebant omnem ordinem rei. Cumque vidisset plaustra et universa quae miserat revixit spiritus eius et ait. Sufficit mihi si adhuc filius meus ioseph vivit. Vadam et videbo illum antequam moriar.

CXLVI

Profectusque israel cum omnibus quae habebat venit ad puteum iuramenti. Et mactatis ibi victimis deo patris sui isaac. Audivit eum per visionem noctis vocantem se et dicentem sibi. Iacob iacob. Cui respondit. Ecce adsum. Ait illi deus. Ego sum fortissimus deus patris tui. Noli timere descendere in egyptum quia in gentem magnam faciam te ibi. Ego descendam tecum

tibi et egypto ego descendam tecum et inde adducam te revertentem. Ioseph quoque ponet manum suam super oculos tuos. Surrexit autem Iacob a puteo iuramenti: tuleruntque eum filii cum parvulis et uxoribus suis in plaustris que miserat Pharao ad portandum senem, et omnia que possederat in terra Chanaan. Venitque in Egyptum cum omni semine suo: filii eius et nepotes, filie et cuncta simul progenies. Hec sunt autem nomina filiorum Israhel qui ingressi sunt in Egyptum ipsi cum liberis suis. Primogenitus Ruben. Filii Ruben: Enoch et Fallu et Esrom et Carmi. Filii Symeon: Iemuel et Iamin et Aod et Iachin et Saar, et Saul filius Chananitidis. Filii Levi: Gerson et Caath et Merari. Filii Iuda: Her et Onan et Sela et Phares et Zara. Mortui sunt autem Her et Onan in terra Chanaan. Natique sunt filii Phares: Esrom et Amul. Filii Isachar: Thola et Fua et Iob et Semron. Filii Zabulon: Sared et Elon et Iahelel. Hii filii Lie quos genuit in Mesopotamiam Syrie cum Dina filia sua. Omnes anime filiorum eius et filiarum triginta et tres. Filii Gad: Sefion et Aggi, Suni et Esebon, Heri et Arodi et Areli. Filii Aser: Iamna et Iesua et Iesui et Beria, Sara quoque soror eorum. Filii Beria: Heber et Melchiel. Hii filii Zelfe quam dedit Laban Lie filie sue, et hos genuit Iacob: sedecim animas. Filii Rachel uxoris Iacob: Ioseph et Beniamin. Natique sunt Ioseph filii in terra Egypti, quos genuit ei Asennech filia Putiphare sacerdotis Heliopoleos: Manasses et Effraim. Filii Beniamin: Bela et Becor et Asbel, Gera et Naaman, Echi et Ros, Mofim et Ophim et Ared. Hii filii Rachel quos genuit Iacob: omnes anime quattuordecim. Filii Dan: Usim. Filii Neptalim: Iesiel et Guni et Iesar et Sallem. Hii filii Bale quam dedit Laban Racheli filie sue, et hos genuit Iacob: omnes anime septem. Cuncte anime que ingresse sunt cum Iacob in Egyptum et egresse de femore illius, absque uxoribus filiorum, LXVI. Filii autem Ioseph qui nati sunt ei in terra Egypti, anime due. Omnes anime domus Iacob que ingresse sunt in Egyptum fuerunt septuaginta. Misit autem Iudam ante se ad Ioseph ut nunciaret ei et ille occurreret in Gessen. Quo cum pervenisset, iuncto Ioseph curru suo ascendit obviam patri suo ad eundem locum; vidensque eum, irruit super collum eius et inter amplexus flevit. Dixitque pater ad Ioseph: Iam letus moriar, quia vidi faciem tuam et superstitem te relinquo. At ille locutus est ad fratres et ad omnem domum patris sui: Ascendam et nunciabo Pharaoni, dicamque ei: Fratres mei et domus patris mei qui erant in terra Chanaan venerunt ad me, et sunt viri pastores ovium curamque habent alendorum gregum; pecora sua et armenta et omnia que habere potuerunt adduxerunt secum. Cumque vocaverit nos et dixerit: Quod est opus vestrum? respondebitis: Viri pastores sumus servi tui ab infantia nostra usque in presens, et nos et patres nostri. Hec autem dicetis ut habitare possitis in terra Gessen, quia detestantur Egyptii omnes pastores ovium.



Ingressus ergo Ioseph nunciavit Pharaoni dicens: Pater meus et fratres, oves eorum et armenta et cuncta que possident venerunt de terra Chanaan, et ecce consistunt in terra Gessen. Extremos quoque fratrum suorum quinque viros statuit coram rege. Quos ille interrogavit: Quid habetis operis? Responderunt: Pastores ovium sumus servi tui, et nos et patres nostri. Ad peregrinandum in terra tua venimus, quoniam non est herba gregibus servorum tuorum, ingravescente fame in regione Chanaan; petimusque ut esse nos iubeas servos tuos in terra Gessen. Dixit itaque rex ad Ioseph: Pater tuus et fratres tui venerunt ad te. Terra Egypti in conspectu tuo est: in optimo loco fac eos habitare, et trade eis terram Gessen. Quod si nosti esse in eis viros industrios, constitue illos magistros pecorum meorum. Post hec introduxit patrem Ioseph suum ad regem et statuit eum coram eo. Qui benedicens illi et interrogatus ab eo: Quot sunt dies annorum vite tue? Respondit: Dies peregrinationis vite mee centum triginta annorum sunt, parvi et mali, et non pervenerunt usque ad dies patrum meorum quibus peregrinati sunt. Et benedicto rege egressus est foras. Ioseph vero patri et fratribus suis dedit possessionem in Egypto in optimo terre solo Ramesses, ut preceperat Pharao. Et alebat eos omnemque domum patris sui, prebens cibaria singulis. In toto enim orbe panis deerat et oppresserat fames terram, maxime Egypti et Chanaan; e quibus omnem pecuniam congregavit pro venditione frumenti, et intulit eam in erarium regis. Cumque defecisset emptoribus pretium, venit cuncta Egyptus ad Ioseph dicens: Da nobis panes. Quare morimur coram te, deficiente pecunia? Quibus ille respondit: Adducite pecora vestra, et dabo vobis pro eis cibos si pretium non habetis. Que cum adduxissent, dedit eis alimenta pro equis et ovibus et bobus et asinis; sustentavitque eos illo anno pro commutatione pecorum. Veneruntque anno secundo et dixerunt ei: Non celabimus dominum nostrum quod deficiente pecunia et pecora simul defecerunt, nec clam te est quod absque corporibus et terra nichil habeamus. Cur ergo moriemur te vidente? Et nos et terra nostra tui erimus. Eme nos in servitutem regiam, et prebe semina ne pereunte cultore redigatur terra in solitudinem. Emit igitur Ioseph omnem terram Egypti, vendentibus singulis possessiones suas pre magnitudine famis, subiecitque eam Pharaoni et cunctos populos eius, a novissimis terminis Egypti usque ad extremos fines eius, preter terram sacerdotum que a rege tradita fuerat eis, quibus et statuta cibaria ex horreis publicis prebebantur, et idcirco non sunt compulsi vendere possessiones suas. Dixit ergo Ioseph ad populos: En ut cernitis, et vos et terram vestram Pharao possidet. Accipite semina et serite agros, ut fruges habere possitis. Quintam partem regi dabitis; quattuor reliquas permitto vobis in sementem et in cibos familiis et liberis vestris. Qui responderunt: Salus nostra in manu tua est; respiciat nos tantum dominus noster et leti serviemus regi. Ex eo tempore usque in presentem diem in universa terra Egypti regibus quinta pars solvitur, et factum est quasi in legem, absque terra sacerdotali que libera ab hac conditione fuit. Habitavit ergo Israhel in Egypto, id est in terra Gessen, et possedit eam; auctusque est et multiplicatus nimis. Et vixit in ea decem et septem annis; factique sunt omnes dies vite illius centum quadraginta septem annorum. Cumque appropinquare cerneret mortis diem, vocavit filium suum Ioseph et dixit ad eum: Si inveni gratiam in conspectu tuo, pone

manum sub femore meo et facies mihi misericordiam et veritatem ut non sepelias me in Egipto sed dormiam cum patribus meis et auferas me de hac terra condasque in sepulcro maiorum. Cui respondit Ioseph: Ego faciam quod iussisti. Iura ergo inquit michi. Quo iurante adoravit Israel deum conversus ad lectuli caput.

XLVIII

His ita transactis nuntiatum est Ioseph quod egrotaret pater eius. Qui assumptis duobus filiis suis Manasse et Effraim ire perrexit. Dictumque est seni: Ecce filius tuus Ioseph venit ad te. Qui confortatus sedit in lecto. Et ingresso ad se ait: Deus omnipotens apparuit michi in Luza que est in terra Chanaan benedixitque michi et ait: Ego te augebo et multiplicabo et faciam in turmas populorum daboque tibi terram hanc et semini tuo post te in possessionem sempiternam. Duo igitur filii tui qui nati sunt tibi in terra Egipti antequam huc venirem ad te mei erunt. Effraim et Manasses sicut Ruben et Symeon reputabuntur michi. Reliquos autem quos genueris post eos tui erunt et nomine fratrum suorum vocabuntur in possessionibus suis. Michi enim quando veniebam de Mesopotamia mortua est Rachel in terra Chanaan in ipso itinere. Eratque vernum tempus et ingrediebar Effratam et sepelivi eam iuxta viam Effrate que alio nomine appellatur Bethleem. Videns autem filios eius dixit ad eum: Qui sunt isti? Respondit: Filii mei sunt quos dedit michi deus in loco hoc. Adduc inquit eos ad me ut benedicam illis. Oculi enim Israel caligabant pre nimia senectute et clare videre non poterat. Applicitosque ad se osculatus est et circumplexus dixit ad filium: Non sum fraudatus aspectu tuo; insuper ostendit michi deus semen tuum. Cumque tulisset eos Ioseph de gremio patris adoravit pronus in terram et posuit Effraim ad dexteram suam id est ad sinistram Israel; Manassen vero in sinistra sua ad dexteram scilicet patris. Applicuitque ambos ad eum. Qui extendens manum dexteram posuit super caput Effraim iunioris fratris; sinistram autem super caput Manasse qui maior natu erat commutans manus. Benedixitque Iacob Ioseph filio suo et ait: Deus in cuius conspectu ambulaverunt patres mei Abraham et Isaac deus qui pascit me ab adolescentia mea usque in presentem diem angelus qui eruit me de cunctis malis benedicat pueris istis et invocetur super eos nomen meum nomina quoque patrum meorum Abraham et Isaac et crescant in multitudinem super terram. Videns autem Ioseph quod posuisset pater suus dexteram manum super caput Effraim graviter accepit. Et apprehensam patris manum levare conatus est de capite Effraim et transferre super caput Manasse. Dixitque ad patrem: Non ita convenit pater quia hic est primogenitus. Pone dexteram tuam super caput eius. Qui renuens ait: Scio fili mi scio. Et iste quidem erit in populos et multiplicabitur sed frater eius iunior maior illo erit et semen illius crescet in gentes. Benedixitque eis in ipso tempore dicens: In te benedicetur Israel atque dicetur: Faciat tibi deus sicut Effraim et Manassem. Constituitque Effraim ante Manassen. Et ait ad Ioseph filium suum: En ego morior et erit deus vobiscum reducetque vos ad terram patrum vestrorum. Do tibi partem unam extra fratres tuos quam tuli de manu Amorrei in gladio et arcu meo.

XLIX

Vocavit autem Iacob filios suos et ait eis: Congregamini ut annuntiem que ventura sunt vobis diebus novissimis. Congregamini et audite filii Iacob audite Israel patrem vestrum. Ruben primogenitus meus tu fortitudo mea et principium doloris mei. Prior in donis maior in imperio. Effusus es sicut aqua non crescas quia ascendisti cubile patris tui et maculasti stratum eius. Symeon et Levi fratres vasa iniquitatis bellantia. In consilium eorum non veniat anima mea et in cetu illorum non sit gloria mea quia in furore suo occiderunt virum et in voluntate sua suffoderunt murum. Maledictus furor eorum quia pertinax et indignatio illorum quia dura. Dividam eos in Iacob et dispergam eos in Israel. Iuda te laudabunt fratres tui manus tua in cervicibus inimicorum tuorum. Adorabunt te filii patris tui. Catulus leonis Iuda; ad predam fili mi ascendisti; requiescens accubuisti ut leo et quasi leena quis suscitabit eum? Non auferetur sceptrum de Iuda et dux de femore eius donec veniat qui mittendus est et ipse erit expectatio gentium. Ligans ad vineam pullum suum et ad vitem o fili mi asinam suam. Lavabit in vino stolam suam et in sanguine uve pallium suum. Pulchriores oculi eius vino et dentes lacte candidiores. Zabulon in litore maris habitabit et in statione navium pertingens usque ad Sydonem. Isachar asinus fortis accubans inter terminos. Vidit requiem quod esset bona et terram quod optima et supposuit humerum suum ad portandum factusque est tributis serviens. Dan iudicabit populum suum sicut et alia tribus Israel. Fiat Dan coluber in via cerastes in semita mordens ungulas equi ut cadat ascensor eius retro. Salutare tuum expectabo domine. Gad accinctus preliabitur ante eum et ipse accingetur retrorsum. Aser pinguis panis eius et prebebit delicias regibus. Neptalim cervus emissus et dans eloquia pulchritudinis. Filius accrescens Ioseph filius accrescens et decorus aspectu; filie discurrerunt super murum sed exasperaverunt eum et iurgati sunt invideruntque illi habentes iacula. Sedit in forti arcus eius et dissoluta sunt vincula brachiorum et manuum illius per manus potentis Iacob. Inde pastor egressus est lapis Israel. Deus patris tui erit adiutor tuus et omnipotens benedicet tibi benedictionibus celi desuper benedictionibus abyssi iacentis deorsum benedictionibus uberum et vulve. Benedictiones patris tui confortate sunt benedictionibus patrum eius donec veniret desiderium collium eternorum. Fiant in capite Ioseph et in vertice nazarei inter fratres suos. Beniamin lupus rapax mane comedet predam et vespere dividet spolia. Omnes hii in tribubus Israel duodecim. Hec locutus est pater suus benedixitque singulis benedictionibus propriis. Et precepit eis dicens: Ego congregor ad populum meum sepelite me cum patribus meis in spelunca duplici que est in agro Ephron Ethei contra Mambre in terra Chanaan quam emit Abraham cum agro ab Ephron Etheo in possessionem sepulcri. Ibi sepelierunt eum et Saram uxorem eius. Ibi sepultus est Isaac cum Rebecca coniuge. Ibi et Lia condita iacet. Fini

nisque mandatis quibus filios instruebat et collegit pedes suos super lectulum et obiit. Appositusque est ad populum suum.

L

Quod cernens Ioseph ruit super faciem patris flens et deosculans eum. Praecepitque servis suis medicis ut aromatibus condirent patrem. Quibus iussa explentibus transierunt quadraginta dies. Iste quippe mos erat cadaverum conditorum. Flevitque eum Aegyptus septuaginta diebus. Et expleto planctus tempore locutus est Ioseph ad familiam Pharaonis. Si inveni gratiam in conspectu vestro loquimini in auribus Pharaonis eo quod pater meus adiuraverit me dicens. En morior; in sepulcro meo quod fodi mihi in terra Chanaan sepelies me. Ascendam igitur et sepeliam patrem meum ac revertar. Dixitque ei Pharao: Ascende et sepeli patrem tuum sicut adiuratus es. Quo ascendente ierunt cum eo omnes senes domus Pharaonis cunctique maiores natu terrae Aegypti. Domus Ioseph cum fratribus suis absque parvulis et gregibus atque armentis quae dereliquerant in terra Gessen. Habuitque in comitatu currus et equites et facta est turba non modica. Veneruntque ad aream Atad quae sita est trans Iordanem. Ubi celebrantes exequias planctu magno atque vehementi impleverunt septem dies. Quod cum vidissent habitatores terrae Chanaan dixerunt: Planctus magnus est iste Aegyptiis. Et idcirco appellaverunt nomen loci eius Planctus Aegypti. Fecerunt ergo filii Iacob sicut praeceperat eis. Et portantes eum in terram Chanaan sepelierunt eum in spelunca duplici quam emerat Abraham cum agro in possessionem sepulcri ab Ephron Ettheo contra faciem Mambre. Reversusque est Ioseph in Aegyptum cum fratribus suis et omni comitatu sepulto patre. Quo mortuo timentes fratres eius et mutuo colloquentes: ne forte memor sit iniuriae quam passus est et reddat nobis malum omne quod fecimus, mandaverunt ei. Pater tuus praecepit nobis antequam moreretur ut haec tibi verbis illius diceremus: Obsecro ut obliviscaris sceleris fratrum tuorum et peccati atque malitiae quam exercuerunt in te. Nos quoque oramus ut servis Dei patris tui dimittas iniquitatem hanc. Quibus auditis flevit Ioseph. Veneruntque ad eum fratres sui et proni in terram dixerunt: Servi tui sumus. Quibus ille respondit: Nolite timere. Num Dei possumus resistere voluntati? Vos cogitastis de me malum et Deus vertit illud in bonum ut exaltaret me sicut in praesentiarum cernitis et salvos faceret multos populos. Nolite timere; ego pascam vos et parvulos vestros. Consolatusque est eos et blande ac leniter est locutus. Et habitavit in Aegypto cum omni domo patris sui. Vixitque centum decem annos et vidit Ephraim filios usque ad tertiam generationem. Filii quoque Machir filii Manasse nati sunt in genibus Ioseph. Quibus transactis locutus est fratribus suis: Post mortem meam Deus visitabit vos et ascendere faciet de terra ista ad terram quam iuravit Abraham Isaac et Iacob. Cumque adiurasset eos atque dixisset: Deus visitabit vos, asportate vobiscum ossa mea de loco isto. Mortuus est expletis centum decem vitae suae annis. Et conditus aromatibus repositus est in loculo in Aegypto.

# EXODUS

HAEC SUNT NOMINA filiorum Israel qui ingressi sunt in Aegyptum cum Iacob; singuli cum domibus suis introierunt. Ruben, Simeon, Levi, Iuda, Isachar, Zabulon et Beniamin, Dan et Nepthalim, Gad et Aser. Erant igitur omnes animae eorum qui egressi sunt de femore Iacob septuaginta. Ioseph autem erat in Aegypto. Quo mortuo et universis fratribus eius omnique cognatione sua, filii Israel creverunt et quasi germinantes multiplicati sunt ac roborati nimis impleverunt terram. Surrexit interea rex novus super Aegyptum qui ignorabat Ioseph. Et ait ad populum suum: Ecce populus filiorum Israel multus et fortior nobis est. Venite sapienter opprimamus eum ne forte multiplicetur et si ingruerit contra nos bellum addatur inimicis nostris expugnatisque nobis egrediatur de terra. Praeposuit itaque eis magistros operum ut affligerent eos oneribus. Aedificaveruntque urbes tabernaculorum Pharaoni, Phithom et Ramesses. Quantoque opprimebant eos tanto magis multiplicabantur et crescebant. Oderantque filios Israel Aegyptii et affligebant illudentes eis et invidentes eis atque ad amaritudinem perducebant vitam eorum operibus duris luti et lateris omnique famulatu quo in terrae operibus premebantur. Dixit autem rex Aegypti obstetricibus Hebraeorum quarum una vocabatur Sephora altera Phua, praecipiens eis: Quando obstetricabitis Hebraeas, si masculus fuerit interficite eum; si femina reservate. Timuerunt autem obstetrices Deum et non fecerunt iuxta praeceptum regis Aegypti sed conservabant mares. Quibus ad se accersitis rex ait: Quidnam est hoc quod facere voluistis ut pueros servaretis? Quae responderunt: Non sunt Hebraeae sicut Aegyptiae mulieres; ipsae enim obstetricandi habent scientiam et priusquam veniamus ad eas pariunt. Bene ergo fecit Deus obstetricibus et crevit populus confortatusque est nimis. Et quia timuerunt obstetrices Deum aedificavit illis domos. Praecepit ergo Pharao omni populo suo dicens: Quicquid masculini sexus natum fuerit in flumen proicite; quicquid feminei reservate.

II

Egressus est post haec vir de domo Levi et accepit uxorem de stirpe sua. Quae concepit et peperit filium et videns eum elegantem abscondit tribus mensibus. Cumque iam celare non posset sumpsit fiscellam scirpeam et linivit eam bitumine ac pice posuitque intus infantulum et exposuit eum in carecto ripae fluminis, stante procul sorore eius et considerante eventum rei. Ecce autem descendebat filia Pharaonis ut lavaretur in flumine, et puellae eius gradiebantur per crepidinem alvei. Quae cum vidisset fiscellam in papyrione misit unam e famulis suis ad eam; et aperiens cernensque in ea parvulum vagientem miserta eius ait: De infantibus Hebraeorum est hic. Cui soror pueri

Vis inquit ut vadam et vocem tibi hebream mulierem que nutrire possit infantulum? Respondit: Vade. Perrexit puella et vocavit matrem suam. Ad quam locuta filia Pharaonis: Accipe inquit puerum istum et nutri michi et ego tibi dabo mercedem tuam. Suscepit mulier et nutrivit puerum adultumque tradidit filie Pharaonis. Quem illa adoptavit in locum filii vocavitque nomen eius Moyses dicens: Quia de aqua tuli eum. In diebus illis postquam creverat Moyses egressus ad fratres suos vidit afflictionem eorum et virum egiptium percutientem quendam de hebreis fratribus suis. Cumque circumspexisset huc atque illuc et nullum adesse vidisset percussum egiptium abscondit sabulo. Et egressus die altero conspexit duos hebreos rixantes. Dixitque ei qui faciebat iniuriam: Quare percutis proximum tuum? Qui respondit: Quis te constituit principem aut iudicem super nos? Num occidere me tu vis sicut occidisti heri egiptium? Timuit Moyses et ait: Quomodo palam factum est verbum istud? Audivitque Pharao sermonem istum et querebat occidere Moysen. Qui fugiens de conspectu eius moratus est in terra Madian et sedit iuxta puteum. Erant sacerdoti Madian septem filie que venerunt ad hauriendas aquas. Et impletis canalibus adaquare cupiebant greges patris sui. Supervenerunt pastores et eiecerunt eas. Surrexitque Moyses et defensis puellis adaquavit oves earum. Que cum revertissent ad Raguel patrem suum dixit ad eas: Cur velocius venistis solito? Responderunt: Vir egiptius liberavit nos de manu pastorum insuper et hausit aquam nobiscum potumque dedit ovibus. At ille: Ubi est inquit? Quare dimisistis hominem? Vocate eum ut comedat panem. Iuravit ergo Moyses quod habitaret cum eo. Accepitque Sefforam filiam eius uxorem. Que peperit filium quem vocavit Gersam dicens: Advena fui in terra aliena. Alium vero peperit quem vocavit Eliezer dicens: Deus enim patris mei adiutor meus et eripuit me de manu Pharaonis. Post multum temporis mortuus est rex egipti et ingemiscentes filii Israel propter opera vociferati sunt. Ascenditque clamor eorum ad Deum ab operibus et audivit gemitum eorum ac recordatus est federis quod pepigit cum Abraam et Ysaac et Iacob. Et respexit Dominus filios Israel et cognovit eos.

III

Moyses autem pascebat oves Iethro cognati sui sacerdotis Madian. Cumque minasset gregem ad interiora deserti venit ad montem Dei Oreb. Apparuitque ei Dominus in flamma ignis de medio rubi et videbat quod rubus arderet et non combureretur. Dixit ergo Moyses: Vadam et videbo visionem hanc magnam quare non comburatur rubus. Cernens autem Dominus quod pergeret ad videndum vocavit eum de medio rubi et ait: Moyses Moyses. Qui respondit: Adsum. At ille: Ne appropies inquit huc. Solve calciamentum de pedibus tuis. Locus enim in quo stas terra sancta est. Et ait: Ego sum Deus patris tui, Deus Abraam et Deus Ysaac et Deus Iacob. Abscondit Moyses faciem suam non enim audebat aspicere contra Deum. Cui ait Dominus: Vidi afflictionem populi mei in egipto et clamorem eius audivi propter duritiam eorum qui presunt operibus. Et sciens dolorem eius descendi ut liberarem eum de manibus egiptiorum et educerem de terra illa in terram bonam et spatiosam in terram que fluit lacte et melle ad loca Chananei et Ethei et Amorrei et Ferezei et Evei et Iebusei. Clamor ergo filiorum Israel venit ad me vidique afflictionem eorum qua ab egiptiis opprimuntur. Sed veni mittam te ad Pharaonem ut educas populum meum filios Israel de egipto. Dixit Moyses ad Dominum: Quis ego sum ut vadam ad Pharaonem et educam filios Israel de egipto? Qui dixit ei: Ego ero tecum et hoc habebis signum quod miserim te. Cum eduxeris populum meum de egipto immolabis Deo super montem istum. Ait Moyses ad Deum: Ecce ego vadam ad filios Israel et dicam eis: Deus patrum vestrorum misit me ad vos. Si dixerint michi: Quod est nomen eius? quid dicam eis? Dixit Deus ad Moysen: Ego sum qui sum. Ait: Sic dices filiis Israel: Qui est misit me ad vos. Dixitque iterum Deus ad Moysen: Hec dices filiis Israel: Dominus Deus patrum vestrorum Deus Abraam et Deus Ysaac et Deus Iacob misit me ad vos. Hoc nomen michi est in eternum et hoc memoriale meum in generatione et generationem. Vade congrega seniores Israel et dices ad eos: Dominus Deus patrum vestrorum apparuit michi Deus Abraam et Deus Ysaac et Deus Iacob dicens: Visitans visitavi vos et vidi omnia que acciderunt vobis in egipto et dixi ut educam vos de afflictione egipti in terram Chananei et Ethei et Amorrei Ferezei et Evei et Iebusei ad terram fluentem lacte et melle. Et audient vocem tuam. Ingredierisque tu et seniores Israel ad regem egipti et dices ad eum: Dominus Deus hebreorum vocavit nos. Ibimus viam trium dierum per solitudinem ut immolemus Domino Deo nostro. Sed ego scio quod non dimittet vos rex egipti ut eatis nisi per manum validam. Extendam enim manum meam et percutiam egiptum in cunctis mirabilibus meis que facturus sum in medio eorum. Post hec dimittet vos. Daboque gratiam populo huic coram egiptiis et cum egrediemini non exibitis vacui sed postulabit mulier a vicina sua et ab hospita sua vasa argentea et aurea ac vestes. Ponetisque super filios et filias vestras et spoliabitis egiptum.

IIII

Respondens Moyses ait: Non credent michi neque audient vocem meam sed dicent: Non apparuit tibi Dominus. Dixit ergo ad eum Deus: Quid est hoc quod tenes in manu tua? Respondit: Virga. Dixitque Dominus: Proice illam in terram. Proiecit et versa est in colubrum ita ut fugeret Moyses. Dixitque Dominus: Extende manum tuam et apprehende caudam eius. Extendit et tenuit versaque est in virgam. Ut credant inquit quod apparuerit tibi Dominus Deus patrum tuorum Deus Abraam et Deus Ysaac et Deus Iacob. Dixitque Dominus rursum: Mitte manum tuam in sinum tuum. Quam cum misisset in sinum protulit leprosam instar nivis. Retrahe ait manum tuam in sinum tuum. Retraxit et protulit iterum et erat similis carni reliquie. Si non crediderint inquit tibi neque audierint sermo

nem signi prioris credent verbo signi sequentis. Quod si nec duobus quidem his signis crediderint neque audierint vocem tuam sume aquam fluminis et effunde eam super aridam et quicquid hauseris de fluvio vertetur in sanguinem. Ait moises. Obsecro domine non sum eloquens ab heri et nudius tertius et ex quo locutus es ad servum tuum impeditioris et tardioris lingue sum. Dixit dominus ad eum. Quis fecit os hominis aut quis fabricatus est mutum et surdum videntem et cecum nonne ego? Perge igitur et ego ero in ore tuo. doceboque te quid loquaris. At ille. Obsecro inquid domine mitte quem missurus es. Iratus dominus in moisen ait. Aaron frater tuus levites scio quod eloquens sit. ecce ipse egreditur in occursum tuum vidensque te letabitur corde. Loquere ad eum et pone verba mea in ore eius. Ego ero in ore tuo et in ore illius et ostendam vobis quid agere debeatis. Ipse loquetur pro te ad populum et erit os tuum. Tu autem eris ei in his que ad deum pertinent. Virgam hanc quoque sume in manu tua in qua facturus es signa. Abiit moises et reversus est ad iethro cognatum suum dixitque ei. Vadam et revertar ad fratres meos in egiptum ut videam si adhuc vivunt. Cui ait iethro. Vade in pace. Dixit ergo dominus ad moisen in madian. Vade et revertere in egiptum. Mortui sunt enim omnes qui querebant animam tuam. Tulit moises uxorem suam et filios suos et imposuit eos super asinum reversusque est in egiptum portans virgam dei in manu sua. Dixitque ei dominus revertenti in egiptum. Vide ut omnia ostenta que posui in manu tua facias coram pharaone. Ego indurabo cor eius et non dimittet populum. dicesque ad eum. Hec dicit dominus. Filius meus primogenitus israhel. Dixi tibi dimitte filium meum ut serviat michi et noluisti dimittere eum. ecce ego interficiam filium tuum primogenitum. Cumque esset in itinere in diversorio occurrit ei dominus et volebat occidere eum. Tulit ilico sephora acutissimam petram et circumcidit preputium filii sui tetigitque pedes eius et ait. Sponsus sanguinum tu michi es. Et dimisit eum postquam dixerat sponsus sanguinum tu michi es ob circumcisionem. Dixit autem dominus ad aaron. Vade in occursum moisi in desertum. Qui perrexit obviam ei in montem dei et osculatus est eum. Narravitque moises aaron omnia verba domini quibus miserat eum et signa que mandaverat. Veneruntque simul et congregaverunt cunctos seniores filiorum israhel. Locutusque est aaron omnia verba que dixerat dominus ad moisen. et fecit signa coram populo et credidit populus. Audieruntque quod visitasset dominus filios israhel et quod respexisset afflictionem eorum et proni adoraverunt.

V

Post hec ingressi sunt moises et aaron et dixerunt pharaoni. Hec dicit dominus deus israhel. Dimitte populum meum ut sacrificet michi in deserto. At ille respondit. Quis est dominus ut audiam vocem eius et dimittam israhel? Nescio dominum et israhel non dimittam. Dixeruntque. Deus hebreorum vocavit nos ut eamus viam trium dierum in solitudinem et sacrificemus domino deo nostro. ne forte accidat nobis pestis aut gladius. Ait ad eos rex egipti. Quare moises et aaron sollicitatis populum ab operibus suis? Ite ad onera vestra. Dixitque pharao. Multus est populus terre. videtis quod turba succreverit. quanto magis si dederitis eis requiem ab operibus? Precepit ergo in die illo prefectis operum et exactoribus populi dicens. Nequaquam ultra dabitis paleas populo ad conficiendos lateres sicut prius sed ipsi vadant et colligant stipulam et mensuram laterum quam prius faciebant imponetis super eos nec minuetis quicquam. Vacant enim et ideo vociferantur dicentes eamus et sacrificemus deo nostro. Opprimantur operibus et expleant ea et non adquiescant verbis mendacibus. Igitur egressi prefecti operum et exactores ad populum dixerunt. Sic dicit pharao. Non do vobis paleas. Ite et colligite sicubi invenire poteritis nec minuetur quicquam de opere vestro. Dispersusque est populus per omnem terram egipti ad colligendas paleas. Prefecti quoque operum instabant dicentes. Complete opus vestrum cotidie ut prius facere solebatis quando dabantur vobis palee. Flagellatique sunt qui preerant operibus filiorum israhel ab exactoribus pharaonis dicentibus. Quare non impletis mensuram laterum sicut prius nec heri nec hodie? Veneruntque prepositi filiorum israhel et vociferati sunt ad pharaonem dicentes. Cur ita agis contra servos tuos? Palee non dantur nobis et lateres similiter imperantur. En famuli tui flagellis cedimur et iniuste agitur contra populum tuum. Qui ait. Vacatis ocio et ideo dicitis eamus et sacrificemus domino. Ite ergo et operamini palee non dabuntur vobis et reddetis consuetum numerum laterum. Videbantque se prepositi filiorum israhel in malo eo quod diceretur eis non minuetur quicquam de lateribus per singulos dies. Occurreruntque moisi et aaron qui stabant ex adverso egredientes a pharaone et dixerunt ad eos. Videat dominus et iudicet quoniam fetere fecistis odorem nostrum coram pharaone et servis eius et prebuistis eis gladium ut occiderent nos. Reversusque moises ad dominum ait. Domine cur afflixisti populum istum? Quare misisti me? Ex eo enim quo ingressus sum ad pharaonem ut loquerer in nomine tuo afflixit populum tuum et non liberasti eos.

VI

Dixitque dominus ad moisen. Nunc videbis que facturus sim pharaoni. Per manum enim fortem dimittet eos et in manu robusta eiciet illos de terra sua. Locutusque est dominus ad moisen dicens. Ego dominus qui apparui abraham et isaac et iacob in deo omnipotente et nomen meum adonai non indicavi eis. Pepigique cum eis fedus ut darem eis terram chanaan terram peregrinationis eorum in qua fuerunt advene. Ego audivi gemitum filiorum israhel quo egiptii oppresserunt eos et recordatus sum pacti mei. Ideo dic filiis israhel. Ego dominus qui educam vos de ergastulo egiptiorum et eruam de servitute ac redimam in brachio excelso et iudiciis magnis et assumam vos michi in populum et ero vester deus. Et scietis quod ego sum dominus deus vester qui eduxerim vos de ergastulo egiptiorum et induxerim in terram super quam levavi manum meam ut darem eam abraham isaac et iacob. Daboque vobis illam possidendam ego dominus. Narravit ergo moises omnia filiis israhel. Qui non ad-

qui ceciderunt ei pre angustia spiritus et opere durissimo. Locutusque est dominus ad moysen dicens. Ingredere et loquere ad pharaonem regem egypti ut dimittat filios israhel de terra sua. Respondit moyses coram domino. Ecce filii israhel non me audiunt et quomodo audiet me pharao presertim cum sim incircumcisus labiis. Locutus est dominus ad moysen et aaron et dedit mandatum ad filios israhel et ad pharaonem regem egypti ut educerent filios israhel de terra egypti. Isti sunt principes domorum per familias suas. Filii ruben primogeniti israhelis: enoch et phallu, esrom et carmi. Hee cognationes ruben. Filii symeon: iamuel et iamin et aod, iachin et saer et saul filius chananitidis. Hee progenies symeon. Et hec nomina filiorum levi per cognationes suas: gerson et caath et merari. Anni autem vite levi fuerunt centum triginta septem. Filii gerson: lobeni et semei per cognationes suas. Filii caath: amram et isuar et hebron et oziel. Annique vite caath centum triginta tres. Filii merari: moholi et musi. Hee cognationes levi per familias suas. Accepit autem uxorem amram iocabeth patruelem suam que peperit ei aaron et moysen et mariam. Fueruntque anni vite amram centum triginta septem. Filii quoque isaar: chore et nafeg et zechri. Filii quoque oziel: misael et elisaphan et sethri. Accepit autem aaron uxorem elisabeth filiam aminadab sororem naason que peperit ei nadab et abiu et eleazar et ithamar. Filii quoque chore: aser et elchana et abiasaph. Hee sunt cognationes chorytarum. At vero eleazar filius aaron accepit uxorem de filiabus phutiel que peperit ei finees. Hii sunt principes familiarum leviticarum per cognationes suas. Iste est aaron et moyses quibus precepit dominus ut educerent filios israhel de terra egypti per turmas suas. Hii sunt qui loquuntur ad pharaonem regem egypti ut educant filios israhel de egypto. Iste moyses et aaron in die qua locutus est dominus ad moysen in terra egypti. Et locutus est dominus ad moysen dicens. Ego dominus. Loquere ad pharaonem regem egypti omnia que ego loquor tibi. Et ait moyses coram domino. En incircumcisus labiis sum, quomodo audiet me pharao?

C VII

Dixitque dominus ad moysen. Ecce ego constitui te deum pharaonis. Et aaron frater tuus erit propheta tuus. Tu loqueris omnia que mando tibi. Ille loquetur ad pharaonem ut dimittat filios israhel de terra sua. Sed ego indurabo cor eius et multiplicabo signa et ostenta mea in terra egypti et non audiet vos. Inmittamque manum meam super egyptum et educam exercitum et populum meum filios israhel de terra egypti per iudicia maxima. Et scient egyptii quod ego sum dominus qui extenderim manum meam super egyptum et eduxerim filios israhel de medio eorum. Fecit itaque moyses et aaron sicut preceperat eis dominus ita egerunt. Erat autem moyses octoginta annorum et aaron octoginta trium quando locuti sunt ad pharaonem. Dixitque dominus ad moysen et aaron. Cum dixerit vobis pharao ostendite signa, dices ad aaron: Tolle virgam tuam et proice eam coram pharaone ac vertatur in colubrum. Ingressi itaque moyses et aaron ad pharaonem fecerunt sicut preceperat dominus. Tulitque aaron virgam coram pharaone et servis eius que versa est in colubrum. Vocavit autem pharao sapientes et maleficos et fecerunt etiam ipsi per incantationes egyptias et arcana quedam similiter. Proieceruntque singuli virgas suas que verse sunt in dracones. Sed devoravit virga aaron virgas eorum. Induratumque est cor pharaonis et non audivit eos sicut preceperat dominus. Dixit autem dominus ad moysen. Ingravatum est cor pharaonis non vult dimittere populum. Vade ad eum mane. Ecce egredietur ad aquas. Et stabis in occursum eius super ripam fluminis et virgam que conversa est in draconem tolles in manu tua. Dicesque ad eum. Dominus deus hebreorum misit me ad te dicens. Dimitte populum meum ut sacrificet michi in deserto et usque ad presens audire noluisti. Hec igitur dicit dominus. In hoc scies quod dominus sim. Ecce percutiam virga que in manu mea est aquam fluminis et vertetur in sanguinem. Pisces quoque qui sunt in fluvio morientur et computrescent aque et affligentur egyptii bibentes aquam fluminis. Dixit quoque dominus ad moysen. Dic ad aaron. Tolle virgam tuam et extende manum tuam super aquas egypti et super fluvios eorum et rivos ac paludes et omnes lacus aquarum ut vertantur in sanguinem et sit cruor in omni terra egypti tam in ligneis vasis quam in saxeis. Feceruntque ita moyses et aaron sicut preceperat dominus. Et elevans virgam percussit aquam fluminis coram pharaone et servis eius que versa est in sanguinem. Et pisces qui erant in flumine mortui sunt. Computruitque fluvius et non poterant egyptii bibere aquam fluminis et fuit sanguis in tota terra egypti. Feceruntque similiter malefici egyptiorum incantationibus suis et induratum est cor pharaonis nec audivit eos sicut preceperat dominus. Avertitque se et ingressus est domum suam nec apposuit cor etiam hac vice. Foderunt autem omnes egyptii per circuitum fluminis aquam ut biberent. Non enim poterant bibere de aqua fluminis. Impletique sunt septem dies postquam percussit dominus flumen.

C VIII

Dixit quoque dominus ad moysen. Ingredere ad pharaonem et dices ad eum. Hec dicit dominus. Dimitte populum meum ut sacrificet michi. Si autem nolueris dimittere ecce ego percutiam omnes terminos tuos ranis et ebulliet fluvius ranas. Que ascendent et ingredientur domum tuam et cubiculum lectuli tui et super stratum tuum et in domos servorum tuorum et in populum tuum et in furnos tuos et in reliquias ciborum tuorum et ad te et ad populum tuum et ad omnes servos tuos intrabunt rane. Dixitque dominus ad moysen. Dic ad aaron. Extende manum tuam super fluvios et super rivos ac paludes et educ ranas super terram egypti. Et extendit aaron manum super aquas egypti et ascenderunt rane operueruntque terram egypti. Fecerunt autem et malefici per incantationes suas similiter eduxeruntque ranas super terram egypti. Vocavit autem pharao moysen et aaron et dixit eis. Orate dominum ut auferat ranas a me et a populo meo et dimittam populum ut sacrifi

orent domino. Dixitque moises faraoni. Constitue mihi quando deprecer pro te et pro servis tuis et pro populo tuo ut abigantur rane a te et a domo tua et tantum in flumine remaneant. Qui respondit. Cras. At ille. Iuxta verbum tuum faciam ut scias quoniam non est sicut dominus deus noster. Et recedent rane a te et a domo tua et a servis tuis et a populo tuo tantum in flumine remanebunt. Et egressi sunt moises et aaron a farahone et clamavit moises ad dominum pro sponsione ranarum quam condixerat faraoni. Fecitque dominus iuxta verbum moisi et mortue sunt rane de domibus et de villis et de agris. Congregaveruntque eas in immensos aggeres et computruit terra. Videns autem farao quod data esset requies ingravavit cor suum et non audivit eos sicut preceperat dominus. Dixitque dominus ad moisen. Loquere ad aaron. Extende virgam tuam et percute pulverem terre et sint sciniphes in universa terra egypti. Feceruntque ita. Et extendit aaron manum virgam tenens percussitque pulverem terre et facti sunt sciniphes in hominibus et in iumentis. omnis pulvis terre versus est in sciniphes per totam terram egypti. Feceruntque similiter malefici incantationibus suis ut educerent sciniphes et non potuerunt. Erantque sciniphes tam in hominibus quam in iumentis. Et dixerunt malefici ad faraonem. Digitus dei est hic. Induratumque est cor faraonis et non audivit eos sicut preceperat dominus. Dixit quoque dominus ad moisen. Consurge diluculo et sta coram farahone. Egredietur enim ad aquas et dices ad eum. Hec dicit dominus. Dimitte populum meum ut sacrificet mihi. Quod si non dimiseris eum ecce ego mittam in te et in servos tuos et in populum tuum et in domos tuas omne genus muscarum et implebuntur domus egyptiorum muscis diversi generis et universa terra in qua fuerint. Faciamque mirabilem in die illa terram gessen in qua populus meus est ut non sint ibi musce et scias quia ego dominus in medio terre. Ponamque divisionem inter populum meum et inter populum tuum. Cras erit signum istud. Fecitque dominus ita ut dixerat et venit musca gravissima in domo pharaonis et servorum eius et in omnem terram egypti. Corruptaque est terra ab huiuscemodi muscis. Vocavitque farao moisen et aaron et ait eis. Ite sacrificate domino deo vestro in terra. Et ait moises. Non potest ita fieri. Abominationes enim egyptiorum immolabimus domino deo nostro. Quod si mactaverimus ea que colunt egyptii coram eis lapidibus nos obruent. Viam trium dierum pergemus in solitudinem et sacrificabimus domino deo nostro sicut precepit nobis. Dixitque farao. Ego dimittam vos ut sacrificetis domino deo vestro in deserto verumptamen longius ne abeatis. Rogate pro me. Et ait moises. Egressus a te rogabo dominum et recedet musca a farahone et a servis eius et a populo eius cras. Verumptamen noli ultra fallere ut non dimittas populum sacrificare domino. Egressusque moises a farahone oravit dominum. Qui fecit iuxta verbum illius. Et abstulit muscas a farahone et a servis et a populo eius non superfuit ne una quidem. Et ingravatum est cor farahonis ita ut ne hac quidem vice dimitteret populum.

C IX

Dixit autem dominus ad moisen. Ingredere ad faraonem et loquere ad eum. Hec dicit dominus deus hebreorum. Dimitte populum meum ut sacrificet mihi. Quod si adhuc renuis et retines eum ecce manus mea erit super agros tuos super equos et asinos et camelos boves et oves pestis valde gravis. Et faciet dominus mirabile inter possessiones israel et possessiones egyptiorum ut nichil omnino intereat ex his que pertinent ad filios israel. Constituitque dominus tempus dicens. Cras faciet dominus verbum istud in terra. Fecit ergo dominus verbum hoc altera die. Mortuaque sunt omnia animantia egyptiorum. De animalibus vero filiorum israel nichil omnino periit. Et misit farao ad videndum. Nec quicquam erat mortuum de his que possidebat israel. Ingravatumque est cor faraonis et non dimisit populum. Et dixit dominus ad moisen et aaron. Tollite plenas manus cineris de camino et spargat illud moises in celum coram farahone sitque pulvis super omnem terram egypti. Erunt enim in hominibus et in iumentis vulnera et vesice turgentes in universa terra egypti. Tuleruntque cinerem de camino et steterunt coram farahone et sparsit illud moises in celum. Factaque sunt vulnera vesicarum turgentium in hominibus et in iumentis. Nec poterant malefici stare coram moisen propter vulnera que in illis erant et in omni terra egypti. Induravitque dominus cor farahonis et non audivit eos sicut locutus est dominus ad moisen. Dixit quoque dominus ad moisen. Mane consurge et sta coram farahone et dices ad eum. Hec dicit dominus deus hebreorum. Dimitte populum meum ut sacrificet mihi quia in hac vice mittam omnes plagas meas super cor tuum. super servos tuos et super populum tuum ut scias quod non sit similis mei in omni terra. Nunc enim extendens manum percutiam te et populum tuum peste. peribisque de terra. Idcirco autem posui te ut ostendam in te fortitudinem meam et narretur nomen meum in omni terra. Adhuc retines populum meum et non vis dimittere eum. En pluam hac ipsa hora cras grandinem multam nimis qualis non fuit in egypto a die qua fundata est usque in presens tempus. Mitte ergo iam nunc et congrega iumenta tua et omnia que habes in agro. Homines enim et iumenta et universa que inventa fuerint foris nec congregata de agris. ceciderintque super ea grando morientur. Qui timuit verbum domini de servis farahonis fecit confugere servos suos et iumenta in domos. Qui autem neglexit sermonem domini dimisit servos suos et iumenta in agris. Et dixit dominus ad moisen. Extende manum tuam in celum ut fiat grando in universa terra egypti super homines et super iumenta et super omnem herbam agri in terra egypti. Extenditque moises virgam in celum et dominus dedit tonitrua et grandinem ac discurrentia fulgura super terram. Pluitque dominus grandinem super terram egypti et grando et ignis mixta pariter ferebantur. Tanteque fuit magnitudinis quanta ante numquam apparuit in universa terra egypti ex quo gens illa condita est. Et percussit grando in omni terra egypti cuncta que fuerunt in agris ab homine usque ad iumentum cunctamque herbam agri percussit grando et omne lignum regionis confregit. Tantum in terra gessen ubi erant

Romanos ix

filii israel. grando non cecidit. Misitque pharao et vocavit moisen et aaron dicens ad eos. Peccavi etiam nunc. dominus iustus. ego et populus meus impii. Orate dominum ut desinant tonitrua dei et grando ut dimittam vos et nequaquam ultra hic maneatis. Ait moises. Cum egressus fuero de urbe extendam palmas meas ad dominum et cessabunt tonitrua et grando non erit ut scias quia domini est terra. Novi autem quod et tu et servi tui necdum timeatis dominum deum. Linum ergo et ordeum lesum est eo quod ordeum esset virens et linum iam folliculos germinaret. Triticum autem et far non sunt lesa quia serotina erant. Egressusque moises a pharaone et urbe tetendit manus ad dominum et cessaverunt tonitrua et grando nec ultra stillavit pluvia super terram. Videns autem pharao quod cessasset pluvia et grando et tonitrua auxit peccatum et ingravatum est cor eius et servorum illius et induratum nimis. Nec dimisit filios israhel sicut preceperat dominus per manum moisi.

X

Et dixit dominus ad moisen. Ingredere ad pharaonem. Ego enim induravi cor eius et servorum illius ut faciam signa mea hec in eo et narres in auribus filii tui et nepotum tuorum quotiens contriverim egyptios et signa mea fecerim in eis et sciatis quia ego dominus. Introierunt ergo moises et aaron ad pharaonem et dixerunt ei. Hec dicit dominus deus hebreorum. Usquequo non vis subici michi? Dimitte populum meum ut sacrificet mihi. Sin autem resistis et non vis dimittere eum ecce ego inducam cras locustam in fines tuos que operiet superficiem terre ne quicquam eius appareat. Sed comedatur quod residuum fuit grandini. Corrodet enim omnia ligna que germinant in agris. Et implebunt domos tuas et servorum tuorum et omnium egyptiorum quantam non viderunt patres tui et avi ex quo orti sunt super terram usque in presentem diem. Avertitque se et egressus est a pharaone. Dixerunt autem servi pharaonis ad eum. Usquequo patiemur hoc scandalum? Dimitte homines ut sacrificent domino deo suo. Nonne vides quod perierit egyptus. Revocaveruntque moisen et aaron ad pharaonem. Qui dixit eis. Ite sacrificate domino deo nostro. Quinam sunt qui ituri sunt? Ait moises. Cum parvulis nostris et senibus pergemus cum filiis et filiabus cum ovibus et armentis. Est enim sollempnitas domini dei nostri. Et respondit pharao. Sic dominus sit vobiscum quomodo ego dimittam vos et parvulos vestros. Cui dubium est quod pessime cogitetis. Non fiet ita. Sed ite tantum viri et sacrificate domino. Hoc enim et ipsi petistis. Statimque eiecti sunt de conspectu pharaonis. Dixit autem dominus ad moisen. Extende manum tuam super terram egypti ad locustam ut ascendat super eam et devoret omnem herbam que residua fuit grandini. Et extendit moises virgam super terram egypti. Et dominus induxit ventum urentem tota illa die ac nocte et mane facto ventus urens levavit locustas que ascenderunt super universam terram egypti et sederunt in cunctis finibus egyptiorum innumerabiles quales ante illud tempus non fuerant nec postea future sunt. Operuitque universam superficiem terre vastantes omnia. Devorata est igitur herba terre et quicquid pomorum in arboribus fuit que grando dimiserat. Nichilque omnino virens relictum est in lignis et in herbis terre in cuncta egypto. Quam ob rem festinus pharao vocavit moisen et aaron et dixit eis. Peccavi in dominum deum vestrum et in vos. Sed nunc dimittite michi peccatum etiam hac vice et rogate dominum deum vestrum ut auferat a me mortem istam. Egressusque est moises de conspectu pharaonis et oravit dominum. Qui flare fecit ventum ab occidente vehementissimum et arreptam locustam proiecit in mare rubrum. Non remansit ne una quidem in cunctis finibus egypti. Et induravit dominus cor pharaonis nec dimisit filios israhel. Dixit autem dominus ad moisen. Extende manum tuam in celum et sint tenebre super terram egypti tam dense ut palpari queant. Extenditque moises manum in celum et facte sunt tenebre orribiles in universa terra egypti. Tribus diebus nemo vidit fratrem suum nec movit se de loco in quo erat. Ubicumque autem habitabant filii israhel lux erat. Vocavitque pharao moisen et aaron et dixit eis. Ite sacrificate domino. Oves tantum vestre et armenta remaneant. Parvuli vestri eant vobiscum. Ait moises. Hostias quoque et holocausta dabis nobis que offeramus domino deo nostro. Cuncti greges pergent nobiscum. Non remanebit ex eis ungula que necessaria sunt in cultum domini dei nostri presertim cum ignoremus quid debeat immolari donec ad ipsum locum perveniamus. Induravit autem dominus cor pharaonis et noluit dimittere eos. Dixitque pharao ad moisen. Recede a me et cave ne ultra videas faciem meam. Quocumque enim die apparueris michi morieris. Respondit moises. Ita fiat ut locutus es non videbo ultra faciem tuam.

XI

Et dixit dominus ad moisen. Adhuc una plaga tangam pharaonem et egyptum et post hec dimittet vos et exire compellet. Dices ergo omni plebi ut postulet vir ab amico suo et mulier a vicina sua vasa argentea et aurea. Dabit autem dominus gratiam populo suo coram egyptiis. Fuitque moises vir magnus valde in terra egypti coram servis pharaonis et omni populo. Et ait. Hec dicit dominus. Media nocte ingrediar in egyptum et morietur omne primogenitum in terra egyptiorum a primogenito pharaonis qui sedet in solio eius usque ad primogenitum ancille que est ad molam et omnia primogenita iumentorum. Eritque clamor magnus in universa terra egypti qualis nec antea fuit nec postea futurus est. Apud omnes filios israhel non mutiet canis ab homine usque ad pecus. Ut sciatis quanto miraculo dividat deus egyptios et israhel. Descendentque omnes servi tui isti ad me et adorabunt me dicentes. Egredere tu et omnis populus qui subiectus est tibi. Post hec egrediemur. Et exivit a pharaone iratus nimis. Dixit autem dominus ad moisen. Non audiet vos pharao ut multa signa fiant in terra egypti. Moises autem et aaron fecerunt omnia signa et ostenta que scripta sunt coram pharaone. Et induravit dominus cor pharaonis nec dimisit filios israhel de terra sua.

XII

Dixit quoque dominus ad moisen et aaron in terra egypti. Mensis iste vobis principium mensium primus erit in mensibus anni. Loquimini ad universum

cetum filiorum israhel et dicite eis. Decima die mensis huius tollat unusquisque agnum per familias et domos suas. Sin autem minor est numerus ut sufficere possit ad vescendum agnum adsumet vicinum suum qui iunctus est domui sue iuxta numerum animarum que sufficere possint ad esum agni. Erit autem agnus absque macula masculus anniculus. Iuxta quem ritum tolletis et edum et servabitis eum usque ad quartamdecimam diem mensis huius. Immolabitque eum universa multitudo filiorum israhel ad vesperam et sument de sanguine ac ponent super utrumque postem et in superliminaribus domorum in quibus comedent illum et edent carnes nocte illa assas igni et azimos panes cum lactucis agrestibus. Non comedetis ex eo crudum quid nec coctum aqua sed assum tantum igni. Caput cum pedibus et intestinis eius vorabitis nec remanebit ex eo quicquam usque mane. Si quid residuum fuerit igne comburetis. Sic autem comedetis illum. Renes vestros accingetis calciamenta habebitis in pedibus tenentes baculos in manibus et comedetis festinanter. Est enim phase id est transitus domini. Et transibo per terram egypti nocte illa percutiamque omne primogenitum in terra egypti ab homine usque ad pecus. et in cunctis diis egypti faciam iudicia ego dominus. Erit autem sanguis vobis in signum in edibus in quibus eritis. Et videbo sanguinem et transibo vos. Nec erit in vobis plaga disperdens quando percussero terram egypti. Habebitis autem hunc diem in monimentum et celebrabitis eum sollempnem domino in generationibus vestris cultu sempiterno. Septem diebus azima comedetis et in die primo non erit fermentatum in domibus vestris. Quicumque comederit fermentatum peribit anima illa de israhel. a prima die usque ad septimum. Dies prima erit sancta atque sollempnis. et dies septima eadem festivitate venerabilis. Nichil operis facietis in eis exceptis his que ad vescendum pertinent et observabitis azima. In eadem enim ipsa die educam exercitum vestrum de terra egypti et custodietis diem istum in generationes vestras ritu perpetuo. Primo mense quarta decima die mensis ad vesperam comedetis azima usque ad diem vicesimam primam eiusdem mensis ad vesperam. Septem diebus fermentatum non invenietur in domibus vestris. Qui comederit fermentatum peribit anima illa de cetu israhel tam de advenis quam de indigenis terre. Omne fermentatum non comedetis in cunctis habitaculis vestris edetis azima. Vocavit autem moyses omnes seniores filiorum israhel et dixit ad eos. Ite tollentes animal per familias vestras et immolate phase. Fasciculumque ysopi tinguite sanguine qui est in limine et aspergite ex eo superliminare et utrumque postem. Nullus vestrum egrediatur hostium domus sue usque mane. Transibit enim dominus percutiens egyptios. Cumque viderit sanguinem in superliminari et in utroque poste transcendet hostium domus et non sinet percussorem ingredi domos vestras et ledere. Custodi verbum istud legitimum tibi et filiis tuis usque in eternum. Cumque introieritis terram quam dominus daturus est vobis ut pollicitus est observabitis cerimonias istas. et cum dixerint vobis filii vestri que est ista religio dicetis eis. Victima transitus domini est quando transivit per domos filiorum israhel in egypto percutiens egyptios et domos nostras liberans. Incurvatusque populus adoravit. Et egressi filii israhel fecerunt sicut preceperat dominus moysi et aaron. Factum est autem in noctis medio percussit dominus omne primogenitum in terra egypti a primogenito pharaonis qui sedebat in solio eius usque ad primogenitum captive que erat in carcere et omne primogenitum iumentorum. Surrexitque pharao nocte et omnes servi eius cunctaque egyptus et ortus est clamor magnus in egypto. Neque enim erat domus in qua non iaceret mortuus. Vocatisque moysen et aaron nocte ait. Surgite egredimini a populo meo. et vos et filii israhel. Ite et immolate domino sicut dicitis. Oves vestras et armenta assumite ut petieratis et abeuntes benedicite mihi. Urguebantque egypti populum de terra exire velociter dicentes. Omnes moriemur. Tulit igitur populus conspersam farinam antequam fermentaretur et ligans in palliis posuit super humeros suos. Feceruntque filii israhel sicut preceperat dominus moysi et petierunt ab egyptiis vasa argentea et aurea vestemque plurimam. Dedit autem dominus gratiam populo coram egyptiis ut commodarent eis et spoliaverunt egyptios. Profectique sunt filii israhel de ramesse in socoth sescenta fere milia peditum virorum absque parvulis sed et vulgus promiscuum innumerabile ascendit cum eis. Oves et armenta et animantia diversi generis multa nimis. Coxeruntque farinam quam dudum conspersam de egipto tulerant et fecerunt subcinericios panes azimos neque enim poterant fermentari cogentibus exire egyptiis et nullam facere sinentibus moram nec pulmenti quicquam occurrerat preparare. Habitatio autem filiorum israhel qua manserant in egipto fuit quadringentorum .xxx. annorum. Quibus expletis eadem die egressus est omnis exercitus domini de terra egypti. Nox est ista observabilis domini quando eduxit eos de terra egypti. Hanc observare debent omnes filii israhel in generationibus suis. Dixitque dominus ad moysen et aaron. Hec est religio phase. Omnis alienigena non comedet ex eo. Omnis autem servus emptitius circumcidetur et sic comedet. Advena et mercennarius non edent ex eo. In una domo comedetur nec efferetis de carnibus eius foras nec os illius confringetis. Omnis cetus filiorum israhel faciet illud. Quod si quis peregrinorum in vestram voluerit transire coloniam et facere phase domini circumcidetur prius omne masculinum eius et tunc rite celebrabit. Eritque sicut indigena terre. Si quis autem circumcisus non fuerit. non vescetur ex eo. Eadem lex erit indigene et colono qui peregrinatur apud vos. Feceruntque omnes filii israhel. sicut preceperat dominus moysi et aaron. Et in eadem die eduxit dominus filios israhel de terra egypti per turmas suas.

XIII

Locutusque est dominus ad moysen dicens. Sanctifica mihi omne primogenitum quod aperit vulvam in filiis israhel tam de hominibus quam de iumentis mea sunt enim omnia. Et ait moyses ad populum. Mementote diei huius in qua egressi estis de egipto et de domo servitutis quoniam in manu forti eduxit vos dominus de loco isto ut non comedatis panem fermentatum. Hodie egredimini

in mense novorum frugum. Cumque te introduxerit dominus in terram chananei et ethei et amorrei et evei et iebusei, quam iuravit patribus tuis ut daret tibi terram fluentem lacte et melle, celebrabis hunc morem sacrorum mense isto. Septem diebus vesceris azimis et in die septimo erit sollempnitas domini. Azima comedetis septem diebus. Non apparebit apud te aliquid fermentatum nec in cunctis finibus tuis. Narrabisque filio tuo in die illo dicens: hoc est quod fecit michi dominus quando egressus sum de egipto. Et erit quasi signum in manu tua et quasi monimentum ante oculos tuos et ut lex domini semper in ore tuo. In manu enim forti eduxit te dominus de egipto. Custodies huiuscemodi cultum statuto tempore a diebus in dies. Cumque introduxerit te dominus in terram chananei sicut iuravit tibi et patribus tuis et dederit eam tibi, separabis omne quod aperit vulvam domino et quod primitivum est in pecoribus tuis; quicquid habueris masculini sexus consecrabis domino. Primogenitum asini mutabis ove. Quod si non redemeris interficies. Omne autem primogenitum hominis de filiis tuis pretio redimes. Cumque interrogaverit te filius tuus cras dicens: quid est hoc? Respondebis ei: In manu forti eduxit nos dominus de egipto de domo servitutis. Nam cum induratus esset farao cor suum et nollet nos dimittere, occidit dominus omne primogenitum in terra egipti a primogenito hominis usque ad primogenitum iumentorum. Iccirco immolo domino omne quod aperit vulvam masculini sexus et omnia primogenita filiorum meorum redimo. Erit igitur quasi signum in manu tua et quasi appensum quid ob recordationem inter oculos tuos, eo quod in manu forti eduxerit nos dominus de egipto. Igitur cum dimisisset farao populum, non eos duxit dominus per viam terre filistiim que vicina est, reputans ne forte peniteret eum si vidisset adversum se bella consurgere et reverteretur in egiptum, sed circumduxit per viam deserti que est iuxta mare rubrum. Et armati ascenderunt filii israel de terra egipti. Tulit quoque moyses ossa ioseph secum, eo quod adiurasset filios israel dicens: Visitabit vos dominus, efferte ossa mea hinc vobiscum. Profectique de socoth castrametati sunt in etham in extremis finibus solitudinis. Dominus autem precedebat eos ad ostendendam viam per diem in columpna nubis et per noctem in columpna ignis, ut dux esset itineris utroque tempore. Numquam defuit columpna nubis per diem nec columpna ignis per noctem coram populo.

C XIIII

Locutus est autem dominus ad moysen dicens: Loquere filiis israel. Reversi castrametentur e regione fiaroth que est inter magdolum et mare contra beelsefon; in conspectu eius castra ponetis super mare. Dicturusque est farao super filiis israel: coartati sunt in terra, conclusit eos desertum. Et indurabo cor eius ac persequetur vos, et glorificabor in farao et in omni exercitu eius, scientque egiptii quia ego sum dominus. Feceruntque ita. Et nunciatum est regi egiptiorum quod fugisset populus. Immutatumque est cor faraonis et servorum eius super populum, et dixerunt: Quid voluimus facere ut dimitteremus israel ne serviret nobis? Iunxit ergo currum et omnem populum suum assumpsit secum. Tulitque sexcentos currus electos quicquid in egipto curruum fuit, et duces totius exercitus. Induravitque dominus cor faraonis regis egipti et persecutus est filios israel. At illi ingressi erant in manu excelsa. Cumque persequerentur egiptii vestigia precedentium, repererunt eos in castris super mare. Omnis equitatus et currus faraonis et universus exercitus erant in fiaroth contra beelsefon. Cumque appropinquasset farao, levantes filii israel oculos viderunt egiptios post se et timuerunt valde. Clamaveruntque ad dominum et dixerunt ad moysen: Forsitan non erant sepulcra in egipto, ideo tulisti nos ut moreremur in solitudine? Quid hoc facere voluisti ut educeres nos ex egipto? Nonne iste est sermo quem loquebamur ad te in egipto dicentes: recede a nobis ut serviamus egiptiis? Multo enim melius est servire eis quam mori in solitudine. Et ait moyses ad populum: Nolite timere. State et videte magnalia domini que facturus est hodie. Egiptios enim quos nunc videtis nequaquam ultra videbitis usque in sempiternum. Dominus pugnabit pro vobis et vos tacebitis.

XV.

Dixitque dominus ad moysen: Quid clamas ad me? Loquere filiis israel ut proficiscantur. Tu autem eleva virgam tuam super mare et divide illud, ut gradiantur filii israel in medio maris per siccum. Ego autem indurabo cor egiptiorum ut persequantur vos, et glorificabor in farao et in omni exercitu eius, in curribus et in equitibus illius. Et scient egiptii quia ego dominus, cum glorificatus fuero in farao et in omni exercitu eius et in curribus et in equitibus. Tollensque se angelus domini qui precedebat castra israel abiit post eos, et cum eo pariter columpna nubis priora dimittens post tergum stetit inter castra egiptiorum et castra israel. Et erat nubes tenebrosa et illuminans noctem, ut ad se invicem toto noctis tempore accedere non valerent. Cumque extendisset moyses manum super mare, abstulit illud dominus flante vento vehementi et urente tota nocte, et vertit in siccum; divisaque est aqua. Et ingressi sunt filii israel per medium maris sicci. Erat enim aqua quasi murus a dextra eorum et leva. Persequentesque egiptii ingressi sunt post eos, omnis equitatus faraonis, currus eius et equites, per medium maris. Iamque advenerat vigilia matutina, et ecce respiciens dominus super castra egiptiorum per columpnam ignis et nubis interfecit exercitum eorum, et subvertit rotas curruum ferebanturque in profundum. Dixerunt ergo egiptii: Fugiamus israhelem; dominus enim pugnat pro eis contra nos. Et ait dominus ad moysen: Extende manum tuam super mare, ut revertantur aque ad egiptios super currus et equites eorum. Cumque extendisset moyses manum contra mare, reversum est primo diluculo ad priorem locum. Fugientibusque egiptiis occurrerunt aque, et involvit eos dominus in mediis fluctibus. Reverseque sunt aque et operuerunt currus et equites cuncti exercitus faraonis, qui sequentes ingressi fuerant mare; ne unus quidem superfuit ex eis. Filii autem israel perrexerunt per medium sicci maris, et aque eis erant quasi pro

medio, a dextris et a sinistris. Liberavitque dominus in die illo Israhel de manu Egyptiorum. Et viderunt Egyptios mortuos super litus maris et manum magnam quam exercuerat dominus contra eos. Timuitque populus dominum et crediderunt domino et Moysi servo eius.

XV

Tunc cecinit Moyses et filii Israhel carmen hoc domino et dixerunt. Cantemus domino gloriose enim magnificatus est, equum et ascensorem deiecit in mare. Fortitudo mea et laus mea dominus et factus est michi in salutem. Iste deus meus et glorificabo eum, deus patris mei et exaltabo eum. Dominus quasi vir pugnator, omnipotens nomen eius. Currus Pharaonis et exercitum eius proiecit in mare. Electi principes eius submersi sunt in mari rubro. Abyssi operuerunt eos, descenderunt in profundum quasi lapis. Dextera tua domine magnificata est in fortitudine, dextera tua domine percussit inimicum. Et in multitudine glorie tue deposuisti adversarios meos. Misisti iram tuam que devoravit eos sicut stipulam. Et in spiritu furoris tui congregate sunt aque. Stetit unda fluens, congregate sunt in medio mari abyssi. Dixit inimicus: persequar et comprehendam, dividam spolia, implebitur anima mea. Evaginabo gladium meum, interficiet eos manus mea. Flavit spiritus tuus et operuit eos mare, submersi sunt quasi plumbum in aquis vehementibus. Quis similis tibi in fortibus domine, quis similis tui, magnificus in sanctitate, terribilis atque laudabilis et faciens mirabilia. Extendisti manum tuam et devoravit eos terra. Dux fuisti in misericordia tua populo quem redemisti et portasti eum in fortitudine tua ad habitaculum sanctum tuum. Ascenderunt populi et irati sunt, dolores obtinuerunt habitatores Philistiim. Tunc conturbati sunt principes Edom, robustos Moab obtinuit tremor, obriguerunt omnes habitatores Chanaan. Irruat super eos formido et pavor in magnitudine brachii tui. Fiant inmobiles quasi lapis donec pertranseat populus tuus domine, donec pertranseat populus tuus iste quem possedisti. Introduces eos et plantabis in monte hereditatis tue firmissimo habitaculo tuo quod operatus es domine. Sanctuarium tuum domine quod firmaverunt manus tue. Dominus regnabit in eternum et ultra. Ingressus est enim eques Pharao cum curribus et equitibus eius in mare, et reduxit super eos dominus aquas maris. Filii autem Israhel ambulaverunt per siccum in medio eius. Sumpsit ergo Maria prophetissa soror Aaron tympanum in manu. Egresseque sunt omnes mulieres post eam cum tympanis et choris quibus precinebat dicentes. Cantemus domino gloriose enim magnificatus est. Equum et ascensorem deiecit in mare. Tulit autem Moyses Israhel de mari rubro et egressi sunt in desertum Sur. Ambulaveruntque tribus diebus per solitudinem et non inveniebant aquam. Et venerunt in Marath, nec poterant bibere aquas de Marath eo quod amare essent. Unde et congruum loco nomen imposuit vocans illud Marath, id est amaritudinem. Et murmuravit populus contra Moysen dicens: Quid bibemus? At ille clamavit ad dominum. Qui ostendit ei lignum. Quod cum misisset in aquas, in dulcedinem verse sunt. Ibi constituit ei precepta atque iudicia et ibi temptavit eum dicens: Si audieris vocem domini dei tui et quod rectum est coram eo feceris, et obedieris mandatis eius, custodierisque omnia precepta eius, cunctum languorem quem posui in Egypto non inducam super te. Ego enim sum dominus salvator tuus. Venerunt autem in Helim ubi erant duodecim fontes aquarum et LXX palme, et castrametati sunt iuxta aquas.

XVI

Profectique sunt de Helim et venit omnis multitudo filiorum Israhel in desertum Sin, quod est inter Helim et Sinai, quinto decimo die mensis secundi postquam egressi sunt de terra Egypti. Et murmuravit omnis congregatio filiorum Israhel contra Moysen et Aaron in solitudine. Dixeruntque ad eos filii Israhel: Utinam mortui essemus per manum domini in terra Egypti quando sedebamus super ollas carnium et comedebamus panes in saturitate. Cur induxistis nos in desertum istud ut occideretis omnem hanc multitudinem fame? Dixit autem dominus ad Moysen: Ecce ego pluam panes de celo. Egrediatur populus et colligat que sufficiunt per singulos dies, ut temptem eum utrum ambulet in lege mea an non. Die autem sexta parent quod inferant, et sit duplum quam colligere solebant per singulos dies. Dixeruntque Moyses et Aaron ad omnes filios Israhel: Vespere scietis quod dominus eduxerit vos de terra Egypti, et mane videbitis gloriam domini. Audivit enim murmur vestrum contra dominum. Nos vero quid sumus quia mussitastis contra nos? Et ait Moyses: Dabit vobis dominus vespere carnes edere et mane panes in saturitatem, eo quod audierit murmurationes vestras quibus murmurati estis contra eum. Nos enim quid sumus? Nec contra nos est murmur vestrum sed contra dominum. Dixitque Moyses ad Aaron: Dic universe congregationi filiorum Israhel: Accedite coram domino. Audivit enim murmur vestrum. Cumque loqueretur Aaron ad omnem cetum filiorum Israhel, respexerunt ad solitudinem et ecce gloria domini apparuit in nube. Locutus est autem dominus ad Moysen dicens: Audivi murmurationes filiorum Israhel. Loquere ad eos: Vespere comedetis carnes et mane saturabimini panibus, scietisque quod ego sum dominus deus vester. Factum est ergo vespere et ascendens coturnix operuit castra. Mane quoque ros iacuit per circuitum castrorum. Cumque operuisset superficiem terre, apparuit in solitudine minutum et quasi pilo tunsum, in similitudinem pruine super terram. Quod cum vidissent filii Israhel, dixerunt ad invicem: Manhu, quod significat: quid est hoc? Ignorabant enim quid esset. Quibus ait Moyses: Iste est panis quem dedit vobis dominus ad vescendum. Hic est sermo quem precepit vobis dominus. Colligat ex eo unusquisque quantum ad vescendum sufficit; gomor per singula capita iuxta numerum animarum vestrarum que habitant in tabernaculo sic tolletis. Feceruntque ita filii Israhel et collegerunt alius plus, alius minus. Et mensi sunt ad mensuram gomor. Nec qui plus collegerat habuit amplius, nec qui minus paraverat repperit minus, sed singuli iuxta id quod edere poterant

congregaverunt. Dixitque Moyses ad eos. Nullus relinquat ex eo in mane. Qui non audierunt eum sed dimiserunt quidam ex eis usque mane et scatere cepit vermibus atque computruit. Et iratus est contra eos Moyses. Colligebant autem mane singuli ad vescendum. Cumque incaluisset sol liquefiebat. In die vero sexta collegerunt cibos duplices id est duo gomor per singulos homines. Venerunt autem omnes principes multitudinis et narraverunt Moysi. Qui ait eis. Hoc est quod locutus est dominus. Requies sabbati sanctificata est domino cras. Quodcumque operandum est facite et que coquenda sunt coquite. Quicquid autem reliquum fuerit reponite usque mane. Feceruntque ita ut preceperat Moyses et non computruit neque vermis inventus est in eo. Dixitque Moyses. Comedite illud hodie quia sabbatum est domini. Non invenietur hodie in agro. Sex diebus colligite. In die autem septimo sabbatum est domini idcirco non invenietur. Venit septima dies et egressi de populo ut colligerent non invenerunt. Dixit autem dominus ad Moysen. Usquequo non vultis custodire mandata mea et legem meam? Videte quod dominus dederit vobis sabbatum et propter hoc tribuerit vobis cibos duplices die sexto. Maneat unusquisque apud semetipsum nullus egrediatur de loco suo die septimo. Et sabbatizavit populus die septimo. Appellavitque domus Israel nomen eius man. Quod erat quasi semen coriandri album gustusque eius quasi simile cum melle. Dixit autem Moyses. Iste est sermo quem precepit dominus. Imple gomor ex eo et custodiatur in futuras retro generationes ut noverint panem quo alui vos in solitudine quando educti estis de terra Egypti. Dixitque Moyses ad Aaron. Sume vas unum et mitte ibi man quantum potest capere gomor et repone coram domino ad servandum in generationes vestras sicut precepit dominus Moysi. Posuitque illud Aaron in tabernaculo reservandum. Filii autem Israel comederunt man quadraginta annis donec venirent in terram habitabilem. Hoc cibo aliti sunt usquequo tangerent fines terre Chanaan. Gomor autem decima pars est ephi.

XVII

Igitur profecta omnis multitudo filiorum Israel de deserto Sin per mansiones suas iuxta sermonem domini castrametati sunt in Raphidim ubi non erat aqua ad bibendum populo. Qui iurgatus contra Moysen ait. Da nobis aquam ut bibamus. Quibus respondit Moyses. Quid iurgamini contra me? Cur temptatis dominum? Sitivit ergo populus ibi pro aque penuria et murmuravit contra Moysen dicens. Cur nos exire fecisti de Egypto ut occideres nos et parvulos nostros ac iumenta siti? Clamavit autem Moyses ad dominum dicens. Quid faciam populo huic? Adhuc paululum et lapidabit me. Ait dominus ad Moysen. Antecede populum et sume tecum de senioribus Israel et virgam qua percussisti fluvium tolle in manu tua et vade. En ego stabo coram te ibi supra petram Oreb. Percutiesque petram et exibit ex ea aqua ut bibat populus. Fecit Moyses ita coram senioribus Israel et vocavit nomen loci illius temptatio propter iurgium filiorum Israel et quia temptaverunt dominum dicentes. Est ne dominus in nobis an non? Venit autem Amalech et pugnabat contra Israel in Raphidim. Dixitque Moyses ad Iosue. Elige viros et egressus pugna contra Amalech. Cras ego stabo in vertice collis habens virgam dei in manu mea. Fecit Iosue ut locutus ei fuerat Moyses et pugnavit contra Amalech. Moyses autem et Aaron et Hur ascenderunt super verticem collis. Cumque levaret Moyses manus vincebat Israel. Sin autem paululum remisisset superabat Amalech. Manus autem Moysi erant graves. Sumentes igitur lapidem posuerunt subter eum in quo sedit. Aaron autem et Hur sustentabant manus eius ex utraque parte. Et factum est ut manus ipsius non lassarentur usque ad occasum solis. Fugavitque Iosue Amalech et populum eius in ore gladii. Dixit autem dominus ad Moysen. Scribe hoc ob monimentum in libro et trade auribus Iosue. Delebo enim memoriam Amalech de sub celo. Edificavitque Moyses altare et vocavit nomen eius. Dominus exaltatio mea dicens. Quia manus solii domini et bellum dei erit contra Amalech a generatione in generationem.

XVIII

Cumque audisset Iethro sacerdos Madian cognatus Moysi omnia que fecerat deus Moysi et Israheli populo suo eo quod eduxisset dominus Israel de Egypto, tulit Sephoram uxorem Moysi quam remiserat et duos filios eius quorum unus vocabatur Gersan dicente patre advena fui in terra aliena. Alter vero Eliezer deus enim ait patris mei adiutor meus et eruit me de gladio Pharaonis. Venit ergo Iethro cognatus Moysi et filii eius et uxor eius ad Moysen in desertum ubi erat castrametatus iuxta montem dei et mandavit Moysi dicens. Ego cognatus tuus Iethro venio ad te et uxor tua et duo filii tui cum ea. Qui egressus in occursum cognati sui adoravit et osculatus est eum. Salutaveruntque se mutuo verbis pacificis. Cumque intrasset tabernaculum narravit Moyses cognato suo cuncta que fecerat deus Pharaoni et Egyptiis propter Israel, universumque laborem qui accidisset eis in itinere quo liberaverat eos dominus. Letatusque est Iethro super omnibus bonis que fecerat dominus Israheli eo quod eruisset eum de manu Egyptiorum et ait. Benedictus dominus qui liberavit vos de manu Egyptiorum et de manu Pharaonis qui eruit populum suum de manu Egypti. Nunc cognovi quia magnus dominus super omnes deos eo quod superbe egerint contra illos. Obtulit ergo Iethro cognatus Moysi holocausta et hostias deo. Veneruntque Aaron et omnes seniores Israel ut comederent panem cum eo coram deo. Altera autem die sedit Moyses ut iudicaret populum qui assistebat Moysi de mane usque vesperum. Quod cum vidisset cognatus eius omnia scilicet que agebat in populo ait. Quid est hoc quod facis in plebe? Cur solus sedes et omnis populus prestolatur de mane usque ad vesperam? Cui respondit Moyses. Venit ad me populus querens sententiam dei. Cumque acciderit eis aliqua disceptatio veniunt ad me ut iudicem inter eos et ostendam precepta dei et leges eius. At ille. Non bonam inquit rem facis stulto labore consumeris et tu

et populus iste qui tecum est. Ultra vires tuas est negotium solus illud non poteris sustinere. Sed audi verba mea atque consilia et erit dominus tecum. Esto tu populo in his que ad deum pertinent ut referas que dicuntur ad eum ostendasque populo ceremonias et ritum colendi viamque per quam ingredi debeant et opus quod facere. Provide autem de omni plebe viros potentes et timentes deum in quibus sit veritas et qui oderint avariciam et constitue ex eis tribunos et centuriones et quinquagenarios et decanos qui iudicent populum omni tempore. Quicquid autem maius fuerit referant ad te et ipsi minora tantummodo iudicent. Leviusque tibi sit partito in alios onere. Si hoc feceris implebis imperium dei et precepta eius poteris sustentare et omnis hic populus revertetur cum pace ad loca sua. Quibus auditis moyses fecit omnia que ille suggesserat. Et electis viris strenuis de cuncto israel constituit eos principes populi tribunos et centuriones et quinquagenarios et decanos. Qui iudicabant plebem omni tempore. Quicquid autem gravius erat referebant ad eum faciliora tantummodo iudicantes. Dimisitque cognatum qui reversus abiit in terram suam.

XIX

Mense tertio egressionis israel de terra egypti in die hac venerunt in solitudinem sinai. Nam profecti de rafidim et pervenientes usque in desertum sinai castrametati sunt in eodem loco. Ibique israel fixit tentoria e regione montis. Moyses autem ascendit ad dominum. Vocavitque eum dominus de monte et ait. Hec dices domui iacob et annuntiabis filiis israel. Vos ipsi vidistis que fecerim egyptiis. quomodo portaverim vos super alas aquilarum et assumpserim michi. Si ergo audieritis vocem meam et custodieritis pactum meum eritis michi in peculium de cunctis populis. Mea est enim omnis terra et vos eritis michi in regnum sacerdotale et gens sancta. Hec sunt verba que loqueris ad filios israel. Venit moyses et convocatis maioribus natu populi exposuit omnes sermones quos mandaverat dominus. Responditque universus populus simul. Cuncta que locutus est dominus faciemus. Cumque retulisset moyses verba populi ad dominum. ait ei dominus. Iam nunc veniam ad te in caligine nubis. ut audiat me populus loquentem ad te et credat tibi in perpetuum. Nunciavit ergo moyses verba populi ad dominum. Qui dixit ei. Vade ad populum et sanctifica illos hodie et cras. Laventque vestimenta sua et sint parati in diem tertium. In die enim tertio descendet dominus coram omni plebe super montem sinai. Constituesque terminos populo per circuitum et dices. Cavete ne ascendatis in montem nec tangatis fines illius. Omnis qui tetigerit montem morte morietur. Manus non tanget eum sed lapidibus obruetur. aut confodietur iaculis. Sive iumentum fuerit sive homo non vivet. Cum ceperit clangere bucina tunc ascendant in montem. Descenditque moyses de monte ad populum et sanctificavit eum. Cumque lavissent vestimenta sua ait ad eos. Estote parati in diem tertium ne appropinquetis uxoribus vestris. Iam advenerat tertius dies et mane inclaruerat et ecce ceperunt audiri tonitrua. ac micare fulgura et nubes densissima operire montem. Clangorque bucine vehementius perstrepebat. Et timuit populus qui erat in castris. Cumque eduxisset eos moyses in occursum dei de loco castrorum steterunt ad radices montis. Totus autem mons sinai fumabat eo quod descendisset dominus super eum in igne et ascenderet fumus ex eo. quasi de fornace. Eratque mons omnis terribilis et sonitus bucine paulatim crescebat in maius et prolixius tendebatur. Moyses loquebatur et dominus respondebat ei. Descenditque dominus super montem sinai in ipso montis vertice et vocavit moysen in cacumen eius. Quo cum ascendisset. dixit ad eum. Descende et contestare populum ne forte velint transcendere terminos ad videndum dominum et pereat ex eis plurima multitudo. Sacerdotes quoque qui accedunt ad dominum. sanctificentur ne percutiat eos. Non poterit vulgus ascendere in montem sinai. Tu enim testificatus es et iussisti dicens. Pone terminos circa montem et sanctifica illum. Cui ait dominus. Vade descende. Ascendesque tu et aaron tecum. Sacerdotes autem et populus ne transeant terminos nec ascendant ad dominum ne forte interficiat illos. Descendit moyses ad populum et omnia narravit eis.

XX

Locutusque est dominus cunctos sermones hos. Ego sum dominus deus tuus qui eduxi te de terra egypti. et de domo servitutis. Non habebis deos alienos coram me. Non facies tibi sculptile neque omnem similitudinem que est in celo desuper et que in terra deorsum nec eorum que sunt in aquis sub terra. non adorabis ea neque coles. Ego sum dominus deus tuus fortis zelotes visitans iniquitatem patrum in filiis in terciam et quartam generationem horum qui oderunt me et faciens misericordiam in milia his qui diligunt me et custodiunt precepta mea. Non assumes nomen domini dei tui in vanum nec enim habebit insontem dominus eum qui assumpserit nomen domini dei sui frustra. Memento ut diem sabbati sanctifices. Sex diebus operaberis et facies omnia opera tua. Septima autem die sabbati domini dei tui non facies in eo omne opus tu et filius tuus et filia tua servus tuus et ancilla tua iumentum tuum et advena qui est intra portas tuas. Sex enim diebus fecit deus celum et terram mare et omnia que in eis sunt et requievit in die septimo. Iccirco benedixit diei sabbati et sanctificavit eum. Honora patrem tuum et matrem tuam ut sis longevus super terram quam dominus deus dabit tibi. Non occides. Non mechaberis. Non furtum facies. Non loqueris contra proximum tuum falsum testimonium. Non concupisces domum proximi tui nec desiderabis uxorem eius non servum non ancillam non bovem. non asinum. nec omnia que illius sunt. Cunctus autem populus audiebat voces et lampades et sonitum bucine montemque fumantem. Et perteriti ac pavore concussi steterunt procul moysi dicentes. Loquere tu nobis et audiemus et non loquatur nobis dominus ne forte moriamur. Et ait moyses ad populum. Nolite timere. Ut enim probaret vos venit dominus et ut terror illius esset in vobis et non peccaretis. Stetitque populus de longe moyses autem accessit ad caliginem in qua erat deus. Dixit preterea dominus ad moysen. Hec dices filiis israel. Vos vidistis quod de celo locutus sum

uob. Non facietis michi deos argenteos nec deos aureos facietis uobis. Altare de terra facietis michi et offeretis super eo holocausta et pacifica uestra. Oves uestras et boves in omni loco in quo memoria fuerit nominis mei. Veniam ad te et benedicam tibi. Quod si altare lapideum feceris michi non edificabis illud de sectis lapidibus. Si enim levaveris cultrum tuum super eum polluetur. Non ascendes per gradus ad altare meum ne reveletur turpitudo tua.

XXI

Hec sunt iudicia que propones eis. Si emeris servum hebreum sex annis serviet tibi in septimo egredietur liber gratis. Cum quali veste intraverit talis exeat. Si habens uxorem et uxor egredietur simul. Si autem dominus dederit illi uxorem et pepererit filios et filias mulier et liberi eius erunt domini sui ipse vero exibit cum vestimento suo. Quod si dixerit servus diligo dominum meum et uxorem ac liberos non egrediar liber. offeret eum dominus diis et applicabitur ad ostium et postes perforabitque aurem eius subula et erit ei servus in seculum. Si quis vendiderit filiam suam in famulam non egredietur sicut ancille exire consueverunt. Si displicuerit oculis domini sui cui tradita fuerit dimittat eam. Populo autem alieno vendendi non habet potestatem si spreverit eam. Si autem filio suo desponderit eam iuxta morem filiarum faciet illi. Quod si alteram ei acceperit providebit puelle nuptias et vestimenta et pretium pudicicie non negabit. Si tria ista non fecerit egredietur gratis absque pecunia. Qui percusserit hominem volens occidere morte moriatur. Qui autem non est insidiatus sed deus tradidit in manus eius constituam tibi locum quo fugere debeat. Si quis de industria occiderit proximum suum et per insidias vel eum ab altari meo evelles ut moriatur. Qui percusserit patrem suum et matrem morte moriatur. Qui furatus fuerit hominem et vendiderit eum convictus noxe morte moriatur. Qui maledixerit patri suo aut matri morte moriatur. Si rixati fuerint viri et percusserit alter proximum suum lapide vel pugno et ille mortuus non fuerit sed iacuerit in lectulo si surrexerit et ambulaverit foris super baculum suum innocens erit qui percussit ita tamen ut opera eius et impensas in medicos restituat. Qui percusserit servum suum vel ancillam virga et mortui fuerint in manibus eius criminis reus erit. Sin autem uno die supervixerit vel duobus non subiacebit pene quia pecunia illius est. Si rixati fuerint viri et percusserit quis mulierem pregnantem et abortivum quidem fecerit sed ipsa vixerit subiacebit damno quantum expetierit maritus mulieris et arbitri iudicaverint. Sin autem mors eius fuerit subsecuta reddet animam pro anima oculum pro oculo dentem pro dente manum pro manu pedem pro pede adustionem pro adustione vulnus pro vulnere livorem pro livore. Si percusserit quispiam oculum servi aut ancille et luscos illos fecerit dimittet liberos pro oculo quem eruit. Dentem quoque si excusserit servo vel ancille sue similiter dimittet eos liberos. Si bos cornu petierit virum aut mulierem et mortui fuerint lapidibus obruetur et non comedentur carnes eius dominus quoque bovis innocens erit. Quod si bos cornupeta fuerit ab heri et nudiustertius et contestati sunt dominum eius nec recluserit eum occideritque virum aut mulierem et bos lapidibus obruetur et dominum illius occident. Quod si pretium ei fuerit impositum dabit pro anima sua quantum fuerit postulatus. Filium quoque aut filiam si cornu percusserit simili sententie subiacebit. Si servum ancillamque invaserit triginta siclos argenti dabit domino. bos vero lapidibus opprimetur. Si quis aperuerit cisternam et foderit et non operuerit eam cecideritque bos vel asinus in eam dominus cisterne reddet pretium iumentorum quod autem mortuum est ipsius erit. Si bos alienus bovem alterius vulneraverit et ille mortuus fuerit vendent bovem vivum et divident pretium. Cadaver autem mortui inter se divident. vel dispercient. Si autem sciebat quod bos cornupeta esset ab heri et nudiustertius et non custodivit dominus suus. reddet bovem pro bove et cadaver integrum accipiet.

XXII

Si quis furatus fuerit bovem aut ovem et occiderit vel vendiderit quinque boves pro uno bove restituet et quatuor oves pro una ove. Si effringens fur domum sive suffodiens fuerit inventus et accepto vulnere mortuus fuerit percussor non erit reus sanguinis. Quod si orto sole hoc fecerit homicidium perpetravit et ipse morietur. Si non habuerit quod pro furto reddat venundabitur. Si inventum fuerit apud eum quod furatus est vivens sive bos sive asinus sive ovis duplum restituet. Si leserit quispiam agrum vel vineam et dimiserit iumentum suum ut depascatur aliena quicquid optimum habuerit in agro suo vel in vinea pro damni estimatione restituet. Si egressus ignis invenerit spinas et comprehenderit acervos frugum sive stantes segetes in agris reddet damnum qui ignem succenderit. Si quis commendaverit amico pecuniam aut vas in custodiam et ab eo qui susceperat furto ablata fuerint si invenitur fur duplum reddet. Si latet dominus domus applicabitur ad deos et iurabit quod non extenderit manum in rem proximi sui ad perpetrandam fraudem tam in bove quam in asino et ove ac vestimento et quicquid damnum inferre potest. Ad deos utriusque causa perveniet. Et si illi iudicaverint duplum restituet proximo suo. Si quis commendaverit proximo suo asinum bovem ovem et omne iumentum ad custodiendum et mortuum fuerit aut debilitatum vel captum ab hostibus nullusque hoc viderit iusiurandum erit in medio quod non extenderit manum ad rem proximi sui. Suscipietque dominus iuramentum et ille reddere non cogetur. Quod si furto ablatum fuerit restituet damnum domino. Si comestum a bestia defert ad eum quod occisum est et non restituet. Qui a proximo suo quicquam horum mutuum postulaverit et debilitatum aut mortuum fuerit domino non presente reddere compelletur. Quod si in presentiarum dominus fuerit non restituet maxime si conductum venerat pro mercede operis sui. Si seduxerit quispiam

uirginem nec dum desponsatam et dormier
it cum ea dotabit eam et habebit uxorem. Si
pater uirginis dare noluerit reddet pecuniam iu
xta modum dotis quam uirgines accipere
consueuerunt. Maleficos non patieris uiuere.
Qui coierit cum iumento morte moriatur.
Qui immolat diis occidetur preter deo soli. Ad
uenam non contristabis neque affliges eum. Ad
uene enim et ipsi fuistis in terra egipti. Vid
ue et pupillo non nocebitis. Si leseritis eos u
ociferabuntur ad me et ego exaudiam clam
orem eorum et indignabitur furor meus p
cutiamque uos gladio et erunt uxores uestre ui
due et filii uestri pupilli. Si pecuniam mutuam
dederis populo meo pauperi qui habitat tecum non
urgues eum quasi exactor nec usuris opprim
es. Si pignus a proximo tuo acceperis uestimentum
ante solis occasum reddes ei. Ipsum enim est solum
quo operitur indumentum corporis eius nec habet ali
ud in quo dormiat. Si clamauerit ad me exau
diam eum quia misericors sum. Diis non detrah
es et principi populi tui non maledices. Decim
as tuas et primitias non tardabis offerre pri
mogenitum filiorum tuorum dabis michi. D
e bobus quoque et ouibus similiter facies. Septem
diebus sit cum matre sua die octauo reddes illum
michi. Viri sancti eritis michi. Carnem que a bestiis f
uerit pregustata non comedetis sed proicietis cani
bus.

XXIII

Non suscipies uocem mendacii nec iunges
manum tuam ut pro impio dicas falsum testi
monium. Non sequeris turbam ad faciendum
malum nec in iudicio plurimorum adqui
esces sententie ut a uero deuies. Pauperis quo
que non misereberis in negocio. Si occurreris bo
ui inimici tui aut asino erranti reduc ad eum.
Si uideris asinum odientis te iacentem sub
onere non pertransibis sed subleuabis cum
eo. Non declinabis in iudicio pauperis. Mendo
cium fugies. Insontem et iustum non occid
es. Qui auersor impium ne accipias munera
que excecant etiam prudentes et subuertunt
uerba iustorum. Peregrino molestus non eris
scitis enim aduenarum animas quia et ipsi peregr
ini fuistis in terra egipti. Sex annis semina
bis terram tuam et congregabis fruges eius. An
no autem VII dimittes eam et requiescere fac
ies ut comedant pauperes populi tui et quicquid
reliquum fuerit edant bestie agri. Ita facies in ui
nea et oliueto tuo. Sex diebus operaberis septi
ma die cessabis ut requiescat bos et asinus tu
us ut refrigeretur filius ancille tue et aduen
a. Omnia que dixi uobis custodite et per nomen
externorum deorum non iurabitis neque audietur
ex ore uestro. Tribus uicibus per singulos annos
michi festa celebrabitis. Sollempnitatem azim
orum custodies. Septem diebus comedes azi
ma sicut precepi tibi tempore mensis nouorum quando
egressus es de egipto. Non apparebis in consp
ectu meo uacuus. Sollempnitatem mensis
primitiuorum operis tui quecumque seueris in
agro. Sollempnitatem quoque in exitu anni quando
congregaueris omnes fruges tuas de agro. Ter
in anno apparebit masculinum tuum coram
domino deo. Non immolabis super fermento san
guinem uictime mee nec remanebit adeps so
llempnitatis mee usque mane. Primicias frugum
terre tue deferes in domum domini dei tui. Nec coques
edum in lacte matris sue. Ecce ego mittam ang
elum qui precedat te et custodiat in uia et intro
ducat ad locum quem paraui. Obserua eum et
audi uocem eius nec contempnendum putes quia
non dimittet cum peccaueritis et est nomen m
eum in illo. Quod si audieris uocem eius et fe
ceris omnia que loquor inimicus ero inimicis t
uis et affligam affligentes te. Precedetque te an
gelus meus et introducet te ad amorreum et et
heum et ferezeum chananeumque et eueum
et iebuseum quos ego conteram. Non adorabis
deos eorum nec coles eos nec facies opera eorum sed d
estrues eos et confringes statuas eorum. Serui
etisque domino deo uestro ut benedicam panibus
tuis et aquis et auferam infirmitatem de me
dio tui. Non erit infecunda nec sterilis terra tua
numerum dierum tuorum implebo. Terrorem
meum mittam in precursum tuum et occidam
omnem populum ad quem introieris. Cunctorumque in
imicorum tuorum coram te terga uertam. Em
ittens scabrones prius qui fugabunt eueum
et chananeum et etheum antequam introe
as. Non eiciam eos a facie tua anno uno ne terra in
solitudinem redigatur et crescant contra te b
estie. Paulatim expellam eos de conspectu tuo
donec augearis et possideas terram. Ponam autem
terminos tuos a mari rubro usque ad mare pales
tinorum et a deserto usque ad fluuium tradam
manibus uestris habitatores terre et eiciam eos de
conspectu uestro. Non inibis cum eis fedus nec cum
diis eorum. Non habitent in terra tua ne forte pe
ccare te faciant in me si seruieris diis eorum que
tibi certe erit in scandalum.

XXIIII

Moisi quoque dixit.
scende ad dominum tu et aaron nadab et abiu et
septuaginta senes ex israhel et adorabitis procul.
Solusque moises ascendet ad dominum et illi non ap
propinquabunt nec populus ascendet cum eo. Venit
ergo moises et narrauit plebi omnia uerba
domini atque iudicia. Respondit que cunctus po
pulus una uoce. Omnia uerba domini que lo
cutus est faciemus. Scripsit autem moises
uniuersos sermones domini et mane consurgens
edificauit altare ad radicem montis et duo
decim titulos per duodecim tribus israhel. Misit
que iuuenes de filiis israhel et obtulerunt ho
locausta. Immolaueruntque uictimas pacific
as domino uitulos. Tulit itaque moises dimidi
am partem sanguinis et misit in crateras. P
artem autem residuam fudit super altare. Ad
sumensque uolumen federis legit audiente populo.
Qui dixerunt. Omnia que locutus est domin
us faciemus et erimus obedientes. Ille uero
sumptum sanguinem respersit in populum et a
it. Hic est sanguis federis quod pepigit domin
us uobiscum super cunctis sermonibus his. Ascende
runtque moises et aaron nadab et abiu et sept
uaginta de senibus et uiderunt deum israhel
sub pedibus eius quasi opus lapidis saphirini et
quasi celum cum serenum est. Nec super eos q
ui procul recesserant de filiis israhel misit manum
suam. Videruntque deum et comederunt ac bi

verunt. Dixit autem dominus ad moisen. Ascende ad me in montem et esto ibi daboque tibi tabulas lapideas et legem ac mandata que scripsi ut doceas eos. Surrexerunt moises et iosue minister eius. Ascendensque moises in montem dei senioribus ait. Expectate hic donec revertamur ad vos. Habetis aaron et hur vobiscum. Siquid natum fuerit questionis referetis ad eos. Cumque ascendisset moises, operuit nubes montem et habitavit gloria domini super synai tegens illum nube sex diebus. Septimo autem die vocavit eum de medio caliginis. Erat autem species glorie domini quasi ignis ardens super verticem montis in conspectu filiorum israhel. Ingressusque moises medium nebule ascendit in montem et fuit ibi quadraginta diebus et quadraginta noctibus.

XXV

Locutusque est dominus ad moisen dicens. Loquere filiis israhel ut tollant michi primitias. Ab omni homine qui offert ultroneus accipietis eas. Hec sunt autem que accipere debetis. Aurum et argentum et es. iacinctum et purpuram coccumque bis tinctum et bissum. Pilos caprarum et pelles arietum rubricatas. pelles iacinctinas et ligna sethim. Oleum ad luminaria concinnanda. Aromata in unguentum et thimiamata boni odoris. Lapides onichinos et gemmas ad ornandum ephoth ac rationale. Facientque michi sanctuarium et habitabo in medio eorum. Iuxta omnem similitudinem tabernaculi quod ostendam tibi et omnium vasorum in cultum eius sicque facietis illud. Archam de lignis sethim compingite cuius longitudo habeat duos semis cubitos. Latitudo cubitum et dimidium. altitudo cubitum similiter ac semissem et deaurabis eam auro mundissimo intus et foris. Faciesque supra coronam auream per circuitum et quatuor circulos aureos quos pones per quatuor arche angulos. Duo circuli sint in latere uno et duo in altero. Facies quoque vectes de lignis sethim et operies auro. Inducesque per circulos qui sunt in arche lateribus ut portetur in eis. Qui semper erunt in circulis nec umquam extrahentur ab eis. Ponesque in archa testificationem quam dabo tibi. Facies et propitiatorium de auro mundissimo. Duos cubitos et dimidium tenebit longitudo eius et semissem et cubitum latitudo. Duos quoque cherubin aureos et productiles facies ex utraque parte oraculi. Cherub unus sit in latere uno et alter in altero. Utrumque latus propitiatorii tegant expandentes alas et operientes oraculum. Respiciantque se mutuo versis vultibus in propitiatorium quo operienda est archa in qua pones testimonium quod dabo tibi. Inde precipiam et loquar ad te supra propitiatorio scilicet ac medio duorum cherubin qui erunt super archam testimonii cuncta que mandabo per te filiis israhel. Facies et mensam de lignis sethim habentem duos cubitos longitudinis et in latitudine cubitum et in altitudine cubitum ac semissem et inaurabis eam auro purissimo. Faciesque illi labium aureum per circuitum et ipsi labio coronam interrasilem altam quatuor digitis. et super illam alteram coronam aureolam. Quatuor quoque circulos aureos preparabis et pones eos in quatuor angulos eiusdem mense per singulos pedes subter coronam. Erunt circuli aurei ut mittantur vectes per eos et possit mensa portari. Ipsosque vectes facies de lignis sethim et circumdabis auro ad subvehendam mensam. Parabis et acetabula ac fialas turibula et ciatos in quibus offerenda sunt libamina ex auro purissimo. Et pones super mensam panes propositionis in conspectu meo semper. Facies et candelabrum ductile de auro mundissimo hastile eius et calamos. sciphos et sperulas ac lilia ex ipso procedentia. Sex calami egredientur de lateribus tres ex uno latere et tres ex altero. Tres sciphi quasi in nucis modum per calamos singulos. sperulaque et lilium simul. Et tres similiter sciphi instar nucis in calamo altero. sperulaque et lilium. Hoc erit opus sex calamorum qui producendi sunt de hastili. In ipso autem candelabro erunt quatuor sciphi in nucis modum sperulaeque per singulos et lilia. Sperula sub duobus calamis per tria loca qui simul sex fiunt procedentes de hastili uno. Et sperule igitur et calami ex ipso erunt universa ductilia de auro purissimo. Facies et lucernas septem et pones eas super candelabrum ut luceant ex adverso. Emunctoria quoque et ubi que emuncta sunt extinguantur. fient de auro purissimo. Omne pondus candelabri cum universis vasis suis habebit talentum auri mundissimi. Inspice et fac secundum exemplar quod tibi in monte monstratum est.

XXVI

Tabernaculum vero ita fiet. Decem cortinas de bisso retorta et iacincto et purpura coccoque bis tincto variatas opere plumario facies. Longitudo cortine unius habebit .xx. et .viii. cubitos. latitudo quatuor cubitorum erit. Unius mensure fient universa tentoria. Quinque cortine sibi iungentur mutuo et alie quinque nexu simili coherebunt. Ansulas iacinctinas in lateribus ac summitatibus cortinarum facies ut possint invicem copulari. Quinquagenas ansulas cortina habebit in utraque parte ita insertas ut ansa contra ansam veniat et altera alteri possit aptari. Facies et quinquaginta circulos aureos quibus cortinarum vela iungenda sunt. ut unum tabernaculum fiat. Facies et saga cilicina undecim ad operiendum tectum tabernaculi. Longitudo sagi unius habebit .xxx. cubitos. et latitudo quatuor. Equa erit mensura sagorum omnium. E quibus quinque iunges seorsum et sex sibi mutuo copulabis ita ut sextum sagum in fronte tecti duplices. Facies et quinquaginta ansas in ora sagi unius ut coniungi cum altero queat. et .L. ansas in ora sagi alterius ut cum altero copuletur. Quinquaginta fibulas eneas quibus iungantur anse. et unum ex omnibus operimentum fiat. Quod autem superfuerit in sagis que parantur tecto id est unum sagum quod amplius est ex medietate eius operies posteriora tabernaculi et cubitus ex una parte pendebit et alter ex altera qui plus est in sagorum longitudine utrumque tabernaculi latus protegens. Facies et operimentum aliud tecto de pellibus arietum rubricatis et super hoc rursum aliud operimentum de iacinctinis pellibus. Facies et tabulas stantes tabernaculi de lignis sethim que singule denos cubitos in longitudine habeant et in latitudine singulos ac semissem. In lateribus

tabule due in castraturas fient quibus tabula alteri tabule conectatur. Atque in hunc modum cuncte tabule parabuntur. Quarum viginti erunt in latere meridiano quod vergit ad austrum. Quibus quadraginta bases argenteas fundes ut bine bases singulis tabulis per duos angulos subiciantur. In latere quoque secundo tabernaculi quod vergit ad aquilonem .xx. tabule erunt quadraginta habentes bases argenteas. bine bases singulis tabulis supponentur. Ad occidentalem vero plagam tabernaculi facies sex tabulas et rursum alias duas que in angulis erigantur post tergum tabernaculi. Eruntque coniuncte a deorsum usque sursum et una omnes compago retinebit. Duabus quoque tabulis que in angulis ponende sunt similis iunctura servabitur et erunt simul tabule octo. Bases earum argentee sedecim duabus basibus per unam tabulam supputatis. Facies et vectes de lignis sethim quinque ad continendas tabulas in uno latere tabernaculi et quinque alios in altero et eiusdem numeri ad occidentalem plagam qui mittentur per medias tabulas a summo usque ad summum. Ipsasque tabulas deaurabis et fundes eis anulos aureos per quos vectes tabulata contineant. Quos operies lamminis aureis et eriges tabernaculum iuxta exemplum quod tibi in monte monstratum est. Facies et velum de iacincto et purpura coccoque bis tincto et bisso retorta opere plumario et pulcra varietate contextum quod appendes ante quatuor columpnas de lignis sethim que et ipse quidem deaurate erunt et habebunt capita aurea sed bases argenteas. Inseretur autem velum per circulos intra quod pones archam testimonii et quo sanctuarium et sanctuarii sanctuaria dividentur. Pones et propiciatorium super archam testimonii in sancta sanctorum. Mensamque extra velum et contra mensam candelabrum in latere tabernaculi meridiano. Mensa enim stabit in parte aquilonis. Facies et tentorium in introitu tabernaculi de iacincto et purpura coccoque bis tincto et bisso retorta opere plumario. Et quinque columpnas deaurabis lignorum sethim ante quas ducetur tentorium. Quarum erunt capita aurea et bases enee.

## XXVII

Facies et altare de lignis sethim quod habebit quinque cubitos in longitudine et totidem in latitudine id est quadrum et tres cubitos in altitudinem. Cornua autem per quatuor angulos ex ipso erunt. et operies illud ere. Facies in usus eius lebetas ad suscipiendos cineres et forcipes atque fuscinulas et ignium receptacula. Omnia vasa ex ere fabricabis. Craticulamque in modum retis eneam. per cuius quatuor angulos erunt quatuor anuli enei quos pones subter arulam altaris. Eritque craticula usque ad altaris medium. Facies et vectes altaris de lignis sethim duos quos operies lamminis eneis. et induces per circulos eruntque ex utroque latere altaris ad portandum non solidum sed inane et cavum intrinsecus facies illud sicut tibi in monte monstratum est. Facies et atrium tabernaculi in cuius plaga australi contra meridiem erunt tentoria de bisso retorta. Centum cubitos unum latus tenebit in longitudine et columpnas .xx. cum basibus totidem eneis que capita cum celaturis suis habebunt argentea. Similiter in latere aquilonis per longum erunt tentoria centum cubitorum columpne viginti et bases enee eiusdem numeri et capita earum cum celaturis suis argentea. In latitudine vero atrii quod respicit ad occidentem erunt tentoria per quinquaginta cubitos et columpne decem basesque totidem. In ea quoque atrii latitudine que respicit ad orientem quinquaginta cubiti erunt in quibus quindecim cubitorum tentoria lateri uno deputabuntur. columpneque tres et bases totidem. Et in latere altero erunt tentoria cubitos obtinentia quindecim. Columpnas tres et bases totidem. In introitu vero atrii fiet tentorium cubitorum viginti ex iacincto et purpura coccoque bis tincto et bisso retorta opere plumarii. Columpnas habebit quatuor cum basibus totidem. Omnes columpne atrii per circuitum vestite erunt argenteis lamminis capitibus argenteis et basibus eneis. In longitudine occupabit atrium cubitos centum in latitudine quinquaginta altitudo quinque cubitorum erit. Fietque de bisso retorta et habebit bases eneas. Cuncta vasa tabernaculi in omnes usus et cerimonias tam paxillos eius quam atrii ex ere facies. Precipe filiis israel ut afferant tibi oleum de arboribus olivarum purissimum piloque contusum ut ardeat semper lucerna in tabernaculo testimonii extra velum quod appensum est et collocabunt eam aaron et filii eius et usque mane luceat coram domino. Perpetuus erit cultus per successiones eorum a filiis israel.

testio

## XXVIII

Applica quoque ad te aaron fratrem tuum cum filiis suis de medio filiorum israel ut sacerdotio fungantur michi aaron. nadab et abiu et eleazar. et ithamar. Faciesque vestem sanctam fratri tuo in gloriam et decorem et loqueris cunctis sapientibus corde quos replevi spiritu prudentie ut faciant vestes aaron in quibus sanctificatus ministret michi. Hec autem erunt vestimenta que facient. Racionale et superhumerale tunicam lineam strictam cidarim et balteum. Facient vestimenta sancta aaron fratri tuo et filiis eius ut sacerdotio fungantur michi. Accipientque aurum et iacinctum et purpuram coccumque bis tinctum et bissum. Facient autem superhumerale de auro et iacincto ac purpura coccoque bis tincto. et bisso retorta opere polimito. Duas oras iunctas habebit in utroque latere summitatum ut in unum redeant. Ipsaque textura et cuncta operis varietas erit ex auro et iacincto et purpura coccoque bis tincto et bisso retorta. Sumesque duos lapides onichinos et sculpes in eis nomina filiorum israel. sex nomina in lapide uno et sex reliqua in altero. iuxta ordinem nativitatis eorum opere sculptoris et celatura gemmarii sculpes eos nominibus filiorum israel inclusos auro. Atque circumdatos et pones in utroque latere superhumeralis memoriale filiis israel. Portabitque aaron nomina eorum coram domino super utrumque humerum ob recordationem. Facies et uncinos ex auro et duas catenulas auri purissimi sibi invicem coherentes quas inseres uncinis. Racionale quoque iudicii facies opere polimito iuxta texturam superhumeralis ex auro iacincto et purpura coccoque bis tincto et bisso retorta. Quadrangulum erit et duplex. Mensuram palmi habebit

tam in longitudine quam latitudine. Ponesque
in eo quatuor ordines lapidum. In primo uer-
su erit lapis sardius et topazius et smaragdus.
In secundo carbunculus. saphirus et iaspis. In ter-
tio ligurius. achates. et amethistus. In quarto cri-
solitus. onichinus et berillus. Inclusi auro erunt
per ordines suos. habebuntque nomina filiorum israhel.
Duodecim nominibus celabuntur singuli lapides no-
minibus singulorum per duodecim tribus. Facies
in rationale cathenas sibi inuicem coherentes
ex auro purissimo et duos anulos aureos quos
pones in utraque rationalis summitate. Cathenas-
que aureas iunges anulis qui sunt in marginibus
eius et ipsarum cathenarum extrema duobus co-
pulabis uncinis in utroque latere superhumeralis quod
rationale respicit. Facies et duos anulos aureos
quos pones in summitatibus rationalis et in oris que
e regione sunt superhumeralis et posteriora eius
aspiciunt. Nec non et alios duos anulos aureos
qui ponendi sunt in utroque latere superhumeralis deor-
sum quod respicit contra faciem iuncture inferio-
ris ut aptari possint cum superhumerali et strin-
gatur rationale anulis suis cum anulis superhu-
meralis uitta iacinctina ut maneat iunctura fa-
bre facta et a se inuicem rationale et superhum-
erale nequeant separari. Portabitque aaron no-
mina filiorum israhel in rationale iudicii super
pectus suum quando ingreditur sanctuarium in m-
emoriale coram domino in eternum. Pones autem
in rationale iudicii doctrinam et ueritatem que
erunt in pectore aaron quando ingredietur
coram domino et gestabit iudicium filiorum
israhel in pectore suo in conspectu domini semper.
Facies et tunicam superhumeralis totam
iacinctinam in cuius medio supra erit capi-
tium et ora per gyrum eius textilis sicut fieri so-
let in extremis uestium partibus ne facile rum-
patur. Deorsum uero ad pedes eiusdem tuni-
ce per circuitum quasi mala punica facies ex ia-
cincto et purpura et cocco bis tincto. mixtis in
medio tintinnabulis ita ut tintinnabulum
sit aureum et malum punicum. Rursumque
tintinnabulum aliud aureum et malum pun-
icum et uestietur ea aaron in officio ministe-
rii. ut audiatur sonitus quando ingreditur et
egreditur sanctuarium in conspectu domini et n-
on moriatur. Facies et lamminam de auro p-
urissimo in qua sculpes opere celatoris sanctum
domino. Ligabisque eam uitta iacinctina et erit
super tiaram imminens super frontem pontifi-
cis. Portabitque aaron iniquitates eorum que ob-
tulerint et sanctificauerint filii israhel in cunc-
tis muneribus et donariis suis. Erit autem lammi-
na semper in fronte eius ut placatus eis sit dominus.
Stringensque tunicam. bisso. et tiaram bissin-
am. Facies et balteum opere plumarii. Porro
filiis aaron tunicas lineas parabis et balteos
ac tiaras in gloriam et decorem. Uestiesque hiis
omnibus aaron fratrem tuum et filios eius cum eo. et
cunctorum consecrabis manus. Sanctificabis-
que illos ut sacerdotio fungantur michi. Facies
et feminalia linea ut operiant carnem tur-
pitudinis sue a renibus usque ad femora. Et ute-
ntur eis aaron et filii eius quando ingredientur

tabernaculum testimonii uel quando appropinquant
ad altare ut ministrent in sanctuario ne iniqui-
tatis rei moriantur. Legitimum sempiternum e-
rit aaron et semini eius post eum. Sed et hoc



facies ut michi in sacerdocio consecrentur. Tol-
le uitulum de armento et arietes duos inm-
aculatos panesque azimos et crustula absque
fermento que conspersa sunt oleo. Lagana quoque
azima oleo lita de simila triticea cuncta faci-
es et posita in canistro offeres. Uitulum autem
et duos arietes et aaron ac filios eius applica-
bis ad hostium tabernaculi testimonii. Cumque
laueris patrem cum filiis aqua. indues aaron
uestimentis suis id est linea et tunica super-
humerali et rationali quod constringes balteo et po-
nes super tiaram in capite eius et lamminam s-
anctam super tiaram et oleum unctionis fundes
super caput eius atque hoc ritu consecrabitur. Fi-
lios quoque illius applicabis et indues tunicis
lineis cingesque balteo aaron scilicet et liberos eius
et impones eis mitras eruntque sacerdotes mei
religione perpetua. Postquam initiaueris manus
eorum applicabis et uitulum coram tabernaculo
testimonii imponentque aaron et filii eius ma-
nus super caput illius et mactabis eum in con-
spectu domini iuxta hostium tabernaculi testimon-
ii sumptumque de sanguine uituli pones super
cornua altaris digito tuo reliquum autem sangui-
nem fundes iuxta basem eius. Sumes et adipem
totum qui operit intestina et reticulum iecoris
ac duos renes et adipem qui super eos est et offeres
incensum super altare. Carnes uero uituli et co-
rium et fimum combures foris extra castra.
eo quod pro peccato sit. Unum quoque arietem sumes
super cuius caput ponent aaron et filii eius ma-
nus. Quem cum mactaueris tolles de sangui-
ne eius et fundes circa altare. Ipsum autem arie-
tem secabis in frusta. Lotaque intestina eius ac
pedes pones super concisas carnes et super caput
illius. et offeres totum arietem in incensum
super altare oblatio est domino. odor suauissi-
mus uictima domini. Tolles quoque arietem a-
lterum super cuius caput aaron et filii eius po-
nent manus. Quem cum immolaueris sumen-
es de sanguine ipsius et pones super extremum
dextere auricule aaron et filiorum eius et super
pollices manus eorum et pedis dextri. fundes-
que sanguinem super altare per circuitum. Cumque
tuleris de sanguine qui est super altare et de oleo
unctionis asperges aaron et uestes eius fili-
os et uestimenta eorum. Consecratisque et ipsis et
uestibus tolles adipem de ariete et caudam et
aruinam que operit uitalia ac reticulum iecoris
et duos renes. atque adipem qui super eos est armum-
que dextrum eo quod sit aries consecrationis
tortam panis unius crustulam conspersam oleo
Laganum de canistro azimorum quod positum est
in conspectu domini. Ponesque omnia super ma-
nus aaron et filiorum eius et sanctificabis eos
eleuans coram domino suscipiensque uniuersa
de manibus eorum et incendes super altare in
holocaustum odorem suauissimum in consp-
ectu domini. quia oblatio eius est. Sumens quoque
pectusculum de ariete quo initiatus est aaron

sanctificabisque illud elevatum coram domino et cedet in partem tuam. Sanctificabisque et pectusculum consecratum et armum quem de ariete separasti quo initiatus est Aaron et filii eius. Cedentque in partem Aaron et filiorum eius iure perpetuo a filiis Israel quia primitiva sunt et initia de victimis eorum pacificis que offerunt domino. Vestem autem sanctam qua utetur Aaron habebunt filii eius post eum ut ungantur in ea et consecrentur manus eorum. Septem diebus utetur illa qui pontifex pro eo fuerit constitutus de filiis eius et qui ingredietur tabernaculum testimonii ut ministret in sanctuario. Arietem autem consecrationum tolles et coques carnes eius in loco sancto quibus vescetur Aaron et filii eius. Panes quoque qui sunt in canistro in vestibulo tabernaculi testimonii comedent ut sit placabile sacrificium et sanctificentur offerentium manus. Alienigena non vescetur ex eis quia sancta sunt. Quod si remanserit de carnibus consecratis sive de panibus usque mane combures reliquias igni. Non comedentur quia sanctificata sunt. Omnia que precepi tibi facies super Aaron et filios eius. Septem diebus consecrabis manus eorum et vitulum pro peccato offeres per singulos dies ad expiandum. Mundabisque altare cum immolaveris hostiam expiationis et ungues illud in sanctificationem. Septem diebus expiabis altare et sanctificabis et erit sanctum sanctorum. Omnis qui tetigerit illud sanctificabitur. Hoc est quod facies in altari agnos anniculos duos per singulos dies iugiter unum agnum mane et alterum vespere. Decimam partem simile conspersae oleo tunso quod habeat mensuram quartam partem hin et vinum ad libandum eiusdem mensure in agno uno. Alterum vero agnum offeres ad vesperam iuxta ritum matutine oblationis et iuxta ea que diximus in odorem suavitatis sacrificium domino oblationem perpetuam in generationibus vestris ad hostium tabernaculi testimonii coram domino ubi constituam ut loquar ad te. Ibique precipiam filiis Israel et sanctificabitur altare in gloria mea. Sanctificabo et tabernaculum testimonii cum altari et Aaron cum filiis eius ut sacerdotio fungantur michi. Et habitabo in medio filiorum Israel eroque eis deus et scient quia ego dominus deus eorum qui eduxi eos de terra Egypti ut manerem inter illos ego dominus deus ipsorum.

XXX

Facies quoque altare ad adolendum thimiama de lignis sethim habens cubitum longitudinis et alterum latitudinis id est quadrangulum et duos cubitos in altitudine cornua ex ipso procedent. Vestiesque illud auro purissimo tam craticulam eius quam parietes per circuitum et cornua. Faciesque ei coronam aureolam per girum et duos anulos aureos sub corona per singula latera et mittantur in eos vectes et altare portetur. Ipsosque vectes facies de lignis sethim et inaurabis. Ponesque altare contra velum quod ante archam pendet testimonii coram propitiatorio quo tegitur testimonium ubi loquar tibi et adolebit incensum super eo Aaron suave fragrans mane quando componet lucernas incendet illud. Et quando collocat eas ad vesperum uret thimiama sempiternum coram domino in generationes vestras. Non offeretis super eo thimiama compositionis alterius nec oblationem et victimam nec libabitis. Et deprecabitur Aaron super cornua eius semel per annum in sanguine quod oblatum est pro peccato et placabit super eo in generationibus vestris sanctum sanctorum erit domino. Locutus est dominus ad moysen dicens. Quando tuleris summam filiorum Israel iuxta numerum dabunt singuli pretium pro animabus suis domino et non erit plaga in eis cum fuerint recensiti. Hoc autem dabit omnis qui transit ad nomen dimidium sicli iuxta mensuram templi. Siclus viginti habet obolos. Media pars sicli offeretur domino. Qui habetur in numero a viginti annis et supra dabit pretium. Dives non addet ad medium sicli et pauper nichil minuet. Susceptamque pecuniam que collata est a filiis Israel trades in usus tabernaculi testimonii ut sit monimentum eorum coram domino et propitietur animabus eorum. Locutusque est dominus ad moysen dicens. Facies et labium eneum cum basi sua ad lavandum ponesque illud inter tabernaculum testimonii et altare. Et missa aqua lavabunt in eo Aaron et filii eius manus suas ac pedes quando ingressuri sunt tabernaculum testimonii et quando accessuri sunt ad altare ut offerant in eo thimiama domino ne forte moriantur. Legitimum sempiternum erit ipsi et semini eius per successiones. Locutusque est dominus ad moysen dicens. Sume tibi aromata prime mirre et electe quingentos siclos et cinnamomi medium id est. CC. L. siclos. calami similiter ducentos quinquaginta casie autem quingentos siclos in pondere sanctuarii olei de olivetis mensuram hin. Faciesque unctionis oleum sanctum unguentum compositum opere unguentarii. Et ungues ex eo tabernaculum testimonii et archam testamenti mensamque cum vasis suis candelabrum et utensilia eius. Altaria thimiamatis et holocausti et universam supellectilem que ad cultum eorum pertinent sanctificabisque omnia et erunt sancta sanctorum. Qui tetigerit ea sanctificabitur. Aaron et filios eius ungues sanctificabisque eos ut sacerdotio fungantur michi. Filiis quoque Israel dices. Hoc oleum unctionis sanctum erit michi in generationes vestras. Caro hominis non ungetur ex eo et iuxta compositionem eius non facietis aliud quia sanctificatum est et sanctum erit vobis. Homo quicumque tale composuerit et dederit ex eo alieno exterminabitur de populo suo. Dixitque dominus ad moysen. Sume tibi aromata et stacten et onicha et galbanum boni odoris et thus lucidissimum equalis ponderis erunt omnia. Faciesque thimiama compositum opere unguentarii mixtum diligenter et purum et sanctificatione dignissimum. Cumque in tenuissimum pulverem universa contuderis pones ex eo coram testimonio tabernaculi in quo loco apparebo tibi. Sanctum sanctorum erit vobis thimiama. Talem compositionem non facietis in usus vestros quia sanctum est domino. Homo quicumque fecerit simile ut odore illius perfruatur peribit de populis suis.

XXXI

Locutusque est dominus ad moysen dicens. Ecce vocavi ex nomine beseleel filium uri filii

de tribu iuda et impleui eum spiritu dei sapi
et intelligentia et scientia in omni opere ad excogi
tandum fabre quicquid fieri potest ex auro et
argento. et ere et marmore et gemmis et diu
ersitate lignorum. Dedique ei socium ooliab filium
achisamech. de tribu dan. et in corde omnis erudi
ti posui sapientiam ut faciant cuncta que prece
pi tibi. Tabernaculum federis et archam testim
onii et propiciatorium quod super eam est. et cuncta u
asa tabernaculi mensamque et uasa eius. Candela
brum purissimum cum uasis suis et altaria thy
miamatis et holocausti et omnia uasa eorum labrum
cum basi sua uestes sanctas in ministerio aar
on sacerdoti et filiis eius ut fungantur officio
suo in sacris oleum unctionis et tymiama aro
matum in sanctuario omnia que precepi tibi
facient. Et locutus est dominus ad moysen dic
ens. Loquere filiis israel et dices ad eos. Videte u
t sabbatum meum custodiatis quia signum est
inter me et uos in generationibus uestris ut sciatis
quia ego dominus qui sanctifico uos. Custodite sab
batum sanctum est enim uobis. Qui polluerit i
llud. morte morietur. Qui fecerit in eo opus p
eribit anima illius de medio populi sui. Sex diebus faci
etis opus. In die septimo sabbatum est requies
sancta domino. Omnis qui fecerit opus in hac die m
orietur. Custodiant filii israel sabbatum et celebrent
illud in generationibus suis. Pactum est sempit
ernum inter me et filios israel. signumque perpetuum.
Sex enim diebus fecit deus celum et terram et in septim
o ab opere cessauit. Deditque dominus moysi com
pletis huiuscemodi sermonibus in monte synai
duas tabulas testimonii lapideas scriptas di

XXXII

gito dei. Videns autem populus quod moram faceret
descendendi de monte moyses congregatus aduer
sus aaron ait. Surge fac nobis deos qui nos precedant.
Moysi enim huic uiro qui nos eduxit de terra e
gypti ignoramus quid acciderit ei. Dixitque ad e
os aaron. Tollite inaures aureas de uxorum uxorum
filiorumque et filiarum uestrarum auribus et afferte
ad me. Fecit populus que iusserat deferens in au
res ad aaron. Quas cum ille accepisset formauit
opere fusorio et fecit ex eis uitulum conflatilem
dixeruntque. Hii sunt dii tui israel qui te eduxerunt
de terra egypti. Quod cum uidisset aaron edificauit
altare coram eo et preconis uoce clamauit dicens
Cras sollempnitas domini est. Surgentesque ma
ne obtulerunt holocausta et hostias pacificas. E
t sedit populus comedere et bibere et surrexerunt
ludere. Locutus est autem dominus ad moysen
dicens. Vade descende peccauit populus tuus quem
eduxisti de terra egypti recesserunt cito de uia
quam ostendisti eis. Feceruntque sibi uitulum con
flatilem et adorauerunt atque immolantes ei h
ostias dixerunt. Isti sunt dii tui israel qui te edux
erunt de terra egypti. Rursumque ait dominus ad mo
ysen. Cerno quod populus iste dure ceruicis sit. dimitte
me ut irascatur furor meus contra eos et deleam
eos. faciamque te in gentem magnam. Moyses a
utem orabat dominum deum suum dicens. Cur do
mine irascitur furor tuus contra populum tuum q
uem eduxisti de terra egypti in fortitudine m
agna et in manu robusta. Ne queso dicant e
gipcii callide eduxit eos ut interficeret in mo

IX

ntibus et deleret e terra. Quiescat ira tua et esto placa
bilis super nequitiam populi tui. Recordare abraham
ysaach et israhel seruorum tuorum quibus iurasti p
er temetipsum dicens multiplicabo semen uestrum sicut
stellas celi et uniuersam terram hanc de qua locutus
sum dabo semini uestro et possidebitis eam semper.
Placatusque est dominus ne faceret malum quod locutus
fuerat aduersus populum suum. Et reuersus est moyses d
e monte portans duas tabulas testimonii in m
anu scriptas ex utraque parte et factas opere dei.
Scriptura quoque dei erat sculpta in tabulis. Au
diens autem iosue tumultum populi uociferantis.
Dixit ad moysen. Vlulatus pugne auditur in
castris. Qui respondit. Non est clamor adhorta
ntium ad pugnam neque uociferatio compellen
tium ad fugam sed uocem cantantium ego au
dio. Cumque appropinquasset ad castra uidit uit
ulum et choros. Iratusque ualde proiecit de manu
tabulas et confregit ad radicem montis. Arripi
ensque uitulum quem fecerant combussit et con
triuit usque ad puluerem. Quem sparsit in aq
uam et dedit ex eo potum filiis israel. Dixitque ad
aaron. Quid tibi fecit hic populus ut induceres su
per eum peccatum maximum? Cui ille respondit. Ne in
dignetur dominus meus. Tu enim nosti populum istum
quod pronus sit ad malum. Dixerunt michi. Fac n
obis deos qui precedant nos. huic enim moysi qui e
duxit nos de terra egypti nescimus
quid acciderit. Quibus ego dixi. Quis uestrum habet
aurum? Tulerunt et dederunt michi et proie
ci illud in ignem egressusque est hic uitulus. V
idens ergo moyses populum quod esset nudatus spoliau
erat enim eum aaron propter ignominiam so
rdis et inter hostes nudum constituerat. Sta
ns in porta castrorum ait. Si quis est domini iun
gatur michi. Congregatique sunt ad eum omnes
filii leui. Quibus ait. Hec dicit dominus deus
israel. Ponat uir gladium super femur suum. Ite
et redite de porta usque ad portam per medium
castrorum et occidat unusquisque fratrem et a
micum et proximum suum. Feceruntque filii le
ui iuxta sermonem moysi. ceciderùntque die illo
quasi tria milia hominum. Et ait moyses. Con
secrastis manus uestras hodie domino unusquisque in
filio et fratre suo ut detur uobis benedictio. Facto a
utem die altero locutus est moyses ad populum. Pecca
stis peccatum maximum. Ascendam ad dominum si q
uomodo eum quiero deprecari pro scelere uestro. R
euersusque ad dominum. Obsecro peccauit populus
iste peccatum magnum. Feceruntque sibi deos
aureos. aut dimitte eis hanc noxam. aut si n
on facis dele me de libro tuo quem scripsisti.
Cui respondit dominus. Qui peccauerit michi.
delebo eum de libro meo. Tu autem uade et duc
populum istum de quo locutus tibi sum. Angelus
meus precedet te. Ego autem in die ultionis ui
sitabo. et hoc peccatum eorum. Percussit ergo
dominus populum pro reatu uituli quem fecerat a

XXXIII

aron. Locutusque est dominus ad moysen. Va
de et ascende de loco isto. tu et populus tuus quem
eduxisti de terra egypti. in terram quam iuraui a
braam. ysaach. et iacob. dicens. Semini tuo
dabo eam. Et mittam precursorem tui angelum.
Vt eiciat chananeum et amorreum et etheum
et ferezeum et eueum. et iebuseum et intres

huic enim moysi qui eduxit nos

intra in lacte et melle fluentem. Non enim as-
cendam tecum quia populus dure cervicis est ne forte
disperdam te in via. Audiens populus sermonem hunc
pessimum luxit et nullus ex more indutus est
cultu suo. Dixitque dominus ad moisen. Loquere
filiis israel. Populus dure cervicis es semel ascen-
dam in medio tui et delebo te. Iam nunc depo-
ne ornatum tuum ut sciam quid faciam tibi. D-
eposuerunt ergo filii israel ornatum suum a mon-
te oreb. Moises quoque tollens tabernaculum tete-
dit extra castra procul vocavitque nomen eius
tabernaculum federis. Et omnis populus qui habebat
aliquam questionem egrediebatur ad taberna-
culum extra castra. Cumque egrederetur moises
ad tabernaculum surgebat universa plebs et stabat
unusquisque in hostio papilionis sui. Aspiciebantque
post tergum moisi donec ingrederetur tentorium.
Ingresso autem illo tabernaculum federis
descendebat columna nubis et stabat ad hostium
loquebaturque cum moise cernentibus universis quod co-
lumna nubis staret ad hostium tabernaculi. Sta-
bantque ipsi et adorabant per fores tabernaculorum
suorum. Loquebatur autem dominus ad moi-
sen facie ad faciem sicut loqui solet homo ad a-
micum suum. Cumque ille reverteretur ad castra
minister eius iosue filius nun puer non rece-
debat de tabernaculo. Dixit autem moises ad d-
ominum. Precipis ut educam populum istum et n-
on indicas michi quem missurus sis mecum.
Presertim cum dixeris novi te ex nomine et inve-
nisti gratiam coram me. Si ergo inveni gratiam
in conspectu tuo ostende michi viam tuam
ut sciam te et inveniam gratiam ante oculos t-
uos respice populum tuum gentem hanc. Dixitque
dominus. Facies mea precedet te et requiem dabo ti-
bi. Et ait moises. Si non tu ipse precedes ne edu-
cas nos de loco isto. In quo enim scire poterimus
ego et populus tuus invenisse nos gratiam in cons-
pectu tuo nisi ambulaveris nobiscum ut glori-
ficemur ab omnibus populis qui habitant super terram.
Dixit autem dominus ad moisen. Et verbum
istud quod locutus es faciam. Invenisti enim gratiam
coram me et te ipsum novi ex nomine. Qui ait.
Ostende michi gloriam tuam. Respondit. Ego
ostendam omne bonum tibi et vocabor in nomine
domini coram te et miserebor cui voluero et cleme-
ns ero in quem michi placuerit. Rursumque ait.
Non poteris videre faciem meam. Non enim videbi-
t me homo et vivet. Et rursum. Ecce inquit est
locus apud me stabis supra petram. Cumque tran-
sibit gloria mea ponam te in foramine petre et
protegam dextera mea donec transeam. Tollamque
manum meam et videbis posteriora mea. Fa-
ciem autem meam videre non poteris.

XXXIIII

Ac deinceps.
Precide ait tibi duas tabulas lapideas instar
priorum et scribam super eas verba que habue-
runt tabule quas fregisti. Esto paratus mane u-
t ascendas statim in montem sinai stabisque mec-
um super verticem montis. Nullus ascendat tecum
nec videatur quispiam per totum montem. Bo-
ves quoque et oves non pascantur e contra. Exci-
dit ergo duas tabulas lapideas quales ante f-
uerant et de nocte consurgens ascendit in mon-
tem sinai sicut ei preceperat dominus portans se-
cum tabulas. Cumque descendisset dominus per nubem
stetit moises cum eo invocans nomen domini. Q-
uo transeunte coram eo ait. Dominator domine deus
misericors et clemens paciens et multe mise-
racionis ac verax qui custodis misericordiam in mili-
a qui aufers iniquitatem et scelera atque peccata n-
ullusque apud te per se innocens est qui reddis iniqui-
tatem patrum filiis ac nepotibus in terciam et quar-
tam generacionem. Festinusque moises curvatus
est pronus in terram et adorans ait. Si inveni gra-
tiam in conspectu tuo domine. Obsecro ut gra-
diaris nobiscum. Populus enim dure cervicis est
ut auferas iniquitates nostras ac peccata nosque p-
ossideas. Respondit dominus. Ego inibo pactum.
Videntibus cunctis signa faciam que numquam
sunt visa super terram nec in ullis gentibus ut cer-
nat populus in cuius es medio opus domini terribile quod fa-
cturus sum. Observa cuncta que hodie mandabo
tibi. Ego ipse eiciam ante faciem tuam amorreum
et cananeum et etheum ferezeum quoque et eve-
um et iebuseum. Cave ne unquam cum habita-
toribus terre illius iungas amicicias que tibi sint
in ruinam sed aras eorum destrue. Confringe st-
atuas lucosque succide. Noli adorare deum alienum.
Dominus zelotes nomen eius deus est emulator.
Ne ineas pactum cum hominibus illarum regionum
ne cum fornicati fuerint cum diis suis et adorave-
rint simulacra eorum vocet te quispiam ut co-
medas de immolatis nec uxorem de filiabus eorum
accipias filiis tuis ne filiam tuam dabis filio
eius uxorem ne postquam ipse fuerint fornicate
fornicari faciant et filios tuos in deos suos. Deos
conflatiles non facies tibi. Sollempnitatem
azimorum custodies. Septem diebus vesceris a-
zimis sicut precepi tibi in tempore mensis novorum.
Mense enim verni temporis egressus es de egi-
pto. Omne quod aperit vulvam generis masculini
meum erit de cunctis animantibus tam de bobus
quam de ovibus meum erit. Primogenitum asi-
ni redimes ove. Sin autem nec precium pro eo
dederis occidetur. Primogenitum filiorum tuorum re-
dimes nec apparebis in conspectu meo vacuus.
Sex diebus operaberis die septimo cessabis arare
et metere. Sollempnitatem ebdomadarum fa-
cies tibi in primiciis frugum messis tue tritice-
e et sollempnitatem quando redeunte anni tempore
cuncta conduntur. Tribus temporibus anni apparebit
omne masculinum tuum in conspectu omnipo-
tentis domini dei israhel. Cum enim tulero gentes a fa-
cie tua et dilatavero terminos tuos nullus insi-
diabitur terre tue ascendente te et apparente in con-
spectu domini dei tui ter in anno. Non immolabis
super fermento sanguinem hostie mee neque reside-
bit mane de victima sollempnitatis phase. Pri-
micias frugum terre tue offeres in domum do-
mini dei tui. Non coques edum in lacte matris
sue. Dixitque dominus ad moisen. Scribe tibi verba
hec quibus et tecum et cum filiis israhel pepigi
fedus. Fecit ibi cum domino quadraginta dies
et xl. noctes panem non comedit et aquam non
bibit. Scripsit in tabulis verba federis decem.
Cumque descenderet moises de monte sinai te-
nebat duas tabulas testimonii et ignorabat
quod cornuta esset facies sua ex consorcio sermonis

dei. Videntes autem aaron et filii israel cornutam faciem moysi timuerunt prope accedere. Vocatique ab eo reversi sunt tam aaron quam principes sinagoge. Et postquam locutus est venerunt ad eum etiam omnes filii israhel quibus precepit cuncta que audierat a domino in monte synai. Impletisque sermonibus posuit velamen super faciem suam. Quod ingressus ad dominum et loquens cum eo auferebat donec exiret. Et tunc loquebatur ad filios israhel omnia que sibi fuerant imperata. Qui videbant faciem egredientis moysi esse cornutam. Sed operiebat rursus ille faciem suam si quando loquebatur ad eos.

CXXXV

Igitur congregata omni turba filiorum israhel dixit ad eos. Hec sunt que iussit dominus fieri. Sex diebus facietis opus septimus dies erit vobis sanctus sabbatum et requies domini. Qui fecerit opus in eo occidetur. Non succendetis ignem in omnibus habitaculis vestris per diem sabbati. Et ait moyses ad omnem catervam filiorum israhel. Iste est sermo quem precepit dominus dicens. Separate apud vos primitias domino. Omnis voluntarius et prono animo offerat eas domino. Aurum et argentum et es iacinctum purpuram coccumque bistinctum et byssum pilos caprarum et pelles arietum rubricatas et iacinctinas. ligna sethim et oleum ad luminaria concinnanda et ut conficiatur unguentum et thimiama suavissimum. Lapides onichinos et gemmas ad ornatum superhumeralis et rationalis. Quisquis vestrum est sapiens veniat et faciat quod dominus imperavit tabernaculum scilicet et tectum eius atque operimentum anulos et tabulata cum vectibus paxillos et bases archam et vectes propiciatorium et velum quod ante illud appenditur mensam cum vectibus et vasis et propositionis panibus candelabrum ad luminaria sustentanda vasculum et lucernas et oleum ad nutrimenta ignium. Altare thimiamatis et vectes. Oleum unctionis et thimiama ex aromatibus tentorium ad ostium tabernaculi altare holocausti et craticulam eius eneam cum vectibus et vasis suis. Labrum et bases eius cortinas atrii cum columnis et basibus tentorium in foribus vestibuli. Paxillos tabernaculi et atrii cum funiculis suis vestimenta quorum usus est in ministerio sanctuarii Vestes aaron pontificis ac filiorum eius ut sacerdotio fungantur michi. Egressaque omnis multitudo filiorum israhel de conspectu moysi obtulit mente promptissima atque devota primicias domino ad faciendum opus tabernaculi testimonii quicquid ad cultum et ad vestes sanctas necessarium erat viri cum mulieribus prebuerunt armillas et inaures anulos et dextralia omne vas aureum in donaria domini separatum est. Si quis habuit iacinctum et purpuram coccumque bistinctum byssum et pilos caprarum pelles arietum rubricatas et iacinctinas argenti et auri et eris metalla obtulerunt domino. Ligna quoque sethim in varios usus et mulieres docte dederunt que neverant iacinctum purpuram et vermiculum ac byssum et pilos caprarum sponte propria cuncta tribuentes. Principes vero obtulerunt lapides onichinos et gemmas ad superhumerale et rationale. Aromataque et oleum ad luminaria concinnanda et ad preparandum unguentum ac thimiama odoris suavissimi componendum. Omnes viri et mulieres mente devota obtulerunt donaria ut fierent opera que iusserat dominus per manum moysi. Cuncti filii israhel voluntaria domino dedicaverunt. Dixitque moyses ad filios israhel. Ecce vocavit dominus ex nomine beselehel filium uri filii hur de tribu iuda. Implevitque eum spiritu dei sapientie et scientie et intelligentie omni doctrina ad excogitandum et faciendum opus in auro et argento. et ere sculpendisque lapidibus et opere carpentario. Quicquid fabre adinveniri potest dedit in corde eius. Ooliab quoque filium achisamech de tribu dan ambos erudivit sapientia ut faciant opera abietarii polimitarii ac plumarii de iacincto ac purpura coccoque bistincto et bysso et texant omnia ac nova queque repperiant.

CXXXVI

Fecit ergo beselehel et ooliab et omnis vir sapiens quibus dedit dominus sapientiam et intellectum ut scirent fabre operari que in usus sanctuarii necessaria sunt et que precepit dominus fieri. Cumque vocasset eos moyses et omnem eruditum virum cui dederat deus sapientiam et qui sponte sua obtulerant se ad faciendum opus tradidit ei universa donaria filiorum israhel. Qui cum instarent operi cotidie mane populus vota offerebat Unde artifices venire compulsi. Dixerunt moysi. Plus offert populus quam necessarium est. Iussit ergo moyses preconis voce cantari nec vir nec mulier quicquam ultra offerat in opere sanctuarii. Sicque cessatum est a muneribus offerendis eo quod oblata sufficerent et superhabundarent. Feceruntque omnes corde sapientes ad explendum opus tabernaculi cortinas decem de bysso retorto et iacincto et purpura coccoque bistincto opere vario et arte polimita quarum una habebat in longitudine .xx. octo cubitos et in latitudine quatuor. Una mensura erat omnium cortinarum. Coniunxit cortinas quinque alteram alteri et alias quinque sibi invicem copulavit. Fecit et ansas iacinctinas in ora cortine unius ex utroque latere. Et in ora cortine alterius similiter ut contra se invicem venirent anse et mutuo iungerentur. Unde et quinquaginta fudit circulos aureos qui morderent cortinarum ansas et fieret unum tabernaculum. Fecit et saga undecim de pilis caprarum ad operiendum tectum tabernaculi. Unum sagum habebat in longitudinem cubitos triginta et in latitudine cubitos quatuor. Unius mensure erant omnia saga quorum quinque iunxit seorsum et sex alia separatim. Fecitque ansas quinquaginta in ora sagi unius et quinquaginta in ora sagi ut sibi invicem iungerentur. Et fibulas eneas quinquaginta quibus necteretur tectum et unum pallium ex omnibus sagis fieret. Fecit et operimentum tabernaculi de pellibus arietum rubricatis aliudque desuper velamentum de pellibus iacinctinis. Fecit et tabulas tabernaculi de lignis sethim stantes. Decem cubitorum erat lo-

gitudo tabule unius et unum ac semis cubiti latitudo retinebat. Bine incastrature erant per singulas tabulas ut altera alteri iungeretur. Sic fecit in omnibus tabulis tabernaculi e quibus viginti ad plagam meridianam erant contra austrum cum .xl. basibus argenteis. Due bases sub una tabula ponebantur ex utraque angulorum parte ubi incastrature laterum in angulis terminantur. Ad plagam quoque tabernaculi que respicit ad aquilonem fecit viginti tabulas cum quadraginta argenteis basibus. Duas bases per singulas tabulas. Contra occidentem vero id est ad eam partem tabernaculi que mare respicit fecit sex tabulas. et duas alias per singulos angulos tabernaculi retro: que iuncte erant a deorsum usque sursum et in unam compagem pariter ferebantur. Ita fecit ex utraque parte per angulos ut octo essent simul tabule et haberent bases argenteas sedecim. Binas scilicet bases sub singulis tabulis. Fecit et vectes de lignis sethim quinque ad continendas tabulas unius lateris tabernaculi et quinque alios ad alterius lateris tabulas coaptandas. Et extra hos quinque alios vectes ad occidentalem plagam tabernaculi contra mare. Fecit quoque et vectem alium qui per medias tabulas ab angulo usque ad angulum perveniret. Ipsa autem tabulata deauravit fusis basibus eorum argenteis et circulos earum fecit aureos per quos vectes induci possent quos et ipsos aureis laminis operuit. Fecit et velum de iacincto purpura vermiculo ac bisso retorta opere polimitario varium atque distinctum. Et quatuor columnas de lignis sethim quas cum capitibus deauravit fusis basibus earum argenteis. Fecit et tentorium in introitu tabernaculi ex iacincto purpura vermiculo bissoque retorta opere plumarii et columnas quinque cum capitibus suis quas operuit auro basesque earum fudit eneas.

## XXXVII

Fecit autem beseleel et archam de lignis sethim habentem duos semis cubitos in longitudinem et cubitum ac semissem in latitudine. altitudo quoque uno cubito fuit et dimidio. Vestivitque eam auro purissimo intus ac foris. et fecit illi coronam auream per gyrum. conflans quatuor anulos aureos per quatuor angulos eius. Duos anulos in latere uno et duos in altero. Vectes quoque fecit de lignis sethim quos vestivit auro et quos misit in anulos qui erant in lateribus arche ad portandum eam. Fecit et propiciatorium id est oraculum de auro mundissimo duorum cubitorum et dimidio in longitudine et cubito ac semisse in latitudine. Duos etiam cherubin ex auro ductili quos posuit ex utraque parte propiciatorii cherub unum in summitate unius partis et cherub alterum in summitate partis alterius. Duos cherubin in singulis summitatibus propiciatorii extendentes alas et tegentes propiciatorium seque mutuo et illud respectantes. Fecit et mensam de lignis sethim in longitudine duorum cubitorum et in latitudine unius cubiti que habebat in altitudine cubitum ac semissem. Circumdeditque eam auro mundissimo et fecit illi labium aureum per gyrum ipsique labio coronam auream interrasilem quatuor digitorum et super eandem alteram coronam auream. Fudit et quatuor circulos aureos quos posuit in quatuor angulis per singulos pedes mense contra coronam. misitque in eos vectes ut possit mensa portari. Ipsos quoque vectes fecit de lignis sethim et circumdedit eos auro et vasa ad diversos usus mense. acetabula fialas. ciatos et turibula ex auro puro in quibus offerenda sunt libamina. Fecit et candelabrum ductile de auro mundissimo de cuius vecte calami. sciphi. sperule ac lilia procedebant sex in utroque latere. Tres calami ex parte una et tres ex altera. Tres sciphi in nucis modum per calamos singulos. speruleque simul et lilia. Et tres sciphi instar nucis in calamo altero speruleque simul et lilia. Equum erat opus sex calamorum qui procedebant de stipite candelabri. In ipso autem vecte erant quatuor sciphi in nucis modum. sperulеque per singulos et lilia et sperule sub duobus calamis per loca tria qui simul sex fiunt calami procedentes de vecte uno. Et sperule igitur et calami ex ipso erant universa ductilia de auro purissimo. Fecit et lucernas septem cum emunctoriis suis et vasa ubi que emuncta sunt extinguantur de auro mundissimo. Talentum auri appendebat candelabrum cum omnibus vasis suis. Fecit et altare thimiamatis de lignis sethim habens per quadrum singulos cubitos et in altitudine duos e cuius angulis procedebant cornua. Vestivitque illud auro mundissimo cum craticula ac parietibus et cornibus. Fecitque ei coronam aureolam per gyrum et duos anulos aureos sub corona per singula latera ut mittantur in eos vectes et possit altare portari. Ipsos autem vectes fecit de lignis sethim et operuit laminis aureis. Composuit et oleum ad sanctificationis unguentum et thimiama de aromatibus mundissimis opere pigmentarii.

## XXXVIII

Fecit et altare holocausti de lignis sethim quinque cubitorum per quadrum et trium in altitudine e cuius cornua de angulis procedebant. Operuitque illud eneis laminis et in usus eius paravit ex ere vasa diversa. Lebetes forcipes. fuscinulas uncinos et ignium receptacula. Craticulamque eius in modum retis fecit eneam et subter eam in altaris medio arulam fusis quatuor anulis per totidem retiaculi summitates ad immittendos vectes ad portandum quos et ipsos fecit de lignis sethim et operuit laminis eneis induxitque in circulos qui in altaris lateribus eminebant. Ipsum autem altare non erat solidum sed cavum ex tabulis et intus vacuum. Fecit et labrum eneum cum base sua de speculis mulierum que excubabant in ostio tabernaculi et atrii. In cuius australi plaga erant tentoria de bisso retorta cubitorum centum. Columpne enee viginti cum basibus suis. Capita columpnarum et tota operis celatura argentea. Eque ad septentrionalem plagam tentoria columpne. basesque et capita columpnarum eiusdem mensure et operis ac metalli erant. In ea vero plaga que occidentem respicit fuere tentoria cubitorum.

quinquaginta. Columpne decem cum basibus suis enee et capita columnarum celata argentea. Porro contra orientem quinquaginta cubitorum paravit tentoria e quibus quindecim cubitos columnarum trium cum basibus suis unum tenebat latus et in parte altera quia utraque introitum tabernaculi facit quindecim eque cubitorum erant tentoria columpne tres et bases totidem. Cuncta atrii tentoria bisso retorta texuerat. bases columpnarum fuere enee. Capita autem earum cum celaturis suis argentea. Sed et ipsas columpnas atrii vestivit argento. et in introitu eius opere plumario fecit tentorium ex iacincto purpura vermiculo ac bisso retorta quod habebat viginti cubitos in longitudine. altitudo vero quinque cubitorum erat iuxta mensuram quam cuncta atrii habebant tentoria. Columpne autem in ingressu fuere quatuor cum basibus eneis. capitaque earum et celature argentee. Paxillos quoque tabernaculi et atrii per girum fecit eneos. Hec sunt instrumenta tabernaculi testimonii que enumerata sunt iuxta preceptum moysi in cerimonias levitarum per manum ithamar filii aaron sacerdotis quas beseleel filius uri filii hur de tribu iuda domino per moysen iubente compleverat iuncto sibi socio ooliab filio achisamech de tribu dan qui et ipse artifex lignorum egregius fuit et polimitarius atque plumarius ex iacincto purpura vermiculo et bisso. Omne aurum quod expensum est in opere sanctuarii et quod oblatum in donariis. xx. viiii. talentorum fuit et septingentorum triginta siclorum ad mensuram sanctuarii. Oblatum est autem ab his qui transierant ad numerum a viginti annis et supra de sexcentis tribus milibus et quingentis quinquaginta armatorum. Fuerunt preterea centum talenta argenti. e quibus conflate sunt bases sanctuarii et introitus ubi velum pendet. Centum bases facte sunt de talentis centum singulis talentis per bases singulas supputatis. De mille autem septingentis et septuaginta quinque fecit capita columpnarum quas et ipsas vestivit argento. Eris quoque oblata sunt talenta septuaginta duo milia et quadringentis supra sicli. e quibus fuse sunt bases in introitu tabernaculi testimonii. et altare eneum cum craticula sua. omniaque vasa que ad usum eius pertinent et bases atrii tam in circuitu quam in ingressu eius et paxilli tabernaculi atque atrii per girum.

XXXIX

De iacincto vero et purpura vermiculo ac bisso fecit vestes quibus indueretur aaron quando ministrabat in sanctis sicut precepit dominus moysi. Fecit igitur superhumerale de auro iacincto et purpura coccoque bistincto et bisso retorta opere polimitario. Inciditque bratteas aureas et extenuavit in fila ut possint torqueri cum priorum colorum subtegmine. duasque oras sibi invicem copulatas in utroque latere summitatum et balteum ex hisdem coloribus sicut preceperat dominus moysi. Paravit et duos lapides onichinos adstrictos et inclusos auro et sculptos arte gemmaria nominibus filiorum israel. Posuitque eos in lateribus superhumeralis in monumentum filiorum israel ut preceperat dominus moysi. Fecit et rationale opere polimito iuxta opus superhumeralis ex auro iacincto purpura coccoque bistincto et bisso retorta quadrangulum duplex mensure palmi et posuit in eo gemmarum ordines quatuor. In primo versu erat sardius. topacius. smaragdus. In secundo carbunculus. saphirus. iaspis. In tertio ligurius. achates. ametistus. In quarto crisolitus onichinus. berillus. circumdati et inclusi auro per ordines suos. Ipsique lapides duodecim sculpti erant nominibus duodecim tribuum israel singuli per nomina singulorum. Fecerunt in rationali catenulas sibi invicem coherentes de auro purissimo et duos uncinos totidemque anulos aureos. Porro anulos aureos posuerunt in utroque latere rationalis e quibus penderent due cathene auree quas inseruerunt uncinis qui in superhumeralis angulis eminebant. Hec et ante et retro ita conveniebant sibi ut superhumerale et rationale mutuo necterentur. Stricta ad balteum et anulis fortius copulata quos iungebat vitta iacinctina ne laxe fluerent et a se invicem moverentur sicut preceperat dominus moysi. Fecerunt quoque et tunicam superhumeralis totam iacinctinam et capitium in superiori parte contra medium oramque per girum capitii textilem. Deorsum autem ad pedes mala punica ex iacincto purpura vermiculo ac bisso retorta et tintinnabula de auro mundissimo que posuerunt inter mala grana in extrema parte tunice per girum. Tintinnabulum autem et malum punicum quibus ornatus incedebat pontifex quando ministerio fungebatur sicut preceperat dominus moysi. Fecerunt et tunicas bissinas opere textili aaron et filiis eius et mitras cum coronulis suis ex bisso. feminalia quoque linea bissina. Cingulum vero de bisso retorta iacincto purpura ac vermiculo distinctum arte plumaria sicut preceperat dominus moysi. Fecerunt et laminam sacre venerationis de auro purissimo. scripseruntque in ea opere gemmario sanctum domini et strinxerunt eam cum mitra vitta iacinctina sicut preceperat dominus moysi. Perfectum est igitur omne opus tabernaculi et tecti testimonii. Feceruntque filii israel cuncta que preceperat dominus moysi et obtulerunt tabernaculum et tectum et universam supellectilem. Tabulas anulos vectes. columpnas ac bases opertorium de pellibus arietum rubricatis et aliud opertorium de iacinctinis pellibus. velum atrium vectes. propiciatorium mensam cum vasis et propositionis panibus. Candelabrum lucernas et utensilia earum cum oleo. Altare aureum et unguentum et thimiama ex aromatibus et tentorium in introitu tabernaculi. altare eneum. retiaculum. vectes. et vasa eius omnia. Labrum cum basi sua tentoria atrii et columpnas cum basibus suis tentorium in introitu atrii funiculosque illius et paxillos. Nichil ex vasis defuit que in ministerium tabernaculi et in tectum federis iussa sunt fieri. Vestes quoque quibus sacerdotes utuntur in sanctuario aaron scilicet et filii eius obtulerunt filii israel sicut preceperat dominus.

Que postquam moises cuncta vidit expleta bene
dixit eis. CXL Locutusque est dominus ad moisen di
cens. Mense primo die prima mensis eriges ta
bernaculum testimonii et pones in eo archam.
dimittesque ante illam velum et inlatam mensam
pones super eam que rite precepta sunt. Candela
brum stabit cum lucernis suis et altare aureum
in quo adoletur incensum coram archa testim
onii. Tentorium in introitu tabernaculi pones et
ante illud altare holocausti. Labrum inter altare
et tabernaculum quod implebis aqua circumdabisque
atrium tentoriis et ingressum eius. Et assumpto
unctionis oleo unges tabernaculum cum vas
is suis ut sanctificentur altare holocausti et o
mnia vasa eius labrum cum basi sua omnia unc
tionis oleo consecrabit ut sint sancta sanctorum
Applicabisque aaron et filios eius ad fores taber
naculi testimonii et lotos aqua indues sanctis
vestibus ut ministrent michi et unctio eorum
in sacerdotio proficiat sempiterno. Fecitque moises
omnia que preceperat dominus. Igitur mense pri
mo anni secundi in prima die mensis collocatum
est tabernaculum. Erexitque illud moises et posuit
tabulas ac bases et vectes. Statuitque columpn
as et expandit tectum super tabernaculum impo
sito desuper operimento sicut dominus imperarat.
Posuit et testimonium in archa subditis infra
vectibus et oraculum desuper. Cumque intulisset a
rcham in tabernaculum appendit ante eam ve
lum ut expleret domini iussionem. Posuit et men
sam in tabernaculo testimonii ad plagam septen
trionalem extra velum ordinatis coram propositi
onis panibus sicut preceperat dominus moisi. Pos
uit et candelabrum in tabernaculo testimonii
e regione mense in parte australi locatis per ordi
nem lucernis iuxta preceptum domini. Posuit et
altare aureum sub tecto testimonii contra velum
et adolevit super eum incensum aromatum sic
iusserat dominus. Posuit et tentorium in in
troitu tabernaculi et altare holocausti in vesti
bulo testimonii offerens super eum holocaust
a et sacrificia sicut dominus imperaverat. Labrum
quoque statuit inter tabernaculum testimonii et al
tare implens illud aqua. Laveruntque moises
et aaron et filii eius manus suas ac pedes cum
ingrederentur tectum federis et accederent
ad altare sicut preceperat dominus. Erexit et atri
um per girum tabernaculi et altaris ducto in in
troitu eius tentorio. Postquam cuncta perfec
ta sunt operuit nubes tabernaculum testimon
ii et gloria domini implevit illud nec poterat moises
ingredi tectum federis nube operiente omnia et
maiestate domini coruscante quia cuncta nu
bes operuerat. Si quando nubes tabernaculum
deserebat proficiscebantur filii israel per turmas
suas. Si pendebat desuper manebant in eodem
loco. Nubes quippe domini incubabat per diem
tabernaculo et ignis in nocte videntibus pop
ulis israel per cunctas mansiones suas.
Explicit elesmoth id est exodus.

VOCAVIT AUTEM
moisen et locutus est ei dominus de taberna
culo testimonii dicens. Loquere filiis israel et dices ad
eos. Homo qui obtulerit ex vobis hostiam domino de
pecoribus id est de bobus et ovibus offerens victi
mas si holocaustum fuerit eius oblatio ac de
armento masculum immaculatum offeret ad
hostium tabernaculi testimonii ad placandum
sibi dominum. Ponetque manum super caput et acce
ptabilis erit atque in expiationem eius proficiens.
Immolabitque vitulum coram domino et offerent
filii aaron sacerdotis sanguinem eius funden
tes per altaris circuitum quod est ante hostium taber
naculi. Detractaque pelle hostie artus in frusta
concident et subicient in altari ignem strue lig
norum ante composita et membra que cesa sunt
desuper ordinantes. Caput videlicet et cuncta
que adherent iecori intestinis et pedibus
lotis aqua adolebitque ea sacerdos super altare
in holocaustum et suavem odorem domino.
Quod si de pecoribus oblatio est de ovibus sive
de capris holocaustum anniculum et absque
macula offeret. Immolabitque ad latus altaris
quod respicit ad aquilonem coram domino. San
guinem vero illius fundent super altare filii a
aron per circuitum dividentque membra caput
et omnia que adherent et inponent ligna su
per quibus subiciendus est ignis. Intestina vero
et pedes lavabunt aqua et oblata omnia adole
bit sacerdos super altare in holocaustum et odo
rem suavissimum domino. Sin autem de avibus
holocausti oblatio fuerit domino de turturi
bus et pullis columbe offeret eam sacerdos ad
altare et retorto ad collum capite ac rupto
vulneris loco decurrere faciet sanguinem per
crepidinem altaris. Vesiculam vero gutturis
et plumas proiciet prope altare ad orientalem
plagam in quo cineres effundi solent. Confrin
getque ascellas eius et non secabit nec ferro d
ividet eam et adolebit super altare lignis igne
supposito. Holocaustum est et oblatio suavi
ssimi odoris domino. C II Anima cum obtulerit obla
tionem sacrificii domino simila erit eius ob
latio fundetque super eam oleum et ponet thus
ac deferet ad filios aaron sacerdotis. Quorum
unus tollet pugillum plenum simile et ol
ei ac totum thus et ponent memoriale super al
tare in odorem suavissimum domino. Quod autem
reliquum fuerit de sacrificio erit aaron et fi
liorum eius sanctum sanctorum de oblationibus
domini. Cum autem obtuleris sacrificium coctum
in clibano de simila panes scilicet absque fer
mento conspersos oleo et lagana oleo lita azim
a. Si oblatio tua fuerit de sartagine simile con
spse oleo et absque fermento dividet eam min
utatim et fundes supra oleum. Sin autem de cr
aticula sacrificium eque simila oleo conspar

gentur. Quam offerens domino tradet manibus sacerdotis. Qui cum obtulerit eam tollet memoriale de sacrificio et adolebit super altare in odorem suavitatis domino. Quicquid autem reliquum est erit Aaron et filiorum eius sanctum sanctorum de oblationibus domini. Omnis oblatio que offertur domino absque fermento fiet. Nec quicquam fermenti ac mellis adolebitur in sacrificio domino. Primitias tantum eorum offeretis ac munera. Super altare vero non ponentur in odorem suavitatis. Quicquid obtuleris sacrificii sale condies. nec auferes sal federis dei tui de sacrificio tuo. In omni oblatione offeres sal. Si autem obtuleris munus primitiarum frugum tuarum domino de spicis adhuc virentibus torrebis eas igni et confringes in morem farris et sic offeres primitias tuas domino. fundens supra oleum et thus imponens quia oblatio domini est. De qua adolebit sacerdos in memoriam muneris partem farris fracti et olei ac totum thus.

C.III

Quod si hostia pacificorum fuerit oblatio et de bobus voluerit offerre marem sive feminam immaculatam offeret coram domino. Ponetque manum super caput victime sue que immolabitur in introitu tabernaculi. fundentque filii Aaron sacerdotis sanguinem per circuitum altaris et offerent de hostia pacificorum in oblationem domini. Adipem qui operit vitalia et quicquid pinguedinis intrinsecus est. Duos renes cum adipe quo teguntur ilia et reticulum iecoris cum renunculis. Adolebuntque eas sacerdotes super altare in olocaustum lignis igne supposito in oblationem suavissimi odoris domino. Si vero de ovibus fuerit eius oblatio et pacificorum hostia sive masculum sive feminam obtulerit immaculata erunt. Si agnum obtulerit coram domino ponet manum super caput victime sue que immolabitur in vestibulo tabernaculi testimonii. fundentque filii Aaron sanguinem eius per altaris circuitum et offerent de pacificorum hostia sacrificium domino. Adipem et caudam totam cum renibus et pinguedinem que operit ventrem atque universa vitalia et utrumque renunculum cum adipe qui est iuxta ilia reticulumque iecoris cum renunculis et adolebit ea sacerdos super altare in pabulum ignis et oblationis domini. Si capra fuerit eius oblatio et obtulerit eam domino ponet manum super caput eius immolabitque eam in introitu tabernaculi testimonii. fundentque filii Aaron sanguinem eius per altaris circuitum tollentque ex ea in pastum ignis dominici adipem qui operit ventrem et qui tegit universa vitalia duos renunculos cum reticulo quod est super eos iuxta ilia et arvinam iecoris cum renunculis. Adolebitque ea sacerdos super altare in alimoniam ignis et suavissimi odoris. Omnis adeps domini erit iure perpetuo in generationibus et cunctis habitaculis vestris nec adipem nec sanguinem omnino comedetis.

C.IIII

Locutusque est dominus ad moisen dicens. Loquere filiis israhel. Anima cum peccaverit per ignorantiam et de universis mandatis domini que precepit ut non fierent quippiam fecerit si sacerdos qui unctus est peccaverit delinquere faciens populum offeret pro peccato suo vitulum immaculatum domino et adducet illum ad hostium tabernaculi testimonii coram domino. Ponetque manum super caput eius et immolabit eum domino. Hauriet quoque de sanguine vituli inferens illum in tabernaculum testimonii. Cumque intinxerit digitum in sanguine asperget eum septies coram domino contra velum sanctuarii. Ponetque de eodem sanguine super cornua altaris thimiamatis gratissimi domino quod est in tabernaculo testimonii. Omnem autem reliquum sanguinem fundet in basim altaris holocausti in introitu tabernaculi. et adipem vituli offeret pro peccato tam eum qui operit vitalia quam omnia que intrinsecus sunt. Duos renunculos et reticulum quod est super eos iuxta ilia et adipem iecoris cum renunculis sicut aufertur de vitulo hostie pacificorum et adolebit ea super altare holocausti. Pellem vero et omnes carnes cum capite et intestinis et fimo et reliquo corpore efferet extra castra in locum mundum ubi cineres effundi solent. Incendentque eam super strues lignorum que in loco effusorum cinerum cremabuntur. Quod si omnis turba israhel ignoraverit et per imperitiam fecerit quod contra mandatum domini est et postea intellexerit peccatum suum offeret vitulum pro peccato adducetque eum ad hostium tabernaculi et ponent seniores populi manus suas super caput eius coram domino. Immolatoque vitulo in conspectu domini inferet sacerdos qui unctus est de sanguine eius in tabernaculum testimonii tincto digito aspergens septies contra velum. Ponetque de eodem sanguine in cornibus altaris quod est coram domino in tabernaculo testimonii. Reliquum autem sanguinem fundet iuxta basim altaris holocaustorum quod est in hostio tabernaculi testimonii. Omnemque eius adipem tollet et adolebit super altare. Sic faciens et de hoc vitulo quomodo fecit et prius et rogante pro eis sacerdote propitius erit dominus. Ipsum autem vitulum efferet extra castra atque comburet sicut et priorem vitulum quia pro peccato est multitudinis. Si peccaverit princeps et fecerit unum e pluribus per ignorantiam quod domini lege prohibetur et postea intellexerit peccatum suum offeret hostiam domino hircum de capris immaculatum ponetque manum suam super caput eius. Cumque immolaverit eum in loco ubi solet mactari holocaustum coram domino quia pro peccato est tinget sacerdos digitum in sanguine hostie pro peccato tangens cornua altaris holocausti et reliquum fundens ad basim eius. Adipem vero eius adolebit supra sicut in victimis pacificorum fieri solet rogabitque pro eo et pro peccato eius ac dimittetur ei. Quod si peccaverit anima per ignorantiam de populo terre ut faciat quicquam ex his que domini lege prohibentur atque delinquat et cognoverit peccatum suum offeret capram immaculatam. Ponetque manum super caput hostie que pro peccato est et immolabit eam in loco holocausti. Tolletque sacerdos de

sanguine hostie in digito suo et tangens cornu
a altaris holocausti reliquum fundet ad basim
eius. Omnem autem auferens adipem sicut au
ferri solet de victimis pacificorum adolebit
super altare in odorem suavitatis domino. Rogab
itque pro eo et dimittetur ei. Sin autem de pecoribus
obtulerit victimam pro peccato ovem scilicet
inmaculatam ponet manum super caput eius et
immolabit eam in loco ubi solent holocaustorum
cedi hostie. Sumetque sacerdos de sanguine e
ius digito suo et tangens cornua altaris holocau
sti reliquum fundet ad basim eius. Omnem quoque
auferens adipem sicut auferri solet adeps arie
tis qui immolatur pro pacificis et cremabit super alta
re in incensum domini rogabitque pro eo et pro pec
cato eius et dimittetur illi.

V

Si peccaverit anima et
audierit vocem iurantis testisque fuerit quod aut
ipse vidit aut conscius est nisi indicaverit portab
it iniquitatem suam. Anima que tetigerit aliquid
inmundum sive quod occisum a bestia est aut per
se mortuum vel quodlibet aliud reptile et oblita
fuerit inmunditie sue rea est et deliquit. Et si
tetigerit quicquam de inmunditia hominis iuxta
omnem inpuritatem qua pollui solet oblitaque
cognoverit postea subiacebit delicto. Anima que
iuraverit et protulerit labiis suis ut vel male q
uid faceret vel bene et idipsum iuramento et
sermone firmaverit oblitaque postea intellexerit
delictum suum agat penitentiam pro peccato
suo et offerat agnam de gregibus sive capram
orabitque pro eo sacerdos et pro peccato eius. Sin au
tem non potuerit offerre pecus offerat duos tur
tures vel duos pullos columbarum domino.
Unum pro peccato et alterum in holocaustum
dabitque eos sacerdoti. Qui primum offerens pro
peccato retorquebit caput eius ad pinnulas ita
ut collo hereat et non penitus abrumpatur. Et
asperget de sanguine eius parietem altaris. Quic
quid autem reliquum fuerit faciet distillare
ad fundamentum eius quia pro peccato est. Al
terum vero adolebit holocaustum ut fieri sol
et. Rogabitque pro eo sacerdos et pro peccato ei
us et dimittetur ei. Quod si non quiverit man
us eius offerre duos turtures vel duos pullos
columbe offeret pro peccato similam partem
ephi decimam. Non mittet in ea oleum nec
turis aliquid imponet quia pro peccato est. Tra
detque eam sacerdoti. Qui plenum ex ea pu
gillum hauriens cremabit super altare in moni
mentum eius qui obtulit rogans pro illo et expi
ans. Reliquam vero partem ipse habebit in
munere. Locutus est dominus ad moysen dice
ns. Anima si prevaricans cerimonias per errorem
in his que domino sunt sanctificata peccaverit offer
ret pro delicto suo arietem inmaculatum de gr
egibus qui emi potest duobus siclis iuxta pondus
sanctuarii. Ipsumque quod intulit dampni restituet
et quintam partem ponet supra tradens sacer
doti qui rogabit pro eo offerens arietem et dimi
ttetur ei. Anima si peccaverit per ignorantiam fece
ritque unum ex his que domini lege prohiben
tur et peccati rea intellexerit iniquitatem suam
offeret arietem inmaculatum de gregibus s
acerdoti iuxta mensuram extimationemque p
eccati. Qui orabit pro eo quia nesciens fecerit et di
mittetur ei quia per errorem deliquit in dominum. Locu
tus est dominus ad moysen dicens. Anima que peccave
rit et contempto domino negaverit depositum pro
ximo suo quod fidei eius creditum fuerat vel vi ali
quid extorserit et calumpniam fecerit sive rem
perditam invenerit et inficians insuper iuraverit et
quibuslibet aliis ex pluribus fecerit in quibus peccare
solent homines convicta delicti reddet omnia
que per fraudem voluit obtinere integra et qui
ntam insuper partem domino cui dampnum intul
erat. Pro peccato autem suo offeret arietem in
maculatum de grege et dabit eum sacerdoti
iuxta estimationem mensuramque delicti. Qui
rogabit pro eo coram domino et dimittetur illi
pro singulis que faciendo peccavit.

VI

Locutusque
est dominus ad moysen dicens. Precipe aaron
et filiis eius. Hec est lex holocausti. Cremabitur
in altari tota nocte usque mane ignis ex eodem
altari erit. Vestietur sacerdos tunica et femi
nalibus lineis tollensque cineres quos vorans ign
is exussit et ponens iuxta altare spoliabitur pri
oribus vestimentis indutusque aliis efferet eos
extra castra et in loco mundissimo usque ad fav
illam consumi faciet. Ignis autem semper arde
bit in altari quem nutriet sacerdos subiciens
ligna mane per singulos dies. Et imposito holoca
usto desuper adolebit adipes pacificorum. Ignis est
iste perpetuus qui numquam deficiet in altari. Hec
lex sacrificii et libamentorum que offerent filii
aaron coram domino et coram altari. Tollet sacer
dos pugillum simile que conspersa est oleo et
totum thus quod super similam positum est adol
ebitque illud in altari in monimentum odoris
suavissimi domino. Reliquam autem partem simi
le comedet aaron cum filiis suis absque ferme
nto et comedet in loco sancto atrii tabernaculi. Ideo
autem non fermentabitur quia pars eius in domini
offertur incensum. Sanctum sanctorum erit sic
pro peccato atque delicto. Mares tantum stirpis
aaron comedent illud. Legitimum ac sempi
ternum est in generationibus vestris de sacrificiis do
mini. Omnis qui tetigerit illa sanctificabitur.
Et locutus est dominus ad moysen dicens. Hec
est oblatio aaron et filiorum eius quam offerre
debent domino in die unctionis sue. Decimam
partem ephi offerent simile in sacrificio sem
piterno medium eius mane et medium vespere
que in sartagine oleo conspersa frigetur. Offe
ret autem eam calidam in odorem suavissi
mum domino sacerdos qui patri iure successerit
et tota cremabitur in altari. Omne enim sacrifi
cium sacerdotum igne consumetur nec quisq
uam comedet ex eo. Locutus est dominus ad moisen
dicens. Loquere aaron et filiis eius. Ista est lex
hostie pro peccato. In loco ubi offertur holocaustum
immolabitur coram domino. Sancta sanctorum est.
Sacerdos qui offeret comedet eam in loco sanc
to in atrio tabernaculi. Quicquid tetigerit c
arnes eius sanctificabitur. Si de sanguine il
lius vestis fuerit aspersa lavabitur in loco sancto.
Vas autem fictile in quo cocta est confringe
tur. Quod si vas eneum fuerit defricabitur et
lavabitur aqua. Omnis masculus de genere

sacerdotali vescetur carnibus eius, quia sanctum sanctorum est. Hostia enim que ceditur pro peccato, cuius sanguis infertur in tabernaculum testimonii ad expiandum in sanctuario, non comedetur, sed comburetur igni. Hec quoque lex hostie pro delicto: sancta sanctorum est. Idcirco ubi immolatur holocaustum, mactabitur et victima pro delicto. Sanguis eius per gyrum fundetur altaris. Offerent ex ea caudam et adipem que operit vitalia. Duos renunculos et pinguedinem que iuxta ilia sunt, reticulumque iecoris cum renunculis. Et adolebit ea sacerdos super altare: incensum est domini pro delicto. Omnis masculus de sacerdotali genere in loco sancto vescetur his carnibus, quia sanctum sanctorum est. Sicut pro peccato offertur hostia, ita et pro delicto: utriusque hostie lex una erit. Ad sacerdotem, qui eam obtulerit, pertinebit. Sacerdos qui offert holocausti victimam habebit pellem eius. Et omne sacrificium simile, quod coquitur in clibano et quicquid in craticula vel in sartagine preparatur, eius erit sacerdotis a quo offertur. Sive oleo conspersa sive arida fuerint, cunctis filiis Aaron equa mensura per singulos dividetur.

**VII** Hec est lex hostie pacificorum que offertur domino. Si pro gratiarum actione fuerit oblatio, offerent panes absque fermento conspersos oleo, et lagana azima uncta oleo, coctamque similam et collyridas olei admixtione conspersas. Panes quoque fermentatos cum hostia gratiarum que immolatur pro pacificis. Ex quibus unus pro primitiis offeretur domino, et erit sacerdotis qui fundet hostie sanguinem. Cuius carnes eadem comedentur die, nec remanebit ex eis quicquam usque mane. Si voto vel sponte quisquam obtulerit hostiam, eadem similiter edetur die. Sed et si quid in crastinum remanserit, vesci licitum est. Quicquid autem tercius invenerit dies, ignis absumet. Si quis de carnibus victime pacificorum die tercio comederit, irrita fiet oblatio, nec proderit offerenti. Quin potius quecumque anima tali se edulio contaminaverit, prevaricationis rea erit. Caro que aliquid tetigerit immundum non comedetur, sed comburetur igni. Qui fuerit mundus vescetur ea. Anima polluta que ederit de carnibus hostie pacificorum que oblata est domino, peribit de populis suis. Et que tetigerit immunditiam hominis vel iumenti, sive omnis rei que polluere potest, et comederit de huiuscemodi carnibus, interibit de populis suis. Locutusque est dominus ad moisen dicens: Loquere filiis israhel. Adipem bovis et ovis et capre non comedetis. Adipem cadaveris morticini et eius animalis quod a bestia captum est, habebitis in usus varios. Si quis adipem qui offerri debet in incensum domini comederit, peribit de populo suo. Sanguinem quoque omnis animalis non sumetis in cibo, tam de avibus quam de pecoribus. Omnis anima que ederit sanguinem peribit de populis suis. Locutus est dominus ad moisen dicens: Loquere filiis israhel. Qui offert victimam pacificorum domino, offerat simul et sacrificium, id est libamenta eius. Tenebit manibus adipem hostie et pectusculum. Cumque oblata ambo domino consecraverit, tradet sacerdoti, qui adolebit adipem super altare; pectusculum autem erit Aaron et filiorum eius. Armus quoque dexter de pacificorum hostiis cedet in primitias sacerdotis. Qui obtulerit sanguinem et adipem filiorum Aaron, ipse habebit et armum dextrum in portione sua. Pectusculum enim elevationis et armum separationis tuli a filiis israhel de hostiis eorum pacificis, et dedi Aaron sacerdoti et filiis eius lege perpetua ab omni populo israhel. Hec est unctio Aaron et filiorum eius in ceremoniis domini, die qua obtulit eos moises ut sacerdotio fungerentur, et que precepit eis dari dominus a filiis israhel religione perpetua in generationibus suis. Ista est lex holocausti et sacrificii pro peccato atque delicto, et pro consecratione pacificorum victimis, quas constituit dominus moisi in monte synai, quando mandavit filiis israhel ut offerrent oblationes suas domino in deserto synai.

**VIII** Locutusque est dominus ad moisen dicens: Tolle Aaron cum filiis suis, vestes eorum et unctionis oleum, vitulum pro peccato, duos arietes, canistrum cum azimis, et congregabis universum cetum ad hostium tabernaculi. Fecit moises ut dominus imperaverat. Congregataque omni turba ante fores ait: Iste est sermo quem iussit dominus fieri. Statimque obtulit Aaron et filios eius. Cumque lavisset eos, vestivit pontificem tunica subucula, linea accingens eum balteo, et induens tunica iacinctina, et desuper humerale imposuit. Quod astringens cingulo aptavit rationali, in quo erat doctrina et veritas. Cydarim quoque texit caput, et super eam contra frontem posuit laminam auream consecratam in sanctificatione, sicut preceperat ei deus. Tulit et unctionis oleum, quo linivit tabernaculum cum omni supellectili sua. Cumque sanctificans aspersisset altare septem vicibus, unxit illud et omnia vasa eius. Labrum quoque cum basi sua sanctificavit oleo. Quod fundens super caput Aaron unxit eum et consecravit. Filios quoque eius oblatos vestivit tunicis lineis, et cinxit balteo, imposuitque mitras, ut iusserat dominus. Obtulit et vitulum pro peccato. Cumque super caput eius posuissent Aaron et filii eius manus suas, immolavit eum, hauriens sanguinem, et tincto digito tetigit cornua altaris per gyrum. Quo expiato et sanctificato fudit reliquum sanguinem ad fundamenta eius. Adipem autem qui erat super vitalia, et reticulum iecoris, duosque renunculos cum arvinulis suis adolevit super altare, et vitulum cum pelle et carnibus et fimo cremans extra castra, sicut preceperat dominus. Obtulit et arietem in holocaustum. Super cuius caput cum imposuissent Aaron et filii eius manus suas, immolavit eum, et fudit sanguinem eius per altaris circuitum. Ipsumque arietem in frusta concidens, caput eius et artus et adipem adolevit igni, lotis prius intestinis et pedibus. Totumque simul arietem incendit super altare, eo quod esset holocaustum suavissimi odoris domino, sicut preceperat ei. Obtulit et arietem secundum in consecrationem sacerdotum. Posueruntque super caput illius Aaron et filii eius manus suas. Quem cum immolasset moises, sumens de sanguine tetigit extremum auricule dextre Aaron, et pollicem manus eius dextre, similiter et pedis. Obtulit et filios Aaron

Cumque de sanguine arietis immolati tetigisset extremum auricule singulorum dextre et pollices manus ac pedis dextri reliquum fudit sup altare per circuitum. Adipem vero et caudam omnemque pinguedinem que operit intestina reticulumque iecoris et duos renes cum adipibus suis et armum dextrum eius separavit. Tollens autem de canistro azimorum quod erat coram domino panem absque fermento et collyridam conspersam oleo. laganumque posuit sup adipes et armum dextrum tradens simul aaron et filiis eius. Qui postquam levaverunt ea coram domino rursum suscepta de manibus eorum adolevit sup altare holocausti eo quod consecrationis esset oblatio in odorem suavitatis sacrificii domini. Tulit et pectusculum elevans illud coram domino de ariete consecrationis in partem suam sicut preceperat ei dominus. Assumensque unguentum et sanguinem qui erat in altari aspersit sup aaron et vestimenta eius et sup filios eius ac vestes eorum. Cumque sanctificasset eos in vestitu suo precepit eis dicens. Coquite carnes ante fores tabernaculi et ibi comedite eas. Panes quoque consecrationis edite qui positi sunt in canistro sicut precepit michi deus dicens. Aaron et filii eius comedent eos. Quicquid autem reliqui fuerit de carne et panibus ignis absumet. De hostio quoque tabernaculi non exibitis septem diebus usque ad diem quo compleatur tempus consecrationis. Septem enim diebus finitur consecratio sicut in presentiarum factum est ut ritus sacrificii compleretur. Die ac nocte manebitis in tabernaculo observantes custodias domini ne moriamini. Sic enim michi preceptum est. Feceruntque aaron et filii eius. cuncta que locutus est dominus per manum moysi.

IX Facto autem octavo die vocavit moises aaron et filios eius ac maiores natu israel. dixitque ad aaron. Tolle de armento vitulum pro peccato et arietem in holocaustum utrumque immaculatos et offer illos coram domino. Et ad filios israel loqueris. Tollite hircum pro peccato et vitulum atque agnum anniculos et sine macula in holocaustum bovem et arietem pro pacificis et immolate eos coram domino in sacrificio singulorum similam oleo conspersam offerentes. Hodie enim dominus apparebit vobis. Tulerunt ergo cuncta que iusserat moises ad hostium tabernaculi. Ubi cum omnis staret multitudo ait moises. Iste est sermo quem precepit dominus facite et apparebit vobis gloria eius. Dixitque ad aaron. Accede ad altare et immola pro peccato tuo offer holocaustum et deprecare pro te et pro populo. Cumque mactasset hostiam populi ora pro eo sicut precepit dominus. Statimque aaron accedens ad altare immolavit vitulum pro peccato suo. Cuius sanguinem obtulerunt ei filii sui in quo tingens digitum tetigit cornua altaris et fudit residuum ad basim eius. Adipem quoque et renunculos ac reticulum iecoris que sunt pro peccato adolevit super altare sicut preceperat dominus moisi. Carnes vero et pellem eius extra castra combussit igni. Immolavit et holocausti victimam. Obtuleruntque ei filii sui sanguinem eius quem fudit per altaris circuitum. Ipsam etiam hostiam in frusta concisam cum capite et membris singulis obtulerunt. Que omnia sup altare cremavit igni. lotis prius aqua intestinis et pedibus. Et pro peccato populi offerens mactavit hircum. Expiatoque altari fecit holocaustum adolens in sacrificio libamenta que pariter offeruntur et adolens ea sup altare absque cerimoniis holocausti matutini. Immolavit et bovem atque arietem hostias pacificas populi. Obtuleruntque ei filii sui sanguinem quem fudit sup altare in circuitum. Adipem autem bovis et caudam arietis renunculosque cum adipibus suis et reticulum iecoris posuerunt sup pectora. Cumque cremati essent adipes in altari pectora eorum et armos dextros separavit aaron elevans coram domino sicut preceperat moises. Et extendens manum contra populum benedixit ei. Sicque completis hostiis pro peccato et holocaustis et pacificis descendit. Ingressi autem moises et aaron tabernaculum testimonii et deinceps egressi benedixerunt populo. Apparuitque gloria domini omni multitudini. Et egressus ignis a domino holocaustum devoravit et adipes qui erant sup altare. Quod cum vidissent turbe. laudaverunt dominum ruentes in facies suas.

X Arreptisque nadab et abiu filii aaron turibulis posuerunt ignem et incensum desuper offerentes coram domino ignem alienum quod eis preceptum non erat. Egressusque ignis a domino devoravit eos et mortui sunt coram domino. Dixitque moises ad aaron. Hoc est quod locutus est dominus. Sanctificabor in his qui appropinquant michi et in conspectu omnis populi glorificabor. Quod audiens tacuit aaron. Vocatis autem moises misahele et elisaphan. filiis oziel patrui aaron ait ad eos. Ite tollite fratres vestros de conspectu sanctuarii et asportate extra castra. Confestimque pergentes tulerunt eos sicut iacebant vestitos lineis tunicis et eiecerunt foras ut sibi fuerat imperatum. Locutusque est moises ad aaron et eleazar atque ithamar. filios eius. Capita vestra nolite nudare et vestimenta nolite scindere ne forte moriamini et super omnem cetum oriatur indignatio. Fratres vestri et omnis domus israel plangant incendium quod dominus suscitavit. Vos autem non egrediamini fores tabernaculi. Alioquin peribitis. Oleum quippe sancte unctionis est super vos. Qui fecerunt omnia iuxta preceptum moisi. Dixit quoque dominus ad aaron. Vinum et omne quod inebriare potest non bibetis tu et filii tui quando intrabitis tabernaculum testimonii ne moriamini quia preceptum est sempiternum in generationes vestras et ut habeatis scientiam discernendi inter sanctum et prophanum inter pollutum et mundum doceatisque filios israel omnia legitima mea que locutus est dominus ad eos per manum moisi. Locutusque moises ad aaron et ad eleazar atque ithamar filios eius qui residui erant ait. Tollite sacrificium quod remansit de oblatione domini et comedite illud absque fermento iuxta altare quia sanctum sanctorum est. Comedetis autem in loco sancto quod datum est tibi et filiis tuis de oblationibus domini sicut preceptum est michi. Pectusculum quoque quod oblatum est et armum qui separatus est edetis in loco mundissimo tu et filii tui ac filie tue tecum. Tibi enim ac filiis tuis reposita sunt de hostiis salutaribus filiorum israel.

eo quod armum et pectus et adipes qui cremantur
in altari elevaverunt coram domino et pertineant
ad te et filios tuos lege perpetua sicut precepit dominus.
Inter hec hircum qui oblatus fuerat pro peccato cum que-
reret Moyses exustum repperit. Iratusque contra Ele-
azar et Ythamar filios Aaron qui remanserant ait:
Cur non comedistis hostiam pro peccato in loco san-
cto que sancta sanctorum est et data vobis ut porte-
tis iniquitatem multitudinis et rogetis pro ea in
conspectu domini? presertim cum de sanguine il-
lius non sit illatum intra sancta et comedere eam
debueritis in sanctuario sicut preceptum est mihi.
Respondit Aaron: Oblata est hodie victima pro
peccato et holocaustum coram domino. Michi autem
accidit quod vides. Quomodo potui comedere eam
aut placere domino in ceremoniis mente lugubri?
Quod cum audisset Moyses recepit satisfactio-
nem.

C XI

Locutus est dominus ad Moysen et Aaron dicens:
Dicite filiis Israel. Custodite omnia que scripsi ut
ut sim vester deus. Hec sunt animalia que comed-
ere debetis de cunctis animalibus terre. Omne quod habet di-
visam ungulam et ruminat in pecoribus com-
edetis. Quicquid autem ruminat quidem et hab-
et ungulam sed non dividit eam sicut camelus
et cetera non comedetis illud sed inter inmunda re-
putabitis. Cyrogrillus qui ruminat ungulamque
non dividit inmundus est. Lepus quoque et ipse
ruminat sed ungulam non dividit et sus qui cum
ungulam dividat non ruminat. Horum carnibus
non vescemini nec cadavera contingetis quia inmun-
da sunt vobis. Hec sunt que gignuntur in aquis
et vesci licitum est. Omne quod habet pennulas et sq-
uamas tam in mari quam in fluminibus et sta-
gnis comedetis. Quicquid autem pennulas et
squamas non habet eorum que in aquis moventur
et vivunt abhominabile vobis et execrandum
erit. Carnes eorum non comedetis et morticina
vitabitis. Cuncta que non habent pennulas et s-
quamas in aquis polluta erunt. Hec sunt que
de avibus comedere non debetis et vitanda sunt
vobis. Aquilam et grypem et alietum, milvum
ac vulturem iuxta genus suum et omne corvi-
ni generis in similitudinem suam, strucionem et
noctuam et larum et accipitrem iuxta genus suum,
bubonem et mergulum et ibin, cygnum et ono-
crotalum et porphirionem, herodionem et ca-
radrion iuxta genus suum, upupam quoque et
vespertilionem. Omne de volucribus quod graditur super
quatuor pedes abhominabile erit vobis. Quic-
quid autem ambulat quidem super quatuor pedes
sed habet longiora retro crura per que salit super terram
comedere non debetis ut est bruchus in genere
suo et attacus atque ophiomachus ac locusta
singula iuxta genus suum. Quicquid autem ex
volucribus quatuor tantum habet pedes execrabile
erit vobis. Et quicumque morticina eorum teti-
gerit polluetur et erit inmundus usque ad vesp-
erum. Et si necesse fuerit ut portet quippiam horum
mortuum et lavabit vestimenta sua et inmun-
dus erit usque ad solis occasum. Omne animal quod
habet quidem ungulam sed non dividit eam ne-
que ruminat inmundum erit. Et qui tetigerit il-
lud contaminabitur. Quod ambulat super ma-
nus ex cunctis animantibus que incedunt qua-
drupedia inmundum erit. Qui tetigerit
morticina eorum polluetur usque ad vesperum et
qui portaverit huiuscemodi cadaver lavabit ves-
timenta sua et inmundus erit usque ad vespe-
rum quoniam omnia hec inmunda sunt vobis. Hec quo-
que inter polluta reputabuntur de his que mo-
ventur in terra. Mustela et mus et crocodillus
singula iuxta genus suum. Migale et cama-
leon et stellio ac lacerta quoque et talpa omnia
hec inmunda sunt. Qui tetigerit morticina
eorum inmundus erit usque ad vesperum. Et su-
per quod ceciderit quicquam de morticinis eorum
polluetur tam vas ligneum et vestimentum
quam pelles et cilicia. Et in quocumque fit opus
tinguetur aqua et polluta erunt usque ad vesp-
erum et sic postea mundabuntur. Vas autem fictile
in quod horum quicquam intro ceciderit polluetur et ic-
circo frangendum est. Omnis cibus quem comedi-
tis si fusa fuerit super eum aqua inmundus erit.
Et omne liquens quod bibitur de universo vase in-
mundum erit. Et quicquid de morticinis istius-
modi ceciderit super illud inmundum erit. Sive
clibani sive cidipodes destruentur et inmun-
di erunt. Fontes vero et cisterne et omnis aqua-
rum congregatio munda erit. Qui morticinum
eorum tetigerit polluetur. Si ceciderit super se-
mentem et polluent eam. Si autem quispiam
aqua sementem perfuderit et postea morticinis
tacta fuerit ilico polluetur. Si mortuum fuerit a-
nimal quod licet vobis comedere qui cadaver eius te-
tigerit inmundus erit usque ad vesperum. Et qui
comederit ex eo quippiam sive portaverit la-
vabit vestimenta sua et inmundus erit us-
que ad vesperum. Omne quod reptat super terram ab-
hominabile erit vobis nec assumetur in cibum.
Quicquid super pectus graditur quadrupes et per
multos habet pedes sive per humum trahitur non
comedetis quia abhominabile est. Nolite conta-
minare animas vestras nec tangatis quicquam
eorum ne inmundi sitis. Ego enim sum dominus de-
us vester. Sancti estote quia ego sanctus sum. Ne pol-
luatis animas vestras in omne reptile quod movetur
super terram. Ego sum dominus qui eduxi vos
de terra Egypti ut essem vobis in deum. Sancti e-
ritis quia et ego sanctus sum. Ista est lex ani-
mantium et volucrum et omnis anime viven-
tis que movetur in aqua et reptat in terra ut
differentias noveritis mundi et inmundi et
sciatis quid comedere et quid respuere debe-
atis.

C XII

Locutus est dominus ad Moysen dicens:
Loquere filiis Israhel et dices ad eos. Mulier
si suscepto semine pepererit masculum in-
munda erit septem diebus iuxta dies separati-
onis menstrue et die octavo circumcidetur
infantulus. Ipsa vero triginta tribus diebus manebit
in sanguine purificationis sue. Omne sanctum
non tanget nec ingredietur sanctuarium do-
nec impleantur dies purificationis eius. Sin
autem feminam pepererit inmunda erit dua-
bus ebdomadibus iuxta ritum fluxus menstrui
et sexaginta ac sex diebus manebit in sanguine
purificationis sue. Cumque expleti fuerint dies
purificationis eius pro filio sive pro filia defe-
ret agnum anniculum in holocaustum et pu-

lium columbae sive turturem pro peccato ad ostium tabernaculi testimonii et tradet sacerdoti qui offeret illa coram Domino et rogabit pro ea et sic mundabitur. Ista est lex parientis masculum et feminam. Quod si non invenerit manus eius nec potuerit offerre agnum sumet duos turtures vel duos pullos columbae unum in holocaustum et alterum pro peccato. Orabitque pro ea sacerdos et sic mundabitur.

C XIII

Locutusque est Dominus ad Moisen et Aaron dicens. Homo in cuius carne et cute ortus fuerit diversus color sive pustula aut quasi lucens quippiam id est plaga leprae adducetur ad Aaron sacerdotem vel ad unum quemlibet filiorum eius. Qui cum viderit lepram in cute et pilos in album mutatos colorem ipsamque speciem leprae humiliorem cute et carne reliqua plaga leprae est et ad arbitrium eius separabitur. Sin autem lucens candor fuerit in cute nec humilior carne reliqua et pili coloris pristini recludet eum sacerdos septem diebus et considerabit die septimo et siquidem lepra ultra non creverit nec transierit in cute priores terminos rursum eum septem diebus aliis et die septimo contemplabitur. Si obscurior fuerit lepra et non creverit in cute mundabit eum quia scabies est. Lavabitque homo vestimenta sua et mundus erit. Quod si postquam a sacerdote visus est et redditus munditiae iterum lepra creverit adducetur ad eum et inmunditiae condemnabitur. Plaga leprae si fuerit in homine adducetur ad sacerdotem et videbit eum. Cumque color albus in cute fuerit et capillorum mutaverit aspectum ipsa quoque caro viva apparuerit lepra vetustissima iudicabitur atque inolita cuti contaminabit itaque eum sacerdos et non recludet quia perspicue inmunditiae est. Sin autem effloruerit discurrens lepra in cute et operuerit omnem carnem a capite usque ad pedes quicquid sub aspectu oculorum cadit considerabit eum sacerdos et lepra teneri mundissima iudicabit eo quod omnis in candorem versa sit et idcirco homo mundus erit. Quando vero caro vivens in eo apparuerit tunc sacerdotis iudicio polluetur et inter inmundos reputabitur. Caro enim viva si lepra aspergatur inmunda est. Quod si rursum versa fuerit in alborem et totum hominem operuerit considerabit eum sacerdos et mundum esse decernet. Caro et cutis in qua ulcus natum est et sanatum et in loco ulceris cicatrix apparuerit alba sive subrufa adducetur homo ad sacerdotem. Qui cum viderit locum leprae humiliorem carne reliqua et pilos versos in candorem contaminabit eum. Plaga enim leprae orta est in ulcere. Quod si pilus coloris est pristini et cicatrix subobscura et vicina carne non est humilior recludet eum septem diebus. Et siquidem creverit adiudicabit eum leprae. Sin autem steterit in loco suo ulceris est cicatrix et homo mundus erit. Caro et cutis quam ignis exusserit et sanata albam sive rufam habuerit cicatricem considerabit eam sacerdos et ecce versa est in alborem et lucet reliqua cute humilior contaminabit eum quia plaga leprae in cicatrice orta est. Quod si pilorum color non fuerit inmutatus nec humilior plaga carne reliqua et ipsa leprae species fuerit subobscura recludet eum septem diebus et die septimo contemplabitur. Si creverit in cute lepra contaminabit eum. Sin autem in loco suo candor steterit non satis clarus plaga combustionis est et idcirco mundabitur quia cicatrix est combusturae. Vir sive mulier in cuius capite vel barba germinaverit lepra videbit eos sacerdos. Et siquidem humilior fuerit locus carne reliqua et capillus flavus solitoque subtilior contaminabit eos quia lepra capitis ac barbae est. Sin autem viderit et locum maculae aequalem vicinae carni et capillum nigrum recludet eos septem diebus et in die septimo intuebitur. Si non creverit macula et capillus sui coloris est et locus plagae carni reliquae aequalis radetur absque loco maculae et includetur septem diebus aliis. Si die septimo visa fuerit stetisse plaga in loco suo nec humilior carne reliqua mundabit eum. Lotisque vestibus mundus erit. Sin autem post emundationem rursum creverit macula in cute non quaeret amplius utrum capillus in flavum colorem sit commutatus quia aperte inmundus est. Porro si steterit macula et capilli nigri fuerint noverit hominem esse sanatum et confidenter eum mundum pronuntiet. Vir et mulier in cuius cute candor apparuerit intuebitur eos sacerdos. Si deprehenderit subobscurum alborem lucere in cute sciat non esse lepram sed maculam coloris candidi et hominem mundum. Vir de cuius capite capilli fluunt calvus et mundus est. Et si a fronte ceciderint pili recalvaster et mundus est. Sin autem in calvitio sive in recalvatione albus vel rufus color fuerit exortus et hoc sacerdos viderit condemnabit eum haud dubie leprae quae orta est in calvitio. Quicumque ergo maculatus fuerit lepra et separatus ad arbitrium sacerdotis habebit vestimenta dissuta caput nudum os veste contectum contaminatum ac sordidum se clamabit omni tempore quo leprosus est et inmundus solus habitabit extra castra. Vestis lanea sive linea quae lepram habuerit in stamine atque subtegmine aut certe pellis vel quicquid ex pelle confectum est si alba aut rufa macula fuerit infecta lepra reputabitur ostendeturque sacerdoti. Qui consideratam recludet septem diebus et die septimo rursus aspiciens si crevisse deprehenderit lepra perseverans est. Pollutum iudicabit vestimentum et omne in quo fuerit inventa et idcirco comburetur flammis. Quod si eam viderit non crevisse praecipiet et lavabunt id in quo lepra est et recludet illud septem diebus aliis. Et cum viderit faciem pristinam non reversam nec tamen crevisse lepram inmundum iudicabit et igne conburet eo quod infusa sit in superficie vestimenti vel per totum lepra. Sin autem obscurior fuerit locus leprae postquam vestis est lota abrumpet eum et a solido dividet. Quod si ultra apparuerit in his locis quae prius inmaculata erant lepra est volatilis et vaga debet igne conburi. Si cessaverit lavabit ea quae pura sunt secundo et munda erunt. Ista est lex leprae vestimenti lanei et linei

staminis atque subteminis omnisque supellectilis pellicie quomodo mundari debeat vel contaminari.

C XIIII

Locutusque est Dominus ad Moysen dicens. Hic est ritus leprosi quando mundandus est. Adducetur ad sacerdotem. Qui egressus e castris cum invenerit lepram esse mundatam, precipiet ei qui purificatur ut offerat pro se duos passeres vivos quibus vesci licitum est et lignum cedrinum vermiculumque et ysopum et unum e passeribus immolari iubebit in vase fictili super aquas viventes. Alium autem vivum cum ligno cedrino et cocco et ysopo tinguet in sanguine passeris immolati. Quo asperget illum qui mundandus est septies ut iure purgetur. Et dimittet passerem vivum ut in agrum avolet. Cumque laverit homo vestimenta sua radet omnes pilos corporis sui et lavabitur aqua. Purificatusque ingredietur castra ita dumtaxat ut maneat extra tabernaculum suum septem diebus et die septimo radet capillos capitis barbamque et supercilia et totius corporis pilos. Et lotis rursum vestibus et corpore die octavo assumet duos agnos immaculatos et ovem anniculam absque macula et tres decimas simile in sacrificium que conspersa sit oleo et seorsum olei sextarium. Cumque sacerdos purificans hominem statuerit eum et hec omnia coram Domino in hostio tabernaculi testimonii tollet agnum et offeret pro delicto oleique sextarium. Et oblatis ante Dominum omnibus immolabit agnum ubi immolari solet pro peccato hostia et holocaustum id est in loco sancto. Sicut enim pro peccato ita et pro delicto ad sacerdotem pertinet. Hostia sancta sanctorum est. Assumensque sacerdos de sanguine hostie que immolata est pro delicto ponet super extremum auricule dextre eius qui mundatur et super pollices manus dextre et pedis et de olei sextario mittet in manum suam sinistram tinguetque digitum dextrum in eo et asperget septies contra Dominum. Quod autem reliquum est olei in leva manu fundet super extremum auricule dextre eius qui mundatur et super pollices manus ac pedis dextri et super sanguinem qui fusus est pro delicto et super caput eius. Rogabitque pro eo coram Domino et faciet sacrificium pro peccato. Tunc immolabit holocaustum et ponet illud super altare cum libamentis suis et homo rite mundabitur. Quod si pauper est et non potest manus eius invenire que dicta sunt sumet agnum pro delicto ad oblationem ut roget pro eo sacerdos. Decimamque partem simile conspersae oleo in sacrificio et olei sextarium duosque turtures sive duos pullos columbe quorum unus sit pro peccato et alius in holocaustum. Offeretque ea die octavo purificationis sue sacerdoti ad hostium tabernaculi testimonii coram Domino. Qui suscipiens agnum pro delicto et sextarium olei levabit simul. Immolatoque agno de sanguine eius ponet super extremum auricule dextre illius qui mundatur et super pollices manus eius ac pedis dextri. Olei vero partem mittet in manum suam sinistram in quo tinguens digitum dextre manus asperget septies coram Domino. Tangetque extremum dextre auricule illius qui mundatur et pollices manus ac pedis dextri in loco sanguinis qui effusus est pro delicto. Reliquam autem partem olei que est in sinistra manu mittet super caput purificati ut placet pro eo Dominum et turturem sive pullum columbe offeret et unum pro delicto et alterum in holocaustum cum libamentis suis. Hoc est sacrificium leprosi qui habere non potest omnia in emundationem sui. Locutusque est Dominus ad Moysen et Aaron dicens. Cum ingressi fueritis in terram Chanaan quam ego dabo vobis in possessionem, si fuerit plaga lepre in edibus, ibit cuius est domus nuntians sacerdoti et dicet. Quasi plaga lepre videtur michi esse in domo priusquam ingrediatur eam et videat utrum lepra sit ne immunda fiant omnia que in domo sunt. Intrabitque postea ut consideret domus lepram. Et cum viderit in parietibus illius quasi valliculas pallore sive rubore deformes et humiliores superficie reliqua, egredietur hostium domus et statim claudet eam septem diebus. Reversusque die septimo considerabit eam. Si invenerit crevisse lepram iubebit erui lapides in quibus lepra est et proici eos extra civitatem in loco immundo. Domum autem ipsam radi intrinsecus per circuitum et spargi pulverem rasure extra urbem in loco immundo. Lapidesque alios reponi pro his qui ablati fuerint et luto alio liniri domum. Sin autem postea quam eruti sunt lapides et pulvis erasus et alia terra lita, ingressus sacerdos viderit reversam lepram et parietes aspersos maculis, lepra est perseverans et immunda domus. Quam statim destruent et lapides eius ac ligna atque universum pulverem proicient extra oppidum in loco immundo. Qui intraverit domum quando clausa est immundus erit usque ad vesperum. Et qui dormierit in ea et comederit quippiam lavabit vestimenta sua. Quod si introiens sacerdos viderit lepram non crevisse in domo postquam denuo lita est purificabit eam reddita sanitate. Et in purificationem eius sumet duos passeres lignumque cedrinum et vermiculum atque ysopum. Et immolato uno passere in vase fictili super aquas vivas tollet lignum cedrinum et ysopum et coccum et passerem vivum et tinguet omnia in sanguine passeris immolati atque in aquis viventibus et asperget domum septies. Purificabitque eam tam in sanguine passeris quam in aquis viventibus et in passere vivo lignoque cedrino et ysopo atque vermiculo. Cumque dimiserit passerem avolare in agrum libere orabit pro domo et iure mundabitur. Ista est lex omnis lepre et percussure, lepre vestium et domorum, cicatricis et erumpentium papularum, lucentis macule et in varias species coloribus immutatis, ut possit sciri quo tempore mundum quid vel immundum sit.

C XV

Locutusque est Dominus ad Moysen et Aaron dicens. Loquimini filiis Israel et dicite eis. Vir qui patitur fluxum seminis immundus erit. Et tunc iudicabitur huic vitio subiacere cum per momenta singula adheserit carni illius fedus humor atque concreverit. Omne stratum in quo dormierit immundum erit et ubicumque sederit. Si quis hominem tetigerit

lectulum eius lavabit vestimenta sua et ipse lotus aqua inmundus erit usque ad vesperum. Si sederit ubi ille sederit et ipse lavabit vestimenta sua et lotus aqua inmundus erit usque ad vesperum. Qui tetigerit carnem eius lavabit vestimenta sua et ipse lotus aqua inmundus erit usque ad vesperum. Si salivam huiuscemodi homo iecerit super eum qui mundus est lavabit vestem suam et lotus aqua inmundus erit usque ad vesperum. Sagma super quod sederit inmundum erit. Et quicquid sub eo fuit qui fluxum seminis patitur pollutum erit usque ad vesperum. Qui portaverit horum aliquid lavabit vestem suam et ipse lotus aqua inmundus erit usque ad vesperum. Omnis quem tetigerit qui talis est non lotis ante manibus lavabit vestimenta sua et ipse lotus aqua inmundus erit usque ad vesperum. Vas fictile quod tetigerit confringetur. Vas autem ligneum lavabitur aqua. Si sanatus fuerit qui huiuscemodi sustinet passionem numerabit septem dies post emundationem sui et lotis vestibus ac toto corpore in aquis viventibus erit mundus. Die autem octavo sumet duos turtures aut duos pullos columbe et veniet in conspectum domini ad hostium tabernaculi testimonii dabitque eos sacerdoti qui faciet unum pro peccato et alterum in holocaustum rogabitque pro eo coram domino ut emundetur a fluxu seminis sui. Vir de quo egreditur semen coitus lavabit aqua omne corpus suum et inmundus erit usque ad vesperum. Vestem et pellem quam habuerit lavabit aqua et inmunda erit usque ad vesperum. Mulier cum qua coierit lavabitur aqua et inmunda erit usque ad vesperum. Mulier que redeunte mense patitur fluxum sanguinis septem diebus separabitur. Omnis qui tetigerit eam inmundus erit usque ad vesperum et in quo dormierit vel sederit diebus separationis sue polluetur. Qui tetigerit lectulum eius lavabit vestimenta sua et ipse lotus aqua inmundus erit usque ad vesperum. Omne vas super quod illa sederit quisquis attigerit lavabit vestimenta sua et lotus aqua pollutus erit usque ad vesperum. Si coierit cum ea vir tempore sanguinis menstrualis inmundus erit septem diebus et omne stratum in quo dormierit polluetur. Mulier que patitur multis diebus fluxum sanguinis non in tempore menstruali vel que post menstruum sanguinem fluere non cessat quamdiu huic subiacet passioni inmunda erit quasi sit in tempore menstruo. Omne stratum in quo dormierit et vas in quo sederit pollutum erit. Quicumque tetigerit lavabit vestimenta sua et ipse lotus aqua inmundus erit usque ad vesperum. Si steterit sanguis et fluere cessaverit numerabit septem dies purificationis sue et octavo die offeret pro se sacerdoti duos turtures aut duos pullos columbe ad hostium tabernaculi testimonii. Qui unum faciet pro peccato et alterum in holocaustum rogabitque pro ea coram domino et pro fluxu inmunditie eius. Docebitis ergo filios israhel ut caveant inmunditiam et non moriantur in sordibus suis cum polluerint tabernaculum meum quod est inter eos. Ista est lex eius qui patitur fluxum seminis et qui polluitur coitu et que menstruis temporibus separatur vel que iugi fluit sanguine et hominis qui dormierit cum ea.

XVI

Locutusque est dominus ad moysen post mortem filiorum duorum aaron quando offerentes ignem alienum interfecti sunt. Et precepit ei dicens. Loquere ad aaron fratrem tuum ne omni tempore ingrediatur sanctuarium quod est intra velum coram propitiatorio quo tegitur archa ne moriatur quia in nube apparebo super oraculum nisi hec ante fecerit. Vitulum offeret pro peccato et arietem in holocaustum. Tunica linea vestietur. Feminalibus lineis verecunda celabit. Accingetur zona linea cidarim lineam inponet capiti. Hec enim vestimenta sunt sancta quibus cunctis cum lotus fuerit induetur. Suscipietque ab universa multitudine filiorum israhel duos hyrcos pro peccato et unum arietem in holocaustum. Cumque obtulerit vitulum et oraverit pro se et pro domo sua duos hyrcos stare faciet coram domino in hostio tabernaculi testimonii mittens super utrumque sortem unam domino et alteram capro emissario. Cuius sors exierit domino offeret illum pro peccato. Cuius autem in caprum emissarium statuet eum vivum coram domino ut fundat preces pro eo et mittat illum in solitudinem. His rite celebratis offeret vitulum et rogans pro se et pro domo sua immolabit eum. Adsumptoque turibulo quod de prunis altaris impleverit et hauriens manu conpositi thymiamatis in incensum ultra velum intrabit in sancta ut positis super ignem aromatibus nebula eorum et vapor operiat oraculum quod est super testimonium et non moriatur. Tollet quoque de sanguine vituli et asperget digito septies contra propitiatorium ad orientem. Cumque mactaverit hyrcum pro peccato populi inferet sanguinem eius intra velum sicut preceptum est de sanguine vituli ut aspergat e regione oraculi et expiet sanctuarium ab inmunditiis filiorum israhel et a prevaricationibus eorum cunctisque peccatis. Iuxta hunc ritum faciet tabernaculo testimonii quod fixum est inter eos in medio sordium habitationis eorum. Nullus hominum sit in tabernaculo quando pontifex ingreditur sanctuarium ut roget pro se et pro domo sua et pro universo cetu israhel donec egrediatur. Cum autem exierit ad altare quod coram domino est oret pro se et sumptum sanguinem vituli atque hirci fundat super cornua eius per girum. Aspergensque digito septies expiet et sanctificet illud ab inmunditiis filiorum israhel. Postquam emundavit sanctuarium et tabernaculum et altare tunc offerat hyrcum viventem et posita utraque manu super caput eius confiteatur omnes iniquitates filiorum israhel et universa delicta atque peccata eorum. Que inprecans capiti eius emittet illum per hominem paratum in desertum. Cumque portaverit hyrcus omnes iniquitates eorum in terram solitariam et dimissus fuerit in deserto revertetur aaron in tabernaculum testimonii. Et depositis vestibus quibus prius indutus erat cum intraret sanctuarium relictisque ibi lavabit carnem suam in loco sancto induetur vestimentis suis. Et postquam egressus obtulerit holocaustum suum ac plebis ro-

-gabit tam pro se quam pro populo. Et adipem qui oblatus est pro peccatis adolebit super altare. Ille vero qui dimiserit caprum emissarium lavabit vestimenta sua et corpus aqua et sic ingredietur in castra. Vitulum autem et hircum qui pro peccato fuerant immolati et quorum sanguis illatus est ut in sanctuario expiatio compleretur asportabunt foras castra et comburent igni tam pelles quam carnes eorum et fimum. Et quicumque combusserit ea lavabit vestimenta sua et carnem aqua et sic ingredietur castra. Eritque vobis legitimum sempiternum. Mense septimo decimo die mensis affligetis animas vestras nullumque facietis opus sive indigena sive advena qui peregrinatur inter vos. In hac die expiatio erit vestri atque mundatio. Ab omnibus peccatis vestris coram Domino mundabimini. Sabbatum enim requietionis est et affligetis animas vestras religione perpetua. Expiabit autem sacerdos qui unctus fuerit et cuius initiatae sunt manus ut sacerdotio fungatur pro patre suo; indueturque stola linea et vestibus sanctis et expiabit sanctuarium et tabernaculum testimonii atque altare. Sacerdotes quoque et universum populum. Eritque hoc vobis legitimum sempiternum ut oretis pro filiis Israhel et pro cunctis peccatis eorum semel in anno. Fecit igitur sicut preceperat Dominus Mosi.

XVII

Et locutus est Dominus ad Mosen dicens. Loquere Aaron et filiis eius et cunctis filiis Israhel et dices ad eos. Iste est sermo quem mandavit Dominus dicens. Homo quilibet de domo Israhel si occiderit bovem aut ovem sive capram in castris vel extra castra et non obtulerit ad hostium tabernaculi oblationem Domino sanguinis reus erit; quasi sanguinem fuderit sic peribit de medio populi sui. Ideo offerre debent sacerdoti filii Israhel ut sanctificentur Domino hostias suas quas occidunt in agro ante hostium tabernaculi testimonii. Et immolent eas hostias pacificas Domino. Fundetque sacerdos sanguinem super altare Domini ad hostium tabernaculi testimonii et adolebit adipem in odorem suavitatis Domino. Et nequaquam ultra immolabunt hostias suas demonibus cum quibus fornicati sunt. Legitimum sempiternum erit illis et filiis eorum. Et ad ipsos dices. Homo de domo Israhel et de advenis qui peregrinantur apud vos qui obtulerit holocaustum sive victimam et ad hostium tabernaculi testimonii non adduxerit eam ut offeratur Domino interibit de populo suo. Homo quilibet de domo Israhel et de advenis qui peregrinantur inter eos si comederit sanguinem obfirmabo faciem meam contra animam illius et disperdam eam de populo suo quia anima carnis in sanguine est; et ego dedi illum vobis ut super altare in eo expietis pro animabus vestris et sanguis pro anime piaculo sit. Idcirco dixi filiis Israhel. Omnis anima ex vobis non comedat sanguinem nec ex advenis qui peregrinantur inter vos. Homo quicumque de filiis Israhel et de advenis qui peregrinantur apud vos venatione sive aucupio ceperit feram vel avem quibus vesci licitum est fundat sanguinem eius et operiat illum terra. Anima enim omnis carnis in sanguine est. Unde dixi filiis Israhel. Sanguinem universe carnis non comedetis quia anima carnis in sanguine est et quicumque comederit illum interibit. Anima que comederit morticinum vel captum a bestia tam de indigenis quam de advenis lavabit vestes suas et semetipsum aqua et contaminatus erit usque ad vesperum et hoc ordine mundus fiet. Quod si non laverit vestimenta sua vel corpus portabit iniquitatem suam.

XVIII

Locutusque est Dominus ad Mosen dicens. Loquere filiis Israhel et dices ad eos. Ego Dominus Deus vester. Iuxta consuetudinem terre Egypti in qua habitastis non facietis et iuxta morem regionis Chanaan ad quam ego introducturus sum vos non agetis nec in legitimis eorum ambulabitis. Facietis iudicia mea et precepta servabitis et ambulabitis in eis. Ego Dominus Deus vester. Custodite leges meas atque iudicia que faciens homo vivet in eis. Ego Dominus. Omnis homo ad proximam sanguinis sui non accedet ut revelet turpitudinem eius. Ego Dominus. Turpitudinem patris tui et turpitudinem matris tue non discoperies. Mater tua est non revelabis turpitudinem eius. Turpitudinem uxoris patris tui non discoperies turpitudo enim patris tui est. Turpitudinem sororis tue ex patre sive ex matre que domi vel foris genita est non revelabis. Turpitudinem filie filii tui aut neptis ex filia non revelabis quia turpitudo tua est. Turpitudinem filie uxoris patris tui quam peperit patri tuo et est soror tua non revelabis. Turpitudinem sororis matris tue non revelabis eo quod caro sit matris tue. Turpitudinem patrui tui non revelabis nec accedes ad uxorem eius que tibi affinitate coniungitur. Turpitudinem nurus tue non revelabis quia uxor filii tui est nec discoperies ignominiam eius. Turpitudinem uxoris fratris tui non revelabis quia turpitudo fratris tui est. Turpitudinem uxoris tue et filie eius non revelabis. Filiam filii eius et filiam filie illius non sumes ut reveles ignominiam eius quia caro illius sunt et talis coitus incestus est. Sororem uxoris tue in pellicatum illius non accipies nec revelabis turpitudinem eius adhuc illa vivente. Ad mulierem que patitur menstrua non accedes nec revelabis feditatem eius. Cum uxore proximi tui non coibis nec seminis commixtione maculaberis. De semine tuo non dabis ut consecretur idolo Moloch. Nec pollues nomen Dei tui. Ego Dominus. Cum masculo non commisceberis coitu femineo quia abominatio est. Cum omni pecore non coibis nec maculaberis cum eo. Mulier non succumbet iumento nec miscebitur ei quia scelus est. Nec polluamini in omnibus his quibus contaminate sunt universe gentes quas ego eiciam ante conspectum vestrum et quibus polluta est terra. Cuius ego scelera visitabo ut evomat habitatores suos. Custodite legitima mea atque iudicia et non faciatis ex omnibus abominationibus istis tam indigena quam colonus qui peregrinatur apud vos. Omnes enim execrationes istas fecerunt accole terre qui fuerunt ante

nos et polluerunt eam. Cavete ergo ne et vos similiter evomat cum paria feceritis sicut evomuit gentem que fuit ante vos. Omnis anima que fecerit de abhominationibus his quippiam peribit de medio populi sui. Custodite mandata mea. Nolite facere que fecerunt hi qui fuerunt ante vos et ne polluamini in eis. Ego dominus deus vester.

## XIX

Locutus est dominus ad moysen dicens. Loquere ad omnem cetum filiorum israhel et dices ad eos. Sancti estote quia et ego sanctus sum dominus deus vester. Unusquisque matrem et patrem suum timeat. Sabbata mea custodite. Ego dominus deus vester. Nolite converti ad idola nec deos conflatiles faciatis vobis. Ego dominus deus vester. Si immolaveritis victimam pacificorum domino ut sit placabilis eo die quo fuerit immolata comedetis eam et die altera. Quicquid residuum fuerit in diem tertium igne comburetis. Si quis post biduum comederit ex ea profanus erit et impietatis reus. Portabit iniquitatem suam quia sanctum domini polluit et peribit anima illa de populo suo. Cum messueris segetes terre tue non tondebis usque ad solum superficiem terre nec remanentes spicas colliges. Neque in vinea tua racemos et grana decidentia congregabis sed pauperibus et peregrinis carpenda dimittes. Ego dominus deus vester. Non facietis furtum. Non mentiemini, nec decipiat unusquisque proximum suum. Non periurabis in nomine meo nec pollues nomen dei tui. Ego dominus. Non facies calumniam proximo tuo nec vi opprimes eum. Non morabitur opus mercennarii apud te usque mane. Non maledices surdo nec coram ceco pones offendiculum sed timebis dominum deum tuum quia ego sum dominus. Non facies quod iniquum est nec iniuste iudicabis. Non consideres personam pauperis nec honores vultum potentis. Iuste iudica proximo tuo. Non eris criminator nec susurro in populis. Non stabis contra sanguinem proximi tui. Ego dominus. Non oderis fratrem tuum in corde tuo sed publice argue eum ne habeas super illum peccatum. Non queres ultionem nec memor eris iniurie civium tuorum. Diliges amicum tuum sicut te ipsum. Ego dominus. Leges meas custodite. Iumenta tua non facies coire cum alterius generis animantibus. Agrum non seres diverso semine. Veste que ex duobus texta est non indueris. Homo si dormierit cum muliere coitu seminis que sit ancilla etiam nobilis et tamen precio non redempta nec libertate donata vapulabunt ambo et non morientur quia non fuit libera. Pro delicto autem suo offeret domino ad hostium tabernaculi testimonii arietem. Orabitque pro eo sacerdos et pro delicto eius coram domino et repropiciabitur ei dimitteturque peccatum. Quando ingressi fueritis terram et plantaveritis in ea ligna pomifera auferetis preputia eorum. Poma que generant inmunda erunt vobis nec edetis ex eis. Quarto anno omnis fructus eorum sanctificabitur laudabilis domino. Quinto autem anno comedetis fructus congregantes poma que proferunt. Ego dominus deus vester. Non comedetis carnem cum sanguine. Non augurabimini nec observabitis somnia. Neque in rotundum attondebitis comam nec radetis barbam. Et super mortuo non incidetis carnem vestram neque figuras aliquas et stigmata facietis vobis. Ego dominus. Ne prostituas filiam tuam ne contaminetur terra et impleatur piaculo. Sabbata mea custodite et sanctuarium meum metuite. Ego dominus. Ne declinetis ad magos nec ab ariolis aliquid sciscitemini ut polluamini per eos. Ego dominus deus vester. Coram cano capite consurge et honora personam senis et time dominum deum tuum. Ego dominus. Si habitaverit advena in terra vestra et moratus fuerit inter vos ne exprobretis ei, sed sit inter vos quasi indigena et diligetis eum quasi vosmetipsos. Fuistis enim et vos advene in terra egypti. Ego dominus deus vester. Nolite facere iniquum aliquid in iudicio in regula in pondere in mensura. Statera iusta et equa sint pondera. Iustus modius equusque sextarius. Ego dominus deus vester qui eduxi vos de terra egypti. Custodite omnia precepta mea et universa iudicia et facite ea. Ego dominus.

## XX

Locutusque est dominus ad moysen dicens. Hec loquere filiis israhel. Homo de filiis israhel et de advenis qui habitant in israhel si quis dederit de semine suo idolo moloch morte moriatur. Populus terre lapidabit eum et ego ponam faciem meam contra illum succidamque eum de medio populi sui eo quod dederit de semine suo moloch et contaminaverit sanctuarium meum ac polluerit nomen sanctum meum. Quod si negligens populus terre et quasi parvipendens imperium meum dimiserit hominem qui dedit de semine suo moloch nec voluerit eum occidere, ponam faciem meam super hominem illum et cognationem eius succidamque et ipsum et omnes qui consenserunt ei ut fornicarentur cum moloch de medio populi sui. Anima que declinaverit ad magos et ariolos et fornicata fuerit cum eis ponam faciem meam contra eam et interficiam illam de medio populi sui. Sanctificamini et estote sancti quia ego sanctus sum dominus deus vester. Custodite precepta mea et facite ea. Ego dominus qui sanctifico vos. Qui maledixerit patri suo et matri morte moriatur. Patri matrique maledixit: sanguis eius sit super eum. Si mechatus fuerit quis cum uxore alterius et adulterium perpetrarit cum coniuge proximi sui morte moriatur et mechus et adultera. Qui dormierit cum noverca sua et revelaverit ignominiam patris sui morte moriantur ambo. Sanguis eorum sit super eos. Si quis dormierit cum nuru sua uterque moriatur quia scelus operati sunt. Sanguis eorum sit super eos. Qui dormierit cum masculo coitu femineo uterque operatus est nefas. Morte moriatur. Sit sanguis eorum super eos. Qui supra uxorem filiam duxerit matrem eius scelus operatus est. Vivus ardebit cum eis nec permanebit tantum nefas in medio vestri. Qui cum iumento et pecore coierit morte moriatur. Pecus quoque occidite. Mulier que succubuerit cuilibet iumento simul interficietur cum eo. Sanguis eorum sit super eos. Qui acceperit sororem suam filiam patris sui vel filiam matris sue et viderit turpitudinem eius illaque conspexerit fratris ignominiam nefariam rem operati sunt. Occidentur in conspectu populi sui eo

q turpitudinem suam mutuo revelaverunt
et portabunt iniquitatem suam. Qui coierit
cum muliere in fluxu menstruo et revelaverit
turpitudinem eius ipsaque aperuerit fontem
sanguinis sui interficientur ambo de medio
populi sui. Turpitudinem matertere tue et ami
te non discooperies. Qui hoc fecerit ignominiam
carnis sue nudavit portabunt ambo iniquita
tem suam. Qui coierit cum uxore patrui vel a
vunculi sui et revelaverit ignominiam cognatio
nis sue portabunt ambo peccatum suum absque
liberis morientur. Qui duxerit uxorem fratris s
ui rem facit illicitam. Turpitudinem fratris s
ui revelavit absque liberis erunt. Custodite leges
meas atque iudicia et facite ea ne et vos evomat
terra quam intraturi estis et habitaturi. Nolite am
bulare in legitimis nationum quas ego expul
surus sum ante vos. Omnia enim hec fecerunt et
abhominatus sum eas. Vobis autem loquor. Pos
sidete terram eorum quam dabo vobis in hereditatem
terram fluentem lacte et melle, ego dominus de
us vester. qui separavi vos a ceteris populis. Separat
e ergo et vos iumentum mundum ab inmundo et
avem mundam ab inmunda et ne polluatis a
nimas vestras in pecore et in avibus et in cunctis q
ue moventur in terra et que vobis ostendi esse po
lluta. Eritis sancti michi quia sanctus ego sum
dominus et separavi vos a ceteris populis ut essetis m
ei. Vir sive mulier in quibus phitonicus vel divi
nationis spiritus fuerit morte moriatur; lapidibus obruent
eos sanguis eorum sit super illos.

XXI

Dixit quoque do
minus ad moysen. Loquere ad sacerdotes filios
Aaron et dices ad eos. Ne contaminetur sacerd
os in mortibus civium suorum nisi tantum in con
sanguineis ac propinquis id est super patre aut
matre filio ac filia. fratre quoque ac sorore virgine que
non est nupta viro sed nec in principe populi sui
contaminabitur. Non radent caput nec barbam
neque in carnibus suis facient incisuras. Sancti erunt
deo suo et non polluent nomen eius. Incensum
enim domini et panes dei sui offerunt et ideo san
cti erunt. Scortum et vile prostibulum non
ducent uxorem nec eam que repudiata est a ma
rito quia consecratus est deo suo et panes proposi
tionis offert. Sit ergo sanctus quia et ego sanc
tus sum dominus qui sanctifico vos. Sacerdotis
filia si deprehensa fuerit in stupro et violaverit
nomen patris sui flammis exuretur. Pontifex
id est sacerdos maximus inter fratres suos super cuius
caput fusum est unctionis oleum et cuius manus
in sacerdocium consecrate sunt vestitusque est sanctis
vestibus caput suum non discooperiet vestimenta
sua non scindet et ad omnem mortuum non in
gredietur omnino. Super patre quoque suo et matr
e non contaminabitur nec egredietur de sanc
tis ne polluat sanctuarium domini quia oleum sancte
unctionis dei sui super eum est ego dominus. Vir
ginem ducet uxorem viduam et repudiatam
et sordidam atque meretricem non accipiet sed
puellam de populo suo; nec commisceat stirpem g
eneris sui vulgo gentis sue quia ego dominus qui
sanctifico eum. Locutusque est dominus ad mo
ysen dicens. Loquere ad Aaron, Homo de semi
ne tuo per familias qui habuerit maculam non
non offeret panes domino deo suo nec accedet
ad ministerium eius. Si cecus fuerit si claudus
si vel parvo vel grandi et torto naso si fracto
pede si manu si gibbus si lippus si albuginem
habens in oculo si iugem scabiem si inpetiginem
in corpore vel herniosus. Omnis qui habuerit
maculam de semine Aaron sacerdotis non ac
cedet offerre hostias domino nec panes deo suo. V
escetur tamen panibus qui offeruntur in sanctu
ario ita dumtaxat ut intra velum non ingre
diatur nec accedat ad altare quia maculam habet
et contaminare non debet sanctuarium meum,
ego dominus qui sanctifico vos. Locutus est ergo
moyses ad Aaron et filios eius et ad omnem
israel cuncta que sibi fuerant imperata.

XXII

Locutus
que est dominus ad moysen dicens. Loquere
ad Aaron et filios eius ut caveant ab his que c
onsecrata sunt filiorum israhel et non contam
inent nomen sanctificatorum michi que ipsi of
ferunt, ego dominus. Dic ad eos et ad poster
os eorum. Omnis homo qui accesserit de stirpe
vestra ad ea que consecrata sunt et que obtulerint
filii israhel domino, in quo est inmundicia peribit cor
am domino, ego sum dominus. Homo de semine
Aaron qui fuerit leprosus aut patiens fluxum
seminis non vescetur de his que sanctificata su
nt donec sanetur. Qui tetigerit inmundum
super mortuo et ex quo egreditur semen quasi
coitus et qui tangit reptile et quodlibet inmundum
cuius tactus est sordidus inmundus erit usque ad
vesperum et non vescetur his que sanctificata
sunt. Sed cum laverit carnem suam aqua et
occubuerit sol tunc mundatus vescetur de s
anctificatis quia cibus illius est. Morticinum et
captum a bestia non comedent nec polluentur
in eis, ego dominus. Custodient precepta mea ut non
subiaceant peccato et moriantur in sanctuar
io cum polluerint illud ego dominus qui sanctifico
vos. Omnis alienigena non comedet de sanc
tificatis inquilinus sacerdotis et mercenna
rius non vescetur ex eis. Quem autem sacerdos
emerit et qui vernaculus domus eius fuerit. hii
comedent ex eis. Si filia sacerdotis cuilibet ex p
opulo nupta fuerit de his que sanctificata sunt
et de primitiis non vescetur. Si autem vi
dua vel repudiata et absque liberis reversa fuerit
ad domum patris sui sicut puella consueverat
aletur cibis patris sui. Omnis alienigena come
dendi ex eis non habet potestatem. Qui comede
rit de sanctificatis per ignorantiam addet quintam
partem cum eo quod comedit et dabit sacerdo
ti in sanctuarium. Nec contaminabunt sancti
ficata filiorum israel que offerunt domino ne forte su
stineant iniquitatem delicti sui cum sanctifica
ta comederint ego dominus qui sanctifico eos.
Locutus est dominus ad moysen dicens. Loquere ad
Aaron et ad filios eius et ad omnes filios israhel.
dicesque ad eos. Homo de domo israel et de adven
is qui habitant inter vos qui obtulerit oblatio
nem suam vel vota solvens vel sponte offerens
quicquid illud obtulerit in holocaustum domini
ut offeratur per vos masculus inmaculatus erit
ex bobus et ovibus et ex capris. Si maculam ha
buerit non offeretis neque acceptabile erit. Hec

qui obtulerit victimam pacificorum domino
vel vota solvens vel sponte offerens tam de bo
bus quam de ovibus inmaculatum erit ut acce
ptabile sit. Omnis macula non erit in eo. Si caecum
fuerit si fractum si cicatricem habens si papulas a
ut scabiem vel inpetiginem non offeretis ea d
omino neque adolebitis ex eis super altare domini.
Bovem et ovem aure et cauda amputatis vol
untarie offerre potes. Votum autem ex his sol
vi non potest. Omne animal quod vel contritis
vel tunsis vel sectis ablatisque testiculis est, non
offeretis domino et in terra vestra hoc omnino non faciatis.
De manu alienigenae non offeretis panes deo v
estro et quicquid aliud dare voluerit quia corru
pta et maculata sunt omnia non suscipietis ea. Lo
cutusque est dominus ad Moysen dicens. Bos, ov
is et capra cum genita fuerint septem diebus erunt
sub ubere matris suae. Die autem octavo et dein
ceps offerri poterunt domino, sive illa bos sive ov
is. Non immolabuntur una die cum fetibus
suis. Si immolaveritis hostiam pro gratiarum actione
domino ut possit esse placabilis eodem die comedet
is eam, non remanebit quicquam in mane alte
rius diei. Ego dominus. Custodite mandata mea et fa
cite ea. Ego dominus. Ne polluatis nomen meum
sanctum ut sanctificer in medio filiorum Israel.
Ego dominus qui sanctifico vos et eduxi de terra Ae
gypti ut essem vobis in deum. Ego dominus.

XXIII

Locutus
est dominus ad Moysen dicens. Loquere filiis Israel et
dices ad eos. Hae sunt feriae domini quas vocabitis
sanctas. Sex diebus facietis opus dies septimus
quia sabbati requies est vocabitur sanctus. Om
ne opus non facietis in eo sabbatum domini est in
cunctis habitationibus vestris. Hae sunt feriae domini
sanctae quas celebrare debetis temporibus suis.
Mense primo quarta decima die mensis ad ve
speram phase domini est. Et quinta decima di
e mensis huius sollempnitas azymorum domini
est. Septem diebus azyma comedetis. Dies pri
mus erit vobis celeberrimus sanctusque. Omne
opus servile non facietis in eo sed offeretis
sacrificium in igne domino septem diebus.
Dies autem septimus erit celebrior et sa
nctior. Nullumque servile opus facietis in eo. L
ocutusque est dominus ad Moysen dicens. Loque
re filiis Israel et dices ad eos. Cum ingressi f
ueritis terram quam ego dabo vobis et messue
ritis segetem feretis manipulos spicarum
primitias messis vestrae ad sacerdotem. Qui el
evabit fasciculum coram domino ut acceptabil
e sit pro vobis altero die sabbati et sanctificabit il
lum. Atque in eodem die quo manipulus cons
ecratur caedetur agnus inmaculatus anniculus
in holocaustum domini et libamenta offerentur
cum eo duae decimae similae conspersae oleo in in
censum domini odoremque suavissimum. Liba q
uoque vini quarta pars hin. Panem et polentam
et pultes non comedetis ex segete usque diem
qua offeratis ex ea deo vestro. Praeceptum est se
mpiternum in generationibus cunctisque habi
taculis vestris. Numerabitis ergo ab altero die
sabbati in quo obtulistis manipulum primi
tiarum septem ebdomadas plenas usque ad
alteram diem expletionis ebdomadae septimae

id est quinquaginta dies et sic offeretis sacrifi
cium novum domino ex omnibus habitaculis vestris. Pa
nes primitiarum duos de duabus decimis simi
lae fermentatae quos coquetis in primitias domi
ni. Offeretisque cum panibus septem agnos immac
ulatos anniculos et vitulum de armento unum
et arietes duos et erunt in holocausto cum lib
aminibus suis in odorem suavissimum domino. F
acietis et hircum pro peccato duosque agnos annicu
los hostias pacificorum. Cumque elevaverit eas sacer
dos cum panibus primitiarum coram domino cedent
in usum eius. Et vocabitis hunc diem celeberri
mum atque sanctissimum. Omne opus servile n
on facietis in eo. Legitimum sempiternum erit
in cunctis habitaculis et generationibus vestris. Po
stquam autem messueritis segetem terrae vestrae non
secabitis eam usque ad solum nec remanentes
spicas colligetis sed pauperibus et peregrinis di
mittetis eas. Ego dominus deus vester. Locutusque est do
minus ad Moysen dicens. Loquere filiis Israel
mense septimo prima die mensis erit vobis
sabbatum memorabile clangentibus tubis et
vocabitur sanctum. Omne opus servile non fa
cietis in eo et offeretis holocaustum domino. Locut
usque est dominus ad Moysen dicens. Decimo
die mensis huius septimi dies expiationis
erit celeberrimus et vocabitur sanctus. Affli
getisque animas vestras in eo et offeretis holocau
stum domino. Omne opus non facietis in tempore diei
huius quia dies propitiationis est ut propitietur
vobis dominus deus vester. Omnis anima quae afflicta non
fuerit die hoc peribit de populis suis. Et quae ope
ris quippiam fecerit delebo eam de populo suo. N
ihil ergo operis facietis in eo. Legitimum sem
piternum erit vobis in cunctis generationibus et
habitaculis vestris. Sabbatum requietionis est.
Affligetis animas vestras. Die nono mensis a
vespere usque ad vesperam celebrabitis sabbata
vestra. Et locutus est dominus ad Moysen dicens. Lo
quere filiis Israel. A quinto decimo die mensis
huius septimi erunt feriae tabernaculorum
septem diebus domino. Dies primus vocabit
ur celeberrimus atque sanctissimus. Omne o
pus servile non facietis in eo et septem dieb
us offeretis holocausta domino. Dies quoque octavus
erit celeberrimus atque sanctissimus et offere
tis holocaustum domino. Est enim coetus atque
collectae. Omne opus servile non facietis in eo.
Hae sunt feriae domini quas vocabitis celeberri
mas et sanctissimas. Offeretisque in eis obla
tiones domino holocausta et libamenta iuxta rit
um uniuscuiusque diei exceptis sabbatis domi
ni donisque vestris et quae offeretis ex voto vel quae spon
te tribuetis domino. A quinto decimo ergo die m
ensis septimi quando congregaveritis omnes fru
ctus terrae vestrae celebrabitis ferias domini septem
diebus. Die primo et die octavo erit sabbatum
id est requies. Sumetisque die vobis primo
fructus arboris pulcherrimae spatulasque pa
lmarum et ramos ligni densarum frondium
et salices de torrente et laetabimini coram d
omino deo vestro. Celebrabitisque sollempnitatem
eius per annum septem diebus. Legitimum se
mpiternum erit in generationibus vestris. Mense

septimo festa celebrabitis et habitabitis in
umbraculis septem diebus. Omnis qui de genere est
israel manebit in tabernaculis ut discant posteri
vestri quod in tabernaculis habitare fecerim filios isr
ahel. cum educerem eos de terra egypti ego do
minus deus vester. [L]ocutusque est moysen super sol
emnitatibus domini ad filios israel

XXIIII

Et locut
us est dominus ad moysen dicens. Precipe filiis
israhel ut afferant tibi oleum de olivis purissi
mum ac lucidum ad concinnandas lucernas
iugiter extra velum testimonii in tabernaculo
federis. Ponetque eas aaron a vespere usque in man
e coram domino cultu ritique perpetuo in generationibus
vestris. Super candelabro mundissimo ponentur
semper in conspectu domini. Accipies quoque similam
et [coques] ex ea duodecim panes qui singuli habeb
unt duas decimas quorum senos altrinsecus
super mensam purissimam coram domino statues
et pones super eos thus lucidissimum ut sit pa
nis in monumentum oblationis domini. Per si
ngula sabbata mutabuntur coram domino.
suscepti a filiis israel federe sempiterno. Eruntque
aaron et filiorum eius ut comedant eos in loc
o sancto quia sanctum sanctorum est. de sacrificiis d
omini iure perpetuo. Ecce autem egressus filius
mulieris israhelitis quem pepererat de viro egip
tio inter filios israhel iurgatus est in castris cum vi
ro israhelita. Cumque blasphemasset nomen domini et
maledixisset ei. adductus est ad moysen. Vocaba
tur autem mater eius salumith filia dabri de tribu dan.
Miseruntque eum in carcerem donec nossent quid
iuberet dominus. Qui locutus est ad moysen dice
ns. Educ blasphemum extra castra et ponant
omnes qui audierunt manus suas super caput eius
et lapidet eum universus populus. Et ad filios israel
loqueris. Homo qui maledixerit deo suo portabit
peccatum suum. Et qui blasphemaverit nomen
domini morte moriatur. Lapidibus opprimet eum
omnis multitudo populi sive ille civis seu peregri
nus fuerit qui blasphemaverit nomen domini
morte moriatur. Qui percusserit et occiderit h
ominem morte moriatur. Qui percusserit animal
reddat vicarium id est animam pro anima. Qui irro
gaverit maculam cuilibet civium suorum sicut
fecit sic fiet ei. Fracturam pro fractura oculum pro
oculo. dentem pro dente restituet. Qualem in
flixerit maculam talem sustinere cogetur. Qui
percusserit iumentum reddet aliud. Qui percusserit
hominem punietur. Equum iudicium sit inter
vos sive peregrinus sive civis peccaverit quia ego sum
dominus deus vester. Locutusque est moyses ad fili
os israel. et eduxerunt eum qui blasphemave
rat extra castra ac lapidibus oppresserunt. Fece
runtque filii israhel sicut preceperat dominus moysi.

XXV

Locutusque est dominus ad moysen in monte
synai dicens. Loquere filiis israhel et dices ad
eos. Quando ingressi fueritis terram quam ego da
bo vobis sabbatizet sabbatum domini. Sex annis se
res agrum tuum et sex annis putabis vineam
tuam colligesque fructus eius. Septimo autem anno
sabbatum erit terre requietionis domini. Agrum non
seres et vineam non putabis. Que sponte gig
nit humus non metes et uvas primitiarum tu
arum non colliges quasi vindemiam. Annus

requietionis terre est et erunt vobis in cibum
tibi et servo tuo et ancille tue et mercennario
tuo et advene qui peregrinatur apud te. Iumen
tis tuis et pecoribus omnia que nascuntur pre
bebunt cibum. Numerabis quoque tibi septem
ebdomadas annorum id est septem septies
que simul faciunt annos quadraginta novem
et clanges bucina mense septimo decima die
mensis propitiationis tempore in universa terra
vestra. Sanctificabisque annum quinquagesim
um et vocabis remissionem cunctis habitato
ribus terre tue. Ipse est enim iubeleus. Revertetur
homo ad possessionem suam et unusquisque
redibit ad familiam pristinam quia iubeleus
est quinquagesimus annus. Non seretis neque
metetis sponte in agro nascentia et primici
as vindemie non colligetis ob sanctificatione
m iubelei sed statim oblata comedetis. Anno
iubelei redient omnes ad possessiones suas. Q
uando vendes quippiam civi tuo vel emes
ab eo non contristes fratrem tuum sed iux
ta numerum annorum iubelei emes ab eo et
iuxta supputationem frugum vendet tibi.
quanto plus anni remanserint post iubele
um tanto crescet et precium. Et quanto mi
nus temporis numeraveris tanto minoris et emp
tio constabit. Tempus enim frugum ven
det tibi. Nolite affligere contribules vestros
sed timeat unusquisque deum suum quia ego do
minus deus vester. Facite precepta mea et iudici
a custodite et implete ea ut habitare possi
tis in terra absque ullo pavore et gignat vobis
humus fructus suos quibus vescamini usque
ad saturitatem nullius impetum formidan
tes. Quod si dixeritis quid comedemus anno
septimo si non severimus neque collegerimus
fruges nostras dabo benedictionem meam vobis
anno sexto et faciet fructus trium annorum.
Seretisque anno octavo et comedetis veteres
fruges usque ad nonum annum donec nova
nascantur edetis vetera. Terra quoque non ve
nibit in perpetuum quia mea est et vos adve
ne et coloni mei estis. unde cuncta regio pos
sessionis vestre sub redemptionis conditione
vendetur. Si adtenuatus frater tuus vendi
derit possessiunculam suam et voluerit propi
quus eius potest redimere quod ille vendiderat.
Sin autem non habuerit proximum et ipse pre
cium ad redimendum potuerit invenire
computabuntur fructus ex eo tempore quo v
endidit et quod reliquum est reddet empto
ri sicque recipiet possessionem suam. Quod
si non invenerit manus eius ut reddat preci
um habebit emptor quod emerat usque ad annum
iubeleum. In ipso enim omnis venditio redit
ad dominum et ad possessorem pristinum. Qui
vendiderit domum intra urbis muros habe
bit licentiam redimendi donec unus impl
eatur annus. Si non redemerit et anni cir
culus fuerit evolutus emptor possidebit eam
et posteri eius in perpetuum et redimi non po
terit etiam in iubeleo. Sin autem in villa fuerit
domus que muros non habet venditur iure agr
orum. Sin autem ante redempta non fuerit

in iubeleo revertetur ad dominum. Edes levitarum que in urbibus sunt semper possunt redimi. Si redempte non fuerint in iubeleo revertentur ad dominos quia domus urbium leviticarum pro possessionibus sunt inter filios Israel. Suburbana autem eorum non veneant quia possessio sempiterna est. Si attenuatus fuerit frater tuus et infirmus manu et susceperis eum quasi advenam et peregrinum et vixerit tecum ne accipias usuras ab eo nec amplius quam dedisti. Time deum tuum ut vivere possit frater tuus apud te. Pecuniam tuam non dabis ad usuram et frugum superhabundantiam non exiges. Ego dominus deus vester qui eduxi de terra Egypti ut darem vobis terram Chanaan et essem vester deus. Si paupertate compulsus vendiderit se tibi frater tuus non eum opprimes servitute famulorum sed quasi mercennarius et colonus erit. Usque ad annum iubileum operabitur apud te et postea egredietur cum liberis suis et revertetur ad cognationem et ad possessionem patrum suorum. Mei enim servi sunt et ego eduxi eos de terra Egypti. Non veneant conditione servili nec affligas eum per potentiam sed metuito deum tuum. Servus et ancilla sint vobis de nationibus que in circuitu vestro sunt et de advenis qui peregrinantur apud vos vel qui ex his nati fuerint in terra vestra hos habebitis famulos et hereditario iure transmittetis ad posteros ac possidebitis in eternum. Fratres autem vestros filios Israel ne opprimatis per potentiam. Si invaluerit apud vos manus advene atque peregrini et attenuatus frater tuus vendiderit se ei aut cuiquam de stirpe eius post venditionem potest redimi. Qui voluerit ex fratribus suis redimet eum et patruus et patruelis et consanguineus et affinis. Sin autem et ipse potuerit redimet se supputatis dumtaxat annis a tempore venditionis sue usque ad annum iubileum. Et pecunia qua venditus fuerat iuxta annorum numerum et rationem mercennarii supputata. Si plures fuerint anni qui remanent usque ad iubileum secundum hos reddet et pretium. Si pauci ponet rationem cum eo iuxta annorum numerum et reddet emptori quod reliquum est annorum quibus ante servivit mercedibus imputatis. Non affliget eum violenter in conspectu tuo. Quod si per hec redimi non potuerit anno iubileo egredietur cum liberis suis. Mei enim sunt servi filii Israel quos eduxi de terra Egypti. Ego dominus deus vester.

xxvi. XXVI

Non facietis vobis idolum nec sculptile nec titulos erigetis nec insignem lapidem ponetis in terra vestra ut adoretis eum. Ego enim sum dominus deus vester. Custodite sabbata mea et pavete sanctuarium meum dicit dominus. Si in preceptis meis ambulaveritis et mandata mea custodieritis et feceritis ea dabo vobis pluvias temporibus suis et terra gignet germen suum et pomis arbores replebuntur. Apprehendet messium tritura vindemiam et vindemia occupabit sementem et comedetis panem vestrum in saturitate et absque pavore habitabitis in terra vestra. Dabo pacem in finibus vestris. Dormietis et non erit qui exterreat. Auferam malas bestias et gladius non transibit terminos vestros. Persequemini inimicos vestros et corruent coram vobis. Persequentur quinque de vestris centum alienos et centum ex vobis decem milia. Cadent inimici vestri in conspectu vestro gladio. Respiciam vos et crescere faciam multiplicabimini et firmabo pactum meum vobiscum. Comedetis vetustissima veterum et vetera novis supervenientibus proicietis. Ponam tabernaculum meum in medio vestri et non abiciet vos anima mea. Ambulabo inter vos et ero vester deus vosque eritis populus meus. Ego dominus deus vester qui eduxi vos de terra Egyptiorum ne serviretis eis et qui confregi cathenas cervicum vestrarum ut incederetis erecti. Quod si non audieritis me nec feceritis omnia mandata mea si spreveritis leges meas et iudicia mea contempseritis ut non faciatis ea que a me constituta sunt et ad irritum perducatis pactum meum ego quoque hec faciam vobis. Visitabo vos velociter in egestate et ardore qui conficiat oculos vestros et consumat animas vestras. Frustra seretis sementem que ab hostibus devorabitur. Ponam faciem meam contra vos et corruetis coram hostibus vestris et subiciemini his qui oderunt vos. Fugietis nemine persequente. Sin autem nec sic obedieritis mihi addam correptiones vestras septuplum propter peccata vestra et conteram superbiam duritie vestre. Daboque vobis celum desuper sicut ferrum et terram eneam. Consumetur in cassum labor vester. Non proferet terra germen nec arbores poma prebebunt. Si ambulaveritis ex adverso mihi nec volueritis audire me addam plagas vestras usque in septuplum propter peccata vestra et ad paucitatem cuncta redigant. Desertique fient vie vestre. Quod si nec sic volueritis recipere disciplinam sed ambulaveritis ex adverso mihi ego quoque contra vos adversus incedam et percutiam vos septies propter peccata vestra inducamque super vos gladium ultorem federis mei. Cumque confugeritis in urbes mittam pestilentiam in medio vestri et trademini in hostium manibus postquam confregero baculum panis vestri ita ut decem mulieres in uno clibano coquant panes et reddant eos ad pondus et comedetis et non saturabimini. Si autem nec per hec audieritis me sed ambulaveritis contra me et ego incedam adversum vos in furore contrario et corripiam vos septem plagis propter peccata vestra ita ut comedatis carnes filiorum vestrorum et filiarum vestrarum. Destruam excelsa vestra et simulacra confringam. Cadetis inter ruinas idolorum vestrorum et abhominabitur vos anima mea in tantum ut urbes vestras redigam in solitudinem et deserta faciam sanctuaria vestra nec recipiam ultra odorem suavissimum. Disperdamque terram vestram et stupebunt super ea inimici vestri cum habitatores illius fuerint. Vos autem dispergam in gentes et evaginabo post vos gladium eritque terra vestra deserta et civitates diruite. Tunc placebunt terre sabbata sua cunctis diebus solitudinis sue quando fueritis in terra hostili. Sabbatizabit et requiescet in sabbatis solitudinis sue eo quod non requieverit in sabbatis vestris quando habitabatis in ea. Et qui de vobis remanserint dabo pavorem in cordibus eorum in regionibus hostium. Terrebit eos sonitus fo

tu uolantis et ita fugient quasi gladium. cadent
nullo sequente et corruent singuli super fratres su
os quasi bella fugientes. Nemo uestrum inimicis au
debit resistere. Peribitis inter gentes et hostilis
uos terra consumet. Quod et si de his aliqui re
manserint tabescent in iniquitatibus suis in terra in
imicorum suorum et propter peccata patrum suorum
et sua affligentur donec confiteantur iniquita
tes suas et maiorum suorum quibus preuaricati
sunt in me et ambulauerunt ex aduerso michi. Am
bulabo igitur et ego contra eos et inducam il
los in terram hostilem donec erubescat incircumci
sa mens eorum. Tunc orabunt pro impietatibus suis
et recordabor federis mei quod pepigi cum iacob.
et ysaac et abraam. Terre quoque memor ero. Que
cum relicta fuerit ab eis complacebit sibi in sa
bbatis suis patiens solitudinem propter illos. Ipsi
uero rogabunt pro peccatis suis eo quod abiecerint
iudicia mea et leges meas despexerint. Et tamen e
tiam cum essent in terra hostili non penitus ab
ieci neque sic despexi ut consumerentur et irri
tum facerem pactum meum cum eis. Ego enim s
um dominus deus eorum et recordabor federis
mei pristini quando eduxi eos de terra egypti in
conspectu gentium ut essem deus eorum ego do
minus deus. Hec sunt precepta atque iudicia et le
ges quas dedit dominus inter se et inter filios
israel in monte synai per manum moysi.

C XXVII

Locutusque
est dominus ad moysen dicens. Loquere filiis i
srahel et dices ad eos. Homo qui uotum fecerit
et sponponderit deo animam suam sub estimatione
dabit pretium. Si fuerit masculus a uicesimo a
nno usque ad sexagesimum annum dabit quin
quaginta siclos argenti ad mensuram sanctu
arii. Si mulier. xxx. A quinto autem anno usque ad
uicesimum masculus dabit uiginti siclos fe
mina decem. Ab uno mense et usque ad annum
quintum pro masculo dabuntur quinque sicli. pro
femina tres. Sexagenarius et ultra masculus d
abit quindecim siclos. femina decem. Si pau
per fuerit et estimationem reddere non ualebit sta
bit coram sacerdote et quantum ille estimauerit
et uiderit eum posse reddere tantum dab
it. Animal autem quod immolari potest domino siquis
uouerit sanctum erit et mutari non poterit id
est nec melius malo nec peius bono. Quod si mu
tauerit ipsum quod mutatum est et illud pro quo mu
tatum est consecratum erit domino. Animal immu
ndum quod immolari non potest domino siquis uou
erit adducetur ante sacerdotem qui iudicans
utrum bonum an malum sit statuet pretium. Q
uod si dare uoluerit his qui offert addet super esti
mationem quintam partem. Homo si uouerit
domum suam et sanctificauerit domino considera
bit eam sacerdos utrum bona an mala sit et
iuxta pretium quod ab eo fuerit constitutum uenu
dabitur. Sin autem ille qui uouit uoluerit redimere
eam dabit quintam partem estimationis super
et habebit domum. Quod si agrum possessionis
sue uouerit et consecrauerit domino iuxta men
suram sementis estimabitur pretium. Si trigin
ta modiis ordei seritur terra quinquaginta sic
lis uendetur argenti. Si statim ab anno incipi
entis iubilei uouerit agrum quanto ualere po
test. tanto estimabitur. Sin autem post aliquan
tum temporis supputabit sacerdos pecuniam iu
xta annorum qui reliqui sunt numerum us
que ad iubileum et detrahetur de pretio. Quod si
uoluerit redimere agrum ille qui uouerat addet
quintam partem estimate pecunie et possi
debit eum. Sin autem noluerit redimere set al
teri cuilibet fuerit uenundatus ultra eum qui
uouerat redimere non poterit quia cum iubilei ue
nerit dies sanctificatus erit domino et possessio co
secrata ad ius pertinet sacerdotum. Si ager emp
tus et non de possessione maiorum sanctificatus
fuerit domino supputabit sacerdos iuxta annorum
numerum usque ad iubileum pretium et dabit i
lle qui uouerat eum domino. In iubileo autem reuertetur
ad priorem dominum qui uendiderat eum et habu
erat in sorte possessionis sue. Omnis estimatio s
iclo sanctuarii ponderabitur. Siclus. xx. obo
los habet. Primogenita que ad dominum pertinent nem
o sanctificare potest et uouere siue bos. siue ou
is fuerit domini sunt. Quod si inmundum est animal
redimat qui obtulit iuxta estimationem suam
et addet quintam partem pretii. Si redimere n
oluerit uendetur alteri quantocumque fuerit
estimatum. Omne quod domino consecratur siue homo
fuerit. siue animal. siue ager. non uendetur nec
redimi poterit. Quicquid fuerit semel consecr
atum sanctum sanctorum erit domino et omnis conse
cratio que offertur ab homine non redimetur. s(ed)
morte morietur. Omnes decime terre siue de fru
gibus siue de pomis arborum domini sunt et illi sanctifi
cantur. Siquis autem uoluerit redimere decimas su
as addet quintam partem earum. Omnium decim
arum boues et oues et capre que sub pastoris
uirga transeunt quicquid decimum uenerit sancti
ficabitur domino. Non eligetur nec bonum nec m
alum nec altero commutabitur. Siquis mutauerit
et quod mutauit et pro quo mutatum est sanctifi
cabitur domino et non redimetur. Hec sunt prece
pta que mandauit dominus moysi ad filios is
rahel in monte synai.

# LOCUTUSQUE EST

dominus ad moysen in deserto synai in tabernaculo
federis prima die mensis secundi anno alte
ro egressionis eorum ex egypto dicens. Tollite
summam uniuerse congregationis filiorum israel
per cognationes et domos suas et nomina sing
ulorum quicquid sexus est masculini a uicesi
mo anno et supra omnium uirorum fortium ex israel
numerabitis eos per turmas suas tu et aaron. E
runtque uobiscum principes tribuum ac domo
rum in cognationibus suis quorum ista sunt nomina.
De ruben. elisur filius sedeur. De symeon. sal
lmiel filius surisaddai. De iuda. naason fili
us aminadab. De ysachar nathanael filius su
ar. De zabulon eliab filius elon. Filiorum autem

ioseph. de effraim elisama filius amiud. De m
anasse gamaliel filius fadassur. De beniam
in abidan filius gedeonis. De dan ahiezer
filius amisadai. De aser. fegiel filius ocran. De
gad elisaph filius duel. De neptalim ahira
filius henan. Hii nobilissimi principes multitu
dinis p tribus et cognationes suas et capita exer
citus israhel quos tulerunt moises et aaron cum
omni uulgi multitudine et congregauerunt pri
mo die mensis secundi recensentes eos p cogn
ationes suas et domos ac familias et capita et
nomina singulorum a uicesimo anno et supra
sicut preceperat dominus moisi numeratique sunt i
deserto sinai. De ruben primogenito israhelis p
generationes et familias ac domos suas et omnia
capita singulorum omne quod sexus est masculini
a uicesimo anno et supra sicut preceperat dominus moi
si procedentium ad bellum quadraginta sex milia
quingenti. De filiis symeon p generationes et
familias ac domos cognationum suarum rece
nsiti sunt p nomina et capita singulorum. Omne quod se
xus est masculini a uicesimo anno et supra pro
cedentium ad bellum quinquaginta nouem mi
lia trecenti. De filiis gad p generationes et famili
as ac domos cognationum suarum recensiti sunt
p nomina singulorum a uiginti annis et supra
omnes qui ad bella procederent quadraginta quinque
milia sexcenti quinquaginta. De filiis iuda per
generationes et familias ac domos cognationum
suarum per nomina singulorum a uicesimo anno et
supra omnes qui poterant ad bella procedere recen
siti sunt. lxx. iiii. milia sexcenti. De filiis isacar
p generationes et familias ac domos cognatio
num suarum p nomina singulorum a uicesimo ann
o et supra omnes qui ad bella procederent recensiti su
nt quinquaginta. iiii. milia. cccc. De filiis zab
ulon p generationes et familias ac domos cogn
ationum suarum recensiti sunt p nomina singul
orum a uicesimo anno et supra omnes qui poter
ant ad bella procedere. L. vii. milia. cccc. De f
iliis ioseph filiorum effraim p generationes et
familias ac domos cognationum suarum rec
ensiti sunt p nomina singulorum a uicesimo
anno et supra omnes qui poterant ad bella proce
dere. xl. milia quingenti. Porro filiorum ma
nasse p generationes et familias ac domos co
gnationum suarum omnes qui poterant ad bell
a procedere recensiti sunt p nomina singulorum
a uiginti annis et supra. xxx. ii. milia ducenti.
De filiis beniamin p generationes et familias
ac domos cognationum suarum a uicesimo anno
et supra omnes qui poterant ad bella procedere
xxx. quinque milia quadringenti. De filiis dan
p generationes et familias ac domos cognatio
num suarum recensiti sunt nominibus singulorum
a uicesimo anno et supra omnes qui poterant ad be
lla procedere. Lx. duo milia. dcc. De filiis aser p
generationes et familias ac domos cognatio
num suarum recensiti sunt p nomina singu
lorum a uicesimo anno et supra omnes qui poterant
ad bella procedere. xl. milia. et mille quingenti.
De filiis neptalim p generationes et familias
ac domos cognationum suarum recensiti sunt
nominibus singulorum a uicesimo anno et sup

omnes qui poterant ad bella procedere. L. tria milia.
cccc. Hii sunt quos numerauerunt moises et aaron
et duodecim principes israhel singulos p domos c
ognationum suarum. Fueruntque omnes filiorum
israhel a uicesimo anno et supra qui poterant ad
bella procedere sexcenta tria milia uirorum qui
genti quinquaginta. Leuite autem in tribu fam
iliarum suarum non sunt numerati cum eis.
Locutusque est dominus ad moisen dicens. Tribu
leui noli numerare neque ponas summam eorum
cum filiis israhel set constitue eos sup tabernacul
um testimonii et cuncta uasa eius et quicquid ad
cerimonias pertinet. Ipsi portabunt tabernacul
um et omnia utensilia eius et erunt in ministe
rio ac p girum tabernaculi metabuntur. Cum pro
ficiscendum fuerit deponent leuite tabernaculum.
Cum castrametanda erigent. Quisquis externorum
accesserit occidetur. Metabuntur autem castra filii
israhel unusquisque p turmas et cuneos atque exercitu
suum. Porro leuite p girum tabernaculi figent te
ntoria ne fiat indignatio sup multitudinem filio
rum israhel et excubabunt in custodiis tabernaculi
testimonii. Fecerunt ergo filii israhel iuxta om
nia que preceperat dominus moisi.

II

Locutusque est
dominus ad moisen et aaron dicens. Singuli p
turmas signa atque uexilla et domos cognationum
suarum castrametabuntur filiorum israhel p gi
rum tabernaculi federis. Ad orientem iudas figet te
ntoria p turmas exercitus sui. Eritque princeps filiorum
eius naason filius aminadab et omnis de stirpe eius
summa pugnantium. lxx. quattuor milia sexcen
torum. Iuxta eum castrametati sunt de tribu isac
ar. quorum princeps fuit nathanael filius suar.
et omnis numerus pugnatorum eius. L. iiii. mil
ia quadringenti. In tribu zabulon princeps fuit
heliab. filius helon. Omnis de stirpe eius exercitus pu
gnatorum. L. vii. milia. cccc. Vniuersi qui in castris
iude ad numerati sunt fuerunt centum. Lxxx. se
x milia. cccc. et p turmas suas primi egredientur.
In castris filiorum ruben ad meridianam plagam
erit princeps elisur. filius sedeur. et cunctus exer
citus pugnatorum eius qui numerati sunt. xl. se
x milia quingenti. Iuxta eum castrametati sunt
de tribu symeon quorum princeps fuit salamih
el filius surisaddai et cunctus exercitus pugnatorum
eius qui numerati sunt. L. viiii. milia. ccc. In trib
u gad. princeps fuit elisaph filius duhel et cunc
tus exercitus pugnatorum eius qui numerati sunt. xl
. v. milia. sexcenti. l. Omnes qui recensiti sunt in cas
tris. ruben. c. l. milia et mille. cccc. l. Per turmas
eorum suas in secundo loco proficiscentur. Leuabitur
autem tabernaculum testimonii p officia leuitarum
et turmas eorum. Quomodo erigitur ita et deponitur
singuli p loca et ordines suos proficiscentur. Ad
occidentalem plagam erunt castra filiorum ep
fraim quorum princeps fuit elisama filius ami
ud cunctus exercitus pugnatorum eius qui numerati sunt
. xl. milia. quingenti et cum eis tribus filiorum
manasse quorum princeps fuit gamaliel filius fa
dassur. Cunctus exercitus pugnatorum eius qui nu
merati sunt. xxx. ii. milia. cc. In tribu filiorum
beniamin princeps fuit abidan filius gedeonis.
et cunctus exercitus pugnatorum eius qui rece
nsiti sunt. xxx. v. milia. cccc. Omnes qui numerati sunt

in castris effraim. c. viii. milia et centum per tur
mas suas tercii proficiscentur. Aquilonis part
em castrametati sunt filii dan quorum princep
s fuit abiezer filius amisaddai cunctusque ex
ercitus pugnatorum eius qui numerati sunt.
lx. ii. milia septingenti. Iuxta eum fixere tentoria
de tribu aser. quorum princeps fuit fegihel fi
lius ocran cunctus exercitus pugnatorum eius
qui numerati sunt. xl. milia et mille quingenti
De tribu filiorum neptalim princeps fuit ahira fi
lius henan cunctus exercitus pugnatorum eius
. l. tria milia. cccc. Omnes qui numerati sunt in castris
dan. fuerunt. c. l. vii. milia sexcenti et novis
simi proficiscentur. Hic numerus filiorum i
srl per domos cognationum suarum et turmas di
visi exercitus sexcenta tria milia. ccc. l. Levite
autem non sunt numerati inter filios isrl. sic e
nim precepit dominus moysi. Feceruntque filii isrl
iuxta omnia que mandaverat dominus castrametati sunt
per turmas suas et profecti per familias ac domos

III

patrum suorum. Hee sunt generationes aa
ron et moysi in die qua locutus est dominus ad
montem synai et hec nomina filiorum aaron. Primo
genitus eius nadab. deinde. abiu et eleazar et itha
mar. hec nomina filiorum aaron sacerdotum qui un
cti sunt et quorum reple te et consecrate manus
ut sacerdocio fungerentur. Mortui sunt nadab.
et abiu. cum offerrent ignem alienum in cons
pectu domini in deserto synai absque liberis. Functique
sunt sacerdocio eleazar. et ithamar coram aaron
patre suo. Locutus est dominus ad moysen dicens. Ap
plica tribum levi et fac stare in conspectu aar
on sacerdotis ut ministrent ei. Et excubent et
observent quicquid ad cultum pertinet multi
tudinis coram tabernaculo testimonii et custo
diant vasa tabernaculi servientes in ministerio
eius. Dabisque dono levitas aaron et filiis eius qui
bus traditi sunt a filiis isrl. Aaron autem et filios e
ius constitues super cultum sacerdocii. Externus
qui ad ministrandum accesserit morietur. Lo
cutusque est dominus ad moysen dicens. Ego tuli levitas
a filiis israhel. pro omni primogenito qui aperit v
ulvam in filiis israhel eruntque levite mei. Me
um est enim omne primogenitum ex quo per
cussi primogenitos in terra egypti sanctificavi
michi quicquid primum nascitur in israhel.
ab homine usque ad pecus. mei sunt ego dominus
Locutus est dominus ad moysen in deserto syna
i dicens. Numera filios levi per domos patrum suo
rum et familias omnem masculinum ab uno mense
et supra. Numeravit moyses ut preceperat dominus.
et inventi sunt filii levi per nomina sua gerson
et caath et merari. filii gerson. lebni et semei.
filii caath. amram et ysaar. ebron et ozihel. Filii
merari mooli et musi. De gerson. fuere familie
due. lebnitica et semeitica quarum numeratus
est populus sexus masculini ab uno mense et supra.
septem milia quingentorum. Hii post tabrna
culum metabuntur ad occidentem sub princi
pe eliasaph filio lahel et habebunt excubias in
tabernaculo federis ipsum tabernaculum et op
erimentum eius. Tentoriumque quod trahitur ante fo
res tecti federis et cortina atrii. Tentorium quod
quoque appenditur in introitu atrii tabernaculi

et quicquid ad ritum altaris pertinet funes tabr
naculi et omnia utensilia eius. Cognatio caath ha
bebit populos amramitas et ysaaritas et hebron
itas et ozielitas. Hee sunt familie caathitarum
recensite per nomina sua omne generis masculini
ab uno mense et supra octo milia sexcenti. Habe
bunt excubias sanctuarii et castrametabuntur
ad meridianam plagam. Princepsque eorum heli
saphan filius oziel et custodient archam men
samque et candelabrum altaria et vasa sanctuarii
in quibus ministratur et velum cunctamque huius
cemodi supellectilem. Princeps autem principum
levitarum eleazar filius aaron sacerdotis erit
super excubitores custodie sanctuarii. At vero de
merari erunt populi moolite et musite recensiti
per nomina sua omne genus masculini ab uno
mense et supra sex milia. cc. Princeps eorum
suriel filius abiahel in plaga septentriona
li castrametabuntur. Erunt sub custodia eorum tab
ule tabernaculi et vectes et columpne ac bases
earum et omnia que ad cultum huiuscemodi
pertinent. Columpneque atrii per circuitum cum ba
sibus suis et paxillum cum funibus. Castrametab
untur ante tabernaculum federis id est ad orientalem
plagam. Moyses et aaron cum filiis suis habentes
custodiam sanctuarii in medio filiorum isrl. Quis
quis alienus accesserit morietur. Omnes levite q
uos numeraverunt moyses et aaron iuxta precept
um domini per familias suas in genere masc
ulino a mense uno et supra fuerunt. xx. duo
milia. Et ait dominus ad moysen. Numera primog
enitos sexus masculini de filiis israhel a me
nse uno et supra et habebis summam eorum.
Tollesque levitas michi pro omni primogenito
filiorum isrl ego sum dominus et pecora eo
rum pro universis primogenitis pecorum fili
orum isrl. Recensuit moyses sicut preceperat
dominus primogenitos filiorum israhel. Et fuerunt
masculini per nomina sua a mense uno et supra. xx.
duo milia. cc. lxx. tres. Locutusque est dominus

IIII

ad moysen. Tolle levitas pro primogenitis fi
liorum et pecora levitarum pro pecoribus eor
um eruntque levite mei ego dominus. In precio autem
ducentorum lxx. trium qui excedunt numerum
levitarum de primogenitis filiorum israhel.
accipies quinque siclos per singula capita ad men
suram sanctuarii siclus habet obolos. xx. Dabisque
pecuniam aaron et filiis eius precium eorum
qui supra sunt. Tulit igitur moyses pecuniam
eorum qui fuerant amplius et quos redemerant
a levitis pro primogenitis filiorum isrl. mille
. ccc. quinque siclorum iuxta pondus sanctuarii
et dedit eam aaron et filiis eius iuxta verbum
quod preceperat sibi dominus. Locutusque est dominus
ad moysen et aaron dicens. Tolle summam
filiorum caath de medio levitarum per domos
et familias suas a tricesimo anno et supra u
sque ad quinquagesimum annum omnium
qui ingrediuntur ut stent et ministrent in
tabernaculo federis. Hic est cultus filiorum
caath tabernaculum federis et sanctum sancto
rum ingredientur aaron et filii eius quando
movenda sunt castra et deponent velum quod
pendet ante fores. Involventque archam test

tentorii et operient rursum velamine iacinc
tinarum pellium. Extendentque desuper palliu
totum iacincinum et inducent vectes. Men
sam quoque propositionis involvent iacinctino p
allio et ponent cum ea turibula et mortariola
ciatos et crateras ad liba fundenda. Panes semp
in ea erunt. Extendentque desuper pallium cocci
neum quod rursum operient velamento iacincti
narum pellium et inducent vectes. Sument
et pallium iacincthinum quo operient candela
brum cum lucernis et forcipibus suis et emunc
toriis et cunctis vasis olei que ad concinnandas
lucernas necessaria sunt. Et super omnia ponent
opertorium iacincthinarum pellium et inducent
vectes. Nec non et altare aureum involvent iac
inctino vestimento et extendent desuper opertorium
iacincthinarum pellium inducentque vectes.
Omnia vasa quibus ministratur in sanctuario in
volvent iacincthino pallio et extendent desu
per opertorium iacincthinarum pellium induce
ntque vectes. Sed et altare mundabunt cinere et
involvent illud purpureo vestimento ponentque
cum eo omnia vasa quibus in ministerio eius utun
tur id est ignium receptacula fuscinulas ac tri
dentes uncinos et vatilla cuncta vasa altaris
operient simul velamine iacinctinarum pellium
inducentque vectes. Cumque involverint Aaron
et filii eius sanctuarium et omnia vasa eius in
commotione castrorum tunc intrabunt filii caat
h ut portent involuta et non tangant vasa sanc
tuarii ne moriantur. Ista sunt onera filiorum
caath in tabernaculo federis super quos erit elea
zar filius Aaron sacerdotis ad cuius pertinet cur
am oleum ad concinnandas lucernas et com
positionis incensum et sacrificium quod semper of
fertur et oleum unctionis et quicquid ad cult
um tabernaculi pertinet omniumque vasorum que
in sanctuario sunt. Locutusque est dominus ad moysen
et Aaron dicens. Nolite perdere populum caath de m
edio levitarum sed hoc facite eis ut vivant et
non moriantur si tetigerint sancta sanctorum.
Aaron et filii eius intrabunt ipsique disponent
opera singulorum et divident quid portare qu
is debeat. Alii nulla curiositate videant que sunt
in sanctuario priusquam involvantur in sa
nctuario. Alioquin morientur. Locutus est do
minus ad moysen dicens. Tolle summam etiam
filiorum gerson per domos ac familias et cogna
tiones suas a triginta annis et supra usque ad a
nnos quinquaginta numera omnes qui ingred
iuntur et ministrant in tabernaculo federis.
Hoc est officium familie gersonitarum ut po
rtent cortinas tabernaculi et tectum federis
opertorium aliud. Et super omnia velamen iacinc
tinum tentoriumque quod pendet in introitu federis ta
bernaculi cortinas atrii et velum in introitu quod
est ante tabernaculum. Omnia que ad altare pertinent
funiculos et vasa ministerii iubente Aaron et
filiis eius portabunt filii gerson et scient sin
guli cui debeant oneri mancipari. Hic est cul
tus familie gersonitarum in tabernaculo fe
deris. Eruntque sub manu ithamar filii sacer
dotis. Filios quoque merari per familias et domos
patrum suorum recensebitis a triginta annis
et supra usque ad annos quinquaginta. Omnes
qui ingrediuntur ad officium ministerii sui et
cultum federis testimonii. Hec sunt onera eorum.
Portabunt tabernaculi tabulas et vectes eius co
lumnas et bases earum. Columnas quoque atrii
per circuitum cum basibus et paxillis et funibus su
is omnia vasa et supellectilem ad numerum
accipient sicque portabunt. Hoc est officium fam
ilie meraritarum et ministerium in tabernaculo fo
ederis. Eruntque sub manu ithamar filii Aaron
sacerdotis. Recensuerunt igitur moyses et Aaron
et principes synagoge filios caath per cognationes
et domos patrum suorum a triginta annis et s
upra usque ad annum quinquagesimum omnes qui
ingrediuntur ad ministerium tabernaculi fe
deris et inventi sunt duo milia ducenti l. Hic est
numerus populi caath qui intrant tabernaculum
federis. Hos numeravit moyses et Aaron iuxta ser
monem domini per manum moysi. Numerati sunt et
filii gerson per cognationes et domos patrum su
orum a triginta annis et supra usque ad annum qui
nquagesimum omnes qui ingrediuntur ut minist
rent in tabernaculo federis et inventi sunt duo
milia sexcenti xxx. Hic est populus gersonitarum quos
numeraverunt moyses et Aaron iuxta verbum do
mini. Numerati sunt et filii merari per cognationes
et domos patrum suorum a triginta annis et s
upra usque ad annum quinquagesimum omnes qui
ingrediuntur ad explendos ritus tabernaculi fede
ris et inventi sunt tria milia ducenti. Hic est n
umerus filiorum merari quos recensuerunt moy
ses et Aaron iuxta imperium domini per manum moysi.
Omnes qui recensiti sunt de levitis et quos fecerunt ad
nomen moyses et Aaron et principes israhel per cogna
tiones et domos patrum suorum a triginta annis et
supra usque ad annum quinquagesimum ingred
ientes ad ministerium tabernaculi et onera por
tanda fuerunt simul octo milia dc.xxx. Iuxta
verbum domini recensuit eos moyses unumquemque
iuxta officium et onera sua sicut preceperat ei do
minus.

V

Locutusque est dominus ad moysen dicens. Pre
cipe filiis israhel ut eiciant de castris omnem le
prosum et qui semine fluit pollutusque est super m
ortuo tam masculum quam feminam eicite d
e castris ne contaminent ea cum habitaverint
vobiscum. Feceruntque ita filii israhel et eiecerunt
eos extra castra sicut preceperat dominus moy
si. Locutusque est dominus ad moysen dicens. Lo
quere ad filios israhel. Vir sive mulier cum fe
cerint ex omnibus peccatis que solent hominibus
accidere et per negligentiam transgressi fuerint
mandatum domini atque deliquerint confitebuntur
peccatum suum et reddent ipsum caput quintam
que partem desuper ei in quem peccaverint. Si aut
non fuerit qui recipiat dabunt domino et erit sacer
dotis excepto ariete qui offertur pro expiatione u
t sit placabilis hostia. Omnes quoque primicias
quas offerunt filii israhel ad sacerdotem per
tinent. Et quicquid in sanctuarium offertur
a singulis et traditur manibus sacerdotis ipsius
erit. Locutusque est dominus ad moysen dicens. Lo
quere ad filios israhel et dices ad eos. Vir cuius
uxor erraverit maritumque contempnens dorm
ierit cum altero viro et hoc maritus deprehendere

non quiuerit sed latet adulterium et testibus argui non potest quia non est inuenta in stupro si spiritus zelotipie concitauerit uirum contra uxorem suam que uel polluta est uel falsa suspicione appetitur adducet eam ad sacerdotem et offeret oblationem pro illa decimam partem sati farine hordeacee non fundet super eam oleum nec ponet thus quia sacrificium zelotipie est et oblatio inuestigans adulterium. Offeret igitur eam sacerdos et statuet coram domino. Assumetque aquam sanctam in uase fictili et pauxillum terre de pauimento tabernaculi mittet in eam. Cumque steterit mulier in conspectu domini discoperiet caput eius et ponet super manus illius sacrificium recordationis et oblationem zelotipie. Ipse autem tenebit aquas amarissimas in quibus cum execratione maledicta congessit. Adiurabitque eam et dicet. Si non dormiuit uir alienus tecum et si non polluta es deserto mariti thoro non te nocebunt aque iste amarissime in quas maledicta congessi. Sin autem declinasti a uiro tuo atque polluta es et concubuisti cum altero uiro his maledictionibus subiacebis. Det te dominus in maledictionem exemplumque cunctorum in populo suo. Putrescere faciat femur tuum et tumescens uterus tuus disrumpatur. Ingrediantur aque maledicte in uentrem tuum et utero tumescente putrescat femur. Et respondebit mulier amen amen. Scribetque sacerdos in libello ista maledicta et delebit ea aquis amarissimis in quas maledicta congessit et dabit ei bibere. Quas cum exhauserit tollet sacerdos de manu eius sacrificium zelotipie et eleuabit illud coram domino imponetque super altare. Ita dumtaxat ut pugillum sacrificii tollat de eo quod offertur et incendat super altare et sic potum det mulieri aquas amarissimas. Quas cum biberit si polluta est et contempto uiro adulterii rea pertransibit eam aqua maledictionis et inflato uentre computrescet femur. Eritque mulier in maledictionem et in exemplum omni populo. Quod si polluta non fuerit erit innoxia et faciet liberos. Ista est lex zelotipie. Si declinauerit mulier a uiro suo et si polluta fuerit maritusque zelotipie spiritu concitatus adduxerit eam in conspectu domini et fecerit ei sacerdos iuxta omnia que scripta sunt maritus absque culpa erit et illa recipiet iniquitatem suam.

VI

Locutusque est dominus ad moysen dicens. Loquere ad filios israel et dices ad eos. Vir siue mulier cum fecerint uotum ut sanctificentur et se uoluerint domino consecrare a uino et ab omni quod inebriare potest abstinebunt. Acetum ex uino et ex qualibet alia potione et quicquid de uua exprimitur non bibent. Uuas recentes siccasque non comedent cunctis diebus quibus ex uoto domino consecrantur. Quicquid ex uinea potest esse ab uua passa usque ad acinum non comedent omni tempore separationis sue. Nouacula non transibit super caput eius usque ad completum diem quo domino consecratur. Sanctus erit crescente cesarie capitis eius. Omni tempore consecrationis sue super mortuum non ingredietur nec super patris quidem et matris et fratris sororisque funere contaminabitur quia consecratio dei sui super caput eius est. Omnis dies separationis sue sanctus erit domino. Sin autem mortuus fuerit subito quispiam coram eo polluetur caput consecrationis eius. Quod radet illico in eadem die purgationis sue et rursum septima. In octauo autem die offeret duos turtures uel duos pullos columbe sacerdoti in introitu federis testimonii. Facietque sacerdos unum pro peccato et alterum in holocaustum et deprecabitur pro eo quod peccauit super mortuo. Sanctificabitque caput eius in die illo et consecrabit domino dies separationis illius offerens agnum anniculum pro peccato. Ita tamen ut dies priores irriti fiant quoniam polluta est sanctificatio eius. Ista est lex consecrationis cum dies quos ex uoto decreuerat complebuntur. Adducet eum ad hostium tabernaculi federis et offeret oblationem eius domino agnum anniculum inmaculatum in holocaustum et ouem anniculam inmaculatam pro peccato et arietem inmaculatum hostiam pacificam. Canistrum quoque panum azimorum qui conspersi sunt oleo et lagana absque fermento uncta oleo ac libamina singulorum que offeret sacerdos coram domino et faciet tam pro peccato quam in holocaustum. Arietem uero immolabit hostiam pacificam domino offerens simul canistrum azimorum et libamenta que ex more debentur. Tunc radetur nazareus ante hostium tabernaculi federis cesarie consecrationis sue. Tolletque capillos eius et ponet super ignem qui est suppositus sacrificio pacificorum. Et armum coctum arietis tortamque absque fermento unam de canistro et laganum unum azimum et tradet in manibus nazarei postquam rasum fuerit caput eius. Susceptaque rursum ab eo eleuabit in conspectu domini et sanctificata sacerdotis erunt sicut pectusculum quod separari iussum est et femur. Post hec potest bibere nazareus uinum. Ista est lex nazarei cum uouerit oblationem suam domino tempore consecrationis sue exceptis his que inuenerit manus eius iuxta quod mente deuouerat ita faciet ad perfectionem sanctificationis sue. Locutus est dominus ad moysen dicens. Loquere aaron et filiis eius. Sic benedicetis filiis israel et dicetis eis. Benedicat tibi dominus et custodiat te. Ostendat dominus faciem suam tibi et misereatur tui. Conuertat dominus uultum suum ad te et det tibi pacem. Inuocabuntque nomen meum super filios israel et ego benedicam eis.

VII

Factum est autem in die qua compleuit moyses tabernaculum et erexit illud unxitque et sanctificauit cum omnibus uasis suis altare similiter et uasa eius. Obtulerunt principes israel et capita familiarum qui erant per singulas tribus prefecti eorum qui numerati fuerant munera coram domino. Sex plaustra tecta cum duodecim bobus. Unum plaustrum obtulere duo duces et unum bouem singuli. Obtuleruntque ea in conspectu tabernaculi. Ait autem dominus ad moysen. Suscipe ab eis ut seruiant in ministerio ta

bernaculi et tradidit eas levitis iuxta ordinem ministerii sui. Itaque cum suscepisset moyses plaustra et boves tradidit eos levitis. Duo plaustra et quatuor boves tradidit filiis gerson. iuxta id quod habebant necessarium quatuor alia plaustra octo boves dedit filiis merari secundum officia et cultum suum sub manu ythamar filii aaron sacerdotis. Filiis autem caath non dedit plaustra et boves quia in sanctuario serviunt et onera propriis portant humeris. Igitur obtulerunt duces in dedicationem altaris in die qua unctum est oblationem ante altare. Dixitque dominus ad moysen. Singuli duces per singulos dies offerant munera in dedicationem altaris. Primo die obtulit oblationem suam naason filius aminadab de tribu iuda. Fueruntque in ea acetabulum argenteum pondo centum triginta siclos fiala argentea habens septuaginta siclos. iuxta pondus sanctuarii utrumque plenum simila conspersa oleo in sacrificium. Mortariolum aureum habens decem siclos plenum incenso. Bovem de armento et arietem agnum anniculum in holocaustum hircumque pro peccato. Et in sacrificio pacificorum boves duos. arietes quinque. hircos quinque agnos anniculos quinque. Hec est oblatio naason filii aminadab. Secundo die obtulit nathanael filius suar dux de tribu ysachar. Acetabulum argenteum appendens centum. xxx. siclos. fialam argenteam habentem. lxx. siclos iuxta pondus sanctuarii utrumque plenum simila conspersa oleo in sacrificio. Mortariolum aureum habens decem siclos plenum incenso. Bovem de armento et arietem. agnum anniculum in holocaustum hircumque pro peccato. Et in sacrificio pacificorum boves duos arietes quinque. hircos quinque agnos anniculos quinque. Hec fuit oblatio nathanael filii suar. Tercio die princeps filiorum zabulon eliab. filius elon. obtulit acetabulum argenteum appendens centum. xxx. siclos fialam argenteam habentem. lxx. siclos. ad pondus sanctuarii utrumque plenum simila conspersa oleo in sacrificio. Mortariolum aureum appendens decem siclos plenum incenso. Bovem de armento et arietem et agnum anniculum in holocaustum hircumque pro peccato. Et in sacrificio pacificorum boves duos. arietes quinque. hircos quinque agnos anniculos quinque. Hec est oblatio heliab filii elon. Die quarto princeps filiorum ruben. helisur filius sedeur. obtulit acetabulum argenteum appendens centum. xxx. siclos. fialam argenteam habentem. lxx. siclos ad pondus sanctuarii utrumque plenum simila conspersa oleo in sacrificio. Mortariolum aureum appendens decem siclos plenum incenso. bovem de armento. et arietem et agnum anniculum in holocaustum hircumque pro peccato. Et in hostias pacificorum boves duos arietes quinque. hircos quinque agnos anniculos quinque. Hec fuit oblatio elisur filii sedeur. Die quinto princeps filiorum symeon salamihel filius surisaddai. Obtulit acetabulum argenteum appendens centum. xxx. siclos. fialam argenteam habentem. lxx. siclos ad pondus sanctuarii utrumque plenum simila conspersa oleo in sacrificium. Mortariolum aureum appendens decem siclos plenum incenso. Bovem de armento et arietem et agnum anniculum in holocaustum hircumque pro peccato. Et in hostias pacificorum boves duos. arietes quinque hircos quinque agnos anniculos quinque. Hec fuit oblatio salamihel filii surisaddai. Die sexto princeps filiorum gad. heliasaph filius duhel obtulit acetabulum argenteum appendens centum. xxx. siclos. fialam argenteam habentem. lxx. siclos ad pondus sanctuarii utrumque plenum simila conspersa oleo in sacrificio. Mortariolum aureum appendens siclos decem plenum incenso. Bovem de armento et arietem agnum anniculum in holocaustum hircumque pro peccato. Et in hostias pacificorum boves duos arietes quinque hircos quinque agnos anniculos quinque. Hec fuit oblatio. heliasaph filii duhel. Die septimo princeps filiorum effraym helisama filius amiud. Obtulit acetabulum argenteum appendens centum. xxx. siclos fialam argenteam habentem. lxx. siclos ad pondus sanctuarii utrumque plenum simila conspersa oleo in sacrificium. Mortariolum aureum appendens decem siclos plenum incenso. Bovem de armento et arietem et agnum anniculum in holocaustum hircumque pro peccato. Et in hostias pacificorum boves duos. arietes quinque hircos quinque agnos anniculos quinque. Hec fuit oblatio helisama filii amiud. Die octavo princeps filiorum manasse gamalihel filius phadassur. obtulit acetabulum argenteum appendens centum. xxx. siclos fialam argenteam habentem. lxx. siclos ad pondus sanctuarii. utrumque plenum simila conspersa oleo in sacrificium. Mortariolum aureum appendens decem siclos plenum incenso. Bovem de armento et arietem et agnum anniculum in holocaustum hircumque pro peccato. Et in hostias pacificorum boves duos arietes quinque hircos quinque agnos anniculos quinque. Hec fuit oblatio gamalihel filii phadassur. Die nono princeps filiorum beniamin abydan. filius gedeonis. Obtulit acetabulum argenteum. appendens centum. xxx. siclos fialam argenteam habentem. lxx. siclos ad pondus sanctuarii utrumque plenum simila conspersa oleo in sacrificium. Mortariolum aureum appendens decem siclos plenum incenso. Bovem de armento et arietem et agnum anniculum in holocaustum hircumque pro peccato. Et in hostias pacificorum boves duos arietes quinque hircos quinque agnos anniculos quinque. Hec fuit oblatio abydan. filii gedeonis. Die decimo princeps filiorum dan ahiezer filius amisaddai. obtulit acetabulum argenteum appendens centum. xxx. siclos fialam argenteam habentem. lxx. siclos ad pondus sanctuarii utrumque plenum similam conspersa oleo in sacrificium. Mortariolum aureum appendens decem siclos plenum incenso. Bovem de armento et arietem et agnum anniculum in holocaustum hircumque pro peccato. Et in hostias pacificorum boves duos arietes quinque hircos quinque agnos anniculos quinque. Hec fuit oblatio ahiezer filii amisaddai. Die. xi. princeps filiorum aser phegihel

hel filius ochran obtulit acetabulum argē
teum adpendens centum .xxx. siclos fialam
argenteam habentem .lxx. siclos ad pondus
sanctuarii utrumque plenum simila conspersa
oleo in sacrificium. Mortariolum aureum ad
pendens decem siclos plenum incenso. Bo
vem de armento et arietem et agnum anni
culum in holocaustum hircumque pro peccō.
Et in hostias pacificorum boves duos arietes
quinque hircos quinque agnos anniculos quinque.
Hec fuit oblatio phagaiuhel filii ochran. Die
duodecimo princeps filiorum nepthalim a
hiran filius henan obtulit acetabulum argen
teum adpendens centum .xxx. siclos fialam ar
genteam hītem .lxx. siclos ad pondus sanctu
arii utrumque plenum simila conspersa oleo in s
acrificium. Mortariolum aureum ad pendens
decem siclos plenum incenso. Bovem de arm
to et arietem et agnum anniculum in holoca
ustum hircumque pro peccato. Et in hostias paci
ficorum boves duos arietes quinque hircos quinque
agnos anniculos quinque. Hec fuit oblatio ahi
ra filii henan. Hec in dedicatione altaris obla
ta sunt a principibus israhel in die qua consecrat
um est. Acetabula argentea duodecim. Fiale ar
gentee .xii. Mortariola aurea duodecim ita ut
centum .xxx. siclos haberet unum acetabulum
et .lxx. siclos una fiala id est in commune vaso
rum omnium ex argento sicli duo milia .cccc.
pondere sanctuarii. Mortariola aurea duodeci
plena incenso denos siclos ad pendentia pondo
ere sanctuarii id est simul auri sicli .cxx. Bov
es de armento in holocaustum duodecim arie
tes duodecim agni anniculi duodecim et liba
menta eorum. Hirci duodecim pro peccato bo
ves .xx.iiii. arietes .lx. hirci .lx. agni annic
uli .lx. Hec oblata sunt in dedicatione altaris
quando unctum est. Cumque ingrederetur mo
yses tabernaculum federis ut consuleret ora
culum audiebat vocem loquentis ad se de p
piciatorio quod erat super archam testimonii int
duos cherubin unde loquebatur ei.

VIII

Locutus
est dominus ad moysen dicens. Loquere ad aa
ron et dices ad eum. Cum posueris .vii. lucer
nas contra eam partem quam candelabrum
respicit. lucere debebunt. Fecitque aaron et im
posuit lucernas super candelabrum ut precep
at dominus moysi. Hec autem erat factura can
delabri ex auro ductili tam medius stipes quam
cuncta ex utroque calamorum latera nascebantur.
Iuxta exemplum quod ostendit dominus moysi ita o
patus est candelabrum. Et locutus est dominus ad
moysen dicens. Tolle levitas de medio filiorum
israhel et purificabis eos iuxta hunc ritum. A
spergantur aqua lustrationis et radant omnes pilos
carnis sue. Cumque laverint vestimenta sua et
mundati fuerint tollant bovem de armentis
et libamentum eius similam conspersam oleo.
Bovem autem alterum de armento tu accipi
es pro peccato et applicabis levitas coram tab
naculo federis convocata omni multitudine
filiorum isrl'. Cumque levite coram domino fuerint
ponent filii isrl' manus suas super eos et offeret
aaron levitas munus in conspectu domini a fi
liis israhel ut serviat in ministerio eius. Levi
te quoque ponent manus suas super capita bov.
E quibus unum facies pro peccato et alterum in h
olocaustum domini ut depreceris pro eis. Statuesque le
vitas in conspectu aaron et filiorum eius et con
secrabis oblatos domino ac separabis de medio fi
liorum isrl' ut sint mei et postea ingredian
tur tabernaculum federis ut serviant michi.
Sicque purificabis et consecrabis eos in oblati
onem domino quoniam dono donati sunt michi
a filiis isrl' pro primogenitis que aperiunt omnem
vulvam in israhel accepi eos. Mea sunt enim
omnia primogenita filiorum israhel tam ex ho
minibus quam ex iumentis ex die qua percussi omne
primogenitum in terra egipti sanctificavi eos
michi et tuli levitas pro cunctis primogeni
tis filiorum israhel tradidique eos dono aaron
et filiis eius de medio populi ut serviant michi
pro israhel in tabernaculo et orent pro eis ne sit
in populo plaga si ausi fuerint accedere ad sanc
tuarium. Feceruntque moyses et aaron et omnis
multitudo filiorum israhel super levitis que pre
ceperat dominus moysi. Purificatique sunt et
laverunt vestimenta sua. Elevavitque eos aa
ron in conspectu domini et oravit pro eis ut
purificati ingrederentur ad officia sua in ta
bernaculum federis coram aaron et filiis eius
sicut preceperat dominus moysi de levitis ita et
factum est. Locutus est dominus ad moysen dicens.
Hec est lex levitarum. A viginti quinque annis
et supra ingredientur ut ministrent in tabr
naculo federis. Cumque quinquagesimum
annum etatis impleverint servire cessabunt.
Eruntque ministri fratrum suorum in taberna
culo federis ut custodiant que sibi fuerint co
mendata. Opera autem ipsi non faciant sic dispon
es in levitas custodiis suis.

IX

Locutus est dominus
ad moysen dicens in deserto sinai anno secundo p
ostquam egressi sunt de terra egipti mense p
rimo. Faciant filii israhel phase in tempore s
uo quarta decima die mensis huius ad vespe
ram iuxta omnes cerimonias et iustificationes
eius. Preceptique moyses filiis isrl' ut facerent
phase. Qui fecerunt tempore suo quarta decima
die mensis ad vesperam in monte sinai iuxta
omnia que mandaverat dominus moysi fece
runt filii israhel. Ecce autem quidam imm
undi super anima hominis qui non poterant face
re phase in die illo accedentes ad moysen et aaron
dixerunt eis. Inmundi sumus super anima hominis.
Quare fraudamur ut non valeamus offerre
oblationem domino in tempore suo inter filios israhel.
Quibus respondit moyses. State hic ut consula
quid precipiat dominus de vobis. Locutusque est do
minus ad moysen dicens. Loquere filiis isrl'.
Homo qui fuerit inmundus super anima sive in
via procul in gente vestra faciat phase domino in m
ense secundo quarta decima die mensis ad
vesperam cum azimis et lactucis agrestibus
comedent illud non relinquent ex eo quippi
am usque mane et os eius non confringent.
Omnem ritum phase observabunt. Si quis autem
et mundus est et in itinere non fuit et tamen non fecer
it phase exterminabitur anima illa de populis

sius quia sacrificium domino non obtulit tempore suo peccatum suum ipse portabit. Peregrinus quoque et advena si fuerit inter vos faciat phase domini iuxta cerimonias et iustificationes eius. Preceptum idem erit apud vos tam advene quam indigene. Igitur die qua erectum est tabernaculum operuit illud nubes. A vespere autem super tentorium erat quasi species ignis usque mane. Sic fiebat iugiter. Per diem operiebat illud nubes et per noctem quasi species ignis. Cumque ablata fuisset nubes que tabernaculum protegebat, tunc proficiscebantur filii israel et in loco ubi stetisset nubes ibi castrametabantur. Ad imperium domini proficiscebantur et ad imperium illius figebant tabernaculum. Cunctis diebus quibus stabat nubes super tabernaculum manebant in eodem loco. Et si evenisset ut multo tempore maneret super illud erant filii israel in excubiis domini et non proficiscebantur quotquot diebus fuisset nubes super tabernaculum. Ad imperium domini erigebant tentoria et ad imperium illius deponebant. Si fuisset nubes a vespere usque ad mane et statim diluculo tabernaculum reliquisset proficiscebantur. Et si post diem et noctem recessisset dissipabant tentoria. Si vero biduo aut uno mense vel longiore tempore fuisset super tabernaculum manebant filii israel in eodem loco et non proficiscebantur. Statim autem ut recessisset movebant castra. Per verbum domini figebant tentoria et per verbum illius proficiscebantur. Erantque in excubiis domini iuxta imperium eius per manum moysi.

X

Locutusque est dominus ad moysen dicens. Fac tibi duas tubas argenteas ductiles quibus convocare possis multitudinem quando movenda sunt castra. Cumque increpueris tubis congregabitur ad te omnis turba ad ostium tabernaculi federis. Si semel clangueris venient ad te principes et capita multitudinis israel. Si autem prolixior atque concisus clangor increpuerit movebunt castra primi qui sunt ad orientalem plagam. In secundo autem sonitu et pari ululatu tube levabunt tentoria qui habitant ad meridiem. Et iuxta hunc modum reliqui facient ululantibus tubis in profectionem. Quando autem congregandus est populus simplex tubarum clangor erit et non concise ululabunt. Filii autem aaron sacerdotes clangent tubis. Eritque hoc legitimum sempiternum in generationibus vestris. Si exieritis ad bellum de terra vestra contra hostes qui dimicant adversum vos clangetis ululantibus tubis et erit recordatio vestri coram domino deo vestro ut eruamini de manibus inimicorum vestrorum. Si quando habebitis epulum et dies festos et kalendas canetis tubis super holocaustis et pacificis victimis ut sint vobis in recordationem dei vestri. Ego dominus deus vester. Anno secundo mense secundo vicesima die mensis elevata est nubes de tabernaculo federis. Profectique sunt filii israel per turmas suas de deserto synai et recubuit nubes in solitudine pharan. Moveruntque castra primi iuxta imperium domini in manu moysi filii iuda per turmas suas quorum princeps erat naason filius aminadab. In tribu filiorum ysachar fuit princeps nathanael filius suar. In tribu zabulon erat princeps eliab filius helon. Depositumque est tabernaculum quod portantes egressi sunt filii gerson et merari. Profectique sunt et filii ruben per turmas et ordinem suum quorum princeps erat helisur filius sedeur. In tribu autem filiorum symeon princeps fuit salamihel filius surisaddai. Porro in tribu gad erat princeps heliasaph filius duhel. Profectique sunt et caathite portantes sanctuarium. Tamdiu tabernaculum portabatur donec venirent ad erectionis locum. Moverunt castra et filii effraim per turmas suas in quorum exercitu princeps erat helisama filius amiud. In tribu autem filiorum manasse princeps erat gamalihel filius phadassur. Et in tribu beniamin dux abidan filius gedeonis. Novissimi castrorum omnium profecti sunt filii dan per turmas suas in quorum exercitu princeps fuit ahiezer filius amisaddai. In tribu autem filiorum aser erat princeps phegihel filius ochran. Et in tribu filiorum nepthalim princeps achira filius henan. Hec sunt castra et profectiones filiorum israel per turmas suas quando egrediebantur. Dixitque moyses obab filio raguelis madianiti cognato suo. Proficiscimur ad locum quem dominus daturus est nobis. Veni nobiscum ut benefaciamus tibi quia dominus bona promisit israeli. Cui ille respondit. Non vadam tecum sed revertar in terram meam in qua natus sum. Et ille. Noli inquit nos relinquere. Tu enim nosti in quibus locis per desertum castra ponere debeamus et eris ductor noster. Cumque nobiscum veneris quicquid optimum fuerit ex opibus quas nobis traditurus est dominus dabimus tibi. Profecti sunt ergo de monte domini viam trium dierum. Archaque federis domini precedebat eos per dies tres providens castrorum locum. Nubes quoque domini super eos erat per diem cum incederent. Cumque elevaretur archa dicebat moyses. Surge domine et dissipentur inimici tui et fugiant qui oderunt te a facie tua. Cum autem deponeretur aiebat. Revertere domine ad multitudinem exercitus israel.

XI

Interea ortum est murmur populi quasi dolentium pro labore contra dominum. Quod cum audisset iratus est et accensus in eos ignis domini devoravit extremam castrorum partem. Cumque clamasset populus ad moysen oravit moyses dominum et absortus est ignis. Vocavitque nomen loci illius incensio eo quod incensus fuisset contra eos ignis domini. Vulgus quoque promiscuum quod ascenderat cum eis flagravit desiderio carnium sedens et flens iunctis sibi pariter filiis israel, et ait. Quis dabit nobis ad vescendum carnes? Recordamur piscium quos comedebamus in egypto gratis. In mentem nobis veniunt cucumeres et pepones porrique et cepe et allia. Anima nostra arida est nichil aliud respiciunt oculi nostri nisi man. Erat autem man quasi semen coriandri, bdellii coloris. Circuibatque populus et colligens illud frangebat mola sive terebat in mortario coquens in olla et faciens ex eo tortulas saporis quasi panis oleati. Cumque descenderet nocte super castra ros descendebat pariter et man. Audivit ergo moyses flentem populum per familias singulos per ostia tentorii sui. Iratusque est furor domini valde sed et moysi intolerabilis res visa est. Et ait ad dominum. Cur afflixisti

suum tuum quare non invenio gratiam coram te: et cur imposuisti pondus universi populi huius super me? Numquid ego concepi omnem hanc multitudinem vel genui eam ut dicas michi: porta eam in sinu tuo sicut portare solet nutrix infantulum et defer in terram pro qua iurasti patribus eorum? Unde michi carnes ut dem tante multitudini? Flent coram me dicentes: Da nobis carnes ut comedamus. Non possum solus sustinere omnem hunc populum quia gravis est michi. Sin aliter tibi videtur: obsecro ut interficias me et inveniam gratiam in oculis tuis ne tantis afficiar malis. Et dixit dominus ad moysen: Congrega michi septuaginta viros de senioribus israel quos tu nosti quod senes populi sint ac magistri et duces eos ad hostium tabernaculi federis faciesque ibi stare tecum ut descendam et loquar tibi et auferam de spiritu tuo tradamque eis ut sustentent tecum honus populi et non tu solus graveris. Populo quoque dices: Sanctificamini: cras comedetis carnes. Ego enim audivi vos dicere: Quis dabit nobis escas carnium? Bene nobis erat in egypto. Ut det vobis dominus carnes et comedatis non uno die nec duobus vel quinque aut decem nec viginti quidem sed usque ad mensem dierum donec exeat per nares vestras et vertatur in nauseam eo quod repuleritis dominum qui in medio vestri est et fleveritis coram eo dicentes: quare egressi sumus ex egypto? Et ait moyses: Sexcenta milia peditum huius populi sunt: et tu dicis: dabo eis esum carnium mense integro. Numquid ovium et boum multitudo cedetur ut possit sufficere ad cibum vel omnes pisces maris in unum congregabuntur ut eos satient? Cui respondit dominus: Numquid manus domini invalida est? Iam nunc videbis utrum meus sermo opere compleatur. Venit igitur moyses et narravit populo omnia verba domini congregans lxx viros de senioribus israel quos stare fecit circa tabernaculum. Descenditque dominus per nubem et locutus est ad eum auferens de spiritu qui erat in moyse et dans septuaginta viris. Cumque requievisset in eis spiritus prophetaverunt nec ultra cessaverunt. Remanserant autem in castris duo viri quorum unus vocabatur eldad et alter medad super quos requievit spiritus. Nam et ipsi descripti fuerant et non exierant ad tabernaculum. Cumque prophetarent in castris cucurrit puer et nunciavit moysi dicens: Eldad et medad prophetant in castris. Statim iosue filius nun minister moysi electus de pluribus ait: Domine mi moyses prohibe eos. At ille: Quid inquit emularis pro me? Quis tribuat ut omnis populus prophetet et det eis dominus spiritum suum? Reversusque est moyses et omnes maiores natu israel in castra. Ventus autem egrediens a domino arreptas trans mare coturnices detulit et dimisit in castra itinere quantum uno die confici potest ex omni parte castrorum per circuitum volabantque in terra duobus cubitis altitudine super terram. Surgens ergo populus toto die illo et nocte ac die altero congregavit coturnicum qui parum decem choros et siccaverunt eas per girum castrorum. Adhuc carnes erant in dentibus eorum nec defecerat huiuscemodi cibus: et ecce furor domini concitatus in populum percussit eum plaga magna nimis. Vocatusque est locus ille se-

pulcra concupiscentie. Ibi enim sepelierunt populum qui desideraverat carnes. Egressi autem de sepulcris concupiscentie venerunt in aseroth et manserunt ibi.

XII

Locutusque est maria et aaron contra moysen propter uxorem eius ethiopissam et dixerunt: Num per solum moysen locutus est dominus? Nonne et nobis similiter est locutus? Quod cum audisset dominus iratus est valde. Erat enim moyses vir mitissimus super omnes homines qui morabantur in terra. Statim locutus est ad eum et ad aaron et ad mariam: Egredimini vos tantum tres ad tabernaculum federis. Cumque fuissent egressi descendit dominus in columpna nubis et stetit in introitu tabernaculi vocans aaron et mariam. Qui cum issent dixit ad eos: Audite sermones meos. Si quis fuerit inter vos propheta domini in visione apparebo ei vel per sompnium loquar ad illum. At non talis servus meus moyses qui in omni domo mea fidelissimus est. Ore enim ad os loquor ei et palam non per enigmata et figuras dominum videt. Quare igitur non timuistis detrahere servo meo moysi? Iratusque contra eos abiit. Nubes quoque recessit que erat super tabernaculum. Et ecce maria apparuit candens lepra quasi nix. Cumque respexisset eam aaron et vidisset perfusam lepra ait ad moysen: Obsecro domine mi ne imponas nobis hoc peccatum quod stulte commisimus: ne fiat hec quasi mortua et ut abortivum quod proicitur de vulva matris sue. Ecce iam medium carnis eius devoratum est lepra. Clamavit moyses ad dominum dicens: Domine deus obsecro sana eam. Cui respondit dominus: Si pater eius expuisset in faciem illius nonne debuerat saltem septem diebus rubore suffundi? Separetur septem diebus extra castra et postea revocabitur. Exclusa est itaque maria extra castra vii diebus: et populus non est motus de loco illo donec revocaretur maria.

XIII

Profectusque est populus de aseroth fixis tentoriis in deserto pharan. Ibi locutus est ad moysen dicens: Mitte viros qui considerent terram chanaan quam daturus sum filiis israel singulos de singulis tribubus ex principibus. Fecit moyses quod dominus imperarat de deserto pharan mittens viros principes quorum ista sunt nomina. De tribu ruben sammua filium zechur. De tribu symeon saphat filium huri. De tribu iuda caleph filium iephone. De tribu ysachar igal filium ioseph. De tribu ephraym osee filium nun. De tribu beniamin phalti filium raphu. De tribu zabulon geddihel filium sodi. De tribu ioseph sceptri manasse gaddi filium susi. De tribu dan amihel filium gemalli. De tribu aser sthur filium michael. De tribu neptalim naabi filium vapsi. De tribu gad guhel filium machi. Hec sunt nomina virorum quos misit moyses ad considerandam terram. Vocavitque osee filium nun iosue. Misit ergo moyses ad considerandam terram chanaan et dixit ad eos: Ascendite per meridianam plagam. Cumque veneritis ad montes considerate terram qualis sit: et populum qui habitator est eius utrum fortis sit an infirmus: pauci numero an plures: ipsa terra bona an mala: urbes quales: murate an absque muris: humus pinguis an ste-

tilis an nemorosa an absque arboribus. Confortamini et afferte nobis de fructibus terrae illius. Erat autem tempus quando iam praecoquae uvae vesci possunt. Cumque ascendissent exploraverunt terram a deserto Sin usque Roob intrantibus Emath. Ascenderuntque ad meridiem et venerunt in Ebron ubi erant Achiman et Sisai et Tholomai filii Enach. Nam Ebron septem annis ante Thanim urbem Egypti condita est. Pergentesque usque ad torrentem Botri absciderunt palmitem cum uva sua, quem portaverunt in vecte duo viri. De malis quoque granatis et de ficis loci illius tulerunt. Qui appellatus est Neelescol id est torrens botri eo quod botrum inde portassent filii Israel. Reversique exploratores terrae post quadraginta dies omni regione circuita venerunt ad Moisen et Aaron et ad omnem coetum filiorum Israel in desertum Pharan quod est in Cades. Locutique eis et omni multitudini ostenderunt fructus terrae et narraverunt dicentes: Venimus in terram ad quam misisti nos, quae revera fluit lacte et melle ut ex his fructibus cognosci potest. Sed cultores fortissimos habet et urbes grandes atque muratas. Stirpem Enach vidimus ibi. Amalech habitat in meridie. Hetheus et Iebuseus et Amorreus in montanis. Chananeus vero moratur iuxta mare et circa fluenta Iordanis. Inter haec Caleph compescens murmur populi qui oriebatur contra Moisen ait: Ascendamus et possideamus terram quoniam poterimus obtinere eam. Alii vero qui fuerant cum eo dicebant: Nequaquam ad hunc populum valemus ascendere quia fortior nobis est. Detraxeruntque terrae quam inspexerant apud filios Israel dicentes: Terra quam lustravimus devorat habitatores suos. Populus quem aspeximus procerae staturae est. Ibi vidimus monstra quaedam filiorum Enach de genere giganteo, quibus comparati quasi locustae videbamur.

XIIII

Igitur vociferans omnis turba flevit nocte illa. Et murmurati sunt contra Moisen et Aaron cuncti filii Israel dicentes: Utinam mortui essemus in Egypto et non in hac vasta solitudine. Utinam pereamus et non inducat nos Dominus in terram istam ne cadamus gladio et uxores ac liberi nostri ducantur captivi. Nonne melius est reverti in Egyptum? Dixeruntque alter ad alterum: Constituamus nobis ducem et revertamur in Egyptum. Quo audito Moises et Aaron ceciderunt proni in terram coram omni multitudine filiorum Israel. At vero Iosue filius Nun et Caleph filius Iephone qui et ipsi lustraverant terram sciderunt vestimenta sua et ad omnem multitudinem filiorum Israel locuti sunt: Terra quam circuivimus valde bona est. Si propitius fuerit Dominus inducet nos in eam et tradet humum lacte et melle manantem. Nolite rebelles esse contra Dominum neque timeatis populum terrae huius quia sicut panem ita eos possumus devorare. Recessit ab illis omne praesidium. Dominus nobiscum est, nolite metuere. Cumque clamaret omnis multitudo et lapidibus eos vellet opprimere apparuit gloria Domini super tectum foederis cunctis filiis Israel. Et dixit Dominus ad Moisen: Usquequo detrahet mihi populus iste? Quousque non credet mihi in omnibus signis quae feci coram eis? Feriam igitur eos pestilentia atque consumam. Te autem faciam principem super gentem magnam et fortiorem quam haec est. Et ait Moises ad Dominum: Ut audiant Egyptii de quorum medio eduxisti populum istum et habitatores terrae huius, qui audierunt quod tu Domine in populo sis et facie videaris ad faciem et nubes tua protegat illos et in columna nubis praecedas eos per diem et in columna ignis per noctem, quod occideris tantam multitudinem quasi unum hominem et dicant: Non poterat introducere populum in terram pro qua iuraverat, ideo occidit eos in solitudine. Magnificetur ergo fortitudo Domini sicut iurasti dicens: Dominus patiens et multae misericordiae auferens iniquitatem et scelera nullumque innoxium derelinquens qui visitas peccata patrum in filiis in tertiam et quartam generationem. Dimitte obsecro peccatum populi huius secundum magnitudinem misericordiae tuae sicut propitius fuisti egredientibus ex Egypto usque ad locum istum. Dixitque Dominus: Dimisi iuxta verbum tuum. Vivo ego et implebitur gloria Domini universa terra. Attamen omnes homines qui viderunt maiestatem meam et signa quae feci in solitudine et in Egypto et temptaverunt me iam per decem vices nec oboedierunt voci meae non videbunt terram pro qua iuravi patribus eorum, nec quisquam ex illis qui detraxit mihi intuebitur eam. Servum meum Caleph qui plenus alio spiritu secutus est me inducam in terram hanc quam circuivit et semen eius possidebit eam. Quoniam Amalechites et Chananeus habitant in vallibus. Cras movete castra et revertimini in solitudinem per viam maris Rubri. Locutusque est Dominus ad Moisen et Aaron dicens: Usquequo multitudo haec pessima murmurat contra me? Querelas filiorum Israel audivi. Dic ergo eis: Vivo ego ait Dominus sicut locuti estis audiente me sic faciam vobis. In solitudine hac iacebunt cadavera vestra. Et omnes qui numerati estis a viginti annis et supra et murmurastis contra me non intrabitis terram super quam levavi manum meam ut habitare vos facerem praeter Caleph filium Iephone et Iosue filium Nun. Parvulos autem vestros de quibus dixistis quod praedae hostibus forent introducam ut videant terram quae vobis displicuit. Vestra cadavera iacebunt in solitudine. Filii vestri erunt vagi in deserto annis quadraginta et portabunt fornicationem vestram donec consumantur cadavera patrum in deserto iuxta numerum quadraginta dierum quibus considerastis terram. Annus pro die imputabitur et quadraginta annis recipietis iniquitates vestras et scietis ultionem meam. Quoniam sicut locutus sum ita faciam omni multitudini huic pessimae quae consurrexit adversum me, in solitudine hac deficiet et morietur. Igitur omnes viri quos miserat Moises ad contemplandam terram et qui reversi murmurare fecerant contra eum omnem multitudinem detrahentes terrae quod esset mala mortui sunt atque percussi in conspectu Domini. Iosue autem filius Nun et Caleph filius Iephone vixerunt ex omnibus qui perrexerant ad considerandam terram. Locutusque est Moises universa verba haec ad omnes filios Israel et luxit populus nimis. Et ecce mane primo surgentes ascenderunt verticem montis atque dixerunt: Parati sumus ascendere ad locum de quo nobis Dominus locutus est quia peccavimus. Quibus Moises: Cur inquit transgredimini mandatum

dni et verbum dni quod vobis non cedet in prosperum. Nolite ascendere non enim est dominus vobiscum ne corruatis coram inimicis vestris. Amalechites et chananeus ante vos sunt quorum gladio corruetis eo quod nolueritis adquiescere dno. nec erit dns vobiscum. At illi contenebrati ascenderunt in verticem montis. Archa autem testamenti dni et moyses non recesserunt de castris. Descenditque amalechites et chananeus qui habitabant in monte. et percutientes eos atque concidentes persecuti sunt usque horma.

XV

Locutusque est dominus ad moysen dicens. Loquere ad filios israhel et dices ad eos. Cum ingressi fueritis terram habitationis vestre quam ego dabo vobis et feceritis oblationem dno in holocaustum aut victimam pacificam vota solventes vel sponte offerentes munera aut in sollempnitatibus vestris adolentes odorem suavitatis dno de bobus sive de ovibus offeret quicumque immolaverit victimam sacrificium simile decimam partem ephi conspersi oleo quod mensuram habebit quartam partem hin et vinum ad liba fundenda eiusdem mensure dabit in holocaustum sive in victimam per agnos singulos et arietes. Erit sacrificium simile duarum decimarum que conspersa sit oleo tertie partis hin et vinum ad libamentum tertie partis eiusdem mensure offeret in odorem suavitatis dno. Quando vero de bobus feceris holocaustum aut hostiam ut impleas votum vel pacificas victimas dabis per singulos boves similaginis decimas tres conspersas oleo quod habeat medium hin mensure et vinum ad liba fundenda eiusdem mensure in oblationem suavissimi odoris dno. Sic facies per singulos boves et arietes et agnos et hedos. tam indigene quam peregrini eodem ritu offerent sacrificia. Unum preceptum erit atque iudicium tam vobis quam advenis terre. Locutus est dns ad moysen dicens. Loquere filiis israhel et dices ad eos. Cum veneritis in terram quam dabo vobis et comederitis de panibus regionis illius separabitis primicias dno de cibis vestris. Sicut de areis primicias separatis ita et de pulmentis dabitis primicias domino sive primitiva. Quod si per ignoranciam preterieritis quecumque horum que locutus est dominus ad moysen et mandavit per eum ad vos a die qua cepit iubere et ultra oblitique fuerit facere multitudo offeret vitulum de armento holocaustum in odorem suavissimum dno et sacrificium eius ac liba ut cerimonie postulant hircumque pro peccato. Et rogabit sacerdos pro omni multitudine filiorum israhel et dimittetur eis quoniam non sponte peccaverunt. Nichilominus offerentes incensum dno pro se et pro peccato atque errore suo. Et dimittetur universe plebi filiorum israhel et advenis qui peregrinantur inter vos quoniam culpa est omnis populi per ignoranciam. Quod si anima una nesciens peccaverit offeret capram anniculam pro peccato suo et deprecabitur pro ea sacerdos quod inscia peccaverit coram dno. Impetrabitque ei veniam et dimittetur ei. Tam indigenis quam advenis una lex erit omnium qui peccaverint ignorantes. Anima vero que per superbiam aliquid commiserit sive civis sit ille sive pe-

regrinus quia adversum dnm rebellis fuit peribit de populo suo. Verbum enim dni contempsit et preceptum illius fecit irritum. Ideirco delebitur et portabit iniquitatem suam. Factum est autem cum essent filii israhel in solitudine et invenissent hominem colligentem ligna in die sabbati obtulerunt eum moysi et aaron et universe multitudini. Qui recluserunt eum in carcerem nescientes quid super eo facere deberent. Dixitque dns ad moysen. Morte moriatur homo iste. Obruat eum lapidibus omnis turba extra castra. Cumque eduxissent eum foras obruerunt eum lapidibus et mortuus est sicut preceperat dns. Dixit quoque dns ad moysen. Loquere filiis israhel et dices ad eos ut faciant sibi fimbrias per angulos palliorum ponentes in eis vittas iacinctinas. Quas cum viderint recordentur omnium mandatorum dni ne sequantur cogitationes suas et oculos per res varias fornicantes. sed magis memores preceptorum dni faciant ea sintque sancti deo suo. ego dns deus vester qui eduxi vos de terra egypti ut essem deus vester.

XVI

Ecce autem chore filius isaar filii caath. filii levi et dathan atque abiron filii heliab. hon quoque filius feleth de filiis ruben. surrexerunt contra moysen. alii que filiorum israhel ducenti quinquaginta viri proceres sinagoge et qui tempore concilii per nomina vocabantur. Cumque stetissent adversum moysen et aaron dixerunt. Sufficiat vobis quia omnis multitudo sanctorum est et in ipsis est dns. Cur elevamini super populum dni? Quod cum audisset moyses cecidit pronus in faciem. Locutusque est ad chore et ad omnem multitudinem. Mane inquit notum faciet dns qui ad se pertineant et sanctos applicabit sibi et quos elegerit appropinquabunt ei. Hoc igitur facite. tollat unusquisque turibula sua tu chore et omne concilium tuum. et hausto cras igne ponite desuper thimiama coram dno et quemcumque elegerit ipse erit sanctus. Multum erigimini filii levi. Dixitque rursum ad chore. Audite filii levi. Num parum vobis est quod separavit vos deus israhel ab omni populo et iunxit sibi ut serviretis ei in cultu tabernaculi et staretis coram frequentia populi et ministraretis ei. Ideirco ad se fecit accedere te et omnes fratres tuos filios levi ut vobis etiam sacerdocium vindicetis et omnis globus tuus stet contra dnm. Quid est enim aaron ut murmuretis contra eum? Misit ergo moyses ut vocaret dathan et abiron filios heliab. Qui responderunt. Non venimus. Numquid parum est tibi quod eduxisti nos de terra que lacte et melle manabat ut occideres in deserto nisi et dominatus fueris nostri? Revera eduxisti nos de terra que fluit rivis lactis et mellis et tulisti nobis possessiones agrorum et vinearum. An et oculos nostros vis eruere? Non venimus. Iratusque moyses valde ait ad dnm. Ne respicias sacrificia eorum. Tu scis quod nec asellum quidem umquam acceperim ab eis nec afflixerim quempiam eorum. Dixitque ad chore. Tu et omnis congregatio tua state seorsum coram dno et aaron die crastino separatim. Tollite singuli turibula vestra et ponite super ea incensum offerentes dno. cc.l. turibula. Aaron quoque teneat turibulum suum. Quod cum fecissent stantibus moyse et aaron et coacervassent adversum

hic die ... [illegible] ... / a plura ... [illegible] / ... solet dici ... / atque petit. Job salomonis ... / plantur.

eos omnem multitudinem ad hostium tabernaculi apparuit cunctis gloria domini. Locutusque dominus ad moisen et aaron ait. Separamini de medio congregationis huius ut eos repente disperdam. Qui ceciderunt proni in faciem atque dixerunt. Fortissime deus spirituum universe carnis num uno peccante contra omnes ira tua deseviet? Et ait dominus ad moisen. Precipe universo populo ut separetur a tabernaculis chore et dathan et abiron. Surrexitque moises et abiit ad dathan et abiron et sequentibus eum senioribus israel dixit ad turbam. Recedite a tabernaculis hominum impiorum et nolite tangere que ad eos pertinent ne involvamini in peccatis eorum. Cumque recessissent a tentoriis eorum per circuitum dathan et abiron egressi stabant in introitu papilionum suorum cum uxoribus et liberis omnique frequentia. Et ait moises. In hoc scietis quod dominus miserit me ut facerem universa que cernitis et non ex proprio corde protulerim. Si consueta hominum morte interierint et visitaverit eos plaga qua et ceteri visitari solent non misit me dominus. Sin autem novam rem fecerit dominus ut aperiens terra os suum deglutiat eos et omnia que ad illos pertinent descenderintque viventes in infernum scietis quod blasphemaverint dominum. Confestim igitur ut cessavit loqui dirupta est terra sub pedibus eorum et aperiens os suum devoravit illos cum tabernaculis suis et universa substantia. Descenderuntque vivi in infernum operti humo et perierunt de medio multitudinis. At vero omnis israel qui stabat per gyrum fugit ad clamorem pereuntium dicens. Ne forte et nos terra deglutiat. Sed et ignis egressus a domino interfecit ducentos quinquaginta viros qui offerebant incensum. Locutusque est dominus ad moisen dicens. Precipe eleazaro filio aaron sacerdoti ut tollat thuribula que iacent in incendio et ignem huc atque illuc dispergat quia sanctificata sunt in mortibus peccatorum. Producatque ea in laminas et affigat altari eo quod oblatum sit in eis incensum domino et sanctificata sint ut cernant ea pro signo et monimento filii israel. Tulit ergo eleazar sacerdos thuribula enea in quibus obtulerant hi quos incendium devoravit et produxit ea in laminas affigens altari ut haberent postea filii israel quibus commonerentur ne quis accedat alienigena et qui non est de semine aaron ad offerendum incensum domino ne patiatur sicut passus est chore et omnis congregatio eius loquente domino ad moisen. Murmuravit autem omnis multitudo filiorum israel sequenti die contra moisen et aaron dicens. Vos interfecistis populum domini. Cumque oriretur seditio et tumultus increscerent moises et aaron fugerunt ad tabernaculum federis. Quod postquam ingressi sunt operuit nubes et apparuit gloria domini. Dixitque dominus ad moisen. Recedite de medio multitudinis huius etiam nunc delebo eos. Cumque iacerent in terra dixit moises ad aaron. Tolle thuribulum et hausto igne de altari mitte incensum desuper pergens cito ad populum ut roges pro eis. Iam enim egressa est ira a domino et plaga desevit. Quod cum fecisset aaron et cucurrisset ad mediam multitudinem quam iam vastabat incendium obtulit thymiama et stans inter mortuos ac viventes pro populo deprecatus est et plaga cessavit.

Fuerunt autem qui percussi sunt quatuordecim milia hominum et septingenti absque his qui perierant in seditione chore. Reversusque est aaron ad moisen ad hostium tabernaculi federis postquam quievit interitus.

XVII

Et locutus est dominus ad moisen dicens. Loquere ad filios israel et accipe ab eis virgas singulas per cognationes suas a cunctis principibus tribuum virgas duodecim et uniuscuiusque nomen superscribe virge sue. Nomen autem aaron erit in tribu levi et una virga cunctas seorsum familias continebit. Ponesque eas in tabernaculo federis coram testimonio ubi loquar ad te. Quem ex his elegero germinabit virga eius et cohibebo a me querimonias filiorum israel quibus contra me murmurant. Locutusque est moises ad filios israel et dederunt ei omnes principes virgas per singulas tribus. Fueruntque virge duodecim absque virga aaron. Quas cum posuisset moises coram domino in tabernaculo testimonii sequenti die regressus invenit germinasse virgam aaron in domo levi et turgentibus gemmis eruperant flores qui foliis dilatatis in amigdalas deformati sunt. Protulit ergo moises omnes virgas de conspectu domini ad cunctos filios israel videruntque et receperunt singuli virgas suas. Dixitque dominus ad moisen. Refer virgam aaron in tabernaculum testimonii ut servetur ibi in signum rebellium filiorum israel et quiescant querele eorum a me ne moriantur. Fecitque moises sicut preceperat ei dominus. Dixerunt autem filii israel ad moisen. Ecce consumpti sumus omnes perivimus. Quicumque accedit ad tabernaculum domini moritur. Num usque ad internicionem cuncti delendi sumus?

XVIII

Dixitque dominus ad aaron. Tu et filii tui et domus patris tui tecum portabitis iniquitatem sanctuarii et tu et filii tui simul sustinebitis peccata sacerdotii vestri. Sed et fratres tuos de tribu levi et sceptrum patris tui sume tecum presto que sint et ministrent tibi. Tu autem et filii tui ministrabitis in tabernaculo testimonii. Excubabuntque levite ad precepta tua et ad cuncta opera tabernaculi ita dumtaxat ut ad vasa sanctuarii et altare non accedant ne et illi moriantur et vos pereatis simul. Sint autem tecum et excubent in custodiis tabernaculi et in omnibus ceremoniis eius. Alienigena non miscebitur vobis. Excubate in custodia sanctuarii et in ministerio altaris ne oriatur indignatio super filios israel. Ego dedi vobis fratres vestros levitas de medio filiorum israel et tradidi dono domino ut serviant in ministeriis tabernaculi eius. Tu autem et filii tui custodite sacerdotium vestrum et omnia que ad cultum altaris pertinent et intra velum sunt per sacerdotes administrabuntur. Si quis externus accesserit occidetur. Locutusque est dominus ad aaron. Ecce dedi tibi custodiam primitiarum mearum. Omnia que sanctificantur a filiis israel tibi tradidi et filiis tuis pro officio sacerdotali legitima sempiterna. Hec ergo accipies de his que sanctificantur et oblata sunt domino. Omnis oblatio et sacrificium et quicquid pro peccato atque delicto redditur mihi et cedet in sancta sanctorum tuum erit et filiorum tuorum. In sanctuario comedes illud mares tantum edent ex eo

quia consecratum est tibi. Primitias autem quas voverint et obtulerint filii Israel tibi dedi et filiis ac filiabus tuis iure perpetuo. Qui mundus est in domo tua vescetur eis. Omnem medullam olei et vini ac frumenti quicquid offerunt primitiarum domino tibi dedi. Universa frugum initia que gignit humus et domino deportantur cedent in usus tuos. Qui mundus est in domo tua vescetur eis. Omne quod ex voto reddiderint filii Israel tuum erit. Quicquid primum erumpet e vulva cuncte carnis quam offerunt domino sive ex hominibus sive ex pecoribus fuerit tui iuris erit. Ita dumtaxat ut pro hominis primogenito pretium accipias et omne animal quod immundum est redimi facias. Cuius redemptio erit post unum mensem siclis argenti quinque pondere sanctuarii. Siclus viginti obolos habet. Primogenitum autem bovis et ovis et capre non facies redimi quia sanctificata sunt domino. Sanguinem tantum eorum fundes super altare et adipes adolebis in suavissimum odorem domino. Carnes vero in usum tuum cedent sicut pectusculum consecratum et armus dexter tua erunt. Omnes primitias sanctuarii quas offerunt filii Israel domino tibi dedi et filiis ac filiabus tuis iure perpetuo. Pactum salis est sempiternum coram domino tibi ac filiis tuis. Dixitque dominus ad Aaron. In terra eorum nihil possidebitis nec habebitis partem inter eos. Ego pars et hereditas tua in medio filiorum Israel. Filiis autem Levi dedi omnes decimas Israel in possessionem pro ministerio quo serviunt mihi in tabernaculo federis ut non accedant ultra filii Israel ad tabernaculum nec committant peccatum mortiferum. Solis filiis Levi mihi in tabernaculo servientibus et portantibus peccata populi. Legitimum sempiternum erit in generationibus vestris. Nihil aliud possidebunt decimarum oblatione contenti quas in usus eorum et necessaria separavi. Locutusque est dominus ad Moysen dicens. Precipe Levitis atque denuntia. Cum acceperitis a filiis Israel decimas quas dedi vobis primitias earum offerte domino id est decimam partem decime ut reputetur vobis in oblationem primitivorum tam de areis quam de torcularibus et universis quorum accipitis primitias. Offerte domino et date Aaron sacerdoti omnia que offertis et decimas et in donaria domini separabitis optima et electa erunt. Dicesque ad eos. Si preclara queque et meliora obtuleritis ex decimis reputabitur vobis quasi de area et torculari dederitis primitias et comedetis eas in omnibus locis vestris tam vos quam familie vestre quia pretium est pro ministerio quo servitis in tabernaculo testimonii et non peccabitis super hoc egregia vobis et pinguia reservantes ne polluatis oblationes filiorum Israel et moriamini.

XIX

Locutusque est dominus ad Moysen et Aaron dicens. Ista est religio victime quam constituit dominus. Precipe filiis Israel ut adducant ad te vaccam rufam etatis integre in qua sit nulla macula nec portaverit iugum. Tradetisque eam Eleazaro sacerdoti. Qui eductam extra castra immolabit in conspectu omnium et tingens digitum in sanguine eius asperget contra fores tabernaculi septem vicibus. Comburetque eam cunctis videntibus tam pelle et carnibus eius quam sanguine et fimo flamme tradentis. Lignum quoque cedrinum et hysopum coccumque bis tinctum sacerdos mittet in flammam que vaccam vorat. Et tunc demum lotis vestibus et corpore suo ingredietur in castra et commaculatus erit usque ad vesperam. Sed et ille qui combusserit eam lavabit vestimenta sua et corpus et immundus erit usque ad vesperam. Colliget autem vir mundus cineres vacce et effundet eos extra castra in loco purissimo ut sint multitudini filiorum Israel in custodiam et in aquam aspersionis quia pro peccato vacca combusta est. Cumque laverit qui vacce portaverat cineres vestimenta sua immundus erit usque ad vesperam. Habebunt hoc filii Israel et advene qui habitant inter eos sanctum iure perpetuo. Qui tetigerit cadaver hominis et propter hoc septem diebus fuerit immundus aspergetur ex hac aqua die tertio et septimo et sic mundabitur. Si die tertio aspersus non fuerit septimo non poterit emundari. Omnis qui tetigerit humane anime morticinum et aspersus hac commixtione non fuerit polluet tabernaculum domini et peribit ex Israel quia aqua expiationis non est aspersus. Immundus erit et manebit spurcitia eius super eum. Ista est lex hominis qui moritur in tabernaculo. Omnes qui ingrediuntur tentorium illius et universa vasa que ibi sunt polluta erunt septem diebus. Vas quod non habuerit operculum nec ligaturam desuper immundum erit. Si quis in agro tetigerit cadaver occisi hominis aut per se mortui sive os illius vel sepulcrum immundus erit septem diebus. Tollent de cineribus combustionis atque peccati et mittent super eos aquas vivas in vas. In quibus cum homo mundus tinxerit hysopum asperget ex eo omne tentorium et cunctam supellectilem et homines huiuscemodi contagione pollutos atque hoc modo mundus lustrabit immundum tertio et septimo die. Expiatusque die septimo lavabit se et vestimenta sua et immundus erit usque ad vesperam. Si quis hoc ritu non fuerit expiatus peribit anima illius de medio ecclesie quia sanctuarium domini polluit et non est aqua lustrationis aspersus. Erit hoc preceptum legitimum sempiternum. Ipse quoque qui aspergit aquas lavabit vestimenta sua. Omnis qui tetigerit aquas expiationis immundus erit usque ad vesperam. Quicquid tetigerit immundus immundum faciet. Et anima que horum quippiam tetigerit immunda erit usque ad vesperam.

XX

Veneruntque filii Israel et omnis multitudo in desertum Sin mense primo et mansit populus in Cades. Mortuaque est ibi Maria et sepulta in eodem loco. Cumque indigeret aqua populus coierunt adversum Moysen et Aaron et versi in seditionem dixerunt. Utinam periissemus inter fratres nostros coram domino. Cur eduxistis ecclesiam domini in solitudinem ut et nos et nostra iumenta moriantur. Quare nos fecistis ascendere de Egypto et adduxistis in locum istum pessimum qui seri non potest qui nec ficum gignit nec vineas nec malogranata insuper et aquam non habet ad bibendum. Ingressusque Moyses et Aaron dimissa multitudine tabernaculum federis corruerunt proni in terram

clamaveruntque ad dominum atque dixerunt. Domine deus audi clamorem populi huius et aperi eis thesaurum tuum fontem aque vive ut saciati cesset murmuratio eorum. Et apparuit gloria domini super eos. Locutusque est dominus ad moysen dicens. Tolle virgam et congrega populum tu et aaron frater tuus et loquimini ad petram coram eis et illa dabit aquas. Cumque eduxeris aquam de petra bibet omnis multitudo et iumenta eius. Tulit igitur moyses virgam que erat in conspectu domini sicut preceperat ei. Congregata omni multitudine ante petram dixitque eis. Audite rebelles et increduli. Num de petra hac vobis aquam poterimus eicere? Cumque elevasset moyses manum percutiens virga bis silicem egresse sunt aque largissime ita ut populus biberet et iumenta. Dixitque dominus ad moysen et aaron. Quia non credidistis mihi ut sanctificaretis me coram filiis israel non introducetis hos populos in terram quam dabo eis. Hec est aqua contradictionis ubi iurgati sunt filii israel contra dominum et sanctificatus est in eis. Misit interea nuntios moyses de cades ad regem edom qui dicerent. Hec mandat frater tuus israel. Nosti omnem laborem qui apprehendit nos quomodo descenderint patres nostri in egyptum et habitaverimus ibi multo tempore afflixerintque nos egyptii et patres nostros et quomodo clamaverimus ad dominum et exaudierit nos miseritque angelum qui eduxerit nos de egypto. Ecce in urbe cades que est in extremis finibus tuis positi obsecramus ut nobis transire liceat per terram tuam. Non ibimus per agros nec per vineas non bibemus aquas de puteis tuis sed via publica gradiemur nec ad dexteram nec ad sinistram declinantes donec transeamus terminos tuos. Cui respondit edom. Non transibis per me. Alioquin armatus occurram tibi. Dixeruntque filii israel. Per tritam gradiemur viam et si biberimus aquas tuas nos et pecora nostra dabimus quod iustum est. Nulla erit in precio difficultas tantum velociter transeamus. At ille respondit. Non transibis. Statimque egressus est obvius cum infinita multitudine et manu forti. Nec voluit adquiescere deprecanti ut concederet transitum per fines suos. Quam ob rem divertit ab eo israel. Cumque castra movissent de cades venerunt in montem hor qui est in finibus terre edom. Ubi locutus est dominus ad moysen. Pergat inquit aaron ad populos suos. Non enim intrabit terram quam dedi filiis israel eo quod incredulus fuerit ori meo ad aquas contradictionis. Tolle aaron et filium eius cum eo et duces eos in montem hor. Cumque nudaveris patrem veste sua indues ea eleazarum filium eius et aaron colligetur et morietur ibi. Fecit moyses ut preceperat dominus et ascenderunt in montem hor coram omni multitudine. Cumque aaron expoliasset vestibus suis induit eis eleazarum filium eius. Illo mortuo in montis supercilio descendit moyses cum eleazaro. Omnis autem multitudo videns quod occubuisset aaron flevit super eum triginta diebus per cunctas familias suas.

XXI

Quod cum audisset chananeus rex arad qui habitabat ad meridiem venisse scilicet israel per exploratorum viam pugnavit contra illum et victor existens duxit ex eo predam. At israel voto se domino obligans ait. Si tradideris populum istum in manu mea delebo urbes eius. Exaudivit dominus preces israel et tradidit chananeum quem ille interfecit subversis urbibus eius. Et vocavit nomen loci illius horma id est anathema. Profecti sunt autem et de monte hor per viam que ducit ad mare rubrum ut circuirent terram edom. Et tedere cepit populum itineris ac laboris. Locutusque contra deum ac moysen ait. Cur eduxisti nos de egypto ut moreremur in solitudine? Deest panis non sunt aque. Anima nostra iam nauseat super cibo isto levissimo. Quam ob rem misit dominus in populum ignitos serpentes. Ad quorum plagas et mortes plurimorum venerunt ad moysen atque dixerunt. Peccavimus quia locuti sumus contra dominum et te. Ora ut tollat a nobis serpentes. Oravitque moyses pro populo. Et locutus est ad eum dominus. Fac serpentem eneum et pone eum pro signo. Qui percussus aspexerit eum vivet. Fecit ergo moyses serpentem eneum et posuit pro signo. Quem cum percussi aspicerent sanabantur. Profectique filii israel castrametati sunt in oboth. Unde egressi fixere tentoria in ieabarim in solitudine que respicit moab contra orientalem plagam. Et inde moventes venerunt ad torrentem zareth. Quem relinquentes castrametati sunt contra arnon que est in deserto et prominet in finibus amorrei. Siquidem arnon terminus est moab dividens moabitas et amorreos. Unde dicitur in libro bellorum domini. Sicut fecit in mari rubro sic faciet in torrentibus arnon. Scopuli torrentium inclinati sunt ut requiescerent in ar et recumberent in finibus moabitarum. Ex eo loco apparuit puteus super quo locutus est dominus ad moysen. Congrega populum et dabo ei aquam. Tunc cecinit moyses et israel carmen istud. Ascendat puteus. Concinebant. Puteus quem foderunt principes et paraverunt duces multitudinis in datore legis et in baculis suis. De solitudine matthana. De matthana nahaliel. De nahaliel in bamoth. De bamoth vallis est in regione moab in vertice phasga que respicit contra desertum. Misit autem israel nuntios ad seon regem amorreorum dicens. Obsecro ut transire mihi liceat per terram tuam. Non declinabimus in vineas et agros non bibemus aquas ex puteis. Via regia gradiemur donec transeamus terminos tuos. Qui concedere noluit ut transiret israel per terminos suos. Quin potius exercitu congregato egressus est obviam in desertum et venit in iasa pugnavitque contra eum. A quo percussus est in ore gladii et possessa est terra eius ab arnon usque ieboc et filios amon. Quia forti presidio tenebantur termini ammonitarum. Tulit ergo israel omnes civitates eius et habitavit in urbibus amorrei in esebon scilicet et viculis eius. Urbs esebon fuit regis seon amorrei qui pugnavit contra regem moab. Et tulit omnem terram que dicionis illius fuerat usque arnon. Idcirco dicitur in proverbio. Venite in esebon. Edificetur et construatur civitas seon. Ignis egressus est de esebon flamma de oppido seon et devoravit ar moabitarum et habitatores excelsorum arnon. Ve tibi moab. Periisti popule

chamos dedit filios eius in fugam et filias in captivitatem regi Amorreorum Seon. Iugum ipsorum disperiit ab Esebon usque Dibon. Lassi pervenerunt in Ophe et usque Medaba. Habitavit itaque Israel in terra Amorrei. Misitque Moyses qui explorarent Iazer. Cuius ceperunt viculos et possederunt habitatores. Verteruntque se et ascenderunt per viam Basan. Et occurrit eis Og rex Basan cum omni populo suo pugnaturus in Edrai. Dixitque Dominus ad Moysen. Ne timeas eum quia in manu tua tradidi illum et omnem populum ac terram eius. Faciesque illi sicut fecisti Seon regi Amorreorum habitatori Esebon. Percusserunt igitur et hunc cum filiis suis universumque populum eius usque ad internecionem et possederunt terram illius.

XXII

Profectique castrametati sunt in campestribus Moab ubi trans Iordanem Iericho sita est. Videns autem Balac filius Sephor omnia que fecerat Israel Amorreo et quod pertimuissent eum Moabite et impetum eius ferre non possent dixit ad maiores natu Madian. Ita delebit hic populus omnes qui in nostris finibus commorantur quomodo solet bos herbas usque ad radices carpere. Ipse erat eo tempore rex in Moab. Misit ergo nuntios ad Balaam filium Beor ariolum qui habitabat super flumen terre filiorum Amon ut vocarent eum et dicerent. Ecce egressus est populus ex Egypto qui operuit superficiem terre sedens contra me. Veni igitur et maledic populo huic quia fortior me est. Si quomodo possim percutere et eicere eum de terra mea. Novi enim quod benedictus sit cui benedixeris et maledictus in quem maledicta congesseris. Perrexerunt seniores Moab et maiores natu Madian habentes divinationis pretium in manibus. Cumque venissent ad Balaam et narrassent ei omnia verba Balach ille respondit. Manete hic nocte et respondebo quicquid michi dixerit Dominus. Manentibus illis apud Balaam venit Deus et ait ad eum. Quid sibi volunt homines isti apud te? Respondit. Balach filius Sephor rex Moabitarum misit ad me dicens. Ecce populus qui egressus est de Egypto operuit superficiem terre. Veni et maledic ei si quomodo possim pugnans abigere eum. Dixitque Deus ad Balaam. Noli ire cum eis neque maledicas populo quia benedictus est. Qui mane consurgens dixit ad principes. Ite in terram vestram quia prohibuit me Deus venire vobiscum. Reversi principes dixerunt ad Balach. Noluit Balaam venire nobiscum. Rursum ille multo plures et nobiliores quam ante miserat misit. Qui cum venissent ad Balaam dixerunt. Sic dicit Balach filius Sephor. Ne cuncteris venire ad me. Paratus sum honorare te et quicquid volueris dare. Veni et maledic populo isti. Respondit Balaam. Si dederit michi Balach plenam domum suam argenti et auri non potero immutare verbum Domini Dei mei ut vel plus vel minus loquar. Obsecro ut hic maneatis etiam hac nocte et scire queam quid michi rursum respondeat Dominus. Venit ergo Dominus ad Balaam nocte et ait ei. Si vocare te venerunt homines isti surge et vade cum eis ita dumtaxat ut quod tibi precepero facias. Surrexit Balaam mane et strata asina profectus est cum eis. Et iratus est Deus. Stetitque angelus Domini in via contra Balaam qui sedebat asine et duos pueros habebat secum. Cernens asina angelum stantem in via evaginato gladio avertit se de itinere et ibat per agrum. Quam cum verberasset Balaam et vellet ad semitam reducere stetit angelus Domini in angustiis duarum maceriarum quibus vinee cingebantur. Quem videns asina iunxit se parieti et attrivit sedentis pedem. At ille iterum verberabat eam. Et nichilominus angelus ad locum angustum transiens ubi nec ad dexteram nec ad sinistram poterat deviari obvius stetit. Cumque vidisset asina stantem angelum concidit sub pedibus sedentis. Qui iratus vehementius cedebat fuste latera eius. Aperuitque Dominus os asine et locuta est. Quid feci tibi cur percutis me ecce iam tertio? Respondit Balaam. Quia commeruisti et illusisti michi. Utinam haberem gladium ut te percuterem. Dixit asina. Nonne animal tuum sum cui semper sedere consuevisti usque in presentem diem? Dic quid simile unquam fecerim tibi. At ille ait. Nunquam. Protinus aperuit Dominus oculos Balaam et vidit angelum stantem in via evaginato gladio. Adoravitque eum pronus in terram. Cui angelus. Cur inquit tertio verberas asinam tuam? Ego veni ut adversarer tibi quia perversa est via tua michique contraria. Et nisi asina declinasset de via dans locum resistenti et te occidissem et illa viveret. Dixitque Balaam. Peccavi nesciens quod tu stares contra me. Et nunc si displicet tibi ut vadam revertar. Ait angelus. Vade cum istis et cave ne aliud quam precepero tibi loquaris. Iuit igitur cum principibus. Quod cum audisset Balach egressus est in occursum eius in oppido Moabitarum quod situm est in extremis finibus Arnon. Dixitque ad Balaam. Misi nuntios ut vocarent te. Cur non statim venisti ad me? An quia mercedem adventui tuo reddere nequeo? Cui ille respondit. Ecce adsum. Numquid loqui potero aliud nisi quod Deus posuerit in ore meo? Perrexerunt ergo simul et venerunt in urbem que in extremis regni eius finibus erat. Cumque occidisset Balac boves et oves misit ad Balaam et principes qui cum eo erant munera. Mane autem facto duxit eum ad excelsa Baal et intuitus est extremam partem populi.

XXIII

Dixitque Balaam ad Balach. Edifica hic michi septem aras et para totidem vitulos eiusdem numeri arietes. Cumque fecisset iuxta sermonem Balaam imposuerunt simul vitulum et arietem super aram. Dixitque Balaam ad Balach. Sta paulisper iuxta holocaustum tuum donec vadam si forte occurrat michi Dominus et quodcumque imperaverit loquar tibi. Cumque abisset velociter occurrit illi Deus. Locutusque est ad eum Balaam. Septem inquit aras erexi et imposui vitulum et arietem desuper. Dominus autem posuit verbum in ore eius et ait. Revertere ad Balach et hec loqueris. Reversus invenit Balach stantem iuxta holocaustum suum et omnes principes Moabitarum. Assumptaque parabola sua dixit. De Aram add

duxit me Balach rex Moabitarum de montibus orientis. Veni inquid et maledic Iacob propera et detestare Israhel. Quomodo maledicam cui non maledixit Deus? Qua ratione detester quem Dominus non detestatur? De summis silicibus videbo eum et de collibus considerabo illum. Populus solus habitabit et inter gentes non reputabitur. Quis dinumerare possit pulverem Iacob et nosse numerum stirpis Israhel? Moriatur anima mea morte iustorum et fiant novissima mea horum similia. Dixitque Balach ad Balaam: Quid est hoc quod agis? Ut malediceres inimicis meis vocavi te, et tu e contrario benedicis eis. Cui ille respondit: Num aliud possum loqui nisi quod iusserit Dominus? Dixit ergo Balach: Veni mecum in alterum locum unde partem Israhel videas et totum videre non possis; inde maledicito ei. Cumque duxisset eum in locum sublimem super verticem montis Phasga, aedificavit Balaam septem aras et impositis desuper vitulo atque ariete dixit ad Balach: Sta hic iuxta holocaustum tuum donec ego pergam obvius. Cui cum Dominus occurrisset posuissetque verbum in ore eius, ait: Revertere ad Balach et haec loqueris ei. Reversus eum invenit stantem iuxta holocaustum suum et principes Moabitarum cum eo. Ad quem Balach: Quid inquid locutus est Dominus? At ille adsumpta parabola sua ait: Sta Balach et ausculta, audi fili Sefor. Non est Deus quasi homo ut mentiatur nec ut filius hominis ut mutetur. Dixit ergo et non faciet? Locutus est et non adimplebit? Ad benedicendum adductus sum, benedictionem prohibere non valeo. Non est idolum in Iacob nec videtur simulacrum in Israhel. Dominus Deus eius cum eo est et clangor victoriae regis in illo. Deus eduxit eum de Aegypto cuius fortitudo similis est rinocerotis. Non est augurium in Iacob nec divinatio in Israhel. Temporibus suis dicetur Iacob et Israheli quid operatus sit Deus. Ecce populus ut leaena consurget et quasi leo erigetur. Non accubabit donec devoret praedam et occisorum sanguinem bibat. Dixitque Balach ad Balaam: Nec maledicas ei nec benedicas. Et ille: Nonne ait dixi tibi quod quicquid mihi Deus imperaret hoc facerem? Et ait Balach ad eum: Veni et ducam te ad alium locum, si forte placeat Deo ut inde maledicas eis. Cumque duxisset eum super verticem montis Phogor qui respicit solitudinem, dixit ei Balaam: Aedifica mihi hic septem aras et para totidem vitulos eiusdemque numeri arietes. Fecit Balach ut Balaam dixerat, imposuitque vitulos et arietes per singulas aras.

XXIIII

Cumque vidisset Balaam quod placeret Domino ut benediceret Israheli, nequaquam abiit ut ante perrexerat ut augurium quaereret, sed dirigens contra desertum vultum suum et elevans oculos vidit Israhel in tentoriis suis commorantem per tribus suas. Et inruente in se spiritu Dei adsumpta parabola ait: Dixit Balaam filius Beor, dixit homo cuius obturatus est oculus; dixit auditor sermonum Dei qui visionem Omnipotentis intuitus est, qui cadit et sic aperiuntur oculi eius: Quam pulchra tabernacula tua Iacob et tentoria tua Israhel, ut valles nemorosae et horti iuxta fluvios inrigui, ut tabernacula quae fixit Dominus, quasi cedri propter aquas. Fluet aqua de situla eius et semen illius erit in aquas multas. Tolletur propter Agag rex eius et auferetur regnum illius. Deus eduxit illum de Aegypto cuius fortitudo similis est rinocerotis. Devorabunt gentes hostes illius ossaque eorum confringent et perforabunt sagittis. Accubans dormivit ut leo et quasi leaena quam suscitare nullus audebit. Qui benedixerit tibi erit et ipse benedictus; qui maledixerit in maledictionem reputabitur. Iratusque Balach contra Balaam complosis manibus ait: Ad maledicendum inimicis meis vocavi te quibus e contrario tertio benedixisti. Revertere ad locum tuum. Decreveram quidem magnifice honorare te, sed Dominus privavit te honore disposito. Respondit Balaam ad Balach: Nonne nuntiis tuis quos misisti ad me dixi: Si dederit mihi Balach plenam domum suam argenti et auri, non potero praeterire sermonem Domini Dei mei ut vel boni quid vel mali proferam ex corde meo, sed quicquid Dominus dixerit hoc loquar? Verumtamen pergens ad populum meum dabo consilium quid populus tuus huic populo faciat extremo tempore. Sumpta igitur parabola rursum ait: Dixit Balaam filius Beor, dixit homo cuius obturatus est oculus; dixit auditor sermonum Dei qui novit doctrinam Altissimi et visiones Omnipotentis videt, qui cadens apertos habet oculos: Videbo eum sed non modo, intuebor illum sed non prope. Orietur stella ex Iacob et consurget virga de Israhel, et percutiet duces Moab vastabitque omnes filios Seth. Et erit Idumea possessio eius, hereditas Seir cedet inimicis suis, Israhel fortiter aget. De Iacob erit qui dominetur et perdat reliquias civitatis. Cumque vidisset Amalech, adsumens parabolam ait: Principium gentium Amalech, cuius extrema perdentur. Vidit quoque Cineum et adsumpta parabola ait: Robustum est quidem habitaculum tuum, sed et si in petra posueris nidum tuum et fueris electus de stirpe Cain, quamdiu poteris permanere? Assur enim capiet te. Adsumptaque parabola iterum locutus est: Heu quis victurus est quando ista faciet Deus? Venient in trieribus de Italia, superabunt Assyrios vastabuntque Hebraeos, et ad extremum etiam ipsi peribunt. Surrexitque Balaam et reversus est in locum suum, Balach quoque via qua venerat rediit.

XXV

Morabatur autem eo tempore Israhel in Settim et fornicatus est populus cum filiabus Moab, quae vocaverunt eos ad sacrificia sua. At illi comederunt et adoraverunt deos earum. Initiatusque est Israhel Beelphegor, et iratus Dominus ait ad Mosen: Tolle cunctos principes populi et suspende eos contra solem in patibulis, ut avertatur furor meus ab Israhel. Dixitque Moses ad iudices Israhel: Occidat unusquisque proximos suos qui initiati sunt Beelphegor. Et ecce unus de filiis Israhel intravit coram fratribus suis ad scortum Madianitidem, vidente Mose et omni turba filiorum Israhel qui flebant ante fores tabernaculi. Quod cum vidisset Finees filius Eleazari filii Aaron sacerdotis, surrexit de medio multitudinis et arrepto pugione ingressus est post virum Israhelitem in lupanar et perfodit ambos simul

uirum scilicet et mulierem in locis genitalibus
Cessauitque plaga a filiis israhel et occisi sunt
xxiiii. milia hominum. Dixitque dominus ad mo
ysen. Finees filius eleazari filii aaron sacerdotis
auertit iram meam a filiis israhel quia zelo meo
commotus est contra eos ut non ipse delerem fi
lios israhel in zelo meo. Iccirco loquere ad eos. Ecce
do ei pacem federis mei et erit tam ipsi quam se
mini illius pactum sacerdotii sempiternum
quia zelatus est pro domino deo suo et expiauit
scelus filiorum israhel. Erat autem nomen
uiri israhelite qui occisus est cum madianite za
mri filius salu. dux de cognatione et tribu si
meonis. Porro mulier madianitidis que pa
riter interfecta est uocabatur cozbi filia sur p
rincipis nobilissimi madianitarum. Locutus
que est dominus ad moysen dicens. Hostes uos
sentiant madianite et percutite eos quia et ipsi
hostiliter egerunt contra uos et decepere insidiis
per ydolum phegor et cozbi filiam ducis madian
sororem suam que percussa est in die plage pro
sacrilegio phegor.

XXVI

Postquam noxiorum san
guis effusus est. dixit dominus ad moysen et ele
azarum filium aaron sacerdotem. Numerate
omnem summam filiorum israhel a uiginti annis et
supra per domos et cognationes suas cunctos qui
possunt ad bella procedere. Locuti sunt itaque mo
yses et eleazar sacerdos in campestribus moab
super iordanem contra iericho ad eos qui erant a u
iginti annis et supra sicut dominus imperauerat. Quorum
iste est numerus. Ruben primogenitus israhelis
Huius filius henoch a quo familia henochitarum
Et phallu a quo familia phalluitarum. Et hesron
a quo familia hesronitarum. Et charmi a quo
familia charmitarum. Hee sunt familie de
stirpe ruben quarum numerus inuentus est
xl. tria milia et septingenti. xxx. Filius phallu.
heliab. Huius filii namuel et dathan et abiron
principes populi qui surrexerunt contra moysen
et aaron in seditione chore quando aduersum
dominum rebellauerunt. Et aperiens terra os suum
deuorauit chore morientibus plurimis quando
combussit ignis ducentos quinquaginta u
iros et factum est grande miraculum ut chore
pereunte filii illius non perirent. Filii simeon per c
ognationes suas namuel ab hoc familia nam
uelitarum. Iamin ab hoc familia iaminita
rum. Iachin ab hoc familia iachinitarum.
Zare ab hoc familia zarechitarum. Saul ab hoc
familia saulitarum. Hee sunt familie de stir
pe simeon quarum omnis numerus fuit.
xx. duo milia ducentorum. Filii gad per cogna
tiones suas sefon ab hoc familia sefonitarum
Aggi ab hoc familia aggitarum. Suni ab hoc
familia sunitarum. Ozni ab hoc familia her
itarum. Arodi ab hoc familia aroditarum. A
rihel ab hoc familia arihelitarum. Iste sunt
familie gad. quarum omnis numerus fuit
quadraginta milia quingentorum. Filii iu
da her et onan qui ambo mortui sunt in terra c
hanaan. Fueruntque filii iuda per cognationes
suas. Sela a quo familia pharesitarum. Za
re a quo familia zareitarum. Porro phares fi
lii hesrom a quo familia amulitarum. Iste sunt
familie iuda quarum omnis numerus fuit.
lxx. milia quingentorum. Filii isachar per cognati
ones suas. Tola a quo familia tolaitarum. Ph
ua a quo familia phuitarum. Iasub a quo fa
milia iasubitarum. Semram a quo familia sam
ranitarum. Hee sunt cognationes isachar. q
uarum numerus fuit. lx. iiii. milia trecentorum
Filii zabulon per cognationes suas. Sared a qu
o familia sareditarum. Helon a quo familia
helonitarum. Ialel a quo familia ialelitarum
Hee sunt cognationes zabulon quarum nu
merus fuit. lx. milia quingentorum. Filii ioseph
h per cognationes suas manasses et effraim. D
e manasse ortus est machir a quo familia ma
chiritarum. Machir genuit galaad. a quo fa
milia galaaditarum. Galaad habuit filios ie
zer a quo familia iezeritarum. Et elech a quo
familia elechitarum. Et asrihel a quo familia
asrihelitarum. Et sechem a quo familia seche
mitarum. Et semida a quo familia semidaita
rum. Et epher a quo familia epheritarum.
Fuit autem epher pater salphaad qui filios
non habebat sed tantum filias quarum ista
sunt nomina. Maala et noa et egla et melcha et t
ersa. Hee sunt familie manasse et numerus ea
rum. L. duo milia septingentorum. Filii autem
effraim per cognationes suas fuerunt hii. Sut
hala a quo familia suthalarum. Becher
a quo familia becheritarum. Tehen a quo fa
milia thehenitarum. Porro filius suthala f
uit eran. a quo familia eranitarum. Hee sunt
cognationes effraim quarum numerus fuit tr
iginta duo milia quingentorum. Isti sunt filii
ioseph per familias suas. Filii beniamin in co
gnationibus suis. Bale a quo familia baleita
rum. Azbel a quo familia azbelitarum. Ah
iram a quo familia ahiramitarum. Supham
a quo familia suphamitarum. Filii bale. he
red et noheman. De hered familia hereditarum.
De noheman familia noemitarum. Hii sunt
filii beniamin per cognationes suas quorum n
umerus. xl. quinque milia sexcentorum. Filii dan
per cognationes suas. Suham a quo familia sua
mitarum. Hee cognationes dan per familias
suas omnes fuere suamite quorum numer
us erat. lx. iiii. milia. cccc. Filii aser per cogna
tiones suas. Iemna a quo familia iemnaitarum.
Iessui a quo familia iessuitarum. Brie a quo fam
ilia brieitarum. Filii brie. Haber a quo familia
haberitarum. Et melchihel a quo familia m
elchihelitarum. Nomen autem asser. filie fuit
sara. Hee generationes filiorum aser et numerus
eorum. L. iii. milia. cccc. Filii neptalim per cogn
ationes suas. Iessihel a quo familia iessiheli
tarum. Guni a quo familia gunitarum. Ie
sser a quo familia iesseritarum. Sellem a q
uo familia sellemitarum. Hee sunt genera
tiones filiorum neptalim quorum numerus
. xl. v. milia. cccc. Ista est summa filiorum
israhel qui recensiti sunt. sexcenta milia et mil
le septingenti. xxx. Locutusque est dominus
ad moysen dicens. Istis diuidetur terra iux
ta numerum uocabulorum in possessiones su
as. Pluribus maiorem partem dabis et pauci

oribus minorem. Singulis sicut nunc recensiti sunt, tradetur possessio, ita dumtaxat ut sors terram tribubus dividat et familiis. Quicquid sorte contigerit, hoc vel plures accipiant vel pauciores. Hic quoque est numerus filiorum Levi per familias suas. Gerson, a quo familia Gersonitarum. Caath, a quo familia Caathitarum. Merari, a quo familia Meraritarum. Hec sunt familie Levi: familia Lobni, familia Hebroni, familia Mooli, familia Musi, familia Core. At vero Caath genuit Ambram, qui habuit uxorem Iochabed filiam Levi, que nata est ei in Egypto. Hec genuit viro suo Amram filios Aaron et Moisen, et Mariam sororem eorum. De Aaron orti sunt Nadab et Abiu et Eleazar et Ithamar, quorum Nadab et Abiu mortui sunt cum obtulissent ignem alienum coram Domino. Fueruntque omnes qui numerati sunt, XX tria milia generis masculini ab uno mense et supra, quia non sunt recensiti inter filios Israhel, nec eis cum ceteris est data possessio. Hic est numerus filiorum Israhel qui descripti sunt a Moise et Eleazaro sacerdote in campestribus Moab supra Iordanem contra Iericho. Inter quos nullus fuit eorum qui ante numerati sunt a Moise et Aaron in deserto Sinai. Predixerat enim Dominus quod omnes morerentur in solitudine, nullusque remansit ex eis nisi Caleph filius Iephone et Iosue filius Nun.

## XXVII

Accesserunt autem filie Salphaad, filii Epher, filii Galaad, filii Machir, filii Manasse, qui fuit filius Ioseph, quarum sunt nomina: Maala et Noa et Egla et Melcha et Thersa. Steteruntque coram Moise et Eleazaro sacerdote et cunctis principibus populi ad ostium tabernaculi federis atque dixerunt: Pater noster mortuus est in deserto, nec fuit in seditione que concitata est contra Dominum sub Chore, sed in peccato suo mortuus est. Hic non habuit mares filios. Cur tollitur nomen illius de familia sua quia non habuit filium? Date nobis possessionem inter cognatos patris nostri. Retulitque Moises causam earum ad iudicium Domini. Qui dixit ad eum: Iustam rem postulant filie Salphaad. Date eis possessionem inter cognatos patris sui, et ei in hereditate succedant. Ad filios autem Israhel loqueris hec: Homo cum mortuus fuerit absque filio, ad filiam eius transibit hereditas. Si filiam non habuerit, habebit successores fratres suos. Quod si et fratres non habuerit, dabitis hereditatem fratribus patris eius. Sin autem nec patruos habuerit, dabitur hereditas his qui ei proximi sunt. Eritque hoc filiis Israhel sanctum lege perpetua, sicut precepit Dominus Moisi. Dixit quoque Dominus ad Moisen: Ascende in montem istum Abarim, et contemplare inde terram quam daturus sum filiis Israhel. Cumque videris eam, ibis et tu ad populum tuum, sicut ivit frater tuus Aaron, quia offendistis me in deserto Sin in contradictione multitudinis, nec sanctificare voluistis coram ea super aquas. Hee sunt aque contradictionis in Cades deserti Sin. Cui respondit Moises: Provideat Dominus Deus spirituum omnis carnis hominem qui sit super multitudinem hanc, et possit exire et intrare ante eos, et educere eos vel introducere, ne sit populus Domini sicut oves sine pastore. Dixitque Dominus ad eum: Tolle Iosue filium Nun, virum in quo est spiritus, et pone manum tuam super eum. Qui stabit coram Eleazaro sacerdote et omni multitudine, et dabis ei precepta cunctis videntibus, et partem glorie tue, ut audiat eum omnis synagoga filiorum Israhel. Pro hoc si quid agendum erit, Eleazar sacerdos consulet Dominum. Ad verbum eius egredietur et ingredietur ipse et omnes filii Israhel cum eo, et cetera multitudo. Fecit Moises ut preceperat Dominus. Cumque tulisset Iosue, statuit eum coram Eleazaro sacerdote et omni frequentia populi. Et impositis capiti eius manibus, cuncta replicavit que mandaverat Dominus.

## XXVIII

Dixit quoque Dominus ad Moisen: Precipe filiis Israhel et dices ad eos: Oblationem meam et panes et incensum odoris suavissimi offerte per tempora sua. Hec sunt sacrificia que offerre debetis: Agnos anniculos immaculatos duos cotidie in holocaustum sempiternum. Unum offeretis mane, et alterum ad vesperam. Decimam partem ephi similae, que conspersa sit oleo purissimo et habeat quartam partem hin. Holocaustum iuge est quod obtulistis in monte Sinai in odorem suavissimum incensi Domini. Et libabitis vini quartam partem hin per agnos singulos in sanctuario Domini. Alterumque agnum offeretis similiter ad vesperam iuxta omnem ritum sacrificii matutini et libamentorum eius, oblationem suavissimi odoris Domino. Die autem sabbati offeretis duos agnos anniculos immaculatos et duas decimas simile oleo conspersae in sacrificio, et liba que rite funduntur per singula sabbata in holocausto sempiterno. In calendis autem, id est in mensium exordiis, offeretis holocaustum Domino: vitulos de armento duos, arietem unum, agnos anniculos septem immaculatos, et tres decimas simile oleo conspersae per singulos vitulos, et duas decimas simile oleo conspersae per singulos arietes, et decimam decime simile ex oleo in sacrificio per agnos singulos. Holocaustum suavissimi odoris atque incensi est Domino. Libamenta autem vini que per singulas fundenda sunt victimas ista erunt: media pars hin per vitulos singulos, tertia per arietem, quarta per agnum. Hoc erit holocaustum per omnes menses qui sibi anno vertente succedunt. Hircus quoque offeretur Domino pro peccatis in holocaustum sempiternum cum libamentis suis. Mense autem primo, quarta decima die mensis, phase Domini erit, et quinta decima die sollempnitas azimorum. Septem diebus vescentur azimis, quarum dies prima venerabilis et sancta erit. Omne opus servile non facietis in ea. Offeretisque incensum holocaustum Domino: vitulos de armento duos, arietem unum, agnos anniculos immaculatos septem, et sacrificia singulorum ex simila que conspersa sit oleo, tres decimas per singulos vitulos, et duas decimas per arietem, et decimam decime per agnos singulos, id est per septem agnos, et hircum pro peccato unum, ut expietur pro vobis, preter holocaustum matutinum quod semper offeretis. Ita facietis per singulos dies septem dierum in fomitem ignis et in odorem suavissimum Domino, qui surget de holocausto et de libationibus sin

ritu eorum. Dies quoque septimus celeberrimus et sanctus erit vobis. Omne opus servile non facietis in eo. Dies etiam primitivorum quando offeretis novas fruges domino expletis ebdomadibus venerabilis et sancta erit. Omne opus servile non facietis in ea. Offeretisque holocaustum in odorem suavissimum domino vitulos de armento duos, arietem unum et agnos anniculos immaculatos septem atque in sacrificiis eorum simile oleo conspersae tres decimas per singulos vitulos, per arietes duas, et agnos decimam decimae qui simul sunt agni septem. Hircum quoque qui mactatur pro expiatione praeter holocaustum sempiternum. Et liba eius immaculata offeretis omnia cum libationibus.

XXIX

Mensis septimi prima dies venerabilis et sancta erit vobis. Omne opus servile non facietis in ea quia dies clangoris est et tubarum. Offeretisque holocaustum in odorem suavissimum domino, vitulum de armento unum, arietem unum, agnos anniculos immaculatos septem et in sacrificiis eorum simile oleo conspersae tres decimas per singulos vitulos, duas decimas per arietem, unam decimam per agnum, qui simul sunt agni septem, et hircum pro peccato qui offertur in expiationem populi praeter holocaustum kalendarum cum sacrificiis suis et holocaustum sempiternum cum libationibus solitis. Hisdem caerimoniis offeretis in odorem suavissimum incensum domino. Decima quoque dies mensis huius septimi erit vobis sancta atque venerabilis et affligetis animas vestras. Omne opus servile non facietis in ea. Offeretisque holocaustum in odorem suavissimum domino vitulos de armento duos, arietem unum et agnos anniculos immaculatos septem atque in sacrificiis eorum simile oleo conspersae tres decimas per vitulos singulos, duas decimas per arietem, decimam decimae per agnos singulos qui sunt simul septem agni et hircum pro peccato absque his quae offerri pro delicto solent in expiationem et in holocaustum sempiternum in sacrificio et in libationibus singulorum. Quinta decima die mensis septimi quae vobis erit sancta atque venerabilis, omne opus servile non facietis in eo sed celebrabitis sollempnitatem domino septem diebus. Offeretisque holocaustum in odorem suavissimum domino vitulos de armento tredecim et hircum pro peccato absque holocausto sempiterno et sacrificio et libamine eius, arietes duos, agnos anniculos quattuordecim immaculatos. Et in libamentis eorum simile oleo conspersae tres decimas per vitulos singulos qui simul sunt vituli quattuordecim. Et duas decimas arieti uno id est simul arietibus duobus et decimam decimae agnis singulis qui sunt simul agni quattuordecim. Et hircum pro peccato absque holocausto sempiterno et sacrificio et libamine eius. In die altero offeretis vitulos de armento duodecim, arietes duos, agnos anniculos immaculatos quattuordecim sacrificiaque et libamina singulorum per vitulos et arietes et agnos rite celebrabitis. Et hircum pro peccato absque holocausto sempiterno sacrificioque eius et libamine. Die tertio offeretis vitulos undecim, arietes duos, agnos anniculos immaculatos quattuordecim sacrificiaque et libamina singulorum per vitulos et arietes et agnos rite celebrabitis et hircum pro peccato absque holocausto sempiterno et sacrificio et libamine eius. Die quarto offeretis vitulos decem, arietes duos, agnos anniculos immaculatos quattuordecim sacrificiaque et libamina singulorum per vitulos et arietes et agnos rite celebrabitis et hircum pro peccato absque holocausto sempiterno sacrificioque eius et libamine. Die quinto offeretis vitulos novem, arietes duos, agnos anniculos quattuordecim immaculatos sacrificiaque et libamina singulorum per vitulos et arietes et agnos rite celebrabis et hircum pro peccato absque holocausto sempiterno sacrificioque eius et libamine. Die sexto offeretis vitulos octo, arietes duos, agnos anniculos quattuordecim immaculatos sacrificiaque et libamina singulorum per vitulos et arietes et agnos rite celebrabis et hircum pro peccato absque holocausto sempiterno sacrificioque eius et libamine. Die septimo offeretis vitulos septem, arietes duos, agnos anniculos immaculatos quattuordecim sacrificiaque et libamina singulorum per vitulos et arietes et agnos rite celebrabis et hircum pro peccato absque holocausto sempiterno sacrificioque eius et libamine. Die octavo qui est celeberrimus omne opus servile non facietis offerentes holocaustum in odorem suavissimum domino vitulum unum, arietem unum, agnos anniculos immaculatos septem sacrificiaque et libamina singulorum per vitulos et arietes et agnos rite celebrabis. Et hircum pro peccato absque holocausto sempiterno sacrificioque eius et libamine.

XXX

Haec offeretis domino in sollempnitatibus vestris praeter vota et oblationes spontaneas in holocausto in sacrificio in libamine et hostiis pacificis. Narravitque Moyses filiis Israhel omnia quae ei dominus imperarat et locutus est ad principes tribuum filiorum Israhel. Iste est sermo quem praecepit dominus. Si quis virorum votum domino voverit aut se constrinxerit iuramento non faciat irritum verbum suum sed omne quod promisit implebit. Mulier si quippiam voverit et se constrinxerit iuramento quae est in domo patris sui et in aetate adhuc puellari si cognoverit pater votum quod pollicita est et iuramentum quo obligavit animam suam et tacuerit, voti rea erit. Quicquid pollicita est et iuravit opere complebit. Sin autem statim ut audierit contradixerit pater et vota et iuramenta eius irrita erunt nec obnoxia tenebitur sponsioni eo quod contradixerit pater. Si maritum habuerit et voverit aliquid et semel verbum de ore eius egrediens animam illius obligaverit iuramento, quo die audierit vir et non contradixerit, voti rea erit. Reddet quodcumque promiserat. Sin autem audiens statim contradixerit et irritas fecerit pollicitationes eius verbaque quibus obstrinxerat animam suam, propitius ei erit dominus. Vidua et repudiata quicquid voverint reddent. Uxor in domo viri cum se voto constrinxerit et iuramento si audierit vir et tacuerit nec contradixerit sponsioni,

reddet quecumque promiserat. Sin autem extemplo contradixerit, non tenebitur promissionis reus: quia maritus contradixit, et dominus ei propitius erit. Si voverit et iuramento se constrinxerit ut per ieiunium vel ceterarum rerum abstinentiam affligat animam suam, in arbitrio viri erit ut faciat sive non faciat. Quod si audiens vir tacuerit, et in alterum diem distulerit sententiam: quecumque voverat atque promiserat reddet: quia statim ut audivit tacuit. Sin autem contradixerit postquam rescivit, portabit ipse iniquitatem eius. Iste sunt leges quas constituit dominus moysi inter virum et uxorem, inter patrem et filiam que in puellari adhuc etate est vel que manet in parentis domo.

xxxi. **XXXI**

Locutusque est dominus ad moysen dicens. Ulciscere prius filios israel de madianitis, et sic colligeris ad populum tuum. Statimque moyses, Armate inquid ex vobis viros ad pugnam qui possint ultionem domini expetere de madianitis. Mille viri de singulis tribubus eligantur ex israel qui mittantur ad bellum. Dederuntque millenos de cunctis tribubus, id est duodecim milia expeditorum ad pugnam. Quos misit moyses cum finees filio eleazari sacerdotis, vasa quoque sancta et tubas ad clangendum tradidit ei. Cumque pugnassent contra madianitas atque vicissent, omnes mares occiderunt, et reges eorum evi et recem et sur et hur et rebe quinque principes gentis: balaam quoque filium beor interfecerunt gladio. Ceperuntque mulieres eorum et parvulos omniaque pecora et cunctam supellectilem: quicquid habere potuerant depopulati sunt: tam urbes quam viculos et castella flamma consumpsit. Et tulerunt predam et universa que ceperant tam ex hominibus quam ex iumentis, et adduxerunt ad moysen et ad eleazar sacerdotem et ad omnem multitudinem filiorum israel. Reliqua autem utensilia portaverunt ad castra in campestribus moab iuxta iordanem contra iericho. Egressi sunt autem moyses et eleazar sacerdos et omnes principes synagoge in occursum eorum extra castra. Iratusque moyses principibus exercitus tribunis et centurionibus qui venerant de bello, ait: Cur feminas reservastis? Nonne iste sunt que deceperunt filios israel ad suggestionem balaam, et prevaricari vos fecerunt in domino super peccato fegor, unde et percussus est populus? Ergo cunctos interficite quicquid est generis masculini etiam in parvulis, et mulieres que noverunt viros in coitu iugulate. Puellas autem et omnes feminas virgines reservate vobis, et manete extra castra septem diebus. Qui occiderit hominem vel occisum tetigerit, lustrabitur die tercio et septimo. Et de omni preda sive vestimentum fuerit sive vas et aliquid in utensilia preparatum de caprarum pellibus et pilis et ligno expiabitur. Eleazar quoque sacerdos ad viros exercitus qui pugnaverunt sic locutus est. Hoc est preceptum legis quod mandavit dominus moysi. Aurum et argentum et es et ferrum et stagnum et plumbum et omne quod potest transire per flammas igne purgabitur. Quicquid autem ignem non potest sustinere aqua expiationis sanctificabitur. Et lavabitis vestimenta vestra die septimo, et purificati postea castra intrabitis. Dixitque dominus ad moysen. Tolle summam eorum que capta sunt ab homine usque ad pecus tu et eleazar sacerdos et principes vulgi. Dividesque ex equo predam inter eos qui pugnaverunt et egressi sunt ad bellum et inter omnem reliquam multitudinem. Et separabis partem domino ab his qui pugnaverunt et fuerunt in bello unam animam de quingentis tam ex hominibus quam ex bobus et asinis et ovibus, et dabis eam eleazaro sacerdoti quia primicie domini sunt. Ex media quoque parte filiorum israel accipies quinquagesimum caput hominum et boum et asinorum et ovium cunctorumque animantium, et dabis ea levitis qui excubant in custodiis tabernaculi domini. Feceruntque moyses et eleazar sicut preceperat dominus. Fuit autem preda quam exercitus ceperat ovium sexcenta .lxx. quinque milia. Boum .lxx. duo milia. Asinorum .lx. milia et mille. Anime hominum sexus feminei que non noverunt viros .xxx. duo milia. Data que est media pars his qui in prelio fuerant. Ovium trecenta .xxx. vii. milia quingenta. E quibus in partem domini supputate sunt oves .dc. lxx. v. Et de bobus .xxx. sex milibus boves .lxx. ii. De asinis .xxx. milibus quingentis asine .lx. i. De animabus hominum sedecim milibus cesserunt in partem domini .xxx. due anime. Tradiditque moyses numerum primiciarum domini eleazaro sacerdoti sicut ei fuerat imperatum ex media parte filiorum israel quam separaverat his qui in prelio fuerant. De media vero parte que contigerat reliquie multitudini, id est de ovibus trecentis .xxx. vii. milibus quingentis, et de bobus .xxx. sex milibus, et de asinis .xxx. milibus quingentis, et de hominibus sedecim milibus, tulit moyses quinquagesimum caput et dedit levitis qui excubabant in tabernaculo domini sicut preceperat dominus. Cumque accessissent principes exercitus ad moysen et tribuni centurionesque dixerunt. Nos servi tui recensuimus numerum pugnatorum quos habuimus sub manu nostra, et ne unus quidem defuit. Ob hanc causam offerimus in donariis domini singuli quod in preda auri potuimus invenire, periscelides et armillas, anulos et dextralia, pro nobis dominum. Susceperuntque moyses et eleazar sacerdos omne aurum in diversis speciebus, pondere sedecim milia septingentos quinquaginta siclos a tribunis et centurionibus. Unusquisque enim quod in preda rapuerat suum erat. Et susceptum intulerunt in tabernaculum testimonii in monimentum filiorum israel coram domino.

**XXXII**

Filii autem ruben et gad habebant pecora multa, et erat illis in iumentis infinita substantia. Cumque vidissent iazer et galaad aptas alendis animalibus regiones, venerunt ad moysen et eleazarum sacerdotem et principes multitudinis atque dixerunt. Atharoth et dibon et iazer et nemra, et esebon et eleale et sabam et nebo et beon, terram quam percussit dominus in conspectu filiorum israel, regionis uberrime sunt ad pastum animalium et nos servi tui habem-

Sub. iudic. ult.

iumenta plurima. Precamurque si invenimus gratiam coram te ut des nobis famulis tuis eam in possessionem ne facias nos transire Iordanem. Quibus respondit Moyses: Numquid fratres vestri ibunt ad pugnam et vos hic sedebitis? Cur subvertitis mentes filiorum Israhel ne transire audeant ad locum quem eis daturus est Dominus? Nonne ita egerunt patres vestri quando misi de Cadesbarne ad explorandam terram? Cumque venissent usque ad vallem botri lustrata omni regione subverterunt cor filiorum Israhel ut non intrarent fines quos eis Dominus dedit. Qui iratus iuravit dicens: Si videbunt homines isti qui ascenderunt ex Egypto a viginti annis et supra terram quam sub iuramento pollicitus sum Abraham Isaac et Iacob et noluerunt sequi me preter Caleb filium Iephone Cenezeum et Iosue filium Nun. Isti impleverunt voluntatem meam. Iratusque Dominus adversum Israhel circumduxit eum per desertum quadraginta annis donec consumeretur universa generatio que fecerat malum in conspectu eius. Et ecce inquid vos surrexistis pro patribus vestris incrementa et alumni hominum peccatorum ut augeretis furorem Domini contra Israhel. Qui si nolueritis sequi eum in solitudine populum derelinquet et vos cause eritis necis omnium. At illi prope accedentes dixerunt: Caulas ovium fabricabimus et stabula iumentorum parvulis quoque nostris urbes munitas. Nos autem ipsi armati et accincti pergemus ad prelium ante filios Israhel donec introducamus eos ad loca sua. Parvuli nostri et quicquid habere possumus erunt in urbibus muratis propter habitatorum insidias. Non revertemur in domos nostras usquequo possideant filii Israhel hereditatem suam nec quicquam queremus trans Iordanem quia iam habemus possessionem nostram in orientali eius plaga. Quibus Moyses ait: Si facitis quod promittitis expediti pergite coram Domino ad pugnam et omnis vir bellator armatus Iordanem transeat donec subvertat Dominus inimicos suos et subiciatur ei omnis terra. Tunc eritis inculpabiles apud Dominum et apud Israhel et obtinebitis regiones quas vultis coram Domino. Sin autem quod dicitis non feceritis nulli dubium est quin peccetis in Deum et scitote quoniam peccatum vestrum apprehendet vos. Edificate ergo urbes parvulis vestris et caulas et stabula ad oves ac iumenta et quod polliciti estis implete. Dixeruntque filii Gad et Ruben ad Moysen: Servi tui sumus faciemus quod iubet dominus noster. Parvulos nostros et mulieres et pecora ac iumenta relinquemus in urbibus Galaad. Nos autem famuli tui omnes expediti pergemus ad bellum sicut tu domine loqueris. Precepit ergo Moyses Eleazaro sacerdoti et Iosue filio Nun et principibus familiarum per tribus Israhel et dixit ad eos: Si transierint filii Gad et filii Ruben vobiscum Iordanem omnes armati ad bellum coram Domino et vobis fuerit terra subiecta date eis Galaad in possessionem. Sin autem noluerint transire vobiscum in terram Chanaan inter vos habitandi accipiant loca. Responderuntque filii Gad et filii Ruben: Sicut locutus est dominus servis suis ita faciemus. Ipsi armati pergemus coram Domino in terram Chanaan et possessionem iam suscepisse nos confitemur trans Iordanem. Dedit itaque Moyses filiis Gad et Ruben et dimidie tribui Manasse filii Ioseph regnum Seon regis Amorrei et regnum Og regis Basan et terram eorum cum urbibus suis per circuitum. Igitur extruxerunt filii Gad Dibon et Atharoth et Aroer et Ethroth et Sophan et Iazer et Iegbaa et Bethnemra et Betharan urbes munitas et caulas pecoribus suis. Filii vero Ruben hedificaverunt Esebon et Eleale et Cariathaim et Nabo et Baalmeon versis nominibus, Sabama quoque imponentes vocabula urbibus quas extruxerant. Porro filii Machir filii Manasse perrexerunt in Galaad et vastaverunt eam interfecto Amorreo habitatore eius. Dedit ergo Moyses terram Galaad Machir filio Manasse qui habitavit in ea. Iair autem filius Manasse abiit et occupavit vicos eius quos appellavit Avothiair id est villas Iair. Nove quoque perrexit et apprehendit Chanath cum viculis suis vocavitque eam ex nomine suo Nove.

XXXIII

Hec sunt mansiones filiorum Israhel qui egressi sunt de Egypto per turmas suas in manu Moysi et Aaron quas descripsit Moyses iuxta castrorum loca que Domini iussione mutabant. Profecti igitur de Ramasse mense primo quintodecimo die mensis primi altera die phase filii Israhel in manu excelsa videntibus cunctis Egyptiis et sepelientibus primogenitos quos percusserat Dominus nam et in diis eorum exercuerat ultionem castrametati sunt in Socoth. Et de Socoth venerunt in Etham que est in extremis finibus solitudinis. Inde egressi venerunt contra Phiahiroth que respicit Beelsephon et castrametati sunt ante Magdalum. Profectique de Phiahiroth transierunt per medium mare in solitudinem et ambulantes tribus diebus per desertum Etham castrametati sunt in Mara. Profectique de Mara venerunt in Helim ubi erant duodecim fontes aquarum et palme lxx. ibique castrametati sunt. Sed inde egressi fixere tentoria super mare Rubrum. Profectique de mari Rubro castrametati sunt in deserto Sin. Unde egressi venerunt in Depheca. Profectique de Depheca castrametati sunt in Alus. Egressi de Alus Raphidim fixere tentoria ubi aqua populo defuit ad bibendum. Profectique de Raphidim castrametati sunt in deserto Sinai. Sed et de deserto Sinai egressi venerunt ad Sepulchra concupiscentie. Profectique de Sepulchris concupiscentie castrametati sunt in Aseroth. Et de Aseroth venerunt in Rethma. Profectique de Rethma castrametati sunt in Remmon Phares. Inde egressi venerunt in Lebna. Et de Lebna castrametati sunt in Ressa. Egressi de Ressa venerunt in Celetha. Unde profecti castrametati sunt in monte Sepher. Egressi de monte Sepher venerunt in Arada. Inde proficiscentes castrametati sunt in Maceloth. Profecti de Maceloth venerunt in Thahath. De Thahath castrametati sunt in Thare. Inde egressi fixere tentoria in Methca. De Methca castrametati sunt in Esmona. Profectique de Esmona venerunt in Moseroth. Et de Moseroth castrametati sunt in Baneiacham. Egressique de Baneiacham venerunt in montem Gadgad. Inde profecti castrame

tati sunt in ietabatha. Et de ietabatha venerunt in ebrona. Egressique de ebrona castrametati sunt in asiongaber. Inde profecti venerunt in desertum sin, hec est cades. Egressique de cades castrametati sunt in monte hor in extremis finibus terre edom. Ascenditque aaron sacerdos in montem hor iubente domino et ibi mortuus est anno quadragesimo egressionis filiorum israel ex egypto, mense quinto, prima die mensis, cum esset annorum centum viginti trium. Audivitque chananeus rex arath qui habitabat ad meridiem in terra chanaan venisse israel. Et profecti de monte hor castrametati sunt in salmona. Inde egressi venerunt in phinon. Profectique de phinon castrametati sunt in oboth. Et de oboth venerunt in ieabarim que est in extremis finibus moabitarum. Profectique de ieabarim fixere tentoria in dibon gad. Inde egressi castrametati sunt in almon deblathaim. Egressi de almon deblathaim venerunt ad montes abarim contra nabo. Profectique de montibus abarim transierunt ad campestria moab super iordanem contra iericho. Ibique castrametati sunt de bethsimon usque ad helsathim in planioribus locis moabitarum, ubi locutus est dominus ad moisen

XXXIIII

dicens. Precipe filiis israhel et dic ad eos. Quando transieritis iordanem intrantes terram chanaan, disperdite cunctos habitatores regionis illius. Confringite titulos et statuas comminuite atque omnia excelsa vastate mundantes terram et habitantes in ea. Ego enim dedi vobis illam in possessionem quam dividetis vobis sorte. Pluribus latiorem et paucis angustiorem. Singulis ut sors ceciderit, ita tribuetur hereditas. Per tribus et familias possessio dividetur. Sin autem nolueritis interficere habitatores terre, qui remanserint erunt vobis quasi clavi in oculis et lancee in lateribus et adversabuntur vobis in terra habitationis vestre. Et quicquid illis facere cogitaram, vobis faciam. Locutusque est dominus ad moisen dicens. Precipe filiis israhel et dices ad eos. Cum ingressi fueritis terram chanaan et in possessionem vobis sorte ceciderit, his finibus terminabitur. Pars meridiana incipiet a solitudine sin que est iuxta edom et habebit contra orientem terminos mare salsissimum, qui circuibunt australem plagam per ascensum scorpionis ita ut transeant senna et perveniant in meridiem usque ad cadesbarne. Unde egredientur confinia ad villam nomine addar et tendent usque ad asemona. Ibitque per gyrum terminus ab asemona usque ad torrentem egypti et maris magni litore finietur. Plaga autem occidentalis a mari magno incipiet et ipso fine claudetur. Porro ad septemtrionalem plagam a mari magno termini incipient pervenientes usque ad montem altissimum a quo venies in emath usque ad terminos sedada. Ibuntque confinia usque ad zephrona et villam enan. Hi erunt termini in parte aquilonis. Inde metabuntur fines contra orientalem plagam de villa enan usque ad sephama. Et de sephama descendent termini in rebla contra fontem daphnim. Inde pervenient contra orientem ad mare cenereth et tendent usque ad iordanem et ad ultimum salsissimo claudentur mari. Hanc habebitis terram per fines suos in circuitu. Precepitque moises filiis israel dicens. Hec erit terra quam possidebitis sorte et quam iussit dominus dari novem tribubus et dimidie tribui. Tribus enim filiorum ruben per familias suas et tribus filiorum gad iuxta cognationum numerum, media quoque tribus manasse, id est due semis tribus, acceperunt partes suas trans iordanem contra iericho ad orientalem plagam. Et ait dominus ad moisen. Hec sunt nomina virorum qui terram vobis divident, eleazar sacerdos et iosue filius nun et singuli principes de tribubus singulis, quorum ista sunt vocabula. De tribu iuda caleph filius iephone. De tribu simeon samuel filius amiud. De tribu beniamin helidad filius caslon. De tribu filiorum dan bocci filius iogli. Filiorum ioseph de tribu manasse hanniel filius ephod. De tribu ephraim camuel filius septan. De tribu zabulon helisaphan filius pharnach. De tribu isachar dux faltiel filius ozan. De aser ahiud filius salomonis. De tribu nepthalim fedahel filius amiud. Hi sunt quibus precepit dominus ut dividerent filiis israel terram chanaan.

XXXV

Hec quoque locutus est dominus ad moisen in campestribus moab super iordanem contra iericho. Precipe filiis israhel ut dent levitis de possessionibus suis urbes ad habitandum et suburbana earum per circuitum, ut ipsi in oppidis maneant et suburbana sint pecoribus ac iumentis, que a muris civitatum forinsecus per circuitum mille passuum spatio tendentur. Contra orientem duo milia erunt cubita et contra meridiem similiter duo milia. Ad mare quoque quod respicit ad occidentem eadem mensura erit et septentrionalis plaga equali termino finietur. Eruntque urbes in medio et foris suburbana. De ipsis autem oppidis que levitis dabitis sex erunt in fugitivorum auxilia separata, ut fugiat ad ea qui fuderit sanguinem. Exceptis his alia xl. duo oppida, id est simul quadraginta octo cum suburbanis suis. Ipseque urbes que dabuntur de possessionibus filiorum israhel, ab his qui plus habent plures auferentur et qui minus pauciores. Singuli iuxta hereditatis sue mensuram dabunt oppida levitis. Ait dominus ad moisen. Loquere filiis israel et dices ad eos. Quando transgressi fueritis iordanem in terram chanaan, decernite que urbes esse debeant in presidia fugitivorum qui nolentes sanguinem fuderint. In quibus cum fuerit perfugus cognatus occisi eum non poterit occidere donec stet in conspectu multitudinis et causa illius iudicetur. De ipsis autem urbibus que ad fugitivorum subsidia separantur, tres erunt trans iordanem et tres in terra chanaan tam filiis israel quam advenis atque peregrinis, ut confugiat ad eas qui nolens sanguinem fuderit. Si quis ferro percusserit et mortuus fuerit qui percussus est, reus erit homicidii et ipse morietur. Si lapidem iecerit et ictu occubuerit, similiter punietur. Si ligno percussus interierit, percussoris sanguine vindicabitur. Propinquus occisi homicidam interficiet. Statim ut apprehenderit eum, perimet. Si per odium quis hominem impulerit vel iecerit quippiam in eum per insidias, aut cum esset inimicus manu percusserit et ille mortuus fuerit, percussor homicidii reus erit. Cognatus occisi statim ut invenerit eum iugu-

subito. Quod si fortuitu et absque odio et inimicitiis quicquam horum fecerit et hoc audiente populo fuerit comprobatum atque inter percussorem et propinquum sanguinis questio fuerit ventilata liberabitur innocens de ultoris manu et reducetur per sententiam in urbem ad quam confugerat manebitque ibi donec sacerdos magnus qui oleo sancto unctus est moriatur. Si interfector extra fines urbium que exulibus deputate sunt fuerit inventus et percussus ab eo qui ultor est sanguinis absque noxa erit qui eum occiderit. Debuerat enim profugus usque ad mortem pontificis in urbe residere. Postquam autem ille obierit homicida revertetur in terram suam. Hec sempiterna erunt et legitima in cunctis habitationibus vestris. Homicida sub testibus punietur ad unius testimonium nullus condempnabitur. Non accipietis precium ab eo qui reus est sanguinis statim et ipse morietur. Exules et profugi ante mortem pontificis nullo modo in urbes suas reverti poterunt ne polluatis terram habitationis vestre que insontium cruore maculatur nec aliter expiari potest nisi per eius sanguinem qui alterius sanguinem fuderit. Atque ita emundabitur vestra possessio me commorante vobiscum. Ego enim sum dominus qui habito inter filios Israel.

XXXVI

Accesserunt autem et principes familiarum Galaad filii Machir filii Manasse de stirpe filiorum Ioseph. Locutique sunt Moysi coram principibus Israel atque dixerunt. Tibi domino nostro precepit dominus ut terram sorte divideres filiis Israel et ut filiabus Salphaad fratris nostri dares possessionem debitam patri. Quas si alterius tribus homines uxores acceperint, sequetur possessio sua et translata ad aliam tribum de nostra hereditate minuetur atque ita fiet ut cum iubeleus id est quinquagesimus annus remissionis advenerit confundatur sortium distributio et aliorum possessio ad alios transeat. Respondit Moyses filiis Israel et domino precipiente ait. Recte tribus filiorum Ioseph locuta est. Et hec lex super filiabus Salphaad a domino promulgata est. Nubant quibus volunt tantum ut tribus sue hominibus nec commisceatur possessio filiorum Israel de tribu in tribum. Omnes enim viri ducent uxores de tribu et cognatione sua et cuncte femine maritos de eadem tribu accipient ut hereditas permaneat in familiis nec sibi commisceantur tribus sed ita maneant ut a domino separate sunt. Feceruntque filie Salphaad ut sibi fuerat imperatum et nupserunt Maala et Thersa et Egla et Melcha et Noa filiis patrui sui de familia Manasse qui fuit filius Ioseph et possessio que illis fuerat attributa mansit in tribu et familia patris earum. Hec sunt mandata atque iudicia que precepit dominus per manum Moysi ad filios Israel in campestribus Moab super Iordanem contra Iericho.

# HEC SUNT VERBA

que locutus est Moyses ad omnem Israel trans Iordanem in solitudine campestri contra mare rubrum inter Pharan et Tophel et Laban et Aseroth ubi auri est plurimum undecim diebus de Oreb per viam montis Seir usque ad Cadesbarne. Quadragesimo anno undecimo mense prima die mensis locutusque est Moyses ad filios Israel omnia que preceperat illi dominus ut diceret eis postquam percussit Seon regem Amorreorum qui habitabat in Esebon et Og regem Basan qui mansit in Aseroth et in Edrai trans Iordanem in terra Moab. Cepitque Moyses explanare legem et dicere. Dominus deus noster locutus est nobis in Oreb dicens. Sufficit vobis quod in hoc monte mansistis. Revertimini et venite ad montem Amorreorum et ad cetera que ei proxima sunt campestria atque montana et humiliora loca contra meridiem et iuxta litus maris. Terram Chananeorum et Libani usque ad flumen magnum Eufraten. En inquit tradidi vobis. Ingredimini et possidete eam super qua iuravit dominus patribus vestris Abraham Isaac et Iacob ut daret illam eis et semini eorum post eos. Dixique vobis illo tempore. Non possum solus sustinere vos quia dominus deus vester multiplicavit vos, et estis hodie sicut stelle celi plurime. Dominus deus patrum vestrorum addat ad hunc numerum multa milia et benedicat vobis sicut locutus est. Non valeo solus vestra negocia sustinere et pondus ac iurgia. Date ex vobis viros sapientes et gnaros et quorum conversatio sit probata in tribubus vestris ut ponam vos principes. Tunc respondistis mihi. Bona res est quam vis facere. Tulique de tribubus vestris viros sapientes et nobiles et constitui eos principes tribunos et centuriones et quinquagenarios ac decanos qui docerent vos ad singula. Precepique eis dicens. Audite illos et quod iustum est iudicate, sive civis sit ille sive peregrinus. Nulla erit distantia personarum. Ita parvum audietis ut magnum nec accipietis cuiusquam personam quia dei iudicium est. Quod si difficile vobis aliquid visum fuerit referte ad me et ego audiam. Precepique omnia que facere deberetis. Profecti autem de Oreb transivimus per heremum terribilem et maximam quam vidistis per viam montis Amorrei sicut preceperat dominus deus noster nobis. Cumque venissemus in Cadesbarne vobis dixi. Venistis ad montem Amorrei quem dominus deus noster daturus est vobis. Vide terram quam dominus deus tuus dabit tibi. Ascende posside eam sicut locutus est dominus deus patribus tuis. Noli metuere nec quicquam paveas. Et accessistis ad me omnes atque dixistis. Mittamus viros qui considerent terram et renuncient per quod iter debeamus ascendere et ad quas pergere civitates. Cumque mihi sermo placuisset misi ex vobis duodecim viros singulos de tribubus suis. Qui cum perrexissent et ascendissent in montana venerunt usque ad vallem botri et considerata terra sumentes de fructibus eius ut ostenderent ubertatem attulerunt ad nos atque dixerunt. Bona est terra quam dominus deus noster daturus est nobis. Et noluistis ascendere sed increduli ad sermonem domini dei nostri murmurastis in tabernaculis vestris atque dixistis. Odit nos dominus et iccirco eduxit

nos de terra egypti ut traderet in manu amorrei atque deleret. Quo ascendemus? Nuntii terruerunt cor nostrum dicentes: maxima multitudo est et nobis statura procerior. Urbes magne et ad celum usque munite; filios enachim vidimus ibi. Et dixi vobis: Nolite metuere nec timeatis eos. Dominus deus qui ductor est noster pro vobis ipse pugnabit sicut fecit in egypto videntibus cunctis et in solitudine ipsi vidistis. Portavit te dominus deus tuus ut solet homo gestare parvulum filium suum in omni via per quam ambulastis donec veniretis ad locum istum. Et nec sic quidem credidistis domino deo vestro qui precessit vos in via et metatus est locum in quo tentoria figere deberetis nocte ostendens vobis iter per ignem et die per columnam nubis. Cumque audisset dominus vocem sermonum vestrorum iratus iuravit et ait: Non videbit quispiam de hominibus generationis huius pessime terram bonam quam sub iuramento pollicitus sum patribus vestris preter caleph filium iephone. Ipse enim videbit eam et ipsi dabo terram quam calcavit et filiis eius quia secutus est dominum. Nec miranda indignatio in populum cum mihi quoque iratus dominus propter vos dixerit: Nec tu ingredieris illuc. Sed iosue filius nun minister tuus ipse intrabit pro te. Hunc exhortare et robora et ipse terram sorte dividet israel. Parvuli vestri de quibus dixistis quod captivi ducerentur et filii qui hodie boni ac mali ignorant distantiam ipsi ingredientur et ipsis dabo terram et possidebunt eam. Vos autem revertimini et abite in solitudinem per viam maris rubri. Et respondistis michi: Peccavimus domino. Ascendemus atque pugnabimus sicut precepit dominus deus noster. Cumque instructi armis pergeretis in montem ait michi dominus: Dic ad eos: Nolite ascendere neque pugnetis non enim sum vobiscum ne cadatis coram inimicis vestris. Locutus sum et non audistis sed adversantes imperio domini et tumentes superbia ascendistis in montem. Itaque egressus amorreus qui habitabat in montibus obviam veniens persecutus est vos sicut solent apes persequi et cecidit de seir usque horma. Cumque reversi ploraretis coram domino non audivit vos nec voci vestre voluit adquiescere. [S]edistis ergo in cadesbarne multo tempore.

## II

Profectique inde venimus in solitudinem que ducit ad mare rubrum sicut mihi dixerat dominus et circuivimus montem seir longo tempore. Dixitque dominus ad me: Sufficit vobis circuire montem istum. Ite contra aquilonem et populo precipe dicens: Transibitis per terminos fratrum vestrorum filiorum esau qui habitabant in seir et timebunt vos. Videte ergo diligenter ne moveamini contra eos. Neque enim dabo vobis de terra eorum quantum potest unius pedis calcare vestigium quia in possessionem esau dedi montem seir. Cibos ementis ab eis pecunia et comedetis, aquam emptam haurietis et bibetis. Dominus deus tuus benedixit tibi in omni opere manuum tuarum. Novit iter tuum quomodo transieris solitudinem hanc magnam per quadraginta annos habitans tecum dominus deus tuus et nichil tibi defuit. Cumque transissemus fratres nostros filios esau qui habitabant in seir per viam campestrem de helath et de asiongaber venimus ad iter quod ducit in desertum moab. Dixitque dominus ad me: Non pugnes contra moabitas nec ineas adversum eos prelium. Non enim dabo tibi quicquam de terra eorum quia filiis loth tradidi in possessionem ar. Emim primi fuerunt habitatores eius populus magnus et validus et tam excelsus ut de enachim stirpe quasi gigantes crederentur et essent similes filiorum enachim. Denique moabite appellant eos emim. In seir autem prius habitaverunt horrei quibus expulsis atque deletis habitaverunt filii esau sicut fecit israel in terra possessionis sue quam dedit ei dominus. Surgentes ergo ut transiremus torrentem zareth venimus ad eum. Tempus autem quo ambulavimus de cadesbarne usque ad transitum torrentis zareth .xxxviii. annorum fuit donec consumeretur omnis generatio hominum bellatorum e castris sicut iuraverat dominus cuius manus fuit adversum eos ut interirent de castrorum medio. Postquam autem universi ceciderant pugnatores locutus est dominus ad me dicens: Tu transibis hodie terminos moab urbem nomine ar. Et accedens in vicina filiorum ammon cave ne pugnes contra eos nec movearis ad prelium. Non enim dabo tibi de terra filiorum ammon quia filiis loth dedi eam in possessionem. Terra gigantum reputata est et in ipsa olim habitaverunt gigantes quos ammonite vocant zomzommim. Populus magnus et multus et procere longitudinis sicut enachim quos delevit dominus a facie eorum. Et fecit illos habitare pro eis sicut fecerat filiis esau qui habitabant in seir delens horreos et terram eorum illis tradens quam possident usque in presens. Eveos quoque qui habitabant in aserim usque gazam cappadoces expulerunt qui egressi de cappadocia deleverunt eos et habitaverunt pro illis. Et dixit michi dominus: Surgite et transite torrentem arnon. Ecce tradidi in manu tua seon regem esebon amorreum et terram eius incipe possidere et committe adversus eum prelium. Hodie incipiam terrorem mittere atque formidinem tuam in populos qui habitant sub omni celo ut audito nomine tuo paveant et in morem parturientium contremiscant et dolore teneantur. Misi ergo nuntios de solitudine cademoth ad seon regem esebon verbis pacificis dicens: Transibimus per terram tuam publica gradiemur via non declinabimus neque ad dexteram neque ad sinistram. Alimenta pretio vende nobis ut vescamur, aquam pecunia tribue et sic bibemus. Tantum est ut nobis concedas transitum sicut fecerunt filii esau qui habitant in seir et moabite qui morabantur in ar donec veniamus ad iordanem et transeamus in terram quam dominus deus noster daturus est nobis. Noluitque seon rex esebon dare nobis transitum quia induraverat dominus deus tuus spiritum eius et obfirmaverat cor illius ut traderetur in manus tuas sicut nunc vides. Dixitque dominus ad me: Ecce cepi tradere tibi seon et terram eius incipe possidere eam. Egressusque est seon obviam nobis cum omni populo suo ad prelium in iesa. Et tradidit eum dominus deus noster nobis. Percussimusque eum cum filiis et omni populo suo cunctasque urbes in tempore illo cepimus interfectis habitatoribus earum viris ac mulieribus et parvulis non reliquimus in eis quicquam

absque iumentis que in partem venere predantium et spoliis urbium quas cepimus ab Aroer que est super ripam torrentis Arnon, oppido quod in valle situm est, usque Galaad. Non fuit vicus et civitas que nostras effugeret manus. Omnes tradidit Dominus Deus noster nobis, absque terra filiorum Ammon ad quam non accessimus, et cunctis que adiacent torrenti Ieboc et urbibus montanis universisque locis a quibus nos prohibuit Dominus Deus noster. Itaque conversi ascendimus per iter Basan.

III

Egressusque est Og rex Basan in occursum nobis cum populo suo ad bellandum in Edrai. Dixitque Dominus ad me: Ne timeas eum, quia in manu tua traditus est cum omni populo ac terra sua. Faciesque ei sicut fecisti Seon regi Amorreorum qui habitavit in Esebon. Tradidit ergo Dominus Deus noster in manibus nostris etiam Og regem Basan et universum populum eius. Percussimusque eos usque ad internitionem, vastantes cunctas civitates illius uno tempore. Non fuit oppidum quod nos effugeret: sexaginta urbes, omnem regionem Argob regni Og in Basan. Cuncte urbes erant munite muris altissimis portisque et vectibus, absque oppidis innumeris que non habebant muros. Et delevimus eos sicut feceramus Seon regi Esebon, disperdentes omnem civitatem, viros ac mulieres et parvulos. Iumenta autem et spolia urbium diripuimus. Tulimusque illo tempore terram de manu duorum regum Amorreorum qui erant trans Iordanem, a torrente Arnon usque ad montem Hermon, quem Sydonii Sarion vocant et Amorrei Sanir. Omnes civitates que site sunt in planitie et universam terram Galaad et Basan usque Selcha et Edrai, civitates regni Og in Basan. Solus quippe Og rex Basan restiterat de stirpe gigantum. Monstratur lectus eius ferreus qui est in Rabbath filiorum Ammon, novem cubitos habens longitudinis et quattuor latitudinis ad mensuram cubiti virilis manus. Terramque possedimus in tempore illo ab Aroer que est super ripam torrentis Arnon usque ad mediam partem montis Galaad, et civitates illius dedi Ruben et Gad. Reliquam autem partem Galaad et omnem Basan regni Og tradidi medie tribui Manasse, omnem regionem Argob. Cuncta Basan vocabatur terra gigantum. Iair filius Manasse possedit omnem regionem Argob usque ad terminos Gessuri et Machati. Vocavitque ex nomine suo Basan Avothiair, id est villas Iair, usque in presentem diem. Machir quoque dedi Galaad. Et tribubus Ruben et Gad dedi terram Galaad usque ad torrentem Arnon, medium torrentis et finium, usque ad torrentem Ieboc qui est terminus filiorum Ammon, et planitiem solitudinis atque Iordanem et terminos Cenereth usque ad mare deserti quod est salsissimum, ad radices montis Phasga contra orientem. Precepique vobis in tempore illo dicens: Dominus Deus vester dat vobis terram hanc in hereditatem. Expediti precedite fratres vestros filios Israel, omnes viri robusti, absque uxoribus et parvulis ac iumentis. Novi enim quod plura habeatis pecora, et in urbibus remanere debebunt quas tradidi vobis, donec requiem tribuat Dominus fratribus vestris sicut vobis tribuit, et possideant ipsi quoque terram quam daturus est eis trans Iordanem. Tunc revertetur unusquisque in possessionem suam

quam dedi vobis. Iosue quoque in tempore illo precepi dicens: Oculi tui viderunt que fecit Dominus Deus vester duobus his regibus; sic faciet omnibus regnis ad que transiturus es. Ne timeas eos: Dominus enim Deus vester pugnabit pro vobis. Deprecatusque sum Dominum in tempore illo dicens: Domine Deus, tu cepisti ostendere servo tuo magnitudinem tuam manumque fortissimam. Neque enim est alius deus vel in celo vel in terra qui possit opera tua facere et comparari fortitudini tue. Transibo igitur et videbo terram hanc optimam trans Iordanem et montem istum egregium et Libanum. Iratusque est michi Dominus propter vos nec exaudivit me, sed dixit michi: Sufficit tibi; nequaquam ultra loquaris de hac re ad me. Ascende cacumen Phasge et oculos tuos circumfer ad occidentem et ad aquilonem austrumque et orientem et aspice. Nec enim transibis Iordanem istum. Precipe Iosue et corrobora eum atque conforta, quia ipse precedet populum istum et dividet eis terram quam visurus es. Mansimusque in valle contra fanum Phogor.

IIII

Et nunc Israel audi precepta et iudicia que ego doceo te, ut faciens ea vivas et ingrediens possideas terram quam Dominus Deus patrum vestrorum daturus est vobis. Non addetis ad verbum quod vobis loquor neque auferetis ex eo. Custodite mandata Domini Dei vestri que ego precipio vobis. Oculi vestri viderunt omnia que fecit Dominus contra Beelphegor, quomodo contriverit omnes cultores eius de medio vestri. Vos autem qui adheretis Domino Deo vestro vivitis universi usque in presentem diem. Scitis quod docuerim vos precepta atque iustitias sicut mandavit michi Dominus Deus meus; sic facietis ea in terra quam possessuri estis, et observabitis et implebitis opere. Hec est enim vestra sapientia et intellectus coram populis, ut audientes universa precepta hec dicant: En populus sapiens et intelligens, gens magna. Nec est alia natio tam grandis que habeat deos appropinquantes sibi, sicut Deus noster adest cunctis obsecrationibus nostris. Que est enim alia gens sic inclita ut habeat cerimonias iustaque iudicia et universam legem quam ego proponam hodie ante oculos vestros? Custodi igitur temetipsum et animam tuam sollicite, ne obliviscaris verborum que viderunt oculi tui, et ne excidant de corde tuo cunctis diebus vite tue. Docebis eas filios ac nepotes tuos a die in quo stetisti coram Domino Deo tuo in Oreb, quando Dominus locutus est michi dicens: Congrega ad me populum ut audiant sermones meos et discant timere me omni tempore quo vivunt in terra, doceantque filios suos. Et accessistis ad radices montis qui ardebat usque ad celum, erantque in eo tenebre, nubes et caligo. Locutusque est Dominus ad vos de medio ignis. Vocem verborum eius audistis et formam penitus non vidistis. Et ostendit vobis pactum suum quod precepit ut faceretis, et decem verba que scripsit in duabus tabulis lapideis. Michique mandavit in illo tempore ut docerem vos cerimonias et iudicia que facere deberetis in terra quam possessuri estis. Custodite igitur sollicite animas vestras. Non vidistis aliquam similitudinem in die qua locutus est Dominus vobis in Oreb de medio ignis, ne

paruulis [illegible] et semini eorum lacte et melle manantem. Terra enim ad quam ingrederis possidendam [illegible] de qua existi ubi iacto semine in hortorum morem aque ducuntur irrigue [illegible] de celo expectans pluuias [illegible] et oculi illius in ea sunt a principio [illegible] ad finem eius. Si ergo obedieritis mandatis meis que ego hodie precipio uobis ut diligatis dominum deum uestrum et seruiatis ei in toto corde uestro et in tota anima uestra: dabit pluuiam terre uestre temporaneam et serotinam ut colligatis frumentum et uinum et oleum. Fenumque ex agris ad pascenda iumenta et ut ipsi comedatis et saturemini. Cauete ne forte decipiatur cor uestrum et recedatis a domino seruiatisque diis alienis et adoretis eos. Iratusque dominus claudat celum et pluuie non descendant nec terra det germen suum pereatisque uelociter de terra optima quam dominus daturus est uobis. Ponite hec uerba mea in cordibus et in animis uestris et suspendite ea pro signo in manibus et inter uestros oculos collocate. Docete filios uestros ut illa meditentur. Quando sederis in domo tua et ambulaueris in uia et accubueris atque surrexeris. Scribes ea super postes et ianuas domus tue ut multiplicentur dies tui et filiorum tuorum in terra quam iurauit dominus patribus tuis ut daret eis quamdiu celum imminet terre. Si enim custodieritis mandata que ego precipio uobis et feceritis ea ut diligatis dominum deum uestrum et ambuletis in omnibus uiis eius adherentes ei: disperdet dominus omnes gentes istas ante faciem uestram et possidebitis eas que maiores et fortiores uobis sunt. Omnis locus quem calcauerit pes uester uester erit. A deserto et libano a flumine magno eufrate usque ad mare occidentale erunt termini uestri. Nullus stabit contra uos. Terrorem uestrum et formidinem dabit dominus deus uester super omnem terram quam calcaturi estis sicut locutus est uobis. En propono in conspectu uestro hodie benedictionem et maledictionem. Benedictionem si obedieritis mandatis domini dei uestri que ego hodie precipio uobis. maledictionem si non audieritis mandata domini dei uestri sed recesseritis de uia quam ego nunc ostendo uobis et ambulaueritis post deos alienos quos ignoratis. Cum uero introduxerit te dominus deus tuus in terram ad quam pergis habitandam pones benedictionem super montem garizim maledictionem super montem hebal qui sunt trans iordanem post uiam que uergit ad solis occubitum in terra chananei qui habitant in campestribus contra galgalam que est iuxta uallem tendentem et intrantem procul. Vos enim transibitis iordanem ut possideatis terram quam dominus deus uester daturus est uobis et habeatis ac possideatis illam. Videte ergo ut impleatis cerimonias atque iudicia que ego hodie ponam in conspectu uestro.

CXII

Hec sunt precepta atque iudicia que facere debetis in terra quam dominus deus patrum tuorum daturus est tibi ut possideas eam cunctis diebus quibus super humum gradieris. Subuertite omnia loca in quibus coluerunt gentes quas possessuri estis deos suos super montes excelsos et colles et subter omne lignum frondosum. Dissipate aras earum et confringite statuas lucos igne comburite et idola comminuite. Disperdite nomina eorum de locis illis. Non facietis ita domino deo uestro. Sed ad locum quem elegerit dominus deus uester de cunctis tribubus uestris ut ponat nomen suum ibi et habitet in eo uenietis et offeretis in illo loco holocausta et uictimas uestras decimas et primitias manuum uestrarum et uota atque donaria. Primogenita boum et ouium et comedetis ibi in conspectu domini dei uestri. Letabimini in cunctis ad que miseritis manum uos et domus uestre in quibus benedixerit uobis dominus deus uester. Non facietis ibi que nos hic facimus hodie singuli quod sibi rectum uidetur. Neque enim usque in presens tempus uenistis ad requiem et possessionem quam dominus deus daturus est uobis. Transibitis iordanem et habitabitis in terra quam dominus deus uester daturus est uobis ut requiescatis a cunctis hostibus per circuitum et absque ullo timore habitetis in loco quem elegerit dominus deus uester ut sit nomen eius in eo. Illuc omnia que precipio conferetis holocausta et hostias ac decimas et primitias manuum uestrarum et quicquid precipuum est in muneribus quos uouistis domino. Ibi epulabimini coram domino deo uestro uos et filii ac filie uestre famuli ac famule atque leuites qui in urbibus uestris commorantur. Neque enim habent aliam partem et possessionem inter uos. Caue ne offeras holocausta tua in omni loco quem uideris sed in eo quem elegerit dominus in una tribuum tuarum offeres hostias et facies quecumque precipio tibi. Sin autem comedere uolueris et te esus carnium delectauerit occide et comede iuxta benedictionem domini dei tui quam dedit tibi in urbibus tuis siue immundum fuerit hoc est maculatum et debile siue mundum hoc est integrum et sine macula quod offerri licet. Sicut capream et ceruum comedes absque esu dumtaxat sanguinis quem super terram quasi aquam effundes. Non poteris comedere in oppidis tuis decimam frumenti et uini et olei tui primogenita armentorum et pecorum et omnia que uoueris et sponte offerre uolueris et primitias manuum tuarum sed coram domino deo tuo comedes ea in loco quem elegerit dominus deus tuus tu et filius tuus et filia. seruus et famula atque leuites qui manet in urbibus tuis et letaberis et reficieris coram domino deo tuo in cunctis ad que extenderis manum tuam. Caue ne derelinquas leuitem omni tempore quo uersaris in terra. Quando dilatauerit dominus deus tuus terminos tuos sicut locutus est tibi et uolueris uesci carnibus quas desiderat anima tua. locus autem quem elegerit dominus deus tuus ut sit nomen eius ibi si procul fuerit occides de armentis et pecoribus que habueris sicut precepi tibi et comedes in oppidis tuis ut tibi placet. Sicut comeditur caprea et ceruus ita uesceris eis. et mundus et immundus in commune uescentur. Hoc solum caue ne sanguinem comedas. Sanguis enim eorum pro anima est. et idcirco non debes animam comedere cum carnibus sed super terram fundes quasi aquam ut bene sit tibi et filiis tuis post te cum feceris quod placet in conspectu domini. Que autem sanctificaueris et uoueris tolles et uenies ad locum

elegit dominus et offeres oblationes tuas carn
em et sanguinem super altare domini dei tui. Sangui
nem hostiarum fundes in altari. Carnibus autem
ipse vesceris. Observa et audi omnia que ego pre
cipio tibi ut bene sit tibi et filiis tuis post te in
sempiternum cum feceris quod bonum est et quod pla
citum in conspectu domini dei tui. Quando di
sperserit dominus deus tuus ante faciem tuam
gentes ad quas ingredieris possidendas et posse
deris eas atque habitaveris in terra earum cave
ne imiteris eas postquam te fuerint introeu
nte subverse et requiras ceremonias earum di
cens sicut coluerunt gentes iste deos suos.
ita et ego colam. Non facies similiter domino
deo tuo. Omnes enim abominationes quas aversa
tur dominus fecerunt diis suis offerentes
filias et filios et comburentes igni.

XIII

Quod pre
cipio tibi hoc tantum facito domino nec addas
quicquam nec minuas. Si surrexerit in medio
tui propheta aut qui somnium vidisse se dicat
et predixerit signum atque portentum et eve
nerit quod locutus est et dixerit tibi eamus et sequa
mur deos alienos quos ignoras et serviamus e
is non audies verba prophete illius aut somni
atoris quia temptat vos dominus deus vester ut
palam fiat utrum diligatis eum an non in to
to corde et in tota anima vestra. Dominum deum
vestrum sequimini et ipsum timete. et mandata illius c
ustodite et audite vocem eius. Ipsi servietis et i
psi adherebitis. Propheta autem ille aut fictor
somniorum interficietur quia locutus est ut
vos averteret a domino deo vestro qui eduxit vos
de terra egipti et redemit de domo servitutis
ut errare te faceret de via quam tibi precepit
dominus deus tuus et auferas malum de med
io tui. Si tibi voluerit persuadere frater tuus fili
us matris tue aut filius tuus vel filia. sive uxor
que est in sinu tuo aut amicus quem diligis
ut animam tuam clam dicens eamus et servia
mus diis alienis quos ignoras tu et patres tui
cunctarum in circuitu gentium que iuxta vel
procul sunt ab initio usque ad finem terre non ad
quiescas ei nec audias nec parcat ei oculus tuus
ut miserearis et occultes eum sed statim interfici
es. Sit tua manus primum super eum et post te
omnis populus mittat manum. Lapidibus obrutus
necabitur quia voluit te abstrahere a domino deo
tuo qui eduxit te de terra egipti de domo servi
tutis ut omnis israel audiens timeat et nequa
quam faciet ultra quippiam huius rei simile.
Si audieris in una urbium tuarum quas dominus
deus tuus dabit tibi ad habitandum dicentes
aliquos egressi sunt filii belial de medio tui. et
averterunt habitatores urbis tue atque dixerunt.
eamus et serviamus diis alienis quos ignoratis
quere sollicite et diligenter rei veritate perspecta
si inveneris certum esse quod dicitur. et abhominatio
nem hanc opere perpetratam statim percuties habit
atores urbis illius in ore gladii et delebis eam
omniaque que in illa sunt. usque ad pecora. Quic
quid etiam supellectilis fuerit congregabis in m
edio platearum et cum ipsa civitate succendes
ita ut universa consummans domino deo t
uo et sit tumulus sempiternus. Non edificabitur
amplius et non adherebit de illo anathemate
quicquam in manu tua ut avertatur dominus ab ira
furoris sui et misereatur tui. Multiplicetque te s
icut iuravit patribus tuis quando audieris voce
dei tui. custodiens omnia precepta eius que e
go precipio tibi hodie ut facias quod placitum est
in conspectu domini dei tui.

XIIII

Filii estote domini
dei vestri. Non vos incidetis nec facietis calvicium
super mortuo quoniam populus sanctus es domino deo t
uo et te elegit ut sis ei in populum peculiarem de c
unctis gentibus que sunt super terram. Non comeda
tis que inmunda sunt. Hoc est animal quod come
dere debeatis. Bovem et ovem et capram et cer
vum. capream bubalum. tragelafum. pigar
gon. origem camelopardum. Omne animal quod
in duas partes ungulam findit et ruminat co
medetis. De his autem que ruminant et ungu
lam non findunt hec comedere non debetis.
Camelum. leporem et cirogrillum quia rumi
nant et non dividunt ungulam inmunda
erunt vobis. Sus quoque quoniam dividit ungu
lam et non ruminat inmunda erit. Carnibus
eorum ne vescemini et cadavera ne tangetis.
Hec comedetis ex omnibus que morantur in aquis.
Que habent pinnulas et squamas comedite. Que
absque pinnulis et squamis sunt non comeda
tis quia inmunda sunt. Omnes aves mundas co
medite. Inmundas non comedatis. Aquilam
scilicet et grypem et alietum. ixion et vulturem
ac milvum iuxta genus suum. et omne corvini
generis. strucionem. ac noctuam et larum. ac
accipitrem iuxta genus suum. erodionem
et cignum et ibin. ac mergulum porphirion
em et nocticoracem onocrotalum et caradrium
singula in genere suo. Upupam quoque et ves
pertilionem et omne quod reptat et pinnulas habet in
mundum erit non comedetur. Omne quod mundum
est comedite. Quicquid morticinum est ne v
escamini ex eo. Peregrino qui intra portas tuas
est da ut comedat aut vende ei quia populus sanctus
es domini dei tui. Non coques edum in lacte
matris sue. Decimam partem separabis de c
unctis frugibus tuis que nascuntur in terra per
singulos annos et comedes in conspectu domini d
ei tui in loco quem elegerit ut invocetur no
men eius in eo. Decimam frumenti tui et vi
ni et olei et primogenita de armentis et de ov
ibus tuis ut discas timere dominum deum tuum omni
tempore. Cum autem longior fuerit via et locus q
uem elegerit dominus deus tuus tibique benedi
xerit nec potueris ad eum hec cuncta portare
vendes omnia et in precium rediges portabisque
manu tua et proficisceris ad locum quem ele
gerit dominus deus tuus et emes ex eadem pe
cunia quicquid tibi placuerit. sive ex armen
tis sive ex ovibus. Vinum quoque et siceram et
omne quod desiderat anima tua et comedes coram
domino deo tuo et epulaberis tu et domus tua et le
vita qui intra portas tuas est. Cave ne dere
linquas eum quia non habet aliam partem in
possessione tua. Anno tercio separabis aliam
decimam ex omnibus que nascuntur tibi eo tem
pore et repones intra ianuas tuas. Venietque
levites qui aliam non habet partem nec posses

sionem tecum et peregrinus ac pupillus et vidua qui intra portas tuas sunt et comedent et saturabuntur ut benedicat tibi dominus deus tuus in cunctis operibus manuum tuarum quae feceris.

XV

Septimo anno facies remissionem quae hoc ordine celebrabitur. Cui debetur aliquid ab amico vel proximo ac fratre suo repetere non poterit quia annus remissionis est domini. A peregrino et advena exiges. Civem et propinquum repetendi non habes potestatem et omnino indigens et mendicus non erit inter vos ut benedicat tibi dominus in terra quam traditurus est tibi in possessionem. Si tamen audieris vocem domini dei tui et custodieris universa quae iussit et quae ego praecipio tibi hodie benedicet tibi ut pollicitus est. Fenerabis gentibus multis et ipse a nullo accipies mutuum. Dominaberis nationibus plurimis et tui nemo dominabitur. Si unus de fratribus tuis qui morantur intra portas civitatis tuae in terram quam dominus deus tuus daturus est tibi ad paupertatem venerit non obdurabis cor tuum nec contrahes manum sed aperies eam pauperi et dabis mutuum quo eum indigere perspexeris. Cave ne forte subripiat tibi impia cogitatio et dicas in corde tuo appropinquat septimus annus remissionis et avertas oculos tuos a paupere fratre tuo nolens ei quod postulat mutuo commodare ne clamet contra te ad dominum et fiat tibi in peccatum. Sed dabis ei nec ages quippiam callide in eius necessitatibus sublevandis ut benedicat tibi dominus deus tuus in omni tempore et in cunctis ad quae manum miseris. Non deerunt pauperes in terra habitationis tuae. Idcirco ego praecipio tibi ut aperias manum fratri tuo egeno et pauperi qui tecum versantur in terra. Cum tibi venditus fuerit frater tuus hebraeus vel hebraea et sex annis servierit tibi in septimo anno dimittes eum liberum et quem libertate donaveris nequaquam vacuum abire patieris. Sed dabis viaticum de gregibus et de area et torculari tuo quibus dominus deus tuus benedixerit. Memento quod et ipse servieris in terra egypti et liberaverit te dominus deus tuus et idcirco ego nunc praecipio tibi. Sin autem dixerit nolo egredi eo quod diligat te et domum tuam et bene sibi apud te esse sentiat assumes subulam et perforabis aurem eius in ianua domus tuae et serviet tibi usque in aeternum. Ancillae quoque similiter facies. Non avertes ab eis oculos tuos quando dimiseris eos liberos quia iuxta mercedem mercennarii per sex annos servivit tibi ut benedicat tibi dominus deus tuus in cunctis operibus quae agis. De primogenitis et ovibus tuis quicquid sexus est masculini sanctificabis domino deo tuo. Non operaberis in primogenito bovis et non tondebis primogenita ovium. In conspectu domini dei tui comedes ea per annos singulos in loco quem elegerit dominus tu et domus tua. Sin autem habuerit maculam et vel claudum fuerit vel caecum aut in aliqua parte deforme vel debile non immolabitur domino deo tuo sed intra portas urbis tuae comedes illud tam mundus quam immundus similiter vescentur eis quasi caprea et cervo. Hoc solum observabis ut sanguinem eorum non comedas sed effundas in terram quasi aquam.

XVI

Observa mensem novarum frugum et verni primum temporis ut facias phase domino deo tuo. Quoniam in isto mense eduxit te dominus deus tuus de egypto nocte. Immolabisque phase domino deo tuo de ovibus et de bobus in loco quem elegerit dominus deus tuus ut habitet nomen eius ibi. Non comedes in eo panem fermentatum. Septem diebus comedes absque fermento afflictionis panem quoniam in pavore egressus es de egypto ut memineris diei egressionis tuae de egypto omnibus diebus vitae tuae. Non apparebit fermentum in omnibus terminis tuis septem diebus et non remanebit de carnibus eius quod immolatum est vespere in die primo mane. Non poteris immolare phase in qualibet urbium tuarum quas dominus deus tuus daturus est tibi sed in loco quem elegerit dominus deus tuus ut habitet nomen eius ibi immolabis phase vespere ad solis occasum quando egressus es de egypto et coques et comedes in loco quem elegerit dominus deus tuus. Mane quoque consurgens vades in tabernacula tua. Sex diebus comedes azima et in die septima quia collecta est domini dei tui non facies opus. Septem ebdomadas numerabis tibi ab ea die qua falcem in segetem miseris et celebrabis diem festum ebdomadarum domino deo tuo. Oblationem spontaneam manus tuae quam offeres iuxta benedictionem domini dei et epulaberis coram domino deo tuo tu et filius tuus et filia tua et servus tuus et ancilla et levites qui est intra portas tuas et advena ac pupillus et vidua qui morantur vobiscum in loco quem elegerit dominus deus tuus ut habitet nomen eius ibi et recordaberis quoniam servus fueris in egypto. Custodiesque ac facies quae praecepta sunt. Sollempnitatem quoque tabernaculorum celebrabis per septem dies quando autem collegeris de area et torculari fruges tuas et epulaberis in festivitate tua tu et filius tuus et filia tua et servus tuus et ancilla levites quoque et advena pupillus ac vidua qui intra portas tuas sunt. Septem diebus domino deo tuo festa celebrabis in loco quem elegerit dominus. Benedicetque tibi dominus deus tuus in cunctis frugibus tuis et in omni opere manuum tuarum erisque in laetitia. Tribus vicibus per annum apparebit omne masculinum tuum in conspectu domini dei tui in loco quem elegerit in sollempnitate azimorum et in sollempnitate ebdomadarum et in sollempnitate tabernaculorum. Non apparebis ante dominum vacuus sed offeret unusquisque secundum quod habuerit iuxta benedictionem domini dei sui quam dederit ei. Iudices et magistros constitues in omnibus portis tuis quas dominus deus tuus dederit tibi per singulas tribus tuas ut iudicent populum iusto iudicio nec in alteram partem declinent. Non accipies personam nec munera quia munera excaecant oculos sapientium et mutant verba iustorum. Iuste quod iustum est persequeris ut vivas et possideas terram quam dominus deus tuus dederit tibi.

XVII

Non plantabis lucum et omnem arborem iuxta altare domini dei tui nec facies tibi atque constitues statuam quae odit dominus deus tuus. Non immolabis domino deo tuo bovem et ovem in quo est macula quippiam vi

eo quia abominatio est domini dei tui. Cum reperti fuerint apud te intra unam urbium tuarum quas dominus deus tuus dabit tibi vir aut mulier qui faciant malum in conspectu domini dei tui et transgrediantur pactum illius ut vadant et serviant diis alienis et adorent eos solem et lunam et omnem militiam celi que non precepi, et hoc tibi fuerit nunciatum audiensque inquisieris diligenter et verum esse reperieris et abominatio facta est in Israel, educes virum ac mulierem qui rem sceleratissimam perpetrarunt ad portas civitatis tue et lapidibus obruentur. In ore duorum vel trium testium peribit omnis qui interficitur. Nemo occidatur uno contra se dicente testimonium. Manus testium prima interficiet eum et manus reliqui populi extrema mittetur ut auferas malum de medio tui. Si difficile et ambiguum apud te iudicium esse perspexeris inter sanguinem et sanguinem causam et causam lepram et non lepram et iudicium intra portas tuas videris verba variari, surge et ascende ad locum quem elegerit dominus deus tuus venies·que ad sacerdotes levitici generis et ad iudicem qui fuerit illo tempore quaeresque ab eis qui indicabunt tibi iudicii veritatem et facies quecumque dixerint qui presunt loco quem elegerit dominus et docuerint te iuxta legem eius sequerisque sententiam eorum nec declinabis ad dexteram vel ad sinistram. Qui autem superbierit nolens obedire sacerdotis imperio qui eo tempore ministrat domino deo tuo et decreto iudicis morietur homo ille et auferes malum de Israel cunctusque populus audiens timebit ut nullus deinceps intumescat superbia. Cum ingressus fueris terram quam dominus deus tuus dabit tibi et possederis eam habitaverisque in illa et dixeris constituam super me regem sicut habent omnes per circuitum nationes, eum constitues quem dominus deus tuus elegerit de numero fratrum tuorum. Non poteris alterius gentis hominem regem facere qui non est frater tuus. Cumque fuerit constitutus non multiplicabit sibi equos nec reducet populum in Egyptum equitatus numero sublevatus presertim cum dominus preceperit vobis ut nequaquam amplius per eandem viam revertamini. Non habebit uxores plurimas que illiciant animum eius neque argenti et auri immensa pondera. Postquam autem sederit in solio regni sui describet sibi deuteronomium legis huius in volumine accipiens exemplar a sacerdotibus levitice tribus et habebit secum legetque illud omnibus diebus vite sue ut discat timere dominum deum suum et custodire verba et cerimonias eius que lege precepta sunt. Nec elevetur cor eius in superbiam super fratres suos neque declinet in partem dexteram vel sinistram ut longo tempore regnet ipse et filii eius super Israel.

XVIII

Non habebunt sacerdotes et levite et omnes qui de eadem tribu sunt partem et hereditatem cum reliquo Israel quia sacrificia domini et oblationes eius comedent et nichil aliud accipient de possessione fratrum suorum. Dominus enim ipse est hereditas eorum sicut locutus est illis. Hoc erit iudicium sacerdotum a populo et ab his qui offerunt victimas sive bovem sive ovem immolaverint. Dabunt sacerdoti armum ac ventriculum, primitias frumenti vini et olei et lanarum partem ex ovium tonsione. Ipsum enim elegit dominus deus tuus de cunctis tribubus tuis ut stet et ministret nomini domini ipse et filii eius in sempiternum. Si exierit levites ex una urbium tuarum ex omni Israel in qua habitat et voluerit venire desiderans locum quem elegerit dominus, ministrabit in nomine domini dei sui sicut omnes fratres eius levite qui stabunt eo tempore coram domino. Partem ciborum eandem accipiet quam et ceteri excepto eo quod in urbe sua ex paterna ei successione debetur. Quando ingressus fueris terram quam dominus deus tuus dabit tibi cave ne imitari velis abominationes illarum gentium. Nec inveniatur in te qui lustret filium suum aut filiam ducens per ignem aut qui ariolos sciscitetur et observet somnia atque auguria. Ne sit maleficus aut incantator nec phitones consulat nec divinos et querat a mortuis veritatem. Omnia enim hec abominatur dominus et propter istiusmodi scelera delebit eos in introitu tuo. Perfectus eris et absque macula cum domino deo tuo. Gentes iste quarum possidebis terram augures et divinos audiunt. Tu autem a domino deo tuo aliter institutus es. Prophetam de gente tua et de fratribus tuis sicut me suscitabit tibi dominus deus tuus ipsum audies, ut petisti a domino deo tuo in Oreb quando contio congregata est atque dixisti: ultra non audiam vocem domini dei mei et ignem hunc maximum amplius non videbo ne moriar. Et ait dominus michi: Bene omnia sunt locuti. Prophetam suscitabo eis de medio fratrum suorum similem tui et ponam verba mea in ore eius loqueturque ad eos omnia que precepero illi. Qui autem verba eius que loquetur in nomine meo audire noluerit ego ultor existam. Propheta autem qui arrogantia depravatus voluerit loqui in nomine meo que ego non precepi illi ut diceret aut ex nomine alienorum deorum interficietur. Quod si tacita cogitatione responderis quomodo possum intelligere verbum quod non est locutus dominus, hoc habebis signum: quod in nomine domini propheta ille predixerit et non evenerit hoc dominus non est locutus sed per tumorem animi sui propheta confinxit. Et idcirco non timebis eum.

XIX

Cum disperdiderit dominus deus tuus gentes quarum tibi traditurus est terram et possederis eam habitaverisque in urbibus eius et in edibus, tres civitates separabis tibi in medio terre quam dominus deus tuus dabit tibi in possessionem sternens diligenter viam et in tres equaliter partes totam terre tue provinciam divides ut habeat e vicino qui propter homicidium profugus est quo possit evadere. Hec erit lex homicide fugientis cuius vita servanda est. Qui percusserit proximum suum nesciens et qui heri et nudius tertius nullum contra eum odium habuisse comprobatur sed abisse simpliciter cum eo in silvam ad ligna cedenda et in succisione lignorum securis fugerit manum ferrumque lapsum de manubrio amicum eius percusserit et occiderit, hic ad unam supradictarum urbium confugiet et vivet, ne forsitan proximus

cuius effusus est sanguis dolore stimulatus persequatur et adprehendat eum si longior via fuerit et percutiat animam eius qui non est reus mortis quia nullum contra eum qui occisus est hodium prius habuisse monstratur. Idcirco precipio tibi ut tres civitates equalis inter se spatii dividas. Cum autem dilataverit dominus deus tuus terminos tuos sicut iuravit patribus tuis et dederit tibi cunctam terram quam eis pollicitus est, si tamen custodieris mandata eius et feceris que hodie precipio tibi ut diligas dominum deum tuum et ambules in viis eius omni tempore, addes tibi tres alias civitates et supradictarum trium urbium numerum duplicabis ut non effundatur sanguis innoxius in medio terre quam dominus deus tuus dabit tibi possidendam ne sis sanguinis reus. Si quis autem odio habens proximum suum insidiatus fuerit vite eius surgensque percusserit illum et mortuus fuerit fugeritque ad unam de supradictis urbibus, mittent seniores civitatis illius et arripient eum de loco effugii tradentque in manu proximi cuius sanguis effusus est et morietur nec misereberis eius. Et auferes noxium sanguinem de Israel ut bene sit tibi. Non assumes et transferes terminos proximi tui quos fixerunt priores in possessione sua quam dominus deus tuus dabit tibi in terra quam acceperis possidendam. Non stabit testis unus contra aliquem quicquid illud peccati et facinoris fuerit sed in ore duorum aut trium testium stabit omne verbum. Si steterit testis mendax contra hominem accusans eum prevaricationis stabunt ambo quorum causa est in conspectu domini ante sacerdotem qui fuerit in diebus illis. Cumque diligentissime perscrutantes invenerint falsum testem dixisse contra fratrem suum mendacium, reddent ei sicut fratri suo facere cogitavit et auferes malum de medio tui ut audientes ceteri timorem habeant et nequaquam talia audeant facere. Non misereberis eius sed animam pro anima, oculum pro oculo, dentem pro dente, manum pro manu, pedem pro pede exiges.

CXX

Si exieris ad bellum contra hostes tuos et videris equitatum et currus et maiorem quam tu habes adversarii exercitus multitudinem, non timebis eos quia dominus deus tuus tecum est qui eduxit te de terra Egypti. Appropinquante autem iam prelio stabit sacerdos ante aciem et sic loquetur ad populum: Audi Israel, vos hodie contra inimicos vestros pugnam committitis, non pertimescat cor vestrum, nolite metuere, nolite cedere, nec formidetis eos quia dominus deus vester in medio vestri est et pro vobis contra adversarios dimicabit ut eruat vos de periculo. Duces quoque per singulas turmas audiente exercitu proclamabunt: Quis est homo qui edificavit domum novam et non dedicavit eam? Vadat et revertatur in domum suam ne forte moriatur in bello et alius homo dedicet illam. Quis est homo qui plantavit vineam et necdum eam fecit esse communem, de qua omnibus vesci liceat? Vadat et revertatur in domum suam ne forte moriatur in bello et alius homo eius fungatur officio. Quis est homo qui despondit uxorem et non accepit eam? Vadat et revertatur in domum suam ne forte moriatur in bello et alius homo accipiat eam. His dictis addent reliqua et loquentur ad populum: Quis est homo formidolosus et corde pavido? Vadat et revertatur in domum suam ne pavere faciat corda fratrum suorum sicut ipse timore perterritus est. Cumque siluerint exercitus duces et finem loquendi fecerint, unusquisque suos ad bellandum cuneos preparabit. Quando accesseris ad expugnandam civitatem, offeres ei primum pacem. Si receperit et aperuerit tibi portas, cunctus populus qui in ea est salvabitur et serviet tibi sub tributo. Sin autem fedus inire noluerint et ceperint contra te bellum, obpugnabis eam. Cumque tradiderit dominus deus tuus illam in manum tuam, percuties omne quod in ea generis masculini est in ore gladii, absque mulieribus et infantibus, iumentis et ceteris que in civitate sunt. Omnem predam exercitui divides et comedes de spoliis hostium tuorum que dominus deus tuus dederit tibi. Sic facies cunctis civitatibus que a te procul valde sunt et non sunt de his urbibus quas in possessionem accepturus es. De his autem civitatibus que dabuntur tibi nullum omnino permittes vivere sed interficies in ore gladii, Hetheum videlicet et Amorreum et Chananeum et Ferezeum et Eveum et Iebuseum sicut precepit tibi dominus deus tuus, ne forte doceant vos facere cunctas abominationes quas ipsi operati sunt diis suis et peccetis in deum vestrum. Quando obsederis civitatem multo tempore et munitionibus circumdederis ut expugnes eam, non succides arbores de quibus vesci potest nec securibus per circuitum debes vastare regionem quoniam lignum est et non homo nec potest bellantium contra te augere numerum. Si qua autem ligna non sunt pomifera sed agrestia et in ceteros apta usus, succide et extrue machinas donec capias civitatem que contra te dimicat.

CXXI

Quando inventum fuerit in terra quam dominus deus tuus daturus est tibi hominis cadaver occisi et ignoratur cedis reus, egredientur maiores natu et iudices tui et metientur a loco cadaveris singularum per circuitum spatia civitatum. Et quam viciniorem ceteris esse perspexerint, seniores civitatis eius tollent vitulam de armento que non traxit iugum nec terram scidit vomere et ducent eam ad vallem asperam atque saxosam que numquam arata est nec sementem recepit et cedent in ea cervices vitule. Accedentque sacerdotes filii Levi quos elegerit dominus deus tuus ut ministrent ei et benedicant in nomine eius et ad verbum eorum omne negotium pendeat et quicquid mundum vel immundum est iudicetur. Et maiores natu civitatis illius ad interfectum lavabunt manus suas super vitulam que in valle percussa est et dicent: Manus nostre non effuderunt hunc sanguinem nec oculi viderunt. Propitius esto populo tuo Israel quem redemisti domine et non reputes sanguinem innocentem in medio populi tui Israel. Et auferetur ab eis reatus sanguinis. Tu autem alienus eris ab innocentis cruore qui fusus est cum feceris quod precepit dominus. Si egressus fueris ad pugnam contra inimicos tuos et tradiderit dominus deus tuus in manu tua captivosque

duxeris et videris in numero captivorum mulierem pu
lchram et adamaveris eam voluerisque habere uxorem.
introduces in domum tuam que radet cesariem
et circumcidet ungues et deponet vestem in
qua capta est sedensque in domo tua flebit patrem
et matrem suam uno mense. et postea intrabis
ad eam. dormiesque cum ea. et erit uxor tua. Si
in autem postea non sederit animo tuo. dimit
tes eam liberam nec vendere poteris pecunia nec
opprimere per potentiam quia humiliasti eam.
Si habuerit homo uxores duas unam dilectam
et alteram odiosam genuerintque ex eo liberos
et fuerit filius odiose primogenitus voluerit
substantiam inter filios suos dividere non poterit
filium dilecte facere primogenitum et preferre
re filio odiose. sed filium odiose agnoscet prim
ogenitum dabitque ei de his que habuerit cun
cta duplicia. Iste enim principium liberorum eius
et huic debentur primogenita. Si genuerit ho
mo filium contumacem et protervum qui non
audiat patris ac matris imperium et coercitus
obedire contempserit adprehendent eum et du
cent ad seniores civitatis illius et ad portam i
udicii dicentque ad eos. Filius iste noster protervus et
contumax est. Monita nostra audire contempnit
comessationibus vacat et luxurie atque conviviis.
Lapidibus obruet eum populus civitatis et morie
tur ut auferatis malum de medio vestri et universus
israel audiens pertimescat. Quando peccaverit homo
quod morte plectendum est et adiudicatus mor
tis adpensus fuerit in patibulo non permanebit
cadaver eius in ligno sed in eadem die sepelie
tur quia maledictus a deo est qui pendet in lig
no. Et nequaquam contaminabis terram tuam
quam dominus deus tuus dederit tibi in possessi

XXII

onem. Non videbis bovem fratris tui aut ovem e
rrantem et preteribis. sed reduces fratri tuo. E
tiam si non est propinquus tuus frater nec nosti
eum duces in domum tuam et erunt apud te quam
diu querat ea frater tuus et recipiat. Similiter fa
cies de asino et de vestimento et de omni re fratris
tui que perierit. Si inveneris ea ne neglegas qua
si aliena. Si videris asinum fratris tui aut bovem
cecidisse in via non despicies sed sublevabis cum
eo. Non induetur mulier veste virili nec vir u
tetur veste feminea. Abhominabilis enim a
pud dominum est. qui facit hec. Si ambulans per
viam in arbore vel in terra nidum avis inven
eris et matrem pullis vel ovis desuper incuban
tem non tenebis eam cum filiis sed abire patie
ris captos tenens filios ut bene sit tibi et long
o vivas tempore. Cum edificaveris domum
novam facies murum tecti per circuitum ne ef
fundatur sanguis in domo tua et sis reus lab
ente alio in preceps ruente. Ne seres vineam
tuam altero semine ne et semen quod sevisti et que
nascuntur ex vinea pariter sanctificentur. Non
arabis in bove simul et asino. Non indueris ve
stimento quod ex lana linoque contextum est. Funi
culos in fimbriis facies per quatuor angulos
pallii tui quo operieris. Si duxerit vir uxorem et
postea odio habuerit quesieritque occasiones
quibus dimittat eam obiciens ei nomen pessim
um. et dixerit uxorem hanc accepi et ingressus

ad eam non inveni virginem tollent eam pa
ter et mater eius et ferent secum signa virgi
nitatis eius ad seniores urbis qui in porta sunt et
dicet pater. Filiam meam dedi huic uxorem. Q
uam quia odit inposuit ei nomen pessimum
ut diceret non inveni filiam tuam virginem.
Et ecce hec sunt signa virginitatis filie mee. E
xpandent vestimentum coram senioribus civi
tatis. Adprehendentque senes urbis illius virum
et verberabunt illum. Condempnantes in
super centum siclis argenti quos dabit puelle
quoniam diffamavit nomen pessimum super
virginem filiam israhel. Habebitque eam uxorem
et non poterit dimittere omni tempore vite sue. Q
uod si verum est quod obicit et non est inventa vir
ginitas in puella eicient eam extra patris sui
fores domus et lapidibus obruent viri civitat
is eius et morietur quoniam fecit nefas in israhel.
ut fornicaretur in domo patris sui et auferes
malum de medio tui. Si dormierit vir cum
uxore alterius uterque morietur id est adulter
et adultera et auferes malum de israel. Si puel
lam virginem quam sponderit vir invenerit ea
aliquis in civitate et concubuerit cum illa edu
ces utrumque ad portam civitatis illius et la
pidibus obruentur. Puella quia non clamavit
cum esset in civitate vir quia humiliavit uxo
rem proximi sui et auferes malum de med
io tui. Sin autem in agro reppererit vir puellam
que desponsata est et adprehendens concubue
rit cum illa ipse morietur solus. Puella nich
il patietur nec est rea mortis quoniam sicut
latro consurgit contra fratrem suum et occidit
animam eius ita et puella perpessa est. Sola erat
in agro clamavit et nullus adfuit qui liberaret
eam. Si invenerit vir puellam virginem que
non habet sponsum adprehendens concubuerit
cum ea et res ad iudicium venerit dabit qui
dormierit cum ea patri puelle quinquagi
nta siclos argenti et habebit eam uxorem quia
humiliavit eam. Non poterit dimittere eam
cunctis diebus vite sue. Non accipiet homo
uxorem patris sui nec revelabit operiment

XXIII

um eius. Non intrabit eunuchus attritis vel
amputatis testiculis et absciso veretro eccles
iam domini. Non ingredietur manzer hoc est
de scorto natus in ecclesiam domini. usque ad
decimam generationem. Amanites et moabites
etiam post decimam generationem non intra
bunt ecclesiam domini in eternum quia noluerunt
vobis occurrere cum pane et aqua in via quando
egressi estis de egypto. Et quia conduxerunt e
contra te balaam filium beor de mesopotami
a sirie ut malediceret tibi et noluit dominus de
us tuus audire balaam. vertitque maledictionem
eius in benedictionem tuam eo quod diligeret te.
Non facies cum eis pacem nec queres eis bona
cunctis diebus vite tue in sempiternum. Non ab
hominaberis idumeum quia frater tuus est.
nec egiptium quia advena fuisti in terram eius.
Qui nati fuerint ex eis tertia generatione in
trabunt ecclesiam dei. Quando egressus fue
ris adversus hostes tuos in pugnam custodies
te ab omni re mala. Si fuerit inter vos homo

qui nocturno pollutus sit somnio egredietur
extra castra et non revertetur priusquam ad ves-
perum lavetur aqua et post solis occasum regredi-
etur in castra. Habebis locum extra castra ad quem
egrediaris ad requisita nature gerens pax-
illum in balteo. Cumque sederis fodies per circuit-
um et egesta humo operies quo relevatus es.
Dominus enim deus tuus ambulat in medio
castrorum ut eruat te et tradat tibi inimicos
tuos ut sint castra tua sancta et nichil in eis ap-
pareat feditatis ne derelinquat te. Non trades
servum domino suo qui ad te confugerit. Habi-
tabit tecum in loco qui ei placuerit et in una u-
rbium tuarum requiescet nec contristes eum.
Non erit meretrix de filiabus israel neque scortator d-
e filiis israel. Non offeres mercedem prostibuli
nec pretium canis in domo domini dei tui. Quic-
quid illud est quod voveris quia abhominatio est
utrumque apud dominum deum tuum. Non feneraberis
fratri tuo ad usuram pecuniam nec fruges nec
quamlibet aliam rem sed alieno. Fratri autem
tuo absque usura id quo indiget commodabis ut be-
nedicat tibi dominus deus tuus in omni opere
tuo ad terram quam ingredieris possidendam. Cum
voveris votum domino deo tuo non tardabis
reddere quia requiret illud dominus deus tuus. Et
si moratus fueris reputabit tibi in peccatum.
Si nolueris polliceri absque peccato eris. Quod
autem semel egressum est de labiis tuis obser-
vabis et facies sicut promisisti domino deo tu-
o et propria voluntate et ore tuo locutus es. Ingressus
vineam proximi tui comede uvas quantum ti-
bi placuerit. Foras autem ne efferas tecum.
Si intraveris in segetem amici tui frange spi-
cas et manu contere. Falce autem non metas.

XXIIII

Si acceperit homo uxorem et habuerit eam
et non invenerit gratiam ante oculos eius
propter aliquam feditatem scribet libellum re-
pudii et dabit in manu illius et dimittet eam
de domo sua. Cumque egressa alterum maritum
duxerit et ille quoque oderit eam dederitque illi
libellum repudii et dimiserit de domo sua vel
certe mortuus fuerit non poterit prior ma-
ritus recipere eam in uxorem quia polluta est
et abhominabilis facta est coram domino. Ne
peccare facias terram tuam quam dominus deus tuus
tradiderit tibi possidendam. Cum acceperit
homo nuper uxorem non procedet ad bellum nec
ei quippiam necessitatis iniungetur publi-
ce sed vacabit absque culpa domui sue ut uno a-
nno letetur cum uxore sua. Non accipies loco
pignoris inferiorem et superiorem molam quia
animam suam apposuit tibi. Si deprehensus fu-
erit homo sollicitans fratrem suum de filiis israel
et vendito eo acceperit pretium interficietur
et auferes malum de medio tui. Observa di-
ligenter ne incurras in plagam lepre sed faci-
es quecumque docuerint te sacerdotes levitici
generis iuxta id quod precepi eis et imple sollicite.
Mementote que fecerit dominus deus vester Marie
in via cum egrederemini de egipto. Cum re-
petes a proximo tuo rem aliquam quam debet
tibi non ingredieris domum eius ut pig-
nus auferas sed stabis foris et ille tibi proferet
quod habuerit. Si autem pauper est non pernoctabit
apud te pignus sed statim reddes ei ante so-
lis occasum ut dormiens in vestimento suo b-
enedicat tibi et habeas iustitiam coram domino deo t-
uo. Non negabis mercedem indigentis et pau-
peris fratris tui sive advene qui tecum mor-
atur in terra tua et intra portas tuas est. Sed eadem
die reddes ei pretium laboris sui ante solis oc-
casum quia pauper est et ex eo sustentat animam
suam. Ne clamet contra te ad dominum et reputetur
tibi in peccatum. Non occidentur patres pro filiis
nec filii pro patribus sed unusquisque pro suo pec-
cato morietur. Non pervertes iudicium advene
et pupilli nec auferes loco pignoris vidue ves-
timentum. Memento quod servieris in egipto et eru-
erit te dominus deus tuus inde. Iccirco precipio
ut facias hanc rem. Quando messueris segetem
in agro tuo et oblitus manipulum reliqueris
non reverteris ut tollas illum sed advenam et
pupillum et viduam auferre patieris ut be-
nedicat tibi dominus deus tuus in omni opere ma-
nuum tuarum. Si fruges colliges olivarum
quicquid remanserit in arboribus non reverteris
ut colligas sed relinques advene pupillo ac
vidue. Si vindemiaveris vineam tuam non
colliges remanentes racemos sed cedent in us-
os advene pupilli ac vidue. Memento quod et tu ser-
vieris in egipto et iccirco precipio tibi ut facias h-
anc rem.

XXV

Si fuerit causa inter aliquos et inter-
pellaverint iudices quem iustum esse perspexe-
rint illi iustitie palmam dabunt. Quem imp-
ium condempnabunt impietatis. Si autem
eum qui peccavit dignum viderint plagis pro-
sternent et coram se facient verberari. Pro me-
nsura peccati erit plagarum modus ita dum-
taxat ut quadragenarium numerum non ex-
cedant ne fede laceratus ante oculos tuos abeat
frater tuus. Non ligabis os bovis terentis in ar-
ea fruges tuas. Quando habitaverint fratres sim-
ul et unus ex eis absque liberis mortuus fuerit
uxor defuncti non nubet alteri sed accipiet eam
frater eius et suscitabit semen fratris sui. Et pri-
mogenitum ex ea filium nomine illius appella-
bit ut non deleatur nomen eius ex israel. Sin autem
noluerit accipere uxorem fratris sui que ei le-
ge debetur. Perget mulier ad portam civitatis et
interpellabit maiores natu dicetque. Non vult
frater viri mei suscitare nomen fratris sui in i-
srael nec me in coniugium sumere. Statimque acer-
sire eum facient et interrogabunt. Si responderit
nolo eam uxorem accipere accedet mulier ad eum
coram senioribus et tollet calciamentum de pede eius
spuetque in faciem eius et dicet. Sic fit homini qui
non edificat domum fratris sui. Et vocabitur
nomen illius in israel domus discalciati. Si habu-
erint inter se iurgium viri et unus contra alteri-
um rixari ceperit volensque uxor alterius eruere vi-
rum suum de manu fortioris miserit manum et ap-
prehenderit verenda eius abscides manum illius
nec flecteris super eam ulla misericordia. Non habebis in
sacculo diversa pondera maius et minus nec erit in do-
mo tua modius maior et minor. Pondus habe-
bis iustum et verum et modius equalis et verus
erit tibi ut multo vivas tempore super terram quam

dominus deus tuus dederit tibi. Abhominatur enim dominus eum qui facit hec et adversatur omnem iniustitiam. Memento que fecerit tibi amalech in via quando egrediebaris ex egypto quomodo occurrerit tibi et extremos agminis tui qui lassi residebant ceciderit quando tu eras fame et labore confectus et non timuerit deum. Cum ergo dominus deus tuus dederit tibi requiem et subiecerit cunctas per circuitum nationes in terra quam tibi pollicitus est, delebis nomen eius sub celo. Cave ne obliviscaris.

XXVI

Cumque intraveris terram quam dominus deus tuus tibi daturus est possidendam et obtinueris eam atque habitaveris in illa, tolles de cunctis frugibus primitias et pones in cartallo. Pergesque ad locum quem dominus deus tuus elegerit ut ibi invocetur nomen eius. Accedesque ad sacerdotem qui fuerit in diebus illis et dices ad eum. Profiteor hodie coram domino deo tuo quod ingressus sim terram pro qua iuravit patribus nostris ut daret eam nobis. Suscipiensque sacerdos cartallum de manu eius ponet ante altare domini dei tui et loqueris in conspectu domini dei tui. Syrus persequebatur patrem meum qui descendit in egyptum et ibi peregrinatus est in paucissimo numero. Crevitque in gentem magnam et robustam et infinite multitudinis. Afflixeruntque nos egyptii et persecuti sunt imponentes onera gravissima. Et clamavimus ad dominum deum patrum nostrorum qui exaudivit nos et respexit humilitatem nostram et laborem atque angustias et eduxit nos de egypto in manu forti et brachio extento in ingenti pavore in signis atque portentis et introduxit ad locum istum et tradidit nobis terram lacte et melle manantem. Et idcirco nunc offero primitias frugum terre quam dominus deus dedit michi. Et dimittes eas in conspectu domini dei tui et adorato domino deo tuo. Et epulaberis in omnibus bonis que dominus deus tuus dederit tibi et domui tue tu et levites et advena qui tecum est. Quando compleveris decimam cunctarum frugum tuarum anno decimarum tertio dabis levite et advene et pupillo et vidue ut comedant intra portas tuas et saturentur. Loquerisque in conspectu domini dei tui. Abstuli quod sanctificatum est de domo mea et dedi illud levite et advene et pupillo et vidue sicut iussisti michi. Non preterivi mandata tua nec sum oblitus imperii. Non comedi ex eis in luctu meo nec separavi ea in qualibet inmunditia nec expendi ex his quicquam in re funebri. Obedivi voci domini dei mei et feci omnia sicut precepisti michi. Respice de sanctuario tuo et de excelso habitaculo celorum et benedic populo tuo israel et terre quam dedisti nobis sicut iurasti patribus nostris terre lacte et melle mananti. Hodie dominus deus tuus precepit tibi ut facias mandata hec atque iudicia et custodias et impleas ex toto corde tuo et ex tota anima tua. Dominum elegisti hodie ut sit tibi deus et ambules in viis eius et custodias cerimonias illius et mandata atque iudicia et obedias eius imperio. Et dominus elegit te hodie ut sis ei populus peculiaris sicut locutus est tibi et custodias omnia mandata eius et faciat te excelsiorem cunctis gentibus quas creavit in laudem et nomen et gloriam suam ut sis populus sanctus domini dei tui sicut locutus est.

XXVII

Precepit autem moyses et seniores israel populo dicentes. Custodite mandatum quod precipio vobis hodie. Cumque transieritis iordanem in terram quam dominus deus tuus dabit tibi eriges ingentes lapides et calce levigabis eos ut possis in eis scribere omnia verba legis huius iordane transmisso ut introeas terram quam dominus deus tuus dabit tibi terram lacte et melle manantem sicut iuravit patribus tuis. Quando ergo transieritis iordanem erigite lapides quos ego hodie precipio vobis in monte ebal et levigabis calce et edificabis ibi altare domino deo tuo de lapidibus quos ferrum non tetigit et de saxis informibus et impolitis et offeres super eo holocausta domino deo tuo et immolabis hostias pacificas. Comedesque ibi et epulaberis coram domino deo tuo et scribes super lapides omnia verba legis huius plane et lucide. Dixeruntque moyses et sacerdotes levitici generis ad omnem israel. Attende et audi israel. Hodie factus es populus domini dei tui. Audies vocem eius et facies mandata atque iusticias que ego precipio tibi. Precepitque moyses populo in die illo dicens. Hii stabunt ad benedicendum domino super montem garizim iordane transmisso. Symeon levi iudas ysachar ioseph et beniamin. Et e regione isti stabunt ad maledicendum in monte ebal. Ruben gad et aser zabulon dan et neptalim. Et pronunciabunt levite dicentque ad omnes viros israel excelsa voce. Maledictus homo qui facit sculptile et conflatile abominationem domini opus manuum artificum ponetque illud in abscondito. Et respondebit omnis populus et dicet amen. Maledictus qui non honorat patrem suum et matrem. Et dicet omnis populus amen. Maledictus qui transfert terminos proximi sui. Et dicet omnis populus amen. Maledictus qui errare facit cecum in itinere. Et dicet omnis populus amen. Maledictus qui pervertit iudicium advene et pupilli et vidue. Et dicet omnis populus amen. Maledictus qui dormit cum uxore patris sui et revelat operimentum lectuli eius. Et dicet omnis populus amen. Maledictus qui dormierit cum omni iumento. Et dicet omnis populus amen. Maledictus qui dormierit cum sorore sua filia patris sui sive matris sue. Et dicet omnis populus amen. Maledictus qui dormierit cum socru sua. Et dicet omnis populus amen. Maledictus qui clam percusserit proximum suum. Et dicet omnis populus amen. Maledictus qui accipit munera ut percutiat animam innocentis sanguinis. Et dicet omnis populus amen. Maledictus qui non permanet in sermonibus legis huius nec eos opere perficit. Et dicet omnis populus amen.

XXVIII

Si autem audieris vocem domini dei tui ut facias atque custodias omnia mandata eius que ego precipio tibi hodie faciet te dominus deus tuus excelsiorem cunctis gentibus que versantur in terra. Venientque super te universe benedictiones iste et apprehendent te si tamen precepta eius audieris. Benedictus tu in civitate et benedictus in agro. Benedictus fructus ventris tui et fructus terre tue. Benedictusque iumentorum tuorum greges armentorum tuorum et caule ovium tuarum. Benedicta orrea tua et benedicte reli

quie tue. Benedictus eris ingrediens et egrediens. Dabit dominus inimicos tuos qui consurgunt adversum te corruentes in conspectu tuo. Per unam viam venient contra te et per septem fugient a facie tua. Emittet dominus benedictionem super cellaria tua et super omnia opera manuum tuarum benedicetque tibi in terra quam acceperis. Suscitabit te dominus sibi in populum sanctum sicut iuravit tibi si custodieris mandata domini dei tui et ambulaveris in viis eius. Videbuntque omnes terrarum populi quod nomen domini invocatum sit super te et timebunt te. Abundare te faciet dominus omnibus bonis fructu uteri tui et fructu iumentorum tuorum fructu terre tue quam iuravit dominus patribus tuis ut daret tibi. Aperiet dominus thesaurum suum optimum celum ut tribuat pluviam terre sue in tempore suo. Benedicetque cunctis operibus manuum tuarum et feneraberis gentibus multis et ipse a nullo fenus accipies. Constituet te dominus in caput et non in caudam et eris semper supra et non subter si tamen audieris mandata domini dei tui que ego precipio tibi hodie et custodieris et feceris ac non declinaveris ab eis nec ad dexteram nec ad sinistram nec secutus fueris deos alienos neque colueris eos. Quod si audire nolueris vocem domini dei tui ut non custodias et facias omnia mandata eius et cerimonias quas ego precipio tibi hodie venient super te omnes maledictiones iste et apprehendent te. Maledictus eris in civitate et maledictus in agro. Maledictum horreum tuum et maledicte reliquie tue. Maledictus fructus ventris tui et fructus terre tue. Armenta boum tuorum et greges ovium tuarum. Maledictus eris ingrediens et maledictus egrediens. Mittet dominus super te famem et esuriem et increpationem in omnia opera tua que facies donec conterat te et perdat velociter propter adinventiones tuas pessimas in quibus reliquisti me. Adiungat dominus tibi pestilentiam donec consumat te de terra ad quam ingredieris possidendam. Percutiat te dominus egestate febri et frigore ardore et estu et aere corrupto ac rubigine et persequatur donec pereas. Sit celum quod supra te est eneum et terram quam calcas ferrea. Det dominus imbrem terre tue pulverem et de celo descendat super te cinis donec conteraris. Tradat te dominus corruentem ante hostes tuos. Per unam viam egrediaris contra eos et per septem fugias et dispergaris per omnia regna terre. Sitque cadaver tuum in escam cunctis volatilibus celi et bestiis terre et non sit qui abigat. Percutiat te dominus ulcere Egypti et partem corporis per quam stercora digeruntur scabie quoque et prurigine ita ut curari nequeas. Percutiat te dominus amentia et cecitate ac furore mentis et palpes in meridie sicut palpare solet cecus in tenebris et non dirigas vias tuas. Omni tempore calumpniam sustineas et opprimaris violentia nec habeas qui liberet te. Uxorem accipias et alius dormiat cum ea. Domum edifices et non habites in ea. Plantes vineam et non vindemies eam. Bos tuus immoletur coram te et non comedas ex eo. Asinus tuus rapiatur in conspectu tuo et non reddatur tibi. Oves tue dentur inimicis tuis et non sit qui te adiuvet. Filii tui et filie tue tradantur alteri populo videntibus oculis tuis et deficientibus ad conspectum eorum tota die et non sit fortitudo in manu tua. Fructus terre tue et omnes labores tuos comedat populus quem ignoras et sis semper calumpniam sustinens et oppressus cunctis diebus et stupens ad terrorem eorum que videbunt oculi tui. Percutiat te dominus ulcere pessimo in genibus et in suris sanarique non possis a planta pedis usque ad verticem tuum. Ducet dominus te et regem tuum quem constitueris super te in gentem quam ignoras tu et patres tui et servies ibi diis alienis ligno et lapidi et eris perditus in proverbium ac fabulam omnibus populis ad quos te introduxerit dominus. Sementem multam iacies in terram et modicum congregabis quia locuste omnia devorabunt. Vineam plantabis et fodies et vinum non bibes nec colliges ex eo quippiam quia vastabitur vermibus. Olivas habebis in omnibus terminis tuis et non ungueris oleo quia defluent et peribunt. Filios generabis et filias et non frueris eis quia ducentur in captivitatem. Omnes arbores tuas et fruges terre tue rubigo consumet. Advena qui tecum versatur in terra ascendet super te eritque sublimior. Tu autem descendes et eris inferior. Ipse fenerabit tibi et tu non fenerabis ei. Ipse erit in caput et tu eris in caudam et venient super te omnes maledictiones iste et persequentes apprehendent te donec intereas quia non audisti vocem domini dei tui nec servasti mandata eius et cerimonias quas precepit tibi et erunt in te signa atque prodigia et in semine tuo usque in sempiternum eo quod non servieris domino deo tuo in gaudio cordisque letitia propter rerum omnium habundantiam. Servies inimico tuo quem inmittet dominus tibi in fame et siti et nuditate et omnium penuria et ponet iugum ferreum super cervicem tuam donec te conterat. Adducet dominus super te gentem de longinquo et de extremis finibus terre in similitudinem aquile volantis cum impetu cuius linguam intelligere non possis. Gentem procacissimam que non deferat seni nec misereatur parvulo et devoret fructum iumentorum tuorum ac fruges terre tue donec intereas et non relinquat tibi triticum vinum et oleum armenta et greges ovium donec te disperdat et conterat in cunctis urbibus tuis et destruantur muri tui firmi atque sublimes in quibus habebas fiduciam in omni terra tua. Obsideberis intra portas tuas in omni terra quam dabit tibi dominus deus tuus et comedes fructum ventris tui et carnes filiorum et filiarum tuarum quas dederit tibi dominus deus tuus in angustia et vastitate qua opprimet te hostis tuus. Homo delicatus in te et luxuriosus valde invidebit fratri suo et uxori que cubat in sinu suo ne det eis de carnibus filiorum suorum quas comedet eo quod nihil aliud habeat in obsidione et penuria qua vastaverint te inimici tui intra omnes portas tuas. Tenera mulier et delicata que super terram ingredi non valebat nec pedis vestigium figere propter mollitiem et teneritudinem

nimiam invidebit viro suo qui cubat in sinu eius super filii et filie carnibus et illuvie secundarum que egrediuntur de medio feminum eius et super liberos qui eadem ora nati sunt. Comedent enim eos clam propter rerum omnium penuriam in obsidione et vastitate qua opprimet te inimicus tuus intra portas tuas. Nisi custodieris et feceris omnia verba legis huius que scripta sunt in hoc volumine et timueris nomen eius gloriosum et terribile. hoc est dominum deum tuum augebit dominus plagas tuas et plagas seminis tui plagas magnas et perseverantes infirmitates pessimas et perpetuas et convertet in te omnes afflictiones egipti quas timuisti et adherebunt tibi. Insuper et universos langores et plagas que non sunt scripte in volumine legis huius inducet dominus super te donec te conterat et remanebitis pauci numero qui prius eratis sicut astra celi pre multitudine quoniam non audisti vocem domini dei tui. Et sicut ante letatus est dominus super vos bene vobis faciens vosque multiplicans sic letabitur disperdens vos atque subvertens ut auferamini de terra ad quam ingredieris possidendam. Disperget te dominus in omnes populos a summitate terre usque ad terminos eius et servies ibi diis alienis quos et tu ignoras et patres tui lignis et lapidibus. In gentibus quoque illis non quiesces neque erit requies vestigio pedis tui. Dabit enim tibi dominus ibi cor pavidum et deficientes oculos et animam merore consumptam. Et erit vita tua quasi pendens ante te. Timebis nocte et die et non credes vite tue. Mane dices quis michi det vesperum et vespere quis michi det mane propter cordis tui formidinem qua terreberis et propter ea que tuis videbis oculis. Reducet te dominus classibus in egiptum per viam de qua dixit tibi ut eam amplius non videres. Ibi venderis inimicis tuis in servos et ancillas et non erit qui emat.

XXIX

Hec sunt verba federis quod precepit dominus moysi ut feriret cum filiis israel in terra moab preter illud fedus quod cum eis pepigit in oreb. Vocavitque moyses omnem israel et dixit ad eos. Vos vidistis universa que fecerit dominus coram vobis in terra egipti pharaoni et omnibus servis eius universeque terre illius temptationes magnas quas viderunt oculi tui signa illa portentaque ingentia. Et non dedit vobis dominus cor intelligens et oculos videntes et aures que possent audire usque in presentem diem. Adduxit vos .xl. annis per desertum. Non sunt attrita vestimenta vestra nec calciamenta pedum vestrorum vetustate consumpta sunt. Panem non comedistis vinum et siceram non bibistis ut sciretis quia ego sum dominus deus vester. Et venistis ad locum hunc. Egressusque est seon rex esebon et og rex basan occurrens nobis ad pugnam. Et percussimus eos et tulimus terram eorum ac tradidimus possidendam ruben et gad et dimidie tribui manasse. Custodite ergo verba pacti huius et implete ea ut intelligatis universa que facitis. Vos statis hodie cuncti coram domino deo vestro principes vestri ac tribus et maiores natu atque doctores omnis populus israel. Liberi et uxores vestre et advena qui tecum moratur in castris exceptis lignorum cesoribus et his qui comportant aquas ut transeas in federe domini dei tui et in iureiurando quod hodie dominus deus tuus percutit tecum ut suscitet te sibi in populum et ipse sit deus tuus sicut locutus est tibi et sicut iuravit patribus tuis abraam ysaac et iacob. Nec vobis solis ego hoc fedus ferio et hec iuramenta confirmo sed cunctis presentibus et absentibus. Vos enim nostis ut habitaverimus in terra egipti et quomodo transierimus per medium nationum quas transeuntes vidistis abominationes et sordes id est idola eorum lignum et lapidem argentum et aurum que colebant. Ne forte sit inter vos vir aut mulier familia aut tribus cuius cor aversum est hodie a domino deo vestro ut vadat et serviat diis illarum gentium et sit inter vos radix germinans fel et amaritudinem. Cumque audierit verba iuramenti huius benedicat sibi in corde suo dicens. Pax erit michi et ambulabo in pravitate cordis mei et assumat ebria sicientem et dominus non ignoscat ei sed tunc quam maxime furor eius fumet et zelus contra hominem illum et sedeant super eum omnia maledicta que scripta sunt in volumine hoc et deleat nomen eius sub celo et consummat eum in perditionem ex omnibus tribubus israel iuxta maledictiones que in libro legis huius ac federis continentur. Dicetque sequens generatio et filii qui nascentur deinceps et peregrini qui de longe venerint videntes plagas terre illius et infirmitates quibus eam afflixerit dominus sulfure et salis ardore comburens ita ut ultra non seratur nec virens quippiam germinet in exemplum subversionis sodome et gomorre adame et seboim quas subvertit dominus in ira et furore suo et dicent omnes gentes. Quare sic fecit dominus terre huic? Que est hec ira furoris immensa? Et respondebunt. Quia dereliquerunt pactum domini quod pepigit cum patribus eorum quando eduxit eos de terra egipti et servierunt diis alienis et adoraverunt eos quos nesciebant et quibus non fuerant attributi. Idcirco iratus est furor domini contra terram istam ut induceret super eam omnia maledicta que in hoc volumine scripta sunt. Et eiecit eos de terra sua in ira et in furore et in indignatione maxima proiecitque in terram alienam sicut hodie comprobatur. Abscondita domino deo nostro que manifesta sunt nobis et filiis nostris usque in eternum ut faciamus universa legis huius.

XXX

Cum ergo venerint super te omnes sermones isti benedictio sive maledictio quam proposui in conspectu tuo et ductus penitudine cordis tui in universis gentibus in quas disperserit te dominus deus tuus reversus fueris ad eum et obedieris eius imperiis sicut ego hodie precipio tibi cum filiis tuis in toto corde tuo et in tota anima tua reducet te dominus deus tuus captivitatem tuam ac miserebitur tui et rursum congregabit te de cunctis populis in quos te ante dispersit. Si ad cardines celi fueris dissipatus inde te retrahet dominus deus tuus et assumet atque introducet in terram quam possederunt patres tui et obtinebis eam et benedicens tibi maiores nu

mentem te faciet quam fuerunt patres tui. Circumcidet dominus deus tuus cor tuum et cor seminis tui ut diligas dominum deum tuum in toto corde tuo et in tota anima tua et possis vivere. Omnes autem maledictiones has convertet super inimicos tuos et eos qui oderunt te et persequuntur. Tu autem reverteris et audies vocem domini dei tui. Faciesque universa mandata que ego precipio tibi hodie et habundare te faciet dominus deus tuus in cunctis operibus manuum tuarum. In sobole uteri tui et in fructu iumentorum tuorum in ubertate terre tue et in rerum omnium largitate. Revertetur enim dominus ut gaudeat super te in omnibus bonis sicut gavisus est in patribus tuis. Si tamen audieris vocem domini dei tui et custodieris precepta eius et cerimonias que in hac lege conscripte sunt et revertaris ad dominum deum tuum in toto corde tuo et in tota anima tua. Mandatum hoc quod ego precipio tibi hodie non supra te est neque procul positum nec in celo situm ut possis dicere quis nostrum ad celum valet conscendere ut deferat illud ad nos ut audiamus atque opere compleamus. Neque trans mare positum ut causeris et dicas. Quis e nobis transfretare poterit mare et illud ad nos usque deferre ut possimus audire et facere quod preceptum est. Sed iuxta te est sermo valde in ore tuo et in corde tuo ut facias illum. Considera quod hodie proposuerit in conspectu tuo vitam et bonum et e contrario mortem et malum ut diligas dominum deum tuum et ambules in viis eius et custodias mandata illius et cerimonias atque iudicia et vivas atque multiplicet te et benedicat tibi in terram quam ingredieris possidendam. Si autem aversum fuerit cor tuum et audire nolueris atque errore deceptus adoraveris deos alienos et servieris eis predico tibi hodie quod pereas et parvo tempore moreris in terram ad quam iordanem transmisso ingredieris possidendam. Testes invoco hodie celum et terram quod proposuerim vobis vitam et bonum benedictionem et maledictionem. Elige ergo vitam ut et tu vivas et semen tuum et diligas dominum deum tuum atque obedias voci eius et illi adhereas. Ipse est enim vita tua et longitudo dierum tuorum ut habites in terra pro qua iuravit dominus patribus tuis abraam isaac et iacob ut daret eam illis.

XXXI

Abiit itaque moyses et locutus est omnia verba hec ad universum israhelem et dixit ad eos. Centum viginti annorum sum hodie non possum ultra ingredi et regredi presertim cum dominus dixerit michi. Non transibis iordanem istum. Dominus ergo deus tuus transibit ante te. Ipse delebit omnes gentes has in conspectu tuo et possidebis eas. Et iosue iste transibit ante te sicut locutus est dominus. Facietque dominus eis sicut fecit seon et og regibus amorreorum et terre eorum delebitque eos. Cum ergo et hos tradiderit vobis similiter facietis eis sicut precepi vobis. Viriliter agite et confortamini. Nolite timere nec paveatis a conspectu eorum quia dominus deus tuus ipse est ductor tuus et non dimittet nec derelinquet te. Vocavitque moyses iosue et dixit ei coram omni israhel. Confortare et esto robustus tu enim introduces populum istum in terram quam daturum se patribus eorum iuravit dominus et tu eam sorte divides. Et dominus qui ductor est vester ipse erit tecum non dimittet nec derelinquet te. Noli timere nec paveas. Scripsit itaque moyses legem hanc et tradidit eam sacerdotibus filiis levi qui portabant archam federis domini et cunctis senioribus israhelis. Precepitque eis dicens. Post septem annos anno remissionis sollempnitate tabernaculorum convenientibus cunctis ex israhel ut appareant in conspectu domini dei tui in loco quem elegerit dominus leges verba legis huius coram omni israhel audientibus eis. Et in unum omni populo congregato tam viris quam mulieribus parvulis et advenis qui sunt intra portas tuas ut audientes discant et timeant dominum deum tuum et custodiant impleantque omnes sermones legis huius. Filii quoque eorum qui nunc ignorant audire possint et timeant dominum deum suum cunctis diebus quibus versantur in terra ad quam vos iordane transito pergitis obtinendam. Et ait dominus ad moysen. Ecce prope sunt dies mortis tue. Voca iosue et state in tabernaculo testimonii ut precipiam ei. Abierunt ergo moyses et iosue et steterunt in tabernaculo testimonii. Apparuitque dominus ibi in columpna nubis que stetit in introitu tabernaculi. Dixitque dominus ad moysen. Ecce tu dormies cum patribus tuis et populus iste consurgens fornicabitur post deos alienos in terra ad quam ingreditur ubi derelinquet me et irritum faciet fedus quod pepigi cum eo. Et irascetur furor meus contra eum in die illo et derelinquam eum et abscondam faciem meam ab eo et erit in devorationem. Invenient eum omnia mala et afflictiones ita ut dicat in die illo. Vere quia deus non est mecum invenerunt me hec mala. Ego autem abscondam et celabo faciem meam in die illo propter omnia mala que fecit quia secutus est deos alienos. Nunc itaque scribite vobis canticum istud et docete filios israhel ut memoriter teneant et ore decantent et sit michi carmen istud pro testimonio inter filios israhel. Introducam enim eum in terram pro qua iuravi patribus eorum lacte et melle manantem. Cumque comederint et saturati crassique fuerint convertentur ad deos alienos et servient eis detrahentque michi et irritum facient pactum meum. Postquam invenerint eum mala multa et afflictiones respondebit ei canticum istud pro testimonio quod nulla delebit oblivio ex ore seminis tui. Scio enim cogitationes eius que facturus sit hodie antequam introducam eum in terram quam ei pollicitus sum. Scripsit ergo moyses canticum et docuit filios israhel. Precepitque iosue filio nun et ait. Confortare et esto robustus. Tu enim introduces filios israhel in terram quam pollicitus sum et ego ero tecum. Postquam ergo scripsit moyses verba legis huius in volumine atque complevit precepit levitis qui portabant archam federis domini dicens. Tollite librum istum et ponite eum in latere arche federis domini dei vestri ut sit ibi contra te in testimonium. Ego enim scio contentionem tuam et cervicem tuam durissimam. Adhuc vivente me et ingrediente vobiscum semper contentiose egistis contra dominum quanto magis cum mortuus fuero. Congregate ad me omnes ma

maiores natu per tribus vestras atque doctores et loquar audientibus eis sermones istos et invocabo contra eos caelum et terram. Novi enim quod post mortem meam inique agetis et declinabitis cito de via quam praecepi vobis et occurrent vobis mala in extremo tempore quando feceritis malum in conspectu Domini ut irritetis eum per opera manuum vestrarum. Locutus est ergo Moyses audiente universo coetu Israhel verba carminis huius et ad finem usque conplevit.

XXXII

Audite caeli quae loquor audiat terra verba oris mei. Concrescat in pluvia doctrina mea fluat ut ros eloquium meum quasi imber super herbam et quasi stillae super gramina. Quia nomen Domini invocabo date magnificentiam Deo nostro. Dei perfecta sunt opera et omnes viae eius iudicia. Deus fidelis et absque ulla iniquitate iustus et rectus. Peccaverunt ei et non filii eius in sordibus. Generatio prava atque perversa. Haecine reddis Domino popule stulte et insipiens? Numquid non ipse est pater tuus qui possedit te et fecit et creavit te? Memento dierum antiquorum cogita generationes singulas. Interroga patrem tuum et adnuntiabit tibi maiores tuos et dicent tibi. Quando dividebat Altissimus gentes quando separabat filios Adam constituit terminos populorum iuxta numerum filiorum Israhel. Pars autem Domini populus eius Iacob funiculus hereditatis eius. Invenit eum in terra deserta in loco horroris et vastae solitudinis circumduxit eum et docuit et custodivit quasi pupillam oculi sui. Sicut aquila provocans ad volandum pullos suos et super eos volitans expandit alas suas et adsumpsit eum atque portavit in umeris suis. Dominus solus dux eius fuit et non erat cum eo deus alienus. Constituit eum super excelsam terram ut comederet fructus agrorum ut sugeret mel de petra oleumque de saxo durissimo. Butyrum de armento et lac de ovibus cum adipe agnorum et arietum filiorum Basan et hircos cum medulla tritici et sanguinem uvae biberet meracissimum. Incrassatus est dilectus et recalcitravit incrassatus impinguatus dilatatus dereliquit Deum factorem suum et recessit a Deo salutari suo. Provocaverunt eum in diis alienis et in abominationibus ad iracundiam concitaverunt. Immolaverunt daemoniis et non Deo diis quos ignorabant novi recentesque venerunt quos non coluerunt patres eorum. Deum qui te genuit dereliquisti et oblitus es Domini creatoris tui. Vidit Dominus et ad iracundiam concitatus est quia provocaverunt eum filii sui et filiae. Et ait abscondam faciem meam ab eis et considerabo novissima eorum. Generatio enim perversa est et infideles filii. Ipsi me provocaverunt in eo qui non erat Deus et irritaverunt in vanitatibus suis et ego provocabo eos in eo qui non est populus et in gente stulta irritabo illos. Ignis succensus est in furore meo et ardebit usque ad inferni novissima devorabitque terram cum germine suo et montium fundamenta conburet. Congregabo super eos mala et sagittas meas conplebo in eis. Consumentur fame et devorabunt eos aves morsu amarissimo dentes bestiarum inmittam in eos cum furore trahentium super terram atque serpentium. Foris vastabit eos gladius et intus pavor iuvenem simul ac virginem lactantem cum homine sene. Dixi ubi nam sunt cessare faciam ex hominibus memoriam eorum. Sed propter iram inimicorum distuli ne forte superbirent hostes eorum et dicerent manus nostra excelsa et non Dominus fecit haec omnia. Gens absque consilio est et sine prudentia. Utinam saperent et intellegerent ac novissima providerent. Quomodo persequatur unus mille et duo fugent decem milia? Nonne ideo quia Deus suus vendidit illos et Dominus conclusit eos? Non enim est Deus noster ut dii eorum et inimici nostri sunt iudices. De vinea enim Sodomorum vinea eorum et de suburbanis Gomorrae uva eorum uva fellis et botri amarissimi. Fel draconum vinum eorum et venenum aspidum insanabile. Nonne haec condita sunt apud me et signata in thesauris meis? Mea est ultio et ego retribuam in tempore ut labatur pes eorum. Iuxta est dies perditionis et adesse festinant tempora. Iudicabit Dominus populum suum et in servis suis miserebitur. Videbit quod infirmata sit manus et clausi quoque defecerunt residuique consumpti sunt. Et dicent ubi sunt dii eorum in quibus habebant fiduciam de quorum victimis comedebant adipes et bibebant vinum libaminum? Surgant et opitulentur vobis et in necessitate vos protegant. Videte quod ego sim solus et non sit alius deus praeter me. Ego occidam et ego vivere faciam. Percutiam et ego sanabo et non est qui de manu mea possit eruere. Levabo ad caelum manum meam et dicam vivo ego in aeternum. Si acuero ut fulgur gladium meum et arripuerit iudicium manus mea reddam ultionem hostibus meis et his qui oderunt me retribuam. Inebriabo sagittas meas sanguine et gladius meus devorabit carnes. De cruore occisorum et de captivitate nudati inimicorum capitis. Laudate gentes populum eius quia sanguinem servorum suorum ulciscetur et vindictam retribuet in hostes eorum et propitius erit terrae populi sui. Venit ergo Moyses et locutus est omnia verba cantici huius in auribus populi ipse et Iosue filius Nun. Conplevitque omnes sermones istos loquens ad universum Israhel. Et dixit ad eos. Ponite corda vestra in omnia verba quae ego testificor vobis hodie ut mandetis ea filiis vestris custodire et facere et implere universa quae scripta sunt in volumine legis huius. Quia non in cassum praecepta sunt vobis sed ut singuli in eis viverent quae facientes longo perseveretis tempore in terra ad quam Iordanem transmissuri ingredimini possidendam. Locutusque est Dominus ad Moysen in eadem die dicens. Ascende in montem istum Abarim id est transituum in montem Nebo qui est in terra Moab contra Hiericho et vide terram Chanaan quam ego tradam filiis Israhel obtinendam et morere in monte. Quem conscendens iungeris populis tuis sicut mortuus est Aaron frater tuus in monte Hor et adpositus populis suis. Quia praevaricati estis contra me in medio filiorum Israhel ad Aquas Contradictionis in Cades deserti Sin et non sanctificastis me inter filios Israhel. E contra videbis terram et non ingredieris in eam quam ego dabo filiis Israhel.

XXXIII

Haec est bene-

...dictio qua benedixit [illegible] filiis Israel ante mortem suam. Et ait [illegible] et de Seir ortus est nobis. Apparuit de monte Pharan et cum eo [illegible] in dextera eius ignea lex. Dilexit populos. Omnes sancti in manu illius sunt [illegible] appropinquant pedibus eius accipient de doctrina illius. Legem praecepit nobis Moyses, hereditatem multitudinis Iacob. Erit apud rectissimum rex, congregatis principibus populi cum tribubus Israel. Vivat Ruben et non moriatur, et sit parvus in numero. Haec est Iudae benedictio. Audi Domine vocem Iudae et ad populum suum introduc eum. Manus eius pugnabunt pro eo, et adiutor illius contra adversarios eius erit. Levi quoque ait: Perfectio tua et doctrina tua viro sancto tuo quem probasti in temptatione et iudicasti ad aquas contradictionis, qui dixit patri suo et matri suae: Nescio vos, et fratribus suis: Ignoro illos, et nescierunt filios suos. Hii custodierunt eloquium tuum et pactum tuum servaverunt, iudicia tua o Iacob et legem tuam o Israel. Ponent thimiama in furore tuo et holocaustum super altare tuum. Benedic Domine fortitudini eius et opera manuum illius suscipe. Percute dorsa inimicorum eius, et qui oderunt eum non consurgant. Et Beniamin ait: Amantissimus Domini habitabit confidenter in eo, quasi in thalamo tota die morabitur et inter humeros illius requiescet. Ioseph quoque ait: De benedictione Domini terra eius, de pomis caeli et rore atque abysso subiacente, de pomis fructuum solis ac lunae, de vertice antiquorum montium, de pomis collium aeternorum, et de frugibus terrae et plenitudine eius. Benedictio illius qui apparuit in rubo veniat super caput Ioseph et super verticem nazarei inter fratres suos. Quasi primogeniti tauri pulchritudo eius, cornua rinocerotis cornua illius; in ipsis ventilabit gentes usque ad terminos terrae. Hae sunt multitudines Ephraim et haec milia Manasse. Et Zabulon ait: Laetare Zabulon in exitu tuo, et Isachar in tabernaculis tuis. Populos ad montem vocabunt; ibi immolabunt victimas iustitiae, qui inundationem maris quasi lac sugent et thesauros absconditos arenarum. Et Gad ait: Benedictus in latitudine Gad; quasi leo requievit cepitque brachium et verticem. Et vidit principatum suum, quod in parte sua doctor esset repositus; qui fuit cum principibus populi et fecit iustitias Domini et iudicium suum cum Israel. Dan quoque ait: Dan catulus leonis fluet largiter de Basan. Et Nepthalim dixit: Nepthalim abundantia perfruetur et plenus erit benedictionibus Domini; mare et meridiem possidebit. Aser quoque ait: Benedictus in filiis Aser; sit placens fratribus suis et tinguat in oleo pedem suum. Ferrum et aes calciamentum eius. Sicut dies iuventutis tuae, ita et senectus tua. Non est alius ut Deus rectissimi; ascensor caeli auxiliator tuus; magnificentia eius discurrunt nubes. Habitaculum eius sursum et subter brachia sempiterna. Eiciet a facie tua inimicum dicetque: Conterere. Habitabit Israel confidenter et solus. Oculus Iacob in terra frumenti et vini, caelique caligabunt rore. Beatus es tu Israel; quis similis tui popule qui salvaris in Domino? Scutum auxilii tui et gladius gloriae tuae. Negabunt te inimici tui et tu eorum colla calcabis.

XXXIIII

Ascendit ergo Moyses de campestribus Moab super montem Nebo in verticem Phasga contra Iericho. Ostenditque ei Dominus omnem terram Galaad usque Dan, et universum Nepthalim terramque Ephraim et Manasse, et omnem terram Iuda usque ad mare novissimum, et australem partem, et latitudinem campi Iericho civitatis palmarum usque Segor. Dixitque Dominus ad eum: Haec est terra pro qua iuravi Abraham, Isaac et Iacob, dicens: Semini tuo dabo eam. Vidisti eam oculis tuis et non transibis ad illam. Mortuusque est ibi Moyses servus Domini in terra Moab iubente Domino, et sepelivit eum in valle terrae Moab contra Phogor, et non cognovit homo sepulchrum eius usque in praesentem diem. Moyses centum viginti annorum erat quando mortuus est. Non caligavit oculus eius nec dentes illius moti sunt. Fleveruntque eum filii Israel in campestribus Moab triginta diebus, et completi sunt dies planctus lugentium Moysen. Iosue vero filius Nun repletus est spiritu sapientiae, quia Moyses posuit super eum manus suas, et oboedierunt ei filii Israel, feceruntque sicut praecepit Dominus Moysi. Et non surrexit propheta ultra in Israel sicut Moyses, quem nosset Dominus facie ad faciem in omnibus signis atque portentis quae misit per eum, ut faceret in terra Aegypti Pharaoni et omnibus servis eius universaeque terrae illius, et cunctam manum robustam magnaque mirabilia quae fecit Moyses coram universo Israel.

Tandem finito pentatheuco Moysi velut grandi fenore liberati ad Iesum filium Nave manum mittimus, quem Hebraei Iosue Bennun, id est Iosue filium Nun vocant, et ad Iudicum librum quem Sopthim appellant. Ad Ruth quoque et Hester, quos hisdem nominibus efferunt. Monemusque lectorem ut silvam Hebraicorum nominum et distinctiones per membra divisas diligens scriptura conservet, ne et noster labor et illius studium pereat. Et in primis, quod saepe testatus sum, sciat me non in reprehensionem veterum nova cudere, sicut amici mei criminantur, sed pro virili parte offerre linguae meae hominibus, quos tamen nostra delectant, ut pro Graecis exaplois, quae et sumptu et labore maximo indigent, editionem nostram habeant, et sicubi in antiquorum voluminum lectione dubitaverint, haec illis conferentes inveniant quod requirunt, maxime cum apud Latinos tot sint exemplaria quot codices, et unusquisque pro arbitrio suo vel addiderit vel subtraxerit quod ei visum est, et utique non possit verum esse quod dissonat. Unde cesset [illegible] contra nos insurgere scorpius, et sanctum opus venenata carpere lingua desistat, vel suscipiens si placet, vel contempnens si displicet, memor illorum versuum: Os tuum abundavit malitia et lingua tua concinnabat dolos. Sedens adversus fratrem tuum loquebaris et adversus filium matris tuae ponebas scandalum. Haec fecisti et tacui. Existimasti inique quod ero tui similis. Arguam te et statuam illa contra faciem tuam. Quid enim aut ementitus sum [illegible] nos [illegible] et alios [illegible] volunt [illegible] planos [illegible]

ablata occasione ecclesie homines id despicere nimio se debere unde adversarium exquirantur. Qui si veteris eis tantum interpretatio placet que et mihi non displicet et nichil extra recipiendum putant, cur ea que sub asteriscis et obelis vel addita sunt vel amputata leguntur et non leguntur. Quare danielem iuxta theodotionis translationem ecclesie susceperunt, cur origenem mirantur et eusebium pamphili cunctis editiones similiter disserentes. Aut que fuit stulticia postquam vera dixerunt proferre que falsa sunt. Unde autem in novo testamento probare potuerunt adsumpta testimonia que in libris veteribus non habentur. Hec dicimus ne omnino calumpniantibus tacere videamur. Ceterum post sancte paule dormitionem cuius vita virtutis exemplum est, et hos libros quos eustochie virgini christi negare non potui, decrevimus dum spiritus hos regit artus prophetarum explanationi incumbere, et omissum iam diu opus quodam postliminio repetere, presertim cum admirabilis sanctusque vir pamachius hoc idem litteris flagitet, et nos ad patriam festinantes mortiferos syrenarum cantus surda debeamus aure transire.

# ET FACTUM EST

Et factum est ut post mortem moysi servi domini loqueretur dominus ad iosue filium nun ministrum moysi et diceret ei. Moyses servus meus mortuus est. Surge et transi iordanem istum, tu et omnis populus tecum in terram quam ego dabo filiis israel. Omnem locum quem calcaverit vestigium pedum vestrorum vobis tradam sicut locutus sum moysi. A deserto et libano usque ad fluvium magnum eufraten. Omnis terra etheorum usque ad mare magnum contra solis occasum erit terminus vester. Nullus vobis poterit resistere cunctis diebus vite tue. Sicut fui cum moyse ero et tecum non dimittam nec derelinquam te. Confortare et esto robustus. Tu enim sorte dividis populo huic terram pro qua iuravi patribus suis ut traderem eam illis. Confortare igitur et esto robustus valde, et custodias et facias omnem legem quam precepit tibi moyses servus meus. Ne declines ab ea ad dexteram vel ad sinistram, ut intelligas cuncta que agis. Non recedat volumen legis huius de ore tuo, sed meditaberis in eo diebus ac noctibus ut custodias et facias omnia que scripta sunt in eo. Tunc diriges viam tuam et intelliges eam. Ecce precipio tibi. Confortare et esto robustus. Noli metuere et noli timere quoniam tecum est dominus deus tuus in omnibus ad quecumque perrexeris. Precepitque iosue principibus populi dicens. Transite per medium castrorum et imperate populo ac dicite. Preparate vobis cibaria quoniam post diem tercium transibitis iordanem et intrabitis ad possidendam terram quam dominus deus vester daturus est vobis. Rubenitis quoque et gadditis et dimidie tribui manasse ait. Mementote sermonis quem precepit moyses vobis famulus domini dicens. Dominus deus vester dedit vobis requiem et omnem terram. Uxores vestre et filii ac iumenta manebunt in terra quam tradidit vobis moyses trans iordanem. Vos autem transite armati ante fratres vestros omnes fortes manu et pugnate pro eis donec det requiem dominus fratribus vestris sicut et vobis dedit, et possideant ipsi quoque terram quam dominus deus vester daturus est eis. Et sic revertimini in terram possessionis vestre et habitabitis in ea quam vobis dedit moyses famulus domini trans iordanem contra solis ortum. Responderuntque ad iosue atque dixerunt. Omnia que precepisti nobis faciemus et quocumque miseris ibimus. Sicut obedivimus in cunctis moysi ita obediemus et tibi. Tantum sit dominus deus tecum sicut fuit cum moyse. Qui contradixerit ori tuo et non obedierit sermonibus tuis cunctis quos preceperis ei moriatur. Tantum confortare et viriliter age.

II

Misit ergo iosue filius nun de setim viros duos exploratores absconditos et dixit eis. Ite et considerate terram urbemque iericho. Qui pergentes ingressi sunt domum mulieris meretricis nomine raab et quieverunt apud eam. Nuntiatumque est regi iericho et dictum. Ecce viri ingressi sunt huc per noctem de filiis israel ut explorarent terram. Misitque rex iericho ad raab dicens. Educ viros qui venerunt ad te et ingressi sunt in domum tuam. Exploratores quippe sunt et omnem terram considerare venerunt. Tollensque mulier viros abscondit et ait. Fateor venerunt ad me sed nesciebam unde essent. Cumque porta clauderetur in tenebris et illi pariter exierunt nescio quo abierunt. Persequimini cito et comprehendetis eos. Ipsa autem fecit ascendere viros in solarium domus sue, operuitque eos lini stipula que ibi erat. Hii autem qui missi fuerant secuti sunt eos per viam que ducit ad vadum iordanis. Illisque egressis statim porta clausa est. Nec dum obdormierant qui latebant et ecce mulier ascendit ad eos et ait. Novi quod tradiderit vobis dominus terram. Etenim irruit in nos terror vester et elanguerunt omnes habitatores terre. Audivimus quod siccaverit dominus aquas maris rubri ad vestrum introitum quando egressi estis ex egypto, et que feceritis duobus amorreorum regibus qui erant trans iordanem seon et og quos interfecistis. Et hec audientes pertimuimus et elanguit cor nostrum, nec remansit in nobis spiritus ad introitum vestrum. Dominus enim deus vester ipse est deus in celo sursum et in terra deorsum. Nunc ergo iurate michi per dominum ut quomodo ego feci vobiscum misericordiam ita et vos faciatis cum domo patris mei, detisque michi signum verum, et salvetis patrem meum et matrem, fratres ac sorores meas et omnia que eorum sunt, et eruatis animas nostras de morte. Qui responderunt ei. Anima nostra sit pro vobis in mortem si tamen non prodideris nos. Cumque tradiderit nobis dominus terram faciemus in

te misericordiam et ueritatem. Dimisit ergo eos per fune de fenestra. Domus enim eius herebat muro. Dixitque ad eos. Ad montana conscendite ne forte occurrant uobis reuertentes, ibique latete diebus tribus donec redeant, et sic ibitis per uiam uestram. Qui dixerunt ad eam. Innoxii erimus a iuramento hoc quo adiurasti nos si ingredientibus nobis terram signum non fuerit funiculus iste coccineus et ligaueris eum in fenestra per quam nos dimisisti et patrem tuum ac matrem, fratresque et omnem cognationem tuam congregaueris in domum tuam. Qui ostium domus tue egressus fuerit sanguis ipsius erit in caput eius et nos erimus alieni. Cunctorum autem sanguis qui tecum fuerint in domo redundabit in caput nostrum si eos aliquis tetigerit. Quod si nos prodere uolueris et sermonem istum proferre in medium erimus mundi ab hoc iuramento quo adiurasti nos. Et illa respondit. Sicut locuti estis ita fiat. Dimittensque eos ut pergerent appendit funiculum coccineum in fenestra. Illi uero ambulantes peruenerunt ad montana et manserunt ibi tres dies donec reuerterentur qui fuerant persecuti. Querentes enim per omnem uiam non repererunt eos. Quibus urbem ingressis reuersi sunt et descenderunt exploratores de monte, et iordane transmisso uenerunt ad iosue filium nun. Narraueruntque ei omnia que acciderant sibi atque dixerunt. Tradidit dominus in manus nostras omnem terram hanc et timore prostrati sunt cuncti habitatores eius.

III

Igitur iosue de nocte consurgens mouit castra. Egredientesque de sethim uenerunt ad iordanem ipse et omnes filii israel et morati sunt ibi per tres dies. Quibus euolutis transierunt precones per castrorum medium et clamare ceperunt. Quando uideritis archam domini dei uestri phederis et sacerdotes stirpis leuitice portantes eam uos quoque consurgite et sequimini precedentes. Sitque inter uos et archam spatium cubitorum duorum milium ut procul uidere possitis et nosse per quam uiam ingrediamini quia prius non ambulastis per eam et cauete ne appropinquetis ad archam. Dixitque iosue ad populum. Sanctificamini. Cras enim faciet dominus inter uos mirabilia. Et ait ad sacerdotes. Tollite archam pheberis et precedite populum. Qui iussa complentes tulerunt et ambulauerunt ante eos. Dixitque dominus ad iosue. Hodie incipiam exaltare te coram omni israel ut sciant quoniam sicut cum moise fui ita et tecum sim. Tu autem precipe sacerdotibus qui portant archam phederis et dic eis. Cum ingressi fueritis partem aque iordanis state in ea. Dixitque iosue ad filios israel. Accedite huc et audite uerba domini dei uestri. Et rursum. In hoc inquid scietis quod dominus deus uiuens in medio uestri sit et disperdat in conspectu uestro chananeum et ethеum eueum ferezeum et gergeseum quoque et amorreum et iebuseum. Ecce archa phederis domini omnis terre antecedet uos per iordanem. Parate duodecim uiros de tribubus israel singulos per singulas tribus. Et cum posuerint uestigia pedum suorum sacerdotes qui portant archam domini dei uniuerse terre in aquis iordanis aque que inferiores sunt decurrent atque deficient. Que autem de super ueniunt in una mole consistent. Igitur egressus est populus de tabernaculis suis ut transiret iordanem et sacerdotes qui portabant archam phederis pergebant ante eum. Ingressisque eis iordanem et pedibus eorum tinctis in parte aque iordanis autem ripas alui sui cum tempore messis impleret steterunt aque descendentes in uno loco et instar montis intumescentes apparebat procul ab urbe que uocabatur edom usque ad locum sarthan. Que autem inferiores erant in mare solitudinis quod nunc uocatur mortuum descenderunt usquequo omnino deficerent. Populus autem incedebat contra iordanem et sacerdotes qui portabant archam phederis domini stabant super siccam humum in medio iordanis accincti. Omnisque populus per arentem alueum transibat.

IIII

Quibus transgressis dixit dominus ad iosue. Elige duodecim uiros singulos per singulas tribus et precipe eis ut tollant de medio iordanis alueo ubi steterunt sacerdotum pedes duodecim durissimos lapides quos ponetis in loco castrorum ubi fixeritis hac nocte tentoria. Vocauit iosue duodecim uiros quos elegerat de filiis israel singulos de singulis tribubus et ait ad eos. Ite ante archam domini dei uestri ad iordanis medium et portate singuli singulos lapides in humeris uestris iuxta numerum filiorum israhel ut sit signum inter uos. Et quando interrogauerint uos filii uestri cras dicentes quid sibi uolunt isti lapides respondebitis eis. Defecerunt aque iordanis ante archam phederis domini cum transiret eum. Idcirco positi sunt lapides isti in monumentum filiorum israhel usque in eternum. Fecerunt ergo filii israel sicut illis precepit iosue portantes de medio iordanis alueo duodecim lapides ut ei dominus imperarat iuxta numerum filiorum israel usque ad locum in quo castrametati sunt ibique posuerunt eos. Alios quoque duodecim lapides posuit iosue in medio iordanis alueo ubi steterunt sacerdotes qui portabant archam phederis et sunt ibi usque in presentem diem. Sacerdotes autem qui portabant archam stabant iordanis in medio donec omnia complerentur que iosue ut loqueretur ad populum preceperat dominus et dixerat ei moises. Festinauitque populus et transiuit. Cumque transissent omnes transiuit et archa domini. Sacerdotesque pergebant ante populum. Filii quoque ruben et gad et dimidia tribus manasse armati precedebant ante filios israel sicut eis precepit moises. xl. milia pugnatorum per turmas et cuneos incedebant super plana atque campestria urbis iericho. In illo die magnificauit dominus iosue coram omni israel ut timerent eum sicut timuerunt moisen dum adhuc uiueret. Dixitque ad eum. Precipe sacerdotibus qui portant archam phederis ut ascendant de iordane. Qui precepit eis dicens. Ascendite de iordane. Cumque ascendissent portantes archam phederis domini et siccam humum calcare cepissent reuerse sunt aque in alueum suum et fluebant sicut ante consueuerant. Populus autem ascendit de iordane decimo mense prima die mensis et castrametati sunt in galgalis contra

orientalem plagam urbis hierico. Duodecim quoque lapides quos de iordanis alveo sumpserant posuit iosue in galgalis et dixit ad filios israhel. Quando interrogaverint filii vestri patres suos et dixerint eis quid sibi volunt isti lapides docebitis eos atque dicentes. Per arentem alveum transivit israhel iordanem istum siccante domino deo vestro aquas eius in conspectu vestro donec transiretis sicut fecerat prius in mari rubro quod siccavit donec transiremus ut discant omnes terrarum populi fortissimam domini manum et ut et vos timeatis dominum deum vestrum omni tempore.

C V

Postquam ergo audierunt omnes reges amorreorum qui habitabant trans iordanem ad occidentalem plagam et cuncti reges chanaan qui propinqua possidebant magno mari loca quod siccasset dominus fluenta iordanis coram filiis israhel donec transirent dissolutum est cor eorum et non remansit in eis spiritus timentium introitum filiorum israhel. Eo tempore ait dominus ad iosue. Fac tibi cultros lapideos et circumcide secundo filios israhel. Fecit quod iusserat dominus et circumcidit filios israhel in colle preputiorum. Hec autem causa est secunde circumcisionis. Omnis populus qui egressus est ex egipto generis masculini universi bellatores viri mortui sunt in deserto per longissimos vie circuitus qui omnes circumcisi erant. Populus autem qui natus est in deserto per xl annos in itinere latissime solitudinis incircumcisus fuit donec consumerentur qui non audierant vocem domini et quibus ante iuraverat ut ostenderet eis terram lacte et melle manantem. Horum filii in locum successerunt patrum et circumcisi sunt a iosue. Quia sicut nati fuerant in preputio erant nec eos in via aliquis circumciderat. Postquam autem omnes circumcisi sunt manserunt in eodem castrorum loco donec sanarentur. Dixitque dominus ad iosue. Hodie abstuli obprobrium egipti a vobis. Vocatumque est nomen loci illius galgala usque in presentem diem. Manseruntque filii israhel in galgalis et fecerunt phase quartadecima die mensis ad vesperum in campestribus hierico et comederunt de frugibus terre die altero azimos panes et pollentam eiusdem anni. Defecitque manna postquam comederunt de frugibus terre nec usi sunt ultra illo cibo filii israhel sed comederunt de frugibus presentis anni terre chanaan. Cum autem esset iosue in agro urbis hierico levavit oculos et vidit virum stantem contra se evaginatum tenentem gladium. Perrexitque ad eum et ait. Noster es an adversariorum. Qui respondit. Nequaquam. Sed sum princeps exercitus domini et nunc venio. Cecidit iosue pronus in terram et adorans eum ait. Quid dominus meus loquitur ad servum suum. Et dixit princeps militie domini ad iosue. Solve calciamentum de pedibus tuis. Locus enim in quo stas sanctus est. Fecitque iosue ut sibi fuerat imperatum.

C VI

Hierico autem clausa erat atque munita timore filiorum israhel et nullus egredi audebat aut ingredi. Dixitque dominus ad iosue. Ecce dedi in manus tuas hierico et regem eius omnesque fortes viros. Circuite urbem cuncti bellatores semel per diem. Sic facietis sex diebus. Septimo autem die sacerdotes tollant septem bucinas quarum usus est in iubeleo et precedant archam federis. Septiesque circuibitis civitatem et sacerdotes clangent bucinis. Cumque insonuerit vox tube longior atque concisior et in auribus vestris increpuerit conclamabit omnis populus vociferatione maxima et muri funditus corruent civitatis. Ingredienturque singuli per locum contra quem steterint. Vocavit ergo iosue filius nun sacerdotes et dixit ad eos. Tollite archam federis et septem alii sacerdotes tollant septem iubeleorum bucinas et incedant ante archam domini. Ad populum quoque ait. Ite et circuite civitatem armati precedentes archam domini. Cumque iosue verba finisset et septem sacerdotes septem bucinis clangerent ante archam federis domini omnisque precederet armatus exercitus reliquum vulgus archam sequebatur ac bucinis omnia concrepabant. Preceperat autem iosue populo dicens. Non clamabitis nec audietur vox vestra neque ullus sermo ex ore vestro egredietur donec veniat dies in quo dicam vobis. Clamate et vociferamini. Circuivit ergo archa domini civitatem semel per diem et reversa in castra mansit ibi. Igitur iosue de nocte consurgente tulerunt sacerdotes archam domini et septem ex eis septem bucinas quarum in iubeleis usus est. Et precedebant archam domini ambulantes atque clangentes et armatus populus ibat ante eos. Vulgus autem reliquum sequebatur archam et bucinis personabant. Circuieruntque civitatem secundo die semel et reversi sunt in castra. Sic fecerunt sex diebus. Die autem septimo diluculo consurgentes circuierunt urbem sicut dispositum erat septies. Cumque septimo circuitu clangerent bucinis sacerdotes dixit iosue ad omnem israhel. Vociferamini. Tradidit enim vobis dominus civitatem. Sitque civitas hec anathema et omnia que in ea sunt domino. Sola raab meretrix vivat cum universis qui cum ea in domo sunt. Abscondit enim nuntios quos direximus. Vos autem cavete ne de his que precepta sunt quippiam contingatis et sitis prevaricationis rei et omnia castra israhel sub peccato sint atque turbentur. Quicquid autem auri et argenti fuerit et vasorum eneorum ac ferri domino consecretur repositum in thesauris eius. Igitur omni vociferante populo et clangentibus tubis postquam in aures multitudinis vox sonitusque increpuit muri ilico corruerunt et ascendit unusquisque per locum qui contra se erat. Ceperuntque civitatem et interfecerunt omnia que erant in ea a viro usque ad mulierem ab infante usque ad senem. Boves quoque et oves et asinos in ore gladii percusserunt. Duobus autem viris qui exploratores missi fuerant dixit iosue. Ingredimini domum mulieris meretricis et producite eam et omnia que illius sunt sicut illi iuramento firmastis. Ingressique iuvenes eduxerunt raab et parentes eius fratres quoque et cuncta supellectilem ac cognationem illius et extra castra israhel manere fecerunt. Urbem autem et omnia que in ea erant succenderunt absque argento et auro et vasis eneis ac ferro que in erarium domini consecraverunt. Raab vero meretricem et domum patris eius atque omnia que habebat fecit iosue vivere et habitaverunt in medio israhel usque

usque in presentem diem eo quod absconderit nuntios quos miserat ut explorarent Iericho. In tempore illo imprecatus est Iosue dicens: Maledictus vir coram Domino qui suscitaverit et edificaverit civitatem Iericho. In primogenito suo fundamenta illius iaciat, et in novissimo liberorum ponat portas eius. Fuit ergo Dominus cum Iosue, et nomen eius in omni terra vulgatum est.

VII

Filii autem Israel prevaricati sunt mandatum et usurpaverunt de anathemate. Nam Achan filius Carmi filii Zabdi filii Zare de tribu Iuda tulit aliquid de anathemate, iratusque est Dominus contra filios Israel. Cumque mitteret Iosue de Iericho viros contra Hai que est iuxta Bethaven ad orientalem plagam oppidi Bethel, dixit eis: Ascendite et explorate terram. Qui precepta complentes exploraverunt Hai. Et reversi dixerunt ei: Non ascendat omnis populus, sed duo vel tria milia virorum pergant et deleant civitatem. Quare omnis populus frustra vexabitur contra hostes paucissimos? Ascenderunt ergo tria milia pugnatorum. Qui statim terga vertentes percussi sunt a viris urbis Hai, et corruerunt ex eis xxx et sex homines. Persecutique sunt eos adversarii de porta usque Sabarim, et ceciderunt per prona fugientes. Pertimuitque cor populi et instar aque liquefactum est. Iosue vero scidit vestimenta sua et pronus cecidit in terram coram archa Domini usque ad vesperum, tam ipse quam omnes senes Israel, miseruntque pulverem super capita sua. Et dixit Iosue: Heu Domine Deus, quid voluisti transducere populum istum Iordanem fluvium, ut traderes nos in manus Amorrei et perderes? Utinam ut cepimus mansissemus trans Iordanem. Mi Domine Deus, quid dicam videns Israelem hostibus suis terga vertentem? Audient Chananei et omnes habitatores terre ac pariter conglobati circumdabunt nos atque delebunt nomen nostrum de terra. Et quid facies magno nomini tuo? Dixitque Dominus ad Iosue: Surge, cur iaces pronus in terra? Peccavit Israel et prevaricatus est pactum meum. Tuleruntque de anathemate et furati sunt atque mentiti et absconderunt inter vasa sua. Nec poterit Israel stare ante hostes suos, eosque fugiet, quia pollutus est anathemate. Non ero ultra vobiscum donec conteratis eum qui huius sceleris reus est. Surge, sanctifica populum et dic eis: Sanctificamini in crastinum. Hec enim dicit Dominus Deus Israel: Anathema in medio tui est, Israel. Non poteris stare coram hostibus tuis donec deleatur ex te qui hoc contaminatus est scelere. Accedetisque mane singuli per tribus vestras, et quamcumque tribum sors invenerit, accedet per cognationes suas, et cognatio per domos, domusque per viros. Et quicumque ille in hoc facinore fuerit deprehensus, comburetur igni cum omni substantia sua, quoniam prevaricatus est pactum Domini et fecit nefas in Israel. Surgens itaque Iosue mane, applicuit Israel per tribus suas, et inventa est tribus Iuda. Que cum iuxta familias suas esset oblata, inventa est familia Zarai. Illam quoque per viros offerens, repperit Zabdi, cuius domum in singulos dividens viros, invenit Achan filium Carmi filii Zabdi filii Zare de tribu Iuda. Et ait ad Achan: Fili mi, da gloriam Domino Deo Israel et confitere atque indica mihi quid feceris, ne abscondas. Respunditque Achan Iosue et dixit ei: Vere ego peccavi Domino Deo Israel et sic et sic feci. Vidi enim inter spolia pallium coccineum valde bonum et ducentos siclos argenti regulamque auream quinquaginta siclorum, et concupiscens abstuli et abscondi in terra contra medium tabernaculi mei, argentumque fossa humo operui. Misit ergo Iosue ministros, qui currentes ad tabernaculum illius repperierunt cuncta abscondita in eodem loco et argentum simul. Auferentesque de tentorio tulerunt ea ad Iosue et ad omnes filios Israel proieceruntque ante Dominum. Tollens itaque Iosue Achan filium Zare argentumque et pallium et auream regulam filios quoque et filias eius, boves et asinos et oves, ipsumque tabernaculum et cunctam supellectilem, et omnis Israel cum eo duxerunt eos ad vallem Achor. Ubi dixit Iosue: Quia turbasti nos, exturbet te Dominus in die hac. Lapidavitque eum omnis Israel, et cuncta que illius erant igne consumpta sunt. Congregaverunt quoque super eum acervum magnum lapidum qui permanet usque in presentem diem. Et aversus est furor Domini ab eis. Vocatumque est nomen loci illius vallis Achor usque hodie.

VIII

Dixit autem Dominus ad Iosue: Ne timeas neque formides. Tolle tecum omnem multitudinem pugnatorum et consurgens ascende in oppidum Hai. Ecce tradidi in manu tua regem eius et populum urbemque et terram. Faciesque urbi Hai et regi eius sicut fecisti Iericho et regi illius. Predam vero et omnia animantia diripietis vobis. Pone insidias urbi post eam. Surrexitque Iosue et omnis exercitus bellatorum cum eo ut ascenderent in Hai. Et electa triginta milia virorum fortium misit nocte, precepitque eis dicens: Ponite insidias post civitatem, nec longius recedatis, et eritis omnes parati. Ego autem et reliqua multitudo que mecum est accedemus ex adverso contra urbem. Cumque exierint contra nos sicut ante fecimus fugiemus et terga vertemus, donec persequentes ab urbe longius protrahantur. Putabunt enim fugere nos sicut prius. Nobis ergo fugientibus et illis persequentibus, consurgetis de insidiis et vastabitis civitatem, tradetque eam Dominus Deus vester in manus vestras. Cumque ceperitis, succendite eam. Sic omnia facietis ut iussi. Dimisitque eos, et perrexerunt ad insidiarum locum, sederuntque inter Bethel et Hai ad occidentalem plagam urbis Hai. Iosue autem nocte illa in medio mansit populi. Surgensque diluculo recensuit socios et ascendit cum senioribus in fronte exercitus vallatus auxilio pugnatorum. Cumque venissent et ascendissent ex adverso civitatis, steterunt ad septemtrionalem plagam urbis, inter quam et eos vallis media erat. Quinque milia autem viros elegerat et posuerat in insidiis inter Bethaven et Hai ex occidentali parte eiusdem civitatis. Omnis vero reliquus exercitus ad aquilonem aciem dirigebat, ita ut novissimi multitudinis occidentalem plagam urbis attingerent. Abiit ergo Iosue nocte illa et stetit in vallis medio. Quod cum vidisset rex Hai festinavit mane et egressus est cum omni exercitu civitatis, direxitque aciem contra desertum, ignorans quod post tergum laterent insidie. Iosue vero et omnis Israel cesserunt loco, simulantes metum et fugientes per viam solitudinis. At illi vociferantes pariter et se mutuo cohortantes persecuti sunt eos. Cumque recessissent a civitate, et ne unus quidem in urbe Hai et Bethel remansisset qui non persequeretur Israel, sicut erup

ante capta oppida relinquerent. Dixitque dominus ad Iosue: Leva clipeum qui in manu tua est contra urbem Hai, quoniam tibi tradam eam. Cumque elevasset clipeum ex adverso civitatis, insidiae quae latebant surrexerunt confestim et pergentes ad civitatem ceperunt et succenderunt eam. Viri autem civitatis qui persequebantur Iosue respicientes et videntes fumum urbis ad caelum usque conscendere non potuerunt ultra huc illucque diffugere, praesertim cum hi qui simulaverant fugam et tendebant ad solitudinem contra persequentes fortissime restitissent. Vidensque Iosue et omnis Israhel quod capta esset civitas et fumus urbis ascenderet, reversus percussit viros Hai. Siquidem et illi qui ceperant et succenderant civitatem egressi ex urbe contra suos medium hostium ferire coeperunt. Cum ergo ex utraque parte adversarii caederentur, ita ut nullus de tanta multitudine salvaretur, regem quoque urbis Hai apprehenderunt viventem et obtulerunt Iosue. Igitur omnibus interfectis qui Israhelem ad deserta tendentem fuerant persecuti et in eodem loco gladio corruentibus, reversi filii Israhel percusserunt civitatem. Erant autem qui in eodem die conciderant a viro usque ad mulierem duodecim milia hominum urbis Hai. Iosue vero non contraxit manum quam in sublime porrexerat tenens clipeum, donec interficerentur omnes habitatores Hai. Iumenta autem et praedam civitatis diviserunt sibi filii Israhel sicut praeceperat dominus Iosue. Qui succendit urbem et fecit eam tumulum sempiternum. Regem quoque eius suspendit in patibulo usque ad vesperam et solis occasum. Praecepitque et deposuerunt cadaver eius de cruce proieceruntque in ipso introitu civitatis, congesto super eum magno acervo lapidum qui permanet usque in praesentem diem. Tunc aedificavit Iosue altare domino deo Israhel in monte Hebal sicut praeceperat Moyses famulus domini filiis Israhel, ut scriptum est in volumine legis Moysi, altare vero de lapidibus impolitis quos ferrum non tetigit, et obtulit super eo holocausta domino immolavitque pacificas victimas, et scripsit super lapides deuteronomium legis Moysi quod ille digesserat coram filiis Israhel. Omnis autem populus et maiores natu ducesque ac iudices stabant ex utraque parte arcae in conspectu sacerdotum qui portabant arcam foederis domini. Ut advena ita indigena media eorum pars iuxta montem Garizim et media iuxta montem Hebal, sicut praeceperat Moyses famulus domini. Et primum quidem benedixit populo Israhel. Post haec legit omnia verba benedictionis et maledictionis quae scripta erant in legis volumine. Nihil ex his quae Moyses iusserat reliquit intactum, sed universa replicavit coram omni multitudine Israhel, mulieribus ac parvulis et advenis qui inter eos morabantur.

## IX

Quibus auditis cuncti reges trans Iordanem qui morabantur in montanis et campestribus, in maritimis ac litore maris magni, hi quoque qui habitabant iuxta Libanum, Ettheus et Amorreus, Chananeus, Ferezeus, et Eveus et Iebuseus, congregati sunt pariter ut pugnarent contra Iosue et Israhel uno animo eademque sententia. At hi qui habitabant in Gabaon audientes cuncta quae fecerat Iosue Hiericho et Hai et callide cogitantes tulerunt sibi cibaria, saccos veteres asinis imponentes et utres vinarios scissos atque consumptos, calciamentaque perantiqua quae ad indicium vetustatis pittaciis consuta erant, induti veteribus vestimentis. Panes quoque quos portabant ob viaticum duri erant et in frusta comminuti. Perrexeruntque ad Iosue qui tunc morabatur in castris Galgala, et dixerunt ei atque omni simul Israheli: De terra longinqua venimus pacem vobiscum facere cupientes. Responderuntque viri Israhel ad eos atque dixerunt: Ne forsitan in terra quae nobis sorte debetur habitetis et non possimus foedus inire vobiscum. At illi ad Iosue: Servi, inquiunt, tui sumus. Quibus Iosue: Quinam, ait, estis, et unde venistis? Responderunt: De terra longinqua valde venerunt servi tui in nomine domini dei tui. Audivimus enim famam potentiae eius, cuncta quae fecit in Aegypto et duobus Amorreorum regibus trans Iordanem, Seon regi Esebon et Og regi Basan, qui erant in Astaroth. Dixeruntque nobis seniores et omnes habitatores terrae nostrae: Tollite in manibus cibaria ob longissimam viam et occurrite eis ac dicite: Servi vestri sumus, foedus inite nobiscum. En panes quando egressi sumus de domibus nostris ut veniremus ad vos calidos sumpsimus, nunc sicci facti sunt et vetustate nimia comminuti. Utres vini novos implevimus, nunc rupti sunt et soluti. Vestes et calciamenta quibus induimur et quae habemus in pedibus ob longitudinem longioris viae trita sunt et paene consumpta. Susceperunt igitur de cibariis eorum, et os domini non interrogaverunt. Fecitque Iosue cum eis pacem et inito foedere pollicitus est quod non occiderentur. Principes quoque multitudinis iuraverunt eis. Post dies tres initi foederis audierunt quod in vicino habitarent et inter eos futuri essent. Moveruntque castra filii Israhel et venerunt in civitates eorum die tertio, quarum haec vocabula sunt: Gabaon et Caphira et Beroth et Cariathiarim. Et non percusserunt eos, eo quod iurassent eis principes multitudinis in nomine domini dei Israhel. Murmuravit itaque omne vulgus contra principes. Qui responderunt eis: Iuravimus illis in nomine domini dei Israhel, et idcirco non possumus eos contingere. Sed hoc faciemus eis: Reserventur quidem ut vivant, ne contra nos ira domini concitetur si peieraverimus. Sed sic vivant, ut in usus universae multitudinis ligna caedant aquasque comportent. Quibus haec loquentibus vocavit Iosue Gabaonitas et dixit eis: Cur nos decipere fraude voluistis ut diceretis: Procul valde habitamus a vobis, cum in medio nostri sitis? Itaque sub maledictione eritis, et non deficiet de stirpe vestra ligna caedens aquasque comportans in domum dei mei. Qui responderunt: Nuntiatum est nobis servis tuis quod promisisset dominus deus tuus Moysi servo suo ut traderet vobis omnem terram et disperderet cunctos habitatores eius. Timuimus igitur valde et providimus animabus nostris vestro terrore compulsi, et hoc consilium inivimus. Nunc autem in manu tua sumus, quod tibi bonum et rectum videtur fac nobis. Fecit ergo Iosue ut dixerat et liberavit eos de manibus filiorum Israhel ut non occiderentur. Decrevitque in illo die esse eos

in ministerio cuncti populi et altaris domini cedentes ligna et aquas comportantes usque in presens tempus in loco quem dominus elegisset.

X

Que cum audisset adonisedech rex ierusalem quod scilicet cepisset iosue hai et subvertisset eam sicut enim fecerat iericho et regi eius sic fecit hai et regi illius et quod transfugissent gabaonite ad israel et essent federati eorum timuit valde. Urbs enim erat magna gabaon et una civitatum regalium et maior oppido hai omnesque bellatores eius fortissimi. Misit ergo adonisedech rex ierusalem ad oham regem hebron et ad pharam regem ierimoth et ad iaphie quoque regem lachis et ad dabir regem eglon dicens. Ascendite ad me et ferte presidium ut expugnemus gabaon quare transfugerit ad iosue et ad filios israel. Congregati igitur ascenderunt quinque reges amorreorum rex ierusalem rex hebron rex ierimoth rex lachis rex eglon simul cum exercitibus suis et castrametati sunt circa gabaon expugnantes eam. Habitatores autem gabaon urbis obsesse miserunt ad iosue qui tunc morabatur in castris apud galgalam et dixerunt ei. Ne retrahas manus tuas ab auxilio servorum tuorum. Ascende cito et libera nos fer que presidium. Convenerunt enim adversum nos omnes reges amorreorum qui habitant in montanis. Ascenditque iosue de galgalis et omnis exercitus bellatorum cum eo viri fortissimi. Dixitque dominus ad iosue. Ne timeas eos in manus enim tuas tradidi illos nullus tibi ex eis resistere poterit. Irruit itaque iosue super eos repente tota ascendens nocte de galgalis et conturbavit eos dominus a facie israelis contrivitque plaga magna in gabaon ac persecutus est eos per viam ascensus bethoron et percussit usque azecha et maceda. Cumque fugerent filios israel et essent in descensu bethoron dominus misit super eos lapides magnos de celo usque azecha et multo plures mortui sunt lapidibus grandinis quam quos gladio percusserant filii israel. Tunc locutus est iosue domino in die qua tradidit amorreum in conspectu filiorum israel dixitque coram eis. Sol contra gabaon ne movearis et luna contra vallem aialon. Steteruntque sol et luna donec ulcisceretur se gens de inimicis suis. Nonne scriptum est hoc in libro iustorum. Stetit itaque sol in medio celi et non festinavit occumbere spatio unius diei. Non fuit antea et postea tam longa dies obediente domino voci hominis et pugnante pro israel. Reversusque est iosue cum omni israel in castra galgale. Fugerant enim quinque reges et se absconderant in spelunca urbis maceda. Nuntiatumque est iosue quod inventi essent quinque reges latentes in spelunca urbis maceda. Qui precepit sociis et ait. Volvite saxa ingentia ad os spelunce et ponite viros industrios qui clausos custodiant. Vos autem nolite stare sed persequimini hostes et extremos quosque fugientium cedite nec dimittatis eos urbium suarum intrare presidia quos tradidit dominus deus in manus vestras. Cesis igitur adversariis plaga magna et usque ad internitionem pene consumptis hii qui israel effugere potuerunt ingressi sunt civitates munitas. Reversusque est omnis exercitus ad iosue in maceda ubi tunc erant castra sana et integro numero nullusque contra filios israel mutire est ausus. Precepitque iosue dicens. Aperite os spelunce et producite ad me quinque reges qui in ea latitant. Feceruntque ministri ut sibi fuerat imperatum et eduxerunt ad eum quinque reges de spelunca. Regem ierusalem regem hebron regem ierimoth regem lachis regem eglon. Cumque educti essent ad eum vocavit omnes viros israel et ait ad principes exercitus qui secum erant. Ite et ponite pedes super colla regum istorum. Qui cum perrexissent et subiectorum pedibus colla calcarent rursum ait. Nolite timere nec paveatis confortamini et estote robusti. Sic enim faciet dominus cunctis hostibus vestris adversum quos dimicatis. Percussitque iosue et interfecit eos atque suspendit super quinque stipites. Fueruntque suspensi usque ad vesperum. Cumque occumberet sol precepit sociis ut deponerent eos de patibulis. Qui depositos proiecerunt in speluncam in qua latuerant et posuerunt super os eius saxa ingentia que permanent usque in presens. Eodem die macedam quoque cepit iosue et percussit in ore gladii regemque illius interfecit et omnes habitatores eius. Non dimisit in ea saltim parvas reliquias. Fecitque regi maceda sicut fecerat regi iericho. Transivit autem cum omni israel de maceda in lebna et pugnavit contra eam. Quam tradidit dominus cum rege suo in manu israel. Percusseruntque urbem in ore gladii et omnes habitatores eius non dimiserunt in ea ullas reliquias. Feceruntque regi lebna sicut fecerant regi iericho. De lebna transiit in lachis et exercitu per gyrum disposito oppugnabat eam. Tradiditque dominus lachis in manu israel et cepit eam die altero atque percussit in ore gladii omnemque animam que fuerat in ea sicut fecerat lebna. Eo tempore ascendit horam rex gazar ut auxiliaretur lachis quem percussit iosue cum omni populo eius usque ad internitionem. Transivitque de lachis in eglon et circumdedit atque expugnavit eam eadem die. Percussitque in ore gladii omnes animas que erant in ea iuxta omnia que fecerat lachis. Ascendit quoque cum omni israel de eglon in ebron et pugnavit contra eam cepitque et percussit in ore gladii. Regem quoque eius et omnia oppida regionis illius universasque animas que in ea fuerant commorate non reliquit in ea ullas reliquias sicut fecerat eglon sic fecit et hebron cuncta que in ea repperit consumens gladio. Inde reversus in dabira cepit eam atque vastavit. Regem quoque eius et omnia per circuitum oppida percussit in ore gladii. Non dimisit in ea ullas reliquias sicut fecerat hebron et lebna et regibus earum sic fecit et dabira regique illius. Percussit itaque iosue omnem terram montanam et meridianam atque campestrem et asedoth cum regibus suis. Non dimisit in ea ullas reliquias sed omne quod spirare poterat interfecit sicut preceperat ei dominus deus israel. A cadesbarne usque gazam omnem terram gosen usque gabaon universas regiones et reges earum uno impetu cepit atque vastavit. Dominus enim deus israel pugnavit pro eo. Reversusque est cum omni israel ad locum castrorum in galgala.

XI

Que cum audisset iabin rex asor misit ad iobab regem madon et ad regem someron atque regem

[illegible]

XII

[illegible]

XIII

[illegible]

basan qui regnavit in astaroth et edrai ipse fuit de reliquiis raphaim. Percussitque eos moyses atque delevit. Nolueruntque disperdere filii israel gessuri et machati et habitaverunt in medio israel usque in presentem diem. Tribui autem levi non dedit possessionem sed sacrificia et victime domini dei israel ipsa est eius hereditas sicut locutus est illi. Dedit ergo moyses possessionem tribui filiorum ruben iuxta cognationes suas. Fuitque terminus eorum ab aroer que sita est in ripa torrentis arnon et in valle eiusdem torrentis media universam planitiem que ducit medaba et esebon cunctosque viculos earum qui sunt in campestribus. Dibon quoque et bamothbaal et oppidum baalmaon et iassa et cedimoth et mephaath et cariathaim et sabama et sarathasar in monte convallis. Bethphogor et asedoth. phasga et bethiesimoth omnes urbes campestres universaque regna seon regis amorrei qui regnavit in esebon quem percussit moyses cum principibus madian. eveum et recem et sur et ur et rebe duces seon habitatores terre. Et balaam filium beor ariolum occiderunt filii israel gladio cum ceteris interfectis. Factusque est terminus filiorum ruben iordanis fluvius. Hec est possessio rubenitarum per cognationes suas urbium et viculorum. Deditque moyses tribui gad et filiis eius per cognationes suas possessionem cuius hec divisio est. Terminus iazer et omnes civitates galaad et dimidiam partem terre filiorum ammon usque ad aroer que est contra rabba. et ab esebon usque ramoth masphe et bethonim et a manaim usque ad terminos dabir. In valle quoque betharan et bethnemra et socoth et saphon reliquam partem regni seon regis esebon. Huius quoque iordanis finis est usque ad extremam partem maris ceneroth trans iordanem ad orientalem plagam. Hec est possessio filiorum gad per familias suas civitates et ville earum. Dedit et dimidie tribui manasse filiisque eius iuxta cognationes suas possessionem cuius hoc principium est. A manaim universam basan et cuncta regna og regis basan omnesque vicos iair qui sunt in basan sexaginta oppida et dimidiam partem galaad. Astaroth et edrai urbes regni og in basan. filiis machir. Dimidie partis filiorum machir iuxta cognationes suas. Hanc possessionem divisit moyses in campestribus moab trans iordanem contra iericho ad orientalem plagam. Tribui autem levi non dedit possessionem quoniam dominus deus israel ipse est possessio eius ut locutus est illi.

XIIII

Hec est quod possederunt filii israel in terra chanaan quam dederunt eis eleazar sacerdos et iosue filius nun et principes familiarum per tribus israel sorte omnia dividentes sicut preceperat dominus in manu moysi novem tribubus et dimidie tribui. Duabus enim tribubus et dimidie dederat moyses trans iordanem possessionem absque levitis qui nihil terre acceperunt inter fratres suos. sed in eorum successerant locum filii ioseph in duas divisi tribus manasse et ephraim. nec acceperunt levite aliam in terra partem nisi urbes ad habitandum et suburbana earum ad alenda iumenta et pecora sua. Sicut preceperat dominus moysi ita fecerunt filii israel et diviserunt terram. Accesserunt itaque filii iude ad iosue in galgala locutusque est ad eum caleph filius iephone cenezeus. Nosti quid locutus sit dominus ad moysen hominem dei de me et te in cadesbarne. Quadraginta annorum eram quando misit me moyses famulus domini de cadesbarne ut considerarem terram. nuntiavique ei quod mihi verum videbatur. Fratres autem mei qui ascenderant mecum dissolverunt cor populi et nihilominus ego secutus sum dominum deum meum. Iuravitque moyses in die illo dicens. Terra quam calcavit pes tuus erit possessio tua et filiorum tuorum in eternum quia secutus es dominum deum meum. Concessit ergo dominus vitam mihi sicut pollicitus est usque in presentem diem. Quadraginta et quinque anni sunt ex quo locutus est dominus verbum istud ad moysen quando ambulabat israel per solitudinem. Hodie octoginta quinque annorum sum sic valens ut eo valebam tempore quando ad explorandum missus sum. Illius in me temporis fortitudo usque hodie perseverat tam ad bellandum quam ad gradiendum. Da ergo mihi montem istum quem pollicitus est dominus te quoque audiente in quo enachim sunt et urbes magne atque munite. Si forte sit dominus mecum et potero delere eos sicut promisit mihi. Benedixitque ei iosue et tradidit ei hebron in possessionem. Atque ex eo fuit hebron caleph filio iephone cenezeo usque in presentem diem quia secutus est dominum deum israel. Nomen hebron antea vocabatur cariatharbe. Adam maximus ibi inter enachim situs est. et terra cessavit a preliis.

XV

Igitur sors filiorum iude per cognationes suas ista fuit. A termino edom desertum sin contra meridiem et usque ad extremam partem australis plage. Initium eius a summitate maris salsissimi et a lingua eius que respicit ad meridiem. egrediturque contra ascensum scorpionis et pertransit in sina. ascenditque in cadesbarne et pervenit in esrom. Ascendens ad addar et circuiens carcaa atque inde pertransiens in asemona et perveniens ad torrentem egypti. eruntque termini eius mare magnum. hic erit finis meridiane plage. Ab oriente vero erit initium mare salsissimum usque ad extremum iordanis et ea que respiciunt aquilonem a lingua maris usque ad eundem iordanem fluvium. Ascenditque terminus in bethagla et transit ab aquilone in betharaba. Ascendens ad lapidem boen filii ruben et tendens usque ad terminos debera de valle achor contra aquilonem respiciens galgala que est ex adverso ascensionis adommim ab australi parte torrentis. transitque aquas que vocantur fons solis et erunt exitus eius ad fontem rogel. Ascenditque per convallem filii ennom ex latere iebusei ad meridiem hec est ierusalem. Et inde se erigens ad verticem montis qui est contra gehennon ad occidentem in summitate vallis raphaim contra aquilonem. Pertransitque a vertice montis usque ad fontem aque nephtoa et pervenit usque ad vicos montis ephron. inclinaturque in baala que est cariathiarim id est urbs silvarum. et circuit de baala contra occidentem usque ad montem seir. Transitque iuxta latus montis iarim ad aquilonem in ceslon et descendit in bethsames. et transit in thamna et pervenit contra aquilonem partis acharon ex latere. Inclinaturque secrona et transit montem baala pervenitque in iebne

ei et maris magni contra occidentem fine cludi
tur. Hii sunt termini filiorum iuda per circuitum
in cognationibus suis. Caleph vero filio iephone
dedit partem in medio filiorum iuda sicut prece
at ei dominus: chariatharbe patris enach: ipsa est
hebron. Deleuitque ex ea caleph tres filios enach
sisai et achiman et tholmai de stirpe enach. Atque
inde conscendens venit ad habitatores dabir que
prius vocabatur cariathsepher id est civitas lit
terarum. Dixitque caleph. Qui percusserit cariath
sepher et ceperit eam dabo illi axam filiam me
am uxorem. Cepitque eam othoniel filius cenez
frater caleph iunior. Deditque ei axam filiam suam
uxorem. Que cum pergerent simul suasit ei vir
eius ut peteret a patre suo agrum. Suspiravitque
ut sedebat in asino. Cui caleph. Quid habes in
quit? At illa respondit. Da michi benedictionem
Terram australem et arentem dedisti michi iun
ge et irriguam. Dedit itaque ei caleph irriguam
superius et inferius. Hec est possessio tribus filiorum
iuda per cognationes suas. Erantque civitates ab
extremis partibus filiorum iuda iuxta terminos edom.
A meridie cabsehel et eder et iagur et cyna et di
mona et adada et cedes. et asor et ithnan et ziph et the
lem et baloth et asor nova et charioth esrom.
hec est asor. Amam sama et molada et aser. gaddah
et asemon beth feleth et aser sual et ber
sabee et baziothia et bala et hiim et esem et hel et ce
silad et yul et charma. sicelech et medemen
a et sensenna. lebaoth et selim et remmon.
Omnes civitates viginti novem et ville earum.
In campestribus vero esthaul et sarea et asena.
et azanoe et hengannim. tafua et enyaim et
ierimoth. adullam socho et azecha et sari
aithaim. thannai. urbes quatuordecim et vill
e earum. sanan et adesa et magdalgad. delea
et masfa et gethel. lachis. et baschat et eglon.
et chebbon et lehemas et chethlis et gaderoth. b
ethdagon et neema et maceda civitates sedecim
et ville earum. labana et athether et asam. iepta
et esna et nesib. et cheila et achzib et maresa. ci
vitates novem et ville earum. Accharon cum
vicis et villulis suis ab accaron usque ad mare
Omnia que vergunt ad azotum et viculos eius.
Azotus cum vicis et villulis. Gaza cum vicis
et villulis suis usque ad torrentem egipti. ma
re magnum et terminus eius et in monte samir
et iether et socho et edenna. cariath senna. hec
est dabir. Anab et istemo et anim. gosen et olon.
et gilo civitates undecim et ville earum. arab.
et roma et esaan. ianum et beththafua et afe
cha. ammatha et chariatharbe. hec est ebron.
et sior. civitates novem et ville earum. maon
chermel et ziph et iothe et iezrahel et iucadam et
zanoe. accaim. gabaa et thamna civitates decem
et ville earum. elul. et bethsur et gedor mareth et be
thanoth. et eltecon. civitates sex et ville earum.
Cariathbaal hec est chariathiarim urbis silva
rum et arebba. civitates due et ville earum. In
deserto betharaba et meddin et sechacha. anepsan
et civitas salis engaddi civitates sex et ville e
arum. Iebuseum autem habitatorem ierusalem non
potuerunt filii iuda delere. Habitavitque iebu
seus cum filiis iuda in ierusalem usque in presentem

diem.

## XVI

Cecidit quoque sors filiorum ioseph ab io
rdane contra iericho et aquas eius contra orientem
solitudo que ascendit de iericho ad montana bethel
et egreditur de bethel luzam. Transitque terminum
archiatharoth et descendit ad occidentem iuxta
terminos iefleti usque ad terminos bethoron infe
rioris et gazer. Finiunturque regiones eius mari ma
gno. Possederuntque filii ioseph manasse et ephra
im et factus est terminus filiorum ephraim
per cognationes suas et possessio eorum contra orien
tem atharothaddar usque ad bethoron superiorem.
Egrediunturque confinia in mare machmethath vero
aquilonem respicit et circuit terminos
contra orientem in thanasselo et pertransit ab orien
te ianoe. Descenditque de ianoe in atharoth et noa
ratha et pervenit in iericho et egreditur ad iordanem
de thaffua. Et transitque contra mare in valle ar
undineti suntque egressus eius ad mare salsissim
um. Hec est possessio filiorum ephraim per famili
as suas. Urbesque separate sunt filiis ephraim
in medio possessionis filiorum manasse et ville earum.
et non interfecerunt filii ephraim chananeum
qui habitabat in gazer. Habitavitque chananeus
in medio ephraim usque in diem hanc tributarius.

## XVII

Cecidit autem sors tribui manasse ipse est enim
primogenitus ioseph machir primogenito m
anasse patri galaad qui fuit vir pugnator hab
uitque possessionem galaad et basan. et reliquis
filiorum manasse iuxta familias suas filiis ab
iezer et filiis seleech et filiis esriel et filiis sechem.
et filiis epher et filiis semida. Isti sunt filii mana
sse filii ioseph mares per cognationes suas. Sal
phaad vero filio epher filii galaad filii machir
filii manasse non erant filii sed sole filie. quarum
ista sunt nomina. maala et noa. egla et melcha
et thersa. Veneruntque in conspectu eleazari sac
erdotis et iosue filii nun et principum dicentes. D
ominus precepit per manum moysi ut daretur
nobis possessio in medio fratrum nostrorum. Deditque eis
iuxta imperium domini possessionem in medio
fratrum patris earum. Et ceciderunt funiculi
manasse decem absque terra galaad et basan tra
ns iordanem. Filie enim manasse possederunt
hereditatem in medio filiorum eius. Terra autem
galaad cecidit in sortem filiorum manasse qui
reliqui erant. Fuitque terminus manasse ab ase
r machmethath que respicit sichem et eg
reditur ad dexteram iuxta habitatores fontis
thaffue. Etenim in sorte manasse ceciderat t
erra taffue. que est iuxta terminos manasse fi
liorum ephraim. Descenditque terminus vallis arun
dineti in meridiem torrentis civitatum ephra
im qui in medio sunt urbium manasse. Ter
minus manasse ab aquilone torrentis et exitus
eius pergit ad mare. ita ut ab austro sit possessi
o ephraim et ab aquilone manasse utramque
claudat mare et coniungantur sibi in tribu as
er ab aquilone et in tribu isachar ab oriente.
Fuitque hereditas manasse in isachar et in aser. be
thsan et viculis eius et ieblaam cum viculis su
is et habitatores dor cum oppidis suis. Habitato
res quoque hendor cum viculis suis. Similiterque
habitatores thanach cum viculis suis et habita
tores mageddo cum viculis suis et tercia pars

urbis noſeth. Nec potuerunt filii manaſſe has ſu
bvertere civitates ſed cepit chananeus habitare i
terra iſta. Poſtquam autem convaluerunt filii iſ
rahel ſubiacerunt chananeos et fecerunt ſibi tri
butarios nec interfecerunt eos. Locutique ſunt filii
ioſeph ad ioſue atque dixerunt. Quare dediſti m
poſſeſſionem ſortis et funiculi unius cum ſim tā
te multitudinis et benedixerit mihi dominus? Ad quo
ioſue ait. Si populus multus es aſcende in ſilvam et
ſuccide tibi ſpatia in terra ferezei et raphaim q
anguſta eſt tibi poſſeſſio montis ephraim. Cui
reſponderunt filii ioſeph. Non poterimus ad mō
tana conſcendere cum ferreis curribus utantur c
hananei qui habitant in terra campeſtri in qua ſi
te ſunt bethſan cum viculis ſuis et iezrahel in
ediam poſſidens vallem. Dixitque ioſue ad domū
ioſeph ephraim et manaſſe. Populus multus
es et magne fortitudinis. Non habebis ſortem
tuam ſed tranſibis ad montem et ſuccides tibi a
atque purgabis ad habitandum ſpatia et poteris
ultra procedere cum ſubverteris chananeum q
uem dicis ferreos habere currus et eſſe fortiſſim
um. Congregatique ſunt omnes filii iſrael in ſilo ib
i fixerunt tabernaculum teſtimonii et fuit eis terra ſ

XVIII

ubiecta. Remanſerant autem filiorum iſrael ſep
tem tribus que necdum acceperant poſſeſſiones
ſuas. Ad quos ioſue ait. Uſquequo marcetis ig
navia et non intratis ad poſſidendam terram qu
am dominus deus patrum veſtrorum dedit vobis. Elig
ite de ſingulis tribubus ternos viros ut mittam eo
s et pergant atque circueant terram et deſcribant eam
iuxta numerum uniuſcuiuſque multitudinis.
referantque ad me quod deſcripſerint. Dividite vob
terram in ſeptem partes. Iuda ſit in terminis
ſuis ab auſtrali plaga et domus ioſeph ab aqui
lone. Mediam inter hos terram in ſeptem partes
deſcribite et tunc venietis ad me ut coram dño
deo nostro mittam vobis hic ſortem quia non eſt inter
vos pars levitarum ſed ſacerdotium dñi eſt eorū
hereditas. Gad autem et ruben et dimidium tribus
manaſſe iam acceperunt poſſeſſiones ſuas trans
iordanem ad orientalem plagam quas dedit ei
moyſes famulus domini. Cumque ſurrexiſſent vi
ri ut pergerent ad deſcribendam terram precep
it eis ioſue dicens. Circuite terram et deſcribite eam
ac revertimini ad me ut hic coram dño in ſilo
mittam vobis ſortem. Itaque perrexerunt et luſtran
tes eam in ſeptem partes diviſerunt ſcribent
es in volumine. Reverſique ſunt ad ioſue in ca
ſtra ſilo qui miſit ſortes coram domino in ſilo.
Diviſitque terram filiis iſrael in ſeptem partes et aſ
cendit ſors prima filiorum beniamin per famil
ias ſuas ut poſſiderent terram inter filios iuda et f
ilios ioſeph. Fuitque terminus eorum contra aqui
lonem a iordane pergens iuxta latus iericho
ſeptentrionalis plage et inde contra occiden
tem ad montana conſcendens et perveniens ad
ſolitudinem bethaven atque pertranſiens iuxta
luzam ad meridiem ipſa eſt bethel. Deſcendit
que in ataroth addar in montem qui eſt ad meri
diem bethoron inferioris et inclinatur circuien
s contra mare ad meridiem montis qui reſpicit
bethoron contra africum. Suntque exitus eius
in chariathbaal que vocatur cariathiarim ur

bem filiorum iuda. Hec eſt plaga contra mare et
occidentem. A meridie autem ex parte chariath
iarim egreditur terminus contra mare et pervenit
uſque ad fontem aquarum nepthoa. Deſcenditque
in partem montis qui reſpicit vallem filiorū
ennom et eſt contra ſeptentrionalem plagam in
extrema parte vallis raphaim. Deſcenditque gē
non id eſt vallis ennon iuxta latus iebuſei ad
auſtrum et pervenit ad fontem rogel tranſiens
ad aquilonem et egrediens ad enſemes id eſt
fontem ſolis et pertranſit uſque ad tumulos qui ſunt
e regione aſcenſus adommim. Deſcenditque ad a
benboen id eſt lapidem boen filii ruben et pertrā
ſit ex latere aquilonis ad campeſtria. Deſcen
ditque in planitiem et pretergreditur contra aq
lonem bethagla. Suntque exitus eius contra lin
guam maris ſalſiſſimi ab aquilone in fine ior
danis ad auſtralem plagam qui eſt terminus
illius ab oriente. Hec eſt poſſeſſio filiorum ben
iamin per terminos ſuos in circuitu et familias ſi
gulas. Fueruntque civitates eius iericho et betha
gla et vallis caſis. Betharaba et ſemaraim et be
thel et avim et aphara et ofera villa emona et ofni
et gabee civitates duodecim et ville earum. Ga
baon et rama et beroth et meſphe et chaphara et am
moſa et recem. Iarefel et tharala et ſela et eleph
et iebus que eſt iheruſalem. Gabaath et cariath civi
tates quatuordecim et ville earum. Hec eſt poſſe
ſſio filiorum beniamin iuxta familias ſuas. Et

XIX

egreſſa eſt ſors ſecunda filiorum ſimeon per cognatio
nes ſuas. Fuitque hereditas eorum in medio poſſ
eſſionis filiorum iuda. Berſabee et ſabee et molad
a et aſerſua. Bela et aſem et eltholath. Bethul et
arma. Et ſiceleg et bethel et marchaboth. Aſer.
et bethlebaoth. Aſaron. Civitates tredecim et vil
le earum. Ain et remmon et athar et aſan. Civitat
es quatuor et ville earum. Omnes viculi per circuit
um urbium iſtarum. Uſque ad balaath. Beer ram
eth contra auſtralem plagam. Hec eſt hereditas
filiorum ſimeon iuxta cognationes ſuas in fu
niculo et poſſeſſione filiorum iuda quia maior
erat. Ideo poſſederunt filii ſimeon iuxta co
gnationes eorum in medio hereditatis eorū.
Ceciditque quoque ſors tercia filiorum zabulon per
cognationes ſuas. Et factus eſt terminus poſſe
ſſionis eorum uſque ſarith. Aſcenditque de mari et
mareala ac pervenit in debbaſeth que eſt uſque ad
torrentem contra iecnam et revertitur de ſa
rith contra orientem in fines ceſeleththabor et
egreditur ad dabereth. Aſcenditque contra iafie.
Et inde pertranſit uſque ad orientalem plagam ge
tha et thaſin et egreditur in remmon
amthar et noa et circuit ad aquilonem et nath
on. Suntque egreſſus eius vallis iepthael et cat
ta et naalol et ſemeron et iedala et bethleem
civitates duodecim et ville earum. Hec eſt hered
itas tribus filiorum zabulon per cognationes ſuas
urbes et viculi earum. Iſachar egreſſa eſt ſors q
uarta per cognationes ſuas. Fuitque eius hereditas
iezrahel et chaſeloth et ſunem et afraim. Seon et
anaharath et rabbith et ceſion. Abes et rameth et
engannim et enadda et bethpheſes et pervenit ter
minus eius uſque thabor et ſeſima et bethſemes.
Eruntque exitus eius iordanis civitates ſedecim et

uille earum. Hec est possessio filiorum isachar per cognationes suas urbes et uiculi earum. Ceciditque sors quinta tribui filiorum aser per cognationes suas. Fueruntque termini eorum alchath et chali et bethen et axaph. et elmelech et amaad et messal. et peruenit usque ad carmelum maris et sihor et labanath. ac reuertitur contra orientem bethdagon. et pertransit usque zabulon et uallem iephtahel contra aquilonem in bethemec et nehiel. egrediturque ad leuam cabul. et abran et rohob et hamon et cana usque ad sydonem magnam. Reuertiturque in horma usque ad ciuitatem munitissimam tyrum. et usque osa. eruntque exitus eius in mare. De funiculo achziba. et amma et aphec et rohob ciuitates uiginti due et uille earum. Hec est possessio filiorum aser per cognationes suas. urbesque et uiculi earum. Filiorum nephtali sexta sors cecidit per familias suas. et cepit terminus de heleph et elon in saananim. et adami que est neceb et iebnael usque lecum. et egressus eorum usque ad iordanem. Reuertiturque terminus contra occidentem in azanotthabor. atque inde egreditur in hucuca. et pertransit in zabulon contra meridiem. et in aser contra occidentem. et in iuda ad iordanem contra ortum solis. Ciuitates munitissime assedim ser et emath et reccath et cenereth. et edema et arama asor. et cedes et edrai enhasor. et ieron et magdalel horem et bethanath et bethsames ciuitates decem et nouem et uille earum. Hec est possessio tribus filiorum nephtali per cognationes suas urbes et uiculi earum.

Tribui filiorum dan per familias suas egressa est sors septima. et fuit terminus possessionis eius saraa et esthaol et hirsemes id est ciuitas solis. selebin et aialon et iethela. elon et themna et acron. elthece gebbethon et balaath. et iud et bane et barach et gethremmon. et meiarcon et arecon cum termino qui respicit ioppen. et ipso fine concluditur. Ascenderuntque filii dan et pugnauerunt contra lesem. ceperuntque eam et percusserunt eam in ore gladii. et possederunt et habitauerunt in ea. uocantes nomen eius lesem dan ex nomine dan patris sui. Hec est possessio tribus filiorum dan per cognationes suas urbes et uiculi earum. Cumque complesset terram sorte diuidere singulis per tribus suas. dederunt filii israel possessionem iosue filio nun in medio sui iuxta preceptum domini urbem quam postulauit thamnath sara in monte ephraim. et edificauit ciuitatem habitauitque in ea. Hee sunt possessiones quas sorte diuiserunt eleazar sacerdos et iosue filius nun et principes familiarum ac tribuum filiorum israel in silo coram domino ad ostium tabernaculi testimonii. partitique sunt terram.

XX

Et locutus est dominus ad iosue dicens. Loquere filiis israel et dic eis. Separate urbes fugitiuorum de quibus locutus sum ad uos per manum moysi. ut confugiat ad eas quicumque animam percusserit nesciens. et possit euadere iram proximi qui ultor est sanguinis. Cum ad unam harum confugerit ciuitatum stabit ante portam ciuitatis. et loquetur senioribus urbis illius ea que se comprobent innocentem. sicque suscipient eum et dabunt ei locum ad habitandum. Cumque ultor sanguinis eum fuerit persecutus non tradent in manus eius. quia ignorans percussit proximum eius. nec ante biduum uel triduum eius probatur inimicus. Et habitabit in ciuitate illa donec stet ante iudicium causam reddens facti sui. et moriatur sacerdos magnus qui fuerit in illo tempore. Tunc reuertetur homicida et ingredietur ciuitatem et domum suam de qua fugerat. Decreueruntque cedes in galilea montis nephtali. et sichem in monte ephraim. et cariatharbe ipsa est hebron in monte iuda. Et trans iordanem contra orientalem plagam iericho statuerunt bosor que sita est in campestri solitudine de tribu ruben. et ramoth in galaad de tribu gad. et gaulon in basan de tribu manasse. Hee ciuitates constitute sunt cunctis filiis israel et aduenis qui habitabant inter eos. ut fugeret ad eas qui animam nesciens percussisset. et non moreretur in manu proximi effusum sanguinem uindicare cupientis. donec staret ante populum expositurus causam suam.

XXI

Accesseruntque principes familiarum leui ad eleazarum sacerdotem et iosue filium nun. et ad duces cognationum per singulas tribus filiorum israel. locutique sunt ad eos in silo terre chanaan atque dixerunt. Dominus precepit per manum moysi ut darentur nobis urbes ad habitandum et suburbana earum ad alenda iumenta. Dederuntque filii israel de possessionibus suis iuxta imperium domini ciuitates et suburbana earum. Egressaque est sors in familiam caath filiorum aaron sacerdotis de tribu iuda et symeon et beniamin ciuitates tredecim. et reliquis filiorum caath id est leuitis qui superfuerant de tribubus ephraim et dan et dimidia tribu manasse ciuitates decem. Porro filiis gerson egressa est sors ut acciperent de tribubus ysachar et aser et nephtali dimidiaque tribu manasse in basan ciuitates numero tredecim. Et filiis merari per cognationes suas de tribubus ruben et gad et zabulon urbes duodecim. Dederuntque filii israel leuitis ciuitates et suburbana earum sicut precepit dominus per manum moysi singulis sorte tribuentes. De tribubus filiorum iuda et symeon dedit iosue ciuitates quarum ista sunt nomina. filiis aaron per familias caath leuitici generis. Prima enim sors illis egressa est. cariatharbe patris enach que uocatur hebron in monte iuda. et suburbana eius per circuitum. Agros uero et uillas eius dederat caleph filio iephone ad possidendum. Dedit ergo filiis aaron sacerdotis hebron confugii ciuitatem ac suburbana eius. et lebnam cum suburbanis suis. et iether et estemo. et holon et dabir. et ain et ietan et bethsames cum suburbanis suis ciuitates nouem de duabus ut dictum est tribubus. De tribu autem filiorum beniamin gabaon et gabee. et anathoth et almon cum suburbanis suis ciuitates quatuor. Omnes simul ciuitates filiorum aaron sacerdotis tredecim cum suburbanis suis. Reliquis uero per familias filiorum caath leuitici generis. hec est data possessio. De tribu ephraim urbes confugii sichem cum suburbanis suis in monte ephraim. et gazer et cebsaim et bethoron cum suburbanis suis ciuitates quatuor. De tribu quoque dan eltheco et gabathon. et aialon et gethremmon cum suburbanis suis.

civitates quatuor. Levitis de dimidia tribu manasse thanach et gethremmon cum suburbanis suis civitates duas. Omnes civitates decem et suburbana earum datae sunt filiis caath inferioris gradus. Filiis quoque gerson levitici generis dedit de dimidia tribu manasse confugii civitatem gaulon in basan et bosram cum suburbanis suis civitates duas. Porro de tribu isachar cesion et daberath et iaramoth et engannim cum suburbanis suis civitates quatuor. De tribu autem aser masal et abdon et elcath et roob cum suburbanis suis civitates quatuor. De tribu quoque nephtalim civitatem confugii cedes in galilea et ammoth dor et carthan cum suburbanis suis civitates tres. Omnes urbes familiarum gerson tredecim cum suburbanis suis. Filiis autem merari levitis inferioris gradus per familias suas data est de tribu zabulon iecnam et charta et damna et naalol civitates quatuor cum suburbanis suis. De tribu gad civitates confugii ramoth in galaad et manaim et esebon et iazer civitates quatuor cum suburbanis suis. De tribu quoque ruben civitatem confugii bosor in solitudine cedson et misor et cedmoth civitates quatuor cum suburbanis suis. Omnes urbes filiorum merari per familias et cognationes suas duodecim. Itaque universae civitates levitarum in medio possessionis filiorum israel fuerunt quadraginta et octo cum suburbanis suis singulae per familias distributae. Deditque dominus deus omnem terram israeli quam traditurum se patribus eorum iuraverat et possederunt illam atque habitaverunt in ea. Dataque est ab eo pax in omnes per circuitum nationes et nullus eis hostium resistere ausus est sed cuncti in eorum dicione redacti sunt. Ne unum quidem verbum quod illis praestiturum se esse promiserat irritum fuit sed rebus expleta sunt omnia.

XXII

Eodem tempore vocavit iosue rubenitas et gadditas et dimidiam tribum manasse dixitque ad eos. Fecistis omnia quae vobis praecepit moyses famulus domini mihi quoque in omnibus obedistis nec reliquistis fratres vestros longo tempore usque ad praesentem diem custodientes imperium domini dei vestri. Quia igitur dedit dominus deus vester fratribus vestris quietem ac pacem sicut pollicitus est revertimini et ite in tabernacula vestra et in terram possessionis quam tradidit vobis moyses famulus domini trans iordanem. Ita dumtaxat ut custodiatis attente et opere compleatis mandatum et legem quam praecepit vobis moyses servus domini ut diligatis dominum deum vestrum et ambuletis in omnibus viis eius et observetis mandata illius adhaereatisque ei ac serviatis in omni corde et in omni anima vestra. Benedixitque eis iosue et dimisit eos. Qui reversi sunt in tabernacula sua. Tribui autem manasse dimidiae possessionem moyses dederat in basan et ideo mediae quae superfuit dedit iosue sortem inter fratres suos trans iordanem ad occidentalem eius plagam. Cumque dimitteret eos in tabernacula sua et benedixisset illis dixit ad eos. In multa substantia atque divitiis revertimini ad sedes vestras cum argento et auro aere ac ferro et veste multiplici. Dividite praedam hostium cum fratribus vestris. Reversique sunt et abierunt filii ruben et filii gad et dimidia tribus manasse a filiis israel de silo quae sita est in chanaan ut intrarent galaad terram possessionis suae quam obtinuerant iuxta imperium domini in manu moysi. Cumque venissent ad tumulos iordanis in terram chanaan aedificaverunt iuxta iordanem altare infinitae magnitudinis. Quod cum audissent filii israel et ad eos certi nuntii detulissent aedificasse filios ruben et gad et dimidiae tribus manasse altare in terra chanaan super iordanis tumulos contra filios israel convenerunt omnes in silo ut ascenderent et dimicarent contra eos. Et interim miserunt ad illos in terram galaad finees filium eleazari sacerdotem et decem principes cum eo singulos de tribubus singulis. Qui venerunt ad filios ruben et gad et dimidiam tribum manasse in terram galaad dixeruntque ad eos. Haec mandat omnis populus domini. Quae est ista transgressio? Cur reliquistis dominum deum israel aedificantes altare sacrilegum et a cultu illius recedentes? An parum vobis est quod peccastis in beelphegor et usque in praesentem diem macula huius sceleris in nobis permanet multique de populo corruerunt? Et vos hodie dereliquistis dominum et cras in universum israel eius ira desaeviet. Quod si putatis immundam esse terram possessionis vestrae transite ad terram in qua tabernaculum domini est et habitate inter nos tantum ut a domino et a nostro consortio non recedatis aedificato altari praeter altare domini dei nostri. Nonne achan filius zare praeterivit mandatum domini et super omnem populum israel ira eius incubuit? Et ille erat unus homo atque utinam solus perisset in scelere suo. Responderuntque filii ruben et gad et dimidia tribus manasse principibus legationis israel. Fortissimus dominus deus fortissimus dominus deus ipse novit et israel simul intelliget. Si praevaricationis animo hoc altare construximus non custodiat nos sed puniat in praesenti. Et si ea mente fecimus ut holocausta et sacrificium et pacificas victimas super eum imponeremus ipse quaerat et iudicet. Et non ea magis cogitatione atque tractatu ut diceremus cras dicent filii vestri filiis nostris: quid vobis et domino deo israel? Terminum posuit dominus inter nos et vos o filii ruben et filii gad iordanem fluvium et idcirco partem non habetis in domino. Et per hanc occasionem avertent filii vestri filios nostros a timore domini. Putavimus itaque melius et diximus: extruamus nobis altare non in holocausta neque ad victimas offerendas sed in testimonium inter nos et vos et sobolem nostram vestramque progeniem ut serviamus domino et iuris nostri sit offerre holocausta et victimas et pacificas hostias et nequaquam dicant filii vestri filiis nostris: non est vobis pars in domino. Quod si voluerint dicere respondebunt eis: ecce altare domini quod fecerunt patres nostri non in holocausta neque in sacrificium sed in testimonium nostrum et vestrum. Absit a nobis hoc scelus ut recedamus a domino et eius vestigia relinquamus extructo altari ad holocausta et sacrificia et victimas offerendas praeter altare domini dei nostri quod extructum est ante tabernaculum eius. Quod cum audisset finees sac-

dos et principes legationis israel qui erant cum eo placita sunt. Et verba filiorum ruben et gad et dimidie tribus manasse libentissime susceperunt. Dixitque finees filius eleazari sacerdos ad eos. Nunc scimus quod nobiscum sit deus quoniam alieni estis a prevaricatione hac et liberastis filios israel de manu domini. Reversusque est cum principibus a filiis ruben et gad de terra galaad finium chanaan ad filios israel et retulerunt eis. Placuitque sermo cunctis audientibus et laudaverunt deum filii israel et nequaquam ultra dixerunt ut ascenderent contra eos et pugnarent et delerent terram possessionis eorum. Vocaveruntque filii ruben et gad altare quod extruxerant testimonium nostrum quod dominus ipse sit deus.

XXIII

Evoluto autem multo tempore postquam dominus pacem dederat israeli subiectis in gyro nationibus universis et iosue iam longevo et persenilis etatis vocavit iosue omnem israelem maioresque natu et principes ac duces et magistros dixitque ad eos. Ego senui et progressioris etatis sum. Vosque cernitis omnia que fecerit dominus deus vester cunctis per circuitum nationibus quomodo pro vobis ipse pugnaverit et nunc quia vobis sorte divisit omnem terram ab orientali parte iordanis usque ad mare magnum multeque adhuc supersunt nationes. Dominus deus vester disperdet eas et auferet a facie vestra et possidebitis terram sicut vobis pollicitus est. Tantum confortamini et estote solliciti ut custodiatis cuncta que scripta sunt in volumine legis moisi et non declinetis ab eis neque ad dexteram neque ad sinistram. Ne postquam intraveritis ad gentes que inter vos future sunt iuretis in nomine deorum earum et serviatis eis et adoretis illos sed adhereatis domino deo vestro quod fecistis usque in diem hanc. Et tunc auferet dominus in conspectu vestro gentes magnas et robustissimas et nullus vobis resistere poterit. Unus e vobis persequetur hostium mille viros quia dominus deus vester pro vobis ipse pugnabit sicut pollicitus est. Hoc tantum diligentissime precavete ut diligatis dominum deum vestrum. Quod si volueritis gentium harum que inter vos habitant erroribus adherere et cum eis miscere connubia atque amicitias copulare iam nunc scitote quod dominus deus vester non eas deleat ante faciem vestram sed sint vobis in foveam ac laqueum et offendiculum ex latere vestro et sudes in oculis vestris donec vos auferat atque disperdat de terra hac optima quam tradidit vobis. En ego hodie ingredior viam universe terre et toto animo cognoscetis quod de omnibus verbis que se dominus prestaturum vobis pollicitus est unum non preterierit in cassum. Sicut ergo implevit opere quod promisit et prospera cuncta venerunt sic adducet super vos quicquid malorum comminatus est donec vos auferat atque disperdat de terra hac optima quam tradidit vobis eo quod preterieritis pactum domini dei vestri quod pepigit vobiscum et servieritis diis alienis et adoraveritis eos. Cito atque velociter consurget in vobis furor domini et auferemini de terra hac optima quam tradidit vobis.

XXIIII

Congregavitque iosue omnes tribus israel in sichem et vocavit maiores natu ac principes et iudices et magistros. Steteruntque in conspectu domini et ad populum sic locutus est. Hec dicit dominus deus israel. Trans fluvium habitaverunt patres vestri ab initio. Thare pater abraham et nahor servieruntque diis alienis. Tuli ergo patrem vestrum abraham de mesopotamie finibus et adduxi eum in terram chanaan multiplicavique semen eius et dedi ei isaac. Illique rursum dedi iacob et esau. E quibus esau dedi montem seir ad possidendum. Iacob vero et filii eius descenderunt in egyptum. Misique moisen et aaron et percussi egyptum multis signis atque portentis. Eduxique patres vestros et vos de egypto et venistis ad mare. Persecutique sunt egyptii patres vestros cum curribus et equitatu usque ad mare rubrum. Clamaverunt autem filii israel ad dominum. Qui posuit tenebras inter vos et egyptios et adduxit super eos mare et operuit illos. Viderunt oculi vestri cuncta que in egypto fecerim. Et habitastis in solitudine multo tempore et introduxi vos ad terram amorrei qui habitabat trans iordanem. Cumque pugnarent contra vos tradidi eos in manus vestras et possedistis terram eorum atque interfecistis illos. Surrexit autem balach filius sephor rex moab et pugnavit contra israel. Misitque et vocavit balaam filium beor ut malediceret vobis. Ego nolui audire eum sed e contrario per illum benedixi vobis et liberavi vos de manu eius. Transistisque iordanem et venistis ad iericho. Pugnaveruntque contra vos viri civitatis eius amorreus et ferezeus et chananeus et etheus et gergeseus et eveus et iebuseus et tradidi illos in manus vestras. Misique ante vos crabrones et eieci eos de locis suis. Duos reges amorreorum non in gladio et in arcu tuo. Dedique vobis terram in qua non laborastis et urbes quas non edificastis ut habitaretis in eis. Vineas et oliveta que non plantastis. Nunc ergo timete dominum et servite ei perfecto corde atque verissimo et auferte deos quibus servierunt patres vestri in mesopotamia et in egypto ac servite domino. Sin autem malum vobis videtur ut domino serviatis optio vobis datur. Eligite quod placet cui servire potissimum debeatis utrum diis quibus servierunt patres vestri in mesopotamia an diis amorreorum in quorum terra habitatis. Ego autem et domus mea serviemus domino. Responditque populus et ait. Absit a nobis ut relinquamus dominum et serviamus diis alienis. Dominus deus noster ipse eduxit nos et patres nostros de terra egypti de domo servitutis. Fecitque videntibus nobis signa ingentia et custodivit nos in omni via per quam ambulavimus et in cunctis populis per quos transivimus. Et eiecit universas gentes amorreorum habitatorem terre quam nos intravimus. Serviemus igitur domino quia ipse est dominus deus noster. Dixitque iosue ad populum. Non poteritis servire domino. Deus enim sanctus et fortis emulator est nec ignoscet sceleribus vestris atque peccatis. Si dimiseritis dominum et servieritis diis alienis convertet se et affliget vos atque subvertet postquam vobis prestiterit bona. Dixitque populus ad iosue. Nequaquam ita ut loqueris erit sed domino serviemus. Et iosue ad populum. Testes inquit vos estis quia ipsi elegeritis vobis dominum ut serviatis ei. Responderuntque. Testes. Nunc ergo ait auferte deos alienos de m

edio uestri et inclinate corda uestra ad dominum deum israel. Dixitque populus ad iosue. Domino deo nostro seruiemus et obedientes erimus preceptis eius. Percussit igitur iosue in die illo fedus, et proposuit populo precepta atque iudicia in sichem. Scripsitque omnia uerba hec in uolumine legis dei et tulit lapidem pergrandem posuitque illum subter quercum que erat in sanctuario domini et dixit ad omnem populum. En lapis iste erit uobis in testimonium quod audierit omnia uerba domini que locutus est uobis ne forte postea negare uelitis et mentiri domino deo uestro. Dimisitque populum singulos in possessionem suam. Et post hec mortuus est iosue filius nun seruus domini centum decem annorum. Sepelieruntque eum in finibus possessionis sue in thamnath sare que sita est in monte ephraim a septentrionali plaga montis gaas. Seruiuitque israel domino cunctis diebus iosue et seniorum qui longo uixerunt tempore post iosue et qui nouerant omnia opera domini que fecerat in israel. Ossa quoque ioseph que tulerant filii israel de egipto sepelierunt in sichem in parte agri quem emerat iacob a filiis emor patris sichem centum nouellis ouibus et fuit in possessionem filiorum ioseph. Eleazar quoque filius aaron mortuus est et sepelierunt eum in gabaath finees filii eius que data est ei in monte ephraim. Et illo die accipientes leuite archam testamenti domini circum tulerunt eam inter omnes fines filiorum israel. Et finees sacerdotium administrauit pro eleazaro patre suo quousque etiam ipse moreretur et sepultus est in gabaath ciuitatem suam. Filii autem israel abeuntes singuli quique in locum suum et in suam ciuitatem. Factum est interiecto tempore ut colerent astarthen et astaroth et deos gentium que erant in circuitu eorum propter quod tradidit illos dominus in manus eglon regis moab qui dominatus est illis annis decem et octo.

# POSTMORTEM

Post mortem iosue consuluerunt filii israel dominum dicentes. Quis ascendet ante nos contra chananeum et erit dux belli. Dixitque dominus. Iudas ascendet. Ecce tradidi terram in manus eius. Et ait iudas symeoni fratri suo. Ascende mecum in sortem meam et pugna contra chananeum ut et ego pergam tecum in sortem tuam. Et abiit cum eo simeon. Ascenditque iudas et tradidit dominus chananeum ac ferezeum in manus eorum. Et percusserunt in bezech decem milia uirorum. Inueneruntque adonibezech in bezech et pugnauerunt contra eum ac percusserunt chananeum et ferezeum. Fugit autem adonibezech. Quem secuti comprehenderunt cesis summitatibus manuum eius ac pedum. Dixitque adonibezech. Septuaginta reges amputatis manuum ac pedum summitatibus colligebant sub mensa mea ciborum reliquias. Sicut feci ita reddidit mihi deus. Adduxeruntque eum in ierusalem et ibi mortuus est. Obpugnantes ergo filii iuda ierusalem ceperunt eam et percusserunt in ore gladii tradentes cunctam incendio ciuitatem. Et postea descendentes pugnauerunt contra chananeum qui habitabat in montanis ad meridiem et in campestribus. Pergensque iudas contra chananeum qui habitabat in ebron cuius nomen fuit antiquitus cariatharbe percussit sisai et ahiman et tholmai. Atque inde profectus abiit ad habitatores dabir cuius nomen uetus erat cariathsepher id est ciuitas litterarum. Dixitque chaleb. Qui percusserit cariathsepher et uastauerit eam dabo ei axam filiam meam uxorem. Cumque cepisset eam othoniel filius zenech frater chaleb minor dedit ei filiam suam coniugem. Quam pergentem in itinere monuit uir suus ut peteret a patre suo agrum. Que cum suspirasset sedens in asino dixit ei chaleb. Quid habes. At illa respondit. Da michi benedictionem quia terram arentem dedisti michi da et irriguam aquis. Dedit ergo ei chaleb irriguum superius et irriguum inferius. Filii autem cinei cognati moysi ascenderunt de ciuitate palmarum cum filiis iuda in desertum sortis eius quod est ad meridiem arad et habitauerunt cum eo. Abiit autem iudas cum simeone fratre suo et percusserunt simul chananeum qui habitabat in sephath et interfecerunt eum. Vocatumque est nomen urbis horma id est anathema. Cepitque iudas gazam cum finibus suis et aschalonem atque accaron cum terminis suis. Fuitque dominus cum iuda et montana possedit nec potuit delere habitatores uallis quia falcatis curribus habundabant. Dederuntque chaleb hebron sicut dixerat moyses. Qui deleuit ex ea tres filios enach. Iebuseum autem habitatorem ierusalem non deleuerunt filii beniamin. Habitauitque iebuseus cum filiis beniamin in ierusalem usque in presentem diem. Domus quoque ioseph ascendit in bethel. Fuitque dominus cum eis. Nam cum obsiderent urbem que prius luza uocabatur. Uiderunt hominem egredientem de ciuitate dixeruntque ad eum. Ostende nobis introitum ciuitatis et faciemus tecum misericordiam. Qui cum ostendisset eis percusserunt urbem in ore gladii. Hominem autem illum et omnem cognationem eius dimiserunt. Qui dimissus abiit in terram ethim et edificauit ibi ciuitatem uocauitque eam luzam que ita appellatur usque in hodiernum diem. Manasses quoque non deleuit bethsan et thanach cum uiculis suis. Et habitatores dor et ieblaan et mageddo cum uiculis suis. Cepitque chananeus habitare cum eis. Postquam autem confortatus est israel fecit eos tributarios et delere noluit. Effraim etiam non interfecit chananeum qui habitabat in gazer sed habitauit cum eo. Zabulon non deleuit habitatores zethron et naalon sed habitauit chananeus in medio eius factusque est ei tributarius. Aser quoque non deleuit habitatores accho et sidonis et alab et achazib et alba et afech et roob. Habitauitque in medio chananei habitatoris illius terre nec interfecit eum

Nepthalim non delevit habitatores Bethsemes et Bethanath et habitavit inter Chananeum habitatorem terre. Fueruntque ei Bethsamite et Bethanite tributarii. Artavitque Amorreus filios Dan in monte nec dedit eis locum ut ad planiora descenderent. Habitavitque in monte Hares quod interpretatur testaceo in Haialon et Salabim. Et adgravata est manus domus Ioseph et facta est ei tributaria. Fuit autem terminus Amorrei ab ascensu Scorpionis Petra et superiora loca.

II

Ascenditque angelus domini de Galgala ad locum flentium et ait: Eduxi vos de Egypto et introduxi in terram pro qua iuravi patribus vestris et pollicitus sum ut non facerem irritum pactum meum vobiscum in sempiternum ita dumtaxat ut non feriretis fedus cum habitatoribus terre huius et aras eorum subverteretis et noluistis audire vocem meam. Cur hoc fecistis? Quam ob rem nolui delere eos a facie vestra ut habeatis hostes et dii eorum sint vobis in ruinam. Cumque loqueretur angelus domini verba hec ad omnes filios Israel elevaverunt vocem suam et fleverunt. Et vocatum est nomen loci illius Locus flentium sive lacrimarum. Immolaveruntque ibi hostias domino. Dimisit ergo Iosue populum et abierunt unusquisque in possessionem suam ut obtinerent eam. Servieruntque domino cunctis diebus eius et seniorum qui longo post eum vixerunt tempore et noverant omnia opera domini que fecerat cum Israel. Mortuus est autem Iosue filius Nun famulus domini centum et decem annorum et sepelierunt eum in finibus possessionis sue in Thamnathsare in monte Ephraim ad septentrionalem plagam montis Gaas. Omnisque illa generatio congregata est ad patres suos. Et surrexerunt alii qui non noverant dominum et opera que fecerat cum Israel. Feceruntque filii Israel malum in conspectu domini et servierunt Baalim ac dimiserunt dominum deum patrum suorum qui eduxerat eos de terra Egypti et secuti sunt deos alienos deosque populorum qui habitabant in circuitu eorum et adoraverunt eos et ad iracundiam concitaverunt dominum dimittentes eum et servientes Baal et Astaroth. Iratusque dominus contra Israel tradidit eos in manus diripientium. Qui ceperunt eos et vendiderunt hostibus qui habitabant per gyrum nec potuerunt resistere adversariis suis. Sed quocumque pergere voluissent manus domini erat super eos sicut locutus est et iuravit eis et vehementer afflicti sunt. Suscitavitque dominus iudices qui liberarent eos de vastantium manibus sed nec illos audire voluerunt fornicantes cum diis alienis et adorantes eos. Cito deseruerunt viam per quam ingressi fuerant patres eorum et audientes mandata domini omnia fecere contraria. Cumque dominus iudices suscitaret in diebus eorum flectebatur misericordia et audiebat afflictorum gemitus et liberabat eos de cede vastantium. Postquam autem mortuus esset iudex revertebantur et multo maiora faciebant quam fecerant patres eorum sequentes deos alienos et servientes eis et adorantes illos. Non dimiserunt adinventiones suas et viam durissimam per quam ambulare consueverant. Iratusque est furor domini in Israel et ait: Quia irritum fecit gens ista pactum meum quod pepigeram cum patribus eorum et vocem meam audire contempsit et ego non delebo gentes quas dimisit Iosue et mortuus est ut in ipsis experiar Israel utrum custodiant viam domini et ambulent in ea sicut custodierunt patres eorum an non. Dimisit ergo dominus omnes nationes istas et cito subvertere noluit nec tradidit in manibus Iosue.

III

Hee sunt gentes quas dominus dereliquit ut erudiret in eis Israel et omnes qui non noverant bella Chananeorum ut postea discerent filii eorum certare cum hostibus et habere consuetudinem preliandi: quinque satrapas Philistinorum omnemque Chananeum et Sidonium atque Eveum qui habitabat in monte Libano de monte Baal Hermon usque ad introitum Emath. Dimisitque eos ut in ipsis experiretur Israel utrum audiret mandata domini que preceperat patribus eorum per manum Moysi an non. Itaque filii Israel habitaverunt in medio Chananei et Ethei et Amorrei et Ferezei et Evei et Iebusei et duxerunt uxores filias eorum ipsique filias suas eorum filiis tradiderunt et servierunt diis eorum. Feceruntque malum in conspectu domini et obliti sunt dei sui servientes Baalim et Astaroth. Iratusque dominus contra Israel tradidit eos in manus Chusanrasathaim regis Mesopotamie servieruntque ei octo annis et clamaverunt ad dominum. Qui suscitavit eis salvatorem et liberavit eos Othoniel filium Cenez fratrem Caleb minorem. Fuitque in eo spiritus domini et iudicavit Israel. Egressusque est ad pugnam et tradidit dominus in manus eius Chusanrasathaim regem Syrie et oppressit eum. Quievitque terra quadraginta annis et mortuus est Othoniel filius Cenez. Addiderunt autem filii Israel facere malum in conspectu domini qui confortavit adversum eos Eglon regem Moab quia fecerunt malum in conspectu eius et copulavit ei filios Ammon et Amalech. Abiitque et percussit Israel atque possedit urbem Palmarum. Servieruntque filii Israel Eglon regi Moab decem et octo annis et postea clamaverunt ad dominum. Qui suscitavit salvatorem vocabulo Aoth filium Gera filii Gemini qui utraque manu utebatur pro dextera. Miseruntque filii Israel per illum munera Eglon regi Moab. Qui fecit sibi gladium ancipitem habentem in medio capulum longitudinis palme manus et accinctus est eo sagum in dextro femore. Obtulitque munera Eglon regi Moab. Erat autem Eglon crassus nimis. Cumque obtulisset ei munera prosecutus est socios qui cum eo venerant et reversus de Galgalis ubi erant idola dixit ad regem: Verbum secretum habeo ad te o rex. Et ille imperavit silentium. Egressisque omnibus qui circa eum erant ingressus est ad eum Aoth. Sedebat autem in estivo cenaculo solus. Dixitque: Verbum dei habeo ad te. Qui statim surrexit de throno. Extenditque Aoth sinistram manum et tulit sicam de dextro femore suo. Infixitque eam in ventrem eius tam valide ut capulus ferrum sequeretur in vulnere ac pinguissimo adipe stringeretur. Nec eduxit gladium sed ita ut percusserat reliquit in corpore. Statimque per secreta nature alvi stercora proruperunt. Aoth autem clausis diligentissime

hostiis cenaculi et obfirmatis sera, per posticum egressus est. Servique regis ingressi viderunt clausas fores cenaculi, atque dixerunt: Forte purgat alvum in estivo cenaculo. Expectantesque diu donec erubescerent, et videntes quod nullus aperiret, tulerunt clavem, et aperientes invenerunt dominum suum iacentem in terra mortuum. Aioth autem dum illi turbarentur effugit, et pertransiit locum idolorum unde reversus fuerat. Venitque in Seirath et statim insonuit bucina in monte Ephraim. Descenderuntque cum eo filii Israel, ipso in fronte gradiente. Qui dixit ad eos: Sequimini me. Tradidit enim dominus inimicos nostros moabitas in manus nostras. Descenderuntque post eum et occupaverunt vada Iordanis que transmittunt in Moab, et non dimiserunt transire quemquam. Sed percusserunt Moabitas in tempore illo circiter decem milia, omnes robustos et fortes viros. Nullus eorum evadere potuit. Humiliatusque est Moab in die illo sub manu Israel, et quievit terra octoginta annis.

Post hunc fuit Samgar filius Anath, qui percussit de Philisteis sexcentos viros vomere, et ipse quoque defendit Israel.

IIII

Addideruntque filii Israel facere malum in conspectu domini post mortem Aoth. Et tradidit illos dominus in manus Iabin regis Chanaan, qui regnavit in Asor. Habuitque ducem exercitus sui nomine Sisaram. Ipse autem habitabat in Aroseth gentium. Clamaveruntque ad dominum filii Israel. Nongentos enim habebat falcatos currus, et per viginti annos vehementer oppresserat eos. Erat autem Debbora prophetis uxor Lapidoth, que iudicabat populum in illo tempore. Et sedebat sub palma que nomine illius vocabatur inter Rama et Bethel in monte Ephraim. Ascendebantque ad eam filii Israel in omne iudicium. Que misit et vocavit Barach filium Abinoem de Cedes Nepthalim, dixitque ad eum: Precepit tibi dominus deus Israel: Vade et duc exercitum in montem Thabor. Tollesque tecum decem milia pugnatorum de filiis Nepthalim et de filiis Zabulon. Ego autem adducam ad te in loco torrentis Cison Sisaram principem exercitus Iabin, et currus eius atque omnem multitudinem, et tradam eos in manu tua. Dixitque ad eam Barach: Si venis mecum vadam. Si nolueris venire mecum non pergam. Que dixit ad eum: Ibo quidem tecum, sed in hac vice tibi victoria non reputabitur, quia in manu mulieris tradetur Sisara. Surrexit itaque Debbora et perrexit cum Barach in Cedes. Qui accitis Zabulon et Nepthalim ascendit cum decem milibus pugnatorum, habens Debboram in comitatu suo. Aber autem Cineus recesserat quondam a ceteris Cineis fratribus suis filiis Obab cognati Moysi, et tetenderat tabernacula usque ad vallem que vocatur Sennim, et erat iuxta Cedes. Nuntiatumque est Sisare quod ascendisset Barach filius Abinoem in montem Thabor. Et congregavit nongentos falcatos currus omnemque exercitum de Aroseth gentium ad torrentem Cison. Dixitque Debbora ad Barach: Surge. Hec est enim dies in qua tradidit dominus Sisaram in manus tuas. En ipse ductor tuus. Descendit itaque Barach de monte Thabor, et decem milia pugnatorum cum eo. Et terruit dominus Sisaram et omnes currus eius universamque multitudinem in ore gladii ad conspectum Barach, in tantum ut Sisara de curru desiliens pedibus fugeret, et Barach persequeretur fugientes currus et exercitum usque ad Aroseth gentium, et omnis hostium multitudo usque ad internitionem caderet. Sisara autem fugiens pervenit ad tentorium Iahel uxoris Aber Cinei. Erat autem pax inter Iabin regem Asor et domum Aber Cinei. Egressa igitur Iahel in occursum Sisare dixit ad eum: Intra ad me, domine mi, intra, ne timeas. Qui ingressus tabernaculum eius et opertus ab ea pallio dixit ad eam: Da michi obsecro paululum aque, quia sitio valde. Que aperuit utrem lactis et dedit ei bibere, et operuit illum. Dixitque Sisara ad eam: Sta ante hostium tabernaculi, et cum venerit aliquis interrogans te et dicens: Numquid hic est aliquis? respondebis: Nullus. Tulit itaque Iahel uxor Aber clavum tabernaculi, assumens pariter malleum. Et ingressa abscondite et cum silentio posuit supra tempus capitis eius clavum, percussumque malleo defixit in cerebrum usque ad terram. Qui soporem morti socians defecit et mortuus est. Et ecce Barach sequens Sisaram veniebat. Egressaque Iahel in occursum eius dixit ei: Veni et ostendam tibi virum quem queris. Qui cum intrasset ad eam vidit Sisaram iacentem mortuum, et clavum fixum in tempore eius. Humiliavitque deus in die illo Iabin regem Chanaan coram filiis Israel. Qui crescebant cotidie, et forti manu opprimebant Iabin regem Chanaan donec delerent eum.

V

Cecineruntque Debbora et Barach filius Abinoem in die illo canticum dicentes: Qui sponte obtulistis de Israel animas vestras ad periculum, benedicite domino. Audite reges, percipite auribus principes. Ego sum, ego sum que domino canam, psallam domino deo Israel. Domine cum exires de Seir et transires per regiones Edom, terra mota est, celique ac nubes stillaverunt aquis. Montes fluxerunt a facie domini et Sinai a facie domini dei Israel. In diebus Samgar filii Anath, in diebus Iahel quieverunt semite, et qui ingrediebantur per eas ambulaverunt per calles devios. Cessaverunt fortes in Israel et quieverunt, donec surgeret Debbora, surgeret mater in Israel. Nova bella elegit dominus, et portas hostium ipse subvertit. Clipeus et hasta si apparuerint in quadraginta milibus Israel. Cor meum diligit principes Israel. Qui propria voluntate obtulistis vos discrimini, benedicite domino. Qui ascenditis super nitentes asinos et sedetis in iudicio et ambulatis in via, loquimini. Ubi collisi sunt currus et hostium est suffocatus exercitus, ibi narrentur iustitie domini et clementia in fortes Israel. Tunc descendit populus domini ad portas et obtinuit principatum. Surge, surge Debbora, surge surge et loquere canticum. Surge Barach et apprehende captivos tuos, fili Abinoem. Salvate sunt reliquie populi, dominus in fortibus dimicavit. Ex Ephraim delevit eos in Amalech, et post eum ex Beniamin in populos tuos, o Amalech. De Machir principes descenderunt, et de Zabulon qui exercitum ducerent ad bellandum. Duces Isachar fuere cum Debbora, et Barach vestigia sunt secuti, qui quasi in preceps ac barathrum se discrimini dedit. Diviso contra

Ruben magnanimorum reperta contentio est. Quare habitas inter duos terminos ut audias sibilos gregum? Diviso contra se Ruben magnanimorum reperta contentio est. Galaad trans Iordanem quiescebat, et Dan vacabat navibus. Aser habitabat in litore maris, et in portubus morabatur. Zabulon vero et Neptalim obtulerunt animas suas morti in regione Merome. Venerunt reges et pugnaverunt reges Chanaan in Thanach iuxta aquas Mageddo, et tamen nihil tulerunt praedantes. De caelo dimicatum est contra eos; stellae manentes in ordine et cursu suo adversus Sisaram pugnaverunt. Torrens Cison traxit cadavera eorum, torrens Cadumim, torrens Cison. Conculca anima mea robustos. Ungulae equorum ceciderunt fugientibus impetu, et per praeceps ruentibus fortissimis hostium. Maledicite terrae Meroz, dixit Domini angelus; maledicite habitatoribus eius, quia non venerunt ad auxilium Domini, in adiutorium fortissimorum eius. Benedicta inter mulieres Iahel uxor Haber Cinei; benedicatur in tabernaculo suo. Aquam petenti lac dedit, et in fiala principum obtulit butyrum. Sinistram manum misit ad clavum, et dexteram ad fabrorum malleos; percussitque Sisaram quaerens in capite vulneri locum, et tempus valide perforans. Inter pedes eius ruit, defecit et mortuus est; ante pedes eius volvebatur et iacebat exanimis et miserabilis. Per fenestram prospiciens ululabat mater eius, et de cenaculo loquebatur: Cur moratur regredi currus eius? quare tardaverunt pedes quadrigarum illius? Una sapientior ceteris uxoribus eius haec socrui verba respondit: Forsitan nunc dividit spolia, et pulcherrima feminarum eligitur ei; vestes diversorum colorum Sisarae traduntur in praedam, et supellex varia ad ornanda colla congeritur. Sic pereant omnes inimici tui, Domine; qui autem diligunt te, sicut sol in ortu suo splendet, ita rutilent. Quievitque terra per quadraginta annos.

## VI

Fecerunt autem filii Israel malum in conspectu Domini, qui tradidit eos in manu Madian septem annis, et oppressi sunt valde ab eis. Feceruntque sibi antra et speluncas in montibus, et munitissima ad repugnandum loca. Cumque sevisset Israel, ascendebat Madian et Amalec et ceteri orientalium nationum, et apud eos figentes tentoria, sicut erant in herbis cuncta vastabant usque ad introitum Gazae; nihilque omnino ad vitam pertinens relinquebant in Israel, non oves, non boves, non asinos. Ipsi enim et universi greges eorum veniebant cum tabernaculis suis, et instar locustarum universa complebant, innumera hominum multitudo et camelorum, quicquid tetigerant devastantes. Humiliatusque est valde Israel in conspectu Madian. Et clamavit ad Dominum postulans auxilium contra Madianitas. Qui misit ad eos virum prophetam, et locutus est: Haec dicit Dominus Deus Israel: Ego vos feci conscendere de Aegypto, et eduxi de domo servitutis, et liberavi de manu Aegyptiorum et omnium inimicorum qui affligebant vos; eiecique eos ad introitum vestrum, et tradidi vobis terram eorum. Et dixi: Ego Dominus Deus vester; ne timeatis deos Amorreorum, in quorum terra habitatis. Et noluistis audire vocem meam. Venit autem angelus Domini et sedit sub quercu quae erat in Ephra, et pertinebat ad Ioas patrem familiae Ezri. Cumque Gedeon filius eius excuteret atque purgaret frumenta in torculari, ut fugeret Madian, apparuit ei angelus Domini et ait: Dominus tecum, virorum fortissime. Dixitque ei Gedeon: Obsecro, domine mi, si Dominus nobiscum est, cur apprehenderunt nos haec omnia mala? Ubi sunt mirabilia eius quae narraverunt patres nostri atque dixerunt: De Aegypto eduxit nos Dominus; nunc autem dereliquit nos et tradidit in manu Madian. Respexitque ad eum Dominus et ait: Vade in hac fortitudine tua, et liberabis Israel de manu Madian; scito quod miserim te. Qui respondens ait: Obsecro, mi domine, in quo liberabo Israel? Ecce familia mea infima est in Manasse, et ego minimus in domo patris mei. Dixitque ei Dominus: Ego ero tecum, et percuties Madian quasi unum virum. Et ille: Si inveni, inquit, gratiam coram te, da mihi signum quod tu sis qui loqueris ad me, nec recedas hinc donec revertar ad te, portans sacrificium et offerens tibi. Qui respondit: Ego praestolabor adventum tuum. Ingressus itaque Gedeon coxit haedum et de farinae modio azymos panes; carnesque ponens in canistro, et ius carnium mittens in ollam, tulit sub quercum et obtulit ei. Cui dixit angelus Domini: Tolle carnes et panes azymos, et pone super petram illam, et ius desuper funde. Cumque fecisset ita, extendit angelus Domini summitatem virgae quam tenebat in manu, et tetigit carnes et azymos panes; ascenditque ignis de petra, et carnes azymosque consumpsit. Angelus autem Domini evanuit ex oculis eius. Vidensque Gedeon quod esset angelus Domini, ait: Heu mi Domine Deus, quia vidi angelum Domini facie ad faciem. Dixitque ei Dominus: Pax tecum; ne timeas, non morieris. Aedificavit ergo ibi Gedeon altare Domino, vocavitque illud Domini pax, usque in praesentem diem. Cum adhuc esset in Ephra, quae est familiae Ezri, nocte illa dixit ad eum Dominus: Tolle taurum patris tui et alterum taurum annorum septem, destruesque aram Baal quae est patris tui, et nemus quod circa aram est succide; et aedificabis altare Domino Deo tuo in summitate petrae huius super quam sacrificium ante posuisti. Tollesque taurum secundum, et offeres holocaustum super lignorum struem quae de nemore succideris. Assumptis igitur Gedeon decem viris de servis suis, fecit sicut praeceperat Dominus. Timens autem domum patris sui et homines illius civitatis, per diem noluit facere, sed omnia nocte complevit. Cumque surrexissent viri oppidi eius mane, viderunt destructam aram Baal, lucumque succisum, et taurum alterum impositum super altare quod tunc aedificatum erat. Dixeruntque ad invicem: Quis hoc fecit? Cumque perquirerent auctorem facti, dictum est: Gedeon filius Ioas fecit haec omnia. Et dixerunt ad Ioas: Produc filium tuum, ut moriatur, quia destru

...xit aram baal et succidit nemus. Quibus ille respondit. Numquid ultores estis baal ut pugnetis pro eo? qui adversarius est eius moriatur antequam lux crastina veniat. Si deus est vindicet se de eo qui suffodit aram eius. Ex illo die vocatus est gedeon ierobaal eo quod dixisset ioas ulciscatur se baal de eo qui suffodit altare eius. Igitur omnis madian et amalech et orientales populi congregati sunt simul et transeuntes iordanem castrametati sunt in valle iezrahel. Spiritus autem domini induit gedeon qui clangens bucina convocavit domum abiezer ut sequeretur se. Misitque nuntios in universum manassen qui et ipse secutus est eum. Et alios nuntios in aser et zabulon et nepthalim qui occurrerunt ei. Dixitque gedeon ad dominum. Si salvum facis per manum meam israel sicut locutus es ponam hoc vellus lane in area. Si ros in solo vellere fuerit et in omni terra siccitas, sciam quod per manum meam sicut locutus es liberabis israel. Factumque est ita. Et de nocte consurgens expresso vellere concham rore implevit. Dixitque rursus ad dominum. Ne irascatur furor tuus contra me si adhuc semel temptavero signum querens in vellere. Oro ut solum vellus siccum sit et omnis terra rore madens. Fecitque dominus nocte illa ut postulaverat et fuit siccitas in solo vellere et ros in omni terra.

## C VII

Igitur ierobaal qui et gedeon de nocte consurgens et omnis populus cum eo venit ad fontem qui vocatur arad. Erant autem castra madian in valle ad septentrionalem plagam collis excelsi. Dixitque dominus ad gedeon. Multus tecum est populus nec tradetur madian in manus eius ne glorietur contra me israel et dicat meis viribus liberatus sum. Loquere ad populum et cunctis audientibus predica. Qui formidolosus et timidus est revertatur. Recesseruntque de monte galaad et reversi sunt ex populo viginti et duo milia virorum et tantum decem milia remanserunt. Dixitque dominus ad gedeon. Adhuc populus multus est. Duc eos ad aquas et ibi probabo illos et de quo dixero tibi ut tecum vadat ipse pergat. Quem ire prohibuero revertatur. Cumque descendisset populus ad aquas dixit dominus ad gedeon. Qui lingua lambuerint aquas sicut solent canes lambere separabis eos seorsum. Qui autem curvatis genibus biberint in altera parte erunt. Fuit itaque numerus eorum qui manu ad os proicientes aquas lambuerant trecenti viri. Omnis autem reliqua multitudo flexo poplite biberat. Et ait dominus ad gedeon. In trecentis viris qui lambuerunt aquas liberabo vos et tradam madian in manu tua. Omnis autem reliqua multitudo revertatur in locum suum. Sumptis itaque pro numero cibariis et tubis omnem reliquam multitudinem abire precepit ad tabernacula sua et ipse cum trecentis viris se certamini dedit. Castra autem madian erant subter in valle. Eadem nocte dixit dominus ad eum. Surge et descende in castra quia tradidi eos in manu tua. Sin autem solus ire formidas descendat tecum phara puer tuus. Et cum audieris quid loquantur tunc confortabuntur manus tue et securior ad hostium castra descendens. Descendit ergo ipse et phara puer eius in partem castrorum ubi erant armatorum vigilie. Madian autem et amalech et omnes orientales populi fusi iacebant in valle ut locustarum multitudo. Cameli quoque innumerabiles erant sicut arena que iacet in litore maris. Cumque venisset gedeon narrabat aliquis somnium proximo suo et in hunc modum referebat quod viderat. Vidi somnium et videbatur mihi quasi subcinericius panis ex ordeo volvi et in madian castra descendere. Cumque pervenisset ad tabernaculum percussit illud atque subvertit et terre funditus coequavit. Respondit his cui loquebatur. Non est hoc aliud nisi gladius gedeonis filii ioas viri israhelite. Tradidit deus madian in manus eius et omnia castra eius. Cumque audisset gedeon somnium et interpretationem eius adoravit et reversus ad castra ait. Surgite. Tradidit enim dominus in manus nostras castra madian. Misitque trecentos viros in tres partes et dedit tubas in manibus eorum lagenasque vacuas ac lampadas in medio lagenarum et dixit ad eos. Quod me facere videritis hoc facite. Ingrediar partem castrorum et quod fecero sectamini. Quando personuerit tuba in manu mea vos quoque per circuitum castrorum clangite et conclamate domino et gedeoni. Ingressusque est gedeon et trecenti viri qui erant cum eo in partem castrorum incipientibus vigiliis noctis medie et custodibus suscitatis ceperunt bucinis clangere et complodere inter se lagenas. Cumque per gyrum castrorum in tribus personarent locis et idrias confregissent tenuerunt sinistris manibus lampadas et dextris sonantes tubas clamaveruntque. Gladius domini et gedeonis stantes singuli in loco suo per circuitum castrorum hostilium. Omnia itaque castra turbata sunt et vociferantes ululantesque fugerunt et nichilominus insistebant trecenti viri bucinis personantes. Immisitque dominus gladium in omnibus castris et mutua se cede truncabant. Fugientes usque bethsetta et crepidinem abelmeula in teba. Conclamantes autem viri israel de nepthalim et aser et omni manasse persequebantur madian. Misitque gedeon nuntios in omnem montem ephraim dicens. Descendite in occursum madian et occupate aquas usque bethbera atque iordanem. Clamavitque omnis ephraim et preoccupavit aquas atque iordanem usque bethbera. Apprehensosque duos viros madian oreb et zeb interfecerunt oreb in petra oreb, zeb vero in torculari zeb et persecuti sunt madian. Capita oreb et zeb portantes ad gedeon trans fluenta iordanis.

## C VIII

Dixeruntque ad eum viri ephraim. Quid est quod facere nobis voluisti ut non nos vocares cum ad pugnam pergeres contra madian? Iurgantes fortiter et prope vim inferentes. Quibus ille respondit. Quid enim tale facere potui quale vos fecistis? Quod cum locutus esset requievit spiritus eorum quo tumebant contra eum. Cumque venisset gedeon ad iordanem transivit eum cum trecentis viris qui secum erant et pre lassitudine fugientes persequi non poterant. Dixitque ad viros socoth. Date obsecro panes populo qui mecum est quia valde

Margin notes:

fusi

alia littera dividitque

et dedit dominus victoriam populo israel in die illa

nonne melior est racemus ephraim vindemiis abiezer? in manus vestras tradidit dominus principes madian oreb et zeb: quid facere potui quale vos fecistis [illegible]

defecerunt ut possim persequi zebee et salm
ana reges madian. Responderunt principes
socoth. Forsitan palme manuum zebee et sal
mana in manu tua sunt, et iccirco postulas ut
demus exercitui tuo panes. Quibus ille ait. Cum
ergo tradiderit dominus zebee et salmana in
manus meas et cum reversus fuero victor in pace
conteram carnes vestras cum spinis tribulisque des
erti. Et inde conscendens venit in phanuel. Locu
tusque est ad viros eius loci similia. Cui illi respon
derunt sicut responderant viri socoth. Dixit
itaque eis. Cum reversus fuero victor in pace destr
uam turrim hanc. Zebee autem et salmana requie
scebant cum omni exercitu suo. Quindecim e
nim milia viri remanserant ex omnibus turmis ori
entalium populorum cesis centum viginti milibus
bellatorum educentium gladium. Ascendensque
gedeon per viam eorum qui in tabernaculis
morabantur ad orientalem partem nobee et
iegbaa percussit castra hostium qui securi erant
et nichil adversi suspicabantur. Fugeruntque ze
bee et salmana. Quos persequens gedeon comprehe
ndit turbato omni exercitu eorum. Revertensque de
bello ante solis ortum apprehendit puerum de vi
ris socoth. Interrogavitque eum nomina principum
et seniorum socoth et descripsit septuaginta se
ptem viros. Venitque ad socoth et dixit eis. En
zebee et salmana super quibus exprobrastis mic
hi dicentes. Forsitan zebee et salmana in manu
bus tuis sunt et iccirco postulas ut demus viris
qui lassi sunt et defecerunt panes. Tulit ergo
seniores civitatis et spinas deserti ac tribulos
et contrivit cum eis atque comminuit viros soc
oth. Turrem quoque phanuel subvertit occisis ha
bitatoribus civitatis. Dixitque ad zebee et salman
a. Quales fuerunt viri quos occidistis in thabor.
Qui responderunt. Similes tui et unus ex eis
quasi filius regis. Quibus ille ait. Fratres mei fuerunt
filii matris mee. Vivit dominus quia si servassetis
eos non vos occiderem. Dixitque iether primoge
nito suo. Surge et interfice eos. Qui non edu
xit gladium. Timebat enim quia adhuc pu
er erat. Dixeruntque zebee et salmana. Tu surge et
irrue in nos quia iuxta etatem robur est homin
is. Surrexit gedeon et interfecit zebee et salma
na et tulit ornamenta ac bullas quibus colla rega
lium camelorum decorari solent. Dixeruntque omnes
viri israel ad gedeon. Dominare nostri tu et filius tuus et
filius filii tui. Quia liberasti nos de manu madi
an. Quibus ille respondit. Non dominabor vestri nec domina
bitur vobis dominus. Dixitque ad eos. Unam
petitionem postulo a vobis. Date michi inaures
ex preda vestra. Inaures enim aureas ismahe
lite habere consueverant. Qui responderunt
Libentissime dabimus. Expandentesque super e
um pallium proiecerunt in eo inaures de p
reda. Et fuit pondus postulatarum inaurium mille
septingenti auri sicli absque ornamentis et moni
libus et veste purpurea quibus madian reges uti
soliti erant et preter torques aureas camelorum.
Fecitque ex eo gedeon ephod et posuit illud in ci
vitate sua ephra. Fornicatusque est omnis
israel in eo et factum est gedeoni et omni domui eius
in ruinam. Humiliatus est autem madian coram

in uos filius meus sed dominabitur

filiis israel nec potuerunt ultra cervices erigere
sed quievit terra per quadraginta annos quibus
prefuit gedeon. Abiit itaque ierobaal [illegible]
filius ioas et habitavit in domo sua. Habuitque
septuaginta filios qui egressi sunt de femore
eius eo quod plures haberet uxores. Concubina autem
illius quam habebat in sichem genuit ei filium
nomine abimelech. Mortuusque est gedeon filius
ioas in senectute bona et sepultus in sepulcro
ioas patris sui in ephra de familia ezri. Postquam
autem mortuus est gedeon aversi sunt filii israel et
fornicati sunt cum baalim. Percusseruntque cum
baal fedus ut esset eis in deum nec recordati sunt
domini dei sui qui eruit eos de manu omnium inim
icorum suorum per circuitum nec fecerunt mis
ericordiam cum domo ierobaal gedeon iuxta
omnia bona que fecerat israeli.

IX

Abiit autem abim
elech filius ierobaal in sichem ad fratres matris
sue et locutus est ad eos et ad omnem cognationem
matris sue dicens. Loquimini ad viros sichem
Quid vobis est melius ut dominentur vestri septuagin
ta viri omnes filii ierobaal an ut dominetur vobis
simul unus vir. Simulque considerate quia os
vestrum et caro vestra sum. Locutique sunt omnes fratres
matris eius de eo ad omnes viros sichem omnes
sermones istos. Et inclinaverunt cor eorum post
abimelech dicentes. Frater noster est. Dederuntque il
li septuaginta pondo argenti de fano baalber
ith. Qui conduxit sibi ex eo viros inopes et va
gos secutique sunt eum. Et venit in domum pat
ris sui ephra et occidit fratres suos filios ierobo
al septuaginta viros super lapidem unum. Rem
ansitque ioathas filius ierobaal minimus et ab
sconditus est. Congregati sunt autem omnes viri
sichem et universe familie urbis mello abieruntque
et constituerunt regem abimelech iuxta qu
ercum que stabat in sichem. Quod cum nun
ciatum esset ioathan ivit et stetit in vertice mon
tis garizim. Elevataque voce clamavit et dixit.
Audite me viri sichem ita ut audiat vos deus.
Ierunt ligna ut ungerent super se regem. Dixe
runtque olive. Impera nobis. Que respondit. Num
quid possum deserere pinguedinem meam qua
et dii utuntur et homines et venire ut inter lign
a promovear. Dixeruntque ligna ad arborem fici.
Veni et super nos regnum accipe. Que respond
it eis. Numquid possum deserere dulcedinem
meam fructusque suavissimos et ire ut inter
cetera ligna promovear. Locuta sunt ligna ad
vitem. Veni et impera nobis. Que respondit. Numqu
id possum deserere vinum meum quod letificat de
um et homines et inter cetera ligna promoveri. Dixe
runtque omnia ligna ad ramnum. Veni et impera super
nos. Que respondit. Si vere me regem constitu
istis venite et sub mea umbra requiescite. Si
autem non vultis egrediatur ignis de ramn
o et devoret cedros libani. Nunc igitur si recte
et absque peccato constituistis super vos regem abi
melech et bene egistis cum ierobaal et cum do
mo eius et reddidistis vicem beneficiis eius qui
pugnavit pro vobis et animam suam dedit periculis
ut erueret vos de manu madian qui nunc su
rrexistis contra domum patris mei et interfe
cistis filios eius septuaginta viros super unum

[illegible] regem abimelech [illegible] sichem [illegible] fecistis [illegible] de sichem [illegible] ignis [illegible] et devoret abimelech. Quae cum dixisset fugit et abiit in [illegible] ob metum abimelech fratris sui. Regnavit itaque abimelech super israel tribus annis. Misitque dominus spiritum pessimum inter abimelech et habitatores sichem, qui coeperunt eum detestari et scelus interfectionis septuaginta filiorum ierobaal et effusionem sanguinis eorum conferre in abimelech fratrem suum et in ceteros sichimorum principes qui eum adiuverant. Posueruntque insidias adversus eum in summitate montium, et dum illius praestolabantur adventum exercebant latrocinia agentes praedas de praetereuntibus. Nuntiatumque est abimelech. Venit autem gaal filius obed cum fratribus suis et transivit in sicimam. Ad cuius adventum erecti habitatores sichem egressi sunt in agros vastantes vineas uvasque calcantes, et factis cantantium choris ingressi sunt phanum dei sui. Et inter epulas et pocula maledicebant abimelech, clamante gaal filio obed: Quis est abimelech et quae est sichem ut serviamus ei? Numquid non est filius ierobaal et constituit principem zebul servum suum super viros emor patris sichem? Cur igitur serviemus ei? Utinam daret aliquis populum istum sub manu mea ut auferrem de medio abimelech. Dictumque est abimelech: Congrega exercitus multitudinem et veni. Zebul vero princeps civitatis auditis sermonibus gaal filii obed iratus est valde, et misit clam ad abimelech nuntios dicens: Ecce gaal filius obed venit in sicimam cum fratribus suis et oppugnat adversum te civitatem. Surge itaque nocte cum populo qui tecum est et latita in agro. Et primo mane oriente sole irrue super civitatem. Illo autem egrediente adversum te cum populo suo fac ei quod potueris. Surrexit itaque abimelech cum omni exercitu suo nocte et tetendit insidias iuxta sicimam in quattuor locis. Egressusque est gaal filius obed et stetit in introitu portae civitatis. Surrexit autem abimelech et omnis exercitus eius cum eo de insidiarum loco. Cumque vidisset populum gaal dixit ad zebul: Ecce de montibus multitudo descendit. Cui ille respondit: Umbras montium vides quasi capita hominum et hoc errore deciperis. Rursumque gaal ait: Ecce populus de umbilico terrae descendit et unus cuneus venit per viam quae respicit quercum. Cui dixit zebul: Ubi est nunc os tuum quo loquebaris: Quis est abimelech ut serviamus ei? Nonne iste est populus quem despiciebas? Egredere et pugna contra eum. Abiit ergo gaal spectante sichimorum populo et pugnavit contra abimelech. Qui persecutus est eum fugientem et in urbem compulit. Et ceciderunt ex parte eius plurimi usque ad portam civitatis. Et abimelech sedit in rama. Zebul autem gaal et socios eius expulit de urbe nec in ea passus est commorari. Sequenti ergo die egressus est populus in campum. Quod cum nuntiatum esset abimelech, tulit exercitum suum et divisit in tres turmas tendens insidias in agris. Videnque quod egrederetur populus de civitate surrexit et irruit in eos cum cuneo suo, oppugnans et obsidens civitatem. Duae autem turmae palantes per campum adversarios persequebantur. Porro abimelech omni die illo oppugnavit urbem. Quam cepit interfectis habitatoribus eius ipsamque destruxit ita ut sal in ea dispergeret. Quod cum audissent qui habitabant in turre sichimorum, ingressi sunt phanum dei sui berith ubi foedus cum eo pepigerant, et ex eo locus nomen acceperat, qui erat valde munitus. Abimelech quoque audiens viros turris sichem pariter conglobatos ascendit in montem selmon cum omni populo suo, et arrepta securi praecidit arboris ramum. Impositumque ferens humero dixit ad socios: Quod me videtis facere, cito facite. Igitur certatim ramos de arboribus praecidentes sequebantur ducem. Qui circumdantes praesidium succenderunt, atque ita factum est ut fumo et igne mille homines necarentur, viri pariter ac mulieres habitatores turris sichem. Abimelech autem inde proficiscens venit ad oppidum thebes quod circumdans obsidebat exercitu. Erat autem turris excelsa in media civitate ad quam confugerant simul viri ac mulieres et omnes principes civitatis, clausa firmissime ianua, et super turris tectum stantes per propugnacula. Accedensque abimelech iuxta turrim pugnabat fortiter, et appropinquans ostio ignem supponere nitebatur. Et ecce una mulier fragmen molae desuper iaciens illisit capiti abimelech et confregit cerebrum eius. Qui vocavit cito armigerum suum et ait ad eum: Evagina gladium tuum et percute me, ne forte dicatur quod a femina interfectus sim. Qui iussa perficiens interfecit eum. Illoque mortuo omnes qui cum eo erant de israel reversi sunt in sedes suas. Et reddidit deus malum quod fecerat abimelech contra patrem suum interfectis septuaginta fratribus suis. Sichimitis quoque quod operati erant retributum est, et venit super eos maledictio ioathan filii ierobaal.

X.

Post abimelech surrexit dux in israel thola filius phua patrui abimelech vir de isachar qui habitavit in samir montis ephraim, et iudicavit israel viginti et tribus annis. Mortuusque ac sepultus est in samir. Huic successit iair galaadites qui iudicavit israel per viginti et duos annos, habens triginta filios sedentes super triginta pullos asinarum et principes triginta civitatum quae ex nomine eius appellatae sunt anoth iair, id est oppida iair, usque in praesentem diem in terra galaad. Mortuusque est iair ac sepultus in loco cui est vocabulum camon. Filii autem israel peccatis veteribus iungentes nova fecerunt malum in conspectu domini et servierunt idolis baalim et astharoth et diis syriae ac sidonis et moab et filiorum ammon et philisthiim, dimiseruntque dominum et non colebant eum. Contra quos iratus dominus tradidit eos in manus philisthiim et filiorum ammon. Afflictique sunt ac vehementer oppressi

per annos decem et octo. Omnes qui habitabant trans iordanem in terra amorrei qui est galaad in tantum ut filii ammon iordane transmisso vastarent iudam et beniamin et ephraim. Afflictusque est israel nimis et clamantes ad dominum dixerunt. Peccavimus tibi quia dereliquimus deum nostrum et servivimus baalim. Quibus locutus est dominus. Numquid non egyptii et amorrei filiique ammon et philistiim sidonii quoque et amalech et chanaan oppresserunt vos et clamastis ad me et erui vos de manu eorum? Et tamen reliquistis me et coluistis deos alienos. Idcirco non addam ut ultra vos liberem. Ite et invocate deos quos elegistis: ipsi vos liberent in tempore angustie. Dixeruntque filii israel ad dominum. Peccavimus: redde tu nobis quicquid tibi placet: tantum libera nos nunc. Que dicentes omnia de finibus suis alienorum deorum idola proiecerunt et servierunt deo. Qui doluit super miseriis eorum. Itaque filii ammon conclamantes in galaad fixere tentoria. Contra quos congregati filii israel in maspha castrametati sunt. Dixeruntque principes galaad singuli ad proximos suos. Qui primus e nobis contra filios ammon inceperit dimicare erit dux populi galaad.

XI

Fuit itaque in illo tempore iepthe galaadites vir fortissimus atque pugnator filius meretricis mulieris qui natus est de galaad. Habuit autem galaad uxorem de qua suscepit filios qui postquam creverant eiecerunt iepthe dicentes. Heres in domo patris nostri esse non poteris quia de adultera matre natus es. Quos ille fugiens atque devitans habitavit in terra tob. Congregatique sunt ad eum viri inopes et latrocinantes et quasi principem sequebantur. In illis diebus pugnabant filii ammon contra israel. Quibus acriter instantibus perrexerunt maiores natu de galaad ut tollerent iepthe in auxilium sui de terra tob. Dixeruntque ad eum. Veni et esto princeps noster et pugna contra filios ammon. Quibus ille respondit. Nonne vos estis qui odistis me et eiecistis de domo patris mei: et nunc venistis ad me necessitate compulsi? Dixeruntque principes galaad ad iepthe. Ob hanc igitur causam nunc ad te venimus ut proficiscaris nobiscum et pugnes contra filios ammon. Sisque dux omnium qui habitant in galaad. Iepthe quoque dixit eis. Si vere venistis ad me ut pugnem pro vobis contra filios ammon tradideritque eos dominus in manus meas ego ero vester princeps? Qui responderunt ei. Dominus qui hec audit ipse mediator ac testis est quod nostra promissa faciamus. Abiit itaque iepthe cum principibus galaad. Fecitque eum omnis populus principem sui. Locutusque est iepthe omnes sermones suos coram domino in maspha. Et misit nuntios ad regem filiorum ammon qui ex persona sua dicerent. Quid mihi et tibi est quia venisti contra me ut vastares terram meam? Quibus ille respondit. Quia tulit israel terram meam quando ascendit de egypto a finibus arnon usque iaboc atque iordanem. Nunc igitur cum pace redde mihi eam. Per quos rursum mandavit iepthe et imperavit eis ut dicerent regi ammon. Hec dicit iepthe. Non tulit israel terram moab nec terram filiorum ammon: sed quando de egypto conscenderunt ambulavit per solitudinem usque ad mare rubrum et venit in cades. Misitque nuntios ad regem edom dicens. Dimitte me ut transeam per terram tuam. Qui noluit acquiescere precibus eius. Misit quoque ad regem moab qui et ipse transitum prebere contempsit. Mansit itaque in cades et circuivit ex latere terram edom et terram moab venitque contra orientalem plagam terre moab: et castrametatus est trans arnon nec voluit intrare terminos moab. Arnon quippe confinium est terre moab. Misit itaque israel nuntios ad seon regem amorreorum qui habitabat in esebon et dixerunt ei. Dimitte ut transeam per terram tuam usque ad fluvium. Qui et ipse israelis verba despiciens non dimisit eum transire per terminos suos: sed infinita multitudine congregata egressus est contra eum in iesa et fortiter resistebat. Tradiditque eum dominus in manus israel cum omni exercitu suo. Qui percussit eum et possedit omnem terram amorrei habitatoris regionis illius et universos fines eius. De arnon usque iaboc et de solitudine usque ad iordanem. Dominus ergo deus israel subvertit amorreum pugnante contra illum populo suo israel: et tu nunc vis possidere terram eius? Nonne ea que possedit chamos deus tuus tibi iure debentur? Que autem dominus deus noster victor obtinuit in nostram cedent possessionem: nisi forte melior es balaach filio sephor rege moab. Aut docere potes quod litigaverit contra israel et pugnaverit contra eum quando habitavit in esebon et viculis eius et in aroer et villis illius: vel in cunctis civitatibus iuxta iordanem per trecentos annos. Quare tanto tempore nihil super hac repetitione temptastis? Igitur non ego pecco in te: sed tu contra me male agis indicens mihi bella non iusta. Iudicet dominus arbiter huius diei inter israel et filios ammon. Noluitque acquiescere rex filiorum ammon verbis iepthe que per nuntios mandaverat. Factus est ergo super iepthe spiritus domini et circuiens galaad et manasse. Maspha quoque galaad et inde transiens ad filios ammon votum vovit domino dicens. Si tradideris filios ammon in manus meas quicumque primus fuerit egressus de foribus domus mee mihique occurrerit revertenti cum pace a filiis ammon eum holocaustum offeram domino. Transivitque iepthe ad filios ammon ut pugnaret contra eos. Quos tradidit dominus in manus eius. Percussitque ab aroer usque dum venias in mennith viginti civitates et usque ad abel que est vineis consita plaga magna nimis. Humiliatique sunt filii ammon a filiis israel. Revertente autem iepthe in maspha domum suam occurrit ei unigenita filia sua cum tympanis et choris. Non enim habebat alios liberos. Qua visa scidit vestimenta sua et ait. Heu filia mi decepisti me et ipsa decepta es. Aperui enim os meum ad dominum et aliud facere non potero. Cui illa respondit. Pater mi si aperuisti os tuum ad dominum fac mihi quodcumque pollicitus es concessa tibi ultione atque victoria de hostibus tuis. Dixitque ad patrem. Hoc solum mihi presta quod precor. Dimitte me ut duobus mensibus circumeam montes et plangam virginitatem meam cum sodalibus meis. Cui ille respondit. Vade. Et dimisit

Quibus ille respondit. Quia tulit israel terram meam

eam duobus mensibus. Cumque abisset cum sociis ac sodalibus suis flebat virginitatem suam in montibus. Expletisque duobus mensibus reversa est ad patrem suum, et fecit ei sicut voverat. Que ignorabat virum. Exinde mos increbuit in Israel et consuetudo servata est ut post anni circulum conveniant in unum filie Israel et plangant filiam Iepte Galaaditi diebus quatuor.

XII

Ecce autem in Effraim orta seditio est. Nam transeuntes contra aquilonem dixerunt ad Iepte. Quare vadens ad pugnam contra filios Ammon vocare nos noluisti ut pergeremus tecum? Igitur incendemus te et domum tuam. Qui respondit. Disceptatio erat mihi et populo meo contra filios Ammon vehemens. Vocavique vos ut mihi preberetis auxilium et facere noluistis. Quod cernens posui in manibus meis animam meam. Transivique ad filios Ammon et tradidit eos dominus in manus meas. Quid commerui ut adversum me consurgatis in prelium? Vocatis igitur ad se cunctis viris Galaad pugnabat contra Ephraim. Percusseruntque viri Galaad Ephraim et Manasse. Occupaveruntque Galaadite vada Iordanis per que Ephraim reversurus erat. Cumque venisset ad ea de Ephraim numero fugiens atque dixisset obsecro ut me transire permittatis dicebant ei Galaadite. Numquid Ephrateus es? Quo dicente non sum, interrogabant eum. Dic ergo scibboleth quod interpretatur spica. Qui respondebat sibboleth eadem littera spicam exprimere non valens. Statimque apprehensum iugulabant in ipso Iordanis transitu. Et ceciderunt in illo tempore de Ephraim .xl. duo milia. Iudicavit itaque Iepte Galaadites Israel sex annis et mortuus est ac sepultus in civitate sua Galaad. Post hunc iudicavit Israel Abesan de Bethleem. Qui habuit triginta filios et totidem filias quas emittens foras maritis dedit, et eiusdem numeri filiis suis accepit uxores introducens in domum suam. Qui septem annis iudicavit Israel. Mortuusque ac sepultus in Bethleem. Cui successit Ahialon Zabulonites et iudicavit Israel decem annis. Mortuusque est ac sepultus in Zabulon. Post hunc iudicavit Israel Abdon filius Illel Farathonites. Qui habuit quadraginta filios et .xxx. ex eis nepotes ascendentes super septuaginta pullos asinarum. Et iudicavit Israel octo annis. Mortuusque est ac sepultus in Farathon terre Ephraim in monte Amalech.

XIII

Rursum filii Israel fecerunt malum in conspectu domini. Qui tradidit eos in manus Philistinorum .xl. annis. Erat autem quidam vir de Saraa de stirpe Dan, nomine Manue, habens uxorem sterilem. Cui apparuit angelus domini et dixit ad eam. Sterilis es et absque liberis. Sed concipies et paries filium. Cave ergo ne vinum bibas ac siceram nec immundum quicquam comedas, quia concipies et paries filium cuius non tanget caput novacula. Erit enim puer nazareus dei ab infantia sua et ex matris utero, et ipse incipiet liberare Israel de manu Philistinorum. Que cum venisset ad maritum dixit ei. Vir dei venit ad me, habens vultum angelicum terribilis nimis. Quem cum interrogassem quis esset et unde venisset et quo nomine vocaretur, noluit mihi dicere, sed hoc respondit. Ecce concipies et paries filium. Cave ne vinum bibas nec siceram et ne aliquo vescaris immundo. Erit enim puer nazareus dei ab infantia sua usque ad diem mortis sue. Oravit itaque Manue dominum et ait. Obsecro domine ut vir dei quem misisti veniat iterum et doceat nos quid debeamus facere de puero qui nasciturus est. Exaudivitque dominus precantem Manue et apparuit rursum angelus domini uxori eius sedenti in agro. Manue autem maritus eius non erat cum ea. Que cum vidisset angelum festinavit et cucurrit ad virum suum nuntiavitque ei dicens. Ecce apparuit mihi vir quem ante videram. Qui surrexit et secutus est uxorem suam. Veniensque ad virum dixit ei. Tu es qui locutus es mulieri? Et ille respondit. Ego sum. Cui Manue. Quando inquit sermo tuus fuerit expletus quid vis ut faciat puer aut a quo se observare debebit? Dixitque angelus domini ad Manue. Ab omnibus que locutus sum uxori tue abstineat se et quicquid ex vinea nascitur non comedat. Vinum et siceram non bibat. Nullo vescatur inmundo, et quod ei precepi impleat atque custodiat. Dixitque Manue ad angelum domini. Obsecro te ut adquiescas precibus meis et faciamus tibi edum de capris. Cui respondit angelus domini. Si me cogis non comedam panes tuos. Si autem vis holocaustum facere offer illud domino. Et nesciebat Manue quod angelus domini esset. Dixitque ad eum. Quod est tibi nomen ut si sermo tuus fuerit expletus honoremus te? Cui ille respondit. Cur queris nomen meum quod est mirabile? Tulit itaque Manue edum de capris et libamenta et posuit supra petram, offerens domino qui facit mirabilia. Ipse autem et uxor eius intuebantur. Cumque ascenderet flamma altaris in celum, angelus domini in flamma pariter ascendit. Quod cum vidisset Manue et uxor eius proni ceciderunt in terram, et ultra non eis apparuit angelus domini. Statimque intellexit Manue angelum esse domini. Et dixit ad uxorem suam. Morte moriemur quia vidimus deum. Cui respondit mulier. Si dominus nos vellet occidere de manibus nostris holocaustum et libamenta non suscepisset, nec ostendisset nobis hec omnia, neque ea que sunt ventura dixisset. Peperit itaque filium et vocavit nomen eius Samson. Crevitque puer et benedixit ei dominus. Cepitque spiritus domini esse cum eo in castris Dan inter Saraa et Esthaol.

XIIII

Descendit igitur Samson in Thamnatha, vidensque ibi mulierem de filiabus Philistiim ascendit et nuntiavit patri suo et matri dicens. Vidi mulierem in Thamnatha de filiabus Philistinorum. Quam queso ut mihi accipiatis uxorem. Cui dixerunt pater et mater sua. Numquid non est mulier in filiabus fratrum tuorum et in omni populo meo quia vis accipere uxorem de Philistiim qui incircumcisi sunt? Dixitque Samson ad patrem suum. Hanc mihi accipe quia placuit oculis meis. Parentes autem eius nesciebant quod res a domino fieret et quereret occasionem contra Philisteos. Eo autem tempore Philistiim dominabantur Israel. Descendit itaque Samson cum patre suo et matre in Thamnatha.

CXV

CXVI

decipe eum et disce ab illo in quo tantam habeat fortitudinem et quomodo eum superare valeamus et vinctum affligere. Quod si feceris dabimus tibi singuli mille centum argenteos. Locuta est ergo Dalila ad Samson. Dic michi obsecro in quo sit tua maxima fortitudo et quid sit quo ligatus erumpere nequeas. Cui respondit Samson. Si septem nervicis funibus necdum siccis et adhuc humentibus ligatus fuero infirmus ero ut ceteri homines. Attuleruntque ad eam satrape Philistinorum septem funes ut dixerat quibus vinxit eum latentibus apud se insidiis et in cubiculo finem rei expectantibus. Clamavitque ad eum. Philistiim super te Samson. Qui rupit vincula quomodo si rumpat quis filum de stuppe tortum putamine cum odorem ignis acceperit et non est cognitum in quo esset fortitudo eius. Dixitque ad eum Dalila. Ecce illusisti michi et falsum locutus es. Saltim nunc indica michi quo ligari debeas. Cui ille respondit. Si ligatus fuero novis funibus qui numquam fuerint in opere infirmus ero et aliorum hominum similis. Quibus rursum Dalila vinxit eum et clamavit. Philistiim super te Samson in cubiculo insidiis preparatis. Qui ita rupit vincula quasi fila telarum. Dixitque Dalila rursum ad eum. Usquequo decipis me et falsum loqueris. Ostende quo vinciri debeas. Cui respondit Samson. Si septem crines capitis mei cum licio plexueris et clavum hiis circumligatum terre fixeris infirmus ero. Quod cum fecisset Dalila dixit ad eum. Philistiim super te Samson. Qui consurgens de sompno extraxit clavum cum crinibus et licio. Dixitque ad eum Dalila. Quomodo dicis quod ames me cum animus tuus non sit mecum. Per tres vices mentitus es michi et noluisti dicere in quo sit maxima fortitudo tua. Cumque molesta esset ei et per multos dies iugiter adhereret spacium ad quietem non tribuens defecit anima eius et ad mortem usque lassata est. Tunc aperiens veritatem rei dixit ad eam. Ferrum numquam ascendit super caput meum quia nazareus id est consecratus deo sum de utero matris mee. Si rasum fuerit caput meum recedet a me fortitudo mea et deficiam eroque sicut ceteri homines. Videns illa quod confessus ei esset omnem animum suum misit ad principes Philistinorum atque mandavit. Ascendite adhuc semel quia nunc michi aperuit cor suum. Qui ascenderunt assumpta pecunia quam promiserant. At illa dormire eum fecit super genua sua et in sinu suo reclinare caput. Vocavitque tonsorem et rasit septem crines eius et cepit abigere eum et a se repellere. Statim enim ab eo fortitudo discessit. Dixitque. Philistiim super te Samson. Qui de sompno consurgens dixit in animo suo. Egrediar sicut ante feci et me excuciam nesciens quod recessisset ab eo dominus. Quem cum apprehendissent Philistiim statim eruerunt oculos eius et duxerunt Gazam vinctum catenis et clausum in carcere molere fecerunt. Iamque capilli eius renasci ceperant. Satrape Philistinorum convenerunt in unum ut immolarent hostias magnificas Dagon deo suo et epularentur dicentes. Tradidit deus noster inimicum nostrum Samson in manus nostras. Quod etiam populus videns laudabat deum suum dicens. Tradidit deus noster adversarium nostrum in manus nostras qui delevit terram nostram et occidit plurimos. Letantesque per convivia sumptis iam epulis preceperunt ut vocaretur Samson et ante eos luderet. Qui adductus de carcere ludebat ante eos. Feceruntque eum stare inter duas columnas. Qui dixit puero regenti gressus suos. Dimitte me ut tangam columnas quibus omnis imminet domus et recliner super eas et paululum requiescam. Domus autem erat plena virorum ac mulierum et erant ibi omnes principes Philistinorum ac de tecto et solario circiter tria milia utriusque sexus spectantes ludentem Samson. At ille invocato domino ait. Domine deus memento mei et redde michi nunc fortitudinem pristinam deus meus ut ulciscar me de hostibus meis et pro amissione duorum luminum unam ultionem recipiam. Et apprehendens ambas columnas quibus innitebatur domus alteramque earum dextera et alteram leva tenens ait. Moriatur anima mea cum Philistiim. Concussisque fortiter columnis cecidit domus super omnes principes et ceteram multitudinem que ibi erat. Multoque plures interfecit moriens quam ante vivus occiderat. Descendentes autem fratres eius et universa cognatio tulerunt corpus eius et sepelierunt inter Saraa et Esthaol in sepulcro patris sui Manue. Iudicavitque Israel viginti annis.

XVII

Fuit eo tempore vir quidam de monte Effraym nomine Michas. Qui dixit matri sue. Mille centum argenteos quos separaveras tibi et super quibus me audiente iuraveras ecce ego habeo et apud me sunt. Cui illa respondit. Benedictus filius meus domino. Reddidit ergo eos matri sue que dixerat ei. Consecravi et vovi argentum hoc domino ut de manu mea suscipiat filius meus et faciat sculptile atque conflatile et nunc trado illud tibi. Reddidit igitur matri sue. Que tulit ducentos argenteos et dedit eos argentario ut faceret ex eis sculptile atque conflatile quod fuit in domo Miche. Qui ediculam quoque in ea deo separavit et fecit ephot et theraphim id est vestem sacerdotalem et idola. Implevitque unius filiorum suorum manum et factus est ei sacerdos. In diebus illis non erat rex in Israel sed unusquisque quod sibi rectum videbatur hoc faciebat. Fuit quoque alter adolescens de Bethleem Iuda ex cognatione eius. Eratque ipse levites et habitabat ibi. Egressusque de civitate Bethleem peregrinari voluit ubicumque sibi commodum repperisset. Cumque venisset in montem Effraym iter faciens et declinasset parumper in domum Miche interrogatus est ab eo. Unde venis. Qui respondit. Levita sum de Bethleem Iuda et vado ut habitem ubi potuero et utile michi esse perspexero. Dixitque Michas. Mane apud me et esto michi parens ac sacerdos. Daboque tibi per annos singulos decem argenteos ac vestem duplicem et que ad victum necessaria sunt. Acquievit et mansit apud hominem fuitque illi quasi unus de filiis. Implevitque Michas manum eius et habuit puerum sacerdotem apud se sciens quod bene michi faciat deus habenti levitici generis sacerdotem.

XVIII

In diebus illis non erat rex

israel. Et tribus dan querebat possessionem sibi ut habitaret in ea. Usque ad illum enim diem inter ceteras tribus sortem non acceperat. Miserunt ergo filii dan stirpis et familie sue quinque viros fortissimos de saraa et esthaol ut explorarent terram et diligenter inspicerent. Dixeruntque eis. Ite et considerate terram. Qui cum pergentes venissent in montem ephraim et intrassent in domum miche requieverunt ibi. Et agnoscentes vocem adolescentis levite utentesque illius diversorio dixerunt ad eum. Quis te huc adduxit. Quid hic agis. Quam ob causam huc venire voluisti. Qui respondit eis. Hec et hec prestitit michi michas et me mercede conduxit ut sim ei sacerdos. Rogaverunt autem eum ut consuleret dominum et scire possent an prospero itinere pergerent et res haberet effectum. Qui respondit eis. Ite cum pace. Dominus respicit viam vestram et iter quo pergitis. Euntes itaque quinque viri venerunt lachis. Videruntque populum habitantem in ea absque ullo timore iuxta sidoniorum consuetudinem securum et quietum nullo ei resistente penitus. Magnarumque opum et procul a sidone atque a cunctis hominibus separatum. Reversique ad fratres suos in saraa et esthaol et quid egissent sciscitantibus responderunt. Surgite et ascendamus ad eos. Vidimus enim terram valde opulentam et uberem. Nolite negligere nolite cessare. Eamus et possideamus eam. Nullus erit labor. Intrabimus ad securos in regionem latissimam. Tradetque dominus nobis locum in quo nullius rei est penuria eorum que gignuntur in terra. Profecti igitur sunt de cognatione dan id est de saraa et esthaol sexcenti viri accincti armis bellicis. Ascendentesque manserunt in chariathiarim iude. Qui locus ex eo tempore castrorum dan nomen accepit et est post tergum chariathiarim. Inde transierunt in montem ephraim. Cumque venissent ad domum miche dixerunt quinque viri qui prius missi fuerant ad considerandam terram lachis ceteris fratribus suis. Nostis quod in domibus istis sit ephot et theraphim et sculptile et conflatile. Videte quid placeat vobis. Et cum paululum declinassent ingressi sunt domum adolescentis levite qui erat in domum miche. Salutaveruntque eum verbis pacificis. Sexcenti autem viri ita ut erant armati stabant ante hostium. At illi qui ingressi fuerant domum iuvenis sculptile et ephot et theraphim atque conflatile tollere nitebantur. Et sacerdos stabat ante hostium. Sexcentis viris fortissimis haud procul expectantibus. Tulerunt igitur qui intraverunt sculptile et ephot et idola atque conflatile. Quibus dixit sacerdos. Quid facitis. Cui responderunt. Tace et impone digitum super os tuum. Venique nobiscum ut habeamus te patrem et sacerdotem. Quid tibi melius est ut sis sacerdos in domo unius viri aut in una tribu in israel. Quod cum audisset acquievit sermonibus eorum et tulit ephot et idola et sculptile et cum eis profectus est. Qui cum pergerent et ante se ire fecissent parvulos et iumenta et omne quod erat preciosum iamque a domo miche essent procul viri qui habitabant in edibus miche conclamantes secuti sunt et post tergum clamare ceperunt. Qui cum respexissent dixerunt ad micham. Quid tibi vis. Quid clamas. Qui respondit.

Deos meos quos michi feci tulistis et sacerdotem et omnia que habeo et dicitis quid tibi est. Dixeruntque ei filii dan. Cave ne ultra loquaris ad nos et veniant ad te viri animo concitati et ipse cum omni domo tua pereas. Et sic cepto itinere perrexerunt. Videns autem michas quod fortiores se essent reversus est in domum suam. Sexcenti autem viri tulerunt sacerdotem et que supra diximus. Veneruntque lachis ad populum quiescentem atque securum et percusserunt eos in ore gladii. Urbemque incendio tradiderunt nullo penitus ferente presidium eo quod procul habitarent a sidone et cum nullo hominum haberent quicquam societatis ac negocii. Erat autem civitas sita in regione roob. Quam rursum extruentes habitaverunt in ea vocato nomine civitatis dan iuxta vocabulum patris sui quem genuerat israel que prius lachis dicebatur. Posueruntque sibi sculptile et ionathan filium gersan filii moysi ac filios eius sacerdotes in tribu dan usque in diem captivitatis sue. Mansitque apud eos idolum miche omni tempore quo fuit domus dei in silo. In diebus illis non erat rex in israel.

## XIX

Fuit quidam vir levites habitans in latere montis ephraim. Qui accepit uxorem de bethlehem iuda que reliquit eum et reversa est in domum patris sui bethleem. Mansitque apud eum quatuor mensibus. Secutusque est eam vir suus volens reconciliari ei atque blandiri et secum reducere habens in comitatu puerum et duos asinos. Que suscepit eum et introduxit in domum patris sui. Quod cum audisset socer eius eumque vidisset occurrit ei letus et amplexatus est hominem. Mansitque gener in domo soceri tribus diebus comedens cum eo et bibens familiariter. Die autem quarto de nocte consurgens proficisci voluit. Quem tenuit socer et ait ad eum. Gusta prius pauxillum panis et conforta stomachum et sic proficisceris. Sederuntque simul et comederunt ac biberunt. Dixitque pater puelle ad generum suum. Queso te ut hodie hic maneas pariterque letemur. At ille consurgens cepit velle proficisci. Et nichilominus obnixe eum tenuit socer et apud se fecit manere. Mane autem facto parabat levites iter. Cui rursum socer. Oro te inquit ut paululum cibi capias et assumptis viribus donec increscat dies postea proficiscaris. Comederunt ergo simul. Surrexitque adolescens ut pergeret cum uxore sua et puero. Cui rursum locutus est socer. Considera quod dies ad occasum declivior sit et propinquat ad vesperum. Mane apud me etiam hodie et duc letum diem et cras proficisceris ut vadas in domum tuam. Noluit gener acquiescere sermonibus eius sed statim perrexit et venit contra iebus que altero nomine vocatur ierusalem ducens secum duos asinos honustos et concubinam. Iamque erant iuxta iebus et dies mutabatur in noctem. Dixitque puer ad dominum suum. Veni obsecro declinemus ad urbem iebuseorum et maneamus in ea. Cui respondit dominus. Non ingrediar oppidum gentis aliene que non est de filiis israel sed transibo usque gabaa et cum illuc pervenero manebimus in ea aut certe in urbe rama.

Transierunt igitur iebus et ceptum carpebant iter. Occubuitque eis sol contra gabaa que est in tribu beniamin. Deverteruntque ad eam ut manerent ibi. Quo cum intrassent sedebant in platea civitatis, nullusque eos recipere volebat hospitio. Et ecce apparuit eis homo senex revertens de agro et de opere suo vespere. Qui et ipse erat de monte ephraim et peregrinus habitabat in gabaa. Homines autem regionis illius erant filii gemini. Elevatisque oculis vidit senex sedentem hominem cum sarcinulis suis in platea civitatis et ait ad eum. Unde venis aut quo vadis? Qui respondit ei. Profecti sumus de bethlehem iuda et pergimus ad locum nostrum qui est in latere montis ephraim. Unde ieramus de bethlehem et nunc vadimus ad domum dei. Nullusque nos sub tectum suum vult recipere habentes paleas et fenum in asinorum pabulum et panes ac vinum in meos et ancille tue usus et pueri qui mecum sunt. Nulla re indigemus nisi hospitio. Cui respondit senex. Pax tecum sit. Ego prebebo omnia que necessaria sunt. Tantum queso ne in platea maneas. Introduxitque eos in domum suam et pabulum asinis prebuit. Ac postquam laverunt pedes suos recepit eos in convivium. Illis epulantibus et post laborem itineris cibo ac potu reficientibus corpora venerunt viri civitatis illius filii belial id est absque iugo, et circumdantes domum senis fores pulsare ceperunt clamantes ad dominum domus atque dicentes. Educ virum qui ingressus est domum tuam ut abutamur eo. Egressusque est ad eos senex et ait ad eos. Nolite fratres nolite facere malum hoc quia ingressus est homo hospitium meum et cessate ab hac stultitia. Habeo filiam virginem et hic homo habet concubinam. Educam eas ad vos ut humilietis eas et vestram libidinem compleatis. Tantum obsecro ne scelus hoc contra naturam operemini in virum. Nolebant acquiescere sermonibus eius. Quod cernens homo eduxit ad eos concubinam suam et eis tradidit illudendam. Qua tota nocte abusi cum dimiserunt eam mane. At mulier recedentibus tenebris venit ad ostium domus ubi manebat dominus suus et ibi corruit. Mane facto surrexit homo et aperuit ostium ut ceptam expleret viam. Et ecce concubina eius iacebat ante ostium sparsis in limine manibus. Cui ille putans eam quiescere loquebatur. Surge et ambulemus. Qua nihil respondente intelligens quod erat mortua tulit eam et imposuit asino reversusque est in domum suam. Quam cum esset ingressus arripuit gladium et cadaver uxoris cum ossibus suis in duodecim partes ac frusta concidens misit in omnes terminos israel. Quod cum vidissent singuli clamabant. Numquam res talis facta est in israel ex eo die quo ascenderunt patres nostri de egypto usque in presens tempus. Ferte sententiam et in commune decernite quid facto opus sit.

XX

Egressi sunt itaque omnes filii israel et pariter congregati quasi vir unus de dan usque bersabee et terra galaad ad dominum in maspha, omnesque anguli populorum et cuncte tribus israel in ecclesiam populi dei convenerunt quadringenta milia peditum pugnatorum. Nec latuit filios beniamin quod ascendissent filii israel in maspha. Interrogatusque levita maritus mulieris interfecte quomodo tantum scelus patratum esset respondit. Veni in gabaa cum uxore mea illucque diverti. Et ecce homines civitatis illius circumdederunt nocte domum in qua manebam volentes me occidere, et uxorem meam incredibili libidinis furore vexantes denique mortua est. Quam arreptam in frusta concidi misique partes in omnes terminos possessionis vestre quia numquam tantum nefas et tam grande piaculum factum est in israel. Adestis omnes filii israel decernite quid facere debeatis. Stansque omnis populus quasi unius hominis sermone respondit. Non recedemus in tabernacula nostra nec suam quisquam intrabit domum, sed hoc contra gabaa in commune faciemus. Decem viri eligantur e centum ex omnibus tribubus israel, et centum de mille, et mille de decem milibus, ut comportent exercitui cibaria et possimus pugnare contra gabaa beniamin et reddere ei pro scelere quod meretur. Convenitque universus israel ad civitatem quasi unus homo eadem mente unoque consilio. Et miserunt nuntios ad omnem tribum beniamin qui dicerent. Cur tantum nefas in vobis repertum est? Tradite homines de gabaa qui hoc flagitium perpetrarunt ut moriantur et auferatur malum de israel. Qui noluerunt fratrum suorum filiorum israel audire mandatum, sed ex cunctis urbibus que sue erant sortis convenerunt in gabaa ut illis ferrent auxilium et contra universum israel populum dimicarent. Inventique sunt viginti quinque milia de beniamin educentium gladium preter habitatores gabaa qui septingenti erant viri fortissimi ita sinistra ut dextra preliantes et sic fundis ad certum iacientes lapides ut capillum quoque possent percutere et nequaquam in alteram partem ictus lapidis deferretur. Virorum quoque israel absque filiis beniamin inventa sunt quadringenta milia educentium gladios et paratorum ad pugnam. Qui surgentes venerunt in domum dei hoc est in silo. Consulueruntque deum atque dixerunt. Quis erit in exercitu nostro princeps certaminis contra filios beniamin? Quibus respondit dominus. Iudas sit dux vester. Statimque filii israel surgentes mane castrametati sunt iuxta gabaa. Et inde procedentes ad pugnam contra beniamin urbem oppugnare ceperunt. Egressique beniamin de gabaa occiderunt de filiis israel die illo viginti duo milia virorum. Rursum filii israel et fortitudine et numero confidentes in eodem loco in quo prius certaverant aciem direxerunt, ita tamen ut prius ascenderent et flerent coram domino usque ad noctem consulerentque eum et dicerent. Debeo ultra procedere ad dimicandum contra filios beniamin fratres meos an non? Quibus ille respondit. Ascendite ad eum et inite certamen. Cumque filii israel altero die contra beniamin ad prelium processissent, eruperunt filii beniamin de portis gabaa et occurrentes eis tanta in illos cede bacchati sunt ut decem et octo milia virorum educentium gladium prosternerent. Quam

ita ut omnes filii israhel venirent in domum dei et sedentes flerent coram domino ieiunaveruntque illo die usque ad vesperam et obtulerunt ei holocausta et pacificas victimas et super statu suo interrogaverunt. Eo tempore ibi erat archa foederis domini et Finees filius Eleazari filii Aaron praepositus domus. Consuluerunt igitur dominum atque dixerunt. Exire ultra debemus ad pugnam contra Beniamin fratres nostros an quiescere? Quibus ait dominus. Ascendite. Cras enim tradam eos in manus vestras. Posueruntque filii Israhel insidias per circuitum urbis Gabaa et tertia vice sicut semel et bis contra Beniamin exercitum produxerunt. Sed et filii Beniamin audacter eruperunt de civitate et fugientes adversarios longius persecuti sunt ita ut vulnerarent ex eis sicut primo et secundo die et caederent per duas semitas terga vertentes, quarum una ferebat in Bethel altera in Gabaa atque prostraverunt triginta circiter viros. Putaverunt enim solito eos more cedere. Qui fugam arte simulantes inierunt consilium ut abstraherent eos de civitate et quasi fugientes ad supradictas semitas perducerent. Omnes itaque filii Israhel surgentes de sedibus suis tetenderunt aciem in loco qui vocatur Baalthamar. Insidiae quoque quae circa urbem erant paulatim se aperire coeperunt et ab occidentali urbis parte procedere. Sed et alia decem milia virorum de universo Israhel habitatores urbis ad certamina provocabant. Ingravatumque est bellum contra filios Beniamin et non intellexerunt quod ex omni parte illis instaret interitus. Percussitque eos dominus in conspectu filiorum Israhel et interfecerunt ex eis in illo die viginti quinque milia et centum viros omnes bellatores et educentes gladium. Filii autem Beniamin cum se inferiores esse vidissent coeperunt fugere. Quod cernentes filii Israhel dederunt eis ad fugiendum locum ut ad praeparatas insidias devenirent quas iuxta urbem posuerant. Qui cum repente de latibulis surrexissent et Beniamin terga caedentibus daret, ingressi sunt civitatem et percusserunt eam in ore gladii. Signum autem dederant filii Israhel his quos in insidiis collocaverant ut postquam urbem cepissent ignem succenderent ut ascendente in altum fumo captam urbem demonstrarent. Quod cum cernerent filii Israhel in ipso certamine positi (putaverunt enim filii Beniamin eos fugere et instantius sequebantur caesis de exercitu eorum triginta viris) et viderunt quasi columnam fumi de civitate conscendere. Beniamin quoque retro aspiciens cum captam cerneret civitatem et flammas in sublime ferri, qui prius simulaverant fugam versa facie fortius resistebant. Quod cum vidissent filii Beniamin in fugam versi sunt et ad viam deserti ire coeperunt illuc quoque eos adversariis persequentibus, sed et hii qui urbem succenderant occurrerunt eis. Atque ita factum est ut ex utraque parte ab hostibus caederentur nec erat ulla morientium requies. Ceciderunt atque prostrati sunt ad orientalem plagam urbis Gabaa. Fuerunt autem qui in eodem loco interfecti sunt decem et octo milia virorum omnes robustissimi pugnatores. Quod cum vidissent qui remanserant de Beniamin fugerunt in solitudinem et pergebant ad petram cuius vocabulum est Remmon. In illa quoque fuga palantes et in diversa tendentes occiderunt quinque milia viros. Et cum ultra tenderent persecuti sunt eos et interfecerunt etiam alios duo milia. Et sic factum est ut omnes qui ceciderant de Beniamin in diversis locis essent viginti quinque milia pugnatores ad bella promptissimi. Remanserunt itaque de omni numero Beniamin qui evadere et fugere in solitudinem potuerant sescenti viri. Sederuntque in petra Remmon mensibus quattuor. Regressi autem filii Israhel omnes reliquias civitatis a viris usque ad iumenta gladio percusserunt. Cunctasque urbes et viculos Beniamin vorax flamma consumpsit.

XXI

Iuraverunt quoque filii Israhel in Masphat et dixerunt. Nullus nostrum dabit filiis Beniamin de filiabus suis uxorem. Veneruntque omnes ad domum dei in Silo et in conspectu eius sedentes usque ad vesperam levaverunt vocem et magno ululatu coeperunt flere dicentes. Quare domine deus Israhel factum est hoc malum in populo tuo ut hodie una tribus auferretur ex nobis? Altera autem die diluculo consurgentes extruxerunt altare. Obtuleruntque ibi holocausta et pacificas victimas et dixerunt. Quis non ascendit in exercitu domini de universis tribubus Israhel? Grandi enim se iuramento constrinxerant cum essent in Masphat interfici eos qui defuissent. Ductique paenitentia filii Israhel super fratre suo Beniamin coeperunt dicere. Ablata est una tribus de Israhel. Unde uxores accipient? Omnes enim in commune iuravimus non daturos nos his filias nostras. Idcirco dixerunt. Quis est de universis tribubus Israhel qui non ascendit ad dominum in Masphat? Et ecce inventi sunt habitatores Iabes Galaad in illo exercitu non fuisse. Eo quoque tempore cum essent in Silo nullus ex eis ibi repertus est. Miserunt itaque decem milia viros robustissimos et praeceperunt eis. Ite et percutite habitatores Iabes Galaad in ore gladii tam uxores quam parvulos eorum. Et hoc erit quod observare debebitis. Omne generis masculini et mulieres quae cognoverunt viros interficite, virgines autem reservate. Inventaeque sunt de Iabes Galaad quadringentae virgines quae nescierunt viri torum et adduxerunt eas ad castra in Silo in terram Chanaan. Miseruntque nuntios ad filios Beniamin qui erant in petra Remmon et praeceperunt eis ut eos in pace susciperent. Veneruntque filii Beniamin in illo tempore et datae sunt eis uxores de filiabus Iabes Galaad. Alias autem non repperunt quas simili modo traderent. Universusque Israhel valde doluit et egit paenitentiam super interfectione unius tribus ex Israhel. Dixeruntque maiores natu. Quid faciemus reliquis qui non acceperunt uxores? Omnes enim in Beniamin feminae conciderunt et magna nobis cura ingentique studio providendum est ne una tribus deleatur ex Israhel. Filias nostras eis dare non possumus constricti iuramento et maledictione qua diximus. Maledictus qui dederit de filiabus suis uxorem Beniamin. Ceperuntque consilium atque dixerunt. Ecce sollemnitas domini est in Silo anniversaria quae sita est ad septentrionem urbis Bethel et ad orientalem plagam viae quae de Bethel tendit ad

et ad meridiem oppidi lebona. Preceperuntque filiis beniamin atque dixerunt ite et latitate in vineis. Cumque videritis filias silo ad ducendos choros ex more procedere exite repente de vineis et rapite ex eis singuli uxores singulas et pergite in terram beniamin. Cumque venerint patres earum ac fratres et adversum vos queri ceperint atque iurgari dicemus eis miseremini eorum. Non enim rapuerunt eas iure bellantium atque victorum sed rogantibus ut acciperent non dedistis et a vestra parte peccatum est. Feceruntque filii beniamin ut sibi fuerat imperatum et iuxta numerum suum rapuerunt sibi de his que ducebant choros uxores singulas. Abieruntque in possessionem suam edificantes urbes et habitantes in eis. Filii quoque israel reversi sunt per tribus et familias in tabernacula sua. In diebus illis non erat rex in israel sed unusquisque quod sibi rectum videbatur hoc faciebat.

IN DIEBUS UNIUS iudicis quando iudices preerant facta est fames in terra. Abiitque homo de bethleem iuda ut peregrinaretur in regione moabitide cum uxore sua ac duobus filiis. Ipse vocabatur elimelech uxor eius noemi et duo filii alter maalon et alter chelion ephrathei de bethleem iuda. Ingressique regionem moabitidem morabantur ibi. Et mortuus est elimelech maritus noemi remansitque ipsa cum filiis suis. Qui acceperunt uxores moabitidas quarum una vocabatur orpha altera ruth. Manseruntque ibi decem annis et ambo mortui sunt maalon et chelion. Remansitque mulier orbata duobus liberis ac marito et surrexit ut in patriam pergeret cum utraque nuru sua de regione moabitide. Audierat enim quod respexisset dominus populum suum et dedisset eis escas. Egressa est itaque de loco peregrinationis sue cum utraque nuru sua. Et iam in via posita revertendi in terram iuda dixit ad eas. Ite in domum matris vestre faciat dominus vobiscum misericordiam sicut fecistis cum mortuis et mecum. Det vobis invenire requiem in domibus virorum quos sortiture estis. Et osculata est eas. Que elevata voce flere ceperunt et dicere. Tecum pergemus ad populum tuum. Quibus illa respondit. Revertimini filie mee. Cur venitis mecum. Num ultra habeo filios in utero meo ut viros ex me sperare possitis. Revertimini filie mee abite. Iam enim senectute confecta sum nec apta vinculo coniugali. Etiam si possem hac nocte concipere et parere filios si eos expectare velitis donec crescant et annos impleant pubertatis ante eritis vetule quam nubatis. Nolite queso filie mi quia vestra angustia me magis premit et egressa est manus domini contra me. Elevata igitur voce rursum flere ceperunt. Orpha osculata socrum ac reversa est. Ruth adhesit socrui sue. Cui dixit noemi. En reversa est cognata tua ad populum suum et ad deos suos. Vade cum ea. Que respondit. Ne adverseris mihi ut relinquam te et abeam. Quocumque perrexeris pergam. Ubi morata fueris et ego pariter morabor. Populus tuus populus meus et deus tuus deus meus. Que te morientem terra susceperit in ea moriar ibique locum accipiam sepulture. Hec mihi faciat dominus et hec addat si non sola mors me et te separaverit. Videns ergo noemi quod obstinato ruth animo decrevisset secum pergere adversari noluit nec ultra ad suos reditum persuadere. Profecteque sunt simul et venerunt in bethleem. Quibus urbem ingressis velox apud cunctos fama percrebuit dicebantque mulieres. Hec est illa noemi. Quibus ait. Ne vocetis me noemi id est pulchram sed vocate me mara hoc est amaram quia amaritudine valde replevit me omnipotens. Egressa sum plena et vacuam reduxit me dominus. Cur igitur vocatis me noemi quam humiliavit dominus et afflixit omnipotens. Venit ergo noemi cum ruth moabitide nuru sua de terra peregrinationis sue ac reversa est in bethleem quando primum hordea metebantur.

II

Erat autem vir elimelech consanguineus homo potens et magnarum opum nomine booz. Dixitque ruth moabitis ad socrum suam. Si iubes vadam in agrum et colligam spicas que metentium fugerint manus ubicumque clementis in me patrisfamilias repperero gratiam. Cui illa respondit. Vade filia mi. Abiit itaque et colligebat spicas post terga metentium. Accidit autem ut ager ille haberet dominum booz qui erat de cognatione elimelech. Et ecce ipse veniebat de bethleem. Dixitque messoribus. Dominus vobiscum. Qui responderunt ei. Benedicat tibi dominus. Dixitque booz iuveni qui messoribus preerat. Cuius est hec puella. Qui respondit. Hec est moabitis que venit cum noemi de regione moabitide et rogavit ut spicas colligeret remanentes sequens messorum vestigia et de mane usque nunc stat in agro et ne ad momentum quidem domum reversa est. Et ait booz ad ruth. Audi filia ne vadas ad colligendum in alterum agrum nec recedas ab hoc loco sed iungere puellis meis et ubi messuerint sequere. Mandavi enim pueris meis ut nemo tibi molestus sit. Sed etiam si sitieris vade ad sarcinulas et bibe aquas de quibus et pueri bibunt. Que cadens in faciem suam et adorans super terram dixit ad eum. Unde mihi hoc ut invenirem gratiam ante oculos tuos et nosse me dignareris peregrinam mulierem. Cui ille respondit. Nuntiata sunt mihi omnia que feceris socrui tue post mortem viri tui et quod dereliqueris parentes tuos et terram in qua nata es et veneris ad populum quem antea nesciebas. Reddat tibi dominus pro opere tuo et plenam mercedem recipias a domino deo israel ad quem venisti et sub cuius confugisti alas. Que ait. Inveni gratiam ante oculos tuos domine mi qui consolatus es me et locutus es ad cor ancille tue que non sum similis unius puellarum tuarum. Dixitque ad eam booz. Quando hora vescendi fuerit veni huc et comede panem et intinge buccellam tuam in aceto.

Sedit itaque ad messorum latus, et congessit polentam sibi, comeditque et saturata est, et tulit reliquias. Atque inde surrexit, ut ex more spicas colligeret. Praecepit autem Booz pueris suis dicens: Etiam si vobiscum metere voluerit, ne prohibeatis eam: et de vestris quoque manipulis proiicite de industria, et remanere permittite, ut absque rubore colligat, et colligentem nemo corripiat. Collegit ergo in agro usque ad vesperam: et quae collegerat virga caedens et excutiens, invenit hordei quasi ephi mensuram, id est tres modios. Quos portans reversa est in civitatem, et ostendit socrui suae: insuper protulit, et dedit ei de reliquiis cibi sui, quo saturata fuerat. Dixitque ei socrus sua: Ubi hodie collegisti, et ubi fecisti opus? sit benedictus qui misertus est tui. Indicavitque ei apud quem esset operata: et nomen dixit viri, quod Booz vocaretur. Cui respondit Noemi: Benedictus sit a Domino: quoniam eandem gratiam, quam praebuerat vivis, servavit et mortuis. Rursumque, Propinquus, ait, noster est homo. Et Ruth: Hoc quoque, inquit, praecepit mihi, ut tamdiu messoribus eius iungerer, donec omnes segetes meterentur. Cui dixit socrus: Melius est, filia mi, ut cum puellis eius exeas ad metendum, ne in alieno agro quispiam resistat tibi. Iuncta est itaque puellis Booz: et tamdiu cum eis messuit, donec hordea et triticum in horreis conderentur.

III

Postquam autem reversa est ad socrum suam, audivit ab ea: Filia mi, quaeram tibi requiem, et providebo ut bene sit tibi. Booz iste, cuius puellis in agro iuncta es, propinquus est noster, et hac nocte aream hordei ventilat. Lava igitur et ungere, et induere cultioribus vestimentis, ac descende in aream: non te videat homo, donec esum potumque finierit. Quando autem ierit ad dormiendum, nota locum in quo dormiat: veniesque, et discooperies pallium quo operitur a parte pedum, et proiicies te, et ibi iacebis: ipse autem dicet tibi quid agere debeas. Quae respondit: Quidquid praeceperis, faciam. Descenditque in aream, et fecit omnia quae sibi imperaverat socrus. Cumque comedisset Booz, et bibisset, et factus esset hilarior, issetque ad dormiendum iuxta acervum manipulorum, venit abscondite, et discooperto a pedibus eius pallio, se proiecit. Et ecce iam nocte media expavit homo, et conturbatus est: viditque mulierem iacentem ad pedes suos, et ait illi: Quae es? Illa respondit: Ego sum Ruth ancilla tua: expande pallium tuum super famulam tuam, quia propinquus es. Et ille: Benedicta, inquit, es a Domino filia, et priorem misericordiam posteriore superasti: quia non es secuta iuvenes pauperes sive divites. Noli ergo metuere, sed quidquid dixeris mihi, faciam tibi. Scit enim omnis populus, qui habitat intra portas urbis meae, mulierem te esse virtutis. Nec abnuo me propinquum, sed est alius me propinquior. Quiesce hac nocte: et facto mane, si te voluerit propinquitatis iure retinere, bene res acta est: sin autem ille noluerit, ego te absque ulla dubitatione suscipiam, vivit Dominus: dormi usque mane. Dormivit itaque ad pedes eius usque ad noctis abscessum. Surrexitque antequam homines se cognoscerent mutuo, et dixit ei Booz: Cave ne quis noverit quod huc veneris. Et rursum: Expande, inquit, pallium tuum quo operiris, et tene utraque manu. Qua extendente et tenente, mensus est sex modios hordei, et posuit super eam. Quae portans ingressa est civitatem, et venit ad socrum suam. Quae dixit ei: Quid egisti filia? Narravitque ei omnia quae sibi fecisset homo. Et ait: Ecce sex modios hordei dedit mihi, et ait: Nolo vacuam te reverti ad socrum tuam. Dixitque Noemi: Expecta filia, donec videamus quem res exitum habeat. Neque enim cessabit homo, nisi compleverit quod locutus est.

IIII

Ascendit ergo Booz ad portam, et sedit ibi. Cumque vidisset propinquum praeterire, de quo prius sermo habitus est, dixit ad eum: Declina paulisper, et sede hic, vocans eum nomine suo. Qui devertit, et sedit. Tollens autem Booz decem viros de senioribus civitatis, dixit ad eos: Sedete hic. Quibus residentibus, locutus est ad propinquum: Partem agri fratris nostri Elimelech vendit Noemi, quae reversa est de regione Moabitide: quod audire te volui, et tibi dicere coram cunctis sedentibus, et maioribus natu de populo meo. Si vis possidere iure propinquitatis, eme et posside: si autem tibi displicet, hoc ipsum indica mihi, ut sciam quid facere debeam. Nullus est enim propinquus excepto te, qui prior es, et me, qui secundus sum. At ille respondit: Ego agrum emam. Cui dixit Booz: Quando emeris agrum de manu mulieris, Ruth quoque Moabitidem, quae uxor defuncti fuit, debes accipere: ut suscites nomen propinqui tui in hereditate sua. Qui respondit: Cedo iure propinquitatis: neque enim posteritatem familiae meae delere debeo. Tu meo utere privilegio, quo me libenter carere profiteor. Hic autem erat mos antiquitus in Israel inter propinquos, ut si quando alter alteri suo iure cedebat, ut esset firma concessio, solvebat homo calceamentum suum, et dabat proximo suo. Hoc erat testimonium cessionis in Israel. Dixit ergo propinquo Booz: Tolle calceamentum. Quod statim solvit de pede suo. At ille maioribus natu et universo populo ait: Testes vos estis hodie, quod possederim omnia quae fuerunt Elimelech et Chelion et Mahalon, tradente Noemi: et Ruth Moabitidem uxorem Mahalon in coniugium sumpserim, ut suscitem nomen defuncti in hereditate sua, ne vocabulum eius de familia sua ac fratribus et populo deleatur. Vos inquam huius rei testes estis. Respondit omnis populus qui erat in porta, et maiores natu: Nos testes sumus: faciat Dominus hanc mulierem, quae ingreditur domum tuam, sicut Rachel et Liam, quae aedificaverunt domum Israel: ut sit exemplum virtutis in Ephrata, et habeat celebre nomen in Bethlehem: fiatque domus tua, sicut domus Phares, quem Thamar peperit Iudae, de semine quod dederit Dominus tibi ex hac puella. Tulit itaque Booz Ruth, et accepit uxorem: ingressusque est ad eam, et dedit illi Dominus ut conciperet, et pareret filium. Dixeruntque mulieres ad Noemi: Benedictus Dominus, qui non est passus ut deficeret successor familiae tuae, et vocaretur nomen eius in Israel, et habeas qui consoletur animam tuam, et enutriat senectutem. De nuru enim tua natus est, qui te diligit: et multo tibi est melior, quam si septem haberes filios. Susce-

[...]que noemi puerum posuit in sinu suo et nutricis ac gerule officio fungebatur. Vicine autem mulieres congratulantes ei et dicentes natus est filius noemi vocaverunt nomen eius obed. hic est pater ysai patris david. Hee sunt generationes phares. Phares genuit esrom. Esrom genuit aram. Aram genuit aminadab. Aminadab genuit naason. Naason genuit salmon. Salmon genuit booz. Booz genuit obed. Obed genuit ysai. Ysai genuit david.

Viginti duas esse litteras

apud hebreos syrorum quoque lingua et caldeorum testatur que hebree lingue magna ex parte confinis est. Nam et ipsi viginti duo elementa habent eodem sono sed diversis characteribus. Samaritani etiam pentatheucum moysi totidem litteris scriptitant figuris tantum et apicibus discrepantes. Certum quoque est esdram scribam legisque doctorem post captam ierosolimam et instaurationem templi sub zorobabel alias litteras repperisse quibus nunc utimur cum ad illud usque tempus idem samaritanorum et hebreorum characteres fuerint. In libro quoque numerorum hec eadem supputatio sub levitarum ac sacerdotum censu mystice ostenditur. Et nomen domini tetragrammaton in quibusdam grecis voluminibus usque hodie antiquis expressum litteris invenimus. Sed et psalmus tricesimus sextus et centesimus decimus et centesimus undecimus et centesimus octavus decimus et centesimus quadragesimus quartus quamquam diverso scribantur metro tamen eiusdem numeri texuntur alfabeto. Et iheremie lamentationes et oratio eius. Salomonis quoque in fine proverbia ab eo loco in quo ait mulierem fortem quis inveniet eisdem alfabetis vel incisionibus supputantur. Porro quinque littere duplices apud hebreos sunt. caph. mem. nun. phe. sade. Aliter enim per has scribuntur principia medietatesque verborum aliter fines. Unde et quinque a plerisque libri duplices estimantur. samuel. malachim. dabreiamin. esdras. iheremias. cum cinoth id est lamentationibus suis. Quomodo igitur viginti et duo elementa sunt per que scribimus hebraice omne quod loquimur et eorum initiis vox humana comprehenditur ita viginti duo volumina supputantur quibus quasi litteris et exordiis in dei doctrina tenera adhuc et lactens viri iusti eruditur infantia. Primus apud eos liber vocatur beresith quem nos genesim dicimus. Secundus hellesmoth qui exodus appellatur. Tertius vaiecra id est leviticus. Quartus vaiedabber quem numeros vocamus. Quintus addabarim qui deuteronomium prenotatur. Hi sunt quinque libri moysi quos proprie thorath id est legem appellant. Secundum prophetarum ordinem faciunt et incipiunt ab ihesu filio nave qui apud eos iosue bennum dicitur. Deinde subtexunt sophtim id est iudicum librum et in eundem compingunt ruth quia in diebus iudicum facta narratur historia. Tertius sequitur samuel quem nos regnorum primum et secundum dicimus. Quartus malachim id est regum qui tertio et quarto volumine continetur. Meliusque multo est malachim id est regum quam malachoth id est regnorum dicere. Non enim multarum gentium regna describit sed unius israhelitici populi qui tribubus duodecim continetur. Quintus est esaias. Sextus iheremias. Septimus ezechiel. Octavus liber duodecim prophetarum qui apud illos vocatur thareasra. Tercius ordo agiographa possidet. Et primus liber incipit ab iob. Secundus a david quem quinque incisionibus et uno psalmorum volumine comprehendunt. Tercius est salomon tres libros habens. Proverbia que illi parabolas id est masaloth appellant. Quartus ecclesiasten id est coheleth. Quintus canticum canticorum quem titulo sirasirim prenotant. Sextus est daniel. Septimus dabreiamin id est verba dierum quod significantius cronicon totius divine historie possumus appellare. Qui liber apud nos paralipomenon primus et secundus inscribitur. Octavus esdras qui et ipse similiter apud grecos et latinos in duobus libris divisus est. Nonus hester. Atque ita fiunt pariter veteris legis libri viginti duo id est moysi quinque prophetarum octo agiographorum novem. Quamquam nonnulli ruth et cinoth inter agiographa scriptitent et libros hos in suo putent numero supputandos ac per hoc esse prisce legis libros viginti quatuor quos sub numero viginti quatuor seniorum apocalypsis iohannis inducit adorantes agnum et coronas suas prostratis vultibus offerentes stantibus coram quatuor animalibus oculatis ante et retro id est et in preteritum et in futurum respicientes et indefessa voce clamantes sanctus sanctus sanctus dominus deus omnipotens qui erat et qui est et qui venturus est. Hic prologus scripturarum quasi galeatum principium omnibus libris quos de hebreo vertimus in latinum convenire potest ut scire valeamus quicquid extra hoc est inter agiographa esse ponendum. Igitur sapientia que vulgo salomonis inscribitur et ihesu filii sirach liber et iudith et tobias et pastor non sunt in canone. Machabeorum primum librum hebraicum repperi. Secundus grecus est quod ex ipsa frasi probari potest. Que cum ita se habeant obsecro te lector ne laborem meum reprehensionem estimes antiquorum. In tabernaculo dei offert unusquisque quod potest. Alii aurum et argentum et lapides preciosos alii byssum et purpuram et coccum offerunt et iacinctum. Nobiscum bene agitur si obtulerimus pelles et caprarum pilos. Et tamen apostolus contemptibiliora nostra magis necessaria iudicat. Unde et tota illa tabernaculi pulchritudo per singulas species ecclesie presentis futureque distinctio pellibus tegitur et ciliciis ardoremque solis et iniuriam imbrium ea que viliora sunt prohibent. Lege ergo primum samuel et malachim meum meum inquam meum. Quicquid enim crebrius vertendo et emendando sollicitius et didicimus et tenemus nostrum est. Et cum intellexeris quod antea nesciebas vel interpretem me estimato si gratus es vel parafrasten si ingratus quamquam mihi omnino conscius non sim mutasse me quippiam de hebraica veritate. Certe si incredulus es lege grecos codices et latinos et confer cum his opusculis. Et ubicumque inter se videris discrepare interroga [...]

quemlibet hebreorum cui magis [illegible] fidem et si nostra firmaverit puto quod eum non estimes coniectorem ut in eodem loco mecum [illegible] divinaverit. Sed et vos famule [illegible] rogo que domini discumbentis [illegible] fidei myrro unguitis caput que nequaquam [illegible] queritis in sepulcro [illegible] ascendit ut contra latrantes [illegible] qui adversum me rabido ore desaeviunt et circu[illegible] [illegible] [illegible] se doctos arbitrantur [illegible] [illegible] orationum vestrarum clipeos [illegible]. Ego sciens humilitatem meam [illegible] semper sententie recordabor. Custodiam vias meas ut non delinquam in lingua mea. Posui ori meo custodiam cum consisteret peccator adversum me. Obmutui et humiliatus sum et silui a bonis.

[illegible] eiusdem

[illegible] de cuius stirpis fa[illegible] [illegible] ad iudicium [illegible] gesta [illegible] memorantur que in ea scripta sunt. A[illegible] pro eo quod genus regni David [illegible] [illegible] Moabitide [illegible] ad corpus [illegible] vocatur cum paruus continuit. R[illegible] quemquam apud latinos [illegible] [illegible] in quatuor partes sit [illegible] apud hebreos tamen duo [illegible] volumina [illegible]. Quorum primus Samuel scripsit archam domini [illegible] transisse ad gentes. Heli quoque sacerdotium Samuel [illegible] translatum. Et in David [illegible] regni [illegible]. Malachim vero reges iude et israhel [illegible] gesta eorum [illegible] digerit [illegible] [illegible] in assirios transmigratum. Ad extremum [illegible] Nabuchodonosor [illegible] captumque [illegible] principem [illegible] habitasse [illegible] templum. Librum [illegible] primum regum scripsit Samuel. Secundum scripsit David. Tercium quoque et quartum edidit Ieremias. Nam antea sparsim erant per singulorum regum istorias.

[illegible]

Fuit vir unus de ramathaim sophim de monte effraim et nomen eius helcana filius ihoboam filii [illegible] filii [illegible] filii suph eufratheus et habuit duas uxores. Nomen uni anna et nomen secunde fenenna. Fueruntque fenenne filii anne autem non erant liberi. Et ascendebat vir ille de civitate sua statutis diebus ut adoraret et sacrificaret domino exercituum in sylo. Erant autem ibi duo filii heli ofni et finees sacerdotes domini. Venit ergo dies et immolavit helcana deditque fenenne uxori sue et cunctis filiis eius et filiabus partes. Anne autem dedit partem unam tristis quia annam diligebat. Dominus autem concluserat vulvam eius. Affligebat quoque eam emula eius et vehementer angebat in tantum ut exprobraret quod conclusisset dominus vulvam eius. Sicque faciebat per singulos annos cum redeunte tempore ascenderent templum domini et sic provocabat eam. Porro illa flebat et non capiebat cibum. Dixit ergo ei helcana vir suus. Anna cur fles et quare non comedis et quam ob rem affligitur cor tuum. Numquid non ego melior sum tibi quam decem filii. Surrexit autem anna postquam comederat in sylo et biberat. Et heli sacerdote sedente super sellam ante postes templi domini cum esset anna amaro animo oravit dominum flens largiter et votum vovit dicens. Domine exercituum si respiciens videris afflictionem famule tue et recordatus mei fueris nec oblitus ancille tue dederisque serve tue sexum virilem dabo eum domino omnibus diebus vite eius et novacula non ascendet super caput eius. Factum est autem cum illa multiplicaret preces coram domino ut heli observaret os eius. Porro anna loquebatur in corde suo tantumque labia eius movebantur et vox penitus non audiebatur. Estimavit ergo eam heli temulentam dixitque ei. Usquequo ebria eris. Digere paulisper vinum quo mades. Respondens anna. Nequaquam inquit domine mi nam mulier infelix nimis ego sum vinumque et omne quod inebriare potest non bibi sed effudi animam meam in conspectu domini. Ne reputes ancillam tuam quasi unam de filiabus belial quia ex multitudine doloris et meroris mei locuta sum usque in presens. Tunc heli ait ei. Vade in pace et deus israhel det tibi petitionem quam rogasti eum. Et illa dixit. Utinam inveniat ancilla tua gratiam in oculis tuis. Et abiit mulier in viam suam et comedit vultusque illius non sunt amplius in diversa mutati. Et surrexerunt mane et adoraverunt coram domino reversique sunt et venerunt in domum suam ramatha. Cognovit autem helcana annam uxorem suam et recordatus est eius dominus. Et factum est post circulum dierum concepit anna et peperit filium vocavitque nomen eius samuel eo quod a domino postulasset eum. Ascendit autem vir eius helcana et omnis domus eius ut immolaret domino hostiam sollempnem et votum suum. Et anna non ascendit. Dixit enim viro suo. Non vadam donec ablactetur infans et ducam eum et appareat ante conspectum domini et maneat ibi iugiter. Et ait ei helcana vir suus. Fac quod bonum tibi videtur et mane donec ablactes eum. Precorque ut impleat dominus verbum suum. Mansit ergo anna in domo sua et lactavit filium suum donec amoveret eum a lacte et adduxit eum secum postquam ablactaverat in vitulis tribus et tribus modiis farine et amphora vini et adduxit eum ad domum domini in sylo. Puer autem erat adhuc infantulus. Et immolaverunt vitulum et obtulerunt puerum heli. Et ait anna. Obsecro mi domine. Vivit anima tua domine. Ego sum illa mulier que steti coram te hic orans dominum pro puero isto. Oravi et dedit mihi dominus petitionem meam quam postulavi eum. Idcirco et ego commodavi eum domino cunctis diebus quibus fuerit commodatus domino. Et adoraverunt ibi dominum.

II

Et oravit anna et ait. Exultavit cor meum in domino et exaltatum est cornu meum in deo meo. Dilatatum est os meum super inimicos meos

[illegible]

III

P[illegible]

[illegible] a dom[us] patris tui [illegible] hec dicit dñs.
[illegible]

[illegible] uerumtamen eadem uerba. Hec autem erit tibi signum quod uenturum est duobus filiis tuis ophni et finees. In die una morientur ambo et suscitabo mihi sacerdotem fidelem qui iuxta cor meum et animam meam faciet et edificabo ei domum fidelem et ambulabit coram xpo meo cunctis diebus. Futurum est autem ut quicumque remanserit in domo tua ueniat ut oretur pro eo et offerat nummum argenteum et tortam panis dicatque. Dimitte me obsecro ad unam partem sacerdotalem ut comedam buccellam panis. Puer autem samuhel ministrabat dño coram heli et sermo domini erat preciosus in diebus illis non erat uisio manifesta. Factum est ergo in die quadam heli iacebat in loco suo et oculi eius caligauerant nec poterat uidere lucernam dei antequam extingueretur. Samuhel autem dormiebat in templo dñi ubi erat archa dei et uocauit dominus samuhelem. Qui respondens ait. Ecce ego. Et cucurrit ad heli et dixit. Ecce ego uocasti enim me. Qui dixit. Non uocaui. Reuertere et dormi. Et abiit et dormiuit. Et adiecit dñs uocare rursum samuhelem. Consurgensque samuhel abiit ad heli et dixit. Ecce ego quia uocasti me. Qui respondit. Non uocaui te fili mi reuertere et dormi. Porro samuhel necdum sciebat dominum neque reuelatus fuerat ei sermo dñi. Et adiecit dominus et uocauit samuhelem adhuc tertio. Qui consurgens abiit ad heli et ait. Ecce ego quia uocasti me. Intellexit igitur heli quia dominus uocaret puerum et ait ad samuhel. Vade et dormi. Et si deinceps uocauerit te dices. Loquere dñe quia audit seruus tuus. Abiit ergo samuhel et dormiuit in loco suo. Et uenit dñs et stetit et uocauit [illegible]

[illegible]

eius in eternum propter iniquitatem eo quod noverat indigne agere filios suos et non corripuit eos. Ideirco iuravi domui Heli quod non expietur iniquitas domus eius victimis et muneribus usque in eternum. Dormivit autem Samuhel usque mane aperuitque ostia domus domini. Et Samuhel indicare timebat visionem Heli. Vocavit ergo Heli Samuelem et dixit. Samuhel fili mi. Qui respondens ait. Presto sum. Et interrogavit eum. Quis est sermo quem locutus est dominus ad te? Oro te ne celaveris a me. Hec faciat tibi deus et hec addat si absconderis a me sermonem ex omnibus verbis que dicta sunt tibi. Indicavit itaque Samuhel ei universos sermones et non abscondit ab eo. Et ille respondit. Dominus est; quod bonum est in oculis suis faciat. Crevit autem Samuel et dominus erat cum eo et non cecidit ex omnibus verbis eius in terram. Et cognovit universus Israel a Dan usque Bersabee quod fidelis Samuel propheta esset. Et addidit dominus ut appareret in Silo quoniam revelatus fuerat dominus Samuheli in Silo iuxta verbum domini. Et evenit sermo Samuhelis universo Israheli.

C. IIII

Et factum est in diebus illis convenerunt Philistiim in pugnam. Egressus est namque Israel obviam Philistiim in prelium et castrametatus est iuxta lapidem adiutorii. Porro Philistiim venerunt in Afech et instruxerunt aciem contra Israel. Inito autem certamine terga vertit Israel Philisteis et cesa sunt in illo certamine passim per agros quasi quattuor milia virorum. Et reversus est populus ad castra. Dixeruntque maiores natu ex Israel. Quare percussit nos dominus hodie coram Philistiim? Afferamus ad nos archam federis domini de Silo, et veniat in medium nostri et salvet nos de manu inimicorum nostrorum. Misit ergo populus in Silo et tulerunt inde archam federis domini exercituum sedentis super cherubin. Eruntque duo filii Heli cum archa federis dei Ophni et Finees. Cumque venisset archa federis domini in castra vociferatus est omnis Israel clamore grandi et personuit terra. Et audierunt Philistiim vocem clamoris dixeruntque. Que nam hec est vox clamoris magni in castris Hebreorum? Et cognoverunt quod archa dei venisset in castra. Timueruntque Philistiim dicentes. Venit deus in castra. Et ingemuerunt. Ve nobis. Non enim fuit tanta exultatio heri et nudius tertius. Ve nobis. Quis nos servabit de manu deorum sublimium istorum? Hii sunt dii qui percusserunt Egyptum omni plaga in deserto. Confortamini et estote viri Philistiim ne serviatis Hebreis sicut illi servierunt vobis. Confortamini et bellate. Pugnaverunt ergo Philistiim et cesus est Israel et fugit unusquisque in tabernaculum suum. Et facta est plaga magna nimis. Et ceciderunt de Israel triginta milia peditum. Et archa dei capta est. Duo quoque filii Heli mortui sunt Ophni et Finees. Currens autem vir de Beniamin ex acie venit in Silo in die illo scissa veste et conspersus pulvere capite. Cumque ille venisset Heli sedebat super sellam contra viam expectans. Erat enim cor eius pavens pro archa domini. Vir autem ille postquam ingressus est nuntiavit urbi et ululavit omnis civitas. Et audivit Heli sonitum clamoris. Dixitque. Quis est hic sonitus tumultus huius? At ille festinavit et venit et nuntiavit Heli. Heli autem erat nonaginta et octo annorum et oculi eius caligaverant et videre non poterat. Et dixit ad Heli. Et dixit ad Heli. Ego sum qui veni de prelio et ego qui de acie fugi hodie. Cui ille ait. Quid actum est fili mi. Respondens autem qui nuntiabat. Fugit inquit Israhel coram Philistiim et ruina magna facta est in populo. Insuper et duo filii tui mortui sunt Ophni et Finees. Et archa domini capta est. Cumque ille nominasset archam dei cecidit de sella retrorsum iuxta hostium et fractis cervicibus mortuus est. Senex enim erat vir et grandevus. Et ipse iudicavit Israel quadraginta annis. Nurus autem eius uxor Finees pregnans erat vicinaque partui. Et audito nuncio quod capta esset archa dei et mortuus est socer suus et vir suus, incurvavit se et peperit. Irruerant enim in eam dolores subiti. In ipso autem momento mortis dixerunt ei que stabant circa eam. Ne timeas quia filium peperisti. Que non respondit eis verbum, neque animadvertit. Et vocavit puerum Hicabod dicens. Translata gloria est de Israel quia capta est archa dei et pro socero suo et pro viro suo et ait. Translata est gloria de Israel eo quod capta esset archa dei.

C. V

Philistiim autem tulerunt archam dei et asportaverunt eam a lapide adiutorii in Azotum. Tulerunt Philistiim archam dei et intulerunt eam in templum Dagon et statuerunt eam iuxta Dagon. Cumque surrexissent diluculo Azotii altera die ecce Dagon iacebat pronus in terra ante archam domini. Et tulerunt Dagon et restituerunt in loco suo. Rursumque mane die alio consurgentes invenerunt Dagon iacentem super faciem suam in terra coram archa domini. Caput autem Dagon et due palme manuum eius abscise erant super limen. Porro Dagon truncus solus remanserat in loco suo. Propter hanc causam non calcant sacerdotes Dagon et omnes qui ingrediuntur templum eius super limen Dagon in Azoto usque in hodiernum diem. Aggravata est autem manus domini super Azotios et demolitus est eos et ebullierunt ville et agri in medio regionis illius et nati sunt mures et facta est confusio mortis magne in civitate. Et percussit in secretiori parte natium Azotum et omnes fines eius. Videntes autem viri Azotii huiuscemodi plagam dixerunt. Non maneat archa dei Israel apud nos quoniam dura est manus eius super nos et super Dagon deum nostrum. Mittentes igitur congregaverunt omnes satrapas Philistinorum ad se et dixerunt. Quid faciemus de archa dei Israel? Responderuntque Gethei. Circumducatur archa dei Israel. Et circumduxerunt archam dei Israel. Illis autem circumducentibus eam fiebat manus dei super singulas civitates interfectionis magne nimis et percutiebat viros universi usque urbis a parvo usque ad senem et computrescebant prominentes extales eorum. Inieruntque Gethei consilium et fecerunt sibi sedes pelliceas. Miserunt ergo archam dei in Accaron. Cumque venisset archa dei in Accaron exclamaverunt Accaronite dicentes. Adduxerunt ad nos archam dei Israel ut interficiat nos et populum nostrum. Miserunt itaque et congregaverunt omnes satrapas Philistinorum qui dixerunt. Dimittite

te archam dei israel et revertatur in locum suum et non interficiat nos cum populo nostro. Fiebat enim pavor mortis in singulis urbibus et gravissima valde manus dei. Viri quoque qui mortui non fuerant percutiebantur in secretiori parte natium et ascendebat ululatus uniuscuiusque civitatis in celum.

VI

Fuit archa ergo domini in regione philistinorum septem mensibus. Et vocaverunt philistiim sacerdotes et divinos dicentes. Quid faciemus de archa domini? Indicate nobis quomodo remittamus eam in locum suum. Qui dixerunt: Si remittitis archam dei israel nolite dimittere eam vacuam sed quod debetis reddite ei pro peccato et tunc curabimini et scietis quare non recedat manus eius a vobis. Qui dixerunt: Quid est quod pro delicto reddere debeamus? Responderuntque illi: Iuxta numerum provinciarum philistiim quinque anos aureos facietis et quinque mures aureos quia plaga una fuit omnibus vobis et satrapis vestris. Facietisque similitudines anorum vestrorum et similitudines murium qui demoliti sunt terram et dabitis deo israel gloriam si forte relevet manum suam a vobis et a diis vestris et a terra vestra. Quare gravatis corda vestra sicut adgravavit egyptus et pharao cor suum? Nonne postquam percussus est dimisit eos et abierunt? Nunc ergo arripite et facite plaustrum novum et duas vaccas fetas quibus non est impositum iugum iungite in plaustro et recludite vitulos earum domi. Tolletisque archam domini et ponetis in plaustro et vasa aurea que exsolvistis ei pro delicto ponetis in capsella ad latus eius et dimittite eam ut vadat et aspicietis. Et siquidem per viam finium suorum ascenderit contra bethsames ipse fecit nobis malum hoc grande. Sin autem minime sciemus quia nequaquam manus eius tetigit nos sed casu accidit. Fecerunt ergo illi hoc modo. Et tollentes duas vaccas que lactabant vitulos iunxerunt ad plaustrum vitulosque earum concluserunt domi et posuerunt archam dei super plaustrum et capsellam que habebat mures aureos et similitudinem anorum. Ibant autem in directum vacce per viam que ducit bethsames et itinere uno gradiebantur pergentes et mugientes et non declinabant neque ad dexteram neque ad sinistram sed et satrape philistinorum sequebantur usque ad terminos bethsames. Porro bethsamite metebant triticum in valle et elevantes oculos viderunt archam et gavisi sunt cum vidissent. Et plaustrum venit in agrum iosue bethsamite et stetit ibi. Erat autem ibi lapis magnus et conciderunt ligna plaustri vaccasque imposuerunt super eam holocaustum domino. Levite autem deposuerunt archam dei et capsellam que erat iuxta eam in qua erant vasa aurea et posuerunt super lapidem grandem. Viri autem bethsamite obtulerunt holocausta et immolaverunt victimas in die illa domino. Et quinque satrape philistinorum viderunt et reversi sunt in accaron in die illa. Hii sunt autem ani aurei quos reddiderunt philistiim pro delicto domino. Azotus unum. Gaza unum. Ascalon unum. Geth unum. Accaron unum. Et mures aureos secundum numerum urbium philistiim quinque provinciarum ab urbe murata usque ad villam que erat absque muro et usque ad abel magnum super quem posuerunt archam domini que erat usque in die illa in agro iosue bethsamitis. Percussit autem de viris bethsamitibus eo quod vidissent archam domini et percussit de populo lxx. viros et quinquaginta milia plebis. Luxitque populus quod percussisset dominus plebem plaga magna et dixerunt viri bethsamite. Quis poterit stare in conspectu domini dei sancti huius et ad quem ascendet a nobis? Miseruntque nuntios ad habitatores cariathiarim dicentes. Reddiderunt philistiim archam domini descendite et reducite eam ad vos.

VII

Venerunt ergo viri cariathiarim et duxerunt archam domini et intulerunt in domum aminadab in gabaa. Eleazarum autem filium eius sanctificaverunt ut custodiret archam domini. Et factum est ex qua die mansit archa domini in cariathiarim multiplicati sunt dies. Erat quippe iam annus vicesimus et requievit omnis domus israel post dominum. Ait autem samuel ad universam domum israel dicens. Si in toto corde vestro revertimini ad dominum deum vestrum auferte deos alienos de medio vestri et astaroth et preparate corda vestra domino et servite illi soli et eruet vos de manu philistiim. Abstulerunt ergo filii israel baalim et astaroth et servierunt domino soli. Dixit autem samuel. Congregate omnem israel in masphat ut orem pro vobis dominum. Et convenerunt in masphat. Hauseruntque aquam et effuderunt in conspectu domini et ieiunaverunt in die illa et dixerunt. Peccavimus domino. Iudicavitque samuel filios israel in masphat. Et audierunt philistiim quod congregati essent filii israel in masphat et ascenderunt satrape philistinorum ad israel. Quod cum audissent filii israel timuerunt a facie philistinorum. Dixeruntque ad samuel. Ne cesses clamare pro nobis ad dominum deum nostrum ut salvet nos de manu philistinorum. Tulit autem samuel agnum lactantem et obtulit illum holocaustum integrum domino. Et clamavit samuel ad dominum pro israel et exaudivit eum dominus. Factum est autem cum samuel offerret holocaustum domino philisteos inire prelium contra israel. Intonuit autem dominus fragore magno in die illa super philistiim et exterruit eos et cesi sunt a filiis israel. Egressique filii israel de masphat persecuti sunt philisteos et percusserunt eos usque ad locum qui erat subter bethcar. Tulit autem samuel lapidem unum et posuit eum inter masphat et inter sen et vocavit nomen illius lapis adiutorii. Dixitque. Huc usque auxiliatus est nobis dominus. Et humiliati sunt philistiim nec apposuerunt ultra ut venirent in terminos israel. Facta est autem manus domini super philisteos cunctis diebus samuelis. Et reddite sunt urbes quas tulerant philistiim ab israel israeli ab accaron usque geth et terminos suos liberavit israel de manu philistinorum. Eratque pax inter israel et amorreum. Iudicavit quoque samuel israel cunctis diebus vite sue et ibat per singulos annos circuiens bethel et galgala et masphat et iudicabat israelem in supradictis locis. Revertebaturque in ramatha. Ibi enim erat domus eius et ibi iudicabat israelem. Edificavit etiam ibi altare domino.

VIII

Factum est autem cum senuisset samuel posuit filios suos

iudices Israel. Fuitque nomen eius filii primogeniti Iohel et nomen secundi Abia iudicum in Bersabee. Et non ambulaverunt filii eius in viis eius sed declinaverunt post avaritiam acceperuntque munera et perverterunt iudicium. Congregati ergo universi maiores natu Israel venerunt ad Samuelem in Ramatha dixeruntque ei. Ecce tu senuisti et filii tui non ambulant in viis tuis. Constitue nobis regem ut iudicet nos sicut et universe habent nationes. Displicuit sermo in oculis Samuelis eo quod dixissent da nobis regem ut iudicet nos. Et oravit Samuel Dominum. Dixit autem Dominus ad Samuel. Audi vocem populi in omnibus que loquuntur tibi. Non enim te abiecerunt sed me ne regnem super eos. Iuxta omnia opera sua que fecerunt a die qua eduxi eos de Egypto usque ad diem hanc sicut dereliquerunt me et servierunt diis alienis sic faciunt etiam tibi. Nunc ergo audi vocem eorum. Verumptamen contestare eos et predic eis ius regis qui regnaturus est super eos. Dixit itaque Samuel omnia verba Domini ad populum qui petierat regem a se et ait. Hoc erit ius regis qui imperaturus est vobis. Filios vestros tollet et ponet in curribus suis facietque sibi equites et precursores quadrigarum suarum et constituet sibi tribunos et centuriones et aratores agrorum suorum et messores segetum et fabros armorum et curruum suorum. Filias quoque vestras faciet sibi unguentarias et focarias et panificas. Agros quoque vestros et vineas et oliveta optima tollet et dabit servis suis. Sed et segetes vestras et vinearum redditus addecimabit ut det eunuchis et famulis suis. Servos etiam vestros et ancillas et iuvenes optimos et asinos auferet et ponet in opere suo. Greges vestros addecimabit vosque eritis ei servi. Et clamabitis in die illa a facie regis vestri quem elegistis vobis et non exaudiet vos Dominus in die illa quia petistis vobis regem. Noluit autem populus audire vocem Samuelis sed dixerunt. Nequaquam. Rex enim erit super nos et erimus nos quoque sicut omnes gentes et iudicabit nos rex noster et egredietur ante nos et pugnabit bella nostra pro nobis. Et audivit Samuel omnia verba populi et locutus est ea in auribus Domini. Dixit autem Dominus ad Samuel. Audi vocem eorum et constitue super eos regem. Et ait Samuel ad viros Israel. Vadat unusquisque in civitatem suam.

IX

filii bechor

Et erat vir de Beniamin nomine Cis filius Abiel filii Seor filii Bechorath filii Afia filii viri Iemini fortis robore. Et erat ei filius vocabulo Saul electus et bonus et non erat vir de filiis Israel melior illo. Ab humero et sursum eminebat super omnem populum. Perierant autem asine Cis patris Saul et dixit Cis ad Saul filium suum. Tolle tecum unum de pueris et consurgens vade et quere asinas. Qui cum transissent per montem Effraim et per terram Salisa et non invenissent transierunt etiam per terram Salim et non erant. Sed et per terram Iemini et minime reppererunt. Cum autem venissent in terram Suph et non invenissent dixit Saul ad puerum suum qui erat cum eo. Veni et revertamur ne forte dimiserit pater meus asinas et sollicitus sit pro nobis. Qui ait ei. Ecce est vir Dei in civitate hac vir nobilis omne quod loquitur absque ambiguitate venit. Nunc ergo eamus illuc si forte indicet nobis de via nostra propter quam venimus. Dixitque Saul ad puerum suum. Ecce ibimus quid feremus ad virum Dei. Panis defecit in sitarciis nostris et sportulam non habemus ut demus homini Dei nec quicquam aliud. Rursum puer respondit Sauli et ait. Ecce inventa est in manu mea quarta pars argenti stateris. Demus homini Dei ut indicet nobis viam nostram. Olim in Israel sic loquebatur unusquisque vadens consulere Dominum. Venite eamus ad videntem. Qui enim propheta dicitur hodie vocabatur olim videns. Et dixit Saul ad puerum suum. Optimus sermo tuus. Veni eamus. Et abierunt in civitatem in qua erat vir Dei. Cumque ascenderent clivum civitatis invenerunt puellas egredientes ad hauriendam aquam et dixerunt eis. Num hic est videns? Que respondentes dixerunt eis. Hic est. Ecce ante vos. Festinate nunc. Hodie enim venit in civitatem quia sacrificium est hodie populi in excelso. Ingredientes urbem statim invenietis eum antequam ascendat excelsum ad vescendum. Neque enim comesurus est populus donec veniat ille quia ipse benedicet hostie et deinceps comedent qui vocati sunt. Nunc ergo conscendite quia hodie reperietis eum. Et ascenderunt in civitatem. Cumque illi ambularent in medio urbis apparuit Samuel egrediens obviam eis ut ascenderet in excelsum. Dominus autem revelaverat auriculam Samuelis ante unam diem quam veniret Saul dicens. Hac ipsa que nunc est hora cras mittam ad te virum de terra Beniamin et unges eum ducem super populum meum Israel et salvabit populum meum de manu Philistinorum quia respexi populum meum. Venit enim clamor eorum ad me. Cumque aspexisset Samuel Saulem Dominus ait ei. Ecce vir quem dixeram tibi. Iste dominabitur populo meo. Accessit autem Saul ad Samuelem in medio porte et ait. Indica oro mihi ubi est domus videntis. Et respondit Samuel Sauli dicens. Ego sum videns. Ascende ante me in excelsum ut comedatis mecum hodie et dimittam te mane et omnia que sunt in corde tuo indicabo tibi. Et de asinis quas perdidisti nudiustertius ne sollicitus sis quia invente sunt. Et cuius erunt optima queque Israel nonne tibi et omni domui patris tui? Respondens autem Saul ait ad Samuel. Numquid non filius Iemini ego sum de minima tribu Israel et cognatio mea novissima inter omnes familias de tribu Beniamin? Quare ergo locutus es mihi sermonem istum? Assumens itaque Samuel Saulem et puerum eius introduxit eos in triclinium et dedit eis locum in capite eorum qui fuerant invitati. Erant enim quasi triginta viri. Dixitque Samuel coquo. Da partem quam dedi tibi et precepi ut reponeres seorsum apud te. Levavit autem coquus armum et posuit ante Saul. Dixitque Samuel. Ecce quod remansit pone ante te et comede quia de industria servatum est tibi quando populum vocavi. Et comedit Saul cum Samuele in die illa. Et descenderunt de excelso in oppidum et locutus est cum Saul in solario. Stravitque in solario et dormivit. Cumque mane

Saul

surrexissent iam dies elucesceret. vocavit Samuel Saulem in solario dicens: Surge ut dimittam te. Et surrexit Saul. Egressique sunt ambo, ipse videlicet et Samuel. Cumque descenderent in extremam partem civitatis, Samuel dixit ad Saul: Dic puero ut antecedat nos et transeat. Tu autem subsiste paulisper ut indicem tibi verbum Dei.

X

Tulit autem Samuel lenticulam olei et effudit super caput eius et deosculatus est eum et ait: Ecce unxit te Dominus super hereditatem suam in principem. Et liberabis populum eius de manibus inimicorum eius qui in circuitu eius sunt. Et hoc tibi signum quia unxit te Dominus in principem. Cum abieris hodie a me, invenies duos viros iuxta sepulcrum Rachel in finibus Beniamin in meridie salientes magnas foveas, dicentque tibi: Inventae sunt asinae ad quas ieras perquirendas, et intermissis pater tuus asinis sollicitus est pro vobis et ait: Quid faciam de filio meo? Cumque abieris inde et ultra transieris et veneris ad quercum Thabor, invenient te ibi tres viri ascendentes ad Deum in Bethel, unus portans tres hedos et alius portans tres tortas panis et alius portans lagenam vini. Cumque te salutaverint, dabunt tibi duos panes et accipies de manu eorum. Post haec venies in collem Dei ubi est statio Philisthinorum, et cum ingressus fueris ibi urbem, obviam habebis gregem prophetarum descendentium de excelso, et ante eos psalterium et tympanum et tibiam et citharam, ipsosque prophetantes. Et insiliet in te spiritus Domini et prophetabis cum eis et mutaberis in virum alium. Quando ergo evenerint tibi signa haec omnia, fac quaecumque invenerit manus tua, quia Dominus tecum est. Et descendes ante me in Galgala; ego quippe descendam ad te ut offeras oblationem et immoles victimas pacificas. Septem diebus expectabis donec veniam ad te et ostendam tibi quid facias. Itaque cum avertisset humerum suum ut abiret a Samuele, immutavit ei Deus cor aliud, et venerunt omnia signa haec in die illa. Veneruntque ad praedictum collem, et ecce cuneus prophetarum obvius eis, et insiluit super eum spiritus Domini et prophetavit in medio eorum. Videntes autem omnes qui noverant eum heri et nudiustertius quod esset cum prophetis et prophetaret, dixerunt ad invicem: Quaenam res accidit filio Cis? Num et Saul inter prophetas? Responditque alius ad alterum dicens: Et quis pater eius? Propterea versum est in proverbium: Num et Saul inter prophetas? Cessavit autem prophetare et venit ad excelsum. Dixitque patruus Saul ad eum et ad puerum eius: Quo abistis? Qui responderunt: Quaerere asinas, quas cum non repperissemus, venimus ad Samuelem. Et dixit ei patruus suus: Indica mihi quid dixerit tibi Samuel. Et ait Saul ad patruum suum: Indicavit nobis quia inventae essent asinae. De sermone autem regni non indicavit ei quem locutus fuerat Samuel. Et convocavit Samuel populum ad Dominum in Maspha, et ait ad filios Israel: Haec dicit Dominus Deus Israel: Ego eduxi filios Israel de Egypto et erui vos de manu Egyptiorum et de manu omnium regum qui affligebant vos. Vos autem hodie proiecistis Deum vestrum qui solus salvavit vos de universis malis et tribulationibus vestris, et dixistis: Nequaquam, sed regem constitue super nos. Nunc ergo state coram Domino per tribus vestras et per familias. Et applicavit Samuel omnes tribus Israel et cecidit sors super tribum Beniamin. Et applicavit tribum Beniamin et cognationes eius, et cecidit cognatio Metri, et pervenit usque ad Saul filium Cis. Quaesierunt ergo eum et non est inventus. Et consuluerunt post haec Dominum utrumnam venturus esset illuc. Responditque Dominus: Ecce absconditus est domi. Cucurrerunt itaque et tulerunt eum inde, stetitque in medio populi et altior fuit universo populo ab humero et sursum. Et ait Samuel ad omnem populum: Certe videtis quem elegit Dominus, quoniam non sit similis ei in omni populo. Et clamavit cunctus populus et ait: Vivat rex. Locutus est autem ad populum Samuel legem regni et scripsit in libro et reposuit coram Domino. Et dimisit Samuel omnem populum singulos in domum suam. Sed et Saul abiit in domum suam in Gabaa, et abiit cum eo pars exercitus quorum tetigerat Deus corda. Filii vero Belial dixerunt: Num salvare nos poterit iste? Et despexerunt eum et non attulerunt ei munera. Ille vero dissimulabat se audire.

XI

Et factum est quasi post mensem ascendit Naas Amonites et pugnare coepit adversum Iabes Galaad. Dixeruntque omnes viri Iabes ad Naas: Habeto nos foederatos et serviemus tibi. Et respondit ad eos Naas Amonites: In hoc feriam vobiscum foedus ut eruam omnium vestrum oculos dextros ponamque vos opprobrium in universo Israel. Et dixerunt ad eum seniores Iabes: Concede nobis septem dies ut mittamus nuntios in universos fines Israel, et si non fuerit qui defendat nos, egrediemur ad te. Venerunt ergo nuntii in Gabaa Saulis et locuti sunt verba haec audiente populo. Et levavit omnis populus vocem suam et flevit. Et ecce Saul veniebat mane de agro sequens boves, et ait: Quid habet populus quod plorat? Et narraverunt ei verba virorum Iabes. Et insilivit spiritus Dei in Saul cum audisset verba haec, et iratus est furor eius nimis. Et assumens utrumque bovem concidit in frusta, misitque in omnes terminos Israel per manum nuntiorum dicens: Quicumque non exierit et secutus fuerit Saul et Samuelem, sic fiet bobus eius. Invasit ergo timor Domini populum et egressi sunt quasi vir unus. Et recensuit eos in Bezech; fueruntque filiorum Israel trecenta milia, virorum autem Iuda triginta milia. Et dixerunt nuntiis qui venerant: Sic dicetis viris qui sunt in Iabes Galaad: Cras erit vobis salus cum incaluerit sol. Venerunt ergo nuntii et annuntiaverunt viris Iabes, qui laetati sunt. Et dixerunt: Mane exibimus ad vos, et facietis nobis omne quod placuerit vobis. Et factum est cum venisset dies crastinus, constituit Saul populum in tres partes, et ingressus est media castra in vigilia matutina, et percussit Ammon usque dum incalesceret dies. Reliqui autem dispersi sunt ita ut non relinquerentur in eis duo pariter. Et ait populus ad Samuelem: Quis est iste qui dixit: Saul non regnabit super nos? Date viros et interficiemus eos. Et ait Saul: Non occidetur quisquam in die hac, quia hodie fecit Dominus salutem in Israel. Dixit autem Samuel ad populum: Venite et eamus in Galgala et innovemus ibi regnum. Et perrexit omnis populus in Galgala et fecerunt ibi regem Saul coram Domino in Galgala, et immolaverunt ibi victimas pacificas coram Domino. Et laetatus est ibi Saul et cuncti viri Israel nimis.

XII

Dixit autem Samuel ad universum Israel: Ecce audivi vocem vestram iuxta omnia quae locuti estis ad me, et constitui super vos regem. Et nunc rex graditur

ante vos. Ego autem senui et incanui. Porro filii mei vobiscum sunt. Itaque conversatus coram vobis ab adolescentia mea usque ad diem hanc. Ecce presto sum. Loquimini coram domino de me, et coram christo eius, utrum bovem cuiusquam tulerim, aut asinum. Si quempiam calumpniatus sum. Si oppressi aliquem. Si de manu cuiusquam munus accepi, et contempnam illud hodie, restituamque vobis. Et dixerunt. Non es calumpniatus nos, neque oppressisti, neque tulisti de manu cuiusquam quippiam. Dixitque ad eos. Testis est dominus adversum vos, et testis christus eius in die hac, quia non inveneritis in manu mea quippiam. Et dixerunt testis. Et ait samuel ad populum. Dominus qui fecit moysen et aaron, et eduxit patres nostros de terra egipti adest. Nunc ergo state ut iudicio contendam adversum vos coram domino de omnibus misericordiis domini, quas fecit vobiscum et cum patribus vestris. Quomodo ingressus est iacob in egiptum, et clamaverunt patres vestri ad dominum, et misit dominus moysen et aaron, et eduxit patres vestros de egipto, et collocavit eos in loco hoc. Qui obliti sunt domini dei sui, et tradidit eos in manu sisare magistri militie asor, et in manu philistinorum, et in manu regis moab, et pugnaverunt adversus eos. Postea autem clamaverunt ad dominum et dixerunt. Peccavimus quia dereliquimus dominum, et servivimus baalim et astaroth. Nunc ergo erue nos de manu inimicorum nostrorum, et serviemus tibi. Et misit dominus ierobaal et bedan, et iepte et samuel, et eruit vos de manu inimicorum vestrorum per circuitum, et habitastis confidenter. Videntes autem quod naas rex filiorum amon venisset adversum vos, dixistis michi. Nequaquam, sed rex imperabit nobis. Cum dominus deus vester regnaret in vobis. Nunc ergo presto est rex vester quem elegistis et petistis. Ecce dedit vobis dominus regem. Si timueritis dominum et servieritis ei, et audieritis vocem eius, et non exasperaveritis os domini, eritis et vos et rex qui imperat vobis sequentes dominum deum vestrum. Si autem non audieritis vocem domini, sed exasperaveritis sermones eius, erit manus domini super vos et super patres vestros. Sed et nunc state et videte rem istam grandem quam facturus est dominus in conspectu vestro. Numquid non messis tritici est hodie. Invocabo dominum, et dabit voces et pluvias, et scietis et videbitis quia grande malum feceritis vobis in conspectu domini, petentes super vos regem. Et clamavit samuel ad dominum, et dedit dominus voces et pluvias in die illa. Et timuit omnis populus nimis dominum et samuelem. Et dixit universus populus ad samuelem. Ora pro servis tuis ad dominum deum tuum, ut non moriamur. Addidimus enim universis peccatis nostris malum, ut peteremus nobis regem. Dixit autem samuel ad populum. Nolite timere. Vos fecistis universum malum hoc. Verumtamen nolite recedere a tergo domini, sed servite domino in omni corde vestro. Et nolite declinare post vana que non proderunt vobis neque eruent vos, quia vana sunt. Et non derelinquet dominus populum suum propter nomen suum magnum, quia iuravit dominus facere vos sibi populum. Absit autem a me hoc peccatum in domino, ut cessem orare pro vobis, et docebo vos viam bonam et rectam. Igitur timete dominum et servite ei in veritate et ex toto corde vestro. Vidistis enim magnifica que in vobis gesserit. Quod si perseveraveritis in malicia, et vos et rex vester pariter peribitis.

XIII

Filius unius anni erat saul cum regnare cepisset. Duobus autem annis regnavit super israel. Et elegit sibi saul tria milia de israel, et erant cum saul duo milia in magmas et in monte bethel. Mille autem cum ionatha in gabaa beniamin. Porro ceterum populum remisit unumquemque in tabernacula sua. Et percussit ionathas stationem philistinorum que erat in gabaa. Quod cum audissent philistiim, saul cecinit buccina in omni terra dicens. Audiant hebrei. Et universus israel audivit huiuscemodi famam. Percussit saul stationem philistinorum, et erexit se israel adversus philistiim. Clamavit ergo populus post saul in galgala. Et philistiim congregati sunt ad preliandum contra israel, triginta milia curruum, et sex milia equitum, et reliquum vulgus sicut arena que est in litore maris plurima. Et ascendentes castrametati sunt in magmas ad orientem bethaven. Quod cum vidissent viri israel se in arto positos, afflictus enim erat populus, absconderunt se in speluncis et in abditis, in petris quoque et in antris et in cisternis. Hebrei autem transierunt iordanem in terram gad et galaad. Cumque adhuc esset saul in galgala, universus populus perterritus est qui sequebatur eum. Et expectavit septem diebus iuxta placitum samuelis, et non venit samuel in galgala, dilapsusque est populus ab eo. Ait ergo saul. Afferte michi holocaustum et pacifica. Et obtulit holocaustum. Cumque complesset offerens holocaustum, ecce samuel veniebat. Et egressus est saul obviam ei ut salutaret eum. Locutusque est ad eum samuel. Quid fecisti. Respondit saul. Quia vidi quod populus dilaberetur a me, et tu non veneras iuxta placitos dies. Porro philistiim congregati fuerant in magmas. Dixi. Nunc descendent philistiim ad me in galgala, et faciem domini non placavi. Necessitate compulsus obtuli holocaustum domino. Dixitque samuel ad saul. Stulte egisti, nec custodisti mandata domini dei tui que precepit tibi. Quod si non fecisses, iam nunc preparasset dominus regnum tuum super israel in sempiternum. Sed nequaquam regnum tuum ultra consurget. Quesivit dominus sibi virum iuxta cor suum, et precepit ei dominus ut esset dux super populum suum, eo quod non servaveris que precepit dominus. Surrexit autem samuel et ascendit de galgalis in gabaa beniamin. Et reliqui populi ascenderunt post saul obviam populo qui expugnabant eos venientes de galgalis in gabaa, in colle beniamin. Et recensuit saul populum qui inventi fuerant cum eo, quasi sexcentos viros. Et saul et ionathan filius eius, et populus qui inventus fuerat cum eis, erat in gabaa beniamin. Porro philistiim consederant in magmas. Et egressi sunt ad predandum de castris philistinorum tres cunei. Unus cuneus pergebat contra viam effrata ad terram saul. Porro alius ingrediebatur per viam bethoron. Tertius autem verterat se ad iter termini imminentis valli seboim contra desertum. Porro faber ferrarius non inveniebatur in omni terra israel. Caverant enim philistiim ne forte facerent hebrei gladium aut lanceam. Descendebat ergo omnis israel ad philistiim, ut exacueret unusquisque vomerem suum et ligonem et securim et sarculum. Retuse itaque erant acies vomerum et ligonum et tridentium et securium, usque ad stimulum corrigendum. Cumque

uenisset dies prelii non est inuentus ensis et lancea
in manu totius populi qui erat cum saul et cum
ionata filio eius, excepto saul et ionata filio eius.
Egressa est autem statio philistinorum ut transcenderet
in magmas.

XIIII

Et accidit quadam die ut diceret
ionathas filius saul ad adolescentem armi
gerum suum. Veni et transeamus ad stationem
philistinorum que est trans locum illum. Patri
autem suo hoc ipsum non indicauit. Porro saul morab
atur in extrema parte gabaa sub malogra
nato que erat in agro gabaa et erat populus cum eo qua
si sexcentorum uirorum. Et achias filius achitob fratris y
chabot filii finees qui ortus fuerat ex heli sacerdo
te domini in silo portabat ephoth. Sed et populus ignora
bat quo isset ionathas. Erant autem inter ascensus
per quos nitebatur ionathas transire ad statio
nem philistinorum eminentes petre ex utra
que parte et quasi in modum dentium scopuli hinc et in
de prerupti. Nomen uni boses et nomen alteri sene. Vnus
scopulus prominens ad aquilonem ex aduerso
magmas, et alter ad meridiem contra gaba
a. Dixit autem ionathas ad adolescentem arm
igerum suum. Veni transeamus ad statio
nem incircumcisorum horum si forte faciat
pro nobis dominus quia non est deo difficile saluare
uel in multis uel in paucis. Dixitque ei armiger
suus. Fac omnia que placent animo tuo. Perge
quo cupis et ero tecum ubicumque uolueris. Et
ait ionathas. Ecce nos transimus ad uiros
istos. Cumque apparuerimus eis si taliter locuti fu
erint ad nos. Donec ueniamus ad uos, ma
nete, stemus in loco nostro nec ascendamus
ad eos. Si autem dixerint ascendite ad nos, as
cendamus ad eos. quia tradidit eos dominus
in manibus nostris. Hoc erit nobis signum. Appa
ruit ergo uterque stationi philistinorum. Di
xeruntque philistei. En hebrei egrediuntur de
cauernis in quibus absconditi fuerant. Et locu
ti sunt uiri de statione ad ionathan et ad ar
migerum eius. Dixeruntque. Ascendite ad n
os et ostendemus uobis rem. Et ait ionathas ad
armigerum suum. Ascendamus. Seque
re me. Tradidit enim eos dominus in manus
israel. Ascendit autem ionathas reptans ma
nibus et pedibus et armiger eius post eum.
Et cum uidissent faciem ionathe, alii
cadebant ante ionathan: alios armiger ei
us interficiebat sequens eum. Et facta est plaga
prima quam percussit ionathas et armiger
eius quasi uiginti uirorum in media parte
iugeri quam par boum in die arare consu
euit. Et factum est miraculum in castris
per agros. Sed et omnis populus stationis eorum qui
ierant ad predandum obstupuit et contu
rbata sunt castra. Et accidit quasi mira
culum a deo. Et aspexerunt speculatores saul
qui erant in gabaa beniamin. et ecce multi
tudo prostrata et huc illucque diffugiens. Et
ait saul populo qui erat cum eo. Requirite
et uidete quis abierit ex nobis. Cumque requi
sissent repertum est non adesse ionathan et armi
gerum eius. Et ait saul ad achiam. Appli
ca archam dei. Erat enim ibi archa dei in
die illa cum filiis israel. Cumque loqueretur
saul ad sacerdotem tumultus magnus ex
ortus est in castris philistinorum. Crescebat
que paulatim et clarius resonabat. Et
ait saul ad sacerdotem. Contrahe manum
tuam. Conclamauit ergo saul et omnis
populus qui erat cum eo. Et uenerunt usque ad
locum certaminis. Et ecce uersus fuerat gla
dius uniuscuiusque ad proximum suum et cedes
magna nimis. Sed et hebrei qui fuerant cum
philistiim heri et nudiustertius, ascenderantque
cum eis in castris reuersi sunt ut essent cum israel et
cum his qui erant cum saul et ionatha. Omnes
quoque israelite qui se absconderant in monte ef
fraim, audientes quod fugissent philistei socia
uerunt se cum suis in prelio. Et erant cum
saul quasi decem milia uirorum. Et saluauit
dominus in die illa israel. Pugna autem peruenit
usque bethauen. Et uiri israel sociati sunt sibi in
die illa. Adiurauit autem saul populum in die
illa dicens. Maledictus uir qui comederit pa
nem usque ad uesperam. Donec ulciscar de ini
micis meis. Et non manducauit uniuersus populus
panem. Omneque uulgus uenit in saltum in
quo erat mel super faciem agri. Ingressus est itaque
populus saltum. et apparuit fluens mel. nullus
que applicuit manum ad os suum. timebat enim
populus iuramentum. Porro ionathas non audierat
cum adiuraret pater eius populum. et extendit
summitatem uirge quam habebat in manu
et intinxit in fauum mellis et conuertit ma
num suam ad os suum. et illuminati sunt
oculi eius. Respondensque unus e populo ait. Iureiuran
do constrinxit pater tuus populum dicens. Maledic
tus uir qui comederit panem hodie. Defecerat
enim populus. Dixitque ionathas. Turbauit pater
meus terram. Vidistis ipsi quia illuminati sunt
oculi mei eo quod gustauerim paululum de melle
isto. Quanto magis si comedisset populus de preda
inimicorum suorum quam repperit. Nonne
maior facta fuisset plaga in philistiim. Percusser
unt ergo philisteos in die illa a magmis usque in aialon.
Defatigatus est autem populus nimis. et uersus ad predam
tulit oues et boues et uitulos et mactauerunt in terra.
comeditque populus cum sanguine. Nuntiauerunt
autem saul dicentes, quod populus peccasset domino come
dens cum sanguine. Qui ait. Preuaricati estis.
Voluite ad me iam nunc saxum grande. Et
dixit saul. Dispergimini in uulgus, et dicite eis
ut adducat ad me unusquisque bouem suum et
arietem. et occidite super isto. et uescimini. et non
peccabitis domino comedentes cum sanguine. Ad
duxit itaque omnis populus unusquisque bouem in ma
nu sua usque ad noctem. et occiderunt ibi. Edificauit
autem saul altare domino. tuncque primum cepit
edificare altare domino. Et dixit saul. Irrua
mus super philisteos nocte. et uastemus eos usque
dum illucescat mane. nec relinquamus de
eis uirum. Dixitque populus. Omne quod bonum uide
tur in oculis tuis fac. Et ait sacerdos. Accedamus
huc ad dominum. Et consuluit saul dominum
dicens. Num persequar philistiim. si trades eos
in manus israel. Et non respondit ei in die illa. Di
xitque saul. Applicate huc uniuersos angulos po
puli. et scitote et uidete per quem acciderit peccatum

hodie. Vivit dominus salvator israhel. quia si per ionathan filium meum factum est: absque retractatione morietur. Ad quod nullus contradixit ei de omni populo. Et ait ad universum israhel. Separamini vos in partem unam et ego cum ionathan filio meo ero in parte altera. Responditque populus ad saul. Quod bonum videtur in oculis tuis fac. Et dixit saul ad dominum deum israhel. Domine deus israhel da indicium. Quid est quod non responderis servo tuo hodie. Si in me aut in ionathan filio meo est iniquitas haec: da ostensionem. Aut si est in populo tuo haec iniquitas da sanctitatem. Et deprehensus est ionathas et saul. populus autem exivit. Et ait saul. Mittite sortem inter me et ionathan filium meum. Et captus est ionathas. Dixit autem saul ad ionathan. Indica mihi quid feceris. Et indicavit ei ionathas et ait. Gustans gustavi in summitate virgae quae erat in manu mea paululum mellis et ecce morior. Et ait saul. Haec mihi faciat deus et haec addat. quia morte morieris ionathan. Et ait populus ad saul. Ergo ne ionathas morietur qui fecit salutem hanc magnam in israhel. Hoc nefas est. Vivit dominus. Si ceciderit capillus de capite eius in terram. quia cum deo operatus est hodie. Liberavit ergo populus ionathan ut non moreretur. Recessitque saul nec persecutus est philisteos. Porro philistei abierunt in loca sua. At saul confirmato regno super israhel. pugnabat per circuitum adversus omnes inimicos eius contra moab et filios amon et edom. et reges soba et philisteos. Et quocumque se verterat superabat. Congregatoque exercitu percussit amalech. et eruit israhel de manu vastatorum eius. Fuerunt autem filii saul. ionathas et iesui et melchisua. Nomina duarum filiarum eius. nomen primogenitae merob. nomen minoris micol. Et nomen uxoris saul achinoem filia achimaas. Et nomen principis militie eius abner filius ner patruelis saul. Porro cis fuit pater saul. et ner pater abner. filius abiel. Erat autem bellum potens adversus philisteos omnibus diebus saul. Nam quemcumque viderat saul virum fortem et aptum ad proelium sociabat eum sibi.

XV

Et dixit samuel ad saul. Me misit dominus ut ungerem te in regem super populum eius israhel. Nunc ergo audi vocem domini. Haec dicit dominus exercituum. Recensui quaecumque fecit amalech israheli. quomodo restitit ei in via cum ascenderet de egypto. Nunc ergo vade et percute amalech et demolire universa eius. Non parcas ei et non concupiscas ex rebus ipsius aliquid. Sed interfice a viro usque ad mulierem et parvulum atque lactentem. bovem et ovem. camelum et asinum. Praecepit itaque saul populo. et recensuit eos quasi agnos. cc. milia peditum. et decem milia virorum de iuda. Cumque venisset saul usque ad civitatem amalech tetendit insidias in torrentem. Dixitque saul cineo. Abite. recedite. atque discedite ab amalech. ne forte involvam te cum eo. Tu enim fecisti misericordiam cum omnibus filiis israhel cum ascenderent de egypto. Et recessit cineus de medio amalech. Percussitque saul amalech ab evilath donec venit assur quae est in regione egypti. Et apprehendit agag regem amalech vivum. Omne autem vulgus interfecit in ore gladii. Et pepercit saul et populus agag. et optimis gregibus ovium. et armentorum. et vestibus et arietibus. et universis quae pulchra erant: nec voluerunt disperdere ea. Quicquid vero vile fuit et reprobum. hoc demoliti sunt. Factum est autem verbum domini ad samuelem dicens. Paenitet me quod constituerim saul regem quia dereliquit me. et verba mea opere non implevit. Contristatusque est samuel. et clamavit ad dominum tota nocte. Cumque de nocte surrexisset samuel ut iret ad saul mane. nuntiatum est samueli quod venisset saul in carmelum. et erexisset sibi fornicem triumphalem. et reversus transisset. descendissetque in galgala. Venit ergo samuel ad saul. et saul offerebat holocaustum domino. de initiis praedarum quae attulerat ex amalech. Et cum venisset samuel ad saul dixit ei saul. Benedictus tu a domino. Implevi verbum domini. Dixitque samuel. Et quae est haec vox gregum quae resonat in auribus meis. et armentorum quam ego audio? Et ait saul. De amalech adduxerunt ea. Pepercit enim populus melioribus ovibus et armentis ut immolarentur domino deo tuo. Reliqua vero occidimus. Dixit autem samuel ad saul. Sine me. et indicabo tibi quae locutus sit dominus ad me nocte. Dixitque ei. Loquere. Et ait samuel. Nonne cum parvulus esses in oculis tuis. caput in tribubus israhel factus es? Unxitque te dominus in regem super israhel. et misit te dominus in viam et ait. Vade et interfice peccatores amalech et pugnabis contra eos usque ad internecionem eorum. Quare ergo non audisti vocem domini. sed versus es ad praedam et fecisti malum in conspectu domini? Et ait saul ad samuelem. Immo audivi vocem domini. et ambulavi in via per quam misit me dominus. et adduxi agag regem amalech et amalech interfeci. Tulit autem populus de praeda oves et boves primitias eorum quae caesa sunt ut immolent domino deo suo in galgalis. Et ait samuel. Numquid vult dominus holocausta aut victimas. et non potius ut obediatur voci domini? Melior est enim obedientia quam victimae. et auscultare magis quam offerre adipem arietum. Quoniam quasi peccatum ariolandi est repugnare. et quasi scelus idolatriae nolle acquiescere. Pro eo ergo quod abiecisti sermonem domini. abiecit te dominus ne sis rex. Dixitque saul ad samuelem. Peccavi quia praevaricatus sum sermonem domini et verba tua. timens populum et obediens voci eorum. Sed nunc porta quaeso peccatum meum et revertere mecum ut adorem dominum. Et ait samuel ad saul. Non revertar tecum quia proiecisti sermonem domini. et proiecit te dominus ne sis rex super israhel. Et conversus est samuel ut abiret. Ille autem apprehendit summitatem pallii eius. quae et scissa est. Et ait ad eum samuel. Scidit dominus regnum israhel a te hodie. et tradidit illud proximo tuo meliori te. Porro triumphator in israhel non parcet. et paenitudine non flectetur. Neque enim homo est ut agat paenitentiam. At ille ait. Peccavi. sed nunc honora me coram senioribus populi mei et coram israhel. et revertere mecum ut adorem dominum deum tuum. Reversus ergo samuel secutus est

saulem. et adoravit saul dominum. Dixitque samuel. Adducite ad me agag regem amalech. Et oblatus est ei agag pinguissimus et tremens. Et dixit agag. Siccine separat amara mors? Et ait samuel. Sicut fecit absque liberis mulieres gladius tuus. sic absque liberis erit inter mulieres mater tua. Et in frusta concidit samuel agag coram domino in galgalis. Abiit autem samuel in ramatha. saul autem ascendit in domum suam in gabaa. Et non vidit samuel ultra saul usque ad diem mortis sue. Verumptamen lugebat samuel saulem. quia dominum penitebat quod constituisset regem saul super israel.

XVI

Dixitque dominus ad samuelem. Usquequo tu luges saul. cum ego proiecerim eum ne regnet super israel? Imple cornu tuum oleo et veni ut mittam te ad ysai bethleemitem. providi enim in filiis eius mihi regem. Et ait samuel. Quomodo vadam? audiet enim saul et interficiet me. Et ait dominus. Vitulum de armento tolles in manu tua. et dices. ad immolandum domino veni. Et vocabis ysai ad victimam. et ego ostendam tibi quid facias. et unges quemcumque monstravero tibi. Fecit ergo samuel sicut locutus est ei dominus. venitque in bethleem. et admirati sunt seniores civitatis occurrentes ei. dixeruntque. Pacificusne est ingressus tuus? Et ait. Pacificus. ad immolandum domino veni. Sanctificamini et venite mecum ut immolem. Sanctificavit ergo ysai et filios eius. et vocavit eos ad sacrificium. Cumque ingressi essent vidit eliab et ait. Num coram domino est christus eius? Et dixit dominus ad samuel. Ne respicias vultum eius neque altitudinem stature eius. quoniam abieci eum. nec iuxta intuitum hominis ego iudico. homo enim videt ea que parent. dominus autem intuetur cor. Et vocavit ysai aminadab et adduxit eum coram samuele. Qui dixit. Nec hunc elegit dominus. Adduxit autem ysai samma. de quo ait. Etiam hunc non elegit dominus. Adduxit itaque ysai vii. filios suos coram samuele. Et ait samuel ad ysai. Non elegit dominus ex istis. Dixitque samuel ad ysai. Numquid iam completi sunt filii? Qui respondit. Adhuc reliquus est parvulus et pascit oves. Et ait samuel ad ysai. Mitte et adduc eum. Nec enim discumbemus prius quam hic veniat huc. Misit ergo et adduxit eum. Erat autem rufus et pulcher aspectu decoraque facie. Et ait dominus. Surge et unge eum. ipse est enim. Tulit igitur samuel cornu olei et unxit eum in medio fratrum eius. et directus est spiritus domini in david a die illa et in reliquum. Surgensque samuel abiit in ramatha. Spiritus autem domini recessit a saul. et exagitabat eum spiritus nequam a domino. Dixeruntque servi saul ad eum. Ecce spiritus domini malus exagitat te. Iubeat dominus noster rex. et servi tui qui coram te sunt querant hominem scientem psallere cithara. ut quando arripuerit te spiritus domini malus. psallat manu sua. et levius feras. Et ait saul ad servos suos. Providete ergo mihi aliquem bene psallentem. et adducite eum ad me. Et respondens unus de pueris ait. Ecce vidi filium ysai bethleemitem scientem psallere et fortissimum robore et virum bellicosum. et prudentem in verbis. et virum pulchrum. et dominus est cum eo. Misit ergo saul nuntios ad ysai dicens. Mitte ad me david filium tuum qui est in pascuis. Tulit itaque ysai asinum plenum panibus et lagenam vini et hedum de capris unum. et misit per manum david filii sui saul. Et venit david ad saul et stetit coram eo. At ille dilexit eum nimis. et factus est eius armiger. Misitque saul ad ysai dicens. Stet david in conspectu meo. invenit enim gratiam in oculis meis. Igitur quandocumque spiritus dei malus arripiebat saul. tollebat david citharam et percutiebat manu sua. et refocillabatur saul et levius habebat. recedebat enim ab eo spiritus malus.

XVII

Congregantes vero philistiim agmina sua in prelium convenerunt in socoth iude. et castrametati sunt inter socoth et azecha in finibus domim. Porro saul et viri israel congregati venerunt in vallem terebinthi. et direxerunt aciem ad expugnandum contra philistiim. Et philistiim stabant super montem ex hac parte. et israel stabat super montem ex altera parte. vallisque erat inter eos. Et egressus est vir spurius de castris philistinorum nomine goliath de geth. altitudinis vi. cubitorum et palmo. et cassis erea super caput eius. et lorica hamata induebatur. porro pondus lorice eius quinque milia siclorum eris erat. et ocreas ereas habebat in cruribus. et clipeus ereus tegebat humeros eius. Hastile autem haste eius quasi liciatorium texentium. ipsum autem ferrum haste eius dc. siclos habebat ferri. et armiger eius antecedebat eum. Stansque clamabat adversum phalangas israel. et dicebat eis. Quare venistis parati ad prelium? numquid ego non sum philistheus et vos servi saul? Eligite ex vobis virum. et descendat ad singulare certamen. Si quiverit pugnare mecum et percusserit me. erimus vobis servi. Si autem ego prevaluero et percussero eum. vos servi eritis et servietis nobis. Et aiebat philistheus. Ego exprobravi agminibus israel hodie. date mihi virum. et ineat mecum singulare certamen. Audiens autem saul et omnes viri israelite sermones philistei huiuscemodi stupebant. et metuebant nimis. David autem erat filius viri ephratei de quo supradictum est de bethleem iuda. cui nomen erat ysai. qui habebat octo filios. et erat vir in diebus saul senex et grandevus inter viros. Abierunt autem tres viri eius maiores post saul in prelium. et nomina trium filiorum eius qui perrexerant ad bellum. eliab primogenitus. et secundus aminadab. et tertius samma. David autem erat minimus. Tribus ergo maioribus secutis saulem. abiit david et reversus est a saule. ut pasceret gregem patris sui in bethleem. Procedebat vero philistheus mane et vespere et stabat xl. diebus. Dixit autem ysai ad david filium suum. Accipe fratribus tuis ephi polente et decem panes istos. et curre in castra ad fratres tuos. et decem formellas casei has deferes ad tribunum. et fratres tuos visitabis si recte agant. et cum quibus ordinati sint disce. Saul autem et illi et omnes filii israel in valle terebinthi pugnabant adversum philistiim. Surrexit itaque david mane et comme-

david gregem custodi. et onustus abiit
sicut preceperat ei ysai. et venit ad locum mag
ala et ad exercitum qui egressus ad pugnam
vociferatus erat in certamine. Direxerat enim
aciem israhel. sed et philistei ex adverso fuerant p
parati. Derelinquens ergo david vasa que attulerat
sub manu custodis ad sarcinas. cucurrit
ad locum certaminis. et interrogabat si omnia
recte agerentur erga fratres suos. Cumque ille adhuc
loqueretur eis. apparuit vir ille spurius
ascendens golias nomine philisteus de geth
ex castris philistinorum. et loquente eo hec eadem
verba audivit david. Omnes autem israhelite cum
vidissent virum fugerunt a facie eius time
tes eum valde. Et dixit unusquispiam de israhel.
Num vidisti virum istum qui ascendit? ad
exprobrandum enim israheli ascendit. Virum er
go qui percusserit eum ditabit rex divitiis ma
gnis. et filiam suam dabit ei. et domum pa
tris eius faciet absque tributo in israhel. Et ait david
ad viros qui stabant secum dicens. Quid da
bitur viro qui percusserit philisteum hunc.
et tulerit opprobrium de israhel? Quis est enim hic
philisteus incircumcisus qui exprobravit a
cies dei viventis. Referebat autem ei populus eun
dem sermonem dicens. Hec dabuntur viro qui p
cusserit eum. Quod cum audisset eliab frater eius ma
ior loquente eo cum aliis. iratus est contra
david et ait. Quare venisti. et quare dereliquis
ti pauculas illas oves in deserto. Ego novi
superbiam tuam. et nequitiam cordis tui. quia
ut videres prelium descendisti. Et dixit david.
Quid feci. Numquid non verbum est. Et declina
vit paululum ab eo ad alium. dixitque eundem
sermonem. Et respondit ei populus verbum sicut prius.
Audita sunt autem verba que locutus est david et an
nunciata in conspectu saul. Ad quem cum
fuisset adductus locutus est ei. Non conci
dat cor cuiusquam in eo. Ego servus tuus va
dam et pugnabo adversus eum. Et ait saul ad
david. Non vales resistere philisteo isti. nec
pugnare adversus eum quia puer es. Hic autem
vir bellator ab adolescentia sua. Dixitque david
ad saul. Pascebat servus tuus patris sui gre
gem. et veniebat leo vel ursus. tollebatque
arietem de medio gregis. et persequebar eos
et percutiebam. eruebamque de ore eorum. et illi
consurgebant adversum me. et apprehendebam
mentum eorum et suffocabam interficiebamque
eos. Nam et leonem et ursum interfeci ego
servus tuus. Erit igitur philisteus hic incir
cumcisus quasi unus ex eis. Nunc vadam
et auferam obprobrium populi. Quoniam quis est iste phili
steus hic incircumcisus qui ausus est maledi
cere exercitum dei viventis. Et ait david. Dominus qui
eruit me de ore leonis et de manu ursi. ipse li
berabit me de manu huius philistei. Dixit autem
saul ad david. Vade et dominus tecum sit.
Et induit saul david vestimentis suis. Et im
posuit galeam eream super caput eius. et vestivit
eum lorica. Accinctus autem david gladio eius
super vestem suam. cepit temptare si armatus
posset incedere. Non enim habebat consuetudinem.
Dixitque david ad saul. Non possum sic incedere.

quia nec usum habeo. Et deposuit ea. Et tu
lit baculum suum quem semper habebat in ma
nibus et elegit sibi .v. limpidissimos lapi
des de torrente. et misit eos in peram pasto
ralem quam habebat secum. et fundam manu
tulit et processit adversus philisteum. Ibat autem
philisteus incedens et appropinquans adversus
david. et armiger eius ante eum. Cumque in
spexisset philisteus et vidisset david despexit
eum. Erat enim adolescens rufus. et pulcher
aspectu. Et dixit philisteus ad david. Num
quid ego canis sum quod tu venis ad me cum ba
culo. Et maledixit philisteus david in diis
suis. dixitque ad david. Veni ad me et dabo carn
es tuas volatilibus celi et bestiis terre. Dixit autem
david ad philisteum. Tu venis ad me cum
gladio et hasta et clipeo. ego autem venio ad
te in nomine domini exercituum. dei agminum
israhel quibus exprobrasti hodie. Et dabit te domi
nus in manu mea hodie. et percutiam te. et au
feram caput tuum a te. et dabo cadavera castro
rum philistinorum hodie volatilibus celi
et bestiis terre. ut sciat omnis terra quia est domi
nus deus in israhel. et noverit universa ecclesia hec.
quia non in gladio nec in hasta salvat dominus.
Ipsius est enim bellum. et tradet vos in manus
nostras. Cum ergo surrexisset philisteus. et ve
niret et appropinquaret contra david. festina
vit david. et cucurrit ad pugnam ex adverso
philistei et misit manum suam in peram.
tulitque unum lapidem et funda iecit. et circum
ducens percussit philisteum in fronte. et infixus
est lapis in fronte eius. et cecidit in faciem su
am super terram. Prevaluitque david adversus philiste
um in funda et lapide. percussumque philisteum
interfecit. Cumque gladium non haberet in manu
david cucurrit et stetit super philisteum et tu
lit gladium eius et eduxit eum de vagina sua
et interfecit eum. precidit que caput eius. Viden
tes philistei quod mortuus esset fortissimus eorum
fugerunt. Et consurgentes viri israhel et iuda
vociferati sunt et persecuti sunt philisteos us
que dum venirent in vallem. et usque ad portas acca
ron. Cecideruntque vulnerati de philistiim in via
sarim usque geth et usque accaron. Et revertentes
filii israhel postquam persecuti fuerant philisteos
invaserunt castra eorum. Assumens autem david
caput philistei. attulit illud in ierusalem. arma vero eius
posuit in tabernaculo suo. Eo autem tempore quo viderat
saul david egredientem contra philisteum.
ait ad abner principem militie. De qua
stirpe descendit hic adolescens abner. Dixitque
abner. Vivit anima tua rex si novi. Et ait rex. In
terroga tu cuius filius sit iste puer. Cumque re
versus esset david percusso philisteo. tulit eum
abner et introduxit coram saul. caput philistei
habentem in manu. Et ait ad eum saul. De qua
progenie es o adolescens. Dixitque david. Filius
servi tui ysai bethlemite ego sum.

XVIII

Et factum
est cum complesset loqui ad saul. anima ionathe
conglutinata est anime david. et dilexit eum ionathas
quasi animam suam. Tulitque eum saul in die
illa. et non concessit ei ut reverteretur in domum pa
tris sui. Inierunt autem ionathas et david pe

eius. Diligebat enim eum quasi animam suam. Nam expoliavit se Ionathas tunica qua erat vestitus, et dedit eam David, et reliqua vestimenta sua usque ad gladium et arcum suum et usque ad balteum. Egrediebatur quoque David ad omnia quecumque misisset eum Saul, et prudenter se agebat. Posuitque eum Saul super viros bellatores, et acceptus erat in oculis universi populi, maximeque in conspectu famulorum Saul. Porro cum reverteretur David percusso philisteo, egresse sunt mulieres de universis urbibus Israel cantantes, chorosque ducentes in occursum Saul regis, in tympanis letitie et in sistris. Et precinebant mulieres ludentes atque dicentes: Percussit Saul mille, et David decem milia. Iratus est autem Saul nimis, et displicuit in oculis eius iste sermo, dixitque: Dederunt David decem milia, et michi dederunt mille. Quid ei superest nisi solum regnum? Non rectis ergo oculis Saul aspiciebat David ex die illa et deinceps. Post diem autem alteram invasit spiritus dei malus Saul, et prophetabat in medio domus sue. David autem psallebat manu sua sicut per singulos dies. Tenebatque Saul lanceam, et misit eam putans quod configere posset David cum pariete. Et declinavit David a facie eius secundo. Et timuit Saul David, eo quod esset dominus cum eo, et a se recessisset. Amovit ergo eum Saul a se, et fecit eum tribunum super mille viros, et egrediebatur et intrabat in conspectu populi. In omnibus quoque viis suis David prudenter agebat, et dominus erat cum eo. Vidit itaque Saul quod prudens esset nimis, et cepit cavere eum. Omnis autem Israel et Iuda diligebat eum. Ipse enim egrediebatur et ingrediebatur ante eos. Dixit autem Saul ad David: Ecce filia mea maior Merob, ipsam dabo tibi uxorem. Tantummodo esto vir fortis, et prelia domini. Saul autem reputabat dicens: Non sit manus mea in eo, sed sit super illum manus philistinorum. Ait autem David ad Saul: Quis ego sum aut que est vita mea aut cognatio patris mei in Israel, ut fiam gener regis? Factum est autem tempus cum deberet dari Merob filia Saul David, data est Adrieli molathitae uxor. Dilexit autem Michol filia Saul altera David. Et nunciatum est Saul, et placuit ei. Dixitque Saul: Dabo eam illi, ut fiat ei in scandalum, et sit super illum manus philistinorum. Dixit ergo Saul ad David: In duabus rebus gener meus eris hodie. Et mandavit Saul servis suis: Loquimini ad David clam vobis dicentes: Ecce places regi, et omnes servi eius diligunt te. Nunc ergo esto gener regis. Et locuti sunt servi Saul in auribus David omnia verba hec. Et ait David: Num parum videtur vobis gener esse regis? Ego autem vir pauper sum et tenuis. Et renunciaverunt servi Saul dicentes: Huiuscemodi verba locutus est David. Dixit autem Saul: Sic loquimini ad David: Non habet necesse rex sponsalia nisi tantum centum preputia philistinorum, ut fiat ultio de inimicis regis. Porro Saul cogitabat tradere David in manibus philistinorum. Cumque renunciassent servi eius David verba que dixerat Saul, placuit sermo in oculis David, ut fieret gener regis. Et post dies paucos surgens David abiit cum viris qui sub eo erant, et percussit de philistiim ducentos viros, et attulit preputia eorum, et annumeravit ea regi ut esset gener eius. Dedit itaque ei Saul Michol filiam suam uxorem. Et vidit Saul et intellexit quod dominus esset cum David. Michol autem filia Saul diligebat eum. Et Saul magis cepit timere David. Factusque est Saul inimicus David cunctis diebus. Et egressi sunt principes philistinorum. A principio autem egressionis eorum prudentius se gerebat David quam omnes servi Saul, et celebre factum est nomen eius nimis.





Locutus est autem Saul ad Ionatham filium suum et ad omnes servos suos ut occiderent David. Porro Ionathas filius Saul diligebat eum valde. Et indicavit Ionathas David dicens: Querit Saul pater meus occidere te. Quapropter observa te queso mane, et manebis clam et absconderis. Ego autem egrediens stabo iuxta patrem meum in agro ubicumque fuerit, et ego loquar de te ad patrem meum, et quecumque videro nunciabo tibi. Locutus est ergo Ionathas de David bona ad Saul patrem suum, dixitque ad eum: Ne pecces rex in servum tuum David, quia non peccavit tibi, et opera eius bona sunt tibi valde. Et posuit animam suam in manu sua, et percussit philisteum, et fecit dominus salutem magnam universo Israel. Vidisti et letatus es. Quare ergo peccas in sanguine innoxio, interficiens David qui est sine culpa? Quod cum audisset Saul, placatus voce Ionathe iuravit: Vivit dominus quia non occidetur. Vocavit itaque Ionathas David, et indicavit ei omnia verba hec. Et introduxit Ionathas David ad Saul, et fuit ante eum sicut fuerat heri et nudiustertius. Motum est autem rursum bellum, et egressus David pugnabat contra philistiim, percussitque eos plaga magna, et fugerunt a facie eius. Et factus est spiritus domini malus in Saul. Sedebat autem in domo sua et tenebat lanceam. Porro David psallebat manu sua. Nisusque est Saul configere lancea David in pariete. Et declinavit David a facie Saul. Lancea autem casso vulnere perlata est in parietem. Et David fugit et salvatus est nocte illa. Misit ergo Saul satellites suos nocte in domum David ut custodirent eum et interficeretur mane. Quod cum annunciasset David Michol uxor sua dicens: Nisi salvaveris te nocte hac, cras morieris. Deposuit eum per fenestram. Porro ille abiit et fugit atque salvatus est. Tulit autem Michol statuam et posuit eam super lectum, et pellem pilosam caprarum posuit ad caput eius, et operuit eam vestimentis. Misit autem Saul apparitores qui raperent David. Et responsum est quod egrotaret. Rursumque misit Saul nuncios ut viderent David dicens: Afferte eum ad me in lecto, ut occidatur. Cumque venissent nuncii, inventum est simulacrum super lectum, et pellis caprarum ad caput eius. Dixitque Saul ad Michol: Quare sic illusisti michi, et dimisisti inimicum meum ut fugeret? Et respondit Saul Michol: Quia ipse locutus est michi dicens: Dimitte me, alioquin interficiam te. David autem fugiens salvatus est, et venit ad Samuelem in Ramatha, et nunciavit ei omnia que fecerat sibi Saul. Et abierunt ipse et Samuel, et morati sunt in Naioth. Nunciatum est autem Saul a dicentibus: Ecce David in Naioth in Ramatha. Misit ergo Saul lictores ut raperent David. Qui cum vidissent cuneum p

prophetarum vaticinantium et samuelem stantem super eos. factus est etiam in illis spiritus domini et prophetare ceperunt etiam ipsi. Quod cum nunciatum esset saul. misit et alios nuncios. prophetaverunt autem et illi. Et rursum saul misit alios nuncios. qui et ipsi prophetaverunt. Et iratus iracundia saul. abiit etiam ipse in ramatha et venit usque ad cisternam magnam que est in socoth. Et interrogavit et dixit. In quo loco sunt samuel et david. Dictumque est ei. Ecce in naioth sunt in ramatha. Et abiit in naioth in ramatha. et factus est etiam super eum spiritus domini et ambulabat ingrediens et prophetabat usque dum veniret naioth in ramatha. Et expoliavit se etiam ipse vestimentis suis et prophetabat cum ceteris coram samuel. et cecinit nudus tota die illa et nocte. Unde et exivit proverbium. Num et saul inter prophetas.

XIX

XX

Fugit autem david de naioth que est in ramatha veniensque locutus est coram ionatha. Quid feci? que est iniquitas mea et quod peccatum meum in patrem tuum quia querit animam meam? Qui dixit ei. Absit a te. non morieris. Non faciet pater meus quicquam grande vel parvum nisi prius indicaverit michi. Hunc ergo celavit a me pater meus sermonem tantummodo? Nequaquam erit istud. Et iuravit david rursum. Et ait ille. Scit profecto pater tuus quia inveni gratiam in oculis tuis et dicet. Nesciat hoc ionathas ne forte tristetur. Quinimmo vivit dominus et vivit anima tua quia uno tantum ut ita dicam gradu ego morsque dividimur. Et ait ionathas ad david. Quodcumque dixerit michi anima tua faciam tibi. Dixit autem david ad ionatham. Ecce kalende sunt crastino. et ego ex more sedere soleo iuxta regem ad vescendum. Dimitte me ergo ut abscondar in agro usque ad vesperam diei tercie. Et si respiciens requisierit me pater tuus respondebis ei. Rogavit me david ut iret celeriter in bethleem civitatem suam. quia victime sollempnes ibi sunt universis contribulibus suis. Si dixerit bene. pax erit servo tuo. Si autem fuerit iratus. scito quia completa est malicia eius. Fac ergo misericordiam in servum tuum. quia federe domini me famulum tuum tecum inire fecisti. Si autem est in me aliqua iniquitas. tu me interfice et ad patrem tuum ne introducas me. Et ait ionathas. Absit hoc a te neque enim fieri potest. ut si certo cognovero completam esse maliciam patris mei contra te. ut non annunciem tibi. Responditque david ad ionatham. Quis renunciabit michi si quid forte responderit tibi pater tuus dure de me? Et ait ionathas ad david. Veni et egrediamur foras in agrum. Cumque exissent ambo in agrum ait ionathas ad david. Domine deus israel si investigavero sententiam patris mei crastino aut perendie. et aliquid boni fuerit super david. et non statim misero ad te et notum tibi fecero. hec faciat dominus ionathe et hec addat. Si autem perseveraverit malicia patris mei adversum te. revelabo aurem tuam et dimittam te ut vadas in pace. et sit dominus tecum sicut fuit cum patre meo. et si vixero. facias michi misericordiam domini. Si vero mortuus fuero. non auferas misericordiam tuam a domo mea usque in sempiternum. Quando eraserit dominus inimicos david unumquemque de terra. auferat ionathan de domo sua et requirat dominus de manu inimicorum david.

Addidit ergo ionathas peierare david. eo quod diligeret illum. Sicut animam suam ita diligebat eum. Dixitque ad eum ionathas. Cras kalende sunt et requireris. Requiretur enim sessio tua usque perendie. Descendes ergo festinus et venies in locum ubi celandus es in die qua operari licet. et sedebis iuxta lapidem cuius nomen est ezel. et ego tres sagittas mittam iuxta eum. et iaciam quasi exercens me ad signum. Mittam quoque puerum dicens ei. Vade et affer michi sagittas. Si dixero puero ecce sagite intra te sunt. tolle eas. tu veni ad me quia pax tibi est et nichil est mali. vivit dominus. Si autem sic locutus fuero puero. ecce sagitte ultra te sunt. vade in pace. quia dimisit te dominus. De verbo autem quod locuti fuimus ego et tu. sit dominus inter me et te usque in sempiternum. Absconditus est ergo david in agro. et venerunt kalende. et sedit rex ad comedendum panem. Cumque sedisset rex super cathedram suam secundum consuetudinem que erat iuxta parietem surrexit ionathas. et sedit abner ex latere saul. vacuusque apparuit locus david. Et non est locutus saul quicquam in die illa. Cogitabat enim quod forte evenisset ei ut non esset mundus. nec purificatus. Cumque illuxisset dies secunda post kalendas: rursum vacuus apparuit locus david. Dixitque saul ad ionathan filium suum. Cur non venit filius ysai nec heri nec hodie ad vescendum? Respondit ionathas saul. Rogavit me obnixe ut iret in bethleem. et ait. Dimitte me quia sacrificium sollempne est in civitate mea. unus de fratribus meis accersivit me. Nunc ergo si inveni gratiam in oculis tuis vadam cito. et videbo fratres meos. Ob hanc causam non venit ad mensam regis. Iratus autem saul adversum ionatham. dixit ei. Fili mulieris ultro virum rapientis. Numquid ignoro quod diligis filium ysai in confusionem tuam. et in confusionem ignominiose matris tue? Omnibus enim diebus quibus filius ysai vixerit super terram non stabilieris tu neque regnum tuum. Itaque iam nunc mitte et adduc eum ad me. quia filius mortis est. Respondens autem ionathas saul patri suo. ait. Quare morietur? quid fecit? Et arripuit saul lanceam ut percuteret eum. Et intellexit ionathas quod diffinitum esset a patre suo ut interficeret david. Surrexit ergo ionathas a mensa in ira furoris. et non comedit in die kalendarum secunda panem. Contristatus est enim super david. eo quod confudisset eum pater suus. Cumque illuxisset mane venit ionathas in agrum iuxta placitum david et puer parvulus cum eo. et ait ad puerum suum. Vade et affer michi sagittas quas ego iacio. Cumque puer cucurrisset iecit aliam sagittam trans puerum. Venit itaque puer ad locum iaculi quod miserat ionathas. Et clamavit ionathas post tergum pueri et ait. Ecce ibi non est sagitta. porro ultra te. Clamavitque iterum ionathas post tergum pueri dicens. Festina velociter ne steteris. Collegit autem puer ionathe sagittas et attulit ad dominum suum. et quid ageretur penitus ignorabat. tantummodo enim ionathan et david rem noverant. Dedit igitur ionathas arma sua puero. dixitque ei. Vade et defer

in civitatem. Cumque abisset puer, surrexit david de loco qui vergebat ad austrum, et cadens pronus in terram adoravit tertio. et osculantes se alterutrum, fleverunt a mutuo pariter. david autem amplius. Dixit ergo ionathas ad david. vade in pace. Quecumque iuravimus ambo in nomine domini dicentes, dominus sit inter me et te, et inter semen meum et semen tuum usque in sempiternum. Et surrexit david et abiit. sed et ionathas ingressus est civitatem.

CXXI

Venit autem david in nobe ad abimelech sacerdotem. et obstupuit abimelech eo quod venisset david. et dixit ei. Quare tu solus, et nullus est tecum? Et ait david ad abimelech sacerdotem. Rex precepit michi sermonem et dixit. Nemo sciat rem propter quam a me missus es, et cuiusmodi tibi precepta dederim. Nam et pueris condixi in illum et illum locum. Nunc igitur si quid habes ad manum, vel quinque panes da michi, aut quicquid inveneris. Et respondens sacerdos ait ei ad david. Non habeo panes laicos ad manum, sed tantum panem sanctum. Si mundi sunt pueri maxime a mulieribus, manducent. Et respondit david sacerdoti, et ait ei. Equidem si de mulieribus agitur, continuimus nos ab heri et nudius tertius quando egrediebamur, et fuerunt vasa puerorum sancta. Porro via hec polluta est. sed et ipsa hodie sanctificabitur in vasis. Dedit ergo ei sacerdos panem sanctificatum. Neque enim erat ibi panis nisi tantum panes propositionis. qui sublati fuerant a facie domini ut ponerentur panes calidi. Erat autem ibi vir quidam de servis saul in die illa intus in tabernaculo domini, et nomen eius doech ydumeus potentissimus pastorum saul. Dixit autem david ad abimelech. Si habes hic ad manum hastam aut gladium da michi. quia gladium meum et arma mea non tuli mecum. Sermo enim regis urgebat me. Et dixit sacerdos. Ecce hic gladius goliath philistei quem percussisti in valle terebinthi, est involutus pallio post ephod. si istum vis tollere, tolle. neque enim est hic alius absque eo. Et ait david. Non est alter huic similis. da michi eum. Surrexit itaque david et fugit in die illa a facie saul, et venit ad achis regem geth. Dixeruntque servi achis cum vidissent david. Numquid non iste est david rex terre? Nonne huic cantabant per choros dicentes, percussit saul mille, et david decem milia? Posuit autem david sermones istos in corde suo, et extimuit valde a facie achis regis geth. et inmutavit os suum coram eis, et collabebatur inter manus eorum, et impingebat in ostia porte, defluebantque saline eius in barbam. Et ait achis ad servos suos. Vidistis hominem insanum. quare adduxistis eum ad me? an desunt nobis furiosi, quod introduxistis istum ut fureret me presente? Dimittite illum hinc. Hic ingredietur domum meam?

CXXII

Abiit ergo inde david et fugit in speluncam odollam. Quod cum audissent fratres eius et omnis domus patris eius, descenderunt ad eum illuc. Et convenerunt ad eum omnes qui in angustia erant constituti et oppressi ere alieno, et amaro animo, et factus est eorum princeps. Fueruntque cum eo quasi quadringenti viri. Et profectus est inde david in masphath que est moab. et dixit ad regem moab. Maneat oro pater meus et mater mea vobiscum donec sciam quid faciat michi deus. Et reliquit eos ante faciem regis moab. Manseruntque apud eum cunctis diebus quibus david fuit in presidio. Dixitque gad propheta ad david. Noli manere in presidio. proficiscere et vade in terram iuda. Et profectus est david et venit in saltum areth. Et audivit saul quod apparuisset david et viri qui erant cum eo. Saul autem cum maneret in gabaa, et esset in nemore quod est in rama, hastam manu tenens, cunctique servi eius circumstarent eum, ait ad servos suos qui assistebant ei. Audite nunc filii gemini. Numquid omnibus vobis dabit filius ysai agros et vineas, et universos vos faciet tribunos et centuriones, quia coniurastis omnes adversum me, et non est qui michi renunciet, maxime cum et filius meus fedus inierit cum filio ysay? Non est qui vicem meam doleat ex vobis, nec qui annunciet michi eo quod suscitaverit filius meus servum meum adversum me, insidiantem michi usque hodie. Respondens autem doech ydumeus qui assistebat et erat primus inter servos saul, vidi inquid filium ysay in nobe apud abimelech filium achitob sacerdotem. Qui consuluit pro eo dominum, et cibaria dedit ei. sed et gladium goliath philistei dedit. Misit ergo rex ad arcessendum abimelech filium achitob sacerdotem, et ad omnem domum patris eius sacerdotum qui erant in nobe. qui venerunt universi ad regem. Et ait saul ad abimelech. Audi fili achitob. Qui respondit. Presto sum domine. Dixitque ad eum saul. Quare coniurastis adversum me tu et filius ysai, et dedisti ei panes et gladium, et consuluisti pro eo dominum ut consurgeret adversum me insidiator usque hodie permanens? Respondensque abimelech regi ait. Et quis in omnibus servis tuis sicut david fidelis, et gener regis, et pergens ad imperium tuum, et gloriosus in domo tua? Num quid hodie cepi pro eo consulere dominum? absit hoc a me. Ne suspicetur rex adversum servum suum rem huiuscemodi, et universa domo patris mei. Non enim scivit servus tuus quicquam super hoc negocio vel modicum vel grande. Dixitque rex. Morte morieris abimelech tu et omnis domus patris tui. Et ait rex emissariis qui circumstabant eum. Convertimini et interficite sacerdotes domini. Nam manus eorum cum david est. scientes quod fugisset, et non indicaverunt michi. Noluerunt autem servi regis extendere manum suam in sacerdotes domini. Et ait rex ad doech. Convertere tu et irrue in sacerdotes domini. Conversusque doech ydumeus irruit in sacerdotes domini. Et trucidavit in die illa octoginta quinque viros vestitos ephod lineo. Nobe autem civitatem sacerdotum percussit in ore gladii, viros et mulieres, parvulos et lactentes. Bovem quoque et asinum et ovem in ore gladii. Evadens autem unus filius abimelech filii achitob, cui nomen erat abiathar, fugit ad david. et annunciavit ei quod occidisset saul sacerdotes domini. Et ait david ad abiathar. Sciebam in die illa quod cum ibi esset doech ydumeus, procul dubio annunciaret saul. Ego sum reus omnium animarum patris tui. Mane mecum, ne timeas. Si quis quesierit animam meam, queret et animam tuam, mecumque servaberis.

CXXIII

Et annunciaverunt david dicentes. Ecce philistiim

oppugnant ceilam et diripiunt areas. Consuluit igitur david dominum dicens. Num vadam et percutiam philistheos istos? Et ait dominus ad david: Vade et percuties philistheos et salvabis ceilam. Et dixerunt viri qui erant cum david ad eum: Ecce nos hic in iudea consistentes timemus: quanto magis si ierimus in ceila adversum agmina philisthinorum. Rursum ergo david consuluit dominum. Qui respondens ait ei: Surge et vade in ceila. Ego enim tradam philistheos in manus tuas. Abiit ergo david et viri eius in ceila et pugnavit adversus philistheos et abegit iumenta eorum, et percussit eos plaga magna. et salvavit david habitatores ceile. Porro eo tempore quo fugiebat abiathar filius abimelech ad david in ceila, ephod secum habens descenderat. Nunciatum est autem saul quod venisset david in ceila. Et ait saul: Tradidit eum deus in manus meas. Conclususque est introgressus urbem in qua sunt porte et sere. Et precepit saul omni populo ut ad pugnam descenderet in ceila et obsideret david et viros eius. Quod cum didicisset david quod prepararet ei saul clam malum, dixit ad abiathar sacerdotem: Applica ephod. Et ait david: Domine deus israel, audivit famam servus tuus quod disponat saul venire ad ceilam ut evertat urbem propter me. Si tradent me viri ceile in manus eius? et si descendet saul sicut audivit servus tuus? Domine deus israel indica servo tuo. Et ait dominus: Descendet. Dixitque rursum david: Si tradent me viri ceile et viros qui sunt mecum in manus saul? Et dixit dominus: Tradent. Surrexit ergo david et viri eius quasi sexcenti et egressi de ceila huc atque illuc vagabantur incerti. Nunciatumque est saul quod fugisset david de ceila et salvatus esset. quam ob rem dissimulavit exire. Morabatur autem david in deserto in locis munitissimis. Mansitque in monte solitudinis ziph in monte opaco. Querebat eum saul cunctis diebus: et non tradidit eum dominus in manus eius. Et vidit david quod egressus esset saul ut quereret animam eius. Porro david erat in deserto ziph in silva. Et surrexit ionathas filius saul et abiit ad david in silvam et confortavit manus eius in deo. Dixitque ei: Ne timeas. Neque enim inveniet te manus saul patris mei. Et tu regnabis super israel et ego ero tibi secundus. Sed et pater meus saul scit hoc. Percussit igitur uterque fedus coram domino. Mansitque david in silva. Ionathas autem reversus est in domum suam. Ascenderunt autem ziphei ad saul in gabaa dicentes. Nonne ecce david latitat apud nos in locis tutissimis silve in colle achile que est ad dexteram deserti? Nunc ergo sicut desideravit anima tua ut descenderes descende. Nostrum autem erit ut tradamus eum in manus regis. Dixitque saul: Benedicti vos a domino quoniam doluistis vicem meam. Abite ergo oro et diligentius preparate et curiosius agite et considerate locum ubi sit pes eius vel quis viderit eum ibi. ubi dixistis. Recogitat enim de me quod callide insidier ei. Considerate et videte omnia latibula eius in quibus absconditur. et revertimini ad me ad rem certam ut vadam vobiscum. Quod si etiam se in terra obstruxerit, perscrutabor eum in cunctis milibus iuda. At illi surgentes abierunt in ziph ante saul. David autem et viri eius erant in deserto maon in campestribus ad dexteram iesimuth. Abiit ergo saul et socii eius ad querendum eum. Et nunciatum est david. Statimque descendit ad petram et versabatur in deserto maon. Quod cum audisset saul persecutus est david in deserto maon. Et ibat saul et socii eius ad latus montis ex una parte. David autem et viri eius erant in latere montis ex parte altera. Porro david desperabat se posse evadere a facie saul. Itaque saul et viri eius in modum corone cingebant david et viros eius ut caperent eos. Et nuntius venit ad saul dicens: Festina et veni quoniam infuderunt se philisthiim super terram. Reversus est ergo saul desistens persequi david et perrexit in occursum philisthinorum. Propter hoc vocaverunt locum illum petram dividentem.

XXIIII

Ascendit ergo david inde et habitavit in locis tutissimis engaddi. Cumque reversus esset saul postquam persecutus est philistheos, nunciaverunt ei dicentes: Ecce david in deserto est engaddi. Assumens ergo saul tria milia electorum virorum ex omni israel, perrexit ad investigandum david et viros eius etiam super abruptissimas petras que solis ibicibus pervie sunt. Et venit ad caulas ovium que se offerebant vianti. Eratque ibi spelunca, quam ingressus est saul ut purgaret ventrem. Porro david et viri eius in interiori parte spelunce latitabant. Et dixerunt servi david ad eum: Ecce dies de qua locutus est dominus ad te: Ego tradam tibi inimicum tuum ut facias ei sicut placuerit in oculis tuis. Surrexit ergo david et precidit oram clamidis saul silenter. Post hec percussit david cor suum eo quod abscidisset oram clamidis saul. Dixitque ad viros suos: Propitius sit mihi dominus ne faciam hanc rem domino meo christo domini. Non mittam manum meam in eum quia christus domini est. Vivit dominus quia nisi dominus percusserit eum aut dies eius venerit ut moriatur aut descendens in prelium perierit. propitius sit mihi dominus ut non mittam manum meam in christum domini. Et confregit david viros suos sermonibus et non permisit eos ut consurgerent in saul. Porro saul exsurgens de spelunca pergebat cepto itinere. Surrexit autem david post eum et egressus de spelunca clamavit post tergum saul dicens: Domine mi rex. Et respexit saul post se. Et inclinans se david pronus in terram adoravit. Dixitque ad saul: Quare audis verba hominum loquentium: David querit malum adversum te? Ecce hodie viderunt oculi tui quod tradiderit te dominus in manu mea in spelunca. et cogitavi ut occiderem te. Sed pepercit tibi oculus meus. Dixi enim: Non extendam manum meam in dominum meum quia christus domini est. Quin potius pater mi vide et cognosce oram clamidis tue in manu mea. Quia cum preciderem summitatem clamidis tue, nolui extendere manum meam in te. Animadverte et vide quia non est in manu mea malum neque iniquitas neque peccavi in te. Tu autem insidiaris anime mee ut au

fecero eam. Iudicet deus inter me et te. et ul
ciscatur me dominus ex te. manus autem mea
non sit in te. Sicut et in proverbio antiquo dicitur, ab im
piis egredietur impietas. Manus autem mea
non sit in te. Quem persequeris rex israel? quem
persequeris? canem mortuum persequeris
et pulicem unum. Sit dominus iudex et
iudicet inter me et te. et videat et iudicet
causam meam. et eruat me de manu tua. Cum
autem complesset david loquens sermones huiuscemodi
ad saul. dixit saul. Numquid vox hec tua
est fili mi david? Et elevavit vocem suam
saul et flevit. dixitque ad david. Iustior tu es quam
ego. Tu enim tribuisti michi bona. ego autem
reddidi tibi mala. Et tu indicasti hodie que fe
ceris michi bona. quomodo tradiderit me dominus
in manu tua. et non occideris me. Quis enim cum
invenerit inimicum suum dimittet eum in
via bona? Sed dominus reddat tibi vicissitudinem
hanc pro eo quod hodie operatus es in me. Et
nunc quia scio quod certissime regnaturus sis.
et habiturus in manu tua regnum israel. Iura
michi in domino. ut non deleas semen meum post
me. neque auferas nomen meum de domo patris mei.
Et iuravit david sauli. Abiit ergo saul in do
mum suam. et david et viri eius ascenderunt
ad tutiora loca. Mortuus est autem samuel et con
gregatus est universus israel. et planxerunt eum ni
mis. et sepelierunt in domo sua in ramatha.

XXV

Consurgensque david descendit in desertum pharan.
Erat autem vir quispiam in solitudine maon.
et possessio eius in carmelo. et homo ille magnus
nimis. Erantque ei oves tria milia et mille capre.
Et accidit ut tonderetur grex eius in carmelo.
Nomen autem viri illius erat nabal. et nomen uxoris eius
abigail. Eratque mulier illa prudentissima et specio
sa. Porro vir eius durus et pessimus et malitio
sus. Erat autem de genere caleph. Cum ergo audis
set david in deserto quod tonderet nabal gregem su
um. misit x pueros iuvenes et dixit eis. Ascen
dite in carmelum. et venietis ad nabal. et sa
lutabitis eum ex nomine meo pacifice. ac dice
tis ei. Sit fratribus meis et tibi pax. et domui tue
pax et omnibus quecumque habes sit pax. Ex multis an
nis salvos faciens tuos et omnia tua. Audivi
quod tonderent pastores tui greges tuos qui erant
nobiscum in deserto. Numquam eis molesti fuimus
nec aliquando defuit illis quicquam de grege omni
tempore quo fuerunt nobiscum in carmelo. Interroga
pueros tuos et indicabunt tibi. Nunc ergo in
veniant pueri tui gratiam in oculis tuis. In die
enim bona venimus ad te. Quodcumque inve
nerit manus tua da servis tuis. et filio tuo david.
Cumque venissent pueri david locuti sunt ad na
bal omnia verba hec ex nomine david. et siluerunt.
Respondens autem nabal pueris david ait. Quis est david.
et quis est filius ysai? hodie increverunt servi qui
fugiunt dominos suos. Tollam ergo panes
meos. et aquas meas et carnes pecorum que
occidi tonsoribus meis. et dabo viris quos nescio
unde sunt. Regressi sunt itaque pueri ad david per viam
suam. Et reversi nunciaverunt ei omnia verba que
dixerat nabal. Tunc david ait viris suis. Accinga
tur unusquisque gladio suo. Et accincti sunt

singuli gladiis suis. Accinctusque est et david en
se suo. Et secuti sunt david quasi quadringen
ti viri. Porro remanserunt cc ad sarcinas. A
bigail autem uxori nabal nunciavit unus de p
ueris suis dicens. Ecce misit david nuncios
de deserto. ut benedicerent domino nostro. et aversatus
est eos. Homines isti boni satis fuerunt nobis. et
non molesti. nec quicquam aliquando periit omni
tempore quo fuimus cum eis conversati in deserto
pro muro erant nobis tam in die quam in nocte.
omnibus diebus quibus pavimus apud eos greges.
Quamobrem considera et recogita quid facias.
quoniam completa est malicia contra virum tuum et con
tra domum tuam. et ipse est filius be
lial. ita ut nemo possit ei loqui. Festinavit
igitur abigail et tulit cc panes et duos utres
vini et quinque arietes coctos et v sata polente.
et centum ligaturas uve passe et cc massas
caricarum. et imposuit super asinos. Dixitque pueris
suis. Precedite me et ego post tergum sequar vos.
Viro autem suo nabal non indicavit. Cum ergo
ascendisset asinum. et descenderet ad radicem
montis. david et viri eius descendebant in oc
cursum eius. Quibus et illa occurrit. Et ait
david. Vere frustra servavi omnia que huius er
ant in deserto. et non periit quicquam de cunctis que
ad eum pertinebant. Et reddidit michi malum
pro bono. Hec faciat deus inimicis david et hec
addat. si reliquero de omnibus que ad eum per
tinent usque mane mingentem ad parietem. Cum
autem vidisset abigail david festinavit et descendit
de asino et procidit coram david super faciem suam.
et adoravit super terram. et cecidit ad pedes eius et
dixit. In me sit domine mi hec iniquitas. Lo
quatur obsecro ancilla tua in auribus tuis et audi
famule tue verba. Non ponat oro dominus meus
rex cor suum super virum istum iniquum
nabal. quia secundum nomen suum stultus est.
et est stulticia cum eo. Ego autem ancilla tua non
vidi pueros tuos domine mi quos misisti. Nunc
ergo domine mi vivit dominus et vivit anima tu
a. qui prohibuit te ne venires in sanguinem et
salvavit manum tuam tibi. Et nunc fiant sicut
nabal inimici tui. et qui querunt domino meo
malum. Quapropter suscipe benedictionem hanc quam
attulit ancilla tua tibi domino meo. et da pu
eris qui sequuntur te dominum meum. Aufer in
iquitatem famule tue. Faciens enim faciet
tibi dominus tibi domino meo domum fide
lem. quia prelia domini domine mi tu preliaris.
Malicia ergo non inveniatur in te omnibus die
bus vite tue. Si enim surrexerit aliquando homo perse
quens te et querens animam tuam. erit anima domi
ni mei custodita quasi in fasciculo viventium apud
dominum deum tuum. Porro anima inimicorum
tuorum rotabitur quasi in impetu et circulo
funde. Cum ergo fecerit dominus tibi domino
meo omnia que locutus est bona de te et consti
tuerit te ducem super israel. non erit tibi hoc in singul
tum. et in scrupulum cordis domine meo quod
effuderis sanguinem innoxium. aut ipse te
ultus fueris. Et cum benefecerit dominus domino
meo. recordaberis ancille tue et benefacies
ei. Et ait david ad abigail. Benedictus dominus

deus israel qui misit te hodie in occursum meum et benedictum eloquium tuum et benedicta tu que prohibuisti me hodie ne irem ad sanguinem et ulciscerer me manu mea. Alioquin vivit dominus deus israel qui prohibuit me ne malum facerem tibi. nisi cito venisses in occursum mihi, non remansisset de nabal usque ad lucem matutinam mingens ad parietem. Suscepit ergo david de manu eius omnia que attulerat ei. dixitque ei. Vade in pace in domum tuam. Ecce audivi vocem tuam et honoravi faciem tuam. Venit ergo abigail ad nabal et ecce erat ei convivium in domo eius quasi convivium regis et cor nabal iocundum. Erat enim ebrius nimis et non indicavit ei pusillum aut grande usque in mane. Diluculo autem cum digessisset vinum nabal indicavit ei uxor sua verba hec et emortuum est cor eius intrinsecus et factus est quasi lapis. Cumque pertransissent decem dies percussit dominus nabal et mortuus est. Quod cum audisset david nabal mortuum ait. Benedictus dominus qui iudicavit causam opprobrii mei de manu nabal et servum suum custodivit a malo et malitiam nabal reddidit in caput eius. Misit ergo david et locutus est ad abigail ut sumeret eam uxorem. Et venerunt pueri david ad abigail in carmelum et locuti sunt ad eam dicentes. David misit nos ad te ut accipiat te sibi in uxorem. Que consurgens adoravit prona in terram et ait. Ecce famula tua sit in ancillam ut lavet pedes servorum domini mei. Et festinavit et surrexit abigail et ascendit super asinum et quinque puelle ierunt cum ea pedissece eius et secuta est nuntios david et facta est illi uxor. Sed et achinoem accepit david de iezrahel et fuit utraque uxor eius. Saul autem dedit michol filiam suam uxorem david phalti filio lais qui erat de gallim.

## XXVI

Et venerunt ziphei ad saul in gabaa dicentes. Ecce david absconditus est in colle achile que est ex adverso solitudinis in via. Et surrexit saul et descendit in desertum ziph et cum eo tria milia virorum de electis israel ut quereret david in deserto ziph. Et castrametatus est saul in gabaa achile que erat ex adverso solitudinis in via. David autem habitabat in deserto. Videns autem quod venisset saul post se in desertum misit exploratores et didicit quod illuc venisset certissime. Et surrexit david clam et venit ad locum ubi erat saul. Cumque vidisset locum in quo dormiebat saul et abner filius ner princeps militie eius et saul dormientem in tentorio et reliquum vulgus per circuitum eius ait david ad achimelech ettheum et abisai filium sarvie fratrem ioab dicens. Quis descendet mecum ad saul in castra? Dixitque abisai. Ego descendam tecum. Venerunt ergo david et abisai ad populum nocte et invenerunt saul iacentem et dormientem in tentorio et hastam fixam in terra ad caput eius. Abner autem et populum dormientes in circuitu eius. Dixitque abisai ad david. Conclusit deus hodie inimicum tuum in manus tuas. Nunc ergo perfodiam eum lancea in terra semel et secundo opus non erit. Et dixit david ad abisai. Ne interficias eum. Quis enim extendet manum suam in christum domini et innocens erit? Et dixit david. Vivit dominus quia nisi dominus percusserit eum aut dies eius venerit ut moriatur aut in prelium descendens perierit propitius sit mihi dominus ut non extendam manum meam in christum domini. Nunc igitur tolle hastam que est ad caput eius et sciphum aque et abeamus. Tulit igitur david hastam et sciphum aque qui erat ad caput saul et abierunt et non erat quisquam qui videret et intelligeret et vigilaret sed omnes dormiebant quia sopor domini irruerat super eos. Cumque transisset david ex adverso et stetisset in vertice montis de longe et esset grande intervallum inter eos clamavit david ad populum et ad abner filium ner dicens. Nonne respondebis abner? Et respondens abner ait. Quis es tu qui clamas et inquietas regem? Et ait david ad abner. Numquid non vir tu es et quis alius similis tui in israel? Quare ergo non custodisti dominum tuum regem? Ingressus est enim unus de turba ut interficeret regem dominum tuum. Non est bonum hoc quod fecisti. Vivit dominus quoniam filii mortis estis vos qui non custodistis dominum vestrum christum domini. Nunc ergo vide ubi sit hasta regis et ubi sit sciphus aque qui erat ad caput eius. Cognovit autem saul vocem david et dixit. Numquid vox hec tua est fili mi david? Et ait david. Vox mea domine mi rex. Et ait. Quam ob causam dominus meus persequitur servum suum? Quid feci aut quod est in manu mea malum? Nunc ergo audi domine mi rex verba servi tui. Si dominus incitat te adversum me odoretur sacrificium. Si autem filii hominum maledicti sunt in conspectu domini qui eiecerunt me hodie ut non habitem in hereditate domini dicentes. Vade servi diis alienis. Et nunc non effundatur sanguis meus in terram coram domino quia egressus est rex israel ut querat pulicem unum sicut persequitur perdix in montibus. Et ait saul. Peccavi. Revertere fili mi david. Nequaquam enim ultra tibi malefaciam eo quod preciosa fuerit anima mea in oculis tuis hodie. Apparet enim quod stulte egerim et ignoraverim multa nimis. Et respondens david ait. Ecce hasta regis. Transeat unus de pueris regis et tollat eam. Dominus autem retribuet unicuique secundum iustitiam suam et fidem. Tradidit enim te dominus hodie in manum meam et nolui levare manum meam in christum domini. Et sicut magnificata est anima tua hodie in oculis meis sic magnificetur anima mea in oculis domini et liberet me de omni angustia. Ait ergo saul ad david. Benedictus tu fili mi david. Et quidem faciens facies et potens poteris. Abiit autem david in viam suam et saul reversus est in locum suum.

## XXVII

Et ait david in corde suo. Aliquando incidam in una die in manus saul. Nonne melius est ut fugiam et salvetur in terram philistinorum ut desperet saul cessetque me querere in cunctis finibus israel? Fugiam ergo manus eius. Et surrexit david et abiit ipse et sexcenti viri cum eo ad achis filium maoch regem geth. Et habitavit david cum achis in

Geth ipse et viri eius et domus eius et David et duae uxores eius Achinoem Iezrahelites et Abigail uxor Nabal Carmeli. Et nuntiatum est Sauli quod fugisset David in Geth, et non addidit ultra ut quaereret eum. Dixit autem David ad Achis: Si inveni gratiam in oculis tuis, detur mihi locus in una urbium regionis huius ut habitem ibi. Cur enim manet servus tuus in civitate regis tecum? Dedit itaque ei Achis in die illa Siceleg; propter quam causam facta est Siceleg regum Iuda usque in diem hanc. Fuit autem numerus dierum quibus habitavit David in regione Philisthinorum quattuor mensium. Et ascenderunt David et viri eius et agebant praedas de Gesuri et de Gerzi et de Amalecitis. Hi enim pagi habitabantur in terra antiquitus euntibus Sur usque ad terram Aegypti. Et percutiebat David omnem terram, nec relinquebat viventem virum et mulierem, tollensque oves et boves et asinos et camelos et vestes revertebatur et veniebat ad Achis. Dicebat autem ei Achis: In quem irruistis hodie? Respondebat David: Contra meridiem Iudae et contra meridiem Ierameel et contra meridiem Ceni. Virum et mulierem non vivificabat David nec adducebat in Geth dicens: Ne forte loquantur adversum nos. Haec fecit David, et hoc erat decretum illi cunctis diebus quibus habitavit in regione Philisthinorum. Credidit ergo Achis David dicens: Multa mala operatus est contra populum suum Israhel; erit igitur mihi servus sempiternus.

XXVIII

Factum est autem in diebus illis, congregaverunt Philisthim agmina sua ut praepararentur ad bellum contra Israhel. Dixitque ad David Achis: Sciens nunc scito quoniam mecum egredieris in castris tu et viri tui. Dixitque David ad Achis: Nunc scies quae facturus est servus tuus. Et ait Achis ad David: Et ego custodem capitis mei ponam te cunctis diebus. Samuhel autem mortuus est, planxitque eum omnis Israhel et sepelierunt eum in Ramatha urbe sua. Et Saul abstulit magos et ariolos de terra, et insuper et eos qui pitones in ventre habebant. Congregatique sunt Philisthim et venerunt et castrametati sunt in Sunam. Congregavit autem et Saul universum Israhel et venit in Gelboe. Et vidit Saul castra Philisthinorum et timuit et expavit cor eius nimis. Consuluitque Dominum et non respondit ei neque per somnia neque per sacerdotes neque per prophetas. Dixitque Saul servis suis: Quaerite mihi mulierem habentem pithonem, ut vadam ad eam et sciscitabor per illam. Et dixerunt servi eius ad eum: Est mulier habens pithonem in Endor. Mutavit ergo habitum suum vestitusque est aliis vestimentis, et abiit ipse et duo viri cum eo, veneruntque ad mulierem nocte, et ait: Divina mihi in pithone et suscita mihi quem dixero tibi. Et ait mulier ad eum: Ecce tu nosti quanta fecerit Saul, et quomodo eraserit magos et ariolos de terra. Quare ergo insidiaris animae meae ut occidar? Et iuravit ei Saul in Domino dicens: Vivit Dominus quia non eveniet tibi quicquam mali propter hanc rem. Dixitque ei mulier: Quem suscitabo tibi? Qui ait: Suscita mihi Samuhelem. Cum autem vidisset mulier Samuhelem exclamavit voce magna, et dixit ad Saul: Quare imposuisti mihi? Tu es enim Saul. Dixitque ei rex: Noli timere. Quid vidisti? Et ait mulier ad Saul: Deos vidi ascendentes de terra. Dixitque ei: Qualis est forma eius? Quae ait: Vir senex ascendit et ipse amictus est pallio. Intellexit Saul quod Samuhel esset et inclinavit se super faciem suam et adoravit in terra. Dixit ergo Samuhel ad Saul: Quare inquietasti me ut suscitarer? Et ait Saul: Coartor nimis, siquidem Philisthim pugnant adversum me, et Deus recessit a me et exaudire me noluit neque in manu prophetarum neque per somnia. Vocavi ergo te ut ostenderes mihi quid faciam. Et ait Samuhel: Quid interrogas me, cum Dominus recesserit a te et transierit ad aemulum tuum? Faciet enim tibi Dominus sicut locutus est in manu mea, et scindet regnum de manu tua et dabit illud proximo tuo David, quia non oboedisti voci Domini neque fecisti iram furoris eius in Amalech. Idcirco quod pateris fecit tibi Dominus hodie. Et dabit Dominus etiam Israhel tecum in manus Philisthim. Cras autem tu et filii tui mecum eritis, sed et castra Israhel tradet Dominus in manus Philisthinorum. Statimque Saul cecidit porrectus in terram; extimuerat enim verba Samuhelis, et robur non erat in eo, quia non comederat panem tota die illa. Ingressa est itaque mulier illa ad Saul; conturbatus enim erat valde. Dixitque ad eum: Ecce oboedivit ancilla tua voci tuae, et posui animam meam in manu mea, et audivi sermones tuos quos locutus es ad me. Nunc igitur audi et tu vocem ancillae tuae, et ponam coram te buccellam panis, ut comedens convalescas et possis iter facere. Qui renuit et ait: Non comedam. Coegerunt autem eum servi sui et mulier, et tandem audita voce eorum surrexit de terra et sedit super lectum. Mulier autem illa habebat vitulum pascualem in domo et festinavit et occidit eum; tollensque farinam miscuit eam et coxit azyma, et posuit ante Saul et ante servos eius. Qui cum comedissent surrexerunt et ambulaverunt per totam noctem illam.

XXIX

Congregata sunt ergo Philisthinorum universa agmina in Afech, sed et Israhel castrametatus est super fontem qui erat in Iezrahel. Et satrapae quidem Philisthim incedebant in centuriis et milibus; David autem et viri eius erant in novissimo agmine cum Achis. Dixeruntque principes Philisthinorum ad Achis: Quid sibi volunt Hebraei isti? Et ait Achis ad principes Philisthinorum: Num ignoratis David qui fuit servus Saul regis Israhel, et est apud me multis diebus vel annis, et non inveni in eo quicquam mali ex die qua transfugit ad me usque in diem hanc? Irati sunt autem adversum eum principes Philisthinorum et dixerunt ei: Revertatur vir iste et sedeat in loco suo in quo constituisti eum, et non descendat nobiscum in proelium, ne fiat nobis adversarius cum proeliari coeperimus. Quomodo enim aliter poterit placare dominum suum nisi in capitibus nostris? Nonne iste est David cui cantabant in choris dicentes: Percussit Saul in milibus suis, et David in decem milibus suis? Vocavit ergo Achis David et ait ei: Vivit Dominus quia rectus es tu et bonus in conspectu meo, et exitus tuus et in-

introitus tuus mecum est in castris et non inveni in te quicquam mali ex die qua venisti ad me usque in diem hanc. sed satrapis non places. Revertere ergo et vade in pace et non offendas oculos satraparum Philistinorum. Dixitque David ad Achis. Quid enim feci et quid invenisti in me servo tuo a die qua fui in conspectu tuo usque in diem hanc ut non veniam et pugnem contra inimicos domini mei regis. Respondens autem Achis locutus est ad David. Scio quia bonus es tu in oculis meis sicut angelus dei. Sed principes Philistinorum dixerunt. Non ascendet nobiscum in proelium. Igitur consurge mane tu et servi domini tui qui venerunt tecum. Et cum de nocte surrexeritis et ceperit dilucescere pergite. Surrexit itaque de nocte David ipse et viri eius ut proficiscerentur mane et reverterentur ad terram Philistiim. Philistiim autem ascenderunt in Iezrahel.

XXX

Cumque venissent David et viri eius in Siceleg die tertia, Amalechite impetum fecerant ex parte australi in Siceleg et percusserant Siceleg et succenderant eam igni et captivas duxerant mulieres ex ea a minimo usque ad maximum et non interfecerant quemquam sed secum duxerant et pergebant itinere suo. Cum ergo venissent David et viri eius ad civitatem et invenissent eam succensam igni et uxores suas et filios suos et filias ductas esse captivas, levaverunt David et populus qui cum eo erant voces suas et planxerunt donec deficerent in eis lacrime. Siquidem et due uxores David captive ducte fuerant Achinoem Iezrahelites et Abigail uxor Nabal Carmeli. Et contristatus est David valde; volebat enim eum omnis populus lapidare quia amara erat anima uniuscuiusque viri super filiis suis et filiabus. Confortatus est autem in domino deo suo et ait ad Abiathar sacerdotem filium Abimelech. Applica ad me ephod. Et applicavit Abiathar ephod ad David. Et consuluit David dominum dicens. Persequar an non latrunculos hos et comprehendam eos. Dixitque ei dominus. Persequere; absque dubio enim comprehendes eos et excuties predam. Abiit ergo David ipse et sexcenti viri qui erant cum eo et venerunt usque ad torrentem Besor, et lassi quidam substiterunt. Persecutus est autem David ipse et quadringenti viri cum eo. Substiterant enim ducenti qui lassi transire non poterant torrentem Besor. Et invenerunt virum Egyptium in agro et adduxerunt eum ad David. Dederuntque ei panem ut comederet et biberet aquam, sed et fragmen massae caricarum et duas ligaturas uve passe. Que cum comedisset, reversus est spiritus eius et refocillatus est. Non enim comederat panem neque biberat aquam tribus diebus et tribus noctibus. Dixitque ei David. Cuius es tu, vel unde et quo pergis. Qui ait. Puer Egyptius ego sum, servus viri Amalechite. Dereliquit autem me dominus meus quia egrotare cepi nudius tertius. Siquidem nos erupimus ad australem plagam Cerethi et contra Iudam et ad meridiem Caleb, et Siceleg succendimus igni. Dixitque ei David. Potes me ducere ad istum cuneum. Qui ait. Iura mihi per deum quod non occidas me et non tradas me in manus domini mei, et ducam te ad cuneum istum. Et cum duxisset eum, ecce illi discumbebant super faciem universe terre comedentes et bibentes et quasi festum celebrantes diem pro cuncta preda et spoliis que ceperant de terra Philistiim et de terra Iuda. Et percussit eos David a vespere usque ad vesperam alterius diei, et non evasit ex eis quispiam nisi quadringenti viri adolescentes qui ascenderant camelos et fugerant. Eruit ergo David omnia que tulerant Amalech, et duas uxores suas eruit. Nec defuit quicquam a parvo usque ad magnum tam de filiis quam de filiabus et de spoliis et quecumque rapuerant; omnia reduxit David. Et tulit universos greges et armenta et minavit ante faciem suam. Dixeruntque. Hec est preda David. Venit autem David ad ducentos viros qui lassi substiterant nec sequi potuerant David, et residere eos iusserat in torrente Besor. Qui egressi sunt obviam David et populo qui erant cum eo. Accedens autem David ad populum salutavit eos pacifice. Respondensque omnis vir pessimus et iniquus de viris qui ierant cum David dixit. Quia non venerunt nobiscum, non dabimus eis quicquam de preda quam eruimus, sed sufficiat unicuique uxor sua et filii; quos cum acceperint recedant. Dixit autem David. Non sic facietis fratres mei de his que tradidit dominus nobis et custodivit nos et dedit latrunculos qui eruperant adversum nos in manus nostras. Nec audiet vos quisquam super sermone hoc. Equa enim pars erit descendentis ad prelium et remanentis ad sarcinas, et similiter divident. Et factum est hoc ex die illa et deinceps constitutum et prefinitum et quasi lex in Israhel usque in diem hanc. Venit ergo David in Siceleg et misit dona de preda senioribus Iuda proximis suis dicens. Accipite benedictionem de preda hostium domini, his qui erant in Bethel et qui in Ramoth ad meridiem et qui in Iether et qui in Aroer et qui in Sephamoth et qui in Esthamo et qui in Rachal et qui in urbibus Ierameel et qui in urbibus Ceni et qui in Arama et qui in lacu Asan et qui in Athach et qui in Hebron reliquisque qui erant in his locis in quibus commoratus fuerat David ipse et viri eius.

XXXI

Philistiim autem pugnabant adversum Israhel, et fugerunt viri Israhel ante faciem Philistiim et ceciderunt interfecti in monte Gelboe. Irrueruntque Philistiim in Saul et in filios eius et percusserunt Ionathan et Aminadab et Melchisue filios Saul. Totumque pondus prelii versum est in Saul, et consecuti sunt eum viri sagittarii, et vulneratus est vehementer a sagittariis. Dixitque Saul ad armigerum suum. Evagina gladium tuum et percute me, ne forte veniant incircumcisi isti et interficiant me illudentes mihi. Et noluit armiger eius. Fuerat enim nimio terrore perterritus. Arripuit itaque Saul gladium et irruit super eum. Quod cum vidisset armiger eius, videlicet quod mortuus esset Saul, irruit etiam ipse super gladium suum et mortuus est cum eo. Mortuus est ergo Saul et tres filii eius et armiger illius et universi viri eius in die illa pariter. Videntes autem viri Israhel qui erant trans vallem et trans Iordanem quod fugissent viri Israhelite et quod mortuus esset Saul et filii eius re

reliquerunt civitates suas et fugerunt, venerunt que philistiim et habitaverunt ibi. Facta autem die altera venerunt philistei ut spoliarent interfectos et invenerunt Saul et tres filios eius iacentes in monte Gelboe. Et praeciderunt caput Saul et spoliaverunt eum armis. Et miserunt in terram philistinorum per circuitum. ut annuntiaretur in templo idolorum et in populis. Et posuerunt arma eius in templo Astaroth, corpus vero eius suspenderunt in muro Bethsan. Quod cum audissent habitatores Iabes Galaad quaecumque fecerant philistiim Saul, surrexerunt omnes viri fortissimi. et ambulaverunt tota nocte. et tulerunt cadaver Saul et cadavera filiorum eius de muro Bethsan. veneruntque in Iabes et combusserunt ea igni. Et tulerunt ossa eorum et sepelierunt in nemore Iabes et ieiunaverunt .vii. diebus.

Factum est autem postquam mortuus est Saul ut David reverteretur a caede Amalech et maneret in Siceleg duos dies. In die autem tertia apparuit homo veniens de castris Saul veste conscissa et pulvere aspersus caput. Et ut venit ad David cecidit super faciem suam et adoravit. Dixitque ad eum David. Unde venis? Qui ait ad eum. De castris Israhel fugi. Et dixit ad eum David. Quod est verbum quod factum est? indica michi. Qui ait. Fugit populus ex proelio et multi corruentes e populo mortui sunt. Sed et Saul et Ionathas filius eius interierunt. Dixitque David ad adolescentem qui nuntiabat ei. Unde scis quia mortuus est Saul et Ionathas filius eius? Ait adolescens qui narrabat ei. Casu veni in montem Gelboe et Saul incumbebat super hastam suam. Porro currus et equites appropinquabant ei. Et conversus post tergum suum vidensque me vocavit. Cui cum respondissem adsum. dixit michi. Quisnam es tu? Et aio ad eum. Amalechites sum. Et locutus est michi. Sta super me et interfice me. quoniam tenent me angustiae et adhuc tota anima mea in me est. Stansque super eum occidi illum. Sciebam enim quod vivere non poterat post ruinam. Et tuli diadema quod erat in capite eius. et armillam de brachio illius. et attuli ad dominum meum huc. Apprehendens autem David vestimenta sua scidit. omnesque viri qui erant cum eo. Et planxerunt et fleverunt et ieiunaverunt usque ad vesperam super Saul et super Ionathan filium eius et super populum domini et super domum Israhel quod corruissent gladio. Dixitque David ad iuvenem qui nuntiaverat ei. Unde es tu? Qui respondit. Filius hominis advenae amalechitae ego sum. Et ait David ad eum. Quare non timuisti mittere manum tuam ut occideres christum domini? Vocansque David unum de pueris suis ait. Accedens irrue in eum. Qui percussit eum et mortuus est. Et ait ad eum David. Sanguis tuus super caput tuum. os enim tuum locutum est adversum te dicens. Ego interfeci christum domini. Planxit autem David planctum huiuscemodi super Saul et super Ionathan filium eius. et ait. Considera Israhel pro his qui mortui sunt super excelsa tua vulnerati. Inclitus Israhel super montes tuos interfecti sunt. Quomodo ceciderunt fortes? Nolite annuntiare in Geth. neque annuntietis in compitis Ascalonis. ne forte laetentur filiae philistiim. ne exultent filiae incircumcisorum. Montes Gelboe nec ros nec pluvia veniant super vos. neque sint agri primitiarum. quia ibi abiectus est clipeus fortium clipeus Saul quasi non esset unctus oleo. A sanguine interfectorum. ab adipe fortium. sagitta Ionathae numquam abiit retrorsum et gladius Saulis non est reversus inanis. Saul et Ionathas amabiles et decori in vita sua. in morte quoque non sunt divisi. aquilis velociores. leonibus fortiores. Filiae Israhel super Saul flete. qui vestiebat vos coccino in deliciis. qui praebebat ornamenta aurea cultui vestro. Quomodo ceciderunt fortes in proelio? Ionathas in excelsis tuis occisus es. Doleo super te frater mi Ionatha decore nimis. et amabilis super amorem mulierum. Sicut mater unicum amat filium ita ego te diligebam. Quomodo ceciderunt robusti et perierunt arma bellica.

C. II

Igitur post haec consuluit David dominum dicens. Num ascendam in unam de civitatibus Iuda? Et ait dominus ad eum. Ascende. Dixitque David ad eum. Quo ascendam? Et respondit ei. In Ebron. Ascendit ergo David et duae uxores eius. Achinoem Iezrahelites et Abigail uxor Nabal Carmeli. Sed et viros qui erant cum eo duxit David singulos cum domo sua. et manserunt in oppidis Ebron. Veneruntque viri Iuda et unxerunt ibi David. ut regnaret super domum Iuda. Et nuntiatum est David quod viri Iabes Galaad sepelissent Saul. Misit ergo David nuntios ad viros Iabes Galaad. dixitque ad eos. Benedicti vos a domino qui fecistis misericordiam hanc cum domino vestro Saul. et sepelistis eum. Et nunc retribuet vobis dominus misericordiam et veritatem. Sed et ego reddam gratiam eo quod fecistis verbum istud. Confortentur manus vestrae et estote filii fortitudinis. Licet enim mortuus sit dominus vester Saul. tamen me unxit domus Iuda in regem sibi. Abner autem filius Ner princeps exercitus Saul tulit Hisboseth filium Saul. et circumduxit eum per castra. regemque constituit super Galaad et super Gessuri et super Iezrahel et super Effraim et super Beniamin. et super Israhel universum. Quadraginta annorum erat Hisboseth filius Saul cum regnare coepisset super Israhel. et duobus annis regnavit. Sola autem domus Iuda sequebatur David. Et fuit numerus dierum quos commoratus est David in Ebron imperans super domum Iuda .vii. annorum et .vi. mensium. Egressusque est Abner filius Ner et pueri Hisboseth filii Saul de castris in Gabaon. Porro Ioab filius Sarviae et pueri David egressi sunt. et occurrerunt eis iuxta piscinam Gabaon. Et cum in unum convenissent e regione sederunt hii ex una parte piscinae et illi ex altera. Dixitque Abner ad Ioab. Surgant pueri et ludant coram nobis. Et respondit Ioab. Surgant. Surrexerunt ergo et transierunt numero .xii. de Beniamin ex parte Hisboseth filii Saul. et .xii. de pueris

David. Adprehensoque unusquisque capite comparis sui defixit gladium in latus contrarii, et ceciderunt simul: vocatumque est nomen loci illius ager robustorum in Gabaon. Et ortum est bellum durum satis in die illa. Fugatusque est Abner et viri Israel a pueris David. Erant autem ibi tres filii Sarvie, Ioab et Abisai et Asael. Porro Asael cursor velocissimus fuit quasi unus de capreis que morantur in silvis. Persequebatur autem Asael Abner et non declinavit ad dexteram sive ad sinistram omittens persequi Abner. Respexit itaque Abner post tergum suum et ait: Tune es Asael? Qui respondit: Ego sum. Dixitque ei Abner: Vade ad dexteram sive ad sinistram et apprehende unum de adolescentibus et tolle tibi spolia eius. Noluit autem Asael omittere quin urgeret eum. Rursumque locutus est Abner ad Asael: Recede, noli me persequi, ne compellar confodere te in terra, et levare non potero faciem meam ad Ioab fratrem tuum. Qui audire contempsit et noluit declinare. Percussit ergo eum Abner aversa hasta in inguine et transfodit, et mortuus est in eodem loco. Omnesque qui transibant per locum illum in quo ceciderat Asael et mortuus erat subsistebant. Persequentibus autem Ioab et Abisai fugientem Abner, sol occubuit. Et venerunt usque ad collem aque ductus qui est ex adverso vallis itineris deserti in Gabaon. Congregatique sunt filii Beniamin ad Abner et conglobati in unum cuneum steterunt in summitate tumuli unius. Et exclamavit Abner ad Ioab et ait: Num usque ad internitionem tuus mucro deseviet? An ignoras quod periculosa sit desperatio? Usquequo non dicis populo ut omittat persequi fratres suos? Et ait Ioab: Vivit Dominus, si locutus fuisses, mane recessisset populus persequens fratres suos. Insonuit autem Ioab bucina et stetit omnis exercitus, nec persecuti sunt ultra Israel, neque inierunt certamen. Abner autem et viri eius abierunt per campestria Moab tota nocte illa, et transierunt Iordanem, et lustrata omni Bethoron venerunt ad castra. Porro Ioab reversus omisso Abner congregavit omnem populum. Et defuerunt de pueris David decem et novem viri excepto Asaele. Servi autem David percusserunt de Beniamin et de viris qui erant cum Abner trecentos sexaginta, qui et mortui sunt. Tuleruntque Asael et sepelierunt eum in sepulchro patris sui in Bethleem. Et ambulaverunt tota nocte Ioab et viri qui erant cum eo, et in ipso crepusculo pervenerunt in Ebron.

## III

Facta est autem longa concertatio inter domum Saul et inter domum David, David proficiens et semper seipso robustior, domus autem Saul decrescens cotidie. Natique sunt filii David in Ebron. Fuitque primogenitus eius Amnon de Achinoem Iezraelitide, et post eum Celaab de Abigail uxore Naval Carmeli. Porro tertius Absalon filius Maacha filie Tholomai regis Gessur. Quartus autem Adonias filius Aggith. Et quintus Saphatias filius Abital. Sextus quoque Iethraam de Egla uxore David. Hii nati sunt filii David in Ebron. Cum ergo esset prelium inter domum Saul et domum David, Abner filius Ner regebat domum Saul. Fuerat autem Sauli concubina nomine Respha filia Achia. Dixitque Hisboseth ad Abner: Quare ingressus es ad concubinam patris mei? Qui iratus nimis propter verba Hisboseth ait: Numquid caput canis ego sum adversum Iudam hodie, qui fecerim misericordiam super domum Saul patris tui et super fratres et proximos eius, et non tradidi te in manus David? Et tu requisisti in me quod argueres pro muliere hodie? Hec faciat Deus Abner et hec addat ei, nisi quomodo iuravit Dominus David sic faciam cum eo, ut transferatur regnum de domo Saul et elevetur thronus David super Israel et super Iudam a Dan usque Bersabee. Et non potuit respondere ei quicquam, quia metuebat illum. Misit ergo Abner nuntios ad David pro se dicentes: Cuius est terra? Et ut loquerentur: Fac mecum amicitias, et erit manus mea tecum, et reducam ad te universum Israel. Qui ait: Optime, ego faciam amicitias tecum, sed unam rem peto a te dicens: Non videbis faciem meam antequam adduxeris Michol filiam Saul, et sic venies et videbis me. Misit autem nuntios David ad Hisboseth filium Saul dicens: Redde uxorem meam Michol quam despondi michi centum preputiis Philistinorum. Misit ergo Hisboseth et tulit eam a viro suo Phaltiel filio Lais. Sequebaturque eam vir suus plorans usque Baurim. Et dixit ad eum Abner: Vade et revertere. Qui reversus est. Sermonem quoque intulit Abner ad seniores Israel dicens: Tam heri quam nudius tertius querebatis David ut regnaret super vos. Nunc ergo facite, quoniam Dominus locutus est ad David dicens: In manu servi mei David salvabo populum meum Israel de manu Philisthim et omnium inimicorum eius. Locutus est autem Abner etiam ad Beniamin, et abiit ut loqueretur ad David in Ebron omnia que placuerant Israeli et universo Beniamin. Venitque ad David in Ebron cum viginti viris, et fecit David Abner et viris eius qui venerant cum eo convivium. Et dixit Abner ad David: Surgam ut congregem ad te dominum meum regem omnem Israel, et ineam tecum fedus, et imperes omnibus sicut desiderat anima tua. Cum ergo deduxisset David Abner et ille isset in pace, statim pueri David et Ioab venerunt cesis latronibus cum preda magna nimis. Abner autem non erat cum David in Ebron, quia iam dimiserat eum et profectus fuerat in pace. Et Ioab et omnis exercitus qui erant cum eo postea venerunt. Nuntiatum est itaque Ioab a narrantibus: Venit Abner filius Ner ad regem, et dimisit eum et abiit in pace. Et ingressus est Ioab ad regem et ait: Quid fecisti? Ecce venit Abner ad te. Quare dimisisti eum et abiit et recessit? Ignoras Abner filium Ner, quoniam ad hoc venit ut deciperet te et sciret exitum tuum et introitum tuum et nosset omnia que agis? Egressus itaque Ioab a David misit nuntios post Abner et reduxit eum a cisterna Sira ignorante David. Cumque rediisset Abner in Ebron, seorsum adduxit eum Ioab ad medium porte ut loqueretur ei in dolo, et percussit eum ibi in inguine, et mortuus est in ultionem sanguinis fratris sui Asael. Quod cum audisset David rem iam gestam, ait: Mundus

ergo sum et regnum meum apud Dominum usque in sempiternum a sanguine Abner filii Ner. et veniat super caput Ioab et super omnem domum patris eius; nec deficiat de domo Ioab fluxum seminis sustinens et leprosus et tenens fusum et cadens gladio et indigens pane. Igitur Ioab et Abisai frater eius interfecerunt Abner, eo quod occidisset Asahel fratrem eorum in Gabaon in proelio. Dixit autem David ad Ioab et ad omnem populum qui erat cum eo: Scindite vestimenta vestra et accingimini saccis, et plangite ante exequias Abner. Porro rex David sequebatur feretrum. Cumque sepelissent Abner in Hebron, levavit rex David vocem suam et flevit super tumulum Abner; flevit autem et omnis populus. Plangensque rex et lugens Abner ait: Nequaquam ut mori solent ignavi mortuus est Abner. Manus tuae non sunt ligatae, et pedes tui non sunt compedibus aggravati; sed sicut solent cadere coram filiis iniquitatis, sic corruisti. Congeminansque omnis populus flevit super eum. Cumque venisset omnis multitudo cibum capere cum David, clara adhuc die, iuravit David dicens: Haec faciat mihi Deus et haec addat, si ante occasum solis gustavero panem vel aliud quicquam. Omnisque populus audivit, et placuerunt eis cuncta quae fecit rex in conspectu totius populi. Et cognovit omne vulgus et universus Israel in die illa, quoniam non actum fuisset a rege ut occideretur Abner filius Ner. Dixit quoque rex ad servos suos: Num ignoratis quoniam princeps et maximus cecidit hodie in Israel? Ego autem adhuc delicatus et unctus rex; porro viri isti filii Sarviae duri mihi sunt. Retribuat Dominus facienti malum iuxta malitiam suam.

IIII

Audivit autem filius Saul quod cecidisset Abner in Hebron, et dissolutae sunt manus eius, omnisque Israel perturbatus est. Duo autem viri principes latronum erant filio Saul, nomen uni Baana et nomen alteri Rechab, filii Remmon Berothitae de filiis Beniamin; siquidem et Beroth reputata est in Beniamin. Et fugerunt Berothitae in Gethaim, fueruntque ibi advenae usque in tempus illud. Erat autem Ionathan filio Saul filius debilis pedibus; quinquennis enim fuit quando venit nuntius de Saul et Ionathan ex Iezrahel. Tollens itaque eum nutrix sua fugit; cumque festinaret ut fugeret, cecidit et claudus effectus est; habuitque vocabulum Miphiboseth. Venientes igitur filii Remmon Berothitae, Rechab et Baana, ingressi sunt fervente die domum Isboseth, qui dormiebat super stratum suum meridie. Et ostiaria domus purgans triticum obdormivit. Ingressi sunt autem domum latenter assumentes spicas tritici, et percusserunt eum in inguine Rechab et Baana frater eius, et fugerunt. Cum autem ingressi fuissent domum, ille dormiebat super lectum suum in conclavi, et percutientes interfecerunt eum, sublatoque capite eius abierunt per viam deserti tota nocte. Et attulerunt caput Isboseth ad David in Hebron, dixeruntque ad regem: Ecce caput Isboseth filii Saul inimici tui qui quaerebat animam tuam; et dedit Dominus domino meo regi ultionem hodie de Saul et de semine eius. Respondens autem David Rechab et Baana fratri eius filiis Remmon Berothitae dixit ad eos: Vivit Dominus qui eruit animam meam de omni angustia, quoniam eum qui annuntiaverat mihi et dixerat Mortuus est Saul, qui putabat se prospera nuntiare, tenui et occidi eum in Siceleg, cui oportebat me dare mercedem pro nuntio; quanto magis nunc cum homines impii interfecerunt virum innoxium in domo sua super lectum suum, non quaeram sanguinem eius de manu vestra et auferam vos de terra? Praecepit itaque David pueris suis, et interfecerunt eos; praecidentesque manus et pedes eorum suspenderunt eos super piscinam in Hebron. Caput autem Isboseth tulerunt et sepelierunt in sepulchro Abner in Hebron.

V

Et venerunt universae tribus Israel ad David in Hebron dicentes: Ecce nos os tuum et caro tua sumus. Sed et heri et nudiustertius cum esset Saul rex super nos, tu eras educens et reducens Israel; dixit autem Dominus ad te: Tu pasces populum meum Israel, et tu eris dux super Israel. Venerunt quoque et seniores de Israel ad regem in Hebron, et percussit cum eis rex David foedus in Hebron coram Domino; unxeruntque David in regem super Israel. Filius triginta annorum erat David cum regnare coepisset, et quadraginta annis regnavit. In Hebron regnavit super Iudam septem annis et sex mensibus; in Ierusalem autem regnavit triginta tribus annis super omnem Israel et Iudam. Et abiit rex et omnes viri qui erant cum eo in Ierusalem ad Iebusaeum habitatorem terrae; dictumque est David ab eis: Non ingredieris huc nisi abstuleris caecos et claudos dicentes: Non ingredietur David huc. Cepit autem David arcem Sion, haec est civitas David. Proposuerat enim David in die illa praemium ei qui percussisset Iebusaeum et tetigisset domatum fistulas, et abstulisset caecos et claudos odientes animam David. Idcirco dicitur in proverbio: Caecus et claudus non intrabunt in templum. Habitavit autem David in arce et vocavit eam civitatem David; et aedificavit per gyrum a Mello et intrinsecus. Et ingrediebatur proficiens atque succrescens, et Dominus Deus exercituum erat cum eo. Misit quoque Hiram rex Tyri nuntios ad David et ligna cedrina et artifices lignorum et artifices lapidum ad parietes, et aedificaverunt domum David. Et cognovit David quoniam confirmasset eum Dominus regem super Israel, et quoniam exaltasset regnum eius super populum suum Israel. Accepit ergo David adhuc concubinas et uxores de Ierusalem postquam venerat de Hebron; natique sunt David et alii filii et filiae. Et haec nomina eorum qui nati sunt ei in Ierusalem: Samua et Sobab et Nathan et Salomon et Iebaar et Helisua et Nepheg et Iaphia et Elisama et Elioda et Eliphaleth. Audierunt ergo Philisthiim quod unxissent David regem super Israel, et ascenderunt universi ut quaererent David; quod cum audisset David, descendit in praesidium. Philisthiim autem venientes diffusi sunt in valle Raphaim. Et consuluit David Dominum dicens: Si ascendam ad Philisthiim, et si dabis eos in manu mea? Et dixit Dominus ad David: Ascende, quia tradens dabo Philisthiim in manu tua. Venit ergo David in Baalpharasim, et percussit eos ibi et dixit: Divisit Dominus inimicos meos coram me sicut dividuntur aquae. Propterea vocatum est nomen loci illius Baalpharasim. Et reliquerunt ibi sculptilia sua quae et

ut david et viri eius. Et addiderunt adhuc Philisthiim ut ascenderent et diffusi sunt in valle Raphaim. Consuluit autem david dominum: Si ascendam contra Philistheos et tradas eos in manus meas? Qui respondit: Non ascendas, sed gira post tergum eorum, et venies ad eos ex adverso pirorum. Et cum audieris sonitum clamoris gradientis in cacumine pirorum, tunc inibis prelium, quia tunc egredietur dominus ante faciem tuam, ut percutiat castra Philisthinorum. Fecit itaque david sicut preceperat dominus, et percussit Philistheum de Gabaa usque dum venias Gazer.

C VI

Congregavit autem david rursum omnes electos ex Israel xxx. milia. Surrexitque et abiit et universus populus qui erat cum eo de viris Iuda, ut adducerent archam dei super quam invocatum est nomen domini exercituum sedentis in cherubim super eam. Et imposuerunt archam dei super plaustrum novum. Cumque tulissent eam de domo Aminadab qui erat in Gabaa, custodiens archam domini, Ahio precedebat archam. David autem et omnis Israel ludebant coram domino in omnibus lignis fabrefactis et citharis et lyris et tympanis et sistris et cymbalis. Postquam autem venerunt ad aream Nachon, extendit manum suam Oza ad archam dei et tenuit eam, quoniam calcitrabant boves et declinaverunt eam. Iratusque est indignatione dominus contra Ozam, et percussit eum super temeritate, qui mortuus est ibi iuxta archam dei. Contristatus est autem david eo quod percussisset dominus Ozam, et vocatum est nomen loci illius Percussio Oze usque in diem hanc. Et extimuit david dominum in die illa dicens: Quomodo ingredietur ad me archa domini? Et noluit divertere ad se archam domini in civitatem david, sed divertit eam in domum Obededom Gethei. Et habitavit archa domini in domo Obededom Gethei tribus mensibus, et benedixit dominus Obededom et omnem domum eius. Nuntiatumque est regi david quia benedixisset dominus Obededom et omnia eius propter archam dei. Dixitque david: Ibo et reducam archam cum benedictione in domum meam. Abiit ergo david et adduxit archam dei de domo Obededom in civitatem david cum gaudio. Et erant cum david vii. chori et victima vituli. Cumque transcendissent qui portabant archam domini sex passus, immolabat bovem et arietem. Et david saltabat totis viribus ante dominum. Porro david erat accinctus ephod lineo. Et david et omnis domus Israel ducebant archam testamenti domini in iubilo et in clangore buccine. Cumque intrasset archa domini civitatem david, Michol filia Saul prospiciens per fenestram vidit regem david subsilientem atque saltantem coram domino, et despexit eum in corde suo. Et introduxerunt archam dei et posuerunt eam in loco suo in medio tabernaculi quod tetenderat ei david. Et obtulit david holocausta coram domino et pacifica. Cumque complesset offerens holocausta et pacifica, benedixit populo in nomine domini exercituum. Et partitus est universe multitudini exercitum Israel tam viro quam mulieri singulis collyridam panis unam et assaturam bubale carnis unam et similam frixam oleo. Et abiit omnis populus unusquisque in domum suam. Reversusque est david ut benediceret domui sue. Et egressa Michol filia Saul in occursum david ait: Quam gloriosus fuit hodie rex Israel discooperiens se ante ancillas servorum suorum, et nudatus est quasi si nudetur unus de scurris. Dixitque david ad Michol: Vivit dominus quia ludam ante dominum qui elegit me potius quam patrem tuum et quam omnem domum eius, et precepit michi ut essem dux super populum domini Israel. Et ludam et vilior fiam plusquam factus sum, et ero humilis in oculis meis; et cum ancillis de quibus locuta es gloriosior apparebo. Igitur Michol filie Saul non est natus filius usque in diem mortis sue.

C VII

Factum est autem cum sedisset rex in domo sua et dominus dedisset ei requiem undique ab universis inimicis suis, dixit ad Nathan prophetam: Videsne quod ego habitem in domo cedrina et archa dei posita sit in medio pellium? Dixitque Nathan ad regem: Omne quod est in corde tuo vade fac, quia dominus tecum est. Factum est autem in nocte illa, et ecce sermo domini ad Nathan dicens: Vade et loquere ad servum meum david: Hec dicit dominus: Numquid tu edificabis michi domum ad habitandum? Neque enim habitavi in domo ex die qua eduxi filios Israel de terra Egypti usque in diem hanc, sed ambulabam in tabernaculo et in tentorio. Per cuncta loca que transivi cum omnibus filiis Israel, numquid loquens locutus sum ad unam de tribubus Israel cui precepi ut pasceret populum meum Israel dicens: Quare non edificastis michi domum cedrinam? Et nunc hec dices servo meo david: Hec dicit dominus exercituum: Ego tuli te de pascuis sequentem greges, ut esses dux super populum meum Israel. Et fui tecum in omnibus ubicumque ambulasti, et interfeci universos inimicos tuos a facie tua, fecique tibi nomen grande iuxta nomen magnorum qui sunt in terra. Et ponam locum populo meo Israel et plantabo eum et habitabit sub eo et non turbabitur amplius, nec addent filii iniquitatis ut affligant eum sicut prius, ex die qua constitui iudices super populum meum Israel; et requiem dabo tibi ab omnibus inimicis tuis. Predicitque tibi dominus quod domum faciat tibi. Cumque completi fuerint dies tui et dormieris cum patribus tuis, suscitabo semen tuum post te quod egredietur de utero tuo, et firmabo regnum eius. Ipse edificabit domum nomini meo, et stabiliam thronum regni eius usque in sempiternum. Ego ero illi in patrem, et ipse erit michi in filium. Qui si inique aliquid gesserit, arguam eum in virga virorum et in plagis filiorum hominum. Misericordiam autem meam non auferam ab eo sicut abstuli a Saul quem amovi a facie mea. Et fidelis erit domus tua et regnum tuum usque in sempiternum ante faciem meam, et thronus tuus erit firmus iugiter. Secundum omnia verba hec et iuxta universam visionem istam sic locutus est Nathan ad david. Ingressus est autem rex david et sedit coram domino et dixit: Quis ego sum domine deus, et que domus mea, quia adduxisti me huc usque? Sed et hoc parvum est in conspectu tuo domine deus, nisi loquereris et de domo servi

ante

nitum in longinquum: Ista est enim lex adam domine deus. Quid ergo addere poterit david ad huc ut loquatur ad te? tu enim scis servum tuum domine deus. Propter verbum tuum et secundum cor tuum fecisti omnia magnalia hec ita ut notum faceres servo tuo. Idcirco magnificatus es domine deus. quia non est similis tui. nec est deus extra te in omnibus que audivimus auribus nostris. Que est autem ut populus tuus israel gens in terra propter quam ivit deus ut redimeret eam sibi in populum. et poneret sibi nomen. Faceretque eis magnalia et orribilia super terram a facie populi tui. quem redemisti tibi ex egipto gentem et deum eius. Et firmasti tibi populum tuum israel in populum sempiternum. Et tu domine factus es eis in deum. Nunc ergo domine deus verbum quod locutus es super servum tuum et super domum eius suscita in sempiternum. et fac sicut locutus es. ut magnificetur nomen tuum usque in sempiternum. atque dicatur. Dominus exercituum deus super israel. et domus servi tui david erit stabilita coram domino. Quia tu domine exercituum deus israel revelasti aurem servi tui dicens. Domum edificabo tibi. propterea invenit servus tuus cor suum. ut oraret te oratione hac. Nunc ergo domine deus. es tu et verba tua erunt vera. Locutus es enim ad servum tuum bona hec. Incipe igitur et benedic domui servi tui ut sit in sempiternum coram te. Quia tu domine deus locutus es. et benedictione tua benedicetur domus servi tui in sempiternum.



Factum est autem post hec percussit david philistiim et humiliavit eos. et tulit david frenum tributi de manu philistinorum. et percussit moab. et mensus est eos funiculo coequans terre. Mensus est autem duos funiculos. unum ad occidendum. et unum ad vivificandum. Factusque est moab serviens david sub tributo. Et percussit david adadezer filium roob regem soba quando profectus est ut dominaretur super flumen eufraten. Et captis david ex parte eius mille. dcc. equitibus. et. xx. milibus peditum. subnervavit omnes iugales curruum. Dereliquit autem ex eis. c. currus. Venit quoque siria damasci ut presidium ferret adadezer regi soba. Et percussit david de siria. xxii. milia virorum. et posuit david presidium in siria damasci. Factaque est siria david serviens sub tributo. Servavitque dominus david in omnibus ad quecumque profectus est. Et tulit david arma aurea que habebant servi adadezer. et detulit ea in iherusalem. Et de bete et de beroth civitatibus adadezer. tulit rex david es multum nimis. de quo fecit salomon omnia vasa erea in templo. et mare eneum et columpnas et altare. Audivit autem thou rex emath quod percussisset david omne robur adadezer. et misit thou ioram filium suum ad regem david ut salutaret eum congratulans. et gratias ageret eo quod expugnasset adadezer. et percussisset eum. Hostis quippe erat thou adadezer. et in manu eius erant vasa argentea et vasa aurea. et vasa erea. Que et ipsa sanctificavit rex david domino cum argento et auro que sanctificaverat de universis gentibus quas subegerat de siria. et moab et filiis amon. et philistiim. et amalech. et de manubiis adadezer filii roob regis soba. Fecit quoque david sibi nomen. cum reverteretur capta siria in valle salinarum cesis. xviii. milibus. et in gebelem ad. xviii. milia. et posuit in idumea custodes. Statuitque presidium. et facta est universa idumea serviens david. Et servavit dominus david in omnibus ad quecumque profectus est. Et regnavit david super omnem israel. Faciebat quoque david iudicium et iustitiam omni populo suo. Ioab autem filius sarvie erat super exercitum. Porro iosaphat filius achilud erat a commentariis. et sadoch filius achitob. et achimelech filius abiathar erant sacerdotes. et saraias scriba. Banaias autem filius ioiade super cerethi et phelethi. Filii autem david sacerdotes erant.



Et dixit david. Putasne est aliquis qui remanserit de domo saul. ut faciam cum eo misericordiam propter ionathan? Erat autem de domo saul servus nomine siba. Quem cum vocasset ad se rex. dixit ei. Tune es siba? Et ille respondit. Ego sum servus tuus. Et ait rex. Num superest aliquis de domo saul ut faciam misericordiam dei cum eo? Dixitque siba regi. Superest ionathe filius debilis pedibus. Ubi inquid est? Et siba ad regem. Ecce ait in domo est machir filii amihel in lodabar. Misit ergo rex david et tulit eum de domo machir filii amihel de lodabar. Cum autem venisset miphiboseth filius ionathan filii saul ad david. corruit in faciem suam. et adoravit. Dixitque david. Miphiboseth? Qui respondit. Adsum servus tuus. Et ait ei david. Ne timeas quia faciens faciam in te misericordiam propter ionathan patrem tuum. et restituam tibi omnes agros saul patris tui. et tu comedes panem in mensa mea semper. Qui adorans eum dixit. Quis ego sum servus tuus quoniam respexisti super canem mortuum similem mei? Vocavit itaque rex sibam puerum saul. et dixit ei. Omnia quecumque fuerunt saul. et universam domum eius dedi filio domini tui. Operare igitur ei terram tu et filii tui. et servi tui. et inferes filio domini tui cibos ut alatur. Miphiboseth autem filius domini tui comedet panem semper super mensam meam semper. Erant autem sibe. xv. filii. et xx. servi. Dixitque siba ad regem. Sicut iussisti domine mi rex servo tuo. sic faciet servus tuus. Et miphiboseth comedet super mensam tuam quasi unus de filiis regis. Habebat autem miphiboseth filium parvulum nomine micha. Omnis vero cognatio domus sibe. serviebat miphiboseth. Porro miphiboseth habitabat in iherusalem. quia de mensa regis iugiter vescebatur. et erat claudus utroque pede.



Factum est autem post hec ut moreretur rex filiorum amon. et regnaret amon filius eius pro eo. Dixitque david. Faciam misericordiam cum amon filio naas sicut fecit pater eius mecum misericordiam. Misit ergo david consolans eum per servos suos super patris interitum. Cum autem venissent servi david in terram filiorum amon. dixerunt principes filiorum amon ad amon dominum suum. Putas quod propter honorem patris tui david miserit ad te consolatores. et non ideo ut investigaret et exploraret civitatem et everteret eam misit david servos suos ad te? Tulit itaque amon servos david. rasitque dimidiam partem barbe eorum. et precidit vestes eorum medias usque ad nates. et dimisit eos. Quod cum nuntiatum esset david misit in occursum eorum. Erant enim viri confusi turpiter valde. et mandavit eis david dicens. Manete in iherico donec crescat barba vestra.

et tunc revertimini. Videntes autem filii Amon quod iniuriam fecissent David, miserunt et conduxerunt mercede Syrum Roob et Syrum Soba xx milia peditum, et a rege Maacha mille viros, et ab Istob xii milia virorum. Quod cum audisset David, misit Ioab et omnem exercitum bellatorum. Egressi sunt ergo filii Amon et direxerunt aciem ante ipsum in introitu porte. Syrus autem Soba et Roob et Istob et Maacha seorsum erant in campo. Videns igitur Ioab quod preparatum esset adversum se prelium et ex adverso et post tergum, elegit sibi ex omnibus electis Israel et instruxit aciem contra Syrum. Reliquam autem partem populi tradidit Abisai fratri suo, qui direxit aciem contra filios Amon. Et ait Ioab: Si prevaluerint adversum me Syri, eris michi in adiutorium; si autem filii Amon prevaluerint adversum te, auxiliabor tibi. Esto vir fortis et pugnemus pro populo nostro et civitate Dei nostri; Dominus autem faciat quod bonum est in conspectu suo. Iniit itaque Ioab et populus qui erat cum eo certamen contra Syros; qui statim fugerunt a facie eius. Filii autem Amon videntes quod fugissent Syri, fugerunt et ipsi a facie Abisai et ingressi sunt civitatem. Reversusque est Ioab a filiis Amon et venit Ierusalem. Videntes igitur Syri quoniam corruissent coram Israel, congregati sunt pariter. Misitque Adadezer et eduxit Syros qui erant trans fluvium, et adduxit exercitum eorum. Sobac autem magister militie Adadezer erat princeps eorum. Quod cum nuntiatum esset David, contraxit omnem Israel et transivit Iordanem venitque in Helam; et direxerunt aciem Syri ex adverso David et pugnaverunt contra eum. Fugeruntque Syri a facie Israel, et occidit David de Syris dcc currus et xl milia equitum, et Sobac principem militie percussit, qui statim mortuus est. Videntes autem universi reges qui erant in presidio Adadezer se victos ab Israel, expaverunt et fugerunt quinquaginta et viii milia coram Israel, et fecerunt pacem cum Israel et servierunt eis; timueruntque Syri auxilium prebere ultra filiis Amon.

C XI

Factum est autem vertente anno eo tempore quo solent reges ad bella procedere, misit David Ioab et servos suos cum eo et universum Israel, et vastaverunt filios Amon et obsederunt Rabba; David autem remansit in Ierusalem. Dum hec agerentur, accidit quadam die ut surgeret David de stratu suo post meridiem et deambularet in solario domus regie; viditque mulierem se lavantem ex adverso super solarium suum; erat autem mulier pulchra valde. Misit ergo rex et requisivit que esset mulier. Nuntiatumque est ei quod ipsa esset Bersabee filia Heliam uxor Urie Ethei. Missis itaque David nuntiis tulit eam. Que cum ingressa esset ad eum, dormivit cum ea; statimque sanctificata est ab immunditia sua et reversa est in domum suam concepto fetu. Mittensque nuntiavit David et ait: Concepi. Misit autem David statim ad Ioab dicens: Mitte ad me Uriam Etheum. Misitque Ioab Uriam Etheum ad David. Et venit Urias ad David. Quesivitque David quam recte ageret Ioab et populus, et quomodo administraretur bellum. Et dixit David ad Uriam: Vade in domum tuam et lava pedes tuos. Egressusque est Urias de domo regis, secutusque est eum cibus regius. Dormivit autem Urias ante portam domus regie cum aliis servis domini sui et non descendit in domum suam. Nuntiatumque est David a dicentibus: Non ivit Urias in domum suam. Et ait David ad Uriam: Numquid non de via longinqua venisti? Quare non descendisti in domum tuam? Et ait Urias ad David: Archa Dei et Israel et Iuda habitant in papilionibus, et dominus meus Ioab et servi domini mei super faciem terre manent, et ego ingrediar domum meam ut comedam et bibam et dormiam cum uxore mea? Per salutem tuam et per salutem anime tue, quia non faciam rem hanc. Ait ergo David ad Uriam: Mane hic etiam hodie, et cras dimittam te. Mansit Urias in Ierusalem in die illa et altera; et vocavit eum David ut comederet et biberet coram se, et inebriavit eum. Qui egressus vespere dormivit in stratu suo cum servis domini sui et in domum suam non descendit. Factum est ergo mane, et scripsit David epistolam ad Ioab misitque per manum Urie, scribens in epistola: Ponite Uriam ex adverso belli ubi fortissimum prelium est, et derelinquite eum ut percussus intereat. Igitur cum Ioab obsideret urbem, posuit Uriam in loco quo sciebat viros esse fortissimos. Egressique viri de civitate bellabant adversum Ioab, et ceciderunt de populo servorum David, et mortuus est etiam Urias Etheus. Misit itaque Ioab et nuntiavit David omnia verba prelii, precepitque nuntio dicens: Cum compleveris universos sermones belli ad regem, si eum videris indignari et dixerit: Quare accessistis ad murum ut preliaremini? an ignorabatis quod multa desuper ex muro tela mittantur? Quis percussit Abimelech filium Ierobaal? Nonne mulier misit super eum fragmen mole de muro et interfecit eum in Thebes? Quare iuxta murum accessistis? dices: Etiam servus tuus Urias Etheus occubuit. Abiit ergo nuntius et venit et narravit David omnia que preceperat ei Ioab. Et dixit nuntius ad David: Prevaluerunt adversum nos viri et egressi sunt ad nos in campum; nos autem facto impetu persecuti eos sumus usque ad portam civitatis. Et direxerunt iacula sagittarii ad servos tuos ex muro desuper, mortuique sunt de servis regis, quin etiam servus tuus Urias Etheus mortuus est. Et dixit David ad nuntium: Hec dices Ioab: Non te frangat ista res; varius enim eventus est pugne, nunc hunc et nunc illum consumit gladius. Conforta bellatores tuos adversum urbem ut destruas eam et exhortare eos. Audivit autem uxor Urie quod mortuus esset Urias vir suus, et planxit eum. Transactoque luctu, misit David et introduxit eam in domum suam, et facta est ei uxor, peperitque ei filium. Et displicuit verbum hoc quod fecerat David coram Domino.

C XII

Misit ergo Dominus Nathan ad David; qui cum venisset ad eum dixit ei: Duo viri erant in civitate una, unus dives et alter pauper. Dives habebat oves et boves plurimos valde; pauper autem nichil habebat omnino preter ovem unam parvulam quam emerat et nutrierat, et que creverat apud eum cum filiis eius simul, de pane illius comedens et de calice eius bibens et in sinu illius dormiens; eratque illi sicut filia. Cum autem peregrinus quidam venisset ad divitem, parcens ille sumere de ovibus et de bobus suis ut exhiberet convivium peregrino

illi qui venerat ad se, tulit ovem viri pauperis et preparavit cibos homini qui venerat ad se. Iratus autem indignatione David adversus hominem illum nimis, dixit ad Nathan: Vivit Dominus, quia filius mortis est vir qui fecit hoc. Ovem reddet in quadruplum eo quod fecerit verbum istud et non pepercerit. Dixit autem Nathan ad David: Tu es ille vir qui fecisti hanc rem. Hec dicit Dominus Deus Israel: Ego unxi te in regem super Israel, et ego erui te de manu Saul, et dedi tibi domum domini tui et uxores domini tui in sinu tuo, dedique tibi domum Israel et Iuda; et si parva sunt ista, adiciam tibi multo maiora. Quare ergo contempsisti verbum Domini ut faceres malum in conspectu meo? Uriam Ettheum percussisti gladio, et uxorem illius accepisti tibi in uxorem, et interfecisti eum gladio filiorum Amon. Quamobrem non recedet gladius de domo tua usque in sempiternum, eo quod despexeris me et tuleris uxorem Urie Ethei ut esset uxor tua. Itaque hec dicit Dominus: Ecce ego suscitabo super te malum de domo tua, et tollam uxores tuas in oculis tuis et dabo proximo tuo, et dormiet cum uxoribus tuis in oculis solis huius. Tu enim fecisti abscondite; ego vero faciam verbum istud in conspectu omnis Israel et in conspectu solis huius. Et dixit David ad Nathan: Peccavi Domino. Dixitque Nathan ad David: Dominus quoque transtulit peccatum tuum; non morieris. Verumtamen quoniam blasphemare fecisti inimicos Domini propter verbum hoc, filius qui natus est tibi morte morietur. Et reversus est Nathan in domum suam. Percussitque Dominus parvulum quem pepererat uxor Urie David, et desperatus est. Deprecatusque est David Dominum pro parvulo, et ieiunavit David ieiunio, et ingressus seorsum iacuit super terram. Venerunt autem seniores domus eius cogentes eum ut surgeret de terra; qui noluit, nec comedit cum eis cibum. Accidit autem die septima ut moreretur infans. Timueruntque servi David nuntiare ei quod mortuus esset parvulus. Dixerunt enim: Ecce cum parvulus adhuc viveret, loquebamur ad eum et non audiebat vocem nostram; quanto magis si dixerimus: Mortuus est puer, se affliget? Cum ergo audisset David servos suos mussitantes, intellexit quod mortuus esset infantulus, dixitque ad servos suos: Num mortuus est puer? Qui responderunt ei: Mortuus est. Surrexit igitur David de terra, et lotus unctusque est; cumque mutasset vestem, ingressus est domum Domini et adoravit, et venit in domum suam, petivitque ut ponerent ei panem, et comedit. Dixerunt autem ei servi sui: Quis est sermo quem fecisti? Propter infantem, cum adhuc viveret, ieiunasti et flebas; mortuo autem puero surrexisti et comedisti panem. Qui ait: Propter infantem, dum adhuc viveret, ieiunavi et flevi. Dicebam enim: Quis scit si forte donet eum mihi Dominus et vivat infans? Nunc autem quia mortuus est, quare ieiunem? Numquid potero revocare eum amplius? Ego vadam magis ad eum; ille vero non revertetur ad me. Et consolatus est David Bethsabee uxorem suam, ingressusque ad eam dormivit cum ea; que genuit filium, et vocavit nomen eius Salomon, et Dominus dilexit eum. Misitque eum in manu Nathan prophete, et vocavit nomen eius Amabilis Domino, eo quod diligeret eum Dominus. Igitur pugnavit Ioab contra Rabbath regem filiorum Amon, et urbem expugnavit regiam. Misitque Ioab ad David nuntios dicens: Dimicavi adversum Rabbath, et capienda est urbs aquarum. Nunc igitur congrega reliquam partem populi, et obside civitatem et cape eam, ne cum a me vastata fuerit urbs, nomini meo ascribatur victoria. Congregavit itaque David omnem populum, et profectus est adversum Rabbath; cumque dimicasset, cepit eam. Et tulit diadema regis eorum de capite eius, pondo auri talentum, habens gemmas pretiosissimas, et impositum est super caput David. Sed et predam civitatis asportavit multam valde. Populum quoque eius adducens serravit, et circumegit super eos ferrata carpenta, divisitque cultris et traduxit in typo laterum. Sic fecit universis civitatibus filiorum Amon. Et reversus est David et omnis exercitus in Ierusalem.



Factum est autem post hec ut Absalon filii David esset soror speciosissima, vocabulo Thamar, et adamaret eam Amon filius David, et diligeret valde, ita ut egrotaret propter amorem eius. Quia cum esset virgo, difficile ei videbatur ut quippiam inhoneste ageret cum ea. Erat autem Amon amicus nomine Ionadab filius Semaa fratris David, vir prudens valde. Qui dixit ad eum: Quare sic attenuaris macie, fili regis, per singulos dies? Cur non indicas michi? Dixitque ei Amon: Thamar sororem Absalon fratris mei amo. Cui respondit Ionadab: Cuba super lectum tuum et languorem simula. Cumque venerit pater tuus ut visitet te, dic ei: Veniat oro Thamar soror mea ut det michi cibum, et faciam pulmentum, et comedam de manu eius. Accubuit itaque Amon et quasi egrotare cepit. Cumque venisset rex ad visitandum eum, ait Amon ad regem: Veniat obsecro Thamar soror mea ut faciat in oculis meis duas sorbitiunculas, et cibum capiam de manu eius. Misit ergo David ad Thamar domum dicens: Veni in domum Amon fratris tui et fac ei pulmentum. Venitque Thamar in domum Amon fratris sui. Ille autem iacebat. Que tollens farinam commiscuit, et liquefaciens in oculis eius coxit sorbitiunculas. Tollensque quod coxerat effudit et posuit coram eo, et noluit comedere. Dixitque Amon: Eicite universos a me. Cumque eiecissent omnes, dixit Amon ad Thamar: Infer cibum in conclave, ut vescar de manu tua. Tulit ergo Thamar sorbitiunculas quas fecerat, et intulit ad Amon fratrem suum in conclave. Cumque obtulisset ei cibum, apprehendit eam et ait: Veni, cuba mecum, soror mea. Que respondit ei: Noli, frater mi, noli opprimere me; neque enim hoc fas est in Israel. Noli facere stultitiam hanc. Ego enim ferre non potero opprobrium meum, et tu eris quasi unus de insipientibus in Israel. Quin potius loquere ad regem, et non negabit me tibi. Noluit autem acquiescere precibus eius, sed prevalens viribus oppressit eam et cubavit cum illa. Et exosam eam habuit Amon odio magno nimis, ita ut maius esset odium quo oderat eam amore quo ante dilexerat. Dixitque ei Amon: Surge et vade. Que respondit ei: Maius est hoc malum quod nunc agis adversum me quam quod ante fecisti expellens me. Et noluit audire eam, sed vocato puero qui ministrabat ei dixit: Eice hanc a me foras, et claude ostium post eam. Que induta erat talari tunica; huiusmodi enim filie regis virgines vestibus utebantur.

rat. Eiecit itaque minister eius eam foras. clausitque hostium post eam. Que aspergens cinerem capiti suo. scissa talari tunica. impositis manibus super caput suum ibat ingrediens et clamans. Dixit autem ei absalon frater suus. Numquid amon frater tuus concubuit tecum? Sed nunc soror tace. frater tuus est. neque affligas cor tuum pro hac re. Mansit itaque thamar contabescens in domo absolon fratris sui. Cum autem rex david audisset uerba hec. contristatus est ualde. Et noluit contristari spiritum amon filii sui quoniam diligebat eum quia primogenitus erat ei. Porro non est locutus absalon ad amon nec malum nec bonum. Oderat enim absalon amon. eo quod uiolasset thamar sororem suam. Factum est autem post tempus biennii ut tonderentur oues absalon in baalasor que est iuxta effraim. Et uocauit absalon omnes filios regis. uenitque ad regem et ait ad eum. Ecce tondentur oues serui tui. ueniat oro rex cum seruis suis ad seruum suum. Dixitque rex ad absalon. Noli fili mi noli rogare ut ueniamus omnes et grauemus te. Cum autem cogeret eum et noluisset ire. benedixit ei. Et ait absalon ad david. Si non uis uenire ueniat nobiscum saltem amon frater meus. Dixitque ad eum rex. Non est necesse ut eat tecum. Coegit itaque eum absalon et dimisit cum eo amon et uniuersos filios regis. Feceratque absalon conuiuium quasi conuiuium regis. Preceperat autem absalon pueris suis dicens. Obseruate cum temulentus fuerit amon uino et dixero uobis percutite eum et interficite. Nolite timere. Ego enim sum qui precipio uobis. roboramini et estote uiri fortissimi. Fecerunt ergo pueri absalon aduersum amon. sicut preceperat eis absalon. Surgentesque filii regis ascenderunt singuli mulas suas et fugerunt. Cumque adhuc pergerent in itinere. fama peruenit ad david dicens. Percussit absalon omnes filios regis. et non remansit ex eis saltim unus. Surrexit itaque rex. et scidit uestimenta sua et cecidit super terram. et omnes serui eius qui assistebant ei sciderunt uestimenta sua. Respondens autem ionadab filius semaa fratris david dixit. Ne estimet dominus meus rex quod omnes pueri filii regis occisi sint. Amon solus mortuus est. quoniam in odio absalon erat positus ex die qua oppressit thamar sororem suam. Nunc ergo ne ponat dominus meus meus rex super cor suum uerbum istud dicens. Omnes filii regis occisi sunt. quoniam amon solus mortuus est. Fugit autem absalon. Et leuauit puer speculator oculos suos. et aspexit et ecce populus multus ueniebat per iter deuium ex latere montis. Dixit autem ionadab ad regem. Ecce filii regis adsunt. iuxta uerbum serui tui sic factum est. Cumque cessasset loqui. apparuerunt et filii regis. et intrantes leuauerunt uocem suam et fleuerunt. Sed et rex et omnes serui eius fleuerunt ploratu magno nimis. Porro absalon fugiens abiit ad tholomai filium amiud regem gessur. Luxit ergo david filium suum multis diebus. Absalon autem cum fugisset et uenisset in gessur. fuit ibi tribus annis. Cessauitque rex david persequi absalon. eo quod consolatus esset super amonis interitu.

XIIII

Intelligens autem ioab filius saruie quod cor regis uersum esset ad absalon. misit tecuam. et tulit inde mulierem sapientem. dixitque ad eam. Lugere te simula et induere ueste lugubri. et ne ungaris oleo. ut sis quasi mulier iam multo tempore lugens mortuum. et ingredieris ad regem. et loqueris ad eum sermones huiuscemodi. Posuit autem ioab uerba in ore eius. Itaque cum fuisset mulier tecuitis ingressa ad regem cecidit coram eo super terram et adorauit et dixit. Serua me rex. Et ait ad eam rex. Quid cause habes? Que respondit. Heu mulier uidua ego sum. Mortuus est enim uir meus. et ancille tue erant duo filii. Qui rixati sunt aduersum se in agro. nullusque erat qui eos prohibere posset. et percussit alter alterum et interfecit eum. Et ecce consurgens uniuersa cognatio aduersus ancillam tuam dicit. Trade eum qui percussit fratrem suum. ut occidamus eum pro anima fratris sui quem interfecit et deleamus heredem. Et querunt extinguere scintillam meam que relicta est. ut non supersit uiro meo nomen et reliquie super terram. Et ait rex ad mulierem. Vade in domum tuam. et ego iubebo pro te. Dixitque mulier tecuitis ad eum. In me domine mi rex sit ista iniquitas. et in domo patris mei. rex autem et thronus eius sit innocens. Et ait rex. Qui contradixerit tibi. adduc eum ad me et ultra non addet ut tangat te. Que ait. Recordetur rex domini dei sui. ut non multiplicentur proximi sanguinis ad ulciscendum. et nequaquam interficiant filium meum. Qui ait. Viuit dominus quia non cadet de capillis filii tui super terram. Dixit ergo mulier. Loquatur ancilla tua ad dominum meum regem uerbum. Et ait. Loquere. Dixitque mulier. Quare cogitasti huiuscemodi rem contra populum dei. et locutus est rex uerbum istud ut peccet. et non reducat eiectum suum? Omnes morimur. et quasi aque dilabimur in terram que non reuertuntur. Nec uult deus perire animam. sed retractat cogitans. ut penitus non pereat qui abiectus est. Nunc ergo ueni ut loquar ad dominum meum regem uerbum hoc presente populo. Et dixit ancilla tua. Loquar ad regem. si quomodo faciat rex uerbum ancille sue. Et audiuit rex uerba ut liberaret ancillam suam de manu omnium qui uolebant delere me. et filium meum simul de hereditate domini. Dicat ergo ancilla tua ut fiat uerbum domini mei regis sicut sacrificium. Sicut enim angelus dei sic est dominus meus rex. ut nec benedictione nec maledictione moueatur. Vnde et dominus deus tuus tecum est. Et respondens rex dixit ad mulierem. Non abscondas a me uerbum quod te interrogo. Dixitque mulier. Loquere domine mi rex. Et ait rex. Numquid manus ioab in omnibus istis tecum est? Respondit mulier et ait. Per salutem anime tue domine mi rex neque ad dexteram neque ad sinistram est ex omnibus his que locutus est dominus meus rex. Seruus enim tuus ioab ipse precepit mihi. et ipse posuit in os ancille tue omnia uerba hec. ut uerterem figuram sermonis huius. Seruus enim tuus ioab precepit istud. Tu autem domine mi rex sapiens es. sicut habet sapientiam angelus domini ut intelligas omnia super terram. Et dixit rex ad ioab. Ecce placatus feci uerbum tuum. Vade igitur et reuoca puerum absalon. Cadensque ioab super faciem suam in terram adorauit. et benedixit regi. Et dixit ioab. Hodie intellexit seruus tuus quia inueni gratiam in oculis tuis do

domine mi rex: fecisti enim sermonem servi tui. Surrexit ergo Ioab, et abiit in Gessur, et adduxit Absalom in Ierusalem. Dixit autem rex: Revertatur in domum suam, et faciem meam non videat. Reversus est itaque Absalom in domum suam, et faciem regis non vidit. Porro sicut Absalom non erat vir pulcher in omni Israel, et decorus nimis: a vestigio pedis usque ad verticem non erat in eo ulla macula. Et quando magis tondebat capillos (tanto amplius crescebant) semel autem in anno tondebatur, quia gravabat eum caesaries: ponderabat autem capillos capitis sui ducentis siclis, pondere publico. Nati sunt autem Absalom filii tres, et filia una nomine Thamar, eleganti forma. Haec fuit in matrimonio Roboam filio Salomonis, et peperit ei Abiam. Mansitque Absalom in Ierusalem duobus annis, et faciem regis non vidit. Misit itaque ad Ioab ut mitteret eum ad regem: qui noluit venire ad eum. Cumque secundo misisset, et ille noluisset venire ad eum, dixit servis suis: Scitis agrum Ioab iuxta agrum meum habentem messem hordei: ite igitur, et succendite eum igni. Succenderunt ergo servi Absalom segetem igni. Et venientes servi Ioab scissis vestibus suis, dixerunt: Succenderunt servi Absalom partem agri igni. Surrexitque Ioab, et venit ad Absalom in domum eius, et dixit ei: Quare succenderunt servi tui segetem meam igni? Et respondit Absalom ad Ioab: Misi ad te obsecrans ut venires ad me, et mitterem te ad regem, et diceres ei: Quare veni de Gessur? melius mihi erat ibi esse. Obsecro ergo ut videam faciem regis: quod si memor est iniquitatis meae, interficiat me. Ingressus ergo Ioab ad regem, nuntiavit ei: vocatusque est Absalom, et intravit ad regem: et adoravit super faciem terrae coram eo: osculatusque est rex Absalom.

XV

Igitur post haec fecit sibi Absalom currus et equites, et quinquaginta viros qui praecederent eum. Et mane consurgens Absalom, stabat iuxta introitum portae in via, et omnem virum qui habebat negotium ut veniret ad iudicium regis, vocabat Absalom ad se, et dicebat: De qua civitate es tu? Qui respondens aiebat: Ex una tribu Israel ego sum servus tuus. Respondebatque ei Absalom: Videntur mihi sermones tui boni et iusti. Sed non est qui te audiat constitutus a rege. Dicebatque Absalom: Quis me constituet iudicem super terram, ut ad me veniant omnes qui habent negotium, et iuste iudicem? Sed et cum accederet ad eum homo ut salutaret illum, extendebat manum suam, et apprehendens osculabatur eum. Faciebatque hoc omni Israel qui veniebat ad iudicium ut audiretur a rege, et sollicitabat corda virorum Israel. Post quatuor autem annos, dixit Absalom ad regem David: Vadam, et reddam vota mea quae vovi Domino in Hebron. Vovens enim vovit servus tuus, cum esset in Gessur Syriae, dicens: Si reduxerit me Dominus in Ierusalem, sacrificabo Domino. Dixitque ei rex David: Vade in pace. Et surrexit, et abiit in Hebron. Misit autem Absalom exploratores in universas tribus Israel, dicens: Statim ut audieritis clamorem buccinae, dicite: Regnavit Absalom in Hebron. Porro cum Absalom ierunt ducenti viri de Ierusalem vocati, euntes simplici corde, et causam penitus ignorantes. Accersivit quoque Absalom Achitophel Gilonitem consiliarium David, de civitate sua Gilo. Cumque immolaret victimas, facta est coniuratio valida, populusque concurrens augebatur cum Absalom. Venit igitur nuntius ad David, dicens: Toto corde universus Israel sequitur Absalom. Et ait David servis suis qui erant cum eo in Ierusalem: Surgite, fugiamus: neque enim erit nobis effugium a facie Absalom: festinate egredi, ne forte veniens occupet nos, et impellat super nos ruinam, et percutiat civitatem in ore gladii. Dixeruntque servi regis ad eum: Omnia quaecumque praeceperit dominus noster rex, libenter exequemur servi tui. Egressus est ergo rex, et universa domus eius pedibus suis: et reliquit rex decem mulieres concubinas ad custodiendam domum. Egressusque rex et omnis Israel pedibus suis, stetit procul a domo: et universi servi eius ambulabant iuxta eum, et legiones Cerethi, et Phelethi, et omnes Gethaei pugnatores validi, sexcenti viri qui secuti eum fuerant de Geth pedites, praecedebant regem. Dixit autem rex ad Ethai Gethaeum: Cur venis nobiscum? revertere, et habita cum rege, quia peregrinus es, et egressus es de loco tuo. Heri venisti, et hodie compelleris nobiscum egredi? ego autem vadam quo iturus sum: revertere, et reduc tecum fratres tuos, et Dominus faciet tecum misericordiam et veritatem, quia ostendisti enim gratiam et fidem. Et respondit Ethai regi, dicens: Vivit Dominus, et vivit anima tua domine mi rex: quoniam in quocumque loco fueris, domine mi rex, sive in morte, sive in vita, ibi erit servus tuus. Et ait David ad Ethai: Veni, et transi. Et transivit Ethai Gethaeus, et rex, et omnes viri qui cum eo erant, et reliqua multitudo. Omnesque viri flebant voce magna, et universus populus transibat. Rex quoque transgrediebatur torrentem Cedron, et cunctus populus incedebat contra viam quae respicit ad desertum. Venit autem et Sadoc sacerdos, et universi Levitae cum eo portantes arcam foederis Domini, et deposuerunt arcam Dei. Et ascendit Abiathar donec expletus esset omnis populus qui egressus fuerat de civitate. Et dixit rex ad Sadoc: Reporta arcam Dei in urbem. Si invenero gratiam in oculis Domini, reducet me, et ostendet mihi eam, et tabernaculum suum. Si autem dixerit mihi: Non places: praesto sum, faciat quod bonum est coram se. Et dixit rex ad Sadoc sacerdotem: O videns, revertere in civitatem in pace: et Achimaas filius tuus, et Ionathan filius Abiathar, duo filii vestri, sint vobiscum. Ecce ego abscondar in campestribus deserti, donec veniat sermo a vobis indicans mihi. Reportaverunt ergo Sadoc et Abiathar arcam Dei in Ierusalem: et manserunt ibi. Porro David ascendebat clivum Olivarum, scandens et flens, nudis pedibus incedens, et operto capite: sed et omnis populus qui erat cum eo, operto capite ascendebat plorans. Nuntiatum est autem David quod et Achitophel esset in coniuratione cum Absalom, dixitque David: Infatua, quaeso, Domine, consilium Achitophel. Cumque ascenderet David summitatem montis, in quo adoraturus erat Dominum, ecce occurrit ei Chusai Arachites, scissa veste, et terra pleno capite. Et dixit ei David:

Si veneris mecum eris michi oneri. Si autem in civitatem revertaris et dixeris absalon servus tuus sum rex. patris mei fui sic fui servus patris tui. sic ero servus tuus. dissipabis consilium achitophel. habes autem tecum sadoch et abiathar sacerdotes. et omne verbum quodcumque audieris in domo regis indicabis sadoch et abiathar sacerdotibus. Sunt autem cum eis duo filii eorum. achimaas filius sadoch. et ionathan filius abiathar. et mittetis per eos ad me omne verbum quodcumque audieritis. Veniente ergo cusi amico david in civitatem. absalon quoque ingressus est ierusalem.

XVI

Cumque david transisset paululum montis verticem. apparuit siba puer miphiboseth in occursum eius cum duobus asinis qui onerati erant .cc. panibus et .c. ligaturis uve passe. et centum massis palatarum. et utre vini. Et dixit rex sibe. Quid sibi volunt hec? Responditque siba. Asini domestici regis ut sedeant. et panes et palate ad vescendum pueris tuis. vinum autem ut bibat si quis defecerit in deserto. Et ait rex. Ubi est filius domini tui? Responditque siba regi. Remansit in ierusalem dicens. Hodie restituet michi domus israel regnum patris mei. Et ait rex sibe. Tua sint omnia que fuerunt miphiboseth. Dixitque siba. Oro ut inveniam gratiam coram te domine mi rex. Venit ergo rex david usque bahurim. et ecce egrediebatur inde vir de cognatione domus saul nomine semei filius gera. procedebatque egrediens et maledicebat. mittebatque lapides contra david. et contra universos servos regis david. Omnis autem populus et universi bellatores a dextro et a sinistro latere regis incedebant. Ita autem loquebatur semei cum malediceret regi. Egredere egredere vir sanguinum et vir belial. Reddidit tibi dominus universum sanguinem domus saul. quoniam invasisti regnum pro eo. et dedit dominus regnum in manu filii tui absalon. et ecce premunt te mala tua. quoniam vir sanguinum es. Dixit autem abisai filius sarvie regi. Quare maledicit canis hic mortuus domino meo regi? vadam et amputabo caput eius. Et ait rex. Quid michi et vobis est filii sarvie? dimittite eum ut maledicat. Dominus enim precepit ei ut malediceret david. et quis est qui audeat dicere quare sic fecerit? Et ait rex abisai et universis servis suis. Ecce filius meus qui egressus est de utero meo querit animam meam. quanto magis nunc filius iemini? dimittite eum ut maledicat iuxta preceptum domini. si forte respiciat dominus afflictionem meam. et reddat michi dominus bonum pro maledictione hac hodierna. Ambulabat itaque david et socii eius per viam cum eo. Semei autem per iugum montis ex latere contra illum gradiebatur maledicens et mittens lapides adversum eum. terramque spargens. Venit itaque rex et universus populus cum eo lassus. et refocillati sunt ibi. Absalon autem et universus populus israel ingressi sunt ierusalem. sed et achitophel cum eo. Cum autem venisset cusi arachites amicus david ad absalon. locutus est ad eum. Salve rex. salve rex. Ad quem absalon. Hec est inquit gratia tua ad amicum tuum? Quare non isti cum amico tuo? Responditque cusi ad absalon. Nequaquam. quia illius ero quem elegit dominus. et omnis hic populus et universus israel. et cum eo manebo. Sed ut et hoc inferam. Cui ego serviturus sum? nonne filio regis? Sicut parui patri tuo sic parebo et tibi. Dixit autem absalon ad achitophel. Inite consilium quid agere debeamus. Et ait achitophel ad absalon. Ingredere ad concubinas patris tui quas dimisit ad custodiendam domum. ut cum audierit omnis israel quod fedaveris patrem tuum. roborentur manus eorum tecum. Tetenderunt igitur absalon tabernaculum in solario. ingressusque est ad concubinas patris sui coram universo israel. Consilium autem achitophel quod dabat in diebus illis. quasi si quis consuleret deum. sic erat omne consilium achitophel. et cum esset cum david. et cum esset cum absalon.

XVII

Dixit igitur achitophel ad absalon. Eligam michi .xii. milia virorum. et consurgens persequar david hac nocte. et irruens super eum quippe qui lassus est et solutis manibus percutiam eum. Cumque fugerit omnis populus qui cum eo est. percutiam regem desolatum. et reducam universum populum quomodo unus homo reverti solet. unum enim virum tu queris. et omnis populus erit in pace. Placuitque sermo eius absalon et cunctis maioribus natu israel. Ait autem absalon. Vocate et cusi arachiten. et audiamus quid etiam ipse dicat. Cumque venisset cusi ad absalon. ait absalon ad eum. Huiuscemodi sermonem locutus est achitophel. facere debemus an non? quod das consilium? Et dixit cusi ad absalon. Non est bonum consilium quod dedit achitophel hac vice. Et rursum intulit cusi. Tu nosti patrem tuum et viros qui cum eo sunt esse fortissimos et amaro animo. veluti si ursa raptis catulis in saltu seviat. sed et pater tuus vir bellator est. nec morabitur cum populo. forsitan nunc latitat in foveis aut in uno quo voluerit loco. et cum ceciderit unus quilibet in principio. audiet quicumque audierit et dicet. Facta est plaga in populo qui sequebatur absalon. Et fortissimus quisque cuius cor est quasi leonis pavore solvetur. scit enim omnis populus israel fortem esse patrem tuum. et robustos omnes qui cum eo sunt. Sed hoc michi videtur rectum esse consilium. Congregetur ad te universus israel a dan usque bersabee. quasi arena maris innumerabilis. et tu eris in medio eorum. et irruemus super eum in quocumque loco fuerit inventus. et operiemus eum sicut cadere solet ros super terram. et non relinquemus de viris qui cum eo sunt nec unum quidem. Quod si urbem aliquam fuerit ingressus. circumdabit omnis israel civitati illi funes. et trahemus eam in torrentem ut non reperiatur nec calculus quidem ex ea. Dixitque absalon et omnes viri israel. Melius est consilium cusi arachite consilio achitophel. Domini autem nutu dissipatum est consilium achitophel utile. ut induceret dominus super absalon malum. Et ait cusi ad sadoch et abiathar sacerdotes. Hoc et hoc modo consilium dedit achitophel absalon et senioribus israel. et ego tale et tale dedi consilium. Nunc ergo mittite cito et nuntiate david dicentes. Ne moreris nocte hac in campestribus deserti. sed absque dilatione transgredere. ne forte absorbeatur rex et omnis populus qui cum eo est. Ionathas autem et

nõ tua

Achimaas stabant iuxta fontem rogel. Abiit ergo ancilla et nunciavit eis. et illi profecti sunt ut referrent ad david nuncium. non enim poterant videri aut introire civitatem. Vidit autem quidam puer eos et indicavit absalon. Illi vero concito gradu ingressi sunt domum cuiusdam viri in bahurim qui habebat puteum in vestibulo suo. et descenderunt in eum. Tulit autem mulier et expandit velamen super os putei. quasi siccans ptisanas. et sic res latuit. Cumque venissent servi absalon ad mulierem in domum dixerunt. ubi est achimaas et ionathas? Et respondit eis mulier. transierunt festinanter gustata paululum aqua. At hii qui querebant eum cum non repperissent. reversi sunt in ierusalem. Cumque abiissent ascenderunt illi de puteo. et pergentes nunciaverunt regi david et dixerunt. Surgite transite cito fluvium. quia huiuscemodi dedit consilium contra vos achitophel. Surrexit ergo david et omnis populus qui erant cum eo. et transierunt iordanem donec dilucesceret. ante quam detegeretur verbum. et ne unus quidem fuit residuus qui non transisset fluvium. Porro achitophel videns quod non fuisset factum consilium suum. stravit asinum suum et surrexit. et abiit in domum suam et in civitatem suam. Et disposita domo sua suspendio interiit. et sepultus est in sepulcro patris sui. David autem venit in castra. et absalon transivit iordanem ipse et omnes viri israel cum eo. Amasam vero constituit absalon pro ioab super exercitum. Amasa autem erat filius viri qui vocabatur iethra de iezraheli. qui ingressus est ad abigail filiam naas sororem sarvie. que fuit mater ioab. Et castrametatus est israel cum absalon in terra galaad. Cumque venisset david in castra manaim. sobi filius naas de rabbath filiorum amon. et machir filius amiel de lodabar. et berzellai galaadites de rogelim obtulerunt ei stratoria et tapetia. et vasa fictilia. frumentum et ordeum et farinam. polentam et fabam et lentem et frixum cicer. et mel et butirum. oves et pingues vitulos. dederuntque david et populo qui cum eo erant ad vescendum. Suspicati enim sunt populum fame et siti fatigari in deserto.

XVIII

Igitur considerato david populo suo. constituit super eum tribunos et centuriones. et dedit populi tertiam partem sub manu ioab. et tertiam partem sub manu abisai filii sarvie fratris ioab. et tertiam partem sub manu ethai qui erat de geth. Dixitque rex ad populum. Egrediar et ego vobiscum. Et respondit populus. Non exibis. Sive enim fugerimus non magnopere ad eos de nobis pertinebit. sive media pars ceciderit e nobis non satis curabunt. quia tu unus pro decem milibus computaris. Melius est igitur ut sis nobis in urbe presidio. Ad quos rex ait. Quod vobis rectum videtur hoc faciam. Stetit ergo rex iuxta portam. egrediebaturque populus per turmas suas centeni et milleni. Et precepit rex ioab et abisai et ethai dicens. Servate michi puerum absalon. Et omnis populus audiebat precipientem regem cunctis principibus pro absalon. Itaque egressus est populus in campum contra israel. et factum est prelium in saltu effraim. et cesus est ibi populus israel ab exercitu david. factaque est plaga magna in die illa viginti milium. Fuit autem ibi prelium dispersum super faciem omnis terre. et multo plures erant quos saltus consumpserat de populo. quam hii quos voraverat gladius in die illa. Accidit autem ut occurreret absalon servis david sedens mulo. Cumque ingressus fuisset mulus subter condensam quercum et magnam. adhesit caput eius quercui. et illo suspenso inter celum et terram mulus cui insederat pertransivit. Vidit autem hoc quispiam et nunciavit ioab dicens. Vidi absalon pendere in quercu. Et ait ioab viro qui nunciaverat ei. Si vidisti quare non confodisti eum cum terra. et ego dedissem tibi decem argenti siclos et unum balteum? Qui dixit ad ioab. Si appenderes in manibus meis mille argenteos. nequaquam mitterem manum meam in filium regis. Audientibus enim nobis precepit rex tibi et abisai et ethai dicens. Custodite michi puerum absalon. Sed et si fecissem contra animam meam audacter. nequaquam hoc regem latere potuisset. et tu stares ex adverso. Et ait ioab. Non sicut tu vis. sed aggrediar eum coram te. Tulit ergo ioab tres lanceas in manu sua. et infixit eas in corde absalon. Cumque adhuc palpitaret herens in quercu. cucurrerunt decem iuvenes armigeri ioab. et percucientes interfecerunt eum. Cecinit autem ioab buccina et retinuit populum ne persequeretur fugientem israel. volens parcere multitudini. Et tulerunt absalon. et proiecerunt eum in saltu in foveam grandem. et comportaverunt super eum acervum lapidum magnum nimis. Omnis autem israel fugit in tabernacula sua. Porro absalon erexerat sibi cum adhuc viveret titulum qui est in valle regis. Dixerat enim. Non habeo filium. et hoc erit monimentum nominis mei. Vocavitque titulum nomine suo. et appellatur manus absalon usque ad hanc diem. Achimaas autem filius sadoc ait. Curram et nunciabo regi. quia iudicium fecerit ei dominus de manu inimicorum eius. Ad quem ioab dixit. Non eris nuncius in hac die. sed nunciabis in alia. hodie nolo te nunciare. filius enim regis est mortuus. Et ait ioab chusi. Vade et nuncia regi que vidisti. Adoravit chusi ioab et cucurrit. Rursum autem achimaas filius sadoc dixit ad ioab. Quid impedit si etiam ego curram post chusi? Dixitque ei ioab. Quid vis currere fili mi? veni huc. Non eris boni nuncii baiulus. Qui respondit. Quid enim si cucurrero? Et ait ei. Curre. Currens ergo achimaas per viam compendii transivit chusi. David autem sedebat inter duas portas. Speculator vero qui erat in fastigio porte super murum. elevans oculos vidit hominem currentem solum. et exclamans indicavit regi. Dixitque rex. Si solus est bonus est nuncius in ore eius. Properante autem illo et accedente propius. vidit speculator hominem alterum currentem. et vociferans in culmine ait. Apparet michi alter homo currens solus. Dixitque rex. Et iste bonus est nuncius. Speculator autem contemplor ait cursum prioris quasi cursum achimaas filii sadoc. Et ait rex. Vir bonus est. et nuncium portans bonum venit. Clamans autem achimaas dixit ad regem. Salve rex. Et adorans regem coram eo pronus in terram ait. Benedictus dominus deus tuus qui conclusit homines qui levaverunt manus suas contra dominum meum regem. Et ait rex. Estne pax puero absalon? Dixitque achimaas. Vidi tumultum magnum cum mitteret ioab servus tuus o rex me servum tuum. nescio aliud. Ad quem rex. Transi ait et sta hic. Cumque

ille transisset et staret apparuit chusi. et ueniens
ait. Bonum apporto nuntium domine mi rex. Iu-
dicauit enim dominus pro te hodie de manu omni-
um qui surrexerunt contra te. Dixit autem rex ad
cusi. Estne pax puero absalon? Cui respondit cu-
si. Fiant inquid sicut puer absalon inimici domini
mei regis. et uniuersi qui consurgunt aduersus
eum in malum. Contristatus est itaque rex et
ascendit cenaculum porte. et fleuit. et sic loque-
batur uadens. Fili mi absalon. absalon fili mi. Quis
michi tribuat ut ego moriar pro te. absalon fi-
li mi. fili mi absalon.

XIX

Nuntiatum est autem
ioab quod rex fleret. et lugeret filium suum. Et uersa
est uictoria in die illa in luctum omni populo. Au-
diuit enim populus in die illa dici. Dolet rex super
filio suo. Et declinabat populus in die illa ingredi
ciuitatem quomodo declinare solet populus uersus et
fugiens de prelio. Porro rex operuit caput suum. et
exclamabat uoce magna. Fili mi absalon. ab-
salon fili mi. Ingressus ergo ioab ad regem in do-
mum. dixit. Confudisti hodie uultus omnium
seruorum tuorum qui saluam fecerunt animam
tuam. et animam filiorum tuorum et filiarum tu-
arum. et animam uxorum tuarum et animam con-
cubinarum tuarum. Diligis odientes te. et
odio habes diligentes te. Et ostendisti hodie
quia non curas de ducibus tuis. et de seruis tuis.
Et uere cognoui modo quia si absalon uiueret. et
nos omnes occubuissemus tunc placeret tibi. Et
nunc igitur surge et procede. et alloquens satis-
fac seruis tuis. Iuro enim tibi per dominum. quod
si non exieris ne unus quidem remansurus sit tecum
nocte hac. et peius erit hoc tibi quam omnia m-
ala que uenerunt super te ab adolescentia tua usque
in presens. Surrexit ergo rex et sedit in porta. Et
omni populo nuntiatum est quod rex sederet in porta. Ve-
nitque uniuersa multitudo coram rege. Israel autem
fugit in tabernacula sua. Omnis quoque populus certabat
in cunctis tribubus israel dicens. Rex liberauit nos
de manu inimicorum nostrorum. ipse saluauit
nos de manu philistinorum. et nunc fugit de
terra propter absalon. Absalon autem quem unximus
super nos. mortuus est in bello. usquequo sil-
etis et non reducitis regem? Et consilium totius
israel uenit ad regem. Rex uero dauid misit ad sadoc
et ad abiathar sacerdotes dicens. Loquimini
ad maiores natu iuda dicentes. Cur uenitis
nouissimi ad reducendum regem in domum
suam? Sermo autem omnis israel peruenerat ad regem.
et reducerent eum in domum eius. Quia dixerat
rex. dicetis ad populum. Fratres mei uos. os me-
um et caro mea uos. Quare non primi reducitis
regem? Et amase dicite. Nonne os meum et ca-
ro mea? Hec faciat michi deus et hec addat si non ma-
gister militie fueris coram me omni tempore pro ioab.
Et inclinauit cor omnium uirorum iuda. quasi
uiri unius. Miseruntque ad regem dicentes. Re-
uertere tu et omnes serui tui. Et reuersus est rex. et uenit
usque ad iordanem. Et omnis iuda uenit in gal-
gala ut occurreret regi. et traduceret eum ior-
danem. Festinauit autem semei filius gera filii
gemini de bahurim. et descendit cum uiris iu-
da in occursum regis dauid. cum mille uiris
de beniamin. Et siba puer de domo saul. et de-
cem filii eius. et uiginti serui erant cum eo. Et irrumpe-
ntes iordanem ante regem transierunt uadum ut trans-
ducerent domum regis. et facerent iuxta iussionem eius.
Semei autem filius gera prostratus coram rege. cum
iam transisset iordanem dixit ad eum. Ne reputes
michi domine mi rex iniquitatem neque memi-
neris iniuriarum serui tui in die qua egressus
es domine mi rex de ierusalem. neque ponas rex in cor-
de tuo. Agnosco enim seruus tuus peccatum meum. et
idcirco hodie primus ueni de omni domo ioseph
descendique in occursum domini mei regis. Respon-
dens uero abisai filius saruie dixit. Numquid pro his uerbis
non occidetur semei qui maledixit christo domini? Et ait
dauid. Quid michi et uobis filii saruie? Cur efficimini
hodie michi in sathan? Ergo ne hodie interficietur
uir in israel? An ignoras me hodie factum regem super is-
rael? Et ait rex semei. Non morieris. Iurauitque ei.
Miphiboseth quoque filius saul descendit in occur-
sum regis illotis pedibus et intonsa barba. uestes-
que suas non lauerat. a die qua egressus fuerat rex usque
ad diem reuersionis eius in pace. Cumque ierusalem oc-
currisset regi. dixit ei rex. Quare non uenisti mecum
miphiboseth? Qui respondens ait. Domine mi rex. seruus
meus contempsit me. Dixique ei ego famulus
tuus ut sterneret michi asinum et ascendens abirem
cum rege. claudus enim seruus tuus sum. Insu-
per et accusauit me seruum tuum ad te dominum meum regem.
Tu autem domine mi rex sicut angelus dei es. Fac quod pl-
acitum est tibi. Neque enim fuit domus patris mei
nisi morti obnoxia domino meo regi. Tu autem
posuisti me seruum tuum inter conuiuas mense
tue. Quid ergo habeo iuste querele? aut quid pos-
sum ultra uociferari ad regem? Ait ergo ei rex. Quid
ultra loqueris? Fixum est quod loquutus sum. Tu et si-
ba diuidite possessiones. Responditque miphiboseth regi.
Et cuncta accipiat. postquam reuersus est dominus meus rex
pacifice in domum suam. Berzellai quoque ga-
laadites senex ualde descendens de rogelim trans-
duxit regem iordanem. paratus etiam ultra fluuium
prosequi eum. Erat autem berzellai galaadites se-
nex ualde id est octogenarius. et ipse prebuit alim-
enta regi cum moraretur in castris. Fuit quippe uir
diues nimis. Dixit itaque rex ad berzellai. Veni
mecum ut requiescas secure in ierusalem. Et ait ber-
zellai ad regem. Quot sunt dies annorum uite
mee ut ascendam cum rege in ierusalem? Octogen-
arius sum hodie. Numquid uigent sensus mei ad
discernendum suaue aut amarum? aut delectare
potest seruum tuum cibus aut potus? Vel audire ul-
tra possum uocem cantorum atque cantatricum?
Quare seruus tuus sit oneri domino meo regi?
Paululum procedam famulus tuus ab iordane
tecum. Nec indigeo hac uicissitudine. Sed obsecro
ut reuertar seruus tuus et moriar in ciuitate mea. et sepe-
liar iuxta sepulcrum patris mei et matris mee.
Est autem seruus tuus chamaan. ipse uadat tecum
domine mi rex. et fac ei quod bonum tibi uidetur. Di-
xit itaque rex. Mecum transeat chamaan et ego faci-
am ei quicquid tibi placuerit. et omne quod petieris a me
impetrabis. Cumque transisset uniuersus populus et rex
iordanem. osculatus est rex berzellai
et benedixit ei. et ille reuersus est in locum suum. Tran-
siuit ergo rex in galgala et chamaan cum eo. Omnis
autem populus iuda traduxerat regem. et media pars

tantum affuit de populo israel. Itaque omnes viri israel concurrentes ad regem dixerunt ei: Quare te furati sunt fratres nostri viri iuda et traduxerunt regem et domum eius iordanem, omnesque viros david cum eo? Et respondit omnis vir iuda ad viros israel: Quia propior michi est rex. Cur irasceris super hac re? Numquid comedimus aliquid ex rege, aut munera nobis data sunt? Et respondit vir israel ad viros iuda et ait: Decem partibus maior ego sum apud regem et primogenitus ego sum apud regem, magisque ad me pertinet david quam ad te. Cur michi fecisti iniuriam, et non michi nuntiatum est priori ut reducerem regem meum? Durius autem responderunt viri iuda viris israel.

XX

Accidit quoque ut ibi esset vir belial nomine siba filius bochri vir gemineus, et cecinit bucina et ait: Non est nobis pars in domo david neque hereditas in filio isai. Revertere in tabernacula tua israel. Et separatus est omnis israel a david, secutusque est sibam filium bochri; viri autem iuda adheserunt regi suo a iordane usque in ierusalem. Cumque venisset rex in domum suam in ierusalem, tulit decem mulieres concubinas suas quas dereliquerat ad custodiendam domum, et tradidit eas in custodiam, alimenta eis prebens; et non est ingressus ad eas, sed erant clause usque ad diem mortis sue in viduitate viventes. Dixit autem rex amase: Convoca michi omnes viros iuda in diem tertium, et tu adesto presens. Abiit ergo amasa ut convocaret iudam, et moratus est extra placitum quod ei constituerat rex. Ait autem david ad abisai: Nunc magis afflicturus est nos siba filius bochri quam absalon. Tolle igitur servos domini tui et persequere eum, ne forte inveniat civitates munitas et effugiat nos. Egressi sunt ergo cum eo viri ioab, cerethi quoque et phelethi et omnes robusti exierunt de ierusalem ad persequendum sibam filium bochri. Cumque illi essent iuxta lapidem grandem qui est in gabaon, amasa veniens occurrit eis. Porro ioab vestitus erat tunica stricta ad mensuram habitus sui, et desuper accinctus gladio dependente usque ad ilia in vagina, qui fabrefactus levi motu egredi poterat et ferire. Dixit itaque ioab ad amasam: Salve mi frater. Et tenuit manu dextera mentum amase quasi osculans eum. Porro amasa non observavit gladium quem habebat ioab, qui percussit eum in latere, et effudit intestina eius in terram, et mortuus est, nec secundum vulnus apposuit. Ioab autem et abisai frater eius persecuti sunt sibam filium bochri. Interea quidam viri cum stetissent iuxta cadaver amase de sociis ioab, dixerunt: Ecce qui esse voluit pro ioab comes david. Amasa autem conspersus sanguine iacebat in media via. Vidit hoc quidam vir quod subsisteret omnis populus ad videndum eum, et amovit amasam de via in agrum, operuitque eum vestimento, ne subsisterent transeuntes propter eum. Amoto igitur illo de via transibat omnis vir sequens ioab ad persequendum sibam filium bochri. Porro ille transierat per omnes tribus israel in abelam et in bethmaacha; omnesque viri electi congregati fuerant ad eum. Venerunt itaque et oppugnabant eum in abela et in bethmaacha, et circumdederunt munitionibus civitatem, et obsessa est urbs. Omnis autem turba que erat cum ioab moliebatur destruere muros. Et exclamavit mulier sapiens de civitate: Audite, audite, dicite ioab: Appropinqua huc et loquar tecum. Qui cum accessisset ad eam, ait illi: Tu es ioab? Et ille respondit: Ego. Ad quem sic locuta est: Audi sermones ancille tue. Qui respondit: Audio. Rursumque illa dixit: Sermo dicebatur in veteri proverbio: Qui interrogant interrogent in abela, et sic perficiebant. Nonne ego sum que respondeo veritatem in israel? et tu queris subvertere civitatem et evertere matrem civitatum in israel? Quare precipitas hereditatem domini? Respondensque ioab ait: Absit, absit hoc a me: Non precipito neque demolior. Non sic se habet res; sed homo de monte effraim, siba filius bochri cognomine, levavit manum suam contra regem david. Tradite illum solum et recedemus a civitate. Et ait mulier ad ioab: Ecce caput eius mittetur ad te per murum. Ingressa est ergo mulier ad omnem populum et locuta est eis sapienter, qui abscisum caput sibe filii bochri proiecerunt ad ioab. Et ille cecinit bucina, et recesserunt ab urbe unusquisque in tabernacula sua. Ioab autem reversus est ierusalem ad regem. Fuit autem ioab super omnem exercitum israel. Banaias autem filius ioiade super cerethaeos et phelethaeos. Aduram vero super tributa. Porro iosaphat filius ahilud a commentariis. Siva autem scriba. Sadoc vero et abiathar sacerdotes. Hyra autem hyraites erat sacerdos david.

XXI

Facta est quoque fames in diebus david tribus annis iugiter. Et consuluit david oraculum domini. Dixitque dominus: Propter saul et domum eius et sanguinem, quia occidit gabaonitas. Vocatis ergo gabaonitis rex dixit ad eos. Porro gabaonite non sunt de filiis israel, sed reliquie amorreorum. Filii quippe israel iuraverant eis, et noluit saul percutere eos zelo quasi pro filiis israel et iuda. Dixit ergo david ad gabaonitas: Quid faciam vobis, et quod erit vestri piaculum, ut benedicatis hereditati domini? Dixeruntque ei gabaonite: Non est nobis super argento et auro questio, sed contra saul et contra domum eius; neque volumus ut interficiatur homo de israel. Ad quos ait rex: Quid ergo vultis ut faciam vobis? Qui dixerunt regi: Virum qui attrivit nos et oppressit inique, ita delere debemus ut ne unus quidem residuus sit de stirpe eius in cunctis finibus israel. Dentur nobis vii. viri de filiis eius, ut crucifigamus eos domino in gabaa saul quondam electi domini. Et ait rex: Ego dabo. Pepercitque rex miphiboseth filio ionathan filii saul propter iusiurandum domini quod fuerat inter david et inter ionathan filium saul. Tulit itaque rex duos filios respha filie aia quos peperit saul, armoni et miphiboseth, et v. filios merob filie saul quos genuerat adrieli filio berzellai qui fuit de molathi; et tradidit eos in manu gabaonitarum. Qui crucifixerunt illos in monte coram domino, et ceciderunt hii vii. simul occisi in diebus messis primis, incipiente messione ordei. Tollens autem respha filia aia cilicium substravit sibi supra petram ab initio messis donec stillaret aqua super eos de celo; et non dimisit aves lacerare eos per diem, neque bestias per noctem. Et nuntiata sunt david que fecerat respha filia aia concubina saul. Et abiit david et tulit ossa saul et ossa ionathan filii eius a viris iabes galaad qui furati

furati eam de platea Bethsan in qua suspenderant eos Philisthiim cum interfecissent Saul in Gelboe. Et asportavit inde ossa Saul et ossa Ionathan filii eius, et colligentes ossa eorum qui affixi fuerant, sepelierunt ea cum ossibus Saul et Ionathan filii eius in terra Beniamin in latere in sepulchro Cis patris Saul. Feceruntque omnia quae praeceperat rex, et repropitiatus est Dominus terrae post haec. Factum est autem rursum proelium Philisthinorum adversum Israel, et descendit David et servi eius cum eo, et pugnabant contra Philisthiim. Deficiente autem David, Iesbibenob qui fuit de genere Arapha, cuius ferrum hastae trecentas uncias appendebat, et accinctus erat ense novo, nisus est percutere David. Et praesidio fuit ei Abisai filius Sarviae, et percussum Philistheum interfecit. Tunc iuraverunt viri David dicentes: Iam non egredieris nobiscum in bellum, ne extinguas lucernam Israel. Secundum quoque fuit bellum in Gob contra Philistheos. Tunc percussit Sobochai de Usathi Saph de stirpe Arapha de genere gigantum. Tertium quoque fuit bellum in Gob contra Philistheos, in quo percussit Adeodatus filius Saltus polymitarius Bethleemites Goliath Getheum, cuius hastile hastae erat quasi liciatorium texentium. Quartum bellum fuit in Geth, in quo vir fuit excelsus, qui senos in manibus pedibusque habebat digitos, id est viginti quattuor, et erat de origine Arapha. Et blasphemavit Israel; percussit autem eum Ionathan filius Samaa fratris David. Hi quattuor nati sunt de Arapha in Geth, et ceciderunt in manu David et servorum eius.

C XXII

Locutus est autem David Domino verba carminis huius in die qua liberavit eum Dominus de manu inimicorum suorum et de manu Saul, et ait: Dominus petra mea et robur meum et salvator meus. Deus meus fortis meus, sperabo in eum, scutum meum et cornu salutis meae, elevator meus et refugium meum. Salvator meus, de iniquitate liberabis me. Laudabilem invocabo Dominum, et ab inimicis meis salvus ero. Quia circumdederunt me contritiones mortis, torrentes Belial terruerunt me. Funes inferni circumdederunt me, praevenerunt me laquei mortis. In tribulatione mea invocabo Dominum, et ad Deum meum clamabo, et exaudiet de templo sancto suo vocem meam, et clamor meus veniet ad aures eius. Commota est et contremuit terra, fundamenta montium concussa sunt et conquassata, quoniam iratus est eis. Ascendit fumus de naribus eius, et ignis de ore eius vorabit; carbones incensi sunt ab eo. Inclinavit caelos et descendit, et caligo sub pedibus eius. Et ascendit super cherubin et volavit, et lapsus est super pennas venti. Posuit tenebras in circuitu suo latibulum, cribrans aquas de nubibus caelorum. Prae fulgore in conspectu eius succensi sunt carbones ignis. Tonabit de caelo Dominus, et excelsus dabit vocem suam. Misit sagittas suas et dissipavit eos, fulgura et consumpsit eos. Et apparuerunt effusiones maris, et revelata sunt fundamenta orbis, ab increpatione Domini, ab inspiratione spiritus furoris eius. Misit de excelso et assumpsit me, et extraxit me de aquis multis. Liberavit me ab inimico meo potentissimo, et ab his qui oderant me, quoniam robustiores me erant. Praevenit me in die afflictionis et tribulationis meae, et factus est Dominus firmamentum meum, et eduxit me in latitudinem. Liberavit me quia placuit ei. Retribuet mihi Dominus secundum iustitiam meam, et secundum munditiam manuum mearum reddet mihi. Quia custodivi vias Domini, et non egi impie a Deo meo. Omnia enim iudicia eius in conspectu meo, et praecepta eius non amovi a me. Et ero perfectus cum eo, et custodiam me ab iniquitate mea. Et restituet mihi Dominus secundum iustitiam meam, et secundum munditiam manuum mearum in conspectu oculorum suorum. Cum sancto sanctus eris, et cum robusto perfectus. Et cum electo electus eris, et cum perverso perverteris. Et populum pauperem salvum facies, oculisque tuis excelsos humiliabis. Quia tu lucerna mea Domine, et tu Domine illuminabis tenebras meas. In te enim curram accinctus, in Deo meo transiliam murum. Deus immaculata via eius, eloquium Domini igne examinatum, scutum est omnium sperantium in se. Quis est Deus praeter Dominum, et quis fortis praeter Deum nostrum? Deus qui accinxit me fortitudine, et complanavit perfectam viam meam. Coaequans pedes meos cervis, et super excelsa mea statuens me. Docens manus meas ad proelium, et componens quasi arcum aereum brachia mea. Dedisti mihi clipeum salutis tuae, et mansuetudo mea multiplicavit me. Dilatabis gressus meos subtus me, et non deficient tali mei. Persequar inimicos meos et conteram, et non revertar donec consumam eos. Consumam eos et confringam, ut non consurgant; cadent sub pedibus meis. Accinxisti me fortitudine ad proelium, incurvasti resistentes mihi subtus me. Inimicos meos dedisti mihi tergum, odientes me et disperdam eos. Clamabunt et non erit qui salvet; ad Dominum, et non exaudiet eos. Delebo eos ut pulverem terrae, quasi lutum platearum comminuam eos atque confringam. Salvabis me a contradictionibus populi mei, custodies me in caput gentium; populus quem ignoro serviet mihi. Filii alieni resistent mihi, auditu auris oboedient mihi. Filii alieni defluxerunt, et contrahentur in angustiis suis. Vivit Dominus et benedictus Deus meus, et exaltabitur Deus fortis salutis meae. Deus qui das vindictas mihi, et deicis populos sub me. Qui educis me ab inimicis meis, et a resistentibus mihi elevas me; a viro iniquo liberabis me. Propterea confitebor tibi Domine in gentibus, et nomini tuo cantabo, magnificans salutes regis sui, et faciens misericordiam christo suo David et semini eius usque in sempiternum.

C XXIII

Haec autem sunt verba novissima quae dixit David filius Isai. Dixit vir cui constitutum est de christo Dei Iacob, egregius psaltes Israel: Spiritus Domini locutus est per me, et sermo eius per linguam meam. Dixit Deus Israel, mihi locutus est fortis Israel, dominator hominum iustus, dominator in timore Dei. Sicut lux aurorae oriente sole mane absque nubibus rutilat, et sicut pluviis germinat herba de terra. Nec tanta est domus mea apud Deum, ut pactum aeternum iniret mecum, firmum in omnibus atque munitum. Cuncta enim salus mea et omnis voluntas eius, nec est quicquam ex ea quod non germinet. Praevaricatores autem quasi spinae evellentur universi, quae non tolluntur manibus. Et

si quis tangere voluerit eas. armabitur ferro et ligno lanceato. igneque succense comburentur usque ad nihilum. Hec nomina fortium david. Sedens in cathedra sapientissimus princeps inter tres. ipse est quasi tenerrimus ligni vermiculus. qui octingentos interfecit impetu uno. Post hunc eleazar filius patrui eius ahohites inter tres fortes qui erant cum david quando exprobraverunt philistiim. et congregati sunt illuc in prelium. Cumque ascendissent viri israel. ipse stetit et percussit philisteos. donec deficeret manus eius. et obrigesceret cum gladio. Fecitque dominus salutem magnam in die illa. et populus qui fugerat reversus est ad cesorum detrahenda spolia. Et post hunc semma filius age de arari. et congregati sunt philistiim in statione. Erat quippe ibi ager plenus lente. Cumque fugisset populus a facie philistiim. stetit ille in medio agri. et tuitus est eum. percussitque philisteos. et fecit dominus salutem magnam. Necnon et ante descenderant tres qui erant principes inter triginta. et venerant tempore messis ad david. in speluncam odollam. Castra autem philistiim erant posita in valle gigantum. et david erat in presidio. Porro statio philistiim tunc erat in bethleem. Desideravit ergo david et ait. Si quis mihi daret potum aque de cisterna que est in bethleem iuxta portam. Irruperunt ergo tres fortes castra philistinorum. et hauserunt aquam de cisterna bethleem. que erat iuxta portam. et attulerunt ad david. at ille noluit bibere. sed libavit illam domino dicens. Propitius sit mihi dominus ne faciam hoc. Num sanguinem istorum hominum qui profecti sunt et animarum periculum bibam. Noluit ergo bibere. Hec fecerunt tres robustissimi. Abisai quoque frater ioab filius sarvie princeps erat de tribus. Ipse est qui levavit hastam suam contra trecentos quos interfecit nominatus in tribus. et inter tres nobilior. eratque eorum princeps. sed usque ad tres primos non pervenerat. Et banaias filius ioiade viri fortissimi magnorum operum de capseel. ipse percussit duos leones moab. et ipse descendit et percussit leonem in media cisterna in diebus nivis. Ipse quoque interfecit virum egyptium virum dignum spectaculo. habentem in manu hastam. Itaque cum descendisset ad eum in virga. vi extorsit hastam de manu egyptii. et interfecit eum hasta sua. Hec fecit banaias filius ioiade. Et ipse nominatus inter tres robustos. qui erant inter triginta nobiliores. verumtamen usque ad tres non pervenerat. Fecitque eum sibi david auricularium a secreto. Asahel frater ioab inter triginta. Eleazar filius patrui eius de bethleem. Semma de arari. Elica de arodi. Helas de phelti. Hyra filius acces de thecua. Abiezer de anatoth. Mobonnai de usathi. Selmon ahohites. Maharai netophatites. Heled filius baana. et ipse netophatites. Ithai filius ribai de gabaath filiorum beniamin. Banaia pharatonites. Heddai de torrente gaas. Abialbon arbathites. Azmaveth de beromi. Eliaba de salaboni. Filii iassen. Ionathan. Semma de orodi. Haiam filius sarar arorites. Eliphelet filius aasbai filii maachati. Heliam filius achitophel gelonites. Hesrai de carmelo. Pharai de arbi. Igaal filius nathan de soba. Bonni de gad.

Selech de ammoni. Naarai berothites. armiger ioab filii sarvie. Hira ietrites. Gareb et ipse ietrites. Urias etheus. Omnes triginta septem.

## XXIIII

Et addidit furor domini irasci contra israel. commovitque david in eis dicentem. Vade numera israel et iudam. Dixitque rex ad ioab principem exercitus sui. Perambula omnes tribus israel a dan usque bersabee. et numerate populum ut sciam numerum eius. Dixitque ioab regi. Adaugeat dominus deus tuus populum tuum quantus nunc est. iterumque centuplicet in conspectu domini mei regis. Sed quid sibi dominus meus rex vult in re huiuscemodi. Obtinuit autem sermo regis verba ioab et principum exercitus. Egressusque est ioab et principes militum a facie regis ut numerarent populum israel. Cumque pertransissent iordanem venerunt in aroer ad dexteram urbis que est in valle gad. Et per iazer transierunt in galaad. et in terram inferiorem hodsi. et venerunt in dan silvestria. Circumeuntesque iuxta sidonem transierunt prope menia tyri. et omnem terram evei et chananei. veneruntque ad meridiem iuda in bersabee. Et lustrata universa terra adfuerunt post novem menses et viginti dies in ierusalem. Dedit ergo ioab numerum descriptionis populi regi. Et inventa sunt de israel octingenta milia virorum fortium. qui educerent gladium. et de iuda quingenta milia pugnatorum. Percussit autem cor david eum postquam numeratus est populus. Et dixit david ad dominum. Peccavi valde in hoc facto. Sed precor domine ut transferas iniquitatem servi tui. quia stulte egi nimis. Surrexit itaque david mane. et sermo domini factus est ad gad prophetam et videntem dicens. Vade et loquere ad david. Hec dicit dominus. Trium tibi datur optio. elige unum quod volueris ex his ut faciam tibi. Cumque venisset gad ad david. nuntiavit ei dicens. Aut septem annis veniet tibi fames in terra tua. aut tribus mensibus fugies adversarios tuos et illi te persequentur. aut certe tribus diebus erit pestilentia in terra tua. Nunc ergo delibera et vide quid respondeam ei qui me misit sermonem. Dixit autem david ad gad. Coartor nimis. sed melius est ut incidam in manus domini. multe enim misericordie eius sunt. quam in manus hominis. Immisitque dominus pestilentiam in israel de mane usque ad tempus constitutum. et mortui sunt ex populo a dan usque bersabee septuaginta milia virorum. Cumque extendisset manum angelus dei super ierusalem ut disperderet eam. misertus est dominus super afflictione. et ait angelo percutienti populum. Sufficit nunc. contine manum tuam. Erat autem angelus domini iuxta aream areuna iebusei. Dixitque david ad dominum cum vidisset angelum cedentem populum. Ego sum qui peccavi. ego inique egi. isti qui oves sunt quid fecerunt. Vertatur obsecro manus tua contra me et contra domum patris mei. Venit autem gad ad david in die illa et dixit ei. Ascende et constitue domino altare in area areune iebusei. Et ascendit david iuxta sermonem gad quem preceperat ei dominus. Conspiciensque areuna animadvertit regem et servos eius transire ad se. Et egressus adoravit regem prono vultu in terram. et ait. Quid cause est ut veniat dominus meus rex ad servum suum. Cui david ait. Ut emam a te aream et edificem altare domino. et cesset interfectio que grassatur in populo. Et ait areuna ad david. Accipiat et offerat dominus meus rex sicut ei placet. Habes boves in ho

holocaustum et plaustrum et iuga boum in usum lignorum. Omnia dedit Areuna regi, dixitque Areuna ad regem: Dominus deus tuus suscipiat votum tuum. Cui respondens rex ait: Nequaquam ut vis, sed emam pretio a te, et non offeram domino deo meo holocausta gratuita. Emit ergo David aream et boves argenti siclis quinquaginta. Et edificavit ibi David altare domino, et obtulit holocausta et pacifica. Et propitiatus est dominus terre, et cohibita est plaga ab Israel.

# ET REX DAVID

senuerat, habebatque etatis plurimos dies. Cumque operiretur vestibus, non calefiebat. Dixerunt ergo ei servi sui: Queramus domino nostro regi adolescentulam virginem, et stet coram rege et foveat eum, dormiatque in sinu suo, et calefaciat dominum nostrum regem. Quesierunt igitur adolescentulam speciosam in omnibus finibus Israel, et invenerunt Abisag Sunamitem, et adduxerunt eam ad regem. Erat autem puella pulchra nimis, dormiebatque cum rege et ministrabat ei; rex vero non cognovit eam. Adonias autem filius Agith elevabatur dicens: Ego regnabo. Fecitque sibi currus et equites, et quinquaginta viros qui ante eum currerent. Nec corripuit eum pater suus aliquando dicens: Quare hoc fecisti? Erat autem et ipse pulcher valde, secundus natus post Absalon. Et sermo ei cum Ioab filio Sarvie et cum Abiathar sacerdote, qui adiuvabant partes Adonie. Sadoc vero sacerdos et Banaias filius Ioiade, et Natan propheta et Semei, et Cerethi et Phelethi, et omne robur exercitus David non erat cum Adonia. Immolatis ergo Adonias arietibus et vitulis et universis pinguibus iuxta lapidem Zoheleth, qui erat vicinus fonti Rogel, vocavit universos fratres suos filios regis, et omnes viros Iuda servos regis. Natan autem prophetam et Banaiam et robustos quosque et Salomonem fratrem suum non vocavit. Dixit itaque Natan ad Bersabee matrem Salomonis: Num audisti quod regnaverit Adonias filius Agith, et dominus noster David hoc ignorat? Nunc ergo veni, accipe a me consilium, et salva animam tuam et filii tui Salomonis. Vade et ingredere ad regem David, et dic ei: Nonne tu domine mi rex iurasti michi ancille tue dicens: Salomon filius tuus regnabit post me, et ipse sedebit in solio meo? Quare ergo regnat Adonias? Et adhuc ibi te loquente cum rege, ego veniam post te et complebo sermones tuos. Ingressa est itaque Bersabee ad regem in cubiculo. Rex autem senuerat nimis, et Abisag Sunamitis ministrabat ei. Inclinavit se Bersabee et adoravit regem. Ad quam rex: Quid tibi, inquit, vis? Que respondens ait: Domine mi rex, tu iurasti per dominum deum tuum ancille tue: Salomon filius tuus regnabit post me, et ipse sedebit in solio meo. Et ecce nunc Adonias regnat, te domine mi rex ignorante. Mactavit boves et pinguia queque et arietes plurimos, et vocavit omnes filios regis, Abiathar quoque sacerdotem et Ioab principem milicie; Salomonem autem servum tuum non vocavit. Verumptamen domine mi rex, in te oculi respiciunt totius Israel, ut indices eis quis sedere debeat in solio tuo domine mi rex post te. Eritque cum dormierit dominus meus rex cum patribus suis, erimus ego et filius meus Salomon peccatores. Adhuc illa loquente cum rege, Natan propheta venit. Et nunciaverunt regi dicentes: Adest Natan propheta. Cumque introisset in conspectu regis et adorasset eum pronus in terram, dixit Natan: Domine mi rex, tu dixisti: Adonias regnet post me, et ipse sedeat super thronum meum? Quia descendit hodie et immolavit boves et pinguia et arietes plurimos, et vocavit universos filios regis et principes exercitus, Abiathar quoque sacerdotem; illisque vescentibus et bibentibus coram eo et dicentibus: Vivat rex Adonias; me servum tuum et Sadoc sacerdotem et Banaiam filium Ioiade et Salomonem famulum tuum non vocavit. Numquid a domino meo rege exivit hoc verbum, et michi non indicasti servo tuo, qui sederet super thronum domini mei regis post eum? Et respondit rex David dicens: Vocate ad me Bersabee. Que cum fuisset ingressa coram rege et stetisset ante eum, iuravit rex et ait: Vivit dominus, qui eruit animam meam de omni angustia, quia sicut iuravi tibi per dominum deum Israel dicens: Salomon filius tuus regnabit post me, et ipse sedebit super solium meum pro me, sic faciam hodie. Submissoque Bersabee in terram vultu adoravit regem dicens: Vivat dominus meus David in eternum. Dixit quoque rex David: Vocate michi Sadoc sacerdotem et Natan prophetam et Banaiam filium Ioiade. Qui cum ingressi fuissent coram rege, dixit ad eos rex: Tollite vobiscum servos domini vestri, et imponite Salomonem filium meum super mulam meam, et ducite eum in Gyon, et ungat eum ibi Sadoc sacerdos et Natan propheta in regem super Israel, et canetis buccina atque dicetis: Vivat rex Salomon. Et ascendetis post eum, et veniet et sedebit super solium meum, et ipse regnabit pro me; illique precipiam ut sit dux super Israel et super Iudam. Et respondit Banaias filius Ioiade regi dicens: Amen; sic loquatur dominus deus domini mei regis. Quomodo fuit dominus cum domino meo rege, sic sit cum Salomone, et sublimius faciat solium eius a solio domini mei regis David. Descendit ergo Sadoc sacerdos et Natan propheta et Banaias filius Ioiade, et Cerethi et Phelethi, et imposuerunt Salomonem super mulam regis David, et adduxerunt eum in Gyon. Sumpsitque Sadoc sacerdos cornu olei de tabernaculo, et unxit Salomonem. Et cecinerunt buccina, et dixit omnis populus: Vivat rex Salomon. Et ascendit universa multitudo post eum, et populus canentium tibiis et letantium gaudio magno, et insonuit

tia a clamore eorum. Audivit autem Adonias et omnes qui invitati fuerant ab eo. Iamque convivium finitum erat. Sed et Ioab audita voce tube ait. Quid sibi vult clamor civitatis tumultuantis? Adhuc illo loquente, Ionathas filius Abiathar sacerdotis venit. Cui dixit Adonias. Ingredere quia vir fortis es, et bona nuncians. Responditque Ionathas. Nequaquam. Dominus enim noster rex David regem constituit Salomonem. Misitque cum eo Sadoch sacerdotem et Nathan prophetam, et Banaiam filium Ioiade, et Cerethi et Phelethi. Et imposuerunt eum super mulam regis. Unxeruntque eum Sadoch sacerdos et Nathan propheta regem in Gion. Et ascenderunt inde letantes, et insonuit civitas. Hec est vox quam audistis. Sed et Salomon sedet super solium regni. Et ingressi servi regis benedixerunt domino nostro regi David dicentes. Amplificet deus nomen Salomonis super nomen tuum, et magnificet thronum eius super thronum tuum. Et adoravit rex in lectulo suo. Insuper et hec locutus est. Benedictus dominus deus Israel qui dedit hodie sedentem in solio meo videntibus oculis meis. Territi sunt ergo et surrexerunt omnes qui invitati fuerant ab Adonia, et ivit unusquisque in viam suam. Adonias autem timens Salomonem, surrexit et abiit in tabernaculum domini, tenuitque cornu altaris. Et nunciaverunt Salomoni dicentes. Ecce Adonias timens regem Salomonem, tenet cornu altaris dicens. Iuret michi hodie rex Salomon, quod non interficiat servum suum gladio. Dixitque Salomon. Si fuerit vir bonus, non cadet nec unus quidem capillus eius in terram. Si autem malum inventum fuerit in eo morietur. Misit ergo rex Salomon, et eduxit eum ab altari. Et ingressus adoravit regem Salomonem. Dixitque ei Salomon rex. Vade in domum tuam.

II

Appropinquaverunt autem dies David ut moreretur. Precepitque Salomoni filio suo dicens. Ecce ego ingredior viam universe terre. Confortare et esto vir fortis. Et observa custodias domini dei tui, ut ambules in viis eius, et custodias cerimonias eius, et precepta eius et iudicia, et testimonia sicut scriptum est in lege Moysi, ut intelligas universa que facis, et quocumque te verteris. Ut confirmet dominus sermones suos quos locutus est de me dicens. Si custodierint filii tui vias meas, et ambulaverint coram me in veritate in omni corde suo et in omni anima sua, non auferetur tibi vir de solio Israel. Tu quoque nosti que fecerit michi Ioab filius Sarvie, et que fecerit duobus principibus exercitus Israel, Abner filio Ner, et Amase filio Iether quos occidit, et effudit sanguinem belli in pace, et posuit cruorem prelii in balteo suo, qui erat circa lumbos eius, et in calciamento suo quod erat in pedibus eius. Facies ergo iuxta sapientiam tuam, et non deduces caniciem eius pacifice ad inferos. Sed et filiis Berzellai Galaaditis reddes gratiam. Eruntque comedentes in mensa tua. Occurrerunt enim michi quando fugiebam a facie Absalon fratris tui. Habes quoque apud te Semei filium Gera filii Gemini de Bahurim, qui maledixit michi maledictione pessima, quando ibam ad castra.

Sed quia descendit michi in occursum cum transirem Iordanem, et iuravi ei per dominum dicens. Non te interficiam gladio. Tu noli pati eum innoxium esse. Vir autem sapiens es, et scies que facias ei. Deduces canos eius cum sanguine ad infernum. Dormivit igitur David cum patribus suis, et sepultus est in civitate David. Dies autem quibus regnavit David super Israel .xl. anni sunt. In Ebron regnavit .vii. annis, et in Ierusalem .xxxiii. Salomon autem sedit super thronum David patris sui, et firmatum est regnum eius nimis. Et ingressus est Adonias filius Agith, ad Bersabee matrem Salomonis. Que dixit ei. Pacificusne ingressus tuus? Qui respondit. Pacificus. Addiditque. Sermo michi est ad te. Cui ait. Loquere. Et ille. Tu inquit nosti quia meum erat regnum et me proposuerat omnis Israel sibi in regem. Sed translatum est regnum, et factum est fratris mei. A domino enim constitutum est ei. Nunc ergo petitionem unam deprecor a te. Ne confundas faciem meam. Que dixit ad eum. Loquere. Et ille ait. Precor ut dicas Salomoni regi. Neque enim tibi quicquam negare potest, ut det michi Abisach Sunamiten uxorem. Et ait Bersabee. Bene, ergo ego loquar pro te regi. Venit ergo Bersabee ad regem Salomonem, ut loqueretur pro Adonia. Et surrexit rex in occursum eius. Adoravitque eam, et sedit super thronum suum. Positusque est thronus matri regis, que sedit ad dexteram eius. Dixitque ei. Petitionem unam parvulam ego deprecor a te ne confundas faciem meam. Dixitque ei rex. Pete mater mea. Neque enim fas est ut avertam faciem tuam. Que ait. Detur Abisach Sunamitis Adonie fratri tuo uxor. Responditque rex Salomon, et dixit matri sue. Quare postulas Abisach Sunamitem Adonie? Postula ei et regnum. Ipse enim frater meus maior me est, et habet Abiathar sacerdotem, et Ioab filium Sarvie. Iuravit itaque rex Salomon per dominum dicens. Hec faciat michi dominus et hec addat, quia contra animam suam locutus est Adonias verbum hoc. Et nunc vivit dominus qui firmavit me, et collocavit me super solium David patris mei, et qui fecit michi domum sicut locutus est, quia hodie occidetur Adonias. Misitque rex Salomon per manum Banaie filii Ioiade, qui interfecit eum, et mortuus est. Abiathar quoque sacerdoti dixit rex. Vade in Anathoth ad agrum tuum, et quidem vir mortis es. Sed hodie te non interficiam, quia portasti archam domini dei coram David patre meo, et sustinuisti laborem in omnibus in quibus laboravit pater meus. Eiecit ergo Salomon Abiathar ut non esset sacerdos domini, ut impleretur sermo domini quem locutus est super domum Heli in Silo. Venit autem nuncius ad Salomonem, quod Ioab declinasset post Adoniam, et post Salomonem non declinasset. Fugit ergo Ioab in tabernaculum domini, et apprehendit cornu altaris. Nunciatumque est regi Salomoni quod fugisset Ioab in tabernaculum domini et esset iuxta altare. Misitque Salomon Banaiam filium Ioiade dicens. Vade interfice eum. Venitque Banaias ad tabernaculum domini, et dixit ei. Hec dicit rex. Egredere. Qui ait. Non egrediar, sed hic moriar. Renuncia

nunciavitque Banaias regi sermonem dicens: Hec locutus est Ioab, et hec respondit michi. Dixitque ei rex: Fac sicut locutus est, et interfice eum, et sepeli, et amovebis sanguinem innocentem qui effusus est a Ioab, a me et a domo patris mei. Et reddet dominus sanguinem eius super caput eius, quia interfecit duos viros iustos, melioresque se, et occidit eos gladio, patre meo David ignorante: Abner filium Ner principem milicie Israel, et Amasam filium Gether principem exercitus Iuda. Et revertetur sanguis eorum in caput Ioab et in caput seminis eius in sempiternum. David autem et semini eius et domui et throno illius sit pax usque in eternum a domino. Ascendit itaque Banaias filius Ioiade, et aggressus interfecit eum. Sepultusque est in domo sua in deserto. Et constituit rex Banaiam filium Ioiade pro eo super exercitum, et Sadoch sacerdotem posuit pro Abiathar. Misit quoque rex et vocavit Semei, dixitque ei: Edifica tibi domum in Ierusalem, et habita ibi, et non egredieris inde huc atque illuc. Quacumque enim die egressus fueris, et transieris torrentem Cedron, scito te interficiendum. Sanguis tuus erit super caput tuum. Dixitque Semei regi: Bonus sermo regis. Sicut locutus est dominus meus rex, sic faciet servus tuus. Habitavit itaque Semei in Ierusalem diebus multis. Factum est autem post annos tres ut fugerent servi Semei ad Achis filium Maacha regem Geth. Nunciatumque est Semei quod servi eius issent in Geth. Surrexit Semei et stravit asinum suum, ivitque in Geth ad Achis ad requirendos servos suos, et adduxit eos de Geth. Nunciatum est autem Salomoni quod isset Semei in Geth de Ierusalem et redisset. Et mittens vocavit eum, dixitque illi: Nonne testificatus sum tibi per dominum, et predixi tibi: Quacumque die egressus fueris huc et illuc, scito te esse moriturum? Et respondisti michi: Bonus sermo quem audivi. Quare ergo non custodisti iusiurandum domini, et preceptum quod preceperam tibi? Dixitque rex ad Semei: Tu nosti omne malum cuius tibi conscium est cor tuum, quod fecisti David patri meo. Reddidit dominus maliciam tuam in caput tuum. Et rex Salomon benedictus, et thronus David erit stabilis coram domino usque in sempiternum. Iussit itaque rex Banaie filio Ioiade, qui egressus percussit eum, et mortuus est.

III

Confirmatum est igitur regnum in manu Salomonis, et affinitate coniunctus est Pharaoni regi Egypti. Accepit namque filiam eius, et adduxit in civitatem David, donec compleret edificans domum suam et domum domini et murum Ierusalem per circuitum. Attamen populus immolabat in excelsis. Non enim edificatum erat templum nomini domini usque in diem illum. Dilexit autem Salomon dominum, ambulans in preceptis David patris sui, excepto quod in excelsis immolabat et accendebat thymiama. Abiit itaque in Gabaon ut immolaret ibi; illud quippe erat excelsum maximum. Mille hostias in holocaustum obtulit Salomon super altare illud in Gabaon. Apparuit autem dominus Salomoni per somnium nocte dicens: Postula quod vis ut dem tibi. Et ait Salomon: Tu fecisti cum servo tuo David patre meo misericordiam magnam, sicut ambulavit in conspectu tuo in veritate et iusticia, et recto corde tecum. Custodisti ei misericordiam tuam grandem, et dedisti ei filium sedentem super thronum eius, sicut est hodie. Et nunc domine deus, tu regnare fecisti servum tuum pro David patre meo. Ego autem sum puer parvulus, et ignorans egressum et introitum meum. Et servus tuus in medio est populi quem elegisti, populi infiniti qui numerari et supputari non potest pre multitudine. Dabis ergo servo tuo cor docile, ut iudicare possit populum tuum, et discernere inter malum et bonum. Quis enim poterit iudicare populum istum, populum tuum hunc multum? Placuit ergo sermo coram domino quod Salomon postulasset huiuscemodi rem. Et dixit dominus Salomoni: Quia postulasti verbum hoc, et non petisti tibi dies multos, nec divitias aut animas inimicorum tuorum, sed postulasti tibi sapientiam ad discernendum iudicium, ecce feci tibi secundum sermones tuos, et dedi tibi cor sapiens et intelligens, in tantum ut nullus ante te similis tui fuerit, nec post te surrecturus sit. Sed et hec que non postulasti dedi tibi, divitias scilicet et gloriam, ut nemo fuerit similis tui in regibus cunctis retro diebus. Si autem ambulaveris in viis meis, et custodieris precepta mea et mandata mea, sicut ambulavit David pater tuus, longos faciam dies tuos. Igitur evigilavit Salomon, et intellexit quod esset somnium. Cumque venisset Ierusalem, stetit coram archa federis domini, et obtulit holocausta, et fecit victimas pacificas, et grande convivium universis famulis suis. Tunc venerunt due mulieres meretrices ad regem, steteruntque coram eo. Quarum una ait: Obsecro mi domine, ego et mulier hec habitabamus in domo una, et peperi apud eam in cubiculo. Tercia autem die postquam ego peperi, peperit et hec. Et eramus simul, nullusque alius nobiscum in domo, exceptis nobis duabus. Mortuus est autem filius mulieris huius nocte; dormiens quippe oppressit eum. Et consurgens intempeste noctis silentio, tulit filium meum de latere meo ancille tue dormientis, et collocavit in sinu suo; suum autem filium qui erat mortuus posuit in sinu meo. Cumque surrexissem mane ut darem lac filio meo, apparuit mortuus. Quem diligencius intuens clara luce, deprehendi non esse meum quem genueram. Responditque altera mulier: Non est ita ut dicis, sed filius tuus mortuus est, meus autem vivit. E contrario illa dicebat: Mentiris; filius quippe meus vivit, et filius tuus mortuus est. Atque in hunc modum contendebant coram rege. Tunc rex ait: Hec dicit: Filius meus vivit et filius tuus mortuus est. Et ista respondit: Non, sed filius tuus mortuus est, meus autem vivit. Dixit ergo rex: Afferte michi gladium. Cumque attulissent gladium coram rege, Dividite, inquit, infantem vivum in duas partes, et date dimidiam partem uni et dimidiam partem alteri. Dixit autem mulier cuius filius erat vivus ad regem (commota sunt quippe viscera eius super filio suo): Obsecro domine, date illi infantem vivum, et nolite interficere eum. E contrario illa dicebat: Nec michi nec tibi sit, sed dividatur. Respondit rex et ait: Date huic infantem vivum, et non occidatur; hec est enim mater eius. Audivit itaque omnis Israel iudicium quod iu-

castigi rex timuerunt regem videntes sapientiam dei esse in eo ad faciendum iudicium.

IIII

Erat autem rex Salomon regnans super omnem Israel. Et hii principes quos habebat. Azarias filius Sadoc sacerdotis. Helioreph et Ahia filii Sisa scribe. Iosaphat filius Ahilud a commentariis. Banaias filius Ioiade super exercitum. Sadoc autem et Abiathar sacerdotes. Azarias filius Nathan super eos qui assistebant regi. Zabud filius Nathan sacerdos amicus regis. Et Ahisar prepositus domus. Et Adoniram filius Abda super tributa. Habebat autem Salomon .xii. prefectos super omnem Israel, qui prebebant annonam regi et domui eius. Per singulos enim menses in anno singuli necessaria ministrabant. Et hec nomina eorum. Benhur in monte Ephraim. Bendecar in Maccces et in Salebim et in Bethsames et in Elon et in Bethanan. Benesed in Aruboth; ipsius erat Socho et omnis terra Epher. Benabinadab, cuius omnis Nephath Dor; Tapheth filiam Salomonis habebat uxorem. Bena filius Ahilud regebat Thanac et Mageddo et universam Bethsan, que est iuxta Sarthanan subter Iezrael, a Bethsan usque Abelmeula e regione Iecmaan. Bengaber in Ramoth Galaad; habebat Avothiair filii Manasse in Galaad; ipse preerat in omni regione Argob, que est in Basan, sexaginta civitatibus magnis atque muratis, que habebant seras ereas. Ahinadab filius Addo preerat in Manaim. Achimaas in Nephtalim; sed et ipse habebat Basemath filiam Salomonis in coniugio. Baana filius Husi in Aser et in Baloth. Iosaphat filius Pharue in Isachar. Semei filius Hela in Beniamin. Gaber filius Uri in terra Galaad, et in terra Seon regis Amorrei et Og regis Basan, super omnia que erant in illa terra. Iuda et Israel innumerabiles sicut arenam maris in multitudine, comedentes et bibentes atque letantes. Salomon autem erat in ditione sua habens omnia regna a flumine terre Philistiim usque ad terminum Egipti, offerentium sibi munera et servientium ei cunctis diebus vite eius. Erat autem cibus Salomonis per dies singulos .xxx. chori simile et .lx. chori farine, decem boves pingues et .xx. boves pascuales et centum arietes, excepta venatione cervorum, caprearum atque bubalorum et avium altilium. Ipse enim obtinebat omnem regionem que erat trans flumen, quasi a Thaphsa usque Gazam, et cunctos reges illarum regionum, et habebat pacem ex omni parte in circuitu. Habitabatque Iuda et Israel absque timore ullo, unusquisque sub vite sua et sub ficu sua, a Dan usque Bersabee, cunctis diebus Salomonis. Et habebat Salomon .xl. milia presepia equorum currilium et .xii. milia equestrium. Nutriebantque eos supradicti regis prefecti; sed et necessaria mense regis Salomonis cum ingenti cura prebebant in tempore suo. Ordeum quoque et paleas equorum et iumentorum deferebant in locum ubi erat rex, iuxta constitutum sibi. Dedit quoque deus sapientiam Salomoni et prudentiam multam nimis et latitudinem cordis quasi arenam que est in litore maris. Et precedebat sapientia Salomonis sapientiam omnium orientalium et Egiptiorum, et erat sapientior cunctis hominibus, sapientior Ethan Ezraita et Eman et Chalcal et Dorda filiis Mahol, et erat nominatus in universis gentibus per circuitum. Locutus est quoque Salomon tria milia parabolas, et fuerunt carmina eius quinque et mille. Et disputavit super lignis a cedro que est in Libano usque ad ysopum que egreditur de pariete, et disseruit de iumentis et volucribus et reptilibus et piscibus. Et veniebant de cunctis populis ad audiendam sapientiam Salomonis, et ab universis regibus terre qui audiebant sapientiam eius.

V

Misit quoque Iram rex Tyri servos suos ad Salomonem. Audivit enim quod ipsum unxissent regem pro patre eius, quia amicus fuerat Iram David omni tempore. Misit autem et Salomon ad Iram dicens: Tu scis voluntatem David patris mei, et quia non potuerit edificare domum nomini domini dei sui propter bella imminentia per circuitum, donec daret dominus eos sub vestigio pedum eius. Nunc autem requiem dedit michi dominus deus meus per circuitum, et non est satan neque occursus malus. Quam ob rem cogito edificare templum nomini domini dei mei, sicut locutus est dominus David patri meo dicens: Filius tuus quem dabo tibi pro te super solium tuum, ipse edificabit domum nomini meo. Precipe igitur ut precidant michi cedros de Libano, et servi mei sint cum servis tuis; mercedem autem servorum tuorum dabo tibi quamcumque petieris. Scis enim quomodo non est in populo meo vir qui noverit ligna cedere sicut Sidonii. Cum ergo audisset Iram verba Salomonis, letatus est valde et ait: Benedictus dominus deus hodie qui dedit David filium sapientissimum super populum hunc plurimum. Misitque Iram ad Salomonem dicens: Audivi quecumque mandasti michi. Ego faciam omnem voluntatem tuam in lignis cedrinis et abiegnis. Servi mei deponent ea de Libano ad mare, et ego componam ea in ratibus in mari usque ad locum quem significaveris michi, et applicabo ea ibi, et tu tolles ea; prebebisque necessaria michi ut detur cibus domui mee. Itaque Iram dabat Salomoni ligna cedrina et abiegna iuxta omnem voluntatem eius. Salomon autem prebebat Iram .xx. milia choros tritici in cibum domui eius et .xx. choros purissimi olei. Hec tribuebat Salomon Iram per annos singulos. Dedit quoque dominus sapientiam Salomoni, sicut locutus est ei. Et erat pax inter Iram et Salomonem, et percusserunt ambo fedus. Elegitque rex Salomon operarios de omni Israel, et erat indictio .xxx. milia virorum. Mittebatque eos in Libanum .x. milia per menses singulos vicissim, ita ut duobus mensibus vicissim essent in domibus suis; et Adoniram erat super huiuscemodi indictionem. Fueruntque Salomoni .lxx. milia eorum qui onera portabant, et .lxxx. milia latomorum in monte, absque prepositis qui preerant singulis operibus, numero trium milium et trecentorum precipientium populo et his qui faciebant opus. Precepitque rex ut tollerent lapides grandes, lapides preciosos in fundamentum templi, et quadrarent eos. Quos dolaverunt cementarii Salomonis et cementarii Iram. Porro Giblii preparaverunt ligna et lapides ad edificandum domum.

VI

Factum est igitur quadringentesimo et octogesimo anno egressionis

filiorum isr(ae)l de terra egypti. in anno quarto mense zio. ipse est mensis secundus regis salomonis super isr(ae)l. edificare cepit domum domini. Domus autem quam edificabat salomon domino. habebat .lx. cubitos in longitudine. et .xx. cubitos in latitudine. et .xxx. cubitos in altitudine. Et porticus erat ante templum .xx. cubitorum longitudinis. iuxta mensuram latitudinis templi. et habebat .x. cubitos latitudinis ante faciem templi. Fecitque in templo fenestras obliquas. et edificavit super parietem templi tabulata per gyrum in parietibus domus per circuitum templi et oraculi. et fecit latera in circuitu. Tabulatum quod subter erat .v. cubitos habebat latitudinis. et medium tabulatum .vi. cubitorum latitudinis. et tercium tabulatum .vii. habebat cubitos latitudinis. Trabes autem posuit in domo per circuitum forinsecus. ut non hererent muris templi. Domus autem cum edificaretur lapidibus dolatis atque perfectis edificata est. et malleus et securis et omne ferramentum non sunt audita in domo cum edificaretur. Ostium lateris medii erat in parte domus dextere. et per cocleam ascendebant in medium cenaculum. et a medio in tercium. Et edificavit domum et consummavit eam. Texit quoque domum laquearibus cedrinis. et edificavit tabulatum super omnem domum .v. cubitis altitudinis. et operuit domum lignis cedrinis. Et factus est sermo domini ad salomonem dicens. Domus hec quam edificas si ambulaveris in preceptis meis. et iudicia mea feceris. et custodieris omnia mandata mea gradiens per ea. firmabo sermonem meum tibi quem locutus sum ad david patrem tuum. et habitabo in medio filiorum isr(ae)l. et non derelinquam populum meum isr(ae)l. Igitur edificavit salomon domum et consummavit eam. et edificavit parietes domus intrinsecus tabulatis cedrinis. a pavimento domus usque ad summitates parietum. et usque ad laquearia operuit lignis cedrinis intrinsecus. et texit pavimentum domus tabulis abiegnis. Edificavitque .xx. cubitorum ad posteriorem partem templi tabulata cedrina. a pavimento usque ad superiora. et fecit interiorem domum oraculi in sanctum sanctorum. Porro .xl. cubitorum erat ipsum templum pro foribus oraculi. et cedro omnis domus intrinsecus vestiebatur. habens tornaturas suas et iuncturas fabrefactas et celaturas eminentes. Omnia cedrinis tabulis vestiebantur. nec omnino lapis apparere poterat in pariete. Oraculum autem in medio domus in interiori parte fecerat. ut poneret ibi archam federis domini. Porro oraculum habebat .xx. cubitos longitudinis. et .xx. cubitos latitudinis. et .xx. cubitos altitudinis. et operuit illud et vestivit auro purissimo. Sed et altare vestivit cedro. Domum quoque ante oraculum operuit auro purissimo. et affixit laminas clavis aureis. Nichilque erat in templo quod non auro tegeretur. Sed et totum altare oraculi texit auro. Et fecit in oraculo duo cherubin de lignis olivarum .x. cubitorum altitudinis. Quinque cubitorum ala cherub una. et .v. cubitorum ala cherub altera. id est .x. cubitos habentes a summitate ale. usque ad ale alterius summitatem. Decem quoque cubitorum erat cherub. Sed et in mensura pari et opus unum erat in duobus cherubin. id est altitudinem habebat unus cherub .x. cubitorum. et similiter cherub secundus. Posuitque cherubin in medio templi interioris. extendebant autem alas suas cherubin. et tangebat ala una parietem. et ala cherub secundi tangebat parietem alterum. Ale autem altere in media parte templi se invicem contingebant. Texit quoque cherubin auro. Et omnes parietes templi per circuitum sculpsit variis celaturis et torno. Et fecit in eis cherubin et palmas et picturas varias quasi prominentes de pariete et egredientes. Sed et pavimentum domus texit auro intrinsecus et extrinsecus. Et in ingressu oraculi fecit ostiola de lignis olivarum. postesque angulorum .v. et duo ostia de lignis olivarum. et sculpsit in eis picturam cherubin et palmarum species. et anaglipha valde prominentia. et texit ea auro. Et operuit tam cherubin quam palmas et cetera auro. Fecitque in introitu templi postes de lignis olivarum quadrangulatos. et duo ostia de lignis abiegnis altrinsecus. et utrumque ostium duplex erat. et se invicem tenens aperiebatur. Et sculpsit cherubin et palmas et celaturas valde eminentes. Operuitque omnia laminis aureis opere quadro ad regulam. Et edificavit atrium interius tribus ordinibus lapidum politorum et uno ordine lignorum cedri. Anno quarto fundata est domus domini in mense zio. et in anno undecimo mense ebul. ipse est mensis octavus. perfecta est domus in omni opere suo. et in universis utensilibus. Edificavitque eam annis .vii.

## VII

Domum autem suam edificavit salomon .xiii. annis. et ad perfectum usque perduxit. Edificavit quoque domum saltus libani .c. cubitorum longitudinis. et quinquaginta cubitorum latitudinis. et .xxx. cubitorum altitudinis. et quatuor deambulatoria inter columpnas cedrinas. Ligna quippe cedrina exciderat in columpnas. et tabulatis cedrinis vestivit totam cameram. que .xlv. columpnis sustentabatur. Unus autem ordo habebat columpnas .xv. contra se invicem positas. et e regione se respicientes. et equali spatio inter columpnas. quadrangulata ligna in cunctis equalia. Et porticum columpnarum fecit .l. cubitorum longitudinis. et .xxx. cubitorum latitudinis. Et alteram porticum in facie maioris porticus. et columpnas et epistilia super columpnas fecit. Porticum quoque solii in qua tribunal est fecit. et texit lignis cedrinis a pavimento usque ad summitatem. Et domuncula in qua sedebatur ad iudicandum. erat in media porticu simili opere. Domum quoque fecit filie pharaonis quam uxorem duxerat salomon. tali opere quali et hanc porticum. Omnia lapidibus preciosis qui ad normam quandam atque mensuram tam intrinsecus quam extrinsecus serrati erant. a fundamento usque ad summitatem parietum. et extrinsecus usque ad atrium maius. Fundamenta autem de lapidibus preciosis lapidibus magnis .x. sive .viii. cubitorum. Et desuper lapides

quadrati equales mensure secti erant. Similiterque de
foris. Et atrium maius rotundum trium ordi
num de lapidibus sectis. et unius ordinis dola
tum de cedro. Necnon et in atrio domus domini in
teriori. et in porticu domus domini. Misit quoque
rex Salomon et tulit Iram de Tyro filium mulie
ris vidue de tribu Neptalim patre tyrio artificem
erarium. et plenum sapientia et intelligentia. et
doctrina ad faciendum omne opus ex ere. Qui
cum venisset ad regem Salomonem fecit om
ne opus eius. Et finxit duas columpnas ere
as. xviii. cubitorum altitudinis columpnam
unam. et linea. xii. cubitorum ambiebat co
lumpnam utramque. Duo quoque capitella fecit que
ponerentur super capita columpnarum fusilia ex
ere. Quinque cubitorum altitudinis capitell
um unum. et v. cubitorum altitudinis capi
tellum alterum. et quasi in modum retis et cathe
narum sibi invicem miro opere contextarum.
Utrumque capitellum columpnarum fusile er
at. Septena versuum retiacula in capitello uno
et septena retiacula in capitello altero. Et perfe
cit columpnas. et duos ordines per circuitum re
tiaculorum singulorum ut tegerent capitella que
erant super summitatem malorgranatorum. Eo
dem modo fecit et capitello secundo. Capitella autem que
erant super capita columpnarum. quasi opere lilii
fabricata erant in porticu quatuor cubitorum.
Et rursum alia capitella in summitate columpn
arum desuper. iuxta mensuram columpne contra
retiacula. Malorumgranatorum autem. cc. ordi
nes erant in circuitu capitelli secundi. Et statuit d
uas columpnas in porticum templi. Cumque statu
isset columpnam dexteram. vocavit eam nomine
Iachim. Similiter erexit columpnam secundam et vocavit
nomen eius Booz. Et super capita columpnarum opus
in modum lilii posuit. Perfectumque est opus
columpnarum. Fecit quoque mare fusile. x. cu
bitorum a labio usque ad labium rotundum in
circuitu. v. cubitorum altitudo eius. et res
ticula triginta cubitorum. cingebat illud per
circuitum. Et sculptura subter labium ci
rcuibat illud. x. cubitis ambiens mare. Duo
ordines sculpturarum histriatarum erant
fusiles. et stabat super. xii. boves. E quibus tres re
spiciebant ad aquilonem. et tres ad occidentem. et
tres ad meridiem. et tres ad orientem. et mare super
eos desuper erat. Quorum posteriora universa intrin
secus latitabant. Grossitudo autem vasis trium
unciarum erat. labiumque eius quasi labium
calicis. et folium repandi lilii duo milia batos
capiebat tria milia metretas. Et fecit bases. x.
eneas. quatuor cubitorum longitudinis ba
ses singulas. et quatuor cubitorum latitudinis
et trium cubitorum altitudinis. Et ipsum opus
basium interrasile erat. et sculptura inter iunctura
et inter coronulas et plectas. leones et boves et che
rubin. Et in iuncturis similiter desuper et subter leo
nes et boves. quasi lora ex ere dependentia. Et
quatuor rote per bases singulas. et axes erei. Et
per quatuor partes quasi humeruli subter luterem
fusiles. contra se invicem respectantes. Os q
uoque luteris intrinsecus erat in capitis summita
te. et quod forinsecus apparebat. unius cubiti
erat. et totum rotundum. pariterque habebat cubitum
unum et dimidium. In angulis autem colump
narum varie celature erant. et media inter
columpnia quadrata non rotunda. Quatuor quoque
rote que per quatuor angulos basis erant. cohe
rebant sibi subter basim. Una rota habebat altitudi
nis cubitum unum et semis. Tales autem rote
erant quales solent in curru fieri. Et axes ea
rum. et radii. et canti. et modioli omnia fusilia.
Nam et humeruli illi quatuor per singulos ang
ulos basis unius. ex ipsa basi fusiles et coniun
cti erant. In summitate autem basis erat quedam
rotunditas unius et dimidii cubiti. Ita fab
refacta. ut luter desuper posset imponi habens celaturas
suas. et sculpturas varias ex semetipsa. Sculp
sit quoque in tabulis illis que erant ex ere.
et in angulis cherubin. et leones et palmas. i
quasi in similitudinem stantis hominis. ut non
celata sed apposita per circuitum viderentur. In hunc
modum fecit bases. x. fusura una. et mensura
sculpturaque consimili. Fecit quoque. x. luteres
ereos. Quadraginta batos capiebat luter unus.
eratque quatuor cubitorum. Singulos quoque
luteres per singulas id est x. bases posuit. Et consti
tuit. x. bases. v. ad dexteram partem templi. et v.
ad sinistram. Mare autem posuit ad dexteram p
artem templi contra orientem ad meridiem. Fecit er
go Iram lebetes. et scutras et hamulas. et per
fecit omne opus regis Salomonis in templo
domini. Columpnas duas et funiculos cap
itellorum super capitella columpnarum duos
et retiacula duo. ut operirent duos funiculos qui
erant super capita columpnarum. et malogra
nata. cccc. in duobus retiaculis. Duos versus malo
granatorum in retiaculis singulis ad operien
dos funiculos capitellorum. qui erant super ca
pita columpnarum. et bases. x. et luteres. x. super
bases. et mare unum. et boves. xii. subter ma
re. et lebetes. et scutras et hamulas. Omnia va
sa que fecit Iram regi Salomoni in domo domini
de auricalco erant. In campestri regione Ior
danis fudit ea rex in argillosa terra, inter Sochot
et Sarthan. Et posuit Salomon omnia vasa. Propter
multitudinem autem nimiam non erat pondus eris.
Fecitque Salomon omnia vasa in domo domini.
Altare aureum et mensam super quam pone
rentur panes propositionis auream. et candelabra
aurea. quinque ad dexteram et quinque ad sinistram,
contra oraculum ex auro puro. et quasi lilii flores.
et lucernas desuper aureas. et forcipes aureos. et hy
drias. et fuscinulas. et fialas. et mortariola. et
thuribula de auro purissimo. Et cardines hos
tiorum domus templi ex auro erant. Et perfecit
omne opus quod faciebat Salomon in domo domini.
Et intulit que sanctificaverat David pater suus. argentum et
aurum et vasa. reposuitque in thesauris domus
domini.

C. VIII

Tunc congregati sunt omnes maior
es natu Israel cum principibus tribuum et du
ces familiarum filiorum Israel ad regem Salomonem in
Ierusalem ut deferrent archam federis domini de civi
tate David id est de Syon. Convenitque ad regem Sa
lomonem universus Israel in mense ethanim. in

sollempni die. ipse est mensis septimus. Veneruntque cuncti senes ex Israhel. et tulerunt archam sacerdotes. et portaverunt archam domini. et tabernaculum federis. et omnia vasa sanctuarii que erant in tabernaculo. et ferebant ea sacerdotes et levite. Rex autem Salomon et omnis multitudo Israhel que convenerat ad eum gradiebatur cum illo ante archam. et immolabant oves et boves absque estimatione et numero. Et intulerunt sacerdotes archam federis domini in locum suum in oraculum templi in sanctum sanctorum subter alas cherubin. Siquidem cherubin expandebant alas super locum arche. et protegebant archam et vectes eius desuper. Cumque eminerent vectes. et apparerent summitates eorum foris sanctuarium ante oraculum. non apparebant ultra extrinsecus. qui et fuerunt ibi usque in presentem diem. In archa autem non erat aliud nisi due tabule lapidee. quas posuerat in ea Moyses in Oreb. quando pepigit federis dominus cum filiis Israhel cum egrederentur de terra Egypti. Factum est autem cum exissent sacerdotes de sanctuario nebula implevit domum domini. Tunc ait Salomon. Dominus dixit ut habitaret in nebula. Edificans edificavi domum in habitaculum tuum firmissimum. solium tuum in sempiternum. Convertitque rex faciem suam. et benedixit omni ecclesie Israhel. Omnis enim ecclesia Israhel stabat. Et ait Salomon. Benedictus dominus deus Israhel qui locutus est ore suo ad David patrem meum. et in manibus eius perfecit dicens. A die qua eduxi populum meum Israhel de Egypto. non elegi civitatem de universis tribubus Israhel ut edificaretur domus. et esset nomen meum ibi. sed elegi David ut esset super populum meum Israhel. Voluitque David pater meus edificare domum nomini domini dei Israhel. Et ait dominus ad David patrem meum. Quod cogitasti in corde tuo edificare domum nomini meo. bene fecisti hoc ipsum mente pertractans. Verumptamen tu non edificabis michi domum. sed filius tuus qui egredietur de renibus tuis ipse edificabit domum nomini meo. Confirmavit dominus sermonem suum quem locutus est. Stetique pro David patre meo. et sedi super thronum Israhel sicut locutus est dominus. et edificavi domum nomini domini dei Israhel. et constitui ibi locum arche. in qua federis est domini quod percussit cum patribus nostris quando egressi sunt de terra Egypti. Stetit autem Salomon ante altare domini in conspectu ecclesie Israhel. et expandit manus suas in celum et ait. Domine deus Israhel non est similis tui deus in celo desuper. et super terram deorsum qui custodis pactum et misericordiam servis tuis. qui ambulant coram te in toto corde suo. qui custodisti David servo tuo patri meo que locutus es ei. ore locutus es et manibus perfecisti. ut hec dies probat. Nunc igitur domine deus Israhel conserva famulo tuo David patri meo que locutus es ei dicens. Non auferetur de te vir coram me qui sedeat super thronum Israhel. Ita tamen si custodierint filii tui viam meam. ut ambulent coram me sicut tu ambulasti in conspectu meo. Et nunc domine deus Israhel firmentur verba tua que locutus es servo tuo David patri meo. Ergo ne putandum est quod vere deus habitet super terram? Si enim celum et celi celorum te capere non possunt. quanto magis domus hec

quam edificavi tibi? Sed respice ad orationem servi tui. et ad preces eius domine deus meus. Audi hymnum et orationem quam servus tuus orat coram te hodie. ut sint oculi tui aperti super domum hanc nocte et die. super domum de qua dixisti. erit nomen meum ibi ut exaudias orationem quam orat ad te servus tuus in loco isto. ut exaudias deprecationem servi tui. et populi tui Israhel. quodcumque oraverint in loco isto. et exaudies in loco habitaculi tui in celo. et cum exaudieris propitius eris. Si peccaverit homo in proximum suum et habuerit aliquod iuramentum quo teneatur astrictus. et venerit propter iuramentum coram altari tuo in domum tuam. tu exaudies in celo et facies et iudicabis servos tuos. condempnans impium et reddens viam suam super caput eius. iustificansque iustum et retribuens ei secundum iustitiam suam. Si fugerit populus tuus Israhel inimicos suos quia peccaturus est tibi. et agentes penitentiam. et confitentes nomini tuo venerint et adoraverint. deprecatique fuerint te in domo hac. exaudi in celo. et dimitte peccatum populi tui Israhel. et reduces eos in terram quam dedisti patribus eorum. Si clausum fuerit celum. et non pluerit propter peccata eorum. et orantes in loco isto penitentiam egerint nomini tuo. et a peccatis suis conversi fuerint. propter afflictionem suam exaudi eos in celo. et dimitte peccata servorum tuorum. et populi tui Israhel. et ostende eis viam bonam per quam ambulent. et da pluviam super terram quam dedisti populo tuo in possessionem. Fames si oborta fuerit in terra aut pestilentia fuerit aut corruptus aer. aut erugo. aut locusta cum [illegible] rubigo. et afflixerit eum. et inimicus eius portas obsidens omnis plaga. et universa infirmitas. cuncta devotatio. et imprecatio que acciderit omni homini de populo tuo Israhel. Si quis cognoverit plagam cordis sui. et expanderit manus suas in domo hac. tu exaudies in celo in loco habitationis tue. et repropitiabis. et facies ut des unicuique secundum omnes vias suas sicut videris cor eius. quia tu nosti solus cor omnium filiorum hominum ut timeant te cunctis diebus quibus vivunt super faciem terre quam dedisti patribus nostris. Insuper et alienigena qui non est de populo tuo Israhel. cum venerit de terra longinqua propter nomen tuum. audietur enim nomen tuum magnum. et manus tua fortis. et brachium tuum extentum ubique. Cum venerit ergo et oraverit in loco hoc tu exaudies in celo in firmamento habitaculi tui. et facies omnia pro quibus invocaverit te alienigena. ut discant universi populi terrarum nomen tuum timere sicut populus tuus Israhel. et probent quia nomen tuum invocatum est super domum hanc quam edificavi. Si egressus fuerit populus tuus ad bellum contra inimicos suos per viam quocumque miseris eos. orabunt te contra viam civitatis quam elegisti. et contra domum quam edificavi nomini tuo. et exaudies in celo orationes eorum. et preces eorum. et facies iudicium eorum. Quod si peccaverint tibi. non est enim homo qui non peccet. et iratus tradideris eos inimicis suis. et captivi ducti fuerint in terram inimicorum longe vel prope. et egerint penitentiam in corde suo in loco captivitatis. et conversi deprecati fuerint in captivitate sua dicentes.

peccavimus inique egimus impie gessimus et reversi fuerint ad te in universo corde suo et tota anima sua in terra inimicorum suorum ad quam captivi ducti sunt et oraverint te contra viam terrae suae quam dedisti patribus eorum et civitatis quam elegisti et templi quod aedificavi nomini tuo exaudies in caelo in firmamento solii tui orationem eorum et preces et facies iudicium eorum et propitiaberis populo tuo qui peccavit tibi et omnibus iniquitatibus eorum quibus praevaricati sunt in te et dabis misericordiam coram eis qui eos captivos habuerint ut misereantur eis. Populus enim tuus est et hereditas tua quos eduxisti de terra Aegypti de medio fornacis ferreae. Ut sint oculi tui aperti ad deprecationem servi tui et populi tui Israhel et exaudies eos in universis pro quibus invocaverint te. Tu enim separasti eos tibi in hereditatem de universis populis terrae sicut locutus es per Mosen servum tuum quando eduxisti patres nostros de terra Aegypti domine Deus. Factum est autem cum complesset Salomon orans Dominum omnem orationem et deprecationem hanc surrexit de conspectu altaris Domini. Utrumque enim genu in terram fixerat et manus expanderat ad caelum. Stetit ergo et benedixit omni ecclesiae Israhel voce magna dicens. Benedictus Dominus Deus qui dedit requiem populo suo Israhel iuxta omnia quae locutus est. Non cecidit ne unus quidem sermo ex omnibus bonis quae locutus est per Mosen servum suum. Sit Dominus Deus noster nobiscum sicut fuit cum patribus nostris non derelinquens nos neque proiciens. Sed inclinet corda nostra ad se ut ambulemus in universis viis eius et custodiamus mandata eius et caerimonias et iudicia quaecumque mandavit patribus nostris. Et sint sermones mei isti quibus deprecatus sum coram Domino appropinquantes Domino Deo nostro die ac nocte ut faciat iudicium servo suo et populo suo Israhel per singulos dies. Et sciant omnes populi terrae quia Dominus ipse est Deus et non est ultra absque eo. Sit quoque cor nostrum perfectum cum Domino Deo nostro ut ambulemus in decretis eius et custodiamus mandata eius sicut et hodie. Igitur rex et omnis Israhel cum eo immolabant victimas coram Domino. Mactavitque Salomon hostias pacificas quas immolavit Domino boum .xxii. milia. Ovium centum .xx. milia. Et dedicaverunt templum Domini rex et filii Israhel. In die illa sanctificavit rex medium atrii quod erat ante domum Domini. Fecit quippe ibi holocaustum et sacrificium et adipem pacificorum quia altare aereum quod erat coram Domino minus erat et capere non poterat holocausta et sacrificium et adipem pacificorum. Fecit ergo Salomon in tempore illo festivitatem celebrem et omnis Israhel cum eo multitudo magna ab introitu Emath usque ad rivum Aegypti coram Domino Deo nostro .vii. diebus et .vii. diebus id est .xiiii. diebus. In die octavo dimisit populos qui benedicentes regi profecti sunt in tabernacula sua laetantes et alacri corde super omnibus bonis quae fecerat Dominus David servo suo et Israhel populo suo.

IX

Factum est autem cum perfecisset Salomon aedificium domus Domini et aedificium domus regis et omne quod optaverat et voluerat facere apparuit ei Dominus secundo sicut apparuerat ei in Gabaon. Dixitque Dominus ad eum. Exaudivi orationem tuam et deprecationem tuam quam deprecatus es coram me. Sanctificavi domum hanc quam aedificasti ut ponerem nomen meum ibi in sempiternum et erunt oculi mei et cor meum ibi cunctis diebus. Tu quoque si ambulaveris coram me sicut ambulavit pater tuus in simplicitate cordis et in aequitate et feceris omnia quae praecepi tibi et legitima mea et iudicia mea servaveris ponam thronum regni tui super Israhel in sempiternum sicut locutus sum David patri tuo dicens. Non auferetur de genere tuo vir de solio Israhel. Si autem aversione aversi fueritis vos et filii vestri non sequentes me nec custodientes mandata mea et caerimonias quas proposui vobis sed abieritis et colueritis deos alienos et adoraveritis eos auferam Israhel de superficie terrae quam dedi eis et templum quod sanctificavi nomini meo proiciam a conspectu meo. Eritque Israhel in proverbium et in fabulam cunctis populis et domus haec erit in exemplum. Omnis qui transierit per eam stupebit et sibilabit et dicet. Quare fecit Dominus sic terrae huic et domui huic. Et respondebunt. Quia dereliquerunt Dominum Deum suum qui eduxit patres eorum de terra Aegypti et secuti sunt deos alienos et adoraverunt eos et coluerunt eos. Idcirco induxit Dominus super eos omne malum hoc. Expletis autem annis .xx. postquam aedificavit Salomon duas domos id est domum Domini et domum regis Hiram rege Tyri praebente regi Salomoni ligna cedrina et abiegna et aurum iuxta omne quod opus habuerat. Tunc dedit Salomon Hiram .xx. oppida in terra Galileae. Et egressus est Hiram de Tyro ut videret oppida quae dederat ei Salomon et non placuerunt ei. Et ait. Haecine sunt civitates quas dedisti mihi frater. Et appellavit eas terram Chabul usque ad diem hanc. Misit quoque Hiram ad regem Salomonem .cxx. talenta auri. Haec est summa expensarum quam obtulit rex Salomon ad aedificandam domum Domini et domum suam et Mello et murum Hierusalem et Eser et Mageddo et Gazer. Pharao rex Aegypti ascendit et cepit Gazer succenditque eam igni et Chananeum qui habitabat in civitate interfecit et dedit eam in dotem filiae suae uxori Salomonis. Aedificavit ergo Salomon Gazer et Bethoron inferiorem et Baalath et Palmiram in terra solitudinis et omnes vicos qui ad se pertinebant et erant absque muro munivit et civitates curruum et civitates equitum et quodcumque ei placuit ut aedificaret in Hierusalem et in Libano et in omni terra potestatis suae. Universum populum qui remanserat de Amorreis et Hettheis et Ferezeis et Eveis et Iebuseis qui non sunt de filiis Israhel horum filios qui remanserant in terra quos scilicet non potuerant filii Israhel exterminare fecit Salomon tributarios usque ad diem hanc. De filiis autem Israhel non constituit rex Salomon servire quemquam sed erant viri bellatores et ministri eius et principes et duces et praefecti curruum et equorum. Erant autem principes super omnia opera Salomonis praepositi quingenti quinquaginta qui habebant subiectum populum et statutis operibus imperabant. Filia autem Pharaonis ascendit de civitate David in do-

mum suam quam edificaverat ei Salomon. Tunc edificavit mello. Offerebat quoque Salomon ter per annos singulos holocausta et pacificas victimas super altare quod edificaverat domino, et adolebat thimiama coram domino. Perfectumque est templum. Classem quoque fecit rex Salomon in Asiongaber, que est iuxta Haylam in litore maris Rubri in terra Ydumee. Misitque Hiram in classem illam servos suos viros nauticos et gnaros maris cum servis Salomonis. Qui cum venissent in Ophir, sumptum inde aurum quadringentorum viginti talentorum detulerunt ad regem Salomonem.

X

Sed et regina Saba audita fama Salomonis in nomine domini, venit temptare eum in enigmatibus. Et ingressa Ierusalem multo cum comitatu et divitiis, camelis portantibus aromata et aurum infinitum nimis et gemmas pretiosas, venit ad regem Salomonem, et locuta est ei universa que habebat in corde suo. Et docuit eam Salomon omnia verba que proposuerat. Non fuit sermo qui posset regem latere et non responderet ei. Videns autem regina Saba omnem sapientiam Salomonis et domum quam edificaverat, et cibos mense eius, et habitacula servorum, et ordines ministrantium, vestesque eorum et pincernas, et holocausta que offerebat in domo domini, non habebat ultra spiritum. Dixitque ad regem: Verus est sermo quem audivi in terra mea super sermonibus tuis et super sapientiam tuam. Et non credebam narrantibus mihi, donec ipsa veni et vidi oculis meis et probavi quod media pars mihi nunciata non fuit. Maior est sapientia tua et opera tua quam rumor quem audivi. Beati viri tui et beati servi tui, hii qui stant coram te semper et audiunt sapientiam tuam. Sit dominus deus tuus benedictus, cui complacuisti, et posuit te super thronum Israel, eo quod dilexerit dominus Israel in sempiternum, et constituit te regem ut faceres iudicium et iustitiam. Dedit ergo regi centum viginti talenta auri et aromata multa nimis et gemmas pretiosas. Non sunt allata ultra aromata tam multa quam ea que dedit regina Saba regi Salomoni. Sed et classis Hiram que portabat aurum de Ophir attulit ex Ophir ligna thyina multa nimis et gemmas pretiosas. Fecitque rex de lignis thyinis fulcra domus domini et domus regie, et citharas, liras cantoribus. Non sunt allata huiuscemodi ligna thyina neque visa usque in presentem diem. Rex autem Salomon dedit regine Saba omnia que voluit et petivit ab eo, exceptis his que ultro obtulerat ei munere regio. Que reversa est et abiit in terram suam cum servis suis. Erat autem pondus auri quod afferebatur Salomoni per annos singulos sexcentorum sexaginta sex talentorum auri, excepto eo quod afferebant viri qui super vectigalia erant, et negotiatores universique scruta vendentes, et omnes reges Arabie ducesque terre. Fecit quoque rex Salomon ducenta scuta de auro puro; sexcentos auri siclos dedit in laminas scuti unius. Et trecentas peltas ex auro probato; trecente mne auri unam peltam vestiebant. Posuitque eas rex in domo saltus Libani. Fecit etiam rex Salomon thronum de ebore grandem, et vestivit eum auro fulvo nimis. Qui habebat sex gradus, et summitas throni rotunda erat in parte posteriori. Et due manus hinc atque inde tenentes sedile, et duo leones stabant iuxta manus singulas. Et duodecim leunculi stantes super sex gradus hinc atque inde. Non est factum tale opus in universis regnis. Sed et omnia vasa quibus potabat rex Salomon erant aurea, et universa supellectilis domus saltus Libani de auro purissimo. Non erat argentum nec alicuius pretii putabatur in diebus Salomonis, quia classis regis per mare cum classe Hiram semel per tres annos ibat in Tharsis, deferens inde aurum et argentum et dentes elephantorum et simias et pavos. Magnificatus est ergo rex Salomon super omnes reges terre divitiis et sapientia. Et universa terra desiderabat videre vultum Salomonis, ut audiret sapientiam eius quam dederat deus in corde eius. Et singuli deferebant ei munera, vasa argentea et aurea, vestes et arma bellica, aromata quoque et equos et mulos per annos singulos. Congregavitque Salomon currus et equites, et facti sunt ei mille quadringenti currus et duodecim milia equitum. Et disposuit eos per civitates munitas et cum rege in Ierusalem. Fecitque ut tanta esset habundantia argenti in Ierusalem quanta lapidum, et cedrorum prebuit multitudinem quasi sicomoros que nascuntur in campestribus. Et educebantur equi Salomoni de Egypto et de Coa. Negotiatores enim regis emebant de Coa et statuto pretio perducebant. Egrediebatur autem quadriga ex Egypto sexcentis siclis argenti, et equus centum quinquaginta. Atque in hunc modum cuncti reges Etheorum et Syrie equos venundabant.

XI

Rex autem Salomon amavit mulieres alienigenas multas, filiam quoque Pharaonis et Moabitidas et Amonitidas, Ydumeas et Sydonias et Etheas, de gentibus super quibus dixit dominus filiis Israel: Non ingrediemini ad eas, nec de illis ingredientur ad vestras. Certissime enim avertent corda vestra ut sequamini deos earum. His itaque copulatus est Salomon ardentissimo amore. Fueruntque ei uxores quasi regine septingente et concubine trecente. Et averterunt mulieres cor eius. Cumque iam esset senex, depravatum est per mulieres cor eius, ut sequeretur deos alienos. Nec erat cor eius perfectum cum domino deo suo, sicut cor David patris eius. Sed colebat Salomon Astarthen deam Sydoniorum et Chamos deum Moabitarum et Moloch idolum Amonitarum. Fecitque Salomon quod non placuerat coram domino, et non adimplevit ut sequeretur dominum sicut pater eius David. Tunc edificavit Salomon phanum Chamos idolo Moab in monte qui est contra Ierusalem, et Moloch idolo filiorum Amon. Atque in hunc modum fecit universis uxoribus suis alienigenis que adolebant thura et immolabant diis suis. Igitur iratus est dominus Salomoni, quod aversa esset mens eius a domino deo Israel qui apparuerat ei secundo, et preceperat de verbo hoc ne sequeretur deos alienos. Et non custodivit que mandavit ei dominus. Dixit itaque dominus Salomoni: Quia habuisti hoc apud te, et non custodisti pactum meum et precepta mea que mandavi tibi, disrumpens scindam regnum tuum et dabo illud servo tuo. Verumtamen in diebus tuis non faciam, propter David patrem tuum. De manu

filii tui scindam illud. nec totum regnum auferam, sed tribum unam dabo filio tuo propter David servum meum, et Ierusalem quam elegi. Suscitavit autem dominus adversarium Salomoni Adad Idumeum de semine regio qui erat in Edom. Cum enim esset David in Idumea, et ascendisset Ioab princeps militie ad sepeliendos eos qui fuerant interfecti, et occidisset omne masculinum in Idumea (sex enim mensibus ibi moratus est Ioab et omnis Israel, donec interficerent omne masculinum in Idumea), fugit Adad ipse et viri Idumei de servis patris eius cum eo, ut ingrederentur Egyptum. Erat autem Adad puer parvulus. Cumque surrexissent de Madian, venerunt in Pharan. Tuleruntque secum viros de Pharan, et introierunt in Egyptum ad Pharaonem regem Egypti. Qui dedit ei domum, et cibos constituit, et terram delegavit. Et invenit Adad gratiam coram Pharaone valde, in tantum ut daret ei uxorem sororem uxoris sue germanam Taphnes regine. Genuitque ei soror Taphnes Genebath filium, et nutrivit eum Taphnes in domo Pharaonis. Eratque Genebath habitans apud Pharaonem cum filiis eius. Cumque audisset Adad in Egypto dormisse David cum patribus suis, et mortuum esse Ioab principem militie, dixit Pharaoni: Dimitte me ut vadam in terram meam. Dixitque ei Pharao: Qua enim re apud me indiges, ut queras ire ad terram tuam? At ille respondit: Nulla, sed obsecro ut dimittas me. Suscitavit quoque ei deus adversarium Razon filium Eliade, qui fugerat Adadezer regem Soba dominum suum. Et congregavit contra eum viros, et factus est princeps latronum, cum interficeret eos David. Abieruntque Damascum, et habitaverunt ibi, et constituerunt eum regem in Damasco. Eratque adversarius Israel cunctis diebus Salomonis. Et hoc est malum Adad et odium contra Israel, regnavitque in Syria. Ieroboam quoque filius Nabath Ephrateus de Sareda, cuius mater erat nomine Sarva mulier vidua, servus Salomonis, levavit manum contra regem. Et hec causa rebellionis adversus eum, quia Salomon edificavit Mello, et coequavit voraginem civitatis David patris sui. Erat autem Ieroboam vir fortis et potens. Vidensque Salomon adolescentem bone indolis et industrium, constituerat eum prefectum super tributa universe domus Ioseph. Factum est igitur in tempore illo, ut Ieroboam egrederetur de Ierusalem, et inveniret eum Ahias Silonites propheta in via, opertus pallio novo. Erant autem duo tantum in agro. Apprehendensque Ahias pallium suum novum quo coopertus erat, scidit in duodecim partes. Et ait ad Ieroboam: Tolle tibi decem scissuras. Hec enim dicit dominus deus Israel: Ecce ego scindam regnum de manu Salomonis, et dabo tibi decem tribus. Porro una tribus remanebit ei propter servum meum David, et Ierusalem civitatem quam elegi ex omnibus tribubus Israel, eo quod dereliquerit me, et adoraverit Astarthen deam Sidoniorum, et Chamos deum Moab, et Moloch deum filiorum Ammon, et non ambulaverit in viis meis, ut faceret iusticiam coram me, et precepta mea et iudicia, sicut David pater eius. Nec auferam omne regnum de manu eius, sed ducem ponam eum cunctis diebus vite sue propter David servum meum quem elegi, qui custodivit mandata mea et precepta mea. Auferam autem regnum de manu filii eius, et dabo tibi decem tribus. Filio autem eius dabo tribum unam, ut remaneat lucerna David servo meo cunctis diebus coram me in Ierusalem civitate quam elegi, ut esset nomen meum ibi. Te autem assumam, et regnabis super omnia que desiderat anima tua, eritque rex super Israel. Si igitur audieris omnia que precepero tibi, et ambulaveris in viis meis, et feceris quod rectum est coram me, custodiens mandata mea et precepta mea, sicut fecit David servus meus, ero tecum, et edificabo tibi domum fidelem quomodo edificavi domum David, et tradam tibi Israel. Et affligam semen David super hoc, verumtamen non cunctis diebus. Voluit ergo Salomon interficere Ieroboam. Qui surrexit, et aufugit in Egyptum ad Sesac regem Egypti, et fuit in Egypto usque ad mortem Salomonis. Reliquum autem verborum Salomonis, et omnia que fecit, et sapientia eius, ecce universa scripta sunt in libro verborum dierum Salomonis. Dies autem quos regnavit Salomon in Ierusalem super omnem Israel, quadraginta anni sunt. Dormivitque Salomon cum patribus suis, et sepultus est in civitate David patris sui. Regnavitque Roboam filius eius pro eo.

XII

Venit autem Roboam in Sichem. Illuc enim congregatus erat omnis Israel ad constituendum eum regem. At vero Ieroboam filius Nabath, cum adhuc esset in Egypto profugus a facie regis Salomonis, audita morte eius reversus est de Egypto. Miseruntque et vocaverunt eum. Venit ergo Ieroboam et omnis multitudo Israel, et locuti sunt ad Roboam dicentes: Pater tuus durissimum iugum imposuit nobis. Tu itaque nunc imminue paululum de imperio patris tui durissimo, et de iugo gravissimo quod imposuit nobis, et serviemus tibi. Qui ait eis: Ite usque ad tertium diem, et revertimini ad me. Cumque abisset populus, iniit consilium rex Roboam cum senioribus qui assistebant coram Salomone patre eius dum adhuc viveret, et ait: Quod datis mihi consilium, ut respondeam populo huic? Qui dixerunt ei: Si hodie obedieris populo huic, et servieris, et petitioni eorum cesseris, locutusque fueris ad eos verba lenia, erunt tibi servi cunctis diebus. Qui dereliquit consilium senum quod dederant ei, et adhibuit adolescentes qui nutriti fuerant cum eo et assistebant illi. Dixitque ad eos: Quod mihi datis consilium, ut respondeam populo huic, qui dixerunt mihi: Levius fac iugum quod imposuit pater tuus super nos? Et dixerunt ei iuvenes qui nutriti fuerant cum eo: Sic loqueris populo huic qui locuti sunt ad te dicentes: Pater tuus aggravavit iugum nostrum, tu releva nos. Sic loqueris ad eos: Minimus digitus meus grossior est dorso patris mei. Et nunc pater meus posuit super vos iugum grave, ego autem addam super iugum vestrum. Pater meus cecidit vos flagellis, ego autem cedam vos scorpionibus. Venit ergo Ieroboam et omnis populus ad Roboam die tertia, sicut locutus fuerat rex dicens: Revertimini ad me die tertia. Responditque rex populo dura, derelicto consilio seniorum quod ei dederant, et locutus est eis secundum consilium iuvenum dicens: Pater meus aggravavit iugum vestrum, ego autem addam iugo vestro. Pater meus cecidit vos flagellis, ego autem cedam vos scorpionibus. Et non acquievit rex populo, quoniam aversatus eum fuerat dominus, ut suscitaret verbum suum quod locutus fuerat in manu Ahie Silonitis ad Ieroboam filium Nabath. Videns itaque populus quod noluisset eos audire rex, respondit ei dicens: Que nobis pars in David? vel

quae pars nobis in David? vel quae hereditas in filio Isai? In tabernacula tua Israel. Nunc vide domum tuam David. Et abiit Israel in tabernacula sua. Super filios autem Israel quicumque habitabant in civitatibus Iuda, regnavit Roboam. Misit igitur rex Roboam Aduram qui erat super tributa, et lapidavit eum omnis Israel et mortuus est. Porro rex Roboam festinus ascendit currum et fugit in Ierusalem. Recessitque Israel a domo David usque in praesentem diem. Factum est autem cum audisset omnis Israel quod reversus esset Ieroboam, miserunt et vocaverunt eum congregato coetu, et constituerunt eum regem super omnem Israel. Nec secutus est quisquam domum David praeter tribum Iuda solam. Venit autem Roboam in Ierusalem et congregavit universam domum Iuda et tribum Beniamin, CLXXX milia virorum electorum bellatorum, ut pugnaret contra domum Israel et reduceret regnum Roboam filio Salomonis. Factus est autem sermo Domini ad Semeiam virum Dei dicens: Loquere ad Roboam filium Salomonis regem Iuda, et ad omnem domum Iuda et Beniamin et reliquos de populo dicens: Haec dicit Dominus: Non ascendetis neque bellabitis contra fratres vestros filios Israel; revertatur vir in domum suam, a me enim factum est verbum hoc. Audierunt sermonem Domini et reversi sunt de itinere sicut eis praeceperat Dominus. Aedificavit autem Ieroboam Sichem in monte Ephraim et habitavit ibi; et egressus inde aedificavit Phanuel. Dixitque Ieroboam in corde suo: Nunc revertetur regnum ad domum David, si ascenderit populus iste ut faciat sacrificium in domo Domini in Ierusalem; et convertetur cor populi huius ad dominum suum Roboam regem Iuda, interficientque me et revertentur ad eum. Et excogitato consilio fecit duos vitulos aureos et dixit eis: Nolite ultra ascendere in Ierusalem. Ecce dii tui Israel, qui te eduxerunt de terra Aegypti. Posuitque unum in Bethel et alterum in Dan. Et factum est verbum hoc in peccatum; ibat enim populus ad adorandum vitulum usque in Dan. Et fecit phana in excelsis, et sacerdotes de extremis populi, qui non erant de filiis Levi. Constituitque diem sollemnem in mense octavo quinta decima die mensis, in similitudinem sollemnitatis quae celebrabatur in Iuda. Et ascendens altare similiter fecit in Bethel, ut immolaret vitulis quos fabricatus fuerat. Constituitque in Bethel sacerdotes excelsorum quae fecerat. Et ascendit super altare quod extruxerat in Bethel XV die mensis octavi, quem finxerat de corde suo, et fecit sollemnitatem filiis Israel, et ascendit super altare ut adoleret incensum.

XIII

Et ecce vir Dei venit de Iuda in sermone Domini in Bethel, et invenit Ieroboam stantem super altare et thus iacientem, et exclamavit contra altare in sermone Domini et ait: Altare, altare, haec dicit Dominus: Ecce filius nascetur domui David Iosias nomine, et immolabit super te sacerdotes excelsorum qui nunc in te thura succendunt, et ossa hominum incendet super te. Deditque in die illa signum dicens: Hoc erit signum quod locutus est Dominus: Ecce altare scindetur et effundetur cinis qui in eo est. Cumque audisset rex sermonem viri Dei quem inclamaverat contra altare in Bethel, extendit manum suam de altari dicens: Apprehendite eum. Et exaruit manus eius quam extenderat contra eum, nec valuit retrahere eam ad se. Altare quoque scissum est et effusus est cinis de altari iuxta signum quod praedixerat vir Dei in sermone Domini. Et ait rex ad virum Dei: Deprecare faciem Domini Dei tui et ora pro me, ut restituatur manus mea mihi. Et oravit vir Dei faciem Domini, et reversa est manus regis ad eum, et facta est sicut prius fuerat. Locutus est autem rex ad virum Dei: Veni mecum domum ut prandeas, et dabo tibi munera. Responditque vir Dei ad regem: Si dederis mihi mediam partem domus tuae non veniam tecum, nec comedam panem neque bibam aquam in loco isto; sic enim mandatum est mihi in sermone Domini praecipientis: Non comedes panem neque bibes aquam, nec reverteris per viam qua venisti. Abiit ergo per aliam viam, et non est reversus per iter quo venerat in Bethel. Prophetes autem quidam senex habitabat in Bethel, ad quem venerunt filii sui et narraverunt ei omnia opera quae fecerat vir Dei in die illa in Bethel, et verba quae locutus fuerat ad regem narraverunt patri suo. Et dixit eis pater eorum: Per quam viam abiit? Ostenderunt ei filii sui viam per quam abierat vir Dei qui venerat de Iuda. Et ait filiis suis: Sternite mihi asinum. Qui cum stravissent, ascendit et abiit post virum Dei, et invenit eum sedentem subtus terebinthum, et ait ei: Tune es vir Dei qui venisti de Iuda? Respondit ille: Ego sum. Dixitque ad eum: Veni mecum domum ut comedas panem. Qui ait: Non possum reverti neque venire tecum, nec comedam panem neque bibam aquam in loco isto, quia locutus est Dominus ad me in sermone Domini dicens: Non comedes panem et non bibes ibi aquam, nec reverteris per viam qua ieris. Qui ait illi: Et ego propheta sum similis tui, et angelus locutus est mihi in sermone Domini dicens: Reduc eum tecum in domum tuam, et comedat panem et bibat aquam. Fefellit eum et reduxit secum. Comedit ergo panem in domo eius et bibit aquam. Cumque sederent ad mensam, factus est sermo Domini ad prophetam qui reduxerat eum. Et exclamavit ad virum Dei qui venerat de Iuda dicens: Haec dicit Dominus: Quia inoboediens fuisti ori Domini et non custodisti mandatum quod praecepit tibi Dominus Deus tuus, et reversus es et comedisti panem et bibisti aquam in loco quo praecepit tibi ne comederes panem neque biberes aquam, non inferetur cadaver tuum in sepulchrum patrum tuorum. Cumque comedisset et bibisset, stravit asinum suum prophetae quem reduxerat. Qui cum abisset, invenit eum leo in via et occidit. Et erat cadaver eius proiectum in itinere; asinus autem stabat iuxta illud, et leo stabat iuxta cadaver. Et ecce viri transeuntes viderunt cadaver proiectum in via et leonem stantem iuxta cadaver, et venerunt et divulgaverunt in civitate in qua prophetes senex ille habitabat. Quod cum audisset propheta ille qui reduxerat eum de via, ait: Vir Dei est qui inoboediens fuit ori Domini, et tradidit eum Dominus leoni, et confregit eum et occidit iuxta verbum Domini quod locutus est ei. Dixitque ad filios suos: Sternite mihi asinum. Qui cum stravissent, et ille abisset, invenit cadaver eius proiectum in via, et asinum et leonem stantes iuxta cadaver. Non comedit leo de cadavere nec laesit asinum. Tulit ergo prophetes cadaver viri Dei et imposuit illud super asinum et re

uer suis. intrauit in ciuitatem prophete senex ut plangeret eum. et posuit cadauer eius in sepulcro suo. et planxerunt eum. heu heu mi frater. Cumque planxissent eum. dixit ad filios suos. Cum mortuus fuero. sepelite me in sepulcro in quo uir dei sepultus est. iuxta ossa eius ponite ossa mea. Profecto enim ueniet sermo quem predixit in sermone domini contra altare quod est in bethel. et contra omnia phana excelsorum que sunt in urbibus samarie. Post uerba hec non est reuersus ieroboam de uia sua pessima. sed e contrario fecit de nouissimis populi sacerdotes excelsorum. Quicumque uolebat implebat manum eius. et fiebat sacerdos excelsorum. Et propter hanc causam peccauit domus ieroboam. et euersa est et deleta de superficie terre.

### XIIII

In tempore illo egrotauit abia filius ieroboam. Dixitque ieroboam uxori sue. Surge et commuta habitum ne cognoscaris quod sis uxor ieroboam. et uade in silo. ubi est achias propheta qui locutus est michi quod regnaturus essem super populum hunc. Tolle quoque in manu tua. x. panes. et crustulam. et uas mellis et uade ad illum. Ipse enim indicabit tibi quid euenturum sit puero huic. Fecit ut dixerat uxor ieroboam. et consurgens abiit in silo et uenit in domum achie. et ille non poterat uidere quia caligauerant oculi eius pre senectute. Dixit autem dominus ad achiam. Ecce uxor ieroboam ingreditur ut consulat te super filio suo qui egrotat. hec et hec loqueris ei. Cum ergo illa intraret. et dissimularet se esse que erat. audiuit achias sonitum pedum eius introeuntis per ostium et ait. Ingredere uxor ieroboam. quare aliam te esse simulas? Ego autem missus sum ad te durus nuntius. Vade et dic ieroboam. Hec dicit dominus deus israel. Quia exaltaui te de medio populi et dedi tibi ducem super populum meum israel. et scidi regnum domus dauid et dedi illud tibi. et non fuisti sicut seruus meus dauid qui custodiuit mandata mea. et secutus est me in toto corde suo faciens quod placitum esset in conspectu meo. sed operatus es malum super omnes qui fuerunt ante te. et fecisti tibi deos alienos et conflatiles ut me ad iracundiam prouocares. Me autem proiecisti post tergum tuum. Idcirco ecce ego inducam mala super domum ieroboam. et percutiam de domo ieroboam mingentem ad parietem. et clausum et nouissimum in israel. et mundabo reliquias domus ieroboam sicut mundari solet fimus usque ad purum. Qui autem mortui fuerint de ieroboam in ciuitate comedent eos canes. Qui autem mortui fuerint in agro. uorabunt eos aues celi. quia dominus locutus est. Tu igitur surge et uade in domum tuam. et in ipso introitu pedum tuorum in urbem morietur puer. et planget eum omnis israel. et sepeliet. Iste enim solus inferetur de ieroboam in sepulcrum. quia inuentus est super eum sermo bonus a domino deo israel in domo ieroboam. Constituet autem sibi dominus regem super israel qui percutiet domum ieroboam. in hac die et in hoc tempore. et percutiet dominus israel sicut moueri solet arundo in aqua. et euellet israel de terra hac bona quam dedit patribus eorum. et uentilabit eos trans flumen. quia fecerunt sibi lucos ut irritarent dominum. et tradet dominus israel propter peccata ieroboam qui peccauit et peccare fecit israel. Surrexit itaque uxor ieroboam. et abiit et uenit in tersa. Et illa ingrederetur limen domus. puer mortuus est. et sepelierunt eum. Et planxit eum omnis israel iuxta sermonem domini quem locutus est in manu serui sui achie prophete. Reliqua autem uerborum ieroboam quomodo pugnauerit et quomodo regnauerit. ecce scripta sunt in libro uerborum dierum regum israel. Dies autem quibus regnauit ieroboam. xx. et duo anni sunt. et dormiuit cum patribus suis. Regnauitque nadab filius eius pro eo. Porro roboam filius salomonis regnauit in iuda. Quadraginta et unius anni erat roboam cum regnare cepisset. et .xvii. annis regnauit in ierusalem ciuitatem quam elegit dominus ut poneret nomen suum ibi ex omnibus tribubus israel. Nomen autem matris eius naama amanites. Et fecit iudas malum coram domino. et irritauerunt eum super omnibus que fecerant patres eorum in peccatis suis que peccauerant. Edificauerunt enim et ipsi sibi aras et statuas et lucos super omnem collem excelsum. et subter omnem arborem frondosam. Sed et effeminati fuerunt in terra. feceruntque omnes abominationes gentium. quas attriuit dominus ante faciem filiorum israel. In quinto autem anno regni roboam ascendit sesach rex egypti in ierusalem. et tulit thesauros domus domini et thesauros regios et uniuersa diripuit. Scuta quoque aurea que fecerat salomon. pro quibus fecit rex roboam scuta erea. et tradidit ea in manu ducum scutariorum et eorum qui excubabant ante ostium domus regis. Cumque ingrederetur rex domum domini portabant ea qui preeundi habebant officium. et postea reportabant ad armamentarium scutariorum. Reliqua autem sermonum roboam et omnia que fecit. ecce scripta sunt in libro uerborum dierum regum iuda. Fuitque bellum inter roboam et ieroboam cunctis diebus. Dormiuit itaque roboam cum patribus suis. et sepultus est cum eis in ciuitate dauid. Nomen autem matris eius naama amanites. et regnauit abia filius eius pro eo.

### XV

Igitur in .xviii. decimo anno regni ieroboam filii nabath regnauit abia super iudam. Tribus annis regnauit in ierusalem. Nomen matris eius maacha filia abessalon. Ambulauitque in omnibus peccatis patris sui que fecit ante eum. nec erat cor eius perfectum cum domino deo suo. sicut cor dauid patris eius. Sed propter dauid dedit ei dominus deus suus lucernam in ierusalem ut suscitaret filium eius post eum. et staret ierusalem. eo quod fecisset dauid rectum in oculis domini. et non declinasset ab omnibus que preceperat ei cunctis diebus uite sue. excepto sermone urie ethei. Attamen bellum fuit inter roboam et inter ieroboam omni tempore uite eius. Reliqua autem sermonum abia et omnia que fecit. nonne hec scripta sunt in libro uerborum dierum regum iuda? Fuitque prelium inter abiam et inter ieroboam. Et dormiuit abia cum patribus suis. et sepelierunt eum in ciuitate dauid. Regnauitque asa filius eius pro eo. In anno ergo .xx. ieroboam regis israel regnauit asa rex iuda. et .xl. et uno anno regnauit in ierusalem. Nomen autem matris eius maacha filia abessalon. Et fecit asa rectum ante conspectum domini sicut dauid pater eius. et abstulit effeminatos de terra. purgauitque uniuersas sordes idolorum que fecerant patres eius. Insuper et maacha

### XVI

etiam Maacham matrem suam amovit ne esset princeps in sacris Priapi et in luco eius quem consecraverat. Subvertitque specum eius et confregit simulacrum turpissimum et combussit in torrente Cedron. Excelsa autem non abstulit. Verumtamen cor Asa perfectum erat cum Domino Deo suo cunctis diebus suis. Et intulit ea quae sanctificaverat pater suus et voverat in domum Domini argentum et aurum et vasa. Bellum autem erat inter Asa et Baasa regem Israhel cunctis diebus eorum. Ascendit quoque Baasa rex in Iudam et aedificavit Rama ut non posset quispiam egredi vel ingredi de parte Asa regis Iudae. Tollens itaque Asa omne argentum et aurum quod remanserat in thesauris domus Domini et in thesauris domus regiae dedit illud in manu servorum suorum. Et misit ad Benadad filium Tabremon filii Ezion regem Syriae qui habitabat in Damasco dicens. Foedus est inter me et te et inter patrem meum et patrem tuum. Ideo misi tibi munera argentum et aurum et peto ut venias et irritum facias foedus quod habes cum Baasa rege Israhel et recedat a me. Adquiescens Benadad regi Asa misit principes exercitus sui in civitates Israhel et percusserunt Ahion et Dan et Abel domum Maacha et universam Cenneroth omnem scilicet terram Nephtalim. Quod cum audisset Baasa intermisit aedificare Rama et reversus est in Thersa. Rex autem Asa nuntium misit in omnem Iudam dicens. Nemo sit excusatus. Et tulerunt lapides de Rama et ligna eius quibus aedificaverat Baasa. Et extruxit de eisdem rex Asa Gabaa Beniamin et Maspha. Reliqua autem omnium sermonum Asa et universae fortitudines eius et cuncta quae fecit et civitates quas extruxit nonne haec scripta sunt in libro verborum dierum regum Iudae? Verumtamen in tempore senectutis suae doluit pedes. Et dormivit cum patribus suis et sepultus est cum eis in civitate David patris sui. Regnavitque Iosaphat filius eius pro eo. Nadab vero filius Hieroboam regnavit super Israhel anno secundo Asa regis Iudae. Regnavitque super Israhel duobus annis et fecit quod malum est in conspectu Domini et ambulavit in viis patris sui et in peccatis eius quibus peccare fecit Israhel. Insidiatus est autem ei Baasa filius Ahia de domo Isachar et percussit eum in Gebbethon quae est urbs Philisthinorum. Siquidem Nadab et omnis Israhel obsidebant Gebbethon. Interfecit igitur illum Baasa in anno tertio Asa regis Iudae et regnavit pro eo. Cumque regnasset percussit omnem domum Hieroboam. Non dimisit nec unam quidem animam de semine eius donec deleret eum iuxta verbum Domini quod locutus fuerat in manu servi sui Ahiae Silonitis propter peccata Hieroboam quae peccaverat et quibus peccare fecerat Israhel et propter delictum quo irritaverat Dominum Deum Israhel. Reliqua autem sermonum Nadab et omnia quae operatus est nonne haec scripta sunt in libro verborum dierum regum Israhel? Fuitque bellum inter Asa et Baasa regem Israhel cunctis diebus eorum. Anno tertio Asa regis Iudae regnavit Baasa filius Ahia super omnem Israhel in Thersa .xxiiii. annis. Et fecit malum coram Domino et ambulavit in via Hieroboam et in peccatis eius quibus peccare fecit Israhel.

XVI

Factus est autem sermo Domini ad Hieu filium Anani contra Baasa dicens. Pro eo quod exaltavi te de pulvere et posui te ducem super populum meum Israhel, tu autem ambulasti in via Hieroboam et fecisti peccare populum meum Israhel ut me irritares in peccatis eorum. Ecce ego demetam posteriora Baasa et posteriora domus eius et faciam domum tuam sicut domum Hieroboam filii Nabath. Qui mortuus fuerit de Baasa in civitate comedent eum canes. Et qui mortuus fuerit ex eo in regione comedent eum volucres caeli. Reliqua autem sermonum Baasa et quaecumque fecit et proelia eius nonne haec scripta sunt in libro verborum dierum regum Israhel? Dormivit ergo Baasa cum patribus suis sepultusque est in Thersa. Regnavitque Hela filius eius pro eo. Cum autem in manu Hieu filii Anani prophetae verbum Domini factum esset contra Baasa et contra domum eius et contra omne malum quod fecerat coram Domino ad irritandum eum in operibus manuum suarum ut fieret sicut domus Hieroboam, ob hanc causam occidit eum, hoc est Hieu filium Anani prophetam. Anno .xxvi. Asa regis Iudae regnavit Hela filius Baasa super Israhel in Thersa duobus annis. Et rebellavit contra eum servus suus Zambri dux mediae partis equitum. Erat autem Hela in Thersa bibens et temulentus in domo Arsa praefecti Thersa. Irruens ergo Zambri percussit et occidit eum anno .xxvii. Asa regis Iudae et regnavit pro eo. Cumque regnasset et sedisset super solium eius percussit omnem domum Baasa et non dereliquit ex eo mingentem ad parietem et propinquos et amicos eius. Delevitque Zambri omnem domum Baasa iuxta verbum Domini quod locutus fuerat ad Baasa in manu Hieu prophetae propter universa peccata Baasa et peccata Hela filii eius qui peccaverunt et peccare fecerunt Israhel provocantes Dominum Deum Israhel in vanitatibus suis. Reliqua autem sermonum Hela et omnia quae fecit nonne haec scripta sunt in libro verborum dierum regum Israhel? Anno .xx. et .vii. Asa regis Iudae regnavit Zambri .vii. diebus in Thersa. Porro exercitus obsidebat Gebbethon urbem Philisthinorum. Cumque audisset rebellasse Zambri et occidisse regem, fecit sibi regem omnis Israhel Amri qui erat princeps militiae super Israhel in die illa in castris. Ascendit ergo Amri et omnis Israhel cum eo de Gebbethon et obsidebant Thersa. Videns autem Zambri quod expugnanda esset civitas ingressus est palatium et succendit secum domum regiam et mortuus est in peccatis suis quae peccaverat faciens malum coram Domino et ambulans in via Hieroboam et in peccato eius quo fecit peccare Israhel. Reliqua autem sermonum Zambri et insidiarum eius et tyrannidis nonne haec scripta sunt in libro verborum dierum regum Israhel? Tunc divisus est populus Israhel in duas partes. Media pars populi sequebatur Thebni filium Gineth ut constitueret eum regem et media pars Amri. Praevaluit autem populus qui erat cum Amri populo qui sequebatur Thebni filium Gineth. Mortuusque est Thebni et regnavit Amri. Anno trigesimo primo Asa regis Iudae regnavit Amri super Israhel .xii. annis. In Thersa regnavit .vi. annis. Emitque montem Samariae a Somer duobus talentis argenti et aedificavit eam et vocavit nomen civitatis quam extru

[exstru]xerat nomine Somer domini montis Samarie. Fecit autem Amri malum in conspectu domini et operatus est nequiter super omnes qui fuerant ante eum. Ambulavitque in omni via Hieroboam filii Nabath et in peccatis eius quibus peccare fecerat Israhel ut irritaret dominum deum Israhel in vanitatibus suis. Reliqua autem sermonum Amri et prelia eius que gessit, nonne hec scripta sunt in libro verborum dierum regum Israhel? Et dormivit Amri cum patribus suis et sepultus est in Samaria. Regnavitque Achab filius eius pro eo. Achab vero filius Amri regnavit super Israhel anno tricesimo octavo Asa regis Iuda. Et regnavit Achab filius Amri super Israhel in Samaria viginti et duobus annis. Et fecit Achab filius Amri malum in conspectu domini super omnes qui fuerunt ante eum. Nec suffecit ei ut ambularet in peccatis Hieroboam filii Nabath, insuper duxit uxorem Iezabel filiam Methbaal regis Sidoniorum. Et abiit et servivit Baalim et adoravit eum. Et posuit aram Baalim in templo Baalim quod edificaverat in Samaria et plantavit lucum. Et addidit Achab in opere suo irritans dominum deum Israhel super omnes reges Israhel qui fuerunt ante eum. In diebus eius edificavit Hiehel de Bethel Hiericho. In Abiram primitivo suo fundavit eam et in Segub novissimo suo posuit portas eius iuxta verbum domini quod locutus fuerat in manu Iosue filii Nun.

XVII

Et dixit Helias Thesbites de habitatoribus Galaad ad Achab: Vivit dominus deus Israhel in cuius conspectu sto, si erit annis his ros et pluvia nisi iuxta oris mei verba. Et factum est verbum domini ad eum dicens: Recede hinc et vade contra orientem et abscondere in torrente Carith qui est contra Iordanem, et ibi de torrente bibes. Corvisque precepi ut pascant te ibi. Abiit ergo et fecit iuxta verbum domini. Cumque abisset, sedit in torrente Carith qui est contra Iordanem. Corvi quoque deferebant ei panem et carnes mane, similiter panem et carnes vespere, et bibebat de torrente. Post aliquot autem dies siccatus est torrens, non enim pluerat super terram. Factus est igitur sermo domini ad eum dicens: Surge et vade in Sarepta Sidoniorum et manebis ibi. Precepi enim ibi mulieri vidue ut pascat te. Surrexit et abiit in Sarepta Sidoniorum. Cumque venisset ad portam civitatis, apparuit ei mulier vidua colligens ligna et vocavit eam dixitque ei: Da michi paululum aque in vase ut bibam. Cumque illa pergeret ut afferret, clamavit post tergum eius dicens: Affer michi obsecro et buccellam panis in manu tua. Que respondit: Vivit dominus deus tuus quia non habeo panem nisi quantum pugillus capere potest farine in ydria et paululum olei in lecito. En colligo duo ligna ut ingrediar et faciam illum michi et filio meo ut comedamus et moriamur. Ad quam Helias ait: Noli timere, sed vade et fac sicut dixisti. Verumtamen michi primum fac de ipsa farinula subcinericium panem parvulum et affer ad me. Tibi autem et filio tuo facies postea. Hec autem dicit dominus deus Israhel: Ydria farine non deficiet nec lechitus olei minuetur usque ad diem qua daturus est dominus pluviam super faciem terre. Que abiit et fecit iuxta verbum Helie. Et comedit ipse et illa et domus eius. Et ex illa die ydria farine non defecit et lechitus olei non est imminutus iuxta verbum domini quod locutus est in manu Helie. Factum est autem post hec, egrotavit filius mulieris matrisfamilias et erat languor fortissimus ita ut non remaneret in eo alitus. Dixit ergo mulier ad Heliam: Quid michi et tibi vir dei? Ingressus es ad me ut rememorarentur iniquitates mee et interficeres filium meum? Et ait ad eam Helias: Da michi filium tuum. Tulitque eum de sinu eius et portavit in cenaculum ubi ipse manebat et posuit super lectulum suum. Et clamavit ad dominum et dixit: Domine deus meus, etiamne viduam apud quam ego utcumque sustentor afflixisti ut interficeres filium eius? Et expandit se atque mensus est super puerum tribus vicibus, clamavitque ad dominum et ait: Domine deus meus, revertatur oro anima pueri huius in viscera eius. Et exaudivit dominus vocem Helie et reversa est anima pueri intra eum et revixit. Tulitque Helias puerum et deposuit eum de cenaculo in inferiorem domum et tradidit matri sue et ait illi: En vivit filius tuus. Dixitque mulier ad Heliam: Nunc in isto cognovi quoniam vir dei es tu et verbum domini in ore tuo verum est.

XVIII

Post dies multos verbum domini factum est ad Heliam in anno tercio dicens: Vade et ostende te Achab ut dem pluviam super faciem terre. Ivit ergo Helias ut ostenderet se Achab. Erat autem fames vehemens in Samaria. Vocavitque Achab Abdiam dispensatorem domus sue. Abdias autem timebat dominum deum Israhel valde. Nam cum interficeret Iezabel prophetas domini, tulit ille centum prophetas et abscondit eos quinquagenos in speluncis et pavit eos pane et aqua. Dixit ergo Achab ad Abdiam: Vade in terram ad universos fontes aquarum et in cunctas valles si forte invenire possimus herbam et salvare equos et mulos et non penitus iumenta intereant. Diviseruntque sibi regiones ut circuirent eas. Achab ibat per viam unam et Abdias per viam alteram seorsum. Cumque esset Abdias in via, Helias occurrit ei. Qui cum cognovisset eum, cecidit super faciem suam et ait: Num tu es domine mi Helias? Cui ille respondit: Ego. Et dixit: Vade et dic domino tuo: Adest Helias. At ille: Quid peccavi, inquit, quoniam tradis me servum tuum in manu Achab ut interficiat me? Vivit dominus deus tuus quia non est gens aut regnum quo non miserit dominus meus te requirens. Et respondentibus cunctis: Non est hic, adiuravit regna singula et gentes eo quod minime repertus esses. Et nunc dicis michi: Vade et dic domino tuo: Adest Helias. Cumque recessero a te, spiritus domini asportabit te in locum quem ego ignoro, et ingressus nunciabo Achab et non inveniens te interficiet me. Servus autem tuus timet dominum ab infantia sua. Numquid non indicatum est tibi domino meo quid fecerim cum interficeret Iezabel prophetas domini, quod absconderim de prophetis domini centum viros quinquagenos et quinquagenos in speluncis et paverim eos pane et aqua? Et nunc tu dicis: Vade et dic domino tuo: Adest Helias ut interficiat me. Et dixit Helias: Vivit dominus deus exercituum

ait: Vivit dominus exercituum ante cuius vultum sto, quia hodie apparebo ei. Abiit ergo abdias in occursum achab et indicavit ei quod venisset helias. Venit ergo achab in occursum helie. Et cum vidisset eum ait: Tune es ille qui conturbas israel? Et ille dixit: Non ego turbavi israel, sed tu et domus patris tui qui dereliquistis mandata domini et secuti estis baalim. Verumtamen nunc mitte et congrega ad me universum israel in montem carmeli et prophetas baal quadringentos quinquaginta, prophetasque lucorum quadringentos, qui comedunt de mensa iezabel. Misit achab ad omnes filios israel. Misit achab ad omnes filios israel et congregavit prophetas in montem carmeli. Accedens autem helias ad omnem populum ait: Usquequo claudicatis in duas partes? Si dominus est deus, sequimini eum; si autem baal, sequimini illum. Et non respondit ei populus verbum. Et ait rursum helias ad populum: Ego remansi propheta domini solus; prophete autem baal quadringenti et quinquaginta, prophete lucorum quadringenti viri sunt. Dentur nobis duo boves, et illi eligant sibi bovem unum, et in frusta cedentes ponant super ligna, ignem autem non supponant; et ego faciam bovem alterum et imponam super ligna, ignemque non supponam. Invocate nomina deorum vestrorum, et ego invocabo nomen domini dei mei; et deus qui exaudierit per ignem, ipse sit deus. Respondens omnis populus ait: Optima propositio quam locutus est helias. Dixit autem helias prophetis baal: Eligite vobis bovem unum et facite primi, quia vos plures estis, et invocate nomina deorum vestrorum, ignemque non supponatis. Qui cum tulissent bovem quem dederat eis, fecerunt et invocabant nomen baal de mane usque ad meridiem dicentes: Baal exaudi nos. Et non erat vox nec qui responderet. Transiliebantque altare quod fecerant. Cumque esset iam meridies, illudebat eis helias dicens: Clamate voce maiori; deus enim est, et forsitan loquitur, aut in diversorio est, aut in itinere, aut certe dormit ut excitetur. Clamabant ergo voce magna et incidebant se iuxta ritum suum cultris et lanceolis donec perfunderentur sanguine. Postquam autem transiit meridies et illis prophetantibus venerat tempus quo sacrificium offerri solet, nec audiebatur vox neque aliquis respondebat nec attendebat orantes, dixit helias omni populo: Venite ad me. Et accedente ad se populo curavit altare domini quod destructum fuerat. Et tulit duodecim lapides iuxta numerum tribuum filiorum israel, ad quem factus est sermo domini dicens: Israel erit nomen tuum. Et edificavit de lapidibus altare in nomine domini, fecitque aqueductum quasi per duas aratiunculas in circuitu altaris, et composuit ligna, divisitque per membra bovem et posuit super ligna, et ait: Implete quattuor hydrias aqua et fundite super holocaustum et super ligna. Rursumque dixit: Etiam secundo hoc facite. Qui cum fecissent secundo, ait: Etiam tertio id ipsum facite. Feceruntque et tertio. Et currebant aque circa altare, et fossa aqueductus repleta est. Cumque iam tempus esset ut offerretur holocaustum, accedens helias propheta ait: Domine deus abraham et isaac et israel, hodie ostende quia tu es deus israel et ego servus tuus, et iuxta preceptum tuum feci omnia verba hec. Exaudi me domine, exaudi me domine, ut discat populus iste quia tu es dominus deus israel, et tu convertisti cor eorum iterum. Cecidit autem ignis a domino de celo et voravit ignis holocaustum et ligna et lapides, pulverem quoque et aquam que erat in aqueductu lambens. Quod cum vidisset omnis populus, cecidit in faciem suam et ait: Dominus ipse est deus, dominus ipse est deus. Dixitque helias ad eos: Apprehendite prophetas baal, et ne unus quidem effugiat ex eis. Quos cum comprehendissent, duxit eos helias ad torrentem cison et interfecit eos ibi. Et ait helias ad achab: Ascende, comede et bibe, quia sonus multe pluvie est. Ascendit achab ut comederet et biberet. Helias autem ascendit in verticem carmeli, et pronus in terram posuit faciem suam inter genua sua, et dixit ad puerum suum: Ascende et prospice contra mare. Qui cum ascendisset et contemplatus esset, ait: Non est quicquam. Et rursum ait illi: Revertere septies. In septima autem vice, ecce nubecula parva quasi vestigium hominis ascendebat de mari. Qui ait: Ascende et dic achab: Iunge currum tuum et descende ne occupet te pluvia. Cumque se verterent huc atque illuc, ecce celi contenebrati sunt et nubes et ventus, et facta est pluvia grandis. Ascendens itaque achab abiit in iezrahel; et manus domini facta est super heliam, accinctisque lumbis currebat ante achab donec veniret in iezrahel.

XIX

Nuntiavit autem achab iezabel omnia que fecerat helias, et quomodo occidisset universos prophetas gladio. Misitque iezabel nuntium ad heliam dicens: Hec mihi faciant dii et hec addant, nisi hac hora cras posuero animam tuam sicut animam unius ex illis. Timuit ergo helias, et surgens abiit quocumque eum ferebat voluntas; venitque in bersabee iuda, et dimisit ibi puerum suum, et perrexit in desertum viam unius diei. Cumque venisset et sederet subter unam iuniperum, petivit anime sue ut moreretur, et ait: Sufficit mihi domine, tolle animam meam; neque enim melior sum quam patres mei. Proiecitque se et obdormivit in umbra iuniperi. Et ecce angelus domini tetigit eum et dixit illi: Surge et comede. Respexit, et ecce ad caput suum subcinericius panis et vas aque. Comedit ergo et bibit, et rursum obdormivit. Reversusque est angelus domini secundo et tetigit eum dixitque illi: Surge, comede; grandis enim tibi restat via. Qui cum surrexisset, comedit et bibit, et ambulavit in fortitudine cibi illius quadraginta diebus et quadraginta noctibus usque ad montem dei oreb. Cumque venisset illuc, mansit in spelunca; et ecce sermo domini ad eum dixitque illi: Quid hic agis helia? At ille respondit: Zelo zelatus sum pro domino deo exercituum, quia dereliquerunt pactum domini filii israel; altaria tua destruxerunt et prophetas tuos occiderunt gladio, et derelictus sum ego solus, et querunt animam meam ut auferant eam. Et ait ei: Egredere et sta in monte coram domino. Et ecce dominus transit, et spiritus grandis et fortis subvertens montes et conterens petras ante dominum; non in spiritu dominus. Et post spiritum commotio; non in commotione dominus. Et post commotionem ignis; non in igne dominus. Et post ignem sibilus aure tenuis ibi dominus. Quod cum audisset helias, operuit vultum suum pallio, et egressus stetit in ostio spelunce. Et ecce vox ad eum dicens: Quid

agis hic helia? Et ille respondit. Zelo zelatus s(um)
pro domino deo exercituum. quia dereli-
querunt pactum domini filii isr(ae)l. altaria tua
destruxerunt. prophetas tuos occiderunt gladio. et
derelictus sum ego solus. et querunt animam m(eam)
ut auferant eam. Et ait dominus ad
eum. Vade et revertere in viam tuam per desertum
in damascum. Cumque perveneris illuc, unges
azahel regem super syriam. et hieu filium namsi
unges regem super isr(ae)l. Heliseum autem filium sa-
phath qui est de abelmeula, unges prophetam pro
te. Et erit quicumque fugerit gladium azahel occid(et)
eum hieu. et qui fugerit gladium hieu interfic(iet)
eum heliseus. Et derelinquam michi in isr(ae)l
vii. milia virorum quorum genua non sunt in-
curvata ante baal. et omne os quod non adoravit eum
osculans manum. Profectus ergo inde helias re-
perit heliseum filium saphath arantem in xii.
iugis boum. et ipse in xii. arantibus bobus unus e-
rat. Cumque venisset helias ad eum, misit pal-
lium suum super illum. Qui statim relictis bobus
cucurrit post heliam et ait. Osculer oro te patr(em)
meum et matrem meam et sic sequar te.
Dixitque ei. Vade et revertere. Quod enim meum erat fe-
ci tibi. Reversus est autem ab eo tulit par boum et
mactavit illud. et in aratro boum coxit car(nes)
et dedit populo et comederunt. Consurgensque a-
biit et secutus est heliam et ministrabat ei.

CXX

Porro benadab rex syrie congregavit exercitum su-
um. et xxxii. reges secum et equos et cur-
rus. et ascendens pugnabat contra sama-
riam et obsidebat eam. Mittensque nuntios ad
achab regem isr(ae)l in civitatem ait. Hec dicit be-
nadab. Argentum tuum et aurum tuum meum
est. et uxores tue et filii tui optimi mei sunt. Respon-
ditque rex isr(ae)l. Iuxta verbum tuum domine mi rex,
tuus sum ego et omnia mea. Revertentesque nun-
tii dixerunt. Hec dicit benadab qui misit nos ad
te. Argentum et aurum tuum et uxores tuas et
filios tuos dabis michi. Cras igitur hac eade(m)
hora mittam servos meos ad te et scrutabuntur do-
mum tuam et domum servorum tuorum. et
omne quod eis placuerit ponent in manibus suis et au-
ferent. Vocavit autem rex isr(ae)l omnes seniores
terre et ait. Animadvertite et videte quoniam insidietur no-
bis. Misit enim ad me pro uxoribus meis et filiis.
et pro argento et auro. et non abnui. Dixeruntque omnes
maiores natu et universus populus ad eum. Non
audias neque acquiescas illi. Respondit itaque nuntiis
benadab. Dicite domino meo regi. Omnia propter que
misisti ad me servum tuum in initio faciam. Hanc
autem rem facere non possum. Reversique nuntii re-
tulerunt omnia ei. Qui remisit et ait. Hec faciant
michi dii et hec addant. si suffecerit pulvis sama-
rie pugillis omnis populi qui sequitur me. Et re-
spondens rex isr(ae)l ait. Dicite ei ne glorietur accinctus
eque ut discinctus. Factum est autem cum audisset bena-
dab verbum istud. bibebat ipse et reges in umbra-
culis. Et ait servis suis. Circumdate civitatem.
et circumdederunt eam. Et ecce propheta unus acce-
dens ad achab regem isr(ae)l ait ei. Hec dicit dominus. Nu(m)
certe vidisti omnem multitudinem hanc nimia(m).
ecce ego tradam eam in manu tua hodie. ut
scias quia ego sum dominus. Et ait achab.
Per quem? Dixitque ei. Hec dicit dominus. Per pe-
dissequos principum provinciarum. Et ait. Quis
incipiet preliari? Et ille dixit. Tu. Recensuit er-
go pueros principum provinciarum. et repperit nu-
merum ducentorum xxxii. virorum. Et post
eos recensuit populum omnes filios isr(ae)l vii. milia.
Egressi sunt meridie. Benadab autem bibebat te-
mulentus in umbraculo suo. et reges xxxii. cu(m)
eo. qui ei ad auxilium venerant. Egressi sunt au(tem)
pueri principum provinciarum in prima fronte.
Misit itaque benadab qui nuntiaverunt ei dicentes.
Viri egressi sunt de samaria. At ille ait. Sive pro
pace veniunt, apprehendite eos vivos. sive ut pre-
lientur, vivos eos capite. Egressi sunt autem
pueri provinciarum principum. ac reliquus exerc(itus)
sequebatur. et percussit unusquisque virum qui co(n)-
tra se veniebat. Fugeruntque syri. et persecutus est eos
isr(ae)l. Fugit quoque rex benadab syrie in equo cu(m)
equitibus. Necnon et egressus rex isr(ae)l percussit equos
et currus. et percussit syriam plaga magna ni-
mis. Accedens autem propheta ad regem isr(ae)l dixit
ei. Vade et confortare. et scito et vide quid facias.
Sequenti enim anno rex syrie ascendet contra
te. Servi vero regis syrie dixerunt ei. Dii monti-
um sunt dii eorum. ideo superaverunt nos. Sed
melius est ut pugnemus contra eos in campestri-
bus. et obtinebimus eos. Tu ergo verbum hoc fac.
Amove reges singulos ab exercitu suo. et pone
principes pro eis. et instaura numerum militu(m)
qui ceciderunt de tuis. et equos secundum equos pristi-
nos. et currus secundum currus quos ante habuisti. et pug-
nabimus contra eos in campestribus. et videbis quod
obtinebimus eos. Credidit autem consilio eorum.
et fecit ita. Igitur postquam annus transierat,
recensuit benadab syros. et ascendit in aphec ut
pugnaret contra isr(ae)l. Porro filii isr(ae)l recensiti sunt
et acceptis cibariis profecti ex adverso castrameta-
ti sunt contra eos. quasi duo parvi greges capra-
rum. Syri autem repleverunt terram. Et accedens unus
vir dei dixit ad regem isr(ae)l. Hec dicit dominus. Quia di-
xerunt syri deus montium est dominus. et non est deus val-
lium. dabo omnem multitudinem grandem hanc in
manu tua. et scietis quia ego sum dominus. Dirige-
bant autem vii. diebus ex adverso hii atque illi acie(s).
Septima autem die commissum est bellum. Percusse-
runtque filii isr(ae)l de syris c. milia peditum in die
una. Fugerunt autem qui remanserant in aphec in civita-
tem. et cecidit murus super xxvii. milia hominum qui
remanserant. Porro benadab fugiens ingressus
est civitatem in cubiculum quod erat intra cubiculum.
Dixeruntque ei servi sui. Ecce audivimus quod reges
domus isr(ae)l clementes sint. Ponamus itaque sac-
cos in lumbis nostris. et funiculos in capitibus nostris,
et egrediamur ad regem isr(ae)l. Forsitan salvabit
animas nostras. Accinxerunt saccis lumbos suos, et pos-
uerunt funes in capitibus. veneruntque ad regem
isr(ae)l et dixerunt ei. Servus tuus benadab dicit.
Vivat oro te anima mea. Et ille ait. Si adhuc
vivit, frater meus est. Quod acceperunt viri pro omine. et festinan-
ter rapuerunt verbum ex ore eius atque dixerunt. Fra-
ter tuus benadab vivit. Et dixit eis. Ite et adducite
eum ad me. Egressus est ergo ad eum benadab. et

eleuavit eum in currum suum. Qui dixit ei. Civitates quas tulit pater meus a patre tuo reddam. et plateas fac tibi in damasco. sicut fecit pater meus in samaria. et ego foederatus recedam a te. Pepigit ergo foedus et dimisit eum. Tunc vir quidam de filiis prophetarum dixit ad socium suum in sermone domini. Percute me. At ille noluit percutere. Cui ait. Quia noluisti audire vocem domini. ecce recedes a me. et percutiet te leo. Cumque paululum recessisset ab eo. invenit eum leo. atque percussit. Sed et alterum inveniens virum. dixit ad eum. Percute me. Qui percussit eum et vulneravit. Abiit ergo propheta. et occurrit regi in via. et mutavit aspersione pulveris os et oculos suos. Cumque rex transiret clamavit ad regem et ait. Servus tuus egressus est ad proeliandum comminus. Cumque fugisset vir unus. adduxit eum quidam ad me et ait. Custodi virum istum. Qui si lapsus fuerit. erit anima tua pro anima eius. aut talentum argenti appendes. Dum autem ego turbatus huc illucque me verterem. subito non comparuit. Et ait rex israel ad eum. Hoc est iudicium tuum quod decrevisti. At ille statim abstersit pulverem de facie sua. et cognovit eum rex israel quod esset de prophetis. Qui ait ad eum. Haec dicit dominus. Quia dimisisti virum dignum morte de manu tua. erit anima tua pro anima eius. et populus tuus pro populo eius. Reversus est igitur rex in domum suam audire contempnens et furibundus venit samariam.

XXI

Post verba autem haec tempore illo. vinea erat naboth iezrahelitae quae erat in iezrahel. iuxta palatium achab regis samariae. Locutus est ergo achab ad naboth dicens. Da mihi vineam tuam ut faciam mihi hortum olerum quia vicina est et prope domum meam. daboque tibi pro ea vineam meliorem. aut si tibi commodius putas argenti pretium. quanto digna est dabo. Cui respondit naboth. Propitius sit mihi deus. ne dem hereditatem patrum meorum tibi. Venit ergo achab in domum suam indignans et frendens super verbo quod locutus fuerat ad eum naboth iezrahelites dicens. Non dabo tibi hereditatem patrum meorum. et proiciens se in lectulum suum. avertit faciem suam ad parietem et non comedit panem. Ingressa est autem ad eum iezabel uxor sua. dixitque ei. Quid est hoc unde anima tua contristata est. et quare non comedis panem? Qui respondit ei. Locutus sum naboth iezrahelitae et dixi ei. Da mihi vineam tuam accepta pecunia. aut si tibi placet dabo meliorem vineam pro ea. Et ait ille. Non dabo tibi vineam meam. Dixit ergo ad eum iezabel uxor eius. Grandis auctoritatis es et bene regis regnum israel. Surge et comede panem et aequo esto animo. ego dabo tibi vineam naboth iezrahelitae. Scripsit itaque litteras ex nomine achab. et signavit eas anulo eius. et misit ad maiores natu et ad optimates qui erant in civitate eius et habitabant cum naboth. Litterarum autem erat ista sententia. Praedicate ieiunium. et sedere facite naboth inter primos populi. et submittite duos viros filios belial contra eum. et falsum testimonium dicant. Benedixit naboth deum et regem. Et educite eum et lapidate. sicque moriatur. Fecerunt ergo cives eius et maiores natu et optimates qui habitabant cum eo in urbe sicut praeceperat eis iezabel. et sicut scriptum erat in litteris quas miserat ad eos. Praedicaverunt ieiunium. et sedere fecerunt naboth inter primos populi. Et adductis duobus viris filiis diaboli. fecerunt eos sedere contra eum. At illi scilicet ut viri diabolici. dixerunt contra eum testimonium coram omni multitudine. Benedixit naboth deum et regem. Quam ob rem eduxerunt eum extra civitatem. et lapidibus interfecerunt. Miseruntque ad iezabel dicentes. Lapidatus est naboth et mortuus est. Factum est autem cum audisset iezabel lapidatum naboth et mortuum. locuta est ad achab. Surge et posside vineam naboth iezrahelitae. qui noluit tibi adquiescere et dare eam accepta pecunia. Non enim vivit naboth iezrahelites sed mortuus est. Quod cum audisset achab. mortuum videlicet naboth. surrexit et descendebat in vineam naboth iezrahelitae ut possideret eam. Factus est igitur sermo domini ad heliam thesbiten dicens. Surge et descende in occursum achab regis israel qui est in samaria. ecce ad vineam naboth descendit ut possideat eam. et loqueris ad eum dicens. Haec dicit dominus. Occidisti insuper et possedisti. Et post haec addes. Haec dicit dominus. In loco hoc in quo linxerunt canes sanguinem naboth. lambent quoque tuum sanguinem. Et ait achab ad heliam. Num invenisti me inimice mi? Qui dixit. Inveni. eo quod venundatus sis ut faceres malum in conspectu domini. Ecce ego inducam super te malum. et demetam posteriora tua. et interficiam de achab mingentem ad parietem. et clausum et ultimum in israel. Et dabo domum tuam sicut domum hieroboam filii nabath. et sicut domum baasa filii ahia. quia egisti ut me ad iracundiam provocares. et peccare fecisti israel. Sed et de iezabel locutus est dominus dicens. Canes comedent iezabel in agro iezrahel. Si mortuus fuerit achab in civitate comedent canes eum. Si autem mortuus fuerit in agro. comedent eum volucres caeli. Igitur non fuit alter talis ut achab qui venundatus est ut faceret malum in conspectu domini. concitavit enim eum iezabel uxor sua. et abominabilis effectus est in tantum ut sequeretur idola quae fecerant amorrei. quos consumpsit dominus a facie filiorum israel. Itaque cum audisset achab sermones istos. scidit vestimenta sua et operuit cilicio carnem suam. ieiunavitque et dormivit in sacco. et ambulabat demisso capite. Factus est autem sermo domini ad heliam thesbiten dicens. Nonne vidisti humiliatum achab coram me? Quia igitur humiliatus est mei causa. non inducam malum in diebus eius. sed in diebus filii sui inferam malum domui eius.

XXII

Transiere igitur tres anni absque bello inter syriam et israel. In anno autem tertio descendit iosaphat rex iuda ad regem israel. dixitque rex israel ad servos suos. Ignoratis quod nostra sit ramoth galaad. et negligimus tollere eam de manu regis syriae? Et ait ad iosaphat. Veniesne mecum ad proeliandum in ramoth galaad? Dixitque iosaphat ad regem israel. Sicut ego sum et tu. populus meus et populus tuus unum sunt. et equites

mei, et equites tui. Dixitque iosaphat ad regem israel: Quere oro te hodie sermonem domini. Congregavit ergo rex israel prophetas quadringentos circiter viros, et ait ad eos: Ire debeo in ramoth galaad ad bellandum, an quiescere? Qui responderunt: Ascende, et dabit eam dominus in manus regis. Dixit autem iosaphat: Non est hic propheta domini quispiam, ut interrogemus per eum? Et ait rex israel ad iosaphat: Remansit vir unus, per quem possimus interrogare dominum, sed ego odi eum, quia non prophetat michi bonum sed malum, micheas filius iemla. Cui iosaphat ait: Ne loquaris ita rex. Vocavit ergo rex israel eunuchum quendam, et dixit ei: Festina adducere micheam filium iemla. Rex autem israel et iosaphat rex iuda sedebant in solio suo unusquisque, vestiti cultu regio, in area iuxta ostium porte samarie. Et universi prophete prophetabant in conspectu eorum. Fecit quoque sibi sedechias filius chanaan cornua ferrea, et ait: Hec dicit dominus: His ventilabis syriam donec deleas eam. Omnesque prophete similiter prophetabant dicentes: Ascende in ramoth galaad, et vade prospere, et tradet dominus inimicos tuos in manu regis. Nuncius vero regis qui ierat ut vocaret micheam, locutus est ad eum dicens: Ecce sermones prophetarum ore uno bona regi predicant. Sit ergo sermo tuus similis eorum, et loquere bona. Cui micheas ait: Vivit dominus, quia quodcumque dixerit michi dominus, hoc loquar. Venit itaque ad regem, et ait illi rex: Michea, ire debemus in ramoth galaad ad preliandum, an cessare? Cui ille respondit: Ascende et vade, et prospere, et tradet eos dominus in manu regis. Dixit autem rex ad eum iterum: Adiuro te ne loquaris michi nisi quod verum est in nomine domini. Et ille ait: Vidi cunctum israel dispersum in montibus quasi oves non habentes pastorem. Et ait dominus: Non habent dominum isti. Revertatur unusquisque in domum suam in pace. Dixit ergo rex israel ad iosaphat: Numquid non dixi tibi, quia non prophetat michi bonum sed semper malum? Ille vero addens ait: Propterea audi sermonem domini. Vidi dominum sedentem super solium suum, et omnem exercitum celi assistentem ei a dextris et a sinistris. Et ait dominus: Quis decipiet achab regem israel, ut ascendat et cadat in ramoth galaad? Et dixit unus a sinistris verba huiuscemodi, et alius aliter. Egressus est autem spiritus, et stetit coram domino, et ait: Ego decipiam illum. Cui locutus est dominus: In quo? Et ille ait: Egrediar, et ero spiritus mendax in ore omnium prophetarum eius. Et dixit dominus: Decipies et prevalebis. Egredere et fac ita. Nunc igitur ecce dedit dominus spiritum mendacii in ore omnium prophetarum tuorum qui hic sunt. Et dominus locutus est contra te malum. Accessit autem sedechias filius chanaan, et percussit micheam in maxillam, et dixit: Me ergo dimisit spiritus domini, et locutus est tibi? Et ait micheas: Visurus es in die illa quando ingredieris cubiculum intra cubiculum, ut abscondaris. Et ait rex israel: Tollite micheam, et maneat apud amon principem civitatis, et apud ioas filium amalech, et dicite eis: Hec dicit rex: Mittite virum istum in carcerem, et sustentate eum pane tribulationis et aqua angustie, donec revertar in pace. Dixitque micheas: Si reversus fueris in pace, non est locutus dominus in me. Et ait: Audite populi omnes. Ascendit itaque rex israel et iosaphat rex iuda in ramoth galaad. Dixit rex israel ad iosaphat: Sume arma et ingredere prelium, et induere vestibus meis. Porro rex israel mutavit habitum suum, et ingressus est bellum. Rex autem syrie preceperat principibus curruum triginta duobus dicens: Non pugnabitis contra maiorem et minorem quempiam, nisi contra regem israel solum. Cum ergo vidissent principes curruum iosaphat, suspicati sunt quod ipse esset rex israel, et impetu facto pugnabant contra eum. Et exclamavit iosaphat, intellexeruntque principes curruum quod non esset rex israel, et cessaverunt ab eo. Vir autem quidam tetendit arcum in incertum sagittam dirigens, et casu percussit regem israel inter pulmonem et stomachum. At ille dixit aurige suo: Verte manum tuam, et eice me de exercitu, quia graviter vulneratus sum. Commissum est ergo prelium in die illa, et rex israel stabat in curru suo contra syros, et mortuus est vespere. Fluebat autem sanguis plage in sinum currus, et preco personuit in universo exercitu antequam sol occumberet dicens: Unusquisque revertatur in civitatem et in terram suam. Mortuus est autem rex, et perlatus est in samariam, sepelieruntque regem in samaria. Et laverunt currum eius in piscina samarie, et linxerunt canes sanguinem eius, et habenas laverunt, iuxta verbum domini quod locutus fuerat. Reliqua vero sermonum achab, et universa que fecit, et domus eburnea quam edificavit, cunctarumque urbium quas extruxit, nonne scripta sunt hec in libro verborum dierum regum israel? Dormivit ergo achab cum patribus suis. Et regnavit ochozias filius eius pro eo. Iosaphat autem filius asa regnare ceperat super iudam anno quarto achab regis israel. Triginta quinque annorum erat cum regnare cepisset, et viginti quinque annis regnavit in ierusalem. Nomen matris eius azuba filia salai. Et ambulavit in omni via asa patris sui, et non declinavit ex ea. Fecitque quod rectum est in conspectu domini. Verumptamen excelsa non abstulit. Adhuc enim populus sacrificabat et adolebat incensum in excelsis. Pacemque habuit cum rege israel. Iosaphat et opera eius que gessit et prelia, nonne hec scripta sunt in libro verborum dierum regum iuda? Sed et reliquias effeminatorum qui remanserant in diebus asa patris eius abstulit de terra. Nec erat tunc rex constitutus in edom. Rex vero iosaphat fecerat classes in mari, que navigarent in ophir propter aurum, et ire non potuerunt, quia confracte sunt in asiongaber. Tunc ait ochozias filius achab ad iosaphat: Vadant servi mei cum servis tuis in navibus. Et noluit iosaphat. Dormivitque iosaphat cum patribus suis, et sepultus est cum eis in civitate david patris sui. Regnavitque ioram filius eius pro eo. Ochozias autem filius achab regnare ceperat super israel in samaria anno septimodecimo iosaphat regis iude, regnavitque super israel duobus annis. Et fecit malum in conspectu domini, et amb

ierat in via patris sui et matris suae et in via Hieroboam filii Nabath qui peccare fecit Israel. Servivit quoque Baal et adoravit eum et irritavit Dominum Deum Israel iuxta omnia quae fecerat pater eius.

**PREVARICATUS**

Praevaricatus est autem Moab in Israel postquam mortuus est Achab. Ceciditque Ochozias per cancellos cenaculi sui quod habebat in Samaria et aegrotavit. Misitque nuntios dicens ad eos: Ite consulite Beelzebub deum Accaron utrum vivere queam de infirmitate mea hac. Angelus autem Domini locutus est ad Heliam Thesbiten dicens: Surge ascende in occursum nuntiorum regis Samariae et dices ad eos: Numquid non est Deus in Israel ut eatis ad consulendum Beelzebub deum Accaron? Quam ob rem haec dicit Dominus: De lectulo super quem ascendisti non descendes sed morte morieris. Et abiit Helias. Reversique sunt nuntii ad Ochoziam. Qui dixit eis: Quare reversi estis? At illi responderunt ei: Vir occurrit nobis et dixit ad nos: Ite revertimini ad regem qui misit vos et dicetis ei: Haec dicit Dominus: Numquid quia non erat Deus in Israel mittis ut consulatur Beelzebub deus Accaron? Idcirco de lectulo super quem ascendisti non descendes sed morte morieris. Qui dixit eis: Cuius figurae et habitus est vir qui occurrit vobis et locutus est verba haec? At illi dixerunt: Vir pilosus et zona pellicea accinctus renibus. Qui ait: Helias Thesbites est. Misitque ad eum quinquagenarium principem et quinquaginta viros qui erant cum eo. Qui ascendit ad eum sedentique in vertice montis ait: Homo Dei, rex praecepit ut descendas. Respondensque Helias quinquagenario dixit: Si homo Dei sum ego, descendat ignis de caelo et devoret te et quinquaginta tuos. Descendit itaque ignis de caelo et devoravit eum et quinquaginta qui erant cum eo. Rursum misit ad eum quinquagenarium alium et quinquaginta qui erant cum eo. Qui locutus est illi: Homo Dei, haec dicit rex: Festina descende. Respondens Helias ait: Si homo Dei sum ego, descendat ignis de caelo et devoret te et quinquaginta tuos. Descendit ergo ignis de caelo et devoravit illum et quinquaginta eius. Iterum misit tertium principem quinquagenarium tertium et quinquaginta qui erant cum eo. Qui cum venisset, curvavit genua contra Heliam et precatus est eum et ait: Homo Dei, noli despicere animam meam et animas servorum tuorum qui mecum sunt. Ecce descendit ignis de caelo et devoravit duos principes quinquagenarios primos et quinquagenos qui cum eis erant. Sed nunc obsecro ut miserearis animae meae. Locutus est autem angelus Domini ad Heliam dicens: Descende cum eo, ne timeas. Surrexit igitur et descendit cum eo ad regem et locutus est ei: Haec dicit Dominus: Quia misisti nuntios ad consulendum Beelzebub deum Accaron quasi non esset Deus in Israel a quo posses interrogare sermonem, ideo de lectulo quem ascendisti non descendes sed morte morieris. Mortuus est ergo iuxta sermonem Domini quem locutus est Helias, et Ioram frater eius regnavit pro eo. Anno secundo Ochoziae regis Iudae regnavit Ioram filius Iosaphat regis Iudae pro eo. Non enim habebat filium. Reliqua autem verborum Ochoziae quae operatus est, nonne haec scripta sunt in libro sermonum dierum regum Israel?

II

Factum est autem cum levare vellet Dominus Heliam per turbinem in caelum, ibant Helias et Heliseus de Galgalis. Dixitque Helias ad Heliseum: Sede hic quia Dominus misit me usque Bethel. Cui ait Heliseus: Vivit Dominus et vivit anima tua quia non derelinquam te. Cumque descendissent Bethel, egressi sunt filii prophetarum qui erant in Bethel ad Heliseum et dixerunt ei: Numquid nosti quia hodie Dominus tollet dominum tuum a te? Qui respondit: Et ego novi, silete. Dixit autem Helias ad Heliseum: Sede hic quia Dominus misit me in Iericho. Et ille ait: Vivit Dominus et vivit anima tua quia non derelinquam te. Cumque venissent Iericho, accesserunt filii prophetarum qui erant in Iericho ad Heliseum et dixerunt ei: Numquid nosti quia hodie Dominus tollet dominum tuum a te? Et ait: Et ego novi, silete. Dixit autem ei Helias: Sede hic quia Dominus misit me usque ad Iordanem. Qui ait: Vivit Dominus et vivit anima tua quia non derelinquam te. Ierunt igitur ambo pariter et quinquaginta viri de filiis prophetarum secuti sunt eos qui et steterunt e contra longe. Illi autem ambo stabant super Iordanem. Tulitque Helias pallium suum et involvit illud et percussit aquas. Quae divisae sunt in utramque partem, et transierunt ambo per siccum. Cumque transissent, Helias dixit ad Heliseum: Postula quod vis ut faciam tibi antequam tollar a te. Dixitque Heliseus: Obsecro ut fiat spiritus tuus duplex in me. Qui respondit: Rem difficilem postulasti; attamen si videris me quando tollar a te, erit quod postulasti; si autem non videris, non erit. Cumque pergerent et incedentes sermocinarentur, ecce currus igneus et equi ignei diviserunt utrumque, et ascendit Helias per turbinem in caelum. Heliseus autem videbat et clamabat: Pater mi, pater mi, currus Israel et auriga eius. Et non vidit eum amplius. Apprehenditque vestimenta sua et scidit illa in duas partes. Et levavit pallium Heliae quod ceciderat ei, reversusque stetit super ripam Iordanis. Et pallio Heliae quod ceciderat ei percussit aquas quae non sunt divisae. Et dixit: Ubi est Deus Heliae etiam nunc? Percussitque aquas et divisae sunt huc atque illuc, et transiit Heliseus. Videntes autem filii prophetarum qui erant in Iericho e contra dixerunt: Requievit spiritus Heliae super Heliseum. Et venientes in occursum eius adoraverunt eum proni in terram dixeruntque illi: Ecce cum servis tuis sunt quinquaginta viri fortes qui possunt ire et quaerere dominum tuum, ne forte tulerit eum spiritus Domini et proiecerit in uno montium aut in una vallium. Qui ait: Nolite mittere. Coegerunt

eum donec acquiesceret eis, et diceret: Mittite. Et miserunt quinquaginta viros: qui cum quaesissent tribus diebus, non invenerunt. Et reversi sunt ad eum: at ille habitabat in Iericho, dixitque eis: Numquid non dixi vobis: Nolite mittere? Dixerunt quoque viri civitatis ad Eliseum: Ecce habitatio civitatis huius optima est, sicut tu ipse, domine, perspicis: sed aquae pessimae sunt, et terra sterilis. Et ille ait: Afferte mihi vas novum, et mittite in illud sal. Quod cum attulissent, egressus ad fontes aquarum misit in illum sal, et ait: Haec dicit Dominus: Sanavi aquas has, et non erit in eis ultra mors, neque sterilitas. Sanatae sunt ergo aquae usque ad diem hanc, iuxta verbum Elisei, quod locutus est. Ascendit autem inde Eliseus in Bethel: cumque ascenderet per viam, pueri parvi egressi sunt de civitate, et illudebant ei dicentes: Ascende calve, ascende calve. Qui cum post se respexisset, vidit eos, et maledixit eos in nomine Domini: egressique sunt duo ursi de saltu, et laceraverunt ex eis quadraginta duos pueros. Abiit autem inde in montem Carmeli, et inde reversus est in Samariam.

## III

Ioram vero filius Achab regnavit in Samaria anno octavodecimo Iosaphat regis Iudae. Et regnavit duodecim annis, et fecit malum coram Domino, sed non sicut pater eius et mater: tulit enim statuas Baal, quas fecerat pater eius. Verumtamen in peccatis Ieroboam filii Nabat, qui peccare fecit Israel, adhaesit, nec recessit ab eis. Porro Mesa rex Moab nutriebat pecora multa, et solvebat regi Israel centum millia agnorum, et centum millia arietum cum velleribus suis. Cumque mortuus fuisset Achab, praevaricatus est foedus quod habebat cum rege Israel. Egressus est igitur rex Ioram in die illa de Samaria, et recensuit universum Israel. Misitque ad Iosaphat regem Iuda, dicens: Rex Moab recessit a me: veni mecum contra eum ad praelium. Qui respondit: Ascendam: qui meus est, tuus est: populus meus, populus tuus: et equi mei, equi tui. Dixitque: Per quam viam ascendemus? At ille respondit: Per desertum Idumaeae. Perrexerunt igitur rex Israel, et rex Iuda, et rex Edom, et circumierunt per viam septem dierum, nec erat aqua exercitui, et iumentis quae sequebantur eos. Dixitque rex Israel: Heu, heu, heu, congregavit nos Dominus tres reges, ut traderet in manus Moab. Et ait Iosaphat: Estne hic propheta Domini, ut deprecemur Dominum per eum? Et respondit unus de servis regis Israel: Est hic Eliseus filius Saphat, qui fundebat aquam super manus Eliae. Et ait Iosaphat: Est apud eum sermo Domini. Descenditque ad eum rex Israel, et Iosaphat rex Iuda, et rex Edom. Dixit autem Eliseus ad regem Israel: Quid mihi et tibi est? vade ad prophetas patris tui, et matris tuae. Et ait illi rex Israel: Quare congregavit nos Dominus tres reges hos, ut traderet eos in manus Moab? Dixitque ad eum Eliseus: Vivit Dominus exercituum, in cuius conspectu sto, quod si non vultum Iosaphat regis Iudae erubescerem, nec attendissem quidem te, nec respexissem. Nunc autem adducite mihi psaltem. Cumque caneret psaltes, facta est super eum manus Domini, et ait: Haec dicit Dominus: Facite alveum torrentis huius fossas et fossas. Haec enim dicit Dominus: Non videbitis ventum neque pluviam: et alveus iste replebitur aquis, et bibetis vos, et familiae vestrae, et iumenta vestra. Parumque est hoc in conspectu Domini: insuper etiam tradet Moab in manus vestras. Et percutietis omnem civitatem munitam, et omnem urbem electam, et universum lignum fructiferum succidetis, cunctosque fontes aquarum obturabitis, et omnem agrum egregium operietis lapidibus. Factum est igitur mane, quando sacrificium offerri solet, et ecce aquae veniebant per viam Edom, et repleta est terra aquis. Universi autem Moabitae audientes quod ascendissent reges ut pugnarent adversum eos, convocaverunt omnes qui accincti erant balteo desuper, et steterunt in terminis. Primoque mane surgentes, et orto iam sole ex adverso aquarum, viderunt Moabitae e contra aquas rubras quasi sanguinem, dixeruntque: Sanguis gladii est: pugnaverunt reges contra se, et caesi sunt mutuo: nunc perge ad praedam, Moab. Perrexeruntque in castra Israel: porro consurgens Israel percussit Moab, at illi fugerunt coram eis. Venerunt igitur qui vicerant, et percusserunt Moab, et civitates destruxerunt: et omnem agrum optimum, mittentes singuli lapides, repleverunt: et universos fontes aquarum obturaverunt: et omnia ligna fructifera succiderunt, ita ut muri tantum fictiles remanerent: et circumdata est civitas a fundibulariis, et magna ex parte percussa. Quod cum vidisset rex Moab, praevaluisse scilicet hostes, tulit secum septingentos viros educentes gladios, ut irrumperent ad regem Edom: et non potuerunt. Arripiensque filium suum primogenitum, qui regnaturus erat pro eo, obtulit holocaustum super murum: et facta est indignatio magna in Israel, statimque recesserunt ab eo, et reversi sunt in terram suam.

## IIII

Mulier autem quaedam de uxoribus prophetarum clamabat ad Eliseum, dicens: Servus tuus vir meus mortuus est, et tu nosti quia servus tuus fuit timens Deum: et ecce creditor venit ut tollat duos filios meos ad serviendum sibi. Cui dixit Eliseus: Quid vis ut faciam tibi? dic mihi, quid habes in domo tua? At illa respondit: Non habeo ancilla tua quidquam in domo mea, nisi parum olei, quo ungar. Cui ait: Vade, pete mutuo ab omnibus vicinis tuis vasa vacua non pauca, et ingredere, et claude ostium tuum, cum intrinsecus fueris tu, et filii tui: et mitte inde in omnia vasa haec: et cum plena fuerint, tolles. Ivit itaque mulier, et clausit ostium super se, et super filios suos: illi offerebant vasa, et illa infundebat. Cumque plena fuissent vasa, dixit ad filium suum: Affer mihi adhuc vas. Et ille respondit: Non habeo. Stetitque oleum. Venit autem illa, et indicavit homini Dei. Et ille: Vade, inquit, vende oleum, et redde creditori tuo: tu autem et filii tui vivite de reliquo. Facta est autem quaedam dies, et transibat Eliseus per Sunam: erat autem ibi mulier magna, quae tenuit eum ut comederet panem: cumque frequenter inde transiret, divertebat ad eam ut comederet panem. Quae dixit ad virum suum: Animadverto quod vir Dei sanctus est iste, qui transit per nos frequenter. Faciamus ergo ei coenaculum parvum, et ponamus ei in eo lectulum, et mensam, et sellam, et candelabrum, ut cum venerit ad nos, maneat ibi. Facta est ergo dies quaedam, et veniens divertit in coenaculum, et requievit ibi. Dixitque ad Giezi puerum suum: Voca Sunamitidem istam. Qui cum vocasset eam, et illa stetisset coram eo, ait ad puerum suum:

loquere ad eam. Ecce sedule in omnibus mi-
nistrasti nobis. quid vis ut faciam tibi? Num-
quid habes negotium. et vis ut loquar regi si-
ve principi militie? Que respondit. In medio
populi mei habito. Et ait. Quid ergo vult ut faci-
am ei? Dixitque giezi. Ne queras. filium enim
non habet. et vir eius senex est. Precepit itaque ut vo-
caret eam. Que cum vocata fuisset et stetisset ad
ostium. dixit ad eam. In tempore isto et in hac ea-
dem hora si vita comes fuerit habebis in utero filium.
At illa respondit. Noli queso domine mi vir dei.
noli mentiri ancille tue. Et concepit mulier et pep-
erit filium in tempore et in hora eadem qua dixerat he-
liseus. Crevit autem puer. et cum esset quedam
dies. et egressus fuisset ad patrem suum ad mes-
sores. ait patri suo. Caput meum doleo caput meum
doleo. At ille dixit puero. Tolle eum et duc ad ma-
trem suam. Qui cum tulisset et adduxisset eum
ad matrem suam. posuit eum illa super genua sua
usque ad meridiem et mortuus est. Ascendit autem
et collocavit eum super lectum hominis dei et clausit
ostium. et egressa vocavit virum suum et ait.
Mitte mecum obsecro unum de pueris et asinam
ut excurram usque ad hominem dei et revertar. Qui ait
illi. Quam ob causam vadis ad eum? Hodie non
sunt kalende neque sabbatum. Que respondit. Vadam.
Stravitque asinam et precepit puero. Mina et perge
ne michi moram facias in eundo. et hoc age quod pre-
cipio tibi. Profecta est igitur et venit ad virum dei
in montem carmeli. Cumque vidisset eam vir
dei de contra. ait ad giezi puerum suum. Ecce
sunamitis illa. Vade ergo in occursum eius et
dic ei. Recte ne agitur circa te. et circa virum tu-
um. et circa filium tuum? Que respondit. Recte. Cum-
que venisset ad virum dei in montem apprehendit pe-
des eius. et accessit giezi ut amoveret eam. Et
ait homo dei. Dimitte illam. anima enim eius in
amaritudine est. et dominus celavit a me et non in-
dicavit michi. Que dixit illi. Numquid petivi
filium a domino meo? Numquid non dixi tibi
ne illudas me? Et ait ille ad giezi. Accinge
lumbos tuos et tolle baculum meum in manu tua et v-
ade. Si occurrerit tibi homo non salutes eum. Et si
salutaverit te quispiam non respondeas illi. et pones
baculum meum super faciem pueri. Porro mater pueri
ait. Vivit dominus et vivit anima tua. non dimittam
te. Surrexit ergo et secutus est eam. Giezi autem
precesserat eos et posuerat baculum super faciem pueri.
et non erat ei vox neque sensus. Reversusque est in occursum
eius. et nuntiavit ei dicens. Non surrexit puer.
Ingressus est ergo heliseus domum. et ecce puer
mortuus jacebat in lectulo eius. Ingressusque
clausit ostium super se et super puerum. et oravit
ad dominum. et ascendit et incubuit super eum.
Posuitque os suum super os eius. et oculos suos super
oculos eius. et manus suas super manus eius. Et
incurvavit se super puerum et calefacta est caro pueri. At
ille reversus deambulavit in domo semel huc et
illuc. Et ascendit et incubuit super eum. et oscitavit
puer septies aperuitque oculos. At ille vocavit gie-
zi. et dixit ei. Voca sunamitem hanc. Que vocata
ingressa est ad eum. Qui ait. Tolle filium tuum.
Venit illa et corruit ad pedes eius. et adoravit
super terram. Tulitque filium suum. et egressa est. Et heli-
seus reversus est in galgala. Erat autem fames
in terra et filii prophetarum habitabant coram eo. Di-
xitque uni de pueris suis. Pone ollam grandem. et
coque pulmentum filiis prophetarum. Et egressus est u-
nus in agrum. ut colligeret herbas agrestes.
Invenitque quasi vitem silvestrem et collegit ex ea colo-
quintidas agri. et implevit pallium suum. et re-
versus concidit in ollam pulmenti. nesciebat enim
quid esset. Infuderunt ergo sociis ut comederent.
Cumque gustassent de coctione. exclamaverunt dicen-
tes. Mors in olla mors in olla vir dei. Et non po-
tuerunt comedere. At ille. Afferte ad me inquit fari-
nam. Cumque tulissent misit in ollam et ait.
Infunde turbe ut comedant. Et non fuit amplius
quicquam amaritudinis in olla. Vir autem qui-
dam venit de balsalisa deferens viro dei panes
primitiarum. xx. panes ordeaceos. et frumen-
tum novum in pera sua. At ille dixit. Da
populo ut comedat. Responditque ei minister eius. Quan-
tum est hoc ut apponam coram centum viris? Rur-
sum ille. Da ait populo ut comedat. Hec enim dicit
dominus. Comedent et superierit. Posuit itaque co-
ram eis. Qui comederunt et superfuit iuxta verbum
domini.

V

Naaman autem princeps militie regis
sirie erat vir magnus apud dominum suum
et honoratus. Per illum enim dedit dominus salu-
tem sirie. Erat autem vir fortis et dives sed lepro-
sus. Porro de siria egressi fuerant latrunculi. et cap-
tivam duxerant de terra israel puellam parvulam que
erat in obsequio uxoris naaman. Que ait ad
dominam suam. Utinam fuisset dominus meus ad prophetam
qui est in samaria. profecto curasset eum a lepra quam
habet. Ingressus est itaque naaman ad dominum suum. et
nuntiavit ei dicens. Sic et sic locuta est puella de
terra israel. Dixitque ei rex sirie. Vade et mittam litte-
ras ad regem israel. Qui cum profectus esset et tulisset secum
x. talenta argenti. et sex milia aureos. et x. muta-
toria vestimentorum. detulit litteras ad regem
israel in hec verba. Cum acceperis hanc epistolam
scito quod miserim ad te naaman servum meum ut
cures eum a lepra sua. Cumque legisset rex israel
litteras. scidit vestimenta sua et ait. Numquid deus sum ut
occidere possim et vivificare quia iste misit ad me
ut curem hominem a lepra sua? Animadvertite et
considerate quod occasiones querat adversum me. Quod cum
audisset heliseus vir dei scidisse videlicet regem
israel vestimenta sua. misit ad eum dicens. Quare
scidisti vestimenta tua? Veniat ad me et sciat pro-
phetam esse in israel. Venit ergo naaman cum equis
et curribus. et stetit ad ostium domus helisei. Mi-
sitque ad eum heliseus nuntium dicens. Vade et
lavare septies in iordane. et recipiet sanitatem
caro tua. atque mundaberis. Iratus autem naaman
recedebat dicens. Putabam quod egrederetur ad me.
et stans invocaret nomen domini dei sui. et tangeret ma-
nu sua locum lepre et curaret me. Numquid non me-
liores sunt abana et pharphar fluvii damasci
omnibus aquis israel ut laver in eis et munder? Cum
ergo vertisset se et abiret indignans. accesserunt ad
eum servi sui et locuti sunt ei. Pater et si rem gran-
dem dixisset tibi propheta. certe facere debueras. Quanto
magis quia nunc dixit tibi lava et mundaberis.
Descendit et lavit in iordane septies iuxta sermonem
viri dei. et restituta est caro eius sicut caro pueri parvuli.

et mundatus est. Reversusque est ad virum dei cum universo comitatu suo. Venit et stetit coram eo et ait. Vere scio quod non sit alius deus in universa terra, nisi tantum in israel. Obsecro itaque ut accipias benedictionem a servo tuo. At ille respondit. Vivit dominus ante quem sto, quia non accipiam. Cumque vim faceret penitus non acquievit. Dixitque naaman. Ut vis. sed obsecro concede michi servo tuo ut tollam onus duorum burdonum de terra. Non enim faciet ultra servus tuus holocaustum aut victimam diis alienis, nisi domino. Hoc autem solum est de quo depreceris dominum pro servo tuo. Quando ingreditur dominus meus templum remmon ut adoret, et illo innitente super manum meam, si adoravero in templo remmon, adorante eo in eodem loco ut ignoscat michi dominus servo tuo pro hac re. Qui dixit ei. Vade in pace. Abiit ergo ab eo electo terre tempore. Dixitque giezi puer viri dei. Pepercit dominus meus naaman siro isti ut non acciperet ab eo que attulit. Vivit dominus quia curram post eum et accipiam ab eo aliquid. Et secutus est giezi post tergum naaman. Quem cum vidisset ille currentem ad se, desiliit de curru in occursum eius et ait. Recte ne sunt omnia? Et ille ait. Recte. Dominus meus misit me ad te dicens. Modo venerunt ad me duo adolescentes de monte effraym ex filiis prophetarum. Da eis talentum argenti et vestes mutatorias duplices. Dixitque naaman. Melius est ut accipias duo talenta. Et coegit eum. Ligavitque duo talenta argenti in duobus saccis et duplicia vestimenta, et imposuit duobus pueris suis qui et portaverunt coram eo. Cumque venisset iam vesperi, tulit de manu eorum et reposuit in domo, dimisitque viros et abierunt. Ipse autem ingressus stetit coram domino suo. Et dixit heliseus, Unde venis giezi? Qui respondit. Non ivit servus tuus quoquam. At ille ait. Nonne cor meum in presenti erat quando reversus est homo de curru suo in occursum tui? Nunc igitur accepisti argentum et accepisti vestes ut emas oliveta et vineta et oves et boves et servos et ancillas. Sed et lepra naaman adherebit tibi et semini tuo in sempiternum. Et egressus est ab eo leprosus quasi nix.

VI

Dixerunt autem filii prophetarum ad heliseum. Ecce locus in quo habitamus coram te angustus est nobis. Eamus usque ad iordanem et tollant singuli materias singulas ut edificemus nobis ibi locum ad habitandum. Qui dixit. Ite. Et ait unus ex illis. Veni ergo et tu cum servis tuis. Respondit. Ego veniam. Et abiit cum eis. Cumque venissent ad iordanem cedebant ligna. Accidit autem ut cum unus materiam succidisset, caderet ferrum securis in aquam. Exclamavitque ille et ait. Heu. heu. heu. domine mi. et hoc ipsum mutuo acceperam. Dixit autem homo dei. Ubi cecidit? At ille monstravit ei locum. Precidit ergo lignum et misit illuc. Natavitque ferrum. Et ait. Tolle. Qui extendit manum et tulit illud. Rex autem sirie pugnabat contra israel. Consiliumque iniit cum servis suis dicens. In loco illo et illo ponamus insidias. Misit itaque vir dei ad regem israel dicens. Cave ne transeas in locum illum, quia ibi siri in insidiis sunt. Misit itaque rex israel ad locum quem dixerat ei vir dei, et preoccupavit eum et observavit se ibi non semel neque bis. Conturbatumque est cor regis sirie pro hac re. Et convocatis servis suis ait. Quare non indicastis michi, quis proditor mei sit apud regem israel? Dixitque unus servorum eius. Nequaquam domine mi rex. Sed heliseus propheta qui est in israel indicat regi israel omnia verba quecumque locutus fueris in conclavi tuo. Dixitque eis. Ite et videte ubi sit, ut mittam et capiam eum. Annunciaveruntque ei dicentes. Ecce in dothaym. Misit ergo illuc equos et currus et robur exercitus. Qui cum venissent nocte, circumdederunt civitatem. Consurgens autem diluculo minister viri dei egressus est. Viditque exercitum in circuitu civitatis et equos et currus. Nunciavitque ei dicens. Heu. heu. heu. domine mi. quid faciemus? At ille respondit. Noli timere. plures enim nobiscum sunt quam cum illis. Cumque orasset heliseus ait. Domine aperi oculos huius ut videat. Et aperuit dominus oculos pueri et vidit. Et ecce mons plenus equorum et curruum igneorum in circuitu helisei. Hostes vero descenderunt ad eum. Porro heliseus oravit ad dominum dicens. Percute obsecro gentem hanc cecitate. Percussitque eos dominus ne viderent iuxta verbum helisei. Dixitque heliseus ad eos. Non est hec via, nec ista est civitas. Sequimini me et ostendam vobis virum quem queritis. Duxit ergo eos in samariam. Cumque ingressi fuissent samariam, dixit heliseus. Domine aperi oculos istorum ut videant. Et aperuit oculos eorum dominus et viderunt se esse in medio samarie. Dixitque rex israel ad heliseum cum vidisset eos. Numquid percutiam eos pater mi? At ille ait. Non percuties. Neque enim cepisti eos gladio et arcu tuo ut percutias. Sed pone panem et aquam coram eis ut comedant et bibant et vadant ad dominum suum. Appositaque est eis ciborum magna preparatio. et comederunt et biberunt. et dimisit eos. Abieruntque ad dominum suum. Et ultra non venerunt latrones sirie in terram israel. Factum est autem post hec, congregavit benadab rex sirie omnem exercitum suum. et ascendit et obsidebat samariam. Factaque est fames magna in samaria, et tamdiu obsessa est, donec venundaretur caput asini octoginta argenteis, et quarta pars cabi stercoris columbarum quinque argenteis. Cumque rex israel transiret per murum, mulier quedam exclamavit ad eum dicens. Salva me domine mi rex. Qui ait. Non te salvat dominus, unde te salvare possum? de area an de torculari? Dixitque ad eam rex. Quid tibi vis? Que respondit. Mulier ista dixit michi. Da filium tuum ut comedamus eum hodie, et filium meum comedemus cras. Coximus ergo filium meum et comedimus. Dixique ei altera die. Da filium tuum ut comedamus eum. Que abscondit filium suum. Quod cum audisset rex, scidit vestimenta sua et transibat per murum. Viditque omnis populus cilicium quo vestitus erat ad carnem intrinsecus. Et ait rex. Hec faciat michi deus et hec addat, si steterit caput helisei filii saphat super ipsum hodie. Heliseus autem sedebat in domo sua et senes sedebant cum eo. Premisit itaque virum et antequam veniret nuncius ille, dixit ad senes. Numquid scitis quod miserit filius homicide hic ut precidatur caput meum? Videte ergo cum venerit nuncius, claudite ostium

et non sinatis eum introire. Ecce enim sonitus pedum domini eius post eum est. Adhuc illo loquente eis, apparuit nuntius qui veniebat ad eum, et ait: Ecce tantum malum a domino est. Quid amplius expectabo a domino?

C. VII

Dixit autem Heliseus: Audite verbum domini. Haec dicit dominus: In tempore hoc cras modius similae uno statere erit, et duo modii hordei statere uno in porta Samariae. Respondens unus de ducibus super cuius manum rex incumbebat homini dei ait: Si dominus fecerit etiam cataractas in caelo, numquid poterit esse quod loqueris? Qui ait: Videbis oculis tuis, et inde non comedes. Quatuor ergo viri leprosi erant iuxta introitum portae, qui dixerunt ad invicem: Quid hic esse volumus donec moriamur? Sive ingredi voluerimus civitatem, fame moriemur; sive manserimus hic, moriendum nobis est. Venite igitur et transfugiamus ad castra Syriae. Si pepercerint nobis, vivemus; si autem occidere voluerint, nihilominus moriemur. Surrexerunt igitur vesperi ut venirent ad castra Syriae. Cumque venissent ad principium castrorum Syriae, nullum ibidem reperierunt. Siquidem dominus sonitum audiri fecerat in castris Syriae, curruum et equorum et exercitus plurimi. Dixeruntque ad invicem: Ecce mercede conduxit adversum nos rex Israhel reges Hetheorum et Aegyptiorum, et venerunt super nos. Surrexerunt ergo et fugerunt in tenebris, et dereliquerunt tentoria sua et equos et asinos et mulos in castris, fugeruntque animas suas tantum salvare cupientes. Igitur cum venissent leprosi illi ad principium castrorum, ingressi sunt unum tabernaculum, et comederunt et biberunt. Tuleruntque inde argentum et aurum et vestes, et abierunt et absconderunt. Et rursum reversi sunt ad aliud tabernaculum, et inde similiter auferentes absconderunt. Dixeruntque ad invicem: Non recte facimus. Haec enim dies boni nuntii est. Si tacuerimus et noluerimus indicare usque mane, sceleris arguemur. Venite eamus et nuntiemus in aula regis. Cumque venissent ad portam civitatis, narraverunt eis dicentes: Ivimus ad castra Syriae, et nullum ibidem reperimus hominem, nisi equos et asinos alligatos et fixa tentoria. Ierunt ergo portarii et nuntiaverunt in palatio regis intrinsecus. Qui surrexit nocte et ait ad servos suos: Dico vobis quid fecerint nobis Syri. Sciunt quia fame laboramus, et idcirco egressi sunt de castris et latitant in agris dicentes: Cum egressi fuerint de civitate, capiemus eos vivos, et tunc civitatem ingredi poterimus. Respondit autem unus servorum eius: Tollamus .v. equos qui remanserunt in urbe, quia ipsi tantum sunt in universa multitudine Israhel; alii enim consumpti sunt; et mittentes explorare poterimus. Adduxerunt ergo duos equos, misitque rex in castra Syrorum dicens: Ite et videte. Qui abierunt post eos usque ad Iordanem. Ecce autem omnis via plena erat vestibus et vasis quae proiecerant Syri cum turbarentur. Reversique nuntii indicaverunt regi. Et egressus populus diripuit castra Syriae; et factus est modius similae statere uno, et duo modii hordei statere uno iuxta verbum domini. Porro rex ducem illum in cuius manu incumbebat constituit ad portam; quem conculcavit turba in introitu portae, et mortuus est iuxta quod locutus fuerat vir dei quando descenderat rex ad eum. Factumque est secundum sermonem viri dei quem dixerat regi quando ait: Duo modii hordei statere uno erunt, et modius similae statere uno, hoc eodem tempore cras in porta Samariae; quando responderat ille dux viro dei et dixerat: Etiam si dominus fecerit cataractas in caelo, numquid fieri poterit quod loqueris? Et dixit ei: Videbis oculis tuis, et inde non comedes. Evenit ergo ei sicut praedictum erat, et conculcavit eum populus in porta, et mortuus est.

C. VIII

Heliseus autem locutus est ad mulierem cuius vivere fecerat filium dicens: Surge, vade tu et domus tua, et peregrinare ubicumque reperieris. Vocavit enim dominus famem, et veniet super terram .vii. annis. Quae surrexit et fecit iuxta verbum hominis dei; et vadens cum domo sua peregrinata est in terra Philisthiim diebus multis. Cumque finiti essent anni .vii., reversa est mulier de terra Philisthiim, et egressa est ut interpellaret regem pro domo sua et agris suis. Rex autem loquebatur cum Giezi puero viri dei dicens: Narra mihi omnia magnalia quae fecit Heliseus. Cumque ille narraret quomodo mortuum suscitasset, apparuit mulier cuius vivificaverat filium, clamans ad regem pro domo sua et pro agris suis. Dixitque Giezi: Domine mi rex, haec est mulier, et hic est filius eius quem suscitavit Heliseus. Et interrogavit rex mulierem, quae narravit ei. Deditque ei rex eunuchum unum dicens: Restitue ei omnia quae sua sunt, et universos reditus agrorum a die qua reliquit terram usque ad praesens. Venit quoque Heliseus Damascum, et Benadad rex Syriae aegrotabat. Nuntiaveruntque ei dicentes: Venit vir dei huc. Et ait rex ad Azahel: Tolle tecum munera, et vade in occursum viri dei, et consule dominum per eum dicens: Si evadere potero de infirmitate mea hac. Iuit igitur Azahel in occursum eius, habens secum munera et omnia bona Damasci, onera .xl. camelorum. Cumque stetisset coram eo ait: Filius tuus Benadad rex Syriae misit me ad te dicens: Si sanari potero de infirmitate mea hac. Dixitque ei Heliseus: Vade, dic ei: Sanaberis. Porro ostendit mihi dominus quia morte morietur. Stetitque cum eo et conturbatus est usque ad suffusionem vultus; flevitque vir dei. Cui Azahel ait: Quare dominus meus flet? At ille dixit: Quia scio quae facturus sis filiis Israhel mala. Civitates eorum munitas igne succendes, et iuvenes eorum interficies gladio, et parvulos eorum elides, et praegnantes divides. Dixitque Azahel: Quid enim sum servus tuus canis, ut faciam rem istam magnam? Et ait Heliseus: Ostendit mihi dominus te regem Syriae fore. Qui cum recessisset ab Heliseo, venit ad dominum suum. Qui ait ei: Quid dixit tibi Heliseus? At ille respondit: Dixit mihi: Recipies sanitatem. Cumque venisset dies altera, tulit stragulum et infudit aquam, et expandit super faciem eius; quo mortuo regnavit Azahel pro eo. Anno .v. Ioram filii Achab regis Israhel, et Iosaphat regis Iudae, regnavit Ioram filius Iosaphat rex Iuda. Triginta duorum erat annorum cum regnare coepisset, et octo annis regnavit in Hierusalem. Ambulavitque in viis regum Israhel sicut ambulaverat domus Achab; filia enim Achab erat uxor eius; et fecit quod malum est coram domino. Noluit autem dominus disp

dere iudam propter david servum suum sicut promiserat ei ut daret illi lucernam et filiis eius cunctis diebus. In diebus eius recessit edom ne esset sub iuda et constituit sibi regem. Venitque ioram seira et omnes currus cum eo. Et surrexit nocte percussitque idumeos qui eum circumdederant et principes curruum. Populus autem fugit in tabernacula sua. Recessit ergo edom ne esset sub iuda usque ad diem hanc. Tunc recessit et lobna in tempore illo. Reliqua autem sermonum ioram et universa que fecit nonne hec scripta sunt in libro verborum dierum regum iuda? Et dormivit ioram cum patribus suis sepultusque est cum eis in civitate david. Et regnavit ochozias filius eius pro eo. Anno duodecimo ioram filii achab regis israel regnavit ochozias filius ioram regis iude. Viginti duorum annorum erat ochozias cum regnare cepisset et uno anno regnavit in ierusalem. Nomen matris eius athalia filia amri regis israel. Et ambulavit in viis domus achab et fecit quod malum est coram domino sicut domus achab. Gener enim domus achab fuit. Abiit quoque cum ioram filio achab ad preliandum contra azael regem sirie in ramoth galaad et vulneraverunt siri ioram. Qui reversus est ut curaretur in iezrael quia vulneraverunt eum siri in ramoth preliantem contra azael regem sirie. Porro ochozias filius ioram rex iuda descendit invisere ioram filium achab in iezrael quia egrotabat ibi.

IX

Heliseus autem propheta vocavit unum de filiis prophetarum et ait illi: Accinge lumbos tuos et tolle lenticulam olei hanc in manu tua et vade in ramoth galaad. Cumque veneris illuc videbis ieu filium iosaphat filii namsi et ingressus suscitabis eum de medio fratrum suorum et introduces in interius cubiculum. Tenensque lenticulam olei fundes super caput eius et dices: Hec dicit dominus: unxi te regem super israel. Aperiesque ostium et fugies et non ibi subsistes. Abiit ergo adolescens puer prophete in ramoth galaad et ingressus est illuc. Ecce autem principes exercitus sedebant et ait: Verbum mihi ad te o princeps. Dixitque ieu: Ad quem ex omnibus nobis? Et ille dixit: Ad te o princeps. Et surrexit et ingressus est cubiculum. At ille fudit oleum super caput eius et ait: Hec dicit dominus deus israel: unxi te regem super populum domini israel. Et percuties domum achab domini tui et ulciscar sanguinem servorum meorum prophetarum et sanguinem omnium servorum domini de manu iezabel. Perdamque omnem domum achab et interficiam de achab mingentem ad parietem et clausum et novissimum in israel. Et dabo domum achab sicut domum ieroboam filii nabath et sicut domum baasa filii ahia. Iezabel quoque comedent canes in agro iezrael nec erit qui sepeliat eam. Aperuitque ostium et fugit. Ieu autem egressus est ad servos domini sui qui dixerunt ei: Rectene sunt omnia? Quid venit insanus iste ad te? Qui ait eis: Nostis hominem et quid locutus sit. At illi responderunt: Falsum est sed magis narra nobis. Qui ait eis: Hec et hec locutus est mihi et ait: Hec dicit dominus: unxi te regem super israel. Festinaverunt itaque et unusquisque tollens pallium suum posuerunt sub pedibus eius in similitudinem tribunalis et cecinerunt bucina atque dixerunt: Regnavit ieu. Coniuravit ergo ieu filius iosaphat filii namsi contra ioram. Porro ioram obsederat ramoth galaad ipse et omnis israel contra azael regem sirie. Et reversus fuerat ut curaretur in iezrael propter vulnera quia percusserant eum siri preliantem contra azael regem sirie. Dixitque ieu: Si placet vobis nemo egrediatur profugus de civitate ne vadat et nuntiet in iezrael. Et ascendit et profectus est in iezrael. Ioram enim egrotabat ibi et ochozias rex iuda descenderat ad visitandum ioram. Igitur speculator qui stabat super turrem iezrael vidit globum ieu venientis et ait: Video ego globum. Dixitque ioram: Tolle currum et mitte in occursum eorum et dicat vadens: Rectene sunt omnia? Abiit igitur qui ascenderat currum in occursum eius et ait: Hec dicit rex: pacata sunt omnia? Dixitque ei ieu: Quid tibi et paci? Transi et sequere me. Nuntiavit quoque speculator dicens: Venit nuntius ad eos et non revertitur. Est autem incessus quasi incessus ieu filii namsi. Preceps enim graditur. Et ait ioram: Iunge currum. Iunxeruntque currum eius. Et egressus est ioram rex israel et ochozias rex iuda singuli in curribus suis. Egressique sunt in occursum ieu et invenerunt eum in agro naboth iezraelite. Cumque vidisset ioram ieu dixit: Pax est ieu? At ille respondit: Que pax? Adhuc fornicationes iezabel matris tue et veneficia eius multa vigent. Convertit autem ioram manum suam et fugiens ait ad ochoziam: Insidie ochozia. Porro ieu tetendit arcum manu et percussit ioram inter scapulas et egressa est sagitta per cor eius. Statimque corruit in curru suo. Dixitque ieu ad badacer ducem: Tolle proice eum in agro naboth iezraelite. Memini enim quando ego et tu sedentes in curru sequebamur achab patrem huius quod dominus onus hoc levaverit super eum dicens: Si non pro sanguine naboth et pro sanguine filiorum eius quem vidi heri ait dominus reddam tibi in agro isto dicit dominus. Nunc igitur tolle et proice eum in agro iuxta verbum domini. Ochozias autem rex iuda videns hoc fugit per viam domus orti. Persecutusque est eum ieu et ait: Etiam hunc percutite in curru suo. Et percusserunt eum in ascensu gaver qui est iuxta ieblaam. Qui fugit in mageddo et mortuus est ibi. Et imposuerunt eum servi sui super currum suum et tulerunt eum in ierusalem. Sepelieruntque eum in sepulcro cum patribus suis in civitate david. Anno undecimo ioram filii achab regis israel regnavit ochozias super iudam. Venitque ieu in iezrael. Porro iezabel introitu eius audito depinxit oculos suos stibio et ornavit caput suum et respexit per fenestram ingredientem ieu per portam et ait: Numquid pax potest esse zambri qui interfecit dominum suum? Levavitque ieu faciem suam ad fenestram et ait: Que est ista? Et inclinaverunt se ad eum duo vel tres eunuchi. At ille dixit eis: Precipitate eam deorsum. Et precipitaverunt eam. Aspersusque est paries sanguine et equorum ungule conculcaverunt eam. Cumque ingressus esset ut comederet biberetque ait: Ite et videte maledictam illam et sepelite eam quia filia regis est. Cumque issent ut sepelirent eam non invenerunt nisi calvariam et pedes et summas manus. Reversique nuntiaverunt ei. Et ait ieu: Sermo domini est quem locutus est per servum suum

thesbiten dicens. In agro iezrahel comedent canes carnes iezabel. et erunt carnes iezabel sicut stercus super faciem terre in agro iezrahel.

X

Erant autem septuaginta filii achab in samaria. Scripsit ergo iehu litteras et misit in samariam ad optimates civitatis et ad maiores natu. et ad nutricios achab dicens. Statim ut acceperitis litteras has. qui habetis filios domini vestri. et currus et equos. et civitates firmas et arma eligite meliorem. et eum qui vobis placuerit de filiis domini vestri. et ponite eum super solium patris sui. et pugnate pro domo domini vestri. Timuerunt illi vehementer. et dixerunt. Ecce duo reges non potuerunt stare coram eo. et quomodo nos valebimus resistere ei? Miserunt ergo prepositi domus. et prefecti civitatis et maiores natu. et nutricii ad iehu dicentes. Servi tui sumus. quecumque iusseris faciemus. nec constituemus nobis regem. quodcumque tibi placet fac. Rescripsit eis litteras secundo dicens. Si mei estis et obeditis michi. tollite capita filiorum domini vestri. et venite ad me hac eadem hora cras in iezrahel. Porro filii regis septuaginta viri. apud optimates civitatis nutriebantur. Cumque venissent ad eos littere. tulerunt filios regis. et occiderunt septuaginta viros. et posuerunt capita eorum in cophinis. et miserunt ad eum in iezrahel. Venit autem nuncius ad eum. et indicavit ei dicens. Attulerunt capita filiorum regis. Qui respondit. Ponite ea in duos acervos iuxta introitum porte civitatis usque mane. Cumque diluxisset. egressus est. et stans dixit ad omnem populum. Iusti estis. Si ego coniuravi contra dominum meum et interfeci eum. quis percussit omnes hos? Videte ergo nunc. quoniam non cecidit de sermonibus domini in terram. quos locutus est dominus super domum achab. et dominus fecit quod locutus est in manu servi sui helye. Percussit igitur iehu omnes qui reliqui erant de domo achab in iezrahel. et universos optimates eius. et notos. et sacerdotes. donec non remanerent ex eo reliquie. Et surrexit et venit in samariam. Cumque venisset ad cameram pastorum in via. invenit fratres ochozie regis iuda. dixitque ad eos. Quinam estis vos? At illi responderunt. Fratres ochozie sumus. et descendimus ad salutandos filios regis. et filios regine. Qui ait. Comprehendite eos vivos. Quos cum comprehendissent vivos. iugulaverunt eos in cisterna iuxta cameram. quadraginta duos viros. et non reliquit ex eis quemquam. Cumque abiisset inde. invenit ionadab filium rechab in occursum sibi. et benedixit ei. et ait ad eum. Numquid est cor tuum rectum sicut cor meum cum corde tuo? Et ait ionadab. Est. Si est inquit da manum tuam. Qui dedit ei manum suam. At ille levavit eum in currum ad se. dixitque ad eum. Veni mecum et vide zelum meum pro domino. Et impositum in curru suo duxit in samariam. et percussit omnes qui reliqui fuerant de achab in samaria usque ad unum. iuxta verbum domini quod locutus est per heliam. Congregavit ergo iehu omnem populum. Et dixit ad eos. Achab coluit baal parum. ego autem colam eum amplius. Nunc igitur omnes prophetas baal. et universos servos eius. et cunctos sacerdotes illius vocate ad me. nullus sit qui non veniat. Sacrificium enim grande est michi baal. Quicumque defuerit non vivet. Porro iehu faciebat hoc insidiose ut disperderet cultores baal. Et dixit. Sanctificate diem sollempnem baal. Vocavitque et misit in universos terminos israel. et venerunt cuncti servi baal. non fuit residuus ne unus quidem qui non veniret. Et ingressi sunt templum baal. et repleta est domus baal a summo usque ad summum. Dixitque his qui erant super vestes. Proferte vestimenta universis servis baal. Et protulerunt eis vestes. Ingressusque iehu et ionadab filius rechab templum baal. ait cultoribus baal. Perquirite et videte ne quis forte vobiscum sit de servis domini. sed ut sint soli servi baal. Ingressi sunt igitur ut facerent victimas et holocausta. Iehu autem preparaverat sibi foris octoginta viros. et dixerat eis. Quicumque fugerit de hominibus his. quos ego adduxero in manus vestras. anima eius erit pro anima illius. Factum est ergo cum completum esset holocaustum. precepit iehu militibus et ducibus suis. Ingredimini et percutite eos. nullus evadat. Percusseruntque eos in ore gladii. et proiecerunt milites et duces. Et ierunt in civitatem templi baal. et protulerunt statuam de fano baal. et combusserunt et comminuerunt eam. Destruxerunt quoque edem baal. et fecerunt pro ea latrinas usque in diem hanc. Delevit itaque iehu baal de israel. verumtamen a peccatis ieroboam filii nabath. qui peccare fecit israel non recessit. nec dereliquit vitulos aureos. qui erant in bethel et in dan. Dixit autem dominus ad iehu. Quia studiose egisti quod rectum erat et placebat in oculis meis. et omnia que erant in corde meo fecisti contra domum achab. filii tui usque ad quartam generationem sedebunt super thronum israel. Porro iehu non custodivit ut ambularet in lege domini dei israel in toto corde suo. Non enim recessit a peccatis ieroboam qui peccare fecerat israel. In diebus illis cepit dominus tedere super israel. Percussitque eos azael in universis finibus israel a iordane contra orientalem plagam. omnem terram galaad. et gad. et ruben. et manasse. ab aroer que est super torrentem arnon. et galaad et basan. Reliqua autem verborum iehu et universa que fecit. et fortitudo eius. nonne hec scripta sunt in libro verborum dierum regum israel? Et dormivit iehu cum patribus suis. et sepelierunt eum in samaria. et regnavit ioachaz filius eius pro eo. Dies autem quos regnavit iehu super israel. viginti et octo anni sunt in samaria.

XI

Athalia vero mater ochozie videns mortuum filium suum. surrexit et interfecit omne semen regium. Tollens autem iosaba filia regis ioram soror ochozie ioas filium ochozie. furata est eum de medio filiorum regis qui interficiebantur. et nutricem eius de triclinio. et abscondit eum a facie athalie ut non interficeretur. Eratque cum ea clam in domo domini sex annis. Porro athalia regnavit super terram. Anno autem septimo misit ioiada. et assumens centuriones et milites. introduxit ad se in templum domini. pepigitque cum eis fedus. et adiurans eos in domo domini. ostendit eis filium regis. et precepit illis dicens. Iste est sermo quem facere debetis. Tertia pars vestri introeat sabbato. et observet excubias domus regis. Tertia autem pars sit ad portam sur. et tertia

pars sit ad portam que est post habitaculum scutariorum: et custodietis excubias domus messa. Due vero partes ex vobis omnes egredientes sabbato: custodiant excubias domus domini circa regem. Et vallabitis eum: habentes arma in manibus vestris. Si quis autem ingressus fuerit septum templi: interficiatur. Eritisque cum rege introeuntes et egredientes. Et fecerunt centuriones iuxta omnia que preceperat eis ioiada sacerdos. Et assumentes singuli viros suos qui ingrediebantur sabbatum cum his qui egrediebantur e sabbato: venerunt ad ioiadam sacerdotem. Qui dedit eis hastas et arma regis david que erant in domo domini. Et steterunt singuli habentes arma in manu sua a parte templi dextera: usque ad partem sinistram altaris et edis circum regem. Eduxitque filium regis: et posuit super eum diadema et testimonium. Feceruntque eum regem et unxerunt. Et plaudentes manu dixerunt. Vivat rex. Audivit autem athalia vocem currentis populi: et ingressa ad turbas in templum domini vidit regem stantem super tribunal iuxta morem: et cantores et tubas prope eum: omnemque populum terre letantem et canentem tubis. Et scidit vestimenta sua clamavitque. Coniuratio coniuratio. Precepit autem ioiada centurionibus qui erant super exercitum et ait eis. Educite eam extra septa templi: et quicumque eam secutus fuerit feriatur gladio. Dixerat enim sacerdos: non occidatur in templo domini. Imposueruntque manus ei: et impegerunt eam per viam introitus equorum iuxta palacium: et interfecta est ibi. Pepigit igitur ioiadas fedus inter dominum et inter regem et inter populum ut esset populus domini: et inter regem et populum. Ingressusque est omnis populus terre templum baal: et destruxerunt aras eius: et imagines contriverunt valide. Mathan quoque sacerdotem baal occiderunt coram altari. Et posuit sacerdos custodias in domo domini. Tulitque centuriones et cerethi et phelethi legiones et omnem populum terre. Deduxeruntque regem de domo domini: et venerunt per viam porte scutariorum in palacium: et sedit super thronum regum. Letatusque est omnis populus terre: et civitas conquievit. Athalia autem occisa est gladio in domo regis.

XII

Septemque annorum erat ioas cum regnare cepisset. Anno septimo iehu regnavit ioas xl annis in ierusalem. Nomen matris eius sebia de bersabee. Fecitque ioas rectum coram domino cunctis diebus quibus docuit eum ioiada sacerdos. Verumtamen excelsa non abstulit. Adhuc enim populus immolabat et adolebat in excelsis incensum. Dixitque ioas ad sacerdotes. Omnem pecuniam sanctorum que illata fuerit in templum domini a pretereuntibus que offertur pro precio anime: et quam sponte et arbitrio cordis sui inferunt in templum domini: accipiant illam sacerdotes iuxta ordinem suum: et instaurent sartatecta domus: siquid necessarium viderint instauratione. Igitur usque ad vicesimum tertium annum regis ioas non instauraverunt sacerdotes sartatecta templi. Vocavitque rex ioas ioiadam pontificem et sacerdotes dicens eis. Quare sartatecta non instauratis templi? Nolite ergo amplius accipere pecuniam iuxta ordinem vestrum: sed ad instaurationem templi reddite eam. Prohibitique sunt sacerdotes ultra accipere pecuniam a populo et instaurare sartatecta domus. Et tulit ioiadas pontifex gazophilacium unum. Et aperuit foramen desuper: et posuit illud iuxta altare ad dexteram ingredientium domum domini. Mittebantque in eo sacerdotes qui custodiebant ostia omnem pecuniam que deferebatur ad templum domini. Cumque viderent pecuniam nimiam esse in gazophilacio: ascendebat scriba regis et pontifex. Effundebantque et numerabant pecuniam que inveniebatur in domo domini. Et dabant eam iuxta numerum atque mensuram in manu eorum qui preerant cementariis domus domini. Qui impendebant eam in fabris lignorum et in cementariis his qui operabantur in domo domini: et sartatecta faciebant: et in his qui cedebant saxa: et ut emerent ligna et lapides qui excidebantur: ita ut impleretur instauratio domus domini: in universis que indigebant expensa ad muniendam domum. Verumtamen non fiebant ex eadem pecunia hydrie templi domini et fuscinule et thuribula et tube et omne vas aureum et argenteum de pecunia que inferebatur in templo domini. His enim qui faciebant opus dabatur ut instauraretur templum domini. Et non fiebat ratio his hominibus qui accipiebant pecuniam ut distribuerent eam artificibus: sed in fide tractabant eam. Pecuniam vero pro delicto et pecuniam pro peccatis non inferebant in templum domini quia sacerdotum erat. Tunc ascendit azahel rex syrie et pugnabat contra geth: cepitque eam: et direxit faciem suam ut ascenderet in ierusalem. Quam ob rem tulit ioas rex iuda omnia sanctificata que consecraverant iosaphat et ioram et ochozias patres eius reges iuda: et que ipse obtulerat: et universum argentum quod inveniri potuit in thesauris templi domini et in palacio regis. Misitque azaheli regi syrie: et recessit ab ierusalem. Reliqua autem sermonum ioas et universa que fecit nonne hec scripta sunt in libro verborum dierum regum iuda? Surrexerunt autem servi eius et coniuraverunt inter se. Percusseruntque ioas in domo mello in descensu sella. Iozachar namque filius semath et iozabad filius somer servi eius percusserunt eum et mortuus est. Et sepelierunt eum cum patribus suis in civitate david. Regnavitque amasias filius eius pro eo.

XIII

Anno vicesimo tertio ioas filii ochozie regis iuda regnavit ioachaz filius iehu super israel in samaria xvii annis. Et fecit malum coram domino. Secutusque est peccata ieroboam filii nabath qui peccare fecit israel: et non declinavit ab eis. Iratusque est furor domini contra israel: et tradidit eos in manu azahel regis syrie: et in manu benadab filii azahel cunctis diebus. Deprecatus est autem ioachaz faciem domini: et audivit eum dominus. Vidit enim angustias israel quia attriverat eos rex syrie. Et dedit dominus israeli salvatorem: et liberatus est de manu regis syrie. Habitaveruntque filii israel in tabernaculis suis sicut heri et nudiustercius. Verumtamen non recesserunt a peccatis domus ieroboam qui peccare fecit israel: sed in ipsis ambulaverunt. Siquidem et lucus permansit in samaria. Et non sunt derelicti ioachaz de populo nisi quinquaginta equites et decem currus et decem milia peditum. Interfecerat enim eos rex syrie et redegerat quasi pulverem in tritura aree. Reliqua autem sermonum ioachaz et universa que fecit et fortitudo eius nonne hec scripta sunt in libro sermonum dierum regum israel? Dormivitque ioachaz cum patribus suis.

et sepelierunt eum in Samaria. Regnavitque Ioas filius eius pro eo. Anno tricesimo septimo Ioas regis Iuda, regnavit Ioas filius Ioachaz super Israel in Samaria sedecim annis. Et fecit quod malum est in conspectu Domini. Non enim declinavit ab omnibus peccatis Ieroboam filii Nabath, qui peccare fecit Israel, et in ipsis ambulavit. Reliqua autem sermonum Ioas, et universa quae fecit, sed et fortitudo eius quomodo pugnaverit contra Amasiam regem Iuda, nonne haec scripta sunt in libro sermonum dierum regum Israel? Et dormivit Ioas cum patribus suis. Ieroboam autem sedit super solium eius. Porro Ioas sepultus est in Samaria cum regibus Israel. Heliseus autem aegrotabat infirmitate qua et mortuus est. Descenditque ad eum Ioas rex Israel, et flebat coram eo, dicebatque: Pater mi, pater mi, currus Israel et auriga eius. Et ait illi Heliseus: Affer arcum et sagittas. Cumque tulisset ad eum arcum et sagittas, dixit ad regem Israel: Pone manum tuam super arcum. Et cum posuisset ille manum suam, superposuit Heliseus manus suas manibus regis, et ait: Aperi fenestram orientalem. Cumque aperuisset, dixit Heliseus: Iace sagittam. Et iecit. Et ait Heliseus: Sagitta salutis Domini, et sagitta salutis contra Syriam. Percutiesque Syriam in Afec, donec consumas eam. Et ait: Tolle sagittas. Qui cum tulisset, rursum dixit ei: Percute iaculo terram. Et cum percussisset tribus vicibus, et stetisset, iratus est vir Dei contra eum, et ait: Si percussisses quinquies aut sexies sive septies, percussisses Syriam usque ad consumptionem; nunc autem tribus vicibus percuties eam. Mortuus est ergo Heliseus, et sepelierunt eum. Et latrunculi de Moab venerunt in terram in ipso anno. Quidam autem sepelientes hominem, viderunt latrunculos, et proiecerunt cadaver in sepulcro Helisei. Quod cum tetigisset ossa Helisei, revixit homo, et stetit super pedes suos. Igitur Azael rex Syriae afflixit Israel cunctis diebus Ioachaz. Et misertus est Dominus eorum, et reversus est ad eos propter pactum suum quod habebat cum Abraham et Isaac et Iacob; et noluit disperdere eos, neque proicere penitus usque in praesens tempus. Mortuus est autem Azael rex Syriae, et regnavit Benadad filius eius pro eo. Porro Ioas filius Ioachaz tulit urbes de manu Benadad filii Azael, quas tulerat de manu Ioachaz patris sui iure proelii. Tribus vicibus percussit eum Ioas, et reddidit civitates Israeli.



Anno secundo Ioas filii Ioachaz regis Israel, regnavit Amasias filius Ioas regis Iuda. Viginti quinque annorum erat cum regnare coepisset, viginti autem et novem annis regnavit in Ierusalem. Nomen matris eius Ioadan de Ierusalem. Et fecit rectum coram Domino, verumtamen non ut David pater eius. Iuxta omnia quae fecit Ioas pater suus fecit, nisi hoc tantum quod excelsa non abstulit. Adhuc enim populus immolabat et adolebat incensum in excelsis. Cumque obtinuisset regnum, percussit servos suos qui interfecerant regem patrem suum. Filios autem eorum qui occiderant non occidit, iuxta quod scriptum est in libro legis Moysi, sicut praecepit Dominus Moysi dicens: Non morientur patres pro filiis, neque filii morientur pro patribus; sed unusquisque in peccato suo morietur. Hic percussit Edom in Valle Salinarum decem milia, et apprehendit Petram in proelio, vocavitque nomen eius Iectehel usque in praesentem diem. Tunc misit Amasias nuncios ad Ioas filium Ioachaz filii Iehu regem Israel, dicens: Veni et videamus nos. Remisitque Ioas rex Israel ad Amasiam regem Iuda, dicens: Carduus Libani misit ad cedrum quae est in Libano dicens: Da filiam tuam filio meo uxorem. Transieruntque bestiae saltus quae sunt in Libano, et conculcaverunt carduum. Percutiens invaluisti super Edom, et sublevavit te cor tuum. Contentus esto gloria tua, et sede in domo tua. Quare provocas malum ut cadas tu et Iuda tecum? Et non acquievit Amasias. Ascenditque Ioas rex Israel, et viderunt se ipse et Amasias rex Iuda in Bethsames oppido Iudae. Percussusque est Iuda coram Israel, et fugerunt unusquisque in tabernacula sua. Amasiam vero regem Iuda filium Ioas filii Ochoziae cepit Ioas rex Israel in Bethsames, et adduxit eum in Ierusalem. Et interrupit murum Ierusalem a porta Ephraim usque ad portam Anguli quadringentis cubitis. Tulitque omne aurum et argentum, et universa vasa quae inventa sunt in domo Domini et in thesauris regis, et obsides, et reversus est in Samariam. Reliqua autem verborum Ioas quae fecit, et fortitudo eius qua pugnavit contra Amasiam regem Iuda, nonne haec scripta sunt in libro sermonum dierum regum Israel? Dormivitque Ioas cum patribus suis, et sepultus est in Samaria cum regibus Israel. Et regnavit Ieroboam filius eius pro eo. Vixit autem Amasias filius Ioas rex Iuda postquam mortuus est Ioas filius Ioachaz regis Israel quindecim annis. Reliqua autem sermonum Amasiae, nonne haec scripta sunt in libro sermonum dierum regum Iuda? Factaque est contra eum coniuratio in Ierusalem. At ille fugit in Lachis. Miseruntque post eum in Lachis, et interfecerunt eum ibi. Et asportaverunt eum in equis, sepultusque est in Ierusalem cum patribus suis in civitate David. Tulit autem universus populus Iudae Azariam annos natum sedecim, et constituerunt eum regem pro patre eius Amasia. Ipse aedificavit Ailath, et restituit eam Iudae, postquam dormivit rex cum patribus suis. Anno quintodecimo Amasiae filii Ioas regis Iuda, regnavit Ieroboam filius Ioas regis Israel in Samaria quadraginta et uno anno. Et fecit quod malum est coram Domino. Non recessit ab omnibus peccatis Ieroboam filii Nabath, qui peccare fecit Israel. Ipse restituit terminos Israel ab introitu Emath usque ad mare solitudinis, iuxta sermonem Domini Dei Israel quem locutus est per servum suum Ionam filium Amathi prophetam, qui erat de Geth quae est in Opher. Vidit enim Dominus afflictionem Israel amaram nimis, et quod consumpti essent usque ad clausos carcere et extremos, et non esset qui auxiliaretur Israeli. Nec locutus est Dominus ut deleret nomen Israel de sub caelo, sed salvavit eos in manu Ieroboam filii Ioas. Reliqua autem sermonum Ieroboam, et universa quae fecit, et fortitudo eius qua proeliatus est, et quomodo restituit Damascum et Emath Iudae in Israel, nonne haec scripta sunt in libro sermonum dierum regum Israel? Dormivitque Ieroboam cum patribus suis regibus Israel, et regnavit Azarias filius eius pro eo.



Anno vicesimo septimo Ieroboam regis Israel, regnavit Azarias filius Amasiae regis Iuda. Sedecim annorum erat cum regnare coepisset, et duobus et quinquaginta annis regnavit in Ierusalem. Nomen matris eius Iechelia de Ierusalem. Fecitque quod erat

placitum coram domino iuxta omnia que fecerat amasias pater eius. Verumtamen excelsa non est demolitus. Adhuc populus sacrificabat et adolebat incensum in excelsis. Percussit autem dominus regem et fuit leprosus usque in diem mortis sue et habitabat in domo libera seorsum. Ioatham vero filius regis gubernabat palatium et iudicabat populum terre. Reliqua autem sermonum azarie et universa que fecit. nonne hec scripta sunt in libro verborum dierum regum iuda? Et dormivit azarias cum patribus suis. Sepelieruntque eum cum maioribus suis in civitate david. et regnavit ioatham filius eius pro eo. Anno tricesimo octavo azarie regis iude regnavit zacharias filius ieroboam super israhel in samariam sex mensibus. et fecit quod malum est coram domino sicut fecerunt patres eius. Non recessit a peccatis ieroboam filii nabath qui peccare fecit israel. Coniuravit autem contra eum sellum filius iabes: percussitque eum palam et interfecit. regnavitque pro eo. Reliqua autem verborum zacharie nonne hec scripta sunt in libro verborum dierum regum israhel? Iste est sermo domini quem locutus est ad iehu dicens. Filii tui usque ad quartam generationem sedebunt de te super thronum israhel. Factumque est ita. Sellum filius iabes regnavit tricesimo nono anno azarie regis iude. Regnavit autem uno mense in samaria. et ascendit manahem filius gaddi de thersa. venitque in samariam. et percussit sellum filium iabes in samaria. et interfecit eum. regnavitque pro eo. Reliqua autem verborum sellum. et coniuratio eius per quam tetendit insidias nonne hec scripta sunt in libro sermonum dierum regum israhel? Tunc percussit manahem thersam et omnes qui erant in ea. et terminos eius de thersa. Noluerant enim aperire ei. et interfecit omnes pregnantes eius et scidit eas. Anno tricesimo nono azarie regis iude regnavit manahem filius gaddi super israhel decem annis in samaria. Fecitque quod malum erat coram domino. Non recessit a peccatis ieroboam filii nabath qui peccare fecit israhel. Cunctis diebus eius veniebat phul rex assiriorum in terram. et dabat manahem phul mille talenta argenti ut esset ei in auxilium et firmaret regnum eius. Indixitque manahem argentum super israhel cunctis potentibus et divitibus: ut daret regi assiriorum quinquaginta siclos per singulos. Reversusque est rex assiriorum. et non est moratus in terra. Reliqua autem sermonum manahem et universa que fecit. nonne hec scripta sunt in libro sermonum dierum regum israhel? Et dormivit manahem cum patribus suis. regnavitque phaceia filius eius pro eo. Anno quinquagesimo azarie regis iude regnavit phaceia filius manahem super israhel in samaria biennio. et fecit quod erat malum coram domino. Non recessit a peccatis ieroboam filii nabath qui peccare fecit israhel. Coniuravit autem adversus eum phacee filius romelie dux exercitus eius. et percussit eum in samaria in turri domus regie iuxta argob. et iuxta arie. et cum eo quinquaginta viros de filiis galaaditarum. et interfecit eum. regnavitque pro eo. Reliqua autem sermonum phaceia et universa que fecit. nonne hec scripta sunt in libro sermonum dierum regum israhel? Anno quinquagesimo secundo azarie regis iude regnavit phacee filius romelie super israhel in samaria viginti annis. et fecit quod malum erat coram domino. Non recessit a peccatis ieroboam filii nabath qui peccare fecit israhel. In diebus phacee regis israhel venit teglathphalasar rex assur et cepit aion et abel domum maacha. et ianoe et cedes et asor. et galaad. et galileam et universam terram nepthalim. et transtulit eos in assirios. Coniuravit autem et tetendit insidias osee filius hela contra phacee filium romelie. et percussit eum et interfecit. regnavitque pro eo vicesimo anno ioatham filii ozie. Reliqua autem sermonum phacee et universa que fecit. nonne hec scripta sunt in libro sermonum dierum regum israhel?

C XVI

Anno secundo phacee filii romelie regis israhel regnavit ioatham filius ozie regis iude. Viginti quinque annorum erat cum regnare cepisset. et sedecim annis regnavit in ierusalem. Nomen matris eius ierusa filia sadoch. Fecitque quod erat placitum coram domino. iuxta omnia que fecerat ozias pater suus operatus est. Verumptamen excelsa non abstulit. Adhuc populus immolabat et adolebat incensum in excelsis. Ipse edificavit portam domus domini sublimissimam. Reliqua autem sermonum ioatham et universa que fecit. nonne hec scripta sunt in libro verborum dierum regum iuda? In diebus illis cepit dominus mittere in iudam rasin regem sirie et phacee filium romelie. Et dormivit ioatham cum patribus suis. et sepultus est cum eis in civitate david patris sui. et regnavit achaz filius eius pro eo. Anno septimo decimo phacee filii romelie regnavit achaz filius ioatham regis iuda. Viginti annorum erat achaz cum regnare cepisset. et sedecim annis regnavit in ierusalem. Non fecit quod erat placitum in conspectu domini dei sui sicut david pater eius. sed ambulavit in via regum israhel. Insuper et filium suum consecravit transferens per ignem secundum idola gentium que dissipavit dominus coram filiis israhel. Immolabat quoque victimas et adolebat incensum in excelsis. et in collibus et sub omni ligno frondoso. Tunc ascendit rasin rex sirie et phacee filius romelie rex israhel in ierusalem ad preliandum. Cumque obsiderent achaz non valuerunt superare eum. In tempore illo restituit rasin rex sirie ahilam sirie et eiecit iudeos de haila. et idumei et siri venerunt in hailam et habitaverunt ibi usque in diem hanc. Misit autem achaz nuntios ad teglathphalasar regem assiriorum dicens. Servus tuus et filius tuus ego sum. Ascende et salvum me fac de manu regis sirie. et de manu regis israhel. qui consurrexerunt adversum me. Et cum collegisset achaz argentum et aurum quod inveniri potuit in domo domini et in thesauris regis. misit regi assiriorum munera. Qui et acquievit voluntati eius. Ascendit enim rex assiriorum in damascum et vastavit eam. et transtulit habitatores eius cirenen. rasin autem interfecit. Perrexit autem rex achaz in occursum teglathphalasar regis assiriorum in damascum. Cumque vidisset altare damasci. misit rex achaz ad uriam sacerdotem exemplar eius et similitudinem iuxta omne opus eius. Extruxitque urias sacerdos altare iuxta omnia que preceperat rex achaz de damasco. ita fecit urias sacerdos donec veniret rex achaz de damasco. Cumque venisset rex achaz de damasco. vidit altare et

ueneratus est illud. ascenditque et immolauit holocau
sta et sacrificium suum et libauit libamina et fudit
sanguinem pacificorum que obtulerat super al
tare. Porro altare ereum quod erat coram domino tr
anstulit de facie templi et de loco altaris et de loco
templi domini. Posuitque illud ex latere altaris
ad aquilonem. Precepit quoque rex achaz urie sa
cerdoti dicens. Super altare maius offer holo
caustum matutinum et sacrificium uespertinum
et holocaustum regis et sacrificium eius et holoc
austum uniuersi populi terre et sacrificia eorum et li
bamina eorum. et omnem sanguinem holocausti
et uniuersum sanguinem uictime super illud effun
des. Altare uero ereum erit paratum ad uolunta
tem meam. Fecit igitur urias sacerdos iuxta o
mnia que preceperat ei rex achaz. Tulit autem rex a
chaz celatas bases et luterem qui erat desuper et ma
re deposuit de bobus ereis qui sustentabant il
lud. et posuit super pauimentum stratum lapide. Mu
sach quoque sabbati quod edificauerat in templo et ingressum
regis exterius conuertit in templum domini propter regem a
ssiriorum. Reliqua autem uerborum achaz que
que fecit nonne hec scripta sunt in libro uerbo
rum dierum regum iuda? Dormiuitque achaz cum patribus su
is et sepultus est cum eis in ciuitate dauid. et reg
nauit ezechias filius eius pro eo. Anno .xii.

CXVII

achaz regis iuda regnauit osee filius hela in
samaria super israel .ix. annis. fecitque malum
coram domino. sed non sicut reges israel qui ante eum
fuerant. Contra hunc ascendit salmanasar rex
assiriorum. et factus est ei osee seruus. reddebatque
illi tributa. Cumque deprehendisset rex assiriorum
osee quod rebellare nitens misisset nuncios ad sua
regem egipti nec prestaret tributa regi assirio
rum sicut annis singulis solitus erat. obse
dit eum. et uinctum misit in carcerem. Peruagatus
que est omnem terram. et ascendens samariam ob
sedit eam tribus annis. Anno autem .ix. osee.
cepit rex assiriorum samariam. et transtulit
israel in assirios. Posuitque eos in hala et in abor
iuxta fluuium gozam in ciuitatibus medorum.
Factum est enim cum peccassent filii israel domino deo su
o qui eduxerat eos de terra egipti de manu pharaonis
regis egipti. et coluerunt deos alienos. et ambulau
erunt iuxta ritum gentium quas consumpserat do
minus in conspectu filiorum israel et regum israel
quia similiter fecerant. Et offenderunt filii israel ue
rbis non rectis dominum deum suum et edificauerunt si
bi excelsa in cunctis urbibus suis a turre custo
dum usque ad ciuitatem munitam. Feceruntque sibi st
atuas et lucos in omni colle sublimi et subter omne
lignum nemorosum et adolebant ibi incensum
super aras in morem gentium quas transtulerat
dominus a facie eorum. Feceruntque uerba pessima
irritantes dominum. et coluerunt immunditias de
quibus precepit eis dominus ne facerent uerbum hoc. Et testi
ficatus est dominus in israel et in iuda per manum
omnium prophetarum et uidentium dicens. Reuertimi
ni a uiis uestris pessimis et custodite precepta
mea et cerimonias iuxta omnem legem quam
precepi patribus uestris et sicut misi ad eos in manu ser
uorum meorum prophetarum. Qui non audierunt sed
indurauerunt ceruicem suam iuxta ceruicem patrum
suorum qui noluerunt obedire domino deo suo. et abie

cerunt legitima eius et pactum quod pepigit cum
patribus eorum. et testificationes quibus contesta
tus est eos. Secutique sunt uanitates et uane eg
erunt. secutique sunt gentes que erant per circ
uitum eorum super quibus preceperat dominus eis
ut non facerent sicut et illi faciebant. Et dereliquerunt omnia
precepta domini dei sui. Feceruntque sibi conflati
les duos uitulos. et lucos. et adorauerunt uni
uersam miliciam celi. Seruieruntque baal et conse
crauerunt ei filios suos. et filias per ignem. et diui
nationibus inherebant et auguriis. Et tradiderunt
se ut facerent malum coram domino et irritau
erunt eum. Iratusque est dominus uehementer israeli. et
abstulit eos de conspectu suo. et non remansit ni
si tribus iuda tantummodo. Sed nec ipse iuda custodi
uit mandata domini dei sui. Verum ambulauit
et ambulauerunt in erroribus israel quos operatus fu
erat. Proiecitque dominus omne semen israel et affli
xit eos et tradidit in manu diripientium do
nec proiceret eos a facie sua. Ex eo iam tempore quo
scissus est israel a domo dauid. et constituerunt sibi
regem ieroboam filium nabath. qui peccare
fecit israel. Separauit enim ieroboam israel a domino. et
peccare eos fecit peccatum magnum et ambulauer
unt filii israel in uniuersis peccatis ieroboam que fecerat.
Non recesserunt ab eis quousque auferret dominus
israel a facie sua sicut locutus fuerat in manu omni
um seruorum suorum prophetarum. Translatusque est israel
de terra sua in assirios usque in diem hanc. Adduxit
autem rex assiriorum de babilone. et de chuta.
et de hauath. et de emath. et de sepharuaim. et
collocauit eos in ciuitatibus samarie pro filiis
israel. qui possederunt samariam et habitauerunt
in urbibus eius. Cumque ibi habitare cepissent non
timebant dominum. et inmisit eis dominus leones
qui interficiebant eos. Nunciatumque est regi assirie et
dictum. Gentes quas transtulisti et habitare fecisti
in ciuitatibus samarie. ignorant legitima dei
terre. et inmisit in eis dominus leones. et ecce
interficiunt eos eo quod ignorant ritum dei terre. Pre
cepit autem rex assiriorum dicens. Ducite il
luc unum de sacerdotibus quos inde captiuos
adduxistis. et uadat. et habitet cum eis et doceat eos
legitima dei terre. Igitur cum uenisset unus de
sacerdotibus his qui captiui ducti fuerant de sa
maria habitauit in bethel. et docebat eos quomodo cole
rent dominum. et unaqueque gens fabricata est de
um suum. Posueruntque eos in phanis excelsis
que fecerant samarite. gens et gens in urbi
bus suis in quibus habitabant. Viri enim babilonii fe
cerunt socoth benoth. Viri autem cuthei fece
runt nergel. et uiri de emath fecerunt asima. Po
rro euei fecerunt nebaath et tharthac. Hii autem qui
erant de sepharuaim comburebant filios suos
adramelech. et anamelech diis sepharuaim
et nichilominus colebant dominum. Fecerunt sibi de
nouissimis sacerdotes excelsorum et ponebant
eos in phanis sublimibus. Et cum dominum colerent
diis quoque seruiebant suis iuxta consuetudinem
gentium de quibus translati fuerant in samariam.
usque in presentem diem morem sequuntur antiquum.
Non timent dominum neque custodiunt cerimonias eius.
et iudicia et legem et mandatum que preceperat dominus
filiis iacob quem cognominauit israel et percussit

cum eis fedus, et mandaverat eis dicens: Nolite timere deos alienos, et non adoretis eos, nec colatis eos, et non immoletis eis: sed dominum deum vestrum, qui eduxit nos de terra Egypti in fortitudine magna et in brachio extento, ipsum timete, et illum adorate, et ipsi immolate. Cerimonias quoque et iudicia et legem et mandatum quod scripsit vobis custodite ut faciatis cunctis diebus: et non timeatis deos alienos. Et pactum quod percussit vobiscum nolite oblivisci, nec colatis deos alienos: sed dominum deum vestrum timete, et ipse eruet nos de manu omnium inimicorum vestrorum. Illi vero non audierunt, sed iuxta consuetudinem suam pristinam perpetrabant. Fuerunt igitur gentes iste timentes quidem dominum, sed nichilominus et idolis suis servientes. Nam et filii eorum et nepotes sicut fecerunt patres sui, sic faciunt usque in presentem diem.

C XVIII

Anno tertio Osee filii Hela regis Israel regnavit Ezechias filius Achaz regis Iuda. xxv. annorum erat cum regnare cepisset: et xxix. annis regnavit in Ierusalem: nomen matris eius Abi filia Zacharie. Fecitque quod erat bonum coram domino, iuxta omnia que fecerat David pater eius. Ipse dissipavit excelsa, et contrivit statuas, et succidit lucos, confregitque serpentem eneum quem fecerat Moyses: siquidem usque ad illud tempus filii Israel adolebant ei incensum: vocavitque eum Noestam. In domino deo Israel speravit: itaque post eum non fuit similis ei de cunctis regibus Iuda, sed neque in his qui ante eum fuerunt. Et adhesit domino, et non recessit a vestigiis eius, fecitque mandata eius que preceperat dominus Moysi. Unde et dominus erat cum eo, et in cunctis ad que procedebat sapienter agebat. Rebellavit quoque contra regem Assiriorum, et non servivit ei. Ipse percussit Philisteos usque Gazam, et omnes terminos eorum, a turre custodum usque ad civitatem munitam. Anno iiii. regis Ezechie, qui erat annus vii. Osee filii Hela regis Israel, ascendit Salmanasar rex Assiriorum Samariam, et oppugnavit eam, et cepit. Nam post tres annos, anno vi. Ezechie, id est, ix. anno Osee regis Israel, capta est Samaria: et transtulit rex Assiriorum Israel in Assirios, collocavitque eos in Hala et in Habor fluviis Gozan in civitatibus Medorum: quia non audierunt vocem domini dei sui, sed pretergressi sunt pactum eius: omnia que preceperat Moyses servus domini, non audierunt neque fecerunt. Anno xiiii. regis Ezechie ascendit Sennacherib rex Assiriorum ad universas civitates Iuda munitas, et cepit eas. Tunc misit Ezechias rex Iuda nuntios ad regem Assiriorum in Lachis, dicens: Peccavi, recede a me: et omne quod imposueris michi feram. Indixit itaque rex Assiriorum Ezechie regi Iuda ccc. talenta argenti, et xxx. talenta auri. Deditque Ezechias omne argentum quod repertum fuerat in domo domini, et in thesauris regis. In tempore illo confregit Ezechias valvas templi domini, et laminas auri quas ipse affixerat: et dedit eas regi Assiriorum. Misit autem rex Assiriorum Tharthan, et Rabsaris, et Rapsacen de Lachis ad regem Ezechiam cum manu valida Ierusalem. Qui cum ascendissent, venerunt in Ierusalem, et steterunt iuxta aqueductum piscine superioris, que est in via agri fullonis. Vocaveruntque regem. Egressus est autem ad eos Eliachim filius Helcie prepositus domus, et Sobna scriba, et Ioahe filius Asaph a commentariis. Dixitque ad eos Rapsaces: Loquimini Ezechie: Hec dicit rex magnus, rex Assiriorum: Que est ista fiducia qua niteris? Forsitan inisti consilium ut preparares te ad prelium. In quo confidis, ut audeas rebellare? An speras in baculo arundineo atque confracto Egypto, super quem si incubuerit homo, comminutus ingredietur manum eius et perforabit? Sic est Pharao rex Egypti omnibus qui confidunt in se. Quod si dixeritis michi: In domino deo nostro habemus fiduciam: nonne iste est, cuius abstulit Ezechias excelsa et altaria: et precepit Iude et Ierusalem: Ante altare hoc adorabitis in Ierusalem? Nunc igitur transite ad dominum meum regem Assiriorum, et dabo vobis duo milia equorum, et videte an habere possitis ascensores eorum. Et quomodo potestis resistere ante unum satrapam de servis domini mei minimis? An fiduciam habes in Egypto propter currus et equites? Numquid sine domini voluntate ascendi ad locum istum ut demolirer eum? Dominus dixit michi: Ascende ad terram hanc, et demolire eam. Dixerunt autem Eliachim filius Helcie, et Sobna, et Ioahe Rapsaci: Precamur ut loquaris nobis servis tuis siriace: siquidem intelligimus hanc linguam: et non loquaris nobis iudaice, audiente populo qui est super murum. Responditque eis Rapsaces, dicens: Numquid ad dominum tuum et ad te misit me dominus meus ut loquerer sermones hos, et non potius ad viros qui sedent super murum, ut comedant stercora sua, et bibant urinam suam vobiscum? Stetit itaque Rapsaces, et clamavit voce magna, et ait: Audite verba regis magni, regis Assiriorum. Hec dicit rex: Non vos seducat Ezechias: non enim poterit vos eruere de manu mea. Neque fiduciam vobis tribuat super dominum, dicens: Eruens liberabit nos dominus, et non tradetur civitas hec in manu regis Assiriorum. Nolite audire Ezechiam. Hec enim dicit rex Assiriorum: Facite mecum quod vobis est utile, et egredimini ad me: et comedet unusquisque de vinea sua, et de ficu sua: et bibetis aquas de cisternis vestris, donec veniam et transferam vos in terram que similis est terre vestre, in terram fructiferam et fertilem vini, terram panis et vinearum, terram olivarum, et olei ac mellis: et vivetis et non moriemini. Nolite audire Ezechiam, qui vos decipit, dicens: Dominus liberabit nos. Numquid liberaverunt dii gentium terram suam de manu regis Assiriorum? Ubi est deus Emath et Arphath? Ubi est deus Sepharvaim, Ana, et Ava? Numquid liberaverunt Samariam de manu mea? Quinam illi sunt in universis diis terrarum, qui eruerunt regionem suam de manu mea, ut possit eruere dominus Ierusalem de manu mea? Tacuit itaque populus, et non respondit ei quicquam: siquidem preceptum regis acceperant ut non responderent ei. Venitque Eliachim filius Helcie prepositus domus, et Sobna scriba, et Ioahe filius Asaph a commentariis ad Ezechiam, scissis vestibus: et nuntiaverunt ei verba Rapsacis.

C XIX

Que cum audisset rex Ezechias, scidit vestimenta sua, et opertus est sacco, ingressusque est domum domini. Et misit Eliachim prepositum domus, et Sobnam scribam, et senes

de sacerdotibus opertos saccis ad Isaiam prophetam filium Amos. Qui dixerunt. Hec dicit Ezechias. Dies tribulationis et increpationis et blasphemie dies iste. Venerunt filii usque ad partum et vires non habet parturiens. Si forte audiet dominus deus tuus universa verba Rabsacis. quem misit rex Assiriorum dominus suus. ut exprobraret deum viventem. et argueret verbis que audivit dominus deus tuus. Et fac orationem pro reliquiis que reperte sunt. Venerunt ergo servi regis Ezechie ad Isaiam. Dixitque eis Isaias. Hec dicetis domino vestro. Hec dicit dominus. Noli timere a facie sermonum quos audisti. quibus blasphemaverunt pueri regis Assiriorum me. Ecce ego immittam ei spiritum et audiet nuncium et revertetur in terram suam et deiciam eum gladio in terra sua. Reversus est igitur Rabsaces. et invenit regem Assiriorum expugnantem Lobnam. Audierat enim quod recessisset de Lachis. Cumque audisset de Tharaca rege Ethiopie dicentes. Ecce egressus est ut pugnet adversum te. et iret contra eum. misit nuncios ad Ezechiam dicens. Hec dicite Ezechie regi Iuda. Non te seducat deus tuus in quo habes fiduciam. neque dicas. Non tradetur Ierusalem in manu regis Assiriorum. Tu enim audisti que fecerint reges Assiriorum universis terris. quo modo vastaverint eas. Num solus ergo poteris liberari? Numquid liberaverunt dii gentium singulos quos vastaverunt patres mei: Gozam videlicet et Aram et Reseph et filios Eden qui erant in Thelassar? Ubi est rex Emath et rex Arphat et rex civitatis Sepharvaim, Ana et Ava? Itaque cum accepisset Ezechias litteras de manu nunciorum et legisset, ascendit in domum domini et expandit eas coram domino. et oravit in conspectu eius dicens. Domine deus Israel qui sedes super cherubin. tu es deus solus omnium regnorum terre. Tu fecisti celum et terram. Inclina domine aurem tuam et audi. Aperi oculos tuos et vide domine omnia verba Senacherib qui misit nunc ut exprobraret deum viventem. Vere domine dissipaverunt reges Assiriorum gentes et terras omnium. et miserunt deos eorum in ignem. Non enim erant dii sed opera manuum hominum ex ligno et lapide. et perdiderunt eos. Nunc igitur domine deus noster. salvos nos fac de manu eius. ut sciant omnia regna terre. quia tu es dominus deus solus et glorius etiam. Misit autem Isaias filius Amos ad Ezechiam dicens. Hec dicit dominus deus Israel. Que deprecatus es me super Senacherib rege Assiriorum audivi. Iste est sermo quem locutus est dominus de eo. Sprevit te et subsannavit te virgo filia Syon. Post tergum tuum caput movit filia Ierusalem. Cui exprobrasti et quem blasphemasti? contra quem exaltasti vocem tuam. et elevasti in excelsum oculos tuos? Contra sanctum Israel. Per manus servorum tuorum exprobrasti domino et dixisti. In multitudine curruum meorum ascendi excelsa montium in summitate Libani. et succidi sublimes cedros eius et electas abietes eius. et ingressus sum usque ad terminos eius. et saltum Carmeli eius. ego succidi et bibi aquas alienas. et siccavi vestigiis pedum meorum omnes aquas clausas. Numquid non audisti quid ab initio fecerim? Ex diebus antiquis plasmavi illud et nunc adduxi. Eruntque in ruinam collium pugnantium civitates munite. et qui sedent in eis humiles manu. Contremuerunt et confusi sunt. Facti sunt quasi fenum agri et virens herba tectorum que arefacta est antequam veniret ad maturitatem. Habitaculum tuum et egressum tuum et introitum tuum et viam tuam ego prescivi. et furorem tuum contra me. Insanisti in me et superbia tua ascendit in aures meas. Ponam itaque circulum in naribus tuis et camum in labiis tuis. et reducam te in viam per quam venisti. Tibi autem Ezechia hoc erit signum. Comede hoc anno que repereris. in secundo autem anno que sponte nascuntur. Porro in anno tertio seminate et metite. plantate vineas et comedite fructus earum. Et quodcumque reliquum fuerit de domo Iuda mittet radicem deorsum et faciet fructum sursum. De Ierusalem quippe egredientur reliquie et quod salvetur de monte Syon. Zelus domini exercituum faciet hoc. Quam ob rem sic dicit dominus de rege Assiriorum. Non ingredietur urbem hanc nec mittet in eam sagittam nec occupabit eam clipeus. nec circumdabit eam munitio. Per viam qua venit revertetur et civitatem hanc non ingredietur dicit dominus. Protegamque urbem hanc et salvabo eam propter me et propter David servum meum. Factum est igitur in nocte illa venit angelus domini et percussit castra Assiriorum centum octoginta quinque milia virorum. Cumque diluculo surrexisset vidit omnia corpora mortuorum. et recedens abiit et reversus est Senacherib rex Assiriorum et mansit in Ninive. Cumque adoraret in templo Nesrach deum suum Adramelech et Sarasar filii eius percusserunt eum gladio. Fugeruntque in terram Armeniorum. et regnavit Asaraddon filius eius pro eo.

XX

In diebus illis egrotavit Ezechias usque ad mortem. Et venit ad eum Isaias filius Amos propheta dixitque ei. Hec dicit dominus deus. Precipe domui tue. morieris enim tu et non vives. Qui convertit faciem suam ad parietem et adoravit dominum dicens. Obsecro domine memento mei quomodo ambulaverim coram te in veritate et in corde perfecto et quod placitum est coram te fecerim. Flevit itaque Ezechias fletu magno. Et antequam egrederetur Ysaias mediam partem atrii. factus est sermo domini ad eum dicens. Revertere et dic Ezechie duci populi mei. Hec dicit dominus deus David patris tui. Audivi orationem tuam et vidi lacrimam tuam. et ecce sanavi te. Die tertio ascendes templum domini. Et addam diebus tuis quindecim annos. Sed et de manu regis Assiriorum liberabo te et civitatem hanc. et protegam urbem istam propter me et propter David servum meum. Dixitque Isayas. Afferte massam ficorum. Quam cum attulissent et posuissent super ulcus eius curatus est. Dixit autem Ezechias ad Ysaiam. Quod erit signum quod dominus me sanabit et quia ascensurus sum die tertio templum domini? Cui Ysayas. Hoc erit signum a domino quod facturus sit dominus sermonem quem locutus est. Vis ut ascendat umbra decem lineis. an ut revertatur totidem gradibus? Et ait Ezechias. Facile est umbram crescere decem lineis. Nec hoc volo ut fiat. sed ut revertatur retrorsum decem gradibus. Invocavit itaque Ysayas propheta dominum. et reduxit umbram per lineas quibus iam descenderat in orologio Achaz retrorsum decem gradibus. In tempore illo misit Berodach Ba-

ladan rex babilonis filius baladan litteras et munera ad ezechiam. audierat enim quod egrotasset ezechias. letatus est autem ezechias in adventu eorum. et ostendit eis domum aromatum et aurum et argentum et pigmenta varia. unguenta quoque et domum vasorum suorum. et omnia que habere poterat in thesauris suis. Non fuit quod non monstraret eis ezechias in domo sua et in omni potestate sua. Venit autem ysayas propheta ad regem ezechiam dixitque ei. Quid dixerunt viri isti. aut unde venerunt ad te? Cui ait ezechias. De terra longinqua venerunt ad me de babilone. At ille respondit. Quid viderunt in domo tua? Ait ezechias. Omnia que sunt in domo mea viderunt. Nichil est quod non monstraverim eis in thesauris meis. Dixit itaque ysayas ezechie. Audi sermonem domini. Ecce dies venient et auferentur omnia que sunt in domo tua et que condiderunt patres tui usque in diem hanc in babilonem. non remanebit quicquam ait dominus. Sed et de filiis tuis qui egredientur ex te quos generabis tollentur. et erunt eunuchi in palatio regis babilonis. Dixit ezechias ad ysaiam. Bonus sermo domini quem locutus est. Sit tantum pax et veritas in diebus meis. Reliqua autem sermonum ezechie et omnis fortitudo eius. et quomodo fecit piscinam et aqueductum et introduxit aquas in civitatem. nonne hec scripta sunt in libro sermonum dierum regum iuda? Dormivitque ezechias cum patribus suis. et regnavit manasses filius eius pro eo.

CXXI

Duodecim annorum erat manasses cum regnare cepisset. et lv. annis regnavit in ierusalem. Nomen matris eius absita. Fecitque malum in conspectu domini iuxta ydola gentium quas delevit dominus a facie filiorum israel. Conversusque est et edificavit excelsa que dissipaverat ezechias pater eius. et erexit aras baal. et fecit lucos sicut fecerat achab rex israel. et adoravit omnem miliciam celi. et coluit eam. Extruxitque aras in domo domini de qua dixit dominus. In ierusalem ponam nomen meum. Et extruxit altaria universe milicie celi in duobus atriis templi domini. Et traduxit filium suum per ignem. et ariolatus est et observavit auguria. et fecit phitones. et aruspices multiplicavit ut faceret malum coram domino et irritaret eum. Posuit quoque ydolum luci quod fecerat in templo domini. super quo locutus est dominus ad david et ad salomonem filium eius. In templo hoc et in ierusalem quam elegi de cunctis tribubus israel ponam nomen meum in sempiternum. Et ultra non faciam commoveri pedem israel de terra quam dedi patribus eorum. Si tamen custodierint opere omnia que precepi eis. et universam legem quam mandavit eis moyses servus meus. Illi vero non audierunt. sed seducti sunt a manasse ut facerent malum super gentes quas contrivit dominus a facie filiorum israel. Locutusque est dominus in manu servorum suorum prophetarum dicens. Quia fecit manasses rex iuda abhominationes istas pessimas super omnia que fecerunt amorrei ante eum. et peccare fecit et iudam in immundiciis suis. Propterea hec dicit dominus deus israel. Ecce ego inducam mala super ierusalem et iudam. ut quicumque audierit tinniant ambe aures eius. Et extendam super ierusalem funiculum samarie et pondus domus achab. Et delebo ierusalem sicut deleri solent tabule. et delens vertam et ducam crebrius stilum super faciem eius. Dimittam quoque reliquias hereditatis mee et tradam eas in manus inimicorum eius. Eruntque in vastitatem et in rapinam cunctis adversariis suis. eo quod fecerint malum coram me et perseveraverint irritantes me. ex die qua egressi sunt patres eorum ex egypto usque ad diem hanc. Insuper et sanguinem innoxium effudit manasses multum nimis donec impleret ierusalem usque ad os. absque peccatis suis quibus peccare fecit iudam ut faceret malum coram domino. Reliqua autem sermonum manasse et universa que fecit. et peccatum eius quod peccavit. nonne hec scripta sunt in libro sermonum dierum regum iuda? Dormivitque manasses cum patribus suis. et sepultus est in orto domus sue in orto oza. et regnavit amon filius eius pro eo. Viginti duorum annorum erat amon cum regnare cepisset. duobus quoque annis regnavit in ierusalem. Nomen matris eius mesallameth filia arus de iethеba. Fecitque malum in conspectu domini sicut fecerat manasses pater eius. Et ambulavit in omni via per quam ambulaverat pater eius. Et servivit immundiciis quibus servierat pater eius et adoravit eas. et dereliquit dominum deum patrum suorum. et non ambulavit in via domini. Tetenderuntque ei insidias servi sui et interfecerunt regem in domo sua. Percussit autem populus terre omnes qui coniuraverant contra regem amon. et constituerunt sibi regem iosiam filium eius pro eo. Reliqua autem sermonum amon et universa que fecit nonne hec scripta sunt in libro sermonum dierum regum iuda? Dormivitque cum patribus suis. Sepelieruntque eum in sepulcro suo in orto oza. et regnavit iosias filius eius pro eo.

CXXII

Octo annorum erat iosias cum regnare cepisset. xxxi. anno regnavit in ierusalem. Nomen matris eius idida filia adaia de besecath. Fecitque quod placitum erat coram domino et ambulavit per omnes vias david patris sui. Non declinavit ad dexteram sive ad sinistram. Anno autem octavodecimo regis iosie. misit rex saphan filium aslia filii messulam scribam templi domini dicens ei. Vade ad helchiam sacerdotem magnum ut confletur pecunia que illata est in templum domini. quam collegerunt ianitores templi a populo. Deturque fabris per prepositos in domo domini. qui et distribuant eam his qui operantur in templo domini ad instaurandas sarturas templi. Tignariis videlicet et cementariis et his qui interrupta componunt. et ut emantur ligna et lapides de lapidicinis ad instaurandum templum domini. Verumtamen non supputetur eis argentum quod accipiunt. sed in potestate habeant et in fide. Dixit autem helchias pontifex ad saphan scribam. Librum legis repperi in domo domini. Deditque helchias volumen saphan scribe qui legit illud. Venit quoque saphan scriba ad regem et renunciavit ei quod preceperat. et ait. Conflaverunt servi tui pecuniam que reperta est in domo domini. et dederunt ut distribueretur fabris a prepositis operum templi domini. Narravitque saphan scriba regi dicens. Librum dedit michi helchias sacerdos. Quem cum legisset saphan coram rege et audisset rex verba libri legis domini scidit vestimenta sua. et precepit helchie sacerdoti et ahicam filio saphan et achobor filio michee et saphan scribe et asaie servo regis dicens. Ite et consulite dominum super me et super populo et super omni

iuda de verbis voluminis istius quod inventum est. Magna enim ira domini succensa est contra nos, quia non audierunt patres nostri verba libri huius ut facerent omne quod scriptum est nobis. Ierunt itaque helcias sacerdos et ahicam et achobor et saphan et asaia ad oldam prophetissam uxorem sellum filii thecue filii araas custodis vestium, que habitabat in ierusalem in secunda. Locutique sunt ad eam. Et illa respondit eis. Hec dicit dominus deus israel. Dicite viro qui misit vos ad me. Hec dicit dominus. Ecce ego adducam mala super locum istum et super habitatores eius, omnia verba legis que legit rex iuda, quia dereliquerunt me et sacrificaverunt diis alienis, irritantes me in cunctis operibus manuum suarum, et succendetur indignatio mea in loco hoc et non extinguetur. Regi autem iuda qui misit vos ut consuleretis dominum, sic dicetis. Hec dicit dominus deus israel. Pro eo quod audisti verba voluminis, et perterritum est cor tuum, et humiliatus es coram domino, auditis sermonibus contra locum istum et habitatores eius, quod videlicet fierent in stuporem et in maledictum, et scidisti vestimenta tua et flevisti coram me, et ego audivi ait dominus: idcirco colligam te ad patres tuos, et colligeris ad sepulchrum tuum in pace, ut non videant oculi tui omnia mala que inducturus sum super locum istum.

XXIII

Et renuntiaverunt regi quod dixerat. Et misit, et congregati sunt ad eum omnes senes iuda et ierusalem. Ascenditque rex templum domini et omnes viri iuda universique qui habitabant in ierusalem cum eo, sacerdotes et prophete et omnis populus a parvo usque ad magnum. Legitque cunctis audientibus omnia verba libri federis qui inventus est in domo domini. Stetitque rex super gradum et fedus percussit coram domino ut ambularet post dominum et custodiret precepta eius et testimonia et cerimonias in omni corde et in tota anima, et suscitaret verba federis huius que scripta erant in libro illo. Acquievitque populus pacto. Et precepit rex helcie pontifici et sacerdotibus secundi ordinis et ianitoribus ut proicerent de templo domini omnia vasa que facta fuerant baal et in luco et universe militie celi, et combussit ea foris ierusalem in convalle cedron, et tulit pulverem eorum in betel. Et delevit aruspices quos posuerant reges iuda ad sacrificandum in excelsis per civitates iuda et in circuitu ierusalem, et eos qui adolebant incensum baal et soli et lune et duodecim signis et omni militie celi. Et efferri fecit lucum de domo domini foras ierusalem in convalle cedron, et combussit eum ibi et redegit in pulverem, et proiecit super sepulchra vulgi. Destruxit quoque edicula effeminatorum que erant in domo domini, pro quibus mulieres texebant quasi domunculas luci. Congregavitque omnes sacerdotes de civitatibus iuda, et contaminavit excelsa ubi sacrificabant sacerdotes de gabaa usque bersabee. Et destruxit aras portarum in introitu ostii iosue principis civitatis, quod erat ad sinistram porte civitatis. Verumtamen non ascendebant sacerdotes excelsorum ad altare domini in ierusalem, sed tantum comedebant azima in medio fratrum suorum. Contaminavit quoque tophet quod est in convalle filii ennon, ut nemo consecraret filium suum aut filiam per ignem moloch. Abstulit quoque equos quos dederant reges iuda soli in introitu templi domini iuxta exedram nathanmelech eunuchi, qui erat in pharurim. Currus autem solis combussit igni. Altaria quoque que erant super tecta cenaculi achaz que fecerant reges iuda, et altaria que fecerat manasses in duobus atriis templi domini destruxit rex et cucurrit inde, et dispersit cinerem eorum in torrentem cedron. Excelsa quoque que erant in ierusalem ad dexteram partem montis offensionis, que edificaverat salomon rex israel astaroth idolo sidoniorum et chamos offensioni moab et melchom abominationi filiorum ammon, polluit rex. Et contrivit statuas et succidit lucos, replevitque loca eorum ossibus mortuorum. Insuper et altare quod erat in betel et excelsum quod fecerat ieroboam filius nabath qui peccare fecit israel, et altare illud et excelsum destruxit atque combussit, et comminuit in pulverem, succenditque etiam lucum. Et conversus iosias vidit ibi sepulchra que erant in monte, misitque et tulit ossa de sepulchris, et combussit ea super altare et polluit illud iuxta verbum domini quod locutus est vir dei qui predixerat verba hec. Et ait: Quis est titulus ille quem video? Responderuntque ei cives urbis: Sepulchrum est hominis dei qui venit de iuda et predixit verba hec que fecisti super altare betel. Et ait: Dimittite eum, nemo commoveat ossa eius. Et intacta manserunt ossa illius cum ossibus prophete qui venerat de samaria. Insuper et omnia fana excelsorum que erant in civitatibus samarie, que fecerant reges israel ad irritandum dominum, abstulit iosias, et fecit eis secundum omnia opera que fecerat in betel. Et occidit universos sacerdotes excelsorum qui erant ibi super altaria, et combussit ossa humana super ea, reversusque est in ierusalem. Et precepit omni populo dicens: Facite phase domino deo vestro secundum quod scriptum est in libro federis huius. Nec enim factum est phase tale a diebus iudicum qui iudicaverunt israel et omnium dierum regum israel et regum iuda, sicut in octavodecimo anno regis iosie factum est phase istud domino deo in ierusalem. Sed et phitones et ariolos et aruspices et figuras idolorum et immunditias abominationesque que fuerant in terra iuda et ierusalem abstulit iosias, ut statueret verba legis que scripta sunt in libro quem invenit helcias sacerdos in templo domini. Similis illi non fuit ante eum rex qui reverteretur ad dominum in omni corde suo et in tota anima sua et in universa virtute sua iuxta omnem legem moysi, neque post eum surrexit similis illi. Verumtamen non est aversus dominus ab ira furoris sui magni quo iratus est furor eius contra iudam propter irritationes quibus provocaverat eum manasses. Dixit itaque dominus: Etiam iudam auferam a facie mea sicut abstuli israel, et proiciam civitatem hanc quam elegi ierusalem et domum de qua dixi: Erit nomen meum ibi. Reliqua autem sermonum iosie et universa que fecit, nonne hec scripta sunt in libro verborum dierum regum iuda? In diebus eius ascendit pharao nechao rex egypti contra regem assiriorum ad flumen eufraten, et abiit iosias rex in occursum eius, et occisus est in mageddo cum vidisset eum. Et portaverunt eum servi sui mortuum de mageddo

et portaverunt eum in Ierusalem et sepelierunt eum in sepulchro suo. Tulitque populus terre Ioachaz filium Iosie et unxerunt eum et constituerunt eum regem pro patre suo. Viginti trium annorum erat Ioachaz cum regnare cepisset et tribus mensibus regnavit in Ierusalem. Nomen matris eius Amithal filia Ieremie de Lobna. Et fecit malum coram domino iuxta omnia que fecerant patres eius. Vinxitque eum pharao Nechao in Reblata que est in terra Emath ne regnaret in Ierusalem. Et imposuit mulctam terre centum talentis argenti et talento auri. Regemque constituit pharao Nechao Eliachim filium Iosie pro Iosia patre eius vertitque nomen eius Ioachim. Porro Ioachaz tulit et duxit in Egyptum. Argentum autem et aurum dedit Ioachim pharaoni cum indixisset terre per singulos annos ut conferretur iuxta preceptum pharaonis, et unumquemque iuxta vires suas exegit tam argentum quam aurum de populo terre ut daret pharaoni Nechao. Viginti quinque annorum erat Ioachim cum regnare cepisset et undecim annis regnavit in Ierusalem. Nomen matris eius Zebida filia Phadaia de Ruma. Et fecit malum coram domino iuxta omnia que fecerant patres eius.

## C XXIIII

In diebus eius ascendit Nabuchodonosor rex Babilonis, et factus est ei Ioachim servus tribus annis, et rursum rebellavit contra eum. Immisitque ei dominus latrunculos Caldeorum et latrunculos Sirie et latrunculos Moab et latrunculos filiorum Amon, et immisit eos in Iudam ut disperderent eam iuxta verbum domini quod locutus fuerat per servos suos prophetas. Factum est autem hoc per verbum domini contra Iudam ut auferret eum coram se propter peccata Manasse et universa que fecit, et propter sanguinem innoxium quem effudit et implevit Ierusalem cruore innocentium. Et ob hanc rem noluit dominus propitiari. Reliqua autem sermonum Ioachim et universa que fecit, nonne hec scripta sunt in libro sermonum dierum regum Iuda? Et dormivit Ioachim cum patribus suis, regnavitque Ioachim filius eius pro eo. Et ultra non addidit rex Egypti ut egrederetur de terra sua. Tulerat enim rex Babilonis a rivo Egypti usque ad fluvium Eufraten omnia que fuerant regis Egypti. Decem et octo annorum erat Ioachim cum regnare cepisset et tribus mensibus regnavit in Ierusalem. Nomen matris eius Nesta filia Elnathan de Ierusalem. Et fecit malum coram domino iuxta omnia que fecerat pater eius. In tempore illo ascenderunt servi Nabuchodonosor regis Babilonis in Ierusalem, et circumdata est urbs munitionibus. Venitque Nabuchodonosor rex Babilonis ad civitatem cum servis suis ut oppugnarent eam. Egressusque est Ioachim rex Iuda ad regem Babilonis, ipse et mater eius et servi eius et principes eius et eunuchi eius. Et suscepit eum rex Babilonis anno octavo regni sui. Et protulit inde omnes thesauros domus domini et thesauros domus regie, et concidit universa vasa aurea que fecerat Salomon rex Israel in templo domini iuxta verbum domini. Et transtulit omnem Ierusalem et universos principes et omnes fortes exercitus, decem milia, in captivitatem, et omnem artificem et inclusorem. Nichilque relictum est exceptis pauperibus populi terre. Transtulit quoque Ioachim in Babilonem, et matrem regis et uxores regis et eunuchos eius; et iudices terre duxit in captivitatem de Ierusalem in Babilonem. Et omnes viros robustos septem milia, et artifices et inclusores mille, omnes viros fortes et bellatores. Duxitque eos rex Babilonis captivos in Babilonem. Et constituit Mathaniam patruum eius pro eo. Imposuitque nomen ei Sedechiam. Vicesimum et primum annum etatis habebat Sedechias cum regnare cepisset, et undecim annis regnavit in Ierusalem. Nomen matris eius Amithal filia Ieremie de Lobna. Et fecit malum coram domino iuxta omnia que fecerat Ioachim. Irascebatur enim dominus contra Ierusalem et contra Iudam, donec proiceret eos a facie sua. Recessitque Sedechias a rege Babilonis.

## C XXV

Factum est autem anno nono regni eius, mense decimo, decima die mensis, venit Nabuchodonosor rex Babilonis, ipse et omnis exercitus eius in Ierusalem, et circumdederunt eam et extruxerunt in circuitu eius munitiones. Et clausa est civitas atque vallata usque ad undecimum annum regis Sedechie, nona die mensis. Prevaluitque fames in civitate, nec erat panis populo terre. Et interrupta est civitas, et omnes viri bellatores nocte fugerunt per viam porte que est inter duplicem murum ad ortum regis. Porro Caldei obsidebant in circuitu civitatem. Fugit itaque rex Sedechias per viam que ducit ad campestria solitudinis. Et persecutus est exercitus Caldeorum regem, comprehenditque eum in planicie Iericho, et omnes viri bellatores qui erant cum eo dispersi sunt et reliquerunt eum. Apprehensum ergo regem duxerunt ad regem Babilonis in Reblata, qui locutus est cum eo iudicium. Filios autem Sedechie occidit coram eo, et oculos eius effodit, vinxitque eum catenis et adduxit in Babilonem. Mense quinto, septima decima die mensis, ipse est annus nonus decimus regis Babilonis, venit Nabuzardan princeps exercitus, servus regis Babilonis, in Ierusalem. Et succendit domum domini et domum regis et domos Ierusalem, omnemque domum combussit igne. Et muros Ierusalem in circuitu destruxit omnis exercitus Caldeorum qui erat cum principe militum. Reliquam autem populi partem que remanserat in civitate et perfugas qui transfugerant ad regem Babilonis et reliquum vulgus transtulit Nabuzardan princeps militie. Et de pauperibus terre reliquit vinitores et agricolas. Columpnas autem ereas que erant in templo domini et bases et mare ereum quod erat in domo domini confregerunt Caldei, et transtulerunt es in Babilonem. Ollas quoque ereas et trullas et tridentes et ciphos et omnia vasa erea in quibus ministrabant tulerunt. Necnon et turibula et fialas que aurea aurea et que argentea argentea tulit princeps militie, id est columpnas duas, mare unum et bases quas fecerat Salomon in templo domini. Non erat pondus eris omnium vasorum. Decem et octo cubitos altitudinis habebat columpna una, et capitellum ereum super se altitudinis trium cubitorum, et reticulum et malogranata super capitellum columpne omnia erea. Similem et columpna secunda habebat ornatum. Tulit quoque princeps militie Saraiam sacerdotem primum et Sophoniam sacerdotem secundum et tres ianitores, et de civitate eunuchum unum qui erat prefectus super viros bellatores, et quinque viros de

qui stabant coram rege quos repperit in civitate, et Sopher principem exercitus qui probabat tyrones de populo terrae, et sexaginta viros e vulgo qui inventi fuerant in civitate. Quos tollens Nabuzardan princeps militum duxit ad regem Babylonis in Reblatha. Percussitque eos rex Babylonis et interfecit in Reblatha in terra Emath; et translatus est Iuda de terra sua. Populo autem qui relictus erat in terra Iuda quam dimiserat Nabuchodonosor rex Babylonis praefecit Godoliam filium Ahicam filii Saphan. Quod cum audissent omnes duces militum ipsi et viri qui erant cum eis, videlicet quod constituisset rex Babylonis Godoliam, venerunt ad Godoliam in Maspha: Ismahel filius Nathaniae et Iohanan filius Caree et Saraia filius Thanehumeth Netophathites et Iezonias filius Maachathi, ipsi et socii eorum. Iuravitque eis Godolias et sociis eorum dicens: Nolite timere servire Chaldeis; manete in terra et servite regi Babylonis et bene erit vobis. Factum est autem in mense septimo venit Ismahel filius Nathaniae filii Elisama de semine regio et decem viri cum eo, percusseruntque Godoliam qui et mortuus est, sed et Iudaeos et Chaldaeos qui erant cum eo in Maspha. Consurgensque omnis populus a parvo usque ad magnum et principes militum venerunt in Aegyptum timentes Chaldaeos. Factum est vero in anno tricesimo septimo transmigrationis Ioiachin regis Iuda, mense duodecimo, septima et vicesima die mensis, sublevavit Evilmerodach rex Babylonis anno quo regnare coeperat caput Ioiachin regis Iuda de carcere. Et locutus est ei benigne, et posuit thronum eius super thronum regum qui erant cum eo in Babylone. Et mutavit vestes eius quas habuerat in carcere, et comedebat panem in conspectu eius semper cunctis diebus vitae suae. Annonam quoque constituit ei absque intermissione, quae et dabatur ei a rege per singulos dies, omnibus diebus vitae suae.

Si Septuaginta interpretum pura et ut ab eis in graecum versa est editio permaneret, superflue me, mi Chromati, episcoporum sanctissime atque doctissime, impelleres ut tibi hebraea volumina latino sermone transferrem. Quod enim semel aures hominum occupaverat et nascentis ecclesiae roboraverat fidem, iustum erat etiam nostro silentio conprobari. Nunc vero cum pro varietate regionum diversa ferantur exemplaria, et germana illa antiquaque translatio corrupta sit atque violata, nostri arbitrii putas aut e pluribus iudicare quid verum sit, aut novum opus in veteri opere condere, illudentibusque Iudaeis cornicum, ut dicitur, oculos configere. Alexandria et Aegyptus in Septuaginta suis Hesychium laudat auctorem, Constantinopolis usque Antiochiam Luciani martyris exemplaria probat, mediae inter has provinciae palestinos codices legunt quos ab Origene elaboratos Eusebius et Pamphilius vulgaverunt, totusque orbis hac inter se trifaria varietate conpugnat. Et certe Origenes non solum exempla conposuit quattuor editionum e regione singula verba describens, ut unus dissentiens statim ceteris inter se consentientibus arguatur, sed, quod maioris audaciae est, in editione Septuaginta Theodotionis editionem miscuit, asteriscis designans quae minus ante fuerant, et virgulis quae ex superfluo videbantur apposita. Si igitur aliis licuit non tenere quod semel susceperant, et post Septuaginta cellulas quae vulgo sine auctore iactantur, singulas cellulas aperire, hocque in ecclesiis legi quod Septuaginta nescierunt, cur me non suscipiant Latini mei, qui inviolata editione veteri ita novam condidi ut laborem meum Hebraeis et, quod his maius est, apostolis auctoribus probem? Scripsi nuper librum de optimo genere interpretandi, ostendens illa de Evangelio: Ex Aegypto vocavi filium meum, et: Quoniam Nazaraeus vocabitur, et: Videbunt in quem conpunxerunt, et illud Apostoli: Quod oculus non vidit nec auris audivit nec in cor hominis ascendit quae praeparavit Deus diligentibus se, ceteraque his similia in Hebraeorum libris inveniri. Certe apostoli et evangelistae Septuaginta interpretes noverant, et unde eis haec dicere quae in Septuaginta non habentur? Christus Dominus noster, utriusque Testamenti conditor, in evangelio secundum Iohannem: Qui credit, inquit, in me, sicut dicit Scriptura, flumina de ventre eius fluent aquae vivae. Utique scriptum est quod Salvator scriptum esse testatur. Ubi scriptum est? Septuaginta non habent, apocrifa nescit ecclesia: ad Hebraeos igitur revertendum est, unde et Dominus loquitur et discipuli exempla praesumunt. Haec pace veterum loquar, obtrectatoribusque meis tantum respondeo, qui canino dente me rodunt, in publico detrahentes, legentes in angulis, idem et accusatores et defensores, cum in aliis probent quod in me reprobant: quasi virtus et vitium non in rebus sit, sed cum auctore mutetur. Ceterum memini editionem Septuaginta translatorum olim de graeco emendatam tribuisse me nostris, nec inimicum debere aestimari eorum quos in conventu fratrum semper edissero. Et quod nunc Dabreiamin, id est Verba Dierum, interpretatus sum, idcirco feci ut inextricabiles moras et silvam nominum quae scriptorum confusa sunt vitio, sensuumque barbariem apertius et per versuum cola digererem, mihimet ipsi et meis iuxta Ismenium canens, si aures surdae sunt ceterorum.

ADAM SETH Enos Cainan Malalehel Iared Enoch Mathusalem Lamech Noe Sem Cham et Iapheth. Filii Iapheth Gomer Magog Madai Iavan Thubal Mosoch Thiras. Porro filii Gomer Aschenez et Riphath et Thogorma. Filii autem Iavan Elisa et Tharsis Cethim et Dodanim. Filii Cham Chus et Mesraim et Phut et Chanaan. Filii autem Chus Saba et Evila Sabatha et Regma et Sabathaca. Porro filii Regma Saba et Dadan. Chus autem genuit Nemrod. Iste coepit esse potens in terra. Mesraim vero genuit Ludim et Anamim et Laabim et Nepthuim, Phetrusim quoque et Chasluim de quibus egressi sunt Philisthiim et Capthurim. Chanaan vero genuit Sidonem primogenitum suum et Etheum. Iebuseum quoque et Amorreum et Gergeseum. Eveum

quoque et aracheum et asineum. Aradium quoque
et samareum et emattheum. Filii sem. Elam.
et assur et arphaxath et luth et aram. Filii autem
aram. hus et hul et gothor et mosoch. Arphaxat
autem genuit sale. Qui et ipse genuit heber. Porro
heber nati sunt duo filii. Nomen uni phalech. quia
in diebus eius diuisa est terra. Et nomen fratris eius iectan.
Iectan autem genuit elmodath et saleph et asermoth et ia
re. Aduram quoque et uzal et decla. hebal et abima-
hel et saba. necnon ophir et euila et iobab. Omnes
isti filii iectan. Sem. arphaxath. sale. heber. pha
lech. reu. seruch. nachor. thare. abram. Iste
est abraham. Filii autem abraham. ysaac et hismahel.
Et hee generationes eorum. Primogenitus ysma
el nabaioth et cedar et adbeel et mapsam et mas
ma et duma. massa. adad et thema. Iatur. na
phis. cedma. Hii sunt ysmahelis filii. Filii autem
cethure concubine abraham. quos genuit za
mram. iexan. madan. madian. iesboch. sue.
Porro filii iexan. saba et dadan. Filii autem dadan.
assurim et latusim et laomim. Filii autem madian.
epha et epher et enoch et abida et heldaa. Omnes
hii filii cethure. Genuit autem abraham ysaac.
cuius fuerunt filii esau et israel. Filii esau eliphaz. ra
huel. ieus. seyr et ielon et chore. Filii eliphaz.
theman. omer. sephi. gethem. cenez. thamna.
amalech. Filii rahuel. naath. zara. sema.
meza. Filii seyr. lotan. sobal. sebeon. ana. di
son. eser. disan. Filii lotan. horri. huma. So
ror autem lotan fuit thamna. Filii sobal. alian et
manaath et ebal et sephi et onam. Filii sebeon.
achaia et ana. Filii ana dison. et oolibama. Filii
dison. hamaram et esban et iethran et charan.
Filii eser. balaan et zauan et iachan. Filii dison.
us et aram. Isti sunt reges qui imperauerunt in
terra edom. antequam esset rex super filios israel. Bale
filius beor et nomen ciuitatis eius denaba. Mortu-
us est autem bale et regnauit pro eo iobab filius zare de bo
sra. Cumque iobab fuisset mortuus. regnauit
husam de terra themanorum. Obiit quoque husam.
et regnauit pro eo adad filius badad. qui percussit
madian in terra moab. et nomen ciuitatis eius auith.
Cumque et adad fuisset mortuus. regnauit pro eo se
la de masrecha. Sed et semla mortuus est et regn-
auit pro eo saul de rooboth. que iuxta amnem sita est.
Mortuo quoque saul. regnauit pro eo balaanam
filius achobor. Sed et hic mortuus est et regnauit
pro eo adad. Cuius urbis nomen fuit phou et appel-
lata est uxor eius. metheezabel filia matred. fi-
lie mezaab. Adad autem mortuo duces pro regibus
in edom esse ceperunt. Dux thamna. dux alua.
dux ietheteth. dux oolibama. dux ela. dux
phinon. dux cenez. dux theman. dux mab
sar. dux magediel. dux yram. Hii duces edom.

II

Filii autem israel. ruben. symeon. leui. iuda. ysac
har et zabulon. dan. ioseph. beniamin. neph
talim. gad. aser. Filii iuda. her. onam. sela.
Tres isti nati sunt ei de filia sue chananitidis.
Fuit autem her primogenitus iuda malus coram
domino. et occidit eum. Thamar autem nurus eius
peperit ei phares et zaram. Omnes ergo filii iude
.v. Filii autem phares. hesrom et hamul. Filii quoque
zare. zamri et ethan et eman. chalchal quoque et
darda. simul .v. Filii charmi. achar. qui turbauit

israel et peccauit in furto anathematis. Filii ethan.
azarias. Filii autem esrom qui nati sunt ei. iera
mahel et aram et chalubi. Porro aram genuit
aminadab. Aminadab autem genuit naasson
principem filiorum iuda. Naasson quoque genuit sal
mon. de quo ortus est booz. Booz uero genuit obed. qui
et ipse genuit ysai. Ysai autem genuit primogenitum eliab.
Secundum aminadab. Tertium autem samaa. Qua
rtum nathanael. Quintum zadai. Sextum asom.
Septimum dauid. Quorum sorores fuerunt saruia
et abigail. Filii saruie. abisai. ioab et asael. tres.
Abigail autem genuit amasa. cuius pater fuit iether ys
mahelites. Caleb uero filius esrom. accepit uxo
rem nomine azuba. de qua genuit ierioth. Cum
mortua esset azuba. accepit uxorem caleph e
phrata. que peperit ei hur. Porro hur genuit uri.
et uri genuit beseleel. Post hec ingressus est esrom ad fi
liam machir. filii patris galaad. et accepit eam
cum esset .lx. annorum. que peperit ei segub. Sed et
segub genuit iair. et possedit .xxiii. ciuitates in terra
galaad. Cepitque gessur et aram oppida iair. et ca
nath et uiculos eius .lx. ciuitatum. Omnes isti
filii machir patris galaad. Cum autem mortuus
esset esrom. ingressus est caleph ad ephrata. Habuit
quoque esrom uxorem abia. que peperit ei assur
patrem thecue. Nati sunt autem filii ierameel
primogenito esrom. ram primogenitus eius.
et buna et aram et asom et achia. Duxit quoque
uxorem alteram ierameel nomine athara. que
fuit mater onam. Sed et filii ram primogeniti
ierameel. fuerunt moos et iamin et achar. Onam
autem habuit filios semei et iada. Filii autem semei
nadab et abisur. Nomen uero uxoris abisur. abiai
que peperit ei hobban et molid. Filii autem nadab.
fuerunt saled et apphaim. Mortuus est autem saled ab
sque liberis. Filius uero apphaim iesi. qui genuit sesan.
Porro sesan genuit oholi. Filii autem iada. fuerunt se
mei. iether et ionathan. Sed et iether mortuus
est absque liberis. Porro ionathan genuit phalech et za
za. Isti fuerunt filii ierameel. Sesan autem non habuit
filios sed filias. et seruum egyptium nomine ieraa.
Deditque ei filiam suam uxorem. que peperit ei eth
thei. Ethei autem genuit nathan et nathan genuit zabad.
Zabad quoque genuit ophlal et ophlal genuit obed. Obed
genuit ieu. Ieu genuit azariam. Azarias genuit helle.
Helles genuit elesa. Elesa genuit sisamoi. Sisamoi
genuit sellum. Sellum genuit icamiam. Icamia genuit
elisama. Filii autem caleph fratris ierameel mosa
primogenitus eius. Ipse est pater ziph. et filii
maresa patris hebron. Porro filii hebron. cho
re et taphua et recem et sama. Sama autem genuit
raam patrem iercaam. Recem genuit semei. Filius
semei. maon. et maon pater bethsur. Epha autem
concubina caleph. peperit aram et mosa et gezez.
Porro aram genuit gezez. Filii iadai regon et ioatham
et gesum et phalet et epha et saaph. Concubina
caleph. maacha. peperit saber et tharana. Genuit
autem saaph patrem madmena sue patrem machbena.
et patrem gabaa. Filia uero caleph fuit achsa. Hii
erant filii caleph. filii hur. primogeniti ephra
ta. Sobal pater cariathiarim. Salma pater beth
leem. ariph pater bethgader. Fuerunt autem filii sobal pa
tris cariathiarim. qui uidebat dimidium re-
quietionum. Et de cognatione cariathiarim iethrei.

et Aphuthei et Samathei et Maseraei. Ex his egressi sunt Saraitae et Esthaolitae. Filii Salma: Bethleem et Netophathi, coronae domus Ioab, et dimidium requietionis Sarai. Cognationes quoque scribarum habitantium in Iabes, canentes atque resonantes et in tabernaculis commorantes. Hii sunt Cinei qui venerunt de calore patris domus Rechab.

III

David vero hos habuit filios qui ei nati sunt in Hebron: primogenitum Amnon ex Achinoam Iezrahelitide, secundum Danihel de Abigail Carmelitide, tertium Absalon filium Maacha filiae Tholmai regis Gessur, quartum Adoniam filium Aggith, quintum Saphatiam ex Abital, sextum Iethraam de Egla uxore sua. Sex ergo nati sunt ei in Hebron, ubi regnavit septem annis et sex mensibus. Triginta autem et tribus annis regnavit in Hierusalem. Porro in Hierusalem nati sunt ei filii Samaa et Sobab et Nathan et Salomon, quattuor de Bethsabee filia Amihel, Iebaar quoque et Helisama et Eliphalet et Noge et Napheg et Iaphie necnon Helisama et Heliade et Eliphalet, novem. Omnes hii filii David absque filiis concubinarum, habueruntque sororem Thamar. Filius autem Salomonis Roboam, cuius Abia filius genuit Asa. De isto quoque natus est Iosaphat pater Ioram. Qui Ioram genuit Ochoziam, ex quo ortus est Ioas. Et huius Amasias filius genuit Azariam. Porro Azariae filius Ioatham procreavit Achaz patrem Ezechiae, de quo natus est Manasses. Sed et Manasses genuit Amon patrem Iosiae. Filii autem Iosiae fuerunt primogenitus Iohanan, secundus Ioachim, tertius Sedecias, quartus Sellum. De Ioachim natus est Iechonias et Sedecias. Filii Iechoniae fuerunt Asir, Salathiel, Melchiram, Phadaia, Sennaser et Iecemia, Sama et Nadabia. De Phadaia orti sunt Zorobabel et Semei. Zorobabel genuit Mosollam, Ananiam et Salomith sororem eorum, Asabam quoque et Ohol et Barachiam et Asadiam, Iosabesed, quinque. Filius autem Ananiae Phaltias pater Ieseiae, cuius filius Raphaia. Huius quoque filius Arnan, de quo natus est Obdia, cuius filius fuit Sechenia. Filius Secheniae Semeia, cuius filii Hattus et Iegaal et Baria et Naaria et Saphat, sex numero. Filius Naariae Helioenai et Ezechias et Ezricam, tres. Filii Helioenai Oduia et Eliasub et Pheleia et Accub et Iohanan et Dalaia et Anani, septem.

IIII

Filii Iuda: Phares, Esrom et Charmi et Hur et Sobal. Reaia vero filius Sobal genuit Iaath, de quo nati sunt Ahumai et Laad. Hae cognationes Sarathi. Ista quoque stirps Etham: Iezrahel et Iesema et Iedebos. Nomen quoque sororis eorum Asalelphuni. Phanuhel autem pater Gedor et Ezer pater Osa. Isti sunt filii Ur primogeniti Ephrata patris Bethleem. Assur vero patri Thecuae erant duae uxores, Halaa et Naara. Peperit autem ei Naara Oozam et Epher et Themani et Asthari. Isti sunt filii Naara. Porro filii Halaa: Sereth, Isaar et Ethnan. Cos autem genuit Anob et Soboba et cognationem Aral filii Arum. Fuit autem Iabes inclitus prae fratribus suis, et mater eius vocavit nomen illius Iabes dicens: Quia peperi eum in dolore. Invocavit vero Iabes Deum Israhel dicens: Si benedicens benedixeris mihi et dilataveris terminos meos et fuerit manus tua mecum et feceris me a malitia non opprimi. Et praestitit Deus quae precatus est. Caleb autem frater Suaa genuit Machir, qui fuit pater Esthon. Porro Esthon genuit Bethrapha et Phese et Thena patrem urbis Naas. Hii sunt viri Recha. Filii autem Cenez: Othonihel et Saraia. Porro filii Othonihel: Athath et Maonathi. Athath genuit Ophra. Saraias autem genuit Ioab patrem Vallis Artificum; ibi quippe artifices erant. Filii vero Caleb filii Iephonne: Hir et Hela et Naham. Filius quoque Hela: Cenez. Filii quoque Iallelel: Ziph et Zipha, Thiria et Asrahel. Et filii Ezra: Iether et Mered et Epher et Ialon. Genuitque Mariam et Sammai et Iesba patrem Esthamo. Uxor quoque eius Iudaia peperit Iared patrem Gedor et Heber patrem Socho et Icuthihel patrem Zanoe. Hii autem filii Bethiae filiae Pharaonis, quam accepit Mered. Et filii uxoris Odaiae sororis Naham patris Ceila, Garmi et Esthamo, qui fuit de Machathi. Filii quoque Simon: Amnon et Rinna, filius Hanan, et Thilon. Et filii Iesi: Zoheth et Benzoheth. Filii Sela filii Iuda: Her pater Lecha et Laada pater Maresa et cognationes domus operantium byssum in domo Iuramenti, et qui stare fecit solem virique Mendacii et Securus et Incendens, qui principes fuerunt in Moab, et qui reversi sunt in Lehem. Haec autem verba vetera. Hii sunt figuli habitantes in Plantationibus et in Sepibus, apud regem in operibus eius, commoratique sunt ibi. Filii Symeon: Namuhel et Iamin, Iarib, Zara, Saul. Sellum filius eius, Mapsam filius eius, Masma filius eius. Filii Masma: Amuhel filius eius, Zacchur filius eius, Semei filius eius. Filii Semei sedecim et filiae sex; fratres autem eius non habuerunt filios multos, et universa cognatio non potuit adaequare summam filiorum Iuda. Habitaverunt autem in Bersabee et Molada et Asarsual et in Bala et in Esem et in Tholad et in Bathuhel et in Horma et in Siceleg et in Bethmarchaboth et in Asarsusim et in Bethberai et in Saarim. Hae civitates eorum usque ad regem David. Villae quoque eorum: Etam et Aen, Remmon et Thochen et Asan, civitates quinque. Et universi viculi eorum per circuitum civitatum istarum usque ad Baal. Haec est habitatio eorum et sedium distributio. Mosobab quoque et Iemlech et Iosa filius Amasiae et Iohel et Iehu filius Iosabiae filii Saraiae filii Asihel et Elioenai et Iacoba et Isuhaia et Asaia et Adihel et Ismihel et Banaia, Ziza quoque filius Sephei filii Allon filii Idaia filii Semri filii Samaia. Isti sunt nominati principes in cognationibus suis, et in domo affinitatum suarum multiplicati sunt vehementer. Et profecti sunt ut ingrederentur in Gador usque ad orientem vallis, ut quaererent pascua gregibus suis. Inveneruntque pascuas uberes et valde bonas et terram latissimam et quietam et fertilem, in qua ante habitaverant de stirpe Cham. Hii ergo venerunt quos supra descripsimus nominatim in diebus Ezechiae regis Iuda et percusserunt tabernacula eorum et habitatores qui inventi fuerant ibi, et deleverunt eos usque in praesentem diem, habitaveruntque pro eis, quoniam uberrimas ibidem pascuas reppererunt. De filiis quoque Symeon abierunt in montem Seir viri quingenti habentes principes Phaltiam et Naariam et Raphaiam et Ozihel filios Iesi, et percusserunt reliquias quae evadere potuerant Amalechitarum, et habitaverunt ibi pro eis usque

V

ad hanc diem. Filii quoque ruben primogeniti
israel. Ipse quippe fuit primogenitus eius.
Sed cum violasset thorum patris sui. data sunt
primogenita eius filiis ioseph filii israel. et
non est ille reputatus in primogenitum. Porro
iudas qui erat fortissimus inter fratres suos.
de stirpe eius principes germinati sunt. primo
genita autem reputata sunt ioseph. Filii ergo r
uben primogeniti israel. enoch ⁊ phallu. esron.
et charmi. Filii ioel. samaia filius eius. gog
filius eius. semei filius eius. micha filius eius
reia filius eius. baal filius eius. beera. quem
captivum duxit theglathphalasar rex assyri
orum. ⁊ fuit princeps in tribu ruben. Fratres autem
eius ⁊ universa cognatio quando numerabantur per
familias suas. habuerunt principes. iehiel et
zachariam. Porro bala filius azaz. filii sa
maa. filii iohel. ipse habitavit in aroer. usque ad
nebo ⁊ beelmeon. Contra orientalem quoque
plagam habitavit. usque ad introitum heremi ⁊ fl
umen eufraten. Multum quippe iumentorum nume
rum possidebant in terra galaad. In diebus autem
saul prelium gesserunt contra agarenos ⁊ interfecerunt
illos. habitaveruntque pro eis in tabernaculis eorum
in omni plaga que respicit ad orientem gala
ad. Filii vero gad e regione eorum. habitaverunt i
n terra basan usque selcha. Iohel in capite ⁊ saphan se
cundus. Ianai autem ⁊ saphat in basan. Fratres vero eo
rum secundum domos cognationum suarum. micha
el ⁊ mosollam ⁊ sebe ⁊ iorai ⁊ iachan ⁊ zie ⁊
heber. vii. Hii filii abihail. filii uri. filii iaro.
filii galaad. filii michael. filii iesesi. filii ied
do. filii buz. Fratres quoque filii abdiel. filii gu
ni. princeps domus in familiis suis. ⁊ habi
taverunt in galaad ⁊ in basan ⁊ in viculis eius
et in cunctis suburbanis saron usque ad termi
nos. Omnes hii numerati sunt in diebus ioathan
regis iuda ⁊ in diebus ieroboam regis israel. Filii
ruben ⁊ gad ⁊ dimidie tribus ⁊ dimidie tri
bus manasse viri bellatores. scuta portantes
et gladios. ⁊ tendentes arcum. eruditique
ad prelia. xl. iiii. milia ⁊ dcclx. procedentes ad
pugnam. Dimicaverunt contra agarenos. it
hurei vero ⁊ naphis ⁊ nodab. prebuerunt eis au
xilium. Traditique sunt in manus eorum agare
ni ⁊ universi qui fuerant cum eis. quia deum i
nvocaverunt cum preliarentur. ⁊ exaudivit eos. eo
quod credidissent in eum. Ceperuntque omnia que pos
sederant camelorum .l. milia ⁊ ovium .ccl.
milia. asinos .ii. milia ⁊ animas hominum .c. m.
Vulnerati autem multi corruerunt. Fuit enim bellum do
mini. Habitaveruntque pro eis usque ad transmigratio
nem. Filii quoque dimidie tribus manasse possederunt
terram a finibus basan. usque baal hermon ⁊ sanir. et
montem hermon. Ingens quippe numerus erat. Et hii fu
erunt principes domus cognationis eorum. epher ⁊ iesi
et heliel. ezriel ⁊ ieremia ⁊ odoia ⁊ iedihel viri
fortissimi ⁊ potentes ⁊ nominati duces in familiis
suis. Reliquerunt autem deum patrum suorum ⁊ forni
cati sunt post deos populorum terre. quos abstulit
dominus coram eis. Et suscitavit dominus israel spiritum p
hul regis assyriorum ⁊ spiritum theglathphalasar
regis assur ⁊ transtulit ruben ⁊ gad ⁊ dimidiam
tribum ⁊ adduxit eos in alae ⁊ abor. et
aram ⁊ fluvium gozam. usque ad diem hanc.

VI

Filii levi. gerson ⁊ caath ⁊ merari. Filii caath.
amram. ysaar. ebron ⁊ oziel. Filii amram.
aaron. moyses ⁊ maria. Filii aaron. nadab.
et abiu. eleazar ⁊ ythamar. Eleazar genuit finees.
et finees genuit abisue ⁊ abisue genuit bocci ⁊ bocci
genuit ozi. Ozi genuit zaraiam ⁊ zaraias genuit me
raioth. Porro meraioth genuit amariam ⁊ a
marias genuit achitob. achitob genuit sadoch. Sa
doch genuit achimaas. achimaas genuit azariam.
Azarias genuit iohanan. Iohanan genuit azariam.
Ipse est qui sacerdotio functus est in domo quam edi
ficavit salomon in ierusalem. Genuit autem azarias a
mariam. Et amarias genuit achitob. Achitob
genuit sadoch. Sadoch genuit sellum. Sellum genuit elc
hiam. Elchias genuit azariam. Azarias genuit sa
raiam ⁊ saraias genuit iosedech. Porro iosedech
egressus est quando transtulit dominus iudam ⁊ ierusalem per
manus nabuchodonosor regis. Filii ergo levi. ger
son. caath ⁊ merari. Et hec nomina filiorum gerson.
lobeni ⁊ semei. Filii caath. amram ⁊ ysaar ⁊
hebron ⁊ oziel. Filii merari. mooli ⁊ musi. He
autem cognationes levi secundum familias eorum.
Gerson. lobeni filius eius. Iaath filius eius.
Zamma filius eius. Ioath filius eius. Ad
do filius eius. Zara filius eius. Iethrai filius
eius. Filii caath. aminadab filius eius. Ch
ore filius eius. Asira filius eius. Helcana
filius eius. Abiasaph filius eius. Asir fi
lius eius. Thaath filius eius. Urihel filius
eius. Ozias filius eius. Saul filius eius.
Filii helcana. amasai ⁊ achimoth ⁊ helcana.
Filii helcana. sophai filius eius. Nathat filius
eius. Heliab filius eius. Ieroam filius eius.
Helchana filius eius. Filii samuhel primo
genitus vasseni ⁊ abia. Filii autem merari.
mooli filius eius. Lobeni filius eius. Se
mei filius eius. Oza filius eius. Samaa fi
lius eius. Aggia filius eius. Asaia filius
eius. Isti sunt quos constituit david super cantores
domus domini. ex quo collocata est archa ⁊ minis
trabant coram tabernaculo testimonii canentes do
nec edificaret salomon domum domini in ierusalem. Sta
bant autem iuxta ordinem suum in ministerio.
Hii vero sunt qui assistebant cum filiis suis. De
filiis caath. heman cantor filius iohel. Filii
samuhel. filii helchana. filii ieroam. filii he
liel. filii thou. filii suph. filii helcana. filii m
aath. filii amasai. filii helcana. filii iohel. filii
azarie. filii sophonie. filii thaath. filii asir.
filii abiasaph. filii chore. filii ysaar. filii caath.
filii levi. filii israel. Et frater eius asaph qui stabat
a dextris eius. Asaph filius barachie. filii
samaa. filii michael. filii basie. filii melchie.
filii athai. filii zara. filii adaia. filii ethan. fi
lii zamma. filii semei. filii ieth. filii gerson. fi
lii levi. Filii autem merari. fratres eorum ad sinis
tram. Ethan filius chusi. filii abdi. filii m
alloch. filii asabie. filii amasie. filii
helchie. filii amasai. filii bonni. filii som
er. filii mooli. filii musi. filii merari. filii
levi. Fratres quoque eorum levite qui ordinati sunt
in cunctum ministerium tabernaculi domus dei.
Aaron vero ⁊ filii eius adolebant incensum super

altare holocausti, et super altare thymiamatis, in omne opus sancti sanctorum: ut precaretur pro Israel iuxta omnia que preceperat Moises servus Dei. Hii sunt autem filii Aaron. Eleazar filius eius. Finees filius eius. Abisue filius eius. Bocci filius eius. Ozi filius eius. Zaraia filius eius. Meraioth filius eius. Amarias filius eius. Achitob filius eius. Sadoch filius eius. Achimaas filius eius. Et hec habitacula eorum per vicos atque confinia eorum. Filiorum scilicet Aaron iuxta cognationes Caathitarum. Ipsis enim sorte contigerant. Dederunt igitur eis Hebron in terra Iuda, et suburbana eius per circuitum. Agros autem civitatis et villas, Caleph filio Iephone. Porro filiis Aaron dederunt civitates ad confugiendum Hebron, et Lobna et suburbana eius. Iether quoque et Esthamo cum suburbanis suis. Sed et Helon et Dabir cum suburbanis suis. Asan quoque et Bethsames et suburbana earum. De tribu autem Beniamin, Gabee et suburbana eius, et Alamath cum suburbanis suis. Anathot quoque cum suburbanis suis. Omnes civitates tredecim cum suburbanis suis per cognationes suas. Filiis autem Caath residuis de cognatione sua, dederunt ex dimidia tribu Manasse in possessionem urbes decem. Porro filiis Gerson per cognationes suas de tribu Isachar, et de tribu Aser, et de tribu Neptalim, et de tribu Manasse in Basan, urbes tredecim. Filiis autem Merari per cognationes suas de tribu Ruben, et de tribu Gad, et de tribu Zabulon, dederunt sorte civitates duodecim. Dederunt quoque filii Israel Levitis civitates et suburbana earum. Dederuntque per sortem de tribu filiorum Iuda, et de tribu filiorum Symeon, et de tribu filiorum Beniamin, urbes has quas vocaverunt nominibus suis. Et de his qui erant ex cognatione filiorum Caath. Fueruntque civitates in terminis eorum de tribu Effraim. Dederuntque eis urbes ad confugiendum, Sichem cum suburbanis suis in monte Effraim, et Gazer cum suburbanis suis. Iecmaan quoque cum suburbanis suis, et Bethoron similiter. Necnon et de tribu Dan Eltece et Gebbethon, et Helon et Aialon, et Gethremmon cum suburbanis suis, et Gethremmon in eundem modum. Porro ex dimidia tribu Manasse, Aner et suburbana eius, Balaam et suburbana eius. His videlicet qui de cognatione filiorum Caath reliqui erant. Filiis autem Gerson de cognatione dimidie tribus Manasse, Gaulon in Basan et suburbana eius, et Astaroth cum suburbanis suis. De tribu Isachar, Cedes et suburbana eius, et Daberieth cum suburbanis suis. Ramoth quoque et suburbana eius, et Anem cum suburbanis suis. Et Aser Masal cum suburbanis suis, et Abdon similiter. Acath quoque et suburbana eius, et Roob cum suburbanis suis. Porro de tribu Neptalim, Cedes in Galilea et suburbana eius. Amon cum suburbanis suis, et Cariathiarim et suburbana eius. Filiis autem Merari residuis de tribu Zabulon, Remono et suburbana eius, et Tabor cum suburbanis suis. Trans Iordanem quoque ex adverso Iherico, contra orientem Iordanis de tribu Ruben Bosor in solitudine cum suburbanis suis, et Iasa cum suburbanis suis. Cademoth quoque et suburbana eius, et Mephaath cum suburbanis suis. Necnon et de tribu Gad, Ramoth in Galaad et suburbana eius, et Manaim cum suburbanis suis. Sed et Esebon cum suburbanis suis, et Iazer cum suburbanis suis.

VII

Porro filii Isachar, Thola et Phua, Iasub et Samaron quattuor. Filii Thola, Ozi et Raphaia et Ieriel et Iemai et Iepsem et Samuel, principes per domos cognationum suarum. De stirpe Thola viri fortissimi numerati sunt in diebus David, viginti duo milia sescenti. Filii Ozi, Iezraia. De quo nati sunt Michael et Obedia et Iohel et Iesia quinque, omnes principes. Cumque eis per familias et populos suos accincti ad prelium viri fortissimi triginta sex milia. Multas enim habuere uxores et filios. Fratres quoque eorum per omnem cognationem Isachar robustissimi ad pugnandum octoginta septem milia numerati sunt. Filii Beniamin, Bale et Becor et Iadihel tres. Filii Bale, Esbon et Ozi et Oziel et Ierimoth et Urai quinque, principes familiarum et ad pugnandum robustissimi. Numerus autem eorum viginti duo milia et triginta quattuor. Porro filii Becor, Zamira et Ioas et Eliezer et Elioenai et Amri et Ierimoth et Abia et Anathot et Almathan. Omnes hii filii Becor. Numerati sunt autem per familias suas, principes cognationum ad bella fortissimi, viginti milia et ducenti. Porro filii Iadihel, Balan. Filii autem Balan, Ieus et Beniamin et Aoth et Canana et Iothan et Tharsis et Ahisaar. Omnes hii filii Iadihel principes cognationum suarum viri fortissimi decem et septem milia et ducenti ad prelia procedentes. Sephan quoque et Aphan filii Hir, et Asim filii Aher. Filii autem Neptalim, Iasiel et Guni et Iaser et Sellum, filii Bale. Porro filius Manasse Esriel. Concubinaque eius Syra peperit Machir patrem Galaad. Machir autem accepit uxores filiis suis Aphim et Saphan, et habuit sororem nomine Maacha. Nomen autem secundi, Salphaath. Nateque sunt Salphaath filie. Et peperit Maacha uxor Machir filium, vocavitque nomen eius Phares. Porro nomen fratris eius Sares. Et filii eius, Ulam et Recem. Filius autem Ulam, Baldam. Hii sunt filii Galaad, filii Machir filii Manasse. Soror autem eius Regina, peperit virum decorum, et Abiezer et Mohola. Erant autem filii Semida, Ahim et Sichem et Leci et Aniam. Filii autem Effraim, Suthala. Bareth filius eius. Thaath filius eius. Elada filius eius. Et Thaath filius eius. Et huius filius Zabad. Et huius filius Suthala. Et huius filius Ezer et Elad. Occiderunt autem eos viri Geth indigene, quia descenderant ut invaderent possessiones eorum. Luxit igitur Effraim pater eorum multis diebus, et venerunt fratres eius ut consolarentur eum. Ingressusque est ad uxorem suam, que concepit et peperit filium, et vocavit nomen eius Beria, eo quod in malis domus eius ortus esset. Filia autem eius fuit Sara, que edificavit Bethoron inferiorem et superiorem, et Ozensara. Porro filius eius Rapha et Reseph, et Thale, de quo natus est Thaan, qui genuit Laadon. Huius quoque filius Ammiud, qui genuit Elisama, de quo ortus est Nun, qui habuit filium Iosue. Possessio autem eorum et habitatio Bethel cum filiabus suis. Et contra orientem Noran, ad occidentalem plagam Gazer et filie eius. Sichem quoque cum filiabus suis, usque Aza cum filiabus suis. Iuxta quoque Manasse filios Beth-

cant et filias eius, thanac et filias eius, mageddo et filias eius, dor et filias eius. In his habitaverunt filii ioseph filii israel. Filii aser: iemna et iesua et iessui et baria, et sara soror eorum. Filii autem baria: heber et melchiel. Ipse est pater barsaith. Heber autem genuit ephlath et somer et otham et suaa sororem eorum. Filii ephlath: phosech et chamaal et iasoph. Porro filii somer: achi et roaga et iaba et aram. Filii autem helem fratris eius: supha et iemna et selles et amal. Filii supha: sue, arnapher et sual et beri et iamra, bosor et ador et sama et salusa et iethran et beram. Filii iether: iephone et phaspha et ara. Filii autem olla: areth et aramel et resia. Omnes hii filii aser, principes cognationum electi atque fortissimi duces ducum. Numerus autem etatis eorum apta esset ad bellum, xxvi milia.

## C VIII

Beniamin autem genuit bale primogenitum suum, asbal secundum, ioram tercium, nuaba quartum et rapha quintum. Fueruntque filii bale: addoar et gera et abiuth, abisue quoque et neman et acoe, sed et gera et sephuphan et uram. Hii sunt filii aoth, principes cognationum habitantium in gabaa, qui translati sunt in manath. Noaman autem et achia et iera, ipse transtulit eos, et genuit oza et ahiud. Porro saarim genuit in regione moab, postquam dimisit usim et bara uxores suas. Genuit autem de edes uxore sua iobab et sebia et mosa et molchom, iehus quoque et sechia et marma. Hii sunt filii eius principes in familiis suis. Meusim vero genuit achitob et elphaal. Porro filii elphaal: heber et misaam et samaath. Hic edificavit ono et loth et filias eius. Baria autem et sama principes cognationum habitantium in haialon. Hii fugaverunt habitatores geth. Et ahio et sesac et ierimoth et zabadia et arod et heder, michael quoque et iespha et ioha filii baria. Et zabadia et mosollam et ezechi et heber et iesamari et iezlia et iobab filii elphaal. Et iachim et zechri et zabdi et helionai et selethai et heliel et adaion et zechri et chanaan et anania et ialam et anathothia et iephdaia et phanuel. Et filii sesach: sampsari et sohoria et otholia et iersia et helia et zechri filii ieroam. Hii patriarche et cognationum principes qui habitaverunt in ierusalem. In gabaon autem habitaverunt abigabaon, et nomen uxoris eius maacha. Filiusque eius primogenitus abdon et sur et cis et baal et ner et nadab, gedor quoque et haio et zacher et macelloth. Et macelloth genuit samaa. Habitaveruntque ex adverso fratrum suorum in ierusalem cum fratribus suis. Ner autem genuit cis, et cis genuit saul. Porro saul genuit ionathan et melchisue et abinadab et hisbaal. Filius autem ionathan meribbaal, et meribbaal genuit micham. Filii micha: phiton et melech et tharaa et ahaz. Et ahaz genuit ioiada, et ioiada genuit almoth et azmoth et zamri. Porro zamri genuit moosa, et moosa genuit banaa, cuius filius fuit rapharaia, de quo ortus est elesa, qui genuit asel. Porro asel vi filii fuerunt his nominibus: ezricham, bochru, ismahel, saria, abdia, anan. Omnes hii filii asel. Filii autem asa fratris eius: ulam primogenitus, et iehus secundus et heliphalet tercius. Fueruntque filii ulam viri robustissimi et magno robore tendentes arcum, et multos habentes filios ac nepotes, usque ad cl milia. Omnes hii filii beniamin.

## C IX

Universus ergo israel dinumeratus est, et summa eorum scripta est in libro regum israel et iuda. Translatique sunt in babilonem propter delictum suum. Qui autem habitaverunt primi in urbibus suis et in possessionibus, israel et sacerdotes et levite et nathinei. Commorati sunt in ierusalem de filiis iuda et de filiis beniamin, de filiis quoque effraim et manasse. Othei filius amiud filii semri filii omrai filii bonni de filiis phares filii iuda. Et de siloni asaia primogenitus et filii eius. De filiis autem zara ieuhel et fratres eorum dcxc. Porro de filiis beniamin salo filius mosollam filii oduia filii asana, et iobania filius ieroam, et ela filius ozi filii mochori, et mosollam filius saphatie filii rahuel filii iebanie, et fratres eorum per familias suas dccclvi. Omnes hii principes cognationum per domos patrum suorum. De sacerdotibus autem ieiada, ioiarib et iachim. Azarias quoque filius helchie filii mosollam filii sadoch filii maraioth filii achitob pontifex domus domini. Porro adaias filius ieroam filii phassor filii melchia, et masaia filius adihel filii iezra filii mosollam filii mosollamoth filii emmer. Fratres quoque eorum principes per familias suas mille dcclx, fortissimi robore ad faciendum opus ministerii in domo domini. De levitis autem semeia filius asub filii ezricham filius asebia de filiis merari. Bacbachar quoque carpentarius et galaleth et mathania filius micha filii sechri filii asaph. Et obdias filius semeie filii galaal filii iditum, et barachia filius asa filius helcana qui habitavit in atriis metophati. Ianitores autem sellum et accub et telmon et achiman, et fratres eorum. Sellum princeps usque ad illud tempus in porta regis ad orientem observabant per vices suas de filiis levi. Sellum vero filius core filii abiasaph filii core cum fratribus suis et domo patris sui. Hii sunt choritee super opera ministerii custodes vestibuli tabernaculi testimonii, et familie eorum per vices castrorum domini custodientes introitum. Finees autem filius eleazar erat dux eorum coram domino. Porro zacharias filius mosollam ianitor porte tabernaculi testimonii. Omnes hii electi in hostiarios per portas ccxii, et descripti in villis propriis, quos constituerunt david et samuel videns in fide sua, tam ipsos quam filios eorum in hostiis domus domini et in tabernaculo vicibus suis. Per quatuor ventos erant hostiarii, id est ad orientem et ad occidentem et ad aquilonem et ad austrum. Fratres autem eorum in viculis morabantur, et veniebant in sabbatis suis de tempore usque ad tempus. Hiis quatuor levitis creditus erat omnis numerus ianitorum, et erant custodientes exedras et thesauros domus domini. Per gyrum quoque templi domini morabantur in custodiis suis, ut cum tempus fuisset ipsi mane aperirent fores. De horum genere erant et super vasa ministerii. Ad numerum enim inferebantur vasa et efferebantur. De ipsis et qui credita habebant

utensilia sc̄iarii. ꝑcerāt simile, 7 uino 7 o
leo. 7 thuri. 7 aromatib;. Filii aūt sacerdotū
unguenta 7 aromata conficiebāt. 7 mathi
thias leuites qui primogenitus erat sellu-
chorite p̄fcs erat oꝑum que in sartagine fr
igebātur. Porro de filiis caath frīb; eorum.
sup panes erant ꝓpositionis. ut sēp nouos p
singula sabbata p̄pararent. Hii sunt principes ca
torum p familias leuitarum qui in exedr
ris morabātur. ita ut die 7 nocte iugiter s
uo ministerio deseruirent. Capita leuitarū p
familias suas principes manserunt in ir̄lm.
In gabaon aūt commorati sunt pat gabaon.
iahiel. 7 nōn matris eius maacha. filius pri
mogenitus eius. abdon. 7 sur. 7 cis. 7 baal.
et ner. 7 nadab. Gedor quoq; 7 ahio. 7 zachari
as. 7 macelloth. Porro macelloth gen̄ semm
aa. Isti habitauerunt e regione frm suorum i
ir̄lm cum frīb; suis. Ner aūt gen̄ cis. 7 cis g
enuit saul. 7 saul gen̄ ionathan. 7 melchis
ue. 7 aminadab 7 hisbaal. Filius aūt ionat
han. meribaal. 7 meribaal. gen̄ micha. Po
rro filii micha. phiton. 7 maleth. 7 tharaa.
et aaz. aaz aūt gen̄ iara. 7 iara gen̄ alamat.
et azmoth. 7 zamri. 7 zamri gen̄ moosa. M
oosa gen̄ baana. cuius filius raphaia. Rap
haia gen̄ elesa. de quo ortus ē esel. Porro
esel. vi. filios habuit hiis nominib;. ezrica.
bochrum. ismael. saria. obdia. ana. Hii fi
lii esel.

Philistiim aūt pugnabāt contra
isrl̄. fugeruntq; uiri isrl̄ palestinos. 7 cecide
runt uulnerati in monte gelboe. Cumq; ap
propinquassent philistei persequentes saul 7 fi
lios eius. ꝑcusserunt ionatan et aminadab.
et melchisue filios saul. 7 aggrauatum ē p
lium contra saul. Inuenerūtq; eum sagitta
rii. 7 uulnerauerunt iaculis. Et dixit saul ad ar
migerum suum. Euagina gladium tuum. 7
interfice me. ne forte ueniant incircumcisi isti
7 illudant michi. Noluit aūt hoc facere armi
ger eius. timore perterritus. Arripuit igitur
saul ensem. 7 irruit in eum. Quod cum uidisset
armiger eius. uidelicet mortuum ee saul.
irruit etiam ipse in gladium suum. 7 mor
tuus ē. Interiit ergo saul. 7 tres filii eius. 7
omnis domus illius pariter concidit. Quod cū
uidissent uiri isrl̄ qui habitabant in campestri
b; fugerunt. Et saul ac filii eius mortui
dereliquerunt urbes suas. 7 huc illucq; dis
persi sunt. Veneruntq; philistiim 7 habitauerunt
in eis. Die ergo altero detrahentes philistiim spo
lia cesorum. inuenerunt saul 7 filios eius
iacentes in monte gelboe. Cumq; spoli
assent eum. 7 amputassent caput. armis
q; nudassent. miserunt in terram suam ut
circumferretur. 7 ostenderetur idolorum templis
et populis. Arma aūt eius consecrauerunt i
phano dei sui. sui. 7 caput affixerunt in templo
dagon. Hec cum audissent uiri iabes galaad
omnia scilicet que philistiim fecerant sr
saul. consurrexerunt singuli uirorum forti
um. 7 tulerunt cadauera saul. 7 filiorum suorum.
Attuleruntq; ea in iabes. 7 sepelierunt ossa eorum subter qr
cum que erat in iabes. 7 ieiunauerunt vii. die

b;. Mortuus ē ergo saul ꝑ iniquitates suas
eo q; p̄uaricatus sit mandatum domini q
precepat. 7 nō custodierit illud. Sed insup 7 phi
tonissam consuluit. nec sperauit in dño.
ꝓpter quod interfecit eum 7 transtulit regnum eius
ad dd̄ filium ysai.

Congregatus ē igitur
omnis isrl̄ ad dd̄ in ebron dicens. Os tuus
sumus 7 caro tua. Heri quoq; 7 nudius tertius
cum adhuc regnaret saul. tu eras qui edu
cebas 7 reducebas isrl̄. Tibi enim dixit do
minus deus tuus. Tu pasces ppl̄m meum isr
ael. 7 tu eris princeps sr̄ eum. Venerunt erg
o omnes maiores natu isrl̄ ad regem in ebr
on. 7 iniit dd̄ cum eis federus coram dño.
Vnxeruntq; eum regem sr̄ isrl̄ iuxta sermo
nem domini. quē locutus ē in manu samlis.
Abiit quoq; dd̄ 7 omnis isrl̄ in ir̄lm. Hec ē iebus
ubi erant iebusei habitatores terre. Dixeruntq;
qui habitabant iebus ad dd̄. Non ingredieris
huc. Porro dd̄ cepit arcem syon que ē ciuitas
dd̄. Dixitq; omnis qui percusserit iebuseum in
primis. erit princeps 7 dux. Ascendit ergo
primus ioab filius saruie 7 factus ē princeps.
Habitauit aūt dd̄ in arce. 7 idcirco appellata ē ci
uitas dd̄. Edificauitq; urbem in circuitu. a
mello usq; ad girum. Ioab aūt reliquam ptē
urbis extruxit. Proficiebatq; dd̄ uadens et
crescens. 7 dominus erat cum eo. Hii princi
pes uirorum fortium dd̄ qui adiuuerunt eu
ut fieret rex sr̄ omnem isrl̄. iuxta ubum dni
q; locutus ē ad isrl̄. Et iste numerus robusto
rum dd̄. Iesbaan filius achamoni. princeps
inter. xxx. Iste leuauit hastam suam sr̄. ccc.
uulneratos una uice. Et post eum eleazar filius
patrui eius ahohites. qui erat inter tres pote
ntes. Iste fuit cum dd̄ in aphesdomin. quādo p
hilistiim congregati sunt ad locum illum in pre
lium. Et erat ager regionis illius plenus
ordeo. Fugeratq; ppl̄s a facie philistinorum.
Hic stetit in medio agri. 7 defendit eum. Cūq;
percussisset philisteos. dedit dominus salutem
magnam ppl̄o suo. Descenderunt aūt tres de
xxx. principib; ad petram in qua erat dd̄ ad
speluncam odollam quando philistei fuerant su
erant castrametati in ualle raphaim. Porro
dd̄ erat in p̄sidio. 7 statio philistinorum in
bethleem. que ē in porta. Tres ergo isti per
media castra philistinorum perrexerunt. 7 hau
serunt aquam de cisterna bethleem. que erat
in porta. 7 attulerunt ad dd̄ ut biberet. Qui nol
uit s; magis libauit illam domino dicens.
Absit ut in conspectu dei mei h̄ faciam. 7 san
guinem istorum uirorum bibam. Quia in
periculo animarum suarum attulerunt michi aq̄.
Et ob hanc cām noluit bibe. Hec fecerunt tres
uiri robustissimi. Abisai quoq; sr̄ ioab. ipse
erat princeps trium. 7 ipse leuauit hasta sua
contra. ccc. uulneratos. 7 ipse erat int tres no
minatissimus. inter tres scds. inclitus 7
princeps eorum. 7 tamen usq; ad tres primos
n̄ peruenerat. Banaias filius ioiade uir robus
tissimus. qui multa opa perpetrauat de capseel.
Ipse percussit duos. ariel moab. 7 ipse descendit
et interfecit leonem in media cisterna tpre niuis.

et ipse percussit virum egyptium, cuius statura
erat .v. cubitorum. et habebat lanceam ut liciato
rium texentium. Descendit igitur ad eum
cum virga. et rapuit hastam quam tenebat
manu. et interfecit eum hasta sua. Hec fecit ban
naias filius ioiade. qui erat inter tres robustos
nominatissimus. et inter .xxx. primus. verumtamen
usque ad tres non pervenerat. Posuit autem eum david
ad auriculam suam. Porro fortissimi viri in
exercitu asael frater ioab. et elcanan filius patrui ei
us de bethlehem. Semmoth arorites. Helles ph
alonites. Yras filius acces thecuites. Abi
ezer anathothites. Sobochai sothites. Ylai
ahohites. Maharai netophathites. Heled
filius baana. et ipse netophatites. Ethai filius
ribai de gabaath filiorum beniamin. Banaia
pharatonites. Urai de torrente gaas. Abihel
arabathites. Azmoth bauramites. Eliaba
salabonites. Filii asem gezonites. Ionathan
filius saga. ararites. Eliphal filius ma
pher merechathites. Ahia. phelonites. Es
rai carmelites. Naarai filius azbai. Ioel frater
nathan. Mabar filius agarai. Selech. amon
nites. Naarai berothites armiger ioab fi
lii sarvie. Iras iethreus. Gareb iethreus.
Urias etheus. Zabad filius ooli. Adina filius
sega. rubenites princeps rubenitarum. et
cum eo .xxx. Anan filius maacha. et iosa
phath mathanites. Ozias astarothites. Se
ma et iahiel filii hotham arorites. Iedihel fi
lius samri. et ioha frater eius thosaites. Elihel
maumites. et ieribai et iosia filii helnaem.
et iethma moabites. Heliel. et obed. et iasihel de
masobia.

XII

Hii quoque venerunt ad david in si
celech. cum adhuc fugeret saul filium cis. qui
erant fortissimi et egregii pugnatores. tendentes
arcum. et utraque manu fundis saxa iacien
tes. et dirigentes sagittas. De fratribus saul ex
tribu beniamin. princeps ahiezer. et ioas fil
ius samaa gabaathites. et iaziel. et phalech fi
lius azmoth. et baracha. et iehu anathothites.
Samaias quoque gabaonites fortissimus in
ter .xxx. et super .xxx. Ieremias. et ieziel. et io
hanan. et iezabad gaderothites. Eluzai. et
ierimuth. et baalia. et samaria. et saphatia ar
uphites. Helcana. et iesia. et azrahel. et ioezer.
et iesbaam de carehim. Ioelam quoque et zabadia
filii ieroam de gedor. Sed et de gaddi transfugerunt
ad david cum lateret in deserto viri fortissimi et pu
gnatores optimi. tenentes clipeum et hastam.
facies eorum quasi facies leonis. et veloces
quasi capree in montibus. Ezer princeps.
Obdias secundus. Eliab .iii. Masmana quartus.
Ieremias .v. Ethei .vi. Heliel .vii. Iohanan .viii.
Helzabad .ix. Ieremias .x. Bachanai .xi. Hii
de filiis gad principes exercitus novissimus
centum militibus preerat. et maximus mille. Isti sunt
qui transierunt iordanem mense primo. quando
inundare consuevit super ripas suas. et omnes
fugaverunt qui morabantur in vallibus ad o
rientalem plagam et ad occidentalem. Ven
erunt autem et de beniamin. et de iuda ad presidium
in quo morabatur david. Egressusque est david obviam
eis et ait. Si pacifice venistis ad me ut auxi

liemini michi. cor meum iungatur vobis. Si autem
insidiamini michi pro adversariis meis cum ego in
iquitatem in manibus non habeam: videat deus pa
trum nostrorum et iudicet. Spiritus vero induit am
asai principem inter .xxx. et ait. Tui sumus
o david et tecum fili ysai. pax pax tibi. et pax
adiutoribus tuis. Te enim adiuvat deus tu
us. Suscepit ergo eos david. et constituit principes
turme. Porro de manasse transfugerunt ad david
qui veniebat cum philisthim ut adversum saul
pugnaret. et non dimicavit cum eis. quia ini
to consilio remiserunt eum principes philisthi
norum dicentes. periculo capitis nostri revertetur
ad dominum suum saul. Quando igitur reversus
est in sicelech. transfugerunt ad eum de manas
se ednas. et iozabad. adiehel. heleo. micha
el et ednas et iozabad et heliu. et salathi princip
es milium manasse. Hii prebuerunt auxilium david
adversum latrunculos. Omnes erant enim viri
fortissimi. et facti sunt principes in exercitu. Sed
et per singulos dies veniebant ad david ad auxili
andum ei. usque dum fieret grandis numerus
quasi exercitus dei. Iste quoque numerus principum exer
citus qui venit ad david cum esset in ebron. ut
transferret regnum saul ad eum iuxta verbum
domini. Filii iuda portantes clipeum et hastam.
vi. milia. dccc. expediti ad prelium. De filiis
symeon virorum fortissimorum ad pugn
andum .vii. milia centum. De filiis levi. iiii.
milia. dc. Ioiada quoque princeps de stirpe aa
ron. et cum eo tria milia. dcc. Sadoch quoque puer
egregie indolis. et domus patris eius principes
xx. duo. De filiis autem beniamin fratribus saul tria
milia. magna enim pars eorum. adhuc se
quebatur domum saulis. Porro de filiis effra
im, xx. milia. dccc. fortissimi robore. viri
nominati in cognationibus suis. Et ex dimidia par
te tribus manasse. xviii. milia singuli per nomina
sua venerunt ut constituerent regem david. De fil
iis quoque ysachar viri eruditi qui noverant si
gula tempora ad precipiendum quid facere deberet isra
el. principes .cc. Omnis autem reliqua tribus
eorum consilium sequebatur. Porro de zabulon,
qui egrediebantur ad prelium et stabant in acie in
structi armis bellicis .l. milia venerunt in a
uxilium. non in corde duplici. Et de neptali
principes mille. et cum eis instructi clipeo et
hasta. xxxvii. milia. De dan quoque preparati ad pre
lium. xxviii. milia. dc. Et de aser egredientes ad
pugnam. et in acie provocantes. xl. milia. Trans
iordanem autem de filiis ruben et gad. et dimidi
a parte tribus manasse instructi armis bellicis
cxx. milia. Omnes isti viri bellatores et expedi
ti ad pugnam corde perfecto venerunt in he
bron. ut constituerent regem david super universum
israel. Sed et omnes reliqui ex israel uno corde erant
ut rex fieret david super universum israel. Fueruntque ibi
apud david tribus diebus comedentes et bibentes. prepa
raverant enim fratres sui. Sed et qui iuxta eos erant
et usque ad ysachar et zabulon et neptalim. affe
rebant panes in asinis et camelis et mulis,
et bobus ad vescendum farinam palatas uva
passam. vinum. oleum. boves. arietes. ad
omnem copiam. Gaudium quippe erat in israel.

CXIII

Iniit autem consilium david cum tribunis et centurionibus et universis principibus, et ait ad universum cetum filiorum israel. Si placet vobis et a domino deo nostro egreditur sermo quem loquor, mittamus ad fratres nostros reliquos in universas regiones israel, et ad sacerdotes et levitas qui habitant in suburbanis urbium, ut congregentur ad nos, et reducamus archam domini dei nostri ad nos. Non enim requisivimus eam in diebus saul. Et respondit universa multitudo ut ita fieret. Placuerat enim sermo omni populo. Congregavit ergo david cunctum israel a sihor egypti usque dum ingrediaris emath, ut adduceret archam dei de cariathiarim. Et ascendit david et omnis vir israel ad collem cariathiarim, que est in iuda, ut afferret inde archam domini dei sedentis super cherubim, ubi invocatum est nomen eius. Imposueruntque archam domini super plaustrum novum de domo aminadab. Oza autem et frater eius minabant plaustrum. Porro david et universus israel ludebant coram domino omni virtute in canticis, in citharis et psalteriis et tympanis et cymbalis et tubis. Cum autem pervenissent ad aream chidon, tetendit oza manum suam ut sustentaret archam. Bos quippe lasciviens paululum inclinaverat eam. Iratus est itaque dominus contra ozam, et percussit eum, eo quod tetigisset archam, et mortuus est ibi coram domino. Contristatusque est david, eo quod divisisset dominus ozam, vocavitque locum illum divisio oze usque in presentem diem. Et timuit dominum tunc dicens. Quomodo possum introducere ad me archam domini? Et ob hanc causam non adduxit eam ad se, hoc est in civitatem david, sed avertit in domum obededom gethei. Mansit ergo archa dei in domo obededom tribus mensibus. Et benedixit dominus domui eius, et omnibus que habebat.

CXIIII

Misit quoque yram rex tyri nuntios ad david, et ligna cedrina et artifices parietum lignorumque, ut edificarent ei domum. Cognovitque david quod confirmasset eum dominus in regem super israel, et sublevatum esset regnum suum super populum eius israel. Accepit quoque david alias uxores in ierusalem, genuitque filios et filias. Et hec nomina eorum qui nati sunt ei in ierusalem. Samua et sobab, nathan et salomon, et iebar et elisua. Noga quoque et napheg et iaphia, et elisama et baaliada et eliphaleth. Audientes autem philistiim eo quod unctus esset david in regem super universum israel, ascenderunt omnes ut quererent eum. Quod cum audisset david, egressus est obviam eis. Porro philistiim venientes diffusi sunt in valle raphaim. Consuluitque david dominum dicens. Si ascendam ad philisteos, et si trades eos in manu mea? Et dixit ei dominus. Ascende, et tradam eos in manu tua. Cumque illi ascendissent in baalpharasim, percussit eos ibi david, et dixit. Divisit deus inimicos meos per manum meam, sicut dividuntur aque, et idcirco vocatum est nomen loci illius baalpharasim. Dereliqueruntque ibi deos suos, quos david iussit exuri. Alia autem vice philistiim irruerunt, et diffusi sunt in valle. Consuluitque rursum david dominum, et dixit ei deus. Non ascendas post eos, recede ab eis, et venies contra eos ex adverso pirorum. Cumque audieris sonitum gradientis in cacumine pirorum, tunc egredieris ad bellum. Egressus est enim deus ante te, ut percutiat castra philistiim. Fecit ergo david sicut preceperat ei deus, et percussit castra philistiim de gabaon usque gazera. Divulgatumque est nomen david in universis regionibus, et dominus dedit pavorem eius super omnes gentes.

CXV

Fecit quoque sibi domos in civitate david, et edificavit locum arche dei, tetenditque ei tabernaculum. Tunc dixit david. Illicitum est ut a quocumque portetur archa dei, nisi a levitis, quos elegit dominus ad portandum eam et ad ministrandum sibi usque in eternum. Congregavitque universum israel in ierusalem, ut afferretur archa dei in locum suum, quem preparaverat ei. Necnon et filios aaron et levitas. De filiis caath, uriel princeps fuit, et fratres eius centum viginti. De filiis merari, asaia princeps, et fratres eius ducenti viginti. De filiis gerson, ioel princeps, et fratres eius centum triginta. De filiis elisaphan, semeias princeps, et fratres eius ducenti. De filiis ebron, eliel princeps, et fratres eius octoginta. De filiis oziel, aminadab princeps, et fratres eius centum duodecim. Vocavitque david sadoch et abiathar sacerdotes, et levitas urielem, asaiam, ioel, semeiam, eliel, et aminadab, et dixit ad eos. Vos qui estis principes familiarum leviticarum, sanctificamini cum fratribus vestris, et afferte archam domini dei israel ad locum qui ei preparatus est, ne ut a principio, quia vos non aderatis, percussit nos dominus, sic et nunc fiat illicitum quid nobis agentibus. Sanctificati sunt ergo sacerdotes et levite, ut portarent archam domini dei israel. Et tulerunt filii levi archam dei, sicut preceperat moyses iuxta verbum domini, humeris suis in vectibus. Dixitque david principibus levitarum, ut constituerent de fratribus suis cantores in organis musicorum, nablis videlicet et lyris et cymbalis, ut resonaret in excelsis sonitus letitie. Constitueruntque levitas heman filium ioel, et de fratribus eius asaph filium barachie. De filiis vero merari fratribus eorum, ethan filium casaie. Et cum eis fratres eorum in secundo ordine, zachariam et ben et iaziel, et semiramoth et iahiel et ani et eliab, et banaiam et maasiam et mathathiam, et eliphalu et maceniam, et obededom et iehiel ianitores. Porro cantores eman, asaph et ethan, in cymbalis eneis concrepantes. Zacharias autem et oziel et semiramoth et iahiel et ani et eliab, et maasias et banaias, in nablis archana cantabant. Porro mathathias et eliphalu et macenias et obededom et iehiel et ozazias, in citharis pro octavo canebant epinicion. Chonenias autem princeps levitarum prophetie preerat ad precinendam melodiam. Erat quippe valde sapiens. Et barachias et helcana ianitores arche. Porro sebenias et iosaphath et nathanael et amasai et zacharias et banaias et eliezer sacerdotes clangebant tubis coram archa domini, et obededom et iehias erant ianitores arche. Igitur david et omnes maiores natu israel et tribuni ierunt ad deportandam archam federis domini de domo obededom cum letitia. Cumque adiuvisset deus levitas qui portabant archam federis domini, immolabantur vii. tauri et vii. arietes. Porro david erat indutus

IIX

stola bissina et universi levite qui portabant archam domini. cantoresque. David autem erat indutus etiam ephot lineo. Universusque israel deducebant archam federis domini in iubilo et sonitu bucine et tubis et cimbalis et nablis et citharis concrepantes. Cumque pervenisset archa federis domini usque ad civitatem david. michol filia saul prospiciens per fenestram vidit regem david saltantem atque ludentem et despexit eum in corde suo.

XVI

Attulerunt igitur archam dei et constituerunt eam in medio tabernaculi quod tetenderat ei david. et obtulerunt holocausta et pacifica coram domino. Cumque complesset david offerens holocausta et pacifica benedixit populum in nomine domini. et divisit universis per singulos a viro usque ad mulierem tortam panis unam et partem asse carnis bubale et frixam oleo similam. Constituitque coram archa domini de levitis qui ministrarent. et recordarentur operum eius et glorificarent atque laudarent dominum deum israel. Asaph principem et secundum eius zachariam. Porro iahiel et semiramoth et iehiel et mathathiam et eliab et banaiam et obededom et iehiel super organa psalterii et liras. Asaph autem ut cimbalis personaret. Banaiam vero et aziel sacerdotes canere tuba iugiter coram archa federis domini. In illo die fecit david principem ad confitendum domino asaph et fratres eius. Confitemini domino et invocate nomen eius. notas facite in populis adinventiones eius. Cantate ei et psallite ei et narrate omnia mirabilia eius. Laudate nomen sanctum eius. letetur cor querentium dominum. Querite dominum et virtutem eius. querite faciem eius semper. Recordamini mirabilium eius que fecit. signorum illius et iudiciorum oris eius. Semen israel servi eius filii iacob electi eius. Ipse dominus deus noster in universa terra iudicia eius. Recordamini in sempiternum pacti eius sermonis quem precepit in mille generationes. Quem pepigit cum abraam et iuramenti illius cum ysaac. Et constituit illud iacob in preceptum et israel in pactum sempiternum. dicens tibi dabo terram chanaan funiculum hereditatis vestre. Cum essent pauci numero parvi et coloni eius. Et transierunt de gente in gentem et de regno ad populum alterum. Non dimisit quemquam calumpniari eos. sed increpavit pro eis reges. Nolite tangere christos meos et in prophetis meis nolite malignari. Cantate domino omnis terra. annunciate ex die in diem salutare eius. Narrate in gentibus gloriam eius. in cunctis populis mirabilia eius. Quia magnus dominus et laudabilis nimis et horribilis super omnes deos. Omnes enim dii populorum idola. dominus autem celos fecit. Confessio et magnificentia coram illo. fortitudo et gaudium in loco eius. Afferte domino familie populorum. afferte domino gloriam et imperium. date domino gloriam nomini eius. levate sacrificium et venite in conspectu eius et adorate dominum in decore sancto. Commoveatur a facie eius omnis terra. ipse enim fundavit orbem immobilem. Letentur celi et exultet terra. et dicant in nationibus dominus regnavit. Tonet mare et plenitudo eius. exultent agri et omnia que in eis sunt. Tunc laudabunt ligna saltus coram domino. quia venit iudicare terram. Confitemini domino quoniam bonus. quoniam in seculum misericordia eius. Et dicite. Salva nos deus noster salvator. et congrega nos et erue de gentibus. ut confiteamur nomini sancto tuo. et exultemus in carminibus tuis. Benedictus dominus deus israel ab eterno usque in eternum. et dicat omnis populus amen et hymnum deo. Reliquit itaque ibi coram archa federis domini asaph et fratres eius ut ministrarent in conspectu arche iugiter per singulos dies et vices suas. Porro obededom et fratres eius lxviii. et obededom filium idithun et osa constituit ianitores. Sadoch autem sacerdotem et fratres eius sacerdotes coram tabernaculo domini in excelso. ut offerrent holocausta domino super altare holocaustomatis iugiter mane et vespere. iuxta omnia que scripta sunt in lege domini quam precepit israeli. Et post eum eman et idithun et reliquos electos unumquemque vocabulo suo ad confitendum domino. quoniam in eternum misericordia eius. Heman quoque et idithun canentes tuba et quatientes cimbala et omnia musicorum organa ad canendum deo. Filios autem idithun fecit esse portarios. Reversusque est omnis populus in domum suam. et david ut benediceret domui sue.

XVII

Cum autem habitaret david in domo sua dixit ad nathan prophetam. Ecce ego habito in domo cedrina. archa autem federis domini sub pellibus est. Et ait nathan ad david. Omnia que in corde tuo sunt fac. deus enim tecum est. Igitur nocte illa factus est sermo domini ad nathan dicens. Vade et loquere david servo meo. Hec dicit dominus. Non edificabis tu mihi domum ad habitandum. Neque enim mansi in domo ex eo tempore quo eduxi israel de terra egipti usque ad hanc diem. sed fui semper mutans loca tabernaculi in tentorio manens cum omni israel. Numquid locutus sum saltem uni iudicum israel quibus preceperam ut pascerent populum meum dicens. quare non edificastis mihi domum cedrinam. Nunc itaque sic loqueris ad servum meum david. Hec dicit dominus exercituum. Ego tuli te cum in pascuis sequereris gregem ut esses dux populi mei israel. Et fui tecum quocumque perrexisti. et interfeci omnes inimicos tuos coram te. Fecique tibi nomen quasi unius magnorum qui celebrantur in terra. Et dedi locum populo meo israel. plantabitur et habitabit in eo. et ultra non commovebitur. nec filii iniquitatis atterent eos sicut a principio. ex diebus quibus dedi iudices populo meo israel. Et humiliavi universos inimicos tuos. Annuncio ergo tibi quod edificaturus sit tibi dominus domum. Cumque impleveris dies tuos ut vadas ad patres tuos. suscitabo semen tuum post te quod erit de filiis tuis. et stabiliam regnum eius. Ipse edificabit mihi domum et firmabo solium eius usque in eternum. Ego ero ei in patrem et ipse erit mihi in filium. et misericordiam meam non auferam ab eo sicut abstuli ab eo qui ante te fuit. Et statuam eum in domo mea et in regno meo usque in sempiternum. Et thronus eius erit firmissimus in perpetuum. Iuxta omnia verba hec et iuxta universam visionem sic locutus est nathan ad david. Cumque venisset rex david

seruis coram domino dixit. Quis ego sum domine deus, et que domus mea ut prestares michi talia? Sed et hoc parum uisum est in conspectu tuo, ideo locutus es super domum serui tui etiam in futurum, et fecisti me spectabilem super omnes homines domine deus meus. Quid ultra addere potest dauid, cum ita glorificaueris seruum tuum et cognoueris eum? Domine, propter famulum tuum iuxta cor tuum fecisti omnem magnificentiam hanc, et nota esse uoluisti uniuersa magnalia. Domine non est similis tui, et non est alius deus absque te, ex omnibus quos audiuimus auribus nostris. Quis enim est alius ut populus tuus israel, gens una in terra, ad quam perrexit deus ut liberaret et faceret populum sibi, et magnitudine sua atque terroribus eiceret gentes a facie eius, quam de egypto liberarat? Et posuisti populum tuum israel tibi in populum usque in eternum, et tu domine factus es deus eius. Nunc igitur domine sermo quem locutus es famulo tuo et super domum eius confirmetur in perpetuum, et fac sicut locutus es, permaneatque et magnificetur nomen tuum usque in sempiternum, et dicatur: Dominus exercituum deus israel, et domus dauid serui eius permanens coram eo. Tu enim domine deus meus reuelasti auriculam serui tui ut edificares ei domum, et idcirco inuenit seruus tuus fiduciam ut oraret coram te. Nunc ergo domine tu es deus, et locutus es ad seruum tuum tanta beneficia. Et cepisti benedicere domui serui tui ut sit semper coram te. Te enim domine benedicente, benedicta erit in perpetuum.

XVIII

Factum est autem post hec ut percuteret dauid philistiim et humiliaret eos, et tolleret geth et filias eius de manu philistiim, percuteretque moab, et fierent moabite serui dauid offerentes ei munera. Eo tempore percussit dauid etiam adarezer regem soba regionis emath, quando perrexit ut dilataret imperium suum usque ad flumen eufraten. Cepit ergo dauid mille quadrigas eius et vii milia equitum ac xx milia uirorum peditum. Subneruauitque omnes equos curruum, exceptis c quadrigis quas reseruauit sibi. Superuenit autem et sirus damascenus ut auxilium preberet adarezer regi soba, sed et huius percussit dauid xxii milia uirorum. Et posuit milites in damasco ut siria quoque seruiret sibi et offerret munera. Adiuuitque eum dominus in cunctis ad que perrexerat. Tulit quoque dauid pharetras aureas quas habuerant serui adarezer, et attulit eas in ierusalem. Necnon et de thebath et chun urbibus adarezer eris plurimum, de quo fecit salomon mare eneum et columpnas et uasa enea. Quod cum audisset thou rex emath, percussisse uidelicet dauid omnem exercitum adarezer regis soba, misit adoram filium suum ad regem dauid ut postularet ab eo pacem et congratularetur ei, eo quod expugnasset et percussisset adarezer. Aduersarius quippe erat thou ipse adarezer. Sed et omnia uasa aurea et argentea et enea consecrauit rex dauid domino, cum argento et auro quod tulerat ex uniuersis gentibus, tam de ydumea et moab et filiis amon quam de philistiim et amalech. Abisai uero filius saruie percussit edom in ualle salinarum xviii milia, et constituit in edom presidium ut seruiret ydumea dauid. Saluauitque dominus dauid in cunctis ad que perrexerat. Regnauit ergo dauid super uniuersum israel, et faciebat iudicium atque iustitiam cuncto populo suo. Porro ioab filius saruie erat super exercitum, et iosaphat filius ahilud a commentariis. Sadoch autem filius achitob et achimelech filius abiathar sacerdotes, et susa scriba. Banaias quoque filius ioiade super legiones cerethi et phelethi. Porro filii dauid primi ad manum regis.

XIX

Accidit autem ut moreretur naas rex filiorum amon, et regnaret filius eius pro eo. Dixitque dauid: faciam misericordiam cum amon filio naas, prestitit enim pater eius michi misericordiam. Misitque dauid nuntios ad consolandum eum super morte patris sui. Qui cum peruenissent in terram filiorum amon ad hanon, dixerunt principes filiorum amon ad hanon: Tu forsitan putas quod dauid honoris causa in patrem tuum miserit qui consoletur te, nec animaduertis quod ut explorent et inuestigent et scrutentur terram tuam uenerint ad te serui eius. Igitur amon pueros dauid decaluauit et rasit, et precidit tunicas eorum a natibus usque ad pedes, et dimisit eos. Qui cum abissent et hoc mandassent dauid, misit in occursum eorum, grandem enim contumeliam sustinuerant, et precepit ut manerent in iericho donec cresceret barba eorum, et tunc reuerterentur. Videntes autem filii amon quod iniuriam fecissent dauid, tam hanon quam reliquus populus miserunt mille talenta argenti ut conducerent sibi de mesopotamia et de siria macha et de soba currus et equites. Conduxeruntque xxxii milia curruum et regem macha cum populo eius. Qui cum uenissent castrametati sunt e regione medaba. Filii quoque amon congregati de urbibus suis uenerunt ad bellum. Quod cum audisset dauid, misit ioab et omnem exercitum uirorum fortium. Egressique filii amon direxerunt aciem iuxta portam ciuitatis. Reges autem qui ad auxilium eius uenerant separatim in agro steterunt. Igitur ioab intelligens bellum ex aduerso et post tergum contra se fieri, elegit uiros fortissimos de uniuerso israel et perrexit contra sirum. Reliquam autem partem populi dedit sub manu abisai fratris sui, et perrexerunt contra filios amon. Dixitque: si uicerit me sirus, auxilio eris michi. Si autem superauerint te filii amon, ero tibi in presidium. Confortare et agamus uiriliter pro populo nostro et pro urbibus dei nostri. Dominus autem quod in conspectu suo est bonum faciat. Perrexit ergo ioab et populus qui cum eo erat contra sirum ad prelium, et fugauit eos. Porro filii amon uidentes quod fugisset sirus, ipsi quoque fugerunt abisai fratrem eius et ingressi sunt ciuitatem. Reuersusque est et ioab in ierusalem. Videns autem sirus quod cecidisset coram israel, misit nuntios et adduxit sirum qui erat trans flumen. Sophach autem princeps militie adarezer erat dux eorum. Quod cum nuntiatum esset dauid, congregauit uniuersum israel et transiuit iordanem, irruitque in eos et direxit ex aduerso aciem. Illis contra pugnantibus fugit autem sirus israel, et interfecit dauid de siris vii milia curruum et xl milia peditum et sophach exercitus principem. Videntes autem serui adar

acie et se a David esse superatos, transfugerunt ad eum et servierunt ei. Noluitque ultra auxilium Syria praebere filiis Ammon.

XX

Factum est autem post anni circulum eo tempore quo solent reges ad bella procedere, congregavit Ioab exercitum et robur militiae, et vastavit terram filiorum Ammon; perrexitque et obsedit Rabbath. Porro David manebat in Ierusalem quando Ioab percussit Rabbath et destruxit eam. Tulit autem coronam Melchom de capite eius et invenit in ea auri pondo talentum et pretiosissimas gemmas, fecitque inde sibi diadema; manubias quoque urbis plurimas tulit. Populum autem qui erat in ea eduxit et fecit super eos tribulos et trahas et ferrata carpenta transire, ita ut dissecarentur et contererentur. Sic fecit David cunctis urbibus filiorum Ammon, et reversus est cum omni populo suo in Ierusalem. Post haec initum est bellum in Gazer adversus Philistheos, in quo percussit Sobochai Usathites Saphai de genere Raphaim, et humiliavit eos. Aliud quoque bellum gestum est adversus Philistheos, in quo percussit Adeodatus filius Saltus Bethleemites fratrem Goliath Gethei, cuius hastae lignum erat quasi liciatorium texentium. Sed et aliud bellum accidit in Geth, in quo fuit homo longissimus, senos habens digitos, id est simul viginti quattuor, qui et ipse de Rapha fuerat stirpe generatus. Hic blasphemavit Israhel, et percussit eum Ionathan filius Samaa fratris David. Hii sunt filii Rapha in Geth qui ceciderunt in manu David et servorum eius.

XXI

Consurrexit autem Satan contra Israhel et incitavit David ut numeraret Israhel. Dixitque David ad Ioab et ad principes populi: Ite et numerate Israhel a Bersabee usque Dan, et afferte mihi numerum ut sciam. Responditque Ioab: Augeat Dominus populum suum centuplum quam sunt; nonne, domine mi rex, omnes servi tui sunt? Quare hoc quaerit dominus meus, quod in peccatum reputetur Israheli? Sed sermo regis magis praevaluit, egressusque est Ioab et circuivit universum Israhel et reversus est Ierusalem. Deditque David numerum eorum quos circuierat, et inventus est omnis numerus Israhel mille milia et centum milia virorum educentium gladium, de Iuda autem quadringenta septuaginta milia bellatorum. Nam Levi et Beniamin non numeravit, eo quod invitus exsequeretur regis imperium. Displicuit autem Domino quod iussum erat, et percussit Israhel. Dixitque David ad Deum: Peccavi nimis ut hoc facerem; obsecro, domine, aufer iniquitatem servi tui, quia insipienter egi. Et locutus est Dominus ad Gad videntem David dicens: Vade et loquere ad David et dic ei: Haec dicit Dominus: Trium tibi optionem do, unum quod volueris elige, ut faciam tibi. Cumque venisset Gad ad David, dixit ei: Haec dicit Dominus: Elige quod volueris: aut tribus annis pestilentiam famis, aut tribus mensibus fugere te hostes tuos et gladium eorum non posse evadere, aut tribus diebus gladium Domini et mortem versari in terra, et angelum Domini interficere in universis finibus Israhel. Nunc igitur vide quid respondeam ei qui misit me. Et dixit David ad Gad: Ex omni parte me angustiae premunt; sed melius mihi est ut incidam in manus Domini, quia multae sunt miserationes eius, quam in manus hominum. Misit ergo Dominus pestilentiam in Israhel, et ceciderunt de Israhel septuaginta milia virorum. Misit quoque angelum in Ierusalem ut percuteret eam. Cumque percuteretur, vidit Dominus et misertus est super magnitudinem mali, et imperavit angelo qui percutiebat: Sufficit iam, cesset manus tua. Porro angelus Domini stabat iuxta aream Ornan Iebusei. Levansque David oculos suos vidit angelum Domini stantem inter caelum et terram, et evaginatum gladium in manu eius et versum contra Ierusalem. Et ceciderunt tam ipse quam maiores natu vestiti ciliciis proni in terram. Dixitque David ad Deum: Nonne ego sum qui iussi ut numeraretur populus? Ego qui peccavi, ego qui malum feci; iste grex quid commeruit? Domine Deus meus, vertatur obsecro manus tua in me et in domum patris mei; populus autem tuus non percutiatur. Angelus autem Domini praecepit Gad ut diceret David ut ascenderet extrueretque altare Domino Deo in area Ornan Iebusei. Ascendit ergo David iuxta sermonem Gad quem locutus fuerat ex nomine Domini. Porro Ornan cum suspexisset et vidisset angelum, quattuorque filii eius cum eo absconderunt se, nam eo tempore terebat in area triticum. Igitur cum veniret David ad Ornan, conspexit eum Ornan et processit ei obviam de area, et adoravit eum pronus in terram. Dixitque ei David: Da mihi locum areae tuae ut aedificem in ea altare Domino, ita ut quantum valet argenti accipias, et cesset plaga a populo. Dixit autem Ornan ad David: Tolle et faciat dominus meus rex quodcumque ei placet; sed et boves do in holocaustum, et tribulos in ligna, et triticum in sacrificium; omnia libens praebeo. Dixitque ei rex David: Nequaquam ita fiet, sed argentum dabo quantum valet; neque enim tibi auferre debeo et sic offerre Domino holocausta gratuita. Dedit ergo David Ornan pro loco siclos auri iustissimi ponderis sescentos, et aedificavit ibi altare Domino, obtulitque holocausta et pacifica, et invocavit Dominum, et exaudivit eum in igne de caelo super altare holocausti. Praecepitque Dominus angelo, et convertit gladium suum in vaginam. Protinus ergo David videns quod exaudisset eum Dominus in area Ornan Iebusei, immolavit ibi victimas. Tabernaculum autem Domini quod fecerat Moyses in deserto et altare holocaustorum ea tempestate erat in excelso Gabaon; et non praevaluit David ire ad altare ut ibi obsecraret Deum. Nimio enim fuerat timore perterritus, videns gladium angeli Domini.

XXII

Dixitque David: Haec est domus Dei, et hoc altare in holocaustum Israhel. Et praecepit ut congregarentur omnes proselyti de terra Israhel, et constituit ex eis latomos ad caedendos lapides et poliendos, ut aedificaretur domus Dei. Ferrum quoque plurimum ad clavos ianuarum et ad commissuras atque iuncturas praeparavit David, et aeris pondus innumerabile; ligna quoque cedrina non poterant aestimari, quae Sidonii et Tyrii deportaverant ad David. Et dixit David: Salomon filius meus puer parvulus est et delicatus, domus autem quam aedificari volo Domino talis esse debet ut in cunctis regionibus nominetur; praeparabo ergo ei necessaria. Et ob hanc causam ante mortem suam omnes praeparavit impensas. Vocavitque Salomonem filium suum et praecepit

ei ut edificaret domum domino deo israel. Dixitque david ad salomonem. Fili mi. voluntatis mee fuit ut edificarem domum nomini domini dei mei. Sed factus est sermo domini ad me dicens. Multum sanguinem effudisti. et plurima bella bellasti. Non poteris edificare domum nomini meo. tanto effuso sanguine coram me. Filius qui nascetur tibi. erit vir quietissimus. Faciam enim eum requiescere. ab omnibus inimicis suis per circuitum. et ob hanc causam pacificus vocabitur. et pacem et otium dabo in israel cunctis diebus eius. Ipse edificabit domum nomini meo. et ipse erit michi in filium. et ego ero ei in patrem. firmaboque solium regni eius super israel in eternum. Nunc ergo fili mi sit dominus tecum. et prosperare. et edifica domum domino deo tuo. sicut locutus est de te. Det quoque dominus tibi prudentiam et sensum. ut regere possis israel. et custodire legem domini dei tui. Tunc enim proficere poteris si custodieris mandata et iudicia. que precepit dominus moisi ut doceret israel. Confortare et viriliter age. Ne timeas neque paveas. Ecce ego in paupertatecula mea preparavi impensas domus domini. auri talenta. c. milia et argenti mille milia talentorum. Eris vero et ferri non est pondus. vincitur enim numerus magnitudine. Ligna et lapides paravi ad universa impendia. Hes quoque plurimos artifices. latomos et cementarios. artificesque lignorum. et omnium artium ad faciendum opus peritissimos in auro et argento. ere et ferro. cuius non est numerus. Surge igitur et fac. et erit dominus tecum. Precepit quoque david cunctis principibus israel ut adiuvarent salomonem filium suum. Cernitis inquiens quod dominus deus vester vobiscum sit. et dederit vobis requiem per circuitum. et tradiderit omnes inimicos vestros in manu vestra. et subiecta sit terra coram domino. et coram populo eius. Prebete igitur corda vestra et animas vestras. ut queratis dominum deum vestrum. et consurgite et edificate sanctuarium domino deo vestro. ut introducatur archa federis domini et vasa domino consecrata in domum que edificatur nomini domini.

CXXIII

Igitur david senex et plenus dierum regem constituit filium suum salomonem super israel. Et congregavit omnes principes israel et sacerdotes et levitas. Numeratique sunt levite a xxx. annis et supra. et inventa sunt xxxviii. milia virorum. Ex his electi sunt et distributi in ministerium domus domini. xxiiii. milia. Prepositorum autem et iudicum. vi. milia. Porro iiii. milia ianitores. et totidem psaltes canentes domino in organis que fecerat ad canendum. Et distribuit eos david per vices filiorum levi. Gerson videlicet et caath et merari. Filii gerson. leedan. et semei. Filii leedan principes iehiel. et zetham. et iohel. tres. Filii semei. salomith. et oziel. et aram tres. Isti principes familiarum leedan. Porro filii semei. leeth. et ziza. et iaus. et baria. Isti filii semei. iiii. Erat autem leeth prior. ziza secundus. Porro iaus et baria non habuerunt plurimos filios. et idcirco in una familia unaque domo computati sunt. Filii caath. amram. aaron. hebron. et oziel. iiii. Filii amram. aaron. et moises. Sepa-tusque est aaron ut ministraret in sancta sanctorum. ipse et filii eius in sempiternum. et adoleret incensum domino. secundum ritum suum. ac benediceret nomini eius in perpetuum. Moisi quoque hominis dei filii annumerati sunt in tribu levi. Filii moisi gerson. et eliezer. Filii gerson. subuel primus. Fuerunt autem filii eliezer. roobia primus. et non erant eliezer filii alii. Porro filii roobia multiplicati sunt nimis. Filii ysaar. salumith primus. Filii hebron. ieriau primus. amarias secundus. iaziel tertius. iecmaan quartus. Filii oziel. micha primus. iesia secundus. Filii merari. mooli et musi. Filii mooli. eleazar et cis. Mortuus est autem eleazar et non habuit filios sed filias. acceperuntque eas filii cis fratres eorum. Filii musi. mooli. et eder. et ierimuth. tres. Hii filii levi in cognationibus et familiis suis principes per vices. et numerum capitum singulorum qui faciebant opera ministerii domus domini. a xx. annis et supra. Dixit enim david. requiem dedit dominus deus israel populo suo et habitationem in ierusalem usque in eternum. Nec erit officii levitarum. ut ultra portent tabernaculum et omnia vasa eius ad ministrandum. Iuxta precepta quoque david novissima supputabitur numerus filiorum levi. a xx. annis et supra. Et erunt sub manu filiorum aaron. in cultum domus domini. in vestibulis et in exedris. et in loco purificationis et in sanctuario. et in universis operibus ministerii templi domini. Sacerdotes autem super panes propositionis. et ad simile sacrificium. et ad lagana et azima. et ad sartaginem et ad torrendum et ad ferventem similam. et super omne pondus atque mensuram. Levite vero ut stent mane ad confitendum et canendum domino. similiter ad vesperam tam in oblatione holocaustorum domus domini. quam in sabbatis et kalendis et sollempnitatibus reliquis iuxta numerum et cerimonias uniuscuiusque rei iugiter coram domino. et custodiant observationes tabernaculi federis et ritum sanctuarii. et observationem filiorum aaron fratrum suorum ut ministrent in domo domini.

CXXIIII

Porro filiis aaron hee partitiones erunt. Filii aaron nadab. et abiu. et eleazar. et ythamar. Mortui sunt autem nadab et abiu ante patrem suum. absque liberis. Sacerdotioque functi sunt eleazar et ythamar. Et divisit eos david. et sadoch de filiis eleazar. et ahimelech de filiis ythamar. secundum vices suas et ministerium. Inventique sunt multo plures filii eleazar in principibus viris quam filii ythamar. Divisit autem eis. hoc est filiis eleazar principes per familias. xvi. et filiis ythamar per familias et domos suas. viii. Porro divisit utrasque inter se familias sortibus. Erant enim principes sanctuarii et principes domus de filiis eleazar quam de filiis ythamar. Descripsitque eos semeias filius nathanael scriba levites coram rege et principibus et sadoch sacerdote et ahimelech filio abiathar. principibus quoque familiarum sacerdotalium et leviticarum. unam domum que ceteris preerat eleazar. et alteram domum que sub se habebat ceteros ythamar. Exivit autem sors prima ioiarib. secunda iedeie. tertia harim. quarta seorim. v. melchia. vi. maiman. vii. accos. viii. abia. ix. iesue. x. sechenia. xi. elia

sib. xii. iacim. xiii. oppha. xiiii. isbaal. xv. belga. xvi. emmer. xvii. ezir. xviii. hafses. xix. phetheia. xx. iecezer. xxi. iachim. xxii. gamul. xxiii. dalaiau. xxiiii. maziau. Hee vices eorum secundum ministeria sua, ut ingrediantur domum dei et iuxta ritum suum sub manu aaron patris eorum, sicut preceperat dominus deus israel. Porro filiorum levi qui reliqui fuerant de filiis amram erat subahel princeps, et filius subahel iedea. De filiis quoque roobie princeps iesias. Isaari vero filius salemoth, filius quoque salemoth iaath. Filius quoque eius primus ieriau, amarias secundus, iaziel tertius, iecmaam quartus. Filius oziel micha, filius micha samir. Frater micha iesia, filius iesie zacharias. Filii merari mooli et musi. Filius oziau benon. Filii quoque merari oziau et soem et zachur et hebri. Porro mooli filius eleazar qui non habebat liberos. Filius vero cis ieramel. Filii musi mooli, eder et ierimuth. Isti filii levi secundum domos familiarum suarum. Miseruntque et ipsi sortes contra fratres suos filios aaron coram david rege et sadoc et abimelech et principibus familiarum sacerdotalium et leviticarum, tam maiores quam minores. Omnes sors equaliter dividebat.

XXV

Igitur david et magistratus exercitus segregaverunt in ministerium filios asaph et heman et idithum, qui propheterent in citharis et psalteriis et cymbalis secundum numerum suum, dedicato sibi officio servientes. De filiis asaph: zachur et ioseph et nathania et asarela, filii asaph, sub manu asaph prophetantis iuxta regem. Porro idithum filii idithum: godolias, sori, iesaias et asabias et mathathias, sex, sub manu patris sui idithum, qui in cithara prophetabat super confitentes et laudantes dominum. Heman quoque filii heman: bocciau, mathania, oziel, subuel et ierimoth, anania, anani, eliatha, geddelthi et romemthiezer et iesbacassa, mellothi, othir, mazioth. Omnes isti filii heman videntis regis in sermonibus dei, ut exaltaret cornu. Deditque deus heman filios xiiii et filias tres. Universi sub manu patris sui ad cantandum in templo domini distributi erant, in cimbalis et psalteriis et citharis, in ministeria domus domini iuxta regem asaph et idithum et heman. Fuit autem numerus eorum cum fratribus suis qui erudiebant canticum domini, cuncti doctores, cc. lxxxviii. Miseruntque sortes per vices, tam maior quam minor, doctus pariter et indoctus. Egressaque est sors prima ioseph, qui erat de asaph. Secunda godolie, ipsi et filiis eius et fratribus eius xii. Tertia zachur, filiis et fratribus eius xii. Quarta isari, filiis et fratribus eius xii. Quinta nathanie, filiis et fratribus eius xii. Sexta bocciau, filiis et fratribus eius xii. Septima isreela, filiis et fratribus eius xii. Octava ysaie, filiis et fratribus eius xii. Nona mathanie, filiis et fratribus eius xii. Decima semeie, filiis et fratribus eius xii. Undecima azareel, filiis et fratribus eius xii. Duodecima asabie, filiis et fratribus eius xii. Tertia decima subuel, filiis et fratribus eius xii. Quarta decima mathathie, filiis et fratribus eius xii. Quinta decima ierimoth, filiis et fratribus eius xii. Sexta decima ananie, filiis et fratribus eius xii. Septima decima iesbacasse, filiis et fratribus eius xii. Octava decima anani, filiis et fratribus eius xii. Nona decima mellothi, filiis et fratribus eius xii. Vicesima eliatha, filiis et fratribus eius xii. Vicesima prima othir, filiis et fratribus eius xii. Vicesima secunda goddelthi, filiis et fratribus eius xii. Vicesima tertia mazioth, filiis et fratribus eius xii. Vicesima quarta romemthiezer, filiis et fratribus eius xii.

XXVI

Divisiones autem ianitorum. De chorittis meselemia filius core de filiis asaph. Filii meselemie: zacharias primogenitus, iadiel secundus, zabadias tertius, iathanael quartus, elam quintus, iohanan sextus, elioenai septimus. Filii autem obededom: semeias primogenitus, iozabad secundus, ioaha tertius, sachar quartus, nathanael quintus, amiel sextus, ysachar septimus, phollathi octavus, quia benedixit illi dominus. Semeie autem filio eius nati sunt filii prefecti familiarum suarum; erant enim viri fortissimi. Filii ergo semeie: othni et raphael et obed, elzabad et fratres eius viri fortissimi, heliu quoque et samachias. Omnes hii de filiis obededom, ipsi et filii et fratres eorum fortissimi ad ministrandum, lxii de obededom. Porro meselemie filii et fratres robustissimi xviii. De osa autem, id est de filiis merari, semri princeps; non enim habuerat primogenitum, et idcirco posuerat eum pater eius in principem. Helcias secundus, tabelias tertius, zacharias quartus. Omnes hii filii et fratres osa xiii. Hii divisi sunt ianitores, ut semper principes custodiarum sicut et fratres eorum ministrarent in domo domini. Misse sunt ergo sortes ex equo et parvis et magnis per familias suas in unamquamque portarum. Cecidit igitur sors orientalis semeie. Porro zacharie filio eius, viro prudentissimo et erudito, sortito plaga septentrionalis obtigit. Obededom vero et filiis eius ad austrum, in qua parte domus erat seniorum concilium. Sephim et osa ad occidentem, iuxta portam que ducit ad viam ascensionis, custodiam contra custodiam. Ad orientem vero levite vi, et ad aquilonem iiii per diem, atque ad meridiem similiter in die quatuor, et ubi erat concilium bini et bini. In cellulis quoque ianitorum ad occidentem quatuor in via, binique per cellulas. Hee sunt divisiones filiorum core et merari. Porro levite fratres eorum erant super thesauros domus domini et vasa sanctorum. Filii ledan, filii gersonni. De ledan principes familiarum ledan et gersonni iehieli. Filii iehieli zethan et iohel fratres eius super thesauros domus domini, amramitis et isaaritis et hebronitis et ozielitis. Subuel autem filius gersom filii mosi prepositus thesauris. Fratres quoque eius eliezer, cuius filius raabia, et huius filius iesaias, et huius filius ioram, huius quoque filius zechri, sed et huius filius selemith. Ipse selemith et fratres eius super thesauros sanctorum que sanctificavit rex david et principes familiarum et tribuni et centuriones et duces exercitus, de bellis et manubiis preliorum que consecraverant ad instaurationem et

supellectilem templi domini. Hec autem universa sanctificavit samuel videns. et saul filius cis. et abner filius ner. et ioab filius sarvie. Omnes qui sanctificaverant ea per manum salemith. et fratrum eius. Isaaritis vero preerat chonenias et filii eius ad opera forinsecus. super israhel ad docendum et adiudicandum eos. De hebronitis autem asabias et fratres eius viri fortissimi. mille septingenti. preerant israheli trans iordanem contra occidentem. in cunctis operibus domini. et in ministerium regis. Hebronitarum autem princeps fuit ierias. secundum familias et cognationes eorum. Quadragesimo anno regni david recensiti sunt et inventi viri fortissimi in iazer galaad. fratresque eius robustioris etatis. duo milia septingenti principes familiarum. Preposuit autem eos david rex rubenitis. et gadditis. et dimidie tribui manasse in omne ministerium dei et regis.

XXVII

Filii autem israhel secundum numerum suum principes familiarum tribuni et centuriones. et prefecti qui ministrabant regi iuxta turmas suas ingredientes et egredientes per singulos menses in anno. xxiiii. milibus singuli preerant. Prime turme in primo mense. Iesboam preerat filius zabdiel. et sub eo. xxiiii. milia. De filiis phares. princeps cunctorum principum in exercitu mense primo. Secundi mensis habebat turmam dudie ahohites. et post se alter macelloth nomine. qui regebat partem exercitus. xxiiii. milium. Dux quoque turme tertie in mense tertio. erat banaias filius ioiade sacerdotis. et in divisione sua xxiiii. milia. Ipse est banaias fortissimus inter. xxx. et super. xxx. Erat autem turme ipsius amizabath filius eius. Quartus mense quarto. asahel frater ioab. et zabadias filius eius post eum. et in turma sua. xxiiii. milia. Sextus in sexto mense. hiram filius acces thecuites. et in turma eius. xxiiii. milia. Septimus mense septimo. helles phallonites. de filiis ephraim. et in turma eius. xxiiii. milia. Octavus mense octavo. sobochai asothites de stirpe zarai. et in turma eius. xxiiii. milia. Nonus mense nono abiezer anathotites. de stirpe iemini. et in turma eius. xxiiii. milia. Decimus mense decimo marai et ipse netophathites. de stirpe zarai. et in turma eius. xxiiii. milia. Undecimus mense undecimo banaias pharathonites. de filiis ephraim. in turma eius. xxiiii. milia. Duodecimus mense. xii. holdaia netophatites. de stirpe gothoniel. et in turma eius. xxiiii. milia. Porro tribubus preerant israhel. rubenitis dux eliezer filius zechri. Simeonitis dux saphatias filius maacha. Levitis asabias filius chamuel. Aaronitis sadoch. Iuda elihu frater david. Isacharitis. amri filius michael. Zabulonitis. iesmaias filius abdie. Neptalitis. ierimoth filius ozihel. Filiis ephraim. osee filius ozazin. Dimidie tribui manasse. iohel filius phadaie. Et dimidie tribui manasse. iohel filius phadaie filius zacharie. Beniamin autem iasihel filius abner. Dan vero ezrihel filius ieroam. Hii principes filiorum israhel. Noluit autem david numerare eos a xx. annis inferius. quia dixerat dominus ut multiplicaret israhel quasi stellas celi. Ioab filius sarvie ceperat numerare. nec complevit quia super hoc ira irruerat super israhel. et idcirco numerus eorum qui fuerant recensiti non est relatus in fastos regis david. Super thesauros autem regis. fuit azmoth filius adihel. His autem thesauris qui erant in urbibus et in vicis. et in turribus. presidebat ionathan filius ozie. Operi autem rustico et agricolis qui exercebant terram. preerat ezri filius chelub. Vinearumque cultoribus. semeias ramathites. Iam super olivieta et ficeta que erant in campestribus balanan gaderites. Super apothecas autem olei. ioas. Porro armentis que pascebantur in sarona. prepositus fuit setrai saronites. et super boves in vallibus saphat. filius adli. Super camelos vero ubil ysmahelites. et super asinos. iadias meronathites. Super oves quoque iaziz. agareneus. Omnes hii principes substantie david regis. Ionathan autem patruus david consiliarius. vir potens et prudens et litteratus. Ipse et iahihel filius achamoni erant cum filiis regis. Achitophel etiam consiliarius regis. et chusi arachites amicus regis. Post achitophel. fuit ioiada filius banaie. et abiathar. princeps autem exercitus regis erat ioab.

XXVIII

Convocavit igitur david omnes principes israhel duces tribuum. et prepositos turmarum qui ministrabant regi. Tribunos quoque et centuriones. et qui preerant substantie et possessionibus regis filiosque suos cum eunuchis et potentes et robustissimos quosque in exercitu ierusalem. Cumque surrexisset rex et stetisset. ait. Audite me fratres mei et populus meus. Cogitavi ut edificarem domum in qua requiesceret archa federis domini. et scabellum dei nostri. Ad edificandum omnia preparavi. Deus autem dixit michi. Non edificabis domum nomini meo. eo quod sis bellator vir et sanguinem fuderis. Sed elegit dominus deus israhel me de universa domo patris mei. ut essem rex super israhel in sempiternum. De iuda enim elegit principes. Porro de domo iuda. domum patris mei. et de filiis patris mei placuit ei ut me eligeret regem super cunctum israhel. Sed et de filiis meis filios enim multos dedit michi dominus. Elegit salomonem filium meum ut sederet in throno regni domini super israhel. Dixitque michi. Salomon filius tuus edificabit domum meam et atria mea. Ipsum enim elegi michi in filium. et ego ero ei in patrem. et firmabo regnum eius usque in eternum. si perseveraverit facere precepta mea et iudicia sicut et hodie. Nunc igitur coram universo cetu israhel audiente deo nostro custodite et perquirite cuncta mandata domini dei nostri. ut possideatis terram bonam. et relinquatis eam filiis vestris post vos usque in sempiternum. Tu autem salomon fili mi scito deum patris tui. et servi ei corde perfecto et animo voluntario. Omnia enim corda scrutatur dominus. et universas mentium cogitationes intelligit. Si quesieris eum invenies. Si autem dereliqueris eum proiciet te in eternum. Nunc ergo quia elegit te dominus ut edificares domum sanctuarii. confortare et perfice. Dedit autem david salomoni filio suo. descriptionem porticus et templi et cellariorum et cenaculi. et cubiculorum in adytis. et domus propitiationis. Necnon et omnium que cogitaverat at

riorum. et thesaurorum per circuitum in thesauros domus domini. et in thesauros sanctorum. divisionumque sacerdotum et levitarum in omnia opera domus domini. et in universa vasa ministerii domus domini. Aurum in pondere per singula vasa ministerii. Argenti quoque pondus pro vasorum et operum diversitate. Sed et candelabra aurea et ad lucernas eorum aurum pro mensura uniuscuiusque candelabri et lucernarum. Similiter et in candelabris argenteis et in lucernis eorum pro diversitate mensure pondus argenti tradidit. Aurum quoque dedit in mensas propositionis pro diversitate mensarum. Similiter et argentum in alias mensas argenteas. Ad fuscinulas quoque et phialas et turibula ex auro purissimo et leunculos aureos pro qualitate mensure pondus distribuit in leunculum et leunculum. Similiterque in leunculos argenteos diversum argenti pondus separavit. Altari autem in quo adoletur incensum aurum purissimum dedit ut ex ipso fieret similitudo quadrige cherubin extendentium alas et velantium archam federis domini. Omnia inquit venerunt scripta manu domini ad me ut intelligerem universa opera exemplaris. Dixit quoque david salomoni filio suo. Viriliter age et confortare et fac. ne timeas et ne paveas. dominus enim deus meus tecum erit et non dimittet te. nec derelinquet te. donec perficias omne opus ministerii domus domini. Ecce divisiones sacerdotum et levitarum. in omne opus ministerii domus domini. Assistent tibi et parati sunt et noverunt tam principes quam populus facere omnia precepta mea.

XXIX

Locutusque est rex david ad omnem ecclesiam. Salomonem filium meum unum elegit deus. adhuc puerum et tenellum. Opus namque grande est. neque enim homini preparatur habitatio sed deo. Ego autem totis viribus meis preparavi impensas domus dei mei. Aurum ad vasa aurea. et argentum in argentea. Es in enea. Ferrum in ferrea. Ligna ad lignea. Lapides onichinos. et quasi stibinos. et diversorum colorum. et omnem preciosum lapidem. et marmor parium vel abundantissime. Et super hec que obtuli in domum dei mei de peculio meo. aurum et argentum do in templum dei mei. exceptis his que paravi in edem sanctam. Tria milia talenta auri de auro ophir. et vii. milia talentorum argenti probatissimi ad deaurandos parietes templi. Et ubicumque opus est aurum de auro. et ubicumque opus est argentum de argento opera fiant per manus artificum. Et si quis sponte offert. impleat manum suam hodie. et offerat quod voluerit domino. Polliciti sunt itaque principes familiarum et proceres tribuum israel. tribuni quoque et centuriones. et principes possessionum regis. Dederuntque in opera domus domini auri talenta .v. milia. et solidos .x. milia. argenti talenta .x. milia. et eris talenta .xviii. milia. ferri quoque .c. milia talentorum. Et apud quemcumque inventi sunt lapides, dederunt in thesaurum domus domini per manum iehiel gersonitis. Letatusque est populus cum vota sponte promitterent. quia toto corde offerebant ea domino. Sed et david rex letatus est gaudio magno. et benedixit domino coram universa multitudine et ait. Benedictus es domine deus israel patris nostri. ab eterno in eternum. Tua est domine magnificentia et potestas et gloria atque victoria et tibi laus. Cuncta enim que in celo sunt et in terra tua sunt. Tuum enim domine regnum et tu es super omnes principes. Tue divitie et tua est gloria. Tu dominaris omnium. In manu tua virtus et potentia. In manu tua magnitudo et imperium omnium. Nunc igitur deus noster confitemur tibi. et laudamus nomen tuum inclitum. Quis ego et quis populus meus ut possimus tibi hec universa promittere. Tua sunt omnia. et que de manu tua accepimus. dedimus tibi. Peregrini enim sumus coram te et advene. sicut omnes patres nostri. Dies nostri quasi umbra super terram. et nulla est mora. Domine deus noster. omnis hec copia quam paravimus. ut edificaretur domus nomini sancto tuo. de manu tua est. et tua sunt omnia. Scio domine deus meus quod probes corda. et simplicitatem diligas. Unde et ego in simplicitate cordis mei letus obtuli universa hec. et populum tuum qui hic repertus est vidi cum ingenti gaudio tibi offerre donaria. Domine deus abraham. isaac et israel patrum nostrorum. custodi in eternum hanc voluntatem cordis eorum. et semper in venerationem tui mens ista permaneat. Salomoni quoque filio meo da cor perfectum. ut custodiat mandata tua. testimonia tua. et cerimonias tuas. et faciat universa. et edificet edem cuius impensas paravi. Precepit autem david universe ecclesie. Benedicite domino deo nostro. Et benedixit omnis ecclesia domino deo patrum suorum. et inclinaverunt se. et adoraverunt deum. deinde regem. Immolaveruntque victimas domino. et obtulerunt holocausta die sequenti. Tauros mille. arietes mille. agnos mille cum libaminibus suis. et universo ritu abundantissime in omnem israel. Et comederunt et biberunt coram domino in die illa. in gaudio et letitia. Et unxerunt secundo salomonem filium david. Unxerunt autem eum domino in principem. et sadoch in pontificem. Seditque salomon super solium domini in regem pro david patre suo. et cunctis placuit. et paruit illi omnis israel. Sed et universi principes et potentes et cuncti filii regis david. dederunt manum. et subiecti fuerunt salomoni regi. Magnificavit ergo dominus salomonem super omnem israel. Igitur david filius ysai regnavit super israel. Fuerunt xl. anni. In ebron regnavit .vii. annis. in ierusalem .xxxiii. tribus. Et mortuus est in senectute bona plenus dierum et divitiis et gloria. Et regnavit salomon filius eius pro eo. Gesta autem david regis priora et novissima. scripta sunt in libro samuel videntis. et in libro nathan prophete. atque in volumine gad videntis. universique regni eius et fortitudinis. et temporum que transierunt sub eo. sive in israel. sive in cunctis regnis terrarum.

Hic liber apud hebreos sub uno volumine continetur appellaturque ab eis dabreiamin. id est verba dierum. Apud nos autem pro prolixitate sui in duabus sectus est partibus. Hec autem istoria. ordinem generum et tipum continens. in qua scilicet in parva sarcina ser[illegible] scripturarum eruditio continetur. Nam que in istoria veteris testamenti in locis suis aut omnino

omissa sunt. aut fortasse in plene digesta in istis summatim ac breviter explicata sunt. Cuius quidem series et a tate legis sive regnorum addicta procedit. premens ad mortem ... quo regnorum tertius finitur.

# Confortatus

Confortatus est ergo salomon filius david in regno suo et dominus erat cum eo et magnificavit eum in excelsum. Praecepitque salomon universo israhel tribunis et centurionibus et ducibus et iudicibus omnis israhel et principibus familiarum. et abiit cum universa multitudine in excelsum gabaon. ubi erat tabernaculum foederis domini quod fecit moyses famulus domini in solitudine. Arcam autem dei adduxerat david de cariathiarim in locum quem paraverat ei et ubi fixerat illi tabernaculum id est in hierusalem. Altare quoque aeneum quod fabricatus fuerat beseleel filius uri filii hur ibi erat coram tabernaculo domini quod et requisivit salomon et omnis ecclesia. Ascenditque salomon ad altare aeneum coram tabernaculo foederis domini et obtulit in eo mille hostias. Ecce autem in ipsa nocte apparuit ei deus dicens. postula quod vis ut dem tibi. Dixitque salomon deo. Tu fecisti cum david patre meo misericordiam magnam et constituisti me regem pro eo. Nunc igitur domine deus impleatur sermo tuus quem pollicitus es david patri meo. Tu enim fecisti me regem super populum tuum multum qui tam innumerabilis est quam pulvis terrae. Da mihi sapientiam et intellegentiam ut ingrediar et egrediar coram populo tuo. Quis enim potest hunc populum tuum digne qui tam grandis est iudicare. Dixit autem deus ad salomonem. Quia hoc magis placuit cordi tuo et non postulasti divitias et substantiam et gloriam neque animas eorum qui te oderant. sed nec dies vitae plurimos. petisti autem sapientiam et scientiam ut iudicare possis populum meum super quem constitui te regem. Sapientia et scientia data sunt tibi. divitias autem et substantiam et gloriam dabo tibi. ita ut nullus in regibus nec ante te nec post te fuerit similis tui. Venit ergo salomon ab excelso gabaon in hierusalem coram tabernaculo foederis et regnavit super israhel. Congregavitque sibi currus et equites et facti sunt ei mille quadringenti currus et duodecim milia equitum et fecit eos esse in urbibus quadrigarum et cum rege in hierusalem. Praebuitque rex in hierusalem argentum et aurum quasi lapides et cedros quasi sycomoros quae nascuntur in campestribus prae multitudine magna. Adducebantur autem ei equi de aegypto et de coa negotiatoribus regis qui ibant et emebant pretio quadrigam equorum sescentis argenteis et equum centum quinquaginta. Similiter de universis regnis chetthorum et a regibus syriae emptio celebrabatur.

II

Decrevit autem salomon aedificare domum nomini domini et palatium sibi. et numeravit septuaginta milia virorum portantium umeris et octoginta milia qui caederent lapides in montibus praepositosque eorum tria milia sescentos. Misit quoque ad hiram regem tyri dicens. Sicut egisti cum david patre meo et misisti ei ligna cedrina ut aedificaret sibi domum in qua et habitavit. sic fac mecum ut aedificem domum nomini domini dei mei ut consecrem eam ad adolendum incensum coram illo et fumigandum aromata et ad propositionem panum sempiternam et holocaustomata mane et vespere sabbatis quoque et neomeniis et sollemnitatibus domini dei nostri in sempiternum quae mandata sunt israheli. Domus enim quam aedificare cupio magna est. magnus est enim dominus noster super omnes deos. Quis ergo poterit praevalere ut aedificet ei dignam domum. Si caelum et caeli caelorum capere eum non queunt. quantus ego sum ut possim ei aedificare domum. sed ad hoc tantum ut adoleatur incensum coram illo. Mitte igitur mihi virum eruditum qui noverit operari in auro et argento aere et ferro purpura coccino et hyacinthino et qui sciat sculpere caelaturas cum his artificibus quos mecum habeo in iudaea et hierusalem quos praeparavit david pater meus. Sed et ligna cedrina mitte mihi et arceuthina et pinea de libano. Scio enim quod servi tui noverint caedere ligna de libano. et erunt servi mei cum servis tuis ut parentur mihi ligna plurima. Domus enim quam cupio aedificare magna est nimis et inclita. Praeterea operariis qui caesuri sunt ligna servis tuis dabo in cibaria tritici choros viginti milia et hordei choros totidem. olei quoque sata viginti milia. vini metretas viginti milia. Dixit autem hiram rex tyri per litteras quas miserat salomoni. Quia dilexit dominus populum suum idcirco te regnare fecit super eum. Et addidit dicens. Benedictus dominus deus israhel qui fecit caelum et terram qui dedit david regi filium sapientem et eruditum et sensatum atque prudentem ut aedificaret domum domino et palatium sibi. Misi ergo tibi virum prudentem et scientissimum hiram patrem meum filium mulieris de tribu dan cuius pater fuit tyrius. qui novit operari in auro et argento aere et ferro et marmore et lignis in purpura quoque et hyacintho et bysso et coccino. et qui scit caelare omnem sculpturam et adinvenire prudenter quodcumque in opere necessarium est cum artificibus tuis et cum artificibus domini mei david patris tui. Triticum ergo et hordeum et oleum et vinum quae pollicitus es domine mi mitte servis tuis. Nos autem caedemus ligna de libano quot necessaria habueris et adplicabimus ea ratibus per mare in ioppe. Tuum autem erit transferre ea in hierusalem. Numeravit igitur salomon omnes viros proselytos qui erant in terra israhel post dinumerationem quam dinumeravit david pater eius et inventi sunt centum quinquaginta milia et tria milia et sescenti. Fecitque ex eis septuaginta milia qui umeris onera portarent et octoginta milia qui lapides in montibus caederent. tria milia autem et sescentos praepositos operum populi.

III

Et coepit salomon aedificare domum domini in hierusalem in monte moria. et ...

tratus fuerat David patri eius in loco quem paraverat David in area Ornan Iebusei. Coepit autem edificare mense secundo, anno quarto regni sui. Et hec sunt fundamenta que iecit Salomon ut edificaret domum Dei. longitudinis cubitos in mensura prima lx. latitudinis cubitos xx. porticum vero ante frontem que extendebatur in longum iuxta mensuram latitudinis domus cubitorum xx. porro altitudo c.xx. cubitorum erat. et deauravit eam intrinsecus auro mundissimo. Domum quoque maiorem texit tabulis abiegnis. et laminas auri obrizi affixit per totum. sculpsitque in ea palmas. et quasi catenulas se invicem complectentes. Stravit quoque pavimentum templi preciosissimo marmore decore multo. Porro aurum erat probatissimum. de cuius laminis texit domum. et trabes eius. et postes et parietes. et hostia. et celavit cherubin in parietibus. Fecit quoque domum sancti sanctorum longitudine iuxta latitudinem domus cubitorum xx. et latitudine similiter xx. cubitorum. et laminis aureis texit eam. quasi talentis dc. Sed et clavos fecit aureos ita ut singuli clavi siclos quinquagenos appenderent. Cenacula quoque texit auro. Fecit etiam in domo sancti sanctorum cherubin duos opere statuario. et texit eos auro. Ale cherubin xx. cubitis extendebantur. ita ut una ala haberet cubitos v. et tangeret parietem domus. et altera v. cubitos habens. alam tangeret alterius cherub. Similiter cherub alterius ala v. habebat cubitos. et tangebat parietem. et altera eius ala v. cubitorum. alam cherub alterius contingebat. Igitur ale utriusque cherubin expanse erant. et extendebantur per cubitos xx. ipsi autem stabant erectis pedibus. et facies eorum erant verse ad exteriorem domum. Fecit quoque velum ex iacintho. purpura. cocco. et bysso. et intexuit ei cherubin. Ante fores etiam templi duas columnas. que xxx.v. cubitos habebant altitudinis. Porro capita earum v. cubitorum. Nec non et quasi catenulas in oraculo. et superposuit eas capitibus columnarum. malogranata etiam c. que catenulis interposuit. Ipsas quoque columnas posuit in vestibulo templi. unam a dextris. et alteram a sinistris. eam que a dextris erat. vocavit Iachin. id est firmitas. et que ad levam. vocavit Booz. id est in robore.

## IIII

Fecit quoque altare eneum xx. cubitorum longitudinis. et xx. cubitorum latitudinis. et x. cubitorum altitudinis. Mare etiam fusile x. cubitorum a labio usque ad labium. rotundum per circuitum. v. cubitos habebat altitudinis. et funiculus xxx. cubitorum ambiebat gyrum eius. Similitudo quoque boum erat subter illud. et x. cubitis quedam extrinsecus celatura quasi duobus versibus alvum maris circuibat. Boves autem erant fusiles. et ipsum mare super xii. boves impositum erat. quorum tres respiciebant ad aquilonem. et alii tres ad occidentem. porro tres alii meridiem. et tres qui reliqui erant orientem. habentes mare superpositum. posteriora autem boum erant intrinsecus sub mari. Porro vastitas eius habebat mensuram palmi. et labium illius erat quasi labium calicis vel repandi lilii. capiebatque tria milia metretas. Fecit quoque concas x. et posuit v. a dextris. et v. a sinistris. ut lavarent in eis omnia que in holocaustum oblaturi erant. porro in mari sacerdotes lavabantur. Fecit autem et candelabra aurea x. secundum speciem qua iussa erant fieri. et posuit ea in templo. v. a dextris. et v. a sinistris. Nec non et mensas x. et posuit eas in templo. v. a dextris. et v. a sinistris. Fialas quoque aureas c. Fecit etiam atrium sacerdotum. et basilicam grandem. et hostia in basilica. que texit ere. Porro mare posuit in latere dextro. contra orientem ad meridiem. Fecit autem Hiram lebetes. et creagras. et fialas. et complevit omne opus regis in domo Dei. hoc est columnas duas. et epistilia. et capita. et quasi quedam retiacula que capita tegerent super epistilia. Malogranata quoque cccc. et retiacula duo. ita ut bini ordines malogranatorum singulis retiaculis iungerentur. que protegerent epistilia et capita columnarum. Bases etiam fecit et concas. quas superposuit basibus. Mare unum. boves quoque xii. sub mari. et lebetes. et creagras. et fialas. Omnia vasa fecit Salomoni Hiram pater eius in domo Domini ex ere mundissimo. In regione Iordanis fudit ea rex in argillosa terra inter Sochot et Saredata. Erat autem multitudo vasorum innumerabilis. ita ut ignoraretur pondus eris. Fecitque Salomon omnia vasa domus Dei. et altare aureum. et mensas. et super eas panes propositionis. candelabra quoque cum lucernis suis ut lucerent ante oraculum iuxta ritum ex auro purissimo. et florentia quedam. et lucernas. et forcipes aureos. Omnia de auro mundissimo facta sunt. Timiamateria quoque. et turibula. et fialas. et mortariola. ex auro purissimo. et hostia templi celavit interiora. id est in sancta sanctorum. et hostia templi forinsecus aurea. Sicque completum est omne opus quod fecit Salomon in domo Domini. Intulit igitur Salomon omnia que voverat David pater suus. argentum et aurum et universa vasa posuit in thesauris domus Dei.

## V

Post que congregavit maiores natu Israhel. et cunctos principes tribuum. et capita familiarum de filiis Israhel in Ierusalem. ut adducerent archam federis Domini de civitate David que est Syon. Venerunt itaque ad regem omnes viri Israhel in die sollempni mensis septimi. Cumque venissent cuncti seniores Israhel. portaverunt Levite archam. et intulerunt eam. et omnem paraturam tabernaculi. Porro vasa sanctuarii que erant in tabernaculo. portaverunt sacerdotes cum Levitis. Rex autem Salomon. et universus cetus Israhel. et omnes qui fuerant congregati ante archam. immolabant arietes et boves absque ullo numero. Tanta enim erat multitudo victimarum. Et intulerunt sacerdotes archam federis Domini in locum suum. id est ad oraculum templi in sancta sanctorum. subter alas cherubin. ita ut cherubin expanderent alas suas super locum in quo posita erat archa. et ipsam archam tegerent cum vectibus suis. Vectium autem quibus portabatur archa. quia paululum longiores erant. capita parebant ante oraculum. si quis autem paululum fuisset extrinsecus. eos videre non poterat. Fuit itaque archa ibi usque in presentem diem. Nichilque erat in archa. nisi due tabule quas posuerat ibi Moyses in Oreb. quando legem dedit Dominus filiis Israhel egredientibus ex Egypto. Egressis autem sacerdotibus de sanctuario. omnes enim sacerdotes qui ibi potuerant inveniri sanctificati sunt. Nec adhuc

in illo tempore vices et ministeriorum ordo inter eos divisus erat. tam levite quam cantores id est et qui sub asaph erant et qui sub eman et sub ydithun. filii et fratres eorum. vestiti bissinis cimbalis et psalteriis et cytharis. omnes concrepabant stantes ad orientalem plagam altaris. et cum eis sacerdotes centum viginti canentes tubis. Igitur cunctis pariter et tubis et voce et cimbalis et organis. et diversi generis musicorum concinentibus et vocem in sublime tollentibus longe sonitus audiebatur. ita ut cum dominum laudare cepissent et dicere. Confitemini domino quoniam bonus. quoniam in eternum misericordia eius. impleretur domus dei nube. nec possent sacerdotes stare et ministrare propter caliginem. Compleverat enim gloria domini domum dei.

## C VI

Tunc salomon ait. Dominus pollicitus est ut habitaret in caligine. Ego autem edificavi domum nomini eius. ut habitaret ibi in perpetuum. Et convertit salomon faciem suam. et benedixit universe multitudini israel. Nam omnis turba stabat intenta. et ait. Benedictus dominus deus israel. qui quod locutus est david patri meo. opere complevit dicens. A die qua eduxi populum meum de terra egypti. non elegi civitatem de cunctis tribubus israel ut edificaretur in ea domus nomini meo. neque aliquem virum elegi qui esset dux in populo meo israel. sed elegi ierusalem ut sit nomen meum in ea. et elegi david. ut constituerem eum super populum meum israel. Cumque fuisset voluntatis david patris mei ut edificaret domum nomini domini dei israel. dixit dominus ad eum. Quia hec fuit voluntas tua ut edificares domum nomini meo. Complevit ergo dominus sermonem suum quem locutus fuerat. et ego surrexi pro david patre meo et sedi super thronum israel. sicut locutus est dominus. Et edificavi domum nomini domini dei israel. et posui in ea archam in qua est pactum domini quod pepigit cum filiis israel. Stetit ergo coram altari domini. ex adverso universe multitudinis israel. et extendit manus suas. Siquidem fecerat salomon basim eneam. et posuerat eam in medio basilice. habentem v. cubitos longitudinis. et v. latitudinis. et iii cubitos altitudinis. Stetitque super eam. et deinceps flexis genibus contra universam multitudinem israel. et palmis in celum levatis. ait. Domine deus israel non est similis tui deus in celo et in terra qui custodis pactum et misericordiam cum servis tuis. qui ambulant coram te in toto corde suo. qui prestitisti servo tuo david patri meo quecumque locutus fueras ei. et que ore promiseras opere complesti. sicut et presens tempus probat. Nunc ergo domine deus israel imple servo tuo patri meo david quecumque locutus es ei dicens. Non deficiet ex te vir coram me. qui sedeat super thronum israel. Ita tamen si custodierint filii tui vias meas. et ambulaverint in lege mea. sicut et tu ambulasti coram me. Et nunc domine deus israel firmetur sermo tuus quem locutus es servo tuo david. Ergo ne credibile est ut habitet deus cum hominibus super terram. Si celum et celi celorum non te capiunt. quanto magis domus ista quam edificavi. Sed ad hoc tantum facta est. ut respicias orationem servi tui. et obsecrationem eius domine deus meus. et audias preces quas fundit famulus tuus coram te. ut aperias oculos super domum istam diebus et noctibus. super locum in quo pollicitus es. ut invocaretur nomen tuum et exaudires orationem quam servus tuus orat in eo. Exaudi preces famuli tui et populi tui israel. Quicumque oraverit in loco isto exaudi de habitaculo tuo id est de celis et propiciare. Si peccaverit quispiam in proximum suum. et iurare contra eum paratus venerit. seque maledicto constrinxerit coram altari in domo ista. tu exaudies de celo. et facies iudicium servorum tuorum. ita ut reddas iniquo viam suam in caput proprium. et ulciscaris iustum. retribuens ei secundum iusticiam suam. Si superatus fuerit populus tuus israel ab inimicis. peccabunt enim tibi. et conversi egerint penitentiam. et obsecraverint nomen tuum. et fuerint deprecati in loco isto. tu exaudies de celo et propiciare peccato populi tui israel. et reduc eos in terram quam dedisti eis. et patribus eorum. Si clauso celo pluvia non fluxerit propter peccata populi tui. et deprecati te fuerint in loco isto. et confessi nomini tuo. et conversi a peccatis suis cum eos afflixeris. exaudi de celo domine. et dimitte peccata servis tuis et populi tui israel. et doce eos viam bonam per quam ingrediantur. et da pluviam terre. quam dedisti populo tuo ad possidendum. Fames si orta fuerit in terra et pestilentia et erugo. et aurugo. et locusta et bruchus. et hostes vastatis regionibus portas obsederint civitatis. omnisque plaga et infirmitas presserit. si quis de populo tuo israel fuerit deprecatus cognoscens plagam et infirmitatem suam. et expanderit manus suas in domo hac. tu exaudies de celo. de sublimi scilicet habitaculo tuo. et propiciare. et redde unicuique secundum vias suas quas nosti eum habere in corde suo. Tu enim solus nosti corda filiorum hominum ut timeant te et ambulent in viis tuis cunctis diebus quibus vivunt super faciem terre. quam dedisti patribus nostris. Externum quoque qui non est de populo tuo israel. si venerit de terra longinqua propter nomen tuum magnum. et propter manum tuam robustam. et brachium tuum extentum. et adoraverit in loco isto. tu exaudies de celo firmissimo habitaculo tuo. et facies cuncta pro quibus invocaverit te ille peregrinus. ut sciant omnes populi terre nomen tuum. et timeant te sicut populus tuus israel. et cognoscant quia nomen tuum invocatum sit super domum hanc quam edificavi nomini tuo. Si egressus fuerit populus tuus israel ad bellum contra adversarios suos per viam in qua miseris eos. adorabunt te contra viam in qua civitas hec est quam elegisti. et domus quam edificavi nomini tuo. ut exaudias de celo preces eorum. et obsecrationem. et ulciscaris. Si autem peccaverint tibi. neque enim est homo qui non peccet. et iratus fueris eis. et tradideris eos hostibus. et captivos duxerint eos in terram longinquam. vel certe que iuxta est. et conversi in corde suo in terra ad quam captivi ducti fuerant egerint penitentiam. et deprecati fuerint in terra captivitatis sue dicentes. Peccavimus. inique egimus. iniuste gessimus. et reversi fuerint ad te in toto corde suo. et in tota anima sua et in terra captivitatis sue ad quam ducti sunt. adoraverint te contra viam terre sue quam dedisti patribus eorum. et urbis quam elegisti. et domus quam edificavi nomini tuo. ut exaudias de celo. id est de stabili habitaculo tuo preces eorum.

ut facias iudicium et dimittas populo tuo quamvis peccatori. Tu es enim deus meus. aperiantur queso oculi tui et aures tue intente sint ad orationem que fit in loco isto. Nunc igitur consurge domine deus in requiem tuam, tu et archa fortitudinis tue. Sacerdotes tui domine deus induantur salutem et sancti tui letentur in bonis. Domine deus ne avertas faciem christi tui. Memento misericordiarum david servi tui.

VII

Cumque complesset salomon fundens preces, ignis descendit de celo et devoravit holocausta et victimas, et maiestas domini implevit domum. Nec poterant sacerdotes ingredi templum domini, eo quod implesset maiestas domini templum domini. Sed et omnes filii israel videbant descendentem ignem et gloriam domini super domum, et corruentes proni in terram super pavimentum stratum lapide adoraverunt et laudaverunt dominum quoniam bonus, quoniam in seculum misericordia eius. Rex autem et omnis populus immolabant victimas coram domino. Mactavit igitur rex salomon hostias boum .xx. ii. milia, arietum .c.xx. milia; et dedicavit domum dei rex et universus populus. Sacerdotes autem stabant in officiis suis et levite in organis carminum domini que fecit david rex ad laudandum dominum: quoniam in eternum misericordia eius, hymnos david canentes per manus suas. Porro sacerdotes canebant tubis ante eos, cunctusque israel stabat. Sanctificavit quoque salomon medium atrium ante templum domini. Obtulerat enim ibi holocausta et adipes pacificorum, quia altare eneum quod fecerat non poterat sustinere holocausta et sacrificia et adipes pacificorum. Fecit ergo salomon sollempnitatem in tempore illo .vii. diebus, et omnis israel cum eo, ecclesia magna valde ab introitu emath usque ad torrentem egypti. Fecitque die octavo collectam, eo quod dedicasset altare .vii. diebus et sollempnitatem celebrasset .vii. diebus. Igitur in die vicesimo tertio mensis .vii. dimisit populos ad tabernacula sua, letantes atque gaudentes super bono quod fecerat dominus david et salomoni et populo suo israel. Complevitque salomon domum domini et domum regis, et omnia que disposuerat in corde suo ut faceret in domo domini et in domo sua, et prosperatus est. Apparuit autem ei dominus nocte et ait: Audivi orationem tuam et elegi locum istum mihi in domum sacrificii. Si clausero celum et pluvia non fluxerit, et mandavero et precepero locuste ut devoret terram, et misero pestilentiam in populum meum; conversus autem populus meus super quos invocatum est nomen meum, deprecatus me fuerit et exquisierit faciem meam, et egerit penitentiam a viis suis pessimis, et ego exaudiam de celo et propitius ero peccatis eorum et sanabo terram eorum. Oculi quoque mei erunt aperti et aures mee erecte ad orationem eius qui in loco isto oraverit. Elegi enim et sanctificavi locum istum ut sit nomen meum ibi in sempiternum, et permaneant oculi mei et cor meum ibi cunctis diebus. Tu quoque si ambulaveris coram me sicut ambulavit david pater tuus, et feceris iuxta omnia que precepi tibi, et iustitias meas iudiciaque servaveris, suscitabo thronum regni tui sicut pollicitus sum david patri tuo dicens: Non auferetur de stirpe tua vir qui sit princeps in israel. Si autem aversi fueritis et dereliqueritis iustitias meas et mandata mea que proposui vobis, et abeuntes servieritis diis alienis et adoraveritis eos, evellam vos de terra mea quam dedi vobis, et domum hanc quam edificavi nomini meo proiciam a facie mea, et tradam eam in parabolam et in exemplum cunctis populis. Et domus ista erit in proverbium universis gentibus, et dicent stupentes: Quare fecit sic dominus terre huic et domui huic? Respondebuntque: Quia dereliquerunt dominum deum patrum suorum qui eduxit eos de terra egypti, et apprehenderunt deos alienos et adoraverunt eos et coluerunt; idcirco venerunt super eos universa hec mala.

VIII

Expletis autem .xx. annis postquam edificavit salomon domum domini et domum suam, civitates quas dederat yram salomoni edificavit, et habitare fecit ibi filios israel. Abiit quoque in emath suba et obtinuit eam. Et edificavit palmiram in deserto, et alias civitates munitissimas edificavit in emath. Extruxitque bethoron superiorem et bethoron inferiorem, civitates muratas habentes portas et vectes et seras. Balaath etiam et omnes urbes firmissimas que fuerunt salomonis, cunctasque urbes quadrigarum et urbes equitum. Omnia quecumque voluit salomon atque disposuit edificavit in ierusalem et in libano, et in universa terra potestatis sue. Omnem populum qui derelictus fuerat de etheis et amorreis et phereseis et eveis et iebuseis, qui non erant de stirpe israel, de filiis eorum et de posteris quos non interfecerant filii israel, subiugavit salomon in tributarios usque in diem hanc. Porro de filiis israel non posuit ut servirent operibus regis; ipsi enim erant viri bellatores et duces et principes quadrigarum et equitum eius. Omnes autem principes exercitus regis salomonis fuerunt .cc.l. qui erudiebant populum. Filiam vero pharaonis transtulit de civitate david in domum quam edificaverat ei. Dixit enim rex: Non habitabit uxor mea in domo david regis israel, eo quod sanctificata sit, quia ingressa est in eam archa domini. Tunc obtulit salomon holocausta domino super altare domini quod extruxerat ante porticum, ut per singulos dies offerretur in eo iuxta preceptum moysi in sabbatis et in kalendis et in festis diebus ter per annum, id est in sollempnitate azimorum et in sollempnitate ebdomadarum et in sollempnitate tabernaculorum. Et constituit iuxta dispositionem david patris sui officia sacerdotum in ministeriis suis, et levitas in ordine suo ut laudarent et ministrarent coram sacerdotibus iuxta ritum uniuscuiusque diei, et ianitores in divisionibus suis per portam et portam. Sic enim preceperat david homo dei. Nec pretergressi sunt de mandatis regis tam sacerdotes quam levite ex omnibus que preceperat, et in custodiis thesaurorum. Omnes impensas preparatas habuit salomon ex eo die quo fundavit domum domini usque in diem quo perfecit eam. Tunc abiit salomon in asiongaber et in ahilath ad oram maris rubri, que est in terra edom. Misit autem ei yram per manus servorum suorum naves et nautas gnaros maris, et abierunt cum servis salomonis in ophir; tuleruntque inde .cccc.l. talenta auri et attulerunt ad regem salomonem.

IX

Regina quoque saba cum audisset famam salomonis, venit ut temptaret eum in enigmatibus in ierusalem, cum magnis opibus et camelis qui portabant aromata et auri plurimum gemmasque preciosas. Cumque venisset ad salomonem, locuta est ei quecumque erant in corde suo. Et exposuit ei salomon omnia que proposuerat: nec quicquam fuit quod non perspicuum ei fecerit. Que postquam

uidit sapientiam scilicet salomonis. & domum quam edificauerat. necnon cibaria mense eius. & habitacula subditorum. & officia ministrorum eius. & uestimenta eorum. & uictimas quas immolabat in domo domini. non erat pre stupore ultra in ea spiritus. Dixitque ad regem. Verus sermo quem audieram in terra mea. de uirtutibus & sapientia tua. Non credebam narrantibus. donec ipsa uenissem & uidissem oculis meis. & probassem uix medietatem mihi sapientie tue fuisse narratam. Vicisti famam uirtutibus tuis. Beati uiri tui & beati serui tui. qui assistunt coram te omni tempore. & audiunt sapientiam tuam. Sit dominus deus tuus benedictus. qui uoluit te ordinare super thronum suum. regem domini dei tui. Quia diligit deus israel. & uult seruare eum in eternum. Iccirco posuit te super eum regem. ut facias iudicium atque iusticiam. Dedit autem regi. cxx. talenta auri. & aromata multa nimis. & gemmas preciosissimas. Non fuerunt aromata talia ut hec que dedit regina saba regi salomoni. Sed et serui yram cum seruis salomonis attulerunt aurum de ophir. & ligna thyina & gemmas preciosissimas. de quibus fecit rex de lignis scilicet thyinis gradus in domo domini. et in domo regis. Citharas quoque & psalteria cantoribus. Numquam uisa sunt in terra iuda ligna talia. Rex autem salomon dedit regine saba cuncta que uoluit & que postulauit multo plura quam attulerat ad eum. Que reuersa abiit in terram suam. cum seruis suis. Erat autem pondus auri quod afferebatur salomoni per singulos annos. dclxvi. milia talenta auri. excepta ea summa quam legati diuersarum gentium. & negociatores afferre consueuerant. & omnes reges arabie. & satrape terrarum qui portabant aurum et argentum salomoni. Fecit igitur rex salomon ducentas hastas aureas de summa sexcentorum aureorum qui in singulis hastis expendebantur. Trecenta quoque scuta aurea. ccc. aureorum quibus tegebantur scuta singula. Posuitque ea rex in armamentario quod erat consitum nemore. Fecit quoque rex solium eburneum grande. & uestiuit illud auro mundissimo. Sex quoque gradus quibus ascendebatur ad solium. & scabellum aureum. & brachiola duo altrinsecus. & duos leones stantes iuxta brachiola. Sed & alios .xii. leunculos stantes super gradus ex utraque parte. Non fuit tale solium in uniuersis regnis. Vasa quoque conuiuii regis erant aurea. & uasa domus saltus libani ex auro purissimo. Argentum enim in diebus illis pro nichilo reputabatur. Siquidem & naues regis ibant in tharsis cum seruis yram semel in tribus annis. & deferebant inde aurum & argentum & ebur. & simias & pauos. Magnificatus est igitur salomon super omnes reges terre. diuiciis & gloria. Omnesque reges terre desiderabant uidere faciem salomonis. ut audirent sapientiam quam dederat deus in corde eius. & deferebant ei munera. uasa argentea & aurea. & uestes et arma. aromata. equos. & mulos per singulos annos. Habuit quoque salomon .xl. milia equorum in stabulis. & curruum equitumque .xii. milia. & constituit eos in urbibus quadrigarum. & ubi erat rex in ierusalem. Exercuit etiam potestatem super cunctos reges. a flumine eufrate. usque ad terram philistinorum. & usque ad terminos egipti. Tantamque copiam prebuit argenti in ierusalem. quasi lapidum & cedrorum tantam multitudinem. uelut sicomorum que gignuntur in campestribus. Adducebantur autem equi de egypto. cunctisque regionibus. Reliqua uero operum salomonis priorum & nouissimorum scripta sunt in libris nathan prophete. & in libris ahie silonitis. in uisione quoque addo uidentis contra ieroboam filium nabath. Regnauit autem salomon in ierusalem super omnem israel .xl. annis. Dormiuitque cum patribus suis. & sepelierunt eum in ciuitate dauid. regnauitque roboam filius eius pro eo.

X

Profectus est autem roboam in sychem. Illuc enim cunctus israel conuenerat. ut constituerent eum regem. Quod cum audisset ieroboam filius nabath qui erat in egipto. fugerat quippe illuc ante salomonem statim reuersus est. Vocaueruntque eum & uenit cum uniuerso israel. & locuti sunt ad roboam dicentes. Pater tuus durissimo iugo nos pressit. Tu leuiora impera patre tuo. qui nobis grauem imposuit seruitutem. & paululum de onere subleua. ut seruiamus tibi. Qui ait. Post tres dies reuertimini ad me. Cumque abisset populus iniit consilium cum senibus qui steterant coram patre eius salomone dum adhuc uiueret dicens. Quod datis consilium ut respondeam populo. Qui dixerunt ei. Si placueris populo huic & leniueris eos uerbis clementibus. seruient tibi omni tempore. At ille reliquit consilium senum. & cum iuuenibus tractare cepit qui cum eo nutriti erant. & erant in comitatu illius. Et dixit ad eos. Quid uobis uidetur? uel respondere quid debeo populo huic qui dixit michi. Subleua iugum quod imposuit nobis pater tuus? At illi responderunt ut iuuenes. & nutriti cum eo in deliciis. atque dixerunt. Sic loqueris populo qui dixit tibi. Pater tuus aggrauauit iugum nostrum. tu subleua. & sic respondebis ei. Minimus digitus meus grossior est lumbis patris mei. Pater meus imposuit uobis iugum graue. & ego maius pondus apponam. Pater meus cecidit uos flagellis. ego uero cedam scorpionibus. Venit ergo ieroboam & uniuersus populus ad roboam die tercio. sicut preceperat eis. Respondit rex dura. relicto consilio seniorum. locutusque est iuxta iuuenum uoluntatem. Pater meus graue imposuit uobis iugum. quod ego grauius faciam. Pater meus cecidit uos flagellis. ego uero cedam scorpionibus. Et non acquieuit populi precibus. Erat enim uoluntatis dei ut compleretur sermo eius. quem locutus fuerat per manum ahie silonitis. ad ieroboam filium nabath. Populus autem uniuersus rege duriora dicente. sic locutus est ad eum. Non est nobis pars in dauid. neque hereditas in filio ysai. Reuertere in tabernacula tua israel. Tu autem pasce domum tuam dauid. Et abiit israel in tabernacula sua. Super filios autem israel qui habitabant in ciuitatibus iuda. regnauit roboam. Misitque rex roboam aduram qui preerat tributis. & lapidauerunt eum filii israel. & mortuus est. Porro rex roboam currum festinauit ascendere. & fugit in ierusalem. Recessitque israel a domo dauid. usque ad diem hanc. Factum est autem cum audisset omnis israel quod reuersus esset ieroboam. miserunt & uocauerunt eum congregato cetu. & constituerunt eum regem super omnem israel. Nec secutus est quisquam domum dauid preter tribum iuda solam.

XI

Venit autem roboam in ierusalem. & conuocauit uniuersam domum iuda & beniamin in .c.lxxx. milibus electorum bellantium. ut dimicaret contra

israel et converteret ad se regnum suum. Factus est sermo domini ad semeiam virum dei dicens: Loquere ad roboam filium salomonis regem iuda et ad universum israel qui est in iuda et beniamin. Hec dicit dominus: Non ascendetis neque pugnabitis contra fratres vestros. Revertatur unusquisque in domum suam, quia mea hoc gestum est voluntate. Qui cum audissent sermonem domini, reversi sunt et pervenerunt contra iheroboam. Habitavit autem roboam in ierusalem, et edificavit civitates muratas in iuda. Extruxitque bethleem et etham et thecue, bethsur quoque et socoth et odollam, necnon et geth et maresa et ziph, sed et aduram et lachis et azeca, saraa quoque et aialon et hebron, que erant in iuda et beniamin civitates munitissimas. Cumque clausisset eas muris, posuit in eis principes, ciborumque horrea, hoc est olei et vini. Sed et in singulis urbibus fecit armamentaria scutorum et hastarum, firmavitque eas summa diligentia, et imperavit super iudam et beniamin. Sacerdotes autem et levite qui erant in universo israel venerunt ad eum de cunctis sedibus suis, relinquentes suburbana et possessiones suas, et transeuntes ad iudam et ierusalem, eo quod abiecisset eos iheroboam et posteri eius ne sacerdotio domini fungerentur. Qui constituit sibi sacerdotes excelsorum et demoniorum vitulorumque quos fecerat. Sed et de cunctis tribubus israel quicumque dederant cor suum ut quererent dominum deum israel, venerunt ierusalem ad immolandum victimas suas coram domino deo patrum suorum. Et roboraverunt regnum iuda, et confortaverunt roboam filium salomonis per tres annos. Ambulaverunt enim in viis david et salomonis annis tantum tribus. Duxit autem roboam uxorem maalath filiam ierimuth filii david, abiail quoque filiam eliab filii isai. Que peperit ei filios iehus et somoriam et zoom. Post hanc quoque accepit maacham filiam absalon, que peperit ei abia et ethai et ziza et salomith. Amavit autem roboam maacham filiam absalon super omnes uxores suas et concubinas. Nam uxores decem et octo duxerat, concubinas autem sexaginta, et genuit viginti octo filios et sexaginta filias. Constituit vero in capite abiam filium maacha ducem super omnes fratres suos; ipsum enim regem facere cogitabat, quia sapientior fuit et potentior super omnes filios eius, et in cunctis finibus iuda et beniamin et in universis civitatibus muratis. Prebuitque eis escas plurimas et multas petivit uxores.

CXII

Cumque roboratum fuisset regnum roboam et confortatum, dereliquit legem domini et omnis israel cum eo. Anno autem quinto regni roboam ascendit sesac rex egypti in ierusalem, quia peccaverunt domino, cum mille ducentis curribus et sexaginta milibus equitum. Nec erat numerus vulgi quod venerat cum eo ex egypto, libies scilicet et trogodite et ethiopes. Cepitque civitates munitissimas in iuda, et venit usque in ierusalem. Semeias autem propheta ingressus est ad roboam et principes iuda qui congregati fuerant in ierusalem fugientes sesac, dixitque ad eos: Hec dicit dominus: Vos reliquistis me, et ego reliqui vos in manu sesac. Consternatique principes israel et rex dixerunt: Iustus est dominus. Cumque vidisset dominus quod humiliati essent, factus est sermo domini ad semeiam dicens: Quia humiliati sunt, non disperdam eos, daboque eis pauxillum auxilii, et non stillabit furor meus super ierusalem per manum sesac. Verumptamen servient ei, ut sciant distantiam servitutis mee et servitutis regni terrarum. Recessit itaque sesac rex egypti ab ierusalem, sublatis thesauris domus domini et domus regis. Omniaque secum tulit, et clipeos aureos quos fecerat salomon, pro quibus fecit rex eneos, et tradidit illos principibus scutariorum qui custodiebant vestibulum palatii. Cumque introiret rex domum domini, veniebant scutarii et tollebant eos, iterumque referebant eos ad armamentarium suum. Verumtamen quia humiliati sunt, aversa est ab eis ira domini, nec deleti sunt penitus; siquidem et in iuda inventa sunt opera bona. Confortatus est ergo roboam in ierusalem atque regnavit. Quadraginta autem et unius anni erat cum regnare cepisset, et decem et septem annis regnavit in ierusalem urbem quam elegit dominus ut confirmaret nomen suum ibi de cunctis tribubus israel. Nomenque matris eius naama amanitis. Fecitque malum, et non preparavit cor suum ut quereret dominum. Opera vero roboam prima et novissima scripta sunt in libris semeie prophete et addo videntis, et diligenter exposita. Pugnaveruntque adversum se roboam et iheroboam cunctis diebus. Et dormivit roboam cum patribus suis, sepultusque est in civitate david, et regnavit abias filius eius pro eo.

CXIII

Anno octavo decimo regis iheroboam regnavit abias super iudam. Tribus annis regnavit in ierusalem. Nomenque matris eius michaia filia urihel de gabaa. Et erat bellum inter abiam et iheroboam. Cumque inisset abias certamen et haberet bellicosissimos viros et electorum quadringenta milia, iheroboam instruxit econtra aciem octingenta milia virorum, qui et ipsi electi erant et ad bella fortissimi. Stetit igitur abias super montem someron qui erat in effraim, et ait: Audi iheroboam et omnis israel. Num ignoratis quod dominus deus israel dederit regnum david super israel in sempiternum. Et surrexit iheroboam filius nabath servus salomonis filii david, et rebellavit contra dominum suum. Congregatique sunt ad eum viri vanissimi filii belial, et prevaluerunt contra roboam filium salomonis. Porro roboam erat rudis et corde pavido, nec potuit resistere eis. Nunc ergo vos dicitis quod resistere possitis regno domini quod possidet per filios david, habetisque grandem populi multitudinem atque vitulos aureos quos fecit vobis iheroboam in deos. Et eiecistis sacerdotes domini filios aaron atque levitas, et fecistis vobis sacerdotes sicut omnes populi terrarum. Quicumque venerit et initiaverit manum suam in tauro et in arietibus septem, fit sacerdos eorum qui non sunt dii. Noster autem dominus deus est, quem non relinquimus, sacerdotesque ministrant domino de filiis aaron, et levite sunt in ordine suo. Holocausta quoque offerunt domino per singulos dies mane et vespere, et thimiama iuxta legis precepta conficiunt, et proponuntur panes in mensa mundissima, estque apud nos candelabrum aureum et lucerne eius ut accendantur semper ad vesperam. Nos quippe custodimus precepta domini dei nostri, quem vos reliquistis. Ergo in exercitu nostro dux deus est et sacerdotes eius qui clangunt tubis et resonant contra vos. Filii israel, nolite pugnare contra dominum deum patrum vestrorum, quia non vobis expedit. Illo hec loquente, iheroboam retro moliebatur insidias. Cumque ex adverso hostium staret, ignorantem iudam suo ambiebat exercitu. Respi

ciens: iuda: uidit instare bellum ex aduerso. et post tergum, et clamauit ad dominum. ac sacerdotes tubis canere ceperunt. Omnesque uiri iuda uociferati sunt. Et ecce illis uociferantibus, perterruit deus ieroboam et omnem israhel qui stabat ex aduerso abia et iuda. Fugeruntque filii israhel iudam et tradidit eos deus in manus eorum. Percussit ergo eos abia et populus eius plaga magna et corruerunt uulnerati ex israhel .l. milia uirorum fortium. Humiliatique sunt filii israhel in tempore illo, et uehementissime confortati filii iuda eo quod sperassent in domino deo patrum suorum. Persecutus est autem abia fugientem ieroboam et ciuitates cepit eius bethel et filias eius et iesana cum filiabus suis, ephron quoque et filias eius. Nec ualuit ultra resistere ieroboam in diebus abia, quem percussit dominus, et mortuus est. Igitur abia confortato imperio suo accepit uxores .xiiii. procreauitque .xxii. filios et .xvi. filias. Reliqua autem sermonum abia, uiarumque et operum eius scripta sunt diligentissime in libro addo prophete.

XIIII

Dormiuit autem abia cum patribus suis et sepelierunt eum in ciuitate dauid. Regnauitque asa filius eius pro eo, in cuius diebus quieuit terra .x. annis. Fecit autem asa quod bonum et placitum erat in conspectu dei sui, et subuertit altaria peregrini cultus, et excelsa, et confregit statuas, lucosque succidit. ac precepit iude ut quereret dominum deum patrum suorum, et faceret legem et uniuersa mandata. Et abstulit ex cunctis urbibus iuda aras et fana, et regnauit in pace. Edificauit quoque urbes munitas in iuda, quia quietus erat, et nulla temporibus eius bella surrexerant, pacem domino largiente. Dixit autem iude: Edificemus ciuitates istas et uallemus muris, et roboremus turribus, et portis, et seris, donec a malis quieta sunt omnia, eo quod quesierimus dominum deum patrum nostrorum, et dederit nobis pacem per gyrum. Edificauerunt igitur, et nullum in extruendo impedimentum fuit. Habuit autem asa in exercitu suo portantium scuta et hastas de iuda .ccc. milia, de beniamin uero scutariorum et sagittariorum .cc.lxxx. milia. Omnes isti uiri fortissimi. Egressus est autem contra eos zara ethiops cum exercitu suo decies centena milia et curribus .ccc. et uenit usque maresa. Porro asa perrexit obuiam ei, et instruxit aciem ad bellum in ualle sephata que est iuxta maresa. Et inuocauit dominum deum et ait. Domine non est apud te ulla distantia, utrum in paucis auxilieris an in pluribus. Adiuua nos domine deus noster. In te enim et in tuo nomine uenimus contra hanc multitudinem. Domine deus noster tu es, non preualeat contra te homo. Exterruit itaque dominus ethiopes coram asa et iuda. Fugeruntque ethiopes. Et persecutus est eos asa et populus qui cum eo erat usque gerare. Et ruerunt ethiopes usque ad internitionem, quia domino cedente contriti sunt, et exercitu illius preliante. Tulerunt ergo spolia multa, et percusserunt omnes ciuitates per circuitum gerare. Grandis quippe cunctos terror inuaserat. Et diripuerunt urbes, et multam predam asportauerunt. Sed et caulas ouium destruentes, tulerunt pecorum infinitam multitudinem, et camelorum, reuersique sunt in ierusalem.

Azarias autem filius obed facto in se spiritu dei egressus est in occursum asa et dixit ei. Audite me asa et omnis iuda et beniamin. Dominus uobiscum quia fuistis cum eo. Si quesieritis eum inuenietis, si autem dereliqueritis eum, derelinquet uos. Transibunt autem dies multi in israhel absque deo uero et absque sacerdote et absque doctore et absque lege. Cumque reuersi fuerint in angustia sua et clamauerint ad dominum deum israhel, et quesierint eum reperient eum. In tempore illo non erit pax egredienti et ingredienti, sed terrores undique in cunctis habitatoribus terrarum. Pugnabit enim gens contra gentem et ciuitas contra ciuitatem, quia dominus conturbabit eos in omni angustia. Vos ergo confortamini, et non dissoluantur manus uestre. Erit enim merces operi uestro. Quod cum audisset asa uerba et prophetiam azarie filii obed prophete, confortatus est, et abstulit idola de omni terra iuda et beniamin et ex urbibus quas ceperat montis ephraim, et dedicauit altare domini, quod erat ante porticum domus domini. Congregauitque uniuersum iudam et beniamin, et aduenas cum eis de ephraim et de manasse et de simeon. Plures enim confugerant ad eum ex israhel, uidentes quod dominus deus illius esset cum eo. Cumque uenissent in ierusalem mense tertio, anno .xv. regni asa, immolauerunt domino in die illa de manubiis et spoliis, que adduxerant boues .dcc. et arietes .vii. milia. Et intrauit ex more ad corroborandum fedus, ut quererent dominum deum patrum suorum in toto corde et in tota anima sua. Si quis autem inquit non quesierit dominum deum israhel moriatur a minimo usque ad maximum, a uiro usque ad mulierem. Iurauerunt domino uoce magna in iubilo et in clangore tube et in sonitu buccinarum, omnes qui erant in iuda cum execratione. In omni enim corde suo iurauerunt et in tota uoluntate quesierunt eum et inuenerunt. Prestititque eis dominus requiem per circuitum. Sed et maacha matrem asa regis ex augusto deposuit imperio eo quod fecisset in luco simulacrum priapi, quod omne contriuit et in frusta comminuens combussit in torrente cedron. Excelsa autem derelicta sunt in israhel. Attamen cor asa erat perfectum cunctis diebus eius. Et ea que uouerat pater suus et ipse intulit in domum domini, argentum et aurum uasorumque diuersam supellectilem. Bellum uero non fuit usque ad tricesimum quintum annum regni asa.

XV

Anno autem .xxxvi. regni eius, ascendit baasa rex israhel in iudam, et muro circumdabat rama, ut nullus tute posset egredi et ingredi de regno asa. Protulit autem asa argentum et aurum de thesauris domus domini et de thesauris regis, misitque ad benadad regem syrie qui habitabat in damasco dicens. Fedus inter me et te est. Pater quoque meus et pater tuus habuere concordiam. Quapropter misi tibi argentum et aurum, ut rupto federe quod habes cum baasa rege israhel, facias eum a me recedere. Quo comperto benadad misit principes exercituum suorum ad urbes israhel, qui percusserunt ahion et dan et abelmaim, et uniuersas urbes muratas neptalim. Quod cum audisset baasa, desiit edificare rama et intermisit opus suum. Porro asa rex assumpsit uniuersum iudam, et tulerunt lapides de rama et ligna que ad edificationem preparauerat baasa, edificauitque ex eis

Gabaa et Maspha. In tempore illo venit Ananias videns ad Asa regem Iuda et dixit ei: Quia habuisti fiduciam in rege Syrie et non in Domino Deo tuo, idcirco evasit Syrie regis exercitus de manu tua. Nonne Ethiopes et Libies multo plures erant quadrigis et equitibus et multitudine nimia? quos cum Domino credidisses, tradidit in manus tuas. Oculi enim Domini contemplantur universam terram et prebent fortitudinem his qui corde perfecto credunt in eum. Stulte igitur egisti, et propter hoc ex presenti tempore adversum te bella consurgent. Iratusque est Asa adversus videntem et iussit eum mitti in nervum; valde quippe super hoc fuerat indignatus, et interfecit de populo in tempore illo plurimos. Opera autem Asa prima et novissima scripta sunt in libro regum Iuda et Israel. Egrotavit etiam Asa anno .xxxix. regni sui dolore pedum vehementissimo, et nec in infirmitate quesivit Dominum, sed magis in medicorum arte confisus est. Dormivitque cum patribus suis, et mortuus est anno .xl. regni sui. Et sepelierunt eum in sepulchro suo quod foderat sibi in civitate David, posueruntque eum super lectum suum plenum aromatibus et unguentis meretriciis que erant pigmentariorum arte confecta, et combusserunt super eum ambitione nimia.

CXVI

Regnavit autem Iosaphat filius eius pro eo, et invaluit contra Israel. Constituitque militum numeros in cunctis urbibus Iuda que erant vallate muris. Presidiaque disposuit in terra Iuda et in civitatibus Effraim quas ceperat Asa pater eius. Et fuit Dominus cum Iosaphat, quia ambulavit in viis David patris sui primis, et non speravit in Baalim, sed in Domino Deo patris sui, et perrexit in preceptis illius, et non iuxta peccata Israel. Confirmavitque Dominus regnum in manu eius, et dedit omnis Iuda munera Iosaphat, factaque sunt ei infinite divitie et multa gloria. Cumque sumpsisset cor eius audaciam propter vias Domini, etiam excelsa et lucos de Iuda abstulit. Tertio autem anno regni sui misit de principibus suis Benail et Abdiam et Zachariam et Nathanael et Micheam, ut docerent in civitatibus Iuda, et cum eis Levitas Semeiam et Nathaniam et Zabadiam, Asael quoque et Semiramoth et Ionathan, Adoniam et Tobiam et Thobadoniam Levitas, et cum eis Elisama et Ioram sacerdotes. Docebantque populum in Iuda, habentes librum legis Domini, et circuibant cunctas urbes Iuda atque erudiebant populum. Itaque factus est pavor Domini super omnia regna terrarum que erant per girum Iuda, nec audebant bellare contra Iosaphat. Sed et Philistei Iosaphat munera deferebant et vectigal argenti. Arabes quoque adducebant pecora, arietum .vii. milia .dcc. et hircos totidem. Crevit ergo Iosaphat et magnificatus est usque in sublime, atque edificavit in Iuda domos ad instar turrium, urbesque muratas, et multa opera paravit in urbibus Iuda. Viri quoque bellatores et robusti erant in Ierusalem, quorum iste est numerus per domos atque familias singulorum. In Iuda principes exercitus, Ednas dux, et cum eo robustissimi .ccc. milia. Post hunc Iohanan princeps, et cum eo .cc.lxxx. milia. Post istum quoque Amasias filius Zechri consecratus Domino, et cum eo .cc. milia virorum fortium. Hunc sequebatur robustus ad prelia Eliada, et cum eo tenentium arcum et clipeum .cc. milia. Post istum etiam Iosabad, et cum eo .clxxx. milia expeditorum militum. Hi omnes erant ad manum regis, exceptis aliis quos posuerat in urbibus muratis in universo Iuda.

CXVII

Fuit ergo Iosaphat dives et inclitus multum, et affinitate coniunctus est Achab. Descenditque post annos ad eum in Samariam, ad cuius adventum mactavit Achab arietes et boves plurimos, ei et populo qui venerat cum eo, persuasitque illi ut ascenderet in Ramoth Galaad. Dixitque Achab rex Israel ad Iosaphat regem Iuda: Veni mecum in Ramoth Galaad. Cui ille respondit: Ut ego et tu, sic et populus tuus, sic et populus meus, tecumque erimus in bello. Dixitque Iosaphat ad regem Israel: Consule, obsecro, impresentiarum sermonem Domini. Congregavit igitur rex Israel prophetarum .cccc. viros, et dixit ad eos: In Ramoth Galaad ad bellandum ire debemus an quiescere? At illi: Ascendite, inquiunt, et tradet eum Deus in manu regis. Dixitque Iosaphat: Numquid non est hic propheta Domini, ut ab illo etiam requiramus? Et ait rex Israel ad Iosaphat: Est vir unus a quo possumus querere Domini voluntatem, sed ego odi eum, quia non prophetat michi bonum, sed malum omni tempore. Est autem Micheas filius Iebla. Dixitque ei Iosaphat: Ne loquaris, rex, hoc modo. Vocavit ergo rex Israel unum de eunuchis et dixit ei: Voca cito Micheam filium Iebla. Porro rex Israel et Iosaphat rex Iuda uterque sedebant in solio suo, vestiti cultu regio; sedebant autem in area iuxta portam Samarie, omnesque prophete vaticinabantur coram eis. Sedechias vero filius Chanana fecit sibi cornua ferrea et ait: Hec dicit Dominus: His ventilabis Syriam donec conteras eam. Omnesque prophete similiter prophetabant atque dicebant: Ascende in Ramoth Galaad et prosperaberis, et tradent eos Dominus in manu regis. Nuntius autem qui ierat ad vocandum Micheam ait illi: En universi prophete uno ore bona annuntiant regi; queso ergo te ut et sermo tuus ab eis non dissentiat, loquarisque prospera. Cui Micheas respondit: Vivit Dominus, quia quodcumque dixerit Deus meus, hoc loquar. Venit ergo ad regem. Cui rex ait: Michea, ire debemus in Ramoth Galaad ad bellandum an quiescere? Cui ille respondit: Ascendite. Cuncta enim prospera evenient, et tradentur hostes in manus vestras. Dixitque rex: Iterum atque iterum te adiuro ut non loquaris michi nisi quod verum est in nomine Domini. At ille ait: Vidi universum Israel dispersum in montibus sicut oves absque pastore. Et dixit Dominus: Non habent isti dominos; revertatur unusquisque ad domum suam in pace. Et ait rex Israel ad Iosaphat: Nonne dixi tibi quod non prophetaret iste michi quicquam boni, sed ea que mala sunt? At ille: Idcirco ait, audite verbum Domini. Vidi Dominum sedentem in solio suo, et omnem exercitum celi assistentem ei a dextris et a sinistris. Et dixit Dominus: Quis decipiet Achab regem Israel, ut ascendat et corruat in Ramoth Galaad? Cumque diceret unus hoc modo et alter alio, processit spiritus et stetit coram Domino et ait: Ego decipiam eum. Cui Dominus: In quo, inquit, decipies? At ille respondit: Egrediar et ero spiritus mendax in ore omnium prophetarum eius. Dixitque Dominus: Decip

res et pusillus (?) agere et fac ita. Nunc igitur ecce dedit dominus spiritum mendacii in ore omnium prophetarum tuorum, et dominus locutus est de te mala. Accessit autem Sedecias filius Chanaana et percussit Micheae maxillam, et ait: Per quam viam transivit spiritus domini a me ut loqueretur tibi? Et ait Micheas: Tu ipse videbis in die illo quando ingressus fueris cubiculum de cubiculo ut abscondaris. Precepit autem rex Israel dicens: Tollite Micheam et ducite eum ad Amon principem civitatis et ad Ioas filium Amalech, et dicetis: Haec dicit rex: Mittite hunc in carcerem et date ei panis modicum et aquae pauxillum, donec revertar in pace. Dixitque Micheas: Si reversus fueris in pace, non est locutus dominus in me. Et ait: Audite omnes populi. Igitur ascenderunt rex Israel et Iosaphat rex Iuda in Ramoth Galaad. Dixitque rex Israel ad Iosaphat: Mutabo habitum et sic ad pugnandum vadam; tu autem induere vestibus tuis. Mutatoque rex Israel habitu venit ad bellum. Rex autem Syriae praeceperat ducibus equitatus sui dicens: Non pugnetis contra minimum aut contra maximum, nisi contra solum regem Israel. Itaque cum vidissent principes equitatus Iosaphat, dixerunt: Rex Israel est iste. Et circumdederunt eum dimicantes. At ille clamavit ad dominum, et auxiliatus est ei, atque avertit eos ab illo. Cum enim vidissent duces equitatus quod non esset rex Israel, reliquerunt eum. Accidit autem ut unus e populo in incertum sagittam iaceret, et percuteret regem Israel inter cervicem et scapulas. At ille aurigae suo ait: Converte manum tuam et educ me de acie, quia vulneratus sum. Et finita est pugna in die illo. Porro rex Israel stabat in curru suo contra Syros usque ad vesperam, et mortuus est occidente sole.

XVIII

Reversus est autem Iosaphat rex Iuda in domum suam pacifice in Ierusalem. Cui occurrit Iehu filius Anani videns et ait ad eum: Impio praebes auxilium, et his qui oderunt dominum amicitia iungeris; et idcirco iram quidem domini merebaris, sed bona opera inventa sunt in te, eo quod abstuleris lucos de terra Iuda et praeparaveris cor tuum ut requireres dominum deum patrum tuorum. Habitavit ergo Iosaphat in Ierusalem, rursumque egressus est ad populum de Bersabee usque ad montem Ephraim, et revocavit eos ad dominum deum patrum suorum. Constituitque iudices terrae in cunctis civitatibus Iuda munitis per singula loca, et praecipiens iudicibus: Videte, ait, quid faciatis; non enim hominis exercetis iudicium sed domini, et quodcumque iudicaveritis in vos redundabit. Sit timor domini vobiscum, et cum diligentia cuncta facite; non est enim apud dominum deum nostrum iniquitas nec personarum acceptio nec cupido munerum. In Ierusalem quoque constituit Iosaphat levitas et sacerdotes et principes familiarum ex Israel, ut iudicium et causam domini iudicarent habitatoribus eius. Praecepitque eis dicens: Sic agetis in timore domini fideliter et corde perfecto. Omnem causam quae venerit ad vos fratrum vestrorum qui habitant in urbibus suis, inter cognationem et cognationem, ubicumque quaestio est de lege, de mandato, de caeremoniis, de iustificationibus, ostendite eis ut non peccent in dominum, et ne veniat ira super vos et super fratres vestros. Sic ergo agetis et non peccabitis. Amarias autem sacerdos et pontifex vester in his quae ad deum pertinent praesidebit. Porro Zabadias filius Ismael, qui est dux in domo Iuda, super ea opera erit quae ad regis officium pertinent. Habetisque magistros levitas coram vobis. Confortamini et agite diligenter, et erit dominus vobiscum in bonis.

XX

Post haec congregati sunt filii Moab et filii Ammon, et cum eis de Ammonitis, ad Iosaphat ut pugnarent contra eum. Veneruntque nuntii et indicaverunt Iosaphat dicentes: Venit contra te multitudo magna de his locis quae trans mare sunt et de Syria, et ecce consistunt in Asasonthamar, quae est Engaddi. Iosaphat autem timore perterritus totum se contulit ad rogandum dominum, et praedicavit ieiunium universo Iuda. Congregatusque est Iuda ad deprecandum dominum, sed et omnes de urbibus suis venerunt ad obsecrandum eum. Cumque stetisset Iosaphat in medio coetu Iuda et Ierusalem in domo domini ante atrium novum, ait: Domine deus patrum nostrorum, tu es deus in caelo et dominaris cunctis regnis gentium; in manu tua est fortitudo et potentia, nec quisquam potest tibi resistere. Nonne tu deus noster interfecisti omnes habitatores terrae huius coram populo tuo Israel, et dedisti eam semini Abraham amici tui in sempiternum? Habitaveruntque in ea et exstruxerunt in ea sanctuarium nomini tuo dicentes: Si irruerint super nos mala, gladius iudicii, pestilentia et fames, stabimus coram te in conspectu tuo, in quo invocatum est nomen tuum, et clamabimus ad te in tribulationibus nostris, et exaudies nos salvosque facies. Nunc igitur ecce filii Ammon et Moab et mons Seir, per quos non concessisti filiis Israel ut transirent quando egrediebantur de Aegypto, sed declinaverunt ab eis et non interfecerunt illos, e contrario agunt et nituntur eicere nos de possessione quam tradidisti nobis. Deus noster, ergo non iudicabis eos? In nobis quidem non est tanta fortitudo ut possimus huic multitudini resistere quae irruit super nos. Sed cum ignoremus quid agere debeamus, hoc solum habemus residui, ut oculos nostros dirigamus ad te. Omnis vero Iuda stabat coram domino cum parvulis et uxoribus et liberis suis. Erat autem Iaziel filius Zachariae filii Banaiae filii Ieiel filii Mathaniae levites de filiis Asaph, super quem factus est spiritus domini in medio turbae, et ait: Attendite omnis Iuda et qui habitatis in Ierusalem et tu rex Iosaphat: Haec dicit dominus vobis: Nolite timere nec paveatis hanc multitudinem; non est enim vestra pugna sed dei. Cras descendetis contra eos; ascensuri enim sunt per clivum nomine Sis, et invenietis illos in summitate torrentis qui est contra solitudinem Ieruhel. Non enim eritis vos qui dimicabitis, sed tantummodo confidenter state et videbitis auxilium domini super vos, o Iuda et Ierusalem. Nolite timere nec paveatis; cras egrediemini contra eos, et dominus erit vobiscum. Iosaphat ergo et Iuda et omnes habitatores Ierusalem ceciderunt proni in terram coram domino et adoraverunt eum. Porro levitae de filiis Caath et de filiis Core laudabant dominum deum Israel voce magna in excelsum. Cumque mane surrexissent, egressi sunt per desertum Thecue; profectisque eis stans Iosaphat in medio eorum dixit: Audite me viri Iuda et omnes habitatores Ierusalem: Credite in domino deo vestro et securi eritis; credite prophetis eius et cuncta evenient prospera. Deditque consilium

suum ipso statuit cantores domini ut laudarent eum in turmis suis. et antecederent exercitum ac voce consona dicerent. Confitemini domino quoniam in seculum misericordia eius. Cumque cepissent laudes canere, vertit dominus insidias eorum in semetipsos, filiorum scilicet Ammon et Moab et montis Seir, qui egressi fuerant ut pugnarent contra Iudam et percussi sunt. Nam filii Ammon et Moab consurrexerunt adversus habitatores montis Seir, ut interficerent et delerent eos. Cumque hoc opere perpetrassent, etiam in semetipsos versi mutuis concidere vulneribus. Porro Iudas cum venisset ad speculam que respicit solitudinem, vidit procul omnem late regionem plenam cadaveribus, nec superesse quemquam qui necem potuisset evadere. Venit ergo Iosaphat et omnis populus cum eo ad detrahenda spolia mortuorum. et invenerunt inter cadavera variam supellectilem, vestes quoque et vasa preciosissima, et diripuerunt, ita ut omnia portare non possent, nec per tres dies spolia auferre pre prede magnitudine. Die autem quarta congregati sunt in valle Benedictionis. Etenim quia ibi benedixerunt domino, vocaverunt locum illum vallem Benedictionis usque in presentem diem. Reversusque est omnis vir Iuda et habitatores Ierusalem, et Iosaphat ante eos, in Ierusalem cum leticia magna, eo quod dedisset eis dominus gaudium de inimicis suis. Ingressique sunt in Ierusalem cum psalteriis et citharis et tubis in domum domini. Irruit autem pavor domini super universa regna terrarum, cum audissent quod dominus pugnasset contra inimicos Israel. Quievitque regnum Iosaphat, et prebuit ei dominus pacem per circuitum. Regnavit igitur Iosaphat super Iudam, et erat .xxxv. annorum cum regnare cepisset. Viginti autem .v. annis regnavit in Ierusalem, et nomen matris eius Azuba filia Selachi. Et ambulavit in via patris sui Asa, nec declinavit ab ea, faciens que erant placita coram domino. Verumtamen excelsa non abstulit, et adhuc populus non preparaverat cor suum ad dominum deum patrum suorum. Reliqua autem sermonum gestorum Iosaphat priorum et novissimorum scripta sunt in libris Ieu filii Anani, que digessit in libro regum Israel. Post hec iniit amicicias Iosaphat rex Iuda cum Ochozia rege Israel, cuius opera fuere pessima. Et particeps fuit ut facerent naves que irent in Tharsis. Feceruntque classem in Asion Gaber. Prophetavit autem Eliezer filius Dodau de Maresa ad Iosaphat dicens: Quia habuisti fedus cum Ochozia, percussit dominus opera tua. Contriteque sunt naves nec potuerunt ire in Tharsis.

XX

Dormivit autem Iosaphat cum patribus suis, et sepultus est cum eis in civitate David. Regnavitque Ioram filius eius pro eo. Qui habuit fratres filios Iosaphat, Azariam et Iahiel et Zachariam et Azariam et Michael et Saphatiam. Omnes hi filii Iosaphat regis Iuda. Deditque eis pater suus multa munera argenti et auri et pensiones cum civitatibus munitissimis in Iuda. Regnum autem tradidit Ioram, eo quod esset primogenitus. Surrexit ergo Ioram super regnum patris sui. Cumque se confirmasset, occidit omnes fratres suos gladio, et quosdam de principibus Iuda. Triginta duo annorum erat Ioram cum regnare cepisset, et octo annis regnavit in Ierusalem. Ambulavitque in viis regum Israel, sicut egerat domus Achab; filia quippe Achab erat uxor eius. Et fecit malum in conspectu domini. Noluit autem dominus disperdere domum David, propter pactum quod inierat cum eo, et quia promiserat ut daret ei lucernam et filiis eius omni tempore.

XXI

In diebus illis rebellavit Edom ne esset subditus Iude, et constituit sibi regem. Cumque transisset Ioram cum principibus suis et cuncto equitatu qui erat secum, surrexit nocte et percussit Edom, qui se circumdederat, et omnes duces equitatus eius. Attamen rebellavit Edom, ne esset sub ditione Iuda usque ad hanc diem. Eo tempore et Lobna recessit ne esset sub manu illius; dereliquerat enim dominum deum patrum suorum. Insuper et excelsa fabricatus est in urbibus Iuda, et fornicari fecit habitatores Ierusalem, et prevaricari Iudam. Allate sunt autem ei littere ab Helia propheta, in quibus scriptum erat: Hec dicit dominus deus David patris tui: Quoniam non ambulasti in viis Iosaphat patris tui et in viis Asa regis Iuda, sed incessisti per iter regum Israel, et fornicari fecisti Iudam et habitatores Ierusalem, imitatus fornicationem domus Achab, insuper et fratres tuos et domum patris tui meliores te occidisti, ecce dominus percutiet te plaga magna cum populo tuo et filiis et uxoribus tuis, universaque substantia tua. Tu autem egrotabis pessimo languore uteri, donec egrediantur vitalia tua paulatim per singulos dies. Suscitavit ergo dominus contra Ioram spiritum Philistinorum et Arabum, qui confines sunt Ethiopibus. Et ascenderunt in terram Iuda et vastaverunt eam, diripueruntque cunctam substantiam que inventa est in domo regis, insuper et filios eius et uxores; nec remansit ei filius nisi Ioachaz qui minimus natu erat. Et super hec omnia percussit eum dominus alvi languore insanabili. Cumque diei succederet dies, et temporum spacia volverentur, duorum annorum expletus est circulus, et sic longa consumptus tabe, ita ut egereret etiam viscera sua; languore pariter et vita caruit. Mortuusque est in infirmitate pessima. Et non fecit ei populus secundum morem combustionis exequias, sicut fecerat maioribus eius. Triginta duorum annorum erat cum regnare cepisset, et octo annis regnavit in Ierusalem. Ambulavitque non recte, et sepelierunt eum in civitate David, verumtamen non in sepulcro regum. Constituerunt autem habitatores Ierusalem Ochoziam filium eius minimum regem pro eo. Omnes enim maiores natu qui ante eum fuerant, interfecerant latrones Arabum qui irruerant in castra. Regnavitque Ochozias filius Ioram regis Iuda. Quadraginta duorum annorum erat Ochozias cum regnare cepisset, et uno anno regnavit in Ierusalem, et nomen matris eius Athalia filia Amri. Sed et ipse ingressus est per vias domus Achab; mater enim eius impulit eum ut impie ageret. Fecit igitur malum in conspectu domini sicut domus Achab; ipsi enim fuerunt ei consiliarii post mortem patris sui in interitum eius. Ambulavitque in consiliis eorum, et perrexit cum Ioram filio Achab rege Israel in bellum contra Azael regem Syrie in Ramoth Galaad. Vulneraveruntque Syri Ioram. Qui reversus est ut curaretur in Iezrahel; multas enim plagas acceperat in supradicto certamine. Igitur Ochozias filius Ioram rex Iuda descendit ut inviseret Ioram filium Achab in Iezrahel egrotantem. Voluntatis quippe fuit dei adversus Ochoziam ut veniret ad Ioram. Et cum ve-

nisi: et egrederetur cum eo adversum iehu filium
namsi. quem unxit dominus ut deleret domum achab.
Cum ergo everteret iehu domum achab. inve
nit principes iuda et filios fratrum ochozie qui mi
nistrabant ei et interfecit illos. Ipsum quoque perqui
rens ochoziam, comprehendit latentem in sam
aria. Adductumque ad se. occidit. Et sepelierunt
eum. eo quod esset filius iosaphat. qui quesierat dominum
in toto corde suo. nec erat ultra spes aliqua
ut de stirpe regnaret ochozie. Siquidem athalia
mater eius videns quod mortuus esset filius suus,
surrexit et interfecit omnem stirpem regiam domus
ioram. Porro iosabeth filia regis. tulit ioas fi
lium ochozie et furata est eum de medio filio
rum regis. cum interficerentur. Absconditque eum
cum nutrice sua in cubiculo ianitorum. Ios
abeth autem que absconderat eum erat filia regis
ioram uxor ioiade pontificis soror ochozie.
et idcirco non interfecit eum athalia. Fuit ergo cum
eis in domo dei absconditus. vi. annis. quibus
regnavit athalia super terram.

XXII

Anno autem. vii.
confortatus ioiada. assumpsit centuriones.
azariam videlicet filium ieroam. et hysma
hel filium iohanam. Azariam quoque filium
obed. et maasiam filium adaie. et elisaphath
filium zechri. Et iniit cum eis consilium et fe
dus. Qui circumeuntes iudam. congregaverunt
levitas de cunctis urbibus iuda. et principes fam
iliarum israel. veneruntque in ierusalem. Iniit igitur
omnis multitudo pactum in domo domini cum rege.
Dixitque ad eos ioiada. Ecce filius regis regnabit.
sicut locutus est dominus super filios david. Iste est ergo sermo quem
facietis. Tercia pars vestrum qui veniunt ad sab
batum sacerdotum et levitarum. et ianitorum
erit in portis. Tercia vero pars ad domum re
gis. et tercia ad portam que appellatur fundamenti.
Omne vero reliquum vulgus sit in atriis domus
domini. nec quisquam alius ingrediatur domum
domini. nisi sacerdotes et qui ministrant de levitis.
Ipsi tantummodo ingrediantur quia sanctificati sunt. et omne
reliquum vulgus observet custodias domini. Le
vite autem circumdent regem. habentes singuli ar
ma sua. Et si quis alius ingressus fuerit templum in
terficiatur. Sintque cum rege intrante et egredi
ente. Fecerunt ergo levite et universus iuda. iux
ta omnia que preceperat ioiada pontifex. Et assump
serunt singuli viros qui sub se erant. et veniebant
per ordinem sabbati. cum his qui iam impleverant
sabbatum et egressuri erant. Siquidem ioiada pontifex
non dimiserat abire turmas. que sibi per singulas heb
domadas succedere consueverant. Deditque ioiada
pontifex centurionibus lanceas. clipeosque. et pelt
as regis david quas consecraverat in domum
domini. Constituitque omnem populum tenentium pu
giones. a parte templi dextra. usque ad partem templi
sinistram. coram altari et templo per circuitum re
gis. Et eduxerunt filium regis. et imposuerunt ei
diadema. Dederuntque in manu eius tenendam
legem. et constituerunt eum regem. Unxitque eum
ioiada pontifex et filii eius. imprecatique sunt atque
dixerunt. vivat rex. Quod cum audisset athalia vocem.
scilicet currentium atque laudantium regem. ingressa est
ad populum in templum domini. Cumque vidisset regem sta
tem super gradum in introitu. et principes turmas

que circa eum. omnemque populum terre gaudentem at
que clangentem tubis. et diversi generis organis con
cinentem. vocemque laudantium. scidit vestimen
ta sua. et ait. Insidie. insidie. Egressus autem ioiada
pontifex ad centuriones et principes exercitus,
dixit eis. Educite illam extra septa templi. et interfi
ciatur gladio foris. Preceperatque sacerdos. ne occi
deretur in domo domini. et imposuerunt cervicibus eius
manus. Cumque intrasset portam equorum domus
regis. interfecerunt eam ibi. Pepigit autem ioiada
fedus inter se universumque populum et regem. ut esset
populus domini. Itaque ingressus est omnis populus in do
mum baal. et destruxerunt eam. et altaria ac sim
ulacra illius confregerunt. Mathan quoque sacer
dotem baal interfecerunt ante aras. Constituit autem
ioiada prepositos in domo domini. sub manibus
sacerdotum et levitarum quos distribuit david in
domo domini. ut offerrent holocausta domino. sicut scr
iptum est in lege moysi. in gaudio et canticis iux
ta dispositionem david. Constituit autem ianitores
in portis domus domini. ut non ingrederetur eam in
mundus in omni re. Assumpsitque centuriones.
et fortissimos viros. ac principes populi. et omne
vulgus terre. et fecerunt descendere regem de domo
domini. et introire per medium porte superioris in do
mum regis. et collocaverunt eum in solio regal
i. Letatusque est omnis populus terre. et urbs quievit. Por
ro athalia interfecta est gladio.

XXIII

Septem annorum
erat ioas cum regnare cepisset. et xl. annis re
gnavit in ierusalem. Nomen matris eius sebia de ber
sabee. Fecitque quod bonum erat coram domino. cunctis
diebus ioiade sacerdotis. Accepit autem ioas uxor
es duas. De quibus genuit filios et filias. Post que
placuit ioas. ut instauraret domum domini. Cong
regavitque sacerdotes et levitas. et dixit eis. Egredi
mini ad civitates iuda. et colligite de universo
israel pecuniam. ad sartatecta templi domini dei vestri. per sin
gulos annos. Festinateque hoc facere. Porro levite
egere negligentius. Vocavitque rex ioiadam principem
et dixit ei. Quare non fuit tibi cure ut cogeres lev
itas inferre de iuda. et de ierusalem pecuniam que consti
tuta est a moyse servo domini. ut inferret eam omnis
multitudo israel. in tabernaculum testimonii. Atha
lia enim impiissima et filii eius. destruxerant do
mum dei. et de universis que sanctificata fuerant templo
domini ornaverant fanum baalim. Precepit ergo r
ex. et fecerunt archam. Posueruntque eam iuxta portam
domini forinsecus. Et predicatum est in iuda et ierusalem.
ut deferrent singuli precium domino. quod constituit mo
yses servus dei. super omnem israel in deserto. Letatique
sunt principes cuncti. et omnis populus. Et ingressi con
tulerunt in archam domini. atque miserunt. ita ut imp
leretur. Cumque tempus esset ut deferrent archam coram re
ge per manus levitarum. videbant enim multam
pecuniam. ingrediebatur scriba regis. et quem pr
imus sacerdos constituerat. Effundebantque pecuniam que
erat in archa. Porro archam reportabant ad lo
cum suum. Sicque faciebant per singulos dies. Et congrega
ta est infinita pecunia. quam dederunt rex et ioiada.
his qui preerant operibus domus domini. At illi con
ducebant ex ea cesores lapidum. et artifices
operum singulorum. ut instaurarent domum domini. Fa
bros quoque ferri et eris. ut quod cadere ceperat fulciret.
Egeruntque hii qui operabantur industrie. et obducebatur

tur parietum cicatrix. p manus eorum. Ac
suscitaverunt domum dni in statum pristinu
et firmiter eam stare fecerunt. Cumq; complessent
omnia opa. detulerunt coram rege et ioiada. reli
quam ptem pecunie. de qua fca sunt vasa templi in
ministerium et ad holocausta. Fiale quoq; et
cetera vasa aurea et argentea. et offerebantur ho
locausta in domo domini iugiter cunctis die
bus ioiade. Senuit aut ioiada. plenus dieru
et mortuus e cum esset centum et xxx annorum.
Sepelierq; eum in civitate david. cum regibus. eo
q fecisset bonum cum isrl. et cum domo eius. P
quam aut obiit ioiada. ingressi sunt principes
iuda et adoraverunt regem. Qui delinitus obse
quiis eorum. acquievit eis. Et dereliquerunt te
plum domini dei patrum suorum. serviertq;
lucis. et sculptilibz. Et fca e ira domini contra
iudam et irlm. ppt hoc peccatum. Mittebatq; eis p
phas. ut reverterentur ad dominum. quos protes
tantes illi audire nolebant. Spc itaq; dni indu
it zachariam filium ioiade sacerdotem. et ste
tit in conspectu ppli. et dixit eis. Hec dicit domin
Quare transgredimini preceptum dni q vobis n pro
derit. et dereliquistis dnm. ut derelinqueret vos. Q
congregati adversus eum. miserunt lapides iux
regis imperium. in atrio domus domini. Et
n est recordatus ioas rex misericordie quam fecerat io
iada pater illius secum. s; interfecit filium eius.
Qui cum moreretur. ait. Videat dominus et re
quirat. Cumq; evolutus esset annus. ascen
dit contra eum exercitus syrie. venitq; in iuda
et irlm. et interfecit cunctos principes ppli. atq; uni
versam predam miserunt regi damascum. Et certe
cum pmodicus venisset numerus syrorum. tradi
dit dominus in manibz eorum infinitam multi
tudinem. eo q dereliquissent dominum deum patru
suorum. In ioas quoq; ignominiosa exercuere
iudicia. Et abeuntes dimiserunt eum in langori
bus magnis. Surrexerunt aut contra eum servi
sui in ultionem sanguinis filii ioiade sacerdotis.
et occiderunt eum in lectulo suo et mortuus e. et
sepelierunt eum in civitate david. s; n in sepulcris
regum. Insidiati vo sunt ei zabad filius sem
aath amanitidis. et iozabad filius semarith
moabitidis. Porro filii eius ac summa pecunie que
adunata fuerat sub eo. et instauratio domus dei
scripta sunt diligentius in libro regum. Reg
navit aut filius eius amasias p eo.



Viginti
v. annorum erat amasias. cum regnare cepis
set. xxix. annis regnavit in irlm. nomen matris
eius ioaden. de irlm. Fecitq; bonum in conspectu
domini. verumtn. n in corde pfecto. Cumq; robora
tum sibi videret imperium. iugulavit servos. qui
occiderant regem patrem suum. S; filios eor
n interfecit sicut scriptum e in libro legis moysi
ubi precepit dominus dicens. Non occidentur pa
tres p filiis. neq; filii p patribz suis. s; unus
quisq; in peccato suo morietur. Congregavit igitu
r amasias iudam et beniamin et constituit eos
p familias. tribunosq; et centuriones. in univer
so iuda et beniamin. et recensuit. a xx. annis et
supra. invenitq; xxx. milia iuvenum. qui
egrederentur ad pugnam. et tenerent hastam et clipeu.
Mercede quoq; conduxit. c. milia robustorum de isrl.
centum milibz talentis argenti. ut pugnarent
contra filios edom. Venit aut ad illum homo dei. et
ait. O rex ne egrediatur tecum exercitus isrl. non
e enim dns cum isrl et cunctis filiis ephraim. Q
si putas in robore exercitus bella consistere. superari
te faciet dominus ab hostibz. Dei quippe e et adiuva
re. et in fugam vertere. Dixitq; amasias ad homine
dei. Quid ergo fiet de. c. milibz talentis. que de
di militibz isrl. Et respondit homo dei. Ht dns unde tibi
dare possit multo his plura. Separavit itaq; amasia
exercitum q venerat ad eum ex ephraim. ut reverte
rentur in locum suum. At illi contra iudam vehe
menter irati. reversi sunt in regionem suam. Po
rro amasias confidenter eduxit ppl'm suum. et
abiit in valle salinarum. percussitq; filios se
yr. x. milia. et alia. x. milia virorum cepe
runt filii iuda. et adduxerunt ad preruptum cuiusda
petre. precipitaveruntq; eos de summo in preceps. qui
universi crepuerunt. At ille exercitus quem remiserat
amasias ne secum iret ad prelium. diffusus e
in civitatibz iuda. a samaria usq; bethoron. Et
interfectis tribz milibz. diripuit predam magna.
Amasias quoq; post cedem idumeor. et allatos
deos filiorum seir. statuit illos in deos sibi. et
adorabat eos. et adolebat incensum. Quam ob rem ir
atus dns contra amasiam. misit ad illu prophe
tam. q diceret ei. Cur adorasti deos q n liberave
runt ppl'm suum de manu tua? Cumq; h ille lo
queretur. respondit ei. Num consiliarius reg
is es? Quiesce ne forte interficiam te. Discedens
itaq; propheta. scio inquit q cogitavit dns occidere te.
quia et fecisti hoc malum. et insuper n acquievisti co
silio meo. Igitur amasias rex iuda inito consilio
pessimo. misit ad ioas filium ioachaz filii hieu
regem isrl dicens. Veni videamus nos mutuo.
At ille remisit nuntios dicens. Carduus q e in li
bano. misit ad cedrum libani dicens. Da fili
o meo. filiam tuam uxorem. Et ecce bestie que
erant in silva libani transierunt et conculcaverunt car
duum. Dixisti. percussi edom. et idcirco erigitur
cor tuum in superbiam. Sede in domo tua. Cur
malum adversum te provocas. ut cadas tu et iu
das tecum. Noluit audire amasias eo q dni
esset voluntas. ut traderetur in manus hostium
ppt deos edom. Ascendit ergo ioas rex isrl. et
mutuos sibi prebuere conspectus. Amasias aut rex
iuda abiit in bethsames iude. Corruitq; iuda
coram isrl. et fugit in tabernacula sua. Porro am
asiam regem iuda filium ioas filii ioachaz.
cepit ioas rex isrl in bethsames. et adduxit in ie
rusalem. Destruxitq; muros eius a porta ephr
aim. usq; ad portam anguli. cccc. cubitis. Omne
quoq; aurum et argentum et universa vasa q reperit
in domo dni et apud obededom. In thesauris et do
mus regie. necnon et filios obsidum. reduxit
in samariam. Vixit aut amasias filius ioas
rex iuda. postquam mortuus e rex ioas filius
ioachaz rex isrl. xv. annis. Reliqua aut sermo
num amasie. priorum ac novissimoru. scri
pta sunt in libro regum iuda. et isrl. Qui postq
quam recessit a dno tetenderunt ei insidias i
in irlm. Cumq; fugisset lachis. miserunt et in
terfecerunt eum ibi. Reportantes sup equos. sepeli
erunt eum cum patribz suis. in civitate david.

CXXV

Omnis autem populus iuda filium eius oziam annorum .xvi. constituit regem pro patre suo amasia. Ipse edificavit ahilath et restituit eam ditioni iude. postquam dormivit rex cum patribus suis. Sedecim annorum erat ozias cum regnare cepisset .et .lii. annis regnavit in ierusalem. Nomen matris eius iechelia de ierusalem. Fecitque quod erat rectum in conspectu domini. iuxta omnia que fecerat amasias pater eius. Et exquisivit dominum in diebus zacharie intelligentis et videntis deum. Cumque requireret dominum: direxit eum in omnibus. Denique egressus est et pugnavit contra philistiim. et destruxit murum geth. et murum iabnie murumque azoti. Edificavit quoque oppida in azoto. et in philistiim. et adiuvit eum deus contra philistiim. et contra arabes. qui habitabant in gurbaal. et contra amonitas. Appendebantque amonite munera ozie. Et divulgatum est nomen eius usque ad introitum egypti. propter crebras victorias. Edificavitque ozias turres in ierusalem. super portam anguli et super portam vallis. et reliquas in eodem muri latere. firmavitque eas. Extruxit etiam turres in solitudine. et effodit cisternas plurimas: eo quod haberet multa pecora. tam in campestribus quam in heremi vastitate. vineas quoque habuit et vinitores in montibus et in carmelo. Erat quippe homo agriculture deditus. Fuit autem exercitus bellatorum eius qui procedebant ad prelia. sub manu iehiel scribe. maasie doctoris. et sub manu ananie qui erat de ducibus regis. Omnisque numerus principum per familias suas virorum fortium .ii. milium sexcentorum. et sub eis universus exercitus .ccc. et septem milium quingentorum qui erant apti ad bella. et pro rege contra adversarios dimicabant. Preparavit quoque eis ozias. idest cuncto exercitui. clipeos. et hastas. et galeas. et loricas. arcusque et fundas. ad iaciendos lapides. Et fecit in ierusalem diversi generis machinas: quas in turribus collocavit. et in angulis murorum ut mitterent sagittas. et saxa grandia. Egressumque est nomen eius procul eo quod auxiliaretur ei dominus. et corroborasset illum. Sed cum roboratus esset elevatum est cor eius in interitum suum. et neglexit dominum deum suum. Ingressusque templum domini. adolere voluit incensum super altare thymiamatis. Statimque ingressus est post eum azarias sacerdos et cum eo sacerdotes domini .lxxx. viri fortissimi restiterunt regi atque dixerunt. Non est tui officii ozia. ut adoleas incensum domino. sed sacerdotum hoc est filiorum aaron. qui consecrati sunt ad huiuscemodi ministerium. Egredere de sanctuario. ne contempseris. quia non reputabitur tibi hoc in gloriam a domino deo. Iratusque ozias. et tenens in manu turibulum ut adoleret incensum. minabatur sacerdotibus. Statimque orta est lepra in fronte eius coram sacerdotibus in domo domini super altare thymiamatis. Cumque respexisset eum azarias pontifex et omnes reliqui sacerdotes. viderunt lepram in fronte eius. Et festinato expulerunt eum. Sed et ipse perterritus. acceleravit egredi eo quod sensisset ilico plagam domini. Fuit igitur ozias leprosus. usque ad diem mortis sue. Et habitavit in domo separata. plenus lepra. ob quam eiectus fuerat de domo domini. Porro ioathan filius eius rexit domum regis. et iudicabat populum terre. Reliqua autem sermonum ozie. priorum et novissimorum scripsit ysaias filius amos propheta. Dormivitque ozias cum patribus suis et sepelierunt eum in agro regalium sepulchrorum. eo quod esset leprosus. regnavitque ioathan filius eius pro eo.

CXXVI

Viginti .v. annorum erat ioathan cum regnare cepisset. et .xvi. annis regnavit in ierusalem. Nomen matris eius ierusa filia sadoch. Fecitque quod rectum erat coram domino iuxta omnia que fecerat ozias pater eius. excepto quod non est ingressus templum domini. et adhuc populus delinquebat. Ipse edificavit portam domus domini excelsam. et in muro ophel multa construxit. Urbes quoque edificavit in montibus iuda. et in saltibus. castella et turres. Ipse pugnavit contra regem filiorum amon et vicit eum. Dederuntque ei filii amon in tempore illo .c. talenta argenti. et .x. milia choros tritici. et totidem milia choros ordei. Hec ei prebuerunt filii amon in secundo et tercio. Corroboratusque est ioathan. eo quod direxisset vias suas coram domino deo suo. Reliqua autem sermonum ioathan. et omnes pugne eius et opera. scripta sunt in libro regum israhel et iuda. .xxv. annorum erat cum regnare cepisset. et .xvi. annis regnavit in ierusalem. Dormivitque ioathan cum patribus suis. et sepelierunt eum in civitate david. et regnavit achaz filius eius pro eo.

CXXVII

Viginti annorum erat achaz cum regnare cepisset. et .xvi. annis regnavit in ierusalem. Non fecit rectum in conspectu domini. sicut david pater eius. sed ambulavit in viis regum israhel. Insuper et statuas fudit baalim. Ipse est qui adolevit incensum in valle benennon. et lustravit filios suos in igne iuxta ritum gentium. quas interfecit dominus in adventu filiorum israhel. Sacrificabat quoque et thymiama succendebat in excelsis. et in collibus et sub omni ligno frondoso. Tradiditque eum dominus deus eius in manu regis syrie. qui percussit eum. magnamque predam cepit de eius imperio. et adduxit in damascum. Manibus quoque regis israhel traditus est. et percussus plaga grandi. Occiditque phacee filius romelie de iuda .cxx. milia in die uno. omnes viros bellatores eo quod reliquissent dominum deum patrum suorum. Eodem tempore occidit zechri vir potens ex ephraim. maasiam filium regis. et ezricam ducem domus eius. helcanam quoque secundum a rege. Ceperuntque filii israhel de fratribus suis .cc. milia mulierum puerorum et puellarum. et infinitam predam. pertuleruntque eam in samariam. Ea tempestate erat ibi propheta domini. nomine oded. Qui egressus obviam exercitui venienti samariam. dixit eis. Ecce iratus dominus deus patrum vestrorum contra iudam. tradidit eos in manibus vestris. Et occidistis eos atrociter. ita ut ad celum pertingeret vestra crudelitas. Insuper filios iuda et ierusalem. vultis vobis subicere in servos et ancillas. quod nequaquam facto opus est. Peccastis enim super hoc domino deo vestro. Sed audite consilium meum et reducite captivos quos adduxistis de fratribus vestris. quia magnus furor domini imminet vobis. Steterunt itaque viri de principibus filiorum ephraim. azarias filius iohanan. barachias filius mosollamoth. iezechias filius sellum. et amasias filius adali. contra eos qui veniebant de prelio. Et dixerunt eis. Non introducetis

ne captivos, ne peccemus domino. Quid vultis addere ad peccata nostra, et vetera cumulare delicta? Grande quippe peccatum est, et ira furoris domini imminet super Israel. Dimiseruntque viri bellatores predam, et universa que ceperant coram principibus et omni multitudine. Et steterunt viri quos supra memoravimus, et apprehendentes captivos, omnesque qui nudi erant, vestierunt de spoliis. Cumque vestissent eos et calceassent, et refecissent cibo ac potu, unxissentque propter laborem, et adhibuissent eis curam, quicumque ambulare non poterant et erant imbecillo corpore, imposuerunt eos iumentis, et adduxerunt Iericho civitatem palmarum ad fratres eorum, qui reversi sunt in Samariam. Tempore illo misit rex Achaz ad regem Assiriorum, postulans auxilium. Veneruntque Idumei, et percusserunt multos ex Iuda, et ceperunt predam magnam. Philistiim quoque diffusi sunt per urbes campestres, et ad meridiem Iuda. Ceperuntque Bethsames, et Aialon, et Gaderoth, Socho quoque et Thamnam, et Gamzo cum viculis suis, et habitaverunt in eis. Humiliaverat enim dominus Iudam propter Achaz regem Iuda, eo quod nudasset eum auxilio, et contemptui habuisset dominum. Adduxitque contra eum dominus Theglathphalasar regem Assiriorum, qui et afflixit eum, et nullo resistente vastavit. Igitur Achaz spoliata domo domini, et domo regum et principum, dedit regi Assiriorum munera, et tamen nichil ei profuit. Insuper et in tempore angustie sue auxit contemptum in dominum. Ipse per se rex Achaz immolavit diis Damasci victimas percussoribus suis, et dixit: Dii regum Syrie auxiliantur eis, quos ego placabo hostiis, et aderunt michi, cum e contrario ipsi fuerint ruina ei et universo Israel. Direptis itaque Achaz omnibus vasis domus dei atque confractis, clausit ianuas templi dei, et fecit sibi altaria in universis angulis Ierusalem. In urbibus quoque Iuda extruxit aras ad cremandum thus, atque ad iracundiam provocavit dominum deum patrum suorum. Reliqua autem sermonum eius, et omnium operum suorum priorum et novissimorum, scripta sunt in libro regum Iuda et Israel. Dormivitque Achaz cum patribus suis, et sepelierunt eum in civitate Ierusalem; neque enim receperunt eum in sepulcris regum Israel. Regnavitque Ezechias filius eius pro eo.

XXVIII

Igitur Ezechias regnare cepit cum .xxv. esset annorum, et .xxix. annis regnavit in Ierusalem. Nomen matris eius Abia, filia Zacharie. Fecitque quod erat placitum in conspectu domini, iuxta omnia que fecerat David pater eius. Ipse anno et mense primo regni sui aperuit valvas domus domini, et instauravit eas. Adduxitque sacerdotes et levitas, et congregavit eos in plateam orientalem. Dixitque ad eos: Audite me levite, et sanctificamini. Mundate domum domini dei patrum vestrorum, et auferte omnem immunditiam de sanctuario. Peccaverunt patres nostri, et fecerunt malum in conspectu domini dei nostri, derelinquentes eum. Averterunt facies suas a tabernaculo domini dei nostri, et prebuerunt dorsum. Clauserunt ostia que erant in porticu, et extinxerunt lucernas, incensumque non adoleverunt, et holocausta non obtulerunt in sanctuario deo Israel. Concitatus est itaque furor domini super Iudam et Ierusalem, tradiditque eos in commotionem, et in interitum, et in sibilum, sicut ipsi cernitis oculis vestris. En corruerunt patres nostri gladiis, filii nostri et filie et coniuges captive ducte sunt propter hoc scelus. Nunc igitur placet michi ut ineamus fedus cum domino deo Israel, et avertat a nobis furorem ire sue. Filii mei, nolite negligere: vos elegit dominus ut stetis coram eo, et ministretis illi, colatis eum, et cremetis ei incensum. Surrexerunt ergo levite: Mahath filius Amasie, et Iohel filius Azarie de filiis Caath. Porro de filiis Merari, Cis filius Abdi, et Azarias filius Ialaleel. De filiis autem Gerson, Ioha filius Zemma, et Eden filius Ioha. At vero de filiis Elisaphan, Samri et Iahiel. De filiis quoque Asaph, Zacharias et Mathanias. Necnon de filiis Heman, Iahiel et Semei. Sed et de filiis Idithun, Semeias et Oziel. Congregaveruntque fratres suos, et sanctificati sunt, et ingressi sunt iuxta mandatum regis et imperium domini, ut expiarent domum domini. Sacerdotes quoque ingressi sunt templum domini ut sanctificarent illud, extulerunt omnem immunditiam quam intus repererant in vestibulo domus domini, quam tulerunt levite et asportaverunt ad torrentem Cedron foras. Ceperunt autem prima die mensis primi mundare, et in die octavo eiusdem mensis ingressi sunt porticum domus domini, expiaveruntque templum diebus .viii. et in die .xvi. mensis eiusdem quod ceperant impleverunt. Ingressi quoque sunt ad Ezechiam regem, et dixerunt ei: Sanctificavimus omnem domum domini, et altare holocausti, vasaque eius, necnon et mensam propositionis cum omnibus vasis suis, cunctamque templi supellectilem, quam polluerat rex Achaz in regno suo, postquam prevaricatus est; et ecce exposita sunt omnia coram altari domini. Consurgensque diluculo Ezechias rex, adunavit omnes principes civitatis, et ascendit in domum domini. Obtuleruntque simul tauros .vii. et arietes .vii. agnos .vii. hircos .vii. pro peccato, pro regno, pro sanctuario, pro Iuda. Dixitque sacerdotibus filiis Aaron ut offerrent super altare domini. Mactaverunt igitur tauros, et susceperunt sanguinem sacerdotes, et fuderunt illum super altare. Mactaverunt etiam arietes, et illorum sanguinem super altare fuderunt, immolaveruntque agnos et fuderunt super altare sanguinem. Applicuerunt hircos pro peccato coram rege et universa multitudine, imposueruntque manus suas super eos, et immolaverunt illos sacerdotes, et asperserunt sanguinem eorum coram altari pro piaculo universi Israelis: pro omni quippe Israel preceperat rex ut holocaustum fieret et pro peccato. Constituit quoque levitas in domo domini cum cimbalis et psalteriis et citharis, secundum dispositionem David regis, et Gad videntis, et Nathan prophete: siquidem preceptum domini fuit per manum prophetarum eius. Steteruntque levite tenentes organa David, et sacerdotes tubas. Et iussit Ezechias ut offerrent holocausta super altare. Cumque offerrentur holocausta, ceperunt laudes canere domino, et clangere tubis, atque in diversis organis que David rex Israel preparaverat concrepare. Omni autem turba adorante, cantores et hi qui tenebant tubas erant in officio suo donec impleretur holocaustum. Cumque finita esset oblatio, incurvatus est rex et omnes qui erant cum eo, et adoraverunt. Precepitque Ezechias et principes levitis ut laudarent dominum sermonibus David et Asaph videntis: qui laudaverunt eum magna letitia, et incurvato genu adoraverunt. Ezechias autem etiam hec addidit: Implestis manus vestras domino; accedite et offerte victimas et laudes in domo domini. Obtulit ergo universa multitudo hostias et laudes et holocausta

XXIX

XXX

...mente devota. Porro numerus holocaustorum quae obtulit multitudo hic fuit: tauri .lxx. arietes .c. agni .cc. Sanctificaveruntque Domino boves .dc. et oves tria milia. Sacerdotes vero pauci erant, nec poterant sufficere ut pelles holocaustorum detraherent. Unde et Levitae fratres eorum adiuverunt eos, donec impleretur opus et sanctificarentur antistites. Levitae quippe faciliori ritu sanctificantur quam sacerdotes. Fuerunt igitur holocausta plurima, adipes pacificorum, et libamina holocaustorum. Et completus est cultus domus Domini. Laetatusque est Ezechias et omnis populus, eo quod ministerium Domini esset expletum. Repente quippe hoc fieri placuit et placitum erat.

CXXIX

Misitque Ezechias ad omnem Israel et Iudam, scripsitque epistolas ad Ephraim et Manassen, ut venirent in domum Domini in Ierusalem, et facerent phase Domino Deo Israel. Inito ergo consilio regis et principum et universi coetus Ierusalem, decreverunt ut facerent phase mense secundo. Non enim occurrerant facere phase in tempore suo, quia sacerdotes qui possent sufficere sanctificati non fuerant, et populus nondum congregatus fuerat in Ierusalem. Placuitque sermo regi et omni multitudini. Et decreverunt ut mitterent nuntios in universum Israel de Bersabee usque Dan, ut venirent et facerent phase Domino Deo Israel in Ierusalem. Multi enim non fecerant sicut in lege praescriptum est. Perrexeruntque cursores cum epistolis ex regis imperio et principum eius in universum Israel et Iudam, iuxta id quod rex iusserat, praedicantes: Filii Israel, revertimini ad Dominum Deum Abraham et Isaac et Israel, et revertetur ad reliquias quae effugerunt manus regis Assyriorum. Nolite fieri sicut patres vestri et fratres, qui recesserunt a Domino Deo patrum suorum, et tradidit eos in interitum, ut ipsi cernitis. Nolite indurare cervices vestras sicut patres vestri. Tradite manus vestras Domino, et venite ad sanctuarium eius, quod sanctificavit in aeternum. Servite Domino Deo patrum vestrorum, et avertetur a vobis ira furoris eius. Si enim vos reversi fueritis ad Dominum, fratres vestri et filii vestri habebunt misericordiam coram dominis suis, qui illos duxerunt in captivitatem, et revertentur in terram hanc. Pius enim et clemens est Dominus Deus vester, et non avertet faciem suam a vobis, si reversi fueritis ad eum. Igitur cursores pergebant velociter de civitate in civitatem per terram Ephraim et Manasse usque Zabulon. Acquiescentes consilio venerunt in Ierusalem. In Iuda vero facta est manus Domini ut daret eis cor unum, et facerent iuxta praeceptum regis et principum verbum Domini. Congregatique sunt in Ierusalem populi multi, ut facerent sollemnitatem azymorum in mense secundo. Et surgentes destruxerunt altaria quae erant in Ierusalem, atque universa in quibus idolis adolebatur incensum subvertentes, proiecerunt in torrentem Cedron. Immolaverunt autem phase .xiiii. die mensis secundi. Sacerdotes quoque atque Levitae tandem sanctificati obtulerunt holocausta in domo Domini. Steteruntque in ordine suo iuxta dispositionem et legem Moysi hominis Dei. Sacerdotes vero suscipiebant effundendum sanguinem de manibus Levitarum, eo quod multa turba sanctificata non esset. Et idcirco immolarent Levitae phase his qui non occurrerant sanctificari Domino. Magna enim pars populi de Ephraim et Manasse et Isachar et Zabulon, quae sanctificata non fuerat, comedit phase non iuxta quod scriptum est. Et oravit pro eis Ezechias dicens: Dominus bonus propitiabitur cunctis, qui in toto corde requirunt Dominum Deum patrum suorum, et non imputabitur eis quod minus sanctificati sunt. Quem exaudivit Dominus, et placatus est populo. Feceruntque filii Israel qui inventi sunt in Ierusalem sollemnitatem azymorum .vii. diebus in laetitia magna, laudantes Dominum per singulos dies. Levitae quoque et sacerdotes personabant organa quae suo officio congruebant. Et locutus est Ezechias ad cor omnium Levitarum, qui habebant intellegentiam bonam super Domino. Et comederunt .vii. diebus sollemnitatis, immolantes victimas pacificorum et laudantes Dominum Deum patrum suorum. Placuitque universae multitudini ut celebrarent etiam alios dies .vii., quod et fecerunt cum magno gaudio. Ezechias autem rex Iuda praebuerat multitudini mille tauros et .vii. milia ovium. Principes vero dederunt populo tauros mille et oves .x. milia. Sanctificata est ergo sacerdotum plurima multitudo. Et hilaritate perfusa omnis turba Iuda, tam sacerdotum et Levitarum, quam universae frequentiae quae venerat ex Israel, proselytorum quoque de terra Israel et habitantium in Iuda. Facta est grandis celebritas in Ierusalem, qualis a diebus Salomonis filii David regis Israel in ea urbe non fuerat. Surrexerunt autem sacerdotes atque Levitae benedicentes populo, et exaudita est vox eorum, pervenitque oratio in habitaculum sanctum caeli.

CXXX

Cumque haec fuissent rite celebrata, egressus est omnis Israel qui inventus fuerat in urbibus Iuda, et fregerunt simulacra, succideruntque lucos, demoliti sunt excelsa, et altaria destruxerunt, non solum de universo Iuda et Beniamin, sed et de Ephraim quoque et Manasse, donec penitus everterent. Reversique sunt omnes filii Israel in possessiones et civitates suas. Ezechias autem constituit turmas sacerdotales et Leviticas per divisiones suas, unumquemque in officio proprio, tam sacerdotum videlicet quam Levitarum, ad holocausta et pacifica, ut ministrarent et confiterentur, canerentque in portis castrorum Domini. Pars autem regis erat ut de propria eius substantia offerretur holocaustum mane semper et vespere, sabbatis quoque et kalendis et sollemnitatibus ceteris, sicut scriptum est in lege Moysi. Praecepit etiam populo habitantium in Ierusalem ut darent partes sacerdotibus et Levitis, ut possent vacare legi Domini. Quod cum percrebruisset in auribus multitudinis, plurimas obtulere primitias filii Israel frumenti, vini et olei, mellis quoque, et omnium quae gignit humus decimas obtulerunt. Sed et filii Israel et Iuda qui habitabant in urbibus Iuda obtulerunt decimas boum et ovium, decimasque sanctorum quae voverant Domino Deo suo, atque universa portantes fecerunt acervos plurimos. Mense tertio coeperunt acervorum iacere fundamenta, et mense .vii. compleverunt eos. Cumque ingressi fuissent Ezechias et principes eius, viderunt acervos, et benedixerunt Domino ac populo Israel. Interrogavitque Ezechias sacerdotes et Levitas cur ita iacerent acervi. Respondit illi Azarias sacerdos primus de stirpe Sadoc dicens: Ex quo coeperunt offerri primitiae in domo Domini, comedimus et saturati sumus, et remanserunt plurima, eo quod benedixerit Dominus populo suo. Reliquiarum autem est copia ista quam cernis. Praecepit igitur Ezechias ut praepararent horrea in domo Domini. Quod cum fecissent, intulerunt tam

primicias quam decimas. et quecumque uouerant fi-
deliter. Fuit autem prefectus eorum chonenias leuita
et semei frater eius secundus. post quem iehiel et azar-
ias et naath et asahel et ierimoth. iozabad quo-
que et ieuel. iesmachias. et maath. et banaias p-
positi. sub manibus chonenie et semei fratris eius.
ex imperio ezechie regis. et azarie pontificis do-
mus dei. ad quos omnia pertinebant. Chore uero
filius iemna leuites. et ianitor orientalis p-
orte. prepositus erat hiis que sponte offerebantur do-
mino. primiciis et consecratis in sancta sanctorum.
et sub cura eius eden et beniamin. iesue et sem-
eias. Amarias quoque et sechenias. in ciuitatibus
sacerdotum. ut fideliter distribuerent fratribus suis p-
artes. minoribus atque maioribus. exceptis mari-
bus. ab annis tribus et supra. cunctis qui ingrediebant-
ur templum domini. et quicquid per singulos dies conduce-
bat in ministerio. atque obseruationibus iuxta di-
uisiones suas. sacerdotibus per familias et leuitis
a .xx. anno et supra. per ordines et turmas suas.
uniuerseque multitudini. tam uxoribus quam liberis
eorum utriusque sexus fideliter cibi de hiis que sancti-
ficata fuerant prebebantur. Sed et filiorum aaron per agr-
os et suburbana urbium singulorum dispositi
erant uiri. qui partes distribuerent uniuerso se-
xui masculino. de sacerdotibus et leuitis. Fecit er-
go ezechias uniuersa que diximus in omni iu-
da. operatusque est bonum et rectum et uerum coram do-
mino deo suo. in uniuersa cultura ministerii do-
mus domini. iuxta legem et cerimonias. uolens
requirere deum suum in toto corde suo. fe-
citque et prosperatus est.

XXXI

Post que et huiuscemodi ueritatem
uenit sennacherib rex assiriorum. et ingressus
iudam obsedit ciuitates munitas uolens
eas capere. Quod cum audisset ezechias. uenisse
scilicet sennacherib. et totum belli impetum
uerti contra ierusalem. inito cum principibus consilio ui-
risque fortissimis. ut obturarent capita fontium que
erant extra urbem. et hoc omnium decernente sententia. con-
gregauit multitudinem plurimam. et obturauerunt cunctos
fontes et riuum qui fluebat in medio terre. dicentes.
Ne ueniant reges assiriorum. et inueniant aquarum
habundantiam. Edificauit quoque agens industrie
omnem murum qui fuerat dissipatus. et extruxit
turres desuper. et forinsecus alterum murum. Instau-
rauitque mello in ciuitate dauid. et fecit uniuersi ge-
neris armaturam et clipeos. Constituitque prin-
cipes bellatorum in exercitu. et conuocauit u-
niuersos in platea porte ciuitatis. ac locutus est
ad cor eorum dicens. Viriliter agite et confor-
tamini. Nolite timere. nec paueatis regem as-
siriorum. et uniuersam multitudinem que est cum eo.
Multo enim plures nobiscum sunt quam cum illo.
Cum illo est brachium carneum. nobiscum dominus deus
noster auxiliator est noster. pugnatque pro nobis. Confor-
tatusque est populus huiuscemodi uerbis ezechie regis iu-
da. Que postquam gesta sunt. misit sennache-
rib rex assiriorum seruos suos in ierusalem. Ipse enim
cum uniuerso exercitu obsidebat lachis. ad ezech-
iam regem iuda et ad omnem populum qui erat in urbe
dicens. Hec dicit sennacherib rex assiriorum. In quo
habentes fiduciam sedentes obsessi in ierusalem. Num
ezechias decipit uos ut tradat uos morti in fa-
me et siti. affirmans quod dominus deus uester liberet uos de m-
anu regis assiriorum? Numquid non iste est eze-
chias qui destruxit excelsa illius et altaria. et precep-
it iude et ierusalem dicens. Coram altari uno adorabitis.
et in ipso comburetis incensum? An ignoratis que
ego fecerim et patres mei cunctis terrarum populis? Num-
quid preualuerunt dii gentium omniumque terrarum libe-
rare regionem suam de manu mea? Quis est de
uniuersis diis gentium quas uastauerunt patres
mei qui potuerit liberare populum suum de manu mea
ut possit et deus uester eruere uos de hac manu? Non uos
ergo decipiat ezechias. nec uana persuasione
deludat. neque credatis ei. Si enim nullus potuit
deus cunctarum gentium atque regionum liberare po-
pulum suum de manu mea et de manu patrum me-
orum. consequenter nec deus uester poterit eruere uos de
hac manu. Sed et alia multa locuti sunt serui eius contra
dominum deum. et contra ezechiam seruum eius. Epi-
stolas quoque scripsit plenas blasphemie in do-
minum deum israel. et locutus est aduersus eum. Sicut
dii ceterarum gentium non potuerunt liberare populum su-
um de manu mea. sic et deus ezechie eruere non poterit
populum suum de manu ista. Insuper et clamore mag-
no lingua iudaica contra populum qui sedebat in m-
uris ierusalem personabat ut terreret eos. et caperet ciui-
tatem. Locutusque est contra deum israel sic ut aduersum
deos populorum terre. opera manuum hominum. Ora-
uerunt autem ezechias rex et ysaias filius amos
propheta aduersus hanc blasphemiam. ac uocife-
rati sunt usque in celum. Et misit dominus angelum qui
percussit omnem uirum robustum. et bellatorem
et principem exercitus regis assiriorum. Reuersusque
est cum ignominia in terram suam. Cumque ingres-
sus esset domum dei sui. filii qui egressi fuerant de
utero eius. interfecerunt eum gladio. Saluauitque
dominus ezechiam et habitatores ierusalem de manu senna-
cherib regis assiriorum. et de manu omnium. et prestitit
eis quietem per circuitum. Multi etiam defe-
rebant hostias et sacrificia domino in ierusalem et munera
ezechie regi iuda. Qui exaltatus est post hec coram
cunctis gentibus. In diebus illis egrotauit ezechias
usque ad mortem. et orauit dominum. exaudiuit-
que eum et dedit ei signum. Sed non iuxta beneficia que
acceperat retribuit. quia eleuatum est cor eius. et fa-
cta est contra eum ira. et contra iudam et ierusalem. Humili-
atusque est postea. eo quod exaltatum fuisset cor eius.
tam ipse quam habitatores ierusalem. et idcirco non ue-
nit super eos ira domini in diebus ezechie. Fuit autem
ezechias diues et inclitus ualde. et thesauros
sibi plurimos congregauit. argenti. auri. et lap-
idis pretiosi. aromatum et armorum uniuersi
generis. et uasorum magni pretii. Apothecas quo-
que. frumenti. uini. et olei. et presepia omnium iumento-
rum. Caulas quoque pecoribus. et urbes .vi. edif-
icauit. habebat quippe greges ouium et armentorum
innumerabiles. eo quod dedisset ei dominus substantiam mul-
tam nimis. Ipse est ezechias qui obturauit superiorem
fontem aquarum gion. et auertit eos subter ad oc-
cidentem urbis dauid. In omnibus operibus suis fecit prospe-
re que uoluit. Attamen in legatione principum babilonis.
qui missi fuerant ad eum ut interrogarent de por-
tento quod acciderat super terram. dereliquit eum deus ut te-
ptaretur. et nota fierent omnia que erant in cor-
de eius. Reliqua autem sermonum ezechie et miseri-
cordiarum eius. scripta sunt in uisione ysaie filii a-

mos populi et in libro regum Iuda et Israel. Dormivitque Ezechias cum patribus suis et sepelierunt eum super sepulchra filiorum David. Et celebravit eius exequias universus Iuda et omnes habitatores Ierusalem. Regnavitque Manasses filius eius pro eo. Duodecim annorum erat Manasses cum regnare cepisset et quinquaginta quinque annis regnavit in Ierusalem. Fecit autem malum coram Domino iuxta abominationes gentium quas subvertit Dominus coram filiis Israel. Et conversus instauravit excelsa que demolitus fuerat Ezechias pater eius. Construxitque aras Baalim et fecit lucos et adoravit omnem militiam celi et coluit eam. Edificavit quoque altaria in domo Domini de qua dixerat Dominus: In Ierusalem erit nomen meum in eternum. Edificavit autem ea cuncto exercitui celi in duobus atriis domus Domini. Transireque fecit filios suos per ignem in valle Benennon. Observabat sompnia, sectabatur auguria, maleficis artibus inserviebat, habebat secum magos et incantatores. Multaque mala operatus est coram Domino ut irritaret eum. Sculptile quoque et conflatile signum posuit in domo Domini, de qua locutus est Deus ad David et ad Salomonem filium eius dicens: In domo hac et in Ierusalem quam elegi de cunctis tribubus Israel ponam nomen meum in sempiternum. Et moveri non faciam pedem Israel de terra quam tradidi patribus eorum, ita dumtaxat si custodierint facere que precepi eis, cunctamque legem et cerimonias atque iudicia per manum Moysi. Igitur Manasses seduxit Iudam et habitatores Ierusalem ut facerent malum super omnes gentes quas subverterat Dominus a facie filiorum Israel. Locutusque est Dominus ad eum et ad populum illius, et attendere noluerunt. Idcirco superinduxit eis principes exercitus regis Assiriorum, ceperuntque Manassen et vinctum catenis atque compedibus duxerunt in Babilonem. Qui postquam coangustatus est oravit Dominum Deum suum et egit penitentiam valde coram Deo patrum suorum. Deprecatusque est eum et obsecravit intente, et exaudivit orationem eius reduxitque eum in Ierusalem in regnum suum. Et cognovit Manasses quod Dominus ipse esset Deus. Post hec edificavit murum extra civitatem David ad occidentem Gion in convalle ab introitu porte Piscium per circuitum usque ad Ophel, et exaltavit illum vehementer. Constituitque principes exercitus in cunctis civitatibus Iuda munitis. Et abstulit deos alienos et simulacra de domo Domini, aras quoque quas fecerat in monte domus Domini in Ierusalem, et proiecit omnia extra urbem. Porro instauravit altare Domini et immolavit super illud victimas et pacifica et laudem, precepitque Iude ut serviret Domino Deo Israel. Attamen adhuc populus immolabat in excelsis Domino Deo suo. Reliqua autem gestorum Manasse et obsecratio eius ad Dominum Deum suum, verba quoque videntium qui loquebantur ad eum in nomine Domini Dei Israel. Oratio quoque eius et exauditio et cuncta peccata atque contemptus, loca in quibus edificavit excelsa et fecit lucos et statuas antequam ageret penitentiam, scripta sunt in sermonibus Ozai. Dormivit autem Manasses cum patribus suis et sepelierunt eum in domo sua. Regnavitque pro eo filius eius Amon. Viginti duorum annorum erat Amon cum regnare cepisset, et duobus annis regnavit in Ierusalem.

Fecitque malum in conspectu Domini sicut fecerat Manasses pater eius, et cunctis idolis que Manasses fuerat fabricatus immolavit atque servivit. Et non est reveritus faciem Domini sicut reveritus est Manasses pater eius, et multo maiora deliquit. Cumque coniurassent adversus eum servi sui, interfecerunt eum in domo sua. Porro reliqua multitudo populi, cesis his qui Amon percusserant, constituit regem Iosiam filium eius pro eo.

XXXII

Octo annorum erat Iosias cum regnare cepisset, et triginta et uno anno regnavit in Ierusalem. Fecitque quod erat rectum in conspectu Domini, et ambulavit in viis David patris sui; non declinavit ad dexteram neque ad sinistram. Octavo autem anno regni sui cum adhuc esset puer, cepit querere Deum patris sui David. Et duodecimo anno postquam ceperat, mundavit Iudam et Ierusalem ab excelsis et lucis simulacrisque et sculptilibus. Destruxeruntque coram eo aras Baalim, et simulacra que superposita fuerant demoliti sunt; lucos etiam et sculptilia succidit atque comminuit, et super tumulos eorum qui eis immolare consueverant fragmenta dispersit. Ossa preterea sacerdotum combussit in altaribus idolorum, mundavitque Iudam et Ierusalem. Sed et in urbibus Manasse et Ephraim et Simeon usque Neptalim cuncta subvertit. Cumque altaria dissipasset et lucos et sculptilia contrivisset in frusta, cunctaque delubra demolitus esset de universa terra Israel, reversus est in Ierusalem. Igitur decimo octavo anno regni sui, mundata iam terra et templo Domini, misit Saphan filium Eselie et Maasiam principem civitatis et Ioha filium Ioachaz a commentariis, ut instaurarent domum Domini Dei sui. Qui venerunt ad Helchiam sacerdotem magnum, acceptamque ab eo pecuniam que illata fuerat in domum Domini et quam congregaverant levite et ianitores de Manasse et Ephraim et universis reliquiis Israel, ab omni quoque Iuda et Beniamin et habitatoribus Ierusalem, tradiderunt in manibus eorum qui preerant operariis in domo Domini ut instaurarent templum et infirma queque sarcirent. At illi dederunt eam artificibus et cementariis ut emerent lapides de lapidicinis et ligna ad commissuras tignorum et ad contignationem domorum quas destruxerant reges Iuda. Qui fideliter cuncta faciebant. Erant autem prepositi operantium Iahath et Abdias de filiis Merari, Zacharias et Mosollam de filiis Caath, qui urgebant opus. Omnes levite scientes organis canere. Super eos vero qui ad diversos usus onera portabant erant scribe et magistri de levitis ianitores. Cumque efferrent pecuniam que illata fuerat in templum Domini, reperit Helchias sacerdos librum legis Domini per manum Moysi. Et ait ad Saphan scribam: Librum legis inveni in domo Domini. Et tradidit ei. At ille intulit volumen ad regem et nuntiavit ei dicens: Omnia que dedisti in manu servorum tuorum, ecce complentur. Argentum quod repertum est in domo Domini conflaverunt, datumque est prefectis artificum et diversa opera fabricantium. Preterea tradidit mihi Helchias sacerdos librum. Quem cum rege presente recitasset, audissetque ille verba legis, scidit vestimenta sua. Et precepit Helchie et Ahicam filio Saphan et Abdon filio Micha, Saphan quoque scribe et Asaie servo regis dicens: Ite et orate Dominum pro me et pro reliquiis Israel et Iuda super universis sermonibus libri istius qui repertus est. Magnus enim furor

domini stillavit super nos eo quod non custodierint patres nostri verba domini ut facerent omnia que scripta sunt in isto volumine. Abiit igitur helcias et hii qui simul a rege missi fuerant ad oldam prophetidem uxorem sellum filii thecuath filii asra custodis vestium que habitabat in ierusalem in secunda et locuti sunt ei verba que supra narravimus. At illa respondit eis. Hec dicit dominus deus israel. Dicite viro qui misit vos ad me. Hec dicit dominus. Ecce ego inducam mala super locum istum et super habitatores eius. cunctaque maledicta que scripta sunt in libro hoc quem legerunt coram rege iuda. quia dereliquerunt me et sacrificaverunt diis alienis. ut me ad iracundiam provocarent in cunctis operibus manuum suarum. Idcirco stillabit furor meus super locum istum et non extinguetur. Ad regem autem iuda qui misit vos pro domino deprecando sic loquimini. Hec dicit dominus deus israel. Quoniam audisti verba voluminis. atque emollitum est cor tuum et humiliatus es in conspectu domini super his que dicta sunt contra locum hunc et habitatores ierusalem. reveritusque es faciem meam. scidisti vestimenta tua et flevisti coram me. ego quoque exaudivi te dicit dominus. Iam enim colligam te ad patres tuos et inferreris in sepulcrum tuum in pace. Nec videbunt oculi tui omne malum quod ego inducturus sum super locum istum et super habitatores eius. Retulerunt itaque regi cuncta que dixerat. At ille convocatis universis maioribus natu iuda et ierusalem. ascendit in domum domini. unaque omnes viri iuda et habitatores ierusalem sacerdotes et levite et cunctus populus a minimo usque ad maximum. Quibus audientibus in domo domini legit rex omnia verba voluminis. Et stans in tribunali suo percussit fedus coram domino ut ambularet post eum et custodiret precepta et testimonia et iustificationes eius in toto corde suo et in tota anima sua. faceretque que scripta sunt in volumine illo quod legerat. Adiuravit quoque super hoc omnes qui reperti fuerant in ierusalem et beniamin. et fecerunt habitatores ierusalem iuxta pactum domini dei patrum suorum. Abstulit ergo iosias cunctas abominationes de universis regionibus filiorum israel. et fecit omnes qui residui erant in israel servire domino deo suo. Cunctis diebus eius non recesserunt a domino deo patrum suorum.

XXXV

Fecit autem iosias in ierusalem phase domino quod immolatum est quartadecima die mensis primi. et constituit sacerdotes in officiis suis. hortatusque est eos ut ministrarent in domo domini. Levitis quoque ad quorum eruditionem omnis israel sanctificabatur domino locutus est. Ponite archam in sanctuario templi quod edificavit salomon filius david rex israel. Nequaquam enim ultra portabitis eam. Nunc autem ministrate domino deo vestro et populo eius israel. et preparate vos per domos et cognationes vestras in divisionibus singulorum sicut precepit david rex israel et descripsit salomon filius eius. Et ministrate in sanctuario per familias turmasque leviticas. et sanctificati immolate phase. fratres etiam vestros ut possint iuxta verba que locutus est dominus in manu moysi facere preparate. Dedit preterea iosias omni populo qui ibi fuerat inventus in sollempnitatem phase agnos et edos de gregibus et reliqui pecoris triginta milia. boum quoque tria milia. hec de regis universa substantia. Duces quoque eius sponte quod voverant obtulerunt tam populo quam sacerdotibus et levitis. Porro helcias et zacharias et iehiel principes domus domini dederunt sacerdotibus ad faciendum phase pecora commixtim duo milia sexcenta et boves trecentos. Chonenias autem et semeias etiam nathanael fratres eius. necnon asabias et iahiel et iozabad principes levitarum dederunt ceteris levitis ad celebrandum phase quinque milia pecorum et boves quingentos. Preparatumque est ministerium et steterunt sacerdotes in officio suo. Levite quoque in turmis iuxta regis imperium. Et immolatum est phase domino. Asperseruntque sacerdotes sanguinem manu sua. et levite detraxerunt pelles holocaustorum. et separaverunt ea ut darent per domos et familias singulorum et offerrentur domino sicut scriptum est in lege moysi. De bobus quoque fecerunt similiter. et assaverunt phase super ignem iuxta quod in lege scriptum est. Pacificas quoque hostias coxerunt in lebetibus et cacabis et ollis. et festinato distribuerunt universe plebi. Sibi autem et sacerdotibus postea paraverunt. Nam in oblatione holocaustorum et adipum usque ad noctem sacerdotes fuere occupati. unde levite sibi et sacerdotibus filiis aaron paraverunt novissimis. Porro cantores filii asaph stabant in ordine suo iuxta preceptum david. Ianitores vero per portas singulas observabant ita ut nec puncto quidem discederent a ministerio. Quamobrem et fratres eorum levite paraverunt eis cibos. Omnis igitur cultura domini rite completa est in die illa ut facerent phase et offerrent holocausta super altare domini iuxta preceptum regis iosie. Feceruntque filii israel qui reperti fuerant ibi phase in tempore illo et sollempnitatem azimorum septem diebus. Non fuit phase simile huic in israel a diebus samuelis prophete. Sed nec quisquam de regibus israel fecit phase sicut iosias sacerdotibus et levitis et omni iuda et israel qui repertus fuerat in ierusalem. In octavodecimo anno regni iosie hoc phase celebratum est. Postquam instauraverat iosias templum ascendit nechao rex egypti ad pugnandum in charcamis iuxta eufraten. et processit in occursum eius iosias. At ille missis ad eum nuntiis ait. Quid mihi et tibi est rex iuda. Non adversum te hodie venio sed contra aliam pugno domum ad quam me deus festinato ire precepit. Desine adversum deum facere qui mecum est ne interficiat te. Noluit iosias reverti sed preparavit contra eum bellum. nec acquievit sermonibus nechao ex ore dei. verum perrexit ut dimicaret in campo mageddo. Ibique vulneratus a sagittariis dixit pueris suis. Educite me de prelio quia oppido vulneratus sum. Qui transtulerunt eum de curru in alterum currum qui sequebatur eum more regio. et asportaverunt eum in ierusalem. Mortuusque est et sepultus in mausoleo patrum suorum. et universus iuda et ierusalem luxerunt eum. ieremias maxime. Cuius omnes cantores atque cantatrices usque in presentem diem lamentationes super iosiam replicant. et quasi lex obtinuit in israel. Ecce scriptum fertur in lamentationibus. Reliqua autem sermonum iosie et misericordiarum eius que lege domini precepta sunt. opera quoque illius prima et novissima scripta sunt in libro regum israel et iuda. Tulit ergo populus terre ioachaz filium io

XXXVI

sie. et constituit regem pro patre suo in ierusalem. Viginti trium annorum erat ioachaz cum regnare coepisset, et tribus mensibus regnavit in ierusalem. Amovit autem eum rex egypti cum venisset in ierusalem, et condempnavit terram centum talentis argenti et talento auri. Constituitque regem pro eo eliachim fratrem eius super iudam et ierusalem, et vertit nomen eius ioachim. Ipsum vero ioachaz tulit secum et adduxit in egyptum. Viginti quinque annorum erat ioachim cum regnare coepisset, et undecim annis regnavit in ierusalem. Fecitque malum coram domino deo suo. Contra hunc ascendit nabuchodonosor rex chaldeorum, et vinctum catenis duxit in babilonem. Ad quam et vasa domini transtulit et posuit ea in templo suo. Reliqua autem verborum ioachim et abominationum eius quas operatus est, et que inventa sunt in eo continentur in libro regum israel et iuda. Regnavit igitur ioachim filius eius pro eo. Octo annorum erat ioachim cum regnare coepisset, et tribus mensibus ac decem diebus regnavit in ierusalem. Fecitque malum in conspectu domini. Cumque anni circulus volveretur, misit nabuchodonosor rex, qui adduxerunt eum in babilonem, asportantes simul pretiosissima vasa domus domini. Regem vero sedechiam patruum eius constituit super iudam et ierusalem. Viginti et unius anni erat sedechias cum regnare coepisset, et undecim annis regnavit in ierusalem. Fecitque malum in oculis domini dei sui, nec erubuit faciem ieremie prophete loquentis ad se ex ore domini. A rege quoque nabuchodonosor recessit qui adiuraverat eum per deum, et induravit cervicem suam et cor, ut non reverteretur ad dominum deum israel. Sed et universi principes sacerdotum et populus prevaricati sunt inique iuxta universas abominationes gentium, et polluerunt domum domini, quam sanctificaverat in ierusalem sibi. Mittebat autem dominus deus patrum suorum ad illos per manum nuntiorum suorum, de nocte consurgens et cotidie commonens, eo quod parceret populo et habitaculo suo. At illi subsannabant nuntios dei et parvipendebant sermones eius, illudebantque prophetis, donec ascenderet furor domini in populum eius et esset nulla curatio. Adduxit enim super eos regem chaldeorum, et interfecit iuvenes eorum gladio in domo sanctuarii sui. Non est misertus adolescentis et virginis et senis nec decrepiti quidem, sed omnes tradidit in manibus eius. Universaque vasa domus domini tam maiora quam minora, et thesauros templi et regis et principum transtulit in babilonem. Incenderunt hostes domum dei, et destruxerunt murum ierusalem, universas turres combusserunt, et quicquid pretiosum fuerat demoliti sunt. Siquis evaserat gladium, ductus in babilonem servivit regi et filiis eius, donec imperaret rex persarum, et compleretur sermo domini ex ore ieremie, et celebraret terra sabbata sua. Cunctis enim diebus desolationis egit sabbatum, usque dum complerentur septuaginta anni. Anno autem primo cyri regis persarum ad explendum sermonem domini quem locutus fuerat per os ieremie, suscitavit dominus spiritum cyri regis persarum, qui iussit predicari in universo regno suo etiam per scripturam dicens. Hec dicit cyrus rex persarum. Omnia regna terre dedit mihi dominus deus celi, et ipse precepit mihi ut edificarem ei domum in ierusalem, que est in iudea. Quis ex vobis est in omni populo eius? Sit dominus deus suus cum eo, et ascendat.

Domine deus omnipotens patrum nostrorum, abraam et isaac et iacob, et semini eorum iusto, qui fecisti celum et terram cum omni ornatu eorum, qui signasti mare verbo precepti tui, qui conclusisti abyssum et signasti terribili et laudabili nomine tuo, quod omnes pavent et tremunt a vultu virtutis tue, et insustentabilis ira super peccatores comminationis tue, immensa vero et investigabilis misericordia promissionis tue. Quoniam tu es dominus altissimus super omnem terram, longanimis et multum misericors et penitens super malicias hominum. Tu autem domine secundum bonitatem tuam promisisti penitentiam remissionis peccatorum. Et tu deus iustorum non posuisti penitentiam iustis abraam, isaac et iacob, his qui tibi non peccaverunt. Quoniam peccavi super numerum arene maris, multiplicate sunt iniquitates mee. Incurvatus sum multo vinculo ferri, et non est respiratio mihi, quia excitavi iracundiam tuam, et malum coram te feci, statuens abominationes et multiplicans offensiones. Et nunc flecto genua cordis mei, precans a te bonitatem. Domine peccavi, peccavi, et iniquitatem meam agnosco. Peto rogans te domine, remitte mihi, remitte mihi. Ne simul perdas me cum iniquitatibus meis, neque in eternum reserves mala mihi, quia indignum salvabis me secundum magnam misericordiam tuam, et laudabo te semper omnibus diebus vite mee. Quoniam te laudat omnis virtus celorum, et tibi est gloria in secula seculorum. Amen.

Utrum difficilius sit facere quod poscitis an negare, necdum statui. Nam nec vobis aliquid imperantibus abnuere sententie est, et magnitudo operis impositi ita cervices premit, ut ante sub fasce ruendum sit quam levandum. Accedunt ad hoc invidorum studia, qui omne quod scribimus reprehendendum putant, et interdum contra se conscientia repugnante publice lacerant que occulte legunt, in tantum ut clamare compellar et dicere: Domine libera animam meam a labiis iniquis et a lingua dolosa. Tertius annus est quod semper scribitis atque rescribitis, ut esdre librum et hester vobis de hebreo transferam, quasi non habeatis greca et latina volumina, aut quicquid illud est quod a nobis vertitur, non statim ab omnibus conspuendum sit. Frustra autem niti, ut ait quidam, nihil aliud fatigando se nisi odium querere extreme dementie est. Itaque obsecro vos, mi domnion et rogatiane, ut privata lectione contenti, librum non efferatis in publicum, nec fastidiosis cibos ingeratis, vitetisque eorum supercilium, qui iudicare tantum de aliis et ipsi facere nihil noverunt. Siqui autem fratrum sunt quibus nostra non displicent, his tribuatis exemplar, ammonentes ut ebrea nomina, quorum grandis in hoc volumine copia est, distincte et per intervalla transcribant. Nihil enim proderit emendasse libros, nisi emendatio librariorum diligentia conservetur. Nec quemquam moveat quod unus a nobis editus liber est, nec apocriforum tertii et quarti libri somniis delectetur, quia

ab hebreis esdre neemieque sermones in unum volumen coartantur. et que non habentur apud illos. nec de xxiiii senioribus sunt procul abicienda. Si quis autem lxx vobis opposuerit interpretes. quorum exemplaria varietas ipsa lacerata et eversa demonstrat. nec potest utique verum asseri quod diversum est. mittite eum ad evangelia, in quibus multa ponuntur de veteri testamento que apud lxx interpretes non habentur. ut illud: Quoniam nazareus vocabitur. et: Ex egypto vocavi filium meum. et: Videbunt in quem compunxerunt. Et multa alia que latiori operi reservamus. et querite ab eo ubi scripta sunt. Cumque proferre non potuerint. vos legite de his exemplaribus. que nuper a nobis edita maledicorum cotidie linguis confodiuntur. Sed ut ad compendium veniam. certe quod illaturus sum equissimum est. edidi aliquid quod non habetur in greco vel aliter habetur quam a me versum est. quid interpretem laniant? Interrogent hebreos. et ipsis auctoribus translationi mee vel arrogent vel derogent fidem. Porro aliud est si clausis quod dicitur oculis mihi nolunt maledicere. et non imitantur grecorum studium et benivolentiam. qui post lxx translatores iam christi evangelio coruscante iudeos et hebionitas legis veteris interpretes. aquilam videlicet. simachum et theodotionem. et curiose legunt. et per origenis laborem in exaplois ecclesiis dedicarunt. Quanto magis latini grati esse deberent. quod exultantem cernerent greciam a se aliquid mutuari. Primum enim magnorum sumptuum est. et infinite difficultatis exemplaria posse habere omnia. Deinde etiam qui habent. et hebrei sermonis ignari sunt. magis errabunt ignorantes. quis e multis verius dixerit. Quod etiam sapientissimo cuidam nuper apud grecos accidit. ut interdum scripture sensum relinquens. uniuscuiuslibet interpretis sequeretur errorem. Nos autem qui hebree lingue saltem parvam tenemus scientiam. et latinus nobis utcumque sermo non deest. et de aliis magis possumus iudicare. et ea que ipsi intelligimus in nostra lingua exprimere. Itaque licet excetra sibilet. victorque sinon incendia iactet. numquam meum iuvante christo silebit eloquium. etiam presecta lingua balbutiet. Legant qui volunt. qui nolunt abiciant. et ventilent apices. litteras calumpnientur. magis vestra caritate provocabor ad studium. quam illorum detractione et odio deterrebor.

[illegible]

In anno primo ciri regis persarum ut compleretur verbum domini ex ore ieremie. suscitavit dominus spiritum ciri regis persarum. et traduxit vocem in universo regno suo. etiam per scripturam dicens. Hec dicit cirus rex persarum. Omnia regna terre dedit michi dominus deus celi. et ipse precepit michi ut edificarem ei domum in ierusalem que est in iudea. et edificet domum domini dei israel. ipse est deus qui est in ierusalem. et omnes reliqui in cunctis locis ubicumque habitant adiuvent eum viri de loco suo. argento et auro. et substantia. et pecoribus. excepto quod voluntarie offerunt templo dei quod est in ierusalem. Et surrexerunt principes patrum de iuda et beniamin. et sacerdotes. et levite. et omnis cuius suscitavit deus spiritum. ut ascenderent ad edificandum templum domini quod erat in ierusalem. Et universi qui erant in circuitu. adiuverunt manus eorum. in vasis argenteis et aureis. in substantia. in supellectili. et in iumentis. exceptis his que sponte obtulerunt. Rex quoque cirus protulit vasa templi domini que tulerat nabuchodonosor rex babylonis de ierusalem. et posuerat ea in templo dei sui. Protulit autem ea cirus rex persarum per manum mithridatis filii gazabar. et annumeravit ea sassabasar principi iuda. Et hic est numerus eorum. fiale auree xxx. fiale argentee mille. cultri xxix. sciphi aurei xxx. sciphi argentei cccc x. vasa alia mille. Omnia vasa aurea et argentea v milia quadringenta. Universa tulit sassabasar cum his qui ascendebant de transmigratione babylonis in ierusalem. Hii sunt autem filii provincie qui ascenderunt de captivitate quam transtulerat nabuchodonosor rex babylonis in babylonem. et reversi sunt in ierusalem et iudeam. unusquisque in civitatem suam. Qui venerunt cum zorobabel. iesua. neemia. saraia. rahelaia. mardocheo. belsan. mesfar. beguai. reum. baana. Numerus virorum populi israel. Filii phares duo milia clxxii. Filii sephetia ccclxxii. Filii area dcclxxv. Filii phaath moab filiorum iosue et ioab duo milia nongenti xii. Filii elam mille ccliiii. Filii zethua nongenti xlv. Filii zacai dcclx. Filii bani dcxlii. Filii bebai dcxxiii. Filii azgad mille ccxxii. Filii adonicam dclxvi. Filii beguai duo milia lvi. Filii adin ccccliiii. Filii ater qui erant ex ezechia nonaginta viii. Filii besai cccxxiii. Filii ioram cxii. Filii asom ccxxiii. Filii gebbar xcv. Filii bethleem cxxiii. Viri netopha lvi. Viri anathot cxxviii. Filii azmaveth xlii. Filii cariathiarim. cephira. et beroth dccxliii. Filii arama et gaba dcxxi. Viri machmas cxxii. Viri bethel et hai ccxxiii. Filii nebo lii. Filii megbis clvi. Filii elam alterius mille ccliiii. Filii arim cccxx. Filii lod adid et ono dccxxv. Filii iericho cccxlv. Filii senaa tria milia dcxxx. Sacerdotes. filii idaia in domo iesue dcccclxxiii. Filii emmer mille lii. Filii phassur mille ccxlvii. Filii arim mille xvii. Levite. filii iesue et cedmihel filiorum odovie lxxiiii. Cantores. filii asaph cxxviii. Filii ianitorum. filii sellum. filii ater. filii telmon. filii accub. filii atita. filii sobai. universi cxxxix. Nathinei. filii siha. filii asupha. filii tabaoth. filii ceros. filii siaa. filii phadon. filii levana. filii agaba. filii accub. filii agab. filii selmai. filii anan. filii gaddel. filii gaer. filii raaia. filii rasin. filii necoda. filii gazem. filii aza. filii phasea. filii besee. filii asena. filii munim. filii nephusim. filii bacbuc. filii acupha. filii arur. filii besluth. filii maida. filii arsa. filii bercos. filii sisara. filii thema. filii nasia. filii atipha. filii servorum

quis est in vobis de universo populo eius sit deus illius cum eo ascendat in ierusalem que est in iudea

salomonis. filii sophethei. filii sopheret. filii
farudan. filii iala. filii dercon. filii gedel. filii
saphatia. filii atil. filii phocereth. qui erat de a
sebaim. filii amon. Omnes nathinei et filii servo
rum salomonis. ccclxxii. Et hii qui ascenderunt
de thelmala. thelersa. cherub. et adon. et mecra. Et
non potuerunt indicare domum patrum suorum
et semen suum. utrum ex israel essent. filii dalaia.
filii tobia. filii nechoda. dclii. Et de filiis sacerdo
tum. filii obia. filii accos. filii berzellai qui ac
cepit de filiabus berzellai galaaditis uxorem. et
vocatus est nomine eorum. Hii quesierunt scriptu
ram genealogie sue et non invenerunt. et eiecti sunt
de sacerdotio. Et dixit athersata eis ut non comede
rent de sancto sanctorum. donec surgeret sacerdos doctus
atque perfectus. Omnis multitudo quasi unus. xlii.
milia. ccclx. exceptis servis eorum et ancillis
qui erant septem milia. cccxxxvii. Et in ipsis can
tores cantatricesque. cc. Equi eorum. dccxxxvi.
Muli eorum. ccxlv. Cameli eorum. ccccxxxv.
Asini eorum sex milia. dccxx. Et de principibus
patrum cum ingrederentur templum domini quod est in ie
rusalem. sponte obtulerunt in domum domini ad
extruendam eam in loco suo. secundum vires suas de
derunt impensas operis auri solidos. lxi. milia. et
mille argenti mnas. es. vii. semis uncias ii.
lxx. i. semis uncia. v. milia et vestes sacerdotales
centum. Habitaverunt ergo sacerdotes et levite et de populo
et cantores et ianitores et nathinei in urbibus su
is. et universus israel in civitatibus suis.

C III

Congregatus
est ergo populus quasi vir unus in ierusalem. Et surrexit
iosue filius iosedech et fratres eius sacerdotes. et zoro
babel. filius salathiel et fratres eius. Et edificaverunt
altare dei israel. ut offerrent in eo holocausto ma
ta. sicut scriptum est in lege moysi viri dei. Colloca
verunt autem altare super bases suas. deterrentibus eos per
circuitum populis terrarum. et obtulerunt super illud ho
locaustum domino. mane et vespere. Feceruntque sol
lempnitatem tabernaculorum sicut scriptum est. et holocau
stum diebus singulis per ordinem secundum preceptum opus
diei in die suo. Et post hec holocaustum iuge tam
in kalendis quam in universis sollempnitatibus domini
que erant consecrate in omnibus in quibus ultro
offerebatur deo munus. Primo die mensis septi
mi. ceperunt offerre holocaustum domino. Porro
templum domini nondum fundatum erat. Dederunt autem
pecunias latomis et cementariis. Cibum quoque et po
tum et oleum sidoniis tyriisque. ut deferrent ligna
cedrina de libano ad mare ioppen iuxta quod preceperat ci
rus rex persarum. Anno autem secundo adventus eorum
ad templum dei in ierusalem. mense secundo ceperunt zorobabel fi
lius salathiel et iosue filius iosedech et reliqui
de fratribus eorum sacerdotes et levite. et omnes qui ve
nerant de captivitate in ierusalem. Et constituerunt levitas
a .xx. annis et supra ut urgerent opus domini.
Stetitque iosue et filii eius et fratres eius et filii iuda
quasi vir unus. ut instarent super eos qui faciebant
opus in templo dei. filii enadab. filii eorum et fratres
eorum levite. Fundato igitur templo domini a ce
mentariis. steterunt sacerdotes in ornatu suo cum
tubis. et levite filii asaph in cymbalis. ut lauda
rent dominum per manum david regis israel. Et con
cinebant in hymnis et confessione domino. quoniam
bonus. quoniam in eternum misericordia eius super israel. Omnis quo
que populus vociferabatur clamore magno in lau
dando dominum. eo quod fundatum esset templum do
mini. Plurimi etiam de sacerdotibus et levitis et
principes patrum et seniores qui viderant templum
prius cum fundatum esset. et hoc templum in oculis eo
rum. flebant voce magna. et multi vociferantes
in leticia elevabant vocem. nec poterat quisquam
agnoscere vocem clamoris letantium. et vocem fle
tus populi. Commixtim enim populus vociferabatur
clamore magno et vox audiebatur procul.

C IIII

Audi
erunt autem hostes iude et beniamin quia filii captivitatis
edificarent templum domino deo israel. et acce
dentes ad zorobabel. et ad principes patrum di
xerunt eis. Edificemus vobiscum. quia ita ut vos
querimus deum nostrum. Ecce nos immolamus vic
timas ex diebus asor haddan regis assur qui addu
xit nos huc. Et dixit eis zorobabel. et iosue. et
reliqui principes patrum israel. Non est vobis et nobis ut
edificemus domum domino deo nostro. sicut nobis rex
cirus persarum precepit. sed nos ipsi soli edificab
imus domino deo nostro. Factum est igitur ut populus terre
impediret manus populi iude. et turbaret eos in e
dificando. Conduxerunt ergo adversus eos consilia
tores ut destruerent consilium eorum omnibus di
ebus cyri regis persarum. et usque ad regnum darii re
gis persarum. In regno autem assueri ipse est artaxersis in
principio regni eius. scripserunt accusationem adver
sus habitatores iude et ierusalem. Et in diebus artaxersis scri
psit beselam mithridates. et thabeel. et reliqui qui e
rant in consilio eorum ad artaxersen regem per
sarum. Epistola autem accusationis scripta est syriace. et lege
batur sermone syro. Reum beelteem et samsai scriba
scripserunt epistolam unam de ierusalem artaxersi regi hu
iuscemodi. Reum beeltheem et samsai scriba et reli
qui consiliatores eorum dinei et apharsatacei. ter
phalei. arphasei. erchuei. babylonii. susannechei. di
ei. elamite. et ceteri de gentibus quas transtulit asse
naphar magnus et gloriosus. et habitare eas fecit
in civitatibus samarie. et in reliquis regionibus tr
ans flumen in pace. Hoc est exemplar epistole quam miserunt
ad eum. Artaxersi regi servi tui viri qui erant trans
flumen salutem dicunt. Notum sit regi. quia iu
dei qui ascenderunt a te ad nos venerunt in ierusalem
civitatem rebellem et pessimam quam edificant
extruentes muros eius. et parietes eius compo
nentes. Nunc ergo notum sit regi. quia si civitas
illa edificata fuerit. et muri eius instaurati. tri
butum et vectigal et annuos reditus non dabunt. et
usque ad reges hec noxa perveniet. Nos ergo memo
res salis quod in palatio comedimus. et quia lesio
nes regis videre nefas ducimus. Idcirco misimus
et nunciavimus regi ut recenseas in libris histori
arum patrum tuorum. et invenies scriptum in
commentariis. et scies quoniam urbs illa urbs rebellis est
et nocens regibus et provinciis et bella concitantur in
ea ex diebus antiquis. Quam ob rem et civitas ipsa des
tructa est. Nunciamus nos regi quoniam si civitas illa
edificata fuerit. et muri eius instaurati possessionem
trans flumen non habebis. Verbum misit rex ad reum
beelteem et samsai scribam. et ad reliquos qui erant
in consilio eorum. habitatores samarie. et ceteris trans
flumen salutem dicens et pacem. Accusatio quam
misistis ad nos. manifeste lecta est coram me. et a
me preceptum est et recensuerunt. Inveneruntque quoniam civita

illa a diebus antiquis adversus reges rebellat, et seditiones et prelia concitantur in ea. Nam et reges fortissimi fuerunt in Ierusalem qui et dominati sunt omni regioni que trans fluvium est. Tributum quoque et vectigal et reditus accipiebant. Nunc igitur audite sententiam, ut prohibeatis viros illos, ut urbs illa non edificetur donec si forte a me iussum fuerit. Videte autem ne forte negligenter hoc impleatis, et paulatim crescat malum contra reges. Itaque exemplum edicti Artaxersis regis lectum est coram Reum Beelteem et Samsai scriba et consiliariis eorum. Et abierunt festinantes in Ierusalem ad iudeos, et prohibuerunt eos in brachio et robore. Tunc intermissum est opus domus dei in Ierusalem, et non fiebat usque ad annum secundum regni Darii regis Persarum.

V

Prophetaverunt autem Aggeus propheta et Zacharias filius Addo, prophetantes ad iudeos qui erant in iudea et Ierusalem in nomine dei Israel. Tunc surrexerunt Zorobabel filius Salathiel et Iosue filius Iosedech et ceperunt edificare templum dei in Ierusalem, et cum eis prophete dei adiuvantes eos. In ipso autem tempore venit ad eos Tathanai qui erat dux trans flumen et Stharbuzanai et consiliarii eorum. Sicque dixerunt eis: Quis dedit vobis consilium ut domum hanc edificaretis, et muros eius instauraretis? Ad quod respondimus eis que essent nomina hominum auctorum illius edificationis. Oculus autem dei eorum factus est super senes iudeorum, et non potuerunt inhibere eos. Placuitque ut res ad Darium referretur, et tunc satisfacerent adversus accusationem illam. Exemplar epistole quam misit Tathanai dux regionis trans flumen et Stharbuzanai et consiliatores eius Apharsacei qui erant trans flumen ad Darium regem. Sermo quem miserant ei sic scriptus erat: Dario regi pax omnis. Notum sit regi isse nos ad iudeam provinciam, ad domum dei magni que edificatur lapide inpolito, et ligna ponuntur in parietibus. Opus illud diligenter extruitur et crescit in manibus eorum. Interrogavimus ergo senes illos, et ita diximus eis: Quis dedit vobis potestatem ut domum hanc edificaretis, et muros hos instauraretis? Sed et nomina eorum quesivimus ab eis, ut nuntiaremus tibi, et scripsimus nomina virorum qui sunt principes in eis. Huiuscemodi autem sermone responderunt nobis dicentes: Nos sumus servi dei celi et terre, et edificamus templum quod erat extructum ante hos annos multos, quodque rex Israel magnus edificaverat et extruxerat. Postquam autem ad iracundiam provocaverunt patres nostri deum celi, tradidit eos in manu Nabuchodonosor regis Babylonis Chaldei. Domum quoque hanc destruxit, et populum eius transtulit in Babylonem. Anno autem primo Cyri regis Babylonis, Cyrus rex proposuit edictum, ut domus dei edificaretur. Nam et vasa templi dei aurea et argentea que Nabuchodonosor tulerat de Ierusalem et asportaverat ea in templum Babylonis, protulit Cyrus rex de templo Babylonis, et data sunt Sasabasar vocabulo, quem et principem constituit. Dixitque ei: Hec vasa tolle et vade et pone ea in templo quod est in Ierusalem, et domus dei edificetur in loco suo. Tunc itaque Sasabasar ille venit et posuit fundamenta templi dei in Ierusalem, et ex eo tempore usque nunc edificatur, et nondum completum est. Nunc ergo si videtur regi bonum, recenseat in bibliotheca regis que est in Babylone utrum nam a Cyro rege iussum sit ut edificaretur domus dei in Ierusalem, et voluntatem regis super hac re mittat ad nos.

VI

Tunc Darius rex precepit, et recensuerunt in bibliotheca librorum qui erant repositi in Babylone. Et inventum est in Ecbatanis quod est castrum in Medena provincia volumen unum, talisque scriptus erat in eo commentarius. Anno primo Cyri regis: Cyrus rex decrevit ut domus dei que est in Ierusalem edificaretur in loco ubi immolent hostias, et ut ponant fundamenta supportantia altitudinem cubitorum .lx. et latitudinem cubitorum .lx., ordines de lapidibus impolitis tres, et sic ordines de lignis novis. Sumptus autem de domo regis dabuntur. Sed et vasa templi dei aurea et argentea que Nabuchodonosor tulerat de templo Ierusalem et attulerat ea in Babylonem, reddantur et referantur in templum in Ierusalem in locum suum, que et posita sunt in templo dei. Nunc ergo Tathanai dux regionis que est trans flumen et Stharbuzanai et consiliarii vestri Apharsacei qui estis trans flumen procul recedite ab eis, et dimittite fieri templum dei illud a duce iudeorum et senioribus eorum, et domum dei illam edificent in loco suo. Sed et a me preceptum est quid oporteat fieri a presbyteris iudeorum illis, ut edificetur domus dei, scilicet ut de arca regis, id est de tributis que dantur de regione trans flumen, studiose sumptus dentur viris illis, ne impediatur opus. Quod si necesse fuerit et vitulos et agnos et hedos in holocaustum deo celi, frumentum, sal, vinum et oleum, secundum ritum sacerdotum qui sunt in Ierusalem, dentur eis per singulos dies, ne sit in aliquo querimonia. Et offerant oblationes deo celi, orentque pro vita regis et filiorum eius. A me ergo positum est decretum ut omnis homo qui hanc mutaverit iussionem, tollatur lignum de domo ipsius et erigatur et configatur in eo, domus autem eius publicetur. Deus autem qui habitare fecit nomen suum ibi, dissipet omnia regna et populum qui extenderit manum suam ut repugnet et dissipet domum dei illam que est in Ierusalem. Ego Darius rex statui decretum, quod studiose impleri volo. Igitur Tathanai dux regionis trans flumen et Stharbuzanai et consiliarii eius secundum quod preceperat Darius rex, sic diligenter executi sunt. Seniores autem iudeorum edificabant et prosperabantur iuxta prophetiam Aggei prophete et Zacharie filii Addo. Et edificaverunt et construxerunt iubente deo Israel, et iubente Cyro et Dario et Artaxerxe regibus Persarum. Et compleverunt domum dei istam usque ad diem tertium mensis Adar, qui est annus sextus regni Darii regis. Fecerunt autem filii Israel, sacerdotes et levite, et reliqui filiorum transmigrationis dedicationem domus dei in gaudio. Et obtulerunt in dedicatione domus dei vitulos centum, arietes .cc., agnos .cccc., hircos caprarum pro peccato totius Israel .xii. iuxta numerum tribuum Israel. Et statuerunt sacerdotes in ordinibus suis et levitas in vicibus suis super opera dei in Ierusalem, sicut scriptum est in libro Moysi. Fecerunt autem filii transmigrationis pascha .xiiii. die mensis primi. Purificati enim fuerant sacerdotes et levite quasi unus. Omnes mundi ad immolandum pascha universis filiis transmigrationis et fratribus suis sacerdotibus et sibi. Et comederunt filii Israel qui reversi fuerant de transmigratione, et omnes qui se separaverant a coinquinatione gentium terre ad eos, ut quererent dominum deum Israel. Et fecerunt sollempnitatem azimorum septem diebus in letitia, quoniam letificaverat eos dominus, et converterat cor regis As

VII

fuit ad eos. ut adiuvaret in opere domus domi-
ni dei israel. Post hec autem verba in regno artaxersis
regis persarum. esdras filius sarie. filii azar-
ie. filii helchie. filii sellum. filii sadoch. filii ac-
hitob. filii amarie. filii azarie. filii maraioth.
filii zarahie. filii ozi. filii bocci. filii abisue. filii
finees. filii eleazar. filii aaron sacerdotis ab ini-
tio. Ipse esdras ascendit de babilone. et ipse scriba
velox in lege moysi. quam dedit dominus deus
israel. Et dedit ei rex secundum manum domini dei sui
bonam super eum omnem petitionem eius. Et ascenderunt
de filiis israel et de filiis sacerdotum. et de filiis levit-
arum. et de cantoribus et de ianitoribus. et de nathi-
neis in ierusalem. anno .vii. artaxersis regis. Et veni-
erunt in ierusalem mense .v. Ipse est annus .vii. regis. quia
in primo die mensis primi cepit ascendere de babi-
lone. et primo die mensis quinti venit in ierusalem iux-
ta manum dei sui bonam super se. Esdras enim para-
vit cor suum ut investigaret legem domini et faceret
et doceret in israel preceptum et iudicium. Hoc est autem ex-
emplar epistole edicti quod dedit rex artaxerses esdre sa-
cerdoti scribe erudito in sermonibus et preceptis domini
et cerimoniis eius in israel. Artaxerses rex regum.
esdre sacerdoti scribe legis dei celi doctissimo. salu-
tem. A me decretum est ut cuicumque placuerit in regno
meo de populo israel. et de sacerdotibus eius. et de levitis
ire in ierusalem tecum vadat. A facie enim regis et
.vii. consiliatorum eius missus es. ut visites iu-
deam et ierusalem in lege dei tui que est in manu tua. et
ut feras argentum et aurum quod rex et consiliato-
res eius sponte obtulerunt deo israel. cuius in ierusalem
tabernaculum est. et omne argentum et aurum quodcumque inv-
eneris in universa provincia babilonis et populus offerre
voluerit. et de sacerdotibus qui sponte obtulerint domui
dei sui que est in ierusalem. libere accipe. et studiose eme
de hac pecunia. vitulos arietes. agnos. et sacrificia
et libamina eorum. et offer ea super altare dei vestri. quod est
in ierusalem. Sed et si quid tibi et fratribus tuis placuerit de re-
liquo argento et auro ut faciatis. iuxta voluntatem
dei vestri facite. Vasa quoque que dantur tibi in minis-
terio domus dei tui. trade in conspectu dei ierusalem.
Sed et cetera quibus opus fuerit in domo dei tui. quantum-
cumque necesse est ut expendas. dabitur de thesauro regis
et de fisco. Et a me ego artaxerses rex statui atque de-
crevi omnibus custodibus arche publice qui sunt
trans flumen. ut quodcumque petierit a vobis esdras sacer-
dos scriba legis dei celi. absque mora detis usque ad ar-
genti talenta .c. et usque ad vini batos .c. et usque ad fr-
umenti choros .c. et usque ad batos olei .c. Sal ve-
ro absque mensura. Omne quod ad ritum dei celi pertinet
tribuatur diligenter in domo dei celi. ne forte
irascatur contra regnum regis et filiorum eius.
Vobis quoque notum facimus de universis sacerdotibus
et levitis. cantoribus. ianitoribus. nathineis et
ministris domus dei huius. ut vectigal et trib-
utum. et annonas non habeatis potestatem imponendi su-
per eos. Tu autem esdra secundum sapientiam dei tui que est in ma-
nu tua constitue iudices et presides. ut iudicent
omni populo qui est trans flumen. his videlicet qui no-
verunt legem dei tui. et legem regis diligentes. iu-
dicium erit de eo. sive in mortem sive in exilium
sive in condempnationem substantie eius. Vel certe in car-
cerem. Et dixit esdras scriba. Benedictus dominus deus
patrum nostrorum qui dedit hoc in corde regis ut
glorificaret domum domini que est in ierusalem. et in me
inclinavit misericordiam suam coram rege et consili-
atoribus eius. et universis principibus eius potenti-
bus. Et ego confortatus manu domini dei mei
que erat in me congregavi de israel principes qui as-
cenderent mecum.

VIII

Hii sunt ergo principes fa-
miliarum. et hec genealogia eorum. qui ascen-
derunt mecum in regno artaxersis regis de babilo-
ne. De filiis finees gersom. De filiis ythamar da-
niel. De filiis david. attus. De filiis sechenie. de filiis
phares zacharias. et cum eo numerati sunt viri .cl.
De filiis phet moab. helioenai filius zacharie. et cum
eo .cc. viri. De filiis sechenie. filius ezechiel. et
cum eo .ccc. viri. De filiis adiel. abeth filius
ionathan. et cum eo .l. viri. De filiis helam. ysa-
ias filius athalie. et cum eo .lxx. viri. De filiis
saphatie. zebedias filius michael. et cum eo .lx-
xx. viri. De filiis ioab. obedia filius iehiel. et
cum eo .ccxviii. viri. De filiis salomith. filius
iosphie. et cum eo .clx. viri. De filiis bebai zac-
harias filius bebai. et cum eo .xxviii. viri. De fi-
liis ezechad. iohanan filius ezechtan. et cum eo
.cx. viri. De filiis adonicam qui erant novissi-
mi. et hec nomina eorum eliphelech. et hiel. et sa-
maias. et cum eis .lx. viri. De filiis begui. uthai
et zachur. et cum eis .lxx. viri. Congregavi autem
eos ad fluvium. qui decurrit ad ahava. et mansi-
mus ibi tribus diebus. Quesivique in populo et in sacer-
dotibus. de filiis levi. et non inveni ibi. Itaque misi e-
liezer. et ariel. et semeiam. et helnathan.
et nathan. et zachariam. et mesollam principes.
et ioiarib. et helnathan sapientes. et misi eos ad
heddo qui est primus in casphie loco. et posui in
ore eorum verba que loquerentur ad heddo. et ad fra-
tres eius nathineos in loco casphie. ut adduce-
rent nobis ministros domus dei nostri. Et adduxerunt
nobis per manum dei nostri bonam super nos virum doc-
tissimum. de filiis mooli. filii levi. filii israel et
sarabiam. et filios eius. et fratres eius .xviii. et asa-
biam. et cum eo ysaiam. de filiis merari. fratresque
eius et filios eius .xx. Et de nathineis quos dederat
david et principes ad ministeria levitarum nathin-
eos .ccxx. Omnes hii suis nominibus vocaban-
tur. Et predicavi ibi ieiunium. iuxta fluvium ha-
ava ut affligeremur coram domino deo nostro. et pe-
teremus ab eo viam rectam nobis. et filiis nostris. et u-
niverse substantie nostre. Erubui enim petere regis au-
xilium. et equites qui defenderent nos ab inimi-
co in via. quia dixeramus regi. Manus dei nostri
est super omnes qui querunt eum in bonitate. et im-
perium eius. et fortitudo eius. et furor super omnes
qui derelinquunt eum. Ieiunavimus autem et roga-
vimus deum nostrum per hoc. et evenit nobis pro-
spere. Et separavi de principibus sacerdotum .xii. Sar-
abiam et asabiam. et cum eis de fratribus eorum
.x. Appendique eis argentum et aurum. et vasa con-
secrata domus dei nostri que obtulerat rex et consilia-
tores eius. et principes eius universusque israel eorum
qui inventi fuerant. et appendi in manibus eorum
talenta argenti sexcenta .l. et vasa argentea .c.
auri .c. talenta. et crateres aureos .xx. qui hab-
ebant solidos millenos. et vasa eris fulgentis op-
timi duo pulchra ut aurum. et dixi eis. Vos sancti
domini. et vasa sancta. et argentum et aurum quod sponte

oblatum est domino deo patrum nostrorum. Vigilate et custodite donec appendatis coram principibus sacerdotum et levitarum et ducibus familiarum israel in ierusalem, in thesaurum domus domini. Susceperunt autem sacerdotes et levite pondus argenti et auri et vasorum ut deferrent in ierusalem in domum domini dei nostri. Promovimus ergo a flumine ahava .xii. die mensis primi ut pergeremus in ierusalem, et manus dei nostri fuit super nos, et liberavit nos de manu inimici et insidiatoris in via. Et venimus ierusalem et mansimus ibi tribus diebus. Die autem quarta appensum est argentum et aurum et vasa in domo dei nostri per manum meremoth filii urie sacerdotis, et cum eo eleazar filius finees, cumque eis iozabed filius iosue et noadaia filius bennoi levite, iuxta numerum et pondus omnium. Descriptumque est omne pondus in tempore illo. Sed et qui venerant de captivitate filii transmigrationis holocaustomata obtulerunt domino deo israel vitulos .xii. pro omni populo israel, arietes .xcvi. agnos .lxxvii. hircos pro peccato .xii. omnia in holocaustum domino. Dederunt autem edicta regis satrapis qui erant de conspectu regis et ducibus trans flumen, et elevaverunt populum et domum dei.

## IX

Postquam autem hec completa sunt, accesserunt ad me principes dicentes: Non est separatus populus israel et sacerdotes et levite a populis terrarum et ab abominationibus eorum, chananei et hethei et pherezei et iebusei et amonitarum et moabitarum et egyptiorum et amorreorum. Tulerunt enim de filiabus eorum sibi et filiis suis, et commiscuerunt semen sanctum cum populis terrarum. Manus etiam principum et magistratuum fuit in transgressione hac prima. Cumque audissem sermonem istum, scidi pallium meum et tunicam et evulsi capillos capitis mei et barbe, et sedi merens. Convenerunt autem ad me omnes qui timebant verbum dei israel pro transgressione eorum qui de captivitate venerant, et ego sedebam tristis usque ad sacrificium vespertinum. Et in sacrificio vespertino surrexi de afflictione mea, et scisso pallio meo et tunica curvavi genua mea et expandi manus meas ad dominum deum meum et dixi: Deus meus confundor et erubesco levare faciem meam ad te, quoniam iniquitates nostre multiplicate sunt super caput nostrum, et delicta nostra creverunt usque ad celum a diebus patrum nostrorum. Sed et nos ipsi peccavimus graviter usque ad diem hanc, et in iniquitatibus nostris traditi sumus ipsi et reges nostri et sacerdotes nostri in manus regum terrarum, et in gladium et in captivitatem et in rapinam et in confusionem vultus, sicut et hac die. Et nunc quasi parum et ad momentum facta est deprecatio nostra apud dominum deum nostrum, ut dimitterentur nobis reliquie et daretur nobis paxillus in loco sancto eius, et illuminaret oculos nostros deus noster et daret nobis vitam modicam in servitute nostra. Quia servi sumus, et in servitute nostra non dereliquit nos deus noster, et inclinavit super nos misericordiam coram rege persarum, ut daret nobis vitam et sublimaret domum dei nostri et extrueret solitudines eius, et daret nobis sepem in iuda et in ierusalem. Et nunc quid dicemus domine deus noster post hec? quia dereliquimus mandata tua, que precepisti in manu servorum tuorum prophetarum dicens: Terra ad quam vos ingredimini ut possideatis eam terra immunda est, iuxta immunditiam populorum ceterarumque terrarum, et abominationibus eorum qui repleverunt eam ab ore usque ad os in coinquinatione sua. Nunc ergo filias vestras ne detis filiis eorum, et filias eorum ne accipiatis filiis vestris, et non queratis pacem eorum et prosperitatem eorum usque in sempiternum, ut confortemini et comedatis que bona sunt terre, et heredes habeatis filios vestros usque in seculum. Et post omnia que venerunt super nos in operibus nostris pessimis et in delicto nostro magno, quia tu deus noster liberasti nos de iniquitate nostra et dedisti nobis salutem sicut est hodie, ut non converteremur et irrita faceremus mandata tua, neque matrimonia iungeremus cum populis abominationum istarum. Numquid iratus es nobis usque ad consummationem, ne dimitteres nobis reliquias et salutem? Domine deus israel iustus tu es, quoniam derelicti sumus qui salvaremur sicut die hac. Ecce coram te sumus in delicto nostro. Non enim stari potest coram te super hoc.

## X

Sic ergo orante esdra et implorante eum et flente et iacente ante templum dei, collectus est ad eum de israel cetus grandis nimis virorum et mulierum et puerorum, et flevit populus multo fletu. Et respondit sechenias filius iehiel de filiis helam, et dixit esdre: Nos prevaricati sumus in deum nostrum, et duximus uxores alienigenas de populis terre. Et nunc si penitentia est in israel super hoc, percutiamus fedus cum domino deo nostro, ut proiciamus universas uxores et eos qui de his nati sunt, iuxta voluntatem domini et eorum qui timent preceptum dei nostri; secundum legem fiat. Surge, tuum est decernere, nos erimus tecum. Confortare et fac. Surrexit ergo esdras et adiuravit principes sacerdotum et levitarum et omnem israel ut facerent secundum verbum hoc, et iuraverunt. Et surrexit esdras ante domum dei et abiit ad cubiculum iohanan filii eliasib, et ingressus est illuc. Panem non comedit et aquam non bibit, lugebat enim transgressionem eorum qui venerant de captivitate. Et missa est vox in iuda et in ierusalem omnibus filiis transmigrationis, ut congregarentur in ierusalem. Et omnis qui non venerit in tribus diebus iuxta consilium principum et seniorum, auferetur ab eo universa substantia eius, et ipse abicietur de cetu transmigrationis. Convenerunt igitur omnes viri iuda et beniamin in ierusalem tribus diebus. Ipse est mensis nonus vicesima die mensis, et sedit omnis populus in platea domus dei, trementes pro peccato et pluviis. Et surrexit esdras sacerdos et dixit ad eos: Vos transgressi estis et duxistis uxores alienigenas ut adderetis super delictum israel. Et nunc date confessionem domino deo patrum vestrorum et facite placitum eius, et separamini a populis terre et ab uxoribus alienigenis. Et respondit universa multitudo dixitque voce magna: Iuxta verbum tuum ad nos sic fiat. Verumtamen quia populus multus est et tempus pluvie, et non sustinemus stare foris, et opus non est diei unius vel duorum, vehementer quippe peccavimus in sermone isto. Constituantur principes in universa multitudine, et omnes in civitatibus nostris qui duxerunt uxores alienigenas veniant in temporibus statutis, et cum his seniores per civitatem et civitatem et iudices eius, donec avertatur ira dei nostri a nobis super peccato hoc. Igitur ionathan filius asahel et iaazia filius thecue steterunt super hoc, et mesollam et sebethai levite

tres audierunt eos. Feceruntque sic filii transmigrationis. Et abierunt Esdras sacerdos et viri principes familiarum in domos patrum suorum, et omnes per nomina sua, et sederunt in die primo mensis decimi ut quererent rem. Et consummati sunt omnes viri qui duxerant uxores alienigenas usque ad diem primam mensis primi. Et inventi sunt de filiis sacerdotum qui duxerant uxores alienigenas: de filiis Iosue filius Iosedech et fratres eius Maasia et Eliezer et Iarib et Godolia. Et dederunt manus suas ut eicerent uxores suas, et pro delicto suo arietem de ovibus offerrent. Et de filiis Emmer: Anani et Zebedia. Et de filiis Herim: Maasia et Elia et Semeia et Iehiel et Ozias. Et de filiis Phessur: Elioenai, Maasia, Ismahel, Nathanael, Iozabed et Elasa. Et de filiis Levitarum: Iozabed et Semei et Celaia ipse est Calita, Phataia, Iuda et Eliezer. Et de cantoribus: Eliasub. Et de ianitoribus: Sellum et Thelem et Uri. Et ex Israel: de filiis Pharos: Remeia et Ezia et Melchia et Miamin et Eliezer et Melchia et Banea. Et de filiis Elam: Mathania, Zacharias, et Iehiel et Abdi et Ierimoth et Helia. Et de filiis Zethua: Elioenai, Eliasib, Mathania et Ierimuth et Zabad et Aziza. Et de filiis Bebai: Iohanan, Anania, Zabbai, Athalai. Et de filiis Bani: Mosollam et Melluch et Adaia, Iasub et Saal et Ramoth. Et de filiis Phaeth Moab: Edna et Chalal, Banaias et Maasias, Mathanias, Beseleel, Bennui et Manasse. Et de filiis Herem: Eliezer, Iesue, Melchias, Semeias, Simeon, Beniamin, Maloch, Samarias. Et de filiis Asom: Mathanai, Mathatha, Zabad, Eliphelet, Iermai, Manasse, Semei. De filiis Bani: Maddi, Amram et Uhel, Baneas et Badaias, Cheliau, Vannia, Marimuth et Eliasib, Mathanias, Mathanai, et Iasi, et Bani et Bennui, Semei et Salmias et Nathan et Adaias, et Mechnedabai, Sisai, Sarai, Ezrel et Selemau, Semeria, Sellum, Amaria, Ioseph. De filiis Nebo: Iehiel, Mathathias, Zabad, Zabina, Ieddu et Iohel et Banaia. Omnes hii acceperant uxores alienigenas, et fuerunt ex eis mulieres que pepererant filios.

# VERBA NEEMIE

filii Helchie. Et factum est in mense casleu anno vicesimo, et ego eram in Susis castro. Et venit Anani unus de fratribus meis, ipse et viri ex Iuda, et interrogavi eos de Iudeis qui remanserant et supererant de captivitate et de Ierusalem. Et dixerunt michi: Qui remanserunt et qui relicti sunt de captivitate ibi in provincia in afflictione magna sunt et in obprobrio, et murus Ierusalem dissipatus est et porte eius combuste sunt igni. Cumque audissem verba huiuscemodi, sedi et flevi et luxi diebus multis, et ieiunabam et orabam ante faciem dei celi. Et dixi: Queso domine deus celi fortis magne atque terribilis qui custodis pactum et misericordiam cum his qui te diligunt et custodiunt mandata tua. Fiant aures tue auscultantes et oculi tui aperti ut audias orationem servi tui quam ego oro coram te hodie nocte et die pro filiis Israel servis tuis, et confiteor pro peccatis filiorum Israel quibus peccaverunt tibi. Et ego et domus patris mei peccavimus. Vanitate seducti sumus et non custodivimus mandatum et cerimonias et iudicia que precepisti Moysi famulo tuo. Memento verbi quod mandasti Moysi servo tuo dicens: Cum transgressi fueritis ego dispergam vos in populos; et si revertimini ad me et custodiatis precepta mea et faciatis ea, etiam si abducti fueritis ad extrema celi, inde congregabo vos et reducam in locum quem elegi ut habitaret nomen meum ibi. Et ipsi servi tui et populus tuus quos redemisti in fortitudine tua magna et in manu tua valida. Obsecro domine, sit auris tua attendens ad orationem servi tui et ad orationem servorum tuorum qui volunt timere nomen tuum; et dirige servum tuum hodie et da ei misericordiam ante virum hunc. Ego enim eram pincerna regis.

II

Factum est autem in mense nisan anno vicesimo Artaxersis regis, et vinum erat ante eum, et levavi vinum et dedi regi, et eram quasi languidus ante faciem eius. Dixitque michi rex: Quare vultus tuus tristis est, cum te egrotum non videam? Non est hoc frustra, sed malum nescio quod in corde tuo est. Et timui valde ac nimis, et dixi regi: Rex in eternum vive. Quare non meret vultus meus, quia civitas domus sepulcrorum patris mei deserta est et porte eius combuste sunt igni? Et ait michi rex: Pro qua re postulas? Et oravi deum celi et dixi ad regem: Si videtur regi bonum et si placet servus tuus ante faciem tuam, ut mittas me in Iudeam ad civitatem sepulcri patris mei et edificabo eam. Dixitque michi rex et regina que sedebat iuxta eum: Usque ad quod tempus erit iter tuum et quando reverteris? Et placuit ante vultum regis et misit me, et constitui ei tempus. Et dixi regi: Si regi videtur bonum, epistolas det michi ad duces regionis trans flumen ut traducant me donec veniam in Iudeam, et epistolam ad Asaph custodem saltus regis ut det michi ligna ut tegere possim portas turris domus et muri civitatis et domum quam ingressus fuero. Et dedit michi rex iuxta manum dei mei bonam mecum. Et veni ad duces regionis trans flumen dedique eis epistolas regis. Miserat autem rex mecum principes militum et equites. Et audierunt Sanaballat Oronites et Tobias servus Ammanites, et contristati sunt afflictione magna quod venisset homo qui quereret prosperitatem filiorum Israel. Et veni in Ierusalem et eram ibi tribus diebus. Et surrexi ego nocte et viri pauci mecum, et non indicavi cuiquam quid deus dedisset in corde meo ut facerem in Ierusalem; et iumentum non erat mecum nisi animal cui insidebam. Et egressus sum per portam vallis nocte et ante fontem draconis et ad portam stercoris, et considerabam murum Ierusalem dissipatum et portas eius consumptas igni. Et transivi ad portam fontis et ad aqueductum regis, et non erat locus iumento cui insidebam ut transiret. Et ascendi per torrentem nocte et considerabam murum, et reversus veni ad portam vallis et redii. Magistratus autem nesciebant quo abissem aut quid ego facerem. Sed et Iudeis et sacerdotibus et

optimatibus et magistratibus reliquis qui faciebant opus. Et aio ad illos: Vos nostis afflictionem in qua sumus, quia Ierusalem deserta est, et porte eius consumpte sunt igni: venite et edificemus muros Ierusalem, et non simus ultra opprobrium. Et indicavi eis manum dei mei quod esset bona mecum, et verba regis que locutus est michi, et aio: Surgamus et edificemus. Et confortate sunt manus eorum in bono. Audierunt autem Sanaballath Oronites et Tobias servus Amanites et Gosem Arabs, et subsannaverunt nos et despexerunt, dixeruntque: Que est hec res quam facitis? Numquid contra regem vos rebellatis? Et reddidi eis sermonem, dixique ad eos: Deus celi ipse nos iuvat, et nos servi eius sumus: surgamus et edificemus; vobis autem non est pars et iustitia et memoria in Israel.

III

Et surrexit Eliasib sacerdos magnus et fratres eius sacerdotes, et edificaverunt portam gregis. Ipsi sanctificaverunt eam et statuerunt valvas eius, et usque ad turrim centum cubitorum sanctificaverunt eam, usque ad turrim Ananehel. Et iuxta eum edificaverunt viri Iericho, et iuxta eum edificavit Zachur filius Amri. Portam autem piscium edificaverunt filii Asana; ipsi texerunt eam et statuerunt valvas eius et seras et vectes. Et iuxta eos edificavit Marimuth filius Urie filii Accus. Et iuxta eos edificavit Mosolla filius Barachie filii Mesezebel. Et iuxta eos edificavit Sadoch filius Baana. Et iuxta eos edificaverunt Thecueni; optimates autem eorum non supposuerunt colla sua in opere domini dei sui. Et portam veterem edificaverunt Ioiada filius Phasea et Mosollam filius Besodia; ipsi texerunt eam et statuerunt valvas eius et seras eius et vectes. Et iuxta eos edificavit Meletias Gabaonites et Iadon Meronathites, viri de Gabaon et Maspha, pro duce qui erat in regione trans flumen. Et iuxta eum edificavit Eziel filius Araia aurifex, et iuxta eum edificavit Ananias filius pigmentarii; et omiserunt Ierusalem usque ad murum platee latioris. Et iuxta eum edificavit Raphaia filius Hur princeps vici Ierusalem. Et iuxta eum edificavit Ieiada filius Aromath contra domum suam, et iuxta eum edificavit Accus filius Aseboniae. Mediam autem partem vici edificavit Melchias filius Herem et Asub filius Phaath Moab et turrim furnorum. Iuxta eum edificavit Sellum filius Aloes princeps medie partis vici Ierusalem, ipse et filie eius. Et portam vallis edificavit Anun et habitatores Zanoe; ipsi edificaverunt eam et statuerunt valvas eius et seras et vectes, et mille cubitos in muro usque ad portam sterquilinii. Et portam sterquilinii edificavit Melchias filius Rechab princeps vici Bethacharam; ipse edificavit eam et statuit valvas eius et seras et vectes. Et portam fontis edificavit Sellum filius Choloza princeps pagi Maspha; ipse edificavit eam et texit et statuit valvas eius et seras et vectes, et muros piscine Siloe in ortum regis, et usque ad gradus qui descendunt de civitate David. Post eum edificavit Neemias filius Azboch princeps dimidie partis vici Bethsur usque ad sepulcrum David et usque ad piscinam que grandi opere constructa est, et usque ad domum fortium. Post eum edificaverunt levite, Reum filius Bemni. Post eum edificavit Esebias princeps dimidie partis vici Ceile in vico suo. Post eum edificaverunt fratres eorum Bethui filius Enadad princeps dimidie partis Ceile. Et edificavit iuxta eum Azer filius Iosue princeps Maspha mensuram secundam contra ascensum firmissimi anguli. Post eum edificavit in monte Baruch filius Zachai mensuram secundam ab angulo usque ad portam domus Eliasib sacerdotis magni. Post eum edificavit Marimuth filius Urie filii Accus mensuram secundam a porta domus Eliasib donec extenderetur domus Eliasib. Et post eum edificaverunt sacerdotes viri de campestribus Iordanis. Post eos edificavit Beniamin et Asub contra domum suam. Post eum edificavit Azarias filius Maasie filii Ananie contra domum suam. Post eum edificavit Bennui filius Enadad mensuram secundam a domo Azarie usque ad flexuram et usque ad angulum. Et post eum edificavit Azarias filius Maane. Filii Ananie contra domum suam. Phalel filius Ozi contra flexuram et turrem que eminet de domo regis excelsa, id est in atrio carceris. Post eum Phadaia filius Pheros. Nathinei autem habitabant in Ophel usque contra portam aquarum ad orientem et turrem que prominebat. Post eum edificaverunt Thecueni mensuram secundam e regione a turre magna et eminenti usque ad murum templi. Sursum autem ad portam equorum edificaverunt sacerdotes unusquisque contra domum suam. Post eos edificavit Sedoc filius Emmer contra domum suam. Post eum edificavit Semeia filius Sechenie custos porte orientalis. Post eum edificavit Anania filius Selemie et Anon filius Selep sextus mensuram secundam. Post eum edificavit Mosollam filius Barachie contra gazophilacium suum. Post eum edificavit Melchias filius aurificis usque ad domum Nathineorum et scruta vendentium contra portam iudicialem et usque ad cenaculum anguli. Et inter cenaculum anguli in porta gregis edificaverunt artifices et negotiatores.

IIII

Factum est autem cum audisset Sanaballath quod edificaremus murum, iratus est valde, et motus nimis subsannavit Iudeos, et dixit coram fratribus suis et frequentia Samaritanorum: Quid Iudei faciunt imbecilles? Num dimittent eos gentes? Num sacrificabunt et complebunt in una die? Numquid edificare poterunt lapides de acervis pulveris qui combusti sunt? Sed et Tobias Amanites proximus eius ait: Edificent; si ascenderit vulpes, transiliet murum eorum lapideum. Et dixit Neemias: Audi deus noster quia facti sumus despectio; converte opprobrium super caput eorum, et da eos in despectionem in terra captivitatis. Ne operias iniquitatem eorum, et peccatum eorum coram facie tua non deleatur, quia irriserunt edificantes. Itaque edificavimus murum et coniunximus totum usque ad partem dimidiam, et provocatum est cor populi ad operandum. Factum est autem cum audisset Sanaballath et Tobias et Arabes et Amanite et Azotii quod obducta esset cicatrix muri Ierusalem et quod cepissent interrupta concludi, irati sunt nimis. Et congregati sunt omnes pariter ut venirent et pugnarent contra Ierusalem et molirentur insidias. Et oravimus dominum deum nostrum, et posuimus custodes super murum die ac nocte contra eos.

Dixit autem iudas. Debilitata est fortitudo portantis, et humus nimia est, et nos non poterimus edificare murum. Et dixerunt hostes nostri: Nesciant, et ignorent donec veniamus in medium eorum, et interficiamus eos, et cessare faciamus opus. Factum est autem venientibus iudeis qui habitabant iuxta eos, et dicentibus nobis per x vices, ex omnibus locis quibus venerant ad nos, statui in loco post murum per circuitum populum in ordinem cum gladiis suis et lanceis et arcubus. Et perspexi atque surrexi. Et aio ad optimates et magistratus et ad reliquam partem vulgi: Nolite timere a facie eorum. Domini magni et terribilis mementote, et pugnate pro fratribus vestris, et filiis vestris, et filiabus vestris, et uxoribus vestris, et domibus. Factum est autem cum audissent inimici nostri nuntiatum esse nobis, dissipavit deus consilium eorum. Et reversi sumus omnes ad muros, unusquisque ad opus suum. Et factum est, in die illa media pars iuvenum faciebat opus, et media pars parata erat ad bellum, et lancee et scuta et arcus et lorice, et principes post eos in omni domo iuda edificantium in muro, et portantium onera et imponentium. Una manu sua faciebat, et altera tenebat gladium. Edificantium enim unusquisque gladio erat accinctus renes. Et edificabant et clangebant buccina iuxta me. Et dixi ad optimates, et ad magistratus, et ad reliquam partem vulgi: Opus grande est et latum, et nos separati sumus in muro procul alter ab altero. In loco quocumque audieritis clangorem tube, illuc concurrite ad nos. Deus enim noster pugnabit pro nobis, et nos ipsi faciemus opus, et media pars teneat lanceas ab ascensu aurore donec egrediantur astra. In tempore quoque illo dixi populo: Unusquisque cum puero suo maneat in medio ierusalem, et sint nobis vices per noctem et diem ad operandum. Ego autem et fratres mei et custodes et pueri mei qui erant post me non deponebamus vestimenta nostra; unusquisque tantum nudabatur ad baptismum.

CV

Et factus est clamor populi et uxorum eius magnus adversus fratres suos iudeos. Et erant qui dicerent: Filii nostri et filie nostre multe sunt nimis: accipiamus pro pretio eorum frumentum, et comedamus et vivamus. Et erant qui dicerent: Agros nostros et vineas et domos nostras opponamus, et accipiamus frumentum in fame. Et alii dicebant: Mutuo sumamus pecunias in tributa regis, demusque agros nostros et vineas nostras. Et nunc sicut carnes fratrum nostrorum, sic carnes nostre sunt; et sicut filii eorum ita et filii nostri. Ecce nos subiugamus filios nostros et filias nostras in servitutem, et de filiabus nostris sunt famule, nec habemus unde possint redimi; et agros nostros et vineas nostras alii possident. Et iratus sum nimis cum audissem clamorem eorum secundum verba hec. Cogitavitque cor meum mecum, et increpavi optimates et magistratus, et dixi eis: Usuras ne singuli a fratribus vestris exigitis? Et congregavi adversum eos contionem magnam, et dixi eis: Nos ut scitis redemimus fratres nostros iudeos qui venditi fuerant gentibus secundum possibilitatem nostram. Et vos igitur vendetis fratres vestros, et redimemus eos? Et siluerunt, nec invenerunt quid responderent. Dixique ad eos: Non est bona res quam facitis. Quare non in timore dei nostri ambulatis, nec exprobretur nobis a gentibus inimicis nostris? Et ego et fratres mei et pueri mei commodavimus plurimis pecuniam et frumentum. Non repetamus in commune istud; es alienum concedamus quod debetur nobis. Reddite eis hodie agros suos et vineas suas, et oliveta sua et domos suas. Quin potius et centesimam pecunie, frumenti, vini et olei, quam exigere soletis ab eis, date pro illis. Et dixerunt: Reddemus, et ab eis nihil queremus. Sicque faciemus ut loqueris. Et vocavi sacerdotes, et adiuravi eos ut facerent iuxta quod dixeram. Insuper excussi sinum meum, et dixi: Sic excutiat deus omnem virum qui non compleverit verbum istud de domo sua et de laboribus suis; sic excutiatur et vacuus fiat. Et dixit universa multitudo: Amen. Et laudaverunt deum. Fecit ergo populus sicut erat dictum. A die autem illa qua preceperat rex mihi ut essem dux in terra iuda, ab anno xx usque ad annum xxxii artaxersis regis per annos xii, ego et fratres mei annonas que ducibus debebantur non comedimus. Duces autem primi qui fuerant ante me gravaverunt populum, et acceperunt ab eis in pane et vino et pecunia cotidie siclos xl; sed et ministri eorum depresserunt populum. Ego autem non feci ita propter timorem dei. Quin potius in opere muri edificavi, et agrum non emi, et omnes pueri mei congregati ad opus erant. Iudei quoque et magistratus eorum cl viri, et qui veniebant ad nos de gentibus que in circuitu nostro sunt, in mensa mea erant. Parabatur autem mihi per singulos dies bos unus, arietes vi electi, exceptis volatilibus, et inter dies x vina diversa, et alia multa tribuebam. Insuper et annonas ducatus mei non quesivi; valde enim attenuatus erat populus. Memento mei deus meus in bonum secundum omnia que feci populo huic.

CVI

Factum est autem cum audisset sanaballat et tobias et gosem arabs et ceteri inimici nostri quod edificassem ego murum, et non esset in ipso residua interruptio, usque ad tempus autem illud valvas non posueram in portis, miserunt sanaballat et gosem ad me dicentes: Veni, et percutiamus pariter fedus in viculis in campo ono. Ipsi autem cogitabant ut facerent mihi malum. Misi ergo ad eos nuntios dicens: Opus grande ego facio, et non possum descendere, ne forte negligatur cum venero et descendero ad vos. Miserunt autem ad me secundum verbum hoc per quatuor vices, et respondi eis iuxta sermonem priorem. Et misit ad me sanaballat iuxta verbum prius v vice puerum suum, et epistolam habebat in manu sua scriptam hoc modo: In gentibus auditum est, et gosem dixit, quod tu et iudei cogitatis rebellare, et propterea edificatis murum, et levare te velis super eos regem. Propter quam causam et prophetas posuisti qui predicent de te in ierusalem dicentes: Rex est in iudea. Auditurus est rex verba hec; idcirco nunc veni ut ineamus consilium pariter. Et misi ad eos dicens: Non est factum secundum verba hec que tu loqueris; de corde enim tuo tu componis hec. Omnes enim hii terrebant nos, cogitantes quod cessarent manus nostre ab opere et quiesceremus. Quam ob causam magis confortavi manus meas. Et ingressus sum domum semaie filii dalaie filii methabeel secreto. Qui ait: Tractemus nobiscum in domo dei in medio templi, et claudamus portas edis, quia venturi

sunt ad occidendum te. et dixi. Num quisquam simi|lis mei fugit? et quis ut ego ingredietur templum et vivet? Non ingrediar. Et intellexi quod deus non misisset eum. sed quasi vaticinans locutus esset ad me. et tobia et sanaballat mercede conduxissent eum. Acceperat enim pretium ut territus facerem et peccarem. et haberent malum quod exprobrarent michi. Memento mei domine pro tobia et sanaballat iuxta opera eorum talia. sed et noadie prophete et ceterorum prophetarum qui terrebant me. Completus est autem murus. xxv. die mensis elul. lii. diebus. Factum est ergo cum audissent omnes inimici nostri ut timerent universe gentes que erant in circuitu nostro et conciderent intra semetipsos. et scirent quod a domino factum esset hoc opus. Sed et in diebus illis multe optimatum iudeorum epistole ad tobiam. et a tobia veniebant ad eos. Multi enim erant in iudea habentes iuramentum eius quia gener erat sechenie filii orie. et iohanan filius eius acceperat filiam mosollam filii barachie. Sed et laudabant eum coram me et verba mea nuntiabant ei. Et tobias mittebat epistolas ut terreret me.

VII

Postquam autem edificatus est murus. et posui valvas et recensui ianitores et cantores et levitas. precepi anani fratri meo et ananie principi domus de ierusalem. Ipse enim quasi vir verax et timens deum plus ceteris videbatur. Et dixi eis. Non aperiantur porte ierusalem usque ad calorem solis. Cumque adhuc adessent et assisterent. porte clause sunt et oppilate. et posui custodes de habitatoribus ierusalem singulos per vices suas. et unumquemque contra domum suam. Civitas autem erat lata nimis et grandis. et populus parvus in medio eius. et non erant domus edificate. Deus autem dedit in corde meo. et congregavi optimates et magistratus et vulgus ut recenserem eos. Et inveni librum census eorum qui ascenderant prius. et inventum est scriptum in eo. Isti filii provincie qui ascenderunt de captivitate transmigrantium. quos transtulerat nabuchodonosor rex babylonis. et reversi sunt in ierusalem et in iudeam unusquisque in civitatem suam. Qui venerunt cum zorobabel. iosue. neemias. azarias. raamias. naamani. mardocheus. belsar. mespharath. begoai. naamum. baana. Numerus virorum populi israel. filii phares. duo milia centum lxxii. filii saphatie. ccclxxii. filii area sescenti lii. filii phaeth moab filiorum iosue et ioab duo milia. dcccxviii. filii helam mille. dcccliiii. filii zethua. dcccxlv. filii zachai. dcclx. filii bannui. dcxlviii. filii bebai. dcxxviii. filii azgad duo milia. cccxxii. filii adonicam. dclxvii. filii beguam. duo milia. lxvii. filii adin. dclv. filii ater filii ezechie. xcviii. filii asem. cccxxviii. filii besai. cccxxiiii. filii areph. cxii. filii gabaon. xcv. viri bethleem et netupha. clxxxviii. viri anathoth. cxxviii. viri bethazmoth. xlii. viri cariathiarim. chephira et beroth. dcc xliii. viri rama et gabaa. dcxxi. viri machmas. cxxii. viri bethel et hai. cxxiii. viri nebo alterius lii. viri helam alterius mille. ccliiii. filii arem. ccc xx. filii iericho. cccxlv. filii lodadid et ono. dccxxi. filii senaa. tria milia. dcccc xxx. Sacerdotes filii idaia in domo iosue. dcccclxxiii. filii emmer mille. lii. filii phassur. mille. ccxlvii. filii arem. mille. xvii. Levite filii iosue et gadmihel. filiorum oduia. lxxiiii. Cantores filii asaph. cxlvii. Ianitores filii sellum filii ather. filii telmon. filii accub. filii accita. filii sobai. cxxxviii. Nathinei. filii soa. filii aspha. filii thebaoth. filii ceros. filii sicca. filii phadon. filii lebana. filii agaba. filii selmon. filii anan. filii geddel. filii gaer. filii raaia. filii rasim. filii necoda. filii gezem. filii aza. filii phasea. filii besai. filii mumim. filii nephusim. filii bethbuc. filii acupha. filii asur. filii besloth. filii meida. filii arsa. filii bercos. filii sisara. filii thema. filii nesia. filii athipha. filii servorum salomonis. filii sothai. filii sophereth. filii pherida. filii iahala. filii dercon. filii geddel. filii saphatia. filii athil. filii phochereth qui erat ortus ex sabaim filio amon. Omnes nathinei et filii servorum salomonis trecenti. xcii. Hii sunt qui ascenderunt de thelmala. thelarsa. cherub. addo et emmer. et non potuerunt indicare domum patrum suorum et semen suum utrum ex israel essent. filii dalaia. filii tobia. filii necoda. dcxlii. Et de sacerdotibus filii abia. filii accos. filii berzellai. qui accepit de filiabus berzellai galaaditis uxorem et vocatus est nomine eorum. Hii quesierunt scripturam genealogie sue et non invenerunt et eiecti sunt de sacerdotio. Dixitque athersata eis ut non manducarent de sanctis sanctorum donec surgeret sacerdos doctus et eruditus. Omnis multitudo quasi vir unus. xlii. milia. ccclx. absque servis et ancillis eorum qui erant. vii. milia. cccxxxvii. et inter eos cantores et cantatrices. ccxlv. Cameli eorum. ccccxxxv. asini sex milia septingenti triginta.

Nonnulli autem de principibus familiarum dederunt impensas in opus dei. Athersata dedit in thesaurum auri dragmas mille. phialas. l. Tunicas sacerdotales quingentas triginta. Et de principibus familiarum dederunt in thesaurum operis auri dragmas. xx. milia. et argenti mnas duo milia. cc. Et quod dedit reliquus populus auri dragmas. xx. milia. et argenti mnas duo milia. et tunicas sacerdotales. lxvii. Habitaverunt autem sacerdotes et levite et ianitores et cantores et reliquum vulgus et nathinei et omnis israel in civitatibus suis. Congregatusque est omnis populus quasi vir unus ad plateam que est ante portam aquarum. et dixerunt esdre scribe ut afferret librum legis moysi quam preceperat dominus israeli. Attulit ergo esdras legem coram multitudine virorum et mulierum cunctisque qui poterant intelligere in die primo mensis. vii. Et legit in eo aperte in platea que erat ante portam aquarum a mane usque ad mediam diem in conspectu virorum et mulierum et sapientium. Et aures omnis populi erant erecte ad librum. Stetit autem esdras scriba super gradum ligneum quem fecerat ad loquendum. Et steterunt iuxta eum mathathias et sema et anania et uria et helcia et maasia ad dexteram eius. et ad sinistram phadaia. misael et melchia et asum et asepdana et zacharia et mosollam. Et aperuit esdras librum coram omni populo. Super universum quippe populum eminebat. Et cum aperuisset eum stetit omnis populus. Et benedixit esdras domino deo voce magna. Et respondit omnis populus amen amen.

elevans manus suas. Et incurvati sunt et adoraverunt deum proni in terram. Porro iosue et bani et serebia. iamin. accub. septhai. odia. maasia. celita. azarias. iozabed. anan. phalaia. et levite silentium faciebant in populo ad audiendam legem. populus autem stabat in gradu suo. Et legerunt in libro dei distincte et aperte ad intelligendum. et intellexerunt cum legeretur. Dixit autem neemias. ipse est athersata. et esdras sacerdos et scriba. et levite interpretantes universo populo. Dies sanctificatus est domino deo nostro. Nolite lugere et nolite flere. Flebat enim omnis populus cum audiret verba legis. Et dixit eis. Ite comedite pinguia et bibite mulsum. et mittite partes his qui non preparaverunt sibi. quia sanctus dies domini est. et nolite contristari. Gaudium etenim domini est fortitudo nostra. Levite autem silentium faciebant in omni populo dicentes. Tacete quia dies domini sanctus est. et nolite dolere. Abiit itaque omnis populus ut comederet et biberet et mitteret partes. et faceret leticiam magnam. quia intellexerant verba que docuerat eos. Et in die secundo congregati sunt principes familiarum universi populi. sacerdotes et levite ad esdram scribam ut interpretaretur eis verba legis. Et invenerunt scriptum in lege precepisse dominum in manu moysi. ut habitent filii israel in tabernaculis in die sollempni mense septimo. et ut predicent et divulgent vocem in universis urbibus suis et in ierusalem dicentes. Egredimini in montem et afferte frondes olive et frondes ligni pulcherrimi et frondes mirti et ramos palmarum et frondes ligni nemorosi. ut fiant tabernacula sicut scriptum est. Et egressus est omnis populus et attulerunt. Feceruntque sibi tabernacula unusquisque in domate suo. et in atriis suis. et in atriis domus dei. et in platea porte aquarum. et in platea porte effraim. Fecit ergo universa ecclesia eorum qui redierant de captivitate tabernacula. et habitaverunt in tabernaculis. Non enim fecerant talia filii israel a diebus iosue filii nun usque ad diem illum. et fuit leticia magna nimis. Legit autem esdras in libro legis dei per singulos dies a die primo usque ad diem novissimum. et fecerunt sollempnitatem septem diebus. Et in die octava collectam iuxta ritum.

IX

In die autem vicesimo quarto mensis huius convenerunt filii israel in ieiunio et in saccis et humus super eos. Et separatum est semen filiorum israel ab omni filio alienigena. et steterunt coram domino. et confitebantur peccata sua et iniquitates patrum suorum. Et consurrexerunt ad standum. et legerunt in volumine legis domini dei sui. quater in die. et quater in nocte confitebantur. et adorabant dominum deum suum. Surrexerunt autem super gradum levitarum iosue et bani. cedmihel. sebnia. bunni. serebias. bani et chanani. et clamaverunt magna voce ad dominum deum suum. Et dixerunt levite iosue et cedmihel. bonni. asebnia. serebia. arabia. odaia. sebnia. phatahia. Surgite benedicite domino deo vestro ab eterno et usque in eternum. Et benedicant nomini glorie tue in excelso in omni benedictione et laude. Et dixit esdras. Tu es ipse dominus solus. tu fecisti celum et celum celorum et omnem exercitum eorum. terram et universa que in ea sunt. maria et omnia que in eis sunt. Et tu vivificas omnia hec. et exercitus celi te adorat. Tu ipse domine deus qui elegisti abraham et eduxisti eum de igne caldeorum. et posuisti nomen eius abraham. Et invenisti cor eius fidele coram te. et percussisti cum eo fedus ut dares ei terram chananei. ethei et amorrei et ferezei. et iebusei et gergesei. ut dares semini eius. et implesti verba tua quia iustus es. Et vidisti afflictionem patrum nostrorum in egipto. clamoremque eorum audisti super mare rubrum. Et dedisti signa atque portenta in pharaone et in universis servis eius. et in omni populo terre illius. Cognovisti enim quia superbe egerant contra eos. et fecisti tibi nomen sicut et in hac die. Et mare divisisti ante eos. et transierunt per medium maris in sicco. Persecutores autem eorum proiecisti in profundum quasi lapidem in aquas validas. Et in columpna nubis ductor eorum fuisti per diem. et in columpna ignis per noctem. ut appareret eis via per quam ingrediebantur. Ad montem quoque synai descendisti et locutus es cum eis de celo. et dedisti eis iudicia recta et legem veritatis. Cerimonias et precepta bona. et sabbatum sanctificatum tuum ostendisti eis. et mandata et cerimonias et legem precepisti eis in manu moysi servi tui. Panem quoque de celo dedisti eis in fame eorum. et aquam de petra eduxisti eis sitientibus. et dixisti eis ut ingrederentur et possiderent terram super quam levasti manum tuam ut traderes eis. Ipsi vero et patres nostri superbe egerunt. et induraverunt cervices suas. et non audierunt mandata tua. et noluerunt audire. et non sunt recordati mirabilium tuorum que feceras eis. Et induraverunt cervices suas. et dederunt caput ut converterentur ad servitutem suam. Tu autem deus propitius clemens et misericors. longanimis et multe miserationis. non dereliquisti eos. Et quidem cum fecissent sibi vitulum conflatilem et dixissent. Iste est deus tuus qui eduxit te de egipto. feceruntque blasphemias magnas. Tu autem in misericordiis tuis multis non dimisisti eos in deserto. Columpna nubis non recessit ab eis per diem ut duceret eos in viam. et columpna ignis per noctem ut ostenderet eis iter per quod ingrederentur. Et spiritum tuum bonum dedisti eis qui doceret eos. et manna tuum non prohibuisti ab ore eorum. et aquam dedisti eis in siti. Quadraginta annis pavisti eos in deserto. nichilque eis defuit. Vestimenta eorum non inveteraverunt. et pedes eorum non sunt attriti. Et dedisti eis regna et populos. et partitus es eis sortes. et possederunt terram seon et terram regis esebon. et terram og regis basan. Et filios eorum multiplicasti sicut stellas celi. et adduxisti eos ad terram de qua dixeras patribus eorum ut ingrederentur et possiderent. Et venerunt filii et possederunt terram. et humiliasti coram eis habitatores terre chananeos. Et dedisti eos in manu eorum. et reges eorum et populos terre. ut facerent eis sicut placebat illis. Ceperunt itaque urbes munitas et humum pinguem. et possederunt domos plenas cunctis bonis. cisternas ab aliis fabricatas. vineas et oliveta. et ligna pomifera multa. Et comederunt et saturati sunt et impinguati sunt et abundaverunt deliciis in bonitate tua magna. Provocaverunt autem te ad iracundiam et recesserunt a te. et proiecerunt legem tuam post terga sua. et prophetas tuos occiderunt qui contestabantur eos ut reverterentur ad te. Feceruntque blasphemias grandes. et dedisti eos in manu

hostium suorum, et afflixerunt eos. Et in tempore tribulationis sue clamaverunt ad te, et tu de celo exaudisti eos, et secundum miserationes tuas multas dedisti eis salvatores qui salvarent eos de manu hostium suorum. Cumque requievissent, reversi sunt ut facerent malum in conspectu tuo, et dereliquisti eos in manu inimicorum suorum, et possederunt eos. Conversique sunt, et clamaverunt ad te. Tu autem de celo exaudisti et liberasti eos in misericordiis tuis multis temporibus. Et contestatus es eos ut reverterentur ad legem tuam. Ipsi vero superbe egerunt, et non audierunt mandata tua, et in iudiciis tuis peccaverunt, que faciens homo vivet in eis. Et dederunt humerum recedentem, et cervicem suam induraverunt. Et protraxisti super eos annos multos, et contestatus es eos in spiritu tuo per manum prophetarum tuorum, et non audierunt, et tradidisti eos in manum populorum terrarum. In misericordiis autem tuis plurimis non fecisti eos in consumptionem, nec dereliquisti eos, quoniam deus miserationum et clemens es tu. Nunc itaque domine deus noster, deus magne, fortis et terribilis, custodiens pactum et misericordiam, ne avertas faciem tuam in omni labore qui invenit nos, et reges nostros, et principes nostros, et patres nostros, et sacerdotes nostros, et prophetas nostros, et omnem populum tuum a diebus regis Assur usque ad diem hanc. Et tu iustus es in omnibus que venerunt super nos, quia veritatem fecisti; nos autem impie egimus. Reges nostri, principes nostri, sacerdotes nostri, et patres nostri non fecerunt legem tuam, et non attenderunt mandata tua et testimonia que testificatus es in eis. Et ipsi in regnis suis et in bonitate tua multa quam dederas eis, et in terra latissima et pingui quam tradideras in conspectu eorum, non servierunt tibi, nec reversi sunt a studiis suis pessimis. Ecce nos ipsi hodie servi sumus, et terra quam dedisti patribus nostris ut comederent panem eius et que bona sunt eius, et nos ipsi servi sumus in ea. Et fruges eius multiplicantur regibus quos posuisti super nos propter peccata nostra, et corporibus nostris dominantur, et iumentis nostris secundum voluntatem suam, et in tribulatione magna sumus. Super omnibus ergo his nos ipsi percutimus fedus et scribimus, et signant principes nostri, levite nostri, et sacerdotes nostri.

CX

Signatores autem fuerunt Neemias athersatha filius Achelai, et Sedecias, Saraias, Azarias, Ieremias, Phassur, Amaria, Melchia, Attus, Sebenia, Melluch, Arem, Merimuth, Obdias, Daniel, Genton, Baruch, Mosollam, Abia, Miamin, Mazia, Belgai, Semaia: hi sacerdotes. Porro levite: Iesue filius Azanie, Bennui de filiis Enadad, Cedmihel, et fratres eorum Sebenia, Odemia, Celita, Phalaia, Anam, Micha, Rohob, Asebia, Zacchur, Serebias, Sabania, Odaia, Bani, Baninu. Capita populi: Pharos, Phaathmoab, Elam, Zethu, Bani, Bonni, Azgad, Bebai, Adonia, Beguai, Adin, Ater, Ezechia, Azur, Odemia, Asum, Besai, Ares, Anathoth, Nebai, Meghpia, Mosollam, Azir, Mesizabel, Sadoch, Ieddua, Pheltia, Anania, Osee, Anania, Asub, Aloes, Phalaa, Sobech, Reum, Asebna, Maasia, Echaia, Anam, Melluch, Haran, Baana. Et reliqui de populo, sacerdotes, levite, ianitores et cantores, Nathinei, et omnes qui se separaverunt de populis terrarum ad legem dei, uxores eorum, filii eorum, et filie eorum. Omnes qui poterant sapere, spondentes pro fratribus suis, optimates eorum, et qui veniebant ad pollicendum et iurandum ut ambularent in lege domini quam dederat in manu Moysi famuli sui, ut facerent et custodirent universa mandata domini dei nostri, et iudicia eius, et ceremonias eius, et ut non daremus filias nostras populo terre, et filias eorum non acciperemus filiis nostris. Populi quoque terre qui important venalia et omnia ad usum pertinentia per diem sabbati ut vendant, non accipiemus ab eis in sabbato et in die sanctificata. Et dimittemus annum septimum et exactionem universe manus. Et statuemus super nos precepta ut demus tertiam partem sicli per annum ad opus domus dei nostri, ad panes propositionis, et ad sacrificium sempiternum, et in holocaustum sempiternum in sabbatis, in kalendis, in sollempnitatibus, in sanctificatis, et pro peccato, ut exoretur pro Israel, et in omnem usum domus dei nostri. Sortes ergo misimus super oblationem lignorum inter sacerdotes et levitas et populum, ut inferrentur in domum dei nostri per domos patrum nostrorum per tempora, a temporibus anni usque ad annum, ut arderent super altare domini dei nostri, sicut scriptum est in lege domini. Et ut afferremus primogenita terre nostre, et primitiva universi fructus omnis ligni, ab anno usque ad annum in domum domini. Et primitiva filiorum nostrorum et pecorum nostrorum, sicut scriptum est in lege, et primitiva boum nostrorum et ovium nostrarum, ut offerrentur in domo dei nostri sacerdotibus qui ministrant in domo dei nostri. Et primitias ciborum nostrorum et libaminum nostrorum, et poma omnis ligni, vindemie quoque et olei, afferemus sacerdotibus ad gazophylacium domini, et decimam partem terre nostre levitis. Ipsi levite decimas accipient ex omnibus civitatibus operum nostrorum. Erit autem sacerdos filius Aaron cum levitis in decimis levitarum, et levite offerent decimam partem decime sue in domo dei nostri ad gazophylacium in domo thesauri. Ad gazophylacium enim deportabunt filii Israel et filii Levi primitias frumenti, vini et olei, et ibi erunt vasa sanctificata, et sacerdotes, et cantores, et ianitores, et ministri, et non dimittemus domum dei nostri.

CXI

Habitaverunt autem principes populi in Ierusalem. Reliqua vero plebs misit sortem ut tollerent unam partem de decem qui habitaturi erant in Ierusalem civitate sancta; novem vero partes in civitatibus. Benedixit autem populus omnibus viris qui se sponte obtulerant ut habitarent in Ierusalem. Hi sunt itaque principes provincie qui habitaverunt in Ierusalem et in civitatibus Iuda. Habitavit autem unusquisque in possessione sua, in urbibus suis, Israel, sacerdotes, levite, Nathinei, et filii servorum Salomonis. Et in Ierusalem habitaverunt de filiis Iuda et de

filiis beniamin. De filiis iuda. athaias fi
lius aziam. filii zacharie. filii amarie. fi
lii saphatie. filii malaleel. De filiis phares.
amasie filius baruch. filius colozai. filius
azia filius adaia. filius ioiarib. filius zac,
harie. filius silonites. Omnes filii phares
qui habitaverunt in ierusalem quadrigenti. lxviii.
viri fortes. Hii sunt autem filii beniamin. se
lum. filius mosollam. filius ioed. filius
phadaia. filius colaia. filius maasia. filius e
thel. filius ysaia. Et post eum. gebai. sellai.
nongenti viginti octo. Et iohel filius zechri
prepositus eorum. et iudas filius senuua
super civitatem secundus. Et de sacerdotibus.
idaia filius ioiarib. iachin. saraia filius elchie
filius mosollam. filius sadoch. filius maraioth.
filius meraioth. filius achitob princeps do
mus dei. Et fratres eorum facientes opera tem
pli octingenti viginti duo. Et adaia filius
ieroam filius phelia. filius amsi. filius
zacharie. filius phessur. filius melchie. Et
fratres eorum principes patrum ducenti. xlii.
Et amasai filius azreel. filius azi. filius m
osollamoth. filius emmer. Et fratres eorum
potentes nimis centum viginti octo. Et pre
positus eorum. zebdiel filius potentium. Et
de levitis. semeia filius asob. filius azar
icam. filius asebia. filius boni. et sabatai et io
zabeth. super omnia que erant forinsecus in
domo dei. a principibus levitarum. Et mat
hania filius michi. filius zebdai. filius a
saph. princeps ad laudandum et confiten
dum in oratione. Et becbecia secundus de fratribus
eius. et abda filius samua. filius galal.
filius iditum. Omnes levite in civitate sancta
quadrigenti octoginta quatuor. Et ianitor
es acub. thelmon. et fratres eorum qui custo
diebant hostia centum. lxxii. Et reliqui ex is
rael sacerdotes et levite in universis civitati
bus iuda. unusquisque in possessione sua. et nathi
nei qui habitabant in ophel et siacha et gaspha.
De nathineis et episcopus levitarum in ierusalem. azi
filius bani. filius asabie. filius mathanie. fi
lius miche. De filiis asaph. cantores in min
isterio domus dei. Preceptum quippe regis su
per eos erat. Et ordo in cantoribus per dies singulos.
Et athalaia filius mosezebel. De filiis zara.
filii iuda in manu regis iuxta omne verbum
populi. Et in domibus per regiones eorum om
nes. De filiis iuda. habitaverunt in chariatar
be. et in filiabus eius. et in dibon. et in vicu
lis eius. et in iesue. et in molada. et in bethp
heleth. et in asersual. et in bersabee. et in fi
liabus eius. et in sicelech. et in mochona. et in filiabus eius. et
in remmon. et in saraa. et in ierimuth.
zanoa. odollam. et in villis earum. lachis
et in regionibus eius. azecha. et filiabus eius.
Et manserunt in bersabee usque ad vallem en
non. Filii autem beniamin. a gebe. mechmas. et
aia. et bethel. et filiabus eius anathot. nob. an
ania. asor. rama. gethaim. adid. seboim. ne
ballath. et lod et valle artificum. et de levi
tis portiones iude et beniamin. Hii sunt autem

XII

sacerdotes et levite qui ascenderunt cum zoro
babel filio salathiel. et iosue. Saraia. iere
mias. esdras. amaria. melluch. athus. se
chenie. reum. merimuth. addo. gethon. ma
niam. madia. belga. semaia. et ioiarib. idaia.
sellum. amoc. elcia. idaia. Isti sunt prin
cipes sacerdotum. et fratres eorum in diebus io
sue. Porro levite iesua. bennui. cedmihel. sa
rabia. iuda. mathanias. super hymnos ipsi et
fratres eorum. et begbecia. atque anni. et fratres
eorum unusquisque in officio suo. Iosue autem
genuit ioachim. et ioachim genuit eliasib. et
eliasib genuit ioiada. et ioiada genuit ioa
than. et ionathan genuit ieddoa. In diebus autem
ioachim erant sacerdotes et principes fami
liarum saraie. amaria. ieremie. anania. es
dre. mosollam. amarie. iohanan. milico. io
nathan. sebenie. ioseph. arem. edna. maraioth.
elchia. adaie. zacharias. genthon. mosollam.
abie. zechri. miamin. et moadie. phelthi.
belge. samua. semeie. ionathan. ioiarib. ma
thanai. ioiade. azi. sellaie. celai. amoc. heber.
elchie. asebia. idaie. nathanael. levite. In diebus
eliasib. et ioiada. et ionam. et ieddoa. scripti
principes familiarum scripti in libro verbo
dierum. et usque ad dies ionathan filii elias
ib. Et principes levitarum asebia. serebia. et
iosue filius cedmihel et fratres eorum per vices suas
ut laudarent et confiterentur iuxta preceptum re
gis david viri dei. et observarent eque per or
dinem. Mathania. et bethbecia. et obedia.
mosollam. thelmon. accub. custodes porta
rum et vestibulorum ante portas. Hii in di
ebus ioachim filii iosue. filii iosedech. et in diebus
neemie ducis et esdre sacerdotis scribeque. In de
dicatione autem muri ierusalem. requisierunt levitas
de omnibus locis suis ut adducerent eos in ierusalem. et
facerent dedicationem in letitia et in actione
gratiarum. et in cantico et in cymbalis. et
in psalteriis. et in cytharis. Congregati sunt
autem filii cantorum. de campestribus circa ie
rusalem. et de villis netophati. et de domo
galgal. et de regionibus gabaa. et azmaveth.
quoniam villas edificaverunt sibi cantores in
circuitu ierusalem. Et mundati sunt sacerdotes
et levite et mundaverunt populum et po
rtas et murum. Ascendere autem feci princi
pes iuda super murum. et statui duos ma
gnos choros laudantium. Et ierunt ad dex
teram super murum ad portam sterquilini
i. Et iuit post eos osaias et media pars prin
cipum. iuda et azarias. esdras. et mosolla.
iuda et beniamin. et semeia. et
ieremia. Et de filiis sacerdotum in tubis.
zacharias filius ionathan. filii semeie. filii
mathanie. filii michaie. filii zachur. filii asaph.
et fratres eius semeia. et azareel. malalai. galal.
maai. nathanael. et iuda. et anani. in vasis
cantici david viri dei. Et esdras scriba ante
eos in porta fontis. et contra eos ascenderunt
in gradibus civitatis david in ascensu mu
ri super domum david. et usque ad portam
aquarum ad orientem. Et chorus secundus
gratias referentium ibat ex adverso. et ego post
eum. et media pars populi super murum. et su

ad turrim furnorum. et usque ad murum
latissimum. et super portam ephraim. et su
per portam antiquam. et super portam pis
cium. et turrim ananehel. et turrim ema. et
usque ad portam gregis. Et steterunt in por
ta custodie. Steteruntque duo chori laudanti
um in domo dei. Et ego. et dimidia pars mag
istratuum mecum. Et sacerdotes eliachim
maasia. miamin. michea. helionai. zacharia.
anania. in tubis. et maasia. et semeia. et elea
zar. et azi. et iohanna. et melchia. et elam. et ezer.
et clare cecinerunt cantores. et iezraia preposi
tus. Et immolaverunt in illa die victimas mag
nas. et letati sunt. Deus enim letificaverat eos le
ticia magna. Sed et uxores eorum. et libe
ri gavisi sunt. et audita est leticia ierusalem procul. Recen
suerunt quoque in die illa viros super gazofi
lacium thesauri ad libamina. et ad primitias.
et ad decimas. ut introferrent per eos princi
pes civitatis in decore graciarum actionis. sa
cerdotes et levitas. quia letatus est iuda in sacer
dotibus et in levitis astantibus. Et custodierunt ob
servationem expiationis. et cantores et ianito
res iuxta preceptum david et salomonis filii
eius. quia in diebus david et asaph. ab exordi
o erant principes constituti cantorum in car
mine laudantium et confitentium deo. Et omnis
israel in diebus zorobabel. et in diebus neemie
dabant partes cantoribus et ianitoribus per dies
singulos. et sanctificabant levitas. et levite sancti

XIII

ficabant filios aaron. In die autem illo lec
tum est in volumine moysi audiente populo.
et inventum est in eo scriptum. quod non
deberent introire ammonites et moabites eccle
siam dei. usque in eternum. eo quod non occur
rerint filiis israel cum pane et aqua. Et condu
xerint adversum eos balaam ad maledicen
dum eis. Et convertit deus noster maledictionem
em in benedictionem. Factum est autem cum
audissent legem. separaverunt omnem ali
enigenam ab israel. Et super hoc erat eliasib sa
cerdos qui erat positus in gazophilacio do
mus dei nostri. et proximus tobie. Fecit ergo
sibi gazophilacium grande. et ibi erant re
ponentes munera et thus et vasa et decima
frumenti et vini et olei. partes levitarum
et ianitorum et cantorum. et primicias
sacerdotales. In omnibus autem his non fui
in ierusalem. quia in anno tricesimo secundo artarxersis
regis veni. et in fine dierum rogavi regem. et
veni in ierusalem. Et intellexi malum quod fecerat
eliasib tobie. ut faceret ei thesaurum in vesti
bulis domus dei. Et malum visum est michi v
alde. Et proieci vasa domus tobie foris de ga
zophilacio. Precepique et mundaverunt gazo
philacia. et retuli ibi vasa domus dei. sacri
ficium et thus. Et cognovi quod partes levitarum
non fuissent date. et fugisset unusquisque in
regionem suam. de levitis et de cantoribus
et de his qui ministrabant. Et egi causam adver
sus magistratus et dixi. Quare dereliquimus
domum dei? Et congregavi eos et feci stare in
stationibus suis. Et omnis iuda asportabat de
cimam frumenti et vini et olei in horrea. Et con

stituimus super horrea selemiam sacerdot
em. et sadoch scribam. et phadaiam de levi
tis. et iuxta eos anam filium zachur. filium
mathanie. quoniam fideles comprobati sunt
et ipsis credite sunt partes fratrum suorum.
Memento mei domine deus meus pro hoc. et
ne deleas miserationes meas quas feci in
domo dei mei. et in cerimoniis eius. In die
bus illis vidi in iuda calcantes torcularia in
sabbato. portantes acervos. et onerantes su
per asinos vinum et uvas. et ficus. et omne o
nus. et inferentes in ierusalem die sabbati. Et con
testatus sum eos ut die qua vendere liceret
venderent. Et tyrii habitaverunt in ea. inferen
tes pisces et omnia venalia. et vendebant in
sabbatis filiis iuda et ierusalem. Et obiurgavi op
timates iuda et dixi eis. Que est hec res ma
la quam facitis. et prophanatis diem sabbati?
Numquid non hec fecerunt patres nostri. et ad
duxit deus noster super nos omne malum hoc.
et super civitatem hanc. Et vos additis ira
cundiam super israel violando sabbatum. Factum
est autem cum quievissent porte ierusalem die sab
bati. dixi. Claudite ianuas. Et clauserunt ia
nuas. Et precepi ut aperirent eas usque post sab
batum. Et de pueris meis constitui super por
tas ut nullus inferret onus in die sabbati. Et
manserunt negociatores et vendentes univer
sa venalia foris ierusalem. semel et bis. Et conte
status sum eos et dixi eis. Quare manetis ex
adverso muri? Si secundo hoc feceritis ma
num mittam in vos. Itaque ex tempore illo non
venerunt in sabbato. Dixi quoque levitis ut mun
darentur et venirent ad custodiendas portas.
et sanctificandum diem sabbati. Et pro hoc memento
mei deus meus et parce michi secundum m
ultitudinem miserationum tuarum. Sed
in diebus illis vidi iudeos ducentes azo
tidas uxores ammonitidas et moabitidas.
Et filii eorum ex media parte loquebantur
azotice. et nesciebant loqui iudaice. et loque
bantur iuxta linguam populi et populi. Et ob
iurgavi eos. et maledixi. et cecidi ex eis vi
ros. Et decalvavi eos. et adiuravi in domino.
ut non darent filias suas filiis eorum. et non
acciperent de filiabus eorum filiis suis. et sibi
metipsis dicens. Numquid non in huiuscemodi re
peccavit salomon rex israel. Et certe
in gentibus multis non erat rex similis ei.
et dilectus deo suo erat. Et posuit eum deus
super omnem israel regem. et ipsum
ergo perduxerunt ad peccatum mulieres
alienigene. Numquid et nos inobedientes
faciemus omne malum grande hoc. ut pre
varicemur in domino deo nostro. et ducamus
uxores peregrinas. De filiis autem ioiade
filii eliasib sacerdotis magni gener erat sa
naballat horonites quem fugavi a me. Recor
dare domine deus meus adversum eos. qui
polluunt sacerdotium. iusque sacerdotale et
leviticum. Igitur mundavi eos ab omnibus
alienigenis. et constitui sacerdotum ordi
nes et levitarum unumquemque in ministe
rio suo et oblatione lignorum in temporibus

constitutis. et in primitiis. Memento mei deus meus in bonum.

# ET FECIT

Et fecit iosias pascha in ierusalem domino deo suo. et immolavit phase quarta decima luna primi mensis. statuens sacerdotes per vices amictos stolis in templo domini. Et dixit levitis deservientibus sacris israel. Sanctificate vos domino deo. et ponite sanctam archam domini in domo domini quam edificavit salomon rex filius david regis israel. vobis etiam. Non erit vobis tollere super humeros eam. quia facta est domino deo nostro. Et nunc deservite domino deo nostro. et curam agite gentis illius israel. et parate secundum pagos et tribus vestras secundum scripturam david regis israel. et secundum magnificentiam salomonis filii eius omnes in templo, et secundum particulam principatus patriam vestram eorum qui astant in conspectu fratrum vestrorum filiorum israel. Immolate pascha et sacrificia parate fratribus vestris, et facite secundum preceptum domini quod datum est per manum moysi.

II

Et donavit iosias in plebe que inventa est oves. agnorum et hedorum. et caprarum triginta milia. vitulos tria milia. hec de regalibus data sunt secundum promissionem populo. et sacerdotibus in pascha. Oves numero duo milia. et vitulos centum. et iechonias et semeias. et nathanael frater. et asabias et ochiel. et ioram in phase. Oves quinque milia. vitulos quingentos. Et hec cum fierent eleganter. steterunt sacerdotes et levite habentes azima per tribus. Et habentes secundum partes principatus patrum in conspectu populi offerebant domino secundum ea que in libro moysi scripta sunt. Et assaverunt phase igne prout oportebat. Et hostias coxerunt in eneis et ollis cum bona voluntate. Et attulerunt omnibus qui erant ex plebe. et paraverunt sibi et sacerdotibus. Sacerdotes enim offerebant adipes usque dum finita esset hora. Et levite paraverunt sibi et fratribus suis filiis aaron. Et sacrificatores filios offerebant super ordinem secundum preceptum david. Et asaph et zacharias et ieddinus qui erat a rege. Et ostiarii per singulas ianuas. ita ut non preteriret unusquisque suam. Fratres enim eorum paraverunt illis. Et consummata sunt que pertinebant ad sacrificium domini. In illa die egerunt phase et offerebant hostias super altare domini sacrificium secundum preceptum regis iosie. Et egerunt filii israel qui inventi sunt in tempore illo phase. et diem festum azimorum per dies septem. Et non est celebratum phase tale in israel. a temporibus samuelis prophete. Et omnes reges israel non celebraverunt pascha tale. quale egit iosias et sacerdotes et levite et iudei. Et omnis israel qui inventi sunt in commoratione ierusalem. Octavo decimo anno regnante iosia celebratum est phase. Et directa sunt opera iosie in conspectu domini sui in corde pleno timoris. Et que circa illum quidem conscripta sunt in pristinis temporibus. et his qui peccaverunt quique irreligiosi fuerunt in dominum pre omni gente. et qui non quesierunt verba domini super israel.

III

Et post omnem actum hunc iosie. Ascendit pharao rex egypti veniens excitare in carcamis super eufraten et exivit in obviam illi iosias. Et misit rex egypti ad iosiam dicens. Quid michi et tibi est rex iudee? Non sum missus a domino. Super eufraten enim bellum meum est. Festinans descende. Et non est reversus iosias super currum. sed expugnare eum conabatur. non attendens verbum prophete ex ore domini. Sed constituit ad eum bellum in campo mageddon. Et descenderunt principes ad regem iosiam. Et dixit rex pueris suis. Amovete me a prelio. infirmatus sum enim valde. Et statim amoverunt eum pueri ipsius de acie. Et ascendit super currum secundarium suum. Et perveniens ierusalem vita functus est. Et sepultus est in paterno sepulcro. Et in tota iudea lugebant iosiam. Et qui presidebant cum uxoribus lamentabant eum usque in hunc diem.

IIII

Et datum est hec fieri semper in omne genus israel. Hec autem scripta sunt in libro historiarum regum iudee. et singula gesta actus iosie eius gloria. Et intellectus eius in lege domini. quia ea que gesta sunt ab eo. et que non scripta sunt in libro regum israel et iude. Et assumentes qui erant ex gente iechoniam filium iosie constituerunt regem pro iosia patre suo cum esset annorum triginta trium. Et regnavit super israel mensibus tribus. Et amovit eum rex egypti ne regnaret in ierusalem. multavitque gentem argenti talentis centum. et auri talentum unum. Et constituit rex egypti ioachim fratrem eius loco ipsius regem iudee et ierusalem. Et alligavit magistratus ioachim. zarule fratrem suum apprehendens reduxit in egypto. Annorum erat ioachim viginti quinque cum regnaret in terra iudea et ierusalem. Et fecit malum in conspectu domini.

V

Post hunc autem ascendit nabuchodonosor rex babilonis. et alligans eum in ereo vinculo perduxit in babiloniam. Et sacra vasa domini accepit nabuchodonosor. et tulit et consecravit in templo suo in babilonia. Que autem de immunditia illius et irreligiositate. scriptum est in libro temporum regum. et regnavit ioachim filius eius pro eo. Cum autem constitutus est. erat annorum octo. Regnavit autem menses tres et dies decem in ierusalem et fecit malum in conspectu domini. Et post annum mittens nabuchodonosor. transmigravit eum in babiloniam simul cum sacris vasis domini. Et constituit sedechiam regem iudee et ierusalem cum esset annorum viginti unius. Regnavit autem annis undecim. et fecit malum

in conspectu domini. et non est ueritus a fac
iebus que dicta sunt a ieremia propheta ex o
re domini. Et adiuratus a rege nabuchodo
nosor periurans discessit. Et induratus ce
ruice sua et corde suo transgressus est legitim
a domini dei isr'. et duces populi domini mu
lta inique gesserunt. et impie egerunt super
omnes immundicias gentium. et polluer
unt templum domini quod sanctum erat
ierosolimis. Et misit deus patrum ipsorum
per angelum suum reuocare eos propter quod
parceret illis et tabernaculo suo. Ipsi uero sub
sannauerunt in angelis suis. et qua die locutus est
dominus. erant illudentes prophetas eius.
qui usque ad iracundiam concitatus est super
gentem suam. propter irreligiositatem suam
precepit ascendere reges chaldeorum. Hi
interfecerunt iuuenes eorum in gladio in
circuitu sancti templi eorum. et non peper
cerunt iuueni. et uirgini. et seni. et adoles
centi. Sed et omnes traditi sunt in manus ipso
rum. et omnia sacra uasa dei. et regales apothe
cas resumentes tulerunt in babiloniam. et in
cenderunt domum domini. Et demouerunt
muros irlm. et turres eius incenderunt in
igne. Et consummauerunt omnia honorifica
eius ad nichilum redegerunt. et reliquos a
gladio in babilonem. Et erant serui illius usque
dum regnarent perse in repletione uerb
i domini in ore ieremie quousque benigne
ageret terra sabbata sua. Omni tempore des
tionis sue sabbatizauit in applicatione anno
rum septuaginta.

CVI

Regnante autem ciro re
ge persarum anno primo in consummatione
uerbi domini in ore ieremie. Suscitauit domi
nus spiritum ciri regis persarum et predic
auit in toto regno suo simul per scripturam,
dicens. Hec dicit rex persarum cirus. Me co
nstituit regem orbis terrarum dominus isr'.
dominus excelsus. et significauit michi edi
ficare sibi domum in irlm que est in iudea. Si
quis ex genere uestro est. dominus ipsius sit
cum eo ascendat in ierusalem. Quotquot er
go circa loca habitant adiuuent eum qui sunt
in loco ipso in auro et argento in dationibu
cum equis et iumentis. Cum ceteris que se
cundum uota apponuntur in templum domini
et stantes principes tribuum pagorum iu
dee et tribu beniamin. et sacerdotes et leui
te quos excitauit dominus ascendere et edif
icare domum domini que est in irlm. Et qui er
ant in circuitu eorum adiuuarent in omni
argento et auro equis. et iumentis et uotis
quam pluribus multi quorum sensus excita
tus est. Et rex cirus protulit uasa sacra domi
ni que transtulit nabuchodonosor ex irlm.
Et consecrauit ea in suo idolo. Et proferens ea
cirus rex persarum. tradidit mitridato qui
erat super thesauros ipsius. Per hunc autem
tradita sunt salmanasaro presidi iudee. Hori
autem hic numerus. libatoria argentea duo
milia quadringenta. Thuribula argentea trigi
ta. Phiale auree. triginta. Item argentee du
o milia quadringenta et alia uasa mille. Omnia
autem uasa aurea et argentea quatuor milia
quadringenta sexaginta nouem. Et reuoca
ta sunt salmanasaro simul cum his que ex ca
ptiuitate babilonie in irlm.

CVII

In artaxer
sis autem regis persarum temporibus scripse
runt ei de his qui inhabitabant in iudea et in
irlm. balsamus et mitridatus et sabellius et
ratimus. beltemus. samelius scriba. Et reli
qui inhabitantes in samaria. et ceteris locis sub
iectam epistolam regi artaxersi. Domine pu
eri tui rathimus ad accidentibus et sabellius s
criba et reliqui curie tue iudices in celen sy
riam et phenicem. Et nunc notum sit domino re
gi quoniam iudei qui ascenderunt a uobis ad n
os uenientes in ierusalem ciuitatem refug
am. et pessimam edificant furnos eius. Et sta
tuunt muros eius. Et templum suscitant. Et
si ciuitas ista et muri consummati fuerint tri
buta non sustinebunt pendere. sed etiam regi
bus resistent. Et quia id agitur circa templ
um recte habere arbitrati sumus. non despice
re hoc ipsum. sed notum facere domino regi. ut
si uidebitur rex. queratur in libris patrum t
uorum. et inuenies in admonitionibus
scripta de his. et scies quia ciuitas ista fuit re
fuga. et reges et ciuitates concutiens. et iu
dei refuge et prelia committentes in ea ab eter
no. Ob quam causam ciuitas ista deserta est.
Nunc ergo notum facimus domine rex. quon
iam si ciuitas ista edificata fuit. et huius m
uri erecti fuerint descensus tibi non erit in
celen siriam et fenicem.

CVIII

Tunc rescripsit rex
ratimo. qui scribebant accidentia. et beltemo et
sabellio scribe et ceteris constitutis et inhabita
tibus in siria phenice ea que subiecta sunt. Legi
epistolam quam misistis michi. precepi ergo
inquiri et inuentum est. quoniam ciuitas
illa est ab euo regibus resistens. et homine
refuge et prelia in ea efficientes. Et reges forti
ssimi erant in irlm dominantes. Et tributa ex
igentes a celen siriam et phenicem. Nunc ergo
precepi prohibere homines illos edificare ciu
itatem. et prouidere nequidem ultra hec fiant
sed nec procedant in plurimum ex quia sunt m
alicie ita ut regibus molestia importetur. Tunc
recitatis his que a rege artaxerse scripta fu
erant. ratimus et sabellius scriba. et qui cum
his constituti erant iungentes festinanter u
enerunt in irlm cum equitatu. et turba et a
gmine ceperunt prohibere edificantes. Et uaca
bant ad edificationem templi in irlm usque se
cundo anno regni darii persarum regis.

CIX

Rex
darius fecit cenam magnam omnibus uer
naculis suis et omnibus magistratibus me
die et persis. et omnibus purpuratis et pretu
ribus et consulibus et prefectis sub illo ab in
dia usque ethiopiam centum uiginti septem pro
uinciis. Et cum manducassent et bibissent
et saciati reuertebantur. Tunc darius rex asc
endit in cubiculo suo. et dormiuit et experge
factus est. Tunc illi tres iuuenes corporis cu
stodes qui custodiebant corpus regis. dixerunt
alter alteri. Dicamus unusquisque nostrum
sermonem qui preualeat. Et cuiuscumque ap

paruerit sermo sapientior alterius. dabit
illi darius rex dona magna. purpura coope
riri. et in auro bibere. et super aurum dor
mire. et currum aureum freno et cidarim
bissinam. et torquem circa collum. et secun
do loco sedebit a dario propter sapientiam
suam. et cognatus darii uocabitur. Tunc
scribentes singuli suum uerbum signifi
cauerunt et posuerunt sub capite ceruical da
rii regis et dixerunt. Cum surrexerit
rex. dabunt illi scripta sua. Et quodcumque
iudicauerit rex et tribus magistratus
persidis quoniam uerbum eius sapientius
est. ipsi dabitur uictoria sicut scriptum est.
Unus scripsit forte est uinum. Alius scri
psit fortior est rex. Tercius scripsit fortior
es sunt mulieres. Super omnia autem ui
cit ueritas. Et cum surrexisset rex. acceper
scripta sua. et dederunt illi et legit. Et mit
tens uocauit omnes magistratus persaru
et medos et purpuratos et pretores et pre
fectos. et sederunt in consilio. et lecta sunt
scripta coram ipsis. et dixit. Uocate adolescen
tes. et ipsi indicabunt uerba sua. Et uocati
sunt et introierunt. Et dixit illis. Indicate
nobis de his que scripta sunt. Et cepit prior
qui dixerat de fortitudine uini et dixit. Uir
i quam preualet uinum omnibus homini
bus qui bibunt illud. seducit mentem. Et
regis et orphani facit mentem uanam. Et
serui ac liberi. pauperes ac diuites. et om
nem mentem conuertit in securitatem et
iocunditatem. et non meminit omnem
tristiciam et debitum. et omnia precordia
facit honesta. Et non meminit regem nec ma
gistratum. et omnia per talenta facit loqui.
Et non meminerunt cum biberint amici
ciam. nec fraternitatem. Sed post non mul
tum sumunt gladios. Et cum a uino mer
serint et surrexerint. non meminerunt
que gesserunt. O uiri nonne precellit ui
num qui sic cogit facere? Et tacuit hoc dicto.
Et inchoauit sequens dicere qui dixit de fo
rtitudine regis. O uiri nonne precellunt h
omines qui terram et mare obtinent et o
mnia que sunt in eis? Rex autem super omnia
precellet. et dominator eorum. Et omne
quodcumque dixerit illis faciunt. Et si miserit
illos ad bellatores uadunt. et demoliuntur
montes et muros. et turres. Iugulantur et
iugulant. et regis uerbum non pretereunt.
Nam si uicerint. afferunt regi omnia. que
cumque predati fuerint semper et alia omnia.
Et quotquot non militant sed nec pugnant.
sed colunt terram. rursum cum fuerint me
tenter afferunt tributa regi. et ipse unus
solus. Et si dixerit occidere. occidunt. dixit
remittere. remittunt. dixit percutere. percu
tiunt. dixit exterminare. exterminant. di
xit edificare. edificant. dixit excidere. excid
unt. dixit plantare. plantant. Et omnis ple
bs et uirtutes eum obaudiunt. et super hec

ipse recumbit et bibit et dormit. Hii autem
custodiunt in circuitu eum. et non possunt
ire singuli et facere opera sua. sed nec in dic
to audientes sunt ei. O uiri quomodo non
precellet rex qui sic dissamatur? Et tacuit
Tercius qui dixerat de mulieribus et
ueritate. Hic est zorobabel cepit loqui. Ui
ri non magnus rex. et multi homines nec
uinum precellit. Quis est ergo qui domin
atur eorum. Nonne mulieres genuerunt
regem. et omnem populum qui dominant
ur mari et terre. et ex illis nati sunt. Et ipse
faciunt stolas omnium hominum. et ipse fa
ciunt gloriam omnibus hominibus. et non
possunt homines separari a mulieribus. Si
congregauerint aurum et argentum. et
omnem rem speciosam. et uiderint muli
erem unam bono habitu et bona specie om
nia hec relinquentes in eam intendunt. et
aperto ore conspiciunt. et eam alliciunt ma
gis quam aurum et argentum et omnem
rem speciosam. Homo suum patrem relin
quet qui enutriuit illum et suam regionem
et ad mulierem coniungit et cum muliere
remittit animam. et neque patrem meminit
neque matrem. neque regionem. Et hinc oportet
et uos scire. quoniam mulieres dominant
ur uestri. Nonne doletis? Et accepit homo
gladium suum et uadit in uia facere fur
ta et homicidia. et mare nauigare. et flu
mina. et leonem uidet et in tenebris in
greditur. et cum furtum fecerit et frau
des et rapinas amabili sue affert. Et iter
diligit homo suam uxorem magis quam
patrem aut matrem. Et multi dementes fa
cti sunt propter suas uxores. Et facti sunt
serui propter illas. Et multi perierunt et iu
gulati sunt. et peccauerunt propter mu
lieres. Et nunc credite mihi quia magnus
est rex in potestate sua quoniam omnes re
giones uerentur tangere eum. Uidebam
tamen apemen filiam bezacis mirifici co
cubinam regis sedentem iuxta ad dex. et
auferentem diadema de capite regis. et im
ponentem sibi. et palmis cedebat regem de
sinistra manu. Et super hec aperto ore intue
batur eam. et si arriserit ei. ridet. Nam si in
dignata fuerit ei. blanditur donec reconcilietur
in graciam. O uiri cur non sunt fortiores mu
lieres? Magna est terra. et excelsum est cel
um que ista agunt. Et tunc rex et purpura
ti intuebantur in alterutrum. Et inchoauit
loqui de ueritate. O uiri nonne fortes sunt
mulieres. Magna est terra. et excelsum est
celum et uelox cursus solis conuertit in gi
ro celi in locum suum in una die. Nonne
magnificus est qui hec facit? et ueritas ma
gna. et fortior pre omnibus. Omnis terra
ueritatem inuocat. celum etiam ipsam bene
dicit. et omnia opera mouentur et tremunt
eam. et non est cum ea quicquam iniquum.
Uinum iniquum. Iniquus rex. Inique mu

ueres. iniqui omnes filii hominum. et iniqua omnia illorum opera. et non est in ipsis ueritas. et in sua iniquitate peribunt. Et ueritas manet et inualescit in eternum. et uiuit et obtinet in secula seculorum. et non est apud eam accipere personas neque differentias. sed que iusta sunt facit. omnibus iniustis ac malignis. et omnes benigniantur in operibus eius. et non est in iudicio eius iniquum. et fortitudo et regnum et potestas et magestas omnium euorum. benedictus deus ueritatis. et desiit loquendo. et omnes populi clamauerunt et dixerunt. Magna ueritas et preualet.

X

Tunc rex ait illi. Pete si quid uis amplius quam que scripta sunt et dabo tibi. secundum quod inuentus es sapientior proximis. et proximus michi sedebis. et cognatus meus uocaberis. Tunc ait regi. Memor esto uoti quod uouisti edificare ierusalem in die qua regnum accepisti. et omnia uasa que accepta sunt ex ierusalem remittere. que segregauit cirus quando mactauit babiloniam. et uouit remittere ibi. et tu uouisti edificare templum quod incenderunt idumei quando exterminata est iudea a caldeis. Et nunc hoc est quod postulo domine. et quod peto. hec est magestatis a te ut postulo ut facias uotum quod uouisti regi celi ex ore tuo.

XI

Tunc surgens darius rex osculatus est illum. et scripsit epistolas ad omnes dispensatores. et prefectos et purpuratos ut deducerent eum. et eos qui cum illo erant omnes ascendentes edificare ierusalem. et omnibus prefectis qui erant in siria et phenice et libano scripsit epistolas. ut traherent ligna cedrina a libano in ierusalem. ut edificarent cum eis ciuitatem. Et scripsit omnibus iudeis qui ascendebant a regno in iudeam pro libertate omnem potentem. et magistratum et prefectum. non superuenire ad ianuas ipsorum. et omnem regionem quam obtinuerant esse immunem eis. et idumei relinquant castella que obtinent iudeorum. et in structuram templi dare per singulos annos talenta uiginti usque dum edificaretur. et super sacrarium holocaustomata offerri cotidie sicut habent preceptum. alia talenta decem offerre per singulos annos. et omnibus qui procedunt a babilonia condere ciuitatem. ut esset libertas tam ipsis quam filiis eorum. et omnibus sacerdotibus qui procedunt. Scripsit autem et quantitatem et sacram stolam qua deseruient. Et leuitis scripsit dare precepta usque in diem qua consumabitur domus et ierusalem extruetur. et omnibus custodientibus ciuitatem. Scripsit dare eis sortes et stipendia. et dimisit omnia uasa que segregauerat cirus a babilonia. et omnia quecumque dixit cirus et ipse precepit fieri et mitti ierusalem. Et cum processisset ille adolescens: eleuans faciem in ierusalem. benedixit regem celi. et dixit. Abs te est uictoria. et abs te est sapientia et claritas et ego famulus tuus sum. Benedictus es qui dedisti michi sapientiam. et tibi confiteor domine patrum nostrorum. Et accepit epistolas et profectus est in babiloniam. et uenit et nuntiauit fratribus suis omnibus. qui fuerunt in babilonia. et benedixerunt deum patrum suorum qui dedit illis remissionem et refrigerium ut ascenderent et edificarent ierusalem et templum ubi nominatum est nomen eius in ipso et exultauerunt cum musicis et letitia diebus .vii.

XII

Post hec autem lecti sunt ut ascenderent principes pagorum per domos. per tribus suas. et uxores illorum et filii et filie eorum. et serui et ancille ipsorum. et pecora illorum. Et misit rex darius una cum eis equites mille. donec deducerent eos in ierusalem cum pace et cum musicis et cum tympanis et tibiis, et omnes fratres erant ludentes. et fecit eos ascendere simul cum eis. Et hec sunt nomina uirorum qui ascenderunt per pagos suos in tribus. et in partem principatus ipsorum. Sacerdotes filii finees. filii aaron. iesus filius iosedec. ioachim filius zorobabel filii salatiel. de domo dauid ex progenie phares. Tribu autem iuda qui locutus est sub dario rege persarum sermones mirificos. In secundo anno regni ipsius mense nisan primo. Sunt autem hii qui ex iudea ascenderunt de captiuitate transmigrationis quos transmigrauit nabuchodonosor rex babilonie in babilonem. et reuersus est in ierusalem. et reliquit partem iudee unusquisque in ciuitatem suam. qui uenerunt cum zorobabel. et iesu neemias. areores relimeo. emmanio. mardocheo. beelsuro. methpsa torthor. olioro. eroma. unde principibus. et meis ab gentibus eorum. et prepositis eorum. Filii fares duo milia. clxxii. Filii ares tria milia. lvii. Filii femo. cxl. duo. In filii iesu et ioabes mille trecenti .ii. Filii denni duo milia. cccc. lxx. Filii corobat. ccv. Filii banica. cxxviii. Filii bebet quadringenti tres. Filii arcad quadringenti. xxvii. Filii clan. xxxvii. Filii zomar duo milia. xx. septem. Filii adinni. cccclxi. Filii azeretis centum octo. Filii ciaso. et celas. cvii. Filii azoroe quadringenti. xxxix. Filii iebdarbone cxxxii. Filii ananie. cxxx. Filii asom. Filii marsar trecenti. xxii. Filii iabarus nonaginta .v. Filii sepolemo. cxxiii. Filii neppopas. lv. Filii lechanatis. clviii. Filii cebethamus. centum xxxii. Filii decartaparos qui enecadies et modie quadringenti. xxii. Qui ex gramas et gabea. cxxi. Qui ex bassellon. et ceaggie. lxv. Qui ex bastaro. cxxii. Qui ex betenobes. lv. Filii liptis. clv. Filii labonni. ccclvii. Filii sicem. ccclxx. Filii sauton et ciomus. ccclxxviii. Filii ericus. duo milia. cxlv. Filii anaas. ccclxx. Sacerdotes filii iedous filii cimter filios eliasib. dcccl... Filii emmerus. cclii. Filii fassurisu. ccclxxii. Filii carre. ccxvii. Leuite filii iesu in cadihel. et bannus et sebias. et edias. lxxiiii. Omnis numerus a duodecimo anno. xxx. millia. cccclxii. filii et filie et uxores. Omnis

computatio. xl. milia ducenti. xlii. Filii sa
cerdotum qui psallebant in templo. Filii asaph
centum viginti octo. Hostiarii vero filii ese
meni. filii acer. filii amon. filii accubi topa
filii tobi. Omnes centum triginta novem.
Sacerdotes servientes in templo. filii
sei. filii gaspha. filii tabioth. filii caric. filii
su. filii leuu. filii labana. filii acmatha. filii
acub. filii uta. filii ceta. filii agab. filii obai
filii anan. filii cana. filii geddu. filii au. fi
lii radin. filii desanon. filii necoba. filii cas
eba. filii gaze. filii ozui. filii finee. filii aren.
filii basten. filii asana. filii manei. filii nasiß
filii accuso. filii agista. filii azia. filii faria.
filii fasaloin. filii meedda. filii fusa. filii car
ee. filii barchus. filii sarec. filii toesi. filii na
sith. filii agisti. filii pedon. Salomon filii ei.
filii asophoc. filii pharida. filii celi. filii dedo
filii gadahel. filii sephegi. filii agia. filii faca
reth filii sabathan. filii sarothie. filii masie.
filii ame. filii saphui. filii addus. filii suba.
filii cura. filii rareoris. filii saphat. filii mal
mon. Omnes sacrodinentes. et pueri salom
on quadringenti octoginta duo. Hii sunt
filii qui ascenderunt a thermel. et thersas. pr
incipes eorum carmellam. et careth. et non
potuerunt edicere civitates suas et progenies
quemadmodum sint ex israel filii dalarii
filii tubam. filii necodaici. Et ex sacerdotibus
qui fungebantur sacerdotio. et non sunt in
venti filii obia. filii achisos. filii addin. qui
accepit augiam uxorem. ex filiabus fergelen.
et vocati sunt nomine eius. Et horum quesi
ta est generis scriptura in predicatione. et non est in
venta. et prohibiti sunt sacerdotio fungi. Et di
xit illis neemias et asarias ne participarentur
sancta donec exurgat pontifex doctus in osten
sionem et veritatem. Omnis autem israel erant
duodecim milia. exceptis servis et ancillis
quadraginta duo milia trecenta. lx. Servi il
lorum et ancille septem milia trecenta. xxx.
septem. Cantores et cantatrices. ccxlv. Ca
meli quadringenti. xxxv. Et equi septem mi
lia. xxxvi. Muli ducenta milia quadragin
ta quinque. Subiugalia quinque milia. xxv.
Et ex prepositis ipsis per pagos cum venirent in
templum dei quod erat in ierusalem voverunt. susci
tare templum in loco suo secundum suam virtutem.
et dari in templum thesaurum operum sacrum
auri minas undecim milia. et stolas sacer
dotales centum. Et inhabitaverunt sacerdotes et
levite et qui erant ex plebe in ierusalem. et in re
gione. et sacri cantores et hostiarii et omnis
israel in regionibus suis. Instante autem septimo
mense. Cumque essent filii israel unusquisque in
suis rebus. convenerunt unanimes in atrium
quod erat ante ianuam orientalem. Et stan
tes ihesus filius iosedech. et fratres eius sacerdotes
et zorobabel filius salatiel. et huius fratres para
verunt altare ut offerrent super illud holocaus
tomata secundum quod in libro moysi hominis dei pre
scripta sunt. et convenerunt sibi ex aliis natio
nibus terre. et erexerunt sacrarium in loco suo.

omnes gentes terre. Et offerebant hostias et
holocaustomata domino matutina. Et egerunt
scenopegiam. et diem sollempnem sicut preceptum
est in lege et sacrificia cotidie sic oportebat. Et
post hec oblationes institutas et hostias sab
batorum et neomeniarum et dierum sollemp
nium omnium sanctificatorum. Et quotquot
voverant domino a neomenia septimi men
sis ceperunt offerre hostias deo. Et templum domi
ni nondum erat edificatum. Et dederunt pecun
ias lapidariis et fabris et potum et pabula
cum gaudio. Et dederunt carra sidoniis et tyr
iis ut transveherent illis de libano trabes ce
drinas et facerent rates in ioppe portum secundum
decretum quod scriptum erat eis a ciro persarum
rege. Et in secundo anno venientes in templum dei i
erusalem mense secundo inchoavit zorobabel filius

XIII

salathiel. et ihesus filius iosedech. et fratres ipsorum
et sacerdotes et levite et omnes qui advene
runt de captivitate in ierusalem. Et fundaverunt tem
plum dei novilunio secundi mensis. secundi
anni cum venissent in iudeam et ierusalem. Et sta
tuerunt levitas a viginti annis super opera
domini. Et stetit ihesus et filius eius et fratres et
levite conspirantes et excitatores legis. et fa
cientes opera in domo domini. Et steterunt sac
erdotes habentes stolas cum tubis. et levite fi
lii asaph habentes cymbala collaudantes domi
num et benedicentes secundum david regem israel. Et
cantaverunt canticum domino quoniam dul
cedo eius et honor in secula super omnem israel. Et
omnis populus tuba cecinerunt. et proclamav
erunt voce magna collaudantes dominum
in suscitatione domus domini. Et venerunt ex sa
cerdotibus et levitis et presidentibus secundum pagos sen
ioribus qui viderant pristinam domum et ad
huius edificationem cum clamore et planctu ma
gno. et multi cum tubis et gaudio magno.
in tantum ut populus non audiret tubas propter pla
nctum populi. Turba enim erat tuba canens mag
nifice ita ut longe audiretur. Et audierunt

XIIII

inimici tribus iude et beniamin. et venerunt scire
que esset vox tubarum. Et cognoverunt quia qui
erant ex captivitate edificant templum domino
deo israel. Et accedentes ad zorobabel et ihesum et
prepositos pagorum dixerunt eis. Edificabimus
una vobiscum. Similiter enim audivimus domi
num vestrum. et ipsi pariter incedimus a diebus
asbasaret regis assiriorum. qui transmigravit
nos huc. Et dixit illis zorobabel et ihesus et principes
pagorum israel. Non est nobis et vobis edificare domu
m dei nostri. Nos enim soli edificabimus domino
deo nostro israel. secundum ea que precepit nobis cirus rex
persarum. Gentes autem terre inhabitantes his qui
sunt in iudea. et levantes opus edificationi.
et insidias et populum adducentes prohibebant
eos edificare. et aggressiones facientes impe
dierunt. ne consummaretur edificium omni
tempore vite cyri regis. Et prohibuerunt structuram
per biennium. usque ad darii regnum. In secundo an

XV

no autem regni darii prophetavit aggeus et zacha
rias filius addin prophete apud iudeam. et in ierusalem
in nomine domini dei israel super eos. Tunc stans

Zorobabel filius Salathiel. et Iesus filius Iosedec. ceperunt edificare domum domini que est in Ierusalem. Cum adessent eis prophete domini et adiuvarent eos. In ipso tempore venit ad illos Sisennes subregulus Syrie et Phenices et Satrabuzanes et socii eius. Et dixerunt eis. Quo iubente vobis domum istam edificatis. et tectum hoc et alia omnia perficitis. Et qui sunt structores qui hec edificant? Et habuerunt gratiam seniores Iudeorum visitatione facta super eos. qui erant ex captivitate a domino. Et non sunt impediti edificare donec significaretur Dario de omnibus istis. et responsum acciperetur. Exemplum epistole quam miserunt Dario Sisennes subregulus Syrie et Fenice et Satrabuzanes et socii eius in Syria et Fenice presides. Regi Dario salutem. Omnia nota sint domino regi nostro. quia cum advenissemus in regionem Iudee. et introissemus in Ierusalem civitatem invenimus edificantes domum dei magnam. et templum ex lapidibus politis magnis et preciosis materiis in parietibus. et opera illa instanter fieri. et suffragari et prosperari in manibus eorum. et in omni gloria quam diligentissime perfici. Tunc interrogavimus seniores dicentes. Quo permittente vobis edificatis domum istam et opera hec fundatis. Ideo autem interrogavimus eos ut notum faceremus tibi homines et prepositos. et nominum scripturam prepositorum postulavimus illos. At illi responderunt nobis dicentes. Nos sumus servi domini qui fecit celum et terram. et edificabatur hec domus ante istos annos multos a rege Israel magno et fortissimo et consummata est. Et quoniam patres nostri exacerbantes erant et peccaverunt in deum Israel. tradidit eos in manu Nabuchodonosor regis Babilonie regis Chaldeorum. et domum istam demolientes incenderunt. et populum captivum duxerunt in Babiloniam.

XVI

In primo anno regnante Cyro regione Babilonie. scripsit Cyrus rex domum hanc edificare. et illa sacra vasa aurea et argentea que extulerat Nabuchodonosor de domo que est in Ierusalem. et consecraverat ea in suo templo. rursus protulit ea Cyrus rex de templo quod erat in Babilonia. et tradita sunt Zorobabel et Salmanasaro subregulo. Et preceptum est eis ut offerrent hec vasa. et reponerent in templo quod erat in Ierusalem. et templum ipsum dei edificare in loco suo. Tunc Salmanasarus fundavit fundamenta domus domini que est in Ierusalem. Et ex inde usque nunc edificatur. et non accepit consummationem. Nunc ergo indicatur a vobis o rex. perquiratur in regalibus bibliothecis Cyri regis que sunt in Babilonia. et si inventum fuerit consilio Cyri regis esse preceptum esse structuram domus domini que est in Ierusalem. Et iudicabitur a domino rege nostro scribat de his nobis. Tunc rex Darius precepit inquiri in bibliothecis et inventum est in Ecbathanis oppido quod est in media regione locus unus in quo scripta erant ista.

XVII

Anno primo regnante Cyro. rex Cyrus precepit domum domini que est in Ierusalem edificare ubi incendebant igni assiduo. cuius altitudo sit cubitorum decem. Et latitudo cubitorum sexaginta quadratum lapidibus politis tribus. et meniano ligneo eiusdem regionis. et meniano uno novo. et impendia dari de domo Cyri regis. et sacra vasa domus domini tam aurea quam argentea que extulit Nabuchodonosor in domum que est in Ierusalem ubi erant posita ut ponantur illic. Et precepit curam agere Sisennem subregulum Syrie et Fenice. et Satrabuzanan. et socios eius et qui ordinati erant in Syria et Phenice presides. ut abstinerent se ab eodem loco. Et ego quoque precepi in totum edificare. et prospexi ut adiuvent eos qui sunt ex captivitate Iudeorum. donec consummetur templum domus domini. et a vexatione tributorum Syrie. Celes et Fenices. diligenter quantitatem dari his hominibus ad sacrificium domini Zorobabel preposito, ad tauros et arietes et agnos. Similiter autem et frumentum. et sal et vinum et oleum instanter per singulos annos. prout sacerdotes qui sunt in Ierusalem. dictaverint consumi cotidie sine ulla dilatione ut offerantur libationes deo summo pro rege et pueris eius. et orent pro ipsorum vita. Et denuntiavit ut quicumque transgressi fuerint aliquid ex his que scripta sunt aut spreverint accipiatur lignum de suis propriis. et suspendantur. et bona ipsorum regi asserventur. Propterea et dominus cuius est nomen invocatum est ibi. exterminet omnem regem et gentem. qui manum suam extenderet prohibere. aut male tractare domum domini illam que est in Ierusalem. Ego Darius rex decrevi quam diligentissime secundum hec fieri.

XVIII

Tunc Sisennes subregulus Celen Syrie et Phenicen. et Satrabuzanes et socii. obsequentes his que a Dario rege decreta erant insistebant sacrosanctis operibus diligentissime cooperantes cum senioribus Iudeorum principibus Syrie et prosperata sunt sacrosancta opera prophetantibus Aggeo et Zacharia prophetis. Et consummaverunt omnia per preceptum domini dei Israel. et ex consilio Cyri et Darii. et Artaxersis regis Persarum. Et consummata est domus nostra usque ad tertiam et vicesimam diem mensis Adar. sexto anno Darii regis. Et fecerunt filii Israel et sacerdotes et levite et ceteri qui erant ex captivitate qui appositi sunt secundum ea que scripta sunt in libro Moysi. Et obtulerunt in dedicationem templi domini tauros .c. arietes .cc. agnos .cccc. et edos pro peccatis universi Israel .xii. secundum tribuum numerum Israel. Et steterunt sacerdotes et levite amicti stolas per tribus super opera domini dei Israel secundum librum Moysi. et ostiarii per singulas ianuas. Et egerunt filii Israel cum his qui erant ex captivitate illud phase. quartadecima luna mensis primi. quando sanctificati sunt sacerdotes et levite. et omnes filii captivitatis non sunt simul sanctificati. quia levite simul omnes sanctificati sunt. Et immolaverunt phase universi filii captivitatis et fratribus suis sacerdotibus et sibimetipsis. Et manducaverunt filii Israel qui erant ex captivitate omnes qui remanserant ab omnibus execrationibus gentium terre querentes dominum. et celebraverunt diem festum azimorum .vii. diebus epulantes in conspectu domini.

quoniam conuertit consilium regis assiri
orum in eis. confortare manus eorum in
ad opera domini dei israel. Et post hunc regnante
artaxerse rege persarum. accessit esdras fili
us azarie. filii elchie. filii salomie. filii sad
filii achitob. filii ameri. filii azaei. filii boc
ce. filii abisae. filii finees. filii eleazari. fi
lii aaron primi sacerdotis. hic esdras ascendit
de babilonia cum esset scriba. et ingeniosus in
in lege moysi que data est a domino israel dic
et facere. Et dedit ei rex gloriam quia inuenisset
gratiam in omni dignitate et desiderio in conspe
ctu eius. Et ascenderunt simul cum ipso ex fi
liis israel et sacerdotibus et leuitis et sacris can
toribus templi et hostiariis et seruis templi in ierusalem.

CXIX

Anno septimo regnante artaxerse in quinto
mense. hic annus septimus est regni. Exeuntes
enim de babilonia nouilunio quinti mensis.
uenerunt ierusalem iuxta precepta illius prosperita
tem itineris a domino ipso. In hiis enim esdras
magnam disciplinam obtinebat ne preter
mitteret quicquam eorum que erant ex lege domini
et preceptis. et docendo uniuersum israel omnem
iustitiam et iudicium. Accedentes autem qui
scribebant scripta artaxersis regis. tradi
derunt scriptum quod obuenerat ab artaxerse re
ge ad esdram sacerdotem et lectorem legis
domini cuius exemplum subiectum est.

CXX

Rex artaxerses esdre sacerdoti et lectori legis do
mini salutem. Humanior ego iudicans et
beneficiis precepi eis qui desiderant ex gente iu
deorum sua sponte. et ex sacerdotibus et leuitis
qui sunt in regno meo commeare tecum in
ierusalem. Si qui ergo cupiunt ut tecum comme
ent et proficiscantur sic placuit mihi. Et
vii. amicis meis consiliariis ut uisitent
ea que aguntur secundum iudeam et ierusalem obserua
tes sicut scis in lege domini. Et ferant munera
domino israel que uoui ego et amici in ierusalem.
et omne aurum et argentum quod inuentum fuerit
in regione babilonie domino in ierusalem cum u
lo quod donatum est pro ipsa gente in templo domini
eorum quod est in ierusalem. ut colligatur hoc aurum et
argentum. et ad tauros et arietes. et agnos et
hedos. et que hiis sunt congruentia. ut offer
ant hostias domino super altare domini ipsorum
quod est in ierusalem. et omnia quecumque uolueris cum fra
tribus tuis facere auro et argento perfice pro uoluntate
secundum preceptum domini dei tui. Et sacra uasa que
data sunt tibi ad opera domus domini dei tui que
est in ierusalem. et cetera quecumque tibi subuenerint. ad
opera templi dei tui dabis de regali gazophilatio
cum uolueris cum fratribus tuis facere. auro et ar
gento perfice secundum uoluntatem domini. Et ego quidem
rex artaxerses precepi custodibus thesaurorum si
rie et phenicis. ut quecumque scripserit esdras sacerdos
et lector legis domini diligenter detur ei usque
ad argenti talenta. c. Similiter et auri usque ad fr
umenti modios. c. et uini amphoras. c. et alia que
copiose sint sine taxatione. Omnia secundum legem dei fiant
deo altissimo. ne forte exurgat ira in regno regis
et filii et filiorum eius. Vobis autem dicitur ut omnibus sa
cerdotibus et leuitis et sacris cantoribus. et serui

templi et scribis templi huius nullum tributum
nec ulla alia indictio inrogetur. nec habeat quisquam
potestatem obicere eis quicquam. Tu autem esdras
secundum sapientiam dei constitue iudices et arbitros in
tota siria et phenice. et omnes qui legem dei tui ag
noscunt doce ut quotquot transgressi fuerint le
gem diligenter plectantur siue morte siue cru
ciatu. siue etiam pecunie multatione uel abductione.

CXXI

Et dixit esdras scriba. Benedictus deus patrum
meorum qui dedit hanc uoluntatem in cor re
gis clarificare domum suam que est in ierusalem
et me honorificauit in conspectu regis et con
siliatorum et amicorum eius et purpurato
rum eius. Et ego constans animo factus
sum secundum opitulationem domini dei mei. et congre
gaui ex israel uiros ut simul ascenderent mecum
et hii sunt prepositi secundum suas patrias et principa
tus portionales eorum qui mecum ascenderunt
de babilonia in regno artaxersis. Ex filiis fare
gersonius. Ex filiis siemarit amenus. Ex filiis filio
rum dauid. accus filius sechelie. Ex filiis fa
res zacharias. et cum eo reuersi sunt uiri. cl. Ex
filiis ductoris moabilonis. zaraei. et cum
ipso uiri. cc. Ex filiis zaches iechonias zeche
li. et cum ipso uiri. ccl. Ex filiis sola. masias
gotholie. et cum ipso uiri. lxx. Ex filiis sapha
tie zarias micheli. et cum ipso uiri. lxxx. Ex
filiis iob. abdias iezeli. et cum ipso uiri. ccxii.
Ex filiis bane salimoth filius iosaphie. et cum
ipso uiri. clx. Ex filiis beer zacharias bebei. et
cum ipso uiri. ccviii. Ex filiis azathie iohannes
acharie. et cum ipso uiri. cx. Ex filiis adonicam
ipsis postremus. Et hec sunt nomina eorum
eliphalam filius iemel et semeias. et cum ipso ui
ri. lxx. Et congregaui eos ad fluuium qui dici
tur themethari. illic fecimus triduo et recogno
ui eos. Et ex filiis sacerdotum et leuitarum non
inueni ibi.

CXXII

Et misi ad eleazarum. et eccelo
n. et masman. et malobam. et enaatam. et sami
ea. et ioribum. nathan. ennagam. zacharia
et mosollamum. ipsos ductores et peritos. et dixi
eis ut uenirent ad luddeum qui erat apud locum
gazophilatii. et mandaui eis ut dicerent luddeo et
fratribus eius. et hiis qui erant in gazophilatio ut
mitterent nobis eos qui sacerdotio fungerentur in domo
domini dei nostri. Et adduxerunt nobis secundum manum
ualidam domini dei nostri uiros peritos ex filiis mo
oli. filii leui. filii israel sebebian et filios et fratres
qui erant. xviii. Asbian et amuni ex filiis filio
rum chananei. et filii eorum uiri. xx. Et ex hiis
qui in templo seruiebant quos dedit dauid et ipsi princi
pes ad operationem leuitis templi seruientium. ccxx.
Omnium nomina significata sunt in scriptura.
et uoui illic ieiunium iuuenibus in conspectu
ut quererem ab eo bonum iter nobis et qui nobiscum erant
et filiis et pecoribus propter insidias. Erubui enim in
petere a rege pedites et equites in comitatum tutele
gratia contra aduersarios nostros. Diximus enim regi
quoniam uirtus domini erit cum eis qui inquirunt eum
in omni effectu. Et iterum deprecati sumus dominum deum
nostrum secundum hec. quem et propitium habuimus et con
potes facti sumus deo nostro. Et separaui ex plebis
prepositis et sacerdotibus templi uiros. xii. et sedebiam

et asamian. et cum eis ex fratribus eorum undecim. et appendi eis argentum et aurum et vasa sacerdotalia domus domini dei nostri, que donaverat rex et consiliarii eius et principes et omnis israel. et cum appendissem tradidi argenti talenta .dcl. et vasa argentea talentorum .c. et auri talenta .c. et vasorum aureorum septies .xx. et vasa erea de bono eramento splendentia .xii. in specie auri fulgentia. et dixi eis. et vos sancti estis domino, et vasa sunt sancta, et aurum et argentum votum est domino deo patrum nostrorum. vigilate et custodite donec tradatis ex plebis prepositis et sacerdotibus et levitis et principibus civitatis israel in ierusalem in pastoforio domus dei nostri. et hii qui susceperunt sacerdotes et levite aurum et argentum et vasa que erant in ierusalem intulerunt in templum domini. et promovimus a flumine tharae .xii. mensis primi usque introiremus in ierusalem.

XXIII

Et cum factus fuisset tertius dies, quarta autem die ponderatum aurum et argentum traditum est in domo domini dei nostri marimoth filio iori sacerdoti. et cum ipso erat eleazar filius finees. et erant cum ipsis iosabdus filius iesu, et medias et banni filius levi. ad numerum et ad pondus universorum eadem hora. hii autem venerunt ex captivitate obtulerunt sacrificium domino israel tauros .xii. pro omni israel. arietes .lxxxvi. agnos .lxxii. hircos pro peccato .xii. et pro salute vaccas .xii. omnia in sacrificium domini. et relegerunt precepta regis regalibus dispensatoribus et subregulis celesirie et phenices. et honorificaverunt gentem et templum domini.

XXIIII

Et consummatis his, accesserunt ad me prepositi dicentes. non segregaverunt genus israel et principes et sacerdotes et levite alienigenas gentes terre et nationes et immunditias suas. a chananeis et ettheis et ferezeis et iebuseis et moabitis et egiptiis et ydumeis. conjuncti enim sunt filiabus eorum et ipsi et filii eorum. et commixtum est semen sanctum alienigenis gentibus terre. et participes erant prepositi et magistratus iniquitatibus huius ab initio ipsius regni. et mox ut audivi ista, conscidi vestimenta et sacram tunicam et laceravi capillos capitis et barbam sedi dolens et mestus. et convenerunt ad me quotquot tunc movebantur in verbo domini dei israel me lugentem super iniquitatem istam. et sedebam tristis usque ad vespertinum sacrificium. et surgens a ieiunio conscissa habens vestimenta et sacram tunicam, ingeniculans et extendens manus ad dominum dixi. domine confusus sum et reveritus sum ante faciem tuam. peccata enim nostra multiplicata sunt super capita nostra, et ignorantie nostre exaltate sunt usque ad celum. quia a temporibus patrum nostrorum sumus in magno peccato usque in hunc diem. et propter peccata nostra et patrum nostrorum sumus traditi cum fratribus nostris et regibus terre in gladium et captivitatem et depredationem cum confusione usque in hodiernum diem. et nunc quantum est quod contigit nobis misericordia abs te domine deus. derelinque nobis radicem et nomen in locum sanctificationis tue. detegere lumen nostrum in domo domini dei nostri. dare nobis escam in tempore servitutis nostre. et cum serviremus non sumus

derelicti a domino deo nostro. sed constituit nos in gratiam. ponens nobis reges persarum dare escam et clarificare templum domini dei nostri. et edificare deserta syon dare nobis stabilitatem in iudea et in ierusalem. et nunc quid dicemus domine habentes hec? transgressi enim sumus precepta tua que dedisti in manus puerorum tuorum prophetarum dicens. quia terra in qua introistis possidere hereditatem eius terra polluta est coinquinationibus alienigenarum terre, et immunditie eorum repleverunt eam totam in immunditia sua. et nunc filias vestras non coniungetis filiis eorum, et filias eorum non accipietis filiis vestris. et non inquiretis pacem habere cum eis omni tempore, ut invalescentes manducetis optima terre. et hereditatem distribuatis filiis vestris usque in evum. et que contingunt nobis omnia fiunt propter opera nostra maligna et magna peccata nostra. et dedisti nobis talem radicem et rursum reversi sumus transgredi legitima tua ut commisceremur immunditie alienigenarum gentium terre huius. nonne irasceris nobis perdere nos quousque non relinquatur radix et nomen nostrum? domine deus israel verax es. derelicta enim est radix usque in hodiernum diem. ecce nunc sumus in conspectu tuo in iniquitatibus nostris. non est enim adhuc stare coram te in his. et cum adorans confiteretur esdras flens humi prostratus ante templum congregati sunt ad eum ex ierusalem turba magna valde. viri et mulieres et iuvenes et iuvencule. fletus enim erat magnus in ipsa multitudine. et cum clamasset iechonias iehel ex filiis israel dixit esdre. nos in dominum peccavimus. et collocavimus nobis in matrimonium mulieres alienigenas ex gentibus terre. et nunc es super omnem israel. in his ergo fit iusiurandum a domino expellere omnes uxores nostras que ex alienigenis sunt cum filiis earum. sicut tibi decretum est a maioribus secundum legem domini. exurgens explica. ad te enim expectat hoc negotium. et nos tecum sumus viriliter fac.

XXV

Et exurgens esdras adiuravit principes sacerdotum et levitas et omnem israel facere secundum omnia hec. et iuraverunt. et exurgens esdras ab atrio templi abiit in pastoforium ionathe filii nasibi. et hospitatus ibi non gustavit panem nec aquam bibit super iniquitatem multitudinis. et facta est predicatio in omni iudea et ierusalem omnibus qui erant ex captivitate congregari in ierusalem. quicumque non occurrerit in biduo aut triduo, secundum iudicium assidentium seniorum tollentur facultates sue. et ipse alienus iudicaretur a multitudine captivitatis. et congregati sunt omnes qui erant ex tribu iuda et beniamin in tribus diebus in ierusalem. hic mensis est nonus vicesimus dies mensis. et sedit omnis multitudo in area templi trementes propter presentem hiemem. et surgens esdras dixit illis. vos inique fecistis collocando vobis in matrimonium uxores alienigenas ut adderetis ad peccata israel. et nunc date confessionem et magnificentiam domino deo patrum nostrorum. et facite voluntatem ipsius et discedite a gentibus terre et ab uxoribus alienigenis. et clamavit omnis multitudo et dixerunt voce magna. sicut dixisti faciemus.

XXVI

et quoniam multitudo magna est et tempus
hiemium et non possumus in luto siccati sta
re. et hoc opus non est nobis unius diei neque duo
rum. nimium enim in his peccavimus. Stent prepositi
multitudinis et omnes qui nobiscum inhabitant
et quotquot habent apud se uxores alienige
nas. et assistant accepto tempore ex omni
loco presbiteri et iudices usque quo solvant iram do
mini negotii huius. Ionatas autem filius se
zeli. et ozias techuam susceperunt secundum hec. et bo
soramus et levis et sabbateus simul cooperati
sunt cum illis. Et steterunt secundum hec omnia universi
qui erant ex captivitate et elegit sibi iudices
esdras sacerdos principes magnos de patribus

CXXVI

eorum secundum nomina. Et consederunt novi
lunio mensis decimi examinare negotium ist
ud. Et determinatum est de viris qui habe
bant in domibus alienigenas. usque ad neomeni
am primi mensis. Et inventi sunt ex sacerdo
tibus permixti qui habebant alienigenas uxo
res ex filiis ihesu filii iosedech. et fratribus eius ma
seas. et eliezerus. et iorib. et ioadeus et inie
cerunt manus ut expellerent uxores suas et ad
litandum in exoratione arietem pro ignor
antia sua. Et ex filiis semeteri masseas et esi
es. et iecieth. azarias. Et ex filiis fosore. liom
asias. ismaelens et nathanae iussio. iedelus et
talsas. Et ex levitis iozabdus. et semeis. et
colius et calitas. et facteas. et colias. et elio
nas. Et ex sacris cantoribus eliasib zacchur.
et ex ostiariis salumnus. et tolbanes. Et ex is
rael ex filiis forosi et remias. et gedolias et
melchias. et michelus. et eleazarus. et iermi
ebias. et bannias. Et ex filiis iolaman. chani
ias et zacharias. iezrelus et iobdius. et erim
oth. et elias. Et ex filiis zatom. eliadas. et eli
asimus. et othias. et iarimoth. et zabdis. et
tebedias. Et ex filiis bebe. iohannes et anan
ias. et zabdias. et emeus. Et ex filiis banni
olamus et malluchus. et iedeus. et iasub.
et asabus. et ierimoth. Et ex filiis addin. naa
thus. et moosias. et calcurus. et naias. et ba
seas. mathathias. et beseel. et bonnus. et m
anasses. Et ex filiis mae noneas. et asseas.
et melchias. et sameas. et simon beniamin
et malchus. et marras. Et ex filiis asom. chana
neus. mathathias. et bannus. et eufalath. et
manasses. et semei. Et ex filiis banni. ieremias
et moodias. et abramus. et iohel. et baneas.
et peleas. et ionas. et marimoth. et eliasib. et
mathaneus. et eliasis. et orisas. et diel. is et
sameonis. et sambris. et iosephus. Et ex fi
liis nobei. ielus. et mathathias. et sabadus
et zecheda. sedmi. et iessei. baneas. Omnes isti
coniunxerunt sibi uxores alienigenas. et
dimiserunt eas cum filiis. Et inhabitaverunt
sacerdotes et levite. et qui erant ex israel in
ierusalem. et in tota regione neomenia lu

CXXVII

nio mensis septimi. Et erant filii israel
in commorationibus suis. Et congregata est
omnis multitudo simul in aream que est
ab oriente porte sacre. Et dixerunt esdre
pontifici et lectori. ut afferret legem moysi
que tradita est a domino deo israel. Et at
tulit esdras pontifex legem omni multi
tudini eorum a viro usque ad mulierem. et om
nibus sacerdotibus. audire legem neomeni
o mensis septimi. Et legebat in area que
est ante sacram portam de mane a prima luce
usque ad vesperam coram viris et mulieri
bus. Et dederunt omnes sensum ad leg
em. Et stetit esdras sacerdos et lector legis
super ligneum tribunal. quod fabricatum
erat. Et steterunt ad eum mathathias. et
samus. ananias. azarias. urias. et ezech
ias. et balsamus ad dexteram et ad sinistram
faldeus. misael. malachias. abusthas.
sabus. nabadias. et zacharias. Et assump
sit esdras librum coram omni multitudin
e. presidebat enim gloria in conspectu om
nium. Et cum absolvisset legem omnes re
cti steterunt. Et benedixit esdras domi
num deum altissimum deum sabaoth om
nipotentem. Et respondit omnis populus
amen. Et elevatis sursum manibus pr
ocidentes in terram adoraverunt domi
num iesus. et banaeus. et sarebias. et iad
inus. et accubus. et sabbatheus et cal
ites. et azarias. et iozabdus. et ananias.
et filias levite qui docebant legem domini
et in multitudinem legebant legem domi
ni et preferebant singuli eos qui intelligeb
ant lectionem. Et dixit atharates esdre pon
tifici et lectori et levitis qui docebant multi
tudinem dicens. Dies hic sanctus est domi
no. et omnes flebant cum audissent legem.
Digressi ergo manducate pinguissima om
nia et bibite dulcissima queque. et mittite
munera his qui non habent. Sanctus est
enim hic dies domini et nolite mesti esse. Do
minus enim clarificabit vos. Et levite de
nuntiabant in publico omnibus dicentes.
Dies hic sanctus est. Nolite mesti esse.
Et abierunt omnes manducare et bibere
et epulari. et dare munera his qui non h
abebant ut epularentur. Magnifice enim sunt
exaltati verbis quibus edocti sunt. Et
congregati sunt universi in ierusalem ce
lebrare leticiam secundum testamentum
domini dei israel.

Cromatio et heliodoro episcopis Ieronimus presbiter in domino salutem. Mirari non desino exactionis vestre instantiam. Exigitis enim ut librum caldeo sermone conscriptum ad latinum stilum traham. librum utique tobie quem hebrei de catalogo divinarum scripturarum secantes his que agiographa memorant manciparunt. Feci satis desiderio vestro. non tamen meo studio. Arguunt enim nos hebreorum studia et imputant nobis contra suum canonem latinis auribus ista transferre. Sed melius esse iudicans phariseorum displicere iudicio et episcoporum iussionibus deservire: institi ut potui. Et quia vicina est caldeorum lingua sermoni hebraico: utriusque lingue peritissimum loquacem reperiens: unius diei laborem arripui. et quicquid ille michi hebraicis verbis expressit. hoc ego accito notario sermonibus latinis exposui. Orationibus vestris mercedem huius operis compensabo: cum gratum vobis didici me quod iubere estis dignati complesse.

TOBIAS EX TRIBU ET

tobias ex tribu et civitate neptalim que est in superioribus galilee supra naason. post viam que ducit ad occidentem. in sinistro habens civitatem sephet. cum captus esset in diebus salmanasar regis assiriorum in captivitate tamen positus viam veritatis non deseruit. ita ut omnia que habere poterat cotidie concaptivis fratribus qui erant ex eius genere impertiret. Cumque esset iunior omnibus in tribu neptalim nichil tamen puerile gessit in opere. Denique cum irent omnes ad vitulos aureos quos ieroboam fecerat rex israel. hic solus fugiebat consortia omnium. et pergebat ad iherusalem ad templum domini. et ibi adorabat dominum deum israel. omnia primitiva sua et decimas suas fideliter offerens. ita ut in tertio anno proselitis et advenis ministraret omnem decimationem. Hec et his similia secundum legem dei puerulus observabat. Cum vero factus fuisset vir. accepit uxorem annam de tribu sua. genuitque ex ea filium nomen suum imponens ei. Quem ab infancia timere deum docuit et abstinere ab omni peccato. Igitur cum per captivitatem devenisset cum uxore sua et filio in civitatem niniven. cum omni tribu sua. et omnes ederent ex cibis gentilium iste custodivit animam suam et numquam contaminatus est in escis eorum. Et quia memor fuit domini in toto corde suo. dedit illi dominus gratiam in conspectu salmanasar regis. et dedit ei potestatem quocumque vellet ire habens libertatem quecumque facere voluisset. Pergebat ergo per omnes qui erant in captivitate et monita salutis dabat eis. Cum autem venisset in rages civitatem medorum. et ex his quibus honoratus fuerat a rege habuisset decem talenta argenti. et cum multa turba generis sui gabelum egentem videret qui erat ex tribu eius sub cyrographo dedit illi memoratum pondus argenti. Post multum vero tempus mortuo salmanasar rege. cum regnaret senacherib filius eius pro eo et filios israel exosos haberet in conspectu suo. tobias pergebat per omnem cognationem suam et consolabatur eos. dividebatque unicuique prout poterat de facultatibus suis. esurientes alebat nudisque vestimenta prebebat et mortuis atque occisis sepulturam sollicitus exhibebat. Denique cum reversus esset rex sennacherib fugiens a iudea plagam quam circa eum deus fecerat propter blasphemiam suam. et iratus multos occideret ex filiis israel tobias sepeliebat corpora eorum. At ubi nunciatum est regi. iussit eum occidi. et tulit omnem substantiam eius. Tobias vero cum filio suo et cum uxore fugiens nudus latuit quia multi diligebant eum. Post dies vero xl. v. occiderunt regem filii ipsius. et reversus est tobias ad domum suam. omnisque facultas eius restituta est ei.

II

Post hec vero cum esset dies festus domini. et factum esset prandium bonum in domo tobie dixit filio suo. Vade et adduc aliquos de tribu nostra timentes deum ut epulentur nobiscum. Cumque abiisset reversus nunciavit ei unum ex filiis israel iugulatum iacere in platea. Statimque exiliens de accubitu suo relinquens prandium ieiunus pervenit ad corpus. tollensque illud portavit ad domum suam occulte. ut dum sol occubuisset caute sepeliret eum. Cumque occultasset corpus manducavit panem cum luctu et tremore. memorans illum sermonem quem dixit dominus per amos prophetam. Dies festi vestri convertentur in lamentationem et luctum. Cum vero sol occubuisset abiit et sepelivit eum. Arguebant autem illum omnes proximi sui dicentes. Iam huius rei causa interfici iussus es. et vix effugisti mortis imperium. et iterum sepelis mortuos. Sed tobias plus timens deum quam regem rapiebat corpora occisorum et occultabat in domo sua. et mediis noctibus sepeliebat ea. Contigit autem ut quadam die fatigatus a sepultura veniens domum iactasset se iuxta parietem et obdormisset. et ex nido hirundinum dormienti illi calida stercora inciderent super oculos eius. fieretque cecus. Hanc autem temptationem ideo permisit dominus evenire illi ut posteris daretur exemplum pacientie eius sicut et sancti iob. Nam cum ab infancia sua semper deum timuerit. et mandata eius custodierit. non est contristatus contra deum quod plaga cecitatis evenerit ei. sed immobilis in dei timore permansit agens gratias deo omnibus diebus vite sue. Nam sicut beato iob insultabant reges. ita isti parentes et cognati eius irridebant vitam eius dicentes. Ubi est spes tua pro qua elemosinas et sepulturas faciebas. Tobias vero increpabat eos dicens. Nolite ita loqui. quoniam filii sanctorum sumus. et vitam illam expectamus quam deus daturus est his qui fidem suam numquam mutant ab eo. Anna vero uxor eius ibat ad opus textrinum cotidie et de labore manuum suarum victum quem consequi poterat deferebat. Unde factum est ut hedum caprarum accipiens detulisset domi. Cuius cum vocem balantis vir eius audisset dixit. Videte ne forte furtivus sit. Reddite eum dominis

suus quia non licet nobis aut edere ex furto aliquid aut contingere. Ad hec uxor eius irata respondit. Manifeste uana facta est spes tua et elemosine tue modo paruerunt. Atque his et aliis huiusmodi uerbis exprobrabat ei.

III

Tunc tobias ingemuit et cepit orare cum lacrimis dicens. Iustus es domine et omnia iudicia tua iusta sunt et omnes uie tue misericordia et ueritas et iudicium. Et nunc domine memor esto mei ne uindictam sumas de peccatis meis, neque reminiscaris delicta mea uel parentum meorum. Quia non obediuimus preceptis tuis ideo traditi sumus in direptionem et captiuitatem et mortem et in fabulam et in improperium omnibus nationibus in quibus dispersisti nos. Et nunc domine magna iudicia tua quia non egimus secundum precepta tua, et non ambulauimus sinceriter coram te. Et nunc domine secundum uoluntatem tuam fac mecum misericordiam et precipe in pace recipi spiritum meum. Expedit enim michi mori magis quam uiuere. Et factum est eadem die contigit ut Sara filia raguelis in ciuitate medorum et ipsa audiret improperium ab una ex ancillis patris sui quoniam tradita fuerat uiris .vii. et demon nomine asmodeus occiderat eos mox ut ingressi fuissent ad eam. Ergo cum pro culpa sua increparet puellam respondit ei dicens. Amplius ex te non uideamus filium aut filiam super terram interfectrix uirorum tuorum. Numquid et me occidere uis sicut etiam occidisti septem uiros? Ad hanc uocem perrexit in superius cubiculum domus sue et tribus diebus et tribus noctibus non manducauit neque bibit. Sed in oratione persistens cum lacrimis deprecabatur deum ut ab isto improperio liberaret eam. Factum est autem tercia die dum compleret orationem benedicens dominum dixit. Benedictum est nomen tuum deus patrum nostrorum qui cum iratus fueris misericordiam facies et in tempore tribulationis peccata dimittis hiis qui inuocant te. Ad te domine faciem meam conuerto ad te oculos meos dirigo. Peto domine ut de uinculo improperii huius absoluas me aut certe desuper terram eripias me. Tu scis domine quia numquam concupiui uirum et mundam custodiui animam meam ab omni concupiscentia. Numquam cum ludentibus miscui me neque cum hiis qui in leuitate ambulant participem me prebui. Virum autem cum timore tuo non cum libidine mea consensi suscipere. Et ut ego indigna fui illis aut illi forsitan michi digni non fuerunt quia forsitan uiro alii conseruasti me. Non enim in hominis potestate consilium tuum. Hoc autem pro certo habet omnis qui te colit quia uita eius si in probatione fuerit coronabitur. Si autem in tribulatione fuerit liberabitur et si in correptione fuerit ad misericordiam tuam peruenire licebit. Non enim delectaris in perditionibus nostris quia post tempestatem tranquillum facis et post lacrimationem et fletum exultationem infundis. Sit nomen tuum deus israel benedictum in secula. In illo tempore exaudite sunt preces amborum in conspectu glorie summi dei et missus est angelus domini sanctus raphael ut curaret eos ambos quorum uno tempore sunt orationes in conspectu domini recitate.

IIII

Igitur cum tobias putaret orationem suam exaudiri ut mori potuisset uocauit ad se tobiam filium suum et dixit ei. Audi fili mi uerba oris mei et ea in corde tuo quasi fundamentum construe. Cum acceperit deus animam meam corpus meum sepeli. Et honorem habebis matri tue omnibus diebus uite eius. Memor enim esse debes que et quanta pericula passa sit propter te in utero suo. Cum autem et ipsa compleuerit tempus uite sue sepelies eam circa me. Omnibus autem diebus uite tue in mente habeto deum. Et caue ne aliquando peccato consentias et pretermittas precepta dei nostri. Ex substantia tua fac elemosinam et noli auertere faciem tuam ab ullo paupere. Ita enim fiet ut nec a te auertatur facies domini. Quomodo potueris ita esto misericors. Si multum tibi fuerit habundanter tribue. Si exiguum fuerit etiam exiguum libenter impertiri stude. Premium enim bonum tibi thesaurizas in die necessitatis quoniam elemosina ab omni peccato et a morte liberat et non patietur animam ire in tenebras. Fiducia magna erit coram summo deo elemosina omnibus facientibus eam. Attende tibi fili mi ab omni fornicatione et preter uxorem tuam numquam patiaris crimen scire. Superbiam numquam in tuo sensu aut in tuo uerbo dominari permittas. In ipsa enim initium sumpsit omnis perditio. Quicumque aliquid tibi operatus fuerit statim ei mercedem restitue et merces mercenarii tui apud te omnino non remaneat. Quod ab alio oderis fieri tibi uide ne tu aliquando alteri facias. Panem tuum cum esurientibus et egenis comede et de uestimentis tuis nudos tege. Panem tuum et uinum tuum super sepulturam iusti constitue et noli ex eo manducare et bibere cum peccatoribus. Consilium semper a sapiente perquire. Omni tempore benedic deum et pete ab eo ut uias tuas dirigat et omnia consilia tua in ipso permaneant. Indico etiam tibi fili mi dedisse me decem talenta argenti dum adhuc infantulus esses gabelo in rages ciuitate medorum et cyrographum eius apud me habeo. Et ideo perquire quomodo ad eum peruenias et recipias ab eo supramemoratum pondus argenti et restituas ei cyrographum suum. Noli timere fili mi. Pauperem quidem uitam gerimus sed multa bona habebimus si timuerimus deum et recesserimus ab omni peccato et fecerimus bene.

V

Tunc respondit tobias patri suo et dixit. Omnia quecumque precepisti michi faciam pater. Quomodo autem hanc pecuniam requiram ignoro. Ille me nescit et ego illum ignoro. Quod signum dabo ei? Sed neque uiam per quam pergatur illuc aliquando cognoui. Tunc pater suus respondit illi et dixit. Cyrographum quidem illius penes me habeo quod dum illi ostenderis statim restituet. Sed perge nunc et inquire tibi aliquem fidelem uirum qui eat tecum saluta mercede sua dum adhuc uiuo ut recipias eam. Tunc egressus tobias inuenit iuuenem splendidum stantem precinctum et quasi paratum ad ambulandum et ignorans quod angelus dei esset salutauit eum et dixit. Unde te habemus bone iuuenis? At ille respondit. Ex filiis israel. Et tobias dixit ei. Nosti uiam que ducit in regionem medorum? Cui respondit. Noui et omnia itinera eius frequenter ambulaui et mansi apud gabelum fratrem nostrum qui moratur in rages ciuitate medorum que posita est in monte egbathanis. Cui tobias ait. Sustine me obsecro donec hec ipsa nunciem patri meo. Tunc ingressus tobias indicauit uniuersa hec patri suo. Super que admiratus pater rogauit ut introiret ad eum. Ingressus itaque salutauit eum et dixit. Gaudium tibi semper sit. Et tobias

as. Quale mihi gaudium erit qui in tenebris sedeo et lumen celi non uideo. Cui ait iuuenis. Forti animo esto in proximo est ut a deo cureris. Dixitque illi tobias. Numquid poteris perducere filium meum ad gabelum in rages ciuitatem medorum. Et cum redieris restituam tibi mercedem tuam. Et dixit ei angelus. Ego ducam et reducam eum sanum ad te. Cui tobias respondit. Rogo te indica mihi de qua domo aut de qua tribu es tu. Cui raphael angelus dixit. Genus queris mercenarii aut ipsum mercenarium qui cum filio tuo eat. Sed ne forte sollicitum te reddam ego sum azarias anane magni filius. Et tobias respondit. Ex magno genere es tu. Sed peto ne irascaris quod uoluerim cognoscere genus tuum. Dixit autem illi angelus. Ego sanum ducam et sanum tibi reducam filium tuum. Respondens autem tobias dixit. Bene ambuletis et sit deus in itinere uestro et angelus eius comitetur uobiscum. Tunc paratis omnibus que erant in uia portanda fecit tobias uale patri suo et matri sue et ambulauerunt ambo simul. Cumque profecti essent cepit flere mater eius et dicere. Baculum senectutis nostre tulisti et transmisisti a nobis. Numquam fuisset ipsa pecunia pro qua misisti eum. Sufficiebat enim nobis paupertas nostra ut diuitias computaremus hoc quod uidebamus filium nostrum. Dixitque tobias. Noli flere. Saluus perueniet filius noster et saluus reuertetur ad nos et oculi tui uidebunt eum. Credo enim quod angelus dei bonus comitetur ei et bene disponat omnia que circa eum geruntur ita ut cum gaudio reuertatur ad nos. Ad hanc uocem cessauit mater eius flere et tacuit.

VI

Profectus est autem tobias et canis secutus est eum et mansit prima mansione iuxta fluuium tygris. Et exiuit ut lauaret pedes suos. et ecce piscis immanis exiuit ad deuorandum eum. Quem expauescens tobias clamauit uoce magna dicens. Domine inuadit me. Et dixit ei angelus. Apprehende branchiam eius et trahe eum ad te. Quod cum fecisset attraxit eum in siccum et palpitare cepit ante pedes eius. Tunc dixit ei angelus. Exentera hunc piscem et cor eius et fel et iecur repone tibi. Sunt enim hec necessaria ad medicamenta utiliter. Quod cum fecisset assauit carnes eius et secum sustulerunt in uia. cetera salierunt que sufficerent eis in uia quousque peruenirent in rages ciuitatem medorum. Tunc interrogauit tobias angelum et dixit ei. Obsecro te azaria frater ut dicas mihi quod remedium habebunt ista que de pisce seruare iussisti. Respondensque dixit ei. Cordis eius particulam si super carbones ponas fumus eius extricat omne genus demoniorum siue a uiro siue a muliere ita ut ultra non accedat ad eos. Et fel ualet ad unguendos oculos in quibus fuerit albugo et sanabuntur. Et dixit ei tobias. Ubi uis ut maneamus. Respondensque angelus ait. Est hic raguel nomine propinquus uir de tribu tua et hic habet filiam nomine saram. sed neque masculum neque feminam ullam habet aliam preter eam. Tibi debetur omnis substantia eius et oportet eam te accipere coniugem. Pete ergo eam a patre eius et dabit tibi eam uxorem. Tunc respondit tobias et dixit. Audio quia tradita est septem uiris et mortui sunt. sed et hoc audiui quia demonium occidit illos. Timeo ergo ne forte et mihi hec eueniant. et cum sim unicus parentibus meis deponam senectutem illorum cum tristicia ad inferos. Tunc angelus raphael dixit ei. Audi me et ostendam tibi qui sunt quibus preualere potest demonium. Hii namque qui coniugium ita suscipiunt ut deum a se et a sua mente excludant et sue libidini ita uacent sicut equus et mulus quibus non est intellectus. habet potestatem demonium super eos. Tu autem cum acceperis eam ingressus cubiculum per tres dies continens esto ab ea et ad nichil aliud nisi orationibus uacabis cum ea. Ipsa autem nocte incenso iecore piscis fugabitur demonium. Secunda uero nocte in copulatione sanctorum patriarcharum admitteris. Tercia autem nocte benedictionem consequeris ut filii ex uobis incolumes procreentur. Transacta autem tercia nocte accipies uirginem cum timore domini et amore filiorum magis quam libidinis ductus ut in semine habrae benedictionem in filiis consequaris.

VII

Ingressi sunt autem ad raguelem et suscepit eos raguel cum gaudio. Intuensque tobiam raguel dixit anne uxori sue. Quam similis est iuuenis iste consobrino meo. Et cum hec dixisset ait. Unde estis iuuenes fratres nostri. At illi dixerunt. Ex tribu neptalim sumus ex captiuitate niniue. Dixitque illis raguel. Nostis tobiam fratrem meum. Qui dixerunt. Nouimus. Cumque multa bona loqueretur de eo dixit angelus ad raguelem. Tobias de quo interrogas pater istius est. Et misit se raguel et cum lacrimis osculatus est eum et plorans supra collum eius dixit. Benedictio sit tibi fili mi quia boni et optimi uiri filius es. Et anna uxor eius et sara filia ipsorum lacrimate sunt. Postquam autem locuti sunt precepit raguel occidi arietem et parari conuiuium. Cumque hortaretur eos discumbere ad prandium tobias dixit. Hic ego hodie non manducabo neque bibam nisi prius petitionem meam confirmes et promittas mihi dare saram filiam tuam. Quo audito uerbo raguel expauit sciens quid euenerit illis septem uiris et timere cepit ne forte huic similiter contingeret accideret. Et cum nutaret et non daret ullum petenti responsum dixit ei angelus. Noli timere dare eam isti quoniam huic timenti deum debetur coniux filia tua. Propterea alius non potuit habere illam. Tunc dixit raguel. Non dubito quod deus preces et lacrimas meas in conspectu suo admiserit. Et credo quoniam ideo uos fecit ad me uenire ut ista coniungeretur cognationi sue secundum legem moysi. Et nunc noli dubium gerere quod tibi eam tradam. Et apprehendens dexteram filie sue dextere tobie tradidit dicens. Deus abraham et deus ysaac et deus iacob uobiscum sit et ipse coniungat uos impleatque benedictionem suam in uobis. Et accepta carta fecerunt conscriptionem coniugii. et post hec epulati sunt benedicentes deum. Vocauitque ad se raguel annam uxorem suam et precepit ei ut prepararet alterum cubiculum. Et introduxit illuc saram filiam suam et lacrimata est. Dixitque ei. Forti animo esto filia mea. Dominus celi det tibi gaudium pro tedio quod perpessa es.

VIII

Postquam uero cenauerunt introduxerunt iuuenem ad eam. Recordatus itaque tobias sermonis angeli protulit de cassidili suo partem iecoris posuitque eam super carbones uiuos. Tunc raphael angelus apprehendit demonium et religauit eum in deserto superioris egypti. Et

ortatus est virginem tobias dixitque ei. Sara exurge et deprecemur deum hodie et cras et secundum cras quia his tribus noctibus deo iungimur tertia autem transacta nocte in nostro coniugio erimus. Filii quippe sanctorum sumus et non possumus ita coniungi sicut gentes que ignorant deum. Surgentes autem pariter instanter orabant ambo simul ut sanitas daretur eis. Dixitque tobias. Domine deus patrum nostrorum benedicant te celi et terra mare et fontes et flumina et omnis creatura tua que in eis est. Tu fecisti adam de limo terre dedistique ei adiutorium evam. Et nunc domine tu scis quia non luxurie causa accipio sororem meam sed sola posteritatis dilectione in qua benedicatur nomen tuum in secula seculorum. Dixit itaque sara. Miserere nobis domine miserere nobis et consenescamus ambo pariter. Et factum est circa pullorum cantum accersiri iussit raguel servos suos et abierunt cum eo ut foderent sepulcrum. Timebat enim ne simili modo evenisset ei quo et ceteris aliis septem qui sunt ingressi ad eam. Cumque parassent fossam reversus raguel ad uxorem suam dixit ei. Mitte unam ex ancillis tuis et videat si mortuus est ut sepeliam eum antequam illucescat. Et misit unam ex ancillis suis. Que ingressa cubiculum reperit eos salvos et incolumes secum pariter dormientes. Et reversa nuntiavit bonum nuntium. Et benedixerunt dominum raguel videlicet et anna uxor eius et dixerunt. Benedicimus te domine deus israel quia non contigit nobis quemadmodum putabamus. Fecisti enim nobiscum misericordiam tuam et exclusisti a nobis inimicum persequentem nos. Misertus es autem duobus unicis. Fac eos domine plenius benedicere te et sacrificium tibi laudis tue et sue sanitatis offerre ut cognoscat universitas gentium quia tu es deus solus in universa terra. Statimque precepit servis suis raguel ut replerent fossam quam fecerant priusquam illucesceret. Uxori autem sue dixit ut instrueret convivium et pararet omnia que in cibos erant iter agentibus necessaria. Duas quoque vaccas pingues et quattuor arietes occidi fecit et parari epulas omnibus vicinis suis cunctisque amicis. Et adiuravit raguel tobiam ut duas ebdomadas moraretur apud eum. De omnibus autem que possidebat raguel dimidiam partem dedit tobie et fecit hanc scripturam ut pars dimidia que supererat post obitum eorum tobie dominio deveniret.

IX

Tunc vocavit ad se tobias angelum quem quidem hominem existimabat dixitque ei. Azaria frater peto ut auscultes verba mea. Si me ipsum tradam tibi servum non ero condignus providentie tue. Tamen obsecro te ut assumas tibi animalia sive servitia et vadas ad gabelum in rages civitatem medorum reddasque ei cirographum suum et recipias ab eo pecuniam et rogabis eum venire ad nuptias meas. Scis enim ipse quia numerat dies pater meus et si tardavero una die plus contristabitur anima eius. Et certe vides quomodo adiuravit me raguel cuius adiuramentum spernere non possum. Tunc raphael assumens quattuor ex servis raguelis et duos camelos in rages civitatem medorum pergit et inveniens gabelum reddidit ei cirographum suum et recepit omnem pecuniam suam indicavitque ei de tobia filio tobie omnia que gesta sunt. Fecitque eum secum venire ad nuptias. Cumque ingressus esset domum raguelis invenit tobiam discumbentem. Et exiliens osculati sunt se invicem et flevit gabelus benedixitque deum et dixit. Benedicat te deus israel quia filius es optimi viri et iusti et timentis deum et elemosinas facientis. Et dicatur benedictio super uxorem tuam et super parentes vestros et videatis filios vestros et filios filiorum vestrorum usque in tertiam et quartam generationem et sit semen vestrum benedictum a deo israel qui regnat in secula seculorum. Cumque omnes dixissent amen accesserunt ad convivium sed et cum timore domini nuptiarum convivium exercebant.

X

Cum vero moras faceret tobias causa nuptiarum sollicitus erat pater eius tobias dicens. Putas quare moratur filius meus aut quare detentus est ibi. Putasne gabelus mortuus est et nemo illi reddit pecuniam. Cepit autem contristari nimis ipse et anna uxor eius cum eo et ceperunt ambo simul flere eo quod die statuto minime reverteretur filius eorum ad eos. Flebat igitur mater eius irremediabilibus lacrimis atque dicebat. Heu heu me fili mi ut quid te misimus peregrinari lumen oculorum nostrorum baculum senectutis nostre solatium vite nostre spem posteritatis nostre. Omnia simul in te uno habentes te non debuimus dimittere a nobis. Cui dicebat tobias. Tace et noli turbari. Sanus est filius noster. Satis fidelis est vir ille cum quo misimus eum. Illa autem nullo modo consolari poterat sed cotidie exiliens circumspiciebat et circuibat vias omnes per quas spes remeandi videbatur ut procul videret eum si fieri posset venientem. At vero raguel dicebat ad generum suum. Mane hic et ego mittam nuntium salutis de te ad tobiam patrem tuum. Cui tobias dixit. Ego novi quia pater meus et mater mea modo dies computant et cruciatur spiritus eorum in ipsis. Cumque verbis multis rogaret raguel tobiam et ille eum nulla ratione vellet audire tradidit ei saram et dimidiam partem omnis substantie sue in pueris in puellis in pecudibus in camelis in vaccis et pecunia multa et salvum atque gaudentem dimisit eum a se dicens. Angelus domini sanctus sit in itinere vestro perducatque vos incolumes et inveniatis omnia recte circa parentes vestros et videant oculi mei filios vestros priusquam moriar. Et apprehendentes parentes filiam suam osculati sunt eam et dimiserunt ire monentes eam honorare soceros diligere maritum regere familiam gubernare domum et se ipsam irreprehensibilem exhibere.

XI

Cumque reverterentur pervenerunt ad charram que est in medio itinere contra ninivem undecimo die. Dixitque angelus. Tobia frater scis quemadmodum reliquisti patrem tuum. Si placet itaque tibi precedamus et lento gradu sequantur iter nostrum familie simul cum coniuge tua et cum animalibus. Cumque hoc placuisset ut irent dixit raphael ad tobiam. Tolle tecum ex felle piscis erit enim necessarium. Tulit itaque tobias ex felle illo et abierunt. Anna vero sedebat secus viam cotidie in supercilio montis unde respicere poterat de longinquo. Et dum ex eodem loco specularetur adventum eius vidit a longe et illico cognovit venientem filium suum currensque nuntiavit viro suo dicens. Ecce venit filius tuus. Dixitque raphael ad tobiam. At ubi introieris domum tuam statim adora dominum deum tuum et gratias agens ei accede ad patrem tuum et osculare eum statimque lini super oculos eius ex felle isto piscis quod portas tecum. Scias enim

qui morabantur oculi eius. & videbit pater
tuus lumen celi & in aspectu tuo gaudebit. Tunc
cucurrit canis qui simul fuerat in via & quasi
nuncius blandimento sue caude gaudebat.
Et consurgens cecus pater cepit offendens pe
dibus currere & data manu puero occurrit ob
viam filio suo. Et suscipiens osculatus est
eum cum uxore sua & ceperunt ambo flere pre
gaudio. Cumque adorassent deum & gratias egisse
nt consederunt. Tunc sumens tobias de felle
piscis linivit oculos patris sui. Et sustinuit
quasi dimidiam fere horam cepitque albugo ex
oculis eius quasi membrana ovi egredi. Quam
apprehendens tobias traxit ab oculis eius statimque
visum recepit & glorificabant deum ipse videlicet
& uxor eius & omnes qui sciebant eum. Di
cebatque tobias. Benedico te domine deus israel quia
tu castigasti & tu salvasti me & ecce video tobi
am filium meum. Ingressa est etiam post .vii. di
es sara uxor eius & omnes familie & pecora
sana & cameli & pecunia multa uxoris sed & pe
cunia quam receperat a gabelo & narravit pa
rentibus suis omnia beneficia dei que fecisset cir
ca eum per hominem qui eum duxerat. Veneruntque
achior & nabath consobrini tobie gaudentes
ad tobiam congratulantes ei de omnibus bonis
que circa illum ostenderat deus & per septem dies
epulantes cum gaudio magno gavisi sunt.

CXII

Tunc vocavit ad se tobias filium suum dixitque
ei. Quid possumus dare viro isti sancto qui venit
tecum. Respondens tobias dixit patri suo. Pa
ter quam mercedem dabimus ei. aut quid dig
num poterit esse beneficiis eius. Me duxit & reduxit
sanum. Pecuniam a gabelo ipse suscepit. uxorem
ipse me habere fecit & demonium ab ea ipse com
pescuit. gaudium parentibus eius fecit. me
ipsum a devoratione piscis eripuit. te quoque fecit
videre lumen celi & bonis omnibus per eum repleti
sumus. Quid illi ad hec dignum poterimus dare.
Sed peto te pater ut roges eum si forte dignabitur
medietatem de omnibus quecumque allata sunt
sibi assumere. Et vocantes eum pater & filius
tulerunt eum in partem & rogare ceperunt ut
dignaretur dimidiam partem omnium que
attulerant acceptam habere. Tunc dixit eis oc
culte. Benedicite deum celi & coram omnibus viven
tibus confitemini ei quia fecit vobiscum misericordiam
suam. Etenim sacramentum regis abscondere
bonum est. opera autem dei revelare & confiteri
honorificum est. Bona est oratio cum ieiunio
& elemosina magis quam thesauros auri con
dere. quoniam elemosina a morte liberat & ipsa est que
purgat peccata & facit invenire vitam eternam.
Qui autem faciunt peccatum & iniquitatem hostes
sunt anime sue. Manifesto ergo vobis veritatem
& non abscondam a vobis occultum sermonem. Quando
orabas cum lacrimis & sepeliebas mortuos
& derelinquebas prandium tuum & mortuos abscon
debas per diem in domo tua & nocte sepeliebas
ego obtuli orationem tuam domino. Et quia
acceptus eras deo necesse fuit ut temptatio
probaret te. Et nunc misit me dominus ut cu
rarem te & saram uxorem filii tui a demonio
liberarem. Ego enim sum raphael angelus
unus ex septem qui astamus ante dominum. Cum
que hec audissent turbati sunt & trementes ceciderunt super
faciem suam. Dixitque eis angelus. Pax vobis. Noli
te timere. Etenim cum essem vobiscum per volunta
tem dei eram. Videbar quidem vobiscum manducare
& bibere sed ego cibo invisibili & potu qui ab hominibus
videri non potest utor. Tempus est ergo ut revertar ad
eum qui me misit. Vos autem benedicite deum & enarra
te omnia mirabilia eius. Et cum hec dixisset ab
aspectu eorum ablatus est & ultra eum videre non po
tuerunt. Tunc prostrati per horas tres in faciem bene
dixerunt deum & exurgentes narraverunt omnia mira
bilia eius.

CXIII

Aperiens autem tobias senior os suum bene
dixit deum & dixit. Magnus es domine in eternum & in
omnia secula regnum tuum quia tu flagellas & sal
vas deducis ad inferos & reducis & non est qui effu
giat manum tuam. Confitemini domino filii
israel & in conspectu gentium laudate eum quoniam id
eo dispersit vos inter gentes que ignorant eum ut vos
enarretis mirabilia eius & faciatis scire eos quia non
est alius deus omnipotens preter eum. Ipse castigavit nos propter
iniquitates nostras & ipse salvabit nos propter misericordiam suam.
Aspicite ergo que fecit nobiscum & cum timore & tre
more confitemini illi regemque seculorum exaltate
in operibus vestris. Ego autem in terra captivitatis mee con
fitebor illi quia ostendit maiestatem suam in gente
m peccatricem. Convertimini itaque peccatores & fa
cite iustitiam coram deo credentes quod faciat vob
iscum misericordiam suam. Ego autem & anima mea in eo le
tabitur. Benedicite dominum omnes electi eius. agite
dies leticie & confitemini illi. Ierusalem [illegible]
[illegible] castigavit te dominus [illegible]
tuarum. Confitere domino in [illegible]
um seculorum ut reedificet [illegible]
[illegible] omnia [illegible]
secula seculorum. [illegible]
fines terre adorabunt [illegible]
te venient [illegible]
[illegible] habe
bunt. Nomen enim magnum [illegible]
[illegible]
[illegible] te [illegible]
confitebuntur [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]

CXIIII

[illegible]

filio suo et nepotibus suis dixit: Prope erit interitus Ninive. Non enim excidit verbum domini: et fratres nostri qui dispersi sunt a terra israel revertentur ad eam. Omnis autem deserta terra eius replebitur, et domus dei que in ea incensa est iterum reedificabitur: ibique revertentur omnes timentes deum, et relinquent gentes ydola sua, et venient in iherusalem, et inhabitabunt in ea. Et gaudebunt in ea omnes reges terre adorantes regem israel. Audite ergo filii mei patrem vestrum. Servite domino in timore, et inquirite ut faciatis que placita sunt illi: et filiis vestris mandate ut faciant iusticias et elemosinas, ut sint memores dei et benedicant eum in omni tempore in veritate et in tota virtute sua. Nunc ergo filii audite me, et nolite manere hic: sed quacumque die sepelieritis matrem vestram circa me in uno sepulcro, ex eo dirigite gressus vestros ut exeatis hinc: video enim quia iniquitas eius finem dabit ei. Factum est autem post obitum matris sue, tobias abscessit ex ninive cum uxore sua et filiis et filiorum filiis, et reversus est ad soceros suos: invenitque eos incolumes in senectute bona: et curam eorum gessit, et ipse clausit oculos eorum: et omnem hereditatem domus raguelis ipse percepit: viditque quintam generationem filios filiorum suorum. Et completis annis nonaginta novem in timore domini cum gaudio sepelierunt eum. Omnis autem cognatio eius et omnis generatio eius in bona vita et in sancta conversatione permansit, ita ut accepti essent tam deo quam hominibus et cunctis habitantibus in terra.

Apud hebreos liber iudith inter agiographa legitur: cuius auctoritas ad roboranda illa que in contentionem veniunt minus idonea iudicatur. Caldeo tamen sermone conscriptus inter historias computatur. Sed quia hunc librum synodus nicena in numero sanctarum scripturarum legitur computasse, acquievi postulationi vestre, immo exactioni: et sepositis occupationibus quibus vehementer artabar, huic unam lucubratiunculam dedi, magis sensum e sensu quam ex verbo verbum transferens. Multorum codicum varietatem viciosissimam amputavi: sola ea que intelligentia integra in verbis caldeis invenire potui latinis expressi. Accipite iudith viduam castitatis exemplum, et triumphali laude perpetuis eam preconiis declarate. Hanc enim non solum feminis sed et viris imitabilem dedit, qui castitatis eius remunerator virtutem ei talem tribuit, ut invictum omnibus hominibus vinceret, et insuperabilem superaret.

A

rphaxat itaque rex medorum subiugaverat multas gentes imperio suo, et ipse edificavit civitatem potentissimam quam appellavit ecbathanis ex lapidibus quadratis et sectis. Fecit muros eius in altitudine cubitorum .lxx. et in latitudine cubitorum .xxx. Turres vero eius posuit in altitudine cubitorum .c. Per quadrum vero earum latus utrumque vicenorum pedum spatio tendebatur. Posuitque portas eius in altitudine turrium: et gloriabatur quasi potens in potentia exercitus sui et in gloria quadrigarum suarum. Anno igitur duodecimo regni sui nabuchodonosor rex assiriorum qui regnabat in ninive civitate magna, pugnavit contra arphaxat et obtinuit eum in campo magno qui appellatur ragau circa eufraten et tigrim et iadason in campo erioch regis helicorum. Tunc exaltatum est regnum nabuchodonosor et cor eius elevatum est: et misit ad omnes qui habitabant in cilicia et damasco et libano, et ad gentes que sunt in carmelo et cedar, et inhabitantes galileam in campo magno hesdrelon, et ad omnes qui erant in samaria et trans flumen iordanem usque ad iherusalem, et omnem terram iesse quousque perveniatur ad montes ethiopie. Ad hos omnes misit nuntios nabuchodonosor rex assiriorum: qui omnes uno animo contradixerunt, et remiserunt eos vacuos, et sine honore abiecerunt. Tunc indignatus est nabuchodonosor rex adversus omnem terram illam, et iuravit per thronum et regnum suum quod defenderet se de omnibus regionibus his.

II

Anno tercio decimo nabuchodonosor regis, vicesima et secunda die mensis primi, factum est verbum in domo nabuchodonosor regis assiriorum ut defenderet se. Vocavitque omnes maiores natu omnesque duces et bellatores suos, et habuit cum eis misterium consilii sui: dixitque cogitationem suam in eo esse ut omnem terram suo subiugaret imperio. Quod dictum cum placuisset omnibus, vocavit nabuchodonosor rex holofernem principem milicie sue, et dixit ei: Egredere adversum omne regnum occidentis, et contra eos precipue qui contempserunt imperium meum. Non parcet oculus tuus ulli regno, omnemque urbem munitam subiugabis michi. Tunc holofernes vocavit duces et magistratus virtutis assiriorum: et dinumeravit viros in expeditionem sicut precepit ei rex, centum viginti milia peditum pugnatorum, et equites sagittarios .xii. milia. Omnemque expeditionem suam fecit preire in multitudine innumerabilium camelorum, cum his que exercitibus sufficerent copiose, boumque armenta gregesque ovium quorum non erat numerus. Frumentum ex omni syria in transitu suo parari constituit. Aurum vero et argentum de domo regis assumpsit multum nimis. Et profectus est ipse et omnis exercitus cum quadrigis et equitibus et sagittariis, qui cooperuerunt faciem terre sicut locuste. Cumque pertransisset fines assiriorum, venit ad magnos montes ange qui sunt a sinistro cilicie: ascenditque omnia castella eorum, et obtinuit omnem munitionem. Effregit autem civitatem opinatissimam melothi, predavitque omnes filios tharsis et filios ismael qui erant contra faciem deserti, et ad austrum terre celon. Et transivit eufraten, et venit in mesopotamiam: et fregit omnes civitates excelsas que erant ibi a torrente mambre usquequo perveniatur ad mare: et occupavit terminos eius a cilicia usque ad fines iaphet qui sunt ad austrum. Abduxitque omnes filios madian et

praedavit omnem locupletationem eorum omnesque resistentes sibi occidit in ore gladii. Et post haec descendit in campos Damasci in diebus messis et succendit omnia sata omnesque arbores et vineas fecit incidi. Et cecidit timor illius super omnes inhabitantes terram.

C III

Tunc miserunt legatos suos universarum urbium ac provinciarum reges ac principes Syriae scilicet Mesopotamiae et Syriae Sobal et Libyae atque Ciliciae qui venientes ad Holofernem dixerunt. Desinat indignatio tua circa nos. Melius est enim ut viventes serviamus Nabuchodonosor regi magno et subditi simus tibi quam morientes cum interitu nostro ipsi servitutis nostrae damna patiamur. Omnis civitas nostra omnisque possessio omnes montes et colles et campi et armenta boum gregesque ovium caprarumque equorum et camelorum et universae facultates nostrae atque familiae in conspectu tuo sunt. Sint omnia sub lege tua. Nos et filii nostri servi tui sumus. Veni nobis pacificus dominus et utere servitio nostro sicut placuerit tibi. Tunc descendit de montibus cum equitibus in virtute magna et obtinuit omnem civitatem et omnem inhabitantem terram. De universis autem urbibus assumpsit sibi auxiliarios viros fortes et electos ad bellum. Tantusque metus provinciis illis incubuit ut universarum urbium habitatores principes et honorati simul cum populis exirent obviam venienti excipientes eum cum coronis et lampadibus ducentes choros in tympanis et tibiis. Nec ista tamen facientes ferocitatem eius pectoris mitigare potuerunt. Nam et civitates eorum destruxit et lucos eorum excidit. Praeceperat enim illi Nabuchodonosor rex ut omnes deos terrae exterminaret videlicet ut ipse solus diceretur deus ab his nationibus quae potuissent Holofernis potentia subiugari. Pertransiens autem Syriam Sobal et omnem Apameam omnemque Mesopotamiam venit ad Idumaeos in terram Gabaa accepitque civitates eorum et sedit ibi per .xxx. dies in quibus diebus adunari praecepit universum exercitum virtutis suae.

C IIII

Tunc audientes haec filii Israel qui habitabant in terra Iuda timuerunt valde a facie eius. Tremor et horror invasit sensus eorum ne hoc faceret Ierusalem et templo domini quod fecerat ceteris civitatibus et templis earum. Et miserunt in omnem Samariam per circuitum usque Iericho et praeoccupaverunt omnes vertices montium et muris circumdederunt vicos suos et congregaverunt frumenta in praeparationem pugnae. Sacerdos etiam Eliachim scripsit ad universos qui erant contra Esdrelon quae est contra faciem campi magni iuxta Dothain et universos per quos viae transitus esse poterat ut obtinerent ascensus montium per quos via esse poterat ad Ierusalem et illic custodirent ubi angustum iter esse poterat inter montes. Et fecerunt filii Israel secundum quod constituerat eis sacerdos domini Eliachim. Et clamavit omnis populus ad dominum instantia magna et humiliaverunt animas suas in ieiuniis et orationibus ipsi et mulieres eorum. Et induerunt se sacerdotes ciliciis et infantes prostraverunt contra faciem templi domini et altare domini operuerunt cilicio. Et clamaverunt ad dominum deum Israel unanimiter ne darentur in praedam infantes eorum et uxores eorum in divisionem et civitates eorum in exterminium et sancta eorum in pollutionem. Tunc Eliachim sacerdos domini magnus circuivit omnem Israel allocutusque est eos dicens. Scitote quoniam exaudiet dominus preces vestras si manentes permanseritis in ieiuniis et orationibus in conspectu domini. Memores estote Moysi servi domini qui Amalech confidentem in virtute sua et in potentia sua et in exercitu suo et in clipeis suis et in curribus suis et in equitibus suis non ferro pugnando sed precibus sanctis orando deiecit. Sic erunt universi hostes Israel si perseveraveritis in hoc opere quod coepistis. Ad hanc igitur exhortationem eius deprecantes dominum permanebant in conspectu domini ita ut etiam hi qui offerebant domino holocausta praecincti ciliciis offerrent sacrificia domino et erat cinis super capita eorum. Et ex toto corde suo omnes orabant deum ut visitaret populum suum Israel.

C V

Nuntiatumque est Holoferni principi militiae Assyriorum quod filii Israel praepararent se ad resistendum ac montium itinera conclusissent. Et furore nimio exarsit in iracundia magna vocavitque omnes principes Moab et duces Ammon et dixit eis. Dicite mihi quis sit populus iste qui montana obsidet aut quae et quales et quantae sint civitates eorum quae etiam sit virtus eorum aut quae sit multitudo eorum vel quis rex militiae illorum et quare prae omnibus qui habitant in oriente isti contempserunt nos et non exierunt obviam nobis ut susciperent nos cum pace. Tunc Achior dux omnium filiorum Ammon respondens ait. Si digneris audire domine mi dicam veritatem in conspectu tuo de populo isto qui in montanis habitat et non egredietur verbum falsum ex ore meo. Populus iste ex progenie Chaldaeorum est. Hic primum in Mesopotamia habitavit quoniam noluerunt sequi deos patrum suorum qui erant in terra Chaldaeorum. Deserentes itaque caeremonias patrum suorum quae in multitudine deorum erant unum deum caeli coluerunt qui et praecepit eis ut exirent inde et habitarent in Charan. Cumque operuisset omnem terram fames descenderunt in Aegyptum illicque per quadringentos annos sic multiplicati sunt ut dinumerari eorum non posset exercitus. Cumque gravaret eos rex Aegypti atque in aedificationibus urbium suarum in luto et latere subiugasset eos clamaverunt ad dominum suum et percussit totam terram Aegypti plagis variis. Cumque eiecissent eos Aegyptii a se et cessasset plaga ab eis et iterum eos vellent capere et ad suum servitium revocare fugientibus his deus caeli mare aperuit ita ut hinc inde aquae quasi murus solidarentur et isti pede sicco fundum maris perambulando transirent. In quo loco dum innumerabilis exercitus Aegyptiorum eos persequeretur ita aquis coopertus est ut non remaneret vel unus qui factum posteris nuntiaret. Egressi vero mare rubrum deserta Sina montis occupaverunt in quibus numquam homo habitare potuit vel filius hominis requievit. Illic fontes amari obdulcati sunt eis ad bibendum et per annos .xl. annonam de caelo consecuti sunt. Ubicumque ingressi sunt sine arcu et sagitta et absque scuto et gladio deus eorum pugnavit pro eis et vicit. Et non fuit qui insultaret populo isti nisi quando recessit a cultu domini dei sui. Quotienscumque autem praeter ipsum

VI

VII

Ut ergo sine congressione pugne possis superare eos pone custodes fontium ut non hauriant aquam ex eis et sine gladio interficies eos vel certe fatigati tradent civitatem suam quam putant in montibus positam superari non posse. Et placuerunt verba hec coram holoferne et coram satellitibus eius et constituit per gyrum centenarios per singulos fontes. Cumque ista custodia per dies viginti fuisset expleta defecerunt cisterne et collectiones aquarum omnibus inhabitantibus bethuliam ita ut non esset intra civitatem unde satiarentur vel una die quoniam ad mensuram dabatur populis aqua cotidie. Tunc ad oziam congregati omnes viri femineque iuvenes et parvuli omnes simul una voce dixerunt. Iudicet deus inter nos et te quoniam fecisti in nos mala nolentes loqui pacifice cum assyriis et propter hoc vendidit nos deus in manibus eorum. Et ideo non est qui adiuvet cum prosternamur ante oculos eorum in siti et perditione magna. Et nunc congregate universos qui in civitate sunt ut sponte tradamus nos omnes populo holofernis. Melius est enim ut captivi benedicamus dominum viventes quam moriamur et simus opprobrium omni carni cum viderimus uxores nostras et infantes nostros mori ante oculos nostros. Contestamur hodie celum et terram et deum patrum nostrorum qui ulciscitur nos secundum peccata nostra ut iam tradatis civitatem in manu militie holofernis et sit finis noster brevis in ore gladii qui longior efficitur in ariditate sitis. Et cum hec dixissent factus est fletus et ululatus magnus in ecclesia ab omnibus et per multas horas una voce clamaverunt ad deum dicentes. Peccavimus cum patribus nostris iniuste egimus iniquitatem fecimus. Tu quia pius es miserere nostri aut in tuo flagello vindica iniquitates nostras et noli tradere confitentes te populo qui ignorat te ut non dicant inter gentes ubi est deus eorum. Et cum fatigati his clamoribus et his fletibus lassati siluissent exurgens ozias infusus lacrimis dixit. Equo animo estote fratres et hos quinque dies expectemus a domino misericordiam. Forsitan enim indignationem suam abscindet et dabit gloriam nomini suo. Si autem transactis quinque diebus non venerit adiutorium faciemus hec verba que locuti estis.

CVIII

Et factum est cum audisset hec verba iudith vidua que erat filia merari filii idox filii ioseph filii ozie filii elai filii iamnor filii gedeon filii raphaim filii achitob filii melchie filii enan filii nathanie filii salathiel filii simeon filii ruben et vir eius fuit manasses qui mortuus est in diebus messis ordeacee. Instabat enim super alligantes manipulos in campo et venit estus super caput eius et mortuus est in bethulia civitate sua et sepultus est illic cum patribus suis. Erat autem iudith relicta eius vidua iam annis tribus et mensibus sex. Et in superioribus domus sue fecit sibi secretum cubiculum in quo cum puellis suis clausa morabatur et habens super lumbos suos cilicium ieiunabat omnibus diebus vite sue preter sabbata et neomenias et festa domus israel. Erat autem eleganti aspectu nimis cui reliquerat vir suus divitias multas et familiam copiosam ac possessiones armentis boum et gregibus ovium plenas. Et erat hec in omnibus famosissima quoniam timebat dominum valde nec erat qui loqueretur de illa verbum malum. Hec itaque cum audisset quoniam ozias promisisset quod transacto quinto die traderet civitatem misit ad presbyteros chabri et charmi. Et venerunt ad illam et dixit illis. Quod est hoc verbum in quo consensit ozias ut tradat civitatem assyriis si intra quinque dies non venerit vobis adiutorium. Et qui estis vos qui temptatis dominum. Non est iste sermo qui misericordiam provocet sed potius qui iram excitet et furorem accendat. Posuistis vos tempus miserationis domini et in arbitrium vestrum diem constituistis ei. Sed quia patiens dominus est in hoc ipso peniteamus et indulgentiam eius fusis lacrimis postulemus. Non enim quasi homo sic deus comminabitur neque sicut filius hominis ad iracundiam inflammabitur. Et ideo humiliemus illi animas nostras et in spiritu constituti humiliato servientes illi dicamus flentes domino ut secundum voluntatem suam sic faciat nobiscum misericordiam suam ut sicut conturbatum est cor nostrum in superbia eorum ita etiam de nostra humilitate gloriemur. Quoniam non sumus secuti peccata patrum nostrorum qui dereliquerunt deum suum et adoraverunt deos alienos pro quo scelere dati sunt in gladium et in rapinam et in confusionem inimicis suis. Nos autem alterum deum nescimus preter ipsum. Expectemus humiles consolationem eius et exquiret sanguinem nostrum de afflictionibus inimicorum nostrorum et humiliabit omnes gentes quecumque insurgunt contra nos et faciet illas sine honore dominus deus noster. Et nunc fratres quoniam vos estis presbyteri in populo dei et ex vobis pendet anima illorum ad eloquium vestrum corda eorum erigite ut memores sint quia temptati sunt patres nostri ut probarentur si vere colerent deum suum. Memores esse debent quomodo pater noster abraham temptatus est et per multas tribulationes probatus dei amicus effectus est. Sic ysaac sic iacob sic moyses et omnes qui placuerunt deo per multas tribulationes transierunt fideles. Illi autem qui temptationes non susceperunt cum timore dei et impatientiam suam et improperium murmurationis sue contra dominum protulerunt exterminati sunt ab exterminatore et a serpentibus perierunt. Et nos ergo non ulciscamur nos pro his que patimur sed reputantes peccatis nostris hec ipsa minora esse supplicia flagella domini quibus quasi servi corripimur ad emendationem et non ad perditionem nostram evenisse credamus. Et dixerunt illi ozias et presbyteri. Omnia que locuta es vera sunt et non est in sermonibus tuis ulla reprehensio. Nunc ergo ora pro nobis quoniam tu mulier sancta es et timens deum. Et dixit illis iudith. Sicut quod loqui potui dei esse cognoscitis ita quod facere disposui probate si ex deo est et orate ut firmum faciat deus consilium meum. Stabitis vos ad portam nocte ista et ego exeam cum abra mea et orate ut sicut dixistis in diebus quinque respiciat dominus populum suum israel. Vos autem nolo ut scrutemini actum meum et usque dum renuntiem vobis nihil aliud fiat nisi oratio pro me ad dominum deum nostrum. Et dixit ad eam ozias princeps iuda. Vade in pace et dominus sit tecum in ultione inimi

(in ultionem) inimicorum nostrorum. Et revertentes abierunt.

## IX

Quibus abscedentibus Iudith ingressa est oratorium suum et induens se cilicio posuit cinerem super caput suum et prosternens se domino clamabat ad dominum dicens. Domine deus patris mei Simeon qui dedisti illi gladium in defensionem alienigenarum qui violatores extiterunt in coinquinatione sua et denudaverunt femur virginis in confusionem et dedisti mulieres eorum in praedam et filias eorum in captivitatem et omnem praedam in divisionem servis tuis qui zelaverunt zelum tuum subveni quaeso te domine deus meus mihi viduae. Tu enim fecisti priora et illa post illa cogitasti et hoc factum est quod ipse voluisti. Omnes enim viae tuae paratae sunt et tua iudicia in tua providentia posuisti. Respice castra Assyriorum nunc sicut tunc castra Aegyptiorum videre dignatus es quando post servos tuos armati currebant confidentes in quadrigis et in equitatu suo et in multitudine bellatorum. Sed aspexisti super castra eorum et tenebrae fatigaverunt eos. Tenuit pedes eorum abyssus et aquae operuerunt eos. Sic fiant et isti domine qui confidunt in multitudine sua et in curribus suis et in contis et in scutis et in sagittis suis et in lanceis gloriantur et nesciunt quia tu ipse es deus noster qui conteris bella ab initio et dominus nomen est tibi. Erige brachium tuum sicut ab initio et allide virtutem illorum in virtute tua. Cadat virtus eorum in iracundia tua qui promittunt se violare sancta tua et polluere tabernaculum nominis tui et deicere gladio suo cornu altaris tui. Fac domine ut gladio proprio eius superbia amputetur. Capiatur laqueo oculorum suorum in me et percuties eum ex labiis caritatis meae. Da mihi in animo constantiam ut contemnam illum et virtutem ut evertam illum. Erit enim hoc memoriale nominis tui cum manus feminae deiecerit eum. Non enim in multitudine est virtus tua domine neque in equorum viribus voluntas tua est nec superbi ab initio placuerunt tibi sed humilium et mansuetorum tibi semper placuit deprecatio. Deus caelorum creator aquarum et dominus totius creaturae exaudi me miseram deprecantem et de tua misericordia praesumentem. Memento domine testamenti tui et da verbum in ore meo et in corde meo consilium corrobora ut domus tua in sanctificatione tua permaneat et omnes gentes agnoscant quia tu es deus et non est alius praeter te.

## X

Factum est autem cum cessasset clamare ad dominum surrexit de loco in quo iacuerat prostrata ad dominum. Vocavitque abram suam et descendens in domum suam abstulit a se cilicium et exuit se vestimentis viduitatis suae et lavit corpus suum et unxit se myro optimo et discriminavit crinem capitis sui et imposuit mitram super caput suum et induit se vestimentis iucunditatis suae induitque sandalia pedibus suis assumpsitque dextraliola et lilia et inaures et anulos et omnibus ornamentis suis ornavit se. Cui etiam dominus contulit splendorem quoniam omnis ista compositio non ex libidine sed ex virtute pendebat. Et ideo dominus hanc in illam pulchritudinem ampliavit ut incomparabili decore omnium oculis appareret. Imposuit itaque abrae suae ascopam vini et vas olei et polentam et palathas et panes et caseum et profecta est. Cumque venissent ad portam civitatis invenerunt expectantem Oziam et presbyteros civitatis. Qui cum vidissent eam stupentes mirati sunt nimis pulchritudinem eius. Nihil tamen interrogantes eam dimiserunt transire dicentes. Deus patrum nostrorum det tibi gratiam et omne consilium tui cordis sua virtute corroboret ut glorietur super te Ierusalem et sit nomen tuum in numero sanctorum et iustorum. Et dixerunt hi qui illic erant omnes una voce. Fiat fiat. Iudith vero orans dominum transivit per portas ipsa et abra eius. Factum est autem cum descenderet montem circa ortum diei occurrerunt ei exploratores Assyriorum et tenuerunt eam dicentes. Unde venis aut quo vadis. Quae respondit. Filia sum Hebraeorum ideo ego fugi a facie eorum quoniam futurum agnovi quod dentur vobis in depraedationem pro eo quod contemnentes vos noluerunt ultro tradere se ipsos ut invenirent misericordiam in conspectu vestro. Hac de causa cogitavi mecum dicens. Vadam ad faciem principis Holofernis ut indicem illi secreta illorum et ostendam illi quo aditu possit obtinere eos ita ut non cadat vir unus de exercitu eius. Et cum audissent viri illi verba eius considerabant faciem eius et erat in oculis eorum stupor quoniam pulchritudinem eius mirabantur nimis. Et dixerunt ad eam. Conservasti animam tuam eo quod tale reperisti consilium ut descenderes ad dominum nostrum. Hoc autem scias quoniam cum steteris in conspectu eius bene tibi faciet et eris gratissima in corde eius. Duxeruntque illam ad tabernaculum Holofernis annuntiantes eam. Cumque intrasset ante faciem eius statim captus est in suis oculis Holofernes. Dixeruntque ad eum satellites eius. Quis contemnat populum Hebraeorum qui tam decoras mulieres habent ut non pro his merito pugnare contra eos debeamus. Videns itaque Iudith Holofernem sedentem in conopeo quod erat ex purpura et auro et smaragdo et lapidibus pretiosis intextum et cum in faciem eius intendisset adoravit eum prosternens se super terram. Et levaverunt eam servi Holofernis iubente domino suo.

## XI

Tunc Holofernes dixit ei. Aequo animo esto et noli pavere in corde tuo quoniam ego numquam nocui viro qui voluit servire Nabuchodonosor regi. Populus autem tuus si non contempsisset me non levassem lanceam meam super eum. Nunc autem dic mihi qua ex causa recessisti ab illis et placuit tibi ut venires ad nos. Et dixit illi Iudith. Sume verba ancillae tuae quoniam si secutus fueris verba ancillae tuae perfectam rem faciet dominus tecum. Vivit enim Nabuchodonosor rex terrae et vivit virtus eius quae est in te ad correptionem omnium animarum errantium quoniam non solum homines serviunt illi per te sed et bestiae agri obtemperant illi. Nuntiatur enim industria animi tui universis gentibus et indicatum est omni saeculo quoniam tu solus bonus et potens es in omni regno eius et dis-

ciplina tua omnibus provinciis praedicatur. Nec enim latet quod locutus est Achior, nec illud ignoratur quod ei iusseris evenire. Constat enim deum nostrum sic peccatis offensum, ut mandaverit per prophetas suos ad populum quod tradat eos pro peccatis suis. Et quia sciunt se offendisse deum suum filii Israel, tremor tuus super ipsos est. Insuper etiam fames invasit eos, et ab ariditate aquae iam inter mortuos computantur. Denique hoc ordinant ut interficiant pecora sua, et sanguinem eorum bibant. Et sancta domini dei sui, quae praecepit deus non contingi, in frumento, vino et oleo, haec cogitaverunt impendere, et volunt consumere quae nec manibus deberent contingere. Ergo quoniam haec faciunt, certum est quod in perditionem dabuntur. Quod ego ancilla tua cognoscens, fugi ab illis, et misit me dominus haec ipsa nuntiare tibi. Ego enim ancilla tua deum colo etiam nunc apud te, et exiet ancilla tua, et orabo deum, et dicet mihi quando eis reddat peccatum suum, et veniens nuntiabo tibi, ita ut ego adducam te per mediam Ierusalem, et habebis omnem populum Israel sicut oves quibus non est pastor, et non latrabit vel unus canis contra te, quoniam haec mihi dicta sunt per providentiam dei. Et quoniam iratus est illis deus, haec ipsa missa sum nuntiare tibi. Placuerunt autem omnia verba haec coram Holoferne et coram pueris eius, et mirabantur sapientiam eius, et dicebant alter ad alterum: Non est talis mulier super terram in aspectu, in pulchritudine et in sensu verborum. Et dixit ad eam Holofernes: Benefecit deus qui misit te ante populum, ut des illum tu in manibus nostris. Et quoniam bona est promissio tua, si fecerit mihi hoc deus tuus, erit et meus deus, et tu in domo Nabuchodonosor magna eris, et nomen tuum nominabitur in universa terra.

C XII

Tunc iussit eam introire ubi repositi erant thesauri eius, et iussit illic manere eam, et constituit quid daretur ei de convivio suo. Cui respondit Iudith et dixit: Nunc non potero manducare ex his quae mihi praecipis tribui, ne veniat super me offensio; ex his autem quae mecum detuli manducabo. Cui Holofernes ait: Si defecerint tibi ista quae tecum detulisti, quid faciemus tibi? Et dixit Iudith: Vivit anima tua, domine meus, quoniam non expendet omnia haec ancilla tua donec faciat deus in manu mea haec quae cogitavi. Et induxerunt illam servi eius in tabernaculum quo praeceperat. Et petiit dum introiret ut daretur ei copia nocte et ante lucem egrediendi foras ad orationem et deprecandi dominum. Et praecepit cubiculariis suis ut sicut placeret illi exiret et introiret ad adorandum deum suum per triduum. Et exibat noctibus in vallem Bethuliae, et baptizabat se in fonte aquae. Et ut ascendebat, orabat dominum deum Israel ut dirigeret viam eius ad liberationem populi sui. Et introiens munda manebat in tabernaculo usque dum acciperet escam suam in vespere. Et factum est in quarto die Holofernes fecit cenam magnam servis suis, et dixit ad Vagao eunuchum: Vade et suade Hebraeam illam ut sponte consentiat habitare mecum. Foedum est enim apud Assyrios si femina irrideat virum, agendo ut immunis transeat ab eo. Tunc introivit Vagao ad Iudith et dixit: Non vereatur bona puella introire ad dominum meum, ut honorificetur ante faciem eius, et manducet cum eo, et bibat vinum in iucunditate. Cui Iudith respondit: Quae ego sum ut contradicam domino meo? Omne quod erit ante oculos eius bonum et optimum faciam. Quidquid autem illi placuerit, hoc mihi erit optimum omnibus diebus vitae meae. Et surrexit et ornavit se vestimento suo, et ingressa stetit ante faciem eius. Cor autem Holofernis concussum est; erat enim ardens in concupiscentia eius. Et dixit ad eam Holofernes: Bibe nunc et accumbe in iucunditate, quoniam invenisti gratiam coram me. Et dixit Iudith: Bibam, domine, quoniam magnificata est anima mea hodie prae omnibus diebus meis. Et accepit et manducavit et bibit coram ipso ea quae praeparaverat illi ancilla eius. Et iucundus factus est Holofernes ad illam, bibitque vinum multum nimis, quantum numquam biberat in vita sua.

C XIII

Ut autem sero factum est, festinaverunt servi illius ad hospitia sua, et conclusit Vagao ostia cubiculi et abiit. Erant autem omnes fatigati a vino. Eratque Iudith sola in cubiculo. Porro Holofernes iacebat in lecto nimia ebrietate sopitus. Dixitque Iudith puellae suae ut staret foris ante cubiculum et observaret. Stetitque Iudith ante lectum, orans cum lacrimis et labiorum motu in silentio, dicens: Confirma me, domine deus Israel, et respice in hac hora ad opera manuum mearum, ut sicut promisisti Ierusalem civitatem tuam erigas, et hoc quod credens per te posse fieri cogitavi perficiam. Et cum haec dixisset, accessit ad columnam quae erat ad caput lectuli eius, et pugionem eius qui in ea ligatus pendebat exsolvit. Cumque evaginasset illum, apprehendit comam capitis eius et ait: Confirma me, domine deus Israel, in hac hora. Et percussit bis in cervicem eius, et abscidit caput eius, et abstulit conopeum eius a columnis, et evolvit corpus eius truncum. Et post pusillum exivit, et tradidit caput Holofernis ancillae suae, et iussit ut mitteret illud in peram suam. Et exierunt duae secundum consuetudinem suam quasi ad orationem, et transierunt castra, et gyrantes vallem venerunt ad portam civitatis. Et dixit Iudith a longe custodibus murorum: Aperite portas, quoniam nobiscum est deus qui fecit virtutem in Israel. Et factum est cum audissent viri vocem eius, vocaverunt presbyteros civitatis. Et concurrerunt ad eam omnes a minimo usque ad maximum, quoniam sperabant eam iam non esse venturam. Et accendentes luminaria congyraverunt circa eam universi. Illa autem ascendens in eminentiorem locum, iussit fieri silentium. Cumque omnes tacuissent, dixit Iudith: Laudate dominum deum nostrum, qui non deseruit sperantes in se, et in me ancilla sua adimplevit misericordiam suam quam promisit domui Israel, et interfecit in manu mea hostem populi sui in hac nocte. Et proferens de pera caput Holofernis ostendit illis dicens: Ecce caput Holofernis principis militiae Assyriorum, et ecce conopeum illius in quo recumbebat in

ebrietate sua ubi per manum feminae percussit illum dominus deus noster. Vivit autem ipse dominus quoniam custodivit me angelus eius et hinc euntem et ibi commorantem et inde huc revertentem et non permisit me ancillam suam dominus coinquinari sed sine pollutione peccati revocavit me vobis gaudentem in victoria sua in evasione mea in liberatione vestra. Confitemini illi omnes quoniam bonus quoniam in saeculum misericordia eius. Universi autem adorantes dominum dixerunt ad eam. Benedixit te dominus in virtute sua quia per te ad nihilum redegit inimicos nostros. Porro Ozias princeps populi Israhel dixit ad eam. Benedicta es tu filia a domino deo excelso prae omnibus mulieribus super terram. Benedictus dominus qui creavit caelum et terram qui te direxit in vulnera capitis principis inimicorum nostrorum quia hodie nomen tuum ita magnificavit ut non recedat laus tua de ore hominum qui memores fuerint virtutis domini in aeternum pro quibus non pepercisti animae tuae propter angustias et tribulationem generis tui sed subvenisti ruinae ante conspectum dei nostri. Et dixit omnis populus fiat fiat. Porro Achior vocatus venit et dixit ei Iudith. Deus Israhel cui tu testimonium dedisti quod ulciscatur se de inimicis suis ipse caput omnium incredulorum incidit in hac nocte in manu mea. Et ut probes quia ita est ecce caput Holofernis qui in contemptu superbiae suae deum Israhel contempsit et tibi interitum minabatur dicens cum captus fuerit populus Israhel gladio perforari praecipiam latera tua. Videns autem Achior caput Holofernis angustiatus prae pavore cecidit in faciem suam super terram et aestuavit anima eius. Postea vero quam resumpto spiritu recreatus est procidit ad pedes eius et adoravit eam et dixit. Benedicta tu a deo tuo in omni tabernaculo Iacob quoniam in omni gente quae audierit nomen tuum magnificabitur deus Israhel super te.

XIIII

Dixit autem Iudith ad omnem populum. Audite me fratres. Suspendite caput hoc super muros nostros et erit cum exierit sol accipiat unusquisque arma sua et exite cum impetu non ut descendatis deorsum sed quasi impetum facientes. Tunc exploratores necesse erit ut fugiant ad principem suum excitandum ad pugnam. Cumque duces eorum cucurrerint ad tabernaculum Holofernis et invenerint eum truncum in suo sanguine volutatum decidet super eos timor. Cumque cognoveritis fugere eos ite post illos securi quoniam dominus conteret eos sub pedibus vestris. Tunc Achior videns virtutem quam fecit deus Israhel relicto gentilitatis ritu credidit deo et circumcidit carnem praeputii sui et appositus est ad populum Israhel et omnis successio generis eius usque in hodiernum diem. Mox autem ut ortus est dies suspenderunt super muros caput Holofernis accepitque unusquisque vir arma sua et egressi sunt cum grandi strepitu et ululatu. Quod videntes exploratores ad tabernaculum cucurrerunt. Porro hii qui in tabernaculo erant venientes et ante ingressum cubiculi perstrepentes excitandi gratia inquietudinem arte moliebantur ut non ab excitantibus sed a sonantibus Holofernes evigilaret. Nullus enim audebat cubiculum virtutis Assyriorum pulsando aut intrando aperire. Sed cum venissent duces eius ac tribuni et universi maiores exercitus regis Assyriorum dixerunt cubiculariis. Intrate et excitate illum quoniam egressi mures de cavernis suis ausi sunt provocare nos ad proelium. Tunc ingressus Vagao cubiculum eius stetit ante cortinam et plausum fecit manibus suis. Suspicabatur enim illum cum Iudith dormire. Sed cum nullum motum iacentis sensu aurium caperet accessit proximans ad cortinam et elevans eam videns cadaver absque capite Holofernis in suo sanguine tabefactum iacere super terram exclamavit voce magna cum fletu et scidit vestimenta sua. Et ingressus tabernaculum Iudith non invenit eam et exilivit foras ad populum et dixit. Una mulier hebraea fecit confusionem in domo regis Nabuchodonosor. Ecce enim Holofernes iacet in terra et caput eius non est in illo. Quod cum audissent principes virtutis Assyriorum sciderunt omnes vestimenta sua et intolerabilis timor et tremor cecidit super eos et turbati sunt animi eorum valde. Et factus est clamor incomparabilis in medio castrorum eorum.

XV

Cumque omnis exercitus decollatum Holofernem audisset fugit mens et consilium ab eis et solo tremore et metu agitati fugae praesidium sumunt ita ut nullus loqueretur cum proximo suo sed inclinato capite relictis omnibus evadere festinabant Hebraeos quos armatos venire super se audiebant fugientes per vias camporum et semitas collium. Videntes itaque filii Israhel fugientes secuti sunt illos descenderuntque clangentes tubis et ululantes post ipsos. Et quoniam Assyrii non adunati in fugam ibant praecipites filii autem Israhel uno agmine persequentes debilitabant omnes quos invenire potuissent. Misit itaque Ozias nuntios per omnes civitates et regiones Israhel. Omnis itaque regio omnisque urbs electam iuventutem misit armatam post eos et persecuti sunt eos in ore gladii quousque pervenirent ad extremitatem finium suorum. Reliqui autem qui erant in Bethulia ingressi sunt castra Assyriorum et praedam quam fugientes Assyrii reliquerant abstulerunt et onustati sunt valde. Hii vero qui victores reversi sunt ad Bethuliam omnia quaecumque erant illorum abstulerunt secum ita ut non esset numerus in pecoribus et iumentis et universis mobilibus eorum ut a minimo usque ad maximum omnes divites fierent de praedationibus eorum. Ioachim autem summus pontifex de Hierusalem venit in Bethuliam cum universis presbyteris suis ut videret Iudith. Quae cum exisset ad illum benedixerunt illam omnes una voce dicentes. Tu gloria Hierusalem tu laetitia Israhel tu honorificentia populi nostri quia fecisti viriliter et confortatum est cor tuum eo quod castitatem amaveris et post virum tuum alterum nescieris. Ideo et manus domini confortavit te et ideo eris benedicta in aeternum. Et dixit omnis populus fiat fiat. Per dies autem triginta vix collecta sunt spolia Assyriorum a populo Israhel. Porro autem universa quae Holofernis peculiaria fuisse probata sunt dederunt

in auro argento et vestibus et gemmis et omni supellectili et tradita sunt illi omnia a populo. Et omnes populi gaudebant cum mulieribus et virginibus et iuvenibus in organis et citharis.

XVI

Tunc cantavit canticum hoc Domino Iudith dicens. Incipite Domino in tympanis, cantate Domino in cymbalis, modulamini illi psalmum novum, exultate et invocate nomen eius. Dominus conterens bella, Dominus nomen est illi. Qui posuit castra sua in medio populi sui, ut eriperet nos de manu omnium inimicorum nostrorum. Venit Assur ex montibus ab aquilone in multitudine fortitudinis suae, cuius multitudo obturavit torrentes, et equi eorum cooperuerunt valles. Dixit se incensurum fines meos, et iuvenes meos occisurum gladio, infantes meos dare in praedam, et virgines in captivitatem. Dominus autem omnipotens nocuit eum, et tradidit eum in manus feminae, et confodit eum. Non enim cecidit potens eorum a iuvenibus, nec filii Titan percusserunt eum, nec excelsi gigantes opposuerunt se illi, sed Iudith filia Merari in specie faciei suae dissolvit eum. Exuit enim se vestimento viduitatis suae, et induit se vestimento laetitiae in exultatione filiorum Israel. Unxit faciem suam unguento, et colligavit cincinnos suos mitra ad decipiendum illum. Sandalia eius rapuerunt oculos eius, pulchritudo eius captivam fecit animam eius, amputavit pugione cervicem eius. Horruerunt Persae constantiam eius, et Medi audaciam eius. Tunc ululaverunt castra Assyriorum, quando apparuerunt humiles mei arescentes in siti. Filii puellarum compunxerunt eos, et sicut pueros fugientes occiderunt eos, perierunt in praelio a facie Domini Dei mei. Hymnum cantemus Domino, hymnum novum cantemus Deo nostro. Adonai Domine, magnus es tu, et praeclarus in virtute tua, et quem superare nemo potest. Tibi serviat omnis creatura tua, quia dixisti et facta sunt, misisti spiritum tuum et creata sunt, et non est qui resistat voci tuae. Montes a fundamentis movebuntur cum aquis, petrae sicut cera liquescent ante faciem tuam. Qui autem timent te, magni erunt apud te per omnia. Vae genti insurgenti super genus meum. Dominus enim omnipotens vindicabit in eis, in die iudicii visitabit illos. Dabit enim ignem et vermes in carnes eorum, ut urantur et sentiant usque in sempiternum. Et factum est post haec, omnis populus post victoriam venit in Hierusalem adorare Dominum, et mox ut purificati sunt obtulerunt omnes holocausta et vota et repromissiones suas. Porro Iudith universa vasa bellica Holofernis quae dedit illi populus, et conopeum quod ipsa sustulerat de cubili ipsius, obtulit in anathema oblivionis. Erat autem populus iucundus secundum faciem sanctorum, et per tres menses gaudium huius victoriae celebratum est cum Iudith. Post dies autem illos unusquisque rediit in sua, et Iudith magnificata est in Bethulia, et praeclarior erat universae terrae Israel. Erat etiam virtuti castitas adiuncta, ita ut non cognosceret virum omnibus diebus vitae suae ex quo defunctus est Manasses vir eius. Erat autem diebus festis procedens cum gloria magna. Mansit autem in domo viri sui annos centum quinque, et di-

misit abram suam liberam, et defuncta est, ac sepulta cum viro suo in Bethulia. Luxitque illam omnis populus diebus septem. In omni autem spatio vitae eius non fuit qui perturbaret Israel, et post mortem eius annis multis. Dies autem victoriae huius festivitatis ab Hebraeis in numero sanctorum dierum accipitur, et colitur a Iudaeis ex illo tempore usque in praesentem diem.

Librum Hester variis translatoribus constat esse vitiatum. Quem ego de archivis Hebraeorum relevans, verbum e verbo expressius transtuli. Quem librum editio vulgata laciniosis hinc inde verborum sinibus trahit, addens ea quae ex tempore dici poterant et audiri, sicut solitum est scholaribus disciplinis, sumpto themate, excogitare quibus verbis uti potuit qui iniuriam passus est, vel qui iniuriam fecit. Vos autem o Paula et Eustochium, quoniam et bibliothecas Hebraeorum studuistis intrare, et interpretum certamina comprobastis, tenentes Hester Hebraicum librum, per singula verba nostram translationem aspicite, ut possitis agnoscere me nihil etiam augmentasse addendo, sed fideli testimonio simpliciter, sicut in Hebraeo habetur, historiam Hebraicam Latinae linguae tradidisse. Nec affectamus laudes hominum, nec vituperationes expavescimus. Deo enim placere curantes, minas hominum penitus non timemus, quoniam dissipat Deus ossa eorum qui hominibus placere desiderant, et secundum Apostolum qui huiusmodi sunt servi Christi esse non possunt. Et in libro Hester alfabetum [illegible] usque ad Theta litteram fecimus diversis in locis, volentes scilicet Septuaginta interpretum ordinem [illegible] studiosum lectorem sequi. Nos enim iuxta morem Hebraicum ordinem prosequi etiam in LXX editione maluimus.

IN DIEBUS ASSUERI

In diebus Assueri qui regnavit ab India usque Aethiopiam super centum viginti septem provincias, quando sedit in solio regni sui, Susan civitas regni eius exordium fuit. Tertio igitur anno imperii sui fecit grande convivium cunctis principibus et pueris suis, fortissimis Persarum et Medorum inclitis, et praefectis provinciarum coram se, ut ostenderet divitias gloriae regni sui, ac magnitudinem atque iactantiam potentiae suae multo tempore, centum videlicet et octoginta diebus. Cumque implerentur dies convivii, invitavit omnem populum qui inventus est in Susan, a maximo usque ad minimum, et septem diebus iussit convivium praeparari in vestibulo horti et nemoris quod regio cultu et manu consitum erat. Et pendebant ex omni parte tentoria aerii coloris et carpasini ac hyacinthini, sustentata funibus byssinis atque purpureis qui eburneis circulis inserti erant, et columnis marmoreis fulciebantur. Lectuli quoque aurei et argentei

super pavimentum smaragdino et pario stratum lapide dispositi erant quod mira varietate pictura decorabat. Bibebant autem qui invitati erant aureis poculis et aliis atque aliis vasis cibi inferebantur. Vinum quoque ut magnificentia regia dignum erat abundans et praecipuum ponebatur. Nec erat qui nolentes cogeret ad bibendum sed sicut rex statuerat praeponens mensis singulos de principibus suis ut sumeret unusquisque quod vellet. Vasthi quoque regina fecit convivium feminarum in palatio ubi rex Assuerus manere consueverat. Itaque die septimo cum rex esset hilarior et post nimiam potationem incaluisset mero praecepit Maumam et Bazatha et Arbona et Bagatha et Abgatha et Zarath et Charchas septem eunuchis qui in conspectu eius ministrabant ut introducerent reginam Vasthi coram rege posito super caput eius diademate ut ostenderet cunctis populis et principibus illius pulchritudinem. Erat enim pulchra valde. Quae renuit et ad regis imperium quod per eunuchos mandaverat venire contempsit. Unde iratus rex et nimio furore succensus interrogavit sapientes qui ex more regio semper ei aderant et illorum faciebat cuncta consilio scientium leges ac iura maiorum. Erant autem primi et proximi Charsena et Sethar et Admatha et Tharsis et Mares et Marsena et Mamuchan septem duces Persarum atque Medorum qui videbant faciem regis et primi post eum residere soliti erant. Cui sententiae Vasthi regina subiaceret quae Assueri regis imperium quod per eunuchos mandaverat facere noluisset. Responditque Mamuchan audiente rege atque principibus: Non solum regem laesit regina Vasthi sed et omnes principes et populos qui sunt in cunctis provinciis regis Assueri. Egredietur enim sermo reginae ad omnes mulieres ut contemnant viros suos et dicant: Rex Assuerus iussit ut regina Vasthi intraret ad eum et illa noluit. Atque hoc exemplo omnes principum coniuges Persarum atque Medorum parvipendent imperia maritorum. Unde regis iusta est indignatio. Si tibi placet egrediatur edictum a facie tua et scribatur iuxta legem Persarum atque Medorum quam praeteriri illicitum est ut nequaquam ultra Vasthi ingrediatur ad regem sed regnum illius altera quae melior illa est accipiat. Et hoc in omne quod latissimum est provinciarum tuarum imperium divulgetur et cunctae uxores tam maiorum quam minorum deferant maritis suis honorem. Placuit consilium eius regi et principibus. Fecitque rex iuxta consilium Mamuchan et misit epistulas ad universas provincias regni sui ut quaeque gens audire et legere poterat diversis linguis et litteris esse viros principes ac maiores in domibus suis et hoc per cunctos populos divulgari.

II

His ita gestis postquam regis Assueri deferbuerat indignatio recordatus est Vasthi et quae fecisset vel quae passa esset. Dixeruntque pueri regis ac ministri eius: Quaerantur regi puellae virgines ac speciosae et mittantur qui considerent per universas provincias puellas speciosas et virgines et adducant eas ad civitatem Susan et tradant in domum feminarum sub manu Egei eunuchi qui est praepositus et custos puellarum regiarum et accipiant mundum muliebrem et cetera ad usus necessaria. Et quaecumque inter omnes oculis regis placuerit ipsa regnet pro Vasthi. Placuit sermo regi et ita ut suggesserant iussit fieri. Erat vir iudaeus in Susis civitate nomine Mardocheus filius Iair filii Semei filii Cis de stirpe Iemini qui translatus fuerat de Hierusalem eo tempore quo Iechoniam regem Iuda Nabuchodonosor rex Babylonis transtulerat qui fuit nutritius filiae fratris sui Edissae quae altero nomine Hester vocabatur et utrumque parentem amiserat pulchra nimis et decora facie. Mortuisque patre eius ac matre Mardocheus sibi eam adoptavit in filiam. Cumque percrebruisset regis imperium et iuxta mandatum illius multae pulchrae virgines adducerentur Susan et Egeo traderentur eunuchi Hester quoque inter ceteras puellas ei tradita est ut servaretur in numero feminarum. Quae placuit ei et invenit gratiam in conspectu illius et praecepit eunucho ut acceleraret mundum muliebrem et traderet ei partes suas et septem puellas speciosissimas de domo regis et tam ipsam quam pedisequas eius ornaret atque excoleret. Quae noluit indicare ei populum et patriam suam. Mardocheus enim praeceperat ut de hac re omnino reticeret. Qui deambulabat cotidie ante vestibulum domus in qua electae virgines servabantur curam agens salutis Hester et scire volens quid ei accideret. Cum autem venisset tempus singularum per ordinem puellarum ut intrarent ad regem expletis omnibus quae ad cultum muliebrem pertinebant mensis duodecimus vertebatur ita dumtaxat ut sex mensibus oleo ungerentur myrtino et aliis sex quibusdam pigmentis et aromatibus uterentur. Ingredientesque ad regem quicquid postulassent ad ornatum pertinens accipiebant et ut eis placuerat compositae de triclinio feminarum ad regis cubiculum transibant. Et quae intraverat vespere egrediebatur mane atque inde in secundas aedes deducebatur quae sub manu Sasagazi eunuchi erant qui concubinis regis praesidebat nec habebat potestatem ad regem ultra redeundi nisi voluisset rex et eam venire iussisset ex nomine. Evoluto autem tempore per ordinem instabat dies quo Hester filia Abiahil fratris Mardochei quam sibi adoptaverat in filiam intrare deberet ad regem. Quae non quaesivit muliebrem cultum sed quaecumque voluit Egeus eunuchus custos virginum haec ei ad ornatum dedit. Erat enim formosa valde et incredibili pulchritudine omnium oculis gratiosa et amabilis videbatur. Ducta est itaque ad cubiculum regis Assueri mense decimo qui vocatur Tebeth septimo anno regni eius. Et amavit eam rex plus quam omnes mulieres habuitque gratiam et misericordiam coram eo super omnes mulieres et posuit diadema regni in capite eius fecitque eam regnare in loco Vasthi. Et iussit convivium praeparari pergrande cunctis

cis principibus et servis suis pro coniunctione et nuptiis Hester. Et dedit requiem in universis provinciis ac dona largitus est iuxta magnificentiam principalem. Cumque et secundo quaererentur virgines et congregarentur, Mardocheus manebat ad regis ianuam. Necdum prodiderat Hester patriam et populum suum iuxta mandatum eius. Quicquid enim ille praecipiebat observabat Hester, et ita cuncta faciebat ut eo tempore solita erat quo eam parvulam nutriebat. Eo igitur tempore quo Mardocheus ad regis ianuam morabatur, irati sunt Bagathan et Thares duo eunuchi regis qui ianitores erant et in primo palatii limine praesidebant, volueruntque insurgere in regem et occidere eum. Quod Mardocheum non latuit, statimque nuntiavit reginae Hester, et illa regi ex nomine Mardochei qui ad se rem detulerat. Quaesitum est et inventum, et appensus est uterque eorum in patibulo, mandatumque historiis et annalibus traditum coram rege.

III

Post haec rex Assuerus exaltavit Aman filium Amadathi qui erat de stirpe Agag, et posuit solium eius super omnes principes quos habebat. Cunctique servi regis qui in foribus palatii versabantur flectebant genu et adorabant Aman; sic enim praeceperat eis imperator. Solus Mardocheus non flectebat genu neque adorabat eum. Cui dixerunt pueri regis qui ad fores palatii praesidebant: Cur praeter ceteros non observas mandata regis? Cumque hoc crebrius dicerent et ille nollet audire, nuntiaverunt Aman, scire cupientes utrum perseveraret in sententia; dixerat enim eis se esse Iudaeum. Quod cum audisset Aman et experimento probasset quod Mardocheus non flecteret sibi genu nec se adoraret, iratus est valde, et pro nihilo duxit in unum Mardocheum mittere manus suas; audierat enim quod esset gentis Iudaeae, magisque voluit omnem Iudaeorum qui erant in regno Assueri perdere nationem. Mense primo cuius vocabulum est Nisan, anno duodecimo regni Assueri, missa est sors in urnam, quae hebraice dicitur phur, coram Aman, quo die et quo mense gens Iudaeorum deberet interfici; et exivit mensis duodecimus qui vocatur Adar. Dixitque Aman regi Assuero: Est populus per omnes provincias regni tui dispersus et a se mutuo separatus, novis utens legibus et caeremoniis, insuper et regis scita contemnens; et optime nosti quod non expediat regno tuo ut insolescat per licentiam. Si tibi placet, decerne ut pereat, et decem milia talentorum appendam arcariis gazae tuae. Tulit ergo rex anulum quo utebatur de manu sua, et dedit eum Aman filio Amadathi de progenie Agag, hosti Iudaeorum, dixitque ad eum: Argentum quod tu polliceris tuum sit; de populo age quod tibi placet. Vocatique sunt scribae regis mense primo Nisan tertia decima die eius, et scriptum est ut iusserat Aman ad omnes satrapas regis et iudices provinciarum diversarumque gentium, ut quaeque gens legere poterat et audire pro varietate linguarum, ex nomine Assueri regis; et litterae ipsius signatae anulo missae sunt per cursores regis ad universas provincias ut occiderent atque delerent omnes Iudaeos a puero usque ad senem, parvulos et mulieres, uno die, hoc est tertio decimo mensis duodecimi qui vocatur Adar, et bona eorum diriperent. Summa autem epistolarum haec fuit ut omnes provinciae scirent et pararent se ad praedictam diem. Festinabant cursores qui missi erant explere regis imperium. Statimque in Susis pependit edictum, rege et Aman celebrante convivium, et cunctis Iudaeis qui in urbe erant flentibus. Quae cum audisset Mardocheus, scidit vestimenta sua et indutus est sacco, spargens cinerem capiti, et in platea mediae civitatis voce magna clamabat ostendens amaritudinem animi sui, et hoc eiulatu usque ad fores palatii gradiens; non enim erat licitum indutum sacco aulam regis intrare. In omnibus quoque provinciis, oppidis ac locis ad quae crudele regis dogma pervenerat, planctus ingens erat apud Iudaeos, ieiunium, ululatus et fletus, sacco et cinere multis pro strato utentibus. Ingressae autem sunt puellae Hester et eunuchi nuntiaveruntque ei. Quod audiens consternata est, et misit vestem ut ablato sacco induerent eum; quam accipere noluit. Accitoque Athach eunucho quem rex ministrum ei dederat, praecepit ut iret ad Mardocheum et disceret ab eo cur hoc faceret. Egressusque Athach ivit ad Mardocheum stantem in platea civitatis ante ostium palatii, qui indicavit ei omnia quae acciderant, quomodo Aman promisisset ut in thesauros regis pro Iudaeorum nece inferret argentum. Exemplar quoque edicti quod pendebat in Susis dedit ei ut reginae ostenderet et moneret eam ut intraret ad regem et deprecaretur eum pro populo suo. Regressus Athach nuntiavit Hester omnia quae Mardocheus dixerat. Quae respondit ei et iussit ut diceret Mardocheo: Omnes servi regis et cunctae quae sub dicione eius sunt norunt provinciae, quod sive vir sive mulier non vocatus interius atrium regis intraverit, absque ulla cunctatione statim interficiatur, nisi forte rex auream virgam ad eum tetenderit pro signo clementiae atque ita possit vivere. Ego igitur quomodo ad regem intrare potero, quae triginta iam diebus non sum vocata ad eum? Quod cum audisset Mardocheus, rursum mandavit Hester dicens: Ne putes quod animam tuam tantum liberes quia in domo regis es prae cunctis Iudaeis; si enim nunc silueris, per aliam occasionem liberabuntur Iudaei, et tu et domus patris tui peribitis; et quis novit utrum idcirco ad regnum veneris ut in tali tempore parareris? Rursumque Hester haec Mardocheo verba mandavit: Vade et congrega omnes Iudaeos quos in Susis reppereris, et orate pro me. Non comedatis et non bibatis tribus diebus et tribus noctibus, et ego cum ancillis meis similiter ieiunabo, et tunc ingrediar ad regem contra legem faciens, non vocata, tradensque me morti et periculo. Ivit itaque Mardocheus et fecit omnia quae ei Hester praeceperat.

IIII

Die autem tertio induta est Hester regalibus vestimentis et stetit in atrio domus regiae quod erat interius contra basilicam regis. At ille sedebat super solium suum in consistorio palatii contra ostium domus. Cumque vidisset Hester reginam stantem

placuit oculis eius, et extendit contra eam virgam auream quam tenebat manu. Quae accedens osculata est summitatem virgae eius. Dixitque ad eam rex: Quid vis Hester regina? quae est petitio tua? etiam si dimidiam partem regni petieris dabitur tibi. At illa respondit: Si regi placet, obsecro ut venias ad me hodie et Aman tecum ad convivium quod paravi. Statimque rex: Vocate, inquit, cito Aman ut Hester oboediat voluntati. Venerunt itaque rex et Aman ad convivium quod eis regina paraverat. Dixitque ei rex postquam vinum biberat abundanter: Quid petis ut detur tibi? et pro qua re postulas? etiam si dimidiam partem regni mei petieris impetrabis. Cui respondit Hester: Petitio mea et preces sunt istae: Si inveni in conspectu regis gratiam, et si regi placet ut det mihi quod postulo et meam impleat petitionem, veniat rex et Aman ad convivium quod paravi eis, et cras aperiam regi voluntatem meam. Egressus est itaque illo die Aman laetus et alacer. Cumque vidisset Mardochaeum sedentem ante fores palatii, et non solum non adsurrexisse sibi sed nec motum quidem de loco sessionis suae, indignatus est valde. Et dissimulata ira reversus in domum suam, convocavit ad se amicos suos et Zares uxorem suam, et exposuit illis magnitudinem divitiarum suarum filiorumque turbam, et quanta eum gloria super omnes principes et servos suos rex elevasset. Et post haec ait: Regina quoque Hester nullum alium vocavit cum rege ad convivium praeter me, apud quam etiam cras cum rege pransurus sum. Et cum haec omnia habeam, nihil me habere puto quamdiu videro Mardochaeum Iudaeum sedentem ante fores regias. Responderuntque ei Zares uxor eius et ceteri amici: Iube parari excelsam trabem habentem altitudinis quinquaginta cubitos, et dic mane regi ut appendatur super eam Mardochaeus, et sic ibis cum rege laetus ad convivium. Placuit ei consilium, et iussit excelsam parari crucem.

VI

Noctem illam duxit rex insomnem, iussitque sibi adferri historias et annales priorum temporum. Quae cum illo praesente legerentur, ventum est ad eum locum ubi scriptum erat quomodo nuntiasset Mardochaeus insidias Bagathan et Thares eunuchorum regem Assuerum iugulare cupientium. Quod cum audisset rex, ait: Quid pro hac fide honoris ac praemii Mardochaeus consecutus est? Dixerunt ei servi illius ac ministri: Nihil omnino mercedis accepit. Statimque rex: Quis est, inquit, in atrio? Aman quippe interius atrium domus regiae intraverat, ut suggereret regi et iuberet Mardochaeum adfigi patibulo quod ei fuerat praeparatum. Responderunt pueri: Aman stat in atrio. Dixitque rex: Ingrediatur. Cumque esset ingressus, ait illi: Quid debet fieri viro quem rex honorare desiderat? Cogitans autem in corde suo Aman et reputans quod nullum alium rex nisi se vellet honorare, respondit: Homo quem rex honorare cupit debet indui vestibus regiis et imponi super equum qui de sella regis est, et accipere regium diadema super caput suum, et primus de regiis principibus ac tyrannis teneat equum eius, et per plateam civitatis incedens clamet et dicat: Sic honorabitur quemcumque voluerit rex honorare. Dixitque ei rex: Festina, et sumpta stola et equo fac ut locutus es Mardochaeo Iudaeo qui sedet ante fores palatii. Cave ne quicquam de his quae locutus es praetermittas. Tulit itaque Aman stolam et equum, indutumque Mardochaeum in platea civitatis et impositum equo praecedebat atque clamabat: Hoc honore condignus est quem rex voluerit honorare. Reversusque est Mardochaeus ad ianuam palatii, et Aman festinavit ire in domum suam lugens et operto capite. Narravitque Zares uxori suae et amicis omnia quae evenissent sibi. Cui responderunt sapientes quos habebat in consilio, et uxor eius: Si de semine Iudaeorum est Mardochaeus ante quem cadere coepisti, non poteris ei resistere, sed cades in conspectu eius. Adhuc illis loquentibus, venerunt eunuchi regis et cito eum ad convivium quod regina paraverat pergere compulerunt.

VII

Intravit itaque rex et Aman ut biberent cum regina. Dixitque ei rex etiam in secundo die postquam vino incaluerat: Quae est petitio tua Hester ut detur tibi? et quid vis fieri? etiam si dimidiam partem regni mei petieris, impetrabis. Ad quem illa respondit: Si inveni gratiam in oculis tuis, o rex, et si tibi placet, dona mihi animam meam pro qua rogo, et populum meum pro quo obsecro. Traditi enim sumus ego et populus meus ut conteramur, iugulemur et pereamus. Atque utinam in servos et famulas venderemur: esset tolerabile malum, et gemens tacerem. Nunc autem hostis noster est cuius crudelitas redundat in regem. Respondensque rex Assuerus ait: Quis est iste, et cuius potentiae ut haec audeat facere? Dixitque Hester: Hostis et inimicus noster pessimus iste est Aman. Quod ille audiens illico obstupuit, vultum regis ac reginae ferre non sustinens. Rex autem iratus surrexit, et de loco convivii intravit in hortum arboribus consitum. Aman quoque surrexit ut rogaret Hester reginam pro anima sua, intellexit enim a rege sibi paratum malum. Qui cum reversus esset de horto nemoribus consito et intrasset convivii locum, repperit Aman super lectulum corruisse in quo iacebat Hester, et ait: Etiam reginam vult opprimere me praesente in domo mea. Necdum verbum de ore regis exierat, et statim operuerunt faciem eius. Dixitque Arbona unus de eunuchis qui stabant in ministerio regis: En lignum quod paraverat Mardochaeo qui locutus est pro rege stat in domo Aman habens altitudinis quinquaginta cubitos. Cui dixit rex: Appendite eum in eo. Suspensus est itaque Aman in patibulo quod paraverat Mardochaeo, et regis ira quievit.

VIII

Die illo dedit rex Assuerus Hester reginae domum Aman adversarii Iudaeorum, et Mardochaeus ingressus est ante faciem regis. Confessa est enim ei Hester quod esset patruus suus. Tulitque rex anulum quem ab Aman recipi iusserat, et tradidit Mardochaeo. Hester autem constituit Mardochaeum super domum suam. Nec his contenta procidit ad pedes regis flevitque, et locuta ad eum oravit ut malitiam Aman Agagitae et machinationes eius pessimas quas ad

quas excogitaverat contra iudeos iuberet irritas fieri. At ille ex more sceptrum aureum protendit manu quo signum clementie monstrabatur: illaque consurgens stetit ante eum et ait. Si placet regi et si inveni gratiam coram oculis eius et deprecatio mea non ei videtur esse contraria obsecro ut novis epistolis veteres aman littere insidiatoris et hostis iudeorum quibus eos in cunctis regis provinciis perire preceperat corrigantur. Quomodo enim potero sustinere necem et interfectionem populi mei? Responditque rex assuerus hester regine et mardocheo iudeo. Domum aman concessi hester: et ipsum iussi affigi cruci quia ausus est manum mittere in iudeos. Scribite ergo iudeis sicut vobis placet ex regis nomine signantes litteras anulo meo. Hec enim consuetudo erat: ut epistolis que ex regis nomine mittebantur et illius anulo signate erant nemo auderet contradicere. Accitisque scribis et librariis regis. Erat autem tempus tertii mensis qui appellatur siban: vigesima et tertia illius die scripte sunt epistole ut mardocheus voluerat ad iudeos et ad principes procuratoresque et iudices qui centum viginti septem provinciis ab india usque ethiopiam presidebant: provincie atque provincie populo et populo iuxta linguas et litteras suas et iudeis ut legere poterant et audire. Ipseque epistole que ex regis nomine mittebantur anulo ipsius obsignate sunt et misse per veredarios: qui per omnes provincias discurrentes veteres litteras novis nuntiis preuenirent. Quibus imperavit rex ut loquerentur iudeis per singulas civitates: et in unum preciperent congregari ut starent pro animabus suis et omnes inimicos suos cum coniugibus ac liberis et universis domibus interficerent atque delerent. Et constituta est per omnes provincias una ultionis dies: id est tertia decima mensis duodecimi adar. Summaque epistole hec fuit ut in omnibus terris ac populis qui regis assueri imperio subiacebant notum fieret paratos esse iudeos ad capiendam vindictam de hostibus suis. Egressique sunt veredarii celeres nuntios perferentes: et edictum regis pependit in susis. Mardocheus autem de palatio et de conspectu regis egrediens fulgebat vestibus regiis hyacinthinis videlicet et aerinis: coronam auream portans in capite et amictus serico pallio atque purpureo. Omnisque civitas exultavit atque letata est. Iudeis autem nova lux oriri visa est gaudium honor et tripudium. Apud omnes populos urbes atque provincias quocumque regis iussa veniebant mira exultatio epule atque convivia et festus dies: in tantum ut plures alterius gentis et secte eorum religioni et cerimoniis iungerentur. Grandis enim cunctos iudaici nominis terror invaserat. Igitur duodecimi mensis quem adar vocari ante iam diximus tertia decima die quando cunctis iudeis interfectio parabatur et hostes eorum inhiabant sanguini versa vice iudei superiores esse ceperunt et se de adversariis vindicare. Congregatique sunt per singulas civitates oppida et loca ut extenderent manum contra inimicos et persecutores suos: nullusque ausus est resistere eo quod omnes populos magnitudinis eorum formido penetraret. Nam et provinciarum iudices et duces et procuratores omnisque dignitas que singulis locis ac operibus preerant extollebant iudeos timore mardochei: quem principem esse palatii et plurimum posse cognoverant. Fama quoque nominis eius crescebat cotidie et per cunctorum ora volitabat. Itaque percusserunt iudei inimicos suos plaga magna et occiderunt eos reddentes eis quod sibi paraverant facere: in tantum ut etiam in susis quingentos viros interficerent extra decem filios aman agagite hostis iudeorum quorum ista sunt nomina. Pharsandatha et delphon. et esphatha. et phoratha. et adalia. et aridatha. et phermesta. et arisai. et aridai. et iezatha. Quos cum occidissent predas de substantiis eorum tangere noluerunt. Statimque numerus eorum qui occisi erant in susis ad regem relatus est. Qui dixit regine. In urbe susis interfecerunt iudei quingentos viros et alios decem filios aman. Quantam putas eos exercere cedem in universis provinciis? Quid ultra postulas et quid vis ut fieri iubeam? Cui illa respondit. Si regi placet: detur potestas iudeis ut sicut hodie fecerunt in susis sic et cras faciant: et decem filii aman in patibulis suspendantur. Precepitque rex ut ita fieret. Statimque in susis pependit edictum: et decem filii aman suspensi sunt. Congregatis iudeis quarta decima die mensis adar interfecti sunt in susis trecenti viri: nec eorum ab illis direpta substantia est. Sed et per omnes provincias que ditioni regis subiacebant pro animabus suis steterunt iudei interfectis hostibus ac persecutoribus suis: in tantum ut septuaginta quinque milia occisorum implerentur: et nullus de substantiis eorum quicquam contingeret. Dies autem tertius decimus mensis adar primus apud omnes interfectionis fuit: et quarta decima die cedere desierunt. Quem constituerunt esse solemnem: ut in eo omni deinceps tempore vacaret epulis gaudio atque conviviis. At hi qui in urbe susis cedem exercuerant tertio decimo et quarto decimo eiusdem mensis die in cede versati sunt: quinto decimo autem die percutere desierunt. Et idcirco eandem diem constituerunt solemnem epularum atque letitie. Hi vero iudei qui in oppidis non muratis ac villis morabantur quartum decimum diem mensis adar conviviorum et gaudii decreverunt ita ut exultent in eo et mittant sibi mutuo partes epularum. Scripsit itaque mardocheus omnia hec et litteris comprehensa misit ad iudeos qui in omnibus regis provinciis morabantur tam in vicino positis quam procul: ut quartam et quintam decimam diem mensis adar pro festis susciperent et revertente semper anno solemni celebrarent honore: quia in ipsis diebus se ulti sunt iudei de inimicis suis: et luctus atque tristitia in hilaritatem gaudiumque conversa sunt: essentque isti dies epularum atque letitie et mitterent sibi invicem ciborum partes et pauperibus munuscula largirentur. Susceperuntque iudei in solemnem ritum cuncta que eo tempore facere ceperant et que mardocheus litteris facienda mandaverat. Aman enim filius amadathi stirpis agag hostis et adversarius iudeorum cogitavit contra eos malum ut occideret illos atque deleret: et misit phur quod nostra lingua vertitur in sortem. Et postea ingressa est hester ad regem obsecrans ut conatus eius litteris regis irriti fierent: et malum quod contra iudeos cogitaverat reverteretur in caput eius. Denique et

ipsum et filios eius affixerunt cruci. Ex illo tempore dies isti appellati sunt phurim id est sortium eo quod phur id est sors in urnam missa fuerat. Et cuncta que gesta sunt epistole id est libri huius volumine continentur queque sustinuerunt et que deinceps immutata sunt. Susceperunt iudei super se et semen suum et super cunctos qui religioni eorum voluerunt copulari ut nulli liceat duos hos dies absque sollempnitate transigere quos scriptura testatur et certa expetunt tempora annis sibi iugiter succedentibus. Isti sunt dies quos nulla umquam delebit oblivio et per singulas generationes cuncte in toto orbe provincie celebrabunt. Nec est ulla civitas in qua dies phurim id est sortium non observentur a iudeis et ab eorum progenie que his ceremoniis obligata est. Scripseruntque Hester regina filia Abiahel et Mardocheus iudeus etiam secundam epistolam ut omni studio dies ista festa sollempnis sanctificaretur in posterum. Et miserunt ad omnes iudeos qui in centum viginti septem regis Assueri provinciis versabantur ut haberent pacem et susciperent veritatem observantes dies sortium et suo tempore cum gaudio celebrarent. Sicut constituerunt Mardocheus et Hester et illi observanda susceperunt a se et a semine suo ieiunia atque clamores et sortium dies et omnia que libri huius qui vocatur Hester historia continentur. Rex vero Assuerus omnem terram et cunctas maris insulas fecit tributarias. Cuius fortitudo et imperium et dignitas atque sublimitas qua exaltavit Mardocheum scripta sunt in libris Medorum atque Persarum. Et quomodo Mardocheus iudaici generis secundus a rege Assuero fuerit et magnus inter iudeos et acceptabilis plebi fratrum suorum querens bona populo suo et loquens ea que ad pacem sui seminis pertinerent. Que habentur in hebreo plena fide expressi. Hec autem que secuntur scripta repperi in editione vulgata. Que grecorum lingua et litteris continetur. Et interim post finem libri hoc capitulum ferebatur quod iuxta consuetudinem nostram obelo id est veru prenotavimus. Dixitque Mardocheus. A deo facta sunt ista. Recordatus sum somnii quod videram hec eadem significantis nec eorum quicquam irritum fuit. Parvus fons qui crevit in fluvium et in lucem solemque conversus est et in aquas plurimas redundavit Hester est quam rex accepit uxorem et voluit esse reginam. Duo autem dracones ego sum et Aman. Gentes que convenerant hii sunt qui delere nomen conati sunt iudeorum. Gens autem mea Israel est que clamavit ad dominum et salvum fecit dominus populum suum liberavitque nos omnibus malis et fecit signa magna atque portenta inter gentes et duas sortes esse precepit unam populi dei et alteram cunctarum gentium. Venitque utraque sors in statutum ex illo iam tempore coram deo universis gentibus et recordatus est dominus populi sui ac misertus est hereditatis sue. Et observabuntur dies isti in mense adar quarta decima et quinta decima die eiusdem mensis cum omni studio et gaudio in unum cetum populi congregati in cunctas deinceps generationes populi Israel. Anno quarto regnantibus Ptolomeo et Cleopatra attulerunt Dositheus qui se sacerdotem et levitici generis ferebat et Ptolomeus filius eius hanc epistolam phurim quam dixerunt interpretatum esse Lysimachum Ptolomei filium in Hierusalem. Hoc quoque principium erat in editione vulgata quod nec in hebreo nec apud ullum fertur interpretum. Anno secundo regnante Artarxerse maximo prima die mensis Nisan vidit somnium Mardocheus filius Iair filii Semei filii Cis de tribu Beniamin. Homo iudeus qui habitabat in urbe Susis vir magnus et inter primos aule regie. Erat autem de eo numero captivorum quos transtulerat Nabuchodonosor rex Babilonis de Hierusalem cum Iechonia rege Iude. Et hoc eius somnium fuit. Apparuerunt voces et tumultus et tonitrua et terremotus et conturbatio super terram. Et ecce duo dracones magni paratique contra se in prelium. Ad quorum clamorem cuncte concitate sunt nationes ut pugnarent contra gentem iustorum. Fuitque dies illa tenebrarum et discriminis tribulationis et angustie et ingens formido super terram. Conturbataque est gens iustorum timentium mala sua et preparati ad mortem. Clamaverunt ad deum. Et illis vociferantibus fons parvus crevit in fluvium maximum et in aquas plurimas redundavit. Lux et sol ortus est et humiles exaltati sunt et devoraverunt inclitos. Quod cum vidisset Mardocheus et surrexisset de strato cogitabat quid deus facere vellet et fixum habebat in animo scire cupiens quid significaret somnium.

xii.c

Morabatur autem eo tempore in aula regis cum Gabatha et Thara eunuchis regis qui ianitores erant palatii. Cumque intellexisset cogitationes eorum et curas diligentius pervidisset didicit quod conarentur in regem Artarxersen manus mittere. Et nuntiavit super eo regi. Qui de utroque habita questione confessos duci iussit ad mortem. Rex autem quod gestum erat scripsit in commentariis. Sed et Mardocheus rei memoriam litteris tradidit. Precepitque ei rex ut in aula palatii moraretur datis ei pro delatione muneribus. Aman vero filius Amadathi Bugeus erat gloriosissimus coram rege et voluit nocere Mardocheo et populo eius pro duobus regis eunuchis qui fuerant interfecti. Hucusque prohemium. Que sequuntur in eo loco posita erant ubi scriptum est in volumine et diripuerunt bona vel substantias eorum que in sola vulgata editione repperimus. Epistole autem hoc exemplar fuit.

xiii.c

Rex magnus Artarxerses ab India usque Ethiopiam centum viginti septem provinciarum principibus et ducibus qui eius imperio subiecti sunt salutem dicit. Cum plurimis gentibus imperarem et universum orbem mee dicioni subiugassem volui nequaquam abuti potentie magnitudine sed clementia et lenitate gubernare subiectos ut absque ullo terrore vitam silentio transigentes optata cunctis mortalibus pace fruerentur. Querente autem me a consiliariis meis quomodo hoc posset impleri unus qui sapientia et fide ceteros precellebat et erat post regem secundus Aman nomine indicavit mihi

xi.c

in toto orbe terrarum populum esse dispersum qui novis uteretur legibus et contra omnium gentium faciens consuetudinem regum iussa contempneret et universarum concordiam nationum sua dissensione violaret. Quod cum didicissemus videntes unam gentem rebellem adversus omne hominum genus perversis uti legibus nostrisque iussionibus contraire et turbare subiectarum nobis provinciarum pacem atque concordiam iussimus ut quoscumque Aman qui omnibus provinciis prepositus est et secundus a rege et quem patris loco colimus monstraverit cum coniugibus ac liberis deleantur ab inimicis suis nullusque eorum misereatur quarta decima die duodecimi mensis adar anni presentis ut nefarii homines uno die ad inferos descendentes reddant imperio nostro pacem quam turbaverant.

Hucusque exemplar epistule que sequuntur post eum locum scripta repperi ubi legitur: Pergensque Mardocheus fecit omnia que ei mandaverat Hester. Nec tamen habentur in hebraico et apud nullum penitus feruntur interpretum.

Mardocheus autem deprecatus est Dominum memor omnium operum eius et dixit: Domine Domine rex omnipotens in dicione enim tua cuncta sunt posita et non est qui possit tue resistere voluntati si decreveris salvare Israel. Tu fecisti celum et terram et quicquid celi ambitu continetur. Dominus omnium es nec est qui resistat maiestati tue. Cuncta nosti et scis quia non pro superbia et contumelia et aliqua glorie cupiditate fecerim hoc ut non adorarem Aman superbissimum. Libenter enim pro salute Israel etiam vestigia pedum eius deosculari paratus essem sed timui ne honorem Dei mei transferrem ad hominem et ne quemquam adorarem excepto Deo meo. Et nunc Domine rex Deus Abraham miserere populi tui quia volunt nos inimici nostri perdere et hereditatem tuam delere. Ne despicias partem tuam quam redemisti tibi de Egypto. Exaudi deprecationem meam et propicius esto sorti et funiculo tuo et converte luctum nostrum in gaudium ut viventes laudemus nomen tuum Domine et ne claudas ora te canentium. Omnis quoque Israel pari mente et obsecratione clamavit ad Dominum eo quod eis certa mors impenderet.

Hester quoque regina confugit ad Dominum pavens periculum quod imminebat. Cumque deposuisset vestes regias fletibus et luctui apta indumenta suscepit et pro unguentis variis cinere et stercore implevit caput et corpus suum humiliavit ieiuniis omniaque loca in quibus antea letari consueverat crinium laceratione complevit et deprecabatur Dominum Deum Israel dicens: Domine mi qui rex noster es solus adiuva me solitariam et cuius preter te nullus est auxiliator alius. Periculum meum in manibus meis est. Audivi a patre meo quod tu Domine tulisses Israel de cunctis gentibus et patres nostros ex omnibus retro maioribus suis ut possideres hereditatem sempiternam fecistique eis sicut locutus es. Peccavimus in conspectu tuo Domine et idcirco tradidisti nos in manus inimicorum nostrorum. Coluimus enim deos eorum. Iustus es Domine. Et nunc non eis sufficit quod durissima nos opprimunt servitute sed robur manuum suarum idolorum potentie deputantes volunt tua mutare promissa et delere hereditatem tuam et claudere ora laudantium te atque extinguere gloriam templi et altaris tui ut aperiant ora gentium et laudent ydolorum fortitudinem et predicent carnalem regem in sempiternum. Ne tradas Domine sceptrum tuum hiis qui non sunt ne rideant ad ruinam nostram sed converte consilium eorum super eos et eum qui in nos cepit sevire disperde. Memento Domine et ostende te nobis in tempore tribulationis nostre et michi da fiduciam Domine rex deorum et universe potestatis. Tribue sermonem compositum in ore meo in conspectu leonis et transfer cor illius in odium hostis nostri ut et ipse pereat et ceteri qui ei consentiunt. Nos autem libera manu tua et adiuva me nullum aliud auxilium habentem nisi te Domine. Qui habes omnium scientiam et nosti quod oderim gloriam iniquorum et detester cubile incircumcisorum et omnis alienigene. Tu scis infirmitatem et necessitatem meam quod abhominer signum superbie et glorie mee quod est super caput meum in diebus ostentationis mee et detester illud quasi pannum menstruate et non portem in diebus silentii mei et non comederim in mensa Aman nec michi placuerit convivium regis et non biberim vinum libaminum et numquam letata sit ancilla tua ex quo huc translata sum usque in presentem diem nisi in te Domine Deus Abraham. Deus fortis super omnes exaudi vocem eorum qui nullam aliam spem habent et libera nos de manu iniquorum et erue me a timore meo.

Hec quoque addita repperi in editione vulgata. Et mandavit ei haud dubium quin Hester Mardocheus ut ingrederetur ad regem et rogaret pro populo suo et pro patria sua. Memorare inquit dierum humilitatis tue quomodo nutrita sis in manu mea quia Aman secundus a rege locutus est contra nos in mortem et tu invoca Dominum et loquere regi pro nobis et libera nos de morte.

Die autem tercio deposuit vestimenta ornatus sui et circumdata est gloria sua. Cumque regio fulgeret habitu et invocasset omnium rectorem et salvatorem Deum assumpsit duas famulas et super unam quidem innitebatur quasi pre deliciis et nimia teneritudine corpus suum ferre non sustinens. Altera autem famularum sequebatur dominam defluentia in humum indumenta sustentans. Ipsa autem roseo vultum colore perfusa et gratis ac nitentibus oculis tristem celabat animum et nimio timore contractum. Ingressa igitur cuncta per ordinem ostia stetit contra regem ubi ille residebat super solium regni sui indutus vestibus regiis auroque fulgens et preciosis lapidibus eratque terribili aspectu. Cumque elevasset faciem et ardentibus oculis furorem pectoris indicasset regina corruit et in pallorem colore mutato lassum super ancillam reclinavit caput. Convertitque Deus spiritum regis in mansuetudinem et festinus ac metuens exilivit de solio et sustentans eam ulnis suis donec rediret ad se his verbis blandiebatur: Quid habes Hester? Ego sum frater tuus. Noli metuere non morieris. Non enim pro te sed pro omnibus hec lex constituta est. Accede igitur

contingere sceptrum. Cumque illa reticeret, elevavit auream virgam et posuit super collum eius, et osculatus est eam et ait: Cur mihi non loqueris? Que respondit: Vidi te domine quasi angelum dei, et conturbatum est cor meum timore glorie tue. Valde enim mirabilis es domine, et facies tua plena est gratiarum. Cumque loqueretur, rursus corruit et pene exanimata est. Rex autem turbabatur, et omnes ministri eius consolabantur eam. Rex magnus artaxerses ab india usque ethiopiam centum viginti septem provinciarum ducibus ac principibus qui nostre iussioni obediunt salutem dicit. Multi bonitate principum et honore qui in eos collatus est abusi sunt in superbiam, et non solum subiectos regibus nituntur opprimere, sed datam sibi gloriam non ferentes in ipsos qui dederunt moliuntur insidias. Nec contenti sunt gratias non agere beneficiis et humanitatis in se iura violare, sed dei quoque cuncta cernentis arbitrantur se fugere posse sententiam. Et in tantum vesanie proruperunt ut eos qui credita sibi officia diligenter observant et ita cuncta agunt ut omnium laude digni sint mendaciorum cuniculis conentur subvertere, dum aures principum simplices et ex sua natura alios estimantes callida fraude decipiunt. Que res et ex veteribus probatur historiis, et ex his que geruntur quotidie, quomodo malis quorundam suggestionibus regum studia depraventur. Unde providendum est paci omnium provinciarum. Nec putare debetis si diversa iubeamus ex animi nostri venire levitate, sed pro qualitate et necessitate temporum ut reipublice poscit utilitas ferre sententiam. Et ut manifestius quod dicimus intelligatis, aman filius amadathi et animo et gente macedo, alienusque a persarum sanguine, et pietatem nostram sua crudelitate commaculans, peregrinus a nobis susceptus est, et tantam in se expertus humanitatem, ut pater noster vocaretur et adoraretur ab omnibus post regem secundus. Qui in tantum arrogantie tumorem sublatus est ut regno nos privare niteretur et spiritu. Nam mardocheum cuius fide et beneficiis vivimus, et consortem regni nostri hester cum omni gente sua novis quibusdam atque inauditis machinis expetivit in mortem. Hoc cogitans ut illis interfectis insidiaretur nostre solitudini, et regnum persarum transferret in macedonas. Nos autem a pessimo mortalium iudeos neci destinatos in nulla penitus culpa reperimus, sed e contrario iustis utentes legibus, et filios altissimi et maximi semperque viventis dei, cuius beneficio et patribus nostris et nobis regnum est traditum, et usque hodie custoditur. Unde eas litteras quas sub nomine nostro ille direxerat sciatis esse irritas. Pro quo scelere ante portas huius urbis id est susan, et ipse qui machinatus est et omnis cognatio eius pendet in patibulis: non nobis sed deo reddente ei quod meruit. Hoc autem edictum quod nunc mittimus in cunctis urbibus proponatur, ut liceat iudeis uti legibus suis. Quibus debetis esse adiumento, ut eos qui se ad necem eorum paraverant possint interficere tertiadecima die mensis duodecimi qui vocatur adar. Hanc enim diem omnipotens deus meroris et luctus eis vertit in gaudium. Unde et vos inter ceteros festos dies hanc habetote diem, et celebrate eam cum omni leticia, ut et in posterum cognoscatur omnes qui fideliter persis obediunt dignam pro fide recipere mercedem; qui autem insidiantur regno eorum perire pro scelere. Omnis autem provincia et civitas que noluerit sollemnitatis huius esse particeps, gladio et igne pereat, et sic deleatur ut non solum hominibus sed etiam bestiis invia sit in sempiternum pro exemplo contemptus et inobedientie.

Si autem fiscellam iunco texerem aut palmarum folia complicarem ut in sudore vultus mei comederem panem et ventris opus sollicita mente tractarem, nullus morderet, nemo reprehenderet. Nunc autem quia iuxta sententiam salvatoris volo operari cibum qui non perit, et antiquam divinorum voluminum viam sentibus virgultisque purgare, mihi geminum infligitur crimen: corrector vitiorum falsarius vocor, et errores non auferre sed serere. Tanta est enim vetustatis consuetudo ut etiam confessa plerisque vitia placeant, dum magis pulchros habere volunt codices quam emendatos. [illegible] ... habet ... [illegible] ... solum ... [illegible] ... ut ubicumque semper precedentes virgulas videritis sciatis subiecta ... non haberi. Porro ubi stelle imago perfulserit ex hebreo in nostro sermone additum. Hec non ... [illegible] ... ut sensum legentibus tollerent obscuritatibus nobis magno labore correcti magis utile ... [illegible] ... ecclesiis christi venerandum ... quam ex ... [illegible]

Cogor per singulos scripture libros divine adversariorum respondere maledictis, qui interpretationem meam reprehensionem septuaginta interpretum criminantur; quasi non et apud grecos aquila, symmachus et theodotio, vel verbum e verbo, vel sensum e sensu, vel ex utroque ... [illegible]

que sub asteriscis addita sunt subtractis pars maxima voluminis detruncabitur et hoc dumtaxat apud grecos. Ceterum etiam apud latinos ante eam translationem quam sub asteriscis et obelis nuper edidimus septingenti ferme aut octingenti versus desunt quibus decurtatus et laceratus corrosusque liber feditatem sui publice legentibus prodit. Hec autem translatio nullum de veteribus sequitur interpretem. Sed ex ipso hebraico arabicoque sermone et interdum syro, nunc verba nunc sensum nunc simul utrumque resonabit. Obliquus enim etiam apud hebreos totus liber fertur et lubricus et quod greci rethores vocant eschematismenos dumque aliud loquitur aliud agit. Ut si velis anguillam vel murenulam strictis teneas manibus quanto fortius presseris tanto citius elabitur. Memini me ob intelligentiam huius voluminis lyddeum quendam preceptorem qui apud hebreos primus haberi putabatur non parvis redemisse nummis cuius doctrina an aliquid profecerim nescio. Hoc unum scio non potuisse me interpretari nisi quod ante intellexeram. A principio itaque voluminis usque ad verba Iob apud hebreos prosa oratio est. Porro a verbis Iob in quibus ait Pereat dies in qua natus sum et nox in qua dictum est conceptus est homo usque ad illum locum ubi ante finem voluminis scriptum est Idcirco me reprehendo et ago penitentiam in favilla et cinere hexametri versus sunt dactilo spondeoque currentes et propter lingue idioma crebro recipientes et alios pedes non earundem syllabarum sed eorundem temporum. Interdum quoque rithmus ipse dulcis et tinnulus fertur numeris lege metri solutis quod metrici magis quam simplex lector intelligit. A supradicto autem versu usque ad finem libri parvum comma quod remanet prosa oratione contexitur. Quod si cui videtur incredulum metra scilicet esse apud hebreos et in morem nostri flacci grecique pindari et alcei et saphos vel psalterium vel lamentationes Ieremie vel omnia ferme scripturarum cantica comprehendi legat philonem iosephum origenem cesariensem eusebium et eorum testimonio me verum dicere comprobabit. Audiant quapropter canes mei idcirco me in hoc volumine laborasse non ut interpretationem antiquam reprehenderem sed ut ea que in illa aut obscura sunt aut omissa aut certe scriptorum vitio depravata manifestiora nostra interpretatione fierent qui et hebreum sermonem ex parte didicimus et in latino pene ab ipsis incunabulis inter grammaticos et rhetores et philosophos detriti sumus. Quod si apud grecos post septuaginta editionem iam christi evangelio coruscante iudeus aquila et symmachus ac theodotio iudaizantes heretici sunt recepti qui multa mysteria salvatoris subdola interpretatione celarunt et tamen in exaplis habentur apud ecclesias et explanantur ab ecclesiasticis viris, quanto magis ego christianus de parentibus christianis natus et vexillum crucis in mea fronte portans cuius studium fuit omissa repetere depravata corrigere et sacramenta ecclesie puro et fideli aperire sermone vel a fastidiosis vel a malignis lectoribus non debeo reprobari. Habeant qui volunt veteres libros vel in membranis purpureis auro argentoque descriptos vel uncialibus ut vulgo aiunt litteris onera magis exarata quam codices dum mihi meisque permittant pauperes habere scedulas et non tam pulchros codices quam emendatos. Utraque autem editio et septuaginta iuxta grecos et mea iuxta hebreos in latinum meo labore translata est. Eligat unusquisque quod vult et studiosum me magis quam malivolum probet.

Vir erat in terra hus nomine iob et erat vir ille simplex et rectus ac timens deum et recedens a malo. Natique sunt ei septem filii et tres filie. Et fuit possessio eius septem milia ovium et tria milia camelorum quingenta quoque iuga boum et quingente asine ac familia multa nimis. Eratque vir ille magnus inter omnes orientales. Et ibant filii eius et faciebant convivium per domos unusquisque in die suo. Et mittentes vocabant tres sorores suas ut comederent et biberent cum eis. Cumque in orbem transissent dies convivii mittebat ad eos iob et sanctificabat illos. Consurgensque diluculo offerebat holocausta per singulos. Dicebat enim. Ne forte peccaverint filii mei et benedixerint deo in cordibus suis. Sic faciebat iob cunctis diebus. Quadam autem die cum venissent filii dei ut assisterent coram domino affuit inter eos etiam sathan. Cui dixit dominus. Unde venis? Qui respondens ait. Circuivi terram et perambulavi eam. Dixitque dominus ad eum. Numquid considerasti servum meum iob quod non sit ei similis in terra. Homo simplex et rectus et timens deum ac recedens a malo. Cui respondens sathan ait. Numquid frustra timet iob deum. Nonne tu vallasti eum ac domum eius universamque substantiam per circuitum. Operibus manuum eius benedixisti et possessio illius crevit in terra. Sed extende paululum manum tuam et tange cuncta que possidet. Nisi in faciem benedixerit tibi. Dixit ergo dominus ad sathan. Ecce universa que habet in manu tua sunt tantum in eum ne extendas manum tuam. Egressusque est sathan a facie domini. Cum autem quadam die filii et filie eius comederent et biberent vinum in domo fratris sui primogeniti nuncius venit ad iob qui diceret. Boves arabant et asine pascebantur iuxta eos. Et irruerunt sabei tuleruntque omnia et pueros percusserunt gladio. Et evasi ego solus ut nunciarem tibi. Cumque adhuc ille loqueretur venit alter et dixit. Ignis dei cecidit e celo et tactas oves puerosque consumpsit. Et effugi ego solus ut nunciarem tibi. Sed et adhuc illo loquente venit alius et dixit. Chaldei fecerunt tres turmas et invaserunt camelos et tulerunt eos necnon et pueros percus

-runt gladio. Et ego fugi solus ut nuntiarem tibi. Loquebatur ille et ecce alius intravit et dixit. Filiis tuis et filiabus vescentibus et bibentibus vinum in domo fratris sui primogeniti, repente ventus vehemens irruit a regione deserti, et concussit quattuor angulos domus. Que corruens oppressit liberos tuos et mortui sunt. Et effugi ego solus ut nuntiarem tibi. Tunc surrexit Iob et scidit vestimenta sua, et tonso capite corruens in terram adoravit et dixit. Nudus egressus sum de utero matris mee, et nudus revertar illuc. Dominus dedit, dominus abstulit. Sicut domino placuit ita factum est. Sit nomen domini benedictum. In omnibus his non peccavit Iob labiis suis, neque stultum quid contra deum locutus est.

II

Factum est autem cum quadam die venissent filii dei et starent coram domino, venisset quoque Sathan inter eos et staret in conspectu eius, ut diceret dominus ad Sathan. Unde venis? Qui respondens ait. Circuivi terram et perambulavi eam. Et dixit dominus ad Sathan. Numquid considerasti servum meum Iob, quod non sit ei similis in terra, vir simplex et rectus et timens deum ac recedens a malo, et adhuc retinens innocentiam? Tu autem commovisti me adversus eum, ut affligerem illum frustra. Cui respondens Sathan ait. Pellem pro pelle et cuncta que habet homo dabit pro anima sua. Alioquin mitte manum tuam et tange os eius et carnem, et tunc videbis quod in faciem benedicat tibi. Dixit ergo dominus ad Sathan. Ecce in manu tua est, verumptamen animam illius serva. Egressus igitur Sathan a facie domini percussit Iob ulcere pessimo a planta pedis usque ad verticem eius. Qui testa saniem radebat sedens in sterquilinio. Dixit autem illi uxor sua. Adhuc permanes in simplicitate tua? Benedic deo et morere. Qui ait ad illam. Quasi una de stultis mulieribus locuta es. Si bona suscepimus de manu domini, quare mala non suscipiamus? In omnibus his non peccavit Iob labiis suis. Igitur audientes tres amici Iob omne malum quod accidisset ei venerunt singuli de loco suo, Eliphaz Themanites et Baldad Suites et Sophar Naamathites. Condixerant enim ut pariter venientes visitarent eum et consolarentur. Cumque elevassent procul oculos suos, non cognoverunt eum, et exclamantes ploraverunt, scissisque vestibus sparserunt pulverem super caput suum in celum. Et sederunt cum eo in terra septem diebus et septem noctibus, et nemo loquebatur ei verbum. Videbant enim dolorem esse vehementem.

III

Post hec aperuit Iob os suum et maledixit diei suo, et locutus est. Pereat dies in qua natus sum, et nox in qua dictum est conceptus est homo. Dies ille vertatur in tenebras. Non requirat eum deus desuper, et non illustretur lumine. Obscurent eum tenebre et umbra mortis. Occupet eum caligo et involvatur amaritudine. Noctem illam tenebrosus turbo possideat. Non computetur in diebus anni, nec numeretur in mensibus. Sit nox illa solitaria, nec laude digna. Male-dicant ei qui maledicunt diei, qui parati sunt suscitare leviathan. Obtenebrentur stelle caligine eius. Expectet lucem et non videat, nec ortum surgentis aurore. Quia non conclusit hostia ventris qui portavit me, nec abstulit mala ab oculis meis. Quare non in vulva mortuus sum, egressus ex utero non statim perii? Quare exceptus genibus, cur lactatus uberibus? Nunc enim dormiens silerem, et somno meo requiescerem, cum regibus et consulibus terre qui edificant sibi solitudines, aut cum principibus qui possident aurum et replent domos suas argento. Aut sicut abortivum absconditum non subsisterem, vel qui concepti non viderunt lucem. Ibi impii cessaverunt a tumultu, et ibi requieverunt fessi robore. Et quondam vincti pariter sine molestia non audierunt vocem exactoris. Parvus et magnus ibi sunt, et servus liber a domino suo. Quare data est misero lux, et vita his qui in amaritudine anime sunt? Qui expectant mortem et non venit, quasi effodientes thesaurum, gaudentque vehementer cum invenerint sepulcrum. Viro cuius abscondita est via et circumdedit eum deus tenebris. Antequam comedam suspiro, et quasi inundantes aque sic rugitus meus. Quia timor quem timebam evenit michi, et quod verebar accidit. Nonne dissimulavi? Nonne silui? Nonne quievi? Et venit super me indignatio.

IIII

Respondens autem Eliphaz Themanites dixit. Si ceperimus loqui tibi, forsitan moleste accipies. Sed conceptum sermonem tenere quis poterit? Ecce docuisti plurimos, et manus lassas roborasti. Vacillantes confirmaverunt sermones tui, et genua trementia confortasti. Nunc autem venit super te plaga et defecisti; tetigit te et conturbatus es. Ubi est timor tuus, fortitudo tua, patientia tua et perfectio viarum tuarum? Recordare obsecro te, quis umquam innocens periit, aut quando recti deleti sunt? Quin potius vidi eos qui operantur iniquitatem et seminant dolores et metunt eos, flante deo periisse, et spiritu ire eius esse consumptos. Rugitus leonis et vox leene et dentes catulorum leonum contriti sunt. Tigris periit eo quod non haberet predam, et catuli leonis dissipati sunt. Porro ad me dictum est verbum absconditum, et quasi furtive suscepit auris mea venas susurri eius. In horrore visionis nocturne, quando solet sopor occupare homines, pavor tenuit me et tremor, et omnia ossa mea perterrita sunt. Et cum spiritus me presente transiret, inhorruerunt pili carnis mee. Stetit quidam cuius non agnoscebam vultum, ymago coram oculis meis, et vocem quasi aure lenis audivi. Numquid homo dei comparatione iustificabitur, aut factore suo purior erit vir? Ecce qui serviunt ei non sunt stabiles, et in angelis suis repperit pravitatem. Quanto magis hii qui habitant domos luteas, qui terrenum habent fundamentum, consumentur velut a tinea. De mane usque ad vesperam succidentur, et quia nullus intelligit in eternum peribunt. Qui autem reliqui fuerint auferentur

... morientur et non in sapientia.

## C V

Voca ergo si est qui tibi respondeat et ad aliquem sanctorum convertere. Virum stultum interficit iracundia et parvulum occidit invidia. Ego vidi stultum firma radice et maledixi pulchritudini eius statim. Longe fient filii eius a salute et conterentur in porta et non erit qui eruat. Cuius messem famelicus comedet et ipsum rapiet armatus et bibent sitientes divitias eius. Nichil in terra sine causa fit et de humo non orietur dolor. Homo ad laborem nascitur et avis ad volatum. Quam ob rem ego deprecabor Dominum et ad Deum ponam eloquium meum. Qui facit magna et inscrutabilia et mirabilia absque numero. Qui dat pluviam super faciem terre et irrigat aquis universa. Qui ponit humiles in sublime et merentes erigit sospitate. Qui dissipat cogitationes malignorum ne possint implere manus eorum quod ceperant. Qui apprehendit sapientes in astutia eorum et consilium pravorum dissipat. Per diem incurrent tenebras et quasi in nocte sic palpabunt in meridie. Porro salvum faciet a gladio oris eorum et de manu violenti pauperem. Et erit egeno spes iniquitas autem contrahet os suum. Beatus homo qui corripitur a Deo. Increpationem ergo Domini ne reprobes quia ipse vulnerat et medetur percutit et manus eius sanabunt. In sex tribulationibus liberabit te et in septima non tanget te malum. In fame eruet te de morte et in bello de manu gladii. A flagello lingue absconderis et non timebis calamitatem cum venerit. In vastitate et fame ridebis et bestiam terre non formidabis. Sed cum lapidibus regionum pactum tuum et bestie terre pacifice erunt tibi. Et scies quoniam multiplex erit semen tuum et progenies tua quasi herba terre. Ingredieris in habundantia sepulcrum sicut infertur acervus in tempore suo. Ecce hoc ut investigavimus ita est. Quod auditum mente pertracta.

## C VI

Respondens autem Iob dixit. Utinam appenderentur peccata mea quibus iram merui et calamitas quam patior in statera. Quasi harena maris hec gravior appareret. Unde et verba mea dolore sunt plena quia sagitte Domini in me sunt quarum indignatio ebibit spiritum meum et terrores Domini militant contra me. Numquid rugiet onager cum habuerit herbam aut mugiet bos cum ante presepe plenum steterit. Aut poterit comedi insulsum quod non est sale conditum. Aut potest aliquis gustare quod gustatum affert mortem. Hic versus in hebreo non habetur. Anime enim esurienti etiam amara dulcia esse videntur. Que prius tangere nolebat anima mea nunc pre angustia cibi mei sunt. Quis det ut veniat petitio mea et quod expecto tribuat michi Deus. Et qui cepit ipse me conterat. Solvat manum suam et succidat me. Et hec michi sit consolatio ut affligens me dolore non parcat nec contradicam sermonibus sancti. Que est enim fortitudo mea ut sustineam aut quis finis meus ut patienter agam. Nec fortitudo lapidum fortitudo mea nec caro mea enea est. Ecce non est auxilium michi in me et necessarii quoque mei recesserunt a me. Qui tollit ab amico suo misericordiam timorem Domini derelinquit. Fratres mei preterierunt me sicut torrens qui raptim transit in convallibus. Qui timent pruinam irruet super eos nix. Tempore quo fuerint dissipati peribunt et ut incaluerit solventur de loco suo. Involute sunt semite gressuum eorum ambulabunt in vacuum et peribunt. Considerate semitas Thema itinera Saba et expectate paulisper. Confusi sunt quia speravi venerunt quoque usque ad me et pudore cooperti sunt. Nunc venistis et modo videntes plagam meam timetis. Numquid dixi afferte michi et de substantia vestra donate michi vel liberate me de manu hostis et de manu robustorum eruite me. Docete me et ego tacebo et si quid forte ignoravi instruite me. Quare detraxistis sermonibus veritatis cum e vobis nullus sit qui possit arguere vos. Ad increpandum tantum eloquia concinnatis et in ventum verba profertis. Super pupillum irruitis et subvertere nitimini amicum vestrum. Verumptamen quod cepistis explete. Prebete aurem videte an mentiar. Respondete obsecro absque contentione et loquentes id quod iustum est iudicate. Et non invenietis in lingua mea iniquitatem nec in faucibus meis stultitia personabit.

## C VII

Militia est vita hominis super terram et sicut dies mercenarii dies eius. Sicut servus desiderat umbram et sicut mercenarius prestolatur finem operis sui sic et ego habui menses vacuos et noctes laboriosas enumeravi michi. Si dormiero dico. Quando consurgam. Et rursum expectabo vesperam et replebor doloribus usque ad tenebras. Induta est caro mea putredine et sordibus pulveris. Cutis mea aruit et contracta est. Dies mei velocius transierunt quam a texente tela succiditur et consumpti sunt absque ulla spe. Memento quia ventus est vita mea et non revertetur oculus meus ut videat bona. Nec aspiciet me visus hominis. Oculi tui in me et non subsistam. Sicut consumitur nubes et pertransit sic qui descenderit ad inferos non ascendet nec revertetur ultra in domum suam neque cognoscet eum amplius locus eius. Quapropter et ego non parcam ori meo. Loquar in tribulatione spiritus mei confabulabor cum amaritudine anime mee. Numquid mare sum ego aut cetus quia circumdedisti me carcere. Si dixero consolabitur me lectulus meus et relevabor loquens mecum in strato meo terrebis me per somnia et per visiones horrore concuties. Quam ob rem elegit suspendium anima mea et mortem ossa mea. Desperavi nequaquam ultra iam vivam. Parce michi Domine nichil enim sunt dies mei. Quid est homo quia magnificas eum aut quia ponis erga eum cor tuum. Visitas eum diluculo et subito probas illum. Usquequo non parcis michi nec dimittis me ut glutiam salivam meam. Peccavi quid faciam tibi o custos hominum. Quare posuisti me contrarium tibi et factus sum michi metipsi gravis. Cur non tollis peccatum meum et quare non

aufers iniquitatem meam? Ecce nunc in pulvere dormiam, et si mane me quaesieris, non subsistam.

VIII

Respondens autem Baldad Suhites, dixit: Usquequo loqueris talia, et spiritus multiplex sermones oris tui? Numquid Deus supplantat judicium? aut Omnipotens subvertit quod justum est? Etiam si filii tui peccaverunt ei, et dimisit eos in manu iniquitatis suae: tu tamen si diluculo consurrexeris ad Deum, et Omnipotentem fueris deprecatus: si mundus et rectus incesseris, statim evigilabit ad te, et pacatum reddet habitaculum justitiae tuae: in tantum, ut si priora tua fuerint parva, et novissima tua multiplicentur nimis. Interroga enim generationem pristinam, et diligenter investiga patrum memoriam: hesterni quippe sumus, et ignoramus, quoniam sicut umbra dies nostri sunt super terram: et ipsi docebunt te, loquentur tibi, et de corde suo proferent eloquia. Numquid vivere potest scirpus absque humore? aut crescere carectum sine aqua? Cum adhuc sit in flore, nec carpatur manu, ante omnes herbas arescit. Sic viae omnium qui obliviscuntur Deum, et spes hypocritae peribit. Non ei placebit vecordia sua, et sicut tela aranearum fiducia ejus. Innitetur super domum suam, et non stabit; fulciet eam, et non consurget. Humectus videtur antequam veniat sol, et in ortu suo germen ejus egredietur. Super acervum petrarum radices ejus densabuntur, et inter lapides commorabitur. Si absorbuerit eum de loco suo, negabit eum, et dicet: Non novi te. Haec est enim laetitia viae ejus, ut rursum de terra alii germinentur. Deus non projiciet simplicem, nec porriget manum malignis, donec impleatur risu os tuum, et labia tua jubilo. Qui oderunt te, induentur confusione, et tabernaculum impiorum non subsistet.

IX

Et respondens Job, ait: Vere scio quod ita sit, et quod non justificetur homo compositus Deo. Si voluerit contendere cum eo, non poterit ei respondere unum pro mille. Sapiens corde est, et fortis robore: quis restitit ei, et pacem habuit? Qui transtulit montes, et nescierunt hi quos subvertit in furore suo. Qui commovet terram de loco suo, et columnae ejus concutiuntur. Qui praecipit soli, et non oritur; et stellas claudit quasi sub signaculo. Qui extendit caelos solus, et graditur super fluctus maris. Qui facit Arcturum, et Oriona, et Hyadas, et interiora austri. Qui facit magna et incomprehensibilia, et mirabilia, quorum non est numerus. Si venerit ad me, non videbo; si abierit, non intelligam eum. Si repente interroget, quis respondebit ei? vel quis dicere potest: Cur facis? Deus, cujus irae resistere nemo potest, et sub quo curvantur qui portant orbem. Quantus ergo sum ego, qui respondeam ei, et loquar verbis meis cum eo? Qui etiam si habuero quippiam justum, non respondebo, sed meum judicem deprecabor. Et cum invocantem exaudierit me, non credo quod audierit vocem meam. In turbine enim conteret me, et multiplicabit vulnera mea etiam sine causa. Non concedit requiescere spiritum meum, et implet me amaritudinibus. Si fortitudo quaeritur, robustissimus est: si aequitas judicii, nemo pro me audet testimonium dicere. Si justificare me voluero, os meum condemnabit me: si innocentem ostendero, pravum me comprobabit. Etiam si simplex fuero, hoc ipsum ignorabit anima mea, et taedebit me vitae meae. Unum est quod locutus sum, et innocentem et impium ipse consumit. Si flagellat, occidat semel, et non de poenis innocentum rideat. Terra data est in manus impii; vultum judicum ejus operit: quod si non ille est, quis ergo est? Dies mei velociores fuerunt cursore; fugerunt, et non viderunt bonum. Pertransierunt quasi naves poma portantes, sicut aquila volans ad escam. Cum dixero: Nequaquam ita loquar: commuto faciem meam, et dolore torqueor. Verebar omnia opera mea, sciens quod non parceres delinquenti. Si autem et sic impius sum, quare frustra laboravi? Si lotus fuero quasi aquis nivis, et fulserint velut mundissimae manus meae, tamen sordibus intinges me, et abominabuntur me vestimenta mea. Neque enim viro qui similis mei est respondebo: nec qui mecum in judicio ex aequo possit audiri. Non est qui utrumque valeat arguere, et ponere manum suam in ambobus. Auferat a me virgam suam, et pavor ejus non me terreat. Loquar, et non timebo eum: neque enim possum metuens respondere.

X

Taedet animam meam vitae meae; dimittam adversum me eloquium meum, loquar in amaritudine animae meae. Dicam Deo: Noli me condemnare: indica mihi cur me ita judices. Numquid bonum tibi videtur, si calumnieris me, et opprimas me opus manuum tuarum, et consilium impiorum adjuves? Numquid oculi carnei tibi sunt? aut sicut videt homo, et tu videbis? Numquid sicut dies hominis dies tui, et anni tui sicut humana sunt tempora, ut quaeras iniquitatem meam, et peccatum meum scruteris? et scias quia nihil impium fecerim, cum sit nemo qui de manu tua possit eruere. Manus tuae plasmaverunt me, et fecerunt me totum in circuitu: et sic repente praecipitas me? Memento, quaeso, quod sicut lutum feceris me, et in pulverem reduces me. Nonne sicut lac mulsisti me, et sicut caseum me coagulasti? Pelle et carnibus vestisti me, ossibus et nervis compegisti me. Vitam et misericordiam tribuisti mihi, et visitatio tua custodivit spiritum meum. Licet haec celes in corde tuo, tamen scio quia universorum memineris. Si peccavi, et ad horam pepercisti mihi, cur ab iniquitate mea mundum me esse non pateris? Et si impius fuero, vae mihi est: et si justus, non levabo caput, saturatus afflictione et miseria. Et propter superbiam quasi leaenam capies me, reversusque mirabiliter me crucias. Instauras testes tuos contra me, et multiplicas iram tuam adversum me, et poenae militant in me. Quare de vulva eduxisti me? qui utinam consumptus essem, ne oculus me videret. Fuissem quasi non essem, de utero translatus ad tumulum. Numquid non paucitas dierum meorum finietur brevi? Dimitte ergo me, ut plangam paululum dolorem meum an-

quam vadam et non revertar ad terram tenebrosam et opertam mortis caligine terram miserie et tenebrarum ubi umbra mortis et nullus ordo sed sempiternus horror inhabitat.

CXI

Respondens autem Sophar Naamathites dixit. Numquid qui multa loquitur non audiet? aut vir verbosus iustificabitur? Tibi soli tacebunt homines et cum ceteros irriseris a nullo confutaberis? Dixisti enim. Purus est sermo meus et mundus sum in conspectu tuo. Atque utinam Deus loqueretur tecum et aperiret labia sua tibi ut ostenderet tibi secreta sapientie et quod multiplex esset lex eius et intelligeres quod multo minora exigaris ab eo quam meretur iniquitas tua. Forsitan vestigia Dei comprehendes et usque ad perfectum omnipotentem reperies? Excelsior celo est et quid facies? profundior inferno et unde cognosces? Longior terra mensura eius et latior mari. Si subverterit omnia vel in unum coartaverit quis contradicet ei? Ipse enim novit hominum vanitatem et videns iniquitatem nonne considerat? Vir vanus in superbiam erigitur et tamquam pullum onagri se liberum natum putat. Tu autem firmasti cor tuum et expandisti ad eum manus tuas. Si iniquitatem que est in manu tua abstuleris a te et non manserit in tabernaculo tuo iniustitia tunc levare poteris faciem tuam absque macula et eris stabilis et non timebis. Miserie quoque oblivisceris et quasi aquarum que preterierunt recordaberis. Et quasi meridianus fulgor consurget tibi ad vesperam et cum te consumptum putaveris orieris ut lucifer. Et habebis fiduciam proposita tibi spe et defossus securus dormies. Requiesces et non erit qui te exterreat et deprecabuntur faciem tuam plurimi. Oculi autem impiorum deficient et effugium peribit ab eis et spes eorum abominatio anime.

CXII

Respondens autem Iob dixit. Ergo vos estis soli homines et vobiscum morietur sapientia? Et michi est cor sicut et vobis nec inferior vestri sum. Quis enim hec que nostis ignorat? Qui deridetur ab amico suo sicut ego invocabit Deum et exaudiet eum. Deridetur enim iusti simplicitas. Lampas contempta apud cogitationes divitum parata ad tempus statutum. Abundant tabernacula predonum et audacter provocant Deum cum ipse dederit omnia in manus eorum. Nimirum interroga iumenta et docebunt te et volatilia celi et indicabunt tibi. Loquere terre et respondebit tibi et narrabunt pisces maris. Quis ignorat quod omnia hec manus Domini fecerit? In cuius manu anima omnis viventis et spiritus universe carnis hominis. Nonne auris verba diiudicat et fauces comedentis saporem? In antiquis est sapientia et in multo tempore prudentia. Apud ipsum est sapientia et fortitudo ipse habet consilium et intelligentiam. Si destruxerit nemo est qui edificet si incluserit hominem nullus est qui aperiat. Si continuerit aquas omnia siccabuntur et si emiserit eas subvertent terram. Apud ipsum est fortitudo et sapientia ipse novit et decipientem et eum qui decipitur. Adducit consiliarios in stultum finem et iudices in stuporem. Balteum regum dissolvit et precingit fune renes eorum. Ducit sacerdotes inglorios et optimates supplantat. Commutans labium veracium et doctrinam senum auferens. Effundit despectionem super principes eos qui oppressi fuerant relevans. Qui revelat profunda de tenebris et producit in lucem umbram mortis. Qui multiplicat gentes et perdit eas et subversas in integrum restituit. Qui immutat cor principum populi terre et decipit eos ut frustra incedant per invium. Palpabunt quasi in tenebris et non in luce et errare eos faciet quasi ebrios.

CXIII

Ecce omnia hec vidit oculus meus et audivit auris mea et intellexi singula. Secundum scientiam vestram et ego novi nec inferior vestri sum. Sed tamen ad omnipotentem loquar et disputare cum Deo cupio prius vos ostendens fabricatores mendacii et cultores perversorum dogmatum. Audite ergo correptiones meas et iudicium labiorum meorum attendite. Numquid Deus indiget vestro mendacio ut pro illo loquamini dolos? Numquid faciem eius accipitis et pro Deo iudicare nitimini? Aut placebit ei quem celare nichil potest aut decipietur ut homo vestris fraudulentiis? Ipse vos arguet quoniam in abscondito faciem eius accipitis. Statim ut se commoverit turbabit vos et terror eius irruet super vos. Memoria vestra comparabitur cineri et redigentur in lutum cervices vestre. Tacete paulisper ut loquar quodcumque michi mens suggesserit. Quare lacero carnes meas dentibus meis et animam meam porto in manibus meis? Etiam si occiderit me in ipso sperabo verumtamen vias meas in conspectu eius arguam. Et ipse erit salvator meus. Non enim veniet in conspectu eius omnis ypocrita. Audite sermonem meum et enigmata percipite auribus vestris. Si fuero iudicatus scio quod iustus inveniar. Quis est qui iudicetur mecum veniat. Quare tacens consumor? Duo tantum ne facias michi et tunc a facie tua non abscondar. Manum tuam longe fac a me et formido tua non me terreat. Voca me et ego respondebo tibi aut certe loquar et tu responde michi. Quantas habeo iniquitates et peccata? Scelera mea et delicta ostende michi. Cur faciem tuam abscondis et arbitraris me inimicum tuum? Contra folium quod vento rapitur ostendis potentiam tuam et stipulam siccam persequeris. Scribis enim contra me amaritudines et consumere me vis peccatis adolescentie mee. Posuisti in nervo pedem meum et observasti omnes semitas meas et vestigia pedum meorum considerasti. Qui quasi putredo consumendus sum et quasi vestimentum quod comeditur a tinea. Homo natus de muliere brevi vivens tempore repletur multis miseriis. Qui quasi flos egreditur et conteritur et fugit velut umbra et numquam in eodem statu permanet. Et dignum ducis super huiuscemodi aperire oculos tuos et adducere eum tecum in iudicium? Quis potest facere mundum de immundo conceptum semine? Nonne tu qui solus es?

CXIIII

Breves dies hominis sunt numerus mensium eius apud te est. Constituisti terminos eius qui preteriri non poterunt. Recede paululum ab eo ut quiescat donec optata veniat sicut mercenarii dies eius. Lignum habet spem. Si precisum fuerit rursum virescit et rami eius pullulant. Si senuerit in terra radix eius et in pulvere mortuus fuerit truncus illius ad odorem aque germinabit et faciet co

manet quia cum primum plantatum est. Homo vero cum mortuus fuerit et nudatus atque consumptus, ubi quaeso est? Quomodo si recedant aquae de mari, et fluvius vacuefactus arescat, sic homo cum dormierit non resurget. Donec atteratur caelum non evigilabit, nec consurget de somno suo. Quis mihi hoc tribuat ut in inferno protegas me, et abscondas me donec pertranseat furor tuus, et constituas mihi tempus in quo recorderis mei? Putasne mortuus homo rursum vivat? Cunctis diebus quibus nunc milito exspecto donec veniat immutatio mea. Vocabis me et ego respondebo tibi; operi manuum tuarum porriges dexteram. Tu quidem gressus meos dinumerasti, sed parce peccatis meis. Signasti quasi in sacculo delicta mea, sed curasti iniquitatem meam. Mons cadens defluit, et saxum transfertur de loco suo. Lapides excavant aquae, et alluvione paulatim terra consumitur; et hominem ergo similiter perdes. Roborasti eum paululum ut in perpetuum transiret; immutabis faciem eius et emittes eum. Sive nobiles fuerint filii eius sive ignobiles, non intelliget. Attamen caro eius dum vivet dolebit, et anima illius super semetipso lugebit.

XV

Respondens autem Eliphaz Themanites dixit: Numquid sapiens respondebit quasi in ventum loquens, et implebit ardore stomachum suum? Arguis verbis eum qui non est aequalis tibi, et loqueris quod tibi non expedit. Quantum in te est evacuasti timorem, et tulisti preces coram Deo. Docuit enim iniquitas tua os tuum, et imitaris linguam blasphemantium. Condemnabit te os tuum et non ego, et labia tua respondebunt tibi. Numquid primus homo tu natus es, et ante colles formatus? Numquid consilium Dei audisti, et inferior te erit eius sapientia? Quid nosti quod ignoremus? Quid intelligis quod nesciamus? Et senes et antiqui sunt in nobis, multo vetustiores quam patres tui. Numquid grande est ut consoletur te Deus? Sed verba tua prava hoc prohibent. Quid te elevat cor tuum, et quasi magna cogitans attonitos habes oculos? Quid tumet contra Deum spiritus tuus, ut proferas de ore tuo huiuscemodi sermones? Quid est homo ut immaculatus sit, et ut iustus appareat natus de muliere? Ecce inter sanctos eius nemo immutabilis, et caeli non sunt mundi in conspectu eius. Quanto magis abominabilis et inutilis homo, qui bibit quasi aquas iniquitatem? Ostendam tibi, audi me; quod vidi narrabo tibi. Sapientes confitentur, et non abscondunt patres suos; quibus solis data est terra, et non transibit alienus per eos. Cunctis diebus suis impius superbit, et numerus annorum incertus est tyrannidis eius. Sonitus terroris semper in auribus illius, et cum pax sit ille insidias suspicatur. Non credit quod reverti possit de tenebris ad lucem, circumspectans undique gladium. Cum se moverit ad quaerendum panem, novit quod paratus sit in manu eius tenebrarum dies. Terrebit eum tribulatio et angustia vallabit eum sicut regem qui praeparatur ad proelium. Tetendit enim adversus Deum manum suam, et contra omnipotentem roboratus est. Cucurrit adversus eum erecto collo, et pingui cervice armatus est. Operuit faciem eius crassitudo, et de lateribus eius arvina dependet. Habitavit in civitatibus desolatis et in domibus desertis quae in tumulos sunt redactae. Non ditabitur nec perseverabit substantia eius, nec mittet in terra radicem suam. Non recedet de tenebris; ramos eius arefaciet flamma, et auferetur spiritu oris sui. Non credet frustra errore deceptus quod aliquo pretio redimendus sit. Antequam dies eius impleantur peribit, et manus eius arescet. Laedetur quasi vinea in primo flore botrus eius, et quasi oliva proiciens florem suum. Congregatio enim hypocritae sterilis, et ignis devorabit tabernacula eorum qui munera libenter accipiunt. Concepit dolorem et peperit iniquitatem, et uterus eius praeparabat dolos.

XVI

Respondens autem Iob dixit: Audivi frequenter talia; consolatores onerosi omnes vos estis. Numquid habebunt finem verba ventosa? aut aliquid loqueris? Atque utinam esset anima vestra pro anima mea: consolarer et ego vos sermonibus, et moverem caput meum super vos. Roborarem vos ore meo, et moverem labia quasi parcens vobis. Sed quid agam? Si locutus fuero non quiescet dolor meus, et si tacuero non recedet a me. Nunc autem oppressit me dolor meus, et in nihilum redacti sunt omnes artus mei. Rugae meae testimonium dicunt contra me, et suscitatur falsiloquus adversus faciem meam contradicens mihi. Collegit furorem suum in me, et comminans mihi infremuit contra me dentibus suis; hostis meus terribilibus oculis me intuitus est. Aperuerunt super me ora sua, et exprobrantes percusserunt maxillam meam; satiati sunt poenis meis. Conclusit me Deus apud iniquum, et manibus impiorum me tradidit. Ego ille quondam opulentus repente contritus sum; tenuit cervicem meam, confregit me, et posuit me sibi quasi in signum. Circumdedit me lanceis suis, convulneravit lumbos meos; non pepercit et effudit in terra viscera mea. Concidit me vulnere super vulnus; irruit in me quasi gigas. Saccum consui super cutem meam, et operui cinere carnem meam. Facies mea intumuit a fletu, et palpebrae meae caligaverunt. Haec passus sum absque iniquitate manus meae cum haberem mundas ad Deum preces. Terra ne operias sanguinem meum, neque inveniat locum in te latendi clamor meus. Ecce enim in caelo testis meus, et conscius meus in excelsis. Verbosi mei amici mei; ad Deum stillat oculus meus. Atque utinam sic iudicaretur vir cum Deo quomodo iudicatur filius hominis cum collega suo. Ecce enim breves anni transeunt, et semitam per quam non revertar ambulo.

XVII

Spiritus meus attenuabitur, dies mei breviabuntur, et solum mihi superest sepulcrum. Non peccavi, et in amaritudinibus moratur oculus meus. Libera me et pone me iuxta te, et cuiusvis manus pugnet contra me. Cor eorum longe fecisti a disciplina, propterea non exaltabuntur. Praedam pollicetur sociis, et oculi filiorum eius deficient. Posuit me quasi in proverbium vulgi, et exemplum sum coram eis. Nunc autem derident me iuniores tempore

quorum non dignabar patres ponere cum canibus gregis mei. Caligavit ad indignationem oculus meus et membra mea quasi in nichilum redacta sunt. Stupebunt iusti super hoc et innocens contra ypocritam suscitabitur. Et tenebit iustus viam suam et mundis manibus addet fortitudinem. Igitur vos omnes convertimini et venite et non inveniam in vobis ullum sapientem. Dies mei transierunt, cogitationes mee dissipate sunt torquentes cor meum. Noctem verterunt in diem et rursum post tenebras spero lucem. Si sustinuero infernus domus mea est et in tenebris stravi lectulum meum. Putredini dixi pater meus es, mater mea et soror mea vermibus. Ubi est ergo nunc prestolatio mea et patientiam meam quis considerat? In profundissimum infernum descendent omnia mea. Putas ne saltem ibi erit requies michi?

XVIII

Respondens autem Baldad Suites dixit: Usque ad quem finem verba iactabitis? Intelligite prius et sic loquamur. Quare reputati sumus ut iumenta et sorduimus coram vobis? Qui perdis animam tuam in furore tuo, numquid propter te derelinquetur terra et transferentur rupes de loco suo? Nonne lux impii extinguetur nec splendebit flamma ignis eius? Lux obtenebrescet in tabernaculo illius et lucerna que super eum est extinguetur. Artabuntur gressus virtutis eius et precipitabit eum consilium suum. Immisit enim in rete pedes suos et in maculis eius ambulat. Tenebitur planta illius laqueo et exardescet contra eum sitis. Abscondita est in terra pedica eius et decipula illius super semitam. Undique terrebunt eum formidines et involvent pedes eius. Attenuetur fame robur eius et inedia invadat costas illius. Devoret pulchritudinem cutis eius, consumat brachia illius primogenita mors. Avellatur de tabernaculo suo fiducia eius et calcet super eum quasi rex interitus. Habitent in tabernaculo illius socii eius qui non est, aspergatur in habitaculo eius sulphur. Deorsum radices eius siccentur, sursum autem atteratur messis eius. Memoria illius pereat de terra et non celebretur nomen eius in plateis. Expellet eum de luce in tenebras et de orbe transferet eum. Non erit semen eius neque progenies in populo suo nec ulle reliquie in regionibus eius. In die eius stupebunt novissimi et primos invadet horror. Hec sunt ergo tabernacula iniqui et iste locus eius qui ignorat Deum.

XIX

Respondens autem Iob dixit: Usquequo affligitis animam meam et atteritis me sermonibus? En decies confunditis me et non erubescitis opprimentes me. Nempe et si ignoravi, mecum erit ignorantia mea. At vos contra me erigimini et arguitis me opprobriis meis. Saltem nunc intelligite quod Deus non equo iudicio afflixerit me et flagellis suis me cinxerit. Ecce clamabo vim patiens et nemo audiet, vociferabor et non est qui iudicet. Semitam meam circumsepsit et transire non possum, et in calle meo tenebras posuit. Spoliavit me gloria mea et abstulit coronam de capite meo. Destruxit me undique et pereo, et quasi evulse arbori abstulit spem meam. Iratus est contra me furor eius et sic me habuit quasi hostem suum. Simul venerunt latrones eius et fecerunt sibi viam per me et obsederunt in gyro tabernaculum meum. Fratres meos longe fecit a me et noti mei quasi alieni recesserunt a me. Dereliquerunt me propinqui mei et qui me noverant obliti sunt mei. Inquilini domus mee et ancille mee sicut alienum habuerunt me, et quasi peregrinus fui in oculis eorum. Servum meum vocavi et non respondit, ore proprio deprecabar illum. Halitum meum exhorruit uxor mea et orabam filios uteri mei. Stulti quoque despiciebant me et cum ab eis recessissem detrahebant michi. Abhominati me sunt quondam consiliarii mei et quem maxime diligebam aversatus est me. Pelli mee consumptis carnibus adhesit os meum et derelicta sunt tantummodo labia circa dentes meos. Miseremini mei, miseremini mei saltem vos amici mei, quia manus Domini tetigit me. Quare persequimini me sicut Deus et carnibus meis saturamini? Quis michi tribuat ut scribantur sermones mei? Quis michi det ut exarentur in libro stilo ferreo et plumbi lamina vel certe sculpantur in silice? Scio enim quod redemptor meus vivit et in novissimo die de terra surrecturus sum. Et rursum circumdabor pelle mea et in carne mea videbo Deum salvatorem meum. Quem visurus sum ego ipse et oculi mei conspecturi sunt et non alius. Reposita est hec spes mea in sinu meo. Quare ergo nunc dicitis persequamur eum et radicem verbi inveniamus contra eum? Fugite ergo a facie gladii quoniam ultor iniquitatum gladius est, et scitote esse iudicium.

XX

Respondens autem Sophar Naamathites dixit: Idcirco cogitationes mee varie succedunt sibi et mens in diversa rapitur. Doctrinam qua me arguis audiam, et spiritus intelligentie mee respondebit michi. Hoc scio a principio ex quo positus est homo super terram, quod laus impiorum brevis sit et gaudium ypocrite ad instar puncti. Si ascenderit usque ad celum superbia eius et caput eius nubes tetigerit, quasi sterquilinium in fine perdetur, et qui eum viderant dicent: Ubi est? Velut somnium avolans non invenietur, transiet sicut visio nocturna. Oculus qui eum viderat non videbit, neque ultra intuebitur eum locus suus. Filii eius atterentur egestate et manus illius reddent ei dolorem suum. Ossa eius implebuntur vitiis adolescentie eius et cum eo in pulvere dormient. Cum enim dulce fuerit in ore eius malum, abscondet illud sub lingua sua. Parcet illi et non derelinquet illud et celabit in gutture suo. Panis eius in utero illius vertetur in fel aspidum intrinsecus. Divitias quas devoravit evomet et de ventre illius extrahet eas Deus. Caput aspidum suget, occidet eum lingua vipere. Non videat rivulos fluminis torrentis mellis et butiri. Luet que fecit omnia nec tamen consumetur; iuxta multitudinem adinventionum suarum sic et sustinebit. Quoniam confringens nudavit pauperes, domum rapuit et non edificavit eam. Nec est satiatus venter eius, et cum habuerit que cupierat possidere non poterit. Non remansit de cibo eius et propterea nichil permanebit de bonis eius. Cum satiatus fuerit ar-

tabitur estuabit et omnis dolor irruet in eum. Utinam impleatur venter eius ut emittat in eum iram furoris sui et pluat super illum bellum suum. Fugiet arma ferrea et irruet in arcum ereum. Eductus et egrediens de vagina sua et fulgurans in amaritudine sua vadent et venient super eum horribiles. Omnes tenebre abscondite sunt in occultis eius. Devorabit eum ignis qui non succenditur. Affligetur relictus in tabernaculo suo. Revelabunt celi iniquitatem eius et terra consurget adversus eum. Apertum erit germen domus illius detrahetur in die furoris dei. Hec est pars hominis impii a deo et hereditas verborum eius a domino.

XXI

Respondens autem iob dixit. Audite queso sermones meos et agite penitentiam. Sustinete me ut et ego loquar et post mea si videbitur verba ridete. Numquid contra hominem disputatio mea est ut merito non debeam contristari. Attendite me et obstupescite et superponite digitum ori vestro. Et ego quando recordatus fuero pertimesco et concutit carnem meam tremor. Quare ergo impii vivunt sublevati sunt confortatique divitiis. Semen eorum permanet coram eis propinquorum turba et nepotum in conspectu eorum. Domus eorum secure sunt et pacate et non est virga dei super illos. Bos eorum concepit et non abortivit vacca peperit et non est privata fetu suo. Egrediuntur quasi greges parvuli eorum et infantes eorum exultant lusibus. Tenent tympanum et citharam et gaudent ad sonitum organi. Ducunt in bonis dies suos et in puncto ad inferna descendunt. Qui dixerunt domino recede a nobis et scientiam viarum tuarum nolumus. Quis est omnipotens ut serviamus ei et quid nobis prodest si oraverimus illum. Verumtamen quia non sunt in manu eorum bona sua consilium impiorum longe sit a me. Quotiens lucerna impiorum extinguetur et superveniet eis inundatio et dolores dividet furoris sui. Erunt sicut palee ante faciem venti et sicut favilla quam turbo dispergit. Deus servabit filiis illius dolorem patris et cum reddiderit tunc sciet. Videbunt oculi eius interfectionem suam et de furore omnipotentis bibet. Quid enim ad eum pertinet de domo sua post se et si numerus mensium eius dimidietur. Numquid deum quispiam docebit scientiam qui excelsos iudicat. Iste moritur robustus et sanus dives et felix. Viscera eius plena sunt adipe et medullis ossa illius irrigantur. Alius vero moritur in amaritudine anime absque ullis opibus. Et tamen simul in pulvere dormient et vermes operient eos. Certe novi cogitationes vestras et sententias contra me iniquas. Dicitis enim ubi est domus principis et ubi tabernacula impiorum. Interrogate quemlibet de viatoribus et hec eadem illum intelligere cognoscetis. Quia in diem perditionis servatur malus et ad diem furoris ducetur. Quis arguet coram eo viam eius et que fecit quis reddet illi. Ipse ad sepulcra ducetur et in congerie mortuorum vigilabit. Dulcis fuit glareis cociti et post se omnem hominem trahet et ante se innumerabiles. Quomodo igitur consolamini me frustra cum responsio vestra repugnare ostensa sit veritati.

XXII

Respondens autem eliphaz themanites dixit. Numquid deo comparari potest homo etiam cum perfectus fuerit scientie. Quid prodest deo si iustus fueris aut quid ei confers si immaculata fuerit via tua. Numquid timens arguet te et veniet tecum in iudicium et non propter malitiam tuam plurimam et infinitas iniquitates tuas. Abstulisti enim pignus fratrum tuorum sine causa et nudos spoliasti vestibus. Aquam lasso non dedisti et esurienti subtraxisti panem. In fortitudine brachii tui possidebas terram et potentissimus obtinebas eam. Viduas dimisisti vacuas et lacertos pupillorum comminuisti. Propterea circumdatus es laqueis et conturbat te formido subita. Et putabas te tenebras non visurum et impetu aquarum inundantium non oppressum iri. An cogitas quod deus excelsior celo sit et super stellarum verticem sublimetur. Et dicis quid enim novit deus et quasi per caliginem iudicat. Nubes latibulum eius nec nostra considerat et circa cardines celi perambulat. Numquid semitam seculorum custodire cupis quam calcaverunt viri iniqui qui sublati sunt ante tempus suum et fluvius subvertit fundamentum eorum. Qui dicebant deo recede a nobis et quasi nichil posset facere omnipotens estimabant eum cum ille implesset domos eorum bonis. Quorum sententia longe sit a me. Videbunt iusti et letabuntur et innocens subsannabit eos. Nonne succisa est erectio eorum et reliquias eorum devoravit ignis. Acquiesce igitur ei et habeto pacem et per hec habebis fructus optimos. Suscipe ex ore illius legem et pone sermones eius in corde tuo. Si reversus fueris ad omnipotentem edificaberis et longe facies iniquitatem a tabernaculo tuo. Dabit pro terra silicem et pro silice torrentes aureos. Eritque omnipotens contra hostes tuos et argentum coacervabitur tibi. Tunc super omnipotentem deliciis afflues et elevabis ad deum faciem tuam. Rogabis eum et exaudiet te et vota tua reddes. Decernes rem et veniet tibi et in viis tuis splendebit lumen. Qui enim humiliatus fuerit erit in gloria et qui inclinaverit oculos ipse salvabitur. Salvabitur innocens salvabitur autem in munditia manuum suarum.

XXIII

Respondens autem iob ait. Nunc quoque in amaritudine est sermo meus et manus plage mee aggravata est super gemitum meum. Quis michi tribuat ut cognoscam et inveniam illum et veniam usque ad solium eius. Ponam coram eo iudicium et os meum replebo increpationibus ut sciam verba que michi respondeat et intelligam quid loquatur michi. Nolo multa fortitudine contendat mecum nec magnitudinis sue mole me premat. Proponat equitatem contra me et perveniat ad victoriam iudicium meum. Si ad orientem iero non apparet si ad occidentem non intelligam eum. Si ad sinistram quid agam non apprehendam eum. Si me vertam ad dexteram non videbo illum. Ipse vero scit viam meam et probavit me quasi aurum quod per ignem transit. Vestigia eius secutus est pes meus viam eius

custodivi et non declinavi ex ea. A mandatis labiorum eius non recessi et in sinu meo abscondi verba oris eius. Ipse enim solus est et nemo avertere potest cogitationem eius. Et anima eius quodcumque voluit hoc fecit. Cum expleverit in me voluntatem suam et alia multa similia presto sunt ei. Et ideo a facie eius turbatus sum et considerans eum timore sollicitor. Deus mollivit cor meum et omnipotens conturbavit me. Non enim perii propter imminentes tenebras nec faciem meam operuit caligo.

XXIIII

Ab omnipotente non sunt abscondita tempora, qui autem noverunt eum ignorant dies illius. Alii terminos transtulerunt, diripuerunt greges et paverunt eos. Asinum pupillorum abegerunt et abstulerunt pro pignore bovem vidue. Subverterunt pauperum viam et oppresserunt pariter mansuetos terre. Alii quasi onagri in deserto egrediuntur ad opus suum, vigilantesque ad predam preparant panem liberis. Agrum non suum demetunt et vineam eius quem vi oppresserint vindemiant. Nudos dimittunt homines indumenta tollentes quibus non est operimentum in frigore. Quos imbres montium rigant et non habentes velamen amplexantur lapides. Vim fecerunt depredantes pupillos et vulgum pauperem spoliaverunt. Nudis et incedentibus absque vestitu et esurientibus tulerunt spicas. Inter acervos eorum meridiati sunt qui calcatis torcularibus sitiunt. De civitatibus fecerunt viros gemere et anima vulneratorum clamavit, et deus inultum abire non patitur. Ipsi fuerunt rebelles lumini, nescierunt vias eius nec reversi sunt per semitas illius. Mane primo consurgit homicida interficit egenum et pauperem, per noctem vero erit quasi fur. Oculus adulteri observat caliginem dicens non me videbit oculus, et operiet vultum suum. Perfodit in tenebris domos sicut in die condixerant sibi et ignoraverunt lucem. Si subito apparuerit aurora arbitrantur umbram mortis, et sic in tenebris quasi in luce ambulant. Levis est super faciem aque. Maledicta sit pars eius in terra nec ambulet per viam vinearum. Ad nimium calorem transeat ab aquis nivium, et usque ad inferos peccatum illius. Obliviscatur eius misericordia, dulcedo illius vermis. Non sit in recordatione sed conteratur quasi lignum infructuosum. Pavit enim sterilem et que non parit et vidue bene non fecit. Detraxit fortes in fortitudine sua, et cum steterit non credet vite sue. Dedit ei deus locum penitentie et ille abutitur eo in superbiam. Oculi autem eius sunt in viis illius. Elevati sunt ad modicum et non subsistent, et humiliabuntur sicut omnia et auferentur et sicut summitates spicarum conterentur. Quod si non est ita, quis me potest arguere esse mentitum et ponere ante deum verba mea.

XXV

Respondens autem Baldad Suites dixit. Potestas et terror apud eum est qui facit concordiam in sublimibus suis. Numquid est numerus militum eius et super quem non surget lumen illius. Numquid iustificari potest homo comparatus deo aut apparere mundus natus de muliere. Ecce etiam luna non splendet et stelle non sunt munde in conspectu eius. Quanto magis homo putredo et filius hominis vermis.

XXVI

Respondens autem Iob dixit. Cuius adiutor es. Numquid imbecilli et sustentas brachium eius qui non est fortis. Cui dedisti consilium, forsitan illi qui non habet sapientiam, et prudentiam tuam ostendisti plurimam. Quem docere voluisti. Nonne eum qui fecit spiramentum. Ecce gigantes gemunt sub aquis et qui habitant cum eis. Nudus est infernus coram illo et nullum est operimentum perditioni. Qui extendit aquilonem super vacuum et appendit terram super nichil. Qui ligat aquas in nubibus suis ut non erumpant pariter deorsum. Qui tenet vultum solii sui et expandit super illud nebulam suam. Terminum circumdedit aquis usque dum finiantur lux et tenebre. Columpne celi contremiscunt et pavent ad nutum eius. In fortitudine illius repente maria congregata sunt et prudentia eius percussit superbum. Spiritus eius ornavit celos et obstetricante manu eius eductus est coluber tortuosus. Ecce hec ex parte dicta sunt viarum eius. Et cum vix parvam stillam sermonis eius audierimus, quis poterit tonitruum magnitudinis illius intueri.

XXVII

Addidit quoque Iob assumens parabolam suam et dixit. Vivit deus qui abstulit iudicium meum et omnipotens qui ad amaritudinem adduxit animam meam. Quia donec superest halitus in me et spiritus dei in naribus meis, non loquentur labia mea iniquitatem nec lingua mea meditabitur mendacium. Absit a me ut iustos vos esse iudicem. Donec deficiam non recedam ab innocentia mea. Iustificationem meam quam cepi tenere non deseram. Nec enim reprehendit me cor meum in omni vita mea. Sit ut impius inimicus meus et adversarius meus quasi iniquus. Que enim spes est ypocrite si avare rapiat et non liberet deus animam eius. Numquid deus clamorem eius audiet cum venerit super eum angustia. Aut poterit in omnipotente delectari et invocare deum in omni tempore. Docebo vos per manum dei que omnipotens habeat nec abscondam. Ecce vos omnes nostis et quid sine causa vana loquimini. Hec est pars hominis impii apud deum et hereditas violentorum quam ab omnipotente suscipient. Si multiplicati fuerint filii eius in gladio erunt, et nepotes eius non saturabuntur pane. Qui reliqui fuerint ex eo sepelientur in interitu et vidue illius non plorabunt. Si comportaverit quasi terram argentum et sicut lutum preparaverit vestimenta, preparavit quidem sed iustus vestietur illis, et argentum innocens dividet. Edificavit sicut tinea domum suam et sicut custos fecit umbraculum. Dives cum dormierit nichil secum auferet, aperiet oculos suos et nichil inveniet. Apprehendet eum quasi aqua inopia, nocte opprimet eum tempestas. Tollet eum ventus urens et auferet et velut turbo rapiet eum de loco suo. Et mittet super eum et non parcet, de manu eius fugiens fugiet. Stringet super eum manus suas et sibilabit super illum intuens locum eius.

XXVIII

Habet argentum venarum suarum principia et auro locus est in quo con

flatur. Ferrum de terra tollitur, et lapis solutus calore in es vertitur. Tempus posuit tenebris, et universorum finem ipse considerat. Lapidem quoque caliginis et umbram mortis dividit torrens a populo peregrinante eos quos oblitus est pes egentis hominis et invios. Terra de qua oriebatur panis in loco suo igne subversa est. Locus saphiri lapides eius, et glebe illius aurum. Semitam ignoravit avis, nec intuitus est eam oculus vulturis. Non calcaverunt eam filii institorum, nec pertransivit per eam leena. Ad silicem extendit manum suam, subvertit a radicibus montes. In petris rivos excidit, et omne pretiosum vidit oculus eius. Profunda quoque fluviorum scrutatus est, et abscondita produxit in lucem. Sapientia vero ubi invenitur, et quis est locus intelligentie? Nescit homo pretium eius, nec invenitur in terra suaviter viventium. Abyssus dicit: Non est in me; et mare loquitur: Non est mecum. Non dabitur aurum obrizum pro ea, nec appendetur argentum in commutatione eius. Non conferetur tinctis Indie coloribus, nec lapidi sardonico pretiosissimo vel saphyro. Non adequabitur ei aurum vel vitrum, nec commutabuntur pro ea vasa auri. Excelsa et eminentia non memorabuntur comparatione eius. Trahitur autem sapientia de occultis. Non adequabitur ei topazium de Ethiopia, nec tincture mundissime componetur. Unde ergo sapientia venit, et quis est locus intelligentie? Abscondita est ab oculis omnium viventium, volucres quoque celi latet. Perditio et mors dixerunt: Auribus nostris audivimus famam eius. Deus intelligit viam eius, et ipse novit locum illius. Ipse enim fines mundi intuetur, et omnia que sub celo sunt respicit. Qui fecit ventis pondus, et aquas appendit mensura. Quando ponebat pluviis legem, et viam procellis sonantibus, tunc vidit illam et enarravit, et preparavit et investigavit. Et dixit homini: Ecce timor domini ipsa est sapientia, et recedere a malo intelligentia.

XXIX

Addidit quoque Iob assumens parabolam suam et dixit: Quis mihi tribuat ut sim iuxta menses pristinos, secundum dies quibus deus custodiebat me? Quando splendebat lucerna eius super caput meum, et ad lumen eius ambulabam in tenebris. Sicut fui in diebus adolescentie mee, quando secreto deus erat in tabernaculo meo. Quando erat omnipotens mecum, et in circuitu meo pueri mei. Quando lavabam pedes meos butyro, et petra fundebat mihi rivos olei. Quando procedebam ad portam civitatis, et in platea parabant cathedram mihi. Videbant me iuvenes et abscondebantur, et senes assurgentes stabant. Principes cessabant loqui, et digitum superponebant ori suo. Vocem suam cohibebant duces, et lingua eorum gutturi suo adherebat. Auris audiens beatificabat me, et oculus videns testimonium reddebat mihi, quod liberassem pauperem vociferantem, et pupillum cui non esset adiutor. Benedictio perituri super me veniebat, et cor vidue consolatus sum. Iustitia indutus sum, et vestivi me sicut vestimento et diademate iudicio meo. Oculus fui ceco et pes claudo. Pater eram pauperum, et causam quam nesciebam diligentissime investigabam. Conterebam molas iniqui, et de dentibus illius auferebam predam. Dicebamque: In nidulo meo moriar, et sicut palma multiplicabo dies. Radix mea aperta est secus aquas, et ros morabitur in messione mea. Gloria mea semper innovabitur, et arcus meus in manu mea instaurabitur. Qui me audiebant expectabant sententiam, et intenti tacebant ad consilium meum. Verbis meis addere nihil audebant, et super illos stillabat eloquium meum. Expectabant me sicut pluviam, et os suum aperiebant quasi ad imbrem serotinum. Si quando ridebam ad eos non credebant, et lux vultus mei non cadebat in terram. Si voluissem ire ad eos, sedebam primus, cumque sederem quasi rex circumstante exercitu, eram tamen merentium consolator.

XXX

Nunc autem derident me iuniores tempore, quorum non dignabar patres ponere cum canibus gregis mei. Quorum virtus manuum erat mihi pro nihilo, et vita ipsa putabantur indigni. Egestate et fame steriles, qui rodebant in solitudine, squalentes calamitate et miseria. Et mandebant herbas et arborum cortices, et radix iuniperorum erat cibus eorum. Qui de convallibus ista rapientes, cum singula repperissent, ad ea cum clamore currebant. In desertis habitabant torrentium, et in cavernis terre, vel super glaream. Qui inter huiuscemodi letabantur, et esse sub sentibus delicias computabant. Filii stultorum et ignobilium, et in terra penitus non parentes. Nunc in eorum canticum versus sum, et factus sum eis in proverbium. Abhominantur me et longe fugiunt a me, et faciem meam conspuere non verentur. Pharetram enim suam aperuit et afflixit me, et frenum posuit in os meum. Ad dexteram orientis calamitates mee illico surrexerunt. Pedes meos subverterunt, et oppresserunt quasi fluctibus semitis suis. Dissipaverunt itinera mea, insidiati sunt mihi et prevaluerunt, et non fuit qui ferret auxilium. Quasi rupto muro et aperta ianua irruerunt super me, et ad meas miserias devoluti sunt. Redactus sum in nihilum. Abstulisti quasi ventus desiderium meum, et velut nubes pertransiit salus mea. Nunc autem in memetipso marcescit anima mea, et possident me dies afflictionis. Nocte os meum perforatur doloribus, et qui me comedunt non dormiunt. In multitudine eorum consumitur vestimentum meum, et quasi capitio tunice succinxerunt me. Comparatus sum luto, et assimilatus sum faville et cineri. Clamo ad te et non exaudis me, sto et non respicis me. Mutatus es mihi in crudelem, et in duritia manus tue adversaris mihi. Elevasti me, et quasi super ventum ponens elisisti me valide. Scio quia morti trades me, ubi constituta est domus omni viventi. Verumptamen non ad consumptionem eorum emittis manum tuam, et si corruerint ipse salvabis. Flebam quondam super eo qui afflictus erat, et compatiebatur anima mea pauperi. Expectabam bona et venerunt mihi mala, prestolabar lucem et eruperunt tenebre. Interiora mea efferbuerunt absque ulla requie, prevenerunt me dies afflictionis. Merens incedebam sine

furore consurgens in turba clamabam. Frater fui draconum et socius strutionum. Cutis mea denigrata est super me, et ossa mea aruerunt prae caumate. Versa est in luctum cithara mea, et organum meum in vocem flentium.

XXXI

Pepigi foedus cum oculis meis ut ne cogitarem quidem de virgine. Quam enim partem haberet in me Deus desuper, et hereditatem Omnipotens de excelsis? Numquid non perditio est iniquo, et alienatio operantibus iniustitiam? Nonne ipse considerat vias meas, et cunctos gressus meos dinumerat? Si ambulavi in vanitate, et festinavit in dolo pes meus, appendat me in statera iusta, et sciat Deus simplicitatem meam. Si declinavit gressus meus de via, et si secutum est oculos meos cor meum, et in manibus meis adhesit macula: seram et alius comedat, et progenies mea eradicetur. Si deceptum est cor meum super muliere, et si ad ostium amici mei insidiatus sum: scortum sit alterius uxor mea, et super illam incurventur alii. Hoc enim nefas est, et iniquitas maxima. Ignis est usque ad perditionem devorans, et omnia eradicans genimina. Si contempsi subire iudicium cum servo meo et ancilla mea, cum disceptarent adversum me. Quid enim faciam cum surrexerit ad iudicandum Deus? et cum quaesierit, quid respondebo illi? Numquid non in utero fecit me qui et illum operatus est, et formavit nos in vulva unus? Si negavi quod volebant pauperibus, et oculos viduae expectare feci. Si comedi buccellam meam solus, et non comedit pupillus ex ea: quia ab infantia mea crevit mecum miseratio, et de utero matris meae egressa est mecum. Si despexi pereuntem eo quod non habuerit indumentum, et absque operimento pauperem: si non benedixerunt mihi latera eius, et de velleribus ovium mearum calefactus est: si levavi super pupillum manum meam, etiam cum viderem me in porta superiorem: humerus meus a iunctura sua cadat, et brachium meum cum suis ossibus confringatur. Semper enim quasi tumentes super me fluctus timui Deum, et pondus eius ferre non potui. Si putavi aurum robur meum, et obrizo dixi: Fiducia mea: si laetatus sum super multis divitiis meis, et quia plurima reperit manus mea: si vidi solem cum fulgeret, et lunam incedentem clare, et laetatum est in abscondito cor meum, et osculatus sum manum meam ore meo: quae est iniquitas maxima, et negatio contra Deum altissimum. Si gavisus sum ad ruinam eius qui me oderat, et exultavi quod invenisset eum malum. Non enim dedi ad peccandum guttur meum, ut expeterem maledicens animam eius. Si non dixerunt viri tabernaculi mei: Quis det de carnibus eius ut saturemur? Foris non mansit peregrinus, ostium meum viatori patuit. Si abscondi quasi homo peccatum meum, et celavi in sinu meo iniquitatem meam. Si expavi ad multitudinem nimiam, et despectio propinquorum terruit me: et non magis tacui, nec egressus sum ostium. Quis mihi tribuat auditorem, ut desiderium meum Omnipotens audiat, et librum scribat ipse qui iudicat, ut in humero meo portem illum, et circumdem illum quasi coronam mihi? Per singulos gradus meos pronuntiabo illum, et quasi principi offeram eum. Si adversum me terra mea clamat, et cum ipsa sulci eius deflent: si fructus eius comedi absque pecunia, et animam agricolarum eius afflixi: pro frumento oriatur mihi tribulus, et pro hordeo spina.

XXXII

Omiserunt autem tres viri isti respondere Iob, eo quod iustus sibi videretur. Et iratus indignatusque est Eliu filius Barachel Buzites de cognatione Ram: iratus est autem adversum Iob, eo quod iustum se esse diceret coram Deo. Porro adversum amicos eius indignatus est, eo quod non invenissent responsionem rationabilem, sed tantummodo condemnassent Iob. Igitur Eliu expectavit Iob loquentem, eo quod seniores essent qui loquebantur. Cum autem vidisset quod respondere non potuissent, iratus est vehementer. Respondensque Eliu filius Barachel Buzites dixit: Iunior sum tempore, vos autem antiquiores: idcirco demisso capite veritus sum indicare vobis meam sententiam. Sperabam enim quod aetas prolixior loqueretur, et annorum multitudo doceret sapientiam. Sed ut video spiritus est in hominibus, et inspiratio Omnipotentis dat intelligentiam. Non sunt longaevi sapientes, nec senes intelligunt iudicium. Ideo dicam: Audite me, ostendam vobis etiam ego meam sapientiam. Expectavi enim sermones vestros, audivi prudentiam vestram, donec disceptaremini sermonibus: et donec putabam vos aliquid dicere, considerabam: sed ut video, non est qui arguere possit Iob, et respondere ex vobis sermonibus eius: ne forte dicatis: Invenimus sapientiam: Deus proiecit eum, non homo. Nihil locutus est mihi, et ego non secundum vestros sermones respondebo illi. Extimuerunt, et non responderunt ultra, abstuleruntque a se eloquia. Quoniam igitur expectavi, et non sunt locuti: steterunt, nec responderunt ultra: respondebo et ego partem meam, et ostendam scientiam meam. Plenus sum enim sermonibus, et coartat me spiritus uteri mei. En venter meus quasi mustum absque spiraculo, quod lagunculas novas disrumpit. Loquar et respirabo paululum: aperiam labia mea, et respondebo. Non accipiam personam viri, et Deum homini non aequabo. Nescio enim quamdiu subsistam, et si post modicum tollat me factor meus.

XXXIII

Audi igitur Iob eloquia mea, et omnes sermones meos ausculta. Ecce aperui os meum, loquatur lingua mea in faucibus meis. Simplici corde meo sermones mei, et sententiam labia mea puram loquentur. Spiritus Dei fecit me, et spiraculum Omnipotentis vivificavit me. Si potes, responde mihi, et adversus faciem meam consiste. Ecce et me sicut et te fecit Deus, et de eodem luto ego quoque formatus sum. Verumtamen miraculum meum non te terreat, et eloquentia mea non sit tibi gravis. Dixisti ergo in auribus meis, et vocem verborum audivi: Mundus sum ego, et absque delicto: immaculatus, et non est iniquitas in me. Quia querelas in me repperit, ideo arbitratus est me inimicum sibi. Posuit in nervo pedes meos, custodivit omnes semitas meas. Hoc est ergo in quo non es iustificatus: respondebo tibi, quia maior sit Deus homine. Adversus eum contendis quod non ad omnia verba responderit

tibi. Semel loquitur deus et secundo id ipsum non repetit. Per somnium in visione nocturna quando irruit sopor super homines et dormiunt in lectulo. Tunc aperit aures virorum et erudiens eos instruit disciplina, ut avertat hominem ab his que fecit et liberet eum de superbia: eruens animam eius a corruptione et vitam illius ut non transeat in gladium. Increpat quoque per dolorem in lectulo et omnia ossa eius marcescere facit. Abominabilis ei fit in vita sua panis et anime illius cibus ante desiderabilis. Tabescet caro eius et ossa que tecta fuerant nudabuntur. Appropinquavit corruptioni anima eius et vita illius mortiferis. Si fuerit pro eo angelus loquens unus de millibus ut annuntiet hominis equitatem, miserebitur eius et dicet: Libera eum ut non descendat in corruptionem: inveni in quo ei propitier. Consumpta est caro eius a suppliciis: revertatur ad dies adolescentie sue. Deprecabitur deum et placabilis ei erit: et videbit faciem eius in iubilo et reddet homini iustitiam suam. Respiciet homines et dicet: Peccavi et vere deliqui et ut eram dignus non recepi. Liberavit animam suam ne pergeret in interitum sed vivens lucem videret. Ecce hec omnia operatur deus tribus vicibus per singulos, ut revocet animas eorum a corruptione et illuminet luce viventium. Attende iob et audi me: et tace dum ego loquor. Si autem habes quod loquaris responde mihi: loquere, volo enim te apparere iustum. Quod si non habes audi me: tace et docebo te sapientiam.

CXXXIIII

Pronuntians itaque Eliu etiam hec locutus est. Audite sapientes verba mea et eruditi auscultate me. Auris enim verba probat et guttur escas gustu diiudicat. Iudicium eligamus nobis et inter nos videamus quid sit melius. Quia dixit iob: Iustus sum et deus subvertit iudicium meum. In iudicando enim me mendacium est: violenta sagitta mea absque ullo peccato. Quis est vir ut est iob qui bibit subsannationem quasi aquam, qui graditur cum operantibus iniquitatem et ambulat cum viris impiis? Dixit enim: Non placebit vir deo etiam si cucurrerit cum eo. Ideo viri cordati audite me: absit a deo impietas et ab omnipotente iniquitas. Opus enim hominis reddet ei et iuxta vias singulorum restituet eis. Vere enim deus non condemnabit frustra nec omnipotens subvertet iudicium. Quem constituit alium super terram, aut quem posuit super orbem quem fabricatus est? Si direxerit ad eum cor suum, spiritum illius et flatum ad se trahet. Deficiet omnis caro simul et homo in cinerem revertetur. Si habes ergo intellectum audi quod dicitur et ausculta vocem eloquii mei. Numquid qui non amat iudicium sanari potest? et quomodo tu eum qui iustus est in tantum condemnas? Qui dicit regi apostata, qui vocat duces impios; qui non accipit personas principum nec cognovit tyrannum cum disceptaret contra pauperem: opus enim manuum eius sunt universi. Subito morientur et in media nocte turbabuntur populi et pertransibunt et auferent violentum absque manu. Oculi enim eius super vias hominum et omnes gressus eorum considerat. Non sunt tenebre et non est umbra mortis ut abscondantur ibi qui operantur iniquitatem. Neque enim ultra in hominis potestate est ut veniat ad deum in iudicium. Conteret multos et innumerabiles et stare faciet alios pro eis. Novit enim opera eorum: et idcirco inducet noctem et conterentur. Quasi impios percussit eos in loco videntium, qui quasi de industria recesserunt ab eo et omnes vias eius intelligere noluerunt, ut pervenire facerent ad eum clamorem egeni et audiret vocem pauperum. Ipso enim concedente pacem quis est qui condemnet? ex quo absconderit vultum quis est qui contempletur eum, et super gentes et super omnes homines? Qui regnare facit hominem ypocritam propter peccata populi. Quia ergo ego locutus sum ad deum, te quoque non prohibebo. Si erravi tu doce me: si iniquitatem locutus sum ultra non addam. Numquid a te deus expetit eam quia displicuit tibi? Tu enim cepisti loqui et non ego. Quod si quid nosti melius loquere. Viri intelligentes loquantur mihi et vir sapiens audiat me. Iob autem stulte locutus est et verba illius non sonant disciplinam. Pater mi probetur iob usque ad finem: ne desinas ab homine iniquitatis. Quia addit super peccata sua blasphemiam: inter nos interim constringatur et tunc ad iudicium provocet sermonibus suis deum.

CXXXV

Igitur Eliu hec rursum locutus est. Numquid equa tibi videtur tua cogitatio ut diceres: Iustior deo sum? Dixisti enim: Non tibi placet quod rectum est: vel quid tibi proderit si ego peccavero? Itaque ego respondebo sermonibus tuis et amicis tuis tecum. Suspice celum et intuere et contemplare ethera quod altior te sit. Si peccaveris quid ei nocebis? et si multiplicate fuerint iniquitates tue quid facies contra eum? Porro si iuste egeris quid donabis ei, aut quid de manu tua accipiet? Homini qui similis tui est nocebit impietas tua, et filium hominis adiuvabit iustitia tua. Propter multitudinem calumniatorum clamabunt et eiulabunt propter vim brachii tyrannorum. Et non dixit: Ubi est deus qui fecit me, qui dedit carmina in nocte? qui docet nos super iumenta terre et super volucres celi erudit nos. Ibi clamabunt et non exaudiet propter superbiam malorum. Non ergo frustra audiet deus et omnipotens singulorum causas intuebitur. Etiam cum dixeris: Non considerat, iudicare coram illo et expecta eum. Nunc enim non infert furorem suum nec ulciscitur scelus valde. Ergo iob frustra aperit os suum et absque scientia verba multiplicat.

CXXXVI

Addens quoque Eliu hec locutus est. Sustine me paululum et indicabo tibi: adhuc enim habeo quod pro deo loquar. Repetam scientiam meam a principio et operatorem meum probabo iustum. Vere enim absque mendacio sermones mei, et perfecta scientia probabitur tibi. Deus potentes non abicit cum et ipse sit potens, sed non salvat impios et iudicium pauperibus tribuit. Non auferet a iusto oculos suos, et reges in solio collocat in perpetuum et illi eriguntur. Et si fuerint in catenis et vinciantur funibus paupertatis, indicabit eis opera eorum et scelera eorum quia violenti fuerunt. Revelabit quoque aurem eorum ut corripiat, et loquetur ut revertantur ab iniquitate. Si audierint et observaverint complebunt dies suos.

in bono et annos suos in gloria. Si autem non audierint transibunt per gladium et consumentur in stultitia. Simulatores et callidi provocant iram dei, neque clamabunt cum vincti fuerint. Morietur in tempestate anima eorum et vita eorum inter effeminatos. Eripiet pauperem de angustia sua et revelabit in tribulatione aurem eius. Igitur salvabit te de ore angusto latissime et non habentis fundamentum subter se. Requies autem mense tue erit plena pinguedine. Causa tua quasi impii iudicata est, causam iudiciumque recipies. Non te ergo superet ira ut aliquem opprimas, nec multitudo donorum inclinet te. Depone magnitudinem tuam absque tribulatione, et omnes robustos fortitudine. Ne protrahas noctem ut ascendant populi pro eis. Cave ne declines ad iniquitatem; hanc enim cepisti sequi post miseriam. Ecce deus excelsus in fortitudine sua, et nullus ei similis in legislatoribus. Quis poterit scrutari vias eius? aut quis potest ei dicere: Operatus es iniquitatem? Memento quod ignores opus eius, de quo cecinerunt viri. Omnes homines vident eum, unusquisque intuetur procul. Ecce deus magnus vincens scientiam nostram; numerus annorum eius inestimabilis. Qui aufert stillas pluvie, et effundit imbres ad instar gurgitum, qui de nubibus fluunt que pretexunt cuncta desuper. Si voluerit extendere nubes quasi tentorium suum, et fulgurare lumine suo desuper, cardines quoque maris operiet. Per hec enim iudicat populos, et dat escas multis mortalibus. In manibus abscondit lucem, et precipit ut rursus adveniat. Annuntiat de ea amico suo quod possessio eius sit, et ad eam possit ascendere.

XXXVII

Super hoc expavit cor meum et emotum est de loco suo. Audite auditionem in terrore vocis eius, et sonum de ore illius

(margin: procedente. Sub omnes celos ipse considerat, et lumen illius)

super terminos terre. Post eum rugiet sonitus, tonabit voce magnitudinis sue, et non investigabitur cum audita fuerit vox eius. Tonabit deus in voce sua mirabiliter, qui facit magna et inscrutabilia. Qui precipit nivi ut descendat in terram, et hiemis pluviis et imbri fortitudinis sue. Qui in manu omnium hominum signat, ut noverint singuli opera sua. Ingredietur bestia latibulum, et in antro suo morabitur. Ab interioribus egredietur tempestas, et ab arcturo frigus. Flante deo concrescit gelu, et rursum latissime funduntur aque. Frumentum desiderat nubes, et nubes spargunt lumen suum. Que lustrant per circuitum quocumque eas voluntas gubernantis duxerit, ad omne quod preceperit illis super faciem orbis terrarum, sive in una tribu sive in terra sua, sive in quocumque loco misericordie sue eas iusserit inveniri. Ausculta hec Iob, sta et considera mirabilia dei. Numquid scis quando preceperit deus pluviis ut ostenderent lucem nubium eius? Numquid nosti semitas nubium magnas et perfectas scientias? Nonne vestimenta tua calida sunt cum perflata fuerit terra austro? Tu forsitan cum eo fabricatus es celos qui solidissimi quasi ere fusi sunt. Ostende nobis quid dicamus illi, nos quippe involvimur tenebris. Quis narrabit ei que loquor? etiam si locutus fuerit homo devorabitur. At nunc non vident lucem, subito aer cogetur in nubes, et ventus transiens fugabit eas. Ab aquilone aurum venit, et ad deum formidolosa laudatio. Digne eum invenire non possumus. Magnus fortitudine et iudicio et iusticia enarrari non potest. Ideo timebunt eum viri et non audebunt contemplari omnes qui sibi videntur esse sapientes.

XXXVIII

Respondens autem dominus Iob de turbine dixit: Quis est iste involvens sententias sermonibus imperitis? Accinge sicut vir lumbos tuos; interrogabo te et responde michi. Ubi eras quando ponebam fundamenta terre? Indica michi si habes intelligentiam. Quis posuit mensuras eius si nosti? vel quis tetendit super eam lineam? Super quo bases illius solidate sunt? aut quis demisit lapidem angularem eius, cum me laudarent simul astra matutina, et iubilarent omnes filii dei? Quis conclusit ostiis mare quando erumpebat quasi de vulva procedens, cum ponerem nubem vestimentum eius et caligine illud quasi pannis infantie obvolverem? Circumdedi illud terminis meis, et posui vectem et ostia. Et dixi: Usque huc venies, et non procedes amplius, et hic confringes tumentes fluctus tuos. Numquid post ortum tuum precepisti diluculo et ostendisti aurore locum suum? Et tenuisti concutiens extrema terre, et excussisti impios ex ea? Restituetur ut lutum signaculum, et stabit sicut vestimentum. Auferetur ab impiis lux sua, et brachium excelsum confringetur. Numquid ingressus es profunda maris, et in novissimis abyssi deambulasti? Numquid aperte tibi sunt porte mortis, et ostia tenebrosa vidisti? Numquid considerasti latitudinem terre? Indica michi si nosti omnia, in qua via habitet lux et tenebrarum quis locus sit, ut ducas unumquemque ad terminos suos, et intelligas semitas domus eius. Sciebas tunc quod nasciturus esses, et numerum dierum tuorum noveras? Numquid ingressus es thesauros nivis, aut thesauros grandinis aspexisti, que preparavi in tempus hostis, in diem pugne et belli? Per quam viam spargitur lux, dividitur estus super terram? Quis dedit vehementissimo imbri cursum et viam sonantis tonitrui, ut plueret super terram absque homine in deserto, ubi nullus mortalium commoratur, ut impleret inviam et desolatam, et produceret herbas virentes? Quis est pluvie pater, vel quis genuit stillas roris? De cuius utero egressa est glacies, et gelu de celo quis genuit? In similitudinem lapidis aque durantur, et superficies abyssi constringitur. Numquid coniungere valebis micantes stellas pliades, aut gyrum arcturi poteris dissipare? Numquid producis luciferum in tempore suo, et vesperum super filios terre consurgere facis? Numquid nosti ordinem celi, et pones rationem eius in terra? Numquid elevabis in nebula vocem tuam, et impetus aquarum operiet te? Numquid mittes fulgura et ibunt, et revertentia dicent tibi: Adsumus? Quis posuit in visceribus hominis sapientiam? vel quis dedit gallo intelligentiam? Quis enarrabit celorum rationem, et concentum celi quis dormire faciet? Quando fundebatur pulvis in terra, et glebe compingebantur? Numquid capies leene predam, et animam catulorum eius implebis quando cubant in antris et in specubus insidiantur? Quis preparat corvo escam suam quando pulli eius ad deum clamant vagantes eo quod non habeant cibos?

(margin: aliquid)

XXXIX

Numquid nosti tempus partus ibicum in petris, vel parturientes cervas observasti? Numerasti

menses conceptus earum et scisti tempus partus earum. Incurvantur ad fetum et pariunt et rugitus emittunt. Separantur filii earum et pergunt ad pastum egrediuntur et non revertuntur ad eas. Quis dimisit onagrum liberum et vincula eius quis solvit. Cui dedi in solitudine domum et tabernacula eius in terra salsuginis. Contempnit multitudinem civitatis clamorem exactoris non audit. Circumspicit montes pascue sue et virentia queque perquirit. Numquid volet rinoceros servire tibi aut morabitur ad presepe tuum. Numquid alligabis rinocerotem ad arandum loro tuo aut confringet glebas vallium post te. Numquid fiduciam habebis in magna fortitudine eius et derelinques ei labores tuos. Numquid credes ei quod reddat sementem tibi et aream tuam congreget. Penna struthionum similis est pennis herodii et accipitris. Quando derelinquit in terra ova sua tu forsitan in pulvere calefacies ea. Obliviscitur quod pes conculcet ea aut bestia agri conterat. Duratur ad filios suos quasi non sint sui. Frustra laboravit nullo timore cogente. Privavit enim eam deus sapientia nec dedit illi intelligentiam. Cum tempus fuerit in altum alas erigit deridet equum et ascensorem eius. Numquid prebebis equo fortitudinem aut circumdabis collo eius hinnitum. Numquid suscitabis eum quasi locustas. Gloria narium eius terror. Terram ungula fodit. Exultat audacter, in occursum pergit armatis. Contempnit pavorem nec cedit gladio. Super ipsum sonabit pharetra vibrabit hasta et clipeus. Fervens et fremens sorbet terram nec reputat tube sonare clangorem. Ubi audierit buccinam dicet vah. Procul odoratur bellum exhortationem ducum et ululatum exercitus. Numquid per sapientiam tuam plumescit accipiter expandens alas suas ad austrum. Aut ad preceptum tuum elevabitur aquila et in arduis ponet nidum suum. In petris manet et in preruptis silicibus commoratur atque inaccessis rupibus. Inde contemplatur escam et de longe oculi eius prospiciunt. Pulli eius lambent sanguinem et ubicumque cadaver fuerit statim adest. Et adiecit dominus et locutus est ad iob. Numquid qui contendit cum deo tam facile conquiescit. Utique qui arguit deum debet respondere ei. Respondens autem iob domino dixit. Qui leviter locutus sum respondere quid possum. Manum meam ponam super os meum. Unum locutus sum quod utinam non dixissem et alterum quibus ultra non addam.

CXL

Respondens autem dominus iob de turbine ait. Accinge sicut vir lumbos tuos. Interrogabo te et indica michi. Numquid irritum facies iudicium meum et condempnabis me ut tu iustificeris. Et si habes brachium sicut deus et si voce simili tonas. Circumda tibi decorem et in sublime erigere et esto gloriosus et speciosis induere vestibus. Disperge superbos furore tuo et respiciens omnem arrogantem humilia. Respice cunctos superbos et confunde eos et contere impios in loco suo. Absconde eos in pulvere simul et facies eorum demerge in foveam. Et ego confitebor quod salvare te possit dextera tua. Ecce behemoth quem feci tecum fenum quasi bos comedet. Fortitudo eius in lumbis eius et virtus illius in umbilico ventris eius. Constringit caudam suam quasi cedrum nervi testiculorum eius perplexi sunt. Ossa eius velut fistule eris cartilago illius quasi lamine ferree. Ipse principium est viarum dei. Qui fecit eum applicabit gladium eius. Huic montes herbas ferunt omnes bestie agri ludent ibi. Sub umbra dormit in secreto calami et locis humentibus. Protegunt umbre umbram eius circumdabunt eum salices torrentis. Ecce absorbebit fluvium et non mirabitur habet fiduciam quod influat iordanis in os eius. In oculis eius quasi hamo capiet eum et in sudibus perforabit nares eius. An extrahere poteris leviathan hamo et fune ligabis linguam eius. Numquid pones circulum in naribus eius aut armilla perforabis maxillam eius. Numquid multiplicabit ad te preces aut loquetur tibi mollia. Numquid feriet tecum pactum et accipies eum servum sempiternum. Numquid illudes ei quasi avi aut ligabis illum ancillis tuis. Concident eum amici divident illum negociatores. Numquid implebis sagenas pelle eius et gurgustium piscium capite illius. Pone super eum manum tuam. Memento belli nec ultra addas loqui. Ecce spes eius frustrabitur eum et videntibus cunctis precipitabitur.

CXLI

Non quasi crudelis suscitabo eum. Quis enim resistere potest vultui meo. Quis ante dedit michi ut reddam ei. Omnia que sub celo sunt mea sunt. Non parcam ei et verbis potentibus et ad deprecandum compositis. Quis revelabit faciem indumenti eius et in medium oris eius quis intrabit. Portas vultus eius quis aperiet. Per gyrum dentium eius formido. Corpus eius quasi scuta fusilia et compactum squamis se prementibus. Una uni coniungitur et ne spiraculum quidem incedit per eas. Una alteri adherebunt et tenentes se nequaquam separabuntur. Sternutatio eius splendor ignis et oculi eius ut palpebre diluculi. De ore eius lampades procedunt sicut tede ignis accense. De naribus eius procedit fumus sicut olle succense atque fervente. Halitus eius prunas ardere facit et flamma de ore eius egreditur. In collo eius morabitur fortitudo et faciem eius precedit egestas. Membra carnium eius coherentia sibi. Mittet contra eum fulmina et ad locum alium non ferentur. Cor eius indurabitur quasi lapis et stringetur quasi mallei incus. Cum sublatus fuerit timebunt angeli et territi purgabuntur. Cum apprehenderit eum gladius subsistere non poterit neque hasta neque thorax. Reputabit enim quasi paleas ferrum et quasi lignum putridum es. Non fugabit eum vir sagittarius in stipulam versi sunt ei lapides funde. Quasi stipulam estimabit malleum et deridebit vibrantem hastam. Sub ipso erunt radii solis sternet sibi aurum quasi lutum. Fervescere faciet quasi ollam profundum maris et ponet quasi cum unguenta bulliunt. Post eum lucebit semita estimabit abissum quasi senescentem. Non est super terram potestas que comparetur ei

qui factus est ut nullum timeret. Omne sublime videt, ipse est rex super universos filios superbiae.

CXLII

Respondens autem Iob Domino dixit: Scio quia omnia potes, et nulla te latet cogitatio. Quis est iste qui celat consilium absque scientia? Ideo insipienter locutus sum, et quae ultra modum excederent scientiam meam. Audi, et ego loquar; interrogabo te, et responde mihi. Auditu auris audivi te, nunc autem oculus meus videt te. Idcirco ipse me reprehendo, et ago poenitentiam in favilla et cinere. Postquam autem locutus est Dominus verba haec ad Iob, dixit ad Eliphaz Themanitem: Iratus est furor meus in te et in duos amicos tuos, quoniam non estis locuti coram me rectum, sicut servus meus Iob. Sumite ergo vobis septem tauros et septem arietes, et ite ad servum meum Iob, et offerte holocaustum pro vobis. Iob autem servus meus orabit pro vobis: faciem eius suscipiam, ut non vobis imputetur stultitia; neque enim locuti estis ad me recta, sicut servus meus Iob. Abierunt ergo Eliphaz Themanites, et Baldad Suhites, et Sophar Naamathites, et fecerunt sicut locutus fuerat ad eos Dominus, et suscepit Dominus faciem Iob. Dominus quoque conversus est ad poenitentiam Iob, cum oraret ille pro amicis suis. Et addidit Dominus omnia quaecumque fuerant Iob duplicia. Venerunt autem ad eum omnes fratres sui, et universae sorores suae, et cuncti qui noverant eum prius, et comederunt cum eo panem in domo eius; et moverunt super eum caput, et consolati sunt eum super omni malo quod intulerat Dominus super eum. Et dederunt ei unusquisque ovem unam, et inaurem auream unam. Dominus autem benedixit novissimis Iob magis quam principio eius. Et facta sunt ei quatuordecim millia ovium, et sex millia camelorum, et mille iuga boum, et mille asinae. Et fuerunt ei septem filii, et filiae tres. Et vocavit nomen unius Diem, et nomen secundae Cassiam, et nomen tertiae Cornustibii. Non sunt autem inventae mulieres speciosae sicut filiae Iob in universa terra: deditque eis pater suus hereditatem inter fratres earum. Vixit autem Iob post haec centum quadraginta annis, et vidit filios suos, et filios filiorum suorum usque ad quartam generationem. Et mortuus est senex et plenus dierum.

# BEATUS VIR QUI NON

abiit in consilio impiorum, et in via peccatorum non stetit, et in cathedra pestilentiae non sedit. Sed in lege Domini voluntas eius, et in lege eius meditabitur die ac nocte. Et erit tamquam lignum quod plantatum est secus decursus aquarum, quod fructum suum dabit in tempore suo. Et folium eius non defluet, et omnia quaecumque faciet prosperabuntur. Non sic impii, non sic, sed tamquam pulvis quem proicit ventus a facie terrae. Ideo non resurgent impii in iudicio, neque peccatores in consilio iustorum. Quoniam novit Dominus viam iustorum, et iter impiorum peribit.

Quare fremuerunt gentes, et populi meditati sunt inania? Astiterunt reges terrae, et principes convenerunt in unum adversus Dominum et adversus christum eius. Dirumpamus vincula eorum, et proiciamus a nobis iugum ipsorum. Qui habitat in caelis irridebit eos, et Dominus subsannabit eos. Tunc loquetur ad eos in ira sua, et in furore suo conturbabit eos. Ego autem constitutus sum rex ab eo super Sion montem sanctum eius, praedicans praeceptum eius. Dominus dixit ad me: Filius meus es tu, ego hodie genui te. Postula a me, et dabo tibi gentes hereditatem tuam, et possessionem tuam terminos terrae. Reges eos in virga ferrea, et tamquam vas figuli confringes eos. Et nunc reges intelligite, erudimini qui iudicatis terram. Servite Domino in timore, et exultate ei cum tremore. Apprehendite disciplinam, nequando irascatur Dominus, et pereatis de via iusta. Cum exarserit in brevi ira eius, beati omnes qui confidunt in eo.

Domine quid multiplicati sunt qui tribulant me? Multi insurgunt adversum me. Multi dicunt animae meae: Non est salus ipsi in Deo eius. Tu autem Domine susceptor meus es, gloria mea, et exaltans caput meum. Voce mea ad Dominum clamavi, et exaudivit me de monte sancto suo. Ego dormivi, et soporatus sum, et exsurrexi, quia Dominus suscepit me. Non timebo millia populi circumdantis me; exsurge Domine, salvum me fac Deus meus. Quoniam tu percussisti omnes adversantes mihi sine causa, dentes peccatorum contrivisti. Domini est salus, et super populum tuum benedictio tua.

Cum invocarem exaudivit me Deus iustitiae meae, in tribulatione dilatasti mihi. Miserere mei, et exaudi orationem meam. Filii hominum usquequo gravi corde? Ut quid diligitis vanitatem et quaeritis mendacium? Et scitote quoniam mirificavit Dominus sanctum suum; Dominus exaudiet me cum clamavero ad eum. Irascimini, et nolite peccare; quae dicitis in cordibus vestris, in cubilibus vestris compungimini. Sacrificate sacrificium iustitiae, et sperate in Domino. Multi dicunt: Quis ostendit nobis bona? Signatum est super nos lumen vultus tui Domine, dedisti laetitiam in corde meo. A fructu frumenti, vini et olei sui multiplicati sunt. In pace in idipsum dormiam et requiescam, quoniam tu Domine singulariter in spe constituisti me.

Verba mea auribus percipe Domine, intellige clamorem meum. Intende voci orationis meae, rex meus et Deus meus. Quoniam ad te orabo, Domine, mane exaudies vocem meam. Mane astabo tibi et videbo, quoniam non Deus volens iniquitatem tu es. Neque habitabit iuxta te malignus, neque permanebunt iniusti ante oculos tuos. Odisti omnes qui operantur iniquitatem, perdes omnes qui loquuntur mendacium. Virum sanguinum et dolosum abominabitur Dominus; ego autem in multitudine misericordiae tuae. Introibo in domum tuam, adorabo ad templum sanctum tuum in timore tuo. Domine deduc me in iustitia tua, propter inimicos meos dirige in cons

pectu tuo viam meam. Quoniam non est in ore eorum veritas: cor eorum vanum est. Sepulcrum patens est guttur eorum, linguis suis dolose agebant: iudica illos deus. Decidant a cogitationibus suis: secundum multitudinem impietatum eorum expelle eos, quoniam irritaverunt te domine. Et letentur omnes qui sperant in te: in eternum exultabunt: et habitabis in eis. Et gloriabuntur in te omnes qui diligunt nomen tuum: quoniam tu benedices iusto. Domine ut scuto bone voluntatis tue coronasti nos.

Domine ne in furore tuo arguas me: neque in ira tua corripias me. Miserere mei domine quoniam infirmus sum: sana me domine quoniam conturbata sunt ossa mea. Et anima mea turbata est valde: sed tu domine usquequo. Convertere domine et eripe animam meam: salvum me fac propter misericordiam tuam. Quoniam non est in morte qui memor sit tui: in inferno autem quis confitebitur tibi. Laboravi in gemitu meo, lavabo per singulas noctes lectum meum: lacrimis meis stratum meum rigabo. Turbatus est a furore oculus meus: inveteravi inter omnes inimicos meos. Discedite a me omnes qui operamini iniquitatem: quoniam exaudivit dominus vocem fletus mei. Exaudivit dominus deprecationem meam: dominus orationem meam suscepit. Erubescant et conturbentur vehementer omnes inimici mei: convertantur et erubescant valde velociter.

Domine deus meus in te speravi: salvum me fac ex omnibus persequentibus me et libera me. Nequando rapiat ut leo animam meam: dum non est qui redimat neque qui salvum faciat. Domine deus meus si feci istud: si est iniquitas in manibus meis. Si reddidi retribuentibus mihi mala: decidam merito ab inimicis meis inanis. Persequatur inimicus animam meam et comprehendat: et conculcet in terra vitam meam, et gloriam meam in pulverem deducat. Exurge domine in ira tua: et exaltare in finibus inimicorum meorum. Et exurge domine deus meus in precepto quod mandasti: et synagoga populorum circumdabit te. Et propter hanc in altum regredere: dominus iudicat populos. Iudica me domine secundum iustitiam meam: et secundum innocentiam meam super me. Consumetur nequitia peccatorum, et diriges iustum: scrutans corda et renes deus. Iustum adiutorium meum a domino: qui salvos facit rectos corde. Deus iudex iustus fortis et patiens: numquid irascitur per singulos dies. Nisi conversi fueritis gladium suum vibravit: arcum suum tetendit et paravit illum. Et in eo paravit vasa mortis: sagittas suas ardentibus effecit. Ecce parturit iniustitiam: concepit dolorem et peperit iniquitatem. Lacum aperuit et effodit eum: et incidit in foveam quam fecit. Convertetur dolor eius in caput eius: et in verticem ipsius iniquitas eius descendet. Confitebor domino secundum iustitiam eius: et psallam nomini domini altissimi.

Domine dominus noster quam admirabile est nomen tuum in universa terra. Quoniam elevata est magnificentia tua super celos. Ex ore infantium et lactentium perfecisti laudem propter inimicos tuos: ut destruas inimicum et ultorem. Quoniam videbo celos tuos opera digitorum tuorum: lunam et stellas que tu fundasti. Quid est homo quod memor es eius: aut filius hominis quoniam visitas eum. Minuisti eum paulominus ab angelis, gloria et honore coronasti eum: et constituisti eum super opera manuum tuarum. Omnia subiecisti sub pedibus eius: oves et boves universas insuper et pecora campi. Volucres celi et pisces maris: qui perambulant semitas maris. Domine dominus noster: quam admirabile est nomen tuum in universa terra.

Confitebor tibi domine in toto corde meo: narrabo omnia mirabilia tua. Letabor et exultabo in te: psallam nomini tuo altissime. In convertendo inimicum meum retrorsum: infirmabuntur et peribunt a facie tua. Quoniam fecisti iudicium meum et causam meam: sedisti super thronum qui iudicas iustitiam. Increpasti gentes et periit impius: nomen eorum delesti in eternum et in seculum seculi. Inimici defecerunt framee in finem: et civitates eorum destruxisti. Periit memoria eorum cum sonitu: et dominus in eternum permanet. Paravit in iudicio thronum suum: et ipse iudicabit orbem terre in equitate, iudicabit populos in iustitia. Et factus est dominus refugium pauperi: adiutor in opportunitatibus in tribulatione. Et sperent in te qui noverunt nomen tuum: quoniam non dereliquisti querentes te domine. Psallite domino qui habitat in Syon: annuntiate inter gentes studia eius. Quoniam requirens sanguinem eorum recordatus est: non est oblitus clamorem pauperum. Miserere mei domine: vide humilitatem meam de inimicis meis. Qui exaltas me de portis mortis: ut annuntiem omnes laudationes tuas in portis filie Syon. Exultabo in salutari tuo: infixe sunt gentes in interitu quem fecerunt. In laqueo isto quem absconderunt: comprehensus est pes eorum. Cognoscetur dominus iudicia faciens: in operibus manuum suarum comprehensus est peccator. Convertantur peccatores in infernum: omnes gentes que obliviscuntur deum. Quoniam non in finem oblivio erit pauperis: patientia pauperum non peribit in finem. Exurge domine non confortetur homo: iudicentur gentes in conspectu tuo. Constitue domine legislatorem super eos: sciant gentes quoniam homines sunt. Ut quid domine recessisti longe: despicis in opportunitatibus in tribulatione. Dum superbit impius incenditur pauper: comprehenduntur in consiliis quibus cogitant. Quoniam laudatur peccator in desideriis anime sue: et iniquus benedicitur. Exacerbavit dominum peccator: secundum multitudinem ire sue non queret. Non est deus in conspectu eius: inquinate sunt vie illius in omni tempore. Auferuntur iudicia tua a facie eius: omnium inimicorum suorum dominabitur. Dixit enim in corde suo: non movebor a generatione in generationem sine malo. Cuius maledictione os plenum est et amaritudine et dolo: sub lingua eius labor et dolor. Sedet in insidiis cum divitibus in occultis: ut interficiat innocentem. Oculi eius in pauperem respiciunt: insidiatur in abscondito quasi leo in spelunca sua. Insidiatur ut rapiat pauperem: rapere pauperem dum attrahit eum. In laqueo suo humiliabit eum: inclinabit se et cadet cum dominatus fuerit pauperum. Dixit enim in corde suo: oblitus est deus, avertit faciem suam ne videat in

finem. Exurge domine deus exaltetur ma
nus tua. ne obliviscaris pauperum. Propter
quid irritavit impius deum: dixit enim in cor
de suo non requiret. Vides quoniam tu laborem et
dolorem consideras: ut tradas eos in manus
tuas. Tibi derelictus est pauper: orphano tu er
is adiutor. Contere brachium peccatoris et ma
ligni: queretur peccatum illius et non invenietur.
Dominus regnabit in eternum et in seculum seculi:
peribitis gentes de terra illius. Desiderium pau
perum exaudivit dominus: preparationem cordis eo
rum audivit auris tua. Iudicare pupillo
et humili: ut non apponat ultra magnificare
se homo super terram.

x

In domino confido quomodo dicitis
anime mee: transmigra in montem sicut passer. Quoniam
ecce peccatores intenderunt arcum: paraverunt sagit
tas suas in pharetra: ut sagittent in obscuro
rectos corde. Quoniam que perfecisti destruxerunt:
iustus autem quid fecit. Dominus in templo sancto
suo: dominus in celo sedes eius. Oculi eius
in pauperem respiciunt: palpebre eius interrogant
filios hominum. Dominus interrogat iustum et
impium: qui autem diligit iniquitatem odit ani
mam suam. Pluet super peccatores laqueos: ignis. sul
phur. et spiritus procellarum pars calicis eorum. Quoniam iu
stus dominus et iustitias dilexit: equitatem vidit
vultus eius.

xi

Salvum me fac domine quoniam defecit sanctus: quoniam
diminute sunt veritates a filiis hominum. Vana
locuti sunt unusquisque ad proximum suum: labia dolo
sa in corde et corde locuti sunt. Disperdat dominus
universa labia dolosa. et linguam magniloquam.
Qui dixerunt linguam nostram magnificabimus:
labia nostra a nobis sunt, quis noster dominus est. Prop
ter miseriam inopum et gemitum pauperum: nunc ex
surgam dicit dominus. Ponam in salutari:
fiducialiter agam in eo. Eloquia domini eloquia
casta: argentum igne examinatum: probatum ter
re purgatum septuplum. Tu domine servabis nos
et custodies nos: a generatione hac in eternum. In cir
cuitu impii ambulant: secundum altitudinem tuam
multiplicasti filios hominum.

xii

Usquequo domine oblivisceris me
in finem usquequo avertis faciem tuam a
me. Quamdiu ponam consilia in anima mea:
dolorem in corde meo per diem. Usquequo exalta
bitur inimicus meus super me: respice et exaudi me
domine deus meus. Illumina oculos meos ne un
quam obdormiam in morte: nequando dicat ini
micus meus prevalui adversus eum. Qui tribulant
me exultabunt si motus fuero. ego autem in misericordia tua
speravi. Exultabit cor meum in salutari tuo: can
tabo domino qui bona tribuit michi: et psallam
nomini domini altissimi.

xiii

Dixit insipiens in corde suo: non est deus.
Corrupti sunt et abominabiles facti sunt
in studiis suis: non est qui faciat bonum non est usque ad
unum. Dominus de celo prospexit super filios homi
num: ut videat si est intelligens aut requirens
deum. Omnes declinaverunt simul inutiles facti sunt:
non est qui faciat bonum non est usque ad unum. Sepul
crum patens est guttur eorum linguis suis dolose
agebant: venenum aspidum sub labiis eorum.

Quorum os maledictione et amaritudine ple
num est: veloces pedes eorum ad effunden
dum sanguinem. Contritio et infelicitas in
viis eorum et viam pacis non cognoverunt: non
est timor dei ante oculos eorum. Nonne cogno
scent omnes qui operantur iniquitatem. qui devor
ant plebem meam sicut escam panis. Dominum non
invocaverunt illic trepidaverunt timore. ubi
non erat timor. Quoniam dominus in generatione iusta
est consilium inopis confudistis: quoniam dominus spes
eius est. Quis dabit ex syon salutare israel: cum
averterit dominus captivitatem plebis sue:
exultabit iacob et letabitur israel.

Domine quis habitabit in tabernaculo
tuo: aut quis requiescet in monte sancto tuo.
Qui ingreditur sine macula: et operatur iustitiam.
Qui loquitur veritatem in corde suo: qui non egit do
lum in lingua sua. Nec fecit proximo suo malum:
et obprobrium non accepit adversus proximos suos.
Ad nichilum deductus est in conspectu eius ma
lignus: timentes autem dominum glorificat. Qui iurat
proximo suo et non decipit: qui pecuniam suam non dedit ad
usuram. et munera super innocentem non accepit. Qui
facit hec non movebitur in eternum.

Conserva me domine quoniam speravi in te. dixi
domino deus meus es tu: quoniam bonorum meo
rum non eges. Sanctis qui sunt in terra eius. mirifi
cavit omnes voluntates meas in eis. Multiplicate
sunt infirmitates eorum: postea acceleraverunt. Non
congregabo conventicula eorum de sanguinibus. nec
memor ero nominum eorum per labia mea. Dominus
pars hereditatis mee et calicis mei: tu es qui restitues
hereditatem meam michi. Funes ceciderunt michi
in preclaris. etenim hereditas mea preclara est michi.
Benedicam dominum qui tribuit michi intellectum. insuper
et usque ad noctem increpuerunt me renes mei. Provide
bam dominum in conspectu meo semper: quoniam a dex
tris est michi ne commovear. Propter hoc leta
tum est cor meum et exultavit lingua mea. insuper et caro
mea requiescet in spe. Quoniam non derelinques animam me
am in inferno: nec dabis sanctum tuum videre cor
ruptionem. Notas michi fecisti vias vite. adimple
bis me letitia cum vultu tuo: delectationes
in dextera tua usque in finem.

Exaudi domine iustitiam meam:
intende deprecationem meam. Auribus per
cipe orationem meam: non in labiis dolosis. De vul
tu tuo iudicium meum prodeat: oculi tui videant equitates.
Probasti cor meum et visitasti nocte: igne me ex
aminasti. et non est inventa in me iniquitas. Ut non
loquatur os meum opera hominum: propter verba labiorum
tuorum ego custodivi vias duras. Perfice gres
sus meos in semitis tuis. ut non moveantur vesti
gia mea. Ego clamavi quoniam exaudisti me deus:
inclina aurem tuam michi et exaudi verba mea. Mi
rifica misericordias tuas qui salvos facis sperantes in te.
A resistentibus dextere tue: custodi me: ut pupil
lam oculi. Sub umbra alarum tuarum protege me.
a facie impiorum qui me afflixerunt. Inimici mei
animam meam circumdederunt: adipem suum concluserunt.
os eorum locutum est superbiam. Proicientes me
nunc circumdederunt me: oculos suos statuerunt decli
nare in terram. Susceperunt me sicut leo paratus ad
predam: et sicut catulus leonis habitans in abditis.

Exurge domine preveni eum et supplanta eum: eripe animam meam ab impio, frameam tuam ab inimicis manus tue. Domine a paucis de terra divide eos in vita eorum: de absconditis tuis adimpletus est venter eorum. Saturati sunt filiis: et dimiserunt reliquias suas parvulis suis. Ego autem in iusticia apparebo in conspectu tuo: satiabor cum apparuerit gloria tua.

Diligam te domine fortitudo mea: dominus firmamentum meum et refugium meum et liberator meus. Deus meus adiutor meus et sperabo in eum. Protector meus et cornu salutis mee et susceptor meus. Laudans invocabo dominum: et ab inimicis meis salvus ero. Circumdederunt me dolores mortis: et torrentes iniquitatis conturbaverunt me. Dolores inferni circumdederunt me: preoccupaverunt me laquei mortis. In tribulatione mea invocavi dominum: et ad deum meum clamavi. Et exaudivit de templo sancto suo vocem meam: et clamor meus in conspectu eius introivit in aures eius. Commota est et contremuit terra: fundamenta montium conturbata sunt et commota sunt: quoniam iratus est eis. Ascendit fumus in ira eius: et ignis a facie eius exarsit: carbones succensi sunt ab eo. Inclinavit celos et descendit: et caligo sub pedibus eius. Et ascendit super cherubim et volavit: volavit super pennas ventorum. Et posuit tenebras latibulum suum: in circuitu eius tabernaculum eius: tenebrosa aqua in nubibus aeris. Pre fulgore in conspectu eius nubes transierunt: grando et carbones ignis. Et intonuit de celo dominus: et altissimus dedit vocem suam grando et carbones ignis. Et misit sagittas suas et dissipavit eos: fulgura multiplicavit et conturbavit eos. Et apparuerunt fontes aquarum: et revelata sunt fundamenta orbis terrarum. Ab increpatione tua domine: ab inspiratione spiritus ire tue. Misit de summo et accepit me: et assumpsit me de aquis multis. Eripuit me de inimicis meis fortissimis: et ab his qui oderunt me: quoniam confortati sunt super me. Prevenerunt me in die afflictionis mee: et factus est dominus protector meus. Et eduxit me in latitudinem: salvum me fecit quoniam voluit me. Et retribuet michi dominus secundum iusticiam meam: et secundum puritatem manuum mearum retribuet michi. Quia custodivi vias domini: nec impie gessi a deo meo. Quoniam omnia iudicia eius in conspectu meo: et iusticias eius non repuli a me. Et ero immaculatus cum eo: et observabo me ab iniquitate mea. Et retribuet michi dominus secundum iusticiam meam: et secundum puritatem manuum mearum in conspectu oculorum eius. Cum sancto sanctus eris: et cum viro innocente innocens eris. Et cum electo electus eris: et cum perverso perverteris. Quoniam tu populum humilem salvum facies: et oculos superborum humiliabis. Quoniam tu illuminas lucernam meam domine: deus meus illumina tenebras meas. Quoniam in te eripiar a temptatione: et in deo meo transgrediar murum. Deus meus impolluta via eius: eloquia domini igne examinata: protector est omnium sperantium in se. Quoniam quis deus preter dominum: aut quis deus preter deum nostrum. Deus qui precinxit me virtute: et posuit immaculatam viam meam. Qui perfecit pedes meos tamquam cervorum: et super excelsa statuens me. Qui docet manus meas ad prelium: et posuisti ut arcum ereum brachia mea. Et dedisti michi protectionem salutis tue: et dextera tua suscepit me. Et disciplina tua correxit me in finem: et disciplina tua ipsa me docebit. Dilatasti gressus meos subtus me: et non sunt infirmata vestigia mea. Persequar inimicos meos et comprehendam illos: et non convertar donec deficiant. Confringam illos nec poterunt stare: cadent subtus pedes meos. Et precinxisti me virtute ad bellum: et supplantasti insurgentes in me subtus me. Et inimicos meos dedisti michi dorsum: et odientes me disperdidisti. Clamaverunt nec erat qui salvos faceret: ad dominum nec exaudivit eos. Et comminuam eos ut pulverem ante faciem venti: ut lutum platearum delebo eos. Eripies me de contradictionibus populi: constitues me in caput gentium. Populus quem non cognovi servivit michi: in auditu auris obedivit michi. Filii alieni mentiti sunt michi, filii alieni inveterati sunt: et claudicaverunt a semitis suis. Vivit dominus et benedictus deus meus: et exaltetur deus salutis mee. Deus qui das vindictas michi et subdis populos sub me: liberator meus de inimicis meis iracundis. Et ab insurgentibus in me exaltabis me: a viro iniquo eripies me. Propterea confitebor tibi in nationibus domine: et nomini tuo psalmum dicam. Magnificans salutes regis eius: et faciens misericordiam christo suo david et semini eius usque in seculum.

xviij

Celi enarrant gloriam dei: et opera manuum eius annunciat firmamentum. Dies diei eructat verbum: et nox nocti indicat scientiam. Non sunt loquele neque sermones: quorum non audiantur voces eorum. In omnem terram exivit sonus eorum: et in fines orbis terre verba eorum. In sole posuit tabernaculum suum: et ipse tamquam sponsus procedens de thalamo suo. Exultavit ut gigas ad currendam viam: a summo celo egressio eius. Et occursus eius usque ad summum eius: nec est qui se abscondat a calore eius. Lex domini immaculata convertens animas: testimonium domini fidele sapientiam prestans parvulis. Iusticie domini recte letificantes corda: preceptum domini lucidum illuminans oculos. Timor domini sanctus permanet in seculum seculi: iudicia domini vera iustificata in semetipsa. Desiderabilia super aurum et lapidem preciosum multum: et dulciora super mel et favum. Etenim servus tuus custodit ea: in custodiendis illis retributio multa. Delicta quis intelligit: ab occultis meis munda me: et ab alienis parce servo tuo. Si mei non fuerint dominati tunc immaculatus ero: et emundabor a delicto maximo. Et erunt ut complaceant eloquia oris mei: et meditatio cordis mei in conspectu tuo semper. Domine adiutor meus et redemptor meus.

x ix

Exaudiat te dominus in die tribulationis: protegat te nomen dei iacob. Mittat tibi auxilium de sancto: et de syon tueatur te. Memor sit omnis sacrificii tui: et holocaustum tuum pingue fiat. Tribuat tibi secundum cor tuum: et omne consilium tuum confirmet. Letabimur in salutari tuo: et in nomine dei nostri magnificabimur. Impleat dominus omnes petitiones tuas: nunc cognovi quoniam salvum fecit dominus christum suum. Et

audiet illum de celo sancto suo: in potentatibus salus dextere eius. Hii in curribus et hii in equis: nos autem in nomine domini nostri invocabimus. Ipsi obligati sunt et ceciderunt: nos autem surreximus et erecti sumus. Domine salvum fac regem: et exaudi nos in die qua invocaverimus te.

Domine in virtute tua letabitur rex: et super salutare tuum exultabit vehementer. Desiderium cordis eius tribuisti ei: et voluntate labiorum eius non fraudasti eum. Quoniam prevenisti eum in benedictionibus dulcedinis: posuisti in capite eius coronam de lapide precioso. Vitam petiit a te et tribuisti ei: longitudinem dierum in seculum et in seculum seculi. Magna est gloria eius in salutari tuo: gloriam et magnum decorem impones super eum. Quoniam dabis eum in benedictionem in seculum seculi: letificabis eum in gaudio cum vultu tuo. Quoniam rex sperat in domino: et in misericordia altissimi non commovebitur. Inveniatur manus tua omnibus inimicis tuis: dextera tua inveniat omnes qui te oderunt. Pones eos ut clibanum ignis in tempore vultus tui: dominus in ira sua conturbabit eos et devorabit eos ignis. Fructum eorum de terra perdes: et semen eorum a filiis hominum. Quoniam declinaverunt in te mala: cogitaverunt consilia que non potuerunt stabilire. Quoniam pones eos dorsum: in reliquiis tuis preparabis vultum eorum. Exaltare domine in virtute tua: cantabimus et psallemus virtutes tuas.

Deus deus meus respice in me quare me dereliquisti: longe a salute mea verba delictorum meorum. Deus meus clamabo per diem et non exaudies: et nocte et non ad insipientiam michi. Tu autem in sancto habitas laus Israel. In te speraverunt patres nostri: speraverunt et liberasti eos. Ad te clamaverunt et salvi facti sunt: in te speraverunt et non sunt confusi. Ego autem sum vermis et non homo: opprobrium hominum et abiectio plebis. Omnes videntes me deriserunt me: locuti sunt labiis et moverunt caput. Speravit in domino eripiat eum: salvum faciat eum quoniam vult eum. Quoniam tu es qui extraxisti me de ventre: spes mea ab uberibus matris mee. In te proiectus sum ex utero. De ventre matris mee deus meus es tu: ne discesseris a me. Quoniam tribulatio proxima est: quoniam non est qui adiuvet. Circumdederunt me vituli multi: tauri pingues obsederunt me. Aperuerunt super me os suum: sicut leo rapiens et rugiens. Sicut aqua effusus sum: et dispersa sunt omnia ossa mea. Factum est cor meum tamquam cera liquescens: in medio ventris mei. Aruit tamquam testa virtus mea et lingua mea adhesit faucibus meis: et in pulverem mortis deduxisti me. Quoniam circumdederunt me canes multi: consilium malignantium obsedit me. Foderunt manus meas et pedes meos: dinumeraverunt omnia ossa mea. Ipsi vero consideraverunt et inspexerunt me: diviserunt sibi vestimenta mea: et super vestem meam miserunt sortem. Tu autem domine ne elongaveris auxilium tuum a me: ad defensionem meam conspice. Erue a framea deus animam meam: et de manu canis unicam meam. Salva me ex ore leonis: et a cornibus unicornium humilitatem meam. Narrabo nomen tuum fratribus meis: in medio ecclesie laudabo te. Qui timetis dominum laudate eum: universum semen Iacob glorificate eum. Timeat eum omne semen Israel: quoniam non sprevit neque despexit deprecationem pauperis. Nec avertit faciem suam a me: et cum clamarem ad eum exaudivit me. Apud te laus mea in ecclesia magna: vota mea reddam in conspectu timentium eum. Edent pauperes et saturabuntur et laudabunt dominum qui requirunt eum: vivent corda eorum in seculum seculi. Reminiscentur et convertentur ad dominum: universi fines terre. Et adorabunt in conspectu eius: universe familie gentium. Quoniam domini est regnum: et ipse dominabitur gentium. Manducaverunt et adoraverunt omnes pingues terre: in conspectu eius cadent omnes qui descendunt in terram. Et anima mea illi vivet: et semen meum serviet ipsi. Annunciabitur domino generatio ventura: et annunciabunt celi iustitiam eius populo qui nascetur quem fecit dominus.

Dominus regit me et nichil michi deerit: in loco pascue ibi me collocavit. Super aquam refectionis educavit me: animam meam convertit. Deduxit me super semitas iustitie: propter nomen suum. Nam et si ambulavero in medio umbre mortis non timebo mala: quoniam tu mecum es. Virga tua et baculus tuus: ipsa me consolata sunt. Parasti in conspectu meo mensam: adversus eos qui tribulant me. Inpinguasti in oleo caput meum: et calix meus inebrians quam preclarus est. Et misericordia tua subsequitur me: omnibus diebus vite mee. Et ut inhabitem in domo domini: in longitudinem dierum.

Domini est terra et plenitudo eius: orbis terrarum et universi qui habitant in eo. Quia ipse super maria fundavit eum: et super flumina preparavit eum. Quis ascendet in montem domini: aut quis stabit in loco sancto eius? Innocens manibus et mundo corde: qui non accepit in vano animam suam nec iuravit in dolo proximo suo. Hic accipiet benedictionem a domino: et misericordiam a deo salutari suo. Hec est generatio querentium eum: querentium faciem dei Iacob. Attollite portas principes vestras et elevamini porte eternales: et introibit rex glorie. Quis est iste rex glorie? dominus fortis et potens dominus potens in prelio. Attollite portas principes vestras et elevamini porte eternales: et introibit rex glorie. Quis est iste rex glorie? dominus virtutum ipse est rex glorie.

Ad te domine levavi animam meam: deus meus in te confido non erubescam. Neque irrideant me inimici mei: etenim universi qui sustinent te non confundentur. Confundantur omnes iniqua agentes: supervacue. Vias tuas domine demonstra michi: et semitas tuas edoce me. Dirige me in veritate tua et doce me quia tu es deus salvator meus: et te sustinui tota die. Reminiscere miserationum tuarum domine: et misericordiarum tuarum que a seculo sunt. Delicta iuventutis mee: et ignorantias meas ne memineris. Secundum misericordiam tuam memento mei tu: propter bonitatem tuam domine. Dulcis et rectus dominus: propter hoc legem dabit delinquentibus in via. Diriget mansuetos in iudicio: docebit mites vias suas. Universe vie domini misericordia et veritas: requirentibus testamentum eius et testimonia eius. Propter nomen tuum domine propitiaberis peccato meo: multum est enim. Quis est homo qui timet dominum? legem statuit ei in via quam elegit. Anima eius in bonis demorabitur: et semen eius he

-citabit terram. Firmamentum est dominus timentibus eum, et testamentum ipsius ut manifestetur illis. Oculi mei semper ad dominum, quoniam ipse evellet de laqueo pedes meos. Respice in me et miserere mei, quia unicus et pauper sum ego. Tribulationes cordis mei multiplicatae sunt; de necessitatibus meis erue me. Vide humilitatem meam et laborem meum, et dimitte universa delicta mea. Respice inimicos meos quoniam multiplicati sunt, et odio iniquo oderunt me. Custodi animam meam et erue me; non erubescam quoniam speravi in te. Innocentes et recti adheserunt michi, quia sustinui te. Libera deus israel ex omnibus tribulationibus suis.

Iudica me domine quoniam ego in innocentia mea ingressus sum, et in domino sperans non infirmabor. Proba me domine et tempta me; ure renes meos et cor meum. Quoniam misericordia tua ante oculos meos est, et complacui in veritate tua. Non sedi cum concilio vanitatis, et cum iniqua gerentibus non introibo. Odivi ecclesiam malignantium, et cum impiis non sedebo. Lavabo inter innocentes manus meas, et circumdabo altare tuum domine. Ut audiam vocem laudis, et enarrem universa mirabilia tua. Domine dilexi decorem domus tue, et locum habitationis glorie tue. Ne perdas cum impiis deus animam meam, et cum viris sanguinum vitam meam. In quorum manibus iniquitates sunt; dextera eorum repleta est muneribus. Ego autem in innocentia mea ingressus sum; redime me et miserere mei. Pes meus stetit in directo; in ecclesiis benedicam te domine.

Dominus illuminatio mea et salus mea, quem timebo? Dominus protector vite mee, a quo trepidabo? Dum appropiant super me nocentes ut edant carnes meas. Qui tribulant me inimici mei, ipsi infirmati sunt et ceciderunt. Si consistant adversum me castra, non timebit cor meum. Si exsurgat adversum me prelium, in hoc ego sperabo. Unam petii a domino, hanc requiram, ut inhabitem in domo domini omnibus diebus vite mee. Ut videam voluptatem domini, et visitem templum eius. Quoniam abscondit me in tabernaculo suo; in die malorum protexit me in abscondito tabernaculi sui. In petra exaltavit me, et nunc exaltavit caput meum super inimicos meos. Circuivi et immolavi in tabernaculo eius hostiam vociferationis; cantabo et psalmum dicam domino. Exaudi domine vocem meam qua clamavi ad te; miserere mei et exaudi me. Tibi dixit cor meum, exquisivit te facies mea; faciem tuam domine requiram. Ne avertas faciem tuam a me; ne declines in ira a servo tuo. Adiutor meus esto, ne derelinquas me, neque despicias me deus salutaris meus. Quoniam pater meus et mater mea dereliquerunt me; dominus autem assumpsit me. Legem pone michi domine in via tua, et dirige me in semita recta propter inimicos meos. Ne tradideris me in animas tribulantium me, quoniam insurrexerunt in me testes iniqui, et mentita est iniquitas sibi. Credo videre bona domini in terra viventium. Expecta dominum, viriliter age, et confortetur cor tuum, et sustine dominum.

Ad te domine clamabo, deus meus ne sileas a me; nequando taceas a me et assimilabor descendentibus in lacum. Exaudi domine vocem deprecationis mee dum oro ad te, dum extollo manus meas ad templum sanctum tuum. Ne simul trahas me cum peccatoribus, et cum operantibus iniquitatem ne perdas me. Qui loquuntur pacem cum proximo suo, mala autem in cordibus eorum. Da illis secundum opera eorum, et secundum nequitiam adinventionum ipsorum. Secundum opera manuum eorum tribue illis; redde retributionem eorum ipsis. Quoniam non intellexerunt opera domini, et in opera manuum eius destrues illos et non edificabis eos. Benedictus dominus quoniam exaudivit vocem deprecationis mee. Dominus adiutor meus et protector meus, et in ipso speravit cor meum et adiutus sum. Et refloruit caro mea, et ex voluntate mea confitebor ei. Dominus fortitudo plebis sue, et protector salvationum christi sui est. Salvum fac populum tuum domine et benedic hereditati tue, et rege eos et extolle illos usque in eternum.

Afferte domino filii dei, afferte domino filios arietum. Afferte domino gloriam et honorem; afferte domino gloriam nomini eius; adorate dominum in atrio sancto eius. Vox domini super aquas, deus maiestatis intonuit, dominus super aquas multas. Vox domini in virtute, vox domini in magnificentia. Vox domini confringentis cedros, et confringet dominus cedros libani. Et comminuet eas tamquam vitulum libani, et dilectus quemadmodum filius unicornium. Vox domini intercidentis flammam ignis; vox domini concutientis desertum, et commovebit dominus desertum cades. Vox domini preparantis cervos, et revelabit condensa, et in templo eius omnes dicent gloriam. Dominus diluvium inhabitare facit, et sedebit dominus rex in eternum. Dominus virtutem populo suo dabit; dominus benedicet populo suo in pace.

31 xxviii

Exaltabo te domine quoniam suscepisti me, nec delectasti inimicos meos super me. Domine deus meus clamavi ad te et sanasti me. Domine eduxisti ab inferno animam meam, salvasti me a descendentibus in lacum. Psallite domino sancti eius, et confitemini memorie sanctitatis eius. Quoniam ira in indignatione eius, et vita in voluntate eius. Ad vesperum demorabitur fletus, et ad matutinum letitia. Ego autem dixi in abundantia mea, non movebor in eternum. Domine in voluntate tua prestitisti decori meo virtutem. Avertisti faciem tuam a me, et factus sum conturbatus. Ad te domine clamabo, et ad deum meum deprecabor. Que utilitas in sanguine meo dum descendo in corruptionem? Numquid confitebitur tibi pulvis, aut annuntiabit veritatem tuam? Audivit dominus et misertus est mei; dominus factus est adiutor meus. Convertisti planctum meum in gaudium michi; conscidisti saccum meum et circumdedisti me letitia. Ut cantet tibi gloria mea et non compungar; domine deus meus in eternum confitebor tibi.

xxix

In te domine speravi, non confundar in eternum; in iustitia tua libera me. Inclina ad me aurem tuam; accelera ut eruas me. Esto michi in deum protectorem et in domum refugii ut salvum me facias. Quoniam fortitudo mea et refugium meum es tu, et propter nomen tuum deduces me et enutries me. Educes me de laqueo hoc quem absconderunt michi, quoniam tu es protector meus. In manus tuas commendo spiritum meum; redemisti me domine deus veritatis.

xxx

ti observantes vanitates supervacue. Ego autem in Domino speravi. Exultabo et letabor in misericordia tua. Quoniam respexisti humilitatem meam, salvasti de necessitatibus animam meam. Nec conclusisti me in manibus inimici: statuisti in loco spacioso pedes meos. Miserere mei Domine quoniam tribulor: conturbatus est in ira oculus meus, anima mea et venter meus. Quoniam defecit in dolore vita mea, et anni mei in gemitibus. Infirmata est in paupertate virtus mea, et ossa mea conturbata sunt. Super omnes inimicos meos factus sum obprobrium et vicinis meis valde, et timor notis meis. Qui videbant me foras fugerunt a me: oblivioni datus sum tanquam mortuus a corde. Factus sum tanquam vas perditum, quoniam audivi vituperationem multorum commorantium in circuitu. In eo dum convenirent simul adversum me, accipere animam meam consiliati sunt. Ego autem in te speravi Domine, dixi Deus meus es tu: in manibus tuis sortes mee. Eripe me de manu inimicorum meorum, et a persequentibus me. Illustra faciem tuam super servum tuum, salvum me fac in misericordia tua: Domine non confundar quoniam invocavi te. Erubescant impii et deducantur in infernum: muta fiant labia dolosa. Que loquuntur adversus iustum iniquitatem, in superbia et in abusione. Quam magna multitudo dulcedinis tue Domine, quam abscondisti timentibus te. Perfecisti eis qui sperant in te, in conspectu filiorum hominum. Abscondes eos in abscondito faciei tue a conturbatione hominum. Proteges eos in tabernaculo tuo a contradictione linguarum. Benedictus Dominus quoniam mirificavit misericordiam suam michi in civitate munita. Ego autem dixi in excessu mentis mee, proiectus sum a facie oculorum tuorum. Ideo exaudisti vocem orationis mee, dum clamarem ad te. Diligite Dominum omnes sancti eius, quoniam veritatem requiret Dominus, et retribuet habundanter facientibus superbiam. Viriliter agite et confortetur cor vestrum omnes qui speratis in Domino.

xxxi

Beati quorum remisse sunt iniquitates, et quorum tecta sunt peccata. Beatus vir cui non imputavit Dominus peccatum, nec est in spiritu eius dolus. Quoniam tacui inveteraverunt ossa mea, dum clamarem tota die. Quoniam die ac nocte gravata est super me manus tua: conversus sum in erumpna mea dum configitur spina. Delictum meum cognitum tibi feci, et iniusticiam meam non abscondi. Dixi confitebor adversum me iniusticiam meam Domino, et tu remisisti impietatem peccati mei. Pro hac orabit ad te omnis sanctus in tempore oportuno. Verumtamen in diluvio aquarum multarum ad eum non approximabunt. Tu es refugium meum a tribulatione que circumdedit me: exultatio mea erue me a circumdantibus me. Intellectum tibi dabo et instruam te in via hac qua gradieris, firmabo super te oculos meos. Nolite fieri sicut equus et mulus, quibus non est intellectus. In camo et freno maxillas eorum constringe, qui non approximant ad te. Multa flagella peccatoris, sperantem autem in Domino misericordia circumdabit. Letamini in Domino et exultate iusti, et gloriamini omnes recti corde.

xxxii

Exultate iusti in Domino, rectos decet collaudatio. Confitemini Domino in cithara, in psalterio decem cordarum psallite illi. Cantate ei canticum novum, bene psallite ei in vociferatione. Quia rectum est verbum Domini, et omnia opera eius in fide. Diligit misericordiam et iudicium, misericordia Domini plena est terra. Verbo Domini celi firmati sunt, et spiritu oris eius omnis virtus eorum. Congregans sicut in utre aquas maris, ponens in thesauris abissos. Timeat Dominum omnis terra, ab eo autem commoveantur omnes inhabitantes orbem. Quoniam ipse dixit et facta sunt, ipse mandavit et creata sunt. Dominus dissipat consilia gentium, reprobat autem cogitationes populorum, et reprobat consilia principum. Consilium autem Domini in eternum manet, cogitationes cordis eius in generatione et generationem. Beata gens cuius est Dominus Deus eius, populus quem elegit in hereditatem sibi. De celo respexit Dominus, vidit omnes filios hominum. De preparato habitaculo suo respexit super omnes qui habitant terram. Qui finxit singillatim corda eorum, qui intelligit omnia opera eorum. Non salvatur rex per multam virtutem, et gigas non salvabitur in multitudine virtutis sue. Fallax equus ad salutem, in habundantia autem virtutis sue non salvabitur. Ecce oculi Domini super metuentes eum, et in eis qui sperant super misericordia eius. Ut eruat a morte animas eorum, et alat eos in fame. Anima nostra sustinet Dominum, quoniam adiutor et protector noster est. Quia in eo letabitur cor nostrum, et in nomine sancto eius speravimus. Fiat misericordia tua Domine super nos, quemadmodum speravimus in te.

Benedicam Dominum in omni tempore, semper laus eius in ore meo. In Domino laudabitur anima mea, audiant mansueti et letentur. Magnificate Dominum mecum, et exaltemus nomen eius in idipsum. Exquisivi Dominum et exaudivit me, et ex omnibus tribulationibus meis eripuit me. Accedite ad eum et illuminamini, et facies vestre non confundentur. Iste pauper clamavit, et Dominus exaudivit eum, et de omnibus tribulationibus eius salvavit eum. Immittit angelus Domini in circuitu timentium eum. Divites eguerunt et esurierunt, inquirentes autem Dominum non minuentur omni bono. Venite filii audite me, timorem Domini docebo vos. Quis est homo qui vult vitam, diligit dies videre bonos. Prohibe linguam tuam a malo, et labia tua ne loquantur dolum. Diverte a malo et fac bonum, inquire pacem et persequere eam. Oculi Domini super iustos, et aures eius ad preces eorum. Vultus autem Domini super facientes mala, ut perdat de terra memoriam eorum. Clamaverunt iusti, et Dominus exaudivit eos, et ex omnibus tribulationibus eorum liberavit eos. Iuxta est Dominus his qui tribulato sunt corde, et humiles spiritu salvabit. Multe tribulationes iustorum, et de omnibus his liberabit eos Dominus. Custodit Dominus omnia ossa eorum, unum ex his non conteretur. Mors peccatorum pessima, et qui oderunt iustum delinquent. Redimet Dominus animas servorum suorum, et non delinquent omnes qui sperant in eo.

Iudica Domine nocentes me, expugna impugnantes me. Apprehende arma et scutum, et exurge in adiutorium michi. Effunde frameam et conclude adversus eos qui persequuntur me, dic anime mee salus tua ego sum. Confundantur et revereantur querentes animam meam. Avertantur retrorsum

et confundantur: cogitantes michi mala. Fiant tamquam pulvis ante faciem venti: et angelus domini coartans eos. Fiant vie illorum tenebre et lubricum: et angelus domini persequens eos. Quoniam gratis absconderunt michi interitum laquei sui: supervacue exprobraverunt animam meam. Veniat illi laqueus quem ignorat: et captio quam abscondit apprehendat eum: et in laqueum cadat in ipsum. Anima autem mea exultabit in domino: et delectabitur super salutari suo. Omnia ossa mea dicent: domine quis similis tibi. Eripiens inopem de manu fortiorum eius: egenum et pauperem a diripientibus eum. Surgentes testes iniqui: que ignorabam interrogabant me. Retribuebant michi mala pro bonis: sterilitatem anime mee. Ego autem cum michi molesti essent: induebar cilicio. Humiliabam in ieiunio animam meam: et oratio mea in sinu meo convertetur. Quasi proximum et quasi fratrem nostrum sic complacebam: quasi lugens et contristatus sic humiliabar. Et adversum me letati sunt et convenerunt: congregata sunt super me flagella et ignoravi. Dissipati sunt nec compuncti: temptaverunt me subsannaverunt me subsannatione: frenduerunt super me dentibus suis. Domine quando respicies: restitue animam meam a malignitate eorum: a leonibus unicam meam. Confitebor tibi in ecclesia magna: in populo gravi laudabo te. Non supergaudeant michi qui adversantur michi inique: qui oderunt me gratis et annuunt oculis. Quoniam michi quidem pacifice loquebantur: et in iracundia terre loquentes dolos cogitabant. Et dilataverunt super me os suum: dixerunt euge euge viderunt oculi nostri. Vidisti domine ne sileas: domine ne discedas a me. Exurge et intende iudicio meo: deus meus et dominus meus in causam meam. Iudica me secundum iustitiam tuam domine deus meus: et non supergaudeant michi. Non dicant in cordibus suis euge euge anime nostre: nec dicant devoravimus eum. Erubescant et revereantur simul: qui gratulantur malis meis. Induantur confusione et reverentia: qui maligna loquuntur super me. Exultent et letentur qui volunt iustitiam meam: et dicant semper magnificetur dominus qui volunt pacem servi eius. Et lingua mea meditabitur iustitiam tuam: tota die laudem tuam.

Dixit iniustus ut delinquat in semetipso: non est timor dei ante oculos eius. Quoniam dolose egit in conspectu eius: ut inveniatur iniquitas eius ad odium. Verba oris eius iniquitas et dolus: noluit intelligere ut bene ageret. Iniquitatem meditatus est in cubili suo: astitit omni vie non bone: maliciam autem non odivit. Domine in celo misericordia tua: et veritas tua usque ad nubes. Iustitia tua sicut montes dei: iudicia tua abyssus multa. Homines et iumenta salvabis domine: quemadmodum multiplicasti misericordiam tuam deus. Filii autem hominum: in tegmine alarum tuarum sperabunt. Inebriabuntur ab ubertate domus tue: et torrente voluptatis tue potabis eos. Quoniam apud te est fons vite: et in lumine tuo videbimus lumen. Pretende misericordiam tuam scientibus te: et iustitiam tuam his qui recto sunt corde. Non veniat michi pes superbie: et manus peccatoris non moveat me. Ibi ceciderunt qui operantur iniquitatem: expulsi sunt nec potuerunt stare.

Noli emulari in malignantibus: neque zelaveris facientes iniquitatem. Quoniam tamquam fenum velociter arescent: et quemadmodum olera herbarum cito decident. Spera in domino et fac bonitatem: et inhabita terram et pasceris in diviciis eius. Delectare in domino: et dabit tibi petitiones cordis tui. Revela domino viam tuam: et spera in eo et ipse faciet. Et educet quasi lumen iustitiam tuam: et iudicium tuum tamquam meridiem: subditus esto domino et ora eum. Noli emulari in eo qui prosperatur in via sua: in homine faciente iniustitias. Desine ab ira et derelinque furorem: noli emulari ut maligneris. Quoniam qui malignantur exterminabuntur: sustinentes autem dominum ipsi hereditabunt terram. Et adhuc pusillum et non erit peccator: et queres locum eius et non invenies. Mansueti autem hereditabunt terram: et delectabuntur in multitudine pacis. Observabit peccator iustum: et stridebit super eum dentibus suis. Dominus autem irridebit eum: quoniam prospicit quod veniet dies eius. Gladium evaginaverunt peccatores: intenderunt arcum suum. Ut deiciant pauperem et inopem: ut trucident rectos corde. Gladius eorum intret in corda ipsorum: et arcus eorum confringatur. Melius est modicum iusto: super divicias peccatorum multas. Quoniam brachia peccatorum conterentur: confirmat autem iustos dominus. Novit dominus dies immaculatorum: et hereditas eorum in eternum erit. Non confundentur in tempore malo: et in diebus famis saturabuntur: quia peccatores peribunt. Inimici vero domini mox honorificati fuerint et exaltati: deficientes quemadmodum fumus deficient. Mutuabitur peccator et non solvet: iustus autem miseretur et retribuet. Quia benedicentes ei hereditabunt terram: maledicentes autem ei disperibunt. Apud dominum gressus hominis dirigentur: et viam eius volet. Cum ceciderit non collidetur: quia dominus supponit manum suam. Iunior fui et enim senui: et non vidi iustum derelictum: nec semen eius querens panem. Tota die miseretur et commodat: et semen illius in benedictione erit. Declina a malo et fac bonum: et inhabita in seculum seculi. Quia dominus amat iudicium et non derelinquet sanctos suos: in eternum conservabuntur. Iniusti punientur: et semen impiorum peribit. Iusti autem hereditabunt terram: et inhabitabunt in seculum seculi super eam. Os iusti meditabitur sapientiam: et lingua eius loquetur iudicium. Lex dei eius in corde ipsius: et non supplantabuntur gressus eius. Considerat peccator iustum: et querit mortificare eum. Dominus autem non derelinquet eum in manibus eius: nec dampnabit eum cum iudicabitur illi. Exspecta dominum et custodi viam eius: et exaltabit te ut hereditate capias terram: cum perierint peccatores videbis. Vidi impium superexaltatum: et elevatum sicut cedros libani. Et transivi et ecce non erat: et quesivi eum et non est inventus locus eius. Custodi innocentiam et vide equitatem: quoniam sunt reliquie homini pacifico. Iniusti autem disperibunt: simul reliquie impiorum interibunt. Salus autem iustorum a domino: et protector eorum in tempore tribulationis. Et adiuvabit eos dominus et liberabit eos: et eruet eos a peccatoribus:

et salvabit eos quia speraverunt in eo.

xxxvii

Domine ne in furore tuo arguas me, neque in ira tua corripias me. Quoniam sagitte tue infixe sunt michi: et confirmasti super me manum tuam. Non est sanitas in carne mea a facie ire tue: non est pax ossibus meis a facie peccatorum meorum. Quoniam iniquitates mee supergresse sunt caput meum: et sicut onus grave gravate sunt super me. Putruerunt et corrupte sunt cicatrices mee a facie insipientie mee. Miser factus sum et curvatus sum usque in finem: tota die contristatus ingrediebar. Quoniam lumbi mei impleti sunt illusionibus: et non est sanitas in carne mea. Afflictus sum et humiliatus sum nimis: rugiebam a gemitu cordis mei. Domine ante te omne desiderium meum: et gemitus meus a te non est absconditus. Cor meum conturbatum est in me, dereliquit me virtus mea: et lumen oculorum meorum et ipsum non est mecum. Amici mei et proximi mei adversum me appropinquaverunt et steterunt. Et qui iuxta me erant de longe steterunt: et vim faciebant qui querebant animam meam. Et qui inquirebant mala michi locuti sunt vanitates: et dolos tota die meditabantur. Ego autem tanquam surdus non audiebam: et sicut mutus non aperiens os suum. Et factus sum sicut homo non audiens: et non habens in ore suo redargutiones. Quoniam in te domine speravi: tu exaudies domine deus meus. Quia dixi nequando supergaudeant michi inimici mei: et dum commoventur pedes mei super me magna locuti sunt. Quoniam ego in flagella paratus: et dolor meus in conspectu meo semper. Quoniam iniquitatem meam annuntiabo: et cogitabo pro peccato meo. Inimici autem mei vivunt et confirmati sunt super me: et multiplicati sunt qui oderunt me inique. Qui retribuunt mala pro bonis detrahebant michi: quoniam sequebar bonitatem. Ne derelinquas me domine deus meus: ne discesseris a me. Intende in adiutorium meum domine deus salutis mee.

D xxxviii

Dixi custodiam vias meas: ut non delinquam in lingua mea. Posui ori meo custodiam: cum consisteret peccator adversum me. Obmutui et humiliatus sum et silui a bonis: et dolor meus renovatus est. Concaluit cor meum intra me: et in meditatione mea exardescet ignis. Locutus sum in lingua mea notum fac michi domine finem meum. Et numerum dierum meorum quis est: ut sciam quid desit michi. Ecce mensurabiles posuisti dies meos: et substantia mea tanquam nichilum ante te. Verumtamen universa vanitas: omnis homo vivens. Verumtamen in ymagine pertransit homo: sed et frustra conturbatur. Thesaurizat et ignorat: cui congregabit ea. Et nunc que est expectatio mea nonne dominus: et substantia mea apud te est. Ab omnibus iniquitatibus meis erue me: opprobrium insipienti dedisti me. Obmutui et non aperui os meum quoniam tu fecisti: amove a me plagas tuas. A fortitudine manus tue ego defeci in increpationibus: propter iniquitatem corripuisti hominem. Et tabescere fecisti sicut araneam animam eius: verumtamen vane conturbatur omnis homo. Exaudi orationem meam domine et deprecationem meam: auribus percipe lacrimas meas. Ne sileas quoniam advena ego sum apud te et peregrinus sicut omnes patres mei. Remitte michi ut refrigerer priusquam abeam et amplius non ero.

Expectans expectavi dominum: et intendit michi. Et exaudivit preces meas: et eduxit me de lacu miserie et de luto fecis. Et statuit super petram pedes meos: et direxit gressus meos. Et immisit in os meum canticum novum: carmen deo nostro. Videbunt multi et timebunt: et sperabunt in domino. Beatus vir cuius est nomen domini spes eius: et non respexit in vanitates et insanias falsas. Multa fecisti tu domine deus meus mirabilia tua: et cogitationibus tuis non est qui similis sit tibi. Annuntiavi et locutus sum: multiplicati sunt super numerum. Sacrificium et oblationem noluisti: aures autem perfecisti michi. Holocaustum et pro peccato non postulasti: tunc dixi ecce venio. In capite libri scriptum est de me ut facerem voluntatem tuam: deus meus volui et legem tuam in medio cordis mei. Annuntiavi iustitiam tuam in ecclesia magna: ecce labia mea non prohibebo domine tu scisti. Iustitiam tuam non abscondi in corde meo: veritatem tuam et salutare tuum dixi. Non abscondi misericordiam tuam et veritatem tuam a concilio multo. Tu autem domine ne longe facias miserationes tuas a me: misericordia tua et veritas tua semper susceperunt me. Quoniam circumdederunt me mala quorum non est numerus: comprehenderunt me iniquitates mee et non potui ut viderem. Multiplicate sunt super capillos capitis mei: et cor meum dereliquit me. Complaceat tibi domine ut eruas me: domine ad adiuvandum me respice. Confundantur et revereantur simul qui querunt animam meam ut auferant eam. Convertantur retrorsum et revereantur qui volunt michi mala. Ferant confestim confusionem suam: qui dicunt michi euge euge. Exultent et letentur super te omnes querentes te: et dicant semper magnificetur dominus qui diligunt salutare tuum. Ego autem mendicus sum et pauper: dominus sollicitus est mei. Adiutor meus et protector meus tu es: deus meus ne tardaveris.

Beatus qui intelligit super egenum et pauperem: in die mala liberabit eum dominus. Dominus conservet eum et vivificet eum et beatum faciat eum in terra: et non tradat eum in animam inimicorum eius. Dominus opem ferat illi super lectum doloris eius: universum stratum eius versasti in infirmitate eius. Ego dixi domine miserere mei: sana animam meam quia peccavi tibi. Inimici mei dixerunt mala michi: quando morietur et peribit nomen eius. Et si ingrediebatur ut videret vana loquebatur: cor eius congregavit iniquitatem sibi. Egrediebatur foras: et loquebatur in idipsum. Adversum me susurrabant omnes inimici mei: adversum me cogitabant mala michi. Verbum iniquum constituerunt adversum me: numquid qui dormit non adiciet ut resurgat. Etenim homo pacis mee in quo speravi: qui edebat panes meos magnificavit super me supplantationem. Tu autem domine miserere mei et resuscita me: et retribuam eis. In hoc cognovi quoniam voluisti me: quoniam non gaudebit inimicus meus super me. Me autem propter innocentiam suscepisti: et confirmasti me in conspectu tuo in eternum. Benedictus dominus deus israel a seculo et in seculum fiat fiat.

Quemadmodum desiderat cervus ad fontes aquarum: ita desiderat anima mea ad te deus. Sitivit anima mea ad deum fontem vivum.

quando veniam et apparebo ante faciem Dei. Fuerunt mihi lacrime mee panes die ac nocte, dum dicitur mihi cotidie: ubi est Deus tuus. Hec recordatus sum et effudi in me animam meam, quoniam transibo in locum tabernaculi admirabilis usque ad domum Dei. In voce exultationis et confessionis sonus epulantis. Quare tristis es anima mea, et quare conturbas me? Spera in Deo quoniam adhuc confitebor illi, salutare vultus mei et Deus meus. Ad me ipsum anima mea conturbata est, propterea memor ero tui de terra Iordanis et Hermoniim a monte modico. Abyssus abyssum invocat in voce cataractarum tuarum. Omnia excelsa tua et fluctus tui super me transierunt. In die mandavit Dominus misericordiam suam, et nocte canticum eius. Apud me oratio Deo vite mee, dicam Deo: susceptor meus es. Quare oblitus es mei, et quare contristatus incedo, dum affligit me inimicus? Dum confringuntur ossa mea, exprobraverunt mihi qui tribulant me inimici mei. Dum dicunt mihi per singulos dies: ubi est Deus tuus? Quare tristis es anima mea, et quare conturbas me? Spera in Deo quoniam adhuc confitebor illi, salutare vultus mei et Deus meus.

Iudica me Deus et discerne causam meam de gente non sancta, ab homine iniquo et doloso erue me. Quia tu es Deus fortitudo mea, quare me repulisti, et quare tristis incedo dum affligit me inimicus? Emitte lucem tuam et veritatem tuam, ipsa me deduxerunt et adduxerunt in montem sanctum tuum et in tabernacula tua. Et introibo ad altare Dei, ad Deum qui letificat iuventutem meam. Confitebor tibi in cithara Deus Deus meus. Quare tristis es anima mea, et quare conturbas me? Spera in Deo quoniam adhuc confitebor illi, salutare vultus mei et Deus meus.

Deus auribus nostris audivimus, patres nostri annuntiaverunt nobis. Opus quod operatus es in diebus eorum, et in diebus antiquis. Manus tua gentes disperdidit, et plantasti eos, afflixisti populos et expulisti eos. Nec enim in gladio suo possederunt terram, et brachium eorum non salvavit eos. Sed dextera tua et brachium tuum et illuminatio vultus tui, quoniam complacuisti in eis. Tu es ipse rex meus et Deus meus, qui mandas salutes Iacob. In te inimicos nostros ventilabimus cornu, et in nomine tuo spernemus insurgentes in nobis. Non enim in arcu meo sperabo, et gladius meus non salvabit me. Salvasti enim nos de affligentibus nos, et odientes nos confudisti. In Deo laudabimur tota die, et in nomine tuo confitebimur in seculum. Nunc autem repulisti et confudisti nos, et non egredieris Deus in virtutibus nostris. Avertisti nos retrorsum post inimicos nostros, et qui oderunt nos diripiebant sibi. Dedisti nos tamquam oves escarum, et in gentibus dispersisti nos. Vendidisti populum tuum sine pretio, et non fuit multitudo in commutationibus eorum. Posuisti nos opprobrium vicinis nostris, subsannationem et derisum his qui in circuitu nostro sunt. Posuisti nos in similitudinem gentibus, commotionem capitis in populis. Tota die verecundia mea contra me est, et confusio faciei mee cooperuit me. A voce exprobrantis et obloquentis, a facie inimici et persequentis. Hec omnia venerunt super nos, nec obliti sumus te, et inique non egimus in testamento tuo. Et non recessit retro cor nostrum, et declinasti semitas nostras a via tua. Quoniam humiliasti nos in loco afflictionis, et cooperuit nos umbra mortis. Si obliti sumus nomen Dei nostri, et si expandimus manus nostras ad deum alienum, Nonne Deus requiret ista? ipse enim novit abscondita cordis. Quoniam propter te mortificamur tota die, estimati sumus sicut oves occisionis. Exurge quare obdormis Domine? exurge et ne repellas in finem. Quare faciem tuam avertis, oblivisceris inopie nostre et tribulationis nostre? Quoniam humiliata est in pulvere anima nostra, conglutinatus est in terra venter noster. Exurge Domine adiuva nos, et redime nos propter nomen tuum.

Eructavit cor meum verbum bonum, dico ego opera mea regi. Lingua mea calamus scribe velociter scribentis. Speciosus forma pre filiis hominum, diffusa est gratia in labiis tuis, propterea benedixit te Deus in eternum. Accingere gladio tuo super femur tuum potentissime. Specie tua et pulchritudine tua intende, prospere procede et regna. Propter veritatem et mansuetudinem et iustitiam, et deducet te mirabiliter dextera tua. Sagitte tue acute, populi sub te cadent, in corda inimicorum regis. Sedes tua Deus in seculum seculi, virga directionis virga regni tui. Dilexisti iustitiam et odisti iniquitatem, propterea unxit te Deus Deus tuus oleo letitie pre consortibus tuis. Mirra et gutta et cassia a vestimentis tuis, a domibus eburneis ex quibus delectaverunt te filie regum in honore tuo. Astitit regina a dextris tuis in vestitu deaurato, circumdata varietate. Audi filia et vide et inclina aurem tuam, et obliviscere populum tuum et domum patris tui. Et concupiscet rex decorem tuum, quoniam ipse est Dominus Deus tuus, et adorabunt eum. Et filie Tyri in muneribus vultum tuum deprecabuntur omnes divites plebis. Omnis gloria eius filie regis ab intus in fimbriis aureis circumamicta varietatibus. Adducentur regi virgines post eam, proxime eius afferentur tibi. Afferentur in letitia et exultatione, adducentur in templum regis. Pro patribus tuis nati sunt tibi filii, constitues eos principes super omnem terram. Memores erunt nominis tui Domine, in omni generatione et generationem. Propterea populi confitebuntur tibi in eternum et in seculum seculi.

xliiii

Deus noster refugium et virtus, adiutor in tribulationibus que invenerunt nos nimis. Propterea non timebimus dum turbabitur terra, et transferentur montes in cor maris. Sonuerunt et turbate sunt aque eorum, conturbati sunt montes in fortitudine eius. Fluminis impetus letificat civitatem Dei, sanctificavit tabernaculum suum altissimus. Deus in medio eius non commovebitur, adiuvabit eam Deus mane diluculo. Conturbate sunt gentes et inclinata sunt regna, dedit vocem suam, mota est terra. Dominus virtutum nobiscum, susceptor noster Deus Iacob. Venite et videte opera Domini, que posuit prodigia super terram:

xlv

auferens bella usque ad finem terrae. Arcum conteret et confringet arma: et scuta comburet igni. Vacate et videte quoniam ego sum deus: exaltabor in gentibus et exaltabor in terra. Dominus virtutum nobiscum: susceptor noster deus Iacob.

xl vi

Omnes gentes plaudite manibus: iubilate deo in voce exultationis. Quoniam dominus excelsus terribilis: rex magnus super omnem terram. Subiecit populos nobis: et gentes sub pedibus nostris. Elegit nobis hereditatem suam: speciem Iacob quam dilexit. Ascendit deus in iubilo: dominus in voce tubae. Psallite deo nostro psallite: psallite regi nostro psallite. Quoniam rex omnis terrae deus: psallite sapienter. Regnabit deus super gentes: deus sedet super sedem sanctam suam. Principes populorum congregati sunt cum deo Abraham: quoniam dii fortes terrae vehementer elevati sunt.

xl vii

Magnus dominus et laudabilis nimis: in civitate dei nostri in monte sancto eius. Fundatur exultatione universae terrae mons Sion: latera aquilonis civitas regis magni. Deus in domibus eius cognoscetur: cum suscipiet eam. Quoniam ecce reges congregati sunt: convenerunt in unum. Ipsi videntes sic admirati sunt conturbati sunt commoti sunt: tremor apprehendit eos. Ibi dolores ut parturientis: in spiritu vehementi conteres naves Tharsis. Sicut audivimus sic vidimus in civitate domini virtutum in civitate dei nostri: deus fundavit eam in aeternum. Suscepimus deus misericordiam tuam: in medio templi tui. Secundum nomen tuum deus sic et laus tua in fines terrae: iustitia plena est dextera tua. Laetetur mons Sion et exultent filiae Iudae: propter iudicia tua domine. Circumdate Sion et complectimini eam: narrate in turribus eius. Ponite corda vestra in virtute eius: et distribuite domos eius ut enarretis in progenie altera. Quoniam hic est deus deus noster in aeternum et in saeculum saeculi: ipse reget nos in saecula.

xl viii

Audite haec omnes gentes: auribus percipite omnes qui habitatis orbem. Quique terrigenae et filii hominum: simul in unum dives et pauper. Os meum loquetur sapientiam: et meditatio cordis mei prudentiam. Inclinabo in parabolam aurem meam: aperiam in psalterio propositionem meam. Cur timebo in die mala: iniquitas calcanei mei circumdabit me. Qui confidunt in virtute sua: et in multitudine divitiarum suarum gloriantur. Frater non redimit redimet homo: non dabit deo placationem suam. Et pretium redemptionis animae suae: et laborabit in aeternum et vivet adhuc in finem. Non videbit interitum cum viderit sapientes morientes: simul insipiens et stultus peribunt. Et relinquent alienis divitias suas: et sepulcra eorum domus illorum in aeternum. Tabernacula eorum in progenie et progenie: vocaverunt nomina sua in terris suis. Homo cum in honore esset non intellexit: comparatus est iumentis insipientibus et similis factus est illis. Haec via illorum scandalum ipsis: et postea in ore suo complacebunt. Sicut oves in inferno positi sunt: mors depascet eos. Et dominabuntur eorum iusti in matutino: et auxilium eorum veterascet in inferno a gloria eorum. Verumtamen deus redimet animam meam de manu inferi cum acceperit me. Ne timueris cum dives factus fuerit homo: et cum multiplicata fuerit gloria domus eius. Quoniam cum interierit non sumet omnia: neque descendet cum eo gloria eius. Quia anima eius in vita ipsius benedicetur: confitebitur tibi cum benefeceris ei. Introibit usque in progenies patrum suorum: usque in aeternum non videbit lumen. Homo cum in honore esset non intellexit: comparatus est iumentis insipientibus et similis factus est illis.

Deus deorum dominus locutus est: et vocavit terram. A solis ortu usque ad occasum: ex Sion species decoris eius. Deus manifeste veniet: deus noster et non silebit. Ignis in conspectu eius exardescet: et in circuitu eius tempestas valida. Advocabit caelum desursum: et terram discernere populum suum. Congregate illi sanctos eius: qui ordinant testamentum eius super sacrificia. Et annuntiabunt caeli iustitiam eius: quoniam deus iudex est. Audi populus meus et loquar Israel et testificabor tibi: deus deus tuus ego sum. Non in sacrificiis tuis arguam te: holocausta autem tua in conspectu meo sunt semper. Non accipiam de domo tua vitulos: neque de gregibus tuis hircos. Quoniam meae sunt omnes ferae silvarum: iumenta in montibus et boves. Cognovi omnia volatilia caeli: et pulchritudo agri mecum est. Si esuriero non dicam tibi: meus est enim orbis terrae et plenitudo eius. Numquid manducabo carnes taurorum: aut sanguinem hircorum potabo. Immola deo sacrificium laudis: et redde altissimo vota tua. Et invoca me in die tribulationis: et eruam te et honorificabis me. Peccatori autem dixit deus: quare tu enarras iustitias meas et assumis testamentum meum per os tuum. Tu vero odisti disciplinam: et proiecisti sermones meos retrorsum. Si videbas furem currebas cum eo: et cum adulteris portionem tuam ponebas. Os tuum abundavit malitia: et lingua tua concinnabat dolos. Sedens adversus fratrem tuum loquebaris et adversus filium matris tuae ponebas scandalum: haec fecisti et tacui. Existimasti inique quod ero tui similis: arguam te et statuam contra faciem tuam. Intelligite haec qui obliviscimini deum: nequando rapiat et non sit qui eripiat. Sacrificium laudis honorificabit me: et illic iter quo ostendam illi salutare dei.

Miserere mei deus secundum magnam misericordiam tuam. Et secundum multitudinem miserationum tuarum: dele iniquitatem meam. Amplius lava me ab iniquitate mea: et a peccato meo munda me. Quoniam iniquitatem meam ego cognosco: et peccatum meum contra me est semper. Tibi soli peccavi et malum coram te feci: ut iustificeris in sermonibus tuis et vincas cum iudicaris. Ecce enim in iniquitatibus conceptus sum: et in peccatis concepit me mater mea. Ecce enim veritatem dilexisti: incerta et occulta sapientiae tuae manifestasti mihi. Asperges me hyssopo et mundabor: lavabis me et super nivem dealbabor. Auditui meo dabis gaudium et laetitiam: et exultabunt ossa humiliata. Averte faciem tuam a peccatis meis: et omnes iniquitates meas dele. Cor mundum crea in me deus: et spiritum rectum innova in visceribus meis. Ne proicias me a facie tua: et spiritum sanctum tuum ne auferas a me. Redde mihi laetitiam

salutaris tui. et spiritu principali confirma me. Docebo iniquos vias tuas: et impii ad te convertentur. Libera me de sanguinibus deus deus salutis mee. et exultabit lingua mea iustitiam tuam. Domine labia mea aperies. et os meum annuntiabit laudem tuam. Quoniam si voluisses sacrificium dedissem. utique holocaustis non delectaberis. Sacrificium deo spiritus contribulatus. cor contritum. et humiliatum deus non despicies. Benigne fac in bona voluntate tua sion. ut edificentur muri ierusalem. Tunc acceptabis sacrificium iustitie. oblationes et holocausta. tunc imponent super altare tuum vitulos.

Quid gloriaris in malicia. qui potens es in iniquitate. Tota die iniustitiam cogitavit lingua tua: sicut novacula acuta fecisti dolum. Dilexisti maliciam super benignitatem. iniquitatem magis quam loqui equitatem. Dilexisti omnia verba precipitationis lingua dolosa. Propterea deus destruet te in finem. evellet te et emigrabit te de tabernaculo tuo. et radicem tuam de terra viventium. Videbunt iusti et timebunt. et super eum ridebunt et dicent, ecce homo qui non posuit deum adiutorem suum. Sed speravit in multitudine divitiarum suarum. et prevaluit in vanitate sua. Ego autem sicut oliva fructifera in domo dei. speravi in misericordia dei in eternum et in seculum seculi. Confitebor tibi in seculum quia fecisti et expectabo nomen tuum quoniam bonum est in conspectu sanctorum tuorum.

Dixit insipiens in corde suo. non est deus. Corrupti sunt et abhominabiles facti sunt in iniquitatibus: non est qui faciat bonum. Deus de celo prospexit super filios hominum. ut videat si est intelligens aut requirens deum. Omnes declinaverunt simul inutiles facti sunt: non est qui faciat bonum non est usque ad unum. Nonne scient omnes qui operantur iniquitatem. qui devorant plebem meam ut cibum panis. Deum non invocaverunt illic trepidaverunt timore: ubi non erat timor. Quoniam deus dissipavit ossa eorum qui hominibus placent: confusi sunt quoniam deus sprevit eos. Quis dabit ex syon salutare israel. cum converterit dominus captivitatem plebis sue exultabit iacob et letabitur israel.

Deus in nomine tuo salvum me fac. et in virtute tua iudica me. Deus exaudi orationem meam. auribus percipe verba oris mei. Quoniam alieni insurrexerunt adversum me. et fortes quesierunt animam meam, et non proposuerunt deum ante conspectum suum. Ecce enim deus adiuvat me. et dominus susceptor est anime mee. Averte mala inimicis meis. in veritate tua disperde illos. Voluntarie sacrificabo tibi. et confitebor nomini tuo domine quoniam bonum est. Quoniam ex omni tribulatione eripuisti me: et super inimicos meos despexit oculus meus.

Exaudi deus orationem meam. et ne despexeris deprecationem meam. intende michi et exaudi me. Contristatus sum in exercitatione mea et conturbatus sum a voce inimici. et a tribulatione peccatoris. Quoniam declinaverunt in me iniquitates. et in ira molesti erant michi. Cor meum conturbatum est in me. et formido mortis cecidit super me. Timor et tremor venerunt super me: et contexerunt me tenebre. Et dixi quis dabit michi pennas sicut columbe. et volabo et requiescam. Ecce elongavi fugiens. et mansi in solitudine. Expectabam eum qui salvum me fecit a pusillanimitate spiritus et tempestate. Precipita domine divide linguas eorum. quoniam vidi iniquitatem: et contradictionem in civitate. Die ac nocte circumdabit eam super muros eius iniquitas. et labor in medio eius et iniustitia. Et non defecit de plateis eius: usura et dolus. Quoniam si inimicus meus maledixisset michi. sustinuissem utique. Et si is qui oderat me super me magna locutus fuisset: abscondissem me forsitan ab eo. Tu vero homo unanimis. dux meus et notus meus. Qui simul mecum dulces capiebas cibos: in domo dei ambulavimus cum consensu. Veniat mors super illos. et descendant in infernum viventes. Quoniam nequitie in habitaculis eorum in medio eorum. Ego autem ad deum clamavi: et dominus salvabit me. Vespere mane et meridie narrabo et annuntiabo. et exaudiet vocem meam. Redimet in pace animam meam ab his qui appropinquant michi. quoniam inter multos erant mecum. Exaudiet deus et humiliabit illos. qui est ante secula. Non enim est illis commutatio et non timuerunt deum extendit manum suam in retribuendo. Contaminaverunt testamentum eius. divisi sunt ab ira vultus eius. et appropinquavit cor illius. Molliti sunt sermones eius super oleum. et ipsi sunt iacula. Iacta super dominum curam tuam et ipse te enutriet: non dabit in eternum fluctuationem iusto. Tu vero deus deduces eos in puteum interitus. Viri sanguinum et dolosi non dimidiabunt dies suos: ego autem sperabo in te domine.

Miserere mei deus quoniam conculcavit me homo. tota die impugnans tribulavit me. Conculcaverunt me inimici mei tota die. quoniam multi bellantes adversum me. Ab altitudine diei timebo. ego vero in te sperabo. In deo laudabo sermones meos. in deo speravi non timebo quid faciat michi caro. Tota die verba mea execrabantur: adversum me omnes cogitationes eorum in malum. Inhabitabunt et abscondent. ipsi calcaneum meum observabunt. Sicut sustinuerunt animam meam pro nichilo salvos facies illos. in ira populos confringes. Deus vitam meam annuntiavi tibi: posuisti lacrimas meas in conspectu tuo. Sicut et in promissione tua: tunc convertentur inimici mei retrorsum. In quacumque die invocavero te: ecce cognovi quoniam deus meus es. In deo laudabo verbum. in domino laudabo sermonem. in deo speravi non timebo quid faciat michi homo. In me sunt deus vota tua. que reddam laudationes tibi. Quoniam eripuisti animam meam de morte. et pedes meos de lapsu. ut placeam coram deo in lumine viventium.

Miserere mei deus miserere mei: quoniam in te confidit anima mea. Et in umbra alarum tuarum sperabo. donec transeat iniquitas. Clamabo ad deum altissimum: deum qui benefecit michi. Misit de celo et liberavit me. dedit in opprobrium conculcantes me. Misit deus misericordiam suam et veritatem suam. et eripuit animam meam de medio catulorum leonum. dormivi conturbatus. Filii hominum dentes eorum arma et sagitte. et lingua eorum gladius acutus. Exaltare super celos deus. et in omnem terram gloria tua. Laqueum paraverunt pedibus

meis: et incurvaverunt animam meam. Foderunt ante faciem meam foveam: et inciderunt in eam. Paratum cor meum deus paratum cor meum: cantabo et psalmum dicam. Exurge gloria mea exurge psalterium et cithara: exurgam diluculo. Confitebor tibi in populis domine: et psalmum dicam tibi in gentibus. Quoniam magnificata est usque ad celos misericordia tua: et usque ad nubes veritas tua. Exaltare super celos deus: et super omnem terram gloria tua.

l vi

Si vere utique iusticiam loquimini: recte iudicate filii hominum. Etenim in corde iniquitates operamini in terra: iniusticias manus vestre concinnant. Alienati sunt peccatores a vulva, erraverunt ab utero: locuti sunt falsa. Furor illis secundum similitudinem serpentis: sicut aspidis surde et obturantis aures suas. Que non exaudiet vocem incantantium: et venefici incantantis sapienter. Deus conteret dentes eorum in ore ipsorum: molas leonum confringet dominus. Ad nichilum devenient tamquam aqua decurrens: intendit arcum suum donec infirmentur. Sicut cera que fluit auferentur: supercecidit ignis et non viderunt solem. Priusquam intelligerent spine vestre ramnum: sicut viventes sic in ira absorbet eos. Letabitur iustus cum viderit vindictam: manus suas lavabit in sanguine peccatoris. Et dicet homo si utique est fructus iusto: utique est deus iudicans eos in terra.

l vii

Eripe me de inimicis meis deus meus: et ab insurgentibus in me libera me. Eripe me de operantibus iniquitatem: et de viris sanguinum salva me. Quia ecce ceperunt animam meam: irruerunt in me fortes. Neque iniquitas mea neque peccatum meum domine: sine iniquitate cucurri et direxi. Exurge in occursum meum et vide: et tu domine deus virtutum deus israel. Intende ad visitandas omnes gentes: non miserearis omnibus qui operantur iniquitatem. Convertentur ad vesperam et famem patientur ut canes: et circuibunt civitatem. Ecce loquentur in ore suo et gladius in labiis eorum: quoniam quis audivit? Et tu domine deridebis eos: ad nichilum deduces omnes gentes. Fortitudinem meam ad te custodiam quia deus susceptor meus: deus meus misericordia eius preveniet me. Deus ostendit michi super inimicos meos ne occidas eos: nequando obliviscantur populi mei. Disperge illos in virtute tua: et depone eos protector meus domine. Delictum oris eorum sermonem labiorum ipsorum: et comprehendantur in superbia sua. Et de execratione et mendacio annunciabuntur in consummatione: in ira consummationis et non erunt. Et scient quia deus dominabitur iacob: et finium terre. Convertentur ad vesperam et famem patientur ut canes: et circuibunt civitatem. Ipsi dispergentur ad manducandum: si vero non fuerint saturati et murmurabunt. Ego autem cantabo fortitudinem tuam: et exultabo mane misericordiam tuam. Quia factus es susceptor meus: et refugium meum in die tribulationis mee. Adiutor meus tibi psallam quia deus susceptor meus es: deus meus misericordia mea.

l viii

Deus repulisti nos et destruxisti nos: iratus es et misertus es nobis. Commovisti terram et conturbasti eam: sana contritiones eius quia commota est. Ostendisti populo tuo dura: potasti nos vino compunctionis. Dedisti metuentibus te significationem: ut fugiant a facie arcus. Ut liberentur dilecti tui: salvum fac dextera tua et exaudi me. Deus locutus est in sancto suo: letabor et partibor sichimam: et convallem tabernaculorum metibor. Meus est galaad et meus est manasses: et effraim fortitudo capitis mei. Iuda rex meus: moab olla spei mee. In ydumeam extendam calciamentum meum: michi alienigene subditi sunt. Quis deducet me in civitatem munitam: quis deducet me usque in ydumeam? Nonne tu deus qui repulisti nos: et non egredieris deus in virtutibus nostris? Da nobis auxilium de tribulatione: et vana salus hominis. In deo faciemus virtutem: et ipse ad nichilum deducet tribulantes nos.

Exaudi deus deprecationem meam: intende orationi mee. A finibus terre ad te clamavi: dum anxiaretur cor meum in petra exaltasti me. Deduxisti me quia factus es spes mea: turris fortitudinis a facie inimici. Inhabitabo in tabernaculo tuo in secula: protegar in velamento alarum tuarum. Quoniam tu deus meus exaudisti orationem meam: dedisti hereditatem timentibus nomen tuum. Dies super dies regis adicies: annos eius usque in diem generationis et generationis. Permanet in eternum in conspectu dei: misericordiam et veritatem eius quis requiret? Sic psalmum dicam nomini tuo in seculum seculi: ut reddam vota mea de die in diem.

Nonne deo subiecta erit anima mea: ab ipso enim salutare meum. Nam et ipse deus meus et salutaris meus: susceptor meus non movebor amplius. Quousque irruitis in hominem: interficitis universi vos: tamquam parieti inclinato et macerie depulse. Verumptamen precium meum cogitaverunt repellere, cucurri in siti: ore suo benedicebant et corde suo maledicebant. Verumptamen deo subiecta esto anima mea: quoniam ab ipso pacientia mea. Quia ipse deus meus et salvator meus: adiutor meus non emigrabo. In deo salutare meum et gloria mea: deus auxilii mei et spes mea in deo est. Sperate in eo omnis congregatio populi, effundite coram illo corda vestra: deus adiutor noster in eternum. Verumptamen vani filii hominum, mendaces filii hominum in stateris: ut decipiant ipsi de vanitate in idipsum. Nolite sperare in iniquitate et rapinas nolite concupiscere: divicie si affluant nolite cor apponere. Semel locutus est deus, duo hec audivi, quia potestas dei est, et tibi domine misericordia: quia tu reddes unicuique iuxta opera sua.

Deus deus meus ad te de luce vigilo. Sitivit in te anima mea: quam multipliciter tibi caro mea. In terra deserta et invia et inaquosa, sic in sancto apparui tibi: ut viderem virtutem tuam et gloriam tuam. Quoniam melior est misericordia tua super vitas: labia mea laudabunt te. Sic benedicam te in vita mea: et in nomine tuo levabo manus meas. Sicut adipe et pinguedine repleatur anima mea: et labiis exultationis laudabit os meum. Si memor fui tui super stratum meum, in matutinis meditabor in te: quia fuisti adiutor meus. Et in velamento alarum tuarum exultabo, adhesit anima mea post te: me suscepit dextera tua. Ipsi vero in vanum quesierunt animam meam, introibunt in inferiora terre: tradentur in manus gladii, partes vulpium erunt. Rex vero letabitur in deo;

laudabuntur omnes qui iurant in eo: quia obstructum est os loquentium iniqua.

Exaudi deus orationem meam cum deprecor: a timore inimici eripe animam meam. Protexisti me a conventu malignantium: a multitudine operantium iniquitatem. Quia exacuerunt ut gladium linguas suas: intenderunt arcum rem amaram: ut sagittent in occultis immaculatum. Subito sagittabunt eum et non timebunt: firmaverunt sibi sermonem nequam. Narraverunt ut absconderent laqueos: dixerunt quis videbit eos. Scrutati sunt iniquitates: defecerunt scrutantes scrutinio. Accedet homo ad cor altum: et exaltabitur deus. Sagitte parvulorum facte sunt plage eorum: et infirmate sunt contra eos lingue eorum. Conturbati sunt omnes qui videbant eos: et timuit omnis homo. Et annuntiaverunt opera dei: et facta eius intellexerunt. Letabitur iustus in domino et sperabit in eo: et laudabuntur omnes recti corde.

Te decet hymnus deus in sion: et tibi reddetur votum in ierusalem. Exaudi orationem meam: ad te omnis caro veniet. Verba iniquorum prevaluerunt super nos: et impietatibus nostris tu propitiaberis. Beatus quem elegisti et assumpsisti: inhabitabit in atriis tuis. Replebimur in bonis domus tue: sanctum est templum tuum, mirabile in equitate. Exaudi nos deus salutaris noster: spes omnium finium terre et in mari longe. Preparans montes in virtute tua accinctus potentia: qui conturbas profundum maris: sonum fluctuum eius. Turbabuntur gentes et timebunt qui habitant terminos a signis tuis: exitus matutini et vespere delectabis. Visitasti terram et inebriasti eam: multiplicasti locupletare eam. Flumen dei repletum est aquis: parasti cibum illorum quoniam ita est preparatio eius. Rivos eius inebria multiplica genimina eius: in stillicidiis eius letabitur germinans. Benedices corone anni benignitatis tue: et campi tui replebuntur ubertate. Pinguescent speciosa deserti: et exultatione colles accingentur. Induti sunt arietes ovium: et valles abundabunt frumento: clamabunt etenim hymnum dicent.

Iubilate deo omnis terra, psalmum dicite nomini eius: date gloriam laudi eius. Dicite deo quam terribilia sunt opera tua domine: in multitudine virtutis tue mentientur tibi inimici tui. Omnis terra adoret te et psallat tibi: psalmum dicat nomini tuo. Venite et videte opera dei: terribilis in consiliis super filios hominum. Qui convertit mare in aridam: in flumine pertransibunt pede: ibi letabimur in ipso. Qui dominatur in virtute sua in eternum: oculi eius super gentes respiciunt: qui exasperant non exaltentur in semetipsis. Benedicite gentes deum nostrum: et auditam facite vocem laudis eius. Qui posuit animam meam ad vitam: et non dedit in commotionem pedes meos. Quoniam probasti nos deus: igne nos examinasti sicut examinatur argentum. Induxisti nos in laqueum: posuisti tribulationes in dorso nostro: imposuisti homines super capita nostra. Transivimus per ignem et aquam: et eduxisti nos in refrigerium. Introibo in domum tuam in holocaustis: reddam tibi vota mea que distinxerunt labia mea. Et locutum est os meum in tribulatione mea. Holocausta medullata offeram tibi cum incenso arietum: offeram tibi boves cum hircis. Venite et audite et narrabo omnes qui timetis deum: quanta fecit anime mee. Ad ipsum ore meo clamavi: et exaltavi sub lingua mea. Iniquitatem si aspexi in corde meo: non exaudiet dominus. Propterea exaudivit deus: et attendit voci deprecationis mee. Benedictus deus qui non amovit orationem meam: et misericordiam suam a me.

lxv

Deus misereatur nostri et benedicat nobis: illuminet vultum suum super nos et misereatur nostri. Ut cognoscamus in terra viam tuam: in omnibus gentibus salutare tuum. Confiteantur tibi populi deus: confiteantur tibi populi omnes. Letentur et exultent gentes: quoniam iudicas populos in equitate: et gentes in terra dirigis. Confiteantur tibi populi deus, confiteantur tibi populi omnes: terra dedit fructum suum. Benedicat nos deus deus noster, benedicat nos deus: et metuant eum omnes fines terre.

lxvi

Exurgat deus et dissipentur inimici eius: et fugiant qui oderunt eum a facie eius. Sicut deficit fumus deficiant: sicut fluit cera a facie ignis, sic pereant peccatores a facie dei. Et iusti epulentur et exultent in conspectu dei: et delectentur in letitia. Cantate deo psalmum dicite nomini eius: iter facite ei qui ascendit super occasum: dominus nomen illi. Exultate in conspectu eius: turbabuntur a facie eius patris orphanorum et iudicis viduarum. Deus in loco sancto suo: deus qui inhabitare facit unius moris in domo. Qui educit vinctos in fortitudine: similiter eos qui exasperant qui habitant in sepulcris. Deus cum egredereris in conspectu populi tui: cum pertransires in deserto. Terra mota est etenim celi distillaverunt a facie dei sinai a facie dei israel. Pluviam voluntariam segregabis deus hereditati tue: et infirmata est, tu vero perfecisti eam. Animalia tua habitabunt in ea: parasti in dulcedine tua pauperi deus. Dominus dabit verbum evangelizantibus virtute multa. Rex virtutum dilecti dilecti: et speciei domus dividere spolia. Si dormiatis inter medios cleros penne columbe deargentate: et posteriora dorsi eius in pallore auri. Dum discernit celestis reges super eam nive dealbabuntur in selmon: mons dei mons pinguis. Mons coagulatus mons pinguis: ut quid suspicamini montes coagulatos. Mons in quo beneplacitum est deo habitare in eo: etenim dominus habitabit in finem. Currus dei decem milibus multiplex milia letantium: dominus in eis in sina in sancto. Ascendisti in altum cepisti captivitatem: accepisti dona in hominibus. Etenim non credentes inhabitare dominum deum. Benedictus dominus die cotidie: prosperum iter faciet nobis deus salutarium nostrorum. Deus noster deus salvos faciendi: et domini domini exitus mortis. Verumtamen deus confringet capita inimicorum suorum: verticem capilli perambulantium in delictis suis. Dixit dominus ex basan convertam: convertam in profundum maris. Ut intingatur pes tuus in sanguine: lingua canum tuorum ex inimicis ab ipso. Viderunt ingressus tuos deus: ingressus dei mei regis mei qui est in sancto. Prevenerunt principes coniuncti psallentibus: in medio iuvencularum tympanistriarum. In ecclesiis benedicite deo domino de

fontibus israel. Ibi beniamin adolescentulus in mentis excessu. Principes iuda duces eorum: principes zabulon: principes neptalim. Manda deus uirtuti tue: confirma hoc deus quod operatus es in nobis. A templo tuo in ierusalem: tibi offerent reges munera. Increpa feras arundinis: congregatio taurorum in uaccis populorum ut excludant eos qui probati sunt argento. Dissipa gentes que bella uolunt: uenient legati ex egypto: ethiopia preueniet manus eius deo. Regna terre cantate deo: psallite domino. Psallite deo qui ascendit super celum celi ad orientem. Ecce dabit uoci sue uocem uirtutis: date gloriam deo super israel: magnificentia eius et uirtus eius in nubibus. Mirabilis deus in sanctis suis: deus israel ipse dabit uirtutem et fortitudinem plebi sue: benedictus deus.

Saluum me fac deus: quoniam intrauerunt aque usque ad animam meam. Infixus sum in limo profundi: et non est substantia. Ueni in altitudinem maris: et tempestas demersit me. Laboraui clamans rauce facte sunt fauces mee: defecerunt oculi mei dum spero in deum meum. Multiplicati sunt super capillos capitis mei: qui oderunt me gratis. Confortati sunt qui persecuti sunt me inimici mei iniuste: que non rapui tunc exsoluebam. Deus tu scis insipientiam meam: et delicta mea a te non sunt abscondita. Non erubescant in me qui expectant te domine: domine uirtutum. Non confundantur super me: qui querunt te deus israel. Quoniam propter te sustinui obprobrium: operuit confusio faciem meam. Extraneus factus sum fratribus meis: et peregrinus filiis matris mee. Quoniam zelus domus tue comedit me: et obprobria exprobrantium tibi ceciderunt super me. Et operui in ieiunio animam meam: et factum est in obprobrium michi. Et posui uestimentum meum cilicium: et factus sum illis in parabolam. Aduersum me loquebantur qui sedebant in porta: et in me psallebant qui bibebant uinum. Ego uero orationem meam ad te domine: tempus beneplaciti deus. In multitudine misericordie tue exaudi me: in ueritate salutis tue. Eripe me de luto ut non infigar: libera me ab hiis qui oderunt me et de profundis aquarum. Non me demergat tempestas aque: neque absorbeat me profundum: neque urgeat super me puteus os suum. Exaudi me domine quoniam benigna est misericordia tua: secundum multitudinem miserationum tuarum respice in me. Et ne auertas faciem tuam a puero tuo: quoniam tribulor uelociter exaudi me. Intende anime mee et libera eam: propter inimicos meos eripe me. Tu scis improperium meum et confusionem meam: et reuerentiam meam. In conspectu tuo sunt omnes qui tribulant me: improperium expectauit cor meum et miseriam. Et sustinui qui simul contristaretur et non fuit: qui consolaretur et non inueni. Et dederunt in escam meam fel: et in siti mea potauerunt me aceto. Fiat mensa eorum coram ipsis in laqueum: et in retributiones et in scandalum. Obscurentur oculi eorum ne uideant: et dorsum eorum semper incurua. Effunde super eos iram tuam: et furor ire tue comprehendat eos. Fiat habitatio eorum deserta: et in tabernaculis eorum non sit qui inhabitet. Quoniam quem tu percussisti persecuti sunt: et super dolorem uulnerum meorum addiderunt. Appone iniquitatem super iniquitatem eorum: et non intrent in iusticiam tuam. Deleantur de libro uiuentium: et cum iustis non scribantur. Ego sum pauper et dolens: salus tua deus suscepit me. Laudabo nomen dei cum cantico: et magnificabo eum in laude. Et placebit deo super uitulum nouellum: cornua producentem et ungulas. Uideant pauperes et letentur: querite deum et uiuet anima uestra. Quoniam exaudiuit pauperes dominus: et uinctos suos non despexit. Laudent illum celi et terra: mare et omnia reptilia in eis. Quoniam deus saluam faciet syon: et edificabuntur ciuitates iude. Et inhabitabunt ibi: et hereditate acquirent eam. Et semen seruorum eius possidebit eam: et qui diligunt nomen eius habitabunt in ea.

Deus in adiutorium meum intende: domine ad adiuuandum me festina. Confundantur et reuereantur: qui querunt animam meam. Auertantur retrorsum et erubescant: qui uolunt michi mala. Auertantur statim erubescentes: qui dicunt michi euge euge. Exultent et letentur in te omnes qui querunt te: et dicant semper magnificetur dominus qui diligunt salutare tuum. Ego uero egenus et pauper sum: deus adiuua me. Adiutor meus et liberator meus es tu: domine ne moreris.

In te domine speraui non confundar in eternum: in iusticia tua libera me et eripe me. Inclina ad me aurem tuam: et salua me. Esto michi in deum protectorem: et in locum munitum ut saluum me facias. Quoniam firmamentum meum: et refugium meum es tu. Deus meus eripe me de manu peccatoris: et de manu contra legem agentis et iniqui. Quoniam tu es paciencia mea domine: domine spes mea a iuuentute mea. In te confirmatus sum ex utero: de uentre matris mee tu es protector meus. In te cantatio mea semper: tamquam prodigium factus sum multis: et tu adiutor fortis. Repleatur os meum laude: ut cantem gloriam tuam tota die magnitudinem tuam. Ne proicias me in tempore senectutis: cum defecerit uirtus mea ne derelinquas me. Quia dixerunt inimici mei michi: et qui custodiebant animam meam consilium fecerunt in unum. Dicentes deus dereliquit eum: persequimini et comprehendite eum quia non est qui eripiat. Deus ne elongeris a me: deus meus in auxilium meum respice. Confundantur et deficiant detrahentes anime mee: operiantur confusione et pudore qui querunt mala michi. Ego autem semper sperabo: et adiciam super omnem laudem tuam. Os meum annunciabit iusticiam tuam: tota die salutare tuum. Quoniam non cognoui litteraturam introibo in potencias domini: domine memorabor iusticie tue solius. Deus docuisti me a iuuentute mea: et usque nunc pronunciabo mirabilia tua. Et usque in senectam et senium: deus ne derelinquas me. Donec annunciem brachium tuum: generationi omni que uentura est. Potentiam tuam et iusticiam tuam deus usque in altissima que fecisti magnalia: deus quis similis tibi. Quantas ostendisti michi tribulationes multas et malas: et conuersus uiuificasti me: et de abyssis terre iterum reduxisti me. Multiplicasti magnificentiam tuam: et conuersus consolatus es me. Nam et ego confitebor tibi in uasis psalmi ueritatem tuam deus: psallam tibi in cithara sanctus israel. Exultabunt labia mea cum cantauero tibi: et anima mea quam redemisti. Sed et lingua mea tota die meditabitur iusticiam tuam: cum confusi et reueriti

[con]fusi sunt qui querunt mala michi.

Deus iudicium tuum regi da: et iusticiam tuam filio regis. Iudicare populum tuum in iusticia: et pauperes tuos in iudicio. Suscipiant montes pacem populo: et colles iusticiam. Iudicabit pauperes populi et salvos faciet filios pauperum: et humiliabit calumpniatorem. Et permanebit cum sole et ante lunam: in generatione et generationem. Descendet sicut pluvia in vellus: et sicut stillicidia stillantia super terram. Orietur in diebus eius iusticia et habundantia pacis: donec auferatur luna. Et dominabitur a mari usque ad mare: et a flumine usque ad terminos orbis terrarum. Coram illo procident ethiopes: et inimici eius terram lingent. Reges tharsis et insule munera offerent: reges arabum et saba dona adducent. Et adorabunt eum omnes reges: omnes gentes servient ei. Quia liberavit pauperem a potente: et pauperem cui non erat adiutor. Parcet pauperi et inopi: et animas pauperum salvas faciet. Ex usuris et iniquitate redimet animas eorum: et honorabile nomen eorum coram illo. Et vivet et dabitur ei de auro arabie: et adorabunt de ipso semper: tota die benedicent ei. Et erit firmamentum in terra in summis montium: superextolletur super libanum fructus eius: et florebunt de civitate sicut fenum terre. Sit nomen eius benedictum in secula: ante solem permanet nomen eius. Et benedicentur in ipso omnes tribus terre: omnes gentes magnificabunt eum. Benedictus dominus deus israel: qui facit mirabilia solus. Et benedictum nomen maiestatis eius in eternum: et replebitur maiestate eius omnis terra fiat fiat.

Quam bonus israel deus: his qui recto sunt corde. Mei autem pene moti sunt pedes: pene effusi sunt gressus mei. Quia zelavi super iniquos: pacem peccatorum videns. Quia non est respectus morti eorum: et firmamentum in plaga eorum. In labore hominum non sunt: et cum hominibus non flagellabuntur. Ideo tenuit eos superbia: operti sunt iniquitate et impietate sua. Prodiit quasi ex adipe iniquitas eorum: transierunt in affectum cordis. Cogitaverunt et locuti sunt nequitiam: iniquitatem in excelso locuti sunt. Posuerunt in celo os suum: et lingua eorum transivit in terra. Ideo convertetur populus meus hic: et dies pleni invenientur in eis. Et dixerunt quomodo scit deus: et si est sciencia in excelso. Ecce ipsi peccatores et habundantes in seculo: obtinuerunt divitias. Et dixi ergo sine causa iustificavi cor meum: et lavi inter innocentes manus meas. Et fui flagellatus tota die: et castigatio mea in matutinis. Si dicebam narrabo sic: ecce nationem filiorum tuorum reprobavi. Existimabam ut cognoscerem: hoc labor est ante me. Donec intrem in sanctuarium dei: et intelligam in novissimis eorum. Verumptamen propter dolos posuisti eis: deiecisti eos dum allevarentur. Quomodo facti sunt in desolationem: subito defecerunt: perierunt propter iniquitatem suam. Velud somnium surgentium domine: in civitate tua imaginem ipsorum ad nichilum rediges. Quia inflammatum est cor meum et renes mei commutati sunt: et ego ad nichilum redactus sum et nescivi. Ut iumentum factus sum apud te: et ego semper tecum. Tenuisti manum dexteram meam: et in voluntate tua deduxisti me: et cum gloria suscepisti me. Quid enim michi est in celo: et a te quid volui super terram. Defecit caro mea et cor meum: deus cordis mei et pars mea deus in eternum. Quia ecce qui elongant se a te peribunt: perdidisti omnes qui fornicantur abs te. Michi autem adherere deo bonum est: ponere in domino deo spem meam. Ut annunciem omnes predicationes tuas: in portis filie syon.

Ut quid deus repulisti in finem: iratus est furor tuus super oves pascue tue. Memor esto congregationis tue: quam possedisti ab inicio. Redemisti virgam hereditatis tue: mons syon in quo habitasti in eo. Leva manus tuas in superbias eorum in finem: quanta malignatus est inimicus in sancto. Et gloriati sunt qui oderunt te: in medio sollempnitatis tue. Posuerunt signa sua signa: et non cognoverunt sicut in exitu super summum. Quasi in silva lignorum securibus exciderunt ianuas eius in idipsum: in securi et ascia deiecerunt eam. Incenderunt igni sanctuarium tuum: in terra polluerunt tabernaculum nominis tui. Dixerunt in corde suo cognatio eorum simul: quiescere faciamus omnes dies festos dei a terra. Signa nostra non vidimus iam non est propheta: et nos non cognoscet amplius. Usquequo deus improperabit inimicus: irritat adversarius nomen tuum in finem. Ut quid avertis manum tuam: et dexteram tuam de medio sinu tuo in finem. Deus autem rex noster ante secula: operatus est salutem in medio terre. Tu confirmasti in virtute tua mare: contribulasti capita draconum in aquis. Tu confregisti capita draconis: dedisti eum escam populis ethiopum. Tu dirupisti fontes et torrentes: tu siccasti fluvios ethan. Tuus est dies et tua est nox: tu fabricatus es auroram et solem. Tu fecisti omnes terminos terre: estatem et ver tu plasmasti ea. Memor esto huius inimicus improperavit domino: et populus insipiens incitavit nomen tuum. Ne tradas bestiis animas confitentes tibi: et animas pauperum tuorum ne obliviscaris in finem. Respice in testamentum tuum: quia repleti sunt qui obscurati sunt terre domibus iniquitatum. Ne avertatur humilis factus confusus: pauper et inops laudabunt nomen tuum. Exurge deus iudica causam tuam: memor esto improperiorum tuorum eorum que ab insipiente sunt tota die. Ne obliviscaris voces inimicorum tuorum: superbia eorum qui te oderunt ascendit semper.

Lxx v

Confitebimur tibi deus: confitebimur: et invocabimus nomen tuum. Narrabimus mirabilia tua: cum accepero tempus ego iusticias iudicabo. Liquefacta est terra et omnes qui habitant in ea: ego confirmavi columpnas eius. Dixi iniquis nolite inique agere: et delinquentibus nolite exaltare cornu. Nolite extollere in altum cornu vestrum: nolite loqui adversus deum iniquitatem. Quia neque ab oriente neque ab occidente neque a desertis montibus: quoniam deus iudex est. Hunc humiliat et hunc exaltat: quia calix in manu domini vini meri plenus misto. Et inclinavit ex hoc in hoc: verumptamen fex eius non est exinanita: bibent omnes peccatores terre. Ego autem annunciabo in seculum: cantabo deo iacob. Et omnia cornua peccatorum confringam: et

Lxx vi

exaltabuntur cornua iusti.

lxxiiij

Notus in iudea deus: in israhel magnum nomen eius. Et factus est in pace locus eius. et habitatio eius in syon. Ibi confregit potentias: arcuum scutum gladium et bellum. Illuminans tu mirabiliter a montibus eternis: turbati sunt omnes insipientes corde. Dormierunt sompnum suum: et nichil invenerunt omnes viri divitiarum in manibus suis. Ab increpatione tua deus iacob: dormitaverunt qui ascenderunt equos. Tu terribilis es et quis resistet tibi? ex tunc ira tua. De celo auditum fecisti iudicium: terra tremuit et quievit. Cum exurgeret in iudicium deus. ut salvos faceret omnes mansuetos terre. Quoniam cogitatio hominis confitebitur tibi. et reliquie cogitationis diem festum agent tibi. Vovete et reddite domino deo vestro. omnes qui in circuitu eius affertis munera. Terribili et ei qui aufert spiritum principum: terribili apud reges terre.

lxxv

Voce mea ad dominum clamavi: voce mea ad dominum et intendit michi. In die tribulationis mee deum exquisivi manibus meis. nocte contra eum et non sum deceptus. Renuit consolari anima mea. memor fui dei et delectatus sum: et exercitatus sum et defecit spiritus meus. Anticipaverunt vigilias oculi mei: turbatus sum: et non sum locutus. Cogitavi dies antiquos: et annos eternos in mente habui. Et meditatus sum nocte cum corde meo. et exercitabar et scopebam spiritum meum. Numquid in eternum proiciet deus. et non apponet ut complacitior sit adhuc? Aut in finem misericordiam suam abscindet: a generatione in generationem? Aut obliviscetur misereri deus. aut continebit in ira sua misericordias suas. Et dixi nunc cepi. hec mutatio dextere excelsi. Memor fui operum domini. quia memor ero ab initio mirabilium tuorum. Et meditabor in omnibus operibus tuis: et in adinventionibus tuis exercebor. Deus in sancto via tua. quis deus magnus sicut deus noster? tu es deus qui facis mirabilia. Notam fecisti in populis virtutem tuam. redemisti in brachio tuo populum tuum. filios iacob et ioseph. Viderunt te aque deus viderunt te aque. et timuerunt et turbate sunt abyssi. Multitudo sonitus aquarum. vocem dederunt nubes. Etenim sagitte tue transeunt. vox tonitrui tui in rota. Illuxerunt coruscationes tue orbi terre: commota est et contremuit terra. In mari via tua et semite tue in aquis multis. et vestigia tua non cognoscentur. Deduxisti sicut oves populum tuum: in manu moysi et aaron.

lxxvi

Attendite popule meus legem meam: inclinate aurem vestram in verba oris mei. Aperiam in parabolis os meum: loquar propositiones ab initio. Quanta audivimus et cognovimus ea. et patres nostri narraverunt nobis. Non sunt occultata a filiis eorum: in generatione altera. Narrantes laudes domini et virtutes eius: et mirabilia eius que fecit. Et suscitavit testimonium in iacob: et legem posuit in israhel. Quanta mandavit patribus nostris nota facere ea filiis suis. ut cognoscat generatio altera. Filii qui nascentur et exurgent et narrabunt filiis suis. Ut ponant in deo spem suam. et non obliviscantur operum dei. et mandata eius exquirant. Ne fiant sicut patres eorum generatio prava et exasperans. Generatio que non direxit cor suum. et non est creditus cum deo spiritus eius. Filii effrem intendentes et mittentes arcum: conversi sunt in die belli. Non custodierunt testamentum dei. et in lege eius noluerunt ambulare. Et obliti sunt benefactorum eius. et mirabilium eius que ostendit eis. Coram patribus eorum fecit mirabilia in terra egipti: in campo taneos. Interrupit mare et perduxit eos. et statuit aquas quasi in utre. Et deduxit eos in nube diei. et tota nocte in illuminatione ignis. Interrupit petram in heremo. et adaquavit eos velud in abysso multa. Et eduxit aquam de petra. et deduxit tamquam flumina aquas. Et apposuerunt adhuc peccare ei: in iram excitaverunt excelsum in inaquoso. Et temptaverunt deum in cordibus suis: ut peterent escas animabus suis. Et male locuti sunt de deo: dixerunt numquid poterit deus parare mensam in deserto? Quoniam percussit petram et fluxerunt aque: et torrentes inundaverunt. Numquid et panem poterit dare: aut parare mensam populo suo? Ideo audivit dominus et distulit. et ignis accensus est in iacob: et ira ascendit in israhel. Quia non crediderunt in deo: nec speraverunt in salutari eius. Et mandavit nubibus desuper. et ianuas celi aperuit. Et pluit illis manna ad manducandum. et panem celi dedit eis. Panem angelorum manducavit homo: cibaria misit eis in habundantia. Transtulit austrum de celo. et induxit in virtute sua africum. Et pluit super eos sicut pulverem carnes. et sicut arenam maris volatilia pennata. Et ceciderunt in medio castrorum eorum circa tabernacula eorum. Et manducaverunt et saturati sunt nimis. et desiderium eorum attulit eis: non sunt fraudati a desiderio suo. Adhuc esce eorum erant in ore ipsorum. et ira dei ascendit super eos. Et occidit pingues eorum: et electos israhel impedivit. In omnibus his peccaverunt adhuc. et non crediderunt in mirabilibus eius. Et defecerunt in vanitate dies eorum et anni eorum cum festinatione. Cum occideret eos querebant eum: et revertebantur et diluculo veniebant ad eum. Et rememorati sunt quia deus adiutor est eorum. et deus excelsus redemptor eorum est. Et dilexerunt eum in ore suo. et lingua sua mentiti sunt ei. Cor autem eorum non erat rectum cum eo: nec fideles habiti sunt in testamento eius. Ipse autem est misericors. et propicius fiet peccatis eorum et non disperdet eos. Et habundavit ut averteret iram suam. et non accendit omnem iram suam. Et recordatus est quia caro sunt. spiritus vadens et non rediens. Quotiens exacerbaverunt eum in deserto. in iram concitaverunt eum in inaquoso. Et conversi sunt et temptaverunt deum: et sanctum israhel exacerbaverunt. Non sunt recordati manus eius. die qua redemit eos de manu tribulantis. Sicut posuit in egipto signa sua. et prodigia sua in campo taneos. Et convertit in sanguinem flumina eorum: et imbres eorum ne biberent. Misit in eos cinomiam et comedit eos: et ranam et disperdidit eos. Et dedit erugini fructus eorum: et labores eorum locuste. Et occidit in grandine vineas eorum. et moros eorum in pruina. Et tradidit grandini iumenta eorum. et possessionem eorum igni. Misit in eos iram indignationis sue. indignationem et iram et tribulationem. immissionem per angelos malos. Viam fecit semite ire sue. et non pepercit a morte animarum eorum. et iu

vitam eorum in morte conclusit. Et percussit omne primogenitum in terra Egypti: primitias omnis laboris eorum in tabernaculis Cham. Et abstulit sicut oves populum suum: et perduxit eos tamquam gregem in deserto. Et deduxit eos in spe et non timuerunt: et inimicos eorum operuit mare. Et induxit eos in montem sanctificationis sue: montem quem acquisivit dextera eius. Et eiecit a facie eorum gentes: et sorte divisit eis terram in funiculo distributionis. Et habitare fecit in tabernaculis eorum tribus Israel. Et temptaverunt et exacerbaverunt deum excelsum: et testimonia eius non custodierunt. Et averterunt se et non servaverunt pactum: quemadmodum patres eorum conversi sunt in arcum pravum. In iram concitaverunt eum in collibus suis: et in sculptilibus suis ad emulationem eum provocaverunt. Audivit deus et sprevit: et ad nichilum redegit valde Israel. Et repulit tabernaculum Silo: tabernaculum suum ubi habitavit in hominibus. Et tradidit in captivitatem virtutem eorum: et pulchritudinem eorum in manus inimici. Et conclusit in gladio populum suum: et hereditatem suam sprevit. Iuvenes eorum comedit ignis: et virgines eorum non sunt lamentate. Sacerdotes eorum in gladio ceciderunt: et vidue eorum non plorabantur. Et excitatus est tamquam dormiens dominus: tamquam potens crapulatus a vino. Et percussit inimicos suos in posteriora: opprobrium sempiternum dedit illis. Et repulit tabernaculum Ioseph: et tribum Effraim non elegit. Et elegit tribum Iuda: montem Syon quem dilexit. Et edificavit sicut unicornium sanctificium suum in terra quam fundavit in secula. Et elegit David servum suum et sustulit eum de gregibus ovium: de post fetantes accepit eum. Pascere Iacob servum suum: et Israel hereditatem suam. Et pavit eos in innocentia cordis sui: et in intellectibus manuum suarum deduxit eos.

Deus venerunt gentes in hereditatem tuam: polluerunt templum sanctum tuum: posuerunt Ierusalem in pomorum custodiam. Posuerunt morticina servorum tuorum escas volatilibus celi: carnes sanctorum tuorum bestiis terre. Effuderunt sanguinem eorum tamquam aquam in circuitu Ierusalem: et non erat qui sepeliret. Facti sumus opprobrium vicinis nostris: subsannatio et illusio his qui in circuitu nostro sunt. Usquequo domine irasceris in finem: accendetur velud ignis zelus tuus. Effunde iram tuam in gentes que te non noverunt: et in regna que nomen tuum non invocaverunt. Quia comederunt Iacob: et locum eius desolaverunt. Ne memineris iniquitatum nostrarum antiquarum: cito anticipent nos misericordie tue: quia pauperes facti sumus nimis. Adiuva nos deus salutaris noster: et propter gloriam nominis tui domine libera nos: et propitius esto peccatis nostris propter nomen tuum. Ne forte dicant in gentibus ubi est deus eorum: et innotescat in nationibus coram oculis nostris. Ultio sanguinis servorum tuorum qui effusus est: introeat in conspectu tuo gemitus compeditorum. Secundum magnitudinem brachii tui: posside filios mortificatorum. Et redde vicinis nostris septuplum in sinu eorum: improperium ipsorum quod exprobraverunt tibi domine. Nos autem populus tuus et oves pascue tue: confitebimur tibi in seculum. In generatione et generationem: annuntiabimus laudem tuam.

Qui regis Israel intende:

qui deducis velud ovem Ioseph. Qui sedes super cherubin manifestare: coram Effraim Beniamin et Manasse. Excita potentiam tuam et veni: ut salvos facias nos. Deus converte nos: et ostende faciem tuam et salvi erimus. Domine deus virtutum: quousque irasceris super orationem servi tui. Cibabis nos pane lacrimarum: et potum dabis nobis in lacrimis in mensura. Posuisti nos in contradictionem vicinis nostris: et inimici nostri subsannaverunt nos. Deus virtutum converte nos: et ostende faciem tuam et salvi erimus. Vineam de Egypto transtulisti: eiecisti gentes et plantasti eam. Dux itineris fuisti in conspectu eius: et plantasti radices eius et implevit terram. Operuit montes umbra eius: et arbusta eius cedros dei. Extendit palmites suos usque ad mare: et usque ad flumen propagines eius. Ut quid destruxisti maceriam eius: et vindemiant eam omnes qui pretergrediuntur viam. Exterminavit eam aper de silva: et singularis ferus depastus est eam. Deus virtutum convertere: respice de celo et vide et visita vineam istam. Et perfice eam quam plantavit dextera tua: et super filium hominis quem confirmasti tibi. Incensa igni et suffossa: ab increpatione vultus tui peribunt. Fiat manus tua super virum dextere tue: et super filium hominis quem confirmasti tibi. Et non discedimus a te vivificabis nos: et nomen tuum invocabimus. Domine deus virtutum converte nos: et ostende faciem tuam et salvi erimus.

Exultate deo adiutori nostro: iu

bilate deo Iacob. Sumite psalmum et date tympanum: psalterium iocundum cum cithara. Buccinate in neomenia tuba: in insigni die sollempnitatis nostre. Quia preceptum in Israel est: et iudicium deo Iacob. Testimonium in Ioseph posuit illud: cum exiret de terra Egypti: linguam quam non noverat audivit. Divertit ab oneribus dorsum eius: manus eius in cophino servierunt. In tribulatione invocasti me et liberavi te: exaudivi te in abscondito tempestatis: probavi te apud aquam contradictionis. Audi populus meus et contestabor te: Israel si audieris me non erit in te deus recens: neque adorabis deum alienum. Ego enim sum dominus deus tuus qui eduxi te de terra Egypti: dilata os tuum et implebo illud. Et non audivit populus meus vocem meam: et Israel non intendit mihi. Et dimisi eos secundum desideria cordis eorum: ibunt in adinventionibus suis. Si populus meus audisset me: Israel si in viis meis ambulasset. Pro nichilo forsitan inimicos eorum humiliassem: et super tribulantes eos misissem manum meam. Inimici domini mentiti sunt ei: et erit tempus eorum in secula. Et cibavit eos ex adipe frumenti: et de petra melle saturavit eos.

Deus stetit in synagoga deorum: in medio autem deos diiudicat. Usquequo iudicatis iniquitatem: et facies peccatorum sumitis. Iudicate egeno et pupillo: humilem et pauperem iustificate. Eripite pauperem et egenum: de manu peccatoris liberate. Nescierunt neque intellexerunt in tenebris ambulant: movebuntur omnia fundamenta terre. Ego dixi dii estis: et filii excelsi omnes. Vos autem sicut homines moriemini: et sicut unus de principibus cadetis. Surge deus iudica terram: quoniam tu hereditabis in omnibus gentibus.

Deus quis similis erit tibi ne taceas

ne compescaris deus. Quoniam ecce inimici tui sonauerunt: et qui oderunt te extulerunt caput. Super populum tuum malignauerunt consilium: et cogitauerunt aduersus sanctos tuos. Dixerunt uenite et disperdamus eos de gente: et non memoretur nomen israhel ultra. Quoniam cogitauerunt unanimiter: simul aduersum te testamentum disposuerunt tabernacula idumeorum et ismahelite. Moab et agareni gebal et amon et amalech: alienigene cum habitantibus tyrum. Etenim assur uenit cum illis: facti sunt in adiutorium filiis loth. Fac illis sicut madian et sisare: sicut iabin in torrente cison. Disperierunt in endor: facti sunt ut stercus terre. Pone principes eorum sicut oreb et zeb et zebee et salmana. Omnes principes eorum qui dixerunt: hereditate possideamus sanctuarium dei. Deus meus pone illos ut rotam: et sicut stipulam ante faciem uenti. Sicut ignis qui comburit siluam: et sicut flamma comburens montes. Ita persequeris illos in tempestate tua: et in ira tua turbabis eos. Imple facies eorum ignominia: et querent nomen tuum domine. Erubescant et conturbentur in seculum seculi: et confundantur et pereant. Et cognoscant quia nomen tibi dominus: tu solus altissimus super omnem terram.

Lxxx·

Quam dilecta tabernacula tua domine uirtutum: concupiscit et deficit anima mea in atria domini. Cor meum et caro mea exultauerunt in deum uiuum. Etenim passer inuenit sibi domum: et turtur nidum ubi reponat pullos suos. Altaria tua domine uirtutum: rex meus et deus meus. Beati qui habitant in domo tua domine: in secula seculorum laudabunt te. Beatus uir cuius est auxilium abs te: ascensiones in corde suo disposuit in ualle lacrimarum in loco quem posuit. Etenim benedictionem dabit legislator: ibunt de uirtute in uirtutem: uidebitur deus deorum in syon. Domine deus uirtutum exaudi orationem meam: auribus percipe deus iacob. Protector noster aspice deus: et respice in faciem christi tui. Quia melior est dies una in atriis tuis super milia. Elegi abiectus esse in domo dei mei: magis quam habitare in tabernaculis peccatorum. Quia misericordiam et ueritatem diligit deus: gratiam et gloriam dabit dominus. Non priuabit bonis eos qui ambulant in innocentia: domine uirtutum beatus homo qui sperat in te.

Lxxx v

Benedixisti domine terram tuam: auertisti captiuitatem iacob. Remisisti iniquitatem plebis tue: operuisti omnia peccata eorum. Mitigasti omnem iram tuam: auertisti ab ira indignationis tue. Conuerte nos deus salutaris noster: et auerte iram tuam a nobis. Numquid in eternum irasceris nobis: aut extendes iram tuam a generatione in generationem. Deus tu conuersus uiuificabis nos: et plebs tua letabitur in te. Ostende nobis domine misericordiam tuam: et salutare tuum da nobis. Audiam quid loquatur in me dominus deus: quoniam loquetur pacem in plebem suam. Et super sanctos suos: et in eos qui conuertuntur ad cor. Verumtamen prope timentes eum salutare ipsius: ut inhabitet gloria in terra nostra. Misericordia et ueritas obuiauerunt sibi: iustitia et pax osculate sunt. Veritas de terra orta est: et iustitia de celo prospexit. Etenim dominus dabit benignitatem: et terra nostra dabit fructum suum. Iustitia ante eum ambulabit: et ponet in uia gressus suos.

·xxx v

Inclina domine aurem tuam et exaudi me: quoniam inops et pauper sum ego. Custodi animam meam quoniam sanctus sum: saluum fac seruum tuum deus meus sperantem in te. Miserere mei domine quoniam ad te clamaui tota die: letifica animam serui tui: quoniam ad te domine animam meam leuaui. Quoniam tu domine suauis et mitis: et multe misericordie omnibus inuocantibus te. Auribus percipe domine orationem meam: et intende uoci deprecationis mee. In die tribulationis mee clamaui ad te: quia exaudisti me. Non est similis tui in diis domine: et non est secundum opera tua. Omnes gentes quascumque fecisti uenient et adorabunt coram te domine: et glorificabunt nomen tuum. Quoniam magnus es tu et faciens mirabilia: tu es deus solus. Deduc me domine in uia tua: et ingrediar in ueritate tua: letetur cor meum ut timeat nomen tuum. Confitebor tibi domine deus meus in toto corde meo: et glorificabo nomen tuum in eternum. Quia misericordia tua magna est super me: et eruisti animam meam ex inferno inferiori. Deus iniqui insurrexerunt super me: et synagoga potentium quesierunt animam meam: et non proposuerunt te in conspectu suo. Et tu domine deus miserator et misericors: patiens et multe misericordie et uerax. Respice in me et miserere mei: da imperium tuum puero tuo: et saluum fac filium ancille tue. Fac mecum signum in bono ut uideant qui oderunt me et confundantur: quoniam tu domine adiuuisti me et consolatus es me.

Fundamenta eius in montibus sanctis: diligit dominus portas syon super omnia tabernacula iacob. Gloriosa dicta sunt de te: ciuitas dei. Memor ero raab et babilonis: scientium me. Ecce alienigene et tyrus et populus ethiopum: hi fuerunt illic. Numquid syon dicet homo et homo natus est in ea: et ipse fundauit eam altissimus. Dominus narrabit in scripturis populorum et principum: horum qui fuerunt in ea. Sicut letantium omnium habitatio in te.

Domine deus salutis mee: in die clamaui et nocte coram te. Intret in conspectu tuo oratio mea: inclina aurem tuam ad precem meam. Quia repleta est malis anima mea: et uita mea inferno appropinquauit. Estimatus sum cum descendentibus in lacum: factus sum sicut homo sine adiutorio inter mortuos liber. Sicut uulnerati dormientes in sepulcris quorum non es memor amplius: et ipsi de manu tua repulsi sunt. Posuerunt me in lacu inferiori: in tenebrosis et in umbra mortis. Super me confirmatus est furor tuus: et omnes fluctus tuos induxisti super me. Longe fecisti notos meos a me: posuerunt me abominationem sibi. Traditus sum et non egrediebar: oculi mei languerunt pre inopia. Clamaui ad te domine tota die: expandi ad te manus meas. Numquid mortuis facies mirabilia: aut medici suscitabunt et confitebuntur tibi. Numquid narrabit aliquis in sepulcro misericordiam tuam: et ueritatem tuam in perditione. Numquid cognoscentur in tenebris mirabilia tua: et iustitia tua in terra obliuionis. Et ego ad te domine clamaui: et mane oratio mea preueniet te. Ut quid domine repellis orationem meam: auertis faciem tuam a me. Pauper sum ego et in laboribus a iuuentute mea: exaltatus autem humiliatus sum et conturbatus. In me transierunt ire tue: et terrores tui conturbauerunt me. Circumdederunt me sicut aqua tota die: circumdederunt me simul. Elongasti a me amicum et proximum: et notos meos a miseria.

transit iordanem hostium regna subuertit. Diuidit terram uictori populo et per singulas urbes uiculos montes atque confinia ecclesie celestisque ierusalem spiritualia regna describit. In iudicum libro quot principes populi tot figure sunt. Ruth moabitidis ysaie explicat uaticinium dicentis. Emitte agnum domine dominatorem terre de petra deserti ad montem filie syon. Samuel in heli mortuo et in occisione saul ueterem legem abolitam. Porro in sadoch atque in dauid noui sacerdotii nouique imperii sacramenta testatur. Malachim id est tercius et quartus regum liber a salomone usque ad iechoniam et ab ieroboam filio nabath usque ad osee qui ductus est in assirios regnum iuda et regnum describit israel. Si historiam respicias uerba simplicia sunt. Si in litteris sensum latentem ecclesie paucitas et hereticorum contra ecclesiam bella narrantur. Duodecim prophete in unius uoluminis angustias coartati multo aliud quam sonant prefigurant. Osee crebro nominat effraim samariam ioseph iesrael et uxorem fornicariam et fornicationis filios et adulteram cubiculo clausam mariti multo tempore sedere uiduam et sub ueste lugubri uiri ad se reditum prestolari. Iohel filius fatuel describit terram duodecim tribuum eruca brucho locusta rubigine uastante corruptam et post euersionem prioris populi effusum iri spiritum sanctum super seruos dei et ancillas id est super .c.xx. credentium nomina qui effusus erat in cenaculo syon. Qui .c.xx. ab uno usque ad .xv. paulatim et per incrementa surgentes .xv. graduum numerum efficiunt qui in psalterio mistice continentur. Amos pastor et rusticus et ruborum mora distringens paucis uerbis explicari non potest. Quis enim digne exprimat tria et quatuor scelera damasci gaze et tyri et ydumee et filiorum amon et moab et septimo octauoque gradu iude et israel. Hic loquitur ad uaccas pingues que sunt in monte samarie et ruituram domum maiorem minoremque testatur. Ipse cernit fictorem locuste et stantem dominum super murum litum et adamantinum et uncinum pomorum attrahentem supplicia peccatoribus et famem in terram non famem panis neque sitim aque sed audiendi uerbum dei. Abdias qui interpretatur seruus domini personat contra edom et sanguineum terrenumque. Fratris quoque iacob semper emulum hasta percutit spirituali. Ionas columba pulcherrima naufragio suo passionem domini prefigurans mundum ad penitentiam reuocat et sub nomine niniue salutem gentibus nuntiat. Micheas de morasti coheres christi uastationem annuntiat filie latronis et obsidionem ponit contra eam quia maxillam percusserit iudicis israel. Naum consolator orbis increpat ciuitatem sanguinum et post euersionem illius loquitur. Ecce super montes pedes euangelizantis et annuntiantis pacem. Abacuc luctator fortis et rigidus stat super custodiam suam et figit gradum super munitionem ut christum in cruce contempletur et dicat. Operuit celos gloria eius et laudis eius plena est terra. Splendor eius ut lux erit cornua in manibus eius ibi abscondita est fortitudo eius. Sophonias speculator et archanorum dei cognitor audit clamorem a porta piscium et eiulatum a secunda et contritionem a collibus. Indicit quoque ululatum habitatoribus pile quia conticuit omnis populus chanaan. Disperierunt uniuersi qui inuoluti erant argento. Aggeus festiuus et letus qui seminauit in lacrimis ut in gaudio meteret destructum templum edificat. Dominumque patrem inducit loquentem. Adhuc unum modicum et ego commouebo celum et terram mare et aridam et mouebo omnes gentes et ueniet desideratus cunctis gentibus. Zacharias memor domini sui multiplex in prophetia ihesum uestibus sordidis et lapidem oculorum .vii. candelabrumque aureum cum totidem lucernis quot oculis. Duas quoque oliuas a sinistris lampadis et dextris ut post equos rufos et uarios et albos et dissipatas quadrigas ex effraim et equum de ierusalem pauperem regem uaticinetur et predicet sedentem super pullum filium asine subiugalis. Malachias aperte et in fine omnium prophetarum de abiectione israel et uocatione gentium. Non est michi ait uoluntas in uobis dicit dominus exercituum et munus non suscipiam de manu uestra. Ab ortu enim solis usque ad occasum magnum est nomen meum in gentibus et in omni loco sacrificatur et offertur nomini meo oblatio munda. Ysaiam ieremiam ezechiel et daniel quis possit uel intelligere uel exponere. Quorum primus non prophetiam michi uidetur texere sed euangelium. Secundus uirgam nuceam et ollam succensam a facie aquilonis et pardum spoliatum suis coloribus et quadruplex diuersis metris nectit alfabetum. Tercius principia et finem tantis obscuritatibus inuoluta habet ut apud hebreos iste partes cum exordio geneseos ante annos .xxx. non legantur. Quartus uero qui et extremus inter .iiii. prophetas temporum conscius et totius mundi philostoricus lapidem precisum de monte sine manibus et regna omnia subuertentem claro sermone pronuntiat. Dauid symonides noster pindarus et alcheus flaccus quoque catullus et serenus christum lira personat et in decacordo psalterio ab inferis excitat resurgentem. Salomon pacificus et amabilis domini mores corrigit naturam docet ecclesiam iungit et christum sanctarumque nuptiarum dulce canit epitalamium. Hester in ecclesie typo populum liberat de periculo et interfecto aman qui interpretatur iniquitas partes conuiuii et diem celebrem mittit in posteros. Paralipomenon liber id est instrumenti ueteris epitomen tantus ac talis est ut absque illo si quis scientiam scripturarum sibi uoluerit arrogare se ipsum irrideat. Per singula quippe nomina iuncturasque uerborum et pretermissa in regum libris tanguntur historie et innumerabiles explicantur euangelii questiones. Esdras et neemias adiutor uidelicet et consolator a domino in uno uolumine artantur instaurant templum muros extruunt ciuitatis. Omnisque illa turba populi redeuntis in patriam et descriptio sacerdotum leuitarum israelitarum proselitorum ac per singulas familias murorum et turrium opera diuisa aliud in cortice preferunt aliud retinent in medulla. Cernis me scripturarum amore raptum excessisse modum epistole et tamen non implesse quod uolui. Audiuimus tantum quid nosse quid cupere debeamus ut et nos quoque possimus dicere. Concupiuit anima mea desiderare iustificationes tuas in omni tempore. Ceterum socraticum illud impletur in nobis. Hoc tantum scio quod nescio. Tangam et nouum breuiter testamentum. Ma-

Misericordias domini in eternum cantabo. In generationem et generationem annunciabo veritatem tuam in ore meo. Quoniam dixisti: in eternum misericordia edificabitur in celis: preparabitur veritas tua in eis. Disposui testamentum electis meis: iuravi david servo meo: usque in eternum preparabo semen tuum. Et edificabo in generationem et generationem sedem tuam. Confitebuntur celi mirabilia tua domine: etenim veritatem tuam in ecclesia sanctorum. Quoniam quis in nubibus equabitur domino: similis erit deo in filiis dei. Deus qui glorificatur in consilio sanctorum: magnus et terribilis super omnes qui in circuitu eius sunt. Domine deus virtutum quis similis tibi: potens es domine et veritas tua in circuitu tuo. Tu dominaris potestati maris: motum autem fluctuum eius tu mitigas. Tu humiliasti sicut vulneratum superbum: in brachio virtutis tue dispersisti inimicos tuos. Tui sunt celi et tua est terra: orbem terre et plenitudinem eius tu fundasti: aquilonem et mare tu creasti. Thabor et hermon in nomine tuo exultabunt: tuum brachium cum potentia. Firmetur manus tua et exaltetur dextera tua: iusticia et iudicium preparatio sedis tue. Misericordia et veritas precedent faciem tuam: beatus populus qui scit iubilationem. Domine in lumine vultus tui ambulabunt: et in nomine tuo exultabunt tota die: et in iusticia tua exaltabuntur. Quoniam gloria virtutis eorum tu es: et in beneplacito tuo exaltabitur cornu nostrum. Quia domini est assumptio nostra: et sancti israel regis nostri. Tunc locutus es in visione sanctis tuis: et dixisti: posui adiutorium in potente: et exaltavi electum de plebe mea. Inveni david servum meum: oleo sancto meo unxi eum. Manus enim mea auxiliabitur ei: et brachium meum confirmabit eum. Nihil proficiet inimicus in eo: et filius iniquitatis non apponet nocere ei. Et concidam a facie ipsius inimicos eius: et odientes eum in fugam convertam. Et veritas mea et misericordia mea cum ipso: et in nomine meo exaltabitur cornu eius. Et ponam in mari manum eius: et in fluminibus dexteram eius. Ipse invocavit me pater meus es tu: deus meus et susceptor salutis mee. Et ego primogenitum ponam illum: excelsum pre regibus terre. In eternum servabo illi misericordiam meam: et testamentum meum fidele ipsi. Et ponam in seculum seculi semen eius: et thronum eius sicut dies celi. Si autem dereliquerint filii eius legem meam: et in iudiciis meis non ambulaverint. Si iusticias meas prophanaverint: et mandata mea non custodierint. Visitabo in virga iniquitates eorum: et in verberibus peccata eorum. Misericordiam autem meam non dispergam ab eo: neque nocebo in veritate mea. Neque prophanabo testamentum meum: et que procedunt de labiis meis non faciam irrita. Semel iuravi in sancto meo si david mentiar: semen eius in eternum manebit. Et thronus eius sicut sol in conspectu meo: et sicut luna perfecta in eternum: et testis in celo fidelis. Tu vero repulisti et despexisti: distulisti christum tuum. Avertisti testamentum servi tui: prophanasti in terra sanctuarium eius. Destruxisti omnes sepes eius: posuisti firmamentum eius formidinem. Diripuerunt eum omnes transeuntes viam: factus est opprobrium vicinis suis. Exaltasti dexteram deprimentium eum: letificasti omnes inimicos eius. Avertisti adiutorium gladii eius: et non es auxiliatus ei in bello. Destruxisti eum ab emundatione: et sedem eius in terram collisisti. Minorasti dies temporis eius: perfudisti eum confusione. Usquequo domine avertis in finem: exardescet sicut ignis ira tua. Memorare que mea substantia: numquid enim vane constituisti omnes filios hominum. Quis est homo qui vivet et non videbit mortem: eruet animam suam de manu inferi. Ubi sunt misericordie tue antique domine: sicut iurasti david in veritate tua. Memor esto domine opprobrii servorum tuorum: quod continui in sinu meo multarum gentium. Quod exprobraverunt inimici tui domine: quod exprobraverunt commutationem christi tui. Benedictus dominus in eternum fiat fiat.

lxxxvi

Domine refugium factus es nobis: a generatione in generationem. Priusquam montes fierent aut formaretur terra et orbis: a seculo et usque in seculum tu es deus. Ne avertas hominem in humilitatem: et dixisti convertimini filii hominum. Quoniam mille anni ante oculos tuos: tanquam dies hesterna que preteriit. Et custodia in nocte que pro nihilo habentur: eorum anni erunt. Mane sicut herba transeat: mane floreat et transeat: vespere decidat: induret et arescat. Quia defecimus in ira tua: et in furore tuo turbati sumus. Posuisti iniquitates nostras in conspectu tuo: seculum nostrum in illuminatione vultus tui. Quoniam omnes dies nostri defecerunt: et in ira tua defecimus. Anni nostri sicut aranea meditabuntur: dies annorum nostrorum in ipsis septuaginta anni. Si autem in potentatibus octoginta anni: et amplius eorum labor et dolor. Quoniam supervenit mansuetudo: et corripiemur. Quis novit potestatem ire tue: et pre timore tuo iram tuam dinumerare. Dexteram tuam sic notam fac: et eruditos corde in sapientia. Convertere domine usquequo: et deprecabilis esto super servos tuos. Repleti sumus mane misericordia tua: et exultavimus et delectati sumus in omnibus diebus nostris. Letati sumus pro diebus quibus nos humiliasti: annis quibus vidimus mala. Respice in servos tuos et in opera tua: et dirige filios eorum. Et sit splendor domini dei nostri super nos: et opera manuum nostrarum dirige super nos: et opus manuum nostrarum dirige.

lxxxvii

Qui habitat in adiutorio altissimi: in protectione dei celi commorabitur. Dicet domino susceptor meus es tu et refugium meum: deus meus sperabo in eum. Quoniam ipse liberavit me de laqueo venantium: et a verbo aspero. Scapulis suis obumbrabit tibi: et sub pennis eius sperabis. Scuto circumdabit te veritas eius: non timebis a timore nocturno. A sagitta volante in die: a negotio perambulante in tenebris: ab incursu et demonio meridiano. Cadent a latere tuo mille: et decem milia a dextris tuis: ad te autem non appropinquabit. Verumptamen oculis tuis considerabis: et retributionem peccatorum videbis. Quoniam tu es domine spes mea: altissimum posuisti refugium tuum. Non accedet ad te malum: et flagellum non appropinquabit tabernaculo tuo. Quoniam angelis suis mandavit de te: ut custodiant te in omnibus viis tuis. In manibus portabunt te: ne forte offendas ad lapidem pedem tuum. Super aspidem et basiliscum ambulabis: et conculcabis leonem et draconem. Quoniam in me speravit liberabo eum: protegam eum quoniam cognovit nomen meum. Clamabit ad me et ego exaudiam eum: cum ipso sum in tribulatione: eripiam eum et glorificabo eum. Longitudine dierum replebo eum: et ostendam illi salutare meum.

lxxxviii

Bonum est confiteri domino: et psallere nomini tuo altissime.

Ad annunciandum mane misericordiam tuam: et veritatem tuam per noctem. In decacordo psalterio: cum cantico in cithara. Quia delectasti me domine in factura tua: et in operibus manuum tuarum exultabo. Quam magnificata sunt opera tua domine: nimis profunde facte sunt cogitationes tue. Vir insipiens non cognoscet: et stultus non intelliget hec. Cum exorti fuerint peccatores sicut fenum: et apparuerint omnes qui operantur iniquitatem. Ut intereant in seculum seculi: tu autem altissimus in eternum domine. Quoniam ecce inimici tui domine, quoniam ecce inimici tui peribunt: et dispergentur omnes qui operantur iniquitatem. Et exaltabitur sicut unicornis cornu meum: et senectus mea in misericordia uberi. Et despexit oculus meus inimicos meos: et in insurgentibus in me malignantibus audiet auris mea. Iustus ut palma florebit: sicut cedrus libani multiplicabitur. Plantati in domo domini: in atriis domus dei nostri florebunt. Adhuc multiplicabuntur in senecta uberi: et bene patientes erunt ut annuntient. Quoniam rectus dominus deus noster: et non est iniquitas in eo.

lxxxix

Dominus regnavit decorem indutus est: indutus est dominus fortitudinem et precinxit se. Etenim firmavit orbem terre: qui non commovebitur. Parata sedes tua ex tunc: a seculo tu es. Elevaverunt flumina domine: elevaverunt flumina vocem suam. Elevaverunt flumina fluctus suos: a vocibus aquarum multarum. Mirabiles elationes maris: mirabilis in altis dominus. Testimonia tua credibilia facta sunt nimis: domum tuam decet sanctitudo domine in longitudinem dierum.

xc

Deus ultionum dominus: deus ultionum libere egit. Exaltare qui iudicas terram: redde retributionem superbis. Usquequo peccatores domine: usquequo peccatores gloriabuntur. Effabuntur et loquentur iniquitatem: loquentur omnes qui operantur iniustitiam. Populum tuum domine humiliaverunt: et hereditatem tuam vexaverunt. Viduam et advenam interfecerunt: et pupillos occiderunt. Et dixerunt non videbit dominus: nec intelliget deus iacob. Intelligite insipientes in populo: et stulti aliquando sapite. Qui plantavit aurem non audiet: aut qui finxit oculum non considerat? Qui corripit gentes non arguet: qui docet hominem scientiam? Dominus scit cogitationes hominum: quoniam vane sunt. Beatus homo quem tu erudieris domine: et de lege tua docueris eum. Ut mitiges ei a diebus malis: donec fodiatur peccatori fovea. Quia non repellet dominus plebem suam: et hereditatem suam non derelinquet. Quoadusque iustitia convertatur in iudicium: et qui iuxta illam omnes qui recto sunt corde. Quis consurget mihi adversus malignantes: aut quis stabit mecum adversus operantes iniquitatem? Nisi quia dominus adiuvit me: paulominus habitasset in inferno anima mea. Si dicebam motus est pes meus: misericordia tua domine adiuvabat me. Secundum multitudinem dolorum meorum in corde meo: consolationes tue letificaverunt animam meam. Numquid adheret tibi sedes iniquitatis: qui fingis laborem in precepto? Captabunt in animam iusti: et sanguinem innocentem condempnabunt. Et factus est mihi dominus in refugium: et deus meus in adiutorium spei mee. Et reddet illis iniquitatem ipsorum: et in malitia eorum disperdet eos: disperdet illos dominus deus noster.

xci

Venite exultemus domino: iubilemus deo salutari nostro. Preoccupemus faciem eius in confessione: et in psalmis iubilemus ei. Quoniam deus magnus dominus: et rex magnus super omnes deos. Quia in manu eius sunt omnes fines terre: et altitudines montium ipsius sunt. Quoniam ipsius est mare et ipse fecit illud: et siccam manus eius formaverunt. Venite adoremus et procidamus: et ploremus ante dominum qui fecit nos, quia ipse est dominus deus noster: et nos populus pascue eius et oves manus eius. Hodie si vocem eius audieritis: nolite obdurare corda vestra. Sicut in irritatione secundum diem temptationis in deserto: ubi temptaverunt me patres vestri: probaverunt et viderunt opera mea. Quadraginta annis offensus fui generationi illi: et dixi semper hi errant corde. Et isti non cognoverunt vias meas: ut iuravi in ira mea si introibunt in requiem meam.

Cantate domino canticum novum: cantate domino omnis terra. Cantate domino et benedicite nomini eius: annuntiate de die in diem salutare eius. Annuntiate inter gentes gloriam eius: in omnibus populis mirabilia eius. Quoniam magnus dominus et laudabilis nimis: terribilis est super omnes deos. Quoniam omnes dii gentium demonia: dominus autem celos fecit. Confessio et pulchritudo in conspectu eius: sanctimonia et magnificentia in sanctificatione eius. Afferte domino patrie gentium, afferte domino gloriam et honorem: afferte domino gloriam nomini eius. Tollite hostias et introite in atria eius: adorate dominum in atrio sancto eius. Commoveatur a facie eius universa terra: dicite in gentibus quia dominus regnavit. Etenim correxit orbem terre qui non commovebitur: iudicabit populos in equitate. Letentur celi et exultet terra, commoveatur mare et plenitudo eius: gaudebunt campi et omnia que in eis sunt. Tunc exultabunt omnia ligna silvarum a facie domini quia venit: quoniam venit iudicare terram. Iudicabit orbem terre in equitate: et populos in veritate sua.

Dominus regnavit exultet terra: letentur insule multe. Nubes et caligo in circuitu eius: iustitia et iudicium correctio sedis eius. Ignis ante ipsum precedet: et inflammabit in circuitu inimicos eius. Illuxerunt fulgura eius orbi terre: vidit et commota est terra. Montes sicut cera fluxerunt a facie domini: a facie domini omnis terra. Annuntiaverunt celi iustitiam eius: et viderunt omnes populi gloriam eius. Confundantur omnes qui adorant sculptilia: et qui gloriantur in simulacris suis. Adorate eum omnes angeli eius: audivit et letata est syon. Et exultaverunt filie iude: propter iudicia tua domine. Quoniam tu dominus altissimus super omnem terram: nimis exaltatus es super omnes deos. Qui diligitis dominum odite malum: custodit dominus animas sanctorum suorum, de manu peccatoris liberabit eos. Lux orta est iusto: et rectis corde letitia. Letamini iusti in domino: et confitemini memorie sanctificationis eius.

Cantate domino canticum novum: quia mirabilia fecit. Salvavit sibi dextera eius: et brachium sanctum eius. Notum fecit dominus salutare suum: in conspectu gentium revelavit iustitiam suam. Recordatus est misericordie sue: et veritatis sue domui israel. Viderunt omnes termini terre: salutare dei nostri. Iubilate domino omnis terra: cantate et exultate et psallite. Psallite domino in cithara, in cithara et voce psalmi: in tubis ductilibus et voce tube cornee. Iubilate in conspectu regis domini: moveatur mare et plenitudo eius: orbis terrarum et qui habitant in eo. Flumina plaudent manu simul, montes exultabunt a conspectu domini: quoniam venit iudicare terram. Iudicabit or-

orbem terrarum in iustitia: et populos in equitate.

Dominus regnavit irascantur populi: qui sedes super cherubim moveatur terra. Dominus in Sion magnus: et excelsus super omnes populos. Confiteantur nomini tuo magno quoniam terribile et sanctum est: et honor regis iudicium diligit. Tu parasti directiones: iudicium et iustitiam in Iacob tu fecisti. Exaltate dominum deum nostrum et adorate scabellum pedum eius quoniam sanctum est. Moyses et Aaron in sacerdotibus eius: et Samuel inter eos qui invocant nomen eius. Invocabant dominum et ipse exaudiebat eos: in columna nubis loquebatur ad eos. Custodiebant testimonia eius: et preceptum quod dedit illis. Domine deus noster tu exaudiebas eos: deus tu propitius fuisti eis: et ulciscens in omnes adinventiones eorum. Exaltate dominum deum nostrum et adorate in monte sancto eius: quoniam sanctus dominus deus noster.

Iubilate deo omnis terra: servite domino in letitia. Introite in conspectu eius in exultatione. Scitote quoniam dominus ipse est deus: ipse fecit nos et non ipsi nos. Populus eius et oves pascue eius: introite portas eius in confessione: atria eius in hymnis confitemini illi. Laudate nomen eius quoniam suavis est dominus: in eternum misericordia eius: et usque in generationem et generationem veritas eius.

Misericordiam et iudicium cantabo tibi domine. Psallam et intelligam in via immaculata: quando venies ad me. Perambulabam in innocentia cordis mei: in medio domus mee. Non proponebam ante oculos meos rem iniustam: facientes prevaricationes odivi. Non adhesit mihi cor pravum: declinantem a me malignum non cognoscebam. Detrahentem secreto proximo suo: hunc persequebar. Superbo oculo et insatiabili corde: cum hoc non edebam. Oculi mei ad fideles terre ut sedeant mecum: ambulans in via immaculata hic mihi ministrabat. Non habitabit in medio domus mee qui facit superbiam: qui loquitur iniqua non direxit in conspectu oculorum meorum. In matutino interficiebam omnes peccatores terre: ut disperderem de civitate domini omnes operantes iniquitatem.

Domine exaudi orationem meam: et clamor meus ad te veniat. Non avertas faciem tuam a me: in quacumque die tribulor inclina ad me aurem tuam. In quacumque die invocavero te: velociter exaudi me. Quia defecerunt sicut fumus dies mei: et ossa mea sicut cremium aruerunt. Percussus sum ut fenum et aruit cor meum: quia oblitus sum comedere panem meum. A voce gemitus mei: adhesit os meum carni mee. Similis factus sum pellicano solitudinis: factus sum sicut nicticorax in domicilio. Vigilavi et factus sum sicut passer: solitarius in tecto. Tota die exprobrabant mihi inimici mei: et qui laudabant me adversum me iurabant. Quia cinerem tamquam panem manducabam: et potum meum cum fletu miscebam. A facie ire et indignationis tue: quia elevans allisisti me. Dies mei sicut umbra declinaverunt: et ego sicut fenum arui. Tu autem domine in eternum permanes: et memoriale tuum in generationem et generationem. Tu exurgens misereberis Sion: quia tempus miserendi eius quia venit tempus. Quoniam placuerunt servis tuis lapides eius: et terre eius miserebuntur. Et timebunt gentes nomen tuum domine: et omnes reges terre gloriam tuam. Quia edificavit dominus Sion: et videbitur in gloria sua. Respexit in orationem humilium: et non sprevit precem eorum. Scribantur hec in generatione altera: et populus qui creabitur laudabit dominum. Quia prospexit de excelso sancto suo: dominus de celo in terram aspexit. Ut audiret gemitus compeditorum: ut solveret filios interemptorum. Ut annuntient in Sion nomen domini: et laudem eius in Ierusalem. In conveniendo populos in unum: et reges ut serviant domino. Respondit ei in via virtutis sue: paucitatem dierum meorum nuntia mihi. Ne revoces me in dimidio dierum meorum: in generationem et generationem anni tui. Initio tu domine terram fundasti: et opera manuum tuarum sunt celi. Ipsi peribunt tu autem permanes: et omnes sicut vestimentum veterascent. Et sicut opertorium mutabis eos et mutabuntur: tu autem idem ipse es et anni tui non deficient. Filii servorum tuorum habitabunt: et semen eorum in seculum dirigetur.

Benedic anima mea domino: et omnia que intra me sunt nomini sancto eius. Benedic anima mea domino: et noli oblivisci omnes retributiones eius. Qui propitiatur omnibus iniquitatibus tuis: qui sanat omnes infirmitates tuas. Qui redimit de interitu vitam tuam: qui coronat te in misericordia et miserationibus. Qui replet in bonis desiderium tuum: renovabitur ut aquile iuventus tua. Faciens misericordias dominus: et iudicium omnibus iniuriam patientibus. Notas fecit vias suas Moysi: filiis Israel voluntates suas. Miserator et misericors dominus: longanimis et multum misericors. Non in perpetuum irascetur: neque in eternum comminabitur. Non secundum peccata nostra fecit nobis: neque secundum iniquitates nostras retribuit nobis. Quoniam secundum altitudinem celi a terra: corroboravit misericordiam suam super timentes se. Quantum distat ortus ab occidente: longe fecit a nobis iniquitates nostras. Quomodo miseretur pater filiorum misertus est dominus timentibus se: quoniam ipse cognovit figmentum nostrum. Recordatus est quoniam pulvis sumus: homo sicut fenum dies eius: tamquam flos agri sic efflorebit. Quoniam spiritus pertransibit in illo et non subsistet: et non cognoscet amplius locum suum. Misericordia autem domini ab eterno: et usque in eternum super timentes eum. Et iustitia illius in filios filiorum: his qui servant testamentum eius. Et memores sunt mandatorum ipsius: ad faciendum ea. Dominus in celo paravit sedem suam: et regnum ipsius omnibus dominabitur. Benedicite domino omnes angeli eius: potentes virtute facientes verbum illius ad audiendam vocem sermonum eius. Benedicite domino omnes virtutes eius: ministri eius qui facitis voluntatem eius. Benedicite domino omnia opera eius: in omni loco dominationis eius benedic anima mea domino.

Benedic anima mea domino: domine deus meus magnificatus es vehementer. Confessionem et decorem induisti: amictus lumine sicut vestimento. Extendens celum sicut pellem: qui tegis aquis superiora eius. Qui ponis nubem ascensum tuum: qui ambulas super pennas ventorum. Qui facis angelos tuos spiritus: et ministros tuos ignem urentem. Qui fundasti terram super stabilitatem suam: non inclinabitur in seculum seculi. Abyssus sicut vestimentum amictus eius: super montes stabunt aque. Ab increpatione tua fugient: a voce tonitrui tui formidabunt. Ascendunt montes et descendunt campi: in locum quem fundasti eis. Terminum posuisti quem non transgredientur: neque convertentur operire terram. Qui emittis fontes in convallibus: inter medium montium pertransibunt aque. Potabunt omnes bestie agri: expectabunt onagri in siti sua. Super ea volucres celi habitabunt: de medio petrarum dabunt voces. Rigans montes de superioribus

xc ix

ribus suis: de fructu operum tuorum satiabitur terra. Producens fenum iumentis: et herbam servituti hominum. Ut educas panem de terra: et vinum letificet cor hominis. Ut exhilaret faciem in oleo: et panis cor hominis confirmet. Saturabuntur ligna campi et cedri libani quas plantavit: illic passeres nidificabunt. Herodii domus dux est eorum: montes excelsi cervis: petra refugium erinaciis. Fecit lunam in tempora: sol cognovit occasum suum. Posuisti tenebras et facta est nox: in ipsa pertransibunt omnes bestie silve. Catuli leonum rugientes ut rapiant: et querant a deo escam sibi. Ortus est sol et congregati sunt: et in cubilibus suis collocabuntur. Exibit homo ad opus suum: et ad operationem suam usque ad vesperum. Quam magnificata sunt opera tua domine: omnia in sapientia fecisti: impleta est terra possessione tua. Hoc mare magnum et spaciosum manibus: illic reptilia quorum non est numerus. Animalia pusilla cum magnis: illic naves pertransibunt. Draco iste quem formasti ad illudendum ei: omnia a te expectant ut des illis escam in tempore. Dante te illis colligent: aperiente te manum tuam omnia implebuntur bonitate. Avertente autem te faciem turbabuntur: auferes spiritum eorum et deficient et in pulverem suum revertentur. Emittes spiritum tuum et creabuntur: et renovabis faciem terre. Sit gloria domini in seculum: letabitur dominus in operibus suis. Qui respicit terram et facit eam tremere: qui tangit montes et fumigant. Cantabo domino in vita mea: psallam deo meo quamdiu sum. Iocundum sit ei eloquium meum: ego vero delectabor in domino. Deficiant peccatores a terra et iniqui ita ut non sint: benedic anima mea domino.

ci

Confitemini domino et invocate nomen eius: annuntiate inter gentes opera eius. Cantate ei et psallite ei: narrate omnia mirabilia eius. Laudamini in nomine sancto eius: letetur cor querentium dominum. Querite dominum et confirmamini: querite faciem eius semper. Mementote mirabilium eius que fecit: prodigia eius et iudicia oris eius. Semen abraham servi eius: filii iacob electi eius. Ipse dominus deus noster: in universa terra iudicia eius. Memor fuit in seculum testamenti sui: verbi quod mandavit in mille generationes. Quod disposuit ad abraham: et iuramenti sui ad ysaac. Et statuit illud iacob in preceptum: et israel in testamentum eternum. Dicens tibi dabo terram chanaan: funiculum hereditatis vestre. Cum essent numero brevi: paucissimi et incole eius. Et pertransierunt de gente in gentem: et de regno ad populum alterum. Non reliquit hominem nocere eis: et corripuit pro eis reges. Nolite tangere christos meos: et in prophetis meis nolite malignari. Et vocavit famem super terram: et omne firmamentum panis contrivit. Misit ante eos virum: in servum venundatus est ioseph. Humiliaverunt in compedibus pedes eius, ferrum pertransiit animam eius, donec veniret verbum eius. Eloquium domini inflammavit eum: misit rex et solvit eum: princeps populorum et dimisit eum. Constituit eum dominum domus sue: et principem omnis possessionis sue. Ut erudiret principes eius sicut semetipsum: et senes eius prudentiam doceret. Et intravit israel in egyptum: et iacob accola fuit in terra cham. Et auxit populum suum vehementer: et firmavit eum super inimicos eius. Convertit cor eorum ut odirent populum eius: et dolum facerent in servos eius. Misit moysen servum suum: aaron quem elegit ipsum. Posuit in eis verba signorum suorum: et prodigiorum in terra cham. Misit tenebras et obscuravit: et non exacerbavit sermones suos. Convertit aquas eorum in sanguinem: et occidit pisces eorum. Edidit terra eorum ranas: in penetralibus regum ipsorum. Dixit et venit cynomia: et ciniphes in omnibus finibus eorum. Posuit pluvias eorum grandinem: ignem comburentem in terra ipsorum. Et percussit vineas eorum et ficulneas eorum: et contrivit lignum finium eorum. Dixit et venit locusta et bruchus cuius non erat numerus: et comedit omne fenum in terra eorum: et comedit omnem fructum terre eorum. Et percussit omne primogenitum in terra eorum: primitias omnis laboris eorum. Et eduxit eos cum argento et auro: et non erat in tribubus eorum infirmus. Letata est egyptus in profectione eorum: quia incubuit timor eorum super eos. Expandit nubem in protectionem eorum: et ignem ut luceret eis per noctem. Petierunt et venit coturnix: et pane celi saturavit eos. Disrupit petram et fluxerunt aque: abierunt in sicco flumina. Quoniam memor fuit verbi sancti sui: quod habuit ad abraham puerum suum. Et eduxit populum suum in exultatione: et electos suos in leticia. Et dedit illis regiones gentium: et labores populorum possederunt. Ut custodiant iustificationes eius: et legem eius requirant.

Confitemini domino quoniam bonus: quoniam in seculum misericordia eius. Quis loquetur potentias domini: auditas faciet omnes laudes eius. Beati qui custodiunt iudicium: et faciunt iusticiam in omni tempore. Memento nostri domine in beneplacito populi tui: visita nos in salutari tuo. Ad videndum in bonitate electorum tuorum ad letandum in leticia gentis tue: ut lauderis cum hereditate tua. Peccavimus cum patribus nostris: iniuste egimus iniquitatem fecimus. Patres nostri in egypto non intellexerunt mirabilia tua: non fuerunt memores multitudinis misericordie tue. Et irritaverunt ascendentes in mare, mare rubrum. Et salvavit eos propter nomen suum: ut notam faceret potentiam suam. Et increpuit mare rubrum et exsiccatum est: et deduxit eos in abyssis sicut in deserto. Et salvavit eos de manu odientium: et redemit eos de manu inimici. Et operuit aqua tribulantes eos: unus ex eis non remansit. Et crediderunt verbis eius: et laudaverunt laudem eius. Cito fecerunt obliti sunt operum eius: non sustinuerunt consilium eius. Et concupierunt concupiscentiam in deserto: et temptaverunt deum in inaquoso. Et dedit eis petitionem ipsorum: et misit saturitatem in animas eorum. Et irritaverunt moysen in castris: aaron sanctum domini. Aperta est terra et deglutivit dathan: et operuit super congregationem abyron. Et exarsit ignis in synagoga eorum: flamma combussit peccatores. Et fecerunt vitulum in oreb: et adoraverunt sculptile. Et mutaverunt gloriam suam: in similitudinem vituli comedentis fenum. Obliti sunt deum qui salvavit eos, qui fecit magnalia in egypto: mirabilia in terra cham: terribilia in mari rubro. Et dixit ut disperderet eos: si non moyses electus eius stetisset in confractione in conspectu eius. Ut averteret iram eius ne disperderet eos: et pro nichilo habuerunt terram desiderabilem. Non crediderunt verbo eius, et murmuraverunt in tabernaculis suis: non exaudierunt vocem domini. Et elevavit manum suam super eos: ut prosterneret eos in deserto. Et ut deiceret semen eorum in nationibus: et dispergeret eos in regionibus. Et initiati sunt beelphegor: et comederunt sacrificia mortuorum. Et irritaverunt eum in adinventionibus suis: et multiplicata est in eis ruina. Et stetit finees et placavit: et cessavit quassatio. Et reputatum est ei in iusticiam: in generationem et generationem usque in sempiternum. Et irritaverunt eum ad aquas contradictionis: et vexatus est moyses propter eos. Quia exacerbaverunt spiritum eius. Et distinxit in labiis

...is suis. Non disperdiderunt gentes quas dixit dominus illis. Et commixti sunt inter gentes et didicerunt opera eorum: et servierunt sculptilibus eorum: et factum est illis in scandalum. Et immolaverunt filios suos et filias suas demoniis. Et effuderunt sanguinem innocentem sanguinem filiorum suorum et filiarum suarum: quas sacrificaverunt sculptilibus chanaan. Et infecta est terra in sanguinibus: et contaminata est in operibus eorum: et fornicati sunt in adinventionibus suis. Et iratus est furore dominus in populum suum: et abhominatus est hereditatem suam. Et tradidit eos in manus gentium: et dominati sunt eorum qui oderunt eos. Et tribulaverunt eos inimici eorum: et humiliati sunt sub manibus eorum: sepe liberavit eos. Ipsi autem exacerbaverunt eum in consilio suo: et humiliati sunt in iniquitatibus suis. Et vidit cum tribularentur: et audivit orationem eorum. Et memor fuit testamenti sui: et penituit eum secundum multitudinem misericordie sue. Et dedit eos in misericordias omnium qui ceperant eos. Salvos fac nos domine deus noster: et congrega nos de nationibus. Ut confiteamur nomini sancto tuo: et gloriemur in laude tua. Benedictus dominus deus israel a seculo et usque in seculum: et dicet omnis populus fiat fiat.

Confitemini domino quoniam bonus: quoniam in seculum misericordia eius. Dicant qui redempti sunt a domino: quos redemit de manu inimici: de regionibus congregavit eos. A solis ortu et occasu: ab aquilone et mari. Erraverunt in solitudine in inaquoso: viam civitatis habitaculi non invenerunt. Esurientes et sitientes: anima eorum in ipsis defecit. Et clamaverunt ad dominum cum tribularentur: et de necessitatibus eorum eripuit eos. Et deduxit eos in viam rectam: ut irent in civitatem habitationis. Confiteantur domino misericordie eius: et mirabilia eius filiis hominum. Quia satiavit animam inanem: et animam esurientem satiavit bonis. Sedentes in tenebris et umbra mortis: vinctos in mendicitate et ferro. Quia exacerbaverunt eloquia dei: et consilium altissimi irritaverunt. Et humiliatum est in laboribus cor eorum: infirmati sunt nec fuit qui adiuvaret. Et clamaverunt ad dominum cum tribularentur: et de necessitatibus eorum liberavit eos. Et eduxit eos de tenebris et umbra mortis: et vincula eorum disrupit. Confiteantur domino misericordie eius: et mirabilia eius filiis hominum. Quia contrivit portas ereas: et vectes ferreos confregit. Suscepit eos de via iniquitatis eorum: propter iniusticias enim suas humiliati sunt. Omnem escam abhominata est anima eorum: et appropinquaverunt usque ad portas mortis. Et clamaverunt ad dominum cum tribularentur: et de necessitatibus eorum liberavit eos. Misit verbum suum et sanavit eos: et eripuit eos de interitionibus eorum. Confiteantur domino misericordie eius: et mirabilia eius filiis hominum. Et sacrificent sacrificium laudis: et annuntient opera eius in exultatione. Qui descendunt mare in navibus: facientes operationem in aquis multis. Ipsi viderunt opera domini: et mirabilia eius in profundo. Dixit et stetit spiritus procelle: et exaltati sunt fluctus eius. Ascendunt usque ad celos, et descendunt usque ad abyssos: anima eorum in malis tabescebat. Turbati sunt et moti sunt sicut ebrius: et omnis sapientia eorum devorata est. Et clamaverunt ad dominum cum tribularentur: et de necessitatibus eorum eduxit eos. Et statuit procellam eius in auram: et siluerunt fluctus eius. Et letati sunt quia siluerunt: et deduxit eos in portum voluntatis eorum. Confiteantur domino misericordie eius: et mirabilia eius filiis hominum. Et exaltent eum in ecclesia plebis: et in cathedra seniorum laudent eum. Posuit flumina in desertum: et exitus aquarum in sitim. Terram fructiferam in salsuginem: a malicia inhabitantium in ea. Posuit desertum in stagna aquarum: et terram sine aqua in exitus aquarum. Et collocavit illic esurientes: et constituerunt civitatem habitationis. Et seminaverunt agros et plantaverunt vineas: et fecerunt fructum nativitatis. Et benedixit eis et multiplicati sunt nimis: et iumenta eorum non minoravit. Et pauci facti sunt: et vexati sunt a tribulatione malorum et dolore. Effusa est contentio super principes: et errare fecit eos in invio et non in via. Et adiuvit pauperem de inopia: et posuit sicut oves familias. Videbunt recti et letabuntur: et omnis iniquitas oppilabit os suum. Quis sapiens et custodiet hec: et intelliget misericordias domini.

c vii

Paratum cor meum deus paratum cor meum: cantabo et psallam in gloria mea. Exurge gloria mea exurge psalterium et cythara: exurgam diluculo. Confitebor tibi in populis domine: et psallam tibi in nationibus. Quia magna super celos misericordia tua: et usque ad nubes veritas tua. Exaltare super celos deus: et super omnem terram gloria tua: ut liberentur dilecti tui. Salvum fac dextera tua et exaudi me: deus locutus est in sancto suo. Exultabo et dividam sichimam: et convallem tabernaculorum dimetiar. Meus est galaad et meus est manasses: et effraim susceptio capitis mei. Iuda rex meus: moab lebes spei mee. In idumeam extendam calciamentum meum: mihi alienigene amici facti sunt. Quis deducet me in civitatem munitam: quis deducet me usque in idumeam? Nonne tu deus qui repulisti nos: et non exibis deus in virtutibus nostris? Da nobis auxilium de tribulatione: quia vana salus hominis. In deo faciemus virtutem: et ipse ad nichilum deducet inimicos nostros.

c viii

Deus laudem meam ne tacueris: quia os peccatoris et os dolosi super me apertum est. Locuti sunt adversum me lingua dolosa, et sermonibus odii circuierunt me: et expugnaverunt me gratis. Pro eo ut me diligerent detrahebant michi: ego autem orabam. Et posuerunt adversum me mala pro bonis: et odium pro dilectione mea. Constitue super eum peccatorem: et diabolus stet a dextris eius. Cum iudicatur exeat condempnatus: et oratio eius fiat in peccatum. Fiant dies eius pauci: et episcopatum eius accipiat alter. Fiant filii eius orphani: et uxor eius vidua. Nutantes transferantur filii eius et mendicent: et eiciantur de habitationibus suis. Scrutetur fenerator omnem substantiam eius: et diripiant alieni labores eius. Non sit illi adiutor: nec sit qui misereatur pupillis eius. Fiant nati eius in interitum: in generatione una deleatur nomen eius. In memoriam redeat iniquitas patrum eius in conspectu domini: et peccatum matris eius non deleatur. Fiant contra dominum semper: et dispereat de terra memoria eorum: pro eo quod non est recordatus facere misericordiam. Et persecutus est hominem inopem et mendicum: et compunctum corde mortificare. Et dilexit maledictionem et veniet ei: et noluit benedictionem et elongabitur ab eo. Et induit maledictionem sicut vestimentum: et intravit sicut aqua in interiora eius: et sicut oleum in ossibus eius. Fiat ei sicut vestimentum quo operitur: et sicut zona qua semper precingitur. Hoc opus eorum qui detrahunt michi apud dominum: et qui loquuntur mala adversus animam meam. Et tu domine domine fac mecum propter nomen tuum: quia suavis est misericordia tua. Libera me quia egenus et pauper ego sum: et cor meum conturbatum est intra me. Sicut umbra cum declinat ablatus sum: et excussus sum sicut

locuste. Genua mea infirmata sunt a ieiunio. et caro mea immutata est propter oleum. Et ego factus sum opprobrium illis. viderunt me et moverunt capita sua. Adiuva me domine deus meus: salvum me fac secundum misericordiam tuam. Et sciant quia manus tua haec. et tu domine fecisti eam. Maledicent illi et tu benedices. qui insurgunt in me confundantur: servus autem tuus laetabitur. Induantur qui detrahunt mihi pudore. et operiantur sicut diploide confusione sua. Confitebor domino nimis in ore meo. et in medio multorum laudabo eum. Qui astitit a dextris pauperis: ut salvam faceret a persequentibus animam meam.

Dixit dominus domino meo: sede a dextris meis.

c vi

Donec ponam inimicos tuos: scabellum pedum tuorum. Tecum principium in die virtutis tuae: in splendoribus sanctorum ex utero ante luciferum genui te. Iuravit dominus et non paenitebit eum. tu es sacerdos in aeternum secundum ordinem melchisedech. Dominus a dextris tuis: confregit in die irae suae reges. Iudicabit in nationibus implebit ruinas. conquassabit capita in terra multorum. De torrente in via bibet. propterea exaltabit caput.

c vii

Confitebor tibi domine in toto corde meo: in consilio iustorum et congregatione. Magna opera domini: exquisita in omnes voluntates eius. Confessio et magnificentia opus eius. et iustitia eius manet in saeculum saeculi. Memoriam fecit mirabilium suorum misericors et miserator dominus. escam dedit timentibus se. Memor erit in saeculum testamenti sui. virtutem operum suorum annuntiabit populo suo. Ut det illis hereditatem gentium: opera manuum eius veritas et iudicium. Fidelia omnia mandata eius confirmata in saeculum saeculi: facta in veritate et aequitate. Redemptionem misit populo suo: mandavit in aeternum testamentum suum. Sanctum et terribile nomen eius: initium sapientiae timor domini. Intellectus bonus omnibus facientibus eum. laudatio eius manet in saeculum saeculi.

c viii

Beatus vir qui timet dominum: in mandatis eius volet nimis. Potens in terra erit semen eius: generatio rectorum benedicetur. Gloria et divitiae in domo eius: et iustitia eius manet in saeculum saeculi. Exortum est in tenebris lumen rectis: misericors et miserator et iustus. Iucundus homo qui miseretur et commodat. disponet sermones suos in iudicio: quia in aeternum non commovebitur. In memoria aeterna erit iustus: ab auditione mala non timebit. Paratum cor eius sperare in domino. confirmatum est cor eius non commovebitur donec despiciat inimicos suos. Dispersit dedit pauperibus: iustitia eius manet in saeculum saeculi: cornu eius exaltabitur in gloria. Peccator videbit et irascetur. dentibus suis fremet et tabescet: desiderium peccatorum peribit.

c ix

Laudate pueri dominum: laudate nomen domini. Sit nomen domini benedictum. ex hoc nunc et usque in saeculum. A solis ortu usque ad occasum. laudabile nomen domini. Excelsus super omnes gentes dominus: et super caelos gloria eius. Quis sicut dominus deus noster qui in altis habitat. et humilia respicit in caelo et in terra. Suscitans a terra inopem: et de stercore erigens pauperem. Ut collocet eum cum principibus. cum principibus populi sui. Qui habitare facit sterilem in domo. matrem filiorum laetantem.

c x

In exitu israel de egypto: domus iacob de populo barbaro. Facta est iudaea sanctificatio eius. israel potestas eius. Mare vidit et fugit. iordanis conversus est retrorsum. Montes exultaverunt ut arietes: et colles sicut agni ovium. Quid est tibi mare quod fugisti: et tu iordanis quia conversus es retrorsum.

Montes exultastis sicut arietes. et colles sicut agni ovium. A facie domini mota est terra. a facie dei iacob. Qui convertit petram in stagna aquarum. et rupem in fontes aquarum. Non nobis domine non nobis. sed nomini tuo da gloriam. Super misericordia tua et veritate tua. nequando dicant gentes ubi est deus eorum. Deus autem noster in caelo. omnia quaecumque voluit fecit. Simulacra gentium argentum et aurum. opera manuum hominum. Os habent et non loquentur. oculos habent et non videbunt. Aures habent et non audient. nares habent et non odorabunt. Manus habent et non palpabunt. pedes habent et non ambulabunt. non clamabunt in gutture suo. Similes illis fiant qui faciunt ea. et omnes qui confidunt in eis. Domus israel speravit in domino. adiutor eorum et protector eorum est. Domus aaron speravit in domino: adiutor eorum et protector eorum est. Dominus memor fuit nostri: et benedixit nobis. Benedixit domui israel: benedixit domui aaron. Benedixit omnibus qui timent dominum. pusillis cum maioribus. Adiciat dominus super vos. super vos et super filios vestros. Benedicti vos a domino. qui fecit caelum et terram. Caelum caeli domino. terram autem dedit filiis hominum. Non mortui laudabunt te domine. neque omnes qui descendunt in infernum. Sed nos qui vivimus benedicimus domino. ex hoc nunc et usque in saeculum.

c xi

Dilexi quoniam exaudiet dominus: vocem orationis meae. Quia inclinavit aurem suam mihi. et in diebus meis invocabo. Circumdederunt me dolores mortis: et pericula inferni invenerunt me. Tribulationem et dolorem inveni. et nomen domini invocavi. O domine libera animam meam misericors dominus et iustus. et deus noster miseretur. Custodiens parvulos dominus. humiliatus sum et liberavit me. Convertere anima mea in requiem tuam. quia dominus benefecit tibi. Quia eripuit animam meam de morte. oculos meos a lacrimis pedes meos a lapsu. Placebo domino in regione vivorum.

c xii

Credidi propter quod locutus sum: ego autem humiliatus sum nimis. Ego dixi in excessu meo: omnis homo mendax. Quid retribuam domino: pro omnibus quae retribuit mihi. Calicem salutaris accipiam: et nomen domini invocabo. Vota mea domino reddam coram omni populo eius. pretiosa in conspectu domini mors sanctorum eius. O domine quia ego servus tuus. ego servus tuus et filius ancillae tuae. Dirupisti vincula mea tibi sacrificabo hostiam laudis. et nomen domini invocabo. Vota mea domino reddam in conspectu omnis populi eius. in atriis domus domini in medio tui ierusalem.

c xiii

Laudate dominum omnes gentes. laudate eum omnes populi. Quoniam confirmata est super nos misericordia eius. et veritas domini manet in aeternum.

c xiv

Confitemini domino quoniam bonus: quoniam in saeculum misericordia eius. Dicat nunc israel quoniam bonus: quoniam in saeculum misericordia eius. Dicat nunc domus aaron. quoniam in saeculum misericordia eius. Dicant nunc qui timent dominum: quoniam in saeculum misericordia eius. De tribulatione invocavi dominum: et exaudivit me in latitudine dominus. Dominus mihi adiutor. non timebo quid faciat mihi homo. Dominus mihi adiutor. et ego despiciam inimicos meos. Bonum est confidere in domino. quam confidere in homine. Bonum est sperare in domino. quam sperare in principibus. Omnes gentes circuierunt me: et in nomine domini quia ultus sum in eos. Circumdantes circumdederunt me: et in nomine domini quia ultus sum in eos. Circumdederunt me sicut apes et exarserunt sicut ignis in spinis. et in nomine domini quia ultus sum in eos. Impulsus eversus sum ut caderem. et dominus suscepit me. Fortitudo mea et laus mea dominus. et factus est mihi in salutem. Vox exultationis et salutis in tabernaculis iustorum. Dextera domini fecit virtutem. dextera domini

exaltavit me. dextera domini fecit virtutem. Non moriar sed vivam: et narrabo opera domini. Castigans castigavit me dominus, et morti non tradidit me. Aperite mihi portas iustitie et ingressus in eas confitebor domino. hec porta domini et iusti intrabunt in eam. Confitebor tibi quoniam exaudisti me: et factus es mihi in salutem. Lapidem quem reprobaverunt edificantes. hic factus est in caput anguli. A domino factum est istud: et est mirabile in oculis nostris. Hec est dies quam fecit dominus. exultemus et letemur in ea. O domine salvum me fac: o domine bene prosperare. benedictus qui venturus es in nomine domini. Benediximus vobis de domo domini. deus dominus et illuxit nobis. Constituite diem solemnem in condensis usque ad cornu altaris. Deus meus es tu et confitebor tibi. deus meus es tu et exaltabo te. Confitebor tibi quoniam exaudisti me et factus es mihi in salutem. Confitemini domino quoniam bonus. quoniam in seculum misericordia eius.

Beati immaculati in via: qui ambulant in lege domini. Beati qui scrutantur testimonia eius in toto corde exquirunt eum. Non enim qui operantur iniquitatem in viis eius ambulaverunt. Tu mandasti mandata tua custodiri nimis. Utinam dirigantur vie mee: ad custodiendas iustificationes tuas. Tunc non confundar: cum perspexero in omnibus mandatis tuis. Confitebor tibi in directione cordis. in eo quod didici iudicia iustitie tue. Iustificationes tuas custodiam. non me derelinquas usquequaque. In quo corrigit adolescentior viam suam: in custodiendo sermones tuos. In toto corde meo exquisivi te: ne repellas me a mandatis tuis. In corde meo abscondi eloquia tua. ut non peccem tibi. Benedictus es domine doce me iustificationes tuas. In labiis meis: pronuntiavi omnia iudicia oris tui. In via testimoniorum tuorum delectatus sum. sicut in omnibus divitiis. In mandatis tuis exercebor: et considerabo vias tuas. In iustificationibus tuis meditabor non obliviscar sermones tuos. Retribue servo tuo vivifica me: et custodiam sermones tuos. Revela oculos meos. et considerabo mirabilia de lege tua. Incola ego sum in terra. non abscondas a me mandata tua. Concupivit anima mea desiderare iustificationes tuas. in omni tempore. Increpasti superbos maledicti qui declinant a mandatis tuis. Aufer a me opprobrium et contemptum. quia testimonia tua exquisivi. Etenim sederunt principes. et adversum me loquebantur. servus autem tuus exercebatur in iustificationibus tuis. Nam et testimonia tua meditatio mea est. et consilium meum iustificationes tue. Adhesit pavimento anima mea. vivifica me secundum verbum tuum. Vias meas enuntiavi et exaudisti me. doce me iustificationes tuas. Viam iustificationum tuarum instrue me. et exercebor in mirabilibus tuis. Dormitavit anima mea pre tedio. confirma me in verbis tuis. Viam iniquitatis amove a me: et de lege tua miserere mei. Viam veritatis elegi: iudicia tua non sum oblitus. Adhesi testimoniis tuis domine. noli me confundere. Viam mandatorum tuorum cucurri. cum dilatasti cor meum. Legem pone mihi domine viam iustificationum tuarum. et exquiram eam semper. Da mihi intellectum et scrutabor legem tuam. et custodiam illam in toto corde meo. Deduc me in semitam mandatorum tuorum. quia ipsam volui. Inclina cor meum in testimonia tua. et non in avaritiam. Averte oculos meos ne videant vanitatem. in via tua vivifica me. Statue servo tuo eloquium tuum in timore tuo. Amputa opprobrium meum quod suspicatus sum. quia iudicia tua iocunda. Ecce concupivi mandata tua: in equitate tua vivifica me. Et veniat super me misericordia tua domine. salutare tuum secundum eloquium tuum. Et respondebo exprobrantibus mihi verbum. quia speravi in sermonibus tuis. Et ne auferas de ore meo verbum veritatis usquequaque. quia in iudiciis tuis supersperavi. Et custodiam legem tuam semper. in seculum seculi. Et ambulabam in latitudine. quia mandata tua exquisivi. Et loquebar de testimoniis tuis in conspectu regum et non confundebar. Et meditabar in mandatis tuis que dilexi. Et levavi manus meas ad mandata tua que dilexi. et exercebor in iustificationibus tuis. Memor esto verbi tui servo tuo. in quo mihi spem dedisti. Hec me consolata est in humilitate mea. quia eloquium tuum vivificavit me. Superbi inique agebant usquequaque. a lege autem tua non declinavi. Memor fui iudiciorum tuorum a seculo domine: et consolatus sum. Defectio tenuit me pro peccatoribus: derelinquentibus legem tuam. Cantabiles mihi erant iustificationes tue. in loco peregrinationis mee. Memor fui nocte nominis tui domine. et custodivi legem tuam. Hec facta est mihi quia iustificationes tuas exquisivi. Portio mea domine: dixi custodire legem tuam. Deprecatus sum faciem tuam in toto corde meo. miserere mei secundum eloquium tuum. Cogitavi vias meas et converti pedes meos in testimonia tua. Paratus sum et non sum turbatus: ut custodiam mandata tua. Funes peccatorum circumplexi sunt me. et legem tuam non sum oblitus. Media nocte surgebam ad confitendum tibi. super iudicia iustificationis tue. Particeps ego sum omnium timentium te. et custodientium mandata tua. Misericordia tua domine plena est terra: iustificationes tuas doce me. Bonitatem fecisti cum servo tuo domine secundum verbum tuum. Bonitatem et disciplinam et scientiam doce me. quia mandatis tuis credidi. Priusquam humiliarer ego deliqui. propterea eloquium tuum custodivi. Bonus es tu: et in bonitate tua doce me iustificationes tuas. Multiplicata est super me iniquitas superborum. ego autem in toto corde scrutabor mandata tua. Coagulatum est sicut lac cor eorum. ego vero legem tuam meditatus sum. Bonum mihi quia humiliasti me: ut discam iustificationes tuas. Bonum mihi lex oris tui. super milia auri et argenti.

Manus tue fecerunt me et plasmaverunt me: da mihi intellectum et discam mandata tua. Qui timent te videbunt me et letabuntur: quia in verba tua supersperavi. Cognovi domine quia equitas iudicia tua: et in veritate tua humiliasti me. Fiat misericordia tua ut consoletur me. secundum eloquium tuum servo tuo. Veniant mihi miserationes tue et vivam. quia lex tua meditatio mea est. Confundantur superbi quia iniuste iniquitatem fecerunt in me. ego autem exercebor in mandatis tuis. Convertantur mihi timentes te: et qui noverunt testimonia tua. Fiat cor meum immaculatum in iustificationibus tuis: ut non confundar. Defecit in salutare tuum anima mea: et in verbum tuum supersperavi. Defecerunt oculi mei in eloquium tuum. dicentes quando consolaberis me. Quia factus sum sicut uter in pruina. iustificationes tuas non sum oblitus. Quot sunt dies servi tui. quando facies de persequentibus me iudicium. Narraverunt mihi iniqui fabulationes. sed non ut lex tua. Omnia mandata tua veritas. inique persecuti sunt me. adiuva me. Paulominus consummaverunt me in terra: ego autem non dereliqui mandata tua. Secundum misericordiam tuam vivifica me. et custodiam testimonia oris tui. In eternum domine verbum tuum: permanet in celo. In generatione et generationem veritas tua: fundasti terram et permanet. Ordinatione tua perseverat dies: quoniam omnia serviunt tibi. Nisi quod lex tua meditatio mea est. tunc forte periissem in humilitate mea. In eternum non obliviscar iustificationes tuas. quia in ipsis vivificasti me. Tuus sum ego salvum me fac. quoniam iustificationes tuas exquisivi. Me expectaverunt peccatores ut perderent me: testimonia tua intellexi. Omnis consummationis vidi finem. latum mandatum tuum nimis. Quomodo dilexi legem tuam domine: tota die meditatio mea est. Super inimicos meos prudentem me fecisti mandato tuo. quia in eternum mihi est. Super omnes docentes

me intellexi: quia testimonia tua meditatio mea est. Super senes intellexi: quia mandata tua quaesivi. Ab omni via mala prohibui pedes meos: ut custodiam verba tua. A iudiciis tuis non declinavi: quia tu legem posuisti mihi. Quam dulcia faucibus meis eloquia tua: super mel ori meo. A mandatis tuis intellexi: propterea odivi omnem viam iniquitatis.

cxvi

Lucerna pedibus meis verbum tuum: et lumen semitis meis. Iuravi et statui custodire iudicia iustitiae tuae. Humiliatus sum usquequaque Domine: vivifica me secundum verbum tuum. Voluntaria oris mei beneplacita fac Domine: et iudicia tua doce me. Anima mea in manibus meis semper: et legem tuam non sum oblitus. Posuerunt peccatores laqueum mihi: et de mandatis tuis non erravi. Hereditate acquisivi testimonia tua in aeternum: quia exsultatio cordis mei sunt. Inclinavi cor meum ad faciendas iustificationes tuas in aeternum: propter retributionem. Iniquos odio habui: et legem tuam dilexi. Adiutor et susceptor meus es tu: et in verbum tuum supersperavi. Declinate a me maligni: et scrutabor mandata Dei mei. Suscipe me secundum eloquium tuum et vivam: et non confundas me ab exspectatione mea. Adiuva me et salvus ero: et meditabor in iustificationibus tuis semper. Sprevisti omnes discedentes a iustitiis tuis: quia iniusta cogitatio eorum. Praevaricantes reputavi omnes peccatores terrae: ideo dilexi testimonia tua. Confige timore tuo carnes meas: a iudiciis enim tuis timui. Feci iudicium et iustitiam: non tradas me calumniantibus me. Suscipe servum tuum in bonum: non calumnientur me superbi. Oculi mei defecerunt in salutare tuum: et in eloquium iustitiae tuae. Fac cum servo tuo secundum misericordiam tuam: et iustificationes tuas doce me. Servus tuus sum ego: da mihi intellectum, ut sciam testimonia tua. Tempus faciendi Domine: dissipaverunt legem tuam. Ideo dilexi mandata tua: super aurum et topazion. Propterea ad omnia mandata tua dirigebar: omnem viam iniquam odio habui. Mirabilia testimonia tua: ideo scrutata est ea anima mea. Declaratio sermonum tuorum illuminat: et intellectum dat parvulis. Os meum aperui et attraxi spiritum: quia mandata tua desiderabam. Aspice in me et miserere mei: secundum iudicium diligentium nomen tuum. Gressus meos dirige secundum eloquium tuum: et non dominetur mei omnis iniustitia. Redime me a calumniis hominum: ut custodiam mandata tua. Faciem tuam illumina super servum tuum: et doce me iustificationes tuas. Exitus aquarum deduxerunt oculi mei: quia non custodierunt legem tuam. Iustus es Domine: et rectum iudicium tuum. Mandasti iustitiam testimonia tua: et veritatem tuam nimis. Tabescere me fecit zelus meus: quia obliti sunt verba tua inimici mei. Ignitum eloquium tuum vehementer: et servus tuus dilexit illud. Adolescentulus sum ego et contemptus: iustificationes tuas non sum oblitus. Iustitia tua iustitia in aeternum: et lex tua veritas. Tribulatio et angustia invenerunt me: mandata tua meditatio mea est. Aequitas testimonia tua in aeternum: intellectum da mihi et vivam. Clamavi in toto corde exaudi me Domine: iustificationes tuas requiram. Clamavi ad te, salvum me fac: ut custodiam mandata tua. Praeveni in maturitate et clamavi: quia in verba tua supersperavi. Praevenerunt oculi mei ad te diluculo: ut meditarer eloquia tua. Vocem meam audi secundum misericordiam tuam Domine: et secundum iudicium tuum vivifica me. Appropinquaverunt persequentes me iniquitati: a lege autem tua longe facti sunt. Prope es tu Domine: et omnes viae tuae veritas. Initio cognovi de testimoniis tuis: quia in aeternum fundasti ea. Vide humilitatem meam et eripe me: quia legem tuam non sum oblitus. Iudica iudicium meum et redime me: propter eloquium tuum vivifica me. Longe a peccatoribus salus: quia iustificationes tuas non exquisierunt. Misericordiae tuae multae Domine: secundum iudicium tuum vivifica me. Multi qui persequuntur me et tribulant me: a testimoniis tuis non declinavi. Vidi praevaricantes et tabescebam: quia eloquia tua non custodierunt. Vide quoniam mandata tua dilexi Domine: in misericordia tua vivifica me. Principium verborum tuorum veritas: in aeternum omnia iudicia iustitiae tuae. Principes persecuti sunt me gratis: et a verbis tuis formidavit cor meum. Laetabor ego super eloquia tua: sicut qui invenit spolia multa. Iniquitatem odio habui et abominatus sum: legem autem tuam dilexi. Septies in die laudem dixi tibi: super iudicia iustitiae tuae. Pax multa diligentibus legem tuam: et non est illis scandalum. Exspectabam salutare tuum Domine: et mandata tua dilexi. Custodivit anima mea testimonia tua: et dilexit ea vehementer. Servavi mandata tua et testimonia tua: quia omnes viae meae in conspectu tuo. Appropinquet deprecatio mea in conspectu tuo Domine: iuxta eloquium tuum da mihi intellectum. Intret postulatio mea in conspectu tuo: secundum eloquium tuum eripe me. Eructabunt labia mea hymnum: cum docueris me iustificationes tuas. Pronuntiabit lingua mea eloquium tuum: quia omnia mandata tua aequitas. Fiat manus tua ut salvet me: quoniam mandata tua elegi. Concupivi salutare tuum Domine: et lex tua meditatio mea est. Vivet anima mea et laudabit te: et iudicia tua adiuvabunt me. Erravi sicut ovis quae periit: quaere servum tuum quia mandata tua non sum oblitus.

cxvii

Ad Dominum cum tribularer clamavi: et exaudivit me. Domine libera animam meam a labiis iniquis: et a lingua dolosa. Quid detur tibi aut quid apponatur tibi: ad linguam dolosam. Sagittae potentis acutae: cum carbonibus desolatoriis. Heu mihi quia incolatus meus prolongatus est: habitavi cum habitantibus Cedar: multum incola fuit anima mea. Cum his qui oderunt pacem eram pacificus: cum loquebar illis impugnabant me gratis.

cxviii

Levavi oculos meos in montes: unde veniet auxilium mihi. Auxilium meum a Domino: qui fecit caelum et terram. Non det in commotionem pedem tuum: neque dormitet qui custodit te. Ecce non dormitabit neque dormiet: qui custodit Israel. Dominus custodit te, Dominus protectio tua: super manum dexteram tuam. Per diem sol non uret te: neque luna per noctem. Dominus custodit te ab omni malo: custodiat animam tuam Dominus. Dominus custodiat introitum tuum et exitum tuum: ex hoc nunc et usque in saeculum.

cxix

Laetatus sum in his quae dicta sunt mihi: in domum Domini ibimus. Stantes erant pedes nostri: in atriis tuis Ierusalem. Ierusalem quae aedificatur ut civitas: cuius participatio eius in idipsum. Illuc enim ascenderunt tribus, tribus Domini: testimonium Israel ad confitendum nomini Domini. Quia illic sederunt sedes in iudicio: sedes super domum David. Rogate quae ad pacem sunt Ierusalem: et abundantia diligentibus te. Fiat pax in virtute tua: et abundantia in turribus tuis. Propter fratres meos et proximos meos: loquebar pacem de te. Propter domum Domini Dei nostri: quaesivi bona tibi.

cxx

Ad te levavi oculos meos: qui habitas in caelis. Ecce sicut oculi servorum: in manibus dominorum suorum. Sicut oculi ancillae in manibus dominae suae: ita oculi nostri ad Dominum Deum nostrum, donec misereatur nostri. Miserere nostri Domine miserere nostri: quia multum repleti sumus despectione. Quia multum repleta est anima nostra: opprobrium abundantibus, et despectio superbis.

cxxi

Nisi quia Dominus erat in nobis: dicat nunc Israel. Nisi quia Dominus erat in nobis: cum exsurgerent homines in nos. Forte vivos deglutissent nos: cum irasceretur furor eorum in nos. Forsitan aqua absorbuisset nos. Torrentem ptra

sisset: anima nostra. Forsitan pertransisset anima nostra: aquam intolerabilem. Benedictus dominus qui non dedit nos in captionem dentibus eorum. Anima nostra sicut passer erepta est de laqueo venantium. Laqueus contritus est: et nos liberati sumus. Adiutorium nostrum in nomine domini: qui fecit celum et terram.

Qui confidunt in domino sicut mons syon: non commovebitur in eternum: qui habitat in ierusalem. Montes in circuitu eius: et dominus in circuitu populi sui: ex hoc nunc et usque in seculum. Quia non relinquet dominus virgam peccatorum super sortem iustorum: ut non extendant iusti ad iniquitatem manus suas. Benefac domine bonis: et rectis corde. Declinantes autem in obligationes adducet dominus cum operantibus iniquitatem: pax super israel.

In convertendo dominus captivitatem syon: facti sumus sicut consolati. Tunc repletum est gaudio os nostrum: et lingua nostra exultatione. Tunc dicent inter gentes: magnificavit dominus facere cum eis. Magnificavit dominus facere nobiscum: facti sumus letantes. Converte domine captivitatem nostram: sicut torrens in austro. Qui seminant in lacrimis: in exultatione metent. Euntes ibant et flebant: mittentes semina sua. Venientes autem venient cum exultatione: portantes manipulos suos.

Nisi dominus edificaverit domum: in vanum laboraverunt qui edificant eam. Nisi dominus custodierit civitatem: frustra vigilat qui custodit eam. Vanum est vobis ante lucem surgere: surgite postquam sederitis qui manducatis panem doloris. Cum dederit dilectis suis somnum: ecce hereditas domini filii merces fructus ventris. Sicut sagitte in manu potentis: ita filii excussorum. Beatus vir qui implevit desiderium suum ex ipsis: non confundetur cum loquetur inimicis suis in porta.

Beati omnes qui timent dominum: qui ambulant in viis eius. Labores manuum tuarum quia manducabis: beatus es et bene tibi erit. Uxor tua sicut vitis habundans: in lateribus domus tue. Filii tui sicut novelle olivarum: in circuitu mense tue. Ecce sic benedicetur homo: qui timet dominum. Benedicat tibi dominus ex syon: et videas bona ierusalem omnibus diebus vite tue. Et videas filios filiorum tuorum: pacem super israel.

Sepe expugnaverunt me a iuventute mea: dicat nunc israel. Sepe expugnaverunt me a iuventute mea: etenim non potuerunt mihi. Supra dorsum meum fabricaverunt peccatores: prolongaverunt iniquitatem suam. Dominus iustus concidet cervices peccatorum: confundantur et convertantur retrorsum omnes qui oderunt syon. Fiant sicut fenum tectorum: quod priusquam evellatur exaruit. De quo non implevit manum suam qui metit: et sinum suum qui manipulos colliget. Et non dixerunt qui preteribant benedictio domini super vos: benediximus vobis in nomine domini.

De profundis clamavi ad te domine: domine exaudi vocem meam. Fiant aures tue intendentes: in vocem deprecationis mee. Si iniquitates observaveris domine: domine quis sustinebit. Quia apud te propitiatio est: et propter legem tuam sustinui te domine. Sustinuit anima mea in verbo eius: speravit anima mea in domino. A custodia matutina usque ad noctem: speret israel in domino. Quia apud dominum misericordia: et copiosa apud eum redemptio. Et ipse redimet israel: ex omnibus iniquitatibus eius.

Domine non est exaltatum cor meum: neque elati sunt oculi mei. Neque ambulavi in magnis: neque in mirabilibus super me. Si non humiliter sentiebam: sed exaltavi animam meam. Sicut ablactatus est super matre sua: ita retributio in anima mea. Speret israel in domino: ex hoc nunc et usque in seculum.

Memento domine david: et omnis mansuetudinis eius. Sicut iuravit domino: votum vovit deo iacob. Si introiero in tabernaculum domus mee: si ascendero in lectum strati mei. Si dedero somnum oculis meis: et palpebris meis dormitationem. Et requiem temporibus meis: donec inveniam locum domino: tabernaculum deo iacob. Ecce audivimus eam in eufrata: invenimus eam in campis silve. Introibimus in tabernaculum eius: adorabimus in loco ubi steterunt pedes eius. Surge domine in requiem tuam: tu et archa sanctificationis tue. Sacerdotes tui induantur iustitiam: et sancti tui exultent. Propter david servum tuum: non avertas faciem christi tui. Iuravit dominus david veritatem et non frustrabitur eum: de fructu ventris tui ponam super sedem tuam. Si custodierint filii tui testamentum meum: et testimonia mea hec que docebo eos. Et filii eorum usque in seculum: sedebunt super sedem tuam. Quoniam elegit dominus syon: elegit eam in habitationem sibi. Hec requies mea in seculum seculi: hic habitabo quoniam elegi eam. Viduam eius benedicens benedicam: pauperes eius saturabo panibus. Sacerdotes eius induam salutari: et sancti eius exultatione exultabunt. Illuc producam cornu david: paravi lucernam christo meo. Inimicos eius induam confusione: super ipsum autem efflorebit sanctificatio mea.

cxxx

Ecce quam bonum et quam iocundum: habitare fratres in unum. Sicut unguentum in capite: quod descendit in barbam barbam aaron. Quod descendit in oram vestimenti eius: sicut ros hermon qui descendit in montem syon. Quoniam illic mandavit dominus benedictionem: et vitam usque in seculum.

Ecce nunc benedicite dominum: omnes servi domini. Qui statis in domo domini: in atriis domus dei nostri. In noctibus extollite manus vestras in sancta: et benedicite dominum. Benedicat te dominus ex syon: qui fecit celum et terram.

cxxxi

Laudate nomen domini: laudate servi dominum. Qui statis in domo domini: in atriis domus dei nostri. Laudate dominum quia bonus dominus: psallite nomini eius quoniam suave. Quoniam iacob elegit sibi dominus: israel in possessionem sibi. Quia ego cognovi quod magnus est dominus: et deus noster pre omnibus diis. Omnia quecumque voluit dominus fecit in celo et in terra: in mari et in omnibus abyssis. Educens nubes ab extremo terre: fulgura in pluviam fecit. Qui producit ventos de thesauris suis: qui percussit primogenita egypti ab homine usque ad pecus. Et misit signa et prodigia in medio tui egypte: in pharaonem et in omnes servos eius. Qui percussit gentes multas: et occidit reges fortes. Seon regem amorreorum et og regem basan: et omnia regna chanaan. Et dedit terram eorum hereditatem: hereditatem israel populo suo. Domine nomen tuum in eternum: domine memoriale tuum in generatione et generationem. Quia iudicabit dominus populum suum: et in servis suis deprecabitur. Simulacra gentium argentum et aurum: opera manuum hominum. Os habent et non loquentur: oculos habent et non videbunt. Aures habent et non audient: neque enim est spiritus in ore ipsorum. Similes illis fiant qui faciunt ea: et omnes qui confidunt in eis. Domus israel benedicite domino: domus aaron benedicite domino. Domus levi benedicite domino: qui timetis dominum benedicite domino. Benedictus dominus ex syon: qui habitat in ierusalem.

cxxxii

Confitemini domino quoniam bonus: quoniam in eternum misericordia eius. Confitemini deo deorum. Confitemini domino dominorum. Qui facit mirabilia magna solus. Qui fecit celos in intellectu. Qui firmavit terram super aquas. Qui fecit luminaria magna. Solem in potestatem diei. Lunam et stellas in potestatem noctis. Qui percussit egyptum cum primogenitis eorum. Qui eduxit israel de medio eorum. In manu potenti et brachio excelso. Qui divisit mare rubrum in divisiones. Et eduxit israel per medium eius. Et excussit pharaonem et virtutem

eius in mari rubro. Quoniam in eternum misericordia eius. Qui traduxit populum suum per desertum. Qui percussit reges magnos. Et occidit reges fortes. Seon regem amorreorum. Et og regem basan. Et dedit terram eorum hereditatem. Hereditatem israel servo suo. Quia in humilitate nostra memor fuit nostri. Et redemit nos ab inimicis nostris. Qui dat escam omni carni. Confitemini deo celi. Confitemini domino dominorum: quoniam in eternum misericordia eius.

cxxxvi

Super flumina babylonis illic sedimus et flevimus: cum recordaremur sion. In salicibus in medio eius: suspendimus organa nostra. Quia illic interrogaverunt nos qui captivos duxerunt nos: verba cantionum. Et qui abduxerunt nos: hymnum cantate nobis de canticis sion. Quomodo cantabimus canticum domini in terra aliena. Si oblitus fuero tui ierusalem: oblivioni detur dextera mea. Adhereat lingua mea faucibus meis: si non meminero tui. Si non proposuero ierusalem: in principio letitie mee. Memor esto domine filiorum edom: in die ierusalem. Qui dicunt exinanite exinanite: usque ad fundamentum in ea. Filia babylonis misera: beatus qui retribuet tibi retributionem tuam quam retribuisti nobis. Beatus qui tenebit: et allidet parvulos suos ad petram.

cxxxvii

Confitebor tibi domine in toto corde meo: quoniam audisti verba oris mei. In conspectu angelorum psallam tibi: adorabo ad templum sanctum tuum et confitebor nomini tuo. Super misericordia tua et veritate tua: quoniam magnificasti super omne nomen sanctum tuum. In quacumque die invocavero te exaudi me: multiplicabis in anima mea virtutem. Confiteantur tibi domine omnes reges terre: quia audierunt omnia verba oris tui. Et cantent in viis domini: quoniam magna est gloria domini. Quoniam excelsus dominus et humilia respicit: et alta a longe cognoscit. Si ambulavero in medio tribulationis vivificabis me: et super iram inimicorum meorum extendisti manum tuam et salvum me fecit dextera tua. Dominus retribuet pro me: domine misericordia tua in seculum: opera manuum tuarum ne despicias.

cxxxviii

Domine probasti me et cognovisti me: tu cognovisti sessionem meam et resurrectionem meam. Intellexisti cogitationes meas de longe: semitam meam et funiculum meum investigasti. Et omnes vias meas previdisti: quia non est sermo in lingua mea. Ecce domine tu cognovisti omnia novissima et antiqua: tu formasti me et posuisti super me manum tuam. Mirabilis facta est scientia tua ex me: confortata est et non potero ad eam. Quo ibo a spiritu tuo: et quo a facie tua fugiam. Si ascendero in celum tu illic es: si descendero ad infernum ades. Si sumpsero pennas meas diluculo: et habitavero in extremis maris. Etenim illuc manus tua deducet me: et tenebit me dextera tua. Et dixi forsitan tenebre conculcabunt me: et nox illuminatio mea in deliciis meis. Quia tenebre non obscurabuntur a te: et nox sicut dies illuminabitur: sicut tenebre eius ita et lumen eius. Quia tu possedisti renes meos: suscepisti me de utero matris mee. Confitebor tibi quia terribiliter magnificatus es: mirabilia opera tua et anima mea cognoscit nimis. Non est occultatum os meum a te quod fecisti in occulto: et substantia mea in inferioribus terre. Imperfectum meum viderunt oculi tui et in libro tuo omnes scribentur: dies formabuntur et nemo in eis. Michi autem nimis honorificati sunt amici tui deus: nimis confortatus est principatus eorum. Dinumerabo eos et super arenam multiplicabuntur: exsurrexi et adhuc sum tecum. Si occideris deus peccatores: viri sanguinum declinate a me. Quia dicitis in cogitatione: accipient in vanitate civitates tuas. Nonne qui oderunt te domine oderam: et super inimicos tuos tabescebam. Perfecto odio oderam illos: et inimici facti sunt michi. Proba me deus et scito cor meum: interroga me et cognosce semitas meas. Et vide si via iniquitatis in me est: et deduc me in via eterna.

Eripe me domine ab homine malo: a viro iniquo eripe me. Qui cogitaverunt iniquitates in corde: tota die constituebant prelia. Acuerunt linguas suas sicut serpentis: venenum aspidum sub labiis eorum. Custodi me domine de manu peccatoris: et ab hominibus iniquis eripe me. Qui cogitaverunt supplantare gressus meos: absconderunt superbi laqueum michi. Et funes extenderunt in laqueum: iuxta iter scandalum posuerunt michi. Dixi domino deus meus es tu: exaudi domine vocem deprecationis mee. Domine domine virtus salutis mee: obumbrasti super caput meum in die belli. Ne tradas me domine a desiderio meo peccatori: cogitaverunt contra me ne derelinquas me ne forte exaltentur. Caput circuitus eorum: labor labiorum ipsorum operiet eos. Cadent super eos carbones in ignem deicies eos: in miseriis non subsistent. Vir linguosus non dirigetur in terra: virum iniustum mala capient in interitu. Cognovi quia faciet dominus iudicium inopis: et vindictam pauperum. Verumptamen iusti confitebuntur nomini tuo: et habitabunt recti cum vultu tuo.

Domine clamavi ad te exaudi me: intende voci mee cum clamavero ad te. Dirigatur oratio mea sicut incensum in conspectu tuo: elevatio manuum mearum sacrificium vespertinum. Pone domine custodiam ori meo: et ostium circumstantie labiis meis. Non declines cor meum in verba malicie: ad excusandas excusationes in peccatis. Cum hominibus operantibus iniquitatem: et non communicabo cum electis eorum. Corripiet me iustus in misericordia et increpabit me: oleum autem peccatoris non impinguet caput meum. Quoniam adhuc et oratio mea in beneplacitis eorum: absorti sunt iuncti petre iudices eorum. Audient verba mea quoniam potuerunt: sicut crassitudo terre erupta est super terram. Dissipata sunt ossa nostra secus infernum: quia ad te domine domine oculi mei: in te speravi non auferas animam meam. Custodi me a laqueo quem statuerunt michi: et a scandalis operantium iniquitatem. Cadent in retiaculo eius peccatores: singulariter sum ego donec transeam.

Voce mea ad dominum clamavi: voce mea ad dominum deprecatus sum. Effundo in conspectu eius orationem meam: et tribulationem meam ante ipsum pronuntio. In deficiendo ex me spiritum meum: et tu cognovisti semitas meas. In via hac qua ambulabam: absconderunt laqueum michi. Considerabam ad dexteram et videbam: et non erat qui cognosceret me. Periit fuga a me: et non est qui requirat animam meam. Clamavi ad te domine dixi tu es spes mea: portio mea in terra viventium. Intende ad deprecationem meam: quia humiliatus sum nimis. Libera me a persequentibus me: quia confortati sunt super me. Educ de custodia animam meam ad confitendum nomini tuo: me expectant iusti donec retribuas michi.

Domine exaudi orationem meam auribus percipe obsecrationem meam in veritate tua: exaudi me in tua iustitia. Et non intres in iudicium cum servo tuo: quia non iustificabitur in conspectu tuo omnis vivens. Quia persecutus est inimicus animam meam: humiliavit in terra vitam meam. Collocavit me in obscuris sicut mortuos seculi: et anxiatus est super me spiritus meus in me turbatum est cor meum. Memor fui dierum antiquorum meditatus sum in omnibus operibus tuis: in factis manuum tuarum meditabar. Expandi manus meas ad te: anima mea sicut terra sine aqua tibi. Velociter exaudi me domine: defecit spiritus meus. Non avertas faciem tuam a me: et similis ero descendentibus in lacum. Auditam fac michi mane misericordiam tuam: quia in te speravi. Nota-

[illegible] michi viam in qua ambulem: quia ad te leuaui animam meam.
Eripe me de inimicis meis domine ad te confugi: doce me facere voluntatem tuam quia deus meus es tu. Spiritus tuus bonus deducet me in terram rectam, propter nomen tuum domine viuificabis me in equitate tua. Educes de tribulatione animam meam, et in misericordia tua disperdes inimicos meos. Et perdes omnes qui tribulant animam meam. quoniam ego seruus tuus sum.

Benedictus dominus deus meus qui docet manus meas ad prelium: et digitos meos ad bellum. Misericordia mea et refugium meum. susceptor meus et liberator meus. Protector meus et in ipso speraui. qui subdit populum meum sub me. Domine quid est homo quia innotuisti ei: aut filius hominis quia reputas eum. Homo vanitati similis factus est: dies eius sicut vmbra pretereunt. Domine inclina celos tuos et descende. tange montes et fumigabunt. Fulgura coruscationem et dissipabis eos: emitte sagittas tuas et conturbabis eos. Emitte manum tuam de alto: eripe me et libera me de aquis multis. et de manu filiorum alienorum. Quorum os locutum est vanitatem. et dextera eorum dextera iniquitatis. Deus canticum nouum cantabo tibi: in psalterio decacordo psallam tibi. Qui das salutem regibus: qui redemisti dauid seruum tuum de gladio maligno eripe me. Et erue me de manu filiorum alienorum: quorum os locutum est vanitatem. et dextera eorum dextera iniquitatis.

[illegible]

CXLIII

Exaltabo te deus meus rex: et benedicam nomini tuo in seculum et in seculum seculi.

[illegible]

CXLIIII

Lauda anima mea dominum: laudabo dominum in vita mea. psallam deo meo quamdiu fuero.

[illegible]

CXLV

Lauda ierusalem dominum: lauda deum tuum syon.

[illegible]

CXLVI

Laudate dominum de celis: laudate eum in excelsis.

[illegible]

CXLVII

Cantate domino canticum nouum: laus eius in ecclesia sanctorum.

[illegible]

CXLVIII

Laudate dominum in sanctis eius: laudate eum in firmamento virtutis eius. Laudate eum in virtutibus eius: laudate eum secundum multitudinem magnitudinis eius. Laudate eum in sono tube. laudate eum in psalterio et cythara. Laudate eum in tympano et choro. laudate eum in cordis et organo. Laudate eum in cimbalis bene sonantibus: laudate eum in cimbalis iubilationis. omnis spiritus laudet dominum.

Tribus nominibus vocatum fuisse Salomonem scripture manifestissime docent. Pacificum idest Salomonem et Ididam idest dilectum domini, et quod nunc dicitur Coeleth idest ecclesiastes. Ecclesiastes autem greco sermone appellatur qui cetum idest ecclesiam congregat, quem nos nuncupare possumus concionatorem, eo quod sermo eius non specialiter ad unum sed ad universos generaliter dirigatur. Porro pacificus dictus est ab eo quod in regno eius pax fuit, et dilectus domini quia dominus dilexit eum. Nam plurimus quidam gestum quartus idest precipue [illegible] primus dilectus et pacificus titulo prenotantur. Qui tamen, si ad hunc Christum et ecclesie pertinent, scilicet [illegible] Salomonis [illegible] et reddunt tamen similitudinem in Salomone tres edita sunt. Itaque iuxta numerum vocabulorum tria volumina edidit: Proverbia, Ecclesiasten, Canticum canticorum. In Proverbiis parvulum docens et quasi de officiis per sententias erudiens, unde et ad filium eius sermo crebro repetitur. In Ecclesiasten vero mature virum etatis instituens, ne quicquam in mundi rebus putet esse perpetuum, sed caduca et brevia universa que cernimus. Ab eternitatem [illegible] summatum virum et calcato seculo preparatum, in Cantico canticorum sponso iungit amplexibus. Nisi enim prius reliquerimus vitia et pompis seculi renuntiantes expeditos nos ad adventum Christi preparaverimus, non possumus cantare canticum canticorum. Si autem diligentius attenderis, quod per tres libros auctores diversos titulavit: in Proverbiis enim notatur Proverbia Salomonis filii David regis Israel; in Ecclesiasten vero verba Ecclesiastes filii David regis Ierusalem. Superfluum quippe est hic Israel, quod nulle in grecis et in latinis codicibus invenitur. In Cantico autem canticorum nec filius David nec regis Israel sive Ierusalem perscribitur, sed tantum Canticum canticorum Salomonis. Sicut enim Proverbia et rudis institutio ad duodecim tribus et ad totum pertinent Israel, et quomodo contemptus mundi non nisi metropolitanus convenit, hoc est habitatoribus Ierusalem; ita Cantica canticorum ad eos proprie faciunt qui tantum superna desiderant. Ad incipientes et proficientes paterna dignitas et regni proprii merito tanta dicitur auctoritas. Ad perfectos vero, ubi non timore eruditur discipulus sed amore, proprium nomen sufficit et equalis magistro est et nescit esse se regem, que omnia referuntur ad Christum.

Tres libros Salomonis idest Proverbia, Ecclesiasten, Canticum canticorum veteri Septuaginta interpretum auctoritate reddidi, vel ante prefixis lineis superflua quaeque designans, vel stellis titulo prenotatis ea que minus habebantur interserens, quod plerumque populum [illegible] inveniri quod tecum [illegible] habeant [illegible] interpretum transfusa sunt in latinam nostram de greco sermone, vel [illegible] litteras antiquas [illegible] ... et ubi praepostero ordine atque perverso [illegible] lumine repertum sit [illegible] testimonium fructum intelligi quod latebat. Porro [illegible] qui aplenus sapientiam Salomonis

inscribitur, et in Ecclesiastico quem esse Iesu filii Sirach nullus ignorat, [illegible] calamo temperavi, tantummodo canonicas scripturas vobis emendare desiderans, et studium meum certis magis quam dubiis commendare. Ideo et de greco et de ebreo [illegible] utraque in hoc libro premissa est, quia nonnulla de greco ob illuminationem sensus et legentis edificationem vel inserta translationi vel extrinsecus iuncta sunt. Et ideo caveo qui legis semper peregrina memento.

Chromatio et Eliodoro episcopis Ieronimus. Iungat epistola quos iungit sacerdotium, immo carta non dividat quos Christi nectit amor. Commentarios in Osee, Amos, Zachariam, Malachiam quos poscitis scripsissem, si licuisset pre valitudine. Mittitis solatia sumptuum, notarios nostros et librarios sustentantes, ut vobis potissimum nostrum desudet ingenium. Et ecce ex latere frequens turba diversa poscentium, quasi aut equum sit me vobis esurientibus aliis laborare, aut in ratione dati et accepti cuiquam preter vos obnoxius sim. Itaque longa egrotatione fractus, ne penitus hoc anno reticerem et apud vos mutus essem, tridui opus nomini vestro consecravi, interpretationem videlicet trium Salomonis voluminum: Masloth, quas Hebrei Parabolas, vulgata editio Proverbia vocat; Coeleth, quem grece Ecclesiasten, latine Contionatorem possumus dicere; Sirassirim, quod in nostram linguam vertitur Canticum canticorum. Fertur et panaretos Iesu filii Sirach liber, et alius pseudographus qui Sapientia Salomonis inscribitur. Quorum priorem hebraicum repperi, non Ecclesiasticum ut apud Latinos, sed Parabolas prenotatum, cui iuncti erant Ecclesiastes et Canticum canticorum, ut similitudinem Salomonis non solum librorum numero sed etiam materiarum genere coequaret. Secundus apud Hebreos nusquam est, quia et ipse stilus grecam eloquentiam redolet; et nonnulli scriptorum veterum hunc esse Iudei Philonis affirmant. Sicut ergo Iudith et Tobie et Machabeorum libros legit quidem ecclesia, sed inter canonicas scripturas non recipit, sic et hec duo volumina legat ad edificationem plebis, non ad auctoritatem ecclesiasticorum dogmatum confirmandam. Si cui sane Septuaginta interpretum magis editio placet, habet eam a nobis olim emendatam. Neque enim sic nova cudimus ut vetera destruamus. Et tamen cum diligentissime legerit, sciat magis nostra scripta intelligi, que non in tertium vas transfusa coacuerint, sed statim de prelo purissime commendata teste suum saporem servaverint.

# PARABOLE SALOMONIS

Parabole Salomonis filii David regis Israel, ad sciendam sapientiam et disciplinam, ad intelligenda verba prudentie, et suscipiendam eruditionem doctrine, iustitiam et iudicium et equitatem

ut detur parvulis astutia adolescenti scientia et intellectus. Audiens sapiens sapientior erit et intelligens gubernacula possidebit. Animadvertet parabolam et interpretationem verba sapientium et enigmata eorum. Timor domini principium sapientie. Sapientiam atque doctrinam stulti despiciunt. Audi fili mi disciplinam patris tui et ne dimittas legem matris tue ut addatur gratia capiti tuo et torques collo tuo. Fili mi si te lactaverint peccatores ne acquiescas eis. Si dixerint veni nobiscum insidiemur sanguini abscondamus tendiculas contra insontem frustra deglutiamus eum sicut infernus viventem et integrum quasi descendentem in lacum omnem pretiosam substantiam reperiemus implebimus domos nostras spoliis sortem mitte nobiscum marsupium unum sit omnium nostrum. Fili mi ne ambules cum eis. Prohibe pedem tuum a semitis eorum. Pedes enim illorum ad malum currunt et festinant ut effundant sanguinem. Frustra autem iacitur rete ante oculos pennatorum. Ipsi quoque contra sanguinem suum insidiantur et moliuntur fraudes contra animas suas. Sic semite omnis avari animas possidentium rapiunt.

Sapientia foris predicat in plateis dat vocem suam. In capite turbarum clamitat in foribus portarum urbis profert verba sua dicens. Usquequo parvuli diligitis infantiam et stulti ea que sibi sunt noxia cupient et imprudentes odibunt scientiam. Convertimini ad correptionem meam. En proferam vobis spiritum meum et ostendam verba mea. Quia vocavi et renuistis extendi manum meam et non fuit qui aspiceret. Despexistis omne consilium meum et increpationes meas neglexistis. Ego quoque in interitu vestro ridebo et subsannabo cum vobis quod timebatis advenerit. Cum irruerit repentina calamitas et interitus quasi tempestas ingruerit quando venerit super vos tribulatio et angustia. Tunc invocabunt me et non exaudiam. Mane consurgent et non invenient me eo quod exosam habuerint disciplinam et timorem domini non susceperint nec acquieverint consilio meo et detraxerint universe correptioni mee. Comedent igitur fructus vie sue suisque consiliis saturabuntur. Aversio parvulorum interficiet eos et prosperitas stultorum perdet illos. Qui autem me audierit absque terrore requiescet et abundantia perfruetur malorum timore sublato.

II

Fili mi si susceperis sermones meos et mandata mea absconderis penes te ut audiat sapientiam auris tua inclina cor tuum ad cognoscendam prudentiam. Si enim sapientiam invocaveris et inclinaveris cor tuum prudentie. Si quesieris eam quasi pecuniam et sicut thesauros effoderis illam tunc intelliges timorem domini et scientiam dei invenies. Quia dominus dat sapientiam et ex ore eius scientia et prudentia. Custodiet rectorum salutem et proteget gradientes simpliciter servans semitas iustitie et vias sanctorum custodiens. Tunc intelliges iustitiam et iudicium et equitatem et omnem semitam bonam. Si intraverit sapientia cor tuum et scientia anime tue placuerit consilium custodiet te et prudentia servabit te ut eruaris de via mala et ab homine qui perversa loquitur.

qui relinquunt iter rectum et ambulant per vias tenebrosas qui letantur cum malefecerint et exultant in rebus pessimis quorum vie perverse et infames gressus eorum. Ut eruaris a muliere aliena et ab extranea que mollit sermones suos et relinquit ducem pubertatis sue et pacti dei sui oblita est. Inclinata est enim ad mortem domus eius et ad inferos semite ipsius. Omnes qui ingrediuntur ad eam non revertentur nec apprehendent semitas vite. Ut ambules in via bona et calles iustorum custodias. Qui enim recti sunt habitabunt in terra et simplices permanebunt in ea. Impii vero de terra perdentur et qui inique agunt auferentur ex ea.

III

Fili mi ne obliviscaris legis mee et precepta mea custodiat cor tuum. Longitudinem enim dierum et annos vite et pacem apponent tibi. Misericordia et veritas non te deserant. Circumda eas gutturi tuo et describe in tabulis cordis tui et invenies gratiam et disciplinam bonam coram deo et hominibus. Habe fiduciam in domino ex toto corde tuo et ne innitaris prudentie tue. In omnibus viis tuis cogita illum et ipse diriget gressus tuos. Ne sis sapiens apud temetipsum. Time dominum et recede a malo. Sanitas quippe erit umbilico tuo et irrigatio ossium tuorum. Honora dominum de tua substantia et de primitiis omnium frugum tuarum et implebuntur horrea tua saturitate et vino torcularia redundabunt. Disciplinam domini fili mi ne abiicias nec deficias cum ab eo corriperis. Quem enim diligit dominus corripit et quasi pater in filio complacet sibi. Beatus homo qui invenit sapientiam et qui affluit prudentia. Melior est acquisitio eius negotiatione argenti et auri primi et purissimi fructus eius. Pretiosior est cunctis opibus et omnia que desiderantur huic non valent comparari. Longitudo dierum in dextera eius in sinistra illius divitie et gloria. Vie eius vie pulchre et omnes semite illius pacifice. Lignum vite est his qui apprehenderint eam et qui tenuerit eam beatus. Dominus sapientia fundavit terram stabilivit celos prudentia. Sapientia illius eruperunt abyssi et nubes rore concrescunt. Fili mi ne effluant hec ab oculis tuis. Custodi legem meam atque consilium et erit vita anime tue et gratia faucibus tuis. Tunc ambulabis fiducialiter in via tua et pes tuus non impinguet. Si dormieris non timebis quiesces et suavis erit somnus tuus. Ne paveas repentino terrore et irruentes tibi potentias impiorum. Dominus enim erit in latere tuo et custodiet pedem tuum ne capiaris. Noli prohibere benefacere eum qui potest si vales et ipse benefac. Ne dicas amico tuo vade et revertere et cras dabo tibi cum statim possis dare. Ne moliaris amico tuo malum cum ille in te habeat fiduciam. Ne contendas adversus hominem frustra cum ipse nichil tibi mali fecerit. Ne emuleris hominem iniustum nec imiteris vias eius quia abominatio domini est omnis illusor et cum simplicibus sermocinatio eius. Egestas a domino in domo impii habitacula autem iustorum benedicentur. Ipse deludet illusores et mansuetis dabit gratiam. Gloriam sapientes possidebunt stultorum

exultatio ignominia.

C. IIII

Audite filii disciplinam patris, et attendite ut sciatis prudentiam. Donum bonum tribuam vobis, legem meam ne derelinquatis. Nam et ego filius fui patris mei tenellus et unigenitus coram matre mea, et docebat me atque dicebat: Suscipiat verba mea cor tuum, custodi precepta mea et vives. Posside sapientiam, posside prudentiam. Ne obliviscaris neque declines a verbis oris mei. Ne dimittas eam et custodiet te; dilige eam et servabit te. Principium sapientie posside sapientiam, et in omni possessione tua acquire prudentiam. Arripe illam et exaltabit te; glorificaberis ab ea cum eam fueris amplexatus. Dabit capiti tuo augmenta gratiarum, et corona inclita proteget te. Audi fili mi et suscipe verba mea ut multiplicentur tibi anni vite. Viam sapientie monstrabo tibi, ducam te per semitas equitatis. Quas cum ingressus fueris non artabuntur gressus tui, et currens non habebis offendiculum. Tene disciplinam, ne dimittas eam; custodi illam quia ipsa est vita tua. Ne delecteris in semitis impiorum, nec tibi placeat malorum via. Fuge ab ea, ne transeas per illam; declina et desere eam. Non enim dormiunt nisi malefecerint, et rapitur somnus ab eis nisi supplantaverint. Comedunt panem impietatis, et vinum iniquitatis bibunt. Iustorum autem semita quasi lux splendens procedit et crescit usque ad perfectam diem. Via impiorum tenebrosa, nesciunt ubi corruant. Fili mi, ausculta sermones meos, et ad eloquia mea inclina aurem tuam. Ne recedant ab oculis tuis; custodi ea in medio cordis tui. Vita enim sunt invenientibus ea, et universe carnis sanitas. Omni custodia serva cor tuum, quia ex ipso vita procedit. Remove a te os pravum, et detrahentia labia sint procul a te. Oculi tui recta videant, et palpebre tue precedant gressus tuos. Dirige semitam pedibus tuis, et omnes vie tue stabilientur. Ne declines ad dexteram et ad sinistram; averte pedem tuum a malo. Vias enim que a dextris sunt novit Dominus; perverse vero sunt que a sinistris sunt. Ipse autem rectos faciet cursus tuos, itinera autem tua in pace producet.

C. V

Fili mi, attende ad sapientiam meam, et prudentie mee inclina aurem tuam, ut custodias cogitationes, et disciplinam labia tua conservent.

*Ne intenderis fallacie mulieris*

Favus enim distillans labia meretricis, et nitidius oleo guttur eius. Novissima autem illius amara quasi absinthium, et acuta quasi gladius biceps. Pedes eius descendunt in mortem, et ad inferos gressus illius penetrant. Per semitam vite non ambulant, vagi sunt gressus eius et investigabiles. Nunc ergo fili audi me, et ne recedas a verbis oris mei. Longe fac ab ea viam tuam, et ne appropinques foribus domus eius. Ne des alienis honorem tuum, et annos tuos crudeli. Ne forte impleantur extranei viribus tuis, et labores tui sint in domo aliena, et gemas in novissimis quando consumpseris carnes tuas et corpus tuum, et dicas: Cur detestatus sum disciplinam, et increpationibus non acquievit cor meum, nec audivi vocem docentium me, et magistris non inclinavi aurem meam? Pene fui in omni malo, in medio ecclesie et sinagoge. Bibe aquam de cisterna tua, et fluenta putei tui. Deriventur fontes tui foras, et in plateis aquas tuas divide. Habeto eas solus, nec sint alieni participes tui. Sit vena tua benedicta, et letare cum muliere adolescentie tue. Cerva carissima et gratissimus hinnulus; ubera eius inebrient te omni tempore, in amore illius delectare iugiter. Quare seduceris fili mi ab aliena, et foveris in sinu alterius? Respicit Dominus vias hominis, et omnes gressus illius considerat. Iniquitates sue capiunt impium, et funibus peccatorum suorum constringitur. Ipse morietur quia non habuit disciplinam, et in multitudine stultitie sue decipietur.

C. VI

Fili mi, si spoponderis pro amico tuo, defixisti apud extraneum manum tuam. Illaqueatus es verbis oris tui, et captus propriis sermonibus. Fac ergo quod dico fili mi, et temetipsum libera, quia incidisti in manum proximi tui. Discurre, festina, suscita amicum tuum. Ne dederis somnum oculis tuis, nec dormitent palpebre tue. Eruere quasi damula de manu, et quasi avis de insidiis aucupis. Vade ad formicam o piger, et considera vias eius et disce sapientiam. Que cum non habeat ducem nec preceptorem nec principem, parat in estate cibum sibi, et congregat in messe quod comedat. Usquequo piger dormies? quando consurges ex somno tuo? Paululum dormies, paululum dormitabis, paululum conseres manus ut dormias. Et veniet tibi quasi viator egestas, et pauperies quasi vir armatus. Si vero impiger fueris, veniet ut fons messis tua, et egestas longe fugiet a te. Homo apostata vir inutilis, graditur ore perverso, annuit oculis, terit pede, digito loquitur, pravo corde machinatur malum, et in omni tempore iurgia seminat. Huic extemplo veniet perditio sua, et subito conteretur, nec habebit ultra medicinam. Sex sunt que odit Dominus, et septimum detestatur anima eius: oculos sublimes, linguam mendacem, manus effundentes innoxium sanguinem, cor machinans cogitationes pessimas, pedes veloces ad currendum in malum, proferentem mendacia testem fallacem, et eum qui seminat inter fratres discordias. Conserva fili mi precepta patris tui, et ne dimittas legem matris tue. Liga ea in corde tuo iugiter, et circumda gutturi tuo. Cum ambulaveris gradiantur tecum; cum dormieris custodiant te, et evigilans loquere cum eis. Quia mandatum lucerna est, et lex lux, et via vite increpatio discipline. Ut custodiant te a muliere mala, et a blanda lingua extranee. *lingua* Non concupiscat pulchritudinem eius cor tuum, nec capiaris nutibus illius. Precium enim scorti vix unius est panis; mulier autem viri preciosam animam capit. Numquid potest homo abscondere ignem in sinu suo ut vestimenta illius non ardeant? aut ambulare super prunas, et non comburentur plante eius? Sic qui ingreditur ad mulierem proximi sui, non erit mundus cum tetigerit eam. Non grandis culpa est cum quis furatus fuerit; furatur enim ut esurientem impleat animam. Deprehensus quoque reddet septuplum, et omnem substantiam domus sue tradet. Qui autem adulter est, propter cordis inopiam perdet animam suam. Turpitudinem et ignominiam congregat sibi, et opprobrium illius non delebitur. Quia zelus et furor viri non parcet in die vindicte, nec acquiescet cuiusquam precibus, nec suscipiet pro

redemptione dona plurima.

## VII

In honora Dominum et valebis, praeter eum vero ne timueris alienum

Fili mi custodi sermones meos et praecepta mea reconde tibi. Serva mandata mea et vives, et legem meam quasi pupillam oculi tui. Liga eam in digitis tuis, scribe illam in tabulis cordis tui. Dic sapientiae soror mea es, et prudentiam voca amicam tuam, ut custodiat te a muliere extranea, et ab aliena quae verba sua dulcia facit. De fenestra enim domus meae per cancellos prospexi, et video parvulos, considero vecordem iuvenem, qui transit per plateam iuxta angulum, et prope viam domus illius graditur in obscuro advesperascente die, in noctis tenebris et caligine. Et ecce mulier occurrit illi ornatu meretricio praeparata ad capiendas animas, garrula et vaga, quietis impatiens, nec valens in domo consistere pedibus suis, nunc foris, nunc in plateis, nunc iuxta angulos insidians. Apprehensumque deosculatur iuvenem, et procaci vultu blanditur dicens: Victimas pro salute vovi, hodie reddidi vota mea. Idcirco egressa sum in occursum tuum, desiderans te videre, et repperi. Intexui funibus lectulum meum, stravi tapetibus pictis ex Aegypto. Aspersi cubile meum myrrha et aloe et cinnamomo. Veni, inebriemur uberibus, et fruamur cupitis amplexibus donec illucescat dies. Non est enim vir in domo sua, abiit via longissima. Sacculum pecuniae secum tulit, in die plenae lunae reversurus est in domum suam. Irretivit eum multis sermonibus, et blanditiis labiorum protraxit illum. Statim eam sequitur quasi bos ductus ad victimam, et quasi agnus lasciviens et ignorans quod ad vincula stultus trahatur, donec transfigat sagitta iecur eius; velut si avis festinet ad laqueum, et nescit quod de periculo animae illius agitur. Nunc ergo fili mi audi me, et attende verbis oris mei. Ne abstrahatur in viis illius mens tua, neque decipiaris semitis eius. Multos enim vulneratos deiecit, et fortissimi quique interfecti sunt ab ea. Viae inferi domus eius, penetrantes in interiora mortis.

## VIII

Numquid non sapientia clamitat, et prudentia dat vocem suam? In summis excelsisque verticibus supra viam in mediis semitis stans, iuxta portas civitatis in ipsis foribus loquitur dicens: O viri, ad vos clamito, et vox mea ad filios hominum. Intelligite parvuli astutiam, et insipientes animadvertite. Audite quoniam de rebus magnis locutura sum, et aperientur labia mea ut recta praedicent. Veritatem meditabitur guttur meum, et labia mea detestabuntur impium. Iusti sunt omnes sermones mei, non est in eis pravum quid neque perversum. Recti sunt intelligentibus, et aequi invenientibus scientiam. Accipite disciplinam meam et non pecuniam, doctrinam magis quam aurum eligite. Melior est enim sapientia cunctis pretiosissimis, et omne desiderabile ei non potest comparari. Ego sapientia habito in consilio, et eruditis intersum cogitationibus. Timor Domini odit malum; arrogantiam et superbiam et viam pravam et os bilingue detestor. Meum est consilium et aequitas, mea est prudentia, mea est fortitudo. Per me reges regnant, et legum conditores iusta decernunt. Per me principes imperant, et potentes decernunt iustitiam. Ego diligentes me diligo, et qui mane vigilant ad me invenient me. Mecum sunt divitiae et gloria, opes superbae et iustitia. Melior est enim fructus meus auro et lapide pretioso, et genimina mea argento electo. In viis iustitiae ambulo, in medio semitarum iudicii, ut ditem diligentes me, et thesauros eorum repleam. Dominus possedit me in initio viarum suarum antequam quidquam faceret a principio. Ab aeterno ordinata sum, et ex antiquis antequam terra fieret. Necdum erant abyssi, et ego iam concepta eram; necdum fontes aquarum eruperant, necdum montes gravi mole constiterant, ante colles ego parturiebar. Adhuc terram non fecerat et flumina et cardines orbis terrae. Quando praeparabat caelos aderam, quando certa lege et gyro vallabat abyssos, quando aethera firmabat sursum et librabat fontes aquarum, quando circumdabat mari terminum suum et legem ponebat aquis ne transirent fines suos, quando appendebat fundamenta terrae, cum eo eram cuncta componens, et delectabar per singulos dies, ludens coram eo omni tempore, ludens in orbe terrarum, et deliciae meae esse cum filiis hominum. Nunc ergo filii audite me. Beati qui custodiunt vias meas. Audite disciplinam et estote sapientes, et nolite abicere eam. Beatus homo qui audit me, et qui vigilat ad fores meas cotidie, et observat ad postes ostii mei. Qui me invenerit inveniet vitam, et hauriet salutem a Domino. Qui autem in me peccaverit laedet animam suam; omnes qui me oderunt diligunt mortem.

opibus

## IX

Sapientia aedificavit sibi domum, excidit columnas septem. Immolavit victimas suas, miscuit vinum et proposuit mensam suam. Misit ancillas suas ut vocarent ad arcem et ad moenia civitatis: Si quis est parvulus veniat ad me. Et insipientibus locuta est: Venite comedite panem meum et bibite vinum quod miscui vobis. Relinquite infantiam et vivite, et ambulate per vias prudentiae. Qui erudit derisorem ipse sibi iniuriam facit, et qui arguit impium generat maculam sibi. Noli arguere derisorem ne oderit te; argue sapientem et diliget te. Da sapienti occasionem et addetur ei sapientia; doce iustum et festinabit accipere. Principium sapientiae timor Domini, et scientia sanctorum prudentia. Per me enim multiplicabuntur dies tui, et addentur tibi anni vitae. Si sapiens fueris tibimet ipsi eris; si autem illusor, solus portabis malum. Mulier stulta et clamosa plenaque illecebris et nihil omnino sciens, sedit in foribus domus suae super sellam in excelso urbis loco, ut vocaret transeuntes per viam et pergentes itinere suo: Qui est parvulus declinet ad me. Et vecordi locuta est: Aquae furtivae dulciores sunt, et panis absconditus suavior. Et ignoravit quod ibi gigantes sint, et in profundis inferni convivae eius. Nam qui applicabitur illi descendet ad inferos; nam qui abscesserit ab ea salvabitur.

## X

Filius sapiens laetificat patrem, filius vero stultus maestitia est matri suae. Non proderunt thesauri impietatis, iustitia vero liberabit a morte. Non affliget Dominus fame animam iusti, et insidias impiorum subvertet. Egestatem operata est manus remissa; manus autem fortium divitias parat. Qui autem nititur mendaciis hic pascit ventos, idem autem ipse sequitur aves volantes. Qui congregat in messe filius sapiens est; qui autem stertit aestate filius confusionis. Benedictio Domini super caput iusti, os autem impiorum operit iniquitas. Memoria

iusti cum laudibus et nomen impiorum putrescet. Sapiens corde praecepta suscipiet stultus caeditur labiis. Qui ambulat simpliciter ambulat confidenter, qui autem depravat vias suas manifestus erit. Qui annuit oculo dabit dolorem, stultus labiis verberabitur. Vena vitae os iusti et os impiorum operit iniquitatem. Odium suscitat rixas et universa delicta operit caritas. In labiis sapientis invenitur sapientia et virga in dorso eius qui indiget corde. Sapientes abscondunt scientiam, os autem stulti confusioni proximum est. Substantia divitis urbs fortitudinis eius, pavor pauperum egestas eorum. Opus iusti ad vitam, fructus autem impii ad peccatum. Via vitae custodienti disciplinam, qui autem increpationes relinquit errat. Abscondunt odium labia mendacia, qui profert contumeliam insipiens est. In multiloquio peccatum non deerit, qui autem moderatur labia sua prudentissimus est. Argentum electum lingua iusti, cor impiorum pro nihilo. Labia iusti erudiunt plurimos, qui autem indocti sunt in cordis egestate morientur. Benedictio Domini divites facit, nec sociabitur eis afflictio. Quasi per risum stultus operatur scelus, sapientia autem est viro prudentia. Quod timet impius veniet super eum, desiderium suum iustis dabitur. Quasi tempestas transiens non erit impius, iustus autem quasi fundamentum sempiternum. Sicut acetum dentibus et fumus oculis, sic piger his qui miserunt eum. Timor Domini apponet dies, et anni impiorum breviabuntur. Expectatio iustorum laetitia, spes autem impiorum peribit. Fortitudo simplicis via Domini, et pavor his qui operantur malum. Iustus in aeternum non commovebitur, impii autem non habitabunt terram. Os iusti parturiet sapientiam, lingua pravorum peribit. Labia iusti considerant placita, et os impiorum perversa.

XI

Statera dolosa abominatio est apud Deum, et pondus aequum voluntas eius. Ubi fuerit superbia ibi erit et contumelia, ubi autem humilitas ibi et sapientia. Simplicitas iustorum diriget eos, et supplantatio perversorum vastabit illos. Non proderunt divitiae in die ultionis, iustitia autem liberabit a morte. Iustitia simplicis diriget viam eius, et in impietate sua corruet impius. Iustitia rectorum liberabit eos, et in insidiis suis capientur iniqui. Mortuo homine impio nulla erit ultra spes, et expectatio sollicitorum peribit. Iustus de angustia liberatus est, et tradetur impius pro eo. Simulator ore decipit amicum suum, iusti autem liberabuntur scientia. In bonis iustorum exultabit civitas, et in perditione impiorum erit laudatio. Benedictione iustorum exaltabitur civitas, et ore impiorum subvertetur. Qui despicit amicum suum indigens corde est, vir autem prudens tacebit. Qui ambulat fraudulenter revelat arcana, qui autem fidelis est celat amici commissum. Ubi non est gubernator populus corruet, salus autem ubi multa consilia. Affligetur malo qui fidem facit pro extraneo, qui autem cavet laqueos securus erit. Mulier gratiosa inveniet gloriam, et robusti habebunt divitias. Benefacit animae suae vir misericors, qui autem crudelis est et propinquos abicit. Impius facit opus instabile, seminanti autem iustitiam merces fidelis. Clementia praeparat vitam, et sectatio malorum mortem. Abominabile Domino pravum cor, et voluntas eius in his qui simpliciter ambulant. Manus in manu non erit innocens malus, semen autem iustorum salvabitur. Circulus aureus in naribus suis mulier pulchra et fatua. Desiderium iustorum omne bonum est, praestolatio impiorum furor. Alii dividunt propria et ditiores fiunt, alii rapiunt non sua et semper in egestate sunt. Anima quae benedicit impinguabitur, et qui inebriat ipse quoque inebriabitur. Qui abscondit frumenta maledicetur in populis, benedictio autem super caput vendentium. Bene consurgit diluculo qui quaerit bona, qui autem investigator malorum est opprimetur ab eis. Qui confidit in divitiis suis corruet, iusti autem quasi virens folium germinabunt. Qui conturbat domum suam possidebit ventos, et qui stultus est serviet sapienti. Fructus iusti lignum vitae, et qui suscipit animas sapiens est. Si iustus in terra recipit, quanto magis impius et peccator.

XII

Qui diligit disciplinam diligit scientiam, qui autem odit increpationes insipiens est. Qui bonus est hauriet gratiam a Domino, qui autem confidit in cogitationibus suis impie agit. Non roborabitur homo ex impietate, et radix iustorum non commovebitur. Mulier diligens corona est viro suo, et putredo in ossibus eius quae confusione res dignas gerit. Cogitationes iustorum iudicia, et consilia impiorum fraudulenta. Verba impiorum insidiantur sanguini, os iustorum liberabit eos. Verte impios et non erunt, domus autem iustorum permanebit. Doctrina sua noscetur vir, qui autem vanus et excors est patebit contemptui. Melior est pauper et sufficiens sibi quam gloriosus et indigens pane. Novit iustus iumentorum suorum animas, viscera autem impiorum crudelia. Qui operatur terram suam satiabitur panibus, qui autem sectatur otium stultissimus est. Desiderium impii munimentum est pessimorum, radix autem iustorum proficiet. Propter peccata labiorum ruina proximat malo, effugiet autem iustus de angustia. De fructu oris sui unusquisque replebitur bonis, et iuxta opera manuum suarum retribuetur ei. Via stulti recta in oculis eius, qui autem sapiens est audit consilia. Fatuus statim indicat iram suam, qui autem dissimulat iniuriam callidus est. Qui quod novit loquitur index iustitiae est, qui autem mentitur testis est fraudulentus. Est qui promittit et quasi gladio pungitur conscientiae, lingua autem sapientium sanitas est. Labium veritatis firmum erit in perpetuum, qui autem testis est repentinus concinnat linguam mendacii. Dolus in corde cogitantium mala, qui autem pacis ineunt consilia sequitur eos gaudium. Non contristabit iustum quicquid ei acciderit, impii autem replebuntur malo. Abominatio est Domino labia mendacia, qui autem fideliter agunt placent ei. Homo versutus celat scientiam, et cor insipientium provocat stultitiam. Manus fortium dominabitur, quae autem remissa est tributis serviet. Maeror in corde viri humiliabit eum, et sermone bono laetificabitur. Qui negligit damnum propter amicum iustus est, iter autem impiorum decipiet eos. Non inveniet fraudulentus lucrum, et substantia hominis erit auri pretium. In semita iustitiae vita, iter autem devium ducit ad mortem.

XIII

Filius sapiens doctrina patris, qui autem illusor est non audit cum arguitur. De fructu oris sui homo satiabitur bonis, anima autem praevaricatorum in

qua. Qui custodit os suum custodit animam suam qui autem inconsideratus est ad loquendum sentiet mala. Vult et non vult piger anima autem operantium impinguabitur. Verbum mendax iustus detestabitur impius autem confundit et confundetur. Iustitia custodit innocentis viam impietas vero peccatorem supplantat. Est quasi dives cum nihil habeat et est quasi pauper cum in multis divitiis sit. Redemptio anime viri divitie sue qui autem pauper est increpationem non sustinet. Lux iustorum letificat lucerna autem impiorum extinguetur. Inter superbos semper iurgia sunt qui autem agunt omnia cum consilio reguntur sapientia. Substantia festinata minuetur que autem paulatim colligitur manu multiplicabitur. Spes que differtur affligit animam lignum vite desiderium veniens. Qui detrahit alicui rei ipse se in futurum obligat qui autem timet preceptum in pace versabitur. Lex sapientis fons vite ut declinet a ruina mortis. Doctrina bona dabit gratiam in itinere contemptorum vorago. Astutus omnia agit cum consilio qui autem fatuus est aperit stultitiam. Nuntius impii cadet in malum legatus fidelis sanitas. Egestas et ignominia ei qui deserit disciplinam qui autem adquiescit arguenti glorificabitur. Desiderium si compleatur delectat animam. Detestantur stulti eos qui fugiunt mala. Qui cum sapientibus graditur sapiens erit amicus stultorum efficietur similis. Peccatores persequitur malum et iustis retribuentur bona. Bonus relinquet heredes filios et nepotes et custoditur iusto substantia peccatoris. Multi cibi in novalibus patrum et aliis congregantur absque iudicio. Qui parcit virge odit filium suum qui autem diligit illum instanter erudit. Iustus comedit et replet animam suam venter autem impiorum insaturabilis.

## XIIII

Sapiens mulier edificat domum suam insipiens extructam quoque destruet manibus. Ambulans recto itinere et timens Deum despicitur ab eo qui infami graditur via. In ore stulti virga superbie labia autem sapientium custodiunt eos. Ubi non sunt boves presepe vacuum est ubi autem plurime segetes ibi manifesta fortitudo bovis. Testis fidelis non mentietur profert autem mendacium testis dolosus. Querit derisor sapientiam et non invenit doctrina prudentium facilis. Vade contra virum stultum et nescit labia prudentie. Sapientia callidi est intelligere viam suam et imprudentia stultorum errans. Stultus illudit peccatum inter iustos morabitur gratia. Cor quod novit amaritudinem anime sue in gaudio eius non miscebitur extraneus. Domus impiorum delebitur tabernacula iustorum germinabunt. Est via que videtur homini iusta novissima autem eius deducunt ad mortem. Risus dolore miscebitur et extrema gaudii luctus occupat. Viis suis replebitur stultus et super eum erit vir bonus. Innocens credit omni verbo astutus considerat gressus suos. Sapiens timet et declinat a malo stultus transilit et confidit. Impatiens operabitur stultitiam et vir versutus odiosus est. Possidebunt parvuli stultitiam et astuti expectabunt scientiam. Iacebunt mali ante bonos et impii ante portas iustorum. Etiam proximo suo pauper odiosus erit amici vero divitum multi. Qui despicit proximum suum peccat qui autem miseretur pauperis beatus erit. Qui credit in domino misericordiam diligit. Errant qui operantur malum. Misericordia et veritas preparant bona. In omni opere erit abundantia ubi autem verba sunt plurima ibi frequenter egestas. Corona sapientium divitie eorum fatuitas stultorum imprudentia. Liberat animas testis fidelis et profert mendacia versipellis. In timore Domini fiducia fortitudinis et filiis eius erit spes. Timor Domini fons vite ut declinet a ruina mortis. In multitudine populi dignitas regis et in paucitate plebis ignominia principis. Qui patiens est multa gubernatur prudentia qui autem impatiens est exaltat stultitiam suam. Vita carnium sanitas cordis putredo ossium invidia. Qui calumniatur egentem exprobrat factori eius honorat autem eum qui miseretur pauperis. In malitia sua expelletur impius sperat autem iustus in morte sua. In corde prudentis requiescit sapientia et indoctos quosque erudiet. Iustitia elevat gentem miseros facit populos peccatum. Acceptus est regi minister intelligens iracundiam eius inutilis sustinebit.

## XV

Responsio mollis frangit iram sermo durus suscitat furorem. Lingua sapientium ornat scientiam os fatuorum ebullit stultitiam. In omni loco oculi Domini contemplantur bonos et malos. Lingua placabilis lignum vite que autem immoderata est conteret spiritum. Stultus irridet disciplinam patris sui qui autem custodit increpationes astutior fiet. Domus iusti plurima fortitudo et in fructibus impii conturbatio. Labia sapientium disseminabunt scientiam cor stultorum dissimile erit. Victime impiorum abominabiles Domino vota iustorum placabilia. Abominatio est Domino via impii qui sequitur iustitiam diligitur ab eo. Doctrina mala deserenti viam vite qui increpationes odit morietur. Infernus et perditio coram Domino quanto magis corda filiorum hominum. Non amat pestilens eum qui se corripit nec ad sapientes graditur. Cor gaudens exhilarat faciem in merore animi deicitur spiritus. Cor sapientis querit doctrinam et os stultorum pascitur imperitia. Omnes dies pauperis mali secura mens quasi iuge convivium. Melius est parum cum timore Domini quam thesauri magni et insatiabiles. Melius est vocare ad olera cum caritate quam ad vitulum saginatum cum odio. Vir iracundus provocat rixas qui patiens est mitigat suscitatas. Iter impiorum quasi sepes spinarum via iustorum absque offendiculo. Filius sapiens letificat patrem et stultus homo despicit matrem suam. Stultitia gaudium stulto et vir prudens dirigit gressus suos. Dissipantur cogitationes ubi non est consilium ubi vero plures sunt consiliarii confirmantur. Letatur homo in sententia oris sui et sermo opportunus est optimus. Semita vite super eruditum ut declinet de inferno novissimo.

Domus superborum demolietur dominus et firmos faciet terminos vidue. Abominatio domini cogitationes male et purus sermo pulcherrimus firmabitur ab eo. Conturbat domum suam qui sectatur avaritiam qui autem odit munera vivet. Per misericordiam et fidem purgantur peccata per timorem autem domini declinat omnis a malo. Mens iusti meditatur obedientiam os impiorum redundat malis. Longe est dominus ab impiis et orationes iustorum exaudiet. Lux oculorum letificat animam fama bona impinguat ossa. Auris que audit increpationes vite in medio sapientium commorabitur. Qui abicit disciplinam despicit animam suam qui autem adquiescit increpationi possessor est cordis. Timor domini disciplina sapientie et gloriam precedit humilitas.

XVI

Hominis est animam preparare et domini gubernare linguam. Omnes vie hominum patent oculis eius spirituum ponderator est dominus. Revela domino opera tua et dirigentur cogitationes tue. Universa propter semet ipsum operatus est dominus impium quoque ad diem malum. Abominatio domini est omnis arrogans etiam si manus ad manum fuerit non erit innocens. Initium vie bone facere iustitiam accepta est autem apud deum magis quam immolare hostias. Misericordia et veritate redimitur iniquitas et in timore domini declinatur a malo. Cum placuerint domino vie hominis inimicos quoque eius convertet ad pacem. Melius est parum cum iustitia quam multi fructus cum iniquitate. Cor hominis disponit viam suam sed domini est dirigere gressus eius. Divinatio in labiis regis in iudicio non errabit os eius. Pondus et statera iudicia domini sunt et opera eius omnes lapides sacculi. Abominabiles regi qui agunt impie quoniam iustitia firmatur solium. Voluntas regum labia iusta qui recta loquitur diligetur. Indignatio regis nuntii mortis et vir sapiens placabit eam. In hilaritate vultus regis vita et clementia eius quasi imber serotinus. Posside sapientiam quia auro melior est et acquire prudentiam quia pretiosior est argento. Semita iustorum declinat mala custos anime sue servat viam suam. Contritionem precedit superbia et ante ruinam exaltatur spiritus. Melius est humiliari cum mitibus quam dividere spolia cum superbis. Eruditus in verbo reperiet bona et qui in domino sperat beatus est. Qui sapiens corde est appellabitur prudens et qui dulcis eloquio maiora percipiet. Fons vite eruditio possidentis doctrina stultorum fatuitas. Cor sapientis erudiet os eius et labiis illius addet gratiam. Favus mellis verba composita dulcedo anime et sanitas ossium. Est via que videtur homini recta et novissimum eius ducit ad mortem. Anima laborantis laborat sibi quia compulit eum os suum. Vir impius fodit malum et in labiis eius ignis ardescit. Homo perversus suscitat lites et verbosus separat principes. Vir iniquus lactat amicum suum et ducit eum per viam non bonam. Qui attonitis oculis cogitat prava mordens labia sua perficit malum. Corona dignitatis senectus que in viis iustitie reperietur. Melior est patiens viro forti et qui dominatur animo suo expugnatore urbium. Sortes mittuntur in sinum sed a domino temperantur.

XVII

Melior est bucella sicca cum gaudio quam domus plena victimis cum iurgio. Servus sapiens dominatur filiis stultis et inter fratres hereditatem dividet. Sicut igne probatur argentum et aurum camino ita corda probat dominus. Malus obedit lingue inique et fallax obtemperat labiis mendacibus. Qui despicit pauperem exprobrat factori eius et qui ruina letatur alterius non erit impunitus. Corona senum filii filiorum et gloria filiorum patres eorum. Non decent stultum verba composita nec principem labium mentiens. Gemma gratissima expectatio prestolantis quocumque se verterit prudenter intelligit. Qui celat delictum querit amicitias qui altero sermone repetit separat federatos. Plus proficit correptio apud prudentem quam centum plage apud stultum. Semper iurgia querit malus angelus autem crudelis mittetur contra eum. Expedit magis urse occurrere raptis fetibus quam fatuo confidenti sibi in stultitia sua. Qui reddit mala pro bonis non recedet malum de domo eius. Qui dimittit aquam caput est iurgiorum et antequam patiatur contumeliam iudicium deserit. Et qui iustificat impium et qui condemnat iustum abominabilis est uterque apud deum. Quid prodest habere stulto divitias cum sapientiam emere non possit. Omni tempore diligit qui amicus est et frater in angustiis comprobatur. Homo stultus plaudet manibus cum spoponderit pro amico suo. Qui meditatur discordias diligit rixas et qui exaltat os suum querit ruinam. Qui perversi cordis est non inveniet bonum et qui vertit linguam incidet in malum. Natus est stultus in ignominiam suam sed nec pater in fatuo letabitur. Animus gaudens etatem floridam facit spiritus tristis exsiccat ossa. Munera de sinu impius accipit ut pervertat semitas iudicii. In facie prudentis lucet sapientia oculi stultorum in finibus terre. Ira patris filius stultus et dolor matris que genuit eum. Non est bonum damnum inferre iusto nec percutere principem qui recta iudicat. Qui moderatur sermones suos doctus et prudens est pretiosi spiritus vir eruditus. Stultus quoque si tacuerit sapiens reputabitur et si compresserit labia sua intelligens.

XVIII

Occasiones querit qui vult recedere ab amico omni tempore erit exprobrabilis. Non recipit stultus verba prudentie nisi ea dixeris que versantur in corde eius. Impius cum in profundum venerit peccatorum contempnit sed sequitur eum ignominia et opprobrium. Aqua profunda verba ex ore viri et torrens redundans fons sapientie. Accipere personam impii in iudicio non est bonum ut declines a veritate iudicii. Labia stulti immiscent se rixis et os eius iurgia provocat. Os stulti contritio eius et labia ipsius ruina anime eius. Verba bilinguis quasi simplicia et ipsa perveniunt usque ad interiora ventris. Pigrum deicit timor anime autem effeminatorum esurient. Qui mollis et dissolutus est in opere suo frater est sua opera dissipantis. Turris fortissima nomen domini ad

ipsum currit iustus et exaltabitur. Substantia divitis urbs roboris eius et quasi murus validus circumdans eum. Antequam conteratur exaltatur cor hominis et antequam glorificetur humiliatur. Qui prius respondet quam audiat stultum se esse demonstrat et confusione dignum. Spiritus viri sustentat imbecillitatem suam spiritum vero ad irascendum facilem quis poterit sustinere. Cor prudentis possidebit scientiam et auris sapientium querit doctrinam. Donum hominis dilatat viam eius et ante principes spatium ei facit. Iustus prior est accusator sui venit amicus eius et investigabit eum. Contradictiones comprimit sors et inter potentes quoque diiudicat. Frater qui adiuvatur a fratre quasi civitas firma et iudicia quasi vectes urbium. De fructu oris viri replebitur venter eius et genimina labiorum ipsius saturabunt eum. Mors et vita in manu lingue qui diligunt eam comedent fructus eius. Qui invenit mulierem bonam invenit bonum et hauriet iocunditatem a domino. Qui expellit mulierem bonam expellit bonum qui autem tenet adulteram stultus est et insipiens. Cum obsecrationibus loquetur pauper et dives effabitur rigide. Vir amabilis ad societatem magis amicus erit quam frater.

c. XIX

Melior est pauper qui ambulat in simplicitate sua quam dives torquens labia insipiens. Ubi non est scientia anime non est bonum et qui festinus est pedibus offendit. Stultitia hominis supplantat gressus eius et contra deum fervet animo suo. Divitie addunt amicos plurimos a paupere autem et hii quos habuit separantur. Testis falsus non erit impunitus et qui mendacia loquitur non effugiet. Multi colunt personam potentis et amici sunt dona tribuentis. Fratres hominis pauperis oderunt eum insuper et amici procul recesserunt ab eo. Qui tantum verba sectatur nichil habebit qui autem possessor est mentis diligit animam suam et custos prudentie inveniet bona. Testis falsus non erit impunitus et qui loquitur mendacia peribit. Non decent stultum delicie nec servum dominari principibus. Doctrina viri per patientiam noscitur et gloria eius est iniqua pretergredi. Sicut fremitus leonis ita et regis ira et sicut ros super herbam ita et hilaritas eius. Dolor patris filius stultus et tecta iugiter perstillantia litigiosa mulier. Domus et divitie dantur a parentibus a domino autem uxor prudens. Pigredo immittit soporem et anima dissoluta esuriet. Qui custodit mandatum custodit animam suam qui autem negligit vias suas mortificabitur. Feneratur domino qui miseretur pauperis et vicissitudinem suam reddet ei. Erudi filium tuum ne desperes ad interfectionem autem eius ne ponas animam tuam. Qui impatiens est sustinebit dampnum et cum rapuerit aliud apponet. Audi consilium et suscipe disciplinam ut sis sapiens in novissimis tuis. Multe cogitationes in corde viri voluntas autem domini permanebit in eternum. Homo indigens misericors est et melior pauper quam vir mendax. Timor domini ad vitam et in plenitudine commorabitur absque visitatione pessima. Abscondit piger manum suam sub ascella nec ad os suum applicat eam. Pestilente flagellato stultus sapientior erit. Si autem corripueris sapientem intelliget disciplinam. Qui affligit patrem et fugat matrem ignominiosus est et infelix. Non cesses fili audire doctrinam nec ignores sermones scientie. Testis iniquus deridet iudicium et os impiorum devorat iniquitatem. Parata sunt derisoribus iudicia et mallei percutientes stultorum corporibus.

c. XX

Luxuriosa res vinum et tumultuosa ebrietas. Quicumque his delectatur non erit sapiens. Sicut rugitus leonis ita terror regis. Qui provocat eum peccat in animam suam. Honor est homini qui separat se a contentionibus omnes autem stulti miscentur contumeliis. Propter frigus piger arare noluit mendicabit ergo estate et non dabitur ei. Sicut aqua profunda sic consilium in corde viri sed homo sapiens exhauriet illud. Multi homines misericordes vocantur virum autem fidelem quis inveniet. Iustus qui ambulat in simplicitate sua beatos post se filios derelinquet. Rex qui sedet in solio iudicii dissipat omne malum intuitu suo. Quis potest dicere mundum est cor meum purus sum a peccato. Pondus et pondus mensura et mensura utrumque abominabile est apud deum. Ex studiis suis intelligitur puer si munda et recta sint opera eius. Aurem audientem et oculum videntem dominus fecit utrumque. Noli diligere somnum ne te egestas opprimat aperi oculos tuos et saturare panibus. Malum est malum est dicit omnis emptor et cum recesserit tunc gloriabitur. Est aurum et multitudo gemmarum et vas pretiosum labia scientie. Tolle vestimentum eius qui fideiussor extitit alieni et pro extraneis aufer pignus ab eo. Suavis est homini panis mendacii et postea implebitur os eius calculo. Cogitationes consiliis roborantur et gubernaculis tractanda sunt bella. Ei qui revelat mysteria et ambulat fraudulenter et dilatat labia sua ne commiscearis. Qui maledicit patri suo et matri extinguetur lucerna eius in mediis tenebris. Hereditas ad quam festinatur in principio in novissimo benedictione carebit. Ne dicas reddam malum expecta dominum et liberabit te. Abominatio est apud dominum pondus et pondus statera dolosa non est bona. A domino diriguntur gressus viri quis autem hominum intelligere potest viam suam. Ruina est homini devotare sanctos et post vota retractare. Dissipat impios rex sapiens et incurvat super eos fornicem. Lucerna domini spiraculum hominis que investigat omnia secreta ventris. Misericordia et veritas custodiunt regem et roboratur clementia thronus eius. Exultatio iuvenum fortitudo eorum et dignitas senum canities. Livor vulneris absterget mala et plage in secretioribus ventris.

c. XXI

Sicut divisiones aquarum ita cor regis in manu domini quocumque voluerit inclinabit illud. Omnis via viri recta sibi videtur appendit autem corda dominus. Facere misericordiam et iudicium magis placet domino quam victime. Exaltatio oculorum et dilatatio cordis lucerna impiorum peccatum. Cogitationes robusti semper in abundantia omnis autem piger semper in egestate est. Qui congregat thesauros lin-

gua mendacii vanus et excors est et impingetur ad laqueos mortis. Rapinae impiorum detrahent eos quia noluerunt facere iudicium. Perversa via viri aliena est; qui autem mundus est rectum opus eius. Melius est sedere in angulo domatis quam cum muliere litigiosa et in domo communi. Anima impii desiderat malum, non miserebitur proximo suo. Multato pestilente sapientior erit parvulus, et si sectetur sapientem sumet scientiam. Excogitat iustus de domo impii ut detrahat impios a malo. Qui obturat aurem suam ad clamorem pauperis et ipse clamabit et non exaudietur. Munus absconditum extinguit iras, et donum in sinu indignationem maximam. Gaudium iusto est facere iudicium, et pavor operantibus iniquitatem. Vir qui erraverit a via doctrinae in coetu gigantum commorabitur. Qui diligit epulas in egestate erit; qui amat vinum et pinguia non ditabitur. Pro iusto datur impius, et pro rectis iniquus. Melius est habitare in terra deserta quam cum muliere rixosa et iracunda. Thesaurus desiderabilis et oleum in habitaculo iusti, et imprudens homo dissipabit illud. Qui sequitur iustitiam et misericordiam inveniet vitam et gloriam. Civitatem fortium ascendit sapiens et destruxit robur fiduciae eius. Qui custodit os suum et linguam suam custodit ab angustiis animam suam. Superbus et arrogans vocatur indoctus qui in ira operatur superbiam. Desideria occidunt pigrum, noluerunt enim quicquam manus eius operari. Tota die concupiscit et desiderat, qui autem iustus est tribuet et non cessabit. Hostiae impiorum abominabiles quia offeruntur ex scelere. Testis mendax peribit; vir obediens loquetur victoriam. Vir impius procaciter obfirmat vultum suum; qui autem rectus est corrigit viam suam. Non est sapientia, non est prudentia, non est consilium contra Dominum. Equus paratur ad diem belli, Dominus autem salutem tribuet.

## XXII

Melius est nomen bonum quam divitiae multae, super argentum et aurum gratia bona. Dives et pauper obviaverunt sibi, utriusque operator est Dominus. Callidus vidit malum et abscondit se, innocens pertransiit et afflictus est damno. Finis modestiae timor Domini, divitiae et gloria et vita. Arma et gladii in via perversi; custos autem animae suae longe recedit ab eis. Proverbium est: adolescens iuxta viam suam etiam cum senuerit non recedet ab ea. Dives pauperibus imperat, et qui accipit mutuum servus est fenerantis. Qui seminat iniquitatem metet mala, et virga irae suae consummabitur. Qui pronus est ad misericordiam benedicetur, de panibus enim suis dedit pauperi. Victoriam et honorem acquiret qui dat munera, animam autem aufert accipientium. Eice derisorem et exibit cum eo iurgium, cessabuntque causae et contumeliae. Qui diligit cordis munditiam, propter gratiam labiorum suorum habebit amicum regem. Oculi Domini custodiunt scientiam, et supplantantur verba iniqui. Dicit piger: Leo est foris, in medio platearum occidendus sum. Fovea profunda os alienae; cui iratus est Dominus incidet in eam. Stultitia colligata est in corde pueri, et virga disciplinae fugabit eam. Qui calumniatur pauperem ut augeat divitias suas dabit ipse ditiori et egebit. Fili mi, inclina aurem tuam et audi verba sapientium; appone autem cor ad doctrinam meam, quae pulchra erit tibi cum servaveris eam in ventre tuo et redundabit in labiis tuis, ut sit in Domino fiducia tua; unde et ostendi eam tibi hodie. Ecce descripsi eam tibi tripliciter in cogitationibus et scientia, ut ostenderem tibi firmitatem et eloquia veritatis, respondere ex his illis qui miserunt te. Non facias violentiam pauperi quia pauper est, neque conteras egenum in porta, quia Dominus iudicabit causam eius et configet eos qui confixerunt animam eius. Noli esse amicus homini iracundo, neque ambules cum viro furioso, ne forte discas semitas eius et sumas scandalum animae tuae. Noli esse cum his qui defigunt manus suas, et qui vades se offerunt pro debitis. Si enim non habes unde restituas, quid causae est ut tollat operimentum de cubili tuo? Ne transgrediaris terminos antiquos quos posuerunt patres tui. Vidisti virum velocem in opere suo? Coram regibus stabit, nec erit ante ignobiles.

## XXIII

Quando sederis ut comedas cum principe, diligenter attende quae posita sunt ante faciem tuam, et statue cultrum in gutture tuo, si tamen habes in potestate animam tuam. Ne desideres de cibis eius, in quo est panis mendacii. Noli laborare ut diteris, sed prudentiae tuae pone modum. Ne erigas oculos tuos ad opes quas habere non potes, quia facient sibi pennas quasi aquilae et volabunt in caelum. Ne comedas cum homine invido et ne desideres cibos eius, quoniam in similitudinem arioli et coniectoris aestimat quod ignorat. Comede et bibe, dicet tibi, et mens eius non est tecum. Cibos quos comederas evomes, et perdes pulchros sermones tuos. In auribus insipientium ne loquaris, quia despicient doctrinam eloquii tui. Ne attingas terminos parvulorum, et agrum pupillorum ne introeas, propinquus enim eorum fortis est et ipse iudicabit contra te causam illorum. Ingrediatur ad doctrinam cor tuum, et aures tuae ad verba scientiae. Noli subtrahere a puero disciplinam; si enim percusseris eum virga non morietur. Tu virga percuties eum et animam eius de inferno liberabis. Fili mi, si sapiens fuerit animus tuus, gaudebit tecum cor meum, et exultabunt renes mei cum locuta fuerint rectum labia tua. Non aemuletur cor tuum peccatores, sed in timore Domini esto tota die, quia habebis spem in novissimo, et praestolatio tua non auferetur. Audi, fili mi, et esto sapiens, et dirige in via animum tuum. Noli esse in conviviis potatorum, nec in comessationibus eorum qui carnes ad vescendum conferunt, quia vacantes potibus et dantes symbola consumentur, et vestietur pannis dormitatio. Audi patrem tuum qui genuit te, et ne contemnas cum senuerit mater tua. Veritatem eme et noli vendere sapientiam et doctrinam et intelligentiam. Exultat gaudio pater iusti; qui sapientem genuit laetabitur in eo. Gaudeat pater tuus et mater tua, et exultet quae genuit te. Praebe, fili mi, cor tuum mihi, et oculi tui vias meas custodiant. Fovea enim profunda est meretrix, et puteus angustus aliena. Insidiatur in via quasi latro, et quos incautos viderit interficiet. Cui vae? cuius patri vae? cui rixae?

fo? nec cui sine causa vulnera cui suffusio oculorum. Nonne his qui morantur in vino et student calicibus epotandis. Ne intuearis vinum quando flavescit cum splenduerit in vitro color eius. Ingreditur blande sed in novissimo mordebit ut coluber et sicut regulus venena diffundet. Oculi tui videbunt extraneas et cor tuum loquetur perversa. Et eris sicut dormiens in medio mari et quasi sopitus gubernator amisso clavo. Et dices verberaverunt me sed non dolui traxerunt me et ego non sensi. Quando evigilabo et rursum vina reperiam.

XXIIII

Ne emuleris viros malos nec desideres esse cum eis quia rapinas meditatur mens eorum et fraudes labia eorum loquuntur. Sapientia edificabitur domus et prudentia roborabitur. In doctrina replebuntur cellaria universa substantia preciosa et pulcherrima. Vir sapiens et fortis est et vir doctus robustus et validus. Quia cum dispositione initur bellum et erit salus ubi multa consilia sunt. Excelsa stulto sapientia in porta non aperiet os suum. Qui cogitat mala facere stultus vocabitur. Cogitatio stulti peccatum est et abhominatio hominum detractor. Si desperaveris lapsus in die angustie imminuetur fortitudo tua. Erue eos qui ducuntur ad mortem et qui trahuntur ad interitum liberare ne cesses. Si dixeris vires non suppetunt qui inspector est cordis ipse intelligit et servatorem anime tue nichil fallit reddetque homini iuxta opera sua. Comede fili mi mel quia bonum est et favum dulcissimum gutturi tuo. Sic et doctrina sapientie anime tue. Quam cum inveneris habebis in novissimis spem et spes tua non peribit. Ne insidieris et queras impietatem in domo iusti neque vastes requiem eius. Septies enim cadet iustus et resurget impii autem corruent in malum. Cum ceciderit inimicus tuus ne gaudeas et in ruina eius ne exultet cor tuum ne forte videat dominus et displiceat ei et auferat ab eo iram suam. Ne contendas cum pessimis nec emuleris impios quoniam non habent futurorum spem mali et lucerna impiorum extinguetur. Time dominum fili mi et regem et cum detractoribus non commiscearis quoniam repente consurget perditio eorum et ruinam utriusque quis novit. Hec quoque sapientibus. Cognoscere personam in iudicio non est bonum. Qui dicit impio iustus es maledicent ei populi et detestabuntur eum tribus. Qui arguunt laudabuntur et super ipsos veniet benedictio. Labia deosculabitur qui recta verba respondet. Prepara foris opus tuum et diligenter exerce agrum tuum ut postea edifices domum tuam. Ne sis testis frustra contra proximum tuum nec lactes quemquam labiis tuis. Ne dicas quomodo fecit mihi sic faciam ei reddam unicuique secundum opus suum. Per agrum hominis pigri transivi et per vineam viri stulti et ecce totum repleverant urtice operuerant superficiem eius spine et maceria lapidum destructa erat. Quod cum vidissem posui in corde meo et exemplo didici disciplinam. Usquequo piger dormis usquequo de sompno consurges. Parum inquam dormies modicum dormitabis paululum manus conseres ut quiescas et veniet quasi cursor egestas tua et mendicitas quasi vir armatus. Hee quoque parabole Salomonis quas transtulerunt viri Ezechie regis Iuda.

XXV

Gloria dei est celare verbum et gloria regum investigare sermonem. Celum sursum et terra deorsum et cor regum inscrutabile. Aufer rubiginem de argento et egredietur vas purissimum. Aufer impietatem de vultu regis et firmabitur iusticia thronus eius. Ne gloriosus appareas coram rege et in loco magnorum ne steteris. Melius est enim ut dicatur tibi ascende huc quam ut humilieris coram principe. Que viderunt oculi tui ne proferas in iurgio cito ne postea emendare non possis cum dehonestaveris amicum tuum. Causam tuam tracta cum amico tuo et secretum extraneo ne reveles ne forte insultet tibi cum audierit et exprobrare non cesset. Gratia et amicitia liberant quas serva ne exprobrabilis fias. Mala aurea in lectis argenteis qui loquitur verbum in tempore suo. Inauris aurea et margarita fulgens qui arguit sapientem et aurem obedientem. Sicut frigus nivis in die messis ita legatus fidelis ei qui misit eum animam illius requiescere facit. Nubes et ventus et pluvie non sequentes vir gloriosus et promissa non complens. Patientia lenietur princeps et lingua mollis confringet duritiam. Mel invenisti comede quod sufficit tibi ne forte saciatus evomas illud. Subtrahe pedem tuum de domo proximi tui ne quando saciatus oderit te. Iaculum et gladius et sagitta acuta homo qui loquitur contra proximum suum testimonium falsum. Dens putridus et pes lassus qui sperat super infideli in die angustie et amittit pallium in die frigoris. Acetum in nitro qui cantat carmina cordi pessimo. Si esurierit inimicus tuus ciba illum si sicierit da ei aquam bibere. Prunas enim congregabis super caput eius et dominus reddet tibi. Ventus aquilo dissipat pluvias et facies tristis linguam detrahentem. Melius est sedere in angulo domatis quam cum muliere litigiosa et in domo communi. Aqua frigida anime sicienti et nuncius bonus de terra longinqua. Fons turbatus pede et vena corrupta iustus cadens coram impio. Sicut qui mel multum comedit non est ei bonum sic qui scrutator est maiestatis opprimetur a gloria. Sicut urbs patens et absque murorum ambitu ita vir qui non potest in loquendo cohibere spiritum suum.

XXVI

Quomodo nix in estate et pluvie in messe sic indecens est stulto gloria. Nam sicut avis ad alta transvolans et passer quolibet vadens sic maledictum frustra prolatum in quempiam superveniet. Flagellum equo et camus asino et virga dorso imprudentium. Ne respondeas stulto iuxta stulticiam suam ne efficiaris ei similis. Responde stulto iuxta stulticiam suam ne sibi sapiens esse videatur. Claudus pedibus et iniquitatem bibens qui mittit verba per nuncium stultum. Quomodo pulchras frustra claudus habet

tibia sic indecens est in ore stultorum parabola. Sicut qui mittit lapidem in acervum mercurii, ita qui tribuit insipienti honorem. Quomodo si spina nascatur in manu temulenti, sic parabola in ore stultorum. Iudicium determinat causas, et qui imponit stulto silentium iras mitigat. Sicut canis qui revertitur ad vomitum suum, sic imprudens qui iterat stultitiam suam. Vidisti hominem sapientem sibi videri? magis illo spem habebit stultus. Dicit piger: Leo in via, leena in itineribus. Sicut ostium vertitur in cardine suo, ita piger in lecto suo. Abscondit piger manus suas sub ascellas suas, et laborat si ad os suum eas converterit. Sapientior sibi piger videtur septem viris loquentibus sententias. Sicut qui apprehendit auribus canem, sic qui transit impatiens et commiscetur rixe alterius. Sicut noxius est qui mittit lanceas et sagittas in mortem, sic vir qui fraudulenter nocet amico suo, et cum fuerit deprehensus dicit: Ludens feci. Cum defecit ligna ad ignem sic homo iracundus suscitat rixas. Verba susurronis quasi simplicia, et ipsa perveniunt ad intima ventris. Quomodo si argento sordido ornare velis vas fictile, sic labia tumentia cum pessimo corde sociata. Labiis suis intelligitur inimicus, cum in corde tractaverit dolos. Quando submiserit vocem suam, ne credideris ei, quoniam septem nequitie sunt in corde illius. Qui operit odium fraudulenter, revelabitur malitia eius in concilio. Qui fodit foveam incidet in eam, et qui volvit lapidem revertetur ad eum. Lingua fallax non amat veritatem, et os lubricum operatur ruinas.

XXVII

Ne glorieris in crastinum, ignorans quid superventura pariat dies. Laudet te alienus et non os tuum, extraneus et non labia tua. Grave est saxum et onerosa arena, sed ira stulti utroque gravior. Ira non habet misericordiam nec erumpens furor; et impetum concitati ferre quis poterit? Melior est manifesta correptio quam amor absconditus. Meliora sunt vulnera diligentis quam fraudulenta oscula odientis. Anima saturata calcabit favum; anima esuriens et amarum pro dulce sumet. Sicut avis transmigrans de nido suo, sic vir qui relinquit locum suum. Unguento et variis odoribus delectatur cor, et bonis amici consiliis anima dulcoratur. Amicum tuum et amicum patris tui ne dimiseris, et domum fratris tui ne ingrediaris in die afflictionis tue. Melior est vicinus iuxta quam frater procul. Stude sapientie fili mi, et letifica cor meum, ut possis exprobranti respondere sermonem. Astutus videns malum absconditus est; parvuli transeuntes sustinuere dispendia. Tolle vestimentum eius qui spopondit pro extraneo, et pro alienis aufer ei pignus. Qui benedicit proximo suo voce grandi de nocte consurgens, maledicenti similis erit. Tecta perstillantia in die frigoris et litigiosa mulier comparantur. Qui retinet eam quasi qui ventum teneat, et oleum dextere sue vocabit. Ferrum ferro acuitur, et homo exacuit faciem amici sui. Qui servat ficum comedet fructus eius, et qui custos est domini sui glorificabitur. Quomodo in aquis resplendent vultus prospicientium, sic corda hominum manifesta sunt prudentibus. Infernus et perditio non replebuntur; similiter et oculi hominum insatiabiles. Quomodo probatur in conflatorio argentum et in fornace aurum, sic probatur homo ore laudantis. Si contuderis stultum in pila quasi ptisanas feriente desuper pilo, non auferetur ab eo stultitia eius. Diligenter agnosce vultum pecoris tui, tuosque greges considera. Non enim habebis iugiter potestatem, sed corona tribuetur in generatione et generationem. Aperta sunt prata, et apparuerunt herbe virentes, et collecta sunt fena de montibus. Agni ad vestimentum tuum, et hedi agri pretium. Sufficiat tibi lac caprarum in cibos tuos, in necessaria domus tue, et ad victum ancillis tuis.

XXVIII

Fugit impius nemine persequente; iustus autem quasi leo confidens absque terrore erit. Propter peccata terre multi principes eius; et propter hominis sapientiam et horum scientiam que dicuntur vita ducis longior erit. Vir pauper calumnians pauperes similis est imbri vehementi in quo paratur fames. Qui derelinquunt legem laudant impium; qui custodiunt succenduntur contra eum. Viri mali non cogitant iudicium; qui autem requirunt Dominum animadvertunt omnia. Melior est pauper ambulans in simplicitate sua quam dives pravis itineribus. Qui custodit legem filius sapiens est; qui autem pascit comessatores confundit patrem suum. Qui coacervat divitias usuris et fenore liberali, in pauperes congregat eas. Qui declinat aurem suam ne audiat legem, oratio eius erit execrabilis. Qui decipit iustos in via mala, in interitu suo corruet, et simplices possidebunt bona eius. Sapiens sibi videtur vir dives; pauper autem prudens scrutabitur eum. In exultatione iustorum multa gloria est; regnantibus impiis ruine hominum. Qui abscondit scelera sua non dirigetur; qui autem confessus fuerit et reliquerit ea misericordiam consequetur. Beatus homo qui semper est pavidus; qui vero mentis est dure corruet in malum. Leo rugiens et ursus esuriens princeps impius super populum pauperem. Dux indigens prudentia multos opprimet per calumniam; qui autem odit avaritiam longi fient dies eius. Hominem qui calumniatur anime sanguinem, si usque ad lacum fugerit, nemo sustinet. Qui ambulat simpliciter salvus erit; qui perversis ingreditur viis concidet semel. Qui operatur terram suam satiabitur panibus; qui sectatur otium replebitur egestate. Vir fidelis multum laudabitur; qui autem festinat ditari non erit innocens. Qui cognoscit in iudicio faciem non facit bene; iste et pro buccella panis deserit veritatem. Vir qui festinat ditari et aliis invidet ignorat quod egestas superveniet ei. Qui corripit hominem gratiam postea inveniet apud eum magis quam ille qui per lingue blandimenta decipit. Qui subtrahit aliquid a patre suo et a matre, et dicit hoc non esse peccatum, particeps homicide est. Qui se iactat et dilatat, iurgia concitat; qui vero sperat in Domino sanabitur. Qui confidit in corde suo stultus est; qui autem graditur sapienter, iste salvabitur. Qui dat pauperi non indigebit; qui despicit deprecante

sustinebit penuriam. Cum surrexerint impii abscondentur homines cum illi perierint multiplicabuntur iusti.

XXIX

Viro qui corripientem dura cervice contemnit repentinus superveniet interitus et eum sanitas non sequetur. In multiplicatione iustorum letabitur vulgus cum impii sumpserint principatum gemet populus. Vir qui amat sapientiam letificat patrem suum qui autem nutrit scorta perdet substantiam. Rex iustus erigit terram vir avarus destruet eam. Homo qui blandis fictisque sermonibus loquitur amico suo rete expandit pedibus eius. Peccantem virum iniquum involvet laqueus et iustus laudabit atque gaudebit. Novit iustus causam pauperum impius ignorat scientiam. Homines pestilentes dissipant civitatem sapientes vero avertunt furorem. Vir sapiens si cum stulto contenderit sive irascatur sive rideat non inveniet requiem. Viri sanguinum oderunt simplicem iusti autem querunt animam eius. Totum spiritum suum profert stultus sapiens differt et reservat in posterum. Princeps qui libenter audit verba mendacii omnes ministros habet impios. Pauper et creditor obviaverunt sibi utriusque illuminator est Dominus. Rex qui iudicat in veritate pauperes thronus eius in eternum firmabitur. Virga atque correptio tribuit sapientiam puer autem qui dimittitur voluntati sue confundit matrem suam. In multiplicatione impiorum multiplicabuntur scelera et iusti ruinas eorum videbunt. Erudi filium tuum et refrigerabit te et dabit delicias anime tue. Cum prophetia defecerit dissipabitur populus qui vero custodit legem beatus est. Servus verbis non potest erudiri quia quod dicis intelligit et respondere contemnit. Vidisti hominem velocem ad loquendum stultitia magis speranda quam illius correptio. Qui delicate a pueritia nutrit servum suum postea illum sentiet contumacem. Vir iracundus provocat rixas et qui ad indignandum facilis est erit ad peccandum proclivior. Superbum sequitur humilitas et humilem spiritu suscipiet gloria. Qui cum fure participatur odit animam suam adiurantem audit et non indicat. Qui timet hominem cito corruet qui sperat in Domino sublevabitur. Multi requirunt faciem principis et a Domino iudicium egreditur singulorum. Abominantur iusti virum impium et abominantur impii eos qui in recta sunt via. Verbum custodiens filius extra perditionem erit. Verba Congregantis filii Vomentis.

XXX

Visio quam locutus est vir cum quo est Deus et qui Deo secum morante confortatus ait. Stultissimus sum virorum et sapientia hominum non est mecum. Non didici sapientiam et non novi sanctorum scientiam. Quis ascendit in celum atque descendit. Quis continuit spiritum in manibus suis. Quis colligavit aquas quasi in vestimento. Quis suscitavit omnes terminos terre. Quod nomen est eius et quod nomen filii eius si nosti. Omnis sermo Dei ignitus clipeus est sperantibus in se. Ne addas quicquam verbis illius et arguaris inveniarisque mendax. Duo rogavi te ne deneges michi antequam moriar. Vanitatem et verba mendacia longe fac a me. Mendicitatem et divitias ne dederis michi. Tribue tantum victui meo necessaria ne forte saturatus illiciar ad negandum et dicam quis est Dominus et egestate compulsus furer et periurem nomen Dei mei. Ne accuses servum ad dominum suum ne forte maledicat tibi et corruas. Generatio que patri suo maledicit et que matri sue non benedicit. Generatio que sibi munda videtur et tamen non est lota a sordibus suis. Generatio cuius excelsi sunt oculi et palpebre eius in alta subrecte. Generatio que pro dentibus gladios habet et commandit molaribus suis ut comedat inopes de terra et pauperes ex hominibus. Sanguisuge due sunt filie dicentes affer affer. Tria sunt insaturabilia et quartum quod numquam dicit sufficit. Infernus et os vulve et terra que non satiatur aqua ignis vero numquam dicit sufficit. Oculum qui subsannat patrem et despicit partum matris sue effodiant eum corvi de torrentibus et comedant illum filii aquile. Tria sunt difficilia michi et quartum penitus ignoro. Viam aquile in celo viam colubri super petram viam navis in medio mari et viam viri in adolescentula. Talis est via mulieris adultere que comedit et tergens os suum dicit non sum operata malum. Per tria movetur terra et quartum non potest sustinere. Per servum cum regnaverit per stultum cum saturatus fuerit cibo. Per odiosam mulierem cum in matrimonio fuerit assumpta et per ancillam cum fuerit heres domine sue. Quatuor sunt minima terre et ipsa sunt sapientiora sapientibus. Formice populus infirmus qui preparat in messe cibum sibi. Lepusculus plebs invalida qui collocat in petra cubile suum. Regem locusta non habet et egreditur universa per turmas suas. Stellio manibus nititur et moratur in edibus regis. Tria sunt que bene gradiuntur et quartum quod incedit feliciter. Leo fortissimus bestiarum ad nullius pavebit occursum. Gallus succinctus lumbos et aries nec est rex qui resistat ei. Est qui stultus apparuit postquam elevatus est in sublime. Si enim intellexisset ori imposuisset manum. Qui autem fortiter premit ubera ad eliciendum lac exprimit butirum et qui vehementer emungit elicit sanguinem et qui provocat iras producit discordias. Verba Lamuelis regis. Visio qua erudivit eum mater sua.

XXXI

Quid dilecte mi quid dilecte uteri mei quid dilecte votorum meorum. Ne dederis mulieribus substantiam tuam et divitias tuas ad delendos reges. Noli regibus o Lamuel noli regibus dare vinum quia nullum secretum est ubi regnat ebrietas. Ne forte bibant et obliviscantur iudiciorum et mutent causam filiorum pauperis. Date siceram merentibus et vinum his qui amaro sunt animo. Bibant et obliviscantur egestatis sue et doloris non recordentur amplius. Aperi os tuum muto et causis omnium filiorum qui pertranseunt. Aperi os tuum decerne quod iustum est et iudica inopem et pauperem. Aleph. Mulierem fortem quis inveniet procul et de ultimis finibus pretium eius. Beth. Confidit in ea cor viri sui et spoliis non indigebit. Gimel. Reddet ei bonum et non malum omnibus diebus vite sue. Deleth. Quesivit lanam et linum et operata est consilio manuum suarum. He. Facta

quasi navis institoris de longe portans panem suum. Et de nocte surrexit deditque praedam domesticis suis et cibaria ancillis suis. Consideravit agrum et emit eum, de fructu manuum suarum plantavit vineam. Accinxit fortitudine lumbos suos et roboravit brachium suum. Gustavit et vidit quia bona est negotiatio eius; non extinguetur in nocte lucerna eius. Manum suam aperuit inopi et palmas suas extendit ad pauperem. Non timebit domui suae a frigoribus nivis, omnes enim domestici eius vestiti sunt duplicibus. Stragulatam vestem sibi fecit, byssus et purpura indumentum eius. Nobilis in portis vir eius quando sederit cum senatoribus terrae. Sindonem fecit et vendidit et cingulum tradidit Chananeo. Fortitudo et decor indumentum eius, et ridebit in die novissimo. Os suum aperuit sapientiae et lex clementiae in lingua eius. Consideravit semitas domus suae et panem otiosa non comedit. Surrexerunt filii eius et beatissimam praedicaverunt, vir eius et laudavit eam. Multae filiae congregaverunt divitias, tu supergressa es universas. Fallax gratia et vana est pulchritudo; mulier timens Dominum ipsa laudabitur. Date ei de fructu manuum suarum et laudent eam in portis opera eius.

[margin: Manum suam misit ad fortia et digiti eius apprehenderunt fusum]

Memini me hoc ferme ante quinquennium cum adhuc Romae essem et Ecclesiasten sanctae Blesillae legerem, ut eam ad contemptum istius saeculi provocarem, et omne quod in mundo cerneret putaret esse pro nihilo, rogatum ab ea ut in morem commentarioli obscura quaeque dissererem, ut absque me posset intellegere quae legebat. Itaque quoniam in procinctu nostri operis subita morte subtracta est, et non meruimus, o Paula et Eustochium, talem vitae nostrae habere consortem, tantoque tunc vulnere perculsus obmutui, nunc in Bethleem positus, augustiore scilicet civitate, et illius memoriae et vobis reddo quod debeo, hoc breviter admonens, quod nullius auctoritatem secutus sum, sed de hebraeo transferens magis me septuaginta interpretum consuetudini coaptavi, in his dumtaxat quae non multum ab hebraicis discrepabant. Interdum Aquilae quoque et Symmachi et Theodotionis recordatus sum, ut nec novitate nimia lectoris studium deterrerem, nec rursum contra conscientiam meam fonte veritatis omisso opinionum rivulos consectarer.

# VERBA ECCLESIASTES

Verba Ecclesiastes filii David regis Hierusalem. Vanitas vanitatum dixit Ecclesiastes, vanitas vanitatum et omnia vanitas. Quid habet amplius homo de universo labore suo quo laborat sub sole? Generatio praeterit et generatio advenit, terra vero in aeternum stat. Oritur sol et occidit et ad locum suum revertitur, ibique renascens gyrat per meridiem et flectitur ad aquilonem. Lustrans universa in circuitu pergit spiritus et in circulos suos regreditur. Omnia flumina intrant in mare et mare non redundat; ad locum unde exeunt flumina revertuntur ut iterum fluant. Cunctae res difficiles, non potest eas homo explicare sermone. Non saturatur oculus visu nec auris impletur auditu. Quid est quod fuit? ipsum quod futurum est. Quid est quod factum est? ipsum quod faciendum est. Nihil sub sole novum, nec valet quisquam dicere: Ecce hoc recens est; iam enim praecessit in saeculis quae fuerunt ante nos. Non est priorum memoria, sed nec eorum quidem quae postea futura sunt erit recordatio apud eos qui futuri sunt in novissimo. Ego Ecclesiastes fui rex Israhel in Hierusalem, et proposui in animo meo quaerere et investigare sapienter de omnibus quae fiunt sub sole. Hanc occupationem pessimam dedit Deus filiis hominum ut occuparentur in ea. Vidi quae fiunt cuncta sub sole, et ecce universa vanitas et afflictio spiritus. Perversi difficile corriguntur et stultorum infinitus est numerus. Locutus sum in corde meo dicens: Ecce magnus effectus sum et praecessi sapientia omnes qui fuerunt ante me in Hierusalem, et mens mea multa contemplata est sapienter, et didici. Dedique cor meum ut scirem prudentiam atque doctrinam erroresque et stultitiam, et agnovi quod in his quoque esset labor et afflictio spiritus, eo quod in multa sapientia multa sit indignatio, et qui addit scientiam addit et laborem.

II

Dixi ego in corde meo: Vadam et affluam deliciis et fruar bonis. Et vidi quod hoc quoque esset vanitas. Risum reputavi errorem et gaudio dixi: Quid frustra deciperis? Cogitavi in corde meo abstrahere a vino carnem meam ut animum meum transferrem ad sapientiam devitaremque stultitiam, donec viderem quid esset utile filiis hominum, quo facto opus est sub sole numero dierum vitae suae. Magnificavi opera mea, aedificavi mihi domos, plantavi vineas, feci hortos et pomaria et consevi ea cuncti generis arboribus, et exstruxi mihi piscinas aquarum ut irrigarem silvam lignorum germinantium. Possedi servos et ancillas, multamque familiam habui, armenta quoque et magnos ovium greges ultra omnes qui fuerunt ante me in Hierusalem. Coacervavi mihi argentum et aurum et substantias regum ac provinciarum. Feci mihi cantores et cantatrices et delicias filiorum hominum, scyphos et urceos in ministerio ad vina fundenda, et supergressus sum opibus omnes qui fuerunt ante me in Hierusalem. Sapientia quoque perseveravit mecum, et omnia quae desideraverunt oculi mei non negavi eis, nec prohibui cor meum quin omni voluptate frueretur et oblectaret se in his quae paraveram, et hanc ratus sum partem meam si uterer labore meo. Cumque me convertissem ad universa opera quae fecerant manus meae et ad labores in quibus frustra sudaveram, vidi in omnibus vanitatem et afflictionem animi et nihil permanere sub sole. Transivi ad contemplandam sapientiam erroresque et stultitiam. Quid est, inquam, homo ut sequi possit regem factorem

suum. Et uidi quia tantum precederet sapientia stultitiam quantum differt lux a tenebris. Sapientis oculi in capite eius, stultus in tenebris ambulat. Et didici quod unus utriusque esset interitus. Et dixi in corde meo: Si unus et stulti et meus occasus erit, quid mihi prodest quod maiorem sapientie dedi operam? Locutusque cum mente mea animaduerti quod hoc quoque esset uanitas. Non enim erit memoria sapientis similiter ut stulti in perpetuum, et futura tempora obliuione cuncta pariter operient. Moritur doctus similiter ut indoctus. Et ideo taeduit me uite mee, uidentem mala esse uniuersa sub sole, et cuncta uanitatem atque afflictionem spiritus. Rursus detestatus sum omnem industriam meam qua sub sole studiosissime laboraui, habiturus heredem post me, quem ignoro utrum sapiens an stultus futurus sit, et dominabitur in laboribus meis quibus desudaui et sollicitus fui. Et est quicquam tam uanum? Unde cessaui, renuntiauitque cor meum ultra laborare sub sole. Nam cum alius laboret in sapientia et doctrina et sollicitudine, homini ocioso quesita dimittit. Et hoc ergo uanitas et magnum malum. Quid enim proderit homini de uniuerso labore suo et afflictione spiritus qua sub sole cruciatus est? Cuncti dies eius doloribus et erumpnis pleni sunt, nec per noctem mente requiescit. Et hoc non uanitas est? Nonne melius est comedere et bibere, et ostendere anime sue bona de laboribus suis? Et hoc de manu Dei est. Quis ita deuorabit et deliciis affluet ut ego? Homini bono in conspectu suo dedit Deus sapientiam et scientiam et leticiam; peccatori autem dedit afflictionem et curam superfluam, ut addat et congreget et tradat ei qui placuit Deo. Sed et hoc uanitas et cassa sollicitudo mentis.

III

Omnia tempus habent et suis spatiis transeunt uniuersa sub celo. Tempus nascendi et tempus moriendi. Tempus plantandi et tempus euellendi quod plantatum est. Tempus occidendi et tempus sanandi. Tempus destruendi et tempus edificandi. Tempus flendi et tempus ridendi. Tempus plangendi et tempus saltandi. Tempus spargendi lapides et tempus colligendi. Tempus amplexandi et tempus longe fieri ab amplexibus. Tempus acquirendi et tempus perdendi. Tempus custodiendi et tempus abiciendi. Tempus scindendi et tempus consuendi. Tempus tacendi et tempus loquendi. Tempus dilectionis et tempus odii. Tempus belli et tempus pacis. Quid habet amplius homo de labore suo? Vidi afflictionem quam dedit Deus filiis hominum ut distendantur in ea. Cuncta fecit bona in tempore suo, et mundum tradidit disputationi eorum, ut non inueniat homo opus quod operatus est Deus ab initio usque ad finem. Et cognoui quod non esset melius nisi letari et facere bene in uita sua. Omnis enim homo qui comedit et bibit et uidet bonum de labore suo, hoc donum Dei est. Didici quod omnia opera que fecit Deus perseuerent in perpetuum. Non possumus eis quicquam addere nec auferre, que fecit Deus ut timeatur. Quod factum est ipsum permanet. Que futura sunt iam fuerunt, et Deus instaurat quod abiit. Vidi sub sole in loco iudicii impietatem, et in loco iusticie iniquitatem. Et dixi in corde meo: Iustum et impium iudicabit Deus, et tempus omnis rei tunc erit. Dixi in corde meo de filiis hominum ut probaret eos Deus, et ostenderet similes esse bestiis. Idcirco unus interitus est hominis et iumentorum, et equa utriusque conditio. Sicut moritur homo, sic et illa moriuntur. Similiter spirant omnia, et nichil habet homo iumento amplius. Cuncta subiacent uanitati, et omnia pergunt ad unum locum. De terra facta sunt, et in terram pariter reuertentur. Quis nouit si spiritus filiorum Adam ascendat sursum, et si spiritus iumentorum descendat deorsum? Et deprehendi nichil esse melius quam letari hominem in opere suo, et hanc esse partem illius. Quis enim eum adducet ut post se futura cognoscat?

IIII

Verti me ad alia, et uidi calumpnias que sub sole geruntur, et lacrimas innocentium, et consolatorem neminem, nec posse resistere eorum uiolentie, cunctorum auxilio destitutos. Et laudaui magis mortuos quam uiuentes, et feliciorem utroque iudicaui qui necdum natus est nec uidit mala que sub sole fiunt. Rursus contemplatus sum omnes labores hominum, et industrias animaduerti patere inuidie proximi. Et in hoc ergo uanitas et cura superflua est. Stultus complicat manus suas et comedit carnes suas, dicens: Melius est pugillus cum requie quam plena utraque manus cum labore et afflictione animi. Considerans repperi et aliam uanitatem sub sole. Unus est et secundum non habet, non filium, non fratrem, et tamen laborare non cessat, nec saciantur oculi eius diuitiis, nec recogitat dicens: Cui laboro et fraudo animam meam bonis? In hoc quoque uanitas est et afflictio pessima. Melius est ergo duos simul esse quam unum; habent enim emolumentum societatis sue. Si unus ceciderit, ab altero fulcietur. Ve soli, quia cum ceciderit non habet subleuantem. Et si dormierint duo, fouebuntur mutuo; unus quomodo calefiet? Et si quispiam preualuerit contra unum, duo resistunt ei. Funiculus triplex difficile rumpitur. Melior est puer pauper et sapiens rege sene et stulto qui nescit preuidere in posterum; quod de carcere catenisque interdum quis egrediatur ad regnum, et alius natus in regno inopia consumatur. Vidi cunctos uiuentes qui ambulant sub sole cum adolescente secundo, qui consurget pro eo. Infinitus numerus est populi omnium qui fuerunt ante eum; et qui postea futuri sunt non letabuntur in eo. Sed et hoc uanitas et afflictio spiritus. Custodi pedem tuum ingrediens domum Dei, et appropinqua ut audias. Multo enim melior est obedientia quam stultorum uictime, qui nesciunt quid faciunt mali.

V

Ne temere quid loquaris, neque cor tuum sit uelox ad proferendum sermonem coram Deo. Deus enim in celo et tu super terram; idcirco sint pauci sermones tui. Multas curas sequuntur somnia, et in multis ser-

sermonibus invenietur stultitia. Si quid vovisti deo ne moreris reddere; displicet enim ei infidelis et stulta promissio, sed quodcumque voveris redde. Multoque melius est non vovere quam post votum promissa non reddere. Ne dederis os tuum ut peccare facias carnem tuam, neque dicas coram angelo non est providentia, ne forte iratus deus super sermones tuos dissipet cuncta opera manuum tuarum. Ubi multa sunt somnia, plurime vanitates et sermones innumeri; tu vero deum time. Si videris calumpnias egenorum et violenta iudicia et subverti iusticiam in provincia, non mireris super hoc negocio, quia excelso alius excelsior est, et super hos quoque eminentiores sunt alii, et insuper universe terre rex imperat servienti. Avarus non implebitur pecunia, et qui amat divicias fructus non capiet ex eis; et hoc ergo vanitas. Ubi multe sunt opes multi et qui comedunt eas. Et quid prodest possessori, nisi quod cernit divicias oculis suis? Dulcis est sompnus operanti sive parum sive multum comedat; saturitas autem divitis non sinit dormire eum. Est et alia infirmitas pessima quam vidi sub sole: divicie conservate in malum domini sui. Pereunt enim in afflictione pessima; generavit filium, qui in summa egestate erit. Sicut egressus est nudus de utero matris sue sic revertetur, et nichil auferet secum de labore suo. Miserabilis prorsus infirmitas: quomodo venit sic revertetur. Quid ergo prodest ei quod laboravit in ventum? Cunctis diebus vite sue comedit in tenebris et in curis multis et in erumpna atque tristicia. Hoc itaque visum michi est bonum ut comedat quis et bibat et fruatur leticia ex labore suo, quo laboravit ipse sub sole, numero dierum vite sue quos dedit ei deus; et hec est pars illius. Et omni homini cui dedit deus divicias atque substantiam potestatemque ei tribuit ut comedat ex eis et fruatur parte sua et letetur de labore suo: hoc est donum dei. Non enim satis recordabitur dierum vite sue, eo quod deus occupet deliciis cor eius.

VI

Est et aliud malum quod vidi sub sole, et quidem frequens apud homines: vir cui dedit deus divicias et substantiam et honorem, et nichil deest anime sue ex omnibus que desiderat, nec tribuit ei potestatem deus ut comedat ex eo, sed homo extraneus vorabit illud. Hec vanitas et magna miseria est. Si genuerit quispiam centum liberos et vixerit multos annos et plures dies etatis habuerit, et anima illius non utatur bonis substantie sue, sepulturaque careat, de hoc ego pronuntio quod melior illo sit abortivus. Frustra enim venit et pergit ad tenebras, et oblivione delebitur nomen eius. Non vidit solem neque cognovit distantiam boni et mali. Etiam si duobus milibus annis vixerit et non fuerit perfruitus bonis, nonne ad unum locum properant omnia? Omnis labor hominis in ore eius, sed anima eius non implebitur. Quid habet amplius sapiens a stulto, et quid pauper nisi ut pergat illuc ubi est vita? Melius est videre quod cupias quam desiderare quod nescias. Sed et hoc vanitas est et presumptio spiritus. Qui futurus est iam vocatum est nomen eius, et scitur quod homo sit, et non possit contra fortiorem se in iudicio contendere. Verba sunt plurima multamque in disputando habentia vanitatem.

VII

Quid necesse est homini maiora se querere, cum ignoret quid conducat sibi in vita sua, numero dierum peregrinationis sue, et tempore quod velud umbra preterit? Aut quis ei poterit indicare quid post eum futurum sub sole sit? Melius est nomen bonum quam unguenta preciosa, et dies mortis die nativitatis. Melius est ire ad domum luctus quam ad domum convivii; in illa enim finis cunctorum admonetur hominum, et vivens cogitat quid futurus sit. Melior est ira risu, quia per tristiciam vultus corrigitur animus delinquentis. Cor sapientium ubi tristicia, et cor stultorum ubi leticia. Melius est a sapiente corripi quam stultorum adulatione decipi, quia sicut sonitus spinarum ardentium sub olla, sic risus stulti; sed et hoc vanitas. Calumpnia conturbat sapientem et perdit robur cordis illius. Melior est enim finis orationis quam principium. Melior est paciens arrogante. Ne velox sis ad irascendum, quia ira in sinu stulti requiescit. Ne dicas: quid putas causa est quod priora tempora meliora fuere quam nunc sunt? Stulta est enim huiuscemodi interrogatio. Utilior est sapientia cum divitiis, et magis prodest videntibus solem. Sicut enim protegit sapientia, sic protegit pecunia. Hoc autem plus habet eruditio et sapientia, quod vitam tribuunt possessori suo. Considera opera dei, quod nemo possit corrigere quem ille despexerit. In die bona fruere bonis, et malam diem precave. Sicut enim hanc sic et illam fecit deus, ut non inveniat homo contra eum iustas querimonias. Hec quoque vidi in diebus vanitatis mee: iustus perit in iusticia sua, et impius multo vivit tempore in malicia sua. Noli esse iustus multum, neque plus sapias quam necesse est, ne obstupescas. Ne impie agas multum, et noli esse stultus, ne moriaris in tempore non tuo. Bonum est te sustentare iustum, sed et ab illo ne subtrahas manum tuam, quia qui deum timet nichil negligit. Sapientia confortabit sapientem super decem principes civitatis. Non est enim homo iustus in terra qui faciat bonum et non peccet. Sed et cunctis sermonibus qui dicuntur ne accommodes cor tuum, ne forte audias servum tuum maledicentem tibi. Scit enim tua conscientia quia et tu crebro maledixisti aliis. Cuncta temptavi in sapientia. Dixi: sapiens efficiar, et ipsa longius recessit a me multo magis quam erat. Et alta profunditas, quis inveniet eam? Lustravi universa animo meo ut scirem et considerarem et quererem sapientiam et rationem, et ut cognoscerem impietatem stulti et errorem imprudentium, et inveni amariorem morte mulierem, que laqueus venatorum est, et sagena cor eius; vincula sunt manus illius. Qui placet deo effugiet eam, qui autem peccator est capietur ab illa. Ecce hoc inveni, dicit ecclesiastes, unum et alterum ut invenirem rationem

nemo quam adhuc quaerit anima mea et non inveni. Virum de mille unum repperi, mulierem ex omnibus non inveni. Solummodo hoc inveni quod fecerit deus hominem rectum, et ipse se infinitis miscuerit quaestionibus. Quis talis ut sapiens est, et quis cognovit solutionem verbi?

VIII

Sapientia hominis lucet in vultu eius, et potentissimus faciem illius commutabit. Ego os regis observo et praecepta iuramenti dei. Ne festines recedere a facie eius, neque permaneas in opere malo, quia omne quod voluerit faciet. Et sermo illius potestate plenus est, nec dicere ei quisquam potest: quare ita facis? Qui custodit praeceptum non experietur quicquam mali. Tempus et responsionem cor sapientis intelligit. Omni negotio tempus est et opportunitas, et multa hominis afflictio, quia ignorat praeterita, et futura nullo potest scire nuntio. Non est in hominis dicione prohibere spiritum, nec habet potestatem in die mortis, nec sinitur quiescere ingruente bello, neque salvabit impietas impium. Omnia haec consideravi et dedi cor meum in cunctis operibus quae fiunt sub sole. Interdum dominatur homo homini in malum suum. Vidi impios sepultos, qui etiam cum adhuc viverent in loco sancto erant, et laudabantur in civitate quasi iustorum operum. Sed et hoc vanitas est. Etenim quia non profertur cito contra malos sententia, absque ullo timore filii hominum perpetrant mala. Attamen peccator ex eo quod centies facit malum et per patientiam sustentatur, ego cognovi quod erit bonum timentibus deum qui verentur faciem eius. Non sit bonum impio, nec prolongentur dies eius, sed quasi umbra transeant qui non timent faciem domini. Est et alia vanitas quae fit super terram. Sunt iusti quibus multa proveniunt quasi opera egerint impiorum, et sunt impii qui ita securi sunt quasi iustorum facta habeant. Sed et hoc vanissimum iudico. Laudavi igitur laetitiam, quod non esset homini bonum sub sole nisi quod comederet et biberet atque gauderet, et hoc solum secum auferret de labore suo in diebus vitae suae quos dedit ei deus sub sole. Et apposui cor meum ut scirem sapientiam, et intelligerem distentionem quae versatur in terra. Est homo qui diebus et noctibus somnum non capit oculis, et intellexi quod omnium operum dei nullam possit homo invenire rationem eorum quae fiunt sub sole, et quanto plus laboraverit ad quaerendum tanto minus inveniet. Etiam si dixerit sapiens se nosse, non poterit reperire.

IX

Omnia haec tractavi in corde meo ut curiose intelligerem. Sunt iusti atque sapientes, et opera eorum in manu dei, et tamen nescit homo utrum amore an odio dignus sit, sed omnia in futurum servantur incerta, eo quod universa aeque eveniant iusto et impio, bono et malo, mundo et immundo, immolanti victimas et sacrificia contemnenti. Sicut bonus sic et peccator, ut periurus ita et ille qui verum deierat. Hoc est pessimum inter omnia quae sub sole fiunt, quia eadem cunctis eveniunt. Unde et corda filiorum hominum implentur malitia et contemptu in vita sua, et post haec ad inferos deducentur. Nemo est qui semper vivat et qui huius rei habeat fiduciam. Melior est canis vivus leone mortuo. Viventes enim sciunt se esse morituros, mortui vero nihil noverunt amplius, nec habent ultra mercedem, quia oblivioni tradita est memoria eorum. Amor quoque et odium et invidia simul perierunt, nec habent partem in hoc saeculo et in opere quod sub sole geritur. Vade ergo et comede in laetitia panem tuum, et bibe cum gaudio vinum tuum, quia deo placent opera tua. Omni tempore sint vestimenta tua candida, et oleum de capite tuo non deficiat. Perfruere vita cum uxore quam diligis cunctis diebus vitae instabilitatis tuae, qui dati sunt tibi sub sole omni tempore vanitatis tuae. Haec enim pars in vita et in labore tuo quo laboras sub sole. Quodcumque potest manus tua facere instanter operare, quia nec opus nec ratio nec scientia nec sapientia erunt apud inferos quo tu properas. Verti me alio, et vidi sub sole nec velocium esse cursum nec fortium bellum, nec sapientium panem, nec doctorum divitias, nec artificum gratiam, sed tempus casumque in omnibus. Nescit homo finem suum, sed sicut pisces capiuntur hamo, et sicut aves laqueo comprehenduntur, sic capiuntur homines tempore malo cum eis extemplo supervenerit. Hanc quoque vidi sub sole sapientiam et probavi maximam. Civitas parva et pauci in ea viri. Venit contra eam rex magnus et vallavit eam, exstruxitque munitiones per gyrum et perfecta est obsidio. Inventusque est in ea vir pauper et sapiens, et liberavit urbem per sapientiam suam, et nullus deinceps recordatus est hominis illius pauperis. Et dicebam ego meliorem esse sapientiam fortitudine. Quomodo ergo sapientia pauperis contempta est, et verba eius non sunt audita? Verba sapientium audiuntur in silentio plus quam clamor principis inter stultos. Melior est sapientia quam arma bellica, et qui in uno peccaverit multa bona perdet.

X

Muscae morientes perdunt suavitatem unguenti. Pretiosior est sapientia et gloria parva ad tempus stultitia. Cor sapientis in dextera eius, et cor stulti in sinistra illius. Sed et in via stultus ambulans, cum ipse insipiens sit, omnes stultos aestimat. Si spiritus potestatem habentis ascenderit super te, locum tuum ne dimiseris, quia curatio faciet cessare peccata maxima. Est malum quod vidi sub sole quasi per errorem egrediens a facie principis: positum stultum in dignitate sublimi, et divites sedere deorsum. Vidi servos in equis, et principes ambulantes quasi servos super terram. Qui fodit foveam incidet in eam, et qui dissipat sepem mordebit eum coluber. Qui transfert lapides affligetur in eis, et qui scindit ligna vulnerabitur ab eis. Si retusum fuerit ferrum, et hoc non ut prius sed hebetatum erit, multo labore exacuetur, et post industriam sequitur sapientia. Si mordeat serpens in silentio, nihil eo minus habet qui occulte detrahit. Verba oris sapientis gratia, et labia insipientis praecipitabunt eum. Initium verborum eius stultitia, et novissimum oris illius

error pessimus. Stultitia sublata multiplicat verba. Ignorat homo quid ante se fuerit, et quid post se futurum sit quis ei poterit indicare? Labor stultorum affliget eos qui nesciunt in urbem pergere. Vae tibi terra cuius rex puer est, et cuius principes mane comedunt. Beata terra cuius rex nobilis est, et cuius principes vescuntur in tempore suo ad reficiendum et non ad luxuriam. In pigritiis humiliabitur contignatio, et in infirmitate manuum perstillabit domus. In risum faciunt panem et vinum ut epulentur viventes, et pecuniae obediunt omnia. In cogitatione tua regi ne detrahas, et in secreto cubiculi tui ne maledixeris diviti, quia et aves caeli portabunt vocem tuam, et qui habet pennas annuntiabit sententiam.

XI

Mitte panem tuum super transeuntes aquas, quia post multa tempora invenies illum. Da partes septem necnon et octo, quia ignoras quid futurum sit mali super terram. Si repletae fuerint nubes, imbrem super terram effundent. Si ceciderit lignum ad austrum aut ad aquilonem, in quocumque loco ceciderit ibi erit. Qui observat ventum non seminat, et qui considerat nubes numquam metet. Quomodo ignoras quae sit via spiritus, et qua ratione compingantur ossa in ventre praegnantis, sic nescis opera Dei qui fabricator est omnium. Mane semina semen tuum, et vespere ne cesset manus tua, quia nescis quid magis oriatur, hoc aut illud; et si utrumque simul, melius erit. Dulce lumen et delectabile est oculis videre solem. Si annis multis vixerit homo, et in his omnibus laetatus fuerit, meminisse debet tenebrosi temporis et dierum multorum, qui cum venerint vanitatis arguentur praeterita. Laetare ergo iuvenis in adolescentia tua, et in bono sit cor tuum in diebus iuventutis tuae, et ambula in viis cordis tui et in intuitu oculorum tuorum; et scito quod pro omnibus his adducet te Deus in iudicium. Aufer iram a corde tuo, et amove malitiam a carne tua; adolescentia enim et voluptas vana sunt.

XII

Memento creatoris tui in diebus iuventutis tuae, antequam tenebrescat sol et lumen et luna et stellae, et revertantur nubes post pluviam; quando commovebuntur custodes domus, et nutabunt viri fortissimi, et otiosae erunt molentes in minuto numero, et tenebrescent videntes per foramina, et claudent ostia in platea in humilitate vocis molentis, et consurgent ad vocem volucris, et obsurdescent omnes filiae carminis; excelsa quoque timebunt et formidabunt in via; florebit amygdalum, impinguabitur locusta, et dissipabitur capparis, quoniam ibit homo in domum aeternitatis suae, et circumibunt in platea plangentes. Antequam rumpatur funiculus argenteus, et recurrat vitta aurea, et conteratur hydria super fontem, et confringatur rota super cisternam, et revertatur pulvis in terram suam unde erat, et spiritus redeat ad Deum qui dedit illum. Vanitas vanitatum, dixit Ecclesiastes, et omnia vanitas. Cumque esset sapientissimus Ecclesiastes, docuit populum, et enarravit quae fecerat, et investigans composuit parabolas multas. Quaesivit verba utilia, et conscripsit sermones rectissimos, ac veritate plenos. Verba sapientium sicut stimuli, et quasi clavi in altum defixi, quae per magistrorum consilium data sunt a pastore uno. His amplius, fili mi, ne requiras. Faciendi plures libros nullus est finis, frequensque meditatio carnis afflictio est. Finem loquendi pariter omnes audiamus. Deum time, et mandata eius observa; hoc est enim omnis homo. Et cuncta quae fiunt adducet Deus in iudicium pro omni errato, sive bonum sive malum sit.

I

OSCULETUR me osculo oris sui, quia meliora sunt ubera tua vino, fragrantia unguentis optimis. Oleum effusum nomen tuum, ideo adolescentulae dilexerunt te. Trahe me post te, curremus. [in odore unguentorum tuorum] Introduxit me rex in cellaria sua; exultabimus et laetabimur in te, memores uberum tuorum super vinum; recti diligunt te. Nigra sum, sed formosa, filiae Ierusalem, sicut tabernacula Cedar, sicut pelles Salomonis. Nolite me considerare quod fusca sim, quia decoloravit me sol. Filii matris meae pugnaverunt contra me; posuerunt me custodem in vineis; vineam meam non custodivi. Indica mihi quem diligit anima mea, ubi pascas, ubi cubes in meridie, ne vagari incipiam per greges sodalium tuorum. Si ignoras te, o pulcherrima inter mulieres, egredere et abi post vestigia gregum tuorum, et pasce hedos tuos iuxta tabernacula pastorum. Equitatui meo in curribus Pharaonis assimilavi te, amica mea. Pulchrae sunt genae tuae sicut turturis; collum tuum sicut monilia. Murenulas aureas faciemus tibi, vermiculatas argento. Cum esset rex in accubitu suo, nardus mea dedit odorem suum. Fasciculus myrrhae dilectus meus mihi; inter ubera mea commorabitur. Botrus cypri dilectus meus mihi in vineis Engaddi. Ecce tu pulchra es, amica mea, ecce tu pulchra, oculi tui columbarum. Ecce tu pulcher es, dilecte mi, et decorus. Lectulus noster floridus; tigna domorum nostrarum cedrina, laquearia nostra cypressina.

II

Ego flos campi et lilium convallium. Sicut lilium inter spinas, sic amica mea inter filias. Sicut malum inter ligna silvarum, sic dilectus meus inter filios. Sub umbra illius quem desideraveram sedi, et fructus eius dulcis gutturi meo. Introduxit me in cellam vinariam, ordinavit in me caritatem. Fulcite me floribus, stipate me malis, quia amore langueo. Laeva eius sub capite meo, et dextera illius amplexabitur me. Adiuro vos, filiae Ierusalem, per capreas cervosque camporum, ne suscitetis neque evigilare faciatis dilectam quoadusque ipsa velit. Vox dilecti mei; ecce iste venit saliens in montibus, transiliens colles. Similis est dilectus meus capreae hinnuloque cervorum. En ipse stat post parietem nostrum, respiciens per fenestras, prospiciens per

cancellos. En dilectus meus loquitur michi. Surge propera amica mea columba mea formosa mea et veni. Iam enim hiemps transiit, imber abiit et recessit. Flores apparuerunt in terra nostra, tempus putationis advenit; vox turturis audita est in terra nostra. Ficus protulit grossos suos, vinee florentes dederunt odorem. Surge amica mea sponsa mea et veni. Columba mea in foraminibus petre in caverna macerie, ostende michi faciem tuam, sonet vox tua in auribus meis; vox enim tua dulcis et facies tua decora. Capite nobis vulpes parvulas que demoliuntur vineas, nam vinea nostra floruit. Dilectus meus michi et ego illi, qui pascitur inter lilia, donec aspiret dies et inclinentur umbre. Revertere, similis esto dilecte mi capree aut hinnuloque cervorum super montes Bether.

Ca. III

In lectulo meo per noctem quesivi quem diligit anima mea; quesivi illum et non inveni. Surgam et circuibo civitatem per vicos et plateas, queram quem diligit anima mea. Quesivi illum et non inveni. Invenerunt me vigiles qui custodiunt civitatem. Num quem diligit anima mea vidistis? Paululum cum pertransissem eos, inveni quem diligit anima mea. Tenui eum nec dimittam donec introducam illum in domum matris mee et in cubiculum genitricis mee. Adiuro vos filie Ierusalem per capreas cervosque camporum ne suscitetis neque evigilare faciatis dilectam donec ipsa velit. Que est ista que ascendit per desertum sicut virgula fumi ex aromatibus mirre et thuris et universi pulveris pigmentarii? In lectulum Salomonis sexaginta fortes ambiunt ex fortissimis Israel, omnes tenentes gladios et ad bella doctissimi; uniuscuiusque ensis super femur suum propter timores nocturnos. Ferculum fecit sibi rex Salomon de lignis Libani. Columpnas eius fecit argenteas, reclinatorium aureum, ascensum purpureum; media caritate constravit propter filias Ierusalem. Egredimini et videte filie Syon regem Salomonem in diademate quo coronavit eum mater sua in die desponsationis illius et in die leticie cordis eius.

Ca. IIII

Quam pulchra es amica mea, quam pulchra es. Oculi tui columbarum absque eo quod intrinsecus latet. Capilli tui sicut greges caprarum que ascenderunt de monte Galaad. Dentes tui sicut greges tonsarum que ascenderunt de lavacro; omnes gemellis fetibus, et sterilis non est inter eas. Sicut vitta coccinea labia tua, et eloquium tuum dulce. Sicut fragmen mali punici ita gene tue absque eo quod intrinsecus latet. Sicut turris David collum tuum, que edificata est cum propugnaculis; mille clipei pendent ex ea, omnis armatura fortium. Duo ubera tua sicut duo hinnuli capree gemelli qui pascuntur in liliis donec aspiret dies et inclinentur umbre. Vadam ad montem mirre et ad collem thuris. Tota pulchra es amica mea et macula non est in te. Veni de Libano sponsa mea, veni de Libano, veni; coronaberis de capite Amana, de vertice Sanir et Hermon, de cubilibus leonum, de montibus pardorum. Vulnerasti cor meum soror mea sponsa, vulnerasti cor meum in uno oculorum tuorum et in uno crine colli tui. Quam pulchre sunt mamme tue soror mea sponsa; pulchriora sunt ubera tua vino, et odor unguentorum tuorum super omnia aromata. Favus distillans labia tua sponsa, mel et lac sub lingua tua, et odor vestimentorum tuorum sicut odor thuris. Ortus conclusus soror mea sponsa, ortus conclusus, fons signatus. Emissiones tue paradisus malorum punicorum cum pomorum fructibus, cypri cum nardo, nardus et crocus, fistula et cinnamomum cum universis lignis Libani, mirra et aloe cum omnibus primis unguentis. Fons ortorum, puteus aquarum viventium que fluunt impetu de Libano. Surge aquilo et veni auster, perfla ortum meum et fluant aromata illius.

Ca. V

Veniat dilectus meus in ortum suum et comedat fructum pomorum suorum. Veni in ortum meum soror mea sponsa; messui mirram meam cum aromatibus meis, comedi favum cum melle meo, bibi vinum meum cum lacte meo. Comedite amici et bibite et inebriamini carissimi. Ego dormio et cor meum vigilat. Vox dilecti mei pulsantis: Aperi michi soror mea amica mea columba mea immaculata mea, quia caput meum plenum est rore et cincinni mei guttis noctium. Expoliavi me tunica mea, quomodo induar illam? Lavi pedes meos, quomodo inquinabo illos? Dilectus meus misit manum suam per foramen, et venter meus intremuit ad tactum eius. Surrexi ut aperirem dilecto meo; manus mee stillaverunt mirram, et digiti mei pleni mirra probatissima. Pessulum ostii mei aperui dilecto meo, at ille declinaverat atque transierat. Anima mea liquefacta est ut locutus est. Quesivi et non inveni illum; vocavi et non respondit michi. Invenerunt me custodes qui circueunt civitatem; percusserunt me et vulneraverunt me; tulerunt pallium meum michi custodes murorum. Adiuro vos filie Ierusalem, si inveneritis dilectum meum ut nuntietis ei quia amore langueo. Qualis est dilectus tuus ex dilecto, o pulcherrima mulierum? Qualis est dilectus tuus ex dilecto, quia sic adiurasti nos? Dilectus meus candidus et rubicundus, electus ex milibus. Caput eius aurum optimum; come eius sicut elate palmarum, nigre quasi corvus. Oculi eius sicut columbe super rivulos aquarum, que lacte sunt lote et resident iuxta fluenta plenissima. Gene illius sicut areole aromatum consite a pigmentariis. Labia eius lilia distillantia mirram primam. Manus illius tornatiles auree plene iacinctis. Venter eius eburneus distinctus saphiris. Crura illius columpne marmoree que fundate sunt super bases aureas. Species eius ut Libani, electus ut cedri. Guttur illius suavissimum, et totus desiderabilis. Talis est dilectus meus, et iste est amicus meus, filie Ierusalem.

Ca. VI

Quo abiit dilectus tuus, o pulcherrima mulierum? Quo declinavit dilectus tuus? et queremus eum tecu

Dilectus meus descendit in ortum suum ad areolam aromatis ut pascatur in ortis et lilia colligat. Ego dilecto meo et dilectus meus michi qui pascitur inter lilia. Pulchra es amica mea suavis et decora sicut Ierusalem terribilis ut castrorum acies ordinata. Averte oculos tuos a me quia ipsi me avolare fecerunt. Capilli tui sicut grex caprarum que apparuerunt de Galaad. Dentes tui sicut grex ovium que ascenderunt de lavacro. Omnes gemellis fetibus et sterilis non est in eis. Sicut cortex mali punici sic gene tue absque occultis tuis. Sexaginta sunt regine et octoginta concubine et adolescentularum non est numerus. Una est columba mea perfecta mea una est matris sue electa genitrici sue. Viderunt illam filie et beatissimam predicaverunt regine et concubine et laudaverunt eam. Que est ista que progreditur quasi aurora consurgens pulchra ut luna electa ut sol terribilis ut castrorum acies ordinata. Descendi in ortum nucum ut viderem poma convallium et inspicerem si floruisset vinea et germinassent mala punica. Nescivi anima mea conturbavit me propter quadrigas Aminadab. Revertere revertere Sunamitis revertere revertere ut intueamur te. Quid videbis in Sunamite nisi choros castrorum.

Revertere

VII

Quam pulchri sunt gressus tui in calciamentis filia principis. Iuncture feminum tuorum sicut monilia que fabricata sunt manu artificis. Umbilicus tuus crater tornatilis numquam indigens poculis. Venter tuus sicut acervus tritici vallatus liliis. Duo ubera tua sicut duo hynuli gemelli capree. Collum tuum sicut turris eburnea. Oculi tui sicut piscine in Esebon que sunt in porta filie multitudinis. Nasus tuus sicut turris Libani que respicit contra Damascum. Caput tuum ut Carmelus et come capitis tui sicut purpura regis vincta canalibus. Quam pulchra es et quam decora carissima in deliciis. Statura tua assimilata est palme et ubera tua botris. Dixi ascendam in palmam et apprehendam fructus eius. Et erunt ubera tua sicut botri vinee et odor oris tui sicut malorum. Guttur tuum sicut vinum optimum dignum dilecto meo ad potandum labiisque et dentibus illius ruminandum. Ego dilecto meo et ad me conversio eius. Veni dilecte mi egrediamur in agrum commoremur in villis. Mane surgamus ad vineas videamus si floruit vinea si flores fructus parturiunt si floruerunt mala punica. Ibi dabo tibi ubera mea. Mandragore dederunt odorem in portis nostris omnia poma nova et vetera dilecte mi servavi tibi.

VIII

Quis michi det te fratrem meum sugentem ubera matris mee ut inveniam te solum foris et deosculer et iam me nemo despiciat. Apprehendam te et ducam in domum matris mee. Ibi me docebis et dabo tibi poculum ex vino condito et mustum malorum granatorum meorum. Leva eius sub capite meo et dextera illius amplexabitur me. Adiuro vos filie Ierusalem ne suscitetis neque evigilare faciatis dilectam donec ipsa velit. Que est ista que ascendit de deserto deliciis affluens innixa super dilectum suum. Sub arbore malo suscitavi te. Ibi corrupta est mater tua ibi violata est genitrix tua. Pone me ut signaculum super cor tuum ut signaculum super brachium tuum quia fortis est ut mors dilectio dura sicut infernus emulatio. Lampades eius lampades ignis atque flammarum. Aque multe non potuerunt extinguere caritatem nec flumina obruent illam. Si dederit homo omnem substantiam domus sue pro dilectione quasi nichil despiciet eam. Soror nostra parva et ubera non habet. Quid faciemus sorori nostre in die quando alloquenda est. Si murus est edificemus super eum propugnacula argentea. Si ostium est compingamus illud tabulis cedrinis. Ego murus et ubera mea sicut turris ex quo facta sum coram eo quasi pacem reperiens. Vinea fuit pacifico in ea que habet populos. Tradidit eam custodibus. Vir affert pro fructu eius mille argenteos. Vinea mea coram me est. Mille tui pacifici et ducenti his qui custodiunt fructus eius. Que habitas in ortis amici auscultant fac me audire vocem tuam. Fuge dilecte mi et assimilare capree hynuloque cervorum super montes aromatum.

Liber sapientie apud hebreos nusquam est unde et ipse titulus grecam eloquentiam magis redolet. Hunc iudei Philonis esse affirmant qui proinde sapientie nominatur quia in eo Christi adventus qui est sapientia patris et passio eius evidenter exprimitur.

DILIGITE iustitiam qui iudicatis terram. Sentite de domino in bonitate et in simplicitate cordis querite illum quoniam invenitur ab his qui non temptant illum, apparet autem eis qui fidem habent in illum. Perverse enim cogitationes separant a deo, probata autem virtus corripit insipientes, quoniam in malivolam animam non introibit sapientia nec habitabit in corpore subdito peccatis. Spiritus enim sanctus discipline effugiet fictum et auferet se a cogitationibus que sunt sine intellectu et corripietur a superveniente iniquitate. Benignus est enim spiritus sapientie et non liberabit maledictum a labiis suis quoniam renum illius testis est deus et cordis eius scrutator est verus et lingue illius auditor. Quoniam spiritus domini replevit orbem terrarum et hoc quod continet omnia scientiam habet vocis. Propter hoc qui loquitur iniqua non potest latere nec preteriet illum corripiens iudicium. In cogitationibus enim impii interrogatio

erit sermonum autem illius auditio ad deum veniet ad correptionem iniquitatum illius quoniam auris zeli audit omnia et tumultus murmurationum non abscondetur. Custodite ergo vos a murmuratione que nichil prodest et a detractione parcite lingue quoniam sermo obscurus in vacuum non ibit os autem quod mentitur occidit animam. Nolite zelare mortem in errore vite vestre neque acquiratis perditionem in operibus manuum vestrarum quoniam deus mortem non fecit nec letatur in perditione vivorum. Creavit enim deus ut essent omnia et sanabiles fecit nationes orbis terrarum et non est in illis medicamentum exterminii nec inferorum regnum in terra. Iusticia enim perpetua est et immortalis. Impii autem manibus et verbis accersierunt illam et estimantes illam amicam defluxerunt et sponsionem posuerunt ad illam quoniam morte digni sunt qui sunt ex parte illius.

iniustitia est mortis acquisitio.

C II

Dixerunt enim impii apud se cogitantes non recte. Exiguum et cum tedio est tempus vite nostre et non est refrigerium in fine hominis et non est qui agnitus sit reversus ab inferis quia ex nichilo nati sumus et post hoc erimus tamquam si non fuerimus quoniam fumus afflatus est in naribus nostris et sermo scintille ad commovendum cor nostrum qua extincta cinis erit corpus nostrum et spiritus diffundetur tamquam mollis aer et transiet vita nostra tamquam vestigium nubis et sicut nebula dissolvetur que effugata est a radiis solis et a calore illius aggravata et nomen nostrum oblivionem accipiet per tempus et nemo memoriam habebit operum nostrorum. Umbre enim transitus est tempus nostrum et non est reversio finis nostri quoniam consignata est et nemo revertitur. Venite ergo et fruamur bonis que sunt et utamur creatura tamquam in iuventute celeriter. Vino precioso et unguentis nos impleamus et non pretereat nos flos temporis. Coronemus nos rosis antequam marcescant nullum pratum sit quod non pertranseat luxuria nostra. Nemo nostrum exsors sit luxurie nostre. Ubique relinquamus signa letitie quoniam hec est pars nostra et hec est sors. Opprimamus pauperem iustum et non parcamus vidue nec veterani revereamur canos multi temporis. Sit autem fortitudo nostra lex iniusticie. Quod enim infirmum est inutile invenitur. Circumveniamus ergo iustum quoniam inutilis est nobis et contrarius est operibus nostris et improperat nobis peccata legis et diffamat in nos peccata disciplinę nostrę. Promittit se scientiam dei habere et filium dei se nominat. Factus est nobis in traductionem cogitationum nostrarum. Gravis est nobis etiam ad videndum quoniam dissimilis est aliis vita illius et immutate sunt vie eius. Tamquam nugaces estimati sumus ab illo et abstinet se a viis nostris tamquam ab immunditiis et prefert novissima iustorum et gloriatur patrem deum se habere. Videamus ergo si sermones illius veri sint et temptemus que ventura sunt illi et sciemus que erunt novissima illius. Si enim est verus filius dei suscipiet illum et liberabit eum de manibus contrariorum. Contumelia et tormento interrogemus eum ut sciamus reverentiam illius

et probemus patientiam eius. Morte turpissima condemnemus eum. Erit enim ei respectus ex sermonibus illius. Hec cogitaverunt et erraverunt excecavit enim illos malitia illorum et nescierunt sacramenta dei neque mercedem speraverunt iustitie nec iudicaverunt honorem animarum sanctarum quoniam deus creavit hominem inexterminabilem et ad imaginem sue similitudinis fecit illum. Invidia autem diaboli mors introivit in orbem terrarum imitantur autem illum qui sunt ex parte illius.

C III

Iustorum autem anime in manu dei sunt et non tanget illos tormentum mortis. Visi sunt oculis insipientium mori et estimata est afflictio exitus illorum et ab itinere iusto abierunt in exterminium et quod a nobis est iter exterminii illi autem sunt in pace. Et si coram hominibus tormenta passi sunt spes illorum immortalitate plena est. In paucis vexati in multis bene disponentur quoniam deus temptavit illos et invenit illos dignos se. Tamquam aurum in fornace probavit illos et quasi holocausti hostiam accepit illos et in tempore erit respectus illorum. Fulgebunt iusti et tamquam scintille in arundineto discurrent. Iudicabunt nationes et dominabuntur populis et regnabit dominus illorum in perpetuum. Qui confidunt in illo intelligent veritatem et fideles in dilectione acquiescent illi quoniam donum et pax est electis eius. Impii autem secundum que cogitaverunt correptionem habebunt qui neglexerunt iustum et a domino recesserunt. Sapientiam enim et disciplinam qui abicit infelix est. Et vacua est spes illorum et labores sine fructu et inutilia opera illorum sunt. Mulieres autem insensate sunt et nequissimi filii eorum. Maledicta creatura illorum quoniam felix est sterilis et incoinquinata que nescivit thorum in delicto habebit fructum in respectione animarum sanctarum et spado qui non operatus est per manus suas iniquitatem nec cogitavit adversus deum nequissima. Dabitur enim illi fidei donum electum et sors in templo dei acceptissima. Bonorum enim laborum gloriosus est fructus et que non concidat radix sapientie. Filii autem adulterorum in consummatione erunt et ab iniquo thoro semen exterminabitur. Et si quidem longe vite erunt in nichilum computabuntur et sine honore erit novissima senectus illorum. Et si celerius defuncti fuerint non habebunt spem nec in die agnitionis allocutionem. Nationes enim iniquę dire sunt consummationis.

C IIII

O quam pulchra est casta generatio cum claritate immortalis enim est memoria illius quoniam et apud deum nota est et apud homines. Cum presens est imitantur illam et desiderant eam cum se eduxerit et in perpetuum coronata triumphat incoinquinatorum certaminum premium vincens. Multigena autem impiorum multitudo non erit utilis et spuria vitulamina non dabunt radices altas nec stabile firmamentum collocabunt. Et si in ramis in tempore germinaverint infirmiter posita a vento commovebuntur et a nimietate ventorum eradicabuntur. Confringentur enim rami inconsummati et fructus illorum inutiles et acerbi ad manducandum et ad nichi-

lum apti. Ex iniquis enim omnes filii qui nascuntur testes sunt nequitie adversus parentes in interrogatione sua. Iustus autem si morte preoccupatus fuerit in refrigerio erit. Senectus enim venerabilis est non diuturna neque annorum numero computata. Cani sunt autem sensus hominis et etas senectutis vita immaculata. Placens deo factus dilectus et vivens inter peccatores translatus est. Raptus est ne malicia mutaret intellectum eius aut ne fictio deciperet animam illius. Fascinatio enim nugacitatis obscurat bona et inconstantia concupiscentie transvertit sensum sine malicia. Consummatus in brevi explevit tempora multa. Placita enim erat deo anima illius. Propter hoc properavit educere illum de medio iniquitatum. Populi autem videntes et non intelligentes nec ponentes in precordiis talia quoniam gratia et misericordia dei in sanctos eius et respectus in electos illius.

IIII

Condempnat autem iustus mortuus vivos impios et iuventus celerius consummata longam vitam iniusti. Videbunt enim finem sapientis et non intelligent quid cogitaverit de illo deus et quare munierit illum dominus. Videbunt enim et contempnent illos. Autem dominus irridebit eos. Et erunt post hec decidentes sine honore et in contumelia inter mortuos in perpetuum quoniam disrumpet illos inflatos sine voce et commovebit illos a fundamentis et usque ad supremum desolabuntur et erunt gementes et memoria illorum peribit. Venient in cogitatione peccatorum suorum timidi et traducent illos ex adverso iniquitates ipsorum.

## V

Tunc stabunt iusti in magna constantia adversus eos qui se angustiaverunt et qui abstulerunt labores illorum. Videntes turbabuntur timore horribili et mirabuntur in subitatione insperate salutis gementes pre angustia spiritus dicentes intra se penitentiam agentes et pre angustia spiritus gementes. Hi sunt quos habuimus aliquando in derisum et in similitudinem improperii. Nos insensati vitam illorum estimabamus insaniam et finem illorum sine honore. Quomodo computati sunt inter filios dei et inter sanctos sors illorum est. Ergo erravimus a via veritatis et iusticie lumen non luxit nobis et sol intelligentie non est ortus nobis. Lassati sumus in via iniquitatis et perditionis et ambulavimus vias difficiles. Viam autem domini ignoravimus. Quid nobis profuit superbia aut quid divitiarum iactantia contulit nobis. Transierunt omnia illa tamquam [margin: umbra et tamquam nuncius percurrens et tamquam] navis que pertransit fluctuantem aquam cuius cum preterierit non est vestigium invenire neque semitam carine illius in fluctibus. Aut avis que transvolat in aere cuius nullum invenitur argumentum itineris illius sed tantum sonitus alarum verberans levem ventum et scindens per vim itineris aerem commotis alis transvolavit et post hoc nullum signum invenitur itineris illius. Aut tamquam sagitta emissa in locum destinatum divisus aer continuo in se reclusus est ut ignoretur transitus illius. Sic et nos nati continuo desivimus esse et virtutis quidem signum nullum valuimus ostendere. In malignitate autem nostra consumpti sumus. Talia dixerunt in inferno hi qui peccaverunt. Quoniam spes impii tamquam lanugo est que a vento tollitur et tamquam spuma gracilis que a procella dispergitur et tamquam fumus qui a vento diffusus est et tamquam memoria hospitis unius diei pretereuntis. Iusti autem in perpetuum vivent et apud dominum est merces eorum et cogitatio illorum apud altissimum. Ideo accipient regnum decoris et diadema speciei de manu domini quoniam dextera sua teget eos et brachio sancto suo defendet illos. Et accipiet armaturam zelus illius et armabit creaturam ad ultionem inimicorum. Induet pro thorace iusticiam et accipiet pro galea iudicium certum. Sumet scutum inexpugnabile equitatem. Acuet autem duram iram in lanceam et pugnabit cum illo orbis terrarum contra insensatos. Ibunt directe emissiones fulgurum et tamquam a bene curvato arcu nubium exterminabuntur et ad certum locum insilient et a petrosa ira plene mittentur grandines et excandescet in illos aqua maris et flumina concurrent duriter. Contra illos stabit spiritus virtutis et tamquam turbo venti dividet illos et ad heremum perducet omnem terram iniquitas illorum et malignitas evertet sedes potentium.

IIII

## VI

Melior est sapiencia quam vires et vir prudens magis quam fortis. Audite ergo reges et intelligite discite iudices finium terre. Prebete aures vos qui continetis multitudines et placetis vobis in turbis nationum quoniam data est a domino potestas vobis et virtus ab altissimo qui interrogabit opera vestra et cogitationes scrutabitur quoniam cum essetis ministri regni illius non recte iudicastis nec custodistis legem iusticie neque secundum voluntatem dei ambulastis. Horrende et cito apparebit vobis quoniam iudicium durissimum his qui presunt fiet. Exiguo enim conceditur misericordia. Potentes autem potenter tormenta patientur. Non enim subtrahet personam cuiusquam dominus nec verebitur magnitudinem cuiusquam quoniam pusillum et magnum ipse fecit et equaliter cura est illi de omnibus. Fortioribus autem fortior instat cruciatio. Ad vos ergo reges sunt hi sermones mei ut discatis sapienciam et ne excidatis. Qui enim custodierint iusticiam iuste iustificabuntur et qui didicerint ista invenient quid respondeant. Concupiscite ergo sermones meos diligite illos et habebitis disciplinam. Clara est et que numquam marcescit sapiencia et facile videbitur ab his qui diligunt eam et invenietur ab his qui querunt illam. Preoccupat qui se concupiscunt ut illis se prior ostendat. Qui de luce vigilaverit ad illam non laborabit. Assidentem enim illam foribus suis inveniet. Cogitare ergo de illa sensus est consummatus et qui vigilaverit propter illam cito erit securus. Quoniam dignos se ipsa circuit querens et in viis suis ostendit se illis hilariter et in omni providentia occurrit illis. Initium enim illius verissima est discipline concupiscentia. Cura ergo discipline dilectio est et dilectio custodia legum illius est. Custoditio autem legum consummatio incorruptionis est. Incorruptio autem facit esse proximum deo. Concupiscentia itaque sapientie deducit ad regnum perpetuum. Si ergo delectamini sedibus et sceptris reges populi diligite

te sapientiam ut in perpetuum regnetis. Diligite lumen sapientie omnes qui preestis populis. Quid est autem sapientia et quemadmodum facta sit referam et non abscondam a vobis sacramenta dei sed ab initio nativitatis investigabo et ponam in lucem scientiam illius et non preteribo veritatem neque cum invidia tabescente iter habebo quoniam talis homo non erit particeps sapientie. Multitudo autem sapientium sanitas est orbis terrarum et rex sapiens stabilimentum populi est. Ergo accipite disciplinam per sermones meos et proderit vobis. Itaque erudimini per sermones meos et proderit vobis.

## VII

Sum quidem et ego mortalis homo similis omnibus et ex genere terreno illius qui prior finctus est et in ventre matris figuratus sum caro. Decem mensium tempore coagulatus sum in sanguine ex semine hominis et delectamento somni conveniente. Et ego natus accepi communem aerem et in similiter factam decidi terram et primam vocem similem omnibus emisi plorans. In involumentis nutritus sum et curis magnis. Nemo enim ex regibus aliud habuit nativitatis initium. Unus ergo introitus est omnibus ad vitam et similis exitus. Propter hoc optavi et datus est michi sensus et invocavi et venit in me spiritus sapientie. Et preposui illam regnis et sedibus et divitias nichil esse duxi in comparatione illius. Nec comparavi illi lapidem preciosum quoniam omne aurum in comparatione illius arena est exigua et tamquam lutum estimabitur argentum in conspectu illius. Super salutem et speciem dilexi illam et proposui pro luce habere illam quoniam inextinguibile est lumen illius. Venerunt autem michi omnia bona pariter cum illa et innumerabilis honestas per manus illius. Et letatus sum in omnibus quoniam antecedebat me ista sapientia et ignorabam quoniam omnium mater est quam sine fictione didici et sine invidia communico et honestatem illius non abscondo. Infinitus enim thesaurus est hominum quo qui usi sunt participes facti sunt amicitie dei propter discipline dona commendati. Michi autem dedit deus dicere ex sententia et presumere digna horum que dantur. Quoniam ipse sapientie dux est et sapientium emendator. In manu enim illius et nos et sermones nostri et omnis sapientia et operum scientia et disciplina. Ipse enim dedit michi horum que sunt scientiam veram ut sciam dispositionem orbis terrarum et virtutes elementorum. Initium et consummationem et medietatem temporum. Vicissitudinum permutationes et commutationes temporum. Anni cursus et stellarum dispositiones. Naturas animalium et iras bestiarum. Vim ventorum et cogitationes hominum. Differentias virgultorum et virtutes radicum. Et quecumque sunt absconsa et improvisa didici. Omnium enim artifex docuit me sapientia. Est enim in illa spiritus intelligentie sanctus unicus multiplex subtilis disertus mobilis incoinquinatus certus suavis amans bonum acutus quem nichil vetat benefacere humanus benignus stabilis certus securus omnem habens virtutem omnia prospiciens et qui capiat omnes spiritus intelligibiles mundos subtiles. Omnibus enim mobilibus mobilior est sapientia. Attingit autem ubique propter suam munditiam. Vapor est enim virtutis dei et emanatio quedam est claritatis omnipotentis dei sincera et ideo nichil inquinatum in illam incurrit. Candor est enim lucis eterne et speculum sine macula dei maiestatis et imago bonitatis illius. Et cum sit una omnia potest et permanens in se omnia innovat et per nationes in animas sanctas se transfert. Amicos dei et prophetas constituit. Neminem enim diligit deus nisi eum qui cum sapientia inhabitat. Est enim hec speciosior sole et super omnem stellarum dispositionem. Luci comparata invenitur prior. Illi enim succedit nox. Sapientiam autem non vincit malicia.

## VIII

Attingit ergo a fine usque ad finem fortiter et disponit omnia suaviter. Hanc amavi et exquisivi eam a iuventute mea et quesivi eam sponsam michi assumere et amator factus sum forme illius. Generositatem illius glorificat contubernium habens dei sed et omnium dominus dilexit illam. Doctrix est enim discipline dei et electrix operum illius. Et si divitie appetuntur in vita quid sapientia locupletius que omnia operatur. Si autem sensus operatur quis horum que sunt magis quam illa est artifex. Et si iusticiam quis diligit labores huius magnas habent virtutes. Sobrietatem enim et sapientiam docet et iusticiam et virtutem quibus utilius nichil est in vita hominibus. Et si multitudinem scientie desiderat quis scit preterita et de futuris estimat. Scit versucias sermonum et dissolutiones argumentorum. Signa et monstra scit antequam fiant et eventus temporum et seculorum. Proposui ergo hanc adducere michi ad convivendum sciens quoniam communicabit mecum de bonis et erit allocutio cogitationis et tedii mei. Habebo propter hanc claritatem ad turbas et honorem apud seniores iuvenis. Et acutus inveniar in iudicio et in conspectu potentium admirabilis ero et facies principum mirabuntur me. Tacentem me sustinebunt et loquentem me respicient et sermocinante me plura manus ori suo imponent. Propterea habebo per hanc immortalitatem et memoriam eternam hiis qui post me futuri sunt relinquam. Disponam populos et nationes michi erunt subdite. Timebunt me audientes reges horrendi. In multitudine videbor bonus et in bello fortis. Intrans in domum meam conquiescam cum illa. Non enim habet amaritudinem conversatio illius nec tedium convictus illius sed leticiam et gaudium. Hec cogitans apud me et commemorans in corde meo quoniam immortalitas est in cognatione sapientie et in amicitia illius delectatio bona et in operibus manuum illius honestas sine defectione et in certamine loquele illius sapientia et preclaritas in communicatione sermonum ipsius circuibam querens ut michi illam assumerem. Puer autem

eram ingeniosus et sortitus sum animam bonam. Et cum essem magis bonus, veni ad corpus incoinquinatum. Et ut scivi quoniam aliter non possum esse continens nisi deus det, et hoc ipsum erat sapientie scire cuius esset hoc donum, adii dominum et deprecatus sum illum et dixi ex totis precordiis meis.

IX

Deus patrum meorum et domine misericordie qui fecisti omnia verbo tuo, et sapientia tua constituisti hominem ut dominaretur creature que a te facta est, ut disponat orbem terrarum in equitate et iusticia, et in directione cordis iudicium iudicet: da michi sedium tuarum assistricem sapientiam, et noli me reprobare a pueris tuis; quoniam ego servus tuus sum et filius ancille tue. Homo infirmus et exigui temporis et minor ad intellectum iudicii et legum. Et si quis erit consummatus inter filios hominum, si abfuerit ab illo sapientia tua, in nichilum computabitur. Tu me elegisti regem populo tuo et iudicem filiorum tuorum et filiarum, et dixisti edificare templum in monte sancto tuo et in civitate habitationis tue aram, similitudinem tabernaculi sancti tui quod preparasti ab initio; et tecum sapientia tua que novit opera tua, que et affuit tunc cum orbem terrarum faceres, et sciebat quid placitum esset oculis tuis et quid directum in preceptis tuis. Mitte illam de celis sanctis tuis et a sede magnitudinis tue, ut mecum sit et mecum laboret, et sciam quid acceptum sit apud te. Scit enim illa omnia et intelligit, et deducet me in operibus meis sobrie et custodiet me in sua potentia. Et erunt accepta opera mea, et disponam populum tuum iuste, et ero dignus sedium patris mei. Quis enim hominum poterit scire consilium dei? aut quis poterit cogitare quid velit deus? Cogitationes enim mortalium timide, et incerte providentie nostre. Corpus enim quod corrumpitur aggravat animam, et deprimit terrena inhabitatio sensum multa cogitantem. Et difficile estimamus que in terra sunt, et que in prospectu sunt invenimus cum labore. Que autem in celis sunt quis investigabit? Sensum autem tuum quis sciet, nisi tu dederis sapientiam et miseris spiritum sanctum tuum de altissimis, et sic correcte sint semite eorum qui in terris sunt, et que tibi placent didicerint homines. Nam per sapientiam sanati sunt quicumque placuerunt tibi domine a principio.

X

Hec illum qui primus formatus est a deo pater orbis terrarum, cum solus esset creatus custodivit, et eduxit illum a delicto suo, et dedit illi virtutem continendi omnia. Ab hac ut recessit iniustus in ira sua, per iram homicidii fraternitatis deperiit. Propter quem cum aqua deleret terram, iterum sanavit sapientia, per contemptibile lignum iustum gubernans. Hec et in consensu nequitie cum se nationes contulissent, scivit iustum et conservavit sine querela deo, et in filii misericordia fortem custodivit. Hec iustum a pereuntibus impiis liberavit fugientem, descendente igne in pentapolim, cuius in testimonium nequitie fumigabunda constat deserta terra, et in incerto tempore fructus habentes arbores, et incredibilis anime memoria stans figmentum salis. Sapientiam enim pretereuntes non tantum in hoc lapsi sunt ut ignorarent bona, sed et insipientie sue reliquerunt hominibus memoriam, ut in his que peccaverunt nec latere potuissent. Sapientia autem hos qui se observant a doloribus liberavit. Hec profugum ire fratris iustum deduxit per vias rectas, et ostendit illi regnum dei, et dedit illi scientiam sanctorum; honestavit illum in laboribus et complevit labores illius. In fraude circumvenientium illum affuit et honestum fecit illum. Custodivit illum ab inimicis et a seductoribus tutavit eum, et certamen forte dedit illi ut vinceret et sciret quoniam omnium potentior est sapientia. Hec venditum iustum non dereliquit, sed a peccatoribus liberavit eum; descenditque cum illo in foveam, et in vinculis non dereliquit illum donec afferret illi sceptrum regni et potentiam adversus eos qui eum deprimebant; et mendaces ostendit qui maculaverunt illum, et dedit illi claritatem eternam. Hec populum iustum et semen sine querela liberavit a nationibus que illum deprimebant. Intravit in animam servi dei, et stetit contra reges horrendos in portentis et signis; et reddidit iustis mercedem laborum suorum, et deduxit illos in via mirabili; et fuit illis in velamento diei et in luce stellarum nocte. Transtulit illos per mare rubrum, et transvexit per aquam nimiam. Inimicos autem illorum demersit in mare, et ab altitudine inferorum eduxit illos. Ideo iusti tulerunt spolia impiorum, et decantaverunt domine nomen sanctum tuum, et victricem manum tuam laudaverunt pariter; quoniam sapientia aperuit os mutorum, et linguas infantium fecit disertas. Direxit opera illorum in manibus prophete sancti.

XI

Iter fecerunt per deserta que non habitabantur, et in locis desertis fixerunt casas. Steterunt contra hostes et de inimicis se vindicaverunt. Sitierunt et invocaverunt te, et data est illis aqua de petra altissima, et requies sitis de lapide duro. Per que enim penas passi sunt inimici eorum a defectione potus sui, et in eis cum abundarent filii Israel letati sunt, per hec cum illis deessent bene cum illis actum est. Nam pro fonte quidem sempiterni fluminis humanum sanguinem dedisti iniustis. Qui cum minuerentur in traductione infantium occisorum, dedisti illis abundantem aquam insperate, ostendens per sitim que tunc fuit quemadmodum tuos exaltares et adversarios illorum necares. Cum enim temptati sunt et quidem cum misericordia disciplinam accipientes, scierunt quemadmodum cum ira iudicati impii tormenta paterentur. Hos quidem tamquam pater monens probasti; illos autem tamquam durus rex interrogans condempnasti. Absentes enim et presentes similiter torquebantur. Duplex enim illos acceperat tedium et gemitus cum memoria preteritorum. Cum enim audirent per sua tormenta bene secum agi, commemorati sunt dominum,

mirantes in fine exitus. Quem enim in expositione prava proiectum deriserunt in finem eventus mirati sunt non similiter iustis sitientes. Pro cogitationibus autem insensatis iniquitatis illorum quod quidam errantes colebant mutos serpentes et bestias supervacuas immisisti illis multitudinem mutorum animalium in vindictam ut scirent quia per que peccat quis per hec et torquetur. Non enim impossibilis erat omnipotens manus tua que creavit orbem terrarum ex materia invisa immittere illis multitudinem ursorum aut audaces leones aut novi generis ira plenas ignotasque bestias aut vaporem igneum spirantes aut odorem fumi proferentes aut horrendas ab oculis scintillas emittentes quarum non solum lesura poterat illos exterminare sed et aspectus per timorem occidere. Sed et sine his uno spiritu poterant occidi persecutionem passi ab ipsis factis suis et dispersi per spiritum virtutis tue. Sed omnia in mensura et numero et pondere disposuisti. Multum enim valere tibi soli supererat semper et virtuti brachii tui quis resistet. Quoniam tamquam momentum statere sic est ante te orbis terrarum et tamquam gutta roris antelucani que descendit in terram. Sed misereris omnium quoniam omnia potes et dissimulas peccata hominum propter penitentiam. Diligis enim omnia que sunt et nichil odisti eorum que fecisti nec enim odiens aliquid constituisti aut fecisti. Quomodo autem posset aliquid permanere nisi tu voluisses aut quod a te vocatum non esset conservaretur. Parcis autem omnibus quoniam tua sunt domine qui amas animas.

## XII

O quam bonus et suavis est domine spiritus tuus in nobis. Ideoque hos qui exerrant partibus corripis et de quibus peccant admones et alloqueris ut relicta malitia credant in te domine. Illos enim antiquos inhabitatores terre sancte tue quos exhorruisti quoniam odibilia tibi opera faciebant per medicamenta et sacrificia iniusta et filiorum suorum necatores sine misericordia et comestores viscerum hominum et devoratores sanguinis a medio sacramento tuo et auctores parentes animarum inauxiliatarum voluisti perdere per manus parentum nostrorum ut dignam perciperent peregrinationem puerorum dei que tibi omnium carior est terra. Sed et his tamquam hominibus pepercisti et misisti antecessores exercitus tui vespas ut illos paulatim exterminarent. Non quia impotens eras in bello subicere impios iustis aut bestiis sevis aut verbo duro simul exterminare sed partibus iudicans dabas locum penitentie non ignorans quoniam nequam est natio illorum et naturalis malitia ipsorum et quoniam non poterat mutari cogitatio illorum in perpetuum. Semen enim erat maledictum ab initio nec timens aliquem veniam dabas peccatis illorum. Quis enim dicet tibi quid fecisti aut quis stabit contra iudicium tuum aut quis in conspectu tuo veniet vindex iniquorum hominum aut quis tibi imputabit si nationes perierint quas tu fecisti. Nec enim alius est deus quam tu cui cura est de omnibus ut ostendas quoniam non iniuste iudicas iudicium. Neque rex neque tyrannus in conspectu tuo inquirent de his quos perdidisti. Cum sis ergo iustus iuste omnia disponis. Ipsum quoque qui non debet puniri condempnare exterum estimas a virtute tua. Virtus enim tua iustitie initium est et ob hoc quod omnium dominus es omnibus te parcere facis. Virtutem enim ostendis tu qui non crederis esse in virtute consummatus et horum qui te nesciunt audaciam traducis. Tu autem dominator virtutis cum tranquillitate iudicas et cum magna reverentia disponis nos. Subest enim tibi cum volueris posse. Docuisti autem populum tuum per talia opera quoniam oportet iustum esse et humanum et bone spei fecisti filios tuos quoniam iudicans das locum in peccatis penitentie. Si enim inimicos servorum tuorum et debitos morti cum tanta cruciasti attentione dans tempus et locum per que possent mutari a malitia cum quanta diligentia iudicasti filios tuos quorum parentibus iuramenta et conventiones dedisti bonarum promissionum. Cum ergo das nobis disciplinam inimicos nostros multipliciter flagellas ut bonitatem tuam cogitemus iudicantes et cum de nobis iudicatur speremus misericordiam tuam. Unde et illis qui in vita sua insensate et iniuste vixerunt per hec que coluerunt dedisti summa tormenta. Etenim in erroris via diutius erraverunt deos estimantes hec que in animalibus sunt supervacua infantium insensatorum more viventes. Propter hoc tamquam pueris insensatis iudicium in derisum dedisti. Qui autem ludibriis et increpationibus non sunt correpti dignum dei iudicium experti sunt. In quibus enim patiebantur moleste ferebant in quibus patientes indignabantur per hec que putabant deos in ipsis cum exterminarentur videntes illum quem olim negabant se nosse deum verum agnoverunt. Propter quod et finis condempnationis illorum venit super illos.

## XIII

Vani sunt autem omnes homines in quibus non subest scientia dei et de his que videntur bona non potuerunt intelligere eum qui est neque operibus attendentes agnoverunt quis esset artifex sed aut ignem aut spiritum aut citatum aerem aut gyrum stellarum aut nimiam aquam aut solem et lunam rectores orbis terrarum deos putaverunt. Quorum si specie delectati deos putaverunt sciant quanto his dominator eorum speciosior est. Speciei enim generator hec omnia constituit. Aut si virtutem et opera eorum mirati sunt intelligant ab illis quoniam qui hec constituit fortior est illis. A magnitudine enim speciei et creature cognoscibiliter poterit creator horum videri. Sed tamen adhuc in his minor est querela. Et hi enim fortasse errant deum querentes et volentes invenire. Etenim cum in operibus illius conversentur inquirunt et persuasum habent quoniam bona sunt que videntur. Iterum autem nec his debet ignosci. Si enim tantum potuerunt scire ut possent estimare seculum quomodo huius dominum non facilius invenerunt. Infelices autem sunt et inter mortuos

spes illorum est qui appellaverunt deos opera manuum hominum aurum et argentum artis inventionem et similitudines animalium aut lapidem inutilem opus manus antiquae. aut si quis artifex faber de silva lignum rectum secaverit et huius docte eradat omnem corticem et arte sua usus diligenter fabricet vas utile in conversationem vitae reliquias autem eius operis ad praeparationem escae abutatur et reliquum horum quod ad nullos usus facit lignum curvum et vertiginibus plenum sculpat diligenter per vacuitatem suam et per scientiam artis suae figuret illud et assimilet illud imagini hominis aut alicui ex animalibus illud comparet perliniens rubrica et rubicundum faciens fuco colorem illius et omnem maculam quae in illo est perliniens et faciat ei dignam habitationem in pariete ponens illud et confirmans ferro ne forte cadat prospiciens illi sciens quoniam non potest se adiuvare imago enim est et opus est illi adiutorium et de substantia sua et de nuptiis et de filiis suis votum faciens inquirit. non erubescit loqui cum illo qui sine anima est et pro sanitate quidem infirmum deprecatur et pro vita mortuum rogat et in adiutorium inutilem invocat et pro itinere petit ab eo qui ambulare non potest et de acquirendo et de operando et de omnium rerum eventu petit ab eo qui in omnibus est inutilis.

XIIII

Iterum alius navigare cogitans et per feros fluctus iter facere incipiens ligno portante se fragilius lignum invocat. illud enim cupiditas acquirendi excogitavit et artifex sapientia fabricavit sua. tua autem pater gubernat providentia quoniam dedisti in mari viam et in fluctibus semitam firmissimam ostendens quoniam potens es ex omnibus sanare etiam si sine rate quis adeat mare. sed ut non essent vacua sapientiae tuae opera propter hoc etiam exiguo ligno credunt homines animas suas et transeuntes mare per ratem liberati sunt. ab initio enim cum perirent superbi gigantes spes orbis terrarum ad ratem confugiens remisit saeclo semen nativitatis quae manu tua erat gubernata. benedictum est enim lignum per quod fit iustitia. per manus autem quod fit idolum maledictum est et ipsum et qui fecit illud quia ille quidem operatus est illud autem cum esset fragile deus cognominatum est. similiter autem odio sunt deo impius et impietas eius. et enim quod factum est cum illo qui fecit tormenta patietur. propter hoc et idolis nationum non erit respectus quoniam creaturae dei in odium factae sunt et in temptationes animabus hominum et in muscipulam pedibus insipientium. initium enim fornicationis est exquisitio idolorum et adinventio illorum corruptio vitae est. neque enim erant ab initio neque erunt in perpetuum. supervacuitas enim hominum haec advenit in orbem terrarum et ideo brevis illorum finis inventus est. acerbo enim luctu dolens pater cito sibi rapti filii fecit imaginem et illum qui tunc quasi homo mortuus fuerat nunc tamquam deum colere coepit et constituit inter servos suos sacra et sacrificia. deinde interveniente tempore convalescente

LVXI

iniqua consuetudine hic error tamquam lex custoditus est et tyrannorum imperio colebantur figmenta. horum quos in palam homines honorare non poterant quod longe essent e longinquo figura eorum allata evidentem imaginem regis quem honorare volebant fecerunt ut illum qui aberat tamquam praesentem colerent sua sollicitudine. provexit autem ad horum culturam et hos qui ignorabant artificis eximia diligentia. ille enim volens placere illi qui se assumpsit elaboravit arte sua ut similitudinem in melius figuraret. multitudo autem hominum abducta per speciem operis eum qui ante tempus tamquam homo honoratus fuerat nunc deum aestimaverunt. et haec fuit vitae humanae deceptio quoniam aut affectui aut regibus deservientes homines incommunicabile nomen lapidibus et lignis imposuerunt. et non suffecerat errasse circa dei scientiam sed et in magno viventes inscientiae bello tot et tam magna mala pacem appellant. aut enim filios suos sacrificantes aut obscura sacrificia facientes aut insaniae plenas vigilias habentes neque vitam neque nuptias mundas iam custodiunt sed alius alium per invidiam occidit aut adulterans contristat et omnia commixta sunt sanguis homicidium furtum et fictio corruptio infidelitas turbatio periurium tumultus bonorum domini immemoratio animarum inquinatio nativitatis immutatio nuptiarum inconstantia inordinatio moechiae et impudicitiae. infandorum enim idolorum cultura omnis mali causa est et initium et finis. aut enim dum laetantur insaniunt aut certe vaticinantur falsa aut vivunt iniuste aut peierant cito. dum enim confidunt in idolis quae sine anima sunt male iurantes noceri se non sperant. utraque ergo illis evenient digne quoniam male senserunt de deo attendentes idolis et iuraverunt iniuste in dolo contemnentes iustitiam. non enim iuratorum virtus sed peccantium poena perambulat semper iniustorum praevaricationem.

XV

Tu autem deus noster suavis et verus es et patiens et in misericordia disponens omnia. etenim si peccaverimus tui sumus scientes magnitudinem tuam et si non peccaverimus scimus quoniam apud te sumus computati. nosse enim te consummata iustitia est et scire iustitiam et virtutem tuam radix est immortalitatis. non enim in errorem induxit nos hominum malae artis excogitatio nec umbra picturae labor sine fructu effigies sculpta per varios colores cuius aspectus insensato dat concupiscentiam et diligit mortuae imaginis effigiem sine anima. malorum amatores digni sunt qui spem habeant in talibus et qui faciunt illos et qui diligunt et qui colunt. sed et figulus mollem terram premens laboriose fingit ad usus nostros unumquodque vas et de eodem luto fingit quae munda sunt in usum vasa similiter et quae his sunt contraria. horum autem vasorum quis sit usus iudex est figulus et cum labore vano deum fingit de eodem luto ille qui paulo ante de terra factus fuerat et post pusillum reducit se unde acceptus est repetitus debitum animae quam habebat. sed cura illi est non quia laboraturus est nec

qui brevis illi vita est, sed concertatur aurificibus et argentariis, sed et aerarios imitatur, et gloriam praefert quoniam res supervacuas fingit. Cinis est enim cor eius, et terra supervacua spes illius, et luto vilior vita illius: quoniam ignoravit qui se finxit, et qui inspiravit illi animam quae operatur, et qui insufflavit ei spiritum vitalem. Sed et aestimaverunt lusum esse vitam nostram, et conversationem vitae compositam ad lucrum, et oportere undique etiam ex malo acquirere. Hic enim scit se super omnes delinquere, qui ex terrae materia fragilia vasa et sculptilia fingit. Omnes enim insipientes et infelices supra modum animae superbi sunt inimici populi tui et imperantes illi; quoniam omnia idola nationum aestimaverunt deos, quibus neque oculorum usus est ad videndum, neque nares ad percipiendum spiritum, neque aures ad audiendum, neque digiti manuum ad tractandum, sed et pedes eorum pigri ad ambulandum. Homo enim fecit illos, et qui spiritum mutuatus est is finxit illos. Nemo enim sibi similem homo poterit deum fingere. Cum enim sit mortalis, mortuum fingit manibus iniquis. Melior enim est ipse his quos colit, quia ipse quidem vixit cum esset mortalis, illi autem numquam. Sed et animalia miserrima colunt; insensata enim comparata his aliis sunt deteriora. Sed nec aspectu aliquis ex his animalibus bona potest conspicere; effugiunt autem Dei laudem et benedictionem eius.

## XVI

Propter haec et per his similia passi sunt digne tormenta, et per multitudinem bestiarum exterminati sunt. Pro quibus tormentis bene disposuisti populum tuum, quibus dedisti concupiscentiam delectamenti sui novum saporem, escam parans eis ortygometram: ut illi quidem concupiscentes escam, propter ea quae illis ostensa et missa sunt, etiam a necessaria concupiscentia averterentur. Hi autem in brevi inopes facti novam gustaverunt escam. Oportebat enim illis quidem sine excusatione supervenire interitum exercentibus tyrannidem; his autem tantum ostendere quemadmodum inimici illorum exterminabantur. Etenim cum illis supervenit saeva bestiarum ira, morsibus perversorum colubrorum exterminabantur. Sed non in perpetuum permansit ira tua, sed ad correptionem in brevi turbati sunt, signum habentes salutis ad commemorationem mandati legis tuae. Qui enim conversus est non per hoc quod videbat sanabatur, sed per te omnium salvatorem. Et in hoc autem ostendisti inimicis nostris quia tu es qui liberas ab omni malo. Illos enim locustarum et muscarum occiderunt morsus, et non est inventa sanitas animae illorum, quia digni erant ab huiusmodi exterminari. Filios autem tuos nec draconum venenatorum vicerunt dentes; misericordia enim tua adveniens sanabat illos. In memoria enim sermonum tuorum examinabantur, et velociter salvabantur, ne in altam incidentes oblivionem non possent tuo uti adiutorio. Etenim neque herba neque malagma sanavit eos, sed tuus, Domine, sermo, qui sanat omnia. Tu es, Domine, qui vitae et mortis habes potestatem, et deducis ad portas mortis et reducis. Homo autem occidit quidem per malitiam animam suam, et cum exierit spiritus non revertetur, nec revocabit animam quae recepta est; sed tuam manum effugere impossibile est. Negantes enim nosse te impii per fortitudinem brachii tui flagellati sunt, novis aquis et grandinibus et pluviis persecutionem passi sunt, et per ignem consumpti. Quod enim mirabile erat, in aqua quae omnia extinguit plus ignis valebat; vindex enim est orbis iustorum. Quodam enim tempore mansuetabatur ignis, ut non comburerentur quae ad impios missa erant animalia, sed ut ipsi videntes scirent quoniam Dei iudicio patiuntur persecutionem. Et quodam tempore in aqua supra virtutem ignis ardebat undique, ut iniquae terrae nationem exterminaret. Pro quibus angelorum esca nutrivisti populum tuum, et paratum panem de caelo praestitisti illis sine labore, omne delectamentum in se habentem et omnis saporis suavitatem. Substantia enim tua dulcedinem tuam quam in filios habes ostendebat, et deserviens uniuscuiusque voluntati ad quod quisque volebat convertebatur. Nix autem et glacies sustinebant vim ignis et non tabescebant, ut scirent quoniam fructus inimicorum exterminabat ignis ardens in grandine et pluvia coruscans. Hic autem iterum ut nutrirentur iusti, etiam suae virtutis oblitus est. Creatura enim tibi factori deserviens exardescit in tormentum adversus iniustos, et lenior fit ad benefaciendum pro his qui in te confidunt. Propter hoc et tunc in omnia transfigurata omnium nutrici gratiae tuae deserviebat, ad voluntatem eorum qui a te desiderabant, ut scirent filii tui quos dilexisti, Domine, quoniam non nativitatis fructus pascunt homines, sed sermo tuus hos qui in te crediderint conservat. Quod enim ab igne non poterat exterminari, statim ab exiguo radio solis calefactum tabescebat, ut notum omnibus esset quoniam oportet praevenire solem ad benedictionem tuam, et ad orientem lucis tuae te adorare. Ingrati enim spes tamquam hibernalis glacies tabescet, et disperiet tamquam aqua supervacua.

## XVII

Magna enim sunt iudicia tua, Domine, et inenarrabilia verba tua; propter hoc indisciplinatae animae erraverunt. Dum enim persuasum habent iniqui posse dominari nationi sanctae, vinculis tenebrarum et longae noctis compediti, inclusi sub tectis, fugitivi perpetuae providentiae iacuerunt. Et dum putant se latere in obscuris peccatis, tenebroso oblivionis velamento dispersi sunt, paventes horrende et cum admiratione nimia perturbati. Neque enim quae continebat illos spelunca sine timore custodiebat, quoniam sonitus descendens perturbabat illos, et personae tristes illis apparentes pavorem illis praestabant. Et ignis quidem nulla vis poterat illis lumen praebere, nec siderum limpidae flammae illuminare poterant illam noctem horrendam. Apparebat autem illis subitaneus ignis timore plenus, et timore perculsi illius quae non videbatur faciei, aestimabant deteriora esse quae videbantur. Et magicae artis appositi erant derisus, et sapientiae gloriae correptio cum contumelia. Illi enim qui promittebant timores et perturbationes expellere se ab anima languente, hi cum derisu pleni timore languebant. Nam etsi nihil illos ex monstris perturbabat, transitu animalium et serpentium sibilatione commoti tremebundi

spirant et aerem quem nulla ratione quis effugere posset negantes se videre. Sequentem enim precipitatur pessima recognoscente conscientia. Cum sit enim timida nequitia dat testimonium condempnationis. Semper enim presumit seva conturbata conscientia. Nichil enim est timor nisi presumptionis adiutoriorum proditio. Et dum ab intus minor est expectatio maiorem putat scientiam eius cause de qua tormentum prestat. Illi autem qui impotentem vere noctem et ab infimis et ab altissimis inferis supervenientem eundem sompnum dormientes aliquando monstrorum exagitabantur timore aliquando anime deficiebant traductione. Subitaneus enim illis et insperatus timor supervenerat. Deinde si quisquam ex illis decidisset custodiebatur in carcere sine ferro reclusus. Si enim rusticus quis erat aut pastor aut agri laborum operarius preoccupatus esset ineffugibilem sustinebat necessitatem. Una enim catena tenebrarum omnes erant colligati. Sive spiritus sibilans aut inter spissos ramos avium sonus suavis aut vis aque decurrentis nimium aut sonitus validus precipitatarum petrarum aut ludentium animalium cursus invisus aut mugientium valida bestiarum vox aut resonans de altissimis montibus echo deficientes faciebant illos pre timore. Omnis enim orbis terrarum limpido illuminabatur lumine et non impeditis operibus continebatur. Solis autem illis superposita erat gravis nox ymago tenebrarum que superventura illis erat. Ipsi ergo sibi erant graviores tenebris.

C XVIII

Sanctis autem tuis maxima erat lux. Et horum quidem vocem inimici audiebant sed figuram non videbant. Et quia non et ipsi passi erant magnificabant te. Et qui ante lesi erant quia non ledebantur gratias agebant. Et ut esset differentia donum petebant. Propter quod ignis ardentem columpnam ducem habuerunt ignote vie et solem sine lesura boni hospitii prestitisti. Digni quidem illi carere luce et pati carcerem tenebrarum qui inclusos custodiebant filios tuos per quos incipiebat incorruptum legis lumen seculo dari. Cum cogitarent iustorum occidere infantes et uno exposito filio et liberato in traductionem illorum multitudinem filiorum abstulisti et pariter illos perdidisti in aqua valida. Illa nox enim ante cognita est a patribus nostris ut vere scientes quibus iuramentis crediderunt animequiores essent. Suscepta est autem a populo tuo sanitas quidem iustorum iniustorum autem exterminatio. Sicut enim lesisti adversarios sic et nos provocans magnificasti. Absconse enim sacrificabant iusti pueri bonorum et iusticie legem in concordiam disposuerunt similiter et bona et mala esse recepturos iustos patrum iam decantantes laudes. Resonabat autem inconveniens inimicorum vox et flebilis audiebatur planctus ploratorum infantium. Simili autem pena servus cum domino afflictus est et popularis homo regi similia passus. Similiter ergo omnes uno nomine mortis mortuos habebant innumerabiles. Nec enim ad sepeliendum vivi sufficiebant quoniam uno momento que erat preclarior natio illorum exterminata est. De omnibus enim non credentes propter veneficia tunc vero primum cum fuit exterminium primogenitorum spoponderunt populum Dei se esse. Cum enim quietum silentium contineret omnia et nox in suo cursu medium iter haberet omnipotens sermo tuus domine exiliens de celo a regalibus sedibus durus debellator in mediam exterminii terram prosilivit gladius acutus insimulatum imperium tuum portans et stans replevit omnia morte et usque ad celum attingebat stans in terra. Tunc continuo visus sompniorum malorum turbaverunt illos et timores supervenerunt insperati. Et alius alibi proiectus semivivus propter quam moriebatur causam demonstrabat mortis. Visiones enim que illos turbaverunt hec premonebant ne inscii quare mala patiebantur perirent. Tetigit autem tunc et iustos temptatio mortis et commotio in heremo facta est multitudinis sed non diu permansit ira tua. Properans enim homo sine querela deprecari pro populis proferens servitutis sue scutum orationem et per incensum deprecationem allegans restitit ire et finem imposuit necessitati ostendens quoniam tuus est famulus. Vicit autem turbas non in virtute corporis nec armature potentia sed verbo illum qui se vexabat subiecit iuramenta parentum et testamentum commemorans. Cum enim iam acervatim cecidissent super alterutrum mortui interstitit et amputavit impetum et divisit illam que ad vivos ducebat viam. In veste enim poderis quam habebat totus erat orbis terrarum et parentum magnalia in quatuor ordinibus lapidum erant sculpta et magnificentia tua in diademate capitis illius erat scripta. His autem cessit qui exterminabat et hec extimuit. Erat enim sola temptatio ire sufficiens.

C XIX

Impiis autem usque in novissimum sine misericordia ira supervenit. Presciebat enim et futura illorum quoniam cum ipsi permisissent ut se educerent et cum magna sollicitudine premisissent illos consequebatur illos penitentia actis. Adhuc enim inter manus habentes luctum et deplorantes ad monumenta mortuorum aliam sibi assumpserunt cogitationem inscientie et quos rogantes proiecerant hos tamquam fugitivos persequebantur. Ducebat enim illos ad hunc finem digna necessitas et horum que acciderant commemorationem amittebant ut que deerant tormentis repleret punitio et populus quidem tuus mirabiliter transiret. Illi autem novam mortem invenirent. Omnis enim creatura ad suum genus ab initio refigurabatur deserviens tuis preceptis ut pueri tui custodirentur illesi. Nam nubes castra eorum obumbrabat et ex aqua que ante erat terra arida apparuit et in mari Rubro via sine impedimento et campus germinans de profundo nimio per quem omnis natio transivit que tegebatur tua manu videntes mirabilia et monstra. Tamquam equi enim depaverunt et tamquam agni exultaverunt magnificantes te domine qui liberasti eos. Memores enim erant adhuc eorum que in incolatu illorum facta fuerant quemadmodum pro natione animalium eduxit terra muscas et pro piscibus eructavit fluvius multitudinem

[prae]ternarum. Novissime autem viderunt novam creaturam avium cum adducti concupiscentia postulaverunt escam epulationis. In allocutione enim desiderii ascendit illis de mari ortygometra et vexationes peccatoribus supervenerunt non sine illis que ante facta erant argumentis per vim fluminum. Iuste enim patiebantur secundum suas nequitias. Etenim detestabiliorem inhospitalitatem instituerunt. Alii quidem ignotos non recipiebant advenas. Alii autem bonos hospites in servitutem accipiebant. Et non solum hec sed et alius quidam respectus erit illorum quoniam inviti recipiebant extraneos. Qui autem cum letitia receperunt hos qui eisdem usi erant iustitiis sevissimis afflixerunt doloribus. Percussi sunt autem cecitate sicut illi in foribus iusti. Cum subitaneis cooperti essent tenebris unusquisque ostii sui transitum querebat. In se enim elementa dum convertuntur sicut in organo qualitatis sonus immutatur et omnia suum sonum custodiunt. Unde estimari ex ipso visu potest. Agrestia enim in aquatica convertebantur et quecumque erant natantia in terram transiebant. Ignis in aqua valebat supra suam virtutem et aqua extinguentis nature obliviscebatur. Flamme econtrario corruptibilium animalium non vexaverunt carnes coambulantium nec dissolvebant illam que facile dissolvebatur sicut glacies bonam escam. In omnibus enim domine magnificasti populum tuum et honorasti et non despexisti in omni tempore et in omni loco assistens eis.

Multorum nobis et magnorum per legem et prophetas aliosque qui secuti sunt illos sapientia demonstrata est in quibus oportet laudare Israhel doctrine et sapientie causa quia non solum ipsos loquentes necesse est esse peritos sed etiam extraneos posse et dicentes et scribentes doctissimos fieri. Avus meus Iesus postquam se amplius dedit ad diligentiam lectionis legis et prophetarum et aliorum librorum qui nobis a parentibus nostris traditi sunt voluit et ipse scribere aliquid horum que ad doctrinam et sapientiam pertinent ut desiderantes discere et illorum periti facti magis magisque attendant animo et confirmentur ad legitimam vitam. Hortor itaque venire vos cum benivolentia et attentiore studio lectionem facere et veniam habere in illis in quibus videmur sequentes imaginem sapientie deficere in verborum compositione. Nam deficiunt verba hebraica quando fuerint translata ad alteram linguam. Non solum autem hec sed et ipsa lex et prophete ceteraque librorum non parvam habent differentiam quando inter se dicuntur. Nam in octavo et tricesimo anno temporibus Ptolomei Evergetis regis postquam perveni in Egyptum et cum multum temporis ibi fecissem inveni libros relictos non parve neque contempnende doctrine. Itaque bonum et necessarium putavi et ipse aliquam addere diligentiam et laborem interpretandi librum istum et multa vigilia attuli doctrinam in spatio temporis ad illa que ad finem ducunt librum istum dare et illis qui volunt animum intendere et discere quemadmodum oporteat instituere mores qui secundum legem domini proposuerint vitam agere.

# OMNIS SAPIENTIA

Omnis sapientia a domino deo est et cum illo fuit semper et est ante evum. Arenam maris et pluvie guttas et dies seculi quis dinumeravit? Altitudinem celi et latitudinem terre et profundum abyssi quis mensus est? Sapientiam dei precedentem omnia quis investigavit? Prior omnium creata est sapientia et intellectus prudentie ab evo. Fons sapientie verbum dei in excelsis et ingressus illius mandata eterna. Radix sapientie cui revelata est et astutias illius quis agnovit? Disciplina sapientie cui revelata est et manifestata et multiplicationem ingressus illius quis intellexit? Unus est altissimus creator omnipotens rex potens et metuendus nimis sedens super thronum illius et dominans deus. Ipse creavit illam spiritu sancto et vidit et dinumeravit et mensus est. Et effudit illam super omnia opera sua et super omnem carnem secundum datum suum et prebet illam diligentibus se. Timor domini delectabit cor et dabit letitiam et gaudium in longitudinem dierum. Timenti dominum bene erit in extremis et in die defunctionis sue benedicetur. Dilectio dei honorabilis sapientia. Quibus autem apparuerit in visu diligunt eam in visione et in agnitione magnalium suorum. Initium sapientie timor domini et cum fidelibus in vulva concreatus est et cum electis feminis graditur et cum iustis et fidelibus agnoscitur. Timor domini scientie religiositas. Religiositas custodiet et iustificabit cor iocunditatem atque gaudium dabit. Timenti dominum bene erit et in diebus consummationis illius benedicetur. Plenitudo sapientie timere deum et plenitudo a fructibus illius. Omnem domum illius implebit a generationibus et receptacula a thesauris illius. Corona sapientie timor domini replens pacem et salutis fructum. Et vidit et dinumeravit eam. Utraque autem sunt dona dei. Scientiam et intellectum prudentie sapientia compartietur et gloriam tenentium se exaltat. Radix sapientie est timere dominum. Rami enim illius longevi. In thesauris sapientie intellectus et scientie religiositas. Execratio autem peccatoribus sapientia. Timor domini expellit peccatum. Nam qui sine timore est non poterit iustificari. Iracundia enim animositatis illius subversio illius est. Usque in tempus sustinebit patiens et postea redditio iocunditatis. Bonus sensus usque in tempus abscondet verba illius et labia multorum enarrabunt sensum illius. In thesauris sapientie significatio disciplinae, execratio autem peccatori cultura dei. Fili concupiscens sapientiam conserva iustitiam et deus prebebit illam tibi. Sapientia enim et disciplina timor domini et quod beneplacitum est illi fides et mansuetudo et adimplebit thesauros illius. Ne fueris incredibilis timori domini et ne accesseris ad il[lum]

illi duplici corde. Ne fueris hypocrita in conspectu hominum et non scandalizeris in labiis tuis. Attende in illis ne forte cadas et adducas animae tuae inhonorationem et revelet Deus absconsa tua et in medio synagogae elidat te quoniam accessisti maligne ad Deum et cor tuum plenum est dolo et fallacia.

C. II

Fili accedens ad servitutem Dei sta in iustitia et timore et praepara animam tuam ad temptationem. Deprime cor tuum et sustine, inclina aurem tuam et excipe verba intellectus, et ne festines in tempore obductionis. Sustine sustentationes Dei. Coniungere Deo et sustine ut crescat in novissimo vita tua. Omne quod tibi applicitum fuerit accipe et in dolore sustine et in humilitate tua patientiam habe quoniam in igne probatur aurum et argentum, homines vero receptibiles in camino humiliationis. Crede Deo et recuperabit te et dirige viam tuam et spera in illum. Serva timorem illius et in illo veterasce. Metuentes Deum sustinete misericordiam eius et non deflectatis ab illo ne cadatis. Qui timetis Dominum credite illi et non evacuabitur merces vestra. Qui timetis Dominum sperate in illum et in oblectatione veniet vobis misericordia. Qui timetis Dominum diligite illum et illuminabuntur corda vestra. Respicite filii nationes hominum et scitote quia nullus speravit in Domino et confusus est. Quis permansit in mandatis eius et derelictus est? Aut quis invocavit illum et despexit eum? Quoniam pius et misericors est Deus et remittet in tempore tribulationis peccata et protector est omnibus exquirentibus se in veritate. Vae duplici corde et labiis scelestis et manibus malefacientibus et peccatori terram ingredienti duabus viis. Vae dissolutis corde qui non credunt Deo, ideo non protegentur ab eo. Vae his qui perdiderunt sustinentiam qui dereliquerunt vias rectas et diverterunt in vias pravas. Et quid facient cum inspicere coeperit Dominus? Qui timent Dominum non erunt incredibiles verbo illius et qui diligunt illum conservabunt viam illius. Qui timent Dominum inquirent quae beneplacita sunt illi et qui diligunt eum replebuntur lege ipsius. Qui timent Dominum praeparabunt corda sua et in conspectu illius sanctificabunt animas suas. Qui timent Dominum custodiunt mandata illius et patientiam habebunt usque ad inspectionem illius dicentes: Si poenitentiam non egerimus incidemus in manus Domini et non in manus hominum. Secundum enim magnitudinem ipsius sic et misericordia ipsius cum ipso est.

C. III

Filii sapientiae ecclesia iustorum et natio illorum obedientia et dilectio. Iudicium patris audite filii et sic facite ut salvi sitis. Deus enim honoravit patrem in filiis et iudicium matris exquirens firmavit in filios. Qui diligit Deum exorabit pro peccatis et continebit se ab illis et in oratione dierum exaudietur. Et sicut qui thesaurizat ita et qui honorificat matrem suam. Qui honorat patrem suum iucundabitur in filiis et in die orationis suae exaudietur. Qui honorat patrem suum vita vivet longiore et qui obedit patri refrigerabit matrem. Qui timet Dominum honorat parentes et quasi dominis serviet his qui se genuerunt in opere et sermone et omni patientia. Honora patrem tuum ut superveniat tibi benedictio a Deo et benedictio illius in novissimo maneat. Benedictio patris firmat domos filiorum, maledictio autem matris eradicat fundamenta. Ne glorieris in contumelia patris tui, non enim tibi gloria est eius confusio. Gloria enim hominis ex honore patris sui et dedecus filii pater sine honore. Fili suscipe senectam patris tui et ne contristes eum in vita illius. Et si defecerit sensu veniam da et ne spernas eum in tua virtute. Elemosyna enim patris non erit in oblivione. Nam pro peccato matris restituetur tibi bonum et in iustitia aedificabitur tibi et in die tribulationis commemorabitur tui et sicut in sereno glacies solventur tua peccata. Quam malae famae est qui relinquit patrem et est maledictus a Deo qui exasperat matrem. Fili in mansuetudine opera tua perfice et super hominum gloriam diligeris. Quanto magnus es humilia te in omnibus et coram Deo invenies gratiam quoniam magna potentia Dei solius et ab humilibus honoratur. Altiora te ne quaesieris et fortiora te ne scrutatus fueris, sed quae praecepit tibi Deus illa cogita semper et in pluribus operibus eius ne fueris curiosus. Non est enim tibi necessarium ea quae abscondita sunt videre oculis tuis. In supervacuis rebus noli scrutari multipliciter et in pluribus operibus eius non eris curiosus. Plurima enim super sensum hominum ostensa sunt tibi. Multos enim supplantavit suspicio illorum et in vanitate detinuit sensus illorum. Cor durum male habebit in novissimo et qui amat periculum in illo peribit. Cor ingrediens duas vias non habebit requiem et pravus cordis in illis scandalizabitur. Cor nequam gravabitur in doloribus et peccator adiciet ad peccandum. Synagogae superborum non est sanitas, frutex enim peccati radicabitur in illis et non intellegetur. Cor sapientis intellegitur in sapientia et auris bona audiet cum omni concupiscentia sapientiam. Sapiens cor et intellegibile abstinebit se a peccatis et in operibus iustitiae successus habebit. Ignem ardentem extinguit aqua et elemosyna resistit peccatis et Deus prospector est eius qui reddit gratiam, meminit in posterum et in tempore casus sui inveniet firmamentum.

C. IIII

Fili elemosynam pauperis ne defraudes et oculos tuos ne transvertas a paupere. Animam esurientem ne despexeris et non exasperes pauperem in inopia sua. Cor inopis ne afflixeris et non protrahas datum angustianti. Rogationem contribulati ne abicias et non avertas faciem tuam ab egeno. Ab inope ne avertas oculos tuos propter iram et non relinquas quaerentibus tibi retro maledicere. Maledicentis enim tibi in amaritudine animae exaudietur deprecatio illius, exaudiet autem eum qui fecit illum. Congregationi pauperum affabilem te facito et presbytero humilia animam tuam et magnato humilia caput tuum. Declina pauperi sine tristitia aurem tuam et redde debitum tuum et responde pacifica in mansuetudine. Libera eum qui iniuriam patitur de manu superbi et non acide feras in anima tua. In iudicando esto pupillis misericors ut pater et pro viro matri illorum et eris tu velut filius Altissimi obaudiens et miserebitur tui magis quam mater. Sapientia filiis suis vitam inspirat et suscipit exquirentes se et praeibit in via iustitiae. Et qui illam diligit diligit vitam et qui vigilaverint

ad illam complectetur placitum eius. Qui tenuerint illam, vitam hereditabunt, et quo introibit benedicet deus. Qui serviunt ei obsequentes erunt sancto, et eos qui diligunt illam diligit deus. Qui audit illam iudicabit gentes, et qui intuetur illam permanebit confidens. Si crediderit ei, permanebit et hereditabit illam, et erunt in confirmatione creature illorum. Quoniam in temptatione ambulat cum eo, et in primis eligit eum. Timorem et metum et probationem inducet super illum, et cruciabit illum in tribulatione doctrine sue, donec temptet illum in cogitationibus illius, et credat anime illius. Et firmabit illum, et iter adducet directum ad illum, et letificabit eum, et denudabit absconsa sua illi, et thesaurizabit super illum scientiam et intellectum iustitie. Si autem oberraverit, derelinquet eum, et tradet eum in manus inimici sui. Fili, conserva tempus, et devita a malo. Pro anima tua non confundaris dicere verum. Est enim confusio adducens peccatum, et est confusio adducens gloriam et gratiam. Ne accipias faciem adversus faciem tuam, nec adversus animam tuam mendacium. Non reverearis proximum tuum in casu suo, nec retineas verbum in tempore salutis. Non abscondas sapientiam in decore eius. In lingua enim agnoscitur sapientia, et sensus et scientia et doctrina in verbo sensati, et firmamentum in operibus iustitie. Non contradicas verbo veritatis ullo modo, et de mendacio ineruditionis tue confundere. Non confundaris confiteri peccata tua, et ne subicias te omni homini pro peccato. Noli resistere contra faciem potentis, nec coneris contra ictum fluvii. Pro iustitia agonizare pro anima tua, et usque ad mortem certa pro iustitia, et deus expugnabit pro te inimicos tuos. Noli citatus esse in lingua tua, et inutilis et remissus in operibus tuis. Noli esse sicut leo in domo tua evertens domesticos tuos, et opprimens subiectos tibi. Non sit porrecta manus tua ad accipiendum, et ad dandum collecta.

## C V

Noli attendere ad possessiones iniquas, et ne dixeris: est mihi sufficiens vita. Nihil enim proderit in tempore vindicte et obductionis. Non sequaris in fortitudine tua concupiscentiam cordis tui, et ne dixeris: quomodo potui? aut quis me subiciet propter facta mea? Deus enim vindicans vindicabit. Ne dixeris: peccavi, et quid accidit mihi triste? Altissimus enim est patiens redditor. De propitiatu peccatorum noli esse sine metu, neque adicias peccatum super peccatum. Et ne dicas: miseratio dei magna est, multitudinis peccatorum meorum miserebitur. Misericordia enim et ira ab illo cito proximant, et in peccatores respicit ira illius. Non tardes converti ad dominum, et ne differas de die in diem. Subito enim veniet ira illius, et in tempore vindicte disperdet te. Noli anxius esse in divitiis iniustis; nihil enim proderunt tibi in die obductionis et vindicte. Non ventiles te in omnem ventum, et non eas in omnem viam. Sic enim peccator probatur duplici lingua. Esto firmus in via domini et in veritate sensus tui et scientia, et prosequatur te verbum pacis et iustitie. Esto mansuetus ad audiendum verbum dei ut intelligas, et cum sapientia proferas responsum verum. Si est tibi intellectus, responde proximo. Sin autem, sit manus tua super os tuum, ne capiaris in verbo indisciplinato, et confundaris. Honor et gloria in sermone sensati, lingua vero imprudentis subversio est ipsius. Non appelleris susurro in vita tua, et lingua tua ne capiaris et confundaris. Super furem enim est confusio et penitentia, et denotatio pessima super bilinguem; susurratori autem odium et inimicitia et contumelia. Iustifica pusillum et magnum similiter.

## C VI

Noli fieri pro amico inimicus proximo. Improperium enim et contumeliam malus hereditabit, et omnis peccator invidus et bilinguis. Non te extollas in cogitatione anime tue velut taurus, ne forte elidatur virtus tua per stultitiam, et folia tua comedat, et fructus tuos perdat, et relinquaris velut lignum aridum in heremo. Anima enim nequa disperdet eum qui se habet, et in gaudium inimicis dat illum, et deducet in sortem impiorum. Verbum dulce multiplicat amicos et mitigat inimicos, et lingua eucharis in bono homine abundabit. Multi pacifici sint tibi, et consiliarius sit tibi unus de mille. Si possides amicum, in temptatione posside eum, et ne facile credas illi. Est enim amicus secundum tempus suum, et non permanebit in die tribulationis. Et est amicus qui convertitur ad inimicitiam, et est amicus qui odium et rixam et convicia denudabit. Est autem amicus socius mense, et non permanet in die necessitatis. Amicus si permanserit fixus, erit tibi quasi coequalis, et in domesticis tuis fiducialiter aget. Si humiliaverit se contra te et a facie tua absconderit se, unanimem habebis amicitiam bonam. Ab inimicis tuis separare, et ab amicis tuis attende. Amicus fidelis protectio fortis; qui autem invenit illum, invenit thesaurum. Amico fideli nulla est comparatio, et non est digna ponderatio auri et argenti contra bonitatem fidei illius. Amicus fidelis medicamentum vite et immortalitatis, et qui metuunt dominum invenient illum. Qui timet dominum eque habebit amicitiam bonam, quoniam secundum illum erit amicus illius. Fili, a iuventute tua excipe doctrinam, et usque ad canos invenies sapientiam. Quasi is qui arat et qui seminat accede ad illam, et sustine bonos fructus illius. In opere enim ipsius exiguum laborabis, et cito edes de generationibus illius. Quam aspera est nimium sapientia indoctis hominibus, et non permanebit in illa excors. Quasi lapidis virtus probatio erit in illis, et non demorabuntur proicere illam. Sapientia enim doctrine secundum nomen est eius, et non multis est manifesta; quibus autem agnita est permanet usque ad conspectum dei. Audi fili et accipe consilium intellectus, et ne abicias consilium meum. Iniice pedem tuum in compedes illius, et in torques illius collum tuum. Subice humerum tuum et porta illam, et ne acedieris vinculis eius. In omni animo tuo accede ad illam, et in omni virtute tua serva vias eius. Investiga illam et manifestabitur tibi, et continens factus ne derelinquas eam. In novissimis enim invenies requiem in ea, et convertetur tibi in oblectationem. Et erunt tibi compedes eius in protectionem fortitudinis et bases virtutis, et torques illius in stolam glorie. Decor enim vite est in illa, et vincula illius alligatura salutaris.

ris. Et stola gloriae indues eam, et coronam gratulationis superpones tibi. Fili, si attenderis mihi, disces eam; et si accommodaveris animum tuum, sapiens eris. Si inclinaveris aurem tuam, excipies doctrinam; et si dilexeris audire, sapiens eris. In multitudine presbyterorum prudentium sta, et sapientiae illorum ex corde conjungere, ut omnem narrationem Dei possis audire, et proverbia laudis non effugiant a te. Et si videris sensatum, evigila ad illum, et gradus ostiorum illius exterat pes tuus. Cogitatum tuum habe in praeceptis Dei, et in mandatis illius maxime assiduus esto; et ipse dabit cor tibi, et concupiscentia sapientiae dabitur tibi.

## C VII

Noli facere mala, et non te apprehendent. Discede ab iniquo, et deficient mala abs te. Non semines mala in sulcis injustitiae, et non metes ea in septuplum. Noli quaerere a Domino ducatum, neque a rege cathedram honoris. Non te justifices ante Deum, quoniam agnitor cordis ipse est; et penes regem noli velle videri sapiens. Noli quaerere fieri judex, nisi valeas virtute irrumpere iniquitates, ne forte extimescas faciem potentis, et ponas scandalum in agilitate tua. Non pecces in multitudine civitatis, nec te immittas in populum; neque alliges duplicia peccata, nec enim in uno eris immunis. Noli esse pusillanimis in animo tuo: exorare et facere eleemosynam non despicias. Ne dicas: In multitudine munerum meorum respiciet Deus, et offerente me Deo altissimo suscipiet munera mea. Non irrideas hominem in amaritudine animae; est enim qui humiliat et exaltat circumspector Deus. Noli arare mendacium adversus fratrem tuum, neque in amicum similiter facias. Noli velle mentiri omne mendacium: assiduitas enim illius non est bona. Noli verbosus esse in multitudine presbyterorum, et non iteres verbum in oratione tua. Non oderis laboriosa opera, et rusticationem ab altissimo creatam. Non te reputes in multitudine indisciplinatorum. Memento irae, quoniam non tardabit. Humilia valde spiritum tuum, quoniam vindicta carnis impii ignis et vermis. Noli praevaricari in amicum pecuniam differentem, neque fratrem tuum carissimum auro spreveris. Noli discedere a muliere sensata et bona, quam sortitus es in timore Dei; gratia enim verecundiae illius super aurum. Non laedas servum in veritate operantem, neque mercenarium dantem animam suam. Servus sensatus sit tibi dilectus quasi anima tua; non defraudes illum libertate, neque inopem derelinquas illum. Pecora tibi sunt? attende illis, et si sunt utilia, perseverent apud te. Filii tibi sunt? erudi illos, et curva illos a pueritia illorum. Filiae tibi sunt? serva corpus illarum, et non ostendas hilarem faciem tuam ad illas. Trade filiam tuam, et grande opus feceris, et homini sensato da illam. Mulier si est tibi secundum animam tuam, non projicias illam; et odibili non credas te in toto corde tuo. Honora patrem tuum, et gemitus matris tuae non obliviscaris. Memento quoniam nisi per illos non fuisses, et retribue illis quomodo et illi tibi. In tota anima tua time Dominum, et sacerdotes illius sanctifica. In omni virtute tua dilige eum qui te fecit, et ministros eius ne derelinquas. Honora Deum ex tota anima tua, et honorifica sacerdotes, et propurga te cum brachiis. Da illis partem, sicut mandatum est tibi, primitiarum et purgationis; et de negligentia tua purga te cum paucis. Datum brachiorum tuorum et sacrificium sanctificationis offeres Domino, et initia sanctorum. Et pauperi porrige manum tuam, ut perficiatur propitiatio et benedictio tua. Gratia dati in conspectu omnis viventis, et mortuo non prohibeas gratiam. Non desis plorantibus in consolatione, et cum lugentibus ambula. Non te pigeat visitare infirmum; ex his enim in dilectione firmaberis. In omnibus operibus tuis memorare novissima tua, et in aeternum non peccabis.

## C VIII

Non litiges cum homine potente, ne forte incidas in manus illius. Non contendas cum viro locuplete, ne forte contra constituat litem tibi. Multos enim perdidit aurum et argentum, et usque ad cor regum extendit et convertit. Non litiges cum homine linguato, et non strues in ignem illius ligna. Non communices homini indocto, ne male de progenie tua loquatur. Ne despicias hominem avertentem se a peccato, neque improperes ei: memento quoniam omnes in correptione sumus. Ne spernas hominem in sua senectute, etenim ex nobis senescunt. Noli de mortuo inimico tuo gaudere, sciens quoniam omnes morimur et in gaudium nolumus venire. Ne despicias narrationem presbyterorum sapientium, et in proverbiis illorum conversare; ab ipsis enim disces sapientiam et doctrinam intellectus, et servire magnatis sine querela. Non te praetereat narratio seniorum: ipsi enim didicerunt a patribus suis; quoniam ab ipsis disces intellectum, et in tempore necessitatis dabis responsum. Non incendas carbones peccatorum arguens eos, et ne incendaris in flamma ignis peccatorum illorum. Ne contra faciem stes contumeliosi, ne sedeat quasi insidiator ori tuo. Noli fenerari homini fortiori te; quod si feneraveris, quasi perditum habe. Non spondeas super virtutem tuam; quod si spoponderis, quasi restituens cogita. Non judices contra judicem, quoniam secundum quod justum est judicat. Cum audace non eas in via, ne forte gravet mala sua in te: ipse enim secundum voluntatem suam vadit, et simul cum stultitia illius peries. Cum iracundo non facias rixam, et cum audace non eas in desertum, quoniam quasi nihil est ante illum sanguis, et ubi non est adjutorium, elidet te. Cum fatuis ne consilium habeas; non enim poterunt diligere nisi quae eis placent. Coram extraneo ne facias consilium: nescis enim quid pariet. Non omni homini cor tuum manifestes, ne forte inferat tibi gratiam falsam et convicietur tibi.

## C IX

Non zeles mulierem sinus tui, ne ostendat super te malitiam doctrinae nequam. Non des mulieri potestatem animae tuae, ne ingrediatur in virtute tua, et confundaris. Ne respicias mulierem multivolam, ne forte incidas in laqueos illius. Cum saltatrice ne assiduus sis, nec audias illam, ne forte pereas in efficacia illius. Virginem ne conspicias, ne forte scandalizeris in decore illius. Non des fornicariis animam tuam in ullo, ne perdas te et haereditatem tuam. Noli circumspicere in vicis civitatis, nec oberraveris in plateis illius. Averte

faciem tuam a muliere compta, et ne circumspicias speciem alienam. Propter speciem mulieris multi perierunt, et ex hoc concupiscentia quasi ignis exardescit. Omnis mulier que est fornicaria quasi stercus in via ab omnibus pretereuntibus conculcabitur. Speciem mulieris aliene multi admirati reprobi facti sunt. Colloquium enim illius quasi ignis exardescit. Cum aliena muliere ne sedeas omnino, nec accumbas cum ea super cubitum. Et non alterceris cum illa in vino, ne forte declinet cor tuum in illam, et sanguine tuo labaris in perditionem. Non derelinquas amicum antiquum, novus enim non erit similis illi. Vinum novum amicus novus; veterascet, et cum suavitate bibes illud. Non zeles gloriam et opes peccatoris, non enim scis que futura sit illius subversio. Non placeat tibi iniuria iniustorum, sciens quoniam usque ad inferos non placebit impius. Longe abesto ab homine potestatem habente occidendi, et non suspicaberis timorem mortis. Et si accesseris ad illum, noli aliquid committere, ne forte auferat vitam tuam. Communionem mortis scito, quoniam in medio laqueorum ingredieris, et super dolentium arma ambulabis. Secundum virtutem tuam cave te a proximo tuo, et cum sapientibus et prudentibus tracta. Viri iusti sint tibi convive, et in timore Dei sit tibi gloriatio. Et in sensu sit tibi cogitatus Dei, et omnis enarratio tua in preceptis Altissimi. In manu artificum opera laudabuntur, et princeps populi in sapientia sermonis sui. In sensu vero seniorum verbum. Terribilis est in civitate sua homo linguosus, et temerarius in verbo suo odibilis erit.

## X

Iudex sapiens iudicabit populum suum, et principatus sensati stabilis erit. Secundum iudicem populi, sic et ministri eius; et qualis rector est civitatis, tales et inhabitantes in ea. Rex insipiens perdet populum suum, et civitates inhabitabuntur per sensum prudentium. In manu Dei potestas terre, et utilem rectorem in tempus suscitabit super illam. In manu Dei prosperitas hominis, et super faciem scribe imponet honorem suum. Omnis iniurie proximi ne memineris, et nihil agas in operibus iniurie. Odibilis coram Deo est et hominibus superbia, et execrabilis omnis iniquitas gentium. Regnum a gente in gentem transfertur propter iniustitias et iniurias et contumelias et diversos dolos. Avaro autem nihil est scelestius. Quid superbit terra et cinis? Nihil est iniquius quam amare pecuniam; hic enim et animam suam venalem habet, quoniam in vita sua proiecit intima sua. Omnis potentatus brevis vita. Languor prolixior gravat medicum. Brevem languorem precidit medicus; sic et rex hodie est, et cras morietur. Cum enim morietur homo, hereditabit serpentes et bestias et vermes. Initium superbie hominis apostatare a Deo, quoniam ab eo qui fecit illum recessit cor eius, quoniam initium omnis peccati est superbia. Qui tenuerit illam adimplebitur maledictis, et subvertet eum in finem. Propterea exhonoravit Dominus conventus mali, et destruxit eos usque in finem. Sedes ducum superborum destruxit Deus, et sedere fecit mites pro eis. Radices gentium superbarum arefecit Deus, et plantavit humiles ex ipsis gentibus. Terras gentium evertit Dominus, et perdidit eas usque ad fundamentum. Arefecit ex ipsis, et disperdit eos, et cessare fecit memoriam eorum a terra. Perdidit Deus memoriam superborum, et reliquit memoriam humilium sensu. Non est creata hominibus superbia, neque iracundia nationi mulierum. Semen hominum honorabitur hoc quod timet Deum; semen autem hoc exhonorabitur quod preterit mandata Domini. In medio fratrum rector illorum in honore, et qui timent Dominum erunt in oculis illius. Gloria divitum, honoratorum et pauperum timor Dei est. Noli despicere hominem iustum pauperem, et noli magnificare virum peccatorem divitem. Magnus et iudex et potens est in honore, et non est maior illo qui timet Deum. Servo sensato liberi servient, et vir prudens et disciplinatus non murmurabit correptus, et inscius non honorabitur. Noli extollere te in faciendo opere tuo, et noli cunctari in tempore angustie. Melior est qui operatur et abundat in omnibus, quam qui gloriatur et eget pane. Fili, in mansuetudine serva animam tuam, et da illi honorem secundum meritum suum. Peccantem in animam suam quis iustificabit? et quis honorificabit exhonorantem animam suam? Pauper gloriatur per disciplinam et timorem suum, et est homo qui honorificatur propter substantiam suam. Qui autem gloriatur in paupertate, quanto magis in substantia? et qui gloriatur in substantia, paupertatem vereatur.

## XI

Sapientia humiliati exaltabit caput illius, et in medio magnatorum consedere illum faciet. Non laudes virum in specie sua, neque spernas hominem in visu suo. Brevis in volatilibus est apis, et initium dulcoris habet fructus illius. In vestitu ne glorieris unquam, nec in die honoris tui extollaris, quoniam mirabilia opera Altissimi solius, et gloriosa et absconsa et invisa opera illius. Multi tyranni sederunt in throno, et insuspicabilis portavit diadema. Multi potentes oppressi sunt valide, et gloriosi traditi sunt in manus alterius. Priusquam interroges ne vituperes quemquam, et cum interrogaveris corripe iuste. Priusquam audias ne respondeas verbum, et in medio sermonum ne adiicias loqui. De ea re que te non molestat ne certeris, et in iudicio peccantium ne consistas. Fili, ne in multis sint actus tui, et si dives fueris non eris immunis a delicto. Si enim secutus fueris non apprehendes, et non effugies si precucurreris. Est homo laborans et festinans et dolens impius, et tanto magis non abundabit. Est homo marcidus egens recuperatione, plus deficiens virtute et abundans paupertate, et oculus Dei respexit illum in bono, et erexit eum ab humilitate ipsius, et exaltavit caput eius, et mirati sunt in illo multi, et honoraverunt Deum. Bona et mala, vita et mors, paupertas et honestas a Deo sunt. Sapientia et disciplina et scientia legis apud Deum. Dilectio et vie bonorum apud ipsum. Error et tenebre peccatoribus concreata sunt; qui autem exultant in malis consenescunt in malo. Datio Dei permanet iustis, et profectus illius successus habebit in eternum. Est qui locupletatur parce agendo, et hec est pars mercedis illius, in eo quod dicit: Inveni requiem mihi, et nunc manducabo de bonis meis solus; et nescit quod tempus preteriet, et mors appropinquet, et relinquet omnia aliis, et morietur. Sta in testamento tuo, et in illo colloquere, et in opere mandatorum tuorum veterasce. Ne manseris in operibus peccatorum. Confide autem in Deo, et mane in loco tuo. Facile est enim in oculis Dei subito honestare pauperem. Benedictio Dei in mercedem iusti festinat, et in hora veloci processus illius fructificat. Ne dicas: Quid est mihi opus, et que erunt mihi ex hoc bona? Ne dicas: Sufficiens mihi sum, et quid ex hoc pessimabor? In die bonorum ne immemor sis malorum, et in die malorum ne immemor sis bonorum, quoniam facile est coram Deo in die obitus retribuere unicuique secundum vias suas. Malitia hore oblivionem facit luxurie magne, et in fine hominis denudatio operum illius. Ante mortem ne laudes hominem quemquam, quoniam in filiis suis agnoscitur vir. Non omnem hominem

moveat in domum tuam. multi enim insidie sunt dolosi. Sicut enim eructant precordia fetentium, et sicut perdix inducitur in caveam, et ut caprea in laqueum: sic et cor superborum, et sicut prospector videns casum proximi sui. Bona enim in mala convertens insidiatur, et in electis imponet maculam. A scintilla una augetur ignis, et ab uno doloso augetur sanguis: homo vero peccator sanguini insidiatur. Attende tibi a pestifero, fabricat enim mala: ne forte inducat super te subsannationem in perpetuum. Admitte ad te alienigenam, et subvertet te in turbine, et abalienabit te a tuis propriis.

C XII

Si benefeceris, scito cui feceris, et erit gratia in bonis tuis multa. Benefac iusto, et invenies retributionem magnam: et si non ab ipso, certe a domino. Non est enim ei bene qui assiduus est in malis, et elemosinam non danti: quoniam et altissimus odio habet peccatores, et misertus est penitentibus. Da misericordi, et ne suscipias peccatorem: et impiis et peccatoribus reddet vindictam, custodiens eos in diem vindicte. Da bono, et non receperis peccatorem. Benefac humili, et non dederis impio: prohibe panes illi dari, ne in ipsis potentior te sit. Nam duplicia mala invenies in omnibus bonis quecumque feceris illi: quoniam et altissimus odio habet peccatores, et impiis reddet vindictam. Non agnoscetur in bonis amicus, et non abscondetur in malis inimicus. In bonis viri inimici illius in tristicia: et in malicia illius amicus agnitus est. Non credas inimico tuo in eternum: sicut enim eramentum eruginat nequicia illius: et si humiliatus vadat curvus, adice animum tuum et custodi te ab illo. Non statuas illum penes te, nec sedeat ad dexteram tuam, ne forte conversus in locum tuum inquirat cathedram tuam: et in novissimo agnoscas verba mea, et in sermonibus meis stimuleris. Quis miserebitur incantatori a serpente percusso, et omnibus qui appropiant bestiis? et sic qui comitatur cum viro iniquo, et obvolutus est in peccatis eius. Una hora tecum permanebit: si autem declinaveris, non supportabit. In labiis suis indulcat inimicus, et in corde suo insidiatur ut subvertat te in foveam. In oculis suis lacrimatur inimicus, et si invenerit tempus non satiabitur sanguine. Et si incurrerint tibi mala, invenies eum illic priorem. In oculis suis lacrimatur inimicus, et quasi adiuvans suffodiet plantas tuas. Caput suum movebit, et plaudet manu, et multa susurrans commutabit vultum suum.

C XIII

Qui tetigerit picem inquinabitur ab ea: et qui communicaverit superbo induet superbiam. Pondus super se tollit qui honestiori se communicat. et ditiori te ne socius fueris. Quid communicabit cacabus ad ollam? quando enim se colliserint confringetur. Dives iniuste egit et fremet: pauper autem lesus tacebit. Si largitus fueris, assumet te: et si non habueris, derelinquet te. Si habes, convivet tecum, et evacuabit te, et ipse non dolebit super te. Si necessarius illi fueris, supplantabit te, et subridens spem dabit, narrans tibi bona, et dicet: quid opus est tibi? Et confundet te in cibis suis, donec te exinaniat bis et ter: et in novissimo deridebit te. Postea videns derelinquet te, et caput suum movebit ad te. Humiliare deo, et expecta manus eius. Attende ne seductus in stulticia humilieris. Noli esse humilis in sapientia tua, ne humiliatus in stulticiam seducaris. Advocatus a potentiore discede. ex hoc enim magis te advocabit. Ne improbus sis, ne impingaris: et ne longe sis ab eo, ne eas in oblivionem. Ne retineas ex equo loqui cum illo: nec credas multis verbis illius. Ex multa enim loquela temptabit te, et subridens interrogabit te de absconditis tuis. Immitis animus illius conservabit verba tua: et non parcet de malicia, et de vinculis. Cave tibi, et attende diligenter auditui tuo: quoniam cum subversione tua ambulas. Audiens vero illa quasi in sompnis vide, et vigilabis. Omni vita tua dilige deum, et invoca illum in salute tua. Omne animal diligit simile sibi: sic et omnis homo proximum sibi. Omnis caro ad similem sibi coniungetur, et omnis homo simili sui sociabitur. Si communicabit lupus agno aliquando, sic peccator iusto. Que communicatio sancto homini ad canem? aut que pars diviti ad pauperem? Venatio leonis onager in heremo: sic et pascua divitum sunt pauperes. Et sicut abhominatio est superbo humilitas: sic et execratio divitis pauper. Dives commotus confirmatur ab amicis suis: humilis autem cum ceciderit expelletur et a notis. Diviti decepto multi recuperatores. locutus est superba, et iustificaverunt illum. Humilis deceptus est, insuper et arguitur: locutus est sensate, et non est datus ei locus. Dives locutus est, et omnes tacuerunt: et verbum illius usque ad nubes perducent. Pauper locutus est, et dicunt: quis est hic? et si offenderit, subvertent illum. Bona est substantia cui non est peccatum in conscientia: et nequissima paupertas in ore impii. Cor hominis immutat faciem illius, sive in bono sive in malo. Vestigium cordis boni et faciem bonam difficile invenies, et cum labore.

C XIIII

Beatus vir qui non est lapsus verbo ex ore suo, et non est stimulatus in tristicia delicti. Felix qui non habuit animi sui tristiciam, et non excidit a spe sua. Viro cupido et tenaci sine ratione est substantia: et homini livido ad quid aurum? Qui acervat ex animo suo iniuste, aliis congregat: et in bonis illius alius luxuriabitur. Qui sibi nequam est, cui alii bonus erit? et non iocundabitur in bonis suis. Qui sibi invidet, nihil est illo nequius: et hec redditio est malicie illius. Et si bene fecerit, ignoranter et non volens facit: et in novissimo manifestat maliciam suam. Nequam est oculus lividi: et avertens faciem suam, et despiciens animam suam. Insaciabilis oculus cupidi in parte iniquitatis non satiabitur, donec consumat arefaciens animam suam. Oculus malus ad mala: et non satiabitur pane, sed indigens et in tristicia erit super mensam suam. Fili, si habes, benefac tecum, et deo dignas oblationes offer. Memor esto quoniam mors non tardat, et testamentum inferorum quia demonstratum est tibi. testamentum enim huius mundi morte morietur. Ante mortem benefac amico tuo, et secundum vires tuas exporrigens da pauperi. Non defrauderis a die bono, et particula boni doni non te pretereat. Nonne aliis relinques dolores et labores tuos in divisione sortis? Da et accipe, et iustifica animam tuam. Ante obitum tuum operare iusticiam: quoniam non est apud inferos invenire cibum. Omnis caro sicut fenum veterascet, et sicut folium fructificans in arbore viridi. Alia generantur, et alia deiciuntur. sic generatio carnis et sanguinis, alia finitur et alia nascitur. Omne opus corruptibile in fine deficiet: et qui illud operatur ibit cum illo. Et omne opus electum iustificabitur: et qui operatur illud honorabitur in illo. Beatus vir qui in sapientia morabitur, et qui in iusticia meditabitur, et in sensu cogitabit circumspectionem dei: qui excogitat vias illius in corde suo, et in absconditis suis intelligens, vadens post illam quasi investigator, et in viis illius consistens: qui respicit per fenestras illius, et in ianuis illius au

diens. Et requiescet in illo, et in parietibus illius figens palum, statuet casulam suam ad manus illius, et requiescet in casula illius bona per aevum. Statuet filios suos sub tegmine illius, et sub ramis ejus morabitur; protegetur sub tegmine illius a fervore, et in gloria ejus requiescet.

## XV

Qui timet Deum faciet bona: et qui continens est justitiae, apprehendet illam, et obviabit illi quasi mater honorificata, et quasi mulier a virginitate suscipiet illum. Cibabit illum pane vitae et intellectus, et aqua sapientiae salutaris potabit illum: et firmabitur in illo, et non flectetur: et continebit illum, et non confundetur: et exaltabit illum apud proximos suos, et in medio ecclesiae aperiet os ejus, et adimplebit illum spiritu sapientiae et intellectus, et stola gloriae vestiet illum. Jucunditatem et exsultationem thesaurizabit super illum, et nomine aeterno haereditabit illum. Homines stulti non apprehendent illam, et homines sensati obviabunt illi; homines stulti non videbunt eam: longe enim abest a superbia et dolo. Viri mendaces non erunt illius memores: et viri veraces invenientur in illa, et successum habebunt usque ad inspectionem Dei. Non est speciosa laus in ore peccatoris, quoniam non est a Domino missa. A Deo enim profecta est sapientia: sapientiae enim Dei astabit laus, et in ore fideli abundabit, et dominator dabit eam illi. Non dixeris: Per Deum abest: quae enim odit ne feceris. Non dicas: Ille me implanavit: non enim necessarii sunt ei homines impii. Omne execramentum erroris odit Dominus, et non erit amabile timentibus eum. Deus ab initio constituit hominem, et reliquit illum in manu consilii sui. Adjecit mandata et praecepta sua: si volueris mandata servare, conservabunt te, et in perpetuum fidem placitam servare. Apposuit tibi aquam et ignem: ad quod volueris porrige manum tuam. Ante hominem vita et mors, bonum et malum: quod placuerit ei, dabitur illi: quoniam multa sapientia Dei, et fortis in potentia, videns omnes sine intermissione. Oculi Domini ad timentes eum, et ipse agnoscit omnem operam hominis. Nemini mandavit impie agere, et nemini dedit spatium peccandi: non enim concupiscit multitudinem filiorum infidelium et inutilium.

## XVI

Ne jucunderis in filiis impiis, si multiplicentur: nec oblecteris super ipsos, si non est timor Dei in illis. Non credas vitae illorum, et ne respexeris in labores eorum. Melior est enim unus timens Deum, quam mille filii impii. Et utile est mori sine filiis, quam relinquere filios impios. Ab uno sensato inhabitabitur patria; tribus impiorum deseretur. Multa talia vidit oculus meus, et fortiora horum audivit auris mea. In synagoga peccantium exardebit ignis, et in gente incredibili exardescet ira. Non exoraverunt pro peccatis suis antiqui gigantes, qui destructi sunt confidentes suae virtuti: et non pepercit peregrinationi Lot, et execratus est eos prae superbia verbi illorum. Non misertus est illis, gentem totam perdens, et extollentem se in peccatis suis. Et sicut sexcenta millia peditum, qui congregati sunt in duritia cordis sui: et si unus fuisset cervicatus, mirum si fuisset immunis. Misericordia enim et ira est cum illo. Potens exoratio, et effundens iram: secundum misericordiam suam, sic correptio illius hominem secundum opera sua judicat. Non effugiet in rapina peccator, et non retardabit sufferentia misericordiam facientis. Omnis misericordia faciet locum unicuique secundum meritum operum suorum, et secundum intellectum peregrinationis ipsius. Non dicas: A Deo abscondar: et ex summo quis mei memorabitur? In populo magno non agnoscar: quae est enim anima mea in tam immensa creatura? Ecce caelum, et caeli caelorum, abyssus, et universa terra, et quae in eis sunt, in conspectu illius commovebuntur; montes simul, et colles, et fundamenta terrae: cum conspexerit illa Deus, tremore concutientur. Et in omnibus his insensatum est cor: et omne cor intelligitur ab illo: et vias illius quis intelligit? et procellam, quam nec oculus videbit hominis? Nam plurima illius opera sunt in absconsis: sed opera justitiae ejus quis enuntiabit? aut quis sustinebit? Longe enim est testamentum a quibusdam, et interrogatio omnium in consummatione est. Qui minoratur corde, cogitat inania: et vir imprudens et errans cogitat stulta. Audi me, fili, et disce disciplinam sensus, et in verbis meis attende in corde tuo, et dicam in aequitate disciplinam, et scrutabor enarrare sapientiam: et in verbis meis attende in corde tuo, et dico in aequitate spiritus virtutes quas posuit Deus in opera sua ab initio, et in veritate enuntio scientiam ejus. In judicio Dei opera ejus ab initio, et ab institutione ipsorum distinxit partes illorum, et initia illorum in gentibus suis. Ornavit in aeternum opera illorum; nec esurierunt, nec laboraverunt, et non destiterunt ab operibus suis. Unusquisque proximum sibi non angustiabit usque in aeternum. Non sis incredibilis verbo illius. Post haec Deus in terram respexit, et implevit illam bonis suis. Anima omnis vitalis denuntiavit ante faciem ipsius, et in ipsam iterum reversio illorum.

## XVII

Deus creavit de terra hominem, et secundum imaginem suam fecit illum. Et iterum convertit illum in ipsam, et secundum se vestivit illum virtute. Numerum dierum et tempus dedit illi, et dedit illi potestatem eorum quae sunt super terram. Posuit timorem illius super omnem carnem, et dominatus est bestiarum et volatilium. Creavit ex ipso adjutorium simile sibi: consilium, et linguam, et oculos, et aures, et cor dedit illis excogitandi: et disciplina intellectus replevit illos. Creavit illis scientiam spiritus, sensu implevit cor illorum, et mala et bona ostendit illis. Posuit oculum illorum super corda illorum, ostendere illis magnalia operum suorum: ut nomen sanctificationis collaudent, et gloriari in mirabilibus illius, ut magnalia enarrent operum ejus. Addidit illis disciplinam, et legem vitae haereditavit illos. Testamentum aeternum constituit cum illis, et justitiam et judicia sua ostendit illis. Et magnalia honoris ejus vidit oculus illorum, et honorem vocis audierunt aures illorum, et dixit illis: Attendite ab omni iniquo. Et mandavit illis unicuique de proximo suo. Viae illorum coram ipso sunt semper, non sunt absconsae ab oculis ipsius. In unamquamque gentem praeposuit rectorem: et pars Dei Israel facta est manifesta. Et omnia opera illorum velut sol in conspectu Dei: et oculi ejus sine intermissione inspicientes in viis eorum. Non sunt absconsa testamenta per iniquitatem eorum, et omnes iniquitates eorum in conspectu Dei. Eleemosyna viri quasi signaculum cum ipso, et gratiam hominis quasi pupillam conservabit: et postea resurget, et retribuet illis retributionem, unicuique in caput ipsorum, et convertet in interiores partes terrae. Poenitentibus autem dedit viam justitiae, et confirmavit deficientes sustinere, et destinavit illis sortem veritatis. Convertere ad Dominum, et relinque peccata tua: precare ante faciem Domini, et minue offendicula. Revertere ad Dominum, et avertere ab injustitia tua, et nimis odito execrationem: et cognosce justitias et judicia Dei, et sta in sorte propositionis, et orationis altissimi Dei. In partes vade saeculi sancti, cum vivis et dantibus confessionem Deo. Non demoreris in errore impiorum, ante mortem confitere. A mortuo quasi nihil perit confessio. Confiteberis vivens, vivus et sanus confiteberis, et laudabis Deum, et gloriaberis in miserationibus illius. Quam magna misericordia Domini, et propitiatio illius convertentibus ad se. Nec enim omnia

possunt esse in hominibus, quoniam non est immortalis filius hominis, et in vanitate malitiae placuit. Quid lucidius sole? et hic deficiet. Aut quid nequius quam quod excogitavit caro et sanguis? et hoc arguetur. Virtutem altitudinis caeli ipse conspicit, et omnes homines terra et cinis.

XVIII

Qui vivit in aeternum creavit omnia simul. Deus solus iustificabitur, et manet invictus rex in aeternum. Quis sufficit enarrare opera illius? quis enim investigabit magnalia eius? Virtutem autem magnitudinis eius quis enuntiabit? aut quis adiciet enarrare misericordiam eius? Non est minuere neque adicere, nec est invenire magnalia Dei. Cum consummaverit homo, tunc incipit; et cum quieverit, aporiabitur. Quid est homo, et quae est gratia illius? et quid bonum aut quid nequam illius? Numerus dierum hominum ut multum centum anni: quasi gutta aquae maris deputati sunt, et sicut calculus arenae, sic exigui anni in die aevi. Propter hoc patiens est Deus in illis, et effundit super eos misericordiam suam. Vidit praesumptionem cordis eorum quoniam mala est, et cognovit subversionem illorum quoniam nequam est. Ideo adimplevit propitiationem suam in illis, et ostendit eis viam aequitatis. Miseratio hominis circa proximum suum; misericordia autem Dei super omnem carnem. Qui misericordiam habet, docet et erudit quasi pastor gregem suum. Miseretur excipientis doctrinam miserationis, et qui festinat in iudiciis eius. Fili, in bonis non des querelam, et in omni dato non des tristitiam verbi mali. Nonne ardorem refrigerabit ros? sic et verbum melius quam datum. Nonne ecce verbum super datum bonum? sed utraque cum homine iustificato. Stultus acriter improperabit, et datus indisciplinati tabefacit oculos. Ante iudicium para iustitiam tibi, et antequam loquaris disce. Ante languorem adhibe medicinam, et ante iudicium interroga teipsum, et in conspectu Dei invenies propitiationem. Ante languorem humilia te, et in tempore infirmitatis ostende conversationem tuam. Non impediaris orare semper, et ne verearis usque ad mortem iustificari, quoniam merces Dei manet in aeternum. Ante orationem praepara animam tuam, et noli esse quasi homo qui tentat Deum. Memento irae in die consummationis, et tempus retributionis in conversatione faciei. Memento paupertatis in tempore abundantiae, et necessitatum paupertatis in die divitiarum. A mane usque ad vesperam immutabitur tempus, et haec omnia citata in oculis Dei. Homo sapiens in omnibus metuet, et in diebus delictorum attendet ab inertia. Omnis astutus agnoscit sapientiam, et invenienti eam dabit confessionem. Sensati in verbis et ipsi sapienter egerunt, et intellexerunt veritatem et iustitiam, et impluerunt proverbia et iudicia. Post concupiscentias tuas non eas, et a voluntate tua avertere. Si praestes animae tuae concupiscentias eius, faciet te in gaudium inimicis tuis. Ne oblecteris in turbis nec in modicis: assidua enim est commissio illorum. Ne fueris mediocris in contentione ex fenore, et est tibi nihil in sacculo: eris enim invidus vitae tuae.

XIX

Operarius ebriosus non locupletabitur, et qui spernit modica paulatim decidet. Vinum et mulieres apostatare faciunt sapientes, et arguent sensatos. Et qui se iungit fornicariis erit nequam; putredo et vermes hereditabunt illum, et extolletur in exemplum maius, et tolletur de numero anima eius. Qui credit cito levis corde est, et minorabitur; et qui delinquit in animam suam insuper habebitur. Qui gaudet iniquitate denotabitur; et qui odit correptionem minuetur vita; et qui odit loquacitatem extinguit malitiam. Qui peccat in animam suam paenitebit; et qui iucundatur in malitia denotabitur. Non iteres verbum nequam et durum, et non minoraberis. Amico et inimico noli enarrare sensum tuum; et si est tibi delictum, noli denudare. Audiet enim te et custodiet te, et quasi defendens peccatum odiet te, et sic aderit tibi semper. Audisti verbum adversus proximum tuum? commoriatur in te, fidens quoniam non te dirumpet. A facie verbi parturit fatuus, tamquam gemitus partus infantis. Sagitta infixa femori carnis, sic verbum in corde stulti. Corripe amicum ne forte non intellexerit, et dicat: Non feci; aut si fecerit, ne iterum addat facere. Corripe proximum ne forte non dixerit; et si dixerit, ne forte iteret. Corripe amicum, saepe enim fit commissio; et non omni verbo credas. Est qui labitur lingua sua, sed non ex animo; quis est enim qui non deliquerit in lingua sua? Corripe proximum antequam comminaris, et da locum timori Altissimi. Quia omnis sapientia timor Dei, et in illa timere Deum, et in omni sapientia dispositio legis. Et non est sapientia nequitiae disciplina, et non est cogitatus peccatorum prudentia. Est nequitia et in ipsa exsecratio, et est insipiens qui minuitur sapientia. Melior est homo qui minuitur sapientia et deficit sensu in timore, quam qui abundat sensu et transgreditur legem Altissimi. Est solertia certa, et ipsa iniqua. Et est qui emittit verbum certum enarrans veritatem. Est qui nequiter humiliat se, et interiora eius plena sunt dolo; et est iustus qui se nimium submittit a multa humilitate; et est iustus qui inclinat faciem et fingit se non videre quod ignoratum est; et si ab imbecillitate virium vetetur peccare, si invenerit tempus malefaciendi, malefaciet. Ex visu cognoscitur vir, et ab occursu faciei cognoscitur sensatus. Amictus corporis et risus dentium et ingressus hominis enuntiant de illo. Est correptio mendax in ira contumeliosi, et est iudicium quod non probatur esse bonum; et est tacens, et ipse est prudens.

XX

Quam bonum est arguere quam irasci, et confitentem in oratione non prohibere. Concupiscentia spadonis devirginabit iuvenculam: sic qui facit per vim iudicium iniquum. Quam bonum est correptum manifestare paenitentiam; sic enim effugies voluntarium peccatum. Est tacens qui invenitur sapiens, et est odibilis qui procax est ad loquendum. Est tacens non habens sensum loquelae, et est tacens sciens tempus apti temporis. Homo sapiens tacebit usque ad tempus; lascivus autem et imprudens non servabunt tempus. Qui multis utitur verbis laedet animam suam, et qui potestatem sibi assumit iniuste odietur. Est processio in malis viro indisciplinato, et est inventio in detrimentum. Est datum quod non est utile, et est datum cuius retributio duplex. Est propter gloriam minoratio, et est qui ab humilitate levabit caput. Est qui multa redimat modico pretio, et restituens ea in septuplum. Sapiens in verbis seipsum amabilem facit; gratiae autem fatuorum effundentur. Datus insipientis non erit utilis tibi; oculi enim eius septemplices sunt. Exigua dabit et multa improperabit, et apertio oris illius inflammatio est. Hodie feneratur quis, et cras expetit; odibilis est homo huiusmodi. Fatuo non erit amicus, et non erit gratia bonis illius. Qui enim edunt panem illius, falsae linguae sunt. Quoties et quanti irridebunt eum! Neque enim quod habendum erat directo sensu distribuit, similiter et quod non erat habendum. Lapsus falsae linguae quasi qui in pavimento cadens; sic casus malorum festinanter veniet. Homo acharis quasi fabula vana, in ore indisciplinatorum assidua erit. Ex ore fatui reprobabitur parabola, non enim dicit illam in tempore suo. Est qui vetatur peccare prae inopia, et in requie sua stimulabitur. Est qui perdet animam suam prae confusione, et ab imprudenti persona perdet eam; personae autem acceptione perdet se. Est qui prae confusione promittit amico, et lucratus est eum inimicum gratis. Opprobrium nequam in homine mendacium, et in ore indisciplinatorum assidue erit. Potior fur quam assiduitas viri mendacis; perditionem autem ambo hereditabunt. Mores hominum mendacium

sine honore, et confusio illorum cum ipsis sine intermissione. Sapiens in verbis producet seipsum, et homo prudens placebit magnatis. Qui operatur terram suam inaltabit acervum frugum, et qui operatur iustitiam ipse exaltabitur: qui vero placet magnatis effugiet iniquitatem. Xenia et dona excaecant oculos iudicum, et quasi mutus in ore avertit correptiones eorum. Sapientia absconsa et thesaurus invisus, quae utilitas in utrisque? Melior est qui celat insipientiam suam, quam homo qui abscondit sapientiam suam. Fili peccasti? ne adicias iterum: sed de pristinis deprecare.

XXI

Quasi a facie colubri fuge peccata: et si accesseris ad illa, suscipient te. Dentes leonis dentes eius, interficientes animas hominum. Quasi rhomphea bis acuta omnis iniquitas, plagae illius non est sanitas. Obiurgatio et iniuriae annullabunt substantiam: et domus quae nimis locuples est annullabitur superbia: sic substantia superbi eradicabitur. Deprecatio pauperis ex ore illius ad aures perveniet, et iudicium festinato adveniet illi. Qui odit correptionem vestigium est peccatoris: et qui timet Deum convertetur ad cor suum. Notus a longe potens lingua audaci: et sensatus scit labi se ab ipso. Qui aedificat domum suam impendiis alienis, quasi qui colligit lapides suos in hieme. Stuppa collecta synagoga peccantium, et consummatio illorum flamma ignis. Via peccantium complanata lapidibus, et in fine illorum inferi et tenebrae et poenae. Qui custodit iustitiam continebit sensum eius. Consummatio timoris Dei sapientia et sensus. Non erudietur qui non est sapiens in bono. Est autem insipientia quae abundat in malo: et non est sensus ubi est amaritudo. Scientia sapientis tamquam inundatio abundabit, et consilium illius sicut fons vitae permanet. Cor fatui quasi vas confractum, et omnem sapientiam non tenebit. Verbum sapiens quodcumque audierit scius laudabit, et ad se adiciet. Audivit luxuriosus et displicebit illi, et proiciet illud post dorsum suum. Narratio fatui quasi sarcina in via: nam in labiis sensati invenietur gratia. Os prudentis quaeritur in ecclesia, et verba illius cogitabunt in cordibus suis. Tamquam domus exterminata, sic fatuo sapientia: et scientia insensati inenarrabilia verba. Compedes in pedibus stulto doctrina, et quasi vincula manuum super manum dextram. Fatuus in risu exaltat vocem suam: vir autem sapiens vix tacite ridebit. Ornamentum aureum prudenti doctrina, et quasi brachiale in brachio dextro. Pes fatui facilis in domum proximi: et homo peritus confundetur a persona potentis. Stultus a fenestra respiciet in domum: vir autem eruditus foris stabit. Stultitia hominis auscultare per ostium: et prudens gravabitur contumelia. Labia imprudentium stulta narrabunt: verba autem prudentium statera ponderabuntur. In ore fatuorum cor illorum. Dum maledicit impius diabolum, maledicit ipse animam suam. Susurro coinquinabit animam suam, et in omnibus odietur: et qui manserit odiosus erit: tacitus et sensatus honorabitur.

XXII

In lapide luteo lapidatus est piger, et omnes loquentur super aspernationem illius. De stercore boum lapidatus est piger: et omnis qui tetigerit eum excutiet manus. Confusio patris est de filio indisciplinato: filia autem in deminoratione fiet. Filia prudens hereditas viro suo: nam quae confundit in contumeliam fit genitoris. Patrem et virum confundit audax, et ab impiis non minorabitur: ab utrisque autem inhonorabitur. Musica in luctu importuna narratio: flagella et doctrina in omni tempore sapientia. Qui docet fatuum, quasi qui conglutinat testam. Qui narrat verbum non audienti, quasi qui excitat dormientem de gravi somno. Cum dormiente loquitur qui narrat stulto sapientiam: et in fine narrationis dicit: Quis est hic? Supra mortuum plora, deficit enim sensus. Modicum plora supra mortuum, quoniam requievit. Nequissimi enim nequissima vita super mortem fatui. Luctus mortui septem dies: fatui autem et impii omnes dies vitae illorum. Cum stulto ne multum loquaris, et cum insensato ne abieris. Serva te ab illo, ut non molestiam habeas, et non coinquinaberis peccato illius. Deflecte ab illo et invenies requiem, et non acediaberis in stultitiam illius. Super plumbum quid gravabitur? et quod illi aliud nomen quam fatuus? Arenam et salem et massam ferri facilius est ferre quam imprudentem et fatuum et impium hominem. Loramentum ligneum colligatum in fundamento aedificii non dissolvetur: sic et cor confirmatum in cogitatione consilii. Cogitatus sensati in omni tempore metu non depravabitur. Sicut pali in excelsis et caementa sine impensa posita, contra faciem venti non permanebunt: sic et cor timidum in cogitatione stulti contra impetum timoris non resistet. Sicut ornatus harenosus in pariete limpido, sic et cor trepidum in cogitatione fatui. Omni tempore non metuet, sic et qui in praeceptis Dei permanet semper. Pungens oculum deducet lacrimas: et qui pungit cor profert sensum. Mittens lapidem in volatilia deiciet illa: sic et qui conviciatur amico dissolvit amicitiam. Ad amicum etsi produxeris gladium, non desperes: est enim regressus ad amicum. Si aperueris os triste, non timeas: est enim concordatio, excepto convicio, et improperio, et superbia, et mysterii revelatione, et plaga dolosa: in his omnibus effugiet amicus. Fidem posside cum amico in paupertate illius, ut et in bonis illius laeteris. In tempore tribulationis illius permane illi fidelis, ut et in hereditate illius coheres sis. Ante ignem camini vapor et fumus ignis inaltatur: sic et ante sanguinem maledicta et contumeliae et minae. Amicum salutare non confundar, a facie illius non me abscondam: et si mala mihi evenerint per illum, sustinebo. Omnis qui audiet cavebit se ab illo. Quis dabit ori meo custodiam, et super labia mea signaculum certum, ut non cadam ab ipsis, et lingua mea perdat me?

XXIII

Domine pater et dominator vitae meae, ne derelinquas me in cogitatu et consilio eorum: nec sinas me cadere in illa exprobratione. Quis superponet in cogitatu meo flagella, et in corde meo doctrinam sapientiae, ut ignorationibus eorum non parcant mihi, et non appareant delicta illorum, ne adcrescant ignorantiae meae, et multiplicentur delicta mea, et peccata mea abundent, et incidam in conspectu adversariorum meorum, et gaudeat super me inimicus meus? Domine pater et Deus vitae meae, ne derelinquas me in cogitatu illorum. Extollentiam oculorum meorum ne dederis mihi, et omne desiderium averte a me. Aufer a me ventris concupiscentias, et concubitus concupiscentiae ne apprehendant me, et animae irreverenti et infrunitae ne tradas me. Doctrinam oris audite filii: et qui custodierit illam non periet labiis, nec scandalizabitur in operibus nequissimis. In vanitate sua apprehenditur peccator, et superbus et maledicus scandalizabuntur in illis. Iurationi non assuescat os tuum: multi enim casus in illa. Nominatio vero Dei non sit assidua in ore tuo, et nominibus sanctorum non admiscearis, quoniam non eris immunis ab eis. Sicut enim servus interrogatus assidue a livore non minuitur: sic omnis iurans et nominans in toto a peccato non purgabitur. Vir multum iurans implebitur iniquitate, et non discedet a domo eius plaga. Et si frustraverit, delictum illius super ipsum erit: et si dissimulaverit, delinquit dupliciter. Et si in vacuum iuraverit, non iustificabitur: replebitur enim retributione do-

mus illius. Est et alia loquela contraria in mortem, non inveniatur in hereditate Iacob. Etenim a misericordibus omnia hec auferentur, et in delictis non volutabuntur. Indisciplinate loquele non assuescat os tuum, est enim in illa verbum peccati. Memento patris et matris tue, in medio enim magnatorum consistis: ne forte obliviscatur te Deus in conspectu illorum, et assiduitate tua infatuatus improperium patiaris, et maluisses non nasci, et diem nativitatis tue maledicas. Homo assuetus in verbis improperii, in omnibus diebus suis non erudietur. Duo genera abundant in peccatis, et tertium adducit iram et perditionem. Anima calida quasi ignis ardens, non extinguetur donec aliquid glutiat. Et homo nequam in ore carnis sue non desinet donec incendat ignem. Homini fornicario omnis panis dulcis, non fatigabitur transgrediens usque ad finem. Omnis homo qui transgreditur lectum suum, contempnens in animam suam, et dicens: Quis me videt? tenebre circumdant me, et parietes cooperiunt me, et nemo circumspicit me: quem vereor? delictorum meorum non memorabitur Altissimus. Et non intelligit quoniam omnia videt oculus eius, quoniam expellit a se timorem Dei huiusmodi hominis timor, et oculi hominum timentes illum: et non cognovit quoniam oculi Domini multo plus lucidiores sunt super solem, circumspicientes omnes vias hominum et profundum abyssi, et hominum corda intuentes in absconditas partes. Domino enim Deo antequam crearentur omnia sunt agnita: sic et post perfectum respicit omnia. Hic in plateis civitatis vindicabitur, et quasi pullus equinus fugabitur: et ubi non speravit apprehendetur. Et erit dedecus omnibus, eo quod non intellexerit timorem Domini. Sic et mulier omnis relinquens virum suum, et statuens hereditatem ex alieno matrimonio. Primo enim in lege Altissimi incredibilis fuit, et secundo virum suum dereliquit: et tertio in adulterio fornicata est, et ex alio viro filios statuit sibi. Hec in ecclesiam adducetur, et in filios eius respicietur. Non tradent filii eius radices, et rami eius non dabunt fructum. Derelinquet in maledictum memoriam illius, et dedecus illius non delebitur. Et agnoscent qui derelicti sunt, quoniam nihil melius quam timor Dei: et nihil dulcius quam respicere in mandatis Domini. Gloria magna est sequi Dominum: longitudo enim dierum assumetur ab eo.

# XXIIII

Sapientia laudabit animam suam, et in Deo honorabitur, et in medio populi sui gloriabitur, et in ecclesiis Altissimi aperiet os suum, et in conspectu virtutis illius gloriabitur, et in medio populi sui exaltabitur, et in plenitudine sancta admirabitur, et in multitudine electorum habebit laudem, et inter benedictos benedicetur, dicens: Ego ex ore Altissimi prodivi primogenita ante omnem creaturam. Ego feci in celis ut oriretur lumen indeficiens, et sicut nebula texi omnem terram. Ego in altissimis habitavi, et thronus meus in columna nubis. Gyrum celi circuivi sola, et profundum abyssi penetravi, in fluctibus maris ambulavi, et in omni terra steti, et in omni populo, et in omni gente primatum habui, et omnium excellentium et humilium corda virtute calcavi: et in his omnibus requiem quesivi, et in hereditate Domini morabor. Tunc precepit et dixit michi Creator omnium: et qui creavit me requievit in tabernaculo meo, et dixit michi: In Iacob inhabita, et in Israel hereditare, et in electis meis mitte radices. Ab initio et ante secula creata sum, et usque ad futurum seculum non desinam, et in habitatione sancta coram ipso ministravi. Et sic in Sion firmata sum, et in civitate sanctificata similiter requievi, et in Ierusalem potestas mea. Et radicavi in populo honorificato, et in parte Dei mei hereditas illius, et in plenitudine sanctorum detentio mea. Quasi cedrus exaltata sum in Libano, et quasi cypressus in monte Sion. Quasi palma exaltata sum in Cades, et quasi plantatio rose in Iericho. Quasi oliva speciosa in campis, et quasi platanus exaltata sum iuxta aquam in plateis. Sicut cinnamomum et balsamum aromatizans odorem dedi: quasi mirra electa dedi suavitatem odoris. Et quasi storax et galbanus et ungula et gutta, et quasi Libanus non incisus vaporavi habitationem meam, et quasi balsamum non mixtum odor meus. Ego quasi terebinthus extendi ramos meos, et rami mei honoris et gratie. Ego quasi vitis fructificavi suavitatem odoris, et flores mei fructus honoris et honestatis. Ego mater pulchre dilectionis, et timoris, et agnitionis, et sancte spei. In me gratia omnis vie et veritatis, in me omnis spes vite et virtutis. Transite ad me omnes qui concupiscitis me, et a generationibus meis implemini. Spiritus enim meus super mel dulcis, et hereditas mea super mel et favum. Memoria mea in generatione seculorum. Qui edunt me adhuc esurient, et qui bibunt me adhuc sitient. Qui audit me non confundetur, et qui operantur in me non peccabunt. Qui elucidant me vitam eternam habebunt. Hec omnia liber vite, et testamentum Altissimi, et agnitio veritatis. Legem mandavit Moyses in preceptis iustitiarum, et hereditatem domui Iacob, et Israel promissiones. Posuit David puero suo excitare regem ex ipso fortissimum, in throno honoris sedentem in sempiternum. Qui implet quasi Phison sapientiam, et sicut Tigris in diebus novorum. Qui adimplet quasi Eufrates sensum, qui multiplicat quasi Iordanis in tempore messis. Qui mittit disciplinam sicut lucem, et assistens quasi Gion in die vindemie. Qui perficit primus scire ipsam, et infirmior non investigabit eam. A mari enim abundavit cogitatio eius, et consilium illius ab abysso magna. Ego sapientia effudi flumina. Ego quasi trames aque immense de fluvio. Ego quasi fluvius dorix, et sicut aqueductus exivi de paradiso. Dixi: Rigabo hortum meum plantationum, et inebriabo partus mei fructum. Et ecce factus est michi trames abundans, et fluvius meus appropinquavit ad mare. Quoniam doctrinam quasi antelucanum illumino omnibus, et enarrabo illam usque ad longinquum. Penetrabo omnes inferiores partes terre, et inspiciam omnes dormientes, et illuminabo omnes sperantes in Domino. Adhuc doctrinam quasi prophetiam effundam, et relinquam illam querentibus sapientiam, et non desinam in progenies illorum usque in evum sanctum. Videte quoniam non soli michi laboravi, sed omnibus exquirentibus veritatem.

# XXV

In tribus placitum est spiritui meo, que sunt probata coram Deo et hominibus: concordia fratrum, et amor proximorum, et vir et mulier bene sibi consentientes. Tres species odivit anima mea, et aggravor valde anime illorum: pauperem superbum, et divitem mendacem, senem fatuum et insensatum. Que in iuventute tua non congregasti, quomodo invenies in senectute tua? Quam speciosum canitiei iudicium, et presbyteris cognoscere consilium. Quam speciosa veteranis sapientia, et gloriosis intellectus et consilium. Corona senum multa peritia, et gloria illorum timor Dei. Novem insuspicabilia cordis magnificavi, et decimum dicam in lingua hominibus. Homo qui iocundatur in filiis, vivens et videns subversionem inimicorum suorum. Beatus qui habitat cum muliere sensata, et qui in lingua sua non est lapsus, et qui non servivit indignis se. Beatus qui invenit amicum verum, et qui enarrat iustitiam auri audienti. Quam magnus qui invenit sapientiam et scientiam! sed non super timentem Dominum. Timor Dei super omnia se posuit

cui donatum est habere timorem dei. qui tenet illum cui assimilabitur. Timor dei initium dilectionis eius. fidei autem initium agglutinandum est ei. Omnis plaga tristitia cordis est. et omnis malitia nequitia mulieris. et omnem plagam et non plagam videbit cordis. et omnem nequitiam et non nequitiam mulieris. et omnem obductum et non obductum odientium. et omnem vindictam et non vindictam inimicorum. Non est caput nequius super caput colubri. et non est ira super iram mulieris. Commorari leoni et draconi placebit. quam habitare cum muliere nequam. Nequitia mulieris immutat faciem eius. et obcecat vultum suum tamquam ursus. et quasi saccum ostendet in medio proximorum. Ingemuit vir eius. et audiens suspiravit modicum. Brevis omnis malitia super malitiam mulieris. sors peccatorum cadat super illam. Sicut ascensus arenosus in pedibus veterani. sic mulier linguata homini quieto. Ne respicias in mulieris speciem. et non concupiscas mulierem in specie. Mulieris ira et irreverentia et confusio magna. Mulier si primatum habeat contraria est viro suo. Cor humile et facies tristis et plaga mortis mulier nequam. Manus debiles et genua dissoluta mulier que non beatificat virum suum. A muliere initium factum est peccati et per illam omnes morimur. Non des aque tue exitum nec modicum. nec mulieri nequam veniam prodeundi. Si non ambulaverit ad manum tuam confundet te in medio inimicorum. A carnibus tuis abscide illam. ne semper te abutatur.

## XXVI

Mulieris bone beatus vir. numerus enim annorum illius duplex. Mulier fortis oblectat virum suum. et annos vite illius in pace implebit. Pars bona mulier bona. in parte timentium deum dabitur viro pro factis bonis. Divitis autem et pauperis cor bonum. in omni tempore vultus illorum hilaris. A tribus timuit cor meum. et in quarto facies mea metuit. Delaturam civitatis. et collectionem populi. et calumniam mendacem. super mortem omnia gravia. Dolor cordis et luctus. mulier zelotipa. In muliere zelotipa flagellum lingue. omnibus communicans. Sicut boum iugum quod movetur. ita et mulier nequam. qui tenet illam quasi qui apprehendit scorpionem. Mulier ebriosa ira magna. et contumelia et turpitudo illius non tegetur. Fornicatio mulieris in extollentia oculorum. et in palpebris illius agnoscetur. In filia non avertente se firma custodiam. ne inventa occasione utatur se. Ab omni irreverentia oculorum eius cave. et ne mireris si te neglexerit. Sicut viator sitiens ad fontem os aperiet. et ab omni aqua proxima bibet. et contra omnem palum sedebit. et contra omnem sagittam aperiet pharetram. donec deficiat. Gratia mulieris sedule delectabit virum suum. et ossa illius impinguabit. Disciplina illius datum dei est. Mulier sensata et tacita non est immutatio erudite anime. Gratia super gratiam mulier sancta et pudorata. Omnis autem ponderatio non est digna continentis anime. Sicut sol oriens in mundo in altissimis dei. sic mulieris bone species in ornamentum domus eius. Lucerna splendens super candelabrum sanctum. et species faciei super etatem stabilem. Columne auree super bases argenteas. et pedes firmi super plantas stabilis mulieris. Fundamenta eterna supra petram solidam. et mandata dei in corde mulieris sancte. In duobus contristatum est cor meum. et in tertio iracundia mihi advenit. Vir bellator deficiens per inopiam. et vir sensatus contemptus. et qui transgreditur a iustitia ad peccatum. deus paravit eum ad rompheam. Due species difficiles et periculose apparuerunt mihi. difficile exuitur negotians a negligentia. et non iustificabitur caupo a peccatis labiorum.

## XXVII

Propter inopiam multi deliquerunt. et qui querit locupletari avertit oculum suum. Sicut in medio compaginis lapidum palus figitur. sic et inter medium venditionis et emptionis angustiabitur peccatum. Conteretur cum delinquente delictum. Si non in timore domini tenueris te instanter. cito subvertetur domus tua. Sicut in percussura cribri remanebit pulvis. sic aporia hominis in cogitatu illius. Vasa figuli probat fornax. et homines iustos temptatio tribulationis. Sicut rusticatio de ligno ostendit fructum illius. sic verbum ex cogitatu cordis hominis. Ante sermonem non laudes virum. hec enim temptatio est hominum. Si sequeris iustitiam apprehendes illam. et indues quasi poderem honoris. et inhabitabis cum ea. et proteget te in sempiternum. et in die agnitionis invenies firmamentum. Volatilia ad sibi similia conveniunt. et veritas ad eos qui operantur illam revertetur. Leo venationi insidiatur semper. sic peccata operantibus iniquitates. Homo sanctus in sapientia manet sicut sol. nam stultus sicut luna mutatur. In medio insensatorum serva verbum tempori. in medio autem cogitantium assiduus esto. Narratio peccantium odiosa. et risus illorum in deliciis peccati. Loquela multum iurans horripilationem capiti statuet. et irreverentia ipsius obturatio aurium. Effusio sanguinis in rixa superborum. et maledictio illorum auditus gravis. Qui denudat archana amici fidem perdit. et non inveniet amicum ad animum suum. Dilige proximum et coniungere fide cum illo. Quod si denudaveris absconsa illius. non persequeris post eum. Sicut enim homo qui perdit amicum suum. sic et qui perdit amicitiam proximi sui. Et sicut qui dimittit avem de manu sua. sic dereliquisti proximum tuum et non eum capies. Non illum sequeris quoniam longe est. effugiet enim quasi caprea de laqueo. quoniam vulnerata est anima eius. Ultra eum non poteris colligare. et maledicti est concordatio. denudare autem amici mysteria desperatio est anime infelicis. Annuens oculo fabricat iniqua. et nemo eum abiciet. In conspectu oculorum tuorum condulcabit os suum. et super sermones tuos admirabitur. novissime autem pervertet os suum. et in verbis tuis dabit scandalum. Multa odivi et non coequavi ei. et dominus odiet illum. Qui in altum mittit lapidem super caput eius cadet. et plaga dolosa dolosi dividet vulnera. et qui foveam fodit incidet in eam. et qui statuit lapidem proximo offendet in eo. et qui laqueum alii ponit peribit in illo. Facienti nequissimum consilium super ipsum devolvetur. et non agnoscet unde adveniat illi. Illusio et improperium superborum. et vindicta sicut leo insidiabitur illi. Laqueo peribunt qui oblectantur casu iustorum. dolor autem consumet illos antequam moriantur. Ira et furor utraque execrabilia sunt. et vir peccator continens erit illorum.

## XXVIII

Qui vindicari vult a domino inveniet vindictam. et peccata illius servans servabit. Relinque proximo tuo nocenti te. et tunc deprecanti tibi peccata solventur. Homo homini reservat iram. et a deo querit medelam. In hominem similem sibi non habet misericordiam. et de peccatis suis deprecatur. Ipse cum caro sit reservat iram. et propitiationem petit a deo. quis exorabit pro delictis illius. Memento novissimorum et desine inimicari. tabitudo enim et mors imminet in mandatis eius. Memorare timorem dei et non irascaris proximo. Memorare testamentum altissimi. et despice ignorantiam proximi. Abstine te a lite et minues peccata

homo enim iracundus incendit litem, et vir peccator turbabit amicos, et in medio pacem habentium immittet inimicitiam. Secundum enim ligna silve sic ignis exardescit, et secundum virtutem hominis sic iracundia illius erit, et secundum substantiam suam exaltabit iram suam. Certamen festinatum incendit ignem, et lis festinans effundit sanguinem, et lingua testificans adducit mortem. Si sufflaveris quasi ignis ardebit, et si expueris super illam extinguetur; utraque ex ore proficiscuntur. Susurro et bilinguis maledictus, multos enim turbabit pacem habentes. Lingua tertia multos commovit, et dispersit illos de gente in gentem. Civitates muratas divitum destruxit, et domus magnatorum effodit. Virtutes populorum concidit, et gentes fortes dissolvit. Lingua tertia mulieres viratas eiecit, et privavit illas laboribus suis. Qui respicit illam non habebit requiem, nec habebit amicum in quo requiescat. Flagelli plaga livorem facit, plaga autem lingue comminuet ossa. Multi ceciderunt in ore gladii, sed non sic quasi qui interierunt per linguam suam. Beatus qui tectus est a lingua nequam, qui in iracundiam illius non transivit, et qui non attraxit iugum illius, et in vinculis illius non est ligatus. Iugum enim illius iugum ferreum est, et vinculum illius vinculum ereum est. Mors illius mors nequissima, et utilis potius infernus quam illa. Perseverantia illius non permanebit, sed obtinebit vias iniustorum. In flamma sua non comburet iustos. Qui relinquunt Deum incident in illam, et exardebit in illis et non extinguetur, et immittetur in illos quasi leo, et quasi pardus ledet illos. Sepi aures tuas spinis, et noli audire linguam nequam, et ori tuo facito hostia et seras. Aurum tuum et argentum tuum confla, et verbis tuis facito stateram, et frenos ori tuo rectos. Et attende ne forte labaris in lingua, et cadas in conspectu inimicorum insidiantium tibi, et sit casus tuus insanabilis in mortem.

## XXIX

Qui facit misericordiam fenerat proximo suo, et qui prevalet manu mandata servat. Fenerare proximo tuo in tempore necessitatis illius, et iterum redde proximo in tempore suo. Confirma verbum et fideliter age cum illo, et in omni tempore invenies quod tibi necessarium est. Multi quasi inventionem estimaverunt fenus, et prestiterunt molestiam his qui se adiuverunt. Donec accipiant osculantur manus dantis, et in promissionibus humiliant vocem suam, et in tempore redditionis postulabit tempus, et loquetur verba tedii et murmurationum, et tempus causabitur. Si autem potuerit reddere, adversabitur; solidi vix reddet dimidium, et computabit illud quasi inventionem. Sin autem, fraudabit illum pecunia sua, et possidebit illum inimicum gratis, et convicia et maledicta reddet illi, et pro honore et beneficio reddet illi contumeliam. Multi non causa nequitie non fenerati sunt, sed fraudari gratis timuerunt. Verumtamen super humilem animo fortior esto, et pro elemosina non trahas illum. Propter mandatum assume pauperem, et propter inopiam eius ne dimittas eum vacuum. Perde pecuniam propter fratrem et amicum, et non abscondas illam sub lapide in perditionem. Pone thesaurum tuum in preceptis Altissimi, et proderit tibi magis quam aurum. Conclude elemosinam in sinu pauperis, et hec pro te exorabit ab omni malo. Elemosina viri quasi sacculus cum ipso, et gratiam hominis quasi pupillam conservabit, et postea resurget et retribuet illis retributionem, unicuique in caput illorum. Super scutum potentis et super lanceam adversus inimicum tuum pugnabit. Vir bonus fidem facit pro proximo suo, et qui perdiderit confusionem derelinquet sibi. Gratiam fideiussoris ne obliviscaris, dedit enim pro te animam suam. Repromissorem fugit peccator et immundus. Bona repromissoris sibi ascribit peccator, et ingratus sensu derelinquet liberantem se. Vir repromittit de proximo suo, et cum perdiderit reverentiam derelinquetur ab eo. Repromissio nequissima multos perdidit dirigentes, et commovit illos quasi fluctus maris. Viros potentes gyrans migrare fecit, et vagati sunt in gentibus alienis. Peccator transgrediens mandatum Dei incidet in promissionem nequam, et qui conatur multa agere incidet in iudicium. Recupera proximum tuum secundum virtutem tuam, et attende tibi ne incidas. Initium vite hominis aqua et panis, et vestimentum, et domus protegens turpitudinem. Melior est victus pauperis sub tegmine asserum, quam epule splendide in peregre sine domicilio. Minimum pro magno placeat tibi, et improperium peregrinationis non audies. Vita nequam hospitandi de domo in domum, et ubi hospitabitur non fiducialiter aget, nec aperiet os. Hospitabitur et pascet et potabit ingratos, et ad hec amara audiet: Transi, hospes, et orna mensam, et que in manu habes ciba ceteros. Exi a facie honoris amicorum meorum; necessitudine domus mee hospitio mihi factus es frater. Gravia hec homini habenti sensum: correptio domus et improperium feneratoris.

## XXX

Qui diligit filium suum assiduat illi flagella, ut letetur in novissimo suo, et non palpet proximorum hostia. Qui docet filium suum laudabitur in illo, et in medio domesticorum in illo gloriabitur. Qui docet filium suum in zelum mittit inimicum, et in medio amicorum gloriabitur in illo. Mortuus est pater illius, et quasi non est mortuus; similem enim reliquit sibi post se. In vita sua vidit et letatus est in illo; in obitu suo non est contristatus, nec confusus est coram inimicis. Reliquit enim defensorem domus contra inimicos, et amicis reddentem gratiam. Pro animabus filiorum colligavit vulnera sua, et super omnem vocem turbabuntur viscera eius. Equus indomitus evadet durus, et filius remissus evadet preceps. Lacta filium et paventem te faciet; lude cum eo et contristabit te. Non corrideas illi ne doleas, et in novissimo obstupescent dentes tui. Non des illi potestatem in iuventute, et ne despicias cogitatus illius. Curva cervicem eius in iuventute, et tunde latera eius dum infans est, ne forte induret et non credat tibi, et erit tibi dolor anime. Doce filium tuum et operare in illo, ne in turpitudinem illius offendas. Melior est pauper sanus et fortis viribus, quam dives imbecillis et flagellatus malicia. Salus anime in sanctitate iusticie, melior est omni auro et argento, et corpus validum quam census immensus. Non est census super censum salutis corporis, et non est oblectamentum super cordis gaudium. Melior est mors quam vita amara, et requies eterna quam languor perseverans. Bona abscondita in ore clauso quasi appositiones epularum circumposite sepulcro. Quid proderit libatio idolo? nec enim manducabit nec odorabit. Sic qui effugatur a Domino portans mercedes iniquitatis, videns oculis et ingemiscens, sicut spado complectens virginem et suspirans. Tristitiam non des anime tue, et non affligas temetipsum in consilio tuo.

tuo. et iucunditas cordis, haec est vita hominis, et thesaurus sine defectione sanctitatis. et exultatio viri est longaevitas. Miserere animae tuae placens Deo, et contine: congrega cor tuum in sanctitate eius, et tristitiam longe repelle a te. Multos enim occidit tristitia, et non est utilitas in illa. Zelus et iracundia minuunt dies, et ante tempus senectam adducet cogitatus. Splendidum cor bonum in epulis est: epulae enim illius diligenter fiunt.

XXXI

Vigilia honestatis tabefaciet carnes, et cogitatus illius auferet somnum. Cogitatus praescientiae avertit sensum, et infirmitas gravis sobriam facit animam. Laboravit dives in congregatione substantiae, et in requie sua replebitur bonis suis. Laboravit pauper in diminutione victus, et in fine inops fit. Qui aurum diligit non iustificabitur, et qui insequitur consumptionem, replebitur ex ea. Multi dati sunt in auri casus, et facta est in specie ipsius perditio illorum. Lignum offensionis est aurum sacrificantium. vae illis qui sectantur illud, et omnis imprudens deperiet in illo. Beatus dives qui inventus est sine macula, et qui post aurum non abiit, nec speravit in pecunia et thesauris. Quis est hic, et laudabimus eum? fecit enim mirabilia in vita sua. Qui probatus est in illo, et perfectus est, et erit illi gloria aeterna. Qui potuit transgredi, et non est transgressus, facere mala, et non fecit. Ideo stabilita sunt bona illius in Domino, et eleemosynas illius enarrabit omnis ecclesia sanctorum. Supra mensam magnam sedisti? non aperias super illam faucem tuam prior. Non dicas sic: Multa sunt quae super illam sunt. Memento quoniam malus est oculus nequam. Nequius oculo quid creatum est? ideo ab omni facie sua lacrimabitur cum viderit. Ne extendas manum tuam prior, et invidia contaminatus erubescas. Ne comprimaris in convivio. Intellige quae sunt proximi tui ex teipso. Utere quasi homo frugi his quae tibi apponuntur, ne cum manducas multum, odio habearis. Cessa prior causa disciplinae, et noli nimius esse, ne forte offendas. Et si in medio multorum sedisti, prior illis ne extendas manum tuam, nec prior poscas bibere. Quam sufficiens est homini erudito vinum exiguum, et in dormiendo non laborabis ab illo, et non senties dolorem. Vigilia, cholera et tortura viro infrunito. Somnus sanitatis in homine parco: dormiet usque mane, et anima illius cum ipso delectabitur. Et si coactus fueris in edendo multum, surge e medio, evome: et refrigerabit te, et non adduces corpori tuo infirmitatem. Audi me, fili, et ne spernas me, et in novissimo invenies verba mea. In omnibus operibus tuis esto velox, et omnis infirmitas non occurret tibi. Splendidum in panibus benedicent labia multorum, et testimonium veritatis illius fidele. In nequissimo pane murmurabit civitas, et testimonium nequitiae illius verum est. Diligentes in vino noli provocare: multos enim exterminavit vinum. Ignis probat ferrum durum: sic vinum corda superborum arguet in ebrietate potatum. Aequa vita hominibus vinum in sobrietate: si bibas illud moderate, eris sobrius. Quae vita est ei qui minuitur vino? Quid defraudat vitam? mors. Vinum in iucunditate creatum est, et non in ebrietate, ab initio. Exultatio animae et cordis, vinum moderate potatum. Sanitas est animae et corporis sobrius potus. Vinum multum potatum irritationem et iram et ruinas multas facit. Amaritudo animae vinum multum potatum. Ebrietatis animositas, imprudentis offensio, minorans virtutem, et faciens vulnera. In convivio vini non arguas proximum, et non despicias eum in iucunditate illius. Verba improperii non dicas illi, et non premas illum in repetendo.

XXXII

Rectorem te posuerunt? noli extolli: esto in illis quasi unus ex ipsis. Curam illorum habe, et sic conside, et omni cura tua explicita recumbe, ut laeteris propter illos, et ornamentum gratiae accipias coronam, et dignationem consequaris corrogationis. Loquere, maior natu, decet enim te primum verbum diligenti scientia, et non impedias musicam. Ubi auditus non est, non effundas sermonem, et importune noli extolli in sapientia tua. Gemmula carbunculi in ornamento auri, et comparatio musicorum in convivio vini. Sicut in fabricatione auri signum est smaragdi, sic numerus musicorum in iucundo et moderato vino. Audi tacens, et pro reverentia accedet tibi bona gratia. Adolescens, loquere in tua causa vix cum necesse fuerit. Si bis interrogatus fueris, habeat caput responsum tuum. In multis esto quasi inscius, et audi tacens simul et quaerens. In medio magnatorum non praesumas, et ubi sunt senes, non multum loquaris. Ante grandinem praeibit coruscatio, et ante verecundiam praeibit gratia, et pro reverentia accedet tibi bona gratia. Et hora surgendi non te trices: praecurre autem prior in domum tuam, et illic avocare, et illic lude, et age conceptiones tuas, et non in delictis et verbo superbo. Et super his omnibus benedicito Dominum qui fecit te, et inebriantem te ab omnibus bonis suis. Qui timet Dominum excipiet doctrinam eius, et qui vigilaverint ad illum invenient benedictionem. Qui quaerit legem replebitur ab ea, et qui insidiose agit scandalizabitur in ea. Qui timent Dominum invenient iudicium iustum, et iustitias quasi lumen accendent. Peccator homo vitabit correptionem, et secundum voluntatem suam inveniet comparationem. Vir consilii non disperdet intelligentiam; alienus et superbus non pertimescet timorem, etiam postquam fecit cum eo sine consilio, et suis insectationibus arguetur. Fili, sine consilio nihil facias, et post factum non poenitebis. In via ruinae non eas, et non offendes in lapides. Nec credas te viae laboriosae, ne ponas animae tuae scandalum, et a filiis tuis cave, et a domesticis tuis attende. In omni opere tuo crede ex fide animae tuae: hoc est enim conservatio mandatorum. Qui credit Deo attendit mandatis, et qui confidit in illo non minorabitur.

XXXIII

Timenti Dominum non occurrent mala, sed in tentatione Deus illum conservabit, et liberabit a malis. Sapiens non odit mandata et iustitias, et non illidetur quasi in procella navis. Homo sensatus credit legi Dei, et lex illi fidelis. Qui interrogationem manifestat parabit verbum, et sic deprecatus exaudietur, et conservabit disciplinam, et tunc respondebit. Praecordia fatui quasi rota carri, et quasi axis versatilis cogitatus illius. Equus emissarius sicut amicus subsannator, sub omni supra sedente hinnit. Quare dies diem superat, et iterum lux lucem, et annus annum a sole? A Domini scientia separati sunt, facto sole et praeceptum custodiente. Et immutavit tempora et dies festos ipsorum

et in illis dies festos celebraverunt ad horam. Ex ipsis exaltavit et magnificavit deus, et ex ipsis posuit in numerum dierum. Et omnes homines de solo et terra unde creatus est Adam. In multitudine disciplinae dominus separavit eos, et immutavit vias eorum. Ex ipsis benedixit et exaltavit, et ex ipsis sanctificavit et ad se applicavit. Et ex ipsis maledixit et humiliavit, et convertit illos ad separationem ipsorum. Quasi lutum figuli in manu ipsius, plasmare illud et disponere. Omnes viae eius secundum dispositionem eius; sic homo in manu illius qui se fecit, et reddet illi secundum iudicium suum. Contra malum bonum est, et contra vitam mors; sic et contra virum iustum peccator. Et sic intuere in omnia opera altissimi: duo et duo, unum contra unum. Et ego novissimus evigilavi, et quasi qui colligit acinos post vindemiatores. In benedictione dei et ipse speravi, et quasi qui vindemiat replevi torcular. Respicite quoniam non mihi soli laboravi, sed omnibus exquirentibus disciplinam. Audite me magnates et omnes populi, et rectores ecclesiae auribus percipite. [?] viro deferte honorem, et iniquo nolite favere. Filio et mulieri, fratri et amico non des potestatem in vita super te; et non dederis alii possessionem tuam, ne forte poeniteat te, et deprecetur pro illis. Dum adhuc superes et aspiras, non immutabit te omnis caro. Melius est enim ut filii tui te rogent, quam te respicere in manus filiorum tuorum. In omnibus operibus tuis praecellens esto. Ne dederis maculam in gloriam tuam. In die consummationis dierum vitae tuae, et in tempore exitus tui distribue hereditatem tuam. Cibaria et virga et onus asino; panis et disciplina et opus servo. Operatur in disciplina et quaerit requiescere; laxa manus illi, et quaerit libertatem. Iugum et lorum curvant collum durum, et servum inclinant operationes assiduae. Servo malivolo tortura et compedes; mitte illum in operationem ne vacet; multam enim malitiam docuit otiositas. In opera constitue eum, sic enim condecet illum. Quod si non obaudierit, curva illum compedibus, et non amplifices super omnem carnem; verum sine iudicio nihil facias grave. Si est tibi servus fidelis, sit tibi quasi anima tua; quasi fratrem sic eum tracta, quoniam in sanguine animae comparasti eum. Si laeseris eum iniuste, in fugam convertetur; et si extollens discesserit, quem quaeras et in qua via quaeras illum nescis.

## XXXIIII

Vana spes et mendacium viro insensato, et somnia extollunt imprudentes. Quasi qui apprehendit umbram et persequitur ventum, sic et qui attendit ad visa mendacia. Hoc secundum hoc visio somniorum; ante faciem hominis similitudo hominis. Ab immundo quid mundabitur? et a mendace quid verum dicetur? Divinatio erroris et auguria mendacia et somnia malefacientium vanitas est; et sicut parturientis cor tuum phantasias patitur. Nisi ab altissimo fuerit emissa visitatio, ne dederis in illis cor tuum. Multos enim errare fecerunt somnia, et exciderunt sperantes in illis. Sine mendacio consummabitur verbum legis, et sapientia in ore fidelis complanabitur. Qui non est tentatus, quid scit? Vir in multis expertus cogitabit multa, et qui multa didicit enarrabit intellectum. Qui non est expertus pauca recognoscit; qui autem in multis factus est multiplicavit malitiam. Qui tentatus non est, qualia scit? Qui implanatus est abundabit nequitia. Multa vidi enarrando, et plurimas verborum consuetudines. Aliquoties usque ad mortem periclitatus sum horum causa, et liberatus sum gratia dei. Spiritus timentium deum quaeritur, et in respectu illius bene-

dicetur. Spes enim illorum in salvantem illos, et oculi dei in diligentes se. Qui timet dominum nihil trepidabit et non pavebit, quoniam ipse est spes eius. Timentis dominum beata est anima eius. Ad quem respicit, et quis est fortitudo eius? Oculi domini super timentes eum: protector potentiae, firmamentum virtutis, tegimen ardoris, et umbraculum meridiani, deprecatio offensionis, et adiutorium casus, exaltans animam et illuminans oculos, dans sanitatem et vitam et benedictionem. Immolantis ex iniquo oblatio est maculata, et non sunt beneplacitae subsannationes iniustorum. Dominus solus sustinentibus se in via veritatis et iustitiae. Dona iniquorum non probat altissimus, nec respicit in oblationes iniquorum, nec in multitudine sacrificiorum eorum propitiabitur peccatis. Qui offert sacrificium ex substantia pauperum, quasi qui victimat filium in conspectu patris sui. Panis egentium vita pauperis est; qui defraudat illum homo sanguinis est. Qui aufert in sudore panem, quasi qui occidit proximum suum. Qui effundit sanguinem et qui fraudem facit mercenario fratres sunt. Unus aedificans et unus destruens, quid prodest illis nisi labor? Unus orans et unus maledicens, cuius vocem exaudiet dominus? Qui baptizatur a mortuo et iterum tangit mortuum, quid proficit lavatio illius? Sic homo qui ieiunat in peccatis suis, et iterum eadem faciens, quid proficit humiliando se? Orationem illius quis exaudiet?

## XXXV

Qui conservat legem multiplicat orationem. Salutare sacrificium est attendere mandatis, et discedere ab omni iniquitate. Et propitiationem litare sacrificii super iniustitias, et deprecatio pro peccatis recedere ab iniustitia. Retribuet gratiam qui offert similaginem, et qui facit misericordiam offert sacrificium. Beneplacitum est domino recedere ab iniquitate, et deprecatio pro peccatis recedere ab iniustitia. Non apparebis ante conspectum dei vacuus. Haec enim omnia propter mandatum dei fiunt. Oblatio iusti impinguat altare, et odor suavitatis est in conspectu altissimi. Sacrificium iusti acceptum est, et memoriam eius non obliviscetur dominus. Bono animo gloriam redde deo, et non minuas primitias manuum tuarum. In omni dato hilarem fac vultum tuum, et in exsultatione sanctifica decimas tuas. Da altissimo secundum datum eius, et in bono oculo adinventionem facito manuum tuarum, quoniam dominus retribuens est, et septies tantum reddet tibi. Noli offerre munera prava, non enim suscipiet. Et noli inspicere sacrificium iniustum, quoniam dominus iudex est, et non est apud illum gloria personae. Non accipit dominus personam in pauperem, et deprecationem laesi exaudiet. Non despiciet preces pupilli, nec viduam si effundat loquelam gemitus. Nonne lacrimae viduae ad maxillam descendunt, et exclamatio eius super deducentem eas? A maxilla enim ascendunt usque ad caelum, et dominus exauditor non delectabitur in illis. Qui adorat deum in oblectatione suscipietur, et deprecatio illius usque ad nubes propinquabit. Oratio humiliantis se nubes penetrabit, et donec propinquet non consolabitur, et non discedet donec aspiciat altissimus. Et dominus non elongabit, sed iudicabit iustos et faciet iudicium; et fortissimus non habebit in illis patientiam, ut contribulet dorsum ipsorum; et gentibus reddet vindictam, donec tollat plenitudinem superborum, et sceptra iniquorum contribulet; donec reddat hominibus secundum actus suos, et secundum opera Adae et secundum praesumptionem illius; donec iudicet iudicium plebis suae, et oblectabit iustos misericordia sua. Speciosa misericordia dei in tempore tribulationis

## XXXVI

nubes pluviae in tempore siccitatis. Miserere nostri deus omnium et respice nos et ostende nobis lucem miserationum tuarum. Et immitte timorem tuum super gentes quae non exquisierunt te ut cognoscant quia non est deus nisi tu ut enarrent magnalia tua. Alleva manum tuam super gentes alienas ut videant potentiam tuam. Sicut enim in conspectu eorum sanctificatus es in nobis sic in conspectu nostro magnificaberis in illis ut cognoscant te sicut et nos cognovimus quoniam non est alius deus praeter te domine. Innova signa et immuta mirabilia. Glorifica manum et brachium dextrum. Excita furorem et effunde iram. Extolle adversarium et affige inimicum. Festina tempus et memento finis ut enarrent mirabilia tua. In ira flammae devoretur qui salvatur et qui pessimant plebem tuam inveniant perditionem. Contere caput principum inimicorum dicentium non est alius praeter nos. Congrega omnes tribus Iacob et cognoscant quia non est deus nisi tu ut enarrent magnalia tua et hereditabis eos sicut ab initio. Miserere plebi tuae super quam invocatum est nomen tuum et Israel quem coaequasti primogenito tuo. Miserere civitati sanctificationis tuae Ierusalem civitati requiei tuae. Reple Sion inenarrabilibus virtutibus tuis et gloria tua populum tuum. Da testimonium quia ab initio creaturae tuae sunt et suscita praedicationes quas locuti sunt in nomine tuo prophetae priores. Da mercedem domine sustinentibus te ut prophetae tui fideles inveniantur et exaudi orationes servorum tuorum secundum benedictionem Aaron de populo tuo et dirige nos in viam iustitiae et sciant omnes qui inhabitant terram quia tu es deus conspector saeculorum. Omnem escam manducabit venter et est cibus cibo melior. Fauces contingunt cibum ferae et cor insensatum verba mendacia. Cor pravum dabit tristitiam et homo peritus resistet illi. Omnem masculum excipiet mulier et est filia melior filio. Species mulieris exhilarat faciem viri sui et super omnem concupiscentiam hominis superducit desiderium. Si est lingua curationis est et mitigationis et misericordiae non est vir illius secundum filios hominum. Qui possidet mulierem bonam inchoat possessionem adiutorium secundum illum est et columna ut requies. Ubi non est sepes diripietur possessio et ubi non est mulier ingemiscit egens. Cui credit qui non habet nidum et deflectens ubicumque obscuraverit quasi succinctus latro exiliens de civitate in civitatem.

XXXVII

Omnis amicus dicet et ego amicitiam copulavi, sed est amicus solo nomine amicus. Nonne tristitia inest usque ad mortem? Sodalis autem et amicus ad inimicitiam convertentur. O praesumptio nequissima unde creata es cooperire aridam malitia et dolositate illius. Sodalis amico coniucundatur in oblectationibus et in tempore tribulationis adversarius erit. Sodalis amico condolet causa ventris et contra hostem accipiet scutum. Non obliviscaris amici tui in animo tuo et non immemor sis illius in opibus tuis. Noli consiliari cum socero tuo et a zelantibus te absconde consilium. Omnis consiliarius prodit consilium sed est consiliarius in semetipso. A consiliario malo serva animam tuam prius scito quae sit illius necessitas et quid ipse animo suo cogitet ne forte mittat sudem in terram et dicat tibi bona est via tua et stet e contrario videre quid tibi eveniat. Cum viro irreligioso tracta de sanctitate et cum iniusto de iustitia et cum muliere de ea quae aemulatur cum timido de bello cum negotiatore de traiectione cum emptore de venditione cum viro livido de gratiis agendis cum impio de pietate cum inhonesto de honestate cum operario agrario de omni opere cum operario annuali de consummatione anni cum servo pigro de multa operatione. Non attendas his in omni consilio. Sed cum viro sancto assiduus esto quemcumque cognoveris observantem timorem dei cuius anima est secundum animam tuam et qui cumque titubaverit in tenebris non condolebit tibi. Et cor boni consilii statue tecum. Non est enim tibi aliud pluris illo. Anima viri sancti enuntiat aliquando vera quam septem circumspectores sedentes in excelso ad speculandum. Et in his omnibus deprecare altissimum ut dirigat in veritate viam tuam. Ante omnia opera verbum verax praecedat te et ante omnem actum consilium stabile. Verbum nequam immutabit cor ex quo quattuor partes oriuntur bonum et malum vita et mors et dominatrix illorum est assidua lingua. Vir peritus multos erudivit et animae suae suavis est. Qui sophistice loquitur odibilis est in omni re defraudabitur. Non est enim illi data a domino gratia omni enim sapientia defraudatus est. Est sapiens animae suae sapiens et fructus sensus illius laudabiles sunt. Vir sapiens plebem suam erudit et fructus sensus illius fideles sunt. Vir sapiens implebitur benedictionibus et videntes illum laudabunt. Vita viri in numero dierum dies autem Israel innumerabiles sunt. Sapiens in populo hereditabit honorem et nomen illius erit vivens in aeternum. Fili in vita tua tempta animam tuam et si fuerit nequam non des illi potestatem. Non enim omnia omnibus expediunt et non omni animae omne genus placet. Noli avidus esse in omni epulatione et non te effundas super omnem escam. In multis enim escis erit infirmitas et aviditas appropinquabit usque ad choleram. Propter crapulam multi obierunt qui autem abstinens est adiciet vitam.

XXXVIII

Honora medicum propter necessitatem etenim illum creavit altissimus. A deo est enim omnis medela et a rege accipiet donationem. Disciplina medici exaltabit caput illius et in conspectu magnatorum collaudabitur. Altissimus creavit de terra medicinam et vir prudens non abhorrebit illam. Nonne a ligno indulcata est aqua amara. Ad agnitionem hominum virtus illorum et dedit hominibus scientiam altissimus honorari in mirabilibus suis. In his curans mitigabit dolorem et unguentarius faciet pigmenta suavitatis et unctiones conficiet sanitatis et non consummabuntur opera eius. Pax enim dei super faciem terrae. Fili in tua infirmitate non despicias te ipsum sed ora dominum et ipse curabit te. Averte a delicto et dirige manus et ab omni delicto munda cor tuum. Da suavitatem et memoriam similaginis et impingua oblationem et da locum medico etenim illum dominus creavit et non discedat a te quia opera eius sunt necessaria. Est enim tempus quando in manus eorum incurras. Ipsi vero dominum deprecabuntur ut dirigat requiem eorum et sanitatem propter conversationem eorum. Qui delinquit in conspectu eius qui fecit eum incidet in manus medici. Fili in mortuum produc lacrimas et quasi dira passus incipe plorare et secundum iudicium contege corpus illius et non despicias sepulturam illius. Propter delaturam autem amare fer luctum illius uno die et consolare propter tristitiam

et fac luctum secundum meritum eius uno die vel duobus propter detractionem. A tristitia enim festinatur mors, et cooperit virtutem, et tristitia cordis flectit cervicem. In abductione permanet tristitia, et substantia inopis secundum cor eius. Non dederis in tristitia cor tuum, sed repelle eam a te, et memento novissimorum, et noli oblivisci: neque enim est conversio, et huic nihil proderis, et teipsum pessimabis. Memor esto iudicii mei: sic enim erit et tuum: mihi heri, et tibi hodie. In requie mortui requiescere fac memoriam eius, et consolare illum in exitu spiritus sui. Sapientiam scribe in tempore vacuitatis, et qui minoratur actu sapientiam percipiet. Qua sapientia replebitur qui tenet aratrum, et qui gloriatur in iaculo, stimulo boves agitat, et conversatur in operibus eorum, et enarratio eius in filiis taurorum. Cor suum dabit ad versandos sulcos, et vigilia eius in sagina vaccarum. Sic omnis faber et architectus qui noctem tamquam diem transigit, qui sculpit signacula sculptilia, et assiduitas eius variat picturam. Cor suum dabit in similitudinem picturae, et vigilia sua perficiet opus. Sic faber ferrarius sedens iuxta incudem, et considerans opus ferri: vapor ignis uret carnes eius, et in calore fornacis concertatur. Vox mallei innovat aurem eius, et contra similitudinem vasis oculus eius. Cor suum dabit in consummationem operum, et vigilia sua ornabit in perfectionem. Sic figulus sedens ad opus suum, convertens pedibus suis rotam, qui in sollicitudine positus est semper propter opus suum, et in numero est omnis operatio eius. In brachio suo formabit lutum, et ante pedes suos curvabit virtutem suam. Cor suum dabit ut consummet linitionem, et vigilia sua mundabit fornacem. Omnes hi in manibus suis speraverunt, et unusquisque in arte sua sapiens est. Sine his omnibus non aedificatur civitas, et non inhabitabunt, nec inambulabunt, et in ecclesiam non transilient. Super sellam iudicis non sedebunt, et testamentum iudicii non intelligent, neque palam facient disciplinam et iudicium, et in parabolis non invenientur: sed creaturam aevi confirmabunt, et deprecatio illorum in operatione artis, accommodantes animam suam, et conquirentes in lege Altissimi.

XXXIX

Sapientiam omnium antiquorum exquiret sapiens, et in prophetis vacabit. Narrationem virorum nominatorum conservabit, et in versutias parabolarum simul introibit. Occulta proverbiorum exquiret, et in absconditis parabolarum conversabitur. In medio magnatorum ministrabit, et in conspectu praesidis apparebit. In terram alienigenarum gentium pertransiet: bona enim et mala in hominibus tentabit. Cor suum tradet ad vigilandum diluculo ad Dominum qui fecit illum, et in conspectu Altissimi deprecabitur. Aperiet os suum in oratione, et pro delictis suis deprecabitur. Si enim Dominus magnus voluerit, spiritu intelligentiae replebit illum: et ipse tamquam imbres mittet eloquia sapientiae suae, et in oratione confitebitur Domino. Et ipse diriget consilium eius et disciplinam, et in absconditis suis consiliabitur. Ipse palam faciet disciplinam doctrinae suae, et in lege testamenti Domini gloriabitur. Collaudabunt multi sapientiam eius, et usque in saeculum non delebitur. Non recedet memoria eius, et nomen eius requiretur a generatione in generationem. Sapientiam eius enarrabunt gentes, et laudem eius enuntiabit ecclesia. Si permanserit nomen derelinquet plusquam mille, et si requieverit, proderit illi. Adhuc consiliabor ut enarrem: ut furore enim repletus sum. In voce dicit: Obaudite me divini fructus, et quasi rosa plantata super rivos aquarum fructificate. Quasi Libanus odorem suavitatis habete. Florete flores quasi lilium, et date odorem, et frondete in gratiam, et collaudate canticum, et benedicite Dominum in operibus suis. Date nomini eius magnificentiam, et confitemini illi in voce labiorum vestrorum, in canticis labiorum et citharis: et sic dicetis in confessione: Opera Domini universa bona valde. In verbo eius stetit aqua sicut congeries, et in sermone oris illius sicut exceptoria aquarum: quoniam in praecepto ipsius placor fit, et non est minoratio in salute ipsius. Opera omnis carnis coram illo, et non est quicquam absconditum ab oculis eius. A saeculo et usque in saeculum respicit, et nihil est mirabile in conspectu eius. Non est dicere: Quid est hoc, aut quid est istud? omnia enim in tempore suo quaerentur. Benedictio illius quasi fluvius inundavit. Quomodo cataclysmus aridam inebriavit, sic ira ipsius gentes quae non exquisierunt eum hereditabit. Quomodo convertit aquas in siccitatem, et siccata est terra: et viae illius viis illorum directae sunt: sic peccatoribus offensiones in ira eius. Bona bonis creata sunt ab initio, sic nequissimis bona et mala. Initium necessariae rei vitae hominum, aqua, ignis, et ferrum, sal, lac, et panis similagineus, et mel, et botrus uvae, et oleum, et vestimentum. Haec omnia sanctis in bona, sic et impiis et peccatoribus in mala convertentur. Sunt spiritus qui ad vindictam creati sunt, et in furore suo confirmaverunt tormenta sua. In tempore consummationis effundent virtutem, et furorem eius qui fecit illos confundent. Ignis, grando, fames, et mors, omnia haec ad vindictam creata sunt. Bestiarum dentes, et scorpiones, et serpentes, et rhomphaea vindicans in exterminium impios. In mandatis eius epulabuntur, et super terram in necessitatem praeparabuntur, et in temporibus suis non praeterient verbum. Propterea ab initio confirmatus sum, et consiliatus sum, et cogitavi, et scripta dimisi. Omnia opera Domini bona, et omne opus hora sua subministrabit. Non est dicere: Hoc illo nequius est: omnia enim in tempore suo comprobabuntur. Et nunc in omni corde et ore laudate, et benedicite nomen Domini.

XL

Occupatio magna creata est omnibus hominibus, et iugum grave super filios Adam, a die exitus de ventre matris eorum, usque in diem sepulturae in matrem omnium. Cogitationes eorum, et timores cordis, adinventio expectationis, et dies finitionis, a residente super sedem gloriosam, usque ad humiliatum in terra et cinere. Ab eo qui utitur iacincto et portat coronam, usque ad eum qui operitur lino crudo: furor, zelus, tumultus, fluctuatio, et timor mortis, iracundia perseverans, et contentio: et in tempore refectionis in cubili somnus noctis immutat scientiam eius. Modicum tamquam nihil in requie, et ab eo in somnis quasi in die respectus. Conturbatus est in visu cordis sui, tamquam qui evaserit in die belli. In tempore salutis suae exsurrexit, et admirans ad nullum timorem: cum omni carne, ab homine usque ad pecus, et super peccatores septuplum. Ad haec mors, sanguis, contentio, et rhomphaea, oppressiones, fames, et contritio, et flagella: super iniquos creata sunt haec omnia, et propter illos factus est cataclysmus. Omnia quae de terra sunt, in terram co

vertetur. Omne munus et iniquitas delebitur, et fides in seculum stabit. Substantie iniustorum sicut fluvius siccabuntur, et sicut tonitruum magnum in pluvia personabit. In aperiendo manus suas letabitur: sic prevaricatores in consummatione tabescent. Nepotes impiorum non multiplicabunt ramos, et radices immunde super cacumen petre sonant. Super omnem aquam viriditas et ad oram fluminis, ante omne fenum evelletur. Gratia sicut paradisus in benedictionibus, et misericordia in seculum permanet. Vita sibi sufficientis operarii condulcabitur, et in ea invenies thesaurum. Edificatio civitatis confirmabit nomen, et super hanc mulier immaculata computabitur. Vinum et musica letificant cor, et super utraque dilectio sapientie. Tibie et psalterium suavem faciunt melodiam, et super utraque lingua suavis. Gratiam et speciem desiderabit oculus, et super hec virides sationes. Amicus et sodalis in tempore convenientes, et super utrosque mulier cum viro. Fratres in adiutorium in tempore tribulationis, et super eos misericordia liberabit. Aurum et argentum est constitutio pedum, et super utrumque consilium beneplacitum. Facultates et virtutes exaltant cor, et super hec timor Domini. Non est in timore Domini minoratio, et non est in eo inquirere adiutorium. Timor Domini sicut paradisus benedictionis, et super omnem gloriam operuerunt illum. Fili, in tempore vite tue ne indigeas: melius est enim mori quam indigere. Vir respiciens in mensam alienam, non est vita eius in cogitatione victus; alit enim animam suam cibis alienis. Vir autem disciplinatus et eruditus custodiet se. In ore imprudentis condulcabitur inopia, et in ventre eius ignis ardebit.

CXLI

O mors, quam amara est memoria tua homini pacem habenti in substantiis suis: viro quieto, et cuius vie directe sunt in omnibus, et adhuc valenti accipere cibum. O mors, bonum est iudicium tuum homini indigenti, et qui minoratur viribus, defecto etate, et cui de omnibus cura est, et incredibili, qui perdit sapientiam. Noli metuere iudicium mortis. Memento que ante te fuerunt, et que superventura sunt tibi: hoc iudicium a Domino omni carni. Et que superveniet tibi in beneplacito Altissimi, sive decem, sive centum, sive mille anni. Non est enim in inferno accusatio vite. Filii abominationum fiunt filii peccatorum, et qui conversantur secus domos impiorum. Filiorum peccatorum periet hereditas, et cum semine illorum assiduitas opprobrii. De patre impio queruntur filii, quoniam propter illum sunt in opprobrio. Ve vobis, viri impii, qui dereliquistis legem Altissimi. Et si nati fueritis, in maledictione nascemini; et si mortui fueritis, in maledictione erit pars vestra. Omnia que de terra sunt, in terram convertentur: sic impii a maledicto in perditionem. Luctus hominum in corpore ipsorum, nomen autem impiorum delebitur. Curam habe de bono nomine: hoc enim magis permanebit tibi quam mille thesauri magni et preciosi. Bone vite numerus dierum: bonum autem nomen permanebit in evo. Disciplinam in pace conservate, filii. Sapientia enim abscondita et thesaurus invisus, que utilitas in utrisque? Melior est homo qui abscondit stultitiam suam, quam homo qui abscondit sapientiam suam. Verumtamen reveremini in his que procedunt de ore meo. Non est enim bonum omnem reverentiam observare. Erubescite a patre et a matre de fornicatione, et a presidente et a potente de mendacio, a principe et a iudice de delicto, a synagoga et plebe de iniquitate, a socio et amico de iniustitia, et de loco in quo habitas, de furto, de veritate Dei et testamento, de discubitu in panibus, et ab obfuscatione dati et accepti, a salutantibus de silentio, a respectu mulieris fornicarie, et ab aversione vultus cognati. Ne avertas faciem a proximo tuo, et ab auferendo partem et non restituendo. Ne respicias mulierem alieni viri, et ne scruteris ancillam eius, neque steteris ad lectum eius. Ab amicis de sermonibus improperii: et cum dederis, ne improperes.

CXLII

Non duplices sermonem auditus de revelatione sermonis absconditi, et eris vere sine confusione, et invenies gratiam in conspectu omnium hominum. Ne pro his omnibus confundaris, et ne accipias personam ut delinquas: de lege Altissimi et testamento, et de iudicio iustificare impium, de verbo sociorum et viatorum, et de datione hereditatis amicorum, de equalitate statere et ponderum, de acquisitione multorum et paucorum, de corruptione emptionis et negotiatorum, et de multa disciplina filiorum, et servo pessimo latus sanguinare. Super mulierem nequam bonum est signum. Ubi manus multe sunt, claude; et quodcumque trades, numera et appende: datum vero et acceptum omne describe. De disciplina insensati et fatui, et de senioribus qui iudicantur ab adolescentibus: et eris eruditus in omnibus, et probabilis in conspectu omnium vivorum. Filia patris abscondita est vigilia, et sollicitudo eius aufert somnum, ne forte in adolescentia sua adultera efficiatur, et cum viro commorata odibilis fiat; nequando polluatur in virginitate sua, et in paternis suis gravida inveniatur; ne forte cum viro commorata transgrediatur, aut certe sterilis efficiatur. Super filiam luxuriosam confirma custodiam, nequando faciat te in opprobrium venire inimicis, a detractione in civitate, et obiectione plebis, et confundat te in multitudine populi. Omni homini noli intendere in specie, et in medio mulierum noli commorari: de vestimentis enim procedit tinea, et a muliere iniquitas viri. Melior est enim iniquitas viri quam mulier benefaciens, et mulier confundens in opprobrium. Memor ero igitur operum Domini, et que vidi annuntiabo. In sermonibus Domini opera eius. Sol illuminans per omnia respexit, et gloria Domini plenum est opus eius. Nonne Dominus fecit sanctos enarrare omnia mirabilia sua, que confirmavit Dominus omnipotens stabiliri in gloria sua? Abyssum et cor hominum investigavit, et in astutia eorum excogitavit. Cognovit enim Dominus omnem scientiam, et inspexit in signum evi, annuntians que preterierunt et que superventura sunt, revelans vestigia occultorum. Et non preterit illum omnis cogitatus, et non abscondit se ab eo ullus sermo. Magnalia sapientie sue decoravit, qui est ante seculum et usque in seculum, neque adiectum est, neque minuitur, et non eget alicuius consilio. Quam desiderabilia omnia opera eius, et tamquam scintilla que est considerare! Omnia hec vivunt et manent in seculum, et in omni necessitate omnia obaudiunt ei. Omnia duplicia, unum contra unum, et non fecit quicquam deesse. Uniuscuiusque confirmavit bona. Et quis satiabitur videns gloriam eius?

CXLIII

Altitudinis firmamentum pulchritudo eius est, species celi in visione glorie. Sol in aspectu annuntians in exitu, vas admirabile, opus Excelsi. In meridiano exurit terram, et in conspectu ardoris eius quis poterit sustinere? Fornacem custodiens in operibus ardoris: tripliciter sol exurens montes, radios igneos exsufflans, et refulgens radiis suis obcecat

oculos. Magnus dominus qui fecit illum. et in sermonibus eius festinavit iter. Et luna in omnibus in tempore suo ostensio temporis. et signum evi. A luna signum diei festi. luminare quod minuitur in consummatione. Mensis secundum nomen eius est crescens mirabiliter in consummatione. Vas castrorum in excelsis in firmamento celi resplendens gloriose. Species celi gloria stellarum. mundum illuminans in excelsis dominus. In verbis sancti stabunt ad iudicium. et non deficient in vigiliis suis. Vide arcum et benedic eum qui fecit illum. valde speciosus est in splendore suo. Gyravit celum in circuitu glorie sue. manus excelsi aperuerunt illum. Imperio suo acceleravit nivem. et accelerat coruscationes emittere iudicii sui. Propterea aperti sunt thesauri. et evolaverunt nebule sicut aves. In magnitudine sua posuit nubes. et confracti sunt lapides grandinis. In conspectu eius commovebuntur montes. et in voluntate eius aspirabit notus. Vox tonitrui eius verberavit terram. tempestas aquilonis et congregatio spiritus. Et sicut avis deponens ad sedendum aspergit nivem. et sicut locusta demergens descensus eius. Pulchritudinem candoris eius admirabitur oculus. et super imbrem eius expavescet cor. Gelu sicut salem effundet super terram. et dum gelaverit fiet tamquam cacumina tribuli. Frigidus ventus aquilo flavit. et gelavit cristallus ab aqua. super omnem congregationem aquarum requiescet. et sicut lorica induet se aquis. Et devorabit montes. et exuret desertum. et extinguet viride sicut igne. Medicina omnium in festinatione nebule. et ros obvians ab ardore venienti humilem efficiet eum. In sermone eius siluit ventus. cogitatione sua placavit abyssum. et plantavit illum dominus Iesus. Qui navigant mare enarrant pericula eius. et audientes auribus nostris admirabimur. Illic preclara opera et mirabilia. varia bestiarum genera. et omnium pecorum. et creatura beluarum. Propter ipsum confirmatus est itineris finis. et in sermone eius composita sunt omnia. Multa dicimus et deficimus in verbis. consummatio autem sermonum ipse est. Gloriantes ad quid valebimus. ipse enim omnipotens super omnia opera sua. Terribilis dominus et magnus vehementer. et mirabilis potentia ipsius. Glorificantes dominum quantumcumque potueritis supervalebit adhuc. et admirabilis magnificentia eius. Benedicentes dominum exaltate illum quantum potestis. maior est enim omni laude. Exaltantes eum replemini virtute. Ne laboretis. non enim comprehendetis. Quis videbit eum et enarrabit. et quis magnificabit eum sicut est ab initio. Multa abscondita sunt maiora his. pauca enim vidimus operum eius. Omnia autem dominus fecit. et pie agentibus dedit sapientiam.

## XLIIII

Laudemus viros gloriosos. et parentes nostros in generatione sua. Multam gloriam fecit dominus magnificentia sua a seculo. Dominantes in potestatibus suis. homines magni virtute et prudentia sua prediti. nuntiantes in prophetis dignitatem prophetarum. et imperantes in presenti populo. et virtute prudentie populis sanctissima verba. In peritia sua requirentes modos musicos. et narrantes carmina scripturarum. Homines divites in virtute. pulchritudinis studium habentes. pacificantes in domibus suis. Omnes isti in generationibus gentis sue gloriam adepti sunt. et in diebus suis habentur in laudibus. Qui de illis nati sunt reliquerunt nomen narrandi laudes eorum. Et sunt quorum non est memoria. perierunt quasi qui non fuerunt. et nati sunt quasi qui non nati. et filii ipsorum cum ipsis. Sed illi viri misericordie sunt. quorum pietates non defuerunt. et cum semine ipsorum permanent bona. hereditas sancta nepotes ipsorum. et in testamentis stetit semen eorum. et filii eorum propter illos usque in eternum manent. Semen eorum et gloria eorum non derelinquetur. Corpora ipsorum in pace sepulta sunt. et nomen eorum vivit in generationes et generationes. Sapientiam ipsorum enarrent populi. et laudem eorum nuntiet ecclesia. Enoch placuit deo et translatus est in paradisum. ut det gentibus sapientiam. Noe inventus est perfectus iustus. et in tempore iracundie factus est reconciliatio. Ideo dimissum est reliquum terre cum factum est diluvium. Testamenta seculi posita sunt apud illum. ne deleri possit diluvio omnis caro. Abraham magnus pater multitudinis gentium. et non est inventus similis illi in gloria. qui conservavit legem excelsi. et fuit in testamento cum illo. In carne eius stare fecit testamentum. et in temptatione inventus est fidelis. Ideo iureiurando dedit illi gloriam in gente sua. crescere illum quasi terre cumulum. et ut stellas exaltare semen eius. et hereditare illos a mari usque ad mare. et a flumine usque ad terminos terre. Et in Ysaac eodem fecit modo propter Abraham patrem ipsius. Benedictionem omnium gentium dedit illi dominus. et testamentum suum confirmavit super caput Iacob. Agnovit eum in benedictionibus suis. et dedit illi hereditatem. et divisit illi partem in tribubus duodecim. Et conservavit illi homines misericordie. invenientes gratiam in oculis omnis carnis.

## XLV

Dilectus a deo et hominibus Moyses. cuius memoria in benedictione est. Similem illum fecit in gloria sanctorum. et magnificavit eum in timore inimicorum. et in verbis suis monstra placavit. Glorificavit illum in conspectu regum. et iussit illi coram populo suo. et ostendit illi gloriam suam. In fide et lenitate ipsius sanctum fecit illum. et elegit eum ex omni carne. Audivit enim eum et vocem ipsius. et induxit illum in nubem. Et dedit illi coram precepta. et legem vite et discipline. docere Iacob testamentum suum. et iudicia sua Israel. Excelsum fecit Aaron fratrem suum. et similem sibi de tribu Levi. Statuit ei testamentum eternum. et dedit illi sacerdotium gentis. et beatificavit illum in gloria. et circumcinxit eum zona iustitie. et induit eum stolam glorie. et coronavit illum in vasis virtutis. Circumpedes et femoralia et humerale posuit ei. et cinxit illum tintinabulis aureis plurimis in gyro. dare sonitum in incessu suo. auditum facere sonitum in templo in memoriam filiis gentis sue. Stolam sanctam auro et iacincto et purpura. opus textile viri sapientis. iudicio et veritate prediti. torto cocco opus artificis. gemmis pretiosis figuratis in ligatura auri. et opere lapidarii sculptis in memoriam secundum numerum tribuum Israel. Corona aurea super mitram eius expressa signo sanctitatis. et gloria honoris. opus virtutis. et desideria oculorum ornata. Sic pulchra ante ipsum non fuerunt talia usque ad originem. Non est indutus illa alienigena aliquis. sed tantum filii ipsius soli. et nepotes eius per omne tempus. Sacrificia ipsius consummata sunt igni cotidie. Complevit Moyses manus eius. et unxit illum oleo

sancto. Factum est illi in testamentum eternum. et se
mini eius sicut dies celi. Fungi sacerdotio et habe
re laudem. et glorificare populum suum in nomine
suo. Ipsum elegit ab omni vivente offerre sa
crificium deo. Incensum et bonum odorem in
memoriam placare pro populo suo. Et dedit illi in preceptis
suis potestatem. in testamentis iudiciorum. doce
re iacob testimonia. et in lege sua lucem dare is
rael. quia contra illum steterunt alieni. et pro
pter invidiam circumdederunt illum in deserto homines
qui erant cum dathan et abiron. et congregatio
chore in iracundia. Vidit dominus deus
et non placuit illi. et consumpti sunt impetu ir
acundie. Fecit illis monstra. et consumpsit
eos in flamma ignis. Et addidit aaron gloriam
et dedit illi hereditatem. et primitias frugum
terre divisit illi. Panem ipsis in primis par
avit in satietatem. Nam et sacrificia domi
ni edent que dedit ipsi et semini eius. Ceterum
in terra gentis non hereditabit. et pars non est illi in gente.
Ipse est enim pars eius et hereditas. Finees filius
eleazari tertius in gloria est. in imitando eum in ti
more dei. et stare in reverentia gentis. In bo
nitate et alacritate anime sue placuit deo israel.
Ideo statuit illi testamentum pacis. et princip
em sanctorum. et gentis sue. ut sit illi et semini
eius sacerdotii dignitas in eternum. Et testamen
tum david regi filio iesse de tribu iuda. hereditas
ipsi et semini eius ut daret sapientiam in cor no
strum. iudicare gentem suam in iustitia. ne
abolerentur bona ipsorum. et gloriam ipsorum in
gentem eorum eternam fecit. Fortis in bel

CXLVI

lo iesus nave successor moysi in prophetis. qui
fuit magnus secundum nomen suum. Maximus in sal
vte electorum dei expugnare insurgentes hos
tes. ut consequeretur hereditatem israel. Quam
gloriam adeptus est in extollendo manus suas
et iactando contra civitates rumpheas. Quis
ante illum sic restitit. Nam hostes ipse domi
nus percussit. Aut non in iracundia eius imp
editus est sol. et una dies facta est quasi duo. Invo
cavit altissimum potentem. in oppugnan
do inimicos undique. et audivit illum in ma
gnis et sanctis dominus. In saxis grandinis
virtutis valde fortis. Impetum fecit con
tra gentem hostilem. et in descensu perdidit
contrarios. ut agnoscant gentes potentiam
eius. quia contra dominum pugnare non
est facile. Et secutus est a tergo potentis. Et in
diebus moysi misericordiam fecit ipse. et caleph filius i
ephone. stare contra hostem et prohibere gentem a pec
catis. et perstringere murmur malitie. Et ipsi
duo constituti a periculo liberati sunt. a nume
ro sexcentorum milium peditum inducere
illos in hereditatem. in terram que manat l
ac et mel. Et dedit dominus ipsi caleph
fortitudinem. et usque in senectutem per
mansit illi virtus ut ascenderet in exc
elsum terre locum. et semen ipsius obti
nuit hereditatem. ut viderent omnes fi
lii israel quia bonum est obsequi sancto
deo. Et iudices singuli suo nomine. quo
rum non est corruptum cor. qui non a
versi sunt a domino. ut sit memoria il
lorum in benedictione. Et ossa eorum pullulent
de loco suo. et nomen eorum permaneat in
eternum. permanens ad filios illorum
sanctorum virorum gloria. Dilectus a do
mino deo suo samuel propheta domini re
novavit imperium. et unxit principes
in gente sua. In lege domini iudicavit con
gregationem. et vidit deus iacob. et in fi
de sua probatus est propheta. et cognitus est in ver
bis suis fidelis. Quia vidit dominum lucis
et invocavit dominum omnipotentem in
oppugnando hostes circumstantes undi
que in oblatione agni inviolati. Et intonuit
de celo dominus in sonitu magno. auditam
fecit vocem suam. et contrivit principes
tyriorum. et omnes duces philistim. et
ante tempus finis vite sue et seculi. testimoni
um prebuit in conspectu domini et christi. pe
cunias et usque ad calciamenta ab omni car
ne non accepit. et non accusavit illum ho
mo. Et post hoc dormivit et notum fecit
regi. et ostendit illi finem vite sue. Et exal
tavit vocem eius de terra in prophetia de
lere impietatem gentis. Post hec surrexit

CXLVII

nathan propheta in diebus david. et quasi
adeps separatus est a carne. sic david a fi
liis israel. Cum leonibus lusit. quasi cum a
gnis. et in ursis similiter quasi cum agnis
ovium. In iuventute sua numquid non
occidit gigantem. et abstulit obprobrium
de gente. In tollendo manum in saxo funde
deiecit exultationem golie. Nam invocavit
dominum omnipotentem. et dedit in dex
tera eius tollere hominem fortem in bello. et
exaltare cornu gentis sue. Sic in decem mi
libus glorificavit eum. et laudavit eum
in benedictionibus domini. in offerendo il
li coronam glorie. Contrivit enim inimi
cos undique et extirpavit philistiim contr
arios. usque in hodiernum diem contrivit
cornu ipsorum usque in eternum. In omni
opere dedit confessionem sancto et excelso
in verbo glorie. De omni corde suo lauda
vit deum et dilexit dominum qui fecit il
lum. et dedit illi contra inimicos potentiam.
Et stare fecit cantores contra altare. et in
sono eorum dulces fecit modulos. Et dedit
in celebrationibus decus. et ornavit tempo
ra usque ad consummationem vite. ut lauda
rent sanctum nomen domini. et amplifica
rent mane dei sanctitatem. Spiritus purga
vit peccata ipsius. et exaltavit in eternum
cornu eius. Et dedit illi testamentum regni
et sedem glorie in israel. Post ipsum surrexit
filius sensatus. et propter illum deiecit om
nem potentiam inimicorum. Salomon imper
avit in diebus pacis. cui subiecit deus om
nes hostes. ut conderet domum in nomine suo.
et pararet sanctitatem in sempiternum. Qu
emadmodum eruditus est in iuventu
te sua. et impletus est quasi flumen sa
pientia. Et in terram retexit anima sua. et
replesti in comparationibus enigmata.
ad insulas longe divulgatum est nomen

tatum. et ductus es in pace tua. In cantilenis et in proverbiis et comparationibus et interpretationibus miratae sunt terrae. et in nomine domini cui est cognomen deus israel. Collegisti quasi auricalcum aurum. et ut plumbum complesti argentum. et inclinasti femora tua mulieribus. potestatem habuisti in corpore tuo. et dedisti maculam in gloria tua. et profanasti semen tuum inducere iracundiam ad liberos tuos. et in ceteris stultitiam tuam: ut faceres imperium bipartitum. et ex effrem imperare imperium durum. Deus autem non derelinquet misericordiam suam. et non corrumpet neque delebit opera sua. Neque perdet a stirpe nepotes electi sui. et semen eius qui diligit dominum non corrumpet. Dedit autem reliquum iacob et david de ipsa stirpe. Et finem habuit salomon cum patribus suis. et dereliquit post se de semine suo gentis stultitiam. et imminutum a prudentia roboam. qui avertit gentem consilio suo. Et ieroboam filium nabath. qui peccare fecit israel. et dedit effraim viam peccandi. et plurima redundaverunt peccata ipsorum. Valde enim averterunt illos a terra sua. et quaesivit omnes nequitias. usque dum perveniret ad illos defensio. et ab omnibus peccatis liberavit eos.

CXLVIII

Et surrexit helias propheta quasi ignis. et verbum ipsius quasi facula ardebat. Qui induxit in illos famem. et irritantes illum invidia sua. pauci facti sunt. Non poterant enim sustinere praecepta domini. Verbo domini continuit caelum. et deiecit a se ignem ter. Sic amplificatus est helias in mirabilibus suis. Et quis potest similiter gloriari tibi? Qui sustulisti mortuum ab inferis de sorte mortis in verbo domini dei. Qui deiecisti reges ad perniciem. et confregisti facile potentiam ipsorum. et gloriosos de lecto suo. Qui audis in syna iudicium. et in oreb iudicia defensionis. Qui ungis reges ad penitentiam et prophetas facis successores post te. Qui receptus es in turbine ignis. in curru equorum igneorum. Qui inscriptus es in iudiciis temporum lenire iracundiam domini. conciliare cor patris ad filium. et restituere tribus iacob. Beati sunt qui te viderunt et in amicitia tua decorati sunt. Nam nos vita vivimus tantum. post mortem autem non erit tale nomen nostrum. Helias quidem in turbine tectus est. et in heliseo completus est spiritus eius. In diebus suis non pertimuit principem. et potentia nemo vicit illum. Nec superavit illum verbum aliquod. et mortuum prophetavit corpus eius. In vita sua fecit monstra. et in morte mirabilia operatus est. In omnibus istis non penituit populus. et non recesserunt a peccatis suis. usque dum abiecti sunt de terra sua. et dispersi sunt in omnem terram. Et relicta est gens perpauca. et princeps in domo david. Quidam ipsorum fecerunt quod placeret deo. alii autem multa commiserunt peccata. Ezechias munivit civitatem suam. et induxit in medium eius aquam. et fodit ferro rupem et edificavit ad aquam puteum. In diebus ipsius ascendit sennacherib. et misit rapsacen et sustulit manum suam contra illos. et extulit manum suam contra illos factus est pre potentia sua. Tunc mota sunt corda et manus ipsorum. et doluerunt quasi parturientes mulieres. et invocaverunt dominum misericordem. et expandentes manus extulerunt ad caelum. et sanctus dominus deus audivit cito vocem ipsorum. Non est commemoratus peccatorum illorum. neque dedit illos inimicis suis. sed purgavit illos in manu ysaie sancti prophete. Deiecit castra assiriorum. et contrivit illos angelus domini. Nam fecit ezechias quod placuit deo. et fortiter ivit in via david patris sui quam mandavit illi. ysaias propheta magnus et fidelis in conspectu dei. In diebus ipsius retro rediit sol. et addidit regi vitam. Spiritu magno vidit ultima et consolatus est lugentes in syon usque in sempiternum. Ostendit futura et abscondita antequam evenirent.

CXLIX

Memoria iosie in compositione odoris facta est opus pigmentarii. In omni ore quasi mel indulcabitur eius memoria. et ut musica in convivio vini. Ipse est directus divinitus in penitencia gentis et tulit abhominationes impietatis. et gubernavit ad dominum cor ipsius. et in diebus peccatorum corroboravit pietatem. Preter david et ezechiam. et iosiam omnes reges peccatum commiserunt. Nam reliquerunt legem potentes reges iuda. et contempserunt timorem dei. Dederunt enim regnum suum aliis. et gloriam suam alienigene genti. Incenderunt electam civitatem sanctitatis. et desertas fecerunt vias ipsius in manu ieremie. Nam illum male tractaverunt. qui a ventre matris consecratus est propheta. evertere et eruere et perdere. et iterum edificare et renovare. Ezechiel qui vidit conspectum glorie quam ostendit illi in curru cherubin. Nam commemoratus est inimicorum in imbre. benefacere illis qui ostenderunt rectas vias. Et duodecim prophetarum ossa pullulant de loco suo. Nam corroboraverunt iacob. et redemerunt se in fide virtutis sue. Quomodo amplificemus zorobabel? Nam et ipse quasi signum in dextera manu israel. et iesum filium iosedec qui in diebus suis edificaverunt domum. et exaltaverunt templum sanctum domino. paratum in gloriam sempiternam. Et neemias in memoria multi temporis. qui erexit nobis muros eversos. et stare fecit portas et seras qui erexit nobis domos nostras. Nemo natus est in terra qualis enoch. Nam et ipse receptus est a terra. Et ioseph qui natus est vir princeps fratrum. firmamentum gentis rector fratrum. stabilimentum populi. et ossa ipsius visitata sunt. et post mortem prophetaverunt. Seth et sem apud homines gloriam adepti sunt. et super omnem animam in origine adam.

CL

Simon onie filius sacerdos magnus qui in vita sua suffulsit domum. et in diebus suis corroboravit templum. Templi etiam altitudo ab i

ipso fundata est. duplex edificatio et excelsi parietes templi. In diebus ipsius emanauerunt putei aquarum. et quasi mare adimpleti sunt supra modum. Qui curauit gentem suam et liberauit eam a perditione. Qui preualuit amplificare ciuitatem. qui adeptus est gloriam in conuersatione gentis. et ingressum domus et atrii amplificauit. Quasi stella matutina in medio nebule. et quasi luna plena in diebus suis lucet. et quasi sol refulgens. sic ille refulsit in templo dei. Quasi arcus refulgens inter nebulas glorie et quasi flos rosarum in diebus uernis. et quasi lilia que sunt in transitu aque. et quasi thus redolens in diebus estatis. Quasi ignis effulgens et thus ardens in igne. Quasi uas auri solidum ornatum omni lapide precioso. Quasi oliua pullulans. et cypressus in altitudinem se tollens. in accipiendo ipsum stolam glorie. et uestiri eum in consummatione uirtutis. In ascensu altaris sancti gloriam dedit sanctitatis amictum. In accipiendo autem partes de manu sacerdotum. et ipse stans iuxta aram. et circa illum corona fratrum quasi plantatio cedri in monte libano. circa illum steterunt sic quasi rami palme. Et omnes filii aaron in gloria sua. oblatio autem domini in manibus ipsorum. coram omni synagoga israel. et consummatione fungens in aram amplificare oblationem excelsi regis. porrexit manum suam in libatione. et libauit de sanguine uue. effudit in fundamento altaris odorem diuinum excelso principi. Tunc exclamauerunt filii aaron in tubis ductilibus sonuerunt. et auditam fecerunt magnam uocem in memoriam coram deo. Tunc omnis populus simul properauerunt et ceciderunt in faciem super terram adorare dominum deum suum. et dare preces omnipotenti deo excelso. et amplificauerunt psallentes in uocibus suis. Et in magna domo factus est sonus suauitatis plenus. Et rogauit populus dominum excelsum in prece. usque dum perfectus est honor domini. et munus suum perfecerunt. Tunc descendens extulit manus suas in omnem congregationem filiorum israel. dare gloriam deo a labiis suis. et in nomine ipsius gloriari. Et iterauit orationem suam uolens ostendere uirtutem dei. Et post rursum plus orauerunt omnium qui magna fecit in omni terra. qui auxit dies nostros a uentre matris nostre. et fecit nobiscum secundum suam misericordiam. Det nobis iocunditatem cordis. et fieri pacem in diebus nostris in israel per dies sempiternos credere israel nobiscum esse misericordiam dei. ut liberet nos in diebus suis. Duas gentes odit anima mea. tercia autem non est gens quam oderim. qui sedent in monte seyr. et philistiim. et stultus populus qui habitat in sichimis. Doctrinam sapientie et discipline. scripsit in codice isto ihesus filius sirach ierosolimita qui renouauit sapientiam de corde suo. Beatus qui in istis uersatur bonis. qui ponit illa in corde suo sapiens erit semper. Si enim hec fecerit. ad omnia ualebit quia lux dei uestigium eius est.

LI

Confitebor tibi domine rex et collaudabo te deum saluatorem meum. Confitebor nomini tuo. quoniam adiutor et protector factus es michi. et liberasti corpus meum a perditione. a laqueo lingue inique et a labiis operantium mendacium. et in conspectu astantium factus es michi adiutor et liberasti me secundum multitudinem misericordie nominis tui. a rugientibus preparatis ad escam. de manibus querentium animam meam. et de multis tribulationibus que circumdederunt me. a pressura flamme que circumdedit me et in medio ignis non sum estuatus. De altitudine uentris inferi et a lingua coinquinata. et a uerbo mendacii. a rege iniquo. et lingua iniusta. Laudabit usque ad mortem anima mea dominum. et uita mea appropinquans erat in inferno deorsum. Circumdederunt me undique et non erat qui adiuuaret. Respiciens eram ad adiutorium hominum et non erat. Memoratus sum misericordie tue domine. et operationis tue que a seculo sunt. quoniam eruis sustinentes te. et liberas eos de manibus gentium. Exaltasti super terram habitationem meam. et pro morte defluente deprecatus sum. Inuocaui dominum patrem domini mei ut non derelinquat me in die tribulationis mee. et in tempore superborum sine adiutorio. Laudabo nomen tuum assidue. et collaudabo illud in confessione. et exaudita est oratio mea. et liberasti me de perditione. et eripuisti me de tempore iniquo. Propterea confitebor et laudem dicam tibi. et benedicam nomini domini. Cum adhuc iunior essem priusquam oberrarem quesiui sapientiam palam in oratione mea. ante templum postulabam pro illa et usque in nouissimis inquiram eam. et florebit tanquam precox uua. Letatum est cor meum in ea. ambulauit pes meus iter rectum. a iuuentute mea inuestigabam eam. Inclinaui modice aurem meam et excepi illam. Multam inueni in me ipso sapientiam et multum profeci in ea. Danti michi sapientiam dabo gloriam. Consiliatus sum enim ut facerem illam. zelatus sum bonum et non confundar. Colluctata est anima mea in illa. et in faciendo eam confirmatus sum. Manus meas extendi in altum. et in sapientia eius luxit anima mea. et ignorantias meas illuminauit. Animam meam direxi ad illam et in agnitione inueni eam. Possedi cum ipsa cor ab initio. propter hoc non derelinquar. Uenter meus conturbatus est querendo illam. propterea possidebo bonam possessionem. Dedit enim michi dominus linguam mercedem meam. et in ipsa laudabo eum. Appropiate ad me indocti. et congregate uos in domum discipline. Quid adhuc retardatis. et quid dicitis in his. anime uestre sitiunt uehementer. Aperui os meum et locutus sum. Comparate uobis sine argento sapientiam. et collum uestrum subicite iugo eius et suscipiat anima uestra disciplinam. In proximo est enim inuenire eam. Uidete oculis uestris quia modicum laboraui et inueni michi multam requiem. Assumite disciplinam in multo numero argenti. et copiosum aurum possidete in ea. Letetur anima uestra in misericordia eius. et non confundemini in laude ipsius. Operamini opus uestrum ante tempus. et dabit uobis mercedem uestram in tempore suo.

Nemo cum prophetas versibus viderit esse descriptos, metro eos estimet apud Hebreos ligari, et aliquid simile habere de Psalmis vel operibus Salomonis; sed quod in Demosthene et Tullio solet fieri, ut per cola scribantur et commata, qui utique prosa et non versibus conscripserunt, nos quoque utilitati legentium providentes, interpretationem novam novo scribendi genere distinximus. Ac primum de Ysaia sciendum quod in sermone suo disertus sit, quippe ut vir nobilis et urbane eloquentie, nec habens quicquam in eloquio rusticitatis admixtum; unde accidit ut pre ceteris florem sermonis eius translatio non potuerit conservare. Deinde etiam hoc adiciendum, quod non tam propheta dicendus sit quam evangelista. Ita enim universa Christi ecclesieque misteria ad liquidum persecutus est, ut non eum putes de futuro vaticinari, sed de preteritis historiam texere. Unde conicio noluisse tunc temporis septuaginta interpretes fidei sue sacramenta perspicue ethnicis prodere, ne sanctum canibus et margaritas porcis darent, que cum hanc editionem legeritis, ab illis animadvertetis abscondita. Nec ignoro quanti laboris sit prophetas intelligere, nec facile quempiam posse iudicare de interpretatione, nisi intellexerit ante que legerit; nos quoque patere morsibus plurimorum, qui stimulante invidia quod consequi non valent despiciunt. Sciens ergo et prudens in flammam mitto manum; et nichilominus hoc a fastidiosis lectoribus precor, ut quomodo Greci post septuaginta translatores Aquilam et Simachum et Theodotionem legunt, vel ob studium doctrine sue, vel ut septuaginta magis ex collatione eorum intelligant, sic et isti saltem unum post priores habere dignentur interpretem. Legant prius et postea despiciant, ne videantur non ex iudicio, sed ex odii presumptione ignorata dampnare. Prophetavit autem Ysaias in Ierusalem et in Iudea, necdum decem tribubus in captivitatem ductis; ac de utroque regno nunc commixtim nunc separatim texit oracula. Et cum interdum ad presentem respiciat historiam et post Babilonie captivitatem reditum populi significet in Iudeam, tamen omnis ei cura de vocatione gentium et de adventu Christi est. Quem quanto plus amatis, o Paula et Eustochium, tanto magis ab eo petite, ut pro obtrectatione presenti, qua me indefesse emuli laniant, ipse michi mercedem restituat in futuro, qui scit me ob hoc in peregrine lingue eruditione sudasse, ne Iudei de falsitate scripturarum ecclesiis eius diutius insultarent.

# VISIO YSAIE

Visio Ysaie filii Amos quam vidit super Iudam et Ierusalem in diebus Ozie Ioathan Achaz et Ezechie regum Iuda. Audite celi et auribus percipe terra quoniam dominus locutus est. Filios enutrivi et exaltavi, ipsi autem spreverunt me. Cognovit bos possessorem suum et asinus presepe domini sui; Israel me non cognovit et populus meus non intellexit. Ve genti peccatrici, populo gravi iniquitate, semini nequam, filiis sceleratis. Dereliquerunt dominum, blasphemaverunt sanctum Israel, abalienati sunt retrorsum. Super quo percutiam vos ultra addentes prevaricationem? Omne caput languidum et omne cor merens. A planta pedis usque ad verticem non est in eo sanitas. Vulnus et livor et plaga tumens non est circumligata nec curata medicamine neque fota oleo. Terra vestra deserta, civitates vestre succense igni; regionem vestram coram vobis alieni devorant, et desolabitur sicut in vastitate hostili. Et derelinquetur filia Syon ut umbraculum in vinea, et sicut tugurium in cucumerario, sicut civitas que vastatur. Nisi dominus exercituum reliquisset nobis semen, quasi Sodoma fuissemus et quasi Gomorra similes essemus. Audite verbum domini principes Sodomorum, percipite auribus legem dei nostri populus Gomorre. Quo michi multitudinem victimarum vestrarum, dicit dominus? Plenus sum. Holocausta arietum et adipem pinguium et sanguinem vitulorum et agnorum et hircorum nolui. Cum veniretis ante conspectum meum, quis quesivit hec de manibus vestris ut ambularetis in atriis meis? Ne afferatis ultra sacrificium frustra. Incensum abominatio est michi. Neomeniam et sabbatum et festivitates alias non feram. Iniqui sunt cetus vestri. Kalendas vestras et sollempnitates vestras odivit anima mea; facta sunt michi molesta, laboravi sustinens. Et cum extenderitis manus vestras, avertam oculos meos a vobis; et cum multiplicaveritis orationem, non audiam. Manus enim vestre sanguine plene sunt. Lavamini, mundi estote, auferte malum cogitationum vestrarum ab oculis meis. Quiescite agere perverse, discite benefacere. Querite iudicium, subvenite oppresso, iudicate pupillo, defendite viduam. Et venite et arguite me, dicit dominus. Si fuerint peccata vestra ut coccinum, quasi nix dealbabuntur; et si fuerint rubra quasi vermiculus, velut lana alba erunt. Si volueritis et audieritis me, bona terre comedetis. Quod si nolueritis et me provocaveritis ad iracundiam, gladius devorabit vos, quia os domini locutum est. Quomodo facta est meretrix civitas fidelis plena iudicii? Iusticia habitavit in ea, nunc autem homicide. Argentum tuum versum est in scoriam; vinum tuum mixtum est aqua. Principes tui infideles, socii furum; omnes diligunt munera, sequuntur retributiones; pupillo non iudicant, et causa vidue non ingreditur ad eos. Propter hoc ait dominus exercituum fortis Israel: Heu consolabor super hostibus meis et vindicabor de inimicis meis. Et convertam manum meam ad te, et excoquam ad purum scoriam tuam, et auferam omne stagnum tuum. Et restituam iudices tuos ut fuerunt prius, et consiliarios tuos sicut antiquitus. Post hec vocaberis civitas iusti, urbs fidelis. Syon in iudicio redimetur, et reducent eam in iusticia. Et conteret scelestos et peccatores simul, et qui dereliquerunt dominum consumentur. Confundentur enim ab ydolis quibus sacrificaverunt, et erubescetis super hortis quos elegeratis cum

fuerit sicut quercus defluentibus foliis et velut
hortus absque aqua. Et erit fortitudo vestra ut fa
villa stuppe et opus vestrum quasi scintilla et suc
cendetur utrumque simul et non erit qui extin
guat.

II

Verbum quod vidit isaias filius amos super
iudam et ierusalem. Et erit in novissimis diebus
preparatus mons domus domini in vertice montium
et elevabitur super colles et fluent ad eum omnes
gentes et ibunt populi multi et dicent. Venite as
cendamus ad montem domini et ad domum dei ia
cob et docebit nos vias suas et ambulabimus
in semitis eius quia de sion exibit lex et verbum
domini de ierusalem. Et iudicabit gentes et arguet po
pulos multos. Et conflabunt gladios suos in
vomeres et lanceas suas in falces. Non levabit
gens contra gentem gladium nec exercebuntur
ultra ad prelium. Domus iacob venite et am
bulemus in lumine domini. Proiecisti enim po
pulum tuum domum iacob quia repleti sunt ut
olim et augures habuerunt ut philistiim et
pueris alienis adheserunt. Repleta est terra ar
gento et auro et non est finis thesaurorum eius et re
pleta est terra eius equis et innumerabiles qua
drige eius et repleta est terra eius idolis. Opus
manuum suarum adoraverunt quod fecerunt
digiti eorum. Et incurvavit se homo et humi
liatus est vir. Ne ergo dimittas eis. Ingredere in
petram abscondere fossa humo a facie timor
is domini et a gloria maiestatis eius. Oculi subli
mis hominis humiliati sunt et incurvabitur
altitudo virorum. Exaltabitur autem dominus solus in
die illa. quia dies domini exercituum super om
nem superbum et excelsum et super omnem arro
gantem et humiliabitur et super omnes cedros
libani sublimes et erectas et super omnes quercus
basan et super omnes montes excelsos et super
omnes colles elevatos et super omnem turrim
excelsam et super omnem murum munitum et
super omnes naves tharsis et super omne quod
visu pulchrum est. Et incurvabitur sublim
itas hominum et humiliabitur altitudo viro
rum et elevabitur dominus solus in die illa et idol
a penitus conterentur et introibunt in spelun
cas petrarum et in voragines terre a facie formi
dinis domini et a gloria maiestatis eius cum
surrexerit percutere terram. In die illa proiciet
homo idola argenti sui et simulacra auri sui
que fecerat sibi ut adoraret talpas et vesp
tiliones. Et ingredietur fissuras petrarum
et cavernas saxorum a facie formidinis domini
et a gloria maiestatis eius cum surrexerit percu
tere terram. Quiescite ergo ab homine cuius spi
ritus in naribus eius est quia excelsus reputatus est
ipse.

III

Ecce enim dominator dominus exercituum aufe
ret ab ierusalem et a iuda validum et fortem et om
ne robur aque fortem virum et bellatorem
iudicem et prophetam et ariolum et senem princi
pem super quinquaginta et honorabilem vul
tu et consiliarium sapientem de architectis
et prudentem eloquii mistici. Et dabo pueros
principes eorum et effeminati dominabuntur eis.
Et irruet populus vir ad virum unusquisque ad pro
ximum suum. Tumultuabitur puer contra
senem et ignobilis contra nobilem. Apprehen
det enim vir fratrem suum domesticum patris
sui dicens vestimentum tibi est princeps esto
noster ruina autem hec sub manu tua. Et responde
bit in die illa dicens. Non sum medicus et in
domo mea non est panis neque vestimentum no
lite me constituere principem populi. Ruit enim
ierusalem et iuda concidit quia lingua eorum et adinven
tiones eorum contra dominum ut provocarent o
culos maiestatis eius. Agnitio vultus eorum
respondit eis et peccatum suum quasi sodoma pre
dicaverunt nec absconderunt. Ve anime eorum
quoniam reddita sunt eis mala. Dicite iusto quoniam b
ene quoniam fructum adinventionum suarum
comedet. Ve impio in malum retributio enim
manuum eius fiet ei. Populum meum exacto
res sui spoliaverunt et mulieres dominate sunt eius.
Popule meus qui beatum te dicunt ipsi te decipi
unt et viam gressuum tuorum dissipant. Stat
ad iudicandum dominus et stat ad iudican
dos populos. Dominus ad iudicium veniet cum seni
bus populi sui et principibus eius. Vos enim dep
asti estis vineam meam et rapina pauperis in
domo vestra. Quare atteritis populum meum et
facies pauperum commolitis dicit dominus
exercituum. Et dixit dominus. Pro eo quod elevate
sunt filie sion et ambulaverunt extento col
lo et nutibus oculorum ibant et plaudebant amb
ulabant pedibus suis et composito gradu in
cedebant decalvabit dominus verticem filia
rum sion et dominus crinem earum nudabit. In
die illa auferet dominus ornamentum calciamentorum
et lunulas et torques et monilia et armillas
et mitras et discriminalia et periscelidas et mu
renulas et olphactoriola et inaures et anulos
et in fronte gemmas pendentes et mutatoria
et pallia et linteamina et acus et specula et
sindones et vittas et theristra. Et erit pro suavi
odore fetor et pro zona funiculus. Et pro cr
ispanti crine calvitium. Et pro fascia pecto
rali cilicium. Pulcherrimi quoque viri tui gladio
cadent et fortes tui in prelio. Et merebunt a
tque lugebunt porte eius et desolata in terra se
debit.

IIII

Et apprehendent septem mulieres
virum unum in die illa dicentes. Panem no
strum comedemus et vestimentis nostris operie
mur tantummodo invocetur nomen tuum
super nos et aufer obprobrium nostrum. In die illa
erit germen domini in magnificentia et in g
loria et fructus terre sublimis et exultatio his qui
salvati fuerint de israel. Et erit omnis qui relictus
fuerit in sion et residuus in ierusalem sanctus voca
bitur omnis qui scriptus est in vita in ierusalem. Si
abluerit dominus sordem filiarum sion et sangui
nem ierusalem laverit de medio eius spiritu iudi
cii et spiritu ardoris. Et creavit dominus super omnem
locum montis sion et ubi invocatus est nu
bem per diem et fumum et splendorem ignis f
lammantis in noctem. Super omnem enim glo
riam protectio et tabernaculum erit in umb
raculum diei ab estu et in securitatem et abs
consionem a turbine et a pluvia.

V

Cantabo dilec
to meo canticum patruelis mei vinee sue. V
inea facta est dilecto meo in cornu filio olei.
et sepivit eam et lapides elegit ex illa et pla

tauit eam electam. Et edificauit turrim in medio eius & torcular extruxit in ea. Et expectauit ut faceret uuas & fecit labruscas. Nunc ergo habitatores ierusalem et uiri iuda iudicate inter me et uineam meam. Quid est quod debui facere ultra uinee mee et non feci ei. An quod expectaui ut faceret uuas et fecit labruscas. Et nunc ostendam uobis quid ego faciam uinee mee. Auferam sepem eius et erit in direptionem. Diruam maceriam eius et erit in conculcationem. Et ponam eam desertam non putabitur et non fodietur. Et ascendent uepres et spine et nubibus mandabo ne pluant super eam ymbrem. Vinea enim domini exercituum domus israel est & uir iuda germen delectabile eius. Et expectauit ut faceret iudicium et ecce iniquitas & iustitiam et ecce clamor. Ve qui coniungitis domum ad domum et agrum agro copulatis usque ad terminum loci. Numquid habitabitis soli uos in medio terre. In auribus sunt hec domini exercituum. Nisi domus multe deserte fuerint grandes et pulchre absque habitatore. Decem enim iuga uinearum facient laguunculam unam & triginta modii sementis facient modios tres. Ve qui consurgitis mane ad ebrietatem sectandam & potandum usque ad uesperam ut uino estuetis. Cithara et lira et timpanum et tibia et uinum in conuiuiis uestris et opus domini non respicitis nec opera manuum eius consideratis. Propterea captiuus ductus est populus meus quia non habuit scientiam et nobiles eius interierunt fame & multitudo eius siti exaruit. Propterea dilatauit infernus animam suam & aperuit os suum absque ullo termino. Et descendent fortes eius et populus eius et sublimes gloriosique eius ad eum & incuruabitur homo et humiliabitur uir et oculi sublimium deprimentur et exaltabitur dominus exercituum in iudicio & deus sanctus sanctificabitur in iustitia. Et pascentur agni iuxta ordinem suum et deserta in ubertatem uersa aduene comedent. Ve qui trahitis iniquitatem in funiculis uanitatis et quasi uinculum plaustri peccatum. Qui dicitis festinet et cito ueniat opus eius ut uideamus et appropiet et ueniat consilium sancti israel et sciemus illud. Ve qui dicitis malum bonum et bonum malum ponentes tenebras lucem et lucem tenebras ponentes amarum dulce et dulce in amarum. Ve qui sapientes estis in oculis uestris et coram uobis metipsis prudentes. Ve qui potentes estis ad bibendum uinum et uiri fortes ad miscendam ebrietatem. Qui iustificatis impium pro muneribus et iustitiam iusti aufertis ab eo. Propter hoc sicut deuorat stipulam lingua ignis et calor flamme exurit sic radix eorum quasi fauilla erit et germen eorum ut puluis ascendet. Abiecerunt enim legem domini exercituum et eloquium sancti israel blasphemauerunt. Ideo iratus est furor domini in populum & extendit manum suam super eos & percussit eos conturbati sunt montes et facta sunt morticina eorum quasi stercus in medio platearum. In omnibus hiis non est auersus furor eius sed adhuc manus eius extenta. Et leuabit signum in nationibus procul et sibilabit ad eum de finibus terre et ecce festinus uelociter ueniet non est deficiens neque laborans in eo. Non dormitabit neque dormiet neque soluetur cingulum renum eius nec rumpetur corrigia calciamenti eius. Sagitte eius acute et omnes arcus eius extenti. Ungule equorum eius ut silex & rote eius quasi impetus tempestatis. Rugitus eius ut leonis et rugiet ut catuli leonum et frendet et tenebit predam et amplexabitur et non erit qui eruat. Et sonabit super eum in die illa sicut sonitus maris. Aspiciemus in terram et ecce tenebre tribulationis et lux obtenebrata est in caligine eius.

C VI

In anno quo mortuus est rex ozias uidi dominum sedentem super solium excelsum et eleuatum et ea que sub eo erant implebant templum. Seraphin quoque stabant super illud sex ale uni et sex ale alteri. Duabus uelabant faciem eius et duabus uelabant pedes eius et duabus uolabant et clamabant alter ad alterum et dicebant. Sanctus sanctus sanctus dominus deus exercituum plena est omnis terra gloria eius. Et commota sunt superliminaria cardinum a uoce clamantis et domus impleta est fumo. Et dixi. Ve michi quia tacui quia uir pollutus labiis ego sum et in medio populi polluta labia habentis ego habito et regem dominum exercituum uidi oculis meis. Et uolauit ad me unus de seraphin et in manu eius calculus quem forcipe tulerat de altari et tetigit os meum et dixit. Ecce tetigit hoc labia tua et auferetur iniquitas tua et peccatum tuum mundabitur. Et audiui uocem domini dicentis. Quem mittam et quis ibit nobis. Et dixi. Ecce ego mitte me. Et dixit. Vade et dic populo huic. Audite audientes et nolite intelligere et uidete uisionem et nolite cognoscere. Exceca cor populi huius et aures eius adgraua et oculos eius claude ne forte uideat oculis suis et auribus suis audiat et corde suo intelligat et conuertatur et sanem eum. Et dixi. Usquequo domine. Et dixit. Donec desolentur ciuitates absque habitatore et domus sine homine et terra relinquatur deserta et longe faciet dominus homines. Et multiplicabitur que derelicta fuit in medio terre & adhuc in ea decimatio et conuertatur et erit in ostensionem sicut terebintus et sicut quercus que expandit ramos suos. Semen sanctum erit id quod steterit in ea.

C VII

Et factum est in diebus achaz filii ioathan filii ozie regis iuda et ascendit rasin rex sirie et facee filius romelie rex israel in ierusalem ad preliandum contra eam et non potuerunt debellare illam. Et nuntiauerunt domui dauid dicentes. Requieuit siria super effraim. Et commotum est cor eius et cor populi eius sicut mouentur ligna siluarum a facie uenti. Et dixit dominus ad ysaiam. Egredere in occursum achaz tu et qui derelictus est iasub filius tuus ad extremum aque ductus piscine superioris in uia agri fullonis et dices ad eum. Vide ut sileas. Noli timere et cor tuum non formidet a duabus caudis titionum fumigantium istorum. In ira furoris rasin et sirie et filii romelie eo quod consilium inierit contra te siria malum effraim et filius romelie dicentes. Ascendamus ad iudam et suscitemus eum & auellamus eum ad nos et ponamus re

gem in medio eius filium Tabeel. Hec dicit dominus deus. Non stabit et non erit istud. Sed caput Sirie Damascus et caput Damasci Rasin. Et adhuc sexaginta et quinque anni et desinet Effraim esse populus. Et caput Effraim Samaria et caput Samarie filius Romelie. Si non credideritis non permanebitis. Et adiecit dominus loqui ad Achaz dicens. Pete tibi signum a domino deo tuo in profundum inferni sive in excelsum supra. Et dixit Achaz. Non petam et non temptabo dominum. Et dixit. Audite ergo domus David. Numquid parum est vobis molestos esse hominibus quia molesti estis et deo meo. Propter hoc dabit dominus ipse vobis signum. Ecce virgo concipiet et pariet filium et vocabitur nomen eius Emmanuel. Butyrum et mel comedet ut sciat reprobare malum et eligere bonum. Quia antequam sciat puer reprobare malum et eligere bonum, derelinquetur terra quam tu detestaris a facie duorum regum suorum. Adducet dominus super te et super populum tuum et super domum patris tui dies qui non venerunt a diebus separationis Effraim a Iuda cum rege Assiriorum. Et erit in die illa sibilabit dominus musce que est in extremo fluminum Egypti et api que est in terra Assur et venient et requiescent omnes in torrentibus vallium et cavernis petrarum et in omnibus frutetis et in universis foraminibus. In die illa radet dominus in novacula conducta in his qui trans flumen sunt et in rege Assiriorum caput et pilos pedum et barbam universam. Et erit in die illo nutriet homo vaccam boum et duas oves et pre ubertate lactis comedet butyrum. Butyrum enim et mel manducabit omnis qui relictus fuerit in medio terre. Et erit in die illa omnis locus ubi fuerint mille vites mille argenteis et in spinas et in vepres erunt. Cum sagittis et arcu ingredientur illuc. Vepres enim et spine erunt in universa terra. Et omnes montes qui in sarculo sarrientur non veniet illuc terror spinarum et veprium. Et erit in pascua bovis et in conculcationem pecoris.

VIII

Et dixit dominus ad me. Sume tibi librum grandem et scribe in eo stilo hominis. Velociter spolia detrahe, cito predare. Et adhibui mihi testes fideles Uriam sacerdotem et Zachariam filium Barachie. Et accessi ad prophetissam et concepit et peperit filium. Et dixit dominus ad me. Voca nomen eius Accelera spolia detrahe, festina predare. Quia antequam sciat puer vocare patrem suum et matrem suam auferetur fortitudo Damasci et spolia Samarie coram rege Assiriorum. Et adiecit dominus loqui ad me adhuc dicens. Pro eo quod abiecit populus iste aquas Siloe que vadunt cum silentio et adsumpsit magis Rasin et filium Romelie, propter hoc ecce dominus adducet super eos aquas fluminis fortes et multas regem Assiriorum et omnem gloriam eius et ascendet super omnes rivos eius et fluet super omnes ripas eius. Et ibit per Iudam inundans et transiens usque ad collum veniet. Et erit extensio alarum eius implens latitudinem terre tue o Emmanuel. Congregamini populi et vincimini et audite universe procul terre. Confortamini et vincimini, accingite vos et vincimini. Inite consilium et dissipabitur. Loquimini verbum et non fiet, quia nobiscum deus. Hec enim ait dominus ad me. Sicut in forti manu erudivit me ne irem in via populi huius dicens. Non dicatis coniuratio. Omnia enim que loquitur populus iste coniuratio est. Et timorem eius ne timeatis neque paveatis. Dominum exercituum ipsum sanctificate. Ipse pavor vester et ipse terror vester. Et erit vobis in sanctificationem. In lapidem autem offensionis et in petram scandali duabus domibus Israel, in laqueum et in ruinam habitantibus Ierusalem. Et offendent ex eis plurimi et cadent et conterentur et irretientur et capientur. Liga testimonium, signa legem in discipulis meis. Et expectabo dominum qui abscondit faciem suam a domo Iacob et prestolabor eum. Ecce ego et pueri quos mihi dedit dominus in signum et in portentum Israel a domino exercituum qui habitat in monte Sion. Et cum dixerint ad vos: querite a phitonibus et a divinis qui stridunt in incantationibus suis. Numquid non populus a deo suo requiret pro vivis a mortuis? Ad legem magis et ad testimonium. Quod si non dixerint iuxta verbum hoc non erit eis matutina lux. Et transibit per eam et corruet et esuriet et cum esurierit irascetur et maledicet regi suo et deo suo et suscipiet sursum et ad terram intuebitur. Et ecce tribulatio et tenebre dissolutio angustia et caligo persequens et non poterit avolare de angustia sua.

IX

Primo tempore alleviata est terra Zabulon et terra Neptalim et novissimo aggravata est via maris trans Iordanem Galilee gentium. Populus qui ambulabat in tenebris vidit lucem magnam. Habitantibus in regione umbre mortis lux orta est eis. Multiplicasti gentem, non magnificasti leticiam. Letabuntur coram te sicut letantur in messe, sicut exultant victores capta preda quando dividunt spolia. Iugum enim oneris eius et virgam humeri eius et sceptrum exactoris eius superasti sicut in die Madian. Quia omnis violenta predatio cum tumultu et vestimentum mixtum sanguine erit in combustionem et cibus ignis. Parvulus enim natus est nobis et filius datus est nobis et factus est principatus super humerum eius et vocabitur nomen eius Admirabilis, Consiliarius, Deus fortis, Pater futuri seculi, Princeps pacis. Multiplicabitur eius imperium et pacis non erit finis. Super solium David et super regnum eius sedebit ut confirmet illud et corroboret in iudicio et iustitia amodo et usque in sempiternum. Zelus domini exercituum faciet hoc. Verbum misit dominus in Iacob et cecidit in Israel. Et sciet omnis populus Effraim et habitantes Samariam in superbia et magnitudine cordis dicentes. Lateres ceciderunt, sed quadris lapidibus edificabimus. Sicomoros succiderunt, sed cedros immutabimus. Et elevabit dominus hostes Rasin super eum et inimicos eius in tumultum vertet. Siriam ab oriente et Philistiim ab occidente et devorabunt Israel toto ore. In omnibus his non est aversus furor eius, sed adhuc manus eius extenta. Et populus non est reversus ad percutientem se et dominum exercituum non inquisierunt. Et disperdet dominus ab Israel caput et caudam incurvantem et refrenantem die una. Longevus et honorabilis ipse est caput, et propheta docens mendacium ipse cauda est. Et erunt qui beatificant populum istum seducentes et qui beatificantur precipitati. Propter

ter hoc super adolescentulis eius non letabitur dominus et pupillorum eius et viduarum non miserebitur quia omnis ypocrita est et nequam et universum os locutum est stulticiam. In omnibus his non est aversus furor eius sed adhuc manus eius extenta. Succensa est enim quasi ignis impietas vepres et spinas vorabit et succendetur in densitate saltus et convolvetur superbia fumi. In ira domini exercituum conturbata est terra et erit populus quasi esca ignis. vir fratri suo non parcet et declinabit ad dexteram et esuriet et comedet ad sinistram et non saturabitur unusquisque carnem brachii sui vorabit. Manasses ephraim et ephraim manassen simul ipsi contra iudam. In omnibus his non est aversus furor eius sed adhuc manus eius extenta.

X

Ve qui condunt leges iniquas et scribentes iniusticiam scripserunt ut opprimerent in iudicio pauperes et vim facerent cause humilium populi mei ut essent vidue preda eorum et pupillos diriperent. Quid facietis in die visitationis et calamitatis de longe venientis? Ad cuius fugietis auxilium et ubi derelinquetis gloriam vestram ne incurvemini sub vinculo et cum interfectis cadatis. Super omnibus his non est aversus furor eius sed adhuc manus eius extenta. Ve assur virga furoris mei et baculus ipse. In manu eorum indignatio mea. Ad gentem fallacem mittam eum et contra populum furoris mei mandabo illi ut auferat spolia et diripiat predam et ponat illum in conculcationem quasi lutum platearum. Ipse autem non sic arbitrabitur et cor eius non ita existimabit sed ad conterendum erit cor eius et ad internecionem gentium non paucarum. Dicet enim numquid non principes mei simul reges sunt. Numquid non ut carchamis sic calano et ut arphad sic emath numquid non ut damascus sic samaria. Quomodo invenit manus mea regna idoli sic et simulacra eorum de ierusalem et de samaria. Numquid non sicut feci samarie et idolis eius sic faciam ierusalem et simulacris eius. Et erit cum impleverit dominus cuncta opera sua in monte syon et in ierusalem visitabo super fructum magnifici cordis regis assur et super gloriam altitudinis oculorum eius. Dixit enim in fortitudine manus mee feci et in sapientia mea intellexi et abstuli terminos populorum et principes eorum depredatus sum et detraxi quasi potens in sublimi residentes. Et invenit quasi nidum manus mea fortitudinem populorum et sicut colliguntur ova que derelicta sunt sic universam terram ego congregavi et non fuit qui moveret pennam et aperiret os et ganniret. Numquid gloriabitur securis contra eum qui secat in ea aut exaltabitur serra contra eum a quo trahitur. Quomodo si elevetur virga contra levantem se et exaltetur baculus qui utique lignum est. Propter hoc mittet dominator dominus exercituum in pinguibus eius tenuitatem et subtus gloriam eius succensa ardebit quasi combustio ignis. Et erit lumen israel in igne et sanctus eius in flamma et succendetur et devorabitur spina eius et vepres in die una et gloria saltus eius et carmeli eius ab anima usque ad carnem consumetur et erit terrore profugus. Et reliquie ligni saltus eius pre paucitate numerabuntur et puer scribet eos. Et erit in die illa non adiciet residuum israel et hii qui fugerint de domo iacob inniti super eo qui percutit eos sed innitetur super dominum sanctum israel in veritate. Reliquie convertentur reliquie inquam iacob ad deum fortem. Si enim fuerit populus tuus israel quasi arena maris reliquie convertentur ex eo. Consummatio abbreviata inundabit iusticiam. Consummationem enim et abbreviationem dominus deus exercituum faciet in medio omnis terre. Propter hoc hec dicit dominus deus exercituum. Noli timere populus meus habitator syon ab assur. In virga percutiet te et baculum suum levabit super te in via egypti. Adhuc enim paululum modicumque et consummabitur indignatio et furor meus super scelus eorum. Et suscitabit super eum dominus exercituum flagellum iuxta plagam madian in petra oreb et virgam suam super mare et levabit eam in via egypti. Et erit in die illa auferetur onus eius de humero tuo et iugum eius de collo tuo et computrescet iugum a facie olei. Veniet in aiath transibit in magron. Apud machmas commendabit vasa sua. Transierunt cursim gabaa sedes nostra. Obstupuit rama gabaath saulis fugit. Hynni voce tua filia gallim attende laisa paupercula anathoth. Migravit medemena habitatores gebim confortamini. Adhuc dies est ut in nobe stetur. Agitabit manum suam super montem filie syon collem ierusalem. Ecce dominator dominus exercituum confringet lagunculam in terrore et excelsi statura succidentur et sublimes humiliabuntur et subvertentur condensa saltus ferro et libanus cum excelsis cadet.

XI

Et egredietur virga de radice iesse et flos de radice eius ascendet et requiescet super eum spiritus domini spiritus sapientie et intellectus spiritus consilii et fortitudinis spiritus scientie et pietatis et replebit eum spiritus timoris domini. Non secundum visionem oculorum iudicabit neque secundum auditum aurium arguet sed iudicabit in iusticia pauperes et arguet in equitate pro mansuetis terre. Et percutiet terram virga oris sui et spiritu labiorum suorum interficiet impium. Et erit iusticia cingulum lumborum eius et fides cinctorium renum eius. Habitabit lupus cum agno et pardus cum hedo accubabit. Vitulus et leo et ovis simul morabuntur et puer parvulus minabit eos. Vitulus et ursus pascentur et simul requiescent catuli eorum. Et leo quasi bos comedet paleas et delectabitur infans ab ubere super foramine aspidis et in caverna reguli qui ablactatus fuerit manum suam mittet. Non nocebunt et non occident in universo monte sancto meo quia repleta est terra scientia domini sicut aque maris operientes. In die illa radix iesse qui stat in signum populorum ipsum gentes deprecabuntur et erit sepulchrum eius gloriosum. Et erit in die illa adiciet dominus secundo manum suam ad possidendum residuum populi sui quod relinquetur ab assiriis et ab egypto et a phetros et ab ethiopia et ab elam et a sennaar et ab emath et ab insulis maris. Et levabit signum in nationes et congregabit profugos israel et dispersos iuda colliget a quatuor plagis terre. Et auferetur zelus ephraim et hostes iuda peribunt. Ephraim non emulabitur iudam et iudas non pugnabit contra ephraim. Et volabunt

in humeros philistim per mare simul predabuntur filios orientis. Idumea et moab preceptum manus eorum et filii amon obedientes erunt. Et desolabit dominus linguam maris egipti et leuabit manum suam super flumen in fortitudine spiritus sui. Et percutiet eum in septem riuis. ita ut transeant per eum calciati. Et erit uia residuo populo meo qui relinquetur ab assiriis sicut fuit israeli in die qua ascendit de terra egipti. et dices in die illa.

XII

Confitebor tibi domine quoniam iratus es michi. conuersus est furor tuus et consolatus es me. Ecce deus saluator meus fiducialiter agam et non timebo. Quia fortitudo mea et laudatio mea deus [dominus] et factus est michi in salutem. Haurietis aquas in gaudio de fontibus saluatoris et dicetis in illa die. Confitemini domino et inuocate nomen eius. notas facite in populis adinuentiones eius. Mementote quoniam excelsum est nomen eius. Cantate domino quoniam magnifice fecit. adnunciate hoc in uniuersa terra. Exulta et lauda habitatio syon quia magnus in medio tui sanctus israel.

XIII

Onus babylonis quod uidit ysaias filius amos. Super montem caliginosum leuate signum exaltate uocem. leuate manum et ingrediantur portas duces. Ego mandaui sanctificatis meis et uocaui fortes meos in ira mea exultantes in gloria mea. Vox multitudinis in montibus quasi populorum frequentium uox sonitus regum gentium congregatarum. Deus exercituum precepit militie belli uenientibus de terra procul a summitate celi et uasa furoris eius ut disperdat omnem terram. Vlulate quia prope est dies domini quasi uastitas a domino ueniet. Propter hoc omnes manus dissoluentur et omne cor hominis tabescet et conteretur. Torsiones et dolores tenebunt. Quasi parturiens dolebunt. Vnusquisque ad proximum suum stupebit. Facies combuste uultus eorum. Ecce dies domini ueniet crudelis et indignatione plenus et ire furorisque ad ponendam terram in solitudinem et peccatores eius conterendos de ea. Quoniam stelle celi et splendor earum non expandent lumen suum. Obtenebratus est sol in ortu suo et luna non splendebit in lumine suo. Et uisitabo super orbem mala et contra impios iniquitatem eorum et quiescere faciam superbiam infidelium et arrogantiam fortium humiliabo. Preciosior erit uir auro et homo mundo obrizo. Super hoc celum turbabo et mouebitur terra de loco suo. propter indignationem domini exercituum et propter diem ire furoris eius. Et erit quasi damula fugiens et quasi ouis et non erit qui congreget. Vnusquisque ad populum suum conuertetur et singuli ad terram suam fugient. Omnis qui inuentus fuerit occidetur et omnis qui superuenerit cadet gladio. Infantes eorum allidentur in oculis eorum diripientur domus eorum et uxores eorum uiolabuntur. Ecce ego suscitabo super uos medos qui argentum non querant nec aurum uelint sed sagittis paruulos interficiant et lactentibus uteri non misereantur et super filios non parcat oculus eorum. Et erit babylon illa gloriosa in regnis inclita in superbia caldeorum sicut subuertit deus sodomam et gomorram non habitabitur usque in finem et non fundabitur usque ad generationem et generationem nec ponet ibi tentoria arabs nec pastores requiescent ibi sed requiescent ibi bestie et replebuntur domus eorum draconibus et habitabunt ibi struciones et pilosi saltabunt ibi et respondebunt ulule in edibus eius et sirene in delubris uoluptatis.

XIIII

Prope est ut ueniat tempus eius et dies eius non elongabuntur. Miserebitur enim dominus iacob et eliget adhuc de israhel et requiescere eos faciet super humum suam. Adiungetur aduena ad eos et adherebit domui iacob et tenebunt eos populi. et adducent eos ad locum suum et possidebit eos domus israel super terram domini in seruos et in ancillas et erunt capientes eos qui se ceperant et subicient exactores suos. Et erit in die illa cum requiem dederit tibi dominus ab opere tuo et a concussione tua et a seruitute dura qua ante seruisti sumes parabolam istam contra regem babylonis et dices. Quomodo cessauit exactor quieuit tributum. Contriuit dominus baculum impiorum uirgam dominantium cedentem populos in indignatione plaga insanabili subicientem in furore gentes et persequentem crudeliter. Conquieuit et siluit omnis terra gauisa est et exultauit. Abietes quoque letate sunt super te et cedri libani. Infernus subter conturbatus est in occursum aduentus tui. Suscitauit tibi gigantes omnes principes terre. Surrexerunt de soliis suis omnes principes nationum. Vniuersi respondebunt et dicent tibi. Et tu uulneratus es sicut nos nostri similis effectus es. Detracta est ad inferos superbia tua concidit cadauer tuum. Subter te sternetur tinea et operimentum tuum erunt uermes. Quomodo cecidisti de celo lucifer qui mane oriebaris. Corruisti in terram qui uulnerabas gentes qui dicebas in corde tuo. In celum conscendam super astra dei exaltabo solium meum sedebo in monte testamenti in lateribus aquilonis. Ascendam super altitudinem nubium similis ero altissimo. Verumptamen ad infernum detraheris in profundum laci. Qui te uiderint ad te inclinabuntur teque prospicient. Numquid iste est uir qui conturbauit terram qui concussit regna qui posuit orbem desertum et urbes eius destruxit. Vinctis eius non aperuit carcerem. Omnes reges gentium uniuersi dormierunt in gloria uir in domo sua. Tu autem proiectus es de sepulcro tuo quasi stirps inutilis pollutus et obuolutus cum his qui interfecti sunt gladio et descenderunt ad fundamenta laci. Quasi cadauer putridum non habebis cum eis consortium neque cum eis in sepultura. Tu enim terram disperdisti tu populum occidisti. Non uocabitur in eternum semen pessimorum. Preparate filios eius occisioni in iniquitatem patrum suorum. Non consurgent neque hereditabunt terram neque implebunt faciem orbis ciuitatum. Et consurgam super eos dicit dominus exercituum. Et perdam babylonis nomen et reliquias et germen et progeniem ait dominus. Et ponam eam in possessionem herecii et in paludes aquarum et scopabo eam in scopa terens dicit dominus deus exercituum. Iurauit dominus deus exercituum dicens. Si non ut putaui ita erit et quomodo mente tractaui sic ueniet ut conteram assirium in terra mea et in montibus meis conculcem eum et auferetur ab eis iugum eius et onus illius ab humero eorum tolletur. Hoc consilium quod cogitaui super omnem

terram et hec est manus extenta super omnes gentes.
Dominus enim exercituum decrevit et quis poterit infir-
mare? et manus eius extenta et quis avertet eam?
In anno quo mortuus est rex Achaz factum est ho-
nus istud. Ne leteris Philistea omnis tu. De ra-
dice enim colubri egredietur regulus et semen
eius absorbens volucrem. Et pascentur primo-
geniti pauperum et pauperes fiducialiter requiescent
et interire faciam in fame radicem tuam et reli-
quias tuas interficiam. Ulula porta. Clama civi-
tas. Prostrata est Philistea omnis. Ab aquilone enim
fumus veniet et non est qui effugiat agmen eius.
Et quid respondebit nuntiis gentium? Quia Do-
minus fundavit Sion et in ipsa sperabunt paup-
eres populi eius.

XV

Honus Moab. Quia nocte vastata est Ar
Moab conticuit, quia nocte vastatus est murus Mo-
ab conticuit. Ascendit domum et Dibon ad excel-
sa in planctum. Super Nabo et super Medaba Moab
ululabit. In cunctis capitibus eius calvitium om-
nis barba radetur. In triviis eius accincti sunt sa-
cco. Super tecta eius et in plateis eius omnis ululatus
descendit in fletum. Clamavit Esebon et Eleale
usque Iasa audita est vox eorum. Super hoc expediti
Moab ululabunt, anima eius ululavit sibi. Cor
meum ad Moab clamabit. Vectes eius usque ad Segor
vitulam conternantem. Per ascensum enim Luith
flens ascendet et in via Oronaim clam-
orem contritionis levabunt. Aque enim Nem-
rim deserte erunt quia aruit herba, defecit germen,
viror omnis interiit. Secundum magnitudinem operis
et visitatio eorum. Ad torrentem Salicum ducent
eos, quoniam circuivit clamor terminum Moab usque
ad Gallim ululatus eius et usque ad puteum Elim
clamor eius. Quia aque Dibon replete sunt sanguine.
Ponam enim super Dibon additamenta his qui fug-
erunt de Moab leonem et reliquiis terre. Numquid
petra deserta est mons Sion? Eris enim sicut avis
volans nidus ablatus filia Moab tunde Arnon p-
ini consilium cogita. Facite et tegumen tuum semper
in tenebris meridianis fugient excederunt men-
te ne abdicans. Habitabunt inter refuge Moab
et erunt ubi protectio a facie persequentis. Quoniam ab-
lata sunt auxilia tui et princeps periit qui con-
culcabat terram et corrigeatur cum in ea thronus et
sedebit super eum in veritate in tabernaculo David
iudicans et querens iudicium et faciens iustitiam.

XVI

Emitte agnum Domine dominatorem terre de petra
deserti ad montem filie Sion. Et erit sicut avis
fugiens et pulli de nido avolantes sic erunt filie
Moab in transcensum Arnon. Ini consilium cog-
e concilium. Pone quasi noctem umbram tuam
in meridie. Absconde fugientes et vagos ne prodas.
Habitabunt apud te profugi mei. Moab esto late-
bulum eorum a facie vastatoris. Finitus enim est pul-
vis. Consummatus est miser. Defecit qui conculcab-
at terram et preparabitur in misericordia solium et sedebit su-
per eum in veritate in tabernaculo David iudicans et
querens iudicium et velociter reddens quod iustum
est. Audivimus superbiam Moab, superbus est valde.
Superbia eius et arrogantia eius et indignatio eius
plusquam fortitudo eius. Ideo ululabit Moa-
b ad Moab universus ululabit. His qui letantur su-
per muros cocti lateris loquimini plagas suas. Quoniam su-
burbana Esebon deserta sunt et vinea Sabama.

Domini gentium exciderunt flagella eius. Usque ad Ia-
zer pervenerunt, erraverunt in deserto, propagin-
es eius relicte sunt, transierunt mare. Super hoc
plorabo in fletu Iazer vineam Sabama. Inebri-
abo te lacrima mea Esebon et Eleale, quia super
vindemiam tuam et super messem tuam vox cla-
mantium irruit. Et auferetur letitia et exultatio
de Carmelo et in vineis non exultabit neque iubi-
labit. Vinum in torculari non calcabit qui calca-
re consueverat. Vocem calcantium abstuli. Super
hoc venter meus ad Moab quasi cithara sonabit,
et viscera mea ad murum cocti lateris. Et erit cum
apparuerit quod laboravit et super excelsis suis in-
gredietur ad sancta sua ut obsecret et non vale-
bit. Hoc verbum quod locutus est Dominus ad Moab ex tunc
et nunc locutus est Dominus dicens. In tribus annis quasi
anni mercenarii auferetur gloria Moab super omni
populo multo et relinquetur parvus et modicus ne-
quaquam multus.

XVII

Honus Damasci. Ecce Damas-
cus desinet esse civitas et erit sicut acervus la-
pidum in ruina. Derelicte civitates Aroer gregi-
bus erunt et requiescent ibi et non erit qui ex-
terreat. Et cessabit adiutorium ab Ephraim et
regnum a Damasco et reliquie Syrie sicut gloria fi-
liorum Israel erunt, dicit Dominus exercituum.
Et erit in die illa attenuabitur gloria Iacob et p-
inguedo carnis eius marcescet. Et erit sicut con-
gregans in messe quod restiterit et brachium eius
spicas leget. Et erit sicut querens spicas in va-
lle Raphaim et relinquetur in eo sicut racemus et
sicut excussio olee duarum aut trium olivarum
in summitate rami sive quatuor aut quinque.
In cacuminibus eius fructus eius, dicit Dominus Deus
Israel. In die illa inclinabitur homo ad factorem
suum et oculi eius ad sanctum Israel respicient.
Et non inclinabitur ad altaria que fecerunt ma-
nus eius et que operati sunt digiti eius. Non resp-
iciet lucos et delubra. In die illa erunt civitates
fortitudinis eius derelicte sicut aratra et segetes
que derelicte sunt a facie filiorum Israel. Et eris de-
serta quia oblita es Dei salvatoris tui et fortis a-
diutoris tui non es recordata. Propterea plantabis
plantationem fidelem et germen alienum semi-
nabis. In die plantationis tue labrusca et ma-
ne semen tuum florebit. Ablata est messis in
die hereditatis et dolebit graviter. Ve multitudo
populorum multorum et multitudo maris sonantis
et tumultus turbarum sicut sonitus aquarum
multarum. Sonabunt populi sicut sonitus aqua-
rum inundantium et increpabit eum et fugiet
procul et rapietur sicut pulvis montium a facie
venti et sicut turbo coram tempestate. In tempore
vesperis et ecce turbatio in matutino et non sub-
sistet. Hec est pars eorum qui vastaverunt
nos et sors diripientium nos.

XVIII

Ve terre cimbalo
alarum que est trans flumina Ethiopie, qui mittit
in mare legatos et in vasis papiri super aquas. Ite
angeli veloces ad gentem convulsam et dilace-
ratam, ad populum terribilem post quem non est
alius. Gentem expectantem et conculcatam cu-
ius diripuerunt flumina terram eius. Omnes
habitatores orbis qui moramini in terra cum ele-
vatum fuerit signum in montibus videbitis et
clangorem tube audietis, quia hec dicit Dominus ad

me. Quiescam et considerabo in loco meo sicut meridiana lux clara est et sicut nubes roris in die messis. Ante messem enim totus effloruit et immatura perfectio germinabit. Et precidentur ramusculi eius falcibus et que derelicta fuerint abscidentur et excutientur et relinquentur simul avibus montium et bestiis terre, et estate perpetua erunt super eum volucres et omnes bestie terre super eum hyemabunt. In tempore illo deferetur munus domino exercituum a populo divulso et dilacerato, a populo terribili post quem non fuit alius, a gente expectante expectante et conculcata, cuius diripuerunt flumina terram eius, ad locum nominis domini exercituum montem Syon.

XVIIII

Honus Egypti. Ecce dominus ascendet super nubem levem et ingredietur Egyptum et movebuntur simulacra Egypti a facie eius et cor Egypti tabescet in medio eius. Et concurrere faciam Egyptios adversum Egyptios et pugnabit vir contra fratrem suum et vir contra amicum suum, civitas adversus civitatem et regnum adversus regnum. Et dirumpetur spiritus Egypti in visceribus eius et consilium eius precipitabo. Et interrogabunt simulacra sua et divinos suos et phitones et ariolos. Et tradam Egyptum in manu dominorum crudelium et rex fortis dominabitur eorum ait dominus deus exercituum. Et arescet aqua de mari et fluvius desolabitur atque siccabitur. Et deficient flumina, attenuabuntur et siccabuntur rivi aggerum. Calamus et iuncus marcescet, nudabitur alveus rivi a fonte suo et omnis sementis irrigua siccabitur, arescet et non erit. Et merebunt piscatores et lugebunt omnes mittentes in flumen hamum et expandentes rete super faciem aque marcescent. Confundentur qui operabantur linum pectentes et texentes subtilia. Et erunt irrigua eius arentia. Et merebunt omnes qui faciebant lacunas ad capiendos pisces. Stulti principes Taneos, sapientes consiliarii Pharaonis dederunt consilium insipiens. Quomodo dicetis Pharaoni: Filius sapientium ego, filius regum antiquorum? Ubi sunt nunc sapientes tui? Annuntient tibi et indicent quid cogitaverit dominus exercituum super Egyptum. Stulti facti sunt principes Taneos, emarcuerunt principes Mempheos, deceperunt Egyptum angulum populorum eius. Dominus miscuit in medio eius spiritum vertiginis et errare fecerunt Egyptum in omni opere suo sicut errat ebrius et vomens. Et non erit Egypto opus quod faciat caput et caudam incurvantem et refrenantem. In die illa erit Egyptus quasi mulieres et stupebunt et timebunt a facie commotionis manus domini exercituum quam ipse movebit super eam. Et erit terra Iuda Egypto in festivitate vel in pavorem. Omnis qui illius fuerit recordatus pavebit a facie consilii domini exercituum quod ipse cogitavit super eam. In die illa erunt quinque civitates in terra Egypti loquentes lingua Chanaan et iurantes per dominum exercituum. Civitas Solis vocabitur una. In die illa erit altare domini in medio terre Egypti et titulus domini iuxta terminum eius. Et erit in signum et in testimonium domino exercituum in terra Egypti. Clamabunt enim ad dominum a facie tribulantis et mittet eis salvatorem et propugnatorem qui liberet eos. Et cognoscetur dominus ab Egypto et cognoscent Egyptii dominum in die illa et colent eum in hostiis et muneribus et vota vovebunt domino et solvent. Et percutiet dominus Egyptum plaga et sanabit eam. Et revertentur ad dominum et placabitur eis et sanabit eos. In die illa erit via de Egypto in Assyrios et servient Egyptii Assur. In die illa erit Israel tertius Egypto et Assyrio, benedictio in medio terre, cui benedixit dominus exercituum dicens: Benedictus populus meus Egypti et opus manuum mearum Assyrio, hereditas autem mea Israel.

XX

In anno quo ingressus est Tharthan in Azotum cum misisset eum Sargon rex Assyriorum et pugnasset contra Azotum et cepisset eam, in tempore illo locutus est dominus in manu Ysaie filii Amos dicens: Vade et solve saccum de lumbis tuis et calciamenta tua tolle de pedibus tuis. Et fecit sic vadens nudus et discalciatus. Et dixit dominus: Sicut ambulavit servus meus Ysaias nudus et discalciatus, trium annorum signum et portentum erit super Egyptum et super Ethiopiam, sic minabit rex Assyriorum captivitatem Egypti et transmigrationem Ethiopie, iuvenum et senum, nudam et discalciatam, discoopertis natibus ignominiam Egypti. Et timebunt et confundentur ab Ethiopia spe sua et ab Egypto gloria sua. Et dicet habitator insule huius in die illa: Ecce hec erat spes nostra ad quos confugimus in auxilium ut liberarent nos a facie regis Assyriorum, et quomodo fugere poterimus nos?

XXI

Honus deserti maris. Sicut turbines ab Africo veniunt, de deserto venit de terra horribili. Visio dura nunciata est michi: qui incredulus est infideliter agit, et qui depopulator est vastat. Ascende Elam, obside Mede, omnem gemitum eius cessare feci. Propterea repleti sunt lumbi mei dolore, angustia possedit me sicut angustia parturientis. Corrui cum audirem, conturbatus sum cum viderem. Emarcuit cor meum, tenebre stupefecerunt me. Babilon dilecta mea posita est michi in miraculum. Pone mensam, contemplare in specula comedentes bibentes. Surgite principes, arripite clipeum. Hec enim michi dixit dominus: Vade et pone speculatorem, et quodcumque viderit annuntiet. Et vidit currum duorum equitum, ascensorem asini et ascensorem cameli, et contemplatus est diligenter multo intuitu. Et clamavit leo: Super speculam domini ego sum stans iugiter per diem, et super custodiam meam ego sum stans totis noctibus. Ecce iste venit ascensor vir bige equitum, et respondit et dixit: Cecidit, cecidit Babilon, et omnia sculptilia deorum eius contrita sunt in terram. Tritura mea et filii aree mee, que audivi a domino exercituum deo Israel annuntiavi vobis. Ad me clamat ex Seir: Custos, quid de nocte? Custos, quid de nocte? Dixit custos: Venit mane et nox. Si queritis, querite; convertimini, venite. In saltu ad vesperam dormietis, in semitis Dodanim. Occurrentes sitienti ferte aquam qui habitatis terram Austri, cum panibus occurrite fugienti. A facie enim gladiorum fugerunt, a facie gladii imminentis, a facie arcus extenti, a facie gravis prelii. Quia hec dicit dominus ad me: Adhuc in uno anno quasi in anno mercenarii et auferetur omnis gloria Cedar, et reliquie numeri sagittariorum fortium de filiis Cedar imminuentur. Dominus enim deus Israel locutus est.

XXII

Honus vallis visionis

Quid nam tibi est quia ascendisti et tu omnis in tecta, clamoris plena urbs frequens civitas exultans. Interfecti tui non interfecti gladio nec mortui in bello. Omnes principes tui fugerunt simul dureque ligati sunt. Omnes qui inventi sunt vincti sunt pariter, procul fugerunt. Propterea dixi: recedite a me, amare flebo. Nolite incumbere ut consolemini me super vastitate filie populi mei. Dies enim interfectionis et conculcationis et fletuum domino deo exercituum in valle visionis, scrutans murum et magnificus super montem. Et Elam sumpsit faretram, currum hominis equitis, et parietem nudavit clipeus. Et erunt electe valles tue plene quadrigarum, et equites ponent sedes suas in porta. Et revelabitur operimentum Iude, et videbis in die illa armamentarium domus saltus. Et scissuras civitatis David videbitis, quia multiplicate sunt. Et congregastis aquas piscine inferioris, et domos Iherusalem numerastis, et destruxistis domos ad muniendum murum. Et lacum fecistis inter duos muros ad aquam piscine veteris, et non suspexistis ad eum qui fecerat eam, et operatorem eius de longe non vidistis. Et vocabit dominus deus exercituum in die illa ad fletum et ad planctum, ad calvitium et ad cingulum sacci. Et ecce gaudium et letitia, occidere vitulos et iugulare arietes, comedere carnes et bibere vinum. Comedamus et bibamus, cras enim moriemur. Et revelata est in auribus meis vox domini exercituum: si dimittetur iniquitas hec vobis donec moriamini, dicit dominus deus exercituum. Hec dicit dominus deus exercituum: vade, ingredere ad eum qui habitat in tabernaculo, ad Sobnam prepositum templi, et dices ad eum: quid tu hic, aut quasi quis hic? quia excidisti tibi hic sepulchrum, excidisti in excelso memoriale diligenter, in petra tabernaculum tibi. Ecce dominus asportari te faciet sicut asportatur gallus gallinaceus, et quasi amictum sic sublevabit te. Coronans coronabit te tribulatione, quasi pilam mittet te in terram latam et spatiosam. Ibi morieris, et ibi erit currus glorie tue, ignominia domus domini tui. Et expellam te de statione tua, et de ministerio tuo deponam te. Et erit in die illa vocabo servum meum Eliachim filium Helchie, et induam illum tunica tua, et cingulo tuo confortabo eum, et potestatem tuam dabo in manu eius, et erit quasi pater habitantibus Iherusalem et domui Iuda. Et dabo clavem domus David super humerum eius, et aperiet et non erit qui claudat, et claudet et non erit qui aperiat. Et figam illum paxillum in loco fideli, et erit in solium glorie domui patris sui. Et suspendent super eum omnem gloriam domus patris eius, vasorum diversa genera, omne vas parvulum, a vasis craterarum usque ad omne vas musicorum. In die illa, dicit dominus exercituum, auferetur paxillus qui fixus fuerat in loco fideli, et frangetur et cadet, et peribit quod pependerat in eo, quia dominus locutus est.

C. XXIII

Onus Tyri. Ululate naves maris, quia vastata est domus unde venire consueverant. De terra Cethim revelatum est eis. Tacete qui habitatis in insula, negotiatio Sydonis transfretantes mare repleverunt te. In aquis multis semen Nili, messis fluminis fruges eius, et facta est negotiatio gentium. Erubesce Sydon, ait enim mare, fortitudo maris, dicens: non parturivi et non peperi, et non nutrivi iuvenes nec ad incrementum perduxi virgines. Cum auditum fuerit in Egypto, dolebunt cum audierint de Tyro. Transite maria, ululate qui habitatis in insula. Numquid non vestra hec est que gloriabatur a diebus pristinis in antiquitate sua? Ducent eam pedes sui longe ad peregrinandum. Quis cogitavit hoc super Tyrum quondam coronatam, cuius negotiatores principes, institores eius incliti terre? Dominus exercituum cogitavit hoc, ut detraheret superbiam omnis glorie, et ad ignominiam deduceret omnes inclitos terre. Transi terram tuam quasi flumen, filia maris, non est cingulum ultra tibi. Manum suam extendit super mare, conturbavit regna. Dominus mandavit adversus Chanaan ut contereret fortes eius, et dixit: non adicies ultra ut glorieris, calumpniam sustinens virgo filia Sydonis. In Cethim consurgens transfreta, ibi quoque non erit requies tibi. Ecce terra Chaldeorum talis populus non fuit; Assur fundavit eam; in captivitatem traduxerunt robustos eius, suffoderunt domos eius, posuerunt eam in ruinam. Ululate naves maris, quia devastata est fortitudo vestra. Et erit in die illa, in oblivione eris o Tyre septuaginta annis, sicut dies regis unius. Post septuaginta autem annos erit Tyro quasi canticum meretricis. Sume citharam, circui civitatem, meretrix oblivioni tradita; bene cane, frequenta canticum, ut memoria tui sit. Et erit post septuaginta annos visitabit dominus Tyrum et reducet eam ad mercedes suas, et rursum fornicabitur cum universis regnis terre super faciem terre. Et erunt negotiationes eius et mercedes eius sanctificate domino; non condentur neque reponentur, quia his qui habitaverint coram domino erit negotiatio eius, ut manducent in saturitatem et vestiantur usque ad vetustatem.

C. XXIIII

Ecce dominus dissipabit terram et nudabit eam et affliget faciem eius, et disperget habitatores eius. Et erit sicut populus sic sacerdos, et sicut servus sic dominus eius, sicut ancilla sic domina eius, sicut emens sic ille qui vendit, sicut fenerator sic is qui mutuum accipit, sicut qui repetit sic qui debet. Dissipatione dissipabitur terra et direptione predabitur. Dominus enim locutus est verbum hoc. Luxit et defluxit terra, et infirmata est; defluxit orbis, infirmata est altitudo populi terre. Et terra infecta est ab habitatoribus suis, quia transgressi sunt leges, mutaverunt ius, dissipaverunt fedus sempiternum. Propter hoc maledictio vorabit terram, et peccabunt habitatores eius; ideoque insanient cultores eius, et relinquentur homines pauci. Luxit vindemia, infirmata est vitis, ingemuerunt omnes qui letabantur corde. Cessavit gaudium timpanorum, quievit sonitus letantium, conticuit dulcedo cithare. Cum cantico non bibent vinum, amara erit potio bibentibus illam. Attrita est civitas vanitatis, clausa est omnis domus nullo introeunte. Clamor erit super vino in plateis, deserta est omnis letitia, translatum est gaudium terre. Relicta est in urbe solitudo, et calamitas opprimet portas. Quia hec erunt in medio terre, in medio populorum, quomodo si pauce olive que remanserunt excutiantur ex olea, et racemi cum fuerit finita vindemia.

hii levabunt vocem suam atque laudabunt. Cum glorificatus fuerit dominus clamabunt de mari. Propter hoc in doctrinis glorificate dominum in insulis maris nomen domini dei israel. A finibus terre laudes audivimus gloriam iusti. Et dixi secretum meum michi secretum meum michi. Ve michi prevaricantes prevaricati sunt et prevaricatione transgressorum prevaricati sunt. Formido et fovea et laqueus super te qui habitator es terre. Et erit qui fugerit a voce formidinis cadet in foveam. Et qui se explicaverit de fovea tenebitur laqueo. Quia cataracte de excelsis aperte sunt et concutientur fundamenta terre. Confractione confringetur terra contritione conteretur terra commotione commovebitur terra. Agitatione agitabitur terra sicut ebrius et auferetur quasi tabernaculum unius noctis. Et gravabit eam iniquitas sua et corruet et non adiciet ut resurgat. Et erit in die illa visitabit dominus super miliciam celi in excelso et super reges terre qui sunt super terram. Et congregabuntur in congregationem unius fascis in lacum et claudentur ibi in carcerem et post multos dies visitabuntur. Et erubescet luna et confundetur sol cum regnaverit dominus exercituum in monte syon et ierusalem et in conspectu senum suorum fuerit glorificatus.

XXV

Domine deus meus es tu exaltabo te et confitebor nomini tuo quoniam fecisti mirabilia cogitationes antiquas fideles amen. Quia posuisti civitatem in tumulum urbem fortem in ruinam domum alienorum ut non sit civitas et in sempiternum non edificetur. Super hoc laudabit te populus fortis civitas gentium robustarum timebit te. Quia factus es fortitudo pauperi fortitudo egeno in tribulatione sua. Spes a turbine umbraculum ab estu. Spiritus enim robustorum quasi turbo impellens parietem. Sicut estum in siti tumultum alienorum humiliabis. Et quasi calore sub nube torrente propaginem fortium marcescere facies. Et faciet dominus exercituum omnibus populis in monte hoc convivium pinguium convivium vindemie pinguium medullatorum vindemie defecate. Et precipitabit in monte isto faciem vinculi colligati super omnes populos et telam quam orditus est super omnes nationes. Precipitabit mortem in sempiternum. Et auferet dominus deus lacrimam ab omni facie et opprobrium populi sui auferet de universa terra quia dominus locutus est. Et dicetis in illa die. Ecce deus noster iste expectavimus eum et salvabit nos. Iste dominus sustinuimus eum exultabimus et letabimur in salutari eius quia requiescet manus domini in monte isto. Et triturabitur moab sub eo sicuti teruntur palee in plaustro. Et extendet manum suam sub eo sicut extendit natans ad natandum. Et humiliabit gloriam eius cum allisione manuum eius. Et munimenta sublimium murorum tuorum concident et humiliabuntur et detrahentur in terram usque ad pulverem.

XXVI

In die illa cantabitur canticum istud in terra iuda. Urbs fortitudinis nostre salvator ponetur in ea murus et antemurale. Aperite portas et ingrediatur gens iusta custodiens veritatem. Vetus error abiit. Servabis pacem pacem quia in te speravimus. Sperastis in domino in seculis eternis in domino deo forti in perpetuum. Quia incurvabit habitantes in excelso civitatem sublimem humiliabit. Humiliabit eam usque ad terram detrahet eam usque ad pulverem. Conculcabit eam pes pedes pauperis gressus egenorum. Semita iusti recta est rectus callis iusti ad ambulandum. Et in semita iudiciorum tuorum domine sustinuimus te nomen tuum et memoriale tuum in desiderio anime. Anima mea desideravit te in nocte sed et spiritu meo in precordiis meis de mane vigilabo ad te. Cum feceris iudicia tua in terra iusticiam discent habitatores orbis. Misereamur impio non discet iusticiam. In terra sanctorum iniqua gessit et non videbit gloriam domini. Domine exaltetur manus tua et non videant. Videant et confundantur zelantes populi et ignis hostes tuos devoret. Domine dabis pacem nobis omnia enim opera nostra operatus es nobis. Domine deus noster possederunt nos domini absque te tantum in te recordemur nominis tui. Morientes non vivant gigantes non resurgant. Propterea visitasti et contrivisti eos et perdidisti omnem memoriam eorum. Indulsisti genti domine indulsisti genti numquid glorificatus es. Elongasti omnes terminos terre. Domine in angustia requisierunt te in tribulatione murmuris doctrina tua eis. Sicut que concepit dum appropinquaverit ad partum dolens clamat in doloribus suis sic facti sumus a facie tua domine. Concepimus et quasi parturivimus et peperimus spiritum. Salutes non fecimus in terra ideo non ceciderunt habitatores terre. Vivent mortui tui interfecti mei resurgent. Expergiscimini et laudate qui habitatis in pulvere quia ros lucis ros tuus et terram gigantum detrahes in ruinam. Vade populus meus intra in cubicula tua. Claude hostia tua super te abscondere modicum ad momentum donec transeat indignatio. Ecce enim dominus egredietur de loco suo ut visitet iniquitatem habitatoris terre contra eum et revelabit terra sanguinem suum et non operiet ultra interfectos suos.

XXVII

In die illa visitabit dominus in gladio suo duro et grandi et forti super leviathan serpentem vectem et super leviathan serpentem tortuosum et occidet cetum qui in mari est. In die illa vinea meri cantabit ei. Ego dominus qui servo eam repente propinabo ei ne forte visitetur contra eam nocte et die servo illam. Indignatio non est michi. Quis dabit me spinam et veprem in prelio gradiar super eam succendam eam pariter. An potius tenebit fortitudinem meam faciet pacem michi pacem faciet michi. Qui ingrediuntur impetu ad iacob florebit et germinabit israel et implebunt faciem orbis semine. Numquid iuxta plagam percutientis se percussit eum aut sicut occidit interfectos eius sic occisus est. In mensura contra mensuram cum abiecta fuerit iudicabis eam. Meditata est in spiritu suo duro per diem estus. Idcirco super hoc dimittetur iniquitas domui iacob et iste omnis fructus ut auferatur peccatum eius cum posuerit omnes

lapides aris sicut lapides cineris allisos non stabunt luci et delubra. Civitas enim munita desolata erit; speciosa relinquetur et dimittetur quasi desertum. Ibi pascetur vitulus et ibi accubabit et consummet summitates eius. In siccitate messis illius conterentur mulieres venientes et docentes eam. Non est enim populus sapiens; propterea non miserebitur eius qui fecit eum, et qui formavit eum non parcet ei. Et erit in die illa percutiet dominus ab alveo fluminis usque ad torrentem Egypti, et vos congregabimini unus et unus filii Israel. Et erit in die illa clangetur in tuba magna, et venient qui perditi fuerant de terra Assiriorum et qui eiecti fuerant in terra Egypti, et adorabunt dominum in monte sancto Ierusalem.

CXXVIII

Ve corone superbie ebriis Ephraim et flori decidenti glorie exultationis eius. Qui erant in vertice vallis pinguissime errantes a vino. Ecce validus et fortis dominus sicut impetus grandinis, turbo confringens, sicut impetus aquarum multarum inundantium et emissarum super terram spatiosam. Pedibus conculcabitur corona superbie ebriorum Ephraim. Et erit flos decidens glorie exultationis eius qui est super verticem vallis pinguium quasi temporaneum ante maturitatem autumni, quod cum aspexerit videns statim ut manu tenuerit devorabit illud. In die illa erit dominus exercituum corona glorie et sertum exultationis residuo populi sui, et spiritus iudicii sedenti super iudicium, et fortitudo revertentibus de bello ad portam. Verum hii quoque pre vino nescierunt et pre ebrietate erraverunt. Sacerdos et propheta nescierunt pre ebrietate, absorti sunt a vino, erraverunt in ebrietate, nescierunt videntem, ignoraverunt iudicium. Omnes enim mense replete sunt vomitu sordiumque ita ut non esset ultra locus. Quem docebit scientiam et quem intelligere faciet auditum? Ablactatos a lacte, avulsos ab uberibus. Quia manda remanda, manda remanda, expecta reexpecta, expecta reexpecta, modicum ibi, modicum ibi. In loquela enim labii et in lingua altera loquetur ad populum istum. Cui dixit: Hec requies mea, reficite lassum, et hoc est meum refrigerium; et noluerunt audire. Et erit eis verbum domini: manda remanda, manda remanda, expecta reexpecta, expecta reexpecta, modicum ibi, modicum ibi, ut vadant et cadant retrorsum et conterantur et illaqueentur et capiantur. Propter hoc audite verbum domini, viri illusores, qui dominamini super populum meum qui est in Ierusalem. Dixistis enim: Percussimus fedus cum morte, et cum inferno fecimus pactum. Flagellum inundans cum transierit non veniet super nos, quia posuimus mendacium spem nostram et mendacio protecti sumus. Ideo hec dicit dominus deus: Ecce ego mittam in fundamentis Syon lapidem, lapidem probatum, angularem, preciosum, in fundamento fundatum. Qui crediderit in eum non confundetur. Et ponam in pondere iudicium et iusticiam in mensura. Et subvertet grando spem mendacii, et protectionem aque inundabunt. Et delebitur fedus vestrum cum morte, et pactum vestrum cum inferno non stabit. Flagellum inundans cum transierit, eritis ei in conculcationem. Quandocumque pertransierit tollet vos, quoniam mane diluculo pertransibit in die et in nocte, et tantummodo sola vexatio intellectum dabit auditui. Coangustatum est enim stratum, ita ut alter decidat, et pallium breve utrumque operire non potest. Sicut enim in monte divisionum stabit dominus, sicut in valle que est in Gabaon irascetur, ut faciat opus suum, alienum opus eius, ut operetur opus suum, peregrinum enim est opus ab eo. Et nunc nolite illudere, ne forte constringantur vincula vestra. Consummationem enim et abbreviationem audivi a domino deo exercituum super universam terram. Auribus percipite et audite vocem meam, attendite et audite eloquium meum. Numquid tota die arabit arans ut serat, proscindet et sarriet humum suam? Nonne cum adequaverit faciem eius seret git et ciminum sparget, et ponet triticum per ordinem et ordeum et milium et viciam in finibus suis? Et erudiet eum in iudicio deus suus, docebit illum. Non enim in serris triturabitur git, nec rota plaustri super ciminum circuibit, sed in virga excutietur git et ciminum in baculo. Panis autem comminuetur, verum non in perpetuum triturans triturabit illud, neque vexabit eum rota plaustri, nec in ungulis suis comminuet eum. Et hoc a domino deo exercituum exivit, ut mirabile faceret consilium et magnificaret iusticiam.

CXXIX

Ve Ariel, Ariel, civitas quam circumdedit David. Additus est annus ad annum, sollempnitates evolute sunt. Et circumvallabo Ariel, et erit tristis et merens, et erit michi quasi Ariel. Et circumdabo quasi speram in circuitu tuo, et iaciam contra te aggerem, et munimenta ponam in obsidionem tuam. Humiliaberis quoque, de terra loqueris, et de humo audietur eloquium tuum. Et erit quasi phitonis de terra vox tua, et de humo eloquium tuum mussitabit. Et erit sicut pulvis tenuis multitudo ventilantium te, et sicut favilla pertransiens multitudo eorum qui contra te prevaluerunt. Eritque repente confestim a domino exercituum visitabitur in tonitruo et commotione terre et voce magna turbinis et tempestatis et flamma ignis devorantis. Et erit sicut somnium visionis nocturne multitudo omnium gentium que dimicaverunt contra Ariel, et omnes qui militaverunt et obsederunt et prevaluerunt adversus eam. Et sicut somniat esuriens et comedit, cum autem fuerit expergefactus vacua est anima eius, et sicut somniat sitiens et bibit, et postquam fuerit expergefactus lassus sitit adhuc et anima eius vacua est, sic erit multitudo omnium gentium que dimicaverunt contra montem Syon. Obstupescite et admiramini, fluctuate et vacillate; inebriamini et non a vino, movemini et non ab ebrietate. Quoniam miscuit vobis dominus spiritum soporis, claudet oculos vestros. Prophetas et principes vestros qui vident visiones operiet. Et erit vobis visio omnium sicut verba libri signati, quem cum dederint

scienti litteras dicent: Lege istum; et respondebit: Non possum, signatus est enim. Et dabitur liber nescienti litteras, diceturque ei: Lege; et respondebit: Nescio litteras. Et dixit Dominus: Eo quod appropinquat populus iste ore suo, et labiis suis glorificat me, cor autem eius longe est a me, et timuerunt me mandato hominum et doctrinis: ideo ecce ego addam ut admirationem faciam populo huic miraculo grandi et stupendo. Peribit enim sapientia a sapientibus eius, et intellectus prudentium eius abscondetur. Vae qui profundi estis corde, ut a Domino abscondatis consilium, quorum sunt in tenebris opera, et dicunt: Quis videt nos, et quis novit nos? Perversa est haec vestra cogitatio: quasi si lutum contra figulum cogitet, et dicat opus factori suo: Non fecisti me; et figmentum dicat fictori suo: Non intelligis. Nonne adhuc in modico et in brevi convertetur Libanus in chermel, et chermel in saltum reputabitur? Et audient in die illa surdi verba libri, et de tenebris et caligine oculi caecorum videbunt. Et addent mites in Domino laetitiam, et pauperes homines in sancto Israel exultabunt. Quoniam defecit qui praevalebat, consummatus est illusor, et succisi sunt omnes qui vigilabant super iniquitatem, qui peccare faciebant homines in verbo, et arguentem in porta supplantabant, et declinaverunt frustra a iusto. Propter hoc haec dicit Dominus ad domum Iacob, qui redemit Abraham: Non modo confundetur Iacob, nec modo vultus eius erubescet; sed cum viderit filios suos, opera manuum mearum in medio sui sanctificantes nomen meum, et sanctificabunt sanctum Iacob, et Deum Israel praedicabunt. Et scient errantes spiritu intellectum, et mussitatores discent legem.

XXX

Vae filii desertores, dicit Dominus, ut faceretis consilium, et non ex me; et ordiremini telam, et non per spiritum meum, ut adderetis peccatum super peccatum. Qui ambulatis ut descendatis in Aegyptum, et os meum non interrogastis, sperantes auxilium in fortitudine Pharaonis, et habentes fiduciam in umbra Aegypti. Et erit vobis fortitudo Pharaonis in confusionem, et fiducia umbrae Aegypti in ignominiam. Erant enim in Tani principes tui, et nuntii tui usque ad Hanes pervenerunt. Omnes confusi sunt super populo qui eis prodesse non potuit; non fuerunt in auxilium et in aliquam utilitatem, sed in confusionem et in opprobrium. In terra tribulationis et angustiae, leaena et leo ex eis, vipera et regulus volans, portantes super humeros iumentorum divitias suas, et super gibbum camelorum thesauros suos ad populum qui eis prodesse non poterit. Aegyptus enim frustra et vane auxiliabitur; ideo clamavi super hoc: Superbia tantum est, quiesce. Nunc ergo ingressus scribe ei super buxum, et in libro diligenter exara illud, et erit in die novissimo in testimonium usque in aeternum. Populus enim ad iracundiam provocans est, et filii mendaces, filii nolentes audire legem Dei; qui dicunt videntibus: Nolite videre; et aspicientibus: Nolite aspicere nobis ea quae recta sunt; loquimini nobis placentia, videte nobis errores. Auferte a me viam, declinate a me semitam, cesset a facie nostra sanctus Israel. Propterea haec dicit Dominus sanctus Israel: Pro eo quod reprobastis verbum hoc, et sperastis in calumniam et tumultum, et innixi estis super eo: propterea erit vobis iniquitas haec sicut interruptio cadens et requisita in muro excelso, quoniam subito dum non speratur veniet contritio eius. Et comminuetur sicut conteritur lagena figuli contritione pervalida, et non invenietur de fragmentis eius testa in qua portetur igniculus de incendio, aut hauriatur parum aquae de fovea. Quia haec dicit Dominus Deus sanctus Israel: Si revertimini et quiescatis, salvi eritis; in silentio et in spe erit fortitudo vestra. Et noluistis, et dixistis: Nequaquam, sed ad equos fugiemus; ideo fugietis. Et super veloces ascendemus; ideo velociores erunt qui persequentur vos. Mille homines a facie terroris unius, et a facie terroris quinque fugietis, donec relinquamini quasi malus navis in vertice montis, et quasi signum super collem. Propterea expectat Dominus ut misereatur vestri, et ideo exaltabitur parcens vobis, quia Deus iudicii Dominus; beati omnes qui expectant eum. Populus enim Sion habitabit in Ierusalem; plorans nequaquam plorabis, miserans miserebitur tui; ad vocem clamoris tui statim ut audierit respondebit tibi. Et dabit vobis Dominus panem arctum et aquam brevem, et non faciet avolare a te ultra doctorem tuum; et erunt oculi tui videntes praeceptorem tuum. Et aures tuae audient verbum post tergum monentis: Haec est via, ambulate in ea, neque ad dexteram neque ad sinistram. Et contaminabis laminas sculptilium argenti tui, et vestimentum conflatilis auri tui, et disperges ea sicut immunditiam menstruatae. Egredere, dices ei. Et dabitur pluvia semini tuo ubicumque seminaveris in terra, et panis frugum terrae erit uberrimus et pinguis. Pascetur in possessione tua in die illo agnus spatiose, et tauri tui et pulli asinorum qui operantur terram, commixtum migma comedent, sicut in area ventilatum est. Et erunt super omnem montem excelsum et super omnem collem elevatum rivi currentium aquarum, in die interfectionis multorum, cum ceciderint turres. Et erit lux lunae sicut lux solis, et lux solis erit septempliciter sicut lux septem dierum, in die qua alligaverit Dominus vulnus populi sui, et percussuram plagae eius sanaverit. Ecce nomen Domini venit de longinquo, ardens furor eius, et gravis ad portandum; labia eius repleta sunt indignatione, et lingua eius quasi ignis devorans. Spiritus eius velut torrens inundans usque ad medium colli, ad perdendas gentes in nihilum, et frenum erroris quod erat in maxillis populorum. Canticum erit vobis sicut vox sanctificatae sollemnitatis, et laetitia cordis sicut qui pergit cum tibia ut intret in montem Domini ad fortem Israel. Et auditam faciet Dominus gloriam vocis suae, et terrorem brachii sui ostendet in comminatione furoris et flamma ignis devorantis; allidet in turbine et in lapide grandinis. A voce enim Domini pavebit Assur virga percussus. Et erit transitus virgae fundatus, quam requiescere faciet Dominus super eum in tympanis et citharis, et in bellis praecipuis expugnabit eos. Praeparata est enim ab heri Topheth, a rege praeparata, profunda et dilatata. Nutrimenta eius ignis et ligna multa.

flatus domini sicut torrens sulphuris succendens eam.

XXXI

Ve qui descendunt in egiptum ad auxilium in equis sperantes et habentes fiduciam super quadrigis quia multe sunt et super equitibus quia prevalidi nimis. Et non sunt confisi super sanctum israel et dominum non requisierunt. Ipse autem sapiens adduxit malum et verba sua non abstulit. Et consurget contra domum pessimorum et contra auxilium operantium iniquitatem. Egiptus homo et non deus et equi eorum caro et non spiritus. Et dominus inclinabit manum suam et corruet auxiliator et cadet cui prestatur auxilium simulque omnes consumentur. Quia hec dicit dominus ad me quomodo si rugiat leo et catulus leonis super predam suam cum occurrerit ei multitudo pastorum a voce eorum non formidabit et a multitudine eorum non pavebit sic descendet dominus exercituum ut prelietur super montem sion et super collem eius. Sicut aves volantes sic proteget dominus exercituum ierusalem protegens et liberans transiens et salvans. Convertimini sicut in profundum recesseratis filii israel. In die enim illa abiciet vir idola argenti sui et idola auri sui que fecerunt vobis manus vestre in peccatum. Et cadet assur in gladio non viri et gladius non hominis vorabit eum et fugiet non a facie gladii et iuvenes eius vectigales erunt. Et fortitudo eius a terrore transibit et pavebunt fugientes principes eius dixit dominus cuius ignis est in sion et caminus eius in ierusalem.

XXXII

Ecce in iusticia regnabit rex et principes in iudicio preerunt. Et erit vir sicut qui absconditur a vento et celat se a tempestate sicut rivi aquarum in siti et umbra petre prominentis in terra deserta. Non caligabunt oculi videntium et aures audientium diligenter auscultabunt. Et cor stultorum intelliget scientiam et lingua balborum velociter loquetur et plane. Non vocabitur ultra is qui insipiens est princeps neque fraudulentus appellabitur maior. Stultus enim fatua loquetur et cor eius faciet iniquitatem ut perficiat simulationem et loquatur ad dominum fraudulenter et vacuam faciat animam esurientis et potum sitienti auferat. Fraudulenti vasa pessima sunt. Ipse enim cogitationes concinnavit ad perdendos mites in sermone mendacii cum loqueretur pauper iudicium. Princeps vero ea que digna sunt principe cogitabit et ipse super duces stabit. Mulieres opulente surgite et audite vocem meam filie confidentes percipite auribus eloquium meum. Post dies et annum et vos conturbabimini confidentes. Consummata est enim vindemia collectio ultra non veniet. Obstupescite opulente conturbamini confidentes. Exuite vos et confundimini accingite lumbos vestros. Super ubera plangite super regione desiderabili super vinea fertili. Super humum populi mei spine et vepres ascendent quanto magis super omnes domus gaudii civitatis exultantis. Domus enim dimissa est multitudo urbis relicta est. Tenebre et palpatio facte sunt super speluncas usque in eternum. Gaudium onagrorum pascua gregum donec effundatur super nos spiritus de excelso. Et erit desertum in chermel et chermel in saltum reputabitur. Et habitabit in solitudine iudicium et iusticia in chermel sedebit. Et erit opus iusticie pax et cultus iusticie silentium et securitas usque in sempiternum. Et sedebit populus meus in pulchritudine pacis et in tabernaculis fiducie et in requie opulenta. Grando autem in descensione saltus et humilitate humiliabitur civitas. Beati qui seminatis super omnes aquas immittentes pedem bovis et asini.

XXXIII

Ve qui predaris nonne et ipse predaberis. Et qui spernis nonne et ipse sperneris. Cum consummaveris depredationem depredaberis. Cum fatigatus desieris contemnere contempneris. Domine miserere nostri te enim expectavimus. Esto brachium nostrum in mane et salus nostra in tempore tribulationis. A voce angeli fugerunt populi ab exaltatione tua disperse sunt gentes. Et congregabuntur spolia vestra sicut colligitur bruchus velut si fosse plene fuerint de eo. Magnificatus est dominus quoniam habitavit in excelso. Implevit sion iudicio et iusticia. Et erit fides in temporibus tuis divitie salutis sapientia et scientia timor domini ipse est thesaurus eius. Ecce videntes clamabunt foris angeli pacis amare flebunt. Dissipate sunt vie cessavit transiens per semitam. Irritum factum est pactum proiecit civitates non reputavit homines. Luxit et elanguit terra confusus est libanus et obsorduit et factus est saron sicut desertum et concussa est basan et carmelus. Nunc consurgam dicit dominus nunc exaltabor nunc sublimabor. Concipietis ardorem parietis stipulam spiritus vester ut ignis vorabit vos. Et erunt populi quasi de incendio cinis spine congregate igni comburentur. Audite qui longe estis que fecerim et cognoscite vicini fortitudinem meam. Conterriti sunt in sion peccatores possedit tremor ypocritas. Quis poterit habitare de vobis cum igne devorante. Quis habitabit ex vobis cum ardoribus sempiternis. Qui ambulat in iusticiis et loquitur veritatem qui proicit avaritiam ex calumpnia et excutit manus suas ab omni munere. Qui obturat aures suas ne audiat sanguinem et claudit oculos suos ne videat malum. Iste in excelsis habitabit munimenta saxorum sublimitas eius panis ei datus est aque eius fideles sunt. Regem in decore suo videbunt oculi eius cernent terram de longe. Cor tuum meditabitur timorem. Ubi est litteratus ubi legis verba ponderans ubi doctor parvulorum. Populum impudentem non videbis populum alti sermonis ita ut non possis intelligere disertitudinem lingue eius in quo nulla est sapientia. Respice sion civitatem sollempnitatis nostre oculi tui videbunt ierusalem habitationem opulentam tabernaculum quod nequaquam transferri poterit nec auferentur clavi eius in sempiternum et omnes funiculi eius non rumpentur. Quia solummodo ibi magnificus est dominus noster locus fluviorum rivi latissimi et patentes. Non transibit per eum navis remigum neque trieris magna transgredietur eum. Dominus enim iudex noster dominus legifer noster dominus rex noster ipse salvabit nos. Laxati sunt funiculi tui et non prevalebunt. Sic erit malus tuus ut dilatare signum non queant. Tunc dividentur spolia predarum multarum. Claudi

ripient rapinam nec dicet vicinus elangui. Populus qui habitat in ea auferetur ab eo iniquitas.

XXXIIII

Accedite gentes et audite et populi attendite audiat terra et plenitudo eius orbis et omne germen eius quia indignatio domini super omnes gentes et furor super omnem militiam eorum. Interfecit eos et dedit eos in occisionem. Interfecti eorum proicientur et de cadaveribus eorum ascendet fetor. Tabescent montes a sanguine eorum et tabescet omnis militia celorum. Et complicabuntur sicut liber celi et omnis militia eorum defluet sicut defluit folium de vinea et de ficu. Quoniam inebriatus est in celo gladius meus. Ecce super Idumeam descendet et super populum interfectionis mee ad iudicium. Gladius domini repletus est sanguine incrassatus est adipe. De sanguine agnorum et hircorum de sanguine medullatorum arietum. Victima enim domini in Bosra et interfectio magna in terra Edom. Et descendent unicornes cum eis et tauri cum potentibus. Inebriabitur terra eorum sanguine et humus eorum adipe pinguium quia dies ultionis domini annus retributionum iudicii Sion. Et convertentur torrentes eius in picem et humus eius in sulphur. Et erit terra eius in picem ardentem nocte et die non extinguetur. In sempiternum ascendet fumus eius a generatione in generationem desolabitur in secula seculorum non erit transiens per eam. Et possidebunt eam honocrotalus et ericius ibis et corvus habitabunt in ea. Et extendetur super eam mensura ut redigatur ad nichilum et perpendiculum in desolationem. Nobiles eius non erunt ibi regem potius invocabunt et omnes principes eius erunt in nichilum. Et orientur in domibus eius spine et urtice et paliurus in munitionibus eius. Et erit cubile draconum et pascua struthionum. Et occurrent demonia honocentauris et pilosus clamabit alter ad alterum. Ibi cubavit lamia et invenit sibi requiem. Ibi habuit foveam ericius et enutrivit catulos et circumfodit et fovit in umbra eius. Illuc congregati sunt milvi alter ad alterum. Requirite diligenter in libro domini et legite unum ex eis non defuit. Alter ad alterum non quesivit quia quod ex ore meo procedit ille mandavit et spiritus eius ipse congregavit ea et ipse misit eis sortem et manus eius divisit eam illis in mensuram. Usque in eternum possidebunt eam in generationem et generationem habitabunt in ea.

XXXV

Letabitur deserta et invia et exultabit solitudo et florebit quasi lilium. Germinans germinabit et exultabit letabunda et laudans. Gloria Libani data est ei decor Carmeli et Saron. Ipsi videbunt gloriam domini et decorem dei nostri. Confortate manus dissolutas et genua debilia roborate. Dicite pusillanimes confortamini et nolite timere. Ecce deus vester ultionem adducet retributionis deus ipse veniet et salvabit nos. Tunc aperientur oculi cecorum et aures surdorum patebunt. Tunc saliet sicut cervus claudus et aperta erit lingua mutorum. Quia scisse sunt in deserto aque et torrentes in solitudine et que erat arida in stagnum et sitiens in fontes aquarum. In cubilibus in quibus prius dracones habitabant orietur viror calami et iunci et erit ibi semita et via et via sancta vocabitur. Non transibit per eam pollutus et hec erit vobis directa via ita ut stulti non errent per eam. Non erit ibi leo et mala bestia non ascendet per eam nec invenietur ibi. Et ambulabunt qui liberati fuerint et redempti a domino. Convertentur et venient in Sion cum laude et leticia sempiterna super caput eorum gaudium et leticiam obtinebunt et fugiet dolor et gemitus.

XXXVI

Et factum est in quartodecimo anno regis Ezechie ascendit Sennacherib rex Assiriorum super omnes civitates Iuda munitas et cepit eas. Et misit rex Assiriorum Rabsacen de Lachis in Ierusalem ad regem Ezechiam in manu gravi. Et stetit in aqueductum piscine superioris in via agri fullonis. Et egressus est ad eum Heliachim filius Helchie qui erat super domum et Sobna scriba et Ioahe filius Asaph a commentariis. Et dixit ad eos Rabsaces. Dicite Ezechie. Hec dicit rex magnus rex Assiriorum. Que est ista fiducia qua confidis aut quo consilio vel fortitudine rebellare disponis? Super quem habes fiduciam quia recessisti a me? Ecce confidis super baculum arundineum confractum istum super Egiptum. Cui si innisus fuerit homo intrabit in manum eius et perforabit eam. Sic Pharao rex Egipti omnibus qui confidunt in eo. Quod si responderis michi in domino deo nostro confidimus nonne iste est cuius abstulit Ezechias excelsa et altaria et dixit Iude et Ierusalem coram altari isto adorabitis. Et nunc trade te domino meo regi Assiriorum et dabo tibi duo milia equorum nec poteris ex te prebere ascensores eorum. Et quomodo sustinebis faciem iudicis unius loci ex servis domini mei minoribus? Quod si confidis in Egipto in quadrigis et in equitibus et nunc numquid sine domino ascendi ad terram istam ut disperderem eam? Et dixit Heliachim et Sobna et Ioahe ad Rabsacen. Loquere ad servos tuos Syra lingua intelligimus enim. Ne loquaris ad nos Iudaice in auribus populi qui est super murum. Et dixit ad eos Rabsaces. Numquid ad dominum tuum et ad te misit me dominus meus ut loquerer omnia verba ista et non potius ad viros qui sedent in muro ut comedant stercora sua et bibant urinam pedum suorum vobiscum? Et stetit Rabsaces et clamavit voce magna Iudaice et dixit. Audite verba regis magni regis Assiriorum. Hec dicit rex. Non seducat vos Ezechias qui non poterit eruere vos et non vobis tribuat Ezechias fiduciam super dominum dicens. Eruens liberabit nos dominus non dabitur civitas ista in manu regis Assiriorum. Nolite audire Ezechiam. Hec enim dicit rex Assiriorum. Facite mecum benedictionem et egredimini ad me et comedite unusquisque vineam suam et unusquisque ficum suam et bibat unusquisque aquam cisterne sue donec veniam et tollam vos ad terram que est ut terra vestra terram frumenti et vini terram panum et vinearum. Nec conturbet vel seducat vos Ezechias dicens. Dominus liberabit nos. Numquid liberaverunt dii gentium unusquisque terram suam de manu regis Assiriorum? Ubi est deus Emath et Arfath? Ubi est deus Sepharvaim? Numquid liberaverunt Samariam de manu mea? Quis est ex omnibus diis terrarum istarum qui eruerit terram suam de manu mea ut eruat dominus Ierusalem de manu mea

mini mei. Et siluerunt et non responderunt verbum et mandaverat enim rex eis dicens non respondeatis ei. Et ingressus est eliachim filius elcie qui erat super domum et sobnas scriba et ioae filius asaph a commentariis ad ezechiam scissis vestibus et nuntiaverunt ei verba rabsacis.

XXXVII

Et factum est cum audisset rex ezechias scidit vestimenta sua et obvolutus est sacco et intravit in domum domini. Et misit eliachim qui erat super domum et sobnam scribam et seniores de sacerdotibus opertos saccis ad isaiam filium amos prophetam et dixerunt ad eum. Hec dicit ezechias. Dies tribulationis et correptionis et blasphemie dies hec quia venerunt filii usque ad partum et virtus non est parturienti. Si quomodo audiat dominus deus tuus verba rabsacis quem misit rex assyriorum dominus suus ad blasphemandum deum viventem et exprobrandum sermonibus quos audivit dominus deus tuus. Leva ergo orationem pro reliquiis que reperte sunt. Et venerunt servi regis ezechie ad isaiam. Et dixit ad eos isaias. Hec dicetis domino vestro. Hec dicit dominus. Ne timeas a facie verborum que audisti quibus blasphemaverunt pueri regis assyriorum me. Ecce ego dabo ei spiritum et audiet nuntium et revertetur ad terram suam et corruere eum faciam gladio in terra sua. Reversus autem rabsaces et invenit regem assyriorum preliantem adversum lobna. Audierat enim quia profectus esset de lachis. Et audivit de tharaca rege ethiopie dicentes. Egressus est ut pugnet contra te. Quod cum audisset misit nuntios ad ezechiam dicens. Hec dicetis ezechie regi iude dicentes. Non te decipiat deus tuus in quo tu confidis dicens. Non dabitur ierusalem in manu regis assyriorum. Ecce tu audisti omnia que fecerunt reges assyriorum omnibus terris quas subverterunt et tu poteris liberari? Numquid eruerunt eos dii gentium quos subverterunt patres mei gozan et aran et reseph et filios eden qui erant in thalasar. Ubi est rex emath et rex arfath et rex urbis sepharuaim, ane et ava. Et tulit ezechias libros de manu nuntiorum et legit eos. Et ascendit in domum domini et expandit eos ezechias coram domino. Et oravit ezechias ad dominum dicens. Domine deus exercituum israel qui sedes super cherubim tu es solus deus omnium regnorum terre tu fecisti celum et terram. Inclina domine aurem tuam et audi. Aperi oculos tuos domine et vide et audi omnia verba sennacherib que misit ad blasphemandum deum viventem. Vere enim domine deserta fecerunt reges assyriorum terras et regiones earum et dederunt deos earum igni. Non enim erant dii sed opera manuum hominum ligna et lapides et comminuerunt eos. Et nunc domine deus noster salva nos de manu eius ut cognoscant omnia regna terre quia tu dominus solus. Et misit isaias filius amos ad ezechiam dicens. Hec dicit dominus deus israel. Pro quibus rogasti me de sennacherib rege assyriorum. Hoc est verbum quod locutus est dominus super eum. Despexit te subsannavit te virgo filia sion post te caput movebit filia ierusalem. Cui exprobrasti et quem blasphemasti. et super quem exaltasti vocem et elevasti altitudinem oculorum tuorum ad sanctum israel. In manu servorum tuorum exprobrasti domino et dixisti in multitudine quadrigarum mearum ego ascendi altitudinem montium iuga libani et succidam excelsa cedrorum eius. electas abietes illius. Et introibo altitudinem summitatis eius saltus carmeli eius. Ego fodi et bibi aquam et exsiccavi vestigio pedis mei omnes rivos aggerum. Numquid non audisti que olim fecerim et ex diebus antiquis ego plasmavi illud et nunc adduxi et factum est in eradicationem collium compugnantium et civitatum munitarum. Habitatores earum breviata manu contremuerunt et confusi sunt. Facti sunt sicut fenum agri et gramen pascue et herba tectorum que exaruit antequam maturesceret. Habitationem tuam et egressum tuum et introitum tuum ego cognovi et insaniam tuam contra me. Cum fureres adversum me superbia tua ascendit in aures meas. Ponam ergo circulum in naribus tuis et frenum in labiis tuis et reducam te in viam qua venisti. Tibi autem hoc erit signum. Comede hoc anno que sponte nascuntur et in anno secundo pomis vescere. In anno autem tertio seminate et metite. Et plantate vineas et comedite fructum earum. Et mittet id quod salvatum fuerit de domo iuda et quod reliquum est radicem deorsum et faciet fructum sursum. Quia de ierusalem exibunt reliquie et salvatio de monte sion. Zelus domini exercituum faciet istud. Propterea hec dicit dominus de rege assyriorum. Non introibit civitatem hanc et non iaciet ibi sagittam et non occupabit eam clipeus et non mittet in circuitu eius aggerem. In via qua venit per eam revertetur et civitatem hanc non ingredietur dicit dominus. Et protegam civitatem istam ut salvem eam propter me et propter david servum meum. Egressus est autem angelus domini et percussit in castris assyriorum centum octoginta et quinque milia. Et surrexerunt mane et ecce omnia cadavera mortuorum. Egressus est et abiit et reversus est sennacherib rex assyriorum et habitavit in nineve. Et factum est cum adoraret in templo nesrach deum suum adramelech et sarasar filii eius percusserunt eum gladio. Fugeruntque in terram ararat et regnavit asoraddon filius eius pro eo.

XXXVIII

In diebus illis egrotavit ezechias usque ad mortem et introivit ad eum isaias filius amos propheta et dixit ei. Hec dicit dominus. Dispone domui tue quia morieris tu et non vives. Et convertit ezechias faciem suam ad parietem et oravit ad dominum et dixit. Obsecro domine memento queso quomodo ambulaverim coram te in veritate et in corde perfecto et quod bonum est in oculis tuis fecerim. Et flevit ezechias fletu magno. Factum est autem verbum domini ad isaiam dicens. Vade et dic ezechie. Hec dicit dominus deus david patris tui. Audivi orationem tuam vidi lacrimam tuam ecce ego adiciam super dies tuos quindecim annos et de manu regis assyriorum eruam te et civitatem istam et protegam eam. Hoc autem erit tibi signum a domino quia faciet dominus verbum hoc quod locutus est. Ecce ego reverti faciam umbram linearum per quas descenderat in orologio achaz in sole retrorsum decem

lineis. Et reversus est sol decem lineis per gradus quos descenderat. Scriptura Ezechie regis Iuda cum egrotasset et convaluisset de infirmitate sua. Ego dixi in dimidio dierum meorum vadam ad portas inferi. Quesivi residuum annorum meorum. Dixi: non videbo dominum deum in terra viventium. Non aspiciam hominem ultra et habitatorem quietis. Generatio mea ablata est et convoluta est a me quasi tabernaculum pastorum. Precisa est velut a texente vita mea dum adhuc ordirer succidit me de mane usque ad vesperam finies me. Sperabam usque ad mane quasi leo sic contrivit omnia ossa mea. De mane usque ad vesperam finies me. Sicut pullus hirundinis sic clamabo meditabor ut columba. Attenuati sunt oculi mei suspicientes in excelsum. Domine vim patior responde pro me. Quid dicam aut quid respondebit mihi cum ipse fecerit. Recogitabo omnes annos meos in amaritudine anime mee. Domine si sic vivitur et in talibus vita spiritus mei corripies me et vivificabis me. Ecce in pace amaritudo mea amarissima. Tu autem eruisti animam meam ut non periret. Proiecisti post tergum tuum omnia peccata mea. Quia non infernus confitebitur tibi neque mors laudabit te. Non expectabunt qui descendunt in lacum veritatem tuam. Vivens vivens ipse confitebitur tibi sicut et ego hodie. Pater filiis notam faciet veritatem tuam. Domine salvum me fac et psalmos nostros cantabimus cunctis diebus vite nostre in domo domini. Et iussit Isaias ut tollerent massam de ficis et cataplasmarent super vulnus et sanaretur. Et dixit Ezechias: Quod erit signum quia ascendam in domo domini.

XXXIX

In tempore illo misit Merodach Baladan filius Baladan rex Babilonis libros et munera ad Ezechiam. Audierat enim quod egrotasset et convaluisset. Letatus est enim super eis Ezechias et ostendit eis cellam aromatum et argenti et auri et odoramentorum et unguenti optimi et omnes apothecas suppellectilis sue et universa que inventa sunt in thesauris eius. Non fuit verbum quod non ostenderet eis Ezechias in domo sua et in omni potestate sua. Introivit autem Isaias propheta ad regem Ezechiam et dixit ei: Quid dixerunt viri isti et unde venerunt ad te? Et dixit Ezechias: De terra longinqua venerunt ad me et de Babilone. Et dixit Isaias: Quid viderunt in domo tua? Et dixit Ezechias: Omnia que in domo mea sunt viderunt, non fuit res quam non ostenderim eis in thesauris meis. Et dixit Isaias ad Ezechiam: Audi verbum domini exercituum. Ecce dies venient et auferentur omnia que in domo tua sunt et que thesaurizaverunt patres tui usque in diem hanc in Babilonem, non relinquetur quicquam dicit dominus. Et de filiis tuis qui exibunt de te quos genueris tollent et erunt eunuchi in palatio regis Babilonis. Et dixit Ezechias ad Isaiam: Bonum verbum domini quod locutus est. Et dixit: Fiat tantum pax et veritas in diebus meis.

XL

Consolamini consolamini populus meus dicit deus vester. Loquimini ad cor Ierusalem et advocate eam quoniam completa est malitia eius, dimissa est iniquitas illius. Suscepit de manu domini duplicia pro omnibus peccatis suis. Vox clamantis in deserto: parate viam domini, rectas facite in solitudine semitas dei nostri. Omnis vallis exaltabitur et omnis mons et collis humiliabitur et erunt prava in directa et aspera in vias planas. Et revelabitur gloria domini et videbit omnis caro pariter quod os domini locutum est. Vox dicentis: Clama. Et dixi: Quid clamabo? Omnis caro fenum et omnis gloria eius quasi flos agri. Exsiccatum est fenum et cecidit flos quia spiritus domini sufflavit in eo. Vere fenum est populus. Exsiccatum est fenum et cecidit flos, verbum autem domini nostri manet in eternum. Super montem excelsum ascende tu qui evangelizas Syon. Exalta in fortitudine vocem tuam qui evangelizas Ierusalem. Exalta, noli timere. Dic civitatibus Iude: Ecce deus vester. Ecce dominus in fortitudine veniet et brachium eius dominabitur. Ecce merces eius cum eo et opus illius coram illo. Sicut pastor gregem suum pascet, in brachio suo congregabit agnos et in sinu suo levabit, fetas ipse portabit. Quis mensus est pugillo aquas et celos palmo ponderavit? Quis appendit tribus digitis molem terre et libravit in pondere montes et colles in statera? Quis adiuvit spiritum domini aut quis consiliarius eius fuit et ostendit illi? Cum quo iniit consilium et instruxit eum et docuit eum semitam iustitie et erudivit eum scientia et viam prudentie ostendit illi? Ecce gentes quasi stilla situle et quasi momentum statere reputate sunt. Ecce insule quasi pulvis exiguus. Et Libanus non sufficiet ad succendendum et animalia eius non sufficient ad holocaustum. Omnes gentes quasi non sint sic sunt coram eo et quasi nihilum et inane reputate sunt ei. Cui ergo similem fecistis deum aut quam imaginem ponetis ei? Numquid sculptile conflavit faber aut aurifex auro figuravit illud et laminis argenteis argentarius? Forte lignum et imputribile elegit artifex sapiens. Querit quomodo statuat simulacrum quod non moveatur. Numquid non scitis? Numquid non audistis? Numquid non est annuntiatum vobis ab initio? Numquid non intellexistis fundamenta terre? Qui sedet super gyrum terre et habitatores eius sunt quasi locuste. Qui extendit velut nihilum celos et expandit eos sicut tabernaculum ad inhabitandum. Qui dat secretorum scrutatores quasi non sint, iudices terre velut inane fecit. Et quidem neque plantatus neque satus neque radicatus in terra truncus eorum. Repente flavit in eos et aruerunt et turbo quasi stipulam auferet eos. Et cui assimilastis me et adequastis dicit sanctus? Levate in excelsum oculos vestros et videte quis creavit hec. Qui educit in numero militiam eorum et omnes ex nomine vocat. Pre multitudine fortitudinis et roboris virtutisque eius neque unum reliquum fuit. Quare dicis Iacob et loqueris Israel: Abscondita est via mea a domino et a deo meo iudicium meum transivit? Numquid nescis aut non audisti? Deus sempiternus dominus qui creavit terminos terre. Non deficiet et neque laborabit nec est investigatio sapientie eius. Qui dat lasso virtutem et his qui non sunt fortitudinem et robur multiplicat. Deficient pueri et laborabunt et iuvenes in infirmitate cadent. Qui autem sperant in domino mutabunt fortitudinem, adsument pennas sicut aquile

currêt et non laborabunt ambulabunt et non deficient.

XLI

Taceant ad me insule et gentes mutent fortitudinem. Accedant et tunc loquantur simul ad iudicium propinquemus. Quis suscitavit ab oriente iustum vocavit eum ut sequeretur se? Dabit in conspectu eius gentes et reges obtinebit. Dabit quasi pulverem gladio eius sicut stipulam vento raptam arcui eius. Persequetur eos transibit in pace semita in pedibus eius non apparebit. Quis hec operatus est et fecit vocans generationes ab exordio? Ego dominus primus et novissimus ego sum. Viderunt insule et timuerunt extrema terre obstupuerunt appropinquaverunt et accesserunt. Unusquisque proximo suo auxiliatur et fratri suo dicet confortare. Confortavit faber erarius percutiens malleo eum qui cudebat tunc temporis dicens glutino bonum est et confortavit eum in clavis ut non moveretur. Et tu israel serve meus iacob quem elegi semen abraham amici mei in quo apprehendi te ab extremis terre et a longinquis eius vocavi te. Et dixi tibi servus meus es tu elegi te et non abieci te. Ne timeas quia tecum sum ego ne declines quia ego deus tuus. Confortavi te et auxiliatus sum tibi et suscepit te dextera iusti mei. Ecce confundentur et erubescent omnes qui pugnant adversum te. Erunt quasi non sint et peribunt viri qui contradicunt tibi. Queres eos et non invenies viros rebelles tuos. Erunt quasi non sint et velut consumptio homines bellantes adversum te. Quia ego dominus deus tuus apprehendens manum tuam dicensque tibi ne timeas ego adiuvi te. Noli timere vermis iacob qui mortui estis ex israel. Ego auxiliatus sum tibi dicit dominus et redemptor tuus sanctus israel. Ego posui te quasi plaustrum triturans novum habens rostra serrantia. Triturabis montes et comminues et colles quasi pulverem pones. Ventilabis eos et ventus tollet et turbo disperget eos et tu exultabis in domino in sancto israel letaberis. Egeni et pauperes querunt aquas et non sunt lingua eorum siti aruit. Ego dominus exaudiam eos deus israel non derelinquam eos. Aperiam in supinis collibus flumina et in medio camporum fontes. Ponam desertum in stagna aquarum et terram inviam in rivos aquarum. Dabo in solitudine cedrum et spinam et mirtum et lignum olive. Ponam in deserto abietem ulmum et buxum simul ut videant et sciant et recogitent et intelligant pariter quia manus domini fecit hoc et sanctus israel creavit illud. Prope facite iudicium vestrum dicit dominus. Afferte si quid forte habetis dicit rex iacob. Accedant et nuncient nobis quecumque ventura sunt. Priora que fuerunt nunciate et ponemus cor nostrum et sciemus novissima eorum et que ventura sunt indicate nobis. Annunciate que ventura sunt in futurum et sciemus quia dii estis vos. Bene quoque aut male si potestis facite et loquamur et videamus simul. Ecce vos estis ex nichilo et opus vestrum ex eo quod non est abhominatio est qui elegit vos. Suscitavi ab aquilone et veniet ab ortu solis vocabit nomen meum et adducet magistratus quasi lutum et velut plastes conculcans humum. Quis annunciavit ab exordio ut sciamus et a principio ut dicamus iustus es? Non est neque annuncians neque predicans neque audiens sermones vestros. Primus ad syon dicet ecce adsunt et ierusalem evangelistam dabo. Et vidi et non erat neque ex istis quisquam qui iniret consilium et interrogatus responderet verbum. Ecce omnes iniusti et vana opera eorum ventus et inane simulacra eorum.

XLII

Ecce servus meus suscipiam eum electus meus complacuit sibi in illo anima mea. Dedi spiritum meum super eum iudicium gentibus proferet. Non clamabit neque accipiet personam nec audietur foris vox eius. Calamum quassatum non conteret et linum fumigans non extinguet in veritate educet iudicium. Non erit tristis neque turbulentus donec ponat in terra iudicium et legem eius insule expectabunt. Hec dicit dominus deus creans celos et extendens eos firmans terram et que germinant ex ea dans flatum populo qui est super eam et spiritum calcantibus eam. Ego dominus vocavi te in iusticia et apprehendi manum tuam et servavi te et dedi te in fedus populi in lucem gentium ut aperires oculos cecorum et educeres de conclusione vinctum de domo carceris sedentes in tenebris. Ego dominus hoc est nomen meum gloriam meam alteri non dabo et laudem meam sculptilibus. Que prima fuerunt ecce venerunt nova quoque ego annuncio antequam oriantur audita vobis faciam. Cantate domino canticum novum laus eius ab extremis terre qui descenditis in mare et plenitudo eius insule et habitatores earum. Sublevetur desertum et civitates eius in domibus habitabit cedar. Laudate habitatores petre de vertice montium clamabunt. Ponent domino gloriam et laudem eius in insulis nunciabunt. Dominus sicut fortis egredietur et sicut vir preliator suscitabit zelum. Vociferabitur et clamabit super inimicos suos confortabitur. Tacui semper silui paciens fui sicut parturiens loquar. Dissipabo et absorbebo simul. Desertos faciam montes et colles et omne germen eorum exsiccabo. Et ponam flumina in insulas et stagna arefaciam. Et ducam cecos in viam quam nesciunt et in semitis quas ignoraverunt ambulare eos faciam. Ponam tenebras coram eis in lucem et prava in recta. Hec verba feci eis et non dereliqui eos. Conversi sunt retrorsum confundantur confusione qui confidunt in sculptili qui dicunt conflatili vos dii nostri. Surdi audite et ceci intuemini ad videndum. Quis cecus nisi servus meus et surdus nisi ad quem nuncios meos misi? Quis cecus nisi qui venundatus est et quis cecus nisi servus domini? Qui vides multa nonne custodies? Qui apertas habes aures nonne audies? Et dominus voluit ut sanctificaret eum et magnificaret legem et extolleret. Ipse autem populus direptus et vastatus laqueus iuvenum omnes et in domibus carcerum absconditi sunt. Facti sunt in rapinam nec est qui eruat in direptionem nec est qui dicat redde. Quis est in vobis qui audiat hoc attendat et auscultet futura? Quis dedit in direptionem iacob et israel vastantibus? Nonne dominus ipse cui peccavimus

Et noluerunt in viis eius ambulare et non audierunt legem eius. Et effudit super eum indignationem furoris sui et forte bellum. Et combussit eum in circuitu et non cognovit et succendit eum et non intellexit.

XLIII

Et nunc haec dicit dominus creans te Iacob et formans te Israel. Noli timere quia redemi te et vocavi nomine tuo meus es tu. Cum transieris per aquas tecum ero et flumina non operient te. Cum ambulaveris in igne non combureris et flamma non ardebit in te quia ego dominus deus tuus sanctus Israel salvator tuus. Dedi propitiationem tuam Egyptum Ethiopiam et Saba pro te. Ex quo honorabilis factus es in oculis meis et gloriosus ego dilexi te. Et dabo homines pro te et populos pro anima tua. Noli timere quia ego tecum sum. Ab oriente adducam semen tuum et ab occidente congregabo te. Dicam aquiloni da et austro noli prohibere. Affer filios meos de longinquo et filias meas ab extremis terrae. Et omnem qui invocat nomen meum in gloriam meam creavi eum et formavi eum et feci eum. Educ foras populum caecum et oculos habentem surdum et aures ei sunt. Omnes gentes congregatae sunt simul et collectae sunt tribus. Quis in vobis adnuntiet istud et quae prima sunt audire nos faciat. Dent testes eorum et iustificentur et audiant et dicant vere. Vos testes mei dicit dominus et servus meus quem elegi ut sciatis et credatis michi et intelligatis quia ego ipse sum. Ante me non est formatus deus et post me non erit. Ego sum ego sum dominus et non est absque me salvator. Ego adnuntiavi et salvavi auditum feci et non fuit in vobis alienus. Vos testes mei dicit dominus et ego deus. Et ab initio ego ipse et non est qui de manu mea eruat operabor et quis avertet illud. Haec dicit dominus redemptor vester sanctus Israel. Propter vos emisi Babilonem et detraxi vectes universos et Caldeos in navibus suis gloriantes. Ego dominus sanctus vester creans Israel rex vester. Haec dicit dominus qui dedit in mari viam et in aquis torrentibus semitam. Qui eduxit quadrigam et equum agmen et robustum simul obdormierunt nec resurgent. Contriti sunt quasi linum et extincti sunt. Ne memineritis priorum et antiqua ne intueamini. Ecce ego facio nova et nunc orientur utique cognoscetis ea. Ponam in deserto viam et in invio flumina. Glorificabit me bestia agri dracones et struthiones quia dedi in deserto aquas et flumina in invio ut darem potum populo meo electo. Populum istum formavi michi laudem meam narrabit. Non me invocasti Iacob nec laborasti in me Israhel. Non obtulisti michi arietem holocausti tui et victimis tuis non glorificasti me. Non te servire feci in oblatione nec laborem tibi praebui in thure. Non emisti michi argento calamum et adipe victimarum tuarum non inebriasti me. Verumtamen servire me fecisti in peccatis tuis. Ego sum ego sum ipse qui deleo iniquitates tuas propter me et peccatorum tuorum non recordabor. Reduc me in memoriam et iudicemur simul. Narra si quid habes ut iustificeris. Pater tuus primus peccavit et interpretes tui praevaricati sunt in me. Et contaminavi principes sanctos dedi ad internecionem Iacob et Israel in blasphemiam.

XLIIII

Et nunc audi me Iacob serve meus et Israel quem elegi. Haec dicit dominus faciens et formans te ab utero auxiliator tuus. Noli timere serve meus Iacob et rectissime quem elegi. Effundam enim aquas super sitientem et fluenta super aridam. Effundam spiritum meum super semen tuum et benedictionem meam super stirpem tuam. Et germinabunt inter herbas quasi salices iuxta praeterfluentes aquas. Iste dicet domini ego sum et ille vocabit in nomine Iacob et hic scribet manu sua domino et in nomine Israel assimilabitur. Haec dicit dominus rex Israel et redemptor eius dominus exercituum. Ego primus et ego novissimus et absque me non est deus. Quis similis mei vocet et adnuntiet et ordinem exponat michi ex quo constitui populum antiquum ventura et quae futura sunt adnuntient eis. Nolite timere neque conturbemini ex tunc audire te feci et adnuntiavi. Vos estis testes mei. Numquid est deus absque me et formator quem ego non noverim. Plastae idoli omnes nichil sunt et amantissima eorum non proderunt eis. Ipsi sunt testes eorum quia non vident neque intelligunt ut confundantur. Quis formavit deum et sculptile conflavit ad nichil utile. Ecce omnes participes eius confundentur fabri enim sunt ex hominibus. Convenient omnes stabunt et pavebunt et confundentur simul. Faber ferrarius lima operatus est in prunis et in malleis formavit illud. Et operatus est in brachio fortitudinis suae. Esuriet et deficiet non bibet aquam et lassescet. Artifex lignarius extendit normam formavit illud in runcina fecit illud in angularibus et in circino tornavit illud et fecit imaginem viri quasi speciosum hominem habitantem in domo. Succidit cedros tulit ilicem et quercum quae steterat inter ligna saltus. Plantavit pinum quam pluvia nutrivit et facta est hominibus in focum. Sumpsit ex eis et calefactus est et succendit et coxit panes. De reliquo autem operatus est deum et adoravit. Fecit sculptile et curvatus est ante illud. Medium eius combussit igni et de medio eius carnes comedit coxit pulmentum et saturatus est et calefactus est et dixit Va calefactus sum vidi focum. Reliquum autem eius deum fecit sibi et sculptile. Curvatur ante illud et adorat illud et obsecrat dicens Libera me quia deus meus es tu. Nescierunt neque intellexerunt obliti enim sunt ne videant oculi eorum et ne intelligant corde suo. Non recogitant in mente sua neque cognoscunt neque sentiunt ut dicant Medietatem eius combussi igni et coxi super carbones eius panes coxi carnes et comedi et de reliquo eius idolum faciam. Ante truncum ligni procidam. Pars eius cinis est cor insipiens adorabit illud et non liberabit animam suam neque dicet forte mendacium est in dextera mea. Memento horum Iacob et Israel quoniam servus meus es tu. For

mavi te servus meus es tu israel non obliviscaris mei. Delevi ut nubem iniquitates tuas et
quasi nebulam peccata tua. Revertere ad me quia
redemi te. Laudate celi quoniam fecit dominus
misericordiam. Iubilate extrema terre, resonate montes laudationem, saltus et omne lignum eius, quoniam redemit dominus iacob et israel gloriabitur. Hec dicit dominus redemptor tuus et formator tuus
ex utero. Ego sum dominus faciens omnia extendens celos solus, stabiliens terram et nullus mecum. Irrita faciens signa divinorum et
ariolos in furorem vertens. Convertens sapientes retrorsum et scientiam eorum stultam faciens. Suscitans verbum servi sui et consilium nuntiorum suorum complens, qui dico
ierusalem habitaberis et civitatibus iuda edificabimini et deserta eius suscitabo. Qui dico
profundo desolare et flumina tua arefaciam.
Qui dico cyro pastor meus es et omnem voluntatem meam complebis. Qui dico ierusalem edificaberis et templo fundaberis.

CXLV

Hec dicit dominus christo meo cyro cuius apprehendi dexteram ut subiciam ante faciem eius gentes
et dorsa regum vertam. Et aperiam coram eo ianuas et porte eius non claudentur. Ego ante
te ibo et gloriosos terre humiliabo. Portas ereas
conteram et vectes ferreos confringam et dabo
tibi thesauros absconditos et archana secretorum ut scias quia ego dominus qui voco nomen tuum deus israel. Propter servum meum iacob et israel electum meum et vocavi te
in nomine tuo, assimilavi te et non cognovisti
me. Ego dominus et non est amplius. Extra me
non est deus. Accinxi te et non cognovisti me
ut sciant hii qui ab ortu solis et qui ab occidente quoniam absque me non est. Ego dominus et
non est alter absque me, formans lucem et creans tenebras, faciens pacem et creans malum,
ego dominus faciens omnia hec. Rorate celi desuper et nubes pluant iustum, aperiatur terra et
germinet salvatorem et iustitia oriatur simul.
Ego dominus creavi eum. Ve qui contradicit
fictori suo testa de samiis terre. Numquid dicit
lutum figulo suo quid facis et opus tuum absque manibus est? Ve qui dicit patri quid generas
et mulieri quid parturis. Hec dicit dominus
sanctus israel plastes eius. Ventura interrogate
me super filios meos et super opus manuum mearum mandastis michi. Ego feci terram et hominem super eam creavi. Ego manus mee tetenderunt celos et omni militie eorum mandavi. Ego suscitavi eum ad iustitiam et omnes
vias eius dirigam. Ipse edificabit civitatem
meam et captivitatem meam dimittet, non in
precio neque in muneribus, dicit dominus deus
exercituum. Hec dicit dominus. Labor egypti et negociatio ethiopie et sabaim viri sublimes ad te transibunt et tui erunt. Post te ambulabunt vincti manicis pergent et te adorabunt
teque deprecabuntur. Tantum in te est deus et
non est absque te deus. Vere tu es deus absconditus deus israel salvator. Confusi sunt et erubuerunt
omnes simul abierunt in confusione fabricatores errorum. Israel salvatus est in domino
salute eterna. Non confundemini et non erubescetis usque in seculum seculi. Quia hec dicit dominus creans
celos ipse deus formans terram et faciens eam.
Ipse plastes eius non in vanum creavit eam, ut
habitaretur formavit eam. Ego dominus et non
est alius. Non in abscondito locutus sum in loco
terre tenebroso. Non dixi semini iacob frustra querite me. Ego dominus loquens iustitiam et annuntians recta. Congregamini et venite et accedite simul qui salvati estis ex gentibus. Nescierunt qui levant lignum sculpture sue et rogant deum non salvantem. Annuntiate et venite et consiliamini simul. Quis auditum fecit
hoc ab initio et tunc predixit illud? Numquid
non ego dominus et non est ultra deus absque me?
Deus iustus et salvans non est preter me. Convertimini ad me et salvi eritis omnes fines terre,
quia ego dominus et non est alius. In memet ipso
iuravi, et egredietur de ore meo iustitie verbum et non revertetur, quia michi curvabitur
omne genu et iurabit omnis lingua. Ergo in
domino dicent mee sunt iustitie et imperium. Ad eum venient et confundentur omnes qui repugnant ei. In domino iustificabitur et laudabitur omne semen israel.

CXLVI

Confractus est bel,
contritus est nabo. Facta sunt simulacra eorum
bestiis et iumentis. Onera vestra gravi pondere
usque ad lassitudinem contabuerunt et contrita sunt simul, non potuerunt salvare portantes et anima eorum in captivitatem ibit.
Audite me domus iacob et omne residuum
domus israel qui portamini a meo utero, qui gestamini a mea vulva. Usque ad senectam ego
ipse et usque ad canos ego portabo. Ego feci et
ego feram et ego portabo et salvabo. Cui assimilastis me et adequastis et comparastis me
et fecistis similem? Qui confertis aurum de
sacculo et argentum statera ponderatis, conducentes artificem ut faciat deum, et procidunt
et adorant. Portant illud in humeris gestantes et ponentes in loco suo. Et stabit et de loco
suo non movebitur. Sed et cum clamaverint
ad eum non audiet, de tribulatione non salvabit eos. Mementote istud et fundamini,
redite prevaricatores ad cor. Recordamini
prioris seculi quoniam ego sum deus et non
est ultra deus nec est similis mei, annuntians
ab exordio novissimum et ab initio que necdum facta sunt, dicens consilium meum stabit
et omnis voluntas mea fiet, vocans ab oriente
avem et de terra longinqua virum voluntatis mee. Et locutus sum et adducam illud,
creavi et faciam illud. Audite me duro corde
qui longe estis a iustitia. Prope feci iustitiam
meam, non elongabitur et salus mea non morabitur. Dabo in syon salutem et in israel gloriam
meam.

CXLVII

Descende sede in pulvere virgo filia
babylonis, sede in terra, non est solium filie caldeorum. Quia ultra non vocaberis mollis et tenera. Tolle molam et mole farinam. Denuda turpitudinem tuam, discooperi humerum tuum,
revela crura, transi flumina. Revelabitur ignominia tua et videbitur opprobrium tuum. Ultionem capiam et non resistet michi homo.

Redemptor noster dominus exercituum nomen illius sanctus israhel. Sede tace et intra in tenebras filia chaldeorum. Quia non vocaberis ultra domina regnorum. Iratus sum super populum meum contaminavi hereditatem meam et dedi eos in manu tua. Non posuisti eis misericordias. Super senem aggravasti iugum tuum valde. Et dixisti in sempiternum ero domina. Non posuisti hec super cor tuum neque recordata es novissimi tui. Et nunc audi hec delicata et habitans confidenter que dicis in corde tuo ego sum et non est preter me amplius non sedebo vidua et ignorabo sterilitatem. Venient tibi duo hec subito in die una sterilitas et viduitas. Universa venerunt super te propter multitudinem maleficiorum tuorum et propter duritiam incantatorum tuorum vehementem. Et fiduciam habuisti in malitia tua et dixisti non est qui videat me. Sapientia tua et scientia tua hec decepit te. Et dixisti in corde tuo ego sum et preter me non est altera. Veniet super te malum et nescies ortum eius et irruet super te calamitas quam non poteris expiare. Veniet super te repente miseria quam nescies. Sta cum incantatoribus tuis et cum multitudine maleficiorum tuorum in quibus laborasti ab adolescentia tua si forte quid prosit tibi aut si possis fieri fortior. Defecisti in multitudine consiliorum tuorum. Stent et salvent te augures celi qui contemplabantur sidera et supputabant menses ut ex eis annunciarent ventura tibi. Ecce facti sunt quasi stipula ignis combussit eos. Non liberabunt animam suam de manu flamme. Non sunt prune quibus calefiant nec focus ut sedeant ad eum. Sic facta sunt tibi in quibuscumque laboraveras. Negotiatores tui ab adolescentia tua unusquisque in via sua erraverunt non est qui salvet te.

CXLVIII

Audite hec domus iacob qui vocamini nomine israhel et de aquis iuda existis qui iuratis in nomine domini et dei israhel recordamini non in veritate neque in iustitia. De civitate enim sancta vocati sunt et super deum israhel constabiliti sunt. Dominus exercituum nomen eius. Priora ex tunc annunciavi et ex ore meo exierunt et audita feci ea. Repente operatus sum et venerunt. Sciebam enim quia durus es tu et nervus ferreus cervix tua et frons tua erea. Predixi tibi ex tunc antequam venirent indicavi tibi. Ne forte diceres idola mea fecerunt hec et sculptilia mea et conflatilia mandaverunt ista. Que audisti vide omnia. Vos autem num annunciastis. Audita feci tibi nova ex tunc et conservata que nescis. Nunc creata sunt et non ex tunc et ante diem et non audisti ea. Ne forte dicas ecce ego cognovi ea. Neque audisti neque cognovisti neque ex tunc aperta est auris tua. Scio enim quia prevaricans prevaricaberis et transgressorem ex utero vocavi te. Propter nomen meum longe faciam furorem meum et laude mea infrenabo te ne intereas. Ecce excoxi te sed non quasi argentum elegi te in camino paupertatis. Propter me propter me faciam ut non blasphemer et gloriam meam alteri non dabo. Audi me iacob et israhel quem ego voco ego ipse ego primus et ego novissimus. Manus quoque mea fundavit terram et dextera mea mensa est celos. Ego vocabo eos et stabunt simul. Congregamini omnes vos et audite quis de eis annunciavit hec. Dominus dilexit eum faciet voluntatem suam in babylone et brachium suum in chaldeis. Ego ego locutus sum et vocavi eum adduxi eum et directa est via eius. Accedite ad me et audite hoc non a principio in abscondito locutus sum ex tempore antequam fieret ibi eram. Et nunc dominus deus misit me et spiritus eius. Hec dicit dominus redemptor tuus sanctus israhel. Ego dominus deus tuus docens te utilia gubernans te in via qua ambulas. Utinam attendisses mandata mea facta fuisset sicut flumen pax tua et iustitia tua sicut gurgites maris et fuisset quasi arena semen tuum et stirps uteri tui ut lapilli eius non interisset et non fuisset attritum nomen eius a facie mea. Egredimini de babylone fugite a chaldeis in voce exultationis. Annunciate auditum facite hoc et efferte illud usque ad extrema terre. Dicite redemit dominus servum suum iacob. Non sitierunt in deserto cum educeret eos aquam de petra produxit eis. Et scidit petram et fluxerunt aque. Non est pax dicit dominus impiis.

CXLIX

Audite insule et attendite populi de longe. Dominus ab utero vocavit me de ventre matris mee recordatus est nominis mei. Et posuit os meum quasi gladium acutum. In umbra manus sue protexit me et posuit me sicut sagittam electam. In pharetra sua abscondit me. Et dixit mihi. Servus meus es tu israhel quia in te gloriabor. Et ego dixi in vacuum laboravi. Sine causa et vane fortitudinem meam consumpsi. Ergo iudicium meum cum domino et opus meum cum deo meo. Et nunc dicit dominus formans me ex utero servum sibi ut reducam iacob ad eum et israhel congregabitur. Et glorificatus sum in oculis domini et deus meus factus est fortitudo mea. Et dixit. Parum est ut sis mihi servus ad suscitandas tribus iacob et feces israhel convertendas. Dedi te in lucem gentium ut sis salus mea usque ad extremum terre. Hec dicit dominus redemptor israhel sanctus eius ad contemptibilem animam et ad abominatam gentem et ad servum dominorum. Reges videbunt et consurgent principes et adorabunt propter dominum quia fidelis est et sanctum israhel qui elegit te. Hec dicit dominus. In tempore placito exaudivi te et in die salutis auxiliatus sum tui. Et servavi te et dedi te in fedus populi ut suscitares terram et possideres hereditates dissipatas. Ut diceres his qui vincti sunt exite et his qui in tenebris sunt revelamini. Super vias pascentur et in omnibus planis pascua eorum. Non esurient neque sitient et non percutiet eos estus et sol quia miserator eorum reget eos et ad fontes aquarum portabit eos. Et ponam omnes montes meos in viam et semite mee exaltabuntur. Ecce isti de longe venient et ecce illi ab aquilone et mari et isti de terra australi. Laudate celi et exulta terra iubilate montes laudem quia consolatus est dominus populum suum et pauperum suorum miserebitur. Et dixit syon. Dereliquit me dominus et dominus oblitus est mei. Numquid oblivisci potest mulier infantem suum ut non misereatur filio uteri sui

sui? Et si illa oblita fuerit, ego tamen non obliviscar tui, dicit dominus omnipotens. Ecce in manibus meis descripsi te; muri tui coram oculis meis semper. Venerunt structores tui; destruentes te et dissipantes a te exibunt. Leva in circuitu oculos tuos et vide: omnes isti congregati sunt, venerunt tibi. Vivo ego, dicit dominus, quia omnibus his velut ornamento vestieris, et circumdabis tibi eos quasi sponsa. Quia deserta tua et solitudines tuae et terra ruinae tuae nunc angusta erunt prae habitatoribus, et longe fugabuntur qui absorbebant te. Adhuc dicent in auribus tuis filii sterilitatis tuae: Angustus est mihi locus; fac mihi spatium ut habitem. Et dices in corde tuo: Quis genuit mihi istos? Ego sterilis et non pariens, transmigrata et captiva; et istos quis enutrivit? Ego destituta et sola; et isti ubi erant? Haec dicit dominus deus: Ecce levabo ad gentes manum meam, et ad populos exaltabo signum meum. Et afferent filios tuos in ulnis, et filias tuas super humeros portabunt. Et erunt reges nutricii tui, et reginae nutrices tuae; vultu in terram demisso adorabunt te, et pulverem pedum tuorum lingent. Et scies quia ego dominus, super quo non confundentur qui exspectant eum. Numquid tolletur a forti praeda? aut quod captum fuerit a robusto salvum esse poterit? Quia haec dicit dominus: Equidem et captivitas a forti tolletur, et quod ablatum fuerit a robusto salvabitur. Eos vero qui iudicaverunt te ego iudicabo, et filios tuos ego salvabo. Et cibabo hostes tuos carnibus suis, et quasi musto sanguine suo inebriabuntur; et sciet omnis caro quia ego dominus salvans te, et redemptor tuus fortis Iacob.

C. L

Haec dicit dominus: Quis est hic liber repudii matris vestrae, quo dimisi eam? aut quis est creditor meus cui vendidi vos? Ecce in iniquitatibus vestris venditi estis, et in sceleribus vestris dimisi matrem vestram. Quia veni, et non erat vir; vocavi, et non erat qui audiret. Numquid abbreviata et parvula facta est manus mea ut non possim redimere? aut non est in me virtus ad liberandum? Ecce in increpatione mea desertum faciam mare, ponam flumina in siccum; computrescent pisces sine aqua, et morientur in siti. Induam caelos tenebris, et saccum ponam operimentum eorum. Dominus dedit mihi linguam eruditam, ut sciam sustentare eum qui lassus est verbo. Erigit mane, mane erigit mihi aurem, ut audiam quasi magistrum. Dominus deus aperuit mihi aurem; ego autem non contradico, retrorsum non abii. Corpus meum dedi percutientibus, et genas meas vellentibus; faciem meam non averti ab increpantibus et conspuentibus in me. Dominus deus auxiliator meus, ideo non sum confusus; ideo posui faciem meam ut petram durissimam, et scio quoniam non confundar. Iuxta est qui iustificat me; quis contradicet mihi? Stemus simul. Quis est adversarius meus? Accedat ad me. Ecce dominus deus auxiliator meus; quis est qui condemnet me? Ecce omnes quasi vestimentum conterentur, tinea comedet eos. Quis ex vobis timens dominum, audiens vocem servi sui? Qui ambulavit in tenebris et non est lumen ei, speret in nomine domini, et innitatur super deum suum. Ecce omnes vos accendentes ignem, accincti flammis, ambulate in lumine ignis vestri et in flammis quas succendistis. De manu mea factum est hoc vobis; in doloribus dormietis.

C. LI

Audite me qui persequimini quod iustum est, et quaeritis dominum; attendite ad petram unde excisi estis, et ad cavernam laci de qua praecisi estis. Attendite ad Abraham patrem vestrum, et ad Saram quae peperit vos; quia unum vocavi eum, et benedixi ei, et multiplicavi eum. Consolabitur ergo dominus Sion, et consolabitur omnes ruinas eius; et ponet desertum eius quasi delicias, et solitudinem eius quasi hortum domini. Gaudium et laetitia invenietur in ea, gratiarum actio et vox laudis. Attendite ad me, popule meus, et tribus mea, me audite; quia lex a me exiet, et iudicium meum in lucem populorum requiescet. Prope est iustus meus, egressus est salvator meus, et brachia mea populos iudicabunt; me insulae exspectabunt, et brachium meum sustinebunt. Levate in caelum oculos vestros, et videte sub terra deorsum; quia caeli sicut fumus liquescent, et terra sicut vestimentum atteretur, et habitatores eius sicut haec interibunt; salus autem mea in sempiternum erit, et iustitia mea non deficiet. Audite me, qui scitis iustum, popule meus, lex mea in corde eorum: nolite timere opprobrium hominum, et blasphemias eorum ne metuatis. Sicut enim vestimentum, sic comedet eos vermis, et sicut lanam, sic devorabit eos tinea; salus autem mea in sempiternum erit, et iustitia mea in generationes generationum.

Consurge, consurge, induere fortitudinem, brachium domini; consurge sicut in diebus antiquis, in generationibus saeculorum. Numquid non tu percussisti superbum, vulnerasti draconem? Numquid non tu siccasti mare, aquam abyssi vehementis, qui posuisti profundum maris viam ut transirent liberati? Et nunc qui redempti sunt a domino revertentur, et venient in Sion laudantes, et laetitia sempiterna super capita eorum; gaudium et laetitiam tenebunt, fugiet dolor et gemitus. Ego, ego ipse consolabor vos. Quis tu ut timeres ab homine mortali, et a filio hominis qui quasi fenum ita arescet? Et oblitus es domini factoris tui, qui tetendit caelos et fundavit terram; et formidasti iugiter tota die a facie furoris eius qui te tribulabat et paraverat ad perdendum. Et non interficiet usque ad internecionem, nec deficiet panis eius. Ego autem sum dominus deus tuus, qui conturbo mare et intumescunt fluctus eius; dominus exercituum nomen meum. Posui verba mea in ore tuo, et in umbra manus meae protexi te, ut plantes caelos et fundes terram, et dicas ad Sion: Populus meus es tu. Elevare, elevare, consurge, Ierusalem, quae bibisti de manu domini calicem irae eius; usque ad fundum calicis soporis bibisti, et potasti usque ad faeces. Non est qui sustentet eam ex omnibus filiis quos genuit, et non est qui apprehendat manum eius ex omnibus filiis quos enutrivit. Duo sunt quae occurrerunt tibi; quis contristabitur super te? vastitas et contritio, et fames et gladius; quis consolabitur te? Filii tui proiecti sunt, dormierunt in capite omnium viarum sicut bestia illaqueata, pleni indignatione domini, increpatione dei tui. Ideo audi hoc, pau

pelli et ebria non a vino. Hec dicit dominator tuus dominus et deus tuus qui pugnavit pro populo suo. Ecce tuli de manu tua calicem soporis fundum calicis indignationis mee non adicies ut bibas illud ultra. Et ponam illud in manu eorum qui te humiliaverunt et dixerunt anime tue incurvare ut transeamus. Et posuisti ut terram corpus tuum et quasi viam transeuntibus.

CLII

Consurge consurge induere fortitudine tua sion, induere vestimentis glorie tue ierusalem civitas sancti, quia non adiciet ultra ut pertranseat per te incircumcisus et inmundus. Excutere de pulvere consurge sede ierusalem, solve vincula colli tui captiva filia sion. Quia hec dicit dominus deus. In egiptum descendit populus meus in principio ut colonus esset ibi. Et assur absque ulla causa calumpniatus est eum. Et nunc quid michi est dicit dominus quoniam ablatus est populus meus gratis. Dominatores eius inique agunt dicit dominus et iugiter tota die nomen meum blasphematur. Propter hoc sciet populus meus nomen meum in die illa quia ego ipse qui loquebar ecce adsum. Quam pulchri super montes pedes adnuntiantis et predicantis pacem adnuntiantis bonum predicantis salutem dicentis sion regnabit deus tuus. Vox speculatorum tuorum levaverunt vocem simul laudabunt quia oculo ad oculum videbunt cum converterit dominus sion. Gaudete et laudate simul deserta ierusalem, quia consolatus est dominus populum suum redemit ierusalem. Paravit dominus brachium sanctum suum in oculis omnium gentium et videbunt omnes fines terre salutare dei nostri. Recedite recedite exite inde pollutum nolite tangere. Exite de medio eius mundamini qui fertis vasa domini. Quoniam non in tumultu exibitis nec in fugam properabitis. Precedet enim vos dominus et congregabit vos deus israel. Ecce intelliget servus meus exaltabitur et elevabitur et sublimis erit valde. Sicut obstupuerunt super te multi sic inglorius erit inter viros aspectus eius et forma eius inter filios hominum. Iste asperget gentes multas super ipsum continebunt reges os suum quia quibus non est narratum de eo viderunt et qui non audierunt contemplati sunt.

CLIII

Quis credidit auditui nostro et brachium domini cui revelatum est? Et ascendet sicut virgultum coram eo et sicut radix de terra sitienti. Non est species ei neque decor et vidimus eum et non erat aspectus et desideravimus eum despectum et novissimum virorum virum dolorum et scientem infirmitatem et quasi absconditus vultus eius et despectus unde nec reputavimus eum. Vere languores nostros ipse tulit et dolores nostros portavit. Et nos putavimus eum quasi leprosum et percussum a deo et humiliatum. Ipse autem vulneratus est propter iniquitates nostras attritus est propter scelera nostra. Disciplina pacis nostre super eum et livore eius sanati sumus. Omnes nos quasi oves erravimus unusquisque in viam suam declinavit et dominus posuit in eo iniquitates omnium nostrum. Oblatus est quia ipse voluit et non aperuit os suum. Sicut ovis ad occisionem ducetur et quasi agnus coram tondente se obmutescet et non aperiet os suum. De angustia et de iudicio sublatus est. Generationem eius quis enarrabit? Quia abscisus est de terra viventium. Propter scelus populi mei percussi eum. Et dabit impios pro sepultura et divitem pro morte sua eo quod iniquitatem non fecerit neque dolus fuerit in ore eius. Et dominus voluit conterere eum in infirmitate. Si posuerit pro peccato animam suam videbit semen longevum et voluntas domini in manu eius dirigetur. Pro eo quod laboravit anima eius videbit et saturabitur. In scientia sua iustificabit ipse iustus servos meos multos et iniquitates eorum ipse portabit. Ideo dispertiam ei plurimos et fortium dividet spolia. Pro eo quod tradidit in morte animam suam et cum sceleratis deputatus est. Et ipse peccata multorum tulit et pro transgressoribus oravit.

CLIIII

Lauda sterilis que non paris decanta laudem et hinni que non pariebas quoniam multi filii deserte magis quam eius que habet virum dicit dominus. Dilata locum tentorii tui et pelles tabernaculorum tuorum extende ne parcas. Longos fac funiculos tuos et clavos tuos consolida. Ad dexteram enim et levam penetrabis et semen tuum gentes hereditabit et civitates desertas inhabitabit. Noli timere quia non confunderis neque erubesces non enim te pudebit. Quia confusionis adolescentie tue oblivisceris et obprobrii viduitatis tue non recordaberis amplius quia dominabitur tui qui fecit te dominus exercituum nomen eius et redemptor tuus sanctus israel deus omnis terre vocabitur. Quia ut mulierem derelictam et merentem spiritu vocavit te dominus et uxorem ab adolescentia abiectam dixit deus tuus. Ad punctum in modico dereliqui te et in miserationibus magnis congregabo te. In momento indignationis abscondi faciem meam parumper ut te et in misericordia sempiterna misertus sum tui dixit redemptor tuus dominus. Sicut in diebus noe istud michi est cui iuravi ne inducerem aquas noe ultra super terram sic iuravi ut non irascar tibi et non increpem te. Montes enim commovebuntur et colles contremiscent. Misericordia autem mea non recedet et fedus pacis mee non movebitur dixit miserator tuus dominus. Paupercula tempestate convulsa absque ulla consolatione. Ecce ego sternam per ordinem lapides tuos et fundabo te in saphiris et ponam iaspidem propugnacula tua et portas tuas in lapides sculptos et omnes terminos tuos in lapides desiderabiles. Universos filios tuos doctos a domino et multitudinem pacis filiis tuis et in iustitia fundaberis. Recede procul a calumpnia quia non timebis et a pavore quia non appropinquabit tibi. Ecce accola veniet qui non erat mecum advena quondam tuus adiungetur tibi. Ecce ego creavi fabrum sufflantem in igne prunas et proferentem vas in opus suum. Et ego creavi interfectorem ad disperdendum. Omne vas quod fictum est contra te non dirigetur et omnem linguam resistentem tibi in iudicio iudicabis. Hec est hereditas servorum domini et iustitia eorum apud me dicit dominus.

CLV

Omnes sitientes venite ad aquas et qui non habetis argentum properate emite et comedite. V

venite emite absque argento et absque ulla commutatione vinum et lac. Quare appenditis argentum non in panibus et laborem vestrum non in saturitate? Audite audientes me et comedite bonum et delectabitur in crassitudine anima vestra. Inclinate aurem vestram et venite ad me. Audite me et vivet anima vestra. Et feriam vobiscum pactum sempiternum misericordias David fideles. Ecce testem populis dedi eum ducem ac preceptorem gentibus. Ecce gentem quam nesciebas vocabis et gentes que te non cognoverunt ad te current propter dominum deum tuum et sanctum israel quia glorificavit te. Querite dominum dum inveniri potest invocate eum dum prope est. Derelinquat impius viam suam et vir iniquus cogitationes suas et revertatur ad dominum et miserebitur eius et ad deum nostrum quoniam multus est ad ignoscendum. Non enim cogitationes mee cogitationes vestre neque vie vestre vie mee dicit dominus. Quia sicut exaltantur celi a terra sic exaltate sunt vie mee a viis vestris et cogitationes mee a cogitationibus vestris. Et quomodo descendit imber et nix de celo et illuc ultra non revertitur sed inebriat terram et infundit eam et germinare eam facit et dat semen serenti et panem comedenti sic erit verbum meum quod egredietur de ore meo. Non revertetur ad me vacuum sed faciet quecumque volui et prosperabitur in his ad que misi illud. Quia in letitia egrediemini et in pace deducemini. Montes et colles cantabunt coram vobis laudem et omnia ligna regionis plaudent manu. Pro saliunca ascendet abies et pro urtica crescet mirtus. Et erit dominus nominatus in signum eternum quod non auferetur.

## LVI

Hec dicit dominus. Custodite iudicium et facite iustitiam quia iuxta est salus mea ut veniat et iustitia mea ut reveletur. Beatus vir qui facit hoc et filius hominis qui apprehendet istud custodiens sabbatum ne polluat illud custodiens manus suas ne faciat omne malum. Et non dicat filius advene qui adheret domino dicens: Separatione dividet me dominus a populo suo. Et non dicat eunuchus: ecce ego lignum aridum. Quia hec dicit dominus eunuchis qui custodierint sabbata mea et elegerint que ego volui et tenuerint fedus meum: dabo eis in domo mea et in muris meis locum et nomen melius a filiis et filiabus; nomen sempiternum dabo eis quod non peribit. Et filios advene qui adherent domino ut colant eum et diligant nomen eius ut sint ei in servos; omnem custodientem sabbatum ne polluat illud et tenentem fedus meum adducam eos in montem sanctum meum et letificabo eos in domo orationis mee. Holocausta eorum et victime eorum placebunt michi super altari meo quia domus mea domus orationis vocabitur cunctis populis. Ait dominus deus qui congregat dispersos israel: Adhuc congregabo ad eum congregatos eius. Omnes bestie agri venite ad devorandum universe bestie saltus. Speculatores eius ceci omnes nescierunt. Universi canes muti non valentes latrare videntes vana dormientes et amantes somnia et canes impudentissimi nescierunt saturitatem. Ipsi pastores ignoraverunt intelligentiam; omnes in viam suam declinaverunt unusquisque ad avaritiam suam a summo usque ad novissimum. Venite sumamus vinum et impleamur ebrietate et erit sicut hodie sic et cras et multo amplius.

## LVII

Iustus perit et non est qui recogitet in corde suo et viri misericordie colliguntur quia non est qui intelligat. A facie enim malicie collectus est iustus. Veniat pax requiescat in cubili suo qui ambulavit in directione sua. Vos autem accedite huc filii auguratricis semen adulteri et meretricis. Super quem lusistis super quem dilatastis os et eiecistis linguam? Numquid non vos filii scelesti semen mendax qui consolamini in diis subter omne lignum frondosum immolantes parvulos in torrentibus subter eminentes petras? In partibus torrentis pars tua; hec est sors tua. Et ipsis effudisti libamen obtulisti sacrificium. Numquid super his non indignabor? Super montem excelsum et sublimem posuisti cubile tuum et illuc ascendisti ut immolares hostias. Et post hostium et retro postem posuisti memoriale tuum quia iuxta me discooperuisti et suscepisti adulterum. Dilatasti cubile tuum et pepigisti cum eis fedus. Dilexisti stratum eorum manu aperta et ornasti te regio unguento et multiplicasti pigmenta tua. Misisti legatos tuos procul et humiliata es usque ad inferos. In multitudine vie tue laborasti non dixisti quiescam. Vitam manus tue invenisti propterea non rogasti. Pro quo sollicita timuisti quia mentita es et mei non es recordata neque cogitasti in corde tuo quia ego tacens et quasi non videns et mei oblita es. Ego annuntiabo iustitiam tuam et opera tua non proderunt tibi. Cum clamaveris liberent te congregati tui et omnes eos auferet ventus et tollet aura. Qui autem fiduciam habet mei hereditabit terram et possidebit montem sanctum meum. Et dicam: Viam facite prebete iter declinate de semita. Auferte offendicula de via populi mei. Quia hec dicit dominus excelsus et sublimis habitans eternitatem et sanctum nomen eius in excelso et in sancto habitans et cum contrito et humili spiritu ut vivificet spiritum humilium et vivificet cor contritorum. Non enim in sempiternum litigabo neque ad finem irascar quia spiritus a facie mea egredietur et flatus ego faciam. Propter iniquitatem avaritie eius iratus sum et percussi eum. Abscondi a te et indignatus sum et abiit vagus in via cordis sui. Vias eius vidi et sanavi eum et reduxi eum et reddidi consolationes ipsi et lugentibus eius. Creavi fructum labiorum pacem. Pacem ei qui longe est et qui prope dixit dominus et sanavi eum. Impii autem quasi mare fervens quod quiescere non potest et redundant fluctus eius in conculcationem et lutum. Non est pax dicit deus meus impiis.

## LVIII

Hec dicit dominus. Clama ne cesses quasi tuba exalta vocem tuam et annuntia populo meo scelera eorum et domui iacob peccata eorum. Me etenim de die in diem querunt et scire vias meas volunt quasi gens que iustitiam fecerit et que iudicium dei sui non dereliquerit. Rogant me iudicia iustitie appropinquare deo volunt. Quare ieiunavimus et non aspexisti humiliavimus animas nostras et nescisti? Ecce in die ieiunii

iei[unii] vestri invenitur voluptas et omnes debitores vestros repetitis. Ecce ad lites et contentiones ieiunatis et percutitis pugno impie. Nolite ieiunare sicut usque in hanc diem ut audiatur in excelso clamor vester. Numquid tale est ieiunium quod elegi per diem affligere hominem animam suam? numquid contorquere quasi circulum caput suum et saccum et cinerem sternere? numquid istud vocabis ieiunium et diem acceptabilem Domino? Nonne hoc est magis ieiunium quod elegi? Dissolve colligationes impietatis, solve fasciculos deprimentes, dimitte eos qui confracti sunt liberos et omne onus dirumpe. Frange esurienti panem tuum et egenos vagosque induc in domum tuam. Cum videris nudum operi eum et carnem tuam ne despexeris. Tunc erumpet quasi mane lumen tuum [illegible] citius orietur et anteibit faciem tuam iusticia tua et gloria Domini colliget te. Tunc invocabis et Dominus exaudiet; clamabis et dicet: Ecce adsum. Si abstuleris de medio tui catenam et desieris extendere digitum et loqui quod non prodest; cum effuderis esurienti animam tuam et animam afflictam repleveris, orietur in tenebris lux tua et tenebre tue erunt sicut meridies. Et requiem tibi dabit Dominus semper et implebit splendoribus animam tuam et ossa tua liberabit, et eris quasi ortus irriguus et sicut fons aquarum cuius non deficient aque. Et edificabuntur in te deserta seculorum, fundamenta generationis et generationis suscitabis, et vocaberis edificator sepium avertens semitas in quietem. Si averteris a sabbato pedem tuum facere voluntatem tuam in die sancto meo et vocaveris sabbatum delicatum et sanctum Domini gloriosum et glorificaveris eum dum non facis vias tuas et non invenitur voluntas tua ut loquaris sermonem: tunc delectaberis super Domino et sustollam te super altitudines terre et cibabo te hereditate Iacob patris tui. Os enim Domini locutum est.

LIX

Ecce non est abbreviata manus Domini ut salvare nequeat neque adgravata est auris eius ut non exaudiat. Sed iniquitates vestre diviserunt inter vos et Deum vestrum et peccata vestra absconderunt faciem eius a vobis ne exaudiret. Manus enim vestre pollute sunt sanguine et digiti vestri iniquitate. Labia vestra locuta sunt mendacium et lingua vestra iniquitatem fatur. Non est qui invocet iusticiam neque est qui iudicet vere, sed confidunt in nichilo et loquuntur vanitates. Conceperunt laborem et pepererunt iniquitatem. Ova aspidum ruperunt et telas aranee texuerunt. Qui comederit de ovis eorum morietur et quod confotum est erumpet in regulum. Tele eorum non erunt in vestimentum neque operientur operibus suis; opera eorum opera inutilia et opus iniquitatis in manibus eorum. Pedes eorum ad malum currunt et festinant ut effundant sanguinem innocentem. Cogitationes eorum cogitationes inutiles, vastitas et contritio in viis eorum. Viam pacis nescierunt et non est iudicium in gressibus eorum. Semite eorum incurvate sunt eis; omnis qui calcat in eis ignorat pacem. Propterea elongatum est iudicium a nobis et non apprehendet nos iusticia. Expectavimus lucem et ecce tenebre, splendorem et in tenebris ambulavimus. Palpavimus sicut ceci parietem et quasi absque oculis attrectavimus. Impegimus meridie quasi in tenebris, in caliginosis quasi mortui. Rugiemus quasi ursi omnes et quasi columbe meditantes gememus. Expectavimus iudicium et non est, salutem et elongata est a nobis. Multiplicate sunt enim iniquitates nostre coram te et peccata nostra responderunt nobis, quia scelera nostra nobiscum et iniquitates nostras cognovimus: peccare et mentiri contra Dominum, et avertimus ne iremus post tergum Dei nostri ut loqueremur calumpniam et transgressionem. Concepimus et locuti sumus de corde verba mendacii, et conversum est retrorsum iudicium et iusticia longe stetit, quia corruit in platea veritas et equitas non potuit ingredi. Et facta est veritas in oblivionem, et qui recessit a malo predē [illegible] patuit. Et vidit Dominus et malum apparuit in oculis eius quia non est iudicium. Et vidit quia non est vir et aporiatus est quia non est qui occurrat. Et salvavit sibi brachium suum et iusticia eius ipsa confirmavit eum. Indutus est iusticia ut lorica et galea salutis in capite eius. Indutus est vestimentis ultionis et opertus est quasi pallio zeli. Sicut ad vindictam quasi ad retributionem indignationis hostibus suis et vicissitudinem inimicis suis, insulis vicem reddet. Et timebunt qui ab occidente nomen Domini et qui ab ortu solis gloriam eius, cum venerit quasi fluvius violentus quem spiritus Domini cogit. Et venerit Syon redemptor et eis qui redeunt ab iniquitate in Iacob, dicit Dominus. Hoc fedus meum cum eis, dicit Dominus. Spiritus meus qui est in te et verba mea que posui in ore tuo non recedent de ore tuo et de ore seminis tui et de ore seminis seminis tui, dicit Dominus, amodo et usque in sempiternum.

LX

Surge, illuminare Ierusalem, quia venit lumen tuum et gloria Domini super te orta est. Quia ecce tenebre operient terram et caligo populos; super te autem orietur Dominus et gloria eius in te videbitur. Et ambulabunt gentes in lumine tuo et reges in splendore ortus tui. Leva in circuitu oculos tuos et vide: omnes isti congregati sunt, venerunt tibi. Filii tui de longe venient et filie tue de latere surgent. Tunc videbis et afflues, et mirabitur et dilatabitur cor tuum quando conversa fuerit ad te multitudo maris, fortitudo gentium venerit tibi. Inundatio camelorum operiet te, dromedarii Madian et Epha. Omnes de Saba venient, aurum et thus deferentes et laudem Domino annunciantes. Omne pecus Cedar congregabitur tibi, arietes Nabaioth ministrabunt tibi. Offerentur super placabili altari meo et domum maiestatis mee glorificabo. Qui sunt isti qui ut nubes volant et quasi columbe ad fenestras suas? Me enim insule expectant et naves maris in principio ut adducant filios tuos de longe. Argentum eorum et aurum eorum cum eis nomini Domini Dei tui et sancto Israel quia glorificavit te. Et edificabunt filii peregrinorum muros tuos et reges eorum ministrabunt tibi. In indignatione enim mea percussi te et in reconciliatione mea misertus sum tui.

Et aperientur porte tue iugiter et non claudentur ut afferatur ad te fortitudo gentium et reges eorum adducantur. Gens enim et regnum quod non servierit tibi peribit: et gentes solitudine vastabuntur. Gloria libani ad te veniet. abies et buxus et pinus simul ad ornandum locum sanctificationis mee: et locum pedum meorum glorificabo. Et venient ad te curvi filii eorum qui humiliaverunt te: et adorabunt vestigia pedum tuorum omnes qui detrahebant tibi. Et vocabunt te civitatem domini syon sancti israel. Pro eo quod fuisti derelicta et odio habita et non erat qui per te transiret: ponam te in superbiam seculorum gaudium in generatione et generationem. Et sugges lac gentium: et mamilla regum lactaberis. Et scies quia ego dominus salvans te et redemptor tuus fortis iacob. Pro ere afferam aurum et pro ferro afferam argentum: et pro lignis es et pro lapidibus ferrum. Et ponam visitationem tuam pacem: et prepositos tuos iustitiam. Non audietur ultra iniquitas in terra tua vastitas et contritio in terminis tuis. Et occupabit salus muros tuos et portas tuas laudatio. Non erit tibi amplius sol ad lucendum per diem: nec splendor lune illuminabit te. Sed erit tibi dominus in lucem sempiternam et deus tuus in gloriam tuam. Non occidet ultra sol tuus et luna tua non minuetur: quia dominus erit tibi in lucem sempiternam et complebuntur dies luctus tui. Populus autem tuus omnes iusti: in perpetuo hereditabunt terram. Germen plantationis mee opus manus mee ad glorificandum. Minimus erit in mille et parvulus in gentem fortissimam. Ego dominus in tempore eius subito faciam istud.



Spiritus domini super me eo quod unxerit me. ad annunciandum mansuetis misit me. ut mederer contritis corde et predicarem captivis indulgentiam et clausis apertionem. ut predicarem annum placabilem domino et diem ultionis deo nostro. ut consolarer omnes lugentes. ut ponerem lugentibus syon: ut darem eis coronam pro cinere. oleum gaudii pro luctu pallium laudis pro spiritu meroris. Et vocabuntur in ea fortes iustitie plantatio domini ad glorificandum. Et edificabunt deserta a seculo et ruinas antiquas erigent. et instaurabunt civitates desertas et dissipatas in generatione et generatione. Et stabunt alieni et pascent pecora vestra et filii peregrinorum agricole et vinitores vestri erunt. Vos autem sacerdotes domini vocabimini ministri dei nostri dicetur vobis. Fortitudinem gentium comedetis et in gloria eorum superbietis. Pro confusione vestra duplici et rubore laudabunt partem eorum. Propter hoc in terra sua duplicia possidebunt: letitia sempiterna erit eis. Quia ego dominus diligens iudicium et odio habens rapinam in holocausto. Et dabo opus eorum in veritate et fedus perpetuum feriam eis. Et scient in gentibus semen eorum et germen eorum in medio populorum. Omnes qui viderint eos cognoscent illos quia isti sunt semen cui benedixit dominus. Gaudens gaudebo in domino et exultabit anima mea in deo meo. Quia induit me vestimentis salutis et indumento iustitie circumdedit me. Quasi sponsum decoratum corona et quasi sponsam ornatam monilibus suis. Sicut enim terra profert germen suum et sicut hortus semen suum germinat: sic dominus deus germinabit iustitiam et laudem coram universis gentibus.



Propter syon non tacebo et propter ierusalem non quiescam donec egrediatur ut splendor iustus eius et salvator eius ut lampas accendatur. Et videbunt gentes iustum tuum et cuncti reges inclitum tuum. Et vocabitur tibi nomen novum quod os domini nominavit. Et eris corona glorie in manu domini et diadema regni in manu dei tui. Non vocaberis ultra derelicta et terra tua non vocabitur amplius desolata. Sed vocaberis voluntas mea in ea et terra tua inhabitabitur. Quia complacuit domino in te et terra tua inhabitabitur. Habitabit enim iuvenis cum virgine et habitabunt in te filii tui. Et gaudebit sponsus super sponsam et gaudebit super te deus tuus. Super muros tuos ierusalem constitui custodes tota die et tota nocte in perpetuum non tacebunt. Qui reminiscimini domini ne taceatis et ne detis silentium ei donec stabiliat et donec ponat ierusalem laudem in terra. Iuravit dominus in dextera sua et in brachio fortitudinis sue. Si dedero triticum tuum ultra cibum inimicis tuis et si biberint filii alieni vinum tuum in quo tu laborasti. Quia qui congregabunt illud comedent et laudabunt dominum et qui comportant illud bibent in atriis sanctis meis. Transite transite per portas preparate viam populo meo. planum facite iter et eligite lapides et elevate signum ad populos. Ecce dominus auditum fecit in extremis terre. Dicite filie syon ecce salvator tuus venit. Ecce merces eius cum eo et opus illius coram ipso. Et vocabunt eos populus sanctus redempti a domino. Tu autem vocaberis quesita civitas et non derelicta.



Quis est iste qui venit de edom et tinctis vestibus de bosra. Iste formosus in stola sua gradiens in multitudine fortitudinis sue. Ego qui loquor iustitiam et propugnator sum ad salvandum. Quare ergo rubrum est indumentum tuum et vestimenta tua sicut calcantium in torculari. Torcular calcavi solus et de gentibus non est vir mecum. Calcavi eos in furore meo et conculcavi eos in ira mea. et aspersus est sanguis eorum super vestimenta mea et omnia indumenta mea inquinavi. Dies enim ultionis in corde meo annus redemptionis mee venit. Circumspexi et non erat auxiliator: quesivi et non erat qui adiuvaret. Et salvavit mihi brachium meum et indignatio mea ipsa auxiliata est mihi. Et conculcavi populos in furore meo et inebriavi eos in indignatione mea et detraxi in terram virtutem eorum. Miserationum domini recordabor laudem domini super omnibus que reddidit nobis dominus et super multitudinem bonorum domui israel que largitus est eis secundum indulgentiam suam et secundum multitudinem misericordiarum suarum. Et dixit. Verumptamen populus meus est filii non negantes et factus est eis salvator. In omni tribulatione eorum non est tribulatus et angelus faciei eius salvavit eos. in dilectione sua et in indulgentia sua ipse redemit eos et portavit eos et elevavit eos cunctis diebus seculi. Ipsi autem ad iracundiam provocaverunt et afflixerunt spiritum sancti eius. Et conversus est eis in inimicum. et ipse debellavit eos. Et recordatus est dierum seculi moysi populi sui. Ubi est qui eduxit eos de mari cum pastoribus gregis sui: ubi est qui posuit in medio eius spiritum sancti sui.

duxit ad dexteram Moysen brachio maiestatis sue, qui scidit aquas ante eos ut faceret sibi nomen sempiternum; qui duxit eos per abyssum quasi equum in deserto non impingentem, quasi animal in campo descendens; spiritus domini ductor eius fuit. Sic adduxisti populum tuum ut faceres tibi nomen glorie tue. Attende de celo et vide de habitaculo sancto glorie tue. Ubi est zelus tuus et fortitudo tua? Multitudo viscerum tuorum et miserationum tuarum super me continuerunt se. Tu enim pater noster, et Abraham nescivit nos, et Israel ignoravit nos. Tu domine pater noster, redemptor noster a seculo nomen tuum. Quare errare nos fecisti domine de viis tuis, indurasti cor nostrum ne timeremus te? Convertere propter servos tuos, tribus hereditatis tue. Quasi nihilum possederunt populum sanctum tuum; hostes nostri conculcaverunt sanctificationem tuam. Facti sumus quasi in principio cum non dominareris nostri, neque invocaretur nomen tuum super nos.

CLXIIII

Utinam dirumperes celos et descenderes; a facie tua montes defluerent. Sicut exustio ignis tabescerent, aque arderent igni, ut notum fieret nomen tuum inimicis tuis; a facie tua gentes turbarentur. Cum feceris mirabilia non sustinebimus. Descendisti, et a facie tua montes defluxerunt. A seculo non audierunt neque auribus perceperunt; oculus non vidit deus absque te, nec auris audivit, nec in cor hominis ascendit, que preparasti expectantibus te. Occurristi letanti et facienti iustitiam; in viis tuis recordabuntur tui. Ecce tu iratus es, et peccavimus; in ipsis fuimus semper, et salvabimur. Et facti sumus ut immundi omnes nos, quasi pannus menstruate omnes iustitie nostre; et cecidimus quasi folium universi, et iniquitates nostre quasi ventus abstulerunt nos. Non est qui invocet nomen tuum, qui consurgat et teneat te. Abscondisti faciem tuam a nobis, et allisisti nos in manu iniquitatis nostre. Et nunc domine pater noster es tu, nos vero lutum; et fictor noster tu, et opera manuum tuarum omnes nos. Ne irascaris domine satis, et ne ultra memineris iniquitatis nostre. Ecce respice, populus tuus omnes nos. Civitas sancti tui facta est deserta; Sion deserta facta est, Ierusalem desolata. Domus sanctificationis nostre et glorie nostre, ubi laudaverunt te patres nostri, facta est in exustionem ignis, et omnia desiderabilia nostra versa sunt in ruinas. Numquid super his continebis te domine, tacebis et affliges nos vehementer?

CLXV

Quesierunt me qui ante non interrogabant, invenerunt qui non quesierunt me. Dixi: Ecce ego, ecce ego ad gentem que non vocabat nomen meum. Expandi manus meas tota die ad populum incredulum, qui graditur in via non bona post cogitationes suas; populus qui ad iracundiam provocat me ante faciem meam semper; qui immolant in hortis, et sacrificant super lateres; qui habitant in sepulchris, et in delubris idolorum dormiunt; qui comedunt carnem suillam, et ius profanum in vasis eorum; qui dicunt: Recede a me, non appropinques mihi, quia immundus es. Isti fumus erunt in furore meo, ignis ardens tota die. Ecce scriptum est coram me: Non tacebo, sed reddam et retribuam in sinum eorum iniquitates vestras et iniquitates patrum vestrorum simul, dicit dominus, qui sacrificaverunt super montes, et super colles exprobraverunt mihi; et remetiar opus eorum primum in sinu eorum. Hec dicit dominus: Quomodo si inveniatur granum in botro, et dicatur: Ne dissipes illud, quoniam benedictio est; sic faciam propter servos meos, ut non perdam totum. Et educam de Iacob semen, et de Iuda possidentem montes meos; et hereditabunt eam electi mei, et servi mei habitabunt ibi. Et erunt campestria in caulas gregum, et vallis Achor in cubile armentorum, populo meo qui requisierunt me. Et vos qui dereliquistis dominum, qui obliti estis montem sanctum meum, qui ponitis fortune mensam et libatis super eam, numerabo vos in gladio, et omnes in cede corruetis; pro eo quod vocavi et non respondistis, locutus sum et non audistis, et faciebatis malum in oculis meis, et que nolui elegistis. Propter hoc hec dicit dominus deus: Ecce servi mei comedent, et vos esurietis; ecce servi mei bibent, et vos sitietis; ecce servi mei letabuntur, et vos confundemini; ecce servi mei laudabunt pre exultatione cordis, et vos clamabitis pre dolore cordis, et pre contritione spiritus ululabitis. Et dimittetis nomen vestrum in iuramentum electis meis; et interficiet te dominus deus, et servos suos vocabit nomine alio. In quo qui benedictus est super terram benedicetur in deo amen, et qui iurat in terra iurabit in deo amen; quia oblivioni tradite sunt angustie priores, et quia abscondite sunt ab oculis meis. Ecce enim ego creo celos novos et terram novam, et non erunt in memoria priora, et non ascendent super cor. Sed gaudebitis et exultabitis usque in sempiternum in his que ego creo; quia ecce ego creo Ierusalem exultationem, et populum eius gaudium. Et exultabo in Ierusalem, et gaudebo in populo meo, et non audietur in eo ultra vox fletus et vox clamoris. Non erit ibi amplius infans dierum et senex qui non impleat dies suos; quoniam puer centum annorum morietur, et peccator centum annorum maledictus erit. Et edificabunt domos et habitabunt, et plantabunt vineas et comedent fructum earum. Non edificabunt et alius habitabit, non plantabunt et alius comedet; secundum enim dies ligni erunt dies populi mei, et opera manuum eorum inveterabunt electi mei. Non laborabunt frustra neque generabunt in conturbatione, quia semen benedictorum domini est, et nepotes eorum cum eis. Eritque antequam clament ego exaudiam; adhuc illis loquentibus ego audiam. Lupus et agnus pascentur simul, et leo et bos paleas manducabunt, et serpenti pulvis panis eius. Non nocebunt neque occident in omni monte sancto meo, dicit dominus.

CLXVI

Hec dicit dominus: Celum sedes mea, terra autem scabellum pedum meorum. Que est ista domus quam edificabitis mihi, et quis iste locus quietis mee? Omnia hec manus mea fecit, et facta sunt universa ista, dicit dominus. Ad quem autem respiciam, nisi ad pauperculum et contritum spiritu et trementem sermones meos? Qui immolat bovem quasi qui interficiat virum; qui mactat pecus quasi qui excerebret canem; qui offert oblationem quasi qui sanguinem suillum offerat; qui recorda-

-et tus quasi qui benedicat idolum. Hec omnia elegerunt in viis suis et in abominationibus suis anima eorum delectata est. Unde et ego eligam illusiones eorum et que timebant adducam eis. Quia vocavi et non erat qui responderet. Locutus sum et non audierunt. Feceruntque malum in oculis meis et que nolui elegerunt. Audite verbum domini qui tremitis ad verbum eius. Dixerunt fratres vestri odientes vos et abicientes propter nomen meum. Glorificetur dominus et videbimus in leticia vestra. Ipsi autem confundentur. Vox populi de civitate vox de templo. Vox domini reddentis retributionem inimicis suis. Antequam parturiret peperit. Antequam veniret partus eius peperit masculum. Quis audivit umquam tale et quis vidit huic simile. Numquid parturiet terra in die una aut parietur gens simul. Quia parturivit et peperit Syon filios suos. Numquid ego qui alios parere facio ipse non pariam dicit dominus. Si ego qui generationem ceteris tribuo sterilis ero, ait dominus deus tuus. Letamini cum Ierusalem et exultate in ea omnes qui diligitis eam. Gaudete cum ea gaudio universi qui lugebatis super eam. Ut sugatis et repleamini ab ubere consolationis eius. Ut mulgeatis et deliciis affluatis ab omnimoda gloria eius. Quia hec dicit dominus. Quia ecce declinabo super eam quasi fluvium pacis et quasi torrentem inundantem gloriam gentium quam sugetis. Ad ubera portabimini et super genua blandientur vobis. Quomodo si cui mater blandiatur ita ego consolabor vos et in Ierusalem consolabimini. Videbitis et gaudebit cor vestrum et ossa vestra quasi herba germinabunt. Et cognoscetur manus domini in servis eius et indignabitur inimicis suis. Quia ecce dominus in igne veniet et quasi turbo quadrige eius. Reddere in indignatione furorem suum et increpationem suam in flamma ignis. Quia in igne dominus diiudicabitur in gladio suo ad omnem carnem et multiplicabuntur interfecti a domino qui sanctificabantur et mundos se putabant in ortis post ianuam intrinsecus. Qui comedebant carnem suillam et abhominationem et murem simul consumentur. Ego autem opera eorum et cogitationes eorum venio ut congregem cum omnibus gentibus et linguis et venient et videbunt gloriam meam. Et ponam in eis signum et mittam ex eis qui salvati fuerint ad gentes in mari in Africa in Lidia tenentes sagittam in Ytaliam et Greciam. Ad insulas longe ad eos qui non audierunt de me et non viderunt gloriam meam. Et adnuntiabunt gloriam meam gentibus et adducent omnes fratres vestros de cunctis gentibus donum domino. In equis et in quadrigis et in lecticis et in mulis et in carrucis ad montem sanctum meum Ierusalem dicit dominus. Quomodo si inferat filius Israel munus in vase mundo in domum domini et assumam ex eis in sacerdotes et in levitas dicit dominus. Quia sicut celi novi et terra nova que ego facio stare coram me dicit dominus sic stabit semen vestrum et nomen vestrum. Et erit mensis ex mense et sabbatum ex sabbato. Veniet omnis caro ut adoret coram faciem meam dicit dominus et egredientur et videbunt cadavera virorum qui prevaricati sunt in me. Vermis eorum non morietur et ignis eorum non extinguetur. Et erunt usque ad satietatem visionis omni carni.

Ieremias propheta cui hic prologus scribitur sermone quidem apud Hebreos Ysaie et Osee et quibusdam aliis prophetis videtur esse rusticior sed sensibus par est, quippe qui eodem spiritu prophetaverit. Porro simplicitas eloquii de loco ei in quo natus est accidit. Fuit enim Anathotites qui est usque hodie viculus tribus ab Iherosolimis distans milibus sacerdos ex sacerdotibus et in matris utero sanctificatus, virginitate sua evangelicum virum Christi ecclesie dedicans. Hic vaticinari exorsus est puer et captivitatem urbis atque interitum non solum spiritu sed et oculis carnis intuitus est. Iam decem tribus Israel Assirii in Medos transtulerant, iam terras eorum colonie gentium possidebant. Unde in Iuda tantum et Beniamin prophetavit et civitatis sue ruinas quadruplici alphabeto planxit, quod nos mensure metri versibusque reddidimus. Preterea ordinem visionum qui apud Grecos et Latinos omnino confusus est ad pristinam fidem correximus. Librum autem Baruch notarii eius qui apud Hebreos nec legitur nec habetur pretermisimus, maledicta ab emulis prestolantes, quibus me necesse est per singula opuscula respondere. Et hoc patior quia vos cogitis. Ceterum ad compendium mali brevius fuerat mecum furori eorum silentio ponere quam cotidie novi aliquid scriptitantem invidorum insaniam provocare.

# VERBA IEREMIE

Verba Ieremie filii Elchie de sacerdotibus qui fuerunt in Anathoth in terra Beniamin. Quod factum est verbum domini ad eum in diebus Iosie filii Amon regis Iude in tertio decimo anno regni eius. Et factum est in diebus Ioachim filii Iosie regis Iude usque ad consummationem undecimi anni Sedechie filii Iosie regis Iuda usque ad transmigrationem Ierusalem in mense quinto. Et factum est verbum domini ad me dicens. Priusquam te formarem in utero novi te et antequam exires de vulva sanctificavi te et prophetam in gentibus dedi te. Et dixi. A. a. a. domine deus ecce nescio loqui quia puer ego sum. Et dixit dominus ad me. Noli dicere quia puer sum quoniam ad omnia que mittam te ibis et universa que tibi mandavero loqueris. Ne timeas a facie eorum quia tecum ego sum ut eruam te dicit dominus. Et misit dominus manum suam et tetigit os meum et dixit ad me. Ecce dedi verba mea in ore tuo. Ecce constitui te hodie super gentes et super regna ut evellas et destruas et disperdas et dissipes et edifices et plantes. Et factum

[verbum] domini ad me dicens. Quid tu vides Ieremia? Et dixi: Virgam vigilantem ego video. Et dixit dominus ad me: Bene vidisti, quia vigilabo ego super verbo meo ut faciam illud. Et factum est verbum domini secundo ad me dicens: Quid tu vides? Et dixi: Ollam succensam ego video, et faciem eius a facie aquilonis. Et dixit dominus ad me: Ab aquilone pandetur malum super omnes habitatores terre. Quia ecce ego convocabo omnes cognationes regnorum aquilonis, ait dominus, et venient et ponent unusquisque solium suum in introitu portarum Ierusalem et super omnes muros eius in circuitu et super universas urbes Iuda. Et loquar iudicia mea cum eis super omnem maliciam eorum qui dereliquerunt me et libaverunt diis alienis et adoraverunt opus manuum suarum. Tu ergo accinge lumbos tuos et surge et loquere ad eos omnia que ego precipio tibi. Ne formides a facie eorum, nec enim timere te faciam vultum eorum. Ego quippe dedi te hodie in civitatem munitam et in columnam ferream et in murum ereum super omnem terram, regibus Iuda, principibus eius et sacerdotibus et populo terre. Et bellabunt adversum te et non prevalebunt, quia ego tecum sum, ait dominus, ut liberem te.

II

Et factum est verbum domini ad me dicens: Vade et clama in auribus Ierusalem dicens: Hec dicit dominus: Recordatus sum tui miserans adolescentiam tuam et caritatem desponsationis tue, quando secuta es me in deserto in terra que non seminatur. Sanctus Israel domino primicie frugum eius; omnes qui devorant eum delinquunt; mala venient super eos, dicit dominus. Audite verbum domini domus Iacob et omnes cognationes domus Israel. Hec dicit dominus: Quid invenerunt patres vestri in me iniquitatis, quia elongaverunt a me et ambulaverunt post vanitatem et vani facti sunt? Et non dixerunt: Ubi est deus qui ascendere nos fecit de terra Egypti, qui transduxit nos per desertum, per terram inhabitabilem et inviam, per terram sitis et imaginem mortis, per terram in qua non ambulavit vir neque habitavit homo? Et induxi vos in terram Carmeli ut comederetis fructum eius et optima illius; et ingressi contaminastis terram meam et hereditatem meam posuistis in abominationem. Sacerdotes non dixerunt: Ubi est dominus? Et tenentes legem nescierunt me, et pastores prevaricati sunt in me, et prophete prophetaverunt in Baal et idola secuti sunt. Propterea adhuc iudicio contendam vobiscum, ait dominus, et cum filiis vestris disceptabo. Transite ad insulas Cethim et videte, et in Cedar mittite et considerate vehementer, et videte si factum est huiuscemodi. Si mutavit gens deos suos, et certe ipsi non sunt dii; populus vero meus mutavit gloriam suam in idolum. Obstupescite celi super hoc, et porte eius desolamini vehementer, dicit dominus. Duo enim mala fecit populus meus: me dereliquerunt fontem aque vive, et foderunt sibi cisternas, cisternas dissipatas, que continere non valent aquas. Numquid servus est Israel aut vernaculus? Quare ergo factus est in predam? Super eum rugierunt leones, et dederunt vocem suam. Posuerunt terram eius in solitudinem; civitates eius exuste sunt et non est qui habitet in eis. Filii quoque Memphis et Taphnes constupraverunt te usque ad verticem. Numquid non istud factum est tibi quia dereliquisti dominum deum tuum eo tempore quo ducebat te per viam? Et nunc quid tibi vis in via Egypti ut bibas aquam turbidam? Et quid tibi cum via Assyriorum ut bibas aquam fluminis? Arguet te malicia tua et aversio tua increpabit te. Scito et vide quia malum et amarum est reliquisse te dominum deum tuum et non esse timorem mei apud te, dicit dominus deus exercituum. A seculo confregisti iugum meum, rupisti vincula mea et dixisti: Non serviam. In omni enim colle sublimi et sub omni ligno frondoso tu prosternebaris meretrix. Ego autem plantavi te vineam electam, omne semen verum. Quomodo conversa es in pravum vinea aliena? Si laveris te nitro et multiplicaveris tibi herbam borith, maculata es in iniquitate tua coram me, dicit dominus deus. Quomodo dicis: Non sum polluta, post Baalim non ambulavi? Vide vias tuas in convalle, scito quid feceris. Dromas levis explicans vias suas; onager assuetus in solitudine in desiderio anime sue attraxit ventum amoris sui; nullus avertet eam; omnes qui querunt eam non deficient; in menstruis eius invenient eam. Prohibe pedem tuum a nuditate et guttur tuum a siti. Et dixisti: Desperavi, nequaquam faciam; adamavi quippe alienos et post eos ambulabo. Quomodo confunditur fur quando deprehenditur, sic confusi sunt domus Israel, ipsi et reges eorum, principes et sacerdotes et prophete eorum, dicentes ligno: Pater meus es tu, et lapidi: Tu me genuisti. Verterunt ad me tergum et non faciem, et in tempore afflictionis sue dicent: Surge et libera nos. Ubi sunt dii tui quos fecisti tibi? Surgant et liberent te in tempore afflictionis tue; secundum numerum quippe civitatum tuarum erant dii tui Iuda. Quid vultis mecum iudicio contendere? Omnes dereliquistis me, dicit dominus. Frustra percussi filios vestros, disciplinam non receperunt; devoravit gladius vester prophetas vestros quasi leo vastator generatio vestra. Videte verbum domini: numquid solitudo factus sum Israeli aut terra serotina? Quare ergo dixit populus meus: Recessimus, non veniemus ultra ad te? Numquid obliviscetur virgo ornamenti sui aut sponsa fascie pectoralis sue? Populus vero meus oblitus est mei diebus innumeris. Quid niteris bonam ostendere viam tuam ad querendam dilectionem, que insuper et malicias tuas docuisti vias tuas? Et in alis tuis inventus est sanguis animarum pauperum et innocentum; non in fossis inveni eos, sed in omnibus que supra memoravi. Et dixisti: Absque peccato et innocens ego sum; et propterea avertatur furor tuus a me. Ecce ego iudicio contendam tecum eo quod dixeris: Non peccavi. Quam vilis es facta nimis, iterans vias tuas; et ab Egypto confunderis sicut confusa es ab Assur. Nam et ab ista egredieris, et manus tue erunt super caput tuum, quoniam obtrivit dominus confidentiam tuam et nichil habebis prosperum.

III

Vulgo dicitur: Si dimiserit vir

uxorem suam et recedens ab eo duxerit virum alterum numquid revertetur ad eam ultra? Numquid non polluta et contaminata erit mulier illa? Tu autem fornicata es cum amatoribus multis. Tamen revertere ad me dicit dominus. Leva oculos tuos in directum et vide ubi non prostrata sis. In viis sedebas expectans eos quasi latro in solitudine et polluisti terram in fornicationibus tuis et in malitiis tuis. Quam ob rem prohibitae sunt stillae pluviarum et serotinus imber non fuit. Frons mulieris meretricis facta est tibi, noluisti erubescere. Ergo saltem amodo voca me: pater meus dux virginitatis meae tu es. Numquid irasceris in perpetuum aut perseverabis in finem? Ecce locuta es et fecisti mala et potuisti. Et dixit dominus ad me in diebus Iosiae regis: Numquid vidisti quae fecerit aversatrix Israel? Abiit sibi super omnem montem excelsum et sub omni ligno frondoso et fornicata est ibi. Et dixi, cum fecisset haec omnia: ad me convertere; et non est reversa. Et vidit praevaricatrix soror eius Iuda quia pro eo quod moechata esset aversatrix Israel dimisissem eam et dedissem ei libellum repudii, et non timuit praevaricatrix Iuda soror eius, sed abiit et fornicata est etiam ipsa. Et facilitate fornicationis suae contaminavit terram et moechata est cum lapide et ligno. Et in omnibus his non est reversa ad me praevaricatrix soror eius Iuda in toto corde suo, sed in mendacio, ait dominus. Et dixit dominus ad me: Iustificavit animam suam aversatrix Israel comparatione praevaricatricis Iudae. Vade et clama sermones istos contra aquilonem et dices: Revertere aversatrix Israel, ait dominus, et non avertam faciem meam a vobis, quia sanctus ego sum, dicit dominus, et non irascar in perpetuum. Tamen scito iniquitatem tuam, quia in dominum deum tuum praevaricata es et dispersisti vias tuas alienis sub omni ligno frondoso et vocem meam non audisti, ait dominus. Convertimini filii revertentes, dicit dominus, quia ego vir vester, et assumam vos unum de civitate et duos de cognatione et introducam vos in Sion. Et dabo vobis pastores iuxta cor meum et pascent vos scientia et doctrina. Cumque multiplicati fueritis et creveritis in terra in diebus illis, ait dominus, non dicent ultra: arca testamenti domini; neque ascendet super cor neque recordabuntur illius nec visitabitur nec fiet ultra. In tempore illo vocabunt Ierusalem solium domini, et congregabuntur ad eam omnes gentes in nomine domini in Ierusalem, et non ambulabunt post pravitatem cordis sui pessimi. In diebus illis ibit domus Iuda ad domum Israel et venient simul de terra aquilonis ad terram quam dedi patribus vestris. Ego autem dixi: quomodo ponam te in filiis et tribuam tibi terram desiderabilem, hereditatem praeclaram exercituum gentium? Et dixi: patrem vocabis me et post me ingredi non cessabis. Sed quomodo si contemnat mulier amatorem suum, sic contempsit me domus Israel, dicit dominus. Vox in viis audita est ploratus et ululatus filiorum Israel, quoniam iniquam fecerunt viam suam, obliti sunt domini dei sui. Convertimini filii revertentes et sanabo aversiones vestras. Ecce nos venimus ad te, tu enim es dominus deus noster. Vere mendaces erant colles, multitudo montium; vere in domino deo nostro salus Israel. Confusio comedit laborem patrum nostrorum ab adolescentia nostra, greges eorum et armenta eorum, filios eorum et filias eorum. Dormiemus in confusione nostra et operiet nos ignominia nostra, quoniam domino deo nostro peccavimus, nos et patres nostri, ab adolescentia nostra usque ad diem hanc, et non audivimus vocem domini dei nostri.

IIII

Si reverteris Israel, ait dominus, ad me convertere. Si abstuleris offendicula tua a facie mea, non commoveberis. Et iurabis: vivit dominus, in veritate et in iudicio et in iustitia; et benedicent eum gentes ipsumque laudabunt. Haec enim dicit dominus viro Iuda et Ierusalem: Novate vobis novale et nolite serere super spinas. Circumcidimini domino et auferte praeputia cordium vestrorum, viri Iuda et habitatores Ierusalem, ne forte egrediatur ut ignis indignatio mea et succendatur, et non sit qui extinguat, propter malitiam cogitationum vestrarum. Annuntiate in Iuda et in Ierusalem auditum facite, loquimini et canite tuba in terra, clamate fortiter et dicite: congregamini et ingrediamur civitates munitas. Levate signum in Sion, confortamini, nolite stare, quia malum ego adduco ab aquilone et contritionem magnam. Ascendit leo de cubili suo et praedo gentium se levavit. Egressus est de loco suo ut ponat terram tuam in solitudinem; civitates tuae vastabuntur, remanentes absque habitatore. Super hoc accingite vos ciliciis, plangite et ululate, quia non est aversa ira furoris domini a nobis. Et erit in die illa, dicit dominus, peribit cor regis et cor principum, et obstupescent sacerdotes et prophetae consternabuntur. Et dixi: heu heu heu domine deus, ergo ne decepisti populum istum et Ierusalem dicens: pax erit vobis; et ecce pervenit gladius usque ad animam. In tempore illo dicetur populo huic et Ierusalem: ventus urens in viis quae sunt in deserto viae filiae populi mei, non ad ventilandum et ad purgandum. Spiritus plenus ex his veniet michi, et nunc ego loquar iudicia mea cum eis. Ecce quasi nubes ascendet et quasi tempestas currus eius, velociores aquilis equi illius. Vae nobis, quoniam vastati sumus. Lava a malitia cor tuum Ierusalem ut salva fias. Usquequo morabuntur in te cogitationes noxiae? Vox enim annuntiantis a Dan et notum facientis idolum de monte Ephraim. Commemorate gentes, ecce auditum est in Ierusalem custodes venire de terra longinqua et dare super civitates Iuda vocem suam. Quasi custodes agrorum facti sunt super eam in gyro, quia me ad iracundiam provocavit, ait dominus. Viae tuae et cogitationes tuae fecerunt haec tibi; ista malitia tua, quia amara, quia tetigit cor tuum. Ventrem meum, ventrem meum doleo; sensus cordis mei turbati sunt in me. Non tacebo, quoniam vocem bucinae audivit anima mea, clamorem proelii. Contritio super contritionem vocata est, et vastata est omnis terra. Repente vastata sunt tabernacu-

la mea subito pelles mee. Usquequo videbo fu
gientem audiam vocem bucine. Quia stultus
populus meus me non cognovit filii insipientes sunt
et vecordes. Sapientes sunt ut faciant mala.
bene autem facere nescierunt. Aspexi terram et ec
ce vacua erat et nichil et celos et non erat lux in
eis. Vidi montes et ecce movebantur et omnes
colles conturbati sunt. Intuitus sum et non erat
homo et omne volatile celi recessit. Aspexi et ec
ce carmelus desertus et omnes urbes eius destru
cte sunt a facie domini et a facie ire furoris eius.
Hec dicit dominus. Deserta erit omnis terra sed ta
men consummationem non faciam. Lugebit
terra et merebunt celi desuper eo quod locutus sum. Co
gitavi et non penituit me nec aversus sum ab
eo. A voce equitis et mittentis sagittam fugit omnis
civitas. Ingressi sunt ardua et ascenderunt rupes
universe urbes derelicte sunt et non habitat in
eis homo. Tu autem vastata quid facies? Cum
vestieris te coccino cum ornata fueris monili
aureo et cum pinxeris stibio oculos tuos frustra
componeris. Contempserunt te amatores tui animam
tuam querent. Vocem enim quasi parturientis
audivi angustias ut puerpere. Vox filie syon intermo
rientis expandentisque manus suas. Ve mi
chi quia defecit anima mea propter interfectos.

## V

Circuite vias iherusalem et aspicite et considerate et que
rite in plateis eius an inveniatis virum facientem
iudicium et querentem fidem et propitius ero ei.
Quod si etiam vivit dominus dixerint et hoc fal
so iurabunt. Domine oculi tui respiciunt fi
dem. Percussisti eos et non doluerunt. Attrivisti eos
et renuerunt accipere disciplinam. Induraverunt
erunt facies suas supra petram noluerunt reverti.
Ego autem dixi. Forsitan pauperes sunt et stul
ti ignorantes viam domini iudicium dei sui. Ib
o igitur ad optimates et loquar eis. Ipsi enim co
gnoverunt viam domini iudicium dei sui. Et
ecce magis hii simul confregerunt iugum ru
perunt vincula. Iccirco percussit eos leo de silva
lupus ad vesperam vastavit eos. Pardus vi
gilans super civitates eorum omnis qui egressus
fuerit ex eis capietur quia multiplicate sunt
prevaricationes eorum confortate sunt aversi
ones eorum. Super quo propitius tibi esse potero.
Filii tui dereliquerunt me et iurant in hiis qui
non sunt dii. Saturavi eos et mechati sunt et in
domum meretricis luxuriabantur. Equi ama
tores in feminas et emissarii facti sunt. Unusqui
sque ad uxorem proximi sui hinniebat. Numquid
super hiis non visitabo dicit dominus et in gen
te tali non ulciscetur anima mea. Ascendite mu
ros eius et dissipate consummationem autem
nolite facere. Auferte propagines eius quia non
sunt domini. Prevaricatione enim prevarica
ta est in me domus israel et domus iuda ait do
minus. Negaverunt dominum et dixerunt non est
ipse neque veniet super nos malum gladium et
famem non videbimus. Prophete fuerunt in
ventum loquti et responsum non fuit in eis.
Hec ergo evenient illis. Hec dicit dominus de
us exercituum. Quia loquti estis verbum istud
ecce ego do verba mea in ore tuo in ignem et
populum istum in ligna et vorabit eos. Ecce ego

adducam super vos gentem de longinquo do
mus israel dicit dominus. Gentem robustam gen
tem antiquam gentem cuius ignorabis lingu
am nec intelliges quid loquatur. Pharetra eius
quasi sepulcrum patens universi fortes. Et
comedet segetes tuas et panem tuum. Devo
rabit filios tuos et filias tuas. Comedet vine
am tuam et ficum tuam et conteret urbes mu
nitas tuas in quibus tu habes fiduciam gla
dio. Verumptamen et in diebus illis ait domi
nus non faciam vos in consummationem. Quod
si dixeritis quare fecit dominus deus noster nobis
hec omnia dices ad eos. Sicut reliquistis me
et servistis deo alieno in terra vestra. Adnuntiate hoc
domui iacob et auditum facite in iuda dicentes.
Audi popule stulte qui non habes cor qui haben
tes oculos non videtis et aures et non auditis.
Me ergo non timebitis ait dominus et a facie me
a non dolebitis. Qui posui arenam terminum
mari preceptum sempiternum quod non preteri
bit. Et commovebuntur et non poterunt et in
tumescent fluctus eius et non transibunt ill
ud. Populo autem huic factum est autem cor in
credulum et exasperans. Recesserunt et abie
runt et non dixerunt in corde suo metuam
us dominum deum nostrum qui dat nobis pluviam tem
poraneam et serotinam in tempore suo. Plenitu
dinem annue messis custodientem nobis.
Iniquitates nostre declinaverunt hec et pecca
ta nostra prohibuerunt bonum nobis. Quia in
venti sunt in populo meo impii insidiantes
quasi aucupes. Laqueos ponentes et pedicas
ad capiendos viros. Sicut decipula plena a
vibus sic domus eorum plena dolo. Ideo mag
nificati sunt et ditati incrassati sunt et impin
guati et preterierunt sermones meos pessi
me. Causam vidue non iudicaverunt causam
pupilli non direxerunt et iudicium pauperis
non iudicaverunt. Numquid super hiis non vi
sitabo dicit dominus aut super gentem huius
modi non ulciscetur anima mea? Stupor et
mirabilia facta sunt in terra. Prophete prophe
tabant mendacium et sacerdotes applaudeb
ant manibus suis et populus meus dilexit talia.
Quid igitur fiet in novissimo eius.

## VI

Conf
ortamini filii beniamin in medio iherusalem et
in thecua clangite bucina et super bethacharem
levate vexillum quia malum visum est ab
aquilone et contritio magna. Speciose et deli
cate adsimilavi filiam syon. Ad eam venient
pastores et greges eorum. Fixerunt in ea ten
toria in circuitu pascet unusquisque eos qui
sub manu sua sunt. Sanctificate super eam
bellum. Consurgite et ascendamus in meri
die. Ve nobis quia declinavit dies quia longi
ores facte sunt umbre vesperi. Surgite et as
cendamus in nocte et dissipemus domos eius.
Quia hec dicit dominus exercituum. Cedite li
gnum eius et fundite circa iherusalem aggerem. Hec
est civitas visitationis omnis calumpnia
in medio eius. Sicut frigidam facit cisterna
aquam suam sic frigidam fecit maliciam su
am. Iniquitas et vastitas audietur in ea coram
me semper infirmitas et plaga. Erudire iherusalem

salem ne forte recedat anima mea a te. Ne forte ponam te desertam terram inhabitabilem. Hec dicit dominus exercituum: Usque ad racemum colligent quasi in vinea reliquias Israel. Converte manum tuam quasi vindemiator ad cartallum. Cui loquar et quem contestabor ut audiat? Ecce incircumcise aures eorum et audire non possunt. Ecce verbum domini factum est eis in opprobrium et non suscipient illud. Idcirco furore plenus sum domini, laboravi sustinens. Effunde super parvulum foris et super consilium iuvenum simul. Vir enim cum muliere capietur, senex cum pleno dierum. Et transibunt domus eorum ad alteros, agri et uxores pariter. Quia extendam manum meam super habitantes terram, dicit dominus. A minore quippe usque ad maiorem omnes avaritie student. Et a propheta usque ad sacerdotem cuncti faciunt dolum. Et curabant contritionem filie populi mei cum ignominia dicentes: Pax, pax. Et non erat pax. Confusi sunt quia abominationem fecerunt, quin potius confusione non sunt confusi et erubescere nescierunt. Quam ob rem cadent inter ruentes; in tempore visitationis sue corruent, dicit dominus. Hec dicit dominus: State super vias et videte et interrogate de semitis antiquis que sit via bona, et ambulate in ea. Et invenietis refrigerium animabus vestris. Et dixerunt: Non ambulabimus. Et constitui super vos speculatores. Audite vocem tube. Et dixerunt: Non audiemus. Ideo audite gentes et cognosce congregatio quanta ego faciam eis. Audi terra. Ecce ego adducam mala super populum istum, fructum cogitationum eius. Quia verba mea non audierunt et legem meam proiecerunt. Ut quid michi thus de Saba affertis et calamum suave olentem de terra longinqua? Holocaustomata vestra non sunt accepta, et victime vestre non placuerunt michi. Propterea hec dicit dominus: Ecce ego dabo in populum istum ruinas, et ruent in eis patres et filii simul, vicinus et proximus, et peribunt. Hec dicit dominus: Ecce populus venit de terra aquilonis, et gens magna consurget a finibus terre. Sagittam et scutum arripiet; crudelis est et non miserebitur. Vox eius quasi mare sonabit, et super equos ascendent, preparati quasi vir ad prelium adversum te filia Syon. Audivimus famam eius, dissolute sunt manus nostre; tribulatio apprehendit nos, dolores ut parturientem. Nolite exire ad agros et in via ne ambuletis, quoniam gladius inimici, pavor in circuitu. Filia populi mei accingere cilicio et conspergere cinere. Luctum unigeniti fac tibi, planctum amarum, quia repente veniet vastator super vos. Probatorem dedi te in populo meo robustum, et scies et probabis viam eorum. Omnes isti principes declinantes ambulantes fraudulenter, es et ferrum, universi corrupti sunt. Defecit sufflatorium, in igne consumptum est plumbum, frustra conflavit conflator; malicie enim eorum non sunt consumpte. Argentum reprobum vocate eos, quia dominus proiecit illos.

VII

Verbum quod factum est ad Ieremiam a domino dicens: Sta in porta domus domini et predica ibi verbum istud et dic: Audite verbum domini omnis Iuda qui ingredimini per portas has ut adoretis dominum. Hec dicit dominus exercituum deus Israel: Bonas facite vias vestras et studia vestra, et habitabo vobiscum in loco isto. Nolite confidere in verbis mendacii dicentes: Templum domini, templum domini, templum domini est. Quoniam si bene direxeritis vias vestras et studia vestra, si feceritis iudicium inter virum et proximum eius, advene et pupillo et vidue non feceritis calumpniam, nec sanguinem innocentem effuderitis in loco hoc, et post deos alienos non ambulaveritis in malum vobis metipsis, habitabo vobiscum in loco isto, in terra quam dedi patribus vestris a seculo et usque in seculum. Ecce vos confiditis in sermonibus mendacii qui non proderunt vobis: furari, occidere, adulterari, iurare mendaciter, libare Baalim, et ire post deos alienos quos ignoratis. Et venistis et stetistis coram me in domo hac in qua invocatum est nomen meum, et dixistis: Liberati sumus eo quod fecerimus abominationes istas. Numquid ergo spelunca latronum facta est domus ista in qua invocatum est nomen meum in oculis vestris? Ecce ego sum, ego vidi, dicit dominus. Ite ad locum meum in Silo, ubi habitavit nomen meum a principio, et videte que fecerim ei propter maliciam populi mei Israel. Et nunc quia fecistis omnia opera hec, dicit dominus, et locutus sum ad vos mane consurgens et loquens et non audistis, et vocavi vos et non respondistis, faciam domui huic in qua invocatum est nomen meum, et in qua vos habetis fiduciam, et loco quem dedi vobis et patribus vestris, sicut feci Silo. Et proiciam vos a facie mea sicut proieci omnes fratres vestros, universum semen Effraym. Tu ergo noli orare pro populo hoc, nec assumas pro eis laudem et orationem, et non obsistas michi, quia non exaudiam te. Nonne vides quid isti faciunt in civitatibus Iuda et in plateis Ierusalem? Filii colligunt ligna et patres succendunt ignem, et mulieres conspergunt adipem ut faciant placentas regine celi et libent diis alienis et me ad iracundiam provocent. Numquid me ad iracundiam provocant, dicit dominus? Nonne semetipsos in confusione vultus sui? Ideo hec dicit dominus deus: Ecce furor meus et indignatio mea conflatur super locum istum, super viros et iumenta et super lignum regionis et super fruges terre, et succendetur et non extinguetur. Hec dicit dominus exercituum deus Israel: Holocaustomata vestra addite victimis vestris et comedite carnes, quia non sum locutus patribus vestris et non precepi eis in die qua eduxi eos de terra Egypti de verbo holocaustomatum et victimarum. Sed hoc verbum precepi eis dicens: Audite vocem meam et ero vobis deus, et vos eritis michi populus, et ambulate in omni via quam mandavi vobis ut bene sit vobis. Et non audierunt nec inclinaverunt aurem suam, sed abierunt in voluptatibus et pravitate cordis sui mali, factique sunt retrorsum et non in ante, a die qua egressi sunt patres eorum de terra Egypti usque ad diem hanc. Et misi ad vos omnes servos meos prophetas per diem consurgens diluculo et mittens. Et non audierunt me

nec inclinaverunt aurem suam sed induraverunt cervicem suam et peius operati sunt quam patres eorum. Et loqueris ad eos omnia verba hec et non audient te et vocabis eos et non respondebunt tibi. Et dices ad eos: Hec est gens que non audivit vocem domini dei sui nec recepit disciplinam. Periit fides et ablata est de ore eorum. Tonde capillum tuum et proice et sume in directum planctum quia proiecit dominus et reliquit generationem furoris sui. Quia fecerunt filii Iuda malum in oculis meis dicit dominus. Posuerunt offendicula sua in domo in qua invocatum est nomen meum ut polluerent eam. Et edificaverunt excelsa Topheth que est in valle filii Ennom ut incenderent filios suos et filias suas igni que non precepi nec cogitavi in corde meo. Ideo ecce dies venient dicit dominus et non dicetur amplius Topheth et vallis filii Ennom sed vallis interfectionis et sepelient in Topheth eo quod non sit locus ad sepeliendum. Et erit morticinum populi huius in cibos volucribus celi et bestiis terre et non erit qui abigat. Et quiescere faciam de urbibus Iuda et de plateis Ierusalem vocem gaudii et vocem leticie vocem sponsi et vocem sponse. In desolatione enim erit terra.

VIII

In tempore illo ait dominus eicient ossa regum Iuda et ossa principum eius et ossa sacerdotum et ossa prophetarum et ossa eorum qui habitaverunt Ierusalem de sepulchris suis et pandent ea ad solem et lunam et omnem militiam celi que dilexerunt et quibus servierunt et post que ambulaverunt et que quesierunt et adoraverunt. Non colligentur et non sepelientur; in sterquilinium super faciem terre erunt. Et eligent magis mortem quam vitam omnes qui residui fuerint de cognatione hac pessima in universis locis que derelicta sunt ad que eieci eos dicit dominus exercituum. Et dices ad eos: Hec dicit dominus: Numquid qui cadit non resurget et qui aversus est non revertetur? Quare ergo aversus est populus iste in Ierusalem aversione contentiosa? Apprehenderunt mendacium et noluerunt reverti. Attendi et auscultavi; nemo quod bonum est loquitur. Nullus est qui agat penitentiam super peccato suo dicens quid feci. Omnes conversi sunt ad cursum suum quasi equus impetu vadens in prelium. Milvus in celo cognovit tempus suum; turtur et hirundo et ciconia custodierunt tempus adventus sui; populus autem meus non cognovit iudicium domini. Quomodo dicitis sapientes nos sumus et lex domini nobiscum est? Vere mendacium operatus est stilus mendax scribarum. Confusi sunt sapientes perterriti et capti sunt. Verbum enim domini proiecerunt et sapientia nulla est in eis. Propterea dabo mulieres eorum exteris agros eorum heredibus alienis quia a minimo usque ad maximum omnes avaritiam sequuntur; a propheta usque ad sacerdotem cuncti faciunt mendacium. Et sanabant contritionem filie populi mei ad ignominiam dicentes pax pax cum non esset pax. Confusi sunt quia abominationem fecerunt; quinimmo confusione non sunt confusi et erubescere nescierunt. Idcirco cadent inter corruentes; in tempore visitationis sue corruent dicit dominus. Congregans congregabo eos dicit dominus. Non est uva in vitibus et non sunt ficus in ficulnea; folium defluxit et dedi eis que pretergressa sunt. Quare sedemus? Convenite et ingrediamur civitatem munitam et sileamus ibi quia dominus deus noster silere nos fecit et potum dedit nobis aquam fellis; peccavimus enim domino. Expectavimus pacem et non erat bonum; tempus medele et ecce formido. A Dan auditus est fremitus equorum eius; a voce hinnituum pugnatorum eius commota est omnis terra; et venerunt et devoraverunt terram et plenitudinem eius urbem et habitatores eius. Quia ecce ego mittam vobis serpentes regulos quibus non est incantatio et mordebunt vos ait dominus. Dolor meus super dolorem; in me cor meum merens. Ecce vox clamoris filie populi mei de terra longinqua: Numquid dominus non est in Sion aut rex eius non est in ea? Quare ergo me ad iracundiam provocaverunt in sculptilibus suis et in vanitatibus alienis? Transiit messis finita est estas et nos salvati non sumus. Super contritione filie populi mei contritus sum et contristatus; stupor obtinuit me. Numquid resina non est in Galaad aut medicus non est ibi? Quare igitur non est obducta cicatrix filie populi mei? Quis dabit capiti meo aquam et oculis meis fontem lacrimarum et plorabo die ac nocte interfectos filie populi mei?

IX

Quis dabit me in solitudine diversorium viatorum et derelinquam populum meum et recedam ab eis quia omnes adulteri sunt cetus prevaricatorum. Et extenderunt linguam suam quasi arcum mendacii et non veritatis. Confortati sunt in terra quia de malo ad malum egressi sunt et me non cognoverunt dicit dominus. Unusquisque se a proximo suo custodiat et in omni fratre suo non habeat fiduciam quia omnis frater supplantans supplantabit et omnis amicus fraudulenter incedet. Et vir fratrem suum deridebit et veritatem non loquentur. Docuerunt enim linguam suam loqui mendacium; ut inique agerent laboraverunt. Habitatio tua in medio doli; in dolo renuerunt scire me dicit dominus. Propterea hec dicit dominus exercituum: Ecce ego conflabo et probabo eos. Quid enim aliud faciam a facie filie populi mei? Sagitta vulnerans lingua eorum dolum locuta est; in ore suo pacem cum amico suo loquitur et occulte ponit ei insidias. Numquid super his non visitabo dicit dominus aut in gente huiusmodi non ulciscetur anima mea? Super montes assumam fletum ac lamentum et super speciosa deserti planctum quoniam incensa sunt eo quod non sit vir pertransiens et non audierunt vocem possidentis. A volucre celi usque ad pecora transmigraverunt et recesserunt. Et dabo Ierusalem in acervos arene et cubilia draconum et civitates Iuda dabo in desolationem eo quod non sit habitator. Quis est vir sapiens qui intelligat hoc et ad quem verbum oris domini fiat ut annunciet istud? Quare perierit terra et exusta sit quasi desertum eo quod non sit qui pertranseat. Et dixit dominus: Quia dereliquerunt legem meam quam dedi eis et non audierunt vocem meam et non ambulaverunt in ea et abierunt post pravitatem cordis sui et post Baalim quos didicerunt a pa-

tribus suis. Propterea hec dicit dominus exercituum deus israel. Ecce ego cibabo populum istum absinthio et potum dabo eis aquam fellis. Et dispergam eos in gentibus quas non noverunt ipsi et patres eorum: et mittam post eos gladium donec consumantur. Hec dicit dominus exercituum. Contemplamini et vocate lamentatrices et veniant: et ad eas que sapientes sunt mittite et properent. Festinent et assumant super nos lamentum. Deducant oculi nostri lacrimas: et palpebre nostre defluant aquis. Quia vox lamentationis audita est de syon. Quomodo vastati sumus et confusi vehementer: quia dereliquimus terram: quoniam deiecta sunt tabernacula nostra. Audite ergo mulieres verbum domini: et assumant aures vestre sermonem oris eius: et docete filias vestras lamentum: et unaqueque proximam suam planctum. Quia ascendit mors per fenestras nostras: ingressa est domos nostras disperdere parvulos deforis: iuvenes de plateis. Loquere hec dicit dominus. Et cadet morticinum hominis quasi stercus super faciem regionis et quasi fenum post tergum metentis: et non est qui colligat. Hec dicit dominus. Non glorietur sapiens in sapientia sua: et non glorietur fortis in fortitudine sua: et non glorietur dives in divitiis suis: sed in hoc glorietur qui gloriatur scire et nosse me: quia ego dominus qui facio misericordiam et iudicium et iustitiam in terra. Hec enim placent michi ait dominus. Ecce dies veniunt dicit dominus: et visitabo super omnes qui circumcisum habent preputium: super egyptum et super iudam et super edom et super filios ammon et super moab et super omnes qui attonsi sunt in comam habitantes in deserto. Quia omnes gentes habent preputium: omnis autem domus israel incircumcisi sunt corde.

X

Audite verbum quod locutus est dominus super vos domus israel. Hec dicit dominus. Iuxta vias gentium nolite discere: et a signis celi nolite timere que timent gentes: quia leges populorum vane sunt. Quia lignum de saltu precidit opus manus artificis in ascia. Argento et auro decoravit illud: clavis et malleis compegit ut non dissolvatur. In similitudinem palme fabricata sunt et non loquentur. Portata tollentur: quia incedere non valent. Nolite ergo timere ea: quia nec male possunt facere nec bene. Non est similis tui domine: magnus es tu: et magnum est nomen tuum in fortitudine. Quis non timebit te o rex gentium? Tuum est enim decus: inter cunctos sapientes gentium et in universis regnis eorum nullus est similis tui. Pariter insipientes et fatui probabuntur: doctrina vanitatis eorum lignum est. Argentum involutum de tharsis affertur: et aurum de ophaz: opus artificis et manus erarii. Hyacinthus et purpura indumentum eorum: opus artificum universa hec. Dominus autem deus verus est: ipse deus vivens et rex sempiternus. Ab indignatione eius commovebitur terra: et non sustinebunt gentes comminationem eius. Sic ergo dicetis eis. Dii qui celos et terram non fecerunt: pereant de terra et de his que sub celis sunt. Qui facit terram in fortitudine sua: preparat orbem in sapientia sua: et prudentia sua extendit celos. Ad vocem suam dat multitudinem aquarum in celo: et elevat nebulas ab extremitatibus terre. Fulgura in pluviam facit: et educit ventum de thesauris suis. Stultus factus est omnis homo a scientia sua: confusus est omnis artifex in sculptili: quoniam falsum est quod conflavit: et non est spiritus in eis. Vana sunt et opus risu dignum: in tempore visitationis sue peribunt. Non est his similis pars iacob. Qui enim formavit omnia ipse est: et israel virga hereditatis eius: dominus exercituum nomen est illi. Congrega de terra confusionem tuam que habitas in obsidione: quia hec dicit dominus. Ecce ego longe proiciam habitatores terre in hac vice: et tribulabo eos ita ut non inveniantur. Ve michi super contritione mea: pessima plaga mea. Ego autem dixi plane hec infirmitas mea est: et portabo illam. Tabernaculum meum vastatum est: omnes funiculi mei dissipati sunt. Filii mei exierunt a me: et non subsistunt. Non est qui extendat ultra tentorium meum: et erigat pelles meas. Quia stulte egerunt pastores: et dominum non quesierunt: propterea non intellexerunt: et omnis grex eorum dispersus est. Vox auditionis ecce venit: et commotio magna de terra aquilonis: ut ponat civitates iuda solitudinem et habitaculum draconum. Scio domine quia non est hominis via eius: nec viri est ut ambulet et dirigat gressus suos. Corripe me domine verumtamen in iudicio: et non in furore tuo ne forte ad nichilum redigas me. Effunde indignationem tuam super gentes que non cognoverunt te: et super provincias que nomen tuum non invocaverunt: quia comederunt iacob et devoraverunt eum et consumpserunt illum: et decus eius dissipaverunt.

XI

Verbum quod factum est ad ieremiam a domino dicens. Audite verba pacti huius: et loquere ad viros iuda et ad habitatores ierusalem: et dices ad eos. Hec dicit dominus deus israel. Maledictus vir qui non audierit verba pacti huius quod precepi patribus vestris in die qua eduxi eos de terra egypti de fornace ferrea dicens. Audite vocem meam et facite omnia que precipio vobis: et eritis michi in populum: et ego ero vobis in deum: ut suscitem iuramentum quod iuravi patribus vestris daturum me eis terram fluentem lacte et melle: sicut est dies hec. Et respondi et dixi. Amen domine. Et dixit dominus ad me. Vociferare omnia verba hec in civitatibus iuda et in foris ierusalem dicens. Audite verba pacti huius et facite illa. Quia contestans contestatus sum patres vestros in die qua eduxi eos de terra egypti usque ad diem hanc: mane consurgens contestatus sum et dixi. Audite vocem meam. Et non audierunt nec inclinaverunt aurem suam: sed abierunt unusquisque in pravitate cordis sui mali. Et induxi super eos omnia verba pacti huius quod precepi ut facerent et non fecerunt. Et dixit dominus ad me. Inventa est coniuratio in viris iuda et in habitatoribus ierusalem. Reversi sunt ad iniquitates patrum suorum priores qui noluerunt audire verba mea. Et hii ergo abierunt post deos alienos ut servirent eis. Irritum fecerunt domus israel et domus iuda pactum meum quod pepigi cum patribus eorum. Quam ob rem hec dicit dominus. Ecce ego inducam super eos mala de quibus exire non poterunt: et clamabunt ad me et non exaudiam eos. Et ibunt civitates iuda et habitatores ierusalem et clamabunt ad

deos quibus libant et non salvabunt eos in tempore afflictionis eorum. Secundum numerum enim civitatum tuarum erant dii tui iuda et secundum numerum viarum ierusalem posuisti aras confusionis aras ad libandum baalim. Tu ergo noli orare pro populo hoc et ne adsumas pro eis laudem et orationem quia non exaudiam in tempore clamoris eorum ad me in tempore afflictionis eorum. Quid est quod dilectus meus in domo mea fecit scelera multa. Numquid carnes sancte auferent a te malitias tuas in quibus gloriata es. Olivam uberem pulcram fructiferam speciosam vocavit dominus nomen tuum. Ad vocem loquele grandis exarsit ignis in ea et combusta sunt fructeta eius. Et dominus exercituum qui plantavit te locutus est super te malum pro malis domus israel et domus iuda que fecerunt sibi ad irritandum me libantes baalim. Tu autem domine demonstrasti michi et ego cognovi. Tu ostendisti michi studia eorum et silvam fecisti a persequentibus animam meam. Et ego quasi agnus mansuetus qui portatur ad victimam. Et nunc cognovi quia super me cogitaverunt consilia dicentes. Mittamus lignum in panem eius et eradamus eam de terra viventium et nomen eius non memoretur amplius. Tu autem domine sabaoth qui iudicas iuste et probas renes et corda videam ultionem tuam ex eis. Tibi enim revelavi causam meam. Propterea hec dicit dominus ad viros anathoth qui querunt animam meam et dicunt. Non prophetabis in nomine domini et non morieris in manibus nostris. Propterea hec dicit dominus exercituum. Ecce ego visitabo super eos. Iuvenes morientur in gladio. Filii eorum et filie eorum morientur in fame et reliquie non erunt ex eis. Inducam enim malum super viros anathoth annum visitationis eorum.

XII

Iustus quidem tu es domine si disputem tecum verumptamen iusta loquar ad te. Quare via impiorum prosperatur bonum est omnibus qui prevaricantur et inique agunt. Plantasti eos et radicem miserunt proficiunt et faciunt fructum. Prope es tu ori eorum et longe a renibus eorum. Et tu domine nosti me et vidisti me probasti cor meum tecum. Congrega eos quasi gregem ad victimam et sanctifica eos in diem occisionis. Usquequo lugebit terra et herba omnis regionis siccabitur. Propter malitiam habitantium in eam consumptum est animal et volucre. Quoniam dixerunt non videbit novissima nostra. Si cum peditibus currens laborasti quomodo contendere poteris cum equis. Cum autem in terra pacis securus non fueris quid facies in superbia iordanis. Nam et fratres tui et domus patris tui etiam ipsi pugnaverunt adversum te et clamaverunt post te plena voce. Ne credas eis cum locuti fuerint tibi bona. Reliqui domum meam dimisi hereditatem meam. Dedi dilectam animam meam in manu inimicorum eius. Facta est michi hereditas mea quasi leo in silva. Dedit contra me vocem suam ideo odivi eam. Numquid avis discolor hereditas mea michi. Numquid avis distincta per totum. Venite congregamini omnes bestie terre properate ad devorandum. Pastores multi demoliti sunt vineam meam conculcaverunt partem meam. Dederunt portionem meam desiderabilem in desertum solitudinis. Posuerunt eam in dissipatione luxitque super me. Desolatione desolata est omnis terra quia nullus est qui recogitet corde. Super omnes vias deserti venerunt vastatores quia gladius domini devorabit ab extremo terre usque ad extremum eius. Non est pax universe carni. Seminaverunt triticum et spinas messuerunt hereditatem acceperunt et non eis proderit. Confundimini a fructibus vestris propter iram furoris domini. Hec dicit dominus adversum omnes vicinos meos pessimos qui tangunt hereditatem quam distribui populo meo israel. Ecce ego evellam eos de terra eorum et domum iuda evellam de medio eorum. Et cum evellero eos convertar et miserebor eorum. Et reducam eos virum ad hereditatem suam et virum in terram suam. Et erit si eruditi didicerint vias populi mei ut iurent in nomine meo vivit dominus sicut docuerunt populum meum iurare in baal edificabuntur in medio populi mei. Quod si non audierint evellam gentem illam evulsione et perditione ait dominus.

XIII

Hec dicit dominus ad me. Vade et posside tibi lumbare lineum et pone illud super lumbos tuos et in aquam non inferes illud. Et possedi lumbare iuxta verbum domini et posui circa lumbos meos. Et factus est sermo domini ad me secundo dicens. Tolle lumbare quod possedisti quod est circa lumbos tuos et surgens vade ad eufraten et absconde illud ibi in foramine petre. Et abii et abscondi illud in eufraten sicut preceperat michi dominus. Et factum est post plurimos dies dixit dominus ad me. Surge vade ad eufraten et tolle inde lumbare quod precepi tibi ut absconderes illud ibi. Et abii ad eufraten et fodi et tuli lumbare de loco ubi absconderam illud. Et ecce computruerat lumbare ita ut nullo usui aptum esset. Et factum est verbum domini ad me dicens. Hec dicit dominus deus. Sic computrescere faciam superbiam iuda et superbiam ierusalem multam populum istum pessimum qui nolunt audire verba mea et ambulant in pravitate cordis sui. Abieruntque post deos alienos ut servirent eis et adorarent eos et erunt sicut lumbare istud quod nullo usui aptum est. Sicut enim adheret lumbare ad lumbos viri sic agglutinavi michi omnem domum israel et omnem domum iuda dicit dominus. Ut essent michi in populum et in nomen et in laudem et in gloriam et non audierunt. Dices ergo ad eos sermonem istum. Hec dicit dominus deus israel. Omnis laguncula implebitur vino. Et dicent ad te. Numquid ignoramus quia omnis laguncula implebitur vino. Et dices ad eos. Hec dicit dominus. Ecce ego implebo omnes habitatores huius terre et reges qui sedent de stirpe david super thronum eius sacerdotes et prophetas et omnes habitatores ierusalem ebrietate et dispergam eos virum a fratre suo et patres et filios pariter ait dominus. Non parcam et non concedam neque miserebor ut non disperdam eos. Audite et auribus percipite nolite elevari quia dominus locutus est. Da

te domino deo vestro gloriam antequam contenebrescat et antequam offendant pedes vestri ad montes caliginosos. Expectabitis lucem et ponet eam in umbram mortis et in caliginem. Quod si hoc non audieritis in abscondito plorabit anima mea a facie superbie. Plorans plorabit et deducet oculus meus lacrimam quia captus est grex domini. Dic regi et dominatrici humiliamini sedete quoniam descendit de capite vestro corona glorie vestre. Civitates austri clause sunt et non est qui aperiat. Translata est omnis iudea transmigratione perfecta. Levate oculos vestros et videte qui venitis ab aquilone. ubi est grex qui datus est tibi pecus inclitum tuum. Quid dices cum visitaverit te. Tu enim docuisti eos adversum te et erudisti in caput tuum. Numquid non dolores apprehendent te quasi mulierem parturientem. Quod si dixeris in corde tuo quare venerunt michi hec. Propter multitudinem iniquitatis tue revelata sunt verecundiora tua. Polluta sunt plante tue. Si mutare potest ethiops pellem suam aut pardus varietates suas et vos poteritis bene facere cum didiceritis malum. Et disseminabo eos quasi stipulam que vento raptatur in deserto. Hec sors tua parsque mensure tue a me dicit dominus quia oblita es mei et confisa es in mendacio. Et ego nudavi femora tua contra faciem tuam et apparuit ignominia tua. Adulteria tua et hinnitus tuus scelus fornicationis tue. Super colles in agro vidi abominationes tuas. Ve tibi ihrlm non mundaberis post me usque adhuc.

XIIII

Quod factum est verbum domini ad ieremiam de sermonibus siccitatis. Luxit iudea et porte eius corruerunt et obscurate sunt in terra et clamor ihrlm ascendit. Maiores miserunt minores suos ad aquam venerunt ad hauriendum et non invenerunt aquam reportaverunt vasa sua vacua. Confusi sunt et afflicti et operuerunt capita sua propter terre vastitatem quia non venit pluvia in terra. Confusi sunt agricole et operuerunt capita sua. Nam et cerva in agro peperit et reliquit quia non erat herba. Et onagri steterunt in rupibus traxerunt ventum quasi dracones defecerunt oculi eorum quia non erat herba. Si iniquitates nostre responderint in nobis domine fac propter nomen tuum quoniam multe sunt aversiones nostre tibi peccavimus. Expectatio israel salvator eius in tempore tribulationis. Quare quasi colonus futurus es in terra et quasi viator declinans ad manendum. Quare futurus es quasi vir vagus ut fortis qui non potest salvare. Tu autem in nobis es domine et nomen sanctum tuum super nos invocatum est ne derelinquas nos. Hec dicit dominus populo huic qui dilexit movere pedes suos et non quievit et domino non placuit. Nunc recordabitur iniquitatum eorum et visitabit peccata eorum. Et dixit dominus ad me. Noli orare pro populo isto in bonum. Cum ieiunaverint non exaudiam preces eorum. Et si obtulerint holocaustomata et victimas non suscipiam ea quoniam gladio et fame et peste ego consumam eos. Et dixi. a. a. a. domine deus prophete dicunt eis non videbitis gladium et fames non erit in vobis sed pacem veram dabit vobis in loco isto. Et dixit dominus ad me. Falso prophete vaticinantur in nomine meo non misi eos et non precepi eis neque locutus sum ad eos. Visionem mendacem et divinationem et fraudulentiam et seductionem cordis sui prophetant vobis. Ideo hec dicit dominus de prophetis qui prophetant in nomine meo quos ego non misi dicentes gladius et fames non erit in terra hac. In gladio et fame consumentur prophete illi et populi quibus prophetant erunt proiecti in viis ihrlm pre fame et gladio et non erit qui sepeliat eos. Ipsi et uxores eorum filii et filie eorum. Et effundam super eos malum suum. Et dices ad eos verbum istud. Deducant oculi mei lacrimam per noctem et diem et non taceant quoniam contritione magna contrita est virgo filia populi mei plaga pessima vehementer. Si egressus fuero ad agros ecce occisi gladio et si introiero in civitatem ecce attenuati fame. Propheta quoque et sacerdos abierunt in terram quam ignorabant. Numquid proiciens abiecisti iudam aut syon abhominata est anima tua. Quare ergo percussisti nos ita ut nulla sit sanitas. Expectavimus pacem et non est bonum et tempus curationis et ecce turbatio. Cognovimus domine impietates nostras et iniquitatem patrum nostrorum quia peccavimus tibi. Ne des nos in opprobrium propter nomen tuum neque facias nobis contumeliam. Solii glorie tue recordare ne irritum facias fedus tuum nobiscum. Numquid sunt in sculptilibus gentium qui pluant aut celi possunt dare imbres. Nonne tu es domine deus noster quem expectavimus. Tu enim fecisti omnia hec.

XV

Et dixit dominus ad me. Si steterit moises et samuel coram me non est anima mea ad populum istum. Eice illos a facie mea et egrediantur. Quod si dixerint ad te quo egrediemur dices ad eos. Hec dicit dominus. Qui ad mortem ad mortem qui ad gladium ad gladium et qui ad famem ad famem et qui ad captivitatem ad captivitatem. Et visitabo super eos quatuor species dicit dominus gladium ad occisionem et canes ad lacerandum et volatilia celi et bestias terre ad devorandum et dissipandum. Et dabo eos in furorem universis regnis terre propter manassen filium ezechie regis iuda super omnibus que fecit in ihrlm. Quis enim miserebitur tui ihrlm aut quis contristabitur pro te. aut quis ibit ad rogandum pro pace tua. Tu reliquisti me dicit dominus retrorsum abisti. Et extendam manum meam super te et interficiam te. Laboravi rogans et dispergam eos ventilabro in portis terre. Interfeci et perdidi populum meum et tamen a viis suis non sunt reversi. Multiplicate sunt michi vidue eius super arenam maris. Induxi eis super matrem adolescentis vastatorem meridie. Misi super civitates repente terrorem. Infirmata est que peperit septem. defecit anima eius. Occidit ei sol cum adhuc esset dies. Confusa est et erubuit et reliquos eius in gladium dabo in conspectu inimicorum eorum ait dominus. Ve michi mater mea quare genuisti me virum rixe virum discordie in universa terra. Non feneravi nec feneravit michi quispiam. Omnes maledicunt michi. Dicit dominus si non reliquie tue in bonum. Si n

occurri ei in tempore afflictionis et in tempore tribulationis et angustie adversum inimicum. Numquid federabitur ferrum ferro ab aquilone et es? Divitias tuas et thesauros tuos in direptionem dabo gratis in omnibus peccatis tuis et in omnibus terminis tuis. Et adducam inimicos tuos de terra quam nescis quia ignis succensus est in furore meo super vos ardebit. Tu scis domine recordare mei et visita me et tuere me ab his qui persequuntur me. Noli in patientia tua suscipere me; scito quoniam sustinui pro te obprobrium. Inventi sunt sermones tui et comedi eos. Et factum est michi verbum tuum in gaudium et in letitiam cordis mei quoniam invocatum est nomen tuum super me domine deus exercituum. Non sedi in concilio ludentium et gloriatus sum. A facie manus tue solus sedebam quoniam comminatione replesti me. Quare factus est dolor meus perpetuus et plaga mea desperabilis renuit curari? Facta est michi quasi mendacium aquarum mentientium infidelium. Propter hoc hec dicit dominus: Si converteris convertam te et ante faciem meam stabis. Et si separaveris pretiosum a vili quasi os meum eris. Convertentur ipsi ad te et tu non converteris ad eos. Et dabo tibi populo huic in murum ereum fortem et bellabunt adversum te et non prevalebunt quia ego tecum sum ut salvem te et eruam te dicit dominus et liberabo te de manu pessimorum et redimam te de manu fortium.

## XVI

Et factum est verbum domini ad me dicens: Non accipies uxorem et non erunt tibi filii et filie in loco isto. Quia hec dicit dominus super filios et filias qui generantur in loco isto et super matres eorum que genuerunt eos et super patres eorum de quorum stirpe sunt nati in terra hac. Mortibus egrotationum morientur; non plangentur et non sepelientur. In sterquilinium super faciem terre erunt et gladio et fame consumentur. Et erit cadaver eorum in escam volatilibus celi et bestiis terre. Hec enim dicit dominus: Ne ingrediaris domum convivii neque vadas ad plangendum neque consoleris eos quia abstuli pacem meam a populo isto dicit dominus, misericordiam et miserationes. Et morientur grandes et parvi in terra ista et non sepelientur neque plangentur et non se incident neque calvitium fiet pro eis. Et non frangent inter eos lugenti panem ad consolandum super mortuum et non dabunt eis potum calicis ad consolandum super patre et matre. Et domum convivii non ingredieris ut sedeas cum eis et comedas et bibas. Hec dicit dominus exercituum deus Israel: Ecce ego auferam de loco isto in oculis vestris et in diebus vestris vocem gaudii et vocem letitie, vocem sponsi et vocem sponse. Et cum annuntiaveris populo huic omnia verba hec et dixerint tibi: Quare locutus est dominus super nos omne malum grande istud? Que iniquitas nostra et quod peccatum nostrum quod peccavimus domino deo nostro? Dices ad eos: Quia dereliquerunt patres vestri me ait dominus et abierunt post deos alienos et servierunt eis et adoraverunt eos et me dereliquerunt et legem meam non custodierunt. Sed et vos peius operati estis quam patres vestri. Ecce enim ambulat unusquisque post pravitatem cordis sui mali ut me non audiat. Et eiciam vos de terra hac in terram quam ignoratis vos et patres vestri et servietis ibi diis alienis die ac nocte qui non dabunt vobis requiem. Propterea ecce dies veniunt dicit dominus et non dicetur ultra vivit dominus qui eduxit filios Israel de terra Egypti sed vivit dominus qui eduxit filios Israel de terra aquilonis et de universis terris ad quas eieci eos. Et reducam eos in terram suam quam dedi patribus eorum. Ecce ego mittam piscatores multos dicit dominus et piscabuntur eos. Et post hec mittam eis multos venatores et venabuntur eos de omni monte et de omni colle et de cavernis petrarum quia oculi mei super omnes vias eorum. Non sunt abscondite a facie mea et non fuit occultata iniquitas eorum ab oculis meis. Et reddam primum duplices iniquitates et peccata eorum quia contaminaverunt terram meam in morticinis idolorum suorum et abominationibus suis impleverunt hereditatem meam. Domine fortitudo mea et robur meum et refugium meum in die tribulationis. Ad te gentes venient ab extremis terre et dicent: Vere mendacium possederunt patres nostri vanitatem que eis non profuit. Numquid faciet sibi homo deos et ipsi non sunt dii? Idcirco ecce ego ostendam eis manum meam et virtutem meam et scient quia nomen michi dominus.

## XVII

Peccatum Iuda scriptum est stilo ferreo in ungue adamantino exaratum super latitudinem cordis eorum et in cornibus ararum eorum. Cum recordati fuerint filii eorum ararum suarum et lucorum lignorumque frondentium in montibus excelsis, sacrificantes in agro fortitudinem tuam et omnes thesauros tuos in direptionem dabo excelsa tua propter peccata in universis finibus tuis. Et relinqueris sola ab hereditate tua quam dedi tibi et servire te faciam inimicis tuis in terra quam ignoras quoniam ignem succendisti in furore meo usque in eternum ardebit. Hec dicit dominus: Maledictus homo qui confidit in homine et ponit carnem brachium suum et a domino recedit cor eius. Erit enim quasi myrice in deserto et non videbit cum venerit bonum sed habitabit in siccitate in deserto in terra salsuginis et inhabitabili. Benedictus vir qui confidit in domino et erit dominus fiducia eius. Et erit quasi lignum quod transplantatur super aquas quod ad humorem mittit radices suas et non timebit cum venerit estus. Et erit folium eius viride et in tempore siccitatis non erit sollicitum nec aliquando desinet facere fructum. Pravum est cor hominis et inscrutabile; quis cognoscet illud? Ego dominus scrutans cor et probans renes qui do unicuique iuxta viam suam et iuxta fructum adinventionum suarum. Perdix fovit que non peperit; fecit divitias et non in iudicio; in dimidio dierum suorum derelinquet eas et in novissimo suo erit insipiens. Solium glorie altitudinis a principio locus sanctificationis nostre expectatio Israel. Domine omnes qui te derelinquunt confundentur; recedentes in terra scribentur quoniam dereliquerunt venam aquarum viventium dominum. Sana me domine et sanabor; salvum me fac et salvus ero quoniam laus mea tu es. Ecce ipsi dicunt ad me ubi

est verbum domini veniat et ego non sum tur-
batus te pastorem sequens et diem hominis non
desideravi tu scis. Quod egressum est de labiis
meis rectum in conspectu tuo fuit. Non sis mihi
tu formidini spes mea tu in die afflictionis. Con-
fundantur qui persequuntur me et non confun-
dar ego. Paveant illi et non paveam ego. Induc
super eos diem afflictionis et duplici contritione
contere eos. Hec dicit dominus ad me. Vade
et sta in porta filiorum populi per quam ingrediun-
tur reges iuda et egrediuntur et in cunctis por-
tis ierusalem et dices ad eos. Audite verbum domi-
ni reges iuda et omnis iudea cunctique habitato-
res ierusalem qui ingredimini per portas has. Hec di-
cit dominus. Custodite animas vestras et nolite por-
tare pondera in die sabbati nec inferatis per port-
as ierusalem. Et nolite eicere pondera de domibus
vestris in die sabbati et omne opus non facietis. San-
ctificate diem sabbati sicut precepi patribus
vestris et non audierunt neque inclinaverunt au-
rem suam sed induraverunt cervicem suam
ne audirent me et ne acciperent disciplinam.
Et erit si audieritis me dicit dominus ut non
inferatis onera per portas civitatis huius in die
sabbati et si sanctificaveritis diem sabbati ne
faciatis in eo omne opus ingredientur per portas
civitatis huius reges et principes sedentes super
solium david et ascendentes in curribus et equis
ipsi et principes eorum viri iuda et habitatores
ierusalem et habitabitur civitas hec in sempiternum.
Et venient de civitatibus iuda et de circuitu ierusalem
et de terra beniamin et de campestribus et de mon-
tuosis et ab austro portantes holocaustum et vic-
timam et sacrificium et thus. et inferent obla-
tionem in domum domini. Si autem non audie-
ritis me ut sanctificetis diem sabbati et ne por-
tetis onus et ne inferatis per portas ierusalem in die
sabbati succendam ignem in portis eius et devo-
rabit domos ierusalem et non extinguetur.

XVIII

Verbum quod factum est ad ieremiam a domino dicens
Surge et descende in domum figuli et ibi audi-
es verba mea. Et descendi in domum figuli. Et
ecce ipse faciebat opus super rotam et dissipatum
est vas quod ipse faciebat e luto manibus suis. Conver-
susque fecit illud vas alterum sicut placuerat
in oculis eius ut faceret. Et factum est verbum
domini ad me dicens. Numquid sicut figulus
iste non potero facere vobis domus israel ait
dominus. Ecce sicut lutum in manu figuli sic
vos in manu mea domus israel. Repente loquar
adversum gentem et adversus regnum ut eradi-
cem et destruam et disperdam illud. Si penite-
tiam egerit gens illa a malo suo quod locutus sum
adversus eam. agam et ego penitentiam super
malo quod cogitavi ut facerem ei. Et subito loquar
de gente et de regno ut edificem et plantem
illud. Si fecerit malum in oculis meis ut non
audiat vocem meam penitentiam agam super bo-
no quod locutus sum ut facerem ei. Nunc ergo
dic viro iuda et habitatoribus ierusalem dicens. Hec
dicit dominus. Ecce ego fingo contra vos ma-
lum et cogito contra vos cogitationem. Rever-
tatur unusquisque a via sua mala et dirigite vias
vestras et studia vestra. Qui dixerunt. Desperavimus
post cogitationes enim nostras ibimus. Et unus-
quisque post pravitatem cordis sui mali faciemus.
Ideo hec dicit dominus. Interrogate gentes quis
audivit talia horribilia que fecit nimis virgo israel.
Numquid deficiet de petra agri nix libani aut e-
velli possunt aque erumpentes frigide et deflu-
entes. Quia oblitus est mei populus meus frustra li-
bantes et impingentes in viis suis in semitis se-
culi ut ambularent per eas in via non trita.
Ut fieret terra eorum in desolationem et in sibilum
sempiternum. Omnis qui preterierit per eam obstu-
pescet et movebit caput suum. Sicut ventus
urens dispergam eos coram inimico dorsum et non
faciem ostendam eis in die perditionis eorum. Et
dixerunt. Venite et cogitemus contra ieremiam
cogitationes. Non enim peribit lex a sacerdote ne-
que consilium a sapiente neque sermo a propheta.
Venite et percutiamus eum lingua et non atten-
damus ad universos sermones eius. Attende domine
ad me et audi vocem adversariorum meorum.
Numquid redditur pro bono malum quia fode-
runt foveam anime mee. Recordare quod steterim
in conspectu tuo ut loquerer pro eis bonum.
et averterem indignationem tuam ab eis. Pro-
pterea da filios eorum in famem et deduc eos
in manus gladii. Fiant uxores eorum absque liberis
et vidue et viri earum interficiantur morte. Iu-
venes eorum confodiantur gladio in prelio.
Audiatur clamor de domibus eorum. Adduces
enim super eos latronem repente quia foderunt
foveam ut caperent me et laqueos absconderunt
pedibus meis. Tu autem domine scis omne con-
silium eorum adversum me in mortem. Ne propi-
tieris iniquitati eorum et peccatum eorum a facie
tua non deleatur. Fiant corruentes in conspe-
ctu tuo in tempore furoris tui abutere eis.

XIX

Hec dicit dominus. Vade et accipe lagunculam fi-
guli testeam a senioribus populi et a senioribus sacer-
dotum et egredere ad vallem filiorum ennom
que est iuxta introitum porte fictilis et predi-
cabis ibi verba que ego loquar ad te et dices. Au-
dite verbum domini reges iuda et habitatores
ierusalem. Hec dicit dominus exercituum deus israel. Ecce ego
inducam afflictionem super locum istum ita ut
omnis qui audierit illam tinniant aures eius
eo quod dereliquerint me et alienum fecerint
locum istum. Et libaverunt in eo diis alienis
quos nescierunt ipsi et patres eorum et reges i-
uda et repleverunt locum istum sanguine
innocentium et edificaverunt excelsa baali
ad comburendum filios suos igni in holocau-
stum baalim que non precepi nec locutus sum.
nec ascenderunt in cor meum. Propterea ecce
dies veniunt dicit dominus et non vocabitur am-
plius locus iste thophet et vallis filii ennom.
sed vallis occisionis. Et dissipabo consilium
iuda et ierusalem in loco isto et subvertam eos gladio
in conspectu inimicorum suorum et in manu que-
rentium animas eorum. Et dabo cadavera eorum
escas volatilibus celi et bestiis terre. Et ponam ci-
vitatem hanc in stuporem et in sibilum. Omnis
qui preterierit per eam obstupescet et sibilabit super
omnes plagas eius. Et cibabo eos carnibus filiorum
suorum et carnibus filiarum suarum et unusquisque

et carnis amici sui comedet in obsidione et
in angustia in qua concludent eos inimici eorum
et qui querunt animas eorum. Et conteres lan-
gunculam in oculis virorum qui ibunt tecum
et dices ad eos. Hec dicit dominus exercituum.
Sic conteram populum istum et civitatem istam.
sicut conteritur vas figuli quod non potest ultra
instaurari. Et in thofeth sepelientur eo quod non sit
alius locus ad sepeliendum. Sic faciam loco h-
uic ait dominus et habitatoribus eius ut ponam
civitatem istam sicut thofeth. Et erunt dom-
us ierusalem et domus regum iuda sicut locus tho-
feth. In munde omnes domus in quarum dom-
atibus sacrificaverunt omni militie celi et libav-
erunt libamina diis alienis. Venit autem ihe-
remias de thofeth quo miserat eum dominus
ad prophetandum et stetit in atrio domus domini
et dixit ad omnem populum. Hec dicit dominus
exercituum deus israel. Ecce ego inducam super
civitatem hanc et super omnes urbes eius univer-
sa mala que locutus sum adversum eam quoniam
induraverunt cervicem suam ut non audir-
ent sermones meos. Et audivit fassur filius

XX

emmer sacerdos qui constitutus erat princeps
in domo domini ieremiam prophetantem serm-
ones istos et percussit fassur ieremiam prophetam
et misit eum in nervum quod erat in porta beniami-
min superiori domo domini. Cumque illuxisset
in crastinum eduxit fassur iheremiam de ner-
vo et dixit ad eum iheremias. Non fassur dominus
vocavit nomen tuum sed pavorem undique.
Quia hec dicit dominus. Ecce ego dabo te in pa-
vorem te et omnes amicos tuos. Et corruent
gladio inimicorum suorum et oculi tui vide-
bunt et omnem iudam dabo in manu regis
babilonis et traducet eos in babilonem et per-
cutiet eos gladio et dabo universam substantiam
civitatis huius et omnem laborem eius omneque
pretium et cunctos thesauros regum iuda da-
bo in manu inimicorum eorum et diripient eos
et tollent et deducent in babilonem. Tu autem
fassur et omnes habitatores domus tue ibitis in
captivitatem et in babilonem venies et ibi
morieris ibique sepelieris tu et omnes amici t-
ui quibus prophetasti mendacium. Seduxisti
me domine et seductus sum fortior me fui-
sti et invaluisti. Factus sum in derisum tota d-
ie omnes subsannant me. Quia iam olim
loquor vociferans iniquitatem et vastitatem
clamito. Et factus est michi sermo domini
in opprobrium et in derisum tota die. Et dixi. N-
on recordabor eius neque loquar ultra in nomine
eius. Et factus est in corde meo quasi ignis
exestuans claususque in ossibus meis et defeci. fe-
rre non sustinens. Audivi enim contumelias
multorum et terrorem in circuitu. Persequimini
et persequamur eum ab omnibus viris qui erant
pacifici mei et custodientes latus meum. Si qu-
omodo decipiatur et prevaleamus adversus eum.
et consequamur ultionem ex eo. Dominus
autem mecum est quasi bellator fortis ideo
qui persequuntur me cadent et infirmi erunt
confundantur vehementer quia non intellexerunt
opprobrium sempiternum quod numquam delebi-

tur. Et tu domine exercituum probator iusti q-
ui vides renes et cor videam queso ultionem tu-
am ex eis tibi enim revelavi causam meam. Canta-
te domino laudate dominum quia liberavit animam
pauperis de manu malorum. Maledicta dies in qua
natus sum dies in qua peperit me mater mea
non sit benedicta. Maledictus vir qui adnun-
ciavit patri meo dicens. natus est tibi puer ma-
sculus et quasi gaudio letificavit eum. Sit
homo ille ut sunt civitates quas subvertit do-
minus et non penitebit eum. Audiat clamorem
mane et ululatum in tempore meridiano. Quia
non me interfecit a vulva ut fieret michi m-
ater mea sepulcrum et vulva eius conceptus
eternus. Quare de vulva egressus sum ut vi-
derem laborem et dolorem et consumerentur
in confusione dies mei. Verbum quod factum

XXI

est ad iheremiam a domino quando misit ad eum rex
sedechias fassur filium melchie et sophoniam
filium maasie sacerdotem dicens. Interroga pro
nobis dominum quia nabuchodonosor rex babilonis
preliatur adversum nos si forte faciat dominus
nobiscum secundum omnia mirabilia sua et recedat a
nobis. Et dixit iheremias ad eos. Sic dicetis sede-
chie regi iude. Hec dicit dominus deus israel.
Ecce ego convertam vasa belli que in manibus
vestris sunt et quibus vos pugnatis adversum regem
babilonis et caldeos qui obsident vos in circu-
itu murorum et congregabo ea in medio civi-
tatis huius et debellabo ego vos in manu exten-
ta et brachio forti et in furore et indignatione
et ira grandi et percutiam habitatores civita-
tis huius homines et bestie pestilentia mag-
na morientur. Et post hec ait dominus dabo
sedechiam regem iuda et servos eius et populum
eius et qui derelicti sunt in civitate hac. a peste
et gladio et fame in manu nabuchodono-
sor regis babilonis et in manu inimicorum
eorum et in manu querentium animam eorum
et percutiet eos in ore gladii et non movebi-
tur. neque parcet. neque miserebitur. Et ad po-
pulum hunc dices. Hec dicit dominus. Ecce e-
go do coram vobis viam vite et viam mortis
qui habitaverit in urbe hac. morietur gla-
dio et fame et peste. Qui autem egressus
fuerit ad caldeos et transfugerit qui obsident
vos vivet. et erit ei anima sua quasi spolium.
Posui enim faciem meam super civitatem hanc
in malum et non in bonum ait dominus. In
manu regis babilonis dabitur. et exuret eam
igni et domos regis iuda. Audite verbum do-
mini domus david. Hec dicit dominus. Iudicate
mane iudicium et eruite vi oppressum de
manu calumpniantis. Ne forte egrediatur
ut ignis indignatio mea et succendatur et non
sit qui extinguat propter malitiam studiorum v-
estrorum. Ecce ego ad te habitatricem vallis so-
lide atque campestris ait dominus qui dicitis quis per-
cutiet nos et quis ingredietur domos nostras. Et
visitabo super vos iuxta fructum studiorum vest-
rorum dicit dominus et succendam ignem in sal-
tu eius et devorabit omnia in circuitu eius.

XXII

Hec dicit dominus descende in domum re-
gis iuda et loqueris ibi verbum hoc et dices.

Audite verbum domini rex iuda qui sedes super
solium david tu et servi tui et populus tuus qui in-
greditur per portas istas. Hec dicit dominus. Facite
iudicium et iustitiam et liberate vi oppressum
de manu calumpniatoris et advenam et pupil-
lum et viduam nolite contristare neque oppri-
matis inique et sanguinem innocentem ne effun-
datis in loco isto. Si enim facientes feceritis
verbum istud ingredientur per portas domus hu-
ius reges sedentes de genere david super thronum
eius et ascendentes currus et equos ipsi et ser-
vi et populus eorum. Quod si non audieritis verba
hec in memetipso iuravi dicit dominus quia
in solitudinem erit domus hec. Quia hec dicit
dominus super domum regis iuda. Galaad tu
michi caput libani. Si non posuero te solitu-
dinem urbis inhabitabiles et sanctificabo su-
per te interficientem virum et arma eius et succi-
dent electas cedros tuas et precipitabunt
in ignem. Et pertransibunt gentes multe per
civitatem hanc et dicet unusquisque proximo
suo quare fecit dominus sic civitati huic gran-
di. Et respondebunt. Eo quod dereliquerint
pactum domini dei sui et adoraverint deos
alienos et servierint eis. Nolite flere mortu-
um neque lugeatis super eum. Fletu plangite eum
qui egreditur quia non revertetur ultra
nec videbit terram nativitatis sue. Quia hec
dicit dominus ad sellum filium iosie regis iu-
da qui regnavit pro iosia patre suo qui egres-
sus est de loco isto non revertetur huc amplius
sed in loco ad quem transtuli eum ibi morie-
tur et terram istam non videbit amplius. Ve
qui edificat domum suam in iniustitia et ce-
nacula sua non in iudicio. Amicum suum oppri-
met frustra et mercedem eius non reddet ei.
Qui dicit edificabo michi domum latam et
cenacula spatiosa qui aperit sibi fenestras et fa-
cit laquearia cedrina pingitque sinopide.
Numquid regnabis quoniam confers te cedro.
Pater tuus numquid non comedit et bi-
bit et fecit iudicium et iustitiam tunc cum
bene erat ei. Iudicavit causam pauperis et e-
genum in bonum suum. Numquid non ideo
quia cognovit me dicit dominus. Tui vero
oculi et cor ad avaritiam et ad sanguinem in-
nocentem fundendum et ad calumpniam
et ad cursum mali operis. Propterea hec dicit
dominus ad ioachim filium iosie regem iu-
da. Non plangent eum ve frater et ve soror
non concrepabunt ei. Ve domine et ve incli-
te. Sepultura asini sepelietur putrefactus
et proiectus extra portas ierusalem. Ascende liba-
num et clama et in basan da vocem tuam
et clama ad transeuntes quia contriti sunt
omnes amatores tui. Locutus sum ad te in habun-
dantia tua dixisti non audiam. Hec est via
tua ab adolescentia tua quia non audisti vo-
cem meam. Omnes pastores tuos pascet ven-
tus et amatores tui in captivitatem ibunt
et tunc confunderis et erubesces ab omni ma-
litia tua qui sedes in libano et nidificas
in cedris. Quomodo congemuisti cum veni-
ssent tibi dolores quasi dolores parturientis.

Vivo ego dicit dominus quia si fuerit iechonias
filius ioachim regis iuda anulus in manu mea
dextera inde evellam eum. Et dabo te in manu
querentium animam tuam et in manu quorum
tu formidas faciem et in manu nabuchodono-
sor regis babilonis et in manu caldeorum et mit-
tam te et matrem tuam que genuit te in terram
alienam in qua nati non estis. Ibique moriemini
et in terram ad quam ipsi levant animam suam ut re-
vertantur illuc non revertentur. Numquid vas fic-
tile atque contritum vir iste iechonias. Numquid
vas absque omni voluptate. Quare abiecti sunt
ipse et semen eius et proiecti sunt in terram quam
ignoraverunt. Terra terra terra audi sermonem
domini. Hec dicit dominus. Scribe virum istum
sterilem virum qui in diebus suis non prosperabi-
tur. Nec enim erit de semine eius vir qui sede-
at super solium david et potestatem habeat ultra in
iuda. Ve pastoribus qui disperdunt et dilacerant
gregem pascue mee dicit dominus. Ideo hec
dicit dominus deus israel ad pastores qui pascunt
populum meum. Vos dispersistis gregem meum et eiecistis eos et non visitastis eos. Ecce ego
visitabo super vos malitiam studiorum vestrorum ait
dominus. Et ego congregabo reliquias gregis mei
de omnibus terris ad quas eiecero eos illuc et con-
vertam eos ad rura sua et crescent et multiplica-
buntur. Et suscitabo super eos pastores et pascent
eos. Non formidabunt ultra et non pavebunt
et nullus queretur ex numero dicit dominus.
Ecce dies veniunt dicit dominus et suscitabo
david germen iustum et regnabit rex et sapi-
ens erit et faciet iudicium et iustitiam in terra.
In diebus illis salvabitur iuda et israel habitabit
confidenter. Et hoc est nomen quod vocabunt eum
dominus iustus noster. Propter hoc ecce dies ve-
niunt dicit dominus et non dicent ultra vivit
dominus qui eduxit filios israel de terra egipti sed
vivit dominus qui eduxit et adduxit semen
domus israel de terra aquilonis et de cunctis ter-
ris ad quas eiecerat illuc eos et habitabunt
in terra sua. Ad prophetas. Contritum est cor meum in
medio mei contremuerunt omnia ossa mea. Fa-
ctus sum quasi vir ebrius et quasi homo ma-
didus a vino a facie domini et a facie verborum
sanctorum eius quia adulteris repleta est terra
quia a facie maledictionis luxit terra. Arefacta
sunt arva deserti. Factus est cursus eorum ma-
lus et fortitudo eorum dissimilis. Propheta
namque et sacerdos polluti sunt et in domo mea
inveni malum eorum ait dominus. Idcirco
via eorum erit quasi lubricum in tenebris im-
pellentur enim et corruent in ea. Afferam
enim super eos mala annum visitationis eorum
ait dominus. Et in prophetis samarie vidi fatu-
itatem. Prophetabant in baal et decipiebant
populum meum israel. Et in prophetis ierusalem vidi similitudinem. Adulterium et iter mendacii. Et con-
fortaverunt manus pessimorum ut non converte-
retur unusquisque a malitia sua. Facti sunt mihi
omnes sodoma et habitatores eius
quasi gomorra. Propterea hec dicit dominus
exercituum ad prophetas. Ecce ego cibabo eos ab-
sinthio et potabo eos felle. A prophetis enim ierusalem
egressa est pollutio super omnem terram.

XXIII

Hec dicit dominus deus israel. Nolite audire verba
prophetarum qui prophetant vobis et decipiunt vos. Visi-
onem cordis sui loquuntur et non de ore domini. Dicunt
his qui blasphemant me locutus est dominus
pax erit vobis. Et omni qui ambulat in pravi-
tate cordis sui dixerunt non veniet super vos ma-
lum. Quis enim adfuit in consilio domini et
vidit et audivit sermonem eius. Quis conside-
ravit verbum illius et audivit. Ecce turbo dominice
indignationis egredietur et tempestas erumpens
super caput impiorum veniens. Non revertetur
furor domini usque dum faciat et usque dum com-
pleat cogitationem cordis sui. In novissimis die-
bus intelligetis consilium eius. Non mittebam
prophetas et ipsi currebant. Non loquebar ad eos et
ipsi prophetabant. Si stetissent in consilio meo et no-
tum fecissent verba mea populo meo avertissem utique
eos a via sua mala et a pessimis cogitationibus suis.
Putasne deus e vicino ego sum dicit dominus et non
deus de longe omnia cognosco. Si occultabitur
vir in absconditis et ego non videbo eum dicit do-
minus. Numquid non celum et terram ego impleo
dicit dominus. Audivi que dixerunt prophete prophe-
tantes in nomine meo mendacium atque dicentes so-
mniavi somniavi. Usquequo istud in corde est
prophetarum vaticinantium mendacium et prophe-
tantium seductiones cordis sui qui volunt
facere ut obliviscatur populus meus nominis mei
propter somnia eorum que narrant unusquisque
ad proximum suum sicut obliti sunt patres
eorum nominis mei propter baal. Propheta qui
habet somnium narret somnium et qui
habet sermonem meum loquatur sermonem me-
um vere. Quid paleis ad triticum dicit dominus.
Numquid non verba mea sunt quasi ignis
dicit dominus et quasi malleus conterens pe-
tram. Propterea ecce ego ad prophetas ait dominus
qui furantur verba mea unusquisque a proxi-
mo suo. Ecce ego ad prophetas ait dominus qui
assumunt linguas suas et aiunt dicit dominus.
Ecce ego ad prophetas somniantes mendacium
ait dominus qui narraverunt ea et seduxerunt
populum meum in mendacio suo et in miraculis su-
is. Cum ego non misissem eos nec mandassem
eis. Qui nichil profuerunt populo huic dicit do-
minus. Si igitur interrogaverit te populus iste vel
propheta aut sacerdos dicens. Quod est onus
domini. Dices ad eos. Vos estis onus. Proiciam
quippe vos dicit dominus. Et propheta
et sacerdos et populus qui dicit onus domini
visitabo super virum illum et super domum eius.
Hec dicetis unusquisque ad proximum suum et
ad fratrem suum quid respondit dominus et quid
locutus est. Et onus domini ultra non memo-
rabitur quia onus erit unicuique sermo suus
et pervertistis verba dei viventis domini exerci-
tuum dei nostri. Hec dices ad prophetam. Quid respon-
dit tibi dominus et quid locutus est tibi dominus.
Si autem onus domini dixeritis. Propter hoc
hec dicit dominus. Quia dixistis sermonem is-
tum onus domini. Et misi ad vos dicens nolite
dicere onus domini. Propterea ecce ego tollam
vos portans et derelinquam vos et civitatem
quam dedi vobis et patribus vestris a facie mea et

dabo vos in opprobrium sempiternum et igno-
miniam eternam que numquam oblivione de-
lebitur.

XXIIII

Ostendit michi dominus et ecce duo
calathi pleni ficis positi ante templum domini post-
quam transtulit nabuchodonosor rex babi-
lonis iechoniam filium ioachim regem iuda
et principes eius et fabrum et inclusorem de ie-
rusalem et adduxit eos in babilonem. Calathus
unus ficus bonas habebat nimis ut solent fi-
cus esse primi temporis. Et calathus unus ficus
habebat malas nimis que comedi non pote-
rant eo quod essent male. Et dixit dominus ad me.
Quid tu vides ieremia. Et dixi. Ficus. Ficus fi-
cus bonas valde et malas malas valde que co-
medi non possunt eo quod sint male. Et factum
est verbum domini ad me dicens. Hec dicit dominus
deus israel. Sicut ficus hee bone sic cognoscam trans-
migrationem iuda quam emisi de loco isto
in terram caldeorum in bonum. Et ponam ocu-
los meos super eos ad placandum et reducam
eos in terram hanc. Et edificabo eos et non de-
struam et plantabo eos et non evellam. Et da-
bo eis cor ut sciant me quia ego sum dominus
et erunt michi in populum et ego ero eis in deum
quia revertentur ad me in toto corde suo. Et si-
cut ficus pessime que comedi non possunt
eo quod sint male hec dicit dominus sic dabo
sedechiam regem iuda et principes eius et re-
liquos de ierusalem qui remanserunt in urbe hac
et qui habitant in terra egipti. Et dabo eos in
vexationem afflictionemque omnibus regnis terre
in opprobrium et in parabolam et in proverbium
et in maledictionem in universis locis ad quos eie-
ci eos. Et mittam in eis gladium famem et
pestem donec consumantur de terra quam
dedi eis et patribus eorum.

XXV

Verbum quod factum est
ad ieremiam de omni populo iuda dicens. In
anno quarto ioachim filii iosie regis iuda.
Ipse est annus primus nabuchodonosor regis
babilonis quem locutus est ieremias propheta
ad omnem populum iuda et ad universos habita-
tores ierusalem dicens. A tertio decimo anno
regni iosie filii amon regis iuda usque ad diem
hanc ipse est tertius et vicesimus annus. Factum
est verbum domini ad me et locutus sum ad vos
de nocte consurgens et loquens et non audistis.
Et misit dominus ad vos omnes servos suos pro-
phetas consurgens diluculo mittensque et non au-
distis neque inclinastis aures vestras ut audiretis.
Cum diceret revertimini unusquisque a via sua
mala et a pessimis cogitationibus vestris et habitabi-
tis in terra quam dedit vobis dominus et patribus
vestris a seculo et usque in seculum. Et nolite ire post
deos alienos ut serviatis eis adoretisque eos neque
me ad iracundiam provocetis in operibus manu-
um vestrarum et non affligam vos et non audis-
tis me dicit dominus ut me ad iracundiam
provocaretis in operibus manuum vestrarum in ma-
lum vestrum. Propterea hec dicit dominus exerci-
tuum pro eo quod non audistis verba mea ecce e-
go mittam et adsumam omnes cognationes
aquilonis dicit dominus et nabuchodonosor
regem babilonis servum meum et adducam eos
super terram istam et super habitatores eius et

super omnes nationes que in circuitu eius sunt et interficiam eos et ponam eos in stuporem et in sibilum et in solitudines sempiternas. Perdamque ex eis vocem gaudii et vocem letitie, vocem sponsi et vocem sponse, vocem mole et lumen lucerne. Et erit universa terra eius in solitudinem et in stuporem, et servient omnes gentes iste regi Babylonis septuaginta annis. Cumque impleti fuerint anni septuaginta, visitabo super regem Babylonis et super gentem illam, dicit dominus, iniquitatem eorum, et super terram Chaldeorum, et ponam illam in solitudines sempiternas. Et adducam super terram illam omnia verba mea que locutus sum contra eam, omne quod scriptum est in libro isto, quecumque prophetavit Ieremias adversum omnes gentes. Quia servierunt eis gentes multe et reges magni, et reddam eis secundum opera eorum et secundum facta manuum suarum. Quia sic dicit dominus exercituum deus Israel: Sume calicem vini furoris huius de manu mea et propinabis de illo cunctis gentibus ad quas ego mittam te. Et bibent et turbabuntur et insanient a facie gladii quem ego mittam inter eos. Et accepi calicem de manu domini et propinavi cunctis gentibus ad quas misit me dominus: Ierusalem et civitatibus Iuda et regibus eius et principibus eius, ut darem eos in solitudinem et in stuporem et in sibilum et in maledictionem sicut est dies ista; Pharaoni regi Egypti et servis eius et principibus eius et omni populo eius, et universis generaliter; cunctis regibus terre Ausitidis, et cunctis regibus terre Philistiim et Ascalonis et Gaze et Accaron et reliquiis Azoti; Idumee et Moab et filiis Ammon; et cunctis regibus Tyri et cunctis regibus Sidonis, et regibus terre insularum qui sunt trans mare; et Dedan et Theman et Buz et universis qui attonsi sunt in comam; et cunctis regibus Arabie et cunctis regibus occidentis qui habitant in deserto; et cunctis regibus Zambri et cunctis regibus Elam et cunctis regibus Medorum; cunctis quoque regibus aquilonis de prope et de longe, unicuique contra fratrem suum; et omnibus regnis terre que super faciem eius sunt; et rex Sesach bibet post eos. Et dices ad eos: Hec dicit dominus exercituum deus Israel: Bibite et inebriamini et vomite et cadite, et nolite surgere a facie gladii quem ego mittam inter vos. Cumque noluerint accipere calicem de manu tua ut bibant, dices ad eos: Hec dicit dominus exercituum: Bibentes bibetis. Quia ecce in civitate in qua invocatum est nomen meum ego incipio affligere, et vos quasi innocentes et immunes eritis? Non eritis immunes. Gladium enim ego voco super omnes habitatores terre, dicit dominus exercituum. Et tu prophetabis ad eos omnia verba hec. Et dices ad eos: Dominus de excelso rugiet et de habitaculo sancto suo dabit vocem suam; rugiens rugiet super decorem suum, celeuma quasi calcantium concinetur adversus omnes habitatores terre. Pervenit sonitus usque ad extrema terre, quia iudicium domino cum gentibus; iudicatur ipse cum omni carne. Impios tradidi gladio, dicit dominus. Hec dicit dominus exercituum: Ecce afflictio egredietur de gente in gentem, et turbo magnus egredietur a summitatibus terre. Et erunt interfecti domini in die illa a summo terre usque ad summum eius. Non plangentur et non colligentur neque sepelientur; in sterquilinium super faciem terre iacebunt. Ululate pastores et clamate, et aspergite vos cinere, optimates gregis, quia completi sunt dies vestri ut interficiamini, et dissipationes vestre, et cadetis quasi vasa pretiosa. Et peribit fuga a pastoribus et salvatio ab optimatibus gregis. Vox clamoris pastorum et ululatus optimatum gregis, quia vastavit dominus pascua eorum, et conticuerunt arva pacis a facie ire furoris domini. Dereliquit quasi leo umbraculum suum, quia facta est terra eorum in desolationem a facie ire columbe et a facie ire furoris domini.

XXVI

In principio regni Ioachim filii Iosie regis Iuda factum est verbum istud a domino dicens: Hec dicit dominus: Sta in atrio domus domini et loqueris ad omnes civitates Iuda de quibus veniunt ut adorent in domo domini universos sermones quos ego mandavi tibi ut loquaris ad eos. Noli subtrahere verbum, si forte audiant et convertantur unusquisque a via sua mala, et peniteat me mali quod cogito facere eis propter malitiam studiorum eorum. Et dices ad eos: Hec dicit dominus: Si non audieritis me ut ambuletis in lege mea quam dedi vobis, ut audiatis sermones servorum meorum prophetarum quos ego misi ad vos de nocte consurgens et dirigens, et non audistis, dabo domum istam sicut Silo, et urbem hanc dabo in maledictionem cunctis gentibus terre. Et audierunt sacerdotes et prophete et omnis populus Ieremiam loquentem verba hec in domo domini. Cumque complesset Ieremias loquens omnia que preceperat ei dominus ut loqueretur ad universum populum, apprehenderunt eum sacerdotes et prophete et omnis populus dicentes: Morte moriatur. Quare prophetavit in nomine domini dicens: Sicut Silo erit domus hec, et urbs ista desolabitur eo quod non sit habitator? Et congregatus est omnis populus adversus Ieremiam in domo domini. Et audierunt principes Iuda verba hec et ascenderunt de domo regis in domum domini et sederunt in introitu porte domus domini nove. Et locuti sunt sacerdotes et prophete ad principes et ad omnem populum dicentes: Iudicium mortis est viro huic, quia prophetavit adversus civitatem istam sicut audistis auribus vestris. Et ait Ieremias ad omnes principes et ad universum populum dicens: Dominus misit me ut prophetarem ad domum istam et ad civitatem hanc omnia verba que audistis. Nunc ergo bonas facite vias vestras et studia vestra, et audite vocem domini dei vestri, et penitebit dominum mali quod locutus est adversum vos. Ego autem ecce in manibus vestris sum; facite mihi quod bonum et rectum est in oculis vestris. Verumtamen scitote et cognoscite quia si occideritis me, sanguinem innocentem tradetis contra vosmetipsos et contra civitatem istam et habitatores eius. In veritate enim misit me dominus ad vos ut loquerer in auribus vestris omnia verba hec. Et dixerunt principes et omnis populus ad sacerdotes et prophetas: Non est viro huic iudicium mortis, quia in nomine domini dei nostri locutus est ad nos. Surrexerunt ergo viri de senioribus terre et dixerunt ad omnem cetum populi loquentes: Mich

cas de morasthi fuit propheta in diebus ezechie regis iude et ait ad omnem populum iude dicens. Hec dicit dominus exercituum. Syon quasi ager arabitur et ierusalem in acervum lapidum erit et mons domus in excelsa silvarum. Numquid morte condempnavit eum ezechias rex iude et omnis iuda. Numquid non timuerunt dominum et deprecati sunt faciem domini et penituit dominum mali quod locutus fuerat adversum eos. Itaque nos facimus malum grande contra animas nostras. Fuit quoque vir prophetans in nomine domini urias filius semei de cariathiarim et prophetavit adversus civitatem istam adversus terram hanc iuxta universa verba iheremie. Et audivit rex ioachim et omnes potentes et principes eius verba hec et quesivit rex interficere eum. Et audivit urias et timuit fugitque et ingressus est egyptum. Et misit rex ioachim viros in egyptum elnatham filium achobor et viros cum eo in egyptum et eduxerunt uriam de egypto et adduxerunt eum ad regem ioachim et percussit eum gladio et proiecit cadaver eius in sepulcris vulgi ignobilis. Igitur manus achiam filii saphan fuit cum iheremia ut non traderetur in manus populi ut interficerent eum.

XXVII

In principio regni ioachim filii iosie regis iuda. factum est verbum istud ad iheremiam a domino dicens. Hec dicit dominus ad me. Fac tibi vincula et cathenas et pones eas in collo tuo et mittes eas ad regem edom et ad regem moab. et ad regem filiorum amon. et ad regem tyri. et ad regem sydonis. in manu nuntiorum qui venerunt ierusalem et sedechiam regem iuda et precipies eis ut ad dominos suos loquantur. Hec dicit dominus exercituum deus israel. Hec dicetis ad dominos vestros. Ego feci terram et homines et iumenta que sunt super faciem universe terre. In fortitudine mea magna et in brachio meo extento. Et dedi eam ei qui placuit in oculis meis. Et nunc itaque ego dedi omnes terras istas in manu nabuchodonosor regis babilonis servi mei insuper et bestias agri dedi ei ut serviant illi. Et servient ei omnes gentes et filio eius et filio filii eius donec veniat tempus terre eius et ipsius et servient ei gentes multe. et reges magni. Gens autem et regnum quod non servierit nabuchodonosor regi babilonis. et quicumque non curvaverit collum suum sub iugo regis babilonis in gladio et in fame et in peste visitabo super gentem illam ait dominus donec consumam eos in manu eius. Vos ergo nolite audire prophetas vestros et divinos et sompniatores et augures et maleficos qui dicunt vobis non servietis regi babilonis quia mendacium prophetant vobis et longe faciant vos de terra vestra et eiciant vos et pereatis. Porro gens que subiecerit cervicem suam sub iugo regis babilonis et servierit ei dimittam eam in terra sua dicit dominus et colet eam. Habitabit in eam et ad sedechiam regem iuda locutus sum secundum omnia verba hec dicens. Subicite colla vestra sub iugo regis babilonis et servite ei et populo eius et vivetis. Quare moriemini tu et populus tuus gladio fame et peste sicut locutus est dominus ad gentem que servire noluerit regi babilonis. Nolite audire verba prophetarum dicentium vobis non servietis regi babilonis quia mendacium ipsi loquuntur vobis. quia non misi eos dicit dominus et ipsi prophetant in nomine meo mendaciter ut eiciant vos et pereatis tam vos quam prophete qui vaticinantur vobis et ad sacerdotes et ad populum istum locutus sum dicens. Hec dicit dominus. Nolite audire verba prophetarum vestrorum qui prophetant vobis dicentes. Ecce vasa domini revertentur de babilone nunc cito. Mendacium enim prophetant vobis. Nolite ergo audire eos sed servite regi babilonis ut vivatis. Quare datur hec civitas in solitudinem. Et si prophete sunt et verbum domini in eis est occurrant domino exercituum ut non veniant vasa que derelicta fuerant in domo domini et in domo regis iuda et in ierusalem et in babilonem. Quia hec dicit dominus exercituum ad columpnas et ad mare et ad bases et reliquias vasorum que remanserunt in civitate que non tulit nabuchodonosor rex babilonis cum transferret iechoniam filium ioachim regem iuda de ierusalem in babilonem et omnes optimates iuda et ierusalem. Quia hec dicit dominus exercituum deus israel ad vasa que derelicta sunt in domo domini et in domo regis iuda et in ierusalem et in babilonem transferentur et ibi erunt usque ad diem visitationis sue dicit dominus. Et afferri faciam ea et restitui in loco isto.

XXVIII

Et factum est in anno illo in principio regni sedechie regis iuda in anno quarto in mense quinto dixit ad me ananias filius azur propheta de gabaon in domo domini coram sacerdotibus et omni populo dicens. Hec dicit dominus exercituum deus israel. Contrivi iugum regis babilonis adhuc duo anni dierum et ego referri faciam ad locum istum omnia vasa domini que tulit nabuchodonosor rex babilonis de loco isto et transtulit ea in babilonem et iechoniam filium ioachim regem iuda et omnem transmigrationem iude qui ingressi sunt in babilonem ego convertam ad locum istum ait dominus. Conteram enim iugum regis babilonis. Et dixit iheremias propheta ad ananiam prophetam in oculis sacerdotum et in oculis omnis populi qui stabat in domo domini. Et ait iheremias propheta. Amen sic faciat dominus suscitet verba tua dominus que prophetasti ut referantur vasa in templo domini et omnis transmigratio de babilone ad locum istum. Verumptamen audi verbum hoc quod ego loquor in auribus tuis et in auribus universi populi. Prophete qui fuerunt ante me et te ab initio et prophetaverunt super terras multas et super regna magna de prelio et de afflictione et de fame. Propheta qui vaticinatus est pacem cum venerit verbum eius scietur propheta quem misit dominus in veritate. Et tulit ananias propheta cathenam de collo iheremie prophete et confregit eam. Et ait ananias in conspectu omnis populi dicens. Hec dicit dominus. Sic confringam iugum nabuchodonosor regis babilonis. post duos annos dierum de collo omnium gentium. Et abiit iheremias propheta in viam suam. Et i

factum est uerbum domini ad ieremiam postquam
confregit ananias propheta cathenam de collo iere-
mie prophete dicens. Vade et dices ananie. Hec
dicit dominus. Cathenas ligneas contriuisti et
facies pro eis cathenas ferreas. Quia hec dicit
dominus exercituum deus israel. Iugum ferreum
posui super collum cunctarum gentium istarum
ut seruiant nabuchodonosor regi babilonis et
seruient ei insuper et bestias terre dedi ei. Et dixit
ieremias propheta ad ananiam prophetam. Audi ana-
nias non misit te dominus. Et tu confidere fe-
cisti populum istum in mendacio. Iccirco hec dicit
dominus. Ecce ego emittam te a facie terre. Hoc
anno morieris aduersum dominum enim locutus es
mendacium. Et mortuus est anania propheta in
anno illo mense septimo.

XXIX

Et hec sunt uerba li-
bri que misit ieremias propheta de ierusalem ad reliqui-
as seniorum transmigrationis et ad sacerdotes
et ad prophetas et ad omnem populum quem transdu-
xit nabuchodonosor de ierusalem in babilonem po-
stquam egressus est iechonias rex et domina et eu-
nuchi et principes iude et ierusalem et faber et in-
clusor de ierusalem in manu elasa filii saphan et ga-
marie filii elchie quos misit sedechias rex iuda
et nabuchodonosor regem babilonis in babilo-
nem dicens. Hec dicit dominus exercituum de-
us israel omni transmigrationi quam transtuli
de ierusalem in babilonem. Hedificate domos et
habitate et plantate ortos et commedite fruc-
tum eius. Accipite uxores et generate filios et
filias. Date filiis uestris uxores et filias uestras date
uiris et pariant filios et filias. Et multiplicamini
ibi nec sitis pauci numero. Et querite
pacem ciuitatis ad quam transmigrare uos feci
et orate pro ea ad dominum quia in pace illius erit pax
uobis. Hec enim dicit dominus exercituum deus
israel. Non uos seducant prophete uestri qui sunt in me-
dio uestrum et diuini uestri. Et ne attendatis ad som-
nia uestra que uos sompniatis et falso ipsi prophetant
uobis in nomine meo et non misi eos dicit dominus.
Quia hec dicit dominus. Cum ceperint impleri
in babilone septuaginta anni uisitabo uos et
suscitabo super uos uerbum meum bonum et
reducam uos ad locum istum. Ego enim scio
cogitationes quas cogito super uos ait dominus.
Cogitationes pacis et non afflictionis ut dem
uobis finem et pacientiam et inuocabitis me
et ibitis et adorabitis me et exaudiam uos.
Queretis me et inuenietis cum quesieri-
tis in toto corde uestro. Inueniar ait dominus et
reducam captiuitatem uestram et congregabo
uos de uniuersis gentibus et de cunctis locis ad
que expuli uos dicit dominus et reduci uos fac-
iam de loco ad quem transmigrare uos feci. Quia
dixistis suscitabit nobis dominus prophetas in ba-
bilone. Quia hec dicit dominus ad regem qui
sedet super solium dauid et ad omnem populum
habitatorem urbis eius. Ad fratres uestros qui non
sunt egressi uobiscum in transmigrationem.
Hec dicit dominus exercituum. Ecce mittam
in eos gladium et famem et pestem. Et ponam
eos quasi ficus malas que comedi non possunt
eo quod pessime sint. Et persequar eos in gladio et
famem et in pestilentia. Et dabo eos in uexa-
tionem uniuersis regnis terre in maledictionem
et in stuporem et in sibilum et in opprobrium
cunctis gentibus ad quas ego eieci eos eo quod non
audierunt uerba mea dicit dominus que misi
ad eos per seruos meos prophetas. De nocte consurgens
et mittens et non audistis dicit dominus. Vos er-
go audite uerbum domini omnis transmigratio
quam emisi de ierusalem in babilonem. Hec dicit
dominus exercituum deus israel ad achab filium
culie et ad sedechiam filium amasie qui prophetant
uobis in nomine meo mendaciter. Ecce ego tradam eos
in manu nabuchodonosor regis babilonis et
percutiet eos in oculis uestris et assumetur ex eis
maledictio omni transmigrationi iuda que est
in babilone dicentium. Ponat te dominus sicut
sedechiam et sicut achab quos frixit rex babilo-
nis in igne pro eo quod fecerunt stultitiam in israel
et mechati sunt in uxores amicorum suorum et
locuti sunt uerbum in nomine meo mendaciter quod non
mandaui eis. Ego sum iudex et testis dicit dominus. Et
ad semeiam neelamithen dices. Hec dicit dominus
exercituum deus israel. Pro eo quod misisti in nomine
tuo libros ad omnem populum qui est in ierusalem et
ad sophoniam filium amasie sacerdotem et
ad uniuersos sacerdotes dicens. Dominus dedit
te sacerdotem pro ioiade sacerdote ut sis dux
in domo domini super omnem uirum arrepti-
tium et prophetantem ut mittas eum in neruum
et in carcerem. Et nunc quare non increpasti
ieremiam anathotithen qui prophetat uobis quia
super hoc misit ad nos in babilonem dicens lon-
gum est hedificate domos et habitate et planta-
te ortos et comedite fructum eorum. Legit er-
go sophonias sacerdos librum istum in auribus
ieremie prophete.

XXX

Et factum est uerbum domi-
ni ad ieremiam prophetam dicens. Mitte ad
omnem transmigrationem dicens. Hec dicit
dominus ad semeiam neelamithen. Pro eo quod
prophetauit uobis semeias et ego non misi eum et
fecit uos confidere in mendacio iccirco hec dicit
dominus. Ecce ego uisitabo super semeiam ne-
elamithen et super semen eius non erit ei uir
sedens in medio populi huius et non uidebit
bonum quod ego faciam populo meo ait dominus
quia preuaricationem locutus est aduersum
dominum. Hoc uerbum quod factum est ad iere-
miam a domino dicens. Hec dicit dominus
deus israel dicens. Scribe omnia tibi uerba que
locutus sum ad te in libro. Ecce enim dies ue-
niunt dicit dominus et conuertam conuersione
populi mei israel et iuda ait dominus. Et conuertam
eos ad terram quam dedi patribus eorum et possi-
debunt eam. Et hec uerba que locutus est dominus ad
israel et ad iudam. Quoniam hec dicit dominus uocem
terroris audiuimus formido et non est pax. In-
terrogate et uidete si generat masculus. Quare er-
go uidi omnis uiri manum super lumbum suum
quasi parientis et conuerse sunt uniuerse facies
in auruginem. Ve quia magna dies illa nec est
similis eius. Tempusque tribulationis est iacob
et ex ipso saluabitur. Et erit in die illa ait domi-
nus exercituum conteram iugum eius de col-
lo tuo et uincula illius dirumpam. Et non do-
minabuntur ei amplius alieni sed seruient do-

mino deo suo et david regi suo quem suscitabo
eis. Tu ergo ne timeas serve meus iacob ait
dominus neque paveas israel quia ecce salvabo te de
terra longinqua et semen tuum de terra captivi
tatis eorum. Et revertetur iacob et quiescet et cun
ctis affluet et non erit quem formidet. Quoniam
ego tecum sum ait dominus ut salvem te. Faci
am enim consummationem in cunctis gentibus
in quibus dispersi te. Te autem non faciam in con
summationem. Sed castigabo te in iudicio ut non
tibi videaris innoxius. Quia hec dicit dominus.
Insanabilis fractura tua pessima plaga tua. Non
est qui iudicet iudicium tuum ad alligandum cu
rationum utilitas non est tibi. Omnes
amatores tui obliti sunt tui te non querent.
Plaga enim inimici percussi te castigatione cru
deli. Dura facta sunt peccata tua. Quid clamas
super contritione tua. Insanabilis est dolor tuus. P
ropter multitudinem iniquitatis tue et dura et
peccata tua feci hec tibi. Propterea omnes qui com
medunt te devorabuntur et universi hostes tui in
captivitatem ducentur et qui vastant te vastab
untur cunctosque predatores tuos dabo in predam.
Obducam enim cicatricem tibi et a vulneribus
tuis sanabo te dicit dominus. Quia eiectam vo
caverunt te sion. Hec est que non habebat
requirentem. Hec dicit dominus. Ecce ego con
vertam conversionem tabernaculorum iacob
et tectis eius miserebor. Et edificabitur civi
tas in excelso suo et templum iuxta ordinem
suum fundabitur. Et egredietur de eis laus
voxque ludentium. Et multiplicabo eos et non
imminuentur et glorificabo eos et non attenu
abuntur. Et erunt filii eius sicut a principio
et cetus eius coram me permanebit. Et visitabo ad
versus omnes qui tribulant eum et erit dux eius
ex eo. Et princeps de medio eius producetur.
Et applicabo eum et accedet ad me. Quis enim
iste est qui applicet cor suum ut appropinquet
michi ait dominus. Et eritis michi in populum et
ego ero vobis in deum. Ecce turbo domini fur
or egrediens procella ruens in capite impiorum
conquiescet. Non avertet iram indignationis
dominus donec faciat et compleat cogitation
em cordis sui. In novissimo dierum intellige
tis ea.

XXXI

In tempore illo dicit dominus ero deus
universis cognationibus israel et ipsi erunt michi in
populum. Hec dicit dominus. Invenit gratiam in de
serto populus qui remanserat a gladio. Vadet ad
requiem suam israel. Longe dominus apparu
it michi et in caritate perpetua dilexi te ideo at
traxi te miserans. Rursumque edificabo te et
edificaberis virgo israel. Adhuc ornaberis tym
panis tuis et egredieris in choro psallentium.
Adhuc plantabis vineas in montibus samarie.
Plantabunt plantantes et donec tempus veniat
non vindemiabunt. Quia erit dies in qua cla
mabunt custodes in monte [illegible]
de ephraim. Surgite et ascendamus in sion
ad dominum deum nostrum. Quia hec dicit dominus.
Exultate in leticia iacob et hinnite contra caput
gentium. Personate et canite et dicite. Salva do
mine plebem tuam reliquias israel. Ecce ego
adducam eos de terra aquilonis et congregabo
eos ab extremis terre. Inter quos erunt cecus et
claudus et pregnans et pariens simul cetus mag
nus revertentium huc. In fletu venient et in preci
bus reducam eos. Et adducam eos per torrentes aquar
um in via recta et non impingent in ea. Quia factus
sum israeli pater et ephraim primogenitus meus
est. Audite verbum domini gentes et annuntiate
in insulis que procul sunt et dicite. Qui dispersit
israel congregabit eum et custodiet eum sicut
pastor gregem suum. Redemit enim dominus
iacob et liberabit eum de manu potentioris. Et
venient et laudabunt in monte sion et conflu
ent ad bona domini super frumento et vino et
oleo et fetu pecorum et armentorum. Eritque anima eo
rum quasi ortus irriguus et ultra non esurient.
Tunc letabitur virgo in choro iuvenes et senes
simul. Et convertam luctum eorum in gaudium
et consolabor eos et letificabo a dolore suo. Et i
nebriabo animam sacerdotum pinguedine et populus
meus bonis meis adimplebitur dicit dominus.
Hec dicit dominus. Vox in excelso audita est
lamentationis fletus et luctus. Rachel plor
ans filios suos et nolentis consolari super eis quia
non sunt. Hec dicit dominus. Quiescat vox
tua a ploratu et oculi tui a lacrimis quia est mer
ces operi tuo ait dominus. Et revertentur de terra
inimici et est spes novissimis tuis ait dominus.
Et revertentur filii ad terminos suos. Audiens
audivi ephraim transmigrantem. Castigasti
me et eruditus sum quasi iuvenculus indo
mitus. Converte me et convertar quia tu es dominus
deus meus. Postquam autem convertisti me egi
penitentiam et postquam ostendisti michi
percussi femur meum. Confusus sum et eru
bui quoniam sustinui obprobrium adolescen
tie mee. Si filius honorabilis michi ephraim
si puer delicatus quia ex quo locutus sum de
eo adhuc recordabor eius. Ideo conturbata
sunt viscera mea super eum miserans miserebor
eius ait dominus. Statue tibi speculam.
Pone tibi amaritudines dirige cor tuum in vi
am directam in qua ambulasti. Revertere virgo
israel revertere ad civitates tuas istas. Usque
quo deliciis dissolveris filia vaga quia creavit
dominus novum super terram femina circum
dabit virum. Hec dicit dominus exercituum
deus israel. Adhuc dicent verbum istud in terra iu
da et in urbibus eius cum convertero captivitatem
eorum. Benedicat tibi dominus pulcritudo iusti
tie mons sanctus. Et habitabunt in eo iu
das et omnes civitates eius simul agricole et
minantes greges. Quia inebriavi ani
mam lassam et omnem animam esurientem sa
turavi. Ideo quasi de somno suscitatus sum
et vidi et somnus meus dulcis michi. Ecce
dies veniunt dicit dominus et seminabo do
mum israel et domum iuda semine hominum
et semine iumentorum. Et sicut vigilavi super
eos ut evellerem et demolirer et dissiparem
et disperderem et affligerem sic vigilabo super
eos ut edificem et plantem ait dominus.
In diebus illis non dicent ultra patres comederunt
uvam acerbam et dentes filiorum ob
stupuerunt sed unusquisque in iniquitate sua

monerentur. Omnis homo qui comederit uuam
acerbam obstupescent dentes eius. Ecce dies
ueniunt dicit dominus et feriam domui israhel
et domui iuda fedus nouum. Non secundum pactum
quod pepigi cum patribus uestris in die qua adpre-
hendi manum eorum ut educerem eos de terra
egypti. Pactum quod irritum fecerunt et ego domina-
tus sum eorum dicit dominus. Sed hoc erit
pactum quod feriam cum domo israhel. Post dies il-
los dicit dominus dabo legem meam in uisce-
ribus eorum et in corde eorum scribam eam et
ero eis in deum et ipsi erunt michi in populum et
non docebunt ultra uir proximum suum et
uir fratrem suum dicens cognosce dominum. Omnes
enim cognoscent me a minimo eorum usque
ad maximum ait dominus quia propitiabor ini-
quitati eorum et peccati eorum non ero memor
amplius. Hec dicit dominus qui dat solem in
lumine diei ordinem lune et stellarum in lumi-
ne noctis. Qui turbat mare et sonant fluctus
eius dominus exercituum nomen illi. Si defece-
rint leges iste coram me dicit dominus tunc et
semen israhel deficiet ut non sit gens coram
me cunctis diebus. Hec dicit dominus. Si mensu-
rari potuerint celi sursum et inuestigari funda-
menta terre deorsum et ego abiciam uniuersum
semen israhel propter omnia que fecerunt dicit dominus.
Ecce dies ueniunt dicit dominus et edificabitur
urbs domino a turri ananehel usque ad portam
anguli. Et exibit ultra norma mensure in con-
spectu eius super collem gareb et circuibit go-
atha et omnem uallem cadauerum et cineris
et uniuersam regionem mortis usque ad torren-
tem cedron et usque ad angulum porte equorum
orientalis sanctum domini non euelletur et non

XXXII

destruetur ultra in perpetuum. Verbum quod fac-
tum est ad iheremiam a domino in anno decimo
sedechie regis iuda. Ipse est annus octauus de-
cimus nabuchodonosor. Tunc exercitus regis
babilonis obsidebat ierusalem et iheremias propheta
erat clausus in atrio carceris qui erat in domo
regis iuda. Clauserat enim eum sedechias rex
iuda dicens. Quare uaticinaris dicens hec dicit
dominus. Ecce ego dabo ciuitatem istam in ma-
nu regis babilonis et capiet eam. Et sedechi-
as rex iuda non effugiet de manu caldeorum
sed tradetur in manu regis babilonis et loque-
tur os eius cum ore illius et oculi eius oculos
illius uidebunt et in babilonem ducet sede-
chiam et ibi erit donec uisitem eum ait dominus.
Si autem dimicaueritis aduersus caldeos nichil pros-
perum habebitis. Et dixit iheremias. Factum
est uerbum domini ad me dicens. Ecce anameel
filius sellum patruelis tuus ueniet ad te di-
cens. Eme tibi agrum meum qui est in anathot
tibi enim competit ex propinquitate ut emas
eum. Et uenit ad me anameel filius patrui
mei secundum uerbum domini ad uestibulum carce-
ris et ait ad me. Posside agrum meum qui est
in anathoth in terra beniamin quia tibi compe-
tit hereditas et tu propinquior es ut possi-
deas. Intellexi autem quod uerbum domini esset. Et emi
agrum ab anameel filio patrui mei qui est
in anathoth et appendi ei argentum septem
stateres et decem argenteos. Et scripsi in libro
et signaui et adhibui testes et appendi argentum
in statera et accepi librum possessionis signatum
stipulationes et rata et signa foris secus. Et dedi
librum possessionis baruch filio nerie filii ma-
sie in oculis anameel filii patruelis mei et in
oculis testium qui scripti erant in libro emptio-
nis in oculis omnium iudeorum qui sedebant
in atrio carceris. Et precepi baruch coram eis di-
cens. Hec dicit dominus exercituum deus israhel.
Sume libros istos librum emptionis hunc sign-
atum et librum hunc qui apertus est et pones il-
los in uase fictili ut permanere possint diebus mul-
tis. Hec enim dicit dominus exercituum deus
israhel. Adhuc possidebuntur domus et agri et ui-
nee in terra ista. Et oraui ad dominum postquam tra-
didi librum possessionis baruch filio nerie di-
cens. Heu. heu. heu. domine deus. Ecce tu feci-
sti celum et terram in fortitudine tua magna et
in brachio tuo extento. Non erit tibi difficile omne
uerbum qui facis misericordiam in milibus et reddis
iniquitatem patrum in sinum filiorum eorum post
eos. Fortissime magne potens dominus exerci-
tuum nomen est tibi. Magnus consilio et in-
comprehensibilis cogitatione cuius oculi aperti sunt
super omnes uias filiorum adam ut reddas unicui-
que secundum uias suas et secundum fructum adinuentio-
num eius. Qui posuisti signa et portenta in terra
egypti usque ad diem hanc et in israhel et in hominibus
et fecisti tibi nomen sicut est dies hec et edu-
xisti populum tuum israhel de terra egypti in signis et in
portentis et in manu robusta et in brachio exten-
to et in terrore magno et dedisti eis terram hanc
quam iurasti patribus eorum ut dares eis terram
fluentem lacte et melle et ingressi sunt et pos-
sederunt eam et non obedierunt uoci tue et
in lege tua non ambulauerunt omnia que man-
dasti eis ut facerent non fecerunt et uene-
runt eis omnia mala hec. Ecce munitiones ex-
tructe sunt aduersum ciuitatem ut capiatur et
urbs data est in manus caldeorum et in manu
regis babilonis qui preliantur aduersus eam a fa-
cie famis et gladii et pestilentie et quecumque
locutus es acciderunt ut ipse tu cernis et tu
dicis michi domine deus eme agrum argento
et adhibe testes cum urbs data sit in manu cal-
deorum. Et factum est uerbum domini ad ie-
remiam dicens. Ecce ego dominus deus uniuer-
se carnis. Numquid michi difficile erit omne
uerbum. Propterea hec dicit dominus. Ecce tra-
dam ciuitatem istam in manu caldeorum et in ma-
nu regis babilonis et capient eam et uenient
caldei preliantes aduersus urbem hanc et succen-
dent eam igni et comburent eam et domos in
quarum domatibus sacrificabant baalim et liba-
bant diis alienis libamina ad irritandum me.
Erant enim filii israhel et filii iuda iugiter facien-
tes malum in oculis meis ab adolescentia
sua. Filii israhel qui usque nunc exacerbant me in
opere manuum suarum dicit dominus. Quia
in furore et in indignatione mea facta est michi
ciuitas hec a die qua edificauerunt eam usque
ad diem istam qua auferetur de conspectu meo.
Propter maliciam filiorum israhel et filiorum iuda

quam fecerunt ad iracundiam me provocantes. Ipsi et reges eorum principes et sacerdotes et prophete eorum. viri iuda et habitatores ierusalem. Et verterunt ad me terga et non facies. Cum docerem eos diluculo et erudirem et nollent audire ut acciperent disciplinam. Et posuerunt idola sua in domo in qua invocatum est nomen meum ut polluerent eam. Et edificaverunt excelsa baal que sunt in valle filii ennom ut initiarent filios suos et filias suas moloch quod non mandavi eis. nec ascendit in cor meum ut facerent abominationem hanc et in peccatum deducerent iudam. Et nunc propter ista hec dicit dominus deus israel ad civitatem hanc de qua vos dicitis quod tradatur in manu regis babilonis in gladio et in fame et in peste. Ecce ego congregabo eos de universis terris ad quas eieci eos in furore meo et in ira mea et indignatione grandi et reducam eos ad locum istum et habitare eos faciam confidenter et erunt michi in populum et ego ero eis in deum. Et dabo eis cor unum et viam unam ut timeant me universis diebus et bene sit eis et filiis eorum post eos. Et feriam eis pactum sempiternum et non desinam eis bene facere. Et timorem meum dabo in corde eorum ut non recedant a me. Et letabor super eis cum bene eis fecero et plantabo eos in terra ista in veritate in toto corde meo et in tota anima mea. Quia hec dicit dominus. Sicut adduxi super populum istum omne malum hoc grande sic adducam super eos omne bonum quod ego loquor ad eos. Et possidebuntur agri in terra ista de qua vos dicitis quod deserta eo sit eo quod non remanserit homo et iumentum et data sit in manu caldeorum. Agri pecunia ementur et scribentur in libro et imprimetur signum et testis adhibebitur in terra beniamin et in circuitu ierusalem et in civitatibus iuda et in civitatibus montanis et in civitatibus campestribus et in civitatibus que ad austrum sunt quia convertam captivitatem eorum ait dominus.

XXXIII

Et factum est verbum domini ad ieremiam secundo cum adhuc clausus esset in atrio carceris dicens. Hec dicit dominus. Qui facturus est dominus et formaturus illud et paraturus dominus nomen eius. Clama ad me et exaudiam te et annuntiabo tibi grandia et firma que nescis. Quia hec dicit dominus deus israel ad domos urbis huius et ad domos regis iuda que destructe sunt et ad munitiones et ad gladium venientium ut dimicent cum caldeis et impleant eas cadaveribus hominum quos percussi in furore meo et in indignatione mea abscondens faciem meam a civitate hac propter omnem malitiam eorum. Ecce ego obducam ei cicatricem et sanitatem et curabo eos et revelabo illis deprecationem pacis et veritatis et convertam conversionem iude et conversionem ierusalem et edificabo eos sicut a principio et emundabo illos ab omni iniquitate sua in qua peccaverunt michi. Et propitius ero cunctis iniquitatibus eorum in quibus deliquerunt michi et spreverunt me. Et erit michi in nomen et in gaudium et in laudem et in exultatione cunctis gentibus terre que audierunt omnia bona que ego facturus sum eis et pavebunt et turbabuntur in universis bonis et in omni pace quam ego faciam eis. Hec dicit dominus. Adhuc audietur in loco isto quem vos dicitis esse desertum eo quod non sit homo et iumentum in civitatibus iuda et foris ierusalem que desolate sunt absque homine et absque habitatore et absque pecore vox gaudii et vox letitie vox sponsi et vox sponse. vox dicentium confitemini domino exercituum quoniam bonus quoniam in eternum misericordia eius. et portantium vota in domum domini. Reducam enim conversionem terre sicut a principio dicit dominus. Hec dicit dominus exercituum. Adhuc erit in loco isto deserto absque homine et absque iumento et in cunctis civitatibus eius habitaculum pastorum accubantium gregum. In civitatibus montuosis et in civitatibus campestribus et in civitatibus que ad austrum sunt et in terra beniamin et in circuitu ierusalem et in civitatibus iuda adhuc transibunt greges ad manum numerantis ait dominus. Ecce dies veniunt dicit dominus et suscitabo verbum bonum quod locutus sum ad domum israel et ad domum iuda. In diebus illis et in tempore illo germinare faciam david germen iustitie et faciet iudicium et iustitiam in terra. In diebus illis salvabitur iuda et ierusalem habitabit confidenter et hoc est nomen quod vocabunt eam dominus iustus noster. Quia hec dicit dominus. Non interibit vir de david qui sedeat super thronum domus israel. et de sacerdotibus et levitis non interibit vir a facie mea qui offerat holocaustomata et incendat sacrificium et cedat victimas cunctis diebus. Et factum est verbum domini ad ieremiam dicens. Hec dicit dominus. Si irritum potest fieri pactum meum cum die et pactum meum cum nocte ut non sint dies et nox in tempore suo et pactum meum irritum esse poterit cum david servo meo ut non sit ex eo filius qui regnet in throno eius et levite et sacerdotes ministri mei. Sicut numerari non possunt stelle celi et metiri arena maris sic multiplicabo semen david servi mei et levitas ministros meos. Et factum est verbum domini ad ieremiam dicens. Numquid non vidisti quid populus hic locutus sit dicens. Due cognationes quas elegerat dominus abiecte sunt et populum meum despexerunt eo quod non sit ultra gens coram eis. Hec dicit dominus. Si pactum meum inter diem et noctem et leges celo et terre non posui equidem et semen iacob et david servi mei proiciam ut non assumam de semine eius principes seminis abraam et isaac et iacob. Reducam enim conversionem eorum et miserebor eis.

XXXIIII

Verbum quod factum est ad ieremiam a domino quando nabuchodonosor rex babilonis et omnis exercitus eius universaque regna terre que erant sub potestate manus eius et omnes populi bellabant contra ierusalem et contra omnes urbes eius dicens. Hec dicit dominus deus israel. Vade et loquere ad sedechiam regem iuda et dices ad eum. Hec dicit dominus deus israel. Ecce ego tradam

civitatem hanc in manu regis babylonis et succendet eam igni. Et tu non effugies de manu eius sed comprehensione capieris et in manu eius traderis et oculi tui oculos regis babylonis videbunt et os eius cum ore tuo loquetur et babylonem introibis. Attamen audi verbum domini sedechia rex iuda. Hec dicit dominus ad te. Non morieris in gladio sed in pace morieris et secundum combustiones patrum tuorum regum priorum qui fuerunt ante te sic comburent te et ve domine plangent te. Quia verbum ego locutus sum dicit dominus. Et locutus est hieremias propheta ad sedechiam regem iuda universa verba hec in ierusalem. Et exercitus regis babylonis pugnabat contra ierusalem et contra omnes civitates iuda que reliquie erant contra lachis et contra azecha. Hec enim supererant de civitatibus iuda urbes munite. Verbum quod factum est a domino ad hieremiam postquam percussit rex sedechias cum omni populo pactum in ierusalem predicans ut dimitteret unusquisque servum suum hebreum et unusquisque ancillam suam hebream liberos et nequaquam ut dominarentur eis id est in hebreo et fratre suo. Audierunt ergo omnes principes et universus populus qui inierunt pactum ut dimitteret unusquisque servum suum et unusquisque ancillam suam liberos et ultra non dominarentur in eis. Audierunt igitur et dimiserunt et conversi sunt deinceps et retraxerunt servos et ancillas suas quos dimiserant liberos et subiugaverunt in famulos et in famulas. Et factum est verbum domini ad hieremiam a domino dicens. Hec dicit dominus deus israel. Ego percussi pactum cum patribus vestris in die qua eduxi eos de terra egypti et de domo servitutis dicens. Cum completi fuerint septem anni dimittat unusquisque fratrem suum hebreum qui venditus est ei et serviat tibi sex annis et dimittes eum a te liberum. Et non audierunt patres vestri me nec inclinaverunt aurem suam. Et conversi estis vos hodie et fecistis quod rectum est in oculis meis ut predicaretis libertatem unusquisque ad amicum suum et inistis pactum in conspectu meo in domo in qua invocatum est nomen meum super eam. Et reversi estis et commaculastis nomen meum et reduxistis unusquisque servum suum et unusquisque ancillam suam quos dimiseratis ut essent liberi et sue potestatis. Et subiugastis eos ut sint vobis servi et ancille. Propterea hec dicit dominus. Vos non audistis me ut predicaretis libertatem unusquisque fratri suo et unusquisque amico suo. Ecce ego predico libertatem ait dominus ad gladium et pestem et famem et dabo vos in commotionem cunctis regnis terre et dabo viros qui prevaricantur pactum meum et non observaverunt verba pacti quibus assensi sunt in conspectu meo vitulum quem conciderunt in duas partes et transierunt inter divisiones eius principes iuda et principes ierusalem eunuchi et sacerdotes et omnis populus terre qui transierunt inter divisiones vituli. Et dabo eos in manu inimicorum suorum et in manu querentium animam eorum. Et erit morticinum eorum in escam volatilibus celi et bestiis terre. Et sedechiam regem iuda et principes eius dabo in manu inimicorum suorum et in manu querentium animam eorum et in manu exercituum regis babylonis qui recesserunt a vobis. Ecce ego precipio dicit dominus et reducam eos in civitatem hanc et preliabuntur adversus eam et capient eam et incendent igni et civitates iuda dabo in solitudinem eo quod non sit habitator.

XXXV

Verbum quod factum est ad hieremiam a domino in diebus ioachim filii iosie regis iuda dicens. Vade ad domum rechabitarum et loquere eis et introduc eos in domum domini in unam exedram thesaurorum et dabis eis bibere vinum. Et assumpsi iezoniam filium hieremie filii habsanie et fratres eius et omnes filios eius et universam domum rechabitarum et introduxi eos in domum domini ad gazophilacium filiorum enan filii iegedelie hominis dei quod erat iuxta gazophilacium principum super thesaurum maasie filii sellum qui erat custos vestibuli. Et posui coram filiis domus rechabitarum scyphos plenos vino et calices et dixi ad eos. Bibite vinum. Qui responderunt. Non bibemus vinum quia ionadab filius rechab pater noster precepit nobis dicens. Non bibetis vinum vos et filii vestri usque in sempiternum et domum non edificabitis et sementem non seretis et vineas non plantabitis nec habebitis sed in tabernaculis habitabitis cunctis diebus vestris ut vivatis diebus multis super faciem terre in qua vos peregrinamini. Obedivimus ergo voci ionadab filii rechab patris nostri in omnibus que precepit nobis ita ut non biberemus vinum cunctis diebus nostris nos et mulieres nostre et filii et filie nostre et non edificaremus domos ad habitandum et vineam et agrum et sementem non habuimus sed habitavimus in tabernaculis et obedientes fuimus iuxta omnia que precepit nobis ionadab pater noster. Cum autem ascendisset nabuchodonosor rex babylonis ad terram nostram diximus. Venite ingrediamur ierusalem a facie exercitus caldeorum et a facie exercitus syrie et mansimus in ierusalem. Et factum est verbum domini ad hieremiam dicens. Hec dicit dominus exercituum deus israel. Vade et dic viris iuda et habitatoribus ierusalem. Numquid non recipietis disciplinam ut obediatis verbis meis dicit dominus. Prevaluerunt sermones ionadab filii rechab quos precepit filiis suis ut non biberent vinum et non biberunt usque ad diem hanc quia obedierunt precepto patris sui. Ego autem locutus sum ad vos de mane consurgens et loquens et non obedistis michi. Et misi ad vos servos meos prophetas consurgens diluculo mittensque et dicens. Convertimini unusquisque a via sua pessima et bona facite studia vestra et nolite sequi deos alienos neque colatis eos. Et habitabitis in terra quam dedi vobis et patribus vestris et non inclinastis aurem vestram neque audistis me. Firmaverunt igitur filii ionadab filii rechab preceptum patris sui quod preceperat eis. Populus autem iste non obedivit michi. Idcirco hec dicit dominus

exercituum deus Israhel. Ecce ego adducam super Iudam et super omnes habitatores Ierusalem universam afflictionem quam locutus sum adversus eos, eo quod locutus sum ad illos et non audierunt, vocavi illos et non responderunt mihi. Domui autem Rechabitarum dixit Ieremias: Haec dicit Dominus exercituum deus Israhel: Pro eo quod oboedistis praecepto Ionadab patris vestri et custodistis omnia mandata eius et fecistis universa quae praecepit vobis, propterea haec dicit Dominus exercituum deus Israhel: Non deficiet vir de stirpe Ionadab filii Rechab stans in conspectu meo cunctis diebus.

XXXVI

Et factum est in anno quarto Ioachim filii Iosiae regis Iuda, factum est verbum hoc ad Ieremiam a Domino dicens: Tolle volumen libri et scribes in eo omnia verba quae locutus sum tibi adversus Israhel et Iudam et adversum omnes gentes, a die qua locutus sum ad te ex diebus Iosiae usque ad diem hanc. Si forte audiente domo Iuda universa mala quae ego cogito facere eis revertatur unusquisque a via sua pessima, et propitius ero iniquitati et peccato eorum. Vocavit ergo Ieremias Baruch filium Neriae, et scripsit Baruch ex ore Ieremiae omnes sermones Domini quos locutus est ad eum in volumine libri. Et praecepit Ieremias Baruch dicens: Ego clausus sum nec valeo ingredi domum Domini. Ingredere ergo tu et lege de volumine in quo scripsisti ex ore meo verba Domini audiente populo in domo Domini in die ieiunii, insuper et audiente universo Iuda qui veniunt de civitatibus suis leges eis. Si forte cadat oratio eorum in conspectu Domini et revertatur unusquisque a via sua pessima, quia magnus est furor et indignatio quam locutus est Dominus adversus populum hunc. Et fecit Baruch filius Neriae iuxta omnia quae praeceperat ei Ieremias propheta, legens ex volumine sermones Domini in domo Domini. Factum est autem in anno quinto Ioachim filii Iosiae regis Iuda in mense nono, praedicaverunt ieiunium in conspectu Domini omni populo in Ierusalem et universae multitudini quae confluxerat de civitatibus Iuda in Ierusalem. Legitque Baruch ex volumine sermones Ieremiae in domo Domini in gazophylacio Gamariae filii Saphan scribae in vestibulo superiori in introitu portae novae domus Domini audiente omni populo. Cumque audisset Micheas filius Gamariae filii Saphan omnes sermones Domini ex libro, descendit in domum regis ad gazophylacium scribae, et ecce ibi omnes principes sedebant: Helisama scriba et Dalaias filius Semeiae et Elnathan filius Achobor et Gamarias filius Saphan et Sedecias filius Ananiae et universi principes. Et nuntiavit eis Micheas omnia verba quae audivit legente Baruch ex volumine in auribus populi. Miserunt itaque omnes principes ad Baruch Iudi filium Nathaniae filii Selemiae filii Chusi dicentes: Volumen ex quo legisti audiente populo sume in manu tua et veni. Tulit ergo Baruch filius Neriae volumen in manu sua et venit ad eos. Et dixerunt ad eum: Sede et lege haec in auribus nostris. Et legit Baruch in auribus eorum. Igitur cum audissent omnia verba, obstipuerunt unusquisque ad proximum suum et dixerunt ad Baruch: Nuntiare debemus regi omnes sermones istos et ex ore eius. Dixit autem eis Baruch: Ex ore suo loquebatur quasi legens ad me omnes sermones istos, et ego scribebam in volumine atramento. Et dixerunt principes ad Baruch: Vade et abscondere tu et Ieremias, et nemo sciat ubi sitis. Et ingressi sunt ad regem in atrium, porro volumen commendaverunt in gazophylacio Elisamae scribae. Et nuntiaverunt audiente rege omnes sermones. Misitque rex Iudi ut sumeret volumen, qui tollens illud de gazophylacio Elisamae scribae legit audiente rege et universis principibus qui stabant circa regem. Rex autem sedebat in domo hiemali in mense nono, et posita erat arula coram eo plena prunis. Cumque legisset Iudi tres pagellas vel quattuor, scidit illud scalpello scribae et proiciebat in ignem qui erat super arulam, donec consumeretur omne volumen igni qui erat in arula. Et non timuerunt neque sciderunt vestimenta sua rex et omnes servi eius qui audierunt universos sermones istos. Verumtamen Elnathan et Dalaias et Gamarias contradixerunt regi ne combureret librum, et non audivit eos. Et praecepit rex Ieremiel filio Amalech et Saraiae filio Ezriel et Selemiae filio Abdeel ut comprehenderent Baruch scribam et Ieremiam prophetam; abscondit autem eos Dominus. Et factum est verbum Domini ad Ieremiam postquam combusserat rex volumen et sermones quos scripserat Baruch ex ore Ieremiae dicens: Rursum tolle volumen aliud et scribe in eo omnes sermones priores qui erant in primo volumine quod combussit Ioachim rex Iuda. Et ad Ioachim regem Iuda dices: Haec dicit Dominus: Tu combusisti volumen illud dicens: Quare scripsisti in eo adnuntians: Festinus veniet rex Babylonis et vastabit terram hanc et cessare faciet ex illa hominem et iumentum? Propterea haec dicit Dominus contra Ioachim regem Iuda: Non erit ex eo qui sedeat super solium David, et cadaver eius proicietur ad aestum per diem et ad gelu per noctem. Et visitabo contra eum et contra semen eius et contra servos eius iniquitates suas, et adducam super eos et super habitatores Ierusalem et super viros Iuda omne malum quod locutus sum ad eos et non audierunt. Ieremias autem tulit volumen aliud et dedit illud Baruch filio Neriae scribae, qui scripsit in eo ex ore Ieremiae omnes sermones libri quem combusserat Ioachim rex Iuda igni, et insuper additi sunt sermones multo plures quam ante fuerant.

XXXVII

Et regnavit rex Sedecias filius Iosiae pro Iechonia filio Ioachim, quem constituit regem Nabuchodonosor rex Babylonis in terra Iuda. Et non oboedivit ipse et servi eius et populus terrae verbis Domini quae locutus est in manu Ieremiae prophetae. Et misit rex Sedecias Iuchal filium Selemiae et Sophoniam filium Maasiae sacerdotem ad Ieremiam prophetam dicens: Ora pro nobis ad Dominum Deum nostrum. Ieremias autem libere ambulabat in medio populi, non enim miserant eum in custodiam carceris. Igitur exercitus Pharaonis egressus est de Aegypto, et audientes Chaldaei qui obsidebant Ierusalem huiuscemodi nuntium

recesserunt ad Iherusalem. Et factum est verbum domini ad Ieremiam prophetam dicens. Hec dicit dominus deus Israel: sic dicetis regi Iuda qui misit vos ad me interrogandum. Ecce exercitus pharaonis qui egressus est vobis in auxilium revertetur in terram suam in Egyptum, et redient Caldei et bellabunt contra civitatem hanc et capient eam et incendent igni. Hec dicit dominus: Nolite decipere animas vestras dicentes: Euntes abibunt et recedent a nobis Caldei, quia non abibunt. Sed et si percusseritis omnem exercitum Caldeorum qui preliantur adversum vos, et derelicti fuerint ex eis aliqui vulnerati, singuli de tentorio suo consurgent et incendent civitatem hanc igni. Ergo cum recessisset exercitus Caldeorum ab Iherusalem propter exercitum pharaonis, egressus est Ieremias de Iherusalem ut iret in terram Beniamin et divideret ibi possessionem in conspectu civium. Cumque pervenisset ad portam Beniamin, erat ibi custos porte per vices nomine Ierias filius Selemie filii Ananie, et apprehendit Ieremiam prophetam dicens: Ad Caldeos profugis. Et respondit Ieremias: Falsum est, non fugio ad Caldeos. Et non audivit eum, sed comprehendit Ierias Ieremiam et adduxit eum ad principes. Quam ob rem irati principes contra Ieremiam, cesum eum miserunt in carcerem qui erat in domo Ionathan scribe; ipse enim prepositus erat super carcerem. Itaque ingressus est Ieremias in domum laci et in ergastula, et sedit ibi Ieremias diebus multis. Mittens autem rex Sedechias tulit eum et interrogavit eum in domo sua abscondite et dixit: Putasne est sermo a domino? Et dixit Ieremias: Est. Et ait: In manu regis Babylonis traderis. Et dixit Ieremias ad Sedechiam: Quid peccavi tibi et servis tuis et populo tuo quia misisti me in domum carceris? Ubi sunt prophete vestri qui prophetabant vobis et dicebant: Non veniet rex Babylonis super vos et super terram hanc? Nunc ergo audi obsecro domine mi rex: valeat deprecatio mea in conspectu tuo, ut non me remittas in domum Ionathan scribe ne moriar ibi. Precepit ergo rex Sedechias ut traderetur Ieremias in vestibulo carceris et daretur ei torta panis cotidie excepto pulmento donec consumerentur omnes panes de civitate. Et mansit in vestibulo carceris Ieremias.

XXXVIII

Audivit autem Saphatias filius Mathan et Gedelias filius Phassur et Iuchal filius Selemie et Phassur filius Melchie sermones quos Ieremias loquebatur ad omnem populum dicens: Hec dicit dominus: Quicumque permanserit in civitate hanc morietur gladio et fame et peste; qui autem profugerit ad Caldeos vivet, et erit anima eius sospes et vivet. Hec dicit dominus: Tradendo tradetur civitas hec in manu exercitus regis Babylonis et capiet eam. Et dixerunt principes regi: Rogamus ut occidatur homo iste. De industria enim dissolvit manus virorum bellantium qui remanserunt in urbe hac, et manus universi populi, loquens ad eos iuxta verba hec. Siquidem homo iste non querit pacem populo huic sed malum. Et dixit rex Sedechias: Ecce ipse in manibus vestris est; nec enim fas est regem quicquam vobis negare. Tulerunt ergo Ieremiam et proiecerunt eum in lacum Melchie filii Amalech qui erat in vestibulo carceris, et submiserunt Ieremiam funibus. Et in lacu non erat aqua sed lutum; descendit itaque Ieremias in cenum. Audivit autem Abdemelech Ethiops vir eunuchus qui erat in domo regis quod misissent Ieremiam in lacum; porro rex sedebat in porta Beniamin. Et egressus est Abdemelech de domo regis et locutus est ad regem dicens: Domine mi rex, male fecerunt viri isti omnia quecumque perpetrarunt contra Ieremiam prophetam mittentes eum in lacum ut moriatur ibi fame; non sunt enim panes ultra in civitate. Precepit itaque rex Abdemelech Ethiopi dicens: Tolle tecum hinc triginta viros et leva Ieremiam prophetam de lacu antequam moriatur. Assumptis ergo Abdemelech secum viris ingressus est domum regis que erat sub cellario et tulit inde veteres pannos et antiqua vestimenta que computruerant, et submisit ea ad Ieremiam in lacum per funiculos. Dixitque Abdemelech Ethiops ad Ieremiam: Pone veteres pannos et hec scissa et putrida sub cubitum manuum tuarum et super funes. Fecit ergo Ieremias sic, et extraxerunt Ieremiam funibus et eduxerunt eum de lacu. Mansit autem Ieremias in vestibulo carceris. Et misit rex Sedechias et tulit ad se Ieremiam prophetam ad ostium tercium quod erat in domo domini. Et dixit rex ad Ieremiam: Interrogo ego te sermonem, ne abscondas a me aliquid. Dixit autem Ieremias ad Sedechiam: Si annunciavero tibi numquid non interficies me? Et si consilium tibi dedero non me audies. Iuravit ergo rex Sedechias Ieremie clam dicens: Vivit dominus qui fecit nobis animam hanc, si occidero te et si tradidero te in manus virorum istorum qui querunt animam tuam. Et ait Ieremias ad Sedechiam: Hec dicit dominus exercituum deus Israel: Si profectus exieris ad principes regis Babylonis, vivet anima tua et civitas hec non succendetur igni, et salvus eris tu et domus tua. Si autem non exieris ad principes regis Babylonis, tradetur civitas hec in manus Caldeorum et succendent eam igni, et tu non effugies de manu eorum. Et dixit rex Sedechias ad Ieremiam: Sollicitus sum propter Iudeos qui transfugerunt ad Caldeos ne forte tradar in manus eorum et illudant mihi. Respondit autem Ieremias: Non tradent. Audi queso vocem domini quam ego loquor ad te, et bene tibi erit et vivet anima tua. Quod si nolueris egredi, iste est sermo quem ostendit mihi dominus. Ecce omnes mulieres que remanserunt in domo regis Iuda educentur ad principes regis Babylonis et ipse dicent: Seduxerunt te et prevaluerunt adversum te viri pacifici tui; demerserunt in ceno et in lubrico pedes tuos et recesserunt a te. Et omnes uxores tue et filii tui educentur ad Caldeos et non effugies manus eorum, sed in manu regis Babylonis capieris et civitatem hanc comburet igni. Dixit ergo Sedechias ad Ieremiam: Nullus sciat verba hec et non morieris. Si autem audierint principes quia locutus sum tecum et venerint ad te et dixerint tibi: Indica nobis quid locutus sis cum rege, ne celes nos et non te interficiemus, et quid locutus sit tecum rex, dices ad eos: Prosternebam ego preces meas coram

rege ne me reduci iuberet in domo ionathan.
et ibi morerer. Venerunt ergo principes ad ih
eremiam et interrogaverunt eum et locutus est
eis iuxta omnia que preceperat ei rex et cessaverunt
ab eo. nichil enim fuerat auditum. Mansit er
go ieremias in vestibulo carceris usque ad di
em quo capta est ierusalem. Et factum est ut

XXXIX

caperetur ierusalem. Anno nono sedechie regis iuda
mense decimo venit nabuchodonosor rex bab
ilonis et omnis exercitus eius ad ierusalem et ob
sidebant eum. Undecimo anno sedechie mense
quarto quinta mensis aperta est civitas et ingres
si sunt omnes principes babilonis et sederunt
in porta media neregel sereser. semegar nabu
sar. sarsachim. rabsares. neregel. seregel. rebmag
et omnes reliqui principes babilonis. Cum
vidisset eos sedechias rex iuda et omnes viri
bellatores fugerunt et egressi sunt nocte de
civitate per viam orti regis et per portam que erat
inter duos muros et egressi sunt per viam de
serti. Persecutus est autem eos exercitus cal
deorum et comprehenderunt sedechiam in cam
po solitudinis iericontine et captum addu
xerunt ad nabuchodonosor regem babilonis
in reblata que est in terra emath et locutus
est ad eum iudicia. Et occidit rex babilonis
filios sedechie in reblata in oculis eius et omnes
nobiles iuda occidit rex babilonis. oculos
quoque sedechie eruit et vinxit eum compedi
bus ut duceretur in babilonem. Domum quo
que regis et domum vulgi succenderunt cal
dei igni et murum ierusalem subverterunt et
reliquias populi que remanserant in civitate
et profugos qui transfugerant ad eum et su
perfluos vulgi qui remanserant transtulit
nabuzardan magister militum in babilo
nem et de plebe pauperum qui penitus nich
il habebant dimisit nabuzardan princeps
militum in terra iuda et dedit eis vineas et
cisternas in die illa. Preceperat autem na
buchodonosor rex babilonis de ieremia
nabuzardan principi militie dicens. Tolle
illum et pone super illum oculos tuos nichilque
ei male facias sed ut voluerit sic facies ei. Mi
sit ergo nabuzardan princeps militie et ne
busezban. et rabsares et neregel et sereser.
et rebmag et omnes optimates regis babilo
nis miserunt et tulerunt ieremiam de ves
tibulo carceris et tradiderunt eum godolie fi
lio achicham filii saphan ut intraret in dom
um et habitaret in populo. Ad ieremiam autem
factus fuerat sermo domini cum clausus
esset in vestibulo carceris dicens. Vade et dic
abdemelech ethiopi dicens. Hec dicit dominus
exercituum deus israel. Ecce ego inducam ser
mones meos super civitatem hanc in malum
et non in bonum et erunt in conspectu tuo
in die illa et liberabo te in die illa dicit dominus.
Et non traderis in manus virorum quos tu

XL

formidas sed eruens liberabo te et gladio non
cades sed erit tibi anima tua in salutem quia in
me habuisti fiduciam ait dominus. Sermo
qui factus est ad ieremiam a domino postquam
dimissus est a nabuzardan magistro militie
de rama quando tulit eum vinctum cathenis
in medio omnium qui migrabant de ierusalem et
iuda et ducebantur in babilonem. Tollens er
go princeps militie ieremiam dixit ad eum.
Dominus deus tuus locutus est malum super lo
cum istum et adduxit et fecit dominus sicut lo
cutus est quia peccastis domino et non audistis
vocem eius et factus est vobis sermo hic. Nunc
ergo ecce solvi te hodie de cathenis que sunt in
manibus tuis. Si placet tibi ut venias mecum
in babilonem veni. Et ponam oculos meos super
te. Si autem displicet tibi venire mecum in
babilonem reside. Ecce omnis terra in conspectu tu
o est quo elegeris et quo placuerit tibi ut va
das illuc perge et mecum noli venire sed habita
apud godoliam filium achicam filii saphan
quem preposuit rex babilonis civitatibus iude.
Habita ergo cum eo in medio populi vel quocumque
placuerit tibi ut vadas vade. Dedit quoque ei ma
gister militie cibaria et munuscula et dimisit
eum. Venit autem ieremias ad godoliam filium
ahicam in maspath et habitavit cum eo in
medio populi qui relictus fuerat in terra iuda.
Cum ergo audissent omnes principes exercitus
qui dispersi fuerant per regiones ipsi et socii eorum
quod prefecisset rex babilonis godoliam filium ahi
cam terre et quod commendasset ei viros ac mulieres
et parvulos et pauperibus terre qui non fuerant
translati in babilonem venerunt ad godoliam
in maspath et ismahel filius nathanie et io
hannan et ionathan filii caree et sareas filius
thenoemeth et filii ophi qui erant de netopha
thi et iezonias filius maachathi ipsi et viri
eorum. Et iuravit eis godolias filius ahica
m filii saphan et comitibus eorum dicens. Noli
te timere servire caldeis habitate in terra et ser
vite regi babilonis et bene erit vobis. Ecce
habito in maspath ut respondeam precepto
caldeorum qui mittuntur ad nos vos autem
colligite vindemiam et messem et oleum et
condite in vasis vestris et manete in urbibus
vestris quas tenetis. Sed et omnes iudei qui erant
in moab et in filiis amon et in idumea et in
universis regionibus audito quod dedisset rex ba
bilonis reliquias in iudeam et quod preposuisset su
per eos godoliam filium ahicam filii saphan rever
si sunt omnes inquam iudei de universis lo
cis atque profugerant. Et venerunt in terram
iuda ad godoliam in maspath et collegerunt
vinum et messem multam nimis. Iohanna autem
filius caree et omnes principes exercitus qui di
spersi erant in regionibus venerunt ad godoli
am in maspath et dixerunt ei. Scito quia baalis
rex filiorum amon misit ismael filium natha
nie percutere animam tuam. Et non credidit eis
godolias filius ahicam. Iohanna vero filius ca
ree dixit ad godoliam seorsum in maspath
dicens. Ibo et percutiam hismael filium natha
nie nullo sciente ne interficiat animam tuam
et dissipentur omnes iudei qui congregati sunt
ad te et peribunt reliquie iuda. Et ait godolias
filius ahicham ad iohannam filium caree. No
li facere verbum hoc falsum enim loqueris de is

XLI

mael. Et factum est in mense septimo ve

nit ismael filius nathanie filii elisama de se mine regali et optimates regis et decem uiri cum eo ad godoliam filium ahicam in maspath et comederunt ibi panes simul in masphath. Surrexit autem ismael filius nathanie et decem uiri qui erant cum eo et percusserunt godoliam filium ahicam filii saphan gladio et interfecerunt eum quem prefecerat rex babilonis terre. Omnes quoque iudeos qui erant cum godolia in masphath et caldeos qui reperti sunt ibi et uiros bellatores percussit ismael. Secundo autem die postquam occiderat godoliam nullo adhuc sciente uenerunt uiri de sichem et de silo et de samaria octoginta uiri rasi barbam et scissis uestibus et squalentes munera et thus habebant in manibus ut offerent in domo domini. Egressus ergo ismael filius nathanie in occursum eorum de masphath incedens et plorans ibat. Cum autem occurrisset eis dixit ad eos. Venite ad godoliam filium ahicam. Qui cum uenissent ad medium ciuitatis interfecit eos ismael filius nathanie circa medium laci ipse et uiri qui erant cum eo. Decem autem uiri inuenti sunt inter eos qui dixerunt ad ismael. Noli occidere nos quia habemus thesauros in agro frumenti et ordei et olei et mellis. Et cessauit et non interfecit eos cum fratribus suis. Lacus autem in quem proiecerat ismael omnia cadauera uirorum quos percussit propter godoliam ipse est quem fecit rex asa propter baasa regem israel. Ipsum repleuit ismael filius nathanie occisis. Et captiuas duxit ismael omnes reliquias populi qui erant in masphath filias regis et uniuersum populum qui remanserat in masphath quos commendauerat nabuzardan princeps militie godolie filio ahicam. Et cepit eos ismael filius nathanie et abiit ut transiret ad filios amon. Audiuit autem iohannan filius caree et omnes principes bellatorum qui erant cum eo omne malum quod fecerat ismael filius nathanie ut bellarent aduersus ismael filium nathanie et inuenerunt eum ad aquas multas que sunt in gabaon. Cumque uidisset omnis populus qui erat cum ismael iohannan filium caree et uniuersos principes bellatorum qui erant cum eo letati sunt et reuersus est omnis populus quem ceperat ismael in masphath. Reuersusque abiit ad iohannan filium caree. Ismael autem filius nathanie fugit cum octo uiris a facie iohanan et abiit ad filios amon. Tulit ergo iohanan filius caree et omnes principes bellatorum qui erant cum eo uniuersas reliquias uulgi quas reduxerat ab ismael filio nathanie de masphath postquam percussit godoliam filium ahicam fortes uiros ad prelium et mulieres et pueros et eunuchos quos reduxerat ad gabaon. Et abierunt et sederunt peregrinantes in chamaan que est iuxta bethleem ut pergerent et introirent egiptum a facie caldeorum. Timebant enim eos quia percusserat ismael filius nathanie godoliam filium ahicam quem preposuerat rex babilonis in terra iuda.

CXLII

Et accesserunt omnes principes bellatorum et iohannan filius caree et iezonias filius iosie et reliquum uulgus a paruo usque ad maximum dixeruntque ad iheremiam prophetam. Cadat oratio nostra in conspectu tuo et ora pro nobis ad dominum deum tuum pro uniuersis reliquiis istis quia derelicti sumus pauci de pluribus sicut oculi tui nos intuentur. Et annunciet nobis dominus deus tuus uiam per quam pergamus et uerbum quod faciamus. Dixit autem ad eos iheremias propheta. Audiui. Ecce ego oro ad dominum deum uestrum secundum uerba uestra. Omne uerbum quodcumque responderit michi indicabo uobis nec celabo uobis quicquam. Et illi dixerunt ad iheremiam. Sit dominus inter nos testis ueritatis et fidei si non iuxta omne uerbum in quo miserit te dominus deus tuus ad nos sic faciemus. Siue bonum est siue malum. Voci domini nostri ad quem mittimus te obediemus ut bene sit nobis cum audierimus uocem domini dei nostri. Cum autem completi essent septem dies factum est uerbum domini ad iheremiam. Vocauitque iohannan filium caree et omnes principes bellatorum qui erant cum eo et uniuersum populum a minimo usque ad magnum et dixit ad eos. Hec dicit dominus deus israel ad quem misistis me ut prosternerem preces uestras in conspectu eius. Si quiescentes manseritis in terra hac hedificabo uos et non destruam plantabo et non euellam. Iam enim placatus sum super malo quod feci uobis. Nolite timere a facie regis babilonis quem uos pauidi formidatis nolite eum metuere dicit dominus quia uobiscum ego sum ut saluos faciam uos et eruam de manu eius. Et dabo uobis misericordiam et miserebor uestri et habitare uos faciam in terra uestra. Si autem dixeritis uos non habitabimus in terra ista nec audiemus uocem domini dei nostri dicentes nequaquam sed ad terram egipti fugiemus ubi non uidebimus bellum et clangorem tube non audiemus et famem non sustinebimus et ibi habitabimus propter hoc nunc audite uerbum domini reliquie iude. Hec dicit dominus exercituum deus israel. Si posueritis faciem uestram ut ingrediamini egiptum et intraueritis ut habitetis gladium quem uos formidatis ibi comprehendet uos in terra egipti et fames pro qua estis solliciti adherebit uobis in egipto et ibi moriemini. Omnesque uiri qui posuerint faciem suam ut ingrediantur egiptum et habitent ibi morientur gladio et fame et peste. Nullus de eis remanebit nec effugiet a facie mali quod ego adferam super eos. Quia hec dicit dominus exercituum deus israel. Sicut conflatus est furor meus et indignatio mea super habitatores ierusalem sic conflabitur indignatio mea super uos cum ingressi fueritis egiptum. Et eritis in iusiurandum et in stuporem et in maledictum et in opprobrium et nequaquam ultra uidebitis locum istum. Verbum domini super uos reliquie iude. Nolite intrare egiptum scientes scitote quia obtestatus sum uobis hodie quia decepistis animas uestras. Vos enim misistis me ad dominum deum nostrum dicentes. Ora pro nobis ad dominum deum nostrum et iuxta omnia quecumque dixerit tibi dominus deus noster sic annuntia nobis et faciemus. Et adnuntiaui uobis hodie et non audistis uocem domini dei uestri super uniuersis pro quibus misit me ad uos. Nunc ergo scientes scietis quia gladio

C XLIII

et peste et fame morientur in loco ad quem voluistis intrare ut habitaretis ibi. Factum est autem cum complesset Ieremias loquens ad populum universos sermones domini dei eorum pro quibus miserat eum dominus deus eorum ad illos omnia verba hec, dixit Azarias filius Osaie et Iohannan filius Caree et omnes viri superbi dicentes ad Ieremiam: Mendacium tu loqueris. Non misit te dominus deus noster dicens: Ne ingrediamini Egyptum ut habitetis illic, sed Baruch filius Nerie incitat te adversum nos ut tradat nos in manibus Chaldeorum ut interficiat nos et transduci faciat in Babylonem. Et non audivit Iohannan filius Caree et omnes principes bellatorum et universus populus vocem domini ut manerent in terra Iuda. Sed tollens Iohannan filius Caree et universi principes bellatorum universos reliquiarum Iuda qui reversi fuerant de cunctis gentibus ad quas fuerant ante dispersi ut habitarent in terra Iuda, viros et mulieres et parvulos et filias regis et omnem animam quam reliquerat Nabuzardan princeps militie cum Godolia filio Ahicam filii Saphan et Ieremiam prophetam et Baruch filium Nerie, et ingressi sunt terram Egypti quia non obedierunt voci domini, et venerunt usque ad Taphnas. Et factus est sermo domini ad Ieremiam in Taphnis dicens: Sume in manu tua lapides grandes et abscondes eos in crypta que est sub muro latericio in porta domus Pharaonis in Taphnis cernentibus viris Iudeis et dices ad eos: Hec dicit dominus exercituum deus Israel: Ecce ego mittam et assumam Nabuchodonosor regem Babylonis servum meum et ponam thronum eius super lapides istos quos abscondi et statuet solium suum super eos. Veniensque percutiet terram Egypti quos in mortem in mortem et quos in captivitatem in captivitatem et quos in gladio in gladium, et succendet ignem in delubris deorum Egypti et comburet ea et captivos ducet illos, et amicietur terram Egypti sicut amicitur pastor pallio suo, et egredietur inde in pace. Et conteret statuas domus Solis que sunt in terra Egypti et delubra deorum Egypti comburet igni.

C XLIIII

Verbum quod factum est ad Ieremiam et ad omnes Iudeos qui habitabant in terra Egypti habitantes in Magdalo et in Taphnis et in Menphis et in terra Phatures dicens: Hec dicit dominus exercituum deus Israel: Vos vidistis omne malum quod adduxi super Ierusalem et super omnes urbes Iuda, et ecce deserte sunt hodie et non est in eis habitator, propter malitiam quam fecerunt ut me ad iracundiam provocarent et irent et sacrificarent et colerent deos alienos quos nesciebant et illi et vos et patres vestri. Et misi ad vos omnes servos meos prophetas de nocte consurgens mittensque et dicens: Nolite facere verbum abominationis huiuscemodi quam odivi. Et non audierunt nec inclinaverunt aurem suam ut converterentur a malis suis et non sacrificarent diis alienis. Et conflata est indignatio mea et furor meus et succensa est in civitatibus Iuda et in plateis Ierusalem, et verse sunt in solitudinem et vastitatem secundum diem hanc. Et nunc hec dicit dominus exercituum deus Israel: Quare vos facitis malum grande hoc contra animas vestras ut intereat ex vobis vir et mulier et parvulus et lactens de medio Iude nec relinquatur vobis quicquam residui, provocantes me in operibus manuum vestrarum sacrificando diis alienis in terra Egypti in quam ingressi estis ut habitetis ibi et dispereatis et sitis in maledictionem et in opprobrium cunctis gentibus terre? Numquid obliti estis mala patrum vestrorum et mala regum Iuda et mala uxorum eius et mala vestra et mala uxorum vestrarum que fecerunt in terra Iuda et in regionibus Ierusalem? Et non sunt mundati usque ad diem hanc et non timuerunt et non ambulaverunt in lege domini et in preceptis eius que dedi vobis et coram patribus vestris. Ideo hec dicit dominus exercituum deus Israel: Ecce ego ponam faciem meam in vobis in malum et disperdam omnem Iudam et assumam reliquias Iude qui posuerunt facies suas ut ingrederentur terram Egypti et habitarent ibi, et consumentur omnes in terra Egypti. Cadent gladio et in fame consumentur a minimo usque ad maximum in gladio et in fame morientur, et erunt in iusiurandum et in miraculum et in maledictionem et in opprobrium. Et visitabo habitatores terre Egypti sicut visitavi super Ierusalem in gladio et in fame et in peste, et non erit qui effugiat et sit residuus de reliquiis Iudeorum qui vadunt ut peregrinentur in terra Egypti et revertantur in terram Iuda ad quam ipsi levant animas suas ut revertantur et habitent ibi; non revertentur nisi qui fugerint. Responderunt autem Ieremie omnes viri scientes quod sacrificarent uxores eorum diis alienis et universe mulieres quarum stabat multitudo grandis et omnis populus habitantium in terra Egypti in Phatures dicens: Sermonem quem locutus es ad nos in nomine domini non audiemus ex te, sed facientes faciemus omne verbum quod egredietur de ore nostro ut sacrificemus regine celi et libemus ei libamina sicut fecimus nos et patres nostri, reges nostri et principes nostri in urbibus Iuda et in plateis Ierusalem, et saturati sumus panibus et bene nobis erat malumque non vidimus. Ex eo autem tempore quo cessavimus sacrificare regine celi et libare ei libamina indigemus omnibus et gladio et fame consumpti sumus. Quod si nos sacrificamus regine celi et libamus ei libamina numquid sine viris nostris fecimus ei placentas ad colendum eam et libandum illi libamina? Et dixit Ieremias ad omnem populum adversum viros et adversum mulieres et adversum universam plebem qui responderant ei verbum dicens: Numquid non sacrificium quod sacrificastis in civitatibus Iuda et in plateis Ierusalem vos et patres vestri reges vestri et principes vestri et populus terre horum recordatus est dominus et ascendit super cor eius? Et non poterat dominus ultra portare propter malitiam studiorum vestrorum et propter abominationes quas fecistis, et facta est terra vestra in desolationem et in stuporem et in maledictum eo quod non sit habitator sicut est dies hec. Propterea quod sacrificaveritis idolis et peccaveritis domino et non audieritis vocem domini et in lege et in preceptis et in testimoniis eius non ambulaveritis ideo venerunt vobis

mala hec sicut est dies hec. Dixit autem Ieremias ad omnem populum et ad universas mulieres: Audite verbum Domini omnis Iuda qui estis in terra Egypti. Hec dicit Dominus exercituum Deus Israel dicens: Vos et uxores vestre locuti estis ore vestro et manibus vestris implestis dicentes: Faciamus vota nostra que vovimus, ut sacrificemus regine celi et libemus ei libamina. Implestis vota vestra et opere perpetrastis ea. Ideo audite verbum Domini omnis Iuda qui habitatis in terra Egypti. Ecce ego iuravi in nomine meo magno, ait Dominus, quia nequaquam ultra vocabitur nomen meum ex ore omnis viri Iudei dicentis: Vivit Dominus Deus in omni terra Egypti. Ecce ego vigilabo super eos in malum et non in bonum, et consumentur omnes viri Iuda qui sunt in terra Egypti gladio et fame donec penitus consumantur. Et qui fugerint gladium revertentur de terra Egypti in terram Iuda viri pauci. Et scient omnes reliquie Iuda ingredientium terram Egypti ut habitent ibi, cuius sermo compleatur, meus an illorum. Et hoc vobis signum, ait Dominus, quod visitem ego super vos in loco isto, ut sciatis quia vere complebuntur sermones mei contra vos in malum. Hec dicit Dominus: Ecce ego tradam pharaonem Ephree regem Egypti in manu inimicorum eius et in manu querentium animam illius, sicut tradidi Sedechiam regem Iuda in manu Nabuchodonosor regis Babylonis inimici sui et querentis animam eius.

XLV

Verbum quod locutus est Ieremias propheta ad Baruch filium Nerie cum scripsisset verba hec in libro de ore Ieremie anno quarto Ioachim filii Iosie regis Iuda dicens: Hec dicit Dominus Deus Israel ad te Baruch: Dixisti: Ve misero michi, quoniam addidit Dominus dolorem dolori meo; laboravi in gemitu meo et requiem non inveni. Hec dices ad eum: Sic dicit Dominus: Ecce quos edificavi ego destruo et quos plantavi ego evello, et universam terram hanc. Et tu queris tibi grandia? Noli querere, quia ecce ego adducam malum super omnem carnem, ait Dominus, et dabo tibi animam tuam in salutem in omnibus locis ad quecumque perrexeris.

XLVI

Quod factum est verbum Domini ad Ieremiam prophetam contra gentes, ad Egyptum, adversum exercitum pharaonis Nechao regis Egypti qui erat iuxta flumen Eufraten in Charchamis, quem percussit Nabuchodonosor rex Babylonis in quarto anno Ioachim filii Iosie regis Iuda. Preparate scutum et clipeum et procedite ad bellum. Iungite equos et ascendite equites. State in galeis, polite lanceas, induite vos loricis. Quid igitur? Vidi ipsos pavidos et terga vertentes, fortes eorum cesos; fugerunt conciti nec respexerunt; terror undique, ait Dominus. Non fugiat velox nec salvari se putet fortis; ad aquilonem iuxta flumen Eufraten victi sunt et ruerunt. Quis est iste qui quasi flumen ascendit, et veluti fluviorum intumescunt gurgites eius? Egyptus fluminis instar ascendit, et velud flumina movebuntur fluctus eius. Et dicit: Ascendens operiam terram, perdam civitatem et habitatores eius. Ascendite equos et exultate in curribus, et procedant fortes, Ethiopia et Libyes tenentes scutum, et Lydii arripientes et vibrantes sagittas. Dies autem ille Domini Dei exercituum dies ultionis ut sumat vindictam de inimicis suis. Devorabit gladius et saturabitur et inebriabitur sanguine eorum; victima enim Domini Dei exercituum in terra aquilonis iuxta flumen Eufraten. Ascende in Galaad et tolle resinam, virgo filia Egypti; frustra multiplicas medicamina, sanitas non erit tibi. Audierunt gentes ignominiam tuam et ululatus tuus replevit terram, quia fortis impegit in fortem et ambo pariter conciderunt. Verbum quod locutus est Dominus ad Ieremiam prophetam super eo quod venturus esset Nabuchodonosor rex Babylonis et percussurus terram Egypti. Annuntiate Egypto et auditum facite in Magdalo, et resonet in Memphis et in Taphnis. Dicite: Sta et prepara te, quia devorabit gladius ea que per circuitum tuum sunt. Quare computruit fortis tuus? Non stetit, quoniam Dominus subvertit eum. Multiplicavit ruentes, cecidit vir ad proximum suum, et dicent: Surge et revertamur ad populum nostrum et ad terram nativitatis nostre a facie gladii columbe. Vocate nomen pharaonis regis Egypti tumultum adduxit tempus. Vivo ego, inquit rex Dominus exercituum nomen eius, quoniam sicut Thabor in montibus et sicut Carmelus in mari veniet. Vasa transmigrationis fac tibi, habitatrix filia Egypti, quia Memphis in solitudinem erit et deseretur inhabitabilis. Vitula elegans atque formosa Egyptus; stimulator ab aquilone veniet ei. Mercennarii quoque eius qui versabantur in medio eius quasi vituli saginati versi sunt et fugerunt simul, nec potuerunt stare, quia dies interfectionis eorum venit super eos, tempus visitationis eorum. Vox eius quasi eris sonabit, quoniam cum exercitu properabunt et cum securibus venient ei. Quasi ligna cedentes succiderunt saltum eius, ait Dominus, qui supputari non potest. Multiplicati sunt super locustas et non est eis numerus. Confusa est filia Egypti et tradita in manu populi aquilonis. Dixit Dominus exercituum Deus Israel: Ecce ego visitabo super tumultum Alexandrie et super pharaonem et super Egyptum et super deos eius et super reges eius et super pharaonem et super eos qui confidunt in eo. Et dabo eos in manu querentium animam eorum et in manu Nabuchodonosor regis Babylonie et in manu servorum eius. Et post hec habitabitur sicut diebus pristinis, ait Dominus. Et tu ne timeas serve meus Iacob et ne paveas Israel, quia ecce ego salvum te faciam de longinquo et semen tuum de terra captivitatis sue. Et revertetur Iacob et quiescet et prosperabitur et non erit qui exterreat eum. Et tu noli timere serve meus Iacob, ait Dominus, quia tecum ego sum, quia consumam ego cunctas gentes ad quas eieci te; te vero non consumam, sed castigabo te in iudicio, nec quasi innocenti parcam tibi.

XLVII

Quod factum est verbum Domini ad Ieremiam prophetam contra Palestinos antequam percuteret pharao Gazam. Hec dicit Dominus: Ecce aque ascendunt ab aquilone et erunt quasi torrens inundans et operient terram et plenitudinem eius, urbem et habitatores eius. Clamabunt homines et ululabunt omnes habitatores terre a strepitu pompe armatorum et bellatorum eius, ad

mocione quadrigarum eius et multitudine ro
tarum eius. Non respexerunt patres filios
manibus dissoluti pro adventu diei in quo vasta
buntur omnes philistiim. Et dissipabitur tirus
et sidon cum omnibus reliquis auxiliis suis. De
populatus est enim dominus palestinos reliquias
insule capadocie. Venit calvicium super gazam
conticuit ascalon et reliquie vallis earum. Us
quequo concideris o mucro domini usquequo
non quiesces. Ingredere in vaginam tuam refrige
rare et sile. Quomodo quiescet cum dominus
preceperit ei adversum ascalonem et adversum
maritimas eius regiones ibique condixerit ei.

CXLVIII

Ad moab. Hec dicit dominus exercituum deus
israel ad moab. Ve super nabo quia vastata est et con
fusa. Capta est cariathaim confusa est fortis et
contremuit non est ultra exultatio in moab. In
esebon cogitaverunt malum. Venite et dispo
damus eam de gente. Ergo silens conticesces
sequeturque te gladius. Vox clamoris de oronaim
vastitas et contritio magna. Contrita est moab.
Annunciate clamorem parvulis eius. Per ascen
sum enim luith plorans ascendet in fletu quia in
descensu oronaim hostes ululatum contritionis
audierunt. Fugite salvate animas vestras et
eritis quasi myrice in deserto. Pro eo enim quod ha
buisti fiduciam in munitionibus tuis et in the
sauris tuis tu quoque capieris. Et ibit chamos in
transmigrationem sacerdotes eius et princi
pes eius simul. Et veniet predo ad omnem urbem
et urbs nulla salvabitur. Et peribunt valles et
dissipabuntur campestria quoniam dixit do
minus. Date florem moab quia florens egredietur et
civitates eius deserte erunt et inhabitabiles.
Maledictus qui facit opus domini fraudulen
ter. Et maledictus qui prohibet gladi
um suum a sanguine. Fertilis fuit moab ab
adolescentia sua et requievit in fecibus suis nec
transfusus est de vase in vas et in transmigra
tionem non abiit. Idcirco permansit gustus eius
in eo et odor eius non est immutatus. Propterea
ecce dies veniunt dicit dominus et mittam ei
ordinatores et stratores laguncularum et s
ternent eum et vasa eius exhaurient et lagun
culas eorum collident. Et confundetur moab
a chamos sicut confusa est domus israel a bethel
in qua habebat fiduciam. Quomodo dicitis f
ortes sumus et viri robusti ad preliandum.
Vastata est moab et civitates eius ascenderunt
et electi iuvenes eius descenderunt in occisio
nem ait dominus exercituum nomen eius. Pro
pe est interitus moab ut veniat et malum ei
us velociter accurret nimis. Consolamini eum
omnes qui estis in circuitu eius et universi qui sci
tis nomen eius. Dicite. Quomodo fracta est
virga fortis baculus gloriosus. Descende de g
loria et sede in siti habitatio filie dibon. Quia va
stator moab ascendet ad te dissipabit mu
nitiones tuas. In via sta et prospice habitatio
aroer. Interroga fugientem et eum qui eva
sit dic. Quid accidit. Confusa est moab quia vi
cta est. Ululate et clamate annunciate in ar
non quia vastata est moab et iudicium venit
ad terram campestrem. Super elon et super iessa

et super mephaath et super dibon et super nabo et
super domum deblathaim et super cariathaim et
super bethgamul et super bethmaon et super cario
th et super bosra et super omnes civitates terre mo
ab que longe et que prope sunt. Abscisum est corn
u moab et brachium eius contritum est ait do
minus. Inebriate eum quia contra dominum erectus
est. Et allidet manum moab in vomitu suo et
erit in derisum etiam ipse. Fuit enim in derisu
tibi israel quasi inter fures reperisses eum. Pro
pter verba ergo tua que locutus es adversus
illum captivus duceris. Relinquite civitates
et habitate in petra habitatores moab et esto
te quasi columba nidificans in summo ore fora
minis. Audivimus superbiam moab superbus
valde. Sublimitatem eius et arrogantiam et
superbiam et altitudinem cordis illius ego scio
ait dominus iactantiam eius et arrogantiam
et quod non sit iuxta eam virtus eius nec iuxta quod
poterat conata sit facere. Ideo super moab eiulabo
et ad moab universam clamabo et ad viros muri
fictilis lamentantes. De planctu iazer plorabo
tibi vinea sobema. Propagines tue transierunt
mare usque ad mare iazer pervenerunt. Super
messem tuam et vindemiam tuam predo ir
ruit. Ablata est leticia et exultatio de carmelo
et de terra moab et vinum de torcularibus
sustuli. Nequaquam calcator uve solitum ce
leuma cantabit. De clamore esebon usque ad ele
ale et iasa dederunt vocem suam. A segor usque
ad oronaim vitulam consternantem. Aque quo
que nemrim pessime erunt. Et auferam de mo
ab ait dominus offerentem in excelsis et sac
rificantem diis eius. Propterea cor meum ad
moab quasi tibia resonabit et cor meum ad vi
ros muri fictilis dabit sonitum tibiarum. Qu
ia plus fecit quam potuit idcirco perierunt.
Omne enim caput calvicium et omnis bar
ba rasa erit. In cunctis manibus colligatio et su
per omne dorsum cilicium et super omnia tec
ta moab et in plateis eius omnis planctus.
Quia contrivi moab sicut vas inutile ait dominus.
Quomodo victa est et ululaverunt. Quo
modo deiecit cervicem moab et confusus est.
Eritque moab in derisum et in exemplum omnibus
in circuitu suo. Hec dicit dominus. Ecce quasi
aquila avolabit et extendet alas suas ad
moab. Capta est carioth et munitiones eius
comprehense sunt. Et erit cor fortium moab
in die illa sicut cor mulieris parturientis. Et
cessavit moab esse populus quia contra dominum glori
atus est. Pavor et fovea et laqueus super te o
habitator moab ait dominus. Qui fugerit a facie p
avoris cadet in foveam et qui conscenderit de
fovea capietur laqueo. Adducam enim super
moab annum visitationis eorum dicit dominus. In
umbra esebon steterunt de laqueo fugientes.
Quia ignis egressus est de esebon et flamma de
medio seon. Et devora
vit partem moab et verticem filiorum tumul
tus. Ve tibi moab. Periisti populus chamos. Quia com
prehensi sunt filii tui et filie tue in captivit
atem. Et convertam captivitatem moab in novissimis diebus ait dominus.

CXLIX

Hucusque iudicia moab. Ad filios amon. Hec

dicit dominus. Numquid filii non sunt Israel aut heres non est ei? Cur igitur hereditate possedit Melchom Gad et populus eius in urbibus eius habitavit? Ideo ecce dies veniunt dicit dominus et auditum faciam super Rabbath filiorum Ammon fremitum prelii et erit in tumulum dissipata filieque eius igni succendentur et possidebit Israel possessores suos dicit dominus. Ulula Esebon quoniam vastata est Hai. Clamate filie Rabbath, accingite vos ciliciis, plangite et circuite per sepes quia Melchom in transmigrationem ducetur sacerdotes eius et principes eius simul. Quid gloriaris in vallibus? Defluxit vallis tua filia delicata que confidebas in thesauris tuis et dicebas: Quis veniet ad me? Ecce ego inducam super te terrorem ait dominus deus exercituum ab omnibus qui sunt in circuitu tuo. Et dispergemini singuli a conspectu vestro nec erit qui congreget fugientes. Et post hec reverti faciam captivos filiorum Ammon ait dominus. Ad Idumeam. Hec dicit dominus exercituum: Numquid non est ultra sapientia in Theman? Periit consilium a filiis, inutilis facta est sapientia eorum. Fugite et terga vertite, descendite in voraginem habitatores Dedan, quoniam perditionem Esau adduxi super eum tempus visitationis eius. Si vindemiatores venissent super te non reliquissent racemum; si fures in nocte rapuissent quod sufficeret sibi. Ego vero discoperui Esau, revelavi abscondita eius et celari non poterit. Vastatum est semen eius et fratres eius et vicini eius et non erit. Relinque pupillos tuos: ego ego faciam vivere, et vidue tue in me sperabunt. Quia hec dicit dominus: Ecce quibus non erat iudicium ut biberent calicem bibentes bibent, et tu quasi innocens relinqueris? Non eris innocens sed bibens bibes. Quia per memetipsum iuravi dicit dominus quod in solitudinem et in opprobrium et in desertum et in maledictionem erit Bosra. Et omnes civitates eius erunt in solitudines sempiternas. Auditum audivi a domino et legatus ad gentes missus sum: Congregamini et venite contra eam et consurgamus in prelium. Ecce enim parvulum dedi te in gentibus et contemptibilem inter homines. Arrogantia tua decepit te et superbia cordis tui qui habitas in cavernis petre et apprehendere niteris altitudinem collis. Cum exaltaveris quasi aquila nidum tuum inde detraham te dicit dominus. Et erit Idumea deserta. Omnis qui transibit per eam stupebit et sibilabit super omnes plagas eius sicut subversa est Sodoma et Gomorra et vicine eius ait dominus. Non habitabit ibi vir et non incolet eam filius hominis. Ecce quasi leo ascendet de superbia Iordanis ad pulchritudinem robustam, quia subito currere eum faciam ad illam. Et quis erit electus quem preponam ei? Quis enim similis mei? Et quis sustinebit me? Et quis est iste pastor qui resistat vultui meo? Propterea audite consilium domini quod iniit de Edom et cogitationes eius quas cogitavit de habitatoribus Theman: Si non deiecerint eos parvuli gregis nisi dissipaverint cum eis habitaculum eorum. A voce ruine eorum commota est terra. Clamor in mari rubro auditus est vocis eius. Ecce quasi aquila ascendet et avolabit et expandet alas suas super Bosram et erit cor fortium Idumee in illa die quasi cor mulieris parturientis. Damasco. Confusa est Emath et Arfath quia auditum pessimum audierunt. Turbati sunt in mari sollicitudine quiescere non potuerunt. Dissoluta est Damascus, versa est in fugam tremor apprehendit eam, angustie et dolores tenuerunt eam quasi parturientem. Quomodo dereliquerunt civitatem laudabilem urbem letitie? Ideo cadent iuvenes eius in plateis eius et omnes viri prelii conticescent in die illa ait dominus exercituum. Et succendam ignem in muro Damasci et devorabit menia Benadad. Ad Cedar et ad regna Asor que percussit Nabuchodonosor rex Babylonis. Hec dicit dominus: Surgite et ascendite ad Cedar et vastate filios orientis. Tabernacula eorum et greges eorum capient, pelles eorum et omnia vasa eorum et camelos eorum tollent sibi. Et vocabunt super eos formidinem in circuitu. Fugite abite vehementer, in voraginibus sedete qui habitatis Asor ait dominus. Iniit enim contra vos Nabuchodonosor rex Babylonis consilium et cogitavit adversum vos cogitationes. Consurgite et ascendite ad gentem quietam et habitantem confidenter ait dominus. Non ostia non vectes eis soli habitant. Et erunt cameli eorum in direptionem et multitudo iumentorum in predam. Et dispergam eos in omnem ventum qui sunt attonsi in comam et ex omni confinio eorum adducam interitum super eos ait dominus. Et erit Asor in habitaculum draconum deserta usque in eternum. Non manebit ibi vir nec incolet eam filius hominis. Quod factum est verbum domini ad Ieremiam prophetam adversus Elam in principio regni Sedechie regis Iuda dicens. Hec dicit dominus exercituum: Ecce ego confringam arcum Elam et summam fortitudinem eorum. Et inducam super Elam quattuor ventos a quattuor plagis celi. Et ventilabo eos in omnes ventos istos et non erit gens ad quam non perveniant profugi Elam. Et pavere faciam Elam coram inimicis suis et in conspectu querentium animam eorum. Et adducam super eos malum iram furoris mei dicit dominus et mittam post eos gladium donec consumam eos. Et ponam solium meum in Elam et perdam inde reges et principes ait dominus. In novissimis autem diebus reverti faciam captivos Elam dicit dominus.



Verbum quod locutus est dominus de Babylone et de terra Chaldeorum in manu Ieremie prophete. Annuntiate in gentibus et auditum facite. Levate signum predicate et nolite celare. Dicite: Capta est Babylon, confusus est Bel, victus est Marodach, confusa sunt sculptilia eius, superata sunt idola eorum. Quoniam ascendit contra eam gens ab aquilone que ponet terram eius in solitudinem et non erit qui habitet in ea ab homine usque ad pecus et moti sunt et abierunt. In diebus illis et in tempore illo ait dominus venient filii Israel ipsi et

filii Iuda simul ambulantes et flentes properabunt et Dominum Deum suum quaerent. In Sion interrogabunt viam, huc facies eorum. Venient et apponentur ad Dominum foedere sempiterno quod nulla oblivione delebitur. Grex perditus factus est populus meus, pastores eorum seduxerunt eos, feceruntque vagari in montibus; de monte in collem transierunt, obliti sunt cubilis sui. Omnes qui invenerunt comederunt eos, et hostes eorum dixerunt: Non peccavimus, pro eo quod peccaverunt Domino decori iustitiae et exspectationi patrum eorum Domino. Recedite de medio Babylonis et de terra Chaldaeorum egredimini, et estote quasi haedi ante greges. Quoniam ecce ego suscito et adducam in Babylonem congregationem gentium magnarum de terra aquilonis, et praeparabuntur adversus eam, et inde capietur; sagitta eius quasi viri fortis interfectoris non revertetur vacua. Et erit Chaldaea in praedam; omnes vastantes eam replebuntur, ait Dominus. Quoniam exsultatis et magnifice loquimini, diripientes hereditatem meam, quoniam effusi estis sicut vituli super herbam, et mugistis sicut tauri. Confusa est mater vestra nimis, et adaequata pulveri quae genuit vos. Ecce novissima erit in gentibus, deserta, invia et arens. Ab ira Domini non habitabitur, sed redigetur tota in solitudinem; omnis qui transibit per Babylonem stupebit et sibilabit super universis plagis eius. Praeparamini contra Babylonem per circuitum, omnes qui tenditis arcum; debellate eam, non parcatis iaculis, quia Domino peccavit. Clamate adversus eam, ubique dedit manum; ceciderunt fundamenta eius, destructi sunt muri eius, quoniam ultio Domini est. Ultionem accipite de ea; sicut fecit, facite ei. Disperdite satorem de Babylone et tenentem falcem in tempore messis. A facie gladii columbae unusquisque ad populum suum convertetur, et singuli ad terram suam fugient. Grex dispersus Israel, leones eiecerunt eum; primus comedit eum rex Assur, iste novissimus exossavit eum Nabuchodonosor rex Babylonis. Propterea haec dicit Dominus exercituum Deus Israel: Ecce ego visitabo regem Babylonis et terram eius, sicut visitavi regem Assur; et reducam Israel ad habitaculum suum, et pascetur Carmelum et Basan, et in monte Ephraim et Galaad saturabitur anima eius. In diebus illis et in tempore illo, ait Dominus, quaeretur iniquitas Israel et non erit, et peccatum Iuda et non invenietur, quoniam propitius ero eis quos reliquero. Super terram dominantium ascende, et super habitatores eius visita; dissipa et interfice quae post eos sunt, ait Dominus, et fac iuxta omnia quae praecepi tibi. Vox belli in terra et contritio magna. Quomodo confractus est et contritus malleus universae terrae? Quomodo versa est in desertum Babylon in gentibus? Illaqueavi te, et capta es, Babylon, et nesciebas; inventa es et apprehensa, quoniam Dominum provocasti. Aperuit Dominus thesaurum suum et protulit vasa irae suae, quoniam opus est Domino Deo exercituum in terra Chaldaeorum. Venite ad eam ab extremis finibus; aperite ut exeant qui conculcent eam. Tollite de via lapides et redigite in acervos, et interficite eam, nec sit quidquam reliquum. Dissipate universos fortes eius, descendant in occisionem. Vae eis, quia venit dies eorum, tempus visitationis eorum. Vox fugientium et eorum qui evaserunt de terra Babylonis, ut annuntient in Sion ultionem Domini Dei nostri, ultionem templi eius. Annuntiate in Babylonem plurimis, omnibus qui tendunt arcum; consistite adversus eam per gyrum, et nullus evadat; reddite ei secundum opus suum; iuxta omnia quae fecit facite illi, quia contra Dominum erexit se, adversum sanctum Israel. Idcirco cadent iuvenes eius in plateis eius, et omnes viri bellatores eius conticescent in die illa, ait Dominus. Ecce ego ad te, superbe, dicit Dominus Deus exercituum, quia venit dies tuus, tempus visitationis tuae. Et cadet superbus et corruet, et non erit qui suscitet eum; et succendam ignem in urbibus eius, et devorabit omnia in circuitu eius. Haec dicit Dominus exercituum: Calumniam sustinent filii Israel et filii Iuda simul; omnes qui ceperunt eos tenent, nolunt dimittere eos. Redemptor eorum fortis, Dominus exercituum nomen eius; iudicio defendet causam eorum, ut exterreat terram et commoveat habitatores Babylonis. Gladius ad Chaldaeos, ait Dominus, et ad habitatores Babylonis, et ad principes et ad sapientes eius. Gladius ad divinos eius, qui stulti erunt; gladius ad fortes illius, qui timebunt. Gladius ad equos eius et ad currus eius, et ad omne vulgus quod est in medio eius, et erunt quasi mulieres; gladius ad thesauros eius, qui diripientur. Siccitas super aquas eius erit, et arescent, quia terra sculptilium est, et in portentis gloriantur. Propterea habitabunt dracones cum faunis ficariis, et habitabunt in ea struthiones, et non habitabitur ultra usque in sempiternum, nec exstruetur usque ad generationem et generationem. Sicut subvertit Deus Sodomam et Gomorrham et vicinas eius, ait Dominus, non habitabit ibi vir, nec incolet eam filius hominis. Ecce populus venit ab aquilone, et gens magna, et reges multi consurgent a finibus terrae. Arcum et scutum apprehendent; crudeles sunt et immisericordes; vox eorum quasi mare sonabit, et super equos ascendent, sicut vir paratus ad proelium contra te, filia Babylon. Audivit rex Babylonis famam eorum, et dissolutae sunt manus eius; angustia apprehendit eum, dolor quasi parturientem. Ecce quasi leo ascendet de superbia Iordanis ad pulchritudinem robustam, quia subito currere eum faciam ad illam; et quis erit electus quem praeponam ei? Quis enim similis mei? Et quis sustinebit me? Et quis est iste pastor qui resistat vultui meo? Propterea audite consilium Domini quod mente concepit adversum Babylonem, et cogitationes eius quas cogitavit super terram Chaldaeorum: nisi detraxerint eos parvuli gregum, nisi dissipatum fuerit cum ipsis habitaculum eorum. A voce captivitatis Babylonis commota est terra, et clamor inter gentes auditus est.

LI

Haec dicit Dominus: Ecce ego suscitabo super Babylonem et super habitatores eius qui cor suum levaverunt contra me quasi ventum pestilentem. Et mittam in Babylonem ventilatores, et ventilabunt eam, et

et demolientur terram eius qui venerunt super eam undique in die afflictionis eius. Non tendat qui tendit arcum suum et non ascendat loricatus. Nolite parcere iuvenibus eius: interficite omnem militiam eius. Et cadent interfecti in terra caldeorum et vulnerati in regionibus eius. Quia non fuit viduatus israel et iuda a deo suo domino exercituum. Terra autem eorum repleta est delicto a sancto israel. Fugite de medio babilonis et salvet unusquisque animam suam. Nolite tacere super iniquitatem eius quia tempus ultionis eius est a domino: vicissitudinem ipse retribuet ei. Calix aureus babilon in manu domini inebrians omnem terram. De vino eius biberunt omnes gentes et ideo commote sunt. Subito cecidit babilon et contrita est. Ululate super eam. Tollite resinam ad dolorem eius si forte sanetur. Curavimus babilonem et non est sanata. Derelinquamus eam et eamus unusquisque in terram suam quoniam pervenit usque ad celos iudicium eius et elevatum est usque ad nubes. Protulit dominus iustitias nostras. Venite et narremus in syon opus domini dei nostri. Acuite sagittas: implete pharetras. Suscitavit dominus spiritum regum medorum et contra babilonem mens eius est ut perdat eam: quia ultio domini est ultio templi sui. Super muros babilonis levate signum: augete custodiam. Levate custodes: preparate insidias quia cogitavit dominus et fecit quecumque locutus est contra habitatores babilonis. Que habitas super aquas multas locuples in thesauris: venit finis tuus pedalis precisionis tue. Iuravit dominus exercituum per animam suam: quia replebo te hominibus quasi brucho et super te celeuma cantabitur. Qui fecit celum et terram in fortitudine sua preparavit orbem in sapientia sua et prudentia sua extendit celos. Dante eo vocem multiplicantur aque in celo. Qui levat nubes ab extremo terre fulgura in pluviam fecit et produxit ventum de thesauris suis. Stultus factus est omnis homo a scientia sua. Confusus est omnis conflator in sculptili quia mendax conflatio eius nec est spiritus in eis. Vana sunt opera et risu digna in tempore visitationis sue peribunt. Non sicut hec pars iacob quia qui fecit omnia ipse est deus et israel est sceptrum hereditatis eius dominus exercituum nomen eius. Collidis mihi vasa belli et ego collidam in te gentes et disperdam in te regna. Et collidam in te equum et equitem eius. Et collidam in te currum et ascensorem eius. Et collidam in te virum et mulierem. Et collidam in te senem et puerum. Et collidam in te iuvenem et virginem. Et collidam in te pastorem et gregem eius. Et collidam in te agricolam et iugales eius. Et collidam in te duces et magistratus. Et reddam babiloni et cunctis habitatoribus caldee omne malum suum quod fecerunt in syon in oculis vestris ait dominus. Ecce ego ad te mons pestifer ait dominus qui corrumpis universam terram et extendam manum meam super te et evolvam te de petris. Et dabo te in montem combustionis et non tollam de te lapidem in angulum et lapidem in fundamenta sed perditus in eternum eris ait dominus. Levate signum in terra: clangite buccina in gentibus. Sanctificate super eam gentes: annunciate super illam regibus ararath menni et ascenez. Numerate contra eam thafsar. Adducite equum quasi bruchum aculeatum. Sanctificate contra eam gentes reges medie duces eius et universos magistratus eius cunctamque terram potestatis eius. Et commovebitur terra et turbabitur quia evigilabit contra babilonem cogitatio domini ut ponat terram babilonis desertam et inhabitabilem. Cessaverunt fortes babilonis a prelio: habitaverunt in presidiis. Devoratum est robur eorum et facti sunt quasi mulieres. Incensa sunt tabernacula eius: contriti sunt vectes eius. Currens obviam currenti veniet et nuncius obvius nuncianti ut annunciet regi babilonis quia capta est civitas eius a summo usque ad summum et vada preoccupata sunt et paludes incense sunt igni et viri bellatores conturbati sunt. Quia hec dicit dominus deus israel: Filia babilon quasi area tempus triture eius. Adhuc modicum et veniet tempus messionis eius. Comedit me devoravit me nabuchodonosor rex babilonis. Reddidit me quasi vas inane. Absorbuit me sicut draco. Replevit ventrem suum teneritudine mea et eiecit me. Iniquitas adversum me et caro mea super babilonem dicit habitatio syon et sanguis meus super habitatores caldee dicit ierusalem. Propterea hec dicit dominus. Ecce ego iudicabo causam tuam et ulciscar ultionem tuam et desertum faciam mare eius et siccabo venam eius. Et erit babilon in tumulos habitatio draconum stupor et sibilus eo quod non sit habitator. Simul ut leones rugient et excutient comas velut catuli leonum. In calore eorum ponam potus eorum et inebriabo eos ut sopiantur et dormiant somnum sempiternum et non consurgant dicit dominus. Deducam eos quasi agnos ad victimam quasi arietes cum hedis. Quomodo capta est sesach et comprehensa est inclita universe terre. Quomodo facta est in stuporem babilon inter gentes. Ascendit super babilonem mare multitudine fluctuum eius operta est. Facte sunt civitates eius in stuporem terra inhabitabilis et deserta. Terra in qua nullus habitet nec transeat per eam filius hominis. Et visitabo super bel in babilone et eiciam quod absorbuerat de ore eius et non confluent ad eum ultra gentes. Siquidem et murus babilonis corruet. Egredimini de medio eius popule meus ut salvet unusquisque animam suam ab ira furoris domini. Et ne forte mollescat cor vestrum et timeatis auditum qui audietur in terra et veniet in anno auditio et post hunc annum auditio et iniquitas in terra et dominator super dominatorem. Propterea ecce dies veniunt et visitabo super sculptilia babilonis et omnis terra eius confundetur et universi interfecti eius cadent in medio eius. Et laudabunt super babilonem celi et terra et omnia que in eis sunt quia ab aquilone venient ei predones ait dominus. Et quomodo fecit babilon ut caderent occisi in israel: sic de babilone cadent occisi universe terre. Qui fugistis gladium venite: nolite stare. Recordamini procul domini et ierusalem ascendat super cor vestrum. Confusi sumus quia audivimus opprobrium

operuit ignominia facies nostras quia venerunt alieni super sanctificationem domus domini. Propterea ecce dies veniunt ait dominus et visitabo super sculptilia eius et in omni terra eius mugiet vulneratus. Si ascenderit babilon in celum et firmaverit in excelso robur suum, a me venient vastatores eius ait dominus. Vox clamoris de babilone et contricio magna de terra chaldeorum. Quoniam vastavit dominus babilonem et perdidit ex ea vocem magnam et sonabunt fluctus eorum quasi aque multe. Dedit sonitum vox eorum quia venit super eam id est super babilonem predo. Et apprehensi sunt fortes eius et emarcuit arcus eorum quia fortis ultor dominus reddens retribuet. Et inebriabo principes eius et sapientes eius duces eius et magistratus eius et fortes eius et dormient somnum sempiternum et non expergiscentur ait rex dominus exercituum nomen eius. Hec dicit dominus exercituum. Murus babilonis ille latissimus suffossione suffodietur. Et porte eius excelse igni comburentur. Et labores populorum ad nichilum et gentium in igne erunt et disperibunt. Verbum quod precepit Iheremias propheta Saraie filio Nerie filii Maasie cum pergeret cum Sedechia rege in babilonem in anno quarto regni eius. Saraias erat princeps prophetie. Scripsit Iheremias omne malum quod venturum erat super babilonem in libro uno omnia verba hec que scripta sunt contra babilonem. Et dixit Iheremias ad Saraiam. Cum veneris in babilonem et videris et legeris omnia verba hec dices. Domine tu locutus es contra locum istum ut disperderes eum ne sit qui in eo habitet ab homine usque ad pecus et ut sit perpetua solitudo. Cumque compleveris legere librum istum ligabis ad eum lapidem et proicies illum in medium eufraten et dices. Sic submergetur babilon et non consurget a facie afflictionis quam ego adduco super eam et dissolvetur. Hucusque verba Iheremie.

LII

Filius viginti et unius anni erat Sedechias cum regnare cepisset et undecim annis regnavit in Iherusalem. Et nomen matris eius Amithal filia Iheremie de Lobna. Et fecit malum in oculis domini iuxta omnia que fecerat Ioachim quoniam furor domini erat in Israel et in Iuda usque quo proiceret eos a facie sua. Et recessit Sedechias a rege babilonis. Factum est autem in anno nono regni eius in mense decimo decima die mensis venit Nabuchodonosor rex babilonis ipse et omnis exercitus eius adversum Iherusalem et obsederunt eam et edificaverunt contra eam munitiones in circuitu et fuit civitas obsessa usque ad undecimum annum regis Sedechie. Mense autem quarto nona die mensis obtinuit fames in civitatem et non erant alimenta populo terre. Et dirupta est civitas et omnes viri bellatores fugerunt et exierunt de civitate nocte per viam porte que est inter duos muros et ducit ad ortum regis chaldeis obsidentibus urbem in gyro et abierunt per viam que ducit in heremum. Persecutus autem exercitus chaldeorum regem et apprehenderunt Sedechiam in deserto quod est iuxta Iericho et omnis comitatus eius diffugit ab eo. Cumque comprehendissent regem adduxerunt eum ad regem babilonis in Reblatha que est in terra Emath et locutus est ad eum iudicia. Et iugulavit rex babilonis filios Sedechie in oculis eius sed et omnes principes Iuda occidit in Reblatha et oculos Sedechie eruit et vinxit eum compedibus et adduxit eum rex babilonis in babilonem et posuit eum in domo carceris usque ad diem mortis eius. In mense autem quinto decima die mensis ipse est annus nonus decimus Nabuchodonosor regis babilonis venit Nabuzardan princeps militie qui stabat coram rege babilonis in Iherusalem et incendit domum domini et domum regis et omnes domos Iherusalem et omnem domum magnam igne combussit et totum murum Iherusalem per circuitum destruxit cunctus exercitus chaldeorum qui erat cum magistro militie. De pauperibus autem populi et de reliquo vulgo qui remanserant in civitate et de perfugis qui transfugerant ad regem babilonis et ceteros de multitudine transtulit Nabuzardan princeps militie. De pauperibus vero terre reliquit Nabuzardan princeps militie vinitores et agricolas. Columpnas quoque ereas que erant in domo domini et bases et mare eneum quod erat in domo domini confregerunt caldei et tulerunt omne es eorum in babilonem et lebetes et creagras et psalteria et phialas et mortariola et omnia vasa erea que in ministerio fuerunt tulerunt. Et ydrias et thimiamateria et urceos et pelves et candelabra et mortaria et ciathos in quibus thus reponebat. Quot quot aurea aurea et quot quot argentea argentea tulit magister militie. Columpnas duas et mare unum et vitulos duodecim ereos qui erant sub basibus quas fecerat rex Salomon in domo domini. Non erat pondus eris omnium vasorum horum. De columpnis autem decem et octo cubitis altitudinis erant in columpna una et funiculus duodecim cubitorum circuibat eam. Porro grossitudo eius quatuor digitorum et intrinsecus cava erat et capitella super utramque erea et altitudo capitelli unius quinque cubitorum super capitellum et recticula et malogranata in circuitu omnia erea similiter columpne alterius et malogranata. Et fuerunt malogranata nonaginta et sex dependentia. Omnia malogranata centum recticulis circumdabantur. Et tulit magister militie Saraiam sacerdotem primum et Sophoniam sacerdotem secundum et tres custodes vestibuli et de civitate tulit eunuchum unum qui erat prepositus super viros bellatores et septem viros de his qui videbant faciem regis qui inventi sunt in civitate et scribam principem militum qui probabat tirones et sexaginta viros de populo terre qui inventi sunt in medio civitatis. Tulit autem eos Nabuzardan magister militie et duxit eos ad regem babilonis in Reblatha et percussit eos rex babilonis et interfecit eos in Reblatha in terra Emath. Et translatus est Iuda de terra sua. Iste est populus quem transtulit Nabuchodonosor in anno septimo Iudeos tria milia et viginti tres. In anno octavo decimo Nabuchodonosor transtulit de Ihe

rusalem in animas octingentas triginta duas. In anno vicesimo tertio nabuchodonosor transtulit nabuzardan magister militie iudeorum animas septingentas quadraginta quinque. Omnes ergo anime quatuor milia sexcente. Et factum est in tricesimo septimo anno transmigrationis ioachin regis iude duodecimo mense vicesima quinta mensis elevavit evilmerodach rex babilonis ipso anno regni sui caput ioachin regis iude et eduxit eum de domo carceris et locutus est cum eo bona et posuit thronum eius super thronum regum qui erant post se in babilonem et mutavit vestimenta carceris eius et comedebat panem coram eo semper cunctis diebus vite sue. Et cibaria eius cibaria perpetua dabantur ei a rege babilonis statuta per singulos dies usque ad diem mortis sue cunctis diebus vite sue. Incipiunt lamentationes ieremie.

Et factum est postquam in captivitatem. Prophetia. ductus est israel et ierusalem destructa est sedit ieremias flens et planxit lamentatione hanc in ierusalem et amaro animo suspirans et eiulans et dixit. Aleph. Quomodo sedet sola civitas plena populo. facta est quasi vidua domina gentium princeps provinciarum facta est sub tributo. Beth. Plorans ploravit in nocte et lacrime eius in maxillis eius. Non est qui consoletur eam ex omnibus caris eius omnes amici eius spreverunt eam et facti sunt ei inimici. Gimel. Migravit iudas propter afflictionem et multitudinem servitutis. Habitavit inter gentes nec invenit requiem. Omnes persecutores eius apprehenderunt eam inter angustias. Deleth. Vie sion lugent eo quod non sint qui veniant ad sollempnitatem. Omnes porte eius destructe. sacerdotes eius gementes virgines eius squalide et ipsa oppressa amaritudine. He. Facti sunt hostes eius in capite et inimici illius locupletati sunt quia dominus locutus est super eam. Propter multitudinem iniquitatum eius parvuli eius ducti sunt captivi ante faciem tribulantis. Vau. Et egressus est a filia sion omnis decor eius facti sunt principes eius velud arietes non invenientes pascua. Et abierunt absque fortitudine ante faciem subsequentis. Zai. Et recordata est ierusalem dierum afflictionis sue et prevaricationis omnium desiderabilium suorum que habuerat a diebus antiquis cum caderet populus eius in manu hostili et non esset auxiliator. viderunt eam hostes et deriserunt sabbata eius. Heth. Peccatum peccavit ierusalem propterea instabilis facta est. Omnes qui glorificabant eam spreverunt illam quia viderunt ignominiam eius. Ipsa autem gemens et conversa retrorsum. Teth. Sordes eius in pedibus eius nec recordata est finis sui. Deposita est vehementer non habens consolatorem. Vide domine afflictionem meam quia erectus est inimicus. Ioth. Manum suam misit hostis ad omnia desiderabilia eius. Quia vidit gentes ingressas sanctuarium suum de quibus preceperas ne intrarent ecclesiam tuam. Caph. Omnis populus eius gemens et querens panem dederunt queque pretiosa pro cibo ad refocillandam animam. Vide domine considera quam facta sum vilis. Lameth. O vos omnes qui transitis per viam attendite et videte si est dolor sicut dolor meus. Quoniam vindemiavit me ut locutus est dominus in die ire furoris sui. Mem. De excelso misit ignem in ossibus meis et erudivit me. Expandit rete pedibus meis convertit me retrorsum. Posuit me desolatam tota die merore confectam. Nun. Vigilavit iugum iniquitatum mearum in manu eius convolute sunt et imposite collo meo. Infirmata est virtus mea dedit me dominus in manu de qua non potero surgere. Sameth. Abstulit omnes magnificos meos dominus de medio mei vocavit adversum me tempus ut contereret electos meos. Torcular calcavit dominus virgini filie iude. Ain. Idcirco ego plorans et oculus meus deducens aquam. quia longe factus est a me consolator convertens animam meam. Facti sunt filii mei perditi quoniam invaluit inimicus. Phe. Expandit sion manus suas non est qui consoletur eam. Mandavit dominus adversum iacob in circuitu eius hostes eius facta est ierusalem quasi polluta menstruis inter eos. Sade. Iustus est dominus quia os eius ad iracundiam provocavi. Audite obsecro universi populi et videte dolorem meum. Virgines mee et iuvenes mei abierunt in captivitatem. Coph. Vocavi amicos meos et ipsi deceperunt me. Sacerdotes mei et senes mei in urbe consumpti sunt. Quia quesierunt cibum sibi ut refocillarent animam suam. Res. Vide domine quoniam tribulor venter meus conturbatus est. Subversum est cor meum in memetipsa quoniam amaritudine plena sum. Foris interficit gladius et domi mors similis est. Sen. Audierunt quia ingemisco ego et non est qui consoletur me. Omnes inimici mei audierunt malum meum letati sunt quoniam tu fecisti. Adduxisti diem consolationis et fient similes mei. Tau. Ingrediatur omne malum eorum coram te et vindemia eos sicut vindemiasti me propter omnes iniquitates meas. Multi enim gemitus mei et cor meum merens.

II

Aleph. Quomodo obtexit caligine in furore suo dominus filiam sion proiecit de celo in terram inclitam israel et non recordatus est scabelli pedum suorum in die furoris sui. Beth. Precipitavit dominus nec pepercit omnia speciosa iacob. destruxit in furore suo munitiones virginis iuda deiecit in terram. polluit regnum et principes eius. Gimel. Confregit in ira furoris sui omne cornu israel avertit retrorsum dexteram suam a facie inimici. Et succendit in iacob quasi ignem flamme devorantis in gyro. Deleth. Tetendit arcum suum quasi inimicus firmavit dexteram suam quasi hostis et occidit omne quod pulcrum erat in tabernaculo filie sion effudit quasi ignem indignationem suam. He. Factus est dominus velud inimicus precipitavit israel. Precipitavit omnia menia eius dissipavit munitiones eius et replevit in filia iuda humiliatum et humiliatam. Vau. Et dissipavit quasi ortum tentorium suum demolitus est tabernaculum suum oblivioni tradidit dominus in sion festivitatem et sabbatum et in obprobrium in indi-

gnatione furoris sui regem et sacerdotem. Zay. Repulit dominus altare suum, maledixit sanctificationi sue. Tradidit in manus inimici muros turrium eius. Vocem dederunt in domo domini sicut in die sollempni. Heth. Cogitavit dominus dissipare murum filie Sion; tetendit funiculum suum et non avertit manum suam a perditione. Luxitque antemurale et murus pariter dissipatus est. Teth. Defixe sunt in terra porte eius, perdidit et contrivit vectes eius; regem eius et principes eius in gentibus. Non est lex, et prophete eius non invenerunt visionem a domino. Ioth. Sederunt in terra, conticuerunt senes filie Sion; consperserunt cinere capita sua, accincti sunt ciliciis; abiecerunt in terram capita sua virgines Ierusalem. Caph. Defecerunt pre lacrimis oculi mei, conturbata sunt viscera mea. Effusum est in terra iecur meum super contritione filie populi mei, cum deficeret parvulus et lactens in plateis oppidi. Lameth. Matribus suis dixerunt: ubi est triticum et vinum? cum deficerent quasi vulnerati in plateis civitatis, cum exalarent animas suas in sinu matrum suarum. Mem. Cui comparabo te, vel cui adsimilabo te, filia Ierusalem? cui exequabo te et consolabor te, virgo filia Sion? magna est enim velut mare contritio tua; quis medebitur tui? Nun. Prophete tui viderunt tibi falsa et stulta, nec aperiebant iniquitatem tuam ut te ad penitentiam provocarent. Viderunt autem tibi assumptiones falsas et electiones. Sameth. Plauserunt super te manibus omnes transeuntes per viam; sibilaverunt et moverunt caput suum super filiam Ierusalem: hec est urbs, dicentes, perfecti decoris, gaudium universe terre? Ayn. Aperuerunt super te os suum omnes inimici; sibilaverunt et fremuerunt dentibus, dixerunt: devorabimus eam; en ista est dies quam expectabamus, invenimus, vidimus. Phe. Fecit dominus que cogitavit, complevit sermonem suum quem preceperat a diebus antiquis; destruxit et non pepercit, et letificavit super te inimicum, et exaltavit cornu hostium tuorum. Sade. Clamavit cor eorum ad dominum super muros filie Sion: deduc quasi torrentem lacrimas per diem et noctem; non des requiem tibi, nec taceat pupilla oculi tui. Coph. Consurge, lauda in nocte in principio vigiliarum; effunde sicut aquam cor tuum ante conspectum domini. Leva ad eum manus tuas pro anima parvulorum tuorum qui defecerunt in fame in capite omnium compeditorum. Res. Vide domine et considera quem vindemiaveris ita; ergo ne comedent mulieres fructum suum, parvulos ad mensuram palme? Si occiditur in sanctuario domini sacerdos et propheta? Sen. Iacuerunt in terra foris puer et senex; virgines mee et iuvenes mei ceciderunt in gladio; interfecisti in die furoris tui, percussisti nec misertus es. Tav. Vocasti quasi ad diem sollempnem qui terrerent me de circuitu, et non fuit in die furoris domini qui effugeret et relinqueretur; quos educavi et enutrivi, inimicus meus consumpsit eos.

III

Aleph. Ego vir videns paupertatem meam in virga indignationis eius. Me minavit et adduxit in tenebras et non in lucem. Tantum in me vertit et convertit manum suam tota die. Beth. Vetustam fecit pellem meam et carnem meam, contrivit ossa mea. Beth. Edificavit in gyro meo et circumdedit me felle et labore. Beth. In tenebrosis collocavit me quasi mortuos sempiternos. Gimel. Circumedificavit adversum me ut non egrediar; aggravavit compedem meum. Gimel. Sed et cum clamavero et rogavero, exclusit orationem meam. Deleth. Conclusit vias meas lapidibus quadris, semitas meas subvertit. Deleth. Ursus insidians factus est michi, leo in absconditis. Deleth. Semitas meas subvertit et confregit me, posuit me desolatum. He. Tetendit arcum suum et posuit me quasi signum ad sagittam. He. Misit in renibus meis filias pharetre sue. He. Factus sum in derisum omni populo meo, canticum eorum tota die. Vau. Replevit me amaritudinibus, et inebriavit me absinthio. Vau. Et fregit ad numerum dentes meos, cibavit me cinere. Vau. Et repulsa est a pace anima mea, oblitus sum bonorum. Zay. Et dixi: periit finis meus et spes mea a domino. Zay. Recordare paupertatis et transgressionis mee, absinthii et fellis. Zay. Memoria memor ero, et tabescet in me anima mea. Heth. Hec recolens in corde meo, ideo sperabo. Heth. Misericordie domini quia non sumus consumpti, quia non defecerunt miserationes eius. Heth. Novi diluculo, multa est fides tua. Heth. Pars mea dominus, dixit anima mea; propterea expectabo eum. Teth. Bonus est dominus sperantibus in eum, anime querenti illum. Ioth. Bonum est prestolari cum silentio salutare domini. Ioth. Bonum est viro cum portaverit iugum ab adolescentia sua. Ioth. Sedebit solitarius et tacebit, quia levavit super se. Caph. Ponet in pulvere os suum, si forte sit spes. Caph. Dabit percutienti se maxillam, saturabitur opprobriis. Caph. Quia non repellet in sempiternum dominus. Caph. Quia si abiecit, et miserebitur secundum multitudinem miserationum suarum. Lameth. Non enim humiliavit ex corde suo et abiecit filios hominum. Lameth. Ut conteret sub pedibus suis omnes vinctos terre. Lameth. Ut declinaret iudicium viri in conspectu vultus altissimi. Mem. Ut perverteret hominem in iudicio suo, dominus ignoravit. Mem. Quis est iste qui dixit ut fieret, domino non iubente? Mem. Ex ore altissimi non egredientur mala et bona? Nun. Quid murmuravit homo vivens, vir pro peccatis suis? Nun. Scrutemur vias nostras et queramus et revertamur ad dominum. Nun. Levemus corda nostra cum manibus ad dominum in celos. Sameth. Nos inique egimus et ad iracundiam provocavimus; ideirco tu inexorabilis es. Sameth. Operuisti in furore et percussisti nos; occidisti et non pepercisti. Sameth. Opposuisti nubem tibi ne transeat oratio. Ayn. Eradicationem et abiectionem posuisti me in medio populorum. Ayn. Aperuerunt super nos os suum omnes inimici nostri. Ayn. Formido et laqueus facta est nobis vaticinatio et contritio.

**Phe.** Divisiones aquarum deduxit oculus meus in contritione filie populi mei. **Phe.** Oculus meus afflictus est nec tacuit eo quod non esset requies. **Phe.** Donec respiceret et videret dominus de celis. **Sade.** Oculus meus depredatus est animam meam in cunctis filiabus urbis mee. **Sade.** Venatione ceperunt me quasi avem inimici mei gratis. **Sade.** Lapsa est in lacum vita mea et posuerunt lapidem super me. **Coph.** Inundaverunt aque super caput meum dixi perii. **Coph.** Invocavi nomen tuum domine de lacu novissimo. **Coph.** Vocem meam audisti ne avertas aurem tuam a singultu meo et clamoribus. **Coph.** Appropinquasti in die qua invocavi te dixisti ne timeas. **Res.** Iudicasti domine causam anime mee redemptor vite mee. **Res.** Vidisti domine iniquitatem adversum me iudica iudicium meum. **Res.** Vidisti omnem furorem universas cogitationes eorum adversum me. **Sen.** Audisti opprobrium eorum domine omnes cogitationes eorum adversum me. **Sen.** Labia insurgentium mihi et meditationes eorum adversum me tota die. **Sen.** Sessionem eorum et resurrectionem eorum vide ego sum psalmus eorum. **Tau.** Reddes eis vicem domine iuxta opera manuum suarum. **Tau.** Dabis eis scutum cordis laborem tuum. **Tau.** Persequeris eos in furore et conteres eos sub celis domine.

IIII **Aleph.** Quomodo obscuratum est aurum mutatus est color optimus. dispersi sunt lapides sanctuarii in capite omnium platearum. quomodo obtexit caliginem in furore. **Beth.** Filii sion incliti et amicti auro primo quomodo reputati sunt in vasa testea opus manuum figuli. **Gimel.** Sed et lamie nudaverunt mammam lactaverunt catulos suos. filia populi mei crudelis quasi strucio in deserto. **Deleth.** Adhesit lingua lactentis ad palatum eius in siti. Parvuli petierunt panem et non erat qui frangeret eis. **He.** Qui vescebantur voluptuose interierunt in viis. qui nutriebantur in croceis amplexati sunt stercora. **Vau.** Et maior effecta est iniquitas populi mei peccato sodomorum que subversa est in momento et non ceperunt in ea manus. **Zai.** Candidiores nazarei eius nive nitidiores lacte rubicundiores ebore antiquo saphiro pulcriores. **Heth.** Denigrata est super carbones facies eorum et non sunt cogniti in plateis adhesit cutis eorum ossibus aruit et facta est quasi lignum. **Teth.** Melius fuit occisis gladio quam interfectis fame. quoniam isti extabuerunt consumpti sunt a sterilitate terre. **Ioth.** Manus mulierum misericordium coxerunt filios suos facti sunt cibus earum in contritione filie populi mei. **Caph.** Complevit dominus furorem suum effudit iram indignationis sue et succendit ignem in sion et devoravit fundamenta eius. **Lameth.** Non crediderunt reges terre et universi habitatores orbis quoniam ingrederetur hostis et inimicus per portas ierusalem. **Mem.** Propter peccata prophetarum eius et iniquitates sacerdotum eius qui effuderunt in medio eius sanguinem iustorum. **Nun.** Erraverunt ceci in plateis polluti sunt sanguine cumque non possent tenuerunt lacinias suas. **Sameth.** Recedite polluti clamaverunt eis recedite abite nolite tangere iurgati quippe sunt et commoti dixerunt inter gentes non addet ultra ut habitet in eis. **Ain.** Facies domini divisit eos non addet ut respiciat eos facies sacerdotum non erubuerunt neque senum misertisunt. **Sade.** Cum adhuc subsisteremus defecerunt oculi nostri ad auxilium nostrum vanum. cum respiceremus attenti ad gentem que salvare non poterat. **Coph.** Lubricaverunt vestigia nostra in itinere platearum nostrarum. appropinquavit finis noster completi sunt dies nostri quia venit finis noster. **Res.** Velociores fuerunt persecutores nostri aquilis celi. super montes persecuti sunt nos in deserto insidiati sunt nobis. **Sen.** Spiritus oris nostri christus dominus captus est in peccatis nostris cui diximus in umbra tua vivemus in gentibus. **Tau.** Gaude et letare filia edom que habitas in terra hus ad te quoque perveniet calix inebriaberis atque nudaberis. **Tau.** Completa est iniquitas tua filia sion non addet ultra ut transmigret te. visitavit iniquitatem tuam filia edom discooperiet peccata tua. **Oratio Ieremie prophete.**

Recordare domine quid acciderit nobis intuere et respice opprobrium nostrum. **Heth.** Hereditas nostra versa est ad alienos domus nostre ad extraneos. **Gimel.** Pupilli facti sumus absque patre matres nostre quasi vidue. **Deleth.** Aquam nostram pecunia bibimus ligna nostra precio comparavimus. **He.** Cervicibus minabamur et lassis non dabatur requies. **Vau.** Egypto dedimus manum et assiriis ut saturaremur pane. **Zai.** Patres nostri peccaverunt et non sunt et nos iniquitates eorum portavimus. **Heth.** Servi dominati sunt nostri non fuit qui redimeret nos de manu eorum. **Teth.** In animabus nostris afferebamus panem nobis a facie gladii in deserto. **Ioth.** Pellis nostra quasi clibanus exusta est a facie tempestatum famis. **Caph.** Mulieres in sion humiliaverunt et virgines in civitatibus iuda. **Lameth.** Principes manu suspensi sunt facies senum non erubuerunt. **Mem.** Adolescentibus impudice abusi sunt et pueri in ligno corruerunt. **Nun.** Senes de portis defecerunt iuvenes de choro psallentium. **Sameth.** Defecit gaudium cordis nostri versus est in luctum chorus noster. **Ain.** Decidit corona capitis nostri ve nobis quia peccavimus. **Phe.** Propterea mestum factum est in dolore cor nostrum ideo contenebrati sunt oculi nostri. **Sade.** Propter montem sion quia disperiit vulpes ambulaverunt per eum. **Coph.** Tu autem domine in eternum permanebis solium tuum in generatione et generatione. **Res.** Quare in perpetuum oblivisceris nostri derelinquens nos in longitudine dierum. **Sen.** Converte nos domine ad te et convertemur innova dies nostros sicut a principio. **Tau.** Sed proiciens repulisti nos iratus es contra nos vehementer.

Liber iste qui baruch nomine prenotatur in ebreo canone non habetur sed tantum in vulgata editione. Similiter et epistola ieremie. propter notitiam autem legentium hic scripta est quia multa de christo novissimisque temporibus indicant.

et hec uerba libri que scripsit baruch filius neri
e filius amasie filii sedechie filii sedei filii hel
cii in babilone in anno quinto in septimo die
mensis in tempore quo ceperunt caldei iherusa
lem et incenderunt eam igni et legit baruch
sermones libri huius in auribus iechonie filii ioa
chim regis iuda et in auribus tocius plebis qui
adueniebant ad librum et in auribus potenti
um et filiorum regum et in auribus seniorum
et uniuerse plebis a minimo usque ad maxi
mum omnium habitantium in babilone
et super flumen sudi et plorabant et ieiunab
ant in conspectu domini. Et collegerunt pe
cuniam prout uniuscuiusque potuit man
us et miserunt ad ioachim in iherusalem filium
elchie filii salom sacerdotem et sacerdotes
et ad omnem plebem que inuenta est cum
illo in iherusalem. Cum acciperet ipsa uasa domini
que ablata erant de templo ante initium iuda
decima die mensis sicban uasa argentea que fecit
sedechias filius iosie regis iuda. Postquam
transmigrauit nabuchodonosor rex babilo
nis iechoniam et principes et potestates et u
inctos et populum terre et iherusalem et induxit illos
in babilonem et dixerunt. Ecce misimus ad
uos pecuniam comparate et ea pecunia ho
locaustomata et thus et pro peccato et facite man
nam et offerte ad aram domini dei nostri et ora
te pro uita nabuchodonosor regis babilonis
et pro uita balthasar filii sui ut sint dies il
lorum sicut dies celi super terram. Et dabit domi
nus fortitudinem nobis et illuminabit o
culos nostros et uiuemus sub umbra nabucho
donosor regis babilonis et sub umbra balthas
ar filii ipsius et seruiemus illis dies complures et
inueniemus gratiam in conspectu eorum et o
rate pro nobis ad dominum deum nostrum quia pec
cauimus domino deo nostro et non est auersus furor
domini et ire ipsius a nobis usque ad diem istum.
Et legetis librum hoc quem misimus ad uos recita
re in domo domini in die festo sollempni et in
die oportuno et dicetis. Domino deo nostro iust
itia nobis autem confusio uultuum nostrorum. Sicut
dies ista homini iuda et habitantibus iherusalem et
in regibus nostris et in principibus nostris et prophetis n
ostris et patribus nostris cum quibus peccauimus
in conspectu domini et non credimus ei. dif
fidentes in eum et non fuimus subiectibiles
illi. Et non audiuimus uocem domini dei nostri
incedere in preceptis domini que dedit ante
faciem nostram a die qua eduxit dominus patr
es nostros de terra egipti et usque in diem istam
eramus non obedientes ad dominum deum nostrum.
Et meditabamur ne audiremus uocem eius

Adheserunt nobis mala et execratio quam con
stituit dominus moysi famulo suo in die qua
eduxit patres nostros de terra egipti dare nobis
terram fluentem lac et mel sicut dies ista et
non obaudiuimus uocem domini dei nostri. Se
cundum omnia uerba prophetarum quos misit
ad nos et pergebamus unusquisque in sensum
cordis sui maligni deseruire diis alienis facere
mala sub oculis domini dei nostri. Propter quod

II

statuit dominus uerbum suum quod locutus est
super nos et iudices nostros qui iudicauerunt israel.
Super reges nostros et super omnes principes nostros et
super omnem israel et iudam inducere super nos
mala magna qualia non sunt facta sub omni celo
secundum que facta sunt in iherusalem et secundum que
scripta sunt in libro moysi edere nos unum
quemque hominem carnes filii sui et homo carn
es filie sue et dedit illos sub manu omnium reg
num qui in circuitu nostro sunt. In opprobrium et
in desolationem omnibus populis ubi dispersit illos
dominus ibi et facti sunt infra et non supra quia
peccauimus domino deo nostro ad non audiendum
uocem eius. Domino deo nostro iustitia nobis autem
et patribus nostris confusio faciei sicut dies ista
que locutus est dominus super nos. Omnia
mala hec uenerunt super nos et non sumus
deprecati uultum domini auertere unusquisque
nostrum a sensu cordis sui maligni. Et uigilauit
dominus super mala et adduxit ea dominus super
nos quoniam iustus dominus in omnia opera
sua que mandauit nobis. Et non audiuimus
uocem eius ingredi in preceptis domini que
dedit ante faciem nostram. Et nunc domine de
us israel qui eduxisti plebem tuam de terra e
gipti in manu forti in signis et in prodigiis
et in uirtute magna in brachio excelso et fecis
ti tibi ipsi nomen sicut dies ista. Peccauimus
impie gessimus inique fecimus domine deus
noster in omnibus iustificationibus tuis. Auertatur
furor tuus a nobis quia derelicti sumus pauci
inter gentes ubi dispersisti nos ibi. Exau
di domine orationes nostras et preces nostras et e
rue nos propter te et da nobis gratiam ante faci
em eorum qui transmigrauerunt nos ut sciat
uniuersa terra quia tu es dominus deus noster.
quia nomen tuum inuocatum est super israel et
super genus illius. Domine respice de domo
sancta tua et excogita de nobis. Inclina domine au
rem tuam et audi. Aperi oculos tuos et uide quia
non defuncti qui sunt in inferno quorum
acceptus est spiritus a uisceribus eorum dabit
gloriam et iustificationes domino sed anima que
tristis est super magnitudine mali et incedit cur
uata et infirma et oculi deficientes et anima es
uriens dabunt tibi honorem et iustitiam do
mine quia non iustificationes patrum nostrorum et
precum nostrarum nos prosternimus [illegible]
ante uultum tuum domine deus noster quoniam
misisti iram tuam in nobis quemadmodum
locutus es in manibus puerorum tuorum prophetarum di
centes. Sic dicit dominus. Inclinate humerum
uestrum et operamini regi babilonis et sedete
super terram quam dedi patribus uestris. Et si non
audieritis uocem domini operari regis babilo

nis desertionem faciam et civitatibus Iuda et a foris Ierusalem vocem epulationis et vocem exultationis vocem sponsi et vocem sponse. Et erit universa terra inconculcata ab inhabitantibus et non audierunt vocis tue operari regi Babilonis et statuisti verba tua que locutus es in manibus puerorum tuorum prophetarum ut proferrentur ossa regum nostrorum et ossa parentum nostrorum de loco ipsorum. Et ecce sunt proiecte estui diei et gelicidio noctis et mortui sunt in doloribus malignis in fame et gladio et in emissione. Et posuisti domum in qua invocatum est nomen tuum super eam sicut dies ista propter malignitatem domus Israel et domus Iuda. Et fecisti in nobis domine deus noster secundum omnem moderationem tuam et secundum omnem miserationem tuam magnam quomodo locutus es in manu pueri tui Moysi in die qua precepisti illis scribere legem tuam per(am) filiis Israel dicens. Si non audieritis vocem meam si non sonitus magnus ac multus iste avertatur in minimam in gentibus ubi dispergam illos ibi quia sciebam quod non audiant me quia populus dure cervice est et convertentur in corde suo in terram transmigrationis sue et scient quia ego sum dominus deus ipsorum. Et dabo illis cor et aures audientes et laudabunt me in terra transmigrationis sue et rememorabuntur nominis mei et convertentur a dorso suo duro et a factis suis malis quia rememorabuntur viam patrum suorum qui peccaverunt ante me et convertam illos in terram quam iuravi patribus ipsorum Abrahe et Isaac et Iacob. Et dominabuntur ei et multiplicabuntur et non minorabuntur et disponam illis testamentum eternum ut sim illis in deum et ipsi erunt mihi in plebem et non movebo amplius populum meum filiorum Israel de terra quam dedi illis.

III

Et nunc domine deus Israel anima in angustiis et spiritus anxians clamat ad te. Audi domine et miserere quia deus misericors es et miserere quia peccavimus coram te qui tu sedes in eternum et nos perimus in evum. Domine deus omnipotens deus Israel audi nunc orationes defunctorum Israel et filiorum peccantium coram te qui non audierunt vocem domini dei sui et adheserunt nobis mala. Ne rememoraveris iniquitatum patrum nostrorum sed memorare manus tue et nominis tui in tempore isto quia tu dominus deus noster et collaudabimus te domine quia propter hoc dedisti timorem tuum in corde nostro ut invocaremus nomen tuum et laudabimus te in transmigratione nostra. Quia convertimur super cor nostrum omnem iniquitatem patrum nostrorum qui peccaverunt in te. Et ecce nos hodie in transmigratione nostra ubi dispersisti nos in opprobrium et execrationem et debitum secundum omnes iniquitates patrum nostrorum qui abscesserunt a te domine deus noster. Audi Israel mandata vite percipe autem scire prudentiam. Quid est Israel quod in terra inimicorum es inveteratus es in terra aliena compollutus es cum mortuis. reputatus es cum his qui in inferno sunt. Dereliquisti fontem sapientie. Viam dei si ingressus fuisses permansisses in pace in eterno tempore. Disce ubi est prudentia et ubi fortitudo ubi et intellectus ut cognoscas simul ubi est longiturnitas vite et victus ubi est lumen oculorum et pax. Quis invenit locum eius et quis intravit in thesauris eius. Ubi sunt principes nationum et qui dominantur bestiarum que sunt super terram. Qui in avibus celi illudunt qui pecuniam thesaurizant et aurum in quo confidebant homines et non est finis possessionis ipsorum qui in argentum fabricant et solliciti sunt et non est adinventio operum ipsorum. Exterminati sunt et in infernum descenderunt et alii resurrexerunt pro eis. Iuvenes viderunt lumen et habitaverunt super terram. Viam autem discipline non scierunt nec intellexerunt semitas eius et nec susceperunt eam filii illorum a via ipsorum facti sunt nec audita est in Chanaan nec paruit in Theman. Filii etiam Agar qui exquirunt intellectum qui de terra negotiatores Meran et Theman et fabulatores et exquisitores intelligentie sensus. Viam autem sapientie non scierunt sed nec memorati sunt semitas eius. O Israel quam magna domus dei et super eminens locus possessionis eius magnus et non habens finem excelsus et immensus. Ibi fuerunt gigantes nominati illi qui ab initio fuerunt magnifici scientes bellum. Non eos elegit deus nec viam discipline dedit illis sed perierunt eo quod non haberent sapientiam perierunt propter incogitationem suam. Quis ascendit in celum et accepit eam et deduxit eam de nubibus. Quis transfretavit mare et invenit eam et apportavit eam auro electo. Non est qui sciat vias eius neque qui recogitet semitas eius sed his qui novit omnia cognovit eam. Adinvenit eam sensu suo qui preparavit terram in eternum tempore et replevit eam iumentis quadrupedibus. Qui emittit lumen et pergit vocavit illud et obaudivit illi in tremore. Stelle autem fulserunt lumen in vigiliis suis et epulate sunt vocavit eas et dixerunt adsumus. Lumen dederunt cum epulatione ei qui fecit eas et hic deus noster et non estimabitur alius ad eum qui invenit omnem viam discipline et dedit eam Iacob puero suo et Israel dilecto suo. Post hec super terram visus est et cum hominibus conversatus est.

IIII

Hic liber preceptorum dei et lex que permanet in eternum omnes qui tenent eam adquirent vitam qui autem derelinquent eam morientur. Convertere Iacob et apprehende eam per ambula ad splendorem eius contra lumen eius. Ne tradas alius gloriam tuam et que utilia sunt tibi genti aliene. Beatissimus Israel quia que placita sunt deo nobis manifesta sunt. Animequior esto plebs memorabilis Israel. Venundati estis gentibus non in perditione sed propter quod in ira provocastis deum traditi estis adversariis. Exacerbastis enim eum qui fecit vos immolantes demoniis et non deo. Obliti autem estis qui educavit vos deum sempiternum. Contristastis autem et eam que educavit vos Ierusalem. Vidit enim iram que superveniebat vobis a domino et dixit. Audite circumfines Sion adduxit enim michi deus luctum

magnum. uidi enim captiuitatem filiorum meorum et filiarum quam induxit eis eternus. enutriui enim illos cum epulatione. dimisi autem eos cum fletu et luctu. nemo michi super gaudeat uidue et derelicte a multis. sum deserta propter peccata filiorum meorum quia declinauerunt a lege dei. Iustitias autem illius nescierunt nec ingressi sunt uias mandatorum dei nec semitas doctrine ueritatis iustitie illius ingressi sunt. ueniet circum incole sion et memoramini captiuitatem eorum filiorum et filiarum earum quam induxit eis ille eternus. induxit super eos gentem a longe gentem improbam et alterius lingue. qui non sunt ueriti senem et puero non sunt miserti et abduxerunt dilectos uidue et a singularitatem me desolauerunt. Ego autem quid possum adiuuare uos qui enim induxit mala et eripiet uos de manu inimicorum uestrorum. Ite filii ite ego enim derelicta sum deserta. Exui me stola pacis. indui me sacco obsecrationis mee et clamabo ad altissimum in diebus meis. Animo equiores estote filii clamate ad dominum et eripiet uos de manu principum inimicorum uestrorum. Ego enim speraui in eterno salutem uestram et uenit michi gaudium a sancto super misericordia que ueniet uobis cito ab eterno salutare nostro. Emisi enim uos cum luctu et fletu reducet autem michi deus uos cum letitia et epulatione in eternum. Sicut enim nunc uiderunt uicine sion uestram captiuitatem sic uidebunt in breui a deo uestro salutem que super ueniet uobis cum gloria magna et splendore eterni. Filii patienter ferte que a deo superuenit uobis iram. Persecutus est te inimicus tuus et uidebis illius perditionem in breui et super ceruices ipsorum ascendes. Delicati mei ambulauerunt uias asperas. abducti sunt tamquam grex direptus ab inimicis. Animo equiores estote filii et clamate ad dominum. erit enim memoria uestra ab eo qui induxit uos. Sicut enim fuit sensus uester ut erraretis a deo decies tantum iterum conuertentes requiretis eum. Qui enim induxit uobis mala inducet uobis etiam epulationem. Animo equior esto ierusalem exortabitur te qui nominauit te. manifesti sunt qui te afflixerunt et qui gauisi sunt tuo casu. manifeste sunt ciuitates quibus seruierunt filii tui. manifesta est que accepit filios tuos. sicut enim gauisa est super tui casu et epulata est in tua ruina sic contristabitur super suam desertionem. Et auferam eius exultationem multitudinis turbe et gloriam eius erunt in luctu magno. Ignis enim super ueniet ab eterno in diebus longitudinis et habitabitur a demoniis plurimum tempus. Circumspice ad orientem ierusalem et uide iocunditatem que a deo tibi super ueniet. Ecce ueniunt enim filii tui quos emisisti ueniunt congregati ab occasu usque ad orientem uerbo sancti gaudentes dei gloria.

IIII

V

Exue te ierusalem stola luctus tui et afflictionis et indue te decore que est a deo tuo gloria in eternum. Circumdabit te deus diploide iustitie et imponet mitram super caput tuum glorie eterne. Deus enim ostendet sub celo uniuerse terre tuum splendorem. uocabitur enim tuum nomen a deo in eternum. Pax iustitie et gloria dei cultus. Exsurge ierusalem in excelso et respice ad orientem et uide tuos congregatos filios a solis occasu usque ad orientem uerbo sancti gaudentes dei memoria. Exierunt ab te enim pedestres cum ducerentur ab inimicis. inducet autem illos deus ad te sublatos cum gloria tamquam filios regni. Constituit enim deus humiliari omnem montem excelsum et colles eternos et conualles compleri in planitiem terre ut incedat israel in testamento dei glorie. Obumbrauerunt autem et silue et omne lignum suauitatis israel mandato dei. Adducet enim deus israel cum iocunditate in lumine glorie sue cum misericordia et iustitia que est ab ipso. Exemplum epistole quam misit ieremias ad abductos captiuos in babiloniam a rege babiloniorum ut nuntiaret illis secundum quod preceptum est a deo.

Propter peccata que peccastis ante deum abducemini in babiloniam captiui a nabuchodonosor rege babiloniorum. Ingressi itaque in babiloniam eritis ibi annis plurimis et tempus longum usque ad generationes septem. Post hoc autem educam uos inde cum pace. Nunc autem uidebitis in babilonia deos argenteos et aureos et lapideos et ligneos in humeris portari ostentantes metum gentibus. Uidete itaque ne et uos similes efficiamini factis alienis et metuatis et metus uos capiat in ipsis. Uisa turba ante et retro adorantes. dicite itaque in corde uestro tibi oportet adorari domine. Angelus enim meus uobiscum est. Ipse autem exquiram animas uestras. Nam lingua eorum polita a fabro. ipsa autem inaurata et inargentata falsa sunt et non possunt loqui. Et sicut uirgini amanti ornamenta accepto auro fabricati sunt coronas super capita deorum suorum imponunt. Est autem quando subtrahunt sacerdotes a diis suis aurum et argentum et erogant illud in semetipsos. Dant autem etiam ex ipso prostitutis et meretrices ornant. quoque illos ut homines uestimentis deos argenteos et aureos et ligneos. Hi autem non liberantur ab erugine et tinea. Opertis illis ueste purpurea extergent faciem eorum propter puluerem qui in domo est qui plurimus est super eos. Et sceptrum habet ut homo ut iudex regionis qui in se peccantem non interficit. Habet etiam gladium in manu et securem se autem de bello et a latronibus non liberat. Unde notum est quia non sunt dii. ne ergo timueritis eos. Sicut enim uas hominis confractum inutile fit tales sunt dii illorum. Collocatis illis in domo oculi eorum pleni sunt puluere a pedibus introeuntium. Et sicut aliquis regem offenderit circumsepte sunt ianue aut sicut ad mortem abductum. domos suas tutantur sacerdotes ostiis et clausuris et seris ne a latronibus expolientur. lucernas accendunt illis et quidem multas ex quibus nullam possunt uidere. Sunt autem sicut trabes in domo. corda uero eorum dicunt elingere serpentes qui de terra sunt dum comedunt eos et uestimentum eorum

non sentiunt. Nigre fiunt facies eorum a fumo qui in domo fit. Supra corpus eorum et supra caput volitant noctue et hirundines et aves similiter et catte. Unde sciatis quia non sunt dii. Non ergo timueritis eos. Aurum etiam quod circa se habent ad speciem est; nisi aliquis exterserit eruginem non fulgebit. Neque enim dum conflarentur sentiebant. Ex omni pretio empta sunt in quibus spiritus non est. Sine pedibus in humeris portantur ostentantes ignobilitatem suam omnibus. Confundantur qui colunt eos. Propterea si ceciderint in terram a semetipsis non surgunt, neque si quis eum statuerit rectum per semetipsum stabit. Et sicut mortuis munera illis eorum apponuntur. Hostias vero ipsorum immundas sacerdotes eorum vendunt et abutuntur. Similiter et mulieres eorum discerpentes neque infirmo neque mendicanti aliquid impertiunt. De sacrificiis eorum menstruate et fete contingunt. Scientes itaque ex his quia non sunt dii ne timueritis eos. Unde enim vocabuntur dii? Quia mulieres apponunt diis argenteis et aureis et ligneis. Et in domibus eorum sacerdotes sedent habentes tunicas scissas et capita et barbas rasas, quorum capita nuda sunt. Rugiunt autem clamantes contra deos suos sicut in cena mortui. Vestimenta eorum auferunt sacerdotes et vestiunt uxores suas et filios. Neque si quid boni patiuntur ab aliquo neque si quid mali poterunt retribuere; neque constituere regem possunt neque auferre. Similiter neque divitias neque malum possunt dare. Si quis illis votum voverit et non reddiderit, nec hoc requirunt. De morte hominem non liberabunt neque infirmum a fortiore eripiunt. Hominem cecum ad visum non restituent, de necessitate hominem non liberabunt. Vidue non miserebuntur nec pupillo bene facient. Lapidibus de monte similes sunt lignea et inaurata et inargentata. Qui autem colunt ea confundentur. Quomodo ergo estimandum est aut dicendum illos esse deos? Adhuc enim ipsis Caldeis non honorantibus eos, qui cum audierint mutum non posse loqui offerunt ad Bel, postulantes loqui quasi possit sentire qui non possunt; et ipsi cum intellexerint relinquent eum: sensum enim non habent. Mulieres autem circumdate funibus in viis sedent succendentes ossa olivarum. Cum autem aliqua ex ipsis attracta ab aliquo transeunte dormierit, proxime sue exprobrat quod non ea sit digna habita sicut ipsa neque funis eius disruptus sit. Omnia que illis fiunt falsa sunt. Quomodo ergo estimandum aut dicendum illos esse deos? A fabris autem et ab aurificibus fabricata sunt. Nihil aliud erit nisi id quod volunt esse artifices. Ipsi etiam qui ea faciunt non erunt multi temporis. Quomodo ergo possunt que ab ipsis fabricata sunt esse dii? Reliquerunt enim falsa et opprobrium postea futuris. Nam cum supervenerit illis prelium et mala, cogitant sacerdotes ubi se abscondant cum illis. Quomodo ergo est sentire quia sunt dii qui nec liberant se de bello nec de malis? Nam cum sint lignea et inaurata et inargentata, sciatur postea quia falsa sunt gentibus universis et regibus; manifesta erunt quia non sunt dii sed opera manuum hominum et nullum dei opus in ipsis est. Regem enim regioni non suscitabunt neque pluviam hominibus dabunt. Iudicium quoque non discernent neque regionem liberabunt ab iniuria, quia nihil possunt sicut cornicule inter medium celi et terre. Etenim cum inciderit ignis in domum deorum ligneorum inauratorum et inargentatorum, sacerdotes quidem ipsorum fugient et liberabuntur; ipsi vero sicut trabes in medio comburentur. Regi autem et bello non resistent. Quomodo accipiendum vel estimandum quia sunt dii? Neque a furibus neque a latronibus se liberabunt dii lignei et inaurati et inargentati, quibus iniqui fortiores sunt; aurum et argentum et vestimentum quo operti sunt auferent et abibunt, nec sibi auxilium ferent. Itaque melius est esse regem ostentantem virtutem suam aut vas in domo utile in quo gloriabitur qui possidet, quam falsi dii; vel ostium in domo quod custodit que in ipsa sunt quam falsi dii. Sol quidem et luna et sidera cum sint splendida et emissa ad utilitates obaudiunt. Similiter et fulgur cum apparuerit perspicuum est. Id ipsum autem et spiritus in omni regione aspirat. Et nubes quibus cum imperatum fuerit a deo perambulare universum orbem perficiunt quod imperatum est. Ignis etiam desuper missus ut consumat montes et silvas facit quod preceptum est. Hec autem neque speciebus neque virtutibus uni eorum similia sunt. Unde neque existimandum est neque dicendum esse deos illos, quando non possunt neque iudicium iudicare neque benefacere hominibus. Scientes itaque quia non sunt dii ne timueritis eos. Neque enim regibus maledicent neque benedicent. Signa etiam in celo gentibus non ostendunt, neque ut sol lucebunt neque illuminabunt sicut luna. Bestie meliores sunt illis que possunt fugere sub tegumen ac prodesse sibi. Nullo itaque modo nobis est manifestum quia sunt dii; propter quod ne timueritis eos. Nam sicut in cucumerario formido nihil custodit, ita sunt dii illorum lignei et inargentati et inaurati. Eodem modo et in orto spina alba supra quam omnis avis sedet. Similiter et mortuo proiecto in tenebris similes sunt dii illorum lignei et inaurati et inargentati. A purpura quoque et murice que putrescunt super eos scietis quia non sunt dii. Ipsa etiam postremo comeduntur et erunt opprobrium in regione. Melior est enim homo iustus qui non habet simulacra, nam erit longe ab opprobriis.

II

Ezechiel propheta cum Ioachim rege Iuda captivus ductus est in Babilonem, ibique his qui cum eo captivi fuerant prophetavit, penitentibus quod ad Ieremie vaticinium se ultro adversariis tradidissent et viderent adhuc urbem Ierosolimam stare, quam ille casuram esse predixerat. Tricesimo autem etatis sue anno et captivitatis quinto exorsus est ad coaptivos loqui, et eodem tempore, licet posterius, in Caldea, Ieremias in Iudea prophetaverunt. Sermo eius nec satis disertus nec admodum rusticus est, sed ex utroque

in medio templi captivus, sacerdos et ipse sicut et Iheremias. Principia voluminis et finem magnis habet obscuritatibus involuta. Sed et vulgata eius editio non multum distat ab hebraico. Unde satis miror quid causae exstiterit, ut si eosdem in universis libris habemus interpretes, in aliis eadem, et in aliis diversa transtulerint. Lege igitur et hunc iuxta translationem nostram, quia per cola scriptus et commata manifestiorem sensum legentibus tribuit. Si autem amici mei et hunc subsannaverint, dicite illis quod nemo eos compellit ut scribant, sive vereor ne illud eis eveniat quod grece significantius dicitur fagolidori, hoc est manducantes senectias vel sinantias. Explicit prologus.

# ET FACTUM EST

Et factum est in tricesimo anno in quarto mense, in quinta mensis, cum essem in medio captivorum iuxta fluvium Chobar, aperti sunt celi et vidi visiones Dei. In quinta mensis, ipse est annus quintus transmigrationis regis Ioachim, factum est verbum Domini ad Ezechielem filium Buzi sacerdotem in terra Chaldeorum secus flumen Chobar, et facta est super eum ibi manus Domini. Et vidi, et ecce ventus turbinis veniebat ab aquilone, et nubes magna et ignis involvens, et splendor in circuitu eius, et de medio eius quasi species electri, id est de medio ignis. Et ex medio eorum similitudo quatuor animalium, et hic aspectus eorum: similitudo hominis in eis. Quatuor facies uni et quatuor penne uni. Et pedes eorum pedes recti, et planta pedis eorum quasi planta pedis vituli, et scintille quasi aspectus eris candentis. Et manus hominis sub pennis eorum in quatuor partibus. Et facies et pennas per quatuor partes habebant, iuncteque erant penne eorum alterius ad alterum. Non revertebantur cum incederent, sed unumquodque ante faciem suam gradiebatur. Similitudo autem vultus eorum facies hominis et facies leonis a dextris ipsorum quatuor, facies autem bovis a sinistris ipsorum quatuor, et facies aquile ipsorum quatuor. Et facies eorum et penne eorum extente desuper. Due penne singulorum iungebantur, et due tegebant corpora eorum. Et unumquodque coram facie sua ambulabat. Ubi erat impetus spiritus, illuc gradiebantur, nec revertebantur cum ambularent. Et similitudo animalium, aspectus eorum quasi carbonum ignis ardentium et quasi aspectus lampadarum. Hec erat visio discurrens in medio animalium. Splendor ignis, et de igne fulgur egrediens. Et animalia ibant et revertebantur in similitudinem fulguris coruscantis. Cumque aspicerem animalia, apparuit rota una super terram iuxta animalia, habens quatuor facies. Et aspectus rotarum et opus earum quasi visio maris. Et una similitudo ipsarum quatuor, et aspectus earum et opera quasi sit rota in medio rote. Per quatuor partes earum euntes ibant, et non revertebantur cum ambularent. Ad quem locum declinabat que prima erat, sequebantur et cetere, nec revertebantur cum ambularent. Statura quoque erat rotarum et altitudo et horribilis aspectus, et totum corpus plenum oculis in circuitu ipsarum quatuor. Cumque ambularent animalia, ambulabant pariter et rote iuxta ea. Et cum elevarentur animalia de terra, elevabantur simul et rote. Quocumque ibat spiritus, illuc eunte spiritu et rote pariter elevabantur sequentes eum. Spiritus enim vite erat in rotis. Cum euntibus ibant, et cum stantibus stabant, et cum elevatis a terra pariter elevabantur et rote sequentes ea, quia spiritus vite erat in rotis. Et similitudo super capud animalium firmamenti quasi aspectus cristalli horribilis et extenti super capita eorum desuper. Sub firmamento autem penne eorum recte alterius ad alterum. Unumquodque duabus alis velabat corpus suum, et alterum similiter velabatur. Et audiebam sonum alarum quasi sonum aquarum multarum, quasi sonum sublimis Dei. Cum ambularent, quasi sonus erat multitudinis, ut sonus castrorum; cumque starent, dimittebantur penne eorum. Nam cum fieret vox super firmamentum quod erat super capud eorum, stabant et submittebant alas suas. Et super firmamentum quod erat imminens capiti eorum, quasi aspectus lapidis saphiri similitudo throni, et super similitudinem throni similitudo quasi aspectus hominis desuper. Et vidi quasi speciem electri velut aspectum ignis intrinsecus eius per circuitum, a lumbis eius et desuper et a lumbis eius usque deorsum. Vidi quasi speciem ignis splendentis in circuitu, velud aspectum arcus cum fuerit in nube in die pluvie. Hic erat aspectus splendoris per gyrum. Hec visio similitudinis glorie Domini. Et vidi et cecidi in faciem meam.

Et audivi vocem loquentis, et dixit ad me: Fili hominis, sta super pedes tuos, et loquar tecum. Et ingressus est in me spiritus postquam locutus est michi, et statuit me supra pedes meos. Et audivi loquentem ad me et dicentem: Fili hominis, mitto ego te ad filios Israel, ad gentes apostatrices que recesserunt a me. Patres eorum prevaricati sunt pactum meum usque ad diem hanc. Et filii dura facie et indomabili corde sunt ad quos ego mitto te. Et dices ad eos: Hec dicit Dominus Deus. Si forte vel ipsi audiant et si forte quiescant, quoniam domus exasperans est, et scient quia propheta fuerit in medio eorum. Tu ergo, fili hominis, ne timeas eos, neque sermones eorum metuas, quoniam incredibiles et subversores sunt tecum, et cum scorpionibus habitas. Verba eorum ne timeas, et vultus eorum ne formides, quia domus exasperans est. Loqueris ergo verba mea ad eos, si forte audiant et quiescant, quoniam irritatores

sunt. Tu autem fili hominis audi quecumque
loquor ad te et noli esse exasperans sicut et domus
exasperatrix est. Aperi os tuum et comede omnia
quecumque ego do tibi. Et vidi et ecce manus
missa ad me in qua erat involutus liber et ex-
pandit illum coram me qui erat scriptus
intus et foris et scripte erant in eo lamentatio-
nes carmen et ve.

III

Et dixit ad me. Fili hominis
quecumque inveneris comede. Comede volumen
istud et vadens loquere ad filios israel. Et aperui
os meum et cibavit me volumine illo et dixit ad
me. Fili hominis venter tuus comedet et vis-
cera tua complebuntur volumine isto quod ego
do tibi. Et comedi illud et factum est in ore meo
quasi mel dulce. Et dixit ad me. Fili hominis
vade ad domum israel et loqueris verba mea ad
eos. Non enim ad populum profundi sermonis et
ignote lingue tu mitteris ad domum israel neque
ad populos multos profundi sermonis et ignote lin-
gue quorum non possis audire sermones et
si ad illos mittereris ipsi audirent te. Domus autem
israel nolunt audire te quia nolunt audire me. Omnis
quippe domus israel attrita fronte est et duro cor-
de. Ecce dedi faciem tuam valentiorem facie-
bus eorum et frontem tuam duriorem fronti-
bus eorum. Ut adamantem et ut silicem dedi
faciem tuam ne timeas eos neque metuas a fa-
cie eorum quia domus exasperans est. Et dixit ad
me. Fili hominis omnes sermones meos quos
loquor ad te assume in corde tuo et auribus
tuis audi et vade ingredere ad transmigratio-
nem ad filios populi tui et loqueris ad eos et dices
eis. Hec dicit dominus deus. Si forte audia-
nt et quiescant. Et assumpsit me spiritus et au-
divi post me vocem commotionis magne. Be-
nedicta gloria domini de loco suo et vocem ala-
rum animalium percutientium alteram ad alte-
ram et vocem rotarum sequentium animalia
et vocem commotionis magne. Spiritus quoque le-
vavit me et assumpsit me et abii amarus
in indignatione spiritus mei. Manus enim domini erat
mecum confortans me et veni ad transmigra-
tionem ad acervum novarum frugum ad eos
qui habitabant iuxta flumen chobar. Et sedi
ubi illi sedebant et mansi ibi septem diebus
merens in medio eorum. Cum autem pertran-
sissent septem dies factum est verbum domini
ad me dicens. Fili hominis speculatorem dedi
te domui israel et audies de ore meo verbum
et annuntiabis eis ex me. Si dicente me ad
impium morte morieris et non annuntiaveris
ei neque locutus fueris ut avertatur a via
sua impia et vivat ipse impius in iniquitate
sua morietur sanguinem autem eius de ma-
nu tua requiram. Si autem annuntiaveris
impio et ille non fuerit conversus ab impie-
tate sua et a via sua impia ipse in iniquitate sua
quidem morietur. Tu autem animam tuam libera-
sti. Sed et si conversus iustus a iustitia sua fuerit
et fecerit iniquitatem ponam offendiculum
coram eo ipse morietur quia tu non annuntia-
sti ei in peccato suo morietur et non erunt in
memoria iustitie eius quas fecit sanguinem
vero eius de manu tua requiram. Si autem ad-
nuntiaveris iusto ut non peccet iustus et ille non
peccaverit vivens vivet quia adnuntiasti ei et
tu animam tuam liberasti. Et facta est super me ma-
nus domini et dixit ad me. Surgens egredere
in campum et ibi loquar tecum. Et surgens
egressus sum in campum et ecce ibi gloria do-
mini stabat quasi gloria quam vidi iuxta flu-
vium chobar et cecidi in faciem meam. Et ingre-
ssus est in me spiritus et statuit me super pedes meos
et locutus est michi et dixit ad me. Ingredere
et includere in medio domus tue. Et tu fili ho-
minis ecce data sunt super te vincula et ligabunt
te in eis. Et non egredieris in medio eorum et
linguam tuam adherere faciam palato tuo et eris
mutus nec quasi vir obiurgans quia domus exas-
perans est. Cum autem locutus fuero tibi aperiam
os tuum et dices ad eos. Hec dicit dominus. Qui au-
dit audiat et qui quiescit quiescat quia domus
exasperans est.

IIII

Et tu fili hominis. Sume tibi
laterem et pones eum coram te et describes
in eo civitatem ierusalem et ordinabis adversus
eam obsidionem et edificabis munitiones et
comportabis aggerem et dabis contra eam ca-
stra et pones arietes in gyro. Et tu sume tibi sar-
taginem ferream et pones eam in murum fer-
reum inter te et inter civitatem et obfirmabis
faciem tuam ad eam et erit in obsidionem et
circumdabis eam. Signum est domui israel. Et
tu dormies super latus tuum sinistrum et pones
iniquitates domus israel super eo numero dierum
quibus dormies super illud et assumes iniquita-
tes eorum. Ego autem dedi tibi annos iniqui-
tatis eorum numero dierum trecentos nonagin-
ta dies et portabis iniquitatem domus israhel.
Et cum compleveris hec dormies super latus tuum
dextrum secundo et assumes iniquitates do-
mus iuda quadraginta diebus diem pro anno.
Diem inquam pro anno dedi tibi. Et ad obsi-
dionem ierusalem convertes faciem tuam et bra-
chium tuum erit extentum et prophetabis adver-
sus eam. Ecce circumdedi te vinculis et non
te convertes a latere tuo in latus aliud donec com-
pleas dies obsidionis tue. Et tu sume tibi fru-
mentum et ordeum et fabam et lentem et mi-
lium et viciam et mittes ea in vas unum et
facies tibi panes numero dierum quibus dormi-
es super latus tuum. Trecentis nonaginta diebus
comedes illud. Cibus autem tuus quo vesceris erit
in pondere viginti stateres in die et a tempore us-
que ad tempus comedes illud et aquam in mensura bi-
bes sextam partem hin a tempore usque ad tempus
bibes illud et quasi subcinericium ordeaceum
comedes illud et stercore quod egreditur de homine
operies illud in oculis eorum. Et dixit dominus
ad me. Sic comedent filii israel panem suum pol-
lutum inter gentes ad quas eiciam eos. Et dixi.
A a a domine deus. Ecce anima mea non est pollu-
ta et morticinum et laceratum a bestiis non
comedi ab infantia mea usque nunc et non est in-
gressa os meum omnis caro immunda. Et dixit ad
me. Ecce dedi tibi fimum boum pro stercoribus
humanis et facies panem tuum in eo. Et dixit
ad me. Fili hominis ecce ego conteram bacu-
lum panis in ierusalem et comedent panem in pondere.

et in sollicitudine et aquam in mensura et in angustia bibent ut deficientibus pane et aqua corruat unusquisque ad fratrem suum et contabescant in iniquitatibus suis.

V

Et tu fili hominis sume tibi gladium acutum radentem pilos et adsumes eum et duces per caput tuum et per barbam tuam et adsumes tibi stateram ponderis et divides eos. Tertiam partem igni combures in medio civitatis iuxta completionem dierum obsidionis et adsumes tertiam partem et concides gladio in circuitu eius tertiam vero aliam disperges in ventum et gladium nudabis post eos et sumes inde parvum numerum et ligabis eos in summitate pallii tui et ex eis rursum tolles et proicies in medio ignis et combures eos igne et ex eo egredietur ignis in omnem domum Israel. Hec dicit dominus deus. Ista est Ierusalem. In medio gentium posui eam et in circuitu eius terras et contempsit iudicia mea ut plus esset impia quam gentes et precepta mea ultra quam terre que in circuitu eius sunt. Iudicia enim mea proiecerunt et in preceptis meis non ambulaverunt. Iccirco hec dicit dominus deus. Quia superastis gentes que in circuitu vestro sunt et in preceptis meis non ambulastis et iudicia mea non fecistis et iuxta iudicia gentium que in circuitu vestro sunt non estis operati. Ideo hec dicit dominus deus. Ecce ego ad te et ipse ego faciam in medio tui iudicia in oculis gentium et faciam in te que non feci et quibus similia ultra non faciam propter omnes abominationes tuas. Ideo patres comedent filios in medio tui et filii comedent patres suos et faciam in te iudicia et ventilabo universas reliquias tuas in omnem ventum. Iccirco vivo ego dicit dominus deus. Nisi pro eo quod sanctum meum violasti in omnibus offensionibus tuis et abominationibus tuis. Ego quoque confringam et non parcet oculus meus et non miserebor. Tertia tui pars peste morietur et fame consumetur in medio tui et tertia tui pars gladio cadet in circuitu tuo. Tertiam vero partem tuam in omnem ventum dispergam et gladium evaginabo post eos et complebo furorem meum et requiescere faciam indignationem meam in eis et consolabor et scient quia ego dominus locutus sum in zelo meo cum implevero indignationem meam in eis. Et dabo te in desertum et in obprobrium gentibus que in circuitu tuo sunt in conspectu omnis pretereuntis et eris obprobrium et blasphemia et exemplum et stupor in gentibus que in circuitu tuo sunt cum fecero in te iudicium in furore et in indignatione et in increpationibus ire. Ego dominus locutus sum. Quando misero sagittas famis pessimas in eos que erunt mortifere et quas mittam ut disperdam vos et famem congregabo super vos et conteram in vobis baculum panis et inmittam in vos famem et bestias pessimas usque ad internitionem. Et pestilentia et sanguis transibunt per te et gladium inducam super te ego dominus locutus sum.

VI

Et factus est sermo domini ad me dicens. Fili hominis pone faciem tuam ad montes Israel et prophetabis ad eos et dices. Montes Israel audite verbum domini dei. Hec dicit dominus deus montibus et collibus rupibus et vallibus. Ecce ego inducam super vos gladium et disperdam excelsa vestra et demolar aras vestras et confringentur simulacra vestra et deiciam interfectos vestros ante ydola vestra et dabo cadavera filiorum Israel ante faciem simulacrorum vestrorum. Et dispergam ossa vestra circum aras vestras. In omnibus habitationibus vestris urbes deserte erunt et excelsa demolientur et dissipabuntur et interibunt are vestre et confringentur et cessabunt ydola vestra et conterentur delubra vestra et delebuntur opera vestra et cadet interfectus in medio vestri et scietis quia ego dominus. Et relinquam in vobis eos qui fugerint gladium in gentibus cum dispersero vos in terris et recordabuntur mei liberati vestri in gentibus ad quas captivi sunt ducti quia contrivi cor eorum fornicans et recedens a me et oculos eorum fornicantes post ydola sua. Et displicebunt sibimet super malis que fecerunt in universis abominationibus suis et scient quia ego dominus non frustra locutus sum ut facerem eis malum hoc. Hec dicit dominus deus. Percute manu tua et allide pedem tuum et dic. Heu ad omnes abominationes malorum domus Israel quia gladio fame peste ruituri sunt. Qui longe est peste morietur. Qui autem prope gladio corruet et qui relictus fuerit et obsessus fame morietur. Et complebo indignationem meam in eis et scietis quia ego dominus cum fuerint interfecti vestri in medio ydolorum vestrorum in circuitu ararum vestrarum in omni colle excelso in cunctis summitatibus montium et subtus omne lignum nemorosum et subtus universam quercum frondosam locum ubi incenderunt thura redolentia universis ydolis suis. Et extendam manum meam super eos et faciam terram desolatam et destitutam a deserto deblata in omnibus habitationibus eorum et scient quia ego dominus.

VII

Et factus est sermo domini ad me dicens. Et tu fili hominis hec dicit dominus deus terre Israel. Finis venit finis venit super quatuor plagas terre. Nunc finis super te et emittam furorem meum in te et iudicabo te iuxta vias tuas et ponam contra te omnes abominationes tuas et non parcet oculus meus super te et non miserebor. Sed vias tuas ponam super te et abominationes tue in medio tui erunt et scietis quia ego dominus. Hec dicit dominus deus. Afflictio una afflictio ecce venit venit finis venit finis. Evigilavit adversum te. Ecce venit contritio super te qui habitas in terra. Venit tempus prope est dies occisionis et non glorie montium. Nunc de propinquo effundam iram meam super te et complebo furorem meum in te et iudicabo te iuxta vias tuas et inponam tibi omnia scelera tua. Et non parcet oculus meus neque miserebor sed vias tuas inponam tibi et abominationes tue in medio tui erunt et scietis quia ego dominus percutiens. Ecce dies ecce venit egressa est contritio. Floruit virga germinavit superbia. Iniquitas surrexit in virga impietatis non ex eis et non ex populo neque ex sonitu eorum et non erit requies in eis. Venit tempus appropinquavit dies. Qui emit non letetur et qui vendit non lugeat quia ira super omnem populum eius. Quia

uendidit ad id quod uendidit non reuertetur. Adhuc in uiuentibus uita eorum. Visio enim ad omnem multitudinem eius non regredietur: et uir in iniquitate uite sue non confortabitur. Canite tuba, preparentur omnes: et non est qui uadat ad prelium. Ira enim mea super uniuersum populum eius. Gladius foris: pestis et fames intrinsecus. Qui in agro est gladio morietur: et qui in ciuitate pestilentia et fame deuorabuntur. Et saluabuntur qui fugerint ex eis. Et erunt in montibus quasi columbe conuallium omnes trepidi, unusquisque in iniquitate sua. Omnes manus dissoluentur, et omnia genua fluent aquis. Et accingent se ciliciis, et operiet eos formido: et in omni facie confusio. Et in uniuersis capitibus eorum caluitium. Argentum eorum foras proicietur, et aurum eorum in sterquilinium erit. Argentum eorum et aurum eorum non ualebit liberare eos in die furoris domini. Animam suam non saturabunt, et uentres eorum non implebuntur. Quia scandalum iniquitatis eorum factum est, et ornamentum monilium suorum in superbia posuerunt, et imagines abominationum suarum et simulacrorum fecerunt ex eo. Propter hoc dedi eis illud in inmunditiam. Et dabo illud in manus alienorum ad diripiendum, et impiis terre in predam, et contaminabunt illud. Et auertam faciem meam ab eis, et uiolabunt archanum meum. Et introibunt in illud emissarii, et contaminabunt illud. Fac conclusionem: quoniam terra plena est iudicio sanguinum, et ciuitas plena iniquitate. Et adducam pessimos de gentibus, et possidebunt domos eorum: et quiescere faciam superbiam potentium, et possidebunt sanctuaria eorum. Angustia superueniente, et requirent pacem, et non erit. Conturbatio super conturbationem ueniet, et auditus super auditum. Et querent uisionem de propheta, et lex peribit a sacerdote, et consilium a senioribus. Rex lugebit, et princeps induetur merore, et manus populi terre conturbabuntur. Secundum uiam eorum faciam eis, et secundum iudicia eorum iudicabo eos: et scient quia ego dominus.

VIII

Et factum est in anno sexto, in sexto mense, in quinta mensis, ego sedebam in domo mea, et senes Iuda sedebant coram me: et cecidit super me ibi manus domini dei. Et uidi, et ecce similitudo quasi aspectus ignis: ab aspectu lumborum eius et deorsum ignis: et a lumbis eius et sursum quasi aspectus splendoris ut uisio electri. Et emissa similitudo manus apprehendit me in cincinno capitis mei: et eleuauit me spiritus inter terram et celum, et adduxit me in Ierusalem in uisione dei iuxta ostium interius quod respiciebat ad aquilonem, ubi statutum erat idolum zeli ad prouocandam emulationem. Et ecce ibi gloria dei Israel secundum uisionem quam uideram in campo. Et dixit ad me: Fili hominis, leua oculos tuos ad uiam aquilonis. Et leuaui oculos meos ad uiam aquilonis: et ecce ab aquilone porte altaris idolum zeli in ipso introitu. Et dixit ad me: Fili hominis, putasne uides tu quid isti faciunt, abominationes magnas quas domus Israel facit hic, ut procul recedam a sanctuario meo? Et adhuc conuersus uidebis abominationes maiores. Et introduxit me ad ostium atrii: et uidi, et ecce foramen unum in pariete. Et dixit ad me: Fili hominis, fode parietem. Et cum perfodissem parietem, apparuit ostium unum. Et dixit ad me: Ingredere, et uide abominationes pessimas quas isti faciunt hic. Et ingressus uidi, et ecce omnis similitudo reptilium et animalium abominatio, et uniuersa idola domus Israel depicta erant in pariete in circuitu per totum. Et septuaginta uiri de senioribus domus Israel, et Iechonias filius Saphan stabat in medio eorum stantium ante picturas: et unusquisque habebat turibulum in manu sua: et uapor nebule de ture consurgebat. Et dixit ad me: Certe uides, fili hominis, que seniores domus Israel faciunt in tenebris, unusquisque in abscondito cubiculi sui. Dicunt enim: Non uidet dominus nos: dereliquit dominus terram. Et dixit ad me: Adhuc conuersus uidebis abominationes maiores quas isti faciunt. Et introduxit me per ostium porte domus domini quod respiciebat ad aquilonem: et ecce ibi mulieres sedebant plangentes Adonidem. Et dixit ad me: Certe uidisti, fili hominis. Et adhuc uidebis conuersus abominationes maiores his. Et introduxit me in atrium domus domini interius: et ecce in ostium templi domini inter uestibulum et altare quasi uiginti quinque uiri dorsa habentes contra templum domini, et facies ad orientem: et adorabant ad ortum solis. Et dixit ad me: Certe uides, fili hominis. Numquid leue est hoc domui Iuda ut facerent abominationes istas quas fecerunt hic: quia replentes terram iniquitate conuersi sunt ad irritandum me: et ecce applicant ramum ad nares suas. Ergo et ego faciam in furore: non parcet oculus meus, nec miserebor. Et cum clamauerint ad aures meas uoce magna, non exaudiam eos.

IX

Et clamauit in auribus meis uoce magna, dicens: Appropinquauerunt uisitationes urbis, et unusquisque uas interfectionis habet in manu sua. Et ecce sex uiri ueniebant de uia porte superioris que respicit ad aquilonem: et uniuscuiusque uas interitus in manu eius. Vir quoque unus in medio eorum uestitus erat lineis, et atramentarium scriptoris ad renes eius. Et ingressi sunt, et steterunt iuxta altare ereum. Et gloria domini Israel assumpta est de cherub que erat super eum ad limen domus. Et uocauit uirum qui indutus erat lineis et atramentarium scriptoris habebat in lumbis suis, et dixit dominus ad eum: Transi per mediam ciuitatem in medio Ierusalem, et signa thau super frontes uirorum gementium et dolentium super cunctis abominationibus que fiunt in medio eius. Et illis dixit audiente me: Transite per ciuitatem sequentes eum, et percutite. Non parcat oculus uester, neque misereamini. Senem, adolescentulum et uirginem, paruulos et mulieres interficite usque ad internitionem. Omnem autem super quem uideritis thau, non occidatis: et a sanctuario meo incipite. Ceperunt ergo a uiris senioribus qui erant ante faciem domus. Et dixit ad eos: Contaminate domum, et implete atria interfectis: et egredimini. Et egressi sunt et percutiebant eos qui erant in ciuitate. Et cede

completa remansi ego ruique super faciem meam et clamans aio. heu. heu. heu. domine deus ergo ne disperdes omnes reliquias israel effundens furorem tuum super ierusalem. Et dixit ad me. Iniquitas domus israel et iuda magna nimis valde et repleta est sanguinibus terra et repleta est civitas aversione. Dixerunt enim. Dereliquit dominus terram et dominus non videt. Igitur et meus non parcet oculus neque miserebor. Viam eorum super caput eorum reddam. Et ecce vir qui indutus erat lineis qui habebat atramentarium in dorso suo. respondit dicens verbum. Feci sicut precepisti michi. Et vidi et ecce in firmamento quod erat super caput cherubin quasi lapis saphirus quasi species similitudinis solii apparuit super eam. Et dixit ad virum qui indutus erat lineis et ait. Ingredere in medio rotarum que sunt subtus cherub et imple manum tuam prunis ignis que sunt inter cherubin et effunde super civitatem. Ingressusque est in conspectu meo. Cherubin autem stabant a dextris domus cum ingrederetur vir et nubes implevit atrium interius. Et elevata est gloria domini de super cherub ad limen domus et repleta est domus nube et atrium repletum est splendore glorie domini. Et sonitus alarum cherubin audiebatur usque ad atrium exterius quasi vox dei omnipotentis loquentis. Cumque precepisset viro qui indutus erat lineis dicens sume ignem de medio rotarum que sunt inter cherubin ingressus ille stetit iuxta rotam. Et extendit cherub manum de medio cherubin ad ignem qui erat inter cherubin et sumpsit et dedit in manu eius qui indutus erat lineis. Qui accipiens egressus est et apparuit in cherubin similitudo manus hominis subtus pennas eorum.

Et vidi et ecce quatuor rote iuxta cherubin rota una iuxta cherub unum. Species autem erat rotarum quasi visio lapidis crisoliti. Et aspectus earum similitudo una quatuor quasi sit rota in medio rote. Cumque ambularent in quatuor partes gradiebantur non revertebantur ambulantes sed ad locum ad quem ire declinabat que prima erat sequebantur et cetere nec convertebantur. Et omne corpus eorum et colla et manus et penne et circuli plena erant oculis in circuitu quatuor rotarum. Et rotas istas vocavit volubiles audiente me. Quatuor autem facies habebat unum. Facies una facies cherub et facies secunda facies hominis et in tercio facies leonis. Et in quarto facies aquile. Et elevata sunt cherubin. Ipsum est animal quod videram iuxta flumen chobar. Cumque ambularent cherubin ibant pariter et rote iuxta ea. Et cum elevarent cherubin alas suas ut exaltarentur a terra non residebant rote sed et ipse iuxta erant. Stantibus illis stabant. Et cum elevatis elevabantur. Spiritus enim vite erat in eis. Et egressa est gloria domini a limine templi et stetit super cherubin. Et elevantia cherubin alas suas exaltata sunt a terra coram me et illis egredientibus rote quoque subsecute sunt et stetit in introitu porte domus domini orientalis et gloria dei israel erat super ea. Ipsum est animal quod vidi subter deum israel iuxta flumen chobar.

Et intellexi quia cherubin essent. Quatuor per quatuor vultus uni et quatuor ale uni. Et similitudo manus hominis sub alis eorum. Et similitudo vultuum eorum ipsi vultus quos videram iuxta flumen chobar et intuitus eorum et impetus ante faciem suam ingredi.

XI

Et elevavit me spiritus et introduxit me ad portam domus domini orientalem que respicit solis ortum. Et ecce in introitu porte viginti quinque viri. Et vidi in medio eorum iechoniam filium azur et pheltiam filium banaie principes populi. Dixitque ad me. Fili hominis hii viri qui cogitant iniquitatem et tractant consilium pessimum in urbe ista dicentes. Nonne dudum edificate sunt domus. Hec est lebes nos autem carnes. Ideo vaticinare de eis. Vaticinare fili hominis. Et irruit in me spiritus domini et dixit ad me. Loquere. Hec dicit dominus. Sic locuti estis domus israel et cogitationes cordis vestri ego novi. Plurimos occidistis in urbe hac et implestis vias eius interfectis. Propterea hec dicit dominus deus. Interfecti vestri quos posuistis in medio eius. Hii sunt carnes et hec est lebes et vos educam de medio eius. Gladium metuistis et gladium inducam super vos dicit dominus deus et eiciam vos de medio eius. Daboque vos in manu hostium et faciam in vos iudicia. Gladio cadetis in finibus israel iudicabo vos et scietis quia ego dominus. Hec non erit vobis in lebetem et vos non eritis in medio eius carnes. In finibus israel iudicabo vos et scietis quia ego dominus quia in preceptis meis non ambulastis et iudicia mea non fecistis sed iuxta iudicia gentium que in circuitu vestro sunt estis operati. Et factum est cum prophetarem pheltias filius banaie mortuus est. Et cecidi in faciem meam. Clamans voce magna et dixi. heu. heu. heu. domine deus. Consummationem tu facis reliquiarum israel. Et factum est verbum domini ad me dicens. Fili hominis fratres tui viri propinqui tui et omnis domus israel universi quibus dixerunt habitatores ierusalem. Longe recedite a domino nobis data est terra in possessionem. Propterea hec dicit dominus deus. Quia longe feci eos in gentibus et quia dispersi eos in terris ero eis in sanctificationem modicam in terris ad quas venerunt. Propterea. Loquere. Hec dicit dominus deus. Congregabo vos de populis et adunabo de terris in quibus dispersi estis. Daboque vobis humum israel et ingredientur illuc et auferent omnes offensiones et cunctas abhominationes eius de illa et dabo eis cor unum et spiritum novum tribuam in visceribus eorum et auferam cor lapideum de carne eorum et dabo eis cor carneum ut in preceptis meis ambulent et iudicia mea custodient faciantque ea et sint michi in populum et ego sim eis in deum. Quorum cor post offendicula et abhominationes suas ambulabat horum viam in capite suo ponam dicit dominus deus. Et elevaverunt cherubin alas suas et rote cum eis et gloria dei israel erat super ea. Et ascendit gloria domini de medio civitatis stetitque super montem qui est ad orientem urbis. Et spiritus levavit me et adduxit me in caldeam ad transmigrationem in vi

sionem spiritu dei et sublevata est a me visio quam videram. Et locutus sum ad transmigrationem omnia verba domini que ostenderat michi.

## XII

Et factus est sermo domini ad me dicens: Fili hominis, in medio domus exasperantis tu habitas, qui oculos habent ad videndum et non vident, et aures ad audiendum et non audiunt, quia domus exasperans est. Tu ergo fili hominis fac tibi vasa transmigrationis et transmigrabis per diem coram eis. Transmigrabis autem de loco tuo ad locum alterum in conspectu eorum si forte aspiciant, quia domus exasperans est. Et efferes foras vasa tua quasi vasa transmigrationis per diem in conspectu eorum. Tu autem egredieris vespere coram eis sicut egreditur migrans. Ante oculos eorum perfode tibi parietem et egredieris per eum. In conspectu eorum in humeris portaberis et in caligine efferetur. Faciem tuam velabis et non videbis terram, quia portentum dedi te domui Israel. Feci ergo sicut preceperat michi dominus. Vasa mea protuli quasi vasa transmigrantis per diem, et vespere perfodi michi parietem manu, in caligine egressus sum et in humeris portatus in conspectu eorum. Et factus est sermo domini mane ad me dicens: Fili hominis, numquid non dixerunt ad te domus Israel, domus exasperans: quid tu facis? Dic ad eos: Hec dicit dominus deus: Super ducem onus istud qui est in Ierusalem, et super omnem domum Israel que est in medio eorum. Dic: Ego portentum vestrum; quomodo feci sic fiet illis. In transmigrationem et captivitatem ibunt. Et dux qui est in medio eorum in humeris portabitur; in caligine egredietur; parietem perfodient ut educant eum; facies eius operietur ut non videat oculo terram. Et extendam rete meum super illum, et capietur in sagena mea, et adducam eum in Babilonem in terram Chaldeorum, et ipsam non videbit, ibique morietur. Et omnes qui circa eum sunt, presidium eius et agmina eius dispergam in omnem ventum, et gladium evaginabo post eos. Et scient quia ego dominus, quando dispersero illos in gentibus et disseminavero eos in terris. Et relinquam ex eis viros paucos a gladio et fame et pestilentia, ut narrent omnia scelera eorum in gentibus ad quas ingredientur, et scient quia ego dominus. Et factus est sermo domini ad me dicens: Fili hominis, panem tuum in conturbatione comede, sed et aquam tuam in festinatione et merore bibe. Et dices ad populum terre: Hec dicit dominus deus ad eos qui habitant in Ierusalem in terra Israel: Panem suum in sollicitudine comedent et aquam suam in desolatione bibent, ut desoletur terra a multitudine sua propter iniquitatem omnium qui habitant in ea. Et civitates que nunc habitantur desolate erunt, terraque deserta, et scietis quia ego sum dominus. Et factus est sermo domini ad me dicens: Fili hominis, quod est proverbium istud vobis in terra Israel dicentium: In longum differentur dies et peribit omnis visio? Ideo dic ad eos: Hec dicit dominus deus: Quiescere faciam proverbium istud, neque vulgo dicetur ultra in Israel. Et loquere ad eos quod appropinquaverint dies et sermo omnis visionis. Non enim erit ultra omnis visio cassa neque divinatio ambigua in medio filiorum Israel. Quia ego dominus loquar, et quodcumque locutus fuero verbum, et fiet. Non prolongabitur amplius, sed in diebus vestris, domus exasperans, loquar verbum et faciam illud, dicit dominus deus. Et factus est sermo domini ad me dicens: Fili hominis, ecce domus Israel dicentium: Visio quam hic videt in dies multos, et in tempora longa iste prophetat. Propterea dic ad eos: Hec dicit dominus deus: Non prolongabitur ultra omnis sermo meus; verbum quod locutus fuero complebitur, dicit dominus deus.

## XIII

Et factus est sermo domini ad me dicens: Fili hominis, vaticinare ad prophetas Israel qui prophetant, et dices prophetantibus de corde suo: Audite verbum domini. Hec dicit dominus deus: Ve prophetis insipientibus qui sequuntur spiritum suum et nichil vident. Quasi vulpes in desertis prophete tui Israel erant. Non ascendistis ex adverso neque opposuistis murum pro domo Israel ut staretis in prelio in die domini. Vident vana et divinant mendatium, dicentes: Ait dominus, cum dominus non miserit eos, et perseveraverunt confirmare sermonem. Numquid non visionem cassam vidistis et divinationem mendatem locuti estis? Et dicitis: Ait dominus, cum ego non sim locutus. Propterea hec dicit dominus deus: Quia locuti estis vana et vidistis mendatium, ideo ecce ad vos, ait dominus deus. Et erit manus mea super prophetas qui vident vana et divinant mendatium. In consilio populi mei non erunt, et in scriptura domus Israel non scribentur, nec in terram Israel ingredientur, et scietis quia ego dominus deus, eo quod deceperint populum meum dicentes: Pax, et non est pax. Et ipse edificabat parietem, illi autem liniebant eum luto absque paleis. Dic ad eos qui liniunt absque temperatura quod casurus sit. Erit enim imber inundans, et dabo lapides pregrandes desuper irruentes, et ventum procelle dissipantem. Siquidem ecce cecidit paries; numquid non dicetur vobis: Ubi est litura quam levistis? Propterea hec dicit dominus deus: Et erumpere faciam spiritum tempestatum in indignatione mea, et imber inundans in furore meo erit, et lapides grandes in ira in consumationem. Et destruam parietem quem levistis absque temperamento, et adequabo eum terre, et revelabitur fundamentum eius. Et cadet et consumetur in medio eius, et scietis quia ego sum dominus. Et complebo indignationem meam in pariete et in his qui liniunt eum absque temperamento, dicamque vobis: Non est paries et non sunt qui liniunt eum, prophete Israel qui prophetant ad Ierusalem et vident ei visionem pacis, et non est pax, ait dominus deus. Et tu fili hominis pone faciem tuam contra filias populi tui que prophetant de corde suo, et vaticinare super eas, et dic: Hec dicit dominus deus: Ve que consuunt pulvillos sub omni cubito manus, et faciunt cervicalia sub capite universe etatis ad capiendas animas. Cum caperent animas populi mei, vivificabant animas eorum et violabant me ad populum meum propter pugillum hordei et fragmen panis ut interficerent animas que non moriuntur et vivificarent animas eorum et violabant me ad populum meum propter pugilli

hordei et fragmen panis ut interficerent animas que non moriuntur et vivificarent animas que non vivunt mentientes populo meo credenti mendaciis. Propter hoc hec dicit dominus deus. Ecce ego ad pulvillos vestros quibus vos capitis animas volantes et disrumpam eos de brachiis vestris et dimittam animas quas vos capitis animas ad volandum et disrumpam cervicalia vestra et liberabo populum meum de manu vestra neque erunt ultra in manibus vestris ad predandum et scietis quia ego dominus. Pro eo quod merere fecistis cor iusti mendaciter quem ego non contristavi et confortastis manus impii ut non reverteretur a via sua mala et viveret. Propterea vana non videbitis et divinationes non divinabitis amplius. Et eruam populum meum de manu vestra et scietis quia ego dominus.

XIIII

Et venerunt ad me viri seniorum israel et sederunt coram me. Et factus est sermo domini ad me dicens. Fili hominis viri isti posuerunt immunditias suas in cordibus suis et scandalum iniquitatis sue statuerunt contra faciem suam. Numquid interrogatus respondebo eis. Propter hoc loquere eis et dices ad eos. Hec dicit dominus deus. Homo homo de domo israel qui posuerit immunditias suas in corde suo et scandalum iniquitatis sue statuerit contra faciem suam et venerit ad prophetam interrogans per eum me ego dominus respondebo ei in multitudine immunditiarum suarum. Ut capiatur domus israel in corde suo quo recesserunt a me in idolis suis. Propterea dic ad domum israel. Hec dicit dominus deus. Convertimini et recedite ab idolis vestris et ab universis contaminationibus avertite facies vestras. Quia homo homo de domo israel et de proselitis quicumque advena fuerit in israel si alienatus fuerit a me et posuerit idola sua in corde suo et scandalum iniquitatis sue statuerit contra faciem suam et venerit ad prophetam ut interroget per eum me ego dominus respondebo ei per me et ponam faciem meam super hominem illum et faciam illum in exemplum et in proverbium et disperdam eum de medio populi mei et scietis quia ego dominus. Et propheta cum erraverit et locutus fuerit verbum ego dominus decepi prophetam illum. Et extendam manum meam super eum et delebo eum de medio populi mei israel. Et portabunt iniquitatem suam. Iuxta iniquitatem interrogantis sic iniquitas prophete erit. Ut non erret ultra a me domus israel neque polluatur in universis prevaricationibus suis. Sed sit mihi in populum et ego sim ei in deum ait dominus exercituum. Et factus est sermo domini ad me dicens. Fili hominis terra cum peccaverit mihi ut prevaricetur prevaricans extendam manum meam super eam et conteram virgam panis eius et immittam in eam famem et interficiam de ea hominem et iumentum. Et si fuerint tres viri isti in medio eius Noe Daniel et Iob ipsi iustitia sua liberabunt animas suas ait dominus exercituum. Quod si et bestias pessimas induxero super terram ut vastem eam et fuerit invia eo quod non sit pertransiens propter bestias tres viri isti si fuerint in ea vivo ego dicit dominus deus quia nec filios nec filias liberabunt sed ipsi soli liberabuntur. Terra autem desolabitur. Vel si gladium induxero super terram illam et dixero gladio transi per terram et interfecero de ea hominem et iumentum et tres viri isti fuerint in medio eius vivo ego dicit dominus deus non liberabunt filios neque filias sed ipsi liberabuntur soli. Si autem et pestilentiam immisero super terram illam et effudero indignationem meam super eam in sanguinem et auferam ex ea hominem et iumentum et Noe et Daniel et Iob fuerint in medio eius vivo ego dicit dominus deus quia filium et filiam non liberabunt sed ipsi iustitia sua liberabunt animas suas. Quoniam hec dicit dominus deus. Quod si et quatuor iudicia mea pessima gladium et famem et bestias malas et pestilentiam misero in ierusalem ut interficiam de ea hominem et pecus tamen relinquetur in ea salvatio educentium filios et filias. Ecce ipsi egredientur ad vos et videbitis viam eorum et adinventiones eorum. Et consolabimini super malo quod induxi in ierusalem in omnibus que importavi super eam. Et consolabuntur vos cum videritis viam eorum et adinventiones eorum. Et cognoscetis quod non frustra fecerim omnia que feci in ea ait dominus deus.

XV

Et factus est sermo domini ad me dicens. Fili hominis quid fiet ligno vitis ex omnibus lignis nemorum que sunt inter ligna silvarum. Numquid tolletur de ea lignum ut fiat opus aut fabricabitur de ea paxillus ut dependeat in eo quodcumque vas. Ecce igni datum est in escam utramque partem eius consumpsit ignis et medietas eius redacta est in favillam. Numquid utile erit ad opus etiam cum esset integrum non erat aptum ad opus quanto magis cum ignis illud devoraverit et combusserit nihil ex eo fiet operis. Propterea hec dicit dominus deus quomodo lignum vitis inter ligna silvarum quod dedi igni ad devorandum sic tradam habitatores ierusalem. Et ponam faciem meam in eos de igne egredientur et ignis consumet eos. Et scietis quia ego dominus cum posuero faciem meam in eos et dedero terram inviam et desolatam eo quod prevaricatores extiterint dicit dominus deus.

XVI

Et factus est sermo domini ad me dicens. Fili hominis notas fac ierusalem abominationes suas et dices. Hec dicit dominus deus ierusalem. Radix tua et generatio tua de terra chananei. Pater tuus amorreus et mater tua cethea. Et quando nata es in die ortus tui non est precisus umbilicus tuus et in aqua non es lota in salutem nec sale salita nec involuta pannis. Non pepercit super te oculus ut faceret tibi unum de his misertus tui. Sed proiecta es super faciem terre in abiectione anime tue in die qua nata es. Transiens autem per te vidi te conculcari in sanguine tuo et dixi tibi cum esses in sanguine tuo vive. Dixi inquam tibi in sanguine tuo vive. Multiplicata quasi germen agri dedi te et multiplicata es et grandis effecta. Et ingressa es et pervenisti ad mundum muliebrem. Ubera tua intumuerunt et pilus tuus germinavit. Et eras nuda et confusione plena. Et transivi per te et vidi te et ecce tempus tuum tempus amantium. Et expandi amictum meum super te et operui ignominiam tuam

et iuravi tibi et ingressus sum pactum tecum ait dominus deus. Et facta es michi. Et lavi te aqua et mundavi sanguinem tuum ex te. Et unxi te oleo et vestivi te discoloribus et calciavi te iacincto et cinxi te bisso et indui te subtilibus. Et ornavi te ornamento et dedi armillas in manibus tuis et torquem circa collum tuum et dedi inaurem super os tuum et circulos auribus tuis et coronam decoris in capite tuo. Et ornata es auro et argento et vestita es bisso et polimito et multis coloribus. Similam et mel et oleum comedisti et decora facta es vehementer nimis et profecisti in regnum et egressum est nomen tuum in gentes propter speciem tuam quia perfecta eras in decore meo quem posueram super te dicit dominus deus. Et habens fiduciam in pulcritudine tua fornicata es in nomine tuo. Et exposuisti fornicationem tuam omni transeunti ut eius fieres. Et sumens de vestimentis meis fecisti tibi excelsa hinc inde consuta et fornicata es super eis sicut non est factum neque futurum est. Et tulisti vasa decoris tui de auro meo et argento meo quem dedi tibi et fecisti tibi imagines masculinas et fornicata es in eis. Et sumpsisti vestimenta tua multicoloria et vestita es eis et oleum meum et thimiama meum posuisti coram eis. Et panem meum quem dedi tibi similam et oleum et mel quibus enutrivi te posuisti in conspectu eorum in odorem suavitatis. Et factum est ait dominus deus et tulisti filios tuos et filias tuas quas genuisti michi et immolasti eis ad devorandum. Numquid parva est fornicatio tua. Immolasti filios meos et dedisti illos consecrans eis. Et post omnes abominationes tuas et fornicationes tuas non es recordata dierum adolescentie tue quando eras nuda et confusione plena conculcata es in sanguine tuo. Et accidit post omnem maliciam tuam ve ve tibi ait dominus deus. Et edificasti tibi lupanar et fecisti tibi prostibulum in cunctis plateis. Ad omne caput vie edificasti tibi signum prostitutionis tue et abominabilem fecisti decorem tuum et divisisti pedes tuos omni transeunti et multiplicasti fornicationes tuas. Et fornicata es cum filiis egypti vicinis tuis magnarum carnium. Et multiplicasti fornicationem tuam ad irritandum me. Ecce ego extendam manum meam super te et auferam iustificationem tuam et dabo te in animam odientium te filiarum palestinarum que erubescunt in via tua scelerata. Et fornicata es in filiis assiriorum eo quod needum fueris expleta. Et postquam fornicata es nec sic es saciata. Et multiplicasti fornicationem tuam in terram chanaan cum caldeis et nec sic saciata es. In quo mundabo cor tuum ait dominus deus cum facias omnia hec opera mulieris meretricis et procacis. Quia fabricasti lupanar tuum in capite omnis vie et excelsum tuum fecisti in omni platea nec facta es quasi meretrix fastidio augens precium sed quasi mulier adultera que super virum suum inducit alienos. Omnibus meretricibus dantur mercedes, tu autem dedisti mercedes cunctis amatoribus tuis et donabas eis ut intrarent ad te undique ad fornicandum tecum. Factumque est in te

est contra consuetudinem mulierum in fornicationibus tuis et post te non erit fornicatio. In eo enim quod dedisti mercedes et mercedes non accepisti factum est in te contrarium. Propterea meretrix audi verbum domini. Hec dicit dominus deus. Quia effusum est os tuum et revelata est ignominia tua in fornicationibus tuis super amatores tuos quibus commixta es et omnes quos dilexisti cum universis quos oderas et congregabo eos super te undique et nudabo ignominiam tuam coram eis et videbunt omnem turpitudinem tuam. Et iudicabo te iudiciis adulterarum et effundentium sanguinem et dabo te in sanguinem furoris et zeli. Et dabo te in manus eorum et destruent lupanar tuum et demolientur prostibulum tuum et denudabunt te vestimentis tuis et auferent vasa decoris tui et derelinquent te nudam plenamque ignominia. Et adducent super te multitudinem et lapidabunt te lapidibus et trucidabunt te gladiis suis. Et comburent domos tuas igni et facient in te iudicia in conspectu mulierum plurimarum et desines fornicari et mercedes ultra non dabis. Et requiescet indignatio mea in te et auferetur zelus meus a te et quiescam nec irascar amplius eo quod non fueris recordata dierum adolescentie tue et provocasti me in omnibus his. Quapropter et ego vias tuas in capite tuo dedi ait dominus deus. Et non feci iuxta scelera tua in omnibus abominationibus tuis. Ecce omnis qui dicit vulgo proverbium in te assumet illud dicens. Sicut mater ita et filia eius. Filia matris tue es tu que proiecit virum suum et filios suos. Et soror sororum tuarum tu que proiecerunt viros suos et filios suos. Mater vestra cethea et pater vester amorreus. Et soror tua maior samaria ipsa et filie eius que habitant ad sinistram tuam. Soror autem tua minor te que habitat a dextris tuis sodoma et filie eius. Sed neque in viis earum ambulasti neque secundum scelera earum fecisti pauxillum minus; pene sceleratiora fecisti illis in omnibus viis tuis. Vivo ego dicit dominus deus quia non fecit sodoma soror tua ipsa et filie eius sicut fecisti tu et filie tue. Ecce hec fuit iniquitas sodome sororis tue. Superbia saturitas panis et habundantia et ocium ipsius et filiarum eius et manum egeno et pauperi non porrigebant. Et elevate sunt et fecerunt abominationes coram me et abstuli eas sicut vidisti. Et samaria dimidium peccatorum tuorum non peccavit sed vicisti eas sceleribus tuis et iustificasti sorores tuas in omnibus abominationibus tuis quas operata es. Ergo et tu porta confusionem tuam que vicisti sorores tuas peccatis tuis sceleratius agens ab eis. Iustificate sunt enim a te. Ergo et tu confundere et porta ignominiam tuam que iustificasti sorores tuas. Et convertam restituens eas conversione sodome cum filiabus suis et conversione samarie et filiarum eius. Et convertam reversionem tuam in medio earum ut portes ignominiam tuam et confundaris in omnibus que fecisti consolans eas. Et soror tua sodoma et filie eius revertentur ad iniquitatem suam. Et samaria et filie eius revertentur ad iniquitatem suam. Et tu et filie

tue decimum in ad iniquitatem in tuam. Non fuit autem sodoma soror tua audita in ore tuo in die superbie tue. Ante quam revelaretur malitia tua sicut hoc tempore in opprobrium filiarum sirie et cunctarum in circuitu tuo filiarum palestinarum que ambiunt te per girum. Scelus tuum et ignominiam tuam tu portasti ait dominus deus. Quia hec dicit dominus deus. Et faciam tibi sicut despexisti iuramentum ut irritum faceres pactum et recordabor ego pacti mei tecum in diebus adolescentie tue et suscitabo tibi pactum sempiternum. Et recordaberis viarum tuarum et confunderis cum receperis sorores tuas te maiores cum minoribus tuis. Et dabo eas tibi in filias set non ex pacto tuo. Et suscitabo ego pactum meum tecum et scies quia ego dominus. Ut recorderis et confundaris et non sit tibi ultra aperire os pre confusione tua cum placatus fuero tibi in omnibus que fecisti ait dominus deus.

XVII

Et factum est verbum domini ad me dicens. Fili hominis propone enigmata et narra parabolam ad domum israel et dices. Hec dicit dominus deus israel. Aquila grandis magnarum alarum longo membrorum ductu plena plumis et varietate venit ad libanum et tulit medullam cedri. Summitatem frondium eius evellit et transportavit eam in terram chanaan in urbem negociatorum posuit illam. Et tulit de semine terre et posuit illud in terra pro semine ut firmaret radicem super aquas multas in superficie terre posuit illud. Cum que germinasset crevit in vineam latiorem humilis statura respicientibus ramis eius ad eam et radices eius sub illa erant. Facta est ergo vinea et fructificavit in palmites et emisit propagines. Et facta est aquila altera grandis magnis alis multisque plumis et ecce vinea ista quasi mittens radices suas ad eam palmites suos extendit ad illam ut irrigaret eam de areolis germinis sui que in terra bona super aquas multas plantata est ut faciat frondes et portet fructum et sit in vineam grandem. Dic hec dicit dominus deus ergo ne prosperabitur nonne radices eius evellet et fructum eius destringet et siccabit omnes palmites eius et arescet et non in brachio grandi neque in populo multo ut evelleret eam radicitus. Ecce plantata est ergo ne prosperabitur. Nonne cum tetigerit eam ventus urens siccabitur et in areis germinis sui arescet. Et factum est verbum domini ad me dicens. Dic ad domum exasperantem. Nescitis quid ista significent. Dic. Ecce venit rex babilonis ierusalem et assumet regem et principes eius et adducet eos ad semetipsum in babilonem et tollet de semine regni ferietque cum eo pactum et accipiet ab eo iusiurandum. Sed et fortes terre tollet ut sit regnum humile et non elevetur set custodiat pactum eius et servet illud. Qui recedens ab eo misit nuncios ad egiptum ut daret sibi equos et populum multum. Numquid prosperabitur vel consequetur salutem qui fecit hec. Et qui dissolvit pactum numquid effugiet. Vivo ego dicit dominus deus quoniam in loco regis qui constituit eum regem cuius fecit irritum iuramentum et solvit pactum quod habebat cum eo in medio babilonis morietur et non in exercitu grandi neque in populo multo faciet contra eum pharao prelium. In iacta aggeris et in extructione vallorum ut interficiat animas multas. Spreverat enim iuramentum ut solveret fedus et ecce dedit manum suam. Et cum omnia hec fecerit non effugiet. Propterea hec dicit dominus deus. Vivo ego quoniam iuramentum quod sprevit et fedus quod prevaricatus est ponam in caput eius et expandam super eum rete meum et comprehendetur sagena mea. Et adducam eum in babilonem et iudicabo illum ibi in prevaricatione qua despexit me. Et omnes profugi eius cum universo agmine gladio cadent. Residui autem in omnem ventum dispergentur et scietis quia ego dominus locutus sum. Hec dicit dominus deus. Et sumam ego de medulla cedri sublimis et ponam de vertice ramorum eius tenerum distringam et plantabo super montem excelsum et eminentem. In monte sublimi israel plantabo illud et erumpet in germen et faciet fructum et erit in cedrum magnam et habitabunt sub eo omnes volucres. Et universum volatile sub umbra frondium eius nidificabit. Et scient omnia ligna regionis quia ego dominus humiliavi lignum sublime et exaltavi lignum humile. Et siccavi lignum viride et frondere feci lignum aridum. Ego dominus locutus sum et feci.

XVIII

Et factus est sermo domini ad me dicens. Quid est quod inter vos parabolam vertitis in proverbium istud in terra israel dicentes. Patres comederunt uvam acerbam et dentes filiorum obstupescunt. Vivo ego dicit dominus deus. Si erit vobis ultra parabola hec in proverbium in israel. Ecce omnes anime mee sunt. Ut anima patris ita et anima filii mea est. Anima que peccaverit ipsa morietur. Et vir si fuerit iustus et fecerit iudicium et iusticiam in montibus non comederit et oculos suos non levaverit ad idola domus israel et uxorem proximi sui non violaverit et ad mulierem menstruatam non accesserit et hominem non contristaverit pignus debitori reddiderit per vim nichil rapuerit panem suum esurienti dederit et nudum operuerit vestimento ad usuram non commodaverit et amplius non acceperit ab iniquitate averterit manum suam iudicium verum fecerit inter virum et virum in preceptis meis ambulaverit et iudicia mea custodierit ut faciat veritatem hic iustus est vita vivet et non morietur ait dominus deus. Quod si genuerit filium latronem effundentem sanguinem et fecerit unum de istis et hec quidem omnia non facientem set in montibus comedentem et uxorem proximi sui polluentem egenum et pauperem contristantem rapientem rapinas pignus non reddentem et ad idola levantem oculos suos abominationem facientem ad usuram dantem et amplius accipientem numquid vivet. Non vivet. Cum universa

detestanda haec fecerit morte morietur sanguis eius in ipso erit. Quod si genuerit filium qui videns omnia peccata patris sui quae fecit timuerit et non fecerit simile eis, super montes non comederit et oculos suos non levaverit ad idola domus Israel et uxorem proximi sui non violaverit et virum non contristaverit, pignus non retinuerit et rapinam non rapuerit, panem suum esurienti dederit et nudum operuerit vestimento, a pauperis iniuria averterit manum suam, usuram et superabundantiam non acceperit, iudicia mea fecerit, in praeceptis meis ambulaverit, hic non morietur in iniquitate patris sui sed vita vivet. Pater eius quia calumniatus est et vim fecit fratri et malum operatus est in medio populi sui, ecce mortuus est in iniquitate sua. Et dicitis: Quare non portavit filius iniquitatem patris sui? Videlicet quia filius iudicium et iustitiam operatus est, omnia praecepta mea custodivit et fecit illa, vita vivet. Anima quae peccaverit ipsa morietur. Filius non portabit iniquitatem patris et pater non portabit iniquitatem filii. Iustitia iusti super eum erit et impietas impii erit super eum. Si autem impius egerit paenitentiam ab omnibus peccatis suis quae operatus est et custodierit universa praecepta mea et fecerit iudicium et iustitiam, vita vivet non morietur. Omnium iniquitatum eius quas operatus est non recordabor. In sua iustitia quam operatus est vivet. Numquid non voluntatis meae est mors impii, dicit dominus deus, et non ut convertatur a viis suis et vivat? Si autem averterit se iustus a iustitia sua et fecerit iniquitatem secundum omnes abominationes quas operari solet impius, numquid vivet? Omnes iustitiae eius quas fecerat non recordabuntur. In praevaricatione qua praevaricatus est et in peccato suo quod peccavit in ipsis morietur. Et dixistis: Non est aequa via domini. Audite domus Israel: Numquid via mea non est aequa et non magis viae vestrae pravae sunt? Cum enim averterit se iustus a iustitia sua et fecerit iniquitatem, morietur in eis; in iniustitia quam operatus est morietur. Et cum averterit se impius ab impietate sua quam operatus est et fecerit iudicium et iustitiam, ipse animam suam vivificabit. Considerans enim et avertens se ab omnibus iniquitatibus suis quas operatus est vita vivet et non morietur. Et dicunt filii Israel: Non est aequa via domini. Numquid viae meae non sunt aequae domus Israel et non magis viae vestrae pravae? Idcirco unumquemque iuxta vias suas iudicabo domus Israel, ait dominus deus. Convertimini et agite paenitentiam ab omnibus iniquitatibus vestris et non erit vobis in ruinam iniquitas. Proicite a vobis omnes praevaricationes vestras in quibus praevaricati estis et facite vobis cor novum et spiritum novum. Et quare moriemini domus Israel? Quia nolo mortem morientis, dicit dominus deus; revertimini et vivite.

CXIX

Et tu fili hominis adsume planctum super principes Israel et dices: Quare mater tua leaena inter leones cubavit, in medio leunculorum nutrivit catulos suos, et eduxit unum de leunculis suis, leo factus est et didicit capere praedam hominemque comedere. Et audierunt de eo gentes et non absque vulneribus suis ceperunt eum, et adduxerunt eum in catenis in terram Aegypti. Quae cum vidisset quoniam infirmata est et periit expectatio eius, tulit unum de leunculis suis, leonem constituit eum. Qui incedebat inter leones et factus est leo, didicit praedam capere et homines devorare. Didicit viduas facere et civitates eorum in desertum adducere. Et desolata est terra et plenitudo eius a voce rugitus illius. Et convenerunt adversus eum gentes undique de provinciis et expanderunt super eum rete suum, in vulneribus earum captus est. Et miserunt eum in caveam, in catenis adduxerunt eum ad regem Babylonis, miseruntque eum in carcerem ne audiretur vox eius ultra in montibus Israel. Mater tua quasi vinea in sanguine tuo super aquam plantata; fructus eius et frondes eius creverunt ex aquis multis. Et factae sunt ei virgae solidae in sceptra dominantium, et exaltata est statura eius inter frondes, et vidit altitudinem suam in multitudine frondium suorum. Et evulsa est in ira in terramque proiecta, et ventus urens siccavit fructum eius; marcuerunt et arefactae sunt virgae roboris eius; ignis comedit eam. Et nunc transplantata est in desertum in terra invia et sitienti. Et egressus est ignis de virga ramorum eius qui fructum eius comedit, et non fuit in ea virga fortis sceptrum dominantium. Planctus est et erit in planctum.

CXX

Et factum est in anno septimo in quinto mense decima mensis venerunt viri de senioribus Israel ut interrogarent dominum et sederunt coram me. Et factus est sermo domini ad me dicens: Fili hominis loquere senioribus Israel et dices ad eos: Haec dicit dominus deus: Num ad interrogandum me vos venistis? Vivo ego quia non respondebo vobis, ait dominus deus. Si iudicas eos, si iudicas fili hominis, abominationes patrum eorum ostende eis et dices ad eos: Haec dicit dominus deus: In die qua elegi Israel et levavi manum meam pro stirpe domus Iacob et apparui eis in terra Aegypti et levavi manum meam pro eis dicens: Ego dominus deus vester, in die illa levavi manum meam pro eis ut educerem eos de terra Aegypti in terram quam provideram eis fluentem lacte et melle, quae est egregia inter omnes terras. Et dixi ad eos: Unusquisque offensiones oculorum suorum abiciat et in idolis Aegypti nolite pollui; ego dominus deus vester. Et irritaverunt me nolueruntque audire me. Unusquisque abominationes oculorum suorum non proiecit nec idola Aegypti reliquerunt. Et dixi ut effunderem indignationem meam super eos et implerem iram meam in eis in medio terrae Aegypti. Et feci propter nomen meum ut non violaretur coram gentibus in quarum medio erant et inter quas apparui eis ut educerem eos de terra Aegypti. Eieci ergo eos de terra Aegypti et eduxi in desertum et dedi eis praecepta mea et iudicia mea ostendi eis quae faciat homo et vivat in eis. Insuper et sabbata mea dedi eis ut esset signum inter me

et eos et scirent quia ego dominus sanctificans
eos. et irritaverunt me domus israel in deserto.
In preceptis meis non ambulaverunt et iu-
dicia mea proiecerunt que faciens homo vivet
in eis. Et sabbata mea violaverunt vehementer.
Dixi ergo ut effunderem furorem meum super eos
in deserto et consumerem eos. et feci propter nomen
meum ne violaretur coram gentibus de quibus eie-
ci eos in conspectu earum. Ego igitur levavi ma-
num meam in deserto ne inducerem eos in terram
quam dedi eis fluentem lacte et melle preci-
puam terrarum omnium quia iudicia mea proiecerunt et
in preceptis meis non ambulaverunt et sabba-
ta mea violaverunt. Post idola enim cor eorum
gradiebatur. Et pepercit oculus meus super eos
ut non interficerem eos nec consumpsi eos in de-
serto. Dixi autem ad filios eorum in solitudine.
In preceptis patrum vestrorum nolite incedere nec
iudicia eorum custodiatis nec in idolis eorum po-
lluamini. Ego dominus deus vester. In preceptis
meis ambulate et iudicia mea custodite et
facite ea et sabbata mea sanctificate ut sit sig-
num inter me et vos et sciatis quia ego dominus de-
us vester. Et exacerbaverunt me filii. In preceptis
meis non ambulaverunt et iudicia mea non
custodierunt ut facerent ea que cum fecerit
homo vivet in eis et sabbata mea violaverunt
et comminatus sum ut effunderem furorem
meum super eos et implerem iram meam in eis in
deserto. Averti autem manum meam et non fe-
ci propter nomen meum ut non violaretur coram
gentibus de quibus eieci eos in oculis earum. Ite-
rum levavi manum meam in eos in solitudine
ut dispergerem illos in nationes et ventilarem
in terras eo quod iudicia mea non fecissent et pre-
cepta mea reprobassent et sabbata violassent et
post idola patrum suorum fuissent oculi eo-
rum. Ergo et ego dedi eis precepta non bona
et iudicia in quibus non vivent. Et pollui eos in
muneribus suis cum offerrent omne quod aperit vul-
vam propter delicta sua et scient quia ego dominus.
Quam ob rem loquere ad domum israel fili hominis
et dices ad eos. Hec dicit dominus deus. Adhuc
et in hoc blasphemaverunt me patres vestri cum
sprevissent me contemnentes et induxissem
eos in terram super quam levavi manum meam
ut darem eis. Viderunt omnem collem excel-
sum et omne lignum nemorosum et immola-
verunt ibi victimas suas et dederunt ibi irrita-
tionem oblationis sue et posuerunt ibi odorem
suavitatis sue et libaverunt libationes suas et
dixi ad eos. Quid est excelsum ad quod vos ingre-
dimini et vocatum est nomen eius excelsum
usque ad hanc diem. Propterea dic ad domum
israel. Hec dicit dominus deus israel. Certe in via
patrum vestrorum vos polluimini et post offendi-
cula eorum vos fornicamini. Et in oblatione
donorum vestrorum cum traducitis filios vestros per ig-
nem vos polluimini in omnibus idolis vestris us-
que hodie. Et ego respondebo vobis domus israel. Vivo
ego dicit dominus deus quia non respondebo vobis
neque cogitatio mentis vestre fiet dicentium. Eri-
mus sicut gentes et sicut cognationes terre
ut colamus ligna et lapides. Vivo ego dicit do-
minus deus. Quia in manu forti et brachio exten-
to et in furore effuso regnabo super vos. Et educam
vos de populis et congregabo vos de terris in quibus dis-
persi estis in manu valida et in brachio extento et
in furore effuso regnabo super vos et adducam
vos in desertum populorum et iudicabor vobiscum
ibi facie ad faciem sicut iudicio contendi adver-
sum patres vestros in deserto terre egypti. Sic iudi-
cabo vos dicit dominus deus et subiciam vos
sceptro meo et inducam vos in vinculis federis
et eligam de vobis transgressores et impios et
de terra incolatus eorum educam eos et terram
israel non ingredientur et scietis quia ego dominus.
Et vos domus israel. Hec dicit dominus deus. Sin-
guli post idola vestra ambulate et servite
eis. Quod si et in hoc non audieritis me et nomen
sanctum meum pollueritis ultra in muneribus ves-
tris et in idolis vestris in monte sancto meo in mon-
te excelso israel ait dominus deus. Ibi serviet mi-
chi omnis domus israel omnis inquam in terra in qua
placebunt michi. Et ibi queram primitias vestras
et initium decimarum vestrarum in omnibus sancti-
ficationibus vestris in odorem suavitatis suscipiam
vos cum eduxero vos de populis et congregavero
vos de terris in quibus dispersi estis. Et sanctificabor
in vobis in oculis nationum et scietis quia ego
dominus cum induxero vos ad terram israel. In terram pro
qua levavi manum meam ut darem eam patri-
bus vestris. Et recordabimini ibi viarum vestrarum
et omnium scelerum vestrorum quibus polluti estis in
eis. et displicebitis vobis in conspectu vestro in omni-
bus malitiis vestris quas fecistis. et scietis quia ego
dominus cum bene fecero vobis propter nomen
meum et non secundum vias vestras malas neque secundum scelera
vestra pessima domus israel ait dominus deus. Et
factus est sermo domini ad me dicens. Fili hominis
pone faciem tuam contra viam austri et stilla
ad africum et propheta ad saltum agri meridiani et
dices saltui meridiano. Audi verbum domini.
Hec dicit dominus deus. Ecce ego succendam
in te ignem et comburam in te omne lignum
viride et lignum omne aridum. Non extinguetur
flamma succensionis et comburetur in ea omnis
facies ab austro usque ad aquilonem et videbit
universa caro quia ego dominus succendi eam
nec extinguetur. Et dixi. A a a. domine deus.
Ipsi dicunt de me. Numquid non per parabolas loqui-
tur iste.

XXI

Et factus est sermo domini ad me
dicens. Fili hominis pone faciem tuam ad ie-
rusalem et stilla ad sanctuaria et propheta contra hu-
mum israel et dices terre israel. Hec dicit dominus
deus. Ecce ego ad te et eiciam gladium meum de
vagina sua et occidam in te iustum et impium.
Idcirco egredietur gladius meus de vagina sua
ad omnem carnem ab austro ad aquilonem. Ut
sciat omnis caro quia ego dominus eduxi gladium
meum de vagina sua irrevocabilem. Et tu fili
hominis ingemisce in contritione lumborum
et in amaritudinibus ingemisce coram eis. Cumque
dixerint ad te quare tu gemis. dices. Pro au-
ditu quia venit. et tabescet omne cor et dissolven-
tur universe manus et infirmabitur omnis
spiritus et per cuncta genua fluent aque. Ecce venit
et fiet ait dominus deus. Et factus est sermo domini

ad me dicens. Fili hominis propheta et dices. Hec dicit dominus deus. Loquere. Gladius gladius exacutus est et limatus. Ut cedat victimas exacutus est; ut splendeat limatus est. Qui moves sceptrum filii mei succidisti omne lignum. Et dedi eum ad levigandum ut teneatur manu. Iste exacutus est gladius et iste limatus est ut sit in manu interficientis. Clama et ulula fili hominis quia hic factus est in populo meo hic in cunctis ducibus Israel. Qui fugerant gladio traditi sunt cum populo meo. Idcirco plaude super femur quia probatus est. Et hoc cum sceptrum subverterit et non erit dicit dominus deus. Tu ergo fili hominis propheta et percute manu ad manum et duplicetur gladius ac triplicetur gladius interfectorum. Hic est gladius occisionis magne qui obstupescere eos facit et corde tabescere et multiplicat ruinas. In omnibus portis eorum dedi conturbationem gladii acuti et limati ad fulgendum amicti ad cedem. Exacuere vade ad dexteram sive ad sinistram quocumque faciei tue est appetitus. Quin et ego plaudam manu ad manum et implebo indignationem meam. Ego dominus locutus sum. Et factus est sermo domini ad me dicens. Et tu fili hominis pone tibi duas vias ut veniat gladius regis Babilonis. De terra una egredientur ambo et manu capiet coniecturam in capite vie civitatis coniciet. Viam pones ut veniat gladius ad Rabbath filiorum Amon et ad Iudam in Ierusalem munitissimam. Stetit enim rex Babilonis in bivio in capite duarum viarum divinationem querens commiscens sagittas, interrogavit idola, exta consuluit. Ad dexteram eius facta est divinatio super Ierusalem ut ponat arietes ut aperiat os in cede ut elevet vocem in ululatu ut ponat arietes contra portas ut comportet aggerem ut edificet munitiones. Eritque quasi consulens frustra oraculum in oculis eorum et sabbatorum otium imitans. Ipse autem recordabitur iniquitatis ad capiendum. Idcirco hec dicit dominus deus. Pro eo quod recordati estis iniquitatis vestre et revelastis prevaricationes vestras et apparuerunt peccata vestra in omnibus cogitationibus vestris, pro eo inquam quod recordati estis manu capiemini. Tu autem profane impie dux Israel cuius venit dies in tempore iniquitatis prefinita. Hec dicit dominus deus. Aufer cidarim tolle coronam. Nonne hec est que humilem sublimavit et sublimem humiliavit? Iniquitatem iniquitatem iniquitatem ponam eam. Et hoc non factum est donec veniret cuius est iudicium et tradam ei. Et tu fili hominis propheta et dic. Hec dicit dominus deus ad filios Amon et ad obprobrium eorum et dices. Mucro mucro evagina te ad occidendum, lima te ut interficias et fulgeas, cum tibi viderentur vana et divinarentur mendacia, ut dareris super colla vulneratorum impiorum quorum venit dies in tempore iniquitatis prefinita. Revertere ad vaginam tuam in loco in quo creatus es. In terra nativitatis tue iudicabo te et effundam super te indignationem meam. In igne furoris mei sufflabo in te daboque te in manus hominum insipientium et fabricantium interitum. Igni eris cibus; sanguis tuus erit in medio terre; oblivioni traderis quia ego dominus locutus sum. Et factum est verbum domini ad me dicens.

## XXII

Et tu fili hominis numquid iudicas civitatem sanguinum et ostendes ei omnes abominationes suas et dices. Hec dicit dominus deus. Civitas effundens sanguinem in medio sui ut veniat tempus eius et que fecit idola contra semetipsam ut pollueretur. In sanguine tuo qui a te effusus est deliquisti et in idolis tuis que fecisti polluta es. Et appropinquare fecisti dies tuos et adduxisti tempus annorum tuorum. Propterea dedi te obprobrium gentibus et irrisionem universis terris. Que iuxta sunt et que procul a te triumphabunt de te. Sordida nobilis grandis interitu. Ecce principes Israel singuli in brachio suo fuerunt in te ad effundendum sanguinem. Patrem et matrem contumeliis affecerunt in te. Advenam calumpniati sunt in medio tui. Pupillum et viduam contristaverunt apud te. Sanctuaria mea sprevistis et sabbata polluistis. Viri detractores fuerunt in te ad effundendum sanguinem et super montes comederunt in te. Scelus operati sunt in medio tui. Verecundiora patris discooperuerunt in te. Inmunditiam menstruate humiliaverunt in te. Et unusquisque in uxorem proximi sui operatus est abominationem et socer nurum suam polluit nefarie. Frater sororem suam filiam patris sui oppressit in te. Munera acceperunt in te ad effundendum sanguinem. Usuram et superabundantiam accepisti et avare proximos tuos calumpniabaris meique oblita es ait dominus deus. Ecce complosi manus meas super avaritiam quam fecisti et super sanguinem qui effusus est in medio tui. Numquid sustinebit cor tuum aut prevalebunt manus tue in diebus quos ego faciam tibi? Ego dominus locutus sum et faciam. Et dispergam te in nationes et ventilabo te in terras et deficere faciam inmunditiam tuam a te. Et possidebo te in conspectu gentium et scies quia ego dominus. Et factum est verbum domini ad me dicens. Fili hominis versa est michi domus Israel in scoriam. Omnes isti es et stagnum et ferrum et plumbum in medio fornacis scoria argenti facti sunt. Propterea hec dicit dominus deus. Eo quod versi estis omnes in scoriam, propterea ecce ego congregabo vos in medio Ierusalem congregatione argenti et eris et ferri et stagni et plumbi in medio fornacis ut succendam in eam ignem ad conflandum. Sic congregabo vos et succendam vos in igne furoris mei et conflabimini in medio eius. Ut conflatur argentum in medio fornacis sic eritis in medio eius. Et scietis quia ego dominus cum effuderim indignationem meam super vos. Et factum est verbum domini ad me dicens. Fili hominis dic ei. Tu es terra inmunda et non compluta in die furoris. Coniuratio prophetarum in medio eius sicut leo rugiens capiensque predam. Animas devoraverunt, opes et pretium acceperunt. Viduas eius multiplicaverunt in medio illius. Sacerdotes eius contempserunt legem meam et polluerunt sanctuaria mea. Inter sanctum et prophanum

non fuere distantiam. Et inter mundum et pollutum non intellexerunt, et a sabbatis meis averterunt oculos suos et coinquinabar in medio eorum. Principes eius in medio illius quasi lupi rapientes predam ad effundendum sanguinem et perdendas animas et avare sectanda lucra. Prophete autem eius liniebant eum absque temperamento videntes vana et divinantes eis mendacium dicentes: Hec dicit dominus deus, cum dominus non sit locutus. Populi terre calumpniabantur calumpniam et rapiebant violenter. Egenum et pauperem affligebant et advenam opprimebant calumpnia absque iudicio. Et quesivi de eis virum qui interponeret sepem et staret oppositus contra me pro terra ne dissiparem eam et non inveni. Et effudi super eos indignationem meam et in igne ire mee consumpsi eos. Viam eorum in capite eorum reddidi ait dominus deus.

XXIII

Et factus est sermo domini ad me dicens: Fili hominis, due mulieres filie unius matris fuerunt et fornicate sunt in egypto, in adolescentia sua fornicate sunt, ibi subacta sunt ubera earum et fracte sunt mamme pubertatis earum. Nomina autem earum oolla maior et ooliba soror eius, et habui eas et pepererunt filios et filias. Porro earum nomina samaria oolla et ierusalem ooliba. Fornicata est igitur oolla super me et insanivit in amatores suos in assirios propinquantes vestitos iacincto, principes et magistratus iuvenes cupidinis universos equites ascensores equorum, et dedit fornicationes suas super eos electos filios assiriorum universos, et in omnibus in quos insanivit in immunditiis eorum polluta est. Insuper et fornicationes suas quas habuerat in egypto non reliquid. Nam et illi dormierunt cum ea in adolescentia eius et illi confregerunt ubera pubertatis eius et effuderunt fornicationem suam super eam. Propterea tradidi eam in manus amatorum suorum in manus filiorum assur super quorum insanivit libidinem. Ipsi discooperuerunt ignominiam eius, filios et filias eius tulerunt et ipsam occiderunt gladio. Et facte sunt famose mulieres et iudicia perpetrarunt in ea. Quod cum vidisset soror eius ooliba plus quam illa insanivit libidine, et fornicationem suam super fornicationem sororis sue ad filios assiriorum prebuit impudenter, ducibus et magistratibus ad se venientibus indutis varia veste equitibus qui vehebantur equis et adolescentibus cunctis forma egregia. Et vidi quod polluta esset via una ambarum. Et auxit fornicationes suas. Cumque vidisset viros depictos in pariete, imagines caldeorum expressas coloribus et accinctos balteis renes et tyaras tinctas in capitibus eorum, formam ducum omnium, similitudinem filiorum babilonis terreque caldeorum in qua orti sunt, et insanivit super eos concupiscentia oculorum suorum et misit ad eos nuntios in caldeam. Cumque venissent ad eam filii babilonis ad cubile mammarum, polluerunt eam stupris suis, et polluta est ab eis et saturata est anima eius ab illis. Denudavit quoque fornicationes suas et discooperuit ignominiam suam, et recessit anima mea ab ea sicut recesserat anima mea a sorore eius. Multiplicavit enim fornicationes suas recordans dierum adolescentie sue quibus fornicata est in terra egypti, et insanivit libidine super concubitu

eorum quorum carnes sunt ut carnes asinorum et sicut fluxus equorum fluxus eorum. Et visitasti scelus adolescentie tue quando subacta sunt in egypto ubera tua et confracte mamme pubertatis tue. Propterea ooliba dicit dominus deus: Ecce ego suscitabo omnes amatores tuos contra te de quibus satiata est anima tua et congregabo eos adversum te in circuitu, filios babilonis et universos caldeos nobiles tirannosque et principes, omnes filios assiriorum, iuvenes forma egregia, duces et magistratus universos, principes principum et nominatos ascensores equorum, et venient super te instructi curru et rota multitudo populorum. Lorica et clipeo et galea armabuntur contra te undique, et dabo coram eis iudicium et iudicabunt te iudiciis suis. Et ponam zelum meum in te quem exerceant tecum in furore, nasum tuum et aures tuas precident, et que remanserint gladio cadent. Ipsi filios tuos et filias tuas capient et novissimum tuum devorabitur igni, et denudabunt te vestimentis tuis et tollent vasa glorie tue. Et requiescere faciam scelus tuum de te et fornicationem tuam de terra egypti, nec levabis oculos tuos ad eos et egypti non recordaberis amplius. Quia hec dicit dominus deus: Ecce ego tradam te in manus eorum quos odisti, in manus de quibus satiata est anima tua, et agent tecum in odio et tollent omnes labores tuos et dimittent te nudam et ignominia plenam, et revelabitur ignominia fornicationum tuarum. Scelus tuum et fornicationes tue fecerunt hec tibi, quia fornicata es post gentes inter quas polluta es in idolis earum. In via sororis tue ambulasti. Et dabo calicem eius in manu tua. Hec dicit dominus deus: Calicem sororis tue bibes profundum et latum. Eris in derisum et in subsannationem que es capacissima. Ebrietate et dolore repleberis, calicem meroris et tristitie, calicem sororis tue samarie, et bibes illum et potabis usque ad feces et fragmenta eius devorabis et ubera tua lacerabis, quia ego locutus sum ait dominus deus. Propterea hec dicit dominus deus: Quia oblita es mei et proiecisti me post corpus tuum, tu quoque porta scelus tuum et fornicationes tuas. Et ait dominus ad me: Fili hominis, numquid iudicas oollam et oolibam? Annuntia eis scelera earum, quia adultere sunt et sanguis in manibus earum et cum idolis suis fornicate sunt. Insuper et filios suos quos genuerunt michi obtulerunt eis ad devorandum. Sed et hoc fecerunt michi: polluerunt sanctuarium meum in die illa et sabbata mea profanaverunt. Cumque immolarent filios suos idolis suis et ingrederentur sanctuarium meum in die illa ut pollueret illud, etiam hec fecerunt in medio domus mee. Miserunt ad viros venientes de longe ad quos miserant nuntium. Itaque ecce venerunt, quibus te lavisti et circumlinisti stibio oculos tuos et ornata es mundo muliebri. Sedisti in lecto pulcherrimo et ornata est mensa ante te. Thimiama meum et unguentum meum posuisti super eam. Et vox multitudinis exultantis erat in ea et in viris qui de multitudine hominum

adducebantur et veniebant de deserto et po-
suerunt armillas in manibus eorum et coronas
speciosas in capitibus eorum. Et dixi ei que attrita
est in adulteriis. Nunc fornicabitur in for-
nicationibus suis etiam hec. Et ingressi sunt ad
eam quasi ad mulierem meretricem sic ingre-
diebantur ad Oollam et ad Oolibam mulieres
nefarias. Viri ergo iusti sunt hii. iudicabunt
eas iudicio adulterarum et iudicio effundentium
sanguinem. Quia adultere sunt et sanguis in
manibus earum et cum idolis suis fornicate sunt.
Hec dicit dominus deus. Adduc ad eas multi-
tudinem et trade eas in tumultum et in rapi-
nam et lapidentur lapidibus populorum et con-
fodiantur gladiis eorum et filios et filias earum
interficient et domos earum igne succendent.
Et auferam scelus de terra et discent omnes mulieres
ne faciant secundum scelus earum et dabunt scelus
vestrum super vos et peccata idolorum vestrorum portabi-
tis et scietis quia ego dominus deus.

## XXIIII

Et factum
est verbum domini ad me in anno nono in men-
se decimo decima mensis dicens. Fili hominis scri-
be tibi nomen diei huius in quo confirmatus est
rex babilonis adversum Ierusalem hodie et dices
per proverbium ad domum irritatricem parabolam lo-
quens ad eos. Hec dicit dominus deus pone
ollam pone inquam et mitte in eam aquam
suppone ignem congere frusta eius in ea omnem
partem bonam femur et armum electam et
ossibus plenam pinguissimum pecus adsum-
me compone quoque struos ossium sub ea et
ferbuit coctio eius et discocta sunt ossa illius
in medio eius. Propterea hec dicit dominus deus.
Ve civitati sanguinum olle cuius rubigo
in ea est et rubigo eius non exivit de ea per
partes et partes suas eice eam non cecidit
super eam sors. Sanguis enim eius in medio eius
est super limpidissimam petram effudit illum.
Non effudit illum super terram ut possit operiri
pulvere ne superinducerem indignationem me-
am et vindicta ulciscerer dedi sanguinem
eius super petram limpidissimam ne operiretur.
Propterea hec dicit dominus deus. Ve civitati san-
guinum cuius ego grandem faciam pyram con-
gere ossa que igne succendam. Consumentur
carnes et coquetur universa compositio et os-
sa tabescent. Pone quoque eam super prunas va-
cuam ut incalescat et liquefiat es eius et con-
fletur in medio eius inquinamentum eius
et consumatur rubigo eius. Multo labore su-
datum est et non exivit de ea nimia rubigo
eius neque per ignem. Immunditia tua execrabilis
quia mundare te volui et non es mundata a sor-
dibus tuis. Sed nec mundaberis prius donec qui-
escere faciam indignationem meam in te. Ego
autem dominus locutus sum veniet et faciam non tr-
ansibo nec parcam nec placabor. Iuxta vias tuas
et iuxta adinventiones tuas iudicabo te dicit dominus.
Et factum est verbum domini ad me dicens.
Fili hominis ecce ego tollo a te desiderabile oc-
ulorum tuorum in plaga et non planges neque
plorabis neque fluent lacrime tue. Ingemisce
tacens mortuorum luctum non facies. Corona tu-
a circumligata sit tibi et calciamenta tua erunt
in pedibus tuis nec amictu ora velabis nec cibos
lugentium comedes. Locutus sum ergo ad po-
pulum mane et mortua est uxor mea vespere.
Fecique mane sicut preceperat michi. Et dixit ad
me populus. Quare non indicas nobis quid ista sig-
nificent que tu facis. Et dixi ad eos. Sermo do-
mini factus est ad me dicens. Loquere domui
israel. Hec dicit dominus deus. Ecce ego polluam san-
ctuarium meum superbiam imperii vestri et desidera-
bile oculorum vestrorum et super quo pavet anima vestra et
filii vestri et filie vestre quas reliquistis gladio cad-
ent et facietis sicut feci. Ora amictu non velab-
itis et cibos lugentium non comedetis. Coronas
habebitis in capitibus vestris et calciamenta in pedi-
bus vestris non plangetis neque flebitis sed tabesce-
tis in iniquitatibus vestris. Et unusquisque gemet
ad fratrem suum eritque vobis ezechiel in porten-
tum. Iuxta omnia que fecit facietis cum ve-
nerit istud et scietis quia ego sum dominus. Et tu
fili hominis ecce in die quo tollam ab eis for-
titudinem eorum et gaudium dignitatis et
desiderium oculorum eorum super quo requiescunt a-
nime eorum et filios et filias in die illa cum
venerit fugiens ad te ut annuntiet ti-
bi in die inquam illa aperietur os tuum cum eo
qui fugerit et loqueris et non silebis ultra eri-
sque eis in portentum et scient quia ego dominus.

## XXV

Et factus est sermo domini ad me dicens. Fili hominis
pone faciem tuam contra filios amon et prophetabis
de eis. Hec dices filiis amon. Audite verbum domini
dei. Hec dicit dominus deus pro eo quod dixisti eu-
ge euge super sanctuarium meum quia pollutum est
et super terram israel quoniam desolata est et super domum
iuda quoniam ducti sunt in captivitatem. Iccirco ego
tradam te filiis orientalibus in hereditatem et
collocabunt caulas suas in te et ponent in te
tentoria sua. Ipsi comedent fruges tuas et ipsi bibent
lac tuum. Daboque rabath in habitaculum camelo-
rum et filios amon in cubile pecorum et scietis quia
ego dominus. Quia hec dicit dominus deus pro
eo quod plausisti manu et percussisti pede et gavisa
es ex toto affectu super terram israel. Iccirco ecce e-
go extendam manum meam super te et tradam te
in direptionem gentium et interficiam te de populis
et perdam te et conteram et scies quia ego dominus.
Hec dicit dominus deus. Pro eo quod dixerit moab et
seir. Ecce sicut omnes gentes domus iuda. Iccirco ecce
aperiam humerum moab de civitatibus. De civitatibus inquam
eius et de finibus eius inclitas terre bethiesimoth et beel-
meon et cariathaim filiis orientis cum filiis
amon et dabo eam in hereditatem ut sit memo-
ria ultra filiorum amon in gentibus et in moab
faciam iudicia et scient quia ego dominus. Hec dicit
dominus deus et prophetabis de eis et dicens filiis amon
Pro eo quod fecit idumea ultionem ut se vindicaret
de filiis iuda peccavitque delinquens et vindictam ex-
petivit de eis. Iccirco hec dicit dominus deus. Extendam
manum meam super idumeam et auferam de ea
hominem et iumentum et faciam eam desertam
ab austro. Et qui sunt in dedan gladio cadent. Et
dabo ultionem meam super idumeam per manum
populi mei israel et facient in edom iuxta iram meam
et furorem meum et scient vindictam meam dicit
dominus deus. Pro eo quod fecerunt palestini vin-

dicam in ira et ulti sunt se toto animo interficientes
et implentes inimicitias veteres. propterea hec dicit
dominus deus. Ecce ego extendam manum me-
am super palestinos et interficiam interfectores et
perdam reliquias maritime regionis faciamque in
eis ultiones magnas arguens in furore et scient
quia ego dominus cum dedero vindictam meam super
eos.

CXXVI

Et factum est in anno undecimo prima
mensis factus est sermo domini ad me dicens. Fili ho-
minis eo quod dixit Tyrus de Ierusalem euge confrac-
te sunt porte populorum conversa est ad me implebor de-
serta est. propterea hec dicit dominus deus. Ecce ego
super te Tyre et ascendere faciam ad te gentes mul-
tas sicut ascendit mare fluctuans. Et dissipabunt
muros Tyri et destruent turres eius et radam
pulverem eius de ea et dabo eam in limpidissi-
mam petram. Siccatio sagenarum erit in medi-
o maris quia ego locutus sum ait dominus deus et
erit in direptionem gentibus. Filie quoque eius que sunt
in agro gladio interficientur et scient quia ego dominus
quia hec dicit dominus deus. Ecce ego adducam
ad Tyrum Nabuchodonosor regem Babilonis
ab aquilone et regem regum cum quadrigis et cur-
ribus et equitibus et cetu populoque magno. filias tuas
que sunt in agro gladio interficiet. et circumdabit
te munitionibus et comportabit aggerem in
gyro et levabit contra te clipeum. Et vineas et
arietes temperabit in muros tuos et turres tuas de-
struet in armatura sua. Inundatione equorum
eius operiet te pulvis eorum a sonitu equitum et
rotarum et curruum movebuntur muri tui. Cum
ingressus fuerit portas tuas quasi per introitum urbis
dissipate et ungulis equorum suorum concul-
cabit omnes plateas tuas populum tuum gladio ce-
det et statue tue nobiles in terram corruent. Va-
stabunt opes tuas diripient negotiationes tuas et destru-
ent muros tuos et domos tuas preclaras subver-
tent et lapides tuos et ligna tua et pulverem tuum
in medio aquarum ponent. Et quiescere faciam
multitudinem canticorum tuorum et sonitus cit-
hararum tuarum non audietur amplius. et da-
bo te in limpidissimam petram siccatio sagenarum
eris nec edificaberis ultra quia ego locutus sum
dicit dominus deus. Hec dicit dominus deus Tyro.
numquid non a sonitu ruine tue et gemitu inter-
fectorum tuorum cum occisi fuerint in medio
tui commovebuntur insule. Et descendent de sedi-
bus suis omnes principes maris et auferent ex-
uvias suas et vestimenta sua varia abicient et in-
duentur stupore. in terra sedebunt et attoniti su-
per repentino casu tuo admirabuntur et sumentes
super te lamentum dicent tibi. Quomodo peristi que habitas
in mari urbs inclita. que fuisti fortis in ma-
ri cum habitatoribus tuis quos formidabant uni-
versi. Nunc stupebunt naves in die pavoris tui
et turbabuntur insule in mari eo quod nullus egre-
diatur ex te. quia hec dicit dominus deus. Cum de-
dero te urbem desolatam sicut civitates que non habitan-
tur et adduxero super te abyssum et operuerint te
aque multe et detraxero te cum his qui descen-
dunt in lacum ad populum sempiternum et collocavero
te in terra novissima sicut solitudines veteres
cum his qui deducuntur in lacum ut non habite-
ris. Porro cum dedero gloriam tuam in terra viven-
tium in nichilum redigam te et non eris et req-
uisita non invenieris ultra in sempiternum dic-
it dominus deus.

CXXVII

Et factum est verbum domini
ad me dicens. Tu ergo fili hominis adsume
super Tyrum lamentum et dices Tyro que
habitat in introitu maris negotiationi populorum
ad insulas multas. Hec dicit dominus deus. O
Tyre tu dixisti perfecti decoris ego sum et in cor-
de maris sita. Finitimi tui qui te edificaverunt
impleverunt decorem tuum abietibus de Sa-
nir extruxerunt te cum omnibus tabulatis maris
cedrum de libano tulerunt ut malum facer-
ent tibi. Quercus de Basan dolaverunt in rem-
os tuos. Transtra tua fecerunt tibi ex ebore indi-
co et pretoriola de insulis Italie. Bissus varia de E-
gypto texta tibi est in velum ut poneretur in ma-
lum. Iacinctum et purpura de insulis Elisa
facta sunt operimentum tuum. Habitatores Sidonis
et Aradii fuerunt remiges tui. Sapientes tui
Tyre facti sunt gubernatores tui. Senes Biblii et
prudentes eius habuerunt nautas ad ministe-
rium varie supellectilis tue. Omnes naves ma-
ris et naute earum fuerunt in populo negotiationis
tue. Perse et Lydii et Libies erant in exercitu tuo
viri bellatores tui clipeum et galeam suspende-
runt in te pro ornamento tuo. Filii Aradii cum
exercitu tuo erant super muros tuos in circuitu
tuo. Sed et Pigmei qui erant in turribus tuis phar-
etras suas suspenderunt in muris tuis per gyrum.
Ipsi compleverunt pulchritudinem tuam. Car-
thaginenses negotiatores tui a multitudine cun-
ctarum divitiarum. Argento ferro stagn-
o plumboque repleverunt nundinas tuas. Grecia
Thubal et Mosoch ipsi institores tui mancipia
et vasa erea adduxerunt populo tuo. De domo Tho-
gorma equos et equites et mulos adduxerunt
ad forum tuum. Filii Dedan negotiatores tui. In-
sule multe negotiatio manus tue. dentes eburneos
et hebeninos commutaverunt in pretio tuo. Syrus
negotiator tuus propter multitudinem operum tuorum
gemmam purpuram et scutulata et byssum
et sericum et chodchod proposuerunt in mercatu tuo. Iu-
da et Israel terra ipsi institores tui in frumento primo
balsamum et oleum et mel et resinam pro-
posuerunt in nundinis tuis. Damascenus nego-
tiator tuus in multitudine operum tuorum in mul-
titudine diversarum opum in vino pingui
in lanis coloris optimi. Dan et Grecia et Mozel
in nundinis tuis proposuerunt ferrum fabre-
factum stacte et calamus in negotiatione tua. Dedan
institores tui in tapetibus ad sedendum. Ara-
bia et universi principes Cedar ipsi negotiatores
manus tue. Cum agnis et arietibus et hedis ve-
nerunt ad te negotiatores tui. Venditores
Saba et Reema ipsi negotiatores tui cum univer-
sis primis aromatibus et lapide pretioso et au-
ro quod proposuerunt in mercatu tuo. Aran et Chenne
et Eden negotiatores tui Saba Assur. Chelmad
venditores tui ipsi negotiatores tui multipli-
citer involucris iacincti et polimitorum
gazarumque pretiosarum que obvolute et astricte
erant funibus. Cedros quoque habebant in
negotiationibus tuis. Naves maris principes
tui in negotiatione tua. Et repleta es et glori-

ficata nimis in corde maris in aquis multis adduxerunt te remiges tui. Ventus auster contrivit te in corde maris. Divitie tue et thesauri tui et multiplex instrumentum tuum. Naute tui et gubernatores tui qui tenebant supellectilem tuam et populo tuo preerant. Viri quoque bellatores tui qui erant in te cum universa multitudine tua que est in medio tui cadent in corde maris in die ruine tue. A sonitu clamoris gubernatorum tuorum conturbabuntur classes et descendent de navibus suis omnes qui tenebant remum. Naute et universi gubernatores maris in terra stabunt et eiulabunt super te voce magna et clamabunt amare et superiacient pulverem capitibus suis et cinere conspergentur. Et radent super te calvitium et accingentur ciliciis et plorabunt te in amaritudine anime ploratu amarissimo. Et assument super te carmen lugubre et plangent te. Que est ut Tyrus que obmutuit in medio maris? Que in exitu negotiationum tuarum de mari implesti populos multos in multitudine divitiarum tuarum et populorum tuorum ditasti reges terre. Nunc contrita es a mari in profundis aquarum opes tue et omnis multitudo tua que erat in medio tui ceciderunt. Universi habitatores insularum obstupuerunt super te. Et reges earum omnes tempestate perculsi mutaverunt vultus. Negotiatores populorum sibilaverunt super te. Ad nihilum deducta es et non eris usque in perpetuum.

XXVIII

Et factus est sermo domini ad me dicens. Fili hominis dic principi Tyri. Hec dicit dominus deus. Eo quod elevatum est cor tuum et dixisti deus ego sum et in cathedra dei sedi in corde maris cum sis homo et non deus et dedisti cor tuum quasi cor dei. Ecce sapientior es tu Daniele omne secretum non est absconditum a te. In sapientia et prudentia tua fecisti tibi fortitudinem et acquisisti aurum et argentum in thesauris tuis. In multitudine sapientie tue et in negotiatione tua multiplicasti tibi fortitudinem et elevatum est cor tuum in robore tuo. Propterea hec dicit dominus deus. Eo quod elevatum est cor tuum quasi cor dei idcirco ecce ego adducam super te alienos robustissimos gentium et nudabunt gladios suos super pulchritudinem sapientie tue et polluent decorem tuum. Interficient et detrahent te et morieris in interitu occisorum in corde maris. Numquid dicens loqueris: deus ego sum coram interficientibus te cum sis homo et non deus in manu occidentium te? Morte incircumcisorum morieris in manu alienorum quia ego locutus sum ait dominus deus. Et factus est sermo domini ad me dicens. Fili hominis leva planctum super regem Tyri et dices ei. Hec dicit dominus deus. Tu signaculum similitudinis plenus sapientia et perfectus decore. In deliciis paradisi dei fuisti. Omnis lapis preciosus operimentum tuum sardius topazius et iaspis. Crisolitus et onix et berillus saphirus et carbunculus et smaragdus. Aurum opus decoris tui et foramina tua in die qua conditus es preparata sunt. Tu cherub extentus et protegens et posui te in monte sancto dei in medio lapidum ignitorum ambulasti perfectus in viis tuis a die conditionis tue donec inventa est iniquitas in te. In multitudine negotiationis tue repleta sunt interiora tua iniquitate et peccasti et eieci te de monte sancto dei et perdidi te o cherub protegens de medio lapidum ignitorum. Elevatum est cor tuum in decore tuo perdidisti sapientiam tuam in decore tuo. In terram proieci te ante faciem regum dedi te ut cernerent te. In multitudine iniquitatum tuarum et iniquitate negotiationis tue polluisti sanctificationem tuam. Producam ergo ignem de medio tui qui comedat te et dabo te in cinerem super terram in conspectu omnium videntium te. Omnes qui viderint te in gentibus obstupescent super te. Nihil factus es et non eris in perpetuum. Et factus est sermo domini ad me dicens. Fili hominis pone faciem tuam contra Sidonem et prophetabis de ea et dices. Hec dicit dominus deus. Ecce ego ad te Sidon et glorificabor in medio tui et scient quia ego dominus cum fecero in ea iudicia et sanctificatus fuero in ea. Et immittam ei pestilentiam et sanguinem in plateis eius. Et corruent interfecti in medio eius gladio per circuitum et scient quia ego dominus. Et non erit ultra domui Israel offendiculum amaritudinis et spina dolorem inferens undique per circuitum eorum qui adversantur eis et scient quia ego dominus deus. Hec dicit dominus deus. Quando congregavero domum Israel de populis in quibus dispersi sunt sanctificabor in eis coram gentibus et habitabunt in terra sua quam dedi servo meo Iacob. Et habitabunt in ea securi et edificabunt domos et plantabunt vineas et habitabunt confidenter cum fecero iudicia in omnibus qui adversantur eis per circuitum et scient quia ego dominus deus eorum.

XXIX

In anno decimo undecimo mense undecima die mensis factum est verbum domini ad me dicens. Fili hominis pone faciem tuam contra Pharaonem regem Egypti et prophetabis de eo et de Egypto universa. Loquere et dices ad eos. Hec dicit dominus deus. Ecce ego ad te Pharao rex Egypti draco magne qui cubas in medio fluminum tuorum et dicis meus est fluvius et ego feci memetipsum. Et ponam frenum in maxillis tuis et glutinabo pisces fluminum tuorum squamis tuis et extraham te de medio fluminum tuorum et universi pisces tui squamis tuis adherebunt. Et proiciam te in desertum et omnes pisces fluminis tui. Super faciem terre cades non colligeris neque congregaberis. Bestiis terre et volatilibus celi dedi te ad devorandum. Et scient omnes habitatores Egypti quia ego dominus. Pro eo quod fuisti baculus arundineus domui Israel quando apprehenderunt te manu et confractus es et lacerasti omnem humerum eorum. Et innitentibus eis super te comminutus es et dissolvisti omnes renes eorum. Propterea hec dicit dominus deus. Ecce ego adducam super te gladium et interficiam de te hominem et iumentum et erit terra Egypti in desertum et in solitudinem et scient quia ego dominus. Pro eo quod dixerit: fluvius meus est et ego feci eum. Idcirco ecce ego ad te et ad flumina tua daboque terram Egypti in solitudines gladio dissipatam a turre Siene usque ad terminos Ethiopie. Non transibit

eam pes hominis neque pes iumenti gradietur in ea et non habitabitur quadraginta annis. Daboque terram egipti desertam in medio terrarum desertarum et civitates eius in medio urbium subversarum erunt desolate quadraginta annis. Et dispergam egipcios in nationes et ventilabo eos in terras. Quia hec dicit dominus deus. Post finem quadraginta annorum congregabo egiptum de populis in quibus dispersi fuerant et reducam captivitatem egipti et collocabo eos in terra phatures in terra nativitatis sue. Et erunt ibi in regnum humile inter regna cetera erit humillima et non elevabitur ultra super nationes et imminuam eos ne imperent gentibus. Neque erunt ultra domui israel in confidentia docentes iniquitatem ut fugiant et sequantur eos. Et scient quia ego dominus deus. Et factum est in vicesimo et septimo anno in primo in vicesima mensis factum est verbum domini ad me dicens. Fili hominis nabuchodonosor rex babilonis servire fecit exercitum suum servitute magna adversum tirum. Omne caput decalvatum et omnes humerus depilatus est et merces non est reddita ei neque exercitui eius de tiro pro servitute qua servivit michi adversum eam. Propterea hec dicit dominus deus. Ecce ego dabo nabuchodonosor regem babilonis in terra egipti et accipiet multitudinem eius et depredabitur manubias eius et diripiet spolia eius et erit merces exercitui eius et opera pro quo servivit adversum eam. Dedi ei terram egipti pro eo quod laboraverit michi ait dominus. In die illo pullulabit cornu domui israel et tibi dabo apertum os in medio eorum et scient quoniam ego dominus.

## XXX

Et factum est verbum domini ad me dicens. Fili hominis propheta et dic. Hec dicit dominus deus. Ululate. ve. ve. diei. Quia iuxta est dies et appropinquat dies domini. Dies nubis. tempus gentium erit. Et veniet gladius in egiptum et erit pavor in ethiopia. Cum ceciderint vulnerati in egipto et ablata fuerit multitudo illius et destructa fundamenta eius ethiopia et libia et lidi et omne reliquum vulgus et chub et filii terre federis cum eis gladio cadent. Hec dicit dominus deus. Et corruent fulcientes egiptum et destruetur superbia imperii eius. A turre syenes gladio cadent in ea ait dominus exercituum. Et dissipabuntur in medio terrarum desolatarum et urbes eius in medio civitatum desertarum erunt et scient quoniam ego dominus cum dedero ignem in egiptum et attriti fuerint omnes auxiliatores eius. In die illa egredientur nuntii a facie mea in trieribus ad conterendam ethiopie confidentiam et erit pavor in eis in die egipti quia absque dubio veniet. Hec dicit dominus deus. Cessare faciam multitudinem egipti in manu nabuchodonosor regis babilonis. Ipse et populus eius cum eo. Fortissimi gentium adducentur ad disperdendam terram et evaginabunt gladios suos super egiptum et implebunt terram interfectis. Et faciam alveos fluminum aridos et tradam terram in manu pessimorum. Et dissipabo terram et plenitudinem eius in manu alienorum ego dominus locutus sum. Hec dicit dominus deus. Disperdam simulacra et cessare faciam idola de memphis et dux de terra egipti non erit amplius. Et dabo terrorem in terra egipti et disperdam terram phatures et dabo ignem in thaphnis et faciam iudicia in alexandria. Et effundam indignationem meam super pelusium robur egipti et interficiam multitudinem alexandrie et dabo ignem in egipto. Quasi parturiens dolebit pelusium et alexandria erit dissipata et in memphis angustie cotidiane. Iuvenes eliopoleos et bubasti gladio cadent et ipse captive ducentur et in taphnis nigrescet dies. Cum contrivero ibi sceptra egipti et defecerit in ea superbia potentie eius. Ipsam nubes operiet. filie autem eius in captivitatem ducentur. Et faciam iudicia in egipto et scient quia ego dominus. Factum est in undecimo anno in primo mense in septima mensis factum est verbum domini ad me dicens. Fili hominis brachium pharaonis regis egipti confregi. Et ecce non est obvolutum et restituentur ei sanitas ut ligaretur pannis et farciretur linteolis et recepto robore posset tenere gladium. Propterea hec dicit dominus deus. Ecce ego ad pharaonem regem egipti et comminuam brachium eius forte sed confractum et deiciam gladium de manu eius. Et dispergam egiptum in gentibus et ventilabo eos in terris et confortabo brachia regis babilonis. Daboque gladium meum in manu eius et confringam brachia pharaonis et gement gemitibus interfecti coram facie eius. Et confortabo brachia regis babilonis et brachia pharaonis concident et scient quia ego dominus. Cum dedero gladium meum in manu regis babilonis et extenderit eum super terram egipti et dispergam egiptum in nationes et ventilabo eos in terris et scient quia ego dominus.

## XXXI

Et factum est in undecimo anno tertio mense una mensis factum est verbum domini ad me dicens. Fili hominis dic pharaoni regi egipti et populo eius. Cui similis factus es in magnitudine tua. Ecce assur quasi cedrus in libano pulcher ramis et frondibus nemorosus excelsusque altitudine. Et inter condensas frondes elevatum est cacumen eius. Aque nutrierunt illum abissus exaltavit eum. Flumina eius manabant in circuitu radicum eius et rivos suos emisit ad universa ligna regionis. Propterea elevata est altitudo eius super omnia ligna regionis. Et multiplicata sunt arbusta eius et elevati sunt rami eius pre aquis multis. Cumque extendisset umbram suam in ramis eius fecerunt nidos omnia volatilia celi. Et sub frondibus eius genuerunt omnes bestie saltuum. Et sub umbraculo illius habitabat cetus gentium plurimarum eratque pulcherrimus in magnitudine sua et dilatione arbustorum suorum. Erat enim radix illius iuxta aquas multas. Cedri non fuerunt altiores illo in paradiso dei. Abietes non adequaverunt summitatem eius et platani non fuerunt eque frondibus illius. Omne lignum paradisi dei non est assimilatum illi et pulcritudini eius quam specio-

[spe]ciosum feci eum et multis condensisque frondibus, et emulata sunt eum omnia ligna voluptatis que erant in paradiso Dei. Propterea hec dicit Dominus Deus: Pro eo quod sublimatus est in altitudine et dedit summitatem suam virentem atque condensam, et elevatum est cor eius in altitudine sua, tradidi eum in manu fortissimi gentium; faciens faciet ei. Iuxta impietatem eius eieci eum, et succident eum alieni et crudelissimi nationum, et proicient eum super montes, et in cunctis convallibus corruent rami eius, et confringentur arbusta eius in universis rupibus terre, et recedent de umbraculo eius omnes populi terre et relinquent eum. In ruina eius habitaverunt omnia volatilia celi, et in ramis eius fuerunt omnes bestie regionis. Quam ob rem non elevabuntur in altitudine sua omnia ligna aquarum, neque ponent sublimitatem suam inter nemorosa atque frondosa, nec stabunt in sublimitate eorum omnia que irrigantur aquis, quia omnes traditi sunt in mortem ad terram ultimam, in medio filiorum hominum, ad eos qui descendunt in lacum. Hec dicit Dominus Deus: In die quando descendit ad inferos, induxi luctum, operui eum abysso, et prohibui flumina eius et coercui aquas multas; contristatus est super eum Libanus, et omnia ligna agri concussa sunt. A sonitu ruine eius commovi gentes, cum deducerem eum ad infernum cum his qui descendebant in lacum. Et consolata sunt in terra infima omnia ligna voluptatis egregia atque preclara in Libano, universa que irrigabantur aquis. Nam et ipsi cum eo descendent ad infernum ad interfectos gladio, et brachium uniuscuiusque sedebit sub umbraculo eius in medio nationum. Cui assimilatus es, o inclite atque sublimis, inter ligna voluptatis? Ecce deductus es cum lignis voluptatis ad terram ultimam; in medio incircumcisorum dormies, cum his qui interfecti sunt gladio. Ipse est Pharao et omnis multitudo eius, dicit Dominus Deus.

XXXII

Et factum est duodecimo anno in duodecimo mense, in una mensis, factum est verbum Domini ad me dicens: Fili hominis, assume lamentum super Pharaonem regem Egypti et dices ad eum: Leoni gentium assimilatus es et draconi qui est in mari, et ventilabas cornu in fluminibus tuis, et conturbabas aquas pedibus tuis et conculcabas flumina earum. Propterea hec dicit Dominus Deus: Expandam super te rete meum in multitudine populorum multorum, et extraham te in sagena mea, et proiciam te in terram; super faciem agri abiciam te, et habitare faciam super te omnia volatilia celi, et saturabo de te bestias universe terre, et dabo carnes tuas super montes, et implebo colles tuos sanie tua, et irrigabo terram fetore sanguinis tui super montes, et valles implebuntur ex te. Et operiam, cum extinctus fueris, celos, et nigrescere faciam stellas eius; solem nube tegam, et luna non dabit lumen suum. Omnia luminaria celi merere faciam super te, et dabo tenebras super terram tuam, dicit Dominus Deus. Et irritabo cor populorum multorum, cum induxero contritionem tuam in gentibus super terras quas nescis. Et stupescere faciam super te populos multos, et reges eorum horrore nimio formidabunt super te, cum volare ceperit gladius meus super facies eorum, et obstupescent repente singuli pro anima sua in die ruine sue. Quia hec dicit Dominus Deus: Gladius regis Babilonis veniet tibi; in gladiis fortium deiciam multitudinem tuam; inexpugnabiles gentes omnes hee. Et vastabunt superbiam Egypti, et dissipabitur multitudo eius. Et perdam omnia iumenta eius que erant super aquas plurimas, et non conturbabit eas pes hominis ultra, neque ungula iumentorum turbabit eas. Tunc purissimas reddam aquas eorum, et flumina eorum quasi oleum adducam, ait Dominus Deus, cum dedero terram Egypti desolatam. Deseretur autem terra a plenitudine sua, quando percussero omnes habitatores eius, et scient quia ego Dominus. Planctus est, et plangent eum; filie gentium plangent eum; super Egypto et super multitudine eius plangent eum, ait Dominus Deus. Et factum est in duodecimo anno, in quintadecima mensis, factum est verbum Domini ad me dicens: Fili hominis, cane lugubre super multitudinem Egypti, et detrahe eam, ipsam et filias gentium robustarum ad terram ultimam, cum his qui descendunt in lacum. Quo pulchrior es? Descende et dormi cum incircumcisis. In medio interfectorum gladio cadent; gladius datus est; attraxerunt eam et omnem populum eius. Loquentur ei potentissimi robustorum de medio inferni, qui cum auxiliatoribus eius descenderunt et dormierunt incircumcisi interfecti gladio. Ibi Assur et omnis multitudo eius; in circuitu illius sepulcra eius; omnes interfecti et qui ceciderunt gladio, quorum data sunt sepulcra in novissimis laci. Et facta est multitudo eius per gyrum sepulcri eius, universi interfecti cadentesque gladio, qui dederant quondam formidinem in terra viventium. Ibi Elam et omnis multitudo eius per gyrum sepulcri sui; omnes hi interfecti ruentesque gladio, qui descenderunt incircumcisi ad terram ultimam, qui posuerunt terrorem suum in terra viventium, et portaverunt ignominiam suam cum his qui descendunt in lacum. In medio interfectorum posuerunt cubile eius in universis populis eius; in circuitu eius sepulcrum illius; omnes hi incircumcisi interfectique gladio; dederunt enim terrorem in terra viventium, et portaverunt ignominiam suam cum his qui descendunt in lacum; in medio interfectorum positi sunt. Ibi Mosoch et Thubal et omnis multitudo eius; in circuitu illius sepulcra eius; omnes hi incircumcisi interfectique et cadentes gladio. Quia dederunt formidinem suam in terra viventium, et non dormient cum fortibus cadentibusque et incircumcisis, qui descenderunt ad infernum cum armis suis, et posuerunt gladios suos sub capitibus suis, et fuerunt iniquitates eorum in ossibus eorum. Quia terror fortium facti sunt in terra viventium. Et tu ergo in medio incircumcisorum contereris, et dormies cum interfectis gladio. Ibi Idumea et reges eius et omnes duces eius

qui allisi sunt cum exercitu suo cum interfectis
gladio et qui cum incircumcisis dormierunt
et cum his qui descenderunt in lacum. Ibi pri
cipes aquilonis omnes et universi venatores q
deducti sunt cum interfectis paventes et in sua
fortitudine confusi. Qui dormierunt incircum
cisi cum interfectis gladio et portaverunt confu
sionem suam cum his qui descenderunt in lacum.
Vidit eos pharao et consolatus est super universam
multitudinem suam que interfecta est gladio p
harao et omnis exercitus eius ait dominus de
us. Quia dedi terrorem meum in terra viventium
et dormivit in medio incircumcisorum cum
interfectis gladio pharao et omnis multitudo
eius ait dominus deus.

XXXIII

Et factum est verbum
domini ad me dicens. Fili hominis loquere ad
filios populi tui et dices ad eos. Terram cum in
duxero super eam gladium et tulerit populus terre
virum unum de novissimis suis et constitue
rit eum super se speculatorem et ille viderit gla
dium venientem super terram et cecinerit bucina
et annuntiaverit populo. Audiens autem quisquis il
le est sonitum bucine non se observaverit veneri
tque gladius et tulerit eum sanguis ipsius erit super
caput eius. Sonitum bucine audivit et non se ob
servavit sanguis eius in ipso erit. Si autem custodi
erit animam suam salvabit. Quod si speculator vi
derit gladium venire et non insonuerit bu
cina et populus non se custodierit veneritque gladi
us et tulerit de eis animam ille quidem in iniqui
tate sua captus est sanguinem autem eius de ma
nu speculatoris requiram [illegible].
Et tu fili hominis speculatorem dedi te domus
israhel. Audiens ergo ex ore meo sermonem ann
untiabis eis ex me. Si me dicente ad impium
impie morte morieris non fueris locutus ut se
custodiat impius a via sua ipse impius in iniqui
tate sua morietur sanguinem autem eius de m
anu tua requiram. Si autem annuntiante te
ad impium ut a viis suis convertatur non fue
rit conversus a via sua ipse in iniquitate sua morie
tur. Porro tu animam tuam liberasti. Tu ergo fili ho
minis dic ad domum israhel. Sic locuti estis dicentes
iniquitates nostre et peccata nostra super nos sunt et in
ipsis nos tabescimus quomodo ergo vivere pote
rimus. Dic ad eos. Vivo ego dicit dominus deus.
Nolo mortem impii sed ut revertatur impius a via
sua et vivat. Convertimini a viis vestris pessimis et
quare moriemini domus israhel. Tu itaque fili homi
nis dic ad filios populi tui. Iustitia iusti non libera
bit eum in quacumque die peccaverit. Et impietas
impii non nocebit ei in quacumque die conversus
fuerit ab impietate sua. Et iustus non po
terit vivere in iustitia sua in quacumque die
peccaverit. Etiam si dixero iusto quod vita vivat
et confisus in iustitia sua fecerit iniquitatem
omnes iustitie eius oblivioni tradentur et in
ipsa iniquitate quam operatus est in ipsa morietur.
Si autem dixero impio morte morieris et egerit
penitentiam a peccato feceritque iudicium et iustitiam
pignus restituerit ille impius rapinamque
reddiderit in mandatis vite ambulaverit nec
fecerit quicquam iniustum vita vivet et non
morietur. Omnia peccata eius que peccavit n

on imputabuntur ei. Iustitiam et iudicium fecit
vita vivet. Et dixerunt filii populi tui. Non est equi
ponderis via domini et ipsorum via iniusta
est. Cum enim recesserit iustus a iustitia sua
feceritque iniquitates morietur in eis. Et cum
recesserit impius ab impietate sua feceritque
iudicium et iustitiam vivet in eis. Et dicitis
Non recta via domini. Unumquemque iuxta vias
suas iudicabo de vobis domus israhel. Et factum
est in duodecimo anno in duodecimo mense in
quinta mensis transmigrationis nostre venit
ad me qui fugerat de ierusalem dicens. Vastata
est civitas. Manus autem domini facta fuerat
ad me vespere antequam veniret qui fugerat.
Aperuitque os meum donec veniret ad me mane et
aperto ore meo non silui amplius. Et factum
est verbum domini ad me dicens. Fili hominis qui
habitant in ruinosis his super humum israhel loquen
tes aiunt. Unus erat abraam et hereditate pos
sedit terram nos autem multi nobis data est terra
in possessionem. Idcirco dices ad eos. Hec dicit
dominus deus. Qui in sanguine come
ditis et oculos vestros levatis ad immunditias
vestras et sanguinem funditis numquid terram
hereditate possidebitis. Stetistis in gladiis
vestris fecistis abominationes et unusquisque
uxorem proximi sui polluit et terram hereditate
te possidebitis. Hec dices ad eos. Sic dicit do
minus deus. Vivo ego quia qui in ruinosis
habitant gladio cadent et qui in agro est bestiis
tradetur ad devorandum. Qui autem in pre
sidiis et in speluncis sunt peste morientur
et dabo terram in solitudinem et desertum et
deficiet superba fortitudo eius et desolabuntur
montes israhel eo quod nullus sit qui per eos transe
at et scient quia ego dominus cum dedero terram
desolatam et desertam propter abominationes uni
versas suas quas operati sunt. Et tu fili hominis fi
lii populi tui qui loquuntur de te iuxta muros et in
hostiis domorum et dicunt unus ad alterum
vir ad proximum suum loquentes. Venite et
audiamus quis sit sermo egrediens a domino. Et ve
niunt ad te quasi si ingrediatur populus et sedent
coram te populus meus et audiunt sermones tu
os et non faciunt illos quia in canticum oris sui
vertunt illos et avaritiam cordis sui sequitur
cor eorum et est eis quasi carmen musicum quod
suavi dulcique sono canitur et audiunt verba
et non faciunt ea. Et cum venerit quod predictum
est ecce enim venit tunc scient quia prophetes fuerit
inter eos.

XXXIIII

Et factum est verbum domini ad
me dicens. Fili hominis propheta de pastoribus israhel
propheta et dices pastoribus. Hec dicit dominus deus. Ve
pastoribus israhel qui pascebant semetipsos. Nonne
greges pascuntur a pastoribus. Lac comedebatis
et lanis operiebamini et quod crassum erat occide
batis gregem autem meum non pascebatis. Quod
infirmum fuit non consolidastis et quod egrotum
non sanastis quod fractum est non alligastis et quod
abiectum est non reduxistis. Quod periit non
quesistis sed cum austeritate imperabatis eis et
cum potentia. Et disperse sunt oves mee
eo quod non esset pastor et facte sunt in devorationem
omnium bestiarum agri et disperse sunt. Et

uerunt greges mei in cunctis montibus et in omni uso colle excelso et super omnem faciem terre dispersi sunt greges mei et non erat qui requireret. Propterea pastores audite verbum domini. Vivo ego dicit dominus quia pro eo quod facti sunt greges mei in rapinam et oves mee in devorationem omnium bestiarum agri eo quod non esset pastor neque enim quesierunt pastores gregem meum sed pascebant pastores semetipsos et greges meos non pascebant. Propterea pastores audite verbum domini. Hec dicit dominus deus. Ecce ego ipse super pastores requiram gregem meum de manu eorum et cessare eos faciam ut ultra non pascant gregem nec pascant amplius pastores semetipsos et liberabo gregem de ore eorum et non erit eis ultra in escam quia hec dicit dominus deus. Ecce ego ipse requiram oves meas et visitabo eas sicut visitat pastor gregem suum in die quando fuerit in medio ovium suarum dissipatarum. Sic visitabo oves meas et liberabo eas de omnibus locis in quibus disperse fuerant in die nubis et caliginis. Et educam eas de populis et congregabo eas de terris et inducam eas in terram suam et pascam eas in montibus israel in rivis et in cunctis sedibus terre. In pascuis uberrimis pascam eas et in montibus excelsis israel erunt pascua earum. Ibi requiescent in herbis virentibus et in pascuis pinguibus pascentur super montes israel. Ego pascam oves meas et ego eas accubare faciam dicit dominus deus. Quod perierat requiram et quod abiectum erat reducam et quod confractum fuerat alligabo et quod infirmum erat consolidabo et quod pingue et forte custodiam et pascam illas in iudicio. Vos autem greges mei. Hec dicit dominus deus. Ecce ego iudico inter pecus et pecus arietum et hircorum. Nonne satis vobis erat pascua bona depasci insuper et reliquias pascuarum vestrarum conculcastis pedibus vestris et cum purissimam aquam biberetis reliquam pedibus vestris turbabatis. Et oves mee hiis que conculcata pedibus vestris fuerant pascebantur et que pedes vestri turbaverunt hec bibebant. Propterea hec dicit dominus deus ad eos. Ecce ego ipse iudico inter pecus pingue et macilentum. Pro eo quod lateribus et humeris inpingebatis et cornibus vestris ventilabatis omnia infirma pecora donec dispergerentur foras salvabo gregem meum et non erit ultra in rapinam et iudicabo inter pecus et pecus et suscitabo super eas pastorem unum qui pascat eas servum meum david. Ipse pascet eas et ipse erit eis in pastorem. Ego autem dominus ero eis in deum et servus meus david princeps in medio eorum super eos. Ego dominus locutus sum et faciam cum eis pactum pacis et cessare faciam bestias pessimas de terra et qui habitant in deserto securi dormient in saltibus. Et ponam eos in circuitu collis mei benedictionem et deducam imbrem in tempore suo pluvie benedictionis erunt. Et dabit lignum agri fructum suum et terra dabit germen suum et erunt in terra sua et absque pavore et scient quia ego dominus cum contrivero cathenas iugi eorum et eruero eos de manu imperantium sibi et non erunt ultra in rapinam gentibus neque bestie terre devorabunt eos sed habitabunt confidenter absque ullo timore. Et suscitabo eis germen nominatum et non erunt ultra imminuti fame in terra neque portabunt amplius opprobria gentium et scient quia ego dominus deus eorum cum eis et ipsi populus meus domus israel ait dominus deus. Vos autem greges mei greges pascue mee homines estis et ego dominus deus vester dicit dominus deus.

XXXV

Et factus est sermo domini ad me dicens. Fili hominis pone faciem tuam adversus montem seir et prophetabis de eo et dices ei. Hec dicit dominus deus. Ecce ego ad te mons seir et extendam manum meam super te et dabo te desolatum atque desertum. Urbes tuas demoliar et tu desertus eris et scies quia ego dominus eo quod fueris inimicus sempiternus et concluseris filios israel in manus gladii in tempore afflictionis eorum in tempore iniquitatis extreme. Propterea vivo ego dicit dominus deus quoniam sanguini tradam te et sanguis te persequetur et cum sanguinem oderis sanguis persequetur te. Et dabo montem seir desolatum et desertum et auferam de eo euntem et redeuntem et implebo montes eius occisorum suorum in collibus tuis et in vallibus tuis atque in torrentibus interfecti gladio cadent. In solitudines sempiternas tradam te et civitates tue non habitabuntur et scietis quia ego dominus sum eo quod dixeris due gentes et due terre mee erunt et hereditate possidebo eas cum dominus esset ibi. Propterea vivo ego dicit dominus deus quia faciam iuxta iram tuam et secundum zelum tuum quem fecisti odio habens eos et notus efficiar per eos cum te iudicavero et scies quia ego dominus. Audivi universa opprobria tua que locutus es de montibus israel dicens deserta nobis data sunt ad devorandum. Et insurrexistis super me ore vestro et rogastis adversum me. Et verba vestra ego audivi. Hec dicit dominus deus. Letante universa terra in solitudinem te redigam. Sicut gavisus es super hereditate domus israel eo quod fuerit dissipata sic faciam tibi. Dissipatus eris mons seir et omnis idumea et scient quia ego dominus.

XXXVI

Tu autem fili hominis propheta super montes israel dicens. Montes israel audite verbum domini. Hec dicit dominus deus. Pro eo quod dixit inimicus de vobis euge altitudines sempiterne in hereditatem date sunt nobis propterea vaticinare et dic. Hec dicit dominus deus. Pro eo quod desolati estis et conculcati per circuitum et facti in hereditatem reliquis gentibus et ascendistis super labium lingue et opprobrium populi propterea montes israel audite verbum domini dei. Hec dicit dominus deus montibus et collibus torrentibus vallibusque et desertis parietinis et urbibus desolatis que depopulate sunt et subsannate a reliquis gentibus per circuitum propterea hec dicit dominus deus. Quoniam in igne zeli mei locutus sum de reliquis gentibus et de idumea universa que dederunt terram meam sibi in hereditatem cum gaudio et animo et toto corde et eiecerunt eam ut vastarent. Ideo vaticinare super humum israel et dices montibus et collibus et iugis et vallibus hec dicit dominus deus. Ecce ego in zelo meo et in furore meo locutus sum eo quod confusionem gentium sustinueritis. Ideo dicit dominus deus.

Ego levavi manum meam ut gentes que in circuitu vestro sunt ut ipse confusionem suam portent. Vos autem montes israel ramos vestros extendite ut germinetis et fructum vestrum afferatis populo meo israel. Prope est enim ut veniat quia ecce ego ad vos et convertar ad vos et arabimini et accipietis sementem et multiplicabo in vobis homines omnemque domum israel et habitabuntur civitates et ruinosa instaurabuntur et replebo vos hominibus et iumentis et multiplicabuntur et crescent et habitari vos faciam sicut a principio. Bonisque donabo maioribus quam habuistis ab initio et scietis quia ego dominus et adducam super vos homines populum meum israel et hereditate possidebunt te et eris eis in hereditatem et non addes ultra ut absque eis sis. Hec dicit dominus deus. Pro eo quod dicunt de vobis devoratrix hominum es et suffocans gentem tuam propterea homines non comedes amplius et gentem tuam non necabis ultra ait dominus deus. Nec auditam faciam in te amplius confusionem gentium et opprobrium populorum nequaquam portabis amplius et gentem tuam non amittes amplius ait dominus deus. Et factum est verbum domini ad me dicens. Fili hominis domus israel habitaverunt in humo sua et polluerunt eam in viis suis et in studiis suis iuxta immundiciam menstruate facta est via eorum coram me et effudi indignationem meam super eos pro sanguine quem fuderunt super terram et in idolis suis polluerunt eam et dispersi eos in gentes et ventilati sunt in terris. Iuxta vias eorum et adinventiones eorum iudicavi eos. Et ingressi sunt ad gentes ad quas introierunt et polluerunt nomen sanctum meum cum diceretur de eis populus domini est iste et de terra eius egressi sunt et peperci nomini sancto meo quod polluerat domus israel in gentibus ad quas ingressi sunt.

XXXVI

Idcirco dices ad domum israel. Hec dicit dominus deus. Non propter vos ego faciam domus israel sed propter nomen sanctum meum quod polluistis in gentibus ad quas intrastis. Et sanctificabo nomen meum magnum quod pollutum est inter gentes quod polluistis in medio earum ut sciant gentes quia ego dominus deus ait dominus exercituum cum sanctificatus fuero in vobis coram eis. Tollam quippe vos de gentibus et congregabo vos de universis terris et adducam vos in terram vestram et effundam super vos aquam mundam et mundabimini ab omnibus inquinamentis vestris et ab universis idolis vestris mundabo vos. Et dabo vobis cor novum et spiritum meum ponam in medio vestri et auferam cor lapideum de carne vestra et dabo vobis cor carneum et spiritum meum ponam in medio vestri. Et faciam ut in preceptis meis ambuletis et iudicia mea custodiatis et operemini et habitabitis in terra quam dedi patribus vestris et eritis michi in populum et ego ero vobis in deum. Et salvabo vos ex universis inquinamentis vestris et vocabo frumentum et multiplicabo illud et non imponam vobis famem et multiplicabo fructum ligni et genimina agri ut non portetis ultra opprobrium famis in gentibus. Et recordabimini viarum vestrarum pessimarum studiorumque non bonorum et displicebunt vobis iniquitates vestre et scelera. Non propter vos ego faciam ait dominus deus notum sit vobis. Confundimini et erubescite super viis vestris domus israel. Hec dicit dominus deus. In die qua mundavero vos ex omnibus iniquitatibus vestris et habitare fecero urbes et instauravero ruinosa et terra deserta fuerit exculta que quondam erat desolata in oculis omnis viatoris et dicent. Terra illa inculta facta est ut ortus voluptatis et civitates deserte et destitute atque suffosse munite sederunt. Et scient gentes quecumque derelicte fuerint in circuitu vestro quia ego dominus edificavi dissipata plantavique inculta ego dominus locutus sum et fecerim. Hec dicit dominus deus. Adhuc in hoc invenient domus israel ut faciam eis. Multiplicabo eos sicut gregem hominum ut gregem sanctum ut gregem ierusalem in sollempnitatibus eius sic erunt civitates deserte plene gregibus hominum et scient quia ego dominus.

XXXVII

Et facta est super me manus domini et eduxit me in spiritu domini et dimisit me in medio campi qui erat plenus ossibus et circumduxit me per ea in gyrum. Erant autem multa valde super faciem campi sicca que vehementer. Et dixit ad me. fili hominis putasne vivent ossa ista. Et dixi. Domine deus tu nosti. Et dixit ad me. Vaticinare de ossibus istis et dices eis. Ossa arida audite verbum domini. Hec dicit dominus deus ossibus his. Ecce ego intromittam in vos spiritum et vivetis. Et dabo super vos nervos et succrescere faciam super vos carnes et superextendam in vobis cutem et dabo vobis spiritum et vivetis et scietis quia ego dominus. Et prophetavi sicut preceperat michi. Factus est autem sonitus prophetante me et ecce commotio. Et accesserunt ossa ad ossa unumquodque ad iuncturam suam. Et vidi et ecce super ea nervi et carnes ascenderunt et extenta est in eis cutis desuper et spiritum non habebant. Et dixit ad me. Vaticinare ad spiritum vaticinare fili hominis et dices ad spiritum. Hec dicit dominus deus. A quatuor ventis veni spiritus. Et insuffla super interfectos istos et reviviscant. Et prophetavi sicut preceperat michi. Et ingressus est in ea spiritus et vixerunt. Steteruntque super pedes suos exercitus grandis nimis valde. Et dixit ad me. Fili hominis ossa hec universa domus israel est. Ipsi dicunt aruerunt ossa nostra et periit spes nostra et abscisi sumus. Propterea vaticinare et dices ad eos. Hec dicit dominus deus. Ecce ego aperiam tumulos vestros et educam vos de sepulcris vestris populus meus et inducam vos in terram israel et scietis quia ego dominus cum aperuero sepulcra vestra et eduxero vos de tumulis vestris populus meus et dedero spiritum meum in vobis et vixeritis et requiescere vos faciam super humum vestram et scietis quia ego dominus deus locutus sum et feci ait dominus deus. Et factus est sermo domini ad me dicens. Et tu fili hominis sume tibi li

gnum unum et scribe super illud iude et filiorum israel sociorum eius. Et tolle lignum alterum et scribe super illud ioseph et lignum ephraim et cuncte domus israel sociorumque eius. Et adiunge illa unum ad alterum tibi in lignum unum et erunt in unione in manu tua. Cum autem dixerint ad te filii populi tui loquentes: nonne indicas nobis quid in his tibi velis? loqueris ad eos: Hec dicit dominus deus. Ecce ego assumam lignum ioseph quod est in manu ephraim et tribus israel que iuncte sunt ei et dabo eas pariter cum ligno iuda et faciam eas in lignum unum et erunt unum in manu eius. Erunt autem ligna super que scripseris in manu tua in oculis eorum. Et dices ad eos: Hec dicit dominus deus. Ecce ego assumam filios israel de medio nationum ad quas abierunt et congregabo eos undique et adducam eos ad humum suam et faciam eos gentem unam in terra in montibus israel et rex unus erit omnibus imperans et non erunt ultra due gentes nec dividentur amplius in duo regna nec polluentur ultra in idolis suis et abhominationibus et in cunctis iniquitatibus suis. Et salvos eos faciam de universis sedibus suis in quibus peccaverunt et mundabo eos et erunt mihi populus et ego ero eis deus. Et servus meus david rex super eos et pastor unus erit omnium eorum et in iudiciis meis ambulabunt et mandata mea custodient et facient ea. Et habitabunt super terram quam dedi servo meo iacob in qua habitaverunt patres vestri. Et habitabunt super eam ipsi et filii eorum et filii filiorum eorum usque in sempiternum. Et david servus meus princeps eorum in perpetuum et percutiam illis federis pacis pactum sempiternum erit eis. Et fundabo eos et multiplicabo et dabo sanctificationem meam in medio eorum in perpetuum. Et erit tabernaculum meum in eis et ero eis deus et ipsi erunt mihi populus et scient gentes quia ego dominus sanctificator israel cum fuerit sanctificatio mea in medio eorum in perpetuum.

## XXXVIII

Et factus est sermo domini ad me dicens: Fili hominis pone faciem tuam contra gog terram magog principem capitis mosoch et thubal et vaticinare de eo et dices ad eum: Hec dicit dominus deus. Ecce ego ad te gog principem capitis mosoch et thubal et circumagam te et ponam frenum in maxillis tuis et educam te et omnem exercitum tuum equos et equites vestitos loricis universos multitudinem magnam hastam et clipeum arripientium et gladium. Perse ethiopes et libies cum eis omnes scutati et galeati. Gomer et universa agmina eius. Domus thogorma latera aquilonis et totum robur eius populique multi tecum. Prepara et instrue te et omnem multitudinem tuam que coacervata est ad te et esto eis in preceptum. Post dies multos visitaberis in novissimo annorum venies ad terram que reversa est a gladio et congregata est de populis multis ad montes israel qui fuerunt deserti iugiter. Hec de populis educta est et habitaverunt in ea confidenter universi. Ascendens autem quasi tempestas venies et quasi nubes ut operias terram tu et omnia agmina tua et populi multi tecum. Hec dicit dominus deus. In die illa ascendent sermones super cor tuum et cogitabis cogitationes pessimas et dices: Ascendam ad terram absque muro veniam ad quiescentes habitantesque secure. Omnes hi habitant sine muro vectes et porte non sunt eis ut diripias spolia et invadas predam et inferas manum tuam super eos qui deserti fuerant et postea restituti et super populum qui est congregatus ex gentibus qui possidere cepit et esse habitator umbilici terre. Saba et dedan et negotiatores tharsis et omnes leones eius dicent tibi: Numquid ad sumenda spolia tu venisti? Ecce ad diripiendam predam congregasti multitudinem tuam ut tollas argentum et aurum et auferas supellectilem atque substantiam et diripias manubias infinitas. Propterea vaticinare fili hominis et dices ad gog: Hec dicit dominus deus. Numquid non in die illa cum habitaverit populus meus israel confidenter scies et venies de loco tuo a lateribus aquilonis et tu et populi multi tecum ascensores equorum universi cetus magnus et exercitus vehemens. Et ascendes super populum meum israel quasi nubes ut operias terram. In novissimis diebus eris et adducam te super terram meam ut sciant gentes me cum sanctificatus fuero in te in oculis eorum o gog. Hec dicit dominus deus. Tu ergo ille es de quo locutus sum in diebus antiquis in manu servorum meorum prophetarum israel qui prophetaverunt in diebus illorum temporum ut adducerem te super eos. Et erit in die illa in die adventus gog super terram israel ait dominus deus ascendet indignatio mea in furore meo et in zelo meo. Et in igne ire mee locutus sum quia in die illa erit commotio magna super terram israel. Et commovebuntur a facie mea pisces maris et volucres celi et bestie agri et omne reptile quod movetur super humum cunctique homines qui sunt super faciem terre. Et subvertentur montes et cadent sepes et omnis murus in terra corruet. Et congregabo adversum eum in cunctis montibus meis gladium ait dominus deus. Gladius uniuscuiusque in fratrem suum dirigetur et iudicabo eum peste et sanguine et imbre vehementi et lapidibus immensis ignem et sulphur pluam super eum et super exercitum eius et super populos multos qui sunt cum eo. Et magnificabor et sanctificabor et notus ero in oculis gentium multarum et scient quia ego dominus.

## XXXIX

Tu autem fili hominis vaticinare adversum gog et dices: Hec dicit dominus deus. Ecce ego super te gog principem capitis mosoch et thubal et circumagam te et reducam te et ascendere te faciam de lateribus aquilonis et adducam te super montes israel et percutiam arcum tuum in manu sinistra tua et sagittas tuas de manu dextera tua deiciam. Super montes israel cades tu et omnia agmina tua et populi qui sunt tecum. Feris avibus omnique volatili et bestiis terre dedi te ad devorandum. Super faciem agri cades quia ego locutus sum ait dominus deus. Et emittam ignem in magog et

in his qui inhabitant in insulis confidenter et
scient quia ego dominus deus et nomen meum
sanctum notum faciam in medio populi mei israel
et non polluam nomen sanctum meum amplius
et scient gentes quia ego dominus sanctus is
rael. Ecce uenit et factum est ait dominus deus.
Hec est dies de qua locutus sum et egredientur
habitatores de ciuitatibus israel et succendent et
comburent arma clipeum et hastas arcum et
sagittas et baculos manus et contos et succen
dent ea igni septem annis et non portabunt
ligna de regionibus neque succident de saltibus quoniam
arma succendent igni. Et depredabuntur eos
quibus prede fuerant et diripient uastatores su
os ait dominus deus. Et erit in die illa dabo gog
locum nominatum sepulcrum in israel uallem
uiatorum ad orientem maris que obstupescere
faciat pretereuntes. Et sepelient ibi gog et omnem
multitudinem eius et uocabitur uallis multitu
dinis gog et sepelient eos domus israel ut mun
dent terram septem mensibus. Sepeliet autem
omnis populus terre et erit eis nominata dies in qua
glorificatus sum ait dominus deus. Et uiros
iugiter constituent lustrantes terram qui sepe
liant et requirant eos qui remanserant super
faciem terre et emundent eam. Post menses autem
septem querere incipient et circuibunt per
grantes terram. Cumque uiderint os hominis sta
tuent iuxta illud titulum donec sepeliant illud
pollinctores in ualle multitudinis gog. Nomen
autem ciuitatis amona et mundabunt terram.
Tu ergo fili hominis hec dicit dominus deus.
Dic omni uolucri et uniuersis auibus cunctisque
bestiis agri. Conuenite properate concurrite undi
que ad uictimam meam quam ego immolo uobis
uictimam grandem super montes israel. Ut com
edatis carnes et bibatis sanguinem carnes for
tium comedetis et sanguinem principum terre
bibetis. Arietum. agnorum et hircorum taurorumque
altilium et pinguium omnium. Et comedetis
adipem in saturitatem et bibetis sanguinem
in ebrietatem. De uictima quam ego immola
bo uobis et saturabimini super mensam meam
de equo et de equite forti et de uniuersis uiris
bellatoribus ait dominus deus. Et ponam gloriam
meam in gentibus et uidebunt omnes gentes
iudicium meum quod fecerim et manum meam
quam posuerim super eos et scient domus israel
quia ego dominus deus eorum a die illa et dein
ceps. Et scient gentes quoniam in iniquitate sua
capta sit domus israel eo quod dereliquerint me et ab
scondi faciem meam ab eis et tradidi eos
in manus hostium et ceciderunt in gladio uni
uersi. Iuxta immunditiam eorum et scelus feci eis
et abscondi faciem meam ab illis. Propterea hec
dicit dominus deus. Nunc reducam captiuita
tem iacob et miserebor omnis domus israel. Et as
sumam zelum pro nomine sancto meo et por
tabunt confusionem suam et omnem preuari
cationem quam preuaricati sunt in me cum
habitauerint in terra sua confidenter neminem
formidantes et reduxero eos de populis et
congregauero de terris inimicorum suorum
et sanctificatus fuero in eis in oculis gentium

plurimarum et scient quia ego dominus deus eorum
eo quod transtulerim eos in nationes et congrega
uero eos in terram suam et non dereliquerim quem
quam ex eis ibi et non abscondam ultra faciem
meam ab eis eo quod effuderim spiritum meum super
omnem domum israel ait dominus deus. In

XL

uicesimo et quinto anno transmigrationis nostre
in exordio anni decima mensis quarto decimo
anno postquam percussa est ciuitas in ipsa hac die
facta est super me manus domini et adduxit me
illuc in uisionibus dei. Adduxit me in terram israel et
dimisit me super montem excelsum nimis super
quem erat quasi edificium ciuitatis uergen
tis ad austrum et introduxit me illuc. Et ecce
uir cuius erat species quasi species eris et funicu
lus lineus in manu eius et calamus mensure in ma
nu eius stabat autem in porta et locutus est ad
me idem uir. Fili hominis uide oculis tuis et
auribus tuis audi et pone cor tuum in omnia que
ego ostendam tibi quia ut ostendantur tibi ad
ductus es huc. Annuntia omnia que tu uides
domui israel. Et ecce murus forinsecus in cir
cuitu domus undique. Et in manu uiri calamus
mensure sex cubitorum et palmo. Et mensus
est latitudinem edificii calamo uno et uenit
ad portam que respiciebat uiam orientalem
et ascendit per gradus eius et mensus est limen
porte calamo uno latitudinem id est limen u
num calamo uno in latitudine et thalamum
uno calamo in longum et uno calamo in la
tum. Et inter thalamos quinque cubitos. Et
limen porte iuxta uestibulum porte intrin
secus calamo uno et mensus est uestibulum
porte octo cubitorum et frontem eius duobus
cubitis. Vestibulum autem porte erat intrin
secus. Porro thalami porte ad uiam orientalem
tres hinc et tres inde mensura una trium et
mensura una frontium ex utraque parte. Et
mensus est latitudinem liminis porte decem
cubitorum et longitudinem porte tredecim
cubitorum et marginem ante thalamos cu
biti unius. Et cubitus unus finis utrimque.
Thalami autem sex cubitorum erant hinc et inde
et mensus est portam a tecto thalami usque ad
tectum eius latitudinem uiginti quinque cubi
torum ostium contra ostium. Et fecit frontes
per sexaginta cubitos et ad frontem atrium por
te undique per circuitum. Et ante faciem porte
que pertingebat usque ad faciem uestibuli porte
interioris quinquaginta cubitos et fenestras
obliquas in thalamis et in frontibus eorum que
erant intra portam undique per circuitum. Similiter
autem erant et in uestibulis fenestre per gyrum
intrinsecus et ante frontes pictura palmarum.
Et eduxit me ad atrium exterius et ecce ga
zofilatia et pauimentum stratum lapide in atrio
per circuitum. Triginta gazofilacia in circuitu
pauimenti. Et pauimentum in fronte portarum
secundum longitudinem portarum erat inferius. Et
mensus est latitudinem a facie porte inferio
ris usque ad frontem atrii interioris extrinsecus
centum cubitos ad orientem et ad aquilo
nem. Portam quoque que respiciebat uiam aqui
lonis atrii exterioris mensus est tam in longitudi

ne quam in latitudine et thalamos eius tres h
inc et tres inde et frontem eius et uestibulum
eius secundum mensuram porte prioris quinquaginta
cubitorum longitudinem eius et in latitudin
em uiginti quinque cubitorum. Fenestre autem
eius et uestibulum et sculpture secundum mensuram
porte que respicit ad orientem. Et septem gra
duum erat ascensus eius et uestibulum ante
eum. Et porta atrii interioris contra portam aquilo
nis et orientalem. Et mensus est a porta usque ad po
rtam centum cubitos et duxit me ad uiam au
stralem et ecce porta que respiciebat ad austrum
et mensus est frontem eius et uestibulum eius
iuxta mensuras superiores. Et fenestras eius et
uestibula in circuitu sicut fenestras ceteras quin
quaginta cubitorum longitudinem et latitudinem
uiginti quinque cubitorum. Et in gradibus septem
ascendebatur ad eam et uestibulum ante fores
eius et celate palme erant una hinc et altera
inde in fronte eius et porta atrii interioris in uia
australi et mensus est a porta usque ad portam in
uia australi cubitos centum. Et introduxit me
in atrium interius ad portam australem et men
sus est portam iuxta mensuras superiores et tha
lamum eius et frontem eius et uestibulum eius
hisdem mensuris et fenestras eius et uestibulo
rum eius in circuitu quinquaginta cubitos lon
gitudinis et latitudinis uiginti quinque cubitos
et uestibulum per gyrum longitudinem uiginti
quinque cubitorum et uestibulum eius ad atrium
exterius et palmas eius in fronte et octo gradus
erant quibus ascendebatur per eam. Et introduxit
me in atrium interius per uiam orientalem et
mensus est portam secundum mensuras superiores et
thalamum eius et frontem eius et uestibula
eius sicut supra et fenestras eius et uestibula
eius in circuitu longitudine quinquaginta cu
bitorum et uestibulum eius id est atrii exterioris
et palme celate in fronte eius hinc et inde et in
octo gradibus ascensus eius. Et introduxit me ad
portam que respiciebat ad aquilonem et men
sus est secundum mensuras superiores thalamum eius
frontem eius uestibulum eius et fenestras eius
per circuitum longitudinem quinquaginta cu
bitorum et latitudine uiginti quinque cubitorum
uestibulum eius respiciebat in atrium exterius
et celatura palmarum in fronte eius hinc et in
de et in octo gradibus ascensus eius. Et per singula
gazofilatia ostium in frontibus portarum ibi la
uabunt holocaustum et in uestibulo porte due
mense hinc et due mense inde. Ut immolentur
super eas holocaustum et pro peccato et pro delic
to. Et ad latus exterius quod ascendit ad hostium po
rte que pergit ad aquilonem due mense. Et ad la
tus alterum ante uestibulum porte due mense.
Quatuor mense hinc et quatuor mense inde per
latera porte. Octo mense erant super quas imm
olabant. Quatuor autem mense ad holocaustum
de lapidibus quadris extructe longitudine cubi
ti unius et dimidii et latitudine cubiti unius.
super quas ponant uasa in quibus immolatur ho
locaustum et uictima. Et labia eorum palmi
unius reflexa intrinsecus per circuitum super men
sas autem carnes oblationis et extra portam

interiorem gazophilatia cantorum in atrio inte
riori quod erat in latere porte respicientis ad aquilo
nem et facies eorum contra uiam australem.
Una ex latere porte orientalis que respiciebat ad
uiam aquilonis et dixit ad me. Hoc est gazophi
latium quod respicit uiam meridianam sacerdotum
qui excubant in custodiis templi. Porro gazop
hilatium quod respicit uiam aquilonis sacerdotum
erit qui excubant ad ministerium altaris. Isti sunt
filii Sadoch qui accedunt de filiis Leui ad dominum ut
ministrent ei. Et mensus est atrium longitudi
ne centum cubitorum et latitudine centum cu
bitorum per quadrum et altare ante faciem templi
et introduxit me in uestibulum templi et men
sus est uestibulum quinque cubitis hinc et quinque
cubitis inde. Et latitudinem porte trium cubitorum
hinc et trium cubitorum inde. Longitudinem
autem uestibuli uiginti cubitorum et latitudinem
undecim cubitorum et octo gradibus ascendebatur
ad eam et columpne erant in frontibus una hinc.
et altera inde. Et introduxit me in templum et
mensus est frontes sex cubitos latitudinis hinc et
sex cubitos latitudinis inde. Latitudinem tabernacu
li et latitudo porte decem cubitorum erat. Et la
tera porte quinque cubitis hinc et quinque cubitis inde.
Et mensus est longitudinem eius quadraginta
cubitorum et latitudinem uiginti cubitorum et
et ingressus intrinsecus mensus est in fronte
porte duos cubitos et portam decem cubitorum
et latitudinem porte septem cubitorum. Et men
sus est longitudinem eius uiginti cubitorum et lati
tudinem eius uiginti cubitorum ante faciem tem
pli et dixit ad me. Hoc est sanctum sanctorum. Et
mensus est parietem domus sex cubitorum et
latitudinem lateris quatuor cubitorum undique
per circuitum domus. Latera autem latus ad latus
bis triginta tria. Et erant eminentia que ingre
derentur per parietem domus in lateribus per circuitum
ut continerent et non attingerent parietem templi.
Et platea erat in rotundum ascendens sursum per
cocleam et in cenaculum templi deferebat per gyrum.
Ideirco latius erat templum in superioribus et sic de in
ferioribus ascendebatur ad superiora in medium. Et
uidi in domo altitudinem per circuitum fundata
latera ad mensuram calami sex cubitorum spa
tio. Et latitudinem per parietem forinsecus qui
que cubitorum et erat interior domus in lateribus
domus. Et inter gazofilatia latitudinem uiginti
cubitorum in circuitu domus undique. Et hostium
lateris ad orientem hostium unum ad uiam aqui
lonis et hostium unum ad uiam australem et la
titudinem loci ad orationem quinque cubitorum
in circuitu et edificium quod erat separatum uersu
que ad uiam respicientem ad mare latitudinis et
septuaginta cubitorum. Paries autem edificii et
quinque cubitorum latitudinis per circuitum et long
itudo eius nonaginta cubitorum. Et mensus est
domus in longitudinem centum cubitorum et
quod separatum est edificium et parietes eius lon
gitudinis centum cubitorum. Latitudo autem
ante faciem domus et eius quod erat separatum
contra orientem centum cubitorum. Et mensus est
longitudinem edificii contra faciem eius quod
erat separatum ad dorsum et thecas ex utraque

CXLI

parte centum cubitorum et templum interius et vestibula atrii limina et fenestras obliquas et ethecas in circuitu per tres partes contra uniuscuiusque limen stratumque ligno per gyrum in circuitu. Terra autem usque ad fenestras. Et fenestre clause super hostia usque ad domum interiorem et forinsecus per omnem parietem in circuitu intrinsecus et forinsecus ad mensuram. Et facta cherubin et palme et palma inter cherub et cherub. Duasque facies habebat cherub faciem hominis iuxta palmam unam et faciem leonis iuxta palmam ex alia parte expressam per omnem domum in circuitu de terra usque ad superiora porte cherubin et palme celate erant in pariete templi. Limen erat quadrangulum et facies sanctuarii aspectus contra aspectum altaris lignei trium cubitorum altitudo et longitudo eius duorum cubitorum et anguli eius et longitudo eius et parietes eius lignei. Et locutus est ad me. Hec est mensa coram domino et duo hostia erant in templo et in sanctuario et duobus hostiis ex utraque parte bina erant hostiola que se invicem plicabantur. Bina enim hostiola erant ex utraque parte hostiorum et celata erant in ipsis hostiis templi cherubin et sculptura palmarum sicut in parietibus quoque expressa erant. Quam ob rem erant et grossiora ligna in vestibuli fronte forinsecus super que fenestre erant oblique et similitudo palmarum hinc atque inde. In humerulis vestibuli secundum latera domus latitudinemque parietum.

CXLII

Et eduxit me in atrium exterius per viam ducentem ad aquilonem et eduxit me in gazophilacium quod erat contra separatum edificium et contra edem vergentem ad aquilonem. In facie longitudinis centum cubitos ostii aquilonis et latitudinis quinquaginta cubitos et contra viginti cubitos atrii interioris et contra pavimentum stratum lapide atrii exterioris ubi erat porticus iuncta portici triplici. Et ante gazophilacia deambulatio decem cubitorum latitudinis ad interiora respiciens vie cubiti unius. Et hostia eorum ad aquilonem ubi erant gazophilacia in superioribus humiliora quia supportabant porticus que ex illis eminebant de inferioribus et de mediis edificii. Tristega enim erant et non habebant columpnas sicut erant columpne atriorum propterea eminebant de inferioribus et de mediis a terra cubitis quinquaginta et peribolus exterior secundum gazophilacia que erant in via atrii exterioris ante gazophilacia. Longitudo eius quinquaginta cubitorum quia longitudo erat gazophilaciorum atrii exterioris quinquaginta cubitorum et longitudo ante faciem templi centum cubitorum. Et erat subter gazophilacia hec introitus ab oriente ingredientium in ea de atrio exteriori et in latitudine periboli atrii quod erat contra viam orientalem in facie edificii separati. Et erant ante edificium gazophilacia et via ante faciem eorum iuxta similitudinem gazophilaciorum que erant in via aquilonis secundum longitudinem eorum sicut et latitudo eorum et omnis introitus eorum et similitudines et ostia eorum secundum ostia gazophilaciorum que erant in via respiciente ad notum. Ostium in capite vie que via erat ante vestibulum separatum per viam orientalem ingredientibus. Et dixit ad me. Gazophilacia aquilonis et gazophilacia austri que sunt ante edificium separatum hec sunt gazophilacia sancta in quibus vescentur sacerdotes qui appropinquant ad dominum in sancta sanctorum. Ibi ponent sancta sanctorum et oblationem pro peccato et pro delicto. Locus enim sanctus est. Cum autem ingressi fuerint sacerdotes non egredientur de sanctis in atrium exterius et ibi reponent vestimenta sua in quibus ministrant quia sancta sunt. Vestienturque vestimentis aliis et sic procedent ad populum. Cumque complesset mensuras domus interioris eduxit me per viam porte que respiciebat ad viam orientalem et mensus est eam undique per circuitum. Mensus est autem contra ventum orientalem calamo mensure quingentos calamos et in calamo mensure per circuitum. Et mensus est contra ventum aquilonem quingentos calamos in calamo mensure per gyrum. Et ad ventum australem mensus est quingentos calamos in calamo mensure per circuitum. Et ad ventum occidentalem mensus est quingentos calamos et in calamo mensure per quatuor ventos mensus est illud. Murum eius undique per circuitum longitudine quingentorum cubitorum et latitudine quingentorum cubitorum dividentem inter sanctuarium et vulgi locum.

CXLIII

Et eduxit me ad portam que respiciebat ad viam orientalem et ecce gloria dei Israel ingrediebatur per viam orientalem et vox erat ei quasi vox aquarum multarum et terra splendebat a maiestate eius. Et vidi visionem secundum speciem quam videram quando venit ut disperderet civitatem. Et species secundum aspectum quam videram iuxta fluvium Chobar et cecidi super faciem meam et maiestas domini ingressa est templum per viam porte que respiciebat ad orientem. Et levavit me spiritus et introduxit me in atrium interius et ecce repleta erat gloria domini domus. Et audivi loquentem ad me de domo et vir qui stabat iuxta me dixit ad me. Fili hominis locus solii mei et locus vestigiorum pedum meorum ubi habito in medio filiorum Israel in eternum. Et non polluent ultra domus Israel nomen sanctum meum ipsi et reges eorum in fornicationibus suis et in ruinis regum suorum et in excelsis qui fabricati sunt limen suum iuxta limen meum et postes suos iuxta postes meos et murus erat inter me et eos et polluerunt nomen sanctum meum in abominationibus quas fecerunt propter quod consumpsi eos in ira mea. Nunc ergo repellant procul fornicationem suam et ruinas regum suorum a me et habitabo in medio eorum semper. Tu autem fili hominis ostende domui Israel templum et confundantur ab iniquitatibus suis et metiantur fabricam et erubescant ex omnibus que fecerunt. Figuram domus et fabrice eius exitus et introitus et omnem descriptionem eius et universa precepta eius cunctumque ordinem ei

et omnes leges eius ostende eis et scribes in oculis eorum et custodiant omnes descriptiones eius et precepta illius ut faciant ea. Ista est lex domus in summitate montis. Omnis finis eius in circuitu sanctum sanctorum est. Hec est lex domus. Iste autem mensure altaris in cubito verissimo qui habet cubitum et palmum. In sinu eius erat cubitus et cubitus in latitudine. Et definitio usque ad labium eius in circuitu palmus unus. Hec quoque erat fossa altaris. Et de sinu terre usque ad crepidinem novissimam duo cubiti et latitudo cubiti unius et a crepidine maiori usque ad crepidinem minorem quatuor cubiti et latitudo unius cubiti. Ipse autem ariel quatuor cubitorum. Et ab ariel usque ad sursum quatuor cornua. Et ariel duodecim cubitorum in longitudinem per duodecim cubitos latitudinis quadrangulatum equis lateribus et crepido quatuordecim cubitorum longitudinis per quatuordecim latitudinis in quatuor angulis eius et corona in circuitu eius dimidii cubiti et sinus eius unius cubiti per circuitum gradus autem eius versi ad orientem. Et dixit ad me. Fili hominis hec dicit dominus deus. Hi sunt ritus altaris in quocumque die fuerit fabricatum et offeratur super illud holocaustum et effundatur sanguis. Et dabis sacerdotibus et levitis qui sunt de semine Sadoch qui accedunt ad me ait dominus deus ut offerant michi vitulum de armento pro peccato. Et adsumens de sanguine eius pones super quatuor cornua eius et super quatuor angulos crepidinis et super coronam in circuitu et mundabis illud et expiabis. Et tolles vitulum qui oblatus fuerit pro peccato et combures illum in separato loco domus extra sanctuarium et in die secunda offeres hircum caprarum immaculatum pro peccato et expiabunt altare sicut expiaverunt in vitulo. Cumque compleveris expians illud offeres vitulum de armento immaculatum et arietem de grege immaculatum et offeres eos in conspectu domini. Et mittent sacerdotes super eos sal et offerent eos holocaustum domino. Septem diebus facies hircum pro peccato cotidie et vitulum de armento et arietem de pecoribus immaculatos offerent septem diebus expiabunt altare et mundabunt illud et implebunt manus eius. Expletis autem septem diebus in die octava et ultra facient sacerdotes super altare holocausta vestra et que pro peccato offerunt et placatus ero vobis ait dominus deus.

XLIIII

Et convertit me ad viam porte sanctuarii exterioris que respiciebat ad orientem et erat clausa. Et dixit dominus ad me. Porta hec clausa erit non aperietur et vir non transiet per eam quoniam dominus deus Israel ingressus est per eam eritque clausa principi. Princeps ipse sedebit in ea ut comedat panem coram domino. Per viam vestibuli porte ingredietur et per viam eius egredietur. Et adduxit me per viam porte aquilonis in conspectu domus domini et vidi et ecce implevit gloria domini domum domini. Et cecidi in faciem meam et audivi vocem dicentis ad me. Benedicta gloria domini de loco suo. Et dixit ad me dominus. Fili hominis pone cor tuum et vide oculis tuis et auribus tuis audi omnia que ego loquor ad te de universis cerimoniis domus domini et de cunctis legibus eius. Et pones cor tuum in viis templi per omnes exitus sanctuarii et dices ad exasperantem me domum Israel. Hec dicit dominus deus. Sufficiant vobis omnia scelera vestra domus Israel eo quod inducitis filios alienos incircumcisos corde et incircumcisos carne ut sint in sanctuario meo et polluant domum meam et offertis panes meos adipem et sanguinem et dissolvitis pactum meum in omnibus sceleribus vestris et non servastis precepta sanctuarii mei et posuistis custodes observationum mearum in sanctuario meo vobismetipsis. Hec dicit dominus deus. Omnis alienigena incircumcisus carne non ingredietur sanctuarium meum. Omnis filius alienus qui est in medio filiorum Israel sed et levite qui longe recesserunt a me in errore filiorum Israel et erraverunt a me post idola sua et portaverunt iniquitatem erunt in sanctuario meo editui et ianitores portarum domus et ministri domus. Ipsi mactabunt et holocausta et victimas populi et ipsi stabunt in conspectu eorum ut ministrent eis. Pro eo quod ministraverunt illis in conspectu idolorum suorum et facti sunt domui Israel in offendiculum iniquitatis idcirco levavi manum meam super eos dicit dominus deus et portaverunt iniquitatem suam et non appropinquabunt ad me ut sacerdotio fungantur michi neque accedent ad me ad omne sanctuarium meum iuxta sancta sanctorum sed portabunt confusionem suam et scelera sua que fecerunt. Et dabo eos ianitores domus in omni ministerio eius et in universis que fiunt in ea. Sacerdotes autem et levite filii Sadoch qui custodierunt cerimonias sanctuarii mei cum errarent filii Israel a me ipsi accedent ad me ut ministrent michi et stabunt in conspectu meo ut offerant michi adipem et sanguinem ait dominus deus. Ipsi ingredientur sanctuarium meum et ipsi accedent ad mensam meam ut ministrent michi et custodiant cerimonias meas. Cumque ingredientur portas atrii interioris vestibus lineis induentur nec ascendet super eos quicquam laneum quando ministrant in portis atrii interioris et intrinsecus. Vitte linee erunt in capitibus eorum et feminalia linea erunt in lumbis eorum et non accingentur in sudore. Cumque ingredientur atrium exterius ad populum exuent se vestimentis suis in quibus ministraverant et reponent ea in gazophilacio sanctuarii et vestient se vestimentis aliis et non sanctificabunt populum in vestibus suis. Caput autem suum non radent neque comam nutrient sed tondentes attondent capita sua. Et vinum non bibet omnis sacerdos quando ingressurus est atrium interius. Et viduam et repudiatam non accipient uxores sed virgines de semine Israel. Sed et viduam que fuerit vidua a sacerdote accipient. Et populum meum docebunt. Quid sit inter sanctum et pollutum et mundum et inmundum ostendent eis. Et cum fuerit controversia stabunt in iudiciis meis et iudicabunt leges meas et precepta mea in omnibus sollempnitatibus meis custodient et sabbata mea sanctificabunt. Et ad mor-

mortuum hominem non ingredientur ne polluantur nisi ad patrem et ad matrem filium et filiam et fratrem et sororem que alterum virum non habuit in quibus contaminabuntur. Et postquam fuerit emundatus septem dies numerabuntur ei. Et in die introitus sui in sanctuarium ad atrium interius ut ministrent michi in sanctuario meo offerent pro peccato suo ait dominus deus. Non erit autem eis hereditas ego hereditas eorum et possessionem non dabitis eis in israel. Ego enim possessio eorum. Victimam pro peccato et pro delicto ipsi comedent et omne votum in israel ipsorum erit. Et primitiva omnium primogenitorum et omnia libamenta ex omnibus que offeruntur sacerdotum erunt et primitiva ciborum vestrorum dabitis sacerdoti ut reponat benedictionem domui sue. Omne morticinum et captum a bestia de avibus et de pecoribus non comedent sacerdotes.

XLV

Cumque ceperitis terram dividere sortito separate primitias domino sanctificatum de terra longitudine viginti quinque milia et latitudine decem milia. Sanctificatum erit in omni termino eius per circuitum. Et erit ex omni parte sanctificatum quingentos per quingentos quadrifariam per circuitum et quinquaginta cubitis in suburbana eius per gyrum. Et a mensura ista mensurabis longitudinem viginti quinque milium et latitudinem decem milium et in ipso erit templum sanctumque sanctorum. Sanctificatum de terra erit sacerdotibus ministris sanctuarii qui accedunt ad ministerium domini et erit eis locus in domos et in sanctuarium sanctitatis. Viginti quinque autem milia longitudinis et decem milia latitudinis erunt levite qui ministrant domui. Ipsi possidebunt viginti gazofilatia. Et possessionem civitatis dabitis quinque milia latitudinis et longitudinis viginti quinque milia secundum separationem sanctuarii omni domui israel. Principi quoque hinc et inde in separationem sanctuarii et in possessionem civitatis contra faciem separationis sanctuarii et contra faciem possessionis urbis a latere maris usque ad mare et a latere orientis usque ad orientem. Longitudine autem iuxta unamquamque partium a termino occidentali usque ad terminum orientalem de terra erit ei possessio in israel. Et non depopulabuntur ultra principes populum meum sed terram dabunt domui israel secundum tribus eorum. Hec dicit dominus deus. Sufficiat vobis principes israel iniquitatem et rapinas intermittite et iudicium et iustitiam facite et separate confinia vestra a populo meo ait dominus deus. Statera iusta et ephi iustum et bathus iustus erit vobis. Ephi et bathus equalia et unius mensure erunt ut capiat decimam partem chori bathus et decimam partem chori ephi. Iuxta mensuram chori erit equali libratio eorum. Siclus autem viginti obolos habebat. Porro viginti sicli et viginti quinque sicli et quindecim sicli minam faciunt. Et hec sunt primitie quas tolletis. Sextam partem ephi de choro ordei. Mensuram quoque olei bathus olei decima pars chori est et decem bathi chorum faciunt quia decem bathi implent chorum. Et arietem unum de grege ducentorum de his que nutriunt israel in sacrificium et in holocaustum et in pacifica ad expiandum pro eis ait dominus deus. Omnis populus terre tenebitur primitiis his principi in israel. Et super principem erunt holocausta et sacrificium et libamina in sollempnitatibus et in kalendis et in sabbatis in universis sollempnitatibus domus israel. Ipse faciet pro peccato sacrificium et holocaustum et pacifica ad expiandum pro domo israel. Hec dicit dominus deus. In primo mense in una mensis sumes vitulum de armento immaculatum et expiabis sanctuarium et tollet sacerdos de sanguine quod erit pro peccato et ponet in postibus domus et in quattuor angulis crepidinis altaris et in postibus porte atrii interioris. Et sic facies in septima mensis pro uno quoque qui ignoravit et errore deceptus est et expiabis pro domo. In primo mense quarta decima die mensis erit vobis phase sollempnitas. Septem diebus azima comedentur. Et faciet princeps in die illa pro se et pro universo populo terre vitulum pro peccato et in septem dierum sollempnitate faciet holocaustum domino septem vitulos et septem arietes immaculatos cotidie septem diebus. Et pro peccato hircum caprarum cotidie. Et sacrificium ephi per vitulum ephi per arietem faciet et olei hin per singula ephi. Septimo mense quinta decima die mensis in sollempnitate faciet sicut supra dicta sunt per septem dies tam pro peccato quam pro holocausto et in sacrificio et in oleo.

XLVI

Hec dicit dominus deus. Porta atrii interioris que respicit ad orientem erit clausa sex diebus in quibus opus fit. Die autem sabbati aperietur sed et in die kalendarum aperietur. Et intrabit princeps per viam vestibuli porte deforis et stabit in limine porte et facient sacerdotes holocaustum eius et pacifica eius et adorabit super limen porte et egredietur. Porta autem non claudetur usque ad vesperum. Et adorabit populus terre ad hostium porte illius in sabbatis et in kalendis coram domino. Holocaustum autem hoc offeret princeps domino in die sabbati sex agnos immaculatos et arietem immaculatum et sacrificium ephi per arietem. De agnis autem sacrificium quod dederit manus eius et olei hin per singula ephi. In die autem kalendarum vitulum de armento immaculatum offeret et sex agni et arietes immaculati erunt et ephi per vitulum ephi quoque per arietem faciet sacrificium. De agnis autem sicut invenerit manus eius et olei hin per singula ephi. Cumque ingressurus est princeps per viam vestibuli porte ingrediatur et per eandem viam exeat. Et cum intrabit populus terre in conspectu domini in sollempnitatibus qui ingreditur portam aquilonis ut adoret egrediatur per viam porte meridiane. Porro qui ingreditur per viam porte meridiane egredietur per viam porte aquilonis. Non revertetur per viam porte per quam ingressus est sed e regione illius egredietur. Princeps autem in medio eorum cum ingredientibus ingredietur et cum egredientibus egredietur. Et in nundinis et in sollempnitatibus erit sacrificium ephi per vitulum et ephi per arietem. De agnis autem erit sacrificium sicut invenerit manus eius et olei hin per singula ephi. Cum autem fecerit

principeps spontaneum holocaustum aut pa
cifica voluntaria domino aperietur ei porta que
respicit ad orientem et faciet holocaustum suum
et pacifica sua sicut fieri solet in die sabbati. Et
egredietur claudeturque porta postquam exierit. Et a
gnum eiusdem anni agnum inmaculatum fa
ciet holocaustum cotidie domino semper mane faciet il
lum. Sacrificium faciet super eo cata mane sextam
ephi partem et de oleo terciam partem hin ut mi
sceatur simile sacrificium domino legitimum iu
gem perpetuum. Faciet agnum et sacrificium et
oleum cata mane. Mane holocaustum sempi
ternum. Hec dicit dominus deus. Si dederit prin
ceps donum alicui de filiis suis hereditas eius
filiorum suorum erit possidebunt eam heredita
te. Si autem dederit legatum de hereditate sua
uni servorum suorum erit illius usque ad annum
remissionis et revertetur ad principem. Heredi
tas autem eius filiis eius erit. Et non accipiet
princeps de hereditate populi per violentiam et de
possessione eorum sed de possessione sua here
ditatem dabit filiis suis ut non dispergatur populus
meus unusquisque a possessione sua. Et introdu
xit me per ingressum qui erat ex latere porte in
gazofilatia sanctuarii ad sacerdotes qui res
piciebant ad aquilonem et erat ibi locus verg
ens ad occidentem. Et dixit ad me. Iste est locus
ubi coquent sacerdotes pro delicto et pro peccato
et ubi coquent sacrificium ut non efferant in
atrio exterius et sanctificetur populus. Et eduxit
me in atrium exterius et circumduxit me per
quatuor angulos atrii et ecce atriolum erat in
angulo atrii et atriola singula per angulos atrii
in quatuor angulos atrii atriola disposita quadra
ginta cubitorum per longum et triginta per lati
tudinem mensure unius quatuor erant et parietes per cir
cuitum ambiens quatuor atriola et culine fab
ricate erant subter porticus per girum. Et dixit
ad me. Hec est domus culinarum in qua coquent

XLVII

ministri domus domini victimas populi. Et conver
tit me ad portam domus et ecce aque egredieba
ntur subter limen domus ad orientem. Facies
enim domus respiciebat ad orientem. Aque autem
descendebant in latus templi dextrum ad meri
diem altaris. Et eduxit me per viam porte aqui
lonis et convertit me ad viam foras portam exte
riorem viam que respiciebat ad orientem. Et
ecce aque redundantes a latere dextro. Cum egre
deretur vir ad orientem qui habebat funiculum
in manu sua et mensus est mille cubitos et tra
duxit me per aquam usque ad talos. Rursum
que mensus est mille et transduxit me per aquam
usque ad genua. Et mensus est mille et transduxit
me per aquam usque ad renes. Et mensus est mille
torrentem quem non potui pertransire quoniam intu
muerant aque profundi torrentis qui non po
test transvadari. Et dixit ad me. Certe vidisti fili
hominis. Et duxit me et convertit ad ripam tor
rentis. Cumque convertisset me ecce in ripa torren
tis ligna multa nimis ex utraque parte. Et ait ad
me. Aque iste que egrediuntur ad tumulos sa
buli orientalis et descendunt ad plana deserti
intrabunt mare et exibunt et sanabuntur aque.
Et omnis anima vivens que serpit quocumque
venerit torrens vivet. Et erunt pisces multi
satis postquam venerint illuc aque iste et sana
buntur et vivent omnia ad que venerit torrens.
Et stabunt super illa piscatores ab enga
addi usque ad engallim siccatio sagenarum erit.
Plurime species erunt piscium eius sicut pisci
um maris magni multitudinis nimie. In litto
ribus autem eius et in palustribus non sanabuntur
quia in salinas dabuntur. Et super torrentem orietur
in ripis eius ex utraque parte omne lignum pom
iferum non defluet folium ex eo et non deficiet
fructus eius per singulos menses afferet primi
tiva quia aque eius de sanctuario egredientur
et erunt fructus eius in cibum et folia eius ad medi
cinam. Hec dicit dominus deus. Hic est terminus
in quo possidebitis terram in duodecim tribubus
israel quia ioseph duplicem funiculum habet. Possidebi
tis autem eam singuli eque ut frater suus super
quam levavi manum meam ut darem patribus
vestris et cadet terra hec vobis in possessionem. Hic est
autem terminus terre ad plagam septemtrionalem.
A mari magno via bethalon venientibus sedadam
ar emath berotha sabarim que est inter terminum
damasci et confinium emath domus atticon
que est iuxta terminos auran. Et erit terminus
a mari usque ad atrium enon terminus damasci.
Et ab aquilone ad aquilonem et terminus em
ath plaga septemtrionalis. Porro plaga orien
talis de medio auran et de medio damasci et
de medio galaad et de medio terre israel iordan
is disterminans ad mare orientale metiemini
etiam plagam orientalem. Plaga autem au
stralis meridiana a thamar usque ad aquas contra
dictionis cades et torrens usque ad mare magnum
et plaga ad meridiem australis. Et plaga ma
ris mare magnum a confinio per directum don
ec venias emath. Hec est plaga maris. Et divi
detis terram istam vobis per tribus israel et mittetis ea
in hereditatem vobis et advenis qui accesserint
ad vos qui genuerint filios in medio vestrum. Et
erunt vobis sicut indigene inter filios israel vobiscum
divident possessionem in medio tribuum is
rael. In tribu autem quacumque fuerit advena
ibi dabitis possessionem illi ait dominus deus.

XLVIII

Et hec nomina tribuum a finibus aquilonis iuxta
viam ethlon pergentibus emath atrium enon ter
minus damasci ad aquilonem iuxta emath et erit
ei plaga orientalis mare dan una. Et a termino d
an a plaga orientali usque ad terminum maris aser
una. Et super terminum aser a plaga orientali
usque ad plagam maris neptalim una. Et super
terminum neptalim a plaga orientali usque ad
plagam maris manasse una. Et super terminum
manasse a plaga orientali usque ad plagam ma
ris ephraim una. Et super terminum ephraim a
plaga orientali usque ad plagam maris ruben
una. Et super terminum ruben a plaga orientali
usque ad plagam maris iuda una. Et super termi
num iuda a plaga orientali usque ad plagam m
aris erunt primitie quas separabitis viginti
quinque milibus latitudinis et longitudinis sicut
singule partes a plaga orientali usque ad plagam
maris et erit sanctuarium in medio eius. Pri
mitie quas separabitis domino. Longitudo vi

ginti quinque milibus et latitudo decem milibus. Hec autem erunt primitie sanctuarii sacerdotum ad aquilonem longitudinis viginti quinque milia et ad mare latitudinis decem milia. Sed et ad orientem latitudinis decem milia et ad meridiem longitudinis viginti quinque milia. Et erit sanctuarium domini in medio eius. Sacerdotibus sanctificatum erit de filiis sadoch qui custodierunt cerimonias meas et non erraverunt cum errarent filii israel sicut erraverunt et levite. Et erunt eis primitie de primitiis terre sanctum sanctorum iuxta terminum levitarum. Sed et levitis similiter iuxta fines sacerdotum viginti quinque milia longitudinis et latitudinis decem milia. Omnis longitudo viginti quinque milium et latitudo decem milium. Et non venundabunt ex eo neque mutabunt. nec transferentur primitie terre quia sanctificate sunt domino. Quinque milia autem que supersunt in latitudinem per viginti quinque milia profana erunt urbis in habitaculum et in suburbana et erit civitas in medio eius. Et hee mensure eius. Ad plagam septentrionalem quingenti et quatuor milia. Et ad plagam meridianam quingenti et quatuor milia. Et ad plagam orientalem quingenti et quatuor milia. Et ad plagam occidentalem quingenti et quatuor milia. Erunt autem suburbana civitatis ad aquilonem ducenti quinquaginta et ad meridiem ducenti quinquaginta et ad orientem ducenti quinquaginta et ad mare ducenti quinquaginta. Quod autem reliquum fuerit in longitudine secundum primitias sanctuarii decem milia in orientem et decem milia ad occidentem erunt sicut primitie sanctuarii. Et erunt fruges eius in panes his qui serviunt civitati. Servientes autem civitati operabuntur ex omnibus tribubus israel. Omnes primitie viginti quinque milium per viginti quinque milia in quadrum separabuntur in primitias sanctuarii et possessionem civitatis. Quod autem reliquum fuerit principis erit ex omni parte primitiarum sanctuarii et possessionis civitatis. E regione viginti quinque milium primitiarum usque ad terminum orientalem sed et ad mare e regione viginti quinque milium usque ad terminum maris similiter in partibus principis erit et erunt primitie sanctuarii et sanctuarium templi in medio eius. De possessione autem levitarum et de possessione civitatis in medio partium principis erit. Inter terminum iuda et inter terminum beniamin et ad principem pertinebit. Et reliquis tribubus a plaga orientali usque ad plagam occidentalem. Beniamin una. Et contra terminum beniamin a plaga orientali usque ad plagam occidentalem simeon una. Et super terminum simeonis a plaga orientali usque ad plagam occidentalem isachar una. Et super terminum isachar a plaga orientali usque ad plagam occidentalem zabulon una. Et super terminum zabulon a plaga orientali usque ad plagam maris gad una. Et super terminum gad ad plagam austri in meridiem. Et erit finis de thamar usque ad aquas contradictionis cades hereditas contra mare magnum.

Hec est terra quam mittetis in sortem tribubus israel. et hee partitiones earum ait dominus deus. Et hii egressus civitatis a plaga septentrionali quingentos et quatuor milia mensurabis. Et porte civitatis in nominibus tribuum israel. Porte tres a septentrione. Porta ruben una. Porta iuda una. Porta levi una. Et ad plagam orientalem quingenta et quatuor milia. Et porte tres. Porta ioseph una. Porta beniamin una. Porta dan una. Et ad plagam meridianam quingenta et quatuor milia metieris. Portam simeonis unam portam isachar unam. Portam zabulon unam. Et ad plagam occidentalem quingenta et quatuor milia. Porte eorum tres. Porta gad una. Porta aser una. Porta neptali una. Per circuitum decem et octo milia. Et nomen civitatis ex illa die dominus ibidem amen

Danielem prophetam iuxta septuaginta interpretes domini salvatoris ecclesie non legunt. utentes theodotionis editione et hoc cur acciderit nescio. Sive enim quia sermo caldaicus est et quibusdam proprietatibus a nostro eloquio discrepat noluerunt septuaginta interpretes easdem lineas in translatione servare sive sub nomine eorum ab alio nescio quo non satis caldeam linguam sciente editus liber est. Sive aliud quid cause extiterit ignorans hoc unum affirmare possum quod multum a veritate discordet et recto iudicio repudiatus sit. Sciendum quippe danielem maxime et esdram hebraicis quidem litteris sed caldaico sermone conscriptos et unam ieremie HHPIBOHHH. Iob quoque cum arabica lingua habere plurimam societatem. Denique et ego adolescentulus post quintiliani et tullii lectionem ac flores rethoricos cum me in linguae huius pistrinum reclusissem et multo sudore multoque tempore vix cepissem anhelantia stridentiaque verba resonare et quasi per criptam ambulans rarum desuper lumen aspicere impegi novissime in danielem et tanto tedio affectus sum ut desperatione subita omnem veterem laborem voluerim contempnere. Verum adhortante me hebreo et illud mihi sua lingua crebrius ingerente labor omnia vincit improbus qui mihi videbar sciolus inter eos cepi rursum discipulus esse caldaicus. Et ut verum fatear usque ad presentem diem magis possum sermonem caldaicum legere et intelligere quam sonare. Hec ideo dixerim ut difficultatem vobis danielis ostenderem qui apud hebreos nec susanne habet historiam nec hymnum trium puerorum nec belis draconisque fabulas quas nos quia in toto orbe dispersa sunt veru anteposito eaque iugulante subiecimus ne videamur apud imperitos magnam partem voluminis detruncasse. Audivi ego quendam de preceptoribus iudeorum cum susanne derideret historiam et a greco nescio quo diceret esse confictam illud opponere quod origeni quoque africanus opposuit. ETOI MOAON ACHH A CANOTOYCRI HOYCRICAIU. ANANOTOY APINOYH

...ricam. De greco simone descendere cuius rei nos intelligentiam nisi hanc possimus dare ut verbi gratia dicamus ad arborem ylice dixisse eum ilico pereas et a lentisco in scindat te comminuet angelus vel non lente pereas aut lentescas flexibilis ducaris ad mortem sive aliud quid ad arboris nomen conveniens. Deinde tantum fuisse otii tribus pueris causillabatur ut in camino estuantis incendii metro luderent et per ordinem ad laudem dei omnia elementa provocarent aut quod miraculum divineque aspirationis indicium vel draconem interfectum offa picis vel sacerdotum beli machinas deprehensas que magis prudentia sollertis viri quam prophetali essent spiritu perpetrata. Cum vero ad abacuch veniret et de iudea ad chaldeam raptum et discoforum lectitabat. Querebat exemplum ubi legissemus in toto veteri testamento quemquam sanctorum gravi volasse corpore et in puncto hore tanta terrarum spatia transisse. Cui cum quidam e nostris satis promptulus ad loquendum ezechielem adduxisset in medium et diceret eum de chaldea in iudeam fuisse translatum derisit hominem et ex ipso volumine demonstravit ezechielem in spiritu se vidisse transpositum. Denique et apostolum nostrum videlicet ut eruditum virum et qui legem ab hebreis didicisset non fuisse ausum affirmare se raptum in corpore sed dixisse sive in corpore sive extra corpus nescio deus scit. His et talibus argumentis apocriphas in libro ecclesie fabulas arguebat. Super qua re lectoris arbitrio iudicium derelinquens illud ammoneo non haberi danielem apud hebreos inter prophetas sed inter eos qui agiographa conscripserunt. In tres siquidem partes omnis ab eis scriptura dividitur in legem in prophetas in agiographa id est in quinque et octo et undecim libros de quo non est huius temporis disserere. Que autem ex hoc propheta immo contra hunc librum porphirius obiciat testes sunt methodius et eusebius apolinaris qui multis versuum milibus eius vesanie respondentes nescio an curioso lectori satisfecerint. Unde obsecro vos o paula et eustochium fundatis pro me ad dominum preces ut quamdiu in hoc corpusculo sum scribam aliquid gratum vobis utile ecclesie dignum posteris. Presentium quippe iudiciis non satis moveor que in utramque partem aut amore labuntur aut odio.

# ANNO TERCIO

Anno tercio regni ioachim regis iuda venit nabuchodonosor rex babilonis in ierusalem et obsedit eam. Et tradidit dominus in manu eius ioachim regem iude et partem vasorum domus dei. Et asportavit ea in terram sennaar in domum dei sui et vasa intulit in domum thesauri dei sui. Et ait rex asphanez preposito eunuchorum suorum ut introduceret de filiis israel et de semine regio et tyrannorum pueros in quibus nulla esset macula decoros forma et eruditos omni sapientia cautos scientia et doctos disciplina et qui possent stare in palatio regis ut docerent eos litteras et linguam caldeorum. Et constituit eis rex annonam per singulos dies de cibis suis et de vino unde bibebat ipse ut enutriti tribus annis postea starent in conspectu regis. Fuerunt autem inter eos de filiis iude daniel ananias misael et azarias. Et imposuit eis prepositus eunuchorum nomina danieli balthasar et ananie sidrach misaeli misach et azarie abdenago. Proposuit autem daniel in corde suo ne pollueretur de mensa regis neque de vino potus eius. Et rogavit eunuchorum prepositum ne contaminaretur. Dedit autem deus danieli gratiam et misericordiam in conspectu principis eunuchorum. Et ait princeps eunuchorum ad danielem. Timeo ego dominum meum regem qui constituit vobis cibum et potum qui si viderit vultus vestros macilentiores pre ceteris adolescentibus coevis vestris condempnabitis caput meum regi. Et dixit daniel ad malassar quem constituerat princeps eunuchorum super danielem et ananiam misaelem et azariam. Tempta nos obsecro servos tuos diebus decem et dentur nobis legumina ad vescendum et aqua ad bibendum et contemplare vultus nostros et vultus puerorum qui vescentur cibo regio et sicut videris facies cum servis tuis. Qui audito sermone huiuscemodi temptavit eos diebus decem. Post dies autem decem apparuerunt vultus eorum meliores et corpulentiores pre omnibus pueris qui vescebantur cibo regio. Porro malassar tollebat cibaria et vinum potus eorum dabatque eis legumina. Pueris autem his dedit deus scientiam et disciplinam in omni libro et in omni sapientia. Danieli autem intelligentiam omnium visionum et somniorum. Completis itaque diebus post quos dixerat rex ut introducerentur introduxit eos prepositus eunuchorum in conspectu nabuchodonosor regis. Cumque locutus eis fuisset rex non sunt inventi tales de universis ut daniel ananias misael et azarias. Et steterunt in conspectu regis et omne verbum sapientie et intellectus quod sciscitatus est ab eis rex invenit in eis decuplum super cunctos ariolos et magos qui erant in universo regno eius. Fuit autem daniel usque ad annum primum cyri regis.

II

In anno secundo regni nabuchodonosor somnium et conterritus est spiritus eius et somnium eius fugit ab eo. Precepit ergo rex ut convocarentur arioli et magi et malefici et caldei ut indicarent regi somnia sua. Qui cum venissent steterunt coram rege. Et dixit ad eos rex. Vidi somnium et mente confusus ignoro quid viderim. Responderuntque caldei regi siriace. Rex in eternum vive. Dic somnium servis tuis et interpretationem eius indicabimus. Et respondit rex ait caldeis. Sermo recessit a me nisi indicaveritis michi somnium et coniecturam

Tercio anno ... ab illo tempore quo cepit esse tributarius regi babilonis

eius peribitis uos et domus uestre publicabuntur. Si autem sompnium et coniecturam eius narraueritis premia et dona et honorem multum accipietis a me. Sompnium igitur et interpretationem eius indicate michi. Responderunt secundo atque dixerunt. Rex sompnium dicat seruis suis et interpretationem illius indicabimus. Respondit rex et ait. Certe noui quod tempus redimitis scientes quod recesserit a me sermo. Si ergo sompnium non indicaueritis michi una est de uobis sententia quod interpretationem quoque fallacem et deceptione plenam composueritis ut loquamini michi donec tempus pertranseat. Sompnium itaque dicite michi ut sciam quod interpretationem eius ueram loquamini. Respondentes ergo caldei coram rege dixerunt. Non est homo super terram qui sermonem tuum rex possit implere. Sed neque regum quisquam magnus et potens uerbum huiuscemodi sciscitatur ab omni ariolo et mago et caldeo. Sermo enim quem tu rex queris grauis est nec reperietur quisquam qui indicet illum in conspectu regis exceptis diis quorum non est cum hominibus conuersatio. Quo audito rex in furore et ira magna precepit ut perirent omnes sapientes babilonis. Et egressa sententia sapientes interficiebantur. Querebanturque daniel et socii eius ut perirent. Tunc daniel requisiuit de lege atque sententia ab arioch principe milicie regis qui egressus fuerat ad interficiendos sapientes babilonis et interrogauit eum qui a rege acceperat potestatem quam ob causam tam crudelis sententia a facie regis esset egressa. Cum ergo rem indicasset arioch danieli daniel ingressus rogauit regem ut tempus daret sibi ad solutionem indicandam regi. Et ingressus est domum suam ananieque misaeli et azarie sociis suis indicauit negocium ut quererent misericordiam a facie dei celi super sacramento isto et non perirent daniel et socii eius cum ceteris sapientibus babilonis. Tunc danieli per uisionem nocte misterium reuelatum est. Et daniel benedixit deo celi et locutus ait. Sit nomen domini benedictum a seculo et usque in seculum quia sapientia et fortitudo eius sunt. Et ipse mutat tempora et etates transfert regna atque constituit. Dat sapientiam sapientibus et scientiam intelligentibus disciplinam. Ipse reuelat profunda et abscondita et nouit in tenebris constituta et lux cum eo est. Tibi deus patrum nostrorum confiteor teque laudo quia sapientiam et fortitudinem dedisti michi et nunc ostendisti michi que rogauimus te quia sermonem regis aperuisti nobis. Post hec daniel ingressus ad arioch quem constituerat rex ut perderet sapientes babilonis sic ei locutus est. Sapientes babilonis ne perdas. Introduc me in conspectu regis et solutionem regi narrabo. Tunc arioch festinus introduxit danielem ad regem et dixit ei. Inueni hominem de filiis transmigrationis iude qui solutionem regi annunciet. Respondit rex et dixit danieli cuius nomen erat balthasar. Putasne uere potest indicare michi sompnium quod uidi et interpretationem eius. Et respondens daniel coram rege ait. Misterium quod rex interrogat sapientes magi et arioli et aruspices non queunt indicare regi. Sed est deus in celo reuelans misteria qui indicabit tibi rex nabuchodonosor que uentura sunt nouissimis temporibus. Sompnium tuum et uisiones capitis tui in cubili tuo huiuscemodi sunt. Tu rex cogitare cepisti in strato tuo quid esset futurum post hec. Et qui reuelat misteria ostendit tibi que uentura sunt. Michi quoque non in sapientia que in me est plus quam in cunctis uiuentibus sacramentum hoc reuelatum est sed ut interpretatio regi manifesta fieret et cogitationes tue mentis scires. Tu rex uidebas. Et ecce quasi statua una grandis. Statua illa magna statura sublimis stabat contra te. Et intuitus eius erat terribilis. Huius statue caput ex auro optimo erat. Pectus autem et brachia de argento. Porro uenter et femora ex ere. Tibie autem ferree. Pedum quedam pars erat ferrea quedam fictilis. Uidebas ita. Donec abscisus est de monte lapis sine manibus et percussit statuam in pedibus suis ferreis et fictilibus et comminuit eos. Tunc contrita sunt pariter ferrum testa es argentum et aurum et redacta quasi in fauillam estiue aree rapta sunt uento nullusque locus inuentus est eis. Lapis autem qui percusserat statuam factus est mons magnus et impleuit uniuersam terram. Hoc est sompnium. Et interpretationem quoque eius dicemus coram te rex. Tu rex regum es et deus celi regnum et fortitudinem et imperium et gloriam dedit tibi et omnia in quibus habitant filii hominum et bestie agri uolucres celi dedit in manu tua et sub dicione tua uniuersa tradidit constituit. Tu es ergo caput aureum. Et post te consurget regnum aliud minus te et regnum tercium aliud ereum quod imperabit uniuerse terre. Et quartum regnum erit uelud ferrum. Quomodo ferrum comminuit et domat omnia sic comminuet omnia hec et conteret. Porro quia uidisti pedum et digitorum partem teste figuli et partem ferream regnum diuisum erit quod tamen de plantario ferri orietur. Secundum quod uidisti ferrum mixtum teste ex luto et digitos pedum ex parte ferreos et ex parte fictiles ex parte regnum erit solidum et ex parte contritum. Quod autem uidisti ferrum mixtum teste ex luto commiscebuntur quidem humano semine set non adherebunt sibi sicut ferrum misceri non potest teste. In diebus autem regnorum illorum suscitabit deus celi regnum quod in eternum non dissipabitur et regnum eius populo alteri non tradetur. Comminuet et consumet uniuersa regna hec et ipsum stabit in eternum. Secundum quod uidisti quod de monte abscisus est lapis sine manibus et comminuit testam et ferrum et es et argentum et aurum deus magnus ostendit regi que futura sunt postea. Et uerum est sompnium et fidelis interpretatio eius. Tunc rex nabuchodonosor cecidit in faciem suam et danielem adorauit et hostias et incensum iussit ut sacrificarent ei. Loquens ergo rex ait danieli. Uere deus uester deus deorum est et dominus regum et reuelans misteria quoniam potuisti aperire sacramentum hoc. Tunc rex danielem in sublime extulit et munera magna et multa dedit ei. Et constituit eum principem super omnes prouincias babilonis et pre

nullo obstinatum suorum ne quid fieret contra danielem. Et abiit rex in domum suam et dormivit incenatus cibique non sunt allati coram eo insuper et somnus recessit ab eo. Tunc rex primo diluculo consurgens festinus ad lacum leonum pergebat. Appropinquansque lacui danielem voce lacrimabili inclamavit et affatus est eum. Daniel serve dei viventis deus tuus cui tu servis semper putasne valuit te liberare a leonibus. Et daniel regi respondens ait. Rex in eternum vive. Deus meus misit angelum suum et conclusit ora leonum et non nocuerunt michi quia coram eo iusticia inventa est in me sed et coram te rex delictum non feci. Tunc rex vehementer gavisus est super eo et danielem precepit educi de lacu. Eductusque est daniel de lacu et nulla lesio inventa est in eo quia credidit deo. Iubente autem rege adducti sunt viri illi qui accusaverant danielem et in lacum leonum missi sunt ipsi et filii et uxores eorum et non pervenerunt usque ad pavimentum laci donec arriperent eos leones et omnia ossa eorum comminuerunt. Tunc darius rex scripsit universis populis tribubus et linguis habitantibus in universa terra. Pax vobis multiplicetur. A me constitutum est decretum ut in universo imperio et regno meo tremescant et paveant deum danielis. Ipse est enim deus vivens et eternus in secula et regnum eius non dissipabitur et potestas eius usque in eternum. Ipse liberator atque salvator faciens signa et mirabilia in celo et in terra qui liberavit danielem de lacu leonum. Porro daniel perseveravit usque ad regnum darii regnumque cyri perse.

CVII

Anno primo baltasar regis babilonis daniel somnium vidit. visio autem capitis eius in cubili suo et somnium scribens brevi sermone comprehendit summatimque perstringens ait. Videbam in visione mea nocte et ecce quatuor venti celi pugnabant in mari magno et quatuor bestie grandes ascendebant de mari diverse inter se. Prima quasi leena et alas habebat aquile. aspiciebam donec evulse sunt ale eius et sublata est de terra et super pedes quasi homo stetit et cor eius datum est ei. Et ecce bestia alia similis urso in parte stetit et tres ordines erant in ore eius et in dentibus eius et sic dicebatur ei. Surge comede carnes plurimas. Post hec aspiciebam et ecce alia quasi pardus et alas habebat avis quatuor super se et quatuor capita erant in bestia et potestas data est ei. Post hec aspiciebam in visione noctis et ecce bestia quarta terribilis atque mirabilis et fortis nimis. dentes ferreos habebat magnos et comedens atque comminuens et reliqua pedibus suis conculcans. dissimilis autem erat ceteris bestiis quas videram ante eam et habebat cornua decem. Considerabam cornua et ecce cornu aliud parvulum ortum est de medio eorum et tria de cornibus primis evulsa sunt a facie eius et ecce oculi quasi oculi hominis erant in cornu isto et os loquens ingentia. Aspiciebam donec throni positi sunt et antiquus dierum sedit. Vestimentum eius quasi nix candidum et capilli capitis eius quasi lana munda. Thronus eius flamma ignis rote eius ignis accensus. Fluvius igneus rapidusque egrediebatur a facie eius. milia milium ministrabant ei et decies milies centena milia assistebant ei. Iudicium sedit et libri aperti sunt et aspiciebam propter vocem sermonum grandium quos cornu illud loquebatur et vidi quoniam interfecta esset bestia et perisset corpus eius et traditum esset ad comburendum igni. Aliarum quoque bestiarum ablata esset potestas et tempora vite constituta essent eis usque ad tempus et tempus. Aspiciebam ergo in visione noctis et ecce cum nubibus celi quasi filius hominis veniebat et usque ad antiquum dierum pervenit in conspectu eius obtulerunt eum et dedit ei potestatem et honorem et regnum et omnes populi tribus ac lingue ipsi servient. Potestas eius potestas eterna que non auferetur et regnum eius quod non corrumpetur. Horruit spiritus meus ego daniel territus sum in his et visiones capitis mei conturbaverunt me. Accessi ad unum de assistentibus et veritatem querebam ab eo de omnibus his. Qui dixit michi interpretationem sermonum et docuit me. Hee bestie magne quatuor quatuor regna consurgent de terra. Suscipient autem regnum sancti dei altissimi et obtinebunt regnum usque in seculum et seculum seculorum. Post hec volui diligenter discere de bestia quarta que erat dissimilis valde ab omnibus et terribilis nimis. dentes et ungues eius ferrei comedebat et comminuebat et reliquias pedibus suis conculcabat. Et de cornibus decem que habebat in capite et de alio quod ortum fuerat ante quod ceciderunt tria cornua de cornu illo quod habebat oculos et os loquens grandia et maius erat ceteris. aspiciebam et ecce cornu illud faciebat bellum adversus sanctos et prevalebat eis donec venit antiquus dierum et iudicium dedit sanctis excelsi et tempus advenit et regnum obtinuerunt sancti. Et sic ait. Bestia quarta regnum quartum erit in terra quod maius erit omnibus regnis et devorabit universam terram et conculcabit et comminuet eam. Porro cornua decem ipsius regni decem reges erunt et alius consurget post eos et ipse potentior erit prioribus. et tres reges humiliabit et sermones contra excelsum loquetur et sanctos altissimi conteret et putabit quod possit mutare tempora et leges et tradentur in manu eius usque ad tempus et tempora et dimidium temporis. Et iudicium sedebit ut auferatur potentia et conteratur et dispereat usque in finem. Regnum autem et potestas et magnitudo regni que est subter omne celum detur populo sanctorum altissimi. Cuius regnum regnum sempiternum est et omnes reges servient ei et obedient. Ego daniel multum cogitationibus meis conturbabar et facies mea mutata est in me verbum autem in corde meo conservavi.

CVIII

Anno tertio regni baltasar regis visio apparuit michi. Ego daniel post id quod videram in principio vidi in visione mea cum essem in susis castro quod est in elam regione. Vidi autem in visione esse me super portam ulai et levavi oculos meos et vidi et ecce aries unus stabat ante paludem habens cornua excelsa et unum excelsius altero atque succrescens. Postea vidi arietem ventilantem cornibus contra occidentem et contra aquilonem et contra meridiem et omnes bestie non poterant resistere ei neque liberari de manu eius. Fecitque secundum voluntatem suam et ma-

gnificatus est et ego intelligebam. Ecce autem hircus caprarum veniebat ab occidente super faciem totius terre et non tangebat terram. Porro hircus habebat cornu insigne inter oculos suos et venit usque ad arietem illum cornutum quem videram stantem ante portam et cucurrit ad eum in impetu fortitudinis sue. Cumque appropinquasset prope arietem efferatus est in eum et percussit arietem et comminuit duo cornua eius et non poterat resistere aries ei. Cumque eum misisset in terram conculcavit et nemo quibat arietem liberare de manu eius. Hircus autem caprarum magnus factus est nimis. Cumque crevisset fractum est cornu magnum et orta sunt cornua quattuor subter illud per quattuor ventos celi. De uno autem ex eis egressum est cornu unum modicum. Et factum est grande contra meridiem et contra orientem et contra fortitudinem et magnificatum est usque ad fortitudinem celi. Et deiecit de fortitudine et de stellis et conculcavit eas et usque ad principem fortitudinis magnificatus est et ab eo tulit iuge sacrificium et deiecit locum sanctificationis eius. Robur autem datum est contra iuge sacrificium propter peccata et prosternetur veritas in terra et faciet et prosperabitur. Et audivi unum de sanctis loquentem. Et dixit unus sanctus alteri nescio cui loquenti. Usquequo visio et iuge sacrificium et peccatum desolationis que facta est et sanctuarium et fortitudo conculcabitur. Et dixit ei. Usque ad vesperam et mane dies duo milia trecenti et mundabitur sanctuarium. Factum est autem cum viderem ego Daniel visionem et quererem intelligentiam ecce stetit in conspectu meo quasi species viri. Et audivi vocem viri inter Ulai et clamavit et ait. Gabriel fac intelligere istam visionem. Et venit et stetit iuxta ubi ego stabam. Cumque venisset pavens corrui in faciem meam. Et ait ad me. Intellige fili hominis quoniam in tempore finis complebitur visio. Cumque loqueretur ad me conlapsus sum pronus in terram. Et tetigit me et statuit me in gradu meo dixitque mihi. Ego ostendam tibi que futura sunt in novissimo maledictionis quoniam habet tempus finem suum. Aries quem vidisti habere cornua regem est medorum atque persarum. Porro hircus caprarum rex grecorum est et cornu grande quod erat inter oculos eius ipse est rex primus. Quod autem fracto illo surrexerunt quattuor pro illo quattuor reges de gente eius consurgent sed non in fortitudine eius et post regnum eorum cum creverint iniquitates consurget rex inpudens facie et intelligens propositiones et roborabitur fortitudo eius sed non in viribus suis et supra quam credi potest universa vastabit et prosperabitur et faciet et interficiet robustos et populum sanctorum secundum voluntatem suam et dirigetur dolus in manu eius et cor suum magnificabit et in copia rerum omnium occidet plurimos et contra principem principum consurget et sine manu conteretur. Et visio vespere et mane que dicta est vera est. Tu ergo signa visionem quia post dies multos erit. Et ego Daniel elangui et egrotavi per dies. Cumque surrexissem faciebam opera regis et stupebam ad visionem et non erat qui interpretaretur.

## IX

In anno primo Darii filii Assueri de semine Medorum qui imperavit super regnum Chaldeorum anno primo regni eius ego Daniel intellexi in libris numerum annorum de quo factus est sermo domini ad Ieremiam prophetam ut complerentur desolationis Ierusalem septuaginta anni et posui faciem meam ad dominum deum rogare et deprecari in ieiuniis sacco et cinere et oravi ad dominum deum meum et confessus sum et dixi. Obsecro domine deus magnus atque terribilis custodiens pactum et misericordiam diligentibus te et custodientibus mandata tua. Peccavimus iniquitatem fecimus impie gessimus et recessimus et declinavimus a mandatis tuis ac iudiciis. Non obedivimus servis tuis prophetis qui locuti sunt in nomine tuo regibus nostris principibus nostris et patribus nostris omnique populo terre. Tibi domine iustitia nobis autem confusio faciei sicut est hodie viro Iuda et habitatoribus Ierusalem et omni Israel his qui prope sunt et his qui procul in universis terris ad quas eiecisti eos propter iniquitates eorum in quibus peccaverunt in te domine. Nobis confusio faciei regibus nostris principibus nostris et patribus nostris qui peccaverunt. Tibi autem domino deo nostro misericordia et propitiatio quia recessimus a te et non audivimus vocem domini dei nostri ut ambularemus in lege eius quam posuit nobis per servos suos prophetas et omnis Israel prevaricati sunt legem tuam et declinaverunt ne audirent vocem tuam. Et stillavit super nos maledictio et detestatio que scripta est in libro Moysi servi dei quia peccavimus ei. Et statuit sermones suos quos locutus est super nos et super principes nostros qui iudicaverunt nos ut superinducerent in nos malum magnum quale numquam fuit sub omni celo secundum quod factum est in Ierusalem sicut scriptum est in lege Moysi. Omne malum hoc venit super nos et non rogavimus faciem tuam domine deus noster ut reverteremur ab iniquitatibus nostris et cogitaremus veritatem tuam. Et vigilavit dominus super malitiam et adduxit eam super nos. Iustus dominus deus noster in omnibus operibus suis que fecit non enim audivimus vocem eius. Et nunc domine deus noster qui eduxisti populum tuum de terra Egypti in manu forti et fecisti tibi nomen secundum diem hanc peccavimus iniquitatem fecimus domine in omnem iustitiam tuam. Avertatur obsecro ira tua et furor tuus a civitate tua Ierusalem et a monte sancto tuo. Propter peccata enim nostra et iniquitates patrum nostrorum Ierusalem et populus tuus in obprobrium sunt omnibus per circuitum nostrum. Nunc ergo exaudi deus noster orationem servi tui et preces eius et ostende faciem tuam super sanctuarium tuum quod desertum est. Propter temetipsum inclina deus meus aurem tuam et audi aperi oculos tuos et vide desolationem nostram et civitatem super quam invocatum est nomen tuum. Neque enim in iustificationibus nostris prosternimus preces ante faciem tuam sed in miserationibus

tuis multis. Exaudi domine placare domine adtende et fac. Ne moreris propter temetipsum deus meus quia nomen tuum invocatum est super civitatem et super populum tuum. Cumque adhuc loquerer et orarem et confiterer peccata mea et peccata populi mei Israel et prosternerem preces meas in conspectu dei mei pro monte sancto dei mei. Adhuc me loquente in oratione ecce vir Gabriel quem videram in visione in principio cito volans tetigit me in tempore sacrificii vespertini et docuit me et locutus est michi. Dixitque Daniel nunc egressus sum ut docerem te et intelligeres. Ab exordio precum tuarum egressus est sermo. Ego autem veni ut indicarem tibi quia vir desideriorum es. Tu ergo animadverte sermonem et intellige visionem. Septuaginta ebdomades abbreviate sunt super populum tuum et super urbem sanctam tuam ut consummetur prevaricatio et finem accipiat peccatum et deleatur iniquitas et adducatur iusticia sempiterna et impleatur visio et prophetia et ungatur sanctus sanctorum. Scito ergo et animadverte ab exitu sermonis ut iterum edificetur Ierusalem usque ad christum ducem ebdomades septem et ebdomades sexaginta due erunt. Et rursum edificabitur platea et muri in angustia temporum. Et post ebdomades sexaginta duas occidetur christus et non erit eius. Et civitatem et sanctuarium dissipabit populus cum duce venturo et finis eius vastitas et post finem belli statuta desolatio. Confirmabit autem pactum multis ebdomada una et in dimidio ebdomadis deficiet hostia et sacrificium et in templo erit abominatio desolationis et usque ad consummationem et finem perseverabit desolatio.

X

Anno tertio Cyri regis Persarum verbum revelatum est Danieli cognomento Balthasar et verum verbum et fortitudo magna intellexitque sermonem intelligentia enim opus est in visione. In diebus illis ego Daniel lugebam trium ebdomadarum diebus. Panem desiderabilem non comedi et caro et vinum non introierunt in os meum sed neque unguento unctus sum donec complerentur trium ebdomadarum dies. Die autem vicesima et quarta mensis primi eram iuxta fluvium magnum qui est Tigris. Et levavi oculos meos et vidi et ecce vir unus vestitus lineis et renes eius accincti auro obrizo et corpus eius quasi crisolitus et facies eius velut species fulguris et oculi eius ut lampas ardens et brachia eius et que deorsum usque ad pedes quasi species eris candentis et vox sermonum eius ut vox multitudinis. Vidi autem ego Daniel solus visionem. Porro viri qui erant mecum non viderunt sed terror nimius irruit super eos et fugerunt in absconditum. Ego autem relictus solus vidi visionem grandem hanc et non remansit in me fortitudo sed et species mea immutata est in me et emarcui nec habui quicquam virium. Et audivi vocem sermonum eius et audiens iacebam consternatus super faciem meam vultusque meus herebat terre. Et ecce manus tetigit me et erexit me super genua mea et super articulos manuum mearum et dixit ad me. Daniel vir desideriorum intellige verba que ego loquor ad te et sta in gradu tuo nunc enim missus sum ad te. Cumque dixisset michi sermonem istum steti tremens et ait ad me. Noli metuere Daniel quia ex die primo quo posuisti cor tuum ad intelligendum ut te affligeres in conspectu dei tui exaudita sunt verba tua et ego veni propter sermones tuos. Princeps autem regni Persarum restitit michi viginti et uno diebus. Et ecce Michael unus de principibus primis venit in adiutorium meum et ego remansi ibi iuxta regem Persarum. Veni autem ut docerem te que ventura sunt populo tuo in novissimis diebus quia adhuc visio in dies. Cumque loqueretur michi huiuscemodi verbis deieci vultum meum ad terram et tacui. Et ecce quasi similitudo filii hominis tetigit labia mea et aperiens os meum locutus sum et dixi ad eum qui stabat contra me. Domine mi in visione tua dissolute sunt compages mee et nichil in me remansit virium. Et quomodo poterit servus domini mei loqui cum domino meo. Nichil enim in me remansit virium sed et halitus meus intercluditur. Rursum ergo tetigit me quasi visio hominis et confortavit me et dixit. Noli timere vir desideriorum pax tibi confortare et esto robustus. Cumque loqueretur mecum convalui et dixi. Loquere domine mi quia confortasti me. Et ait. Numquid scis quare venerim ad te. Et nunc revertar ut prelier adversum principem Persarum. Cum ego egrederer apparuit princeps Grecorum veniens. Verumtamen annuntiabo tibi quod expressum est in scriptura veritatis et nemo est adiutor meus in omnibus his nisi Michael princeps vester.

XI

Ego autem ab anno primo Darii Medi stabam ut confortaretur et roboraretur. Et nunc veritatem annuntiabo tibi. Ecce adhuc tres reges stabunt in Perside et quartus ditabitur opibus nimiis super omnes. Et cum invaluerit divitiis suis concitabit omnes adversum regnum Grecie. Surget vero rex fortis et dominabitur potestate multa et faciet quod placuerit ei. Et cum steterit conteretur regnum eius et dividetur in quatuor ventos celi sed non in posteros eius neque secundum potentiam illius qua dominatus est. Lacerabitur enim regnum eius etiam in externos exceptis his. Et confortabitur rex austri et de principibus eius prevalebit super eum et dominabitur ditione multa enim dominatio eius. Et post finem annorum federabuntur filiaque regis austri veniet ad regem aquilonis facere amicitiam et non obtinebit fortitudinem brachii nec stabit semen eius. Et tradetur ipsa et qui adduxerunt eam adolescentes eius et qui confortabant eam in temporibus. Et stabit de germine radicum eius plantatio et veniet cum exercitu et ingredietur provinciam regis aquilonis et abutetur eis et obtinebit. Insuper et deos eorum et sculptilia vasa quoque preciosa argenti et auri captiva ducet in Egyptum. Ipse prevalebit adversum regem aquilonis.

regnum intrabit rex austri et revertetur ad terram suam. Filii autem eius provocabuntur et congregabunt multitudinem exercituum plurimorum et veniet properans et inundans et revertetur et concitabitur et congredietur cum robore eius. Et provocatus rex austri egredietur et pugnabit adversum regem aquilonis et praeparabit multitudinem nimiam et dabitur multitudo in manu eius et capiet multitudinem et exaltabitur cor eius et deiciet multa milia sed non praevalebit. Convertetur enim rex aquilonis et praeparabit multitudinem multo maiorem quam prius et in fine temporum annorumque veniet properans cum exercitu magno et opibus nimiis. Et in temporibus illis multi consurgent adversum regem austri. Filii quoque praevaricatorum populi tui extollentur ut impleant visionem et corruent. Et veniet rex aquilonis et comportabit aggerem et capiet urbes munitissimas et brachia austri non sustinebunt. Et consurgent electi eius ad resistendum et non erit fortitudo. Et faciet veniens super eum iuxta placitum suum et non erit qui stet contra faciem eius. Et stabit in terra inclita et consumetur in manu eius. Et ponet faciem suam ut veniat ad tenendum universum regnum eius et recta faciet cum eo et filiam feminarum dabit ei ut evertat illud et non stabit nec illius erit. Et convertet faciem suam ad insulas et capiet multas et cessare faciet principem opprobrii sui et opprobrium eius convertetur in eum. Et convertet faciem suam ad imperium terrae suae et impinget et corruet et non invenietur. Et stabit in loco eius vilissimus et indignus decore regio. Et in paucis diebus conteretur non in furore nec in proelio. Et stabit in loco eius despectus et non tribuetur ei honor regius. Et veniet clam et obtinebit regnum in fraudulentia. Et brachia pugnantis expugnabuntur a facie eius et conterentur. Insuper et dux foederis. Et post amicitias cum eo faciet dolum. Et ascendet et superabit in modico populo. Et abundantes et uberes urbes ingredietur et faciet quae non fecerunt patres eius et patres patrum eius. Rapinas et praedam et divitias eorum dissipabit et contra firmissimas cogitationes inibit et hoc usque ad tempus. Et concitabitur fortitudo eius et cor eius adversum regem austri in exercitu magno et rex austri provocabitur ad bellum multis auxiliis et fortibus nimis et non stabunt quia inibunt adversum eum consilia. Et comedentes panem cum eo conterent illum exercitusque eius opprimetur et cadent interfecti plurimi. Duorum quoque regum cor erit ut malefaciant et ad mensam unam mendacium loquentur et non proficient quia adhuc finis in aliud tempus. Et revertetur in terram suam cum opibus multis et cor eius adversum testamentum sanctum et faciet et revertetur in terram suam. Statuto tempore revertetur et veniet ad austrum et non erit priori simile novissimum. Et venient super eum trieres et Romani et percutietur et revertetur et indignabitur contra testamentum sanctuarii et faciet reverteturque et cogitabit adversum eos qui dereliquerunt testamentum sanctuarii. Et brachia ex eo stabunt

et polluent sanctuarium fortitudinis et auferent iuge sacrificium et dabunt abominationem in desolationem. Et impii in testamentum simulabunt fraudulenter. Populus autem sciens deum suum obtinebit et faciet. Et docti in populo docebunt plurimos et ruent in gladio et in flamma et in captivitate et rapina dierum. Cumque corruerint sublevabuntur auxilio parvulo et applicabuntur eis plurimi fraudulenter. Et de eruditis ruent ut conflentur et eligantur et dealbentur usque ad tempus praefinitum quia adhuc aliud tempus erit. Et faciet iuxta voluntatem suam rex et elevabitur et magnificabitur adversum omnem deum et adversum deum deorum loquetur magnifica et diriget donec compleatur iracundia. Perpetrata est quippe definitio. Et deum patrum suorum non reputabit et erit in concupiscentiis feminarum nec quemquam deorum curabit quia adversum universa consurget. Deum autem maozim in loco suo venerabitur et deum quem ignoraverunt patres eius colet auro et argento et lapide pretioso rebusque pretiosis et faciet ut muniat maozim cum deo alieno quem cognovit et multiplicabit gloriam et dabit eis potestatem in multis et terram dividet gratuito. Et in tempore praefinito proeliabitur adversum eum rex austri et quasi tempestas veniet contra eum rex aquilonis in curribus et in equitibus et in classe magna et ingredietur terras et conteret et pertransiet et introibit in terram gloriosam et multae corruent. Hae autem solae salvabuntur de manu eius Edom et Moab et principium filiorum Ammon. Et mittet manum suam in terras et terra Egypti non effugiet. Et dominabitur thesaurorum auri et argenti et in omnibus pretiosis Egypti. Per Libyas quoque et Ethiopias transibit et fama turbabit eum ab oriente et ab aquilone et veniet in multitudine magna ut conterat et interficiat plurimos et figet tabernaculum suum Apadno inter maria super montem inclitum et sanctum et veniet usque ad summitatem eius et nemo auxiliabitur ei.

XII

In tempore autem illo consurget Michael princeps magnus qui stat pro filiis populi tui et veniet tempus quale non fuit ab eo ex quo gentes esse coeperunt usque ad tempus illud. Et in tempore illo salvabitur populus tuus omnis qui inventus fuerit scriptus in libro. Et multi de his qui dormiunt in terrae pulvere evigilabunt alii in vitam aeternam et alii in opprobrium ut videant semper. Qui autem docti fuerint fulgebunt quasi splendor firmamenti et qui ad iustitiam erudiunt multos quasi stellae in perpetuas aeternitates. Tu autem Daniel claude sermones et signa librum usque ad tempus statutum. Pertransibunt plurimi et multiplex erit scientia. Et vidi ego Daniel et ecce quasi alii duo stabant unus hinc super ripam fluminis et alius inde ex altera ripa fluminis. Et dixi viro qui indutus erat lineis qui stabat super aquas fluminis usquequo finis horum mirabilium. Et audivi virum qui indutus erat lineis qui stabat super aquas fluminis cum elevasset dexteram et sinistram suam in caelum et iurasset per viventem in aeternum quia in tempus et tempora et dimidium temporis et cum completa

ta fuit dispersio manus populi sancti complebuntur
universa hec. Et ego audivi et non intellexi. Et dixi
Domine mi quid erit post hec. Et ait. Vade Da
niel quia clausi sunt signatique sermones usque ad tempus
præfinitum. Eligentur et dealbabuntur et quasi
igne probabuntur multi. Et impie agent impii
neque intelligent omnes impii. Porro docti intel
ligent. Et a tempore cum ablatum fuerit juge sa
crificium et posita fuerit abominatio in desola
tione dies mille ducenti nonaginta. Beatus qui
expectat et pervenit ad dies mille trecentos tri
ginta quinque. Tu autem vade ad præfinitum et requi
esce et stabis in sorte tua in fine dierum.

Hucus
que Danielem in hebreo volumine legimus. Cetera
que secuntur usque ad finem libri de Theodotionis
editione translata sunt.

XIII

In diebus illis. Et erat vir habitans in Babylone
et nomen eius Ioachim et accepit uxorem nomi
ne Susannam filiam Helcie pulchram nimis et ti
mentem Deum. Parentes enim illius cum essent iusti
erudierunt filiam suam secundum legem Moysi. Erat
autem Ioachim dives valde. Et erat ei pomerium
vicinum domui sue. Et ad ipsum confluebant iu
dei eo quod esset honorabilior omnium. Et constitu
ti sunt duo senes iudices in anno illo de quibus
locutus est dominus quia egressa est iniquitas de
Babylone a senioribus iudicibus qui videbantur regere
populum. Isti frequentabant domum Ioachim et ve
niebant ad eos omnes qui habebant iudicia. Cum
autem populus revertisset post meridiem ingredieba
tur Susanna et deambulabat in pomerio viri
sui. Et videbant eam senes cotidie ingredien
tem et deambulantem et exarserunt in concu
piscentia eius. Et everterunt sensum suum et de
clinaverunt oculos suos ut non viderent cel
um neque recordarentur iudiciorum iustorum. E
rant autem ambo vulnerati amore eius nec indica
verunt sibi invicem dolorem suum. Erubesce
bant enim indicare concupiscentiam suam vo
lentes concumbere cum ea et observabant coti
die sollicitius videre eam. Dixitque alter ad alte
rum. Eamus domum quia prandii hora est. Et egres
si recesserunt a se. Cumque revertissent venerunt in
unum. Et sciscitantes ab invicem causam con
fessi sunt concupiscentiam suam et tunc in com
mune statuerunt tempus quando eam possent inve
nire solam. Factum est ergo cum observarent di
em aptum ingressa est aliquando sicut heri et nudi
ustertius cum duabus solis puellis voluitque lava
ri in pomerio. Estus quippe erat. Et erat ibi quis
quam preter duos senes absconditos et contem
plantes eam. Dixit ergo puellis. Afferte michi
oleum et smigmata et hostia pomerii claudi
te ut laver. Et fecerunt sicut preceperat. Clau
seruntque hostia pomerii. Et egresse sunt per po
sticum ut afferrent que iusserat nesciebantque
senes intus esse absconditos. Cum autem egresse
essent puelle surrexerunt duo senes et accurre
runt ad eam et dixerunt. Ecce hostia pomerii
clausa sunt et nemo nos videt et in concupiscen
tia tui sumus. Quam ob rem assentire nobis
et commiscere nobiscum. Quod si nolueris dicemus
testimonium contra te quod fuerit tecum iuve
nis et ob eam causam emiseris puellas a te. Ingem
uit Susanna et ait. Angustie michi sunt undique.
Si enim hoc egero mors michi est. Si autem non e
gero non effugiam manus vestras. Sed melius m
est absque opere incidere in manus vestras quam pec
care in conspectu domini. Et exclamavit voce m
agna Susanna. Et exclamaverunt autem senes ad
versus eam. Et cucurrit unus et aperuit hostia po
merii. Cum autem audissent clamorem in po
merio famuli domus irruerunt per posticum ut vi
derent quidnam esset. Postquam autem senes lo
cuti sunt erubuerunt servi vehementer quia num
quam dictus fuerat sermo huiuscemodi de Su
sanna. Et facta est dies crastina. Cumque venisset
populus ad virum eius Ioachim venerunt et duo presbi
teri pleni iniqua cogitatione adversus Susannam ut
interficerent eam et dixerunt coram populo. Mittite
ad Susannam filiam Helcie uxorem Ioachim. Et
statim miserunt. Et venit cum parentibus et filiis
et universis cognatis suis. Porro Susanna erat de
licata nimis et pulchra specie. At iniqui illi iusse
runt ut discooperiretur. Erat enim cooperta ut vel
sic satiarentur decore eius. Flebant igitur sui et
omnes qui noverant eam. Consurgentes autem
duo presbiteri in medio populi posuerunt manus suas
super caput eius. Que flens suspexit ad celum. Erat
enim cor eius fiduciam habens in domino. Et dixerunt
presbiteri. Cum deambularemus in pomerio soli ingres
sa est hec cum duabus puellis et clausit hostia pom
erii et dimisit puellas. Venitque ad eam vir adoles
cens qui erat absconditus et concubuit cum ea.
Porro nos cum essemus in angulo pomerii viden
tes iniquitatem cucurrimus ad eos et vidimus
eos pariter commisceri. Et illum quidem non quivimus
comprehendere quia fortior nobis erat et apertis hosti
is exilivit. Hanc autem cum apprehendissemus
interrogavimus quis nam esset adolescens et nolu
it indicare nobis. Huius rei testes sumus. Credi
dit eis multitudo quasi senibus populi et iudicibus
et condempnaverunt eam ad mortem. Excla
mavit autem voce magna Susanna et dixit. De
us eterne qui absconditorum es cognitor qui nosti
omnia antequam fiant. Tu scis quoniam falsum
contra me tulerunt testimonium et ecce mori
or cum nichil horum fecerim que isti malitiose
composuerunt adversum me. Exaudivit autem
dominus vocem eius. Cumque duceretur ad mor
tem suscitavit deus spiritum sanctum pueri iunioris
cuius nomen Daniel et exclamavit voce magna.
Mundus ego sum a sanguine huius. Et conversus
omnis populus ad eum dixit. Quis est iste sermo quem
locutus es. Qui cum staret in medio eorum
ait. Sic fatui estis filii Israel non iudicantes neque
quod verum est cognoscentes condempnastis filiam
Israel. Revertimini ad iudicium quia falsum testimo
nium locuti sunt adversus eam. Reversus est
ergo populus cum festinatione et dixerunt ei senes.
Veni et sede in medio nostrum et indica nobis quia
tibi dedit deus honorem senectutis. Et dixit
ad eos Daniel. Separate eos ab invicem procul
et diiudicabo eos. Cum ergo divisi essent alter ab
altero et vocavit unum de his et dixit ad eos.
Inveterate dierum malorum nunc venerunt
peccata tua que operabaris prius iudicans iudi
cia iniusta innocentes opprimens et dimittens

noxios dicente domino innocentem et iustum non interficies. Nunc ergo si vidisti eam dic sub qua arbore videris eos loquentes sibi. Qui ait. Sub scino. Dixit autem daniel. Recte mentitus es in caput tuum. Ecce enim angelus domini accepta sententia ab eo scindet te medium. Et amoto eo iussit venire alterum. Et dixit ei. Semen chanaan et non iuda species decepit te et concupiscentia subvertit cor tuum. Sic faciebatis filiabus israel et ille timentes loquebantur vobis sed non filia iuda sustinuit iniquitatem vestram. Nunc ergo dic michi sub qua arbore comprehenderis eos loquentes sibi. Qui ait. Sub prino. Dixit autem daniel ei. Recte mentitus es et tu in caput tuum. Manet enim angelus dei gladium habens ut secet te medium et interficiat vos. Exclamavit itaque omnis cetus populi voce magna et benedixerunt deum qui salvat sperantes in se. Et consurrexerunt adversus duos presbyteros. Convicerat enim eos daniel ex ore suo falsum dixisse testimonium. Feceruntque eis sicuti male egerant adversum proximum ut facerent secundum legem moysi. Et interfecerunt eos. Et salvatus est sanguis innoxius in die illa. Helchias autem et uxor eius laudaverunt deum pro filia sua susanna cum ioachim marito eius et cognatis omnibus quia non esset inventa in ea res turpis. Daniel autem factus est magnus in conspectu populi a die illa et deinceps. Et rex astiages appositus est ad patres suos et suscepit cirus perses regnum eius. Erat autem daniel conviva regis et honoratus super omnes convivas regis.

CXIIII

Erat quoque idolum nomine bel apud babilonios et impendebantur in eo per dies singulos simile artabe duodecim et oves quadraginta vini quoque amphore sex. Rex quoque colebat eum et ibat per singulos dies adorare eum. Porro daniel adorabat deum suum. Dixitque ei rex. Quare non adoras bel? Qui respondens ait. Quia non colo idola manufacta sed viventem deum qui fecit celum et terram et habet potestatem omnis carnis. Et dixit ad eum rex. Non tibi videtur bel esse vivens deus? an non vides quanta comedat et bibat cotidie? Et ait daniel arridens. Ne erres rex. Iste enim intrinsecus luteus est et forinsecus ereus neque unquam comedit aliquando. Et iratus rex vocavit sacerdotes eius et ait eis. Nisi dixeritis michi quis est qui comedat impensas has moriemini. Si autem ostenderitis quoniam bel comedat hec morietur daniel quia blasphemavit in bel. Et dixit daniel regi. Fiat iuxta verbum tuum. Erant autem sacerdotes bel septuaginta exceptis uxoribus et parvulis et filiis. Et venit rex cum daniele in templum belis. Et dixerunt sacerdotes belis. Ecce nos egredimur foras et tu rex pone escas et vinum misce et claude ostium et signa anulo tuo. Et cum ingressus fueris mane nisi inveneris omnia comesta a bel morte moriemur vel daniel qui mentitus est adversum nos. Contempnebant autem quia fecerant sub mensa absconditum introitum et per illum ingrediebantur semper et devorabant ea. Factum est igitur postquam egressi sunt illi et rex posuit cibos ante bel precepit daniel pueris suis et tulerunt cinerem et cribravit per totum templum coram rege. Et egressi clauserunt ostium et signantes anulo regis abierunt. Sacerdotes autem ingressi sunt nocte iuxta consuetudinem suam et uxores et filii eorum et comederunt et biberunt omnia. Surrexit autem rex primo diluculo et daniel cum eo. Et ait rex. Salvane sunt signa daniel? Qui dixit. Salva rex. Statimque cum aperuisset ostium intuitus rex mensam exclamavit voce magna. Magnus es bel et non est apud te dolus quicquam. Et risit daniel et tenuit regem ne ingrederetur intro. Et dixit. Ecce pavimentum animadverte cuius vestigia sunt hec. Et dixit rex. Video vestigia virorum et mulierum et infantium. Et iratus rex tunc apprehendit sacerdotes et uxores et filios eorum et ostenderunt ei hostiola abscondita per que ingrediebantur et consumebant que erant super mensam. Occidit ergo illos rex et tradidit bel in potestatem danieli. Qui subvertit eum et templum eius. Et erat draco magnus in loco illo et colebant illum babilonii. Et dixit rex danieli. Ecce nunc non potes dicere quia non sit iste deus vivens. Adora ergo eum. Dixitque daniel. Dominum deum meum adoro quia ipse est deus vivens. Tu autem rex da michi potestatem et interficiam draconem absque gladio et fuste. Et ait rex. Do tibi. Tulit ergo daniel picem et adipem et pilos et coxit pariter. Fecitque massas et dedit in os draconis et diruptus est draco et dixit. Ecce quem colebatis. Quod cum audissent babilonii indignati sunt vehementer et congregati adversum regem dixerunt. Iudeus factus est rex. Bel destruxit draconem interfecit et sacerdotes occidit. Et dixerunt cum venissent ad regem. Trade nobis danielem alioquin interficiemus te et domum tuam. Vidit ergo rex quod irruerent in eum vehementer et necessitate compulsus tradidit eis danielem. Qui miserunt eum in lacum leonum et erat ibi diebus sex. Porro in lacu erant septem leones et dabantur eis cotidie duo corpora et due oves. Et tunc non data sunt eis ut devorarent danielem. Erat autem abacuch propheta in iudea et ipse coxerat pulmentum et intriverat panes in alveolo et ibat in campum ut ferret messoribus. Dixitque angelus domini ad abacuch. Fer prandium quod habes in babilonem danieli qui est in lacu leonum. Et dixit abacuch. Domine babilonem non vidi et lacum nescio. Et apprehendit eum angelus domini in vertice eius et portavit eum capillo capitis sui posuitque eum in babilone super lacum in impetu spiritus sui. Et clamavit abacuch dicens. Daniel tolle prandium quod misit tibi deus. Et ait daniel. Recordatus es mei deus et non dereliquisti diligentes te. Surgensque daniel comedit. Porro angelus domini restituit abacuch confestim in locum suum. Venit ergo rex die septima ut lugeret danielem et venit ad lacum et introspexit. Et ecce daniel sedens. Et exclamavit rex voce magna dicens. Magnus

[Magnus] es domine deus danielis. Et extraxit eum de lacu leonum. Porro illos qui perditionis eius causa fuerant intromisit et devorati sunt in momento coram eo.

Non idem ordo est duodecim prophetarum apud hebreos qui et apud nos. Unde secundum quod ibi leguntur hic quoque dispositum est. Osee commaticus est et quasi per sententias loquens. Iohel planus in principiis in fine obscurior. Et usque ad malachiam habent singuli proprietates suas quem eschatum Esdram scribam legisque doctorem hebrei autumant. Et quia longum est nunc de omnibus dicere hoc tantum vos o paula et eustochium admonitas scire volo unum librum esse duodecim prophetarum et osee ε γ η c ρ ο η ο η ysaiam. Malachiam vero aggei et zacharie fuisse temporibus. In quibus autem tempus non prefertur in titulo sub illis eos regibus prophetasse sub quibus et hi qui ante eos habent titulos prophetaverunt.

# VERBUM DOMINI

Verbum domini quod factum est ad osee filium beeri in diebus ozie. Ioatham. Achaz et ezechie regum iuda et in diebus ieroboam filii ioas regis israel. Principium loquendi domino in osee. Et dixit dominus ad osee. Vade sume tibi uxorem fornicationum et fac filios fornicationis quia fornicans fornicabitur terra a domino. Et abiit et accepit uxorem gomer filiam debelaim et concepit et peperit ei filium. Et dixit dominus ad eum. Voca nomen eius iezrahel quoniam adhuc modicum et visitabo sanguinem iezrahel super domum ieu et quiescere faciam regnum domus israel. Et in illa die conteram arcum israel in valle iezrahel. Et concepit adhuc et peperit filiam. Et dixit dominus ad me. Voca nomen eius absque misericordia quia non addam ultra misereri domui israel sed oblivione obliviscar eorum et domui iuda miserebor et salvabo eos in domino deo suo et non salvabo eos in arcu et gladio et in bello et in equis et in equitibus. Et ablactavit eam que erat absque misericordia et concepit et peperit filium. Et dixit. Voca nomen eius non populus meus quia vos non populus meus et ego non ero vester. Et erit numerus filiorum israel quasi arena maris que sine mensura est et non numerabitur. Et erit in loco ubi dicetur eis non populus meus vos dicetur eis filii dei viventis. Et congregabuntur filii iuda et filii israel pariter et ponent sibimet caput unum et ascendent de terra quia magnus dies iezrahel.

II

Dicite fratribus vestris populus meus et sorori vestre misericordiam consecuta. Iudicate matrem vestram iudicate quoniam ipsa non uxor mea et ego non vir eius. Auferat fornicationes suas a facie sua et adulteria sua de medio uberum suorum ne forte expoliem eam nudam et statuam eam secundum diem nativitatis sue et ponam eam quasi solitudinem et statuam eam velut terram inviam. Et interficiam eam siti et filiorum illius non miserebor quia filii fornicationum sunt quia fornicata est mater eorum confusa est que concepit eos. Quia dixit vadam post amatores meos qui dant panes michi et aquas meas lanam meam et linum meum oleum meum et potum meum. Propter hoc ecce ego sepiam viam tuam spinis et sepiam eam maceria et semitas suas non inveniet. Et sequetur amatores suos et non apprehendet eos et queret eos et non inveniet et dicet. Vadam et revertar ad virum meum priorem quia bene michi erat tunc magis quam nunc. Et hec nescivit quia ego dedi ei frumentum et vinum et oleum et argentum multiplicavi ei et aurum que fecerunt baal. Idcirco convertar et sumam frumentum meum in tempore suo et vinum meum in tempore suo et liberabo lanam meam et linum meum que operiebant ignominiam eius. Et nunc revelabo stultitiam eius in oculis amatorum eius et vir non eruet eam de manu mea. Et cessare faciam omne gaudium eius sollempnitatem eius neomeniam eius et sabbatum eius et omnia festa tempora eius. Et corrumpam vineam eius et ficum eius de quibus dixit mercedes hee mee sunt quas dederunt michi amatores mei et ponam eam in saltum et comedet illam bestia agri et visitabo super eam dies baalim quibus accendebat incensum et ornabatur inaure sua et monili suo et ibat post amatores suos et mei obliviscebatur dicit dominus. Propter hoc ecce ego lactabo eam et ducam eam in solitudinem et loquar ad cor eius et dabo ei vinitores eius ex eodem loco et vallem achor ad aperiendam spem. Et canet ibi iuxta dies iuventutis sue et iuxta dies ascensionis sue de terra egypti et erit in die illa ait dominus. Vocabit me vir meus et non vocabit me ultra baalim. Et auferam nomina baalim de ore eius et non recordabitur ultra nominis eorum. Et percutiam eis fedus in die illa cum bestia agri et cum volucre celi et cum reptili terre. Et arcum et gladium et bellum conteram de terra et dormire eos faciam fiducialiter. Et sponsabo te michi in sempiternum et sponsabo te michi in iustitia et iudicio et in misericordia et in miserationibus. Et sponsabo te michi in fide et scies quia ego dominus. Et erit in illa die exaudiam dicit dominus. Exaudiam celos et illi exaudient terram. Et terra exaudiet triticum et vinum et oleum et hec exaudient iezrahel. Et seminabo eam michi in terram et miserebor eius que fuit absque misericordia et dicam non populo meo populus meus es tu et ipse dicet deus meus es tu.

III

Et dixit dominus ad me. Adhuc vade dilige mulierem dilectam amico et adulteram sicut diligit dominus filios israel et ipsi respectant ad deos alienos et diligunt vinacia uvarum. Et fodi eam michi quindecim argenteis et choro ordei et dimidio choro ordei et dixi ad eam. Dies multos expectabis me non fornicaberis et non eris viro sed et ego expectabo te. Quia dies multos sedebunt filii israel sine rege et sine principe et sine sacrificio et sine altari et sine ephod et sine theraphim. Et post hec revertentur filii israel et querent

dominum deum suum et david regem suum. Et pavebunt ad dominum et ad bonum eius in novissimo dierum.

IIII

Audite verbum domini filii israel quia iudicium domino cum habitatoribus terre. Non est enim veritas et non est misericordia et non est scientia dei in terra. Maledictum et mendatium et homicidium et furtum et adulterium inundaverunt et sanguis sanguinem tetigit. Propter hoc lugebit terra et infirmabitur omnis qui habitat in ea in bestia agri et in volucre celi sed et pisces maris congregabuntur. Verumptamen unusquisque non iudicet et non arguatur vir. Populus enim tuus sicut hii qui contradicunt sacerdoti et corrues hodie et corruet propheta tecum. Nocte tacere feci matrem tuam. Conticuit populus meus eo quod non habuit scientiam. Quia tu scientiam repulisti repellam te ne sacerdotio fungaris michi. Et oblita es legis dei tui obliviscar filiorum tuorum et ego. Secundum multitudinem eorum sic peccaverunt michi gloriam eorum in ignominiam commutabo. Peccata populi mei comedent et ad iniquitatem eorum sublevabunt animas eorum. Et erit sicut populus sic sacerdos et visitabo super eum vias eius et cogitationes eius reddam ei. Et comedent et non saturabuntur. Fornicati sunt et non cessaverunt quia dominum reliquerunt in non custodiendo. Fornicatio et vinum et ebrietas aufert cor. Populus meus in ligno suo interrogavit et baculus eius annuntiavit ei. Spiritus enim fornicationum decepit eos et fornicati sunt a deo suo. Super capita montium sacrificabant et super colles accendebant thymiama subtus quercum et populum et terebintum quia bona erat umbra eius. Ideo fornicabuntur filie vestre et sponse vestre adultere erunt. Non visitabo super filias vestras cum fuerint fornicate et super sponsas vestras cum adulteraverint. Quoniam ipsi cum meretricibus versabantur et cum effeminatis sacrificabant. Et populus non intelligens vapulabit. Si fornicaris tu israel non delinquat saltem iuda. Et nolite ingredi in galgala et ne ascenderitis in bethaven neque iuraveritis vivit dominus. Quoniam sicut vacca lasciviens declinavit israel. Nunc pascet eos dominus quasi agnum in latitudine. Particeps idolorum ephraim dimitte eum. Separatum est convivium eorum. Fornicatione fornicati sunt dilexerunt afferre ignominiam protectores eius. Ligavit eum spiritus in alis suis et confundentur a sacrificiis suis.

V

Audite hoc sacerdotes et attendite domus israel et domus regis auscultate quia vobis iudicium est. Quoniam laqueus facti estis speculationi et rete expansum super thabor. Et victimas declinastis in profundum. Et ego eruditor omnium eorum. Et ego scio ephraim et israel non est absconditus a me. Quia nunc fornicatus est ephraim contaminatus est israel. Non dabunt cogitationes suas ut revertantur ad dominum suum quia spiritus fornicationis in medio eorum et dominum non cognoverunt. Et respondebit arrogantia israel in facie eius et israel et ephraim ruent in iniquitate sua ruet etiam iudas cum eis. In gregibus suis et in armentis suis vadent ad querendum dominum et non invenient. Ablatus est ab eis. In dominum prevaricati sunt quia filios alienos genuerunt. Nunc ergo devorabit eos erugo mensis cum partibus suis. Clangite bucina in gabaa tuba in rama ululate in bethaven post tergum tuum beniamin. Ephraim in desolatione erit in die correptionis. In tribubus israel ostendi fidem. Facti sunt principes iuda quasi assumentes terminum. Super eos effundam quasi aquam iram meam. Calumpniam patiens ephraim fractus est iudicio quoniam cepit abire post sordem. Et ego quasi tinea ephraim et quasi putredo domui iuda. Et vidit ephraim languorem suum et iudas vinculum suum. Et abiit ephraim ad assur et misit ad regem ultorem. Et ipse non poterit sanare vos nec solvere poterit a vobis vinculum. Quoniam ego quasi leena ephraim et quasi catulus leonis domui iuda. Ego ego capiam et vadam tollam et non est qui eruat. Vadens revertar ad locum meum donec deficiatis et queratis faciem meam.

VI

In tribulatione sua mane consurgent ad me dicentes. Venite revertamur ad dominum quia ipse cepit et sanabit nos percutiet et curabit nos. Vivificabit nos post duos dies in die tertia suscitabit nos et vivemus in conspectu eius. Sciemus sequemurque ut cognoscamus dominum. Quasi diluculo preparatus est egressus eius et veniet quasi imber nobis temporaneus et serotinus terre. Quid faciam tibi ephraim quid faciam tibi iuda misericordia vestra quasi nubes matutina et quasi ros mane pertransiens. Propter hoc dolavi in prophetis et occidi eos in verbis oris mei et iudicia tua quasi lux egredientur. Quia misericordiam volui et non sacrificium et scientiam dei plus quam holocausta. Ipsi autem sicut adam transgressi sunt pactum. Ibi prevaricati sunt in me. Galaad civitas operantium ydolum supplantata sanguine. Et quasi fauces virorum latronum participes sacerdotum viam interficientium pergentes de sichem quia scelus operati sunt. In domo israel vidi horrendum. Ibi fornicationes ephraim contaminatus est israel. Sed et iuda pone messem tibi cum convertero captivitatem populi mei.

VII

Cum sanare vellem israel revelata est iniquitas ephraim et malitia samarie quia operati sunt mendatium. Et fur ingressus est spolians latrunculus foris. Et ne forte dicant in cordibus suis omnem malitiam eorum me recordatum. Nunc circumdederunt eos adinventiones sue coram facie mea facte sunt. In malitia sua letificaverunt regem et in mendatiis suis principes. Omnes adulterantes quasi clibanus succensus a coquente. Quievit paululum civitas a commixtione fermenti donec fermentaretur totum. Dies regis nostri ceperunt principes furere a vino. Extendit manum suam cum illusoribus quia applicaverunt quasi clibanum cor suum cum insidiaretur eis tota nocte dormivit coquens eos mane ipse succensus quasi ignis flamme. Omnes calefacti sunt quasi clibanus et devoraverunt iudices suos. Omnes reges eorum ceciderunt non est in eis qui clamet ad me. Ephraim in populis ipse commiscebatur. Ephraim factus est subcinericius qui non reversatur. Comederunt alieni robur eius et ipse nescivit sed et cani effusi sunt in eo et ipse ignoravit. Et humiliabitur superbia israel in facie eius et non sunt reversi ad dominum deum suum et non quesierunt eum in omnibus his. Et factus est ephraim quasi columba seducta non habens cor. Egyptum i

uocabant ad assirios abierunt. Et cum profecti fuerint expandam super eos rete meum. Quasi uolucrem celi detraham eos; cedam eos secundum auditionem cetus eorum. Ve eis quoniam recesserunt a me; uastabuntur quia preuaricati sunt in me. Et ego redemi eos et ipsi locuti sunt contra me mendacium. Et non clamauerunt ad me in corde suo sed ululabant in cubilibus suis; super triticum et uinum ruminabant; recesserunt a me. Et ego erudiui et confortaui brachia eorum et in me cogitauerunt malitiam. Reuersi sunt ut essent absque iugo; facti sunt quasi arcus dolosus. Cadent in gladio principes eorum a furore lingue sue. Ista subsannatio eorum in terra egipti.

VIII

In gutture tuo sit tuba quasi aquila super domum domini, pro eo quod transgressi sunt fedus meum et legem meam preuaricati sunt. Me inuocabunt: deus meus, cognouimus te israel. Proiecit israel bonum; inimicus persequetur eum. Ipsi regnauerunt sed non ex me; principes extiterunt et non cognoui. Argentum suum et aurum suum fecerunt sibi idola ut interirent. Proiectus est uitulus tuus samaria; iratus est furor meus in eos. Usquequo non poterunt emundari? Quia ex israele et ipse est; artifex fecit illum et non est deus. Quoniam in aranearum telas erit uitulus samarie. Quia uentum seminabunt et turbinem metent; culmus stans non est in eo, germen non faciet farinam. Quod si et fecerint, alieni comedent eam. Deuoratus est israel; nunc factus est in nationibus quasi uas immundum. Quia ipsi ascenderunt ad assur, onager solitarius sibi; ephraim munera dederunt amatoribus. Sed et cum mercede conduxerint nationes, nunc congregabo eos. Et quiescent paulisper ab onere regis et principum. Quia multiplicauit ephraim altaria ad peccandum, facte sunt ei are in delictum. Scribam ei multiplices leges meas que uelut aliene computate sunt. Hostias afferent, immolabunt carnes et comedent, et dominus non suscipiet eas. Nunc recordabitur iniquitatis eorum et uisitabit peccata eorum; ipsi in egiptum conuertentur. Et oblitus est israel factoris sui et edificauit delubra; et iudas multiplicauit urbes munitas. Et mittam ignem in ciuitates eius et deuorabit edes illius.

IX

Noli letari israel, noli exultare sicut populi, quia fornicatus es a deo tuo. Dilexisti mercedem super omnes areas tritici. Area et torcular non pascet eos, et uinum mentietur eis. Non habitabunt in terra domini. Reuersus est ephraim in egiptum et in assiriis pollutum comedit. Non libabunt domino uinum et non placebunt ei. Sacrificia eorum quasi panis lugentium; omnes qui comedunt eum contaminabuntur. Quia panis eorum anime ipsorum non intrabit in domum domini. Quid facietis in die sollempni, in die festiuitatis domini? Ecce enim profecti sunt a uastitate; egiptus congregabit eos, memphis sepeliet eos. Desiderabile argentum eorum urtica hereditabit, lappa in tabernaculis eorum. Venerunt dies uisitationis, uenerunt dies retributionis. Scitote israel stultum prophetam, insanum uirum spiritualem, propter multitudinem iniquitatis tue et multitudinem amentie tue. Speculator ephraim cum deo meo; propheta laqueus ruine super omnes uias eius, insania in domo dei eius. Profunde peccauerunt sicut in diebus gabaa. Recordabitur iniquitatis eorum et uisitabit peccata eorum. Quasi uuas in deserto inueni israel; quasi prima poma ficulnee in cacumine eius uidi patres eorum. Ipsi autem intrauerunt ad beelphegor et abalienati sunt in confusionem et facti sunt abominabiles sicut ea que dilexerunt. Ephraim quasi auis auolauit; gloria eorum a partu et ab utero et a conceptu. Quod si enutrierint filios suos, absque liberis eos faciam in hominibus. Sed et ue illis cum recessero ab eis. Ephraim ut uidi, tyrus erat fundata in pulchritudine; et ephraim educet ad interfectorem filios suos. Da eis domine. Quid dabis eis? Da eis uuluam sine liberis et ubera arentia. Omnis nequitia eorum in galgal, quia ibi exosos eos habui. Propter malitiam adinuentionum eorum de domo mea eiciam eos. Non addam ut diligam eos; omnes principes eorum recedentes. Percussus est ephraim; radix eorum exsiccata est; fructum nequaquam facient. Quod si genuerint, interficiam amantissima uteri eorum. Abiciet eos deus meus quia non audierunt eum; et erunt uagi in nationibus.

X

Vitis frondosa israel, fructus adequatus est ei. Secundum multitudinem fructus sui multiplicauit altaria; iuxta ubertatem terre sue exuberauit simulacris. Diuisum est cor eorum; nunc interibunt. Ipse confringet simulacra eorum, depopulabitur aras eorum. Quia nunc dicent: non est rex nobis; non enim timemus dominum, et rex quid faciet nobis? Loquimini uerba uisionis inutilis et ferietis fedus, et germinabit quasi amaritudo iudicium super sulcos agri. Vaccas bethauen coluerunt habitatores samarie; quia luxit super eum populus eius, et editui eius super eum exultauerunt in gloria eius, quia migrauit ab eo. Siquidem et ipse in assur delatus est, munus regi ultori. Confusio ephraim capiet, et confundetur israel in uoluntate sua. Transire fecit samaria regem suum quasi spumam super faciem aque. Et disperdentur excelsa idoli, peccatum israel; lappa et tribulus ascendet super aras eorum. Et dicent montibus: operite nos, et collibus: cadite super nos. Ex diebus gabaa peccauit israel; ibi steterunt. Non comprehendet eos in gabaa prelium super filios iniquitatis. Iuxta desiderium meum corripiam eos. Congregabuntur super eos populi cum corripientur propter duas iniquitates suas. Ephraim uitula docta diligere trituram; et ego transiui super pulchritudinem colli eius. Ascendam super ephraim; arabit iudas, confringet sibi sulcos iacob. Seminate uobis in iustitia et metite in ore misericordie. Innouate uobis nouale; tempus autem requirendi dominum cum uenerit qui docebit uos iustitiam. Arastis impietatem, iniquitatem messuistis, comedistis frugem mendacii. Quia confisus es in uiis tuis, in multitudine fortium tuorum. Consurget tumultus in populo tuo et omnes munitiones tue uastabuntur, sicut uastatus est salmana a domo eius qui iudicauit baal in die prelii, matre super filios allisa. Sic fecit uobis bethel a facie malitie nequitiarum uestrarum.

XI

Sicut mane transiit, pertransiit rex israel. Quia puer israel et dilexi eum, et ex egipto uocaui filium meum. Vocauerunt eos; sic abierunt a facie eorum. Baalim immolabant et simulacris sacrificabant. Et ego quasi

nutricius ephraim portabam eos in brachiis meis et nescierunt quod curarem eos. In funiculis adam traham eos in vinculis caritatis. Et ero eis quasi exaltans iugum super maxillas eorum et declinavi ad eum ut vesceretur. Non revertetur in terram egypti et assur ipse rex eius quoniam noluerunt converti. Cepit gladius in civitatibus eius et consumet electos eius et comedet capita eorum et populus meus pendebit ad reditum meum. Iugum autem imponetur ei simul quod non auferetur. Quomodo dabo te ephraim protegam te israel. Quomodo dabo te sicut adamam ponam te ut seboim. Conversum est in me cor meum pariter conturbata est penitudo mea. Non faciam furorem ire mee non convertar ut disperdam ephraim quoniam deus ego et non homo in medio tui sanctus et non ingrediar civitatem. Post dominum ambulabunt quasi leo rugiet. Quia ipse rugiet et formidabunt filii maris et avolabunt quasi avis ex egypto et quasi columba de terra assiriorum et collocabo eos in domibus suis dicit dominus. Circumdedit me in negatione ephraim et in dolo domus israel. Iudas autem testis descendit cum deo et cum sanctis fidelis.

XII

Ephraim pascit ventum et sequitur estum tota die mendacium et vastitatem multiplicat. Et pactum cum assiriis iniit et oleum in egyptum ferebat. Iudicium ergo domini cum iuda et visitatio super iacob. Iuxta vias eius et iuxta adinventiones eius reddet ei. In utero supplantavit fratrem suum et in fortitudine sua directus est cum angelo. Et invaluit ad angelum et confortatus est. Flevit et rogavit eum in bethel invenit eum et ibi locutus est nobiscum. Et dominus deus exercituum dominus memoriale eius. Et tu ad dominum deum tuum converteris misericordiam et iudicium custodi et spera in deo tuo semper. Chanaan in manu eius statera dolosa calumpniam dilexit et dixit ephraim. Verumptamen dives effectus sum inveni idolum michi. Omnes labores mei non invenient michi iniquitatem quam peccavi. Et ego dominus deus tuus ex terra egypti. Adhuc sedere te faciam in tabernaculis sicut in diebus festivitatis. Et locutus sum super prophetas et ego visionem multiplicavi. Et in manu prophetarum assimilatus sum. Si galaad idolum tamen frustra erant in galgal bobus immolantes. Nam et altaria eorum quasi acervi super sulcos agri. Fugit iacob in regionem sirie et servivit israel in uxore et in uxore servivit. In propheta autem eduxit dominus deus israel de egypto et in propheta servatus est. Ad iracundiam me provocavit ephraim in amaritudinibus suis et sanguis eius super eum veniet et obprobrium eius restituet ei dominus eius.

XIII

Loquente ephraim horror invasit israel et deliquit in baal et mortuus est. Et nunc addiderunt ad peccandum feceruntque sibi conflatile de argento suo quasi similitudinem idolorum. Factura artificum totum est. His ipsi dicunt immolate homines vitulos adorantes. Idcirco erunt quasi nubes matutina et sicut ros matutinus pertransiens. Sicut pulvis turbine raptus est ex area et sicut fumus de fumario. Ego autem dominus deus tuus ex terra egypti et deum absque me nescies et salvator non est preter me. Ego cognovi te in deserto in terra solitudinis. Iuxta pascua sua adimpleti sunt et saturati et cum saturati sunt elevaverunt cor suum et obliti sunt mei. Et ego ero eis quasi leena sicut pardus in via assiriorum. Occurram eis quasi ursa raptis catulis et disrumpam interiora iecoris eorum et consumam eos ibi quasi leo. Bestia agri scindet eos. Perditio tua israel tantummodo in me auxilium tuum. Ubi est rex tuus maxime nunc salvet te in omnibus urbibus tuis. Et iudices tui de quibus dixisti da michi regem et principes. Dabo tibi regem in furore meo et auferam in indignatione mea. Colligata est iniquitas ephraim absconditum peccatum eius. Dolores parturientis venient ei. Ipse filius non sapiens. Nunc autem non stabit in contritione filiorum. De manu mortis liberabo eos de morte redimam eos. Ero mors tua o mors ero morsus tuus inferne. Consolatio abscondita est ab oculis meis quia ipse inter fratres dividet. Adducet urentem ventum dominus de deserto ascendentem et siccabit venas eius et desolabit fontem eius. Et ipse diripiet thesaurum omnis vasis desiderabilis. Pereat samaria quoniam ad amaritudinem concitavit deum suum. In gladio pereant. Parvuli eorum elidantur et fete eius discindantur.

XIIII

Convertere israel ad dominum deum tuum quoniam corruisti in iniquitate tua. Tollite vobiscum verba et convertimini ad dominum. Dicite ei. Omnem aufer iniquitatem et accipe bonum et reddemus vitulos labiorum nostrorum. Assur non salvabit nos. Super equum non ascendemus nec dicemus ultra dii nostri opera manuum nostrarum. Quia eius qui in te est misereberis pupilli. Sanabo contritiones eorum. Diligam eos spontanee quia aversus est furor meus ab eis. Ero quasi ros. Israel germinabit quasi lilium et erumpet radix eius ut libani. Ibunt rami eius et erit quasi oliva gloria eius et odor eius ut libani. Convertentur sedentes in umbra eius. Vivent tritico et germinabunt quasi vinea. Memoriale eius sicut vinum libani. Ephraim quid michi ultra idola. Ego exaudiam et dirigam eum. Ego ut abietem virentem. Ex me fructus tuus inventus est. Quis sapiens et intelliget ista. Intelligens et sciet. Quia recte vie domini et iusti ambulabunt in eis. Prevaricatores vero corruent in eis.

Sanctus Iohel

apud hebreos post osee ponitur et sicut ibi sub nomine ephraim ad decem tribus confertur vaticinium que vel samaria vel israel sepe memorantur in hunc prophetam quod dicitur ad iudam et ad iherusalem pertinere credendum est et nullam omnino israelis decem tribuum in hoc fieri mentionem. Tempora quoque quibus prophetavit eatenus debemus accipere quo in osee legimus in diebus ozie ioatham et achaz et ezechie regum iuda et in diebus ieroboam filii ioas regis israel. Quomodo fructum est sermone domini ad meritum eius refert cui sit non ad condicionem illius qui fieri dicitur ut alibi legimus. Dominus michi factus est in salutem. Audivimus autem in scripturis sanctis non est iste qui in aures sonat sed qui corde percipitur. Iuxta illud quod dominus in euangelio ait. Qui habet aures audiendi audiat. Quod autem dicitur

…e H. ω τ ι τ ω ε ε ι ι. et latine sonat auribus percipe. Quia se corde percipitur. Qui se ipsi proprie non auros ser[?] corde percipitur. Qui sapientes sunt et celestes audiant spiritualiter. Qui animos sunt et celestes audiant spiritualiter. Qui autem nos sunt ... appellantur praeterea auribus percipitant interna appellantur praeterea auribus percipitant. Ubicumque autem hec duo uerba iuncta reperiuntur, ubicumque autem hec duo uerba iuncta reperiuntur ad simplicem tantum uerborum sonum ponuntur ad simplicem tantum uerborum sonum, sed ad reconditam quoque dictorum intelligentiam. In genesi lamech loquitur ad uxores suas pariter. In genesi lamech loquitur ad uxores suas ada et sella audite uocem meam uxores lamech auscultate sermones meos et uirum occidi in uulnus meum et iuuenem in liuore meo. Et ysaias. Audite celi et auribus percipe terra.

VERBUM DOMINI

Verbum domini quod factum est ad iohel filium phatuhel. Audite hoc senes et auribus percipite omnes habitatores terre si factum est in diebus uestris istud aut in diebus patrum uestrorum. Super hoc filiis uestris narrate et filii uestri filiis suis et filii eorum generationi altere. Residuum eruce comedit locusta. Et residuum locuste comedit bruchus. Et residuum bruchi comedit rubigo. Expergiscimini ebrii et flete et ululate omnes qui bibitis uinum in dulcedine quoniam periit ab ore uestro. Gens enim ascendit super terram meam fortis et innumerabilis. Dentes eius ut dentes leonis et molares eius ut catuli leonis. Posuit uineam meam in desertum et ficum meam decorticauit. Nudans spoliauit eam et proiecit albi facti sunt rami eius. Plange quasi uirgo accincta sacco super uirum pubertatis sue. Periit sacrificium et libatio de domo domini. Luxerunt sacerdotes ministri domini. Depopulata est regio luxit humus quoniam deuastatum est triticum. Confusum est uinum et elanguit oleum confusi sunt agricole. Ululauerunt uinitores super frumento et ordeo quia periit messis agri uinea confusa est et ficus elanguit. Malogranatum et palma et malum et omnia ligna agri aruerunt quia confusum est gaudium a filiis hominum. Accingite uos et plangite sacerdotes. Ululate ministri altaris ingredimini cubate in sacco ministri dei mei quoniam interiit de domo dei uestri sacrificium et libatio. Sanctificate ieiunium uocate cetum congregate senes omnes habitatores terre in domum dei uestri et clamate ad dominum. A a a. diei quia prope est dies domini et quasi uastitas a potente ueniet. Numquid non coram oculis uestris alimenta perierunt de domo dei nostri letitia et exultatio. Computruerunt iumenta in stercore suo demolita sunt horrea dissipate sunt apothece quoniam confusum est triticum. Quid ingemuit animal, mugierunt greges armenti quia non est pascua eis. Sed et greges pecorum disperierunt. Ad te domine clamabo quia ignis comedit speciosa deserti et flamma succendit omnia ligna regionis. Sed et bestie agri quasi area sitiens imbrem suspexerunt ad te quoniam exsiccati sunt fontes aquarum et ignis deuorauit speciosa deserti.

II

Canite tuba in sion ululate in monte sancto meo. Conturbentur omnes habitatores terre quia uenit dies domini quia prope est dies. Dies tenebrarum et caliginis. dies nubis et turbinis. Quasi lux mane expansum super montes populus multus et fortis. Similis ei non fuit a principio et post eum non erit usque in annos generationis et generationis. Ante faciem eius ignis uorans et post eum exurens flamma. Quasi ortus uoluptatis et terra coram eo et post eum solitudo deserti nec est qui effugiat eum. Quasi aspectus equorum aspectus equorum et quasi equites sic current. Sicut sonitus quadrigarum super capita montium exilient sicut sonitus flamme ignis deuorantis stipulam uelut populus fortis preparatus ad prelium. A facie eius cruciabuntur populi omnes uultus redigentur in ollam. Sicut fortes current quasi uiri bellatores ascendent murum. Vir in uiis suis gradietur et non declinabunt a semitis suis unusquisque fratrem suum non coartabit. Singuli in calle suo ambulabunt. Sed et per fenestras cadent et non demolientur. Urbem ingredientur in muro current domos conscendent per fenestras intrabunt quasi fur. A facie eius contremuit terra moti sunt celi et sol et luna obtenebrati sunt et stelle retraxerunt lumen suum. Et dominus dedit uocem suam ante faciem exercitus sui quia multa sunt nimis castra eius quia fortia et facientia uerbum eius. Magnus enim dies domini et terribilis ualde. Et quis sustinebit eum. Nunc ergo dicit dominus. Conuertimini ad me in toto corde uestro in ieiunio et fletu et planctu. Et scindite corda uestra et non uestimenta uestra et conuertimini ad dominum deum uestrum quia benignus et misericors est patiens et multum misericors et prestabilis super malitia hominum. Qui scit si conuertatur ignoscat. Et relinquat post se benedictionem. Sacrificium et libamen domino deo nostro. Canite tuba in sion sanctificate ieiunium uocate cetum congregate populum sanctificate ecclesiam coadunate senes congregate paruulos et sugentes ubera. Egrediatur sponsus de cubili suo et sponsa de thalamo suo. Inter uestibulum et altare plorabunt sacerdotes ministri domini et dicent. Parce domine parce populo tuo et ne des hereditatem tuam in opprobrium ut dominentur eis nationes. Quare dicunt in populis ubi est deus eorum. Zelatus est dominus terram suam et pepercit populo suo. Et respondit dominus et dixit populo suo. Ecce ego mittam uobis frumentum et uinum et oleum et replebimini eo. Et non dabo uos ultra opprobrium in gentibus et eum qui ab aquilone est procul faciam a uobis et expellam eum in terram inuiam et desertam. Faciem eius contra mare orientale et extremum eius ad mare nouissimum et ascendet fetor eius et ascendet putredo eius quia superbe egit. Noli timere terra exulta et letare quoniam magnificauit ut faceret. Nolite timere animalia regionis quia germinauerunt speciosa deserti quia lignum attulit fructum suum ficus et uinea dederunt fortitudinem suam. Et filii sion exultate et letamini

in domino deo vestro quia dedit vobis doctorem iustitiae et descendere faciet ad vos imbrem matutinum et serotinum in principio. Et implebuntur areae frumento et redundabunt torcularia vino et oleo et reddam vobis annos quos comedit locusta et bruchus et rubigo et eruca. fortitudo mea magna quam misi in vos. Et comedetis vescentes et saturabimini et laudabitis nomen domini dei vestri qui fecit vobiscum mirabilia. Et non confundetur populus meus in sempiternum et scietis quia in medio Israel ego sum. Ego dominus deus vester et non est amplius et non confundetur populus meus in eternum.

III

Et erit post hec effundam de spiritu meo super omnem carnem et prophetabunt filii vestri et filie vestre. Senes vestri somnia somniabunt et iuvenes vestri visiones videbunt. Sed et super servos meos et ancillas meas in diebus illis effundam spiritum meum et dabo prodigia in celo et in terra sanguinem et ignem et vaporem fumi. Sol vertetur in tenebras et luna in sanguinem antequam veniat dies domini magnus et horribilis. Et erit omnis qui invocaverit nomen domini salvus erit. quia in monte Sion et in Ierusalem erit salvatio sicut dixit dominus et in residuis quos vocaverit dominus. Quia ecce in diebus illis in tempore illo cum convertero captivitatem Iuda et Ierusalem congregabo omnes gentes et deducam eas in vallem Iosaphath et disceptabo cum eis ibi super populo meo et hereditate mea Israel quos disperserunt in nationibus et terram meam diviserunt et super populum meum miserunt sortem et posuerunt puerum in prostibulo et puellam vendiderunt pro vino ut biberent. Verum quid vobis et mihi Tyrus et Sidon et omnis terminus Palestinorum. Numquid ultionem vos reddetis mihi. Et si ulciscimini vos contra me cito velociter reddam vicissitudinem vobis super caput vestrum. Argentum enim meum et aurum tulistis et desiderabilia mea et pulcherrima intulistis in delubra vestra. Et filios Iuda et filios Ierusalem vendidistis filiis Grecorum ut longe faceretis eos a finibus suis. Ecce ego suscitabo eos de loco in quo vendidistis eos et convertam retributionem vestram in caput vestrum et vendam filios vestros et filias vestras in manibus filiorum Iuda et venundabunt eos Sabeis genti longinque quia dominus locutus est. Clamate hoc in gentibus sanctificate bellum suscitate robustos accedant omnes viri bellatores. Concidite aratra vestra in gladios et ligones vestros in lanceas. Et infirmus dicat quia fortis ego sum. Erumpite et venite omnes gentes de circuitu et congregamini ibi occumbere faciet dominus robustos tuos. Consurgant et ascendant gentes in vallem Iosaphat quia ibi sedebo ut iudicem omnes gentes in circuitu. Mittite falces quia maturavit messis. venite et descendite quia plenum est torcular. exuberant torcularia quia multiplicata est malitia eorum populi populi in valle concisionis quia iuxta est dies domini in valle concisionis. Sol et luna obtenebrati sunt et stelle retraxerunt splendorem suum. Et dominus de Sion rugiet et de Ierusalem dabit vocem suam. et movebuntur celi et terra et dominus spes populi sui et fortitudo filiorum Israel. Et scietis quia ego dominus deus vester habitans in Sion in monte sancto meo. Et erit Ierusalem sancta et alieni non transibunt per eam amplius. Et erit in die illa stillabunt montes dulcedinem. Et colles fluent lacte et per omnes rivos Iuda ibunt aque. Et fons de domo domini egredietur. et irrigabit torrentem spinarum. Egyptus in desolatione erit et Idumea in desertum perditionis pro eo quod inique egerint in filios Iuda et effuderint sanguinem innocentem in terra sua et Iudea in eternum habitabitur et Ierusalem in generatione et generationem et mundabo sanguinem eorum quem non mundaveram et dominus commorabitur in Sion.

Ozias rex cum dei religionem sollicite emularetur nimio religionis amore provocatus contra preceptum legis Moisi accepto turibulo ut storia libri secundi Paralipomenon historie narrat sacerdotale officium presumere conatus est. Propter quam temeritatem terremotum in templo dei exortum constat ut vel etiam Zacharias propheta meminit. Ante hunc ergo terremotum Amos propheta temporibus predicti regis temporibus Ieroboe filio Iohe regis Israel in eas gentes que circa eos commorantes sunt iram dei ob eas causas quas memorat ad futuram denuntiat. Et quidem propheta in sequentibus ait impietatibus et super quattuor non convertam eum. Tertio peccatorum indulgentiam veniam dare posse significat. Que quarto eadem peccata admittentibus nec penitentiam nec indulgentiam dari denuntiat. Nam per ignis similitudinem quem in predictas gentes immittendum pronuntiat gravem atque inrevocabilem dei iram ad subversionem earundem civitatum processuram iure demonstrat.

VERBA AMOS qui fuit in pastoribus de Thecue que vidit super Israel in diebus Ozie regis Iude et in diebus Ieroboam filii Ioas regis Israel ante duos annos terremotus et dixit. Dominus de Sion rugiet et de Ierusalem dabit vocem suam. Et luxerunt speciosa pastorum et exsiccatus est vertex Carmeli. Hec dixit dominus. Super tribus sceleribus Damasci et super quattuor non convertam eum eo quod trituraverint in plaustris ferreis Galaad. Et mittam ignem in domo Azahel et devorabit domus Benadab. Et conteram vectem Damasci et disperdam habitatorem de campo idoli et tenentem sceptrum de domo voluptatis et transferetur populus Syrie Cyrenen dicit dominus. Hec dicit dominus. Super tribus sceleribus Gaze et super quattuor non convertam eum. Eo quod transtulerint captivitatem perfectam ut concluderent eam in Idumea. Et mittam ignem in murum Gaze et devorabit edes eius. Et disperdam habitatorem de Azoto et tenentem sceptrum de Ascalone

Et convertam manum meam super Accaron et peribunt reliquie Philistinorum dicit dominus deus. Super tribus sceleribus Tyri et super quattuor non convertam eum eo quod concluserint captivitatem perfectam in Idumeam et non sunt recordati federis fratrum. Et emittam ignem in murum Tyri et devorabit edes eius. Hec dicit dominus. Super tribus sceleribus Edom et super quattuor non convertam eum eo quod persecutus sit in gladio fratrem suum et violaverit misericordiam eius et tenuerit ultra furorem suum et indignationem suam servaverit usque in finem. Mittam ignem in Theman et devorabit edes Bosre. Hec dicit dominus. Super tribus sceleribus filiorum Ammon et super quattuor non convertam eum eo quod dissecuerit pregnantes Galaad ad dilatandum terminum suum. Et succendam ignem in muros Rabbe et devorabit edes eius in ululatu in die belli et in turbine in die commotionis. Et ibit Melchom in captivitatem ipse et principes eius simul dicit dominus.

II

Hec dicit dominus deus. Super tribus sceleribus Moab et super quattuor non convertam eum eo quod incenderit ossa regis Idumee usque ad cinerem. Et mittam ignem in Moab et devorabit edes Carioth. Et morietur in sonitu Moab in clangore tube et disperdam iudicem de medio eius et omnes principes eius interficiam cum eo dicit dominus deus. Hec dicit dominus deus. Super tribus sceleribus Iuda et super quattuor non convertam eum eo quod abiecerit legem domini et mandata eius non custodierint. Deceperunt enim eos idola sua post quam abierant patres eorum. Et mittam ignem in Iuda et devorabit edes Ierusalem. Hec dicit dominus. Super tribus sceleribus Israel et super quattuor non convertam eum pro eo quod vendiderit argento iustum et pauperem pro calciamentis. Qui conterunt super pulverem terre capita pauperum et viam humilium declinant et filius ac pater eius ierunt ad puellam ut violarent nomen sanctum meum et super vestimentis pigneratis accubuerunt iuxta omne altare et vinum dampnatorum bibebant in domo dei sui. Ego autem exterminavi Amorreum a facie eorum cuius altitudo cedrorum altitudo eius et fortis ipse quasi quercus et contrivi fructum eius desuper et radices eius subter. Ego sum qui ascendere vos feci de terra Egypti et eduxi vos in deserto quadraginta annis ut possideretis terram Amorrei. Et suscitavi de filiis vestris in prophetas et de iuvenibus vestris Nazareos. Numquid non ita est filii Israel dicit dominus. Et propinabitis Nazareis vinum et prophetis mandabatis dicentes non prophetetis. Ecce ego stridebo super vos sicut stridet plaustrum honustum feno et peribit fuga a veloce et fortis non obtinebit virtutem suam et robustus non salvabit animam suam et tenens arcum non stabit et velox pedibus suis non salvabitur et ascensor equi non salvabit animam suam et robustus corde inter fortes nudus fugiet in die illa dicit dominus.

III

Audite verbum quod locutus est dominus super vos filii Israel super omnem cognationem quam eduxi de terra Egypti dicens. Tantummodo vos cognovi ex omnibus nationibus terre idcirco visitabo super vos omnes iniquitates vestras. Numquid ambulabunt duo pariter nisi convenerit eis. Numquid rugiet leo in saltu nisi habuerit predam. Numquid dabit catulus leonis vocem suam de cubili suo nisi aliquid apprehenderit. Numquid cadet avis in laqueum terre absque aucupe. Numquid auferetur laqueus de terra antequam quid ceperit. Si clanget tuba in civitate et populus non expavescet. Si erit malum in civitate quod dominus non fecerit. Quia non faciet dominus deus verbum nisi revelaverit secretum suum ad servos suos prophetas. Leo rugiet quis non timebit. Dominus locutus est quis non prophetabit. Auditum facite in edibus Azoti et in edibus terre Egypti et dicite. Congregamini in montibus Samarie et videte insanias multas in medio eius et calumpnias patientes in penetralibus eius et nescierunt facere rectum dicit dominus thesaurizantes iniquitatem et rapinas in edibus suis. Propterea hec dicit dominus deus. Tribulabitur et circuietur terra et detrahetur ex te fortitudo tua et diripientur edes tue. Hec dicit dominus. Quomodo si eruat pastor de ore leonis duo crura aut extremum auricule sic eruentur filii Israel qui habitant in Samaria in plaga lectuli et in Damasco grabati. Audite et contestamini in domo Iacob dicit dominus deus exercituum quia in die cum visitare cepero prevaricationes Israel super eum visitabo et super altaria Bethel et amputabuntur cornua altaris et cadent in terram. Et percutiam domum hiemalem cum domo estiva. Et peribunt domus eburnee et dissipabuntur edes multe dicit dominus.

IIII

Audite verbum hoc vacce pingues que estis in monte Samarie que calumpniam facitis egenis et confringitis pauperes que dicitis dominis vestris afferte et bibemus. Iuravit dominus deus in sancto suo quia ecce dies venient super vos et levabunt vos in contis et reliquias vestras in ollis ferventibus et per aperturas exibitis altera contra alteram et proiciemini in Armon dicit dominus. Venite ad Bethel et impie agite ad Galgalam et multiplicate prevaricationem et offerte mane victimas vestras tribus diebus decimas vestras. Et sacrificate de fermentato laudem et vocate voluntarias oblationes et annuntiate. Sic enim voluistis filii Israel ait dominus deus. Unde et ego dedi vobis stuporem dentium in cunctis urbibus vestris et indigentiam panum in omnibus locis vestris et non estis reversi ad me dicit dominus. Ego quoque prohibui a vobis imbrem cum adhuc tres menses superessent usque ad messem et plui super civitatem unam et super civitatem alteram non plui. Pars una conpluta est et pars super quam non plui aruit. Et venerunt due et tres civitates ad civitatem unam ut biberent aquam et non sunt satiate et non redistis ad me dicit dominus. Percussi vos in vento urente et in aurugine multitudinem ortorum vestrorum et vinearum vestrarum. Oliveta vestra et ficeta vestra comedit eruca et non redistis ad me dicit dominus. Misi in vos mortem in via Egypti percussi in gladio iuvenes vestros usque ad captivitatem equorum vestrorum. Et ascendere feci putredinem castrorum vestrorum in nares vestras et non redistis ad me dicit dominus. Subverti vos sicut subvertit deus Sodomam et Gomorram et facti estis quasi torris raptus de incendio et non redistis ad me dicit dominus. Quapropter hec faciam tibi Israel. Postquam autem hec fecero tibi preparare in occursum dei

tui isrl. quia ecce formans montes et creans uentum
et annuntians homini eloquium suum faciens
matutinam nebulam et gradiens super excelsa terre
dominus deus exercituum nomen eius.

C. V

Audite
uerbum istud quod ego leuo super uos planctum domus
isrl. Cecidit non adiciet ut resurgat uirgo isrl. Pro
iecta est in terram suam non est qui suscitet eam.
Quia hec dicit dominus deus. Urbs de qua egred
iebantur mille relinquentur in ea centum. Et de
qua egrediebantur centum relinquentur in ea decem
in domo isrl. Quia hec dicit dominus deus do
mui isrl. Querite me et uiuetis et nolite querere
bethel et in galgala nolite intrare et in bersabee
non transibitis. Quia galgala captiua ducetur
et bethel erit inutilis. Querite dominum et ui
uete ne forte comburatur ut ignis domus ioseph
et deuorabit et non erit qui extinguat bethel. Qui
conuertitis in absinthium iudicium et iustitiam
in terra relinquitis. Facientem arcturum et
orionem et conuertentem in mane tenebras et di
em in noctem mutantem. Qui uocat aquas ma
ris et effundit eas super faciem terre dominus
nomen eius. Qui subridet uastitatem super ro
bustum et depopulationem super potentem adfert.
Odio habuerunt in porta corripientem et loquen
tem perfecte abhominati sunt. Idcirco pro eo quod diri
piebatis pauperem et predam electam tollebatis ab
eo domos quadro lapide hedificabitis et non hab
itabitis in eis. Vineas amantissimas plantabitis
et non bibetis uinum earum. Quia cognoui mul
ta scelera uestra et fortia peccata uestra. Hostes iusti
accipientes munus et pauperes in porta deprimen
tes. Ideo prudens in tempore illo tacebit quia
tempus malum est. Querite bonum et non ma
lum ut uiuatis et erit dominus exercituum uob
iscum sicut dixistis. Odite malum et diligite bo
num et constituite in porta iudicium si forte
misereatur dominus deus exercituum reliquiis
ioseph. Propterea hec dicit dominus deus exercituum
dominator. In omnibus plateis planctus et in cunc
tis que foris sunt dicetur ue ue. Et uocabunt
agricolam ad luctum et ad planctum eos qui sci
unt plangere. Et in omnibus uineis erit planctus
quia pertransibo in medio tui dicit dominus. Ve
desiderantibus diem domini, ad quid eam uobis.
Dies domini ista tenebre et non lux. Quomodo
si fugiat uir a facie leonis et occurrat ei ursus
et ingrediatur domum et innitatur manum su
am super parietem et mordeat eum coluber. Num
quid non tenebre dies domini et non lux. Et cali
go et non splendor in ea. Odi et proieci festi
uitates uestras et non capiam odorem cetuum
uestrorum. Quod si adtuleritis michi holocausto
mata et munera uestra non suscipiam et uota
pinguium uestrorum non respiciam. Aufer a me tu
multum carminum tuorum et cantica lire tue
non audiam. Et reuelabitur quasi aqua iudici
um iustitia quasi torrens fortis. Numquid hostias
et sacrificium obtulistis michi in deserto quadra
ginta annis domus isrl. Et portastis tabernaculum
moloch ydolo uestro et imaginem ydolorum uestrorum
sidus dei uestri que fecistis uobis. Et migrare uos
faciam trans damascum dicit dominus deus exerci
tuum nomen eius.

C. VI

Ve qui opulenti estis in
syon et confiditis in monte samarie. Optimates
capita populorum ingredientes pompatice do
mum isrl. Transite in chalanne et uidete et
inde in emath magnam et descendite in geth
palestinorum et ad optima queque regna horum
si latior terminus eorum termino uestro est, qui sepa
rati estis in diem malum et appropinquatis solio
iniquitatis. Qui dormitis in lectis eburneis
et lasciuitis in stratis uestris, qui comeditis agnum
de grege et uitulos de medio armenti, qui cani
tis ad uocem psalterii sicut dauid putauerunt
se habere uasa cantici bibentes in fialis uinum
et optimo unguento delibuti et nichil patie
bantur super contritione ioseph. Quapropter nunc
migrabunt in capite transmigrantium et au
feretur factio lasciuientium. Iurauit dominus deus
in anima sua dicit dominus deus exercituum.
Detestor ego superbiam iacob et domum eius
odiui et tradam ciuitatem cum habitatori
bus suis. Quod si reliqui fuerint decem uiri in
domo una et ipsi morientur. Et tollet eum
propinquus suus et comburet eum ut efferat
ossa de domo, et dicet ei qui in penetralibus do
mus est. Numquid adhuc est apud te. Et res
pondit. Finis est. Et dicet ei. Tace et non recorderis
nominis domini. Quia ecce dominus mandabit
et percutiet domum maiorem ruinis et domum
minorem scissionibus. Numquid currere queunt
in petris equi. Aut arari potest in bubalis. Quoniam
conuertistis in amaritudinem iudicium et fruc
tum iustitie in absinthium. Qui letamini in
nichilo, qui dicitis numquid non in fortitudi
ne nostra adsumpsimus nobis cornua. Ecce enim
suscitabo super uos domus isrl dicit dominus
exercituum gentem et conteret uos ab introitu
emath usque ad torrentem deserti. Hec ostendit michi

C. VII

dominus deus. Et ecce fictor locuste in princi
pio germinantium serotini imbris et ecce
serotinus post tonsorem gregis. Et factum est
cum consummasset comedere herbam terre
dixi. Domine deus propitius esto obsecro. Quis
suscitabit iacob quia paruulus est. Misertus
est dominus super hoc. Non erit dicit dominus.
Hec ostendit michi dominus deus. Et ecce uo
cabit iudicium ad ignem dominus deus et
deuorabit abyssum multam et comedit simul
partem. Et dixi. Domine deus quiesce obse
cro. Quis suscitabit iacob quia paruulus est. Mi
sertus dominus super hoc sed et istud non erit dicit
dominus deus. Hec ostendit michi dominus
deus. Et ecce dominus stans super murum litum
et in manu eius trulla cementarii. Et dixit
dominus ad me. Quid tu uides amos. Et dixi.
Trullam cementarii. Et dixit dominus. Ecce
ego ponam trullam in medio populi mei
isrl, non adiciam ultra superinducere eum.
Et demolientur excelsa ydoli et sanctificationes
isrl desolabuntur. Et consurgam super domum
ieroboam in gladio. Et misit amasias sacerdos
bethel ad ieroboam regem isrl dicens. Rebel
lauit contra te amos in medio domus isrl. Non
poterit terra sustinere omnes sermones eius.
Hec enim dicit amos. In gladio morietur iero
boam et isrl captiuus migrabit de terra sua. Et

re ea ut deiciant cornua gentium que levaverunt cornu super terram Iuda ut dispergerent eam. Et levavi oculos meos et vidi et ecce vir et in manu eius funiculus mensorum. Et dixi: Quo tu vadis? Et dixit ad me: Ut metiar Ierusalem et videam quanta sit latitudo eius et quanta longitudo eius. Et ecce angelus qui loquebatur in me egrediebatur, et angelus alius egrediebatur in occursum eius. Et dixit ad eum: Curre, loquere ad puerum istum dicens: Absque muro habitabitur Ierusalem pre multitudine hominum et iumentorum in medio eius. Et ego ero ei, ait dominus, murus ignis in circuitu et in gloria ero in medio eius. O o fugite de terra aquilonis dicit dominus, quoniam in quattuor ventos celi dispersi vos dicit dominus. O Syon fuge que habitas apud filiam Babylonis, quia hec dicit dominus exercituum: Post gloriam misit me ad gentes que spoliaverunt vos. Qui enim tetigerit vos tangit pupillam oculi mei. Quia ecce ego levo manum meam super eos et erunt preda his qui serviebant sibi. Et cognoscetis quia dominus exercituum misit me. Lauda et letare filia Syon quia ecce ego venio et habitabo in medio tui, ait dominus. Et applicabuntur gentes multe in die illa ad dominum et erunt michi in populum et habitabo in medio tui et scies quia dominus exercituum misit me ad te. Et possidebit dominus Iudam partem suam in terra sanctificata et eliget adhuc Ierusalem. Sileat omnis caro a facie domini quia consurrexit de habitaculo sancto suo.

III

Et ostendit michi dominus Ihesum sacerdotem magnum stantem coram angelo domini, et Sathan stabat a dextris eius ut adversaretur ei. Et dixit dominus ad Sathan: Increpet in te dominus Sathan, et increpet dominus in te qui elegit Ierusalem. Numquid non iste torris est erutus de igne? Et Ihesus erat indutus vestibus sordidis et stabat ante faciem angeli. Qui respondit et ait ad eos qui stabant coram se dicens: Auferte vestimenta sordida ab eo. Et dixit ad eum: Ecce abstuli a te iniquitatem tuam et indui te mutatoriis. Et dixit: Ponite cidarim mundam super caput eius. Et induerunt eum vestibus. Et angelus domini stabat. Et contestabatur angelus domini Ihesum dicens: Hec dicit dominus exercituum: Si in viis meis ambulaveris et custodiam meam custodieris atria mea et dabo tibi ambulantes de his qui nunc adsistunt hic. Audi Ihesu sacerdos magne, tu et amici tui qui habitant coram te, quia viri portendentes sunt. Ecce enim ego adducam servum meum orientem. Quia ecce lapis quem dedi coram Ihesu: super lapidem unum septem oculi sunt. Et ecce ego zelabo sculpturam eius, ait dominus exercituum, et auferam iniquitatem terre illius in die una. In die illa dicit dominus exercituum vocabit vir amicum suum subter vineam [margin: et subter ficum].

IIII

Et reversus est angelus qui loquebatur in me et suscitavit me quasi virum qui suscitatur de sompno suo. Et dixit ad me: Quid tu vides? Et dixi: Vidi et ecce candelabrum aureum totum et lampas eius super caput ipsius et septem lucerne eius super illud. Septem et septem infusoria lucernis que erant super caput eius. Et due olive super illud, una a dextris lampadis et una a sinistris eius. Et respondi et aio ad angelum qui loquebatur in me dicens: Quid sunt hec domine mi? Et respondit angelus qui loquebatur in me et dixit ad me: Numquid nescis quid sunt hec? Et dixi: Non domine mi. Et respondit et ait ad me dicens: Hoc est verbum domini ad Zorobabel dicens: Non in exercitu nec in robore, sed in spiritu meo, dicit dominus exercituum. Quis tu mons magne coram Zorobabel? In planum. Et educet lapidem primarium et exequabit gratiam eius. Et factum est verbum domini ad me dicens: Manus Zorobabel fundaverunt domum istam et manus eius perficient eam, et scietis quia dominus exercituum misit me ad vos. Quis enim despexit dies parvos? Et letabuntur et videbunt lapidem stagneum in manu Zorobabel. Septem isti oculi domini qui discurrunt in universam terram. Et respondi et dixi ad eum: Quid sunt due olive iste ad dexteram candelabri et ad sinistram eius? Et respondi secundo et dixi ad eum: Quid sunt due spice olivarum que sunt iuxta duo rostra aurea in quibus sunt suffusoria ex auro? Et ait ad me dicens: Numquid nescis quid sunt hec? Et dixi: Non domine. Et dixit: Isti duo filii splendoris qui assistunt dominatori universe terre.

V

Et conversus sum et levavi oculos meos et vidi et ecce volumen volans. Et dixit ad me: Quid tu vides? Et dixi: Ego video volumen volans. Longitudo eius viginti cubitorum et latitudo eius decem cubitorum. Et dixit ad me: Hec est maledictio que egreditur super faciem omnis terre, quia omnis fur sicut ibi scriptum est iudicabitur, et omnis iurans ex hoc similiter iudicabitur. Et educam illud, dicit dominus exercituum, et veniet ad domum furis et ad domum iurantis in nomine meo mendaciter, et commorabitur in medio domus eius et consumet eam et ligna eius et lapides eius. Et egressus est angelus qui loquebatur in me. Et dixit ad me: Leva oculos tuos et vide quid est hoc quod egreditur. Et dixi: Quidnam est? Et ait: Hec est amphora egrediens. Et dixit: Hec est oculus eorum in universa terra. Et ecce talentum plumbi portabatur, et ecce mulier una sedens in medio amphore. Et dixit: Hec est impietas. Et proiecit eam in medio amphore et misit massam plumbeam in os eius. Et levavi oculos meos et vidi et ecce due mulieres egredientes et spiritus in alis earum, et habebant alas quasi alas milvi, et levaverunt amphoram inter terram et celum. Et dixi ad angelum qui loquebatur in me: Quo iste deferunt amphoram? Et dixit ad me: Ut edificetur ei domus in terra Sennaar et stabiliatur et ponatur ibi super basem suam.

VI

Et conversus sum et levavi oculos meos et vidi et ecce quattuor quadrige egredientes de medio duorum montium, et montes montes erei. In quadriga prima equi rufi, et in quadriga secunda equi nigri, et in quadriga tertia equi albi, et in quadriga quarta equi varii et fortes. Et respondi et dixi ad angelum qui loquebatur in me: Quid sunt hec domine mi? Et respondit angelus et ait ad me: Isti sunt quattuor venti celi qui egrediuntur ut stent coram dominatore omnis terre. In quo erant equi nigri egrediebantur in terram aquilonis, et albi egressi sunt post eos. Et varii egressi sunt ad terram

austri. Qui autem erant robustissimi exierunt et querebant ire et discurrere per omnem terram. Et dixit: Ite perambulate terram. Et perambulaverunt terram. Et vocavit me et locutus est ad me dicens: Ecce qui egrediuntur in terram aquilonis requiescere fecerunt spiritum meum in terra aquilonis. Et factum est verbum domini ad me dicens: Sume a transmigratione ab Holdai et a Tobia et ab Idaia et venies tu in die illa et intrabis domum Iosie filii Sophonie qui venerunt et sumes argentum et aurum et facies coronas et pones in capite Iesu filii Iosedech sacerdotis magni et loqueris ad eum dicens: Hec ait dominus exercituum dicens: Ecce vir oriens nomen eius et subter eum orietur et edificabit templum domino et ipse extruet templum domino. Et ipse portabit gloriam et sedebit et dominabitur super solio suo et consilium pacis erit inter duos illos. Et corone erunt Helem et Tobie et Idaie et Hen filio Sofonie et memoriale in templo domini. Et qui procul sunt venient et edificabunt in templo domini et scietis quia dominus exercituum misit me ad vos. Erit autem hoc si audi[tu] audieritis vocem domini dei vestri.

CVII

Et factum est in anno quarto Darii regis factum est verbum domini ad Zachariam in quarta mensis noni qui est casleu. Et miserunt ad domum dei Sarasar et Rogomelech et viri qui erant cum eo ad deprecandum faciem domini ut dicerent sacerdotibus domus domini exercituum et prophetis loquentes: Numquid flendum mihi est in mense quinto vel sanctificare me debeo sicut feci iam multis annis? Et factum est verbum domini ad me dicens: Loquere ad omnem populum terre et ad sacerdotes dicens: Cum ieiunaretis et plangeretis in quinto et septimo per hos septuaginta annos numquid ieiunium ieiunastis michi? Et cum comedistis et cum bibistis numquid non vobis comedistis et vobis metipsis bibistis? Numquid non sunt verba que locutus est dominus in manu prophetarum priorum cum adhuc Ierusalem habitaretur et esset opulenta ipsa et urbes in circuitu eius et ad austrum et in campestribus habitaretur? Et factum est verbum domini ad Zachariam dicens: Hec ait dominus exercituum dicens: Iudicium verum iudicate et misericordiam et miserationes facite unusquisque cum fratre suo. Et viduam et pupillum et advenam et pauperem nolite calumpniari et malum vir fratri suo non cogitet in corde suo. Et noluerunt attendere et averterunt scapulam recedentem et aures suas gravaverunt ne audirent. Et cor suum posuerunt ut adamantem ne audirent legem et verba que misit dominus exercituum in spiritu suo per manum prophetarum priorum. Et facta est indignatio magna a domino exercituum. Et factum est sicut locutus est et non audierunt. Sic clamabunt et non exaudiam dicit dominus exercituum. Et dispersi eos per omnia regna que nescierunt et terra desolata est ab eis eo quod non esset transiens et revertens et posuerunt terram desiderabilem in desertum.

CVIII

Et factum est verbum domini exercituum dicens: Hec dicit dominus exercituum: Zelatus sum Sion zelo magno et indignatione magna zelatus sum eam. Hec dicit dominus exercituum: Reversus sum ad Sion et habitabo in medio Ierusalem. Et vocabitur Ierusalem civitas veritatis et mons domini exercituum mons sanctificatus. Hec dicit dominus exercituum: Adhuc habitabunt senes et anus in plateis Ierusalem et viri baculus eius in manu eius pre multitudine dierum. Et platee civitatis complebuntur infantibus et puellis ludentibus in plateis eius. Hec dicit dominus exercituum: Si videbitur difficile in oculis reliquiarum populi huius in diebus illis, numquid in oculis meis difficile erit dicit dominus exercituum? Hec dicit dominus exercituum: Ecce ego salvabo populum meum de terra orientis et de terra occasus solis et adducam eos et habitabunt in medio Ierusalem et erunt michi in populum et ego ero eis in deum in veritate et in iustitia. Hec dicit dominus exercituum: Confortentur manus vestre qui auditis in diebus his sermones istos per os prophetarum in die qua fundata est domus domini exercituum ut templum edificaretur. Siquidem ante dies illos merces hominum non erat nec merces iumentorum erat neque introeunti et exeunti erat pax pre tribulatione. Et dimisi omnes homines unumquemque contra proximum suum. Nunc autem non iuxta dies priores ego faciam reliquiis populi huius dicit dominus exercituum. Sed semen pacis erit. Vinea dabit fructum suum et terra dabit germen suum et celi dabunt rorem suum. Et possidere faciam reliquias populi huius universa hec. Et erit sicut eratis maledictio in gentibus domus Iuda et domus Israel, sic salvabo vos et eritis benedictio. Nolite timere, confortentur manus vestre. Quia hec dicit dominus exercituum: Sicut cogitavi ut affligerem vos cum ad iracundiam provocassent patres vestri me dicit dominus et non sum misertus, sic conversus cogitavi in diebus istis ut benefaciam Ierusalem et domui Iuda. Nolite timere. Hec sunt ergo verba que facietis. Loquimini veritatem unusquisque cum proximo suo. Veritatem et iudicium pacis iudicate in portis vestris et unusquisque malum contra amicum suum ne cogitetis in cordibus vestris et iuramentum mendax ne diligatis. Omnia enim hec sunt que odi dicit dominus. Et factum est verbum domini exercituum ad me dicens: Hec dicit dominus exercituum: Ieiunium quarti et ieiunium quinti et ieiunium septimi et ieiunium decimi erit domui Iuda in gaudium et letitiam et in sollempnitates preclaras. Veritatem tantum et pacem diligite. Hec dicit dominus exercituum: Usquequo veniant populi et habitent in civitatibus multis et vadant habitatores unusquisque ad alterum dicentes: Eamus et deprecemur faciem domini et queramus dominum exercituum. Vadam etiam et ego. Et venient populi multi et gentes robuste ad querendum dominum exercituum in Ierusalem et deprecandam faciem domini. Hec dicit dominus exercituum: In diebus illis in quibus apprehendent decem homines ex omnibus linguis gentium et apprehendent fimbriam viri Iudei dicentes: Ibimus vobiscum. Audivimus enim quoniam deus vobiscum est.

CIX

Honus verbi domini in terra Adrach et Damasci requiei eius, quia domini est oculus hominis et omnium tribuum Israel. Emath quoque in terminis eius et Tyrus et Sidon, assumpserunt sibi sapientiam valde. Et edificavit Tyrus munitionem suam et coacervavit argentum quasi humum et aurum

ut lutum platearum. Ecce dominus possidebit eam et percutiet in mari fortitudinem eius et haec igni devorabitur. Videbit Ascalon et timebit et Gaza et dolebit nimis et Accaron quoniam confusa est spes eius. Et peribit rex de Gaza et Ascalon non habitabitur. Et sedebit separator in Azoto et disperdam superbiam Philisthinorum. Et auferam sanguinem eius de ore eius et abominationes eius de medio dentium eius. Et relinquetur etiam ipse deo nostro et erit quasi dux in Iuda et Accaron quasi Iebuseus. Et circumdabo domum meam ex his qui militant mihi euntes et revertentes et non transibit super eos ultra exactor quia nunc vidi in oculis meis. Exulta satis filia Sion iubila filia Ierusalem ecce rex tuus veniet tibi iustus et salvator ipse pauper et ascendens super asinam et super pullum filium asinae. Et disperdam quadrigam ex Ephraim et equum de Ierusalem et dissipabitur arcus belli et loquetur pacem gentibus et potestas eius a mari usque ad mare et a fluminibus usque ad fines terrae. Tu quoque in sanguine testamenti tui emisisti vinctos tuos de lacu in quo non est aqua. Convertimini ad munitionem vincti spei hodie quoque annuntians duplicia reddam tibi quoniam extendi mihi Iudam quasi arcum implevi Ephraim et suscitabo filios tuos Sion super filios tuos Graecia et ponam te quasi gladium fortium. Et dominus deus super eos videbitur et exibit ut fulgur iaculum eius. Et dominus deus in tuba canet et vadet in turbine austri. Dominus exercituum proteget eos et devorabunt et subicient lapidibus fundae et bibentes inebriabuntur quasi a vino et replebuntur ut fialae et quasi cornua altaris. Et salvabit eos dominus deus eorum in die illa ut gregem populi sui quia lapides sancti elevantur super terram eius. Quid enim bonum eius est et quid pulchrum eius nisi frumentum electorum et vinum germinans virgines.

X

Petite a domino pluviam in tempore serotino et dominus faciet nives et pluviam imbris dabit eis singulis herbam in agro. Quia simulacra locuta sunt inutile et divini viderunt mendacium et somniatores frustra locuti sunt vane consolabantur. Idcirco abducti sunt quasi grex affligentur quia non est eis pastor. Super pastores iratus est furor meus et super hircos visitabo quia visitavit dominus exercituum gregem suum domum Iuda et posuit eos quasi equum gloriae suae in bello. Ex ipso angulus ex ipso paxillus ex ipso arcus proelii ex ipso egredietur omnis exactor simul. Et erunt quasi fortes conculcantes lutum viarum in proelio et bellabunt quia dominus cum eis et confundentur ascensores equorum. Et confortabo domum Iuda et domum Ioseph salvabo et convertam eos quia miserebor eorum et erunt sicut fuerunt quando non proieceram eos. Ego enim dominus deus eorum et exaudiam eos et erunt quasi fortes Ephraim et laetabitur cor eorum quasi a vino et filii eorum videbunt et laetabuntur et exultabit cor eorum in domino. Sibilabo eis et congregabo illos quia redemi eos et multiplicabo eos sicut ante fuerant multiplicati. Et seminabo eos in populis et de longe recordabuntur mei et vivent cum filiis suis et revertentur. Et reducam eos de terra Aegypti et de Assyriis congregabo eos et ad terram Galaad et Libani adducam eos et non invenietur eis locus. Et transibit in maris freta et percutiet in mari fluctus et confundentur omnia profunda fluminis et humiliabitur superbia Assur et sceptrum Aegypti recedet. Confortabo eos in domino et in nomine eius ambulabunt dicit dominus.

XI

Aperi Libane portas tuas et comedat ignis cedros tuos. Ulula abies quia cecidit cedrus quoniam magnifici vastati sunt. Ululate quercus Basan quoniam succisus est saltus munitus. Vox ululatus pastorum quia vastata est magnificentia eorum. Vox rugitus leonum quoniam vastata est superbia Iordanis. Haec dicit dominus deus meus. Pasce pecora occisionis quae qui possederant occidebant et non dolebant et vendebant ea dicentes benedictus dominus divites facti sumus et pastores eorum non parcebant eis. Et non ego parcam ultra super habitantes terram dicit dominus. Ecce ego tradam homines unumquemque in manu proximi sui et in manu regis sui et concident terram et non eruam de manu eorum. Et pascam pecus occisionis propter hoc o pauperes gregis. Et assumpsi mihi duas virgas unam vocavi Decorem et alteram vocavi Funiculum et pavi gregem. Et succidi tres pastores in mense uno et contracta est anima mea in eis siquidem anima eorum variavit in me. Et dixi non pascam vos quod moritur moriatur et quod succiditur succidatur et reliqui devorent unusquisque carnem proximi sui. Et tuli virgam meam quae vocabatur Decus et abscidi eam ut irritum facerem foedus meum quod percussi cum omnibus populis. Et in irritum deductum est in die illa et cognoverunt sic pauperes gregis qui custodiunt mihi quia verbum domini est. Et dixi ad eos si bonum est in oculis vestris afferte mercedem meam et si non quiescite. Et appenderunt mercedem meam triginta argenteos. Et dixit dominus ad me proice illud ad statuarium decorum pretium quo appretiatus sum ab eis. Et tuli triginta argenteos et proieci illos in domo domini ad statuarium et praecidi virgam meam secundam quae appellabatur Funiculus ut dissolverem germanitatem inter Iudam et inter Israhel. Et dixit dominus ad me adhuc sume tibi vasa pastoris stulti quia ecce ego suscitabo pastorem in terra qui derelicta non visitabit et dispersum non quaeret et contritum non sanabit et id quod stat non enutriet et carnes pinguium comedet et ungulas eorum dissolvet. O pastor et idolum derelinquens gregem gladius super brachium eius et super oculum dextrum eius. Brachium eius ariditate siccabitur et oculus dexter eius tenebrescens obscurabitur.

XII

Onus verbi domini super Israhel dicit dominus extendens caelum et fundans terram et fingens spiritum hominis in eo. Ecce ego ponam Ierusalem superliminare crapulae omnibus populis in circuitu sed et Iuda erit in obsidione contra Ierusalem. Et erit in die illa ponam Ierusalem lapidem oneris cunctis populis omnes qui levabunt eam concisione lacerabuntur et colligentur adversum eam omnia regna terrae. In die illa dicit dominus percutiam omnem equum in stuporem et ascensorem eius in amentiam et super domum Iuda aperiam oculos meos et omnem equum populorum percutiam caecitate

tate. Et dicent duces iuda in corde suo. Confortentur mihi habitatores ierusalem in domino exercituum deo eorum. In die illo ponam duces iuda sicut caminum ignis in lignis et sicut facem ignis in feno. Et devorabunt ad dexteram et ad sinistram omnes populos in circuitu et habitabitur ierusalem rursum in loco suo in ierusalem. Et salvabit dominus tabernacula iuda sicut in principio ut non magnifice glorietur domus david et gloria habitantium ierusalem et erit qui offenderit ex eis in die illa quasi david et domus david quasi dei sicut angelus domini in conspectu eius. Et erit in die illa queram conterere omnes gentes que veniunt contra ierusalem. Et effundam super domum david et super habitatores ierusalem spiritum gratie et precum et aspicient ad me quem confixerunt. Et plangent eum planctu quasi super unigenitum et dolebunt super eum ut doleri solet in morte primogeniti. In die illa magnus erit planctus in ierusalem sicut planctus adadremon in campo mageddon. Et planget terra familie et familie seorsum familie domus nathan seorsum et mulieres eorum seorsum familie domus levi seorsum et mulieres eorum seorsum familie semei seorsum et mulieres eorum seorsum. Omnes familie reliquie familia familie seorsum et mulieres eorum seorsum.

CXIII

In die illa erit fons patens domui david et habitantibus ierusalem in ablutionem peccatoris et menstruate. Et erit in die illa dicit dominus exercituum. Disperdam nomina idolorum de terra et non memorabuntur ultra et pseudoprophetas et spiritum immundum auferam de terra. Et erit cum prophetaverit quispiam ultra dicent ei pater eius et mater eius qui genuerunt eum. Non vives quia mendacium locutus es in nomine domini. Et configet eum pater eius et mater eius genitores eius cum prophetaverit. Et erit in die illa confundentur prophete unusquisque ex visione sua cum prophetaverit nec operientur pallio saccino ut mentiantur sed dicet. Non sum propheta homo agricola ego sum. Quoniam adam exemplum meum ab adolescentia mea. Et dicetur ei. Quid sunt plage iste in medio manuum tuarum. Et dicet his plagatus sum in medio eorum qui diligebant me. Framea suscitare super pastorem meum et super virum coherentem mihi dicit dominus exercituum percute pastorem et dispergentur oves. Et convertam manum meam ad parvulos et erunt in omni terra dicit dominus partes due in ea dispergentur et deficient et tertia pars relinquetur in ea et ducam tertiam partem per ignem et uram eos sicut uritur argentum et probabo eos sicut probatur aurum. Ipse invocabit nomen meum et ego exaudiam eum dicam populus meus es tu. Et ipse dicet dominus deus meus es tu.

CXIIII

Ecce dies venient dicit dominus et dividentur spolia tua in medio tui. Et congregabo omnes gentes ad ierusalem in prelium. Et capietur civitas et vastabuntur domus et mulieres violabuntur et egredietur media pars civitatis in captivitatem et reliquum populi non auferetur ex urbe. Et egredietur dominus et preliabitur contra gentes illas sicut preliatus est in die certaminis. Et stabunt pedes eius in die illa super montem olivarum qui est contra ierusalem ad orientem. Et scindetur mons olivarum ex media parte sui ad orientem et occidentem prerupto grandi valde. Et separabitur medium montis ad aquilonem et medium eius ad meridiem. Et fugietis ad vallem montium eorum quoniam coniungetur vallis montium usque ad proximum. Et fugietis sicut fugistis a facie terremotus in diebus ozie regis iuda. Et veniet dominus deus meus omnesque sancti cum eo. Et erit in die illa non erit lux sed frigus et gelu et erit dies una que nota est domino non dies neque nox et in tempore vespere erit lux. Et erit in die illa exibunt aque vive de ierusalem medium earum ad mare orientale et medium earum ad mare novissimum. In estate et hieme erunt et erit dominus rex super omnem terram. In die illa erit dominus unus et erit nomen eius unum et revertetur omnis terra usque ad desertum de colle remmon ad austrum ierusalem et exaltabitur et habitabit in loco suo a porta beniamin usque ad locum porte prioris usque ad portam angulorum et a turre ananehel usque ad torcularia regis et habitabunt in ea et anathema non erit amplius sed sedebit ierusalem secura et hec erit plaga qua percutiet dominus omnes gentes que pugnaverunt adversum ierusalem. Tabescet caro uniuscuiusque stantis super pedes suos et oculi eius contabescent in foraminibus suis et lingua eorum tabescet in ore suo. In die illo erit tumultus domini magnus in eis. Et apprehendet vir manum proximi sui et conseretur manus eius super manum proximi sui. Sed et iudas pugnabit adversus ierusalem. Et congregabuntur divitie omnium gentium in circuitu. Aurum et argentum et vestes multe satis et sic erit ruina equi et muli et cameli et asini et omnium iumentorum que fuerint in castris illis sicut ruina hec. Et omnes qui reliqui fuerint de universis gentibus que venerunt contra ierusalem ascenderunt ab anno in annum ut adorent dominum regem exercituum et celebrent festivitatem tabernaculorum. Et erit qui non ascenderit de familiis terre ad ierusalem ut adoret dominum exercituum non erit super eum imber. Quod et si familia egypti non ascenderit et non venerit nec super eos erit sed erit ruina qua percutiet dominus omnes gentes que non ascenderint ad celebrandum festivitatem tabernaculorum. Hoc erit peccatum egypti et hoc erit peccatum omnium gentium que non ascenderint ad celebrandam festivitatem tabernaculorum. In die illa erit quod super frenum equi est sanctum domino et erunt lebetes in domo domini quasi phiale coram altari et erit omnis lebes in ierusalem et iuda sanctificatus domino exercituum. Et venient omnes immolantes et sument ex eis et coquent in eis et non erit mercator ultra in domo domini exercituum in die illa.

Deus per moisen populo israel precepit sacerdotes tabernaculi sui omni corporali vitio liberos. Hostias eque omni vitio vacuas sibi offerre quibus legem suam ad regendum populum nobis dederat ut per sacrificiorum oblationem populum nobis deo redderet ut nuntii dei et domini facti populum preceptis celestibus facerent obedire. Unde sacerdotes angelos dei esse hoc loco scriptura testatur. Sed q

tanti numinis gratiam contempnentes super altare dei populus ac sacerdotes sacrificia vitiose deturpati ipsis criminibus atque impietatibus maculati deo offerre ceperunt. Ideo enim per malachiam prophetam deus populum israhel increpans ait. Dilexi vos dicit deus populo israhel. In quo dilexisti nos. Nonne [illegible] esau iacob dicit dominus et dilexi iacob. esau autem odio habui. Esau autem itaque fratrem iacob non iniquitate sponte sua voluntate de odio habitum adeo vel sine [illegible] gratia iacob dilectum manifestum est cum sit per prescientiam suam [illegible] effusionem fratris sanguinis concupisceret. iacob autem sui cognitionem observatam legem [illegible] cognosceret. Munus dei gratia super altare usus exemplo est dicens. Dilexi iacob esau autem odio habui. Quamvis ex operibus memoratorum quorumlibet genus eos me[illegible] unusquisque eorum futurus erat [illegible] manifeste constaret ut scriptum est. [illegible] parvuli et erat esau homo agrestis [illegible] vir. Iacob autem homo simplex manens in tabernaculo. Iam reliqua qui lectitet comprehensa super prevaricatione populi israhel [illegible] sacrificiis dei in increpationem [illegible] eundem prophetia malachie quo deos alienos significat demonstrante [illegible].

# Onus verbi domini

ad israhel in manu malachie. Dilexi vos dicit dominus. Et dixistis. In quo dilexisti nos. Nonne frater erat esau iacob dicit dominus et dilexi iacob. esau autem odio habui. et posui montes eius in solitudinem et hereditatem eius in dracones deserti. Quod si dixerit ydumea destructi sumus sed revertentes edificabimus que destructa sunt. hec dicit dominus exercituum. Isti edificabunt et ego destruam. Et vocabuntur termini impietatis et populus cui iratus est dominus [illegible] Et oculi vestri videbunt et vos dicetis. Magnificetur dominus super terminum israhel. Filius honorat patrem et servus dominum suum timebit. Si ergo pater ego sum ubi est honor meus. et si dominus ego sum ubi est timor meus dicit dominus exercituum ad vos o sacerdotes qui despicitis nomen meum et dixistis in quo despeximus nomen tuum. Offertis super altare meum panem pollutum. Et dicetis in quo polluimus te. In eo quod dicitis mensa domini despecta est. Si offeratis cecum ad immolandum nonne malum est et si offeratis claudum et languidum nonne malum est. offer illud duci tuo si placuerit ei aut si susceperit faciem tuam dicit dominus exercituum. Et nunc deprecamini vultum domini ut misereatur vestri de manu enim vestra factum est hoc si quo modo suscipiat facies vestras dicit dominus exercituum. Quis est in vobis qui claudat ostia et incendat altare meum gratuito. Non est mihi voluntas in vobis dicit dominus exercituum et munus non suscipiam de manu vestra. Ab ortu enim solis usque ad occasum magnum est nomen meum in gentibus et in omni loco sacrificatur et offertur nomini meo oblatio munda quia magnum nomen meum in gentibus dicit dominus exercituum. Et vos polluistis illud in eo quod dicitis mensa domini contaminata est et quod superponitur contemptibile est cum igne qui illud devorat. Et dixistis. Ecce de labore et exsufflastis illud dicit dominus exercituum. Et intulistis de rapinis claudum et languidum et intulistis munus numquid suscipiam illud de manu vestra dicit dominus. Maledictus dolosus qui habet in grege suo masculum et votum faciens immolat debile domino quia rex magnus ego dicit dominus exercituum et nomen meum horribile in gentibus. Et nunc ad vos mandatum hoc o sacerdotes. Si nolueritis audire et si nolueritis ponere super cor ut detis gloriam nomini meo dicit dominus exercituum mittam in vos egestatem et maledicam benedictionibus vestris et maledicam illis quoniam non posuistis super cor. Ecce ego proiciam vobis brachium et dispergam super vultum vestrum stercus sollempnitatum vestrarum et assumet vos secum. Et scietis quia misi ad vos mandatum istud ut esset pactum meum cum levi dicit dominus exercituum. Pactum meum fuit cum eo vite et pacis. Et dedi ei timorem et timuit me et a facie nominis mei pavebit. Lex veritatis fuit in ore eius et iniquitas non est inventa in labiis eius. In pace et in equitate ambulavit mecum et multos avertit ab iniquitate. Labia enim sacerdotis custodient scientiam et legem requirent ex ore eius quia angelus domini exercituum est. Vos autem recessistis de via et scandalizastis plurimos in lege. Irritum fecistis pactum levi dicit dominus exercituum. Propter quod et ego dedi vos contemptibiles et humiles omnibus populis sicut non servastis vias meas et accepistis faciem in lege. Numquid non pater unus omnium nostrum. Numquid non deus unus creavit nos. Quare ergo despicit unusquisque vestrum fratrem suum violans pactum patrum nostrorum. Transgressus est iuda et abhominatio facta est in israhel et in ierusalem. Quia contaminavit iudas sanctificationem domini quam dilexit et habuit filiam dei alieni. Disperdat dominus virum qui fecerit hoc magistrum et discipulum de tabernaculis iacob et offerentem munus domino exercituum. Et hoc rursum fecistis operiebatis lacrimis altare domini fletu et mugitu ita ut non respiciam ad sacrificium nec accipiam quod placabile de manu vestra. Et dixistis quam ob causam. Quia dominus testificatus est inter te et uxorem pubertatis tue quam tu despexisti et hec particeps tua et uxor federis tui. Nonne unus fecit et residuum spiritus eius est. et quid unus querit nisi semen dei. Custodite ergo spiritum vestrum et uxorem adolescentie tue noli despicere. Cum odio habueris dimitte dicit dominus deus israhel. Operiet autem iniquitas vestimentum eius dicit dominus exercituum. Custodite spiritum vestrum et uxorem adolescentie vestre nolite despicere. Laborare fecistis dominum in sermonibus vestris. Et dixistis. In quo eum

fecimus laborare. In eo cum dicitis omnis qui facit malum bonus est in conspectu domini et tales placent ei aut certe ubi est deus iudicii. Ecce

IIII

ego mittam angelum meum et preparabit viam ante faciem meam. Et statim veniet ad templum sanctum suum dominator quem vos queritis et angelus testamenti quem vos vultis. Ecce venit dicit dominus exercituum et quis poterit cogitare diem adventus eius et quis stabit ad videndum eum. Ipse enim quasi ignis conflans et quasi herba fullonum. Et sedebit conflans et emundans argentum et purgabit filios levi et colabit eos quasi aurum et quasi argentum et erunt domino offerentes sacrificium in iustitia et placebit domino sacrificium iuda et ierusalem sicut dies seculi et sicut anni antiqui. Et accedam ad vos in iudicio et ero testis velox maleficis et adulteris et periuris et qui calumpniantur mercedem mercennarii viduas et pupillos. Et opprimunt peregrinum nec timuerunt me dicit dominus exercituum. Ego enim dominus et non mutor et vos filii iacob non estis consumpti. A diebus enim patrum vestrorum recessistis a legitimis meis et non custodistis. Revertimini ad me et revertar ad vos dicit dominus exercituum et dixistis in quo revertemur. Si affiget homo deum quia vos configitis me et dixistis in quo configimus te. In decimis et in primitiis et in penuria vos maledicti estis et me vos configitis gens tota. Inferte omnem decimam in horreum meum ut sit cibus in domo mea et probate me super hoc dicit dominus. Si non aperuero vobis cataractas celi et effudero vobis benedictionem usque ad habundantiam et increpabo pro vobis devorantem et non corrumpet fructum terre vestre nec erit sterilis vinea in agro dicit dominus exercituum. Et beatos vos dicent omnes gentes. Eritis enim vos terra desiderabilis dicit dominus exercituum. Invaluerunt super me verba vestra dicit dominus exercituum et dixistis quid locuti sumus contra te. Et dixistis vanus est qui servit deo. Et quod emolumentum quia custodivimus precepta eius et quia ambulavimus tristes coram domino exercituum. Ergo nunc beatos dicimus arrogantes. Siquidem edificati sunt facientes impietatem et temptaverunt deum et salvi facti sunt. Tunc locuti sunt timentes deum unusquisque cum proximo suo et attendit dominus et audivit et scriptus est liber monumenti coram eo timentibus dominum et cogitantibus nomen eius. Et erunt michi ait dominus exercituum in die qua ego facio in peculium et parcam eis sicut parcit vir filio suo servienti sibi. Et convertimini et videbitis quid sit inter iustum et impium et inter servientem deo et non servientem ei. Ecce enim dies veniet succensa quasi caminus et erunt omnes superbi et omnes facientes impietatem stipula et inflammabit eos dies veniens dicit dominus exercituum que non relinquet eis radicem et germen. Et orietur vobis timentibus nomen meum sol iustitie et sanitas in pennis eius et egrediemini et salietis sicut vituli de armento et calcabitis impios cum fuerint cinis sub planta pedum vestrorum in die qua ego facio dicit dominus exercituum. Mementote legis moysi servi mei quam mandavi ei in oreb ad omnem israel precepta et iudicia. Ecce ego mittam vobis heliam prophetam antequam veniat dies domini magnus et horribilis et convertet cor patrum ad filios et cor filiorum ad patres eorum. Ne forte veniam et percutiam terram anathemate.

Machabeorum liber

Duo prenotant prelia inter hebreorum duces gentis persarum pugnam quoque sabbatorum et nobilis machabei ducis triumphos ex quibus et libri eorum sunt nuncupati. Hec quoque istoria continet machabeorum gesta et fratrum qui sub antiocho rege pro sacris legibus dura tormenta perpessi sunt. Quos mater dum pia dulcius suppliciis urgentur non solum non flevit sed etiam gaudens hortatur ad gloriam passionis.

ET FACTUM EST POSTQUAM percussit alexander filius philippi macedo qui primus regnavit in grecia egressus de terra cethim darium regem persarum atque medorum constituit prelia multa et obtinuit munitiones et interfecit reges terre et pertransiit usque ad fines terre et accepit spolia multitudinis gentium et siluit terra in conspectu eius. Et congregavit virtutem et exercitum fortem nimis et exaltatum est et elevatum cor eius et obtinuit regiones gentium et tyrannos et facti sunt illi in tributum. Et post hec decidit in lectum et cognovit quia moreretur. Et vocavit pueros suos nobiles qui secum erant nutriti a iuventute et divisit illis regnum suum cum adhuc viveret. Et regnavit alexander annis duodecim et mortuus est. Et obtinuerunt pueri eius regnum unusquisque in loco suo. Et imposuerunt sibi omnes diademata post mortem eius et filii eorum post eos annis multis et multiplicata sunt mala in terra. Et exiit ex eis radix peccati antiochus illustris filius antiochi regis qui fuerat rome obses et regnavit in anno centesimo et septimo regni grecorum. In diebus illis exierunt ex israel filii iniqui et suaserunt multis dicentes. Eamus et disponamus testamentum cum gentibus que circa nos sunt quia ex quo recessimus ab eis invenerunt nos mala multa. Et bonus visus est sermo in oculis eorum et destinaverunt aliqui de populo et abierunt ad regem et dedit illis potestatem ut facerent iustitiam gentium. Et edificaverunt gymnasium in ierosolimis secundum leges nationum et fecerunt sibi prepucia et recesserunt a testamento sancto et iuncti sunt nationibus et venundati sunt ut facerent malum. Et paratum est regnum in conspectu antiochi et cepit regnare in terra egypti ut regnaret super duo regna. Et intravit in egyptum in multitudine gravi in curribus et elephantis et equitibus et copiosa navium multitudine. Et constituit bellum adversus ptolomeum regem egypti et veritus est ptolomeus a facie eius et fugit et ceciderunt vulnerati multi. Et comprehendit civitates munitas in terra egypti et accepit spolia terre egypti.

et conuertit Antiochus postquam percussit Egyptum in centesimo et quadragesimo et tertio anno. et ascendit ad Israel et ascendit Ierusalem in multitudine graui. et intrauit in sanctificationem cum superbia. Et accepit rex Antiochus altare aureum et candelabrum luminis et uniuersa uasa eius et mensam propositionis et libatoria et phialas et mortariola aurea et uelum et coronas et ornamentum aureum quod in facie templi erat et comminuit omnia. Et accepit argentum et aurum et uasa concupiscibilia et accepit thesauros occultos quos inuenit et sublatis omnibus abiit in terram suam. Et fecit cedem hominum et locutus est in superbia magna. Et factus est planctus magnus in Israel et in omni loco eorum. et ingemuerunt principes et seniores. Virgines et iuuenes infirmati sunt et speciositas mulierum immutata est. Omnis maritus sumpsit lamentum et que sedebant in thoro maritali lugebant. Et commota est terra super habitantes in ea et uniuersa domus Iacob induit confusionem. Et post duos annos dierum misit rex principem tributorum in ciuitates Iuda et uenit Ierusalem cum turba magna et locutus est ad eos uerba pacifica in dolo et crediderunt ei et irruit super ciuitatem repente et percussit eam plaga magna et perdidit populum multum ex Israel. Et accepit spolia ciuitatis et succendit eam igni. Et destruxit domos eius et muros eius in circuitu. Et captiuas duxerunt mulieres et natos et pecora possederunt. Et edificauerunt ciuitatem Dauid muro magno et firmo et turribus firmis et facta est illis in arcem. Et posuerunt illic gentem peccatricem uiros iniquos et conualuerunt in ea et posuerunt arma et escas. Et congregauerunt spolia Ierusalem et reposuerunt illic et facti sunt in laqueum magnum. Et factum est hoc ad insidias sanctificationis et in diabolum malum in Israel. Et effuderunt sanguinem innocentem per circuitum sanctificationis et contaminauerunt sanctificationem. Et fugerunt habitatores Ierusalem propter eos et facta est habitatio exterorum et facta est extera semini suo et nati eius reliquerunt eam. Sanctificatio eius desolata est sicut solitudo. Dies festi eius conuersi sunt in luctum. Sabbata eius in opprobrium. honores eius in nichilum. Secundum gloriam eius multiplicata est ignominia eius et sublimitas eius conuersa est in luctum. Et scripsit rex Antiochus omni regno suo ut esset omnis populus unus. Et relinqueret unusquisque legem suam. et consenserunt omnes gentes secundum uerbum regis Antiochi. Et multi de populo Israel consenserunt ei et sacrificauerunt idolis et coinquinauerunt sabbatum. Et misit rex Antiochus libros per manus nuntiorum in Ierusalem et in omnes ciuitates Iuda ut sequerentur legem gentium terre et prohiberent holocausta et sacrificia et placationem fieri in templo dei et prohiberent celebrari sabbatum et dies sollempnes et iussit coinquinari sancta et sanctum populum Israel. Et iussit edificari aras et templa et idola et immolari carnes suillas et pecora communia et relinquere filios suos incircumcisos et coinquinari animas eorum in omnibus immundiciis et abhominationibus ita ut obliuiscerentur legem et immutarent omnes iustificationes dei. Et quicumque non fecisset secundum uerbum regis Antiochi moreretur. Secundum omnia uerba hec scripsit omni regno suo. Et preposuit principes populo qui hec fieri cogerent et iusserunt ciuitatibus Iuda sacrificare. Et congregati sunt multi de populo ad eos qui dereliquerunt legem dei et fecerunt mala super terram et effugerunt populum Israel in abditis et in absconsis fugitiuorum locis. Die quintadecima mensis Casleu quinto et quadragesimo et centesimo anno edificauit rex Antiochus abhominandum idolum desolationis super altare dei. Et per uniuersas ciuitates Iuda in circuitu edificauerunt aras et ante ianuas domorum et in plateis incendebant thura et sacrificabant. Et libros legis dei combusserunt igni scindentes eos. Et apud quemcumque inueniebantur libri testamenti domini et quicumque obseruabat legem domini secundum edictum regis trucidabant eum. In uirtute sua faciebant hec populo Israel qui inueniebantur in omni mense in ciuitatibus. Et quinta et uicesima die mensis sacrificabant super aram que erat contra altare. Et mulieres que circumcidebant filios suos trucidabantur secundum iussum regis Antiochi. Et suspendebant pueros a ceruicibus per uniuersas domos eorum et eos qui circumciderant illos trucidabant. Et multi de populo Israel definierunt apud se ut non manducarent immunda et elegerunt magis mori quam cibis coinquinari immundis et noluerunt infringere legem dei sanctam et trucidati sunt et facta est ira magna super populum ualde.

III

In diebus illis surrexit Mathathias filius Iohannis filii Simeonis sacerdos ex filiis Ioarim ab Ierusalem et consedit in monte Modin et habebat filios quinque. Iohannan qui cognominabatur Gaddis. et Simeon qui cognominabatur Thasi et Iudas qui uocabatur Machabeus et Eleazarus qui cognominabatur Abaron et Ionathas qui cognominabatur Apphus. Hii uidebant mala que fiebant in populo Iuda et Ierusalem. Et dixit Mathathias. Ve michi ut quid natus sum uidere contritionem populi mei et contritionem ciuitatis sancte et sedere illic cum datur in manibus inimicorum. Sancta in manu extraneorum facta sunt templum eius sicut homo ignobilis. Vasa glorie eius captiua abducta sunt. trucidati sunt senes eius in plateis et iuuenes eius ceciderunt in gladio inimicorum. Que gens non hereditabit regnum eius et non obtinuit spolia eius. Omnis compositio eius ablata est. Que erat libera facta est ancilla et ecce sancta nostra et pulchritudo nostra et claritas nostra desolata est et coinquinauerunt eam gentes. Quo ergo nobis adhuc uiuere. Et scidit Mathathias et filii eius uestimenta sua et operuerunt se ciliciis et planxerunt ualde. Et uenerunt illuc qui missi erant a rege Antiocho ut cogerent eos qui confugerant in ciuitatem Modin immolare et accendere et a lege dei discedere. Et multi de populo Israel consentientes accesserunt ad eos. Sed Mathathias et filii eius constanter steterunt. Et respondentes qui missi erant ab Antiocho dixerunt Mathathie. Princeps et clarissimus et magnus es in hac ciuitate et ornatus filiis et fratribus. Ergo accede prior et fac iussum regis sicut fecerunt omnes gentes et uiri Iuda et qui remanserunt in Ierusalem et eris tu et filii tui inter amicos regis et amplificatus auro et argento et muneribus multis. Et respondit Mathathias et dixit magna uoce. Et si omnes gentes regi Antiocho obediunt ut discedat unusquisque a seruitute legis patrum suorum et consentiant mandatis eius ego et filii mei et fratres mei obediemus

legem patrum nostrorum. Propitius sit nobis deus. Non est nobis utile relinquere legem et iustitias dei. Non audiemus uerba regis antiochi nec sacrificabimus transgredientes legis nostre mandata ut eamus altera uia. Et ut cessauit loqui uerba hec accessit quidam iudeus in oculis omnium sacrificare ydolis super aram in ciuitate modin secundum iussum regis. Et uidit mathathias et doluit et contremuerunt renes eius et accensus est furor eius secundum iudicium legis et insiliens trucidauit eum super aram. Sed et uirum quem miserat rex antiochus qui cogebat immolare occidit in illo tempore et aram destruxit et zelatus est legem sicut fecit zambri filio salomi. Et exclamauit mathathias uoce magna in ciuitate dicens. Omnis qui zelum habet legis statuens testamentum exeat post me. Et fugit ipse et filii eius in montes et reliquerunt quecumque habebant in ciuitate. Tunc descenderunt multi querentes iudicium et iustitiam in desertum ut sederent ibi ipsi et filii eorum et mulieres eorum et pecora eorum quoniam induruerunt super eos mala. Et renuntiatum est uiris regis et exercitui qui erant in ierusalem ciuitate dauid quoniam discessissent quidam uiri qui dissipauerunt mandatum regis in loca occulta in deserto et abissent multi post illos. Et statim perrexerunt ad eos et constituerunt aduersus eos prelium in die sabbatorum et dixerunt ad eos. Resistitis et nunc adhuc exite et facite secundum uerbum regis et uiuetis. Et dixerunt. Non exibimus neque faciemus uerbum regis ut polluamus diem sabbatorum. Et concitauerunt aduersus eos prelium et non responderunt eis. Non lapidem miserunt in eos nec oppilauerunt loca occulta dicentes. Moriamur omnes in simplicitate nostra et testes erunt super nos celum et terra quoniam iniuste perditis nos. Et intulerunt eis bellum sabbato. Et mortui sunt ipsi et uxores eorum et filii eorum et pecora eorum usque ad mille animas hominum. Et cognouit mathathias et amici eius et luctum habuerunt super eos ualde. Et dixit uir proximo suo. Si omnes fecerimus sicut fratres nostri fecerunt et non pugnauerimus aduersus gentes pro animabus nostris et iustificationibus nostris nunc citius disperdent nos a terra. Et cogitauerunt in illa die dicentes. Omnis homo quicumque uenerit ad nos in bello die sabbatorum pugnemus aduersus eum et non moriemur omnes sicut mortui sunt fratres nostri in occultis. Tunc congregata est ad eos synagoga assideorum fortis uiribus ex israel omnis uoluntarius in lege et omnis qui fugiebant a malis additi sunt ad eos et facti sunt illis ad firmamentum. Et collegerunt exercitum et percusserunt peccatores in ira sua et uiros iniquos in indignatione sua et ceteri fugerunt ad nationes ut euaderent. Et circuiuit mathathias et amici eius et destruxerunt aras et circumciderunt pueros incircumcisos quotquot inuenerunt in finibus israel in fortitudine. Et persecuti sunt filios superbie et prosperatum est opus in manu eorum et obtinuerunt legem de manu gentium et de manibus regum et non dederunt cornu peccatori. Et appropinquauerunt dies mathathie moriendi et dixit filiis suis. Nunc confortata est superbia et castigatio et tempus euersionis et ira indignationis. Nunc ergo filii emulatores estote legis et date animas uestras pro testamento patrum et mementote operum patrum que fecerunt in generationibus suis et accipietis gloriam magnam et nomen eternum. Abraham nonne in temptatione inuentus est fidelis et reputatum est ei ad iustitiam. Ioseph in tempore angustie sue custodiuit mandatum et factus est dominus egypti. Phinees pater noster zelando zelum dei accepit testamentum sacerdotii eterni. Iesus dum impleuit uerbum factus est dux in israel. Caleph dum testificatur in ecclesia accepit hereditatem. Dauid in sua misericordia consecutus est sedem regni in secula. Helias dum zelat zelum legis receptus est in celum. Ananias azarias misahel credentes liberati sunt de flamma. Danihel in sua simplicitate liberatus est de ore leonum. Et ita cogitate per generationem et generationem quoniam omnes qui sperant in eum non infirmantur. Et a uerbis uiri peccatoris ne timueritis quia gloria eius stercus et uermis est. Hodie extollitur et cras non inuenietur quoniam conuersus est in terram suam et cogitatio eius periit. Vos ergo filii confortamini et uiriliter agite in lege quoniam in ipsa gloriosi eritis. Et ecce symeon frater uester scio quod uir consilii est. Ipsum audite semper et ipse uobis erit pater. Et iudas machabeus fortis uiribus a iuuentute sua et sit uobis princeps militie et ipse aget bellum populi. Et uos adducetis ad uos omnes factores legis et uindicate uindictam populi uestri et retribuite retributionem gentibus et intendite in preceptum legis. Et benedixit eos et appositus est ad patres suos et defunctus est centesimo et quadragesimo sexto anno et sepultus est a filiis suis in sepulcris patrum suorum in modin et planxerunt eum omnis israel planctu magno.

III

Et surrexit iudas qui uocabatur machabeus filius eius pro eo et adiuuabant eum omnes fratres eius et uniuersi qui se coniunxerant patri eius et preliabantur prelium israel cum letitia. Et dilatauit gloriam populo suo et induit se loricam sicut gigas et succinxit se arma bellica sua in preliis et protegebat castra gladio suo. Similis factus est leoni in operibus suis et sicut catulus leonis rugiens in uenatione. Et persecutus est iniquos perscrutans eos et qui conturbabant populum suum succendit flammis. Et repulsi sunt inimici eius pre timore eius et omnes operarii iniquitatis conturbati sunt. Et directa est salus in manu eius et exacerbabat reges multos et letificabat iacob in operibus suis et in seculum memoria eius in benedictione. Et perambulauit ciuitates iuda et perdidit impios ex eis et auertit iram ab israel et nominatus est usque ad nouissimum terre et congregauit pereuntes. Et congregauit appollonius gentes et a samaria uirtutem multam et magnam ad bellandum contra israel. Et cognouit iudas et exiit obuiam illi et percussit et occidit illum et ceciderunt uulnerati multi et reliqui fugerunt. Et accepit spolia eorum et gladium appollonii abstulit iudas et erat pugnans in eo omnibus diebus. Et audiuit seron princeps exercitus syrie quod congregauit iudas congregationem et ecclesiam fidelium secum et ait. Faciam mihi nomen et glorificabor in regno et debellabo iudam et eos qui cum ipso sunt qui spreuerunt uerbum regis. Et preparauit se et ascenderunt cum eo castra impiorum fortes auxiliari ut facerent uindictam in filios israel. Et appropinquauerunt usque

usque bethoron. Et exiit iudas obviam illi cum paucis. Ut autem viderunt exercitum venientem sibi obviam dixerunt iude. Quomodo poterimus pauci pugnare ad multitudinem tantam fortem. Et nos fatigati sumus ieiunio hodie. Et ait iudas. Facile est concludi multos in manus paucorum et non est differentia in conspectu dei celi liberare in multis et in paucis quoniam non in multitudine exercitus victoria belli sed de celo fortitudo dei est. Ipsi veniunt ad nos in multitudine contumaci et superbia ut disperdant nos et uxores nostras et filios nostros et spolient nos. Nos vero pugnabimus pro animabus nostris et legibus nostris et ipse dominus conteret eos ante faciem nostram. Vos autem ne timueritis eos. Ut cessavit autem loqui insiluit in eos subito et contritus est seron et exercitus eius in conspectu ipsius et persequebatur eum in descensu bethoron usque in campum et ceciderunt ex eis octingenti viri. Reliqui autem fugerunt in terram philisthiim. Et cecidit timor iude ac fratrum eius et formido super omnes gentes in circuitu eorum et pervenit ad regem nomen eius. Et de preliis iude narrabant omnes gentes. Et audivit antiochus sermones istos et iratus est animo et misit et congregavit exercitum universi regni sui castra fortia valde. Et aperuit erarium suum et dedit stipendia exercitui in annum et mandavit illis ut essent parati ad omnia. Et vidit quod defecit pecunia de thesauris et tributa regionum modica propter dissensionem et plagam quam fecit in terram ut tolleret legitima que erant a primis diebus et timuit ne non haberet ut semel et bis in sumptus et donativa que dederat ante larga manu et habundaverat super reges qui ante fuerant. Et consternatus erat animo valde. Et cogitavit ire in persidem et accipere tributa regionum et congregare argentum multum. Et reliquit lisiam hominem nobilem de genere regali super negotia regia a flumine eufraten usque ad flumen egypti et ut nutriret antiochum filium suum donec rediret. Et tradidit ei medium exercitus et elefantos et mandavit ei de omnibus que volebat et de habitantibus iudeam et ierusalem et ut mitteret ad eos exercitum ad conterendam et extirpandam virtutem israel et reliquias ierusalem. Et auferendam memoriam eorum de loco et ut constitueret habitatores filios alienigenas in omnibus finibus eorum et sorte distribueret terram eorum. Et rex assumpsit partem exercitus residui et exiit ab antiochia civitate regni sui anno centesimo quadragesimo et septimo et transfretavit eufraten flumen et perambulabat superiores regiones. Et elegit lisias ptolomeum filium dorimini et nicanorem et gorgiam viros potentes ex amicis regis et misit cum eis quadraginta milia virorum et septem milia equitum ut venirent in terram iuda et disperderent eam secundum verbum regis. Et processerunt ut irent cum universa virtute sua. Et venerunt et applicuerunt amaum in terra campestri. Et audierunt mercatores regionum nomen eorum et acceperunt argentum et aurum multum et pueros et venerunt in castra ut acciperent filios israel in servos. Et additi sunt ad eos exercitus sirie et terre alienigenarum. Et vidit iudas et fratres eius quia multiplicata sunt mala et exercitus applicabat ad fines eorum et cognoverunt verbum regis quod mandavit populo facere in interitum et consummationem et dixerunt unusquisque ad proximum suum. Erigamus deiectionem populi nostri et pugnemus pro populo nostro et sanctis nostris. Et congregatus est conventus filiorum israel ut essent parati in prelium et ut orarent et peterent misericordiam et miserationes. Et ierusalem non habitabatur sed erat sicut desertum. Non erat qui ingrederetur et egrederetur de natis eius et sanctum conculcabatur. Et filii alienigenarum erant in arce ibi erat habitatio gentium et ablata est voluptas ab iacob et defecit ibi tibia et cithara. Et congregati sunt et venerunt in masphath contra ierusalem quia locus orationis erat in masphath ante israel. Et ieiunaverunt illa die et induerunt se ciliciis et cinerem posuerunt in capite suo et disciderunt vestimenta sua et expanderunt libros legis de quibus scrutabantur gentes similitudinem simulacrorum suorum et attulerunt ornamenta sacerdotalia et primitias et decimas et suscitaverunt nazareos qui impleverunt dies et clamaverunt voce magna in celum dicentes. Quid faciemus istis et quo eos ducemus et sancta tua conculcata sunt et contaminata sunt et sacerdotes tui facti sunt in luctum et humilitatem. Et ecce nationes convenerunt adversum nos ut nos disperdant. Tu scis que cogitant in nos. Quomodo poterimus subsistere ante faciem illorum nisi tu adiuves nos. Et tubis exclamaverunt voce magna. Et post hec constituit iudas duces populi tribunos et centuriones pentecontarcos et decuriones. Et dixit his qui edificabant domos et sponsabant uxores et plantabant vineas et formidolosis ut redirent unusquisque in domum suam secundum legem. Et moverunt castra et collocaverunt ad austrum amaum. Et ait iudas. Accingimini et estote filii potentes et estote parati in mane ut pugnetis adversus nationes has que convenerunt nos disperdere et sancta nostra quoniam melius est nobis mori in bello quam videre mala gentis nostre et sanctorum. Sicut autem fuerit voluntas in celo sic fiat.

IIII

Et assumpsit gorgias quinque milia virorum et mille equites electos et moverunt castra nocte ut applicarent ad castra iudeorum et percuterent eos subito. Et filii qui erant ex arce erant illis duces. Et audivit iudas et surrexit ipse et potentes percutere virtutem exercituum regis qui erant in amaum. Adhuc enim dispersus erat exercitus a castris. Et venit gorgias in castra iude nocte et neminem invenit. Et querebant eos in montibus quia dixit. Fugiunt hii a nobis. Et cum dies factus esset apparuit iudas in campo cum tribus milibus virorum tantum qui tegumenta et gladios non habebant. Et viderunt castra gentium valida et loricatos et equitatus in circuitu eorum et hii docti ad prelium. Et ait iudas viris qui secum erant. Ne timueritis multitudinem eorum et impetum eorum ne formidetis. Mementote qualiter salvi facti sunt patres nostri in mari rubro cum sequeretur eos pharao cum exercitu multo. Et nunc clamemus in celum et miserebitur nostri dominus et memor erit testamenti patrum nostrorum et conteret exercitum istum ante faciem nostram hodie. Et scient omnes gentes quia est qui redimat

uat et liberet israel. Et leuauerunt alienigene oc
culos et uiderunt eos uenientes ex aduerso. et exier
de castris in prelium. Et tuba cecinerunt hii qui er
ant cum iuda et congressi sunt. et contrite sunt
gentes et fugerunt in campum. Nouissimi autem
ceciderunt gladio. et persecuti sunt eos usque gese
ron. et usque in campos idumee et azoti et iamn
ie. et ceciderunt ex illis tria milia uirorum. Et
reuersus est iudas et exercitus eius sequens eum. Et
dixit ad populum. Non concupiscatis spolia quia bel
lum contra nos est. et gorgias et exercitus eius in mon
te prope nos est. sed state contra inimicos uestros et ex
pugnate eos. et post hec sumetis spolia securi.
Et adhuc loquente iuda hec apparuit pars quedam
prospiciens de monte. et uidit quod in fugam conuer
si sunt et succensa sunt castra. fumus enim qui
uidebatur declarabat quod factum est. Quibus illi con
spectis timuerunt ualde. aspicientes simul et
iudam et exercitum in campo paratos in prelium. et
fugerunt omnes in campum alienigenarum.
et iudas reuersus est ad spolia castrorum. Et acceperunt
aurum multum et argentum et iacinctum et
purpuram marinam et opes magnas. Et conuer
si hymnum canebant et benedicebant in celum
quoniam bonus est quoniam in seculum misericordia eius. et fac
ta est salus magna in israel in illa die. Quicumque
autem alienigenarum euaserunt uenerunt et
nuntiauerunt lysie uniuersa que acciderant. Qui
bus auditis ille consternatus animo deficiebat quod non
qualia uoluit talia contigerunt in israel et qualia
mandauit rex. Et sequenti anno congregauit
lysias electorum uirorum sexaginta milia et
equitum quinque milia ut debellaret eos. et ue
nerunt in iudeam et castra posuerunt in bethoro
ron. Et occurrit iudas cum decem milibus uirorum.
Et uiderunt exercitum fortem et orauit iudas
et dixit. Benedictus es saluator israel qui contri
uisti impetum potentis in manu serui tui dauid
et tradidisti castra alienigenarum in manus
ionathe filii saul et armigeri eius. Conclude exer
citum istum in manu populi tui israel et confundan
tur in exercitu suo et equitibus. Da illis formidi
nem et tabefac audaciam uirtutis eorum et com
moueantur contritione sua. Deice eos gladio
diligentium te et collaudent te omnes qui no
uerunt nomen tuum in hymnis. Et commi
serunt et ceciderunt de exercitu lysie quinque
milia uirorum. Videns autem lysias suorum
fugam et iudeorum audaciam et quia parati sunt
aut uiuere aut mori fortiter abiit antiochiam
et elegit milites ut multiplicatus rursus ue
niret in iudeam. Dixit autem iudas et fratres eius. Ec
ce contriti sunt inimici nostri. ascendamus nunc
mundare sancta et renouare. Et congregatus
est omnis exercitus et ascenderunt in montem si
on. et uiderunt sanctificationem desertam et al
tare prophanatum et portas exustas et in atriis
uirgulta nata sicut in saltu uel in montibus.
et pastophoria diruta. Et sciderunt uestimenta sua
et planxerunt planctu magno et imposuerunt
capitibus cinerem et ceciderunt in faciem super ter
ram. et exclamauerunt tubis signorum et cla
mauerunt in celum. Tunc ordinauit iudas
uiros ut pugnarent aduersus eos qui erant in
arce. donec emundarent sancta. Et elegit sacer
dotes sine macula uoluntatem habentes in lege dei
et mundauerunt sancta. Et tulerunt lapides
contaminationis in locum immundum. Et co
gitauit de altari holocaustorum quod prophanatum
erat quid de eo faceret. et incidit illis consilium
bonum ut destruerent illud ne forte esset illis in
opprobrium quia contaminauerunt illud gentes.
et demoliti sunt illud. Et reposuerunt lapides do
mus in monte loco apto quoadusque ueniret pro
pheta et responderet de eis. Et acceperunt lapides inte
gros secundum legem et edificauerunt altare nouum
secundum illud quod fuit prius. et edificauerunt sancta
et que intra domum erant intrinsecus. et edem et atri
a sanctificauerunt. et fecerunt uasa sancta no
ua. Et intulerunt candelabrum et altare incen
sorum et mensam in templum. et incensum
posuerunt super altare et accenderunt lucernas
que erant super candelabrum et lucebant in tem
plo. Et posuerunt super mensam panes et appen
derunt uelamina et consummauerunt omnia
opera que fecerunt. Et ante matutinum surrexe
runt quinta et uicesima mensis noni. hic est
mensis casleu. centesimi quadragesimi oct
aui anni. et obtulerunt sacrificium secundum legem ho
locaustorum nouum quod fecerunt. Secundum tempus et
secundum diem in qua contaminauerunt illud gentes
in ipsa renouatum est in canticis et citharis et
cinyris et cymbalis. Et cecidit omnis populus in faciem
suam et adorauerunt et benedixerunt in celum
eum qui prosperauit eis. Et fecerunt dedicationem
altaris diebus octo. et obtulerunt holocausta cum
letitia et sacrificium laudis. Et ornauerunt faciem
templi coronis aureis et scutulis. et dedicauerunt
portas et pastophoria et imposuerunt ianuas.
Et facta est letitia in populo magna ualde et auersum
est opprobrium gentium. Et statuit iudas et fratres
eius et uniuersa ecclesia israel ut agantur dies dedic
ationis altaris in temporibus suis ab anno in an
num per dies octo a quinta et uicesima mensis ca
sleu cum letitia et gaudio. Et edificauerunt
in tempore illo montem sion et per circuitum mu
ros altos et turres firmas nequando uenirent
gentes et conculcarent eam sicut ante fecerunt.
Et collocauit illic exercitum ut seruarent eam. et
muniuit eam ad custodiendum bethsuram.
ut haberet populus munitionem contra faciem idu
mee.

V

Et factum est ut audierunt gentes que
erant in circuitu quia edificatum est altare et sanc
tificatum et sancta sicut prius irate sunt ualde. et
cogitabant tollere genus iacob qui erant inter eos
et ceperunt occidere de populo et persequi. Et debella
bat iudas filios esau in idumea et eos qui erant
in acrabathane qui circumsedebant israhelitas
et percussit eos plaga magna. Et recordatus est
malitiam filiorum bean qui erant populo in laqu
eum et in scandalum insidiantes ei in uia. et con
clusi sunt ab eo in turribus. et applicuit ad eos et
anathematizauit eos et incendit turres eorum
igni cum omnibus qui in eis erant. Et transiit
ad filios ammon et inuenit manum fortem
et populum copiosum et thimotheum ducem ipso
rum. Et commisit cum eis prelia multa et con
triti sunt in conspectu eius et percussit eos. Et

accepit iazer ciuitatem et filias eius et reuersus
est in iudeam. Et congregate sunt gentes que sunt
in galaad aduersus israhelitas qui erant in finibus
eorum ut tollerent eos et fugerunt in dathem
an munitionem. Et miserunt litteras ad iudam
et fratres eius. Congregate sunt aduersum nos gen-
tes per circuitum ut auferant nos et parant ue-
nire et occupare munitionem in quam confugi-
mus et thimotheus est dux exercitus eorum.
Nunc ergo ueni eripe nos de manibus eorum:
quia cecidit multitudo de nobis et omnes fratres nostri qui
erant in locis tubin interfecti sunt et captiu-
as duxerunt uxores eorum et natos et spolia et
peremerunt illic ferme mille uiros. Et adhuc
epistole legebantur et ecce alii nuntii uenerunt
de galilea conscissis uestibus nuntiantes secundum uerba
hec dicentes conuenisse aduersum se a ptolom-
ayda et tyro et sidone et omni galilea alienigen-
as ut nos consumant. Ut audiuit autem iudas
et populus sermones istos conuenit ecclesia magna
cogitare quid facerent fratribus suis qui in trib-
ulatione erant et expugnabantur ab eis. Dixit
iudas simoni fratri suo. Elige tibi uiros et uade li-
bera fratres tuos in galileam. Ego enim et frater me-
us ionathas ibimus in galaaditin. Et reliquit
iosephum filium zacharie et azariam duces
populi cum residuo exercitu in iudea ad custodien-
dum. Et precepit illis dicens. Preestote populo
huic et nolite bellum committere aduersus gentes
donec reuertamur. Et data sunt simoni uiri tria
milia ut iret in galileam. Iude autem octo milia in
galaaditin. Et abiit simon in galileam et com-
misit prelia multa cum gentibus. Et contrite sunt
gentes a facie eius et persecutus est eos usque ad portam
ptolomaidis. Et ceciderunt de gentibus fere tria
milia uirorum et accepit spolia eorum. Et suscepit
eos qui erant in galilea et in arbatis cum uxoribus
et natis et omnibus que erant illis et adduxit
in iudeam cum letitia magna. Et iudas macha-
beus et ionathas frater eius transierunt iordanem
et abierunt uiam trium dierum per desertum. Et
occurrerunt eis nabuthei et susceperunt eos paci-
fice et narrauerunt eis omnia que acciderant
fratribus in galaaditide et quia multi ex eis com-
prehensi sunt in barasa et bosor et in alimis et in cas-
for et maceth et carnaim. Hec omnes ciuitates mu-
nite et magne sunt et in ceteris ciuitatibus galaaditis
tenentur comprehensi. Et in crastinum constitue-
runt admouere exercitum ciuitatibus his et com-
prehendere et tollere eas in una die. Et conuertit iu-
das et exercitus eius uiam in desertum bosor repen-
te et occupauit ciuitatem et occidit omnem m-
asculum in ore gladii et accepit spolia eorum et
succendit eam igni. Et surrexerunt inde nocte
et ibant usque ad munitionem. Et factum est diluculo
cum alleuassent oculos suos ecce populus multus
cuius non erat numerus portantes scalas et machi-
nas ut comprehenderent munitionem et expugn-
arent eos. Et uidit iudas quia cepit bellum et cla-
mor belli ascendit ad celum sicut tuba et clamor
magnus de ciuitate et exercitui dixit. Pugnate hodi-
e pro fratribus uestris. Et uenit tribus ordinibus post eos
et clamauerunt tubis et exclamauerunt in ora-
tione. Et cognouerunt castra thimothei quia macha-

beus est et refugerunt a facie eius et percusserunt
eos plaga magna et ceciderunt ex eis in illa die
fere octo milia uirorum. Et diuertit iudas in mas-
pha et expugnauit et cepit eam et occidit omnem
masculum eius et sumpsit spolia eius et succen-
dit eam igni. Inde perrexit et cepit chasbon et
mageth et bosor et reliquas ciuitates galaaditidis.
Post hec autem congregauit thimotheus exercitum a-
lium et castra posuit contra raphon trans torrentem.
Et misit iudas speculari exercitum. Et renuntiaue-
runt ei dicentes quia conuenerunt ad eum omnes
gentes que in circuitu nostro sunt exercitus multus
nimis et arabas conduxit in auxilium sibi et cas-
tra posuerunt trans torrentem parati uenire ad
te in prelium. Et abiit iudas obuiam illis. Et ait ti-
motheus principibus exercitus sui. Cum appropi-
auerit iudas et exercitus eius ad torrentem aque
si transierit ad nos prior non poterimus sustinere
eum quia potens poterit aduersum nos. Si uero timue-
rit transire et posuerit castra extra flumen et tr-
ansfretemus ad eos et poterimus aduersus illum. Ut
autem appropinquauit iudas ad torrentem aque sta-
tuit scribas populi secus torrentem et mandauit di-
cens. Neminem hominum reliqueritis sed ueniant
omnes in prelium. Et transfretauit ad illos prior et
omnis populus post eum et contrite sunt ante faciem
eius omnes gentes et proiecerunt arma sua et fu-
gerunt ad fanum quod erat in carnaim. Et occupauit
ipsam ciuitatem et fanum succendit igni cum
omnibus qui erant in ipso et oppressa est carnaim et non
potuit sustinere contra faciem iude. Et congregauit
iudas uniuersos israhelitas qui erant in galaaditide
a minimo usque ad maximum et uxores eorum et
natos et exercitum magnum ualde ut uenirent
in terram iude. Et uenerunt usque ephron et hec ciuitas
magna in ingressu posita munita ualde et non
erat declinare ab ea dextera uel sinistra sed per me-
diam iter erat. Et incluserunt se qui erant in ci-
uitate et obstruxerunt portas lapidibus. Et mi-
sit ad eos iudas uerbis pacificis dicens. Transe-
amus per terram uestram ut eamus ad terram nostram et
nemo uobis nocebit tantum pedibus transibimus.
Et nolebant eis aperire. Et precepit iudas predica-
re in castris ut applicarent unusquisque in quo erat
loco. Et applicuerunt uiri uirtutis et oppugnauit
ciuitatem illam tota die et tota nocte et tradita est
ciuitas in manu eius et peremerunt omnem mas-
culum in ore gladii. Et eradicauit eam et accepit
spolia eius et transiit per totam ciuitatem super in-
terfectos. Et transgressi sunt iordanem in campo
magno contra bethsan et erat iudas congregans ex-
tremos et exhortabatur populum per totam uiam donec
uenirent in terram iuda. Et ascenderunt in montem
syon cum letitia et gaudio et obtulerunt holocau-
sta quod nemo occidisset ex eis. Et in diebus quibus e-
rant iudas et ionathas in terra galaad et simon frater
eorum in galilea contra faciem ptolomaidis audi-
uit iosephus zacharie filius et azarias princeps
uirtutis res bene gestas et prelia que facta sunt et
dixit. Faciamus et ipsi nobis nomen et eamus pug-
nare aduersus gentes que in circuitu nostro sunt. Et
precepit his qui erant in exercitu suo et abierunt ia-
mniam. Et exiuit gorgias de ciuitate et uiri eius
obuiam illis in pugnam. Et fugati sunt iosephus

et azarias usque in fines iudee. Et ceciderunt illa
die de populo israel ad duo milia virorum et facta est fuga
magna in populo quia non audierunt iudam et
fratres eius existimantes se fortiter facturos. Ipsi autem
non erant de semine virorum illorum per quos
salus facta est in israel. Et viri iuda magnificati
sunt valde in conspectu omnis israel et gentium
omnium ubi audiebatur nomen eorum. Et con
venerunt ad eos fausta acclamantes. Et exivit
iudas et fratres eius et expugnabant filios esau in ter
ra que ad austrum est et percussit chebron et filias
eius et muros eius et turres succendit in circui
tu. Et movit castra ut iret in terram alienigen
arum et perambulabat samariam. In illa die ce
ciderunt sacerdotes in bello dum volunt fortiter
facere dum sine consilio exeunt in prelio. Et decli
navit iudas in azotum in terram alienigenarum et
diruit aras eorum et sculptilia deorum ipsorum suc
cendit igni et spolia cepit civitatum et regressus
est in terram iuda.

C VI

Et rex antiochus perambulabat
superiores regiones et audivit esse civitatem eli
maidem in perside nobilissimam et copiosam in
argento et auro templumque in ea locuplex val
de et illic velamina aurea et lorice et scuta que
reliquit alexander philippi rex macedo qui re
gnavit primus in grecia. Et venit et querebat
civitatem capere et predari eam et non potuit quoniam
innotuit sermo his qui erant in civitate. Et s
urrexerunt in prelium et fugit inde et abiit cum
tristitia magna et reversus est babiloniam. Et
venit qui nuntiaret ei in perside quia fugata sunt
castra que erant in terra iuda et quia abiit lisias cum
virtute forti in primis et fugatus est a facie iude
orum et invaluerunt armis et viribus et spoliis
multis que ceperunt de castris et quia diruerunt ab
ominationem quam edificaverat super altare
quod erat in ierusalem et sanctificationem sicut prius
circumdederunt muris excelsis sed et bethsuram
civitatem suam. Et factum est ut audivit rex
sermones istos expavit et commotus est valde
et decidit in lectum et incidit in languorem pre
tristitia quia non est factum sicut cogitabat. Et
erat illic multis diebus quia renovata est in eo tris
titia magna et arbitratus est se mori. Et vocavit
omnes amicos suos et dixit illis. Recessit som
pnus ab oculis meis et concidi et corrui corde
pre sollicitudine. Et dixi in corde meo. In quan
tam tribulationem deveni et in quos fluctus tris
titie in qua nunc sum qui iocundus eram et
dilectus in potestate mea. Nunc vero reminiscor
malorum que feci in ierusalem unde abstuli omnia
spolia argentea et aurea que erant in ea et misi
auferre habitantes iudeam sine causa. Cogno
vi ergo quia propterea invenerunt me mala ista et
ecce pereo tristitia magna in terra aliena. Et voca
vit philippum unum de amicis suis et preposuit
eum super universum regnum suum et dedit ei
diadema et stolam suam et anulum ut educeret
et adduceret antiochum filium suum et nutri
ret eum et regnaret. Et mortuus est illic rex an
tiochus anno centesimo quadragesimo et nono.
Et cognovit lisias quoniam mortuus est rex et consti
tuit regnare antiochum filium eius quem
nutrivit adolescentem et vocavit nomen eius

eupator. Et hii qui erant in arce concluse
rant israel in circuitu sanctorum et querebant eis m
ala semper ad firmamentum gentium. Et cogita
vit iudas disperdere eos. Et convocavit univer
sum populum ut obsiderent eos et convenerunt simul
et obsederunt eos anno centesimo quinqua
gesimo et fecerunt ballistas et machinas. Et
exierunt quidam ex eis qui obsidebantur et ad
iunxerunt se illis aliqui ex impiis israel et abie
runt ad regem et dixerunt. Quousque non fa
cis iudicium et vindicas fratres nostros. Nos decre
vimus servire patri tuo et ambulare in precep
tis eius et obsequi edictis eius. Et filii populi no
stri propter hoc abalienabantur ex nobis et quicumque in
veniebantur ex nobis interficiebantur et heredita
tes nostre diripiebantur et non ad nos tantum ex
tenderunt manum sed et in omnes fines nostros. Et
ecce applicuerunt hodie ad arcem in ierusalem
occupare eam. Et munitionem in bethsuram
munierunt et nisi preveneris eos velocius maio
ra quam hec facient nec poteris obtinere eos. Et
iratus est rex ut audivit sermones istos et vo
cavit omnes amicos suos et principes exercitus
sui et eos qui super equites erant sed et de regnis
aliis et de insulis et maritimis venerunt ad e
um exercitus conducticii. Et erat numerus ex
ercitus centum milia peditum et viginti milia
equitum et elefanti triginta duo docti ad preli
um. Et venerunt per idumeam et applicuerunt
ad bethsuram et pugnaverunt dies multos
et fecerunt machinas et exierunt et succende
runt eas igni et pugnaverunt viriliter. Et re
cessit iudas ab arce et admovit castra regis. Et
surrexit rex ante lucem et concitavit exercitum
in impetum et contra viam bethzacharam. Et con
paraverunt se exercitus in prelium et tubis ce
cinerunt et elefantis ostenderunt sanguinem
uve et mori ad acuendos eos in prelium. Et
diviserunt bestias per legiones et astiterunt sin
gulis elefantis mille viri in loricis concathen
atis et galee ere in capitibus eorum et quinge
nti equites ordinati unicuique bestie electi erant
ibi ante tempus. Ubicumque erat bestia erant
et quocumque ibat ibant et non discedebant ab
ea. Sed et turres lignee super eos firme protegen
tes super singulas bestias et super eas machine
et super singulas viri virtutis triginta duo milia
qui pugnabant de super et indus magister bes
tie. Et residuum equitatus hinc et inde statu
it in duas partes tubis canentes in exercitum com
moverent ac perurgerent constipatos in legio
nibus suis. Et ut refulsit sol in clipeos aureos re
splenduerunt montes ab eis et resplendue
runt sicut lampades ignis et distincta est pars
exercitus regis per montes excelsos et alia per loca hu
milia et ibant caute et ordinate. Et commove
bantur omnes inhabitantes terram a voce multitudi
nis eorum et incessu turbe et collisione armo
rum. Erat enim exercitus magnus valde et fortis
et appropiavit iudas et exercitus eius in prelium
et ceciderunt de exercitu regis sexcenti viri. Et e
leazar filius saura vidit unam de bestiis lorica
tam loricis regis et erat eminens super ceteras
bestias et visum ei est quoniam in ea esset rex et dedit se

ut liberaret populum suum et ad quireret sibi nomen
eternum et cucurrit ad eam audacter in medio legio
nis interficiens a dextris et a sinistris et cadebant a
b eo huc et illuc et iuit sub pedes elefantis et su
b posuit se ei et occidit eam et cecidit in terram sup
ra ipsum et mortuus est illic. Et videntes virtutem re
gis et impetum exercitus eius diverterunt ab eis.
Castra autem regis ascenderunt contra eos in ihe
rusalem. Et applicuit castra rex ad iudeam et mon
tem sion et fecit pacem cum his qui erant in
bethsura et exierunt de civitate quia non erat
eis ibi alimenta conclusis. Sabbata enim erant
terre. Et comprehendit rex bethsuram et constituit
illic custodiam servare eam et convertit castra ad
locum sanctificationis dies multos et statuit il
lic balistas et machinas et ignis iacula et argu
menta ad lapides iactandos et spicula et scorpio
nes ad mittendas sagittas et fundibula. Fecerunt autem
et ipsi machinas adversus machinas eorum et p
ugnaverunt dies multos. Esce autem non erant
in civitate eo quod septimus annus esset et qui rem
anserant in iudea de gentibus consumpserant re
liquias que reposite fuerant. Et remanserunt
in sanctis viri pauci quoniam obtinuerat eos fames
et dispersi sunt unusquisque in locum suum. Et a
udivit lisias quod philippus quem constituerat rex
anthiocus cum adhuc viveret ut nutriret an
tiochum filium suum et regnaret reversus esset
a perside et media et exercitus qui abierat cum ipso
et quia quereret suscipere negocia regni festinavit i
re et dicere ad regem et duces exercitus. Defici
mus quotidie et esca nobis modica est et locus
quem obsidemus est munitus et incumbit no
bis ordinare de regno. Nunc itaque demus dextras
hominibus istis et faciamus cum illis pacem et
cum omni gente eorum et constituamus illis
ut ambulent in legibus suis sicut prius. Propter legi
tima enim ipsorum que despeximus irati sunt
et fecerunt omnia hec. Et placuit sermo in con
spectu regis et principum et misit ad eos pacem
facere et receperunt illam. Et iuravit illis rex
et principes. Et exierunt de munitione. Et intra
vit rex montem sion et vidit munitiones loci
et rupit cito iuramentum quod iuravit et mandavit
destruere murum in gyro et discessit festinanter
et reversus est antiochiam. Et invenit philippum
dominantem civitati et pugnavit adversus eum
et occupavit civitatem.

VII

Anno centesimo
quinquagesimo et primo exiit demetrius sele
uci filius ab urbe roma et ascendit cum paucis
viris in civitatem maritimam et regnavit illic.
Et factum est ut ingressus est in domum regn
i patrum suorum comprehendit exercitus antio
chum et lisiam ut adduceret eos ad eum. Et res
ei innotuit et ait. Nolite michi ostendere faci
em eorum. Et occidit eos exercitus. Et sedit de
metrius super sedem regni sui. Et venerunt ad eum
viri iniqui et impii ex israel et alchimus dux
eorum qui volebat fieri sacerdos et accusave
runt populum apud regem dicentes. Perdidit iu
das et fratres eius amicos tuos et nos dispersit de
terra nostra. Nunc ergo mitte virum cui credis et
eat et videat exterminium omne quod fecit nobis
in regionibus regis et puniat omnes amicos eius

et adiutores eius. Et elegit rex ex amicis suis b
acchidem qui dominabatur trans flumen magnum
in regno et fidelem regi et misit eum et alchi
mum impium constituit in sacerdotio et man
davit ei facere ultionem in filios israel. Et surre
xerunt et venerunt cum exercitu magno in ter
ram iuda et miserunt nuntios et locuti sunt ad
iudam et ad fratres eius verbis pacificis in dolo. Et
non intenderunt sermonibus eorum. Viderunt
enim quia venerunt cum exercitu magno. Et conve
nerunt ad alchimum et bacchidem congregatio
scribarum requirere que iusta sunt. Et primi
assidei qui erant in israel et exquirebant ab eis pa
cem. Dixerunt enim homo sacerdos de semine
aaron venit non decipiet nos. Et locutus est ad
eos verba pacifica et iuravit illis dicens. Non infe
remus vobis malum neque amicis vestris. Et crediderunt
ei. Et comprehendit ex eis sexaginta viros et occidi
t eos in una die secundum verbum quod scriptum est. Carn
es sanctorum tuorum et sanguinem ipsorum effuderunt
in circuitu ierusalem et non erat qui sepeliret. Et in
cubuit timor et tremor in omnem populum quia dixe
runt non est in illis veritas et iudicium. Transgressi sunt
enim constitutum et iusiurandum quod iuraverunt.
Et movit bacchides castra ab ierusalem et ap
plicuit in bethzecha et misit et comprehendit mul
tos ex eis qui ad se refugerant et quosdam de po
pulo mactavit et in puteum magnum proiecit.
Et commisit regionem alchimo et reliquit cum
eo auxilium in adiutorium sibi. Et abiit baccid
es ad regem et satis agebat alchimus pro prin
cipatu sacerdotii sui. Et convenerunt ad eum omnes
qui perturbabant populum suum et obtinuerunt
terram iuda et fecerunt plagam magnam in israel.
Et vidit iudas omnia mala que fecit alchimus
et qui cum eo erant in filios israel plus multo quam
gentes et exiit in omnes fines iudee in circuitu
et fecit vindictam in viros desertores et cessavit
ultra exire in regionem. Vidit autem alchimus quod
prevaluit iudas et qui cum eo sunt et cognovit
quia non potest sustinere eos et regressus est ad regem
et accusavit eos multis criminibus. Et demetrius
misit nichanorem unum ex principibus suis no
bilioribus qui erat inimicitias exercens contra is
rael et mandavit ei evertere populum. Et venit nicha
nor in ierusalem cum exercitu magno et misit ad iu
dam et ad fratres eius cum dolo verbis pacificis dicens.
Non sit pugna inter me et vos. Veniam cum
viris paucis ut videam facies vestras cum pace. Et
venit ad iudam et salutaverunt se invicem p
acifice. Et hostes parati erant rapere iudam. Et in
notuit sermo iude quoniam cum dolo venerat ad eum.
Et conterritus est ab eo et amplius noluit videre
faciem eius. Et cognovit nicanor quoniam denudatum
tum est consilium eius et exiit obviam iude
in pugnam iuxta capharsalama et ceciderunt
de nicanoris exercitu fere quinque milia virorum et de
ceteri fugerunt in civitatem david. Et post hec
verba ascendit nichanor in montem sion et exie
runt de sacerdotibus populi salutare eum in pace
et demonstrare ei holocaustomata que offere
bantur pro rege. Et irridens sprevit eos et pol
luit et locutus est superbe et iuravit cum ira di
cens. Nisi traditus fuerit iudas et exercitus ei

in manus meas continuo cum regressus fuero in
pace succendam domum istam. Et exiit cum
ira magna. Et intraverunt sacerdotes et stete-
runt ante faciem altaris et templi et flentes di-
xerunt. Tu elegisti domine domum istam ad invo-
candum nomen tuum in ea ut esset domus ora-
tionis et obsecrationis populo tuo. Fac vindictam
in homine isto et exercitu eius et cadant gladio.
Memento blasphemias eorum et ne dederis eis ut
permaneant. Et exiit Nichanor ab Ierusalem et castra
applicuit ad Bethoron et occurrit illi exercitus Syrie.
Et Iudas applicuit in Adarsa cum tribus milibus vi-
rorum et oravit Iudas et dixit. Qui missi erant a rege Se-
nacherib domine quia blasphemaverunt te ex-
iit angelus tuus et percussit ex eis centum octogin-
ta quinque milia. Sic contere exercitum istum in
conspectu nostro hodie et sciant ceteri quia male locutus
est super sancta tua et iudica illum secundum malitiam il-
lius. Et commiserunt exercitus proelium tertia decima
die mensis Adar et contrita sunt castra Nichan-
oris et cecidit ipse primus in proelio. Ut vidit autem
exercitus eius quia cecidit Nichanor proiecerunt arma
sua et fugerunt. Et persecuti sunt eos viam diei
unius ab Adazer usque quo veniatur in Gazera. Et
tubis cecinerunt post eos cum significationi-
bus et exierunt de omnibus castellis Iudee in cir-
cuitu et ventilabant eos cornibus et convertebant
ad eos iterum. Et ceciderunt omnes gladio et non est
relictus ex eis nec unus. Et acceperunt spolia eo-
rum et predam et caput Nichanoris amputaverunt
et dexteram eius quam extenderat superbe et attule-
runt et suspenderunt contra Ierusalem. Et letatus
est populus valde et egerunt diem illam in letitia
magna. Et constituit agi omnibus annis diem i-
stam tertia decima die mensis Adar et siluit ter-
ra Iuda dies paucos.

VIII

Et audivit Iudas nomen Ro-
manorum quia sunt potentes viribus et acquiesc-
unt ad omnia que postulantur ab eis et quicumque
accesserunt ad eos statuerunt cum eis amicitias
et quia sunt potentes viribus. Audierunt proelia eo-
rum et virtutes bonas quas fecerunt in Galathia
quod obtinuerunt eos et duxerunt sub tributum
et quanta fecerunt in regione Hispanie et quod in po-
testatem redegerunt metalla argenti et auri que
illic sunt et possederunt omnem locum consi-
lio suo et patientia locum qui longe erat valde
ab eis et reges qui supervenerant illis ab extre-
mis terre contriverunt et percusserunt eos plaga
magna. Ceteri autem dant eis tributum omni-
bus annis et Philippum et Persiadorum regem et
ceteros qui adversus eos arma tulerunt contrive-
runt bello et obtinuerunt eos et Antiochum ma-
gnum regem Asie qui eis pugnam intulerat ha-
bentes centum viginti elefantos et equitatum et
currus et exercitum magnum valde contritum
ab eis et qui ceperunt eum vivum et statuerunt
ut daret ipse et qui regnarent post eum tribu-
tum magnum et daret obsides et constitutum
et regionem Medorum et alios et Medos de optimis
regionibus eorum. Et acceptas eas ab eis dederunt
Eumeni regi. Et qui erant apud Elladam
voluerunt ire et tollere eos et innotuit sermo his
et miserunt ad eos ducem unum et pugnaverunt
contra illos. Et ceciderunt ex eis multi et capti-
vas duxerunt uxores eorum et filios et diripuerunt
eos et terram eorum possederunt. Et destruxerunt
muros eorum et in servitutem illos redegerunt
usque in hunc diem. Et residua regna et insulas
que aliquando restiterunt illis exterminaverunt
et in potestatem redegerunt. Cum amicis suis
et qui in ipsis requiem habebant conservave-
runt amicitiam et obtinuerunt regna que e-
rant proxima et que longe quia quicumque audiebant
nomen eorum timebant eos. Quibus vero vel-
lent auxilio esse ut regnarent regnabant. Quos
vellent regno deturbabant et exaltati sunt
valde. Et in omnibus his nemo portabat diadema
nec induebatur purpura ut magnificaretur
in ea. Et quia curiam fecerunt sibi et cotidie consu-
lebant trecentos viginti consilium agentes sem-
per de multitudine ut que digna sunt gerant. Et
committunt uni homini magistratum suum per singulos
annos dominari universe terre sue. Et omnes obedi-
unt uni et non est invidia neque zelus inter eos.
Et elegit Iudas Eupolemum filium Iohannis filii
Iacob et Iasonem filium Eleazari et misit eos
Romam constituere cum illis amicitiam et so-
cietatem ut auferrent ab eis iugum Grecorum
quia viderunt quod in servitutem premerent regnum
Israel. Et abierunt Romam viam multam valde
et introierunt curiam et dixerunt. Iudas Mach-
abeus et fratres eius et populus Iudeorum miserunt nos
ad vos statuere vobiscum societatem et pacem
et conscribi nos socios et amicos vestros. Et placu-
it sermo in conspectu eorum. Et hoc rescriptum
quod rescripserunt in tabulis ereis et miserunt Ie-
rusalem ut esset apud eos ibi memoriale pacis
et societatis. Bene sit Romanis et genti Iudeo-
rum in mari et in terra in eternum. Gladiusque et hos-
tis procul sit ab eis. Quod si institerit bel-
lum Romanis prius aut omnibus sociis eorum
in omni dominatione eorum auxilium feret gens
Iudeorum prout tempus dictaverit corde pleno. Et
proeliantibus non dabunt neque subministrabunt
triticum arma pecunias naves sicut placu-
it Romanis et custodient mandata eorum nihil
accipientes ab eis. Similiter autem et si genti
Iudeorum prius acciderit bellum adiuva-
bunt Romani ex animo prout tempus permiserit. Et
adiuvantibus non dabunt triticum arma pecu-
niam naves sicut placuit Romanis et custodi-
ent mandata eorum absque dolo. Secundum hec verba
ita constituerunt Romani populo Iudeorum. Quod
si post hec verba hi aut illi addere aut demere
aut aliquid aliud voluerint ad hec facient ex pro-
posito suo. Et quecumque addiderint vel dempse-
runt rata erunt. Sed et de malis que Demetriu-
s rex fecit in eos scripsimus ei dicentes. Qua-
re gravasti iugum tuum super amicos nostros et so-
cios Iudeos. Si ergo iterum adierint adversum te
nos faciemus illis iudicium et pugnabimus te-
cum mari et terra.

IX

Interea ubi audivit Deme-
trius quod cecidit Nichanor et exercitus eius in proe-
lio apposuit Bachidem et Alchimum rursum
mittere in Iudeam et dextrum cornu cum il-
lis. Abierunt viam que ducit in Galgala et
castra posuerunt in Masaloth que est in Arbel-
lis et occupaverunt eam et peremerunt animas o-

dominati sunt multas. Et mense primo anni centesimi et quinquagesimi secundi applicuerunt exercitum ad Ierusalem et surrexerunt et abierunt in Beream viginti milia virorum et duo milia equitum. Et Iudas castra posuerat in Laisa et tria milia viri cum eo electi. Et viderunt multitudinem exercitus quia multi sunt et timuerunt valde. Et multi subtraxerunt se de castris et non remanserunt ex eis nisi octingenti viri. Et vidit Iudas quod defluxit exercitus suus et bellum perurgebat eum et confractus est corde quia non habebat tempus congregandi eos et dissolutus est. Et dixit his qui residui erant. Surgamus et eamus ad adversarios nostros si poterimus pugnare adversus eos. Et avertebant eum dicentes. Non poterimus sed liberemus animas nostras modo et revertamur ad fratres nostros et tunc pugnabimus adversus eos nos autem pauci sumus. Et ait Iudas. Absit istam rem facere ut fugiamus ab eis. Et si appropiavit tempus nostrum moriamur in virtute propter fratres nostros et non inferamus crimen glorie nostre. Et movit exercitus de castris et steterunt illis obviam. Et divisi sunt equites in duas partes et fundibularii et sagittarii preibant exercitum et primo certamine omnes potentes. Bacchides autem erat in dextro cornu et proximavit legio ex duabus partibus et clamabant tubis. Et exclamaverunt autem hii qui erant ex parte Iude etiam ipsi et commota est terra a voce exercituum et commissum est prelium a mane usque ad vesperam. Et vidit Iudas quod firmior est pars exercitus Bacchidis in dextris et convenerunt cum ipso omnes constantes corde. Et contrita est dextera pars ab eis et persecutus est eos usque ad montem Azoti. Et qui in sinistro cornu erant viderunt quod contritum est dextrum cornu et secuti sunt post Iudam et qui cum ipso erant a tergo. Et ingravatum est prelium et ceciderunt vulnerati multi ex his et illis. Et Iudas cecidit et ceteri fugerunt. Et Ionathas et Simon tulerunt Iudam fratrem suum in Modin. Et fleverunt eum omnis populus Israel planctu magno et lugebant diebus multis et dixerunt. Quomodo cecidit potens qui salvum faciebat. Et cetera verba Iude bellorum et virtutum quas fecit non sunt scripta multa enim erant valde. Et factum est post obitum Iude emerserunt iniqui in omnibus finibus Israel et exorti sunt qui operabantur iniquitatem. In diebus illis facta est fames magna valde et tradidit se Bacchidi omnis regio eorum cum ipsis. Et elegit Bacchides impios viros et constituit eos dominos regionis et exquirebant et perscrutabantur amicos Iude et adducebant eos ad Bacchidem et vindicabat in illos et illudebat. Et facta est tribulatio magna in Israel qualis non fuit ex die non est visus propheta in Israel. Et congregati sunt omnes amici Iude et dixerunt Ionathe. Ex quo frater tuus Iudas defunctus est vir similis non est qui exeat contra inimicos Bacchidem et eos qui inimici sunt gentis nostre. Nunc itaque te elegimus hodie esse nobis principem et ducem ad bellandum bellum nostrum. Et suscepit Ionathas tempore illo principatum et surrexit in loco Iude fratris sui. Et cognovit Bacchides et querebat eum occidere. Et cognovit Ionathas et Simon frater eius et qui cum eo erant et fugerunt ad desertum Thecue et consederunt ad aquas lacus Asphar. Et cognovit Bacchides et die sabbatorum venit ipse et omnis exercitus eius trans Iordanem. Et misit fratrem suum ducem populi et rogavit Nabatheos amicos suos ut commendarent illis apparatum suum qui erat copiosus. Et exierunt filii Iambri ex Madaba et comprehenderunt Iohannem et omnia que habebat et abierunt habentes ea. Post hec verba renuntiatum est Ionathe et Simoni fratri eius quia filii Iambri faciunt nuptias magnas et ducunt sponsam ex Nadaba filiam unius de magnis principibus Chanaan cum ambitione magna. Et recordati sunt sanguinis Iohannis fratris sui et ascenderunt et absconderunt se sub tegumento montis. Et levaverunt oculos suos et viderunt et ecce tumultus et apparatus multus et sponsus processit et amici eius et fratres eius obviam illis cum tympanis et musicis et armis multis. Et surrexerunt ad eos de insidiis et occiderunt eos et ceciderunt multi vulnerati et residui fugerunt in montem et acceperunt spolia eorum et conversae sunt nuptie in luctum et vox musicorum ipsorum in lamentum. Et vindicaverunt vindictam sanguinis fratris sui et reversi sunt ad ripam Iordanis. Et audivit Bacchides et venit die sabbatorum usque ad oram Iordanis in virtute multa. Et dixit ad suos Ionathas. Surgamus et pugnemus contra inimicos nostros non est enim hodie sicut heri et nudius tertius. Ecce enim bellum ex adverso est aqua vero Iordanis hinc et inde et ripe et paludes et saltus et non est locus divertendi. Nunc ergo clamate in celum ut liberemini de manu inimicorum vestrorum. Et commissum est bellum. Et extendit Ionathas manum suam percutere Bacchidem et divertit ab eo retro. Et dissilivit Ionathas et qui cum eo erant in Iordanem et transnataverunt ad eos Iordanem. Et ceciderunt de Bacchidis parte die illa mille viri. Et reversi sunt in Ierusalem et edificaverunt civitates munitas in Iudea et munitionem que erat in Iericho et in Amaum et in Bethoron et Bethel et Thamnatha et Phara et Tepho muris excelsis et portis et seris et posuit custodiam in eis ne inimicitias exercerent in Israel. Et munivit civitatem Bethsuram et Gazaram et arcem et posuit in eas auxilia et apparatum escarum. Et accepit filios principum regionis obsides et posuit eos in arce in Ierusalem in custodia. Et anno centesimo quinquagesimo tertio mense secundo precepit Alchimus destrui muros domus sancte interioris et destrui opera prophetarum et cepit destruere. In tempore illo percussus est Alchimus et impedita sunt opera illius et occlusum est os illius et dissolutus est paralisi nec ultra potuit loqui verbum et mandare de domo sua. Et mortuus est Alchimus in tempore illo cum tormento magno. Et vidit Bacchides quoniam mortuus est Alchimus et reversus est ad regem et siluit terra annis duobus. Et cogitaverunt omnes iniqui dicentes. Ecce Ionathas et qui cum eo sunt in silentio habitant confidenter. Nunc ergo adducamus Bacchidem et comprehendet eos omnes in una nocte. Et abierunt et consilium ei dederunt

surrexit ut veniret cum exercitu multo. Et mi
sit occulte epistolas sociis suis qui erant in Iudea
ut comprehenderent Ionathan et eos qui cum eo
erant. Sed non potuerunt quia innotuit eis consilium
eorum. Et apprehendit de viris regionis qui princip
es erant militie quinquaginta viros et occidit
eos. Et secessit Ionathas et Simon et qui cum eo e
rant in Bethbessen que est in deserto et extruxit di
ruta eius et firmaverunt eam. Et agnovit Ba
chides et congregavit universam multitudinem su
am. Et his qui de Iudea erant denuntiavit. Et
venit et castra posuit desuper Bethbessen et op
pugnavit eam diebus multis et fecit machinas. Et reliq
uit Ionathas Simonem fratrem suum in civitate
et exiit in regionem et venit cum numero. Et
percussit Odaren et fratres eius et filios Phaseron in
tabernaculo ipsorum et cepit cedere et crescere in
virtutibus. Simon vero et qui cum ipso erant e
xierunt de civitate et succenderunt machinas
et pugnaverunt contra Bacchidem et contritus
est ab eis. Et afflixerunt eum valde quia consi
lium eius et congressus eius erat inanis. Et
iratus est contra viros iniquos qui ei consilium
dederant ut venirent in regionem ipsorum mul
tos ex eis occidit. Ipse autem cogitavit cum reli
quis abire in regionem suam. Et cognovit Iona
thas et misit ad eum legatos componere cum
ipso pacem et reddere ei captivitatem. Et libenter
accepit. Et fecit secundum verba eius et iuravit nichil
se ei facturum mali omnibus diebus vite eius. Et re
reddidit ei captivitatem quam prius erat preda
tus de terra Iuda et conversus abiit in terram suam
et non apposuit amplius venire in fines eius.
Et cessavit gladius ex Israel. Et habitavit Iona
thas in Machmas et cepit ibi iudicare populum et
exterminavit impios ex Israel.

X

Et anno cente
simo sexagesimo ascendit Alexander Antiochi
filius qui cognominatus est nobilis et occupa
vit Ptholomaidam et receperunt eum et regna
vit illic. Et audivit Demetrius rex et congrega
vit exercitum valde copiosum et exivit obviam
illi in prelium. Et misit Demetrius ad Ionathan
epistolam verbis pacificis ut magnificaret eum. Di
xit enim anticipemus pacem facere cum eo
priusquam faciat cum Alexandro adversum nos.
Recordabitur enim omnium malorum que
fecimus in eum et in fratrem eius et in gentem
eius. Et dedit ei potestatem congregandi ex
ercitum et fabricare arma et esse ipsum socium eius.
Et obsides qui erant in arce iussit tradi ei. Et
venit Ionathas in Ierusalem et legit epistolas in audi
tu omnis populi et eorum qui in arce erant. Et
timuerunt timore magno quoniam audierunt
quod dedit ei rex potestatem congregandi exerci
tum. Et traditi sunt Ionathe obsides et reddi
dit eos parentibus suis. Et habitavit Ionathas
in Ierusalem et cepit edificare et innovare civi
tatem. Et dixit facientibus opera ut struerent
muros et montem Syon in circuitu lapidibus
quadratis ad munitionem et ita fecerunt.
Et fugerunt alienigene qui erant in muni
tionibus quas edificaverat Bacchides et reliq
uit unusquisque locum suum et abiit in terram suam.
tantum in Bethsura remanserunt aliqui ex

his qui reliquerant legem et precepta erat
enim hec eis ad refugium. Et audivit Alexan
der rex promissa que promisit Demetrius Iona
the et narraverunt ei prelia et virtutes quas
ipse fecit et fratres eius et labores quos labora
verunt et ait. Numquid inveniemus aliquem
virum talem et nunc faciamus eum amicum et
socium nostrum. Et scripsit epistolam et misit ei se
cundum hec verba dicens. Rex Alexander
fratri Ionathe salutem. Audivimus de te quod
vir potens sis viribus et aptus es ut sis nobis
amicus. Et nunc constituimus te hodi
e summum sacerdotem gentis tue et ut ami
cus regis voceris. Et misit ei purpuram et co
ronam auream dicens ut sentias que nostra sunt
et conserves amicitias ad nos. Et induit se Io
nathas stolam sanctam septimo mense anno
centesimo sexagesimo in die sollempni Sce
nophegie et congregavit exercitum et fecit ar
ma copiosa. Et audivit Demetrius verba is
ta et contristatus est nimis et ait. Quid hoc fecimus quia
preoccupavit nos Alexander apprehendere ami
citiam Iudeorum ad munimen suum. Scribam et
ego illis verba deprecatoria et dignitates et do
na ut sint mecum in adiutorium. Et scrip
sit hec illis. Rex Demetrius genti Iudeorum
salutem. Quoniam servastis ad nos pactum et man
sistis in amicitia nostra et non accessistis ad ini
micos nostros audivimus et gavisi sumus. Et nunc
perseverate adhuc conservare ad nos fidem et re
tribuemus vobis bona pro his que fecistis no
biscum et remittemus vobis prestationes mult
as et dabimus vobis donationes. Et nunc absol
vo vos et omnes Iudeos a tributis et pretia salis
indulgeo et coronas remitto et tertiam sem
inis et medietatem partem fructus ligni quod est
portionis mee relinquo vobis ex hodierno di
e et deinceps ne accipiatur a terra Iuda et a tribus
civitatibus que addite sunt illi ex Samaria et
Galilea ex hodierna die et in totum tempus. Et
Ierusalem sit sancta et libera cum finibus suis et
decime et tributa ipsius sint. Remitto etiam
potestatem arcis que est in Ierusalem et do eam
summo sacerdoti ut constituat in ea
viros quoscumque ipse elegerit qui custodi
ant eam. Et omnem animam Iudeorum que
captivata est a terra Iuda in omni regno meo
relinquo liberam gratis ut omnes a tributis
solvantur etiam pecorum suorum. Et
omnes dies sollempnes et sabbata et neomenie
et dies decreti et tres dies ante diem solle
mpnem et tres post diem sollempnem sint om
nes immunitatis et remissionis omnibus Iudeis
qui sunt in regno meo. Et nemo potestatem
habebit agere aliquid et movere negotia ad
versus aliquem eorum in omni causa. Et ascri
bantur ex Iudeis in exercitu regis ad triginta
milia virorum. Et dabuntur illis copie ut o
portet omnibus exercitibus regis. Et ipsis ex ordina
buntur qui sint in munitionibus regis magnis.
Et ex his constituentur super negotia
regni que aguntur ex fide. Et principes sint
ex eis. Et ambulent legibus suis sicut precepit
rex in terra Iuda. Et tres civitates que addite

regni sui et siluit terra in conspectu eius et mentitus est omnia quecumque dixit. Et alienavit se a ionatha et non retribuit ei secundum beneficia que sibi tribuerat et vexabat eum valde. Post hec autem reversus est trifon et antiochus cum eo puer adolescens et regnavit et imposuit diadema. Et congregati sunt ad eum omnes exercitus quos disperserat demetrius et pugnaverunt contra eum. Et fugit demetrius et terga vertit. Et accepit trifon bestias et obtinuit antiochiam. Et scripsit antiochus adolescens ionathe dicens. Constituo tibi sacerdotium et constituo te super quatuor civitates ut sis de amicis regis. Et misit illi vasa aurea in ministerium et dedit ei potestatem bibendi in auro et esse in purpura et habere fibulam auream. Et simonem fratrem eius constituit ducem a terminis tiri usque ad fines egipti. Et exiit ionathas et perambulabat trans flumen civitates. Et congregatus est ad eum omnis exercitus sirie in auxilium. Et venit ascalonam et occurrerunt ei de civitate honorifice. Et abiit inde gazam et concluserunt se qui erant gaze et obsedit eam et succendit que in circuitu erant civitatis et predatus est eam. Et rogaverunt gazenses ionathan et dedit illis dexteram et accepit filios eorum obsides et misit illos in ierusalem et perambulavit regionem usque damascum. Et audivit ionathas quod prevaricati sunt principes demetrii in cades que est in galilea cum exercitu multo volentes eum removere a negotio regni. Et occurrit illis. Fratrem autem suum simonem reliquit intra provinciam. Et applicuit simon ad bethsuram et expugnavit eam diebus multis et conclusit eos. Et postulaverunt ab eo dextras accipere et dedit illis et eiecit eos inde et cepit civitatem et posuit in ea presidium. Et ionathas et castra eius applicuerunt ad aquam genesar et ante lucem vigilaverunt in campo asor et ecce castra alienigenarum occurrebant in campum et tendebant ei insidias in montibus. Ipse autem occurrit ex adverso. Insidie vero exsurrexerunt de locis suis et commiserunt prelium. Et fugerunt qui erant ex parte ionathe omnes et nemo relictus est ex eis nisi mathathias filius absolomi et iudas filius calphi princeps militie exercitus. Et scidit ionathas vestimenta sua et posuit terram in capite suo et oravit et reversus est ad eos in prelium et convertit illos et pugnaverunt. Et viderunt qui fugiebant partis illius et reversi sunt ad eum et sequebantur cum eo usque cades ad castra sua. Et pervenerunt usque illuc et ceciderunt de alienigenis in die illa tria milia virorum. Et regressus est ionathas et qui cum eo erant in ierusalem.

XII

Et vidit ionathas quod tempus eum iuvat et elegit viros et misit romam statuere et renovare cum eis amicitiam. Et ad spartiatas et ad alia loca misit epistolas secundum eandem formam. Et abierunt romam et intraverunt in curiam et dixerunt. Ionathas summus sacerdos et gens iudeorum miserunt nos ut renovaremus amicitiam et societatem secundum pristinam. Et dederunt illis epistolas ad ipsos per loca ut deducerent eos in terram iuda cum pace. Et hoc exemplum epistolarum quas scripsit ionathas spartiatis. Ionathas summus sacerdos et seniores gentis et sacerdotes et reliquus populus iudeorum spartiatis fratribus salutem. Iam pridem misse erant epistole ad oniam summum sacerdotem ab ario qui regnabat apud vos quoniam estis fratres nostri sicut rescriptum continet quod subiectum est. Et suscepit onias virum qui missus fuerat cum honore et suscepit epistolas in quibus significabatur de societate et amicitia. Nos cum nullo horum indigeremus habentes solatio sanctos libros qui sunt in manibus nostris maluimus mittere ad vos renovare fraternitatem et amicitiam ne forte alieni efficiamur a vobis multa enim tempora transierunt ex quo misistis ad nos. Nos ergo in omni tempore sine intermissione in diebus sollempnibus et ceteris quibus oportet memores sumus vestri in sacrificiis que offerimus et observationibus sicut fas est et decet meminisse fratrum. Letamur itaque de gloria vestra. Nos autem circumdederunt multe tribulationes et multa prelia et impugnaverunt nos reges qui sunt in circuitu nostro. Noluimus ergo vobis molesti esse neque ceteris sociis et amicis nostris in his preliis. Habuimus enim de celo auxilium et liberati sumus nos et humiliati sunt inimici nostri. Elegimus itaque numenium antiochi et antipatrum iasonis filium et misimus ad romanos et societatem pristinam mandavimus itaque eis ut veniant etiam ad vos et salutent vos. Et reddant vobis epistolas nostras de innovatione fraternitatis nostre. Et nunc bene facietis rescribentes nobis ad hec. Et hoc rescriptum epistolarum quod miserat onias. Rex spartiatarum onias ionathe sacerdoti magno salutem. Inventum est de scriptura de spartiatis et iudeis quoniam sunt fratres et quod sunt de genere abraam. Et nunc ex quo hec cognovimus benefacitis scribentes nobis de pace vestra. Sed et nos rescripsimus vobis. Pecora nostra et possessiones nostre vestre sunt et vestra nostra. Mandavimus itaque hec nuntiare vobis. Et audivit ionathas quoniam regressi sunt principes demetrii cum exercitu multo supra quam prius pugnare adversus eum. Et exiit ab ierusalem et occurrit eis in amathite regione. Non enim dederat eis spatium ut ingrederentur regionem eius. Et misit speculatores in castra eorum et reversi renuntiaverunt quod constituunt supervenire nocte illis. Cum autem occidisset sol precepit ionathas suis vigilare et esse in armis paratos ad pugnam tota nocte. Et posuit custodes per circuitum in castris. Et audierunt adversarii quod paratus est ionathas cum suis in bello et timuerunt et formidaverunt corde suo et accenderunt focos in castris suis. Ionathas autem et qui cum eo erant non cognoverunt usque mane. Videbant enim luminaria ardentia. Et secutus est ionathas et non comprehendit eos. Transierant enim flumen eleutherum. Et divertit ionathas ad arabas qui vocantur zabadei et percussit eos et accepit spolia eorum. Et iunxit et venit damascum et perambulavit omnem regionem illam. Simon autem exiit et venit usque ad ascalonam et ad proxima presidia et declinavit in ioppen et occupavit eam. Audivit enim quod vellent presidium tradere partibus demetrii et posuit ibi custodes ut custodirent eam. Et reversus est ionathas et convocavit seniores populi et cogitavit cum eis edificare presidia in iudea et edificare muros in ierusalem et exaltare altitudinem magnam inter medium arcis et civitatis ut separet eam a civitate ut esset ipsa singulariter et neque emant neque vendant. Et conve-

nerunt ut redificarent civitatem. Et cecidit
murus qui erat super torrentem ab oriente solis et re-
paravit eum qui vocatur caphetetha. Et simon
edificavit adiada in sephela et munivit eam
et imposuit portas et seras. Et cum cogitasset try-
fon regnare asie et assumere diadema et exten-
dere manum in antiochum regem timens ne
forte non permitteret eum ionathas sed pugnaret
adversus eum querebat eum comprehendere
et occidere. Et surgens abiit in bethsan. Et ex-
ivit ionathas obviam ei cum quadraginta mili-
bus virorum electorum in prelium et venit in be-
thsan. Et vidit trifon quia venit cum exercitu
multo ut extenderet in eum manus timuit
et excepit eum cum honore et commendavit
eum omnibus amicis suis et dedit ei munera
et precepit exercitibus suis ut obedirent ei sicut
sibi. Et dixit trifon ionathe. Ut quid vexasti
universum populum cum bellum nobis non sit. Et
nunc remitte eos in domos suas. Elige autem
tibi viros paucos qui tecum sint et veni mecum
tum ptholomaidam et tradam illam tibi et re-
liqua presidia et exercitum et universos prepositos
negotii et conversus abibo propterea enim veni. Et cre-
didit ei et fecit sicut dixit et dimisit ex-
ercitum et abierunt in terram iuda. Retinuit
autem secum tria milia virorum ex quibus re-
misit in galileam duo milia mille autem cum
eo venerunt. Ut intravit autem ionathas p-
tholomaidam clauserunt portas ptholom-
enses et comprehenderunt eum et omnes qui cum eo
intraverant gladio interfecerunt. Et misit trifon
exercitum et equites in galileam in campum
magnum ut perderent omnes socios ionathe. At
illi cum cognovissent quia comprehensus est
et periit et omnes qui cum eo erant hortati sunt
semetipsos et exierunt parati in prelium. Et viden-
tes hii qui insecuti fuerant quia pro anima res est illis
reversi sunt. Illi autem venerunt omnes cum
pace in terram iuda et planxerunt ionathan et
eos qui cum ipso fuerant valde. Et luxit israel luctu
magno. Et quesierunt omnes gentes que erant
in circuitu eorum conterere eos. Dixerunt enim
non habent principem et adiuvantem nunc ergo
expugnemus illos et tollamus de hominibus me-
moriam eorum.

XIII

Et audivit simon quod congre-
gavit trifon exercitum copiosum ut veniret
in terram iuda et attereret eam videns quia in tre-
more populus est et timore ascendit ierusalem et con-
gregavit populum et adhortans dixit. Vos scitis
quanta ego et fratres mei et domus patris mei fe-
cimus pro legibus et pro sanctis prelia et angusti-
as quales vidimus. Horum gratia perierunt fratres
mei omnes propter israel et relictus sum ego solus.
Et nunc non mihi contingat parcere anime
mee in omni tempore tribulationis non enim me-
lior sum fratribus meis. Vindicabo itaque gentem
meam et sancta natosque nostros et uxores quia congrega-
te sunt gentes universe conterere nos inimicitie
gratia. Et accensus est spiritus populi simul ut au-
divit sermones istos et responderunt voce mag-
na dicentes. Tu es dux noster loco iude et ionathe
fratris tui. Pugna prelium nostrum et omnia
quecumque dixeris nobis faciemus. Et congre-
gans omnes bellatores viros acceleravit consu-
mare omnes muros ierusalem et munivit eam in gy-
ro. Et misit ionathan filium absalomi et cum eo
exercitum novum in ioppen et eiectis hiis qui er-
ant in ea mansit illic ipse. Et movit trifon a pto-
lomaida cum exercitu multo ut veniret in terram
iuda et ionathan cum eo in custodia. Simon autem
applicuit in addus e contra faciem campi.
Et ut cognovit trifon quia surrexit simon loco iona-
the fratris sui et quia commissurus erat cum eo
prelium misit ad eum legatos dicens. Pro argento
quod debebat frater tuus ionathas in ratione regis
detinuimus eum. Et nunc mitte argenti talen-
ta centum et duos filios eius obsides ut non dim-
issus fugiat a nobis et remittemus eum. Et cognovit
simon quia cum dolo loqueretur secum iussit tamen
dari argentum et pueros ne inimicitiam mag-
nam sumeret ad israel populum dicentem quia non mi-
sit ei argentum et pueros propterea periit. Et mis-
it pueros et centum talenta. Et mentitus est et
non dimisit ionathan. Et post hec venit trifon
intra regionem ut contereret eam et gyraverunt
per viam que ducit ador et simon et castra eius am-
bulabant in omnem locum quocumque ibant. Qui
autem in arce erant miserunt ad trifonem legatos
ut festinaret venire per desertum et mitteret il-
lis alimonias. Et paravit trifon omnem equitatum
ut veniret illa nocte. Erat autem nix multa
valde et non venit in galaaditim. Et cum ap-
propinquasset bascaman occidit ionathan et filios
eius illic. Et convertit trifon et abiit in terram su-
am. Et misit simon et accepit ossa ionathe fratris
sui et sepelivit ea in modin civitate patrum
eius. Et planxerunt eum omnis israel planc-
tu magno et luxerunt eum diebus multis. Et e-
dificavit simon super sepulcrum patris sui et fra-
trum suorum edificium altum visu lapide po-
lito retro et ante. Et statuit septem pyramides
unam contra unam patri et matri et quatuor
fratribus. Et hiis circumposuit columpnas magn-
as et super columpnas magnas et super colump-
nas arma ad memoriam eternam et iuxta arma
naves sculptas que viderentur ab hominibus
navigantibus mare. Hoc est sepulcrum quod fecit
in modin usque in hunc diem. Trifon autem cum
iter faceret cum antiocho rege adolescente
dolo occidit eum et regnavit loco eius et impo-
suit sibi diadema asie et fecit plagam magnam
in terra. Et edificavit simon presidia in iudea
muniens ea turribus excelsis et muris magnis
et portis et seris. Et posuit alimenta in muni-
tionibus. Et elegit simon viros et misit ad de-
metrium regem ut faceret remissionem reg-
ioni quia actus omnes trifonis per direptionem
fuerant gesti. Et demetrius rex ad verba ista re-
spondit ei et scripsit epistulam talem. Rex demetrius
simoni summo sacerdoti et amico regum et
senioribus et genti iudeorum salutem. Coronam
auream et bahen quam misistis suscepimus
et parati sumus facere vobiscum pacem magnam
et scribere prepositis regis remittere vobis que indul-
simus. Quecumque enim constituimus vobis con-
stant. Munitiones quas edificastis sint vobis.
Remittimus quoque ignorantias et peccata us-

in hodiernum diem et coronam quam debebatis et si quid aliud erat tributarium in ierusalem iam non sit tributarium. Et si qui in vobis apti sunt conscribi inter nostros conscribantur et sit inter nos pax. Anno centesimo septuagesimo ablatum est iugum gentium ab israel et cepit populus scribere in tabulis et gestis publicis anno primo sub simone summo sacerdote duce et principe iudeorum. In diebus illis simon applicuit ad gazam et circumdedit eam castris et fecit machinas et applicuit ad civitatem et percussit turrem unam et comprehendit. Et qui eruperunt erant intra machinam in civitate. Et factus est motus magnus in civitate et ascenderunt qui erant in civitate cum uxoribus et filiis supra murum scissis tunicis suis et clamaverunt voce magna postulantes a simone dextras sibi dari et dixerunt. Non nobis reddas secundum malitias nostras sed secundum misericordias tuas. Et flexus simon non debellavit eos tamen eiecit eos de civitate et emundavit edes in quibus fuerant simulacra. Et tunc intravit in eam cum hymnis benedicens dominum et eiecta est ex ea omni immunditia collocavit in ea viros qui legem facerent et munivit eam et fecit sibi habitationem. Qui autem erant in arce ierusalem prohibebantur egredi et ingredi in regionem et emere ac vendere et esurierunt valde et multi ex eis fame perierunt. Et clamaverunt ad simonem ut dextras acciperent et dedit illis. Et eiecit eos inde et mundavit arcem a contaminationibus et intraverunt in eam tertia vicesima secundi mensis anno centesimo septuagesimo primo cum laude et ramis palmarum et cinaris et cimbalis et nablis et hymnis et canticis quia contritus est inimicus magnus ex israel. Et constituit ut omnibus annis agerentur dies hi cum letitia. Et munivit montem templi qui erat secus arcem et habitavit ibi ipse et qui cum eo erant. Et vidit simon iohannem filium suum quod vir proelii esset et posuit eum ducem virtutum universarum et habitavit gazaris.

CXIIII

Anno centesimo septuagesimo secundo congregavit rex demetrius exercitus suos et abiit in mediam contrahere sibi auxilia et expugnaret trifonem. Et ut audivit arsaces rex persidis et medie quia intravit demetrius confines suos et misit unum de principibus suis ut comprehenderet eum vivum et adduceret eum ad se. Et abiit et percussit castra demetrii et comprehendit eum et duxit eum ad arsacen et posuit eum in custodia. Et siluit omnis terra iuda omnibus diebus simonis. Et quesivit bona genti sue et placuit illis potestas eius et gloria eius omnibus diebus. Et cum omni gloria sua accepit ioppen in portum et fecit introitum in insulis maris. Et dilatavit fines gentis sue et obtinuit regionem et congregavit captivitatem multam. Et dominatus est gazare et bethsure et arci et abstulit immunditias ex ea et non erat qui resisteret ei. Et unusquisque colebat terram suam cum pace et terra dabat fructus suos et ligna camporum fructum suum. Seniores in plateis sedebant omnes et de bonis terre tractabant et iuvenes induebant se gloriam et stolas belli. Et civitatibus tribuebat alimonias et constituebat eas ut essent vasa munitionis quoadusque nominatum est nomen glorie eius usque ad extremum terre. Fecit pacem super terram et letatus est israel letitia magna. Et sedit unusquisque sub vite sua et sub ficulnea nec erat qui eos terreret. Defecit impugnans eos super terram. Reges contriti sunt in diebus illis et confirmavit omnes humiles populi sui et exquisivit legem. Et abstulit omnem iniquum et malum. Sancta glorificavit et multiplicavit vasa sanctorum. Et auditum est rome quia defunctus esset ionathas et usque in spartiam et contristati sunt valde. Ut audierunt autem quod simon frater eius factus esset summus sacerdos loco eius et ipse obtineret regionem et civitates in ea scripserunt ad eum tabulis ereis ut renovarent amicitias et societatem quam fecerunt cum iuda et ionatha fratribus eius. Et lecte sunt in conspectu ecclesie in ierusalem et hoc exemplum epistolarum quas miserunt spartiate. Spartianorum principes et civitates simoni sacerdoti magno et senioribus et sacerdotibus et reliquo populo iudeorum fratribus salutem. Legati qui missi sunt ad populum nostrum nuntiaverunt nobis de vestra gloria et honore ac letitia et gavisi sumus in introitu eorum et scripsimus que ab ipsis erant dicta in conciliis populi sic. Numenius antiochi et antipater iasonis filius legati iudeorum venerunt ad nos renovantes nobiscum amicitiam et placuit populo excipere viros gloriose et ponere exemplum sermonum eorum in segregatis populi libris ut sint ad memoriam populo spartiatarum. Exemplum autem horum scripsimus simoni magno sacerdoti. Post hec autem misit simon numenium romam habentem clipeum magnum aureum pondus mnarum mille ad statuendam cum his societatem. Audissent autem populus romanus sermones istos dixerunt quam gratiarum actionem reddemus simoni et filiis eius. Restituit enim ipse fratres suos et expugnavit inimicos israel et statuerunt ei libertatem. Et descripserunt in tabulis ereis et posuerunt in titulis in monte sion. Et hoc exemplum scripture. Octava decima die mensis elul anno .c.lxx.ii. anno tertio sub simone sacerdote magno in asaramel in conventu magno sacerdotum et populi et principum gentis et seniorum regionis nota facta sunt hec quoniam frequenter facta sunt proelia in regione nostra. Simon autem mathathie filius ex filiis iarib et fratres eius dederunt se periculo et restiterunt adversariis gentis sue ut starent sancta ipsorum et lex. Et gloria magna glorificaverunt gentem suam. Et congregavit ionathas gentem suam et factus est illis sacerdos magnus. Et appositus est ad populum suum et voluerunt inimici eorum calcare et atterere regionem ipsorum et extendere manus in sancta eorum. Tunc restitit simon et pugnavit pro gente sua et erogavit multas pecunias et armavit viros virtutis gentis sue et dedit eis stipendia et munivit civitates iudee et bethsuram que erat in finibus iudee ubi erant arma hostium antea et posuit illic presidium viros iudeos et ioppen munivit que erat ad mare et gazaram que erat in finibus azoti in qua hostes antea habitabant. Et collocavit ibi iudeos et quecumque erant apta ad correptionem eorum posuit in eis. Et vidit populus actum simonis et gloriam

quam cogitabat facere genti sue. posuerunt eum ducem suum et principem sacerdotum eo quod ipse fecerat hec omnia et iustitiam et fidem quam conservavit genti sue et exquisivit omni modo exaltare populum suum. Et in diebus eius prosperatum est in manibus eius ut tollerentur gentes de regione ipsorum qui in civitate David erant in Ierusalem in arce de qua procedebant et contaminabant omnia que in circuitu sanctorum sunt et inferebant plagam magnam castitati. Et collocavit in ea viros iudeos ad tutamentum regionis civitatis et exaltavit muros Ierusalem. Et rex Demetrius statuit illi summum sacerdotium secundum hec fecit eum amicum suum et glorificavit eum gloria magna. Audivit enim quod appellati sunt iudei a romanis amici et socii et fratres quia susceperunt legatos Simonis gloriose. Et quia iudei et sacerdotes eorum consenserunt eum esse ducem suum et summum sacerdotem in eternum donec surgat propheta fidelis. Et ut sit super eos dux et ut cura esset illi pro sanctis. Et ut constitueret prepositos super opera eorum et super regionem et super arma et super presidia et cura sit illi de sanctis et ut audiatur ab omnibus et ut scribantur in nomine eius omnes conscriptiones in regione et ut operiatur purpura et auro. Et ne liceat ulli ex populo et ex sacerdotibus irritum facere aliquid horum et contradicere his que ab eo dicuntur aut convocare conventum in regione sine ipso et vestiri purpura et uti fibula aurea. Qui autem fecerit extra hec aut irritum fecerit aliquid horum reus erit. Et complacuit omni populo statuere Simonem et facere secundum verba ista. Et suscepit Simon et placuit ut summo sacerdotio fungeretur et esset dux et princeps gentis iudeorum et sacerdotum et preesset omnibus. Et scripturam istam dixerunt ponere in tabulis ereis et ponere eas in peribulo sanctorum in loco celebri. Exemplum autem eorum ponere in erario ut habeat Simon et filii eius.

CXV

Et misit rex Antiochus filius Demetrii epistulas ab insulis maris Simoni sacerdoti et principi gentis iudeorum et universe genti et erant continentes hunc modum. Rex Antiochus Simoni sacerdoti magno et genti iudeorum salutem. Quoniam quidem pestilentes obtinuerunt regnum patrum nostrorum volo autem vindicare regnum et restituere illud sicut erat prius et electam feci multitudinem exercitus et feci naves bellicas. Volo autem procedere per regiones ut ulciscar in eos qui corruperunt regionem nostram et qui desolaverunt civitates multas in regno meo. Nunc ergo statuo tibi omnes oblationes quas remiserunt tibi ante me reges et quecumque alia dona remiserunt tibi. Et permitto tibi facere percussuram proprii numismatis in regione tua. Ierusalem autem volo esse sanctam et liberam et omnia arma que fabricata sunt et presidia que extruxisti que tenes maneant tibi. Et omne debitum regis et que futura sunt regi remittuntur tibi ex hoc et in omne tempus. Cum autem obtinuerimus regnum nostrum glorificabimus te et gentem tuam et templum gloria magna ita ut manifestetur gloria vestra in universa terra. Anno centesimo septuagesimo quarto exivit Antiochus in terram patrum suorum et convenerunt ad eum omnes exercitus ita ut pauci relicti essent cum Triphone. Et insecutus est eum Antiochus rex et venit Doram fugiens per maritima. Sciebat enim quod congregata sunt in eum mala et reliquit eum exercitus. Et applicuit Antiochus super Doram cum centum viginti milibus virorum belligerantium et octo milibus equitum et circuivit civitatem. Et naves a mari accesserunt et vexabant civitatem a terra et mari et neminem sinebant ingredi. Venit autem Numenius et qui cum eo fuerant ab urbe Roma habentes epistulas regibus et regionibus scriptas in quibus continebantur hec. Lucius consul romanorum Ptolomeo regi salutem. Legati iudeorum venerunt ad nos amici nostri renovantes pristinam amicitiam et societatem missi a Simone principe sacerdotum et populo iudeorum. Attulerunt autem et clipeum aureum mnarum mille. Placuit itaque nobis scribere regibus et regionibus ut non inferant illis mala neque impugnent eos et civitates eorum et regiones eorum ut non ferant auxilium pugnantibus adversus eos. Visum autem est nobis accipere clipeum ab eis. Si qui ergo pestilentes refugerint de regione ipsorum ad nos tradite eos Simoni principi sacerdotum ut vindicet in eos secundum legem suam. Hec eadem scripta sunt Demetrio regi et Attalo et Ariarathi et Arsaci et in omnes regiones et Lampsaco et Spartiatis et in Delo et in Mindo et Sicione et Carie et Samum et Pamphiliam et Liciam et Alicarnasum et Rodum et Faselida et Choo et Siden et Arado et Gortinam et Gnidum et Ciprum et Cirenen. Exemplum autem eorum scripserunt Simoni principi sacerdotum. Antiochus autem rex applicuit castra in Doram secundo admovens ei semper manus et machinas faciens et conclusit Triphonem ne procederet. Et misit ei Simon duo milia virorum electorum in auxilium et argentum et aurum et vasa copiosa et noluit ea accipere sed rupit omnia que pactus est cum eo antea et alienavit se ab eo. Et misit ad eum Athenobium unum de amicis suis ut tractaret cum ipso dicens. Vos tenetis Ioppen et Gazaram et arcem que est in Ierusalem civitates regni mei. Fines earum desolastis et fecistis plagam magnam super terram et dominati estis per loca multa in regno meo. Nunc ergo tradite civitates quas occupastis et tributa locorum quibus dominati estis extra fines Iudee. Sin autem date pro illis quingenta talenta argenti et exterminii quod exterminastis et tributorum civitatum alia talenta quingenta. Sin autem veniemus et expugnabimus vos. Et venit Athenobius amicus regis in Ierusalem et vidit gloriam Simonis et claritatem in auro et argento et apparatum copiosum et obstupuit et retulit ei verba regis. Et respondit Simon et dixit ei. Neque alienam terram sumpsimus neque aliena detinemus sed hereditatem patrum nostrorum que ab inimicis nostris iniuste aliquo tempore possessa est. Nos vero tempus habentes vindicamus hereditatem patrum nostrorum. Nam de Ioppe et Gazara que expostulas ipsi faciebant in populo plagam magnam et in regione nostra. Horum damus talenta centum. Et non respondit illi verbum. Reversus autem cum ira ad regem renuntiavit ei verba ista et gloriam Simonis et universa que vidit. Et iratus est rex ira magna. Trifon autem

fugit navium in orthosiada. Et constituit rex cen
debeum ducem maritimum et exercitum equitu
et peditum dedit illi et mandavit illi movere ca
stra contra faciem iudee. Et mandavit ei edifica
re cedronem et obstruere portas civitatis et debel
lare populum. Rex autem persequebatur trifonem.
Et pervenit cendebeus iamniam et cepit irritare
plebem et conculcare iudeam et captivare populum
et interficere et edificare cedronem. Et colloca
vit illic equites et exercitum ut egressi perambu
larent viam iudee sicut constituit ei rex. Et as
cendit iohannes de gazaris et nuntiavit simoni
patri suo que fecit cendebeus. Et vocavit sim
on duos filios seniores iudam et iohannem et ait illis
Ego et fratres mei expugnavimus hostes israel ab ado
lescentia nostra usque in hunc diem et prosperatum est
in manibus nostris liberare israel aliquotiens. Nunc autem
senui sed estote loco meo et fratris mei et egressi
pugnate pro gente nostra. Auxilium vero de celo vo
biscum sit. Et elegit de regione viginti milia vi
rorum bellatorum et equites. Et profecti
sunt ad cendebeum et dormierunt in modin.
Et surrexerunt mane et abierunt in campum
et ecce exercitus copiosus in obviam illis peditum
et equitum et fluvius torrens erat in medio
ipsorum. Et admovit castra contra faciem eorum ip
se et populus eius. Et vidit populum trepidantem ad tra
nsfretandum torrentem et transfretavit ipse pri
mus. Et viderunt eum viri et transierunt post
eum. Et divisit populum et equites in medio pedi
tum. Erat autem equitatus adversariorum copio
sus nimis. Et exclamaverunt sacris tubis et in fu
gam conversus est cendebeus et castra eius et ceci
derunt ex eis multi vulnerati. Residui autem fuge
runt in munitionem. Tunc vulneratus est iudas frater
iohannis. Iohannes autem insecutus est eos donec venit ce
dronem quam edificavit. Et fugerunt usque ad
turres que erant in agris azoti et succendit eas
igni et ceciderunt ex illis duo milia virorum et
reversus est in iudeam in pace. Et ptolomeus filius
abobi constitutus erat dux in campo iericho et
habebat argentum et aurum multum. Erat enim
gener summi sacerdotis. Et exaltatum est cor eius
et volebat obtinere regionem et cogitabat dolum
adversus simonem et filios eius ut tolleret eos.
Simon autem perambulans civitates que erant
in regione et sollicitudinem earum gerens desce
ndit iericho ipse et mathathias filius eius et iu
das anno centesimo septuagesimo septimo in
se undecimo. Hic est mensis sabath. Et suscep
it eos filius abobi in munitiunculam que vocatur
dochum dolo quam edificavit et fecit eis convi
vium magnum et abscondit illic viros. Et cum
inebriatus esset simon et filii eius surrexit ptho
lomeus cum suis et sumpserunt arma sua et in
traverunt in convivium et occiderunt eum et
duos filios eius et quosdam pueros eius et fecit dece
ptionem magnam in israel et reddidit mala pro bo
nis. Et scripsit hec ptholomeus et misit regi ut
mitteret ei exercitum in auxilium et traderet regi
onem et civitates eorum et tributa. Et misit ali
os in gazaram tollere iohannem. Et misit tribunis e
pistolas ut venirent ad se et daret eis argentum et
aurum et dona. Et alios misit occupare iherusalem et

montem templi. Et precurrens quidam nuntiavit iohanni
in gazara quia periit pater eius et fratres et quia misit te quoque
interficere. Ut audivit autem iohannes vehementer
expavit et comprehendit viros qui venerant perdere
eum et occidit eos. Cognovit enim quia querebant
eum perdere. Et cetera sermonum iohannis et bellorum
eius et bonarum virtutum quibus fortiter gessit
et edificii murorum quos extruxit et rerum gestarum
eius ecce scripta sunt in libro dierum sacerdotii ei
ex quo factus est princeps sacerdotum post patrem
suum.

FRATRIBUS qui sunt in egypto iudeis salutem dicunt
fratres qui sunt in iherusalem iudei et qui in regione iude
e et pacem bonam. Benefaciat vobis deus et memi
nerit testamenti sui quod pollicitus est ad abraham et ysa
ach et iacob servorum suorum fidelium et det vobis
cor omnibus ut colatis eum et faciatis eius volunta
tem corde magno et animo volenti. Adaperiat cor ve
strum in lege sua et in preceptis suis et faciat pacem.
Exaudiat orationes vestras et reconcilietur vobis nec
vos deserat in tempore malo. Et nunc hic sumus
orantes pro vobis. Regnante demetrio anno centesi
mo sexagesimo nono nos iudei scripsimus vobis
in tribulatione et impetu que supervenit nobis in
istis annis ex quo recessit iason a sancta terra et a re
gno. Portam succenderunt et effuderunt sangui
nem innocentem. Et oravimus ad dominum et exau
diti sumus et obtulimus sacrificium et similagi
nem et accendimus lucernas et proposuimus pa
nes. Et nunc frequentate dies scenophegie men
sis casleu. Anno centesimo octuagesimo octavo
populus qui est iherosolimis et in iudea senatusque et iu
das aristobolo magistro ptholomei regis qui est de
genere christorum sacerdotum et his qui in egyp
to sunt iudeis salutem et sanitatem. De magnis
periculis a deo liberati magnifice gratias illi agi
mus ut pote qui adversus talem regem dimicavi
mus. Ipse enim ebullire fecit de persida eos qui pu
gnaverunt contra nos et sanctam civitatem. Nam
cum in persida esset dux ipse et cum eo immensus exerci
tus cecidit in templo nanee consilio deceptus sacer
dotis nanee. Etenim cum ea habitaturus venit ad
locum antiochus et amici eius ut acciperet pe
cunias multas dotis nomine. Cumque proposuissent eas
sacerdotes nanee et ipse cum paucis ingressus esset
intra ambitum fani clauserunt templum. Et cum
intrasset antiochus aperto occulto aditu templi mi
ttentes lapides percusserunt ducem et qui cum eo
erant et membratim diviserunt et capitibus ampu
tatis foras proiecerunt. Per omnia benedictus deus
qui tradidit impios. Facturi igitur quinta et vice
sima die mensis casleu purificationem templi
necessarium duximus significare vobis ut et vos
quoque agatis diem scenophegie et diem ignis qui

datus est quando neemias edificato templo et altari obtulit sacrificia. Nam cum in persidem ducerentur patres nostri sacerdotes qui tunc dei cultores erant acceptum ignem de altario occulte absconderunt in valle ubi erat puteus altus et siccus et in eo contutati sunt eum ita ut omnibus ignotus esset locus. Cum autem preterissent multi anni et placuit deo ut mitteretur neemias a rege persidis nepotes sacerdotum illorum qui absconderant misit ad requirendum ignem. Et sicut narraverunt nobis non invenerunt ignem sed aquam crassam. Et iussit eos haurire et afferre sibi et sacrificia que imposita erant iussit sacerdos neemias aspergi aqua ipsa et ligna et que erant super posita. Atque hoc factum est et tempus affuit quo sol refulsit qui prius erat in nubilo accensus est ignis magnus ita ut omnes mirarentur. Orationem autem faciebant omnes sacerdotes dum consumaretur sacrificium ionatha inchoante ceteris autem respondentibus. Et neemie oratio erat habens hunc modum. Domine deus omnium creator terribilis et fortis iustus et misericors qui solus es rex bonus solus prestans solus iustus et omnipotens et eternus qui liberasti israel de omni malo qui fecisti patres electos et sanctificasti eos accipe sacrificium pro universo populo tuo israel et custodi partem tuam et sanctifica et congrega dispersionem nostram libera eos qui serviunt gentibus. Et contemptos et abhominatos respice ut sciant gentes quia tu es deus noster. Afflige opprimentes nos et contumeliam facientes in superbia. Constitue populum tuum in loco sancto tuo sicut dixit moyses. Sacerdotes autem psallebant hymnos usque quo consumatum est sacrificium. Cum autem consummatum fuisset sacrificium ex residua aqua neemias iussit lapides maiores perfundi. Quod ut factum est flamma ex eis accensa est sed ex lumine quod refulsit ab altari consumpta est. Ut vero manifestata res est et renuntiatum est regi persarum quod in loco in quo ignem absconderant hii qui translati fuerant sacerdotes aqua apparuit de qua neemias et qui cum eo erant purificaverunt sacrificia. Considerans autem rex et rem diligenter examinans fecit ei templum ut probaret quod factum erat et cum probasset sacerdotibus donavit multa bona atque alia munera et accipiens manu sua tribuebat eis et si quibus donaverat rex multa bona accipiebat ex hoc et tribuebat. Appellavit autem neemias hunc locum nepthar quod interpretatur purificatio. Vocatur autem apud plures nephi. Invenitur autem in descriptionibus ieremie prophete quod iussit eos accipere ignem qui transmigrabantur ut significatum est et ut mandavit transmigratis et dedit illis legem ne obliviscerentur precepta domini et ut non exerrarent mentibus videntes simulacra aurea et argentea et ornamenta eorum et alia huiusmodi dicens hortabatur ne legem amoverent a corde suo. Erat autem in ipsa scriptura quomodo tabernaculum et archam iussit propheta divino responso ad se facto comitari secum usque quo exiit in montem in quo moyses ascendit et vidit dei hereditatem. Et veniens ibi ieremias invenit locum spelunce et tabernaculum et archam et altare incensi intulit illuc et hostium obstruxit. Et accesserunt quidam simul qui sequebantur ut notarent sibi locum et non potuerunt invenire. Ut autem cognovit ieremias culpans illos dixit quia ignotus erit locus donec congreget deus congregationem populi et propitius fiat et tunc dominus ostendet hec et apparebit maiestas domini et nubes erit sicut moysi manifestabatur et sicut cum salomon petiit ut locus sanctificaretur magno deo et manifestabat hec et ut sapientiam habens obtulit sacrificium dedicationis et consumationis templi. Sicut et moyses orabat ad dominum et descendit ignis de celo et consumpsit sacrificium sicut et salomon oravit et descendit ignis de celo et consumpsit holocaustum. Et dixit moyses eo quod non sit manducatum quod erat pro peccato et consumptum est. Similiter et salomon octo diebus celebravit dedicationem. Inferebantur autem in descriptionibus et commentariis neemie hec eadem. Et ut construens bibliothecam congregavit de regionibus libros et prophetarum et david et epistolas regum et de donariis. Similiter autem et iudas ea que deciderant per bellum quod nobis acciderat congregavit omnia et sunt apud nos. Si ergo desideratis hec mittite qui perferant vobis. Acturi itaque purificationem scripsimus vobis bene igitur facietis si egeritis hos dies. Deus autem qui liberavit populum suum et reddidit hereditatem suam omnibus et regnum et sacerdotium et sanctificationem sicut promisit in lege speramus quod cito miserebitur. Et congregabit de sub celo in locum sanctum eripuit enim nos de magnis periculis et locum purgavit. De iuda vero machabeo et fratribus eius et de templi magni purificatione et de are dedicatione sed et preliis qui pertinent ad antiochum nobilem et filium eius eupatorem et de illuminationibus que de celo facte sunt ad eos qui pro iudeis fortiter fecerunt ita ut universam regionem cum pauci essent vindicarent et barbaram multitudinem fugarent et famosissimum toto orbe templum reciperarent et civitatem liberarent. Ut leges que abolite erant restituerentur domino cum omni tranquillitate propitio facto illis. Itemque a iasone cireneo quinque libris comprehensa temptavimus nos uno volumine breviare considerantes multitudinem librorum et difficultatem volentibus aggredi narrationes propter multitudinem rerum. Curavimus volentibus quidem legere ut esset animi oblectatio. Studiosis vero ut facile possint memorie commendare. Omnibus autem legentibus utilitas conferatur. Et nobis quidem ipsis qui opus hoc breviandi causa suscepimus non facile laborem immo vero negotium plenum vigiliarum et sudoris assumpsimus. Sicut hii qui preparant convivium et querunt aliorum voluntati parere. Propter multorum gratiam libenter laborem sustinemus veritatem quidem de singulis auctoribus concedentes ipsi autem secundum datam formam brevitati studentes. Sicut enim nove domus architecto de universa structura curandum est ei vero qui pingere curat conquirenda sunt que apta sunt ad decorem domatum exquirenda sunt ita estimandum est in nobis. Et eni

intellectum colligere et ordinare sermonem et curiosius partes singulas quasque disquirere historiographo congruit auctori; brevitatem vero dictionis sectari et executiones rerum vitare brevianti concedendum est. Hinc igitur narrationem incipiemus; de prefatione tantum dixisse sufficiat. Stultum etenim est ante historiam effluere, in ipsa autem historia succingi.

III

Igitur cum sancta civitas habitaretur in omni pace, leges etiam adhuc optime custodirentur propter Oniae pontificis pietatem et animos odio habentes mala, fiebat ut ipsi reges et principes locum summo honore dignum ducerent et templum maximis muneribus illustrarent, ita ut Seleucus Asiae rex de redditibus suis praestaret omnes sumptus ad ministerium sacrificiorum pertinentes. Simon autem de tribu Beniamin prepositus templi constitutus contendebat obsistente sibi principe sacerdotum iniquum aliquid in civitate moliri. Sed cum vincere Oniam non posset, venit ad Apollonium Tharseae filium, qui in illo tempore erat dux Celesyriae et Phoenicis, et nuntiavit ei pecuniis innumerabilibus plenum esse aerarium Hierosolymis et communes copias immensas esse, quae non pertinent ad rationem sacrificiorum; esse autem possibile sub potestate regis cadere universa. Cumque retulisset Apollonius ad regem de pecuniis quae delatae erant, ille accitum Heliodorum, qui erat super negotia eius, misit cum mandatis ut predictam pecuniam transportaret. Statimque Heliodorus iter aggressus est, specie quidem quasi per Celesyriam et Phoenicem civitates esset peragraturus, re vera autem regis propositum perfecturus. Sed cum venisset Hierosolymam et benigne a summo sacerdote in civitate esset exceptus, narravit de dato indicio pecuniarum et cuius rei gratia adesset aperuit; interrogabat autem si vere haec ita essent. Tunc summus sacerdos ostendit deposita esse haec et victualia viduarum atque pupillorum, quaedam vero esse Hircani Tobiae viri valde eminentis in his quae detulerat impius Simon; universa autem argenti talenta esse quadringenta et auri ducenta. Decipi vero eos qui credidissent loco et templo quod per universum mundum honoratur pro sui veneratione et sanctitate impossibile omnino esse. At ille pro his quae habebat in mandatis a rege dicebat omni genere regi ea esse deferenda. Constituta autem die intrabat de his Heliodorus ordinaturus. Non modica vero per universam civitatem erat trepidatio. Sacerdotes autem ante altare cum stolis sacerdotalibus iactaverunt se et invocabant de caelo eum qui de depositis legem posuit, ut his qui deposuerant ea salva custodiret. Iam vero qui videbat summi sacerdotis vultum mente vulnerabatur; facies enim et color immutatus declarabat internum animi dolorem. Circumfusa enim erat viro maestitia quaedam et horror corporis, per quem manifestus aspicientibus dolor cordis efficiebatur. Alii etiam congregatim de domibus confluebant publica supplicatione obsecrantes pro eo quod in contemptu locus esset venturus. Accinctaeque mulieres ciliciis pectus per plateas confluebant, sed et virgines quae conclusae erant procurrebant ad Oniam, aliae autem ad muros, quaedam vero per fenestras aspiciebant. Universae autem protendentes manus in caelum deprecabantur. Erat autem misera commixtae multitudinis et magni sacerdotis in agone constituti expectatio. Et hi quidem invocabant omnipotentem Deum ut credita sibi his qui crediderant cum omni integritate conservarentur. Heliodorus autem quod decreverat perficiebat, eodem loco ipse cum satellitibus circa aerarium praesens. Sed spiritus omnipotentis magnam fecit suae ostensionis evidentiam, ita ut omnes qui ausi fuerant parere ei ruentes Dei virtute in dissolutionem et formidinem converterentur. Apparuit enim illis quidam equus terribilem habens sessorem optimis operimentis adornatus, isque cum impetu Heliodoro priores calces elisit; qui autem ei sedebat videbatur arma habere aurea. Alii etiam apparuerunt duo iuvenes virtute decori, optimi gloria speciosique amictu, qui circumsteterunt eum et ex utraque parte flagellabant sine intermissione multis plagis verberantes. Subito autem Heliodorus concidit in terram, eumque multa caligine circumfusum rapuerunt atque in sella gestatoria positum eiecerunt. Et his qui cum multis cursoribus et satellitibus predictum ingressus est aerarium portabatur nullo sibi auxilium ferente, manifesta cognita Dei virtute. Et ille quidem per divinam virtutem iacebat mutus atque omni spe et salute privatus. Hi autem Dominum benedicebant quia magnificabat locum suum, et templum quod paulo ante timore ac tumultu erat plenum, apparente omnipotente Domino gaudio et laetitia impletum est. Tunc vero ex amicis Heliodori quidam rogabant confestim Oniam ut invocaret Altissimum, et vitam donaret ei qui in supremo spiritu erat constitutus. Considerans autem summus sacerdos ne forte rex suspicaretur malitiam aliquam ex Iudaeis circa Heliodorum consummatam, obtulit pro salute viri hostiam salutarem. Cumque summus sacerdos exoraret, iidem iuvenes eisdem vestibus amicti astantes Heliodoro dixerunt: Oniae sacerdoti gratias age, nam propter eum tibi Dominus vitam donavit. Tu autem a Deo flagellatus nuntia omnibus magnalia Dei et potestatem. Et his dictis non comparuerunt. Heliodorus autem hostia Deo oblata et votis magnis promissis ei qui vivere illi concessit, et Oniae gratias agens, recepto exercitu repedabat ad regem. Testabatur autem omnibus ea quae sub oculis suis viderat opera magni Dei. Cum autem rex interrogasset Heliodorum quis esset aptus adhuc semel Hierosolymam mitti, ait: Si quem habes hostem aut regni tui insidiatorem, mitte illuc et flagellatum eum recipies, si tamen evaserit, eo quod in loco sit vere Dei quaedam virtus. Nam ipse qui habet in caelis habitationem visitator et adiutor est loci illius, et venientes ad malefaciendum percutit ac perdit. Igitur de Heliodoro et aerarii custodia ita se res habet.

IIII

Simon autem predictus pecuniarum et patriae delator male loquebatur de Onia, tamquam ipse Heliodorum instigasset ad haec, et ipse fuisset incentor malorum, provisoremque civitatis ac defensorem gentis suae et aemulatorem legis Dei audebat insidiatorem regni dicere. Sed cum inimicitiae in tantum procederent ut etiam per quosdam

simoni necessarios homicidia fierent considerans
onias periculum contentionis et apollonium ins
anire ut pote ducem celes sirie et fenicis ad auge
dam maliciam simonis ad regem se contulit non
ut civium accusator set communem utilitatem
universe multitudinis apud semetipsum conside
rans videbat enim sine regali providentia impos
sibile esse pacem rebus dari nec simonem posse cessa
re a stulticia sua. Set post seleuci vite excessum
cum suscepisset regnum antiochus qui nobilis
appellabatur ambiebat iason frater onie sum
mum sacerdocium adito rege promittens ei argenti
talenta .ccc.lx. et ex reditibus aliis talenta .lxxx. Su
per hec promittebat et alia .c.l. si potestati eius conce
deretur gymnasium et ephebiam sibi constituere et
eos qui in iherosolimis erant antiochenos scribere. Quod
cum rex annuisset et obtinuisset principatum
statim ad gentilem ritum contribules suos tran
sferre cepit. Et amotis his que humanitatis cau
sa iudeis a regibus fuerant constituta per iohannem patr
em eupolemi qui apud romanos de amicicia et
societate functus est legatione legittima civium
iura destituens prava instituta sanciebat. Et enim
ausus est sub ipsa arce gymnasium constituere et
optimos quosque epheborum in lupanaribus ponere.
Erat autem hoc non initium set incrementum
quoddam et profectus gentilis et alienigene conver
sationis propter impii iasonis et non sacerdotis ne
farium et inauditum scelus ita ut sacerdotes
iam non circa altaris officia dediti essent set con
tempto templo et sacrificiis neglectis festina
rent participes fieri palestre et prebitionis eius in
iuste et in exerciciis disci et pariles quidem hono
res nichil habentes grecas glorias optimas arbitra
bantur. Quarum gratia periculosa eos contentio h
abebat et eorum instituta emulabantur ac per om
nia his consimiles esse cupiebant quos hostes et p
emptores habuerant. In leges enim divinas im
pie agere impune non cedit set hoc sequens tem
pus declarabit. Cum autem quinquennalis ago
n tyro celebraretur et rex presens esset misit iason faci
norosus ab iherosolimis viros peccatores portantes
argenti didragmas trecentas in sacrificium hercu
lis quas postulaverant hii qui asportaverant ne
in sacrificiis erogarentur quia non oporteret sed in a
lios sumptus eas deputari set hec oblata sunt q
uidem ab eo qui miserat in sacrificium herculis propter
presentes autem data sunt in fabricam navium trire
mium. Misso autem in egyptum apollonio mnest
ei filio propter primatus ptolomei philometoris re
gis cum cognovisset autem antiochus alienu
m se a negociis regni effectum propriis utilitatibus
consulens profectus inde venit ioppen inde et ihe
rosolimam. Et magnifice ab iasone et civitate sus
ceptus cum facularum luminibus et laudibus ingre
ssus est et inde in fenicem exercitum convertit. Et post
triennii tempus misit iason menelaum supradicti
simonis fratrem pecunias portantem regi et de neg
ociis necessariis responsa perlaturum. At ille com
mendatus regi cum magnificasset faciem potestatis
eius in semetipsum retorsit summum sacerdotium
super ponens iasoni talenta argenti trecenta. Accep
tisque a rege mandatis venit nichil quidem digni
tatis sacerdotio. Animos vero crudelis tyranni et

fere belue iram gerens. Et iason quidem qui proprium
fratrem captivaverat ipse deceptus profugus in ammo
niten expulsus est regionem. Menelaus autem princi
patum quidem obtinuit de pecuniis vero regi
promissis nichil agebat cum exactionem faceret so
stratus qui arci erat prepositus. Nam ad hunc exactio
vectigalium pertinebat quam ob causam utrique ad
regem sunt vocati et menelaus amotus est a sacer
docio succedente lysimacho fratre suo. Sostratus autem
prelatus est cypriis. Et cum hec agerentur contigit
tarsenses et mallotas seditionem movere eo quod
antiochidi concubine regis dono essent dati. Festina
ter itaque rex venit sedare illos relicto suffecto uno
ex comitibus suis andronico. Ratus autem menelaus
accepisse se tempus oportunum aurea quedam
vasa e templo furatus donavit andronico et alia
vendiderat tyro et per vicinas civitates. Quod cum certi
ssime cognovisset onias arguebat eum ipse in loco
tuto se continens antiochie secus dampnem. U
nde menelaus accedens ad andronicum rogabat
ut oniam interficeret. Qui cum venisset ad oniam
et datis dextris cum iureiurando quamvis esset ei
suspectus suasisset de asilo procedere statim eum p
eremit non veritus iusticiam ob quam causam non
solum iudei set alie quoque nationes indignaban
tur et moleste ferebant de nece tanti viri iniusta.
Set regressum regem de cilicie locis adierunt iu
dei apud antiochiam simul et greci conquerentes
de iniqua nece onie. Contristatus itaque animo
propter oniam antiochus et flexus ad misericordiam lacri
mas fudit recordatus defuncti sobrietatem et m
odestiam. Accensisque animis andronicum purpura
exutum circumduci iubet per totam civitatem
et in eodem loco in quo in oniam impietatem co
miserat sacrilegum vita privari domino illi
dignam penam tribuente. Multis autem sacri
legiis in templo a lysimacho commissis menelai
consilio et divulgata fama congregata est mul
titudo adversus lysimachum multo iam auro
exportato turbis autem insurgentibus et animis
ira repletis lysimachus armatis fere tribus milibus
iniquis manibus uti cepit duce quodam tirano
etate pariter et dementia provecto. Set ut intel
lexerunt impetum conatum lysimachi alii lapi
des alii fustes validos arripuere quidam vero ci
nerem in lysimachum iecere et multi quidem vu
lnerati quidam et prostrati omnes in fugam versi
sunt ipsum etiam sacrilegum secus erarium inter
fecerunt. De his ergo cepit iudicium adversus
menelaum agitari. Et cum venisset rex tyrum
ad ipsum negocium detulerunt missi viri tres a se
nioribus. Et cum superaretur menelaus promisit pt
olomeo multas pecunias ad suadendum regi.
Itaque ptholomeus in quodam atrio positum quasi
refrigerandi gratia regem adiit et a sententia de
duxit et menelaum quidem universe malicie
reum criminibus absolvit. Miseros autem qui
etiam si apud scithas causam dixissent innocentes
iudicarentur morte dampnavit. Cito ergo iniu
stam penam dederunt qui pro civitate et populo et
sacris vasis causam prosecuti sunt. Quam ob rem
tyrii quoque indignati erga sepulturam eorum
liberalissimi extiterunt. Menelaus autem propter eorum
qui in potentia erant avariciam permanebat in

potestate crescens in malitia et ad insidias civium.

CV

Eodem tempore antiochus secundam profectionem paravit in egyptum. Contigit autem per universam iherosolimorum civitatem videri diebus xl. per aera equites discurrentes auratas stolas habentes et hastis quasi cohortes armatos et cursus equorum per ordinem digestos et congressiones fieri cominus et scutorum motus et galeatorum multitudinem gladiis destrictis et telorum iactus et aureorum armorum splendorem omnisque generis loricarum. Quapropter omnes rogabant in bonum monstra converti. Sed cum falsus rumor exisset tamquam vita excessisset antiochus, adsumptis iason non minus mille viris repente aggressus est civitatem et civibus ad murum convolantibus, ad ultimum comprehensa civitate menelaus fugit in arcem. Iason vero non parcebat in cede civibus suis nec cogitabat prosperitatem adversus cognatos malum esse maximum arbitrans hostium et non civium se tropea capturum. Et principatum quidem non obtinuit finem vero insidiarum suarum confusionem accepit et profugus iterum abiit in ammanitem. Ad ultimum exitium sui conclusus ab areta arabum tyranno fugiens de civitate in civitatem omnibus odiosus ut refuga legum et execrabilis ut patrie et civium hostis in egyptum extrusus est et qui multos de patria expulerat peregre periit lacedemonas profectus quasi pro cognatione ibi refugium habiturus et qui insepultos abiecerat multos ipse et illamentatus et insepultus abicitur neque sepultura peregrina usus neque patrio sepulcro participans. His ita gestis suspicatus est rex societatem deserturos iudeos et ob hoc profectus ex egypto efferatus animis civitatem quidem armis cepit. Iussit autem militibus interficere nec parcere occursantibus et per domos ascendentes trucidare. Fiebant ergo cedes iuvenum ac seniorum mulierum et natorum exterminia virginumque et parvulorum neces. Erant autem toto triduo lxxx. milia interfecti et xl. milia vincti non minus autem venundati. Sed nec ista sufficiunt. Ausus est etiam intrare templum universa terra sanctius menelao ductore qui legum et patrie fuit proditor. Et scelestis manibus sumens sancta vasa que ab aliis regibus et civitatibus erant posita ad ornatum loci et gloriam contrectabat indigne et contaminabat. Ita alienatus mente antiochus non considerabat quod propter peccata habitantium civitatem modicum dominus fuerat iratus propter quod et accidit circa locum despectio. Alioquin nisi contigisset eos multis peccatis esse involutos sicut eliodorus qui missus est a seleuco rege ad expoliandum erarium etiam hic statim adveniens flagellatus et repulsus utique fuisset ab audacia. Verum non propter locum gentem sed propter gentem dominus locum elegit. Ideoque et ipse locus particeps factus est malorum populi postea autem fiet socius et bonorum. Et qui derelictus est in ira dei omnipotentis iterum in magni domini reconciliatione cum summa gloria exaltabitur. Igitur antiochus mille et octingentis ablatis de templo talentis velociter antiochiam regressus est existimans se propter superbiam terram ad navigandum pelagus vero ad iter agendum deducturum propter mentis elationem. Reliquit autem et prepositos ad affligendam gentem: Iherosolimis quidem philippum genere frigem moribus crudeliorem eo ipso a quo constitutus est. In garizin autem andronicum et menelaum qui gravius quam ceteri imminebant civibus. Cumque appositus esset contra iudeos misit odiosum principem appollonium cum exercitu viginti et duobus milibus precipiens ei omnes perfecte etatis interficere mulieres ac iuvenes vendere. Qui cum venisset iherosolimam pacem simulans quievit usque ad diem sanctum sabbati. Et tunc feriatis iudeis arma capere suis precepit omnesque simul qui ad expectaculum processerant trucidavit et civitatem cum armatis discurrens ingentem multitudinem peremit. Iudas autem machabeus qui decimus fuerat secesserat in desertum locum ibique inter feras vitam in montibus cum suis agebat. Et feni cibo vescentes demorabantur ne participes essent coinquinationis.

CVI

Sed non post multum temporis misit rex senem quendam antiochenum qui compelleret iudeos ut se transferrent a patriis et dei legibus. Contaminaret etiam quod in iherosolimis erat templum et cognominaret iovis olimpii et in garizin prout erant hi qui locum inhabitabant iovis hospitalis. Pessima autem et universis gravis erat malorum incursio. Nam templum luxuria et commessationibus erat plenum et scortantium cum meretricibus. Sacratisque edibus mulieres se ultro ingerebant intro ferentes ea que non licebat. Altare etiam plenum erat illicitis que legibus prohibebantur. Neque autem sabbata custodiebantur neque dies sollempnes patrii servabantur nec simpliciter se quisquam iudeum esse confitebatur. Ducebantur autem cum amara necessitate in die natalis regis ad sacrificia. Et cum liberi sacra celebrarentur cogebantur hedera coronati libero circuire. Decretum autem exiit in proximas gentilium civitates suggerentibus ptholomeis ut pari modo et ipsi adversus iudeos agerent ut sacrificarent. Eos autem qui nollent transire ad instituta gentilium interficerent. Erat ergo videre miseriam. Due enim mulieres delate sunt natos suos circumcidisse quas infantibus ad ubera suspensis cum publice per civitatem circumduxissent per muros precipitaverunt. Alii vero ad proximas coeuntes speluncas et latenter sabbati diem celebrantes cum indicati essent philippo flammis succensi sunt eo quod verebantur propter religionem et observantiam manu sibimet auxilium ferre. Obsecro autem eos qui hunc librum lecturi sunt ne abhorrescant propter adversos casus. Sed reputent ea que acciderunt non ad interitum sed ad correptionem esse generis nostri. Etenim multo tempore non sinere peccatoribus ex sententia agere sed statim ultiones adhibere magni beneficii est indicium. Non enim sicut in aliis nationibus dominus patienter expectat ut eas cum dies iudicii venerit in plenitudine peccatorum puniat ita et in nobis statuit. Ut peccatis nostris in finem devolutis ita demum in nos vindicet. Propter quod numquam quidem a nobis misericordiam suam amovet. Corripiens vero in adversis populum suum non derelinquit. Sed hec a nobis ad commonitionem legentium dicta sint paucis. Iam autem veniendum est ad narrationem. Igitur eleazar de primoribus scribarum vir etate provectus et vultu decorus aperto ore hians compellebatur carnem porcinam manducare. At ille gloriosissimam mortem magis quam odibilem vitam amplectens voluntarie preibat ad supplicium. Intuens autem quemadmodum oporteret accedere patienter sustinens

destinavit non admittere illicita propter vitae amorem. Hi autem qui astabant iniqua miseratione commoti propter antiquam viri amicitiam tollentes eum secreto rogabant afferri carnes quibus vesci ei licebat et simularetur manducasse sicut rex imperaverat de sacrificii carnibus: ut hoc facto a morte liberaretur et propter veterem viri amicitiam hanc in eum faciebant humanitatem. At ille cogitare coepit aetatis ac senectutis suae eminentiam dignam et ingenitae nobilitatis canitiem atque a puero optimae conversationis actus et secundum sanctae et a Deo conditae legis constituta respondit cito dicens praemitti se velle in infernum. Non enim aetatis nostrae dignum est inquit fingere ut multi adolescentes arbitrantes Eleazarum .xc. annorum transisse ad vitam alienigenarum, et ipsi propter meam simulationem et propter modicum corruptibilis vitae tempus decipiantur et per hoc maculam atque execrationem meae senectuti conquiram. Nam etsi in praesenti tempore suppliciis hominum eripiar sed manum omnipotentis nec vivus nec defunctus effugiam. Quamobrem fortiter vita excedendo senectute quidem dignus apparebo. Adolescentibus autem exemplum forte relinquam si prompto animo ac fortiter pro gravissimis ac sanctissimis legibus honesta morte perfungar. His dictis confestim ad supplicium trahebatur. Hi autem qui eum ducebant et paulo ante fuerant mitiores in iram conversi sunt propter sermones ab eo dictos quos illi per arrogantiam prolatos arbitrabantur. Sed cum plagis perimeretur ingemuit et dixit: Domine qui habes sanctam scientiam manifeste tu scis quia cum a morte possem liberari duros corporis sustineo dolores: secundum animam vero propter timorem tuum libenter haec patior. Et iste quidem hoc modo vita decessit. Non solum iuvenibus sed et universae genti memoriam mortis suae exemplum virtutis et fortitudinis derelinquens.

C. VII

Contigit autem et septem fratres una cum matre apprehensos compelli a rege contingere contra fas carnes porcinas flagris et taureis cruciatos. Unus autem ex illis qui erat primus sic ait: Quid quaeris et quid vis discere a nobis? Parati sumus mori magis quam patrias Dei leges praevaricari. Iratus itaque rex iussit sartagines et ollas aeneas succendi. Quibus statim succensis iussit ei qui prius fuerat locutus linguam amputari. Et cute capitis abstracta summas quoque manus et pedes ei praescindi ceteris eius fratribus et matre inspicientibus. Et cum iam per omnia inutilis factus esset iussit ignem admoveri et adhuc spirantem torreri in sartagine. In qua cum diu cruciaretur ceteri una cum matre invicem se hortabantur mori fortiter dicentes: Dominus Deus aspiciet veritatem et consolabitur in nobis quemadmodum in protestatione cantici declaravit Moyses: Et in servis suis consolabitur. Mortuo itaque primo hoc modo sequentem deducebant ad illudendum. Et cute capitis eius cum capillis abstracta interrogabant si manducaret priusquam toto corpore per membra singula puniretur. At ille respondens patria voce dixit: Non faciam. Propter quod et iste sequenti loco primi tormenta suscepit et in ultimo spiritu constitutus sic ait: Tu quidem scelestissime in praesenti vita nos perdis sed rex mundi defunctos nos pro suis legibus in aeternae vitae resurrectionem suscitabit. Post hunc tertius illuditur et linguam postulatus cito protulit et manus constanter extendit et cum fiducia ait: E caelo ista possideo sed propter Dei leges haec ipsa despicio quoniam ab ipso me ea recepturum spero. Ita ut rex et qui cum ipso erant mirarentur adolescentis animum quod tamquam nihilum duceret cruciatus. Et hoc ita defuncto quartum vexabant similiter torquentes. Et cum iam esset ad mortem sic ait: Potius est ab hominibus morti datos spem expectare a Deo iterum ab ipso resuscitandos. Tibi enim resurrectio ad vitam non erit. Et cum admovissent quintum vexabant eum. Et ille respiciens in eum dixit: Potestatem inter homines habens cum sis corruptibilis facis quod vis. Noli autem putare genus nostrum a Deo esse derelictum. Tu autem patienter sustine et videbis magnam potestatem ipsius qualiter et te et semen tuum torquebit. Post hunc ducebant sextum et is mori incipiens sic ait: Noli frustra errare. Nos enim propter nosmetipsos haec patimur peccantes in Deum nostrum et digna admiratione facta sunt in nobis. Tu autem ne existimes tibi impune futurum quod contra Deum pugnare temptaveris. Supra modum autem mater mirabilis et bonorum memoria digna quae pereuntes septem filios sub unius diei tempore conspiciens bono animo ferebat propter spem quam in Deo habebat. Singulos illorum hortabatur patria voce fortiter repleta sapientiae et femineae cogitationi masculinum animum inserens dixit ad eos: Nescio qualiter in utero meo apparuistis. Neque enim ego spiritum et animam donavi vobis et vitam et singulorum membra non ego ipsa compegi. Sed enim mundi creator qui formavit hominis nativitatem quique omnium hominum invenit originem et spiritum vobis iterum cum misericordia reddet et vitam sicut nunc vosmetipsos despicitis propter leges eius. Antiochus autem contemni se arbitratus simul et exprobrantis voce despecta cum adhuc adolescentior superesset non solum verbis hortabatur sed et cum iuramento affirmabat divitem se et beatum facturum et translatum a patriis legibus amicum habiturum et res necessarias praebiturum. Sed ad haec cum adolescens nequaquam inclinaretur vocavit rex matrem et suadebat ei ut adolescenti fieret in salutem. Cum autem multis eam verbis esset hortatus promisit suasuram se filio suo. Itaque inclinata ad illum irridens crudelem tyrannum ait patria voce: Fili miserere mei quae te in utero .ix. mensibus portavi et lac triennio dedi et alui et in aetatem istam perduxi. Peto nate ut aspicias ad caelum et terram et ad omnia quae in eis sunt et intelligas quia ex nihilo fecit illa Deus et hominum genus. Ita fiat ut non timeas carnificem istum sed dignus fratribus tuis effectus suscipe mortem ut in illa miseratione cum fratribus tuis te recipiam. Cum haec illa adhuc diceret ait adolescens: Quem sustinetis? Non obedio praecepto regis sed praecepto legis quae data est nobis per Moysen. Tu vero qui inventor omnis malitiae factus es in Hebraeos non effugies manum Dei. Nos enim pro peccatis nostris haec patimur. Et si nobis propter increpationem et correptionem Dominus noster modicum iratus est sed iterum reconciliabitur servis suis. Tu autem o scelerate et omnium hominum flagitiosissime noli frustra extolli vanis spebus in servos eius inflammatus. Nondum enim omnipotentis Dei et omnia inspicientis iudicium effugisti. Nam fratres mei modico nunc dolore sustentato sub testamento aeternae vitae effecti sunt. Tu vero iudicio Dei iustas superbiae poenas solves. Ego autem sicut et fratres mei animam et corpus meum trado pro patriis legibus invocans

dominum maturius genti nostre propitium fieri teque cum tormentis et verberibus confiteri quod ipse est deus solus. In me vero et in fratribus meis desinent omnipotentis ira que super omne genus nostrum iuste superducta est. Tunc ira accensus ita in hunc super omnes crudelius desevit indigne ferens derisum se. Et hic itaque mundus obiit per omnia in domino confidens. Novissime autem post filios et mater consummata est. Igitur de sacrificiis et de nimiis crudelitatibus satis dictum est.

C VIII

Iudas vero machabeus et qui cum illo erant introibant latenter in castella et convocantes cognatos et eos qui permanserant in iudaismo assumentes adsumpserunt ad sex milia viros. Et invocabant dominum ut respiceret in populum qui ab omnibus calcabatur et misereretur templo quod contaminabatur ab impiis misereretur etiam exterminio civitatis que esset illico complananda et vocem sanguinis ad se clamantis audiret memoraretur quoque iniquissimas mortes innocentium parvulorum et blasphemias nomini suo illatas et indignaretur super his. At machabeus congregata multitudine intollerabilis gentibus efficiebatur. Ira enim domini in misericordiam conversa est et superveniens castellis et civitatibus improvisus succendebat eas. Et oportuna loca occupans non paucas hostium strages dabat. Maxime autem noctibus ad huiuscemodi excursus ferebatur et fama virtutis eius ubique diffundebatur. Videns autem philippus paulatim virum ad profectum venire ac frequentius res ei prospere cedere ad ptholomeum ducem celesirie et fenicis scripsit ut auxilium ferret regis negociis. At ille velociter misit nicanorem patrocli de primoribus amicum. Datis ei et de permixtis gentibus armatis non minus viginti millibus ut universum iudeorum genus deleret. Adiuncto ei et gorgia viro militari. Constituit autem nicanor regi ut tributum romanis quod erat dandum duo milia talentorum de captivitate iudeorum suppleret. Statimque ad maritimas misit civitates convocans ad coemptionem iudeorum mancipiorum promittens se .xc. mancipia talento distracturum. Non respiciens ad vindictam que eum ab omnipotente erat consecutura. Iudas autem ubi comperit indicavit his qui secum erant iudeis nicanoris adventum. Ex quibus quidam formidantes et non credentes dei iusticie in fugam vertebantur. Alii vero si quid eis super erat vendebant. Simulque dominum deprecabantur ut eriperet eos ab impio nicanore qui eos priusquam comminus veniret vendiderat. Et si non propter eos propter testamentum saltem quod erat ad patres eorum. Et propter invocationem sancti et magnifici nominis eius super ipsos. Convocatis autem machabeus .vii. millibus qui cum ipso erant rogabat ne hostibus reconciliarentur neque metuerent inique venientium adversum se hostium multitudinem sed fortiter contenderent ante oculos habentes contumeliam que in loco sancto ab his iniuste esset illata. Itemque et ludibrio habite civitatis iniuriam adhuc et veterum instituta convulsa. Nam illi quidem armis confidunt ait simul et audacia. Nos autem in omnipotenti domino qui potest et venientes adversus nos et universum mundum uno nutu delere confidere. Admonuit autem eos et de auxiliis dei que facta sunt erga parentes et quod sub sennacherib .clxxxv. quinque milia perierunt et de prelio quod eis adversus galatas fuit in babilonia. Ut omnis ubi ad rem ventum est macedonibus sociis hesitantibus ipsi sex milia soli peremerunt centum viginti milia propter auxilium illis datum e celo et beneficia pro his plurima consecuti sunt. His verbis constantes effecti sunt. Et pro legibus et patria mori parati. Constituit itaque fratres suos duces utriusque ordinis. Simonem et iosephum et ionathan subiectis unicuique millenis et quingentis. Ad hec etiam ab ezra lecto illis sancto libro et dato signo in adiutorium dei. In prima acie ipse dux commisit cum nicanore et facto sibi adiutore omnipotente interfecerunt super novem milia hominum. Maiorem autem partem exercitus nicanoris vulneribus debilem factam fugere compulerunt. Pecunias vero eorum qui ad emptionem eorum venerant sublatis ipsos usquequaque persecuti sunt. Sed reversi sunt hora conclusi nam erat ante sabbatum. Quam ob causam non perseveraverunt insequentes. Arma autem ipsorum et spolia congregantes sabbatum agebant benedicentes dominum qui liberavit eos in isto die misericordie initium stillans in eos. Post sabbatum vero debilibus et orphanis et viduis diviserunt spolia et residua ipsi cum suis habuerunt. His itaque gestis et communiter ab omnibus facta obsecratione misericordem dominum postulabant ut in finem servis suis reconciliaretur. Et ex his qui cum timotheo et bacchide erant contra se contendentes super .xx. quos interfecerunt et munitiones excelsas obtinuerant et plures predas diviserunt equam portionem debilibus pupillis et viduis sed et senioribus facientes. Et cum arma eorum collegissent diligenter omnia composuerunt in locis oportunis. Residua vero spolia iherosolimam detulerunt. Et philarchen qui cum timotheo erat interfecerunt virum scelestum qui in multis iudeos afflixerat. Et cum epinicia agerent in iherosolimis eos qui sacras ianuas incenderant idem calistenem cum in quoddam domicilium refugisset cremaverunt. Incenderunt digna ei mercede pro impietatibus suis reddita. Facinorosissimus autem nicanor qui mille negociatores ad venditionem iudeorum adduxerat humiliatus auxilio domini ab his quos nullos esse existimaverat deposita veste glorie per mediterranea fugiens solus venit antiochiam summam infelicitatem de interitu sui exercitus consecutus. Et qui promiserat romanis se tributum restituere de captivitate iherosolimorum predicabat nunc protectorem deum habere iudeos et ob ipsum invulnerabiles esse eo quod sequerentur leges ab ipso constitutas.

C IX

Eodem tempore antiochus inhoneste revertebatur de perside. Intraverat enim in eam que dicitur persipolis et temptavit expoliare templa et civitatem opprimere. Sed multitudine ad arma concurrente in fugam versi sunt. Et ita contigit ut antiochus post fugam turpiter rediret. Et cum venisset circa ecbatana recognovit que erga nichanorem et timotheum gesta sunt. Elatus autem in ira arbitrabatur se iniuriam qui se fugaverant posse in iudeos retorquere. Ideoque iussit agitari currum suum sine intermissione agens iter celesti eum iudicio perurgente eo quod ita superbe locutus est venturum se iherosolimam et congeriem sepulcri iudeorum eam facturum. Sed qui universa conspicit dominus deus israel percussit eum insanabili et invisibili plaga. Ut enim finivit hunc ipsum sermonem apprehendit eum dolor dirus viscerum et amara internorum tormenta. Et quidem satis iuste quippe qui multis et novis cruciatibus

[illegible] alacrem reddere [illegible] tamen nullo modo a sua malitia cessavit. Super hoc ergo autem superbia repletus ignem spirans animo in iudeos et precipiens accelerari negotium contigit illum impetu euntem de curru cadere et gravi corporis collisione membra vexari. Isque qui sibi videbatur etiam fluctibus maris imperare supra humanum modum superbia repletus et montium altitudines in statera appendere nunc humiliatus ad terram in gestatorio portabatur manifestam dei virtutem in semetipso contestans. Ita ut de corpore impii vermes scaturirent ac viventis in doloribus carnes eius effluerent. Odore etiam illius ac fetore exercitus gravabatur. Et qui paulo ante sidera celi contingere se arbitrabatur eum nemo poterat propter intolerantiam fetoris portare. Hinc igitur cepit ex gravi superbia deductus ad agnitionem sui venire divina admonitus plaga per momenta singula doloribus suis augmenta capientibus. Et cum nec ipse iam fetorem suum ferre posset ita ait: Iustum est subditum esse deo et mortalem non paria deo sentire. Orabat autem hic scelestus dominum a quo non esset misericordiam consecuturus et civitatem ad quam festinans veniebat ut eam ad solum deduceret ac sepulcrum congestorum faceret nunc optat liberam reddere et iudeos quos nec sepultura quidem se dignos habiturum sed avibus ac feris diripiendos traditurum et cum parvulis exterminaturum dixerat equales nunc atheniensibus facturum pollicetur. Templum etiam sanctum quod prius expoliaverat optimis donis ornaturum et sancta vasa multiplicaturum et pertinentes ad sacrificia sumptus de reditibus suis prestaturum. Super hec et iudeum se futurum et omnem locum terre perambulaturum et predicaturum dei potestatem. Sed non cessantibus doloribus supervenerat enim in eum iustum dei iudicium desperans scripsit ad iudeos in modum deprecationis epistolam hec continentem. Optimis civibus iudeis plurimam salutem et bene valere et esse felices rex et princeps antiochus. Si bene valetis et filii vestri et ex sententia vobis cuncta sunt maximas agimus gratias. Et ego non in infirmitate constitutus vestri autem benigne memor reversus de persidis locis et infirmitate gravi apprehensus necessarium duxi pro communi utilitate curam habere non desperans memetipsum sed spem multam habens effugiendi infirmitatem. Respiciens autem quod et pater meus quibus temporibus in locis superioribus ducebat exercitum ostendit qui post se susciperet principatum ut si quid contrarium accideret aut difficile nuntiaretur scientes hi qui in regionibus erant cui esset rerum summa derelicta non turbarentur. Ad hec considerans de proximo potentes quosque et vicinos temporibus insidiantes et eventum expectantes designavi filium meum antiochum regem quem sepe recurrens in superiora regna multis vestrum commendavi et scripsi ad eum que subiecta sunt. Oro itaque vos et peto memores beneficiorum publice et privatim ut unusquisque conservet fidem ad me et ad filium meum. Confido enim eum modeste et humane acturum et sequentem propositum meum et communem vobis fore. Igitur homicida et blasphemus pessime percussus et ut ipse alios tractaverat peregre in montibus miserabili obitu vita functus est. Transferebat autem corpus eius philippus collactaneus suus qui metuens filium antiochi ad ptolomeum philometorem in egyptum abiit.

X

Machabeus autem et qui cum illo erant domino se protegente templum quidem et civitatem recepit. Aras autem quas alienigene per plateas extruxerant itemque delubra demolitus est. Et purgato templo aliud altare fecerunt. Et de ignitis lapidibus igne concepto obtulerunt sacrificia post biennium et incensum et lucernas et panes propositionis posuerunt. Quibus gestis rogabant dominum prostrati in terram ne amplius talibus malis inciderent. Sed et si quando peccassent ut ab ipso mitius corriperentur et non blasphemis ac barbaris hominibus traderentur. Qua die autem templum ab alienigenis pollutum fuerat contigit eadem die purgationem fieri vicesima et quinta mensis qui fuit casleu. Et cum letitia diebus octo egerunt in modum tabernaculorum recordantes quod ante modicum tempus diem sollempnem tabernaculorum in montibus more bestiarum egerant. Propter quod thirsos et ramos virides et palmas preferebant ei qui prosperavit mundari locum suum. Et decreverunt communi precepto et decreto universe genti iudeorum omnibus annis agere dies istos. Et antiochi quidem qui appellatus est nobilis vite excessus ita se habuit. Nunc autem de eupatore antiochi impii filio que gesta sunt narrabimus breviantes mala que in bellis gesta sunt. Hic enim suscepto regno constituit super negotia regni lisiam quemdam fenicis et sirie militie principem. Nam ptolomeus qui dicebatur macer iusti tenax erga iudeos esse instituit et precipue propter iniquitatem que facta erat in eos et pacifice agere cum eis. Sed ob hoc accusatus ab amicis apud eupatorem cum frequenter proditor audiret eo quod cyprum creditam sibi a philometore deseruisset et ad antiochum nobilem translatus etiam ab eo recessisset veneno vitam finivit. Gorgias autem cum esset dux locorum assumptis advenis frequenter iudeos debellabat. Iudei vero qui tenebant opportunas munitiones fugatos ab ierosolimis suscipiebant et bellare temptabant. Hi vero qui erant cum machabeo per orationes dominum rogantes ut esset sibi adiutor impetum fecerunt in munitiones ydumeorum multaque vi insistentes loca optinuerunt occurrentes interemerunt et omnes simul non minus viginti millibus trucidaverunt. Quidam autem cum confugissent in duas turres valde munitas et omnem apparatum ad repugnandum habentes machabeus ad eorum expugnationem relicto simone et iosepho itemque zacheo eisque qui cum ipso erant satis multis ipse ad eas que amplius perurgebant pugnas conversus est. Hi vero qui cum simone erant cupiditate ducti a quibusdam qui in turribus erant suasi sunt pecunia et lxx milibus didragmis acceptis dimiserunt quosdam effugere. Cum autem machabeo nuntiatum esset quod factum est congregatis principibus populi accusavit quod pecunia fratres vendidissent adversariis eorum dimissis. Hos igitur proditores factos interfecit et confestim duas turres occupavit. Armis autem et manibus omnia prospere agendo in duabus munitionibus plusquam viginti milia peremit. At timotheus vero qui prius a iudeis fuerat superatus convocato exercitu peregrine multitudinis et congregato equitatu asiano a-

uenit quasi armis iudeam capturus. Machabeus autem et qui cum ipso erant appropinquante illo deprecabantur dominum caput terra aspergentes lumbosque ciliciis precincti ad altaris crepidinem prouoluti ut sibi propicius inimicis autem eorum esset inimicus et aduersariis aduersaretur sicut lex dicit. Et ita post orationem sumptis armis longius de ciuitate procedentes et proximi hostibus effecti resederunt. Primo autem solis ortu utrique commiserunt: isti quidem uictorie et prosperitatis sponsorem cum uirtute dominum habentes: illi autem ducem belli animum habebant. Sed cum uehemens pugna esset apparuerunt aduersariis de celo uiri quinque in equis frenis aureis decori ducatum iudeis prestantes ex quibus duo machabeum medium habentes armis suis circumseptum incolumem conseruabant. In aduersarios autem tela et fulmina iaciebant ex quo et cecitate confusi et repleti perturbatione cadebant. Interfecti sunt autem uiginti milia quingenti et equites sexcenti. Timotheus uero confugit in gazaram presidium munitum cui preerat cereas. Machabeus autem et qui cum illo erant letantes obsederunt presidium diebus quatuor. At hi qui intus erant loci firmitate confisi supra modum maledicebant et sermones nefandos iactabant. Sed cum dies quinta illucesceret uiginti iuuenes ex his qui cum machabeo erant accensi animis propter blasphemiam uiriliter accesserunt ad murum et feroci animo incedentes ascendebant: sed et alii similiter ascendentes turres portasque succendere aggressi sunt atque ipsos maledicos uiuos concremare. Per continuum autem biduum presidio uastato timotheum occultantem se in quodam loco repertum peremerunt et fratrem illius cheream et apollophanem occiderunt. Quibus gestis in hymnis et confessionibus benedicebant dominum qui magna fecit in israel et uictoriam dedit illis.

XI

Sed paruo post tempore lysias procurator regis et propinquus ac negociorum prepositus grauiter ferens de his que acciderant congregatis octoginta milibus et equitatu uniuerso ueniebat aduersus iudeos existimans se ciuitatem quidem captam gentibus habitaculum facturum templum uero in pecunie questum sicut cetera delubra gentium habiturum et per singulos annos uenale sacerdotium: nequaquam recogitans dei potestatem sed mente effrenatus in multitudine peditum et in milibus equitum et in octoginta elephantis confidebat. Ingressus autem iudeam et appropians bethsure que erat in angusto loco ab ierusalem interuallo quinque stadiorum illud presidium expugnabat. Ut autem machabeus et qui cum eo erant cognouerunt expugnari presidia cum fletu et lacrimis rogabant dominum et omnis turba simul ut bonum angelum mitteret ad salutem israel. Et ipse primus machabeus sumptis armis ceteros adhortatus est simul secum periculum subire et ferre auxilium fratribus suis. Cumque pariter prompto animo procederent ierosolimis apparuit precedens eos eques in ueste candida armis aureis hastam uibrans. Tunc omnes simul benedixerunt misericordem dominum et conualuerunt animis non solum homines sed et bestias ferocissimas et muros ferreos parati penetrare. Ibant igitur prompti de celo habentes adiutorem et miserantem super eos dominum. Leonum autem more impetu irruentes in hostes prostrauerunt ex eis undecim milia peditum et equitum mille sexcentos. Uniuersos autem in fugam uerterunt plures ex eis autem uulnerati nudi euaserunt. Sed et ipse lysias turpiter fugiens euasit. Et quia non insensatus erat secum ipse reputans factam erga se diminutionem et intelligens inuictos esse hebreos omnipotentis dei auxilio innitentes misit ad eos. Promisitque se consensurum omnibus que iusta sunt et regem compulsurum amicum fieri. Annuit autem machabeus precibus lysie in omnibus utilitati consulens: et quecumque machabeus scripsit lysie de iudeis ea rex concessit. Nam erant scripte iudeis epistole a lysia quidem hunc modum continentes. Lysias populo iudeorum salutem. Iohannes et abesalom qui missi fuerant a uobis tradentes scripta postulabant ut ea que per illos significabantur implerem. Quecumque igitur regi potuerunt perferri exposui et que res permittebat concessi. Si igitur in negociis fidem conseruaueritis et deinceps bonorum uobis causa esse temptabo. De ceteris autem per singula uerbo mandaui et istis et his qui a me missi sunt colloqui uobiscum. Bene ualete. Anno centesimo quadragesimo octauo mensis dioscori die uicesima et quarta. Regis autem epistola ista continebat. Rex antiochus lysie fratri salutem. Patre nostro inter deos translato nos uolentes eos qui sunt in regno nostro sine tumultu agere et rebus suis adhibere diligentiam audiuimus iudeos non consensisse patri meo ut transferrentur ad ritum grecorum sed tenere uelle suum institutum ac propterea postulare a nobis concedi sibi legitima sua. Uolentes igitur hanc quoque gentem quietam esse statuentes iudicauimus templum restitui illis ut agerent secundum suorum maiorum consuetudinem. Bene igitur feceris si miseris ad eos et dexteram dederis: ut cognita nostra uoluntate bono animo sint et utilitatibus propriis deseruiant. Ad iudeos uero regis epistola talis erat. Rex antiochus senatui iudeorum et ceteris iudeis salutem. Si ualetis sic estis ut uolumus: sed et ipsi bene ualemus. Adiit nos menelaus dicens uelle uos descendere ad uestros qui sunt apud nos. His igitur qui commeant damus dexteras securitatis usque ad diem tricesimum mensis xanthici ut iudei utantur cibis et legibus suis sicut et prius: et nemo eorum ullo modo molestiam patiatur de his que per ignorantiam gesta sunt. Misimus autem et menelaum qui uos alloquatur. Ualete. Anno centesimo quadragesimo octauo xanthici mensis quintadecima die. Miserunt autem etiam romani epistolam ita se habentem. Quintus memmius et titus manilius legati romanorum populo iudeorum salutem. De his que lysias cognatus regis concessit uobis et nos concessimus. De quibus autem ad regem iudicauit referendum confestim aliquem mittite diligentius inter uos conferentes ut decernamus sicut congruit uobis: nos enim antiochiam accedimus. Ideoque festinate rescribere ut nos quoque sciamus cuius estis uoluntatis. Ualete. Anno centesimo quadragesimo octauo quintadecima die mensis xanthici.

XII

Factis autem his pactionibus lysias pergebat ad regem: iudei autem agricultura operam dabant. Sed hi qui residui erant timotheus et apollonius gennei filius sed et ieronimus et demophon super hos et nicanor cipriarches non sinebant eos in silentio agere et quiete. Ioppite uero tale quoddam flagitium perpetrarunt. Rogauerunt iudeos cum quibus habitabant ascendere scaphas quas parauerant cum uxoribus et filiis quasi nullis inimiciciis inter eos subiacentibus. Secundum commune itaque decretum ciuitatis et ipsis acquiescentibus pacisque causa nihil suspectum habentibus cum in altum processissent submerserunt non minus ducentos. Quam crudelitatem iudas in sue gentis homines factam ut cognouit precepit uiris qui erant cum ipso et inuocato iusto iudice deo uenit aduersus

tium quoque noctu succendit scaphas exussit: eos autem qui ab igne refugerant gladio peremit. Et cum hec ita egisset, discessit quasi iterum reversurus et universos Ioppitas eradicaturus. Sed cum cognovisset et eos qui erant Iamnie velle pari modo facere habitantibus secum Iudeis, Iamnitis quoque nocte supervenit, et portum cum navibus succendit, ita ut lumen ignis pareret Ierusolimis a stadiis ducentis quadraginta. Inde cum abissent novem stadiis iter facientes ad Timotheum, commiserunt cum eo Arabes quinque milia viri et equites quingenti. Cumque pugna valida fieret et auxilio Dei prospere cessisset, residui victi Arabes petebant a Iuda dextras sibi dari, promittentes pascua daturos, et in ceteris profuturos. Iudas autem arbitratus vere in multis eos utiles, promisit pacem, dextrisque acceptis discesserunt ad tabernacula sua. Aggressus est autem et civitatem quandam firmam pontibus murisque circumseptam, que a turbis habitabatur gentium promiscuarum, cui nomen Casphin. Hii vero qui intus erant confidentes in stabilitate murorum et apparatu alimoniarum, remissius agebant, maledictis lacessentes Iudam ac blasphemantes et loquentes que fas non est. Machabeus autem invocato magno mundi principe, qui sine arietibus et machinis temporibus Iesu precipitavit Iericho, irruit ferociter muris. Et capta civitate per Domini voluntatem innumerabiles cedes fecit, ita ut adiacens stagnum stadiorum duorum latitudinis sanguine interfectorum fluere videretur. Inde discesserunt stadia septingenta quinquaginta et venerunt in Characa ad eos qui dicuntur Tubianei Iudeos. Et Timotheum quidem in illis locis non comprehenderunt, nulloque negotio perfecto regressus est, relicto in quodam loco firmissimo presidio. Dositheus autem et Sosipater qui erant duces cum Machabeo, peremerunt a Timotheo relictos in presidio decem milia viros. At Machabeus ordinatis circum se sex milibus et constitutis per cohortes, adversus Timotheum processit, habentem secum centum viginti milia peditum, equitumque duo milia quingentos. Cognito autem Iude adventu, Timotheus premisit mulieres et filios et reliquum apparatum in presidium quod Carnion dicitur: erat enim inexpugnabile et accessu difficile propter locorum angustias. Cumque cohors Iude prima apparuisset, timor hostibus incussus est ex presentia Dei, qui universa conspicit, et in fugam versi sunt alius ab alio, ita ut magis a suis deicerentur, et gladiorum suorum ictibus debilitarentur. Iudas autem vehementer instabat puniens profanos, et prostravit ex eis triginta milia virorum. Ipse vero Timotheus incidit in partes Dosithei et Sosipatris, et multis precibus postulabat ut vivus dimitteretur, eo quod multorum ex Iudeis parentes haberet ac fratres quos morte eius decipi eveniret. Et cum fidem dedisset restituturum se eos secundum constitutum, illesum eum dimiserunt propter fratrum salutem. Iudas autem egressus est ad Carnion interfectis viginti quinque milibus. Post horum fugam et necem movit exercitum ad Ephron civitatem munitam, in qua multitudo diversarum gentium habitabat: et robusti iuvenes pro muris consistentes fortiter repugnabant: in hac autem machine multe et telorum erat apparatus. Sed cum omnipotentem invocassent qui potestate sua vires hostium confringit, ceperunt civitatem et ex eis qui intus erant viginti quinque milia prostraverunt. Inde ad civitatem Scytharum abierunt, que ab Ierusolimis sexcentis stadiis aberat. Contestantibus autem his qui apud Scytopolitas erant Iudeis, quod benigne ab eis haberentur, etiam temporibus infelicitatis

quod modeste secum egerint: gratias agentes eis et exhortati etiam de cetero erga genus suum benignos esse, venerunt Ierosolimam die sollempni septimanarum instante. Et post Pentecosten abierunt contra Gorgiam prepositum Idumee. Exivit autem cum peditibus tribus milibus et equitibus quadringentis. Quibus congressis contigit paucos ruere Iudeorum. Dositheus vero quidam Bachenoris eques vir fortis Gorgiam tenebat. Et cum vellet illum capere vivum, eques quidam de Thracibus irruit in eum, humerumque eius amputavit: atque ita Gorgias effugit in Maresa. At illis qui cum Esdrin erant diutius pugnantibus et fatigatis, invocavit Iudas Dominum adiutorem et ducem belli fieri: incipiens voce patria et cum hymnis clamorem extollens fugam Gorgie militibus incussit. Iudas autem collecto exercitu venit in civitatem Odollam: et cum septima dies superveniret, secundum consuetudinem purificati in eodem loco sabbatum egerunt. Et sequenti die venit cum suis Iudas ut corpora prostratorum tolleret et cum parentibus poneret in sepulcris paternis. Invenerunt autem sub tunicis interfectorum de donariis idolorum que apud Iamniam fuerunt, a quibus lex prohibet Iudeos: omnibus ergo manifestum factum est ob hanc causam eos corruisse. Omnes itaque benedixerunt iustum iudicium Domini qui occulta fecerat manifesta. Atque ita ad preces conversi rogaverunt ut id quod factum erat delictum oblivioni traderetur. At vero fortissimus Iudas hortabatur populum conservare se sine peccato sub oculis videntes que facta sunt pro peccatis eorum qui prostrati sunt. Et facta collatione duodecim milia dragmas argenti misit Ierosolimam offerri pro peccatis sacrificium, bene et religiose de resurrectione cogitans (nisi enim eos qui ceciderant resurrecturos speraret, superfluum videretur et vanum orare pro mortuis), et quia considerabat quod hii qui cum pietate dormitionem acceperant optimam haberent repositam gratiam. Sancta ergo et salubris est cogitatio pro defunctis exorare, ut a peccatis solvantur.

XIII

Anno centesimo quadragesimo nono cognovit Iudas Antiochum Eupatorem venire cum multitudine adversus Iudeam, et cum eo Lysiam procuratorem et prepositum negotiorum, secum habentem peditum centum decem milia et equitum quinque milia, et elephantos viginti duos, currus cum falcibus trecentos. Commiscuit autem se illis et Menelaus: et cum multa fallacia deprecabatur Antiochum non pro patrie salute sed sperans se constitui in principatum. Sed Rex regum suscitavit animos Antiochi in peccatorem: et suggerente Lysia hunc esse causam omnium malorum, iussit (ut eis est consuetudo) apprehensum in eodem loco necari. Erat autem in eodem loco turris quinquaginta cubitorum aggestum undique habens cineris: hec prospectum habebat in preceps. Inde in cinerem deici iussit sacrilegum omnibus propellentibus ad interitum. Et tali lege prevaricatorem legis contigit mori, nec terre dari Menelaum. Et quidem satis iuste: nam quia multa erga aram Dei delicta commisit, cuius ignis et cinis erat sanctus, ipse in cineris morte damnatus est. Sed rex mente effrenatus veniebat nequiorem se patre suo Iudeis ostensurus. Quibus Iudas cognitis precepit populo ut die ac nocte Dominum invocarent, quo sicut semper et nunc adiuvaret eos: quippe qui lege et patria sanctoque templo privari vererentur, ac populum qui nuper paululum respirasset ne sineret blasphemis rursus nationibus subdi. Omnibus itaque id simul facientibus et petentibus a Domino misericordiam cum fletu et ieiuniis per triduum continuum prostratis

tanus est eos iudeis ut se in armarent. Rex vero cum s[illegible]
cinoribus cogitavit priusquam rex ad moveret exer
citum ad iudeam et obsideret civitatem in exitu. Et dimi
serunt ad iudeam ... vaniter ... tatis regis potestatem
iudeis committi exercitum ... gloriatus suos ut ferrent
... ad mortem, pregibus templo civita
tem ... usque ad mortem ... civitatem ...
te ... statuit circa medium civitatum cons
... Et dato signo suis de victoria ... fo
rum. Et ... aggressi sunt aulam regiam ...
... quatuor milia et maximi ...
... ut super posita erat. ... metu ac
... hostes replentes. rebus sic gestis abierunt
... autem fecit ... dic illucescente ad ... cum
... preceptione. ... rex ... pro ... ad ...
... difficultates ... temptabat ... et ... fu
torum ... castra ad ...
... fugabatur impingebatur ... batur.
... qui ... erant necessaria ...
... misteria ... eos ... contra ...
... obsessus ... conclusus est. ... 
ex ... ad eos qui erant ... 
... accepit abiit. ... iudea superatus est.
... cognovit rebellasse philippum antiochie ...
... super negotia ... et ... victos ...
... subditos ... eis ... de omnibus quibus ...
sum est. Et ... obtulit sacrificium ...
... templum ... posuit. Machabeum ...
... a facie eius ab ptolomaide usque gerrenos
ducem ... ptolomaidam
... ferebant ptolomeses ... conventionem
indignantes ut fedus ... Tunc ascendit li
sias tribunal ... ...
... egressusque est antiochia ... regis ...
... post triennium ... cognovit iudeas ...

CXIIII

... demetrium seleuci ... 
... navibus per portum tripoli ... obti
nuit ... ut ... regiones ... antiochum ...
... ducem lisiam. Alchimus autem ... summus
fuerat sacerdos sed voluntarie coinquinatus est temporibus
commixtionis. Considerans nullo modo sibi esse salutem
neque accessum ad altare venit ad regem demetrium cen
tesimo quinquagesimo anno. Offerens ei ...
... et palmam super ... templi esse ...
... Et ... quiete die illum. Tempus autem opportunum
... sue ... convocatus ad demetrium ad consi
lium ... quibus rebus et consiliis ... 
... respondit. Ipsi qui dicuntur assidei ... 
bus preest iudas machabeus bella nutriunt et sedicio
nes movent nec patiuntur regnum esse quietum. ...
... ego defraudatus ... gloria ... autem ...
... sacerdotio huc veni primo ... 
regis ... autem ... consulens.
Nam illorum ... 
... rex ... 
et regionem ... omnibus ...
... inpossibile est pacem esse ... 
... 
... in nichanorem ...
... ducem misit ... 
... ut ... capere eos ...
cum illo erant ... alchimum ... 
... templi ... in sacerdotem. Tunc ... 
... 

miserant. Miseras et clades iudeorum prospiciens ... 
num ... iudas. Audito itaque iudei nichano
ne ad venturum ... conveniunt ... 
gabant eum qui populum suum constituit in eternum.
... signis ... per regem ...
... autem ducem ... movere. ... ad
castellum ... autem ... nichanore ... 
... commissus est repentino adventu ad ...
... Nichanor tamen audiens ... 
... magnitudinem ... 
... sanguine ... 
bat. ... misit possidonium et theodotum et
machetum ut ... dextras atque acciperent. ...
... consilium agerent ... ad ...
ne ... omnium una fuit sententia ...
... constituerunt ... 
... sella ... posite. ...
... armatos ... oportunis ne forte ab hoste ...
repente ... oriretur. Et congruum ...
loquium fecit. ... nichanor ... 
... agebant ... turbas ... 
... dimisit. Habebat autem ... 
... inclinatus. ... 
... filios ... procreare. ...
... Alchimus autem ... 
... ad invicem ... conventiones ... ad demetrium ...
... rebus alienis ... 
... in ... successorem sibi ... Itaque rex
exasperatus et pessimis huius criminationibus ...
... nichanori dicens graviter ... 
... conventione ... machabeum ... 
... antiochiam. Quibus cognitis nichanor ...
... ferebat ... 
... iudas ... Sed quia regi resistere non pote
rat oportunitatem observabat qua preceptum perficeret. Sed
machabeus ... 
consuetum ... intelligens
non ... 
... nichanorem. ... ille cognovit
... templum et sacerdotibus ... 
sibi ... 
... 
... 
... consecrabo. Et his dictis abi
it. ... sacerdotes ... celum invocab
ant ... 
... nullius indiges volu
isti templum habitationis tue fieri in nobis. Et nunc sancte
sanctorum omnium domine conserva in eternum impollutam
domum istam que nuper mundata est. Razias autem qui
dam de senioribus ab iero[solimis] ... nichanorem
... 
iudeorum ... 
... 
... 
... volens autem nicha
nor manifestare odium quod habebat in iudeos mi
sit milites quingentos ut eum comprehenderent.
Putabat enim se illum decepisse ... maxima
... Turba autem ... domum
... 
... gladio ...
... eligens nobiliter mori potius quam subdi

XV

Matheus ex iudea sicut in ordine primus ponitur ita evangelium in iudea primus scripsit. cuius vocatio ad deum ex publicanis actibus fuit duorum in generatione christi principia presumens. unius cuius prima circumcisio in carne. alterius cuius secundum cor electio fuit. et ex utrisque in patribus christus. sic quaternario numero triformiter posito principium a credendi fide in electionis tempus porrigens et ex electione in transmigrationis diem dirigens atque a transmigratione usque in christum definiens decursam adventus domini ostendit generationem ut in numero satisfaciens et tempori et se quid esset ostenderet et dei in se opus monstrans etiam in his quorum genus posuit christi operantis a principio testimonium non negaret. Quarum omnium rerum tempus ordo numerus dispositio vel ratio quod fidei necessarium est deus christus est. qui factus est ex muliere. factus sub lege. natus ex virgine. passus in carne omnia in cruce fixit. ut triumphans ea in semetipso resurgens in corpore. et patris nomen in patribus filio et filii nomen patri restituens sine principio sine fine ostenderet unum se cum patre esse quia unus est. In quo evangelio utile est desiderantibus deum sic prima vel media vel perfecta cognoscere ut et vocationem apostoli et opus evangelii et dilectionem dei in carne nascentis per universa legentes intelligant atque id in eo quo apprehensi sunt et apprehendere expetunt recognoscant. Nobis enim in studio hoc argumenti fuit et fidem facte rei tradere et operantis dei intelligendam diligenter esse dispositionem querentibus non tacere.

LIBER GENERATIONIS

ihesu christi filii david filii abraham. Abraham autem genuit ysaac. Ysaac autem genuit iacob. Iacob autem genuit iudam et fratres eius. Iudas autem genuit phares et zaram de thamar. Phares autem genuit esrom. Esrom autem genuit aram. Aram autem genuit aminadab. Aminadab autem genuit naason. Naason autem genuit salmon. Salmon autem genuit booz de raab. Booz autem genuit obeth ex ruth. Obeth autem genuit iesse. Iesse autem genuit david regem. David autem genuit salomonem ex ea que fuit urie. Salomon autem genuit roboam. Roboam autem genuit abia. Abias autem genuit asa. Asa autem genuit iosaphath. Iosaphat autem genuit ioram. Ioram autem genuit oziam. Ozias autem genuit ioatham. Ioatham autem genuit achaz. Achaz autem genuit ezechiam. Ezechias autem genuit manassen. Manasses autem genuit amon. Amon autem genuit iosiam. Iosias autem genuit iechoniam et fratres eius in transmigratione babilonis. Et post transmigrationem babilonis iechonias genuit salathiel. Salathiel autem genuit zorobabel. Zorobabel autem genuit abiud. Abiud autem genuit eliachim. Eliachim autem genuit azor. Azor autem genuit sadoc. Sadoc autem genuit achim. Achim autem genuit eliud. Eliud autem genuit eleazar. Eleazar autem genuit mathan. Mathan autem genuit iacob. Iacob autem genuit ioseph virum marie de qua natus est ihesus qui vocatur christus. Omnes ergo generationes ab abraham usque ad david generationes quatuordecim. et a david usque ad transmigrationem babilonis generationes quatuordecim. et a transmigratione babilonis usque ad christum generationes quatuordecim.

Christi autem generatio sic erat. Cum esset desponsata mater ihesu maria ioseph antequam convenirent inventa est in utero habens de spiritu sancto. Ioseph autem vir eius cum esset iustus et nollet eam traducere voluit occulte dimittere eam. Hec autem eo cogitante ecce angelus domini in sompnis apparuit ei dicens. Ioseph fili david noli timere accipere mariam coniugem tuam. Quod enim in ea natum est de spiritu sancto est. Pariet autem filium et vocabis nomen eius ihesum. Ipse enim salvum faciet populum suum a peccatis eorum. Hoc autem totum factum est ut adimpleretur quod dictum est a domino per prophetam dicentem. Ecce virgo in utero habebit et pariet filium et vocabunt nomen eius emmanuel quod est interpretatum nobiscum deus. Exsurgens autem ioseph a sompno fecit sicut precepit ei angelus domini et accepit coniugem suam et non cognoscebat eam donec peperit filium suum primogenitum et vocavit nomen eius ihesum.

II Cum ergo natus esset dominus ihesus in bethleem iude in diebus herodis regis ecce magi ab oriente venerunt ierosolimam dicentes. Ubi est qui natus est rex iudeorum. Vidimus enim stellam eius in oriente et venimus adorare eum. Audiens autem herodes rex turbatus est et omnis ierosolima cum illo. Et congregans omnes principes sacerdotum et scribas populi sciscitabatur ab eis ubi christus nasceretur. At illi dixerunt ei. In bethleem iude. Sic enim scriptum est per prophetam. Et tu bethleem terra iuda nequaquam minima es in principibus iuda. ex te enim exiet dux qui regat populum meum israel. Tunc herodes clam vocatis magis diligenter didicit ab eis tempus stelle que apparuit eis. et mittens illos in bethleem dixit. Ite et interrogate diligenter de puero. et cum inveneritis renunciate michi ut et ego veniens adorem eum. Qui cum audissent regem abierunt. et ecce stella quam viderant in oriente antecedebat eos usque dum veniens staret supra ubi erat puer. Videntes autem stellam gavisi sunt gaudio magno valde. et intrantes domum invenerunt puerum cum maria matre eius. et procidentes adoraverunt eum. et apertis thesauris suis obtulerunt ei munera. aurum thus et mirram. Et responso accepto in sompnis ne redirent ad herodem per aliam viam reversi sunt in regionem suam. Qui cum recessissent ecce angelus domini apparuit in sompnis ioseph dicens. Surge et accipe puerum et matrem eius et fuge in egyptum et esto ibi usque dum dicam tibi. Futurum est enim ut herodes querat puerum ad perdendum eum. Qui consurgens accepit puerum et matrem eius nocte et secessit in egyptum et erat ibi usque ad obitum herodis ut adimpleretur quod dictum est a domino per prophetam dicentem. Ex egypto vocavi filium meum. Tunc herodes videns quoniam illusus esset a magis iratus est valde et mittens occidit omnes pueros qui erant in bethleem

et in omnibus finibus eius a bimatu et infra secundum tempus quod exquisierat a magis. Tunc adimpletum est quod dictum est per ieremiam prophetam dicentem. Vox in rama audita est ploratus et ululatus multus rachel plorans filios suos et noluit consolari quia non sunt. Defuncto autem herode ecce angelus domini apparuit in somnis ioseph in egipto dicens. Surge et accipe puerum et matrem eius et uade in terram israel. Defuncti sunt enim qui querebant animam pueri. Qui surgens accepit puerum et matrem eius et uenit in terram israel. Audiens autem quod archelaus regnaret in iudea pro herode patre suo timuit illo ire. Et admonitus in somnis secessit in partes galilee et ueniens habitauit in ciuitate que uocatur nazareth ut adimpleretur quod dictum est per prophetas quoniam nazareus uocabitur.

III

In diebus autem illis uenit iohannes baptista predicans in deserto iudee dicens. Penitentiam agite appropinquabit enim regnum celorum. Hic est enim de quo dictum est per ysaiam prophetam dicentem. Vox clamantis in deserto parate uiam domini rectas facite semitas eius. Ipse autem iohannes habebat uestimentum de pilis camelorum et zonam pelliceam circa lumbos suos. Esca autem eius erat locuste et mel siluestre. Tunc exiebat ad eum ierosolima et omnis iudea et omnis regio circa iordanem et baptizabantur in iordane ab eo confitentes peccata sua. Videns autem multos phariseorum et saduceorum uenientes ad baptismum suum dixit eis. Progenies uiperarum quis demonstrabit uobis fugere a uentura ira. Facite ergo fructum dignum penitentie et ne uelitis dicere patrem habemus habraham. Dico enim uobis quoniam potens est deus de lapidibus istis suscitare filios habrahe. Iam enim securis ad radicem arboris posita est. Omnis ergo arbor que non facit fructum bonum excidetur et in ignem mittetur. Ego quidem uos in aqua baptizo in penitentiam. Qui autem post me uenturus est fortior me est cuius non sum dignus calciamenta portare. Ipse uos baptizabit in spiritu sancto et igne. Cuius uentilabrum in manu sua et permundabit aream suam et congregabit triticum suum in horreum paleas autem comburet igni inextinguibili. Tunc uenit ihesus a galilea in iordanem ad iohannem ut baptizaretur ab eo. Iohannes autem prohibebat eum dicens. Ego a te debeo baptizari et tu uenis ad me. Respondens autem ihesus dixit ei. Sine modo. Sic enim decet nos implere omnem iustitiam. Tunc dimisit eum. Baptizatus autem ihesus confestim ascendit de aqua et ecce aperti sunt ei celi. et uidit spiritum dei descendentem sicut columbam et manentem super eum. Et ecce uox de celis dicens. Hic est filius meus dilectus in quo michi complacui.

IIII

Tunc ihesus ductus est in desertum a spiritu ut temptaretur a diabolo. Et cum ieiunasset quadraginta diebus et quadraginta noctibus postea esuriit. Et accedens temptator dixit ei Si filius dei es dic ut lapides isti panes fiant. Qui respondens ait. Scriptum est non in solo pane uiuit homo sed in omni uerbo quod procedit de ore dei. Tunc assumpsit eum diabolus in sanctam ciuitatem et statuit eum supra pinnaculum templi et dixit ei. Si filius dei es mitte te deorsum. Scriptum est enim quia angelis suis mandabit de te et in manibus tollent te ne forte offendas ad lapidem pedem tuum. Ait illi ihesus rursum. Scriptum est. Non temptabis dominum deum tuum. Iterum assumpsit eum diabolus in montem excelsum ualde et ostendit ei omnia regna mundi et gloriam eorum et dixit illi. Hec omnia tibi dabo si cadens adoraueris me. Tunc dixit ei ihesus. Vade sathanas. Scriptum est enim Dominum deum tuum adorabis et illi soli seruies. Tunc reliquit eum diabolus et ecce angeli accesserunt et ministrabant ei. Cum audisset ihesus quod iohannes traditus esset secessit in galileam. Et relicta ciuitate nazareth uenit et habitauit in capharnaum maritimam in finibus zabulon et neptalim ut adimpleretur quod dictum est per ysaiam prophetam. Terra zabulon et terra neptalim uiam maris trans iordanem galilee gentium populus qui sedebat in tenebris lucem uidit magnam et sedentibus in regione umbre mortis lux orta est eis. Exinde cepit ihesus predicare et dicere. Penitentiam agite appropinquabit enim regnum celorum. Ambulans autem ihesus iuxta mare galilee uidit duos fratres simonem qui uocatur petrus et andream fratrem eius mittentes rete in mare. Erant enim piscatores. Et ait illis. Venite post me et faciam uos fieri piscatores hominum At illi continuo relictis retibus et naui secuti sunt eum. Et procedens inde uidit alios duos fratres iacobum zebedei et iohannem fratrem eius in naui cum zebedeo patre eorum reficientes retia sua et uocauit eos. Illi autem statim relictis retibus et patre secuti sunt eum. Et circuibat ihesus totam galileam docens in sinagogis eorum predicans euangelium regni et sanans omnem languorem et omnem infirmitatem in populo et abiit opinio eius in totam siriam. Et obtulerunt ei omnes male habentes uariis languoribus et tormentis comprehensos et qui demonia habebant et lunaticos et paraliticos et curauit eos. Et secute sunt eum turbe multe de galilea et decapoli et de ierosolimis et de iudea et de trans iordanem.

V

Videns autem turbas ascendit in montem. Et cum sedisset accesserunt ad eum discipuli eius. Et aperiens os suum docebat eos dicens. Beati pauperes spiritu quoniam ipsorum est regnum celorum. Beati mites quoniam ipsi possidebunt terram. Beati qui lugent quoniam ipsi consolabuntur. Beati qui esuriunt et sitiunt iustitiam quoniam ipsi saturabuntur. Beati misericordes quoniam ipsi misericordiam consequentur. Beati mundo corde quoniam ipsi deum uidebunt. Beati pacifici quoniam filii dei uocabuntur. Beati qui persecutionem patiuntur propter iustitiam quoniam ipsorum est regnum celorum. Beati estis cum maledixerint uobis homines et persecuti uos fuerint et dixerint omne malum aduersum uos mentientes propter me gaudete et exultate quoniam merces uestra copiosa est in celis. Sic enim persecuti sunt prophetas qui fuerunt ante uos. Vos estis sal terre. Quod si sal euanuerit in quo salietur. Ad nichilum ualet ultra nisi ut mittatur foras et conculcetur ab hominibus. Vos estis lux mundi. Non potest ciuitas abscondi supra montem posita neque accendunt lucernam et ponunt eam sub modio sed super candelabrum ut o

luceat omnibus qui in domo sunt. Sic luceat lux vestra coram hominibus ut videant vestra bona opera et glorificent patrem vestrum qui in celis est. Nolite putare quoniam veni solvere legem aut prophetas. Non veni solvere sed adimplere. Amen quippe dico vobis donec transeat celum et terra iota unum aut unus apex non preteribit a lege donec omnia fiant. Qui ergo solverit unum de mandatis istis minimis et docuerit sic homines minimus vocabitur in regno celorum. Qui autem fecerit et docuerit hic est magnus vocabitur in regno celorum. Dico autem vobis quia nisi habundaverit iustitia vestra plusquam scribarum et phariseorum non intrabitis in regnum celorum. Audistis quia dictum est antiquis non occides. Qui autem occiderit reus erit iudicio. Ego autem dico vobis quia omnis qui irascitur fratri suo reus erit iudicio. Qui autem dixerit fatue reus erit gehenne ignis. Qui autem dixerit fratri suo racha reus erit concilio. Si ergo offers munus tuum ad altare et ibi recordatus fueris quia frater tuus habet aliquid [ad]versum te relinque ibi munus tuum ante altare et vade prius reconciliari fratri tuo et tunc veniens offeres munus tuum. Esto consentiens adversario tuo cito dum es in via cum eo ne forte tradat te adversarius iudici et iudex tradat te ministro et in carcerem mittaris. Amen dico tibi non exies inde donec reddas novissimum quadrantem. Audistis quia dictum est antiquis non mechaberis. Ego autem dico vobis quia omnis qui viderit mulierem ad concupiscendum eam iam mechatus est eam in corde suo. Quod si oculus tuus dexter scandalizat te erue eum et proice abs te. Expedit enim tibi ut pereat unum membrorum tuorum quam totum corpus tuum mittatur in gehennam. Et si dextera manus tua scandalizat te abscide eam et proice abs te. Expedit tibi ut pereat unum membrorum tuorum quam totum corpus tuum eat in gehennam. Dictum est autem. Quicumque dimiserit uxorem suam det illi libellum repudii. Ego autem dico vobis quia omnis qui dimiserit uxorem suam excepta fornicationis causa facit eam mechari. Et qui dimissam duxerit adulterat. Iterum audistis quia dictum est antiquis non periurabis. Reddes autem domino iuramenta tua. Ego dico vobis non iurare omnino neque per celum quia thronus dei est neque per terram quia scabellum est pedum eius. Neque per Ierosolimam quia civitas est magni regis. Neque per caput tuum iurabis quia non potes unum capillum album facere aut nigrum. Sit autem sermo vester est est. Non non. Quod autem his habundantius est a malo est. Audistis quia dictum est oculum pro oculo et dentem pro dente. Ego autem dico vobis non resistere malo. Sed si quis te percusserit in dexteram maxillam prebe ei et alteram et ei qui vult tecum iudicio contendere et tunicam tuam tollere remitte ei et pallium. Et quicumque te angariaverit mille passus vade cum illo alia duo. Qui autem petit da ei et volenti a te mutuari ne avertas. Audistis quia dictum est. Diliges proximum tuum et odio habebis inimicum tuum. Ego autem dico vobis diligite inimicos vestros benefacite his qui oderunt vos. Orate pro persequentibus et calumniantibus vos ut sitis filii patris vestri qui in celis est qui solem suum oriri facit super bonos et malos et pluit super iustos et iniustos. Si enim diligitis eos qui vos diligunt quam mercedem habebitis? Nonne et publicani hoc faciunt? Et si salutaveritis fratres vestros tantum quid amplius facietis? Nonne et ethnici hoc faciunt? Estote ergo vos perfecti sicut et pater vester celestis perfectus est.

CVI

Attendite ne iustitiam vestram faciatis coram hominibus ut videamini ab eis. Alioquin mercedem non habebitis apud patrem vestrum qui in celis est. Cum ergo facis elemosinam noli tuba canere ante te sicut hypocrite faciunt in sinagogis et in vicis ut honorificentur ab hominibus. Amen dico vobis receperunt mercedem suam. Te autem faciente helemosinam nesciat sinistra tua quid faciat dextera tua ut sit elemosina tua in abscondito et pater tuus qui videt in abscondito reddet tibi. Et cum oratis non eritis sicut hypocrite qui amant in sinagogis et in angulis platearum stantes orare ut videantur ab hominibus. Amen dico vobis receperunt mercedem suam. Tu autem cum orabis intra in cubiculum tuum et clauso hostio ora patrem tuum in abscondito et pater tuus qui videt in abscondito reddet tibi. Orantes autem nolite multum loqui sicut ethnici. Putant enim quia in multiloquio suo exaudiantur. Nolite ergo assimulari eis. Scit namque pater vester quid opus sit vobis antequam petatis eum. Sic ergo vos orabitis. Pater noster qui es in celis sanctificetur nomen tuum. Adveniat regnum tuum. Fiat voluntas tua sicut in celo et in terra. Panem nostrum cotidianum vel supersubstantialem da nobis hodie et dimitte nobis debita nostra sicut et nos dimittimus debitoribus nostris et ne nos i[nduca]s in temptationem sed libera nos a malo amen. Si enim dimiseritis hominibus peccata eorum dimittet et vobis pater vester de celis delicta vestra. Si autem non dimiseritis hominibus nec pater vester celestis dimittet peccata vestra. Cum ieiunatis nolite fieri sicut hypocrite tristes. Exterminant enim facies suas ut pareant hominibus ieiunantes. Amen dico vobis receperunt mercedem suam. Tu autem cum ieiunas unge caput tuum et faciem tuam lava ne videaris hominibus ieiunans sed patri tuo qui est in abscondito et pater tuus qui videt in abscondito reddet tibi. Nolite thesaurizare vobis thesauros in terra ubi erugo et tinea demolitur et ubi fures effodiunt et furantur. Thesaurizate autem vobis thesauros in celo ubi neque erugo neque tinea demolitur et ubi fures non effodiunt nec furantur. Ubi enim est thesaurus tuus ibi est et cor tuum. Lucerna corporis tui est oculus tuus. Si fuerit oculus tuus simplex totum corpus tuum lucidum erit. Si autem oculus tuus nequam fuerit totum corpus tuum tenebrosum erit. Si ergo lumen quod in te est tenebre sunt ipse tenebre quante.

Nemo potest duobus dominis servire. Aut enim unum odio habebit et alterum diliget aut unum sustinebit et alterum contempnet. Non potestis deo servire et mammone. Ideo dico vobis ne solliciti sitis anime vestre quid manducetis neque corpori vestro quid induamini. Nonne anima plus est quam esca et corpus plusquam vestimentum? Respicite volatilia celi quoniam non serunt neque metunt neque congregant in horrea et pater vester

celestis pascit illa. Nonne vos magis pluris estis illis? Quis autem vestrum cogitans potest adicere ad staturam suam cubitum unum? Et de vestimento quid solliciti estis? Considerate lilia agri quomodo crescunt: non laborant neque nent. Dico autem vobis quoniam nec Salamon in omni gloria sua coopertus est sicut unum ex istis. Si autem fenum agri quod hodie est et cras in clibanum mittitur Deus sic vestit, quanto magis vos minime fidei? Nolite ergo solliciti esse dicentes: Quid manducabimus aut quid bibemus aut quo operiemur? Haec enim omnia gentes inquirunt. Scit enim pater vester quia his omnibus indigetis. Quaerite autem primum regnum Dei et iustitiam eius et haec omnia adicientur vobis. Nolite ergo esse solliciti in crastinum. Crastinus enim dies sollicitus erit sibi ipsi. Sufficit enim diei malitia sua.

VII

Nolite iudicare ut non iudicemini. In quo enim iudicio iudicaveritis iudicabimini, et in qua mensura mensi fueritis remetietur vobis. Quid autem vides festucam in oculo fratris tui et trabem in oculo tuo non vides? Aut quomodo dicis fratri tuo: Sine eiciam festucam de oculo tuo, et ecce trabes in oculo tuo? Ypocrita, eice primum trabem de oculo tuo et tunc videbis eicere festucam de oculo fratris tui. Nolite dare sanctum canibus neque mittatis margaritas vestras ante porcos, ne forte conculcent eas pedibus suis et conversi dirumpant vos. Petite et dabitur vobis, quaerite et invenietis, pulsate et aperietur vobis. Omnis enim qui petit accipit, et qui quaerit invenit, et pulsanti aperietur. Aut quis est ex vobis homo quem si petierit filius suus panem numquid lapidem porriget ei? Aut si piscem petierit numquid serpentem porriget ei? Si ergo vos cum sitis mali nostis bona data dare filiis vestris, quanto magis pater vester qui in caelis est dabit bona petentibus se. Omnia ergo quaecumque vultis ut faciant vobis homines et vos facite illis. Haec est enim lex et prophetae. Intrate per angustam portam, quia lata porta et spatiosa via quae ducit ad perditionem, et multi sunt qui intrant per eam. Quam angusta porta et arta via quae ducit ad vitam, et pauci sunt qui inveniunt eam. Attendite a falsis prophetis qui veniunt ad vos in vestimentis ovium, intrinsecus autem sunt lupi rapaces. A fructibus eorum cognoscetis eos. Numquid colligunt de spinis uvas aut de tribulis ficus? Sic omnis arbor bona fructus bonos facit, mala autem arbor fructus malos facit. Non potest arbor bona fructus malos facere, neque arbor mala fructus bonos facere. Omnis arbor quae non facit fructum bonum exciditur et in ignem mittitur. Igitur ex fructibus eorum cognoscetis eos. Non omnis qui dicit mihi Domine Domine intrabit in regnum caelorum, sed qui facit voluntatem patris mei qui in caelis est, ipse intrabit in regnum caelorum. Multi dicent mihi in illa die: Domine Domine, nonne in nomine tuo prophetavimus, et in tuo nomine daemonia eiecimus, et in tuo nomine virtutes multas fecimus? Et tunc confitebor illis quia numquam novi vos; discedite a me qui operamini iniquitatem. Omnis ergo qui audit verba mea haec et facit ea assimilabitur viro sapienti qui aedificavit domum suam supra petram. Et descendit pluvia et venerunt flumina et flaverunt venti et irruerunt in domum illam, et non cecidit; fundata enim erat supra petram.

Et omnis qui audit verba mea haec et non facit ea similis est viro stulto qui aedificavit domum suam super arenam. Et descendit pluvia et venerunt flumina et flaverunt venti et irruerunt in domum illam et cecidit et fuit ruina eius magna. Et factum est cum consummasset Iesus verba haec admirabantur turbae super doctrina eius. Erat enim docens eos sicut potestatem habens, non sicut scribae eorum et pharisaei.

VIII

Cum autem descendisset Iesus de monte secutae sunt eum turbae multae. Et ecce leprosus veniens adorabat eum dicens: Domine si vis potes me mundare. Et extendens Iesus manum tetigit eum dicens: Volo, mundare. Et confestim mundata est lepra eius. Et ait illi Iesus: Vide nemini dixeris, sed vade ostende te sacerdoti et offer munus quod praecepit Moyses in testimonium illis. Cum autem introisset Capharnaum accessit ad eum centurio rogans eum dicens: Domine puer meus iacet in domo paralyticus et male torquetur. Et ait illi Iesus: Ego veniam et curabo eum. Et respondens centurio ait: Domine non sum dignus ut intres sub tectum meum, sed tantum dic verbo et sanabitur puer meus. Nam et ego homo sum sub potestate constitutus, habens sub me milites, et dico huic vade et vadit, et alio veni et venit, et servo meo fac hoc et facit. Audiens autem Iesus miratus est et sequentibus se dixit: Amen dico vobis non inveni tantam fidem in Israhel. Dico autem vobis quod multi ab oriente et occidente venient et recumbent cum Abraham et Isaac et Iacob in regno caelorum. Filii autem regni eicientur in tenebras exteriores; ibi erit fletus et stridor dentium. Et dixit Iesus centurioni: Vade et sicut credidisti fiat tibi. Et sanatus est puer in illa hora. Et cum venisset Iesus in domum Petri vidit socrum eius iacentem et febricitantem, et tetigit manum eius et dimisit eam febris; et surrexit et ministrabat eis. Vespere autem facto obtulerunt ei multos daemonia habentes, et eiciebat spiritus verbo, et omnes male habentes curavit, ut adimpleretur quod dictum est per Esaiam prophetam dicentem: Ipse infirmitates nostras accepit et aegrotationes portavit. Videns autem Iesus turbas multas circum se iussit ire trans fretum. Et accedens unus scriba ait illi: Magister sequar te quocumque ieris. Et dicit ei Iesus: Vulpes foveas habent et volucres caeli nidos, filius autem hominis non habet ubi caput reclinet. Alius autem de discipulis eius ait illi: Domine permitte me primum ire et sepelire patrem meum. Iesus autem ait illi: Sequere me et dimitte mortuos sepelire mortuos suos. Et ascendente eo in naviculam secuti sunt eum discipuli eius. Et ecce motus magnus factus est in mari ita ut navicula operiretur fluctibus, ipse vero dormiebat. Et accesserunt et suscitaverunt eum dicentes: Domine salva nos, perimus. Et dicit eis: Quid timidi estis modicae fidei? Tunc surgens imperavit ventis et mari et facta est tranquillitas magna. Porro homines mirati sunt dicentes: Qualis est hic quia venti et mare oboediunt ei? Et cum venisset trans fretum in regionem Gerasenorum occurrerunt ei duo habentes daemonia de monumentis exeuntes saevi nimis, ita ut nemo posset transire per viam illam. Et ecce clamaverunt dicentes: Quid nobis et tibi

su fili dei venisti huc ante tempus torquere nos? Erat autem non longe ab illis grex porcorum multorum pascens. Demones autem rogabant eum dicentes: Si eicis nos, mitte nos in gregem porcorum. Et ait illis: Ite. At illi exeuntes abierunt in porcos. Et ecce impetu abiit totus grex per preceps in mare et mortui sunt in aquis. Pastores autem fugerunt et venientes in civitatem nuntiaverunt omnia et de his qui demonia habuerant. Et ecce tota civitas exiit obviam Ihesu et viso eo rogabant ut transiret a finibus eorum.

IX

Et ascendens in naviculam transfretavit et venit in civitatem suam. Et ecce offerebant ei paraliticum in lecto iacentem. Videns autem Ihesus fidem illorum dixit paralitico: Confide fili, remittuntur tibi peccata tua. Et ecce quidam de scribis dixerunt intra se: Hic blasphemat. Et cum vidisset Ihesus cogitationes eorum dixit: Ut quid cogitatis mala in cordibus vestris? Quid est facilius dicere: Dimittuntur tibi peccata, aut dicere: Surge et ambula? Ut sciatis autem quoniam filius hominis habet potestatem in terra dimittendi peccata, tunc ait paralitico: Surge, tolle lectum tuum et vade in domum tuam. Et surrexit et abiit in domum suam. Videntes autem turbe timuerunt et glorificaverunt deum qui dedit potestatem talem hominibus. Et cum transiret inde Ihesus vidit hominem sedentem in teloneo Matheum nomine. Et ait illi: Sequere me. Et surgens secutus est eum. Et factum est discumbente eo in domo, et ecce multi publicani et peccatores venientes discumbebant cum Ihesu et discipulis eius. Et videntes pharisei dicebant discipulis eius: Quare cum publicanis et peccatoribus manducat magister vester? At Ihesus audiens ait: Non est opus valentibus medicus sed male habentibus. Euntes autem discite quid est: Misericordiam volo et non sacrificium. Non enim veni vocare iustos sed peccatores. Tunc accesserunt ad eum discipuli Iohannis dicentes: Quare nos et pharisei ieiunamus frequenter, discipuli autem tui non ieiunant? Et ait illis Ihesus: Numquid possunt filii sponsi lugere quamdiu cum illis est sponsus? Venient autem dies cum auferetur ab eis sponsus et tunc ieiunabunt. Nemo autem immittit commissuram panni rudis in vestimentum vetus. Tollit enim plenitudinem eius a vestimento et peior scissura fit. Neque mittunt vinum novum in utres veteres. Alioquin rumpuntur utres et vinum effunditur et utres pereunt. Sed vinum novum in utres novos mittunt et ambo conservantur. Hec illo loquente ad eos ecce princeps unus accessit et adorabat eum dicens: Domine, filia mea defuncta modo est, sed veni impone manum tuam super eam et vivet. Et surgens Ihesus sequebatur eum et discipuli eius. Et ecce mulier que sanguinis fluxum patiebatur duodecim annis accessit retro et tetigit fimbriam vestimenti eius. Dicebat enim intra se: Si tetigero tantum vestimentum eius salva ero. At Ihesus conversus et videns eam dixit: Confide filia, fides tua te salvam fecit. Et salva facta est mulier ex illa hora. Et cum venisset Ihesus in domum principis et vidisset tibicines et turbam tumultuantem dicebat: Recedite, non est enim puella mortua sed dormit. Et deridebant eum. Et cum eiecta esset turba intravit et tenuit manum eius et surrexit puella. Et exiit fama hec in universam terram illam. Et transeunte inde Ihesu secuti sunt eum duo ceci clamantes et dicentes: Miserere nostri fili David. Cum autem venisset domum accesserunt ad eum ceci et dicit eis Ihesus: Creditis quia possum hoc facere vobis? Dicunt ei: Utique domine. Tunc tetigit oculos eorum dicens: Secundum fidem vestram fiat vobis. Et aperti sunt oculi eorum et comminatus est illis Ihesus dicens: Videte ne quis sciat. Illi autem exeuntes diffamaverunt eum in tota terra illa. Egressis autem illis ecce obtulerunt ei hominem mutum demonium habentem. Et eiecto demone locutus est mutus. Et mirate sunt turbe dicentes: Numquam apparuit sic in Israel. Pharisei autem dicebant: In principe demoniorum eicit demones. Et circuibat Ihesus civitates omnes et castella docens in synagogis eorum et predicans evangelium regni et curans omnem languorem et omnem infirmitatem. Videns autem turbas misertus est eis quia erant vexati et iacentes sicut oves non habentes pastorem. Tunc dicit discipulis suis: Messis quidem multa, operarii autem pauci. Rogate ergo dominum messis ut eiciat operarios in messem suam.

X

Et convocatis duodecim discipulis suis dedit illis potestatem spirituum immundorum ut eicerent eos et curarent omnem languorem et omnem infirmitatem. Duodecim autem discipulorum nomina sunt hec. Primus Simon qui dicitur Petrus et Andreas frater eius. Iacobus Zebedei et Iohannes frater eius. Philippus et Bartholomeus. Thomas et Matheus publicanus. Et Iacobus Alphei et Thadeus. Simon Chananeus et Iudas Scariothes qui et tradidit eum. Hos duodecim misit Ihesus precipiens eis et dicens: In viam gentium ne abieritis et in civitates Samaritanorum ne intraveritis, sed potius ite ad oves que perierunt domus Israel. Euntes autem predicate dicentes quia appropinquabit regnum celorum. Infirmos curate, mortuos suscitate, leprosos mundate, demones eicite. Gratis accepistis, gratis date. Nolite possidere aurum neque argentum neque pecuniam in zonis vestris, non peram in via neque duas tunicas neque calciamenta neque virgam. Dignus est enim operarius cibo suo. In quamcumque civitatem aut castellum intraveritis interrogate quis in ea dignus sit et ibi manete donec exeatis. Intrantes autem in domum salutate eam dicentes: Pax huic domui. Et siquidem fuerit domus illa digna veniet pax vestra super eam. Si autem non fuerit digna pax vestra ad vos revertetur. Et quicumque non receperit vos neque audierit sermones vestros exeuntes foras de domo vel de civitate excutite pulverem de pedibus vestris. Amen dico vobis tolerabilius erit terre Sodomorum et Gomorreorum in die iudicii quam illi civitati. Ecce ego mitto vos sicut oves in medio luporum. Estote ergo prudentes sicut serpentes et simplices sicut columbe. Cavete autem ab hominibus. Tradent enim vos in conciliis et in synagogis suis flagellabunt vos. Et ad presides et reges ducemini propter me in testimonium illis et gentibus. Cum autem tradent vos nolite cogitare quomodo aut quid loquamini. Dabitur enim vobis in illa hora quid loquamini. Non enim vos estis qui loquimini sed spiritus patris vestri qui loquitur in vobis. Tradet autem frater fratrem in mortem et pater filium et insurgent filii in parentes et morte eos afficient. Et eritis odio omnibus hominibus propter nomen meum. Qui autem

perseveraverit usque in finem hic salvus erit. Cum autem persequentur vos in civitate ista fugite in aliam. Amen dico vobis non consummabitis civitates Israel donec veniat filius hominis. Non est discipulus super magistrum nec servus super dominum suum. Sufficit discipulo ut sit sicut magister eius, et servo ut sit sicut dominus eius. Si patremfamilias Beelzebub vocaverunt quanto magis domesticos eius. Ne ergo timueritis eos. Nichil enim opertum quod non revelabitur, et occultum quod non scietur. Quod dico vobis in tenebris dicite in lumine, et quod in aure auditis predicate super tecta. Et nolite timere eos qui occidunt corpus animam autem non possunt occidere. Sed potius eum timete qui potest et animam et corpus perdere in gehennam. Nonne duo passeres asse veneunt, et unus ex illis non cadet super terram sine patre vestro. Vestri autem et capilli capitis omnes numerati sunt. Nolite ergo timere, multis passeribus meliores estis vos. Omnis ergo qui confitebitur me coram hominibus, confitebor et ego eum coram patre meo qui est in celis. Qui autem negaverit me coram hominibus, negabo et ego eum coram patre meo qui est in celis. Nolite arbitrari quia venerim mittere pacem in terram, non veni pacem mittere sed gladium. Veni enim separare hominem adversus patrem suum, et filiam adversus matrem suam, et nurum adversum socrum suam, et inimici hominis domestici eius. Qui amat patrem aut matrem plusquam me non est me dignus, et qui amat filium aut filiam super me non est me dignus. Et qui non accipit crucem suam et sequitur me non est me dignus. Qui invenit animam suam perdet illam, et qui perdiderit animam suam propter me inveniet eam. Qui recipit vos me recipit, et qui me recipit recipit eum qui me misit. Qui recipit prophetam in nomine prophete mercedem prophete accipiet, et qui recipit iustum in nomine iusti mercedem iusti accipiet. Et quicumque potum dederit uni ex minimis istis calicem aque frigide tantum in nomine discipuli, amen dico vobis non perdet mercedem suam.

XI

Et factum est cum consummasset Ihesus hos sermones precipiens duodecim discipulis suis, transiit inde ut doceret et predicaret in civitatibus eorum. Iohannes autem cum audisset in vinculis opera Christi, mittens duos de discipulis suis ait illi: Tu es qui venturus es an alium expectamus? Et respondens Ihesus ait illis: Euntes renuntiate Iohanni que audistis et vidistis. Ceci vident, claudi ambulant, leprosi mundantur, surdi audiunt, mortui resurgunt, pauperes evangelizantur. Et beatus est qui non fuerit scandalizatus in me. Illis autem abeuntibus cepit Ihesus dicere ad turbas de Iohanne: Quid existis in desertum videre? Harundinem vento agitatam? Sed quid existis videre? Hominem mollibus vestitum? Ecce qui mollibus vestiuntur in domibus regum sunt. Sed quid existis videre? Prophetam? Etiam dico vobis et plusquam prophetam. Hic est enim de quo scriptum est: Ecce ego mitto angelum meum ante faciem tuam qui preparabit viam tuam ante te. Amen dico vobis non surrexit inter natos mulierum maior Iohanne Baptista. Qui autem minor est in regno celorum maior est illo. A diebus autem Iohannis Baptiste usque nunc regnum celorum vim patitur et violenti rapiunt illud. Omnes enim prophete et lex usque ad Iohannem prophetaverunt. Et si vultis recipere, ipse est Helias qui venturus est. Qui habet aures audiendi audiat. Cui autem similem estimabo generationem istam? Similis est pueris sedentibus in foro qui clamantes coequalibus dicunt: Cecinimus vobis et non saltastis, lamentavimus et non planxistis. Venit enim Iohannes neque manducans neque bibens, et dicunt: Demonium habet. Venit filius hominis manducans et bibens, et dicunt: Ecce homo vorax et potator vini, publicanorum et peccatorum amicus. Et iustificata est sapientia a filiis suis. Tunc cepit exprobrare civitatibus in quibus facte sunt plurime virtutes eius, quia non egissent penitentiam. Ve tibi Corozain, ve tibi Bethsaida, quia si in Tyro et Sidone facte essent virtutes que facte sunt in vobis, olim in cilicio et cinere penitentiam egissent. Verumptamen dico vobis, Tyro et Sidoni remissius erit in die iudicii quam vobis. Et tu Capharnaum, numquid usque in celum exaltaberis? Usque in infernum descendes. Quia si in Sodomis facte fuissent virtutes que facte sunt in te, forte mansissent usque in hunc diem. Verumptamen dico vobis quia terre Sodomorum remissius erit in die iudicii quam tibi. In illo tempore respondens Ihesus dixit: Confiteor tibi pater domine celi et terre quia abscondisti hec a sapientibus et prudentibus et revelasti ea parvulis. Ita pater, quoniam sic fuit placitum ante te. Omnia michi tradita sunt a patre meo, et nemo novit filium nisi pater, neque patrem quis novit nisi filius et cui voluerit filius revelare. Venite ad me omnes qui laboratis et onerati estis, et ego reficiam vos. Tollite iugum meum super vos et discite a me quia mitis sum et humilis corde, et invenietis requiem animabus vestris. Iugum enim meum suave est et onus meum leve.

XII

In illo tempore abiit Ihesus sabbato per sata. Discipuli autem eius esurientes ceperunt vellere spicas et manducare. Pharisei autem videntes dixerunt ei: Ecce discipuli tui faciunt quod non licet eis facere sabbatis. At ille dixit eis: Non legistis quid fecerit David quando esuriit et qui cum eo erant? Quomodo intravit in domum Dei et panes propositionis comedit quos non licebat ei edere neque his qui cum eo erant nisi solis sacerdotibus? Aut non legistis in lege quia sabbatis sacerdotes in templo sabbatum violant et sine crimine sunt? Dico autem vobis quia templo maior est hic. Si autem sciretis quid est: Misericordiam volo et non sacrificium, numquam condempnassetis innocentes. Dominus est enim filius hominis etiam sabbati. Et cum inde transisset venit in synagogam eorum. Et ecce homo manum habens aridam, et interrogabant eum dicentes: Si licet sabbatis curare, ut accusarent eum. Ipse autem dixit illis: Quis erit ex vobis homo qui habeat ovem unam, et si ceciderit hec sabbatis in foveam, nonne tenebit et levabit eam? Quanto magis melior est homo ove? Itaque licet sabbatis bene facere. Tunc ait homini: Extende manum tuam. Et extendit, et restituta est sanitati sicut altera. Exeuntes autem pharisei consilium faciebant adversus eum quomodo eum perderent. Ihesus autem sciens recessit inde, et secute sunt eum multi, et curavit eos omnes. Et precepit eis ne manifestum eum facerent, ut adimpleretur quod dictum est per Ysaiam prophetam dicentem: Ecce puer meus quem elegi

lectus meus in quo complacuit anime mee. Ponam
spiritum meum super eum et iudicium gentibus nuntiabit.
Non contendet neque clamabit neque audiet aliquis
in plateis vocem eius. Harundinem quassatam
non confringet et linum fumigans non extinguet
donec eiciat ad victoriam iudicium. Et in nomine
eius gentes sperabunt. Tunc oblatus est ei demonium
habens cecus et mutus et curavit eum ita ut loqueretur
et videret. Et stupebant omnes turbe et dicebant
numquid hic est filius David. Pharisei autem audientes
dixerunt hic non eicit demones nisi in beelzebub
principe demoniorum. Ihesus autem sciens cogitationes
eorum dixit eis. Omne regnum divisum contra
se desolabitur et omnis civitas vel domus divisa
contra se non stabit. Et si sathanas satanan eicit
adversus se divisus est quomodo ergo stabit regnum
eius. Et si ego in beelzebub eicio demones filii
vestri in quo eiciunt. Ideo ipsi iudices erunt vestri. Si
autem ego in spiritu dei eicio demones igitur pervenit
in vos regnum dei. Aut quomodo potest quisquam
intrare in domum fortis et vasa eius diripere
nisi prius alligaverit fortem et tunc domum illius
diripiat. Qui non est mecum contra me est.
Et qui non congregat mecum spargit. Ideo dico
vobis omne peccatum et blasphemia remittetur
hominibus spiritus autem blasphemie non remittetur.
Et quicumque dixerit verbum contra filium hominis
remittetur ei. Qui autem dixerit contra spiritum sanctum
non remittetur ei neque in hoc seculo neque in futuro.
Aut facite arborem bonam et fructum eius
bonum aut facite arborem malam et fructum
eius malum. Siquidem ex fructu arbor cognoscitur.
Progenies viperarum quomodo potestis bona loqui
cum sitis mali. Ex abundantia enim cordis os loquitur.
Bonus homo de bono thesauro profert bona.
Et malus homo de malo thesauro profert mala.
Dico autem vobis quoniam omne verbum otiosum quod
locuti fuerint homines reddent rationem de eo in die
iudicii. Ex verbis enim tuis iustificaberis et ex verbis
tuis condempnaberis. Tunc responderunt
ei quidam de scribis et phariseis dicentes. Magister
volumus a te signum videre. Qui respondens
ait illis. Generatio mala et adultera signum
querit et signum non dabitur ei nisi signum ione
prophete. Sicut enim fuit ionas in ventre ceti
tribus diebus et tribus noctibus sic erit filius hominis
in corde terre tribus diebus et tribus noctibus. Viri
ninivite surgent in iudicio cum generatione ista
et condempnabunt eam quia penitentiam egerunt
in predicatione ione. Et ecce plusquam ionas
hic. Regina austri surget in iudicio cum generatione
ista et condempnabit eam quia venit
a finibus terre audire sapientiam salomonis. Et ecce
plusquam salomon hic. Cum autem immundus
spiritus exierit ab homine ambulat per loca arida querens
requiem et non invenit. Tunc dicit. Revertar
in domum meam unde exivi. Et veniens invenit
vacantem scopis mundatam et ornatam. Tunc
vadit et assumit septem alios spiritus secum nequiores
se et intrantes habitant ibi. Et fiunt novissima hominis
illius peiora prioribus. Sic erit et generationi
huic pessime. Adhuc eo loquente ad turbas
ecce mater eius et fratres stabant foris querentes loqui
ei. Dixit autem ei quidam. Ecce mater tua et fratres tui
foris stant querentes te. At ipse respondens dicenti
sibi ait. Que est mater mea et qui sunt fratres mei.
Et extendens manum in discipulos suos dixit.
Ecce mater mea et fratres mei. Quicumque enim fecerit
voluntatem patris mei qui in celis est ipse
meus frater et soror et mater est.

XIII

In illo die
exiens ihesus de domo sedebat secus mare et congregate
sunt ad eum turbe multe. Ita ut in naviculam
ascendens sederet et omnis turba stabat in
litore et locutus est eis multa in parabolis dicens.
Ecce exiit qui seminat seminare. Et dum seminat
quedam ceciderunt secus viam et venerunt volucres
celi et comederunt ea. Alia autem ceciderunt in
petrosa ubi non habebat terram multam et continuo
exorta sunt quia non habebant altitudinem
terre. Sole autem orto estuaverunt et quia non habebant
radicem aruerunt. Alia autem ceciderunt
in spinas et creverunt spine et suffocaverunt ea. Alia
vero ceciderunt in terram bonam et dabant fructum
aliud centesimum aliud sexagesimum
aliud tricesimum. Qui habet aures audiendi audiat.
Et accedentes discipuli dixerunt ei. Quare in
parabolis loqueris eis. Qui respondens ait illis.
Quia vobis datum est nosse misterium regni celorum
illis autem non est datum. Qui enim habet dabitur
ei et abundabit. Qui autem non habet et quod habet auferetur
ab eo. Ideo in parabolis loquor eis quia videntes
non vident et audientes non audiunt neque intelligunt.
Ut adimpleatur in eis prophetia ysaie dicentis.
Auditu audietis et non intelligetis et videntes
videbitis et non videbitis. Incrassatum est enim
cor populi huius et auribus graviter audierunt et oculos
suos clauserunt. Nequando oculis videant
et auribus audiant et corde intelligant et convertantur
et sanem eos. Vestri autem beati oculi quia vident
et aures vestre quia audiunt. Amen quippe dico
vobis quia multi prophete et iusti cupierunt videre
que videtis et non viderunt. Et audire que
auditis et non audierunt. Vos ergo audite parabolam
seminantis. Omnis qui audit verbum regni
et non intelligit venit malus et rapit quod
seminatum est in corde eius. Hic est qui secus viam
seminatus est. Qui autem super petrosa seminatus
est hic qui verbum audit et continuo
cum gaudio accipit illud. Non habet autem in se radicem
sed est temporalis. Facta autem tribulatione et
persecutione propter verbum continuo scandalizatur.
Qui autem est seminatus in spinis hic est qui
verbum audit et sollicitudo seculi istius et fallacia divitiarum
suffocat verbum et sine fructu efficitur.
Qui autem in terra bona seminatus est hic est qui verbum
audit et intelligit et fructum affert. Et facit aliud
quidem centesimum aliud sexagesimum porro
aliud tricesimum. Aliam parabolam proposuit
illis dicens. Simile factum est regnum celorum homini
qui seminavit bonum semen in agro suo. Cum
autem dormirent homines venit inimicus eius
et superseminavit zizania in medio tritici et abiit.
Cum autem crevisset herba et fructum fecisset
tunc apparuerunt et zizania. Accedentes autem
servi patrisfamilias dixerunt ei. Domine nonne
bonum semen seminasti in agro tuo. Unde ergo
habet zizania. Et ait illis. Inimicus homo hoc fecit.
Servi autem dixerunt ei. Vis imus et colligimus

ysaias vi

ei. Et ait. Non. ne forte colligentes zizania eradicetis simul cum eis et triticum. Sinite utraque crescere usque ad messem. et in tempore messis dicam messoribus. Colligite primum zizania et alligate ea fasciculos ad comburendum. Triticum autem congregate in horreum meum. Aliam autem parabolam proposuit eis dicens. Simile est regnum celorum grano sinapis quod accipiens homo seminavit in agro suo. quod minimum quidem est omnibus seminibus. Cum autem creverit maius est omnibus oleribus et fit arbor ita ut volucres celi veniant et habitent in ramis eius. Aliam parabolam locutus est eis. Simile est regnum celorum fermento quod acceptum mulier abscondit in farine satis tribus donec fermentatum est totum. Hec omnia locutus est ihesus in parabolis ad turbas et sine parabolis non loquebatur eis. ut impleretur quod dictum est per prophetam dicentem. Aperiam in parabolis os meum eructabo abscondita a constitutione mundi. Tunc dimissis turbis venit in domum. Et accesserunt ad eum discipuli eius dicentes. Edissere nobis parabolam tritici et zizaniorum agri. Qui respondens ait. Qui seminat bonum semen est filius hominis. Ager autem est mundus. Bonum vero semen. hi sunt filii regni. Zizania autem filii sunt nequam. Inimicus autem qui seminavit ea est diabolus. Messis vero consummatio seculi est. Messores autem angeli sunt. Sicut ergo colliguntur zizania et igni comburuntur. sic erit in consummatione seculi. Mittet filius hominis angelos suos et colligent de regno eius omnia scandala et eos qui faciunt iniquitatem. et mittent eos in caminum ignis. ibi erit fletus et stridor dentium. Tunc iusti fulgebunt sicut sol in regno patris eorum. Qui habet aures audiendi audiat. Simile est regnum celorum thesauro abscondito in agro quem qui invenit homo abscondit et pre gaudio illius vadit et vendit universa que habet et emit agrum illum. Iterum simile est regnum celorum homini negociatori querenti bonas margaritas. Inventa autem una preciosa margarita abiit et vendidit omnia que habuit et emit eam. Iterum simile est regnum celorum sagene misse in mare et ex omni genere piscium congreganti. Quam cum impleta esset educentes et secus litus sedentes elegerunt bonos in vasa malos autem foras miserunt. Sic erit in consummatione seculi. Exibunt angeli et separabunt malos de medio iustorum et mittent eos in caminum ignis. Ibi erit fletus et stridor dentium. Intellexistis hec omnia? Dicunt ei. Etiam. Ait illis. Ideo omnis scriba doctus in regno celorum similis est homini patrifamilias qui profert de thesauro suo nova et vetera. Et factum est cum consummasset parabolas istas transiit inde. Et veniens in patriam suam docebat eos in sinagogis eorum ita ut mirarentur et dicerent. Unde huic sapientia hec et virtutes? Nonne hic est fabri filius? Nonne mater eius dicitur maria et fratres eius iacobus et ioseph et simon et iudas et sorores eius. Nonne omnes apud nos sunt? Unde ergo huic omnia ista? et scandalizabantur in eo. Ihesus autem dixit eis. Non est propheta sine honore nisi in patria sua et in domo sua. Et non fecit ibi virtutes multas propter incredulitatem illorum.

XIIII

In illo tempore audivit herodes tetrarcha famam ihesu. et ait pueris suis. Hic est iohannes baptista. ipse surrexit a mortuis et ideo virtutes operantur in eo. Herodes enim tenuit iohannem et alligavit eum et posuit in carcerem propter herodiadem uxorem fratris sui. Dicebat enim illi iohannes. Non licet tibi habere eam. Et volens illum occidere timuit populum quia sicut prophetam eum habebant. Die autem natalis herodis saltavit filia herodiadis in medio et placuit herodi. Unde cum iuramento pollicitus est ei dare quodcumque postulasset ab eo. At illa premonita a matre sua. Da michi inquit hic in disco caput iohannis baptiste. Et contristatus est rex. propter iusiurandum autem et eos qui pariter recumbebant iussit dari. Misitque et decollavit iohannem in carcere. Et allatum est caput eius in disco et datum est puelle et tulit matri sue. Et accedentes discipuli eius tulerunt corpus eius et sepelierunt illud et venientes nunciaverunt ihesu. Quod cum audisset ihesus secessit inde in navicula in locum desertum seorsum. Et cum audissent turbe secute sunt eum pedestres de civitatibus. Et exiens vidit turbam multam et misertus est eius et curavit languidos eorum. Vespere autem facto accesserunt ad eum discipuli eius dicentes. Desertus est locus et hora iam preteriit. dimitte turbas ut euntes in castella emant sibi escas. Ihesus autem dixit eis. Non habent necesse ire. date illis vos manducare. Responderunt ei. Non habemus hic nisi quinque panes et duos pisces. Qui ait illis. Afferte huc illos michi. Et cum iussisset turbam discumbere super fenum acceptis quinque panibus et duobus piscibus aspiciens in celum benedixit et fregit et dedit discipulis panes. discipuli autem turbis. Et manducaverunt omnes et saturati sunt. Et tulerunt reliquias duodecim cophinos fragmentorum plenos. Manducantium autem fuit numerus quinque milia virorum exceptis mulieribus et parvulis. Et statim iussit discipulos suos ascendere in naviculam et precedere eum transfretum donec dimitteret turbas. Et dimissa turba ascendit in montem solus orare. Vespere autem facto solus erat ibi. Navicula autem in medio mari iactabatur fluctibus. Erat enim contrarius ventus. Quarta autem vigilia noctis venit ad eos ambulans supra mare. Et videntes eum super mare ambulantem turbati sunt dicentes quia fantasma est. Et pre timore clamaverunt. Statimque ihesus locutus est eis dicens. Habete fiduciam. ego sum nolite timere. Respondens autem petrus dixit. Domine si tu es iube me venire ad te super aquas. At ipse ait. Veni. Et descendens petrus de navicula ambulabat super aquam ut veniret ad ihesum. Videns vero ventum validum timuit. et cum cepisset mergi clamavit dicens. Domine salvum me fac. Et continuo ihesus extendens manum apprehendit eum. et ait illi. Modice fidei quare dubitasti? Et cum ascendissent in naviculam cessavit ventus. Qui autem in navicula erant venerunt et adoraverunt eum dicentes. Vere filius dei es. Et cum transfretassent venerunt in terram genesar. Et cum cognovissent eum viri loci illius miserunt in universam regionem illam et obtulerunt ei omnes male habentes et rogabant eum ut vel fimbriam vestimenti eius tangerent. et quicumque tetigerunt salvi facti sunt.

XV

Tunc accesserunt ad eum ab iherosolimis scribe et pharisei dicentes. Quare discipuli tui transgrediuntur traditiones seniorum? Non enim lavant manus suas cum panem manducant. Ipse autem respondens ait illis. Quare et vos transgredimini mandatum dei propter traditionem vestram? Nam deus dixit. Honora patrem tuum et matrem. Et qui maledixerit patri vel matri

At illi magis clamabant. crucifigatur. Videns autem pilatus quia nichil proficeret sed magis tumultus fieret accepta aqua lavit manus suas coram populo dicens. innocens ego sum a sanguine huius. vos videritis. et respondens universus populus dixit. Sanguis eius super nos et super filios nostros. Tunc dimisit illis barabbam. ihesum vero flagellatum tradidit eis ut crucifigeretur. Tunc milites presidis suscipientes ihesum in pretorio congregaverunt ad eum universam cohortem et exuentes eum clamidem coccineam circumdederunt ei. et plectentes coronam de spinis posuerunt super caput eius et arundinem in dextera eius et genu flexo ante eum illudebant dicentes. Ave rex iudeorum. et expuentes in eum acceperunt arundinem et percutiebant caput eius et postquam illuserunt ei exuerunt eum clamide et induerunt eum vestimentis eius et duxerunt eum ut crucifigerent. exeuntes autem invenerunt hominem cireneum nomine simonem hunc angariaverunt ut tolleret crucem eius et venerunt in locum qui dicitur golgotha quod est calvarie locus. et dederunt ei vinum bibere cum felle mixtum et cum gustasset noluit bibere. Postquam autem crucifixerunt eum diviserunt vestimenta eius sortem mittentes ut impleretur quod dictum est per prophetam dicentem. diviserunt sibi vestimenta mea et super vestem meam miserunt sortem. et sedentes servabant eum et imposuerunt super caput eius causam ipsius scriptam. Hic est ihesus nazarenus rex iudeorum. Tunc crucifixi sunt cum eo duo latrones. unus a dextris et unus a sinistris. et pretereuntes blasphemabant eum moventes capita sua et dicentes. Vah qui destruis templum dei et in triduo illud reedificas. salva temetipsum. si filius dei es descende de cruce. Similiter et principes sacerdotum illudentes cum scribis et senioribus dicebant. alios salvos fecit. se ipsum non potest salvum facere. Si rex israel est descendat nunc de cruce et credimus ei. confidit in deo liberet nunc eum si vult. dixit enim quia filius dei sum. Idipsum autem et latrones qui crucifixi erant cum eo improperabant ei. A sexta autem hora tenebre facte sunt super universam terram usque ad horam nonam. et circa horam nonam clamavit ihesus voce magna dicens. heli. heli. lamma sabactani. hoc est. deus meus. deus meus. ut quid dereliquisti me. Quidam autem illic stantes et audientes dicebant. heliam vocat iste. et continuo currens unus ex eis accepit spongiam plenam aceto et imposuit arundini et dabat ei bibere. Ceteri vero dicebant. Sine videamus an veniat helias liberans eum. Alius autem accepta lancea pupungit latus eius et exivit sanguis et aqua. ihesus autem iterum clamans voce magna emisit spiritum. et ecce velum templi scissum est a summo usque deorsum. et terra mota est et petre scisse sunt et monumenta aperta sunt et multa corpora sanctorum qui dormierant surrexerunt. et exeuntes de monumentis post resurrectionem eius venerunt in sanctam civitatem et apparuerunt multis. Centurio autem et qui cum eo erant custodientes ihesum viso terremotu et his que fiebant timuerunt valde dicentes. vere filius dei erat iste. Erant autem ibi mulieres multe a longe que secute erant ihesum a galilea ministrantes ei. inter quas erat maria magdalene et maria iacobi et ioseph mater et mater filiorum zebedei. Cum sero autem factum esset venit quidam homo dives ab arimathia nomine ioseph qui et ipse discipulus erat ihesu. Hic accessit ad pilatum et petiit corpus ihesu. Tunc pilatus iussit reddi corpus. et accepto corpore ioseph involvit illud in sindone munda et posuit illud in monumento suo novo quod exciderat in petra. et advolvit saxum magnum ad hostium monumenti et abiit. Erant autem ibi maria magdalene et altera maria sedentes contra sepulcrum. Altera autem die que est post parasceven convenerunt principes sacerdotum et pharisei ad pilatum dicentes. Domine recordati sumus quia seductor ille dixit adhuc vivens post tres dies resurgam. Iube ergo custodiri sepulcrum usque in diem tertium ne forte veniant discipuli eius et furentur eum et dicant plebi surrexit a mortuis. Ait pilatus illis. habetis custodiam. ite custodite sicut scitis. Illi autem abeuntes munierunt sepulcrum signantes lapidem cum custodibus.

XXVIII

Vespere autem sabbati que lucescit in prima sabbati venit maria magdalene et altera maria videre sepulcrum. et ecce terremotus factus est magnus. angelus enim domini descendit de celo. et accedens revolvit lapidem et sedebat super eum. erat autem aspectus eius sicut fulgur et vestimenta eius sicut nix. Pre timore autem eius exterriti sunt custodes et facti sunt velut mortui. Respondens autem angelus dixit mulieribus. Nolite timere vos. Scio enim quod ihesum qui crucifixus est queritis. Non est hic. surrexit enim sicut dixit. venite et videte locum ubi positus erat dominus. et cito euntes dicite discipulis eius quia surrexit et ecce precedet vos in galileam. ibi eum videbitis sicut dixit vobis. et exierunt cito de monumento cum timore et gaudio magno currentes nuntiare discipulis eius. et ecce ihesus occurrit illis dicens. avete. Ille autem accesserunt et tenuerunt pedes eius et adoraverunt eum. Tunc ait illis ihesus. Nolite timere. ite nuntiate fratribus meis ut eant in galileam. ibi me videbunt. Que cum abiissent ecce quidam de custodibus venerunt in civitatem et nuntiaverunt principibus sacerdotum omnia que facta fuerant. et congregati cum senioribus consilio accepto pecuniam copiosam dederunt militibus dicentes. dicite quia discipuli eius nocte venerunt et furati sunt eum nobis dormientibus. et si hoc auditum fuerit a preside nos suadebimus ei et securos vos faciemus. At illi accepta pecunia fecerunt sicut erant docti. et divulgatum est verbum istud apud iudeos usque in hodiernum diem. Undecim autem discipuli abierunt in galileam ubi constituerat illis ihesus. et videntes eum adoraverunt. quidam autem dubitaverunt. et accedens ihesus locutus est eis dicens. data est michi omnis potestas in celo et in terra. Euntes ergo docete omnes gentes baptizantes eos in nomine patris et filii et spiritus sancti. docentes eos servare omnia quecumque mandavi vobis. et ecce ego vobiscum sum omnibus diebus usque ad

consummationem seculi.

Marcus evangelista dei electus et petri in baptismate filius atque in divino sermone discipulus sacerdotium in israel agens secundum carnem levita conversus ad fidem christi evangelium in italia scripsit ostendens in eo quid et generi suo deberet et christo. Nam initium principii in voce prophetice exclamationis instituens ordine levitice electionis ostendit. Et predicans iohannem predestinatum filium zacharie in voce angeli enuntiantis emissum. Non solum verbum carnem factum sed et corpus domini per verbum divine vocis animatum initium evangelice predicationis ostenderet. Et qui hec legens sciret cui initium carnis in deo et ihesu advenientis habitaculum deberet agnoscere atque in se verbum vocis quod in consonantibus perdiderat inveniret. Deinde et perfecti evangelii opus intrans et a baptismo domini predicare deum inchoans. Non laboravit carnem nativitatem quam in prioribus viderat dicere sed totus in primis expositionem deserti ieiunium numeri temptationem diaboli congregationem bestiarum et ministerium protulit angelorum. Ut instituens nos ad intelligendum singula in breviloquio compingens nec auctoritatem facte rei demeret et perficiendo operi plenitudinem non negaret. Denique amputasse sibi post fidem pollicem dicitur ut sacerdotio reprobus haberetur. Sed tantum consentiens fidei predestinata potuit electio ut nec sic in opere verbi perderet quod prius meruerat in genere. Nam alexandrie episcopus fuit cuius per singula opus scire et evangelii in se dicta disponere et disciplinam in se legis agnoscere et divinam in carne domini intelligere naturam que in nobis primum oportet requiri et exquiri. Deinde inquisita volumus agnosci. Habentes mercedem exhortationis quoniam qui plantat et qui rigat unum sunt. qui autem incrementum prestat deus est.

INITIUM EVANGELII

ihesu christi filii dei sicut scriptum est in ysaia propheta. Ecce mitto angelum meum ante faciem tuam qui preparabit viam tuam ante te. Vox clamantis in deserto parate viam domini rectas facite semitas eius. Fuit iohannes in deserto baptizans et predicans baptismum penitentie in remissionem peccatorum. Et egrediebatur ad illum omnis iudee regio et ierosolimite universi et baptizabantur ab illo in iordane flumine confitentes peccata sua. Et erat iohannes vestitus pilis cameli et zona pellicia circa lumbos eius et locustas et mel silvestre edebat et predicabat dicens. Venit fortior me post me cuius non sum dignus procumbens solvere corrigiam calciamentorum eius. Ego baptizo vos aqua ille vero baptizabit vos spiritu sancto. Et factum est in diebus illis venit ihesus a nazareth galilee et baptizatus est in iordane a iohanne. Et statim ascendens de aqua vidit apertos celos et spiritum tanquam columbam descendentem et manentem in ipso. Et vox facta est de celis. Tu es filius meus dilectus in te complacui. Et statim spiritus expulit eum in desertum. Et erat in deserto xl. diebus et xl. noctibus et temptabatur a sathana. Eratque cum bestiis et angeli ministrabant illi. Postquam autem traditus est iohannes venit ihesus in galileam predicans evangelium regni dei et dicens. Quoniam impletum est tempus et appropinquavit regnum dei. Penitemini et credite evangelio. Et preteriens secus mare galilee vidit simonem et andream fratrem eius mittentes retia in mare. Erant enim piscatores. Et dixit eis ihesus. Venite post me et faciam vos fieri piscatores hominum. Et protinus relictis retibus secuti sunt eum. Et progressus inde pusillum vidit iacobum zebedei et iohannem fratrem eius et ipsos in navi componentes retia et statim vocavit illos. Et relicto patre suo zebedeo in navi cum mercennariis secuti sunt eum. Et ingrediuntur capharnaum et statim sabbatis ingressus sinagogam docebat eos. Et stupebant super doctrina eius. Erat enim docens eos quasi potestatem habens et non sicut scribe. Et erat in sinagoga eorum homo in spiritu inmundo et exclamavit dicens. Quid nobis et tibi ihesu nazarene venisti perdere nos. Scio quia sis sanctus dei. Et comminatus est ei ihesus dicens. Obmutesce et exi de homine. Et discerpens eum spiritus inmundus et exclamans voce magna exiit ab eo. Et mirati sunt omnes ita ut conquirerent inter se dicentes. Quidnam est hoc? Que doctrina hec nova? Quia in potestate spiritibus inmundis imperat et obediunt ei. Et processit rumor eius statim in omnem regionem galilee. Et protinus egredientes de sinagoga venerunt in domum simonis et andree cum iacobo et iohanne. Discumbebat autem socrus simonis febricitans. Et statim dicunt ei de illa. Et accedens elevavit eam apprehensa manu eius et continuo dimisit eam febris et ministrabat eis. Vespere autem facto cum occidisset sol afferebant ad eum omnes male habentes et demonia habentes. Et erat omnis civitas congregata ad ianuam. Et curavit multos qui vexabantur variis languoribus et demonia multa eiciebat. Et non sinebat loqui ea quoniam sciebant eum. Et diluculo valde surgens egressus abiit in desertum locum ibique orabat. Et prosecutus est eum simon et qui cum illo erant. Et cum invenissent eum dixerunt ei. Quia omnes querunt te. Et ait illis. Eamus in proximos vicos et civitates ut et ibi predicem. Ad hoc enim veni. Et erat predicans in sinagogis eorum et omni galilea et demonia eiciens. Et venit ad eum leprosus deprecans eum et genu flexo dixit. Si vis potes me mundare. Ihesus autem misertus eius extendit manum suam

et tangens eum ait illi: Volo, mundare. Et cum dixisset statim discessit ab eo lepra et mundatus est. Et comminatus est ei et statim eiecit illum et dicit ei: Vide nemini dixeris, sed vade, ostende te principi sacerdotum, et offer pro emundatione tua que precepit Moyses in testimonium illis. At ille egressus cepit predicare et diffamare sermonem, ita ut iam non posset manifeste in civitatem introire, sed foris in desertis locis esse. Et conveniebant ad eum undique.

II

Et iterum intravit Capharnaum post dies. Et auditum est quod in domo esset, et convenerunt multi, ita ut non caperent neque ad ianuam, et loquebatur eis verbum. Et venerunt ad eum ferentes paraliticum qui a quatuor portabatur. Et cum non possent offerre eum illi pre turba, nudaverunt tectum ubi erat, et patefacientes summiserunt grabatum in quo paraliticus iacebat. Cum vidisset autem Ihesus fidem illorum, ait paralitico: Fili, dimittuntur tibi peccata. Erant autem illic quidam de scribis sedentes et cogitantes in cordibus suis: Quid hic sic loquitur? Blasphemat. Quis potest dimittere peccata nisi solus Deus? Quo statim cognito Ihesus spiritu suo quia sic cogitarent intra se, dicit illis: Quid ista cogitatis in cordibus vestris? Quid est facilius dicere paralitico: Dimittuntur tibi peccata, aut dicere: Surge, tolle grabatum tuum et ambula? Ut autem sciatis quia potestatem habet filius hominis in terra dimittendi peccata, ait paralitico: Tibi dico, surge, tolle grabatum tuum et vade in domum tuam. Et statim ille surrexit, et sublato grabato abiit coram omnibus, ita ut admirarentur omnes et honorificarent Deum dicentes: Quia numquam sic vidimus. Et egressus est rursus ad mare, omnisque turba veniebat ad eum, et docebat eos. Et cum preteriret, vidit Levin Alphei sedentem ad teloneum, et ait illi: Sequere me. Et surgens secutus est eum. Et factum est cum accumberet in domo illius, multi publicani et peccatores simul discumbebant cum Ihesu et discipulis eius; erant enim multi qui sequebantur eum. Et scribe et pharisei videntes quia manducaret cum peccatoribus et publicanis, dicebant discipulis eius: Quare cum publicanis et peccatoribus manducat et bibit magister vester? Hoc audito Ihesus ait illis: Non necesse habent sani medicum, sed qui male habent. Non enim veni vocare iustos sed peccatores. Et erant discipuli Iohannis et pharisei ieiunantes, et veniunt et dicunt illi: Cur discipuli Iohannis et phariseorum ieiunant, tui autem discipuli non ieiunant? Et ait illis Ihesus: Numquid possunt filii nuptiarum quamdiu sponsus cum illis est ieiunare? Quanto tempore secum habent sponsum, non possunt ieiunare. Venient autem dies cum auferetur ab eis sponsus, et tunc ieiunabunt in illis diebus. Nemo autem assumentum panni rudis assuit vestimento veteri; alioquin aufert supplementum novum a veteri, et maior scissura fit. Et nemo mittit vinum novellum in utres veteres; alioquin dirumpet vinum utres, et vinum effundetur, et utres peribunt. Sed vinum novum in utres novos mitti debet. Et factum est iterum cum sabbatis ambularet per sata, discipuli eius ceperunt pregredi et vellere spicas. Pharisei autem dicebant ei: Ecce quid faciunt discipuli tui sabbatis quod non licet. Et ait illis: Numquam legistis quid fecerit David quando necessitatem habuit et esuriit ipse et qui cum eo erant? Quomodo introivit in domum Dei sub Abiathar principe sacerdotum et panes propositionis manducavit, quos non licebat manducare nisi sacerdotibus, et dedit eis qui cum eo erant? Et dicebat eis: Sabbatum propter hominem factum est, et non homo propter sabbatum. Itaque dominus est filius hominis etiam sabbati.

III

Et introivit iterum in synagogam, et erat ibi homo habens manum aridam. Et observabant eum si sabbatis curaret, ut accusarent illum. Et ait homini habenti manum aridam: Surge in medium. Et dicit eis: Licet sabbatis benefacere an male? Animam salvam facere an perdere? At illi tacebant. Et circumspiciens eos cum ira, contristatus super cecitate cordis eorum, dicit homini: Extende manum tuam. Et extendit, et restituta est manus illi. Exeuntes autem statim pharisei cum herodianis consilium faciebant adversus eum quomodo eum perderent. Et Ihesus cum discipulis suis secessit ad mare, et multa turba a Galilea et Iudea secuta est eum, et ab Ierosolimis et ab Idumea et trans Iordanem; et qui circa Tyrum et Sidonem multitudo magna, audientes que faciebat, venerunt ad eum. Et dixit discipulis suis ut in navicula sibi deservirent propter turbam, ne comprimerent eum. Multos enim sanabat, ita ut irruerent in eum ut illum tangerent quotquot autem habebant plagas. Et spiritus immundi cum illum videbant procidebant ei et clamabant dicentes: Tu es filius Dei. Et vehementer comminabatur illis ne manifestarent illum. Et ascendens in montem vocavit ad se quos voluit ipse, et venerunt ad eum. Et fecit ut essent xii cum illo, et ut mitteret illos predicare evangelium. Et dedit illis potestatem curandi infirmitates et eiciendi demonia. Et imposuit Simoni nomen Petrus; et Iacobum Zebedei et Iohannem fratrem Iacobi, et imposuit eis nomina Boanerges, quod est filii tonitrui; et Andream et Philippum et Bartholomeum et Matheum et Thomam et Iacobum Alphei et Thadeum et Simonem Cananeum et Iudam Scarioth qui tradidit illum. Et veniunt ad domum, et convenit iterum turba, ita ut non possent neque panem manducare. Et cum audissent sui, exierunt tenere eum; dicebant enim quoniam in furorem versus est. Et scribe qui ab Ierosolimis descenderant dicebant: Quoniam Beelzebub habet, et quia in principe demoniorum eicit demonia. Et convocatis eis dicebat illis in parabolis: Quomodo potest Sathanas Sathanan eicere? Et si regnum in se dividatur, non potest stare regnum illud. Et si domus super semetipsam dispertiatur, non poterit domus illa stare. Et si Sathanas consurrexerit in semetipsum, dispertitus est et non poterit stare, sed finem habet. Nemo potest vasa fortis ingressus domum diripere nisi prius fortem alliget, et tunc domum eius diripiet.

1 Regum c. xxi

Amen dico vobis quoniam omnia dimittentur filiis hominum peccata et blasphemiae quibus blasphemaverint. Qui autem blasphemaverit in spiritum sanctum non habet remissionem in aeternum sed reus erit aeterni delicti. Quoniam dicebant spiritum immundum habet. Et veniunt mater eius et fratres et foris stantes miserunt ad eum vocantes eum. Et sedebat circa eum turba et dicunt ei. Ecce mater tua et fratres tui foris quaerunt te. Et respondens eis ait. Quae est mater mea et fratres mei. Et circumspiciens eos qui in circuitu eius sedebant ait. Ecce mater mea et fratres mei. Qui enim fecerit voluntatem dei hic frater meus et soror mea et mater est.

IIII

Et iterum coepit docere ad mare et congregata est ad eum turba multa ita ut navem ascendens sederet in mari. Et omnis turba circa mare super terram erat. Et docebat illos in parabolis multa et dicebat illis in doctrina sua. Audite. Ecce exiit seminans ad seminandum. Et dum seminat aliud cecidit circa viam et venerunt volucres et comederunt illud. Aliud vero cecidit super petrosa ubi non habuit terram multam et statim exortum est quoniam non habebat altitudinem terrae. Et quando exortus est sol exaestuavit et eo quod non haberet radicem exaruit. Et aliud cecidit in spinas et ascenderunt spinae et suffocaverunt illud et fructum non dedit. Et aliud cecidit in terram bonam et dabat fructum ascendentem et crescentem et afferebat unum triginta et unum sexaginta et unum centum. Et dicebat. Qui habet aures audiendi audiat. Et cum esset singularis interrogaverunt eum hi qui cum eo erant duodecim parabolas. Et dicebat eis. Vobis datum est scire mysterium regni dei. Illis autem qui foris sunt in parabolis omnia fiunt ut videntes videant et non videant et audientes audiant et non intellegant nequando convertantur et dimittantur eis peccata. Et ait illis. Nescitis parabolam hanc et quomodo omnes parabolas cognoscetis. Qui seminat verbum seminat. Hi autem sunt qui circa viam ubi seminatur verbum et cum audierint confestim venit Satanas et aufert verbum quod seminatum est in cordibus eorum. Et hi sunt similiter qui super petrosa seminantur qui cum audierint verbum statim cum gaudio accipiunt illud et non habent radicem in se sed temporales sunt. Deinde orta tribulatione et persecutione propter verbum confestim scandalizantur. Et alii sunt qui in spinis seminantur. Hi sunt qui verbum audiunt et aerumnae saeculi et deceptio divitiarum et circa reliqua concupiscentiae introeuntes suffocant verbum et sine fructu efficitur. Et hi sunt qui super terram bonam seminati sunt qui audiunt verbum et suscipiunt et fructificant unum triginta unum sexaginta et unum centum. Et dicebat illis. Numquid venit lucerna ut sub modio ponatur aut sub lecto. Nonne ut super candelabrum ponatur. Non enim est aliquid absconditum quod non manifestetur. Nec factum est occultum sed ut in palam veniat. Si quis habet aures audiendi audiat. Et dicebat illis. Videte quid audiatis.

In qua mensura mensi fueritis remetietur vobis et adicietur vobis. Qui enim habet dabitur illi. Et qui non habet etiam quod habet auferetur ab illo. Et dicebat. Sic est regnum dei quemadmodum si iaciat homo sementem in terram et dormiat et exsurgat nocte ac die et semen germinet et increscat dum nescit ille. Ultro enim terra fructificat primum herbam deinde spicam deinde plenum frumentum in spica. Et cum se produxerit fructus statim mittit falcem quoniam adest messis. Et dicebat. Cui assimilabimus regnum dei aut cui parabolae comparabimus illud. Sicut granum sinapis quod cum seminatum fuerit in terra minus est omnibus seminibus quae sunt in terra et cum seminatum fuerit ascendit et fit maius omnibus holeribus et facit ramos magnos ita ut possint sub umbra eius aves caeli habitare. Et talibus multis parabolis loquebatur eis verbum prout poterant audire. Sine parabola autem non loquebatur eis. Seorsum autem discipulis suis disserebat omnia. Et ait illis in illa die cum sero esset factum. Transeamus contra. Et dimittentes turbam assumunt eum ita ut erat in navi et aliae naves erant cum illo. Et facta est procella magna venti et fluctus mittebat in navem ita ut impleretur navis. Et erat ipse in puppi super cervical dormiens. Et excitant eum et dicunt ei. Magister non ad te pertinet quia perimus. Et exsurgens comminatus est vento et dixit mari. Tace obmutesce. Et cessavit ventus et facta est tranquillitas magna. Et ait illis. Quid timidi estis necdum habetis fidem. Et timuerunt timore magno et dicebant ad alterutrum. Quis putas est iste. Quia et ventus et mare oboediunt ei.

V

Et venerunt trans fretum maris in regionem Gerasenorum. Et exeunti ei de navi statim occurrit de monumentis homo in spiritu immundo qui domicilium habebat in monumentis et neque catenis iam quisquam eum poterat ligare quoniam saepe compedibus et catenis vinctus dirupisset catenas et compedes comminuisset. Et nemo poterat eum domare et semper die ac nocte in monumentis et in montibus erat clamans et concidens se lapidibus. Videns autem Iesum a longe cucurrit et adoravit eum et clamans voce magna dicit ei. Quid mihi et tibi Iesu fili dei summi. Adiuro te per deum ne me torqueas. Dicebat enim illi. Exi spiritus immunde ab homine. Et interrogabat eum. Quod tibi nomen est. Et dicit ei. Legio mihi nomen est quia multi sumus. Et deprecabatur eum multum ne se expelleret extra regionem. Erat autem ibi circa montem grex porcorum magnus pascens et deprecabantur eum spiritus dicentes. Mitte nos in porcos ut in eos introeamus. Et concessit eis statim Iesus. Et exeuntes spiritus immundi introierunt in porcos. Et magno impetu grex praecipitatus est in mare ad duo milia et suffocati sunt in mari. Qui autem pascebant eos fugerunt et nuntiaverunt in civitatem et in agros. Et egressi sunt videre quid esset factum. Et veniunt ad Iesum et vident illum qui a daemonio vexabatur sedentem vestitum et sanae mentis et timuerunt. Et narraverunt illis qui viderant qualiter factum esset ei qui daemonium habuerat et de porcis. Et rogare eum coeperunt ut discederet a finibus eorum. Cumque ascenderet navem coepit illum deprecari qui a daemonio vexatus fuerat ut

esset cum illo. Et non admisit eum sed ait illi: Vade in domum tuam ad tuos et annuntia illis quanta tibi Dominus fecerit et misertus sit tui. Et abiit et coepit praedicare in Decapoli quanta sibi fecisset Iesus et omnes mirabantur. Et cum transcendisset Iesus in navi rursus trans fretum convenit turba multa ad illum et erat circa mare. Et venit quidam de archisynagogis nomine Iairus et videns eum procidit ad pedes eius et deprecabatur eum multum dicens: Quoniam filia mea in extremis est veni impone manum super eam ut salva sit et vivat. Et abiit cum illo et sequebatur eum turba multa et comprimebant illum. Et mulier quae erat in profluvio sanguinis annis .xii. et fuerat multa perpessa a compluribus medicis et erogaverat omnia sua nec quicquam profecerat sed magis deterius habebat. Cum audisset de Iesu venit in turba retro et tetigit vestimentum eius. Dicebat enim quia si vel vestimentum eius tetigero salva ero. Et confestim siccatus est fons sanguinis eius et sensit corpore quia sanata esset a plaga. Et statim Iesus cognoscens in semetipso virtutem quae exierat de eo conversus ad turbam aiebat: Quis tetigit vestimenta mea? Et dicebant ei discipuli sui: Vides turbam comprimentem te et dicis quis me tetigit? Et circumspiciebat videre eam quae hoc fecerat. Mulier autem timens et tremens sciens quod factum esset in se venit et procidit ante eum et dixit ei omnem veritatem. Ille autem dixit ei: Filia fides tua te salvam fecit. Vade in pace et esto sana a plaga tua. Adhuc eo loquente veniunt ab archisynagogo dicentes quia filia tua mortua est quid ultra vexas magistrum? Iesus autem verbo quod dicebatur audito ait archisynagogo: Noli timere tantummodo crede. Et non admisit quemquam sequi se nisi Petrum et Iacobum et Iohannem fratrem Iacobi. Et veniunt in domum archisynagogi et videt tumultum et flentes et heiulantes multum. Et ingressus ait eis: Quid turbamini et ploratis? Puella non est mortua sed dormit. Et irridebant eum. Ipse vero eiectis omnibus adsumit patrem et matrem puellae et qui secum erant et ingreditur ubi erat puella iacens. Et tenens manum puellae ait illi: Thalitha cumi quod est interpretatum puella tibi dico surge. Et confestim surrexit puella et ambulabat. Erat autem annorum .xii. Et obstupuerunt omnes stupore maximo. Et praecepit illis vehementer ut nemo id sciret et dixit dari illi manducare.

VI

Et egressus inde abiit in patriam suam et sequebantur illum discipuli sui. Et facto sabbato coepit in synagoga docere et multi audientes admirabantur in doctrina eius dicentes: Unde huic haec omnia et quae est sapientia quae data est illi et virtutes tales quae per manus eius efficiuntur? Nonne iste est faber filius Mariae frater Iacobi et Ioseph et Iudae et Simonis? Nonne et sorores eius hic nobiscum sunt? Et scandalizabantur in illo. Et dicebat eis Iesus: Quia non est propheta sine honore nisi in patria sua et in cognatione sua et in domo sua. Et non poterat ibi virtutem ullam facere nisi paucos infirmos impositis manibus curavit. Et mirabatur propter incredulitatem eorum. Et circuibat castella in circuitu docens. Et convocavit .xii. et coepit eos mittere binos et dabat eis potestatem spirituum inmundorum. Et praecepit eis ne quid tollerent in via nisi virgam tantum non peram non panem neque in zona aes sed calciatos sandaliis et ne induerentur duabus tunicis. Et dicebat eis: Quocumque introieritis in domum illic manete donec exeatis inde. Et quicumque non receperint vos nec audierint vos exeuntes inde excutite pulverem de pedibus vestris in testimonium illis. Et exeuntes praedicabant ut paenitentiam agerent et daemonia multa eiciebant et unguebant oleo multos aegrotos et sanabant. Et audivit rex Herodes (manifestum enim factum est nomen eius) et dicebat quia Iohannes Baptista resurrexit a mortuis et propterea operantur virtutes in illo. Alii autem dicebant quia Helias est. Alii vero dicebant quia propheta est quasi unus ex prophetis. Quo audito Herodes ait: Quem ego decollavi Iohannem hic a mortuis resurrexit. Ipse enim Herodes misit ac tenuit Iohannem et vinxit eum in carcere propter Herodiadem uxorem Philippi fratris sui quia duxerat eam. Dicebat enim Iohannes Herodi: Non licet tibi habere uxorem fratris tui. Herodias autem insidiabatur illi et volebat occidere eum nec poterat. Herodes enim metuebat Iohannem sciens eum virum iustum et sanctum et custodiebat eum et audito eo multa faciebat et libenter eum audiebat. Et cum dies opportunus accidisset Herodes natalis sui cenam fecit principibus et tribunis et primis Galilaeae. Cumque introisset filia ipsius Herodiadis et saltasset et placuisset Herodi simulque recumbentibus rex ait puellae: Pete a me quod vis et dabo tibi. Et iuravit illi quia quicquid petieris dabo tibi licet dimidium regni mei. Quae cum exisset dixit matri suae: Quid petam? Et illa dixit: Caput Iohannis Baptistae. Cumque introisset statim cum festinatione ad regem petivit dicens: Volo ut protinus des mihi in disco caput Iohannis Baptistae. Et contristatus est rex propter iusiurandum et propter simul recumbentes noluit eam contristare sed misso spiculatore praecepit afferri caput eius in disco. Et decollavit eum in carcere et attulit caput eius in disco et dedit illud puellae et puella dedit matri suae. Quo audito discipuli eius venerunt et tulerunt corpus eius et posuerunt illud in monumento. Et convenientes apostoli ad Iesum renuntiaverunt illi omnia quae egerant et docuerant. Et ait illis: Venite seorsum in desertum locum et requiescite pusillum. Erant enim qui veniebant et qui redibant multi et nec manducandi spatium habebant. Et ascendentes in navim abierunt in desertum locum seorsum. Et viderunt eos abeuntes et cognoverunt multi et pedestres de omnibus civitatibus concurrerunt illuc et praevenerunt eos. Et exiens vidit multam turbam Iesus et misertus est super eos quia erant sicut oves non habentes pastorem et coepit docere illos multa. Et cum iam hora multa fieret accesserunt discipuli eius dicentes: Desertus est locus hic et iam hora praeteriit. Dimitte illos ut euntes in proximas villas et vicos emant sibi cibos quos manducent. Et respondens ait illis: Date illis vos manducare. Et dixerunt ei: Euntes emamus denariis ducentis panes et dabimus eis manducare. Et dicit eis: Quot panes habetis? Ite et videte. Et cum cognovissent dicunt quinque

panes et duos pisces. Et praecepit illis ut accumbere facerent omnes secundum contubernia super viride foenum. Et discubuerunt in partes per centenos et per quinquagenos. Et acceptis quinque panibus et duobus piscibus intuens in caelum benedixit et fregit panes et dedit discipulis suis ut ponerent ante eos. et duos pisces divisit omnibus. Et manducaverunt omnes et saturati sunt. Et sustulerunt reliquias fragmentorum xii cophinos plenos et de piscibus. Erant autem qui manducaverunt v milia virorum. Et statim coegit discipulos suos ascendere navim ut praecederent eum transfretum ad Bethsaidam dum ipse dimitteret populum. Et cum dimisisset eos abiit in montem orare. Et cum sero esset erat navis in medio mari et ipse solus in terra. Et videns eos laborantes in remigando erat enim ventus contrarius eis. Et circa quartam vigiliam noctis venit ad eos ambulans super mare et volebat praeterire eos. At illi ut viderunt eum ambulantem supra mare putaverunt fantasma esse et exclamaverunt. Omnes enim eum viderunt et conturbati sunt. Et statim locutus est cum eis et dixit illis. Confidite ego sum nolite timere. Et ascendit ad illos in navim et cessavit ventus. et plus magis intra se stupebant. Non enim intellexerant de panibus. erat enim cor eorum obcaecatum. Et cum transfretassent pervenerunt in terram Genesareth et applicuerunt. Cumque egressi essent de navi continuo cognoverunt eum. Et percurrentes universam regionem illam coeperunt in grabatis eos qui se male habebant circumferre ubi audiebant eum esse. Et quocumque introibat in vicos vel in villas aut civitates in plateis ponebant infirmos et deprecabantur eum ut vel fimbriam vestimenti eius tangerent. Et quotquot tangebant eum salvi fiebant.

CVII

Et conveniunt ad eum pharisei et quidam de scribis venientes ab Ierosolimis. Et cum vidissent quosdam ex discipulis eius communibus manibus id est non lotis manducare panes vituperaverunt. Pharisei enim et omnes iudaei nisi crebro laverint manus non manducant. tenentes traditionem seniorum. Et a foro nisi baptizentur non comedunt. Et alia multa sunt quae tradita sunt illis servare. baptismata calicum et urceorum et aeramentorum et lectorum. Et interrogabant eum pharisei et scribae. Quare discipuli tui non ambulant iuxta traditionem seniorum sed communibus manibus manducant panem? At ille respondens dixit eis. Bene prophetavit Esaias de vobis ypocritis sicut scriptum est. Populus hic labiis me honorat cor autem eorum longe est a me. In vanum autem me colunt docentes doctrinas et praecepta hominum. Relinquentes enim mandatum dei tenentes traditionem hominum. baptismata urceorum et calicum et alia similia his facitis multa. Et dicebat illis. Bene irritum facitis praeceptum dei ut traditionem vestram servetis. Moyses enim dixit. Honora patrem tuum et matrem tuam et qui maledixerit patri vel matri morte moriatur. Vos autem dicitis. Si dixerit homo patri aut matri corban quod est donum quodcumque ex me tibi profuerit et ultra non dimittitis eum quicquam facere patri suo aut matri rescindentes verbum dei per traditionem vestram quam tradidistis et similia huiusmodi multa facitis. Et advocans iterum turbam dicebat illis. Audite me omnes et intellegite. Nihil est extra hominem introiens in eum quod possit eum coinquinare sed quae de homine procedunt illa sunt quae communicant hominem. Si quis habet aures audiendi audiat. Et cum introisset domum a turba interrogabant eum discipuli eius parabolam. Et ait illis. Sic et vos imprudentes estis? Non intellegitis quia omne extrinsecus introiens in hominem non potest eum communicare quia non introit in cor eius sed in ventrem et in secessum exit purgans omnes escas. Dicebat autem quoniam quae de homine exeunt illa communicant hominem. Ab intus enim de corde hominum cogitationes malae procedunt. adulteria. fornicationes. homicidia. furta. avaritiae. nequitiae. dolus. inpudicitia. oculus malus. blasphemia. superbia. stultitia. Omnia haec mala ab intus procedunt et communicant hominem. Et inde surgens abiit in fines Tyri et Sidonis. Et ingressus domum neminem voluit scire et non potuit latere. Mulier enim statim ut audivit de eo cuius habebat filia spiritum inmundum intravit et procidit ad pedes eius. Erat autem mulier gentilis Syrophenissa genere. Et rogabat eum ut daemonium eiceret de filia eius. Qui dixit illi. Sine prius saturari filios. Non est enim bonum sumere panem filiorum et mittere canibus. At illa respondit et dicit ei. Utique domine. Nam et catelli sub mensa comedunt de micis puerorum. Et ait illi. Propter hunc sermonem vade. exiit daemonium de filia tua. Et cum abisset in domum suam invenit puellam iacentem supra lectum et daemonium exisse. Et iterum exiens de finibus Tyri venit per Sidonem ad mare Galileae inter medios fines Decapoleos. Et adducunt ei surdum et mutum et deprecabantur eum ut inponat illi manum. Et apprehendens eum de turba seorsum misit digitos suos in auriculas eius et expuens tetigit linguam eius et suspiciens in caelum ingemuit et ait illi. Effeta quod est adaperire. Et statim apertae sunt aures eius et solutum est vinculum linguae eius et loquebatur recte. Et praecepit illis ne cui dicerent. Quanto autem eis praecipiebat tanto magis plus praedicabant et eo amplius admirabantur dicentes. Bene omnia fecit et surdos fecit audire et mutos loqui.

CVIII

In illis diebus iterum cum turba multa esset cum Ihesu nec haberent quod manducarent convocatis discipulis ait illis. Misereor super turbam quia iam triduo sustinent me nec habent quod manducent. Et si dimisero eos ieiunos in domum suam deficient in via. Quidam enim ex eis de longe venerunt. Et responderunt ei discipuli sui. Unde istos poterit quis hic saturare panibus in solitudine? Et interrogavit eos. Quot panes habetis? Qui dixerunt.

Septem. Et precepit turbe discumbere super terram. Et accipiens .vii. panes gratias agens fregit et dabat discipulis suis ut apponerent et apposuerunt turbe. Et habebant pisciculos paucos et ipsos benedixit et iussit apponi. Et manducaverunt omnes et saturati sunt. Et sustulerunt quod superaverat de fragmentis .vii. sportas. Erant autem qui manducaverant quasi .iiii. milia et dimisit eos. Et statim ascendens navem cum discipulis suis venit in partes dalmanutha. Et exierunt pharisei et ceperunt conquirere cum eo querentes ab illo signum de celo temptantes eum. Et ingemiscens spiritu ait. Quid generatio ista querit signum. Amen dico vobis si dabitur generationi isti signum. Et dimittens eos. ascendens iterum navem abiit trans fretum. Et obliti sunt discipuli eius panes sumere et nisi unum panem non habebant secum in navi. Et precipiebat eis dicens. Videte et cavete a fermento phariseorum et fermento herodis. Et cogitabant ad alterutrum dicentes quia panes non habemus. Quo cognito ihesus ait illis. Quid cogitatis quia panes non habetis. Nondum cognoscitis nec intelligitis. Adhuc cecatum habetis cor vestrum. Oculos habentes non videtis et aures habentes non auditis. Nec recordamini quando .v. panes fregi in .v. milia et quot cophinos fragmentorum plenos sustulistis. Dicunt ei. Duodecim. Quando et .vii. panes in quatuor milia et quot sportas fragmentorum tulistis. Et dicunt ei. Septem. Et dicebat eis. Quomodo nondum intelligitis. Et veniunt bethsaidam et adducunt ei cecum et rogabant eum ut illum tangeret. Et apprehensam manum ceci eduxit eum extra vicum. Et expuens in oculos eius impositis manibus suis interrogavit eum si aliquid videret. Et aspiciens ait. Video homines velut arbores ambulantes. Deinde iterum imposuit manus super oculos suos et cepit videre. Et restitutus est ita ut videret clare omnia. Et misit illum in domum suam dicens. Vade in domum tuam et si in vicum introieris nemini dixeris. Et egressus est ihesus et discipuli eius in castella cesaree philippi. Et in via interrogabat discipulos suos dicens ait. Quem dicunt me esse homines. Qui responderunt illi dicentes. Iohannem baptistam. Alii heliam. Alii vero quasi unum de prophetis. Vos vero quem me dicitis esse. Respondens petrus ait illi. Tu es christus. Et comminatus est eis dicerent de illo. Et cepit docere illos quoniam oportet filium hominis multa pati et reprobari a senioribus et a summis sacerdotibus et scribis et occidi et post tres dies resurgere. Et palam verbum loquebatur. Et apprehendens eum petrus cepit increpare eum. Qui conversus et videns discipulos suos comminatus est petro dicens. Vade retro me sathana quoniam non sapis que dei sunt sed que hominum. Et convocata turba cum discipulis suis dixit eis. Si quis vult post me sequi deneget semetipsum et tollat crucem suam et sequatur me. Qui enim voluerit animam suam salvam facere perdet eam.

Qui autem perdiderit animam suam propter me et evangelium salvam eam faciet. Quid enim proderit homini si lucretur mundum totum et detrimentum faciat anime sue. Aut quam dabit homo commutationem pro anima sua. Qui enim me confessus fuerit et mea verba in generatione ista adultera et peccatrice et filius hominis confitebitur eum cum venerit in gloria patris sui cum angelis sanctis.

IX

Et dicebat illis. Amen dico vobis quia sunt quidam de hic stantibus qui non gustabunt mortem donec videant regnum dei venientem in virtute. Et post dies .vi. assumit ihesus petrum et iacobum et iohannem et ducit illos in montem excelsum seorsum solos et transfiguratus est coram ipsis. Et vestimenta eius facta sunt splendentia et candida nimis velut nix qualia fullo super terram non potest candida facere. Et apparuit illis helias cum moise et erant loquentes cum ihesu. Et respondens petrus ait ihesu. Rabbi bonum est hic nos esse et faciamus tria tabernacula. Tibi unum et moisi unum et helie unum. Non enim sciebat quid diceret. Erant enim timore exterriti. Et facta est nubes obumbrans eos et venit vox de nube dicens. Hic est filius meus karissimus. Audite illum. Et statim circumspicientes neminem amplius viderunt. nisi ihesum tantum secum. Et descendentibus illis de monte precepit illis ne cui que vidissent narrarent nisi cum filius hominis a mortuis resurrexerit. Et verbum continuerunt apud se conquirentes quid esset cum a mortuis resurrexerit. Et interrogabant eum dicentes. Quid ergo dicunt pharisei et scribe quia heliam oportet venire primum. Qui respondens ait illis. Helias cum venerit primo restituet omnia. Et quomodo scriptum est in filium hominis ut multa patiatur et contempnatur. Sed dico vobis quia et helias venit et fecerunt illi quecumque voluerunt. Sicut scriptum est de eo. Et veniens ad discipulos suos vidit turbam magnam circa eos et scribas conquirentes cum illis. Et confestim omnis populus videns eum stupefactus est et expaverunt. Et accurrentes salutabant eum. Et interrogavit eos. Quid autem inter vos conquiritis. Et respondens unus de turba dixit. Magister attuli filium meum ad te habentem spiritum mutum. Qui ubicumque eum apprehenderit allidit eum et spumat et stridet dentibus et arescit. Et dixi discipulis tuis ut eicerent illum et non potuerunt. Qui respondens eis dixit. O generatio incredula quamdiu apud vos ero quamdiu vos patiar. Afferte illum ad me. Et attulerunt eum. Et cum vidisset illum statim spiritus conturbavit eum et elisus in terram volutabatur spumans. Quantum temporis est ex quo hoc ei accidit. Et interrogavit patrem eius. At ille ait. Ab infantia. Et frequenter eum et in ignem et in aquas misit ut eum perderet. Sed si quid potes adiuva nos et misertus nostri. Ihesus autem ait illi. Si potes credere omnia possibilia sunt credenti. Et continuo exclamans pater pueri cum lacrimis aiebat. Credo domine. Adiuva incredulitatem meam. Et cum vidisset ihesus concurrentem turbam comminatus

est spiritui immundo dicens illi: Surde et mute spiritus ego tibi praecipio exi ab eo et amplius ne introeas in eum. Et clamans et multum discerpens eum exiit ab eo. Et factus est sicut mortuus ita ut multi dicerent quia mortuus est. Iesus autem tenens manum eius elevavit eum et surrexit. Et cum introisset in domum discipuli eius secreto interrogabant eum: Quare nos non potuimus eicere eum? Et dixit illis: Hoc genus in nullo potest exire nisi in oratione et ieiunio. Et inde profecti praetergrediebantur Galilaeam nec volebant quemquam scire. Docebat autem discipulos suos et dicebat illis: Quoniam filius hominis tradetur in manus hominum et occident eum et occisus tertia die resurget. At illi ignorabant verbum et timebant eum interrogare. Et venerunt Capharnaum. Qui cum domi esset interrogabat eos: Quid in via tractabatis? At illi tacebant. Siquidem inter se in via disputaverant quis esset illorum maior. Et residens vocavit duodecim et ait illis: Si quis vult primus esse erit omnium novissimus et omnium minister. Et accipiens puerum statuit eum in medio eorum quem cum complexus esset ait illis: Quisquis unum ex huiusmodi pueris receperit in nomine meo me recipit. Et quicumque me susceperit non me suscipit sed eum qui me misit. Respondit ei Iohannes dicens: Magister vidimus quendam in nomine tuo eicientem daemonia qui non sequitur nos et prohibuimus eum. Iesus autem ait: Nolite prohibere eum. Nemo est enim qui faciat virtutem in nomine meo et possit cito male loqui de me. Qui enim non est adversum vos pro vobis est. Quisquis enim potum dederit vobis calicem aquae in nomine meo quia Christi estis amen dico vobis non perdet mercedem suam. Et quisquis scandalizaverit unum ex his pusillis credentibus in me bonum est ei magis si circumdaretur mola asinaria collo eius et in mare mitteretur. Et si scandalizaverit te manus tua abscide illam. Bonum est tibi debilem introire in vitam quam duas manus habentem ire in gehennam in ignem inextinguibilem ubi vermis eorum non moritur et ignis non extinguitur. Et si pes tuus te scandalizat amputa illum. Bonum est tibi claudum introire in vitam aeternam quam duos pedes habentem mitti in gehennam ignis inextinguibilis ubi vermis eorum non moritur et ignis non extinguitur. Quod si oculus tuus scandalizat te eice eum. Bonum est tibi luscum introire in regnum Dei quam duos oculos habentem mitti in gehennam ignis ubi vermis eorum non moritur et ignis non extinguitur. Omnis enim igne salietur et omnis victima sale salietur. Bonum est sal. Quod si sal insulsum fuerit in quo illud condietis? Habete in vobis salem et pacem habete inter vos.

X

Et inde exsurgens venit in fines Iudaeae ultra Iordanem et conveniunt iterum turbae ad eum et sicut consueverat iterum docebat illos. Et accedentes Pharisaei interrogabant eum si licet viro uxorem dimittere temptantes eum. At ille respondens dixit eis: Quid vobis praecepit Moyses? Qui dixerunt: Moyses permisit libellum repudii scribere et dimittere. Quibus respondens Iesus ait: Ad duritiam cordis vestri scripsit vobis praeceptum istud. Ab initio autem creaturae masculum et feminam fecit eos Deus. Propter hoc relinquet homo patrem suum et matrem et adhaerebit ad uxorem suam et erunt duo in carne una. Itaque iam non sunt duo sed una caro. Quod ergo Deus coniunxit homo non separet. Et in domo iterum discipuli eius de eodem interrogaverunt eum. Et dicit illis: Quicumque dimiserit uxorem suam et aliam duxerit adulterium committit super eam. Et si uxor dimiserit virum suum et alii nupserit moechatur. Et offerebant illi parvulos ut tangeret illos. Discipuli autem comminabantur offerentibus. Quos cum videret Iesus indigne tulit et ait illis: Sinite parvulos venire ad me et ne prohibueritis eos. Talium est enim regnum Dei. Amen dico vobis quisquis non receperit regnum Dei velut parvulus non intrabit in illud. Et complexans eos et imponens manus super illos benedicebat eos. Et cum egressus esset in viam procurrens quidam genu flexo ante eum rogabat eum: Magister bone quid faciam ut vitam aeternam percipiam? Iesus autem dixit ei: Quid me dicis bonum? Nemo bonus nisi unus Deus. Praecepta nosti: Ne adulteres, ne occidas, ne fureris, ne falsum testimonium dixeris, ne fraudem feceris, honora patrem tuum et matrem. At ille respondens ait illi: Magister haec omnia observavi a iuventute mea. Iesus autem intuitus eum dilexit eum et dixit illi: Unum tibi deest. Vade quaecumque habes vende et da pauperibus et habebis thesaurum in caelo et veni sequere me. Qui contristatus in verbo abiit maerens. Erat enim habens possessiones multas. Et circumspiciens Iesus ait discipulis suis: Quam difficile qui pecunias habent in regnum Dei introibunt. Discipuli autem obstupescebant in verbis eius. At Iesus rursus respondens ait illis: Filioli quam difficile est confidentes in pecuniis in regnum Dei introire. Facilius est camelum per foramen acus transire quam divitem intrare in regnum Dei. Qui magis admirabantur dicentes ad semetipsos: Et quis potest salvus fieri? Et intuens illos Iesus ait: Apud homines impossibile est sed non apud Deum. Omnia enim possibilia sunt apud Deum. Et coepit Petrus ei dicere: Ecce nos dimisimus omnia et secuti sumus te. Respondens Iesus ait: Amen dico vobis nemo est qui reliquerit domum aut fratres aut sorores aut patrem aut matrem aut filios aut agros propter me et propter evangelium qui non accipiat centies tantum nunc in tempore hoc domos et fratres et sorores et matres et filios et agros cum persecutionibus et in saeculo futuro vitam aeternam. Multi autem erunt primi novissimi et novissimi primi. Erant autem in via ascendentes Hierosolymam et praecedebat illos Iesus et stupebant et sequentes timebant. Et assumens iterum duodecim coepit illis dicere quae essent ei eventura: Quia ecce ascendimus Hierosolymam et filius hominis tradetur principibus sacerdotum et scribis et senioribus et damnabunt eum morte et tradent eum gentibus

et illudent ei et conspuent eum et flagellabunt
et interficient eum et tercia die resurget. Et ac
cedunt ad illum iacobus et iohannes filii zebedei di
centes. Magister volumus ut quodcumque petie
rimus facias nobis. At ille dixit eis. Quid vulti
ut faciam vobis? Et dixerunt. Da nobis ut unus
ad dexteram tuam et alius ad sinistram tuam
sedeamus in gloria tua. Ihesus autem ait eis. Ne
scitis quid petatis. Potestis bibere calicem
quem ego bibo? Aut baptismum quo ego ba
ptizor baptizari? At illi dixerunt ei. Possumus.
Ihesus autem ait eis. Calicem quidem quem ego b
ibo bibetis et baptismum quo ego baptizor
baptizabimini sedere autem ad dexteram me
am vel ad sinistram non est meum dare vobis
sed quibus paratum est. Et audientes decem ce
perunt indignari de iacobo et iohanne. Ihesus aut
vocans eos ait illis. Scitis quia hii qui videntur
principari gentibus dominantur eis et princi
pes eorum potestatem habent ipsorum. Non ita est
autem in vobis. Sed quicumque voluerit fieri ma
ior erit vester minister. Et quicumque voluerit
in vobis primus esse erit omnium servus. Nam
et filius hominis non venit ut ministraretur
ei sed ut ministraret et daret animam suam re
demptionem pro multis. Et veniunt iericho et pro
ficiscente eo de iericho et discipulis eius et plurima
multitudine filius timei bartimeus cecus
sedebat iuxta viam mendicans. Qui cum au
disset quia ihesus nazarenus est cepit clamare
et dicere. Fili david ihesu miserere mei. Et com
minabantur ei multi ut taceret. At ille multo
magis clamabat. Fili david miserere mei. Et st
ans ihesus precepit illum vocari. Et vocant cecum
dicentes ei. Animequior esto surge vocat
te. Qui proiecto vestimento suo exiliens ve
nit ad eum. Et respondens ihesus dixit illi. Quid
tibi vis faciam? Cecus autem dixit ei. Ra
bboni ut videam. Ihesus autem ait illi. Vade fid
es tua te salvum fecit. Et confestim vidit et

XI

sequebatur eum in via. Et cum appropinqua
rent ierusalem et bethanie ad montem olivarum
mittit duos ex discipulis suis et ait illis. Ite in
castellum quod est contra vos et statim introeun
tes illuc invenietis pullum ligatum super
quem nemo adhuc hominum sedit. Solvite
illum et adducite. Et si quis vobis dixerit quid
facitis dicite quia domino necessarius est. Et contin
uo illum dimittet huc. Et abeuntes invene
runt pullum ligatum ante ianuam foris in bivio
et solvunt eum. Et quidam de illic stantibus
dicebant illis. Quid facitis solventes pullum?
Qui dixerunt eis sicut preceperat illis ihesus et dimi
serunt eis. Et duxerunt pullum ad ihesum et i
mponunt illi vestimenta sua et sedit super eum.
Multi autem vestimenta sua straverunt in via
alii autem frondes cedebant de arboribus et
sternebant in via. Et qui preibant et qui sequeban
tur clamabant dicentes. Osanna benedictus
qui venit in nomine domini benedictum quod venit reg
num patris nostri david osanna in excelsis. Et in
troivit ierosolimam in templum et circumspect
is omnibus cum iam vespera esset hora exivit in
bethaniam cum .xii. Et alia die cum exirent

a bethania esuriit. Cumque vidisset a longe ficum
habentem folia venit si quid forte inveniret in ea.
Et cum venisset ad eam nichil invenit preter fo
lia. Non enim erat tempus ficorum. Et respon
dens dixit ei. Iam non amplius in eternum quis
quam fructum ex te manducet. Et audiebant
discipuli eius et veniunt ierusalem. Et cum i
ntrasset templum cepit eicere vendentes et e
mentes in templo et mensas nummulario
rum et cathedras vendentium columbas evertit.
Et non sinebat ut quisquam transferret vas
per templum et docebat dicens eis. Nonne scrip
tum est quia domus mea domus orationis vo
cabitur omnibus gentibus? Vos autem fecistis e
am speluncam latronum. Quo audito princi
pes sacerdotum et scribe querebant quomodo
eum perderent. Timebant enim eum quoniam univer
sa turba admirabatur super doctrina eius. Et c
um vespera facta esset egrediebatur de civitate. Et
cum mane transirent viderunt ficum aridam
factam a radicibus. Et recordatus petrus dixit ei.
Rabbi ecce ficus cui maledixisti aruit. Et res
pondens ihesus ait illis. Habete fidem dei. Amen
dico vobis quia quicumque dixerit huic monti
tollere et mittere in mare et non hesitaverit in c
orde suo sed crediderit quia quodcumque dixerit
fiat fiet ei. Propterea dico vobis omnia quecum
que orantes petitis credite quia accipietis et
evenient vobis. Et cum stabitis ad orandum d
imittite si quid habetis adversus aliquem ut et
pater vester qui in celis est dimittat vobis peccata
vestra. Quod si vos non dimiseritis nec pater
vester qui in celis est dimittet vobis peccata vestra.
Et veniunt rursus ierosolimam. Et cum am
bularet in templo accedunt ad eum summi
sacerdotes et scribe et seniores et dicunt i
lli. In qua potestate hec facis? Et quis tibi dedit
hanc potestatem ut ista facias? Ihesus autem re
spondens ait illis. Interrogabo vos et ego verb
um et respondete michi et dicam vobis in qu
a potestate hec faciam. Baptismus iohannis
de celo erat an ex hominibus? Respondete m
ichi. At illi cogitabant secum dicentes. Si dixeri
mus de celo dicet. Quare ergo non credidis
tis ei? Si dixerimus ex hominibus timebant
populum. Omnes enim habebant iohannem
quia vere propheta esset. Et respondentes dicunt
ad ihesum. Nescimus. Et respondens ihesus ait illis.
Neque ego dico vobis in qua potestate hec facio.

XII

Et cepit illis in parabolis loqui. Vineam pa
stinavit homo et circumdedit sepem et fodit
lacum et edificavit turrim et locavit eam a
gricolis et peregre profectus est. Et misit ad agri
colas in tempore servum ut ab agricolis acciperet
de fructu vinee. Qui apprehensum eum ceci
derunt et dimiserunt vacuum. Et iterum mi
sit ad illos alium servum et illum in capite
vulneraverunt et contumeliis affecerunt. Et rur
sum alium misit et illum occiderunt
et plures alios quosdam cedentes alios vero
occidentes. Adhuc ergo unum habens filium kar
issimum et illum misit ad eos novissimum
dicens. Quia reverebuntur filium meum. Coloni
autem dixerunt ad invicem. Hic est heres.

venite occidamus eum et nostra erit hereditas.
Et apprehendentes eum occiderunt et eiecerunt
extra vineam. Quid ergo faciet dominus vinee? Ve
niet et perdet colonos et dabit vineam aliis. Nec scri
pturam hanc legistis: Lapidem quem repro
baverunt edificantes hic factus est in caput
anguli. A domino factum est istud et est mirabile
in oculis nostris. Et querebant eum tenere et timue
runt turbam. Cognoverunt enim quoniam ad eos
parabolam hanc dixerit. Et relicto eo abier.
Et mittunt ad eum quosdam ex phariseis et
herodianis ut caperent eum in verbo. Qui veni
entes dicunt ei. Magister scimus quia verax
es et non curas quemquam. Non enim vid
es in faciem hominum sed in veritate viam dei
doces. Licet dari tributum cesari an non dab
imus? Qui sciens versutiam eorum ait illis
Quid me temptatis? Afferte michi denari
um ut videam. At illi attulerunt ei. Et ait
illis. Cuius est ymago hec et inscriptio? Di
cunt illi. Cesaris. Respondens autem ihesus di
xit illis. Reddite igitur que sunt cesaris ces
ari et que sunt dei deo. Et mirabantur super eo.
Et venerunt ad eum saducei qui dicunt non e
sse resurrectionem et interrogabant eum dicentes.
Magister moyses nobis scripsit ut si cuius
frater mortuus fuerit et dimiserit uxorem et
filios non reliquerit accipiat frater eius uxo
rem ipsius et resuscitet semen fratri suo. Sep
tem ergo fratres erant et primus accepit ux
orem et mortuus est non relicto semine. Et
secundus accepit eam et mortuus est et ne
c iste reliquit semen. Et tertius similiter. Et a
ceperunt eam similiter septem et non reliquerunt
semen. Novissima omnium defuncta est et
mulier. In resurrectione ergo cum resurrexeri
nt cuius de his erit uxor. Septem enim hab
uerunt eam uxorem. Et respondens ihesus ait
illis. Nonne ideo erratis nescientes scripturas
neque virtutem dei. Cum enim a mortuis resu
rrexerint neque nubent neque nubentur sed sunt
sicut angeli in celis. De mortuis autem quod re
surgant non legistis in libro moysi super rub
um quomodo dixerit illi deus inquiens ego
sum deus abraam et deus ysaac et deus iacob.
Non est deus mortuorum sed vivorum. Vos er
go multum erratis. Et accessit unus de scrib
is qui audierat illos conquirentes et videns q
uoniam bene illis responderit interrogavit
eum quod esset primum omnium mandatum. I
hesus autem respondit ei. Quia primum omnium
mandatum est audi israel. Dominus deus tuus
deus unus est et diliges dominum deum tuum ex
toto corde tuo et ex tota anima tua et ex tota
mente tua et ex tota virtute tua. Hoc est pri
mum mandatum. Secundum autem simile est il
lud. Diliges proximum tuum tamquam te ip
sum. Maius horum aliud mandatum non est.
Et ait illi scriba. Bene magister in veritate dix
isti quia unus est deus et non est alius preter
eum. Et ut diligatur ex toto corde et ex toto
intellectu et ex anima tota et ex tota fortitudi
ne. Et diligere proximum tamquam se ipsum
maius est omnibus holocaustomatibus

et sacrificiis. Ihesus autem videns quod sapienter res
pondisset dixit illi. Non es longe a regno dei.
Et nemo iam audebat eum interrogare. Et resp
ondens ihesus dicebat docens in templo. Quom
odo dicunt scribe christum filium esse david. Ipse enim
david dicit in spiritu sancto. Dixit dominus domino
meo sede a dextris meis. Donec ponam inimi
cos tuos scabellum pedum tuorum. Ipse ergo
david dicit eum dominum. et unde est filius eius. Et
multa turba eum libenter audiunt. Et dicebat
eis in doctrina sua. Cavete a scribis qui volunt
ambulare in stolis et salutari in foro et in primis
in cathedris sedere in synagogis et primos dis
cubitus in cenis. Qui devorant domos vidua
rum sub obtentu prolixe orationis. Hi accipi
ent prolixius iudicium. Et sedens ihesus contra g
azophilatium aspiciebat quomodo turba
iactaret es in gazophilatium. Et multi divi
tes iactabant multa. Cum venisset autem
una vidua pauper misit duo minuta quod est qu
adrans. Et convocans discipulos suos ait illis.
Amen dico vobis quoniam vidua hec pauper
plus omnibus misit qui miserunt in gazophi
latium. Omnes enim ex eo quod abundabat illis
miserunt. Hec vero de penuria sua omnia qu
em habuit misit totum victum suum. Et

XIII

cum egrederetur de templo ait illi unus ex d
iscipulis suis. Magister aspice quales lapides
et quales structure. Et respondens ihesus ait
illi. Vides has omnes magnas edificationes.
Non relinquetur lapis super lapidem qui non
destruatur. Et cum sederet in monte oliveti
contra templum interrogabant eum separatim
petrus et iacobus et iohannes et andreas. Dic nob
quando ista fient et quod signum erit quando
hec omnia incipient consummari. Et respon
dens ihesus cepit dicere illis. Videte ne quis vos
seducat. Multi enim venient in nomine m
eo dicentes quia ego sum et multos seducent.
Cum audieritis autem bella et opiniones be
llorum ne timueritis. Oportet enim fieri sed
nondum finis. Exurget autem gens super g
entem et regnum super regnum et erunt terre
motus per loca et fames. Initium dolorum hec.
Videte autem vos metipsos. Tradent enim v
os in conciliis et in synagogis vapulabitis et
ante presides et reges stabitis propter me in te
stimonium illis. Et in omnes gentes prim
um oportet predicari evangelium. Et cum
duxerint vos tradentes nolite precogitare qui
d loquamini sed quod datum vobis fuerit in illa
hora id loquimini. Non enim estis vos loquen
tes sed spiritus sanctus. Tradet autem frater fratre
m in mortem et pater filium et consurgent filii in
parentes et morte eos afficient. Et eritis odi
o omnibus propter nomen meum. Qui autem sust
inuerit in finem hic salvus erit. Cum autem
videritis abhominationem desolationis sta
ntem ubi non debet qui legit intelligat. Tunc
qui in iudea sunt fugiant in montes. Et qui
super tectum ne descendat in domum nec intro
eat ut tollat quid de domo sua. Et qui in agro
erit non revertatur retro tollere vestimentum
suum. Ve pregnantibus autem et nutrientibus

in illis diebus. Orate vero ut hieme non fiant.
Erunt enim dies illi tribulationes tales qua-
les non fuerunt ab initio creature quam con-
didit deus usque nunc neque fient. Et nisi brevi-
asset dominus dies non fuisset salva omnis
caro. Sed propter electos quos elegit breviavit
eos. Et tunc si quis vobis dixerit ecce hic est
christus, ecce illic ne credideritis. Exurgent enim
pseudochristi et pseudoprophete et dabunt signa et
portenta ad seducendos si potest fieri etiam
electos. Vos ergo videte ecce predixi vobis omnia.
Sed in illis diebus post tribulationem illam s-
ol contenebrabitur et luna non dabit splend-
orem suum et erunt stelle celi decidentes et
virtutes que sunt in celis movebuntur. Et tunc
videbunt filium hominis venientem in nub-
ibus cum virtute multa et gloria. Et tunc mittet a-
ngelos suos et congregabit electos suos a quattuor
ventis. A summo terre usque summum celi. A ficu
autem discite parabolam. Cum iam ramus eiu-
s tener fuerit et nata fuerint folia cognoscitis
quia in proximo sit estas. Sic et vos cum videritis hec
fieri scitote quod in proximo sit in hostiis. Amen di-
co vobis quoniam non transiet generatio hec do-
nec omnia ista fiant. Celum et terra transibunt
verba autem mea non transibunt. De die autem
illa vel hora nemo scit. Neque angeli in celo neque
filius nisi pater. Videte vigilate et orate nescitis
enim quando tempus sit. Sicut homo qui peregr-
e profectus reliquit domum suam et dedit ser-
vis suis potestatem cuiusque operis et ianitori
precepit ut vigilet. Vigilate ergo. Nescitis enim
quando dominus domus veniat. Sero an me-
dia nocte an galli cantu an mane. Ne cum venerit
repente inveniat vos dormientes. Quod autem
vobis dico omnibus dico vigilate.

XIIII

Erat autem
pascha et azima post biduum. Et querebant sum-
mi sacerdotes et scribe quomodo ihesum dolo te-
nerent et occiderent. Dicebant enim. Non in
die festo, ne forte tumultus fieret in populo.
Et cum esset bethanie in domo Simonis lepro-
si et recumberet venit mulier habens alabast-
rum unguenti nardi spicati preciosi et fracto ala-
bastro effudit super caput eius. Erant autem
quidam indigne ferentes intra semetipsos
et dicentes. Ut quid perditio ista unguenti facta
est. Poterat enim unguentum istud venund-
ari plus quam ccc. denariis et dari pauperibus.
Et fremebant in eam. Ihesus autem dixit. Sinite
eam. Quid illi molesti estis? Bonum opus o-
perata est in me. Semper enim pauperes habetis
vobiscum et cum volueritis potestis illis bene
facere. Me autem non semper habebitis. Quod
habuit hec fecit, prevenit ungere corpus meum
in sepulturam. Amen dico vobis ubicumque predicatum
fuerit evangelium istud in universo mundo et
quod fecit hec narrabitur in memoriam eius. Et
iudas scariothis unus de xii. abiit ad summos
sacerdotes ut proderet eum illis. Qui audientes
gavisi sunt et promiserunt pecuniam ei se da-
turos. Et querebat quomodo illum oportu-
ne traderet. Et primo die azimorum quando
pascha immolabant dicunt ei discipuli. Quo
vis eamus et paremus tibi ut manduces pa-
scha? Et mittit duos ex discipulis suis et dicit eis.
Ite in civitatem et occurret vobis homo laguen-
am aque baiulans. Sequimini eum. Et quocum-
que introierit dicite domino domus quia ma-
gister dicit. Ubi est refectio mea ubi pascha cum
discipulis meis manducem? Et ipse vobis demon-
strabit cenaculum grande stratum et illic para-
te nobis. Et abierunt discipuli eius et venerunt
in civitatem et invenerunt sicut dixerat illis et
preparaverunt pascha. Vespere autem facto venit cum
duodecim. Et discumbentibus eis et manduca-
ntibus ait ihesus. Amen dico vobis quia unus ex vobis
me tradet. qui manducat mecum. At illi cepe-
runt contristari et dicere ei singulatim. Numquid
ego. Qui ait illis. Unus ex xii. qui intin-
git mecum manum in catino. Et filius quidem
hominis vadit sicut scriptum est de eo. Ve autem
homini illi per quem filius hominis tradetur.
Bonum erat ei si non esset natus homo ille. Et
manducantibus illis accepit ihesus panem et ben-
edicens. fregit et dedit eis et ait. Sumite hoc est
corpus meum. Et accepto calice gratias agens de-
dit eis. Et biberunt ex illo omnes et ait illis. Hic
est sanguis meus novi testamenti qui pro mul-
tis effundetur. Amen dico vobis quia iam non bibam
de genimine vitis usque in diem illum cum ill-
ud bibam novum in regno dei. Et ymno dicto ex-
ierunt in montem olivarum. Et ait eis ihesus. Omnes
vos scandalizabimini in me in nocte ista quia
scriptum est. Percutiam pastorem et dispergentur
oves. Sed postea quam resurrexero precedam vos
in galileam. Petrus autem ait ei. Et si omnes
scandalizati fuerint sed non ego. Et ait illi ihesus.
Amen dico tibi quia tu hodie in nocte hac ante-
quam bis gallus vocem dederit ter me es ne-
gaturus. At ille amplius loquebatur. Et si opo-
rtuerit me simul commori tibi non te neg-
abo. Similiter autem et omnes dicebant. Et
veniunt in predium cui nomen gethsemani et
ait discipulis suis. Sedete hic donec orem. Et
assumit petrum et iacobum et iohannem
secum et cepit pavere et tedere. Et ait illis. Tr-
istis est anima mea usque ad mortem. Sustinete
hic et vigilate. Et cum processisset paululum
procidit super terram et orabat ut si fieri posset tran-
siret ab eo hora. Et dixit. Abba pater omnia tibi
possibilia sunt transfer calicem hunc a me. Sed
non quod ego volo sed quod tu. Et venit et invenit
eos dormientes et ait petro. Simon dormis. Non
potuisti una hora vigilare. Vigilate et orate ut
non intretis in temptationem. Spiritus quidem pro-
mptus est caro vero infirma. Et iterum abiens
oravit eundem sermonem dicens. Et reversus
denuo invenit eos dormientes. Erant enim
oculi eorum gravati et ignorabant quid respon-
derent ei. Et venit tertio et ait illis. Dormite iam
et requiescite. Sufficit. Venit hora ecce filius
hominis tradetur in manus peccatorum. Surgite
eamus ecce qui me tradet prope est. Et adhuc
eo loquente venit iudas scarioth unus ex xii.
et cum illo turba multa cum gladiis et lignis
missi a summis sacerdotibus et senioribus et a scri-
bis. Dederat autem traditor eius signum dicens.
Quemcumque osculatus fuero ipse est tenete

eum et ducite caute. Et cum venisset statim accedens ad eum ait: Rabbi, et osculatus est eum. At illi manus iniecerunt in eum et tenuerunt eum. Unus autem quidam de circumstantibus educens gladium percussit servum summi sacerdotis et amputavit illi auriculam. Et respondens Iesus ait illis: Tamquam ad latronem existis cum gladiis et lignis comprehendere me? Cotidie eram apud vos in templo docens et non me tenuistis. Sed ut adimpleantur scripturae. Tunc discipuli eius relinquentes eum omnes fugerunt. Adolescens autem quidam sequebatur eum amictus sindone super nudo et tenuerunt eum. At ille reiecta sindone nudus profugit ab eis. Et adduxerunt Iesum ad summum sacerdotem et conveniunt omnes sacerdotes et scribae et seniores. Petrus autem a longe secutus est eum usque intro in atrium summi sacerdotis et sedebat cum ministris et calefaciebat se ad ignem. Summi vero sacerdotes et omne concilium quaerebant adversus Iesum testimonium ut eum morti traderent nec inveniebant. Multi enim testimonium falsum dicebant adversus eum et convenientia testimonia non erant. Et quidam surgentes falsum testimonium ferebant adversus eum dicentes: Quoniam nos audivimus eum dicentem: Ego dissolvam templum hoc manu factum et per triduum aliud non manu factum aedificabo. Et non erat conveniens testimonium illorum. Et exsurgens summus sacerdos in medium interrogavit Iesum dicens: Non respondens quicquam ad ea quae tibi obiciuntur ab his? Ille autem tacebat et nihil respondit. Rursum summus sacerdos interrogabat eum et dixit ei: Tu es Christus filius dei benedicti? Iesus autem dixit illi: Ego sum. Et videbitis filium hominis a dextris sedentem virtutis et venientem cum nubibus caeli. Summus autem sacerdos scindens vestimenta sua ait: Quid adhuc desideramus testes? Audistis blasphemiam. Quid vobis videtur? Qui omnes condemnaverunt eum esse reum mortis. Et coeperunt quidam conspuere eum et velare faciem eius et colaphis eum caedere et dicere ei: Prophetiza. Et ministri alapis eum caedebant. Et cum esset Petrus in atrio deorsum venit una ex ancillis summi sacerdotis et cum vidisset Petrum calefacientem se aspiciens illum ait: Et tu cum Iesu Nazareno eras. At ille negavit dicens: Neque scio neque novi quid dicas. Et exiit foras ante atrium et gallus cantavit. Rursus autem cum vidisset illum ancilla coepit dicere circumstantibus quia hic ex illis est. At ille iterum negavit. Et post pusillum rursus qui astabant dicebant Petro: Vere ex illis es nam et Galilaeus es. Ille autem coepit anathematizare et iurare quia nescio hominem istum quem dicitis. Et statim iterum gallus cantavit. Et recordatus est Petrus verbi quod dixerat ei Iesus priusquam gallus cantet bis ter me negabis. Et coepit flere.

XV

Et confestim mane consilium facientes summi sacerdotes cum senioribus et scribis et universo concilio vincientes Iesum duxerunt et tradiderunt Pilato. Et interrogavit eum Pilatus: Tu es rex Iudaeorum? At ille respondens ait illi: Tu dicis. Et accusabant eum summi sacerdotes in multis. Pilatus autem rursum interrogavit eum dicens: Non respondes quicquam? Vide in quantis te accusant. Iesus autem amplius nihil respondit ita ut miraretur Pilatus. Per diem autem festum dimittere solebat illis unum ex vinctis quemcumque petissent. Erat autem qui dicebatur Barabbas qui cum seditiosis erat vinctus qui in seditione fecerat homicidium. Et cum ascendisset turba coepit rogare sicut semper faciebat illis. Pilatus autem respondit eis et dixit: Vultis dimittam vobis regem Iudaeorum? Sciebat enim quod per invidiam tradidissent eum summi sacerdotes. Pontifices autem concitaverunt turbam ut magis Barabbam dimitteret eis. Pilatus autem iterum respondens ait illis: Quid ergo vultis faciam regi Iudaeorum? At illi iterum clamaverunt: Crucifige eum. Pilatus vero dicebat eis: Quid enim mali fecit? At illi magis clamabant: Crucifige eum. Pilatus autem volens populo satisfacere dimisit illis Barabbam et tradidit Iesum flagellis caesum ut crucifigeretur. Milites autem duxerunt eum in atrium praetorii et convocant totam cohortem. Et induunt eum purpura et imponunt ei plectentes spineam coronam et coeperunt salutare eum: Ave rex Iudaeorum. Et percutiebant caput eius harundine et conspuebant eum et ponentes genua adorabant eum. Et postquam illuserunt ei exuerunt illum purpura et induerunt illum vestimentis suis et educunt illum ut crucifigerent eum. Et angariaverunt praetereuntem quempiam Simonem Cyreneum venientem de villa patrem Alexandri et Rufi ut tolleret crucem eius. Et perducunt illum in Golgotha locum quod est interpretatum Calvariae locus. Et dabant ei bibere murratum vinum et non accepit. Et crucifigentes eum diviserunt vestimenta eius mittentes sortem super eis quis quid tolleret. Erat autem hora tertia et crucifixerunt eum. Et erat titulus causae eius inscriptus: Rex Iudaeorum. Et cum eo crucifigunt duos latrones unum a dextris et alium a sinistris eius. Et impleta est scriptura quae dicit: Et cum iniquis reputatus est. Et praetereuntes blasphemabant eum moventes capita sua et dicentes: Vah qui destruit templum et in tribus diebus aedificat, salvum fac temetipsum descendens de cruce. Similiter et summi sacerdotes ludentes ad alterutrum cum scribis dicebant: Alios salvos fecit, seipsum non potest salvum facere. Christus rex Israel descendat nunc de cruce ut videamus et credamus. Et qui cum eo crucifixi erant conviciabantur ei. Et facta hora sexta tenebrae factae sunt per totam terram usque in horam nonam. Et hora nona exclamavit Iesus voce magna dicens: Heloi heloi lema sabacthani. Quod est interpretatum: Deus meus Deus meus ut quid dereliquisti me? Et quidam de circumstantibus audientes dicebant: Ecce Heliam vocat. Currens autem unus et implens spongiam aceto circumpo

-ens quis calamo potum dabat ei dicens: Sinite videamus si veniat Helias ad deponendum eum. Ihesus autem emissa voce magna exspiravit. Et velum templi scissum est in duo a summo usque deorsum. Videns autem centurio qui ex adverso stabat quia sic clamans exspirasset ait: Vere homo hic filius dei erat. Erant autem et mulieres de longe aspicientes inter quas erat Maria Magdalene et Maria Iacobi minoris et Ioseph mater et Salome. Et cum esset in Galilea sequebantur eum et ministrabant ei, et aliae multae quae simul cum eo ascenderant Ierosolimam. Et cum iam sero esset factum quia erat parasceve quod est ante sabbatum venit Ioseph ab Arimathia nobilis decurio qui et ipse erat exspectans regnum dei. Et audacter introivit ad Pilatum et petiit corpus Ihesu. Pilatus autem mirabatur si iam obisset. Et accersito centurione interrogavit eum si iam mortuus esset. Et cum cognovisset a centurione donavit corpus Ioseph. Ioseph autem mercatus sindonem et posuit eum in monumento quod erat excisum de petra. Et advolvit lapidem ad ostium monumenti. Maria autem Magdalene et Maria Ioseph aspiciebant ubi poneretur.

XVI

Et cum transisset sabbatum Maria Magdalene et Maria Iacobi et Salome emerunt aromata ut venientes ungerent Ihesum. Et valde mane una sabbatorum veniunt ad monumentum orto iam sole. Et dicebant ad invicem: Quis revolvet nobis lapidem ab ostio monumenti? Et respicientes viderunt revolutum lapidem. Erat quippe magnus valde. Et introeuntes in monumentum viderunt iuvenem sedentem in dextris coopertum stola candida, et obstipuerunt. Qui dicit illis: Nolite expavescere. Ihesum quaeritis Nazarenum crucifixum. Surrexit, non est hic. Ecce locus ubi posuerunt eum. Sed ite dicite discipulis eius et Petro quia praecedet vos in Galileam. Ibi eum videbitis sicut dixit vobis. At illae exeuntes de monumento fugerunt. Invaserat enim eas tremor et pavor et nemini quicquam dixerunt. Timebant enim. Surgens autem mane prima sabbati apparuit primo Mariae Magdalenae de qua eiecerat septem demonia. Illa vadens nuntiavit his qui cum eo fuerant lugentibus et flentibus. Et illi audientes quia viveret et visus esset ab ea non crediderunt. Post haec autem duobus ex eis ambulantibus ostensus est in alia effigie euntibus in villam. Et illi euntes nuntiaverunt ceteris nec illis crediderunt. Novissime recumbentibus illis undecim apparuit et exprobravit incredulitatem illorum et duritiam cordis quia his qui viderant eum resurrexisse non crediderant. Et dixit eis: Euntes in mundum universum praedicate evangelium omni creaturae. Qui crediderit et baptizatus fuerit salvus erit. Qui vero non crediderit condempnabitur. Signa autem eos qui crediderint haec sequentur. In nomine meo demonia eicient, linguis loquentur novis, serpentes tollent, et si mortiferum quid biberint non eos nocebit. Super egros manus imponent et bene habebunt. Et dominus quidem Ihesus postquam locutus est eis assumptus est in celum et sedet a dextris dei. Illi autem profecti predicaverunt ubique, domino cooperante et sermonem confirmante sequentibus signis. Explicit evangelium secundum Marcum.

Lucas Syrus natione Antiochensis arte medicus discipulus apostolorum postea Paulum secutus usque ad confessionem eius serviens deo sine crimine. Nam neque uxorem umquam habens neque filios LXXIIII annorum obiit in Bithinia plenus spiritu sancto. Qui cum iam scripta essent evangelia per Mattheum quidem in Iudea, per Marcum autem in Italia, sancto instigante spiritu in Achaie partibus hoc scripsit evangelium, significans etiam ipse in principio ante alia esse descripta. Cui extra ea quae ordo evangelicae dispositionis exposcit ea maxime necessitas laboris fuit ut primum grecis fidelibus omni perfectione venturi in carnem dei Christi manifestata humanitas ne iudaicis fabulis attenti in solo legis desiderio tenerentur, neve hereticis fabulis et stultis sollicitationibus seducti exciderent a veritate elaboraret. Dehinc ut in principio evangelii Iohannis nativitate presumpta cui evangelium scriberet et in quo electus scriberet indicaret, contestans in se completa esse quae essent ab aliis inchoata. Cui ideo post baptismum filii dei a perfectione generationis in Christo implete repetende a principio nativitatis humane potestas permissa est ut requirentibus demonstraret in quo apprehendens erat per Nathan filium David introitu recurrentis in deum generationis admisso indisparabilis dei predicans in hominibus Christum suum perfecti opus hominis redire in se per filium faceret qui per David patrem venientibus iter praebebat in Christo. Cui Lucae non immerito etiam scribendorum apostolicorum actuum potestas in ministerio datur, ut deum in deum pleno et filio perditionis extincto oratione ab apostolis facta sorte domini electionis numerus compleretur, sicque Paulus consummationem apostolicis actibus daret quem diu contra stimulum recalcitrantem dominus elegisset. Quod et legentibus ac requirentibus deum etsi per singula a nobis expediri utile fuerat, sciens tamen quod operantem agricolam oporteat de fructibus suis edere, vitavimus publicam curiositatem ne non tam volentibus deum demonstrare videremur quam fastidientibus prodidisse.

Quoniam quidem multi conati sunt ordinare narrationem quae in nobis completae sunt rerum sicut tradiderunt nobis qui ab initio ipsi viderunt et ministri fuerunt sermonis, visum est et mihi adsecuto a principio omnibus diligenter ex ordine tibi scribere optime Theophile ut cognoscas eorum verborum de quibus eruditus es veritatem.

FUIT IN DIEBUS Herodis regis Iudeae sacerdos quidam nomine Zacharias de vice Abia et uxor illi de filiabus Aaron et nomen eius Elisabeth. Erant autem iusti

ambo ante deum incedentes in omnib; man
datis et iustificationib; domini sine querela. Et
non erat illis filius. eo quod esset helisabeth steri
lis et ambo processissent in diebus suis. Factum
est autem cum sacerdotio fungeretur zacharias
in ordine uicis sue ante deum secundum consuetu
dinem sacerdotii sorte exiit ut incensum po
neret ingressus in templum domini. Et omnis
multitudo erat populi orans foris hora incensi. A
pparuit autem illi angelus domini stans a dex
tris altaris incensi. Et zacharias turbatus est
uidens et timor irruit super eum. Ait autem ad
illum angelus. Ne timeas zacharia quoniam exaudi
ta est deprecatio tua et uxor tua helisabeth pari
et tibi filium et uocabis nomen eius iohannem
Et erit tibi gaudium et exultatio et multi in
natiuitate eius gaudebunt. Erit enim magnus
coram domino et uinum et siceram non bib
et et spiritu sancto replebitur adhuc ex utero
matris sue et multos filiorum israhel conuertet
ad dominum deum ipsorum. Et ipse precedet a
nte illum in spiritu et uirtute helie ut conuertat
corda patrum in filios et incredulos ad pruden
tiam iustorum parare domino plebem perfec
tam. Et dixit zacharias ad angelum. Unde hoc
sciam? Ego enim sum senex et uxor mea proces
sit in diebus suis. Et respondens angelus dixit
ei. Ego sum gabriel qui asto ante deum et mi
ssus sum loqui ad te et hec tibi euangelizare.
Et ecce eris tacens et non poteris loqui usque in
diem quo hec fiant pro eo quod non credidisti uer
bis meis que implebuntur in tempore suo.
Et erat plebs expectans zachariam et mira
bantur quod tardaret ipse in templo. Egressus
autem non poterat loqui ad illos et cognoue
runt quod uisionem uidisset in templo. Et ipse
erat innuens illis et permansit mutus. Et fac
tum est ut impleti sunt dies officii eius abiit
in domum suam. Post hos autem dies concepit
helisabeth uxor eius et occultabat se mensib;
.v. dicens. Quia sic fecit michi dominus in di
eb; quib; respexit auferre obprobrium meum in
ter homines. In mense autem .vi. missus est
angelus gabriel a deo in ciuitatem galilee cu
i nomen nazareth ad uirginem desponsatam
uiro cui nomen erat ioseph de domo dauit
et nomen uirginis maria. Et ingressus angelus
ad eam dixit. Aue gratia plena dominus tec
um benedicta tu in mulierib;. Que cum audi
sset turbata est in sermone eius et cogitabat
qualis esset ista salutatio. Et ait angelus ei. Ne
timeas maria inuenisti enim gratiam aput
dominum. Ecce concipies in utero et paries fi
lium et uocabis nomen eius ihesum. Hic erit
magnus et filius altissimi uocabitur. Et dab
it illi dominus deus sedem dauit patris eius
et regnabit in domo iacob in eternum et re
gni eius non erit finis. Dixit autem maria
ad angelum. Quomodo fiet istud quoniam
uirum non cognosco. Et respondens angelus
dixit ei. Spiritus sanctus superueniet in te et
uirtus altissimi obumbrabit tibi. Ideoque quod
nascetur ex te sanctum uocabitur filius dei. Et
ecce helisabeth cognata tua et ipsa concepit fi
lium in senectute sua. Et hic mensis est sex
tus illi que uocatur sterilis quia non erit impo
ssibile aput deum omne uerbum. Dixit autem maria
Ecce ancilla domini. Fiat michi secundum uerbum tuum.
Et discessit ab illa angelus. Exurgens autem
maria in dieb; illis abiit in montana cum fe
stinatione in ciuitatem iuda et intrauit in
domum zacharie et salutauit helisabeth. Et
factum est ut audiuit salutationem marie
helisabeth exultauit infans in utero eius. Et
repleta est spiritu sancto helisabeth et excla
mauit uoce magna et dixit. Benedicta tu inter
mulieres et benedictus fructus uentris tui.
Et unde hoc michi ut ueniat mater domini
mei ad me. Ecce enim ut facta est uox sa
lutationis tue in auribus meis exultauit in
gaudio infans in utero meo. Et beata que cre
didit quoniam perficientur ea que dicta sunt
ei a domino. Et ait maria. Magnificat anim
a mea dominum. Et exultauit spiritus meus
in deo salutari meo. Quia respexit humilitatem
ancille sue ecce enim ex hoc beatam me dicent
omnes generationes. Quia fecit michi magna qui pot
ens est et sanctum nomen eius. Et misericordia eius
in progenies et progenies timentib; eum. Fecit
potentiam in brachio suo dispersit superbos m
ente cordis sui. Deposuit potentes de sede et ex
altauit humiles. Esurientes impleuit bo
nis et diuites dimisit inanes. Suscepit isra
hel puerum suum recordatus misericordie sue. Si
cut locutus est ad patres nostros abraham et semini
eius in secula. Mansit autem maria cum illa
quasi mensib; trib; et reuersa est in domum
suam. Helisabeth autem impletum est tempus p
ariendi et peperit filium. Et audierunt uici
ni et cognati eius quia magnificauit dominus mi
sericordiam suam cum illa et congratulabantur ei.
Et factum est in die .viii. uenerunt circumcidere
puerum et uocabant eum nomine patris
sui zachariam. Et respondens mater eius dix
it. Nequaquam sed uocabitur iohannes. Et dix
erunt ad illam. Quia nemo est in cognatio
ne tua qui uocetur hoc nomine. Innuebant autem
patri eius quem uellet uocari eum. Et postu
lans pugillarem scripsit dicens. Johannes est
nomen eius. Et mirati sunt uniuersi. Apertum
est autem illico os eius et lingua eius et loque
batur benedicens deum. Et factus est timor sup
er omnes uicinos eorum et super omnia montana iu
dee diuulgabantur omnia uerba hec. Et posuer
unt omnes qui audierant in corde suo dicentes. Qui
d putas puer iste erit. Etenim manus domi
ni erat cum illo. Et zacharias pater eius im
pletus est spiritu sancto et prophetauit dicens. B
enedictus dominus deus israhel quia uisita
uit et fecit redemptionem plebis sue. Et erexit
cornu salutis nobis in domo dauit pueri sui.
Sicut locutus est per os sanctorum qui a seculo
sunt prophetarum eius. Salutem ex inimicis n
ostris et de manu omnium qui oderunt nos. Ad
faciendam misericordiam cum patrib; nostris et memo
rari testamenti sui sancti. Jusiurandum quod iura
uit ad abraham patrem nostrum daturum se nob
Ut sine timore de manu inimicorum nostrorum

liberati serviamus illi in sanctitate et iustitia
coram ipso omnibus diebus nostris. Et tu puer propheta
altissimi vocaberis preibis enim ante faciem
domini parare vias eius. Ad dandam scientiam
salutis plebi eius in remissionem peccatorum eo-
rum. Per viscera misericordie dei nostri in quibus
visitavit nos oriens ex alto. Illuminare his
qui in tenebris et in umbra mortis sedent ad diri-
gendos pedes nostros in viam pacis. Puer autem
crescebat et confortabatur spiritu et erat in
desertis usque ad diem ostensionis sue ad israel.

II

Factum est autem in diebus illis. Exiit edic-
tum a cesare augusto ut describeretur univer-
sus orbis. Hec descriptio prima facta est a preside
sirie cirino. Et ibant omnes ut profite-
rentur singuli in suam civitatem. Ascendit
autem et ioseph a galilea de civitate nazaret
in iudeam in civitatem david que vocatur b-
ethleem eo quod esset de domo et familia david ut p-
rofiteretur cum maria desponsata sibi uxore pre-
gnante. Factum est autem cum essent ibi im-
pleti sunt dies ut pareret. Et peperit filium su-
um primogenitum et pannis eum involvit et
reclinavit eum in presepio quia non erat ei
locus in diversorio. Et pastores erant in regione
eadem vigilantes et custodientes vigilias noc-
tis supra gregem suum. Et ecce angelus domini
stetit iuxta illos et claritas dei circumfulsit
illos et timuerunt timore magno. Et dixit ill-
is angelus. Nolite timere. Ecce enim evangelizo
vobis gaudium magnum quod erit omni populo quia
natus est vobis hodie salvator qui est christus do-
minus in civitate david. Et hoc vobis sig-
num. Invenietis infantem pannis invo-
lutum et positum in presepio. Et subito fac-
ta est cum angelo multitudo milicie celest-
is laudantium deum et dicentium. Gloria in
altissimis deo et in terra pax hominibus bone volu-
ntatis. Et factum est ut discesserunt ab eis an-
geli in celum. Pastores loquebantur ad invic-
em dicentes. Transeamus usque bethleem et
videamus hoc verbum quod factum est quod dominus
ostendit nobis. Et venerunt festinantes
et invenerunt mariam et ioseph et infantem
positum in presepio. Videntes autem cognov-
erunt de verbo quod dictum erat illis de puero hoc.
Et omnes qui audierunt mirati sunt et de his
que dicta erant a pastoribus ad ipsos. Maria autem
conservabat omnia verba hec conferens in cor-
de suo. Et reversi sunt pastores glorificantes et la-
udantes deum in omnibus que audierant et vi-
derant sicut dictum est ad illos. Et postquam
consummati sunt dies octo ut circumcideretur p-
uer vocatum est nomen eius ihesus. Quod voca-
tum est ab angelo priusquam in utero conci-
peretur. Et postquam impleti sunt dies purg-
ationis eius secundum legem moysi tulerunt
illum in ierusalem ut sisterent eum domino sicut scri-
ptum est in lege domini quia omne masculinum
adaperiens vulvam sanctum domino vocabitur
et ut darent hostiam secundum quod dictum est in lege do-
mini par turturum aut duos pullos colum-
barum. Et ecce homo erat in ierusalem cui nomen sym-
eon. Et homo iste iustus et timoratus expectans

consolationem israel et spiritus sanctus erat in eo. Et r-
esponsum acceperat a spiritu sancto non visurum
se mortem nisi prius videret christum domini. Et venit
in spiritu in templum. Et cum inducerent puer-
um ihesum parentes eius ut facerent secundum consuetudi-
nem legis pro eo et ipse accepit eum in ulnas
suas et benedixit deum et dixit. Nunc dimittis
servum tuum domine secundum verbum tuum in pace.
Quia viderunt oculi mei salutare tuum quod parasti
ante faciem omnium populorum. Lumen ad reve-
lationem gentium et gloriam plebis tue israel. Et
erat pater eius et mater mirantes super his que dice-
bantur de illo. Et benedixit illis symeon et di-
xit ad mariam matrem eius. Ecce positus est hic
in ruinam et in resurrectionem multorum in israel et
in signum cui contradicetur. Et tuam ipsius an-
imam pertransibit gladius ut revelentur ex mul-
tis cordibus cogitationes. Et erat anna prophetissa fili-
a phanuel de tribu aser. Hec processerat in diebus
multis et vixerat cum viro suo annis vii. a vir-
ginitate sua. Et hec vidua usque ad annos octogi-
ta iiii. que non discedebat de templo ieiuniis
et obsecrationibus serviens nocte ac die. Et hec ip-
sa hora superveniens confitebatur domino et loque-
batur de illo omnibus qui expectabant redemptio-
nem ierusalem. Et ut perfecerunt omnia secundum legem do-
mini reversi sunt in galileam in civitatem suam
nazareth. Puer autem crescebat et confortaba-
tur plenus sapientia. Et gratia dei erat in illo. Et
ibant parentes eius per omnes annos in ier-
usalem in die sollempni pasche. Et cum factus
esset annorum xii. ascendentibus illis ierusalem
secundum consuetudinem diei festi consummatisque di-
ebus cum redirent remansit puer ihesus in ierusalem
et non cognoverunt parentes eius. Existimantes au-
tem illum esse in comitatu venerunt iter diei et requi-
rebant eum inter cognatos et notos. Et non inve-
nientes regressi sunt in ierusalem requirentes eum.
Et factum est post triduum invenerunt illum
in templo sedentem in medio doctorum audien-
tem illos et interrogantem eos. Stupebant autem
omnes qui eum audiebant super prudentia et
responsis eius. Et videntes admirati sunt. Et
dixit mater eius ad illum. Fili quid fecisti nobis sic.
Ecce pater tuus et ego dolentes querebamus te.
Et ait ad illos. Quid est quod me querebatis. Nescie-
batis quia in his que patris mei sunt oportet
me esse. Et ipsi non intellexerunt verbum quod lo-
cutus est ad illos. Et descendit cum eis et venit na-
zareth et erat subditus illis. Et mater eius conser-
vabat omnia verba hec conferens in corde suo. Et
ihesus proficiebat sapientia et etate et gratia apud
deum et homines.

III

Anno autem quintodecimo impe-
rii tiberii cesaris procurante poncio pilato iu-
deam tetrarcha autem galilee herode. Philip-
po autem fratre eius tetrarcha yturee et traco-
nitidis regionis et lisania abiline tetrarcha sub
principibus sacerdotum anna et cayapha factum
est verbum domini super iohannem zacharie fili-
um in deserto. Et venit in omnem regionem ior-
danis predicans baptismum penitentie in re-
missionem peccatorum sicut scriptum est in li-
bro sermonum ysaie prophete. Vox clamantis in
deserto parate viam domini rectas facite semi-

tas eius. Omnis vallis implebitur et omnis mons et collis humiliabitur. Et erunt prava in directa et aspera in vias planas. Et videbit omnis caro salutare dei. Dicebat ergo ad turbas que exibant ut baptizarentur ab ipso. Genimina viperarum quis ostendit vobis fugere a ventura ira? Facite ergo fructus dignos penitentie et ne ceperitis dicere: Patrem habemus Abraham. Dico enim vobis quia potens est deus de lapidibus istis suscitare filios Abrahe. Iam enim securis ad radicem arboris posita est. Omnis ergo arbor non faciens fructum bonum exciditur et in ignem mittitur. Et interrogabant eum turbe dicentes: Quid ergo faciemus? Respondens autem dicebat illis: Qui habet duas tunicas det non habenti. Et qui habet escas similiter faciat. Venerunt autem et publicani ut baptizarentur et dixerunt ad illum: Magister quid faciemus? At ille dixit ad eos: Nichil amplius quam constitutum est vobis faciatis. Interrogabant autem eum et milites dicentes: Quid faciemus et nos? Et ait illis: Neminem concutiatis neque calumpniam faciatis, et contenti estote stipendiis vestris. Existimante autem populo et cogitantibus omnibus in cordibus suis de Iohanne ne forte ipse esset Christus, respondit Iohannes dicens omnibus: Ego quidem baptizo vos aqua. Veniet autem fortior me cuius non sum dignus solvere corrigiam calciamentorum eius. Ipse vos baptizabit in spiritu sancto et igni. Cuius ventilabrum in manu eius, et purgabit aream suam et congregabit triticum in horreum suum, paleas autem comburet igni inextinguibili. Multa quidem et alia exhortans evangelizabat populo. Herodes autem tetrarcha cum corriperetur ab illo de Herodiade uxore fratris sui et de omnibus malis que fecit Herodes, adiecit et hoc super omnia et inclusit Iohannem in carcere. Factum est autem cum baptizaretur omnis populus et Ihesu baptizato et orante apertum est celum. Et descendit spiritus sanctus corporali specie sicut columba in ipsum, et vox de celo facta est: Tu es filius meus dilectus, in te complacuit michi. Et ipse Ihesus erat incipiens quasi annorum xxx ut putabatur filius Ioseph. Qui fuit Heli. Qui fuit Mathat. Qui fuit Levi. Qui fuit Melchi. Qui fuit Ianne. Qui fuit Ioseph. Qui fuit Mathathie. Qui fuit Amos. Qui fuit Naum. Qui fuit Esli. Qui fuit Nagge. Qui fuit Maath. Qui fuit Mathathie. Qui fuit Semei. Qui fuit Ioseph. Qui fuit Iuda. Qui fuit Iohanna. Qui fuit Resa. Qui fuit Zorobabel. Qui fuit Salathiel. Qui fuit Neri. Qui fuit Melchi. Qui fuit Addi. Qui fuit Cosan. Qui fuit Elmadan. Qui fuit Her. Qui fuit Ihesu. Qui fuit Eliezer. Qui fuit Iorim. Qui fuit Mathat. Qui fuit Levi. Qui fuit Simeon. Qui fuit Iuda. Qui fuit Ioseph. Qui fuit Iona. Qui fuit Eliachim. Qui fuit Melcha. Qui fuit Menna. Qui fuit Mathathie. Qui fuit Nathan. Qui fuit David. Qui fuit Iesse. Qui fuit Obed. Qui fuit Booz. Qui fuit Salmon. Qui fuit Naason. Qui fuit Aminadab. Qui fuit Aram. Qui fuit Esrom. Qui fuit Phares. Qui fuit Iude. Qui fuit Iacob. Qui fuit Isaac. Qui fuit Abraham. Qui fuit Thare. Qui fuit Nachor. Qui fuit Seruch. Qui fuit Ragau. Qui fuit Phaleg. Qui fuit Heber. Qui fuit Sale. Qui fuit Cainan. Qui fuit Arfaxat. Qui fuit Sem. Qui fuit Noe. Qui fuit Lameth. Qui fuit Matusalam. Qui fuit Enoch. Qui fuit Iareth. Qui fuit Malaleel. Qui fuit Caynan. Qui fuit Enos. Qui fuit Seth. Qui fuit Ade. Qui fuit Dei.

IIII

Ihesus autem plenus spiritu sancto regressus est a Iordane et agebatur in spiritu in desertum diebus xl et temptabatur a diabolo. Et nichil manducavit in diebus illis, et consummatis illis esuriit. Dixit autem ei diabolus: Si filius dei es, dic lapidi huic ut panis fiat. Et respondit ad illum Ihesus: Scriptum est quia non in solo pane vivit homo sed in omni verbo dei. Et duxit illum diabolus et ostendit illi omnia regna orbis terre in momento temporis et ait ei: Tibi dabo potestatem hanc universam et gloriam illorum quia michi tradita sunt et cui volo do illa. Tu ergo si adoraveris coram me erunt tua omnia. Et respondens Ihesus dixit illi: Scriptum est: Dominum deum tuum adorabis et illi soli servies. Et duxit illum in Ierusalem et statuit eum supra pinnam templi et dixit illi: Si filius dei es mitte te hinc deorsum. Scriptum est enim quod angelis suis mandavit de te ut conservent te, et quia in manibus tollent te ne forte offendas ad lapidem pedem tuum. Et respondens Ihesus ait illi: Dictum est: Non temptabis dominum deum tuum. Et consummata omni temptatione diabolus recessit ab illo usque ad tempus. Et regressus est Ihesus in virtute spiritus in Galileam et fama exiit per universam regionem de illo. Et ipse docebat in synagogis eorum et magnificabatur ab omnibus. Et venit Nazareth ubi erat nutritus et intravit secundum consuetudinem suam die sabbati in synagogam et surrexit legere. Et traditus est illi liber Ysaie prophete. Et ut revolvit librum invenit locum ubi scriptum erat: Spiritus domini super me propter quod unxit me, evangelizare pauperibus misit me, sanare contritos corde, predicare captivis remissionem et cecis visum, dimittere confractos in remissionem, predicare annum domini acceptum et diem retributionis. Et cum plicuisset librum reddidit ministro et sedit. Et omnium in synagoga oculi erant intendentes in eum. Cepit autem dicere ad illos quia hodie impleta est hec scriptura in auribus vestris. Et omnes testimonium illi dabant et mirabantur in verbis gratie que procedebant de ore ipsius, et dicebant: Nonne hic est filius Ioseph? Et ait illis: Utique dicetis michi hanc similitudinem: Medice cura te ipsum. Quanta audivimus facta in Capharnaum fac et hic in patria tua. Ait autem: Amen dico vobis quia nemo propheta acceptus est in patria sua. In veritate dico vobis multe vidue erant in diebus Helie in Israel quando clausum est celum annis tribus et mensibus sex cum facta esset fames magna in omni terra, et ad nullam illarum missus est Helias nisi in Sarepta Sidonie ad mulierem viduam. Et multi leprosi

erant in israel sub heliseo propheta et nemo eorum mundatus est nisi naaman sirus. Et repleti sunt omnes in sinagoga ira hec audientes. Et surrexerunt et eiecerunt illum extra civitatem et duxerunt illum usque ad supercilium montis supra quem civitas illorum erat edificata ut precipitarent eum. Ipse autem transiens per medium illorum ibat. Et descendit in capharnaum civitatem galilee ibique docebat illos sabbatis. Et stupebant in doctrina eius quia in potestate erat sermo ipsius. Et in sinagoga erat homo habens demonium inmundum et exclamavit voce magna dicens. Sine. Quid nobis et tibi ihesu nazarene? venisti perdere nos? Scio te qui sis sanctus dei. Et increpavit illum ihesus dicens. Obmutesce et exi ab illo. Et cum proiecisset illum demonium in medium exiit ab illo nichilque illum nocuit. Et factus est pavor in omnibus et colloquebantur ad invicem dicentes. Quod est hoc verbum quia in potestate et virtute imperat inmundis spiritibus et exeunt. Et divulgabatur fama de illo in omnem locum regionis. Surgens autem de sinagoga introivit in domum simonis. Socrus autem simonis tenebatur magnis febribus et rogaverunt illum pro ea. Et stans super illam imperavit febri et dimisit illam. Et continuo surgens ministrabat illis. Cum sol autem occidisset omnes qui habebant infirmos variis languoribus ducebant illos ad eum. At ille singulis manus imponens curabat eos. Exibant autem demonia a multis clamantia et dicentia quia tu es filius dei. Et increpans non sinebat ea loqui quia sciebant ipsum esse christum. Facta autem die egressus ibat in desertum locum et turbe requirebant eum. Et venerunt usque ad ipsum et detinebant illum ne discederet ab eis. Quibus ille ait. Quia et aliis civitatibus oportet me evangelizare regnum dei quia ideo missus sum. Et erat predicans in sinagogis galilee.

C V

Factum est autem cum turbe irruerent in eum ut audirent verbum dei et ipse stabat secus stagnum genesareth. Et vidit duas naves stantes secus stagnum. Piscatores autem descenderant et lavabant retia. Ascendens autem in unam navim que erat simonis rogavit eum a terra reducere pusillum. Et sedens docebat de navicula turbas. Ut cessavit autem loqui dixit ad simonem. Duc in altum et laxate retia vestra in capturam. Et respondens simon dixit illi. Preceptor per totam noctem laborantes nichil cepimus in verbo autem tuo laxabo rete. Et cum hoc fecissent concluserunt piscium multitudinem copiosam. Rumpebatur autem rete eorum. Et annuerunt sociis qui erant in alia navi ut venirent et adiuvarent eos. Et venerunt et impleverunt ambas naviculas ita ut pene mergerentur. Quod cum videret simon petrus procidit ad genua ihesu dicens. Exi a me quia homo peccator sum domine. Stupor enim circumdederat eum et omnes qui cum illo erant in captura piscium quam ceperant. Similiter autem iacobum et iohannem filios zebedei qui erant socii simonis. Et ait ad simonem ihesus. Noli timere ex hoc iam homines eris capiens. Et subductis ad terram navibus relictis omnibus secuti sunt illum. Et factum est cum esset in una civitatum et ecce vir plenus lepra. Et videns ihesum procidens in faciem rogavit eum dicens. Domine si vis potes me mundare. Et extendens manum tetigit illum dicens. Volo mundare. Et confestim lepra discessit ab illo. Et ipse precepit illi ut nemini diceret. Sed vade ostende te sacerdoti et offer pro emundatione tua sicut precepit moyses in testimonium illis. Perambulabat autem magis sermo de illo. Et conveniebant turbe multe ut audirent et curarentur ab infirmitatibus suis. Ipse autem secedebat in desertum et orabat. Et factum est in una dierum et ipse sedebat docens et erant pharisei sedentes et legis doctores qui venerant ex omni castello galilee et iudee et ierusalem et virtus erat domini ad sanandum eos. Et ecce viri portantes in lecto hominem qui erat paraliticus. Et querebant eum inferre et ponere ante eum. Et non invenientes qua parte eum inferrent pre turba ascenderunt supra tectum et per tegulas summiserunt illum cum lecto in medium ante ihesum. Quorum fidem ut vidit dixit. Homo remittuntur tibi peccata tua. Et ceperunt cogitare scribe et pharisei dicentes. Quis est hic qui loquitur blasphemias? Quis potest dimittere peccata nisi solus deus? Ut cognovit autem ihesus cogitationes eorum respondens dixit ad illos. Quid cogitatis in cordibus vestris? Quid est facilius dicere dimittuntur tibi peccata an dicere surge et ambula? Ut autem sciatis quia filius hominis potestatem habet in terra dimittendi peccata ait paralitico. Tibi dico. Surge tolle lectum tuum et vade in domum tuam. Et confestim surgens coram illis tulit in quo iacebat et abiit in domum suam magnificans deum. Et stupor apprehendit omnes et magnificabant deum. Et repleti sunt timore dicentes. Quod vidimus mirabilia hodie. Et post hec exiit et vidit publicanum nomine levi sedentem ad teloneum. Et ait illi. Sequere me. Et relictis omnibus surgens secutus est eum. Et fecit convivium magnum levi in domo sua. Et erat turba multa publicanorum et aliorum qui cum illis erant discumbentes. Et murmurabant pharisei et scribe eorum dicentes ad discipulos eius. Quare cum publicanis et peccatoribus manducatis et bibitis? Et respondens ihesus dixit ad illos. Non egent qui sani sunt medico sed qui male habent. Non enim veni vocare iustos sed peccatores in penitentiam. At illi dixerunt ad eum. Quare discipuli iohannis ieiunant frequenter et obsecrationes faciunt similiter et phariseorum tui autem edunt et bibunt? Quibus ipse ait. Numquid potestis filios sponsi dum cum illis est sponsus facere ieiunare? Venient autem dies et cum ablatus fuerit ab illis sponsus tunc ieiunabunt in illis diebus. Dicebat autem et similitudinem ad illos quia nemo commissuram a vestimento novo inmittit in vestimentum vetus. Alioquin et novum rumpit et veteri non convenit commissura a novo. Et nemo mittit vinum novum in utres veteres. Alioquin rumpet vinum novum utres veteres et ipsum effundetur et utres peribunt. Sed vinum novum in utres novos mittendum est et utraque conservantur. Et nemo bibens vetus statim vult novum. Dicit enim vetus melius est.

C VI

Factum est

auit in sabbato secundo primo cum transiret per sata
uellebant discipuli eius spicas et manduca-
bant confricantes manibus. Quidam autem
phariseorum dicebant illis. Quid facitis
quod non licet in sabbatis. Et respondens ihesus ad
eos dixit. Nec hoc legistis quod fecit david cum
esuriret ipse et qui cum eo erant quomodo in-
travit in domum dei et panes propositionis su-
mpsit et manducavit et dedit his qui cum ipso
erant quos non licet manducare nisi tantum
sacerdotibus. Et dicebat illis quia dominus est
filius hominis etiam sabbati.

VI

Factum est autem
et in alio sabbato ut intraret in sinagogam et
doceret. Et erat ibi homo et manus eius dextera
erat arida. Observabant autem scribe et pha-
risei si in sabbato curaret ut invenirent unde
accusarent illum. Ipse vero sciebat cogitatio-
nes eorum. Et ait homini qui habebat manum
aridam. Surge et sta in medio. Et surgens ste-
tit. Ait autem ad illos ihesus. Interrogo vos. Si licet
sabbato benefacere an male. Animam salvam f-
acere an perdere. Et circumspectis omnibus dixit
homini. Extende manum tuam. Et extendit.
Et restituta est manus eius. Ipsi autem reple-
ti sunt insipientia et colloquebantur ad invicem
quidnam facerent ihesu. Factum est autem in il-
lis diebus exiit in montem orare et erat perno-
ctans in oratione dei. Et cum dies factus esset
vocavit discipulos suos et elegit .xii. ex ipsis q-
uos et apostolos nominavit. Simonem quem co-
gnominavit petrum et andream fratrem
eius. Iacobum et iohannem. Philippum et ba-
rtholomeum. Matheum et thomam. Iacobum
alphei et simonem qui vocatur zelotes. Iud-
am iacobi et iudam scarioth qui fuit prodito-
r. Et descendens cum illis stetit in loco cam-
pestri et turba discipulorum eius et multitudo
copiosa plebis ab omni iudea et ierusalem et m-
aritima et tyri et sidonis que venerant ut audi-
rent eum et sanarentur a languoribus suis. Et
qui vexabantur a spiritibus immundis curab-
antur. Et omnis turba querebant eum tang-
ere quia virtus de illo exibat et sanabat omnes.
Et ipse elevatis oculis in discipulos suos
dicebat. Beati pauperes quia vestrum est
regnum dei. Beati qui nunc esuritis quia sa-
turabimini. Beati qui nunc fletis quia ridebitis.
Beati eritis cum vos oderint homines et cum se-
paraverint vos et exprobraverint et eiecerint no-
men vestrum tamquam malum propter filium homi-
nis. Gaudete in illa die et exultate. Ecce enim
merces vestra multa est in celo. Secundum hec enim fa-
ciebant prophetis patres eorum. Verumptamen ve
vobis divitibus quia habetis consolationem vestram.
Ve vobis qui saturati estis quia esurietis. Ve
vobis qui ridetis nunc quia lugebitis et flebitis. Ve
cum bene vobis dixerint omnes homines secundum h-
ec faciebant pseudo prophetis patres eorum. Sed vobis
dico qui auditis. Diligite inimicos vestros benefa-
cite his qui oderunt vos. Benedicite maledicen-
tibus vobis orate pro calumpniantibus vos. Et qui
te percutit in maxillam prebe et alteram. Et ab eo
qui aufert tibi vestimentum etiam tunicam no-
li prohibere. Omni autem petenti te tribue. Et

qui aufert que tua sunt ne repetas. Et prout vul-
tis ut faciant vobis homines et vos facite illis
similiter. Et si diligitis eos qui vos diligunt que
vobis est gratia. Nam et peccatores diligentes se di-
ligunt et si benefeceritis his qui vobis benefa-
ciunt que vobis est gratia. Siquidem et peccator-
es hoc faciunt. Et si mutuum dederitis his a q-
uibus speratis recipere que gratia est vobis. Nam et
peccatores peccatoribus fenerantur ut recipiant
equalia. Verumptamen diligite inimicos ve-
stros et benefacite et mutuum date nichil in-
de sperantes. Et erit merces vestra multa et eritis
filii altissimi quia ipse benignus est super ing-
ratos et malos. Estote ergo misericordes sicut et
pater vester misericors est. Nolite iudicare et non
iudicabimini. Nolite condempnare et non con-
dempnabimini. Dimittite et dimittemini. Date
et dabitur vobis. Mensuram bonam et confertam
et coagitatam et supereffluentem dabunt in sinum
vestrum. Eadem quippe mensura qua mensi fueritis
remetietur vobis. Dicebat autem illis et similitu-
dinem. Numquid potest cecus cecum ducere.
Nonne ambo in foveam cadunt. Non est discipulus
super magistrum. Perfectus autem omnis erit si
sit sicut magister eius. Quid autem vides festucam
in oculo fratris tui trabem autem que in oculo
tuo est non consideras. Et quomodo potes dicere
fratri tuo frater sine eiciam festucam de oculo tuo
ipse in oculo tuo trabem non videns. Ypocrita
eice primum trabem de oculo tuo et tunc perspi-
cies ut educas festucam de oculo fratris tui.
Non est enim arbor bona que facit fructus m-
alos neque arbor mala faciens fructum bonum.
Una queque enim arbor de fructu suo cognosci-
tur. Neque enim de spinis colligunt ficus neque
de rubo vindemiant uvam. Bonus homo de b-
ono thesauro cordis sui profert bonum. Et m-
alus homo de malo thesauro cordis sui profert
malum. Ex habundantia enim cordis os loquitur.
Quid autem vocatis me domine domine et non fa-
citis que dico. Omnis qui venit ad me et audit
sermones meos et facit eos ostendam vobis cu-
i similis sit. Similis est homini edificanti dom-
um qui fodit in altum et posuit fundamenta
supra petram. Inundatione autem facta illisum
est flumen domui illi et non potuit eam movere.
Fundata enim erat supra petram. Qui autem
audivit et non fecit similis est homini edificanti
supra terram sine fundamento. In quam illisus
est fluvius et continuo cecidit et facta est ruina
domus illius magna.

VII

Cum autem implesset
omnia verba sua in aures plebis. Intravit caphar-
naum. Centurionis autem cuiusdam servus
male habens erat moriturus qui illi erat preciosus.
Et cum audisset de ihesu misit ad eum seniores
iudeorum rogans eum ut veniret et sanaret
servum eius. At illi cum venissent ad ihesum ro-
gabant eum sollicite dicentes ei. Quia dignus
est ut hoc illi prestes. Diligit enim gentem no-
stram et sinagogam ipse edificavit nobis. Ihesus autem
ibat cum illis. Et cum iam non longe esset a do-
mo misit ad eum centurio amicos dicens. Do-
mine noli vexari. Non enim dignus sum ut
sub tectum meum intres. Propter quod et me ipsum

non sum dignum arbitratus ut venirem ad te. Sed dic verbo et sanabitur puer meus. Nam et ego homo sum sub potestate constitutus habens sub me milites. Et dico huic vade et vadit. Et alio veni et venit. Et servo meo fac hoc et facit. Quo audito ihesus miratus est et conversus sequentibus se turbis dixit. Amen dico vobis nec in israhel tantam fidem inveni. Et reversi qui missi fuerant domum invenerunt servum qui languerat sanum. Et factum est deinceps. Ibat in civitatem que vocatur naim et ibant cum illo discipuli eius et turba copiosa. Cum autem appropinquaret porte civitatis ecce defunctus efferebatur filius unicus matris sue. Et hec vidua erat et turba civitatis multa cum illa. Quam cum vidisset dominus misericordia motus super eam dixit illi. Noli flere. Et accessit et tetigit loculum. Hi autem qui portabant steterunt. Et ait. Adolescens [+ dico surge. Et resedit] qui erat mortuus et cepit loqui et dedit illum matri sue. Accepit autem omnes timor et magnificabant deum dicentes. Quia propheta magnus surrexit in nobis et quia deus visitavit plebem suam. Et exiit hic sermo in universam iudeam de eo et omnem circa regionem. Et nuntiaverunt iohanni discipuli de omnibus his. Et convocavit duos de discipulis suis iohannes et misit ad ihesum dicens. Tu es qui venturus es an alium expectamus. Cum autem venissent ad eum viri dixerunt. Iohannes baptista misit nos ad te dicens. Tu es qui venturus es an alium expectamus. In ipsa autem hora curavit multos a languoribus et plagis et spiritibus malis et cecis multis donavit visum. Et respondens dixit illis. Euntes renuntiate iohanni que vidistis et audistis quia ceci vident et claudi ambulant leprosi mundantur surdi audiunt mortui resurgunt pauperes evangelizantur. Et beatus est qui non fuerit scandalizatus in me. Et cum discessissent nuntii iohannis cepit dicere de iohanne ad turbas. Quid existis in desertum videre. Arundinem vento moveri. Sed quid existis videre. Hominem mollibus vestimentis indutum. Ecce qui in veste preciosa sunt et in deliciis in domibus regum sunt. Sed quid existis videre. Prophetam. Utique dico vobis et plus quam prophetam. Hic est de quo scriptum est. Ecce mitto angelum meum ante faciem tuam qui preparabit viam tuam ante te. Dico enim vobis maior inter natos mulierum propheta iohanne baptista nemo est. Qui autem minor est in regno dei maior est illo. Et omnis populus audiens et publicani iustificaverunt deum baptizati baptismo iohannis. Pharisei autem et legis periti consilium dei spreverunt in semetipsos non baptizati ab eo. Cui ergo similes dicam homines generationis huius et cui similes sunt. Similes sunt pueris sedentibus in foro et loquentibus ad invicem et dicentibus. Cantavimus vobis tibiis et non saltastis. Lamentavimus et non plorastis. Venit enim iohannes baptista neque manducans panem neque bibens vinum et dicitis. Demonium habet. Venit filius hominis manducans et bibens vinum et dicitis. Ecce homo devorator et bibens vinum amicus publicanorum et peccatorum. Et iustificata est sapientia ab omnibus filiis suis. Rogabat autem illum quidam phariseus ut manducaret cum illo. Et ingressus domum pharisei discubuit. Et ecce mulier que erat in civitate peccatrix ut cognovit quod accubuisset in domo pharisei. Attulit alabastrum unguenti et stans retro secus pedes eius lacrimis cepit rigare pedes eius et capillis capitis sui tergebat et osculabatur pedes eius et unguento ungebat. Videns autem phariseus qui vocaverat eum ait intra se dicens. Hic si esset propheta sciret utique que et qualis esset mulier que tangit eum quia peccatrix est. Et respondens ihesus dixit ad illum. Symon. habeo tibi aliquid dicere. At ille ait. Magister dic. Duo debitores erant cuidam feneratori. Unus debebat denarios quingentos et alius quinquaginta. Non habentibus illis unde redderent donavit utrisque. Quis ergo eum plus diligit. Respondens symon dixit. Existimo quia cui plus donavit. At ille dixit ei. Recte iudicasti. Et conversus ad mulierem dixit symoni. Vides hanc mulierem. Intravi in domum tuam aquam pedibus meis non dedisti. Hec autem lacrimis rigavit pedes meos et capillis suis tersit. Osculum mihi non dedisti. Hec autem ex quo intravit non cessavit osculari pedes meos. Oleo caput meum non unxisti. Hec autem unguento unxit pedes meos. Propter quod dico tibi remittuntur ei peccata multa quoniam dilexit multum. Cui autem minus dimittitur minus diligit. Dixit autem ad illam. Remittuntur tibi peccata. Et ceperunt qui simul discumbebant dicere intra se. Quis est hic qui etiam peccata dimittit. Dixit autem ad mulierem. Fides tua te salvam fecit. Vade in pace.

## VIII

Et factum est deinceps et ipse iter faciebat per civitates et castella predicans et evangelizans regnum dei et xii cum illo et mulieres aliquae que erant curate a spiritibus malignis et infirmitatibus. Maria que vocatur magdalene de qua demonia septem exierant et iohanna uxor chuze procuratoris herodis et susanna. Et alie multe que ministrabant ei de facultatibus suis. Cum autem turba plurima conveniret et de civitatibus properarent ad eum dixit per similitudinem. Exiit qui seminat seminare semen suum. Et dum seminat aliud cecidit secus viam et conculcatum est et volucres celi comederunt illud. Et aliud cecidit super petram et natum aruit quia non habebat humorem. Et aliud cecidit inter spinas et simul exorte spine suffocaverunt illud. Et aliud cecidit in terram bonam et ortum fecit fructum centuplum. Hec dicens clamabat. Qui habet aures audiendi audiat. Interrogabant autem eum discipuli eius que esset hec parabola. Quibus ipse dixit. Vobis datum est nosse misterium regni dei. Ceteris autem in parabolis ut videntes non videant et audientes non intelligant. Est autem hec parabola. Semen est verbum dei. Qui autem secus viam hi sunt qui audiunt. Deinde venit diabolus et tollit verbum de corde eorum ne credentes salvi fiant. Nam qui supra petram qui cum audierint cum gaudio suscipiunt verbum. Et hi radices non habent quia ad tempus credunt et in tempore temptationis recedunt. Quod autem in spinas cecidit. hi sunt qui audierunt et a sollicitudinibus et divitiis et voluptatibus vite euntes suffocantur

et non referunt fructum. Quod autem in bonam terram: hi sunt qui in corde bono et optimo audientes verbum retinent. et fructum afferunt in patientia. Nemo autem lucernam accendens operit eam vase aut subtus lectum ponit: sed supra candelabrum ponit ut intrantes videant lumen. Non enim est occultum quod non manifestetur nec absconditum quod non cognoscatur et in palam veniat. Videte ergo quomodo auditis. Qui enim habet dabitur illi. et quicumque non habet etiam quod putat se habere auferetur ab illo. Venerunt autem ad illum mater et fratres eius. et non poterant adire eum pre turba. Et nunciatum est illi. Mater tua et fratres tui stant foris volentes te videre. Qui respondens dixit ad eos. Mater mea et fratres mei hi sunt qui verbum dei audiunt et faciunt. Factum est autem in una dierum: et ipse ascendit in naviculam et discipuli eius. et ait ad illos. Transfretemus trans stagnum. Et ascenderunt. Navigantibus autem illis obdormivit: et descendit procella venti in stagnum et complebantur et periclitabantur. Accedentes autem suscitaverunt eum dicentes. Preceptor perimus. At ille surgens increpavit ventum et tempestatem aque: et cessavit. et facta est tranquillitas. Dixit autem illis. Ubi est fides vestra? Qui timentes mirati sunt. dicentes ad invicem. Quis putas hic est. quia et ventis imperat et mari et obediunt ei. Et navigaverunt autem ad regionem gerasenorum que est contra galileam. Et cum egressus esset ad terram occurrit illi vir quidam qui habebat demonium iam temporibus multis et vestimento non induebatur: neque in domo manebat sed in monumentis. Is ut vidit ihesum procidit ante illum: et exclamans voce magna dixit. Quid mihi et tibi est ihesu fili dei altissimi? Obsecro te ne me torqueas. Precipiebat enim spiritui immundo ut exiret ab homine. Multis enim temporibus arripiebat illum et vinciebatur catenis et compedibus custoditus et ruptis vinculis agebatur a demonio in deserta. Interrogavit autem illum ihesus dicens. Quod tibi nomen est? At ille dixit. Legio. Quia intraverant demonia multa in eum. Et rogabant illum ne imperaret illis ut in abyssum irent. Erat autem ibi grex porcorum multorum pascentium in monte et rogabant eum ut permitteret eis ingredi in illos. Et permisit illis. Exierunt ergo demonia ab homine et intraverunt in porcos: et impetu abiit grex per preceps in stagnum et suffocatus est. Quod ut viderunt factum qui pascebant. fugerunt et nunciaverunt in civitatem et in villas. Et exierunt videre quod factum est et venerunt ad ihesum et invenerunt hominem sedentem a quo demonia exierant vestitum ac sana mente ad pedes eius et timuerunt. Nunciaverunt autem illis et qui viderant quomodo sanus factus esset a legione. Et rogaverunt illum omnis multitudo regionis gerasenorum ut discederet ab ipsis quia timore magno tenebantur. Ipse autem ascendens navim reversus est. Et rogabat illum vir a quo demonia exierant ut cum eo esset. Dimisit autem eum ihesus dicens

Redi in domum tuam et narra quanta tibi fecerit deus. Et abiit per universam civitatem predicans quanta illi fecisset ihesus. Factum est autem cum rediret ihesus excepit illum turba. Erant enim omnes expectantes eum. Et ecce venit vir cui nomen iairus et ipse princeps synagoge erat. Et cecidit ad pedes ihesu rogans eum ut intraret in domum eius quia filia unica erat illi fere annorum .xii. et hec moriebatur. Et contigit dum iret a turbis comprimebatur. Et mulier quedam erat in fluxu sanguinis ab annis .xii. que in medicos erogaverat omnem substantiam suam nec ab ullo potuit curari. Accessit retro et tetigit fimbriam vestimenti eius et confestim stetit fluxus sanguinis eius. Et ait ihesus. Quis est qui me tetigit? Negantibus autem omnibus dixit petrus et qui cum illo erant. Preceptor turbe te comprimunt et affligunt et dicis quis me tetigit? Et dixit ihesus. Tetigit me aliquis. Nam et ego novi virtutem de me exisse. Videns autem mulier quia non latuit tremens venit et procidit ante pedes illius et ob quam causam tetigerat eum indicavit coram omni populo et quemadmodum confestim sanata sit. At ipse dixit illi. Filia fides tua te salvam fecit vade in pace. Adhuc illo loquente venit quidam ad principem synagoge dicens ei. Quia mortua est filia tua noli vexare illum. Ihesus autem audito hoc verbo respondit patri puelle. Noli timere. Crede tantum et salva erit. Et cum venisset domum non permisit intrare secum quemquam nisi petrum et iohannem et iacobum et patrem et matrem puelle. Flebant autem omnes et plangebant illam. At ille dixit. Nolite flere. Non est mortua puella sed dormit. Et deridebant eum scientes quia mortua esset. Ipse autem tenens manum eius clamavit dicens. Puella surge. Et reversus est spiritus eius et surrexit continuo et iussit illi dari manducare. Et stupuerunt parentes eius. Quibus precepit ne alicui dicerent quod factum fuerat.

IX

Convocatis autem .xii. apostolis dedit illis virtutem et potestatem super omnia demonia et ut languores curarent. Et misit illos predicare regnum dei et sanare infirmos. Et ait ad illos. Nichil tuleritis in via neque virgam neque peram neque panem neque pecuniam neque duas tunicas habeatis. Et in quamcumque domum intraveritis ibi manete et inde ne exeatis. Et quicumque non receperint vos exeuntes de civitate illa etiam pulverem pedum vestrorum excutite in testimonium supra illos. Egressi autem circuibant per castella evangelizantes et curantes ubique. Audivit autem herodes tetrarcha omnia que fiebant ab eo et hesitabat eo quod diceretur a quibusdam quia iohannes surrexit a mortuis. A quibusdam vero quia helias apparuit. Ab aliis autem quia propheta unus de antiquis surrexit. Et ait herodes. Iohannem ego decollavi. Quis autem est iste de quo ego audio talia? Et querebat videre eum. Et reversi apostoli narraverunt illi quecumque fecerunt. Et assumptis illis secessit seorsum in locum desertum qui est bethsaida. Et cum cognovissent turbe secute sunt illum. Et excepit illos et loquebatur illis de regno dei. et eos

qui cura indigebant sanabat. Dies autem cep
erat declinare. Et accedentes .xii. dixerunt il
li. Dimitte turbas ut euntes in castella villas
que circa sunt divertant et inveniant escas quia
hic in loco deserto sumus. Ait autem ad illos. Vos
date illis manducare. At illi dixerunt. Non sunt
nobis plusquam .v. panes et duo pisces nisi
forte nos eamus et emamus in omnem hanc tur
bam escas. Erant autem fere viri .v. milia. Ait
autem ad discipulos suos. Facite illos discumbe
re per convivia quinquagenos. Et ita fecerunt et di
scumbere fecerunt omnes. Acceptis autem .v. pa
nibus et duobus piscibus respexit in celum et bene
dixit illos et fregit et distribuit discipulis suis
ut ponerent ante turbas. Et manducaverunt omnes
et saturati sunt. Et sublatum est quod superfuit il
lis fragmentorum cophini .xii. Et factum est. Cum
solus esset orans erant cum illo et discipuli. Et in
terrogavit illos dicens. Quem me dicunt esse tur
be. At illi responderunt et dixerunt Iohannem ba
ptistam. Alii autem heliam. Alii vero quia pro
pheta unus de prioribus surrexit. Dixit autem illis. Vos
autem quem me esse dicitis. Respondens Symon
petrus dixit. Christum dei. At ille increpans illos pre
cepit ne cui dicerent. Hoc dicens quia oportet fi
lium hominis multa pati et reprobari a senior
ibus et a principibus sacerdotum et scribis et occidi
et tercia die resurgere. Dicebat autem ad omnes
Si quis vult post me venire abneget semetipsum
et tollat crucem suam cottidie et sequatur me. Qui
enim voluerit animam suam salvam facere per
det illam. Nam qui perdiderit animam suam propter me
salvam faciet illam. Quid enim proficit homo si
lucretur universum mundum se autem ipsum perdat
et detrimentum sui faciat. Nam qui me erub
uerit et meos sermones hunc filius hominis eru
bescet cum venerit in maiestate sua et patris et s
anctorum angelorum. Dico autem vobis vere sunt
aliqui hic stantes qui non gustabunt mortem
donec videant regnum dei. Factum est autem
post hec verba fere dies octo et assumpsit petrum
et iacobum et iohannem et ascendit in monte
ut oraret. Et factum est dum oraret species vultus
eius altera et vestitus eius albus refulgens. Et
ecce duo viri loquebantur cum illo. Erant autem
moyses et helias visi in maiestate et dicebant ex
cessum eius quem completurus erat in ierusalem.
Petrus autem et qui cum illo erant gravati somp
no. Et evigilantes viderunt maiestatem eius
et duos viros qui stabant cum illo. Et factum
est cum discederent ab illo ait petrus ad ihesum.
Preceptor bonum est nos hic esse et faciamus tri
a tabernacula unum tibi et unum moysi et unum
helie nesciens quid diceret. Hec autem illo loquen
te facta est nubes et obumbravit eos et timuerunt
intrantibus autem illis in nubem vox facta est de
nube dicens. Hic est filius meus dilectus ipsum
audite. Et dum fieret vox inventus est ihesus solus.
Et ipsi tacuerunt et nemini dixerunt in illis di
ebus quicquam ex his que viderant. Factum est
autem in sequenti die. Descendentibus illis de m
onte occurrit illi turba multa. Et ecce vir de t
urba exclamavit dicens. Magister obsecro te r
espice in filium meum quia unicus est michi.

Et ecce spiritus apprehendit illum et subito clamat et e
lidit et dissipat eum cum spuma et vix discedit di
lanians eum. Et rogavi discipulos tuos ut eicerent
illum et non potuerunt. Respondens autem ihesus
dixit. O generatio infidelis et perversa usque quo ero
apud vos et patiar vos. Adduc huc filium tuum.
Et cum accederet elisit illum demonium et dissip
avit. Et increpavit ihesus spiritum inmundum et sana
vit puerum et reddidit illum patri eius. Stupe
bant autem omnes in magnitudine dei. Omnibusque mi
rantibus in omnibus que faciebat dixit ad discipulos
suos. Ponite vos in cordibus vestris sermones istos
Filius enim hominis futurum est ut tradatur
in manus hominum. At illi ignorabant verbum
istud et erat velatum ante eos ut non sentirent
illud. Et timebant eum interrogare de hoc verbo.
Intravit autem cogitatio in eos quis eorum ma
ior esset. At ihesus videns cogitationes cordis illorum
apprehendens puerum statuit eum secus se et ait
illis. Quicumque susceperit puerum istum in nomi
ne meo me recipit. Et quicumque me recipit recipit
eum qui me misit. Nam qui minor est inter omnes
vos hic maior est. Respondens autem iohannes dixit.
Preceptor vidimus quendam in nomine tuo eici
entem demonia et prohibuimus eum quia non
sequitur nobiscum. Et ait ad illum ihesus. Nolite pro
hibere qui enim non est adversum vos pro vobis
est. Factum est autem dum complerentur dies
assumptionis eius et ipse faciem suam firmavit
ut iret ierusalem. Et misit nuntios ante conspectum
suum. Et euntes intraverunt in civitatem sa
maritanorum ut pararent illi. Et non receperunt
eum quia facies eius erat euntis ierusalem. Cum vi
dissent autem discipuli eius iacobus et iohannes
dixerunt. Domine vis dicimus ut ignis descendat
de celo et consumat illos. Et conversus increpavit
illos et dixit. Nescitis cuius spiritus estis. Filius hominis
non venit animas perdere sed salvare. Et abierunt
in aliud castellum. Factum est autem ambulanti
bus illis in via dixit quidam ad illum. Sequar te q
uocumque ieris. Et ait illi ihesus. Vulpes foveas habent
et volucres celi nidos. Filius autem hominis non habet
ubi caput reclinet. Ait autem ad alterum. Sequere
me. Ille autem dixit. Domine permitte me primum
ire et sepelire patrem meum. Dixitque illi ihesus. Sine ut
mortui sepeliant mortuos suos. Tu autem vade
annuntia regnum dei. Et ait alter. Sequar te domine
sed primum permitte michi renuntiare his qui
domi sunt. Ait ad illum ihesus. Nemo mittens manum
suam in aratrum et respiciens retro aptus est re
gno dei.

X

Post hec autem designavit dominus et ali
os .lxx. et misit illos binos ante faciem suam in
omnem civitatem et locum quo erat ipse venturus
Et dicebat eis. Messis quidem multa operarii autem
pauci. Rogate ergo dominum messis ut mit
tat operarios in messem suam. Ite. Ecce ego mit
to vos sicut agnos inter lupos. Nolite portare
sacculum neque peram neque calciamenta et nem
inem per viam salutaveritis. In quamcumque domum
intraveritis primum dicite. Pax huic domui. Et
si ibi filius fuerit pacis requiescet super illam pax
vestra. Sin autem ad vos revertetur. In eadem
autem domo manete edentes et bibentes que a
pud illos sunt. Dignus est enim operarius merce

150

suam. Nolite transire de domo in domum. Et in quamcumque civitatem intraveritis et susceperint vos, manducate que apponuntur vobis et curate infirmos qui in illa sunt, et dicite illis: Appropinquavit in vos regnum dei. In quamcumque autem civitatem intraveritis et non receperint vos, exeuntes in plateas eius dicite: Etiam pulverem qui adhesit nobis de civitate vestra extergimus in vos. Tamen hoc scitote quia appropinquavit regnum dei. Dico vobis quia Sodomis in die illa remissius erit quam illi civitati. Ve tibi Chorozaim, ve tibi Bethsaida. Quia si in Tyro et Sidone facte fuissent virtutes que in vobis facte sunt, olim in cilicio et cinere sedentes penituerent. Verumptamen Tyro et Sidoni remissius erit in iudicio quam vobis. Et tu Capharnaum usque ad celum exaltata, usque ad infernum demergeris. Qui vos audit me audit, et qui vos spernit me spernit. Qui autem me spernit, spernit eum qui me misit. Reversi sunt autem .lxx. .ii. cum gaudio dicentes: Domine, etiam demonia subiciuntur nobis in nomine tuo. Et ait illis: Videbam satanan sicut fulgur de celo cadentem. Ecce dedi vobis potestatem calcandi super serpentes et scorpiones et supra omnem virtutem inimici, et nichil vobis nocebit. Verumptamen in hoc nolite gaudere quia spiritus vobis subiciuntur; gaudete autem quod nomina vestra scripta sunt in celis. In ipsa hora exultavit in spiritu sancto et dixit: Confiteor tibi pater domine celi et terre, quod abscondisti hec a sapientibus et prudentibus et revelasti ea parvulis. Etiam pater, quia sic placuit ante te. Omnia michi tradita sunt a patre meo. Et nemo scit quis sit filius nisi pater, et quis sit pater nisi filius, et cui voluerit filius revelare. Et conversus ad discipulos suos dixit: Beati oculi qui vident que vos videtis. Dico enim vobis quia multi prophete et reges voluerunt videre que vos videtis et non viderunt, et audire que auditis et non audierunt. Et ecce quidam legisperitus surrexit temptans illum et dicens: Magister, quid faciendo vitam eternam possidebo? At ille dixit ad eum: In lege quid scriptum est? quomodo legis? Ille respondens dixit: Diliges dominum deum tuum ex toto corde tuo et ex tota anima tua et ex omnibus viribus tuis et ex omni mente tua, et proximum tuum sicut te ipsum. Dixitque illi: Recte respondisti; hoc fac et vives. Ille autem volens iustificare se ipsum dixit ad Ihesum: Et quis est meus proximus? Suscipiens autem Ihesus dixit: Homo quidam descendebat ab Ierusalem in Iericho et incidit in latrones, qui etiam despoliaverunt eum et plagis impositis abierunt semivivo relicto. Accidit autem ut sacerdos quidam descenderet eadem via, et viso illo preterivit. Similiter et levita, cum esset secus locum et videret eum, pertransiit. Samaritanus autem quidam iter faciens venit secus eum, et videns eum misericordia motus est. Et appropians alligavit vulnera eius infundens oleum et vinum, et imponens illum in iumentum suum duxit in stabulum et curam eius egit. Et altera die protulit duos denarios et dedit stabulario et ait: Curam illius habe, et quodcumque supererogaveris ego cum rediero reddam tibi. Quis horum trium videtur tibi proximus fuisse illi qui incidit in latrones? At ille dixit: Qui fecit misericordiam in illum.

Et ait illi Ihesus: Vade et tu fac similiter. Factum est autem dum irent et ipse intravit in quoddam castellum, et mulier quedam Martha nomine excepit illum in domum suam. Et huic erat soror nomine Maria, que etiam sedens secus pedes domini audiebat verbum illius. Martha autem satagebat circa frequens ministerium; que stetit et ait: Domine, non est tibi cure quod soror mea reliquit me solam ministrare? Dic ergo illi ut me adiuvet. Et respondens dixit illi dominus: Martha, Martha, sollicita es et turbaris erga plurima. Porro unum est necessarium. Maria optimam partem elegit que non auferetur ab ea.

XI

Et factum est cum esset in loco quodam orans, ut cessavit dixit unus ex discipulis eius ad eum: Domine, doce nos orare sicut et Iohannes docuit discipulos suos. Et ait illis: Cum oratis dicite: Pater, sanctificetur nomen tuum. Adveniat regnum tuum. Panem nostrum cotidianum da nobis cotidie. Et dimitte nobis peccata nostra, siquidem et ipsi dimittimus omni debenti nobis. Et ne nos inducas in temptationem. Et ait ad illos: Quis vestrum habebit amicum et ibit ad illum media nocte et dicet illi: Amice, commoda michi tres panes, quoniam amicus meus venit de via ad me et non habeo quod ponam ante illum. Et ille deintus respondens dicat: Noli michi molestus esse, iam ostium clausum est, et pueri mei mecum sunt in cubili; non possum surgere et dare tibi. Et ille si perseveraverit pulsans, dico vobis, et si non dabit illi surgens eo quod amicus eius sit, propter improbitatem tamen eius surget et dabit illi quotquot habet necessarios. Et ego vobis dico: Petite et dabitur vobis; querite et invenietis; pulsate et aperietur vobis. Omnis enim qui petit accipit, et qui querit invenit, et pulsanti aperietur. Quis autem ex vobis patrem petit panem, numquid lapidem dabit illi? Aut piscem, numquid pro pisce serpentem dabit illi? Aut si petierit ovum, numquid porriget illi scorpionem? Si ergo vos cum sitis mali nostis bona data dare filiis vestris, quanto magis pater vester de celo dabit spiritum bonum petentibus se. Et erat Ihesus eiciens demonium, et illud erat mutum. Et cum eiecisset demonium, locutus est mutus, et admirate sunt turbe. Quidam autem ex eis dixerunt: In Beelzebub principe demoniorum eicit demonia. Et alii temptantes signum de celo querebant ab eo. Ipse autem ut vidit cogitationes eorum dixit eis: Omne regnum in se ipsum divisum desolabitur, et domus supra domum cadet. Si autem et satanas in se ipsum divisus est, quomodo stabit regnum ipsius? Quia dicitis in Beelzebub eicere me demonia. Si autem ego in Beelzebub eicio demonia, filii vestri in quo eiciunt? Ideo ipsi iudices vestri erunt. Porro si in digito dei eicio demonia, profecto pervenit in vos regnum dei. Cum fortis armatus custodit atrium suum, in pace sunt ea que possidet. Si autem fortior illo superveniens vicerit eum, universa arma eius auferet in quibus confidebat, et spolia eius distribuet. Qui non est mecum adversum me est, et qui non colligit mecum dispergit. Cum immundus spiritus exierit ab homine, perambulabat per loca inaquosa querens requiem et non inveniens dicit:

[R]evertar in domum meam unde exivi. Et cum venerit invenit scopis mundatam. Et tunc vadit et assumit septem alios spiritus secum nequiores se, et ingressi habitant ibi. Et fiunt novissima hominis illius peiora prioribus. Factum est autem cum hec diceret extollens vocem quedam mulier de turba dixit illi. Beatus venter qui te portavit et ubera que suxisti. At ille dixit. Quinimmo beati qui audiunt verbum dei et custodiunt illud. Turbis autem concurrentibus cepit dicere. Generacio hec generatio nequam est. Signum querit, et signum non dabitur illi nisi signum Ione. Nam sicut Ionas fuit signum Ninivitis ita erit et filius hominis generationi isti. Regina austri surget in iudicio cum viris generationis huius et condempnabit illos quia venit a finibus terre audire sapientiam Salomonis. Et ecce plusquam Salomon hic. Viri Ninivite surgent in iudicio cum generatione hac et condempnabunt illam quia penitentiam egerunt ad predicationem Ione. Et ecce plusquam Ionas hic. Nemo lucernam accendit et in abscondito ponit neque sub modio sed super candelabrum ut qui ingrediuntur lumen videant. Lucerna corporis tui est oculus tuus. Si oculus tuus fuerit simplex totum corpus tuum lucidum erit. Si autem nequam fuerit etiam corpus tuum tenebrosum erit. Vide ergo ne lumen quod in te est tenebre sint. Si ergo corpus tuum totum lucidum fuerit non habens aliquam partem tenebrarum erit lucidum totum: et sicut lucerna fulgoris illuminabit te. Et cum loqueretur. Rogavit illum quidam phariseus ut pranderet apud se. Et ingressus recubuit. Phariseus autem cepit intra se reputans dicere quare non baptizatus esset ante prandium. Et ait dominus ad illum. Nunc vos pharisei quod deforis est calicis et catini mundatis: quod autem intus est vestrum plenum est rapina et iniquitate. Stulti nonne qui fecit quod foris est etiam id quod intus est fecit? Verumptamen quod superest date elemosinam et ecce omnia munda sunt vobis. Sed ve vobis phariseis qui decimatis mentam et rutam et omne olus et preteritis iudicium et caritatem dei. Hec autem oportuit facere et illa non omittere. Ve vobis phariseis quia diligitis primas cathedras in synagogis et salutationes in foro. Ve vobis quia estis ut monumenta que non parent et homines ambulantes supra nesciunt. Respondens autem quidam ex legisperitis dixit illi. Magister hec dicens etiam nobis contumeliam facis. At ille ait. Et vobis legisperitis ve quia honeratis homines oneribus que portari non possunt et ipsi uno digito vestro non tangitis sarcinas. Ve vobis qui edificatis monumenta prophetarum patres autem vestri occiderunt illos. Profecto testificamini quod consentitis operibus patrum vestrorum quoniam quidem ipsi eos occiderunt vos autem edificatis eorum sepulcra. Propterea et sapientia dei dixit. Mittam ad illos prophetas et apostolos et ex illis occident et persequentur ut inquiratur sanguis omnium prophetarum qui effusus est a constitutione mundi a generatione ista: a sanguine Abel usque ad sanguinem Zacharie qui periit inter altare et edem. Ita dico vobis requiretur ab hac generatione. Ve vobis legisperitis quia tulistis clavem scientie. Ipsi non introistis et eos qui introibant prohibuistis. Cum hec ad illos diceret ceperunt pharisei et legisperiti graviter insistere et os eius opprimere de multis insidiantes ei querentes capere aliquid ex ore eius ut accusarent eum.

CXII

[M]ultis autem turbis circumstantibus ita ut se invicem conculcarent cepit dicere ad discipulos suos. Attendite a fermento phariseorum quod est ypocrisis. Nichil autem opertum est quod non reveletur neque absconditum quod non sciatur. Quoniam que in tenebris dixistis in lumine dicentur. Et quod in aurem locuti estis in cubiculis predicabitur in tectis. Dico autem vobis amicis meis ne terreamini ab his qui occidunt corpus et post hec non habent amplius quod faciant. Ostendam autem vobis quem timeatis. Timete eum qui postquam occiderit habet potestatem mittere in gehennam. Ita dico vobis hunc timete. Nonne quinque passeres veneunt dipondio. Et unus ex illis non est in oblivione coram deo. Sed et capilli capitis vestri omnes numerati sunt. Nolite ergo timere multis passeribus pluris estis. Dico autem vobis. Omnis quicumque confessus fuerit me coram hominibus et filius hominis confitebitur illum coram angelis dei. Qui autem negaverit me coram hominibus denegabitur coram angelis dei. Et omnis qui dicit verbum in filium hominis remittetur illi. Ei qui in spiritum sanctum blasphemaverit non remittetur. Cum autem inducent vos in synagogas et ad magistratus et ad potestates nolite solliciti esse qualiter aut quid respondeatis aut quid dicatis. Spiritus enim sanctus docebit vos in ipsa hora quem oporteat dicere. Ait autem ei quidam de turba. Magister dic fratri meo ut dividat mecum hereditatem. At ille dixit ei. Homo quis me constituit iudicem aut divisorem super vos. Dixitque ad illos. Videte et cavete ab omni avaritia quia non in habundantia cuiusquam vita eius est ex his que possidet. Dixit autem similitudinem ad illos dicens. Hominis cuiusdam divitis uberes fructus ager attulit et cogitabat intra se dicens. Quid faciam quod non habeo quo congregem fructus meos? et dixit. Hoc faciam. Destruam horrea mea et maiora faciam et illuc congregabo omnia que nata sunt mihi et bona mea et dicam anime mee. Anima habes multa bona posita in annos plurimos. Requiesce comede bibe epulare. Dixit autem illi deus. Stulte hac nocte animam tuam repetunt a te que autem parasti cuius erunt? Sic est qui sibi thesaurizat et non est in deum dives. Dixitque ad discipulos suos. Ideo dico vobis nolite solliciti esse anime quid manducetis neque corpori quid vestiamini. Anima plus est quam esca et corpus quam vestimentum. Considerate corvos qui non seminant neque metunt quibus non est cellarium neque horreum et deus pascit illos. Quanto magis vos pluris estis illis? Quis autem vestrum cogitando potest adicere ad staturam suam cubitum unum? Si ergo neque quod minimum est potestis quid de ceteris solliciti estis? Considerate lilia quomodo crescunt non laborant neque nent. Dico autem vobis nec Salomon in omni gloria sua vestiebatur sicut unum ex istis. Si autem fenum quod hodie in agro est et cras in clibanum mittitur deus sic vestit: quanto magis vos pusille fidei. Et vos nolite querere quid manducetis

tis aut quid bibatis et nolite in sublime tolli. Hec enim omnia gentes mundi querunt. Pater autem vester scit quoniam his indigetis. Verumptamen querite regnum dei et hec omnia adicientur vobis. Nolite timere pusillus grex quia complacuit patri vestro dare vobis regnum. Vendite que possidetis et date elemosinam. Facite vobis sacculos qui non veterascunt thesaurum non deficientem in celis quo fur non appropiat neque tinea corrumpit. Ubi enim thesaurus vester est ibi et cor vestrum erit. Sint lumbi vestri precincti et lucerne ardentes in manibus vestris. Et vos similes hominibus expectantibus dominum suum quando revertatur a nuptiis ut cum venerit et pulsaverit confestim aperiant ei. Beati servi illi quos cum venerit dominus invenerit vigilantes. Amen dico vobis quod precinget se et faciet illos discumbere et transiens ministrabit illis. Et si venerit in secunda vigilia et si in tertia vigilia venerit et ita invenerit beati sunt servi illi. Hoc autem scitote quoniam si sciret pater familias qua hora fur veniret vigilaret utique et non sineret perfodi domum suam. Et vos estote parati quia qua hora non putatis filius hominis veniet. Ait autem ei petrus Domine ad nos dicis hanc parabolam an et ad omnes. Dixit autem dominus. Quis putas est fidelis dispensator et prudens quem constituit dominus super familiam suam ut det illis in tempore tritici mensuram. Beatus ille servus quem cum venerit dominus eius invenerit eum ita facientem. Vere dico vobis quia supra omnia que possidet constituet illum. Quod si dixerit servus ille in corde suo moram facit dominus meus venire et ceperit percutere pueros et ancillas et edere et bibere et inebriari veniet dominus servi illius in die qua non sperat et hora qua nescit et dividet eum partemque eius cum infidelibus ponet. Ille autem servus qui cognovit voluntatem domini sui et non preparavit et non fecit secundum voluntatem eius vapulabit multis. Qui autem non cognovit et fecit digna plagis vapulabit paucis. Omni autem cui multum datum est multum queretur ab eo. Et cui commendaverunt multum plus petent ab eo. Ignem veni mittere in terram et quid volo nisi ut accendatur. Baptismo autem habeo baptizari et quomodo coartor usque dum perficiatur. Putatis quia pacem veni dare in terram. Non dico vobis sed separationem. Erunt enim ex hoc v. in domo una divisi. Tres in duos et duo in tres dividentur. Pater in filium et filius in patrem suum. Mater in filiam et filia in matrem. Socrus in nurum suam et nurus in socrum suam. Dicebat autem et ad turbas. Cum videritis nubem orientem ab occasu statim dicitis nimbus venit et ita fit. Et cum austrum flantem dicitis quia estus erit et fit. Ypocrite faciem celi et terre nostis probare. Hoc autem tempus quomodo non probatis. Quid autem et a vobis ipsis non iudicatis quod iustum est. Cum autem vadis cum adversario tuo ad principem in via da operam liberari ab illo ne forte trahat te apud iudicem et iudex tradat te exactori et exactor mittat te in carcerem. Dico tibi non exies inde donec etiam novissimum minutum reddas.

XIII

Aderant autem quidam ipso tempore nuntiantes illi de galileis quorum sanguinem pilatus miscuit cum sacrificiis eorum. Et respondens dixit illis. Putatis quod hi galilei pre omnibus galileis peccatores fuerunt quia talia passi sunt. Non dico vobis. Sed nisi penitentiam habueritis omnes similiter peribitis. Sicut et illi xviii. supra quos cecidit turris in siloe et occidit eos. Putatis quia et ipsi debitores fuerunt preter omnes homines habitantes in ierusalem. Non dico vobis sed si non penitentiam habueritis omnes similiter peribitis. Dicebat autem et hanc similitudinem. Arborem fici habebat quidam plantatam in vinea sua et venit querens fructum in illa et non invenit. Dixit autem ad cultorem vinee. Ecce anni tres sunt ex quo venio querens fructum in ficulnea hac et non invenio. Succide ergo illam ut quid etiam terram occupat. At ille respondens dixit illi. Domine dimitte illam et hoc anno usque dum fodiam circa illam et mittam stercora. Et siquidem fecerit fructum. Sin autem in futurum succides eam. Erat autem docens in sinagoga eorum sabbatis. Et ecce mulier que habebat spiritum infirmitatis annis xviii. et erat inclinata nec omnino poterat sursum respicere. Quam cum vidisset ihesus vocavit ad se et ait illi. Mulier dimissa es ab infirmitate tua. Et imposuit illi manus et confestim erecta est et glorificabat deum. Respondens autem archisinagogus indignans quia sabbato curasset ihesus dicebat turbe. Sex dies sunt in quibus oportet operari. In his ergo venite et curamini et non in die sabbati. Respondit autem ad illum dominus et dixit. Ypocrite unusquisque vestrum sabbato non solvit bovem suum aut asinum a presepio et ducit adaquare. Hanc autem filiam abrahe quam alligavit sathanas ecce xviii. annis non oportuit solvi a vinculo isto die sabbati. Et cum hec diceret erubescebant omnes adversarii eius. Et omnis populus gaudebat in universis que gloriose fiebant ab eo. Dicebat ergo. Cui simile est regnum dei et cui simile esse existimabo illud. Simile est grano sinapis quod acceptum homo misit in hortum suum et crevit et factum est in arborem magnam et volucres celi requieverunt in ramis eius. Et iterum dixit. Cui simile existimabo regnum dei. Simile est fermento quod acceptum mulier abscondit in farine sata tria donec fermentaretur totum. Et ibat per civitates et castella docens et iter faciens in ierusalem. Ait autem illi quidam. Domine si pauci sunt qui salvantur. Ipse autem dixit ad illos. Contendite intrare per angustam portam quia multi dico vobis querent intrare et non poterunt. Cum autem intraverit pater familias et clauserit ostium incipietis foris stare et pulsare ostium dicentes. Domine aperi nobis. Et respondens dicet vobis. Nescio vos unde sitis. Tunc incipietis dicere. Manducavimus coram te et bibimus et in plateis nostris docuisti. Et dicet vobis. Nescio vos unde sitis. Discedite a me omnes operarii iniquitatis. Ibi erit fletus et stridor dentium. Cum videritis abraham et ysaac et iacob et omnes prophetas in regno dei vos autem expelli foras. Et venient ab oriente et occidente et aquilone et austro et accumbent in regno dei. Et ecce sunt novissimi qui erant primi et sunt primi qui erant novissimi. In ipsa die accesserunt quidam phariseorum dicentes illi. Exi et vade hinc quia herodes vult te occidere. Et ait illis. Ite dicite vulpi illi. Ecce eicio demonia et sanitates perficio

hodie et cras et tertia die consummor. Verumptamen oportet me hodie et cras et sequenti die ambulare quia non capit prophetam perire extra Ierusalem. Ierusalem Ierusalem que occidis prophetas et lapidas eos qui mittuntur ad te. Quotiens volui congregare filios tuos quemadmodum avis nidum suum sub pennis et noluisti. Ecce relinquetur vobis domus vestra. Dico autem vobis quia non videbitis me donec veniat cum dicetis: Benedictus qui venit in nomine domini.

C XIIII

Et factum est cum intraret Iesus in domum cuiusdam principis phariseorum sabbato manducare panem et ipsi observabant eum. Et ecce homo quidam ydropicus erat ante illum. Et respondens Iesus dixit ad legis peritos et phariseos dicens: Si licet sabbato curare? At illi tacuerunt. Ipse vero apprehensum sanavit eum ac dimisit. Et respondens dominus ad illos dixit: Cuius vestrum asinus aut bos in puteum cadet et non continuo extrahet eum die sabbati? Et non poterant ad hec respondere illi. Dicebat autem et ad invitatos parabolam intendens quomodo primos accubitus eligerent dicens ad illos: Cum invitatus fueris ad nuptias non discumbas in primo loco ne forte honoratior te sit invitatus ab eo, et veniens is qui te et illum vocavit dicat tibi: Da huic locum. Et tunc incipias cum rubore novissimum locum tenere. Sed cum vocatus fueris vade et recumbe in novissimo loco ut cum venerit qui te invitavit dicat tibi: Amice ascende superius. Tunc erit tibi gloria coram simul discumbentibus. Quia omnis qui se exaltat humiliabitur et qui se humiliat exaltabitur. Dicebat autem et ei qui se invitaverat: Cum facis prandium aut cenam noli vocare amicos tuos neque fratres tuos neque cognatos neque vicinos divites ne forte et ipsi te reinvitent et fiat tibi retributio. Sed cum facis convivium voca pauperes debiles claudos et cecos et beatus eris quia non habent retribuere tibi. Retribuetur enim tibi in resurrectione iustorum. Hec cum audisset quidam de simul discumbentibus dixit illi: Beatus qui manducabit panem in regno dei. At ipse dixit ei: Homo quidam fecit cenam magnam et vocavit multos. Et misit servum suum hora cene dicere invitatis ut venirent quia iam parata sunt omnia. Et ceperunt simul omnes excusare. Primus dixit ei: Villam emi et necesse habeo exire et videre illam. Rogo te habe me excusatum. Et alter dixit: Iuga boum emi quinque et eo probare illa. Rogo te habe me excusatum. Et alius dixit: Uxorem duxi et ideo non possum venire. Et reversus servus nuntiavit hec domino suo. Tunc iratus pater familias dixit servo suo: Exi cito in plateas et vicos civitatis et pauperes ac debiles cecos et claudos introduc huc. Et ait servus: Domine factum est ut imperasti et adhuc locus est. Et ait dominus servo: Exi in vias et sepes et compelle intrare ut impleatur domus mea. Dico autem vobis quod nemo virorum illorum qui vocati sunt gustabit cenam meam. Ibant autem turbe multe cum eo et conversus dixit ad illos: Si quis venit ad me et non odit patrem suum et matrem et uxorem et filios et fratres et sorores adhuc autem et animam suam non potest meus esse discipulus. Et qui non baiulat crucem suam et venit post me non potest meus esse discipulus. Quis enim ex vobis volens turrim edificare non prius sedens computat sumptus qui necessarii sunt si habet ad perficiendum? Ne postea quam posuerit fundamentum et non potuerit perficere omnes qui vident incipiant illudere ei dicentes: Quia hic homo cepit edificare et non potuit consummare? Aut quis rex iturus committere bellum adversus alium regem non sedens prius cogitat si possit cum decem milibus occurrere ei qui cum viginti milibus venit ad se? Alioquin adhuc illo longe agente legationem mittens rogat ea que pacis sunt. Sic ergo omnis ex vobis qui non renuntiat omnibus que possidet non potest meus esse discipulus. Bonum est sal. Si autem sal quoque evanuerit in quo condietur? Neque in terram neque in sterquilinium utile est sed foras mittetur. Qui habet aures audiendi audiat.

C XV

Erant autem appropinquantes ei publicani et peccatores ut audirent illum. Et murmurabant pharisei et scribe dicentes: Quia hic peccatores recipit et manducat cum illis. Et ait ad illos parabolam istam dicens: Quis ex vobis homo qui habet centum oves et si perdiderit unam ex illis nonne dimittit nonaginta novem in deserto et vadit ad illam que perierat donec inveniat illam? Et cum invenerit eam imponit in humeros suos gaudens, et veniens domum convocat amicos et vicinos dicens illis: Congratulamini mihi quia inveni ovem meam que perierat. Dico vobis quod ita gaudium erit in celo super uno peccatore penitentiam agente quam super nonaginta novem iustis qui non indigent penitentia. Aut que mulier habens dragmas decem si perdiderit dragmam unam nonne accendit lucernam et everrit domum et querit diligenter donec inveniat? Et cum invenerit convocat amicas et vicinas dicens: Congratulamini michi quia inveni dragmam quam perdideram. Ita dico vobis gaudium erit coram angelis dei super uno peccatore penitentiam agente. Ait autem: Homo quidam habuit duos filios et dixit adolescentior ex illis patri: Pater da michi portionem substantie que me contingit. Et divisit illi substantiam. Et non post multos dies congregatis omnibus adolescentior filius peregre profectus est in regionem longinquam et ibi dissipavit substantiam suam vivendo luxuriose. Et postquam omnia consummasset facta est fames valida in regione illa et ipse cepit egere. Et abiit et adhesit uni civium regionis illius et misit illum in villam suam ut pasceret porcos. Et cupiebat implere ventrem suum de siliquis quas porci manducabant et nemo illi dabat. In se autem reversus dixit: Quanti mercenarii in domo patris mei abundant panibus ego autem hic fame pereo. Surgam et ibo ad patrem meum et dicam illi: Pater peccavi in celum et coram te. Iam non sum dignus vocari filius tuus. Fac me sicut unum de mercenariis tuis. Et surgens venit ad patrem suum. Cum autem longe esset vidit illum pater ipsius et misericordia motus est et accurrens cecidit super collum eius et osculatus est illum. Dixitque ei filius: Pater peccavi in celum et coram te iam non sum dignus vocari filius tuus. Dixit autem pater ad servos suos: Cito proferte stolam primam et induite illum et date anulum in manum eius et calciamenta in pedes. Et adducite vitulum saginatum et occidite et manducemus et epulemur quia hic filius meus mortuus erat et revixit perierat et inventus est. Et ceperunt epulari. Erat autem filius eius senior in agro. Et cum veniret et appropinquaret domui

domui audiuit symphoniam et chorum. Et uocauit unum de seruis et interrogauit quae haec essent. Isque dixit illi: Frater tuus uenit et occidit pater tuus uitulum saginatum quia saluum illum recepit. Indignatus est autem et nolebat introire. Pater ergo illius egressus coepit rogare illum. At ille respondens dixit patri suo: Ecce tot annis seruio tibi et numquam mandatum tuum praeteriui et numquam dedisti mihi haedum ut cum amicis meis epularer. Sed postquam filius tuus hic qui deuorauit substantiam suam cum meretricibus uenit occidisti illi uitulum saginatum. At ipse dixit illi: Fili tu semper mecum es et omnia mea tua sunt. Epulari autem et gaudere oportebat quia frater tuus hic mortuus erat et reuixit. Perierat et inuentus est.

XVI

Dicebat autem et ad discipulos suos: Homo quidam erat diues qui habebat uilicum et hic diffamatus est apud illum quasi dissipasset bona ipsius. Et uocauit illum et ait illi: Quid hoc audio de te? Redde rationem uilicationis tuae. Iam enim non poteris uilicare. Ait autem uilicus intra se: Quid faciam quia dominus meus aufert a me uilicationem? Fodere non ualeo, mendicare erubesco. Scio quid faciam ut cum amotus fuero a uilicatione recipiant me in domos suas. Conuocatis itaque singulis debitoribus domini sui dicebat primo: Quantum debes domino meo? At ille dixit: Centum cados olei. Dixitque illi: Accipe cautionem tuam et sede cito, scribe quinquaginta. Deinde alio dixit: Tu uero quantum debes? Qui ait: Centum choros tritici. Ait illi: Accipe litteras tuas et scribe octoginta. Et laudauit dominus uilicum iniquitatis quia prudenter fecisset. Quia filii huius saeculi prudentiores filiis lucis in generatione sua sunt. Et ego uobis dico: Facite uobis amicos de mamona iniquitatis ut cum defeceritis recipiant uos in aeterna tabernacula. Qui fidelis est in minimo et in maiori fidelis est. Et qui in modico iniquus est et in maiori iniquus est. Si ergo in iniquo mamona fideles non fuistis quod uerum est quis dabit uobis? Nemo seruus potest duobus dominis seruire. Aut enim unum odiet et alterum diliget aut uni adherebit et alterum contempnet. Non potestis deo seruire et mamonae. Audiebant autem omnia haec pharisaei qui erant auari et deridebant illum. Et ait illis: Vos estis qui iustificatis uos coram hominibus, deus autem nouit corda uestra, quia quod hominibus altum est abominatio est ante deum. Lex et prophetae usque ad Iohannem. Ex eo enim regnum dei euangelizatur et omnis in illud uim facit. Facilius est autem caelum et terram praeterire quam de lege unum apicem cadere. Omnis qui dimittit uxorem suam et ducit alteram moechatur et qui dimissam a uiro ducit moechatur. Homo quidam erat diues et induebatur purpura et bysso et epulabatur cotidie splendide. Et erat quidam mendicus nomine Lazarus qui iacebat ad ianuam eius ulceribus plenus cupiens saturari de micis quae cadebant de mensa diuitis et nemo illi dabat, sed et canes ueniebant et lingebant ulcera eius. Factum est autem ut moreretur mendicus et portaretur ab angelis in sinum Abrahae. Mortuus est autem et diues et sepultus est in inferno. Eleuans autem oculos suos cum

esset in tormentis uidit Abraham a longe et Lazarum in sinu eius. Et ipse clamans dixit: Pater Abraham miserere mei et mitte Lazarum ut intinguat extremum digiti sui in aquam et refrigeret linguam meam quia crucior in hac flamma. Et dixit illi Abraham: Fili recordare quia recepisti bona in uita tua et Lazarus similiter mala. Nunc autem hic consolatur tu uero cruciaris. Et in his omnibus inter nos et uos chaos magnum firmatum est ut hi qui uolunt hinc transire ad uos non possint neque inde huc transmeare. Et ait: Rogo ergo te pater ut mittas eum in domum patris mei. Habeo enim quinque fratres ut testetur illis ne et ipsi ueniant in hunc locum tormentorum. Et ait illi Abraam: Habent Moysen et prophetas audiant illos. At ille dixit: Non pater Abraham sed si quis ex mortuis ierit ad eos paenitentiam agent. Ait autem illi: Si Moysen et prophetas non audiunt neque si quis ex mortuis resurrexerit credent.

XVII

Et ad discipulos suos ait: Impossibile est ut non ueniant scandala. Vae autem illi per quem ueniunt. Utilius est illi si lapis molaris imponatur circa collum eius et proiciatur in mare quam ut scandalizet unum de pusillis istis. Attendite uobis. Si peccauerit frater tuus increpa illum et si paenitentiam egerit dimitte illi. Et si septies in die peccauerit in te et septies in die conuersus fuerit ad te dicens paenitet me dimitte illi. Et dixerunt apostoli domino: Adauge nobis fidem. Dixit autem dominus: Si haberetis fidem sicut granum sinapis diceretis huic arbori moro eradicare et transplantare in mare et oboediret uobis. Quis autem uestrum habens seruum arantem aut pascentem boues qui regresso de agro dicet illi statim transi recumbe et non dicet ei para quod cenem et praecinge te et ministra mihi donec manducem et bibam et post haec tu manducabis et bibes? Numquid gratiam habet seruo illi quia fecit quae ei imperauerat? Non puto. Sic et uos cum feceritis omnia quae praecepta sunt uobis dicite: Serui inutiles sumus quod debuimus facere fecimus. Et factum est dum iret in Ierusalem transibat per mediam Samariam et Galilaeam. Et cum ingrederetur quoddam castellum occurrerunt ei decem uiri leprosi qui steterunt a longe et leuauerunt uocem dicentes: Iesu praeceptor miserere nostri. Quos ut uidit dixit: Ite ostendite uos sacerdotibus. Et factum est dum irent mundati sunt. Unus autem ex illis ut uidit quia mundatus est regressus est cum magna uoce magnificans deum. Et cecidit in faciem ante pedes eius gratias agens et hic erat Samaritanus. Respondens autem Iesus dixit: Nonne decem mundati sunt et nouem ubi sunt? Non est inuentus qui rediret et daret gloriam deo nisi hic alienigena. Et ait illi: Surge uade quia fides tua te saluum fecit. Interrogatus autem a pharisaeis quando uenit regnum dei respondit eis et dixit: Non uenit regnum dei cum obseruatione neque dicent ecce hic aut ecce illic. Ecce enim regnum dei intra uos est. Et ait ad discipulos suos: Uenient dies quando desideretis uidere unum diem filii hominis et non uidebitis. Et dicent uobis ecce hic ecce illic. Nolite ire neque sectemini. Nam sicut fulgur coruscans de sub caelo in ea quae sub caelo sunt fulget

ita erit filius hominis in die sua. Primum autem oportet illum multa pati et reprobari a generatione hac. Et sicut factum est in diebus Noe, ita erit et in diebus filii hominis. Edebant et bibebant, et uxores ducebant et dabantur ad nuptias usque in diem quo intravit Noe in archam, et venit diluvium et perdidit omnes. Similiter sicut factum est in diebus Loth: edebant et bibebant, emebant et vendebant, plantabant et edificabant. Qua die autem exiit Loth a Sodomis, pluit ignem et sulphur de celo et omnes perdidit. Secundum hec erit qua die filius hominis revelabitur. In illa hora qui fuerit in tecto et vasa eius in domo, ne descendat tollere illa; et qui in agro similiter non redeat retro. Memores estote uxoris Loth. Quicumque quesierit animam suam salvam facere, perdet illam; et qui perdiderit illam, vivificabit eam. Dico vobis, in illa nocte erunt duo in lecto uno: unus assumetur et alter relinquetur. Due erunt molentes in unum: una assumetur et altera relinquetur. Duo in agro: unus assumetur et alter relinquetur. Respondentes autem dicunt illi: Ubi domine? Qui dixit eis: Ubicumque fuerit corpus, illuc congregabuntur et aquile.

XVIII

Dicebat autem et parabolam ad illos quoniam oportet semper orare et non deficere, dicens: Iudex quidam erat in quadam civitate qui deum non timebat et hominem non reverebatur. Vidua autem quedam erat in civitate illa et veniebat ad eum dicens: Vindica me de adversario meo. Et nolebat per multum tempus. Post hec autem dixit intra se: Et si deum non timeo nec hominem revereor, tamen quia molesta est michi hec vidua, vindicabo illam, ne in novissimo veniens sugillet me. Ait autem dominus: Audite quid iudex iniquitatis dicit. Deus autem non faciet vindictam electorum suorum clamantium ad se die ac nocte, et patientiam habebit in illis? Dico vobis quia cito faciet vindictam illorum. Verumptamen filius hominis veniens putas inveniet fidem super terram? Dixit autem et ad quosdam qui in se confidebant tamquam iusti et aspernabantur ceteros parabolam istam dicens: Duo homines ascendebant in templum ut orarent, unus phariseus et alter publicanus. Phariseus stans hec apud se orabat: Deus gratias ago tibi quia non sum sicut ceteri hominum, raptores, iniusti, adulteri, velut etiam hic publicanus. Ieiuno bis in sabbato, decimas do omnium que possideo. Et publicanus a longe stans nolebat nec oculos ad celum levare, sed percutiebat pectus suum dicens: Deus propitius esto michi peccatori. Dico vobis, descendit hic iustificatus in domum suam ab illo, quia omnis qui se exaltat humiliabitur, et qui se humiliat exaltabitur. Afferebant autem ad illum infantes ut eos tangeret. Quod cum viderent discipuli, increpabant illos. Ihesus autem convocans illos dixit: Sinite pueros venire ad me et nolite eos vetare; talium est enim regnum dei. Amen dico vobis, quicumque non acceperit regnum dei sicut puer, non intrabit in illud. Et interrogavit eum quidam princeps dicens: Magister bone, quid faciens vitam eternam possidebo? Dixit autem ei Ihesus: Quid me dicis bonum? Nemo bonus nisi solus deus. Mandata nosti: non occides, non mechaberis, non furtum facies, non falsum testimonium dices, honora patrem tuum et matrem. Qui ait: Hec omnia custodivi a iuventute mea. Quo audito Ihesus ait ei: Adhuc unum tibi deest: omnia quecumque habes vende et da pauperibus, et habebis thesaurum in celo, et veni sequere me. His ille auditis contristatus est quia dives erat valde. Videns autem illum Ihesus tristem factum dixit: Quam difficile qui pecunias habent in regnum dei intrabunt. Facilius est enim camelum per foramen acus transire quam divitem intrare in regnum dei. Et dixerunt qui audiebant: Et quis potest salvus fieri? Ait illis: Que impossibilia sunt apud homines, possibilia sunt apud deum. Ait autem Petrus: Ecce nos dimisimus omnia et secuti sumus te. Qui dixit eis: Amen dico vobis, nemo est qui reliquerit domum aut parentes aut fratres aut uxorem aut filios propter regnum dei, et non recipiat multo plura in hoc tempore et in seculo futuro vitam eternam. Assumpsit autem Ihesus .xii. discipulos suos et ait illis: Ecce ascendimus Ierosolimam et consummabuntur omnia que scripta sunt per prophetas de filio hominis. Tradetur enim gentibus et illudetur et flagellabitur et conspuetur, et postquam flagellaverint occident eum, et die tertia resurget. Et ipsi nichil horum intellexerunt; erat autem verbum istud absconditum ab eis, et non intelligebant que dicebantur. Factum est autem cum appropinquaret Ihericho, cecus quidam sedebat secus viam mendicans. Et cum audiret turbam pretereuntem, interrogabat quid hoc esset. Dixerunt autem ei quod Ihesus Nazarenus transiret. Et clamavit dicens: Ihesu fili David, miserere mei. Et qui preibant increpabant eum ut taceret. Ipse vero multo magis clamabat: Fili David, miserere mei. Stans autem Ihesus iussit eum adduci ad se. Et cum appropinquasset, interrogavit illum dicens: Quid tibi vis faciam? At ille dixit: Domine, ut videam. Et Ihesus dixit illi: Respice, fides tua te salvum fecit. Et confestim vidit et sequebatur illum magnificans deum. Et omnis plebs ut vidit dedit laudem deo.

XIX

Et ingressus perambulabat Ihericho. Et ecce vir nomine Zacheus, et hic erat princeps publicanorum, et ipse dives. Et querebat videre Ihesum quis esset, et non poterat pre turba, quia statura pusillus erat. Et precurrens ascendit in arborem sicomorum ut videret illum, quia inde erat transiturus. Et cum venisset ad locum, suspiciens Ihesus vidit illum et dixit ad eum: Zachee, festinans descende, quia hodie in domo tua oportet me manere. Et festinans descendit et excepit illum gaudens. Et cum viderent omnes, murmurabant dicentes quod ad hominem peccatorem divertisset. Stans autem Zacheus dixit ad Ihesum: Ecce dimidium bonorum meorum, domine, do pauperibus, et si quid aliquem defraudavi, reddo quadruplum. Ait Ihesus ad eum: Quia hodie salus domui huic facta est, eo quod et ipse filius sit Abrahe. Venit enim filius hominis querere et salvum facere quod perierat. Hec illis audientibus adiciens dixit parabolam, eo quod esset prope Ierusalem et quia existimarent quod confestim regnum dei manifestaretur. Dixit ergo: Homo quidam nobilis abiit in regionem longinquam accipere sibi regnum et reverti. Vocatis autem decem servis suis dedit illis decem mnas et ait ad illos: Negotiamini dum venio. Cives autem eius

oderant eum et miserunt legationem post illum dicentes: Nolumus hunc regnare super nos. Et factum est ut rediret accepto regno et iussit vocari servos quibus dedit pecuniam ut sciret quantum quisque negotiatus esset. Venit autem primus dicens: Domine mna tua decem mnas adquisivit. Et ait illi: Euge bone serve quia in modico fuisti fidelis eris potestatem habens super decem civitates. Et alter venit dicens: Domine mna tua fecit quinque mnas. Et huic ait: Et tu esto super quinque civitates. Et alter venit dicens: Domine ecce mna tua quam habui repositam in sudario. Timui enim te quia homo austerus es: tollis quod non posuisti et metis quod non seminasti. Dicit ei: De ore tuo te iudico serve nequam. Sciebas quia ego austerus homo sum tollens quod non posui et metens quod non seminavi, et quare non dedisti pecuniam meam ad mensam et ego veniens cum usuris utique exegissem illam? Et adstantibus dixit: Auferte ab illo mnam et date illi qui decem mnas habet. Et dixerunt ei: Domine habet decem mnas. Dico autem vobis quia omni habenti dabitur, ab eo autem qui non habet et quod habet auferetur ab eo. Verumtamen inimicos meos illos qui noluerunt me regnare super se adducite huc et interficite ante me. Et his dictis praecedebat ascendens Ierosolimam. Et factum est cum appropinquasset ad Bethphage et Bethaniam ad montem qui vocatur Oliveti misit duos discipulos suos dicens: Ite in castellum quod contra est, in quo introeuntes invenietis pullum asinae alligatum cui nemo umquam hominum sedit; solvite et adducite. Et si quis vos interrogaverit quare solvitis sic dicetis ei: Quia dominus operam eius desiderat. Abierunt autem qui missi erant et invenerunt sicut dixit illis stantem pullum. Solventibus autem illis pullum dixerunt domini eius ad illos: Quid solvitis pullum? At illi dixerunt: Quia dominus eum necessarium habet. Et duxerunt illum ad Iesum. Et iactantes vestimenta sua super pullum imposuerunt Iesum. Eunte autem illo substernebant vestimenta sua in via. Et cum appropinquaret iam ad descensum montis Oliveti coeperunt omnes turbae descendentium gaudentes laudare Deum voce magna super omnibus quas viderant virtutibus dicentes: Benedictus qui venit rex in nomine Domini, pax in caelo et gloria in excelsis. Et quidam pharisaeorum de turbis dixerunt ad illum: Magister increpa discipulos tuos. Quibus ipse ait: Dico vobis quia si hi tacuerint lapides clamabunt. Et ut appropinquavit videns civitatem flevit super illam dicens: Quia si cognovisses et tu, et quidem in hac die tua quae ad pacem tibi, nunc autem abscondita sunt ab oculis tuis. Quia venient dies in te et circumdabunt te inimici tui vallo et circumdabunt te et coangustabunt te undique et ad terram prosternent te et filios tuos qui in te sunt. Et non relinquent in te lapidem super lapidem eo quod non cognoveris tempus visitationis tuae. Et ingressus in templum coepit eicere vendentes in illo et ementes dicens illis: Scriptum est quia domus mea domus orationis est, vos autem fecistis illam speluncam latronum. Et erat docens cotidie in templo. Principes

XIX

autem sacerdotum et scribae et principes plebis quaerebant illum perdere et non inveniebant quid facerent illi. Omnis enim populus suspensus erat audiens illum.

XX

Et factum est in una dierum docente illo populum in templo et evangelizante convenerunt principes sacerdotum et scribae cum senioribus et aiunt dicentes ad illum: Dic nobis in qua potestate haec facis, aut quis est qui dedit tibi hanc potestatem? Respondens autem dixit ad illos: Interrogabo vos et ego unum verbum, respondete mihi: Baptismum Iohannis de caelo erat an ex hominibus? At illi cogitabant inter se dicentes: Quia si dixerimus de caelo dicet nobis: Quare ergo non credidistis illi? Si autem dixerimus ex hominibus plebs universa lapidabit nos; certi sunt enim Iohannem prophetam esse. Et responderunt se nescire unde esset. Et Iesus ait illis: Neque ego dico vobis in qua potestate haec facio. Coepit autem dicere ad plebem parabolam hanc: Homo plantavit vineam et locavit eam colonis et ipse peregre fuit multis temporibus. Et in tempore misit ad cultores servum ut de fructu vineae darent illi. Qui caesum dimiserunt eum inanem. Et addidit alterum servum mittere. Illi autem hunc quoque caedentes et adficientes contumelia dimiserunt inanem. Et addidit tertium mittere, qui et illum vulnerantes eiecerunt. Dixit autem dominus vineae: Quid faciam? Mittam filium meum dilectum; forsitan cum hunc viderint verebuntur. Quem cum vidissent coloni cogitaverunt inter se dicentes: Hic est heres, occidamus illum ut nostra fiat hereditas. Et eiectum illum extra vineam occiderunt. Quid ergo faciet illis dominus vineae? Veniet et perdet colonos istos et dabit vineam aliis. Quo audito dixerunt illi: Absit. Ille autem aspiciens eos ait: Quid est ergo hoc quod scriptum est: Lapidem quem reprobaverunt aedificantes hic factus est in caput anguli? Omnis qui ceciderit super illum lapidem conquassabitur, supra quem autem ceciderit comminuet illum. Et quaerebant principes sacerdotum et scribae mittere in illum manus in illa hora, et timuerunt populum; cognoverunt enim quod ad ipsos dixerit similitudinem istam. Et observantes miserunt insidiatores qui se iustos simularent ut caperent eum in sermone et traderent illum principatui et potestati praesidis. Et interrogaverunt illum dicentes: Magister scimus quia recte dicis et doces et non accipis personam sed in veritate viam Dei doces. Licet nobis tributum dare Caesari an non? Considerans autem dolum illorum dixit ad eos: Quid me temptatis? Ostendite mihi denarium. Cuius habet imaginem et inscriptionem? Respondentes dixerunt ei: Caesaris. Et ait illis: Reddite ergo quae Caesaris sunt Caesari et quae Dei sunt Deo. Et non potuerunt verbum eius reprehendere coram plebe, et mirati in responso eius tacuerunt. Accesserunt autem quidam sadducaeorum qui negant esse resurrectionem et interrogaverunt eum dicentes: Magister, Moyses scripsit nobis: Si frater alicuius mortuus fuerit habens uxorem et hic sine filiis fuerit, ut accipiat eam frater eius uxorem et suscitet semen fratri suo. Septem autem fratres erant, et primus accepit uxorem

et mortuus est sine filiis. Et sequens accepit illam et mortuus est sine filio. Et tercius accepit illam similiter et omnes septem et non reliquerunt semen et mortui sunt. Novissime omnium mortua est et mulier. In resurrectione ergo cuius eorum erit uxor? Siquidem septem habuerunt eam uxorem. Et ait illis ihc. Filii seculi huius nubunt et traduntur ad nuptias. Illi vero qui digni habebuntur seculo illo et resurrectione ex mortuis neque nubunt neque ducunt uxores. Neque enim ultra mori poterunt. Equales enim angelis sunt et filii sunt dei cum sint filii resurrectionis. Quia autem resurgant mortui et moyses ostendit secus rubum sicut dicit. dominum deum abraam. et deum ysaac et deum iacob. Deus autem non est mortuorum sed vivorum. Omnes enim vivunt ei. Respondentes autem quidam scribarum dixerunt. Magister bene dixisti. Et amplius non audebant eum quicquam interrogare. Dixit autem ad illos. Quomodo dicunt xpistum filium david esse. Et ipse david dicit in libro psalmorum. Dixit dominus domino meo sede a dextris meis. Donec ponam inimicos tuos scabellum pedum tuorum. David ergo dominum illum vocat. Et quomodo filius eius est. Audiente autem omni populo dixit discipulis suis. Attendite a scribis qui volunt ambulare in stolis et amant salutationes in foro. et primas cathedras in synagogis et primos discubitus in conviviis. Qui devorant domos viduarum simulantes longam orationem. Hi percipient dampnationem maiorem.

CXXI

Respiciens autem vidit eos qui mittebant munera sua in gazophilacium divites. Vidit autem et quandam viduam pauperculam mittentem era minuta duo et dixit. Vere dico vobis quia vidua hec pauper plus quam omnes misit. Nam omnes hi ex abundanti sibi miserunt in munera dei. Hec autem ex eo quod deest illi omnem victum suum quem habuit misit. Et quibusdam dicentibus de templo quia lapidibus bonis et donis ornatum esset dixit. Hec que videtis venient dies in quibus non relinquetur lapis super lapidem qui non destruatur. Interrogaverunt autem illum dicentes. Preceptor quando hec erunt et quod signum quando fieri incipient? Qui dixit. Videte ne seducamini. Multi enim venient in nomine meo dicentes. Quia ego sum et tempus appropinquavit, nolite ergo ire post illos. Cum autem audieritis prelia et seditiones nolite terreri. Oportet primum hec fieri sed non statim finis. Tunc dicebat illis. Surget gens contra gentem et regnum adversus regnum et terremotus magni erunt per loca et pestilentie et fames terroresque de celo et signa magna erunt. Sed ante hec omnia inicient vobis manus suas et persequentur tradentes in synagogas et custodias, trahentes ad reges et presides propter nomen meum. Continget autem vobis in testimonium. Ponite ergo in cordibus vestris non premeditari quemadmodum respondeatis. Ego enim dabo vobis os et sapientiam cui non poterunt resistere et contradicere omnes adversarii vestri. Trademini autem a parentibus et fratribus et cognatis et amicis et morte afficient ex vobis. Et eritis odio omnibus hominibus propter nomen meum. Et capillus de capite vestro non peribit. In patientia vestra possidebitis animas vestras. Cum autem videritis circumdari ab exercitu ierusalem tunc scitote quia appropinquavit desolatio eius. Tunc qui in iudea sunt fugiant in montes et qui in medio eius discedant. Et qui in regionibus non intrent in eam. Quia dies ultionis hi sunt ut impleantur omnia que scripta sunt. Ve autem pregnantibus et nutrientibus in illis diebus. Erit enim pressura magna super terram et ira populo huic. Et cadent in ore gladii et captivi ducentur in omnes gentes. Et ierusalem calcabitur a gentibus donec impleantur tempora nationum. Et erunt signa in sole et luna et stellis et in terris pressura gentium pre confusione sonitus maris et fluctuum. Arescentibus hominibus pre timore et expectatione que supervenient universo orbi. Nam virtutes celorum movebuntur. Et tunc videbunt filium hominis venientem in nubibus cum potestate magna et maiestate. His autem fieri incipientibus respicite et levate capita vestra quoniam appropinquat redemptio vestra. Et dixit illis similitudinem. Videte ficulneam et omnes arbores cum producunt iam ex se fructum scitis quoniam prope est estas. Ita et vos cum videritis hec fieri scitote quoniam prope est regnum dei. Amen dico vobis quia non preteribit generatio hec donec omnia fiant. Celum et terra transibunt verba autem mea non transient. Attendite autem vobis ne forte graventur corda vestra in crapula et ebrietate et curis huius vite et superveniat in vos repentina dies illa. Tanquam laqueus enim superveniet in omnes qui sedent super faciem omnis terre. Vigilate itaque omni tempore orantes ut digni habeamini fugere ista omnia que futura sunt. Et stare ante filium hominis. Erat autem diebus docens in templo. Noctibus vero exiens morabatur in monte qui vocatur oliveti. Et omnis populus manicabat ad eum in templo audire eum.

CXXII

Appropinquabat autem dies festus azimorum qui dicitur pascha. Et querebant principes sacerdotum et scribe quomodo ihm interficerent. Timebant vero plebem. Intravit autem sathanas in iudam qui cognominabatur scarioth unum de duodecim. Et abiit et locutus est cum principibus sacerdotum et magistratibus quemadmodum illum traderet eis. Et gavisi sunt et pacti sunt pecuniam illi dare. Et spopondit. Et querebat oportunitatem ut traderet sine turbis. Venit autem dies azimorum in qua necesse erat occidi pascha et misit petrum et iohannem dicens. Euntes parate nobis pascha ut manducemus. At illi dixerunt. Ubi vis paremus. Et dixit ad eos. Ecce introeuntibus vobis in civitatem occurret vobis homo amphoram aque portans. Sequimini eum in domum in quam intrat et dicetis patri familias domus. Dicit tibi magister. Ubi est diversorium ubi pascha cum discipulis meis manducem. Et ipse vobis ostendet cenaculum magnum stratum ibi parate. Euntes autem invenerunt sicut dixit illis et paraverunt pascha. Et cum facta esset hora discubuit et duodecim apostoli cum eo. Et ait illis. Desiderio desideravi hoc pascha manducare vobiscum antequam patiar. Dico enim vobis quia ex hoc non manducabo illud donec impleatur in regno dei. Et accepto calice gratias egit et dixit. Accipite et dividite inter vos. Dico enim vobis quod non bibam de generatione vitis donec regnum

dei veniat. Et accepto pane gratias egit et fregit et dedit eis dicens. Hoc est corpus meum quod pro vobis tradetur hoc facite in meam commemorationem. Similiter et calicem postquam cenavit dicens. Hic est calix novum testamentum in meo sanguine qui pro vobis fundetur. Verumptamen ecce manus tradentis me mecum est in mensa. Et quidem filius hominis secundum quod definitum est vadit. Verumptamen ve illi homini per quem tradetur. Et ipsi ceperunt querere inter se quis esset ex eis qui hoc facturus esset. Factum autem et contentio inter eos quis eorum videretur esse maior. Dixit autem eis. Reges gentium dominantur eorum et qui potestatem habent super eos benefici vocantur. Vos autem non sic. Sed qui maior est in vobis fiat sicut iunior. Et qui precessor est sicut minister. Nam quis maior est qui recumbit an qui ministrat? Nonne qui recumbit. Ego autem in medio vestrum sum sicut qui ministrat. Vos autem estis qui permansistis mecum in temptationibus meis. Et ego dispono vobis sicut disposuit michi pater meus regnum ut edatis et bibatis super mensam meam in regno meo. Et sedeatis super thronos iudicantes duodecim tribus israel. Ait autem dominus Simoni. Simon ecce sathanas expetivit vos ut cribraret sicut triticum. Ego autem rogavi pro te ut non deficiat fides tua. Et tu aliquando conversus confirma fratres tuos. Qui dixit ei. Domine tecum paratus sum et in carcerem et in mortem ire. Et ille dixit ei. Dico tibi petre non cantabit hodie gallus donec ter abneges nosse me. Et dixit eis Quando misi vos sine sacculo et pera et sine calciamentis numquid aliquid defuit vobis? At illi dixerunt. Nichil. Dixit ergo eis. Sed nunc qui habet sacculum tollat similiter et peram. Et qui non habet vendat tunicam suam et emat gladium.

XXII

Dico enim vobis quoniam adhuc quod scriptum est oportet impleri de me. Et quod cum iniquis deputatus est. Etenim ea que sunt de me finem habent. At illi dixerunt. Domine ecce gladii duo hic. At ille dixit eis. Satis est. Et egressus ibat secundum consuetudinem in montem olivarum. Secuti sunt autem illum et discipuli. Et cum pervenisset ad locum dixit illis. Orate ne intretis in temptationem. Et ipse avulsus est ab eis quantum iactus est lapidis. Et positis genibus orabat dicens. Pater si vis transfer calicem istum a me. Verumptamen non mea voluntas sed tua fiat. Apparuit autem illi angelus de celo confortans eum. Et factus est in agonia et prolixius orabat. Et factus est sudor eius sicut gutte sanguinis decurrentis in terram. Et cum surrexisset ab oratione et venisset ad discipulos suos invenit eos dormientes pre tristitia. Et ait illis. Quid dormitis. Surgite orate ne intretis in temptationem. Adhuc eo loquente ecce turba et qui vocabatur iudas unus de duodecim antecedebat eos et appropinquavit ihesu ut oscularetur eum. Ihesus autem dixit ei. Iuda osculo filium hominis tradis? Videntes autem hii qui circa ipsum erant quod futurum erat. Dixerunt ei. Domine si percutimus in gladio? Et percussit unus ex illis servum principis sacerdotum. Et amputavit auriculam eius dextram. Respondens autem ihesus ait. Sinite usque huc. Et cum tetigisset auriculam eius sanavit eum. Dixit autem ihesus ad eos qui venerant ad se principes sacerdotum et magistratus templi et seniores. Quasi ad latronem existis cum gladiis et fustibus? Cum cotidie vobiscum fuerim in templo non extendistis in me manus. Sed hec est hora vestra et potestas tenebrarum. Comprehendentes autem eum duxerunt ad domum principis sacerdotum. Petrus vero sequebatur eum a longe. Accenso autem igne in medio atrio et circumsedentibus illis erat petrus in medio eorum. Quem cum vidisset ancilla quedam sedentem ad lumen et eum fuisset intuita dixit. Et hic cum illo erat. At ille negavit eum dicens. Mulier non novi illum. Et post pusillum alius videns eum dixit. Et tu de illis es. Petrus vero ait. O homo non sum. Et intervallo facto quasi hore unius alius quidam affirmabat dicens. Vere et hic cum illo erat, nam et galileus est. Et ait petrus. Homo nescio quid dicis. Et continuo adhuc illo loquente gallus cantavit. Et conversus dominus respexit petrum. Et recordatus est petrus verbi domini sicut dixerat. Quia priusquam gallus cantet ter me negabis. Et egressus foras flevit amare. Et viri qui tenebant illum illudebant ei cedentes. Et velaverunt eum et percutiebant faciem eius et interrogabant eum dicentes. Prophetiza quis est qui te percussit. Et alia multa blasphemantes dicebant in eum. Et ut factus est dies convenerunt seniores plebis et principes sacerdotum et scribe et duxerunt illum in concilium suum dicentes. Si tu es christus dic nobis. Et ait illis. Si vos dixero non credetis michi. Si autem et interrogavero non respondebitis michi neque dimittetis. Ex hoc autem erit filius hominis sedens a dextris virtutis dei. Dixerunt autem omnes. Tu ergo es filius dei? Qui ait. Vos dicitis quia ego sum. At illi dixerunt. Quid adhuc desideramus testimonium. Ipsi enim audivimus de ore eius.

XXIII

Et surgens omnis multitudo eorum duxerunt illum ad pilatum. Ceperunt autem accusare illum dicentes. Hunc invenimus subvertentem gentem nostram et prohibentem tributa dari cesari. et dicentem se christum regem esse. Pilatus autem interrogavit eum dicens. Tu es rex iudeorum? At ille respondens ait. Tu dicis. Ait autem pilatus ad principes sacerdotum et turbas. Nichil invenio cause in hoc homine. At illi invalescebant dicentes. Commovet populum docens per universam iudeam et incipiens a galilea usque huc. Pilatus autem audiens galileam interrogavit si homo galileus esset. Et ut cognovit quod de herodis potestate esset remisit eum ad herodem qui et ipse ierosolimis erat illis diebus. Herodes autem viso ihesu gavisus est valde. Erat enim cupiens ex multo tempore videre eum eo quod audiret multa de illo et sperabat signum aliquod videre ab eo fieri. Interrogabat autem illum multis sermonibus. At ipse nichil illi respondebat. Stabant autem principes sacerdotum et scribe constanter accusantes eum. Sprevit autem eum herodes cum exercitu suo et illusit indutum veste alba et remisit ad pilatum. Et facti sunt amici herodes et pilatus in ipsa die. Nam antea inimici erant ad

iudeam. Pilatus autem conuocatis principibus sacerdotum et magistratibus et plebe dixit ad illos. Obtulistis michi hunc hominem quasi auertentem populum et ecce ego coram uobis interrogans nullam causam inuenio in homine isto ex his in quibus eum accusatis. Sed neque herodes. Nam remisi uos ad illum. et ecce nichil dignum morte actum est ei. Emendatum ergo illum dimittam. Necesse autem habebat dimittere eis per diem festum unum. Exclamauit autem simul uniuersa turba dicens. Tolle hunc et dimitte nobis barraban qui erat propter seditionem quandam factam in ciuitate et homicidium missus in carcerem. Iterum autem pilatus locutus est ad illos uolens dimittere ihesum. At illi succlamabant dicentes. Crucifige crucifige illum. Ille autem tercio dixit ad illos. Quid enim mali fecit iste. Nullam causam mortis inuenio in eo. Corripiam ergo illum et dimittam. At illi instabant uocibus magnis. Postulantes ut crucifigeretur et inualescebant uoces eorum. Et pilatus adiudicauit fieri petitionem eorum. Dimisit autem illis eum qui propter homicidium et seditionem missus fuerat in carcerem quem petebant. Ihesum uero tradidit uoluntati eorum. Et cum ducerent eum adprehenderunt simonem quendam cirenensem uenientem de uilla et imposuerunt illi crucem portare post ihesum. Sequebatur autem illum multa turba populi et mulierum que plangebant et lamentabantur eum. Conuersus autem ad illas ihesus dixit. Filie ierusalem nolite flere super me sed super uos ipsas flete et super filios uestros. Quoniam ecce uenient dies in quibus dicent. Beate steriles et uentres que non genuerunt et ubera que non lactauerunt. Tunc incipient dicere montibus cadite super nos et collibus operite nos. Quia si in uiridi ligno hec faciunt in arido quid fiet. Ducebantur autem et alii duo nequam cum eo. ut interficerentur. Et postquam uenerunt in locum qui uocatur caluarie ibi crucifixerunt eum. et latrones unum a dextris et alterum a sinistris. Ihesus autem dicebat. Pater dimitte illis non enim sciunt quid faciunt. Diuidentes uero uestimenta eius miserunt sortes. Et stabat populus expectans. et deridebant illum principes cum eis dicentes. Alios saluos fecit se saluum faciat si hic est christus dei electus. Illudebant autem ei et milites accedentes et acetum offerentes illi dicentes. Si tu es rex iudeorum saluum te fac. Erat autem et superscriptio scripta super illum litteris grecis et latinis et ebraicis. Hic est rex iudeorum. Unus autem de hiis qui pendebant latronibus blasphemabat eum dicens. Si tu es christus saluum fac temet ipsum et nos. Respondens autem alter increpabat illum dicens. Neque tu times deum quia in eadem dampnatione es. et nos quidem iuste nam digna factis recipimus. hic uero nichil mali gessit. et dicebat ad ihesum. Domine memento mei dum ueneris in regnum tuum. Et dixit illi ihesus. Amen dico tibi hodie mecum eris in paradiso. Erat autem fere hora sexta. et tenebre facte sunt in uniuersam terram usque in horam nonam. et obscuratus est sol et uelum templi scissum est medium. Et clamans uoce magna ihesus ait. Pater in manus tuas commendo spiritum meum. Et hec dicens expirauit. Uidens autem centurio quod factum fuerat glorificauit deum dicens. Uere hic homo iustus erat. Et omnis turba eorum qui simul aderant ad spectaculum istud et uidebant que fiebant percutientes pectora sua reuertebantur. Stabant autem et omnes noti eius a longe et mulieres que secute erant eum a galilea hec uidentes. Et ecce uir nomine ioseph qui erat decurio uir bonus et iustus. hic non consenserat consilio et actibus eorum ab arimathia ciuitate iudee qui expectabat et ipse regnum dei. hic accessit ad pilatum et petiit corpus ihesu. Et depositum inuoluit sindone et posuit eum in monumento exciso in quo nondum quisquam positus fuerat. Et dies erat parasceues et sabbatum illucescebat. Subsecute autem mulieres que cum ipso uenerant de galilea uiderunt monumentum et quemadmodum positum erat corpus eius. Et reuertentes parauerunt aromata et unguenta et sabbato quidem siluerunt secundum mandatum.

XXIIII

Una autem sabbati ualde diluculo uenerunt ad monumentum portantes que parauerant aromata. Et inuenerunt lapidem reuolutum a monumento. et ingresse non inuenerunt corpus domini ihesu. Et factum est dum mente consternate essent de isto ecce duo uiri steterunt iuxta illas in ueste fulgenti. Cum timerent autem et declinarent uultum in terram dixerunt ad illas. Quid queritis uiuentem cum mortuis. Non est hic sed surrexit. Recordamini qualiter locutus sit uobis cum adhuc in galilea esset dicens. Quia oportet filium hominis tradi in manus hominum peccatorum et crucifigi et die tercia resurgere. Et recordate sunt uerborum eius. Et regresse a monumento nuntiauerunt hec omnia illis undecim et ceteris omnibus. Erat autem maria magdalene et iohanna et maria iacobi et cetere que cum eis erant que dicebant ad apostolos hec. Et uisa sunt ante illos sicut deliramenta uerba ista et non credebant illis. Petrus autem surgens cucurrit ad monumentum et procumbens uidit linteamina sola posita. et abiit secum mirabatur quod factum fuerat. Et ecce. duo ex illis ibant ipsa die in castellum quod erat in spatio stadiorum sexaginta ab ierusalem nomine emaus. Et ipsi loquebantur ad inuicem de his omnibus que acciderant. Et factum est dum fabularentur et secum quererent et ipse ihesus appropinquans ibat cum illis. Oculi autem eorum tenebantur ne eum agnoscerent. Et ait ad illos. Qui sunt hii sermones quos confertis ad inuicem ambulantes et estis tristes. Et respondens unus cui nomen cleophas dixit ei. Tu solus peregrinus es in ierusalem et non cognouisti que facta sunt in illa his diebus. Quibus ille dixit. Que. Et dixerunt. De ihesu nazareno qui fuit uir propheta potens in opere et sermone coram deo et omni populo. Et quomodo tradiderunt eum summi sacerdotes et principes nostri in dampnationem mortis et crucifixerunt eum. Nos autem sperabamus quia ipse esset redempturus israel. Et nunc super hec omnia tercia dies est hodie quod hec facta sunt. Sed et mulieres quedam ex nostris terruerunt nos que ante lucem fuerunt ad monumentum et non inuento corpore eius uenerunt

dicentes se etiam visionem angelorum vidisse qui dicunt eum vivere. Et abierunt quidam ex nostris ad monumentum et ita invenerunt sicut mulieres dixerunt; ipsum vero non invenerunt. Et ipse dixit ad eos: O stulti et tardi corde ad credendum in omnibus que locuta sunt prophete. Nonne hec oportuit pati Christum et ita intrare in gloriam suam? Et incipiens a Moyse et omnibus prophetis interpretabatur illis in omnibus scripturis que de ipso erant. Et appropinquaverunt castello quo ibant et ipse se finxit longius ire. Et coegerunt illum dicentes: Mane nobiscum quoniam advesperascit et inclinata est iam dies. Et intravit cum illis. Et factum est cum recumberet cum illis accepit panem et benedixit et fregit et porrigebat illis. Et aperti sunt oculi eorum et cognoverunt eum. Et ipse evanuit ex oculis eorum. Et dixerunt ad invicem: Nonne cor nostrum ardens erat in nobis dum loqueretur in via et aperiret nobis scripturas? Et surgentes eadem hora regressi sunt in Ierusalem et invenerunt congregatos XI et eos qui cum ipsis erant dicentes quod surrexit dominus vere et apparuit Simoni. Et ipsi narrabant que gesta erant in via et quomodo cognoverunt eum in fractione panis. Dum hec autem loquuntur stetit in medio discipulorum suorum et dicit eis: Pax vobis; ego sum, nolite timere. Conturbati vero et conterriti existimabant se spiritum videre. Et dixit eis: Quid turbati estis et cogitationes ascendunt in corda vestra? Videte manus meas et pedes meos quia ipse ego sum. Palpate et videte quia spiritus carnem et ossa non habet sicut me videtis habere. Et cum hoc dixisset ostendit eis manus et pedes. Adhuc autem non credentibus et mirantibus pre gaudio dixit: Habetis hic aliquid quod manducetur? At illi obtulerunt ei partem piscis assi et favum mellis. Et cum manducasset coram eis sumens reliquias dedit eis. Et dixit ad eos: Hec sunt verba que locutus sum ad vos cum adhuc essem vobiscum, quoniam necesse est impleri omnia que scripta sunt in lege Moysi et prophetis et psalmis de me. Tunc aperuit illis sensum ut intelligerent scripturas. Et dixit eis: Quoniam sic scriptum est et sic oportebat Christum pati et resurgere a mortuis die tertia, et predicari in nomine eius penitentiam et remissionem peccatorum in omnes gentes, incipientibus ab Ierosolima. Vos autem estis testes horum. Et ego mittam promissum patris mei in vos; vos autem sedete in civitate quoadusque induamini virtute ex alto. Eduxit autem eos foras in Bethaniam et elevatis manibus suis benedixit eis. Et factum est dum benediceret illis recessit ab eis et ferebatur in celum. Et ipsi adorantes regressi sunt in Ierusalem cum gaudio magno. Et erant semper in templo laudantes et benedicentes deum. Amen.

Hic est Iohannes evangelista unus ex discipulis domini qui virgo electus a deo est quem de nuptiis volentem nubere vocavit dominus. Cui virginitatis in hoc duplex testimonium in evangelio datur quod et pre ceteris dilectus a deo dicitur et huic matrem suam de cruce commendavit dominus ut virginem virgo servaret. Denique manifestans in evangelio quod erat ipse incorruptibilis verbi opus inchoans solus verbum carnem factum esse nec lumen a tenebris comprehensum fuisse testatur, primum signum ponens quod in nuptiis fecit dominus ut ostendens quod erat ipse legentibus demonstraret quod ubi dominus invitatus sit deficere nuptiarum vinum debeat, ut veteribus immutatis nova omnia que a Christo instituuntur appareant. Hoc autem evangelium scripsit in Asia postquam in Pathmos insula apocalipsim scripserat, ut cui in principio canonis incorruptibile principium in Genesi et incorruptibilis finis per virginem in apocalipsi redderetur dicente Christo: Ego sum alpha et omega. Et hic est Iohannes qui sciens supervenisse diem recessus sui convocatis discipulis suis in Epheso per multa signorum experimenta promens Christum descendens in defossum sepulture sue locum facta oratione appositus est ad patres suos tam extraneus a dolore mortis quam a corruptione carnis invenitur alienus. Tamen post omnes evangelium scripsit et hoc virgini debebatur. Quorum tamen vel scriptorum temporis dispositio vel librorum ordinatio ideo a nobis per singula non exponitur ut sciendi desiderio collocato et querentibus fructus laboris et deo magisterii doctrina servetur.

IN PRINCIPIO erat verbum et verbum erat apud deum et deus erat verbum. Hoc erat in principio apud deum. Omnia per ipsum facta sunt et sine ipso factum est nichil. Quod factum est in ipso vita erat et vita erat lux hominum. Et lux in tenebris lucet et tenebre eam non comprehenderunt. Fuit homo missus a deo cui nomen erat Iohannes. Hic venit in testimonium ut testimonium perhiberet de lumine ut omnes crederent per illum. Non erat ille lux sed ut testimonium perhiberet de lumine. Erat lux vera que illuminat omnem hominem venientem in hunc mundum. In mundo erat et mundus per ipsum factus est et mundus eum non cognovit. In propria venit et sui eum non receperunt. Quotquot autem receperunt eum dedit eis potestatem filios dei fieri his qui credunt in nomine eius, qui non ex sanguinibus neque ex voluntate carnis neque ex voluntate viri sed ex deo nati sunt. Et verbum caro factum est et habitavit in nobis. Et vidimus gloriam eius gloriam quasi unigeniti a patre plenum gratie et veritatis. Iohannes testimonium perhibet de ipso et clamabat dicens: Hic erat quem dixi: Qui post me venturus est ante me factus est quia prior me erat. Et de plenitudine eius nos omnes accepimus et gratiam pro gratia. Quia lex per Moysen data est, gratia autem et veritas p

ihm xpm facta est. Deum nemo vidit umquam
unigenitus filius qui est in sinu patris ipse en
narravit. Et hoc est testimonium iohannis quando
miserunt iudei ab ierosolimis sacerdotes et levi
tas ad iohannem ut interrogarent eum. Tu quis
es? Et confessus est et non negavit. Et confessus
est quia non sum ego xps. Et interrogaverunt eum.
Quid ergo? Helias es tu? Et dixit. Non sum. P
ropheta es tu? Et respondit. Non. Dixerunt ergo
ei. Quis es ut responsum demus hiis qui miserunt
nos? Quid dicis de te ipso? Ait. Ego vox clamantis
in deserto dirigite viam domini sicut dixit ysaias
propheta. Et qui missi fuerant erant ex phariseis. E
t interrogaverunt eum et dixerunt ei. Quid ergo bap
tizas si tu non es xps neque helias neque propheta? Re
spondit eis iohannes dicens. Ego baptizo in aqua
medius autem vestrum stetit quem vos nescitis.
Ipse est qui post me venturus est qui ante me f
actus est cuius ego non sum dignus ut solvam
eius corrigiam calciamenti. Hec in bethania facta
sunt trans iordanen ubi erat iohannes baptizans.
Altera die vidit iohannes ihm venientem ad se
et ait. Ecce agnus dei qui tollit peccatum mundi.
Hic est de quo dixi. Post me venit vir qui ante m
e factus est quia prior me erat. Et ego nesciebam
eum sed ut manifestaretur in israhel propterea
veni ego in aqua baptizans. Et testimonium p
hibuit iohannes dicens. Quia vidi spiritum descend
entem quasi columbam de celo et mansit super eum.
Et ego nesciebam eum. sed qui misit me baptiz
are in aqua ille michi dixit. Super quem videris
spiritum descendentem et manentem super eum.
Hic est qui baptizat in spiritu sancto. Et ego vi
di et testimonium perhibui quia hic est filius dei.
Altera die iterum. Stabat iohannes et ex discipulis
eius duo. Et respiciens ihm ambulantem dicit.
Ecce agnus dei. Et audierunt eum duo discipuli
loquentem et secuti sunt ihm. Conversus autem ihc
et videns eos sequentes se. dicit eis. Quid queri
tis? Qui dixerunt ei. Rabbi quod dicitur interpre
tatum magister. ubi habitas? Dicit eis. Venite
et videte. Venerunt et viderunt ubi maneret
et apud eum manserunt die illo. Hora autem
erat quasi decima. Erat autem andreas frater
Symonis petri unus ex duobus qui audierant
ab iohanne et secuti fuerant eum. Invenit
hic primum fratrem suum Symonem et dicit
ei. Invenimus messiam quod interpretatum xps. Et
adduxit eum ad ihm. Intuitus autem eum ih
esus dixit. Tu es Symon filius iohanna tu voc
aberis cephas quod interpretatur petrus. In crastinum
voluit exire in galileam et invenit philippum
et dicit ei ihc. Sequere me. Erat autem philippus
a bethsaida civitate andree et petri. Invenit ph
ilippus nathanael et dicit ei. Quem scripsit m
oyses in lege et prophete invenimus ihm filium
ioseph a nazareth. Et dixit ei nathanael. A na
zareth potest aliquid boni esse? Dicit ei philippus
Veni et vide. Vidit ihc nathanael venientem
ad se et dicit de eo. Ecce vere israhelita in quo dolus
non est. Dicit ei nathanael. Unde me nosti?
Respondit ihc et dixit ei. Priusquam te phi
lippus vocaret cum esses sub ficu vidi te. Respon
dit ei nathanael et ait. Rabbi tu es filius dei.
tu es rex israhel. Respondit ihc et dixit ei. Quia di
xi tibi vidi te sub ficu credis maius his videbis.
Et dicit ei. Amen amen dico vobis videbitis cel
um apertum et angelos dei ascendentes et descen
dentes supra filium hominis. Et die tercia. Nupti

C II

e facte sunt in cana galilee et erat mater ihu ibi
Vocatus est autem ihc et discipuli eius ad nuptias.
Et deficiente vino dicit mater ihu ad eum. Vinum
non habent. Et dicit ei ihc. Quid michi et tibi est mu
lier? Non dum venit hora mea. Dicit mater eius
ministris. Quodcumque dixerit vobis facite. Era
nt autem ibi lapidee ydrie sex posite secundum
purificationem iudeorum capientes sin
gule metretas binas vel ternas. Dicit eis ihc. Im
plete ydrias aqua. Et impleverunt eas usque ad
summum. Et dicit eis ihc. Haurite nunc et fer
te architriclino. Et tulerunt. Ut autem gustavit
architriclinus aquam vinum factam et non sciebat
unde esset. ministri autem sciebant qui hause
rant aquam. Vocat sponsum architriclinus et
dicit ei. Omnis homo primum bonum vinum po
nit. Et cum inebriati fuerint tunc id quod deterius
est. Tu autem servasti bonum vinum usque ad h
uc. Hoc fecit initium signorum ihc in chana ga
lilee et manifestavit gloriam suam. Et crediderunt
in eum discipuli eius. Post hoc descendit caphar
naum ipse et mater eius et fratres eius et discipuli
eius et ibi manserunt non multis diebus. Et. Et
prope erat pascha iudeorum et ascendit ierosolimam
ihc. Et invenit in templo vendentes boves et o
ves et columbas et nummularios sedentes. Et
cum fecisset quasi flagellum de funiculis omnes
eiecit de templo. oves quoque et boves
et nummulariorum effudit es et mensas subvertit.
Et hiis qui columbas vendebant dixit. Auferte
ista hinc et nolite facere domum patris mei do
mum negociationis. Recordati sunt vero dis
cipuli eius quia scriptum est. Zelus domus tue
comedit me. Responderunt ergo iudei et di
xerunt iudei. Quod signum ostendis nobis quia hec
facis? Respondit ihc et dixit eis. Solvite temp
lum hoc et in tribus diebus excitabo illud. Dixerunt
ergo iudei. Quadraginta et sex annis edificatum
est templum hoc et tu in tribus diebus excitabis
illud? Ille autem dicebat de templo corporis
sui. Cum ergo resurrexisset a mortuis recordati
sunt discipuli eius quia hoc dicebat. Et credid
erunt scripture et sermoni quem dixit ihc. Cum
autem esset ierosolimis in pascha in die festo mul
ti crediderunt in nomine eius videntes signa eius
que faciebat. Ipse autem ihc non credebat sem
et ipsum eis eo quod ipse nosset omnes. Et quia opus ei
non erat ut quis testimonium perhiberet de homi
ne. Ipse autem sciebat quid esset in homine.

C III

Erat autem homo ex phariseis nicodemus
nomine princeps iudeorum. Hic venit ad ihm n
octe et dixit ei. Rabbi scimus quia a deo venis
ti magister. Nemo enim potest hec signa face
re que tu facis. nisi fuerit deus cum eo. Respondit
ihc et dixit ei. Amen amen dico tibi nisi quis
natus fuerit denuo non potest videre regnum
dei. Dixit ad eum nichodemus. Quomodo
potest homo nasci cum sit senex? Numquid
potest in ventrem matris sue iterato introire et

renasci? Respondit ihesus. Amen amen dico tibi nisi quis renatus fuerit ex aqua et spiritu sancto non potest introire in regnum dei. Quod natum est ex carne caro est. et quod natum est ex spiritu spiritus est. Non mireris quia dixi tibi oportet vos nasci denuo. Spiritus ubi vult spirat et vocem eius audis sed non scis unde veniat aut quo vadat. Sic est omnis qui natus est ex spiritu. Respondit nichodemus et dixit ei. Quomodo possunt hec fieri? Respondit ihesus et dixit ei. Tu es magister in israel et hec ignoras? Amen amen dico tibi quia quod scimus loquimur et quod vidimus testamur et testimonium nostrum non accipitis. Si terrena dixi vobis et non creditis quomodo si dixero vobis celestia credetis? Et nemo ascendit in celum nisi qui descendit de celo filius hominis qui est in celo. Et sicut moyses exaltavit serpentem in deserto ita exaltari oportet filium hominis ut omnis qui credit in ipso non pereat sed habeat vitam eternam. Sic enim dilexit deus mundum ut filium suum unigenitum daret ut omnis qui credit in eum non pereat set habeat vitam eternam. Non enim misit deus filium suum in mundum ut iudicet mundum set ut salvetur mundus per ipsum. Qui credit in eum non iudicatur. Qui autem non credit iam iudicatus est quia non credit in nomine unigeniti filii dei. Hoc est autem iudicium quia lux venit in mundum et dilexerunt homines magis tenebras quam lucem. Erant enim eorum mala opera. Omnis enim qui male agit odit lucem. et non venit ad lucem ut non arguantur opera eius. Qui autem facit veritatem venit ad lucem ut manifestentur eius opera quia in deo sunt facta. Post hec venit ihesus et discipuli eius in iudeam terram et illic demorabatur cum eis et baptizabat. Erat autem et iohannes baptizans in enon iuxta salim quia aque multe erant illic et veniebant et baptizabantur. Nondum enim missus erat in carcerem iohannes. Factum est ergo questio ex discipulis iohannis cum iudeis de purificatione et venerunt ad iohannem et dixerunt ei. Rabbi qui erat tecum trans iordanem cui tu testimonium perhibuisti ecce hic baptizat et omnes veniunt ad eum. Respondit iohannes et dixit. Non potest homo accipere quicquam nisi fuerit ei datum de celo. Ipsi vos michi testimonium perhibetis quod dixerim ego non sum christus set quia missus sum ante illum. Qui habet sponsam sponsus est. Amicus autem sponsi qui stat et audit eum gaudio gaudet propter vocem sponsi. Hoc ergo gaudium meum impletum est. Illum oportet crescere me autem minui. Qui desursum venit super omnes est. Qui est de terra de terra est et de terra loquitur. Qui de celo venit super omnes est et quod vidit et audivit hoc testatur. et testimonium eius nemo accipit. Qui autem accepit eius testimonium signavit quia deus verax est. Quem enim misit deus verba dei loquitur. Non enim ad mensuram dat deus spiritum. Pater diligit filium et omnia dedit in manu eius. Qui credit in filium habet vitam eternam. Qui autem incredulus est filio non videbit vitam sed ira dei manet super eum.

IIII

Ut ergo cognovit ihesus quia audierunt pharisei quia ihesus plures discipulos facit et baptizat quam iohannes quamquam ihesus non baptizaret sed discipuli eius reliquit iudeam et abiit iterum in galileam. Oportebat autem eum transire per samariam. Venit ergo in civitatem samarie que dicitur sichar iuxta predium quod dedit iacob ioseph filio suo. Erat autem ibi fons iacob. Ihesus ergo fatigatus ex itinere sedebat sic super fontem. Hora erat quasi sexta. Venit mulier de samaria haurire aquam. Et dicit ei ihesus. Da michi bibere. Discipuli enim eius abierant in civitatem ut cibos emerent. Dicit ergo ei mulier illa samaritana. Quomodo tu iudeus cum sis bibere a me poscis que sum mulier samaritana? Non enim coutuntur iudei samaritanis. Respondit ihesus et dixit ei. Si scires donum dei et quis est qui dicit tibi da michi bibere tu forsitan petisses ab eo et dedisset tibi aquam vivam. Dicit ei mulier. Domine neque in quo haurias habes et puteus altus est. Unde ergo habes aquam vivam? Numquid tu maior es patre nostro iacob qui dedit nobis puteum et ipse ex eo bibit et filii eius et pecora eius? Respondit ihesus et dixit ei. Omnis qui bibit ex aqua hac sitiet iterum. Qui autem biberit ex aqua quam ego dabo ei non sitiet in eternum. Set aqua quam dabo ei fiet in eo fons aque salientis in vitam eternam. Dicit ad eum mulier. Domine da michi hanc aquam ut non sitiam neque veniam huc haurire. Dicit ei ihesus. Vade voca virum tuum et veni huc. Respondit mulier et dixit. Non habeo virum. Dicit ei ihesus. Bene dixisti quia non habeo virum. Quinque enim viros habuisti et hunc quem habes non est tuus vir. Hoc vere dixisti. Dicit ei mulier. Domine video quia propheta es tu. Patres nostri in monte hoc adoraverunt. et vos dicitis quia iherosolimis est locus ubi adorare oportet. Dicit ei ihesus. Mulier crede michi quia veniet hora quando neque in monte hoc neque in iherosolimis adorabitis patrem. Vos adoratis quod nescitis nos adoramus quod scimus quia salus ex iudeis est. Sed venit hora et nunc est quando veri adoratores adorabunt patrem in spiritu et veritate. Nam et pater tales querit qui adorent eum. Spiritus est deus et eos qui adorant eum in spiritu et veritate oportet adorare. Dicit ei mulier. Scio quia messias venit qui dicitur christus. Cum ergo venerit ille nobis adnuntiabit omnia. Dicit ei ihesus. Ego sum qui loquor tecum. Et continuo venerunt discipuli eius et mirabantur quia cum muliere loquebatur. Nemo tamen dixit quid queris aut quid loqueris cum ea. Reliquit ergo ydriam suam mulier et abiit in civitatem et dicit illis hominibus. Venite et videte hominem qui dixit michi omnia quecumque feci. Numquid non ipse est christus? Exierunt de civitate et veniebant ad eum. Interea rogabant eum discipuli dicentes. Rabbi manduca. Ille autem dixit eis. Ego cibum habeo manducare quem vos nescitis. Dicebant ergo discipuli ad invicem. Numquid aliquis attulit ei manducare? Dicit eis ihesus. Meus cibus est ut faciam voluntatem eius qui misit me ut perficiam opus eius. Nonne vos dicitis quod adhuc quattuor menses sunt et messis venit? Ecce dico vobis levate oculos vestros et videte regiones quia albe sunt iam ad messem. Et qui metit mercedem accipit et

congregat fructum in uitam eternam. Ut et qui seminat simul gaudeant et qui metit. In hoc enim est uerbum uerum quia alius est qui seminat et alius est qui metit. Ego misi uos metere quod uos non laborastis. Alii laborauerunt et uos in labores eorum introistis. Ex ciuitate autem illa multi crediderunt in eum samaritanorum propter uerbum mulieris testimonium perhibentis quia dixit michi omnia quecumque feci. Cum uenissent autem ad illum samaritani rogauerunt eum ut ibi maneret et mansit ibi duos dies. Et multo plures crediderunt propter sermonem eius. Et mulieri dicebant quia iam non propter tuam loquelam credimus. Ipsi enim audiuimus et scimus quia hic est uere saluator mundi. Post duos autem dies exiit inde et abiit in galileam. Ipse enim Iesus testimonium perhibuit quia propheta in sua patria honorem non habet. Cum ergo uenisset in galileam exceperunt eum galilei. Cum omnia uidissent que fecerat iherosolimis in die festo et ipsi enim uenerant in diem festum. Venit ergo iterum in chana galilee ubi fecit aquam uinum. Et erat quidam regulus cuius filius infirmabatur capharnaum. Hic cum audisset quia Iesus adueniret a iudea in galileam abiit ad eum et rogabat eum ut descenderet et sanaret filium eius. Incipiebat enim mori. Dixit ergo Iesus ad eum. Nisi signa et prodigia uideritis non creditis. Dicit ad eum regulus. Domine descende priusquam moriatur filius meus. Dicit ei Iesus. Vade filius tuus uiuit. Credidit homo sermoni quem dixit ei Iesus et ibat. Iam autem eo descendente serui occurrerunt ei et nuntiauerunt dicentes quia filius eius uiueret. Interrogabat ergo horam ab eis in qua melius habuerat. Et dixerunt ei. Quia heri hora septima reliquit eum febris. Cognouit ergo pater quia illa hora erat in qua dixit ei Iesus filius tuus uiuit. Et credidit ipse et domus eius tota. Hoc iterum secundum signum fecit Iesus cum uenisset a iudea in galileam.

C V

Post hec. Erat dies festus iudeorum et ascendit iherosolimam. Est autem iherosolimis super probatica piscina que cognominabatur ebraice bethsaida quinque porticus habens. In hiis iacebat multitudo magna languentium cecorum claudorum aridorum expectantium aque motum. Angelus autem domini secundum tempus descendebat in piscinam et mouebatur aqua. Et qui prior descendisset in piscinam post motionem aque sanus fiebat a quacumque detinebatur infirmitate. Erat autem quidam homo ibi .xxx. et viii. annos habens in infirmitate sua. Hunc autem cum uidisset Iesus iacentem et cognouisset quia iam multum tempus haberet. Dicit ei. Vis sanus fieri? Respondit ei languidus. Domine hominem non habeo ut cum turbata fuerit aqua mittat me in piscinam. Dum uenio enim ego alius ante me descendit. Dicit ei Iesus. Surge tolle grabatum tuum et ambula. Et statim sanus factus est homo et sustulit grabatum suum et ambulabat. Erat autem sabbatum in illo die. Dicebant ergo iudei illi qui sanus factus fuerat. Sabbatum est non licet tibi tollere grabbatum tuum. Respondit eis. Qui me fecit sanum ille michi dixit tolle grabbatum tuum et ambula. Interrogauerunt ergo eum. Quis est ille homo qui dixit tibi tolle grabbatum tuum et ambula?

His autem qui sanus fuerat effectus nesciebat quis esset. Iesus autem declinauit a turba constituta in loco. Postea inuenit eum Iesus in templo et dixit illi. Ecce sanus factus es iam noli peccare ne deterius tibi aliquid contingat. Abiit ille homo et nuntiauit iudeis quia Iesus esset qui fecit eum sanum. Propterea persequebantur iudei Iesum quia hec faciebat in sabbato. Iesus autem respondit eis. Pater meus usque modo operatur et ego operor. Propterea ergo magis querebant eum iudei interficere quia non solum soluebat sabbatum sed et patrem suum dicebat deum equalem se faciens deo. Respondit itaque Iesus et dixit eis. Amen amen dico uobis non potest filius a se facere quicquam nisi quod uiderit patrem facientem. Quecumque enim ille fecerit hec et filius similiter facit. Pater enim diligit filium et omnia demonstrat ei que ipse facit. Et maiora his demonstrabit ei opera ut uos miremini. Sicut enim pater suscitat mortuos et uiuificat sic et filius quos uult uiuificat. Neque enim pater iudicat quemquam sed iudicium omne dedit filio ut omnes honorificent filium sicut honorificant patrem. Qui non honorificat filium non honorificat patrem qui misit illum. Amen amen dico uobis quia qui uerbum meum audit et credit ei qui me misit habet uitam eternam. Et in iudicium non uenit sed transiet a morte in uitam. Amen amen dico uobis quia uenit hora et nunc est quando mortui audient uocem filii dei et qui audierint uiuent. Sicut enim pater habet uitam in semetipso sic dedit et filio uitam habere in semetipso. Et potestatem dedit ei iudicium facere quia filius hominis est. Nolite mirari hoc quia uenit hora in qua omnes qui in monumentis sunt audient uocem filii dei et procedent qui bona fecerunt in resurrectionem uite. Qui uero mala egerunt in resurrectionem iudicii. Non possum ego a me ipso facere quicquam sed sicut audio iudico et iudicium meum iustum est. Quia non quero uoluntatem meam sed uoluntatem eius qui misit me. Si ego testimonium perhibeo de me testimonium meum non est uerum. Alius est qui testimonium perhibet de me et scio quia uerum est testimonium quod perhibet de me. Vos misistis ad iohannem et testimonium perhibuit ueritati. Ego autem non ab homine testimonium accipio sed hec dico ut uos salui sitis. Ille erat lucerna ardens et lucens uos autem uoluistis exultare ad horam in luce eius. Ego autem habeo testimonium maius iohanne. Opera enim que dedit michi pater ut perficiam ea ipsa opera que ego facio testimonium perhibent de me quia pater me misit. Et qui misit me pater ipse testimonium perhibuit de me. Neque uocem eius umquam audistis neque speciem eius uidistis. Et uerbum eius non habetis in uobis manens quia quem misit ille huic uos non creditis. Scrutamini scripturas quia uos putatis in ipsis uitam eternam habere. Et ille sunt que testimonium perhibent de me et non uultis uenire ad me ut uitam habeatis. Claritatem ab hominibus non accipio. Sed cognoui uos quia dilectionem dei non habetis in uobis. Ego ueni in nomine patris mei et non accepistis me. Si alius uenerit in nomine suo illum accipietis. Quomodo potestis uos credere qui gloriam ab inuicem accipi

nis et gloriam que a solo est deo non queritis. Nolite putare quia ego accusaturus sim vos apud patrem. Est qui accusat vos Moyses in quo vos speratis. Si enim crederetis Moysi crederetis forsitan et mihi. De me autem ille scripsit. Si autem illius litteris non creditis quomodo meis verbis credetis.

VI

Post hec abiit ihesus trans mare galilee quod est tyberiadis et sequebatur eum multitudo magna quia videbant signa que faciebat super his qui infirmabantur. Subiit ergo in montem ihesus et ibi sedebat cum discipulis suis. Erat autem proximum pascha dies festus iudeorum. Cum sublevasset ergo oculos ihesus et vidisset quia multitudo maxima venit ad eum dicit ad philippum. Unde ememus panes ut manducent hii? Hoc autem dicebat temptans eum. ipse enim sciebat quid esset facturus. Respondit ei philippus. Ducentorum denariorum panes non sufficiunt eis ut unusquisque modicum quid accipiat. Dicit ei unus ex discipulis eius andreas frater symonis petri. Est puer unus hic qui habet quinque panes ordeaceos et duos pisces. Sed hec quid sunt inter tantos? Dicit ergo ihesus. Facite homines discumbere. Erat enim fenum multum in loco. Discubuerunt ergo viri numero quasi quinque milia. Accepit ergo ihesus panes et cum gratias egisset distribuit discumbentibus. similiter et ex piscibus quantum volebant. Ut autem impleti sunt dixit discipulis suis. Colligite que superaverunt fragmenta ne pereant. Collegerunt ergo et impleverunt .xii. cophinos fragmentorum ex quinque panibus ordeaceis que superfuerunt his qui manducaverant. Illi homines cum vidissent quod fecerat signum dicebant. Quia hic est vere propheta qui venturus est in mundum. Ihesus ergo cum cognovisset quia venturi essent ut raperent eum et facerent eum regem. fugit iterum in montem ipse solus. Ut autem sero factum est descenderunt discipuli eius ad mare. Et cum ascendissent navem venerunt trans mare in capharnaum. Et tenebre iam facte erant et non venerat ad eos ihesus. Mare autem vento magno flante exurgebat. Cum remigassent ergo quasi stadia .xxv. aut .xxx. vident ihesum ambulantem super mare et proximum navi fieri et timuerunt. Ille autem dicit eis. Ego sum nolite timere. Voluerunt ergo accipere eum in navem. Et statim navis ad terram in qua ibant. Altera die turba que stabat trans mare vidit quia navicula alia non erat ibi nisi una. et quia non introisset cum discipulis suis ihesus in navem sed soli discipuli eius abiissent. Alie vero supervenerunt naves a tyberiade iuxta locum ubi manducaverant panem gratias agentes domino. Cum ergo vidisset turba quia ihesus non esset ibi neque discipuli eius ascenderunt naviculas et venerunt in capharnaum querentes ihesum. Et cum invenissent eum trans mare dixerunt ei. Rabbi quando huc venisti? Respondit eis ihesus et dixit. Amen amen dico vobis queritis me non quia vidistis signa sed quia manducastis ex panibus et saturati estis. Operamini non cibum qui perit sed qui permanet in vitam eternam quem filius hominis vobis dabit. Hunc enim pater signavit deus. Dixerunt ergo ad eum. Quid faciemus ut operemur opera dei?

Respondit ihesus et dixit eis. Hoc est opus dei ut credatis in eum quem misit ille. Dixerunt ergo ei. Quod ergo tu facis signum ut videamus et credamus tibi? Quid operaris? Patres nostri manna manducaverunt in deserto sicut scriptum est. Panem de celo dedit eis manducare. Dixit ergo eis ihesus. Amen amen dico vobis non Moyses dedit vobis panem de celo sed pater meus dedit vobis panem de celo verum. Panis enim dei est qui descendit de celo et dat vitam mundo. Dixerunt ergo ad eum. Domine semper da nobis panem hunc. Dixit autem eis ihesus. Ego sum panis vite. Qui venit ad me non esuriet. Et qui credit in me non sitiet umquam. Sed dixi vobis quia et vidistis me et non credidistis. Omne quod dat mihi pater ad me veniet et eum qui venit ad me non eiciam foras. Quia descendi de celo non ut faciam voluntatem meam sed voluntatem eius qui misit me. Hec est autem voluntas eius qui misit me patris ut omne quod dedit mihi non perdam ex eo sed resuscitem illud in novissimo die. Hec est enim voluntas patris mei qui misit me ut omnis qui videt filium et credit in eum habeat vitam eternam. Et resuscitabo ego eum in novissimo die. Murmurabant ergo iudei de illo quia dixisset Ego sum panis qui de celo descendi. Et dicebant. Nonne hic est ihesus filius ioseph cuius nos novimus patrem et matrem? Quomodo ergo dicit hic quia de celo descendi? Respondit ihesus et dixit eis. Nolite murmurare invicem. Nemo potest venire ad me nisi pater qui misit me traxerit eum. Et ego resuscitabo eum in novissimo die. Est scriptum in prophetis. Et erunt omnes docibiles dei. Omnis qui audivit a patre et didicit venit ad me. Non quia patrem vidit quisquam nisi qui est a deo hic vidit patrem. Amen amen dico vobis qui credit in me habet vitam eternam. Ego sum panis vite. Patres vestri manducaverunt in deserto manna et mortui sunt. Hic est panis de celo descendens ut si quis ex ipso manducaverit non moriatur. Ego sum panis vivus qui de celo descendi. Si quis manducaverit ex hoc pane vivet in eternum. Et panis quem ego dabo caro mea est pro mundi vita. Litigabant ergo iudei ad invicem dicentes. Quomodo potest hic nobis carnem suam dare ad manducandum? Dixit ergo eis ihesus. Amen amen dico vobis nisi manducaveritis carnem filii hominis et biberitis eius sanguinem non habebitis vitam in vobis. Qui manducat meam carnem et bibit meum sanguinem habet vitam eternam. Et ego resuscitabo eum in novissimo die. Caro enim mea vere est cibus et sanguis meus vere est potus. Qui manducat meam carnem et bibit meum sanguinem in me manet et ego in illo. Sicut misit me vivens pater et ego vivo propter patrem. Et qui manducat me et ipse vivet propter me. Hic est panis qui de celo descendit. Non sicut manducaverunt patres vestri manna et mortui sunt. Qui manducat hunc panem vivet in eternum. Hec dixit in synagoga docens in capharnaum. Multi autem audientes ex discipulis eius dixerunt. Durus est hic sermo. Quis potest eum audire? Sciens autem ihesus apud semetipsum quia

murmurarent de hoc discipuli eius dixit eis. Hoc uos scandalizat? Si ergo uideritis filium hominis ascendentem ubi erat prius. Spiritus est qui uiuificat caro non prodest quicquam. Verba que ego locutus sum uobis spiritus et uita sunt. Sed quidam sunt ex uobis qui non credunt. Sciebat enim ab initio ihesus qui essent credentes et quis traditurus esset eum. Et dicebat propterea dixi uobis quia. Nemo potest uenire ad me nisi fuerit ei datum a patre meo. Ex hoc multi discipulorum eius abierunt retro et iam non cum illo ambulabant. Dixit ergo ihesus ad duodecim. Numquid et uos uultis abire. Respondit ergo ei simon petrus Domine. ad quem ibimus. Verba uite eterne habes. Et nos credimus et cognouimus quia tu es christus filius dei. Respondit ergo eis ihesus. Nonne ego uos xii. elegi et ex uobis unus diabolus est? Dicebat autem de iuda simonis scariotis hic erat enim traditurus eum cum esset unus ex duodecim.

VII

Post hec Ambulabat ihesus in galileam. Non enim uolebat in iudeam ambulare quia querebant eum iudei interficere. Erat autem in proximo dies festus iudeorum scenophegia. Dixerunt autem ad eum fratres eius. Transi hinc et uade in iudeam ut et discipuli tui uideant opera tua que facis. Nemo quippe in occulto aliquid facit et querit ipse in palam esse. Si hec facis manifesta te ipsum mundo. Neque enim fratres eius credebant in eum. Dicit ergo eis ihesus. Tempus meum nondum aduenit tempus autem uestrum semper est paratum. Non potest mundus odisse uos me autem odit. Quia ego testimonium perhibeo de illo quia opera eius mala sunt. Vos ascendite ad diem festum hunc. ego autem non ascendam ad diem festum istum quia meum tempus nondum impletum est. Hec cum dixisset ipse mansit in galileam. Vt autem ascenderunt fratres eius tunc et ipse ascendit ad diem festum non manifeste sed quasi in occulto. Iudei ergo querebant eum in die festo et dicebant. Vbi est ille Et murmur multus erat de eo in turba. Quidam enim dicebant quia bonus est. Alii autem dicebant non sed seducit turbas. Nemo tamen palam loquebatur de illo propter metum iudeorum. Iam autem die festo mediante ascendit ihesus in templum et docebat. Et mirabantur iudei dicentes Quomodo hic litteras scit cum non didicerit. Respondit ihesus et dixit. Mea doctrina non est mea sed eius qui misit me. Si quis uoluerit eius uoluntatem facere cognoscet de doctrina utrum ex deo sit an ego a me ipso loquar. Qui a semetipso loquitur gloriam propriam querit. Qui autem querit gloriam eius qui misit illum hic uerax est et iniustitia in illo non est. Nonne moises dedit uobis legem et nemo ex uobis facit legem. Quid me queritis interficere. Respondit turba et dixit. Demonium habes. Quis te querit interficere? Respondit ihesus et dixit eis. Vnum opus feci et omnes miramini. Propterea moises dedit uobis circumcisionem non quia ex moise est sed ex patribus et in sabbato circumciditis hominem. Si circumcisionem accipit homo in sabbato ut non soluatur lex moisi michi indignamini quia totum hominem sanum feci in sabbato? Nolite iudicare secundum faciem sed iustum iudicium iudicate. Dicebant ergo quidam ex ierosolimis. Nonne hic est quem querunt interficere? Et ecce nunc palam loquitur et nichil ei dicunt. Numquid uere cognouerunt principes quia hic est christus? Sed hunc scimus unde sit. Christus autem cum uenerit nemo scit unde sit. Clamabat ergo docens in templo ihesus et dicens. Et me scitis et unde sim scitis. Et a me ipso non ueni sed est uerus qui misit me quem uos nescitis. Ego scio eum et si dixero quia non scio eum ero similis uobis mendax. Sed scio eum quia ab ipso sum et ipse me misit. Querebant ergo eum apprehendere et nemo misit in illum manus quia nondum uenerat hora eius. De turba autem multi crediderunt in eum et dicebant christus cum uenerit numquid plura signa faciet quam que hic facit. Audierunt pharisei turbam murmurantem de illo hec et miserunt principes et pharisei ministros ut apprehenderent eum. Dixit ergo ihesus. Adhuc modicum tempus uobiscum sum et uado ad eum qui misit me. Queretis me et non inuenietis et ubi sum ego uos non potestis uenire. Dixerunt ergo iudei ad semetipsos. Quo hic iturus est quia non inueniemus eum? Numquid in dispersionem gentium iturus est et docturus gentes? Quis est hic sermo quem dixit. Queretis me et non inuenietis et ubi sum ego uos non potestis uenire? In nouissimo autem die magno festiuitatis stabat ihesus et clamabat dicens. Si quis sitit ueniat ad me et bibat. Qui credit in me sicut dicit scriptura flumina de uentre eius fluent aque uiue. Hoc autem dixit de spiritu sancto quem accepturi erant credentes in eum. Nondum enim erat spiritus datus quia ihesus nondum fuerat glorificatus. Ex illa ergo turba. Cum audissent quidam de turba hos sermones eius. dicebant. Hic est uere propheta. Alii dicebant. Hic est christus. Quidam autem dicebant. Numquid a galilea christus uenit? Nonne scriptura dicit quia ex semine dauid et bethleem castello ubi erat dauid uenit christus. Dissensio itaque facta est in turba propter eum. Quidam autem ex ipsis uolebant apprehendere eum sed nemo misit super illum manus. Venerunt ergo ministri ad pontifices et phariseos et dixerunt eis illi Quare non adduxistis eum? Responderunt ministri. Numquam sic locutus est homo. sicut homo hic loquitur. Responderunt ergo eis pharisei. Numquid et uos seducti estis? Numquid aliquis ex principibus credidit in eum aut ex phariseis? Sed turba hec que non nouit legem maledicti sunt. Dixit nichodemus ad eos ille qui uenit ad ihesum nocte qui unus ex ipsis erat. Numquid lex nostra iudicat hominem nisi audierit ab ipso prius et cognouerit quid faciat? Responderunt et dixerunt ei. Numquid et tu galileus es? Scrutare scripturas et uide quia propheta a galilea non surget. Et reuersi sunt unusquisque in domum suam.

VIII

Ihesus autem perrexit in montem oliueti et diluculo iterum uenit in templum. Et omnis populus uenit ad eum et sedens docebat eos. Adducunt autem scribe et pharisei mulierem in adulterio deprehensam et statuerunt eam in medio et dixerunt ei. Magister hec muli

et modo deprehensa est in adulterio. In lege autem Moyses mandavit nobis huiusmodi lapidare. Tu ergo quid dicis? Hoc autem dicebant temptantes eum ut possent accusare eum. Iesus autem inclinans se deorsum digito scribebat in terra. Cum autem perseverarent interrogantes eum erexit se et dixit eis: Qui sine peccato est vestrum primus in illam lapidem mittat. Et iterum se inclinans scribebat in terra. Audientes autem unus post unum exiebant incipientes a senioribus. Et remansit solus et mulier in medio stans. Erigens autem se Iesus dixit ei: Mulier ubi sunt qui te accusabant? Nemo te condempnavit? Que dixit: Nemo domine. Dixit autem Iesus: Nec ego te condempnabo. Vade et amplius iam noli peccare.

VIII Iterum ergo locutus est eis Iesus dicens: Ego sum lux mundi. Qui sequitur me non ambulat in tenebris sed habebit lumen vite. Dixerunt ergo ei pharisei: Tu de te ipso testimonium perhibes; testimonium tuum non est verum. Respondit Iesus et dixit illis: Et si ego testimonium perhibeo de me ipso verum est testimonium meum quia scio unde veni et quo vado. Vos autem nescitis unde venio aut quo vado. Vos secundum carnem iudicatis, ego non iudico quemquam. Et si iudico ego iudicium meum verum est quia solus non sum sed ego et qui misit me pater. Et in lege vestra scriptum est quia duorum hominum testimonium verum est. Ego sum qui testimonium perhibeo de me ipso et testimonium perhibet de me qui misit me pater. Dicebant ergo ei: Ubi est pater tuus? Respondit Iesus: Neque me scitis neque patrem meum. Si me sciretis forsitan et patrem meum sciretis. Hec verba locutus est Iesus in gazophilacio docens in templo. Et nemo apprehendit eum quia necdum venerat hora eius. Dixit ergo iterum eis Iesus: Ego vado et queretis me et in peccato vestro moriemini. Quo ego vado vos non potestis venire. Dicebant ergo iudei: Numquid interficiet semetipsum quia dicit: Quo ego vado vos non potestis venire? Et dicebat eis: Vos de deorsum estis, ego de supernis sum. Vos de mundo hoc estis, ego non sum de hoc mundo. Dixi ergo vobis quia moriemini in peccato vestro. Si enim non credideritis quia ego sum moriemini in peccato vestro. Dicebant ergo ei: Tu quis es? Dixit eis Iesus: Principium qui et loquor vobis. Multa habeo de vobis loqui et iudicare, sed qui misit me verax est. Et ego que audivi ab eo hec loquor in mundo. Et non cognoverunt quia patrem eis dicebat deum. Dixit ergo eis Iesus: Cum exaltaveritis filium hominis tunc cognoscetis quia ego sum et a me ipso facio nichil, sed sicut docuit me pater hec loquor. Et qui me misit mecum est. Non reliquit me solum quia que placita sunt ei facio semper.

Hec illo loquente multi crediderunt in eum. Dicebat ergo Iesus ad eos qui crediderunt ei iudeos: Si vos manseritis in sermone meo vere discipuli mei eritis et cognoscetis veritatem et veritas liberabit vos. Responderunt ei iudei: Semen Abrahe sumus et nemini servivimus umquam. Quomodo tu dicis: Liberi eritis? Respondit eis Iesus: Amen amen dico vobis quoniam omnis qui facit peccatum servus est peccati. Servus autem non manet in domo in eternum; filius manet in eternum. Si ergo filius vos liberaverit, vere liberi eritis. Scio quia filii Abrahe estis, sed queritis me interficere quia sermo meus non capit in vobis. Ego quod vidi apud patrem loquor, et vos que vidistis apud patrem vestrum facitis. Responderunt et dixerunt ei: Pater noster Abraham est. Dicit eis Iesus: Si filii Abrahe estis, opera Abrahe facite. Nunc autem queritis me interficere hominem qui veritatem locutus sum vobis quam audivi a deo; hoc Abraham non fecit. Vos facitis opera patris vestri. Dixerunt itaque ei: Nos ex fornicatione non sumus nati; unum patrem habemus deum. Dixit ergo eis Iesus: Si deus pater vester esset, diligeretis utique me. Ego enim ex deo processi et veni. Neque enim a me ipso veni sed ille me misit. Quare loquelam meam non cognoscitis? Quia non potestis audire sermonem meum. Vos ex patre diabolo estis et desideria patris vestri vultis facere. Ille homicida erat ab initio et in veritate non stetit quia non est veritas in eo. Cum loquitur mendacium ex propriis loquitur, quia mendax est et pater eius. Ego autem quia veritatem dico non creditis mihi. Quis ex vobis arguet me de peccato? Si veritatem dico quare vos non creditis mihi? Qui est ex deo verba dei audit. Propterea vos non auditis quia ex deo non estis. Responderunt igitur iudei et dixerunt ei: Nonne bene dicimus nos quia Samaritanus es tu et demonium habes? Respondit Iesus: Ego demonium non habeo sed honorifico patrem meum et vos inhonorastis me. Ego autem non quero gloriam meam; est qui querat et iudicet. Amen amen dico vobis si quis sermonem meum servaverit mortem non videbit in eternum. Dixerunt ergo iudei: Nunc cognovimus quia demonium habes. Abraham mortuus est et prophete et tu dicis: Si quis sermonem meum servaverit mortem non gustabit in eternum. Numquid tu maior es patre nostro Abraham qui mortuus est? Et prophete mortui sunt. Quem te ipsum facis? Respondit Iesus: Si ego glorifico me ipsum, gloria mea nichil est. Est pater meus qui glorificat me, quem vos dicitis quia deus vester est, et non cognovistis eum. Ego autem novi eum. Et si dixero quia non scio eum ero similis vobis mendax. Sed scio eum et sermonem eius servo. Abraham pater vester exultavit ut videret diem meum, et vidit et gavisus est. Dixerunt ergo iudei ad eum: Quinquaginta annos nondum habes et Abraham vidisti? Dixit eis Iesus: Amen amen dico vobis, antequam Abraham fieret ego sum. Tulerunt ergo lapides ut iacerent in eum. Iesus autem abscondit se et exivit de templo.

IX

Et preteriens Iesus vidit hominem cecum a nativitate. Et interrogaverunt eum discipuli sui: Rabbi quis peccavit, hic aut parentes eius, ut cecus nasceretur? Respondit Iesus: Neque hic peccavit neque parentes eius, sed ut manifestentur opera dei in illo. Me oportet operari opera eius qui misit me donec dies est. Venit nox quando nemo potest operari. Quamdiu in mundo sum lux sum mundi. Hec cum dixisset expuit in terram et fecit lutum ex sputo et linivit lutum super oculos eius et dixit ei: Vade et lava in natatoria Siloe quod interpretatur

missus. Abiit ergo et lavit et venit videns. Itaque vicini eius et qui viderant eum prius quia mendicus erat dicebant: Nonne hic est qui sedebat et mendicabat? Alii dicebant quia hic est. Alii autem: Nequaquam, sed similis est eius. Ille autem dicebat quia ego sum. Dicebant ergo ei: Quomodo aperti sunt oculi tui? Respondit: Ille homo qui dicitur Iesus lutum fecit et unxit oculos meos et dixit mihi: Vade ad natatoria Siloe et lava. Et abii et lavi et vidi. Dixerunt ei: Ubi est ille? Ait: Nescio. Adducunt eum ad Phariseos qui caecus fuerat. Erat autem sabbatum quando fecit Iesus lutum et aperuit oculos eius. Iterum ergo interrogabant eum Pharisei quomodo vidisset. Ille autem dixit eis: Lutum mihi posuit super oculos et lavi et video. Dicebant ergo ex Phariseis quidam: Non est hic homo a Deo qui sabbatum non custodit. Alii autem dicebant: Quomodo potest homo peccator haec signa facere? Et scisma erat inter eos. Dicunt ergo caeco iterum: Tu quid dicis de eo qui aperuit oculos tuos? Ille autem dixit quia propheta est. Non crediderunt ergo Iudei de illo quia caecus fuisset et vidisset donec vocaverunt parentes eius qui viderat. Et interrogaverunt eos dicentes: Hic est filius vester quem vos dicitis quia caecus natus est? Quomodo ergo nunc videt? Responderunt eis parentes eius et dixerunt: Scimus quia hic est filius noster et quia caecus natus est. Quomodo autem nunc videat nescimus, aut quis eius aperuit oculos nos nescimus. Ipsum interrogate, aetatem habet, ipse de se loquatur. Haec dixerunt parentes eius quia timebant Iudeos. Iam enim conspiraverant Iudei ut si quis eum confiteretur Christum extra sinagogam fieret. Propterea parentes eius dixerunt quia aetatem habet, ipsum interrogate. Vocaverunt ergo rursum hominem qui fuerat caecus et dixerunt ei: Da gloriam Deo. Nos scimus quia hic homo peccator est. Dixit ergo ille: Si peccator est nescio; unum scio quia caecus cum essem modo video. Dixerunt ergo illi: Quid fecit tibi? Quomodo aperuit tibi oculos? Respondit eis: Dixi vobis iam et audistis; quid iterum vultis audire? Numquid et vos vultis discipuli eius fieri? Maledixerunt ergo ei et dixerunt: Tu discipulus illius sis, nos autem Moysi discipuli sumus. Nos scimus quia Moysi locutus est Deus; hunc autem nescimus unde sit. Respondit ille homo et dixit eis: In hoc enim mirabile est quia vos nescitis unde sit, et aperuit meos oculos. Scimus autem quia peccatores Deus non audit, sed si quis Dei cultor est et voluntatem eius facit hunc exaudit. A seculo non est auditum quia quis aperuit oculos caeci nati. Nisi esset hic a Deo non poterat facere quicquam. Responderunt et dixerunt ei: In peccatis natus es totus et tu doces nos? Et eiecerunt eum foras. Audivit Iesus quia eiecerunt eum foras, et cum invenisset eum dixit ei: Tu credis in filium Dei? Respondit ille et dixit: Quis est Domine ut credam in eum? Et dixit ei Iesus: Et vidisti eum, et qui loquitur tecum ipse est. At ille ait: Credo Domine. Et procidens adoravit eum. Et dixit ei Iesus: In iudicium ego in hunc mundum veni, ut qui non vident videant et qui vident caeci fiant. Et audierunt ex Phariseis qui cum ipso erant et dixerunt ei: Numquid et nos caeci sumus? Dixit eis Iesus: Si caeci essetis non haberetis peccatum. Nunc vero dicitis quia videmus; peccatum vestrum manet.

X

Amen amen dico vobis qui non intrat per ostium in ovile ovium sed ascendit aliunde ille fur est et latro. Qui autem intrat per ostium pastor est ovium. Huic ostiarius aperit et oves vocem eius audiunt, et proprias oves vocat nominatim et educit eas. Et cum proprias oves emiserit ante eas vadit, et oves illum sequuntur quia sciunt vocem eius. Alienum autem non sequuntur sed fugiunt ab eo quia non noverunt vocem alienorum. Hoc proverbium dixit eis Iesus. Illi autem non cognoverunt quid loqueretur eis. Dixit ergo eis iterum Iesus: Amen amen dico vobis quia ego sum ostium ovium. Omnes quotquot venerunt fures sunt et latrones, sed non audierunt eos oves. Ego sum ostium. Per me si quis introierit salvabitur et ingredietur et egredietur et pascua inveniet. Fur non venit nisi ut furetur et mactet et perdat. Ego veni ut vitam habeant et abundantius habeant. Ego sum pastor bonus. Bonus pastor animam suam ponit pro ovibus suis. Mercennarius autem et qui non est pastor cuius non sunt oves propriae videt lupum venientem et dimittit oves et fugit, et lupus rapit et dispergit oves. Mercennarius autem fugit quia mercennarius est et non pertinet ad eum de ovibus. Ego sum pastor bonus et cognosco meas et cognoscunt me meae. Sicut novit me pater et ego agnosco patrem, et animam meam pono pro ovibus meis. Et alias oves habeo quae non sunt ex hoc ovili, et illas oportet me adducere, et vocem meam audient, et fiet unum ovile et unus pastor. Propterea me pater diligit quia ego pono animam meam ut iterum sumam eam. Nemo tollit eam a me sed ego pono eam a me ipso. Potestatem habeo ponendi eam et potestatem habeo iterum sumendi eam. Hoc mandatum accepi a patre meo. Dissensio iterum facta est inter Iudeos propter sermones hos. Dicebant autem multi ex ipsis: Demonium habet et insanit; quid eum auditis? Alii dicebant: Haec verba non sunt demonium habentis. Numquid potest demonium caecorum oculos aperire? Facta sunt autem encenia in Ierosolimis et hiems erat. Et ambulabat Iesus in templo in porticu Salomonis. Circumdederunt ergo eum Iudei et dicebant ei: Quousque animam nostram tollis? Si tu es Christus dic nobis palam. Respondit eis Iesus: Loquor vobis et non creditis. Opera quae ego facio in nomine patris mei haec testimonium perhibent de me. Sed vos non creditis quia non estis ex ovibus meis. Oves meae vocem meam audiunt, et ego cognosco eas et sequuntur me. Et ego vitam aeternam do eis, et non peribunt in aeternum, et non rapiet eas quisquam de manu mea. Pater meus quod dedit mihi maius omnibus est, et nemo potest rapere de manu patris mei. Ego et pater unum sumus. Sustulerunt ergo lapides Iudei ut lapidarent eum. Respondit eis Iesus: Multa bona opera ostendi vobis ex patre meo; propter quod eorum opus me lapidatis? Responderunt ei Iudei: De bono opere non lapidamus te sed de blasphemia, et quia tu homo cum sis facis te ipsum Deum. Respondit eis Iesus: Nonne scriptum est in lege

ra? quia ego dixi dii estis. Si illos dixit deos ad quos sermo dei factus est, et non potest solui scriptura, quem pater sanctificavit et misit in mundum vos dicitis quia blasphemas quia dixi filius dei sum. Si non facio opera patris mei nolite credere michi. Si autem facio et si michi non vultis credere operibus credite, ut cognoscatis et credatis quia in me est pater et ego in patre. Querebant ergo eum adprehendere et exivit de manibus eorum. Et abiit iterum trans Iordanen in eum locum ubi erat Iohannes baptizans primum et mansit illic. Et multi venerunt ad eum et dicebant: Quia Iohannes quidem signum fecit nullum. Omnia autem quecumque dixit Iohannes de hoc vera erant. Et multi crediderunt in eum.

CXI

Erat autem quidam languens Lazarus a Bethania de castello Marie et Marthe sororis eius. Maria autem erat que unxit dominum unguento et extersit pedes eius capillis suis, cuius frater Lazarus infirmabatur. Miserunt ergo sorores eius ad eum dicentes: Domine, ecce quem amas infirmatur. Audiens autem ihc dixit eis: Infirmitas hec non est ad mortem sed pro gloria dei ut glorificetur filius dei per eam. Diligebat autem ihc Martham et sororem eius Mariam et Lazarum. Ut ergo audivit quia infirmabatur tunc quidem mansit in eodem loco duobus diebus. Deinde post hec dicit discipulis suis: Eamus in Iudeam iterum. Dicunt ei discipuli: Rabbi, nunc querebant te Iudei lapidare et iterum vadis illuc? Respondit ihc: Nonne duodecim hore sunt diei? Si quis ambulaverit in die non offendit quia lucem huius mundi videt. Si autem ambulaverit in nocte offendit quia lux non est in eo. Hec ait, et post hec dicit eis: Lazarus amicus noster dormit, sed vado ut a sompno exsuscitem eum. Dixerunt ergo discipuli eius: Domine, si dormit salvus erit. Dixerat autem ihc de morte eius. Illi autem putaverunt quia de dormitione sompni diceret. Tunc ergo dixit eis ihc manifeste: Lazarus mortuus est et gaudeo propter vos ut credatis quoniam non eram ibi, sed eamus ad eum. Dixit ergo Thomas qui dicitur Didimus ad condiscipulos: Eamus et nos ut moriamur cum eo. Venit itaque ihc et invenit eum quatuor dies iam in monumento habentem. Erat autem Bethania iuxta Ierusalem quasi stadiis quindecim. Multi autem ex Iudeis venerant ad Martham et Mariam ut consolarentur eas de fratre suo. Martha autem ut audivit quia ihc venit occurrit illi. Maria autem domi sedebat. Dixit ergo Martha ad ihm: Domine, si fuisses hic frater meus non fuisset mortuus. Sed et nunc scio quia quecumque poposceris a deo dabit tibi deus. Dicit illi ihc: Resurget frater tuus. Dicit ei Martha: Scio quia resurget in resurrectione in novissima die. Dixit ei ihc: Ego sum resurrectio et vita. Qui credit in me etiam si mortuus fuerit vivet. Et omnis qui vivit et credit in me non morietur in eternum. Credis hoc? Ait illi: Utique domine, ego credidi quia tu es Christus filius dei qui in hunc mundum venisti. Et cum hec dixisset, abiit et vocavit Mariam sororem suam silentio dicens: Magister adest et vocat te. Illa autem ut audivit surgit cito et venit ad eum. Nondum enim venerat ihc in castellum, sed erat adhuc in illo loco ubi occurrerat ei Martha. Iudei igitur qui erant cum ea in domo et consolabantur eam cum vidissent Mariam quia cito surrexit et exiit secuti sunt eam dicentes: Quia vadit ad monumentum ut ploret ibi. Maria ergo cum venisset ubi erat ihc videns eum cecidit ad pedes eius et dixit ei: Domine, si fuisses hic non esset mortuus frater meus. Ihc ergo ut vidit eam plorantem et Iudeos qui venerant cum ea plorantes, infremuit spiritu et turbavit se ipsum et dixit: Ubi posuistis eum? Dicunt ei: Domine, veni et vide. Et lacrimatus est ihc. Dixerunt ergo Iudei: Ecce quomodo amabat eum. Quidam autem dixerunt ex ipsis: Non poterat hic qui aperuit oculos ceci nati facere ut et hic non moreretur? Ihc ergo rursum fremens in semetipso venit ad monumentum. Erat autem spelunca et lapis superpositus erat ei. Ait ihc: Tollite lapidem. Dicit ei Martha soror eius qui mortuus fuerat: Domine, iam fetet, quatriduanus est enim. Dicit ei ihc: Nonne dixi tibi quoniam si credideris videbis gloriam dei? Tulerunt ergo lapidem. Ihc autem elevatis sursum oculis dixit: Pater, gratias ago tibi quoniam audisti me. Ego autem sciebam quia semper me audis, sed propter populum qui circumstat dixi ut credant quia tu me misisti. Hec cum dixisset voce magna clamavit: Lazare, veni foras. Et statim prodiit qui fuerat mortuus ligatus manibus et pedibus institis et facies illius sudario erat ligata. Dicit eis ihc: Solvite eum et sinite abire. Multi ergo ex Iudeis qui venerant ad Mariam et Martham et viderant que fecit ihc crediderunt in eum. Quidam autem ex ipsis abierunt ad Phariseos et dixerunt eis que fecit ihc. Collegerunt ergo pontifices et Pharisei concilium adversus ihm et dicebant: Quid facimus quia hic homo multa signa facit? Si dimittimus eum sic omnes credent in eum, et venient Romani et tollent nostrum locum et gentem. Unus autem ex ipsis Caiphas cum esset pontifex anni illius dixit eis: Vos nescitis quicquam nec cogitatis quia expedit vobis ut unus moriatur homo pro populo et non tota gens pereat. Hoc autem a semetipso non dixit, sed cum esset pontifex anni illius, prophetavit quia ihc moriturus erat pro gente. Et non tantum pro gente sed ut filios dei qui erant dispersi congregaret in unum. Ab illo ergo die cogitaverunt ut interficerent eum. Ihc ergo iam non in palam ambulabat apud Iudeos, sed abiit in regionem iuxta desertum in civitatem que dicitur Effrem, et ibi morabatur cum discipulis suis. Proximum autem erat pascha Iudeorum et ascenderunt multi Ierosolimam de regione ante pascha ut sanctificarent se ipsos. Querebant ergo ihm et conloquebantur ad invicem in templo stantes: Quid putatis quia non venit ad diem festum? Dederant autem pontifices et Pharisei mandatum ut si quis cognoverit ubi sit indicet ut adprehendant eum.

CXII

Ihc ergo ante sex dies pasce venit Bethaniam ubi fuerat Lazarus

"non"

fuit mortuus quem suscitavit Ihesus. Fecerunt autem ei
cenam ibi et Martha ministrabat. Lazarus
vero unus erat ex discumbentibus cum eo. Mari-
a ergo accepit libram unguenti nardi pistici pre-
ciosi et unxit pedes Ihesu et extersit capillis suis pe-
des eius et domus impleta est ex odore unguenti. Di-
xit ergo unus ex discipulis eius Iudas Scariot-
his qui erat eum traditurus. Quare hoc unguen-
tum non venit .ccc. denariis et datum est ege-
nis. Dixit autem hoc non quia de egenis pertine-
bat ad eum set quia fur erat et loculos habens ea que
mittebantur portabat. Dixit ergo Ihesus. Sine ill-
am ut in die sepulture mee servet illud. Pauperes
enim semper habetis vobiscum me autem non semper
habebitis. Cognovit ergo turba multa ex Iudeis
quia illic esset et venerunt non propter Ihesum tantum set
ut Lazarum viderent quem suscitavit a mortu-
is. Cogitaverunt autem principes sacerdotum ut et La-
zarum interficerent quia multi propter illum abib-
ant ex Iudeis et credebant in Ihesum. In crastinum
autem turba multa que venerat ad diem fes-
tum cum audissent quia venit Ihesus Iherosolimam
acceperunt ramos palmarum et processerunt o-
bviam ei et clamabant. Osanna benedictus qui
venit in nomine domini rex Israel. Et invenit Ihesus asellum
et sedit super eum sicut scriptum est. Noli timere fi-
lia Syon ecce rex tuus venit sedens super pullum
asine. Hec non cognoverunt discipuli eius pri-
mum sed quando glorificatus est Ihesus tunc rec-
ordati sunt quia hec erant scripta de eo et hec fe-
cerunt ei. Testimonium ergo perhibebat turba
que erat cum eo quando Lazarum vocavit de m-
onumento et suscitavit eum a mortuis. Propter
ea et obviam venit ei turba quia audierunt eum
fecisse hoc signum. Pharisei ergo dixerunt ad
semetipsos. Videtis quia nichil proficimus? Ecce
mundus totus post eum abiit. Erant autem gen-
tiles quidam ex his qui ascenderant ut adorar-
ent in die festo. Hii ergo accesserunt ad Philipp-
um qui erat a Bethsaida Galilee et rogabant e-
um dicentes. Domine volumus Ihesum videre. V-
enit Philippus et dicit Andree. Andreas rursum
et Philippus dixerunt Ihesu. Ihesus autem respondit
eis dicens. Venit hora ut clarificetur filius ho-
minis. Amen amen dico vobis nisi granum frumenti
cadens in terram mortuum fuerit ipsum
solum manet. Si autem mortuum fuerit multum
fructum affert. Qui amat animam suam perdet e-
am. Et qui odit animam suam in hoc mundo
in vitam eternam custodit eam. Si quis michi
ministrat me sequatur. Et ubi sum ego illic et mi-
nister meus erit. Si quis michi ministraverit
honorificabit eum pater meus. Nunc anima
mea turbata est et quid dicam? Pater salvifica
me ex hora hac. Set propter ea veni in horam hanc.
Pater clarifica tuum nomen. Venit ergo vox
de celo et clarificavi et iterum clarificabo. Turba
ergo que stabat et audiebat. dicebat tonitruum
factum esse. Alii dicebant angelus ei locutus est.
Respondit Ihesus et dixit. Non propter me hec vox h-
venit set propter vos. Nunc iudicium est mundi nunc
princeps huius mundi eicietur foras. Et ego si
exaltatus fuero a terra omnia traham ad me ipsum.
Hoc autem dicebat significans qua morte e-

sset moriturus. Respondit ei turba. Nos audivi-
mus ex lege quia Christus manet in eternum. Et quo-
modo tu dicis oportet exaltari filium hominis?
Quis est iste filius hominis? Dixit ergo eis Ihesus.
Adhuc modicum lumen in vobis est. Ambulate
dum lucem habetis ut non tenebre vos comprehen-
dant. Et qui ambulat in tenebris nescit quo
vadat. Dum lucem habetis credite in lucem
ut filii lucis sitis. Hec locutus est eis Ihesus et abiit.
et abscondit se ab eis. Cum autem tanta signa
fecisset coram eis non credebant in eum ut ser-
mo Ysaie prophete impleretur quem dixit. Domine
quis credidit auditui nostro et brachium domini cui re-
velatum est. Propterea non poterant credere quia
iterum dixit Ysaias. Excecavit oculos eorum et indu-
ravit eorum cor ut non videant oculis et intelli-
gant corde et convertantur et sanem eos. Hec dix-
it Ysaias quando vidit gloriam eius et locutus est de
eo. Verumptamen ex principibus multi credide-
runt in eum set propter phariseos non confite-
bantur ut de sinagoga non eicerentur. Dilexerunt
enim gloriam hominum magis quam gloriam dei.
Ihesus autem clamavit et dixit. Qui credit in me
et non credit in me set in eum qui misit me. Et
qui videt me. videt eum qui misit me. Ego lux
in mundum veni ut omnis qui credit in me in te-
nebris non maneat. Et si quis audierit verba mea
et non custodierit ea ego non iudico eum. Non
enim veni ut iudicem mundum set ut salvum
faciam mundum. Qui spernit me et non accipit
verba mea habet qui iudicet eum. Sermo quem
locutus sum ille iudicabit eum in novissimo
die. Quia ego ex me ipso non sum locutus sed qui
misit me pater. ipse michi mandatum dedit.
Quid dicam et quid loquar. Et scio quia manda-
tum eius vita eterna est. Que ergo ego loquor si-
cut dixit michi pater sic loquor. Ante diem
autem festum pasche sciens Ihesus quia venit
eius hora ut transeat ex hoc mundo ad patrem
cum dilexisset suos qui erant in mundo in fi-
nem dilexit eos. Et cena facta cum diabolus
iam se inmisisset in corde ut traderet eum I-
udas Simonis Scariothes. Sciens quia omnia de-
dit ei pater in manus et quia a deo exivit et ad deum
vadit. Surgit a cena et ponit vestimenta sua
Et cum accepisset linteum precinxit se. De-
inde misit aquam in pelvem et cepit lavare
pedes discipulorum et extergere linteo quo er-
at precinctus. Venit ergo ad Symonem Petrum
et dixit ei Petrus. Domine tu michi lavas pedes?
Respondit Ihesus et dixit ei. Quod ego facio tu nescis
modo scies autem postea. Dixit ei Petrus. Non la-
vabis michi pedes in eternum. Respondit ei Ihesus.
Si non lavero te non habebis partem mecum.
Dixit ei Simon Petrus. Domine non tantum pedes
meos sed et manus et caput. Dixit ei Ihesus. Qui lo-
tus est non indiget nisi ut pedes lavet sed est
mundus totus. Et vos mundi estis sed non omnes
Sciebat enim quisnam esset qui traderet eum.
propter ea dixit non estis mundi omnes. Postquam ergo
lavit pedes eorum et accepit vestimenta sua.
cum recubuisset iterum dixit eis. Scitis quid
fecerim vobis? Vos vocatis me magister et domi-
ne et bene dicitis. Sum etenim. Si ergo ego

Zacharias
c. IX

.. mih.

c. I...

XIII

laui uestros pedes dominus et magister et uos debetis alter alterius lauare pedes. Exemplum enim dedi uobis ut quemadmodum ego feci uobis, ita et uos faciatis. Amen amen dico uobis non est seruus maior domino suo neque apostolus maior eo qui misit illum. Si hec scitis beati eritis si feceritis ea. Non de omnibus uobis dico. Ego scio quos elegerim. Sed ut impleatur scriptura qui manducat mecum panem leuabit contra me calcaneum suum. Amodo dico uobis priusquam fiat ut credatis cum factum fuerit quia ego sum. Amen amen dico uobis qui accipit siquem misero me accipit. Qui autem me accipit accipit eum qui me misit. Cum hec dixisset Ihesus turbatus est spiritu et protestatus est et dixit. Amen amen dico uobis quia unus ex uobis tradet me. Aspiciebant ergo ad inuicem discipuli hesitantes de quo diceret. Erat ergo recumbens unus ex discipulis eius in sinu Ihesu quem diligebat Ihesus. Innuit ergo huic Symon Petrus et dicit ei. Quis est de quo dicit? Itaque cum recubuisset ille supra pectus Ihesu dicit ei. Domine quis est? Respondit Ihesus. Ille est cui ego intinctum panem porrexero. Et cum intinxisset panem dedit Iude Symonis Scariothis. Et post buccellam tunc introiuit in illum Sathanas. Dicit ei Ihesus. Quod facis fac citius. Hoc autem nemo sciuit discumbentium ad quid dixerit ei. Quidam enim putabant quia loculos habebat Iudas quod dixisset ei Ihesus. Eme ea que opus sunt nobis ad diem festum aut egenis ut aliquid daret. Cum ergo accepisset ille buccellam exiuit continuo. Erat autem nox. Cum ergo exisset dicit Ihesus. Nunc clarificatus est filius hominis et deus clarificatus est in eo. Et deus clarificauit eum in semetipso. Et continuo clarificauit eum. Filioli adhuc modicum uobiscum sum. Queretis me et sicut dixi Iudeis quo ego uado uos non potestis uenire et uobis dico modo. Mandatum nouum do uobis ut diligatis inuicem sicut dilexi uos, ut et uos diligatis inuicem. In hoc cognoscent omnes quia mei discipuli estis si dilectionem habueritis ad inuicem. Dicit ei Symon Petrus. Domine quo uadis? Respondit Ihesus. Quo ego uado non potes me modo sequi, sequeris autem postea. Dicit ei Petrus. Quare non possum sequi te modo? Animam meam pro te ponam. Respondit Ihesus. Animam tuam pro me ponis? Amen amen dico tibi non cantabit gallus donec me ter neges. Et ait discipulis suis.

XIIII

Non turbetur cor uestrum. Creditis in deum et in me credite. In domo patris mei mansiones multe sunt. Si quominus dixissem uobis quia uado parare uobis locum. Et si abiero et preparauero uobis locum iterum uenio et accipiam uos ad me ipsum ut ubi sum ego et uos sitis. Et quo ego uado scitis et uiam scitis. Dicit ei Thomas. Domine nescimus quo uadis. Et quomodo possumus uiam scire? Dicit ei Ihesus. Ego sum uia et ueritas et uita. Nemo uenit ad patrem nisi per me. Si cognouissetis me et patrem meum utique cognouissetis. Et amodo cognoscetis eum et uidistis eum. Dicit ei Philippus. Domine ostende nobis patrem et sufficit nobis. Dicit ei Ihesus. Tanto tempore uobiscum sum et non cognouistis me? Philippe qui uidet me uidet et patrem. Quomodo tu dicis ostende nobis patrem? Non creditis quia ego in patre et pater in me est? Verba que ego loquor uobis a me ipso non loquor. Pater autem in me manens ipse facit opera. Non creditis quia ego in patre et pater in me est? Alioquin propter opera ipsa credite. Amen amen dico uobis qui credit in me opera que ego facio et ipse faciet et maiora horum faciet quia ego ad patrem uado. Et quodcumque petieritis in nomine meo hoc faciam ut clarificetur pater in filio. Si quid petieritis in nomine meo hoc faciam. Si diligitis me mandata mea seruate. Et ego rogabo patrem et alium paraclitum dabit uobis ut maneat uobiscum in eternum, spiritum ueritatis quem mundus non potest accipere quia non uidet eum nec scit eum. Vos autem cognoscetis quia apud uos manebit et in uobis erit. Non relinquam uos orphanos, ueniam ad uos. Adhuc modicum et mundus me iam non uidet. Vos autem uidetis me quia ego uiuo et uos uiuetis. In illo die uos cognoscetis quia ego in patre meo et uos in me et ego in uobis. Qui habet mandata mea et seruat ea ille est qui diligit me. Qui autem diligit me diligetur a patre meo, et ego diligam eum et manifestabo ei me ipsum. Dicit ei Iudas non ille Scariothis. Domine quid factum est quia nobis manifestaturus es te ipsum et non mundo? Respondit Ihesus et dixit ei. Si quis diligit me sermonem meum seruabit. Et pater meus diliget eum et ad eum ueniemus et mansionem apud eum faciemus. Qui non diligit me sermones meos non seruat. Et sermonem quem audistis non est meus sed eius qui misit me patris. Hec locutus sum uobis apud uos manens. Paraclitus autem spiritus sanctus quem mittet pater in nomine meo ille uos docebit omnia et suggeret uobis omnia quecumque dixero uobis. Pacem relinquo uobis pacem meam do uobis. Non quomodo mundus dat ego do uobis. Non turbetur cor uestrum neque formidet. Audistis quia ego dixi uobis uado et uenio ad uos. Si diligeretis me gauderetis utique quia uado ad patrem quia pater maior me est. Et nunc dixi uobis priusquam fiat ut cum factum fuerit credatis. Iam non multa loquar uobiscum. Venit enim princeps mundi huius et in me non habet quicquam. Sed ut cognoscat mundus quia diligo patrem. Et sicut mandatum dedit michi pater sic facio. Surgite eamus hinc.

XV

Ego sum uitis uera et pater meus agricola est. Omnem palmitem in me non ferentem fructum tollet eum. Et omnem qui fert fructum purgabit eum ut fructum plus afferat. Iam uos mundi estis propter sermonem quem locutus sum uobis. Manete in me et ego in uobis. Sicut palmes non potest ferre fructum a semetipso nisi manserit in uite sic nec uos nisi in me manseritis. Ego sum uitis, uos palmites. Qui manet in me et ego in eo hic fert fructum multum quia sine me nichil potestis facere. Si quis in me non manserit mittetur foras sicut palmes et arescet.

et colligent eos et in ignem mittent et ardet. Si manseritis in me et verba mea in vobis manserint quodcumque volueritis petetis et fiet vobis. In hoc clarificatus est pater meus ut fructum plurimum afferatis et efficiamini mei discipuli. Sicut dilexit me pater et ego dilexi vos. Manete in dilectione mea. Si precepta mea servaveritis manebitis in dilectione mea. Sicut et ego patris mei precepta servavi et maneo in eius dilectione. Hec locutus sum vobis ut gaudium meum in vobis sit. Et gaudium vestrum impleatur. Hoc est preceptum meum ut diligatis invicem sicut dilexi vos. Maiorem hac dilectionem nemo habet ut animam suam ponat quis pro amicis suis. Vos amici mei estis si feceritis que ego precipio vobis. Iam non dicam vos servos quia servus nescit quid faciat dominus eius. Vos autem dixi amicos quia omnia quecumque audivi a patre meo nota feci vobis. Non vos me elegistis sed ego elegi vos. Et posui vos ut eatis et fructum afferatis et fructus vester maneat. Ut quodcumque petieritis patrem in nomine meo det vobis. Hec mando vobis ut diligatis invicem. Si mundus vos odit scitote quia me priorem vobis odio habuit. Si de mundo fuissetis mundus quod suum erat diligeret. Quia vero de mundo non estis sed ego elegi vos de mundo, propterea odit vos mundus. Mementote sermonis mei quem ego dixi vobis. Non est servus maior domino suo. Si me persecuti sunt et vos persequentur. Si sermonem meum servaverunt et vestrum servabunt. Sed hec omnia facient vobis propter nomen meum. Quia nesciunt eum qui me misit. Si non venissem et locutus fuissem eis peccatum non haberent. Nunc autem excusationem non habent de peccato suo. Qui me odit et patrem meum odit. Si opera non fecissem in eis que nemo alius fecit peccatum non haberent. Nunc autem et viderunt et oderunt et me et patrem meum. Sed ut impleatur sermo qui in lege eorum scriptus est. Quia odio habuerunt me gratis.

CXVI

Cum autem venerit paraclitus quem ego mittam vobis a patre spiritum veritatis qui a patre procedit ille testimonium perhibebit de me. Et vos testimonium perhibebitis quia ab initio mecum estis. Hec locutus sum vobis ut non scandalizemini. Absque synagogis facient vos. Sed venit hora ut omnis qui interficit vos arbitretur obsequium se prestare deo. Et hec facient quia non noverunt patrem neque me. Sed hec locutus sum vobis ut cum venerit hora eorum reminiscamini quia ego dixi vobis. Hec autem ab initio vobis non dixi quia vobiscum eram. At nunc vado ad eum qui me misit et nemo ex vobis interrogat me quo vadis. Sed quia hec locutus sum vobis tristitia implevit cor vestrum. Sed ego veritatem dico vobis expedit vobis ut ego vadam. Si enim non abiero paraclitus non veniet ad vos. Si autem abiero mittam eum ad vos. Et cum venerit ille arguet mundum de peccato et de iustitia et de iudicio. De peccato quidem quia non crediderunt in me. De iustitia vero quia ad patrem vado et iam non videbitis me. De iudicio autem quia princeps mundi huius iudicatus est. Adhuc multa habeo vobis dicere sed non potestis portare modo. Cum autem venerit ille spiritus veritatis docebit vos omnem veritatem. Non enim loquetur a semetipso sed quecumque audiet loquetur et que ventura sunt adnuntiabit vobis. Ille me clarificabit quia de meo accipiet et annuntiabit vobis. Omnia quecumque habet pater mea sunt. Propterea dixi quia de meo accipit et annuntiabit vobis. Modicum et iam non videbitis me et iterum modicum et videbitis me quia vado ad patrem. Dixerunt ergo ex discipulis eius ad invicem. Quid est hoc quod dicit nobis modicum et non videbitis me et iterum modicum et videbitis me quia vado ad patrem. Dicebant ergo. Quid est hoc quod dicit nobis modicum? Nescimus quid loquitur. Cognovit autem Ihesus quia volebant eum interrogare et dixit eis. De hoc queritis inter vos quia dixi modicum et non videbitis me et iterum modicum et videbitis me. Amen amen dico vobis quia plorabitis et flebitis vos. Mundus autem gaudebit vos autem contristabimini. Mulier cum parit tristitiam habet quia venit hora eius. Cum autem pepererit puerum iam non meminit pressure propter gaudium quia natus est homo in mundum. Et vos igitur nunc quidem tristitiam habetis. Iterum autem videbo vos et gaudebit cor vestrum. Et gaudium vestrum nemo tollet a vobis. Et in illo die non me rogabitis quicquam. Amen amen dico vobis si quid petieritis patrem in nomine meo dabit vobis. Usque non petistis modo quicquam in nomine meo. Petite et accipietis ut gaudium vestrum sit plenum. Hec in proverbiis locutus sum vobis. Venit hora cum iam in proverbiis loquar vobis. sed palam de patre adnuntiabo vobis. Illo die in nomine meo petetis. Et non dico vobis quia ego rogabo patrem de vobis. Ipse enim pater amat vos quia vos me amastis et credidistis quia ego a deo exivi. Exivi a patre et veni in mundum. Iterum relinquo mundum et vado ad patrem. Dicunt ei discipuli eius. Ecce nunc palam loqueris et proverbium nullum dicis. Nunc scimus quia scis omnia et non opus est tibi ut quis te interroget. In hoc credimus quia a deo existi. Respondit eis Ihesus. Modo creditis ecce venit hora et iam venit ut dispergamini unusquisque in propria et me solum relinquatis et non sum solus quia pater mecum est. Hec locutus sum vobis ut in me pacem habeatis. In mundo pressuram habebitis. Sed confidite ego vici mundum.

CXVII

Hec locutus est Ihesus et sublevatis oculis in celum dixit. Pater venit hora clarifica filium tuum ut filius tuus clarificet te. Sicut dedisti ei potestatem omnis carnis ut omne quod dedisti ei det eis vitam eternam. Hec est autem vita eterna ut cognoscant te solum verum deum et quem misisti Ihesum Christum. Ego te clarificavi super terram opus consummavi quod dedisti mihi ut faciam. Et nunc clarifica me tu pater apud temetipsum claritate quam habui priusquam mundus esset apud te. Manifestavi nomen tuum hominibus quos dedisti mihi de mundo. Tui erant et mihi eos dedisti et sermonem tuum servaverunt. Et nunc cognoverunt.

quia omnia que dedisti michi abs te sunt quia verba que dedisti michi dedi eis. Et ipsi acceperunt et cognoverunt vere quia a te exivi et crediderunt quia tu me misisti. Ego pro eis rogo. Non pro mundo rogo sed pro hiis quos dedisti michi quia tui sunt et mea omnia tua sunt et tua mea sunt et clarificatus sum in eis. Et iam non sum in mundo et hii in mundo sunt et ego ad te venio. Pater sancte serva eos in nomine tuo quos dedisti michi ut sint unum sicut et nos. Cum essem cum eis ego servabam eos in nomine tuo quos dedisti michi custodivi. Et nemo ex hiis periit nisi filius perditionis ut scriptura impleatur. Nunc autem ad te venio et hec loquor in mundo ut habeant gaudium meum impletum in semetipsis. Ego dedi eis sermonem tuum et mundus odio eos habuit quia non sunt de mundo sicut et ego non sum de mundo. Non rogo ut tollas eos de mundo sed ut serves eos a malo. De mundo non sunt sicut et ego non sum de mundo. Sanctifica eos in veritate sermo tuus veritas est. Sicut me misisti in mundum et ego misi eos in mundum. Et pro eis ego sanctifico meipsum ut sint et ipsi sanctificati in veritate. Non pro hiis autem rogo tantum sed et pro eis qui credituri sunt per verbum eorum in me ut omnes unum sint sicut tu pater in me et ego in te ut et ipsi in nobis unum sint et mundus credat quia tu me misisti. Et ego claritatem quam dedisti michi dedi eis ut sint unum sicut et nos unum sumus. Ego in eis et tu in me ut sint consummati in unum et cognoscat mundus quia tu me misisti et dilexisti eos sicut et me dilexisti. Pater quos dedisti michi volo ut ubi ego sum et illi sint mecum ut videant claritatem meam quam dedisti michi quia dilexisti me ante constitutionem mundi. Pater iuste mundus te non cognovit ego autem te cognovi. Et hii cognoverunt quia tu me misisti et notum feci eis nomen tuum et notum faciam ut dilectio qua dilexisti me in ipsis sit et ego in eis.

CXVIII.

Hec cum dixisset ihesus egressus est cum discipulis suis trans torrentem cedron ubi erat hortus in quem introivit ipse et discipuli eius. Sciebat autem et iudas qui tradebat eum locum quia frequenter ihesus convenerat illuc cum discipulis suis. Iudas ergo cum accepisset cohortem et a pontificibus et phariseis ministros venit illuc cum laternis et facibus et armis. Ihesus itaque sciens omnia que ventura erant super eum processit et dicit eis. Quem queritis? Responderunt ei. Ihesum nazarenum. Dicit eis ihesus. Ego sum. Stabat autem et iudas qui tradebat eum cum ipsis. Ut ergo dixit eis ego sum. abierunt retrorsum et ceciderunt in terram. Iterum ergo eos interrogavit. Quem queritis? Illi autem dixerunt. Ihesum nazarenum. Respondit ihesus. Dixi vobis quia ego sum. Si ergo me queritis. sinite hos abire. Ut impleretur sermo quem dixit quia quos dedisti michi non perdidi ex ipsis quemquam. Symon ergo petrus habens gladium eduxit eum et percussit pontificis servum et abscidit eius auriculam dexteram. Erat autem nomen servo malchus. Dixit ergo ihesus petro. Mitte gladium tuum in vaginam. Calicem quem dedit michi pater non vis ut bibam illum? Cohors ergo et tribunus et ministri iudeorum comprehenderunt ihesum et ligaverunt eum. Et adduxerunt eum ad annam primum. Erat enim socer caiphe qui erat pontifex anni illius. Erat autem caiphas qui consilium dederat iudeis quia expedit unum hominem mori pro populo. Sequebatur autem ihesum symon petrus et alius discipulus. Discipulus autem ille erat notus pontifici et introivit cum ihesu in atrium pontificis. Petrus autem stabat ad ostium foras. Exivit ergo discipulus alius qui erat notus pontifici et dixit ostiarie et introduxit petrum. Dicit ergo petro ancilla hostiaria. Numquid et tu ex discipulis es hominis istius? Dicit ille. Non sum. Stabant autem servi et ministri ad prunas quia frigus erat et calefiebant se. Erat autem cum eis et petrus stans et calefaciens se. Pontifex ergo interrogavit ihesum de discipulis suis et de doctrina eius. Respondit ei ihesus. Ego palam locutus sum mundo. Ego semper docui in synagoga et in templo quo omnes iudei conveniunt et in occulto locutus sum nichil. Quid me interrogas? Interroga eos qui audierunt quid locutus sum ipsis. Ecce hii sciunt que dixerim ego. Hec autem cum dixisset unus adsistens ministrorum dedit alapam ihesu dicens. Sic respondes pontifici? Respondit ei ihesus. Si male locutus sum testimonium perhibe de malo. Si autem bene quid me cedis? Et misit eum annas ligatum ad caipham pontificem. Erat autem symon petrus stans et calefaciens se. Dixerunt ergo ei. Numquid et tu ex discipulis eius es? Negavit ille et dixit. Non sum. Dicit unus ex servis pontificis cognatus eius cuius abscidit petrus auriculam. Nonne ego te vidi in horto cum illo? Iterum ergo negavit petrus et statim gallus cantavit. Adducunt ergo ihesum a caipha in pretorium. Erat autem mane. Et ipsi non introierunt in pretorium ut non contaminarentur sed ut manducarent pascha. Exivit ergo pilatus ad eos foris et dixit. Quam accusationem affertis adversus hominem hunc? Responderunt et dixerunt ei. Si non esset hic malefactor non tibi tradidissemus eum. Dixit ergo eis pilatus. Accipite eum vos et secundum legem vestram iudicate eum. Dixerunt ergo ei iudei. Nobis non licet interficere quemquam. Ut sermo ihesu impleretur quem dixit significans qua esset morte moriturus. Introivit ergo iterum in pretorium pilatus et vocavit ihesum et dixit ei. Tu es rex iudeorum? Respondit ihesus. A temetipso hoc dicis an alii tibi dixerunt de me? Respondit pilatus. Numquid ego iudeus sum? Gens tua et pontifices tradiderunt te michi. Quid fecisti? Respondit ihesus. Regnum meum non est de hoc mundo. Si ex hoc mundo esset regnum meum ministri mei utique decertarent ut non traderer iudeis. Nunc autem regnum meum non est hinc. Dixit itaque ei pilatus. Ergo rex es tu? Respondit ihesus. Tu dicis quia rex sum ego. Ego in hoc natus sum et ad hoc veni in mundum ut testimonium perhibeam veritati. Omnis qui est ex veritate audit meam vocem. Dicit ei pilatus. Quid est veritas? Et cum hoc dixisset iterum exivit ad iudeos. Et dicit eis. Ego nullam invenio in eo causam. Est autem

consuetudo vobis ut unum dimittam vobis in pascha. Vultis ergo dimittam vobis regem iudeorum. Clamaverunt rursum omnes dicentes. Non hunc sed barraban. Erat autem barrabas latro.

XVIIII

Tunc ergo apprehendit pilatus ihesum et flagellavit. Et milites plectentes coronam de spinis imposuerunt capiti eius et veste purpurea circumdederunt eum et veniebant ad eum et dicebant. Ave rex iudeorum et dabant ei alapas. Exivit iterum pilatus foras et dicit eis. Ecce adduco vobis eum foras ut cognoscatis quia in eo nullam causam invenio. Exivit ergo ihesus foras portans spineam coronam et purpureum vestimentum et dicit eis. Ecce homo. Cum ergo vidissent eum pontifices et ministri clamabant dicentes. Crucifige crucifige eum. Dicit eis pilatus. Accipite eum vos et crucifigite. Ego enim non invenio in eo causam. Responderunt ei iudei. Nos legem habemus et secundum legem debet mori quia filium dei se fecit. Cum ergo audisset pilatus hunc sermonem magis timuit. Et ingressus est pretorium iterum et dicit ad ihesum. Unde es tu? Ihesus autem responsum non dedit ei. Dicit ergo ei pilatus. Michi non loqueris? Nescis quia potestatem habeo crucifigere te et potestatem habeo dimittere te? Respondit ihesus. Non haberes potestatem adversus me ullam nisi tibi esset datum desuper. Propterea qui tradidit me tibi maius peccatum habet. Exinde querebat pilatus volens dimittere ihesum. Iudei autem clamabant dicentes. Si hunc dimittis non es amicus cesaris. Omnis qui se regem facit contradicit cesari. Pilatus ergo cum audisset hos sermones adduxit foras ihesum et sedit pro tribunali in loco qui dicitur lithostrotos hebraice autem gabbatha. Erat autem parasceve pasche hora quasi sexta. Et dicit iudeis. Ecce rex vester. Illi autem clamabant. Tolle tolle crucifige eum. Dicit eis pilatus. Regem vestrum crucifigam? Responderunt pontifices. Non habemus regem nisi cesarem. Tunc ergo tradidit eis illum ut crucifigeretur. Susceperunt autem ihesum et eduxerunt. Et baiulans sibi crucem exivit in eum qui dicitur calvarie locum hebraice autem golgotha ubi eum crucifixerunt. Et cum eo alios duos hinc et hinc medium autem ihesum. Scripsit autem et titulum pilatus et posuit super crucem. Erat autem scriptum ihesus nazarenus rex iudeorum. Hunc ergo titulum multi legerunt iudeorum quia prope civitatem erat locus ubi crucifixus est ihesus. Et erat scriptum hebraice grece et latine. Dicebant ergo pilato pontifices iudeorum. Noli scribere rex iudeorum sed quia ipse dixit rex sum iudeorum. Respondit pilatus. Quod scripsi scripsi. Milites ergo cum crucifixissent eum acceperunt vestimenta eius et fecerunt quatuor partes unicuique militi partem et tunicam. Erat autem tunica inconsutilis desuper contexta per totum. Dixerunt ergo ad invicem. Non scindamus eam sed sortiamur de illa cuius sit ut scriptura impleretur dicens. Partiti sunt vestimenta mea sibi et in vestem meam miserunt sortem. Et milites quidem hec fecerunt. Stabant autem iuxta crucem ihesu mater eius et soror matris eius maria cleophe et maria magdalene. Cum vidisset ergo ihesus matrem et discipulum stantem quem diligebat dicit matri sue. Mulier ecce filius tuus. Deinde dicit discipulo. Ecce mater tua. Et ex illa hora accepit eam discipulus in sua. Postea sciens ihesus quia iam omnia consummata sunt ut consummaretur scriptura dicit. Sitio. Vas ergo positum erat aceto plenum. Illi autem spongiam plenam aceto ysopo circumponentes obtulerunt ori eius. Cum ergo accepisset ihesus acetum dixit consummatum est. Et inclinato capite tradidit spiritum. Iudei ergo quoniam parasceve erat ut non remanerent in cruce corpora sabbato erat enim magnus dies ille sabbati. Rogaverunt pilatum ut frangerentur eorum crura et tollerentur. Venerunt ergo milites et primi quidem fregerunt crura et alterius qui crucifixus est cum eo. Ad ihesum autem cum venissent ut viderunt eum iam mortuum non fregerunt eius crura sed unus militum lancea latus eius aperuit et continuo exivit sanguis et aqua. Et qui vidit testimonium perhibuit et verum est eius testimonium et ille scit quia vera dicit ut et vos credatis. Facta sunt enim hec ut scriptura impleatur. Os non comminuetis ex eo. Et iterum alia scriptura dicit. Videbunt in quem transfixerunt. Post hec autem rogavit pilatum ioseph ab arimathia eo quod esset discipulus ihesu occultus autem propter metum iudeorum ut tolleret corpus ihesu et permisit pilatus. Venit ergo et tulit corpus ihesu. Venit autem et nicodemus qui venerat ad ihesum nocte primum ferens mixturam mirre et aloes quasi libras centum. Acceperunt ergo corpus ihesu et ligaverunt eum linteis cum aromatibus sicut mos iudeis est sepelire. Erat autem in loco ubi crucifixus est hortus et in horto monumentum novum in quo nondum quisquam positus fuerat. Ibi ergo propter parasceven iudeorum quia iuxta erat monumentum posuerunt ihesum.

XX

Una autem sabbati maria magdalene venit mane cum adhuc tenebre essent ad monumentum et videt lapidem sublatum a monumento. Cucurrit ergo et venit ad simonem petrum et alium discipulum quem amabat ihesus et dicit eis. Tulerunt dominum de monumento et nescimus ubi posuerunt eum. Exiit ergo petrus et ille alius discipulus et venerunt ad monumentum. Currebant autem duo simul et ille alius discipulus precucurrit citius petro et venit primus ad monumentum. Et cum se inclinasset videt linteamina posita non tamen introivit. Venit ergo simon petrus sequens eum et introivit in monumentum. Et vidit linteamina posita et sudarium quod fuerat super caput eius. Non cum linteaminibus positum sed separatim involutum in unum locum. Tunc ergo introivit et ille discipulus qui venerat primus ad monumentum. Et vidit et credidit. Nondum enim sciebat scripturam quia oportebat eum a mortuis resurgere. Abierunt ergo iterum ad semetipsos discipuli. Maria autem stabat ad monumentum foris plorans. Dum ergo fleret inclinavit se et prospexit in monumentum. Et vidit duos angelos in albis sedentes unum ad caput et unum ad pedes ubi positum fuerat corpus ihesu. Dicunt ei illi. Mulier quid ploras?

dicit eis. Tulerunt dominum meum et nescio ubi posuerunt eum. Hec cum dixisset conversa est retrorsum et videt ihesum stantem et non sciebat quia ihesus est. Dicit ei ihesus. Mulier quid ploras quem queris? Illa existimans quia hortulanus esset dicit ei. Domine si tu sustulisti eum dicito michi ubi posuisti eum et ego eum tollam. Dicit ei ihesus. Maria. Conversa illa dicit ei. Rabboni quod dicitur magister. Dicit ei ihesus. Noli me tangere nondum enim ascendi ad patrem meum. Vade autem ad fratres meos et dic eis. Ascendo ad patrem meum et patrem vestrum et deum meum et deum vestrum. Venit maria magdalene annuntians discipulis quia vidi dominum et hec dixit michi. Cum ergo esset sero die illa una sabbatorum et fores essent clause ubi erant discipuli congregati propter metum iudeorum venit ihesus et stetit in medio et dicit eis. Pax vobis. Et cum hoc dixisset ostendit eis manus et latus. Gavisi sunt ergo discipuli viso domino. Dicit eis iterum. Pax vobis. Sicut misit me pater et ego mitto vos. Hec cum dixisset insufflavit et dicit eis. Accipite spiritum sanctum quorum remiseritis peccata remittuntur eis. Et quorum retinueritis retenta sunt. Thomas autem unus ex duodecim qui dicitur didimus non erat cum eis quando venit ihesus. Dixerunt ergo ei alii discipuli. Vidimus dominum. Ille autem dixit eis. Nisi videro in manibus eius fixuram clavorum et mittam digitum meum in locum clavorum et mittam manum meam in latus eius non credam. Et post dies octo iterum erant discipuli eius intus et thomas cum eis. Venit ihesus ianuis clausis et stetit in medio et dixit. Pax vobis. Deinde dicit thome. Infer digitum tuum huc et vide manus meas et affer manum tuam et mitte in latus meum et noli esse incredulus sed fidelis. Respondit thomas et dixit ei. Dominus meus et deus meus. Dicit ei ihesus. Quia vidisti me credidisti beati qui non viderunt et crediderunt. Multa quidem et alia signa fecit ihesus in conspectu discipulorum suorum que non sunt scripta in libro hoc. Hec autem scripta sunt ut credatis quia ihesus est christus filius dei. Et ut credentes vitam habeatis in nomine eius.

XXI

Postea manifestavit se iterum ihesus ad mare tyberiadis. Manifestavit autem sic. Erant simul symon petrus et thomas qui dicitur didimus et nathanahel qui erat a chana galilee et filii zebedei et alii ex discipulis eius duo. Dicit eis symon petrus. Vado piscari. Dicunt ei. Venimus et nos tecum. Et exierunt et ascenderunt in navim et illa nocte nichil prendiderunt. Mane autem iam facto stetit ihesus in litore non tamen cognoverunt discipuli quia ihesus est. Dicit ergo eis ihesus. Pueri numquid pulmentarium habetis? Responderunt ei. Non. Dicit eis. Mittite in dexteram navigii rete et invenietis. Miserunt ergo rete et iam non valebant illud trahere pre multitudine piscium. Dicit ergo discipulus ille quem diligebat ihesus petro. Dominus est. Simon petrus cum audisset quia dominus est tunicam succinxit se erat enim nudus et misit se in mare. Alii autem discipuli navigio venerunt. Non enim longe erant a terra sed quasi cubitis ducentis trahentes rete piscium. Ut ergo descenderunt in terram viderunt prunas positas et piscem superpositum et panem. Dicit eis ihesus. Afferte de piscibus quos prendidistis nunc. Ascendit simon petrus et traxit rete in terram plenum magnis piscibus centum quinquaginta tribus. Et cum tanti essent non est scissum rete. Dicit eis ihesus. Venite prandete. Et nemo audebat discumbentium interrogare eum tu quis es scientes quia dominus est. Et venit ihesus et accepit panem et dat eis et piscem similiter. Hoc iam tertio manifestatus est ihesus discipulis suis cum resurrexisset a mortuis. Cum ergo prandissent. Dicit simoni petro ihesus. Simon iohannis diligis me plus his. Dicit ei. Etiam domine tu scis quia amo te. Dicit ei. Pasce agnos meos. Dicit ei iterum. Simon iohannis diligis me? Ait illi. Etiam domine tu scis quia amo te. Dicit ei. Pasce agnos meos. Dicit ei tertio. Simon iohannis amas me? Contristatus est petrus quia dixit ei tertio amas me et dicit ei. Domine tu omnia nosti tu scis quia amo te. Dicit ei. Pasce oves meas. Amen amen dico tibi cum esses iunior cingebas te et ambulabas ubi volebas. Cum autem senueris extendes manus tuas et alius te cinget et ducet quo non vis. Hoc autem dixit significans qua morte clarificaturus esset deum. Et cum hoc dixisset dicit ei. Sequere me. Conversus petrus vidit illum discipulum quem diligebat ihesus sequentem qui et recubuit in cena super pectus eius et dixit. Domine quis est qui tradet te? Hunc ergo cum vidisset petrus. Dicit ihesu. Domine hic autem quid? Dicit ei ihesus. Sic eum volo manere donec veniam. Quid ad te? Tu me sequere. Exivit ergo sermo iste inter fratres quia discipulus ille non moritur. Et non dixit ei ihesus non moritur sed sic eum volo manere donec veniam quid ad te. Hic est discipulus ille qui testimonium perhibet de his et scripsit hec. Et scimus quia verum est testimonium eius. Sunt autem et alia multa que fecit ihesus in conspectu discipulorum suorum que si scribantur per singula nec ipsum arbitror mundum capere posse eos qui scribendi sunt libros.

Primum queritur quare post euangelia que supplementum legis sunt et in quibus nobis exempla et precepta vivendi plenissime digesta sunt voluerit apostolus has epistolas ad singulas ecclesias mittere. Hoc autem causa factum videtur ut scilicet initio nascentis ecclesie novis causis existentibus et presentia atque orientia resecaret vitia et post futuras excluderet questiones exemplum prophetarum sequens. qui post editam legem moysi in qua omnia dei mandata legebantur nichilominus tamen doctrina sua rediviva semper compresserunt peccata et propter exemplum vivendi libris ad

nram etiam memoriam transmiserunt. De
ni queritur cur non amplius quam decem epl
as ad ecclesias scripserit. Decem sunt enim c
ea q solutur ad hebreos nam relique quatuor
et ad discipulos specialiter sunt porrecte ut o
stenderet nouum non discrepare a ueteri testa
mento et se contra legem non facere moisi. Ad
numerum preceptorum decalogi mandatorum
suas eplas ordinauit. et q ille precepit ad libe
ratione instituit liber totidem hic eplis ad lab
olo et idolatria seruitute edocet acquisitos. N
am et duas tabulas lapideas duorum testame
torum figuram habuisse uiri eruditissimi
tradiderunt. epla sane que ad hebreos scribit
quidam pauli non esse contendunt eo q non sit
eius sinie titulata et ppt sermonis stiliq distin
tiam. set aut barnabe iuxta ter tullianum
aut luce iuxta quosdam uel certe clementis
discipli aplorum epi romane ecclie post ap
ostolos ordinati. Quibus ita respondendum est. S
i ppea pauli non erit quia ei non hit nomen g
nec alicuius erit qm nullius nine titulatur. Q
si absurdum est ipius magis esse credenda est
quem tanto doctrine sue fulget eloquio. Set
quem apd hebreorum ecclias quasi destructo
r legis falsa suspitione habebatur uoluit ta
cito nomine de figuris eius et ueritate xpi red
dere rationem ne odium nominis fronte pre
lata utilitatem excluderet lectionis. Non est sa
ne mirum si eloquentior uideatur in ppio .i. he
breo quam in pegrino .idest. greco quo cetere ep
le sunt scripture sermone. Mouet etiam quosd
am quare romanorum epla in primo sit posit
a cum eam non primum scriptam ratio mani
festet nam hanc se proficiscente ierlmam
scripsisse testatur. Cum corinthios et alios an
te iam ut ministerio q secum portaturus erat
colligerent litteris adhortatus sit. Unde intelli
gi quidam uolunt ut omis ordinatas eplas ut
prima poneretur quam uis posterior fuerit
destinata ut p singulas eplas gradibus ad pfec
tiora ueniretur. Romanorum namq plerique
tam rudes erant ut non intelligerent dei se gra
sed suis meritis esse saluatos et ob id duo inter
se ppli confligerent. Id circo illos indigere as
serit confirmari uitia gentilitatis priora comme
morans. Corinthiis autem iam dicit scientie g
ratiam esse concessam et non tam omis increpat
quam cur peccantes non increpauerint repre
hendit. Sicut ait. Auditur inter uos fornicatio
et talium. Congregatis uobiscum in eo spiritu tra
dere huiusmodi sathane. In secunda uero laudat
et ut magis ac magis proficiant ammonent
ur. Galate uero iam nullius criminis arguunt
nisi q callidissimis pseudo aplis crediderunt. E
phesii sane nulla reprehensione sed multa l
aude sunt digni qui fidem aplicam seruauer;
Philipenses etiam multo magis conlaudantur
qui nec audire quidem falsos aplos uoluerint
Colosenses autem tales erant ut cum ab aplo
nisi corporaliter non fuissent hac laude digni
habentur et si corpore absentium s spu uob
cum sum gaudens et uidens ordinem uestrum. Te
salonicenses nichilominus in duabus eplis 

laude prosequitur eo q nō solum fidem in
concussam seruauerunt ueritatis set etiam in p
secutione ciuium fuerint constantes inuenti.
De hebreis uero quid dicendum est quorum
tessalonicenses qui plurimum laudati sunt.
imitatores facti esse dicuntur. sicut ipse ait. Et uos fr̄s
imitatores facti estis ecclesiarum dei que sunt in
iudea. Eadem enim passi estis et uos a contri
bulibus uestris que et ipsi a iudeis. Apud ipsos quo
q hebreos eadem commemorans dicens. Nam
et uinctis conpassi estis et rapinam bonorum ue
strorum cum gaudio suscepistis cognosce
ntes uos habere meliorem et manentem substan
tiam.

Romani sunt qui ex iudeis gentibus crediderunt.
hi superba contentione uolebant se alterutrum su
ponere. Nam iudei dicebant. Nos sumus ppls
dei quos ab initio dilexit et fouit. Nos circum
cisi ex genere abraham stirpe sancta descendi
mus et notus ap iudeam tantum deus. Nos de e
gypto signis dei et uirtutibus liberati mare sicco p
transiuimus pede cum inimicos nostros grauis
simi fluctus inuoluerent. Nobis manna pluit
dominus in deserto et quasi filiis suis celeste pab
ulum ministrauit. Nos die noctuque in colump
na nubis ignisque precessit ut nobis in inuio iter o
stenderet at q ut cetera eius erga nos inmensa
beneficia taceamus. Nam soli digni fuimus de
i legem accipere et uocem dei loquentis audi
re eiusque cognoscere uoluntatem in qua lege
promissus est nobis xps. Ad quos etiam ipse ueni
sse testatus est dicens. Non ueni nisi ad oues
que perierant domus isrl. Cum uos canes pot
ius quam homines appellauit. Equum ne er
go est ut hodie idola deserentes quibus ab ini
tio deseruistis nob comparemini et non potius i
proselitorum locum ex legis auctoritate et con
suetudine deputemini. Et hoc ipsum non m
erebamini nisi quia larga dei clementia uo
luit uos ad nostram imitationem admittere.
Gentes autem ex contrario respondebant q
uanto enim maiora erga uos dei beneficia na
rrauimus tanto maiori uos crimini uis reos esse m
onstrabitis. Semper enim his omnibus extitistis in
grati. Nam ipsis pedibus quibus aridum mare t
ransistis ludebatis ante idolo quem feceratis. Et
ipso ore quo paulo ante ob necem aduersario
omnino contrauetatis simulacra uobis fieri p
oposcistis. Illis oculis a quibus deum in nube t
igne conspicere solebatis simulacra intueb
amini manna quoque ubi in fastidio fuit et se
p in deserto contra dominum murmurastis.
Ad egyptum unde uos in manu ualida eiecerat u
olentes redire. Quid plura ita patres uestri cre
bra prouocatione dominum irritauerunt ut omnes
in heremo morerentur nec plus ex senioribus
eorum quam duo homines terram repromissionis intra
uerit. Sed quid antiqua replicamus cum et si illa
minime fecissetis. De hoc solo uos nemo dig
nos uenia iudicaret. Quod dominum xpm prophetarum
semp uocibus repromissum non solum s
uscipere noluistis s etiam morte pessima per
emistis. Quem nos ut cognouimus statim cr
edidimus cum uobis de eo ante non fuit predi

catum. Unde probatur quod ideo summus non obstinationi mentis sed ignorantiae deputandum. Qui enim agnitum illum sequuntur oderunt, tam utique sequerentur si antea cognovissent. Si autem illos de generis nobilitate iactantes qui Abrahae non meritorum imitatio magis quam carnalis nativitas filios nos faciat esse sanctorum. Denique Esau et Ismael cum de stirpe sint Abrahae minime tamen in filiis reputantur. His ergo taliter altercantibus apostolus se medium interponens ita partium dirimit quaestiones ut neutrum eorum sua iustitia salutem meruisse confirmet. Ambos vero populos et scienter et graviter deliquisse. Iudaeos quidem quod per praevaricationem legis Deum inhonoraverunt. Gentes vero quod cognitum de creatura creatorem ut Deum debuerint venerari gloriam eius in manu facta mutaverunt simulacra. Utrosque etiam similiter veniam consecutos aequales esse verissima ratione demonstrat. Praesertim cum in eadem lege praedictum sit et Iudaeos et gentes ad Christi fidem vocandos ostendit. Quam ob rem invicem eos humilians ad pacem et concordiam cohortatur. Romani sunt in partibus Italiae. Hi praeventi sunt a falsis apostolis et sub nomine domini nostri Iesu Christi in legem et prophetas erant inducti. Hos revocat apostolus ad veram evangelicam fidem scribens eis ad Corinthos.

PAULUS SERVUS IESU CHRISTI VOCATUS apostolus segregatus in evangelium dei quod ante promiserat per prophetas suos in scripturis sanctis de filio suo qui factus est ei ex semine David secundum carnem qui praedestinatus est filius dei in virtute secundum spiritum sanctificationis ex resurrectione mortuorum Iesu Christi domini nostri per quem accepimus gratiam et apostolatum ad oboediendum fidei in omnibus gentibus pro nomine eius in quibus estis et vos vocati Iesu Christi. Omnibus qui sunt Romae dilectis dei vocatis sanctis gratia vobis et pax a deo patre nostro et domino Iesu Christo. Primum quidem gratias ago deo meo per Iesum Christum pro omnibus vobis quia fides vestra annuntiatur in universo mundo. Testis enim mihi est deus cui servio in spiritu meo in evangelio filii eius quod sine intermissione memoriam vestri facio semper in orationibus meis obsecrans si quomodo tandem aliquando prosperum iter habeam in voluntate dei veniendi ad vos. Desidero enim videre vos ut aliquid impertiar gratiae vobis spiritalis ad confirmandos vos id est simul consolari in vobis per eam quae invicem est fidem vestram atque meam. Nolo autem vos ignorare fratres quia saepe proposui venire ad vos et prohibitus sum usque adhuc ut aliquem fructum habeam et in vobis sicut et in ceteris gentibus. Graecis ac barbaris sapientibus et insipientibus debitor sum ita quod in me promptum est et vobis qui Romae estis evangelizare. Non enim erubesco evangelium. Virtus enim dei est in salutem omni credenti Iudaeo primum et Graeco. Iustitia enim dei in eo revelatur ex fide in fidem. Sicut scriptum est: Iustus autem ex fide vivit. Revelatur enim ira dei de caelo super omnem impietatem et iniustitiam hominum eorum qui veritatem dei in iniustitia detinent. Quia quod notum est dei manifestum est in illis. Deus enim illis manifestavit. Invisibilia enim ipsius a creatura mundi per ea quae facta sunt intellecta conspiciuntur sempiterna quoque eius virtus et divinitas ut sint inexcusabiles. Quia cum cognovissent deum non sicut deum glorificaverunt aut gratias egerunt sed evanuerunt in cogitationibus suis et obscuratum est insipiens cor eorum. Dicentes enim se esse sapientes stulti facti sunt. Et mutaverunt gloriam incorruptibilis dei in similitudinem imaginis corruptibilis hominis et volucrum et quadrupedum et serpentium. Propter quod tradidit illos deus in desideria cordis eorum in inmunditiam ut contumeliis afficiant corpora sua in semetipsis qui commutaverunt veritatem dei in mendacium et coluerunt et servierunt creaturae potius quam creatori qui est deus benedictus in saecula amen. Propterea tradidit illos deus in passiones ignominiae. Nam feminae eorum immutaverunt naturalem usum in eum usum qui est contra naturam. Similiter autem et masculi relicto naturali usu feminae exarserunt in desideriis suis in invicem masculi in masculos turpitudinem operantes et mercedem quam oportuit erroris sui in semetipsis recipientes. Et sicut non probaverunt deum habere in notitia tradidit illos deus in reprobum sensum ut faciant quae non conveniunt, repletos omni iniquitate malitia fornicatione avaritia nequitia, plenos invidia homicidio contentione dolo malignitate, susurratores detractores deo odibiles contumeliosos superbos elatos sibi placentes inventores malorum parentibus non oboedientes insipientes incompositos sine affectione absque foedere sine misericordia. Qui cum iustitiam dei cognovissent non intellexerunt quoniam qui talia agunt digni sunt morte. Non solum qui ea faciunt sed etiam qui consentiunt facientibus.

II

Propter quod inexcusabilis es o homo omnis qui iudicas. In quo enim iudicas alterum te ipsum condemnas. Eadem enim agis qui iudicas. Scimus enim quoniam iudicium dei est secundum veritatem in eos qui talia agunt. Existimas autem hoc o homo qui iudicas eos qui talia agunt et facis ea quoniam tu effugies iudicium dei? An divitias bonitatis illius et patientiae et longanimitatis contemnis ignorans quoniam benignitas dei ad paenitentiam te adducit? Tu autem secundum duritiam tuam et cor inpaenitens thesaurizas tibi iram in die irae et revelationis iusti iudicii dei qui reddet unicuique secundum opera eius. His quidem qui secundum patientiam boni operis gloriam et honorem et incorruptionem quaerentibus vitam aeternam. His autem qui ex contentione et qui non adquiescunt veritati credunt autem iniq

tatio in et indignatio tribulatio et angustia in omnem animam hominis operantis malum iudei primum et greci. Gloria autem et honor et pax omni operanti bonum iudeo primum et greco. Non est enim personarum acceptio apud deum. Quicumque enim sine lege peccaverunt sine lege peribunt. Et quicumque in lege peccaverunt per legem iudicabuntur. Non enim auditores legis iusti sunt apud deum sed factores legis iustificabuntur. Cum enim gentes que legem non habent naturaliter ea que legis sunt faciunt eiusmodi legem non habentes ipsi sibi sunt lex qui ostendunt opus legis scriptum in cordibus suis testimonium reddente illis conscientia ipsorum et inter se invicem cogitationum accusantium aut etiam defendentium in die cum iudicabit deus occulta hominum secundum evangelium meum per ihesum christum dominum nostrum. Si autem tu iudeus nominaris et requiescis in lege et gloriaris in deo et nosti voluntatem eius et probas utiliora instructus per legem confidis te ipsum ducem esse cecorum lumen eorum qui in tenebris sunt eruditorem insipientium magistrum infantium habentem formam scientie et veritatis in lege. Qui ergo alium doces te ipsum non doces. Qui predicas non furandum furaris. Qui dicis non mechandum mecharis. Qui abominaris idola sacrilegium facis. Qui in lege gloriaris per prevaricationem legis deum inhonoras. Nomen enim dei per vos blasphematur inter gentes sicut scriptum est. Circumcisio quidem prodest si legem observes. Si autem prevaricator legis sis circumcisio tua preputium facta est. Si igitur preputium iustitias legis custodiat nonne preputium illius in circumcisionem reputabitur et iudicabit quod ex natura est preputium legem consummans te qui per litteram et circumcisionem prevaricator legis es. Non enim qui in manifesto iudeus est neque que in manifesto in carne circumcisio sed qui in abscondito iudeus est et circumcisio cordis in spiritu non littera. Cuius laus non ex hominibus sed ex deo est.

III

Quid ergo amplius est iudeo aut que utilitas circumcisionis? Multum per omnem modum. Primum quidem quia credita sunt illis eloquia dei. Quid enim si quidam illorum non crediderunt. Numquid incredulitas eorum fidem dei evacuavit. Absit. Est autem deus verax omnis autem homo mendax. Sicut scriptum est. Ut iustificeris in sermonibus tuis et vincas cum iudicaris. Si autem iniquitas nostra iustitiam dei commendat quid dicemus? Numquid iniquus deus qui infert iram? Secundum hominem dico. Absit. Alioquin quomodo iudicabit deus hunc mundum. Si enim veritas dei in mendacio meo abundavit in gloriam ipsius quid adhuc et ego tamquam peccator iudicor et non sicut blasphemamur et sicut aiunt nos quidam dicere faciamus mala ut veniant bona. Quorum dampnatio iusta est. Quid igitur precellimus eos? Nequaquam. Causati enim sumus iudeos atque grecos omnes sub peccato esse sicut scriptum est. Quia non est iustus quisquam non est intelligens non est requirens deum. Omnes declinaverunt simul inutiles facti sunt. non. ē. qui. f. b. non. est. u. ad unum. Sepulcrum. p. e. g. e. l. s. dolose. a. venenum. a. s. l. e. Quorum os maledictione et. a. p. e. u. p. e. a. effundendum. s. Contritio et infelicitas in viis e. et viam pacis non c. non. ē. t. d. ante oculos eorum. Scimus autem quoniam quecumque lex loquitur his qui in lege sunt loquitur. Ut omne os obstruatur et subditus fiat omnis mundus deo quia ex operibus legis non iustificatur omnis caro coram illo. Per legem enim cognitio peccati. Nunc autem sine lege iustitia dei manifestata est testificata a lege et prophetis. Iustitia autem dei per fidem ihesu christi super omnes qui credunt in eum. Non enim est distinctio. Omnes enim peccaverunt et egent gloria dei. Iustificati gratis per gratiam ipsius per redemptionem que est in christo ihesu. Quem proposuit propitiatorem per fidem in sanguine ipsius ad ostensionem iustitie sue propter remissionem precedentium delictorum in sustentatione dei ad ostensionem iustitie eius in hoc tempore ut sit ipse iustus et iustificans eum qui ex fide est ihesu christi. Ubi est ergo gloriatio tua? Exclusa est. Per quam legem? factorum? Non sed per legem fidei. Arbitramur enim iustificari hominem per fidem sine operibus legis. An iudeorum deus tantum nonne et gentium? Immo et gentium. Quoniam quidem unus deus qui iustificavit circumcisionem ex fide et preputium per fidem. Legem ergo destruimus per fidem? Absit. Sed legem statuimus.

IIII

Quid ergo dicemus invenisse abraham patrem nostrum secundum carnem. Si enim abraam ex operibus legis iustificatus est habet gloriam sed non apud deum. Quid enim scriptura dicit. Credidit abraam deo et reputatum est illi ad iustitiam. Ei autem qui operatur merces non imputatur secundum gratiam sed secundum debitum. Ei vero qui non operatur credenti autem in eum qui iustificat impium reputatur fides eius ad iustitiam secundum propositum gratie dei. Sicut et david dicit beatitudinem hominis cui deus accepto fert iustitiam sine operibus. Beati quorum r. s. i. et q. t. s. p. Beatus vir cui non i. d. p. d. peccatum. Beatitudo ergo hec in circumcisione manet tantum an etiam in preputio. Dicimus enim quia reputata est abrahe fides ad iustitiam. Quomodo ergo reputata est. In circumcisione an in preputio. Non in circumcisione sed in preputio. Et signum accepit circumcisionis signaculum iustitie fidei que est in preputio ut sit pater omnium credentium per preputium. Ut et reputetur illis ad iustitiam et sit pater circumcisionis. Non his tantum qui sunt ex circumcisione sed his qui sectantur vestigia fidei que est in preputio patris nostri habrahe. Non enim per legem promissio abrahe aut semini eius ut heres esset mundi sed per iustitiam fidei. Si enim qui ex lege heredes sunt exinanita est fides. abolita est promissio. Lex enim iram operatur. Ubi enim non est lex nec prevaricatio. Ideo ex fide ut secundum gratiam firma sit promissio omni semini. Non ei qui ex lege est solum sed et ei qui ex fide est abrahe qui est pater omnium nostrum sicut scriptum est. Quia patrem multarum gentium posui te ante deum cui credidisti. Qui vivificat mortuos et vocat ea que non sunt tamquam ea que sunt. Qui contra spem in spem credidit ut fieret pater multarum gentium secundum quod dictum est ei. Sic

erit semen tuum sicut arena maris. Et non infirmatus est fide nec consideravit corpus suum emortuum cum fere centum annorum esset et emortuam vulvam Sare. In repromissione etiam dei non esitavit diffidens sed confortatus est fide dans gloriam deo plenissime sciens quia quecumque promisit deus potens est et facere. Ideo et reputatum est illi ad iustitiam. Non est autem scriptum tantum propter ipsum quia reputatum est illi ad iustitiam sed et propter nos quibus reputabitur credentes in eum qui suscitavit ihesum christum dominum nostrum a mortuis qui traditus est propter delicta nostra et resurrexit propter iustificationem nostram.

C V

Iustificati igitur ex fide pacem habeamus ad deum per dominum nostrum ihesum christum per quem et accessum habemus per fidem in gratiam istam in qua stamus et gloriamur in spe glorie filiorum dei. Non solum autem sed et gloriamur in tribulationibus scientes quod tribulatio patientiam operatur. Patientia autem probationem. Probatio vero spem. Spes autem non confundit quia caritas dei diffusa est in cordibus nostris per spiritum sanctum qui datus est nobis. Ut quid enim christus cum adhuc infirmi essemus secundum tempus pro impiis mortuus est. Vix enim pro iusto quis moritur nam pro bono forsitan quis audeat mori. Commendat autem suam caritatem deus in nobis quoniam si cum adhuc peccatores essemus christus pro nobis mortuus est multo magis iustificati nunc in sanguine ipsius salvi erimus ab ira per ipsum. Si enim cum inimici essemus reconciliati sumus deo per mortem filii eius multo magis reconciliati salvi erimus in vita ipsius. Non solum autem sed et gloriamur in deo per dominum nostrum ihesum christum per quem nunc reconciliationem accepimus. Propterea sicut per unum hominem in hunc mundum peccatum intravit et per peccatum mors et ita in omnes homines mors pertransiit in quo omnes peccaverunt. Usque ad legem enim peccatum erat in mundo. Peccatum autem non imputabatur cum lex non esset. Sed regnavit mors ab adam usque ad moysen etiam in eos qui non peccaverunt in similitudinem prevaricationis ade qui est forma futuri. Sed non sicut delictum ita et donum. Si enim in unius delicto multi mortui sunt multo magis gratia dei et donum in gratia unius hominis ihesu christi in plures abundavit. Et non sicut per unum peccatum ita et donum. Nam iudicium ex uno in condempnationem gratia autem ex multis delictis in iustificationem. Si enim in unius delicto mors regnavit per unum multo magis abundantiam gratie et donationis et iustitie accipientes in vita regnabunt per unum ihesum christum. Igitur sicut per unius delictum in omnes homines in condempnationem sic et per unius iustitiam in omnes homines in iustificationem vite. Sicut enim per inobedientiam unius hominis peccatores constituti sunt multi ita et per unius obedientiam iusti constituentur multi. Lex autem subintravit ut abundaret delictum. Ubi autem abundavit delictum superabundavit gratia. Ut sicut regnavit peccatum in morte ita et gratia regnet per iustitiam in vitam eternam per ihesum christum dominum nostrum. Quid ergo dicemus permanebimus in peccato ut gratia abundet? Absit. Qui enim mortui sumus peccato quomodo adhuc vivemus in illo.

C VI

An ignoratis fratres quia quicumque baptizati sumus in christo ihesu in morte ipsius baptizati sumus. Consepulti enim sumus cum illo per baptismum in mortem ut quomodo surrexit christus a mortuis per gloriam dei patris ita et nos in novitate vite ambulemus. Si enim complantati sumus similitudini mortis eius simul et resurrectionis erimus. Hoc scientes quia vetus homo noster simul crucifixus est ut destruatur corpus peccati ut ultra non serviamus peccato. Qui enim mortuus est iustificatus est a peccato. Si autem mortui sumus cum christo credimus quia simul etiam vivemus cum christo. Scientes quod surgens christus ex mortuis iam non moritur mors illi ultra non dominabitur. Quod enim mortuus est peccato mortuus est semel quod autem vivit vivit deo. Ita et vos existimate vos mortuos quidem esse peccato viventes autem deo in christo ihesu. Non ergo regnet peccatum in vestro mortali corpore ut obediatis concupiscentiis eius sed neque exhibeatis membra vestra arma iniquitatis peccato sed exhibete vos deo tamquam ex mortuis viventes et membra vestra iustitie deo. Peccatum enim vobis non dominabitur. Non enim sub lege estis sed sub gratia. Quid ergo peccabimus quoniam non sumus sub lege sed sub gratia? Absit. Nescitis quoniam cui exhibetis vos servos ad obediendum servi estis eius cui obeditis sive peccati ad mortem sive obeditionis ad iustitiam. Gratias autem deo quod fuistis servi peccati obedistis autem ex corde in eam formam doctrine in qua traditi estis. Liberati autem a peccato servi facti estis iustitie. Humanum dico propter infirmitatem carnis vestre. Sicut enim exhibuistis membra vestra servire immunditie et iniquitati ad iniquitatem ita nunc exhibete membra vestra servire iustitie in sanctificationem. Cum enim servi essetis peccati liberi fuistis iustitie. Quem ergo fructum habuistis tunc in his in quibus nunc erubescitis. Nam finis illorum mors est. Nunc ergo liberati a peccato servi autem facti deo habetis fructum vestrum in sanctificationem finem vero vitam eternam. Stipendia enim peccati mors. Gratia autem dei vita eterna in christo ihesu domino nostro.

C VII

An ignoratis fratres scientibus enim legem loquor quia lex in homine dominatur quanto tempore vivit. Nam que sub viro est mulier vivente viro alligata est legi. Si autem mortuus fuerit vir eius soluta est a lege viri. Igitur vivente viro vocabitur adultera si fuerit cum altero viro. Si autem mortuus fuerit vir eius liberata est a lege viri ut non sit adultera si fuerit cum alio viro. Itaque fratres mei et vos mortificati estis legi per corpus christi ut sitis alterius qui ex mortuis resurrexit ut fructificemus deo. Cum enim essemus in carne passiones peccatorum que per legem erant operabantur in membris nostris ut fructificarent morti. Nunc autem soluti sumus a lege mortis in qua detinebamur ita ut serviamus in

novitate spiritus et non in vetustate litterae. Quid ergo dicemus? Lex peccatum est? Absit. Sed peccatum non cognovi nisi per legem. Nam concupiscentiam nesciebam nisi lex diceret: Non concupisces. Occasione autem accepta peccatum per mandatum operatum est in me omnem concupiscentiam. Sine lege enim peccatum mortuum erat. Ego autem vivebam sine lege aliquando. Sed cum venisset mandatum, peccatum revixit. Ego autem mortuus sum, et inventum est michi mandatum quod erat ad vitam, hoc esse ad mortem. Nam peccatum occasione accepta per mandatum seduxit me et per illud occidit. Itaque lex quidem sancta et mandatum sanctum et iustum et bonum. Quod ergo bonum est, michi factum est mors? Absit. Sed peccatum ut appareat peccatum per bonum michi operatum est mortem, ut fiat supra modum peccans peccatum per mandatum. Scimus enim quia lex spiritalis est; ego autem carnalis sum, venundatus sub peccato. Quod enim operor non intelligo. Non enim quod volo bonum hoc ago, sed quod odi malum illud facio. Si autem quod nolo illud facio, consentio legi quoniam bona est. Nunc autem iam non ego operor illud, sed quod habitat in me peccatum. Scio enim quia non habitat in me, hoc est in carne mea, bonum. Nam velle adiacet michi, perficere autem bonum non invenio. Non enim quod volo bonum hoc facio, sed quod nolo malum hoc ago. Si autem quod nolo illud facio, non ego operor illud, sed quod habitat in me peccatum. Invenio igitur legem volenti michi facere bonum quoniam michi malum adiacet. Condelector enim legi dei secundum interiorem hominem. Video autem aliam legem in membris meis repugnantem legi mentis mee et captivum me ducentem in lege peccati que est in membris meis. Infelix ego homo, quis me liberabit de corpore mortis huius? Gratia dei per Ihesum Christum dominum nostrum. Igitur ego ipse mente servio legi dei, carne autem legi peccati.

VIII

Nichil ergo nunc dampnationis est his qui sunt in Christo Ihesu, qui non secundum carnem ambulant. Lex enim spiritus vite in Christo Ihesu liberavit me a lege peccati et mortis. Nam quod impossibile erat legi in quo infirmabatur per carnem, deus filium suum mittens in similitudinem carnis peccati et de peccato dampnavit peccatum in carne, ut iustificatio legis impleretur in nobis qui non secundum carnem ambulamus sed secundum spiritum. Qui enim secundum carnem sunt que carnis sunt sapiunt. Qui vero secundum spiritum que sunt spiritus sentiunt. Nam prudentia carnis mors est, prudentia autem spiritus vita et pax. Quoniam sapientia carnis inimica est deo. Legi enim dei non est subiecta nec enim potest. Qui autem in carne sunt deo placere non possunt. Vos autem in carne non estis sed in spiritu, si tamen spiritus dei habitat in vobis. Si quis autem spiritum Christi non habet, hic non est eius. Si autem Christus in vobis est, corpus quidem mortuum est propter peccatum, spiritus vero vivit propter iustificationem. Quod si spiritus eius qui suscitavit Ihesum a mortuis habitat in vobis, qui suscitavit Ihesum Christum a mortuis vivificabit et mortalia corpora vestra propter inhabitantem spiritum eius in vobis. Ergo fratres debitores sumus non carni ut secundum carnem vivamus. Si enim secundum carnem vixeritis moriemini. Si autem spiritu facta carnis mortificaveritis vivetis. Quicumque enim spiritu dei aguntur hii filii sunt dei. Non enim accepistis spiritum servitutis iterum in timore, sed accepistis spiritum adoptionis filiorum in quo clamamus: Abba pater. Ipse enim spiritus testimonium reddit spiritui nostro quod sumus filii dei. Si autem filii et heredes, heredes quidem dei, coheredes autem Christi, si tamen compatimur ut et simul glorificemur. Existimo enim quod non sunt condigne passiones huius temporis ad futuram gloriam que revelabitur in nobis. Nam expectatio creature revelationem filiorum dei expectat. Vanitati enim creatura subiecta est non volens, sed propter eum qui subiecit eam in spe. Quia et ipsa creatura liberabitur a servitute corruptionis in libertatem glorie filiorum dei. Scimus enim quod omnis creatura ingemiscit et parturit usque adhuc. Non solum autem illa sed et nos ipsi primitias spiritus habentes, et ipsi intra nos gemimus adoptionem filiorum dei expectantes, redemptionem corporis nostri. Spe enim salvi facti sumus. Spes autem que videtur non est spes. Nam quod videt quis, quid sperat? Si autem quod non videmus speramus, per pacientiam expectamus. Similiter autem et spiritus adiuvat infirmitatem nostram. Nam quid oremus sicut oportet nescimus, sed ipse spiritus postulat pro nobis gemitibus inenarrabilibus. Qui autem scrutatur corda scit quid desideret spiritus, quia secundum deum postulat pro sanctis. Scimus autem quoniam diligentibus deum omnia cooperantur in bonum, his qui secundum propositum vocati sunt sancti. Nam quos prescivit et predestinavit conformes fieri imaginis filii sui, ut sit ipse primogenitus in multis fratribus. Quos autem predestinavit hos et vocavit. Et quos vocavit hos et iustificavit. Quos autem iustificavit illos et magnificavit. Quid ergo dicemus ad hec? Si deus pro nobis, quis contra nos? Qui etiam filio suo proprio non pepercit, sed pro nobis omnibus tradidit illum, quomodo non etiam cum illo omnia nobis donavit? Quis accusabit adversus electos dei? Deus qui iustificat, quis est qui condempnet? Christus Ihesus qui mortuus est, immo qui et resurrexit, qui est ad dexteram dei, qui etiam interpellat pro nobis. Quis ergo nos separabit a caritate Christi? Tribulatio an angustia an persecutio an fames an nuditas an periculum an gladius? Sicut scriptum est: Quia propter te mortificamur tota die, estimati sumus ut oves occisionis. Sed in his omnibus superamus propter eum qui dilexit nos. Certus sum enim quia neque mors neque vita neque angeli neque principatus neque virtutes neque instantia neque futura neque fortitudo neque altitudo neque profundum neque creatura alia poterit nos separare a caritate dei que est in Christo Ihesu domino nostro.

IX

Veritatem dico in Christo, non mentior, testimonium michi perhibente conscientia mea in spiritu sancto, quoniam tristitia est michi magna et continuus dolor cordi meo. Optabam enim ipse ego anathema esse a Christo pro fratribus meis qui sunt cognati mei secundum carnem

qui sunt israhelite quorum adoptio est filiorum et gloria et testamentum et legislatio et obsequium et repromissa, quorum patres et ex quibus christus secundum carnem qui est super omnia deus benedictus in secula amen. Non autem quod exciderit verbum dei. Non enim omnes qui ex israhel hii sunt israhelite neque quia semen sunt abrahe omnes filii sed in ysaac vocabitur tibi semen. Id est non qui filii carnis hii filii dei sed qui filii sunt promissionis estimantur in semine. Promissionis enim verbum hoc est: Secundum hoc tempus veniam et erit sare filius. Non solum autem illa sed et rebecca ex uno concubitu habens ysaac patris nostri. Cum enim nondum nati fuissent aut aliquid egissent boni aut mali ut secundum electionem propositum dei maneret non ex operibus sed ex vocante dictum est ei quia maior serviet minori. Sicut scriptum est: Iacob dilexi esau autem odio habui. Quid ergo dicemus? numquid iniquitas est apud deum? Absit. Moysi enim dicit: Miserebor cuius misereor et misericordiam prestabo cuius miserebor. Igitur non volentis neque currentis sed miserentis est dei. Dicit enim scriptura pharaoni quia in hoc ipsum excitavi te ut ostendam in te virtutem meam et ut annuncietur nomen meum in universa terra. Ergo cuius vult miseretur et quem vult indurat. Dicis itaque michi: Quid adhuc queritur? voluntati enim eius quis resistit? O homo tu quis es qui respondeas deo? Numquid dicit figmentum ei qui se finxit quid me fecisti sic? An non habet potestatem figulus luti ex eadem massa facere aliud quidem vas in honorem aliud vero in contumeliam. Quod si volens deus ostendere iram et notam facere potentiam suam sustinuit in multa patientia vasa ire apta in interitum ut ostenderet divitias glorie sue in vasa misericordie que preparavit in gloriam quos et vocavit nos non solum ex iudeis sed etiam ex gentibus. Sicut in osee dicit: Vocabo non plebem meam plebem meam et non dilectam dilectam et non misericordiam consecutam misericordiam consecutam. Et erit in loco ubi dictum est eis non plebs mea vos ibi vocabuntur filii dei vivi. Ysaias autem clamabat pro israhel: Si fuerit numerus filiorum israhel tamquam arena maris reliquie salve fient. Verbum enim consummans et brevians in equitate quia verbum breviatum faciet dominus super terram. Et sicut predixit ysaias nisi dominus sabaoth reliquisset nobis semen sicut sodoma facti essemus et sicut gomorra similes fuissemus. Quid ergo dicemus? Quod gentes que non sectabantur iusticiam apprehenderunt iusticiam, iusticiam autem que ex fide est. Israhel vero sectando legem iusticie in legem iusticie non pervenit. Quare? quia non ex fide sed quasi ex operibus. Offenderunt enim in lapidem offensionis et petram scandali sicut scriptum est: Ecce ponam in syon lapidem offensionis et petram scandali et omnis qui crediderit in eum non confundetur.

X

Fratres voluntas quidem cordis mei et obsecratio ad deum fit pro illis in salutem. Testimonium enim perhibeo illis quod emulationem dei habent sed non secundum scientiam. Ignorantes enim dei iusticiam et suam querentes statuere iusticie dei non sunt subiecti. Finis enim legis christus est ad iusticiam omni credenti. Moyses enim scripsit quia iusticiam que ex lege est qui fecerit homo vivet in ea. Que autem ex fide est iusticia sic dicit: Ne dixeris in corde tuo quis ascendit in celum id est christum deducere. Aut quis descendit in abyssum hoc est christum ex mortuis revocare. Sed quid dicit scriptura? Prope est verbum in ore tuo et in corde tuo. Hoc est verbum fidei quod predicamus. Quia si confitearis in ore tuo dominum ihesum et in corde tuo credideris quod deus illum suscitavit a mortuis salvus eris. Corde enim creditur ad iusticiam ore autem confessio fit ad salutem. Dicit enim scriptura: Omnis qui credit in illum non confundetur. Non enim est distinctio iudei et greci. Nam idem dominus omnium dives in omnes qui invocant illum. Omnis enim quicumque invocaverit nomen domini salvus erit. Quomodo ergo invocabunt in quem non crediderunt? Aut quomodo credent ei quem non audierunt? Quomodo autem audient sine predicante? Quomodo vero predicabunt nisi mittantur? Sicut scriptum est: Quam speciosi pedes evangelizantium pacem evangelizantium bona. Sed non omnes obediunt evangelio. Ysaias enim dicit: Domine quis credidit auditui nostro. Ergo fides ex auditu auditus autem per verbum christi. Sed dico: Numquid non audierunt? Et quidem in omnem terram exivit sonus eorum et in fines orbis terre verba eorum. Sed dico: numquid israhel non cognovit? Primus moyses dicit: Ego ad emulationem vos adducam in non gentem in gentem insipientem in iram vos mittam. Ysaias autem audet et dicit: Inventus sum a non querentibus me palam apparui his qui me non interrogabant. Ad israhel autem dicit: Tota die expandi manus meas ad populum non credentem et contradicentem michi. Dico ergo: Numquid repulit dominus populum suum? Absit. Nam et ego israhelita sum ex semine abraam de tribu beniamin. Non repulit deus plebem suam quam prescivit. An nescitis in helya quid dicit scriptura quemadmodum interpellat deum adversus israhel? Domine prophetas tuos occiderunt altaria tua suffoderunt et ego relictus sum solus et querunt animam meam. Sed quid dicit illi responsum divinum? Reliqui michi septem milia virorum qui non curvaverunt genua ante baal. Sic ergo et in hoc tempore reliquie secundum electionem gratie salve facte sunt. Si autem gratia iam non ex operibus alioquin gratia iam non est gratia. Quid ergo? Quod querebat israhel hoc non est consecutus. Electio autem consecuta est. Ceteri vero excecati sunt sicut scriptum est: Dedit illis deus spiritum compunctionis oculos ut non videant et aures ut non audiant usque in hodiernum diem. Et david dicit: Fiat mensa eorum in laqueum et in captionem et in scandalum et in retributionem illis. Obscurentur oculi eorum ne videant et dorsum illorum semper incurva.

XI

Dico ergo: Numquid sic offenderunt ut caderent? Absit. Sed illorum delicto salus gentibus ut illos emulentur. Quod si delictum illorum divitie sunt mundi et diminutio eorum divitie gentium quanto magis plenitudo eorum.

tum. Vobis enim dico gentibus. Quamdiu quidem
ego sum gentium apostolus ministerium meum hon
orificabo. Si quomodo ad emulandum provocem
carnem meam ut et vos salvos faciam aliquos
ex illis. Si enim amissio eorum reconciliatio est
mundi que assumptio nisi vita ex mortuis. Quod
si delibatio sancta est et massa. Et si radix sancta
et rami. Quod si aliqui ex ramis fracti sunt tu a'
cum oleaster esses insertus es in illis et socius
radicis et pinguedinis olive factus es. Noli gl
oriari adversus ramos. Quod si gloriaris non
tu radicem portas sed radix te. Dices ergo. Fracti
sunt rami ut ego inserar. Bene. Propter incre
dulitatem fracti sunt. Tu autem fide stas. Noli a
ltum sapere sed time. Si enim deus naturalibus
ramis non pepercit. ne forte nec tibi parcat. Vide
ergo bonitatem et severitatem dei. In eos quidem
qui ceciderunt severitatem in te autem bonita
tem dei si permanseris in bonitate. Alioquin et
tu excideris. Sed et illi si non permanserint in incred
ulitate inserentur. Potens est enim deus iterum
inserere illos. Nam si tu ex naturali excisus es
oleastro et contra naturam insertus es in bona
olivam quanto magis hi secundum naturam inseren
tur sue olive. Nolo enim vos ignorare fratres m
isterium hoc ut non sitis vobis ipsis sapientes quia
cecitas ex parte contigit in Israel. donec plenitu
do gentium intraret et sic omnis Israel salvus fi
eret sicut scriptum est. Veniet ex Sion qui eripiat
et avertat impietatem ab Iacob. Et hoc illis a
me testamentum cum abstulero peccata eorum.
Secundum evangelium quidem inimici propter vos
secundum electionem autem karissimi propter patres. Sin
e penitentia enim sunt dona et vocatio dei. Si
cut enim aliquando et vos non credidistis deo.
nunc autem misericordiam consecuti estis propter ill
orum incredulitatem ita et isti nunc crediderunt
non in vestram misericordiam ut et ipsi misericordiam con
sequantur. Conclusit enim deus omnia in in
credulitatem ut omnium misereatur. O altitu
do divitiarum sapientie et scientie dei quam
incomprehensibilia sunt iudicia eius et investi
gabiles vie eius. Quis enim cognovit sensum
domini aut quis consiliarius eius fuit? Aut
quis prior dedit illi et retribuetur ei. Quoniam ex
ipso et per ipsum et in ipso sunt omnia ipsi gloria in
secula seculorum amen.

XII

Obsecro itaque
vos fratres per misericordiam dei ut exhibeatis corpora ve
stra hostiam viventem sanctam deo placen
tem rationabile obsequium vestrum. Et n
olite conformari huic seculo sed reformamini
in novitate sensus vestri ut probetis que sit
voluntas dei bona et bene placens et perfecta.
Dico enim per gratiam que data est mihi omnibus qui sunt in
vobis non plus sapere quam oportet sapere ad sobrieta
tem. Et unicuique sicut deus divisit mensuram
fidei. Sicut enim in uno corpore multa mem
bra habemus omnia autem membra non eun
dem actum habent ita et multi unum corpus su
mus in Christo. Singuli autem alter alterius mem
bra. Habentes autem donationes secundum gratiam
que data est nobis differentes. Sive prophetiam
secundum rationem fidei. Sive ministerium in mi
nistrando. Sive qui docet in doctrina. Qui
exhortatur in exhortando. Qui tribuit in simpl
icitate qui preest in sollicitudine. Qui miseretur in
hilaritate. Dilectio sine simulatione. Odientes m
alum adherentes bono. Caritatem fraternitatis
invicem diligentes. Honore invicem prevenie
ntes. Sollicitudine non pigri. Spiritu ferventes do
mino servientes. Spe gaudentes in tribulatione
patientes. Orationi instantes necessitatibus sanc
torum communicantes hospitalitatem sectantes.
Benedicite persequentibus vos benedicite et no
lite maledicere. Gaudere cum gaudentibus flere
cum flentibus. Idipsum invicem sentientes. Non
alta sapientes sed humilibus consentientes. Nol
ite esse prudentes apud vos metipsos nulli malum
pro malo reddentes. Providentes bona non tan
tum coram deo sed etiam coram omnibus hominibus.
Si fieri potest quod ex vobis est cum omnibus homini
bus pacem habentes. Non vos ipsos defendentes k
arissimi sed date locum ire. Scriptum est enim
Michi vindictam ego retribuam dicit dominus.
Sed si esurierit inimicus tuus ciba illum. Si
sitit potum da illi. Hoc enim faciens carbones
ignis congeres super caput eius. Noli vinci a ma
lo sed vince in bono malum.

XIII

Omnis anima p
otestatibus sublimioribus subdita sit. Non est enim
potestas nisi a deo. Que autem sunt a deo ordi
nata sunt. Itaque qui resistit potestati dei ordina
tioni resistit. Qui autem resistunt ipsi sibi dam
pnationem acquirunt. Nam principes non sunt
timori boni operis sed mali. Vis autem non time
re potestatem bonum fac et habebis laudem ex ill
a. Dei enim minister est tibi in bonum. Si autem
male feceris time. Non enim sine causa gla
dium portat. Dei enim minister est vindex in
iram ei qui malum agit. Ideo necessitati sub
diti estote non solum propter iram sed propter con
scientiam. Ideo enim et tributa prestatis. Ministri
enim dei sunt in hoc ipsum servientes. Reddite
ergo omnibus debita. Cui tributum tributum.
cui vectigal vectigal. Cui timorem timorem.
cui honorem honorem. Nemini quicquam d
ebeatis nisi ut invicem diligatis. Qui enim
diligit proximum legem implevit. Nam non
adulterabis. non occides. non furaberis. non
falsum testimonium dices. non concupisces.
Et si quod est aliud mandatum in hoc verbo inst
auratur. Diliges proximum tuum tamquam te i
psum. Dilectio proximi malum non operatur.
Plenitudo ergo legis est dilectio. Et hoc scien
tes tempus quia hora est iam nos de sompno
surgere. Nunc enim propior est nostra salus quam
cum credidimus. Nox precessit dies autem ap
propinquavit. Abiciamus ergo opera tene
brarum et induamur arma lucis sicut in d
ie honeste ambulemus. Non in comessati
onibus et ebrietatibus non in cubilibus et impudi
citiis non in contentione et emulatione sed in
duite vos dominum Ihesum Christum et carnis cu
ram ne feceritis in desideriis.

XIIII

Infirmum
autem in fide assumite non in disceptationibus
cogitationum. Alius quidem credit mandu
care se omnia. Qui autem infirmus est olus
manducet. Is qui manducat non manduca
ntem non spernat. Et qui non manducat mandu

nerante non iudicet. Deus enim illum assumpsit. Tu quis es qui iudicas alienum servum. Suo domino stat, aut cadit. Stabit autem. Potens est enim deus statuere illum. Nam alius iudicat diem inter diem, alius autem iudicat omnem diem. Unusquisque in suo sensu abundet. Qui sapit diem domino sapit. Et qui non sapit diem domino non sapit. Et qui manducat domino manducat, gratias enim agit deo. Et qui non manducat domino non manducat et gratias agit deo. Nemo enim nostrum sibi vivit et nemo sibi moritur. Sive enim vivimus domino vivimus, sive morimur domino morimur. Sive ergo vivimus sive morimur domini sumus. In hoc enim christus mortuus est et resurrexit ut et mortuorum et vivorum dominetur. Tu autem quid iudicas fratrem tuum in non manducando, quare spernis fratrem tuum. Omnes enim astabimus ante tribunal dei. Scriptum est enim. Vivo ego dicit dominus quoniam mihi flectetur omne genu et omnis lingua confitebitur deo. Itaque unusquisque nostrum pro se rationem reddet deo. Non ergo amplius invicem iudicemus, sed hoc iudicate magis ne ponatis offendiculum fratri vel scandalum. Scio enim et confido in domino ihesu quia nichil commune per ipsum, nisi ei qui existimat quid commune esse illi commune est. Si enim propter cibum frater tuus contristatur, iam non secundum caritatem ambulas. Noli cibo tuo illum perdere pro quo christus mortuus est. Non ergo blasphemetur bonum nostrum. Non est enim regnum dei esca et potus, sed iustitia et pax et gaudium in spiritu sancto. Qui enim in hoc servit christo placet deo et probatus est hominibus. Itaque que pacis sunt sectemur et que edificationis sunt invicem custodiamus. Noli propter escam illius destruere so luere opus dei. Omnia quidem munda sunt, sed malum est homini qui per offendiculum manducat. Bonum est non manducare carnem neque bibere vinum neque in quo frater tuus offendit aut scandalizatur aut infirmatur. Tu fidem quam habes penes te metipsum habe coram deo. Beatus qui non iudicat semetipsum in eo quod probat. Qui autem discernit si manducaverit dampnatus est quia non ex fide. Omne autem quod non est ex fide peccatum est.

**XV**

Debemus autem nos firmiores imbecillitates infirmorum sustinere et non nobis placere. Unusquisque vestrum proximo suo placeat in bonum [ad edificationem]. Etenim christus non sibi placuit, sed sicut scriptum est: improperia improperantium tibi ceciderunt super me. Quecumque enim scripta sunt ad nostram doctrinam scripta sunt, ut per patientiam et consolationem scripturarum spem habeamus. Deus autem patientie et solatii det vobis id ipsum sapere in alterutrum secundum ihesum christum, ut unanimes uno ore honorificetis deum et patrem domini nostri ihesu christi. Propter quod suscipite invicem sicut et christus suscepit vos in honorem dei. Dico enim christum ihesum ministrum fuisse circumcisionis propter veritatem dei ad confirmandas promissiones patrum. Gentes autem super misericordiam honorare deum sicut scriptum est. Propterea confitebor tibi in gentibus et nomini tuo cantabo. Et iterum dicit. Letamini gentes cum plebe eius. Et iterum. Laudate omnes gentes dominum et magnificate eum omnes populi. Et rursum esaias ait. Erit radix iesse et qui exurget regere gentes, in eo gentes sperabunt. Deus autem spei repleat vos omni gaudio et pace in credendo, ut abundetis in spe et virtute spiritus sancti. Certus sum autem fratres mei et ipse ego de vobis quoniam et ipsi pleni estis dilectione, repleti omni scientia, ita ut possitis alterutrum monere. Audacius autem scripsi vobis fratres ex parte tanquam in memoriam vos reducens propter gratiam que data est michi a deo, ut sim minister christi ihesu in gentibus, sanctificans evangelium dei, ut fiat oblatio gentium accepta et sanctificata in spiritu sancto. Habeo igitur gloriam in christo ihesu ad deum. Non enim audeo aliquid loqui eorum que per me non efficit christus in obedientiam gentium verbo et factis, per potestatem signorum et prodigiorum in virtute spiritus sancti, ita ut ab iherusalem per circuitum ad illiricum repleverim evangelio christi. Sic autem hoc predicavi evangelium non ubi nominatus est christus, ne supra alienum fundamentum edificarem, sed sicut scriptum est. Quibus non est annuntiatum de eo videbunt, et qui non audierunt intelligent. Propter quod et impediebar plurimum venire ad vos. Nunc vero ulterius locum non habens in his regionibus, cupiditatem autem habens veniendi ad vos ex multis iam precedentibus annis. Cum in hispaniam proficisci cepero, spero quod preteriens videam vos et a vobis deducar illuc, si vobis primum ex parte fruitus fuero. Nunc igitur proficiscar iherusalem ministrare sanctis. Probaverunt enim macedones et achaia collationem aliquam facere in pauperes sanctorum qui sunt in iherusalem. Placuit enim eis et debitores sunt eorum. Nam si spiritualium eorum participes facti sunt gentiles, debent et in carnalibus ministrare eis. Hoc igitur cum consummavero et assignavero eis fructum hunc, proficiscar per vos in hispaniam. Scio autem quoniam veniens ad vos in abundantia benedictionis christi veniam. Obsecro vos igitur fratres per dominum nostrum ihesum christum et per caritatem spiritus sancti, ut adiuvetis me in orationibus pro me ad deum, ut liberer ab infidelibus qui sunt in iudea, et obsequii mei oblatio accepta fiat in iherusalem sanctis, ut veniam ad vos in gaudio per voluntatem dei et refrigerer vobiscum. Deus autem pacis sit cum omnibus vobis amen.

**XVI**

Commendo autem vobis phebem sororem nostram que est in ministerio ecclesie que est cencris, ut eam suscipiatis in domino digne sanctis, et assistatis ei in quocumque negotio vestri indiguerit. Et enim ipsa quoque astitit multis et michi ipsi. Salutate priscam et aquilam adiutores meos in christo ihesu, qui pro anima mea sua cervices subposuerunt. Quibus non solum ego gratias ago sed et cuncte ecclesie gentium

et domesticam eorum ecclesiam. Salutate epheneti
dilectum michi qui est primitivus asie in xpo.
Salutate mariam que multum laboravit
in vobis. Salutate andronicum et iuliam cog
natos et concaptivos meos qui sunt nobiles
in apostolis qui et ante me fuerunt in xpo. Salu
tate ampliatum dilectissimum michi in do
mino. Salutate urbanum adiutorem nostrum i
xpo et stachin dilectum meum. Salutate appe
llen probum in xpo. Salutate eos qui sunt
ex aristoboli domo. Salutate herodionem cog
natum meum. Salutate eos qui sunt ex narci
ssi domo qui sunt in domino. Salutate trifenam et
trifosam que laborant in domino. Salutate per
sidam carissimam que multum laboravit in
domino. Salutate rufum electum in domino et ma
trem eius et meam. Salutate asincretum fle
gontam hermen patrobam hermam et qui cum
eis sunt fratres. Salutate filologum et iuliam et
nereum et sororem eius et olimpiadem et omnes
qui cum eis sunt sanctos. Salutate invicem i
osculo sancto. Salutant vos omnes ecclesie xpi. R
ogo autem vos fratres et observetis eos qui disse
nsiones et offendicula preter doctrinam quam
vos didicistis faciunt et declinate ab illis. Huius
modi enim xpo domino nostro non serviunt sed suo
ventri et per dulces sermones et benedictiones sed
ucunt corda innocentium. Vestra enim obedientia
in omnem locum divulgata est. Gaudeo igitur in vobis set
volo vos sapientes esse in bono et simplices in
malo. Deus autem pacis conterat sathanan s
ub pedibus vestris velociter. Gratia domini nostri ihu
xpi vobiscum. Salutat vos timotheus adiuto
r meus et lucius et iason et sosipater cognati
mei. Saluto vos ego tercius qui scripsi epistolam
in domino. Salutat vos gaius hospes meus
et universe ecclesie. Salutat vos erastus arcarius
civitatis et quartus frater. Gratia domini nostri ihu
xpi cum omnibus vobis amen. Ei autem qui pote
ns est vos confirmare iuxta evangelium
meum et predicationem ihu xpi secundum
revelationem misterii temporibus eternis tac
iti quod nunc patefactum est per scripturas pr
ophetarum secundum preceptum eterni dei ad ob
edientiam fidei in cunctis gentibus cognito so
li sapienti deo per ihm xpistum cui est hon
or et gloria in secula seculorum amen.

PAULUS VOCATUS
apostolus ihu xpi per voluntatem dei et sostenes frater
ecclesie dei que est corinthi sanctificatis in xpo
ihu vocatis sanctis cum omnibus qui invocant
nomen domini nostri ihu xpi in omni loco ipsorum et no
stro gratia vobis et pax a deo patre nostro et domino
ihu xpo. Gratias ago deo meo semper pro vobis
in gratia dei que data est vobis in xpo ihu
quia in omnibus divites facti estis in illo in omni
verbo et in omni scientia sicut testimonium xpi
confirmatum est in vobis ita ut vobis nichil desit
in ulla gratia expectantibus revelationem domini
nostri ihu xpi. Fidelis deus per quem vocati estis
in societatem filii eius ihu xpi domini nostri. Obsecro
autem vos fratres per nomen domini nostri ihu xpi ut
id ipsum dicatis omnes et non sint in vobis scisma
ta. Sitis autem perfecti in eodem sensu et in ea
dem sententia vel scientia. Significatum est
enim michi de vobis fratres mei ab his qui sunt cloe
quia contentiones sunt inter vos. Hoc autem dico
quod unusquisque vestrum dicit. Ego sum quidem pa
uli ego autem apollo. ego vero cephe ego autem
xpi. Divisus est ergo xpc. Numquid paulus
crucifixus est pro vobis aut in nomine pauli
baptizati estis. Gratias ago deo meo quod neminem
vestrum baptizavi nisi crispum et gaium ne quis
dicat quod in nomine meo baptizati estis. Baptizavi
autem et stephani domum. Ceterum nescio
si quem alium baptizaverim. Non enim misi
t me xpc baptizare sed evangelizare. Non in
sapientia verbi ut non evacuetur crux xpisti.
Verbum enim crucis pereuntibus quidem stulti
cia est. His autem qui salvi fiunt id est nobis
virtus dei est. Scriptum est enim. Perdam sa
pientiam sapientium et prudentiam pruden
tium reprobabo. Ubi sapiens ubi scriba ubi con
quisitor huius seculi. Nonne stultam fecit deus
sapientiam huius mundi. Nam quia in dei sapi
entia non cognovit mundus per sapientiam d
eum placuit deo per stultitiam predicationis salv
os facere credentes. Quoniam iudei signa pe
tunt et greci sapientiam querunt. Nos autem
predicamus xpm crucifixum iudeis quidem sca
ndalum gentibus autem stultitiam. Ipsis autem
vocatis iudeis atque grecis xpm dei virtutem et
dei sapientiam. Quia quod stultum est dei sapi
entius est hominibus. Et quod infirmum est dei
fortius est hominibus. Videte enim vocatio
nem vestram fratres quia non multi sapientes se
cundum carnem non multi potentes non m
ulti nobiles sed que stulta sunt mundi eleg
it deus ut confundat sapientes et infirma m
undi elegit deus ut confundat fortia et igno
bilia mundi et contemptibilia elegit d
et que non sunt ut ea que sunt destrueret ut non
glorietur omnis caro in conspectu eius. Ex ip
so autem vos estis in xpo ihu qui factus est
sapientia nobis a deo et iusticia et sanctificatio
et redemptio. Ut quemadmodum scriptum
est qui gloriatur in domino glorietur.

II

Et ego cum
venissem ad vos fratres veni non in sublimi
tate sermonis aut sapientie annuntians vobis
testimonium xpi. Non enim iudicavi scire in
ter vos aliquid nisi xpm ihm et hunc cru
cifixum. Et ego in infirmitate et timore et t
remore multo fui apud vos et sermo meus
et predicatio mea non in persuasibilibus humane
sapientie verbis sed in ostensione spiritus
et virtutis ut fides vestra non sit in sapientia ho
minum sed in virtute dei. Sapientiam aut
em loquimur inter perfectos. Sapientiam vero
non huius seculi neque principum huius

seculi qui destruuntur. Sed loquimur dei sapientiam in misterio que abscondita est quam predestinavit deus ante secula in gloriam nostram quam nemo principum huius seculi cognovit. Si enim cognovissent numquam dominum glorie crucifixissent. Sed sicut scriptum est quod oculus non vidit nec auris audivit nec in cor hominis ascendit que preparavit deus hiis qui diligunt illum. Nobis autem revelavit deus per spiritum suum. Spiritus enim omnia scrutatur etiam profunda dei. Quis enim scit hominum que sunt hominis nisi spiritus hominis qui in ipso est? Ita et que dei sunt nemo cognovit nisi spiritus dei. Nos autem non spiritum mundi accepimus sed spiritum qui ex deo est ut sciamus que a deo donata sunt nobis que et loquimur non in doctis humane sapientie verbis sed in doctrina spiritus spiritualibus spiritualia comparantes. Animalis autem homo non percipit ea que sunt spiritus dei. Stultitia enim est illi et non potest intelligere quia spiritualiter examinatur. Spiritualis autem iudicat omnia et ipse a nemine iudicatur. Quis enim cognovit sensum domini qui instruat eum? Nos autem sensum Christi habemus.

III

Et ego fratres non potui loqui vobis quasi spiritualibus sed quasi carnalibus. Tamquam parvulis in Christo lac vobis potum dedi non escam. Nondum enim poteratis sed nec adhuc quidem potestis. Adhuc enim estis carnales. Cum enim sit inter vos zelus et contentio nonne carnales estis et secundum hominem ambulatis? Cum enim quis dicat: Ego quidem sum Pauli, alius autem: Ego Apollo, nonne homines estis? Quid igitur est Apollo, quid vero Paulus? Ministri eius cui credidistis, et unicuique sicut dominus dedit. Ego plantavi, Apollo rigavit, sed deus incrementum dedit. Itaque neque qui plantat est aliquid neque qui rigat, sed qui incrementum dat deus. Qui plantat autem et qui rigat unum sunt. Unusquisque autem propriam mercedem accipiet secundum suum laborem. Dei enim sumus adiutores; dei agricultura estis, dei edificatio estis. Secundum gratiam dei que data est michi ut sapiens architectus fundamentum posui; alius autem superedificat. Unusquisque autem videat quomodo superedificet. Fundamentum enim aliud nemo potest ponere preter id quod positum est, quod est Christus Ihesus. Si quis autem superedificat supra fundamentum hoc aurum, argentum, lapides preciosos, ligna, fenum, stipulam, uniuscuiusque opus manifestum erit. Dies enim domini declarabit quia in igne revelabitur, et uniuscuiusque opus quale sit ignis probabit. Si cuius opus manserit quod superedificavit mercedem accipiet. Si cuius opus arserit detrimentum patietur; ipse autem salvus erit sic tamen quasi per ignem. Nescitis quia templum dei estis et spiritus dei habitat in vobis? Si quis autem templum dei violaverit disperdet illum deus. Templum enim dei sanctum est quod estis vos. Nemo vos seducat. Si quis videtur inter vos sapiens esse in hoc seculo stultus fiat ut sit sapiens. Sapientia enim huius seculi stultitia est apud deum. Scriptum est enim: Comprehendam sapientes in astutia eorum. Et iterum: Dominus novit cogitationes sapientium quoniam vane sunt. Itaque nemo glorietur in hominibus. Omnia enim vestra sunt, sive Paulus sive Apollo sive Cephas sive mundus sive vita sive mors sive presentia sive futura: omnia enim vestra sunt, vos autem Christi, Christus autem dei.

IIII

Sic nos existimet homo ut ministros Christi et dispensatores ministeriorum dei. Hic iam queritur inter dispensatores ut fidelis quis inveniatur. Michi autem pro minimo est ut a vobis iudicer aut ab humano die; sed neque me ipsum iudico. Nichil enim michi conscius sum, sed non in hoc iustificatus sum; qui autem iudicat me dominus est. Itaque nolite ante tempus iudicare quoadusque veniat dominus qui et illuminabit abscondita tenebrarum et manifestabit consilia cordium, et tunc laus erit unicuique a deo. Hec autem fratres transfiguravi in me et Apollo propter vos ut in nobis discatis ne supra quam scriptum est unus adversus alterum infletur pro alio. Quis enim te discernit? Quid autem habes quod non accepisti? Si autem accepisti quid gloriaris quasi non acceperis? Iam saturati estis, iam divites facti estis, iam sine nobis regnatis; et utinam regnaretis ut et nos vobiscum regnemus. Puto enim deus nos apostolos novissimos ostendit tamquam morti destinatos, quia spectaculum facti sumus huic mundo et angelis et hominibus. Nos stulti propter Christum, vos autem prudentes in Christo; nos infirmi, vos autem fortes; vos nobiles, nos autem ignobiles. Usque in hanc horam et esurimus et sitimus et nudi sumus et colaphis cedimur et instabiles sumus, et laboramus operantes manibus nostris. Maledicimur et benedicimus; persecutionem patimur et sustinemus; blasphemamur et obsecramus. Tamquam purgamenta huius mundi facti sumus omnium peripsema usque adhuc. Non ut confundam vos hec scribo sed ut filios meos carissimos moneo. Nam si decem milia pedagogorum habeatis in Christo sed non multos patres. Nam in Christo Ihesu per evangelium ego vos genui. Rogo ergo vos imitatores mei estote. Ideo misi ad vos Timotheum qui est filius meus carissimus et fidelis in domino qui vos commoneat vias meas que sunt in Christo Ihesu, sicut ubique in omni ecclesia doceo. Tamquam non venturus sim ad vos sic inflati sunt quidam. Veniam autem cito ad vos si dominus voluerit, et cognoscam non sermonem eorum qui inflati sunt sed virtutem. Non enim in sermone est regnum dei sed in virtute. Quid vultis? In virga veniam ad vos an in caritate et spiritu mansuetudinis?

V

Omnino auditur inter vos fornicatio et talis fornicatio qualis nec inter gentes, ita ut uxorem patris quis habeat. Et vos inflati estis et non magis luctum habuistis ut tollatur de medio vestrum qui hoc opus fecit. Ego quidem absens corpore presens autem spiritu iam iudicavi ut presens eum qui sic operatus est in nomine domini nostri

ihesu Christi, congregatis vobis et meo spiritu cum virtute domini ihesu tradere huiusmodi sathane in interitum carnis ut spiritus salvus sit in die domini nostri ihesu christi. Non bona gloriatio vestra. Nescitis quia modicum fermentum totam massam corrumpit? Expurgate vetus fermentum ut sitis nova conspersio sicut estis azimi. Etenim pascha nostrum immolatus est christus. Itaque epulemur non in fermento veteri neque in fermento malitie et nequitie, sed in azimis sinceritatis et veritatis. Scripsi vobis in epistola non commisceri fornicariis. Non utique fornicariis huius mundi aut avaris aut rapacibus aut idolis servientibus. Alioquin debueratis iam de hoc mundo exire. Nunc autem scripsi vobis non commisceri fornicariis. Si quis frater nominatur fornicator aut avarus aut idolis serviens aut maledicus aut ebriosus aut rapax, cum huiusmodi nec cibum sumere. Quid enim michi de hiis qui foris sunt iudicare? Nonne de hiis qui intus sunt vos iudicatis? Nam eos qui foris sunt deus iudicabit. Auferte malum ex vobis ipsis.

C VI

Audet aliquis vestrum habens negotium adversus alterum iudicari apud iniquos et non apud sanctos? An nescitis quoniam sancti de hoc mundo iudicabunt? Et si in vobis iudicabitur mundus, indigni estis qui de minimis iudicetis? Nescitis quoniam angelos iudicabimus? quanto magis secularia. Secularia igitur iudicia si habueritis, contemptibiles qui sunt in ecclesia illos constituite ad iudicandum. Ad verecundiam vestram dico. Sic non est sapiens inter vos quisquam qui possit iudicare inter fratrem suum? Sed frater cum fratre iudicio contendit et hoc apud infideles. Iam quidem omnino delictum est in vobis quod iudicia habetis inter vos. Quare non magis iniuriam accipitis? Quare non magis fraudem patimini? Sed vos iniuriam facitis et fraudatis et hoc fratribus. An nescitis quia iniqui regnum dei non possidebunt? Nolite errare: neque fornicarii neque idolis servientes neque adulteri neque molles neque masculorum concubitores neque fures neque avari neque ebriosi neque maledici neque rapaces regnum dei possidebunt. Et hec aliquando quidem fuistis, sed abluti estis, sed sanctificati estis, sed iustificati estis in nomine domini nostri ihesu christi. Omnia michi licent sed non omnia expediunt. Omnia michi licent sed ego sub nullius redigar potestate. Esca ventri et venter escis, deus autem et hunc et has destruet. Corpus autem non fornicationi sed domino, et dominus corpori. Deus vero et dominum suscitavit et nos suscitabit per virtutem suam. Nescitis quoniam corpora vestra membra christi sunt? Tollens ergo membra christi faciam membra meretricis? Absit. An nescitis quoniam qui adheret meretrici unum corpus efficitur? Erunt enim inquit duo in carne una. Qui autem adheret domino unus spiritus est. Fugite fornicationem. Omne peccatum quodcumque fecerit homo extra corpus est; qui autem fornicatur in corpus suum peccat. An nescitis quoniam membra vestra templum est spiritus sancti qui in vobis est, quem habetis a deo, et non estis vestri? Empti enim estis precio magno. Glorificate ergo et portate deum in corpore vestro.

C VII

De quibus autem scripsistis michi: bonum est homini mulierem non tangere. Propter fornicationem autem unusquisque suam uxorem habeat, et unaqueque suum virum habeat. Uxori vir debitum reddat, similiter autem et uxor viro. Mulier sui corporis potestatem non habet sed vir. Similiter autem et vir sui corporis potestatem non habet sed mulier. Nolite fraudare invicem nisi forte ex consensu ad tempus ut vacetis orationi, et iterum revertimini in idipsum ne temptet vos sathanas propter incontinentiam vestram. Hoc autem dico secundum indulgentiam non secundum imperium. Volo autem omnes homines esse sicut me ipsum, sed unusquisque proprium habet donum ex deo, alius quidem sic, alius vero sic. Dico autem non nuptis et viduis: bonum est illis si sic maneant sicut et ego. Quod si se non continent nubant. Melius est enim nubere quam uri. Hiis autem qui matrimonio iuncti sunt precipio non ego sed dominus uxorem a viro non discedere. Quod si discesserit manere innuptam aut viro suo reconciliari. Et vir uxorem ne dimittat. Nam ceteris ego dico non dominus. Si quis frater uxorem habet infidelem et hec consentit habitare cum illo, non dimittat illam. Et si qua mulier habet virum infidelem et hic consentit habitare cum illa, non dimittat virum. Sanctificatus est enim vir infidelis per mulierem fidelem, et sanctificata est mulier infidelis per virum fidelem. Alioquin filii vestri immundi essent, nunc autem sancti sunt. Quod si infidelis discedit, discedat; non est enim servituti subiectus frater aut soror in huiusmodi. In pace autem vocavit nos deus. Unde enim scis mulier si virum salvum facies? aut unde scis vir si mulierem salvam facies? Nisi unicuique sicut divisit deus, unumquemque sicut vocavit deus, ita ambulet, sicut in omnibus ecclesiis doceo. Circumcisus aliquis vocatus est? non adducat preputium. In preputio aliquis vocatus est? non circumcidatur. Circumcisio nichil est et preputium nichil est, sed observatio mandatorum dei. Unusquisque in qua vocatione vocatus est in ea permaneat. Servus vocatus es? non sit tibi cure; sed et si potes liber fieri magis utere. Qui enim in domino vocatus est servus libertus est domini. Similiter qui liber vocatus est servus est christi. Precio empti estis, nolite fieri servi hominum. Unusquisque in quo vocatus est fratres in hoc permaneat apud deum. De virginibus autem preceptum domini non habeo, consilium autem do tamquam misericordiam consecutus a domino ut sim fidelis. Existimo ergo hoc bonum esse propter instantem necessitatem quoniam bonum est homini sic esse. Alligatus es uxori? noli querere solutionem. Solutus es ab uxore? noli querere uxorem. Si autem acceperis uxorem non peccasti. Et si nupserit virgo non peccavit. Tribulationem tamen carnis habebunt huiusmodi. Ego autem vobis parco. Hoc itaque dico fratres: tempus breve est; reliquum est ut et qui habent uxores tamquam non habentes sint, et qui flent tamquam non flentes, et qui

gaudent tamquam non gaudentes. Et qui emunt tamquam non possidentes. Et qui utuntur hoc mundo tamquam non utantur. Preterit enim figura huius mundi. Volo autem vos sine sollicitudine esse. Qui sine uxore est sollicitus est que domini sunt quomodo placeat deo. Qui autem cum uxore est sollicitus est que sunt mundi quomodo placeat uxori et divisus est. Et mulier et virgo innupta cogitat que domini sunt ut sit sancta corpore et spiritu. Que autem nupta est cogitat que sunt mundi quomodo placeat viro. Porro hoc ad utilitatem vestram dico non ut laqueum vobis iniciam sed ad id quod honestum est et quod facultatem prebeat sine impedimento dominum obsecrandi. Si quis autem turpem se videri existimat super virginem suam quod sit superadulta et ita oportet fieri quod vult faciat non peccat si nubat. Nam qui statuit in corde suo firmus non habens necessitatem potestatem autem habens sue voluntatis et hoc iudicavit in corde suo servare virginem suam bene facit. Igitur et qui matrimonio iungit virginem suam bene facit. Et qui non iungit melius facit. Mulier alligata est legi quanto tempore vivit vir eius. Quod si dormierit vir eius liberata est a lege viri. cui vult nubat tantum in domino. Beatior autem erit si sic permanserit secundum meum consilium. Puto autem quod et ego spiritum dei habeam.

VIII

De his autem que idolis immolantur scimus quia omnes scientiam habemus. Scientia inflat caritas vero edificat. Si quis autem se existimat scire aliquid nondum cognovit quemadmodum oporteat eum scire. Si quis autem diligit deum hic cognitus est ab eo. De escis autem que idolis immolantur scimus quod nichil est idolum in mundo et quod nullus deus nisi unus. Nam et si sunt qui dicantur dii in celo sive in terra siquidem sunt dii multi et domini multi nobis tamen unus deus pater ex quo omnia et nos in illum. Et unus dominus ihesus christus per quem omnia et nos per ipsum. Sed non in omnibus est scientia. Quidam autem conscientia usque nunc idoli quasi idolotitum manducant et conscientia ipsorum cum sit infirma polluitur. Esca autem nos non commendat deo. Neque enim si non manducaverimus deficiemus neque si manducaverimus habundabimus. Videte autem ne forte hec licentia vestra offendiculum fiat infirmis. Si enim quis viderit eum qui habet scientiam in idolio recumbentem nonne conscientia eius cum sit infirma edificabitur ad manducandum idolotita. Et peribit infirmus in tua conscientia frater propter quem christus mortuus est. Sic autem peccantes in fratres et percutientes conscientiam eorum infirmam in christo peccatis. Quapropter si esca scandalizat fratrem meum non manducabo carnem in eternum ne fratrem meum scandalizem.

IX

Non sum liber non sum apostolus nonne christum ihesum dominum nostrum vidi nonne opus meum vos estis in domino. Et si aliis non sum apostolus sed tamen vobis sum. Nam signaculum mei apostolatus vos estis in domino. Mea defensio apud eos qui me interrogant hec est. Numquid non habemus potestatem manducandi et bibendi. Numquid non habemus potestatem sororem mulierem circumducendi sicut et ceteri apostoli et fratres domini et cephas. Aut solus ego et barnabas non habemus potestatem hoc operandi. Quis militat suis stipendiis umquam. Quis plantat vineam et de fructu eius non edit. Quis pascit gregem et de lacte gregis non manducat. Numquid secundum hominem hec dico an et lex hec non dicit. Scriptum est enim in lege moysi. Non alligabis os bovi trituranti. Numquid de bobus cura est deo an propter nos utique dicit. Nam propter nos scripta sunt. Quoniam debet in spe qui arat arare. Et qui triturat in spe fructus percipiendi. Si nos vobis spiritualia seminavimus magnum est si nos vestra carnalia metamus. Si alii potestatis vestre participes sunt quare non potius nos. Sed non usi sumus hac potestate sed omnia sustinemus ne quod offendiculum demus evangelio christi. Nescitis quoniam qui in sacrario operantur que de sacrario sunt edunt. Et qui altario deserviunt cum altario participantur. Ita et dominus ordinavit his qui evangelium annuntiant de evangelio vivere. Ego autem nullo horum usus sum. Non scripsi autem hec ut ita fiant in me. Bonum est enim michi magis mori quam ut gloriam meam quis evacuet. Nam si evangelizavero non est michi gloria. Necessitas enim michi incumbit. Ve enim michi est si non evangelizavero. Si enim volens hoc ago mercedem habeo. Si autem invitus dispensatio michi credita est. Que est ergo merces mea ut evangelium predicans sine sumptu ponam evangelium ut non abutar potestate mea in evangelio. Nam cum liber essem ex omnibus omnium me servum feci ut plures lucri facerem. Et factus sum iudeis tamquam iudeus ut iudeos lucrarer. his qui sub lege sunt quasi sub lege essem cum ipse non essem sub lege ut eos qui sub lege erant lucrifacerem. his qui sine lege erant tamquam sine lege essem cum sine lege dei non essem sed in lege essem christi ut lucrifacerem eos qui sine lege erant. Factus sum infirmis infirmus ut infirmos lucrifacerem. Omnibus omnia factus sum ut omnes facerem salvos. Omnia autem facio propter evangelium ut particeps eius efficiar. Nescitis quod hii qui in stadio currunt omnes quidem currunt sed unus accipit bravium. Sic currite ut comprehendatis. Omnis autem qui in agone contendit ab omnibus se abstinet. Et illi quidem ut corruptibilem coronam accipiant nos autem incorruptam. Ego igitur sic curro non quasi in incertum. Sic pugno non quasi aerem verberans. Sed castigo corpus meum et in servitutem redigo. ne forte cum aliis predicaverim ipse reprobus efficiar.

X

Nolo enim vos ignorare fratres quoniam patres nostri omnes sub nube fuerunt et omnes mare transierunt et omnes in moyse baptizati sunt in nube

cum in mari. Et omnes eandem escam spiritalem
manducaverunt. Et omnes eundem potum spi
ritalem biberunt. Bibebant autem de spi
ritali consequente eos petra. Petra autem erat Christus.
Sed non in pluribus eorum beneplacitum est deo.
Nam prostrati sunt in deserto. Hec autem in fi
gura facta sunt nostri ut non simus concupi
scentes malorum sicut et illi concupierunt.
Neque idolatre efficiamini sicut quidam ex ip
sis quemadmodum scriptum est. Sedit pop
ulus manducare et bibere et surrexerunt lu
dere. Neque fornicemur sicut quidam ex ipsis
fornicati sunt et ceciderunt una die viginti
tria milia hominum. Neque temptemus Christum
sicut quidam eorum temptaverunt et a serpen
tibus perierunt. Neque murmuraveritis sicut qui
dam eorum murmuraverunt et perierunt ab ex
terminatore. Hec autem omnia in figura cont
ingebant illis. Scripta sunt autem ad cor
reptionem nostram in quos fines seculorum deven
erunt. Itaque qui se existimat stare videat ne
cadat. Temptatio vos non apprehendat nisi
humana. Fidelis autem deus est qui non pati
etur vos temptari super id quod potestis sed faciet
cum temptatione etiam proventum ut possitis
sustinere. Propter quod karissimi mihi fugite ab ido
lorum cultura. Ut prudentibus loquor vos ip
si iudicate quod dico. Calix benedictionis cui bene
dicimus nonne communicatio sanguinis
Christi est. Et panis quem frangimus nonne p
articipatio corporis domini est. Quoniam unus p
anis unum corpus multi sumus. Omnes qui de
uno pane et de uno calice participamus. Vi
dete Israel secundum carnem. Nonne qui edunt ho
stias participes sunt altaris. Quid ergo dico
quod idolis immolatum sit aliquid, aut quod idol
um sit aliquid. Sed que immolant gentes de
moniis immolant et non deo. Nolo autem
vos socios fieri demoniorum. Non potestis
calicem domini bibere et calicem demoniorum.
Non potestis mense domini participes esse
et mense demoniorum. An emulamur dominum.
Numquid fortiores illo sumus. Omnia mihi
licent sed non omnia expediunt. Omnia
licent sed non omnia edificant. Nemo quod su
um est querat sed quod alterius. Omne quod in
macello venditur manducate nichil inter
rogantes propter conscientiam. Domini est terra
et plenitudo eius. Si quis vocat vos infidel
ium ad cenam et vultis ire omne quod vobis appo
nitur manducate nichil interrogantes propter c
onscientiam. Si quis autem dixerit hoc immo
latitium est idolis nolite manducare propter
illum qui indicavit et propter conscientiam. Con
scientiam autem dico non tuam sed alterius.
Ut quid enim libertas mea iudicatur ab alien
a conscientia. Si ego cum gratia participo
quid blasphemor pro eo quod gratias ago. Si
ve ergo manducatis sive bibitis sive aliud
quid facitis omnia in gloriam dei facite. Si
ne offensione estote iudeis et gentibus et
ecclesie dei. Sicut et ego per omnia omnibus pla
ceo non querens quod mihi utile est sed quod
multis ut salvi fiant.

XI

Imitatores mi
estote sicut et ego Christi. Laudo autem vos fratres quod
per omnia mei memores estis sicut et
vobis precepta mea tenetis. Volo autem vos scire quod
omnis viri caput Christus est. Caput autem
mulieris vir. Caput vero Christi deus. Omnis vi
r orans aut prophetans velato capite deturpa
t caput suum. Unum est enim ac sio
tur. Nam si non velatur mulier et tondeatur.
Si vero turpe est mulieri tonderi aut decalv
ari velet caput suum. Vir quidem non debet
velare caput quoniam imago et gloria est dei.
Mulier autem gloria viri est. Non enim vir ex
muliere est sed mulier ex viro. Et enim non
est creatus vir propter mulierem sed mulier propter
virum. Ideo debet mulier potestatem habere
supra caput propter angelos. Verumptamen
neque vir sine muliere neque mulier sine viro
in domino. Nam sicut mulier de viro ita et vir
per mulierem. Omnia autem ex deo. Vos autem
iudicate. Decet mulierem non velatam ora
re deum. Nec ipsa natura docet vos quod vir qui
dem si comam nutriat ignominia est illi.
Mulier vero si comam nutriat gloria est il
li quoniam capilli pro velamine ei dati sunt.
Si quis autem videtur contentiosus esse nos
talem consuetudinem non habemus neque
ecclesia dei. Hoc autem precipio non laudans
quod non in melius sed in deterius convenitis. Pri
mum quidem convenientibus vobis in ecclesiam
audio scissuras esse et ex parte credo. Nam opor
tet hereses esse ut et qui probati sunt mani
festi fiant in vobis. Convenientibus ergo vob
is in unum, iam non est dominicam cenam mand
ucare. Unusquisque enim suam cenam pre
sumit ad manducandum. Et alius quidem e
surit alius autem ebrius est. Numquid dom
os non habetis ad manducandum et bibendum
aut ecclesiam dei contempnitis et confunditis eos
qui non habent. Quid dicam vobis. Laudo vos in hoc
non laudo. Ego enim accepi a domino quod et trado
vobis. Quoniam dominus Ihesus in qua noc
te tradebatur accepit panem gratias agens fr
egit et dixit. Accipite et manducate hoc est
corpus meum quod pro vobis tradetur. Hoc faci
te in meam commemorationem. Similiter et ca
licem postquam cenavit dicens. Hic calix no
vum testamentum est in meo sanguine. Hoc faci
te quotienscumque bibetis in meam commem
orationem. Quotienscumque enim manducab
itis panem hunc et calicem bibetis mortem do
mini annuntiabitis donec veniat. Itaque quicu
mque manducaverit panem vel biberit cal
icem domini indigne reus erit corporis et sanguinis
domini. Probet autem se ipsum homo et sic de pane il
lo edat et de calice bibat. Qui enim mandu
cat et bibit indigne iudicium sibi manduc
at et bibit non diiudicans corpus domini. Ideo in
ter vos multi infirmi et imbecilles dorm
iunt multi. Quod si nos metipsos diiudicare
mus non utique iudicaremur. Dum iudicam
ur autem a domino corripimur ut non cum
hoc mundo dampnemur. Itaque fratres mei cum
convenitis ad manducandum invicem expec
tate. Si quis esurit domi manducet ut non in

XII

iudicium conveniatis. Cetera autem cum venero
disponam. De spiritualibus autem nolo vos ig
norare fratres. Scitis quoniam cum gentes
essetis ad simulacra muta prout ducebamini
euntes. Ideo notum vobis facio quod nemo i
spiritu dei loquens dicit anathema ihesu. Et ne
mo potest dicere dominum ihesum nisi in spiritu
sancto. Divisiones vero gratiarum sunt idem
autem spiritus. Et divisiones ministrationum sunt
idem autem dominus. Et divisiones operationum
sunt idem vero deus qui operatur omnia in omnibus.
Unicuique autem datur manifestatio spiritus ad uti
litatem. Alii quidem per spiritum datur sermo sapi
entie. Alii autem sermo scientie secundum
eundem spiritum. Alteri fides in eodem spiritu. A
lii gratia sanitatum in uno spiritu. Alii operatio virtu
tum. Alii prophetia. Alii discretio spirituum. Alii g
enera linguarum. Alii interpretatio sermonum.
Hec autem omnia operatur unus atque idem spiritus,
dividens singulis prout vult. Sicut enim corpus
unum est et membra habet multa. Omnia autem
membra corporis cum sint multa unum cor
pus sunt ita et christus. Et enim in uno spiritu omnes
nos in unum corpus baptizati sumus sive iu
dei sive gentiles, sive servi sive liberi. Et omnes
uno spiritu potati sumus. Nam et corpus non
est unum membrum sed multa. Si dixerit p
es quoniam non sum manus non sum de corp
ore non ideo non est de corpore. Et si dixerit a
uris quia non sum oculus non sum de corpore
non ideo non est de corpore. Si totum corpus
oculus ubi auditus. Si totum auditus ubi od
oratus. Nunc autem posuit deus membra u
num quodque eorum in corpore sicut voluit.
Quod si essent omnia unum membrum ubi c
orpus. Nunc autem multa quidem membra
unum autem corpus. Non potest autem dicere
oculus manui opera tua non indigeo. Aut ite
rum caput pedibus non estis michi necessar
ii. Sed multo magis que videntur membra
corporis infirmiora esse necessariora sunt. Et
que putamus ignobiliora membra esse corp
oris his honorem abundantiorem circumdam
us. Et que inhonesta sunt nostra abundantiorem h
onestatem habent. Honesta autem nostra nullius
egent. Sed deus temperavit corpus ei cui dee
rat abundantiorem tribuendo honorem. Ut non
sit scisma in corpore sed id ipsum pro invicem
sollicita sint membra. Et si quid patitur u
num membrum compatiuntur omnia mem
bra. Sive gloriatur unum membrum congaud
ent omnia membra. Vos autem estis corpus christi,
et membra de membro. Et quosdam quidem
posuit deus in ecclesia primum apostolos secundo prophe
tas tertio doctores. Deinde virtutes exinde
gratias curationum opitulationes guberna
tiones genera linguarum interpretationes ser
monum. Numquid omnes apostoli. Numquid omnes
prophete. Numquid omnes doctores. Numquid
omnes virtutes. Numquid omnes gratiam habent
curationum. Numquid omnes linguis loquuntur.
Numquid omnes interpretantur. Emula
mini autem charismata meliora et adhuc
excellentiorem viam vobis demonstro.

XIII

Si linguis hominum loquar et angelorum ca
ritatem autem non habeam factus sum velut
es sonans aut cymbalum tinniens. Et si
habuero prophetiam et noverim misteria omnia
et omnem scientiam et si habuero omnem fi
dem ita ut montes transferam caritatem autem
non habeam nichil sum. Et si distribuero in cibos
pauperum omnes facultates meas et si tradi
dero corpus meum ita ut ardeat caritatem n
on habuero nichil michi prodest. Caritas pa
tiens est benigna est. Caritas non emulatur
agit si perperam non inflatur non est ambi
tiosa non querit que sua sunt. Non irritatur
non cogitat malum non gaudet super iniqui
tatem congaudet autem veritati. Omnia suffe
rt omnia credit omnia sperat omnia sustin
et. Caritas numquam excidit. Sive prophetie
evacuabuntur sive lingue cessabunt sive scie
ntia destruetur. Ex parte enim cognoscimus et
ex parte prophetamus. Cum autem venerit quod
perfectum est evacuabitur quod ex parte est. C
um essem parvulus loquebar ut parvulus s
apiebam ut parvulus cogitabam ut parvu
lus. Quando autem factus sum vir evacuavi que e
rant parvuli. Videmus nunc per speculum in
enigmate. Tunc autem facie ad faciem. Nunc
cognosco ex parte tunc autem cognoscam sic
ut et cognitus sum. Nunc autem manent fides
spes caritas tria hec. Maior autem horum est ca
ritas.

XIIII

Sectamini caritatem. Emulamini spi
ritualia magis autem ut prophetetis. Qui enim lo
quitur lingua non hominibus loquitur sed deo.
Nemo enim audit. Spiritus autem loquitur mi
steria. Nam qui prophetat hominibus loquitur
edificationem et exortationem et consolatio
nem. Qui loquitur lingua semetipsum edific
at. Qui autem prophetat ecclesiam edificat. Vo
lo autem omnes vos loqui linguis magis autem
prophetare. Nam maior est qui prophetat quam
qui loquitur linguis nisi forte interpretetur
ut ecclesia edificationem accipiat. Nunc autem
fratres si venero ad vos linguis loquens quid
vobis prodero nisi vobis loquar aut in revelatione
aut in scientia aut in prophetia aut in doctrina.
Tamen que sine anima sunt vocem dantia
sive tibia sive cythara nisi distinctionem son
ituum dederint. Quomodo scietur id quod c
anitur aut quod citharizatur. Et enim si incerta
vocem det tuba quis parabit se ad bellum. Ita
et vos per linguam nisi manifestum sermonem
dederitis quomodo scietur id quod dicitur. Eritis enim
in aera loquentes. Tam multa ut puta gene
ra linguarum sunt in mundo et nichil sine
voce est. Si ergo nesciero virtutem vocis ero
ei cui loquor barbarus et qui loquitur michi
barbarus. Sic et vos quoniam emulatores estis spi
rituum ad edificationem ecclesie querite ut
abundetis. Et ideo qui loquitur lingua oret
ut interpretetur. Nam si orem lingua spiritus
meus orat mens autem mea sine fructu est.
Quid ergo est. Orabo spiritu orabo et mente. P
sallam spiritu psallam et mente. Ceterum
si benedixeris spiritu qui supplet locum idiote
quomodo dicet. Amen super tuam benedictionem

quid dicas nescit. Nam tu quidem bene gratias agis, sed alter non edificatur. Gratias ago Deo quod omnium vestrum lingua loquor. Sed in ecclesia volo quinque verba sensu meo loqui, ut et alios instruam, quam decem milia verborum in lingua. Fratres, nolite pueri effici sensibus, sed malitia parvuli estote: sensibus autem perfecti estote. In lege scriptum est: Quoniam in aliis linguis et labiis aliis loquar populo huic, et nec sic exaudient me, dicit Dominus. Itaque linguae in signum sunt non fidelibus, sed infidelibus: prophetiae autem non infidelibus, sed fidelibus. Si ergo conveniat universa ecclesia in unum, et omnes linguis loquantur, intrent autem idiotae aut infideles, nonne dicent quod insanitis? Si autem omnes prophetent, intret autem quis infidelis vel idiota, convincitur ab omnibus, diiudicatur ab omnibus: occulta cordis eius manifesta fiunt, et ita cadens in faciem adorabit Deum, pronuntians quod vere Deus in vobis sit. Quid ergo est, fratres? Cum convenitis, unusquisque vestrum psalmum habet, doctrinam habet, apocalypsim habet, linguam habet, interpretationem habet: omnia ad edificationem fiant. Sive enim lingua quis loquitur, secundum duos aut multum tres, et per partes, et unus interpretetur. Si autem non fuerit interpres, taceat in ecclesia: sibi autem loquatur et Deo. Prophetae duo aut tres dicant, et ceteri diiudicent. Quod si alii revelatum fuerit sedenti, prior taceat. Potestis enim omnes per singulos prophetare, ut omnes discant et omnes exhortentur: et spiritus prophetarum prophetis subiecti sunt. Non enim est dissensionis Deus, sed pacis, sicut et in omnibus ecclesiis sanctorum doceo. Mulieres in ecclesiis taceant. Non enim permittitur eis loqui, sed subditas esse, sicut et lex dicit. Si quid autem volunt discere, domi viros suos interrogent. Turpe est enim mulieri loqui in ecclesia. An a vobis verbum Dei processit? aut in vos solos pervenit? Si quis videtur propheta esse aut spiritualis, cognoscat quae scribo vobis, quia Domini sunt mandata. Si quis autem ignorat, ignorabitur. Itaque fratres mei, emulamini prophetare, et loqui linguis nolite prohibere. Omnia autem honeste et secundum ordinem fiant in vobis.

CXV

Notum autem vobis facio, fratres, evangelium quod predicavi vobis, quod et accepistis, in quo et statis, per quod et salvamini: qua ratione predicaverim vobis, si tenetis, nisi frustra credidistis. Tradidi enim vobis in primis quod et accepi, quoniam Christus mortuus est pro peccatis nostris secundum scripturas, et quia sepultus est, et quia surrexit tertia die secundum scripturas, et quia visus est Cephe, et post hec undecim. Deinde visus est plus quam quingentis fratribus simul, ex quibus multi manent usque adhuc, quidam autem dormierunt. Deinde visus est Iacobo, deinde apostolis omnibus. Novissime autem omnium tamquam abortivo visus est et michi. Ego enim sum minimus apostolorum, qui non sum dignus vocari apostolus, quoniam persecutus sum ecclesiam Dei. Gratia autem Dei sum id quod sum, et gratia eius in me vacua non fuit, sed abundantius illis omnibus laboravi: non ego autem, sed gratia Dei mecum. Sive enim ego sive illi, sic predicamus, et sic credidistis. Si autem Christus predicatur quod resurrexit a mortuis, quomodo quidam dicunt in vobis quoniam resurrectio mortuorum non est? Si autem resurrectio mortuorum non est, neque Christus resurrexit. Si autem Christus non resurrexit, inanis est ergo predicatio nostra, inanis est et fides vestra. Invenimur autem et falsi testes Dei, quoniam testimonium diximus adversus Deum quod suscitaverit Christum, quem non suscitavit, si mortui non resurgunt. Nam si mortui non resurgunt, neque Christus resurrexit. Quod si Christus non resurrexit, vana est fides vestra: adhuc enim estis in peccatis vestris. Ergo et qui dormierunt in Christo perierunt. Si in hac vita tantum in Christo sperantes sumus, miserabiliores sumus omnibus hominibus. Nunc autem Christus resurrexit a mortuis, primitie dormientium. Quoniam quidem per hominem mors, et per hominem resurrectio mortuorum. Et sicut in Adam omnes moriuntur, ita et in Christo omnes vivificabuntur. Unusquisque autem in suo ordine: primitie Christus, deinde hii qui sunt Christi, qui in adventu eius crediderunt. Deinde finis, cum tradiderit regnum Deo et Patri, cum evacuaverit omnem principatum et potestatem et virtutem et dominationem. Oportet autem illum regnare donec ponat omnes inimicos sub pedibus eius. Novissima autem inimica destruetur mors. Omnia enim subiecit sub pedibus eius. Cum autem dicat: Omnia subiecta sunt ei, sine dubio preter eum qui subiecit ei omnia. Cum autem subiecta illi fuerint omnia, tunc et ipse Filius subiectus erit illi qui sibi subiecit omnia, ut sit Deus omnia in omnibus. Alioquin quid facient qui baptizantur pro mortuis, si omnino mortui non resurgunt? ut quid et baptizantur pro illis? ut quid et nos periclitamur omni hora? Cotidie morior per vestram gloriam, fratres, quam habeo in Christo Iesu Domino nostro. Si secundum hominem ad bestias pugnavi Ephesi, quid michi prodest, si mortui non resurgunt? Manducemus et bibamus, cras enim moriemur. Nolite seduci: corrumpunt mores bonos colloquia mala. Evigilate iusti, et nolite peccare: ignorantiam enim Dei quidam habent; ad reverentiam vobis loquor. Sed dicet aliquis: Quomodo resurgunt mortui? quali autem corpore venient? Insipiens, tu quod seminas non vivificatur nisi prius moriatur; et quod seminas, non corpus quod futurum est seminas, sed nudum granum, ut puta tritici aut alicuius ceterorum germinum. Deus autem dat illi corpus sicut vult, et unicuique seminum proprium corpus. Non omnis caro eadem caro, sed alia hominum, alia pecorum, alia caro volucrum, alia autem piscium. Et corpora celestia et corpora terrestria; sed alia quidem celestium gloria, alia autem terrestrium. Alia claritas solis, alia claritas lune, et alia claritas stellarum. Stella enim a stella differt in claritate. Sic et resurrectio mortuorum. Seminatur in corruptione, surget in incorruptione. Seminatur in ignobilitate, surget in gloria. Seminatur in infirmitate, surget in virtute. Seminatur corpus animale

le surget corpus spiritale. Sicut corpus animale est et spiritale. Sicut et scriptum est: Factus est primus homo Adam in animam viventem, novissimus Adam in spiritum vivificantem. Sed non prius quod spiritale est sed quod animale est, deinde quod spiritale est. Primus homo de terra terrenus, secundus homo de celo celestis. Qualis terrenus tales et terreni, et qualis celestis tales et celestes. Igitur sicut portavimus imaginem terreni portemus et imaginem celestis. Hoc autem dico fratres quoniam caro et sanguis regnum dei possidere non possunt, neque corruptio incorruptelam possidebit. Ecce misterium vobis dico. Omnes quidem resurgemus sed non omnes immutabimur. In momento in ictu oculi in novissima tuba. Canet enim tuba et mortui resurgent incorrupti et nos immutabimur. Oportet enim corruptibile hoc induere incorruptionem et mortale hoc induere immortalitatem. Cum autem corruptibile hoc induerit incorruptionem et mortale hoc induerit immortalitatem tunc fiet sermo qui scriptus est: Absorta est mors victoria tua, ubi est mors stimulus tuus? Stimulus autem mortis peccatum est, virtus vero peccati lex. Deo autem gratias qui dedit nobis victoriam per dominum nostrum Iesum Christum. Itaque fratres mei dilecti stabiles estote et immobiles abundantes in opere domini semper scientes quod labor vester non est inanis in domino.

XVI

De collectis autem que fiunt in sanctos sicut ordinavi ecclesiis Galatie ita et vos facite. Per unam sabbati unusquisque vestrum apud se reponat recondens quod ei bene placuerit, ut non cum venero tunc collecte fiant. Cum autem presens fuero quos probaveritis per epistolas hos mittam perferre gratiam vestram in Ierusalem. Quod si dignum fuerit ut ego eam, mecum ibunt. Veniam autem ad vos cum Macedoniam pertransiero. Nam Macedoniam pertransibo. Apud vos autem forsitan manebo vel etiam hiemabo ut vos me deducatis quocumque iero. Nolo enim vos modo in transitu videre. Spero enim me aliquantum temporis manere apud vos si dominus permiserit. Permanebo autem Ephesi usque ad pentecosten. Hostium enim mihi apertum est magnum et evidens et adversarii multi. Si autem venerit Timotheus videte ut sine timore sit apud vos. Opus enim domini operatur sicut et ego. Ne quis ergo illum spernat. Deducite autem illum in pace ut veniat ad me. Expecto enim illum cum fratribus. De Apollo autem fratre notum vobis facio quoniam multum rogavi eum ut veniret ad vos cum fratribus. Et utique non fuit voluntas eius ut nunc veniret. Veniet autem cum ei vacuum fuerit. Vigilate, state in fide, viriliter agite et confortamini. Omnia vestra in caritate fiant. Obsecro autem vos fratres. Nostis domum Stephane et Fortunati et Achaici quoniam sunt primitie Achaie et in ministerium sanctorum ordinaverunt se ipsos, ut et vos subditi sitis eiusmodi et omni cooperanti et laboranti. Gaudeo autem in presentia Stephane et Fortunati et Achaici quoniam id quod vobis deerat ipsi suppleverunt. Refecerunt enim et meum spiritum et vestrum. Cognoscite ergo qui eiusmodi sunt. Salutant vos omnes ecclesie Asie. Salutant vos in domino multum Aquila et Prisca cum domestica sua ecclesia apud quos et hospitor. Salutant vos fratres omnes. Salutate invicem in osculo sancto. Salutatio mea manu Pauli. Si quis non amat dominum nostrum Iesum Christum sit anathema maranatha. Gratia domini Iesu Christi vobiscum. Caritas mea cum omnibus vobis in Christo Iesu amen.

PAULUS APOSTOLUS Iesu Christi per voluntatem dei et Timotheus frater ecclesie dei que est Corinthi cum sanctis omnibus qui sunt in universa Achaia. Gratia vobis et pax a deo patre nostro et domino Iesu Christo. Benedictus deus et pater domini nostri Iesu Christi pater misericordiarum et deus totius consolationis qui consolatur nos in omni tribulatione nostra ut possimus et ipsi consolari eos qui in omni pressura sunt per exhortationem qua exhortamur et ipsi a deo. Quoniam sicut abundant passiones Christi in nobis ita et per Christum abundat consolatio nostra. Sive autem tribulamur pro vestra exhortatione et salute, sive exhortamur pro vestra consolatione que operatur tolerantiam earundem passionum quas et nos patimur, et spes nostra firma est pro vobis, scientes quoniam sicut socii passionum estis sic eritis et consolationis. Non enim volumus vos ignorare fratres de tribulatione nostra que facta est in Asia quoniam supra modum gravati sumus supra virtutem ita ut tederet nos etiam vivere. Sed ipsi in nobis ipsis responsum mortis habuimus ut non simus fidentes in nobis sed in deo qui suscitat mortuos qui de tantis periculis eripuit nos et eruit in quem speramus quoniam et adhuc eripiet, adiuvantibus et vobis in oratione pro nobis ut ex multarum personis facierum eius que in nobis est donationis per multos gratie agantur pro nobis. Nam gloria nostra hec est testimonium conscientie nostre quod in simplicitate et sinceritate dei et non in sapientia carnali sed in gratia dei conversati sumus in hoc mundo abundantius autem ad vos. Non enim alia scribimus vobis quam que legistis et cognoscitis. Spero autem quod usque in finem cognoscetis sicut et cognovistis nos ex parte quia gloria vestra sumus sicut et vos nostra in die domini nostri Iesu Christi. Et hac confidentia volui prius venire ad vos ut secundam gratiam haberetis et per vos transire in Macedoniam et iterum a Macedonia venire ad vos et a vobis deduci in Iudeam. Cum ergo hoc voluissem

numquid levitate usus sum. Aut que cogito secundum carnem cogito ut sit apud me est et non. Fidelis autem deus quia sermo noster qui fit apud vos non est in illo est et non. Sed est in illo est. Dei enim filius ihesus christus qui in vobis per nos predicatus est per me et silvanum et timotheum non fuit est et non sed est in illo fuit. Quotquot enim promissiones dei sunt in illo est. Ideo et per ipsum amen deo ad gloriam nostram per nos. Qui autem confirmat nos vobiscum in christo et qui unxit nos deus et qui signavit nos et dedit pignus spiritus in cordibus nostris. Ego autem testem deum invoco in animam meam quod parcens vobis non veni ultra corinthum. Non quia dominamur fidei vestre sed adiutores sumus gaudii vestri. Nam fide statis.

II

Statui autem hoc ipse apud me ne iterum in tristitia venirem ad vos. Si enim ego contristo vos quis est qui me letificet nisi qui contristatur ex me. Et hoc ipsum scripsi vobis ut non cum venero tristitiam super tristitiam habeam de quibus oportuerat me gaudere confidens in omnibus vobis quia meum gaudium omnium vestrum est. Nam ex multa tribulatione et angustia cordis scripsi vobis per multas lacrimas. Non ut contristemini sed ut sciatis quam caritatem habeam abundantius in vobis. Si quis autem contristavit me non me contristavit sed ex parte ut non onerem omnes vos. Sufficit illi qui eiusmodi est obiurgatio que fit a pluribus. Ita ut econtrario magis donetis et consolemini ne forte abundantiore tristitia absorbeatur qui eiusmodi est. Propter quod obsecro vos ut confirmetis in illo caritatem. Ideo enim scripsi vobis ut cognoscam experimentum vestrum an in omnibus obedientes sitis. Cui autem aliquid donastis et ego. Nam et ego quod donavi si quid donavi propter vos in persona christi ut non circumveniamur a satana. Non enim ignoramus cogitationes eius. Cum venissem autem troadem propter evangelium christi et ostium mihi apertum esset in domino non habui requiem spiritui meo eo quod non invenerim titum fratrem meum sed vale faciens eis profectus sum in macedoniam. Deo autem gratias qui semper triumphat nos in christo ihesu et odorem notitie sue manifestat per nos in omni loco. Quia christi bonus odor sumus deo in his qui salvi fiunt et in his qui pereunt. Aliis quidem odor mortis in mortem aliis autem odor vite in vitam. Et ad hec quis tam idoneus. Non sumus enim sicut plurimi adulterantes verbum dei sed ex sinceritate sicut ex deo coram deo in christo loquimur.

III

Incipimus iterum nos metipsos commendare aut numquid egemus sicut quidam commendaticiis epistolis ad vos et ex vobis. Epistola nostra vos estis scripta in cordibus nostris. Que scitur et legitur ab omnibus hominibus manifestati a nobis et scripta non atramento sed spiritu dei vivi non in tabulis lapideis sed in tabulis cordis carnalibus. Fiduciam autem talem habemus per christum ad deum. Non quod sufficientes simus cogitare aliquid a nobis quasi ex nobis sed sufficientia nostra ex deo est. Qui et idoneos nos fecit ministros novi testamenti non littera sed spiritu. Littera enim occidit spiritus autem vivificat. Quod si ministratio mortis litteris deformata in lapidibus fuit in gloria ita ut non possent intendere filii israel in faciem moysi propter gloriam vultus eius que evacuatur quomodo non magis ministratio spiritus erit in gloria. Nam si ministratio dampnationis in gloria est multo magis abundat ministerium iustitie in gloria. Nam nec glorificatum est quod claruit in hac parte propter excellentem gloriam. Si enim quod evacuatur per gloriam est multo magis quod manet in gloria est. Habentes igitur talem spem multa fiducia utimur. Et non sicut moyses ponebat velamen super faciem suam ut non intenderent filii israel in faciem eius quod evacuatur sed obtusi sunt sensus eorum usque in hodiernum diem. Id ipsum velamen in lectione veteris testamenti manet non revelatum quoniam in christo evacuatur. Sed usque in hodiernum diem cum legitur moyses velamen est positum super cor eorum. Cum autem conversi fuerint ad dominum auferetur velamen. Dominus autem spiritus est. Ubi autem spiritus domini ibi libertas. Nos vero omnes revelata facie gloriam dei speculantes in eandem imaginem transformamur a claritate in claritatem tamquam a spiritu domini.

IIII

Ideo habentes hanc administrationem iuxta quod misericordiam consecuti sumus non deficimus sed abdicamus occulta dedecoris. Non ambulantes in astutia neque adulterantes verbum dei sed in manifestatione veritatis commendantes nos metipsos ad omnem conscientiam hominum coram deo. Quod si etiam opertum est evangelium nostrum in his qui pereunt est opertum in quibus deus huius seculi excecavit mentes infidelium ut non fulgeat illuminatio evangelii glorie christi qui est imago dei. Non enim nosmetipsos predicamus sed ihesum christum dominum nostrum nos autem servos vestros per ihesum. Quoniam deus qui dixit de tenebris lumen splendescere ipse illuxit in cordibus nostris ad illuminationem scientie claritatis dei in facie ihesu christi. Habentes autem thesaurum istum in vasis fictilibus ut sublimitas sit virtutis dei et non ex nobis. In omnibus tribulationem patimur sed non angustiamur. Aporiamur sed non destituimur. Persecutionem patimur sed non derelinquimur. Deicimur sed non perimus. Semper mortificationem ihesu in corpore nostro circumferentes ut et vita ihesu christi in corporibus nostris manifestetur. Semper enim nos qui vivimus in mortem tradimur propter ihesum ut et vita ihesu christi manifestetur in carne nostra mortali. Ergo mors in nobis operatur vita autem in vobis. Habentes autem eundem spiritum fidei sicut scriptum est. Credidi propter quod locutus sum et nos credimus propter quod et loquimur. Scientes quoniam qui suscitavit dominum ihesum et nos cum ihesu suscitabit et constituet vobiscum. Omnia enim propter vos ut gratia abundans per multos gratiarum actiones abundet in gloriam dei. Propter quod non deficimus. Sed licet is qui foris est homo noster corrumpatur tamen is qui intus est renovatur de die in diem. Id enim quod in presenti est momentaneum et

levis tribulationis nostrae supra modum in sublimitate aeternum gloriae pondus operatur in nobis, non contemplantibus nobis quae videntur sed quae non videntur. Quae enim videntur temporalia sunt; quae autem non videntur aeterna sunt.

C V

Scimus enim quoniam si terrestris domus nostra huius habitationis dissolvatur, quod aedificationem ex Deo habemus, domum non manufactam, aeternam in caelis. Nam et in hoc ingemiscimus, habitationem nostram quae de caelo est superindui cupientes, si tamen vestiti non nudi inveniamur. Nam et qui sumus in tabernaculo ingemiscimus gravati, eo quod nolumus expoliari sed supervestiri, ut absorbeatur quod mortale est a vita. Qui autem efficit nos in hoc ipsum Deus, qui dedit nobis pignus Spiritus. Audentes igitur semper, scientes quoniam dum sumus in corpore peregrinamur a Domino. Per fidem enim ambulamus et non per speciem. Audemus autem et bonam voluntatem habemus magis peregrinari a corpore et praesentes esse ad Dominum. Et ideo contendimus sive absentes sive praesentes placere illi. Omnes enim nos manifestari oportet ante tribunal Christi, ut referat unusquisque propria corporis prout gessit, sive bonum sive malum. Scientes ergo timorem Domini hominibus suademus, Deo autem manifesti sumus; spero autem et in conscientiis vestris manifestos nos esse. Non iterum nos commendamus vobis, sed occasionem damus vobis gloriandi pro nobis, ut habeatis ad eos qui in facie gloriantur et non in corde. Sive enim mente excedimus Deo, sive sobrii sumus vobis. Caritas enim Christi urget nos, aestimantes hoc quoniam si unus pro omnibus mortuus est Christus, ut et qui vivunt iam non sibi vivant sed ei qui pro ipsis mortuus est et resurrexit. Itaque nos ex hoc neminem novimus secundum carnem. Et si cognovimus secundum carnem Christum, sed nunc iam non novimus. Si qua ergo in Christo nova creatura, vetera transierunt, ecce facta sunt omnia nova. Omnia autem ex Deo, qui nos reconciliavit sibi per Christum et dedit nobis ministerium reconciliationis. Quoniam quidem Deus erat in Christo mundum reconcilians sibi, non reputans illis delicta ipsorum, et posuit in nobis verbum reconciliationis. Pro Christo ergo legatione fungimur tamquam Deo exhortante per nos. Obsecramus pro Christo, reconciliamini Deo. Eum qui non noverat peccatum pro nobis peccatum fecit, ut nos efficeremur in ipso.

C VI

Adiuvantes autem exhortamur vos ne in vacuum gratiam Dei recipiatis. Ait enim: Tempore accepto exaudivi te, et in die salutis adiuvi te. Ecce nunc tempus acceptabile, ecce nunc dies salutis. Nemini dantes ullam offensionem, ut non vituperetur ministerium nostrum, sed in omnibus exhibeamus nosmetipsos sicut Dei ministros, in multa patientia, in tribulationibus, in necessitatibus, in angustiis, in plagis, in carceribus, in seditionibus, in laboribus, in vigiliis, in ieiuniis, in castitate, in scientia, in longanimitate, in suavitate, in Spiritu Sancto, in caritate non ficta, in verbo veritatis, in virtute Dei, per arma iustitiae a dextris et a sinistris, per gloriam et ignobilitatem, per infamiam et bonam famam; ut seductores et veraces, sicut qui ignoti et cogniti, quasi morientes et ecce vivimus, ut castigati et non mortificati, quasi tristes semper autem gaudentes, sicut egentes multos autem locupletantes, tamquam nihil habentes et omnia possidentes. Os nostrum patet ad vos, o Corinthii, cor nostrum dilatatum est. Non angustiamini in nobis, angustiamini autem in visceribus vestris. Eandem autem habentes remunerationem, tamquam filiis dico, dilatamini et vos. Nolite iugum ducere cum infidelibus. Quae enim participatio iustitiae cum iniquitate? Aut quae societas luci ad tenebras? Quae autem conventio Christi ad Belial? Aut quae pars fideli cum infidele? Qui autem consensus templo Dei cum idolis? Vos enim estis templum Dei vivi, sicut dicit Deus: Quoniam inhabitabo in illis et inambulabo, et ero illorum Deus, et ipsi erunt mihi populus. Propter quod exite de medio eorum et separamini, dicit Dominus, et immundum ne tetigeritis; et ego recipiam vos, et ero vobis in patrem, et vos eritis mihi in filios et filias, dicit Dominus omnipotens.

C VII

Has igitur habentes promissiones, carissimi, mundemus nos ab omni inquinamento carnis et spiritus, perficientes sanctificationem in timore Dei. Capite nos. Neminem laesimus, neminem corrupimus, neminem circumvenimus. Non ad condemnationem vestram dico; praedixi enim quod in cordibus nostris estis ad commoriendum et ad convivendum. Multa mihi fiducia apud vos, multa mihi gloriatio pro vobis; repletus sum consolatione, superabundo gaudio in omni tribulatione nostra. Nam et cum venissemus in Macedoniam nullam requiem habuit caro nostra, sed omnem tribulationem passi: foris pugnae, intus timores. Sed qui consolatur humiles consolatus est nos Deus in adventu Titi. Non solum autem in adventu eius, sed etiam in consolatione qua consolatus est in vobis, referens nobis vestrum desiderium, vestrum fletum, vestram aemulationem pro me, ita ut magis gauderem. Quoniam etsi contristavi vos in epistula, non me paenitet; et si paeniteret, videns quod epistula illa etsi ad horam vos contristavit, nunc gaudeo. Non quia contristati estis, sed quia contristati estis ad paenitentiam. Contristati enim estis secundum Deum, ut in nullo detrimentum patiamini ex nobis. Quae enim secundum Deum tristitia est, paenitentiam in salutem stabilem operatur; saeculi autem tristitia mortem operatur. Ecce enim hoc ipsum secundum Deum contristari vos quantam in vobis operatur sollicitudinem, sed defensionem, sed indignationem, sed timorem, sed desiderium, sed aemulationem, sed vindictam. In omnibus exhibuistis vos incontaminatos esse negotio. Igitur etsi scripsi vobis, non propter eum qui fecit iniuriam, nec propter eum qui passus est, sed ad manifestandam sollicitudinem nostram quam pro vobis habemus ad vos coram

deo. Ideo et consolati sumus. In consolatione autem nostra abundantius magis gavisi sumus super gaudium titi quia refectus est spiritus eius ab omnibus vobis. Et si quid apud illum de vobis gloriatus sum non sum confusus. Sed sicut omnia vobis in veritate locuti sumus ita et gloriatio nostra que fuit ad titum veritas facta est. Et viscera eius abundantius in vobis sunt reminiscentis omnium vestrum obedientiam. Quomodo cum timore et tremore excepistis eum. Gaudeo quod in omnibus confido in vobis.

VIII

Notam autem facimus vobis fratres gratiam dei que data est in ecclesiis macedonie quod in multo experimento tribulationis abundantia gaudii ipsorum fuit et altissima paupertas eorum abundavit in divitias simplicitatis eorum. Quia secundum virtutem testimonium illis reddo quod supra virtutem voluntarii fuerunt. Cum multa exhortatione obsecrantes nos gratiam et communicationem ministerii quod fit in sanctos. Et non sicut speravimus sed semetipsos dederunt primum domino deinde nobis per voluntatem dei ita ut rogaremus titum ut quemadmodum cepit ita et perficiat in vobis etiam gratiam istam. Sed sicut in omnibus abundatis fide et sermone et scientia et omni sollicitudine insuper et caritate vestra in nos ita et in hac gratia abundetis. Non quasi imperans dico sed per aliorum sollicitudinem etiam vestre caritatis ingenium bonum comprobans. Scitis enim gratiam domini nostri ihesu christi quoniam propter vos egenus factus est cum esset dives ut illius inopia vos divites essetis. Et consilium in hoc do. Hoc enim vobis utile est qui non solum facere sed et velle cepistis ab anno priore. Nunc vero et facto perficite. Ut quemadmodum promptus est animus voluntatis ita sit et perficiendi ex eo quod habetis. Si enim voluntas prompta est secundum id quod habet accepta est non secundum id quod non habet. Non enim ut aliis sit remissio vobis autem tribulatio. Sed ex equalitate in presenti tempore vestra abundantia illorum inopiam suppleat ut et illorum abundantia vestre inopie sit supplementum ut fiat equalitas sicut scriptum est. Qui multum habuit non abundavit et qui modicum non minoravit. Gratias autem deo qui dedit eandem sollicitudinem pro vobis in corde titi quoniam exhortationem quidem suscepit. Sed cum sollicitior esset sua voluntate profectus est ad vos. Misimus etiam cum illo fratrem nostrum cuius laus est in evangelio per omnes ecclesias. Non solum autem sed et ordinatus est ab ecclesiis comes peregrinationis nostre in hanc gratiam que ministratur a nobis ad domini gloriam et destinatam voluntatem nostram. Devitantes hoc ne quis nos vituperet in hac plenitudine que ministratur a nobis in gloriam domini. Providemus enim bona non solum coram deo sed etiam coram hominibus. Misimus autem cum illis et fratrem nostrum quem probavimus in multis sepe sollicitum esse. Nunc autem multo sollicitiorem confidentia multa in vos sive pro tito qui est socius meus et in vos adiutor sive fratres nostri apostoli ecclesiarum gloria christi. Ostensionem ergo que est caritatis vestre et nostre glorie pro vobis in illos ostendite in faciem ecclesiarum. Nam de ministerio quod fit in sanctos ex abundanti est michi scribere vobis. Scio enim promptum animum vestrum pro quo de vobis glorior apud macedonas. Quoniam et achaia parata est ab anno preterito et vestra emulatio provocavit plurimos.

IX

Misi autem fratres ut ne quod gloriamur de vobis evacuetur in hac parte ut quemadmodum dixi parati sitis ne cum venerint mecum macedones et invenerint vos imparatos erubescamus nos ut non dicamus vos in hac substantia. Necessarium ergo existimavi rogare fratres ut preveniant ad vos et preparent repromissam benedictionem hanc paratam esse sic quasi benedictionem non quasi avaritiam. Hoc autem dico. Qui parce seminat parce et metet et qui seminat in benedictionibus de benedictionibus et metet. Unusquisque prout destinavit in corde suo non ex tristicia aut ex necessitate. Hilarem enim datorem diligit deus. Potens est autem deus omnem gratiam abundare facere in vobis ut in omnibus semper omnem sufficientiam habentes abundetis in omne opus bonum sicut scriptum est. Dispersit dedit pauperibus iusticia eius manet in seculum seculi. Qui autem administrat semen seminanti et panem ad manducandum prestabit et multiplicabit semen vestrum et augebit incrementa frugum iusticie vestre. Ut in omnibus locupletati abundetis in omnem simplicitatem que operatur per nos gratiarum actionem deo. Quoniam ministerium huius officii non solum supplet ea que desunt sanctis sed etiam abundat per multas gratiarum actiones in domino per probationem ministerii huius glorificantes deum in obedientia confessionis vestre in evangelium christi et simplicitate communicationis in illos et in omnes et ipsorum obsecratione pro vobis desiderantium vos propter eminentem gratiam dei in vobis. Gratias deo super inenarrabili dono eius.

X

Ipse autem ego paulus obsecro vos per mansuetudinem et modestiam christi qui in facie quidem humilis sum inter vos absens autem confido in vobis. Rogo autem ne presens audeam per eam confidentiam qua existimor audere in quosdam qui arbitrantur nos tamquam secundum carnem ambulemus. In carne enim ambulantes non secundum carnem militamus. Nam arma militie nostre non carnalia sed potentia deo ad destructionem munitionum consilia destruentes et omnem altitudinem extollentem se adversus scientiam dei et in captivitatem redigentes omnem intellectum in obsequium christi et in promptu habentes ulcisci omnem inobedientiam cum impleta fuerit vestra obedientia. Que secundum faciem sunt videte. Si quis confidit sibi christi se esse hoc cogitet iterum apud se quia sicut ipse christi est ita et nos. Nam et si amplius aliquid gloriatus fuero de potestate nostra quam dedit dominus in edificationem et non destructionem vestram non erubescam. Ut autem non existimer tamquam terrere vos per epistolas quoniam quidem epistole inquiunt graves sunt et fortes presentia autem corporis infirma et sermo contemptibilis. Hoc cogitet qui eiusmodi est quia quales

sumus verbo per epistolas absentes tales et presentes in facto. Non enim audemus inserere aut comparare nos quibusdam qui se ipsos commendant: sed et ipsi in nobis nosmetipsos metientes et comparantes nosmetipsos nobis. Nos autem non in immensum gloriabimur sed secundum mensuram regule qua mensus est nobis Deus mensuram pertingendi usque ad vos. Non enim quasi non pertingentes ad vos superextendimus nos. Usque ad vos enim pervenimus in evangelio Christi non in immensum gloriantes in alienis laboribus. Spem autem habentes crescentis fidei vestre in vobis magnificari secundum regulam nostram in abundantia etiam in illa que ultra vos sunt evangelizare non in aliena regula in his que preparata sunt gloriari. Qui autem gloriatur in Domino glorietur. Non enim qui se ipsum commendat ille probatus est sed quem Deus commendat.

XI

Utinam sustineretis modicum quid insipientie mee sed et supportate me. Emulor enim vos Dei emulatione. Despondi enim vos uni viro virginem castam exhibere Christo. Timeo autem ne sicut serpens Evam seduxit astutia sua ita corrumpantur sensus vestri et excidant a simplicitate que est in Christo Iesu. Nam si is qui venit alium Christum predicat quem non predicavimus aut alium spiritum accipitis quem non accepistis aut aliud evangelium quod non recepistis recte pateremini. Existimo enim nichil me minus fecisse a magnis apostolis. Nam et si imperitus sum sermone sed non scientia. In omnibus autem manifestatus sum vobis. Aut numquid peccatum feci me ipsum humilians ut vos exaltemini? Quoniam gratis evangelium Dei evangelizavi vobis. Alias ecclesias expoliavi accipiens stipendium ad ministerium vestrum. Et cum essem apud vos et egerem nulli onerosus fui. Nam quod michi deerat suppleverunt fratres qui venerunt a Macedonia. Et in omnibus sine onere me vobis servavi et servabo. Est veritas Christi in me quoniam hec gloria non infringetur in me in regionibus Achaie. Quare? quia non diligo vos? Deus scit. Quod autem facio et faciam ut amputem occasionem eorum qui volunt occasionem ut in quo gloriantur inveniantur sicut et nos. Nam eiusmodi pseudo apostoli operarii subdoli transfigurantes se in apostolos Christi. Et non mirum: ipse enim Sathanas transfigurat se in angelum lucis. Non est ergo magnum si ministri eius transfigurentur velut ministri iustitie quorum finis erit secundum opera ipsorum. Iterum dico ne quis me putet insipientem esse. Alioquin velut insipientem accipite me ut et ego modicum quid glorier. Quod loquor non loquor secundum Deum sed quasi in insipientia in hac substantia glorie. Quoniam multi gloriantur secundum carnem et ego gloriabor. Libenter enim suffertis insipientes cum sitis ipsi sapientes. Sustinetis enim si quis vos in servitutem redigit si quis devorat si quis accipit si quis extollitur si quis in faciem vos cedit. Secundum ignobilitatem dico quasi nos infirmi fuerimus in hac parte. In quo quis audet in insipientia dico audeo et ego. Hebrei sunt et ego. Israelite sunt et ego. Semen Abrahe sunt et ego. Ministri Christi sunt et ego. Ut minus sapiens dico plus ego. In laboribus plurimis in carceribus abundantius in plagis supra modum in mortibus frequenter. A Iudeis quinquies quadragenas una minus accepi. Ter virgis cesus sum semel lapidatus sum. Ter naufragium feci. Nocte et die in profundo maris fui. In itineribus sepe. Periculis fluminum periculis latronum periculis ex genere periculis ex gentibus periculis in civitate periculis in solitudine periculis in mari periculis in falsis fratribus. In labore et erumpna in vigiliis multis in fame et siti in ieiuniis multis in frigore et nuditate. Preter illa que extrinsecus sunt instantia mea cotidiana sollicitudo omnium ecclesiarum. Quis infirmatur et ego non infirmor? Quis scandalizatur et ego non uror? Si gloriari oportet que infirmitatis mee sunt gloriabor. Deus et pater domini nostri Iesu Christi scit qui est benedictus in secula quod non mentior.

XII

Damasci prepositus gentis Arethe regis custodiebat civitatem Damascenorum ut me comprehenderet et per fenestram in sporta dimissus sum per murum et sic effugi manus eius. Si gloriari oportet non expedit quidem. Veniam autem ad visiones et revelationes Domini. Scio hominem in Christo ante annos quatuordecim sive in corpore nescio sive extra corpus nescio Deus scit raptum huiusmodi usque ad tertium celum. Et scio huiusmodi hominem sive in corpore sive extra corpus nescio Deus scit. Quoniam raptus est in paradisum et audivit archana verba que non licet homini loqui. Pro eiusmodi gloriabor. Pro me autem nichil gloriabor nisi in infirmitatibus meis. Nam et si voluero gloriari non ero insipiens. Veritatem enim dicam. Parco autem ne quis me existimet supra id quod videt in me aut audit aliquid ex me. Et ne magnitudo revelationum extollat me datus est michi stimulus carnis mee angelus Sathane qui me colaphizet. Propter quod ter Dominum rogavi ut discederet a me. Et dixit michi: Sufficit tibi gratia mea. Nam virtus in infirmitate perficitur. Libenter igitur gloriabor in infirmitatibus meis ut inhabitet in me virtus Christi. Propter quod placeo michi in infirmitatibus meis in contumeliis in necessitatibus in persecutionibus in angustiis pro Christo. Cum enim infirmor tunc potens sum. Factus sum insipiens vos me coegistis. Ego enim a vobis debui commendari. Nichil enim minus fui ab his qui sunt supra modum apostoli. Tametsi nichil sum signa tamen apostolatus mei facta sunt super vos in omni patientia in signis et prodigiis et virtutibus. Quid est enim quod minus habuistis pre ceteris ecclesiis nisi quod ego ipse non gravavi vos? Donate michi hanc iniuriam.

XIII

Ecce tertio hoc paratus sum venire ad vos et non ero gravis vobis. Non enim quero que vestra sunt sed vos. Nec enim debent filii parentibus thesaurizare sed parentes filiis. Ego autem libentissime impendam et superimpendar ipse pro animabus vestris. Licet plus vos diligens

minus diligar. Sed esto: ego vos non gravavi: sed cum essem astutus, dolo vos cepi. Numquid per aliquem eorum quos misi ad vos circumveni vos? Rogavi Titum, et misi cum eo fratrem. Numquid Titus vos circumvenit? nonne eodem spiritu ambulavimus? nonne eisdem vestigiis? Olim putatis quod excusemus nos apud vos? Coram Deo in Christo loquimur: omnia autem carissimi propter vestram aedificationem. Timeo enim ne forte cum venero, non quales volo inveniam vos: et ego inveniar a vobis qualem non vultis. Ne forte contentiones et aemulationes, animositates, dissensiones, detractiones, susurrationes, inflationes, seditiones sint inter vos. Ne iterum cum venero humiliet me Deus apud vos, et lugeam multos ex iis qui ante peccaverunt et non egerunt paenitentiam super immunditia et fornicatione et impudicitia quam gesserunt. Ecce tertio hoc venio ad vos: in ore duorum vel trium testium stabit omne verbum. Praedixi et praedico ut praesens vobis et nunc absens iis qui ante peccaverunt et ceteris omnibus, quoniam si venero iterum non parcam. An experimentum quaeritis eius qui in me loquitur Christus, qui in vobis non infirmatur, sed potens est in vobis? Nam etsi crucifixus est ex infirmitate, sed vivit ex virtute Dei. Nam et nos infirmi sumus in illo, sed vivemus cum eo ex virtute Dei in vobis. Vos metipsos temptate si estis in fide: ipsi vos probate. An non cognoscitis vos ipsos quia Christus Iesus in vobis est? nisi forte reprobi estis. Spero autem quod cognoscetis quia nos non sumus reprobi. Oramus autem Deum ut nihil mali faciatis, non ut nos probati pareamus, sed ut vos quod bonum est faciatis, nos autem ut reprobi simus. Non enim possumus aliquid adversus veritatem, sed pro veritate. Gaudemus enim quoniam nos infirmi sumus, vos autem potentes estis. Hoc et oramus vestram consummationem. Ideo haec absens scribo, ut non praesens durius agam secundum potestatem quam Dominus dedit mihi in aedificationem et non in destructionem. De cetero fratres gaudete, perfecti estote, exhortamini, idem sapite, pacem habete, et Deus pacis et dilectionis erit vobiscum. Salutate invicem in osculo sancto. Salutant vos omnes sancti. Gratia Domini nostri Iesu Christi et caritas Dei et communicatio Sancti Spiritus sit cum omnibus vobis amen.

Galatae sunt Graeci. Hi verbum veritatis primum ab apostolo acceperunt, sed post discessum eius temptati sunt a falsis apostolis ut in legem et circumcisionem verterentur. Hos apostolus revocat ad fidem veritatis scribens eis ab Epheso.

PAULUS APOSTOLUS non ab hominibus neque per hominem, sed per Iesum Christum et Deum patrem qui suscitavit eum a mortuis, et qui mecum sunt omnes fratres, ecclesiis quae sunt Galatiae. Gratia vobis et pax a Deo patre nostro et Domino Iesu Christo, qui dedit semetipsum pro peccatis nostris, ut eriperet nos de praesenti saeculo nequam secundum voluntatem Dei et patris nostri, cui est gloria in saecula saeculorum amen. Miror quod sic tam cito transferimini ab eo qui vos vocavit in gratiam Christi in aliud evangelium, quod non est aliud, nisi sunt aliqui qui vos conturbant et volunt subvertere evangelium Christi. Sed licet nos aut angelus de caelo evangelizet vobis praeter quam quod evangelizavimus vobis, anathema sit. Sicut praediximus et nunc iterum dico: Si quis vobis evangelizaverit praeter id quod accepistis, anathema sit. Modo enim hominibus suadeo an Deo? an quaero hominibus placere? Si adhuc hominibus placerem, Christi servus non essem. Notum enim vobis facio fratres evangelium quod evangelizatum est a me, quia non est secundum hominem. Neque enim ego ab homine accepi illud neque didici, sed per revelationem Iesu Christi. Audistis enim conversationem meam aliquando in Iudaismo, quoniam supra modum persequebar ecclesiam Dei et expugnabam illam, et proficiebam in Iudaismo supra multos coaetaneos meos in genere meo, abundantius aemulator existens paternarum mearum traditionum. Cum autem placuit ei qui me segregavit de utero matris meae et vocavit per gratiam suam, ut revelaret filium suum in me ut evangelizarem illum in gentibus, continuo non acquievi carni et sanguini, neque veni Hierosolymam ad antecessores meos apostolos, sed abii in Arabiam et iterum reversus sum Damascum. Deinde post annos tres veni Hierosolymam videre Petrum, et mansi apud eum diebus quindecim. Alium autem apostolorum vidi neminem nisi Iacobum fratrem Domini. Quae autem scribo vobis, ecce coram Deo quia non mentior. Deinde veni in partes Syriae et Ciliciae. Eram autem ignotus facie ecclesiis Iudaeae quae erant in Christo. Tantum autem auditum habebant, quoniam qui persequebatur nos aliquando nunc evangelizat fidem quam aliquando expugnabat, et in me glorificabant Deum.

II

Deinde post annos quattuordecim iterum ascendi Hierosolymam cum Barnaba, adsumpto et Tito. Ascendi autem secundum revelationem, et contuli cum illis evangelium quod praedico in gentibus, seorsum autem his qui videbantur aliquid esse, ne forte in vacuum currerem aut cucurrissem. Sed neque Titus qui mecum erat, cum esset gentilis, compulsus est circumcidi, sed propter subintroductos falsos fratres qui subintroierunt explorare libertatem nostram quam habemus in Christo Iesu, ut nos in servitutem redigerent, quibus neque ad horam cessimus subiectione, ut veritas evangelii permaneat apud vos. Ab his autem qui videbantur esse aliquid, quales aliquando fuerint nihil mea interest: Deus personam hominis non accipit. Mihi enim qui videbantur esse aliquid nihil contulerunt, sed econtra cum vidissent quod creditum est mihi evangelium praeputii sicut Petro circumcisionis, qui enim operatus est Petro in apostolatum circumcisionis operatus est et mihi inter gentes, et cum cognovissent gratiam quae data est mihi, Iacobus et Cephas et Iohannes qui videbantur columnae esse,

dextras dederunt mihi et barnabe societatis ut nos in gentes ipsi autem in circumcisionem tantum ut pauperum memores essemus. quod etiam sollicitus fui hoc ipsum facere. Cum autem venisset cephas antiochiam in faciem ei restiti quia reprehensibilis erat. Prius enim quam venirent quidam a iacobo cum gentibus edebant. Cum autem venissent subtrahebat et segregabat se timens eos qui ex circumcisione erant. Et simulationi eius consenserunt ceteri iudei ita ut et barnabas duceretur ab eis in illam simulationem. Sed cum vidissem quod non recte ambularent ad veritatem evangelii dixi cephe coram omnibus. Si tu cum iudeus sis gentiliter vivis et non iudaice quomodo gentes cogis iudaizare. Nos natura iudei et non ex gentibus peccatores. Scientes autem quod non iustificatur homo ex operibus legis nisi per fidem ihesu christi et nos in christo ihesu credimus ut iustificemur ex fide christi et non ex operibus legis. Propter quod ex operibus legis non iustificabitur omnis caro. Quod si querentes iustificari in christo inventi sumus et ipsi peccatores numquid christus peccati minister est. Absit. Si enim que destruxi hec iterum reedifico prevaricatorem me constituo. Ego enim per legem legi mortuus sum ut deo vivam. Christo confixus sum cruci. Vivo autem iam non ego vivit vero in me christus. Quod autem nunc vivo in carne in fide vivo filii dei qui dilexit me et tradidit se ipsum pro me. Non abicio gratiam dei. Si enim per legem iustitia ergo christus gratis mortuus est.

III

O insensati galate quis vos fascinavit non obedire veritati ante quorum oculos christus ihesus proscriptus est in vobis crucifixus. Hoc solum a vobis volo discere ex operibus legis spiritum accepistis an ex auditu fidei. Sic stulti estis ut cum spiritu ceperitis nunc carne consummamini. Tanta passi estis sine causa si tamen sine causa. Qui ergo tribuit vobis spiritum et operatur virtutes in vobis ex operibus legis an ex auditu fidei sicut scriptum est abraham credidit deo et reputatum est ei ad iustitiam. Cognoscite ergo quia qui ex fide sunt hii sunt filii abrahe. Providens autem scriptura quia ex fide iustificat gentes deus prenuntiavit abrahe quia benedicentur in te omnes gentes. Igitur qui ex fide sunt benedicentur cum fideli abraham. Quicumque enim ex operibus legis sunt sub maledicto sunt. Scriptum est enim. Maledictus omnis qui non permanserit in omnibus que scripta sunt in libro legis ut faciat ea. Quoniam autem in lege nemo iustificatur apud deum manifestum est. quia iustus ex fide vivit. Lex autem non est ex fide sed qui fecerit ea vivet in illis. Christus nos redemit de maledicto legis factus pro nobis maledictum. Quia scriptum est. Maledictus omnis qui pendet in ligno ut in gentibus benedictio abrahe fieret in christo ihesu ut pollicitationem spiritus accipiamus per fidem. Fratres secundum hominem dico tamen hominis confirmatum testamentum nemo spernit aut superordinat. Abrahe dicte sunt promissiones et semini eius. Non dicit et seminibus quasi in multis sed quasi in uno et semini tuo qui est christus. Hoc autem dico testamentum confirmatum a deo que post quadringentos et triginta annos facta est lex. Non irritum facit ad evacuandam promissionem. Nam si ex lege hereditas iam non ex promissione. Abrahe autem per repromissionem donavit deus. Quid igitur lex. Propter transgressiones posita est donec veniret semen cui promiserat ordinata per angelos in manu mediatoris. Mediator autem unius non est deus autem unus est. Lex ergo adversus promissa dei. Absit. Si enim data esset lex que posset vivificare vere ex lege esset iustitia. Sed conclusit scriptura omnia sub peccato ut promissio ex fide ihesu christi daretur credentibus. Prius autem quam veniret fides sub lege custodiebamur conclusi in eam fidem que revelanda erat. Itaque lex pedagogus noster fuit in christo ihesu ut ex fide iustificemur. At ubi venit fides iam non sumus sub pedagogo. Omnes enim filii dei estis per fidem in christo ihesu. Quicumque enim in christo baptizati estis christum induistis. Non est iudeus neque grecus non est servus neque liber non est masculus neque femina. Omnes enim vos unum estis in christo ihesu. Si autem vos estis unum in christo ihesu ergo abrahe semen estis secundum promissionem heredes.

IIII

Dico autem quanto tempore heres parvulus est nihil differt a servo cum sit dominus omnium. Sed sub tutoribus et actoribus est usque ad prefinitum tempus a patre. Ita et nos cum essemus parvuli sub elementis mundi eramus servientes. At ubi venit plenitudo temporis misit deus filium suum natum ex muliere factum sub lege ut eos qui sub lege erant redimeret ut adoptionem filiorum reciperemus. Quoniam autem estis filii misit deus spiritum filii sui in corda vestra clamantem abba pater. Itaque iam non est servus sed filius. Quod si filius et heres per deum. Sed tunc quidem ignorantes deum hiis qui natura non sunt dii serviebatis. Nunc autem cum cognoveritis deum immo cogniti sitis a deo quomodo convertimini iterum ad infirma et egena elementa quibus denuo servire vultis. Dies observatis et menses et tempora et annos. Timeo vos ne forte sine causa laboraverim in vobis. Estote sicut et ego quia et ego sicut vos. Fratres obsecro vos nichil me lesistis. Scitis autem quia per infirmitatem carnis evangelizavi vobis iam pridem et temptationem vestram in carne mea non sprevistis neque respuistis sed sicut angelum dei excepistis me sicut christum ihesum. Ubi est ergo beatitudo vestra. Testimonium enim perhibeo vobis quia si fieri potuisset oculos vestros eruissetis et dedissetis michi. Ergo inimicus vobis factus sum verum dicens vobis. Emulantur vos non bene sed excludere vos volunt ut illos emulemini. Bonum autem emulamini in bono semper et non tantum cum presens sum apud vos. Filioli mei quos iterum parturio donec formetur christus in vobis. Vellem autem esse apud vos modo et mutare vocem meam quoniam confundor in vobis. Dicite michi qui sub lege vultis esse non legistis. Scriptum est enim quoniam abraham duos filios habuit. Unum de ancilla et unum de libera. Sed qui de ancilla secundum carnem natus est. Qui autem de libera per repromissionem que sunt per allegoriam dicta. Hec enim sunt duo testamenta. Unum quidem in monte syna in servitutem generans que est agar. Syna enim mons

est in arabia qui coniunctus est ei que nunc est iherusalem et servit cum filiis suis. Illa autem que sursum est iherusalem libera est que est mater nostra. Scriptum est enim: Letare sterilis que non paris erumpe et clama que non parturis quia multi filii deserte magis quam eius que habet virum. Nos autem fratres secundum ysaac promissionis filii sumus. Sed quomodo tunc qui secundum carnem natus fuerat persequebatur eum qui secundum spiritum ita et nunc. Sed quid dicit scriptura? Eice ancillam et filium eius non enim heres erit filius ancille cum filio libere. Itaque fratres non sumus ancille filii sed libere. Qua libertate christus nos liberavit.

V

State et nolite iterum iugo servitutis contineri. Ecce ego paulus dico vobis quoniam si circumcidamini christus vobis nichil proderit. Testificor autem rursum omni homini circumcidenti se quoniam debitor est universe legis faciende. Evacuati estis a christo qui in lege iustificamini a gratia excidistis. Nos enim spiritu ex fide spem iustitie expectamus. Nam in christo ihesu neque circumcisio aliquid valet neque preputium sed fides que per caritatem operatur. Currebatis bene quis vos fascinavit veritati non obedire? Persuasio enim non est ex eo qui vocat vos. Modicum fermentum totam massam corrumpit. Ego confido in vobis in domino quod nichil aliud sapietis. Qui autem conturbat vos portabit iudicium quicumque est ille. Ego autem fratres si circumcisionem adhuc predico quid adhuc persecutionem patior? Ergo evacuatum est scandalum crucis. Utinam et abscidantur qui vos conturbant. Vos enim in libertatem vocati estis fratres tantum ne libertatem in occasionem detis carnis sed per caritatem spiritus servite invicem. Omnis enim lex in uno sermone impletur: Diliges proximum tuum sicut te ipsum. Quod si invicem mordetis et comeditis videte ne ab invicem consumamini. Dico autem spiritu ambulate et desideria carnis non perficietis. Caro enim concupiscit adversus spiritum spiritus autem adversus carnem. Hec enim sibi invicem adversantur ut non quecumque vultis illa faciatis. Quod si spiritu ducimini non estis sub lege. Manifesta sunt opera carnis que sunt fornicatio adulterium inmunditia impudicitia luxuria idolorum servitus veneficia inimicitie contentiones emulationes ire rixe dissensiones secte invidie homicidia ebrietates comessationes et his similia que predico vobis sicut predixi quoniam qui talia agunt regnum dei non consequentur. Fructus autem spiritus est caritas gaudium pax patientia longanimitas bonitas benignitas mansuetudo fides modestia continentia castitas. Adversus huiusmodi non est lex. Qui autem sunt christi carnem suam crucifixerunt cum vitiis et concupiscentiis. Si vivimus spiritu spiritu et ambulemus. Non efficiamur inanis glorie cupidi invicem provocantes invicem invidentes.

VI

Fratres et si preoccupatus fuerit homo in aliquo delicto vos qui spirituales estis huiusmodi instruite in spiritu lenitatis considerans te ipsum ne et tu tempteris. Alter alterius onera portate et sic adimplebitis legem christi. Nam si quis existimat se aliquid esse cum sit nichil ipse se seducit. Opus autem suum probet unusquisque et sic in semetipso tantum gloriam habebit et non in altero. Unusquisque enim onus suum portabit. Communicet autem is qui catechizatur verbo ei qui se catechizat in omnibus bonis. Nolite errare deus non irridetur. Que enim seminaverit homo hec et metet. Quoniam qui seminat in carne sua de carne et metet corruptionem. Qui autem seminat in spiritu de spiritu metet vitam eternam. Bonum autem facientes non deficiamus tempore enim suo metemus non deficientes. Ergo dum tempus habemus operemur bonum ad omnes maxime autem ad domesticos fidei. Videte qualibus litteris scripsi vobis mea manu. Quicumque volunt placere in carne hii cogunt vos circumcidi tantum ut crucis christi persecutionem non patiantur. Neque enim qui circumciduntur legem custodiunt sed volunt vos circumcidi ut in carne vestra glorientur. Michi autem absit gloriari nisi in cruce domini nostri ihesu christi per quem michi mundus crucifixus est et ego mundo. In christo enim ihesu neque circumcisio aliquid valet neque preputium sed nova creatura. Et quicumque hanc regulam secuti fuerint pax super illos et misericordia et super israel dei. De cetero nemo michi molestus sit. Ego enim stigmata ihesu in corpore meo porto. Gratia domini nostri ihesu christi cum spiritu vestro fratres. Amen.

Ephesii sunt asiani. Hii accepto verbo veritatis perstiterunt in fide. Hos conlaudat apostolus scribens eis ab urbe roma de carcere per tychicum diaconum. Et certum sane quia hec epistola quam nos ad ephesios scriptam habemus heretici et maxime marcionite ad laudicenses nos adtitulant.

PAULUS APOSTOLUS christi ihesu per voluntatem dei sanctis omnibus qui sunt ephesi et fidelibus in christo ihesu. Gratia vobis et pax a deo patre nostro et domino ihesu christo. Benedictus deus et pater domini nostri ihesu christi qui benedixit nos in omni benedictione spirituali in celestibus in christo sicut elegit nos in ipso ante mundi constitutionem ut essemus sancti et inmaculati in conspectu eius in caritate. Qui predestinavit nos in adoptionem filiorum per ihesum christum in ipsum secundum propositum voluntatis sue in laudem glorie gratie sue in qua gratificavit nos in dilecto filio suo in quo habemus redemptionem per sanguinem eius remissionem peccatorum secundum divitias gratie eius que superabundavit in nobis in omni sapientia et prudentia ut notum nobis faceret sacramentum voluntatis sue secundum bonum placitum eius quod proposuit in eo in dispensatione plenitudinis temporum instaurare omnia in christo que in celis et que in terris sunt in ipso. In quo etiam sorte vocati sumus predestinati secundum propositum eius qui omnia operatur secundum consilium voluntatis sue ut simus in laudem glorie eius qui ante speravimus in christo. In quo et vos cum audissetis verbum veritatis evangelium salutis vestre in quo et credentes signati estis spiritu promissionis sancto qui est pignus he

dicationis in redemptionem acquisitionis in laudem glorie ipsius. Propterea et ego audiens fidem uestram que est in domino ihesu et dilectionem in omnes sanctos non cesso gratias agens pro uobis memoriam uestri faciens in orationibus meis ut deus domini nostri ihesu xpi pater glorie det uobis spiritum sapientie et reuelationis in agnitionem eius illuminatos oculos cordis uestri ut sciatis que sit spes uocationis eius et que diuitie glorie hereditatis eius in sanctis et que sit supereminens magnitudo uirtutis eius in nos qui credimus secundum operationem potentie uirtutis eius quam operatus est in xpo suscitans illum a mortuis et constituens ad dexteram suam in celestibus supra omnem principatum et potestatem et uirtutem et dominationem et omne nomen quod nominatur non solum in hoc seculo sed et in futuro. Et omnia subiecit sub pedibus eius et ipsum dedit caput supra omnem ecclesiam que est corpus ipsius et plenitudo eius qui omnia in omnibus adimpletur.

## II

Et uos cum essetis mortui delictis et peccatis uestris in quibus aliquando ambulastis secundum seculum mundi huius secundum principem potestatis aeris huius spiritus qui nunc operatur in filiis diffidentie. In quibus et nos omnes aliquando conuersati sumus in desideriis carnis nostre facientes uoluntates carnis et cogitationum et eramus natura filii ire sicut et ceteri. Deus autem qui diues est in misericordia propter nimiam caritatem suam qua dilexit nos et cum essemus mortui peccatis conuiuificauit nos xpo cuius gratia estis saluati. Et conresuscitauit et consedere fecit in celestibus in xpo ihesu ut ostenderet in seculis superuenientibus abundantes diuitias gratie sue in bonitate super nos in xpo ihesu. Gratia enim estis saluati per fidem et hoc non est ex uobis dei enim donum est non ex operibus ut ne quis glorietur. Ipsius enim sumus factura creati in xpo ihesu in operibus bonis que preparauit deus ut in illis ambulemus. Propter quod memores estote quod aliquando uos qui gentes eratis in carne qui dicemini preputium ab ea que dicitur circumcisio in carne facta. Qui eratis illo in tempore sine xpo alienati a conuersatione israel et hospites testamentorum promissionis spem non habentes et sine deo in hoc mundo. Nunc autem in xpo ihesu uos qui aliquando eratis longe facti estis prope in sanguine xpi. Ipse est enim pax nostra qui fecit utraque unum et medium parietem macerie soluens inimicitias in carne sua legem mandatorum decretis euacuans ut duos condat in semetipsum in unum nouum hominem faciens pacem et reconciliet ambos in uno corpore deo per crucem interficiens inimicitiam in semetipso. Et ueniens euangelizauit pacem uobis qui longe fuistis pacem et his qui prope quoniam per ipsum habemus accessum ambo in uno spiritu ad patrem. Ergo iam non estis hospites et aduene sed estis ciues sanctorum et domestici dei superedificati super fundamentum apostolorum et prophetarum ipso summo angulari lapide xpo ihesu. In quo omnis edificatio constructa crescit in templum sanctum in domino. In quo et uos coedificamini in habitaculum dei in spiritu sancto.

## III

Huius rei gratia ego paulus uinctus xpi ihesu pro uobis gentibus si tamen audistis dispensationem gratie dei que data est mihi in uobis quoniam secundum reuelationem notum michi factum est sacramentum sicut supra scripsi in breui prout potestis legentes intelligere prudentiam meam in misterio xpi. Quod aliis generationibus non est agnitum filiis hominum sicut nunc reuelatum est sanctis apostolis eius et prophetis in spiritu esse gentes coheredes et concorporales et comparticipes promissionis eius in xpo ihesu per euangelium cuius factus sum minister secundum donum gratie dei que data est mihi secundum operationem uirtutis eius. Michi omnium sanctorum minimo data est gratia hec in gentibus euangelizare inuestigabiles diuitias xpi et illuminare omnes que sit dispensatio sacramenti absconditi a seculis in deo qui omnia creauit. Ut innotescat principibus et potestatibus in celestibus per ecclesiam multiformis sapientia dei secundum prefinitionem seculorum quam fecit in xpo ihesu domino nostro. In quo habemus fiduciam et accessum in confidentia per fidem eius. Propter quod peto ne deficiatis in tribulationibus meis pro uobis que est gloria uestra. Huius rei gratia flecto genua mea ad patrem domini nostri ihesu xpi ex quo omnis paternitas in celis et in terra nominatur ut det uobis secundum diuitias glorie sue uirtute corroborari per spiritum eius in interiorem hominem habitare xpm per fidem in cordibus uestris. In caritate radicati et fundati ut possitis comprehendere cum omnibus sanctis que sit latitudo et longitudo et sublimitas et profundum. Scire etiam supereminentem scientie caritatem xpi ut impleamini in omnem plenitudinem dei. Ei autem qui potens est omnia facere superabundanter quam petimus aut intelligimus secundum uirtutem que operatur in nobis ipsi gloria in ecclesia et in xpo ihesu in omnes generationes seculi seculorum amen.

## IIII

Obsecro itaque uos ego uinctus in domino ut digne ambuletis uocatione qua uocati estis. Cum omni humilitate et mansuetudine cum patientia supportantes inuicem in caritate. Solliciti seruare unitatem spiritus in uinculo pacis. Unum corpus et unus spiritus sicut uocati estis in una spe uocationis uestre. Unus dominus una fides unum baptisma. Unus deus et pater omnium qui super omnes et per omnia et in omnibus nobis. Unicuique autem nostrum data est gratia secundum mensuram donationis xpi. Propter quod dicit. Ascendens in altum captiuam duxit captiuitatem dedit dona hominibus. Quod autem ascendit quid est nisi quia et descendit primum in inferiores partes terre. Qui descendit ipse est et qui ascendit super omnes celos ut impleret omnia. Et ipse dedit quosdam quidem apostolos quosdam autem prophetas. Alios uero euangelistas alios autem pastores et doctores ad consummationem sanctorum in opus ministerii in edificationem corporis xpi. Donec occurramus omnes in unitatem fidei et agnitionis filii dei in uirum perfectum in mensuram etatis plenitudinis xpi. Ut iam non simus paruuli fluctuantes et circumferamur omni uento doctrine in nequitia hominum in astutia ad circumuentionem erroris. Veritatem autem facientes in caritate crescamus in illo per omnia qui est caput xpc ex quo totum corpus compactum et conexum

portionem unius cuiusque membri augmentum corporis facit in edificationem sui in caritate. Hoc igitur dico et testificor in domino ut iam non ambuletis sicut et gentes ambulant in vanitate sensus sui tenebris obscuratum habentes intellectum alienati a via dei per ignorantiam que est in illis propter cecitatem cordis ipsorum qui desperantes semetipsos tradiderunt inpudicicie in operationem inmunditie omnis et avaritie. Vos autem non ita didicistis christum si tamen illum audistis et in ipso edocti estis sicut est veritas in ihesu. Deponere vos secundum pristinam conversationem veterem hominem qui corrumpitur secundum desideria erroris. Renovamini autem spiritu mentis vestre et induite novum hominem qui secundum deum creatus est in iustitia et sanctitate veritatis. Propter quod deponentes mendacium loquimini veritatem unusquisque cum proximo suo quoniam sumus invicem membra. Irascimini et nolite peccare. Sol non occidat super iracundiam vestram. Nolite locum dare diabolo. Qui furabatur iam non furetur. Magis autem laboret operando manibus suis quod bonum est ut habeat unde tribuat necessitatem patienti. Omnis sermo malus ex ore vestro non procedat. Sed si quis bonus est ad edificationem fidei ut det gratiam audientibus. Et nolite contristare spiritum sanctum dei in quo signati estis in diem redemptionis. Omnis amaritudo et ira et indignatio et clamor et blasphemia tollatur a vobis cum omni malitia. Estote autem invicem benigni misericordes donantes invicem sicut et deus in christo donavit vobis.

C V

Estote ergo imitatores dei sicut filii karissimi et ambulate in dilectione sicut et christus dilexit nos et tradidit semetipsum pro nobis oblationem et hostiam deo in odorem suavitatis. Fornicatio autem et omnis inmunditia aut avaritia nec nominetur in vobis sicut decet sanctos. Aut turpitudo aut stultiloquium aut scurrilitas que ad rem non pertinet sed magis gratiarum actio. Hoc enim scitote intelligentes quod omnis fornicator aut inmundus aut avarus quod est idolorum servitus non habet hereditatem in regno christi et dei. Nemo vos seducat inanibus verbis. Propter hoc enim venit ira dei in filios diffidentie. Nolite ergo effici participes eorum. Eratis enim aliquando tenebre nunc autem lux in domino ut filii lucis ambulate. Fructus enim lucis est in omni bonitate et iustitia et veritate. Probantes quid sit beneplacitum deo. Et nolite communicare operibus infructuosis tenebrarum magis autem redarguite. Que enim in occulto fiunt ab ipsis turpe est et iam dicere. Omnia autem que arguuntur a lumine manifestantur. Omne enim quod manifestatur lumen est. Propter quod dicit. Surge qui dormis et exurge a mortuis et illuminabit te christus. Videte itaque fratres quomodo caute ambuletis. Non quasi insipientes sed ut sapientes redimentes tempus quoniam dies mali sunt. Propterea nolite fieri inprudentes sed intelligentes que sit voluntas dei. Et nolite inebriari vino in quo est luxuria sed implemini spiritu sancto. Loquentes vobis metipsis in psalmis et hymnis et canticis spiritualibus cantantes et psallentes in cordibus vestris domino. Gratias agentes semper pro omnibus in nomine domini nostri ihesu christi deo et patri subiecti invicem in timore christi. Mulieres viris suis subdite sint sicut domino. Quoniam vir caput est mulieris sicut christus caput est ecclesie ipse salvator corporis eius. Sed ut ecclesia subiecta est christo ita et mulieres viris suis in omnibus. Viri diligite uxores vestras sicut et christus dilexit ecclesiam et se ipsum tradidit pro ea ut illam sanctificaret mundans eam lavacro aque in verbo ut exhiberet ipse sibi gloriosam ecclesiam non habentem maculam aut rugam aut aliquid eiusmodi sed ut sit sancta et inmaculata. Ita et viri debent diligere uxores suas ut corpora sua. Qui suam uxorem diligit se ipsum diligit. Nemo enim umquam carnem suam odio habuit sed nutrit et fovet eam sicut et christus ecclesiam quia membra sumus corporis eius de carne eius et de ossibus eius. Propter hoc relinquet homo patrem et matrem et adherebit uxori sue et erunt duo in carne una. Sacramentum hoc magnum est. Ego autem dico in christo et in ecclesia. Verumptamen et vos singuli unusquisque suam uxorem sicut se ipsum diligat uxor autem timeat virum.

C VI

Filii obedite parentibus vestris in domino. Hoc enim iustum est. Honora patrem tuum et matrem tuam quod est mandatum primum in promissione ut bene sit tibi et sis longevus super terram. Et vos patres nolite ad iracundiam provocare filios vestros sed educate illos in disciplina et in correptione domini. Servi obedite dominis carnalibus cum timore et tremore in simplicitate cordis vestri sicut christo. Non ad oculum servientes quasi hominibus placentes sed ut servi christi facientes voluntatem dei ex animo cum bona voluntate servientes sicut domino et non hominibus. Scientes quoniam unusquisque quodcumque fecerit bonum hoc recipiet a domino sive servus sive liber. Et vos domini eadem facite illis remittentes minas. Scientes quia et illorum et vester dominus est in celis et personarum acceptio non est apud deum. De cetero fratres confortamini in domino et in potentia virtutis eius. Induite vos armaturam dei ut possitis stare adversus insidias diaboli. Quia non est nobis colluctatio adversus carnem et sanguinem sed adversus principes et potestates adversus mundi rectores tenebrarum harum contra spiritualia nequitie in celestibus. Propterea accipite armaturam dei ut possitis resistere in die malo et in omnibus perfecti stare. State ergo succincti lumbos vestros in veritate et induti loricam iustitie et calciati pedes in preparatione evangelii pacis. In omnibus sumentes scutum fidei in quo possitis omnia tela nequissimi ignea extinguere. Et galeam salutis assumite et gladium spiritus quod est verbum dei. Per omnem orationem et obsecrationem orantes omni tempore in spiritu et in ipso vigilantes in omni instantia et obsecratione pro omnibus sanctis et pro me ut detur michi sermo in apertione oris mei cum fiducia notum facere misterium evangelii pro quo legatione fungor in catena ita ut in ipso audeam prout oportet me loqui. Ut autem et vos sciatis que circa me sunt quid agam omnia nota vobis faciet tithicus karissimus frater et fidelis minister

...fer in domino. Quae misi ad vos in hoc ipsum ut cognoscatis quae circa nos sunt et consoletur corda vestra. Pax fratribus et caritas cum fide a deo patre et domino ihesu christo. Gratia cum omnibus qui diligunt dominum nostrum ihesum christum in incorruptione amen.

Philippenses sunt macedones. Hi accepto verbo veritatis perstiterunt in fide nec receperunt falsos apostolos. Hos apostolus collaudat scribens eis a Roma de carcere per Epafroditum.

# PAULUS ET TIMOTHEUS

servi ihesu christi omnibus sanctis in christo ihesu qui sunt philippis cum episcopis et diaconibus. Gratia vobis et pax a deo patre nostro et domino ihesu christo. Gratias ago deo meo in omni memoria vestri semper in cunctis orationibus meis pro omnibus vobis cum gaudio deprecationem faciens super communicatione vestra in evangelio christi a prima die usque nunc. Confidens hoc ipsum quia qui coepit in vobis opus bonum perficiet usque in diem christi ihesu. Sicut est mihi iustum hoc sentire pro omnibus vobis, eo quod habeam vos in corde et in vinculis meis et in defensione et confirmatione evangelii socios gaudii mei omnes vos esse. Testis enim mihi est deus quomodo cupiam omnes vos in visceribus christi ihesu. Et hoc oro ut caritas vestra magis ac magis abundet in scientia et omni sensu, ut probetis potiora, ut sitis sinceres et sine offensa in diem christi, repleti fructu iustitiae per ihesum christum in gloriam et laudem dei. Scire autem vos volo fratres quia quae circa me sunt magis ad profectum venerunt evangelii. Ita ut vincula mea manifesta fierent in christo in omni praetorio et in ceteris omnibus, et ut plures e fratribus in domino confidentes vinculis meis abundantius auderent sine timore verbum dei loqui. Quidam quidem et propter invidiam et contentionem, quidam autem et propter bonam voluntatem christum praedicant. Quidam ex caritate scientes quoniam in defensionem evangelii positus sum. Quidam autem ex contentione christum annuntiant non sincere existimantes pressuram se suscitare vinculis meis. Quid enim dum omni modo sive per occasionem sive per veritatem christus annuntietur et in hoc gaudeo sed et gaudebo. Scio enim quia hoc mihi proveniet in salutem per vestram orationem et subministrationem spiritus ihesu christi secundum expectationem et spem meam quia in nullo confundar sed in omni fiducia sicut semper et nunc magnificabitur christus in corpore meo sive per vitam sive per mortem. Mihi enim vivere christus est et mori lucrum. Quod si vivere in carne hic mihi fructus operis est, et quid eligam ignoro. Coartor autem e duobus desiderium habens dissolvi et cum christo esse multo magis melius. Permanere autem in carne necessarium est propter vos. Et hoc confidens scio quia manebo et permanebo omnibus vobis ad profectum vestrum et gaudium fidei ut gratulatio vestra abundet in christo ihesu in me per meum adventum iterum ad vos. Tantum digne evangelio christi conversamini ut sive veniens et videns vos sive absens audiam de vobis quia statis in uno spiritu unanimes conlaborantes fidei evangelii. Et in nullo terreamini ab adversariis quae est illis causa perditionis vobis autem salutis et hoc a deo quia vobis donatum est pro christo non solum ut in eum credatis sed ut etiam pro illo patiamini idem certamen habentes quale et vidistis in me et nunc audistis de me.

II

Si qua ergo consolatio in christo si quod solacium caritatis si qua societas spiritus si qua viscera miserationis implete gaudium meum ut idem sapiatis eandem caritatem habentes unanimes idipsum sentientes. Nihil per contentionem neque per inanem gloriam sed in humilitate superiores sibi invicem arbitrantes non quae sua sunt singuli considerantes sed et quae aliorum. Hoc enim sentite in vobis quod et in christo ihesu. Qui cum in forma dei esset non rapinam arbitratus est esse se aequalem deo sed semetipsum exinanivit formam servi accipiens in similitudinem hominum factus et habitu inventus ut homo. Humiliavit semetipsum factus oboediens usque ad mortem mortem autem crucis. Propter quod et deus illum exaltavit et donavit illi nomen quod est super omne nomen ut in nomine ihesu omne genu flectatur caelestium terrestrium et infernorum et omnis lingua confiteatur quia dominus ihesus christus in gloria est dei patris. Itaque carissimi mei sicut semper oboedistis non ut in praesentia mei tantum sed multo magis nunc in absentia mea cum metu et tremore vestram salutem operamini. Deus est enim qui operatur in vobis et velle et perficere pro bona voluntate. Omnia autem facite sine murmurationibus et haesitationibus ut sitis sine querella et simplices sicut filii dei sine reprehensione in medio nationis pravae et perversae inter quos lucetis sicut luminaria in mundo verbum vitae continentes ad gloriam meam in die christi quia non in vacuum cucurri neque in vacuum laboravi. Sed et si immolor supra sacrificium et obsequium fidei vestrae gaudeo et congratulor omnibus vobis. Idipsum autem et vos gaudete et congratulamini mihi. Spero autem in domino ihesu Timotheum cito mittere ad vos ut et ego bono animo sim cognitis quae circa vos sunt. Neminem enim habeo tam unanimem qui sincera affectione pro vobis sollicitus sit. Omnes enim sua quaerunt non quae sunt ihesu christi. Experimentum autem eius cognoscite quia sicut patri filius mecum servivit in evangelio. Hunc igitur spero me mittere ad vos mox ut videro quae circa me sunt. Confido autem in domino quia et ipse veniam cito. Necessarium autem existimavi Epafroditum fratrem et cooperatorem et commilitonem meum vestrum autem apostolum et ministrum necessitatis meae mittere ad vos quoniam quidem omnes vos desiderabat et maestus erat propterea quod audieratis illum infirmatum. Nam et infirmatus est usque ad mortem sed deus misertus est eius. Non solum autem eius verum etiam et mei

ne tristitiam super tristitiam haberem. Festinantius ergo misi illum ut viso eo iterum gaudeatis et ego sine tristitia sim. Excipite itaque illum cum omni gaudio in domino et eiusmodi cum honore habetote. Quoniam propter opus Christi usque ad mortem accessit tradens animam suam ut impleret id quod vobis deerat erga meum obsequium.

III

De cetero fratres mei gaudete in domino. Eadem vobis scribere mihi quidem non pigrum vobis autem necessarium. Videte canes, videte malos operarios, videte concisionem. Nos enim sumus circumcisio qui spiritu deo servimus et gloriamur in Christo Iesu et non in carne fiduciam habentes quamquam et ego habeam confidentiam in carne. Si quis autem videtur confidere in carne ego magis: circumcisus octava die ex genere Israhel de tribu Beniamin Hebraeus ex Hebraeis, secundum legem Pharisaeus, secundum aemulationem persequens ecclesiam dei, secundum iustitiam quae in lege est conversatus sine querela. Sed quae mihi fuerunt lucra haec arbitratus sum propter Christum detrimenta. Verumtamen et existimo omnia detrimentum esse propter eminentem scientiam Iesu Christi domini mei, propter quem omnia detrimentum feci et arbitror ut stercora ut Christum lucrifaciam et inveniar in illo non habens meam iustitiam quae ex lege est sed illam quae ex fide est Christi Iesu, quae ex deo est iustitia in fide, ad agnoscendum illum et virtutem resurrectionis eius et societatem passionum illius, configuratus morti eius, si quomodo occurram ad resurrectionem quae est ex mortuis. Non quod iam acceperim aut iam perfectus sim, sequor autem si comprehendam in quo et comprehensus sum a Christo Iesu. Fratres ego non me arbitror comprehendisse. Unum autem, quae quidem retro sunt obliviscens, ad ea vero quae sunt priora extendens me, ad destinatum persequor ad bravium supernae vocationis dei in Christo Iesu. Quicumque ergo perfecti hoc sentiamus, et si quid aliter sapitis et hoc vobis deus revelavit. Verumtamen ad quod pervenimus ut idem sapiamus et in eadem permaneamus regula. Imitatores mei estote fratres et observate eos qui ita ambulant sicut habetis formam nostram. Multi enim ambulant quos saepe dicebam vobis, nunc autem et flens dico, inimicos crucis Christi, quorum finis interitus, quorum deus venter est et gloria in confusione ipsorum qui terrena sapiunt. Nostra autem conversatio in caelis est, unde etiam salvatorem expectamus dominum nostrum Iesum Christum qui reformabit corpus humilitatis nostrae configuratum corpori claritatis suae secundum operationem qua possit etiam subicere sibi omnia.

IIII

Itaque fratres mei carissimi et desideratissimi gaudium meum et corona mea sic state in domino carissimi. Euchodiam rogo et Syntychen deprecor idipsum sapere in domino. Etiam rogo et te germane compar adiuva illas quae mecum laboraverunt in evangelio cum Clemente et ceteris adiutoribus meis quorum nomina sunt in libro vitae. Gaudete in domino semper, iterum dico gaudete. Modestia vestra nota sit omnibus hominibus: dominus prope est. Nihil solliciti sitis sed in omni oratione et obsecratione cum gratiarum actione petitiones vestrae innotescant apud deum. Et pax dei quae exsuperat omnem sensum custodiat corda vestra et intellegentias vestras in Christo Iesu. De cetero fratres quaecumque sunt vera, quaecumque pudica, quaecumque iusta, quaecumque sancta, quaecumque amabilia, quaecumque bonae famae, si qua virtus si qua laus disciplinae, haec cogitate. Quae et didicistis et accepistis et audistis et vidistis in me, haec agite, et deus pacis erit vobiscum. Gavisus sum autem in domino vehementer quoniam tandem aliquando refloruistis pro me sentire sicut et sentiebatis, occupati autem eratis. Non quasi propter penuriam dico, ego enim didici in quibus sum sufficiens esse. Scio et humiliari scio et abundare; ubique et in omnibus institutus sum et satiari et esurire et abundare et penuriam pati. Omnia possum in eo qui me confortat. Verumtamen bene fecistis communicantes tribulationi meae. Scitis autem et vos Philippenses quod in principio evangelii quando profectus sum a Macedonia nulla mihi ecclesia communicavit in ratione dati et accepti nisi vos soli, quia et Thessalonicam semel et bis in usum mihi misistis. Non quia quaero datum sed requiro fructum abundantem in ratione vestra. Habeo autem omnia et abundo, repletus sum acceptis ab Epaphrodito quae misistis odorem suavitatis, hostiam acceptam placentem deo. Deus autem meus impleat omne desiderium vestrum secundum divitias suas in gloria in Christo Iesu. Deo autem et patri nostro gloria in saecula saeculorum amen. Salutate omnem sanctum in Christo Iesu. Salutant vos qui mecum sunt fratres. Salutant vos omnes sancti maxime autem qui de Caesaris domo sunt. Gratia domini nostri Iesu Christi cum spiritu vestro amen.

Colosenses et hi sicut Laodicenses sunt Asiani. Et ipsi enim praeventi erant a pseudoapostolis, nec ad hos accessit ipse apostolus, sed et hos per epistulam recorrigit. Audierant enim verbum ab Archippo qui et ministerium in eos accepit. Ergo apostolus iam ligatus scribit eis ab Epheso per Tychicum diaconum et Onesimum acolitum.

PAULUS APOSTOLUS Christi Iesu per voluntatem dei et Timotheus frater his qui sunt Colossis sanctis et fidelibus fratribus in Christo Iesu. Gratia vobis et pax a deo patre nostro et domino Iesu Christo. Gratias agimus deo et patri domini nostri Iesu Christi semper pro vobis orantes audientes fidem vestram in Christo Iesu et dilectionem quam habetis in sanctos omnes propter spem quae reposita est vobis in caelis, quam audistis in verbo veritatis evangelii, quod pervenit ad vos sicut et in universo mundo est et fructificat et crescit sicut in vobis ex ea die qua audistis et cognovistis gratiam dei in veritate, sicut didicistis ab Epaphra carissimo conservo nostro qui est fidelis pro vobis minister Christi Iesu, qui etiam manifestavit nobis dilectionem vestram in spiritu. Ideo et nos ex qua die audivimus non cessamus

pro vobis orantes et postulantes ut impleamini agnitione voluntatis eius in omni sapientia et intellectu spiritali, ut ambuletis digne deo per omnia placentes, in omni opere bono fructificantes et crescentes in scientia dei. In omni virtute confortati secundum potentiam claritatis eius, in omni patientia et longanimitate cum gaudio gratias agentes deo patri, qui dignos nos fecit in partem sortis sanctorum in lumine. Qui eripuit nos de potestate tenebrarum et transtulit in regnum filii dilectionis sue, in quo habemus redemptionem et remissionem peccatorum. Qui est imago dei invisibilis, primogenitus omnis creature, quia in ipso condita sunt universa in celis et in terra, visibilia et invisibilia, sive throni sive dominationes sive principatus sive potestates. Omnia per ipsum et in ipso creata sunt, et ipse est ante omnes, et omnia in ipso constant. Et ipse est caput corporis ecclesie, qui est principium primogenitus ex mortuis, ut sit in omnibus ipse primatum tenens. Quia in ipso complacuit omnem plenitudinem divinitatis habitare corporaliter, et per eum reconciliare omnia in ipsum, pacificans per sanguinem crucis eius, sive que in terris sive que in celis sunt. Et vos cum essetis aliquando alienati et inimici sensu in operibus malis, nunc autem reconciliavit in corpore carnis eius per mortem, exhibere vos sanctos et immaculatos et irreprehensibiles coram ipso. Si tamen permanetis in fide fundati et stabiles et immobiles a spe evangelii quod audistis, quod predicatum est in universa creatura que sub celo est, cuius factus sum ego Paulus minister, qui nunc gaudeo in passionibus pro vobis et adimpleo ea que desunt passionum Christi in carne mea pro corpore eius quod est ecclesia. Cuius factus sum ego Paulus minister secundum dispensationem dei que data est mihi in vos ut impleam verbum dei, misterium quod absconditum fuit a seculis et generationibus. Nunc autem manifestatum est sanctis eius, quibus voluit deus notas facere divitias glorie sacramenti huius in gentibus, quod est Christus in vobis spes glorie, quem nos annuntiamus corripientes omnem hominem et docentes omnem hominem in omni sapientia, ut exhibeamus omnem hominem perfectum in Christo Ihesu. In quo et laboro certando secundum operationem eius quam operatur in me in virtute.

II

Volo enim vos scire qualem sollicitudinem habeam pro vobis et pro his qui sunt Laodicie, et quicumque non viderunt faciem meam in carne, ut consolentur corda ipsorum instructi in caritate et in omnes divitias plenitudinis intellectus in agnitione misterii dei patris et Christi Ihesu, in quo sunt omnes thesauri sapientie et scientie absconditi. Hoc autem dico ut nemo vos decipiat in sublimitate sermonum. Nam etsi corpore absens sum, sed spiritu vobiscum sum gaudens et videns ordinem vestrum et firmamentum eius que in Christo est fidei vestre. Sicut ergo accepistis Christum Ihesum dominum, in ipso ambulate radicati et superedificati in ipso et confirmati fide sicut et didicistis, abundantes in ea in gratiarum actione. Videte ne quis vos decipiat per philosophiam et inanem fallaciam secundum traditionem hominum, secundum elementa huius mundi et non secundum Christum. Quia in ipso inhabitat omnis plenitudo divinitatis corporaliter, et estis in illo repleti, qui est caput omnis principatus et potestatis. In quo et circumcisi estis circumcisione non manu facta in expoliatione corporis carnis, sed circumcisione Christi. Consepulti ei in baptismo, in quo et resurrexistis per fidem operationis dei qui suscitavit illum a mortuis. Et vos cum mortui essetis in delictis et preputio carnis vestre, convivificavit cum illo, donans vobis omnia delicta, delens quod adversus nos erat chirographum decreti quod erat contrarium nobis, et ipsum tulit de medio, affigens illud cruci. Et expolians principatus et potestates traduxit confidenter palam triumphans illos in semetipso. Nemo ergo vos iudicet in cibo aut in potu aut in parte diei festi aut neomenie aut sabbatorum, que sunt umbra futurorum, corpus autem Christi. Nemo vos seducat volens in humilitate et religione angelorum, que non vidit ambulans, frustra inflatus sensu carnis sue, et non tenens caput ex quo totum corpus per nexus et coniunctiones subministratum et constructum crescit in augmentum dei. Si ergo mortui estis cum Christo ab elementis huius mundi, quid adhuc tamquam viventes in mundo decernitis? Ne tetigeritis neque gustaveritis neque contrectaveritis, que sunt omnia in interitu ipso usu, secundum precepta et doctrinas hominum, que sunt rationem quidem habentia sapientie in superstitione et humilitate et ad non parcendum corpori, non in honore dei aliquo ad saturitatem carnis.

III

Igitur si consurrexistis cum Christo, que sursum sunt querite, ubi Christus est in dextera dei sedens. Que sursum sunt sapite, non que super terram. Mortui enim estis, et vita vestra abscondita est cum Christo in deo. Cum Christus apparuerit vita vestra, tunc et vos apparebitis cum ipso in gloria. Mortificate ergo membra vestra que sunt super terram, fornicationem, immunditiam, libidinem, concupiscentiam malam et avaritiam que est simulacrorum servitus. Propter que venit ira dei super filios incredulitatis, in quibus et vos ambulastis aliquando cum viveretis in illis. Nunc autem deponite et vos omnia, iram, indignationem, malitiam, blasphemiam, turpem sermonem de ore vestro. Nolite mentiri invicem, expoliantes vos veterem hominem cum actibus suis, et induentes novum eum qui renovatur in agnitionem secundum imaginem eius qui creavit eum. Ubi non est masculus et femina, gentilis et iudeus, circumcisio et preputium, barbarus et Scitha, servus et liber, sed omnia et in omnibus Christus. Induite vos ergo sicut electi dei sancti et dilecti viscera misericordie, benignitatem, humilitatem, modestiam, patientiam, subportantes invicem et donantes vobis metipsis si quis adversus aliquem habet querelam. Sicut et dominus donavit vobis, ita et vos facite. Super omnia autem hec caritatem habete, quod est vinculum perfectionis. Et pax Christi exultet in cordibus vestris, in qua et vocati estis in uno corpore

et grati estote. Verbum xpi habitet in uob abundanter in omni sapientia docentes et commonentes uos metipsos psalmis hymnis canticis spiritualibus in gratia cantantes in cordibus uestris deo. Omne quodcumque facitis in uerbo aut in opere omnia in nomine domini ihesu xpi gratias agentes deo et patri per ipsum. Mulieres subdite estote uiris sicut oportet in domino. Viri diligite uxores uestras et nolite amari esse ad illas. Filii obedite parentibus per omnia hoc enim placitum est in domino. Patres nolite ad indignationem prouocare filios uestros ut non pusillo animo fiant. Serui obedite per omnia dominis carnalibus non ad oculum seruientes quasi hominibus placentes sed in simplicitate cordis timentes dominum. Quodcumque facitis ex animo operamini sicut domino non hominibus scientes quod a domino accipietis retributionem hereditatis. Domino xpo seruite. Qui enim iniuriam facit recipiet id quod inique gessit et non est personarum acceptio apud deum.

IIII

Domini quod iustum est et equum seruis prestate scientes quoniam et uos dominum habetis in celo. Orationi instate uigilantes in ea in gratiarum actione. Orantes simul et pro nobis ut deus aperiat nobis hostium sermonis ad loquendum misterium xpi. Propter quod etiam uinctus sum ut manifestem illud ita ut oportet me loqui. In sapientia ambulate ad eos qui foris sunt tempus redimentes. Sermo uester semper in gratia sale sit conditus ut sciatis quomodo oporteat uos unicuique respondere. Que circa me sunt omnia uobis nota faciet tithicus carissimus frater et fidelis minister et conseruus in domino. Quem misi ad uos ad hoc ipsum ut cognoscat que circa uos sunt et consoletur corda uestra cum onesimo karissimo et fideli fratre qui est ex uobis. Omnia que hic aguntur nota facient uobis. Salutat uos aristarchus concaptiuus meus et marcus consobrinus barnabe de quo accepistis mandata. Si uenerit ad uos excipite illum. Et ihesus qui dicitur iustus qui sunt ex circumcisione hii soli sunt adiutores mei in regno dei qui mihi fuerunt solatio. Salutat uos epafras qui est ex uobis seruus xpi ihesu semper sollicitus pro uobis in orationibus ut stetis perfecti et pleni in omni uoluntate dei. Testimonium enim illi perhibeo quod habet multum laborem pro uobis et pro his qui sunt laodicie et qui hierapoli. Salutat uos lucas medicus carissimus et demas. Salutate fratres qui sunt laodicie et nimpham et que in domo eius est ecclesiam. Et cum lecta fuerit apud uos epistola facite ut et in laodicensium ecclesia legatur. Et dicite archippo. Vide ministerium quod accepisti in domino ut illud impleas. Salutatio mea manu pauli. Memores estote uinculorum meorum. Gratia domini ihesu uobiscum. amen.

Tesalonicenses sunt macedones in xpo ihesu accepto uerbo ueritatis perstiterunt in fide etiam in persecutionem ciuium suorum. Preterea nec receperunt falsos appostolos nec ea que a falsis appostolis dicebantur. Hos collaudat appostolus scribens eis ab athenis per tithicum diachonum et honesimum acolitum. EXPLICIT ARGUMENTUM.

PAULUS ET SILUANUS

et timotheus ecclesie thessalonicensium in deo patre et domino nostro ihesu xpo gratia uobis et pax. Gratias agimus deo semper pro omnibus uobis memoriam uestri facientes in orationibus nostris sine intermissione. Memores operis fidei uestre et laboris et caritatis et sustinentie spei domini nostri ihesu xpi ante deum et patrem nostrum. Scientes fratres dilecti a deo electionem uestram quia euangelium nostrum non fuit ad uos in sermone tantum sed in uirtute et in spiritu sancto et in plenitudine multa sicut scitis quales fuerimus in uobis propter uos. Et uos imitatores nostri facti estis et domini excipientes uerbum in tribulatione multa cum gaudio spiritus sancti ita ut facti sitis forma omnibus credentibus in macedonia et in achaia. A uobis enim diffamatus est sermo domini non solum in macedonia et in achaia sed et in omnem locum fides uestra que ad deum profecta est ita ut non sit nobis necesse quicquam loqui. Ipsi enim de uobis annuntiant qualem introitum habuerimus ad uos et quomodo conuersi estis ad deum a simulacris seruire deo uiuo et uero et expectare filium eius de celis quem suscitauit ex mortuis ihesum qui eripuit nos ab ira uentura.

II

Nam ipsi scitis fratres introitum nostrum ad uos quia non inanis fuit. sed ante passi et contumeliis affecti sicut scitis in philippis fiduciam habuimus in deo nostro loqui ad uos euangelium dei in multa sollicitudine. Exortatio enim nostra non de errore neque de immunditia neque in dolo sed sicut probati sumus a deo ut crederetur nobis euangelium ita ut loquimur. Non quasi hominibus placentes sed deo qui probat corda nostra. Neque enim aliquando fuimus in sermone adulationis sicut scitis neque in occasione auaritie deus testis est. Nec querentes ab hominibus gloriam neque a uobis neque ab aliis. Cum possimus oneri esse ut xpi apostoli sed facti sumus paruuli in medio uestrum. Tamquam si nutrix foueat filios suos ita desiderantes uos cupide uolebamus tradere uobis non solum euangelium dei sed etiam animas nostras quoniam carissimi nobis facti estis. Memores enim estis fratres laboris nostri et fatigationis nocte et die operantes ne quem uestrum aliquem grauaremus. Predicauimus in uobis euangelium dei uos testes estis et deus quam sancte et iuste et sine querela uobis qui credidistis fuimus sicut scitis qualiter unumquemque uestrum tamquam pater filios suos deprecantes uos et consolantes testificati sumus ut ambularetis digne deo qui uocauit uos in suum regnum et gloriam. Ideo et nos gratias agimus deo sine intermissione quoniam cum accepissetis a nobis uerbum auditus dei accepistis non ut uerbum hominum sed sicut est uere uerbum

uerbum dei quod operatur in uobis qui credidistis. Vos enim imitatores facti estis fratres ecclesiarum dei que sunt in iudea in christo ihesu quia eadem passi estis et uos a contribulibus uestris sicut et ipsi a iudeis qui et dominum occiderunt ihesum et prophetas et nos persecuti sunt et deo non placent et omnibus hominibus aduersantur prohibentes nos gentibus loqui ut salue fiant ut impleant peccata sua semper. Peruenit enim ira dei super illos usque in finem. Nos autem fratres desolati a uobis ad tempus hore aspectu non corde abundantius festinauimus faciem uestram uidere cum multo desiderio quoniam uoluimus uenire ad uos ego quidem paulus et semel et iterum et impediuit nos sathanas. Que est enim nostra spes aut gaudium aut corona glorie nonne uos ante dominum nostrum ihesum christum estis in aduentu eius. Vos enim estis gloria nostra et gaudium.

III

Propter quod non sustinentes amplius placuit nobis remanere athenis solis et misimus timotheum fratrem nostrum et ministrum dei in euangelio christi ad confirmandos uos et exhortandos pro fide uestra ut nemo moueatur in tribulationibus istis. Ipsi enim scitis quod in hoc positi sumus. Nam et cum apud uos essemus predicebamus uobis passuros nos tribulationes sicut et factum est et scitis. Propterea et ego amplius non sustinens misi ad cognoscendam fidem uestram ne forte temptauerit uos is qui temptat et inanis fiat labor noster. Nunc autem ueniente timotheo ad nos a uobis et annuntiante nobis fidem et caritatem uestram et quia memoriam nostri habetis bonam semper desiderantes nos uidere sicut nos quoque uos. Ideo consolati sumus fratres in uobis in omni necessitate et tribulatione nostra per fidem uestram quoniam nunc uiuimus si uos statis in domino. Quam enim gratiarum actionem possumus deo retribuere pro uobis in omni gaudio quo gaudemus propter uos ante deum nostrum. Nocte et die abundantius orantes ut uideamus faciem uestram et compleamus ea que desunt fidei uestre. Ipse autem deus et pater noster et dominus noster ihesus christus dirigat uiam nostram ad uos. Vos autem dominus multiplicet et abundare faciat caritatem in inuicem et in omnes quemadmodum et nos in uobis ad confirmanda corda uestra sine querela in sanctitate ante deum et patrem nostrum in aduentu domini nostri ihesu christi cum omnibus sanctis eius amen.

IIII

De cetero ergo fratres rogamus uos et obsecramus in domino ihesu ut quemadmodum accepistis a nobis quomodo uos oporteat ambulare et placere deo sic et ambuletis ut abundetis magis. Scitis enim que precepta dederim uobis per dominum ihesum. Hec est enim uoluntas dei sanctificatio uestra ut abstineatis uos a fornicatione ut sciat unusquisque uestrum suum uas possidere in sanctificatione et honore non in passione desiderii sicut et gentes que ignorant deum. Ut ne quis supergrediatur neque circumueniat in negotio fratrem suum quoniam uindex est dominus de his omnibus sicut et prediximus uobis et testificati sumus.

Non enim uocauit nos deus in inmunditiam sed in sanctificationem. Itaque qui hec spernit non hominem spernit sed deum qui etiam dedit spiritum suum sanctum in nobis. De caritate autem fraternitatis non necesse habuimus scribere uobis. Ipsi enim uos a deo didicistis ut diligatis inuicem. Etenim facitis illud in omnes fratres in uniuersa macedonia. Rogamus autem uos fratres ut abundetis magis et operam detis ut quieti sitis et ut uestrum negotium agatis et operemini manibus uestris sicut precepimus uobis ut honeste ambuletis ad eos qui foris sunt et ut nullius aliquid desideretis. Nolumus autem uos ignorare fratres de dormientibus ut non contristemini sicut et ceteri qui spem non habent. Si enim credimus quod ihesus mortuus est et resurrexit ita et deus eos qui dormierunt per ihesum adducet cum eo. Hoc enim uobis dicimus in uerbo domini quia nos qui uiuimus qui residui sumus in aduentum domini non preueniemus eos qui dormierunt. Quoniam ipse dominus in iussu et in uoce archangeli et in tuba dei descendet de celo et mortui qui in christo sunt resurgent primi. Deinde nos qui uiuimus qui relinquimur simul rapiemur cum illis in nubibus obuiam domino in aera et sic semper cum domino erimus. Itaque consolamini inuicem in uerbis istis.

V

De temporibus autem et momentis fratres non indigetis ut scribamus uobis. Ipsi enim diligenter scitis quia dies domini sicut fur in nocte ita ueniet. Cum enim dixerint pax et securitas tunc repentinus eis superueniet interitus sicut dolor in utero habenti et non effugient. Vos autem fratres non estis in tenebris ut uos dies illa tamquam fur comprehendat. Omnes enim uos filii lucis estis et filii diei. Non sumus noctis neque tenebrarum. Igitur non dormiamus sicut et ceteri sed uigilemus et sobrii simus. Qui enim dormiunt nocte dormiunt et qui ebrii sunt nocte ebrii sunt. Nos autem qui diei sumus sobrii simus induti loricam fidei et caritatis et galeam spem salutis. Quoniam non posuit nos deus in iram sed in adquisitionem salutis per dominum nostrum ihesum christum qui mortuus est pro nobis ut siue uigilemus siue dormiamus simul cum illo uiuamus. Propter quod consolamini inuicem et edificate alterutrum sicut et facitis. Rogamus autem uos fratres ut noueritis eos qui laborant inter uos et presunt uobis in domino et monent uos ut habeatis illos abundantius in caritate propter opus illorum et pacem habete cum eis. Rogamus autem uos fratres corripite inquietos consolamini pusillanimes suscipite infirmos pacientes estote ad omnes. Videte ne quis malum pro malo alicui reddat sed semper quod bonum est sectamini in inuicem et in omnes. Semper gaudete in domino sine intermissione orate in omnibus gratias agite. Hec est enim uoluntas dei in christo ihesu in omnibus uobis. Spiritum nolite extinguere. Prophetias nolite spernere. Omnia autem probate quod bonum

est tenete. Ab omni specie mala abstinete vos.
Ipse autem deus pacis sanctificet vos per
omnia ut integer spiritus vester et anima et corpus sine
querela in adventu domini nostri ihesu christi servetur.
Fidelis est qui vocavit vos qui etiam fa-
ciet. Fratres orate pro nobis. Salutate fratres omnes in o-
sculo sancto. Adiuro vos per dominum ut legatur
epistola hec omnibus sanctis fratribus. Gratia domini
nostri ihesu christi vobiscum. Amen.

Ad Thessalonicenses secundam
Scribit epistolam apostolus et notum facit eis de tem-
poribus novissimis et de adversarii detectione.
Scribit hanc epistolam ab athenis per
titicum diaconum et onesimum acolitum.

PAULUS ET SILVANUS
et timotheus ecclesie thessalonicensium in deo pa-
tre nostro et domino ihesu christo. Gratia vobis et pax a deo
patre nostro et domino ihesu christo. Gratias agere debe-
mus deo semper pro vobis fratres ita ut dignum
est quoniam supercrescit fides vestra et abundat cari-
tas uniuscuiusque omnium vestrum in invicem ita ut nos
ipsi in vobis gloriemur in ecclesiis dei pro pa-
tientia vestra et fide in omnibus persecutionibus ve-
stris et tribulationibus quas sustinetis in ex-
emplum iusti iudicii dei ut digni habeamini
in regno dei pro quo et patimini. Si tamen
iustum est apud deum retribuere tribulatio-
nem his qui vos tribulant et vobis qui tribu-
lamini requiem nobiscum in revelatione domini
nostri ihesu christi de celo cum angelis virtutis eius
in flamma ignis dantis vindictam his qui non
noverunt deum et qui non obediunt evan-
gelio domini nostri ihesu christi. Qui penas dabunt
in interitu eternas a facie domini et a gloria vir-
tutis eius cum venerit glorificari in sanctis
suis et admirabilis fieri in omnibus qui credide-
runt. Quia creditum est testimonium nostrum super
vos in die illo in quo etiam oramus semper pro vobis
ut dignetur vos vocatione sua deus noster et im-
pleat omnem voluntatem bonitatis et opus fidei
in virtute ut clarificetur nomen domini nostri ihesu
christi in vobis et vos in illo secundum gratiam dei nostri et domini

II

ihesu christi. Rogamus autem vos fratres per adven-
tum domini nostri ihesu christi et nostre congregationis in i-
psum ut non cito moveamini a vestro sensu neque
terreamini neque per spiritum neque per sermonem neque per
epistolam tamquam per nos missam quasi instet
dies domini. Ne quis vos seducat ullo modo. Quoniam
nisi venerit discessio primum et revelatus fu-
erit homo peccati filius perditionis qui adver-
satur et extollitur supra omne quod dicitur deus aut quod
colitur ita ut in templo dei sedeat ostendens
se tamquam sit deus. Non retinetis quod cum
adhuc essem apud vos hec dicebam vobis. Et
nunc quid detineat scitis ut reveletur in su-
o tempore. Nam misterium iam operatur
iniquitatis tantum ut qui tenet nunc teneat do-
nec de medio fiat. Et tunc revelabitur ille iniquus
quem dominus ihesus interficiet spiritu oris sui et destruet
illustratione adventus sui. Eum cuius est adven-
tus secundum operationem sathane in omni virtute
et signis et prodigiis mendacibus et in omni seductio-
ne iniquitatis his qui pereunt eo quod caritatem
veritatis non receperunt ut salvi fierent. Et ideo mit-
tet illis deus operationem erroris ut credant men-
dacio et iudicentur omnes qui non crediderunt
veritati sed consenserunt iniquitati. Nos autem
debemus gratias agere deo semper pro vobis fratres
dilecti a deo quod elegerit nos deus primitias in
salutem in sanctificatione spiritus et fide veritatis in
qua et vocavit vos per evangelium nostrum in ad-
quisitionem glorie domini nostri ihesu christi. Itaque
fratres state et tenete traditiones quas didicistis si-
ve per sermonem sive per epistolam nostram. Ipse autem dominus
noster ihesus christus et deus pater noster qui dilexit nos et
dedit consolationem eternam et spem bonam in
gratia exhortetur corda vestra et confirmet in omni
opere et sermone bono. De cetero fratres orate pro

III

nobis ut sermo domini currat et clarificetur sicut et
apud vos et ut liberemur ab importunis et ma-
lis hominibus. Non enim omnium est fides. Fidelis
autem deus est qui confirmabit vos et custo-
diet a malo. Confidimus autem fratres de vobis in
domino quoniam et que precipimus et facitis et facie-
tis. Dominus autem dirigat corda vestra in ca-
ritate et patientia christi. Denuntiamus vobis fratres
in nomine domini nostri ihesu christi ut subtrahatis vos
ab omni fratre ambulante inordinate et non
secundum traditionem quam acceperunt a nobis. Ipsi enim
scitis quemadmodum oporteat imitari nos
quoniam non inquieti fuimus inter vos neque
gratis panem manducavimus ab aliquo sed
in labore et fatigatione nocte et die operantes
ne quem vestrum gravaremus. Non quasi non
habuimus potestatem sed ut nosmetipsos
formam daremus vobis ad imitandum nos.
Nam et cum essemus apud vos hoc denuntia-
bamus vobis quoniam si quis non vult operari
nec manducet. Audivimus enim inter vos
quosdam ambulare inquiete nichil operan-
tes sed curiose agentes. His autem qui eius-
modi sunt denuntiamus et obsecramus in
domino ihesu christo ut cum silentio operantes su-
um panem manducent. Vos autem fratres nolite
deficere benefacientes. Quod si quis non obedi-
erit verbo nostro per epistolam hanc notate et ne com-
misceamini cum illo ut confundatur. Et no-
lite quasi inimicum existimare sed corripi-
te ut fratrem. Ipse autem dominus pacis det vobis
pacem sempiternam in omni loco. Dominus cum omni-
bus vobis. Salutatio mea manu pauli quod
est signum in omni epistola ita scribo. Gratia domini
nostri ihesu christi cum omnibus vobis amen.

Timotheum
instruit et docet de ordinatione episcopa-
tus et diaconii et omnis ecclesiastice discipli-
ne scribens ei a laodicia.

EXPLICIT ARGUMENTUM.

PAULUS APOSTOLUS Christi Iesu secundum imperium dei salvatoris nostri et Christi Iesu spei nostre thimotheo dilecto filio in fide. Gratia et misericordia et pax a deo patre et Christo Iesu domino nostro. Sicut rogavi te ut remaneres Ephesi cum irem in Macedoniam ut denuntiares quibusdam ne aliter docerent neque intenderent fabulis et genealogiis interminatis que questiones prestant magis quam edificationem dei que est in fide. Finis autem precepti est caritas de corde puro et conscientia bona et fide non ficta. A quibus quidam aberrantes conversi sunt in vaniloquium volentes esse legis doctores non intelligentes neque que loquuntur neque de quibus affirmant. Scimus autem quia bona est lex si quis ea legitime utatur. Sciens hoc quia iusto lex non est posita sed iniustis et non subditis impiis et peccatoribus sceleratis et contaminatis patricidis et matricidis homicidis fornicariis masculorum concubitoribus plagiariis mendacibus periuris et si quid aliud sane doctrine adversatur que est secundum evangelium glorie beati dei quod creditum est mihi. Gratias ago ei qui me confortavit Christo Iesu domino nostro quia fidelem me existimavit ponens in ministerio qui prius fui blasphemus et persecutor et contumeliosus sed misericordiam dei consecutus sum quia ignorans feci in incredulitate. Superabundavit autem gratia domini nostri Iesu cum dilectione que est in Christo Iesu. Fidelis sermo et omni acceptione dignus quia Christus Iesus venit in hunc mundum peccatores salvos facere quorum primus ego sum. Sed ideo et misericordiam consecutus sum ut in me primum ostenderet Christus Iesus omnem patientiam ad informationem eorum qui credituri sunt illi in vitam eternam. Regi autem seculorum immortali invisibili soli deo honor et gloria in secula seculorum amen. Hoc preceptum commendo tibi fili Timothee secundum precedentes in te prophetias ut milites in illis bonam militiam habens fidem et bonam conscientiam quam quidam repellentes circa fidem naufragaverunt. Ex quibus est Hymeneus et Alexander quos tradidi sathane ut discant non blasphemare.

II

Obsecro igitur primo omnium fieri obsecrationes et orationes postulationes gratiarum actiones pro omnibus hominibus pro regibus et omnibus qui in sublimitate sunt constituti ut quietam et tranquillam vitam agamus in omni pietate et castitate. Hoc enim bonum est et acceptum coram salvatore nostro deo qui omnes homines vult salvos fieri et ad agnitionem veritatis venire. Unus est enim deus unus et mediator dei et hominum homo Christus Iesus qui dedit redemptionem semetipsum pro omnibus. Cuius testimonium temporibus suis datum est in quo positus sum ego predicator et apostolus. Veritatem dico non mentior doctor gentium in fide et veritate. Volo ergo viros orare in omni loco levantes puras manus sine ira et disceptatione. Similiter et mulieres in habitu ornato cum verecundia et sobrietate ornantes non in tortis crinibus aut auro aut margaritis vel veste preciosa sed quod decet mulieres promittentes pietatem per opera bona. Mulier in silentio discat cum omni subiectione. Docere autem mulieri non permitto neque dominari in virum sed esse in silentio. Adam enim primus formatus est deinde Eva. Et Adam non est seductus mulier autem seducta in prevaricatione fuit. Salvabitur autem per filiorum generationem si permanserit in fide et dilectione et sanctificatione cum sobrietate.

III

Fidelis sermo. Si quis episcopatum desiderat bonum opus desiderat. Oportet ergo episcopum irreprehensibilem esse unius uxoris virum sobrium prudentem ornatum pudicum hospitalem doctorem non vinolentum non percussorem sed modestum non litigiosum non cupidum sue domui bene prepositum filios habentem subditos cum omni castitate. Si quis autem domui sue preesse nescit quomodo ecclesie dei diligentiam habebit. Non neophitum ne in superbiam elatus in iudicium incidat diaboli. Oportet autem illum et testimonium habere bonum ab his qui foris sunt ut non in obprobrium incidat et laqueum diaboli. Diaconos similiter pudicos non bilingues non multo vino deditos non turpe lucrum sectantes habentes misterium fidei in conscientia pura. Et hii autem probentur primum et sic ministrent nullum crimen habentes. Mulieres similiter pudicas non detrahentes sobrias fideles in omnibus. Diacones sint unius uxoris viri qui filiis suis bene presint et suis domibus. Qui enim bene ministraverint gradum sibi bonum acquirent et multam fiduciam in fide que est in Christo Iesu. Hec tibi scribo sperans me venire ad te cito. Si autem tardavero ut scias quomodo oporteat te in domo dei conversari que est ecclesia dei vivi columpna et firmamentum veritatis. Et manifeste magnum est pietatis sacramentum quod manifestatum est in carne iustificatum est in spiritu apparuit angelis predicatum est in gentibus creditum est in mundo assumptum est in gloria.

IIII

Spiritus autem manifeste dicit quia in novissimis temporibus discedent quidam a fide attendentes spiritibus erroris et doctrinis demoniorum in ypocrisi loquentium mendacium et cauteriatam habentium suam conscientiam prohibentium nubere abstinere a cibis quos deus creavit ad percipiendum cum gratiarum actione fidelibus et his qui cognoverunt veritatem. Quia omnis creatura dei bona est et nihil reiciendum quod cum gratiarum actione percipitur. Sanctificatur enim per verbum dei et orationem. Hec proponens fratribus bon

eris minister Christi Iesu enutritus verbis fidei et bone doctrine quam assecutus es. Ineptas autem et aniles fabulas devita. Exerce autem teipsum ad pietatem. Nam corporalis exercitatio ad modicum utilis est. Pietas autem ad omnia utilis est promissionem habens vite que nunc est et future. Fidelis sermo et omni acceptione dignus. In hoc enim laboramus et maledicimur quia speramus in Deum vivum qui est salvator omnium hominum maxime fidelium. Precipe hec et doce. Nemo adolescentiam tuam contempnat sed exemplo esto fidelium in verbo in conversatione in caritate in fide in castitate. Dum venio attende lectioni exortationi doctrine. Noli negligere gratiam que in te est que data est tibi per prophetiam cum impositione manuum presbiterii. Hec meditare in his esto ut profectus tuus manifestus sit omnibus. Attende tibi et doctrine insta in illis. Hoc enim faciens et teipsum salvum facies et eos qui te audiunt. Seniorem ne increpaveris sed obsecra ut patrem, iuvenes ut fratres, anus ut matres, iuvenculas ut sorores in omni castitate.

**V**

Viduas honora que vere vidue sunt. Si qua autem vidua filios aut nepotes habet discat primum domum suam regere et mutuam vicem reddere parentibus. Hoc enim acceptum est coram Deo. Que autem vere vidua est et desolata speret in Deum et instet obsecrationibus et orationibus nocte ac die. Nam que in deliciis est vivens mortua est. Et hoc precipe ut irreprehensibiles sint. Si quis autem suorum et maxime domesticorum curam non habet fidem negavit et est infideli deterior. Vidua eligatur non minus sexaginta annorum que fuerit unius viri uxor, in operibus bonis testimonium habens, si filios educavit, si hospitio recepit, si sanctorum pedes lavit, si tribulationem patientibus subministravit, si omne opus bonum subsecuta est. Adolescentiores autem viduas devita. Cum enim luxuriate fuerint in Christo nubere volunt, habentes dampnationem quia primam fidem irritam fecerunt. Simul autem et ociose discunt circuire domos non solum ociose sed verbose et curiose loquentes que non oportet. Volo ergo iuniores nubere, filios procreare, matresfamilias esse, nullam occasionem dare adversario maledicti gratia. Iam enim quedam conversae sunt retro Sathanan. Si quis fidelis vel si qua fidelis habet viduas subministret illis et non gravetur ecclesia ut his que vere vidue sunt sufficiat. Qui bene presunt presbiteri duplici honore digni habeantur maxime qui laborant in verbo et doctrina. Dicit enim scriptura: Non infrenabis os bovi trituranti, et: Dignus est operarius mercede sua. Adversus presbiterum accusationem noli recipere nisi sub duobus et tribus testibus. Peccantes coram omnibus argue ut et ceteri timorem habeant. Testor coram Deo et Christo Iesu et electis angelis ut hec custodias sine preiudicio nihil faciens in aliam partem declinando. Manus cito nemini imposueris neque communicaveris peccatis alienis. Te ipsum castum custodi. Noli adhuc aquam bibere sed modico vino utere propter stomachum tuum et frequentes tuas infirmitates. Quorundam hominum peccata manifesta sunt precedentia ad iudicium, quosdam autem et subsequuntur. Similiter et facta bona manifesta sunt, et que aliter se habent abscondi non possunt.

**VI**

Quicumque sunt sub iugo servi dominos suos omni honore dignos arbitrentur ne nomen Domini et doctrine blasphemetur. Qui autem fideles habent dominos non contempnant quia fratres sunt sed magis serviant quia fideles sunt et dilecti qui beneficii participes sunt. Hec doce et exortare. Si quis autem aliter docet et non acquiescit sanis sermonibus Domini nostri Iesu Christi et ei que secundum pietatem est doctrine, superbus est nihil sciens sed languens circa questiones et pugnas verborum ex quibus oriuntur invidie, contentiones, blasphemie, suspiciones male, conflictationes hominum mente corruptorum et qui veritate privati sunt existimantium questum esse pietatem. Est autem questus magnus pietas cum sufficientia. Nihil enim intulimus in hunc mundum, haut dubium quia nec auferre quid possumus. Habentes autem alimenta et quibus tegamur his contenti simus. Nam qui volunt divites fieri incidunt in temptationem et laqueum diaboli et desideria multa inutilia et nociva que mergunt homines in interitum et perditionem. Radix enim omnium malorum est cupiditas. Quam quidam appetentes erraverunt a fide et inseruerunt se doloribus multis. Tu autem o homo Dei hec fuge. Sectare vero iustitiam, pietatem, fidem, caritatem, patientiam, mansuetudinem. Certa bonum certamen fidei. Apprehende vitam eternam in qua vocatus es et confessus bonam confessionem coram multis testibus. Precipio tibi coram Deo qui vivificat omnia et Christo Iesu qui testimonium reddidit sub Pontio Pilato bonam confessionem ut serves mandatum sine macula irreprehensibile usque in adventum Domini nostri Iesu Christi, quem suis temporibus ostendet beatus et solus potens rex regum et dominus dominantium, qui solus habet immortalitatem et lucem habitans inaccessibilem, quem nullus hominum vidit sed nec videre potest, cui honor et imperium sempiternum. Amen. Divitibus huius seculi precipe non sublime sapere neque sperare in incerto divitiarum sed in Deo vivo qui prestat nobis omnia abunde ad fruendum. Bene agere, divites fieri in operibus bonis, facile tribuere, communicare, thesaurizare sibi fundamentum bonum in futurum ut apprehendant veram vitam. O Timothee depositum custodi devitans prophanas vocum novitates et oppositiones falsi nominis scientie quam quidam promittentes circa fidem exciderunt. Gratia tecum. Amen.

Item Timotheo scribit de exortatione martirii et omnis regule veritatis et quid futurum sit temporibus novissimis et de passione sua. Scribit autem ei ab urbe

incipit ii ad timotheum

PAULUS APOSTOLUS Christi Ihesu per voluntatem dei secundum promissionem vite que est in Christo Ihesu, Timotheo karissimo filio gratia misericordia et pax a deo patre et Christo Ihesu domino nostro. Gratias ago deo cui servio a progenitoribus meis in conscientia pura quod sine intermissione habeam tui memoriam in orationibus meis nocte ac die desiderans te videre memor lacrimarum tuarum ut gaudio implear. Recordationem accipiens eius fidei que est in te non ficta que et habitavit primum in avia tua Loide et matre tua Eunice. Certus sum autem quod et in te. Propter quam causam admoneo te ut resuscites gratiam dei que est in te per impositionem manuum mearum. Non enim dedit nobis deus spiritum timoris sed virtutis et dilectionis et sobrietatis. Noli itaque erubescere testimonium domini nostri Ihesu Christi neque me vinctum eius. Sed collabora evangelio secundum virtutem dei qui nos liberavit et vocavit vocatione sancta. Non secundum opera nostra sed secundum propositum suum et gratiam que data est nobis in Christo Ihesu ante tempora secularia. Manifestata est autem nunc per illuminationem salvatoris nostri Ihesu Christi. Qui destruxit quidem mortem, illuminavit autem vitam et incorruptionem per evangelium in quo positus sum ego predicator et apostolus et magister gentium. Ob quam causam etiam hec patior sed non confundor. Scio enim cui credidi et certus sum quia potens est depositum meum servare in illum diem. Formam habe sanorum verborum que a me audisti in fide et dilectione in Christo Ihesu. Bonum depositum custodi per spiritum sanctum qui habitat in nobis. Scis hoc quod aversi sunt a me omnes qui in Asia sunt, ex quibus est Figelus et Ermogenes. Det misericordiam dominus Onesifori domui quia sepe me refrigeravit et catenam meam non erubuit. Sed cum Romam venisset sollicite me quesivit et invenit. Det illi dominus invenire misericordiam a domino in illa die. Et quanta Ephesi ministravit melius tu nosti.

II

Tu ergo fili mi confortare in gratia que est in Christo Ihesu et que audisti a me per multos testes, hec commenda fidelibus hominibus qui idonei erunt et alios docere. Labora sicut bonus miles Christi Ihesu. Nemo militans deo implicat se negotiis secularibus ut ei placeat cui se probavit. Nam et qui certat in agone non coronatur nisi legitime certaverit. Laborantem agricolam oportet primum de fructibus percipere. Intellige que dico. Dabit enim tibi dominus in omnibus intellectum. Memor esto dominum Ihesum Christum resurrexisse a mortuis ex semine David secundum evangelium meum in quo laboro usque ad vincula quasi male operans, sed verbum dei non est alligatum. Ideo omnia sustineo propter electos ut et ipsi salutem consequantur que est in Christo Ihesu cum gloria celesti. Fidelis sermo. Nam si commortui sumus et convivemus. Si sustinebimus et conregnabimus. Si negaverimus et ille negabit nos. Si non credimus ille fidelis permanet, negare se ipsum non potest. Hec commone testificans coram domino. Noli verbis contendere, ad nichil enim utile est nisi ad subversionem audientium. Sollicite cura te ipsum probabilem exhibere deo operarium inconfusibilem recte tractantem verbum veritatis. Profana autem et vaniloquia devita. Multum enim proficiunt ad impietatem et sermo eorum ut cancer serpit. Ex quibus est Hymeneus et Philetus, qui a veritate exciderunt dicentes resurrectionem iam esse factam et subvertunt quorumdam fidem. Sed firmum fundamentum dei stat habens signaculum hoc: Cognovit dominus qui sunt eius et discedat ab iniquitate omnis qui invocat nomen domini. In magna autem domo non solum sunt vasa aurea et argentea sed et lignea et fictilia. Et quedam quidem in honorem quedam autem in contumeliam. Si quis ergo emundaverit se ab istis, erit vas in honorem sanctificatum et utile domino ad omne opus bonum paratum. Iuvenilia autem desideria fuge; sectare vero iustitiam fidem caritatem pacem cum his qui invocant dominum de corde puro. Stultas autem et sine disciplina questiones devita sciens quia generant lites. Servum autem domini non oportet litigare sed mansuetum esse ad omnes docibilem patientem cum modestia corripientem eos qui resistunt veritati ne quando det illis deus penitentiam ad cognoscendam veritatem et resipiscant a diaboli laqueis a quo capti tenentur ad ipsius voluntatem.

III

Hoc autem scito quod in novissimis diebus instabunt tempora periculosa. Et erunt homines se ipsos amantes, cupidi, elati, superbi, blasphemi, parentibus non obedientes, ingrati, scelesti, sine affectione, sine pace, criminatores, incontinentes, immites, sine benignitate, proditores, protervi, tumidi, voluptatum amatores magis quam dei, habentes speciem quidem pietatis virtutem autem eius abnegantes. Et hos devita. Ex his enim sunt qui penetrant domos et captivas ducunt mulierculas oneratas peccatis que ducuntur variis desideriis semper discentes et numquam ad scientiam veritatis pervenientes. Quemadmodum autem Iannes et Mambres restiterunt Moysi, ita et hi resistunt veritati, homines corrupti mente, reprobi circa fidem, sed ultra non proficient. Insipientia enim eorum manifesta erit omnibus sicut et illorum fuit. Tu autem assecutus es meam doctrinam institutionem propositum fidem longanimitatem dilectionem patientiam persecutiones passiones qualia mihi facta sunt Antiochie Iconii Listris. Quales persecutiones sustinui et ex omnibus me eripuit dominus. Et omnes qui volunt pie vivere in Christo Ihesu persecutionem patiuntur. Mali autem homines et seductores proficient in peius errantes et in errorem alios mittentes. Tu vero permane in his que didicisti et credita sunt

tibi sciens a quo didiceris, et quia ab infantia sacras litteras nosti que te possunt instruere ad salutem per fidem que est in Christo Iesu. Omnis scriptura divinitus inspirata utilis est ad docendum, ad arguendum, ad corripiendum, ad erudiendum in iustitia, ut perfectus sit homo dei, ad omne opus bonum instructus.

IIII Testificor coram deo et Christo Iesu qui iudicaturus est vivos et mortuos et adventum ipsius et regnum eius: predica verbum, insta oportune importune, argue, obsecra, increpa in omni patientia et doctrina. Erit enim tempus cum sanam doctrinam non sustinebunt, sed ad sua desideria coacervabunt sibi magistros prurientes auribus, et a veritate quidem auditum avertent, ad fabulas autem convertentur. Tu vero vigila in omnibus, labora, opus fac evangeliste, ministerium tuum imple, sobrius esto. Ego enim iam delibor, et tempus resolutionis mee instat. Bonum certamen certavi, cursum consummavi, fidem servavi. In reliquo reposita est michi corona iustitie quam reddet michi dominus in illa die iustus iudex, non solum autem michi sed et his qui diligunt adventum eius. Festina ad me venire cito. Demas enim me dereliquit diligens hoc seculum et abiit Thessalonicam, Crescens in Galatiam, Titus in Dalmatiam. Lucas est mecum solus. Marcum assume et adduc tecum, est enim michi utilis in ministerium. Tychicum autem misi Ephesum. Penulam quam reliqui Troade apud Carpum veniens affer tecum, et libros, maxime autem membranas. Alexander erarius multa mala michi ostendit, reddet illi dominus secundum opera eius, quem et tu devita, valde enim restitit verbis nostris. In prima mea defensione nemo michi adfuit, sed omnes me dereliquerunt; non illis imputetur. Dominus autem michi astitit et confortavit me, ut per me predicatio impleatur et audiant omnes gentes, et liberatus sum de ore leonis. Liberavit me dominus ab omni opere malo et salvum faciet in regnum suum celeste, cui gloria in secula seculorum amen. Saluta Priscillam et Aquilam et Onesifori domum. Erastus remansit Corinthi. Trophimum autem reliqui infirmum Mileti. Festina ante hiemem venire. Salutant te Eubulus et Pudens et Linus et Claudia et fratres omnes. Dominus Iesus Christus cum spiritu tuo. Gratia vobiscum amen.

Titum commonefacit et instruit de constitutione presbiterii et de spirituali conversatione et hereticis vitandis qui in scripturis iudaicis credunt. Est scripta in Nicopoli.

PAULUS SERVUS dei, apostolus autem Iesu Christi secundum fidem electorum dei et agnitionem veritatis que secundum pietatem est in spem vite eterne quam promisit qui non mentitur deus ante tempora secularia, manifestavit autem temporibus suis verbum suum in predicatione que credita est michi secundum preceptum salvatoris nostri dei, Tito dilecto filio secundum communem fidem, gratia et pax a deo patre et Christo Iesu salvatore nostro. Huius rei gratia reliqui te Crete ut ea que desunt corrigas et constituas per civitates presbiteros sicut et ego tibi disposui, si quis sine crimine est, unius uxoris vir, filios habens fideles, non in accusatione luxurie aut non subditos. Oportet enim episcopum sine crimine esse sicut dei dispensatorem, non superbum, non iracundum, non vinolentum, non percussorem, non turpis lucri cupidum, sed hospitalem, benignum, prudentem, sobrium, iustum, sanctum, continentem, amplectentem eum qui secundum doctrinam est fidelem sermonem, ut potens sit et exhortari in doctrina sana et eos qui contradicunt arguere. Sunt enim multi et inobedientes vaniloqui et seductores, maxime qui de circumcisione sunt, quos oportet redargui, qui universas domos subvertunt docentes que non oportet turpis lucri gratia. Dixit quidam ex illis proprius ipsorum propheta: Cretenses semper mendaces, male bestie, ventres pigri. Testimonium hoc verum est. Quam ob causam increpa illos dure ut sani sint in fide, non intendentes iudaicis fabulis et mandatis hominum aversantium se a veritate. Omnia munda mundis, coinquinatis autem et infidelibus nichil mundum, sed inquinate sunt eorum et mens et conscientia. Confitentur se nosse deum, factis autem negant, cum sint abominati et incredibiles et ad omne opus bonum reprobi.

II Tu autem loquere que decet sanam doctrinam. Senes ut sobrii sint, pudici, prudentes, sani in fide, in dilectione, in patientia. Anus similiter in habitu sancto, non criminatrices, non vino multo servientes, bene docentes, ut prudentiam doceant. Adolescentulas ut viros suos ament, filios suos diligant, prudentes, castas, sobrias, domus curam habentes, benignas, subditas suis viris, ut non blasphemetur verbum dei. Iuvenes similiter hortare ut sobrii sint. In omnibus te ipsum prebe exemplum bonorum operum, in doctrina, in integritate, in gravitate, verbum sanum, irreprehensibile, ut is qui ex adverso est vereatur nichil habens malum dicere de nobis. Servos dominis suis subditos esse, in omnibus placentes, non contradicentes, non fraudantes, sed in omnibus fidem bonam ostendentes, ut doctrinam salvatoris nostri dei ornent in omnibus. Apparuit enim gratia dei salvatoris nostri omnibus hominibus, erudiens nos ut abnegantes impietatem et secularia desideria sobrie et iuste et pie vivamus in hoc seculo, expectantes beatam spem et adventum glorie magni dei et salvatoris nostri Iesu Christi, qui dedit semetipsum pro nobis ut nos redimeret ab omni iniquitate et mundaret sibi populum acceptabilem, sectatorem bonorum operum. Hec loquere et exhortare et argue cum omni imperio. Nemo te contemnat.

III Admone illos principibus et potestatibus subditos esse, dicto obedire, ad omne opus bonum paratos esse. Neminem blasphe-

tiare non litigiosos esse sed modestos omnem ostendentes mansuetudinem ad omnes homines. Eramus enim aliquando et nos insipientes increduli errantes servientes desideriis et voluptatibus variis in malitia et invidia agentes, odibiles odientes invicem. Cum autem benignitas et humanitas apparuit salvatoris nostri dei non ex operibus iustitie que fecimus nos sed secundum suam misericordiam salvos nos fecit per lavacrum regenerationis et renovationis spiritus sancti quem effudit in nos abunde per Iesum Christum salvatorem nostrum ut iustificati gratia ipsius heredes simus secundum spem vite eterne. Fidelis sermo est et de his volo te confirmare ut curent bonis operibus preesse qui credunt deo. Hec sunt bona et utilia hominibus. Stultas autem questiones et genealogias et contentiones et pugnas legis devita sunt enim inutiles et vane. Hereticum hominem post unam et secundam correptionem devita sciens quia subversus est qui eiusmodi est et delinquit cum sit proprio iudicio condempnatus. Cum misero ad te Arteman aut Tychicum festina ad me venire Nicopolim: ibi enim statui hiemare. Zenam legis peritum et Apollo sollicite premitte ut nichil illis desit. Discant autem et nostri bonis operibus preesse ad usus necessarios ut non sint infructuosi. Salutant te qui mecum sunt omnes. Saluta eos qui nos amant in fide. Gratia dei cum omnibus vobis amen.

Philemoni familiares litteras facit pro Onesimo servo eius. Scribit autem ei ab urbe Roma de carcere per supradictum Onesimum. Explicit argumentum.

PAULUS VINCTUS Christi Iesu et Timotheus frater Philemoni dilecto adiutori nostro et Appie sorori carissime et Archippo commilitoni nostro et ecclesie que in domo tua est. Gratia vobis et pax a deo patre nostro et domino Iesu Christo. Gratias ago deo meo semper memoriam tui faciens in orationibus meis, audiens caritatem tuam et fidem quam habes in domino Iesu et in omnes sanctos, ut communicatio fidei tue evidens fiat in agnitione omnis boni quod est in vobis in Christo Iesu. Gaudium enim magnum habui et consolationem in caritate tua quia viscera sanctorum requieverunt per te frater. Propter quod multam fiduciam habens in Christo Iesu imperandi tibi quod ad rem pertinet propter caritatem magis obsecro cum sis talis ut Paulus senex nunc autem et vinctus Iesu Christi. Obsecro te pro meo filio quem genui in vinculis Onesimo qui tibi aliquando inutilis fuit nunc autem et tibi et michi utilis quem remisi tibi. Tu autem illum ut mea viscera suscipe. Quem ego volueram mecum detinere ut pro te michi ministraret in vinculis evangelii. Sine consilio autem tuo nichil volui facere ut ne velut ex necessitate bonum tuum esset sed voluntarium. Forsitan enim ideo discessit ad horam a te ut eternum illum reciperes iam non ut servum sed pro servo karissimum fratrem maxime michi, quanto autem magis tibi et in carne et in domino. Si ergo habes me socium suscipe illum sicut me. Si autem aliquid nocuit tibi aut debet hoc michi imputa. Ego Paulus scripsi mea manu: ego reddam ut non dicam tibi quod et te ipsum michi debes. Ita frater ego te fruar in domino: refice viscera mea in domino. Confidens in obedientia tua scripsi tibi sciens quoniam et super id quod dico facies. Simul autem et para michi hospitium. Nam spero per orationes vestras donari me vobis. Salutat te Epaphras concaptivus meus in Christo Iesu et Marcus Aristarchus Demas Lucas adiutores mei. Gratia domini nostri Iesu Christi cum spiritu vestro amen.

In primis dicendum est cur apostolus Paulus in hac epistola scribendo non servaverit morem suum ut vel vocabulum nominis sui vel ordinis describeret dignitatem. Hec causa est quod ad eos scribens qui ex circumcisione crediderant quasi gentium apostolus et non Hebreorum sciens quoque eorum superbiam suamque humilitatem ipse demonstrans meritum officii sui noluit anteferre. Nam simili modo etiam Iohannes apostolus propter humilitatem in epistola sua nomen suum eadem ratione non pretulit. Hanc ergo epistolam fertur apostolus ad Hebreos conscriptam hebraica lingua misisse cuius sensum et ordinem retinens Lucas evangelista post excessum beati apostoli Pauli greco sermone composuit.

MULTIFARIAM MULTISQUE modis olim deus loquens patribus in prophetis novissime diebus istis locutus est nobis in filio quem constituit heredem universorum per quem fecit et secula. Qui cum sit splendor glorie et figura substantie eius portansque omnia verbo virtutis sue purgationem peccatorum faciens sedet ad dexteram maiestatis in excelsis, tanto melior angelis effectus quanto differentius pre illis nomen hereditavit. Cui enim dixit aliquando angelorum: filius meus es tu, ego hodie genui te? Et rursum: ego ero illi in patrem et ipse erit michi in filium. Et cum iterum introducit primogenitum in orbem terre dicit: et adorent eum omnes angeli dei. Et ad angelos quidem dicit: qui facit angelos suos spiritus et ministros suos flammam ignis. Ad filium autem: thronus tuus deus

in seculum seculi uirga equitatis uirga regni tui. Dilexisti iustitiam et odisti iniquitatem propterea unxit te deus deus tuus oleo exultationis pre participibus tuis. Et tu in principio domine terram fundasti et opera manuum tuarum sunt celi. Ipsi peribunt tu autem permanebis et omnes ut uestimentum ueterascent. Et uelut amictum mutabis eos et mutabuntur tu autem idem ipse es et anni tui non deficient. Ad quem autem angelorum dixit aliquando sede a dextris meis quo adusque ponam inimicos tuos scabellum pedum tuorum. Nonne omnes sunt administratorii spiritus in ministerium missi propter eos qui hereditatem capient salutis.

II

Propterea abundantius oportet obseruare nos ea que audiuimus ne forte pereffluamus. Si enim qui per angelos dictus est sermo factus est firmus et omnis preuaricatio et inobedientia accepit iustam mercedis retributionem quomodo nos effugiemus si tantam neglexerimus salutem que cum initium accepisset enarrari per dominum ab eis qui audierunt in nos confirmata est contestante deo signis et portentis et uariis uirtutibus et spiritus sancti distributionibus secundum suam uoluntatem. Non enim angelis subiecit deus orbem terre futurum de quo loquimur. Testatus est autem in quodam loco quis dicens. Quid est homo quod memor es eius aut filius hominis quoniam. u. e. m. e. p. a. a. g. r. h. c. e. et. c. e. s. o. m. t. Omnia s. i. s. p. e. In eo enim quod ei omnia subiecit nichil dimisit non subiectum ei. Nunc autem necdum uidemus omnia subiecta ei. [illegible] um autem qui modico quam angeli minoratus est uidemus Ihesum propter passionem mortis gloria et honore coronatum ut gratia dei pro omnibus gustaret mortem. Decebat enim eum propter quem omnia et per quem omnia qui multos filios in gloriam adduxerat auctorem salutis eorum per passiones consummare. Qui enim sanctificat et qui sanctificantur ex uno omnes. Propter quam causam non confunditur fratres eos uocare dicens. Nuntiabo nomen tuum fratribus meis. in m. ecclesie. l. te. Et iterum. Ego ero fidens in eum. Et iterum. Ecce ego et pueri mei quos mihi dedit deus. Quia ergo pueri communicauerunt carni et sanguini et ipse similiter participauit eisdem ut per mortem destrueret eum qui habebat mortis imperium id est diabolum et liberaret eos qui timore mortis per totam uitam obnoxii erant seruituti. Nusquam enim angelos apprehendit sed semen Abrahe apprehendit. Unde debuit per omnia fratribus similari ut misericors fieret et fidelis pontifex ad deum ut repropitiaret delicta populi. In eo enim in quo passus est ipse temptatus potens est et eis qui temptantur auxiliari.

III

Unde fratres sancti uocationis celestis participes considerate apostolum et pontificem confessionis nostre Ihesum qui fidelis est ei qui fecit illum sicut et Moyses fidelis in omni domo illius. Amplioris enim glorie iste pre Moyse dignus habitus est quanto ampliorem honorem habet domus qui fabricauit illam. Omnis namque domus fabricatur ab aliquo. Qui autem omnia creauit deus est. Et Moyses quidem fidelis erat in tota domo eius tamquam famulus in testimonium eorum que dicenda erant. Christus uero tamquam filius in domo sua. Que domus sumus nos si fiduciam et gloriam spei usque ad finem firmam retineamus. Quapropter sicut dicit spiritus sanctus. Hodie si uocem eius. a. n. o. d. c. u. s. i. e. s. d. t. i. d. u. t. m. p. u. p. r. u. o. m. q. a. Propter quod infensus fui generationi huic. et d. s. errant corde. Ipsi autem non cognouerunt uias meas sicut iuraui in ira mea si introibunt in requiem meam. Uidete itaque fratres ne forte sit in aliquo uestrum cor malum incredulitatis discedendi a deo uiuo. Sed adhortamini uosmetipsos per singulos dies donec hodie cognominatur ut non obduretur quis ex uobis fallacia peccati. Participes enim Christi effecti sumus si tamen initium substantie eius usque ad finem firmum retineamus dum dicitur hodie si uocem. e. a. n. o. d. c. u. quemadmodum in illa exacerbatione. Quidam enim audientes exacerbauerunt sed non uniuersi qui profecti sunt ab Egypto per Moysen. Quibus autem infensus est quadraginta annis nonne illis qui peccauerunt quorum cadauera prostrata sunt in deserto quibus autem iurauit non introire in requiem ipsius nisi illis qui increduli fuerunt et uidemus quia non potuerunt introire propter incredulitatem.

IIII

Timeamus ergo ne forte relicta pollicitatione introeundi in requiem eius existimetur aliquis ex uobis deesse. Etenim et nobis nuntiatum est quemadmodum et illis sed non profuit illis sermo auditus non admixtus fidei ex his que audierunt. Ingrediemur enim in requiem qui credidimus quemadmodum dixit. Sicut iuraui in ira mea si introibunt in requiem meam. Et quidem operibus ab institutione mundi perfectis dixit enim de die septima in quodam loco sic. Et requieuit deus die septima ab omnibus operibus suis. Et in isto rursum. Si introibunt in requiem meam. Quoniam ergo superest quosdam introire in illam et hi quibus prioribus annuntiatum est non introierunt propter incredulitatem iterum terminat diem quendam hodie in Dauid dicendo post tantum temporis sicut supra dictum est. Hodie si uocem eius audieritis nolite obdurare corda uestra. Nam si eis Ihesus requiem prestitisset numquam de alia loqueretur post hunc diem. Itaque relinquitur sabbatismus populo dei. Qui enim ingressus est in requiem eius etiam ipse requieuit ab operibus suis sicut a suis deus. Festinemus ergo ingredi in illam requiem ut ne in idipsum quis incidat incredulitatis exemplum. Uiuus enim est sermo dei et efficax et penetrabilior omni gladio ancipiti et pertingens usque ad diuisionem anime ac spiritus compagum quoque et medullarum discretor cogitationum et intentionum cordis. Et non est ulla creatura inuisibilis in conspectu eius

omnia autem nuda et aperta sunt oculis eius ad quem nobis sermo. Habentes ergo pontificem magnum qui penetravit celos ihesum filium dei teneamus confessionem. Non enim habemus pontificem qui non possit compati infirmitatibus nostris temptatum autem per omnia pro similitudine absque peccato. Adeamus ergo cum fiducia ad thronum gratie ut misericordiam consequamur et gratiam inveniamus in auxilio oportuno.

V

Omnis namque pontifex ex hominibus assumptus pro hominibus constituitur in his que sunt ad deum ut offerat dona et sacrificia pro peccatis qui condolere possit his qui ignorant et errant quoniam et ipse circumdatus est infirmitate. Et propterea debet quemadmodum et pro populo ita etiam pro semetipso offerre pro peccatis. Nec quisquam sumit sibi honorem sed qui vocatur a deo tamquam aaron. Sic et christus non semetipsum clarificavit ut pontifex fieret sed qui locutus est ad eum filius meus es tu, ego hodie genui te. Quemadmodum et in alio loco dicit. Tu es sacerdos in eternum secundum ordinem melchisedech. Qui in diebus carnis sue preces supplicationesque ad eum qui possit salvum illum a morte facere cum clamore valido et lacrimis offerens exauditus est pro sua reverentia. Et quidem cum esset filius dei didicit ex eis que passus est obedientiam et consummatus factus est omnibus obtemperantibus sibi causa salutis eterne. Appellatus a deo pontifex iuxta ordinem melchisedech. De quo nobis grandis sermo et ininterpretabilis ad dicendum quoniam imbecilles facti estis ad audiendum. Etenim cum deberetis magistri esse propter tempus rursum indigetis ut vos doceamini que sint elementa exordii sermonum dei et facti estis quibus lacte opus sit non solido cibo. Omnis enim qui lactis est particeps expers est sermonis iustitie. Parvulus enim est. Perfectorum autem est solidus cibus eorum qui pro consuetudine exercitatos habent sensus ad discretionem boni ac mali.

VI

Quapropter intermittentes inchoationis christi sermonem ad perfectionem feramur non rursum iacientes fundamentum penitentie ab operibus mortuis et fidei ad deum baptismatum doctrine impositionis quoque manuum ac resurrectionis mortuorum et iudicii eterni. Et hoc faciemus siquidem permiserit deus. Impossibile est enim eos qui semel sunt illuminati gustaverunt etiam donum celeste et participes facti sunt spiritus sancti gustaverunt nichilominus bonum dei verbum virtutesque seculi venturi et prolapsi sunt renovari rursus ad penitentiam rursum crucifigentes sibimetipsis filium dei et ostentui habentes. Terra enim sepe venientem super se bibens imbrem et generans herbam oportunam illis a quibus colitur accipit benedictionem a deo. Proferens autem spinas ac tribulos reproba est et maledicto proxima cuius consummatio in combustionem. Confidimus autem de vobis dilectissimi meliora et viciniora saluti tametsi ita loquimur. Non enim iniustus deus ut obliviscatur operis vestri et dilectionis quam ostendistis in nomine ipsius qui ministrastis sanctis et ministratis. Cupimus autem unumquemque vestrum eandem ostentare sollicitudinem ad expletionem spei usque in finem ut non segnes efficiamini verum imitatores eorum qui fide et patientia hereditabunt promissiones. Abrahe namque promittens deus quoniam neminem habuit per quem iuraret maiorem iuravit per semetipsum dicens. Nisi benedicens benedicam te et multiplicans multiplicabo te. Et sic longanimiter ferens adeptus est repromissionem. Homines enim per maiorem sui iurant et omnis controversie eorum finis ad confirmationem est iuramentum. In quo abundantius volens deus ostendere pollicitationis heredibus immobilitatem consilii sui interposuit iusiurandum ut per duas res immobiles quibus impossibile est mentiri deum fortissimum solatium habeamus qui confugimus ad tenendam propositam spem quam sicut anchoram habemus anime tutam ac firmam et incedentem usque in interiora velaminis. Ubi precursor pro nobis introivit ihesus secundum ordinem melchisedech pontifex factus in eternum.

VII

Hic enim melchisedech rex salem sacerdos dei summi qui obviavit abrahe regresso a cede regum et benedixit ei. Cui et decimas omnium divisit abraham. Primum quidem qui interpretatur rex iustitie deinde autem et rex salem quod est rex pacis sine patre sine matre sine genealogia neque initium dierum neque finem vite habens assimilatus autem filio dei manet sacerdos in perpetuum. Intuemini autem quantus sit hic cui et decimas dedit de precipuis abraham patriarcha. Et quidem de filiis levi sacerdotium accipientes mandatum habent decimas sumere a populo secundum legem id est a fratribus suis quamquam et ipsi exierint de lumbis abrahe. Cuius autem generatio non annumeratur in eis decimas sumpsit ab abraham et hunc qui habebat repromissiones benedixit. Sine ulla autem contradictione quod minus est a meliore benedicitur. Et hic quidem decimas morientes homines accipiunt ibi autem contestatur quia vivit. Et ut ita dictum sit per abraham et levi qui decimas accepit decimatus est. Adhuc enim in lumbis patris erat quando obviavit ei melchisedech. Si ergo consummatio per sacerdotium leviticum erat populus enim sub ipso legem accepit quid adhuc necessarium fuit secundum ordinem melchisedech alium surgere sacerdotem et non secundum ordinem aaron dici. Translato enim sacerdotio necesse est ut et legis translatio fiat. In quo enim hec dicuntur de alia tribu est de qua nullus altario presto fuit. Manifestum est enim quod ex iuda ortus sit dominus noster in qua tribu nichil de sacerdotibus moyses locutus est. Et amplius adhuc manifestum est si secundum similitudinem melchisedech exurgat alius sacerdos qui non secundum legem mandati carnalis factus est sed secundum virtutem vite insolubilis. Contestatur enim quoniam tu es sacerdos in eternum secundum ordinem melchisedech. Reprobatio quidem fit precedentis mandati propter infirmitatem eius et inutilitatem. Nichil enim ad perfectum adduxit lex. Introductio vero melioris spei per quam pro

pinquamus ad deum. Et quantum est non sine iurisiurando. Alii quidem sine iureiurando sacerdotes facti sunt, hic autem cum iureiurando per eum qui dixit ad illum: Iuravit dominus et non penitebit eum: tu es sacerdos in eternum. In tantum melioris testamenti sponsor factus est Iesus. Et alii quidem plures facti sunt sacerdotes, idcirco quod morte prohiberentur permanere. Hic autem eo quod maneat in eternum sempiternum habet sacerdotium. Unde et salvare in perpetuum potest accedentes per semetipsum ad deum, semper vivens ad interpellandum pro eis. Talis enim decebat ut nobis esset pontifex, sanctus, innocens, impollutus, segregatus a peccatoribus, et excelsior celis factus. Qui non habet cotidie necessitatem quemadmodum sacerdotes prius pro suis delictis hostias offerre, deinde pro populi ignorantiis. Hoc enim fecit semel se offerendo. Lex enim homines constituit sacerdotes infirmitatem habentes. Sermo autem iurisiurandi qui post legem est filium in eternum perfectum.

VIII

Capitulum autem super ea que dicuntur. Talem habemus pontificem qui consedit in dextera sedis magnitudinis in celis, sanctorum minister et tabernaculi veri quod fixit dominus et non homo. Omnis enim pontifex ad offerendum munera et hostias constituitur. Unde necesse est et hunc habere aliquid quod offerat. Si ergo esset super terram nec esset sacerdos, cum essent qui offerrent secundum legem munera, qui exemplari et umbre deserviunt celestium, sicut responsum est Moysi cum consummaret tabernaculum: Vide inquit omnia facito secundum exemplar quod tibi ostensum est in monte. Nunc autem melius sortitus est ministerium, quanto et melioris testamenti mediator est, quod in melioribus repromissionibus sancitum est. Nam si illud prius culpa vacasset, non utique secundi locus inquireretur. Vituperans enim eos dicit: Ecce dies venient dicit dominus, et consummabo super domum Israel et super domum Iuda testamentum novum, non secundum testamentum quod feci patribus eorum in die qua apprehendi manum illorum ut educerem eos de terra Egypti, quoniam ipsi non permanserunt in testamento meo, et ego neglexi eos, dicit dominus. Quia hoc est testamentum quod disponam domui Israel post dies illos dicit dominus, dando leges meas in mentem eorum, et in corde eorum superscribam eas, et ero eis in deum et ipsi erunt michi in populum. Et non docebit unusquisque proximum suum et unusquisque fratrem suum dicens: Cognosce dominum, quoniam omnes scient me a minore usque ad maiorem eorum, quia propitius ero iniquitatibus eorum et peccatorum illorum iam non memorabor. Dicendo autem novum veteravit prius. Quod autem antiquatur et senescit prope interitum est.

IX

Habuit quidem et prius iustificationes culture et sanctum seculare. Tabernaculum enim factum est primum in quo inerant candelabra et mensa et propositio panum, que dicitur sancta. Post velamentum autem secundum tabernaculum quod dicitur sancta sanctorum, aureum habens turibulum et archam testamenti circumtectam ex omni parte auro, in qua erat urna aurea habens manna, et virga Aaron que fronduerat, et tabule testamenti. Superque eam cherubin glorie obumbrantia propitiatorium, de quibus non est modo dicendum per singula. His vero ita compositis, in priori quidem tabernaculo semper introibant sacerdotes sacrificiorum officia consummantes. In secundo autem semel in anno solus pontifex non sine sanguine quem offert pro sua et populi ignorantia, hoc significante spiritu sancto, nondum propalatam esse sanctorum viam, adhuc priori tabernaculo habente statum. Que parabola est temporis instantis, iuxta quam munera et hostie offeruntur que non possunt iuxta conscientiam perfectum facere servientem, solummodo in cibis et in potibus et variis baptismatibus et iustitiis carnis usque ad tempus correctionis impositis. Christus autem assistens pontifex futurorum bonorum per amplius et perfectius tabernaculum non manufactum, id est non huius creationis, neque per sanguinem hircorum aut vitulorum, sed per proprium sanguinem introivit semel in sancta, eterna redemptione inventa. Si enim sanguis hircorum et taurorum et cinis vitule aspersus inquinatos sanctificat ad emundationem carnis, quanto magis sanguis Christi, qui per spiritum sanctum semetipsum obtulit immaculatum deo, emundabit conscientiam nostram ab operibus mortuis ad serviendum deo viventi. Et ideo novi testamenti mediator est, ut morte intercedente in redemptionem earum prevaricationum que erant sub priori testamento, repromissionem accipiant qui vocati sunt eterne hereditatis. Ubi enim testamentum, mors necesse est intercedat testatoris. Testamentum autem in mortuis confirmatum est, alioquin nondum valet dum vivit qui testatus est. Unde nec primum quidem sine sanguine dedicatum est. Lecto enim omni mandato legis a Moyse universo populo, accipiens sanguinem vitulorum et hircorum cum aqua et lana coccinea et ysopo, ipsum quoque librum et omnem populum aspersit dicens: Hic est sanguis testamenti quod mandavit ad vos deus. Etiam tabernaculum et omnia vasa ministerii sanguine similiter aspersit. Et omnia pene in sanguine mundantur secundum legem, et sine sanguinis effusione non fit remissio. Necesse est ergo exemplaria quidem celestium his mundari, ipsa autem celestia melioribus hostiis quam istis. Non enim in manufacta sancta Iesus introivit exemplaria verorum, sed in ipsum celum, ut appareat nunc vultui dei pro nobis. Neque ut sepe offerat semetipsum, quemadmodum pontifex intrat in sancta per singulos annos in sanguine alieno, alioquin oportebat eum frequenter pati ab origine mundi. Nunc autem semel in consummatione seculorum ad destitutionem peccati per hostiam suam apparuit. Et quemadmodum statutum est hominibus semel mori, post hoc autem iudicium, sic et Christus semel oblatus est ad multorum exhaurienda peccata; secundo sine peccato apparebit expectantibus se in salutem per fidem.

X

Umbram

enim habens lex bonorum futurorum non ipsam imaginem rerum per singulos annos eisdem ipsis hostiis quas offerunt indesinenter numquam potest accedentes perfectos facere. Alioquin cessassent offerri ideo quod nullam haberent ultra conscientiam peccati cultores semel mundati. Sed in ipsis commemoratio peccatorum per singulos annos fit. Impossibile enim est sanguine taurorum et hircorum auferri peccata. Ideo ingrediens mundum dicit. Hostiam et oblationem noluisti corpus autem aptasti michi. Holocaustomata pro peccato non tibi placuerunt. Tunc dixi. Ecce venio. In capite libri scriptum est de me. ut faciam deus voluntatem tuam. Superius dicens quia hostias et oblationes et olocaustomata pro peccato noluisti nec placita sunt tibi que secundum legem offeruntur tunc dixi ecce venio ut faciam deus voluntatem tuam. Aufert primum ut sequens statuat. In qua voluntate. sanctificati sumus per oblationem corporis ihesu xpisti in semel. Et omnis quidem sacerdos presto est cotidie ministrans et easdem sepe offerens hostias que numquam possunt auferre peccata. Hic autem unam pro peccatis offerens hostiam in sempiternum sedet in dextera dei. De cetero expectans donec ponantur inimici eius scabellum pedum eius. Una enim oblatione consummavit in sempiternum sanctificatos. Contestatur autem nos et spiritus sanctus. Postquam enim dixit. Hoc autem testamentum quod testabor ad illos post dies illos dicit dominus dando leges meas in cordibus eorum et in mentibus eorum superscribam eas et peccatorum et iniquitatum eorum iam non recordabor amplius. Ubi autem horum remissio iam non oblatio pro peccato. Habentes itaque fratres fiduciam in introitum sanctorum in sanguine xpisti quam initiavit nobis viam novam et viventem per velamen idest carnem suam et sacerdotem magnum super domum dei accedamus cum vero corde in plenitudine fidei aspersi corda a conscientia mala et abluti corpora aqua munda teneamus spei nostre confessionem indeclinabilem. Fidelis enim est qui repromisit et consideremus invicem in provocatione caritatis et bonorum operum. Non deserentes collectionem nostram sicut est consuetudinis quibusdam sed consolantes et tanto magis quanto videritis appropinquantem diem. Voluntarie enim peccantibus nobis post acceptam noticiam veritatis iam non relinquitur pro peccatis hostia. Terribilis autem quedam expectatio iudicii et ignis emulatio que consumptura est adversarios. Irritam quis faciens legem moysi sine ulla miseratione duobus vel tribus testibus moritur. Quanto magis putatis deteriora mereri supplicia qui filium dei conculcaverit et sanguinem testamenti pollutum duxerit in quo sanctificatus est et spiritui gratie contumeliam fecerit. Scimus enim qui dixit michi vindictam et ego retribuam. Et iterum. Quia iudicabit dominus populum suum. Horrendum est incidere in manus dei viventis. Rememoramini autem pristinos dies in quibus illuminati magnum certamen sustinuistis passionum. Et in altero quidem obprobriis et tribulationibus spectaculum facti. In altero autem taliter conversantium socii effecti. Nam et vinctis compassi estis et rapinam bonorum vestrorum cum gaudio suscepistis cognoscentes habere meliorem et manentem substantiam. Nolite itaque amittere confidentiam vestram que magnam habet remunerationem. Patientia enim vobis necessaria est ut voluntatem dei facientes reportetis promissionem. Adhuc enim modicum aliquantulum qui venturus est veniet et non tardabit. Iustus autem meus ex fide vivit. Quod si subtraxerit se non placebit anime mee. Nos autem non sumus subtractionis filii in perditionem sed fidei in adquisitionem anime.

XI

Est autem fides sperandarum substantia rerum argumentum non apparentium. In hac enim testimonium consecuti sunt senes. Fide intelligimus aptata esse secula verbo dei ut ex invisibilibus visibilia fierent. Fide plurimam hostiam abel quam cain obtulit deo per quam testimonium consecutus est esse iustus testimonium perhibente muneribus eius deo et per illam defunctus adhuc loquitur. Fide enoch translatus est ne videret mortem et non inveniebatur quia transtulit illum deus. Ante translationem enim testimonium habuit placuisse deo. Sine fide autem impossibile est placere deo. Credere enim oportet accedentem ad deum quia est et inquirentibus se remunerator sit. Fide noe responso accepto de hiis que adhuc non videbantur metuens aptavit archam in salutem domus sue per quam dampnavit mundum et iustitie que per fidem est heres est institutus. Fide qui vocatur abraham obedivit in locum exire quem accepturus erat in hereditatem et exiit nesciens quo iret. Fide demoratus est in terra repromissionis tamquam in aliena in casulis habitando cum isaac et iacob coheredibus repromissionis eiusdem. Expectabat enim fundamenta habentem civitatem cuius artifex et conditor est deus. Fide et ipsa Sarra sterilis virtutem in conceptione seminis accepit etiam preter tempus etatis quoniam fidelem credidit esse qui promiserat. Propter quod et ab uno orti sunt et hoc emortuo tamquam sidera celi in multitudine et sicut arena que est ad oram maris innumerabilis. Iuxta fidem defuncti sunt omnes isti non acceptis repromissionibus sed a longe eas aspicientes et salutantes et confitentes quia peregrini et hospites sunt super terram. Qui enim hec dicunt. Significant se patriam inquirere. Et siquidem illius meminissent de qua exierunt habebant utique tempus revertendi. Nunc autem meliorem appetunt idest celestem. Ideo non confunditur deus vocari deus eorum. Paravit enim illis civitatem. Fide obtulit abraham ysaac cum temptaretur et unigenitum offerebat qui susceperat repromissiones ad quem dictum est quia in ysaac vocabitur tibi semen arbitrans quia et a mortuis suscitare potens est deus. Unde eum et in parabo

lia accepit. Fide et de futuris benedixit isaac iacob et esau. Fide iacob moriens singulos filiorum ioseph benedixit et adoravit fastigium virge eius. Fide ioseph moriens de profectione filiorum israhel memoratus est et de ossibus suis mandavit. Fide moises natus occultatus est mensibus tribus a parentibus suis eo quod vidissent elegantem infantem et non timuerunt regis edictum. Fide moises grandis factus negavit se esse filium filie pharaonis magis eligens affligi cum populo dei quam temporalis peccati habere iocunditatem maiores divitias estimans thesauro egiptiorum improperium christi. Aspiciebat enim in remunerationem. Fide reliquit egiptum non veritus animositatem regis. Invisibilem enim tanquam videns sustinuit. Fide celebravit pascha et sanguinis effusionem ne qui vastabat primitiva tangeret eos. Fide transierunt mare rubrum tanquam per aridam terram quod experti egiptii devorati sunt. Fide muri iericho ruerunt circuitu dierum septem. Fide raab meretrix non periit cum incredulis excipiens exploratores cum pace. Et quid adhuc dicam. Deficiet enim me tempus enarrantem de gedeon. barach. samson. iepte. david et samuel et prophetis qui per fidem vicerunt regna operati sunt iustitiam adepti sunt repromissiones. Obturaverunt ora leonum extinxerunt impetum ignis effugaverunt aciem gladii. Convaluerunt de infirmitate fortes facti sunt in bello. Castra verterunt exterorum acceperunt mulieres de resurrectione mortuos suos. Alii autem distenti sunt non suscipientes redemptionem ut meliorem invenirent resurrectionem. Alii vero ludibria et verbera experti insuper et vincula et carceres. Lapidati sunt secti sunt temptati sunt in occisione gladii mortui sunt. Circuierunt in melotis in pellibus caprinis egentes angustiati afflicti quibus dignus non erat mundus. In solitudinibus errantes et in montibus et in speluncis et in cavernis terre. Et hi omnes testimonio fidei probati non acceperunt repromissionem deo pro nobis aliquid melius providente ut ne sine nobis consumarentur.

XII

Ideoque et nos tantam habentes impositam nubem testium deponentes omne pondus et circumstans nos peccatum per patientiam curramus ad propositum nobis certamen aspicientes in auctorem fidei et consumatorem ihesum qui proposito sibi gaudio sustinuit crucem confusione contempta atque in dextera sedis dei sedet. Recogitate enim eum qui talem sustinuit a peccatoribus adversus semetipsum contradictionem ut non fatigemini animis vestris deficientes. Nondum enim usque ad sanguinem restitistis adversus peccatum repugnantes et obliti estis consolationis que vobis tanquam filiis loquitur dicens. Fili mi noli negligere disciplinam domini neque fatigeris dum ab eo argueris. Quem enim diligit dominus castigat. flagellat autem omnem filium quem recipit. In disciplina perseverate tanquam filiis vobis offert se deus. Quis enim filius quem non corripiat pater quod si extra disciplinam estis cuius participes facti sunt omnes ergo adulteri et non filii estis. Deinde patres quidem carnis nostre habuimus eruditores et reverebamur eos. Non multo magis obtemperabimus patri spirituum et vivemus. Et illi quidem in tempore paucorum dierum secundum voluntatem suam erudiebant. Hic autem ad id quod utile est in recipiendo sanctificationem eius. Omnis autem disciplina in presenti quidem videtur non esse gaudii sed meroris postea autem fructum pacatissimum exercitatis per eam reddet iustitie. Propter quod remissas manus et soluta genua erigite et gressus rectos facite pedibus vestris ut non claudicans quis erret magis autem sanetur. Pacem sequimini cum omnibus et sanctimoniam sine qua nemo videbit deum. Contemplantes ne quis desit gratie dei ne qua radix amaritudinis sursum germinans impediat et per illam inquinentur multi. Ne quis fornicator aut prophanus ut esau qui propter unam escam vendidit primitiva sua. Scitote enim quoniam postea cupiens hereditare benedictionem reprobatus est. Non enim invenit penitentie locum quanquam cum lacrimis inquisisset eam. Non enim accessistis ad tractabilem et accessibilem ignem et turbinem et caliginem et procellam et tube sonum et vocem verborum quam qui audierunt excusaverunt sine eis fieret verbum. Non enim portabant quod dicebatur et si bestia tetigerit montem lapidabitur et ita terribile erat quod videbatur moises dixit exterritus sum et tremebundus sed accessistis ad syon montem et civitatem dei viventis ierusalem celestem et multorum milium angelorum et frequentiam et ecclesiam primitivorum qui conscripti sunt in celis et iudicem omnium deum et spiritum iustorum perfectorum et testamenti novi mediatorem ihesum et sanguinis sparsionem melius loquentem quam abel. Videte ne recusetis loquentem. Si enim illi non effugerunt recusantes eum qui super terram loquebatur multo magis nos qui de celis loquentem nobis avertimus. Cuius vox movit terram tunc. Autem repromittit dicens. Adhuc semel et ego movebo non solum terram sed et celum. Quod autem adhuc semel dicit declarat mobilium translationem tanquam factorum ut maneant ea que sunt immobilia.

XIII

Itaque regnum immobile suscipientes habemus gratiam per quam serviamus placentes deo cum metu et reverentia. Etenim deus noster ignis consumens est. Caritas fraternitatis maneat in vobis. Hospitalitatem nolite oblivisci. Per hanc enim placuerunt quidam angelis hospitio receptis. Mementote vinctorum tanquam simul vincti et laborantium tanquam et ipsi in corpore morantes. Honorabile connubium in omnibus et thorus immaculatus. Fornicatores enim et adulteros iudicabit deus. Sint mores sine avaritia contenti presentibus. Ipse enim dixit non te deseram neque derelinquam. Ita ut confidenter dicamus. Dominus michi

adiutor est non timebo quid faciat michi homo. Memen-
tote prepositorum vestrorum qui vobis locuti sunt ver-
bum dei quorum intuentes exitum conversatio-
nis imitamini fidem. Ihesus christus heri et hodie et in se-
cula. Doctrinis variis et peregrinis nolite abdu-
ci. Optimum enim est gratia stabilire cor non escis
que non profuerunt ambulantibus in eis. Habe-
mus altare de quo edere non habent potestatem qui
tabernaculo deserviunt. Quorum enim animali-
um infertur sanguis pro peccato in sancta per ponti-
ficem horum corpora cremantur extra castra.
Propter quod et ihesus ut sanctificaret per suum san-
guinem populum extra portam passus est. Exe-
amus igitur ad eum extra castra improperium
eius portantes. Non enim habemus hic manen-
tem civitatem sed futuram inquirimus. Per i-
psum ergo offeramus hostiam laudis semper
deo id est fructum labiorum confitentium no-
mini eius. Beneficientie autem et communica-
tionis nolite oblivisci. Talibus enim hostiis prome-
retur deus. Obedite prepositis vestris et subiacete eis.
Ipsi enim pervigilant quasi rationem pro animabus
vestris reddituri ut cum gaudio hoc faciant et non
gementes. Hoc enim expedit vobis. Orate pro
nobis. Confidimus enim quia bonam conscien-
tiam habemus in omnibus bene volentes conver-
sari. Amplius autem deprecor vos hoc facere quo ce-
lerius restituar vobis. Deus autem pacis qui
eduxit de mortuis pastorem magnum ovi-
um in sanguine testamenti eterni dominum nostrum ihesum
christum aptet vos in omni bono ut faciatis volun-
tatem eius faciens in vobis quod placeat coram
se per ihesum christum cui gloria in secula seculorum
amen. Rogo autem vos fratres ut sufferatis ver-
bum solatii. Etenim per paucis scripsi vobis.
Cognoscite fratrem nostrum timotheum
dimissum cum quo si celerius venerit videbo
vos. Salutate omnes prepositos vestros et omnes sanctos.
Salutant vos de italia. Gratia cum omnibus
vobis amen.

Lucas natione syrus cuius
laus in evangelio canitur apud antiochiam
medicine artis egregius et apostolorum christi disci-
pulus postea usque ad confessionem paulum
secutus apostolum sine crimine in virginitate
permanens domino maluit servire. Qui octo-
ginta et quatuor agens etatis annos in bithi-
nia de seculo noscitur emigrasse. Hic igitur
divino stimulatus impulso postea quam ach-
aie partibus evangelium scribens grecis fi-
delibus incarnationem christi fideli narratione
ostendit eundem de stirpe david et origine de-
scendisse monstravit. Cui non immerito scri-
bendorum apostolorum actuum potestas in m-
inisterium datur ut deo in deum pleno et filio
perditionis extincto oratione ab apostolis facta
sorte domini electionis numerus compleretur.
Sicque paulum consummationem apostolicis actibus
daret. quem diu contra stimulum calcitran-
tem dominus elegisset. Quod legentibus ac requi-
rentibus deum breviter voluit sermone osten-
dere quam plurimis aliquid fastidientibus pro-
didisse sciens quod operantem agricolam opor-
teret de suis fructibus edere. Vitavimus ita di-
[illegible]ma subsecuta est gratia ut non solum cor-
porum sed etiam animarum eius proficeret
medicina.
Actus apostolorum nudam quidem videtur so-
nare historiam et nascentis ecclesie infantiam
texere. sed si noverimus scriptorem eorum lu-
cam esse medicum cuius laus est in evangelio
animadvertemus pariter omnia verba illius
anime languentis esse medicinam. Deo gratias
memor esto mei.

# PRIMUM QUIDEM

sermonem feci de omnibus o theophile que ce-
pit ihesus facere et docere usque in diem qua pre-
cipiens apostolis per spiritum sanctum quos elegit
assumptus est. Quibus et prebuit se ipsum vivum
post passionem suam in multis argumentis
per dies quadraginta apparens eis et loquens de
regno dei. Et convescens precepit eis ab ierosol-
imis ne discederent sed expectarent promis-
sionem patris quam audistis inquit per os me-
um. Quia iohannes quidem baptizavit aqua
vos autem baptizabimini spiritu sancto non post
multos hos dies. Igitur qui convenerant inter-
rogabant eum dicentes. Domine si in tempore
hoc restitues regnum israel. Dixit autem eis.
Non est vestrum nosse tempora vel momenta que
pater posuit in sua potestate sed accipietis
virtutem supervenientis spiritus sancti in vos et
eritis michi testes in ierusalem et in omni iudea et
samaria et usque ad ultimum terre. Et cum hec
dixisset videntibus illis elevatus est et nubes sus-
cepit eum ab oculis eorum. Cumque intuer-
entur in celum euntem illum ecce duo viri
astiterunt iuxta illos in vestibus albis qui et
dixerunt. Viri galilei quid statis aspicientes
in celum. Hic ihesus qui assumptus est a vobis in
celum sic veniet quemadmodum vidistis
eum euntem in celum. Tunc reversi sunt ier-
usalem a monte qui vocatur oliveti qui est iuxta
ierusalem sabbati habens iter. Et cum introis-
sent in cenaculum ascenderunt in superiora
ubi manebant petrus et iohannes iacobus et an-
dreas philippus et thomas bartholomeus
et matheus iacobus alphei et simon zelotes et iu-
das iacobi. Hi omnes erant perseverantes unan-
imiter in oratione cum mulieribus et ma-
ria matre ihesu et fratribus eius. In diebus illis ex-
surgens petrus in medio fratrum dixit. Erat
autem turba hominum simul fere centum
viginti. Viri fratres oportet impleri scripturam quam
predixit spiritus sanctus per os david de iuda qui fu-
it dux eorum qui comprehenderunt ihesum qui connu-
meratus erat in nobis et sortitus est sortem mi-
nisterii huius. Et hic quidem possedit agr-
um de mercede iniquitatis et suspensus cre-
puit medius et diffusa sunt omnia viscera

rei eius. Et notum factum est omnibus habitantibus Jerusalem, ita ut appellaretur ager ille lingua eorum Acheldemach, hoc est ager sanguinis. Scriptum est enim in libro psalmorum: Fiat habitatio eorum deserta, et non sit qui habitet in ea: et episcopatum eius accipiat alter. Oportet ergo ex his viris qui nobiscum sunt congregati in omni tempore quo intravit et exivit inter nos dominus Jesus, incipiens a baptismate Johannis usque in diem qua assumptus est a nobis, testem resurrectionis eius nobiscum fieri unum ex istis. Et statuerunt duos, Joseph qui vocabatur Barsabas, qui cognominatus est Iustus, et Matthiam. Et orantes dixerunt: Tu domine, qui corda nosti omnium, ostende quem elegeris ex his duobus unum accipere locum ministerii huius et apostolatus, de quo prevaricatus est Iudas ut abiret in locum suum. Et dederunt sortes eis, et cecidit sors super Matthiam, et annumeratus est cum undecim apostolis.

II

Et cum complerentur dies pentecostes, erant omnes discipuli pariter in eodem loco. Et factus est repente de celo sonus tamquam advenientis spiritus vehementis, et replevit totam domum ubi erant sedentes. Et apparuerunt illis dispertite lingue tamquam ignis, seditque supra singulos eorum. Et repleti sunt omnes spiritu sancto, et ceperunt loqui variis linguis, prout spiritus sanctus dabat eloqui illis. Erant autem in Jerusalem habitantes Iudei, viri religiosi ex omni natione que sub celo est. Facta autem hac voce, convenit multitudo, et mente confusa est, quoniam audiebat unusquisque lingua sua illos loquentes. Stupebant autem omnes et mirabantur, dicentes: Nonne ecce omnes isti qui loquuntur Galilei sunt? Et quomodo nos audivimus unusquisque linguam nostram in qua nati sumus? Parthi et Medi et Elamite, et qui habitant Mesopotamiam, et Iudeam et Cappadociam, Pontum et Asiam, Frigiam et Pamphiliam, Egyptum et partes Libie que est circa Cyrenen, et advene Romani, Iudei quoque et proseliti, Cretes et Arabes: audivimus eos loquentes nostris linguis magnalia dei. Stupebant autem omnes, et mirabantur ad invicem dicentes: Quidnam hoc vult esse? Alii autem irridentes dicebant quia musto pleni sunt isti. Stans autem Petrus cum undecim, elevavit vocem suam, et locutus est eis: Viri Iudei, et qui habitatis Jerusalem universi, hoc vobis notum sit, et auribus percipite verba mea. Non enim sicut vos estimatis hi ebrii sunt, cum sit hora diei tertia: sed hoc est quod dictum est per prophetam Ioel: Et erit in novissimis diebus, dicit dominus, effundam de spiritu meo super omnem carnem: et prophetabunt filii vestri et filie vestre, et iuvenes vestri visiones videbunt, et seniores vestri somnia somniabunt. Et quidem super servos meos et super ancillas meas in diebus illis effundam de spiritu meo, et prophetabunt. Et dabo prodigia in celo sursum, et signa in terra deorsum, sanguinem et ignem et vaporem fumi. Sol convertetur in tenebras, et luna in sanguinem, antequam veniat dies domini magnus et manifestus. Et erit omnis quicumque invocaverit nomen domini salvus erit. Viri israelite, audite verba hec. Jesum Nazarenum virum approbatum a deo in vobis virtutibus et prodigiis et signis que fecit per illum deus in medio vestri, sicut vos scitis: hunc definito consilio et prescientia dei traditum per manus iniquorum affigentes interemistis: quem deus suscitavit solutis doloribus inferni, iuxta quod impossibile erat teneri illum ab eo. David enim dicit in eum: Providebam dominum coram me semper, quoniam a dextris est mihi ne commovear. Propter hoc letatum est cor meum, et exultavit lingua mea, insuper et caro mea requiescet in spe. Quoniam non derelinques animam meam in inferno, neque dabis sanctum tuum videre corruptionem. Notas mihi fecisti vias vite: replebis me iocunditate cum facie tua. Viri fratres, liceat audenter dicere ad vos de patriarcha David: quoniam defunctus est et sepultus est, et sepulcrum eius apud nos usque in hodiernum diem. Propheta igitur cum esset, et sciret quia iureiurando iurasset illi deus de fructu lumbi eius sedere super sedem eius, providens locutus est de resurrectione Christi, quia neque derelictus est in inferno, neque caro eius vidit corruptionem. Hunc Jesum resuscitavit deus, cui omnes nos testes sumus. Dextera igitur dei exaltatus, et promissione spiritus sancti accepta a patre, effudit hunc quem vos videtis et auditis. Non enim David ascendit in celum; dicit autem ipse: Dixit dominus domino meo, sede a dextris meis, donec ponam inimicos tuos scabellum pedum tuorum. Certissime ergo sciat omnis domus Israel, quia et dominum eum et Christum deus fecit hunc Jesum quem vos crucifixistis. His auditis compuncti sunt corde, et dixerunt ad Petrum et ad reliquos apostolos: Quid faciemus, viri fratres? Petrus vero ad illos: Penitentiam inquit agite, et baptizetur unusquisque vestrum in nomine Jesu Christi in remissionem peccatorum vestrorum, et accipietis donum spiritus sancti. Vobis enim est repromissio, et filiis vestris, et omnibus qui longe sunt, quoscumque advocaverit dominus deus noster. Aliis etiam verbis plurimis testificatus est, et exhortabatur eos, dicens: Salvamini a generatione ista prava. Qui ergo receperunt sermonem eius, baptizati sunt: et apposite sunt in illa die anime circiter tria milia. Erant autem perseverantes in doctrina apostolorum et communicatione fractionis panis, et orationibus. Fiebat autem omni anime timor: multa quoque prodigia et signa per apostolos fiebant in Jerusalem, et metus erat magnus in universis. Omnes etiam qui credebant erant pariter, et habebant omnia communia. Possessiones et substantias vendebant, et dividebant illa omnibus, prout cuique opus erat. Cotidie quoque perdurantes unanimiter in templo, et frangentes circa domos panem, sumebant cibum cum exultatione et simplicitate cordis, collaudantes deum et habentes gratiam ad omnem plebem. Dominus autem augebat qui salvi fierent cotidie in idipsum.

III

Petrus autem et Iohannes ascendebant in templum ad horam orationis nonam. Et quidam vir qui erat claudus ex utero matris sue baiulabatur: quem ponebant cotidie ad portam templi que dicitur speciosa, ut peteret elemosinam ab introeuntibus in templum. Is cum vidisset Petrum et Iohannem incipientes introire in templum, rogabat eos ut elemosinam acciperet.

Intuens autem in eum petrus cum iohanne dixit. Respice in nos. At ille intendebat in eos sperans se aliquid accepturum ab eis. Petrus autem dixit. Argentum et aurum non est mihi. quod autem habeo hoc tibi do. In nomine ihu xpi nazareni surge et ambula. Et apprehensa eius manu dextera alleuauit eum et protinus consolidate sunt bases eius et plante. Et exiliens stetit et ambulabat. Et intrauit cum illis in templum ambulans et exiliens et laudans dominum. Et uidit omnis pplus eum ambulantem et laudantem dominum. Cognoscebant autem illum quia ipse erat qui ad elemosinam sedebat ad speciosam portam templi. Et impleti sunt stupore et extasi in eo quod contigerat illi. Cum teneret autem petrum et iohannem concurrit omnis pplus ad eos ad porticum que appellatur salomonis stupentes. Videns autem petrus respondit ad pplm. Viri israhelite quid miramini in hoc aut nos quid intuemini quasi nostra uirtute aut pietate fecerimus hunc ambulare. Deus abraam et deus ysaac et deus iacob deus patrum nostrorum glorificauit filium suum ihm quem uos quidem tradidistis et negastis ante faciem pilati iudicante illo dimitti. Vos autem sanctum et iustum et negastis et petistis uirum homicidam donari nob. Auctorem uero uite interfecistis quem deus suscitauit a mortuis cuius nos testes sumus. Et in fide nominis eius hunc quem uidetis et nostis confirmauit nomen eius et fides que per eum est dedit integram sanitatem istam in conspectu omnium uestrum. Et nunc fratres scio quia per ignorantiam fecistis hoc malum sicut et principes uestri. Deus autem qui prenuntiauit per os omnium prophetarum pati xpistum suum impleuit sic. Penitemini igitur et conuertimini ut deleantur uestra peccata. Ut cum uenerint tempora refrigerii a conspectu domini et miserit eum qui predicatus est nobis ihm xpm quem oportet celum quidem suscipere usque in tempora restitutionis omnium que locutus est deus per os sanctorum suorum a seclo prophetarum. Moyses quidem dixit quia prophetam nob suscitabit dominus deus uester de fratribus uestris tamquam me ipsum audietis iuxta omnia quecumque locutus fuerit uob. Erit autem omnis anima que non audierit prophetam illum exterminabitur de plebe. Et omnes prophete a samuel et deinceps qui locuti sunt et adnuntiauerunt dies istos. Vos estis filii prophetarum et testamenti quod disposuit deus ad patres nros dicens ad abraam. In semine tuo benedicentur omnes familie terre. Vob primum deus suscitans filium suum misit eum benedicentem uob ut conuertat se unusquisque a nequitia sua.

IIII

Loquentibus autem illis ad pplm superuenerunt sacerdotes et magistratus templi et saducei dolentes quod docerent pplm et annuntiarent in ihu resurrectionem ex mortuis. Et iniecerunt in eos manus et posuerunt eos in custodiam in crastinum. erat enim iam uespera. Multi autem eorum qui audierant uerbum crediderunt et factus est numerus uirorum quinque milia. Factum est autem in crastinum ut congregarentur principes eorum et seniores et scribe in ihrlm et annas princeps sacerdotum et caiphas et iohannes et alexander et quotquot erant de genere sacerdotali. Et statuentes eos in medio interrogabant. In qua uirtute aut in quo nomine fecistis hoc uos. Tunc petrus repletus spiritu sancto dixit ad eos. Principes ppli et seniores israel audite. Si nos hodie diiudicamur in benefacto hominis infirmi in quo iste saluus factus est. Notum sit omnibus uob et omni plebi israel quia in nomine ihu xpisti nazareni quem uos crucifixistis quem deus suscitauit a mortuis in hoc iste adstat coram uob sanus. Hic est lapis qui reprobatus est a uob edificantibus qui factus est in caput anguli et non est in alio aliquo salus nec enim nomen aliud est sub celo datum hominibus in quo oporteat nos saluos fieri. Videntes autem petri constantiam et iohannis comperto quod homines essent sine litteris et idiote admirabantur et cognoscebant eos quia cum ihu fuerant. Hominem quoque uidentes stantem cum eis qui curatus fuerat nichil poterant contradicere. Iusserunt autem eos foras extra consilium secedere et conferebant ad inuicem dicentes. Quid faciemus hominibus istis quia quidem notum signum factum est per eos omnibus habitantibus ihrlm manifestum est et non possumus negare. Sed ne amplius diuulgetur in pplm comminemur eis ne ultra loquantur in nomine hoc ulli hominum. Et uocantes eos denuntiauerunt ne omnino loquerentur neque docerent in noie ihu. Petrus uero et iohannes respondentes dixerunt ad eos. Si iustum est in conspectu dei uos potius audire quam deum iudicate. Non enim possumus que uidimus et audiuimus non loqui. At illi comminantes dimiserunt eos non inuenientes quomodo punirent eos propter pplm quia omnes clarificabant id quod factum erat in eo quod acciderat. Annorum enim erat amplius quam quadraginta homo in quo factum erat signum istud sanitatis. Dimissi autem uenerunt ad suos et adnuntiauerunt eis quanta ad eos principes sacerdotum et seniores dixissent. Qui cum audissent unanimiter leuauerunt uocem ad deum et dixerunt. Domine qui fecisti celum et terram mare et omnia que in eis sunt qui spiritu sancto per os patris nri dauid pueri tui dixisti. Quare fremuerunt gentes et ppli meditati sunt inania. Astiterunt reges terre et principes conuenerunt in unum .a.u.d.r.a.x.e. Conuenerunt enim uere in ciuitate ista aduersus sanctum puerum tuum ihm quem unxisti herodes et poncius pilatus cum gentibus et pplis israel. facere que manus tua et consilium decreuerunt fieri. Et nunc domine respice in minas eorum et da seruis tuis cum omni fiducia loqui uerbum tuum

in eo ut manum tuam extendas ad sanitates
et signa et prodigia fieri per nomen sancti filii tui
ihesu. Et cum orassent motus est locus in quo
erant congregati. Et repleti sunt omnes spi-
ritu sancto et loquebantur verbum dei cum
fiducia. Multitudinis autem credentium erat
cor unum et anima una nec quisquam
eorum que possidebat aliquid suum esse di-
cebat sed erant illis omnia communia. Et
virtute magna reddebant apostoli testimoni-
um resurrectionis ihesu christi domini et gratia
magna erat in omnibus illis. Neque enim quisquam
egens erat inter illos. Quotquot enim posse-
ssores agrorum vel domorum erant vendentes
afferebant precia eorum que vendebant et
ponebant ante pedes apostolorum. Dividebant
autem singulis prout cuique opus erat. Jose-
ph autem qui cognominatus est barsabas a-
b apostolis quod est interpretatum filius consolatio-
nis levites cyprius genere cum haberet agrum
vendidit illum et attulit precium et posuit

C.V

ante pedes apostolorum. Vir autem quidam
nomine ananias cum saphira uxore sua et ven-
didit agrum et fraudavit de precio agri con-
scia uxore sua. Et afferens partem quandam
ad pedes apostolorum posuit. Dixit autem pe-
trus anania. Cur temptavit sathanas cor
tuum mentiri te spiritui sancto et fraudare
de precio agri. Nonne manens tibi manebat
et venundatum in tua erat potestate. Qu-
are posuisti in corde tuo hanc rem. Non es
mentitus hominibus sed deo. Audiens autem a-
nanias hec verba cecidit et expiravit. Et factus
est timor magnus super omnes qui audierant.
Surgentes autem iuvenes amoverunt eum
et efferentes sepelierunt. Factum est autem
quasi horarum trium spatium et uxor ipsius
nesciens quod factum fuerat introivit. Dixit
autem ei petrus. Dic michi si tanti agrum
vendidistis. At illa dixit. Etiam tanti. Petrus
autem ad eam. Quid utique convenit vobis
temptare spiritum domini. Ecce pedes eorum qui
sepelierunt virum tuum ad ostium et effe-
rent te. Confestim cecidit ante pedes eius
et expiravit. Intrantes autem iuvenes invene-
runt illam mortuam et extulerunt et sepe-
lierunt ad virum suum. Et factus est timor ma-
gnus in universa ecclesia et in omnes qui audierunt
hec. Per manus autem apostolorum fiebant si-
gna et prodigia multa in plebe. Et erant un-
animiter omnes in porticu salomonis. Ceterorum
autem nemo audebat coniungere se illis sed magnifi-
cabat eos populus. Magis autem augebatur creden-
tium in domino multitudo virorum ac mu-
lierum ita ut in plateas eicerent infirmos et po-
nerent in lectulis et grabatis ut veniente pe-
tro saltem umbra illius obumbraret quemquam
illorum eorum et liberarentur ab infirmitate. Con-
currebat autem et multitudo vicinarum civita-
tum ihrlm afferentes egros et vexatos ab spi-
ritibus immundis. Qui curabantur omnes. Exur-
gens autem princeps sacerdotum et omnes
qui cum illo erant que est heresis saduceo-
rum repleti sunt zelo et iniecerunt manus in

apostolos et posuerunt illos in custodia publica. An-
gelus autem domini per noctem aperiens ianuas
carceris et educens eos dixit. Ite et stantes loqui-
mini in templo plebi omnia verba vite huius.
Qui cum audissent intraverunt diluculo in
templum et docebant. Adveniens autem princeps
sacerdotum et qui cum eo erant convocaverunt
concilium et omnes seniores filiorum israel et miserunt
in carcerem ut adducerentur. Cum venissent
autem ministri et aperto carcere non inveni-
ssent illos reversi nuntiaverunt dicentes. Car-
cerem quidem invenimus clausum cum omni
diligentia et custodes stantes ad ianuas. Ap-
erientes autem neminem intus invenimus.
Ut autem audierunt hos sermones magistratus
templi et principes sacerdotum ambigebant
de illis quidnam fieret. Adveniens autem
quidam nuntiavit eis quia ecce viri quos pos-
uistis in carcere sunt in templo stantes et do-
centes populum. Tunc abiens magistratus cum mi-
nistris et adduxit illos sine vi. Timebant enim
populum ne lapidarentur. Et cum adduxissent
illos statuerunt in concilio et interrogavit eos prin-
ceps sacerdotum dicens. Precipiendo precepimus
ne vos doceretis in nomine isto et ecce replestis
ihrlm doctrina vestra et vultis inducere super
nos sanguinem hominis istius. Respondens autem pe-
trus et apostoli dixerunt. Obedire oportet deo ma-
gis quam hominibus. Deus patrum nostrorum su-
scitavit ihesum quem vos interemistis suspen-
dentes in ligno. Hunc deus principem et salva-
torem exaltavit dextera sua ad dandam peni-
tentiam israel et remissionem peccatorum. Et nos
sumus testes horum verborum et spiritus sanctus
quem dedit deus omnibus obedientibus sibi. Hec
cum audissent dissecabantur et cogitabant in-
terficere illos. Surgens autem quidam in concili-
o phariseus nomine gamaliel legis doctor
honorabilis universe plebi iussit foras ad
breve homines fieri. Dixitque ad illos. Viri isr-
lite attendite vobis super hominibus istis quid ac-
turi sitis. Ante hos enim dies extitit theodas di-
cens se esse aliquem magnum cui consensit nu-
merus virorum circiter quadringentorum
Qui occisus est et omnes qui credebant ei dissipati
sunt et redactus est ad nichilum. Post hunc
extitit iudas galileus in diebus professionis
et avertit populum post se et ipse periit et omnes q-
uotquot consenserunt ei dispersi sunt. Et nunc
itaque dico vobis discedite ab hominibus istis et
sinite illos. Quoniam si est ex hominibus con-
silium hoc aut opus dissolvetur. Si vero
ex deo est non poteritis dissolvere eos ne for-
te et deo repugnare inveniamini. Consen-
serunt autem illi et convocantes apostolos ce-
sis denuntiaverunt ne loquerentur in nomine
ihesu et dimiserunt eos. Et illi quidem ibant
gaudentes a conspectu concilii quoniam
digni habiti sunt pro nomine ihesu contumeliam
pati. Omni autem die in templo et circa domos
non cessabant docentes et evangelizantes
christum ihesum. In diebus autem illis crescente

C.VI

numero discipulorum factus est murmur g-
recorum adversus hebreos eo quod despicerentur

in ministerio cotidiano vidue eorum. Convocantes autem duodecim multitudinem discipulorum dixerunt. Non est equum nos derelinquere verbum dei et ministrare mensis. Considerate ergo fratres viros ex vobis boni testimonii septem plenos spiritu sancto et sapientia quos constituamus super hoc opus. Nos vero orationi et ministerio verbi instantes erimus. Et placuit sermo coram omni multitudine. Et elegerunt stephanum virum plenum fide et spiritu sancto et philippum et prochorum et nichanorem et timonem et parmenam et nicholaum advenam antiocenum. Hos statuerunt ante conspectum apostolorum et orantes imposuerunt eis manus. Et verbum dei crescebat et multiplicabatur numerus discipulorum in iherusalem valde. Multa etiam turba sacerdotum obediebat fidei. Stephanus autem plenus gratia et fortitudine faciebat prodigia et signa magna in populo. Surrexerunt autem quidam de synagoga que appellabatur libertinorum et cyrenensium et alexandrinorum et eorum qui erant a cilicia et asia disputantes cum stephano et non poterant resistere sapientie et spiritui qui loquebatur. Tunc summiserunt viros qui dicerent se audisse eum dicentem verba blasphemie in moysen et deum. Commoverunt itaque plebem et seniores et scribas et concurrentes rapuerunt et adduxerunt eum in concilium et statuerunt testes falsos qui dicerent. Homo iste non cessat loqui verba adversus locum sanctum et legem. Audivimus enim eum dicentem quoniam ihesus nazarenus hic destruet locum istum et mutabit traditiones quas tradidit nobis moyses. Et intuentes eum omnes qui sedebant in concilio viderunt faciem eius tamquam faciem angeli.

CVII

Dixit autem princeps sacerdotum si hec ita se habent. Qui ait. Viri fratres et patres audite. Deus glorie apparuit patri nostro abraham cum esset in mesopotamia priusquam moraretur in carran et dixit ad illum. Exi de terra tua et de cognatione tua et veni in terram quam tibi monstravero. Tunc exiit de terra caldeorum et habitavit in carran. Et inde postquam mortuus est pater eius transtulit illum in terram istam in qua nunc vos habitatis et non dedit illi hereditatem in ea nec passum pedis sed repromisit dare illi eam in possessionem et semini eius post ipsum cum non haberet filium. Locutus est autem ei deus. quia erit semen eius advena in terra aliena et servituti eos subicient et male tractabunt eos annis .cccc. et gentem cui servierint iudicabo ego dixit dominus. Et post hec exibunt et deservient mihi in loco isto. Et dedit illi testamentum circumcisionis et sic genuit ysaac et circumcidit eum die .viii. et ysaac iacob et iacob .xii. patriarchas. Et patriarche emulantes ioseph vendiderunt in egyptum. Et erat deus cum eo et eripuit eum ex omnibus tribulationibus eius. Et dedit ei gratiam et sapientiam in conspectu pharaonis regis egypti et constituit eum prepositum super egyptum et super omnem domum suam. Venit autem fames in universa egyptum et chanaan et tribulatio magna et non inveniebant cibos patres nostri. Cum audisset autem iacob esse frumentum in egypto misit patres nostros primum et secundo cognitus est ioseph a fratribus suis et manifestatum est pharaoni genus eius. Mittens autem ioseph accersivit iacob patrem suum et omnem cognationem in animabus .lxxv. Et descendit iacob in egyptum et defunctus est ipse et patres nostri et translati sunt in sichem et positi sunt in sepulcro quod emit abraham pretio argenti a filiis emmor filii sichem. Cum appropinquasset autem tempus repromissionis quam confessus erat deus abrahe crevit populus et multiplicatus est in egypto quoadusque surrexit rex alius qui non in egypto sciebat ioseph. Hic circumveniens genus nostrum afflixit patres nostros ut exponerent infantes suos ne vivificarentur. Eodem tempore natus est moyses et fuit gratus deo. Qui nutritus est tribus mensibus in domo patris sui. Exposito autem illo sustulit eum filia pharaonis et nutrivit eum sibi in filium. Et eruditus est moyses omni sapientia egyptiorum et erat potens in verbis et in operibus suis. Cum autem impleretur ei .xl. annorum tempus ascendit in corde eius ut visitaret fratres suos filios israel. Et cum vidisset quendam iniuriam patientem vindicavit illum et fecit ultionem ei qui iniuriam sustinebat percusso egyptio. Existimabat autem intelligere fratres quoniam deus per manum ipsius daret salutem illis. At illi non intellexerunt. Sequenti vero die apparuit illis litigantibus et reconciliabat eos in pace dicens viri fratres estis ut quid nocetis alterutrum. Qui autem iniuriam faciebat proximo reppulit eum dicens. Quis te constituit principem et iudicem super nos. Numquid interficere me tu vis quemadmodum interfecisti heri egyptium. Fugit autem moyses in verbo isto et factus est advena in terra madian ubi generavit filios duos. Et expletis annis .xl. apparuit illi in deserto montis syna angelus in igne flamme rubi. Moyses autem videns admiratus est visum. Et accedente illo ut consideraret facta est vox domini ad moysen dicens. Ego sum deus patrum tuorum deus abraham et deus ysaac et deus iacob. Tremefactus autem moyses non audebat considerare. Dixit autem illi dominus. Solve calciamentum pedum tuorum locus enim in quo stas terra sancta est. Videns vidi afflictionem populi mei qui est in egypto et gemitum eorum audivi. et descendi liberare eos. Et nunc veni mittam te in egyptum. Hunc moysen quem negaverunt dicentes. quis te constituit principem et iudicem hunc deus principem et redemptorem misit cum manu angeli qui apparuit illi in rubo. Hic eduxit illos faciens prodigia et signa magna in terra egypti et in rubro mari et in deserto annis .xl. Hic est moyses qui dixit filiis israel. Prophetam vobis suscitabit deus de fratribus vestris tamquam me ipsum audietis. Hic est qui fuit in ecclesia in solitudine cum angelo qui loquebatur ei in monte syna et cum patribus nostris qui accepit verba

ire dare nobis. Cui noluerunt obedire patres nostri sed repulerunt et aversi sunt cordibus suis in Egyptum dicentes ad Aaron: Fac nobis deos qui precedant nos. Moyses enim hic qui eduxit nos de terra Egypti nescimus quid factum sit ei. Et vitulum fecerunt in illis diebus et obtulerunt hostiam simulacro et letabantur in operibus manuum suarum. Convertit autem deus et tradidit eos servire milicie celi sicut scriptum est in libro prophetarum. Numquid victimas aut hostias obtulistis michi annis .xl. in deserto domus Israel? Et suscepistis tabernaculum Moloch et sidus dei vestri Rempham figuras quas fecistis adorare eas, et transferam vos trans Babilonem. Tabernaculum testimonii fuit patribus nostris in deserto sicut disposuit deus loquens ad Moysen ut faceret illud secundum formam quam viderat. Quod et induxerunt suscipientes patres nostri cum Ihesu in possessionem gentium quas expulit deus a facie patrum nostrorum usque in diebus David qui invenit gratiam ante deum et petiit ut inveniret tabernaculum deo Iacob. Salomon autem edificavit illi domum. Sed non excelsus in manufactis habitat sicut propheta dicit: Celum michi sedes est, terra autem scabellum pedum meorum. Quam domum edificabitis michi dicit dominus aut quis locus requietionis mee? Nonne manus mea fecit hec omnia? Dura cervice et incircumcisi cordibus et auribus vos semper spiritui sancto restitistis sicut patres vestri et vos. Quem prophetarum non sunt persecuti patres vestri? Et occiderunt eos qui prenuntiabant de adventu iusti cuius vos nunc proditores et homicide fuistis, qui accepistis legem in dispositione angelorum et non custodistis. Audientes autem hec dissecabantur cordibus suis et stridebant dentibus in eum. Cum autem esset plenus spiritu sancto intendens in celum vidit gloriam dei et Ihesum stantem a dextris dei et ait: Ecce video celos apertos et filium hominis stantem a dextris dei. Exclamantes autem voce magna continuerunt aures suas et impetum fecerunt unanimiter in eum et eicientes eum extra civitatem lapidabant. Et testes deposuerunt vestimenta sua secus pedes adolescentis qui vocatur Saulus. Et lapidabant Stephanum invocantem et dicentem: Domine Ihesu suscipe spiritum meum. Positis autem genibus clamavit voce magna dicens: Domine ne statuas illis hoc peccatum. Et cum hoc dixisset obdormivit. Saulus autem erat consentiens neci eius.

C. VIII

Facta est autem in illa die persecutio magna in ecclesia que erat Ierosolimis, et omnes dispersi sunt per regiones Iudee et Samarie preter apostolos. Curaverunt autem Stephanum viri timorati et fecerunt planctum magnum super illum. Saulus vero devastabat ecclesiam per domos intrans et trahens viros ac mulieres tradebat in custodiam. Igitur qui dispersi erant pertransibant evangelizantes verbum. Philippus autem descendens in civitatem Samarie predicabat illis Christum. Intendebant autem turbe hiis que a Philippo dicebantur unanimiter audientes et videntes signa que faciebat. Multi enim eorum qui habebant spiritus inmundos clamantes voce magna exiebant. Multi autem paralitici et claudi curati sunt. Factum est ergo magnum gaudium in illa civitate. Vir autem quidam nomine Simon qui ante fuerat in civitate magus seducens gentem Samarie dicens se esse aliquem magnum, cui auscultabant omnes a minimo usque ad maximum dicentes: Hic est virtus dei que vocatur magna. Attendebant autem eum propter quod multo tempore magicis artibus dementasset eos. Cum vero credidissent Philippo evangelizanti de regno dei in nomine Ihesu Christi baptizabantur viri ac mulieres. Tunc Simon et ipse credidit. Et cum baptizatus esset adherebat Philippo. Videns etiam signa et virtutes maximas fieri stupens admirabatur. Cum autem audissent apostoli qui erant in Ierosolimis quia recepit Samaria verbum dei miserunt ad eos Petrum et Iohannem. Qui cum venissent oraverunt pro ipsis ut acciperent spiritum sanctum. Nondum enim in quemquam illorum supervenerat sed baptizati tantum erant in nomine domini Ihesu. Tunc imponebant manus super illos et accipiebant spiritum sanctum. Cum vidisset autem Simon quia per impositionem manus apostolorum daretur spiritus sanctus obtulit eis pecuniam dicens: Date et michi hanc potestatem ut cuicumque imposuero manus accipiat spiritum sanctum. Petrus autem dixit ad eum: Pecunia tua tecum sit in perditionem quoniam donum dei existimasti pecunia possideri. Non est tibi pars neque sors in sermone isto, cor enim tuum non est rectum coram deo. Penitentiam itaque age ab hac nequitia tua et roga deum si forte remittatur tibi hec cogitatio cordis tui. In felle enim amaritudinis et obligatione iniquitatis video te esse. Respondens autem Simon dixit: Precamini vos pro me ad dominum ut nichil veniat michi horum que dixistis. Et illi quidem testificati et locuti verbum domini redibant Ierosolimam et multis regionibus Samaritanorum evangelizabant. Angelus autem domini locutus est ad Philippum dicens: Surge et vade contra meridianum ad viam que descendit ab Ierusalem in Gazam, hec est deserta. Et surgens abiit. Et ecce vir Ethiops eunuchus potens Candacis regine Ethiopum qui erat super omnes gazas eius venerat adorare in Ierusalem et revertebatur sedens super currum suum legensque prophetam Ysaiam. Dixit autem spiritus Philippo: Accede et adiunge te ad currum istum. Accurrens autem Philippus audivit eum legentem Ysaiam prophetam et dixit: Putasne intelligis que legis? Qui ait: Et quomodo possum si aliquis non ostenderit michi? Rogavitque Philippum ut ascenderet et sederet secum. Locus autem scripture quem legebat erat hic: Tamquam ovis ad occisionem ductus est et sicut agnus coram tondente se sine voce sic non aperuit os suum. In humilitate iudicium eius sublatum est. Generationem illius quis enarrabit quoniam tolletur de terra vita eius. Respondens autem eunuchus Philippo dixit: Obsecro te de quo propheta dicit hoc? De se an de alio aliquo? Aperiens autem Philippus os suum et incipiens a scriptura ista evangelizavit illi Ihesum. Et dum irent per viam

venerunt ad quandam aquam. Et ait eunuchus Ecce aqua. Quis prohibet me baptizari. Dixit autem philippus. Si credis ex toto corde licet. Et respondens ait. Credo dei filium esse ihesum xpm. Et iussit stare currum. Et descenderunt uterque in aquam philippus et eunuchus et baptizavit eum. Cum autem ascendissent de aqua spiritus domini rapuit philippum et amplius non vidit eum eunuchus. Ibat enim per viam suam gaudens. Philippus autem inventus est in azoto et pertransiens evangelizavit civitatibus cunctis donec veniret cesaream.

IX

Saulus autem adhuc spirans minarum et cedis in discipulos domini accessit ad principem sacerdotum et petiit ab eo epistolas in damascum ad sinagogas ut si quos invenisset huius vie viros ac mulieres vinctos perduceret in ihrlm. Et cum iter faceret contigit ut appropinquaret damasco. Et subito circumfulsit eum lux de celo et cadens in terram audivit vocem dicentem sibi. Saule saule quid me persequeris. Qui dixit. Quis es domine. Et ille. Ego sum ihesus nazarenus quem tu persequeris. Durum est tibi contra stimulum calcitrare. Et tremens ac stupens dixit. Domine quid me vis facere. Et dominus ad eum. Surge et ingredere civitatem et dicetur tibi quid te oporteat facere. Viri autem illi qui comitabantur cum eo stabant stupefacti audientes quidem vocem neminem autem videntes. Surrexit autem saulus de terra apertisque oculis nichil videbat. Ad manus autem illum trahentes introduxerunt damascum. Et erat tribus diebus non videns et non manducavit neque bibit. Erat autem quidam discipulus damasci nomine ananias. Et dixit ad illum in visu dominus. Anania. At ille ait. Ecce ego domine. Et dominus ad illum. Surge vade in vicum qui vocatur rectus et quere in domo iude saulum nomine tharsensem. Ecce enim orat. Et vidit virum ananiam nomine introeuntem et imponentem sibi manus ut visum recipiat. Respondit autem ananias. Domine audivi a multis de viro hoc quanta mala sanctis tuis fecerit in ihrlm. Et hic habet potestatem a principibus sacerdotum alligandi omnes qui invocant nomen tuum. Dixit autem ad eum dominus. Vade quoniam vas electionis est mihi iste ut portet nomen meum coram gentibus et regibus et filiis isrl. Ego enim ostendam illi quanta oporteat eum pati pro nomine meo. Et abiit ananias et introivit in domum et imponens ei manus dixit. Saule frater. Dominus misit me ihesus qui apparuit tibi in via qua veniebas ut videas et implearis spiritu sancto. Et confestim ceciderunt ab oculis eius tamquam squame et visum recepit. Et surgens baptizatus est. Et cum accepisset cibum confortatus est. Fuit autem cum discipulis qui erant damasci per dies aliquot. Et continuo ingressus in sinagogis predicabat ihm quoniam hic est filius dei. Stupebant autem omnes qui audiebant et dicebant. Nonne hic est qui expugnabat in ihrlm eos qui invocabant nomen istud et huc ad hoc venit ut vinctos illos duceret ad principes sacerdotum. Saulus autem magis convalescebat et confundebat iudeos qui habitabant damasci affirmans quoniam hic est xps. Cum implerentur autem dies multi consilium fecerunt iudei ut eum interficerent. Note autem facte sunt saulo insidie eorum. Custodiebant autem et portas die ac nocte ut eum interficerent. Accipientes autem discipuli eius nocte per murum demiserunt eum summittentes in sporta. Cum autem venisset in ihrlm temptabat iungere se discipulis. Et omnes timebant eum non credentes quia esset discipulus. Barnabas autem apprehensum illum duxit ad apostolos et narravit illis quomodo in via vidisset dominum et quia locutus est ei et quomodo in damasco fiducialiter egerit in nomine ihesu. Et erat cum illis intrans et exiens in ihrlm fiducialiter agens in nomine domini. Loquebatur quoque gentibus et disputabat cum grecis. Illi autem querebant occidere eum. Quod cum cognovissent fratres deduxerunt eum cesaream et dimiserunt tharsum. Ecclesia quidem per totam iudeam et galileam et samariam habebat pacem et edificabatur ambulans in timore domini et consolatione sancti spiritus replebatur. Factum est autem ut petrus dum pertransiret universos deveniret ad sanctos qui habitabant lidde. Invenit autem ibi hominem quendam nomine eneam ab annis octo iacentem in grabato qui erat paraliticus. Et ait illi petrus. Enea sanet te dominus ihesus xps. Surge et sterne tibi. Et continuo surrexit. Et viderunt illum omnes qui habitabant lidde et sarone qui conversi sunt ad dominum. In ioppe autem fuit quedam discipula nomine tabita que interpretata dicitur dorchas. Hec erat plena operibus bonis et elemosinis quas faciebat. Factum est autem in diebus illis ut infirmata moreretur. Quam cum lavissent posuerunt eam in cenaculo. Cum autem prope esset lidda ad ioppe discipuli audientes quia petrus esset in ea miserunt ad eos duos viros rogantes. Ne pigriteris venire usque ad nos. Exsurgens autem petrus venit cum illis. Et cum advenisset duxerunt illum in cenaculum. Et circumsteterunt illum omnes vidue flentes et ostendentes tunicas et vestes quas faciebat illis dorchas. Eiectis autem omnibus foras petrus ponens genua oravit. Et conversus ad corpus dixit. Tabita surge. At illa aperuit oculos suos et viso petro resedit. Dans autem illi manum erexit eam. Et cum vocasset sanctos et viduas assignavit eam vivam. Notum autem factum est per universam ioppen et crediderunt multi in domino. Factum est autem ut dies multos moraretur in ioppe apud simonem quendam coriarium.

X

Vir autem quidam erat in cesarea nomine cornelius centurio cohortis que dicitur italica religiosus et timens deum cum omni domo sua faciens elemosinas multas plebi et deprecans deum semper. Vidit in visu manifeste quasi hora nona diei angelum dei introeuntem ad se et dicentem sibi.

Corneli. At ille intuens eum timore correptus dixit. Quis es domine? Dixit autem illi. Orationes tue et helemosine tue ascenderunt in memoriam in conspectu dei. Et nunc mitte uiros in Ioppen et accersi Simonem quendam qui cognominatur Petrus. Hic hospitatur apud Simonem quendam coriarium cuius domus est iuxta mare. Hic dicet tibi quid te oporteat facere. Et cum discessisset angelus qui loquebatur illi uocauit duos domesticos suos et militem metuentem dominum ex his qui illi parebant. Quibus cum narrasset omnia misit illos in Ioppen. Postera autem die iter illis facientibus et appropinquantibus ciuitati ascendit in superiora ut oraret circa horam sextam. Et cum esuriret uoluit gustare. Parantibus autem eis cecidit super eum mentis excessus. Et uidit celum apertum et descendens uas quoddam uelut linteum magnum quatuor initiis summitti de celo in terram in quo erant omnia quadrupedia et serpentia terre et uolatilia celi. Et facta est uox ad eum. Surge Petre occide et manduca. Ait autem Petrus. Absit domine quia numquam manducaui omne commune et inmundum. Et uox iterum secundo ad eum. Quod deus purificauit tu ne commune dixeris. Hoc autem factum est per ter et statim receptum est uas in celum. Et dum intra se hesitaret Petrus quidnam esset uisio quam uidisset ecce uiri qui missi erant a Cornelio inquirentes domum Simonis astiterunt ad ianuam. Et cum uocassent interrogabant si Simon qui cognominatur Petrus illic haberet hospitium. Petro autem cogitanti de uisione dixit spiritus ei. Ecce uiri tres querunt te. Surge itaque et descende et uade cum eis nichil dubitans quia ego misi illos. Descendens autem Petrus ad uiros dixit. Ecce ego sum quem queritis. Que causa est propter quam uenistis? Qui dixerunt. Cornelius centurio uir iustus et timens deum et testimonium habens ab uniuersa gente Iudeorum responsum accepit ab angelo sancto accersire te in domum suam et audire uerba abs te. Introducens igitur eos recepit hospitio. Sequenti autem die surgens profectus est cum eis. Et quidam ex fratribus ab Ioppe comitati sunt eum. Altera autem die introiuit Cesaream. Cornelius uero expectabat illos conuocatis cognatis suis et necessariis amicis. Et factum est cum introisset Petrus obuius ei Cornelius et procidens ad pedes eius adorauit. Petrus uero eleuauit eum dicens. Surge et ego ipse homo sum. Et loquens cum illo intrauit et inuenit multos qui conuenerant. Dixitque ad illos. Vos scitis quomodo abominatum sit uiro Iudeo coniungi aut accedere ad alienigenam. Sed mihi ostendit deus neminem communem aut inmundum dicere hominem. Propter quod sine dubitatione ueni accersitus. Interrogo ergo quam ob causam accersistis me. Et Cornelius ait. A nudius quarta die usque ad hanc horam orans eram hora nona in domo mea. Et ecce uir stetit ante me in ueste candida et ait. Corneli exaudita est oratio tua et helemosine tue commemorate sunt in conspectu dei. Mitte ergo in Ioppen et accersi Simonem qui cognominatur Petrus. Hic hospitatur in domo Simonis coriarii iuxta mare. Confestim igitur misi ad te et tu bene fecisti ueniendo. Nunc ergo omnes nos in conspectu tuo adsumus audire omnia que tibi precepta sunt a domino. Aperiens autem Petrus os suum dixit. In ueritate comperi quia non est personarum acceptor deus sed in omni gente qui timet eum et operatur iustitiam acceptus est illi. Verbum misit filiis Israel annuntians pacem per Ihesum Christum. Hic est omnium dominus. Vos scitis quod factum est uerbum per uniuersam Iudeam incipiens a Galilea post baptismum quod predicauit Iohannes Ihesum a Nazareth quomodo unxit eum spiritu sancto deus et uirtute qui pertransiuit benefaciendo et sanando omnes oppressos a diabolo quoniam deus erat cum illo. Et nos testes sumus omnium que fecit in regione Iudeorum et Ierusalem quem occiderunt suspendentes in ligno. Hunc deus suscitauit tertia die et dedit eum manifestum fieri non omni populo sed testibus preordinatis a deo nobis qui manducauimus et bibimus cum illo postquam resurrexit a mortuis. Et precepit nobis predicare populo et testificari quia ipse est qui constitutus est a deo iudex uiuorum et mortuorum. Huic omnes prophete testimonium perhibent remissionem peccatorum accipere per nomen eius omnes qui credunt in eum. Adhuc loquente Petro uerba hec cecidit spiritus sanctus super omnes qui audiebant uerbum. Et obstupuerunt ex circumcisione fideles qui uenerant cum Petro quia et in nationes gratia spiritus sancti effusa est. Audiebant enim illos loquentes linguis et magnificantes deum. Tunc respondit Petrus. Numquid aquam quis prohibere potest ut non baptizentur hii qui spiritum sanctum acceperunt sicut et nos? Iussit eos in nomine Ihesu Christi baptizari. Tunc rogauerunt eum ut maneret apud eos aliquot diebus.

CXI

Audierunt autem apostoli et fratres qui erant in Iudea quoniam et gentes receperunt uerbum dei. Cum ascendisset autem Petrus Ierusalem disceptabant aduersus illum qui erant ex circumcisione dicentes. Quare introisti ad uiros preputium habentes et manducasti cum illis? Incipiens autem Petrus exponebat illis ordinem dicens. Ego eram in ciuitate Ioppe orans et uidi in excessu mentis uisionem descendens uas quoddam uelut linteum magnum quatuor initiis summitti de celo et uenit usque ad me. In quo intuens considerabam et uidi quadrupedia terre et bestias et reptilia et uolatilia celi. Audiui autem et uocem dicentem michi. Surge Petre occide et manduca. Dixi autem. Nequaquam domine quia commune aut inmundum numquam introiuit in os meum. Respondit autem uox secundo de celo. Que deus mundauit tu ne commune dixeris. Hoc autem factum est per ter et recepta sunt rursum omnia in celum. Et ecce confestim tres uiri astiterunt in domo in qua eram missi a Cesarea ad me. Dixit autem spiritus michi ut irem cum illis nichil hesitans. Venerunt autem mecum et sex fratres isti et ingressi sumus in domum uiri. Narrauit autem nobis quomodo

uidisset angelum in domo sua stantem et dicentem sibi. Mitte in ioppen et accersi simonem qui cognominatur [petrus qui loque]tur tibi uerba in quibus saluus eris tu et uniuersa domus tua. Cum autem cepissem loqui cecidit spiritus sanctus super eos sicut et in nos in initio. Recordatus sum autem uerbi domini sicut dicebat. Iohannes quidem baptizauit aqua uos autem baptizabimini spiritu sancto. Si ergo eandem gratiam dedit illis deus sicut et nobis qui credidimus in dominum ihesum christum ego quis eram qui possem prohibere deum. His auditis tacuerunt et glorificauerunt deum dicentes. Ergo et gentibus deus penitentiam ad uitam dedit. Et illi quidem qui dispersi fuerant a tribulatione que facta fuerat sub stephano perambulauerunt usque phenicem et cyprum et antiochiam nemini loquentes uerbum nisi solis iudeis. Erant autem quidam ex eis uiri cyprii et cyrenei. Qui cum introissent antiochiam loquebantur et ad grecos annuntiantes dominum ihesum christum. Et erat manus domini cum eis multusque numerus credentium conuersus est ad dominum. Peruenit autem sermo ad aures ecclesie que erat ierosolimis super istis et miserunt barnabam usque antiochiam. Qui cum peruenisset et uidisset gratiam dei gauisus est et hortabatur eos omnes proposito cordis permanere in domino. Quia erat uir bonus et plenus spiritu sancto et fide. Et apposita turba multa ad dominum. Profectus est autem tharsum ut quereret saulum. Quem cum inuenisset perduxit antiochiam et annum totum conuersati sunt in ecclesia et docuerunt turbas multas. ita ut cognominarentur primum antiochie discipuli christiani. In his autem diebus superuenerunt ab ierosolimis prophete antiochiam. Et surgens unus ex eis nomine agabus significabat per spiritum famem magnam futuram in uniuerso orbe terrarum que facta est sub claudio. Discipuli autem prout quis habebat proposuerunt singuli in ministerium mittere habitantibus in iudea fratribus. Quod et fecerunt mittentes ad seniores per manus barnabe et sauli.

CXII

Eodem autem tempore misit herodes rex manus ut affligeret quosdam de ecclesia. Occidit autem iacobum fratrem iohannis gladio. Uidens autem quia placeret iudeis apposuit ut apprehenderet et petrum. Erant autem dies azimorum. Quem cum apprehendisset misit in carcerem tradens quatuor quaternionibus militum ad custodiendum uolens post pascha producere eum populo. Et petrus quidem seruabatur in carcere. oratio autem fiebat sine intermissione ab ecclesia ad deum pro eo. Cum autem producturus eum esset herodes in ipsa nocte erat petrus dormiens inter duos milites uinctus cathenis duabus et custodes ante hostium custodiebant carcerem. Et ecce angelus domini astitit et lumen refulsit in habitaculo. Percussoque latere petri excitauit eum dicens. Surge uelociter. Et ceciderunt cathene de manibus eius. Dixit autem angelus ad eum. Precingere et calciate caligas tuas. Et fecit sic. Et dixit illi. Circumda tibi uestimentum tuum et sequere me. Et exiens sequebatur eum et nesciebat quia uerum est quod fiebat per angelum. Estimabat autem se uisum uidere. Transeuntes autem primam et secundam custodiam uenerunt ad portam ferream que ducit ad ciuitatem que ultro aperta est eis. Et exeuntes processerunt uicum unum et continuo discessit angelus ab eo. Et petrus ad se reuersus dixit. Nunc scio uere quia misit dominus angelum suum et eripuit me de manu herodis et de omni expectatione plebis iudeorum. Consideransque uenit ad domum marie matris iohannis qui cognominatus est marcus ubi erant multi congregati et orantes. Pulsante autem eo hostium ianue processit puella ad audiendum nomine rode. Et ut cognouit uocem petri pre gaudio non aperuit ianuam. Sed intro currens nuntiauit stare petrum ante ianuam. At illi dixerunt ad eam. Insanis. Illa autem affirmabat sic se habere. Illi autem dicebant. Angelus eius est. Petrus autem perseuerabat pulsans. Cum autem aperuissent uiderunt eum et obstupuerunt. Annuens autem eis manu ut tacerent enarrauit quomodo dominus eduxisset eum de carcere. Dixitque. Nuntiate iacobo et fratribus hec. Et egressus abiit in alium locum. Facta autem die erat non parua turbatio inter milites quidnam de petro factum esset. Herodes autem cum requisisset eum et non inuenisset inquisitione facta de custodibus iussit eos duci. Descendensque a iudea in cesaream ibi commoratus est. Erat autem iratus tyriis et sydoniis. At illi unanimes uenerunt ad eum et persuaso blasto qui erat super cubiculum regis postulabant pacem eo quod alerentur regiones eorum ab illo. Statuto autem die herodes uestitus ueste regia sedit pro tribunali et concionabatur ad eos et regnum de eo tirus. Populus autem acclamabat dei uoces et non hominis. Confestim autem percussit eum angelus domini eo quod non dedisset honorem deo. Et consumptus a uermibus expirauit. Uerbum autem domini crescebat et multiplicabatur. Barnabas autem et saulus reuersi sunt ab ierosolimis expleto omni ministerio assumpto iohanne qui cognominatus est marcus.

CXIII

Erant autem in ecclesia que erat antiochie prophete et doctores in quibus barnabas et simon qui uocabatur niger et lucius cyrenensis et manaen qui erat herodis tetrarche collactaneus et saulus. Ministrantibus autem illis domino et ieiunantibus dixit spiritus sanctus. Segregate mihi barnabam et saulum in opus quod assumpsi eos. Tunc ieiunantes et orantes imponentesque eis manus dimiserunt illos. Et ipsi quidem emissi a spiritu sancto abierunt seleuciam et inde nauigauerunt cyprum. Et cum uenissent salaminam predicabant uerbum dei in sinagogis iudeorum. Habebant autem et iohannem in ministerio. Et cum perambulassent uniuersam insulam usque paphum inuenerunt quendam uirum magum pseudoprophetam iudeum cui nomen erat bariesu qui erat cum proconsule sergio paulo uiro prudente. Hic aduocatis barnaba et paulo desiderabat audire uerbum dei. Resistebat autem illis

elimas magus. Si enim interpretatur nomen eius, querens auertere proconsulem a fide. Saulus autem qui et paulus repletus spiritu sancto intuens in eum dixit. O plene omni dolo et omni fallacia fili diaboli inimice omnis iusticie non desinis subuertere uias domini rectas. Et nunc ecce manus domini super te et eris cecus non uidens solem usque ad tempus. Et confestim cecidit in eum caligo et tenebre et circumiens querebat qui ei manum daret. Tunc proconsul cum uidisset factum credidit admirans super doctrina domini. Et cum a papho nauigassent paulus et qui cum eo erant uenerunt in pergen pamphilie. Iohannes autem discedens ab eis reuersus est ierosolimam. Illi uero pertranseuntes pergen uenerunt antiochiam pisidie. Et ingressi sinagogam die sabbatorum sederunt. Post lectionem autem legis et prophetarum miserunt principes sinagoge ad eos dicentes. Uiri fratres si quis est in uobis sermo exortationis ad plebem dicite. Surgens autem paulus et manu silentium indicens ait. Uiri israelite et qui timetis deum audite. Deus plebis israel elegit patres nostros et plebem exaltauit cum essent incole in terra egipti et in brachio excelso eduxit eos ex ea. Et per .xl. annorum tempus mores eorum sustinuit in deserto. Et destruens gentes septem in terra chanaan sorte distribuit eis terram eorum quasi post quadringentos et .l. annos. Et post hec dedit iudices usque ad samuel prophetam. Et exinde postulauerunt regem et dedit illis saul filium cis uirum de tribu beniamin annis .xl. Et amoto illo suscitauit illis dauid regem. Cui et testimonium perhibens dixit. Inueni dauid filium iesse uirum secundum cor meum qui faciet omnes uoluntates meas. Huius deus ex semine secundum promissionem eduxit israel saluatorem iesum predicante iohanne ante faciem aduentus eius baptismum penitentie omni populo israel. Cum impleret autem iohannes cursum suum dicebat. Quem me arbitramini esse non sum ego. Sed ecce uenit post me cuius non sum dignus calciamenta pedum soluere. Uiri fratres filii generis abraham et qui in uobis timent deum uobis uerbum salutis huius missum est. Qui enim habitabant ierusalem et principes eius hunc ignorantes et uoces prophetarum que per omne sabbatum leguntur iudicantes impleuerunt. Et nullam causam mortis inuenientes in eum petierunt a pilato ut interficerent eum. Cumque consummassent omnia que de eo scripta erant deponentes eum de ligno posuerunt in monumento. Deus uero suscitauit eum a mortuis tercia die. Qui uisus est per dies multos his qui simul ascenderant cum eo de galilea in ierusalem qui usque nunc sunt testes eius ad plebem. Et nos uobis annunciamus eam que ad patres nostros repromissio facta est quoniam hanc deus adimpleuit filiis nostris resuscitans iesum. Sicut et in psalmo secundo scriptum est. Filius meus es tu ego hodie genui te. Quod autem suscitauit eum a mortuis amplius iam non reuersurum in corruptionem ita dixit. Quia dabo uobis sancta dauid fidelia. Ideo et alias dicit. Non dabis sanctum tuum uidere corruptionem. Dauid enim in sua generatione cum administrasset uoluntati dei dormiuit et appositus est ad patres suos et uidit corruptionem. Quem uero deus suscitauit non uidit corruptionem. Notum igitur sit uobis uiri fratres quia per hunc uobis remissio peccatorum annunciatur ab omnibus quibus non potuistis in lege moysi iustificari. In hoc omnis qui credit iustificatur. Uidete ergo ne superueniat uobis quod dictum est in prophetis. Uidete contemptores et admiramini et disperdimini quia opus operor ego in diebus uestris opus quod non credetis si quis enarrauerit uobis. Exeuntibus autem illis rogabant ut sequenti sabbato loquerentur sibi uerba hec. Cumque dimissa esset sinagoga secuti sunt multi iudeorum et colentium aduenarum paulum et barnabam. Qui loquentes ad eos suadebant eis ut permanerent in gratia dei. Sequenti uero sabbato pene uniuersa ciuitas conuenit audire uerbum domini. Uidentes autem turbas iudei repleti sunt zelo et contradicebant his que a paulo dicebantur blasphemantes. Tunc constanter paulus et barnabas dixerunt. Uobis oportebat primum loqui uerbum dei sed quoniam repellitis illud et indignos uos iudicastis eterne uite ecce conuertimur ad gentes. Sic enim precepit nobis dominus. Posui te in lumen gentibus ut sis in salutem usque ad extremum terre. Audientes autem gentes gauise sunt et glorificabant uerbum domini et crediderunt quotquot erant preordinati ad uitam eternam. Disseminabatur autem uerbum domini per uniuersam regionem. Iudei autem concitauerunt religiosas mulieres et honestas et primos ciuitatis et excitauerunt persecutionem in paulum et barnabam et eiecerunt eos de finibus suis. At illi excusso puluere pedum in eos uenerunt iconium. Discipuli quoque replebantur gaudio et spiritu sancto.

CXIIII

Factum est autem iconio ut simul introirent sinagogam iudeorum et loquerentur ita ut crederet iudeorum et grecorum copiosa multitudo. Qui uero increduli fuerunt iudei suscitauerunt et ad iracundiam concitauerunt animas gentium aduersus fratres. Multo igitur tempore demorati sunt fiducialiter agentes in domino testimonium perhibente uerbo gratie sue dante signa et prodigia fieri per manus eorum. Diuisa est autem multitudo ciuitatis et quidam quidem erant cum iudeis quidam uero cum apostolis. Cum autem factus esset impetus gentilium et iudeorum cum principibus suis ut contumeliis afficerent et lapidarent eos intelligentes confugerunt ad ciuitates licaonie listram et derben et uniuersam in circuitu regionem et ibi euangelizantes erant. Et commota est uniuersa multitudo in doctrina. Paulus autem et barnabas morabantur listris. Et quidam uir in listris infirmus pedibus sedebat claudus ex utero matris sue qui numquam ambulauerat. Hic audiuit paulum loquentem. Qui intuitus eum et uidens quia haberet fidem ut saluus fieret dixit magna uoce. Surge super pedes tuos rectus. Et exiliuit et ambulabat. Turbe autem cum uidissent quod fecerat paulus leuauerunt uocem suam licaonice dicentes. Dii similes facti hominibus descenderunt ad nos. Et uocabant barnabam iouem

paulum vero mercurium quoniam ipse erat dux verbi. Sacerdos quoque iovis qui erat ante civitatem tauros et coronas afferens ad ianuas cum populis volebat sacrificare. Quod ubi audierunt apostoli barnabas et paulus conscissis tunicis suis exilierunt in turbas clamantes et dicentes. Viri quid hec facitis et nos mortales sumus similes vobis homines annuntiantes vobis ab his vanis converti ad deum vivum qui fecit celum et terram mare et omnia que in eis sunt qui in preteritis generationibus dimisit omnes gentes ingredi vias suas. Et quidem non sine testimonio semetipsum reliquit. Benefaciens de celo dans pluvias et tempora fructifera implens cibo et leticia corda nostra. Et hec dicentes vix sedaverunt turbas ne sibi immolarent. Supervenerunt autem quidam ab antiochia et iconio iudei et persuasis turbis lapidantesque paulum traxerunt extra civitatem estimantes eum mortuum esse. Circumdantibus autem eum discipulis surgens intravit civitatem. Et postera die profectus est cum barnaba in derben. Cumque evangelizassent civitati illi et docuissent multos reversi sunt lystram et yconium et antiochiam confirmantes animas discipulorum exhortantesque ut permanerent in fide et quoniam per multas tribulationes oportet nos intrare in regnum dei. Et cum constituissent illis per singulas ecclesias presbyteros et orassent cum ieiunationibus commendaverunt eos domino in quem crediderunt. Transeuntesque pisidiam venerunt pamphiliam. Et loquentes in pergen verbum domini descenderunt in attaliam. Et inde navigaverunt antiochiam unde erant traditi gratie dei in opus quod compleverunt. Cum autem venissent et congregassent ecclesiam retulerunt quanta fecisset deus cum illis et quia aperuisset gentibus hostium. Morati sunt autem tempus non modicum cum discipulis.

CXV

Et quidam descendentes de iudea docebant fratres quia nisi circumcidamini secundum morem moysi non potestis salvari. Facta autem seditione non minima paulo et barnabe adversum illos dicebat autem paulus manere eos ita ut crediderant statuerunt ut ascenderent paulus et barnabas et quidam alii ex aliis ad apostolos et presbyteros in ierusalem super hac questione. Illi igitur deducti ab ecclesia pertransibant fenicem et samariam narrantes conversionem gentium et faciebant gaudium magnum omnibus fratribus. Cum autem venissent ierusalem suscepti sunt ab ecclesia et apostolis et senioribus annuntiantes quanta deus fecisset cum illis. Surrexerunt autem quidam de heresi phariseorum qui crediderunt dicentes quia oportet circumcidi eos precipere quoque servare legem moysi. Conveneruntque apostoli et seniores videre de verbo hoc. Cum autem magna conquisitio fieret surgens petrus dixit ad eos. Viri fratres vos scitis quoniam ab antiquis diebus in nobis elegit deus per os meum audire gentes verbum evangelii et credere. Et qui novit corda deus testimonium perhibuit dans illis spiritum sanctum sicut et nobis. Et nichil discrevit inter nos et illos fide purificans corda eorum. Nunc ergo quid temptatis imponere iugum super cervicem discipulorum quod neque patres nostri neque nos portare potuimus. Sed per gratiam domini ihesu credimus salvari quemadmodum et illi. Tacuit autem omnis multitudo et audiebant barnabam et paulum narrantes quanta fecisset deus signa et prodigia in gentibus per eos. Et postquam tacuerunt respondit iacobus dicens. Viri fratres audite me. Symon narravit quemadmodum primum deus visitavit sumere ex gentibus populum nomini suo. Et huic concordant verba prophetarum sicut scriptum est. Post hec revertar et reedificabo tabernaculum david quod decidit et diruta eius reedificabo et erigam illud ut requirant ceteri hominum dominum et omnes gentes super quas invocatum est nomen meum dicit dominus faciens hec. Notum a seculo est domino opus suum. Propter quod ego iudico non inquietari eos qui ex gentibus convertuntur ad deum sed scribere ad eos ut abstineant se a contaminationibus simulacrorum et fornicatione et suffocatis et sanguine. Moyses enim a temporibus antiquis habet in singulis civitatibus qui eum predicent in sinagogis ubi per omne sabbatum legitur. Tunc placuit apostolis et senioribus cum omni ecclesia eligere viros ex eis et mittere antiochiam cum paulo et barnaba. Iudam qui cognominatur barsabas et silam viros primos in fratribus scribentes per manum eorum. Apostoli et seniores fratres his qui sunt antiochie et syrie et cilicie fratribus ex gentibus salutem. Quoniam audivimus quia quidam ex nobis exeuntes turbaverunt vos verbis evertentes animas vestras quibus non mandavimus. Placuit nobis collectis in unum eligere viros et mittere ad vos cum carissimis nostris barnaba et paulo. Hominibus qui tradiderunt animas suas pro nomine domini nostri ihesu christi. Misimus ergo iudam et silam qui et ipsi vobis verbis referent eadem. Visum est enim spiritui sancto et nobis nichil ultra imponere vobis oneris quam hec necessario ut abstineatis vos ab immolatis simulacrorum et sanguine suffocato et fornicatione et ea que vobis fieri non vultis aliis ne feceritis a quibus custodientes vos bene agetis. Valete. Illi igitur dimissi descenderunt antiochiam et congregata multitudine tradiderunt epistolam. Quam cum legissent gavisi sunt super consolatione. Iudas autem et silas et ipsi cum essent prophete verbo plurimo consolati sunt fratres et confirmaverunt. Facto autem ibi tempore aliquanto dimissi sunt cum pace a fratribus ad eos qui miserant illos. Visum est autem sile remanere ibi solus autem iudas habiit. Paulus autem et barnabas demorabantur antiochie docentes et evangelizantes cum aliis pluribus verbum domini. Post aliquot autem dies dixit ad barnabam paulus. Revertentes visitemus fratres per universas civitates in quibus predicavimus verbum domini quomodo se habeant. Barnabas autem volebat secum assumere et iohannem qui cognominatur marcus. Paulus autem rogabat eum ut qui discessisset ab eis de pamphi-

phylia et non isset cum eis in opus quod missi fuerant non debere recipi eum. Facta est autem dissensio ita ut discederent ab invicem. Et Barnabas quidem adsumpto Marco navigaret Cyprum. Paulus vero electo Sila profectus est traditus gratiae Domini a fratribus. Perambulabat autem Syriam et Ciliciam confirmans ecclesias praecipiens custodire praecepta apostolorum et seniorum.

XVI

Pervenit autem Derben et Lystram. Et ecce discipulus quidam erat ibi nomine Timotheus filius mulieris Iudaeae fidelis patre gentili. Huic testimonium reddebant qui in Lystris erant et Iconio fratres. Hunc voluit Paulus secum proficisci et assumens circumcidit eum propter Iudaeos qui erant in illis locis. Sciebant enim omnes quod pater eius gentilis esset. Cum autem pertransirent civitates tradebant eis custodire dogmata quae erant decreta ab apostolis et senioribus qui erant Hierosolymis. Et ecclesiae quidem confirmabantur fide et abundabant numero cotidie. Transeuntes autem Phrygiam et Galatiae regionem vetati sunt a Sancto Spiritu loqui verbum in Asia. Cum venissent autem in Mysiam temptabant ire Bithyniam et non permisit eos Spiritus Iesu. Cum autem pertransissent Mysiam descenderunt Troadem et visio per noctem Paulo ostensa est. Vir Macedo quidam erat stans et deprecans eum et dicens: Transiens in Macedoniam adiuva nos. Ut autem visum vidit statim quaesivimus proficisci in Macedoniam certi facti quod vocasset nos Deus evangelizare eis. Navigantes autem a Troade recto cursu venimus Samothraciam et sequenti die Neapolim et inde Philippis quae est prima partis Macedoniae civitas colonia. Eramus autem in hac urbe diebus aliquot conferentes. Die autem sabbatorum egressi sumus foras portam iuxta flumen ubi videbatur oratio esse et sedentes loquebamur mulieribus quae convenerant. Et quaedam mulier nomine Lydia purpuraria civitatis Thyatirenorum colens Deum audivit cuius Dominus aperuit cor intendere his quae dicebantur a Paulo. Cum autem baptizata esset et domus eius deprecata est dicens: Si iudicastis me fidelem Domino esse introite in domum meam et manete. Et coegit nos. Factum est autem euntibus nobis ad orationem puellam quandam habentem spiritum pythonem obviare nobis quae quaestum magnum praestabat dominis suis divinando. Haec subsecuta Paulum et nos clamabat dicens: Isti homines servi Dei excelsi sunt qui adnuntiant vobis viam salutis. Hoc autem faciebat multis diebus. Dolens autem Paulus et conversus spiritui dixit: Praecipio tibi in nomine Iesu Christi exire ab ea. Et exiit eadem hora. Videntes autem domini eius quia exivit spes quaestus eorum adprehendentes Paulum et Silam perduxerunt in forum ad principes. Et offerentes eos magistratibus dixerunt: Hii homines conturbant civitatem nostram cum sint Iudaei et adnuntiant morem quem non licet nobis suscipere neque facere cum simus Romani. Et concurrit plebs adversus eos et magistratus scissis tunicis eorum iusserunt illos virgis caedi. Et cum multas plagas eis inposuissent miserunt eos in carcerem praecipientes custodi ut diligenter custodiret eos. Qui cum tale praeceptum accepisset misit eos in interiorem carcerem et pedes eorum strinxit ligno. Media autem nocte Paulus et Silas orantes laudabant Deum et audiebant eos qui in custodia erant. Subito vero terrae motus factus est magnus ita ut moverentur fundamenta carceris. Et statim aperta sunt omnia ostia et universorum vincula soluta sunt. Expergefactus autem custos carceris et videns apertas ianuas carceris evaginato gladio volebat se interficere aestimans fugisse vinctos. Clamavit autem Paulus voce magna dicens: Nihil feceris tibi mali universi enim hic sumus. Petitoque lumine introgressus est et tremefactus procidit Paulo et Silae ad pedes. Et producens eos foras ait: Domini quid me oportet facere ut salvus fiam? At illi dixerunt: Crede in Dominum Iesum et salvus eris tu et domus tua. Et locuti sunt ei verbum Domini cum omnibus qui erant in domo eius. Et tollens eos in illa hora noctis lavit plagas eorum et baptizatus est ipse et omnis domus eius continuo. Cumque perduxisset eos in domum suam adposuit eis mensam et laetatus est cum omni domo sua credens Deo. Et cum dies factus esset miserunt magistratus lictores dicentes: Dimitte homines illos. Nuntiavit autem custos carceris verba haec Paulo quod miserunt magistratus ut dimittamini. Nunc igitur exeuntes ite in pace. Paulus autem dixit eis: Caesos nos publice indemnatos homines Romanos miserunt in carcerem et nunc occulte nos eiciunt? Non ita sed veniant et ipsi nos eiciant. Nuntiaverunt autem magistratibus lictores verba haec. Timueruntque audito quod Romani essent et venientes deprecati sunt eos. Et educentes rogabant ut egrederentur de urbe. Exeuntes autem de carcere introierunt ad Lydiam. Et visis fratribus consolati sunt eos et profecti sunt.

XVII

Cum autem perambulassent Amphipolim et Apolloniam venerunt Thessalonicam ubi erat synagoga Iudaeorum. Secundum consuetudinem autem Paulus introivit ad eos et per sabbata tria disserebat eis de Scripturis adaperiens et insinuans quia Christum oportuit pati et resurgere a mortuis et quia hic est Christus Iesus quem ego adnuntio vobis. Et quidam ex eis crediderunt et adiuncti sunt Paulo et Silae et de colentibus gentilibusque multitudo magna et mulieres nobiles non paucae. Zelantes autem Iudaei adsumentesque de vulgo viros quosdam malos et turba facta concitaverunt civitatem et adsistentes domui Iasonis quaerebant eos producere in populum. Et cum non invenissent eos trahebant Iasonem et quosdam fratres ad principes civitatis clamantes quoniam hii qui urbem concitant et huc venerunt quos suscepit Iason. Et hii omnes contra decreta Caesaris faciunt regem alium dicentes esse Iesum. Concitaverunt autem plebem et principes civitatis audientes haec. Et accepto satis ab Iasone et a ceteris dimiserunt eos. Fratres vero confestim per noctem dimiserunt Paulum et Silam in Beroeam. Qui cum

uenisset in sinagogam iudeorum introierunt. Hii autem erant nobiliores eorum qui sunt thessalonice qui susceperunt uerbum cum omni auiditate cotidie scrutantes scripturas si hec ita se haberent. Et multi quidem crediderunt ex eis et gentilium mulierum honestarum et uiri non pauci. Cum autem cognouissent iudei de thessalonica quia et berohe predicatum est a paulo uerbum dei uenerunt et illuc commouentes et turbantes multitudinem. Statimque tunc paulum dimiserunt fratres ut iret usque ad mare. Sileas autem et timotheus remanserunt ibi. Qui autem deducebant paulum perduxerunt eum usque athenas. Et accepto mandato ab eo ad sileam et timotheum ut quam celeriter uenirent ad illum profecti sunt. Paulus autem cum athenis eos expectaret incitabatur spiritus eius in ipso uidens ydolatrie deditam ciuitatem. Disputabat igitur in sinagoga cum iudeis et colentibus et in foro per omnes dies ad eos qui aderant. Quidam autem epicurei et stoici philosophi disserebant cum eo. Et quidam dicebant. Quid uult seminiuerbius hic dicere. Alii uero dicebant. Nouorum demoniorum uidetur annuntiator esse quia ihesum et resurrectionem annuntiabat eis. Et apprehensum eum ad ariopagum duxerunt dicentes. Possumus scire que est hec noua que a te dicitur doctrina. Noua enim quedam infers auribus nostris. Volumus ergo scire quidnam uelint hec esse. Athenienses autem omnes et aduene hospites ad nichil aliud uacabant nisi aut dicere aut audire aliquid noui. Stans autem paulus in medio ariopagi dixit. Viri athenienses per omnia quasi superstitiosos uos uideo. Preteriens enim et uidens simulacra uestra inueni et aram in qua scriptum erat ignoto deo. Quod ergo ignorantes colitis hoc ego annuntio uobis. Deus qui fecit mundum et omnia que in eo sunt hic celi et terre cum sit dominus non in manufactis templis habitat nec manibus humanis colitur indigens aliquo cum ipse det omnibus uitam et inspirationem et omnia. Fecitque ex uno omne genus hominum inhabitare super uniuersam faciem terre. Diffiniens statuta tempora et terminos habitationis eorum dedit hominibus querere deum si forte attrectent eum aut inueniant quamuis non longe sit ab unoquoque nostrum. In ipso enim uiuimus et mouemur et sumus sicut et quidam uestrorum poetarum dixerunt. Ipsius enim et genus sumus. Genus ergo cum simus dei non debemus estimare auro aut argento aut lapidi sculpture artis et cogitationis hominis diuinum esse simile. Et tempora quidem huius ignorantie despiciens deus. nunc annuntiat hominibus ut omnes ubique penitentiam agant eo quod statuit diem in qua iudicaturus est orbem in equitate in uiro in quo statuit fidem prebens omnibus suscitans eum a mortuis. Cum audissent autem resurrectionem mortuorum quidam quidem irridebant quidam uero dixerunt. Audiemus te de hoc iterum. Sic paulus exiuit de medio eorum. Quidam uero uiri adherentes ei crediderunt in quibus et dionisius ariopagita et mulier nomine damaris et alii cum eis.

Post hec egressus ab athenis uenit corinthum. Et inueniens quendam iudeum nomine aquilam ponticum genere qui nuper uenerat ab italia et priscillam uxorem eius eo quod precepisset claudius discedere omnes iudeos a roma accessit ad eos. Et quia eiusdem erat artis manebat apud eos et operabatur. Erant autem scenofactorie artis. Et disputabat autem in sinagoga per omne sabbatum suadebatque iudeis et grecis. Cum uenissent autem de macedonia sileas et timotheus instabat uerbo paulus testificans iudeis esse christum ihesum. Contradicentibus autem eis et blasphemantibus excutiens uestimenta sua dixit ad eos. Sanguis uester super caput uestrum mundus ego et hoc ad gentes uadam. Et migrans inde intrauit in domum cuiusdam nomine titi iusti et colentis deum cuius domus erat coniuncta sinagoge. Crispus autem archisinagogus credidit domino cum omni domo sua. Et multi corinthiorum audientes credebant et baptizabantur. Dixit autem dominus nocte per uisionem paulo. Noli timere sed loquere et ne taceas propter quod ego sum tecum et nemo apponetur tibi ut noceat te quoniam populus est michi multus in hac ciuitate. Sedit autem ibi annum et sex menses docens apud eos uerbum dei. Gallione autem proconsule achaie insurrexerunt uno animo iudei in paulum et adduxerunt eum ad tribunal dicentes quia contra legem hic persuadet hominibus colere deum. Incipiente autem paulo aperire os dixit gallio ad iudeos. Si quidem esset iniquum aliquod aut facinus pessimum o uiri iudei recte uos sustinerem. Si uero questiones sunt de uerbo et nominibus et legis uestre uos ipsi uideritis iudex ego horum nolo esse. Et minauit eos a tribunali. Apprehendentes autem omnes sostenem principem sinagoge percutiebant eum ante tribunal et nichil eorum gallioni cure erat. Paulus uero cum adhuc sustinuisset dies multos fratribus uale faciens nauigauit siriam et cum eo priscilla et aquila. Et sibi totonderat in cencris caput habebat enim uotum. Deuenitque ephesum et illos ibi reliquit. Ipse uero ingressus in sinagogam disputabat cum iudeis. Rogantibus autem eis ut ampliori tempore maneret non consensit. Sed uale faciens eis et dicens oportet me sollempnem diem aduenientem facere iherosolimam iterum reuertar ad uos deo uolente profectus est ab epheso. Et descendens cesaream ascendit et salutauit antiochiam. Et facto ibi aliquanto tempore profectus est perambulans ex ordine galaticam regionem et frigiam confirmans omnes discipulos. Iudeus autem quidam apollo nomine alexandrinus natione uir eloquens deuenit ephesum potens in scripturis. Hic erat edoctus uiam domini et feruens spiritu loquebatur et docebat diligenter ea que sunt ihesu sciens tantum baptisma iohannis. Hic ergo cepit fiducialiter agere in sinagoga. Quem cum audissent priscilla et aquila assumpserunt

cum et diligentius exposuerunt ei viam dei. Cum autem vellet ire achaiam exortati fratres scripserunt discipulis ut susciperent eum. Qui cum venisset contulit multum eis qui crediderant. Vehementer enim iudeos revincebat publice ostendens per scripturas esse ihesum christum.

XIX

Factum est autem cum appollo esset corinthi ut paulus peragratis superioribus partibus veniret ephesum et inveniret quosdam discipulos. dixitque ad eos. Si spiritum sanctum accepistis credentes. At illi dixerunt ad eum. Sed neque si spiritus sanctus est audivimus. Ille vero ait. In quo ergo baptizati estis. Qui dixerunt. In iohannis baptismate. Dixit autem paulus. Iohannes baptizavit baptismo penitentie populum dicens in eum qui venturus esset post ipsum ut crederent hoc est in ihesum. His auditis baptizati sunt in nomine domini ihesu. Et cum imposuisset eis manus paulus venit spiritus sanctus super eos et loquebantur linguis et prophetabant. Erant autem omnes viri fere duodecim. Introgressus autem in synagogam cum fiducia loquebatur per tres menses disputans et suadens de regno dei. Cum autem quidam indurarentur et non crederent maledicentes viam domini coram multitudine discedens ab eis segregavit discipulos cotidie disputans in scola tyranni cuiusdam. Hoc autem factum est per biennium ita ut omnes qui habitabant in asia audirent verbum domini iudei atque gentiles. virtutesque non quaslibet deus faciebat per manus pauli ita ut etiam super languidos deferrentur a corpore eius sudaria vel semicinctia et recedebant ab eis languores et spiritus nequam egrediebantur. Temptaverunt autem quidam et de circumeuntibus iudeis exorcistis invocare super eos qui habebant spiritus malos nomen domini ihesu dicentes. Adiuro vos per ihesum quem paulus predicat. Erant autem cuiusdam sceve iudei principis sacerdotum septem filii qui hoc faciebant. Respondens autem spiritus nequam dixit eis. Ihesum novi et paulum scio. Vos autem qui estis. Et insiliens homo in eos in quo erat demonium pessimum et dominatus amborum invaluit contra eos ita ut nudi et vulnerati effugerent de domo illa. Hoc autem notum factum est omnibus iudeis atque gentilibus qui habitabant ephesi. Et cecidit timor super omnes illos et magnificabatur nomen domini ihesu. Multique credentium veniebant confitentes et annuntiantes actus suos. Multi autem ex eis qui fuerant curiosa sectati contulerunt libros et combusserunt coram omnibus. Et computatis pretiis illorum invenerunt pecuniam denariorum quinquaginta milium. Ita fortiter verbum dei crescebat et confirmabatur. His autem expletis proposuit paulus in spiritu transita macedonia et achaia ire ierosolimam dicens quia postquam fuero ibi oportet me et romam videre. Mittens autem in macedoniam duos ex ministrantibus sibi timotheum et erastum ipse remansit ad tempus in asia. Facta est autem illo tempore turbatio non minima de via domini. Demetrius enim quidam nomine argentarius faciens edes argenteas diane prestabat artificibus non modicum questum. Quos convocans et eos qui eiusmodi erant opifices dixit. Viri scitis quia de hoc artificio acquisitio est nobis et videtis et auditis quia non solum ephesi sed pene totius asie paulus hic suadens avertit multam turbam dicens quoniam non sunt dii qui manibus fiunt. Non solum autem hec periclitabitur nobis pars in redargutionem venire sed et magne diane templum in nichilum reputabitur. Sed et destrui incipiet maiestas eius quam tota asia et orbis colit. His auditis repleti sunt ira et exclamaverunt dicentes. Magna diana ephesiorum. Et impleta est civitas confusione et impetum fecerunt uno animo in theatrum rapto gaio et aristarcho macedonibus comitibus pauli. Paulo autem volente intrare in populum non permiserunt discipuli. Quidam autem et de asie principibus qui erant amici eius miserunt ad eum rogantes ne se daret in theatrum. Alii autem aliud clamabant. Erat enim ecclesia confusa et plures nesciebant qua ex causa convenissent. De turba autem detraxerunt alexandrum propellentibus eum iudeis. Alexander ergo manu silentio postulato volebat reddere rationem populo. Quem ut cognoverunt iudeum esse vox facta est una omnium quasi per horas duas clamantium. Magna diana ephesiorum. Et cum sedasset scriba turbas dixit. Viri ephesii quis enim est hominum qui nesciat ephesiorum civitatem cultricem esse magne diane iovisque prolis. Cum ergo his contradici non possit oportet vos sedatos esse et nichil temere agere. Adduxistis enim homines istos neque sacrilegos neque blasphemantes deam vestram. Quod si demetrius et qui cum eo sunt artifices habent adversus aliquem causam conventus forenses aguntur et proconsules sunt accusent invicem. Si quid autem alterius rei queritis in legitima ecclesia poterit absolvi. Nam et periclitamur argui seditionis hodierne cum nullus obnoxius sit de quo possimus reddere rationem concursus istius. Et cum hec dixisset dimisit ecclesiam.

XX

Postquam autem cessavit tumultus vocatis paulus discipulis et exortatus eos valedixit et profectus est ut iret in macedoniam. Cum autem perambulasset partes illas et exortatus eos fuisset multo sermone venit ad greciam. Ubi cum fecisset menses tres facte sunt illi insidie a iudeis navigaturo in syriam. Habuitque consilium ut reverteretur per macedoniam. Comitatus est autem eum sosipater pirri beroensis thessalonicensium vero aristarchus et secundus et gaius derbeus et timotheus asiani vero tychicus et trophimus. Hii cum precessissent sustinuerunt nos troade. Nos vero navigavimus post dies azimorum a philippis et venimus ad eos troadem in diebus quinque ubi demorati sumus diebus septem. In una autem sabbati cum convenissemus ad frangendum panem paulus disputabat eis profecturus in crastinum protraxitque sermonem usque in mediam noctem. Erant autem lampades copiose in cenaculo ubi eramus congregati. Sedens autem quidam adolescens nomine euticus super fenestram cum mergeretur sompno gravi disputante diu

paulo eductus somno cecidit de tercio cenaculo deorsum et sublatus est mortuus. Ad quem cum descendisset paulus incubuit super eum et complexus dixit. Nolite turbari anima enim ipsius in eo est. Ascendens autem frangensque panem et gustans satisque allocutus usque in lucem sic profectus est. Adduxerunt autem puerum viventem et consolati sunt non minime. Nos autem ascendentes navem navigavimus in asson inde suscepturi paulum sic enim disposuerat ipse per terram iter facturus. Cum autem convenisset nos in asson assumpto eo venimus mitilenen. Et inde navigantes sequenti die venimus contra chium. Et alia die applicuimus samum et sequenti die venimus miletum. Proposuerat enim paulus transnavigare ephesum ne qua mora illi fieret in asia. Festinabat enim si possibile sibi esset ut diem pentecostes faceret ihrosolimis. A mileto autem mittens ephesum vocavit maiores natu ecclesie. Qui cum venissent ad eum et simul essent dixit eis. Vos scitis a prima die qua ingressus sum in asiam qualiter vobiscum per omne tempus fuerim serviens domino cum omni humilitate et lacrimis et temptationibus que mihi acciderunt ex insidiis iudeorum quomodo nichil subtraxerim vobis utilium quominus annuntiarem vobis et docerem vos publice et per domos testificans iudeis atque gentilibus in deum penitentiam et fidem in dominum nostrum ihesum christum. Et nunc ecce alligatus ego spiritu vado in ierusalem que in ea ventura sunt mihi ignorans nisi quod spiritus sanctus per omnes civitates protestatur mihi dicens quoniam vincula et tribulationes me manent ihrosolimis. Sed nichil horum vereor nec facio animam meam preciosiorem quam me dum modo consumem cursum meum et ministerium quod accepi a domino ihesu testificari evangelium gratie dei.

XX

Et nunc ecce ego scio quia amplius non videbitis faciem meam vos omnes per quos transivi predicans regnum dei. Quapropter contestor vos hodierna die quia mundus sum a sanguine omnium. Non enim subterfugi quominus annuntiarem omne consilium dei vobis. Attendite vobis et universo gregi in quo vos spiritus sanctus posuit episcopos regere ecclesiam dei quam acquisivit sanguine suo. Ego scio quoniam intrabunt post discessionem meam lupi graves in vos non parcentes gregi et ex vobis ipsis exsurgent viri loquentes perversa ut abducant discipulos post se. Propter quod vigilate memoria retinentes quoniam per triennium nocte et die non cessavi cum lacrimis monens unumquemque vestrum. Et nunc commendo vos deo et verbo gratie ipsius qui potens est edificare et dare hereditatem in sanctificatis omnibus. Argentum et aurum aut vestem nullius concupivi ipsi scitis quoniam ad ea que mihi opus erant et his qui mecum sunt ministraverunt manus iste. Omnia ostendi vobis quoniam sic laborantes oportet suscipere infirmos ac meminisse verbi domini ihesu quoniam ipse dixit. Beatius est magis dare quam accipere. Et cum hec dixisset positis genibus suis cum omnibus illis oravit. Magnus autem fletus factus est omnium et procumbentes super collum pauli osculabantur eum dolentes maxime in verbo quod dixerat quoniam amplius faciem eius non essent visuri. Et deducebant eum ad navim.

XXI

Cum autem factum esset ut navigaremus abstracti ab eis recto cursu venimus coum et sequenti die rodum et inde pateram. Et cum invenissemus navem transfretantem in phenicem ascendentes navigavimus. Cum apparuissemus autem cypro relinquentes eam ad sinistram navigavimus in siriam et venimus tyrum ibi enim navis erat expositura onus. Inventis autem discipulis mansimus ibi diebus septem. Qui paulo dicebant per spiritum ne ascenderet ierusalem. Et expletis diebus profecti ibamus deducentibus nos omnibus cum uxoribus et filiis usque foras civitatem. Et positis genibus in litore oravimus. Et cum vale fecissemus invicem ascendimus in navem illi autem redierunt in sua. Nos vero navigatione explicita a tyro descendimus ptolomaidam. Et salutatis fratribus mansimus die una apud illos. Alia autem die profecti venimus cesaream. Et intrantes domum philippi evangeliste qui erat unus de septem mansimus apud eum. Huic autem erant filie quattuor virgines prophetantes. Et cum moraremur per dies aliquot supervenit quidam a iudea propheta nomine agabus. His cum venisset ad nos tulit zonam pauli et alligans sibi pedes et manus dixit. Hec dicit spiritus sanctus. Virum cuius est zona hec sic alligabunt in ierusalem iudei et tradent eum in manus gentium. Quod cum audissemus rogabamus nos et qui loci illius erant ne ascenderet ierusalem. Tunc respondebit paulus et dixit. Quid facitis flentes et affligentes cor meum. Ego enim non solum alligari sed et mori in ierusalem paratus sum pro nomine domini ihesu. Et cum ei suadere non possemus quievimus dicentes. Domini voluntas fiat. Post dies autem istos preparati ascendebamus ierusalem. Venerunt autem et ex discipulis a cesarea nobiscum adducentes secum apud quem hospitaremur mnasonem quendam cyprium antiquum discipulum. Et cum venissemus ihrosolimam libenter exceperunt nos fratres. Sequenti autem die introibat paulus nobiscum ad iacobum omnesque collecti sunt seniores. Quos cum salutasset narrabat per singula que fecisset deus in gentibus per ministerium ipsius. At illi cum audissent magnificabant deum. Dixeruntque ei. Vides frater quot milia sunt in iudeis qui crediderunt et omnes emulatores sunt legis. Audierunt autem de te quia discessionem doceas a moyse eorum qui per gentes sunt iudeorum dicens non debere eos circumcidere filios suos neque secundum consuetudinem ingredi. Quid ergo est? Utique oportet convenire multitudinem. Audient enim te supervenisse. Hoc ergo fac quod tibi dicimus. Sunt nobis viri quattuor votum habentes super se. His assumptis sanctifica cum illis et impende

calefacimini et saturamini, non dederitis autem eis que necessaria sunt corpori, quid proderit? Sic et fides si non habeat opera mortua est in semetipsa. Sed dicet quis: Tu fidem habes, et ego opera habeo. Ostende mihi fidem tuam sine operibus, et ego ostendam tibi ex operibus fidem meam. Tu credis quoniam unus est Deus: bene facis. Et demones credunt et contremiscunt. Vis autem scire o homo inanis quoniam fides sine operibus otiosa est? Abraham pater noster nonne ex operibus iustificatus est offerens Isaac filium suum super altare? Vides quoniam fides cooperabatur operibus illius, et ex operibus fides consummata est? Et suppleta est scriptura dicens: Credidit Abraham Deo, et reputatum est illi ad iustitiam, et amicus Dei appellatus est. Videtis quoniam ex operibus iustificatur homo, et non ex fide tantum? Similiter autem et Raab meretrix, nonne ex operibus iustificata est, suscipiens nuntios et alia via eiciens? Sicut enim corpus sine spiritu mortuum est, ita et fides sine operibus mortua est.

III. Nolite plures magistri fieri fratres mei, scientes quoniam maius iudicium sumitis. In multis enim offendimus omnes. Si quis in verbo non offendit, hic perfectus est vir. Potest etiam freno circumducere totum corpus. Si autem equorum frenos in ora mittimus ad consentiendum nobis, et omne corpus illorum circumferimus. Ecce et naves, cum magne sint et a ventis validis minentur, circumferuntur autem a modico gubernaculo ubi impetus dirigentis voluerit. Ita et lingua modicum quidem membrum est, et magna exaltat. Ecce quantus ignis quam magnam silvam incendit. Et lingua ignis est, universitas iniquitatis. Lingua constituitur in membris nostris, que maculat totum corpus et inflammat rotam nativitatis nostre inflammata a gehenna. Omnis enim natura bestiarum et volucrum et serpentium etiam ceterorum domantur et domita sunt a natura humana. Linguam autem nullus hominum domare potest: inquietum malum, plena veneno mortifero. In ipsa benedicimus Deum et patrem, et in ipsa maledicimus homines qui ad similitudinem Dei facti sunt. Ex ipso ore procedit benedictio et maledictio. Non oportet fratres mei hec ita fieri. Numquid fons de eodem foramine emanat dulcem et amaram aquam? Numquid potest fratres mei ficus uvas facere aut vitis ficus? Sic neque salsa dulcem potest facere aquam. Quis sapiens et disciplinatus inter vos? Ostendat ex bona conversatione operationem suam in mansuetudine sapientie. Quod si zelum amarum habetis et contentiones sint in cordibus vestris, nolite gloriari et mendaces esse adversus veritatem. Non est enim ista sapientia desursum descendens, sed terrena, animalis, diabolica. Ubi enim zelus et contentio, ibi inconstantia et omne opus pravum. Que autem desursum est sapientia, primum quidem pudica est, deinde pacifica, modesta, suadibilis, bonis consentiens, plena misericordia et fructibus bonis, non iudicans, sine simulatione. Fructus autem iustitie in pace seminatur facientibus pacem.

IIII. Unde bella et lites in vobis? Nonne ex concupiscentiis vestris que militant in membris vestris? Concupiscitis et non habetis: occiditis et zelatis, et non potestis adipisci; litigatis et belligeratis, et non habetis propter quod non postulatis. Petitis et non accipitis, eo quod male petatis, ut in concupiscentiis vestris insumatis. Adulteri, nescitis quia amicitia huius mundi inimica est Dei? Quicumque ergo voluerit amicus esse seculi huius, inimicus Dei constituitur. Aut putatis quia inaniter scriptura dicat: Ad invidiam concupiscit spiritus qui inhabitat in vobis? Maiorem autem dat gratiam, propter quod dicit: Deus superbis resistit, humilibus autem dat gratiam. Subditi igitur estote Deo. Resistite autem diabolo, et fugiet a vobis. Appropinquate Deo et appropinquabit vobis. Emundate manus peccatores, et purificate corda duplices animo. Miseri estote et lugete et plorate. Risus vester in luctum convertatur, et gaudium in merorem. Humiliamini in conspectu Domini, et exaltabit vos. Nolite detrahere alterutrum fratres mei. Qui detrahit fratri aut qui iudicat fratrem suum, detrahit legi et iudicat legem. Si autem iudicas legem, non es factor legis sed iudex. Unus est enim legislator et iudex, qui potest perdere et liberare. Tu autem quis es qui iudicas proximum tuum? Ecce nunc qui dicitis: Hodie aut crastino ibimus in illam civitatem, et faciemus quidem ibi annum, et mercabimur et lucrum faciemus: qui ignoratis quid erit in crastino. Que est enim vita vestra? Vapor est ad modicum parens, et deinceps exterminabitur. Pro eo ut dicatis: Si Dominus voluerit, et si vixerimus, faciemus hoc aut illud. Nunc autem exultatis in superbiis vestris. Omnis exultatio talis maligna est. Scienti igitur bonum facere et non facienti, peccatum est illi.

V. Agite nunc divites, plorate ululantes in miseriis vestris que advenient vobis. Divitie vestre putrefacte sunt, et vestimenta vestra a tineis comesta sunt. Aurum et argentum vestrum eruginavit, et erugo eorum in testimonium vobis erit et manducabit carnes vestras sicut ignis. Thesaurizastis vobis iram in novissimis diebus. Ecce merces operariorum qui messuerunt regiones vestras, que fraudata est a vobis, clamat, et clamor eorum in aures Domini sabaoth introivit. Epulati estis super terram, et in luxuriis enutristis corda vestra in die occisionis. Addixistis et occidistis iustum, et non restitit vobis. Patientes igitur estote fratres usque ad adventum Domini. Ecce agricola expectat pretiosum fructum terre, patienter ferens donec accipiat temporaneum et serotinum. Patientes igitur estote et vos, et confirmate corda vestra, quoniam adventus Domini appropinquavit. Nolite ingemiscere fratres in alterutrum, ut non iudicemini. Ecce iudex ante ianuam assistit. Exemplum accipite fratres laboris et patientie prophetas, qui locuti sunt in nomine Domini. Ecce beatificamus eos qui sustinuerunt. Sufferentiam Iob audistis, et finem Domini vidistis, quoniam misericors Dominus est et miserator. Ante omnia autem fratres mei nolite iurare, neque per celum neque per terram, neque aliud quodcumque iuramentum. Sit autem sermo vester: Est est, non non, ut non sub iudicio decidatis. Tristatur aliquis vestrum? oret. Equo animo est? psallat. Infirmatur quis in vobis? inducat presbiteros ecclesie, et orent super eum, ungentes eum oleo in nomine Domini. Et oratio fidei salvabit infirmum, et alleviabit eum Dominus, et si in peccatis sit, remittentur ei. Confitemini ergo alterutrum

peccata uestra et orate pro inuicem ut saluemini. Multum enim ualet deprecatio iusti assidua. Helias homo erat similis nobis passibilis et oratione orauit ut non plueret super terram et non pluit annos tres et menses sex. Et rursum orauit et celum dedit pluuiam et terra dedit fructum suum. Fratres mei si quis ex uobis errauerit a ueritate et conuerterit quis eum scire debet quia qui conuerti fecerit peccatorem ab errore uie sue saluabit animam eius a morte et operit multitudinem peccatorum.

Discipulos saluatoris in toto orbe diffusos et peregrinos in hoc seculo monstrat et preterite [illegible] in nouam uitam proficere toto cum sollicitudine exhortatur. Amen.

# PETRUS APOSTOLUS

Iesu Christi electis aduenis dispersionis Ponti Galatie Capadocie Asie et Bithinie secundum prescientiam Dei patris in sanctificationem spiritus in obedientiam et aspersionem sanguinis Iesu Christi. Gratia uobis et pax multiplicetur. Benedictus Deus et pater domini nostri Iesu Christi qui secundum magnam misericordiam suam regenerauit nos in spem uiuam per resurrectionem Iesu Christi ex mortuis. In hereditatem incorruptibilem et incontaminatam et inmarcescibilem conseruatam in celis in uobis qui in uirtute Dei custodimini per fidem in salutem paratam reuelari in tempore nouissimo. In quo exultabitis modicum nunc si oportet contristari in uariis temptationibus ut probatio uestre fidei multo preciosior sit auro quod per ignem probatur. Inueniatur in laudem et gloriam et honorem in reuelatione Iesu Christi. Quem cum non uideritis diligitis. In quem nunc quoque non uidentes creditis. Credentes autem exultabitis leticia inenarrabili et glorificata, reportantes finem fidei uestre salutem animarum. De qua salute exquisierunt atque scrutati sunt prophete qui de futura in uobis gratia prophetauerunt. Scrutantes in quod uel quale tempus significaret qui in eis erat spiritus Christi, prenuntians eas que in Christo sunt passiones et posteriores glorias. Quibus reuelatum est quia non sibi ipsis uobis autem ministrabant ea que nunc nuntiata sunt uobis per eos qui euangelizauerunt uobis spiritu sancto misso de celo, in quem desiderant angeli prospicere. Propter quod succincti lumbos mentis uestre sobrii perfecte sperate in eam que offertur uobis gratiam in reuelatione Iesu Christi quasi filii obedientie. Non configurati prioribus ignorantie uestre desideriis, sed secundum eum qui uocauit uos sanctum, ut et ipsi sancti in omni conuersatione sitis quoniam scriptum est: Sancti eritis quoniam ego sanctus sum. Et si patrem inuocatis eum qui sine acceptione personarum iudicat secundum uniuscuiusque opus in timore incolatus uestri tempore conuersamini. Scientes quod non corruptibilibus auro uel argento redempti estis de uana uestra conuersatione paterne traditionis sed precioso sanguine quasi agni incontaminati et inmaculati Christi. Precogniti quidem ante constitutionem mundi. Manifestati autem nouissimis temporibus propter uos qui per ipsum fideles estis in Deo qui suscitauit eum a mortuis et dedit ei gloriam ut fides uestra et spes esset in Deo. Animas uestras castificantes in obedientia caritatis in fraternitatis amore et simplici ex corde inuicem diligite attentius. Renati non ex semine corruptibili sed incorruptibili per uerbum Dei uiui et permanentis. Quia omnis caro ut fenum et omnis gloria eius tamquam flos feni. Exaruit fenum et flos eius decidit. Verbum autem domini manet in eternum. Hoc est autem uerbum quod euangelizatum est in uobis.

II

Deponentes igitur omnem malitiam et omnem dolum et simulationes et inuidias et omnes detractiones sicut modo geniti infantes rationabiles sine dolo lac concupiscite ut in eo crescatis in salutem si tamen gustastis quoniam dulcis est dominus. Ad quem accedentes lapidem uiuum ab hominibus quidem reprobatum, a Deo autem electum et honorificatum. Et ipsi tamquam lapides uiui superedificamini in domos spirituales, sacerdotium sanctum, offerre spirituales hostias acceptabiles Deo per Iesum Christum. Propter quod continet scriptura: Ecce ponam in Syon lapidem summum angularem electum preciosum et qui crediderit in eo non confundetur. Vobis igitur honor credentibus. Non credentibus autem lapis quem reprobauerunt edificantes hic factus est in caput anguli. Et offensionis lapis et petra scandali his qui offendunt uerbo nec credunt in quo et positi sunt. Vos autem genus electum, regale sacerdotium, gens sancta, populus adquisitionis, ut uirtutes annuntietis eius qui de tenebris uos uocauit in admirabile lumen suum. Qui aliquando non populus, nunc autem populus Dei. Qui non consecuti misericordiam, nunc autem misericordiam consecuti. Karissimi obsecro tamquam aduenas et peregrinos abstinere uos a carnalibus desideriis que militant aduersus animam. Conuersationem uestram inter gentes habentes bonam ut in eo quod detrectant de uobis tamquam de malefactoribus ex bonis operibus uos considerantes glorificent Deum in die uisitationis. Subiecti estote omni humane creature propter Deum. Siue regi quasi precellenti. Siue ducibus quasi ab eo missis ad uindictam malefactorum laudem uero bonorum. Quia sic est uoluntas Dei ut bene facientes obmutescere faciatis inprudentium hominum ignorantiam. Quasi liberi et non quasi uelamen habentes malitie libertatem sed sicut serui Dei. Omnes honorate. Fraternitatem diligite. Deum timete. Regem honorificate. Serui subditi estote in omni timore dominis. Non tantum bonis et modestis sed etiam discolis. Hec est enim gratia si propter conscientiam Dei sustinet quis tristitias patiens iniuste. Que enim gloria est si peccantes et colaphizati suffertis? Sed si bene facientes et patientes sustinetis hec est gratia apud Deum. In hoc enim uocati estis. Quia et Christus passus est pro uobis relinquens uobis exemplum ut se-

quatinus sequamini vestigia eius. Qui peccatum non fecit nec inventus est dolus in ore eius. Qui cum malediceretur non maledicebat. Cum pateretur non comminabatur. Tradebat autem iudicanti se iniuste. Qui peccata nostra ipse pertulit in corpore suo super lignum ut peccatis mortui iustitie vivamus cuius livore sanati estis. Eratis enim sicut oves errantes sed conversi estis nunc ad pastorem et episcopum animarum vestrarum.

III

Similiter et mulieres subdite sint suis viris ut et si qui non credunt verbo per mulierum conversationem sine verbo lucri fiant. Considerantes in timore castam conversationem vestram. Quarum sit non extrinsecus capillatura aut circumdatio auri aut indumenti vestimentorum cultus sed qui absconditus est homo in corruptibilitate quieti et modesti spiritus qui est in conspectu dei locuples. Sic enim aliquando et sancte mulieres sperantes in deo ornabant se subiecte propriis viris. Sicut Sara obediebat Abrahe dominum eum vocans. Cuius estis filie bene facientes et non timentes ullam perturbationem. Viri similiter cohabitantes secundum scientiam quasi infirmiori vasculo muliebri impertientes honorem tamquam coheredibus gratie vite ut ne impediantur orationes vestre. In fine autem omnes unanimes compatientes fraternitatis amatores misericordes humiles. Non reddentes malum pro malo vel maledictum pro maledicto sed e contrario benedicentes. Quia in hoc vocati estis ut benedictionem hereditate possideatis. Qui enim vult vitam diligere et videre dies bonos coherceat linguam suam a malo et labia eius ne loquantur dolum. Declinet autem a malo et faciat bonum. Inquirat pacem et sequatur eam. Quia oculi d. s. i. e. a. e. i. p. e. vultus a. d. s. f. m. Et quis est qui vobis noceat si boni emulatores fueritis. Sed et si quid patimini propter iustitiam beati. Timorem autem eorum ne timueritis et non conturbemini. Dominum autem Christum sanctificate in cordibus vestris parati semper ad satisfactionem omni poscenti vos rationem de ea que in vobis est spe. Sed cum modestia et timore conscientiam habentes bonam ut in eo quod detrahunt de vobis confundantur qui calumpniantur vestram bonam in Christo conversationem. Melius est enim bene facientes si velit voluntas dei pati quam male facientes. Quia et Christus semel pro peccatis nostris mortuus est iustus pro iniustis ut nos offerret deo. Mortificatos quidem carne vivificatos autem spiritu. In quo et his qui in carcere erant spiritibus veniens predicavit qui increduli fuerant aliquando quando expectabant dei patientiam in diebus Noe cum fabricaretur archa in qua pauci id est viii anime salve facte sunt per aquam. Quod et vos nunc similis forme salvos baptisma facit non carnis depositio sordium sed conscientie bone interrogatio in deum per resurrectionem Ihesu Christi qui est in dextera dei deglutiens mortem ut vite eterne heredes efficeremur. Profectus in celum subiectis sibi angelis et potestatibus et virtutibus.

IIII

Christo igitur passo in carne et vos eadem cogitatione armamini. Quia qui passus est in carne desiit a peccatis ut iam non hominum desideriis sed voluntate dei quod reliquum est in carne vivat temporis. Sufficit enim preteritum tempus ad voluntatem gentium consummandam qui ambulaverunt in luxuriis desideriis vinolentiis comessationibus potationibus et illicitis idolorum cultibus. In quibus nunc obstupescunt. In quo peregrinantur non concurrentibus vobis in eandem luxurie confusionem blasphemantes qui reddent rationem ei qui paratus est iudicare vivos et mortuos. Propter hoc enim et mortuis evangelizatum est ut iudicentur quidem secundum homines in carne vivant autem secundum deum in spiritu. Omnium autem finis appropinquabit. Estote itaque prudentes et vigilate in orationibus. Ante omnia autem mutuam in vobismetipsis caritatem continuam habentes quia caritas operit multitudinem peccatorum. Hospitales invicem sine murmuratione. Unusquisque sicut accepit gratiam in alterutrum illam administrantes sicut boni dispensatores multiformis gratie dei. Si quis loquitur quasi sermones dei. Si quis ministrat tamquam ex virtute quam administrat deus ut in omnibus honorificetur deus per Ihesum Christum qui est gloria et imperium in secula seculorum. Karissimi nolite peregrinari in fervore que ad temptationem vobis fit quasi novi aliquid vobis contingat sed communicantes Christi passionibus gaudete ut in revelatione glorie eius gaudeatis exultantes. Si exprobramini in nomine Christi beati eritis. Quoniam quod est honoris glorie et virtutis dei et qui est eius spiritus super vos requiescit. Nemo autem vestrum patiatur quasi homicida aut fur aut maledicus aut alienorum appetitor. Si autem ut Christianus non erubescat. Glorificet autem deum in isto nomine quia tempus est ut incipiat iudicium de domo dei. Si autem primum a nobis quis finis eorum qui non credunt dei evangelio. Et si iustus quidem vix salvabitur impius et peccator ubi parebunt. Itaque et hi qui patiuntur secundum voluntatem dei fideli creatori commendent animas suas in benefactis.

V

Seniores ergo qui in vobis sunt obsecro consenior et testis Christi passionum qui et eius que in futuro revelanda est glorie communicator pascite qui est in vobis gregem dei providentes non coacte sed spontanee secundum deum. Neque turpis lucri gratia sed voluntarie. Neque ut dominantes in cleris sed forma facti gregi ex animo. Et cum apparuerit princeps pastorum percipietis immarcescibilem glorie coronam. Similiter adolescentes subditi estote senioribus. Omnes autem invicem humilitatem insinuate quia deus superbis resistit humilibus autem dat gratiam. Humiliamini igitur sub potenti manu dei ut vos exaltet in tempore visitationis. Omnem sollicitudinem vestram proicientes in eum quoniam ipsi cura est de vobis. Sobrii estote et vigilate quia adversarius vester diabolus tamquam leo rugiens circuit querens quem devoret. Cui resistite fortes in fide scientes eandem passionem ei que in mundo est vestre fraternitati fieri. Deus autem omnis gratie qui vocavit nos in eternam suam gloriam in Christo Ihesu modicum passos ipse perficiet confirmabit solidabitque. Ipsi gloria et imperium in secula seculorum amen. Per Silvanum vobis fidelem fratrem ut arbitror breviter

scripsi obsecrans et contestans hanc esse veram gratiam dei in qua statis. Salutat vos ecclesia que est in babilone collecta et marcus filius meus. Salutate invicem in osculo sancto. Gratia vobis omnibus qui estis in christo ihesu. amen.

Et fratrem huic mundo sapientes in orientes esse declarat eis terminumque pietatis quanta sit magnitudo luce ipsa clarius manifestat. amen.

# SIMON PETRUS

servus et apostolus ihesu christi his qui coequalem nobiscum sortiti sunt fidem in iusticia dei nostri et salvatoris ihesu christi. gratia vobis et pax adimpleatur in cognitione dei et christi ihesu domini nostri. Quomodo omnia vobis divine virtutis sue que ad vitam et pietatem donata est per cognitionem eius qui vocavit nos propria gloria et virtute. Per quam maxima et preciosa nobis promissa donavit ut per hec efficiamini divine consortes nature fugientes eius que in mundo est concupiscentie corruptionem. Vos autem curam omnem subinferentes ministrate in fide vestra virtutem. In virtute autem scientiam. In scientia autem abstinentiam. In abstinentia autem patientiam. In patientia autem pietatem. In pietate autem amorem fraternitatis. In amore autem fraternitatis caritatem. Hec enim si vobiscum adsint et superent non vacuos nec sine fructu vos constituent in domini nostri ihesu christi cognitione. Cui enim non presto sunt hec cecus est et manu temptans oblivionem accipiens purgationis veterum suorum delictorum. Quapropter fratres satagite ut per bona opera certam vestram vocationem et electionem faciatis. Hec enim facientes non peccabitis aliquando. Sic enim abundanter ministrabitur vobis introitus in eternum regnum domini nostri et salvatoris ihesu christi. Propter quod incipiam vos semper commonere de his et quidem scientes et confirmatos in presenti veritate. Iustum autem arbitror quamdiu sum in hoc tabernaculo suscitare vos in commonitione. certus sum quod velox est depositio tabernaculi mei secundum quod et dominus noster ihesus christus significavit mihi. Dabo autem operam et frequenter habere vos post obitum meum ut horum memoriam faciatis. Non enim indoctas fabulas secuti notam fecimus vobis domini nostri ihesu christi virtutem et presentiam sed speculatores facti illius magnitudinis. Accipiens enim a deo patre honorem et gloriam voce delapsa ad eum huiuscemodi a magnifica gloria. Hic est filius meus dilectus in quo mihi complacui ipsum audite. Et hanc vocem nos audivimus de celo allatam cum essemus cum ipso in monte sancto. Et habemus firmiorem propheticum sermonem cui bene facitis attendentes quasi lucerne lucenti in caliginoso loco donec dies illucescat et lucifer oriatur in cordibus vestris.

II

Hoc primum intelligentes quod omnis prophetia scripture propria interpretatione non fit. Non enim voluntate humana allata est aliquando prophetia sed spiritu sancto inspirati locuti sunt sancti dei homines. Fuerunt vero et pseudoprophete in populo sicut et in vobis erunt magistri mendaces qui introducent sectas perditionis et eum qui emit eos dominum negant superducentes sibi celerem perditionem. Et multi sequentur eorum luxurias per quos via veritatis blasphemabitur et in avaricia fictis verbis de vobis negotiabuntur quibus iudicium iam olim non cessat et perditio eorum non dormitat. Si enim deus angelis peccantibus non pepercit sed rudentibus inferni detractos in tartarum tradidit in iudicium cruciandos reservari et originali mundo non pepercit sed octavum noe iusticie preconem custodivit diluvium mundo impiorum inducens et civitates sodomorum et gomorreorum in cinerem redigens eversione dampnavit exemplum eorum qui impie acturi sunt ponens et iustum loth oppressum a nefandorum iniuria ac luxurie conversatione eripuit. Aspectu enim et auditu iustus erat habitans apud eos qui de die in diem animam iustam iniquis operibus cruciabant. Novit dominus pios de temptatione eripere iniquos vero in diem iudicii cruciandos reservare. Magis autem eos qui post carnem in concupiscentia inmunditie ambulant dominationemque contempnunt audaces sibi placentes sectas non metuunt introducere blasphemantes. Ubi angeli fortitudine et virtute cum sint maiores non portant adversus se execrabile iudicium. Hii vero velut irrationabilia pecora naturaliter in captionem et in perniciem in his que ignorant blasphemantes in corruptione sua peribunt percipientes mercedem iniusticie. Voluptatem existimantes diei delicias coinquinationes et macule deliciis affluentes in conviviis suis luxuriantes vobiscum oculos habentes plenos adulterii et incessabilis delicti pellicientes animas instabiles cor exercitatum avaricie habentes maledictionis filii. Derelinquentes rectam viam erraverunt secuti viam balaam ex bosor qui mercedem iniquitatis amavit. Correptionem vero habuit sue vesanie subiugale animal mutum hominis voce loquens prohibuit prophete insipientiam. Hii sunt fontes sine aqua et nebule turbinibus exagitate quibus caligo tenebrarum reservatur. Superba enim vanitatis loquentes pelliciunt in desideriis carnis luxurie eos qui paululum effugiunt qui in errore conversantur. Libertatem illis promittentes cum ipsi servi sint corruptionis. A quo enim quis superatus est huius et servus est. Si enim refugientes coinquinationes mundi in cognitione domini nostri et salvatoris ihesu christi his rursus implicati superantur facta sunt eis posteriora deteriora prioribus. Melius enim erat eis non cognoscere viam iusticie quam post agnitionem retrorsum converti ab eo quod illis traditum est sancto mandato. Contingit enim eis illud veri proverbii. Canis reversus ad suum vomitum et sus lota in volutabro luti.

III

Hanc ecce vobis karissimi secundam scribo epistolam in quibus excito vestram in commonitionem sinceram mentem ut memores sitis eorum que predixi verborum a sanctis prophetis et apostolorum vestrorum preceptorum domini et salvatoris. Hoc primum scientes quod venient in novissimis

diebus in deceptione illusores iuxta proprias concupiscentias ambulantes dicentes. Ubi est promissio aut adventus eius? Ex quo enim patres dormierunt omnia sic perseverant ab initio creature. Latet enim eos hoc volentes quod celi erant prius et terra de aqua et per aquam consistens dei verbo per quem ille tunc mundus aqua inundatus periit. Celi autem qui nunc sunt et terra eodem verbo repositi sunt igni reservati in diem iudicii et perditionis impiorum hominum. Unum vero hoc non lateat vos karissimi quia unus dies apud dominum sicut mille anni et mille anni sicut dies unus. Non tardat dominus promissi set patienter agit propter vos nolens aliquos perire set omnes ad penitentiam reverti. Adveniet autem dies domini ut fur in qua celi magno impetu transient. Elementa vero calore solventur et terra et que in ipsa sunt opera exurentur. Cum hec igitur omnia dissolvenda sint quales oportet vos esse in sanctis conversationibus et pietatibus expectantes et properantes in adventum diei dei per quam celi ardentes solventur et elementa ignis ardore tabescent. Novos vero celos et novam terram secundum promissa ipsius expectamus in quibus iustitia habitat. Propter quod karissimi hec expectantes satagite immaculati et inviolati ei inveniri in pace et domini nostri longanimitatem salutem arbitramini. Sicut et karissimus frater noster paulus secundum datam sibi sapientiam scripsit vobis sicut et in omnibus epistolis loquens in eis de his in quibus sunt quedam difficilia intellectu que indocti et instabiles depravant sicut et ceteras scripturas ad suam ipsorum perditionem. Vos igitur fratres prescientes vos metipsos custodite ne insipientium errore transducti excidatis a propria firmitate. Crescite vero in gratia et cognitione domini nostri ihesu christi et salvatoris. Ipsi gloria et nunc et in diem eternitatis.

...monem ... quod deus ipse sit caritas
manifestat et osores fratrum nec dominum scire nec pios fieri posse usque dixerat ut esse ... debet homicidas eo quod odium sit interfectionis occasio.

# QUOD FUIT AB INITIO

quod audivimus quod vidimus oculis nostris quod perspeximus et manus nostre contrectaverunt de verbo vite. Et vita manifestata est et vidimus et testamur et annuntiamus vobis vitam eternam que erat apud patrem et apparuit nobis. Quod vidimus et audivimus annuntiamus vobis ut et vos societatem habeatis nobiscum et societas nostra sit cum patre et filio eius ihesu christo. Et hec scribimus vobis ut gaudeatis et gaudium nostrum sit plenum. Et hec est annuntiatio quam audivimus ab eo et annuntiamus vobis quoniam deus lux est et tenebre in eo non sunt ulle. Si dixerimus quoniam societatem habemus cum eo et in tenebris ambulamus mentimur et non facimus veritatem. Si autem in luce ambulamus sicut et ipse est in luce societatem habemus ad invicem et sanguis ihesu christi filii eius emundat nos ab omni peccato. Si dixerimus quoniam peccatum non habemus ipsi nos seducimus et veritas in nobis non est. Si confiteamur peccata nostra fidelis et iustus est ut remittat nobis peccata nostra et emundet nos ab omni iniquitate. Si dixerimus quoniam non peccavimus mendacem facimus eum et verbum eius non est in nobis. Filioli mei hec scribo vobis ut non peccetis. Set et si quis peccaverit advocatum habemus apud patrem ihesum christum iustum et ipse est propitiatio pro peccatis nostris. Non pro nostris autem tantum set etiam pro totius mundi. Et in hoc scimus quoniam cognovimus eum si mandata eius observemus. Qui dicit se nosse eum et mandata eius non custodit mendax est et in eo veritas non est. Qui autem servat verbum eius vere in hoc caritas dei perfecta est. In hoc scimus quoniam in ipso sumus. Qui dicit se in ipso manere debet sicut ille ambulavit et ipse ambulare. Karissimi non mandatum novum scribo vobis set mandatum vetus quod habuistis ab initio. Mandatum vetus est verbum quod audistis. Iterum mandatum novum scribo vobis quod est verum et in ipso et in vobis quoniam tenebre transierunt et lumen verum iam lucet. Qui dicit se in luce esse et fratrem suum odit in tenebris est usque adhuc. Qui diligit fratrem suum in lumine permanet et scandalum in eo non est. Qui autem odit fratrem suum in tenebris est et in tenebris ambulat et nescit quo eat quoniam tenebre obcecaverunt oculos eius.

II

Scribo vobis filioli quoniam remittuntur vobis peccata propter nomen eius. Scribo vobis patres quoniam cognovistis eum qui ab initio est. Scribo vobis adolescentes quoniam vicistis malignum. Scribo vobis infantes quia cognovistis patrem. Scribo vobis iuvenes quoniam fortes estis et verbum dei in vobis manet et vicistis malignum. Nolite diligere mundum neque ea que in mundo sunt. Si quis diligit mundum non est caritas patris in eo. Quoniam omne quod in mundo est concupiscentia carnis est et concupiscentia oculorum et superbia vite que non est ex patre set ex mundo est. Et mundus transibit et concupiscentia eius. Qui autem facit voluntatem dei manet in eternum. Filioli novissima hora est. Et sicut audistis quia antichristus venit nunc antichristi multi et facti sunt. Unde scimus quoniam novissima hora est. Ex nobis prodierunt set non erant ex nobis. Nam si fuissent ex nobis permansissent utique nobiscum. Set ut manifesti sint quoniam non sunt omnes ex nobis. Set vos unctionem habetis a sancto et nostis omnia. Non scripsi vobis quasi ignorantibus veritatem set quasi scientibus eam et quoniam omne mendacium ex veritate non est. Quis est mendax nisi his qui negat quoniam ihesus non est christus. Hic est antichristus qui negat patrem et filium. Omnis qui negat filium nec patrem habet. Qui autem confitetur filium et patrem habet. Vos quod audistis ab initio in vobis permaneat. Si in vobis permanserit quod ab initio audistis et vos in filio et patre manebitis. Et hec est repromissio quam ipse pollicitus est nobis vitam eternam. Hec scripsi vobis de his qui seducunt vos. Et vos unctionem quam accepistis ab eo maneat in vobis. Et non necesse habetis ut aliquis doceat vos set sicut unctio eius docet vos de omnibus et verum est et non est mendacium

et sicut docuit vos manete in eo. Et nunc filioli manete in eo ut cum apparuerit habeamus fiduciam et non confundamur ab eo in adventu eius. Si scitis quoniam iustus est scitote quoniam et omnis qui facit iustitiam ex ipso natus est.

III

Videte qualem caritatem dedit nobis pater ut filii dei nominemur et simus. Propter hoc mundus non novit nos quia non novit eum. Karissimi nunc filii dei sumus et nondum apparuit quid erimus. Scimus quoniam cum apparuerit similes ei erimus quoniam videbimus eum sicuti est. Et omnis qui habet spem hanc in eo sanctificat se sicut et ille sanctus est. Omnis qui facit peccatum et iniquitatem facit et peccatum est iniquitas. Et scitis quia ille apparuit ut peccata tolleret et peccatum in eo non est. Omnis qui in eo manet non peccat. Et omnis qui peccat non vidit eum nec cognovit eum. Filioli nemo vos seducat. Qui facit iustitiam iustus est sicut et ille iustus est. Qui facit peccatum ex diabolo est quoniam ab initio diabolus peccat. In hoc apparuit filius dei ut dissolvat opera diaboli. Omnis qui natus est ex deo peccatum non facit quoniam semen ipsius in eo manet et non potest peccare quoniam ex deo natus est. In hoc manifesti sunt filii dei et filii diaboli. Omnis qui non est iustus non est ex deo et qui non diligit fratrem suum. Quoniam hec est annuntiatio quam audistis ab initio ut diligatis alterutrum. Non sicut Cain qui ex maligno erat et occidit fratrem suum. Et propter quid occidit eum? quoniam opera eius maligna erant fratris autem eius opera iusta. Nolite mirari fratres si odit vos mundus. Nos scimus quoniam translati sumus de morte in vitam quoniam diligimus fratres. Et qui non diligit manet in morte. Omnis qui odit fratrem suum homicida est. Et scitis quoniam omnis homicida non habet vitam eternam in semetipso manentem. In hoc cognovimus caritatem dei quoniam ille pro nobis animam suam posuit et nos debemus pro fratribus animas ponere. Qui habuerit substantiam mundi et viderit fratrem suum necessitatem habere et clauserit viscera sua ab eo quomodo caritas dei manet in eo? Filioli mei non diligamus verbo nec lingua sed opere et veritate. In hoc cognoscimus quoniam ex veritate sumus et in conspectu eius suademus corda nostra quoniam si reprehenderit nos cor nostrum maior est deus corde nostro et novit omnia. Karissimi si cor nostrum non reprehenderit fiduciam habemus ad deum et quicquid petierimus accipiemus ab eo quoniam mandata eius custodimus et ea que sunt placita coram eo facimus. Et hoc est mandatum eius ut credamus in nomine filii eius Ihesu Christi et diligamus alterutrum sicut dedit mandatum nobis. Et qui servat mandata eius in illo manet et ipse in eo. Et in hoc scimus quoniam manet in nobis quo de spiritu sancto dedit nobis.

IIII

Karissimi nolite omni spiritui credere sed probate spiritus si ex deo sint quoniam multi pseudoprophete exierunt in mundum. In hoc cognoscitur spiritus dei. Omnis spiritus qui confitetur Ihesum Christum in carne venisse ex deo est. Et omnis spiritus qui solvit Ihesum ex deo non est et hic est antichristus de quo audistis quoniam venit et nunc iam in mundo est. Vos ex deo estis filioli et vicistis eum quoniam maior est qui in vobis est quam qui in mundo. Ipsi de mundo sunt ideo ex mundo loquuntur et mundus eos audit. Nos ex deo sumus. Qui novit deum audit nos. Qui non est ex deo non audit nos. In hoc cognoscimus spiritum veritatis et spiritum erroris. Karissimi diligamus nos invicem quoniam caritas ex deo est. Et omnis qui diligit fratrem suum ex deo natus est et cognoscit deum. Qui non diligit non novit deum quoniam deus caritas est. In hoc apparuit caritas dei in nobis quoniam filium suum unigenitum misit deus in hunc mundum ut vivamus per eum. In hoc est caritas non quasi nos dilexerimus deum sed quoniam ipse prior dilexerit nos et misit filium suum propitiationem pro peccatis nostris. Karissimi si sicut deus dilexit nos et nos debemus alterutrum diligere. Deum nemo vidit umquam. Si diligamus invicem deus in nobis manet et caritas eius in nobis perfecta est. In hoc cognoscimus quoniam in eo manemus et ipse in nobis quoniam de spiritu suo dedit nobis. Et nos vidimus et testificamur quoniam pater misit filium suum salvatorem mundi. Quisquis confessus fuerit quoniam Ihesus est filius dei deus in eo manet et ipse in deo. Et nos cognovimus et credidimus caritati quam habet deus in nobis. Deus caritas est. Et qui manet in caritate in deo manet et deus in eo. In hoc perfecta est caritas nobiscum ut fiduciam habeamus in die iudicii quia sicut ille est et nos sumus in mundo. Timor non est in caritate sed perfecta foras mittit timorem quoniam timor penam habet. Qui autem timet non est perfectus in caritate. Nos ergo diligamus deum quoniam deus prior dilexit nos. Si quis dixerit quoniam diligo deum et fratrem suum oderit mendax est. Qui enim non diligit fratrem suum quem videt deum quem non videt quomodo potest diligere? Et hoc mandatum habemus a deo ut qui diligit deum diligat et fratrem suum.

V

Omnis qui credit quoniam Ihesus est Christus ex deo natus est. Et omnis qui diligit eum qui genuit diligit et eum qui natus est ex eo. In hoc cognoscimus quoniam diligimus natos dei cum deum diligamus et mandata eius faciamus. Hec est enim caritas dei ut mandata eius custodiamus. Et mandata eius gravia non sunt. Quoniam omne quod natum est ex deo vincit mundum. Et hec est victoria que vincit mundum fides nostra. Quis est qui vincit mundum nisi qui credit quoniam Ihesus est filius dei? Hic est qui venit per aquam et sanguinem Ihesus Christus. Non in aqua solum sed in aqua et sanguine. Et spiritus est qui testificatur quoniam Christus est veritas. Quoniam tres sunt qui testimonium dant in terra spiritus aqua et sanguis et tres unum sunt. Et tres sunt qui testimonium dicunt in celo pater verbum et spiritus sanctus et hi tres unum sunt. Si testimonium hominum accipimus testimonium dei maius est. Quoniam hoc est testimonium dei quod maius est quia testificatus est de filio suo. Qui credit in filium dei habet testimonium dei in se. Qui non credit filio mendacem facit eum quoniam non credit in testimonium quod testificatus est deus de filio suo. Et hoc testimonium quoniam vitam eternam dedit nobis deus. Et hec vita in filio eius est. Qui habet filium habet et vitam. Qui non habet filium dei non habet vitam. Hec scribo vobis ut sciatis quoniam vitam habetis

eternam quia credidistis in nomine filii dei. Et hec est
fiducia quam habemus ad deum quia quodcumque petie-
rimus secundum voluntatem eius audit nos. Et scimus
quia audit nos quicquid pecierimus. Scimus
quoniam habemus petitiones quas postulamus
ab eo. Qui scit fratrem suum peccare peccatum
non ad mortem petet et dabit ei vitam peccanti
non ad mortem. Est peccatum ad mortem non pro
illo dico ut roget quis. Omnis iniquitas peccatum
est. Et est peccatum ad mortem. Scimus quia omnis
qui natus est ex deo non peccat sed generatio dei con-
servat eum et malignus non tangit eum. Scimus
quoniam ex deo sumus et mundus totus in maligno
positus est. Et scimus quia filius dei venit et
carnem induit nostri causa et passus est et resurre-
xit a mortuis. Assumpsit nos et dedit nobis sen-
sum ut cognoscamus verum deum et simus
in vero filio eius. Hic est verus deus et vita eter-
na. Filioli custodite vos a simulacris.

Secunda ne adeo ad sciam fe

Unanimam scribit ut eandem dominam non dubi-
tet intus appellare eiusdemque filius testimon-
ium quod ambulent in veritate perhibeat.

SENIOR ELECTE

domine et natis eius quos ego diligo in veri-
tate et non ego solus sed et omnes qui cognoverunt
veritatem propter veritatem que permanet in nobis
et nobiscum erit in eternum. Sit vobiscum gratia
misericordia pax a deo patre et a christo ihesu filio patr-
is in veritate et caritate. Gavisus sum valde
quoniam inveni de filiis tuis ambulantes in verita-
te sicut mandatum accepimus a patre. Et n-
unc rogo te domina non tanquam manda-
tum novum scribens tibi sed quod habuimus ab
initio ut diligamus alterutrum. Et hec est ca-
ritas ut ambulemus secundum mandata eius. H-
oc est enim mandatum ut quemadmodum
audistis ab initio in eo ambuletis quoniam
multi seductores exierunt in mundum. Qui non
confitentur ihesum christum venisse in carne. Hic est
seductor et antichristus. Videte vos metipsos ne per-
datis que operati estis sed ut mercedem plenam
accipiatis. Omnis qui recedit et non permanet
in doctrina christi deum non habet. Qui permanet
in doctrina hic filium et patrem habet. Si quis
venit ad vos et hanc doctrinam non affert
nolite recipere eum in domum nec ave ei
dixeritis. Qui enim dicit illi ave communicat
operibus illius malignis. Ecce predixi vobis ut in
die domini nostri non confundamini. Plura habens v-
obis scribere sed nolui per cartam et atramentum.
Spero enim futurum me ad vos et os ad os loqui
ut gaudium vestrum plenum sit. Salutant te filii
sororis tue electe.

Gaium pietatis causa extollit atque ut in ipsa pi-
etatis maneat exhortatur. Diotrephen impie-
tatis et superbie causa obiurgat. De Demetrio aut-

em bonum testimonium perhibet cum universis fra-
tribus.

SENIOR GAIO KARISSIMO

Quem ego diligo in veritate. Karissime de omnibus
orationem facio prospere te ingredi et valere
sicut prospere agit anima tua. Gavisus sum valde
venientibus et testimonium perhibentibus veritati
tue sicut tu in veritate ambulas. Maiorem horum
non habeo gratiam quam ut audiam filios meos in
veritate ambulare. Karissime fideliter facis quicquid o-
peraris in fratres et hoc in peregrinos qui testimonium red-
diderunt caritati tue in conspectu ecclesie quos b-
ene faciens deduces digne deo. Pro nomine enim
eius christi profecti sunt nichil accipientes a genti-
bus. Nos ergo debemus suscipere huiusmodi ut co-
operatores simus veritatis. Scripsissem forsitan
ecclesie sed is qui amat primatum gerere inter
eos Diotrephes non recipit nos. Propter hoc si
venero commoneam eius opera que facit verbis
malignis garriens in nos. Et quasi non ei ista
sufficiant neque ipse suscipit fratres et eos qui sus-
cipiunt prohibet et de ecclesia eicit. Karissime noli im-
itari malum sed quod bonum est. Qui benefacit ex
deo est. Qui malefacit non vidit deum. Deme-
trio testimonium redditur ab omnibus et ab ipsa
veritate. Sed et nos testimonium perhibemus
et nosti quoniam testimonium nostrum verum est. M-
ulta habui scribere tibi sed nolui per atramentum
et calamum scribere tibi. Spero autem protinus
te videre et os ad os loquemur. Pax tibi. Salut-
ant te amici. Saluta amicos nominatim.

Iudas apostolus

Fratres de corruptoribus vie veritatis ita informat ut
illicitum esse disserat de subiugo semel erutos se-
rvitutis de iugo operam suam ostitius navare servi-
tuti. Ora pro me domina michi famula dei.

IUDAS IHESU CHRISTI

servus frater autem iacobi his qui in deo patre
dilectis et christo ihesu conservatis et vocatis. Misericordia v-
obis et pax et caritas adimpleatur. Karissimi omn-
em sollicitudinem faciens scribendi vobis de com-
muni vestra salute necesse habui scribere vobis depr-
ecans supercertari semel tradite sanctis fidei. Sub-
introierunt enim quidam homines qui olim pr-
escripti sunt in hoc iudicium impii dei nostri gratiam
transferentes in luxuriam et solum dominatorem et
dominum nostrum ihesum christum negantes. Commonere aut-
em vos volo scientes semel omnia quoniam ihesus populum de ter-
ra egypti salvans secundo eos qui non crediderunt
perdidit. Angelos vero qui non servaverunt suum
principatum sed dereliquerunt suum domicilium

lium in iudicium magni diei vinculis eternis sub caligine reservavit. Sicut sodoma et gomorra et finitime civitates simili modo fornicate et abeuntes post carnem alteram facte sunt exemplum ignis eterni penam sustinentes. Similiter et hii carnem quidem maculant dominationem autem spernunt maiestatem autem blasphemant. Cum michael archangelus cum diabolo disputans altercaretur de moysi corpore non est ausus iudicium inferre blasphemie sed dixit imperet tibi dominus. Hii autem quecumque quidem ignorant blasphemant. Quecumque autem naturaliter tamquam muta animalia norunt in hiis corrumpuntur. Ve illis quia via caym abierunt et errore balaam mercede effusi sunt et contradictione chore perierunt. Hii sunt in epulis suis maculati convivantes sine timore semetipsos pascentes. Nubes sine aqua que a ventis circumferuntur arbores autumnales infructuose bis mortue eradicate. Fluctus feri maris despumantes suas confusiones. Sydera errantia quibus procella tenebrarum servata est in eternum. Prophetavit autem et de hiis septimus ab adam enoch dicens. Ecce venit dominus in sanctis milibus suis facere iudicium contra omnes et arguere omnes impios de omnibus operibus impietatis eorum quibus impie egerunt et de omnibus duris que locuti sunt contra eum peccatores impii. Hii sunt murmuratores querelosi secundum desideria sua ambulantes et os illorum loquitur superbiam mirantes personas questus causa. Vos autem karissimi memores estote verborum que predicta sunt ab apostolis domini nostri ihesu christi qui dicebant vobis quoniam in novissimo tempore venient illusores secundum sua desideria ambulantes impietatum. Hii sunt qui segregant semetipsos animales spiritum non habentes. Vos autem karissimi superedificantes vos metipsos sanctissime vestre fidei in spiritu sancto orantes vos ipsos in dilectione dei servate expectantes misericordiam domini nostri ihesu christi in vitam eternam. Et hos quidem arguite iudicatos. Illos vero salvate de igne rapientes. Aliis autem miseremini in timore odientes et eam que carnalis est maculatam tunicam. Ei autem qui potens est vos conservare sine peccato et constituere ante conspectum glorie sue inmaculatos in adventum domini nostri ihesu christi soli deo salvatori nostro per ihesum christum dominum nostrum gloria magnificentia imperium et potestas ante omnia secula et nunc et in omnia secula amen.

Iohannes apostolus et evangelista a christo electus atque dilectus in tanto amore dilectionis habitus ut in cena super pectus eius recuberet et ad crucem astanti soli matrem propriam commendasset. ut quem nubere volentem ad amplexum virginitatis ad servitutem ipsi etiam custodiendam virginem tradidisset. Hic itaque cum propter verbum dei et testimonium ihesu christi exilio in patmos insulam poneretur illic ab eodem apocalipsis sibi ostensa describitur. Ut sicut in principio canonis id est libro geneseos incorruptibile principium prenotatur ita etiam incorruptibilis finis per virginem in apocalipsi redderetur dicentis. Ego sum alpha et omega principium et finis. Hic est iohannes qui sciens supervenisse sibi diem egressionis sue de corpore convocatis in epheso discipulis descendit in defossum sepulture sue locum. Orationeque completa reddidit spiritum tam a dolore mortis factus extraneus quam a corruptione carnis noscitur alienus. Cuius tamen scripture dispositio vel libri ordinatio ideo a nobis per singula non exponitur ut nescientibus inquirendi desiderium collocetur et querentibus laboris fructus et deo magisterii doctrina servetur.

Apocalipsis iohannis tot habet sacramenta quot verba. Parum dixi pro merito voluminis. Laus omnis inferior est. In verbis singulis multiplices latent intelligentie. Deo gratias.

# APOCALIPSIS

Ihesu christi quam dedit illi deus palam facere servis suis que oportet fieri cito et significavit mittens per angelum suum servo suo iohanni qui testimonium perhibuit verbo dei et testimonium ihesu christi quecumque vidit. Beatus qui legit et qui audit verba prophetie huius et servat ea que in ea scripta sunt. Tempus enim prope est. Iohannes septem ecclesiis que sunt in asia gratia vobis et pax a deo qui est et qui erat et qui venturus est. Et a septem spiritibus qui in conspectu throni eius sunt et ab ihesu christo qui est testis fidelis primogenitus mortuorum et princeps regum terre. Qui dilexit nos et lavit nos a peccatis nostris in sanguine suo et fecit nos regnum et sacerdotes deo et patri suo ipsi gloria et imperium in secula seculorum amen. Ecce venit cum nubibus et videbit eum omnis oculus et qui eum pupugerunt et plangent se omnes tribus terre etiam amen. Ego sum alpha et omega principium et finis dicit dominus deus qui est et qui erat et qui venturus est omnipotens. Ego iohannes frater vester et particeps in tribulatione et regno et patientia in christo ihesu fui in insula que appellatur pathmos propter verbum dei et testimonium ihesu. Fui in spiritu in dominica die et audivi post me vocem magnam tamquam tube dicentis. Quod vides scribe in libro et mitte vii. ecclesiis ephesum et smirne et pergamum et tiatyram et sardis et philadelphiam et laodiciam. Et conversus sum ut viderem vocem que loquebatur mecum. Et conversus vidi vii. candelabra aurea et in medio septem candelabrorum aureorum similem filio hominis vestitum podere et precinctum ad mamillas zona aurea. Caput autem eius et capilli erant candidi tamquam lana alba et tamquam

nix. Et oculi eius velut flamma ignis. Et pedes eius similes auricalco sicut in camino ardenti. Et vox illius tamquam vox aquarum multarum. Et habebat in dextera sua stellas .vii. et de ore eius gladius utraque parte acutus exiebat. Et facies eius sicut sol lucet in virtute sua. Et cum vidissem eum, cecidi ad pedes eius tamquam mortuus. Et posuit dexteram suam super me dicens. Noli timere. Ego sum primus et novissimus et vivus, et fui mortuus, et ecce sum vivens in secula seculorum, et habeo claves mortis et inferni. Scribe ergo que vidisti et que sunt et que oportet fieri post hec. Sacramentum .vii. stellarum quas vidisti in dextera mea, et .vii. candelabra aurea. .vii. stelle angeli sunt .vii. ecclesiarum. et candelabra .vii. septem ecclesie sunt.

## II

Et angelo Ephesi ecclesie scribe. Hec dicit qui tenet .vii. stellas in dextera sua, qui ambulat in medio .vii. candelabrorum aureorum. Scio opera tua et laborem et patientiam tuam, et quia non potes sustinere malos. Et temptasti eos qui se dicunt apostolos esse et non sunt, et invenisti eos mendaces. Et patientiam habes et sustinuisti propter nomen meum et non defecisti. Sed habeo adversus te quod caritatem tuam primam reliquisti. Memor esto itaque unde excideris, et age penitentiam et prima opera fac. Sin autem venio tibi et movebo candelabrum tuum de loco suo nisi penitentiam egeris. Sed hoc habes bonum quia odisti facta Nicholaitarum, que et ego odi. Qui habet aurem audiat quid spiritus dicat ecclesiis. Vincenti dabo edere de ligno vite quod est in paradiso dei mei. Et angelo Smyrne ecclesie scribe. Hec dicit primus et novissimus qui fuit mortuus et vivit. Scio tribulationem tuam et paupertatem tuam, sed dives es, et blasphemaris ab his qui se dicunt Iudeos esse et non sunt, sed sunt sinagoga Sathane. Nichil horum timeas que passurus es. Ecce missurus est diabolus ex vobis in carcerem ut temptemini, et habebitis tribulationem diebus decem. Esto fidelis usque ad mortem et dabo tibi coronam vite. Qui habet aures audiat quid spiritus dicat ecclesiis. Qui vicerit non ledetur a morte secunda. Et angelo Pergami ecclesie scribe. Hec dicit qui habet rumpheam ex utraque parte acutam. Scio ubi habitas, ubi sedes est Sathane, et tenes nomen meum et non negasti fidem meam. Et in diebus illis Antipas testis meus fidelis, qui occisus est apud vos ubi Sathanas habitat. Sed habeo adversus te pauca, quia habes illic tenentes doctrinam Balaam, qui docebat Balach mittere scandalum coram filiis Israel edere et fornicari. Ita habes et tu tenentes doctrinam Nicholaitarum. Similiter penitentiam age. Si quo minus veniam tibi cito, et pugnabo cum illis in gladio oris mei. Qui habet aurem audiat quid spiritus dicat ecclesiis. Vincenti dabo manna absconditum, et dabo illi calculum candidum, et in calculo nomen novum scriptum, quod nemo scit nisi qui accipit. Et angelo Thiatire ecclesie scribe. Hec dicit filius dei, qui habet oculos tamquam flammam ignis, et pedes eius similes auricalco. Novi opera tua et fidem et caritatem et ministerium et patientiam tuam, et opera tua novissima plura prioribus. Sed habeo adversus te pauca, quia permittis mulierem Iezabel, que se dicit propheten, docere et seducere servos meos fornicari et manducare de idolatitis. Et dedi illi tempus ut penitentiam ageret, et non vult penitere a fornicatione sua. Ecce mitto eam in lectum, et qui mechantur cum ea in tribulatione maxima, nisi penitentiam egerint ab operibus suis. Et filios eius interficiam in morte, et scient omnes ecclesie quia ego sum scrutans renes et corda, et dabo unicuique vestrum secundum opera vestra. Vobis autem dico ceterisque qui Thiatire estis, quicumque non habent doctrinam hanc, et qui non cognoverunt altitudines Sathane quemadmodum dicunt, non mittam super vos aliud pondus. Tamen id quod habetis tenete donec veniam. Et qui vicerit et qui custodierit usque in finem opera mea, dabo illi potestatem super gentes, et reget illas in virga ferrea, tamquam vas figuli confringentur, sicut et ego accepi a patre meo. Et dabo illi stellam matutinam. Qui habet aurem audiat quid spiritus dicat ecclesiis.

## III

Et angelo ecclesie Sardis scribe. Hec dicit qui habet .vii. spiritus dei et .vii. stellas. Scio opera tua, quia nomen habes quod vivas et mortuus es. Esto vigilans et confirma cetera que moritura erant. Non enim invenio opera tua plena coram deo meo. In mente ergo habe qualiter acceperis et audieris, et serva et penitentiam age. Si ergo non vigilaveris, veniam ad te tamquam fur, et nescies qua hora veniam ad te. Sed habes pauca nomina in Sardis, qui non inquinaverunt vestimenta sua, et ambulabunt mecum in albis, quia digni sunt. Qui vicerit sic vestietur vestimentis albis, et non delebo nomen eius de libro vite, et confitebor nomen eius coram patre meo et coram angelis eius. Qui habet aurem audiat quid spiritus dicat ecclesiis. Et angelo Philadelphie ecclesie scribe. Hec dicit sanctus et verus, qui habet clavem David, qui aperit et nemo claudit, claudit et nemo aperit. Scio opera tua. Ecce dedi coram te hostium apertum, quod nemo potest claudere, quia modicam habes virtutem, et servasti verbum meum et non negasti nomen meum. Ecce dabo de sinagoga Sathane qui dicunt se Iudeos esse et non sunt sed mentiuntur. Ecce faciam illos ut veniant et adorent ante pedes tuos, et scient quia ego dilexi te. Quoniam servasti verbum patientie mee, et ego te servabo ab hora temptationis que ventura est in orbem universum temptare habitantes in terra. Ecce venio cito. Tene quod habes, ut nemo accipiat coronam tuam. Qui vicerit faciam illum columpnam in templo dei mei, et foras non egredietur amplius. Et scribam super eum nomen dei mei et nomen civitatis dei mei nove Ierusalem, que descendit de celo a deo meo, et nomen meum novum. Qui habet aurem audiat quid spiritus dicat ecclesiis. Et angelo Laodicie ecclesie scribe. Hec dicit amen, testis fidelis et verus, qui est principium creature dei. Scio opera tua, quia neque frigidus es neque calidus. Utinam frigidus esses aut calidus. Sed quia tepidus es et nec frigidus nec calidus, incipiam te evomere ex ore meo. Quia dicis quod dives sum et locupletatus et nullius egeo, et nescis quia tu es miser et miserabilis et pauper et cecus et nudus. Suadeo tibi emere a me aurum ignitum probatum, ut locuples fias, et vestimentis albis induaris, et non appareat confusio nuditatis tue, et collirio inunge oculos tuos ut videas. Ego quos amo arguo et castigo. Emulare ergo et penitentiam age. Ecce sto ad hostium et pulso. Si quis audierit vocem meam et aperuerit ianuam, intrabo ad illum et cenabo cum illo et ipse mecum. Qui vicerit dabo ei sedere mecum in throno meo, sicut et ego vici et sedi cum patre meo in throno eius. Qui habet aurem audiat quid spiritus dicat ecclesiis.

## IIII

Post hec vidi, et ecce hostium apertum in celo. Et vox prima quam audivi tamquam tube loquentis mecum dicens. Ascende huc et ostendam tibi que oportet fieri post hec. Et statim fui in spiritu. Et ecce sedes posita erat in celo, et supra sedem sedens. Et qui sedebat similis erat aspectui lapidis iaspidis et sardini. Et iris erat in circuitu sedis similis visioni smaragdine. Et in circuitu sedis sedilia .xx.iiii. Et super thronos .xx.iiii. seniores sedentes circumamicti vestimentis albis, et in capitibus eorum corone auree. Et de throno procedunt fulgura et voces et tonitrua. Et .vii. lampades ardentes ante thronum, qui sunt .vii. spiritus dei. Et in conspectu sedis tamquam mare vitreum simile cristallo. Et in medio sedis et in circuitu sedis et

.iiii. animalia plena oculis ante et retro. Et animal primum simile leoni. Et secundum animal simile vitulo. Et tertium animal habens faciem quasi hominis. Et quartum animal simile aquile volanti. Et .iiii. animalia singula eorum habebant alas senas. Et in circuitu et intus plena sunt oculis. Et requiem non habebant die ac nocte dicentia. Sanctus. Sanctus. Sanctus. dominus deus omnipotens qui erat et qui est et qui venturus est. Et cum darent illa .iiii. animalia gloriam et honorem et benedictionem sedenti super thronum viventi in secula seculorum procidebant .xx.iiii. seniores ante sedentem in throno et adorabant viventem in secula seculorum. Et mittebant coronas suas ante thronum dicentes. Dignus es domine deus noster accipere gloriam et honorem et virtutem quia tu creasti omnia et propter voluntatem tuam erant et creata sunt.

V

Et vidi in dextera sedentis super thronum librum scriptum intus et foris signatum sigillis .vii. Et vidi angelum fortem predicantem voce magna. Quis est dignus aperire librum et solvere .vii. signacula eius. Et nemo poterat in celo neque in terra neque subtus terram aperire librum neque respicere illum. Et ego flebam multum quia nemo dignus inventus est aperire librum nec videre eum. Et unus de senioribus dicit michi. Ne fleveris. Ecce vicit leo de tribu iuda radix david aperire librum et septem signacula eius solvere. Et vidi et ecce in medio throni et .iiii. animalium et in medio seniorum agnum stantem tamquam occisum habentem cornua .vii. et oculos .vii. qui sunt .vii. spiritus dei missi in omnem terram. Et venit et accepit de dextera sedentis in throno librum. Et cum aperuisset librum .iiii. animalia et .xx.iiii. seniores ceciderunt coram agno habentes singuli citharas et fialas aureas plenas odoramentorum que sunt orationes sanctorum et cantant novum canticum dicentes. Dignus es domine accipere librum et aperire signacula eius quoniam occisus es et redemisti nos deo in sanguine tuo ex omni tribu et lingua et populo et natione et fecisti nos deo nostro regnum et sacerdotes et regnabimus super terram. Et vidi et audivi vocem angelorum multorum in circuitu throni et animalium et seniorum et erat numerus eorum milia milium dicentium voce magna. Dignus est agnus qui occisus est accipere virtutem et divinitatem et sapientiam et fortitudinem et honorem et gloriam et benedictionem. Et omnem creaturam que in celo est et que super terram et sub terra et que sunt in mari et que in ea sunt omnes audivi dicentes sedenti in throno et agno. Benedictio et honor et gloria et potestas in secula seculorum. Et .iiii. animalia dicebant. Amen. Et .xx.iiii. seniores ceciderunt in facies suas et adoraverunt.

VI

Et vidi quod aperuisset agnus unum de .vii. signaculis et audivi unum de .iiii. animalibus dicentem tamquam vocem tonitrui. Veni et vide. Et vidi et ecce equus albus. Et qui sedebat super illum habebat arcum. Et data est ei corona et exivit vincens ut vinceret. Et cum aperuisset sigillum secundum audivi secundum animal dicens veni et vide. Et exivit alius equus rufus. Et qui sedebat super eum datum est ei ut sumeret pacem de terra et ut invicem se interficiant et datus est illi gladius magnus. Et cum aperuisset sigillum tertium audivi tertium animal dicens. Veni et vide. Et ecce equus niger et qui sedebat super eum habebat stateram in manu sua. Et audivi tamquam vocem in medio .iiii. animalium dicentium Bilibris tritici denario uno. Et tres bilibres ordei denario et vinum et oleum ne leseris. Et cum aperuisset sigillum quartum audivi vocem quarti animalis dicentis. Veni et vide. Et ecce equus pallidus. Et qui sedebat desuper nomen illi mors et infernus sequebatur eum. Et data est illi potestas super .iiii. partes terre interficere gladio et fame et morte et bestiis terre. Et cum aperuisset quintum sigillum vidi subtus altare animas interfectorum propter verbum domini et propter testimonium quod habebant et clamabant voce magna dicentes. Usque quo domine sanctus et verus non iudicas et vindicas sanguinem nostrum de his qui habitant in terra. Et date sunt illis singule stole albe et dictum est illis ut requiescerent tempus adhuc modicum donec impleantur conservi eorum et fratres eorum qui interficiendi sunt sicut et illi. Et vidi cum aperuisset sigillum sextum et ecce terremotus factus est magnus et sol factus est niger tamquam saccus cilicinus et luna tota facta est sicut sanguis. Et stelle ceciderunt super terram sicut ficus mittit grossos suos cum a vento magno movetur. Et celum recessit sicut liber involutus et omnis mons et insule de locis suis mote sunt. Et reges terre et principes et tribuni et divites et fortes et omnis servus et liber absconderunt se in speluncis et petris montium et dicunt montibus et petris. Cadite super nos et abscondite nos a facie sedentis super thronum et ab ira agni quoniam venit dies magnus ire ipsorum et quis poterit stare.

VII

Post hec vidi quatuor angelos stantes super .iiii. angulos terre et tenentes .iiii. ventos terre ne flarent super terram neque super mare neque in ullam arborem. Et vidi alterum angelum ascendentem ab ortu solis habentem signum dei vivi et clamavit voce magna .iiii. angelis quibus datum est nocere terre et mari dicens. Nolite nocere terre neque mari neque arboribus quoadusque signemus servos dei nostri in frontibus eorum. Et audivi numerum signatorum .c.xl.iiii. milia signati ex omni tribu filiorum israel. Ex tribu iuda .xii. milia signati. Ex tribu ruben .xii. milia signati. Ex tribu gad .xii. milia signati. Ex tribu aser .xii. milia signati. Ex tribu neptali .xii. milia signati. Ex tribu manasse .xii. milia signati. Ex tribu simeon .xii. milia signati. Ex tribu levi .xii. milia signati. Ex tribu isachar .xii. milia signati. Ex tribu zabulon .xii. milia signati. Ex tribu ioseph .xii. milia signati. Ex tribu beniamin .xii. milia signati. Post hec vidi turbam magnam quam dinumerare nemo poterat ex omnibus gentibus et tribubus et populis et linguis stantes ante thronum et in conspectu agni amicti stolis albis et palme in manibus eorum et clamabant voce magna dicentes Salus deo nostro qui sedet super thronum et agno. Et omnes angeli stabant in circuitu throni et seniorum et .iiii. animalium. Et ceciderunt in conspectu throni in facies suas et adoraverunt deum dicentes amen. Benedictio et claritas et sapientia et gratiarum actio et honor et virtus et fortitudo deo nostro in secula seculorum amen. Et respondit unus de senioribus dicens michi. Hii qui amicti sunt stolis albis qui sunt et unde venerunt. Et dixi illi. Domine mi tu scis. Et dixit michi. Hii sunt qui venerunt de tribulatione magna et laverunt stolas suas et dealbaverunt eas in sanguine agni. Ideo sunt ante thronum dei et serviunt ei die ac nocte in templo eius et qui sedet in throno habitabit super illos. Non esurient neque sitient amplius neque cadet super illos sol neque ullus estus. Quoniam agnus qui in medio throni est reget illos et deducet eos ad vite fontes aquarum. Et absterget deus omnem lacrimam ab oculis eorum.

VIII

Et cum aperuisset sigillum septimum factum est silentium in celo quasi media hora. Et vidi .vii. angelos stantes in conspectu dei et date sunt illis .vii. tube. Et alius angelus venit et stetit ante altare habens turibulum aureum. Et data sunt illi incensa multa ut daret de

orationibus sanctorum omnium super altare aureum quod est ante thronum. Et ascendit fumus incensorum de orationibus sanctorum de manu angeli coram deo. Et accepit angelus turibulum et implevit illud de igne altaris et misit in terram et facta sunt tonitrua et voces et fulgura et terremotus factus est magnus. Et vii angeli qui habebant vii tubas paraverunt se ut tuba canerent. Et primus angelus tuba cecinit et facta est grando et ignis mixta in sanguine et missum est in terram. Et tercia pars terre combusta est et tercia pars arborum combusta est et omne fenum viride combustum est. Et secundus angelus tuba cecinit et tamquam mons magnus igne ardens missus est in mare. Et facta est tercia pars maris sanguis et mortua est tercia pars creature que habebant animas in mari et tercia pars navium interiit. Et tercius angelus tuba cecinit et cecidit de celo stella magna ardens tamquam facula et cecidit in terciam partem fluminum et in fontes aquarum. Et nomen stelle dicitur absinthius. Et facta est tercia pars aquarum in absinthium et multi hominum mortui sunt de aquis quia amare facte sunt. Et quartus angelus tuba cecinit et percussa est tercia pars solis et tercia pars lune et tercia pars stellarum ita ut obscuraretur tercia pars eorum et diei non luceret pars tercia et noctis similiter. Et vidi et audivi vocem unius aquile volantis per medium celi dicentis voce magna: Ve, ve, ve habitantibus in terra de ceteris vocibus trium angelorum qui erant tuba canituri.

C IX

Et quintus angelus tuba cecinit et vidi stellam de celo cecidisse in terram et data est illi clavis putei abyssi. Et aperuit puteum abyssi et ascendit fumus putei sicut fumus fornacis magne et obscuratus est sol et aer de fumo putei. Et de fumo putei exierunt locuste in terram et data est illis potestas sicut habent potestatem scorpiones terre. Et preceptum est illis ne lederent fenum terre neque omne viride neque omnem arborem nisi tantum homines qui non habent signum dei in frontibus suis. Et datum est eis ne occiderent eos sed ut cruciarentur mensibus quinque. Et cruciatus eorum ut cruciatus scorpii cum percutit hominem. Et in diebus illis querent homines mortem et non invenient eam et desiderabunt mori et fugiet mors ab ipsis. Et similitudines locustarum similes equis paratis in prelium. Et super capita earum tamquam corone similes auro et facies earum sicut facies hominum. Et habebant capillos sicut capillos mulierum et dentes earum sicut leonum erant. Et habebant loricas ferreas et vox alarum earum sicut vox curruum equorum multorum currentium in bellum. Et habebant caudas similes scorpionum et aculei in caudis earum. Potestas earum nocere hominibus mensibus quinque. Et habebant super se regem angelum abyssi cui nomen hebraice abaddon grece autem apollion et latine habens nomen exterminans. Ve unum abiit et ecce veniunt adhuc duo ve post hec. Et sextus angelus tuba cecinit et audivi vocem unam ex cornibus altaris quod est ante oculos dei dicentem sexto angelo qui habebat tubam: Solve quatuor angelos qui alligati sunt in flumine Eufrate. Et soluti sunt quatuor angeli qui parati erant in horam et diem et mensem et annum ut occiderent terciam partem hominum. Et numerus equestris exercitus vicies milies dena milia. Audivi numerum eorum. Et ita vidi equos in visione et qui sedebant super eos habentes loricas igneas et iacinctinas et sulphureas. Et capita equorum erant tamquam capita leonum. Et de ore ipsorum procedit ignis et fumus et sulphur. A his tribus plagis occisa est tercia pars hominum de igne et fumo et sulphure qui procedebat ex ore ipsorum. Potestas enim equorum in ore eorum est et in caudis eorum. Nam caude eorum similes serpentibus habentes capita et in his nocent. Et ceteri homines qui non sunt occisi in his plagis neque penitentiam egerunt de operibus manuum suarum ut non adorent demonia et simulacra aurea et argentea et erea et lapidea et lignea que neque videre possunt neque audire neque ambulare. Et non egerunt penitentiam ab homicidiis suis neque a veneficiis suis neque a fornicatione sua neque a furtis suis.

C X

Et vidi alium angelum fortem descendentem de celo amictum nube et iris in capite eius et facies eius erat ut sol et pedes eius tamquam columpna ignis. Et habebat in manu sua libellum apertum. Et posuit pedem suum dextrum supra mare sinistrum autem super terram et clamavit voce magna quemadmodum cum leo rugit. Et cum clamasset locuta sunt vii tonitrua voces suas. Et cum locuta fuissent vii tonitrua voces suas scripturus eram. Et audivi vocem de celo dicentem: Signa que locuta sunt vii tonitrua noli ea scribere. Et angelus quem vidi stantem supra mare et supra terram levavit manum suam ad celum et iuravit per viventem in secula seculorum qui creavit celum et ea que in illo sunt et terram et ea que in ea sunt et mare et ea que in eo sunt quia tempus amplius non erit. Sed in diebus vocis septimi angeli cum ceperit tuba canere consummabitur misterium dei sicut evangelizavit per servos suos prophetas. Et vox quam audivi de celo iterum loquentem mecum et dicentem: Vade accipe librum apertum de manu angeli stantis supra mare et supra terram. Et abii ad angelum dicens ei ut daret michi librum et dixit michi: Accipe librum et devora illum et faciet amaricare ventrem tuum sed in ore tuo erit dulce tamquam mel. Et accepi librum de manu angeli et devoravi eum et erat in ore meo tamquam mel dulce. Et cum devorassem eum amaricatus est venter meus. Et dicit michi: Oportet te iterum prophetare populis et gentibus et linguis et regibus multis.

C XI

Et datus est michi calamus similis virge dicens: Surge et metire templum dei et altare et adorantes in eo. Atrium autem quod est foris templum eice foras et ne metieris eum quoniam datum est gentibus. Et civitatem sanctam calcabunt mensibus xl duobus. Et dabo duobus testibus meis et prophetabunt diebus mille cc lx amicti saccis. Hii sunt due olive et duo candelabra in conspectu domini terre sta

tes. Et si quis eos voluerit nocere ignis exiet de ore illorum et devorabit inimicos eorum. Et si quis voluerit eos ledere sic oportet eum occidi. Hi habent potestatem claudendi celum ne pluat diebus prophetie ipsorum. Et potestatem habent super aquas convertendi eas in sanguinem et percutere terram omni plaga quotienscumque voluerint. Et cum finierint testimonium suum bestia que ascendit de abysso faciet adversus illos bellum et vincet illos et occidet illos. Et corpora iacebunt eorum in plateis civitatis magne que vocatur spiritaliter sodoma et egyptus ubi et dominus eorum crucifixus est. Et videbunt de populis et tribubus et linguis et gentibus corpora eorum per tres dies et dimidium et corpora eorum non sinunt poni in monumentis. Et inhabitantes terram gaudebunt super illos et iocundabuntur et munera mittent invicem quoniam hi duo prophete cruciaverunt eos qui inhabitant super terram. Et post dies tres et dimidium spiritus vite a deo intravit in eos. Et steterunt super pedes suos et timor magnus cecidit super eos qui viderunt eos. Et audierunt vocem magnam de celo dicentem illis. Ascendite huc. Et ascenderunt in celum in nube et viderunt illos inimici eorum. Et in illa hora factus est terremotus magnus et decima pars civitatis cecidit et occisi sunt in terremotu nomina hominum vii. milia et reliqui timore sunt missi et dederunt gloriam deo celi. Vae secundum habiit et ecce vae tertium veniet cito. Et septimus angelus tuba cecinit et facte sunt voces magne in celo dicentes. Factum est regnum huius mundi domini nostri et christi eius et regnabit in secula seculorum amen. Et xx.iiii. seniores qui in conspectu dei sedent in sedibus suis ceciderunt in facies suas et adoraverunt deum dicentes. Gratias agimus tibi domine deus omnipotens qui es et qui eras qui accepisti virtutem tuam magnam et regnasti. Et irate sunt gentes et advenit ira tua et tempus mortuorum iudicari et reddere mercedem servis tuis prophetis et sanctis et timentibus nomen tuum et pusillis et magnis et exterminandi eos qui corruperunt terram.

XII

Et apertum est templum dei in celo et visa est archa testamenti eius in templo eius. Et facta sunt fulgura et voces et terremotus et grando magna. Et signum magnum apparuit in celo. mulier amicta sole et luna sub pedibus eius et in capite eius corona stellarum xii. et in utero habens. et clamat parturiens et cruciatur ut pariat. Et visum est aliud signum in celo et ecce draco magnus rufus habens capita vii. et cornua decem et in capitibus suis vii. diademata. Et cauda eius trahebat tertiam partem stellarum et misit eas in terram. Et draco stetit ante mulierem que erat paritura ut cum peperisset filium eius devoraret. Et peperit filium masculum qui recturus erat omnes gentes in virga ferrea. Et raptus est filius eius ad deum et ad thronum eius et mulier fugit in solitudinem ubi habebat locum paratum a deo ut ibi pascant illam diebus mille ducentis sexaginta. Et factum est prelium magnum in celo michael et angeli eius preliabantur cum dracone et draco pugnabat et angeli eius et non valuerunt neque locus inventus est eorum amplius in celo. Et proiectus est draco ille magnus serpens antiquus qui vocabatur diabolus et sathanas qui seducit universum orbem et proiectus est in terram et angeli eius cum illo missi sunt. Et audivi vocem magnam in celo dicentem. Nunc facta est salus et virtus et regnum dei nostri et potestas christi eius quia proiectus est accusator fratrum nostrorum qui accusabat illos ante conspectum domini nostri die ac nocte. Et ipsi vicerunt propter illum sanguinem agni et propter verbum testimonii sui et non dilexerunt animam suam usque ad mortem. Propterea letamini celi et qui habitatis in eis. Vae terre et mari quia descendit diabolus ad vos habens iram magnam sciens quod modicum tempus habet. Et postquam vidit draco quod proiectus est in terram persecutus est [mulierem] que peperit masculum. Et date sunt mulieri due ale aquile magne ut volaret in desertum in locum suum ubi alitur per tempus et tempora et dimidium temporis a facie serpentis. Et misit serpens ex ore suo post mulierem aquam tamquam flumen ut eam faceret trahi a flumine. Et adiuvit terra mulierem et aperuit terra os suum et absorbuit flumen quod misit draco de ore suo. Et iratus est draco in mulierem et abiit facere prelium cum reliquis de semine eius qui custodiunt mandata dei et habent testimonium ihesu. Et stetit super arenam maris.

XIII

Et vidi de mari bestiam ascendentem habentem capita vii. et cornua decem. Et super cornua eius decem diademata et super capita eius nomina blasphemie. Et bestia quam vidi similis erat pardo et pedes eius sicut ursi et os eius sicut os leonis. Et dedit illi draco virtutem suam et potestatem magnam. Et vidi unum de capitibus eius quasi occisum in mortem et plaga mortis eius curata est. Et admirata est universa terra post bestiam. Et adoraverunt draconem qui dedit potestatem bestie. Et adoraverunt bestiam dicentes. Quis similis bestie et quis poterit pugnare cum ea? Et datum est ei os loquens magna et blasphemiam et data est illi potestas facere menses xl.ii. Et aperuit os suum in blasphemias ad deum blasphemare nomen eius et tabernaculum eius et eos qui in celo habitant. Et datum est illi bellum facere cum sanctis et vincere illos. Et data est ei potestas in omnem tribum et populum et linguam et gentem et adorabunt eum omnes qui inhabitant terram quorum non sunt scripta nomina in libro vite agni qui occisus est ab origine mundi. Si quis habet aurem audiat. Qui in captivitatem duxerit in captivitatem vadit. Qui in gladio occiderit oportet eum in gladio occidi. Hic est patientia et fides sanctorum. Et vidi aliam bestiam ascendentem de terra et habebat cornua duo similia agni et loquebatur sicut draco et potestatem prioris bestie omnem faciebat in conspectu eius. Et fecit terram et inhabitantes in ea adorare bestiam primam cuius curata est plaga mortis. Et fecit signa magna ut etiam ignem faceret de celo descendere in terram in conspectu hominum. Et seducit habitantes in terra propter signa que data sunt illi facere in conspectu bestie dicens habitantibus in terra ut faciant imaginem bestie que habet plagam gladii et vi-

ut et datum est illi ut daret spiritum imagini bestie et loquatur imago bestie et faciat ut quicumque non adoraverint imaginem bestie occidantur. Et faciet omnes pusillos et magnos et divites et pauperes et liberos et servos habere caracterem in dextera manu aut in frontibus suis ut nequis possit emere aut vendere nisi qui habet caracterem nominis bestie aut numerum nominis eius. Hic sapientia est. Qui habet intellectum computet numerum bestie. Numerus enim hominis est et numerus eius est sescenti sexaginta sex.

XIIII

Et vidi et ecce agnus stabat supra montem Sion et cum illo centum XL IIII milia habentes nomen eius et nomen patris eius scriptum in frontibus suis. Et audivi vocem de celo tamquam vocem aquarum multarum et tamquam vocem tonitrui magni. Et vocem quam audivi sicut citharedorum citharizantium in citharis suis. Et cantabant quasi canticum novum ante sedem et ante IIII animalia et seniores. Et nemo poterat dicere canticum nisi illa centum XL quatuor milia qui empti sunt de terra. Hii sunt qui cum mulieribus non sunt coinquinati, virgines enim sunt. Hii sequuntur agnum quocumque abierit. Hii empti sunt ex omnibus primitie deo et agno, et in ore ipsorum non est inventum mendacium; sine macula sunt. Et vidi alterum angelum volantem per medium celum habentem evangelium eternum ut evangelizaret sedentibus super terram et super omnem gentem et tribum et linguam et populum, magna voce dicens: Timete deum et date illi honorem quia venit hora iudicii eius. Et adorate eum qui fecit celum et terram et mare et fontes aquarum. Et alius angelus secutus est dicens: Cecidit cecidit babilon illa magna que a vino ire fornicationis sue potavit omnes gentes. Et alius angelus tertius secutus est illos dicens voce magna: Si quis adoraverit bestiam et imaginem eius et acceperit caracterem in fronte sua aut in manu sua, et hic bibet de vino ire dei qui mixtus est mero in calice ire ipsius. Et cruciabitur igne et sulphure in conspectu angelorum sanctorum et ante conspectum agni. Et fumus tormentorum eorum in secula seculorum ascendet. Nec habent requiem die ac nocte qui adoraverunt bestiam et imaginem eius et si quis acceperit caracterem nominis eius. Hic patientia sanctorum est qui custodiunt mandata dei et fidem ihesu. Et audivi vocem de celo dicentem: Scribe. Beati mortui qui in domino moriuntur. Amodo iam dicit spiritus ut requiescant a laboribus suis; opera enim illorum sequuntur illos. Et vidi et ecce nubem candidam et super nubem sedentem similem filio hominis habentem in capite suo coronam auream et in manu sua falcem acutam. Et alius angelus exivit de templo clamans voce magna ad sedentem super nubem: Mitte falcem tuam et mete quia venit hora ut metatur, quia aruit messis terre. Et misit qui sedebat super nubem falcem suam in terram et messa est terra. Et alius angelus exivit de templo quod est in celo habens et ipse falcem acutam. Et alius angelus de altari qui habet potestatem supra ignem, et clamavit voce magna ad eum qui habebat falcem acutam dicens: Mitte falcem tuam acutam et vindemia botros vinee terre

quoniam mature sunt uve eius. Et misit angelus falcem suam acutam in terram et vindemiavit vineam terre et misit in lacum ire dei magnum. Et calcatus est lacus extra civitatem et exivit sanguis de lacu usque ad frenos equorum per stadia mille sescenta.

XV

Et vidi aliud signum in celo magnum et mirabile, angelos septem habentes plagas VII novissimas quoniam in illis consummata est ira dei. Et vidi tamquam mare vitreum mixtum igne et eos qui vicerunt bestiam et imaginem eius et numerum nominis illius stantes supra mare vitreum habentes citharas dei et cantantes canticum moysi servi dei et canticum agni dicentes: Magna et mirabilia opera tua domine deus omnipotens, iuste et vere vie tue rex seculorum. Quis non timebit te domine et magnificabit nomen tuum quia solus pius es, quoniam omnes gentes venient et adorabunt in conspectu tuo quoniam iudicia tua manifestata sunt. Et post hec vidi et ecce apertum est templum tabernaculi testimonii in celo. Et exierunt septem angeli habentes VII plagas de templo vestiti lapide mundo candido et precincti circa pectora zonis aureis. Et unus ex quatuor animalibus dedit VII angelis VII fialas aureas plenas iracundie dei viventis in secula seculorum. Et impletum est templum fumo a maiestate dei et de virtute eius. Et nemo poterat introire in templum donec consummarentur septem plage septem angelorum.

XVI

Et audivi vocem magnam de templo dicentem septem angelis: Ite et effundite VII fialas ire dei in terram. Et abiit primus et effudit fialam suam in terram et factum est vulnus sevum et pessimum in homines qui habebant caracterem bestie et eos qui adoraverunt imaginem eius. Et secundus effudit fialam suam in mare et factus est sanguis tamquam mortui et omnis anima vivens mortua est in mari. Et tertius effudit fialam suam super flumina et super fontes aquarum et factus est sanguis. Et audivi angelum aquarum dicentem: Iustus es qui es et qui eras sanctus qui hec iudicasti, quia sanguinem sanctorum et prophetarum fuderunt et sanguinem eis dedisti bibere; ut digni sunt. Et audivi alterum dicentem ab altari dicens: Etiam domine deus omnipotens vera et iusta iudicia tua. Et quartus effudit fialam suam in solem et datum est illi estu affligere homines et igne. Et estuaverunt homines estu magno et blasphemaverunt nomen dei habentis potestatem super has plagas neque egerunt penitentiam ut darent illi gloriam. Et quintus effudit fialam suam super sedem bestie et factum est regnum eius tenebrosum. Et commanducaverunt linguas suas pre dolore et blasphemaverunt deum celi pre doloribus et vulneribus suis et non egerunt penitentiam ex operibus suis. Et sextus effudit fialam suam in flumen illud magnum eufraten et siccavit aquam eius ut prepararetur via regibus ab ortu solis. Et vidi de ore draconis et de ore bestie et de ore pseudoprophete spiritus tres immundos in modum ranarum. Sunt enim spiritus demoniorum facientes signa et procedunt ad reges totius terre congregare illos in prelium ad diem magnum dei omnipotentis. Ecce venio sicut fur. Beatus qui vigilat et custodit vestimenta sua ne nudus ambu

let et uideant turpitudinem eius. Et congreg
auit illos in locum qui uocatur hebraice Mage
don. Et septem effudit fialam suam in aerem
et exiuit uox magna de templo a throno dicens
Factum est. Et facta sunt fulgura et uoces
et tonitrua. Et terremotus factus est magnus
qualis numquam fuit ex quo homines fuer
unt sup terram talis terremotus sic mag
nus. Et facta est ciuitas magna in tres partes
et ciuitates gentium ceciderunt. Et babilon
magna uenit in memoria ante deum dare ei
calicem uini indignationis ire eius. Et omnis
insula fugit et montes non sunt inuenti. Et
grando magna sicut talentum descendit de ce
lo in homines et blasphemauerunt homines
deum propter plagam grandinis quoniam m
agna uehementer

CXVII

Et uenit unus de .vii. an
gelis qui habebant .vii. fialas et locutus est
mecum dicens. Veni ostendam tibi dampn
ationem meretricis magne que sedet sup a
quas multas cum qua fornicati sunt reges te
rre et inebriati sunt qui inhabitant terram
de uino prostitutionis eius. Et abstulit me in
desertum in spiritu et uidi mulierem sedentem
sup bestiam coccineam plenam nominibus
blasphemie habentem capita .vii. et corn
ua decem. Et mulier erat circumdata purp
ura et coccino et inaurata auro et lapide
precioso et margaritis habens poculum
aureum in manu sua plenum abhominatione
et immunditia fornicationis eius et in fronte
eius nomen scriptum misterium. Babilon
magna mater fornicationum et abhominatio
num terre. Et uidi mulierem ebriam de sa
guine sanctorum et de sanguine martirum
ihesu. Et miratus sum cum uidissem illam
admiratione magna. Et dixit michi ange
lus. Quare miraris. Ego tibi dicam sacra
mentum mulieris et bestie que portat eam
que habet capita .vii. et cornua decem. Bes
tia quam uidisti fuit et non est. Et ascensu
ra est de abisso et in interitum ibit. Et mir
abuntur inhabitantes terram quorum non
sunt scripta nomina in libro uite a constitu
tione mundi uidentes bestiam que erat et n
on est. Et hic est sensus qui habet sapien
tiam. Septem capita septem montes sunt
sup quos mulier sedet et reges .vii. sunt. Q
uinque ceciderunt unus est et alius nondum
uenit. Et cum uenerit oportet illum breue
tempus manere. Et bestia que erat et non
est et ipse octaua est et de septem est et in in
teritum uadit. Et decem cornua que uidisti
decem reges sunt qui regnum non dum ac
ceperunt sed potestatem tamquam reges un
a hora accipiunt post bestiam. Hii unum con
silium habent et uirtutem et potestatem su
am bestie tradent. Hii cum agno pugnabunt
et agnus uincet illos quoniam dominus dominorum est et
rex regum et qui cum illo sunt uocati et ele
cti et fideles. Et dixit michi. Aquas quas ui
disti ubi meretrix sedet populi sunt et gentes et
lingue. Et decem cornua que uidisti et besti
am hi odient fornicariam et desolatam fac
ient illam et nudam et carnes eius mand
ucabunt et ipsam igni concremabunt. De
us enim dedit in corda eorum ut faciant quod
illi placitum est ut dent regnum suum bestie
donec consummentur uerba dei. Et mulier q
uam uidisti est ciuitas magna que habet regn
um sup reges terre.

CXVIII

Et post hec uidi alium
angelum descendentem de celo habentem po
testatem magnam et terra inluminata est
a gloria eius et exclamauit in forti uoce dicens
Cecidit cecidit babilon magna et facta est h
abitatio demoniorum et custodia omnis
spiritus inmundi et custodia omnis uolucris inmunde
et odibilis quia de ira fornicationis eius biber
unt omnes gentes et reges terre cum illa forni
cati sunt et mercatores terre de uirtute deli
ciarum eius diuites facti sunt. Et audiui alia
uocem de celo dicentem. Exite de illa populus
meus ut ne participes sitis delictorum eius
et de plagis eius non accipiatis quoniam per
uenerunt peccata eius usque ad celum et reco
rdatus est deus iniquitatum eius. Reddite
illi sicut ipsa reddidit uobis et duplicate d
uplicia secundum opera eius. In poculo quo
miscuit miscete illi duplum. Quantum glo
rificauit se et in deliciis fuit tantum date illi
tormentum et luctum quia in corde suo dicit. S
edeo regina et uidua non sum et luctum non
uidebo. Ideo in una die uenient plage eius m
ors et luctus et fames et igni comburetur q
fortis est deus qui iudicabit illam. Et flebunt
et plangent se sup illam reges terre qui cum
illa fornicati sunt et in deliciis uixerunt cum
uiderint fumum incendii eius longe stan
tes propter timorem tormentorum eius dic
entes. Vae uae ciuitas illa magna babilon ci
uitas illa fortis quoniam una hora uenit iu
dicium tuum. Et negociatores terre flebunt
et lugebunt super illam quoniam merces
eorum nemo emet amplius merces auri et
argenti. Et lapidis preciosi et margariti et
bissi et purpure et serici et cocci et omne li
gnum thyinum et omnia uasa eboris et omnia
uasa de lapide precioso et eramento et ferr
o et marmore et cinamomum et amomi
et odoramentorum et unguenti et thuris
et uini et olei et simile et tritici et iumen
torum et ouium et equorum et redarum
et mancipiorum et animarum et homin
um. Et poma tua desiderii anime discesse
runt a te et omnia pinguia et preclara p
erierunt a te et amplius illa iam non inue
nient. Mercatores horum. Qui diuites facti
sunt ab ea longe stabunt propter timore
tormentorum eius flentes ac lugentes et
dicentes. Vae uae ciuitas illa magna que a
micta erat bisso purpura et cocco et de a
urata est auro et lapide precioso et marga
ritis quoniam una hora destitute sunt tan
te diuitie. Et omnis gubernator et omnis
qui in lacum nauigat et naute et qui in
mari operantur longe steterunt et clama
uerunt uidentes locum incendii eius dicen
tes. Que similis ciuitati huic magne. Et mi

serunt pulverem super capita sua et clamaverunt flentes et lugentes et dicentes. Vae vae civitas illa magna in qua divites facti sunt omnes qui habent naves in mari de precijs eius quoniam una hora desolata est. Exulta super eam celum et sancti et apostoli et prophete quoniam iudicavit deus iudicium vestrum de illa. Et sustulit angelus unus fortis lapidem quasi molarem magnum et misit in mare dicens. Hoc impetu mittetur babilon magna illa civitas et ultra iam non invenietur. Et vox citharedorum et musicorum et tibia canentium et tuba non audietur in te amplius et omnis artifex omnis artis non invenietur in ea amplius. Et vox mole non audietur in te amplius et lux lucerne non lucebit tibi amplius et vox sponsi et sponse non audietur adhuc in te. Quia mercatores tui erant principes terre. Quia in veneficiis tuis erraverunt omnes gentes et in ea sanguis prophetarum et sanctorum inventus est et omnium qui interfecti sunt in terra.

C XIX

Post hec audivi quasi vocem magnam turbarum multarum in celo dicentium. Alleluia. Laus et gloria et virtus deo nostro est quia vera et iusta iudicia eius sunt quia iudicavit de meretrice magna que corrupit terram in prostitutione sua et vindicavit sanguinem servorum suorum de manibus eius. Et iterum dixerunt alleluia et fumus eius ascendit in secula seculorum. Et ceciderunt seniores .xx.iiii. et .iiii. animalia et adoraverunt deum sedentem super tronum dicentes amen alleluia. Et vox de trono exivit dicens. Laudem dicite deo nostro omnes servi eius et qui timetis eum pusilli et magni. Et audivi quasi vocem tube magne et sicut vocem aquarum multarum et sicut vocem tonitruum magnorum dicentium alleluia quoniam regnavit dominus deus noster omnipotens. Gaudeamus et exultemus et demus gloriam ei quia venerunt nuptie agni et uxor eius preparavit se et datum est illi ut cooperiat se bissinum splendens candidum. Bissinum enim iustificationes sunt sanctorum. Et dixit michi. Scribe beati qui ad cenam nuptiarum agni vocati sunt. Et dixit michi. Hec verba vera dei sunt. Et cecidi ante pedes eius ut adorarem eum. Vide ne feceris conservus tuus sum et fratrum tuorum habentium testimonium ihesu. Deum adora. Testimonium enim ihesu est spiritus prophetie. Et vidi celum apertum et ecce equus albus. Et qui sedebat super eum vocabatur fidelis et verax et in iustitia iudicat et pugnat. Oculi autem eius sicut flamma ignis et in capite eius diademata multa habens nomen scriptum quod nemo novit nisi ipse. Et vestitus erat veste aspersa sanguine et vocatur nomen eius verbum dei. Et exercitus qui sunt in celo sequebantur eum in equis albis vestiti bissino albo mundo. Et de ore ipsius procedit gladius acutus ut in ipso percutiat gentes. Et ipse reget eos in virga ferrea et ipse calcat torcular vini furoris ire dei omnipotentis. Et habet in vestimento et in femore suo scriptum rex regum et dominus dominantium. Et vidi unum angelum stantem in sole et clamavit voce magna dicens omnibus avibus que volabant per medium celi. Venite congregamini ad cenam magnam dei ut manducetis carnes regum et carnes tribunorum et carnes fortium et carnes equorum et sedentium in ipsis et carnes omnium liberorum ac servorum et pusillorum ac magnorum. Et vidi bestiam et reges terre et exercitus eorum congregatos ad faciendum prelium cum illo qui sedebat in equo et cum exercitu eius. Et apprehensa est bestia et cum illo pseudopropheta qui fecit signa coram ipso quibus seduxit eos qui acceperunt caracterem bestie qui et adoraverunt imaginem eius. Vivi missi sunt hi duo in stagnum ignis ardentis sulphure et ceteri occisi sunt in gladio sedentis super equum qui procedit de ore ipsius et omnes aves saturate sunt carnibus eorum.

C XX

Et vidi angelum descendentem de celo habentem clavem abissi et cathenam magnam in manu sua et apprehendit draconem serpentem antiquum qui est diabolus et sathanas et ligavit eum per annos mille et misit eum in abissum et clausit et signavit super illum ut non seducat amplius gentes donec consummentur mille anni. Et post hec oportet illum solvi modico tempore. Et vidi sedes et sederunt super eas et iudicium datum est illis et animas decollatorum propter testimonium ihesu et propter verbum dei et qui non adoraverunt bestiam neque imaginem eius nec acceperunt caracterem in frontibus suis aut in manibus suis et vixerunt et regnaverunt cum christo mille annis. Ceteri mortuorum non vixerunt donec consummentur mille anni. Hec est resurrectio prima. Beatus et sanctus qui habet partem in resurrectione prima. In his secunda mors non habet potestatem sed erunt sacerdotes dei et christi et regnabunt cum illo mille annis. Et cum consummati fuerint mille anni solvetur sathanas de carcere suo et exibit et seducet gentes que sunt super quatuor angulos terre. Gog et magog et congregabit eos in prelium quorum numerus est sicut arena maris. Et ascenderunt super latitudinem terre et circuierunt castra sanctorum et civitatem dilectam. Et descendit ignis a deo de celo et devoravit eos. Et diabolus qui seducebat eos missus est in stagnum ignis et sulphuris ubi et bestia et pseudopropheta et cruciabuntur die ac nocte in secula seculorum. Et vidi tronum magnum candidum et sedentem super eum a cuius conspectu fugit terra et celum et locus non est inventus ab eis. Et vidi mortuos magnos et pusillos stantes in conspectu troni et libri aperti sunt et alius liber apertus est qui est vite. Et iudicati sunt mortui ex his que scripta erant in libris secundum opera ipsorum. Et dedit mare mortuos qui in eo erant et mors et infernus dederunt mortuos qui in ipsis erant. Et iudicatum est de singulis secundum opera ipsorum. Et infernus et mors missi sunt in stagnum ignis. Et qui non est inventus in libro vite scriptus missus est in stagnum ignis.

C XXI

Et vi

XXI

di celum novum et terram novam. Primum enim celum et prima terra abiit et mare iam non est. Et ego iohannes vidi civitatem sanctam ierusalem novam descendentem de celo a deo paratam sicut sponsam ornatam viro suo. Et audivi vocem magnam de throno dicentem. Ecce tabernaculum dei cum hominibus et habitabit cum eis. Et ipsi populus eius erunt et ipse deus cum eis erit eorum deus. Et absterget deus omnem lacrimam ab oculis eorum et iam mors ultra non erit neque luctus neque clamor neque dolor erit ultra quia prima abierunt. Et dixit qui sedebat in throno. Ecce nova facio omnia. Et dixit michi. Scribe quia hec verba fidelissima sunt et vera. Et dixit michi factum est. Ego sum alpha et .ω. initium et finis. Ego sitienti dabo de fonte aque vite gratis. Qui vicerit possidebit hec et ero illi deus et ille erit michi filius. Timidis autem et incredulis et inmundis et execratis et homicidis et fornicatoribus et veneficis et ydolatris et omnibus mendacibus pars illorum erit in stagno ardenti igne et sulphure quod est mors secunda. Et venit unus de septem angelis habentibus fialas plenas septem plagis novissimis et locutus est mecum dicens. Veni ostendam tibi sponsam uxorem agni. Et sustulit me in spiritu in montem magnum et altum et ostendit michi civitatem sanctam ierusalem descendentem de celo a deo habentem claritatem dei. Lumen eius simile lapidi precioso tamquam lapidi iaspidis sicut cristallum. Et habebat murum magnum et altum habens portas .xii. et in portis angelos .xii. et nomina scripta que sunt nomina .xii. tribuum filiorum israel. Ab oriente porte tres. Ab aquilone porte tres. Ab austro porte tres. Et ab occasu porte tres. Et murus civitatis habens fundamenta .xii. et in ipsis .xii. nomina .xii. apostolorum et agni. Et qui loquebatur mecum habebat mensuram arundinem auream ut metiretur civitatem et portas eius et murum. Et civitas in quadro posita est. Longitudo autem eius tanta est quanta et latitudo eius. Et mensus est civitatem de arundine per stadia .xii. milia. Longitudo et latitudo et altitudo eius equalia sunt. Et mensus est murum eius .c.xl.iiii. cubitorum mensura hominis que est angeli. Et erat structura muri eius ex lapide iaspide. Ipsa vero civitas aurum mundum simile vitro mundo. Et fundamenta muri civitatis omni lapide precioso ornata. Fundamentum primum iaspis. ii. saphirus. iii. calcedonius. iiii. smaragdus. v. sardonix. vi. sardius. vii. crisolitus. viii. berillus. ix. topazius. x. crisopassus. xi. iacinctus. xii. amethistus. Et duodecim porte .xii. margarite sunt per singulas et singule porte erant ex singulis margaritis. Et platea civitatis aurum mundum tamquam vitrum perlucidum. Et templum non vidi in ea. Dominus enim deus omnipotens templum illius est et agnus. Et civitas non eget sole neque luna ut luceant in ea. Nam claritas dei illuminavit eam et lucerna eius agnus est. Et ambulabunt gentes in lumine eius et reges terre afferent gloriam suam et honorem in illam. Et porte eius non claudentur per diem. Nox enim non erit illic et afferent gloriam et honorem gentium in illam et non intrabit in ea aliquod coinquinatum et faciens abominationem et mendacium nisi qui scripti sunt in libro vite et agni.

XXII

Et ostendit michi dominus fluvium aque vive splendidum tamquam cristallum procedentem de sede dei et agni in medio platee eius et ex utraque parte fluminis lignum vite afferens fructus duodecim per menses singulos reddens fructum suum et folia ligni ad sanitatem gentium et omne maledictum non erit amplius. Et sedes dei et agni in illa erunt et servi eius servient illi et videbunt faciem eius et nomen eius in frontibus eorum et nox non erit ultra et non egebunt lumine lucerne neque solis quoniam dominus deus illuminabit super eos et regnabunt in secula seculorum. Et dixit michi angelus. Hec verba fidelissima et vera sunt et dominus deus omnipotens sicut prophetarum misit angelum suum ostendere servis suis que oportet fieri cito et ecce venio velociter. Beatus qui custodit verba prophetie libri huius. Et ego iohannes audivi et vidi hec. Et postquam audissem et vidissem cecidi ut adorarem ante pedes angeli ostendentem michi hec. Et cum cecidissem ad pedes eius dixit michi. Vide ne feceris conservus tuus sum et fratrum tuorum prophetarum et eorum qui servant verba prophetie libri huius. Tempus enim prope est. Qui nocet noceat adhuc. Et qui in sordibus est sordescat adhuc. Et qui iustus est iustificetur adhuc. Et sanctus sanctificetur adhuc. Ecce venio cito et merces mea mecum est reddere unicuique secundum opera sua. Ego sum alpha et ω. primus et novissimus principium et finis. Beati qui lavant stolas suas ut sit potestas eorum in ligno vite et per portas intrent in civitatem. Foris canes et venefici et impudici et homicide et ydolis servientes et omnis qui amat et facit mendacium. Ego ihesus misi angelum meum testificari vobis hec in ecclesiis. Ego sum radix et genus david stella splendida et matutina. Et spiritus et sponsa dicunt veni. Et qui audit dicat veni. Et qui sitit veniat qui vult accipiat aquam vite gratis. Contestor ego audienti omnia verba prophetie libri huius. Si quis apposuerit ad hec apponet deus super illum plagas scriptas in libro isto. Et si quis diminuerit de verbis prophetie huius auferet deus partem eius de libro vite et de civitate sancta et de his que scripta sunt in libro isto. Dicit qui testimonium perhibet istorum etiam venio cito amen. Veni domine ihesu. Gratia domini nostri ihesu christi sit cum omnibus vobis amen.

: Jhs :

# Libri Sacri Canonis . lxxiiij^or

In veteri testamento. xlviij. In novo. xxvij. Capitula in veteri testamento. ÷ ixxxj. In novo. cclxx. In utroque. mille cclj. Et precedunt lix m;

Genesis. capitula. l.
Exodi. capitula. xl.
Levitici. capitula. xxvij.
Numeri. capitula. xxxvj.
Deuteronomii. xxxiiij.
— legales.

Josue xxiiij.
Judicum. xxj.
Ruth. iiij.
Primo Regum. xxxj.
Secundi Regum. xxiiij.
Tercii Regum. xxij.
Quarti Regum. xxv.
Primi paralipomenon. xxix.
Secundi paralipomenon. xxxvj.
Primi esdre. x.
Neemie. xiij.
Secundi esdre. ix.
Thobie. xiiij.
Judich. xvj.
Hester. xvj.
— ystoriales. Et cum istis numerantur libri machabeorum.

Job. xlij.
Liber psalmorum. cl.
Proverbiorum. xxxj.
Ecclesiastes. xij.
Canticorum. viij.
Sapientie. xix.
Ecclesiastici. lj.
— Morales.

Ysaye. lxvj.
Jeremie. lij.
Trenorum. iiij.
Baruch. vj.
Ezechielis. xlviij.
Danielis. xiij.
Osee. xiiij.
Joelis. iij.
Amos. ix.
Abdiah. j.
Jone. iiij.
Michee. vij.
Nahum. iij.
Abacuch. iij.
Sophonie. iij.
Agei. ij.
Zacharie. xiiij.
Malachie. iiij.
Primi machabeorum. xvj.
Secundi machabeorum. xl.
— Prophetales

Libri novi testamenti correspondentes libris veteris testamenti.

Mathei. capitula. xxviij.
Marci. capitula. xvj.
Luce. capitula. xxiiij.
Johannis. capitula. xxj.
— legales.

Summa capitulorum totius sacri canonis — Mille. cclxvj.

Epistole Romanorum . xvi .
- prima corinthiorum capitula . xvi .
- .ii. corinthiorum capitula . xiii
- galatarum . vi .
- ephesiorum . vi .
- philipensium . iiii .
- prima thessal. v .
- .ii. thessal. iii .
- prima thimo. vi .
- .ii. thimo. iiii .
- Thiti . iii .
- philemonis . i .
- Ebreorum . xiii .

Morales et cum istis numerantur septem epistole canonice . s. Jacobi . petri . Johannis et Jude .

Actuum . xxviii .
- Jacobi . v .
- prima petri . v .
- .ii. pet . iii .
- prima . Johannis . v .
- .ii. Johannis . i .
- .iii. Johannis . i .
- Jude . i .

Ystoriales

Apochalipsis . xxii . prophetalis

Libri veteris testamenti attenta materia de qua primo in eis agitur dividuntur in legales ystoriales
morales et prophetales . legales dicuntur quinque libri moysi . ystoriales vero libri scilicet Josue
et ceteri qui sequuntur usque ad hester inclusive . quibus adiunguntur libri machabeorum . Morales
aus incipiunt in libro Job et extenduntur usque ad ecclesiasticum inclusive . prophetales
incipiunt in ysaia et finiuntur in malachia . Et adhuc modo in novo quoque testamento
evangelia dicuntur libri legales . actus vero apostolorum ystoriales . Epistole pauli cum septem
canonicis Jacobi . petri . Johannis et Jude morales a quibusdam nuncupantur . In apocalipsi autem
prophetia continetur . Hec tamen divisio non est precisa . Sed accipitur secundum id de quo principaliter
ibi agitur . Aliter secundum ebreos et beatum Jeronimum in prologo galeato libri veteris testamenti
tam ipsorum maiorum ut minorum auctoritate dividuntur in legales . prophetales et agiographos .
legales dicuntur quinque libri moysi . prophetales vero ut dicunt sunt illi quos ab aliquo
propheta constat fuisse scriptos . Qui secundum eos numerantur octo . scilicet liber Josue . Judicum
samuel id est primus et secundus Regum . malachim id est tertius et quartus . ysayas . Jheremias . ezechiel
et liber xii prophetarum minorum . liber autem ruth numeratur cum libro Judicum . lamentationes cum
Jheremia et baruch . Libri vero agiographi de quorum auctoritatibus dubitatur
numerantur novem . scilicet paralipomenon . esdras . hester . Job . psalmi . proverbia . ecclesiastes . cantica . daniel . hym . a
quibus connumeratur primus machabeorum . Et sic libri quorum auctoritates recipiuntur secundum Judeos sunt
xxii . Alios vero dicunt esse apocriphos id est ... Judith . sapientia . ecclesiasticus . secundus liber machabeorum . Et pastor . qui non reperitur in canone biblie

In psalterio post psalmos cl. continentur vii cantica.
Iuxta officium ecclesie Romane.

Cantemus domino. exodi xv. In laudibus ii ferie

Audite celi que loquor. deuteronomii xxxii. In laudibus vii ferie

Exultavit cor meum in domino. primi regum 2o In laudibus iiii ferie

Confitebor tibi domine. ysaie. xii. In laudibus ii ferie

Ego dixi in dimidio dierum. ysaie xxxviii. in laudibus iii ferie

Benedicite omnia opera domini domino. danielis iii. in laudibus prime ferie et in quotidianis.

Domine audivi auditum tuum et c. Abacuch iii. in laudibus vi ferie

## De novo testamento.

Magnificat anima mea dominum. luce primo. In vesperis omni ferie et quotidianis

Benedictus dominus deus israel. luce primo. In laudibus omni ferie et laudibus quotidianis.

Nunc dimittis. luce ii. In completorio.

Te deum laudamus ab augustino et ambrosio. ut habetur in legenda augustini. post completorium in matutinis quotidianis

Supradicta compilatio fuit hic addita in mantua per fratrem martinum de mo[?] ordinis carmelitarum in die sancti petri libere[?]. anno domini M.cccclxxxi.

... manifeste ... temporum quorum ... ysayas. jheremias. ezechiel.
et libri. xii prophetarum minorum. liber ad ruth numeratur cum libro judicum, lamentationes cum
et baruch. hebraice jheremia. ¶ libri qui agiographi de quorum auctoribus dubitatur. sunt
ad. novem. scilicet paralipomenon. esdras. hester. job. psalmi. proverbia. ecclesiastes. cantica. daniel. hiis ad-
jungantur primus machabeorum. ¶ Et sic libri quorum auctores recipiuntur apud judeos sunt
xxii. Alios vero dicunt esse apocriphos i. nullius certe auctoritatis, sed dicitur liber thobie
judith. sapientie. ecclesiasticus. 2us quoque liber machabeorum. Et pastor. qui non recipitur in canone biblie )